CODEX
IURIS CANONICI

PII X PONTIFICIS MAXIMI

IUSSU DIGESTUS

BENEDICTI PAPAE XV

AUCTORITATE PROMULGATUS

PRAEFATIONE, FONTIUM ANNOTATIONE ET
INDICE ANALYTICO-ALPHABETICO AB EMO
PETRO CARD. **GASPARRI**
AUCTUS

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS MDCCCCXLVII

KODEKS
KANONSKOG PRAVA

UREĐEN PO ODREDBI

SV. OCA PAPE PIJA X.

PROGLAŠEN PO NALOGU

PAPE BENEDIKTA XV.

S PREDGOVOROM, IZVORIMA I STVARNIM
KAZALOM STOŽERNIKA **PETRA GASPARRIJA**

PREVEO
FRANJO HERMAN

PRIREDIO I UVOD NAPISAO
MATIJA BERLJAK

GLAS KONCILA – ZAGREB, 2007.

CODEX IURIS CANONICI

Nemini liceat, sine venia Sanctae Sedis, hunc Codicem denuo imprimere aut in aliam linguam vertere. Ius proprietatis vindicabitur.

Papinsko povjerenstvo za autentično tumačenje kanona Kodeksa dopustilo je, 01. lipnja 1948. – Prot. N. 1/1948., da se objavi hrvatski prijevod *Kodeksa kanonskog prava* zajedno s cjelovitim latinskim tekstom izvornika.

Biskupski ordinarijat u Đakovu dao je 'Imprimatur' za tiskanje *Kodeksa kanonskog prava* na hrvatski jezik 21. svibnja 1948. – br. 992/1948.; dr. Andrija Živković, imenovani ocjenjivač, dao je 14. kolovoza 1948. potrebni 'Nihil obstat'.

Urednički odbor:
Matija Berljak, Josip Šalković, Nikola Škalabrin i Mato Mićan

Jezični savjetnici:
Tomo Matić, Ivanka Bilić i Ante Vlatko Bilić

Suradnici:
Domagoj Grečl, Ines Karačić, Danijel Lončar i Dragica Šantić

Izdaje: Glas Koncila, Zagreb
Odgovara: Nedjeljko Pintarić, Kaptol 8, Zagreb
Tisak i uvez: Zrinski d.d., Čakovec
Tiskano u ožujku 2007.

ISBN: 978-953-241-064-8

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 624843

UVODNA RIJEČ PRIJEVODU *KODEKSA KANONSKOG PRAVA* FRANJE HERMANA

Prvi službeni zakonik Katoličke Crkve *Codex iuris canonici* bio je uređen po odredbi pape Pija X., a proglašen po nalogu Benedikta XV. na Duhove 27. svibnja 1917., te je stupio na snagu sljedeće godine na isti blagdan 19. svibnja. Kad se vrednuje važnost i značenje tog Zakonika potrebno je imati na umu opći pregled povijesnog i znanstvenog razvoja kanonskoga prava od početaka Crkve do tada. Treba naglasiti da je to prvi put da Crkva dobiva modernu kodifikaciju svoga prava. Prijelomna je to točka u povijesti kanonskoga prava, a potom, na neki način, i u povijesti Crkve, jer s tim Zakonikom započinje novo doba u zakonodavstvu Božjeg naroda. Stoga nije ni čudno da je njegovo donošenje veliki događaj za Crkvu pa i za svijet u kojem ona djeluje.

U Zakoniku je izneseno opće zakonodavstvo na odgovarajućoj centralističkoj pozadini onoga vremena, dok partikularno pravo zahvaća vrlo sužen prostor. *Codex* je zapravo djelomična sinteza teološkog i kanonskog nastojanja i naučavanja katoličke obnove i predstavlja domet, doduše statički, prijašnjeg stoljetnog teološkog i povijesnog hoda Crkve. On predstavlja ne samo nastojanje da se kodificiraju i na zgodan način povežu stari i novi zakoni nego donekle predstavlja i malu teološku *sumu* Tridentskog sabora. Sav je materijal bio sustavno uređen u pet knjiga prema poznatom načelu rimskoga prava: »Omne ius quo utimur, vel ad personas, vel ad res, vel ad actiones pertinet«. Taj prvi službeni crkveni Zakonik razlikuje se od prijašnjih zbirki crkvenoga prava ponajviše po tome što donosi svu opću kanonsku stegu a ne samo neke zakone i odlomke starih zbirki. Uz to se predstavlja kao i moderni zakonici u skladnom, sustavnom i preciznom obliku, s jasnim i kratkim odredbama i imao je snagu u cijeloj latinskoj Crkvi sve do 1983. godine.

Poslije proglašenja Pio-Benediktova Zakonika bilo je manjih ili većih pokušaja njegovog prevođenja na hrvatski jezik. Ovdje spominjemo samo cjelovite prijevode profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu Josipa Pazmana i Franje Hermana. Prijevode je pronašao u arhivu Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu nekadašnji rektor dr. Ratko Perić.

Dr. Josip Pazman (* Pakrac 18. veljače 1863. † Zagreb 05. prosinca 1925.), kad je bio, kao hrvatski rodoljub, u zatvoru 1919. godine, preveo je *Codex*, ali nije preveo ostale sastavne dijelove, i predao ga dorađenoga tadašnjem nunciju Ermenegildu Pellegrinettiju da od Svete Stolice pribavi dopuštenje za tisak. Službeni stručni ocjenitelj naznačio je pogreške, nedostatke, prigovore i prijedloge uz dodatak da se »poprave pogreške i ispune praznine kako su navedene u prilogu« prije nego se tiska pod naslovom *Zakonik crkvenog prava.* No, *iniuria temporum*, Pazmanov prijevod Zakonika nažalost nije tiskan. Danas, koliko nam je poznato, postoji samo jedan njegov sačuvani rukopis u spomenutom rimskom Zavodu, a zahvaljujući nekadašnjem rektoru dr. Đuri Kokši, načinjena su njegova četiri preslika.

Dr. Franjo Herman (* Osijek 14. studenoga 1882. † Zagreb 07. veljače 1949.) jedini je preveo cijeli Pio-Benediktov *Codex iuris canonici* i sve njegove sastavne

dijelove, štoviše neke kanone je i protumačio. On je dovršio taj hrvatski prijevod 1944., a dorađivao ga sve do smrti. Taj *Kodeks kanonskog prava* nije doživio do danas svoj prvotisak. Naime, Herman je svoj prijevod 1947. poslao na odobrenje Papinskom povjerenstvu za mjerodavno tumačenje Zakonika. Dobio je to potrebno odobrenje 01. lipnja 1948.; dobio je također 21. svibnja 1948. *Imprimatur* od Biskupskog ordinarijata u Đakovu, te 14. kolovoza 1948. *Nihil obstat* od imenovanog ocjenjivača dr. Andrije Živkovića. Tako je sve bilo spremno za tisak, no tadašnja vlada NR Hrvatske u kolovozu 1948. godine odgovara da »ne raspolaže potrebnim papirom« za tiskanje, napominjući da će papira biti »vjerojatno tek polovicom naredne godine«. To Herman nije doživio jer je u veljači 1949. smrtno stradao u prometnoj nesreći. Jedini, koliko nam je poznato, rukopisni primjerak Hermanovog prijevoda, uvezan u tri sveska, nalazi se u spomenutom Zavodu u Rimu iz kojeg su načinjena tri preslika. Nemilost i nesklonost teških prilika i vremena nisu dosudile uspjeh naporima i djelu Franje Hermana sve do sada.

Mnogi planovi za tisak Hermanovog prijevoda redom su propadali, tako da priprave za ovaj tisak imaju svoju povijest. Osim spomenutog prvog pokušaja koji je nakon Drugoga svjetskog rata osujetila komunistička vlast, ni kasniji pokušaji nisu uspjeli zbog novčanih poteškoća, a uz to tijekom vremena primjerci prijevoda su se zagubili. Kad je pronađen prijevod u Rimu, bila je velika želja biskupa dr. Đure Kokše da se prijevod objavi, no prerana smrt u tome ga je spriječila. Sadašnji rektor Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu dr. Jure Bogdan svestrano se zauzeo da se ta želja ostvari.

Tiskati danas usporedno izvorni latinski tekst *Codex iuris canonici* i Hermanov hrvatski prijevod s izvorima i stvarnim kazalom vrijedno je s više naslova:

- Kodeks iz 1917. godine jest najznačajnije kanonsko-pravno djelo u dvadeset stoljeća djelovanja Crkve, on je prvi službeni Zakonik latinske ili zapadne Katoličke Crkve i bio je na snazi šezdeset i pet godina, u njemu je na neki način sažeto crkveno zakonodavstvo dvadeset stoljeća ali na neki način on je i teološka *suma*;
- Hermanov prijevod jest veoma uspješan i znanstveno je djelo; on je načinio doista pothvat vrijedan divljenja i hvale;
- usporedno tiskani latinski izvornik i hrvatski prijevod *Kodeksa* bit će pristupačniji stručnjacima raznih struka: prava, teologije, povijesti, sociologije, politike, filologije, ... Prijevod omogućuje novi, potpuniji i sadržajniji susret s pravnom baštinom Crkve. Tiskanje i objava Hermanovog rukopisa višestruki je prinos znanosti i kulturi, koristit će proučavateljima kanonsko-pravnih, pravno-povijesnih, jezično-povijesnih sastavnica toga Kodeksa;
- Hermanov prijevod je jedini cjeloviti hrvatski prijevod *Kodeksa* iz 1917. sa svim njegovim sastavnim dijelovima, a koji je do sada bio nepristupačan znanstvenim istraživanjima;
- povijesni put prevođenja crkveno-pravnih stručnih naziva i kanonskih tekstova jest dug, složen i bogat. Tiskani prijevod *Kodeksa* iz 1917. godine obogaćuje, i to ne samo, crkveno-pravno stručno nazivlje; dakle, Hermanov prijevod važan je za izgradnju hrvatskog kanonsko-pravnog nazivlja;
- tiskati ga znači ispraviti povijesnu nepravdu tadašnje vlade NR Hrvatske koja za tako važno djelo »nije imala papira za tiskanje«;

- kolegijalnost i zahvalnost prema prof. Hermanu koji je uložio puno truda i znanja prevodeći Zakonik iz 1917. godine. Tiskati prijevod znači spasiti od neopravdana zaborava taj kulturno-povijesni spomenik i krupan konstitutivni element crkvenog zakonodavstva na hrvatskom jeziku;
- sada važeći *Zakonik kanonskoga prava* iz 1983. (preveden na hrvatski jezik i tiskan u izdanju Glasa Koncila u Zagrebu 1988. te s izvorima 1996.) kao svoj izvor na prvom mjestu navodi kanone *Kodeksa* iz 1917.; nije moguće ili je barem teško razumjeti današnje važeće, i to ne samo crkvene zakone, ako se ne poznaje glavni izvor.

Zbog svega spomenutoga smatrali smo važnim da usprkos svim teškoćama i makar nakon više od šezdeset godina Hermanov prijevod *Kodeksa kanonskog prava* doživi svoj prvotisak.

Franjo Herman je prevodio *Codex iuris canonici* na hrvatski jezik prema raznim vatikanskim izdanjima, a konačnu verziju uvrštenih dokumenata preveo je i uvrstio iz službenog izdanja iz 1947. godine. Za njega je pitanje prevođenja bilo tim teže što on, u dotadašnjoj hrvatskoj kanonsko-pravnoj literaturi, nije imao siguran uzorak. Prevodio je s latinskog izvornika i donekle se služio spomenutim prijevodom Josipa Pazmana. Kad je riječ o pravnom nazivlju onda možemo reći da je Herman preuzimao u svoj prijevod neke riječi iz latinskog jezika a upotrebljavao je uobičajeno hrvatsko nazivlje, a ponekad i susjednih naroda. Ovom projektu pristupili smo svjesni delikatnosti zadaće, intervenirali smo lektorski minimalno, otprilike kao što se radi prilikom pripreme reprinta. Lekturu smo ograničili samo na očite nehotične pogrješke u tipkanju i grube jezične nepravilnosti, a ostalo smo ostavili kao znak vremena u kojem je prijevod nastao. Prijevod pravnog, teološkog i drugog nazivlja nije uvijek dosljedan - isti pojam prevodi se na različitim mjestima različito; Herman, uglavnom, slijedi u pisanju velikog i malog slova latinski izvornik, također preuzima iz latinskog teksta interpunkcije - veliko mnoštvo zareza ponekad otežava povezivanje misli u rečenici.

Iako Zakonik nije bio preveden na hrvatski jezik on zato nije bio neprisutan u našoj Crkvi pa i šire. Naime, malo ima latinskih knjiga koje su imale tako značajno mjesto i utjecaj u povijesti kako opće tako i partikularnih Crkava, dakle i na našem području kao spomenuti *Codex*. Pravnička dimenzija Kodeksa nije jedino na čemu se temelji vrijednost ovog djela. Predajući ga sada hrvatskoj javnosti također u prijevodu, vjerujemo da iznosimo na vidjelo blago iz kojega se šire vidici na mnogo strana. Uvjereni smo da će ovo dvojezično izdanje, obogaćeno uvrštenim pomagalima, olakšati i učiniti privlačnijim poznavanje crkvenog zakonodavstva.

Zahvaljujemo svima koji su doprinijeli da se ovaj Kodeks objavi, a posebno novinsko-izdavačkoj kući Glas Koncila, bez koje ne bi bilo tiskano ovo velebno djelo, značajno za život Katoličke Crkve i za život ljudi i naroda u kojem ona djeluje.

U Zagrebu, na svetkovinu *Bogojavljenja 2007.*

Dr. Matija Berljak

PRAEFATIO

Id fuit constans catholicae Ecclesiae propositum, ex quo potissimum tempore imperii romani leges sunt in Corpus iuris redactae, ut sacri item canones in unum colligerentur, sicque eorum scientia et usus et observantia facilior unicuique fieret. Quamobrem nihil mirum si ecclesiasticarum legum syllogae satis multae decursu temporis confectae editaeque sunt.

Quo in genere, nemo sane ignorat, leges, quae ante Gratianum (intra ann. 1140-1150) latae sunt, *ius antiquum,* nostra quoque aetate, appellari; quae a Gratiano ad Concilium Tridentinum (ann. 1545-1563), *ius novum,* etsi iam nobis antiquissimae sunt; quae denique post Tridentinam Synodum, *ius novissimum.* Vix autem dicere attinet, novi iuris collectionibus, de quibus inferius agendum, iuris etiam antiqui leges contineri, eas videlicet, quae ante Gratiani tempora promulgatae sunt.

In comperto etiam est, antiqui iuris syllogas privato consilio compositas esse et Sedis Apostolicae iniussu. Prioribus saeculis, canonicae syllogae nihil aliud fuerunt nisi ipsae leges, praesertim a Conciliis latae, ordine temporis dispositae; quas inter praestat vetus collectio canonum ab orientalibus Conciliis, praesertim Nicaeno, editorum, quae antiquarum collectionum fere omnium quasi principium et fons habenda est. Hanc DIONYSIUS EXIGUUS in latinam linguam convertit, praetereaque aureas illas decretales epistolas Romanorum Pontificum collegit quae saeculis IV et V conscriptae sunt. Opus vero Dionysii Exigui, cum apud Romanam Ecclesiam in usum venisset, multum auctoritate valuit, ita ut, accessionibus auctum, ab Hadriano papa Carolo Francorum regi quasi proprius Romanae Ecclesiae codex dono datum sit; et apud Francos receptum, dici coepit proprio nomine *Liber canonum.*

Inter chronologicas quas vocant collectiones, fere ultima tempore, usu tamen, etsi privato, notissima, fuit sylloge, quae medio IX saecu-

PREDGOVOR

Katolička je Crkva oduvijek, a napose od vremena, kada su zakoni rimskoga carstva sabrani u Corpus-u iuris, nastojala oko toga, da bi se isti tako sabrali u zbirku i sveti kanoni, kako bi na taj način bilo lakše svakomu, da ih upozna, upotrebi i izvršuje. Stoga je sasvim razumljivo, da su tokom vremena sačinjene i izdane u dosta znatnom broju zbirke crkvenih zakona.

Poznato je u tom pogledu bez sumnje svakomu, da se zakoni, koji su izdani prije Gracijana (između g. 1140. – 1150.), još i u naše vrijeme nazivaju *drevnim pravom;* oni od Gracijana do Tridentskog Sabora (1545. – 1563.), *novim pravom* premda su za nas već veoma stari; oni konačno poslije Tridentskog sabora *najnovijim pravom.* Dakako da zbirke novoga prava, o kojima će biti niže govora, sadržavaju, što je jedva potrebno i napomenuti, također zakone drevnoga prava, to jest takove, koji su proglašeni prije Gracijana.

Zbirke drevnoga prava, što je također svakomu poznato, objavljene su na privatni poticaj, a ne po odredbi Apostolske Stolice. Kanonske su se zbirke u prvim vjekovima sastojale samo u tom, da su sadržavale same zakone, osobito one, što su ih izdali crkveni Sabori, poredane vremenskim slijedom među takovima se ističe drevna zbirka kanona izdanih od istočnih Sabora, napose Nicejskoga, koju valja smatrati glavnim vrelom gotovo za sve stare zbirke. Ovu je preveo na latinski DIONIZIJE MALI, a osim toga sabrao je zlatne one listove – dekretale Rimskih Prvosvećenika, koji su napisani u vjekovima četvrtom i petom. To je djelo Dionizija Maloga, jer je bilo u upotrebi u Crkvi Rimskoj, zadobilo veliki ugled tako, da ga je, prošireno nekim dodacima, papa Hadrijan dao na dar franačkom kralju Karlu kao posebni neki zakonik Rimske Crkve; a pošto je kod Franaka usvojen, počeo se je nazivati posebnim imenom *Knjiga kanona.*

Među zbirkama, što ih zovu kronološkim, po vremenu postanka gotovo posljednja, ali zbog upotrebe, iako samo privatne, najpoznatija

lo edita, supposito ISIDORI MERCATORIS nomine evulgata est. Ignotus huius auctor, amplissimae collectioni apud Hispanos receptae multas addidit epistolas Romanis prioris aevi Pontificibus falso adscriptas. Attamen subditiciis pseudo-isidorianis decretalibus disciplinam Ecclesiae penitus immutatam fuisse, prout contendebant catholici nominis hostes, nemo est hodie qui asserat.

Ex eo autem tempore collectiones prodierunt, quas *systematicas* dixeris; in iis enim canones undique quaesiti secundum eorum sensum remque ipsam de qua agunt sub variis titulis ordine quodam logico disponuntur. Saeculo XI eiusmodi syllogae adornatae sunt non paucae ut auxilio essent praestantibus illis viris qui, duce sancto Gregorio Papa VII, Ecclesiae iura libertatemque tuebantur; eas vero omnes Gratiani Decretum paene oblitteravit.

Sub medium enim saeculum XII GRATIANUS, monachus, vir acerrimi ingenii, cum probe intellexisset, quanti ad commune bonum referret, tot canones, qui dispersi disiunctique essent et haud raro inter se pugnarent, apte compositos in unum colligi, novam atque unicam ecclesiasticarum legum ordinare syllogen aggressus est: quae primum *Concordia discordantium canonum,* post vero quam Gratianus ipse decesserat, *Decretum Gratiani* nuncupata est. At non ille nudum et collecticium tantummodo digessit opus, sed etiam, pro temporum ratione, rem tam erudite sapienterque tractavit, ut studiorum iuris canonici tum veluti fundamenta iecerit, tum initia posuerit, cum praeclara posterorum utilitate.

Materiam Decreti sui amplissimam mutuatus est Gratianus ab omnibus collectionibus quae antecesserant; innumeris Synodorum canonibus et Pontificum decretalibus et rescriptis satis multos addidit locos ex sacra Scriptura, ex SS. Patrum et scriptorum ecclesiasticorum operibus; quaedam etiam deprompsit ex libris apud Romanam aliasque peculiares Ecclesias receptis, cuiusmodi erant *Ordo Romanus, Liber diurnus RR. Pontificum,* itemque ex nonnullis poenitentialibus libris; denique attulit locos ex iure romano et germanico non paucos.

Gratiani Decreto publica nullo tempore accessit auctoritas. Quamvis enim illud emendandum edendumque Apostolica Sedes haud semel curaverit, nunquam tamen authenticum declaravit, nec vim legis omnibus et singulis contulit canonibus qui in eo referebantur: quod quidem cur minime fecerit, facile omnes animadvertent, quotquot eosdem canones mente animoque perpendant. Quapropter canonibus in Gratiani Decretum inductis constat non aliam un-

je ona, što je izdana sredinom devetog vijeka, a širila se je pod krivim imenom IZIDORA MERKATORA. Njezin je neznani sastavljač umetnuo u onu vrlo obimnu zbirku, koja je bila usvojena kod Hispanaca, mnoge listove lažno podmetnute Rimskim Prvosvećenicima prvih stoljeća. No da je uslijed ovih krivotvorenih lažno – izidorskih listova posvema bio izmijenjen sav pravni poredak Crkve, kako su kušali dokazivati neprijatelji katoličkog imena, to danas više nitko ne tvrdi.

Iza toga vremena objavljivane su zbirke, koje se mogu nazvati *sustavnima;* u njima su naime kanoni, odasvud sakupljeni, raspoređeni pod različitim naslovima nekim smislenim redom prema njihovom smislu i predmetu samom, o kojemu rade. U jedanaestom je vijeku sačinjen nemali broj ovakovih zbirki, pa su one služile kao pomagalo odličnim onim muževima, koji su pod vodstvom svetoga Grgura Pape VII. branili prava i slobodu Crkve; no sve su one uslijed Dekreta Gracijanovog gotovo posvema pale u zaborav.

Sredinom naime dvanaestog vijeka dao se je na to, da sačini novu i jedinstvenu zbirku crkvenih zakona, GRACIJAN, monah, čovjek vrlo oštrouman, koji je ispravno shvatio, koliko bi to koristilo općem dobru, kad bi se toliki kanoni, štono su raspršeni i porazbacani i često u međusobnom protuslovlju, složili kako treba i sakupili u jednu zbirku: ova je najprije prozvana *Slogom nesložnih kanona (Concordia discordantium canonum),* a poslije, pošto je Gracijan već bio umro, *Dekretom Gracijanovim (Decretum Gratiani).* No nije on sačinio samo posve običnu i zgoljnu zbirku kanona, nego je svoje djelo izradio tako učeno i pametno, da je time udario na neki način temelje kanonsko-pravnoj znanosti i postao njezinim začetnikom na veliku korist potomstva.

Gradivo je za svoj Dekret Gracijan uzeo iz svih onih ranije izdanih; bezbrojnim je kanonima Sinodâ, te listovima i otpisima Prvosvećenika pridodao dosta mnogo mjesta iz Svetoga Pisma, iz djela Sv. Otaca i crkvenih pisaca; ponešto je također povadio iz knjiga usvojenih u Rimskoj i u drugim pokrajinskim Crkvama, kakove bijahu *Porednik Rimski, Dnevnik R. Prvosvećenikâ (Ordo Romanus, Liber diurnus RR. Pontificum),* a isto tako iz nekih knjiga pokorničkih; konačno je još dometnuo nemalo navoda iz rimskog i germanskog prava.

Gracijanov Dekret nikada nije zadobio krepost javne zbirke. Iako je naime Apostolska Stolica više puta odredila, da se on popravljen izda, ipak ga nije proglasila autentičnim, niti je ikada svima i pojedinim kanonima, što su bili u njemu sadržani, dala krepost zakona: a zašto toga nije učinila, lako će razumjeti svi, koji god te kanone valjano i točno prouče. Stoga je jasno, da kanoni, koji su stavljeni u Gracijanov Dekret, nigda nisu imali druge obvezne kreposti do

quam fuisse auctoritatem, nisi quae fontibus esset; fatendum vero, bene multos ex variis collectionibus, praesertim ex pseudo-isidoriana, nullam fidem mereri.

Post editum Gratiani Decretum, duo habita sunt Concilia Oecumenica, idest Lateranense III et IV; Pontifices autem, qui ea aetate Ecclesiae praefuerunt, atque in primis Alexander III et Innocentius III, quos in praeclarissimorum legumlatorum numerum merito retuleris, non modo Ecclesiam sapientissimis auxere legibus, sed etiam nonnulla disciplinae capita definierunt, et quidem maximi momenti, quae vel incerta adhuc erant, vel ex usu non rectam interdum interpretationem habuerant.

Cum igitur ad complendum supplendumve Gratiani Decretum novae syllogae necessariae opportunaeve viderentur, nonnullae, alia post aliam, compositae sunt *Collectiones,* quarum praecipuae, quinque numero, appellatae sunt *Prima Collectio, Secunda Collectio, etc.* In *Primam Collectionem* seu *Compilationem* (an. 1190), cui etiam nomen *Breviarium extravagantium,* BERNARDUS PAPIENSIS, qui eam edidit, canones qui Gratiano exciderant legesque postea latas congessit; quem vero is secutus est rerum partitionumque ordinem, eundem syllogae retinent quae hanc primam exceperunt. Quae *Tertia Collectio* seu *Compilatio* dicta est, iussu et cura INNOCENTII III prodiit, laborum socio PETRO BENEVENTANO, huius Pontificis subdiacono et notario; eandemque, decretales complectentem omnes a primo ad duodecimum pontificatus sui annum (1198-1210) latas, ipsemet INNOCENTIUS III promulgavit constitutione apostolica *Devotioni vestrae,* data die 28 mensis decembris an. 1210 ad magistros et auditores Universitatis studiorum Bononiensis, «... *ut eisdem, absque quolibet dubitationis scrupulo, uti possint, cum opus fuerit, tam in iudiciis quam in scholis*». MOX IOANNES GALLENSIS seu WALLENSIS, nullo tamen Apostolicae Sedis mandato munitus, in unum collegit quasdam leges inde a tempore Gratiani ad Innocentium usque III latas, praesertim Clementis III et Caelestini III decretales; ob eamque rem, haec *Compilatio,* quamvis post tertiam confecta sit, *Secunda* tamen nuncupata est. *Compilationem Quartam,* quae decretales Innocentianas, ad annum usque 1215 latas, canonesque Concilii Lateranensis IV, eo intervallo habiti, comprehendebat, in incerto est quisnam confecerit: scriptores complures, quos inter Benedictus Pp. XIV, eam ipsomet Innocentio auspice redactam esse arbitrantur. *Collectio* denique seu *Compilatio Quinta,* qua HONORII III decretales continebantur, huius Pontificis iussu composita est, qui in bulla promulgationis *Novae causarum,* die 31 mensis ianuarii an. 1226 data ad magistrum Tancre-

one, koja pripada njihovim izvorima; a valja priznati, da zaista mnoge od tih raznovrsnih zbirki, napose pseudoizidorska, ne zaslužuju nikakove vjere.

Pošto je Gracijanov Dekret izdan, održana su dva Opća Sabora, to jest Lateranski III. i IV.; Prvosvećenici pak, koji su u to vrijeme vladali Crkvom, a u prvom redu Aleksandar III. i Inocent III., koje s pravom ubrajamo među najznamenitije zakonodavce, nisu samo obogatili Crkvu vrlo mudrim zakonima, nego su potpunoma uredili neka pravna područja, i to vrlo važna, koja su dotle bila nesigurna ili se nisu pri obdržavanju ispravno tumačila.

Budući da se je dakle vidjelo, da je potrebito i zgodno Gracijanov Dekret nadopuniti i proširiti novim zbirkama, sačinjene su, jedna za drugom, nekoliko *Kolekcija,* od kojih su najznamenitije, njih pet na broju, prozvane *Prva Kolekcija, Druga Kolekcija, itd.* U *Prvu Kolekciju* ili *Kompilaciju* (g. 1190.), štono se zove i *Brevijar Ekstravaganata*, sabrao je BERNARD PAVIJSKI, koji ju je izdao, one kanone, koji su Gracijanu izmakli, i one zakone, što su izdani kasnije; a onaj poredak i razdiobu gradiva, kojih se je on držao, zadržavaju jednako i zbirke izdavane poslije ove prve. Ona, što je nazvana *Treća Kolekcija* ili *Kompilacija,* izdana je po odredbi i nastojanjem INOCENTA III., uz suradnju PETRA BENEVENTINCA, podđakona i bilježnika ovoga Prvosvećenika; ovu Kolekciju, što je sadržavala sve dekretale od prve do dvanaeste godine (1198. – 1210.) njegovog prvosvećeništva, isti je INOCENT III. proglasio apostolskom uredbom *Devotioni vestrae,* s nadnevkom od 28. mjeseca prosinca g. 1210., nastavnicima i slušačima Bolonjskog Sveučilišta, »... *da se mogu njima poslužiti, kada treba, bez ikakove dvojbe i bojazni, i u sudu i u školi.*« Skoro zatim sakupio je IVAN GALŠANIN ili VALŠANIN, a da nije za to dobio nikakova naloga od strane Apostolske Stolice, neke zakone izdane počevši od vremena Gracijanovog pa do Inocenta III., napose dokretale Klementa III. i Celestina III.; zbog toga je ova *Kompilacija,* premda je sačinjena poslije treće, ipak nazvana *Drugom.* Za *Kompilaciju Četvrtu,* koja je sadržavala dekretale Inocentove, izdane sve do 1215. i kanone IV. Lateranskog Sabora, štono je međutim održan, ne zna se, tko ju je sačinio; mnogi pisci, a među njima i papa Benedikt XIV., drže, da je ona sačinjena po nalogu samoga Inocenta. *Kolekcija* konačno ili *Kompilacija Peta,* koja je sadržavala dekretale HONORIJA III., sačinjena je po nalogu ovoga Prvosvećenika, koji je u proglasnoj pečatnici *Novae causarum,* od 31. mjeseca siječnja 1226., upravljenoj

dum archidiaconum Bononiensem, ita mentem suam significavit: «*Quocirca discretioni tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus eis solemniter publicatis absque ullo scrupulo dubitationis utaris et ab aliis recipi facias tam in iudiciis quam in scholis*». Quae quidem paucis at satis perspicue ostendunt, ex iis collectionibus tertiam et quintam certo, quartam autem probabiliter fuisse authenticas; priores vero publica destitutas esse auctoritate, licet canones, cum fere ad unum genuini essent, vim legis nativam retinerent.

Verum, cum, in tanta collectionum mole, fieri non potuisset quominus iudicia difficultatibus implicarentur, iniit Apostolica Sedes consilium novae atque unicae sylloges publice conficiendae: confecit autem GREGORIUS IX, qui, adiutore usus S. RAYMUNDO DE PEÑAFORT, O. P., quinque Decretalium Libros an. 1234 edidit. Quibus vero de causis gravissimum suscepisset opus, idem Pontifex, in bulla promulgationis *Rex pacificus,* die 5 mensis septembris eodem anno data, distincte his verbis exposuit: «*Sane diversas Constitutiones et Decretales epistolas Praedecessorum Nostrorum, in diversa dispersas volumina, quarum aliquae propter nimiam similitudinem, et quaedam propter contrarietatem, nonnullae etiam propter sui prolixitatem, confusionem inducere videbantur; aliquae vero vagabantur extra volumina supra dicta, quae tamquam incertae frequenter in iudiciis vacillabant, ad communem, et maxime studentium, utilitatem per dilectum filium, fratrem Raymundum, Capellanum et Poenitentiarium Nostrum, illas in unum volumen, resecatis superfluis, providimus redigendas, adiicientes Constitutiones Nostras et Decretales Epistolas, per quas nonnulla, quae in prioribus erant dubia, declarantur*».

Abrogatis subinde collectionibus post Gratiani Decretum ad eum diem editis, vetuit, ne ullae in posterum sine peculiari Apostolicae Sedis mandato componerentur: «*Volentes igitur, ut hac tantum compilatione universi utantur in iudiciis et in scholis districtius prohibemus, ne quis praesumat eliam facere absque auctoritate Sedis Apostolicae speciali*». Qua constitutione, ut patet, etiam authenticis Innocentii III et Honorii III *Compilationibus* publica auctoritas adempta est omnis.

Sed, quatuor et sexaginta post annos, cum leges satis multae identidem latae essent, quae extra quinque Decretalium Libros consisterent, BONIFACIUS VIII quinque iis libris sextum adiecit, eadem huic vi et auctoritate collata, qua Gregorii IX Decretales pollebant. «*Sacrosanctae Romanae Ecclesiae* - haec Bonifacius in bulla promulgationis die 3 mensis maii an. 1298 data - *quam imperscrutabilis divinae providentiae altitudo universis, dispositione incommutabili, praetulit ecclesiis, et totius*

naučitelju Tankredu, bolonjskom arhiđakonu, očitovao misao svoju ovako: »*Stoga proviđenju tvojemu ovim apostolskim pismom nalažemo, da se njima, pošto su svečano proglašene, poslužiš bez ikakve dvojbe i bojazni, te zatražiš, da ih i drugi primaju i u sudu i u školi.*« Time je kratko i dobro utvrđeno, da su od ovih zbirki treća i peta bile sigurno autentične, a četvrta vjerojatno; a prve dvije da nemaju značaja javne zbirke, iako u njima sadržani kanoni, jer su skoro svi do jednoga izvorni, imaju po svom postanku krepost zakona.

No jer se je nužno moralo dogoditi, da su radi tolike množine zbirki, nastale poteškoće kod sudova, odlučila je Apostolska Stolica, da se sačini nova i jedinstvena javna zbirka: to je izvršio GRGUR IX., koji je, poslužívši se suradnjom Sv. RAJMUNDA OD PENJAFORTA, O.P., izdao g. 1234. pet Knjiga Dekretala. Isti je Prvosvećenik u proglasnoj pečatnici *Rex pacificus,* izdanoj 5. dana mjeseca rujna iste godine, jasno izložio razloge, zbog kojih je poduzeo ovo vrlo važno djelo, i to ovim riječima: »*Tako su eto raznolike Uredbe i Dekretalna pisma Naših Predšasnika bila porazbacana u raznolikim zbirkama, pa su neka od njih bila uzrokom zabune zbog toga, što su bila jedno drugom odviše slična, a neka zbog toga, što su sebi međusobno protuslovila, dok neka opet zato, što su bila preopširna; neka su međutim postojala i izvan gore rečenih zbirki i kolala, pa je glede njih često bilo kod sudova nesigurnosti i kolebanja. Stoga smo, zbog općenite koristi, a u prvom redu đačke, po ljubljenom sinu, bratu Rajmundu, Kapelanu i Pokorničaru Našemu, odredili, da se, ispustivši što je suvišno, složе u jednu zbirku, te da se dodadu Naše Uredbe i Dekretalna Pisma, u kojima se ponešto, što je bilo u ranijima dvojbeno, objašnjava*«.

Pošto je zatim stavio van snage zbirke koje su poslije Dekreta Gracijanovog do onda izdane, zabranio je, da se ne smiju ubuduće izdavati bez posebnog dopuštenja Apostolske Stolice nikakove druge: »*Dok dakle hoćemo da se svi služe u sudovima i u školama samo ovom zbirkom, najstrože zabranjujemo, da se nitko ne usudi sačiniti drugu koju bez posebne odredbe Apostolske Stolice*«. Ovom je uredbom, kako se vidi, oduzeto, također autentičnim *Kompilacijama* Inocenta III. i Honorija III. svaka javna krepost.

No šezdeset i četiri godine nakon toga, pošto je međutim izdano dosta mnogo zakona, pridodao je BONIFACIJE VIII. uz onih pet Knjiga Dekretala šestu, pa je ovoj podijelio jednaku snagu i krepost, koju su imali Dekretali Grgura IX. »*Svetoj Rimskoj Crkvi*« - ovako Bonifacije VIII. u proglasnoj pečatnici izdanoj dne 3. prosinca svibnja god. 1298. - *štono ju je Svevišnja i nedokučiva providnost Božja uzdigla nepromjenljivom odlukom nad sve crkve i odredila, da ona ima nad cijelim*

orbis praecipuum obtinere voluit magistratum, regimini praesidentes, curis sollicitamur continuis et assidua meditatione urgemur ut, iuxta creditae Nobis dispensationis officium, subditorum commodis, in quorum prosperitate utique prosperamus, iugi, quantum Nobis ex alto concessum fuerit, sollicitudinis studio intendamus. Amplectimur quippe voluntarios, pro ipsorum quiete, labores, et noctes quandoque transimus insomnes, ut scandala removeamus ab ipsis. Et quas humana natura (novas semper deproperans edere formas) lites quotidie invenire conatur, nunc antiquorum declaratione, nunc vero novorum editione iurium, prout Nobis est possibile, reprimamus. Sane cum post volumen Decretalium a felicis recordationis Gregorio Papa nono, Praedecessore Nostro, tam provide et utiliter compilatum, nonnullae ab eo et ab aliis Romanis Pontificibus successive super diversis dicerentur articulis editae Decretales: de quarum aliquibus, an Decretales existerent, earumque auctoribus dubitabatur sollicite in iudiciis et in scholis: Nos ambiguitatem et incertitudinem huiusmodi, dispendium pluribus afferentem, omnino tollere ac elucidare volentes, quae de Decretalibus ipsis teneri, quaeve deberent in posterum refutari... Decretales huiusmodi diligentius fecimus recenseri; et tandem, pluribus ex ipsis (cum vel temporales, aut sibi ipsis, vel aliis iuribus contrariae, seu omnino superfluae viderentur) penitus resecatis, reliquas, quibusdam ex iis abbreviatis, et aliquibus in toto vel in parte mutatis, multisque correctionibus, detractionibus et additionibus factis in ipsis, in unum Librum, cum nonnullis Nostris Constitutionibus, redigi mandavimus et sub debitis titulis collocari. Quem Librum, aliis quinque Libris dicti voluminis Decretalium annectendum, Sextum censuimus nuncupari ut idem volumen, senarium librorum, illo adiuncto, numerum comprehendens, perfectam in rebus agendis formam tribuat et in moribus disciplinam». Qui autem maluissent, quinque Decretalium Libros, accessionibus adiunctis, denuo edi, quam novum confici Librum, iis sic Pontifex obloquitur: *«Nec sine causa morem Praedecessorum Nostrorum omisimus in hac parte servare: haec enim fecimus, ne infinitos libros destrui et alios non sine maximis dispendiis, laboribus et expensis de novo fieri oporteret».* Postremo, Decretales omnes abrogat Decessorum suorum, quae in Sexto minime reperiantur nec in eo sint specialiter reservatae: *«Universitati vestrae igitur per Apostolica dicta mandamus, quatenus Librum huiusmodi, cum multa maturitate digestum, quem sub Bulla Nostra vobis transmittimus, prompto suscipientes affectu, eo utamini de cetero in iudiciis et in scholis: nullas alias, praeter illas, quae inseruntur, aut specialiter reservantur in eo, Decretales aut Constitutiones a quibuscumque Praedecessoribus Romanis Pontificibus, post editionem dicti voluminis promulgatas, recepturi ulterius aut pro Decretalibus habituri».*

svijetom vrhovno poglavarstvo, stojeći na čelu bez prestanka se brinemo o tomu i trajno mislimo, kako da što brižljivije, u povjerenoj Nam po milosti službi, poradimo oko dobra podređenih, jer je njihov napredak ujedno i Naš. Rado se naime za njihov mir prihvaćamo posla, pa katkada provodimo besane noći, da od njih odvratimo sablazni. A sporove one, što ih ljudska priroda (iznalazeći u žurbi za njih uvijek nove oblike) danomice nastoji pronaći, da suzbijamo, koliko možemo, bilo time, da objašnjavamo stare zakone, bilo pako time, da izdajemo nove. Kako su pak poslije zbirke Dekretala, koju je Predšasnik Naš papa Grgur deveti tako brižno i mudro sačinio, on i drugi Rimski Prvosvećenici tokom vremena izdali daljnje Dekretale, koji rade o raznim predmetima: a za neke od ovih su se pred sudom i u školi iznosile osnovane sumnje o tom, da li su to zaista Dekretali i tko ih je izdao: Mi u želji, da posvema uklonimo ove dvojbe i nesigurnost, koja je mnogima škodila, te da razjasnimo koji se od tih Dekretala imaju zadržati, a koji ubuduće zabaciti... Dali smo se na to, da ove Dekretale točnije ispitamo; te smo onda izdali nalog, da se oni, pošto su više njih (bilo zato, što se je vidjelo, da su imali samo privremenu vrijednost, bilo zato, što su bili u protuslovlju s drugim zakonima ili su bili posve suvišni) u cijelosti brisani, ostali, posto su neki od njih skraćeni, a neki posvema ili djelomično izmijenjeni tako, da je bilo ispuštano u njima i dodavano, slože, uz neke Naše Uredbe, u jednu Knjigu i razvrstaju pod odnosnim naslovima. Odlučismo, da se ova Knjiga, jer se ima dodati uz pet ostalih Knjiga rečene zbirke Dekretala, nazove Šestom, da ova zbirka time, što će biti uz druge knjige dodana kao šesta, poda izgled savršenstva u djelovanju i poretku.« Onima pako, koji bi bili radije vidjeli, da se je iznova izdalo pet Knjiga Dekretala s odnosnim umecima mjesto da je sačinjena nova Knjiga, odgovara Prvosvećenik ovako: *»Nismo bez razloga u toj stvari postupali drugačije od Naših Predšasnika: jer smo to učinili zato, da se ne moraju uništiti bezbrojne knjige i izraditi iznova druge, što je skopčano s nemalim neprilikama, poslom i troškovima.«* Konačno je dokinuo sve Dekretale svojih Prethodnika, koji u Šestu nisu nikako uvršteni niti su u njoj posebice pridržani: *»Sveučilištu dakle vašemu Apostolskom odredbom izričito nalažemo, da ovu Knjigu, koja je brižljivo uređena i koju vam Pečatnicom Našom dostavljamo, najpripravnije primite i njom se služite pred sudovima i u školama: time da ubuduće ne ćete primiti ili smatrati nijedne druge Dekretale ili Uredbe, bili oni proglašeni poslije rečene zbirke ma od kojih Rimskih Prvosvećenika Predšasnika Naših, osim onih, koji su u ovoj knjizi uvršteni ili posebice zadržani«.*

Haud alio sane consilio permotus, IOANNES XXII sex Decretalium Libris constitutiones Decessoris sui Clementis V addidit, quae, e nomine auctoris *Clementinae* nuncupatae, per bullam *Quoniam nulla,* die 25 mensis octobris an. 1317 datam, Avenione promulgatae sunt.

Cum denique Parisiis, an. 1500, *Corpus iuris canonici* denuo typis mandaretur, IOANNES CHAPPUIS, qui editionem curabat, addidit tum viginti Decretales *Extravagantes* Ioannis XXII, quae inde ab anno 1325, in appendicis modum, Clementinis apponebantur, tum septuaginta Decretales *Extravagantes* aliorum Pontificum, *Extravagantes Communes* idcirco appellatas, quod in *Corpus iuris canonici* communiter, appendicis instar, inseri solebant. Utrique certe *Extravagantium sylloge,* qua sylloge erat, Apostolicae Sedis nunquam adprobatio accessit; liquet tamen, Decretales in utramque collectas, cum authenticae essent et pro universa Ecclesia latae, vim legis in catholico orbe habuisse, nisi abrogatas eas esse constitisset.

Hae igitur praecipuae erant *novi iuris* syllogae, quibus constabat *Corpus iuris canonici* quod vocant, quamvis nonnulli negarent, *Extravagantes* Ioannis XXII et *Extravagantes Communes* posse in eo comprehendi, cum Corpori iuris, privato tantum consilio, adiectae essent. Idem de cetero *Corpus iuris canonici* universum an. 1582 Gregorius XIII accuratissime edi iussit.

Ab anno 1500 ad Concilii Tridentini convocationem nulla canonum sylloge, nec privata nec publica auctoritate, confecta est. Tridentina Synodus, cui christianae disciplinae ab aetate media acceptae emendationem catholica debet Ecclesia, ius inchoat *novissimum;* illius vero Acta haberi merito possunt sylloge canonum de fide et moribus praestantissima.

GREGORIUS XIII, quem supra memoravimus, praeterquam quod novam Corporis iuris canonici editionem curavit, decrevit quoque pleniorem redigi syllogen, quae pontificios complecteretur canones ante Tridentinum latos et in Corpore iuris minime comprehensos, quippe quod vel *Clementinis,* vel, ad summum, *Extravagantibus* Ioannis XXII et *Extravagantibus Communibus* terminabatur, ut in volumine Parisiis edito an. 1500. Rem trium Cardinalium Consilio commissam mors intercepit Pontificis anno 1585, post Tridentinam Synodum absolutam altero et vicesimo. Decessoris sui inceptum SIXTUS V, qua solebat alacritate, perficiendum suscepit, idque muneris Cardinali Pinellio detulit, datis eidem sociis consortibusque laborum aliquot doctissimis viris; verum, cum, re adhuc infecta, Sixtus obiisset, CLEMENTI VIII contigit, ut finem operi imponeret. Cal. enim augustis an. 1598, Car-

S istom je bez sumnje nakanom IVAN XXII. dodao uz šest Knjiga Dekretala Uredbe Prethodnika svojega Klementa V., koje su po imenu izdavača nazvane *Klementine* i proglašene pečatnicom *Quoniam nulla,* izdanom u Avinjonu dne 25. mjeseca listopada god. 1317.

Kada je konačno u Parizu, god. 1500., bilo spremljeno za tisak novo izdanje *Corpus iuris canonici,* dodao je IVAN CHAPPUIS, koji je izdanje priredio, i dvadeset Dekretala *Ekstravaganata* Ivana XXII., koji su se počevši od godine 1325., stavljale uz Klementine kao dodatak i sedamdeset Dekretala *Ekstravaganata* drugih Prvosvećenika, koji su nazvani *Ekstravaganti Obični,* jer su se obično uvrštavali kao dodatak u *Corpus iuris canonici.* Sigurno je, da ove obje *zbirke Ekstravaganata,* ukoliko su zbirke, nikada nisu bile odobrene od strane Apostolske Stolice; no nema sumnje o tom, da su Dekretali što su sadržani u jednoj i u drugoj ovoj zbirci sadržani, jer su bili autentični i izdani za cijelu Crkvu, imali u cijelom katoličkom svijetu snagu zakona, osim kad bi bilo utvrđeno, da su dokinuti.

Ovo su dakle bile poglavite zbirke *novoga prava,* koje su sačinjavale *Corpus iuris canonici,* kako je nazvan, premda ima nekih, koji poriču, da bi u nj mogli spadati *Ekstravaganti* Ivana XXII. i *Ekstravaganti Obični,* jer su u Corpus iuris umetnute samo od privatne strane. Uostalom je Grgur XIII. god. 1582. bio odredio, da se isti takav *Corpus iuris canonici* u cijelosti izda u posve točnom izdanju.

Od godine 1500., pa sve to Tridentskog Sabora nije izdana nikakva zbirka kanona ni od strane posebničke ni od javne vlasti. S Tridentskim Saborom, kojemu duguje katolička Crkva obnovu kršćanskog pravnog poretka, štono ga je primila iz srednjega vijeka, započimlje *najnovije pravo;* a njegovi se Zaključci mogu s pravom smatrati najizvrsnijom zbirkom kanona u pogledu vjere i ćudoređa.

GRGUR XIII., koji je gore spomenut, osim što je dao objelodaniti novo izdanje Corpus iuris canonici, odredio je također, da se sačini opsežnija jedna zbirka, koja je imala sadržavati prvosvećeničke kanone izdane prije Tridenta, a koji nisu bili sadržani u Corpus iuris, budući da je taj završavao ili *Klementinama* ili, najviše, *Ekstravagantima* Ivana XXII. i *Ekstravaganitima Običnima,* kako je to bilo u pariškom izdanju od g. 1500. Stvar, koja je bila povjerena Vijeću trojice Stožernika, obustavljena je smrću Prvosvećenika g. 1585., dvadeset i dvije godine poslije Tridenta. Djelo započeto od svojega Prethodnika htio je s njemu svojstvenom gorljivošću dovršiti SIKSTO V., pa je tu zadaću povjerio Stožerniku Pinelliju, a njemu je pridijelio nekoliko vrlo učenih muževa, da mu u tom poslu budu drugovi i suradnici; međutim kako je Siksto, umro prije, no što je stvar završena, zapalo je KLEMENTA VIII.,

dinalis Pinellius eidem Pontifici volumen obtulit, quod inscribebatur *Sanctissimi D. N. Clementis Papae VIII Decretales;* sed haec nova sylloge, quae tantis studiis et laboribus steterat, nescimus quo pacto, tum adprobatione, tum promulgatione caruit. Liber vero Septimus Decretalium, privata auctoritate a iurisconsulto PETRO MATTHAEO Lugduni editus an. 1590, etsi multis editionibus Corporis iuris canonici in Appendicem appositus, nunquam tamen ab Apostolica Sede approbatus est, quin imo in Indicem librorum prohibitorum est relatus.

Iacuit profecto res ad aetatem usque nostram; nisi quod BENEDICTUS XIV, Decessorum vestigia persecutus, quas primo Pontificatus sexennio ediderat constitutiones, eas et collectas voluit et promulgavit, datis litteris ad magistros et auditores Bononiensis studiorum Universitatis: ea igitur pars Bullarii Benedictini quin authentica habenda sit, nemo dubitat.

Quod *iuris novissimi* reliquum erat, id Bullario Romano continebatur, quod, privatorum hominum opera pluries editum, Actis Gregorii XVI concludebatur. Adde tamen leges proximorum Pontificum, Cancellariae Apostolicae Regulas, Sacrarum Congregationum et Tribunalium Romanae Curiae decreta et responsa. Qua in re cognitum est omnibus, responsa Congregationum Sacris Ritibus et Indulgentiis praepositarum in authenticas syllogas redacta esse.

In eiusmodi condicione, ad postremos hosce annos, ius canonicum versabatur. Ex iis autem quae diximus, perspicue apparet, saluberrimum Innocentii III, Honorii III, Gregorii IX, Bonifacii VIII et Ioannis XXII consilium, proponendi videlicet Ecclesiae sacros canones in unum collectos, quos populus christianus et facilius nosset et diligentius servaret, depositum insequentibus aetatibus fuisse, quamvis causae illud exsequendi permanerent, immo potius procedente tempore invalescerent. Si cui enim libuisset, arte hodiernum diem, dispicere, quid Ecclesia de certo quodam disciplinae capite praescriberet, varios quidem eos fontes, quos enumeravimus, consulere cogebatur. Itaque nemo non videt quantum negotii antehac facesseret iuris canonici studium: idque erit tam manifestum quam quod maxime, si attendatur ad ea quae consequuntur: 1° In Bullario, in collectionibus quae Sacrarum Congregationum et Tribunalium ecclesiasticorum decreta et responsa continent, in Actis Synodi Tridentinae, in Actis Romanorum Pontificum qui Gregorio XVI successerunt, unus servatur ordo temporis; in Gratiani Decreto vix ullus; mancus denique et imperfectus in aliis Corporis iuris canonici partibus; exempli gratia, de iis quae sacram ordinationem impediunt, quod est argumentum satis involutum, agi-

da taj posao dovrši. Na dan je naime Kalenda augusta god. 1598. predao istomu Prvosvećeniku Stožernik Pinelli zbirku, koja je nosila naslov *Presvetoga G. N. Klementa Pape XIII. Dekretali;* ali nova ova zbirka, u koju je bilo uloženo toliko truda i posla, nije bila, ne zna se s kojega razloga, ni odobrena ni proglašena. A Sedma Knjiga Dekretala, koja je s posebničkim značajem izdana u Lionu g. 1590. od strane PETRA MATEJEVOG, iako se u mnogim izdanjima Corporis iuris canonici nalazi kao Dodatak, nije ipak nikada odobrena od strane Apostolske Stolice, naprotiv bila je dapače stavljena u Popis (indeks) zabranjenih knjiga.

Ovo je stanje potrajalo sve do naših dana, osim što je BENEDIKT XIV., slijedeći primjer svojih Prethodnika, odredio da se saberu one uredbe, koje je on izdao za prvih šest godina Prvosvećeništva, te ih je objavio pismom upravljenim nastavnicima i slušačima Bolonjskog Sveučilišta: taj se dakle svezak Benediktovog Bularija mora smatrati autentičnim, o čemu nitko ne dvoji.

Ostatak *najnovijeg prava* sadržan je u Rimskom Bulariju, koji se, izdavan više puta od privatne strane, završavao Djelima (aktima) Grgura XVI. K tomu valja dodati zakone posljednjih Prvosvećenika, Pravila Apostolske Pisarne, odluke i rješenja Svetih Zborova i Sudišta Rimske Kurije. U tom je pogledu općenito poznato, da su rješenja Zborova za Obrede i za Oproštenja sabrana u autentičnim zbirkama.

U takvom se je stanju nalazilo kanonsko pravo sve do ovih posljednjih godina. No iz svega onoga, što smo rekli, jasno se vidi, da je zdrava zamisao Inocenta III., Honorija III., Grgura IX., Bonifacija VIII. i Ivana XXII., dati naime Crkvi jedinstvenu zbirku svetih kanona, da bi ih puk kršćanski i lakše upoznao i što bolje obdržavao, bila u vremenima poslije njih napuštana, iako su razlozi za to i dalje postojali, dapače tijekom vremena i porasli. Ako je netko, u prijašnje vrijeme, htio da vidi, što Crkva u kojoj stvari pravnoga poretka propisuje, bio je prinužden, da potraži one raznovrsne izvore, koje smo nabrojili. Svatko će stoga uvidjeti, koliko je truda prije iziskivalo proučavanje kanonskog prava: a to će biti još daleko očitije, ako se skrene pažnja na ovo: 1° U Bulariju, u zbirkama, koje sadržavaju odluke i rješenja Svetih Zborova i crkvenih Sudišta, u Djelima Tridentskog Sabora, u Djelima Rimskih prvosvećenika poslije Grgura XVI., postojao je isključivo red vremenski; U Dekretu Gracijanovom jedva ikakav a manjkav i nepotpun u drugim dijelovima Corporis iuris canonici; tako se, na primjer, radi o zaprekama svetoga ređenja, što je stvar dosta zamršena, u I., III., i IV. knjizi, i to s jedne strane manjkavo i nepotpuno, bez ikakve međusobne veze. 2° Među dokaznicama, koje se

tur libris I, III et IV, tum minus plene et perfecte, tum sine ullo rerum contextu. 2° Ex documentis, quae in fontibus iuris canonici afferuntur, haud pauca omni carent utilitate, et saepe impedimento sunt ad iuris canonici studium, utpote quae vel easdem res crebro recinunt vel legem proprii nominis nullam habent. 3° Documenta quaedam responsionem exhibent pro singulari casu datam, ex qua quidem legem communem seu generalem colligi et exprimi oporteat; multa igitur in eiusmodi documentis supervacanea, multo plura, eademque saepe ardua, labori privato relicta. 4° De certis quibusdam capitibus lex canonica omnino silebat; quapropter confugiendum erat vel ad ius romanum (ut, ex. gr., ad statuendum quonam spatio temporis consuetudo praescriberetur), vel ad iurisprudentiam, vel ad consuetudinem, vel ad doctorum sententias (ut, ex. g., in notione quasi-domicilii definienda). 5° Leges complures, etsi contraria consuetudine aut legibus postea latis abrogatae erant pro catholico orbe universo vel ita pro maiore eius parte ut leges particulares factae essent, exstabant tamen adhuc in fontibus, maximamque studiosorum mentibus perturbationem afferebant. Ut exemplo rem confirmemus, in iure communi decernebatur Episcopos a canonicorum ordine esse deligendos, et capita fere omnia tituli *De Electionibus* ad hanc eligendi rationem pertinent, quanquam ea hodie non obtinet nisi in paucis Germaniae et Helvetiorum dioecesibus; legitimi ritus, qui in iudiciis ecclesiasticis servandi erant ad praescripta tum alterius Decretalium Gregorii IX Libri, tum Sexti, magnam partem obsoleverunt; Concordata, quae, post absolutum *Corpus iuris canonici,* Apostolica Sedes cum rerum publicarum Gubernatoribus iniit, ius commune aliqua ex parte immutarunt.

Quae cum ita essent, merito videbatur haud secus definiri ius canonicum posse, atque Livius ius romanum appellaverat, *«immensum aliarum super alias coacervatarum legum cumulum»* (l. III, c. 34); nec profecto mirari licebat, quod ii ipsi, qui ad sacrorum canonum studia se totos contulissent, haud raro ignorarent utrum lex de hac aut illa re exsisteret necne, aut dubitarent an aliqua lex vigeret adhuc vel quo sensu accipienda esset, etiamsi de rebus ageretur quae maximi essent momenti et ad usum pertinerent. Quare iuri canonico perdiscendo dare operam, siquidem non e rivulis sed e fontibus plenam eius doctrinam haurire placuisset, pauci tantum e clero poterant, quibus videlicet et natura ad eiusmodi studia proclivis et otium et magna librorum copia esset, cum, contra, Caelestinus Papa, ut in Gratiano legimus, haec ad Episcopos Apulos et Calabros scriberet: *«Nulli sacerdotum liceat sacros canones ignorare, nec quidquam facere quod Patrum possit regulis obviare»;* et Gregorius IX, l. 1, tit. 2, *De Constitutionibus: «Canonum statuta custodiantur ab omnibus, et*

nalaze u izvorima kanonskog prava, dosta ih je mnogo, što su bez svake koristi i često samo smetaju pri proučavanju kanonskog prava, jer ili opetovano govore o istoj stvari ili ne sadržavaju zapravo nikakvog zakona. 3° Neke dokaznice sadržavaju samo rješenje dano za pojedinačni slučaj, a iz toga bi trebalo izvesti i razabrati zajednički ili opći zakon; u tim je dakle dokaznicama mnogo toga, što je suvišno, preopširno, a često puta i preteško i prepušteno zamornom privatnom trudu. 4° Preko mnogih je predmeta kanonsko pravo s mukom prelazilo; stoga je bilo potrebno potražiti pomoć ili kod rimskog prava (tako npr. da se utvrdi vrijeme, koje je propisano za zastaru kod običaja), ili u pravnoj nauci, ili u običajnom pravu, ili u mišljenju naučitelja (tako npr. kada je trebalo odrediti pojam do-prebivališta). 5° Mnogo je zakona, premda su bili dokinuti za cijeli katolički svijet protivnim običajnim pravom ili kasnije izdanim zakonima ili su na taj način postali većim dijelom krajevnim zakonima, ostalo i dalje u izvorima, pa je to uzrokovalo u đačkim glavama veliku zbrku. Da stvar razjasnimo primjerom: u općem je pravu bilo propisano, da se Biskupi moraju izabrati od strane kanonika, pa se sva gotovo poglavlja u naslovu *Izbori (De Electionibus)* odnose na ovu vrst izbora, iako takav danas više ne postoji, osim u nekim malobrojnim biskupijama Njemačke i Švicarske; zakoniti oblici, koji su se morali obdržavati kod crkvenih sudišta prema propisima sadržanima u drugoj Knjizi Dekretala Grgura IX. i u Šestoj, pali su s većega dijela u zaborav; konkordati, što ih je Apostolska Stolica, pošto je *Corpus iuris canonici* već bio zaključen, sklopila s državnim Vladarima, djelomično su izmijenili opće pravo.

Kada je stvar stajala tako, s pravom se je smatralo, da se kanonsko pravo ne može označiti drugim riječima nego onima, kojima je Livije nazvao rimsko pravo, *»ogromna gomila zakona pobacanih jedan preko drugoga«* (knj. III., pogl. 34), pa nije doista bilo nikakovo čudo, da dosta često nisu ni oni sami, koji su se sasvim dali na proučavanje svetih kanona, znali, da li za ovu ili onu stvar postoji zakon ili ne, ili su bili u dvojbi o tom, da li je neki zakon još u kreposti, odnosno u kojemu ga smislu treba razumjeti, iako se tu radilo o stvarima od najveće važnosti i svagdanje upotrebe. Stoga ih je samo malo bilo između duhovnika, koji su se mogli dati na to, da proučavaju kanonsko pravo, razumije se ako im je bilo stalo do toga, da crpe puninu ove nauke ne iz zamuljenih potočića, nego iz izvora, to su naime bili samo takvi, koji su imali ne samo prirodnu sklonost za takvo proučavanje, nego i dosta vremena i veliku množinu knjiga, dok je naprotiv, kako čitamo kod Gracijana, Celestin Papa napisao Biskupima Apulijskim i Kalabrijskim ovo: *»Nijednom svećeniku nije slobodno ne poznavati svetih kanona niti išta počiniti, što*

nemo in actionibus vel iudiciis ecclesiasticis suo sensu, sed eorum auctoritate ducatur». Nostra etiam aetate eiusmodi studia Apostolica Sedes commendare non destitit, et conquesta praecipue est, quod praecepta hac de re data in pluribus dioecesibus neglegerentur. Quanquam fatendum causam eiusmodi vel ignorationis vel neglegentiae magna ex parte fuisse statum quo, ut diximus, ius erat canonicum.

Huc denique aliud accedit non minoris momenti, idest nonnullas leges ecclesiasticas, initio prudentissime latas, mutatis rerum temporumque condicionibus, factas fuisse aut ad exsequendum difficiles aut minus ad animorum salutem conducibiles: videbantur igitur necessario emendandae, quemadmodum Ecclesia, ut est societas pro hominibus constituta, facere in causis haud dissimilibus consuevit. Constat, ex. gr., Concilium Lateranense IV impedimentum ex consanguinitate in linea collaterali idcirco ad quartum contraxisse gradum, quia *«in ulterioribus gradibus iam non potest, absque gravi dispendio, prohibitio generaliter observari»;* at vero, eadem de causa, non pauci, postremis hisce temporibus, opinabantur, eiusmodi impedimentum ad tertium gradum contrahi oportere. Postulabatur itidem undique ut rectius atque ad nostram aetatem accommodatius temperarentur tum leges, quae decreto *Tametsi* accesserunt, tum quae de ieiunio et abstinentia vigebant, et ita porro.

Quae qui omnia perpenderit, mirari iam desinet, quare et iuris canonici cultoribus et plurimis catholici orbis Episcopis iamdudum esset persuasum, ius canonicum nova quadam ratione esse tandem aliquando ordinandum.

Communium votorum interpretes praestiterunt se Patres Concilii Vaticani. Episcopi enim, inde ab an. 1865, cum ad litteras rescriberent ab Apostolica Sede de Concilio Oecumenico Romae habendo datas, Pontificem Maximum rogarunt, vellet rem, quae tantam paritura esset Ecclesiae utilitatem, considerare; deque eadem, cum in Concilium coiverunt, postulata deferre cunctati haud sunt.

Primi de sacris canonibus in unum apte redigendis postularunt Neapolitanae dicionis Episcopi: *«Novum iuris canonici Corpus conficere necesse esse videtur; ac vel in primis quoad processum causarum: qui magis ac magis expeditior sit»*.

Eos exceperunt plurimi ex Galliarum Episcopis: *«Evidentissimum est et ab omnibus iamdiu agnitum et ubique conclamatum, iuris canonici aliquam revisionem et reformationem necessariam esse valdeque urgentem; siquidem, ob tam multiplices gravesque rerum et societatis humanae mutationes, leges permultae, quaedam inutiles, aliae observatu impossibiles aut*

bi se protivilo pravilima Otaca«; a Grgur IX., knj. I. nasl. 2, *Uredbe: »Odredbe kanona dužni su obdržavati svi i nitko se ne smije u tužbama i crkvenim sudovima dati voditi svojim shvaćanjem, nego njihovom krepošću«*. Ni u naše vrijeme nije Apostolska Stolica prestala preporučivati ove vrsti proučavanja, i mnogo se je tužila na to, što su se odredbe u toj stvari izdane zanemarivale u mnogim biskupijama, iako valja priznati, da je uzrokom za ovu nebrigu i nemarnost većim dijelom bilo stanje, u kojemu se je, kako rekosmo, nalazilo kanonsko pravo.

K tomu napokon pridolazi još nešto, što je od nemanje važnosti, to jest da su poneki crkveni zakoni, koji su s početka bili izdani najmudrije, postali zbog promijenjenih stvarnih i vremenskih prilika ili preteški, da se obdržavaju, ili za spasenje duša manje korisni: vidjelo se je dakle, da ih je potrebno ispraviti, kako je to Crkva, koja je za ljude ustanovljena zajednica, običavala u sličnim slučajevima činiti. Znamo npr. da je Sabor Lateranski IV. stegnuo zapreku srodstva u pobočnoj lozi do četvrtog koljena zato, jer se *»u daljnjim koljenima, više ne može zapreka obdržavati bez velikih neprilika«;* međutim bilo ih je dosta, koji su s istoga razloga u posljednje ovo vrijeme iznosili mišljenje, da bi trebalo ovu zapreku stegnuti do trećeg koljena. Isto se je tako sa svih strana tražilo, da bi se bolje i više prema našemu vremenu uskladilo i one zakone, koji su izdani uz dekret *Tametsi,* kao i oni, koji su obvezivali u pogledu posta i nemrsa, i tako dalje.

Tko sve ovo drži na umu, više se neće čuditi, što je i kod stručnjaka u kanonskom pravu i kod premnogih biskupa širom katoličkog svijeta prevladalo mišljenje, da je skrajnje vrijeme, da se kanonsko pravo iznova uredi.

Kao tumači općih želja nastupili su Oci Vatikanskog Sabora. Biskupi su naime, tamo od g. 1865., odgovarajući na pismo, koje je Apostolska Stolica objavila o sazivu Općega Sabora, molili Velikog Prvosvećenika, da bi imao dobrotu ovu stvar, koja će biti od tolike koristi za Crkvu, uzeti u razmatranje; a onda, kada su na Sabor došli, bez prestanka su u toj stvari podnosili predstavke.

Prvi su predstavku o tom, da se sveti kanoni primjereno srede u jednu zbirku, podnijeli Biskupi Napuljske pokrajine: *»Čini se, da je potrebno prirediti novi Zbornik kanonskog prava, i to osobito u pogledu parničnog postupka: taj postupak ima biti što brži«*.

Iza njih dolaze premnogi Biskupi francuski: *»Posve je očito i odavno već od svih priznato, te je odasvud jasno rečeno, da je potrebito, da se nekako iznova pregleda i obnovi kanonsko pravo, jer su velike promjene, što su nastale u poretku i ljudskom društvu prouzrokovale, da je vrlo mnogo zakona postalo ili beskorisno ili ih je nemoguće, odnosno preteško obdržavati. Ima*

difficillimae evaserunt. De innumeris quoque canonibus ambigitur, utrum adhuc vigeant, necne. Demum per tot saeculorum decursum ita excrevit legum ecclesiasticarum numerus et leges illae in ingentibus iuris Collectionibus adeo cumulatae sunt, ut aliquo sensu dicere possimus: OBRUIMUR LEGIBUS. *Hinc fit ut studium iuris canonici infinitis prope et inextricabilibus difficultatibus implicetur, controversiis ac processibus latissimus locus pateat; et conscientiae mille anxietatibus angantur et in contemptum legis impellantur.*

«Concilium igitur ad grande hoc et necessarium opus reformationis iuris canonici attendere omnino optandum est; quod ut convenienter fiat:

«1° Concilium per seipsum decerneret praecipuos et magis urgentes reformationis articulos, simulque indicaret qua mente et quonam generali conceptu reformatio iuris peragi debeat.

«2° Institueretur Congregatio aliqua specialis doctissimorum theologorum et canonistarum, simul et virorum maxime practicorum et ex omnibus assumptorum nationibus, qui universum ius canonicum attentissima revisione introspicerent et, reiectis quae reiicienda, modificatis quae modificanda, additis quae addenda viderentur, novum Corpus iuris conficerent, quod statui praesenti Ecclesiae aptius accommodatum, titulis, capitibus et articulis iuxta materiarum ordinem digestum huic Concilio vel alteri proximo convocando, examinandum sanciendumque proponeretur».

Haec deinde Germaniae Episcopi: *«Quia autem in Corpore iuris canonici permulta inveniuntur praescripta, quae in praesentiarurn non amplius habent vigorem, maxime optandum est, ut nova collectio fiat eorum canonum, qui adhuc vigent, omissis omnibus, qui iam abrogati esse dignoscantur».*

Concinebant Belgarum Episcopi: *»Expleto Concilio Vaticano committere velit Sanctissimus Dominus viris in sacris canonibus versatis munus redigendi integrum complexum legum ecclesiasticarum in novum Codicem hodiernae praxi accommodatum, et in varios titulos, capita, etc., pro materiarum varietate distributum«.*

Tum vero Archiepiscopi et Episcopi ex provinciis ecclesiasticis Quebecensi et Halifaxiensi: *«Postulatum ut totius iuris ecclesiastici, curante Summo Pontifice, peracto Concilio Vaticano, fiat Codificatio cum iis additionibus, quae praesenti rerum statui utiliores et accommodatiores videbuntur.*

«Rationes postulati: 1° Facilior et communior evaderet cognitio huius iuris, quae nunc pene innumeris constitutionibus et canonibus constat. 2° Multa in desuetudinem abierunt, vel impossibilia facta sunt, vel in maximum Ecclesiae bonum mutari possunt».

bezbroj kanona, o kojima se dvoji, da li su još na snazi ili ne. Napokon je kroz toliko stoljeća broj crkvenih zakona tako narastao i ti su zakoni tako nagomilani u ogromnim pravnim Zbirkama, da u nekom smislu možemo reći: ZASUTI SMO ZAKONIMA. *Odatle dolazi, da je proučavanje kanonskog prava skopčano s neizmjernim gotovo i nesavladivim poteškoćama, da su prijeporima i parničenju vrata širom otvorena, te da savjesti muče hiljadu sumnja i nagone ih na prezir zakona.*

»Treba dakle bezuvjetno poželiti, da Sabor svrne pažnju na ovo veliko i potrebito djelo o obnovi kanonskog prava; u tu bi svrhu trebalo:

»1° Da sam Sabor donese zaključak o tom, koja poglavlja za obnovu dolaze u obzir u prvom redu i najhitnije, te ujedno izjavi, u kojem se smislu i prema kojoj osnovnoj misli ima izvršiti obnova.

»2° Da se ustanovi posebni neki Zbor od najučenijih bogoslova i kanonista, a ujedno i od muževa s velikim iskustvom, uzetih iz svih naroda, koji bi imali kanonsko pravo najpomnije pregledati, pa da odbacivši što bude izgledalo da treba odbaciti, izmijenivši što treba izmijeniti i dodavši što treba dodati, sačine novi Zbornik prava, koji se onda, bolje prilagođen sadanjem stanju Crkve, ima razvrstan prema sadržaju u naslove, poglavlja i članke predložiti ovomu Saboru ili drugomu, koji se što prije ima sazvati, da se preispita i prihvati«.

Zatim su njemački Biskupi rekli ovako: *»A jer se u Zborniku kanonskog prava nalazi vrlo mnogo propisa, koji sada više nemaju obavezne kreposti, vrlo je opravdana želja, da se sačini nova zbirka onih kanona, koji i sada još obavezuju, izbacivši sve one, za koje se znade, da su već dokinuti«.*

Belgijski su Biskupi dali ovu izjavu: *»Kada Vatikanski Sabor bude dovršen, neka bi Njegova Svetost imala dobrotu povjeriti muževima vještima svetim kanonima dužnost, da srede sve crkvene zakone u novi Zbornik, koji će biti prilagođen današnjem crkvenom životu i razvrstan prema raznolikom sadržaju u raznovrsne naslove, poglavlja, itd.«*

Zatim Nadbiskupi i Biskupi iz crkvenih pokrajina Quebeca i Halifaxa: *»Podnosimo prijedlog, da se izvrši pod vodstvom Vrhovnoga Prvosvećenika, pošto bude Vatikanski Sabor završen, kodifikacija cjelokupnog crkvenog prava s onim dodacima, za koje će se vidjeti da su u sadanjim stvarnim prilikama što korisniji i primjereniji.*

»Obrazloženje prijedloga: 1° Poznavanje toga prava, koje je sada sadržano u gotovo bezbrojnim uredbama i kanonima, postalo bi lakše i pristupačnije. 2° Mnogo je toga, što se više ne obdržava, ili je postalo nemogućim, ili je takovo, da se može izmijeniti s najvećom korišću za Crkvu«.

Deinde plures Italiae mediae Episcopi: «*Ne studiosis scientiae canonicae iter scabrosum nimis peragendum sit, ob molem earum legum, quae iam obsolevere, petunt ut Corpus iuris canonici quam diligentissime recognoscatur*».

Tres denique et triginta ex variis orbis regionibus Episcopi huic postulato subscripserunt: «*Ut ecclesiasticae leges in mores, in vitam, in instituta christianorum populorum suam cumulate exserant efficacitatem; nihil profecto accommodatius est nihilque opportunius, quam si sapienti ordine digestae in unum codicem colligantur, ad cuius normam sacrum ius et dicatur in foro et tradatur in scholis et, in usus quotidianos religiose deducatur. Quod cum probe sentirent Romani Pontifices nullo tempore commiserunt ut ipsorum vigilantia et prudentia in hac parte deesset. Huc sane spectavit Innocentius III, huc Honorius III, quorum in curandis Decretalium Collectionibus electissimae curae praeclara adhuc monumenta suppetunt. Quem vero latet de sacra iurisprudentia quam bene meruerit Gregorius IX, cuius auspiciis et ope et auctoritate amplissimus Pontificii iuris codex editus est? Neque minor habenda est gratia Bonifacio VIII, qui opus Gregorii uberrima atque in primis opportuna accessione ditavit, perfecit*».

«*Sed hae providae curae Summorum Pontificum, quamvis superiorum temporum commoditati plane satis fuerint, aliquid tamen aetate nostra desiderare patiuntur. Neque mirum cuiquam esse debet, si parumper consideret disciplinares leges variae temporum conditioni sic accommodari oportere, ut labentibus annis immutentur, novisque obvenientibus causis augeantur. Quare plures Romanorum Pontificum Constitutiones Decretaque Conciliorum in Corpus iuris canonici nondum illata sunt, quae tamen dispersa non evagari diutius, cum iudiciorum, tum scientiae iuris magnopere interest. Nam quamdiu in pluribus documentis, veluti disiecta corporis membra, sparsim circumferuntur, difficile est, qua late patet christianus orbis, rite a cunctis dignosci; et si dignoscantur, opus est exquisita admodum notitia circumstantiarum (quae est paucorum) ad declinandam rerum atque temporum in iis interpretandis confusionem*».

«*Haec omnia mature cogitantibus subiit demisse atque enixe petere a Sanctissimo Domino Nostro Pio IX, ut, adhibita opera atque ingenio virorum huius temporis doctissimorum, novum iuris canonici codicem digerere et Apostolica auctoritate edere non gravetur. Opus sane arduum; sed quo plus difficultatis habet, eo magis est tanto Pontifice dignum*».

Cuius quidem rei necessitatem cum ipsa Apostolica Sedes haberet compertam, facere certe non poterat quin tot Ecclesiae Pastorum votis et postulationibus concederet, in iis saltem quae ad disciplinam

Zatim mnogi Biskupi iz srednje Italije: »*Da onima, koji se daju na proučavanje kanonskog prava, ne bude zbog goleme množine takovih zakona, koji su pali u zaborav, put, što ga moraju prevaliti, odviše mučan, mole, da se Zbornik kanonskog prava podvrgne što temeljitijoj pregledbi*«.

Konačno su trideset i tri Biskupa iz raznih krajeva svijeta potpisala ovaj prijedlog: »*Za to da crkveni zakoni imadu što jači utjecaj na ćudoređe, na život, na ustanove kršćanskih naroda, ništa zaista nije primjerenije i ništa zgodnije od toga, da se oni sakupe dobro raspoređeni u jednom zborniku i da se prema njegovim odredbama sveto pravo i izriče u sudovanju i predaje u školama i zdušno primjenjuje u svakidašnjem životu. To su Rimski Prvosvećenici dobro znali, pa stoga su u svim vjekovima ovoj stvari posvećivali svoju pažnju i brigu. To je zacijelo imao pred očima Inocent III., pa Honorije III., štono su oko izdavanja Zbirki Dekretala vodili izvanrednu brigu, o kojoj i danas još svjedoče veličajni spomenici. A komu nije iz nauke svetoga prava poznato, kako ogromne zasluge pripadaju Grguru IX., čijom je zaštitom, pomoću i odredbom izdan najopsežniji zbornik Prvosvećeničkog prava? A ne ide manja slava ni Bonifacija VIII. koji je obogatio i nadopunio djelo Grgurovo vrlo obilatim i nadasve podesnim dodatkom*«.

»*No iako su ova dalekovidna nastojanja Rimskih Prvosvećenika potpunoma dostajala za prijašnja vremena, za naše doba ipak više nisu sasvim dovoljna. A nikomu ne smije biti, ako i malo skrene pažnju na to, da se pravni zakoni moraju prilagođivati raznovrsnim prilikama vremena, čudno, što se oni tokom mnogih godina moraju mijenjati i umnožavati poradi novih prilika, koje su nastale. Zato postoji mnogo Uredaba Rimskih Prvosvećenika i Saborskih Odluka, koje još nisu uvrštene u Zbornik kanonskog prava, a na veliku bi ipak korist bilo i sudovanju i pravnoj nauci, da ne ostanu vani na sve strane raspršeni. Jer dokle god se oni u mnogobrojnim ispravama po svud raznose kao raskomadani udovi tijela, teško je, da ih širom kršćanskog svijeta svi valjano upoznadu, a kad se za njih i znade, treba imati (a takovih je malo) posve izvanredno poznavanje prilika, da se pri njihovom tumačenju ne padne u stvarne i vremenske zablude*«.

»*Dok smo o svemu tomu ozbiljno razmišljali, došlo nam je na um, da ponizno i smjerno zamolimo Njegovu Svetost Gospodina Našega Pija IX., da bi se udostojao uz suradnju najumnijih učenjaka našega vremena, izraditi i Apostolskom vlasti izdati novi zbornik kanonskog prava. Posao bez sumnje težak; no koliko je teži, toliko je i tako velikog Prvosvećenika dostojniji*«.

Pa kako je i sama Apostolska Stolica bila osvjedočena, da je ta stvar potrebna, nije se nipošto mogla oglušiti željama i molbama tolikih Pastira Crkve, barem u pogledu onoga, što se odnosi u prvom redu na

propius pertinerent et magis urgere viderentur. Eo utique consilio Pius IX per constitutionem *Apostolicae Sedis* censurarum *latae sententiae* numerum imminuit; Leo XIII constitutiones dedit *Officiorum* et *Conditae a Christo,* quarum altera aequius et accuratius librorum editioni et prohibitioni consulebat, altera decernebat quibus regendae essent legibus Congregationes religiosae votorum simplicium; Sacra denique Congregatio EE. et RR. die 11 iunii an. 1880 *Instructionem* edidit «de modo quo oeconomice procedere debent Curiae ecclesiasticae in causis disciplinaribus et criminalibus clericorum». Reliqua tamen iuris praescripta cum in eo statu mansissent, quo ante, Episcopi plerique et nonnulli etiam Purpurati Patres Apostolicae Sedi instabant adhuc, ut ius canonicum emendaretur et in aptiorem componeretur ordinem, capto a recentioribus omnibus civitatibus exemplo, quemadmodum Gregorius IX Iustinianum imitari non dubitaverat.

PIUS fel. rec. Papa X, qui, ante quam Pontificatum iniret, probe perspexerat quam praeclara Ecclesiae emolumenta eiusmodi emendatio polliceretur, arbitratus tempus iam esse tanti operis initia facere, convocatis haud semel, ineunte mense martio an. 1904, S. R. E. Cardinalibus qui in Urbe degebant, ut eos de proposita re sententiam rogaret, cum Eminentissimi ii viri consilium probassent, datis die 19 eiusdem mensis ad orbem catholicum litteris *Arduum sane munus,* nuntiavit, quod iam dudum in communibus fuisset optatis, id velle se, *«ut universae Ecclesiae leges, ad haec usque tempora editae, lucido ordine digestae, in unum colligerentur, amotis inde quae abrogatae essent aut obsoletae, aliis, ubi opus fuisset, ad nostrorum temporum conditionem propius aptatis».* Quod ut recte ad effectum deduceretur, motu proprio, certa scientia et matura deliberatione, haec decrevit quae sequuntur:

«I. Consilium, sive, ut aiunt, Commissionem Pontificiam constituimus quam penes erit totius negotii moderatio et cura, eaque constabit ex nonnullis S. R. E. Cardinalibus, a Pontifice nominatim designandis.

«II. Huic Consilio ipse Pontifex praeerit et, Pontifice absente, Cardinalis decanus inter adstantes.

«III. Erunt praeterea iusto numero Consultores, quos Patres Cardinales e viris canonici iuris ac theologiae peritissimis eligent, Pontifice probante.

«IV. Volumus autem universum Episcopatum, iuxta normas opportune tradendas, in gravissimum hoc opus conspirare atque concurrere.

«V. Ubi fuerit constituta ratio in huiusmodi studio sectanda, Consultores materiam parabunt suamque de ipsa sententiam in conventibus edent, praeside illo, cui Pontitex mandaverit Consilii Cardinalium esse ab actis.

pravni poredak i što je izgledalo vrlo hitnim. Zato je Pijo IX. uredbom *Apostolicae Sedis* smanjio broj kaznenih zabrana *unaprijed izrečenih*; Leo XIII. izdao uredbe *Officiorum* i *Conditae a Christo,* od kojih je u prvoj prikladnije i točnije uređeno izdavanje i zabranjivanje knjiga, a drugom je određeno, kojim se zakonima moraju upravljati redovnički Zborovi s običnim zavjetima; a konačno je Sveti Zbor EE. i RR. objavio dne 11. lipnja g. 1880. *Naputak* »o načinu po kojemu imaju skraćeno postupati crkvene Kurije u disciplinskim i kaznenim parnicama duhovnika«. No budući da su drugi pravni propisi ostali i dalje u onomu stanju, u kojemu su bili i prije, podastirali su Apostolskoj Stolici mnogi biskupi, pa i neki grimizom odlikovani Oci, i dalje molbe, da bi se pristupilo ispravljanju i boljem uređenju kanonskog prava povodeći se za primjerom svih suvremenih država, onako kako Grgur IX. nije krzmao da se povede za Justinijanom.

PIJO bl. uspom. Papa X., koji je već prije, nego što je postao Prvosvećenikom bio dobro uvidio, koliku bi korist imala Crkva od takvoga posla, smatrajući da je već vrijeme, da se s tim velikim poslom započne, sazvao je više puta početkom mjeseca ožujka 1904. S. R. C. Stožernike, koji su boravili u Gradu, pa je zatražio o toj stvari njihovo mišljenje. Pošto su Uzoriti ovi muževi naum odobrili, objavio je katoličkom svijetu pismom *Arduum sane munus,* izdanim 19. dana istoga mjeseca, da određuje ono, što je odavna bilo općenitom željom, *»da se saberu u jednu zbirku dobro raspoređeni svi crkveni zakoni do danas izdani, tako da se odbace oni, koji su dokinuti ili pali u zaborav, a drugi, gdje bi trebalo, da se bolje prilagode sadanjim prilikama«.* Da se to izvrši kako treba, propisao je, vlastitom pobudom, po sigurnom znanju i zrelom razmišljanju, ovo:

»I. Ustanovili smo Vijeće, ili kako se kaže, Prvosvećenički Odbor, na koji će spadati uprava i briga oko cijeloga toga posla i koji će sastojati od nekoliko S. R. C. Stožernika, što će ih Prvosvećenik poimence označiti.

»II. Ovomu će Vijeću predsjedati sam Prvosvećenik, a kada je Prvosvećenik otsutan, najstariji Stožernik između prisutnih;

»III. Osim toga postojat će u potrebnom broju Savjetnici, koje će izabrati, s odobrenjem Prvosvećenika, Oci Stožernici između najboljih stručnjaka u kanonskom pravu i bogoslovlju.

»IV. A želimo, da cjelokupni Episkopat, prema pravilima, što će se po potrebi izdati, sudjeluje kod toga prevažnoga posla svojim mišljenjem i suradnjom.

»V. Čim bude ustanovljen poslovni red za taj rad, spremat će Savjetnici gradivo i o njemu predlagati svoje mišljenje u sjednicama pod predsjedanjem onoga, kojega Prvosvećenik bude postavio bilježnikom Stožerničkog Vijeća.

In eorum deinde studia et sententias PP. Cardinales matura deliberatione inquirent. Omnia denique ad Pontificem deferantur, legitima approbatione munienda».

Interea, ut Episcopi universi, quemadmodum litteris, quas memoravimus, statuerat, ad tam grande tamque arduum opus conspirarent quod in totius Ecclesiae bonum apparabatur, primum omnium Pontifex id curavit, ut Cardinalis a publicis Ecclesiae negotiis, datis ad omnes et singulos catholici orbis Archiepiscopos litteris die 25 martii eiusdem anni, iisdem mandaret, ut, auditis Suffraganeis suis aliisque, si qui essent, Ordinariis qui Synodo provinciali interesse deberent, quamprimum, idest non ultra quatuor menses a receptis litteris, Sanctae Sedi paucis referrent an et quaenam in vigenti iure canonico, sua eorumque sententia, immutatione vel emendatione aliqua prae ceteris indigerent. Praeterea singularum nationum Episcopis ius tribuebatur ut unum vel alterum virum, sacrorum canonum ac theologiae scientia praestantem, communi consensu electum, atque ipsorum Episcoporum sumptibus alendum, Romam mitterent, qui Consultorum coetui adscriberetur. Quod si mallent, possent item Episcopi unum ex illis designare, qui iam a Patribus Cardinalibus inter Consultores adnumerati essent, eique sua optata transmittere cum Consultorum coetu communicanda; vel etiam aliquem e sua natione nominare, qui, licet extra Urbem commorans, per epistolas Consultoribus adiutricem operam praestiturus esset. Quid vero ea de re concordi animo consilii cepissent, Episcopi singularum nationum per digniorem vel antiquiorem ex iis Sanctam Sedem certiorem redderent.

Tum vero Pontifex Consilium seu *Commissionem*, de qua in litteris *Arduum sane munus,* constituit, in eamque adscivit Patres Cardinales Seraphinum Vannutelli, Antonium Agliardi, Vincentium Vannutelli, Franciscum Satolli, Marianum Rampolla del Tindaro, Hieronymum M. Gotti, Dominicum Ferrata, Franciscum a Paula Cassetta, Franciscum Desideratum Mathieu, Casimirum Gennari, Beniaminum Cavicchioni, Andream Steinhuber, Franciscum Segna, Iosephum Calasanctium Vives y Tuto, Felicem Cavagnis et Raphaelem Merry del Val. Haud ita multo post, quo res celerius et expeditius procederet, deliberavit Pontifex aliud peculiare Consilium instituere, inque illud Patres Cardinales cooptavit Dominicum Ferrata, Felicem Cavagnis, Beniaminum Cavicchioni, Casimirum Gennari et Iosephum Calasanctium Vives y Tuto; iis vero, morte interceptis, suffecit deinceps Cardinales Sebastianum Martinelli, Caietanum De Lai, Basilium Pompili, Caietanum Bisleti, Gulielmum van Rossum, Vincentium Vannutelli, Michaelem Lega et Philippum Giustini.

Zatim će njihov rad i mišljenja podvrći OO. Stožernici svestranom ispitivanju. Konačno se ima sve podnijeti Prvosvećeniku, da bude propisno odobreno«.

Međutim je Prvosvećenik, kako bi svi Biskupi, kao što je bio odredio u spomenutom pismu, sudjelovali kod toga velikog i teškog posla, koji se je spremao za dobrobit cjelokupne Crkve, odredio prije svega to, da je Stožernik za javne poslove Crkve, listom od 25. ožujka iste godine upravljenim svim i pojedinim Nadbiskupima katoličkog svijeta, ove pozvao, da saslušavši svoje Područnike (sufragane) i druge, ako ih ima, Ordinarije koji su dužni prisustvovati pokrajinskom Saboru, izvijeste što prije, to jest najdulje za četiri mjeseca od primitka lista Svetu Stolicu nakratko, da li se i što se ima, po njihovom i njihovih drugova mišljenju, u kanonskom pravu izmijeniti i u nečemu ispraviti. Povrh toga bilo je Biskupima pojedinih naroda dano pravo, da pošalju u Rim jednoga ili dva muža vješta kanonsko–pravnoj i bogoslovskoj nauci, kojega će jednodušno izabrati i na trošak istih Biskupa poslati u Rim, da bude primljen u taj zbor Savjetnika. Isto tako mogu Biskupi, ako bi im to bolje odgovaralo, označiti jednoga između onih, koji su već od strane Otaca Stožernika određeni za Savjetnike i njemu dostavljati svoje želje, da ih priopći zboru Savjetnika, ili također da mogu imenovati kojega svojega sunarodnjaka, koji će putem pisama surađivati sa Savjetnicima, iako neće stanovati u Gradu. A ono, što budu Biskupi pojedinih naroda jednodušno u toj stvari zaključili, neka po onomu, koji je između njih u najvišem dostojanstvu ili najstariji, priopće Svetoj Stolici.

A tada je Prvosvećenik postavio Vijeće ili *Odbor,* spomenut u pismu *Arduum sane munus,* i u taj odredio Oce Stožernike Serafina Vannutelli, Antonija Agliardi,Vincencija Vannutelli, Franju Satolli, Marijana Rampolla del Tindaro, Jeronima M. Gotti, Dominika Ferrata, Franju Paulskog Cassetta, Franju Desirea Mathieu, Kazimira Gennari, Benjamina Cavicchioni, Andriju Steinhuber, Franju Segna, Josipa Kalasankcija Vives y Tuto, Feliksa Cavagnis i Rafaela Merry del Val. Malo zatim odlučio je Prvosvećenik postaviti, da bi posao što brže i uspješnije napredovao, drugo uže Vijeće, te je u to pozvao Oce Stožernike Dominika Ferrata, Feliksa Cavagnis, Benjamina Cavicchioni, Kazimira Gennari i Josipa Kalasankcija Vives y Tuto; a na njihovo je mjesto, pošto ih je zatekla smrt, postavio onda Stožernike Sebastijana Martinelli, Kajetana De Lai, Bazilija Pompili, Kajetana Bisleti, Vilima van Rossum, Vincencija Vannutelli, Mihaela Lega i Filipa Giustini.

Delegit autem Pontifex Cardinalem Petrum Gasparri, tum Archiepiscopum titulo Caesariensem et a Secretis Sacrae Congregationis extraordinariis Ecclesiae negotiis praepositae, qui ei Consilio esset ab actis: totum simul opus, quod *cancellariae* vocant, eidem Sacrae Congregationi; curam vero quaecunque occurrerent edendi officinae typographicae Vaticanae demandavit.

Pontificium Consilium id in primis studuit, ut idoneos adscisceret sibi, Romano Pontifice probante, Consultores; delegit vero tum ex peritissimis Romanae Curiae Praelatis, tum ex egregiis cleri regularis sodalibus, tum ex aliis sacrarum disciplinarum cultoribus, ita quidem, ut ex iis omnibus, et italis et externis, frequens brevi amplissimumque Collegium coalesceret, cui de mandato Pontificis, praefuit idem Cardinalis Gasparri.

Quo autem expeditius negotium conficeretur, peculiares duo e gremio ipsius Collegii eliciti constitutique sunt Coetus seu *Commissiones* quas vocant, quae tam diligentem studiosamque in canones expendendos apteque redigendos contulerunt operam, ut exspectationem omnem expleverint. Id tamen nullo pacto obstitit, quominus, quotiescumque pars aliqua Codicis potissima ad finem perducebatur, eius exempla ad omnes aeque Consultores mitterentur, ut si quis eorum aliquid animadversione dignum reperisset, id scripto significaret. Ceterum, praeter Consultores, confectionem operis complures tum itali tum externi canonistae ac theologi, titulo *Collaboratores,* etsi extra Urbem degebant, egregie adiuvarunt.

Peculiaribus Coetibus seu *Commissionibus* ita constitutis, lex quaedam propria condita est et a Summo Pontifice die 11 mensis aprilis eiusdem anni adprobata, qua praefinitae sunt normae ad quas gravissimum explicaretur opus iidemque Coetus operam suam dirigerent. Ea quoque lege cavebatur, ut Instituta ecclesiastica vel religiosorum virorum e suis bibliothecis et tabulariis, si qui peterentur libri, eos sine mora suppeditarent, quibusvis interdictis aut censuris, Pontificis auctoritate, una huius negotii causa sublatis; itemque ut Consultores, servitio chori addicti, ne spatium sibi ad officium implendum deesset neve e muneris sui perfunctione quicquam detrimenti caperent, quibus horis conventus agerentur, choro abessent, et tamen distributiones ipsas, quas *inter praesentes* vocant, lucrarentur.

Cum sensim *desiderata* Episcoporum, Pontificis voluntati ita obsequentium, ad Apostolicam Sedem perferrentur, eaque diligenter excussa, in Consultorum commodum, in umlm cogerentur, disceptatum est, quaenam totius materiae divisio facienda esset, decretumque eam adhiberi divisionem, quae, generatim inspecta, dici merito potest tralaticia in iure canonico, hac tamen lege, ut partitio eiusmodi ad tem-

A za bilježnika tomu Vijeću odabrao je Prvosvećenik Stožernika Petra Gasparri, tada naslovnoga Nadbiskupa Cezarejskoga i Tajnika Svetoga Zbora za izvanredne poslove Crkve; ujedno je sav onaj posao, što se naziva *pisarničkim,* povjerio istomu Svetomu Zboru, a brigu za sve ono, što će trebati tiskati, Vatikanskoj tiskari.

Prvosvećeničko se je Vijeće dalo najprije na to, da sebi nađe, uz potvrdu od strane Rimskog Prvosvećenika, sposobne Savjetnike; a odabralo ih je među odličnim članovima redovničkog duhovništva, i među drugim stručnjacima svetih nauka, tako da je od svih ovih, i talijanskih i stranih, u tili čas ostvaren mnogobrojan i velik Zbor, kojemu je, po Prvosvećeničkoj odredbi, bio na čelu isti Stožernik Gasparri.

A da bi posao što brže napredovao, uzeta su iz sastava toga Zbora, i određena dva Skupa ili, kako se kaže, *Odbora,* koji su svoj posao oko raspravljanja i sastavljanja kanona izvršivali tako marno i predano, da su ispunili sve, što se je od njih očekivalo. To ipak nije ni malo smetalo, da se svaki pojedini dio Zbornika, čim bi u znatnijem opsegu bio dovršen, dostavi podjednako svim Savjetnicima u tu svrhu, da svaki od njih pismeno priopći, ako bi nešto zapazio, što iziskuje primjedbu. Uostalom pomagali su pri izradi posla odlično u većem broju pod imenom *Suradnika* i talijanski i strani kanonisti i teolozi, iako su stanovali izvan Grada.

Za ove posebne Skupove ili *Odbore,* koji su ovako bili postavljeni, izdan je posebni poslovnik, koji je 11. ožujka iste godine odobren od Vrhovnog Prvosvećenika i u kojemu su sadržana pravila, prema kojima se ima odvijati izrada ovoga prevažnoga djela i kojih se ovi Skupovi imaju pri poslu držati. U istomu je poslovniku bilo predviđeno, da crkveni i redovnički Zavodi moraju iz svojih knjižnica i pismara bezodvlačno dostaviti one knjige, koje bi bile zatražene, tako da se dokidaju, ali samo u pogledu toga posla, sve zabrane i kazne; isto tako da oni Savjetnici, koji su obvezani na službu u pijevnici (koru), da mogu na vrijeme izvršivati svoju dužnost i da od izvršivanja te dužnosti nemaju štete, dobivaju, ako i nisu prisutni u pijevnici u one sate, kada se drže sjednice, kraj toga ipak i one podjelbe, koje se nazivaju *među prisutnima.*

Dok su Apostolskoj Stolici mahom stizale *želje* Biskupa, koji su u tom izvršivali volju Prvosvećenikovu, pa su bile pomno ispitane i za upotrebu Savjetnika u jedno sabrane, raspravljeno je pitanje, koja bi se razdioba cjelokupnoga gradiva imala prihvatiti, pa je zaključeno, da se usvoji ona razdioba, za koju se, općenito uzevši, može reći, da je u kanonskom pravu od davnina u upotrebi, no ipak samo tako, da ova razdioba ima samo

pus recepta haberetur, uti quaedam operis adumbratio, liceretque eam, quemadmodum necessitas postulasset, tum emendari, cum, absoluto Codice, clarius appareret quo demum ordine res disponendae forent.

Nulla mora interposita, e Consultoribus et Collaboratoribus delecti sunt qui singulas meditarentur et appararent Codicis partes, de quibus deinde in peculiaribus Coetibus esset disputandum. In quos delectus cecidit, ii, quod hic meminisse gaudemus, libentissimo obtemperarunt animo. Quodvis *schematis* caput, ex. gr., *de baptismo, de sepultura ecclesiastica,* etc., binis commissum est Consultoribus vel Collaboratoribus aut, si quando rei gravitas postulasset, etiam ternis et quaternis, sic tamen, ut alter nomen alterius vel aliorum, qui eadem de re scriberent, ignoraret. Hi quidem ad alterutrum Coetum seu Commissionem, cui scripta sua excutienda deferebantur, legitime pertinebant; omnibus autem, pontificio adstrictis secreto, dies condicebatur, quem ante diem tradere Emo Cardinali Gasparri *votum* suum tenebantur.

Haec vero, lege, quam memoravimus, propria, Consultoribus et Collaboratoribus generatim praescripta erant:

«I. Ut Codex eas tantummodo leges complecteretur, quae disciplinam spectant. Nihil tamen prohibebat, quominus in Codice principia quaedam attingi possent aut deberent, quae ad ius naturae vel ad ipsam Fidem referrentur.

«II. Ut Consultor, aliusve operis ordinator, Ecclesiae leges de disciplina, omissis obsoletis aut abrogatis, diligenter exquireret ex Corpore iuris, ex Tridentino Concilio, ex Actis Romanorum Pontificum et ex decretis Sacrarum Congregationum Romanarum aut Tribunalium Ecclesiasticorum; eas autem in *canones* redigeret, qui solam legum partem dispositivam continerent quique possent, si expedire videretur, in paragraphos subdividi.

«III. Ut in canonibus redigendis Consultor, aliusve operis ordinator, e documentis excerpta verba, quantum posset, fideliter referret, brevitati simul et perspicuitati studeret, alias eorundem documentorum partes rebus declarandis aptas adderet, paginis, volumine, editione accurate adnotatis.

«IV. Ut Consultor, aliusve operis ordinator, in re gravi et ad usum pertinente, inter varias doctorum opiniones, certam proponeret ac definitam sententiam.

«V. Quod si Consultor, aliusve operis ordinator, opportunum duxisset aut necessarium in iure vigente immutare aliquid, canonem quidem redigeret, admonens agi de immutatione, cuius rationes breviter exhiberet. Idem praestaret, si quid novi putasset inducendum.

privremeni značaj, kao u neku ruku nacrt djela, te da će se moći, do potrebe, poslije promijeniti, ako bi tek onda, kada Zbornik bude dovršen, postalo jasnije, kojim bi se redom konačno imalo gradivo razvrstati.

Bez oklijevanja bili su između Savjetnika i Suradnika određeni oni, koji će proučiti i pripremiti pojedine dijelove Zbornika, a o tima će se onda raspravljati u posebnim Skupovima. Oni, na koje je pao izbor, prihvatili su to, što s veseljem ovdje spominjemo, s najvećom pripravnošću. Svako je poglavlje *nacrta,* na pr. o *krštenju,* o *crkvenom pogrebu,* itd. povjereno po dvojici Savjetnika ili Saradnika, odnosno, ako bi to katkada tražila važnost predmeta, i trojici i četvorici, ali tako da jednomu nije bilo poznato ime drugoga ili drugih, koji će obraditi isti predmeti. A oni su propisno pripadali jednomu od dva Skupa ili Odbora, kojemu su predavali svoju obradbu na raspravu; svima pako, uz obvezu na prvosvećeničku tajnu, bio je određen dan, do kojega su morali svoje *mišljenje* predati Uzor. Stožerniku Gasparriju.

A onim poslovnikom, što smo ga spomenuli, bilo je Savjetnicima i Saradnicima propisano uglavnom ovo:

»I. Da Zbornik ima sadržavati samo one zakone, koji se odnose na pravni poredak. Ipak nije nipošto bilo zabranjeno, da se u Zbornik ne mogu ili ne moraju uvrstiti neka načela, koja spadaju na prirodno pravo ili na samu Vjeru.

»II. Da Savjetnik, odnosno svaki drugi suradnik, mora crkvene zakone pravnoga poretka, odbacivši zastarjele i dokinute, pomno povaditi iz Zbornika prava, iz Tridentskog Sabora, iz Djela Rimskih Prvosvećenika i iz rješenja Svetih Rimskih Zborova ili Crkvenih Sudišta; a treba da ih složi u *kanone,* koji imaju sadržavati samo odredni dio zakona i koji se mogu, ako se to smatra potrebitim, podrazdijeliti u paragrafe.

»III. Da Savjetnik, odnosno drugi suradnik, sastavljajući kanone upotrebi, koliko je to moguće, točno one riječi, koje se nalaze u dokaznicama, da se trudi biti ujedno i kratak i jasan, da doda i druge dijelove iz istih dokaznica, koje su prikladne da predmet objasne, pribilježivši točno stranice, svezak, izdanje.

»IV. Da Savjetnik, odnosno drugi suradnik, označi, kada se radi o stvari, koja je važna i tiče se prakse, koje između raznih mišljenja naučenjaka, smatra sigurnim i konačnim.

»V. Ako bi Savjetnik, odnosno drugi suradnik, smatrao zgodnim ili potrebitim, da u sadanjem pravu nešto izmijeni, neka kanon doduše sastavi s napomenom, da se radi o izmjeni i neka za ovu izmjenu izloži nakratko razloge. Isto ima učiniti, ako bi smatrao, da valja umetnuti nešto novo.

«VI. Idem latino sermone uteretur, eoque digno, quantum liceret, sacrarum maiestate legum, in iure romano tam expressa feliciter».

Secundum hanc studiorum rationem, peculiares Coetus opus aggressi sunt die 13 mensis novembris an. 1904. Alter conveniebat feria quinta, alter die dominico uniuscuiusque hebdomadis, alia re alii Coetui ad disceptandum commissa. Praeses vero de singulis canonibus, in quolibet *voto* typis exscripto propositis, Consultores, alium ex alio, sententiam rogabat, quam cum quisque libere aperuisset, qui ab actis erat diligentissime perscribebat. Nemo non videt, si eadem res, nulla mutatione inducta, sequenti hebdomade ad singulos Coetus delata esset, futurum profecto fuisse, ut et disputatio in idem confuse recideret et inceptum minus progrederetur. Quare, ad cunctationem omnem devitandam, Praeses ipse ex variis canonum schematibus, ratione habita *votorum* et sententiarum cuiusque Consultoris, iisque additis aut deletis quae addenda delendave sibi viderentur, unum schema mature conficiebat, ut, cito typis exscriptum, posset statim a Consultoribus domi perpendi et insequenti hebdomade communiter disceptari. Et ita porro, donec Consultores de formula canonis componenda inter se consensissent. Quapropter nihil in novo Codice legitur, quod non quater vel quinquies, eo modo quo diximus, disceptatum sit, immo etiam et decies et duodecies, si quid occurrisset difficultatibus implicitum. Quod si forte in aliquo canone definiendo communis deerat consensus, ad sententiam maioris partis vel ad iuris constituti normam canon redigebatur, subiecta tamen sententia vel minoris partis vel a iure constituto aliena. Schema, ita a peculiari Coetu compositum, ad universos Collegii Consultores mittebatur, ut suam quisque sententiam scripto aperirent et hoc, intra certum quoddam temporis spatium, ad Emum Cărd. Gasparri perferendum curarent. Tandem, de schemate deque subiectis totius Consultorum Collegii animadversionibus, quas idem Card. Gasparri ante perpenderat, Emi Patres e peculiari Consilio, de quo supra diximus, bis saltem cognoscebant suumque postremo ferebant suffragium.

Interea, cum novi Codicis partes gradatim ad finem adducerentur, Summus Pontifex Pius X praecepit, ut de confecto opere Episcoporum totius catholici orbis iudicium exquireretur, itemque Praelati omnes regularium Ordinum, qui legitime ad Oecumenicum Concilium vocari solent, sententiam rogarentur. Allatis igitur ad Antistites eos omnes tum primo et altero Codicis libro, tum deinde tertio et quarto, tum denique quinto, admoniti ii sunt, volumina, condicto tempore, remittere ad Apostolicam Sedem vellent, additis iis scripto animadversio-

»VI. Treba da se posluži latinskim govorom, i to što je moguće odličnijim u skladu s dostojanstvom svetih zakona, onakvim, što je tako sjajno upotrijebljen u rimskomu pravu«.

Po ovakovom su poslovnom redu posebni Skupovi započeli svoj posao dne 13. mjeseca studenoga god. 1904. Jedan se je sastajao četvrtkom, a drugi nedjeljom u svakom tjednu, pa je pri tom svakomu Skupu bio predložen na raspravu drugi predmet. A Predsjedatelj zatražio bi za svaki pojedini kanon, koji je bio predložen u pojedinom *mišljenju* međutim natiskanomu, da se Savjetnici, jedan za drugim izjave, a pošto je svaki posve slobodno dao svoju izjavu, bilježnik ju je pomnjivo pribilježio. Svakomu će biti jasno, da bi u slučaju, kada bi se isti predmet, bez promjene, narednoga tjedna ponovno iznosio pred pojedine Skupove, došlo do toga, da bi se rasprava kretala u istom krugu, a stvar bi slabo napredovala. Stoga je sam Predsjedatelj, da se izbjegne svakom zatezanju, od raznih nacrta kanona, uzimajući u obzir *mišljenja* i izjave svakoga Savjetnika, promišljeno sačinio jedan nacrt, koji je smjesta otiskan, da ga Savjetnici mogu kod kuće pregledati i onda narednoga tjedna zajednički raspraviti, i tako redom sve dotle, dok se Savjetnici nisu složili o onomu obliku, u kojemu treba da se kanon sastavi. Zato nema u Zborniku ništa, što nije onako, kako je rečeno, raspravljeno četiri ili pet puta, dapače i deset do dvanaest puta, ako bi se nailazilo na nešto s mnogo poteškoća. Za slučaj ako se možda kod kojega kanona nije mogla postići saglasnost, kanon se je sastavio prema mišljenju većine ili onako, kako je glasio u dosadanjem pravu, s time da je bilo dodano i mišljenje manjine, odnosno ono, što se nije slagalo s dosadanjim pravom. Nacrt, koji je ovako bio složen od strane posebnoga Skupa, dostavljao se je svima Savjetnicima Zbora, da svaki od njih dade pismeno svoje mišljenje i ovo preda ga do određenoga izvjesnoga roka Uzor. Stoženiku Gasparriju. Konačno su onda o nacrtu i o dodanim primjedbama cjelokupnog Zbora Savjetnikâ, koje najprije razmotrio isti Stož. Gasparri, barem dva puta raspravljali Uzor. Oci članovi posebnog Vijeća, što smo ga gore spomenuli, te su na posljetku donijeli svoj zaključak.

Međutim je Vrhovni Prvosvećenik Pijo X., dok su se redom svršavali dijelovi novoga Zbornika, izdao odredbu, da se o onomu, što je svršeno, zatraži mišljenje od Biskupa cijeloga katoličkog svijeta, a isto tako da se o tomu izjave i svi Prelati redodržnih Redova, koji se po zakonu običavaju pozivati na Opći Sabor. Pošto su dakle otposlane na sve ove Poglavare najprije prva i druga knjiga Zbornika, a onda treća i četvrta, pa konačno peta, svi su oni bili pozvani, da izvole sveske, u određenom im roku, povratiti Apostolskoj Stolici i dodati pismeno one

nibus quas opportunas iudicassent. Quae quidem, postquam Emus Card. Gasparri rite eas expenderat inque unum collegerat, ad Emos Patres e peculiari Consilio delatae sunt, qui viderent, nunquid, respectis quatenus liceret Episcoporum optatis, esset in canonibus immutandum.

Dum ita Codex continenti labore retractaretur, gravissimi interciderunt eventus, exarsit videlicet teterrimum hoc bellum, quo Europa fere omnis conflictatur, et sanctissima functus est vita, cum maerore luctuque catholici orbis universi, Summus Pontifex Pius X, quo auctore atque auspice grande Codicis redigendi opus adornari coeptum est. Etsi vero Pontificis obitus vehementissimumque belli incendium, quo post menses decem Italia ipsa conflagravit, moram incepto attulit, evecto tamen feliciter ad Petri Cathedram BENEDICTO Papa XV, laetissima affulsit spes fore, ut brevi opus absolveretur, cum Beatissimus Pater, inde a Pontificatus sui primordiis, idipsum cupere et velle se significanter manifestasset. Itaque, ipsomet Pontifice patrono et moderatore, ita in re provehenda perseveratum est, ut, ineunte tertio Pontificatus anno, prospere atque e sententia finis novo Codici imponeretur.

Quem Beatissimus Pater cum maturo iudicio expendisset et probasset, constitutione *Providentissima Mater Ecclesia,* die festo Pentecostes (27 maii) an. MCMXVII data, promulgavit, eumque decrevit vim legis pro universa Ecclesia habiturum esse a die festo Pentecostes (19 maii) insequentis anni MCMXVIII.

En igitur novus iuris canonici Codex, typis Vaticanis editus, in quo, ad nitorem editionis quod spectat, nihil plane desideratur.

Accedunt ad canones, in extrema quaque pagina, *notae,* quae varios indicant fontes unde ii eliciti sunt: qua in re vix animadvertere attinet, canones haud semper cum suis fontibus omni ex parte in sententia congruere. Quod praecipue de canonibus poenalibus Libri V intelligatur dictum, ubi antiquae leges poenales allegantur, quamvis poenae quas adnexas habent, a poenis in novis canonibus sancitis saepe discrepent. Fontes in hac Codicis editione - praemissis illis, qui ex antiquo Corpore iuris canonici et ex Conciliis Oecumenicis hausti sunt -, *auctoritatis* in eadem vero specie *temporis* ordine dispositi, puncto cum virgula (;) distinguuntur, nisi de eadem causa apud eandem S. Congregationem retractata agatur. Quorum quidem fontium edentur, quam primum fieri poterit, unice in studiosorum commodum, *Collectanea;* hisce tamen nec vetus *Corpus iuris canonici* nec Synodi Tridentinae Acta nec librorum liturgicorum praescripta continebuntur.

primjedbe, koje budu smatrali potrebitima. Zatim su te primjedbe, pošto ih je Uzor. Stožernik Gasparri kako treba pregledao i sredio, podnesene Uzor. Ocima, članovima posebnoga Odbora, da odluče, da li će se, uzimajući po mogućnosti u obzir želje Biskupa, u kanonima nešto izmijeniti.

Dok se je tako Zbornik u neprekidnom poslu izrađivao, nastali su vrlo teški događaji, buknuo je naime ovaj strahoviti rat, u kojemu se nalazi u borbi gotovo cijela Evropa, i završio je, na tugu i žalost cjelokupnog katoličkog svijeta, svoj veoma sveti život Vrhovni Prvosvećenik Pijo X. po čijoj se je pobudi i odredbi započeo velebni posao oko izrade Zbornika. No iako su Prvosvećenikova smrt i strahoviti ratni požar, koji je poslije deset mjeseci zahvatio i samu Italiju, zaustavili započeto djelo, to je ipak, pošto je na Stolicu Petrovu po sreći podignut BENEDIKT Papa XV. ostvarena najbolja nada, da će to djelo biti uskoro dovršeno, budući da je Sveti Otac već od samog početka svojega prvosvećeništva, jasno pokazao, da on to želi i hoće. Pa je tako, pod zaštitom i vodstvom samoga Prvosvećenika, posao bio ustrajno nastavljen na taj način, da je početkom treće godine njegovog Prvosvećeništva, novi Zbornik bio sretno i po zamisli kraju priveden.

Sveti ga je Otac, pošto ga je promišljeno ispitao i odobrio, proglasio uredobom *Providentissima Mater Ecclesia,* izdanom na blagdan Duhova (27. svibnja) god. 1917., te je odredio, da će on zadobiti moć zakona za cijelu Crkvu na dan Duhova (19. svibnja) naredne godine 1918.

Evo dakle novoga Kodeksa kanonskog prava u izdanju Vatikanske tiskare, tako sjajnom, kako se samo može poželjeti.

»Kanonima se dodaju, na koncu svake stranice, *bilješke,* koje označavaju različite izvore iz kojih su uzete: u tome jedva da treba spomenuti, da se kanoni ne slažu uvijek u svemu u rečenici sa svojim izvorima. Što je rečeno osobito se zapaža u kaznenim kanonima Knjige V., gdje se navode drevni kazneni zakoni, premda se kazne koje su dodane, često razlikuju od kazni određenih u novim kanonima. Izvori su u ovom izdanju Kodeksa - prethodno spomenuvši one koji su uzeti iz drevnog Corpus iuris canonici iz općih sabora -, *po autoritetu,* u istoj vrsti po redu *vremena* raspoređeni, označeni točkom i zarezom (;), osim ako se radi da su povučeni iz istog razloga od iste sv. Kongregacije. Dakako, o tim će se izvorima izdati, čim to bude bilo moguće, samo na korist proučavatelja, - *Zbirka;* koja ipak neće sadržavati ni stari *Corpus iuris canonici* ni Akte Tridentskog sabora ni propise liturgijskih knjiga«.

Sic tandem aliquando, Deo iuvante, opera a tot doctissimis viris duodecim solidos annos in rem collata, catholico nomini universo primus ecclesiasticarum legum Codex datus auspicato est. Eius vero promulgationem Summus Pontifex Benedictus XV, quem Deus diutissime sospitet, iure confidit religiosae disciplinae firmandae esse summopere profuturam. Quod utinam faxit benignissimus Deus, Beata Virgine Maria, eius Sponso S. Iosepho, universae Ecclesiae Patrono, et SS. Apostolis Petro et Paulo deprecatoribus.

PETRUS Card. GASPARRI

I tako je konačno ipak, s pomoću Božjom i trudom, koji su u ovu stvar kroz punih dvanaest godina ulagali toliki najučeniji muževi, dobio cjelokupni katolički svijet prvi Kodeks crkvenih zakona. A Vrhovni se Prvosvećenik Benedikt XV., kojega nam Bog dugo uzdržao, s pravom pouzdaje, da će se njegovim proglašenjem s najvećom koristi učvrstiti vjerska stega. Dao to premilostivi Bog po zagovoru Blažene Djevice Marije, njezinog Zaručnika sv. Josipa, Zaštitnika cjelokupne Crkve, i Sv. Apostola Petra i Pavla.

PETAR stož. GASPARRI

VENERABILIBUS FRATRIBUS
ET DILECTIS FILIIS
PATRIARCHIS, PRIMATIBUS, ARCHIEPISCOPIS,
EPISCOPIS ALIISQUE ORDINARIIS
AC PRAETEREA
CATHOLICARUM STUDIORUM UNIVERSITATUM
AC SEMINARIORUM
DOCTORIBUS ATQUE AUDITORIBUS.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

PROVIDENTISSIMA MATER ECCLESIA, ita a Conditore Christo constituta, ut omnibus instructa esset notis quae cuilibet perfectae societati congruunt, inde a suis primordiis, cum, Dominico obsequens mandato, docere ac regere omnes gentes incepit, aggressa est iam tum sacri ordinis virorum christianaeque plebis disciplinam datis legibus moderari ac tueri.

Procedente autem tempore, praesertim cum se in libertatem vindicavit et per maiora in dies incrementa latius ubique est propagata, ius ferendarum legum proprium ac nativum evolvere atque explicare nunquam destitit, multiplici ac varia decretorum copia per Romanos Pontifices et Oecumenicas Synodos, pro re ac tempore, promulgata. Hisce vero legibus praeceptisque tum cleri populique Christiani consuluit regimini sapienter, tum ipsam, ut historia testatur, rei publicae utilitatem civilemque cultum mirifice provexit. Neque enim solum barbararum gentium leges curavit Ecclesia abrogandas ferosque earum mores ad humanitatem informandos, sed ipsum quoque Romanorum ius, insigne veteris sapientiae monumentum, quod *ratio scripta* est merito nuncupatum, divini luminis auxilio freta, temperavit correctumque christiane perfecit, usque adeo ut, instituto rectius ac passim expolito privato et publico genere vivendi, sive aetate media sive recentiore materiam legibus condendis satis amplam paraverit.

ČASNOJ BRAĆI
I LJUBLJENIM SINOVIMA
PATRIJARSIMA, PRIMASIMA, NADBISKUPIMA
BISKUPIMA I DRUGIM ORDINARIJIMA
TE OSIM TOGA
KATOLIČKIH SVEUČILIŠTA
I SJEMENIŠTA
NAUČITELJIMA I SLUŠAČIMA

BENEDIKT BISKUP

SLUGA SLUGU BOŽJIH

ZA VJEKOVITU USPOMENU

NAJBRIŽNIJA MAJKA CRKVA, koja je od Krista Osnivača tako ustrojena, da ima sve oznake, što pripadaju svakom savršenom društvu, već je od prvih svojih dana, kadno je, izvršujući zapovijed Gospodnju, počela učiti i upravljati sve narode, uzela izdavanjem zakona učvršćivati i čuvati stegu i kod muževa svetoga reda i kod kršćanskog puka.

A u tijeku vremena, osobito pošto je postigla slobodu i svakim se danom na sve strane sve više širila, nije nikada prestajala vlastito i prirođeno joj pravo zakonodavstva razvijati i ostvarivati, pa su Rimski Prvosvećenici i Opći Sabori proglasili veliku i raznovrsnu množinu odluka. A takovim je zakonima i propisima ne samo mudro upravljala duhovnicima i kršćanskim pukom, nego je učinila, kako svjedoči povijest, vrlo mnogo i za korist i napredak države, pa i iste građanske uljudbe. Nije naime Crkva samo to postigla, da su se dokinuli zakoni barbarskih naroda i njihovi divlji običaji priveli uljudbi, nego je, rasvijetljena svijetlom božanskim, unosila izmjene i u samo Rimsko pravo, taj veličajni spomenik drevne mudrosti, štono je opravdano nazvano *pisanim razumom,* pa ga je popravila i kršćanski usavršila utoliko, da je tako u znatnoj mjeri pridonijela, pošto je ovako privatni i javni život bio bolje uređen i u mnogo čem dotjeran, zakonodavstvom i u srednjem vijeku i u novija vremena.

Verum enimvero, quod ipse fel. rec. Decessor Noster Pius X, Motu proprio *«Arduum sane»*, d. XVI Kal. Apr. a. MCMIV edito, sapienter advertit, temporum conditionibus hominumque necessitatibus, prout rerum natura fert, immutatis, ius canonicum iam suum finem haud expedite persequi omni ex parte visum est. Saeculorum enim decursu, leges quamplurimae prodierant, quarum nonnullae aut suprema Ecclesiae auctoritate abrogatae sunt aut ipsae obsoleverunt; nonnullae vero aut pro conditione temporum difficiles ad exsequendum, aut communi omnium bono minus in praesenti utiles minusve opportunae evaserunt. Accedit etiam, quod leges canonicae ita numero creverant, tam disiunctae dispersaeque vagabantur, ut satis multae peritissimos ipsos, nedum vulgus, laterent.

Quibus de causis, idem fel. rec. Decessor Noster, statim ac Pontificatum suscepit, secum ipse reputans quanto foret usui, ad disciplinam ecclesiasticam restituendam firmandam, si gravibus illis, quae supra enarravimus, incommodis sollicite mederetur, consilium iniit universas Ecclesiae leges, ad haec usque tempora editas, lucido ordine digestas in unum colligendi; amotis inde quae abrogatae iam essent aut obsoletae; aliis, ubi opus esset, ad nostros praesentes mores opportunius accommodatis;[1] aliis etiam, si quando necesse esse aut expedire videretur, ex novo constitutis. Rem sane perarduam post maturam deliberationem aggressus, cum sacrorum Antistites, *quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei,* eadem super re consulere, eorumque mentes plane cognoscere omnino oportere iudicasset, primum omnium id curavit ac voluit, ut Cardinalis a Publicis Ecclesiae Negotiis, datis litteris ad VV. FF. singulos Catholicis Orbis Archiepiscopos, iisdem committeret ut «auditis Suffraganeis suis aliisque, si qui essent, Ordinariis qui Synodo Provinciali interesse deberent, quamprimum huic Sanctae Sedi paucis referrent an et quaenam in vigenti iure canonico, sua eorumque sententia, immutatione vel emendatione aliqua prae ceteris indigerent».[2]

Postea, compluribus viris disciplinae canonum peritissimis sive ex Urbe Roma sive variis e nationibus in consortium laborum accitis, mandatum dedit dilecto filio Nostro Petro S. R. E. Cardinali Gasparri, tum Archiepiscopo Caesariensi, ut Consultorum operam dirigeret, perficeret, ac, si opus esset, suppleret. Coetum deinde, sive, ut aiunt, *Commissionem* S. R. E. Cardinalium constituit, in eamque cooptavit Cardinales Dominicum

[1] Cf. Motu proprio *«Arduum sane»*.

[2] Cf. Epistolam *«Pergratum mihi»* die 25 Martii 1904.

Međutim je postalo očitim, kako je to mudro spomenuo i sam Naš bl. uspom. Prethodnik Pijo X., u motupropr. *»Arduum sane«* (Zaista teško) od 19. ožujka 1904., da kanonsko pravo, radi toga što su se, kako to priroda stvari sobom donosi, promijenile prilike vremena i potrebe ljudi, više nije moglo potpuno i kako treba odgovarati svojoj svrsi. Kroz vijekove je naime izdano veliko mnoštvo zakona, od kojih su neki ili bili dokinuti od strane vrhovne crkvene vlasti ili su po sebi pali u zaborav; a neke je ili bilo u novom vremenu preteško obdržavati, ili su postali za sadanje prilike općemu dobru manje u korist, odnosno manje prilični. Osim toga kanonski su propisi bili tako mnogobrojni, tako nesređeni i porazbacani, da za mnoge nisu znali ni najbolji stručnjaci, a kamoli obični ljudi.

Zbog ovih je razloga Naš bl. uspom. Prethodnik, razmišljajući o tom, koliko bi to poslužilo uspostavi i učvršćenju crkvene stege, kada bi se brižljivo doskočilo velikim onim nezgodama, koje smo gore izložili, odlučio odmah po nastupu Prvosvećeništva, da se svi Crkveni zakoni do tada izdani sakupe pregledno poredani u jednu zbirku; da se izbace oni koji su već dokinuti ili su izašli iz upotrebe; drugi da se, gdje bi trebalo, usklade što više s našim savremenim prilikama[1] a drugi opet, koliko bi se smatralo potrebitim ili zgodnim, iznova donesu. Budući da je, pristupajući poslije zrelog razmišljanja tomu poslu zaista teškom, smatrao, da je bezuvjetno potrebno zatražiti o toj stvari savjete svetih Predstojnika, *koje je Duh Sveti postavio, da upravljaju Crkvom Božjom,* i njihovo mišljenje u svemu saznati, odredio je i htio prije svega, da Stožernik za Javne Poslove Crkve pošalje pismo ČČ. BB. pojedinim Nadbiskupima Katoličkog Svijeta i povjeri im, da »saslušavši Biskupe svoje Područnike i druge, ako ih ima, Ordinarije, koji bi morali pribivati Pokrajinskom Saboru, što prije podnesu kratak izvještaj o tom, da li i što se, po njihovom i njihovih područnika mišljenju ima u sadanjem kanonskom pravu u prvom redu izmijeniti ili popraviti.«[2]

Zatim je, pošto je na suradnju pozvan znatan broj najboljih stručnjaka u kanonističkoj nauci i iz Rima i iz raznih naroda, povjerio ljubljenom sinu Našemu Petru S. R. C. Stožerniku Gasparriju, tada Nadbiskupu Cesarejskom, da ravna radom Savjetnika, da ga usavrši, te ako treba, nadopuni. Po tom je postavio skup, ili kako se kaže, *Odbor* Stožernika S. R. C, te je u nj pozvao Stožernike Dominika Ferrata,

[1] Uspor. Motu proprio *»Arduum sane« (Teško zaista).*

[2] Uspor. Pismo *»Pergratum mihi« (Vrlo mi je drago),* od 25. ožujka 1904.

Ferrata, Casimirum Gennari, Beniaminum Cavicchioni, Ioseph Calasanctium Vives y Tuto et Felicem Cavagnis, qui, referente eodem dilecto filio Nostro Petro S. R. E. Cardinali Gasparri, paratos canones diligenter perpenderent eosque, iudicio suo, immutarent, emendarent, expolirent.[3] Cum autem quinque ii Viri, alius ex alio, obiissent, in eorum locum suffecti sunt dilecti filii Nostri S. R. E. Cardinales Vincentius Vannutelli, Caietanus De Lai, Sebastianus Martinelli, Basilius Pompili, Caietanus Bisleti, Gulielmus van Rossum, Philippus Giustini et Michael Lega, qui mandatum sibi negotium egregie expleverunt.

Postremo, prudentiam auctoritatemque cunctorum in Episcopatu venerabilium Fratrum iterum exquirens, ad ipsos itemque ad omnes Regularium Ordinum Praelatos, quotquot ad Oecumenicum Concilium legitime vocari solent, novi Codicis iam digesti et adornati, antequam promulgaretur, singula ad singulos exemplaria mitti iussit, ut suas quisque animadversiones in paratos canones libere patefacerent.[4]

Verum, cum interea immortalis memoriae Decessor Noster, complorante Catholico Orbe universo, de vita decessisset, id contigit Nobis, Pontificatum secreto Dei consilio ineuntibus, ut Ecclesiae Nobiscum docentis sic undique collecta suffragia debito cum honore exciperemus. Tum demum, novum totius canonici iuris Codicem, iam pridem in ipso Concilio Vaticano a pluribus sacrorum Antistitibus expetitum, et abhinc duodecim solidos annos inchoatum, in omnes suas partes recognovimus, approbavimus, ratum habuimus.

Itaque, invocato divinae gratiae auxilio, Beatorum Petri et Pauli Apostolorum auctoritate confisi, motu proprio, certa scientia atque Apostolicae, qua aucti sumus, potestatis plenitudine, Constitutione hac Nostra, quam volumus perpetuo valituram, praesentem Codicem, sic ut digestus est, *promulgamus, vim legis posthac habere pro universa Ecclesia decernimus, iubemus,* vestraeque tradimus custodiae ac vigilantiae servandum.

Ut autem omnes, ad quos pertinet, probe perspecta habere possint huius Codicis praescripta antequam ad effectum adducantur, edicimus ac iubemus ut ea vim obligandi habere non incipiant nisi a die Pentecostes anni proxime venturi, idest a die decima nona mensis Maii anni millesimi nongentesimi duodevicesimi.

Non obstantibus quibuslibet ordinationibus, constitutionibus, privilegiis etiam speciali atque individua mentione dignis, nec non con-

[3] Cf. Motu proprio *«Arduum sane»*.

[4] Cf. Epistolam *«De mandato»* die 20 Martii 1912.

Kazimira Gennari, Benjamina Cavicchioni, Josipa Kalasankcija Vives y Tuto i Feliksa Cavagnis, da oni, na zamolbu istoga ljubljenoga sina Našega Petra S. R. C. Stožernika Gasparrija, pripremljene kanone pomnjivo ispitaju, te ih, po svojemu sudu, izmijene, isprave, dotjeraju.[3] A kada su petorica ovih muževa, jedan za drugim, umrli, uzeti su na njihovo mjesto ljubljeni sinovi Naši S. R. C. Stožernici Vincencije Vannutelli, Kajetan De Lai, Sebastijan Martinelli, Bazilije Pompili, Kajetan Bisleti, Vilim van Rossum, Filip Giustini i Mihael Lega, koji su izvrsno izvršili povjereni im posao.

Konačno se obratio ponovno na mudrost i ugled svekolike časne u Biskupstvu Braće, te je odredio, da se njima, kao i svima Prelatima Redodržnih Redova, koji se propisno običavaju pozivati na Opći Sabor, pošalju primjerci već sređenog i izrađenog novog Kodeksa, da svaki od njih iznese slobodno svoje primjedbe na pripremljene kanone.[4]

Međutim kada je uto promijenio svijetom, na opću žalost Katoličkog Svijeta, Naš neumrle uspomene Prethodnik, a Mi po tajnoj Božjoj odluci primili Prvosvećeništvo, zapalo je Nas, da s dužnim poštovanjem primimo ovako sa svih strana sabrane glasove Crkve sa Nama učiteljke. A tada smo napokon novi Kodeks cjelokupnog kanonskog prava, kakav je bio zatražen od mnogobrojnih svetih Predstojnika već na Sabora Vatikanskom, a koji se počeo izrađivati prije punih dvanaest godina, u svim njegovim dijelovima ispitali, odobrili i usvojili.

Stoga dakle, zazivajući pomoć od milosti Božje, s pouzdanjem u ugled Blaženih Apostola Petra i Pavla, vlastitom pobudom, sa sigurnim znanjem i po punini Apostolske vlasti, koju imamo, ovom Našom Konstitucijom, koja ima vrijediti zauvijek, ovaj Kodeks, ovako kako je sastavljen, *proglašujemo, odlučujemo i određujemo, da od sada ima snagu zakona za vaskoliku Crkvu,* i predajemo ga na obdržavanje vašoj brizi i nadzoru.

Zato pako da svi oni, na koje spada, mogu propise ovoga Kodeksa valjano upoznati, prije nego što se imaju primijeniti, izričemo i određujemo, da ti propisi počimaju obvezivati tek od dana Duhova naredne godine, to jest od dana devetnaestog Svibnja godine tisuću devet stotina osamnaeste.

A to sve vrijedi bez obzira na bilo koje odredbe, uredbe, povlastice, pa i takove, koje bi zavrijedile da se posebice i pojedinačno spome-

[3] Uspor. Motu proprio *»Arduum sane« (Teško zaista)*.

[4] Uspor. Pismo *»De mandato« (Po nalogu)*, od 20. ožujka 1912.

suetudinibus etiam immemorabilibus ceterisque contrariis quibusvis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae constitutionis, ordinationis, limitationis, suppressionis, derogationis expressaeque quomodolibet voluntatis intringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum Eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum die festo Pentecostes anno millesimo nongentesimo decimo septimo, Pontificatus Nostri tertio.

PETRUS Card. GASPARRI
A SECRETIS STATUS.

O. Card. CAGIANO DE AZEVEDO
S. R. E. CANCELLARIUS.

nu, a isto tako bez obzira na običaje pa ma bili i od pamtivijeka i na sve drugo što bi bilo protivno.

Nikomu dakle od ljudi nije slobodno bilo kako prekršiti ovaj list Naše konstitucije, odredbe, omeđenja, dokinuća, obeskrepljenja i izražene volje niti mu se u nepromišljenoj drskosti usprotiviti. Ako bi se tko usudio da to pokuša učiniti, neka znade, da će pasti u nemilost svemogućega Boga i Blaženih Apostola Njegovih Petra i Pavla.

Dano u Rimu kod Sv. Petra, na dan Svetkovine Duhova godine tisuću devet stotina sedamnaeste, Našega Prvosvećeništva treće.

PETAR Stož. GASPARRI
DRŽAVNI TAJNIK

O. Stož. CAGIANO DE AZEVEDO
S. R. C. KANCELAR

MOTU PROPRIO

COMMISSIO INSTITUITUR AD CODICIS CANONES AUTHENTICE INTERPRETANDOS.[1]

BENEDICTUS PP. XV

CUM IURIS CANONICI CODICEM, fel. rec. decessoris Nostri Pii X iussu digestum, non multo ante, exspectationem totius catholici orbis explentes, promulgaverimus, Ecclesiae bonum ipsiusque natura rei profecto postulant ut, quantum fieri potest, caveamus, ne aut incertis privatorum hominum de germano canonum sensu opinionibus et coniecturis, aut crebra novarum legum varietate, tanti operis stabilitas in discrimen aliquando vocetur. Quapropter propositum Nobis est utrique incommodo occurrere; quod ut efficiamus, Motu proprio, certa scientia atque matura deliberatione Nostra, haec quae infra scripta sunt statuimus atque decernimus:

I. Exemplum decessorum Nostrorum secuti, qui decretorum Concilii Tridentini interpretationem proprio Patrum Cardinalium coetui commiserunt, Consilium seu *Commissionem*, uti vocant, constituimus, cui uni ius erit Codicis authentice interpretandi, audita tamen, in rebus maioris momenti, Sacra ea Congregatione cuius propria res sit, quae Consilio disceptanda proponitur. Idem vero Consilium constare volumus ex aliquot S. R. E. Cardinalibus, quorum unus coetui praesit, Auctoritate Nostra et successorum Nostrorum deligendis; his accedent tum vir probatus, qui sacri Consilii erit ab Actis, tum aliquot Consultores ex utroque clero iuris canonici periti, eadem Auctoritate designandi; sed Consilio ius erit Consultores quoque Sacrarum Congregationum, pro sua quemque re, sententiam rogandi.

[1] *Acta Apostolicae Sedis,* IX, 1917, 483 s.

MOTUPROPRIJ

USTANOVLJENJE ODBORA ZA AUTENTIČNO TUMAČENJE KANONA U KODEKSU[1]

BENEDIKT PP. XV.

POŠTO smo tu nedavno proglasili, ispunivši time živu želju svega katoličkog svijeta, KODEKS KANONSKOG PRAVA, štono je sačinjen po odredbi prethodnika Našega Pija X., probitak Crkve i priroda same stvari očito iziskuju, da koliko je moguće, predusretnemo tomu, da se jednom bilo nesigurnim mišljenjima i domišljanjima o pravom smislu kanona od strane posebnika, bilo učestalom raznolikošću novih zakona, pokoleba trajna stalnost toliko velikog djela. Odlučili smo stoga, da i jednom i drugom zlu doskočimo; da to postignemo, vlastitom pobudom, po sigurnom znanju i zreloj odluci Našoj, određujemo i odlučujemo što je ovdje dalje napisano:

I. Po primjeru prethodnika Naših, koji su povjerili tumačenje odluka Tridentskog Sabora posebnom zboru Stožernika, ustanovljujemo Vijeće ili kako se veli *Odbor*, štono će jedini imati pravo autentično tumačiti kanone u Kodeksu, no ipak tako, da u stvarima od veće važnosti sasluša onaj Sveti Zbor, na koji spada stvar, koja je Vijeću predložena na rješavanje. Hoćemo pako, da samo to Vijeće bude sastavljeno od nekoliko S. R. C. Stožernika, koji će biti označeni odredbom Našom i nasljednika Naših, a jedan će od njih biti u vijeću predsjednik; njima će se dodijeliti jedan stručnjak kao Tajnik Vijeća i nekoliko Savjetnika iz jednog i drugog duhovništva vještih kanonskom pravu, koji će biti jednakom odredbom imenovani; ali će Vijeće imati pravo zatražiti mišljenje i od Savjetnika onih Svetih Zborova, i to od svakoga u stvari, koja na nj spada.

[1] *Acta Apostolicae Sedis, IX (1917), 483 s.*

II. Sacrae Romanae Congregationes *nova Decreta Generalia* iamnunc ne ferant, nisi qua gravis Ecclesiae universae necessitas aliud suadeat. Ordinarium igitur earum munus in hoc genere erit tum curare ut Codicis praescripta religiose serventur, tum *Instructiones,* si res ferat, edere, quae iisdem Codicis praeceptis maiorem et lucem afferant et efficientiam pariant. Eiusmodi vero documenta sic conficiantur, ut non modo sint, sed appareant etiam quasi quaedam explanationes et complementa canonum, qui idcirco in documentorum contextu peropportune afferentur.

III. Si quando, decursu temporum, Ecclesiae universae bonum postulabit, ut novum generale decretum ab aliqua Sacra Congregatione condatur, ea ipsa decretum conficiat, quod si a Codicis praescriptis dissentiat, Summum Pontificem de eiusmodi discrepantia moneat. Decretum autem, a Pontifice adprobatum, eadem Sacra Congregatio ad Consilium deferat, cuius erit, ad decreti sententiam, canonem vel canones redigere. Si decretum a praescripto Codicis discrepet, Consilium indicet cuinam Codicis legi nova lex sufficienda sit; si in decreto res vertetur de qua Codex sileat, Consilium constituat quo loco novus canon vel novi canones sint in Codicem inserendi, numero canonis, qui proxime antecedit, *bis, ter etc.* repetito, ne canon sede sua moveatur ullus aut numerorum series quoquo pacto perturbetur. Quae omnia, statim post Sacrae Congregationis Decretum, in *Acta Apostolicae Sedis* referantur.

Quae Nobis videmur utiliter in hac causa decrevisse, ea omnia et singula, uti decreta sunt, ita rata et firma esse et manere volumus ac iubemus: contrariis non obstantibus quibuslibet.

Datum Romae apud Sanctum Petrum die XV mensis Septembris anno MDCCCCXVII, Pontificatus Nostri quarto.

BENEDICTUS PP. XV

II. Sveti Rimski Zborovi neka od sada više ne donose *novih Općih Odluka,* osim ako bi to iziskivala neminovna nužda u cijeloj Crkvi. Njihova će dakle redovna dužnost u tom pogledu biti u tom, da s jedne strane vode brigu da se propisi Kodeksa što bolje objasne i s druge strane izdavati, ako bude potrebno, *Upute,* koje budu objašnjavale iste propise Kodeksa i davale im što potpunije učinke. A ovakovi propisnici neka se tako sastave, da ne samo zaista budu, nego da i imadu oblik neke vrsti razlaganja i nadopuna kanona, koje stoga treba na odnosnim mjestima u propisnicima na zgodan način uvrstiti.

III. Ako bi kada, s vremenom, iziskivala dobrobit cijele Crkve, da koji Sveti Zbor mora izdati novu opću odluku, neka on sastavi odluku, pa ako je u protivnosti s propisima Kodeksa, treba da o toj protivnosti izvijesti Vrhovnoga Prvosvećenika. Odluku pako, pošto je Prvosvećenik odobri, treba da isti Sveti Zbor predloži Vijeću, na koje onda spada, da prema sadržaju odluke sačini kanon ili kanone. Ako bi odluka bila u protivnosti s propisom u Kodeksu, ima Vijeće označiti, mjesto kojega se zakona u Kodeksu mora novi zakon uvrstiti; ako bi se u odluci radilo o stvari, o kojoj u Kodeksu nema odredbe, ima Vijeće ustanoviti, na kojemu se mjestu mora novi kanon ili novi kanoni umetnuti tako, da se ponovi broj onoga kanona, koji je neposredno prije toga s dodatkom *bis* (po drugi puta), *ter* (po treći put) itd, da se tako nijedan kanon ne pomakne sa svojega mjesta ni red brojeva nikako ne izmijeni. Sve to treba da se odmah poslije izdane Odluke Svetoga Zbora uvrsti u *Djela Apostolske Stolice (Acta Apostolicae Sedis).*

Ovo što smo po Našoj odluci ovdje korisna propisali, to sve hoćemo i zapovijedamo da bude i ostane obvezatno i čvrsto onako kako je naređeno: bez obzira na bilo što mu protivno.

Dano u Rimu kod Svetoga Petra dana 15. mjeseca Rujna 1917., Prvosvećeništva Našega godine Četvrte.

PAPA BENEDIKT XV.

PROFESSIO CATHOLICAE FIDEI

Ego *N.* firma fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in symbolo Fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei Unigenitum. Et ex Patre natum, ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de caelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato: passus, et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas. Et ascendit in caelum: sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos, et mortuos: cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et Unam, Sanctam, Catholicam et Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen.

Apostolicas et ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit et tenet sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam unquam, nisi iuxta unanimem consensum Patrum, accipiam et interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere et proprie Sacramenta novae legis a Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium; illaque gratiam conferre, et ex his Baptismum, Confirmationem et Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. - Re-

ISPOVIJED KATOLIČKE VJERE

Ja *N.* čvrstom vjerom vjerujem i ispovijedam sve i pojedino, što je sadržano u Vjerovanju, kojim se služi sveta Rimska Crkva, to jest: Vjerujem u jednoga Boga, Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje, svega vidljivoga i nevidljivoga. I u jednoga Gospodina Isusa Krista, Sina Božjega Jedinorođenoga. I od Oca rođenoga, prije svih vijekova. Boga od Boga, svijetlo od svjetlosti, pravog Boga od Boga pravoga. Rođenog ne stvorenog, istobitnog s Ocem: po kojemu je sve stvoreno. Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s neba. I utjelovi se po Duhu Svetom od Marije Djevice, i Čovjekom postade. I razapet je za nas, pod Poncijem Pilatom: mučen i pokopan. I uskrsnu od mrtvih treći dan, prema Pismu. I uziđe na nebo: sjedi ob desnu Oca. I opet će doći u slavi suditi žive i mrtve: njegovom kraljevstvu neće biti kraja. I u Duha Svetoga, Gospoda i životvorca: koji izlazi iz Oca i od Sina. Koji se s Ocem i Sinom štuje zajedno i slavi: koji je govorio preko proroka. I u Jednu, Svetu, Katoličku i Apostolsku Crkvu. Ispovijedam jedno Krštenje za oproštenje grijeha. I očekujem uskrsnuće mrtvih. I život vječni. Amen.

Apostolsku i crkvenu predaju, i sve ostalo što Crkva obdržava i određuje nepokolebljivo primam i prihvaćam. Isto tako primam Sveto Pismo u onomu smislu, koji je držala i drži sveta Majka Crkva, koja ima da sudi o pravom smislu i tumačenju Svetoga Pisma; i neću ga nikada prihvaćati i tumačiti drukčije nego po jednodušnom suglasju Otaca.

Ispovijedam također, da ima uistinu i zaista sedam Otajstava novoga zakona ustanovljenih od Isusa Krista Gospodina našega, a koja su za spasenje roda ljudskoga, iako ne sva za svakoga, potrebita, to jest, Krštenje, Potvrda, Presveto Oltarsko Otajstvo, Pokora, Posljednja Pomast, Red i Ženidba; i da ta otajstva podjeljuju milost, a od njih se Krštenje, Potvrda i Red ne mogu bez svetogrđa ponovno primiti. – I

ceptos quoque et approbatos Ecclesiae Catholicae ritus in supradictorum omnium Sacramentorum sollemni administratione recipio et admitto. - Omnia et singula quae de peccato originali et de iustificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. - Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium Sacrificium pro vivis et defunctis; atque in sanctissimo Eucharistiae Sacramento esse vere, realiter et substantialiter Corpus et Sanguinem una cum anima et divinitate Domini nostri Iesu Christi, fierique conversionem totius substantiae panis in Corpus, et totius substantiae vini in Sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia Transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi. - Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis iuvari. Similiter et Sanctos una cum Christo regnantes venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines Christi ac Deiparae semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. - Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. - Sanctam, Catholicam et Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem et magistram agnosco, Romanoque Pontifici beati Petri Apostolorum Principis successori ac Iesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac iuro.

Cetera item omnia a sacris Canonibus et Oecumenicis Conciliis, ac praecipue a sacrosancta Tridentina Synodo et ab Oecumenico Concilio Vaticano tradita, definita ac declarata, praesertim de Romani Pontificis primatu et infallibili magisterio, indubitanter recipio atque profiteor, simulque contraria omnia, atque haereses quascunque ab Ecclesia damnatas et reiectas et anathematizatas, ego pariter damno, reiicio et anathematizo. Hanc veram Catholicam Fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et inviolatam usque ad extremum vitae spiritum, constantissime, Deo adiuvante, retinere et confiteri, atque a meis subditis seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri et doceri et praedicari, quantum in me erit curaturum, ego idem *N.* spondeo, ac iuro. Sic me Deus adiuvet, et haec sancta Dei Evangelia.

usvojene i odobrene obrede Crkve Katoličke pri svečanom podjeljivanju svih gore spomenutih Otajstava usvajam i primam. – Sve i pojedino, što je u svetom Saboru Tridentskom o istočnom grijehu i opravdanju kao vjerska istina utvrđeno i proglašeno, prihvaćam i usvajam. – Isto tako ispovijedam, da se u Misi Bogu prikazuje istinita, prava i pomirna žrtva za žive i mrtve; i da je u presvetom Oltarskom Otajstvu zaista, stvarno i bivstveno Tijelo i Krv zajedno s dušom i božanstvom Gospodina našega Isusa Krista, te da se zbiva pretvorba cijele sućnosti kruha u Tijelo, i cijele sućnosti vina u Krv, koju pretvorbu Crkva Katolička naziva pretvorbom (transsubstancijacijom). Priznajem da je i pod jednom samo prilikom cijeli i potpuni Krist, i da se prima pod njom pravo Sveto Otajstvo. – Postojano držim, da postoji Čistilište, i da se dušama vjernika, koje se ondje nalaze, pomaže molitvama. Isto tako, da i Svete, koji kraljuju zajedno s Kristom valja štovati i zazivati, i da oni Bogu prinose za nas molitve, te da se njihove Moći imaju poštivati; čvrsto tvrdim, da treba likove Krista i Bogorodice vazda Djevice i drugih Svetih imati i držati te im iskazivati dužnu počast i štovanje. – Potvrđujem da je Krist ostavio Crkvi i vlast davati oproštenja, te da je njihova poraba puku kršćanskomu veoma spasonosna. – Priznajem, da je Sveta, Katolička i Apostolska Rimska Crkva majka i učiteljka svih Crkava, i Rimskom Prvosvećeniku nasljedniku blaženoga Petra Prvaka Apostola i Zamjeniku Isusa Krista pravu pokornost obećajem i prisižem.

Isto tako sve ostalo, što je u svetim Kanonima i u Općim Saborima, a posebice u svetom Saboru Tridentskom i u Općem Saboru Vatikanskom izloženo, kao vjerska istina utvrđeno i proglašeno, napose o vrhovništvu i nezabludivom učiteljstvu Rimskog Prvosvećenika, bez dvojbe prihvaćam i ispovijedam, te ujedno sve tomu protivno i sva krivovjerja od Crkve osuđena i zabačena i prokleta, i ja jednako osuđujem, zabacujem i proklinjem. Da ću ovu pravu Katoličku Vjeru, izvan koje se nitko ne može spasiti, koju ovime voljno ispovijedam i iskreno prihvaćam, do posljednjega daha jednako potpunu i nepovrijeđenu s Božjom pomoću, najčvršće držati i ispovijedati, te da ću, koliko je do mene, nastojati, da je i moji podređeni odnosno oni, koji će mi po mojoj službi biti stavljeni na brigu, drže, naučaju, i propovijedaju, ja isti *N.* obećajem, zavjetujem se i prisižem. Tako me Bog pomogao, i ovo sveto Božje Evanđelje.

CODEX IURIS CANONICI

KODEKS KANONSKOG PRAVA

LIBER PRIMUS

NORMAE GENERALES

KNJIGA PRVA

OPĆENITE ODREDBE

Can. 1. - Licet in Codice iuris canonici Ecclesiae quoque Orientalis disciplina saepe referatur, ipse tamen unam respicit Latinam Ecclesiam, neque Orientalem obligat, nisi de iis agatur, quae ex ipsa rei natura etiam Orientalem afficiunt.

Can. 2. - Codex, plerumque, nihil decernit de ritibus et caeremoniis quas liturgici libri, ab Ecclesia Latina probati, servandas praecipiunt in celebratione sacrosancti Missae sacrificii, in administratione Sacramentorum et Sacramentalium aliisque sacris peragendis. Quare omnes liturgicae leges vim suam retinent, nisi earum aliqua in Codice expresse corrigatur.

Can. 3. - Codicis canones initas ab Apostolica Sede cum variis Nationibus conventiones nullatenus abrogant aut iis aliquid obrogant; eae idcirco perinde ac in praesens vigere pergent, contrariis huius Codicis praescriptis minime obstantibus.

Can. 4. - Iura aliis quaesita, itemque privilegia atque indulta quae, ab Apostolica Sede ad haec usque tempora personis sive physicis sive moralibus concessa, in usu adhuc sunt nec revocata, integra manent, nisi huius Codicis canonibus expresse revocentur.

Can. 5. - Vigentes in praesens contra horum statuta canonum consuetudines sive universales sive particulares, si quidem ipsis canonibus expresse *reprobentur,* tanquam iuris corruptelae corrigantur, licet sint immemorabiles, neve sinantur in posterum reviviscere; aliae, quae quidem centenariae sint et immemorabiles, tolerari poterunt, si Ordinarii pro locorum ac personarum adiunctis existiment eas prudenter submoveri non posse; ceterae suppressae habeantur, nisi expresse Codex aliud caveat.

1: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IX, n. V; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 44; S. C. S. Off., 13 iun. 1710; S. C. de Prop. Fide, 4 iun. 1631; litt. encycl. (ad Deleg. Ap. pro Oriente), 8 nov. 1882; litt. encycl. 6 aug. 1885; decr. 18 aug. 1893.

Kan. 1. - Iako Kodeks kanonskog prava često donosi i propise za Istočnu Crkvu, ipak se on odnosi samo na Latinsku Crkvu, pa ne obavezuje Istočne, osim u stvarima, koje po svojoj prirodi vežu i Istočnu.

Kan. 2. - Kodeks u pravilu ne donosi ništa o obredima i svečanosnim činima (ceremonijama), koji se moraju obdržavati pri služenju svete Mise, podjeljivanju Otajstava i Blagoslovina i pri drugim svetim činima prema propisima bogoslužnih knjiga odobrenih od Latinske Crkve. Zato svi bogoslužni zakoni ostaju i dalje u kreposti, osim ako je koji u Kodeksu izrijekom ispravljen.

Kan. 3. - Kanoni Kodeksa nikako ne dokidaju ugovore, što ih je Apostolska Stolica sklopila s raznim Narodima niti ih bilo u čemu mijenjaju; zato ti ugovori i dalje ostaju u kreposti kao i do sada bez ikakvoga obzira na protivne odredbe u ovomu Kodeksu.

Kan. 4. - Prava stečena od drugih, isto tako povlastice i pogodnosti, što ih je Apostolska Stolica do ovoga časa podijelila osobama bilo pojedinačkim bilo skupnim, a još su u upotrebi i nisu opozvane, važe i dalje, osim ako su u kanonima ovoga Kodeksa izrijekom dokinute.

Kan. 5. - Dosadanji se običaji, koji su u protivnosti s odredbama ovih kanona, bili oni opći ili krajevni, ako ih kanoni izrijekom *zabacuju,* imaju kao izopačeno pravo ispraviti, ma da su od pamtivijeka, i ne smije se dopustiti, da se ponovno zavedu; drugi se, koji su stogodišnji ili od pamtivijeka mogu trpjeti, ako Ordinariji prema mjesnim i osobnim prilikama smatraju, da se razložno ne mogu dokinuti; ostali su ukinuti, osim ako Kodeks izrijekom određuje drukčije.

Can. 6. - Codex vigentem huc usque disciplinam plerumque retinet, licet opportunas immutationes afferat. Itaque:

1.° Leges quaelibet, sive universales sive particulares, praescriptis huius Codicis oppositae, abrogantur, nisi de particularibus legibus aliud expresse caveatur;

2.° Canones qui ius vetus ex integro referunt, ex veteris iuris auctoritate, atque ideo ex receptis apud probatos auctores interpretationibus, sunt aestimandi.

3.° Canones qui ex parte tantum cum veteri iure congruunt, qua congruunt, ex iure antiquo aestimandi sunt; qua discrepant, sunt ex sua ipsorum sententia diiudicandi;

4.° In dubio num aliquod canonum praescriptum cum veteri iure discrepet, a veteri iure non est recedendum;

5.° Quod ad poenas attinet, quarum in Codice nulla fit mentio, spirituales sint vel temporales, medicinales vel, ut vocant, vindicativae, latae vel ferendae sententiae, eae tanquam abrogatae habeantur;

6.° Si qua es ceteris disciplinaribus legibus, quae usque adhuc viguerunt, nec explicite nec implicite in Codice contineatur, ea vim omnem amisisse dicenda est, nisi in probatis liturgicis libris reperiatur,aut lex sit iuris divini sive positivi sive naturalis.

Can. 7. - Nomine Sedis Apostolicae vel Sanctae Sedis in hoc Codice veniunt non solum Romanus Pontifex, sed etiam, nisi ex rei natura vel sermonis contextu aliud appareat, Congregationes, Tribunalia, Officia, per quae idem Romanus Pontifex negotia Ecclesiae universae expedire solet.

7: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908; S. C. S. Off., 13 ian. 1892, ad 2.

Kan. 6. - Kodeks u pravilu zadržava dosadanje pravo, iako donosi prikladne izmjene. Stoga:

1.° Dokinuti su svi zakoni bili oni opći ili krajevni, koji su u protivnosti s odredbama ovoga Kodeksa, osim kada je u pogledu krajevnih zakona izrijekom drukčije određeno;

2.° Kanoni, koji u cijelosti zadržavaju staro pravo, moraju se uzeti prema kreposti staroga prava i zato u smislu tumačenja usvojenog od uvaženih pisaca;

3.° Kanoni, koji su samo u jednom dijelu u skladu sa starim pravom, moraju se u onomu, u čemu se slažu, uzeti po smislu staroga prava; a u onomu, u čemu se razlikuju, treba ih shvaćati prema upotrijebljenim riječima;

4.° Kada postoji sumnja, da li je koja odredba kanona u protivnosti sa starim pravom, ne smije se odstupati od staroga prava;

5.° Što se tiče kazni, moraju se smatrati dokinutim sve one, koje se u Kodeksu više nikako ne spominju, bile one duhovne ili vremene, popravne ili, kako se kaže, odmazne, bile unaprijed izrečene ili izreci prepuštene;

6.° Sve ostale zakonske odredbe, koje su do sada važile, a u Kodeksu se ne nalaze, imaju se smatrati potpunoma dokinutima, osim ako su sadržane u bogoslužnim knjigama ili se radi o zakonu božanskoga prava bilo objavljenog bilo naravnog.

Kan. 7. - Imenom Apostolske Stolice ili Svete Stolice nazivaju se u ovom Kodeksu ne samo Rimski Prvosvećenik, nego također, osim kada je po prirodi stvari ili iz govorne sveze drugo očevidno, i Zborovi, Sudišta, Uredi, putem kojih isti Rimski Prvosvećenik običaje otpravljati poslove sve kolike Crkve.

TITULUS I.

DE LEGIBUS ECCLESIASTICIS.

Can. 8. - § 1. Leges instituuntur, cum promulgantur.

§ 2. Lex non praesumitur personalis, sed territorialis, nisi aliud constet.

Can. 9. - Leges ab Apostolica Sede latae promulgantur per editionem in *Actorum Apostolicae Sedis commentario officiali,* nisi in casibus particularibus alius promulgandi modus fuerit praescriptus; et vim suam exserunt tantum expletis tribus mensibus a die qui *Actorum* numero appositus est, nisi ex natura rei illico ligent aut in ipsa lege brevior vel longior vacatio specialiter et expresse fuerit statuta.

Can. 10. - Leges respiciunt futura, non praeterita, nisi nominatim in eis de praeteritis caveatur.

Can. 11. - Irritantes aut inhabilitantes eae tantum leges habendae sunt, quibus aut actum esse nullum aut inhabilem esse personam expresse vel aequivalenter statuitur.

Can. 12. - Legibus mere ecclesiasticis non tenentur qui baptismum non receperunt, nec baptizati qui sufficienti rationis usu non gaudent, nec qui, licet rationis usum assecuti, septimum aetatis annum nondum expleverunt, nisi aliud iure expresse caveatur.

8 § 1: C. 3, D. IV; c. 1, X, *de postulatione praelatorum,* I, 5.

9: Pius X, const. «*Promulgandi*», 29 sept. 1908; Secret. Status, 26. dec. 1913.

10: C. 2, 13, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 4, *de officio legati,* I, 15, in VI°; c. 2, *de iudiciis,* II, 1, in Clem.; c. un., *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 6, in Clem.; c. un., *de probationibus,* II, 7, in Clem.; c. 1, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.; S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), 26 ian. 1911; S. C. Indulg., *Ordinis Minorum Capuccinorum,* 21 iun. 1893, ad I.

NASLOV I.

CRKVENI ZAKONI

Kan. 8. - § 1. Zakoni se ustanovljuju, kada se proglase.

§ 2. Ne pretpostavlja se, da je zakon osoban, nego područan, doklegod nije drugo utvrđeno.

Kan. 9. - Zakoni izdani od Apostolske Stolice proglašuju se objavljivanjem u *službenom listu Djela Apostolske Stolice,* osim kada je u posebnim slučajevima propisan drugi način proglašenja; a stupaju na snagu, tek kada prođu tri mjeseca od nadnevka, koji nosi odnosni broj *Djela,* osim kada po prirodi stvari obavezuju odmah ili kada je u samom zakonu posebice i izrijekom određeno kraće ili dulje praznovanje.

Kan. 10. - Zakoni obavezuju unaprijed, a ne unatrag, osim kada se u njima o onomu, što je prošlo, posebice nešto propisuje.

Kan. 11. - Samo se za one zakone uzima, da čin proglašuju ništavim ili osobu nesposobnom, u kojima je to izrijekom ili istoznačno određeno.

Kan. 12. - Zakoni čisto crkveni ne obavezuju one, koji nisu kršteni, pa niti krštene, ako nemaju dovoljne upotrebe razuma, niti one koji još nisu navršili sedme godine života, iako imaju porabu razuma, osim kada je u zakonu izrijekom drukčije određeno.

12: C. 4, X. *de consanguinitate et affinitate,* IV, 14; c. 8, X, *de divortiis,* IV, 19; Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 2; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Inter omnigenas*», 2 febr. 1744, § 16; ep. «*Singulari*», 9 febr. 1749, § 2; S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 2; (Tunkin Occident.), 19 apr. 1837; instr. (ad Vic. Ap. Nankin.), 26 aug. 1891; S. C. de Prop. Fide (C. P. - Jaffnae), 23 aug. 1852, ad 5. -- Vide etiam Can. 859, § 1; 906; 1099, § 2; 1254, § 1.

Can. 13. - § 1. Legibus generalibus tenentur ubique terrarum omnes pro quibus latae sunt.

§ 2. Legibus conditis pro peculiari territorio ii subiiciuntur pro quibus latae sunt quique ibidem domicilium vel quasi-domicilium habent et simul actu commorantur, firmo praescripto Can. 14.

Can. 14. - § 1. Peregrini:

1.° Non adstringuntur legibus particularibus sui territorii quandiu ab eo absunt, nisi aut earum transgressio in proprio territorio noceat, aut leges sint personales;

2.° Neque legibus territorii in quo versantur, iis exceptis quae ordini publico consulunt, vel actuum sollemnia determinant;

3.° At legibus generalibus tenentur, etiamsi hae suo in territorio non vigeant, minime vero si in loco in quo versantur non obligent.

§ 2. Vagi obligantur legibus tam generalibus quam particularibus quae vigent in loco in quo versantur.

Can. 15. - Leges, etiam irritantes et inhabilitantes, in dubio iuris non urgent; in dubio autem facti potest Ordinarius in eis dispensare, dummodo agatur de legibus in quibus Romanus Pontifex dispensare solet.

Can. 16. - § 1. Nulla ignorantia legum irritantium aut inhabilitantium ab eisdem excusat, nisi aliud expresse dicatur.

§ 2. Ignorantia vel error circa legem aut poenam aut circa factum proprium aut circa factum alienum notorium generatim non praesumitur; circa factum alienum non notorium praesumitur, donec contrarium probetur.

13 § 1: C. 1, X, *de constitutionibus,* I, 2; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 18.

13 § 2: C. 2, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881.

14 § 1. 3.°: C. 21, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; c. 2, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; S. C. Consist., declar. 31 mart. 1916, n. 2, 3.

Kan. 13. - § 1. Opći zakoni obavezuju na svakom mjestu sve one, za koje su izdani.

§ 2. Zakonima, koji su izdani za posebne krajeve, podvrženi su svi oni, za koje su izdani i koji ondje imaju prebivalište ili doprebivalište i stvarno tamo borave, uz obdržavanje propisa kan. 14.

Kan. 14. - § 1. Strance:

1.° Ne obavezuju krajevni zakoni njihovog područja, kada se u njemu ne nalaze, osim kada ili neobdržavanje povlači za sobom štetovanje na vlastitom području ili su zakoni osobni;

2.° Ne obavezuju ih ni krajevni zakoni onoga područja, u kojemu se nalaze, osim kada se radi o zakonima, koji se odnose na javni red ili na oblike;

3.° Obavezuju ih ipak opći zakoni, iako na njihovom području nisu na snazi, ali ih ne obavezuju, kada nisu na snazi u mjestu, u kojemu se nalaze.

§ 2. Beskućnike obavezuju zakoni i opći i krajevni, koji su na snazi u mjestu, u kojemu se nalaze.

Kan. 15. - Zakoni, ma bili i takovi, koji čin proglašuju ništavim ili osobu nesposobnom, ne vežu u slučaju pravne dvojbe; a u slučaju činjenične dvojbe može Ordinarij dati od njih oprost, ali samo ako se radi o zakonima, od kojih Rimski Prvosvećenik običaje davati oprost.

Kan. 16. - § 1. Nikakvo neznanje takvih zakona, koji proglašuju čin ništavim ili osobu nesposobnom, ne diže njihove obvezatnosti, osim kada je izrijekom određeno drugačije.

§ 2. Neznanje ili bludnja, što se odnose bilo na zakon bilo na kazan, bilo na vlastiti čin bilo na tuđi čin notorni, u pravilu se ne pretpostavlja; a pretpostavlja se, ako se odnose na tuđi nenotorni čin, dok se protivno ne dokaže.

16 § 1: C. 3, X, *de clandestina desponsatione*, IV, 3; Reg. 13, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 5; Pius IX, const. *«Ad universalis»,* 7 febr. 1862; S. C. de Religiosis, 30 iul. 1909, ad I. -- Vide etiam Can. 988.

16 § 2: Reg. 47, R. J., in VI°.

Can. 17. - § 1. Leges authentice interpretatur legislator eiusve successor et is cui potestas interpretandi fuerit ab eisdem commissa.

§ 2. Interpretatio authentica, per modum legis exhibita, eandem vim habet ac lex ipsa; et si verba legis in se certa declaret tantum, promulgatione non eget et valet retrorsum; si legem coarctet vel extendat aut dubiam explicet, non retrotrahitur et debet promulgari.

§ 3. Data autem per modum sententiae iudicialis aut rescripti in re peculiari, vim legis non habet et ligat tantum personas atque afficit res pro quibus data est.

Can. 18. - Leges ecclesiasticae intelligendae sunt secundum propriam verborum significationem in textu et contextu consideratam; quae si dubia et obscura manserit, ad locos Codicis parallelos, si qui sint, ad legis finem ac circumstantias et ad mentem legislatoris est recurrendum.

Can. 19. - Leges quae poenam statuunt, aut liberum iurium exercitium coarctant, aut exceptionem a lege continent, strictae subsunt interpretationi.

Can. 20. - Si certa de re desit expressum praescriptum legis sive generalis sive particularis, norma sumenda est, nisi agatur de poenis applicandis, a legibus latis in similibus; a generalibus iuris principiis cum aequitate canonica servatis; a stylo et praxi Curiae Romanae; a communi constantique sententia doctorum.

Can. 21. - Leges latae ad praecavendum periculum generale, urgent, etiamsi in casu peculiari periculum non adsit.

17 § 1: C. 31, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; c. 17, X, *de verborum significatione*, V, 40; c. 8, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 7, in VI°; Reg. 46, R. J., in VI°; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»*, 25 iul. 1599, § 8; Innocentius X, const. *«Cum sicut»*, 14 maii 1648, § 4, I, ad 4; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; S. C. Consist., *Romana*, 11 febr. 1911; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. R. C., *Ordinis Praedicatorum*, 23 maii 1846; *Romana*, 8 apr. 1854.

17 § 2: C. 1, X, *de iuramento calumniae*, II, 7; c. 36, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; c. 1, de clericis coniugatis, III, 2, in VI°.

Kan. 17. - § 1. Zakone vjerovne tumači zakonodavac ili njegov slijednik te onaj, komu se oni podijelili ovlaštenje za tumačenje.

§ 2. Vjerovno tumačenje, koje je izdano u obliku zakona, imade istu snagu kao i sam zakon; pa ako samo izlaže po sebi jasne riječi zakona, ne mora biti proglašeno i vrijedi unatrag; kada bilo steže bilo proširuje zakon ili dvojbeni objašnjava, ne vrijedi unatrag; kada bilo steže bilo proširuje zakon ili dvojbeno objašnjava, ne vrijedi unatrag i mora biti proglašeno.

§ 3. Kada je pak dano u obliku sudačke presude ili otpisa u pojedinačkoj stvari, nema kreposti zakona i obavezuje samo one osobe i odnosi se samo na one stvari, za koje je bilo dano.

Kan. 18. - Crkveni se zakoni imaju razumjeti prema vlastitom značenju riječi promotrenom u svezi i sklopu rečenice; ako je to dvojbeno i nejasno, treba uzeti u obzir ona mjesta u Kodeksu, na kojima je riječ o istoj stvari, ako takvih ima; nadalje svrhu i okolnosti zakona pa namisao zakonodavčevu.

Kan. 19. - Zakoni koji određuju kazan ili stežu slobodno izvršivanje prava ili postavljaju izuzetak od zakona, moraju se tumačiti strogo.

Kan. 20. - Kada o kojoj stvari ne postoji izričita odredba zakona bilo općega bilo krajevnoga, treba se ravnati, osim kada se radi o primjeni kazni, prema zakonima za slične slučajeve; prema općenitim pravnim načelima pridržavajući se kanonske pravičnosti; prema stilu i praksi Rimske Kurije; te prema usvojenom i stalnom mišljenju naučitelja.

Kan. 21. - Zakoni izdani za te, da se otkloni opća pogibao, obavezuju, iako u pojedinačkom slučaju ne postoji pogibao.

18: C. 11, C. XXII, q. 5; c. 6, 8, X, *de verborum significatione*, V, 40; Eugenius IV, ep. *«Fide digna»*, 8 iul. 1440, § 2; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 2 iul. 1827.

19: C. 22, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Reg. 15, R. J., in VI°; S. C. de Prop. Fide (C. P. Sin. - Cochinchin.), 2 iul. 1827.

Can. 22. - Lex posterior, a competenti auctoritate lata, obrogat priori, si id expresse edicat, aut sit illi directe contraria, aut totam de integro ordinet legis prioris materiam; sed firmo praescripto Can. 6, n. 1, lex generalis nullatenus derogat locorum specialium et personarum singularium statutis, nisi aliud in ipsa expresse caveatur.

Can. 23. - In dubio revocatio legis praeexsistentis non praesumitur, sed leges posteriores ad priores trahendae sunt et his, quantum fieri possit, conciliandae.

Can. 24. - Praecepta, singulis data, eos quibus dantur, ubigue urgent, sed iudicialiter urgeri nequeunt et cessant resoluto iure praecipientis, nisi per legitimum documentum aut coram duobus testibus imposita fuerint.

22: C. 1, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 1, *de constitutionibus*, I, 2, in VI°.

Kan. 22. - Kasniji zakon izdan od nadležne vlasti dokida raniji, kada to izrijekom izriče ili kada je s njim u izravnoj protivnosti ili kada cijeli predmet, o kojemu radi raniji zakon, iznova uređuje; ali uz obdržavanje kan. 6, br. 1. opći zakona ne mijenja pravilâ, koja vrijede za posebna mjesta ili osobe, osima ako je u njemu izrijekom drukčije određeno.

Kan. 23. - U dvojbi, da li je raniji zakon dokinut, ne pretpostavlja se, nego treba kasnije zakone povezati s ranijima i s njima ih, koliko je moguće, dovesti u sklad.

Kan. 24. - Zapovijedi izdane pojedincima obavezuju one, kojima su dane, svagdje, ali se sudskim putem ne mogu iznuditi i prestaju vrijediti, kada više nema vlasti onaj, koji ih je izdao, osim kada su dane u propisnoj ispravi ili pred dva svjedoka.

23: C. 29, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°.

TITULUS II.

DE CONSUETUDINE.

Can. 25. - Consuetudo in Ecclesia vim legis a consensu competentis Superioris ecclesiastici unice obtinet.

Can. 26. - Communitas quae legis ecclesiasticae saltem recipiendae capax est, potest consuetudinem inducere quae vim legis obtineat.

Can. 27. - § 1. Iuri divino sive naturali sive positivo nulla consuetudo potest aliquatenus derogare; sed neque iuri ecclesiastico praeiudicium affert, nisi fuerit rationabilis et legitime per annos quadraginta continuos et completos praescripta; contra legem vero ecclesiasticam quae clausulam contineat futuras consuetudines prohibentem, sola praescribere potest rationabilis consuetudo centenaria aut immemorabilis.

§ 2. Consuetudo quae in iure expresse reprobatur, non est rationabilis.

Can. 28. - Consuetudo praeter legem, quae scienter a communitate cum animo se obligandi servata sit, legem inducit, si pariter fuerit rationabilis et legitime per annos quadraginta continuos et completos praescripta.

Can. 29. - Consuetudo est optima legum interpres.

Can. 30. - Firmo praescripto Can. 5, consuetudo contra legem vel praeter legem per contrariam consuetudinem aut legem revocatur; sed, nisi expressam de iisdem mentionem fecerit, lex non revocat consuetudines centenarias aut immemorabiles, nec lex generalis consuetudines particulares.

25: C. 3, D. XII; c. 8, 9, X, *de consuetudine*, I, 4; c. 4, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5.

27 § 1: C. 6, D. VIII; c. 3, 4, D. XII; c. 1, 3-5, 7, 9-11, X, *de consuetudine*, I, 4; c. 14, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 13, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31: c. 8, X, *de iudiciis*, II, 1; c. 12, 16, X, *de praescriptionibus*, II, 26; c. 8, X, *de sententia et re iudicata*, II, 27; c. 1, X, *de his, quae fiunt a maiori parte capituli*, III, 11; c. 39, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur*, V, 3; c. 49, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; c. 1, 2, *de consuetudine*, I, 4, in VI°; c. un., *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 3, in VI°; c. un., *de consuetudine*, I,

NASLOV II.

OBIČAJ

Kan. 25. - Običaj stječe u Crkvi snagu zakona jedino po pristanku nadležnoga crkvenog Poglavara.

Kan. 26. - Samo takova zajednica, koja je barem za prijem zakona sposobna, može zavesti običaj sa snagom zakona.

Kan. 27. - § 1. Božansko pravo, bilo naravno bilo objavljeno, nigda se ne može izmijeniti putem kakvoga običaja, ali ni crkvenoga prava običaj ne uklanja, ako nije razložan i ako nije propisno postojao neprekidno kroz potpunih četrdeset godina; a crkveni zakon, koji posebnom zaporkom zabranjuje kasnije običaje, može ukloniti samo razložni običaj, koji je stogodišnji ili od pamtivijeka.

§ 2. Običaj, koji je u pravu izrijekom zabačen, nije razložan.

Kan. 28. - Običaj mimo zakon, koji je zaveden od zajednice znalice u namjeri, da se stvori obaveza, postaje zakonom, ako je isto tako razložan i ako propisno traje neprekidno kroz potpunih četrdeset godina.

Kan. 29. - Običaj je najbolji tumač zakona.

Kan. 30. - Uz obdržavanje odredbe kan. 5, dokida se običaj protiv zakona ili mimo zakona protivnim običajem ili zakonom; no zakon ne dokida običaja stogodišnjih ili od pamtivijeka niti opći zakon ne dokida krajevnih običaja, osim kada su oni u zakonu izrijekom spomenuti.

1, in Extravag. com.; c. 1, *de sepulturis*, III, 6, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Supernae dispositionis*», 5 maii 1514, § 36; Benedictus XIV, ep. «*Declarasti*», 16 mart. 1746.

27 § 2: C. 2, *de consuetudine*, I, 4, in VI°.

29: C. 8, X, *de consuetudine*, I, 4; Reg. 45, R. J., in VI°; Leo XIII, litt. ap. «*Apostolicae curae*», 13 sept. 1896; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Siam.), 23 iun. 1830.

30: C. 1, X, *de regulis iuris*, V, 41; c. 1, *de constitutionibus*, I, 2, in VI°.

TITULUS III.

DE TEMPORIS SUPPUTATIONE.

Can. 31. - Salvis legibus liturgicis, tempus, nisi aliud expresse caveatur, supputetur ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 32. - § 1. Dies constat 24 horis continuo supputandis a media nocte, hebdomada 7 diebus.

§ 2. In iure nomine mensis venit spatium 30, anni vero spatium 365 dierum, nisi mensis et annus dicantur sumendi prout sunt in calendario.

Can. 33. - § 1. In supputandis horis diei standum est communi loci usui; sed in privata Missae celebratione, in privata horarum canonicarum recitatione, in sacra communione recipienda et in ieiunii vel abstinentiae lege servanda, licet alia sit usualis loci supputatio, potest quis sequi loci tempus aut locale sive verum sive medium, aut legale sive regionale sive aliud extraordinarium.

§ 2. Quod attinet ad tempus urgendi contractuum obligationes, servetur, nisi aliter expressa pactione conventum fuerit, praescriptum iuris civilis in territorio vigentis.

Can. 34. - § 1. Si mensis et annus designentur proprio nomine vel aequivalenter, ex. gr., *mense februario, anno proxime futuro,* sumantur prout sunt in calendario.

§ 2. si terminus a *quo* nec explicite nec implicite assignetur, ex. gr., *suspensio a Missae celebratione per mensem aut duos annos, tres in anno vacationum menses,* etc., tempus supputetur de momento ad momentum; et si tempus sit continuum, ut in allato primo exemplo, menses et anni sumantur prout sunt in calendario; si intermissum, hebdomada intelligatur 7 dierum, mensis 30, annus 365.

32 § 1: C. 24, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29.

32 § 2: S. C. S. Off. (Chan-si), 7 maii 1890; Missale Rom., tit. *De anno et eius partibus.*

NASLOV III.

RAČUNANJE VREMENA

Kan. 31. - Ne dirajući u bogoslužne (liturgijske) zakone računa se vrijeme prema propisima kanona, koji slijede, osim kada je izrijekom drugačije određeno.

Kan. 32. - § 1. Dan se sastoji od 24 ure, koje se broje neprekidno od ponoći, tjedan od 7 dana.

§ 2. U pravu se uzima, da mjesec ima 30 dana, a godina 365, osim kada je rečeno, da mjesec i godinu treba uzeti po kalendaru.

Kan. 33. - § 1. Pri računanju ura u danu valja se držati općeg mjesnog običaja; ali u pogledu posebničkog (privatnog) služenja Mise, posebničkog molenja časoslova, primanja svete pričesti i obdržavanja zakona o postu i nemrsu, može se svatko, iako je mjesno običajno računanje vremena drukčije, držati u tom mjestu ili mjesnog bilo pravoga bilo srednjega, ili zakonskoga bilo krajevnoga bilo drugoga izvanrednoga.

§ 2. Što se tiče vremena, po kojemu treba izvršiti ugovorne obaveze, imaju se obdržavati propisi građanskog prava, koji važe na području, osim kada je izrijekom drugačije ugovoreno.

Kan. 34. - § 1. Kada su mjesec i godina označeni vlastitim imenom, npr. *mjeseca veljače, naredne godine,* treba ih uzeti po kalendaru.

§ 2. Kada *početni* rok nije ni izričito ni uključno označen, kao npr. *obustava služiti Misu kroz dva mjeseca ili kroz dvije godine, tri mjeseca dopusta godišnje, itd.,* vrijeme se ima računati od časa do časa; pa ako je vrijeme neprekinuto kao u navedenom prvom primjeru, mjesece i godine treba uzeti prema kalendaru; a ako je prekinuto, treba uzeti za tjedan 7 dana, za mjesec 30, za godinu 365.

33 § 1: S. C. C., *Treviren.,* 22 iul. 1893; S. R. C., *Missalis Romani,* 18 sept., 2 nov. 1634; *Clodien.,* 7 aug. 1875, ad IX; *Placentina in Hispania,* 12 maii 1905; S. Poenit., 18 iun. 1873; 29 nov. 1882.

§ 3. Si tempus constet uno vel pluribus mensibus aut annis una vel pluribus hebdomadibus aut tandem pluribus diebus, et terminus *a quo* explicite vel implicite assignetur:

1.° Menses et anni sumantur prout sunt in calendario;

2.° Si terminus a quo coincidat cum initio diei, ex. gr., *duo vacationum menses a die 15 augusti,* primus dies ad explendam numerationem computetur et tempus finiatur incipiente ultimo die eiusdem numeri;

3.° Si terminus a quo non coincidat cum initio diei, ex. gr., *decimus quartus aetatis annus, annus novitiatus, octiduum a vacatione sedis episcopalis, decendium ad appellandum,* etc., primus dies ne computetur et tempus finiatur expleto ultimo die eiusdem numeri;

4.° Quod si mensis die eiusdem numeri careat, ex. gr., *unus mensis a die 30 ianuarii,* tunc pro diverso casu tempus finiatur incipiente vel expleto ultimo die mensis;

5.° Si agatur de actibus eiusdem generis statis temporibus renovandis, ex. gr., *triennium ad professionem perpetuam post temporariam, triennium aliudve temporis spatium ad electionem renovandam,* etc., tempus finitur eodem recurrente die quo incipit, sed novus actus per integrum eundem diem poni potest.

Can. 35. - Tempus *utile* illud intelligitur quod pro exercitio aut prosecutione sui iuris ita alicui competit ut ignoranti aut agere non valenti non currat; *continuum,* quod nullam patitur interruptionem.

34 § 3. 5.°: S. C. de Religiosis, decr. 3 maii 1914, n. 1.

§ 3. Kada se vrijeme sastoji od jednoga ili više mjeseci ili godina, od jednoga ili više tjedana ili pak od više dana, a *početni* je rok izričito ili uključno označen:

1.° Mjesece i godine valja uzeti prema kalendaru;

2.° Kada se *početni* rok poklapa s početkom dana, npr. *dva mjeseca dopusta od dana 15. kolovoza,* prvi se dan uračunava i vrijeme se svršava početkom posljednjega dana istoga broja;

3.° Kada se *početni* rok ne poklapa s početkom dana, npr. *četrnaesta godina života, osam dana po upražnjenju biskupske stolice, deset dana za ulaganje priziva,* itd., ne treba računati prvi dan i vrijeme se svršava posljednjega dana istoga broja;

4.° Ako pak mjesec nema dana istoga broja, npr. *mjesec dana od 30. siječnja,* tada se vrijeme svršava, prema različitosti slučaja, početkom ili svršetkom posljednjega dana u mjesecu;

5.° Kada se radi o činima istoga reda, koji se ponavljaju u stanovitom vremenu, npr. *tri godine za polaganje vječnih zavjeta poslije privremenih, tri godine ili drugo kakovo vrijeme za obnavljanje izbora,* itd., vrijeme se svršava, kada nadođe isti dan, u kojem je započeto, ali se novi čin može izvršiti kroz cijeli onaj dan.

Kan. 35. - Pod *korisnim* se vremenom razumijeva vrijeme koje nekomu pripada za izvršenje ili ostvarenje njegova prava, tako da mu ne teče, ako za to ne zna ili je u djelovanju spriječen; *neprekinuto* je ono, koje teče bez prekidanja.

TITULUS IV.

DE RESCRIPTIS.

Can. 36. - § 1. Rescripta tum Sedis Apostolicae tum aliorum ordinariorum impetrari libere possunt ab omnibus qui expresse non prohibentur.

§ 2. Gratiae et dispensationes omne genus a Sede Apostolica concessae etiam censura irretitis validae sunt, salvo praescripto Can. 2265, § 2, 2275, n. 3, 2283.

Can. 37. - Rescriptum impetrari potest pro alio etiam praeter eius assensum; et licet ipse possit gratia per rescriptum concessa non uti, rescriptum tamen valet ante eius acceptationem, nisi aliud ex appositis clausulis appareat.

Can. 38. - Rescripta quibus gratia conceditur sine interiecto exsecutore, effectum habent a momento quo datae sunt litterae; cetera a tempore exsecutionis.

Can. 39. - Conditiones in rescriptis tunc tantum essentiales pro eorundem validitate censentur, cum per particulas *si, dummodo,* vel aliam eiusdem significationis exprimuntur.

Can. 40. - In omnibus rescriptis subintelligenda est, etsi non expressa, conditio: *Si preces veritate nitantur,* salvo praescripto Can. 45, 1054.

Can. 41. - In rescriptis quorum nullus est exsecutor, preces veritate nitantur oportet tempore quo rescriptum datum est; in ceteris tempore exsecutionis.

36 § 2: Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officius Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. III, n. 6°.

37: C. 17, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°.

38: C. 7, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 7, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Amalphitana,* 15 iul. 1740; S. C. Indulg., 20 maii 1711; *Mechlinien. et Vincennapolitana*, 16 iul. 1887, ad 6.

NASLOV IV.

OTPISI

Kan. 36. - § 1. Svi, osim onih kojima je to izrijekom zabranjeno, slobodno mogu moliti otpise i od Apostolske Stolice i od drugih ordinarija.

§ 2. Milosti i oprosti bilo koje vrsti, što ih je podijelila Apostolska Stolica, valjani su, iako su dani takovima, koji su upali u kaznene zabrane, uz obdržavanje kan. 2265, § 2, 2275, br. 3, 2283.

Kan. 37. - Otpis se može moliti za drugoga i mimo njegova pristanka, pa iako mu stoji za volju ne poslužiti se milošću, štono je otpisom dana, otpis ipak važi i prije, nego li se prihvati, osim kada je drugo iz pridanih zaporki očevidno.

Kan. 38. - Otpisi, kojima je podijeljena milost bez pridanog posrednika, imaju svoj učinak od nadnevka, pod kojim su izdani, ostali od dana izvršenja.

Kan. 39. - Uvjeti se u otpisima samo onda smatraju bitnima za njihovu valjanost, ako su izraženi riječima: *ako, samo ako* ili drugima, koje imaju jednako značenje.

Kan. 40. - U svima se otpisima podrazumijeva, da je pridan, iako nije izražen uvjet: *Ako je molba istinita,* ne dirajući pri tom u odredbu kan. 45, 1054.

Kan. 41. - Kod otpisa, kojima nije označen izvršilac, treba da je istinitost molbe ostvarena u vrijeme, kada je otpis izdan; kod ostalih u vrijeme izvršenja.

40: C. 16, C. XXV, q. 2; c. 2, 17, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 5, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 5, 6; S. C. Ep. et Reg., *Conchen.,* 3 sept. 1852.

41: C. 9, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Nolana,* 13 iun. 1846.

Can. 42. - § 1. Reticentia veri, seu subreptio, in precibus non obstat quominus rescriptum vim habeat ratumque sit, dummodo expressa fuerint quae de stylo Curiae sunt ad validitatem exprimenda.

§ 2. Nec obstat expositio falsi, seu obreptio, dummodo vel unica causa proposita vel ex pluribus propositis una saltem motiva vera sit.

§ 3. Vitium obreptionis vel subreptionis in una tantum parte rescripti aliam non infirmat, si una simul plures gratiae per rescriptum concedantur.

Can. 43. - Gratia ab una Sacra Congregatione vel Officio Romanae Curiae denegata, invalide ab alia Sacra Congregatione vel Officio aut a loci Ordinario, etsi potestatem habente, conceditur sine assensu Sacrae Congregationis vel Officii quocum vel quibuscum agi coeptum fuit, salvo iure S. Poenitentiariae pro foro interno.

Can. 44. - § 1. Nemo gratiam a proprio Ordinario denegatam ab alio Ordinario petat, nulla facta denegationis mentione; facta autem mentione, Ordinarius gratiam ne concedat, nisi habitis a priore Ordinario denegationis rationibus.

§ 2. Gratia a Vicario Generali denegata et postea, nulla facta huius denegationis mentione, ab Episcopo impetrata, invalida est; gratia autem ab Episcopo denegata nequit valide, etiam facta denegationis mentione, a Vicario Generali, non consentiente Episcopo, impetrari.

Can. 45. - Cum rescriptis ad preces alicuius impetratis apponitur clausula: *Motu proprio,* valent quidem ea, si in precibus reticeatur veritas alioquin necessario exprimenda, non tamen si falsa causa finalis eaque unica proponatur, salvo praescripto Can. 1054.

---

42 § 1: C. 2, 3, 8, 15-17, 19, 20, 22, 26-28, 31, 32, 37, 42, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 54, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 2, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; c. 6, X, *de corpore vitiatis ordinandis vel non,* I, 20; c. 12, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 5, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 2, X, *de dolo et contumacia*, II, 14; c. 5, X, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 16; c. 7, X, *de fide instrumentorum*, II, 22; c. 12, X, *de sententia et re iudicata*, II, 27; c. 44, 57, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus*, II, 28; c. 3, 5, 6, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30; c. 5, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; c. 6, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 6, X, *de consanguinitate et affinitate*, IV, 14; c. 2, *de filiis presbyterorum et aliis illegitime natis,* I, 11, in VI°; c. 8, 21, 23, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. 1, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Clem.; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 5.

Kan. 42. - § 1. Kada se u molbi nešto prešuti ili zataji, to ne smeta valjanosti i kreposti otpisa, samo ako je navedeno sve ono, što se po uredskoj porabi Kurije mora navesti za valjanost.

§ 2. Ne smeta ni navođenje neistine ili obmane, samo ako je bio istinit ili jedini navedeni razlog ili od više navedenih razloga barem jedan odlučni.

§ 3. Mana zataje ili obmane, ako se odnosi samo na jedan dio otpisa, ne oduzima kreposti drugomu, kada se u jednom otpisu podjeljuje više milosti.

Kan. 43. - Milost, koju je uskratio jedan Sveti Zbor ili Ured Rimske Kurije, ne može valjano podijeliti drugi Sveti Zbor ili Ordinarij, iako bi imao za to vlast, bez pristanka onoga Svetog Zbora ili Ureda, kod kojega ili kod kojih se je stvar započela, ne dirajući ipak u pravo Sv. Pokorništva (Penitencijarije) za unutarnje područje.

Kan. 44. - § 1. Nitko ne smije od drugoga Ordinarija moliti milost, koju je uskratio vlastiti Ordinarij, a da o toj uskrati ništa ne spomene; a kada je to spomenuto, neka Ordinarij ne podijeli milosti, dok nije od prvoga Ordinarija primio obavijesti o razlozima uskrate.

§ 2. Milost, koju je uskratio Glavni namjesnik (Generalni vikar), pa je onda bez spomena o ovoj uskrati podijeljena od Biskupa, nevaljana je; milost pak, koju je uskratio Biskup, ne može, sve da je uskrata bila spomenuta, valjano podijeliti Glavni namjesnik bez Biskupova pristanka.

Kan. 45. - Kada je otpisima izdanima po nečijoj molbi pridana zaporka: *Vlastitom pobudom,* oni su doduše valjani, iako je u molbi prešućena istina, koju bi inače nužno trebalo navesti, no ipak su nevaljani, ako je lažan jedini navedeni odlučni razlog, ne dirajući u odredbu kan. 1054.

---

42 § 2: C. 4, 20, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 54, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 5, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 7, X, *de fide instrumentorum*, II, 22; c. 6, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 5.

43: Reg. 84, R. J., in VI°.

44 § 2: Reg. 84, R. J., in VI°.

45: C. 23, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. 4, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Clem.

Can. 46. - Rescripta etiam *Motu proprio* concessa personae de iure communi inhabili ad consequendam gratiam de qua agitur, itemque edita contra alicuius loci legitimam consuetudinem vel statutum peculiare, vel contra ius alteri iam quaesitum, non sustinentur, nisi expressa derogatoria clausula rescripto apponatur.

Can. 47. - Rescripta non fiunt irrita ob errorem in nomine personae cui vel a qua conceduntur, aut loci in quo ipsa moratur, aut rei de qua agitur, dummodo, iudicio Ordinarii, nulla sit de ipsa persona vel re dubitatio.

Can. 48. - § 1. Si contingat ut de una eademque re duo rescripta inter se contraria impetrentur, peculiare, in iis quae peculiariter exprimuntur, praevalet generali.

§ 2. Si sint aeque peculiaria aut generalia, prius tempore praevalet posteriori, nisi in altero fiat expressa mentio de priore, aut nisi prior impetrator dolo vel notabili negligentia suo rescripto usus non fuerit.

§ 3. Quod si eodem die fuerint concessa nec liqueat uter prior impetraverit, utrumque irritum est, et, si res ferat, rursus ad eum qui rescripta dedit, est recurrendum.

Can. 49. - Rescripta intelligenda sunt secundum propriam verborum significationem et communem loquendi usum, nec debent ad casus alios praeter expressos extendi.

Can. 50. - In dubio, rescripta quae ad lites referuntur, vel iura aliis quaesita laedunt, vel adversantur legi in commodum privatorum, vel denique impetrata fuerunt ad beneficii ecclesiastici assecutionem, strictam interpretationem recipiunt; cetera omnia latam.

46: C. 6, 19, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 1, *de constitutionibus*, I, 2, in VI°; c. 4, 8-10, *de rescriptis*, I, 3, in VI°.

47: C. 34, 35, X, *de rescriptis*, I, 3; S. Poenit., 6 febr. 1895.

48 § 1: C. 1, 6, 14, 29, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 14, 38, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; Reg. 34, R. J., in VI°.

48 § 2: C. 2, 3, 9, 12, 16, 22-24, 30, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 9, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; c. 12, 29, X, *de officio et potestate iudicis delegati, I, 29; c. 2, X, de dolo et contumacia,* II, 14; c. 3, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30; c. 12, *de rescriptis*, I, 3, in VI°; c. 15, 22, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. 7, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 7, in VI°; Reg. 54, R. J., in VI°.

Kan. 46. - Ne mogu se održati u valjanosti takvi otpisi, iako su izdani *Vlastitom pobudom,* koji su podijeljeni osobi po općem pravu nesposobnoj za milost, o kojoj se radi, isto tako ni oni, koji su izdani u protivnosti sa zakonitim mjesnim običajem ili posebnim pravilom ili su u protivnosti s pravom po drugomu već stečenom, osim ako je otpisu pridana izričita dokidna zaporka.

Kan. 47. - Otpisi ne postaju ništavima zbog griješke u imenu osobe, kojoj ili od koje su podijeljeni, ili mjesta, u kojemu ona boravi, ili stvari, o kojoj se radi, samo ako, po sudu Ordinarija, ne postoji nikakova sumnja o samoj osobi ili stvari.

Kan. 48. - § 1. Ako se dogodi, da se o jednoj te istoj stvari izdadu dva otpisa, koja su međusobno u opreci, posebni, u onomu što je posebice izraženo, vrijedi ispred općega.

§ 2. Ako su oba jednako posebna ili opća, koji je po vremenu raniji vrijedi ispred kasnijega, osim ako je u ovomu raniji izrijekom spomenut, ili ako se prvi molitelj zlonamjerno ili sa znatnijom nemarnošću nije poslužio svojim otpisom.

§ 3. Ako su izdana s istim nadnevkom, a ne može se utvrditi, koji je prije izdan, oba su ništava, i mora se, ako treba, ponovno upraviti molba onomu, koji je otpise izdao.

Kan. 49. - Otpise treba razumijevati prema vlastitom značenju riječi i njihovoj općenitoj upotrebi u govoru, te se ne smiju protegnuti na druge slučajeve, o kojima izričito ne govore.

Kan. 50. - U dvojbi se moraju strogo tumačiti oni otpisi, koji se odnose na sporove pred sudom, ili diraju u prava od drugih stečena, ili su u protivnosti sa zakonom u korist posebnika, ili konačno koji su izdani zbog postignuća crkvene nadarbine; svi se ostali tumače široko.

49: C. 32, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 6, *de rescriptis*, I, 3, in VI°; c. 16, 27, 41, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. 7, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 7, in VI°; Reg. 74, R. J., in VI°; S. C. S. Off. (Southwark), 22 nov. 1865, ad 1; 2 maii 1877, ad 2; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 apr. 1757; instr. (ad Vic. Ap. Pondicher.), 7 iun. 1853; S. R. C., *Frisingen.,* 3 sept. 1672.

50: C. 15, 32, 40, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 38, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 8-10, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 4, 16, 19, 24, 41, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; Reg. 15, 30, 48, R. J., in VI°.

Can. 51. - Rescriptum Sedis Apostolicae in quo nullus datur exsecutor, tunc tantum debet Ordinario impetrantis praesentari, cum id in eisdem litteris praecipitur, aut de rebus agitur publicis, aut comprobare conditiones quasdam oportet.

Can. 52. - Rescripta, quorum praesentationi nullum est definitum tempus, possunt exsecutori exhiberi quovis tempore, modo absit fraus et dolus.

Can. 53. - Rescripti exsecutor invalide munere suo fungitur, antequam litteras receperit earumque authenticitatem et integritatem recognoverit, nisi praevia earundem notitia ad eum fuerit auctoritate rescribentis transmissa.

Can. 54. - § 1. Si in rescripto committatur merum exsecutionis ministerium, exsecutio rescripti denegari non potest, nisi aut manifeste pateat rescriptum vitio subreptionis aut obreptionis nullum esse, aut in rescripto apponantur conditiones quas exsecutori constet non esse impletas, aut qui rescriptum impetravit adeo, iudicio exsecutoris, videatur indignus ut aliorum offensioni futura sit gratiae concessio; quod ultimum si accidat, exsecutor, intermissa exsecutione, statim ea de re certiorem faciat rescribentem.

§ 2. Quod si in rescripto concessio gratiae exsecutori committatur, ipsius est pro suo prudenti arbitrio et conscientia gratiam concedere vel denegare.

Can. 55. - Exsecutor procedere debet ad mandati normam, et nisi conditiones essentiales in litteris appositas impleverit ac substantialem procedendi formam servaverit, irrita est exsecutio.

Can. 56. - Exsecutio rescriptorum quae forum externum respiciunt, scripto facienda est.

51: S. C. de Prop. Fide (C. G. - Constantinop.), 1 sept. 1783, ad 1, 2; S. C. Indulg., *Valentinen.*, 5 febr. 1841, ad 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. III, n. 4°.

52: C. 12, *de rescriptis*, I, 3, in VI°.

53: C. 12, X, *de appellationibus, rccusationibus et relationibus*, II, 28; c. 6, X, *de crimine falsi,* V, 20; S. C. S. Off., decr. 24 aug. 1892; S. Poenit., 15 ian. 1894, ad 1.

54 § 1: C. 5, 17, 20, 24, 37, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 5, 6, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30; c. 6, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.*, c. 5; Benedictus XIV, const. *«Ad Apostolicae»,* 25 febr. 1742, § 6; ep. encycl. *«Magnae Nobis»,* 29 iun. 1748; S. C. Ep. et Reg., *Conchen.*, 3 sept. 1852; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, Cap. III, n. 4°.

Kan. 51. - Otpis, u kojemu nije naznačen izvršilac, mora se samo onda predočiti Ordinariju naslovnika, kada je to u samom rješenju naloženo ili ako se radi o stvarima javnoga značaja, ili ako je potrebno utvrditi takve uvjete.

Kan. 52. - Otpisi, kod kojih nije nikako određeno vrijeme, u kojemu se moraju predočiti, mogu se izvršiocu predati u bilo koje vrijeme, samo ako pri tom nema prevare ili zle namjere.

Kan. 53. - Izvršilac otpisa ne može svoje službe valjano izvršiti, doklegod nije rješenja primio i ispitao, da li je isprava vjerovna i cjelovita, osim kada je o njoj unaprijed obaviješten po odredbi izdatnika.

Kan. 54. - § 1. Kada se u otpisu izvršiocu jedino povjerava samo izvršenje, ne može se izvršenje otpisa odbiti, osim ako je očevidno, da je otpis ništav bilo zbog mane zataje ili obmane, bilo zato, što su otpisu pridani uvjeti, za koje izvršilac zna da nisu ostvareni, bilo da se primalac, po izvršiočevu sudu, čini toliko nevrijednim, da će podjeljenje milosti biti drugima na sablazan; a kada je ovo posljednje po srijedi, izvršilac će, propustivši izvršenje, o tom odmah obavijestiti izdatnika.

§ 2. A kada se u otpisu podjeljenje milosti povjerava izvršiocu, spada na njega, da po svom razboritom sudu i savjesti, milost podijeli ili uskrati.

Kan. 55. - Izvršilac mora postupati prema odredbama, kojima mu je izvršenje povjereno, pa ako ne ispuni rješenju pridane bitne uvjete ili se u postupku ne drži bitnoga oblika, izvršenje je ništavo.

Kan. 56. - Izvršenje takovih otpisa, koji se odnose na izvanje pravno područje, treba da je učinjeno pismeno.

---

54 § 2: Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. III, n. 3°.

55: C. 22, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 13, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 38, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 30, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; S. C. S. Off. (Southwark), 22 nov. 1865, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 apr. 1757.

Can. 57. - § 1. Rescriptorum exsecutor potest alium pro suo prudenti arbitrio sibi substituere, nisi substitutio prohibita fuerit, aut substituti persona praefinita.

§ 2. Si tamen fuerit electa industria personae, exsecutori non licet alteri committere, nisi actus praeparatorios.

Can. 58. - Rescripta quaelibet exsecutioni mandari possunt etiam ab exsecutoris successore in dignitate vel officio, nisi fuerit electa industria personae.

Can. 59. - § 1. Exsecutori fas est, si quoquo modo in rescriptorum exsecutione erraverit, iterum eadem exsecutioni mandare.

§ 2. Quod attinet ad taxas pro rescriptorum exsecutione, servetur praescriptum Can. 1507, § 1.

Can. 60. - § 1. Rescriptum, per peculiarem Superioris actum revocatum, perdurat usque dum revocatio ei, qui illud obtinuit, significetur.

§ 2. Per legem contrariam nulla rescripta revocantur, nisi aliud in ipsa lege caveatur, aut lex lata sit a Superiore ipsius rescribentis.

Can. 61. - Per Apostolicae Sedis aut dioecesis vacationem nullum eiusdem Sedis Apostolicae aut Ordinarii rescriptum perimitur, nisi aliud ex additis clausulis appareat, aut rescriptum contineat potestatem alicui factam concedendi gratiam peculiaribus personis in eodem expressis, et res adhuc integra sit.

Can. 62. - Si rescriptum contineat non simplicem gratiam sed privilegium vel dispensationem, serventur insuper praescripta canonum qui sequuntur.

57 § 1: C. 3, 43, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 62, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 12, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 14, in VI°; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 5; decr. 14 dec. 1898.

57 § 2: C. 43, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 12, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°.

58: Reg. 46, R. J., in VI°; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 3; S. C. Ep. et Reg., *Brundusina*, 29 nov. 1600; *Baren.,* 18 ian. 1641. -- Vide etiam Can. 368, § 2; 435, § 2.

59 § 1: S. Poenit., 15 ian. 1894, ad 2.

Kan. 57. - § 1. Izvršilac otpisa može po svom razboritom sudu postaviti sebi zamjenika, osim ako je postavljanje zamjenika zabranjeno, ili ako je osoba zamjenika unaprijed određena.

§ 2. No kada je izvršilac određen upravo za svoju osobu, tada ne smije drugomu povjeriti ništa osim pripravnih čina.

Kan. 58. - Sve otpise mogu izvršiti i izvršiočevi nasljednici u časti ili službi, osim kada je izvršilac određen upravo za svoju osobu.

Kan. 59. - § 1. Slobodno je izvršiocu, kada je na bilo koji način pri izvršenju otpisâ pogriješio, da ih iznova izvrši.

§ 2. Što se tiče pristojbi za izvršenje otpisâ, treba se držati propisa kan. 1507, § 1.

Kan. 60. - § 1. Otpis, koji je opozvan posebnim činom poglavara, ostaje na snazi sve dotle, dok onomu, koji ga je primio, nije opoziv priopćen.

§ 2. Protivnim se zakonom ne opozivaju nikakvi otpisi, osim ako je drukčije izrečeno u samom zakonu, ili kada je zakon izdan od Poglavara, koji je izdatnikov predpostavljeni.

Kan. 61. - Upražnjenjem Apostolske Stolice ili biskupije ne gubi kreposti nijedan otpis iste Apostolske Stolice ili Ordinarijev, osim kada je drugo očito iz pridanih zaporki, ili ako je u otpisu dano nekomu ovlaštenje, da podijeli milost određenim osobama, a s izvršenjem još nije započeto.

Kan. 62. - Kada otpis ne sadrži samo običnu milost, nego povlasticu ili oprost, moraju se povrh toga obdržavati propisi kanonâ, koji slijede.

60 § 2: C. 28, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 15, *de rescriptis*, I, 3, in VI°.

61: C. 19, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 5 *de rescriptis*, I, 3, in VI°; c. 9, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°; c. 36, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; Reg. 16, R. J., in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Yucaten.,* 26 sept. 1589; *Lycien.,* 17 nov. 1590; *Oritana,* 21 nov. 1600; *Tranen.,* 29 apr. 1740; *Amalphitana,* 15 iul. 1740; *Mindonien.,* 7 apr. 1769; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Bosniae), 5 oct. 1816; litt. (ad Archiep. Mexican.), 22 mart. 1817.

TITULUS V.

DE PRIVILEGIIS.

Can. 63. - § 1. Privilegia acquiri possunt non solum per directam concessionem competentis auctoritatis et per communicationem, sed etiam per legitimam consuetudinem aut praescriptionem.

§ 2. Possessio centenaria vel immemorabilis inducit praesumptionem concessi privilegii.

Can. 64. - Per communicationem privilegiorum, etiam in forma aeque principali, ea tantum privilegia impertita censentur, quae directe, perpetuo et sine speciali relatione ad certum locum aut rem aut personam concessa fuerant primo privilegiario, habita etiam ratione capacitatis subiecti, cui fit communicatio.

Can. 65. - Cum privilegia acquiruntur per communicationem in forma accessoria, augentur, imminuuntur vel amittuntur ipso facto, si forte augeantur, imminuantur vel cessent in principali privilegiario; secus si acquirantur per communicationem in forma aeque principali.

Can. 66. - § 1. Facultates habituales quae conceduntur vel in perpetuum vel ad praefinitum tempus aut certum numerum casuum, accensentur privilegiis praeter ius.

§ 2. Nisi in earum concessione electa fuerit industria personae aut aliud expresse cautum sit, facultates habituales, Episcopo aliisve de quibus in Can. 198, § 1 ab Apostolica Sede concessae, non evanescunt, resoluto iure Ordinarii cui concessae sunt, etiamsi ipse eas exsequi coeperit, sed transeunt ad Ordinarios qui ipsi in regimine succedunt, item concessae Episcopo competunt quoque vicario Generali.

---

63 § 1: C. 8, C. IX, q. 3; c. 9, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; c. 13, X, *de foro competenti*, II, 2; c. 4, 18, X, *de praescriptionibus*, II, 26; c. 14, 24, 25, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 33; c. 2, 3, 6, 7, *de privilegiis*, V, 7, in VI°. -- Vide etiam Can. 713, § 1; 722, § 1.

64: Vide etiam Can. 722, § 1.

NASLOV V.

POVLASTICE

Kan. 63. - § 1. Povlastice se mogu zadobiti ne samo putem izravne podjelbe od strane nadležne vlasti, te putem sudioništvovanja, nego također i putem zakonitog običaja ili dosjelošću.

§ 2. Posjed stogodišnji ili od pamtivijeka stvara pretpostavku o podjelbi povlastice.

Kan. 64. - Sudioništvovanjem povlastica, pa bilo ono i u jednakopravnom obliku, smatraju se podijeljenima samo takove povlastice, koje su bile prvom povlašteniku dane izravno, trajno i bez posebnoga obzira na stanovito mjesto ili stvar ili osobu, a pri tom odlučuje i pravna sposobnost nosioca, kojemu pada sudioništvovanje u dio.

Kan. 65. - Kada su povlastice zadobivene putem sudioništvovanja u pripadnom obliku, proširuju se, stežu ili gube tim samim, što su možebiti proširene, stegnute ili prestale u prvoga povlaštenika; a nije tako, ako su zadobivene putem sudioništvovanja u jednakopravnom obliku.

Kan. 66. - § 1. Trajne ovlastice, što se podjeljuju bilo zauvijek bilo na određeno vrijeme ili na određeni broj slučajeva, spadaju među povlastice mimo prava.

§ 2. Osim slučaja kada su one podijeljene za osobu ili je drukčije izrijekom određeno, trajne ovlastice, koje su od Apostolske Stolice dane Biskupima ili drugima, o kojima je riječ u kan. 198, § 1 vrijede i dalje, pošto je prestao biti Ordinarijem onaj, kojemu su dane, iako ih je on već počeo izvršivati, te prelaze na Ordinarije, koji ga nasljeđuju u upravi; isto tako povlastice koje su dane Biskupu pripadaju ujedno i Glavnom namjesniku.

65: S. C. Indulg., *Tertii Ordinis S. Francisci,* 31 ian. 1893, ad XVII.

66 § 2: Reg. 46, R. J., in VI°; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 3; 24 nov. 1897; decr. 20 apr. 1898, n. 1; 3 maii 1899, ad 1, 3; 20 dec. 1899; 5 sept. 1900. -- Vide etiam Can. 368, § 2; 435, § 2.

§ 3. Concessa facultas secumfert alias quoque potestates quae ad illius usum sunt necessariae; quare in facultate dispensandi includitur etiam potestas absolvendi a poenis ecclesiasticis, si quae forte obstent, sed ad effectum dumtaxat dispensationis consequendae.

Can. 67. - Privilegium ex ipsius tenore aestimandum est, nec licet illud extendere aut restringere.

Can. 68. - In dubio privilegia interpretanda sunt ad normam Can. 50; sed ea semper adhibenda interpretatio, ut privilegio aucti aliquam ex indulgentia concedentis videantur gratiam consecuti.

Can. 69. - Nemo cogitur uti privilegio in sui dumtaxat favorem concesso, nisi alio ex capite exsurgat obligatio.

Can. 70. - Privilegium, nisi aliud constet, censendum est perpetuum.

Can. 71. - Per legem generalem revocantur privilegia in hoc Codice contenta; ad cetera quod attinet, servetur praescriptum Can. 60.

Can. 72. - § 1. Privilegia cessant per renuntiationem a competente Superiore acceptatam.

§ 2. Privilegio in sui tantum favorem constituto quaevis persona privata renuntiare potest.

§ 3. Concesso alicui communitati, dignitati locove renuntiare privatis personis non licet.

§ 4. Nec ipsi communitati seu coetui integrum est renuntiare privilegio sibi dato per modum legis, vel si renuntiatio cedat in Ecclesiae aliorumve praeiudicium.

---

66 § 3: Reg. 35, 42, 53, 80, R. J., in VI°; S. C. S. Off., 17 mart. 1874; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 26 sept. 1821; S. Poenit., 2 iul. 1891. -- Vide etiam Can. 200, § 1.

67: C. 10-12, X, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 30; c. 7-9, 16, 18, 19, 21, 24, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 5, 9-11, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; Reg. 28, 74, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 11; Benedictus XIV, const. *«Apostolica indulta»,* 5 aug. 1744, § 7; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 80; S. R. C., decr. 27 aug. 1822, n. 5; *Cincinnaten.,* 27 febr. 1883, ad I.

68: C. 16, 19, 30, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 33; c. 16, 25, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 1, *de filiis presbyterorum et aliis illegitime natis,* I, 11, in

§ 3. Podijeljena ovlastica sadržava i svaku drugu vlast, koja je za njeno izvršivanje potrebita; zato je u ovlastici davati oproste sadržana i vlast davati odrješenje od crkvenih kazni, ako bi one možda bile smetnjom za oprost, ali samo s tim učinkom, da se uzmogne zadobiti oprost.

Kan. 67. - Povlastica se mora razumijevati onako, kako glasi, pa se ne smije ni proširivati ni stezati.

Kan. 68. - U dvojbi treba povlastice tumačiti prema odredbi kan. 50; ali se ipak mora uvijek primijeniti takovo tumačenje, da povlašteni ima od podijeljene pogodnosti barem kakvu takvu korist.

Kan. 69. - Nitko nije obavezan služiti se povlasticom danom samo u njegovu korist, osim ako bi obaveza nastala iz drugog naslova.

Kan. 70. - Treba uzeti, da je povlastica dana zauvijek, ako nije protivno utvrđeno.

Kan. 71. - Povlastice sadržane u ovom Kodeksu dokidaju se općim zakonom; a glede ostalih se treba držati odredbe kan. 60.

Kan. 72. - § 1. Povlastice prestaju odreknućem, nakon što bude od nadležnog Poglavara primljeno.

§ 2. Svaka se posebnička osoba može odreći povlastice dane samo u njenu korist.

§ 3. Posebničke se osobe ne smiju odreći povlastice, koja je dana zajednici, dostojanstvu ili mjestu.

§ 4. Pa niti samoj zajednici ili zboru nije dopušteno odreći se povlastice, ako im je dana u obliku zakona ili ako bi odreknuće išlo na štetu Crkve ili drugih.

VI°; c. 6, 10, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; Reg. 15, 30, 48, 61, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 11; S. R. C., decr. 27 aug. 1822, n. 5.

69: C. 6, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; Reg. 61, R. J., in VI°.

70: C. 22, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 33; Reg. 16, R. J., in VI°.

71: C. 1, X, *de regulis iuris*, V, 41; c. 1, *de constitutionibus*, I, 2, in VI°; c. 5, *de rescriptis*, I, 3, in VI°.

72 § 2: C. 12, X, *de foro competenti*, II, 2; c. 23, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31.

72 § 3: C. 5, X, *de arbitris*, I, 43; c. 12, 18, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 15, 36, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

Can. 73. - Resoluto iure concedentis, privilegia non exstinguuntur, nisi data fuerint cum clausula: *ad beneplacitum nostrum,* vel alia aequipollenti.

Can. 74. - Privilegium personale personam sequitur et cum ipsa exstinguitur.

Can. 75. - Privilegia realia cessant per absolutum rei vel loci interitum; privilegia vero localia, si locus intra quinquaginta annos restituatur, reviviscunt.

Can. 76. - Per non usum vel per usum contrarium privilegia aliis haud onerosa non cessant; quae vero in aliorum gravamen cedunt, amittuntur, si accedat legitima praescriptio vel tacita renuntiatio.

Can. 77. - Cessat quoque privilegium, si temporis progressu rerum adiuncta sic, iudicio Superioris, immutentur ut noxium evaserit, aut eius usus illicitus fiat; item elapso tempore vel expleto numero casuum pro quibus privilegium fuit concessum, firmo praescripto Can. 207, § 2.

Can. 78. - Qui abutitur potestate sibi ex privilegio permissa, privilegio ipso privari meretur; et Ordinarius Sanctam Sedem monere ne omittat, si quis privilegio ab eadem concesso graviter abutatur.

Can. 79. - Quamvis privilegia, oretenus a Sancta Sede obtenta, ipsi petenti in foro conscientiae suffragentur, nemo tamen potest cuiusvis privilegii usum adversus quemquam in foro externo vindicare, nisi privilegium ipsum sibi concessum esse legitime evincat.

73: C. 5, *de rescriptis,* I, 3, in VI°.

74: Reg. 7, R. J., in VI°.

75: S. C. Indulg., *Tornacen.,* 28 ian. 1839; *Taurinen.,* 26 aug. 1840; *Cameracen.,* 22 febr. 1847, ad 3; *Ordinis Carmelitarum Discalceat,* 18 sept. 1862; S. R. C., *Taurinen.,* 17 dec. 1875. -- Vide etiam Can. 924.

77: C. 9, X, *de decimis, primitiis et oblationibus*, III, 30; Reg. 61, R. J., in VI°.

Kan. 73. - Kada je prestala vlast onoga, koji je povlastice podijelio, one time ne prestaju, osim ako su dane sa zaporkom: *do naše dobre volje* ili s drugom istoga značenja.

Kan. 74. - Osobna povlastica slijedi osobu i s njom nestaje.

Kan. 75. - Stvarne povlastice prestaju, kada posvema nestane stvar ili mjesto; a mjesne povlastice ponovno ožive, ako se mjesto za pedeset godina uspostavi.

Kan. 76. - Povlastice, koje nijesu u porabi ili zavedena protivna upotreba, ne prestaju time ako nijesu nikomu na teret; a one koje jesu drugima na teret, izgube se, ako pridođe zakonita zastara ili prešutno odreknuće.

Kan. 77. - Povlastica prestaje i onda, kada su se s vremenom prilike toliko izmijenile, da je ona postala štetom ili je njena upotreba postala nedopuštenom; isto tako nestaje kada istekne vrijeme ili se iscrpi broj slučajeva, za koje je povlastica bila dana, ali ipak važi kan. 207, § 2.

Kan. 78. - Tko zloupotrebljuje vlast, koja mu je povlasticom dopuštena, zavrijedio je, da mu se povlastica oduzme; a Ordinarij neka ne propusti izvijestiti Svetu Stolicu, ako bi netko u znatnoj mjeri zloupotrebljavao povlasticu od nje podijeljenu.

Kan. 79. - Iako povlastice, koje je usmeno podijelila Sveta Stolica, vrijede za molioca u području savjesti, ipak ne može nitko upotrebu bilo koje povlastice iznuditi protiv nekoga u izvanjem pravnom području, ako propisano ne dokaže, da mu je povlastica dana.

78: C. 7, D. LXXIV; c. 63, C. XI, q. 3; c. 43, X, d6 *rescriptis,* I, 3; c. 2, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5; c. 12, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 18, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; c. 11, 24, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 33; c. 32, 45, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 aug. 1774.

79: C. 8, 12, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 33; c. 7, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 4, I, ad 14; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. III, n. 2°.

TITULUS VI.

DE DISPENSATIONIBUS.

Can. 80. - Dispensatio, seu legis in casu speciali relaxatio, concedi potest a conditore legis, ab eius successore vel Superiore, nec non ab illo cui iidem facultatem dispensandi concesserint.

Can. 81. - A generalibus Ecclesiae legibus Ordinarii infra Romanum Pontificem dispensare nequeunt, ne in casu quidem peculiari, nisi haec potestas eisdem fuerit explicite vel implicite concessa, aut nisi difficilis sit recursus ad Sanctam Sedem et simul in mora sit periculum gravis damni, et de dispensatione agatur quae a Sede Apostolica concedi solet.

Can. 82. - Episcopi aliique locorum Ordinarii dispensare valent in legibus dioecesanis, et in legibus Concilii provincialis ac plenarii ad normam Can. 291, § 2, non vero in legibus quas speciatim tulerit Romanus Pontifex pro illo peculiari territorio, nisi ad normam Can. 81.

Can. 83. - Parochi nec a lege generali nec a lege peculiari dispensare valent, nisi haec potestas expresse eisdem concessa sit.

80: C. 20, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 15, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 14, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non*, I, 17; c. 4, X, *de corpore vitiatis ordinandis vel non,* I, 20; c. 28, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 4, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 8; c. 1, X., *de regulis iuris*, V, 41; c. 1, 2, *de filiis presbyterorum et aliis illegitime natis,* I, 11, in VI°; Reg. 46, 68, 72, R. J., in VI°; c. 2, *de electione et electi potestate,* I, 3, in Clem.; Sixtus IV, const. *«Licet ea»,* 9 aug. 1478, § 3, 5; Benedictus XIV, ep. *«Aestas»,* 11 oct. 1757, n. XI; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 7, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»,* 15 aug. 1832; S. C. S. Off. (Mission. Archipelagi), 3 aug. 1639, ad 3.

NASLOV VI.

OPROSTI

Kan. 80. - Oprost ili oslobođenje od zakona u iznimnom slučaju, može podijeliti zakonodavac, njegov slijednik ili Poglavar, nadalje i onaj, kojemu su oni predali ovlast dati oprost.

Kan. 81. - Od općih crkvenih zakona ne mogu dati oprosta Ordinariji ispod Rimskog Prvosvećenika, pa ni u pojedinačkom slučaju, ako im ova vlast nije izričito ili uključno predana ili ako se ne radi o takvom slučaju, da je teško obratiti se na Svetu Stolicu, te ujedno prijeti velika šteta, a radi se o oprostu, koji Apostolska Stolica običaje davati.

Kan. 82. - Biskupi mogu davati oproste od biskupijskih zakona, te od zakona pokrajinskih i međupokrajinskih Sabora prema odredbi kan. 291, § 2, ali ih ne mogu davati od onih zakona, koje je Rimski Prvosvećenik izdao posebice za onaj kraj, osim po propisu kan. 81.

Kan. 83. - Župnici ne mogu dati oprosta ni od općega ni od krajevnoga zakona, osim kad im je takva vlast izrijekom podijeljena.

81: C. 15, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum*, I, 11; c. 1, *de filiis presbyterorum et aliis illegitime natis,* I, 11, in VI°, c. un., *de religiosis domibus,* tit. VII, in Extravag. Ioan. XXII; Sixtus IV, const. *«Licet ea»,* 9 aug. 1478, § 3, 5; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 8; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 7, 74, Synodi Pistorien., damn.; S. C. C., *Reatina,* 3 iun. 1592, ad 4; decr. 21 sept. 1624, § 1 -- Vide etiam Can. 459, § 3, n. 3; 990; 1028; 1040; 1043; 1405, § 1, 2; 1245.

82: C. 1, X, *de regulis iuris,* V, 41.

83: Vide etiam Can. 1044; 1045, § 3; 1245, § 1.

Can. 84. - § 1. A lege ecclesiastica ne dispensetur sine iusta et rationabili causa, habita ratione gravitatis legis a qua dispensatur; alias dispensatio ab infeliore data illicita et invalida est.

§ 2. Dispensatio in dubio de sufficientia causae licite petitur et potest licite et valide concedi.

Can. 85. - Strictae subest interpretationi non solum dispensatio ad normam Can. 50, sed ipsamet facultas dispensandi ad certum casum concessa.

Can. 86. - Dispensatio quae tractum habet successivum, cessat iisdem modis quibus privilegium, nec non certa ac totali cessatione causae motivae.

84 § 1: C. 14, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.*, c. 2; XXIV, *de ref. matrim.*, c. 5; sess. XXV, *de ref.*, c. 18; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»*, 24 aug. 1734, dub. I; Benedictus XIV, const. *«Ad Apostolicae»*, 25 febr. 1742; ep. encycl. *«Inter omnigenas»*, 2 febr. 1744, § 11, 25; const. *«Omnium sollicitudinum»*, 12 sept. 1744, § 14, dub. I; ep. *«Cum encyclicas»*, 24 maii 1754, § 6; S. C. S. Off. (Tunkin. Orient.), 5 sept. 1736, ad 1; 26 sept. 1754; 12 ian. 1769, n. I, II, 1, 2; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 9; S. C. C., *Oveten.*, 16 dec. 1876; *S. Claudii*, 24 aug. 1907; S. C. de Prop. Fide, 17 febr. 1772, ad 2; instr. (ad Vic. Ap.

Kan. 84. - § 1. Od crkvenog se zakona ne smije dati oprost bez pravednog i razložnog uzroka, uzimajući pri tom u obzir važnost zakona, od kojega se daje oprost; inače je oprost dan od nižega nedopušten i nevaljan.

§ 2. U dvojbi o dostatnosti uzroka oprost se smije moliti i može se dati dopušteno i valjano.

Kan. 85. - Strogo se mora tumačiti prema kan. 50 ne samo oprost, nego i sama ovlastica za davanje oprosta u određenom slučaju.

Kan. 86. - Oprost sa susljednim trajanjem prestaje na iste načine, kako prestaje povlastica, a povrh toga i onda, kada je sigurno i potpuno prestao odlučni uzrok.

Constantinop.), 1 oct. 1785; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Orient.), 14 ian. 1806, ad 2; decr. 13 apr. 1807, n. IX; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Orient.), 17 apr. 1828; (C. P. pro Sin.), 11 mart. 1848; 3 ian. 1850; instr. 9 maii 1877; S. Poenit., 5 apr. 1902. -- Vide etiam Can. 291, § 2; 1028; 1061, § 1, n. 1; 1071; 1245.

85: C. 1, 2, *de filiis presbyterorum et aliis illegitime natis*, I, 11, in VI°; Reg. 28, 74, 78, 81, R. J., in VI°; S. C. S. Off., litt. 18 maii 1869; 1 iun. 1904.

86: C. 1, X, *de regulis iuris*, V, 41; c. 5, *de rescriptis*, I, 3, in VI°.

LIBER SECUNDUS

DE PERSONIS

KNJIGA DRUGA

OSOBE

Can. 87. - Baptismate homo constituitur in Ecclesia Christi persona cum omnibus christianorum iuribus et ofliciis, nisi, ad iura quod attinet, obstet obex, ecclesiasticae communionis vinculum impediens, vel lata ab Ecclesia censura.

Can. 88. - § 1. Persona quae vicesimum primum aetatis annum explevit, maior est; infra hanc aetatem, minor.

§ 2. Minor, si masculus, censetur pubes a decimoquarto, si femina, a duodecimo anno completo.

§ 3. Impubes, ante plenum septennium, dicitur infans seu puer vel parvulus et censetur non sui compos; expleto autem septennio, usum rationis habere praesumitur. Infanti assimilantur quotquot usu rationis sunt habitu destituti.

Can. 89. - Persona maior plenum habet suorum iurium exercitium; minor in exercitio suorum iurium potestati parentum vel tutorum obnoxia manet, iis exceptis in quibus ius minores a patria potestate exemptos habet.

Can. 90. - § 1. Locus originis filii, etiam neophyti, est ille in quo, cum filius natus est, domicilium, aut, in defectu domicilii, quasi-domicilium habebat pater vel, si filius sit illegitimus aut postumus, mater.

87: C. 31, C. XXIV, q. 1; c. 51, D. I, *de poenit.*; c. 2, 15, *de haereticis*, V, 2, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de baptismo*, Can. 7, 8, 13, 14; sess. XIV, *de poenitentia*, c. 2; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»*, 22 nov. 1439, § 10; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § VII, n. XI; ep. encycl. *«Inter omnigenas»*, 2 febr. 1744, § 16; ep. *«Postremo mense»*, 28 febr. 1747, n. 52; ep. *«Singulari»*, 9 febr. 1749, § 2, 12- 16; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices inter»*, 10 iun. 1851; Syllabus errorum, prop. 54; Leo XIII, litt. encycl. *«Sapientiae»*, 10 ian. 1890; S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 2; 19 apr. 1837; instr. 22 iun. 1859; 7 apr. 1875; (Bucarest), 8 maii 1889; instr. (ad Vic. Ap. Nankin.), 26 aug. 1891; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Albaniae), 18 apr. 1757, ad 5; (C. G.), 19 aug. 1776; instr. (ad Praef. Ap. Mission. Epiri), 25 febr. 1837; litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 25 apr. 1902.

88 § 2: C. 3, 6, 10, 11, 14, X, *de desponsatione impuberum*, IV, 2; c. 1, X, *de delictis puerorum*, V, 23; S. C. S. Off. (Pondichery), 28 iun. 1865, ad 2; (Africae), 18 mart. 1903, ad 2.

Kan. 87. - Krštenjem postaje čovjek u Kristovoj Crkvi osobom sa svim pravima i dužnostima kršćana, ako u pogledu prava ne stoji na putu prepreka, koja sprječava svezu crkvenog zajedništva, ili od Crkve nametnuta kaznena zabrana.

Kan. 88. - § 1. Punoljetna je ona osoba, koja je navršila dvadesetprvu godinu života; ispod te dobi je maloljetna.

§ 2. Maloljetna osoba, ako je muško, smatra se doraslom, kad navrši četrnaestu godinu, a ako je žensko, kad navrši dvanaestu.

§ 3. Nedorasli se, prije navršene sedme godine života naziva djetetom, odnosno dječakom ili mališanom i uzima se, da nije pri razumu; a pošto navrši sedmu godinu života, pretpostavlja se, da ima porabu razuma. Djeci se izjednačuju svi, koji su trajno lišeni porabe razuma.

Kan. 89. - Punoljetna osoba ima punu pravnu i djelatnu sposobnost; maloljetna je u izvršivanju svojih prava podređena vlasti roditelja ili staratelja, osim u onom, u čem pravo izuzimlje maloljetnike ispod očinske vlasti.

Kan. 90. - § 1. Zavičajno mjesto djece, pa i takve, koja su krštena u odrasloj dobi, je mjesto, u kojemu je, kada je dijete rođeno, imao prebivalište, odnosno u pomanjkanju prebivališta, nepravo prebivalište otac ili, ako je dijete nezakonito ili posmrtno, majka.

88 § 3: C. 4, 5, X, *de desponsatione impuberum*, IV, 2; c. 32; *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Benedictus XIV, instr. *«Eo quamvis tempore»*, 4 maii 1745, § 19; ep. *«Postremo mense»*, 28 febr. 1747, n. 32, 34; ep. *«Beatus Andreas»*, 22 febr. 1755, § 14; S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. I; S. C. de Prop. Fide, 3 mart. 1703; instr. 17 apr. 1777; instr. (ad Mission. Caiennae), 8 maii 1779; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum*, n. 11.

89: C. 3, *de iuditiis*, II, 1, in VI°; Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»*, 28 febr. 1747, n. 6; S. C. de Prop. Fide, 3 mart. 1703.

90 § 1: Innocentius XII, const. *«Speculatores»*, 4 nov. 1694, § 4.

§ 2. Si agatur de filio vagorum, locus originis est ipsemet nativitatis locus; si de exposito, est locus in quo inventus fuit.

Can. 91. - Persona dicitur: *incola,* in loco ubi domicilium, *advena,* in loco ubi quasi-domicilium habet; *peregrinus,* si versetur extra domicilium et quasi-domicilium quod adhuc retinet; *vagus,* si nullibi domicilium habeat vel quasi-domicilium.

Can. 92. - § 1. Domicilium acquiritur commoratione in aliqua paroecia aut quasi-paroecia, aut saltem in dioecesi, vicariatu apostolico, praefectura apostolica; quae commoratio vel coniuncta sit cum animo ibi perpetuo manendi, si nihil inde avocet, vel sit protracta ad decennium completum.

§ 2. Quasi-domicilium acquiritur commoratione uti supra, quae vel coniuncta sit cum animo ibi manendi saltem ad maiorem anni partem, si nihil inde avocet, vel sit reapse protracta ad maiorem anni partem.

§ 3. Domicilium vel quasi-domicilium in paroecia vel quasi-paroecia dicitur *paroeciale;* in dioecesi, vicariatu, praefectura, non autem in paroecia vel quasi-paroecia, *dioecesanum.*

Can. 93. - § 1. Uxor, a viro legitime non separata, necessario retinet domicilium viri sui; amens, domicilium curatoris; minor, domicilium illius cuius potestati subiicitur.

§ 2. Minor infantia egressus potest quasi-domicilium proprium obtinere; item uxor a viro legitime non separata, legitime autem separata etiam domicilium.

Can. 94. - § 1. Sive per domicilium sive per quasi-domicilium suum quisque parochum et Ordinarium sortitur.

§ 2. Proprius vagi parochus vel Ordinarius est parochus vel Ordinarius loci in quo vagus actu commoratur.

91: Benedictus XIV, const. «*Convocatis*», 25 nov. 1749, n. XLIV; ep. encycl. «*Inter praeteritos*», 3 dec. 1749, § 72; S. C. S. Off., 9 nov. 1898, ad 1; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 13 mart. 1910, ad V, c.

92 § 1: Innocentius XII, const. «*Speculatores*», 4 nov. 1694, § 5.

92 § 2: S. C. S. Off., litt. encycl. (ad Ep. Angliae et Statuum Foeder. Americae Septentrion.), 7 iun. 1867; 9 nov. 1898.

§ 2. Ako se radi o djetetu beskućnika, zavičajno je mjesto samo mjesto rođenja; a kod nahoda mjesto, gdje je nađeno.

Kan. 91. - Osoba se naziva: *stanovnik* u onom mjestu, u kojem ima prebivalište; *došljak* u mjestu, u kojem ima nepravo prebivalište; *stranac,* ako se nalazi izvan prebivališta ili nepravnog prebivališta, što ga i dalje negdje ima; *beskućnik,* ako nigdje nema ni prebivališta ni nepravog prebivališta.

Kan. 92. - § 1. Prebivalište se stječe boravljenjem u nekoj župi ili dožupi, ili barem u biskupiji, apostolskom vikarijatu, apostolskoj prefekturi; to boravljenje treba da bude spojeno s nakanom, da netko ostane ondje zauvijek, ako ne bi radi čega bio primoran otići odande, ili treba da potraje kroz deset punih godina.

§ 2. Nepravo se prebivalište stječe boravljenjem kao gore, koje je ili spojeno s nakanom ondje ostati barem kroz veći dio godine, ako zbog čega ne bi bio primoran odande otići, ili zaista već traje kroz veći dio godine.

§ 3. Prebivalište ili nepravo prebivalište u župi ili dožupi naziva *župskim;* u biskupiji, vikarijatu, prefekturi, a koje nije ujedno u nekoj župi ili dožupi, *biskupijskim.*

Kan. 93. - § 1. Žena koja nije od muža zakonito rastavljena, zadržava nužno prebivalište svojega muža; umobolnik skrbnikovo; maloljetnik prebivalište onoga, pod čijom je vlašću.

§ 2. Maloljetnik, koji je prešao djetinjstvo, može zadobiti vlastito nepravo prebivalište; isto tako i žena, koja nije od muža zakonito rastavljena, a koja je zakonito rastavljena, može zadobiti također i pravo prebivalište.

Kan. 94. - § 1. I pravim i nepravim prebivalištem zadobiva svatko svojega vlastitog župnika i Ordinarija.

§ 2. Beskućnikov je vlastiti župnik odnosno Ordinarij župnik odnosno Ordinarij mjesta, u kojemu beskućnik stvarno boravi.

---

93 § 1: C. 3, *de sepulturis*, III, 12, in VI°; S. C. S. Off., 30 iun. 1892; (Colonien.), 23 iun. 1903; S. C. C., *Romana seu Tusculana,* 27 apr. 1720; *Caietana et Terracinen.*, 31 ian., 21 febr. 1835; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 2.

93 § 2: S. C. C., *Romana seu Tusculana,* 27 apr. 1720; *Caietana et Terracinen.,* 31 ian., 21 febr. 1835; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 2.

94 § 1: S. C. *de Sacramentis, Romana et aliarum,* 13 mart. 1910, ad V, c.

§ 3. Illorum quoque qui non habent nisi dioecesanum domicilium vel quasi-domicilium parochus proprius est parochus loci in quo actu commorantur.

Can. 95. - Domicilium et quasi-domicilium amittitur discessione a loco cum animo non revertendi, salvo praescripto Can. 93.

Can. 96. - § 1. Consanguinitas computatur per lineas et gradus.

§ 2. In linea recta, tot sunt gradus quot generationes, seu quot personae, stipite dempto.

§ 3. In linea obliqua, si tractus uterque sit aequalis, tot sunt gradus quot generationes in uno tractu lineae: si duo tractus sint inaequales, tot gradus quot generationes in tractu longiore.

Can. 97. - § 1. Affinitas oritur ex matrimonio valido sive rato tantum sive rato et consummato.

§ 2. Viget inter virum dumtaxat et consanguineos mulieris, itemque mulierem inter et viri consanguineos.

§ 3. Ita computatur ut qui sunt consanguinei viri, iidem in eadem linea et gradu sint affines mulieris, et vice versa.

Can. 98. - § 1. Inter varios catholicos ritus ad illum quis pertinet, cuius caeremoniis baptizatus fuit, nisi forte baptismus a ritus alieni ministro vel fraude collatus fuit, vel ob gravem necessitatem, cum sacerdos proprii ritus praesto esse non potuit, vel ex dispensatione apostolica, cum facultas data fuit ut quis certo quodam ritu baptizaretur, quin tamen eidem adscriptus maneret.

96 § 1: C. 1, 2, 6, C. XXXV, q. 5; c. 3, 7, 9, X, *de consanguinitate et affinitate*, IV, 14.

96 § 2: C. 1, 6, C. XXXV, q. 5; c. 3, 9, X, *de consanguinitate et affinitate,* IV, 14.

96 § 3: C. 2, 4, 6, C. XXXV, q. 5; c. 9, X, *de consanguinitate et affinitate,* IV, 14; S. Pius V, const. *«Sanctissimus»,* 20 aug. 1566, § 1; S. C. S. Off. (Cenomanen.), 11 mart. 1896.

97 § 1: C. 11, C. XXVII, q. 2; c. 3, C. XXXV, q. 5; c. 1, C. XXXV, q. 10; c. 5, X, *de consanguinitate et affinitate,* IV, 14; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 15; S. C. S. Off. (Yunnan), 20 sept. 1854; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874; instr. (ad Vic. Ap. Nankin.), 26 aug. 1891.

§ 3. I za one, koji imaju samo biskupijsko prebivalište ili nepravo prebivalište, vlastiti je župnik, župnik mjesta u kojemu stvarno borave.

Kan. 95. - Pravo i nepravo prebivalište izgubi se, kada se otiđe iz mjesta s nakanom onamo se više ne povratiti, uz obdržavanje odredbe kan. 93.

Kan. 96. - § 1. Srodstvo se računa po lozama i stupnjevima.

§ 2. U izravnoj lozi, toliko je stupnjeva, koliko je rođenja, ili koliko je osoba izuzevši korijen.

§ 3. U pobočnoj lozi, ako su obje grane jednake, toliko je stupnjeva, koliko je rođenja u jednoj grani loze; ako su te dvije grane nejednake, toliko je stupnjeva, koliko je rođenja u duljoj grani.

Kan. 97. - § 1. Tazbina nastaje iz valjane ženidbe, bilo da je samo tvrda, bilo tvrda i izvršena.

§ 2. Postoji samo između muža i srodnika ženinih, a isto tako između žene i srodnika muževljevih.

§ 3. Računa se tako, da su srodnici muževljevi jednako u istoj lozi i stupnju u tazbini sa ženom i obratno.

Kan. 98. - § 1. Svatko pripada između raznih katoličkih obreda onomu, po kojemu je bio kršten, osim ako je možda krštenje bilo podijeljeno od službenika tuđeg obreda bilo zlonamjerno bilo u velikoj nuždi, kada nije bilo pri ruci svećenika vlastita obreda, ili s apostolskim oprostom, ako je time dana ovlastica, da netko bude kršten stanovitim obredom, a da mu zato ipak ne pripada.

97 § 2: C. 20, C. XXXII, q. 7; c. 13, 22, C. XXXV, q. 2 et 3; c. 3, C. XXXV, q. 5; c. 5, X, *de consanguinitate et affinitate,* IV, 14; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 15; S. C. S. Off. (Yunnan), 20 sept. 1854; instr. (ad Vic. Ap. Nankin.), 26 aug. 1891.

97 § 3: C. 3, C. XXXV, q. 5; S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 2, 4.

98 § 1: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. XI, § VIII, n. VII, VIII, X; ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 18; const. *«Praeclaris»,* 18 mart. 1746; Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. VI; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Graeco-Melchit.), 15 febr. 1746; decr. 6 oct. 1863, C, a, d.

§ 2. Clerici nullo modo inducere praesumant sive latinos ad orientalem, sive orientales ad latinum ritum assumendum.

§ 3. Nemini licet sine venia Apostolicae Sedis ad alium ritum transire, aut, post legitimum transitum, ad pristinum reverti.

§ 4. Integrum est mulieri diversi ritus ad ritum viri, in matrimonio ineundo vel eo durante, transire; matrimonio autem soluto, resumendi proprii ritus libera est potestas, nisi iure particulari aliud cautum sit.

§ 5. Mos, quamvis diuturnus, sacrae Synaxis ritu alieno suscipiendae non secumfert ritus mutationem.

Can. 99. - In Ecclesia, praeter personas physicas, sunt etiam personae morales, publica auctoritate constitutae, quae distinguuntur in personas morales collegiales et non collegiales, ut ecclesiae, Seminaria, beneficia, etc.

Can. 100. - § 1. Catholica Ecclesia et Apostolica Sedes moralis personae rationem habent ex ipsa ordinatione divina; ceterae inferiores personae morales in Ecclesia eam sortiuntur sive ex ipso iuris praescripto sive ex speciali competentis Superioris ecclesiastici concessione data per formale decretum ad finem religiosum vel caritativum.

§ 2. Persona moralis collegialis constitui non potest, nisi ex tribus saltem personis physicis.

98 § 2: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Demandatam*», 24 dec. 1743, § 15; const. «*Praeclaris*», 18 mart. 1746; ep. encycl. «*Allatae sunt*», 26 iul. 1755, § 21; Leo XIII, litt. ap. «*Orientalium*», 30 nov. 1894, n. I; S. C. Ep. et Reg., *Hydruntina*, 2 ian. 1595; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Graeco-Melchit.), 15 febr. 1746; decr. 6 oct. 1863, A, c.

98 § 3: Benedictus XIV, const. «*Etsi pastoralis*», 26 maii 1742, § II, n. XIII, XIV, § VII, n. XXIV, XXV; ep. encycl. «*Demandatam*», 24 dec. 1743, § 13, 15; const. «*Praeclaris*», 18 mart. 1746; ep. encycl. «*Allatae sunt*», 26 iul. 1755, § 20, 21; Gregorius XVI, ep. encycl. «*Inter gravissimas*», 3 febr. 1832; Leo XIII, litt. ap. «*Orientalium*», 30 nov. 1894, n. VII; Pius X, const. «*Tradita ab antiquis*», 14 sept. 1912, n. VI; S. C. S. Off., 3 aug. 1639; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Graeco-Melchit.), 15 febr. 1746; (C. G.), 8 mart. 1757; (C. G.), 12 mart. 1759; (C. G.), 2 iun. 1760; decr. 20 nov. 1838; (C. G.), 11 dec. 1838, ad 3; litt. 17 sept. 1842; decr. 6 oct. 1863, A, a; decr. 1 maii 1897, n. 2; ep. 15 iun. 1912.

98 § 4: Benedictus XIV, const. «*Etsi pastoralis*», 26 maii 1742, § VIII, n. IX; Leo XIII, litt. ap. «*Orientalium*», 30 nov. 1894, n. VIII, S. C. de Prop. Fide (C. G.), decr. 19 maii 1759; (C. G.), 25 iul. 1887, ad 2, 4.

§ 2. Duhovnicima je strogo zabranjeno utjecati bilo na pripadnike latinskog obreda da prijeđu na istočni, bilo na istočnjake da prijeđu na latinski.

§ 3. Nitko ne smije bez dopuštenja Apostolske Stolice prijeći na drugi obred ili se, po zakonito izvršenom prijelazu, povratiti u prijašnji.

§ 4. Slobodno je ženi, koja je drugog obreda, prijeći na muževljev obred, i to pri samom sklapanju braka ili za trajanja braka; a slobodno joj je opet primiti vlastiti obred, pošto je ženidba razriješena, osim ako je u krajevnom pravu drugačije predviđeno.

§ 5. Običaj primati svetu Pričest u tuđem obredu, iako je dugotrajan, ne uzrokuje promjenu obreda.

Kan. 99. - U Crkvi, osim pojedinačkih osoba postoje i moralne osobe, što ih ustanovljuje javna vlast, a dijele se u moralne osobe zborne i nezborne, npr. crkve, sjemeništa, nadarbine itd.

Kan. 100. - § 1. Katoličkoj Crkvi i Apostolskoj Stolici pripada značaj moralne osobe po samoj božanskoj odredbi, a ostale ga u Crkvi dobivaju ili po odredbi samoga zakona ili po posebnoj podjelbi nadležnog crkvenog poglavara, koja se daje u obliku odluke zbog vjerske ili dobrotvorne svrhe.

§ 2. Zborna se moralna osoba ne može osnovati, ako se ne sastoji od najmanje triju pojedinačkih osoba.

98 § 5: Leo XIII, litt. ap. «*Orientalium*», 30 nov. 1894, n. II; Pius X, const. «*Tradita ab antiquis*», 14 sept. 1912, n. VI; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Patriarch. Graeco-Melchit.), 31 mart. 1843; decr. 6 oct. 1863, C, d; (C. G.), 1 iun. 1885, ad 1.

100 § 1: Pius IX, allocut. «*Singulari quadam*», 9 dec. 1854; litt. ap. «*Cum Catholica Ecclesia*», 26 mart. 1860; allocut. «*Multis gravibusque*», 17 dec. 1860; allocut. «*Maxima quidem*», 9 iun. 1862; ep. encycl. «*Quanta cura*», 8 dec. 1864; Syllabus errorum, prop. 19; ep. encycl. «*Etsi multa*», 21 nov. 183; ep. encycl. «*Vix dum a Nobis*», 7 mart. 1874; Leo XIII, ep. encycl. «*Immortale Dei*», 1 nov. 1885; ep. «*Officio sanctissimo*», 22 dec. 1887; allocut. «*Mirandum sane*», 1 iun. 1888; litt. encycl. «*Libertas*», 20 iun. 1888; litt. encycl. «*Sapientiae*», 10 ian. 1890; ep. ap. «*Praeclara*», 20 iun. 1894; ep. encycl. «*Satis cognitum*», 29 iun. 1896; Pius X, ep. encycl. «*Vehementer Nos*», 11 febr. 1906; S. C. S. Off. decr. «*Lamentabili*», 4 iul. 1907, prop. 52, damn.

§ 3. Personae morales sive collegiales sive non collegiales minoribus aequiparantur.

Can. 101. - § 1. Circa actus personarum moralium collegialium:

1.° Nisi aliud expresse iure communi aut particulari statuturum fuerit, id vim iuris habet, quod, demptis suffragiis nullis, placuerit parti absolute maiori eorum qui suffragium ferunt, aut, post duo inefficacia scrutinia, parti relative maiori in tertio scrutinio; quod si suffragia aequalia fuerint, post tertium scrutinium praeses suo voto paritatem dirimat aut, si agatur de electionibus et praeses suo voto paritatem dirimere nolit, electus habeatur senior ordine vel prima professione vel aetate;

2.° Quod autem omnes, uti singulos, tangit, ab omnibus probari debet.

§ 2. Si de actibus personarum moralium non collegialium agatur, serventur particularia statuta ac normae iuris communis, quae easdem personas respiciunt.

Can. 102. - § 1. Persona moralis, natura sua, perpetua est; exstinguitur tamen si a legitima auctoritate supprimatur, vel si per centum annorum spatium esse desierit.

§ 2. Si vel unum ex personae moralis collegialis membris supersit, ius omnium in illud recidit.

Can. 103. - § 1. Actus, quos persona sive physica sive moralis ponit ex vi extrinseca, cui resisti non possit, pro infectis habentur.

§ 2. Actus positi ex metu gravi et iniuste incusso vel ex dolo, valent, nisi aliud iure caveatur; sed possunt ad normam Can. 1684-1689 per iudicis sententiam rescindi, sive ad petitionem partis laesae sive ex officio.

100 § 3: C. 1, 3, X, *de in integrum restitutione*, I, 41.

101 § 1. 2.°: C. 1, 22, 42, 48, 50, 55, 57, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 2, X, *de renunciatione*, I, 9; c. 7, X, *de officio archidiaconi*, I, 23; c. 6, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli*, III, 10; c. 1, 4, X, *de his, quae fiunt a maiori parte capituli*, III, 11; c. 23, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Reg. 29, R. J., in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Gravinen. et Montis Pelusii*, 30 iul. 1852. -- Vide etiam Can. 172, § 1; 526.

§ 3. Moralne osobe, bilo zborne bilo nezborne izjednačuju se maloljetnicima.

Kan. 101. - § 1. U pogledu činâ zbornih moralnih osoba:

1.° Ako općim ili krajevnim pravom nije izrijekom drukčije određeno, ono se smatra pravno valjanim, što zaključi bezuvjetna većina glasača, po odbitku ništavih glasova, ili pošto su dva glasovanja ostala bez posljetka, ono što je kod trećeg glasovanja prihvaćeno srazmjernom većinom; a ako su se raspolovili glasovi kod trećeg glasovanja, odlučuje glas predsjednikov, ili ako se radi o izboru, a predsjednik ne želi da odluči svojim glasom, smatra se izabranim onaj, koji je stariji po ređenju ili po prvom zavjetovanju ili po dobi života.

2.° Ali ono, što se tiče svih i svakog, mora biti od svih prihvaćeno.

§ 2. Kada se radi o činima nezbornih moralnih osoba, treba se držati posebnih ustanova, te odredaba općega prava, koje se odnose na takove osobe.

Kan. 102. - § 1. Po svojoj prirodi postoji moralna osoba zauvijek, ali ipak prestaje postojati, ako je dokine zakonita vlast ili ako je isčezla kroz stotinu godina.

§ 2. Ako je kod zborne moralne osobe preostao još samo jedan član, prelaze na njega prava svih.

Kan. 103. - § 1. Smatraju se kao neučinjeni oni čini, koje je izvršila osoba, bilo fizička bilo moralna, pod utjecajem izvanjske sile, kojoj se nije mogla oprijeti.

§ 2. Čini izvršeni pod utjecajem teška i nepravedno zadana straha ili po prevari, pravno su valjani, osim kada je u zakonu protivno određeno, ali se prema odredbama kan. 1684-1689 mogu sudačkom presudom poništiti bilo po traženju povrijeđene stranke bilo po službenoj dužnosti.

102 § 2: S. C. C., *Armacana*, 12 mart. 1672; *Forolivien.*, 16 sept. 1871, ad 1.

103 § 1: C. 5, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt*, I, 40; c. 5, X, *de regulis iuris*, V, 41; Reg. 64, R. J., in VI°.

103 § 2: C. 2-4, 6, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt*, I, 40; c. 2, X, *de arbitris*, I, 43. -- Vide etiam Can. 169, § 1, n. 1: 185; 572, § 1, n. 4; 1087; 1307, § 3; 1317, § 2.

Can. 104. - Error actum irritum reddit, si versetur circa id quod constituit substantiam actus vel recidat in conditionem *sine qua non;* secus actus valet, nisi aliud iure caveatur; sed in contractibus error locum dare potest actioni rescissoriae ad normam iuris.

Can. 105. - Cum ius statuit Superiorem ad agendum indigere consensu vel consilio aliquarum personarum:

1.° Si consensus exigatur, Superior contra earundem votum invalide agit; si consilium tantum, per verba, ex. gr.: *de consilio consultorum,* vel *audito Capitulo, parocho,* etc., satis est ad valide agendum ut Superior illas personas audiat; quamvis autem nulla obligatione teneatur ad eorum votum, etsi concors, accedendi, multum tamen, si plures audiendae sint personae, concordibus earundem suffragiis deferat, nec ab eisdem, sine praevalenti ratione, suo iudicio aestimanda, discedat;

2.° Si requiratur consensus vel consilium non unius tantum vel alterius personae, sed plurium simul, eae personae legitime convocentur, salvo praescripto Can. 162, § 4, et mentem suam manifestent; Superior autem pro sua prudentia ac negotiorum gravitate potest eas adigere ad iusiurandum de secreto servando praestandum;

3.° Omnes de consensu vel consilio requisiti debent ea qua par est reverentia, fide ac sinceritate sententiam suam aperire.

Can. 106. - Circa praecedentiam inter varias personas seu physicas seu morales, serventur normae quae sequuntur, salvis normis specialibus quae suis in locis traduntur:

1.° Qui alius personam gerit, ex eadem obtinet praecedentiam; sed qui in Conciliis aliisque similibus conventibus procuratorio nomine intersunt, sedent post illos eiusdem gradus qui intersunt proprio;

2.° Cui est auctoritas in personas sive physicas sive morales, eidem ius est praecedentiae supra illas;

3.° Inter diversas personas ecclesiasticas quarum nulla habeat in alias auctoritatem: qui ad gradum potiorem pertinent, praecedunt eis qui sunt inferioris gradus; inter eiusdem gradus personas sed non eiusdem ordinis, qui altiorem ordinem tenet, praecedit iis qui in inferiore sunt positi;

104: C. XXIX, q. 1; S. C. de Prop. Fide, instr. 1 oct. 1785. -- Vide etiam Can. 1083; 1084.

Kan. 104. - Bludnja uzrokuje ništavost čina, ako joj je predmetom nešto, što spada na bitnost čina, ili ako prelazi u *prekidni* uvjet; inače je čin pravno valjan, osim kada je drugačije određeno u zakonu; no kod ugovora može bludnja biti razlogom za povratnu tužbu prema propisima zakona.

Kan. 105. - Kada zakon propisuje, da je Poglavar pri kojemu činu vezan na pristanak ili na savjet nekih osoba:

1.° Poglavar, ako je vezan na pristanak, djeluje ništavo, kada radi protiv njihovog zaključka; ako je vezan samo na savjet riječima: npr. *po savjetu vijećnika* ili *po saslušanju Kaptola, župnika,* itd., dosta je za valjanost čina, da Poglavar dotične osobe sasluša: no iako nema nikakove obaveze, da se drži njihovog mišljenja, pa bilo ono i jednodušno, to ipak treba da onda, kada je mora saslušati veći broj osoba, ozbiljno razmotri njihovo mišljenje, ako je ono jednodušno, to ipak treba da onda, kada je morao saslušati veći broj osoba, ozbiljno razmotri njihovo mišljenje, ako je ono jednodušno, i od njega ne odstupa bez razloga vrlo važnih po njegovu sudu;

2.° Kada se traži pristanak ili savjet ne samo od jedne ili druge osobe, nego od više njih zajedno, ove se osobe moraju propisno sazvati, držeći se pri tom odredbe kan. 162, § 4, a one treba da kažu svoje mišljenje; Poglavar pak može po svom razboritom sudu i prema važnosti predmeta od njih tražiti prisegu, da će čuvati tajnu;

3.° Svi oni, od kojih se traži pristanak ili savjet, treba da izjave svoje mišljenje s dužnim poštovanjem, povjerenjem i iskrenošću.

Kan. 106. - U pogledu prednosti raznih osoba, bilo pojedinačkih bilo moralnih, treba se, ne dirajući u posebne propise, koji se nalaze na svojim mjestima, držati ovih pravila:

1.° Tko zastupa drugu osobu, dobiva njezinu prednost; no oni, koji na Saborima ili sličnim zborovima prisustvuju kao tuđi zamjenici, imaju sjedište iza onih istoga stupnja, koji prisustvuju u svoje ime;

2.° Tko ima vlast nad osobama bilo pojedinačkim bilo skupnim, tomu pripada i pravo prednosti pred njima;

3.° Među raznim crkvenim osobama, od kojih nijednoj ne pripada vlast nad drugom: koji su u višem stupnju, imaju prednost pred onima, koji su u nižem; kod osoba istoga stupnja, ali ne istoga reda, onaj, koji pripada višem redu, ima prednost pred onima, koji pripadaju nižem; i konačno

105 3.°: S. C. Consist. decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 6, § 1, 2.

si denique ad eundem gradum pertineant eundemque ordinem habeant, praecedit qui prius est promotus ad gradum; si eodem tempore promoti sint, senior ordinatione, nisi iunior ordinatus fuerit a Romano Pontifice; et si eodem tempore ordinem receperint, senior aetate;

4.° In praecedentia diversitas ritus non attenditur;

5.° Inter varias personas morales eiusdem speciei et gradus illa praecedit quae est in pacifica quasi-possessione praecedentiae et, si de hoc non constet, quae prius in loco, ubi quaestio oritur, instituta est; inter sodales vero alicuius collegii, ius praecedentiae determinetur ex propriis legitimis constitutionibus; secus ex legitima consuetudine; qua deficiente, ex praescripto iuris communis;

6.° Loci Ordinarii est in sua dioecesi statuere praecedentias inter suos subditos, ratione habita principiorum iuris communis, legitimarum dioecesis consuetudinum et munerum ipsis commissorum; et omnes de praecedentia controversias, etiam inter exemptos, quatenus ii collegialiter cum aliis procedant, componere in casibus urgentioribus, remota omni appellatione in suspensivo, sed sine praeiudicio iuris uniuscuiusque;

7.° Circa personas quae ad Domum pontificalem pertinent, praecedentia moderanda est secundum peculiaria privilegia, regulas et traditiones eiusdem pontificiae Domus.

Can. 107. - Ex divina institutione sunt in Ecclesia *clerici* a laicis *distincti,* licet non omnes clerici sint divinae institutionis; utrique autem possunt esse *religiosi.*

106 7.° : C. 7, D. XVII; c. 1, D. XVIII; c. 7, D. LXXV; c. 5, D. XCIII; c. 1, 15, X, *de maioritate et obedientia,* I, 33; Reg. 54, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 13; Pius II, const. *«Cum servare»,* 12 iun. 1459; Leo X, litt. ap. *«Licet alias»,* 6 dec. 1517, § 3; Pius IV, const. *«Sedis Apostolicae»,* 18 febr. 1564, § 5; S. Pius V, const. *«Etsi mendicantium»,* 16 maii 1567, § 1, n. 9, § 2, n. 9; const. *«Ex supernae»,* 16 aug. 1567, § 2, 3; Gregorius XIII, const. *«Exposcit»,* 15 iul. 1583; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 7; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IX, n. XVII; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices»,* 27 nov. 1869, n. IV; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 11, 21, 40, 46, 57, 66; litt. ap. *«Seraphici Patriarchae»,* 15 aug. 1910, n. I-VII; S. C. Ep. et Reg., 13 mart. 1582; *Cassanen.,* 24 maii 1583; *Isclana,* 6 dec. 1619; *Carmelitarum,* 1 iul. 1644; S. C. C., *Vicariatus Africae Meridionalis*, 14 mart. 1909; S. C. de Prop. Fide, 30 maii 1629; decr. 6 oct, 1863, E, g; litt. 15 iun. 1867; S. R. C., *Toletana,* 6 iul. 1593; *Lunen.-Sarzanen.,* 15 oct. 1593; *Ordinis S. Francisci,* 26 nov. 1593; *Urbis,* 8 febr. 1594; *Aquileien.,* 30 sept. 1596; *Cornetana,* 10 ian. 1597; *Novarien.,* 16 iul. 1605; *Minerbina,* 4 mart. 1606; *Neritonen.,* 17 iun. 1606; *Tuscanellae,* 14 iun. 1608; *Segobricen.,* 21 mart. 1609; *Telesina,* 19 mart. 1611; *Cusentina,* 1 mart. 1614; *Minorum Regularis Observantiae*, 3 iun. 1617; *Bononien.,* 9 dec. 1617; *Mazarien.,* 4 apr. 1626, ad 1; *Nicien.,* 12 dec. 1626; *Aguileiae,* 7 aug. 1627, ad

ako su istoga stupnja i pripadaju istom redu, ima prednost onaj, koji je prije promaknut u stupanj; a ako su u isto vrijeme promaknuti, onaj koji je stariji po ređenju, osim ako je mlađi ređen od Rimskoga Prvosvećenika; a ako su u isto vrijeme ređeni, onaj koji je stariji po dobi života;

4.° Kod prednosti ne uzima se u obzir razlika u obrednoj pripadnosti;

5.° Između raznih moralnih osoba iste vrsti i stupnja, pripada prednost onoj, koja je u nesmetanom do-posjedu prednosti, a ako to nije utvrđeno, onda onoj, koja je ranije osnovana na onom mjestu, o kojemu se pri tom radi; a među članovima kojega zbora pravo se prednosti određuje prema vlastitim zakonitim ustanovama; inače prema zakonitom običaju, a ako takvoga nema, prema propisima općega prava;

6.° Spada na mjesnog Ordinarija, da uredi u svojoj biskupiji prednosti među svojima potčinjenjima uzimajući pri tom u obzir načela općega prava, zakonite biskupijske običaje, te službe koje su im povjerene; a spada na njega i to, da sve sporove o prednosti, pa i među izuzetima ispod njegove vlasti, riješi bez prava na priziv s odgodnom moći, ali ne dirajući time u samo pravo svakog pojedinog;

7.° U pogledu osobâ, koje pripadaju Prvosvećenikovom Domu, ima se prednost ravnati prema posebnim povlasticima, pravilima i predajama istoga Doma Prvosvećenikovog.

Kan. 107. - Po božanskoj odredbi postoje u Crkvi *duhovnici* i *svjetovnjaci,* iako svi duhovnici nisu božanske ustanove, a jedni i drugi mogu biti *redovnici*.

1; *Tullen.,* 7 aug. 1627, ad 1; *Spoletana Pedisluci*, 26 febr. 1628; *Aversana,* 13 mart. 1632, ad 3; *Thelesina,* 24 iul. 1638; *Lunen.- Sarzanen.,* 18 iun. 1639; *Regni Sardiniae,* 2 mart. 1641; *Granaten.,* 10 maii 1642; *Milevitana,* 26 sept. 1643; *Camerinen.,* 20 maii 1651; *Ephesina,* 8 apr. 1656; *Montis Regalis*, 4 aug. 1657, ad 4; *Pragen.,* 1 dec. 1657; *Vratislavien.,* 26 ian. 1658; *Lucerina,* 8 iun. 1658; *Bisacien.,* 7 sept. 1658; *Triventina,* 29 mart. 1659; *Rossanen.,* 19 iul. 1659; *Farfen.,* 3 sept. 1661; *Mantuana,* 15 ian. 1667; *Sypontina,* 23 nov. 1675; *Terulen.,* 20 nov. 1677; *Ampurien.,* 26 nov. 1678; *Novarien.,* 24 febr. 1680; *S. Angeli de Lombardis*, 22 nov. 1681; *Vercellen.,* 20 sept. 1687; *Lucen.,* 15 maii 1694, ad 5; *Praenestina,* 13 aug. 1701; *Urbis Collegii Episcoporum Assistentium*, 10 sept. 1816; *Beneventana,* 17 aug. 1833; *Conversana Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia Capuccinorum,* 27 febr. 1847; *Assisien.,* 21 febr., 29 nov. 1856, ad I- III; *Abellinen.,* 18 aug. 1877; *Cephaluden.,* 1 dec. 1882; *Squillacen.,* 17 ian. 1887; decr. gen. 12 iul. 1892; *Nucerina Paganorum,* 1 mart. 1894, ad II; *Monopolitana,* 6 febr. 1896; *Iaren.,* 15 apr. 1904; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XIII, n. 12, c. XXXI, n. 15; l. II, c. XXXIII, n. 4, 5. -- Vide etiam Can. 239, § 1, n. 21; 269, § 2; 280; 347; 370, § 1; 408; 439; 450, § 2; 478; 491; 701; 1233, § 3.

107: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine*, Can. 4; S. Clemens I, ep. *«Propter subitas»,* a. 90-99 (?), c. 40.

PARS PRIMA

DE CLERICIS

SECTIO I.

De clericis in genere.

Can. 108. - § 1. Qui, divinis ministeriis per primam saltem tonsuram mancipati sunt, clerici dicuntur.

§ 2. Non sunt omnes in eodem gradu, sed inter eos sacra hierarchia est in qua alii aliis subordinantur.

§ 3. Ex divina institutione sacra hierarchia ratione ordinis constat Episcopis, presbyteris et ministris; ratione iurisdictionis, pontificatu supremo et episcopatu subordinato; ex Ecclesiae autem institutione alii quoque gradus accessere.

108 § 1: C. 38, C. XI, q. 1; c. 11, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum*, I, 14; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine*, c. 4; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis*, tit. *De clerico faciendo.*

108 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine*, Can. 2, 4, 6, 7; Ioannes XXII, const. *«Licet»*, 23 oct. 1327, art. 4, errorum Marsilii Patavini et Ioannis de Janduno, damn.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»*, 22 febr. 1418, art. 25, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Gregorius XVI, litt. ap. *«Cum in Ecclesia»*, 17 sept. 1833; ep. encycl. *«Commissum divinitus»*, 17 maii 1835; Pius X, ep. encycl. *«Vehementer Nos»*, 11 febr. 1906; S. C. S. Off., decr. *«Lamentabili»*, 4 iul. 1907, prop. 53, 54, damn.

108 § 3: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine*, c. 2, 4, Can. 6, 7; Conc. Vatican., sess. IV; S. Clemens I, ep. *«Propter subitas»*, a. 90- 99 (?), c. 40; S. Cornelius I, ep. *«Quantam sollicitudinem»*, a. 252, Professio fidei schismaticorum; S. Siricius, ep. *«Directa ad decessorem»*, 10 febr. 385; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Ioannes XXII, const. *«Licet»*, 23 oct. 1327, art. 2-4, errorum Marsilii Patavini et Ioannis de Janduno, damn.; Benedictus XII, a. 1341, prop. 84, 85, Armenorum, damn.; Clemens VI ep. *«Super quibusdam»*, 29

DIO PRVI

DUHOVNICI

ODSJEK I.

Duhovnici uopće

Kan. 108. - § 1. Duhovnicima nazivaju se oni, koji su barem prvim postrigom primljeni u božansku službu.

§ 2. Nisu svi u istom stupnju, nego među njima postoji sveta hijerarhija, u kojoj su jedni drugima podređeni.

§ 3. Sveta se hijerarhija s obzirom na ređenje sastoji po božanskoj odredbi od Biskupa, svećenika i služitelja, s obzirom na poglavarsku vlast od vrhovnog prvosvećeništva i njemu podređenog biskupstva, a po uredbi Crkve pridodani su još i drugi stupnjevi.

sept. 1351; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»*, 22 febr. 1418, art. 8, Ioannis Wicleff, damn., art. 7, 9, 27, Ioannis Husz, damn., art. 25, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Laetentur caeli»*, 6 iul. 1439, § 8; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»*, a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Sixtus V, const. *«Postquam»*, 3 dec. 1586, § 2; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § I, n. VI; ep. *«Nuper ad Nos»*, 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius VI, const. *«Super soliditate»*, 28 nov. 1786, § 1, 4, 15, 16; const. *«Auctorem fidei»*, 28 aug. 1794, prop. 3, 6-8, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»*, 15 aug. 1832; litt. ap *«Cum in Ecclesia»*, 17 sept. 1833; ep. encycl. *«Commissum divinitus»*, 17 maii 1835; Pius IX, ep. encycl. *«Amantissimus»*, 8 apr. 1862; allocut. *«Maxima quidem»*, 9 iun. 1862; ep. encycl. *«Quanta cura»*, 8 dec. 1864; litt. ap. *«Reversurus»*, 12 iul. 1867; litt. ap. *«Aeterni Patris»*, 29 iun. 1868; ep. encycl. *«Ubi Nos»*, 15 maii 1871; Leo XIII, litt. encycl. *«Sapientiae»*, 10 ian. 1890; ep. encycl. *«Satis cognitum»*, 29 iun. 1896; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; ep. *«Ex quo»*, 26 dec. 1910; S. C. S. Off., decr. 24 ian. 1647; decr. *«Lamentabili»*, 4 iul. 1907, prop. 55, damn. -- Vide etiam Can. 109; 218; 219; 329, § 1; 949.

Can. 109. - Qui in ecclesiasticam hierarchiam cooptantur non ex populi vel potestatis saecularis consensu aut vocatione adleguntur; sed in gradibus potestatis ordinis constituuntur sacra ordinatione; in supremo pontificatu, ipsomet iure divino, adimpleta conditione legitimae electionis eiusdemque acceptationis; in reliquis gradibus iurisdictionis, canonica missione.

Can. 110. - Quamvis Praelati titulo, honoris causa, a Sede Apostolica etiam nonnulli clerici donentur sine ulla iurisdictione proprio tamen nomine Praelati in iure dicuntur clerici sive saeculares sive religiosi qui iurisdictionem ordinariam in foro externo obtinent.

109: C. 2, 3, 5-8, D. LXIII; Conc. Constantinopolitan. IV, actio X, Can. 12; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine,* c. 4, Can. 7; Ioannes XXII, const. *«Licet»,* 23 oct. 1327, art. 3, errorum Marsilii Patavini et Ioannis de Janduno, damn.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 9, Ioannis Husz, damn.; Pius VI, const. *«Super soliditate»,* 28 nov. 1786, § 16; const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 2, Synodi Pistorien., damn.; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; S. C. C., decr. 23 maii 1874. -- Vide etiam Can. 147, § 2; 219; 332, § 1.

Kan. 109. - Oni, koji se primaju u crkvenu hijerarhiju, ne uzimaju se po pristanku ili pozivu bilo puka bilo svjetovne vlasti, nego se postavljaju u stupnjeve ređeničke vlasti po svetom ređenju; u vrhovnom prvosvećeništvu samom snagom božanskog prava, pošto se ostvari uvjet, da je izvršen zakoniti izbor i da je on primljen; u ostalim stupnjevima poglavarske vlasti krepošću kanonskog poslanja.

Kan. 110. - Iako Apostolska Stolica poneke duhovnike odlikuje počasnim naslovom Prelata bez ikakve poglavarske vlasti, ipak se u pravu nazivaju pravim imenom Prelata oni duhovnici i svjetovni i redovnički, koji imaju redovnu poglavarsku vlast u izvanjem pravnom području.

110: Benedictus XII, a. 1341, prop. 85, Armenorum, damn.

TITULUS I.

DE CLERICORUM ADSCRIPTIONE ALICUI DIOECESI.

Can. 111. - § 1. Quemlibet clericum oportet esse vel alicui dioecesi vel alicui religioni adscriptum, ita ut clerici vagi nullatenus admittantur.

§ 2. Per receptionem primae tonsurae clericus adscribitur seu, ut aiunt, *incardinatur* dioecesi pro cuius servitio promotus fuit.

Can. 112. - Praeter casus de quibus in Can. 114, 641, § 2, ut clericus alienae dioecesi valide incardinetur, a suo Ordinario obtinere debet litteras ab eodem subscriptas excardinationis perpetuae et absolutae; et ab Ordinario alienae dioecesis litteras ab eodem subscriptas incardinationis pariter perpetuae et absolutae.

Can. 113. - Excardinationem et incardinationem concedere nequit Vicarius Generalis sine mandato speciali, nec Vicarius Capitularis, nisi post annum a vacatione sedis episcopalis et cum consensu Capituli.

Can. 114. - Habetur excardinatio et incardinatio, si ab Ordinario alienae dioecesis clericus beneficium residentiale obtinuerit cum consensu sui Ordinarii in scriptis dato, vel cum licentia ab eodem in scriptis concessa e dioecesi discedendi in perpetuum.

Can. 115. - Etiam per professionem religiosam quis a propria dioecesi excardinatur, ad normam Can. 585.

111 § 1: C. 1, 2, D. LXX; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 11, 13, 16; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 3, 8; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 2, 6, 28; const. «*Pastoralis offici*», 27 mart. 1726, § 3.

112: C. 5, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; S. C. C., decr. «*A primis*», 20 iul. 1898, n. 2; decr. 24 nov. 1906, n. 2°.

NASLOV I.

PRIPADNOST DUHOVNIKA NEKOJ BISKUPIJI

Kan. 111. - § 1. Svaki duhovnik mora pripadati ili nekoj biskupiji ili nekoj redovničkoj družbi, tako da nikako ne smije da bude duhovnika beskućnika.

§ 2. Primitkom prvoga duhovničkog postriga zadobiva duhovnik pripadnost ili, kako se kaže, biva *ustožeren* u onoj biskupiji, za koje je službu zaređen.

Kan. 112. - Osim u slučajevima, o kojima govore kan. 114, 641, § 2, potrebno je za to, da duhovnik bude valjano ustrožeren u tuđoj biskupiji, da on dobije od svojega Ordinarija od njega potpisanu pismenu ispravu, kojom ga otpušta zauvijek i bezuvjetno, i od Ordinarija tuđe biskupije od njega potpisanu pismenu ispravu, kojom ga isto tako prima zauvijek i bezuvjetno.

Kan. 113. - Otpust iz biskupijske pripadnosti i primitak u biskupijsku pripadnost ne može dati Glavni Namjesnik, osim nakon što prođe godinu dana od upražnjenja biskupske stolice, a i to s pristankom Kaptola.

Kan. 114. - Otpust se i primitak u biskupijsku pripadnost izvrši i onda, kada tuđi Ordinarij podijeli duhovniku sjednišnu nadarbinu, nakon što je njegov Ordinarij dao za to pismeno svoj pristanak ili mu je pismenim rješenjem dao dopuštenje, da zauvijek boravi izvan biskupije.

Kan. 115. - I putem redovničkog zavjetovanja može netko izgubiti svoju biskupijsku pripadnost prema odredbama kan. 585.

114: C. 2, D. LXXII; Innocentius XII, const. «*Speculatores*», 4 nov. 1694, § 3; S. C. C., decr. «*A primis*», 20 iul. 1898; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae), 25 febr. 1896.

Can. 116. - Excardinatio fieri nequit sine iustis causis, et effectum non sortitur, nisi incardinatione secuta in alia dioecesi, cuius Ordinarius de eadem priorem Ordinarium quantocius certiorem reddat.

Can. 117. - Ad incardinationem alieni clerici Ordinarius ne deveniat, nisi:

1°. Necessitas aut utilitas dioecesis id exigat, et salvis iuris praescriptis circa canonicum ordinationis titulum;

2.° Ex legitimo documento sibi constiterit de obtenta legitima excardinatione, et habuerit praeterea a Curia dimittente, sub secreto, si opus sit, de clerici natalibus, vita, moribus ac studiis opportuna testimonia, maxime si agatur de incardinandis clericis diversae linguae et nationis; Ordinarius autem dimittens, graviter onerata eius conscientia, advigilare debet ut testimonia sint veritati conformia;

3.° Clericus iureiurando coram eodem Ordinario eiusve delegato declaraverit se in perpetuum novae dioecesis servitio velle addici ad normam sacrorum canonum.

116: S. C. C., decr. *«A primis»,* 20 iul. 1898, n. 1; decr. 24 nov. 1906, n. 1°.

117 3.°: C. 5, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; S. C. C., decr. *«A primis»,* 20 iul. 1898, n. 2-5; decr. 24 nov. 1906, n. 3°; *Bismarckien. et aliarum,* 31 ian. 1913; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae), 25 febr. 1896.

Kan. 116. - Otpust se iz biskupijske pripadnosti ne smije dati bez pravednih razloga, a ne ima učinka, ako nije zatim izvršen primitak u biskupijsku pripadnost druge biskupije, pa je Ordinarij ove dužan o tom čim prije obavijestiti prijašnjega Ordinarija.

Kan. 117. - Ordinarij ne smije odrediti primitak tuđega duhovnika u biskupijsku pripadnost, ako nije ispunjeno ovo:

1.° Treba da to iziskuje potreba ili korist biskupije, a pri tom ne smiju biti povijeđeni pravni propisi o kanonskom naslovu za ređenje;

2.° Da ima propisanu dokaznicu o zakonitom otpustu iz dotadanje biskupijske pripadnosti, te da je primio iz biskupijske kurije, koja daje otpust, povoljno izvješće, pa ako treba i tajno, s podacima o rođenju, vladanju i svršenim naucima toga duhovnika, osobito kada se radi o prijemu u biskupijsku pripadnost takvih duhovnika, koji su drugoga jezika i narodnosti; Ordinarij pak, koji daje otpust, dužan je pod teškom obvezom u savjesti, paziti na to, da to izvješće bude istinito;

3.° Da duhovnik pred Ordinarijem ili njegovim punomoćnikom dade pod prisegom očitovanje, da ima nakanu zauvijek se posvetiti službi nove biskupije prema propisima svetih kanona.

TITULUS II.

DE IURIBUS ET PRIVILEGIIS CLERICORUM.

Can. 118. - Soli clerici possunt potestatem sive ordinis sive iurisdictionis ecclesiasticae et beneficia ac pensiones ecclesiasticas obtinere.

Can. 119. - Omnes fideles debent clericis, pro diversis eorum gradibus et muneribus, reverentiam, sequi sacrilegii delicto commaculant, si quando clericis realem iniuriam intulerint.

Can. 120. - § 1. Clerici in omnibus causis sive contentiosis sive criminalibus apud iudicem ecclesiasticum conveniri debent, nisi aliter pro locis particularibus legitime provisum fuerit.

§ 2. Patres Cardinales, Legati Sedis Apostolicae, Episcopi etiam titulares, Abbates vel Praelati nullius, supremi religionum iuris pontificii Superiores, Officiales maiores Romanae Curiae, ob negotia ad ipsorum munus pertinentia, apud iudicem laicum conveniri nequeunt

118: C. 1, D. XCVI; c. 18, C. XVI, q. 7; c. 2, D. I, *de cons.;* c. 2, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 6, X, *de transactionibus*, I, 36; c. 2, X, *de iudiciis*, II, 1; c. 2, X, *de institutionibus,* III, 7; c. 4, X, *de immunitate ecclesiarum, coemeterii, et rerum ad eas pertinentium,* III, 49; c. 1, X, *de clerico non ordinato ministrante*, V, 28; c. 10, X, *de poenitentiis et remissionibus*, V, 38; Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere*, Can. 10; sess. XIV, *de poenitentia*, c. 6, Can. 10; sess. XXIII, *de ordine*, c. 4, Can. 7; sess. XXIV, *de ref.,* c. 12; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 10; const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 13, Martini Luther, damn.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quemadmodum»,* 23 mart. 1743, § 3, 6; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices inter»,* 10 iun. 1851; Syllabus errorum, prop. 54; ep. *«Exortae»,* 29 apr. 1876; S. C. Ep. et Reg., *Arianen.,* 5 apr. 1593; *Castellana,* 22 iun. 1708, ad 3; decr. 15 iul. 1845; S. C. C., *Derthonen.,* 19 aug. 1730.

119: C. 8, C. VI, q. 1; c. 10, X, *de constitutionibus*, I, 2; c. 7, X, *de regulis iuris*, V, 41; c. 2, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°; Conc. Trident, sess. XXV, *de ref.,* c. 17, 20. -- Vide etiam Can. 2343.

120 § 1: C. 5, 11, 12, D. XCVI; c. 1-3, 5, 6, 8, 10, 12-17, 38-40, 42- 47, C. XI, q. 1; c. 10, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 4, 8, 10, 17, X, *de iudiciis*, II, 1; c. 1, 2, 9, 12, 18,

NASLOV II.

PRAVA I POVLASTICE DUHOVNIKA

Kan. 118. - Samo duhovnici mogu biti nosioci crkvene vlasti kako ređeničke tako i poglavarske, te dobiti crkvene nadarbine i nadarbinske davke.

Kan. 119. - Svi su vjernici obavezani da iskazuju duhovnicima poštovanje, koje odgovara različitim njihovim stupnjevima i službama, te oni čine krivično djelo svetogrđa, ako duhovnicima nanesu tvornu uvredu.

Kan. 120. - § 1. Duhovnike je u svim sporovima, bili oni parbeni ili krivični, dopušteno tužiti samo pred crkvenim sucem, osim ako bi bilo krajevnim pravom drukčije određeno.

§ 2. Oci Stožernici, Poslanici Apostolske Stolice, Biskupi pa i naslovni, *samosvojni* Opati ili Prelati, Vrhovni poglavari redovničkih družbi prvosvećeničkog prava, Viši službenici Rimske Kurije u poslovima, koji spadaju na njihovu službu, ne mogu se tužiti kod svjetovnog suca bez dopuštenja Apostolske Stolice, a ostali, kojima pripa-

X, *de foro competenti,* II, 2; c. 21, X, *de iure patronatus*, III, 38; c. 15, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 45, X, de sententia excommunicationis, V, 39; c. 2, *de foro competenti*, II, 2, in VI°; c. 1, *de clericis coniugatis,* III, 2, in VI°; c. 12, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti*, V, 11, in VI°; Honorius III, const. *«Has leges»,* a. 1220, § 3; Martinus V, const. *«Ad reprimendas»,* 1 febr. 1428, § 3; Benedictus XIV, const. *«Officii Nostri»,* 15 mart. 1750, § 6; Clemens XIII, const. *«Inter graviores»,* 30 sept. 1758, § 7; ep. *«Cum a multo»,* 18 dec. 1762, § 2; Pius IX, allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; allocut. *«Nunquam fore»,* 15 dec. 1856; Syllabus errorum, prop. 31; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § 1, n. 7; ep. encycl. *«Etsi multa»,* 21 nov. 1873; Leo XIII, ep. encycl. *«Immortale Dei»,* 1 nov. 1885; Pius X, motu propr. *«Quantavis diligentia»,* 9 oct. 1911; S. C. S. Off. (Mission. Archipelagi), 3 aug. 1639, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871, n. 1; litt. encycl., 23 ian. 1886, S. C. de Prop. Fide, 6 iun. 1796; (C. G.), 17 maii 1886; (C. G.), 6 sept. 1886.

120 § 2: C. 2, 3, 17, 47, C. XI, q. 1; c. 2, X, *de foro competenti*, II, 2; Pius X, motu propr. *«Quantavis diligentia»,* 9 oct. 1911; S. C. S. Off., litt. encycl. 23 ian. 1886; S. C. de Prop. Fide, 6 iun. 1796; (C. G.), 17 maii 1886; (C. G.), 6 sept. 1886.

sine venia Sedis Apostolicae; ceteri privilegio fori gaudentes, sine venia Ordinarii loci in quo causa peragitur; quam tamen licentiam Ordinarius, praesertim cum actor est laicus, ne deneget sine iusta et gravi causa, tum maxime cum controversiae inter partes componendae frustra operam dederit.

§ 3. Si nihilominus ab eo qui nullam praehabuerit veniam, conveniantur, possunt, ratione necessitatis, ad vitanda maiora mala comparere, certiore tamen facto Superiore a quo venia obtenta non fuit.

Can. 121. - Clerici omnes a servitio militari, a muneribus et publicis civilibus officiis a statu clericali alienis immunes sunt.

Can. 122. - Clericis qui creditoribus satisfacere coguntur, salva sint quae ad honestam sui sustentationem, prudenti ecclesiastici iudicis arbitrio, sunt necessaria, firma tamen eorundem obligatione creditoribus quamprimum satisfaciendi.

Can. 123. - Memoratis privilegiis clericus renuntiare nequit; sed eadem amittit, si ad statum laicalem reducatur aut privatione perpetua iuris deferendi habitum ecclesiasticum plectatur, ad normam Can. 213, § 1, 2304; recuperat vero, si haec poena remittatur aut ipse rursus inter clericos admittatur.

121: C. 69, C. XII, q. 2; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 20; Pius IX, allocut. *«In consistoriali»*, 1 nov. 1850; litt. ap. *«Multiplices inter»*, 10 iun. 1851; Syllabus errorum, prop. 30, 32, 43; allocut. *«Luctuosis exagitati»*, 12 mart. 1877; Leo XIII, ep. *«Da grave»*, 27 aug. 1878; Pius X, ep. encycl. *«Vehementer Nos»*, 11 febr. 1906.

da povlastica podsudnosti, bez dopuštenja od Ordinarija onoga mjesta, u kojemu se spor pokreće; no Ordinarij neka ne uskrati ovoga dopuštenja bez pravednog i jakog razloga, napose ako je tužiteljem svjetovnjak; osobito onda ako je bez uspjeha nastojao, da spor među strankama izravna.

§ 3. Ako bi oni ipak bili tuženi od nekoga, koji nije za to dobio dopuštenje, mogu po nuždi, da se izbjegne veće zlo, pristupiti sudu, o tom obavijestivši onoga Poglavara, od kojega nije dopuštenje bilo dano.

Kan. 121. - Svi su duhovnici oslobođeni od vojne dužnosti, od službi i javnih građanskih obaveza, koje su nespojive s duhovničkim staležom.

Kan. 122. - Duhovnicima, koji su prinudno pritegnuti, da isplate vjerovnike, treba da ostane netaknuto onoliko, koliko im je po razboritoj ocjeni crkvenog suca potrebno za njihovo primjereno uzdržavanje, ali zato ipak ostaje i dalje na snazi njihova obaveza, da vjerovnicima što prije udovolje.

Kan. 123. - Spomenutih se povlastica ne može duhovnik odreći, ali ih izgubi, ako bude povraćen u stalež svjetovnjački ili ako bude udaren kaznom zabrane nošenja crkvenog odijela prema propisima kan. 213, § 1, 2304; no opet ih natrag zadobije, ako od te kazne bude oslobođen ili ako bude opet natrag primljen među duhovnike.

122: C. 16, X, *de restitutione spoliatorum*, II, 13; c. 3, X, *de solutionibus*, III, 23; S. C. C., 15 mart. 1652.

123: C. 12, 18, X, *de foro competenti*, II, 2; c. 15, 36, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39.

TITULUS III.

DE OBLIGATIONIBUS CLERICORUM.

Can. 124. - Clerici debent sanctiorem prae laicis vitam interiorem et exteriorem ducere eisque virtute et recte factis in exemplum excellere.

Can. 125. - Curent locorum Ordinarii:

1.° Ut clerici omnes poenitentiae sacramento frequenter conscientiae maculas eluant;

2.° Ut iidem quotidie orationi mentali per aliquod tempus incumbant, sanctissimum Sacramentum visitent, Deiparam Virginem mariano rosario colant, conscientiam suam discutiant.

Can. 126. - Omnes sacerdotes saeculares debent tertio saltem quoque anno spiritualibus exercitiis, per tempus a proprio Ordinario determinandum, in pia aliqua religiosave domo ab eodem designata vacare; neque ab eis quisquam eximatur, nisi in casu particulari, iusta de causa ac de expressa eiusdem Ordinarii licentia.

124: C. 3, D. LXI; c. 5, C. VI, q. 1; c. 21, C. VIII, q.; c. 14, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.*, prooemium; sess. XXII, *de ref.*, c. 1; sess. XXIII, *de ref.*, c. 11, 13; sess. XXV, *de ref.*, c. 1, 14; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»*, 5 maii 1514, § 16: Sixtus V, const. *«Postquam»*, 3 dec. 1586, § 1; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 8; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 6, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 1, 6; const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 8; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 18; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Nemo certe ignorat»*, 25 mart. 1852; ep. encycl. *«Neminem vestrum»*, 2 febr. 1854; ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; ep. *«Verbis exprimere»*, 15 aug. 1859; ep. encycl. *«Amantissimus»*, 8 apr. 1862; Leo XIII, ep. encycl. *«Quod multum»*, 22 aug. 1886; ep. encycl. *«Pergrata Nobis»*, 14 sept. 1886; ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; ep. *«Exeunte iam anno»*, 25 dec. 1888; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept. 1893; litt. *«Depuis le jour»*, 8 sept. 1899; ep. encycl. *«Fin dal principio»*, 8 dec. 1902; Pius X, ep. encycl. *«E supremi»*, 4 oct. 1903; litt. *«La ristorazione»*, 5 maii 1904; litt. encycl. *«Pieni l'animo»*, 28 iul. 1906; exhortatio *«Haerent animo»*, 4 aug. 1908; Benedictus XV, litt. encycl. *«Ad beatissimi»*, 1 nov. 1914; S. C. Ep. et Reg., encycl. 16 mart. 1697; S. C. de Prop. Fide, regulae (pro Sacerd. Coptis), 15 mart. 1790, n. XX; instr. (ad Vic. Ap. N.), mense aug. 1827; instr. (ad Archiep. Fogarasien. et Alba-Iulien.), 24 mart. 1858; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis*; tit. De ordinatione presbyteri.

NASLOV III.

DUŽNOSTI DUHOVNIKA

Kan. 124. - Duhovnici treba da ispred svjetovnjaka provode svetiji život unutarnji i izvanji i da im budu primjerom u kreposti i u dobrim djelima.

Kan. 125. - Mjesni Ordinariji treba da nastoje oko toga:

1° Da svi duhovnici često pristupaju otajstvu ispovijedi;

2° Da oni svaki dan posvete neko vrijeme mislenoj molitvi, da pohađaju Presvetu Euharistiju, Bogorodici Djevi izmole krunicu Marijinu, ispituju svoju savjest.

Kan. 126. - Svi su svjetovni duhovnici dužni, da barem svake treće godine svrše duhovne vježbe kroz vrijeme, koje ima odrediti vlastiti Ordinarij, i to u jednoj pobožnoj ili redovničkoj kući, što će je on označiti; a od te se dužnosti ne smije nitko osloboditi, osim u pojedinačkom slučaju iz pravednoga razloga i po izričitom dopuštenju istoga Ordinarija.

---

125 2.°: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § VI, n. I; Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; Pius X, exhortatio *«Haerent animo»*, 4 aug. 1908; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. III.

126: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 3; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; Leo XIII, ep. encycl. *«Quod multum»*, 22 aug. 1886; Pius X, ep. *«Experiendo»*, 27 dec. 1904; exhortatio *«Haerent animo»*, 4 aug. 1908; S. C. C., 28 sept. 1878; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 33.

Can. 127. - Omnes clerici, praesertim vero presbyteri, speciali obligatione tenentur suo quisque Ordinario reverentiam et obedientiam exhibendi.

Can. 128. - Quoties et quandiu id, iudicio proprii Ordinarii, exigat Ecclesiae necessitas, ac nisi legitimum impedimentum excuset, suscipiendum est clericis ac fideliter implendum munus quod ipsis fuerit ab Episcopo commissum.

Can. 129. - Clerici studia, praesertim sacra, recepto sacerdotio, ne intermittant; et in sacris disciplinis solidam illam doctrinam a maioribus traditam et communiter ab Ecclesia receptam sectentur, devitantes profanas vocum novitates et falsi nominis scientiam.

Can. 130. - § 1. Expleto studiorum curriculo, sacerdotes omnes, etsi beneficium paroeciale aut canonicale consecuti, nisi ab Ordinario loci ob iustam causam fuerint exempti, examen singulis annis saltem per integrum triennium in diversis sacrarum scientiarum disciplinis, antea opportune designatis, subeant secundum modum ab eodem Ordinario determinandum.

§ 2. In collatione officiorum et beneficiorum ecclesiasticorum ratio habeatur eorum qui, ceteris paribus, in memoratis periculis magis praestiterunt.

127: C. 3, 6, D. XXIII; c. 24, C. VII, q. 1; c. 18, C. XI, q. 1; c. 11, C. XI, q. 3; c. 41, C. XVI, q. 1; c. 10, C. XVIII, q. 2; c. 1, C. XXI, q. 5; c. 15, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 2, 7, 9, X, *de maioritate et obedientia,* I, 33; c. 12, X, *de praescriptionibus*, II, 26; c. 9, X, *de confirmatione utili vel inutili*, II, 30; c. 3, 6, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante*, V, 27; c. 15, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»,* 15 aug. 1832; Pius IX, ep. encycl. *«Neminem vestrum»,* 2 febr. 1854; Leo XIII, ep. encycl. *«Cum multa»,* 8 dec. 1882; ep. *«Nobilissima»,* 8 febr. 1884; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»,* 2 sept. 1893; litt. *«Depuis le jour»,* 8 sept. 1899; ep. encycl. *«Fin dal principio»,* 8 dec. 1902; Pius X, litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906; litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; exhortatio *«Haerent animo»,* 4 aug. 1908; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. V; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 9°; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. V, 1; Pontificale Rom., tit. De ordinatione presbyteri.

Kan. 127. - Svi su duhovnici, a osobito svećenici, posebice obavezani, da svojemu Ordinariju iskazuju počitovanje i poslušnost.

Kan. 128. - Kadgod to i doklegod iziskuje, po sudu vlastitog Ordinarija, potreba Crkve, dužni su duhovnici, osim ako ih ispričava zakonita zapreka, primiti i zdušno izvršivati svaku službu, koju im Biskup povjeri.

Kan. 129. - Duhovnici, pošto su primili svećenički red, neka ne zapuste nauke, osobito crkvene; a treba da se drže u crkvenim naučnim predmetima one trijezne znanosti, koja je usvojena od davnina i od Crkve općenito prihvaćena, izbjegavajući isprazne novotarije i krivu nauku.

Kan. 130. - § 1. Svi su svećenici po završetku školskih nauka dužni, iako su postigli župsku ili kanoničku nadarbinu, osim ako su od mjesnog Ordinarija iz pravednog razloga od toga oslobođeni, pristupiti svake godine barem kroz cijelo trogodište ispitu iz raznih crkvenih naučnih predmeta, unaprijed primjereno označenih, i to onako, kako će isti Ordinarij to propisati.

§ 2. Kod podjeljivanja crkvenih službi i nadarbina treba uzimati obzir na one, koji su, uz inače jednake uvjete, kod ovih ispita pokazali bolji uspjeh.

128: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 16; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 6; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 52, Synodi Pistorien., damn.; Leo XIII, ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»,* 2 sept. 1893; S. C. C., *Tinen.,* 15 mart. 1625; *Naxien.,* 23 aug. 1631, ad 2; *Amerina,* 8 maii, 17 iul. 1756, ad 1; *Urbevetana,* 10 et 31 maii 1766; *Triventina,* 18 aug. 1860; *Tolosana,* 9 maii 1884, ad 2, 3; *Parmen.,* 17 ian. 1886, ad 3; *Calven.,* 28 mart. 1890; *Foroiulien.,* 31 ian. 1891; *S. Ioannis de Mauriana*, 7 aug. 1910.

129: C. 15, X, *de vita et honestate clericorum*, III, 1; Pius IX, ep. encycl. *«Nemo certe ignorat»,* 25 mart. 1852; ep. encycl. *«Neminem vestrum»,* 2 febr. 1854; ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; ep. encycl. *«Amantissimus»,* 8 apr. 1862; Leo XIII, ep. encycl. *«Fin dal principio»,* 8 dec. 1902; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907.

Can. 131. - § 1. In civitate episcopali et in singulis vicariatibus foraneis saepius in anno, diebus arbitrio Ordinarii loci praestituendis, conventus habeantur, quos *collationes* seu *conferentias* vocant, de re morali et liturgica; quibus addi possunt aliae exercitationes, quas Ordinarius opportunas iudicaverit ad scientiam et pietatem clericorum promovendam.

§ 2. Si conventus haberi difficile sit, resolutae quaestiones scriptae mittantur, secundum normas ab Ordinario statuendas.

§ 3. Conventui interesse, aut, deficiente conventu, scriptam casuum solutionem mittere debent, nisi a loci Ordinario exemptionem antea expresse obtinuerint, tum omnes sacerdotes saeculares, tum religiosi licet exempti curam animarum habentes et etiam, si collatio in eorum domibus non habeatur, alii religiosi qui facultatem audiendi confessiones ab Ordinario obtinuerunt.

Can. 132. - § 1. Clerici in maioribus ordinibus constituti a nuptiis arcentur et servandae castitatis obligatione ita tenentur, ut contra eandem peccantes sacrilegii quoque rei sint, salvo praescripto Can. 214, § 1.

§ 2. Clerici minores possunt quidem nuptias inire, sed, nisi matrimonium fuerit nullum vi aut metu eisdem incusso, ipso iure e statu clericali decidunt.

§ 3. Coniugatus qui sine dispensatione apostolica ordines maiores, licet bona fide, suscepit, ab eorundem ordinum exercitio prohibetur.

131 § 1: Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; S. C. Ep. et Reg., *Lucana*, 1 iul. 1579; *Collen.*, 2 aug. 1594; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 11.

131 § 3: Benedictus XIV, const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 9; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; S. C. Ep. et Reg., *Lucana*, 1 iul. 1579; *Ferrarien.*, 13 oct. 1593; *Collen.*, 2 aug. 1594; *Patavina*, 27 maii 1598; decr. 15 ian. 1682; *Castri Maris*, 8 maii 1716, ad VII; S. C. C., *Forosempronien.*, 3 sept. 1650; 3 oct. 1671, ad 1.

132 § 1: C. 8, D. XXVII; c. 2, 8, 9, D. XXVIII; c. 1-3, 7, 10, 14, D. XXXI; c. 1, 2, 4-6, 10, 11, 13, 14, D. XXXII; c. 7, D. XXXIII; c. 19, D. LXXXI; c. 40, C. XXVII, q. 1; c. 13, X, *de vita et honestate clericorum*, III, 1; c. 1, 4, 5, X, *de clericis coniugatis*, III, 3; c. 1, 2, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt*, IV, 6; c. 4, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. un., *de voto et voti redemptione*, III, 15, in VI°; c. un., *de consanguinitate et affinitate*, IV, in Clem.; c. un., *de voto et voti redemptione*, tit. VI, in Extravag. Ioan. XXII; Conc. Lateranen. I, Can. 3; Conc.

Kan. 131. - § 1. U biskupskom sjedištu i u pojedinim vanjskim crkvenim kotarima treba da se češće kroz godinu, a u dane određene po volji mjesnoga Ordinarija, održe sastanci, koji se nazivaju *domjencima* ili *pretresima*, o predmetima ćudoređa i bogoslužja; tomu se mogu pridodati i druge vježbe, za koje Ordinarij smatra da će koristiti izobrazbi i pobožnosti duhovnika.

§ 2. Ako bi bilo teško držati sastanke, treba da se dostavljaju pismeno riješena pitanja onako, kako će propisati Ordinarij.

§ 3. Sastanku moraju prisustvovati, odnosno kada se sastanak ne drži, dostavljati pismeno rješenje zadanih pitanja, osim ako su od toga unaprijed od mjesnog Ordinarija izrijekom oslobođeni, svi svećenici i svjetovni i redovnički, koji izvršuju dušobrižništvo, iako su izuzeti, pa i drugi redovnici, koji su od Ordinarija dobili ovlaštenje za ispovijedanje, ako u njihovim kućama nema takovog domjenka.

Kan. 132. - § 1. Duhovnici, koji su primili više redove, ne mogu sklopiti ženidbe i tako su obvezani na obdržavanje čistoće, da oni, koji protiv čistoće sagriješe, zgriješe i svetogrdno, no treba uzeti u obzir odredbu kan. 214, § 1.

§ 2. Duhovnici nižih redova mogu doduše sklopiti ženidbu, ali se time izlučuju iz duhovničkog staleža krepošću samoga zakona, osim kad im je brak nevaljan zbog nanešene im sile ili straha.

§ 3. Tko je već oženjen i primi bez apostolskog oprosta više redove, iako u dobroj vjeri, zabranjeno mu je te redove izvršivati.

Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 6; sess. XXIII, *de ref.*, c. 13; sess. XXIV, *de matrimonio*, Can. 9; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»*, 5 maii 1514, § 34; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 8; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 6, 28; const. *«Pastoralis offici»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 12, 25; const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § VII, n. XXVI, XXVII; instr. *«Eo quamvis tempore»*, 4 maii 1745, § 34 sq.; ep. encycl. *«Allatae sunt»*, 26 iul. 1755, § 22; Gregorius XVI, litt. ap. *«Cum in Ecclesia»*, 17 sept. 1833; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; litt. ap. *«Multiplices inter»*, 10 iun. 1851; litt. ap. *«Ad Apostolicae»*, 22 aug. 1851; Syllabus errorum, prop. 72; const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § III, n. 1; S. C. S. Off. (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad I; 13 ian. 1892, ad 5; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Fogarasien. et Alba-Iulien.), 24 mart. 1858; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis; tit. De ordinatione subdiaconi.*

132 § 3: C. un., *de voto et voti redemptione*, tit. VI, in Extravag. Ioan. XXII.

Can. 133. - § 1. Caveant clerici ne mulieres, de quibus suspicio esse possit, apud se retineant aut quoquo modo frequentent.

§ 2. Eisdem licet cum illis tantum mulieribus cohabitare in quibus naturale foedus nihil mali permittit suspicari, quales sunt mater, soror, amita et huiusmodi, aut a quibus spectata morum honestas, cum provectiore aetate coniuncta, omnem suspicionem amoveat.

§ 3. Iudicium an retinere vel frequentare mulieres, etiam illas in quas communiter suspicio non cadit, in peculiari aliquo casu scandalo esse possit aut incontinentiae afferre periculum, ad Ordinarium loci pertinet, cuius est clericos ab hac retentione vel frequentatione prohibere.

§ 4. Contumaces praesumuntur concubinarii.

Can. 134. - Consuetudo vitae communis inter clericos laudanda ac suadenda est, eaque, ubi viget, quantum fieri potest, servanda.

Can. 135. - Clerici, in maioribus ordinibus constituti, exceptis iis de quibus in Can. 213, 214, tenentur obligatione quotidie horas canonicas integre recitandi secundum proprios et probatos liturgicos libros.

Can. 136. - § 1. Omnes clerici decentem habitum ecclesiasticum, secundum legitimas locorum consuetudines et Ordinarii loci praescripta, deferant, tonsuram seu coronam clericalem, nisi recepti populorum mores aliter ferant, gestent, et capillorum simplicem cultum adhibeant.

---

133 § 1: C. 3, D. XXIII; c. 16, 17, D. XXXII; c. 1, D. XXXIV; c. 20, 24, 26, D. LXXXI; c. 1, 9, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; Conc. Lateranen. I, Can. 3; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 14. -- Vide etiam Can. 2176.

133 § 2: C. 16, D. XXXII; c. 21, 24, 27, 31, D. LXXXI; c. 1, 9, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; Conc. Lateranen. I, Can. 3; S. C. Ep. et Reg., *Ventimilien.,* 9 iun. 1587.

133 § 3: C. 29, D. LXXXI; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 25; S. C. Ep. et Reg., *Lauretana,* 18 iun. 1597; *Ianuen.,* 25 maii 1590; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 9°.

133 § 4: C. 2, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum*, III, 2. -- Vide etiam Can. 2181.

134: C. 6, D. XXXII; c. 2, 3, 9, 10, C. XII, q. 1; c. 34, D. V, *de cons.;* c. 9, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. V, 2.

135: C. 2, D. XCI; c. 1, 9, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; c. 1, *de celebratione missarum et aliis divinis officiis,* III, 14, in Clem.; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. V; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 42 sq.; Pius X, const. *«Divino afflatu»,* 1 nov. 1911; S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666, prop. 34, 35, damn.; decr. 4 mart. 1679, prop. 54, damn.; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. III; S. R. C., *Marsorum,* 12 nov. 1831, ad 46; *Adrien.,* 7 sept. 1850; *Marianopolitana,* 27 ian. 1899, ad III.

Kan. 133. - § 1. Duhovnici treba da izbjegavaju, da kod sebe drže ili bilo kako posjećuju ženske osobe, koje mogu pobuditi sumnju.

§ 2. Dopušteno im je zajedno stanovati samo s takvim ženskim osobama, kod kojih zbog prirodne veze ne može doći ni do kakve sumnje, kao što su majka, sestra, tetka i slično, ili kod kojih njihova ćudorednost spojena s odmaklom dobom života uklanja svaku sumnju.

§ 3. Mjesni Ordinarij ima prosuditi, da li držanje ili posjećivanje ženskih osoba, pa i takvih glede kojih redovito nema sumnje, može ipak u posebnom slučaju biti uzrokom sablazni ili sadržavati pogibao grijeha, te da li treba da duhovnicima zabrani, da i takve ženske osobe drže odnosno posjećuju.

§ 4. Za one, koji se ogluše, uzima se, da su prilježnici.

Kan. 134. - Običaj, da duhovnici žive u zajedničkom životu vrijedan je pohvale i preporuke, pa taj običaj valja ondje, gdje je zaveden, i dalje obdržavati.

Kan. 135. - Duhovnici, koji su primili više redove, izuzevši one, o kojima je riječ u kan. 213, 214, dužni su svaki dan potpunoma izgovoriti kanonske časove prema vlastitim i odobrenim bogoslužnim knjigama.

Kan. 136. - § 1. Svi duhovnici treba da nose primjerenu crkvenu odjeću prema zakonitom mjesnom običaju i odredbama mjesnoga Ordinarija, da šišaju postrig (tonzuru) ili duhovnički vijenac, ako drugačije ne iziskuje opći narodni običaj, te da na skromni način njeguju kosu.

---

136 § 1: C. 22, 32, D. XXIII; c. 8, D. XLI; c. 25, C. XVII, q. 4; c. 1- 5, C. XXI, q. 4; c. 15, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 4, 5, 7, 15, X, *de vita et honestate clericorum*, III, 1; c. 3, X, *de apostatis et reiterantibus baptisma,* V, 9; c. 25, 45, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, *de clericis coniugatis,* III, 2, in VI°; c. 2, *de vita et honestate clericorum*, III, 1, in Clem.; Conc. Trident., sess. XIV, de ref., c. 6; sess. XXII, *de ref.,* c. 1; sess. XXIV, *de ref.,* c. 12; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 24, 25; Sixtus V, const. *«Cum sacrosanctam»,* 9 ian. 1589, § 2; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 8; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 6, 28; const. *«Apostolicae Ecclesiae»,* 2 maii 1725, § 1, 2; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 26; Pius IX, ep. encycl. *«Nemo certe ignorat»,* 25 mart. 1852; S. C. Consist., declar. 31 mart. 1916; S. C. C., *Ruben.,* 28 iul, 18 aug. 1708; *Spoletana,* 14 et 28 ian. 1764; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Mission. Malabar.), 9 apr. 1783; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 7; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. III.

§ 2. Annulo ne utantur, nisi id ipsis a iure aut apostolico privilegio sit concessum.

§ 3. Clerici minores qui propria auctoritate sine legitima causa habitum ecclesiasticum et tonsuram dimiserint, nec, ab Ordinario moniti, sese intra mensem emendaverint, ipso iure e statu clericali decidunt.

Can. 137. - A fideiubendo, etiam de bonis propriis, clericus prohibetur, inconsulto loci Ordinario.

Can. 138. - Clerici ab iis omnibus quae statum suum dedecent, prorsus abstineant: indecoras artes ne exerceant; aleatoriis ludis, pecunia exposita, ne vacent; arma ne gestent, nisi quando iusta timendi causa subsit; venationi ne indulgeant, clamorosam autem nunquam exerceant; tabernas aliaque similia loca sine necessitate aut alia iusta causa ab Ordinario loci probata ne ingrediantur.

Can. 139. - § 1. Ea etiam quae, licet non indecora, a clericali tamen statu aliena sunt, vitent.

§ 2. Sine apostolico indulto medicinam vel chirurgiam ne exerceant; tabelliones seu publicos notarios, nisi in Curia ecclesiastica, ne agant; officia publica, quae exercitium laicalis iurisdictionis vel administrationis secumferunt, ne assumant.

136 § 2: C. 15, X, *de vita et honestate clericorum*, III, 1; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»*, 21 febr. 1905, n. 4, 27, 28, 31, 47-49; S. C. Ep. et Reg., *Amalphitana*, 7 apr. 1848; S. R. C., 4 aug. 1657; *Hydruntina*, 11 apr. 1840; *Bahien. in Brasilia*, 23 maii 1846, ad 5; *De Nicaragua*, 20 aug. 1870; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum;* tit. *De benedictione abbatis;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. II, n. 3.

137: C. 1, X, *de fideiussoribus*, III, 22.

138: C. 1-3, D. XXXIV; c. 1, D. XXXV; c. 2-4, 7, D. XLIV; c. 3, C. XXI, q. 3; c. 35, D. V, *de cons.;* c. 2, 12, 15, X, *de vita et honestate clericorum*, III, 1; c. 1, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant*, III, 50; 1, 2, X, *de clerico venatore*, V, 24; c. 11, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 45, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; c. un., *de vita et honestate clericorum*, III, 1, in VI°; c. 1, *de vita et honestate clericorum*, III, 1, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 2; sess. XXII, *de ref.*, c. 1; sess. XXIV, *de ref.*, c. 12; S. Pius V, const. *«Romanus Pontifex»*, 14 oct. 1568, § 1; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii

§ 2. Prstena neka ne nose, ako im to odredbom zakona ili apostolskom povlasticom nije dopušteno.

§ 3. Duhovnici nižih redova, koji na svoju ruku bez zakonitog razloga napuste crkvenu nošnju i postrig, pa se u tom opomenuti od Ordinarija, ne poprave u roku od mjesec dana, prestaju biti, snagom samoga zakona, pripadnicima duhovničkog stališa.

Kan. 137. - Zabranjeno je duhovniku preuzeti jamstvo za tuđe obaveze, pa niti s vlastitom imovinom, bez prethodne obavijesti mjesnog Ordinarija.

Kan. 138. - Duhovnici neka se posvema klone svega onoga, što se ne pristoji njihovom stališu: nedoličnih vještina neka ne izvršuju; igrama na sreću za novac neka se ne podavaju; oružja neka ne nose, osim kada postoji opravdan strah od napadaja; lovom neka se ne bave, a bučni lov neka nigda ne izvršuju; gostionice i druga takva mjesta neka ne pohađaju bez nužde ili drugog opravdanog razloga odobrenog od mjesnog Ordinarija.

Kan. 139. - § 1. Neka izbjegavaju i ono, što doduše nije nedolično, ali je ipak duhovničkom stalištu neprikladno.

§ 2. Bez apostolskog dopuštenja neka ne izvršuju liječništva ni ranarništva; lidžbe ili javnog bilježnika neka se ne prime, osim kod crkvenih ureda; javnih službi, koje traže izvršivanje svjetovne sudbenosti ili uprave, neka se ne prihvate.

1723, § 8; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 6, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 21; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1752, § 18; Clemens XIII, ep. encycl. *«Cum primum»*, 17 sept. 1759, § 13; S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 29 apr. 1586; *Eugubina*, 16 ian. 1596; encycl. 16 mart. 1697; S. C. C., litt. encycl. 27 iul. 1890, n. 3; 14 nov. 1903, n. I; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. VII, XIV; instr. (ad Vic. Ap. N.), mense aug. 1827.

139 § 1: C. 3, D. XXIII; c. 15, X, *de vita et honestate clericorum*, III, 1.

139 § 2: C. 4, 5, 8, 9, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant*, III, 50; c. 19, X, *de homicidio voluntario vel casuali*, V, 12; c. 11, *de haereticis*, V, 2, in VI°; S. C. de Prop. Fide, 20 nov. 1626; 4 aug. 1628; instr. (ad Vic. Ap. Societ. Mission. ad Exteros), a. 1659; (C. G. - Bardstown), 13 maii 1816, ad 1; instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840, ad 8; S. Poenit., 14 dec. 1866, ad 7.

§ 3. Sine licentia sui Ordinarii ne ineant gestiones bonorum ad laicos pertinentium aut officia saecularia quae secumferant onus reddendarum rationum; procuratoris aut advocati munus ne exerceant, nisi in tribunali ecclesiastico, aut in civili quando agitur de causa propria aut suae ecclesiae; in laicali iudicio criminali, gravem personalem poenam prosequente, nullam partem habeant, ne testimonium quidem sine necessitate ferentes.

§ 4. Senatorum aut oratorum legibus ferendis, quos *deputatos* vocant, munus ne sollicitent neve acceptent sine licentia Sanctae Sedis in locis ubi pontificia prohibitio intercesserit; idem ne attentent aliis in locis sine licentia tum sui Ordinarii, tum Ordinarii loci in quo electio facienda est.

Can. 140. - Spectaculis, choreis et pompis quae eos dedecent, vel quibus clericos interesse scandalo sit, praesertim in publicis theatris, ne intersint.

Can. 141. - § 1. Saecularem militiam ne capessant voluntarii, nisi cum sui Ordinarii licentia, ut citius liberi evadant, id fecerint; neve intestinis bellis et ordinis publici perturbationibus opem quoquo modo ferant.

§ 2. Clericus minor qui contra praescriptum § 1 sponte sua militiae nomen dederit, ipso iure e statu clericali decidit.

---

139 § 3: C. 26, D. LXXXVI; c. 1, 4, 8, D. LXXXVIII; c. 1-4, 6, C. XXI, q. 3; c. 29, 30, C. XXIII, q. 8; c. 1-3, X, *de postulando*, I, 37; c. 1, 2, 4, 5, 9, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant,* III, 50; c. 3, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant*, III, 24, in VI°; Clemens XIII, ep. encycl. *«Cum primum»,* 17 sept. 1759, § 15; S. C. S. Off., instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 21; (Chen-si Merid.), 27 aug. 1902; S. C. Ep. et Reg., *Castri Maris*, 8 maii 1716, ad I, II; instr. 11 iun. 1880, n. 30; S. C. Consist., decr. 18 nov. 1910; S C. de Prop. Fide, litt. (ad Ep. Ruraemunden.), 7 iul. 1893.

139 § 4: Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. VIII; Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 1, n. VIII, § 3; Leo XIII, ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»,* 2 sept. 1893; S. C. Consist., decr. 9 maii 1913; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Societ. Mission. ad Exteros), a. 1659.

§ 3. Bez dopuštenja svojeg Ordinarija neka se ne prime upravljanja imovinom, koja pripada svjetovnjacima, ili službi, kod kojih treba polagati račune: dužnosti pravnog zastupnika ili odvjetnika neka ne izvršuju, osim kod crkvenog sudišta ili kod građanskog, kada se radi o parnici vlastitoj ili vlastite crkve; kod svjetovnog krivičnog sudovanja, koje ide za teškom osobnom kaznom, neka nikako ne sudjeluju, pa niti svjedoci neka ne budu bez nužde.

§ 4. Za dužnost senatorâ u zakonodavnim tijelima, koje zovu *narodnim zastupnicima*, neka se ne natječu i neka je ne prime bez dopuštenja Svete Stolice u onim mjestima, za koje postoji prvosvećenička zabrana; za time neka ne idu ni u drugim mjestima bez dopuštenja i svojeg Ordinarija, i Ordinarija izbornog mjesta.

Kan. 140. - Neka ne prisustvuju predstavama, plesovima i svečanostima, koje njima ne dolikuju ili kod kojih prisutnost duhovnika uzrokuje sablazan, osobito kada se radi o predstavama u javnim kazalištima.

Kan. 141. - § 1. Svjetovnjačku vojnu dužnost neka ne nastupe dragovoljno, osim kada to čine s dopuštenjem svojega Ordinarija, da se što prije riješe ove dužnosti; ni u građanskim ratovima i državnim prevratima neka ni na koji način ne sudjeluju.

§ 2. Duhovnik s nižim redom, koji bi u protivnosti s odredbom § 1 svojevoljno nastupio vojnu dužnost, prestaje biti snagom samoga zakona pripadnikom duhovničkog stališta.

140: C. 3, D. XXIII; c. 19, D. XXXIV; c. 7, D. XLIV; c. 35, 36, D. V, *de cons.;* c. 1, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant*, III, 50; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 1; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 21; ep. encycl. *«Inter caetera»,* 1 ian. 1748; S. C. Consist., decr. 31 mart. 1916; S. C. C., *Vercellen.,* 1 oct. 1720; S. Poenit., 19 sept. 1893, ad I, III.

141 § 1: C. 5, 6, C. XXIII, q. 8; c. 9, X, *ne clcrici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant*, III, 50; c. 5, X, *de poenis*, V, 37; c. 25, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; S. C. C., 12 iul. 1900; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Societ. Mission. ad Exteros), a. 1659; instr. 23 nov. 1845, n. 7; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. VIII.

Can. 142. - Prohibentur clerici per se vel per alios negotiationem aut mercaturam exercere sive in propriam sive in aliorum utilitatem.

Can. 143. - Clerici, licet beneficium aut officium residentiale non habeant, a sua tamen dioecesi per notabile tempus sine licentia saltem praesumpta Ordinarii proprii ne discedant.

Can. 144. - Qui cum licentia sui Ordinarii in aliam dioecesim transierit, suae dioecesi manens incardinatus, revocari potest, iusta de causa et naturali aequitate servata; et etiam Ordinarius alienae dioecesis potest ex iusta causa eidem denegare licentiam ulterioris commorationis in proprio territorio, nisi beneficium eidem contulerit.

142: C. 26, D. LXXXVI; c. 1, 2, 9, 10, D. LXXXVIII; c. 1, 3, 8, C. XIV, q. 4; c. 1, 3, C. XXI, q. 3; c. 15, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 15, 16, X, *de vita et honestate clericorum*, III, 1; c. 1, 6, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant*, III, 50; c. 1, X, *de usuris*, V, 19; c. 1, *de vita et honestate clericorum*, III, 1, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.*, c. 1; Urbanus VIII, litt. ap. *«Ex debito»*, 22 febr. 1633, § 8; Clemens IX, const. *«Solicitudo»*, 17 iun. 1669; Benedictus XIV, const. *«Apostolicae servitutis»*, 25 febr. 1741, § 1, 2; Clemens XIII, ep. encycl. *«Cum primum»*, 17 sept. 1759, § 4-10; S. C. S. Off. (Constantinop.), 18 mart. 1782; instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 18 mart. 1784, ad 8; 10 iun. 1846; (Marianopol.), 8 iul. 1846, ad 4, 10, a; 4 dec. 1872; 17 ian. 1883; 15 apr. 1885; S. C. Ep. et Reg., *Arboren.*, 20 nov. 1615; *Cisterciensium*

Kan. 142. - Zabranjeno je duhovnicima, da sami ili preko drugih izvršuju tečevinsku privredu ili trgovinu bilo u vlastitu ili u tuđu korist.

Kan. 143. - Duhovnici, iako nemaju sjedišne nadarbine ili službe, neka ipak ne izbivaju kroz dulje vrijeme izvan svoje biskupije bez dopuštenja, barem pretpostavljenoga, od strane svojeg Ordinarija.

Kan. 144. - Tko je s dopuštenjem svojeg Ordinarija otišao u drugu biskupiju, a zadržao je pripadnost u svojoj biskupiji, može biti natrag pozvan iz pravednog razloga i bez povrede prirodne pravičnosti; a i Ordinarij druge biskupije može mu uskratiti dopuštenje za dalji boravak na svojemu području, osim ako mu je podijelio nadarbinu.

Montis Soractis, 17 aug. 1792; S. C. C., *Apuana*, 20 febr. 1796; litt. encycl. 27 iul. 1890, n. 3; 14 nov. 1903, n. I; S. C. de Prop. Fide, 23 nov. 1665, ad 1; litt. (ad Vic. Ap. Lehassae), 4 febr. 1860; litt. encycl. 29 mart. 1873; litt. (ad Ep. Ruraemunden.), 7 iul. 1893.

143: C. 19, 26, 29, C. VII, q. 1; S. C. Ep. et Reg., *Castri Maris*, 8 maii 1716, ad VIII; S. C. C., *Anconitana*, 14 febr. 1609; *Derthonen.*, 6 nov. 1621; *Terracinen.*, 19 febr. 1628, ad 3; *Constantinopolitana*, 1 apr. 1628, ad 3; *Reatina*, 26 ian. 1883.

144: S. C. Ep. et Reg., *Amerina*, 12 febr. 1819, ad 1; S. C. C., *Calaritana*, 29 ian. 1887.

TITULUS IV.

DE OFFICIIS ECCLESIASTICIS.

Can. 145. - § 1. Officium ecclesiasticum lato sensu est quodlibet munus quod in spiritualem finem legitime exercetur; stricto autem sensu est munus orclinatione sive divina sive ecclesiastica stabiliter constitutum, ad normam sacrorum canonum conferendum, aliquam saltem secumferens participationem ecclesiasticae potestatis sive ordinis sive iurisdictionis.

§ 2. In iure officium ecclesiasticum accipitur stricto sensu, nisi aliud ex contextu sermonis appareat.

Can. 146. - De beneficialibus officiis in specie, praeter canones qui sequuntur, custodiantur insuper praescripta Can. 1409 seqq.

CAPUT I.

DE PROVISIONE OFFICIORUM ECCLESIASTICORUM.

Can. 147. - § 1. Officium ecclesiasticum nequit sine provisione canonica valide obtineri.

§ 2. Nomine *canonicae provisionis* venit concessio officii ecclesiastici a competente auctoritate ecclesiastica ad normam sacrorum canonum facta.

147 § 1: C. 4, X, *de renunciatione*, I, 9; c. 1, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 1, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 7, X, *de institutionibus*, III, 7; c. 8, 10, 11, 15, 20, 21, X, *de iure patronatus*, III, 38; c. 5, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 3, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 18, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; Reg. 1, R. J., in VI°; Conc. Constantinopolitan. IV, actio X, Can. 12.

NASLOV IV.

CRKVENE SLUŽBE

Kan. 145. - § 1. Crkvena služba u širem smislu je svako zvanje, što se propisno izvršuje za duhovnu svrhu, a u strogom je smislu zvanje odredbom bilo božanskom bilo crkvenom stalno osnovano, koje treba da bude podjeljivano po propisima kanona i koje sobom donosi barem neki udio u crkvenoj vlasti bilo bogoslužnoj bilo poglavarskoj.

§ 2. U pravu se uzima crkvena služba u strogom smislu, ako drugačije nije očito iz govorne sveze.

Kan. 146. - Što se napose tiče nadarbinskih službi, treba osim kanona, koji slijede, obdržavati i propise kan. 1409 i sl.

GLAVA I.

PODJELBA CRKVENIH SLUŽBI

Kan. 147. § 1. Crkvena se služba ne može valjano postići bez kanonske podjelbe.

§ 2. Pod imenom *kanonske podjelbe* razumijeva se podjeljivanje crkvene službe od strane nadležnog nosioca crkvene vlasti, izvršeno u skladu s kanonskim odredbama.

147 § 2: C. 7, D. LXIII; c. 12, 13, 16, 17, 20, 37, 38, C. XVI, q. 7; c. 51, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 9, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; c. 31, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 8, 10, 11, 15, 20, 21, X, *de iure patronatus*, III, 38; c. 3, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; Pius VI, ep. encycl. *«Charitas»,* 13 apr. 1791, § 7; Gregorius XVI, allocut. *«Cum pro pastorali»,* 1 aug. 1834; Pius IX, allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; ep. encycl. *«Etsi multa»,* 21 nov. 1873; ep. *«Quod nunquam»,* 5 febr. 1875; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 dec. 1664. -- Vide etiam Can. 332, § 1.

Can. 148. - § 1. Provisio officii ecclesiastici fit vel per liberam collationem a legitimo Superiore, vel per eius institutionem, si praecesserit praesentatio a patrono aut nominatio, vel per eius confirmationem aut admissionem, si praecesserit electio aut postulatio, vel tandem per simplicem electionem et electi acceptationem, si electio non egeat confirmatione.

§ 2. De officiorum provisione per institutionem serventur praescripta Can. 1448-1471.

Can. 149. - Electi, postulati, praesentati vel nominati a quibusvis personis ad ecclesiastica officia ne confirmentur, admittantur, instituantur a Superiore infra Romanum Pontificem, nisi antea fuerint a proprio Ordinario idonei reperti, etiam per examen, si id ius vel officii ratio postulet aut Ordinarius opportunum iudicaverit.

Can. 150. - § 1. Provisio officii de iure non vacantis ad normam Can. 183, § 1, est ipso facto irrita, nec subsequente vacatione convalescit.

§ 2. Nec promissio eiusdem officii, quicunque illud promiserit, ullum parit iuridicum effectum.

Can. 151. - Officium de iure vacans quod forte adhuc ab aliquo illegitime possidetur, conferri potest, dummodo rite secundum sacros canones declaratum fuerit eam possessionem non esse legitimam, et de hac declaratione mentio fiat in litteris collationis.

148 § 1: C. 3, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5; c. 11, 20, 44, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 9, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non*, I, 17; c. 31, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 8, 10, 25, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 16, 17, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. un., *de capellis monachorum,* III, 18, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 13; sess. XIV, *de ref.,* c. 12, 13; sess. XXV, de ref., c. 9; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 dec. 1664.

149: C. 3, 22, 44, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 13; sess. XXV, de ref., c. 9; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 22. -- Vide etiam Can. 459; 471, § 2.

150 § 1: C. 7, C. II, q. 1; c. 4, C. III, q. 2; c. 5, 7, 10, C. III, q. 6; c. 3, 5, 40, C. VII, q. 1; c. 15, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 2, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt*, I, 40; c. 1, 2, 7, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 4, X, *de do-*

Kan. 148. - § 1. Podjelba crkvene službe biva bilo slobodnom podjelbom od strane zakonitog Poglavara, bilo njegovim postavljanjem, ako je prethodilo predlaganje po zaštitniku (patronu) ili imenovanje, bilo njegovom potvrdom ili pripuštanjem, ako je prethodio izbor ili izborna molba, bilo konačno samim izborom i prihvatom izabranoga, ako izbor ne mora biti potvrđen.

§ 2. Kod podjelbe službi postavljanjem treba se držati odredaba kan. 1448-1471.

Kan. 149. - One, koji su bilo od koga izabrani, izborno moljeni, predloženi ili imenovani za crkvene službe, ne smije Poglavar ispod Rimskog Prvosvećenika potvrditi, pripustiti, postaviti, ako nisu prije toga pronađeni sposobnima od vlastitog Ordinarija, pa i ispitom, ako to traži zakon ili priroda službe ili kada to Ordinarij smatra shodnim.

Kan. 150. - § 1. Podjelba takve službe, koja nije pravno upražnjena prema odredbi kan. 183, § 1, ništava je sama po sebi i ne postaje valjanom naknadnim upražnjenjem.

§ 2. Ni obećanje takve službe, bilo po komugod učinjeno, ne ima nikakvog pravnog učinka.

Kan. 151. - Služba, koja je pravno upražnjena, ali je možda netko protuzakonito drži u posjedu, može biti podijeljena pod uvjetom, da se propisno prema svetim kanonima učini izjava, da odnosno držanje u posjedu nije zakonito, te da ova izjava bude spomenuta u rješenju o podjelbi.

nationibus, III, 24; c. 8, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 3, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 7, in VI°; c. 3, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Paulus III, const. *«Sanctissimus»*, 11 dec. 1541, § 4; S. C. C., *Montis Virginis*, 2 maii 1648, ad 1. -- Vide etiam Can. 2146, § 3.

150 § 1: C. 20, 25, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 2, 3, 11, 13, 16, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 2, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 19; sess. XXV, *de ref.,* c. 7; S. C. C., *Veliterna,* 5 iul., 2 et 23 aug. 1727; *Eistetten.,* 1 dec. 1731.

151: C. 4, 6, 9, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 8; c. 3, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; Paulus III, const. *«Sanctissimus»,* 11 dec. 1541, § 3-5; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1900, Can. 18, § 1, Can. 29, § 1.

ART. I.

DE LIBERA COLLATIONE.

Can. 152. - Loci Ordinarius ius habet providendi officiis ecclesiasticis in proprio territorio, nisi aliud probetur; hac tamen potestate caret Vicarius Generalis sine mandato speciali.

Can. 153. - § 1. Ad vacans officium promovendus debet esse clericus, iis qualitatibus praeditus, quae a iure communi vel particulari aut a lege fundationis ad idem officium requiruntur.

§ 2. Assumatur, omnibus perpensis, magis idoneus sine ulla personarum acceptione.

§ 3. Cum provisus caret qualitatibus requisitis, provisio est nulla, si ita cautum sit iure communi vel particulari aut lege fundationis; secus est valida, sed per sententiam a legitimo Superiore irritari potest.

Can. 154. - Officia quae curam animarum sive in foro externo sive in interno secumferunt, clericis nondum sacerdotio initiatis conferri valide nequeunt.

Can. 155. - Officiorum provisio cui nullus terminus fuit speciali lege praescriptus, nunquam differatur ultra sex menses utiles ab habita notitia vacationis, firmo praescripto Can. 458.

Can. 156. - § 1. Nemini conferantur duo officia incompatibilia.

152: C. 37, C. VII, q. 1; c. 3, 4, C. X, q. 1; c. 11, 19, C. XVI, q. 7; c. 4, X, *de renunciatione*, I, 9; c. 6, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 3, 6, X, *de institutionibus*, III, 7; c. 5, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 12, X, *de haereticis*, V, 7; c. 3, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 2, 3, *de officio vicarii,* I, 13, in VI°; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 13; S. C. Ep. et Reg., *Tarentina,* 30 dec. 1587; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 dec. 1664.

153 § 1: C. 1, D. XXXVI; c. 12, X, *de constitutionibus*, I, 2; c. 4, X, *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 10; c. 3, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum*, I, 14; c. 18, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; c. 28, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus*, II, 28; c. 11, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 7, 29, 35, 37, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 5, X, *de institutionibus*, III, 7; c. 2, 3, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 27, X, *de iure patronatus*, III, 38; c. 3, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 3; sess. XXV, *de ref.,* c. 5.

ČLANAK I.

SLOBODNA PODJELBA

Kan. 152. - Mjesnom Ordinariju pripada pravo podjeljivati crkvene službe na vlastitom području, ako nije drugo utvrđeno; no ove vlasti nema Glavni Namjesnik bez posebne punomoći.

Kan. 153. - § 1. Onaj, komu se služba podjeljuje, treba da je duhovnik, koji ima za tu službu općim ili krajevnim pravom ili ustanovnim odredbama propisana svojstva.

§ 2. Za službu treba uzeti onoga, koji je sposobniji, uzimajući pri tom u obzir posve nepristrano sve prilike.

§ 3. Kada onaj, kojemu je služba podijeljena, nema propisanih svojstava, podjelba je ništava, ako je tako određeno općim ili krajevnim pravom ili ustanovnim odredbama, inače je valjana, ali se presudom od strane nadležnog Poglavara može poništiti.

Kan. 154. - Službe, spojene s dušobrižništvom bilo za izvanjsko bilo za unutarnje područje, ne mogu se valjano podijeliti duhovnicima, koji još nemaju svećeničkog zaređenja.

Kan. 155. - Popunjenje službi, za koje nije posebnim zakonom određen rok, neka se nigda ne odgađa preko pogodnih šest mjeseci od primljene obavijesti o upražnjenu, uz obdržavanje propisa kan. 458.

Kan. 156. - § 1. Nikomu se ne smiju podijeliti dvije službe, koje su nespojive.

---

153 § 2: Vide etiam Can. 459, § 1.

153 § 3: C. 44, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 4, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 11, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 14, *de electione et electi potestate,* I, 6 in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 3; sess. XXII, *de ref.,* c. 4; sess. XXV, *de ref.,* c. 5; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 1, 2, 7, 8; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum illud»,* 14 dec. 1742, § 2, 7; ep. *«Redditae Nobis»,* 9 apr. 1746; S. C. C., ep. 10 ian. 1721; *Treien.,* 29 febr. 1908.

155: C. 3, 5, X, *de supplenda negligentia praelatorum*, 1, 10; c. 28, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 2, 5, 12, 15, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 26, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. un., *de supplenda negligentia praelatorum*, I, 5, in Clem. -- Vide etiam Can. 458.

§ 2. Sunt incompatibilia officia quae una simul ab eodem adimpleri nequeunt.

§ 3. Firmo praescripto Can. 188, n. 3, concessio alterius officii a Sede Apostolica facta non valet, nisi in supplici libello mentio prioris incompatibilis habeatur, aut clausula derogatoria adiiciatur.

Can. 157. - Officium vacans per renuntiationem vel per sententiam privationis nequit ab Ordinario, qui renuntiationem acceptavit aut sententiam tulit, valide conferri suis aut resignantis familiaribus, consanguineis vel affinibus usque ad secundum gradum inclusive.

Can. 158. - Qui, alius negligentiam vel impotentiam supplens, officium confert, nullam inde potestatem acquirit in nominatum; sed huius iuridicus status perinde constituitur, ac si provisio ad ordinariam iuris normam peracta fuisset.

Can. 159. - Cuiuslibet officii provisio scripto consignetur.

156 § 1: C. 1, 2, C. XXI, q. 1; c. 3, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 13, 14, 18, 28, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 9, X, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 36; c. 1, *de consuetudine*, I, 4, in VI°; c. 3, *de officio ordinarii*, I, 16, in VI°; c. un., *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 5, in Clem.; c. 3, *de praebendis et dignitatibus*, III, 2, in Clem.; c. un., *de praebendis et dignitatibus*, tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 2, *de officio iudicis ordinarii,* I, 7, in Extravag. com.; c. 4, *de praebendis et dignitatibus*, III, 2, in Extravag. com. -- Vide etiam Can. 460, § 1; 1439, § 1.

156 § 2: C. 54, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 2, X, *de officio vicarii*, I, 28; c. 3, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 5, 7, 13, 28, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 1, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 1, *de consuetudine*, I, 4, in VI°; c. 15, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. 3, *de officio ordinarii*, I, 16, in VI°; c. 19, 32, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. un., *de supplenda negligentia praelatorum*, I, 5, in Clem.; c. 3, 6, *de praebendis et dignitatibus*, III, 2, in Clem.; c. un., *de praebendis et dignitatibus*, tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 2, *de officio iudicis ordinarii*, I, 7, in Extravag. com.; c. 4, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 4, 5; sess. XXIV, *de ref.*, c. 17; S. C. C., *Bambergen.*, 30 sept. 1713, 28 apr.

§ 2. Nespojive su takve službe, koje ne može ista osoba zajedno izvršivati.

§ 3. Uz obdržavanje propisa kan. 188, br. 3. podjelba je druge službe od strane Apostolske Stolice nevaljana, ako u molbi prva nespojiva služba nije bila spomenuta ili ako nije dodana dokidna zaporka.

Kan. 157. - Službu, koja je upražnjena odrekom ili presudom na oduzeće, ne može Ordinarij, koji je prihvatio odreknuće ili izrekao presudu, valjano podijeliti članovima vlastitog doma ili doma onoga, koji je podastro odreknuće, niti srodnicima ili svojti do drugoga stupnja uključno.

Kan. 158. - Tko službu podjeljuje domirno mjesto drugoga zbog njegovog propusta ili nemoći, ne dobiva time nikakove vlasti nad imenovanim, pa je stoga njegov pravni položaj određen tako, kao da je popunjenje izvršeno na redovni zakoniti način.

Kan. 159. - Popunjenje svake službe treba da se izvrši pismeno.

1714, 23 febr. 1715; *Casertana,* 4 iul., 8 aug. 1716, ad 1; *Polinianen.,* 8 aug. 1716, 19 iun. 1717; *Lunen.-Sarzanen.*, 23 nov. 1723; *Aquilana,* 2 et 16 maii, 18 iul. 1733, ad 2; *Bracaren.,* 17 apr. 1734; *Panormitana,* 30 mart., 13 apr. 1737; *Lucana,* 24 apr. 1830, 14 maii 1831, ad 1; *Bononien.,* 26 febr., 26 mart. 1836. -- Vide etiam Can. 460, § 1; 1439, § 2.

156 § 3: C. 8, 17, 27, 42, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 54, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 6, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 5, 7, *de rescriptis*, I, 3, in VI°: c. 3, *de officio ordinarii*, I, 16, in VI°; c. 19, 21, 23, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. 2, *de officio iudicis ordinarii*, I, 9, in Clem.; c. un., *de praebendis et dignitatibus*, tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 2, *de officio iudicis ordinarii,* I, 7, in Extravag. com.; c. 4, *de praebendis et dignitatibus*, III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 5; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 57, Synodi Pistorien., damn.

157: Pius IV, motu propr. *«Cupientes»,* 11 oct. 1560, § 1; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»,* 1 apr. 1568, § 5; S. C. Ep. et Reg., *Nullius,* 10 febr. 1612.

159: C. 1, *de electione*, I, 3, in Extravag. com.

ART. II.

DE ELECTIONE.

Can. 160. - Romani Pontificis electio unice regitur const. Pii X *Vacante Sede Apostolica,* 25 Dec. 1904; in aliis electionibus ecclesiasticis serventur praescripta canonum qui sequuntur, et peculiaria, si qua sint, pro singulis officiis legitime statuta.

Can. 161. - Si cui collegio sit ius eligendi ad vacans officium, electio, nisi aliud iure cautum fuerit, nunquam differatur ultra trimestre utile computandum ab habita notitia vacationis officii; quo termino inutiliter elapso, Superior ecclesiasticus, cui ius confirmandae electionis vel ius providendi successive competit, officio vacanti libere provideat.

Can. 162. - § 1. Salvis peculiaribus constitutionibus vel consuetudinibus, collegii praeses, statuto modo, loco ac tempore electoribus convenienti, convocet omnes de collegio; et convocatio, quando personalis esse debet, valet, si fiat vel in loco domicilii aut quasi-domicilil vel in loco commorationis.

§ 2. Si quis ex vocandis neglectus et ideo absens fuerit, electio valet, sed ad eius instantiam debet, probata praeteritione et absentia, a competente Superiore irritari, etiam secuta confirmatione, dummodo iuridice constet recursum saltem intra triduum ab habita notitia electionis fuisse transmissum.

§ 3. Quod si plures quam tertia pars electorum neglecti fuerint, electio est ipso iure nulla.

§ 4. Defectus convocationis non obstat, si praetermissi nihilominus interfuerint.

§ 5. Si agatur de electione ad officium quod electus ad vitam retinet, convocatio electorum ante officii vacationem nullum habet iuridicum effectum.

160: Leo XIII, const. «*Praedecessores*», 24 maii 1882; Pius X, const. «*Commissum Nobis*», 20 ian. 1904.

161: C. 11, D. L; c. 35, D. LXIII; c. 36, 41, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 12, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 26, 37, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°.

ČLANAK II.

IZBOR

Kan. 160. - Izbor Rimskog Prvosvećenika uređuje isključivo uredba Pija X. *Za pražnjenja Apostolske Stolice,* od 25. prosinca 1904.; kod drugih se crkvenih izbora moraju obdržavati odredbe kanona, koji slijede, te ako ih ima, i posebne zakonite ustanove za pojedine službe.

Kan. 161. - Ako nekomu zbornom tijelu pripada pravo izbora za službu, ne smije se nikada, osim ako je drugačije predviđeno u zakonu, izbor odgađati dulje od pogodna tri mjeseca, računajući od primljene obavijesti o upražnjenju službe; ako ovaj rok prođe bez uspjeha, neka upražnjenu službu nevezano popuni onaj Poglavar, kojemu pripada pravo potvrditi izbor ili susljedno popuniti službu.

Kan. 162. - § 1. Predsjednik zbora, držeći se pri tom posebnih ustanova ili običaja, treba da sazove propisnim načinom sve članove zbora na mjesto i u vrijeme pogodno izbornicima; to je pozivanje, ako mora biti osobno, valjano, kada je izvršeno bilo u mjestu prebivališta ili doprebivališta bilo u mjestu boravljenja.

§ 2. Ako je netko od onih, koji moraju biti pozvani, ostao nepozvan i zato otsutan, izbor je valjan, ali se na njegov zahtjev, pošto je utvrđeno, da nije bio pozvan i da je bio otsutan, mora od strane nadležnoga Poglavara poništiti, iako je već bio potvrđen, samo ako je pravno utvrđeno, da je pritužba predana najmanje za tri dana od primljene obavijesti o izboru.

§ 3. Kada više od trećine izbornika nije pozvano, izbor je ništav snagom samoga zakona.

§ 4. Propust poziva nema učinka, kada su nepozvani ipak prisutni.

§ 5. Kada se radi o izboru za službu, koja izabranomu pripada doživotno, pozivanje izbornika izvršeno prije upražnjenja službe nema nikakvog pravnog učinka.

---

162 § 1: C. 14, 35, 42, 55, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 32, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°.

162 § 2: C. 28, 36, 55, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; S. C. C., *Ortonen.,* 29 maii 1852.

162 § 4: Reg. 31, R. J., in VI°.

162 § 5: C. 7, D. LXXIX; c. 36, X, *de electione et electi potestate,* I, 6.

Can. 163. - Convocatione legitime secuta, ius eligendi pertinet ad eos qui praesentes sunt die in convocatione statuto, exclusa facultate ferendi suffragia non solum per epistolam, sed etiam per procuratorem, nisi lege peculiari aliud caveatur.

Can. 164. - Etsi quis plures ob titulos ius habeat ferendi nomine proprio suffragii, non potest nisi unicum ferre.

Can. 165. - Nullus collegio extraneus admitti potest ad suffragium, salvis privilegiis legitime quaesitis; secus, electio est ipso facto nulla.

Can. 166. - Si laici contra canonicam libertatem electioni ecclesiasticae quoquo modo sese immiscuerint, electio ipso iure invalida est.

Can. 167. - § 1. Nequeunt suffragium ferre:

1.° Incapaces actus humani;

2.° Impuberes;

3.° Censura vel infamia iuris affecti, post sententiam tamen declaratoriam vel condemnatoriam;

4.° Qui sectae haereticae vel schismaticae nomen dederunt vel publice adhaeserunt;

5.° Carentes voce activa sive ob legitimam iudicis sententiam sive ex iure communi aut particulari.

§ 2. Si quis ex praedictis admittatur, eius suffragium est nullum, sed electio valet, nisi constet, eo dempto, electum non retulisse requisitum suffragiorum numerum, aut nisi scienter admissus fuerit excommunicatus per sententiam declaratoriam vel condemnatoriam.

Can. 168. - Si quis ex electoribus praesens in domo sit in qua fit electio, sed electioni ob infirmam valetudinem interesse nequeat, suffragium eius scriptum a scrutatoribus exquiratur, nisi aliter particularibus legibus vel legitimis consuetudinibus fuerit constitutum.

163: C. 19, 28, 35, 42, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 46, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 6; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Minorum Observantium*, 15 maii 1723; decr. 11 mart. 1836, ad IX.

164: S. C. Ep. et Reg., decr. 11 mart. 1836, ad V.

165: C. 2, C. XVIII, q. 2; c. 8, X, *de consuetudine*, I, 4; c. 4, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5; c. 47, 50, 51, 56, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 32, 43, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°.

166: C. 43, 56, X, *de electione et electi potestate*, I, 6.

Kan. 163. - Pošto je sazivanje propisno izvršeno, pravo izbora pripada onima, koji su na dan određen u pozivu prisutni, a isključena je mogućnost glasovanja ne samo pismom, nego i po zastupniku, ako posebnim zakonom nije određeno drugačije.

Kan. 164. - Iako netko ima s više naslova pravo glasovati u svoje ime, ipak ima samo jedan glas.

Kan. 165. - Nitko se ne može pripustiti glasovanju, ako ne pripada zboru, osim ako ima zakonito stečenu povlasticu, inače je izbor tim samim ništav.

Kan. 166. - Ako se kod crkvenog izbora bilo kako umiješaju svjetovnjaci na uštrb kanonske slobode, izbor je nevaljan snagom samoga zakona.

Kan. 167. - § 1. Ne mogu glasovati:

1.° Nesposobni za svijesni ljudski čin;

2.° Nedorasli;

3.° Oni, koji su pali u kaznenu zabranu ili pravnu beščasnost, ali samo pošto je izrečena izjavna ili odsutna presuda;

4.° Oni, koji su prešli na krivovjernu ili raskolničku sljedbu ili su uz njih javno pristali;

5.° Oni, kojima je pravo glasa oduzeto bilo zakonitom sudačkom presudom bilo odredbom općega ili krajevnoga prava.

§ 2. Ako je netko od gore navedenih pripušten glasovanju, njegov je glas ništav, ali je izbor valjan, ako nije utvrđeno, da izabrani bez toga glasa nije imao propisani broj glasova, ili ako nije znalice pripušten netko, tko je izopćen izjavnom ili odsudnom presudom.

Kan. 168. - Ako je koji od izbornika prisutan u kući, u kojoj se izvršuje izbor, izborni brojitelji zatraže njegovu pismenu glasovnicu, osim ako je drugačije određeno posebnim zakonima ili zakonitim običajima.

---

167 § 1. 5.°: C. 6, C. IX, q. 1; c. 8, X, *de consuetudine*, I, 4; c. 1, 2, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5; c. 7, 16, 20, 23, 25, 26, 40-43, 50, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 3, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 9, X, *de exceptionibus*, II, 25; c. 29, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 2, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 8; c. 13, X, *de haereticis*, V, 7; c. 7, 18, 32, 37, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°, c. 1, *ut lite pendente nihil innovetur*, II, 8, in VI°; c. 18, *de sententia excommunicationis, suspensionis, et interdicti*, V, 11, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 2; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»*, 15 febr. 1559, § 5.

167 § 1: C. 16, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; Reg. 37, R. J., in VI°.

Can. 169. - § 1. Suffragium est nullum, nisi fuerit:

1.° Liberum; et ideo invalidum est suffragium, si elector metu gravi aut dolo, directe vel indirecte, adactus fuerit ad eligendam certam personam aut plures disiunctive;

2.° Secretum, certum, absolutum, determinatum.

§ 2. Conditiones ante electionem suffragio appositae tanquam non adiectae censentur.

Can. 170. - Suffragium sibimetipsi nemo valide dare potest.

Can. 171. - § 1. Ante electionem per secreta suffragia deputentur, nisi iam propriis statutis deputati sint, e gremio collegii duo saltem scrutatores, qui una cum praeside, si et ipse e gremio collegii sit, iusiurandum interponant de munere fideliter implendo ac de secreto servando circa acta in comitiis, etiam expleta electione.

§ 2. Scrutatores curent ut suffragia secreto, diligenter, singillatim et servato praecedentiae ordine ab unoquoque electore ferantur; collectisque ad ultimum suffragiis, coram praeside electionis, secundum formam propriis constitutionibus vel legitimis consuetudinibus statutam, inspiciant an suffragiorum numerus respondeat numero electorum, suffragia ipsa scrutentur palamque faciant quot quisque retulerit.

§ 3. Si numerus suffragiorum superet numerum eligentium, nihil est actum.

§ 4. Suffragia statim, peracto unoquoque scrutinio, vel post sessionem, si in eadem sessione habeantur plura scrutinia, comburantur.

§ 5. Omnia electionis acta ab eo, qui actuarii munere fungitur, accurate describantur, et saltem ab eodem actuario, praeside ac scrutatoribus subscripta, in collegii tabulario diligenter asserventur.

---

169 § 1. 2.° : C. 1, C. I, q. 6; c. 14, 42, 43, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 5, X, *de regulis iuris*, V, 41; c. 2, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Reg. 64, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 6; S. C. C., *Caesaraugustana*, 27 maii 1623.

169 § 2 : C. 2, *de electione et electi potestate* I, 6, in VI°; c. 1, *de iureiurando*, II, 11, in VI°; Gregorius XIII, const. *«Inter Apostolicas»*, 5 sept. 1584, § 1; Innocentius XII, const. *«Ecclesiae Catholicae»*, 22 sept. 1695, § 2, 5; Benedictus XIV, const. *«Pastoralis»*, 15 iul. 1754, § 4.

Kan. 169. - § 1. Predani je glas ništav, ako nije:

1.° Slobodan, pa je zato glas nevaljan, ako je izbornik bio teškim strahom ili prevarom, izravno ili neizravno, primoran izabrati određenu osobu ili jednu od više njih;

2.° Tajan, siguran, bezuvjetan, određen.

§ 2. Uvjeti, koji su prije izbora glasa dodani, smatraju se kao da i nisu postavljeni.

Kan. 170. - Nitko ne može valjano dati glasa za sebe.

Kan. 171. - § 1. Prije izbora moraju se između članova zbora izabrati, ako već nisu po vlastitim ustanovama određeni, barem dva izborna brojitelja, koji su dužni zajedno s predsjednikom, kad i on pripada zboru, položiti prisegu, da će zdušno izvršiti svoju dužnost i da će čuvati tajnu o onomu, što se je pri izborima uredilo, pa i poslije savršena izbora.

§ 2. Izborni brojitelji treba da vode brigu o tom, da svaki od izbornika preda svoj glas tajno, pomnjivo, pojedinačno i držeći se reda prednosti; pošto su sve glasove do zadnjega sakupili, treba da ispred predsjednika izbornoga čina, načinom određenim u vlastitim ustanovama ili po zakonitim običajima, pregledaju, da li broj glasovnica odgovara broju izbornika, da ispitaju glasovnice i objave, koliko je glasova palo na koga.

§ 3. Ako je broj glasovnica veći od broja izbornika, uzima se, da izbora nije ni bilo.

§ 4. Glasovnice se moraju spaliti odmah, čim se dovrši svako pojedino ispitivanje izborna čina, ili po završenoj sjednici, ako je u istoj sjednici bilo više ispitivanja.

§ 5. Sve što je pri izboru izvršeno, treba da onaj, koji obavlja službu bilježnika, točno zapiše, i taj se zapisnik, potpisan barem od zapisničara, predsjednika i izbornih brojitelja, mora pomnjivo spremiti u pismohrani zbora.

170: S. C. C., *Armacana*, 12 mart. 1672; *Turritana*, 21 nov. 1722, 20 nov. 1723, ad 1-3; *Veliterna*, 17 dec. 1881, 18 apr. 1885; *Laquedonien.*, 16 mart. 1912, ad 3.

171 § 1: C. 41, X, *de electione et electi potestate*, I, 6.

171 § 2: C. 42, 46, 50, 55, 58, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 21, 46, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 6.

Can. 172. - § 1. Electio, nisi aliud iure caveatur, fieri etiam potest per compromissum, si nempe electores, unanimi et scripto consensu, in unum vel plures idoneos sive de gremio sive extraneos ius eligendi pro ea vice transferant, qui nomine omnium ex recepta facultate eligant.

§ 2. Si agatur de clericali collegio, compromissarii debent esse sacerdotes, secus electio est invalida.

§ 3. Compromissarii debent pro validitate electionis conditiones compromisso appositas, quae non sint contra ius commune, observare; si nullae conditiones additae fuerint, servandum ipsis est ius commune circa electiones; conditiones autem contra ius pro non appositis habeantur.

§ 4. Si ab electoribus in unam tantum compromissum fuerit personam, haec nequit seipsam eligere; si plures designati fuerint compromissarii, nemo ex iis proprio consensu potest accedere reliquis ipsum eligentibus ut electionem sui compleat.

Can. 173. - Cessat compromissum et ius eligendi redit ad compromittentes:

1.° Revocatione a collegio facta, re integra;

2.° Non secuta aut non servata aliqua conditione compromisso apposita;

3.° Electione absoluta, si fuerit nulla.

Can. 174. - Is electus habeatur et a collegii praeside proclametur, qui requisitum suffragiorum numerum retulerit, ad normam Can. 101, § 1, n. 1.

Can. 175. - Electio illico intimanda est electo, qui debet saltem intra octiduum utile a recepta intimatione manifestare utrum electioni consentiat, an eidem renuntiet; secus omne ius ex electione quaesitum amittit.

---

172 § 1: C. 8, 30, 32, 33, 42, 52, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 29, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°.

172 § 3: C. 30, 32, 33, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 45, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 21, 23, 29, 37, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°.

173 3.°: C. 30, 32, 52, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 37, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°.

Kan. 172. - § 1. Izbor može biti izvršen, kada drugačije nije predviđeno u zakonu, također i izbornim sporazumom, ako naime izbornici jednodušnim i pismenim pristankom prenesu pravo izbora za onaj put na jedno ili više prikladnih lica, bili oni članovi zbora ili ne bili, koji će po danom im ovlaštenju u ime svih izvršiti izborni čin.

§ 2. Kada se radi o duhovničkom zboru, sporazumski izbornici moraju biti svećenici, inače je zbor nevaljan.

§ 3. Sporazumski se izbornici moraju pridržavati uvjeta dodanih izbornom sporazumu, ako nisu u protivnosti s općim pravom; kada nisu dodani nikakovi uvjeti, treba da se drže izbornih propisa općega prava; uvjeti pak, koji su u protivnosti s općim pravom, smatraju se kao da nisu ni postavljeni.

§ 4. Ako su izbornici u izbornom sporazumu odredili za izvršenje izbora samo jedno lice, ono ne može izabrati sebe samoga; ako je bilo određeno više sporazumskih izbornika, ne može nijedan od njih pristupiti drugima, koji su birali njega, da tako osigura svojim pristupom svoj izbor.

Kan. 173. - Izborni sporazum prestaje važiti i pravo se izbora vraća sporazumašima:

1.° Opozivom od strane zbora učinjenim prije započetog posla;

2.° Kada nije ostvaren ili ispunjen koji od uvjeta pridanih izbornom sporazumu;

3.° Kada je izbor izvršen, ali je ostao nevaljanim.

Kan. 174. - Onaj se ima smatrati i od predsjednika zbora proglasiti izabranim, koji je dobio propisani broj glasova prema odredbama kan. 101, § 1, br. 1.

Kan. 175. - Izbor se smjesta mora priopćiti izabranomu, koji je dužan da barem u roku od osam pogodnih dana od primljene obavijesti izjavi, da li izbor prihvaća ili ga otklanja, inače gubi svako izborom stečeno pravo.

174: C. 3, 5, C. XVIII, q. 2; c. 22, 29, 35, 42, 55, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 2, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 1, X, *de his, quae fiunt a maiori parte capituli*, III, 11; c. 9, 21, 23, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 4, *de sententia et re iudicata*, II, 14, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Gravinen. et Montis Pelusii,* 30 iul. 1852. -- Vide etiam Can. 321; 329, § 3; 507, § 1.

175: C. 33, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 6, 16, 26, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. 2, *de electione,* I, 3, in Extravag. com.

Can. 176. - § 1. Si electus renuntiaverit, omne ius ex electione quaesitum amittit, etsi renuntiationis eum postea poeniteat; sed rursus eligi potest; collegium autem intra mensem a cognita renuntiatione ad novam electionem procedere debet.

§ 2. Acceptatione electionis electus, si confirmatione non egeat, plenum ius statim obtinet; secus, non acquirit nisi ius ad rem.

§ 3. Ante acceptam confirmationem ipsi praetextu electionis non licet sese immiscere administrationi officii sive in spiritualibus sive in temporalibus, et actus ab eo forte positi nulli sunt.

Can. 177. - § 1. Electus, si electio confirmatione indigeat, saltem intra octiduum a die acceptatae electionis confirmationem a competente Superiore petere per se vel per alium debet; secus omni iure privatur, nisi probaverit se a petenda confirmatione iusto impedimento fuisse detentum.

§ 2. Superior, si electum repererit idoneum, et electio ad normam iuris fuerit peracta, nequit confirmationem denegare.

§ 3. Confirmatio in scriptis dari debet.

§ 4. Recepta confirmatione, electus obtinet plenum ius in officio, nisi aliud, in iure caveatur.

Can. 178. - Si electio intra praescriptum tempus peracta non fuerit, aut collegium iure eligendi privetur in poenam, libera officii provisio ad eum Superiorem devolvitur, a quo confirmanda esset electio vel cui ius providendi successive competit.

---

176 § 1: C. 16, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 2, 6, X, *de renunciatione*, I, 9.

176 § 3: C. 7. X, *de consuetudine*, I, 4; c. 18, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 5, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 1, *de electione*, I, 3, in Extravag. com.; Iulius II, const. *«Romani Pontificis»,* 28 iul. 1505. -- Vide etiam Can. 334, § 2.

177 § 1: C. 6, 16, 25, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Reg. 25, R. J., in VI°; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Sedis Patriarchalis Syror.), 25 sept. 1802; (C. G.), 1 dec. 1837.

177 § 2: C. 3, 12, 21, 22, 33, 40, 44, X, *de electione et electi potestate*, I, 6.

177 § 3: C. 1, *de electione,* I, 3, in Extravag. com.

Kan. 176. - § 1. Ako se izabrani odreče, gubi svako izborom stečeno pravo, i ako bi kasnije povukao odreknuće, ali može biti ponovno izabran; zbor pak mora za mjesec dana, otkako se za odreknuće saznalo, pristupiti novom izboru.

§ 2. Prihvatom izbora stječe izabrani odmah puno pravo, ako nije potrebita potvrda izbora, inače zadobiva samo obavezno pravo.

§ 3. Prije nego što bude primljena potvrda izbora, ne smije se izabrani, pod izlikom što je izabran, miješati u izvršivanje službe ni u duhovnim ni u vremenim stvarima, pa su možebitni takvi njegovi čini ništavi.

Kan. 177. - § 1. Izabrani je dužan, ako je za izbor potrebita potvrda, barem za osam dana od dana prihvaćena izbora zamoliti, bilo sam neposredno bilo po drugomu, od nadležnoga Poglavara potvrdu, inače gubi svako pravo, ako ne dokaže, da je opravdanom preprekom bio zapriječen zatražiti potvrdu.

§ 2. Poglavar ne može uskratiti potvrde, ako nađe, da je izabrani za službu prikladan i da je izbor proveden po zakonu.

§ 3. Potvrda treba da se dade pismeno.

§ 4. Po primljenoj potvrdi stječe izabrani puno pravo na službu, ako nije drugačije predviđeno u zakonu.

Kan. 178. - Ako izbor do propisana vremena nije izvršen ili je zboru bilo oduzeto pravo izbora, prelazi slobodna podjelba službe na onoga Poglavara, koji bi izbor imao potvrditi ili kojemu susljedno pripada pravo popunjenja.

---

177 § 4: C. 7, 15, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»,* 28 aug. 1873; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 1 dec. 1837.

178: C. 7, 41, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 3, 5, X, *de supplenda negligentia praelatorum*, I, 10; c. 2, 12, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 8; c. 18, 37, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; Reg. 25, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 16; Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»,* 28 aug. 1873; S. C. Ep. et Reg., *Sutrina,* 10 iun. 1603; S. C. C., *Mazarien.,* mense ian. 1587, ad 1; *Turritana,* 21 nov. 1722, 20 nov. 1723, ad 2.

ART. III.

DE POSTULATIONE.

Can. 179. - § 1. Si electioni illius quem electores aptiorem putent ac praeferant, impedimentum obest, super quo dispensari possit ac soleat, suis ipsi suffragiis eum possunt, nisi aliud iure caveatur, a competente Superiore postulare, etsi agatur de officio, pro quo electus confirmatione non egeat.

§ 2. Compromissarii postulare nequeunt, nisi id in mandato aut compromisso fuerit expressum.

Can. 180. - § 1. Ut postulatio vim habeat, pro ea stet oportet maior suffragiorum pars, imo, si cum electione concurrat, saltem duae tertiae partes requiruntur.

§ 2. Suffragium pro postulatione exprimi debet per verbum: *postulo,* aut aequivalens; formula: *eligo vel postulo,* aut aequipollens, valet pro electione, si impedimentum non exsistat, secus pro postulatione.

Can. 181. - § 1. Postulatio saltem intra octiduum mitti debet ad Superiorem ad quem pertinet electionem confirmare, si facultatem habeat ab impedimento dispensandi; secus ad Romanum Pontificem aut ad alium habentem facultatem.

§ 2. Si intra praescriptum tempus postulatio missa non fuerit, ipso facto nulla evadit et electores pro ea vice privantur iure eligendi aut postulandi, nisi probent se a mittenda postulatione iusto detentos fuisse impedimento.

§ 3. Per postulationem nullum ius postulato acquiritur, et Superiori licet eandem repellere.

§ 4. Praesentatam Superiori postulationem electores revocare non possunt, nisi Superiore consentiente.

---

179 § 1 : C. 1, 4, 6, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5; c. 13, 20, 23, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 3, 4, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 11, X, *de renunciatione*, I, 9; c. un., *de postulatione praelatorum,* I, 5, in VI°; c. 6, 16, 36, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. un., *de postulatione praelatorum,* I, 2, in Extravag. com.

180 § 1: C. 40, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 24, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°.

180 § 1: C. un., *de postulatione praelatorum*, I, 5, in VI°.

ČLANAK III.

MOLBENO BIRANJE

Kan. 179. - § 1. Ako izboru onoga, kojega izbornici smatraju prikladnijim pa ga pretpostavljaju drugima, stoji na putu smetnja, od koje se može i običaje dati oprost, oni ga mogu, ako nije drukčije predviđeno u zakonu, birati s molbom na nadležnoga Poglavara, iako se radi o službi, za koju izabrani ne treba potvrde.

§ 2. Sporazumski izbornici ne mogu molbeno birati, ako to u punomoći ili u izbornom sporazumu nije izraženo.

Kan. 180. - § 1. Da molbeno biranje ima učinka, potrebno je, da iza njega bude većina glasova, dapače barem dvije trećine onda, kada se molbenom biranju suprotstavi izbor.

§ 2. Kod molbenog se biranja mora u glasovnici upotrijebiti riječ: *biram molbeno* ili riječ istoga značenja; izraz: *izabirem odnosno biram molbeno* ili drugi jednakog značenja, ima učinak izbora, ako smetnje nema, inače ima učinak molbenog biranja.

Kan. 181. - § 1. Posljedak se molbenog biranja mora najdulje za osam dana podnijeti onomu Poglavaru, koji je zvan da potvrdi izbor, ako on ima ovlaštenje dati oprost od odnosne smetnje, inače Rimskom Prvosvećeniku ili drugomu, koji ima takvo ovlaštenje.

§ 2. Ako do propisana vremena posljedak molbenog biranja ne bude podnešen, postaje on tim samim ništav, i izbornici gube za onaj put pravo izbora ili molbenog biranja, ako ne dokažu, da su bili opravdanom preprekom spriječeni podnijeti posljedak molbenog biranja.

§ 3. Na osnovi molbenog biranja ne stječe birani nikakva prava, te je Poglavaru slobodno, da ga ne prihvati.

§ 4. Poglavaru predloženi posljedak molbenog biranja ne mogu izbornici opozvati, ako na to ne pristane Poglavar.

---

181 § 1: C. 6, 16, 27, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°.

181 § 2: C. 16 *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Reg. 25, R. J., in VI°.

181 § 3: C. 3, 5, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5; c. 23, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 16, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°.

181 § 4: C. 4, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5; Reg. 21, 33, R. J., in VI°.

Can. 182. - § 1. Reiecta a Superiore postulatione, ius eligendi ad collegium redit, nisi electores scienter illum postulaverint qui tali detinetur impedimento in quo nequeat aut non soleat dispensari; tunc enim provisio ad Superiorem pertinet.

§ 2. Quod si postulatio admissa fuerit, id significetur postulato, qui respondere debet ad normam Can. 175.

§ 3. Si eam acceptet, plenum ius in officio eidem statim acquiritur.

CAPUT II.

DE AMISSIONE OFFICIORUM ECCLESIASTICORUM.

Can. 183. - § 1. Amittitur officium ecclesiasticum renuntiatione, privatione, amotione, translatione, lapsu temporis praefiniti.

§ 2. Resoluto quovis modo iure Superioris a quo fuerat concessum, officium ecclesiasticum non amittitur, nisi lex aliud caveat aut nisi in concessione habeatur clausula: *ad beneplacitum nostrum,* vel alia aequipollens.

Can. 184. - Quisque sui compos potest officio ecclesiastico iusta de causa renuntiare, nisi speciali prohibitione renuntiatio sit ipsi interdicta.

Can. 185. - Renuntiatio ex metu gravi, iniuste incusso, dolo aut errore substantiali vel simoniace facta, irrita est ipso iure.

182 § 1: C. 1-3, X, *de postulatione praelatorum,* I, 5; c. 23, 40, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 11, X, *de renunciatione*, I, 9; c. un., *de postulatione praelatorum*, I, 2, in Extravag. com.

183 § 1: C. 7, C. II, q. 1; c. 14, 39, C. VII, q. 1; c. 7, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 2-4, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 3, 4, X, *de renunciatione*, I, 9; c. 3, 8, 10, 11, 17, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 28, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 6, 9, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 8; c. 5, X, *de rerum permutatione*, III, 19; c. 13, X, *de haereticis*, V, 7; c. 6 *de rescriptis*, I, 3, in VI°; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 4, *de praebendis et dignitatibus*, III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 10; sess. XXIV, *de ref.,* c. 18.

183 § 2: C. 2, *de officio legati*, I, 15, in VI°.

Kan. 182. - § 1. Kada je Poglavar odbacio posljedak molbenog biranja, vraća se pravo izbora natrag zboru, ako izbornici nisu znalice birali molbeno nekoga, koji je spriječen smetnjom, od koje se ne može ili ne običaje dati oprost; jer tada spada popunjenje službe na Poglavara.

§ 2. Kada molbeno biranje bude odobreno, mora se to priopćiti biranomu, koji je dužan da odgovori prema kan. 175.

§ 3. Ako prihvati, stječe puno pravo na službu.

GLAVA II.

GUBITAK CRKVENIH SLUŽBI

Kan. 183. - § 1. Crkvena se služba gubi odrekom, oduzećem, maknućem, premještajem, izminućem unaprijed određena vremena.

§ 2. Ako bilo kojim načinom prestane biti Poglavarom onaj, koji je službu podijelio, ne gubi se crkvena služba, ako nije u zakonu drukčije predviđeno ili ako u podjelnici nije bila sadržana zaporka: *do naše dobre volje* ili druga jednakog značenja.

Kan. 184. - Svatko se, tko je pri punoj svijesti, može crkvene službe odreći iz pravednog razloga, ako mu odreka nije iznimnom odredbom zabranjena.

Kan. 185. - Odreknuće, učinjeno iz teška nepravedno zadana straha, zbog prevare ili bitne zablude ili simonijski, ništavo je snagom samoga zakona.

184: C. 10, X, *de renunciatione*, I, 9; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»,* 1 apr. 1568, § 3; Benedictus XIV, ep. *«Ex quo»,* 14 ian. 1747; S. C. C., *Caietana,* 24 apr. 1880. -- Vide etiam Can. 568.

185: C. 5, X, *de renunciatione*, I, 9; c. 4, X, *de pactis*, I, 35; c. 2-4, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 2, X, *de arbitris*, I, 43; c. 2, 3, X, *de restitutione spoliatorum*, II, 13; c. 8, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 2, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur*, V, 3; c. 5, X, *de regulis iuris*, V, 41; Reg. 64, R. J., in VI°; c. 2, *de poenis*, V, 8, in Clem.; Benedictus XIV, const. *«In sublimi»,* 29 aug. 1741, § 3; S. C. C., *Baren.,* 17 maii 1851, ad 1, 2, et 29 maii, 18 sept. 1852; *Caietana,* 24 apr. 1880.

Can. 186. - Renuntiatio, ut valida sit, fieri debet a renuntiante aut scripto aut oretenus coram duobus testibus aut etiam per procuratorem speciali mandato munitum; et scriptum renuntiationis documentum in Curia deponatur.

Can. 187. - § 1. Renuntiatio generatim, ut valeat, ei fieri debet a quo est acceptanda, vel, si acceptatione non egeat, a quo clericus officium accepit vel qui eiusdem locum tenet.

§ 2. Quare si officium per confirmationem, admissionem vel institutionem collatum fuerit, renuntiatio fieri debet Superiori ad quem de iure ordinario confirmatio, admissio vel institutio spectat.

Can. 188. - Ob tacitam renuntiationem ab ipso iure admissam quaelibet officia vacant ipso facto et sine ulla declaratione, si clericus:

1.° Professionem religiosam emiserit, salvo, circa beneficia, praescripto Can. 584;

2.° Intra tempus utile iure statutum vel, deficiente iure, ab Ordinario determinatum, de officio provisus illud adire neglexerit;

3.° Aliud officium ecclesiasticum cum priore incompatibie acceptaverit et eiusdem pacificam possessionem obtinuerit;

4.° A fide catholica publice defecerit;

5.° Matrimonium, etiam civile tantum, ut aiunt, contraxerit;

6.° Contra praescriptum Can. 141, § 1 militiae saeculari nomen sponte dederit;

7.° Habitum ecclesiasticum propria auctoritate sine iusta causa deposuerit, nec illum, ab Ordinario monitus, intra mensem a monitione recepta resumpserit;

186: C. un., *de renunciatione*, I, 4, in Clem.

187 § 1: C. 7, X, *de consuetudine*, I, 4; c. 4, 9, 10, X, *de renunciatione*, I, 9; C. 18, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31; c. 1, X, *de regulis iuris*, V, 41; C. 2, *de officio vicarii*, I, 13, in VI°; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»*, 1 apr. 1568, § 3.

Kan. 186. - Da odreknuće bude valjano, mora biti od strane onoga, koji ga podnosi, učinjeno pismeno, ili usmeno pred dva svjedoka, ili također po punomoćniku s posebnom punomoći; a pismena dokaznica o odreknuću mora biti spremljena u Kuriji.

Kan. 187. - § 1. Uopće mora odreknuće, da bude valjano, biti podnešeno onomu, tko je ovlašten da ga prihvati, odnosno, kada prihvat nije potrebit, onomu, od koga je dobio službu, odnosno onomu, koji je na njegovu mjestu.

§ 2. Stoga, ako je služba bila podijeljena potvrdom, pripustom ili uvedenjem, odreka se mora podnijeti onomu Poglavaru, na kojega po zakonu spada potvrda ili uvedenje.

Kan. 188. - Prešutnom odrekom, koja je prihvaćena snagom samoga zakona upražnjene su sve crkvene službe bez daljnjega i bez potrebe bilo kakva rješenja, ako duhovnik:

1.° Učini redovničko zavjetovanje, ali glede nadarbina važi propis kan. 584;

2.° Radi nemara ne nastupi podijeljenu mu službu za pogodna vremena propisana u zakonu ili, ako nema zakonske odredbe, od strane Ordinarija;

3.° Prihvati drugu crkvenu službu, koja je s pravom nespojiva, te stupi u njezin nesmetani posjed;

4.° Otpadne javno od katoličke vjere;

5.° Sklopi ženidbu, iako samo, kako kažu, građansku;

6.° Nastupi dragovoljno vojnu službu u protivnosti s propisom kan. 141, § 1;

7.° Napusti na svoju ruku bez pravedna razloga crkvenu nošnju, pa je niti opomenut od Ordinarija ponovno ne obuče za mjesec dana od primljene opomene;

187 § 2: C. 2, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 8, 10, 15, X, *de renunciatione*, I, 9; c. 18, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»*, 1 apr. 1568, § 3.

8.° Residentiam, qua tenetur, illegitime deseruerit et receptae Ordinarii monitioni, legitimo impedimento non detentus, intra congruum tempus ab Ordinario praefinitum, nec paruerit nec responderit.

Can. 189. - § 1. Superiores sine iusta et proportionata causa renuntiationes ne acceptent.

§ 2. Renuntiationem Ordinarius loci intra mensem vel admittat vel reiiciat.

Can. 190. - § 1. Officium, renuntiatione legitime facta et acceptata, vacat postquam renuntianti significata est acceptatio.

§ 2. Renuntians in officio permaneat donec de Superioris acceptatione certum nuntium acceperit.

Can. 191. - § 1. Semel legitime facta renuntiatione, non datur amplius poenitentiae locus, licet renuntians possit officium ex alio titulo consequi.

§ 2. Acceptata renuntiatio tempestive nota fiat iis qui aliquod ius in officii provisionem habent.

Can. 192. - § 1. Privatio officii incurritur sive ipso iure, sive ex facto legitimi Superioris.

§ 2. Si agatur de officio inamovibili, Ordinarius nequit clericum eodem privare, nisi mediante processu ad normam iuris.

188 8.°: C. 2, D. XXVIII; c. 10, 13, D. XXXII; c. 16-18, D. LXXXI; c. 54, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 1, 3, 5, X, *de clericis coniugatis*, III, 3; c. 3, 6, 8, 11, 17, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 28, 30, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 9, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 9, X, *de haereticis*, V, 7; c. 1, X, *de schismaticis et ordinatis ab eis,* V, 8; c. 3, *de officio ordinarii* I, 16, in VI°; c. 28, 32, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. 4, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 14 in VI°; c. 12, *de haereticis*, V, 2, in VI°; c. 3, 6, *de praebendis et dignitatibus*, III, 2, in Clem.; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag Ioan. XXII; c. 2, *de officio iudicis ordinarii*, I, 7, in Extravag. com.; c. 4, *de praebendis et dignitatibus*, III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 5; sess. XXIV, *de ref.,* c. 17; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 15, 24, 25; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 3, 6; S. Pius V, const. *«Cum ex Apostolatus»,* 27 ian. 1567; Sixtus V, const. *«Cum sacrosanctam»,* 9 ian. 1589, § 3; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 8; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 6, 28; const. *«Apostolicae Ecclesiae»,* 2 maii 1725, § 1, 2; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. *«Ex quo»,* 14 ian. 1747; S. C. C., 14 dec. 1601; *Fesulana,* 30 ian. 1649; *Vercellen.,* 15 dec. 1696, ad 1; *Reatina,* 1 et 22 sept. 1714, 9 febr. 1715; *Romana,*

8.° Prekrši protupropisno sjedišnu obavezu i primljenoj se Ordinarijevoj opomeni do primjerena roka određena od Ordinarija, iako nije bio zakonito spriječen, ne pokori niti se ispriča.

Kan. 189. - § 1. Poglavari ne smiju prihvatiti odreknuća bez pravedna i primjerena razloga.

§ 2. Mjesni Ordinarij mora odreknuće prihvatiti ili odbiti u roku od mjesec dana.

Kan. 190. - § 1. Kada je odreknuće propisno podnešeno i prihvaćeno, služba je upražnjena, otkako je prihvat saopćen onomu, koji je odreku dao.

§ 2. Tko je podnio odreknuće, treba da ostane u službi, doklegod nije primio sigurnu obavijest o prihvatu od strane Poglavara.

Kan. 191. - § 1. Kada je odreknuće jednom propisno podnešeno, nema više mjesta odustanku, iako onaj, koji se je odrekao, može istu službu opet dobiti s drugoga naslova.

§ 2. O prihvaćenom odreknuću treba da budu na vrijeme obaviješteni oni, kojima pripada bilo kakvo pravo pri popunjivanju službe.

Kan. 192. - § 1. Oduzeće službe biva bilo snagom samoga zakona bilo odredbom zakonitog Poglavara.

§ 2. Kada se radi o službi sa stalnošću, ne može je Ordinarij oduzeti duhovniku, ako nije proveden postupak propisan u zakonu.

20 sept. 1727; *Tridentina,* 3 et 24 sept., 3 dec. 1729; *Derthonen.,* 19 aug. 1730; *Segovien.,* 17 nov. 1731, ad 1; *Brixien.,* 18 sept. 1790; *Comen.,* 14 dec. 1822, ad II; *Aquilana,* 22 sept. 1860. -- Vide etiam Can. 1444, § 2.

189 § 1: C. 14, C. VII, q. 1; c. 1, 5, 9, 10, X, *de renunciatione*, I, 9; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»,* 1 apr. 1568, § 3.

189 § 2: Gregorius XIII, const. *«Umano vix iudicio»,* 5 ian. 1584, § 7.

190 § 1: C. 3, 12, X, *de renunciatione*, I, 9.

191 § 1: C. 3, 6, 12, X, *de renunciatione*, I, 9; c. 3, X, *de restitutione spoliatorum*, II, 13.

192 § 1: C. 2, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 12, 13, X, *de haereticis*, V, 7; c. 7, X, *de crimine falsi,* V, 20; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 4; Gregorius XVI, allocut. *«Officii memores»,* 5 iul. 1839.

192 § 2: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 6; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 30; S. C. C., *Vercellen.,* 15 dec. 1696, ad 1; *Vercellen.,* 1 oct. 1720; *Baren.,* 17 maii 1851, 29 maii, 18 sept. 1852, ad 1, 2 et 28 maii 1853; *Acheruntina,* 31 mart., 22 sept. 1855; *Terracinen.,* 2 iun. 1860; *Herbipolen.,* 22 dec. 1860.

§ 3. Si de amovibili, privatio decerni ab Ordinario potest ex qualibet iusta causa, prudenti eius arbitrio, etiam citra delictum, naturali aequitate servata, sed certum procedendi modum sequi minime tenetur, salvo canonum praescripto circa paroecias amovibiles; privatio tamen effectum non habet, nisi postquam fuerit a Superiore intimata; et ab Ordinarii decreto datur recursus ad Sedem Apostolicam, sed in devolutivo tantum.

Can. 193. - § 1. Translatio ab uno ad aliud officium ecclesiasticum ab eo tantum perfici potest, qui ius habet tum acceptandi renuntiationem, tum removendi a primo officio et promovendi ad alterum.

§ 2. Ad translationem, si de consensu clerici fiat, quaelibet iusta causa sufficit; si invito clerico, eadem fere causa requiritur idemque procedendi modus ac pro privatione, firmo praescripto Can. 2162-2167, quod ad translationem attinet parochorum.

Can. 194. - § 1. In translatione prius officium vacat cum clericus alterius possessionem canonice capit, nisi aliud a iure cautum sit vel a legitimo Superiore praescriptum.

§ 2. Reditus prioris officii translatus percipit, donec aliud occupaverit.

Can. 195. - Qui clericum ad officium elegerunt vel postulaverunt aut praesentaverunt, nequeunt eundem officio privare aut ab eo revocare seu amovere aut ad aliud transferre.

192 § 3: Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 11; S. C. Consist., *Statuum Foederatorum Americae Septentrionalis*, 28 ian. 1915.

193 § 1: C. 34, 37, 39, C. VII, q. 1; c. 4, X, *de postulatione praelatorum*, I, 5; c. 6, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 1-4, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 3, X, *de officio legati*, I, 30; c. 1, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 5, X, *de rerum permutatione*, III, 19; c. 5, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante*, V, 27; c. 2, *de officio vicarii*, I, 13, in VI°; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Clemens XI, const. *«In supremo»,* 24 aug. 1709, § 2; Benedictus XIV, const. *«Ad Apostolicae»,* 17 oct. 1740, § 5; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910.

§ 3. Kada se radi o službi bez stalnosti, može Ordinarij odrediti oduzeće iz bilo kojega pravednog razloga po svom razboritom sudu, pa i mimo krivičnog djela, bez povrede prirodne pravičnosti, ali nikako nije dužan držati se kakva određena postupka, samo se ipak moraju obdržavati propisi kanona u pogledu službi bez stalnosti; no oduzeće nema učinka, doklegod nije od Poglavara izdano o tom saopćenje, a protiv Ordinarijevog se rješenja može uložiti pritužba na Apostolsku Stolicu, ali bez odgodne moći.

Kan. 193. - § 1. Premještaj s jedne u drugu crkvenu službu može odrediti samo onaj, komu pripada i pravo prihvatiti odreku, i maknuti s prve i podijeliti drugu službu.

§ 2. Za premještaj, ako biva po duhovnikovom pristanku, dostatan je svaki pravedan razlog, a ako je protiv duhovnikove volje, traži se sličan razlog i jednaki postupak kao pri oduzeću, samo se kod premještanja župnika treba držati popisa kan. 2162-2167.

Kan. 194. - § 1. Kod premještaja upražnjena je prva služba, kada je duhovnik stupio kanonski u posjed druge, ako nije drukčije predviđeno u zakonu ili određeno od zakonitog Poglavara.

§ 2. Premješteni prima prihode prijašnje službe sve do onda, kada stupi u posjed druge.

Kan. 195. - Koji su duhovnika za službu izabrali ili ga molbeno birali ili predložili, ne mogu mu službe oduzeti niti ga opozvati ili maknuti niti na drugu premjestiti.

193 § 1: C. 37, C. VII, q. 1; c. 5, X, *de rerum permutatione*, III, 19.

194 § 1: C. 28, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 28, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. 3, 6, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., 14 dec. 1624; S. C. C., *Fesulana,* 19 dec. 1648.

194 § 2: S. C. C., *Fabrianen.,* 19 dec. 1801.

195: C. 4, X, *de iure patronatus*, III, 38.

TITULUS V.

DE POTESTATE ORDINARIA ET DELEGATA.

Can. 196. - Potestas iurisdictionis seu regiminis quae ex divina institutione est in Ecclesia, alia est fori externi, alia fori interni, seu conscientiae, sive sacramentalis sive extra- sacramentalis.

Can. 197. - § 1. Potestas iurisdictionis ordinaria ea est quaeipso iure adnexa est officio; delegata, quae commissa est personae.

§ 2. Potestas ordinaria potest esse sive propria sive vicaria

Can. 198. - § 1. In iure nomine *Ordinarii* intelliguntur, nisi quis expresse excipiatur, praeter Romanum Pontificem, pro suo quisque territorio Episcopus residentialis, Abbas vel Praelatus *nullius* eorumque Vicarius Generalis, Administrator, Vicarius et Praefectus Apostolicus, itemque ii qui praedictis deficientibus interim ex iuris praescripto aut ex probatis constitutionibus succedunt in regimine, pro suis vero subditis Superiores maiores.

§ 2. Nomine autem *Ordinarii loci* seu *locorum* veniunt omnes recensiti, exceptis Superioribus religiosis.

Can. 199. - § 1. Qui iurisdictionis potestatem habet ordinariam, potest eam alteri ex toto vel ex parte delegare, nisi aliud expresse iure caveatur.

196: Pius VI, const. «*Auctorem fidei*», 28 aug. 1794, prop. 2, Synodi Pistorien., damn.; Pius X, litt. encycl «*Pascendi*», 8 sept. 1907; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 16 ian. 1797, ad 2.

197 § 1: C. 12, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 15; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Deleg. Ap. pro Oriente), 8 nov. 1882.

198 § 1: Leo XIII, ep. encycl. «*Satis cognitum*», 29 iun. 1896; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 2; decr. 20 apr. 1898, n. 2; S. R. C., *Congregationis Montis Coronae*, 22 ian. 1707, ad 8.

NASLOV V.

REDOVNA I PRENESENA VLAST

Kan. 196. - Poglavarska ili upravljačka vlast, što u Crkvi postoji po božanskoj uredbi, jedna je izvanjega a druga unutarnjega područja ili područja savjesti, i to ispovjednoga ili vanispovjednoga.

Kan. 197. - § 1. Redovna je poglavarska vlast ona, koja je snagom samoga zakona spojena sa službom; a prenesena je ona, koja je povjerena osobi.

§ 2. Redovna vlast može da bude ili vlastita ili namjesnička.

Kan. 198. - § 1. U pravu se pod imenom *Ordinarija* razumijevaju, ako koji od njih nije izrijekom izuzet, osim Rimskog Prvosvećenika, za svoje područje svaki sjedišni Biskup, *samosvojni* Opat ili Prelat, pa njihov Glavni namjesnik, Apostolski Upravitelj, Vikar i Prefekt, isto tako oni, koji onda kada rečenih nema, po odredbi zakona ili prema odobrenim ustanovama privremeno preuzimaju upravljanje; a za svoje potčinjene viši Poglavari u izuzetim redovničkim družbama duhovničkog značaja.

§ 2. Pod imenom pako *Ordinarija mjesnih* ili *mjesta* dolaze svi nabrojeni, osim redovničkih Poglavara.

Kan. 199. - § 1. Tko ima redovnu poglavarsku vlast, može je prenijeti na drugoga u cijelosti ili djelomično, ako nije izrijekom drukčije predviđeno u zakonu.

198 § 2: S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 2; decr. 20 apr. 1898, n. 2.

199 § 1: C. 20, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; c. 9, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris*, III, 40; c. 7, *de officio ordinarii*, I, 16, in VI°; Reg. 68, 72, R. J., in VI°; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888.

§ 2. Etiam potestas iurisdictionis ab Apostolica Sede delegata subdelegari potest sive ad actum, sive etiam habitualiter, nisi electa fuerit industria personae aut subdelegatio prohibita.

§ 3. Potestas delegata ad universitatem negotiorum ab eo qui infra Romanum Pontificem habet ordinariam potestatem, potest in singulis casibus subdelegari.

§ 4. In aliis casibus potestas iurisdictionis delegata subdelegari potest tantummodo ex concessione expresse facta, sed articulum aliquem non iurisdictionalem etiam sine expressa commissione iudices delegati possunt subdelegare.

§ 5. Nulla subdelegata potestas potest iterum subdelegari, nisi id expresse concessum fuerit.

Can. 200. - § 1. Potestas iurisdictionis ordinaria et ad universitatem negotiorum delegata, late interpretanda est; alia quae libet stricte; cui tamen delegata potestas est, ea quoque intelliguntur concessa, sine quibus eadem exerceri non posset.

§ 2. Ei, qui delegatum se asserit, incumbit onus probandae delegationis.

Can. 201. - § 1. Potestas iurisdictionis potest in solos subditos directe exerceri.

§ 2. Iudicialis potestas tam ordinaria quam delegata exerceri nequit in proprium commodum aut extra territorium, salvis praescriptis Can. 401, § 1, 881, § 2 et 1637.

§ 3. Nisi aliud ex rerum natura aut ex iure constet, potestatem iurisdictionis voluntariam seu non-iudicialem quis exercere potest etiam in proprium commodum, aut extra territorium exsistens, aut in subditum e territorio absentem.

199 § 2: C. 3, 6, 27, 28, 43, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 62, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus*, II, 28; c. 12, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 14, in VI°; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 5; decr. 14 dec. 1898; 23 mart. 1899; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Tunkin Occident.), 16 mart. 1865; S. Poenit., 27 apr. 1886, ad 2.

199 § 4: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 8 maii 1847.

199 § 5: C. 27, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 62, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus*, II, 28.

§ 2. I poglavarska vlast, koja je prenesena od strane Apostolske Stolice, može se dalje prenositi bilo za pojedini čin bilo također i trajno, ako ona nije povjerena baš s obzirom na osobu ili ako nije daljnji prijenos vlasti bio zabranjen.

§ 3. Prenesena vlast za sveukupnost poslova od strane nekoga, koji je niži od Rimskog Prvosvećenika, a ima redovnu vlast, može se dalje prenositi za pojedine slučajeve.

§ 4. U drugim se događajima može prenesena vlast dalje prenositi samo onda, kada je to bilo izričito dopušteno; no takvi suci, koji imaju prenesenu vlast, mogu je i bez izričitog dopuštenja dalje prenositi za takve čine, kod kojih se ne radi o izvršivanju poglavarske vlasti.

§ 5. Nikoja dalje prenesena vlast ne može se još dalje prenositi, ako to nije bilo izričito dopušteno.

Kan. 200. - § 1. Redovna se poglavarska vlast i prenesena za sveukupnost poslova, mora široko tumačiti, svaka druga strogo; ipak treba uzeti, da je onomu, na koga je vlast prenesena, ujedno dopušteno sve ono bez čega se ona ne može izvršivati.

§ 2. Tko tvrdi, da ima prenesnu vlast, dužan je dokazati, da je vlast na njega prenesena.

Kan. 201. - § 1. Poglavarska se vlast može izravno izvršivati samo naprama svojima potčinjenima.

§ 2. Sudska se vlast ni redovna ni prenesena ne može izvršivati u vlastitu korist ili izvan svoga područja, no propisi kan. 401, § 1, 881, § 2 i 1637, ostaju na snazi.

§ 3. Ako drukčije nije sigurno iz prirode stvari ili iz prava, može netko dragovoljnu ili nesudsku poglavarsku vlast izvršivati i u vlastitu korist ili dok se nalazi izvan područja ili naprama potčinjenomu, odsutnomu izvan područja.

200 § 1: C. 1, 5, 11, 21, 28, 29, 39, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; Reg. 35, 42, 53, 80, R. J., in VI°; S. C. S. Off., 17 mart. 1874; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. -- Sutchuen.), 26 sept. 1821; S. Poenit., 2 iul. 1891.

200 § 2: C. 31, 32, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 1, *de electione*, I, 3, in Extravag. com.

201 § 1 : C. 11, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29.

201 § 2 : C. 7, X, *de officio legati*, I, 30; c. 2, *de constitutionibus*, I, 2, in VI°.

201 § 3 : S. C. Indulg., *Ordinis Minorum Capuccinorum*, 1 febr. 1905, ad II.

Can. 202. - § 1. Actus potestatis iurisdictionis sive ordinariae sive delegatae collatae pro foro externo, valet quoque pro interno, non autem e converso.

§ 2. Potestas collata pro foro interno exerceri potest etiam in foro interno extra-sacramentali, nisi sacramentale exigatur.

§ 3. Si forum, pro quo potestas data est, expressum non fuerit, potestas intelligitur concessa pro utroque foro, nisi ex ipsa rei natura aliud constet.

Can. 203. - § 1. Delegatus qui sive circa res sive circa personas mandati sui fines excedit, nihil agit.

§ 2. Hos tamen excessisse non intelligitur delegatus, qui alio modo ac deleganti placuerit, ea ad quae delegatus est, peragit, nisi modus ipse fuerit a delegante praescriptus tanquam conditio.

Can. 204. - § 1. Quod quis Superiorem adit, inferiore praetermisso, non idcirco voluntaria suspenditur inferioris potestas, sive haec ordinaria fuerit sive delegata.

§ 2. Attamen rei ad Superiorem delata ne se immisceat inferior, nisi ex gravi urgentique causa; et hoc in casu statim Superiorem de re moneat.

Can. 205. - § 1. Si plures iurisdictionem delegatam obtinuerint pro eodem negotio, et dubitetur utrum delegatio facta fuerit in solidum an collegialiter, praesumitur facta in solidum in re voluntaria, collegialiter in re iudiciali.

§ 2. Pluribus in solidum delegatis, qui antea negotium occupavit, alios ab eodem excludit, nisi aut posthac impediatur aut nolit ulterius in negotio procedere.

§ 3. Pluribus collegialiter delegatis, omnes simul pro actorum validitate in negotio expediendo procedere debent, nisi in mandato aliud cautum sit.

---

202 § 1: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Congi), 14 ian. 1726, n. 2; S. Poenit., 27 apr. 1886, ad 4.

202 § 2: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Congi), 14 ian. 1726, n. 3.

203 § 1: C. 13, 15, 21, 32, 37, 40, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 11, *de rescriptis*, I, 3, in VI°.

Kan. 202. - § 1. Čin izvršen poglavarskom vlašću bilo redovnom bilo prenesenom, koja je bila dana za izvanje područje, valjan je i za unutarnje, ali ne i obratno.

§ 2. Vlast dana za unutarnje područje može se izvršivati i u unutarnjem vanispovjednom području, ako se ne traži ispovjedno.

§ 3. Kada nije izraženo, za koje je područje dana vlast, uzima se, da je vlast dana za oba područja, ako drugo nije sigurno iz prirode stvari.

Kan. 203. - § 1. Tko prekorači granice svojega ovlaštenja služeći se prenesenom vlašću bilo u stvarnom bilo u osobnom pravcu, njegovi su čini ništavi.

§ 2. No ne smije se uzeti, da je imalac prenesene vlasti nju prekoračio, ako ono, za što mu je dana prenesena vlast, izvrši drugačije nego što je bilo po volji prenositelja vlasti, ako sam način izvršenja nije bio od njega unaprijed označen kao uvjet.

Kan. 204. - § 1. Time što se je netko obratio na Višega mimoišavši nižega, nije zato obustavljena dragovoljna vlast nižega, bilo da je ona redovna bilo da je prenesena.

§ 2. Ipak neka niži ne dira u stvar, koja je Višemu podnesena, ako za to nema važnoga i hitnoga razloga, a u takvom slučaju treba da odmah obavijesti Višega.

Kan. 205. - § 1. Ako je poglavarska vlast za isti posao prenesena na više osoba, a nije jasno, da li je prijenos učinjen svima pojedinačno ili svima zborno, pretpostavlja se, da je učinjen svima pojedinačno, kada se radi o dragovoljnoj stvari, a zborno, kada se radi o sudskoj.

§ 2. Kada je vlast prenesena na više osoba pojedinačno, to onaj, koji je prije uzeo predmet u rad, time druge od toga uklanja, ako se ne dogodi ili da bude poslije toga spriječen ili da obustavi u stvari daljnji postupak.

§ 3. Kada je vlast prenesena na više osoba zborno, dužni su, da čini budu valjani, svi skupno provesti postupak pri rješavanju predmeta, osim ako je u ovlaštenju drukčije predviđeno.

---

203 § 2: C. 13, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29.

204 § 2: Vide etiam Can. 1048.

205 § 2: C. 8, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 14, in VI°; Reg. 54, R. J., in VI°.

205 § 3: C. 13, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 16, 21, 22, 34, 42, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29.

Can. 206. - Pluribus successive delegatis, ille negotium expedire debet cuius mandatum anterius est nec posteriore rescripto expresse abrogatum fuit.

Can. 207. - § 1. Potestas delegata exstinguitur, expleto mandato; elapso tempore aut exhausto numero casuum pro quo concessa fuit; cessante causa finali delegationis; revocatione delegantis delegato directe intimata aut renuntiatione delegati deleganti directe intimata et ab eodem acceptata; non autem resoluto iure delegantis, nisi in duobus casibus de quibus in Can. 61.

§ 2. Sed potestate pro foro interno concessa, actus per inadvertentiam positus, elapso tempore vel exhausto casuum numero, validus est.

§ 3. Pluribus collegialiter delegatis, si unus deficiat, aliorum quoque delegatio exspirat, nisi aliud ex tenore delegationis constet.

Can. 208. - Ad normam Can. 183, § 2, potestas ordinaria non exstinguitur resoluto iure concedentis officium cui adnexa est; sed cessat, amisso officio; silet, legitima appellatione interposita, nisi forte appellatio sit tantum in devolutivo, firmo praescripto Can. 2264, 2284.

Can. 209. - In errore communi aut in dubio positivo et probabili sive iuris sive facti, iurisdictionem supplet Ecclesia pro foro tum externo tum interno.

Can. 210. - Potestas ordinis, a legitimo Superiore ecclesiastico sive adnexa officio sive commissa personae, nequit aliis demandari, nisi id expresse fuerit iure vel indulto concessum.

206: Reg. 54, R. J., in VI°.

207 § 1: C. 4, 9, 19, 20, 24, 28, 30, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; C. 5, X, *de officio legati*, I, 30; c. 1, X, *de regulis iuris*, V, 41; c. 6, 7, 9, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 14, in VI°; c. 36, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. 10, *de haereticis*, V, 2, in VI°, c. 1, *de privilegiis*, V, 7, in Extravag. com.; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 19; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 16, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Apostolica indulta»*, 5 aug. 1744, § 3, 5; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 9; S. C. C., *Cadurcen.*, 7 oct. 1662, ad 2. -- Vide etiam Can. 878, § 1; 880.

Kan. 206. - Kada je vlast prenesena susljedno na više osoba, onaj treba da riješi predmet, kojemu je prije dano ovlaštenje, a nije u kasnijem otpisu bilo izrijekom dokinuto.

Kan. 207. - § 1. Prenesena vlast utrnjuje, kada je nalog izvršen; kada je isteklo vrijeme ili je iscrpljen broj slučajeva, za koji je dana; kada je prestao razlog, zbog kojega je dana; opozivom davaoca prenesene vlasti, ako je imaocu izravno saopćen i od njega primljen; ali prenesena vlast ne utrnjuje, kada prestane pravo davaoca, osim u ona dva slučaja, o kojima je riječ u kan. 61.

§ 2. Ali kada se radi o prenesenoj vlasti za unutarnje područje, čin izvršen nepažnjom, pošto je isteklo vrijeme ili je bio iscrpljen broj slučajeva, ostaje valjanim.

§ 3. Kada je vlast zborno prenesena na više osoba, ako jedna otpadne, utrnjuje ovlaštenje i kod drugih, ako nije u riječima, kojima je dano ovlaštenje, sigurno sadržano protivno.

Kan. 208. - Redovna vlast ne utrnjuje, u smislu odredbe kan. 183, § 2, kada prestane biti poglavarom onaj, koji je podijelio službu, s kojom je ona spojena; ali prestaje, kada nastupi gubitak službe; miruje, kada je propisano uložen priziv, osim ako priziv nema odgodne moći, a moraju se obdržavati i odredbe kan. 2264, 2284.

Kan. 209. - U općenitoj zabludi ili u dvojbi osnovanoj i vjerojatnoj, bila ona pravna ili činjenična nadomiruje Crkva poglavarsku vlast i za izvanje i za unutarnje područje.

Kan. 210. - Ređenička vlast, koja je od strane zakonitog Poglavara bilo spojena sa službom bilo povjerena osobi, ne može se prenositi na druge, ako to nije izričito dopušteno u zakonu ili u posebnoj pogodnosti.

---

207 § 3: C. 30, 42, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29.

208: C. 10, *de appellationibus*, II, 15, in VI°; Reg. 42, R. J., in VI°; c. 2, *de electione et electi potestate*, I, 3, in Clem.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 9; Pius X, const. *«Vacante Sede Apostolica»*, 25 dec. 1904, n. 12. -- Vide etiam Can. 873, § 3.

210: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 4, 11; S. C. S. Off., 4 mart. 1903; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Vic. Ap. Sutchuen.), 16 ian. 1797, ad 1; decr. 29 iul. 1841; litt. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 23 mart. 1844; litt. (ad Vic. Ap. Kuytcheou), 21 mart. 1851.

TITULUS VI.

DE REDUCTIONE CLERICORUM AD STATUM LAICALEM.

Can. 211. - § 1. Etsi sacra ordinatio, semel valide recepta, nunquam irrita fiat, clericus tamen maior ad statum laicalem redigitur rescripto Sanctae Sedis, decreto vel sententia ad normam Can. 214, demum poena degradationis.

§ 2. Clericus minor ad statum laicalem regreditur, non solum ipso facto ob causas in iure descriptas, sed etiam sua ipsius voluntate, praemonito loci Ordinario, aut eiusdem Ordinarii decreto iusta de causa lato, si nempe Ordinarius, omnibus perpensis, prudenter iudicaverit clericum non posse cum decoro status clericalis ad ordines sacros promoveri.

Can. 212. - § 1. Qui in minoribus ordinibus constitutus ad statum laicalem quavis de causa regressus est, ut inter clericos denuo admittatur, requiritur licentia Ordinarii dioecesis cui incardinatus fuit per ordinationem, non concedenda, nisi post diligens examen super vita et moribus, et congruum, iudicio ipsius Ordinarii, experimentum.

§ 2. Clericus vero maior qui ad statum laicalem rediit, ut inter clericos denuo admittatur, indiget Sanctae Sedis licentia.

Can. 213. - § 1. Omnes qui e clericali statu ad laicalem legitime redacti aut regressi sunt, eo ipso amittunt officia, beneficia, iura ac privilegia clericalia et vetantur in habitu ecclesiastico incedere ac tonsuram deferre.

§ 2. Clericus tamen maior obligatione coelibatus tenetur, salvo praescripto Can. 214.

211 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine,* c. 4, Can. 4; Pontificale Rom., tit. *Degradationis forma.*

NASLOV VI.

POVRAĆAJ DUHOVNIKA U STALIŠ SVJETOVNJAČKI

Kan. 211. - § 1. Iako se sveto ređenje, kada je jednom valjano primljeno, ne može nikada više poništiti, ipak se duhovnik viših redova povraća u stališ svjetovnjački otpisom Svete Stolice, odlukom ili presudom prema odredbi kan. 214, i kaznom lišenja duhovništva.

§ 2. Duhovnik nižih redova vraća se natrag u stališ svjetovnjački, ne samo bez daljnjega iz razloga u zakonu predviđenih, nego i po vlastitoj volji uz obavijest mjesnom Ordinariju, ili rješenjem istoga Ordinarija izdanim zbog opravdana razloga, ako naime Ordinarij, uzevši u obzir sve prilike, razborito sudi, da se takovom duhovniku bez štete za stališko dostojanstvo ne bi mogli podijeliti sveti redovi.

Kan. 212. - § 1. Da se netko, koji je primio niže redove, pa se je bilo s kojega uzroka povratio u stališ svjetovnjački, može ponovno primiti među duhovnike, potrebno je dopuštenje od strane Ordinarija biskupije, u kojoj je ređenjem bio ustožeren, a takovo dopuštenje ne smije dati, dok nije izvršeno pomnjivo ispitanje njegova života i vladanja, te ne prođe primjereno pokusno vrijeme po sudu Ordinarijevom.

§ 2. A duhovnik viših redova, koji se je povratio u svjetovnjački stališ, treba dopuštenje od strane Svete Stolice, da bude ponovno primljen među duhovnike.

Kan. 213. § 1. Svi oni, koji su propisno povraćeni ili su se natrag vratili iz duhovničkog u svjetovnjački stališ, gube tim samim službe, nadarbine, duhovnička prava i povlastice i zabranjeno im je nositi crkveno odijelo i postrig.

§ 2. No duhovnik viših redova ipak ostaje vezan na dužnost bezbračnosti, uz obdržavanje kan. 214.

212 § 2: Pontificale Rom., tit. *Degradationis forma.*

213 § 1: C. 1, 3, 7, 9, X, *de clericis coniugatis*, III, 3; c. un., *de bigamis,* I, 12, in VI°.

Can. 214. - § 1. Clericus qui metu gravi coactus ordinem sacrum recepit nec postea, remoto metu, eandem ordinationem ratam habuit saltem tacite per ordinis exercitium, volens tamen per talem actum obligationibus clericalibus se subiicere, ad statum laicalem, legitime probata coactione et ratihabitionis defectu, sententia iudicis redigatur, sine ullis coelibatus ac horarum canonicarun obligationibus.

§ 2. Coactio autem et defectus ratihabitionis probari debent ad normam Can. 1993-1998.

214 § 1: Benedictus XIV, instr. *«Eo quamvis tempore»*, 4 maii 1745, § 21; S. C. C., *Ypren.*, 2 et 16 dec. 1719; *Parisien.*, 25 ian., 12 iul. 1721.

Kan. 214. - § 1. Duhovnik, koji je primio sveti red pod pritiskom teška straha, a nije naknadno, pošto je straha nestalo, pristao na svoje ređenje, pa bilo samo prešutno izvršivanje reda, no svakako s nakanom podvrći se time duhovničkim obvezama, neka bude sudačkom presudom, pošto je propisno dokazan pritisak i manjak naknadnog pristanka, povraćen u stališ svjetovnjački bez ikakve obaveze na bezbračnost i kanoničke časove.

§ 2. Pritisak pak i manjak naknadnog pristanka moraju biti dokazani prema odredbama kan. 1993-1998.

SECTIO II.

De clericis in specie.

Can. 215. - § 1. Unius supremae ecclesiasticae potestatis est provincias ecclesiasticas, dioeceses, abbatias vel praelaturas *nullius,* vicariatus apostolicos, praefecturas apostolicas erigere, aliter circumscribere, dividere, unire, supprimere.

§ 2. In iure nomine dioecesis venit quoque abbatia vel praelatura *nullius;* et nomine Episcopi, Abbas vel Praelatus *nullius,* nisi ex natura rei vel sermonis contextu aliud constet.

Can. 216. - § 1. Territorium cuiuslibet dioecesis dividatur in distinctas partes territoriales; unicuique autem parti sua peculiaris ecclesia cum populo determinato est assignanda, suusque peculiaris rector, tanquam proprius eiusdem pastor, est praeficiendus pro necessaria animarum cura.

§ 2. Pari modo vicariatus apostolicus et praefectura apostolica, ubi commode fieri possit, dividantur.

§ 3. Partes dioecesis de quibus in § 1, sunt *paroeciae;* partes vicariatus apostolici ac praefecturae apostolicae, si peculiaris rector eisdem fuerit assignatus, appellantur *quasi-paroeciae.*

215 § 1: C. 1, D. CI; c. 48, 49, C. XVI, q. 1; c. 1, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 4, X, *de officio legati,* I, 30; c. 8, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 5, 6, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Benedictus XIV, const. «*Apostolicae servitutis*», 14 mart. 1743, § 2, 6; Clemens XIII, ep. «*Mirum sane*», 14 mart. 1760; ep. «*Cogitantibus Nobis*», 26 mart. 1760, § 2; Pius IX, allocut. «*Acerbissimum*», 27 sept. 1852; Leo XIII, const. «*Romanos Pontifices*», 8 maii 1881; Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 sept. 1908, § I, n. 2°, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. II, n. 6°, 10°.

ODSJEK II.

Duhovnici posebice

Kan. 215. - § 1. Osnivanje, razgraničavanje, razdvajanje, sjedinjavanje, dokidanje crkvenih pokrajina, biskupija, *samosvojnih* opatija ili prelatura, apostolskih vikarijata, apostolskih prefektura spada u isključivu nadležnost vrhovne crkvene vlasti.

§ 2. U pravu se pod imenom biskupije razumijeva i *samosvojna* opatija ili prelatura; a pod imenom Biskupa i *samosvojni* Opat ili Prelat, ako drugo nije jasno iz prirode stvari ili govorne sveze.

Kan. 216. - § 1. Područje svake biskupije mora biti razdijeljeno u razlučene područne dijelove, a svaki takav dio treba da ima svoju zasebnu crkvu s pukom, koji joj pripada, i posebnog upravitelja, koji joj predstoji kao njezin vlastiti dušobrižnik za potrebu brigu oko duša.

§ 2. Na isti način treba, ako je to moguće, razdijeliti apostolske vikarijate i apostolske prefekture.

§ 3. Dijelovi biskupije, o kojima je riječ u §-u 1, jesu *župe:* dijelovi apostolskog vikarijata i apostolske prefekture, ako im je dodijeljen posebni upravitelj, zovu se *do-župe.*

216 § 1: Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 9; sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 16; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893.

216 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 16.

216 § 3: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Deleg. Ap. pro Oriente), 8 nov. 1882; litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893.

§ 4. Non possunt sine speciali apostolico indulto constitui paroeciae pro diversitate sermonis seu nationis fidelium in eadem civitate vel territorio degentium, nec paroeciae mere familiares aut personales; ad constitutas autem quod attinet, nihil innovandum, inconsulta Apostolica Sede.

Can. 217. - § 1. Episcopus territorium suum in regiones seu districtus, pluribus paroeciis constantes, distribuat, qui veniunt nomine *vicariatus foranei, decanatus, archipresbyteratus,* etc.

§ 2. Si haec distributio, ratione circumstantiarum, videatur impossibilis aut inopportuna, Episcopus consulat Sanctam Sedem, nisi ab eadem iam fuerit provisum.

216 § 4: C. 14, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 25 iul. 1887, ad 4.

§ 4. Bez posebne apostolske povlastice ne može se za vjernike, koji prebivaju u istom gradu ili području, osnivati više župa prema različnosti jezika ili narodnosti, pa niti čisto obiteljske ili osobne župe a u pogledu već osnovanih ne smije se ništa mijenjati bez pitanja Apostolske Stolice.

Kan. 217. - § 1. Biskup treba da razdijeli svoje područje na kotare ili srezove, što se sastoje od više župa, a nazivaju se *izvanja namjesništva, dekanati, nadžupništva* itd.

§ 2. Ako bi se vidjelo, da je ovakova razdioba s obzirom na prilike nemoguća ili nezgodna, neka se Biskup obrati na Svetu Stolicu, ukoliko ona već nije izdala svoje odredbe.

TITULUS VII.

DE SUPREMA POTESTATE DEQUE IIS QUI EIUSDEM SUNT ECCLESIASTICO IURE PARTICIPES.

CAPUT I.

DE ROMANO PONTIFICE.

Can. 218. - § 1. Romanus Pontifex, Beati Petri in primatu Successor, habet non solum primatum honoris, sed supremam et plenam potestatem iurisdictionis in universam Ecclesiam tum in rebus quae ad fidem et mores, tum in iis quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent.

218 § 1: C. 14, 16-18, C. IX, q. 3; c. 30, C. XVII, q. 4; c. 12, C. XXIV, q. 1; c. 6, X, *de maioritate et obedientia,* I, 33; c. 23, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 1, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; c. 1, *de maioritate et obedientia*, I, 8, in Extravag. com.; Conc. Vatican., sess. IV; S. Cornelius I, ep. *«Quantam sollicitudinem»,* a. 252, Professio fidei schismaticorum; S. Siricius, ep. *«Directa ad decessorem»,* 10 febr. 385; Innocentius I, ep. *«In requirendis Dei rebus»,* 27 ian. 417, c. 1; S. Zosimus, ep. *«Quamvis Patrum traditio»,* 21 mart. 418; S. Bonifacius I, ep. *«Retro maioribus tuis»,* 11 mart. 422, c. 2; S. Leo IX, ep. *«In terra pax hominibus»,* 2 sept. 1053, c. 32; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Ioannes XXII, const. *«Licet»,* 23 oct. 1327, art. 2, errorum Marsilii Patavini et Ioannis de Janduno, damn.; Benedictus XII, a. 1341, prop. 90, Armenorum, damn.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 7, 13, Ioannis Husz, damn., art. 24, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Laetentur caeli»,* 6 iul. 1439, § 8; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, errores 25-27, Martini Luther, damn.; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 1; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564,

NASLOV VII.

VRHOVNA VLAST I ONI, KOJI U NJOJ UČESTVUJU PO CRKVENOM PRAVU

GLAVA I.

RIMSKI PRVOSVEĆENIK

Kan. 218. - § 1. Rimski Prvosvećenik, nasljednik blaženoga Petra u prvenstvu (primatu), ima prvenstvo ne samo časti, nego i vrhovnu i punu poglavarsku vlast nad cijelom Crkvom, kako u stvarima što se odnose na vjeru i ćudoređe, tako i u onima koje spadaju na stegu i upravljanje Crkvom širom cijeloga svijeta.

Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § 1, n. VI; ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius VI, const. *«Super soliditate»,* 28 nov. 1786, § 1, 4 sq., 14-16; const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 3, 6, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»,* 15 aug. 1832; ep. encycl. *«Commissum divinitus»,* 17 maii 1835; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; litt. ap. *«Multiplices inter»,* 10 iun. 1851; litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; ep. encycl. *«Neminem vestrum»,* 2 febr. 1854; ep. encycl *«Amantissimus»,* 8 apr. 1862; ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864; Syllabus errorum, prop. 34; litt. ap. *«Reversurus»,* 12 iul. 1867; litt ap. *«Aeterni Patris»,* 29 iun. 1868; ep. *«Non sine gravissimo»,* 24 febr. 1870; litt. *«Quo impensiore»,* 20 maii 1870; ep. encycl. *«Ubi Nos»,* 15 maii 1871; allocut. *«Ordinem Vestrum»,* 27 oct. 1871; Leo XIII, allocut. *«Mirandum sane»,* 1 iun. 1888; litt. encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; ep. encycl. *«Satis cognitum»,* 29 iun. 1896; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; ep. *«Ex quo»,* 26 dec. 1910; S. C. S. Off., litt. 8 nov. 1865; decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1907, prop. 55, damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. 31 iul. 1902, n. 1, i. -- Vide etiam Can. 108, § 3.

§ 2. Haec potestas est vere episcopalis, ordinaria et immediata tum in omnes et singulas ecclesias, tum in omnes et singulos pastores et fideles, a quavis humana auctoritate independens.

Can. 219. - Romanus Pontifex, legitime electus, statim ab acceptata electione, obtinet, iure divino, plenam supremae iurisdictionis potestatem.

Can. 220. - Gravioris momenti negotia quae uni Romano Pontifici reservantur sive natura sua, sive positiva lege, *causae maiores* appellantur.

Can. 221. - Si contingat ut Romanus Pontifex renuntiet, ad eiusdem renuntiationis validitatem non est necessaria Cardinalium aliorumve acceptatio.

218 § 2: C. 123, C. I, q. 1; c. 21, C. IX, q. 3; c. 6, X, *de maioritate et obedientia*, I, 33; Conc. Vatican., sess. IV, c. III, *de vi et ratione primatus Romani Pontificis*; Ioannes XXII, const. «*Licet*», 23 oct. 1327, art. 3, errorum Marsilii Patavini et Ioannis de Janduno, damn.; Clemens VI, ep. «*Super quibusdam*», 29 sept. 1351; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. «*Inter cunctas*», 22 febr. 1418, art. 8, Ioannis Wicleff, damn., art. 10, 11, Ioannis Husz, damn.; Leo X, const. «*Exsurge Domine*», 15 iun. 1520, error 25, Martini Luther, damn.; Gregorius XIII, const. «*Sanctissimus*», a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Clemens XI, const. «*Nova semper*», 29 nov. 1714, § 2; const. «*Accepimus*», 11 ian. 1715, § 2 sq.; const. «*Ad Apostolatus*», 18 aug. 1719, § 1; Benedictus XIV, const. «*Etsi pastoralis*», 26 maii 1742, § I, n. VI; ep. «*Nuper ad Nos*», 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius VI, const. «*Super soliditate*», 28 nov. 1786, § 15, 16; Gregorius XVI, ep. encycl. «*Mirari vos*», 15 aug. 1832; ep. encycl. «*Commissum divinitus*», 17 maii 1835; Pius IX, litt. ap. «*Multiplices inter*», 10 iun. 1851; litt. ap. «*Ad Apostolicae*», 22 aug. 1851; alloc. «*Nunquam fore*», 15 dec. 1856; allocut. «*Multis gravibusque*», 17 dec. 1860; allocut. «*Iamdudum cernimus*», 18 mart. 1861; allocut. «*Maxima quidem*», 9 iun. 1862; ep. encycl. «*Incredibili*», 17 sept. 1863; ep. encycl. «*Quanta cura*», 8 dec. 1864; Syllabus errorum, prop. 28, 29, 37, 41, 49, 54; litt. ap. «*Reversurus*», 12 iul. 1867; ep. encycl. «*Levate*», 27 oct. 1867; litt. ap. «*Aeterni Patris*», 29 iun. 1868; ep. «*Non sine gravissimo*», 24 febr. 1870; litt. «*Quo impensiore*», 20 maii 1870; ep. encycl. «*Ubi Nos*», 15 maii 1871; allocut. «*Curarum nostrarum*», 15 mart. 1875; allocut. «*Luctuosis exagitati*», 12 mart. 1877; Leo XIII, ep. «*Iampridem*», 6 ian. 1886; allocut. «*Mirandum sane*», 1 iun. 1888; ep. encycl. «*Satis cognitum*», 29 iun. 1896; Pius X, allocut. «*Duplicem*», 14 nov. 1904; litt. encycl. «*Iamdudum*», 24 maii 1911; S. C. S. Off., decr. 24 ian. 1647.

§ 2. Ova je vlast uistinu biskupska, redovna i izravna, kako nad svima Crkvama i nad svakom pojedinom, tako i nad svima i nad svakim pojedinim pastirom duša i vjernikom, nezavisna od svake ljudske vlasti.

Kan. 219. - Rimski Prvosvećenik, zakonito izabran, zadobiva odmah po primljenom izboru krepošću božanskoga prava punu vlast vrhovnog poglavarstva.

Kan. 220. - Poslovi od veće važnosti, koji su Rimskom Prvosvećeniku isključivo pridržani bilo po prirodi svojoj bilo po odredbi zakona zovu se *velestvari*.

Kan. 221. - Ako se dogodi, da se Rimski Prvosvećenik odrekne, za valjanost njegova odreknuća nije potreban prihvat od strane Stožernika ili drugih osoba.

219: C. 4, *de sententia excommunicationis*, V, 10, in Extravag. com.; Clemens VI, ep. «*Super quibusdam*», 29 sept. 1351; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. «*Inter cunctas*», 22 febr. 1418, art. 24, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Sixtus V, const. «*Postquam*», 3 dec. 1586, § 2; Pius VI, const. «*Super soliditate*», 28 nov. 1786, § 15, 16; const. «*Auctorem fidei*», 28 aug. 1794, prop. 3, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, litt. ap. «*Cum in Ecclesia*», 17 sept. 1833; Pius X, const. «*Vacante Sede Apostolica*», 25 dec. 1904, n. 87, 88; litt. encycl. «*Pascendi*», 8 sept. 1907.

220: C. 5, D. XVII; c.10, 12, C. II, q. 6; c. 6, 9, C. III, q. 6; c. 15, C. XXIV, q. 1; c. 1, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 1, X, *de iuramento calumniae*, II, 7; c. 59, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus*, II, 28; c. 3, X, *de baptismo et eius effectu*, III, 42; c. 10, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. un., *de clerico aegrotante vel debilitato*, III, 5 in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 5; Benedictus XIV, const. «*Inter conspicuos*», 29 aug. 1744, § 14; Pius VI, const. «*Super soliditate*», 28 nov. 1786, § 14; Gregorius XVI, ep. «*Quo ex tuis litteris*», 24 iul. 1833; Pius IX, litt. ap. «*Reversurus*», 12 iul. 1867; Leo XIII, litt. ap. «*Trans Oceanum*», 18 apr. 1897, n. XIV, 3°; S. C. C., *Oxomen.*, 7 ian. 1623; S. R. C., instr. a. 1878. -- Vide etiam Can. 1600.

221: C. 1, *de renunciatione*, I, 7, in VI°.

CAPUT II.

DE CONCILIO OECUMENICO.

Can. 222. - § 1. Dari nequit Oecumenicum Concilium quod a Romano Pontifice non fuerit convocatum.

§ 2. Eiusdem Romani Pontificis est Oecumenico Concilio per se vel per alios praeesse, res in eo tractandas ordinemque servandum constituere ac designare, Concilium ipsum transferre, suspendere, dissolvere, eiusque decreta confirmare.

Can. 223. - § 1. Vocantur ad Concilium in eoque ius habent suffragii deliberativi:

1.° S. R. E. Cardinales, etsi non Episcopi;

2.° Patriarchae, Primates, Archiepiscopi, Episcopi residentiales, etiam nondum consecrati;

3.° Abbates vel Praelati *nullius;*

4.° Abbas Primas, Abbates Superiores Congregationum monasticarum, ac supremi Moderatores religionum clericalium exemptarum, non autem aliarum religionum, nisi aliud convocationis decretum ferat.

§ 2. Etiam Episcopi titulares, vocati ad Concilium, suffragium obtinent deliberativum, nisi aliud in convocatione expresse caveatur.

§ 3. Theologi ac sacrorum canonum periti, ad Concilium forte invitati, suffragium non habent, nisi consultivum.

Can. 224. - § 1. Si quis ex vocatis ad Concilium ad normam Can. 223, § 1, eidem, iusto impedimento detentus, interesse non possit, mittat procuratorem et impedimentum probet.

§ 2. Procurator, si fuerit unus e Concilii Patribus, duplici suffragio non gaudet; si non fuerit, publicis tantum sessionibus interesse potest, sed sine suffragio; expleto autem Concilio, huius acta subscribendi ius habet.

---

222 § 1: C. 1, 2, 5, D. XVII; S. Leo IX, ep. *«Cum ex venerabilium»*, 17 dec. 1053, § 4; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Pastor aeternus»*, 19 dec. 1516, § 6; Leo XIII, ep. encycl. *«Satis cognitum»*, 29 iun. 1896.

222 § 2: C. 2, D. XVII; c. 1, C. XXV, q. 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Pastor aeternus»*, 19 dec. 1516, § 6; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices»*, 27 nov. 1869, n. II;

GLAVA II.

OPĆI SABOR

Kan. 222. - § 1. Ne može biti Općega Sabora, ako nije sazvan od Rimskoga Prvosvećenika.

§ 2. Pripada istomu Rimskom Prvosvećeniku, da Općemu Saboru predsjeda osobno ili po drugima, da označi i odredi raspravne predmete i poslovni red, da sam Sabor premjesti drugamo, obustavi, raspusti, i odobri njegove zaključke.

Kan. 223. - § 1. Na Sabor se pozivaju i na njemu imaju pravo glasa pri odlučivanju:

1.° S. R. C. Stožernici, iako nisu Biskupi;

2.° Patrijarsi, Primasi, Nadbiskupi, Biskupi sjedišni, iako još nisu primili posvećenja;

3.° Opati i Prelati *samosvojni*;

4.° Opat Prvak, Opati Poglavari monaških družbi, pa vrhovni Starješine izuzetih redovničkih družbi s duhovničkim značajem, ali ne i drugih redovničkih družbi, ako nije drugačije određeno u odluci o sazivu;

§ 2. I naslovni Biskupi, ako su pozvani na Sabor, imaju pravo glasa pri odlučivanju, ako nije izrijekom drugačije predviđeno u sazivu.

§ 3. Bogoslovi i stručnjaci u svetim kanonima, ako bi bili na Sabor pozvani, imaju samo savjetni glas.

Kan. 224. - § 1. Ako tko od pozvanih na Sabor prema odredbi kan. 223, § 1, ne može prisustvovati spriječen valjanom zaprekom, treba da pošalje zamjenika i opravda zapreku.

§ 2. Ako je zamjenikom jedan između saborskih Otaca, on zato nema dva glasa; ako to nije, ima samo pravo, da prisustvuje javnim sjednicama, ali bez prava glasa; kada je Sabor završen, ima pravo potpisati saborske zapisnike.

---

litt. ap. *«Postquam Dei munere»*, 20 oct. 1870; Leo XIII, ep. encycl. *«Satis cognitum»*, 29 iun. 1896.

223 § 1. 4.°: Pius IX, litt. ap. *«Aeterni Patris»*, 29 iun. 1868; litt. ap. *«Multiplices»*, 27 nov. 1869, n. IV.

224 § 1: Pius IX, litt. ap. *«Aeterni Patris»*, 29 iun. 1868.

Can. 225. - Nemini eorum qui Concilio interesse debent, licet ante discedere, quam Concilium sit rite absolutum, nisi a Concilii praeside cognita ac probata discessionis causa et impetrata abeundi licentia.

Can. 226. - Propositis a Romano Pontifice quaestionibus Patres possunt alias addere, a Concilii tamen praeside antea probatas.

Can. 227. - Concilii decreta vim definitivam obligandi non habent, nisi a Romano Pontifice fuerint confirmata et eius iussu promulgata.

Can. 228. - § 1. Concilium Oecumenicum suprema pollet in universam Ecclesiam potestate.

§ 2. A sententia Romani Pontificis non datur ad Concilium Oecumenicum appellatio.

Can. 229. - Si contingat Romanum Pontificem, durante Concilii celebratione, e vita decedere, ipso iure hoc intermittitur, donec novus Pontifex illud resumi et continuari iusserit.

225: Pius IX, litt. ap. «*Multiplices*», 27 nov. 1869, n. IX.

226: Pius IX, litt. ap. «*Multiplices*», 27 nov. 1869, n. II.

227: C. 4, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; Leo XIII, ep. encycl. «*Satis cognitum*», 29 iun. 1896.

228 § 1: Martinus V (in Conc. Constantien.), const. «*Inter cunctas*», 22 febr. 1418, art. 5, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. «*Exultate Deo*», 22 nov. 1439, § 8; Leo X, const. «*Exsurge Domine*», 15 iun. 1520, error 29, Martini Luther, damn.; Pius VI, const. «*Auctorem fidei*», 28 aug. 1794, prop. 6, Synodi Pistorien., damn.

Kan. 225. - Nitko se od onih, koji su dužni Saboru prisustvovati, ne smije udaljiti prije, nego što se Sabor završi, ako razlog njegova odlaska nije predsjedniku Sabora saopćen i od njega odobren, te mu je dano dopuštenje za odlazak.

Kan. 226. - Pitanjima, koja su za raspravu predložena od strane Rimskog Prvosvećenika, mogu Oci i druga dodati, ali moraju biti od strane predsjednika prije toga odobrena.

Kan. 227. - Saborske odluke nemaju konačne obavezne kreposti, dok ne budu potvrđene od strane Rimskog Prvosvećenika i po njegovom naređenju proglašene.

Kan. 228. - § 1. Opći Sabor ima vrhovnu vlast nad cijelom Crkvom.

§ 2. Protiv presude Rimskog Prvosvećenika nema mjesta prizivu na Opći Sabor.

Kan. 229. - Ako se dogodi, da Rimski Prvosvećenik umre za trajanje Sabora, Sabor je bez daljnjega prekinut, doklegod novi Prvosvećenik ne izda nalog, da se opet otvori i nastavi.

228 § 2: C. 10, C. IX, q. 3; Conc. Vatican., sess. IV, c. III, *de vi et ratione primatus Romani Pontificis;* S. Zosimus, ep. «*Quamvis Patrum traditio*», 21 mart. 418; S. Bonifacius I, ep. «*Retro maioribus tuis*», 11 mart. 422, c. 2; S. Leo IX, ep. «*In terra pax hominibus*», 2 sept. 1053, c. 32; Clemens VI, ep. «*Super quibusdam*», 29 sept. 1351; Pius II, const. «*Exsecrabilis*», 18 ian. 1459, § 2; Iulius II, const. «*Suscepti regiminis*», 1 iul. 1509; Leo X, const. «*Exsurge Domine*», 15 iun. 1520, error 28, Martini Luther, damn.; Benedictus XIV, const. «*Altissimo*», 26 iun. 1745, § 1; Pius IX, const. «*Apostolicae Sedis*», 12 oct. 1869, § 1, n. 4, § VI, n. 1; S. C. S. Off., decr. 7 dec. 1690, prop. 29, damn.

229: Pius IX, const. «*Cum Romanis Pontificibus*», 4 dec. 1869; Pius X, const. «*Vacante Sede Apostolica*», 25 dec. 1904, n. 28.

CAPUT III.

DE SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE CARDINALIBUS.

Can. 230. - S. R. E. Cardinales Senatum Romani Pontificis constituunt eidemque in regenda Ecclesia praecipui consiliarii et adiutores assistunt.

Can. 231. - § 1. Sacrum Collegium in tres ordines distribuitur: episcopalem, ad quem soli pertinent sex Cardinales dioecesibus suburbicariis praepositi; presbyteralem, qui constat Cardinalibus quinquaginta; diaconalem, qui quatuordecim.

§ 2. Cardinalibus ordinis presbyteralis ac diaconalis suus cuique titulus aut diaconia in Urbe assignatur a Romano Pontifice.

Can. 232. - § 1. Cardinales libere a Romano Pontifice ex toto terrarum orbe eliguntur, viri, saltem in ordine presbyteratus constituti, doctrina, pietate ac rerum agendarum prudentia egregie praestantes.

§ 2. A cardinalatus dignitate arcentur:

1.° Illegitimi, etiamsi per subsequens matrimonium fuerint legitimati; itemque alii irregulares vel a sacris ordinibus impediti secundum canonicas sanctiones, etsi cum ipsis auctoritate apostolica fuerit ad ordines et dignitates etiam episcopalem dispensatum;

2.° Qui prolem etiam ex legitimo matrimonio susceptam, vel nepotem ex ea habent;

3.° Qui primo aut secundo gradu consanguinitatis alicui Cardinali viventi coniuncti sunt.

Can. 233. - § 1. Cardinales creantur et publicantur a Romano Pontifice in Consistorio sicque creati et publicati obtinent ius ad electionem Romani Pontificis et privilegia de quibus in Can. 239.

230: C. 17, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Eugenius IV, ep. *«Non mediocri»*, a. 1439, § 4; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»*, 5 maii 1514, § 26; Paulus IV, const. *«Cum venerabiles»*, 22 aug. 1555, § 1; Sixtus V, const. *«Postquam»*, 3 dec. 1586, § 11, 19; Innocentius X, const. *«Cum iuxta»*, 19 febr. 1646; Clemens XII, const. *«Pastorale officium»*, 10 ian. 1731, § 1.

231 § 1 : Eugenius IV, ep. *«Non mediocri»*, a. 1439, § 5; Sixtus V, const. *«Postquam»*, 3 dec. 1586, § 4, 5, 7; const. *«Religiosa»*, 13 apr. 1587, § 1-4; Pius X, motu propr. *«Edita a Nobis»*, 5 maii 1914; Benedictus XV, const. *«Ex actis»*, 1 febr. 1915.

GLAVA III.

STOŽERNICI SVETE RIMSKE CRKVE

Kan. 230. - S. R. C. Stožernici sačinjavaju vijeće Rimskog Prvosvećenika i stoje uz njega pri upravljanju Crkvom kao njegovi odlični savjetnici i pomagači.

Kan. 231. - § 1. Sveti je Zbor podijeljen u tri reda: biskupski, kojemu pripada samo šest Stožernika postavljenih nad podgradske biskupije; svećenički, koji se sastoji od pedeset Stožernika; đakonski od četrnaest.

§ 2. Svakomu od Stožernika svećeničkog i đakonskog reda doznačuje Rimski Prvosvećenik pripadni mu naslov ili đakoniju u Gradu.

Kan. 232. - § 1. Stožernike slobodno izabire Rimski Prvosvećenik iz cijeloga svijeta, muževe koji su primili barem svećenički red, a odlikuju se učenošću, pobožnošću i umješnošću u poslovima.

§ 2. Isključeni su od dostojanstva Stožernika:

1.° Nezakonito rođeni, iako su bili pozakonjeni naknadnim brakom; isto tako i svi ostali, koji su prema kanonskim zabranama pod ređeničkim nepravilnostima ili smetnjama, iako im je od strane apostolske vlasti bio podijeljen oprost za ređenje i za dostojanstva, pa bilo i za biskupska;

2.° Oni koji imaju djece, pa bilo i iz zakonitog braka, ili unučadi od njih;

3.° Oni koji su s kojim živim Stožernikom u rodbinskom odnosu u prvom ili drugom stupnju srodstva.

Kan. 233. - § 1. Stožernike postavlja i imenuje Rimski Prvosvećenik u Konzistoriju, pa ovako postavljeni i imenovani zadobivaju pravo na izbor Rimskoga Prvosvećenika i povlastice, o kojima je riječ u kan. 239.

---

231 § 2 : Paulus IV, const. *«Cum venerabiles»*, 22 aug. 1555, § 1; Sixtus V, const. *«Religiosa»*, 13 apr. 1587, § 1-3.

232 § 1 : C. 17, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»*, 5 maii 1514, § 16; Sixtus V, const. *«Postquam»*, 3 dec. 1586, § 1, 4, 9, 11, 14.

232 § 1. 3.°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 1; Iulius III, decr. *«Sanctissimus»*, 26 ian. 1554; Sixtus V, const. *«Postquam»*, 3 dec. 1586, § 12, 13, 16-18.

233 § 1: Sixtus V, const. *«Postquam»*, 3 dec. 1586, § 2; Pius IX, const. *«Cum Romanis Pontificibus»*, 4 dec. 1869: Pius X, const. *«Vacante Sede Apostolica»*, 25 dec. 1904, n. 27-37.

§ 2. Si tamen Romanus Pontifex creationem alicuius in Consistorio annuntiaverit, eius nomine sibi in pectore reservato, sic promotus nullis interim gaudet Cardinalium iuribus aut privilegiis, sed, postquam a Romano Pontifice eius nomen publicatum fuerit, iisdem fruitur a publicatione, iure vero praecedentiae reservatione in pectore.

Can. 234. - Promotus absens a Curia debet in recipiendo bireto rubro iurare se intra annum, nisi legitimo detineatur impedimento, Summum Pontificem aditurum.

Can. 235. - Nisi aliter in casibus particularibus fuerit a Sancta Sede provisum, per promotionem ad sacram purpuram non solum ipso facto vacant dignitates omnes, ecclesiae, beneficia quae promotus possideat, sed etiam pensiones ecclesiasticae amittuntur.

Can. 236. - § 1. Per optionem in Consistorio factam et a Summo Pontifice approbatam, possunt, servata prioritate ordinis et promotionis, Cardinales ex ordine presbyterali transire ad alium titulum et Cardinales ex ordine diaconali ad aliam diaconiam et, si per integrum decennium in ordine diaconali permanserint, etiam ad ordinem presbyteralem.

§ 2. Cardinalis ex ordine diaconali, transiens per optionem ad ordinem presbyteralem, locum obtinet ante omnes illos Cardinales presbyteros, qui post ipsum ad sacrae purpurae honorem assumpti sunt.

§ 3. Suburbicaria si vacet sedes, Cardinales ex ordine presbyterali, qui momento vacationis praesentes fuerint in Curia vel ab ea absentes ad tempus ob sibi commissum negotium aliquod a Romano Pontifice, optare eam possunt in Consistorio, servata prioritate promotionis.

§ 4. Cardinales quibus una ex ecclesiis suburbicariis est assignata, aliam optare nequeunt; cum vero Cardinalis gradum Decani attigerit, dioecesim suam Ostiensi cumulat, quae proinde cum alia atque alia dioecesi suburbicaria in persona Cardinalis Decani semper coniungitur.

234: Sixtus V, const. «*Postquam*», 3 dec. 1586, § 19.

235: Sixtus V, const. «*Sanctissimus*», 16 mart. 1588; Urbanus VIII, const. «*Decet Romanum Pontificem*», 2 ian. 1631, § 2.

236 § 1: Paulus IV, const. «*Cum venerabiles*», 22 aug. 1555, § 1; Sixtus V, const. «*Postquam*», 3 dec. 1586, § 7; Clemens VIII, decr. «*Sanctissimus*», 18 aug. 1597.

236 § 2: Clemens VIII, decr. «*Sanctissimus*», 18 aug. 1597.

§ 2. U slučaju kada Rimski Prvosvećenik objavi u Konzistoriju nečije postavljanje za Stožernika, ali njegovo ime zadrži za sebe, ovako promaknutome ne pripadaju nikakova prava ni povlastice Stožernika, ali kad se njegovo ime od strane Rimskog Prvosvećenika objavi, zadobiva ih danom objavljivanja, a pravo prednosti od dana, kada je bio postavljen.

Kan. 234. - Onaj koji bude promaknut, a nalazi se izvan Kurije, dužan je pri primanju crvenoga naglavka zapriseći, da će unutar godine dana, ukoliko ne bi bio zakonito spriječen, pristupiti k Rimskom Prvosvećeniku.

Kan. 235. - Ako nije od strane Svete Stolice drukčije predviđeno, postaju po promaknuću na sveti grimiz bez daljnjega upražnjenima ne samo sva dostojanstva, crkve, nadarbine, koje promaknuti drži, nego se izgube i prava na crkvene nadarbinske davke.

Kan. 236. - § 1. Po želji izjavljenoj u Konzistoriju i odobrenoj od Vrhovnoga Prvosvećenika, mogu Stožernici držeći se pri tom prvenstva zaređenja i promaknuća, iz reda svećeničkoga prelaziti na drugi naslov, i Stožernici iz reda đakonskoga na drugu đakoniju, a ako su već punih deset godina bili u redu đakonskom, i u svećenički red.

§ 2. Stožernik, koji po želji prelazi iz đakonskog reda u svećenički, zadobiva mjesto pred svim onima Stožernicima svećenicima, što su poslije njega promaknuti na čast svetoga grimiza.

§ 3. Kada se uprazni podgradsko sjedište, mogu oni Stožernici iz svećeničkog reda, koji se u času upražnjenja nalaze u Kuriji ili su zbog posla povjerena im od Rimskog Prvosvećenika privremeno odsutni, po svojoj želji izjavljenoj u Konzistoriju, držeći se prvenstva promaknuća, dobiti na nj premještaj.

§ 4. Stožernici, kojima je dodijeljena jedna od podgradskih crkava, ne mogu dobiti po želji drugu; no kada Stožernik postigne stupanj Dekana, zadobiva uza svoju biskupiju još i Ostijsku, koja je prema tomu uvijek s ovom ili onom podgradskom biskupijom spojena u osobi Stožernika Dekana.

---

236 § 3: Sixtus V, const. «*Postquam*», 3 dec. 1586, § 8; Clemens XII, const. «*Pastorale officium*», 10 ian. 1731, § 6, 8.

236 § 4: Benedictus XIII, const. «*Romani Pontificis*», 7 sept. 1724, § 8; Clemens XII, const. «*Pastorale officium*», 10 ian. 1731, § 8; Pius X, motu propr. «*Edita a Nobis*», 5 maii 1914; Benedictus XV, const. «*Ex actis*», 1 febr. 1915.

Can. 237. - § 1. Sacro Cardinalium Collegio praeest Decanus, idest antiquior promotione ad aliquam sedem suburbicariam, cui tamen nulla est in ceteros Cardinales iurisdictio, sed ipse primus habetur inter aequales.

§ 2. Vacante decanatu, ipso iure succedit Subdecanus, sive is tempore vacationis sit praesens in Curia, sive in sua suburbicaria dioecesi commoretur, sive absit ad tempus ob sibi commissum munus a Romano Pontifice.

Can. 238. - § 1. Cardinales tenentur obligatione residendi in Curia, nec fas est ipsis ab eadem discedere sine licentia Romani Pontificis, salvo praescripto §§ 2, 3 huius canonis.

§ 2. Haec obligatio urget quoque Cardinales Episcopos suburbicarios, sed ipsi non indigent licentia ut sese conferant ad dioeceses sibi commissas, quoties opportunum iudicaverint.

§ 3. Cardinales qui sunt Episcopi alicuius dioecesis non suburbicariae, lege residendi in Curia eximuntur; sed cum ad Urbem venerint, Summum Pontificem adeant, nec ab Urbe discedant antequam ab eodem abeundi licentiam impetraverint.

Can. 239. - § 1. Praeter alia privilegia quae in hoc Codice suis in titulis enumerantur, Cardinales omnes a sua promotione in Consistorio facultate gaudent:

1.° Audiendi ubique terrarum confessiones etiam religiosorum utriusque sexus et absolvendi ab omnibus peccatis et censuris etiam reservatis, exceptis tantum censuris Sedi Apostolicae specialissimo modo reservatis et illis quae adnexae sunt revelationi secreti S. Officii;

2.° Sibi suisque familiaribus eligendi sacerdotem confessionibus excipiendis, qui, si iurisdictione careat, eam ipso iure obtinet, etiam quod spectat ad peccata et censuras, reservatas quoque, illis tantum censuris exceptis, de quibus in n. 1;

3.° Verbum Dei ubique praedicandi;

237 § 1: Paulus IV, const. *«Cum venerabiles»*, 22 aug. 1555, § 3, 4; Benedictus XIII, const. *«Romani Pontificis»*, 7 sept. 1724, § 7; Clemens XII, const. *«Pastorale officium»*, 10 ian. 1731, § 1, 2, 4, 5.

Kan. 237. - § 1. Na čelu je svetoga Stožerničkog Zbora Dekan, a to je najstariji po promaknuću na koje podgradsko sjedište, no on nema nad ostalim Stožernicima nikakve poglavarske vlasti, nego je samo prvi među jednakima.

§ 2. Kada se isprazni dekanat, nasljeđuje ga snagom samoga zakona Poddekan, bilo da se on u času upražnjenja nalazi u Kuriji bilo da boravi u svojoj podgradskoj biskupiji ili je privremeno odsutan zbog službe povjerene mu od Rimskog Prvosvećenika.

Kan. 238. - § 1. Stožernici su dužni svoje sjedište držati u Kuriji i ne smiju se od nje udaljiti bez dopuštenja Rimskog Prvosvećenika, uz obdržavanje odredaba §§ 2, 3 ovoga kanona.

§ 2. Ova dužnost veže i Stožernike podgradske Biskupe; ali oni ne trebaju dopuštenja, da mogu otići u povjerene im biskupije, kada god to smatraju potrebitim.

§ 3. Stožernici, što su Biskupi u kojoj biskupiji, koja nije podgradska, nisu vezani na zakon o sjedištu u Kuriji, ali ako dođu u Grad, dužni su se prijaviti Vrhovnom Prvosvećeniku, a iz Grada neka ne odu, dok od njega nisu dobili dopuštenja za odlazak.

Kan. 239. - § 1. Osim drugih povlastica, koje se u ovomu Kodeksu navode na svojim mjestima, imaju svi Stožernici od svojega promaknuća ovlaštenje:

1.° Svagdje na svijetu ispovijedati također i redovničke osobe oba spola i dati odrješenje od svih grijeha i kaznenih zabrana, pa i od zadržanih, izuzevši jedino kaznene zabrane, koje su na sasvim posebni način zadržane Apostolskoj Stolici ili koje su predviđene za otkrivanje tajne Sv. Službe;

2.° Izabrati sebi i svojim domarima svećenika za ispovijedanje, koji zadobiva ispovjednu ovlast, ukoliko je nema, samom snagom zakona, pa i za zadržane grijehe i kaznene zabrane, izuzevši samo kaznene zabrane, o kojima je riječ u br. 1;

3.° Svagdje propovijedati riječ Božju;

238 § 1: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»*, 5 maii 1514, § 28; Paulus IV, const. *«Cum venerabiles»*, 22 aug. 1555, § 1; Innocentius X, const. *«Cum iuxta»*, 19 febr. 1646, § 1; Pius IX, litt. ap. *«Quamquam Illius»*, 29 sept. 1867.

238 § 3: Benedictus XIV, const. *«In regimine»*, 3 febr. 1745, § 3; const. *«Ad universae»*, 3 sept. 1746.

4.° Celebrandi vel alii permittendi ut coram se celebret unam Missam in feria V maioris hebdomadae ac tres Missas in nocte Nativitatis Domini;

5.° Benedicendi ubique, solo crucis signo, cum omnibus indulgentiis a Sancta Sede concedi solitis, rosaria, aliasque coronas precatorias, cruces, numismata, statuas, scapularia a Sede Apostolica probata eaque imponendi sine onere inscriptionis;

6.° Sub unica benedictione erigendi, in ecclesiis et oratoriis etiam privatis aliisque piis locis, stationes *Viae Crucis* cum omnibus indulgentiis, quae huiusmodi pium exercitium peragentibus impertitae sunt; nec non benedicendi pro fidelibus, qui causa infirmitatis vel alius legitimi impedimenti sacras stationes *Viae Crucis* visitare nequeant, Crucifixi icones cum applicatione omnium indulgentiarum devoto exercitio eiusdem *Viae Crucis* a Romanis Pontificibus adnexarum;

7.° Celebrandi super aram portatilem non solum in domo propriae habitationis, sed ubicunque degunt; et permittendi ut alia Missa, ipsis adstantibus, celebretur;

8.° Celebrandi in mari, debitis cautelis adhibitis;

9.° In omnibus ecclesiis et oratoriis Missam celebrandi proprio calendario conformem;

10.° Fruendi altari privilegiato personali quotidiano;

11.° Lucrandi in propriis sacellis indulgentias, ad quas acquirendas praescripta sit visitatio templi alicuius vel publicae aediculae civitatis seu loci, in quo Cardinales actu commorentur, quo privilegio etiam eorum familiares frui possunt;

12.° Benedicendi ubique populo more Episcoporum; sed in Urbe in ecclesiis tantum, piis locis et fidelium consessibus;

13.° More Episcoporum gestandi crucem ante pectus etiam supra mozetam atque utendi mitra et baculo pastorali;

14.° Sacrum celebrandi in quolibet privato sacello sine praeiudicio illius qui indulto gaudet;

15.° Pontificalia cum throno et baldachino peragendi in omnibus ecclesiis extra Urbem, Ordinario praemonito, si ecclesia sit cathedralis;

16.° Honoribus locorum Ordinariis tribui solitis fruendi quocumque se conferant;

4.° Služiti ili drugomu dopustiti, da u njegovoj prisutnosti služi jednu Misu na Veliki Četvrtak i tri Mise u Božićnoj noći;

5.° Blagosloviti svagdje, samim znamenjem križa, sa svim oproštenjima, što ih Sveta Stolica običaje davati, krunice i druga molitvena čisla, križeve, medaljice, škapulare, što su odobreni od Apostolske Stolice, pa ih podijeliti bez obaveze na upis;

6.° Podići samim jednim blagoslovom, u crkvama i u bogomoljama, pa i u privatnima i na drugim pobožnim mjestima, postaje *Križnoga Puta* sa svima oproštenjima, koja su dana osobama, koje izvrše ovu pobožnost; povrh toga blagosloviti za one vjernike, koji zbog bolesti ili druge koje opravdane smetnje ne mogu prolaziti postajama *Križnoga Puta,* raspela Propetoga s pravom na sva oproštenja, koja su od Rimskih Prvosvećenika spojena s pobožnim izvršivanjem istoga *Križnoga Puta*;

7.° Služiti na prijenosnom oltaru ne samo u kući, u kojoj stanuju, nego i gdje god borave, te dopustiti da se služi u njihovu prisuću i druga Misa;

8.° Služiti na moru, izvršivši propisne mjere opreznosti;

9.° Služiti Misu prema vlastitom kalendaru u svima crkvama i bogomoljama;

10.° Svakim danom primijeniti osobnu povlasticu oltara;

11.° U vlastitoj kapelici zadobiti oproštenja, za koja se traži pohod crkve ili koje javne zgrade u gradu ili mjestu, u kojemu Stožernici stvarno borave; a ta povlastica vrijedi i za njihove domare;

12.° Podijeliti puku blagoslov onako, kako to čine Biskupi, na svakom mjestu, ali u Gradu samo u crkvama, pobožnim mjestima i sastancima vjernika;

13.° Nositi na prsima križ, kako to čine Biskupi, pa i preko biskupskog haljetka (mocete), te upotrebljavati mitru i biskupski štap;

14.° Služiti svetu Misu u bilo kojoj privatnoj bogomolji bez štete za onoga, kojemu je dana pogodnost;

15.° Izvršivati velesvećeničke obredne čine s prijestoljem i nebnicom (baldakinom) u svim crkvama izvan Grada, uz prethodnu obavijest Ordinariju, ako je crkva stolna;

16.° Imaju, gdje god se nalazili, pravo na sve počasti, koje se običavaju iskazivati mjesnim Ordinarijima;

17.° Fidem faciendi in foro externo, de oraculo pontificio testantes;

18.° Fruendi sacello ab Ordinarii visitatione exempto;

19.° De reditibus beneficiariis libere disponendi etiam per testamentum, salvo praescripto Can. 1298;

20.° Consecrationes et benedictiones ecclesiarum, altarium, sacrae supellectilis, Abbatum aliasve similes, excepta oleorum sacrorum consecratione, si Cardinalis charactere episcopali careat, ubique locorum, servatis servandis, peragendi, firmo praescripto Can. 1157;

21.° Praecedendi omnibus Praelatis etiam Patriarchis, imo ipsis Legatis Pontificiis, nisi Legatus sit Cardinalis in proprio territorio residens; Cardinalis autem Legatus a latere praecedit extra Urbem omnibus aliis;

22.° Conferendi primam tonsuram et ordines minores, dummodo promovendus habeat dimissorias proprii Ordinarii litteras;

23.° Ministrandi sacramentum confirmationis, firmo onere inscriptionis nominis confirmati ad normam iuris;

24.° Concedendi indulgentias ducentorum dierum, etiam toties quoties lucrandas, in locis vel institutis ac pro personis suae iurisdictionis vel protectionis; item in aliis locis, sed a praesentibus solummodo, singulis vicibus, lucrandas.

§ 2. Cardinalis Decanus gaudet privilegio ordinandi et consecrandi electum Pontificem, si his ordinatione vel episcopali consecratione indigeat, et tunc pallio utitur; quod privilegium, absente Cardinali Decano, competit Subdecano, eoque etiam absente, antiquiori Cardinali Episcopo suburbicario.

§ 3. Demum Cardinalis Proto-diaconus pallia Archiepiscopis et Episcopis privilegio fruentibus eorumve procuratoribus, vice Romani Pontificis, imponit; et nomen novi electi Pontificis populo annuntiat.

239 § 1. 24.°: Eugenius IV, ep. *«Non mediocri»*, a. 1439, § 1, 12; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»*, 5 maii 1514, § 16; Clemens IX, motu propr. *«Cum a prima»*, 28 febr. 1668; Innocentius XII, const. *«Ut iudicium»*, 15 oct. 1693, § 1, 3; Benedictus XIV, ep. *«Aestas»*, 11 oct. 1757, n. XXIII; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices»*, 27 nov. 1869, n. IV; Pius X, motu propr. *«Crux pectoralis»*, 24 maii 1905; const. *«Apostolicae»*, 15 apr. 1910, n. XIII; S. C. Consist., 25 apr. 1917, ad IV; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis*, 28 aug. 1903; S. R. C., *Romana*, 15 sept. 1668; *Ne-*

17.° Posvjedočiti s punom dokaznom snagom za izvanje područje o usmenoj prvosvećeničkoj odredbi;

18.° Imati kućnu kapelicu izuzetu ispod Ordinarijeva nadzorna pohoda;

19.° Slobodno raspolagati nadarbinskim prihodima, pa i oporučno, uz obdržavanje kan. 1298;

20.° Posvećivati i blagoslivati crkve, oltare, sveto posuđe, Opate i drugo slično tome, izuzevši posvetu svetih ulja, ako Stožernik nema biskupskoga reda, uz obdržavanje kan. 1157;

21.° Imati pravo na prednost pred svim Prelatima, pa i pred Patrijarsima, dapače i pred Prvosvećeničkim Poslanicima, ako Poslanikom nije Stožernik u mjestu njegova sjedišta; a Stožernik kao Poslanik pobočnik ima izvan Grada prednost pred svim drugima;

22.° Podijeliti prvi postrig i niže redove pod uvjetom, da primalac ima otpusnicu od svojega Ordinarija;

23.° Podijeliti otajstvo potvrde uz obavezu, da se ime potvrđenog propisno upiše u župske knjige;

24.° Dati oproštenje od dvijesto dana, koje se može dobiti na mjestima i u zavodima i od osoba pod njihovom poglavarskom ili zaštitničkom vlašću, pa i koliko se hoće puta, a isto tako i u drugim mjestima, ali tako da to oproštenje mogu da dobiju samo prisutni, i to jedanput.

§ 2. Stožerniku Dekanu pripada povlastica, da zaredi i posveti izabranoga Prvosvećenika, ako bi on trebao da se zaredi ili primi biskupsko posvećenje, i tada nosi naramenicu (palij); ova povlastica u odsutnosti Dekanovoj pripada Dodekanu, a ako je i on odsutan, najstarijemu Stožerniku podgradskom Biskupu.

§ 3. Konačno Stožernik Protođakon stavlja u ime Rimskog Prvosvećenika naramenice Nadbiskupima i Biskupima, koji imaju tu povlasticu; a on objavljuje i ime novoizabranoga Prvosvećenika puku.

apolitana, 14 iul. 1887; S. C. Caeremonial., decr. 30 maii 1902, ad II, 3; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. IV, n. 2, 3.

239 § 2: Clemens XII, const. *«Pastorale officium»*, 10 ian. 1731, § 8; Pius X, const. *«Vacante Sede Apostolica»*, 25 dec. 1904, n. 90.

239 § 3: Pius X, const. *«Vacante Sede Apostolica»*, 25 dec. 1904, n. 89.

Can. 240. - § 1. Cardinalis ad sedem suburbicariam promotus et in eiusdem possessionem canonice immissus est verus Episcopus suae dioecesis, eaque potestate in eam pollet, quam Episcopi residentiales in propria dioecesi obtinent.

§ 2. Ceteri Cardinales in suis titulis vel diaconiis, postquam eorundem canonicam possessionem ceperint, omnia possunt quae locorum Ordinarii in suis ecclesiis, exceptis ordine iudiciorum et qualibet iurisdictione in fideles, sed salva potestate in iis quae ad disciplinam, morum correctionem, servitium ecclesiae pertinent.

§ 3. Cum throno et baldachino Cardinalis ordinis presbyteralis potest in suo titulo pontificalia peragere et Cardinalis ordinis diaconalis in sua diaconia pontificaliter assistere, et nemo alius ibidem id potest sine Cardinalis assensu; in aliis vero Urbis ecclesiis Cardinales throno et baldachino uti nequeunt sine licentia Romani Pontificis.

Can. 241. - Sede Apostolica vacante, Sacrum Cardinalium Collegium et Romana Curia non aliam habent potestatem, quam quae definitur in const. Pii X *Vacante Sede Apostolica,* 25 Dec. 1904.

CAPUT IV.

DE CURIA ROMANA.

Can. 242. - Curia Romana constat Sacris Congregationibus, Tribunalibus et Officiis, prout inferius enumerantur et describuntur.

Can. 243. - § 1. In singulis Congregationibus, Tribunalibus, Officiis servanda est disciplina et tractanda sunt negotia secundum normas tum generales tum particulares, quas ipsis Romanus Pontifex praestituerit.

§ 2. Omnes qui ad Congregationes, Tribunalia, Officia Romanae

240 § 1: Paulus IV, const. *«Cum venerabiles»,* 22 aug. 1555, § 1; Pius X, const. *«Apostolicae»,* 15 apr. 1910, n. 1.

240 § 2: C. 11, X, *de maioritate et obedientia,* I, 33; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 19; Sixtus V, const. *«Religiosa»,* 13 apr. 1587, § 12.

240 § 3: S. R. C., *Romana,* 15 sept. 1668; 4 dec. 1903.

Kan. 240. - § 1. Stožernik, koji je promaknut na podgradsko sjedište i kanonski je uveden u posjed, pravi je Biskup u svojoj biskupiji, pa u toj biskupiji ima svu onu vlast, koju sjedišni Biskupi zadobivaju u svojoj.

§ 2. Ostali Stožernici mogu u svojim naslovnim crkvama, pošto su ušli u njihov kanonski posjed, izvršivati sve ono što mjesni Ordinariji mogu u svojim crkvama, s izuzetkom sudbenosti i svake druge poglavarske vlasti nad vjernicima, ali im pripada puna vlast u svemu onomu, što se odnosi na stegu, popravak ćudoređa i službu u crkvi.

§ 3. Stožernik svećeničkog reda može u svojoj naslovnoj crkvi izvršivati velesvećeničke obredne čine s prijestoljem i nebnicom, a Stožernik đakonskog reda može službi prisustvovati u velesvećeničkom ruhu; ali u drugim se crkvama u Gradu ne mogu služiti prijestoljem ni nebnicom bez dopuštenja Rimskog Prvosvećenika.

Kan. 241. - Kada je Apostolska Stolica upražnjena Sveti Stožernički Zbor i Rimska Kurija nemaju druge vlasti osim one, koja je označena u Uredbi Pija X. *Za upražnjenja Apostolske Stolice,* od 25. Pros. 1904.

GLAVA IV.

RIMSKA KURIJA

Kan. 242. - Rimska se Kurija sastoji od Svetih Zborova, Sudišta i Ureda, kako se niže nabrajaju i opisuju.

Kan. 243. - § 1. U pojedinim se Zborovima, Sudištima i Uredima mora obdržavati red i svršavati poslovi prema odredbama i općenitim i posebnim, koje im je propisao Rimski Prvosvećenik.

§ 2. Svi su oni, koji pripadaju Zborovima, Sudištima i Uredima Rim-

241: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908.

242: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908.

243 § 1: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 iun., 29 sept. 1908.

Curiae pertinent, ad secretum servandum tenentur intra fines et secundum modum ex disciplina unicuique propria determinatum.

Can. 244. - § 1. Nihil grave aut extraordinarium in iisdem Congregationibus, Tribunalibus, Officiis agatur, nisi a Moderatoribus eorundem Romano Pontifici fuerit antea significatum.

§ 2. Gratiae quaevis ac resolutiones indigent pontificia approbatione, exceptis iis pro quibus eorundem Officiorum, Tribunalium, Congregationum Moderatoribus speciales facultates tributae sint, exceptisque sententiis Tribunalis Sacrae Romanae Rotae et Signaturae Apostolicae.

Can. 245. - Controversiam, si qua exoriatur, de competentia inter Sacras Congregationes, Tribunalia vel Officia Romanae Curiae, dirimit coetus S. R. E. Cardinalium, quos Romanus Pontifex singulis vicibus designaverit.

ART. I.

DE SACRIS CONGREGATIONIBUS.

Can. 246. - Singulis Congregationibus praeest Cardinalis Praefectus vel, si eisdem praesit ipsemet Romanus Pontifex, eas dirigit Cardinalis Secretarius; quibus adiunguntur Cardinales quos Pontifex eis adscribendos censuerit, cum aliis necessariis administris.

Can. 247. - § 1. Congregatio S. Officii, cui ipse Summus Pontifex praeest, tutatur doctrinam fidei et morum.

243 § 2: Benedictus XIV, const. «*Sollicita ac provida*», 9 iul. 1753, § 12; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 iun. 1908, Pars I, Normae communes, cap. III, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. II, n. 4°, art. VII, n. 2°.

244 § 1: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908.

244 § 2: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908.

ske Kurije, obavezni na čuvanje tajne u granicama i na način, kako je određeno u njihovim vlastitim propisnicima.

Kan. 244. - § 1. Ništa se zamašno ni izvanredno ne smije u ovim Zborovima, Sudištima i Uredima svršavati, ako o tom nije prije obaviješten od njihovih Pročelnika Rimski Prvosvećenik.

§ 2. Sve podijeljene milosti i sva rješenja moraju dobiti prvosvećeničko odobrenje, osim onih, za koje su Pročelnicima istih Zborova, Sudišta i Ureda podijeljene posebne ovlastice i izuzevši presude Sudišta Svete Rimske Rote i Apostolske Signature.

Kan. 245. - Ako bi nastao kakav spor u pogledu nadležnosti između Svetih Zborova, Sudišta i Ureda Rimske Kurije, rješenje spada na odbor Stožernika S. R. C., koje će Rimski Prvosvećenik svaki put posebice imenovati.

ČLANAK I.

SVETI ZBOROVI

Kan. 246. - Svakom od Zborova stoji na čelu Stožernik Pročelnik ili, ako mu je na čelu sam Rimski Prvosvećenik, onda zajedno s njima upravlja Stožernik Tajnik; uz njih stoje Stožernici, koje im pridijeli Prvosvećenik, zajedno s drugim potrebitim službenicima.

Kan. 247. - § 1. Zbor Sv. Službe, kojemu je na čelu sam Vrhovni Prvosvećenik, vodi brigu oko vjerske i ćudoredne nauke.

246: Benedictus XV, motu propr. «*Seminaria*», 4 nov. 1915, n. III-V; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 iun. 1908, Pars I, Normae communes, cap. I, n. 1°.

247 § 1: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 1°, 1, n. 7°, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. I, n. 6°.

§ 2. Iudicat de iis delictis quae sibimet secundum propriam eiusdem legem reservantur, cum potestate has criminales causas videndi non solum in gradu appellationis a tribunali Ordinarii loci, sed etiam in prima instantia, si directe ad ipsam delatae fuerint.

§ 3. Ipsa sola cognoscit ea quae, sive directe sive indirecte, in iure aut in facto, circa privilegium, uti aiunt, Paulinum, et matrimonii impedimenta disparitatis cultus et mixtae religionis versantur; itemque ad eam spectat facultas dispensandi in hisce impedimentis. Quare quaelibet huiusmodi quaestio ad hanc Congregationem est deferenda, quae tamen potest, si ita censeat et casus ferat, quaestionem remittere ad aliam Congregationem vel ad Tribunal Sacrae Romanae Rotae.

§ 4. Ad eandem pertinet non solum delatos sibi libros diligenter excutere, eos, si oportuerit, prohibere, et dispensationes concedere; sed etiam ex officio inquirere, qua opportuniore licebit via, quae in vulgus edantur scripta cuiuslibet generis damnanda, et in memoriam Ordinariorum reducere, quam religiose teneantur in perniciosa scripta animadvertere eaque Sanctae Sedi denuntiare, ad normam Can. 1397.

§ 5. Ipsa una competens est circa ea omnia quae ieiunium eucharisticum pro sacerdotibus Missam celebrantibus respiciunt.

Can. 248. - § 1. Congregationis Consistorialis Praefectus est ipse Romanus Pontifex. Praeter alios ad eandem pertinent ex officio Cardinales Secretarius S. Officii, Praefectus Congregationis de Seminariis et Universitatibus studiorum et Secretarius Status. Inter Consultores eiusdem semper sunt Assessor S. Officii, Secretarius Congregationis pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis et Secretarius Congregationis de Seminariis et Universitatibus studiorum.

247 § 2: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 1°, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. I, n. 6°.

247 § 3: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 1°, 5; S. C. Consist., 12 nov. 1908, ad VI; 21 ian. 1910; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. I, n. 6°.

§ 2. Postupa sudbeno u stvari onih krivičnih djela, koja su joj pridržana prema odredbama vlastitog propisnika, s vlašću suditi u ovim krivičnim parnicama ne samo u prizivnoj molbi protiv suda mjesnog Ordinarija, nego i u prvoj molbi, ako su preda nj iznesene izravno.

§ 3. Samo on rješava sve ono, što se odnosi bilo izravno bilo neizravno, pravno ili činjenično, na povlasticu, kako kažu, Pavlovsku i na ženidbene smetnje razlike i mješovite vjere. Stoga se svako ovakvo pitanje mora podnijeti ovomu Zboru; ali on ipak može, ako to smatra potrebitim od slučaja do slučaja, predmet uputiti drugom Zboru ili Sudištu Svete Rimske Rote.

§ 4. Na nj spada ne samo to, da njemu prijavljene knjige pomnjivo ispita, pa ih, ako treba, zabrani i u toj stvari daje oproste, nego da i ureda radi putem, kojim smatra najpodesnijim, ispita sve ono, što se tiskom objavljuje, a zaslužuje da se presudi i da skreće pažnju Ordinarijima na to, kako je njihova dužnost, da savjesno nastupaju protiv pogubnih knjiga i da ih prijave Svetoj Stolici, prema odredbi kan. 1397.

§ 5. On je isključivo nadležan za sve ono, što se odnosi na euharistijski post kod svećenika, koji služe Misu.

Kan. 248. - § 1. Konzistorijalnoga je Zbora pročelnikom sam Rimski Prvosvećenik. Osim drugih njegovi su članovi po službenoj dužnosti Stožernik Tajnik Sv. Službe, Pročelnik Zbora za Sjemeništa i Sveučilišta i Državni Tajnik. Među njegovim Vijećnicima uvijek su Prisjednik Sv. Službe, Tajnik Zbora za izvanredne crkvene poslove i Tajnik Zbora za Sjemeništa i Sveučilišta.

247 § 4: Benedictus XIV, const. «*Sollicita ac provida*», 9 iul. 1753; Leo XIII, const. «*Officiorum ac munerum*», 25 ian. 1897, n. 24; Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 7°, 1, 2; Benedictus XV, allocut. «*Amplissimum Collegium*», 22 mart. 1917; motu propr. «*Alloquentes*», 25 mart. 1917, n. I-III.

248 § 1: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 2°, 5-7.

§ 2. Ad hanc Congregationem spectat non modo parare agenda in Consistoriis, sed praeterea, in locis Congregationi de Prop. Fide non obnoxiis, novas dioeceses ac provincias et capitula tum cathedralia tum collegialia constituere; dioeceses iam constitutas dividere; Episcopos, Administratores Apostolicos, Coadiutores et Auxiliares Episcoporum constituendos proponere, canonicas inquisitiones seu processus super promovendis indicere actosque diligenter expendere, ipsorum periclitari doctrinam, salvo praescripto Can. 255.

§ 3. Ab hac Congregatione dependent ea omnia quae pertinent ad constitutionem, conservationem et statum dioecesium. Quare ipsa vigilat super impletis vel minus obligationibus, quibus Ordinarii tenentur; cognoscit ea quae ab Episcopis scripto relata sint de statu suarum dioecesium; indicit visitationes apostolicas examinatque eas quae fuerint absolutae, transmissis in utroque casu ad singulas Congregationes iis ad deliberandum negotiis quae ad eas peculiariter pertinent.

Can. 249. - § 1. Congregationi de disciplina Sacramentorum proposita est universa legislatio circa disciplinam septem Sacramentorum, incolumi iure Congregationis S. Officii circa ea quae in Can. 247 statuta sunt, et Sacrorum Rituum Congregationis circa ritus et caeremonias quae in Sacramentis conficiendis, ministrandis et recipiendis servari debent.

§ 2. Ad illam itaque spectant ea omnia, quae decerni concedique solent tum in disciplina matrimonii, tum in disciplina aliorum Sacramentorum nec non in celebratione Sacrificii Eucharistici, iis tantum exceptis quae aliis Congregationibus reservata sunt.

248 § 2: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 1°, 4, n. 2°, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, Can. I, n. 1°, b, cap. VII, art. II, n. 6°, 7°, 10°.

248 § 3: Pius X, const. «*Sapienti consilio*» 29 iun. 1908, § I, n. 2°, 3; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. I, n. 1°, b, cap. VII, art. II, n. 6°-9°.

§ 2. Na ovaj Zbor spada, da ne samo priprema dnevni red za Konzistorij, nego osim toga i sve ono, što se odnosi na osnivanje novih biskupija i crkvenih pokrajina, pa kaptola stolnih i zbornih, sve to u mjestima, koja nisu podčinjena Zboru za Širenje Vjere; na diobu već osnovanih biskupija; na predlaganje za postavljanje Biskupa, Apostolskih Upravitelja, Biskupa Koadjutora i Pomoćnog biskupa, da određuje izvide i postupke glede onih, koji bi imali biti promaknuti i da zapisnike o tom brižljivo ispituje i ocijeni njihovu naučnu spremu, uz obdržavanje propisa kan. 255.

§ 3. Ovaj Zbor nadležan za sve ono, što se odnosi na osnivanje, podržavanje i stanje biskupije. Zato on bdije nad izvršivanjem i neizvršivanjem obaveza, koje spadaju u dužnost Ordinarijima; ispituje pismene izvještaje, koje su podnijeli Biskupi o stanju svojih biskupija; određuje apostolske nadzorne pohode i ispituje ih, kad su izvršeni; a u jednom i drugom slučaju dostavlja pojedinim Zborovima one predmete, koji posebice spadaju u njihovu nadležnost.

Kan. 249. - § 1. Zbor za upravu Otajstava ima u svojoj nadležnosti cjelokupno zakonarstvo oko upravljanja sedam Otajstava, ne dirajući pri tom u prava Zbora Sv. Službe glede onoga, što je određeno u kan. 247, kao ni u prava Zbora za Svete Obrede glede obrednih i svečanosnih čina, koji se moraju obdržavati kod učina, podjelbe i primanja Otajstava.

§ 2. Na nj prema tomu spada sve ono, što u pravilu treba riješiti i dopuštati kako pri upravi ženidbom, tako i pri upravi drugim Otajstvima, te glede služenja Euharistijske Žrtve, izuzevši samo ono, što je pridržano drugim Zborovima.

249 § 1: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 1.

249 § 2: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 2, n. 4°, 2, II, n. 1°; S. C. Consist., 14 mart. 1910; 16 aug. 1910; *Romana,* 28 nov. 1911; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars. II, Normae peculiares, cap. I, n. 1°, c, cap. VII, art. III, n. 10°-12°.

§ 3. Ipsa cognoscit quoque et exclusive de facto inconsummationis matrimonii et de exsistentia causarum ad dispensationem concedendam, nec non de iis omnibus, quae cum his sunt connexa. Potest tamen cognitionem horum omnium, si id expedire iudicaverit, ad Sacram Romanam Rotam remittere. Pariter ad eam deferri possunt quaestiones de validitate matrimonii, quas tamen, si accuratiorem disquisitionem aut investigationem exigant, ad tribunal competens remittat. Eodem modo ad ipsam pertinet videre de obligationibus ordinibus maioribus adnexis, atque examinare quaestiones de ipsa validitate sacrae ordinationis, aut eas ad tribunal competens remittere. Et ita porro de aliis Sacramentis.

Can. 250. - § 1. Congregationi Concilii ea pars negotiorum est commissa, quae ad universam disciplinam cleri saecularis populique christiani refertur.

§ 2. Quamobrem ipsius est curare ut christianae vitae praecepta serventur, cum facultate opportune ab eisdem fideles dispensandi; moderari quae parochos et canonicos spectant; aut quae pias sodalitates, pias uniones (etiamsi dependeant a religiosis vel erectae sint in eorum ecclesiis seu domibus), pia legata, pia opera, Missarum stipes, beneficia aut officia, bone ecclesiastica, mobilia et immobilia, tributa dioecesana, taxas Curiarum episcopalium aliaque huiusmodi attingunt. Eidem reservata est facultas eximendi a conditionibus requisitis ad assecutionem beneficiorum, quoties ad Ordinarios eorum collatio spectat; admittendi ad compositionem eos qui occuparunt bona ecclesiastica, etiam pertinentia ad religiosos; permittendi ut fideles acquirant bona ecclesiastica, a potestate civili usurpata.

§ 3. Videt quoque de iis omnibus, quae ad immunitatem ecclesiasticam pertinent, itemque de controversiis circa praecedentiam, salvo iure Congregationis de sodalibus religiosis et Congregationis Caeremonialis.

249 § 3: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 2, 3; S. C. Consist., *Romana,* 29 ian. 1909; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 11°.

250 § 1: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 4°, 1; S. C. Consist., 7 ian. 1909; 27 febr. 1909; *Romana,* 28 nov. 1911.

250 § 2: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 1°, 4, n. 4°, 2; S. C. Consist., *Romana,* 8 iul. 1909; *Romana,* 10 dec. 1909; 14 mart. 1910; 21 apr. 1910;

§ 3. On također rješava, i to isključivo, o neizvršenju ženidbe s činjenične strane i da li postoje razlozi za podjeljenje oprosta, kao i o svemu onomu, što je s time u svezi. Ipak može rješavanje o svemu tomu odstupiti Svetoj Rimskoj Roti. Isto se tako mogu preda nj iznijeti pitanja o valjanosti braka, ali će ih, ako iziskuju točniji pretres i izviđanje, odstupiti nadležnom sudištu. Jednako na nj spadaju rješenja o obavezama spojenim s višim redovima, pa o pitanjima glede same valjanosti svetoga ređenja, ili ih može odstupiti nadležnom sudištu. A tako jednako i glede drugih Otajstava.

Kan. 250. - § 1. Zbor Saborski ima u svojoj nadležnosti sve one predmete, koji se odnose na svu koliku stegu svjetovnih duhovnika kršćanskoga puka.

§ 2. Stoga ima voditi brigu o tom, da obdržavaju zapovijedi kršćanskoga života, s ovlaštenjem da od njih, kada treba, daje vjernicima oproste; da ravna s onim, što se odnosi na župnike i kanonike; nadalje s onim, što se tiče pobožnih udruženja, pobožnih zajednica (i ako su u ovisnosti od redovnika ili su osnovane u njihovim crkvama ili domovima), pobožnih ustanova, Misnih nagrada, nadarbina ili službi, crkvene imovine, pokretne i nepokretne, dijecezanskih prireza, pristojbi biskupijskih kurija i tako dalje. On ima ovlaštenje, da izuzme od uvjeta propisanih za postignuće nadarbina, kada njihova podjelba spada na Ordinarija; da dopusti poravnanja onima, koji su prisvojili crkvenu imovinu, pa i takvu, koja pripada redovnicima; da dade dopuštenje vjernicima za stjecanje crkvene imovine prigrabljene od građanskih vlasti.

§ 3. Rješava također o svemu, što se odnosi na crkvenu povlasticu oslobođenja od javnih obaveza, isto tako u sporovima glede prednosti, ne dirajući u prava Zbora redovičkog ni Zbora za svečanosne čine.

5 iul. 1915; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, n. 4°, g.

250 § 3: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 4°, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art IV, n. 5°.

§ 4. Ad eandem pertinent ea omnia quae ad Conciliorum celebrationem et recognitionem atque ad Episcoporum coetus seu conferentias referuntur, extra loca quae subsunt Congregationi de Prop. Fide.

§ 5. Est autem haec Congregatio competens in omnibus controversiis negotia eidem commissa spectantibus, quas in linea disciplinari pertractandas censuerit; cetera ad tribunal competens sunt deferenda.

Can. 251. - § 1. Congregatio negotiis religiosorum sodalium praeposita ea sibi exclusive vindicat quae respiciunt regimen, disciplinam, studia, bona et privilegia religiosorum sodalium utriusque sexus tum sollemnibus tum simplicibus votis adstrictorum, eorumque qui, quamvis sine votis, in communi tamen vitam agunt more religiosorum, itemque tertiorum Ordinum saecularium, incolumi iure Congregationis de Prop. Fide.

§ 2. Quapropter, quaestionibus ordine iudiciario tractandis ad tribunal competens remissis et incolumi semper iure Congregationis S. Officii et Congregationis Concilii circa negotia ad ipsas spectantia, haec Congregatio quaestiones omnes suae competentiae in linea disciplinari dirimit; sed si quaestio vertatur inter religiosum sodalem et personam non religiosam, ipsa, praesertim ad instantiam partis, potest quoque, si aequum iudicaverit, eandem quaestionem ad aliam Congregationem aut tribunal remittere.

§ 3. Huic denique Congregationi reservatur concessio dispensationum a iure communi pro sodalibus religiosis, firmo praescripto Can. 247, § 5.

Can. 252. - § 1. Congregatio de Propaganda Fide missionibus ad praedicandum Evangelium et catholicam doctrinam praeest, ministros necessarios constituit et mutat, facultatemque habet tractandi, agendi et exsequendi omnia hac in re necessaria et opportuna.

§ 2. Curat ea omnia quae ad Conciliorum celebrationem et recognitionem in locis sibi subiectis pertinent.

250 § 4: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 4°, 3; S. C. Consist., 12 nov. 1908, ad VII; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. IV, n. 6°, b.

250 § 5: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 4°, 4.

251 § 1: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 1°, 4, n. 5°, 1; S. C. Consist., 5 iul. 1915; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. I, n. 1°, e, cap. VII, art. V, n. 4°-6°.

§ 4. Na nj spada sve ono, što se odnosi na obdržavanje Sabora i na njihovo ispitivanje, pa na zborove i sastanke Biskupa, osim za ona mjesta, koja su podčinjena Zboru za širenje Vjere.

§ 5. A nadležan je ovaj Zbor i za sve sporove u predmetima iz njegove nadležnosti, za koje smatra da ih treba riješiti putem stegovnog postupka; ostale treba odstupiti nadležnom sudištu.

Kan. 251. - § 1. Zbor za redovničke poslove uzima u svoju isključivu nadležnost sve ono, što se odnosi na upravu, stegu, nauke, imovinu i povlastice članova redovničkih družbi oba spola, bili oni vezani svečanim ili običnim zavjetima, pa i onih koji, iako bez zavjeta, ipak provode zajednički život poput redovnika, a isto tako trećih Redova svjetovnjačkih, ne dirajući u prava Zbora za Širenje Vjere.

§ 2. Stoga ovaj Zbor rješava sva pitanja iz svoje nadležnosti putem stegovnog postupka, prepuštajući nadležnom sudištu ona pitanja, koja se imaju riješiti sudskim postupkom i ne dirajući nigda u prava Zbora Sv. Službe ni Zbora Saborskog glede predmeta, koji na njih spadaju; ali on može svako pitanje, koje postoji između redovničke i neredovničke osobe, osobito po traženju koje od stranaka, odstupiti, ako to nađe shodnim, drugom Zboru ili sudištu.

§ 3. Konačno je pridržano ovomu Zboru podjeljivanje oprosta od propisa zajedničkog prava za redovničke osobe, uz obdržavanje odredbe kan. 247, § 5.

Kan. 252. - § 1. Zbor za Širenje Vjere predstoji misijama za propovijedanje Evanđelja i katoličke nauke, postavlja i skida potrebite službenike i ima ovlast, da raspravi, odredi i izvrši sve ono, što je u toj stvari potrebito i prikladno.

§ 2. Vodi brigu o svemu onomu, što se odnosi na obdržavanje i ispitivanje Sabora u mjestima njemu podčinjenima.

251 § 2: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 5°, 2.

251 § 3: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 2, n. 5°, 3.

252 § 2: S. C. Consist., 12 nov. 1908, ad VII.

§ 3. Eius iurisdictio iis est circumscripta regionibus, ubi, sacra hierarchia nondum constituta, status missionis perseverat. Huic Congregationi sunt etiam subiectae regiones, quae etsi hierarchia inibi constituta sit, adhuc inchoatum aliquid praeseferunt. Eidem pariter subsunt societates ecclesiasticorum ac Seminaria quae exclusive fundata sunt eo fine, ut in eis instituantur missionarii pro exteris missionibus, praesertim quod attinet ad eorum regulas, administrationem atque opportunas concessiones ad sacram ordinationem alumnorum requisitas.

§ 4. Haec autem Congregatio tenetur ad competentes Congregationes deferre negotia quae aut fidem attingunt, aut causas matrimoniales, aut generales normas circa sacrorum rituum disciplinam tradendas vel interpretandas.

§ 5. Quod vero spectat ad sodales religiosos, eadem Congregatio sibi vindicat quidquid religiosos qua missionarios, sive uti singulos sive simul sumptos, tangit. Quidquid vero religiosos qua tales, sive uti singulos sive simul sumptos attingit, ad Congregationem religiosorum negotiis praepositam remittat aut relinquat.

Can. 253. - § 1. Congregatio Sacrorum Rituum ius habet videndi et statuendi ea omnia quae sacros ritus et caeremonias Ecclesiae Latinae proxime spectant, non autem quae latius ad sacros ritus referuntur, cuiusmodi sunt praecedentiae iura aliaque id genus, de quibus sive servato ordine iudiciario sive in linea disciplinari disceptetur.

§ 2. Eius proinde est praesertim advigilare, ut sacri ritus ac caeremoniae diligenter serventur in Sacro celebrando, in Sacramentis administrandis, in divinis officiis persolvendis, in iis denique omnibus quae Ecclesiae Latinae cultum respiciunt; dispensationes concedere opportunas; insignia et honoris privilegia tam personalia et ad tempus, quam localia et perpetua, quae ad sacros ritus vel caeremonias pertineant, elargiri, et cavere ne in haec abusus irrepant.

252 § 3: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 6°, 1-3; S. C. Consist., 12 nov. 1908, ad I, XII; Romana, 6 aug. 1909, ad X; *Romana,* 10 dec. 1909; Romana, 15 mart. 1910.

252 § 4: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 6°, 4; S. C. Consist., 12 nov. 1908, ad II, IV.

252 § 5: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 6°, 5; S. C. Consist., 12 nov. 1908, ad V; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. I, n. 1°, e.

§ 3. Njegova je poglavarska vlast ograničena na one krajeve, u kojima postoji, pošto sveta hijerarhija još nije uređena, misijsko stanje. Ovomu su zboru podčinjeni i onakovi krajevi, u kojima stanje iako je hijerarhija već uređena, ima još uvijek početni značaj. Jednako su njemu podčinjene družbe crkvenih osoba i Sjemeništa, koja su osnovana jedino u tu svrhu, da se u njima poučavaju misionari za izvanjske misije, osobito u pogledu njihovih pravila, uprave i odnosnih pogodnosti potrebitih za sveto ređenje pitomaca.

§ 4. No ovaj je Zbor dužan, da podnese nadležnim Zborovima one predmete, koji se odnose na vjeru, nadalje ženidbene stvari, pa one koje se tiču izdavanja ili tumačenja općih propisa u pogledu svetih obreda.

§ 5. Što se pak tiče redovničkih osoba, ovaj Zbor uzima u svoju nadležnost sve ono, što se odnosi na redovnike, ukoliko su misionari, bilo kao pojedince, bilo kao članove zajednica. Međutim treba da odstupi i prepusti Zboru za redovničke poslove sve ono, što se odnosi na redovnike kao takve, bilo kao pojedince bilo kao članove zajednice.

Kan. 253. - § 1. Sveti Zbor Obredni ima pravo rješavati i propisivati sve ono, što se neposredno odnosi na svete obrede i svečanosne čine Latinske Crkve, ali ne ono, što je sa svetim obredima u daljnjoj svezi, kao što su pravo prednosti i slično, kada se to rješava bilo u sudskom bilo u stegovnom postupku.

§ 2. Prema tomu na nj spada bdjeti nad tim, da se točno obdržavaju sveti obredi i svečanosti čini pri služenju Mise, dijeljenju Otajstava, molenju časoslovnih molitava i pri svemu onomu, što spada na bogoslužje Latinske Crkve; davati prigodice oproste; podjeljivati odličja i počasne povlastice kako osobne i povremene, tako i mjesne i trajne, ukoliko se odnose na svete obrede i svečanosne čine, te obraćati pažnju na to, da se u tom ne zavedu zloupotrebe.

253 § 1: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 8°, 1; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. VIII, n. 2°.

253 § 2: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 8°, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. VIII, n. 2°.

§ 3. Denique ea omnia agit quae ad beatificationem et canonizationem Servorum Dei vel ad sacras reliquias quoquo modo referuntur.

Can. 254. - Ad Congregationem Caeremonialem pertinet moderatio caeremoniarum in Sacello Aulaque Pontificali servandarum et sacrarum functionum quas Patres Cardinales extra pontificale sacellum peragunt; itemque eadem Congregatio cognoscit quaestiones de praecedentia tum Patrum Cardinalium tum Legatorum quos variae Nationes ad Sanctam Sedem mittunt.

Can. 255. - Ad Congregationem pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis spectat dioeceses constituere vel dividere et ad vacantes dioeceses idoneos viros promovere, quoties hisce de rebus cum civilibus Guberniis agendum est; insuper Congregatio in ea negotia incumbit, quae eius examini subiiciuntur a Summo Pontifice per Cardinalem Secretarium Status, praesertim ex illis quae cum legibus civilibus coniunctum aliquid habent et ad pacta conventa cum variis Nationibus referuntur.

Can. 256. - § 1. Congregatio de Seminariis et Universitatibus studiorum vigilat super omnibus quae ad regimen, disciplinam, temporalem administrationem et studia Seminariorum pertinent incolumi iure Congregationis de Prop. Fide. Eidem pariter commissa est moderatio regiminis ac studiorum, in quibus versari debent athenaea seu quas vocant Universitates vel Facultates quae ab Ecclesiae auctoritate dependent, comprehensis iis quae a religiosae alicuius familiae sodalibus diriguntur. Novas institutiones perpendit approbatque; facultatem concedit academicos gradus conferendi normasque tradit quibus ii conferri debeant, et, ubi agitur de viro singulari doctrina commendato, potest eos ipsa conferre.

§ 2. In hac Sacra Congregatione connumerantur inter alios Cardinales Secretarius Congregationis Consistorialis et inter Consultores Assessor eiusdem Congregationis.

253 § 3: Pius X, const. *«Sapienti consilio»*, 29 iun. 1908, § I, n. 8°, 3; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. VIII, n. 4°.

254: Pius X, const. *«Sapienti consilio»*, 29 iun. 1908, § I, n. 9°; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. IV, n. 5°.

§ 3. On konačno radi sve ono, što se odnosi na proglašenje Službenika Božjih blaženima i svetima, i sve što je bilo kako u svezi sa svetim moćima.

Kan. 254. - Na Zbor Svečanosni spada, da ravna svečanosnim činima, koji se imaju izvršivati u Prvosvećeničkom Svetištu i Dvoru i pri svetom obsluživanju, koje izvršuju Oci Stožernici izvan prvosvećeničkog svetišta; nadalje ovaj Zbor rješava pitanja u pogledu prednosti i Otaca Stožernika i Poslanika, koje razni Narodi šalju k Svetoj Stolici.

Kan. 255. - Na Zbor za izvanredne crkvene poslove spada osnivanje ili dioba biskupija i imenovanje podesnih muževa za upražnjene biskupije onda, kada se kod tih predmeta mora pregovarati s državnim Vladama; povrh toga ovaj Zbor izvršuje one poslove, koje mu na rad povjeri Vrhovni Prvosvećenik preko Stožernika Državnoga Tajnika, napose takove, koji su u nekoj svezi s građanskim zakonima i odnose se na sklopljene ugovore s različitim Narodima.

Kan. 256. - § 1. Zbor za Sjemeništa i Sveučilišta bdije nad svime, što se odnosi na upravu, stegu, imovinu i nauke u Sjemeništima, ne dirajući u prava Zbora za Širenje Vjere. Jednako mu je povjereno ravnanje reda i nastave, koja se mora držati na visokim školama ili kako iz zovu, Sveučilištima ili Fakultetima ovisnima od crkvene vlasti, pa i onda, kada su pod upravom članova koje redovničke obitelji. Novoosnovane ispituje i daje za njih odobrenje; daje ovlasticu za podjeljivanje akademskih stupnja, i propisuje pravila, prema kojima se moraju podjeljivati, a kada se radi o mužu, koji se je u znanosti posebice istakao, može ih i sam podijeliti.

§ 2. Članovima ovoga Zbora pripada među ostalima Stožernicima Tajnik Zbora Konzistorijalnoga, a među vijećnike Prisjednik istoga Zbora.

255: Pius X, motu propr. *«Romanis Pontificibus»*, 17 dec. 1903; const. *«Sapienti consilio»*, 29 iun. 1908, § 1, n. 2°, 2, n. 10°.

256 § 1: Pius X, const. *«Sapienti Consilio»*, 29 iun. 1908, § I, n. 11°; Benedictus XV, motu propr. *«Seminaria»*, 4 nov. 1915, n. I, II, VI; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. XI, n. 2°.

Can. 257. - § 1. Congregationi pro Ecclesia Orientali praeest ipse Romanus Pontifex. Huic Congregationi reservantur omnia cuiusque generis negotia quae sive ad personas, sive ad disciplinam, sive ad ritus Ecclesiarum orientalium referuntur, etiamsi sint mixta, quae scilicet sive rei sive personarum ratione latinos quoque attingant.

§ 2. Quare pro Ecclesiis ritus orientalis haec Congregatio omnibus facultatibus potitur, quas aliae Congregationes pro Ecclesiis ritus latini obtinent, incolumi tamen iure Congregationis S. Officii ad normam Can. 247.

§ 3. Haec Congregatio controversias dirimit via disciplinari; quas vero ordine iudiciario dirimendas iudicaverit, ad tribunal remittet quod ipsa Congregatio designaverit.

ART. II.

DE TRIBUNALIBUS CURIAE ROMANAE.

Can. 258. - § 1. Sacrae Poenitentiariae praeficitur Cardinalis Poenitentiarius Maior. Huius tribunalis iurisdictio coarctatur ad ea quae forum internum, etiam non sacramentale, respiciunt; quare hoc tribunal pro solo foro interno gratias largitur, absolutiones, dispensationes, commutationes, sanationes, condonationes; excutit praeterea quaestiones conscientiae easque dirimit.

§ 2. Eiusdem insuper est de iis omnibus iudicare quae spectant ad usum et concessionem indulgentiarum, salvo iure S. Officii videndi ea quae doctrinam dogmaticam circa easdem indulgentias vel circa novas orationes et devotiones respiciunt.

Can. 259. - Causae ordinem iudiciarium requirentes aguntur apud Sacram Romanam Rotam et apud Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae intra fines et secundum normas traditas in Can. 1598-1605, salvo iure Congregationis S. Officii et Congregationis Sacrorum Rituum in causas sibi proprias.

257 § 1: Pius IX, const. *«Romani Pontifices»,* 6 ian. 1862; Benedictus XV, motu propr. *«Dei providentis»,* 1 maii 1917, II, III.

257 § 2 / § 3: S. C. Consist., 12 nov. 1908, ad VI; Benedictus XV, motu propr. *«Dei providentis»,* 1 maii 1917, IV, V.

Kan. 257. - § 1. Zboru za Istočnu Crkvu na čelu je sam Rimski Prvosvećenik. Ovom Zboru pridržani su svi poslovi ma koje vrsti, što spadaju bilo na osobe bilo na stegu bilo na obrede Istočnih Crkava, pa iako su mješoviti, to jest koji se bilo u stvarnom bilo u osobnom obziru dotiču i latinaca.

§ 2. Stoga ovaj Zbor ima za Crkve istočnih obreda sve ovlastice, koje ostali Zborovi zadobivaju za Crkve latinskog obreda, ne dirajući ipak u prava Zbora Sv. Službe prema propisu kan. 247.

§ 3. Ovaj Zbor rješava sporove u stegovnom postupku; one pak za koje prosudi, da ih treba riješiti sudskim postupkom, odstupit će Zbor onomu sudištu, koje on sam označi.

ČLANAK II.

SUDIŠTA RIMSKE KURIJE

Kan. 258. - § 1. Svetoj Penitencijariji stoji na čelu Stožernik Veliki Pokorničar. Sudska vlast ovoga sudišta stegnuta je na one predmete, koji se odnose na unutarnje područje, pa i izvanotajstveno; stoga ovo sudište podjeljuje isključivo za unutarnje područje milosti, odrješenja, oproste, zamjene, ukrepljenja, izravnanja; osim toga uzima u razmatranje i rješava pitanja savjesti.

§ 2. Na nj spada i to, da rješava, ne dirajući u nadležnost Sv. Službe da donosi rješenja u onomu, što spada na vjersku nauku glede tih oproštenja ili na nove molitve i pobožnosti.

Kan. 259. - Predmeti koji zahtijevaju sudski postupak rješavaju se pred Svetom Rimskom Rotom i pred Vrhovnim Sudištem Apostolske Signature u granicama i po propisima sadržanima u kan. 1598-1605, ne dirajući u nadležnost Zbora Sv. Službe i Zbora Obrednoga glede predmeta, koji na njih spadaju.

258 § 1: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § II, n. 1°; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VIII, n. 1°.

258 § 2: Benedictus XV, allocut. *«Amplissimum Collegium»,* 22 mart. 1917; motu propr. *«Alloquentes»,* 25 mart. 1917, n. IV, V.

259: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § II, n. 2°, 3°.

ART. III.

DE OFFICIIS CURIAE ROMANAE.

Can. 260. - § 1. Cancellariae Apostolicae, cui praeest Cardinalis Cancellarius Sanctae Romanae Ecclesiae, hoc est proprium munus, apostolicas expedire litteras seu bullas pro beneficiorum et officiorum consistorialium provisione, novarum provinciarum et dioecesium ac capitulorum institutione et pro aliis maioribus Ecclesiae negotiis conficiendis.

§ 2. Quae litterae seu bullae ne expediantur nisi de mandato Congregationis Consistorialis circa negotia ad eius competentiam spectantia, aut de mandato Summi Pontificis circa alia negotia, servatis in singulis casibus ipsius mandati terminis.

Can. 261. - Datariae Apostolicae, quam moderatur Cardinalis Datarius Sanctae Romanae Ecclesiae, commissum est cognoscere de idoneitate promovendorum ad beneficia non consistorialia Apostolicae Sedi reservata; conficere et expedire apostolicas litteras pro eorum collatione; eximere in conferendo beneficio a conditionibus requisitis, quoties eius collatio ad Ordinarium non pertinet; curare pensiones et onera quae Summus Pontifex in memoratis conferendis beneficiis imposuerit.

Can. 262. - Camerae Apostolicae, cui praesidet Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis Camerarius, cura est atque administratio bonorum ac iurium temporalium Sanctae Sedis, quo tempore praesertim haec vacua habeatur; et tunc adamussim serventur normae statutae in const. Pii X *Vacante Sede Apostolica,* 25 Dec. 1904.

Can. 263. - Officium Secretariae Status, cuius moderator est Cardinalis Secretarius Status, constat triplici parte hoc ordine:

260 § 1: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § III, n. 1°, 1, 2; motu propr. *«In Romanae»,* 8 dec. 1910; S. C. Consist., 15 apr. 1910; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. II, n. 10°.

260 § 2: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § III, n. 1°, 4; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. II, n. 11°.

ČLANAK III.

UREDI RIMSKE KURIJE

Kan. 260. - § 1. Posebna je služba Apostolske Kancelarije, kojoj stoji na čelu Stožernik Kancelar, u tom, da otprema apostolska pisma i pečatnice pri podjeljivanju nadarbina i konzistorijalnih službi, pri osnivanju novih crkvenih pokrajina, biskupija i kaptola, kao i za rješenja o crkvenim velestvarima.

§ 2. Ova se pisma i pečatnice ne smiju otpremiti bez odredbe Zbora Konzistorijaloga u predmetima, koji spadaju u njegovu nadležnost, odnosno bez odredbe Vrhovnoga Prvosvećenika u drugim predmetima, a u svakom se slučaju valja držati od njega danih smjernica.

Kan. 261. - Datariji Apostolskoj, kojom upravlja Stožernik Datar Svete Rimske Crkve, povjereno je da rješava o prikladnosti onih, kojima bi se imale podijeliti nekonzistorijalne nadarbine zadržane Apostolskoj Stolici; da sastavlja i otprema apostolska pisma za njihovo podjeljivanje; da oprašta od uvjeta propisanih za podjeljivanje nadarbine, kada podjeljivanje ne spada na Ordinarija; da vodi brigu o nadarbinskim davcima i opterećenjima, koje je Vrhovni Prvosvećenik nametnuo pri podjeljivanju spomenutih nadarbina.

Kan. 262. - Apostolska Komora, kojoj je na čelu Stožernik Komornik Svete Rimske Crkve, vodi brigu i upravu oko imovine i imovinskih prava Svete Stolice, napose u vrijeme, kada je ova upražnjena; a tada se moraju točno obdržavati propisi sadržani u uredbi Pija X., *Za upražnjenja Apostolske Stolice,* od 25. Pros. 1904.

Kan. 263. - Ured Državnog Tajništva, kojim upravlja Stožernik Državni Tajnik, ima tri odjeljenja, i to ovako:

261: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § III, n. 2°, 1, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. IX, art. II, n. 1°.

262: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § III, n. 3°.

1.° Prima pars, cui praesidet Secretarius Congregationis pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis, versatur in negotiis quae eidem Congregationi examinanda subiici debent ad normam Can. 255, ceteris pro diversa eorum natura ad peculiares Congregatione remissis;

2.° Altera pars, cui praeest Substitutus, incumbit in ordinaria negotia;

3.° Tertiam partem dirigit Cancellarius Brevium Apostolicorum, qui vacat expeditioni Brevium.

Can. 264. - Ad Secretarias Brevium ad Principes et Epistolarum latinarum spectat munus latine scribendi acta Summi Pontificis, ab eodem illis commissa.

CAPUT V.

DE LEGATIS ROMANI PONTIFICIS.

Can. 265. - Romano Pontifici ius est, a civili potestate independens, in quamlibet mundi partem Legatos cum vel sine ecclesiastica iurisdictione mittendi.

Can. 266. - Dicitur *Legatus a latere* Cardinalis qui a Summo Pontifice tanquam *alter ego* cum hoc titulo mittitur, et tantum potest, quantum ei a Summo Pontifice demandatum est.

Can. 267. - § 1. Legati qui mittuntur cum titulo Nuntii aut Internuntii:

1.° Fovent, secundum normas a Sancta Sede receptas, relationes inter Sedem Apostolicam et civilia Gubernia apud quae legatione stabili funguntur;

2.° In territorio sibi assignato advigilare debent in Ecclesiarum statum et Romanum Pontificem de eodem certiorem reddere;

3.° Praeter has duas ordinarias potestates, alias plerumque facultates obtinent quae tamen sunt omnes delegatae.

---

263 3.°: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § III, n. 4°.

264: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § III, n. 5°.

265: C. un., *de consuetudine*, I, 1, in Extravag. com.; Leo XIII, allocut. «*Summi Pontificatus*», 20 aug. 1880; ep. «*Longinqua oceani*», 6 ian. 1895.

1.° Prvo odjeljenje, kojemu je na čelu Tajnik Zbora za izvanredne crkvene poslove, rješava one predmete, koji spadaju na ovaj Zbor prema odredbi kan. 255, a ostali se odstupaju prema raznovrsnoj njihovoj prirodi odnosnim Zborovima;

2.° Drugo odjeljenje, kojemu je pročelnikom Zamjenik, rješava redovne poslove;

3.° Treće odjeljenje ima za ravnatelja Kancelara Apostolskih Brevâ, koji vodi brigu za otpremanje Brevâ.

Kan. 264. - Na Tajništva Brevâ za Vladare i latinskih Poslanica spada posao oko pisanja latinskih sastavaka Vrhovnog Prvosvećenika, koje im on povjeri.

GLAVA V.

POSLANICI RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA

Kan. 265. - Rimskom Prvosvećeniku pripada pravo, nezavisno od državne vlasti, da šalje u sve dijelove svijeta Poslanike s crkvenom poglavarskom vlasti ili bez nje.

Kan. 266. - *Poslanik Pobočnik* naziva se Stožernik, kojega s tim naslovom pošalje Vrhovni Prvosvećenik kao *alter ego,* a u njegovoj je vlasti sve ono, što mu Vrhovni Prvosvećenik povjeri.

Kan. 267. - § 1. Poslanici koji se šalju s naslovom Nuncija ili Internuncija:

1.° Podržavaju, prema uputama dobivenim od Svete Stolice, odnose između Apostolske Stolice i državnih Vlada, kod kojih otpravljaju redovno poslaništvo;

2.° Dužnost im je bdjeti u doznačenom im području nad stanjem Crkava i o njemu dostavljati izvještaje Rimskom Prvosvećeniku;

3.° Povrh ovoga dvojega što sačinjava njihovu redovnu vlast, dobivaju većinom i druga ovlaštenja, ali ova sva imaju značaj prenosne vlasti.

266: C. 3, 4, X, *de officio legati*, I, 30; Eugenius IV, ep. «*Non mediocri*», a. 1439, § 7.

267 § 1. 3.°: Secr. Status, 8 maii 1916.

§ 2. Qui vero mittuntur cum titulo *Delegati Apostolici* unam habent ordinariam potestatem de qua in § 1, n. 2, praeter alias facultates delegatas ipsis a Sancta Sede commissas.

Can. 268. - § 1. Legatorum munus cum omnibus facultatibus eisdem commissis non exspirat vacante Sede Apostolica, nisi aliud in litteris pontificiis fuerit statutum.

§ 2. Cessat autem, expleto mandato, revocatione eisdem intimata, renuntiatione a Romano Pontifice acceptata.

Can. 269. - § 1. Legati Ordinariis locorum liberum suae iurisdictionis exercitium relinquant.

§ 2. Licet forte charactere episcopali careant, praecedunt tamen omnibus Ordinariis qui non sint cardinalitia dignitate insigniti.

§ 3. Si charactere episcopali sint aucti, possunt sine Ordinariorum licentia in omnibus eorum ecclesiis, excepta cathedrali, populo benedicere et officia divina etiam in pontificalibus, adhibito quoque throno et baldachino, peragere.

Can. 270. - Episcopis qui, ratione sedis, titulo Legati Apostolici decorantur, nullum exinde competit speciale ius.

CAPUT VI.

DE PATRIARCHIS, PRIMATIBUS, METROPOLITIS.

Can. 271. - Patriarchae aut Primatis titulus, praeter praerogativam honoris et ius praecedentiae ad normam Can. 280, nullam secumfert specialem iurisdictionem, nisi iure particulari de aliquibus aliud constet.

---

267 § 2: Secr. Status, 8 maii 1916.

268 § 1: C. 2, *de officio legati*, I, 15, in VI°; Pius X, const. *«Vacante Sede Apostolica»*, 25 dec. 1904, n. 20.

268 § 2: C. 5, X, *de officio legati*, I, 30; c. 3, *de officio legati*, I, 15, in VI°.

269 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 20; Leo XIII, ep. *«Longinqua oceani»*, 6 ian. 1895; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 2; S. C. C., *Comen.*, 20 nov. 1706, 26 febr. 1707, ad I-V, VII, VIII, X-XIII.

§ 2. Oni pak koji su izaslani s naslovom *Apostolskog Delegata* imaju samo jednu redovnu dužnost, o kojoj je riječ u § 1, br. 2, osim drugih ovlaštenja, koja su im od Svete Stolice dana sa značajem prenesene vlasti.

Kan. 268. - § 1. Zvanje Poslanika sa svima danim im ovlaštenjima ne gubi se u slučaju upražnjenja Apostolske Stolice, ako nije bilo drugačije određeno u prvosvećeničkom pismu o postavljanju.

§ 2. No služba im prestaje, pošto se njihovo poslanstvo dovrši, kada prime opoziv i ako dadu ostavku, koju je primio Rimski Prvosvećenik.

Kan. 269. - § 1. Poslanici treba da ostave mjesnim Ordinarijima punu slobodu pri izvršivanju njihove poglavarske vlasti.

§ 2. Iako možda nemaju biskupskog posvećenja, pripada im ipak prednost pred svim Ordinarijima, koji nisu odlikovani stožerničkim dostojanstvom.

§ 3. Ako imaju biskupsko posvećenje, mogu i bez dopuštenja mjesnih Ordinarija u svim njihovim crkvama, izuzevši stolnu, dijeliti blagoslov puku i izvršivati bogoslužne čine, pa i na velesvećenički način s upotrebom prijestolja i nebnice (baldakina).

Kan. 270. - Biskupi kojima po samom njihovom sjedištu pripada naslov Apostolskog Poslanika, nemaju zbog toga nikakvog posebnog prava.

GLAVA VI.

PATRIJARSI, PRIMASI, METROPOLITI

Kan. 271. - Naslov Patrijarha ili Primasa, osim počasna odličja i prava na prednost u smislu odredaba kan. 280, ne daje po sebi nikakove poglavarske vlasti, ako nije za neke od njih drugačije utvrđeno u krajevnom pravu.

---

269 § 2: S. R. C., *Taurinen.*, 16 febr. 1593, ad 1; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XIII, n. 10.

269 § 3: S. R. C., *Taurinen.*, 16 febr. 1593, ad 3, 5; *Vercellen.*, 1 mart. 1636.

271: C. 8, C. IX, q. 3; c. 9, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31.

Can. 272. - Provinciae ecclesiasticae praeest Metropolita seu Archiepiscopus; quae dignitas coniuncta est cum sede episcopali a Romano Pontifice determinata vel probata.

Can. 273. - Salvo praescripto Can. 275-280, Metropolita in propria dioecesi easdem obligationes eademque iura habet quae Episcopus in sua.

Can. 274. - In dioecesibus vero suffraganeis Metropolita potest tantum:

1.° A patronis ad beneficia praesentatos instituere, si Suffraganeus intra tempus iure statutum, iusto impedimento non detentus, id facere omiserit;

2.° Indulgentias centum dierum, sicuti in propria dioecesi, concedere;

3.° Deputare Vicarium Capitularem ad normam Can. 432, § 2;

4.° Vigilare ut fides ac disciplina ecclesiastica accurate serventur, ac de abusibus Romanum Pontificem certiorem facere;

5.° Canonicam visitationem peragere, causa prius ab Apostolica Sede probata, si eam Suffraganeus neglexerit; tempore autem visitationis, potest praedicare, confessiones audire etiam absolvendo a casibus Episcopo reservatis, de vita et honestate clericorum inquirere, clericos infamia notatos Ordinariis ipsorum, ut eos puniant, denuntiare, notoria crimina, manifestas et notorias offensas tum sibi tum suis forte illatas, iustis poenis, censuris non exclusis, punire;

6.° In omnibus ecclesiis, etiam exemptis, Ordinario loci praemonito, si ecclesia sit cathedralis, peragere pontificalia, uti Episcopus in proprio territorio, populo benedicere, cruce ante se delata incedere, non autem alia exercere quae iurisdictionem importent;

7.° Appellationem recipere a sententiis definitivis aut interlocutoriis definitivarum vim habentibus, prolatis in Curiis suffraganeis, ad normam Can. 1594, § 1;

272: C. 2, C. IX, q. 3.

Kan. 272. - Na čelu crkvene pokrajine je Metropolit ili Nadbiskup; to je dostojanstvo spojeno s onim biskupskim sjedištem, koje je označio ili potvrdio Rimski Prvosvećenik.

Kan. 273. - Uz obdržavanje odredaba u kan. 275-280, ima Metropolit u vlastitoj biskupiji iste dužnosti i prava, koja ima Biskup u svojoj.

Kan. 274. - U sebi potčinjenim biskupijama spada na Metropolitu samo ovo:

1.° Da izvrši uvedenje u službu onih, koji su predloženi od patrona, ako područni Biskup toga ne učini do propisana vremena bez opravdanog razloga;

2.° Da daje oproštenja od sto dana, kao i u vlastitoj biskupiji;

3.° Da postavi Kaptolskog Namjesnika prema odredbi kan. 432, § 3;

4.° Da bdije nad tim, da se vjera i crkvena stega obdržava točno i da o zloupotrebama izvijesti Rimskog Prvosvećenika;

5.° Da izvrši kanonski nadzorni pohod uz prethodno odobrenje od strane Apostolske Stolice, kada Područni Biskup to propusti učiniti; a za vrijeme pohoda može propovijedati, ispovijedati, pa davati odrješenja i od Biskupu pridržanih grijeha, vršiti izviđaje o životu i vladanju duhovnika, prijavljivati duhovnike, koji su upali u beščasnost njihovim Ordinarijima, da ih privedu kazni, notorna zlodjela i očite notorne uvrede, koje bi možebiti bile nanesene njemu ili njegovima, kazniti pravednim kaznama, pa i kaznenim zabranama;

6.° Izvršivati velesvećeničke obredne čine onako, kako to čini i Biskup na vlastitom području u svim crkvama, pa i u izuzetima, uz prethodnu obavijest mjesnom Ordinariju, ako je crkva stolna; davati blagoslov puku i dati da se pred njim nosi križ kada prolazi, ali ne smije izvršivati druge čine, za koje je potrebna poglavarska vlast;

7.° Primati prizivne žalbe protiv konačnih presuda ili protiv međutimnih, koje imaju snagu konačnih, kada su izrečene u njemu potčinjenim biskupijskim kurijama, prema odredbama kan. 1594, § 1;

8.° Controversias de quibus in Can. 1572, § 2, in prima instantia dirimere.

Can. 275. - Metropolita obligatione tenetur, intra tres menses a consecratione vel, si iam consecratus fuerit, a provisione canonica in Consistorio, per se vel per procuratorem a Romano Pontifice pallium petendi, quod significat potestatem archiepiscopalem.

Can. 276. - Quare ante pallii impositionem, excluso speciali indulto apostolico, ipse illicite poneret actus sive iurisdictionis metropolitanae, sive ordinis episcopalis in quibus, ad normam legum liturgicarum, usus pallii requiritur.

Can. 277. - Metropolita uti potest pallio intra quamlibet ecclesiam etiam exemptam suae provinciae in Missarum sollemnibus, diebus in Pontificali Romano designatis aliisque forte sibi concessis; nullatenus vero extra provinciam, etsi Ordinarii loci consensus accedat.

Can. 278. - Si Metropolita pallium amittat vel ad aliam sedem archiepiscopalem transferatur, novo indiget pallio.

Can. 279. - Pallium neque commodari potest neque donari nec in morte alicui relinqui, sed omnia pallia quae Metropolita obtinuit, cum eodem sunt sepelienda.

Can. 280. - Patriarcha praecedit Primati, Primas Archiepiscopo, hic Episcopis, salvo praescripto Can. 347.

---

274 8.°: C. 11, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 1, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; c. 1, 5, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 20, in VI°; c. 1, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 7, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 2, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 3; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 4; Benedictus XIV, litt. ap. *«Exemplis Praedecessorum»,* 19 mart. 1748; S. C. Ep. et Reg., *Sipontina,* 26 maii 1592; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 28 aug. 1903; S. R. C., *Taurinen.,* 16 febr 1593, ad 1; *Coripolitan. Nullius,* 4 mart. 1606; *Tarraconen.,* 2 mart. 1613; *Rheginen.,* 17 mart. 1663, ad 1; *Arboren.,* 18 sept. 1666, ad 1; *Oppiden.,* 3 dec. 1672; *Neapolitana,* 23 nov. 1675; *Amalphitana,* 9 maii 1705; Pontificale Rom., tit. *De pallio;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. II, n. 1, 4, 6, c. IV, n. 1, 4, c. XV, n. 2; l. II, c. VIII, n. 27, c. XVI, n. 15, c. XXXII, n. 2.

275: C. 1, 2, D. C; c. 4, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 3, X, *de auctoritate et usu pallii,* I, 8; Benedictus XIV, const. *«Inter conspicuos»,* 29 aug. 1744, § 18; const. *«Rerum Ecclesiasticarum»,* 12 aug. 1748; const. *«Ad honorandam»,* 27 mart. 1752,

8.° Sudske sporove, o kojima je riječ u kan. 1572, § 2, rješavati u prvoj molbi.

Kan. 275. - Metropolit je dužan, da zatraži za tri mjeseca od posvećenja ili, ako već ima posvećenje, od kanonskog postavljanja u Konzistoriju, sam ili preko zastupnika, od Rimskog Prvosvećenika naramenice (palij), što označuju vlast nadbiskupsku.

Kan. 276. - Stoga bi on prije primitka naramenica, osim u slučaju iznimne apostolske pogodnosti, nedopušteno izvršivao čine, kako metropolitske poglavarske, tako i biskupske ređeničke, kod kojih je prema bogoslužnim propisima potrebno nositi naramenice.

Kan. 277. - Metropolit može nositi naramenice u svakoj, pa i izuzetoj crkvi svoje pokrajine kod svečane Mise, u dane označene u Rimskom Velesvećeničkom Obredniku (Pontifikalu) i u druge, ako mu je to možda dopušteno; ali ni u kojem slučaju izvan crkvene pokrajine, iako bi za to imao pristanak mjesnoga Ordinarija.

Kan. 278. - Ako bi Metropolit izgubio naramenice ili bi bio premješten na drugu nadbiskupsku stolicu, trebaju mu nove naramenice.

Kan. 279. - Naramenice se ne smiju posuditi drugomu niti komu darovati ili ostaviti za slučaj smrti, nego se sve naramenice, koje je Metropolit dobio, moraju s njime pokopati.

Kan. 280. - Patrijarh ima prednost pred Primasom. Primas pred Nadbiskupom, a ovaj pred Biskupima, uz obdržavanje propisa kan. 347.

---

§ 17; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum;* tit. *De pallio;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XVI, n. 6, 7.

276: C. 4, 11, 28, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 1 dec. 1837; S. R. C., *Lisbonen.,* 7 aug. 1627; Pontificale Rom., tit. *De pallio;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XVI, n. 6.

277: C. 1, 4-7, X, *de auctoritate et usu pallii,* I, 8; S. R. C., 8 aug. 1835; Pontificale Rom., tit. *De pallio;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XVI, n. 3, 4.

278: C. 4, X, *de postulatione praelatorum,* I, 5; Pontificale Rom., tit. *De pallio*; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XVI, n. 6.

279: C. 2, X, *de auctoritate et usu pallii,* I, 8; Pontificale Rom., tit. *De pallio;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XVI, n. 7; l. II, c. XXXVIII, n. 10.

280: C. 1, D. XVIII; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices»,* 27 nov. 1869, n. IV; S. R. C., *Pragen.,* 29 ian. 1656; *Ephesina,* 8 apr. 1656, *Urbis Collegii Episcoporum Assistentium,* 10 sept. 1816.

CAPUT VII.

DE CONCILIIS PLENARIIS ET PROVINCIALIBUS.

Can. 281. - Ordinarii plurium provinciarum ecclesiasticarum in Concilium plenarium convenire possunt, petita tamen venia a Romano Pontifice, qui suum Legatum designat ad Concilium convocandum eique praesidendum.

Can. 282. - § 1. Concilio plenario assistere debent cum suffragio deliberativo, praeter Legatum Apostolicum, Metropolitae. Episcopi residentiales, qui, sui loco, mittere possunt Coadiutorem vel Auxiliarem, Apostolici dioecesium Administratores, Abbates vel Praelati *nullius,* Vicarii Apostolici, Praefecti Apostolici, Vicarii Capitulares.

§ 2. Etiam Episcopi titulares, in territorio degentes, si a Legato Pontificio, secundum receptas instructiones, ad Concilium vocentur, adesse debent habentque suffragium deliberativum, nisi in convocatione aliud expresse caveatur.

§ 3. Alii ex utroque clero viri, forte ad Concilium invitati, suffragio non gaudent nisi consultivo.

Can. 283. - In singulis provinciis ecclesiasticis celebretur provinciale Concilium vicesimo saltem quoque anno.

Can. 284. - Metropolita, eoque legitime impedito vel sede archiepiscopali vacante, Suffraganeus antiquior promotione ad ecclesiam suffraganeam:

1.° Locum ad celebrandum Concilium intra provinciae territorium, auditis omnibus qui assistere debent cum suffragio deliberativo, eligit; cessantibus tamen iustis impedimentis, metropolitana ecclesia ne negligatur;

2.° Concilium convocat eique praeest.

281: Leo XIII, ep. «*Quum diuturnum*», 25 dec. 1898.

283: Pius IX, ep. encycl. «*Cum nuper*», 20 ian. 1858.

GLAVA VII.

SKUPNI I POKRAJINSKI SABORI

Kan. 281. - Ordinariji iz više crkvenih pokrajina mogu se sastati u skupnom Saboru; ipak treba da za to zamole dopuštenje od Rimskog Prvosvećenika, koji će odrediti svojega Poslanika, da Sabor sazove i da mu predsjeda.

Kan. 282. - § 1. Skupnom Saboru treba da prisustvuju s pravom glasa za odluku, osim Apostolskog Poslanika, Metropolite, sjedišni Biskupi, koji mogu na mjesto sebe poslati svojega Biskupa-Suradnika ili Pomoćnika, Apostolski Upravitelji biskupija, *samosvojni* Opati ili Prelati, Apostolski Namjesnici, Apostolski Predstojnici, Kaptolski Namjesnici.

§ 2. Također i naslovni Biskupi, koji prebivaju u području, moraju prisustvovati, ako ih, po dobivenim uputama, Apostolski Poslanik pozove na Sabor, te imaju pravo glasa za odluku, ako u sazivu nije izričito određeno drugačije.

§ 3. Drugi duhovnici svjetovni i redovnički, ako bi bili pozvani na Sabor, imaju samo savjetni glas.

Kan. 283. - U svakoj pojedinoj crkvenoj pokrajini treba da se održi pokrajinski Sabor barem svake dvadesete godine.

Kan. 284. - Metropolit, a ako je on zakonito spriječen ili je nadbiskupska stolica upražnjena, područni Biskup, koji je najstariji po promaknuću na područnu biskupsku crkvu, treba:

1.° Saslušavši sve one, koji moraju prisustvovati s pravom glasa za odlučivanje, izabere mjesto unutar pokrajinskog područja, gdje će se Sabor održati; no ako nema opravdanih zapreka, ne treba pri tom mimoići metropolitsku crkvu;

2.° Sazove Sabor i da mu predsjeda.

284 2.°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 2; S. C. C, *Tarraconen.*, 2 dec. 1623, 10 febr. 1624; *Senen.*, 28 nov. 1699; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XXXI, n. 1, 3.

Can. 285. - Episcopi qui nulli Metropolitae subiiciuntur, Abbates vel Praelati *nullius,* et Archiepiscopi Suffraganeis carentes, aliquem viciniorem Metropolitam, nisi forte iam elegerint, semel pro semper, praevia Sedis Apostolicae approbatione, eligant, cuius Concilio provinciali cum aliis intersint, et quae ibi ordinata fuerint, observent et observanda curent.

Can. 286. - § 1. Praeter Episcopos, Abbates vel Praelatos *nullius* et Archiepiscopos de quibus in Can. 285, ad Concilium provinciale vocandi sunt et convenire debent cum voto deliberativo Suffraganei omnes aliique de quibus in Can. 282, § 1.

§ 2. Episcopi titulares qui in provincia degunt, possunt a praeside, cum consensu maioris partis illorum qui voto deliberativo intersunt, convocari, et si convocentur, votum habent deliberativum, nisi aliud in convocatione caveatur.

§ 3. Capitula cathedralia aut consultores dioecesani cuiusvis dioecesis cuius Ordinarius ad normam § 1 vocari debet, invitentur ad Concilium et invitati mittant duos ex capitularibus aut consultoribus collegialiter designatos, qui tamen obtinent votum tantum consultivum.

§ 4. Maiores quoque religionum clericalium exemptarum ac Congregationum monasticarum Superiores, qui in provincia resideant, invitandi sunt, debentque invitati adesse aut impedimentum, quo detinentur, Concilio notum facere; sed his, quemadmodum aliis ex utroque clero viris ad Concilium forte vocatis, votum est dumtaxat consultivum.

Can. 287. - § 1. Qui Concilio plenario aut provinciali interesse debent cum voto deĆiberativo, si iusto impedimento detineantur, mittant procuratorem et impedimentum probent.

§ 2. Procurator, si fuerit unus ex Patribus quibus est votum deliberativum, duplici voto non gaudet; si non fuerit, habet votum dumtaxat consultivum.

285: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 2; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»,* 20 ian. 1858; S. C. Ep. et Reg., *Cassanen.,* 20 ian. 1579; *Cusentina,* 20 ian. 1579.

286 § 1: C. 4-6, 10, 12-24, D. XVIII; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 2; S. C. C., *Tranen.,* mense iun. 1589, ad 14.

Kan. 285. - Biskupi, koji nisu potčinjeni nijednomu Metropoliti, *samosvojni* Opati ili Prelati, pa Nadbiskupi, koji nemaju područnih Biskupa, treba da izaberu, ako to možda već nisu učinili, uz prethodno odobrenje Apostolske Stolice, jednoga od susjednih Metropolita, a s drugima prisustvuju njegovom pokrajinskom Saboru, te da ono, što bude na tom Saboru zaključeno, obdržavaju i vode brigu o tom, da se obdržava.

Kan. 286. - § 1. Osim Biskupa, *samosvojnih* Opata ili Prelata, pa Nadbiskupa, o kojima govori kan. 285, moraju se pozvati na pokrajinski Sabor i moraju prisustvovati s pravom glasa za odlučivanje svi područni Biskupi i ostali, o kojima govori kan. 282, § 1.

§ 2. Također i naslovne Biskupe, koji prebivaju u pokrajini, može predsjednik s pristankom većine od onih, koji prisustvuju s pravom glasa za odlučivanje, pozvati, pa ako su pozvani, imaju pravo glasa za odlučivanje, ako u pozivu nije drugačije predviđeno.

§ 3. Na Sabor se moraju pozvati stolni Kaptol odnosno biskupijski savjetnici svake od onih biskupija, kojih se Ordinariji prema propisu § 1 moraju pozvati, pa kada su poziv primili, treba da izašalju dvojicu između kanonika odnosno savjetnika, koji su za to u zboru izabrani, ali oni imaju samo savjetni glas.

§ 4. Moraju se pozvati i viši Poglavari izuzetih redovničkih družbi s duhovničkim značajem pa monaških Družbi, koji imaju sijelo u pokrajini, te pošto su pozvani, dužni su prisustvovati ili obavijestiti Sabor o zapreci, koja ih u tom priječi, ali oni, jednako kao i drugi svjetovni i redovnički duhovnici, koji bi možda bili pozvani na Sabor, imaju samo savjetni glas.

Kan. 287. - § 1. Ako su oni, koji su dužni prisustvovati skupnom ili pokrajinskom Saboru s pravom glasa za odlučivanje, spriječeni opravdanom zaprekom, moraju poslati zamjenika i podnijeti dokazalo o zapreci.

§ 2. Kada je zamjenikom jedan između Otaca, koji imaju pravo glasa za odlučivanje, on nema zato dva glasa; a kada je to tko drugi, on ima samo savjetni glas.

286 § 2: S. C. C., *Aquen.,* 25 aug. 1850, ad 1-3.

286 § 3: C. 10, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli,* III, 10; S. C. de Prop. Fide (Angliae), 6 iul. 1874, ad 1.

287 § 1: C. 9, 10, D. XVIII; S. C. C., *Tarraconen.,* 4 dec. 1638.

Can. 288. - In Concilio sive plenario sive provinciali praeses, habito, si de provinciali agatur, Patrum consensu, determinat ordinem servandum in quaestionibus examinandis et ipsum Concilium aperit, transfert, prorogat, absolvit.

Can. 289. - Concilio plenario vel provinciali inchoato, nemini eorum qui interesse debent, licet discedere, nisi iustam ob causam a Legato Pontificio vel a Concilii provincialis Patribus probatam.

Can. 290. - Patres in Concilio plenario vel provinciali congregati studiose inquirant ac decernant quae ad fidei incrementum, ad moderandos mores, ad corrigendos abusus, ad controversias componendas, ad unam eandemque disciplinam servandam vel inducendam, opportuna fore pro suo cuiusque territorio videantur.

Can. 291. - § 1. Absoluto Concilio plenario aut provinciali, praeses acta et decreta omnia ad Sanctam Sedem transmittat, nec eadem antea promulgentur, quam a Sacra Congregatione Concilii expensa et recognita fuerint; ipsimet autem Concilii Patres designent et modum promulgationis decretorum et tempus quo decreta promulgata obligare incipiant.

§ 2. Decreta Concilii plenarii et provincialis promulgata obligant in suo cuiusque territorio universo, nec Ordinarii locorum ab iisdem dispensare possunt, nisi in casibus particularibus et iusta de causa.

Can. 292. - § 1. Nisi aliter pro peculiaribus locis a Sede Apostolica provisum fuerit, Metropolita, eoque deficiente, antiquior e Suffraganeis ad normam Can. 284, curet ut Ordinarii locorum, saltem quinto quoque anno, stato tempore apud Metropolitam aliumve Episcopum comprovincialem conveniant, ut, collatis consiliis, videant quaenam in dioecesibus agenda sint ut bonum religionis promoveatur, eaque praeparent de quibus in futuro Concilio provinciali erit agendum.

288 § 1: S. C. C., *Civitatis Regalis in Indiis (Limana)*, mense febr. 1586, ad 6, 7.

289: C. 12, D. XVIII.

290: C. 25, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus*, V, 1; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 2; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini univer-*

Kan. 288. - U skupnom ili pokrajinskom Saboru određuje predsjednik, ali s pristankom Otaca, kada se radi o pokrajinskom, poslovni red kojega se valja držati pri raspravljanju, a sam Sabor otvara, premješta, produžuje i zaključuje.

Kan. 289. - Kada je skupni odnosno pokrajinski Sabor započeo s radom, ne smije nitko od onih, koji mu moraju prisustvovati, otići ako nema za to pravedna razloga odobrenog od Prvosvećeničkog Poslanika, odnosno od Otaca na pokrajinskom Saboru.

Kan. 290. - Oci sabrani na skupnom odnosno pokrajinskom Saboru treba da pomnjivo rasprave i donesu odluke o onomu, što smatraju da je u odnosnom području potrebito u pogledu napretka vjere, pojačanja ćudoređa, uklanjanja zloupotreba, sređenja sporova i uvođenja i obdržavanja jedinstvene stege.

Kan. 291. - § 1. Pošto je skupni odnosno pokrajinski Sabor zaključen, treba da predsjednik dostavi zapisnike i sve zaključke Svetoj Stolici i ne smiju se prije proglasiti, dok ne bude od Svetoga Zbora Saborskoga ispitani i odobreni; sami pak saborski Oci treba da označe i način, kojim će zaključci biti proglašeni i vrijeme, u koje će po proglašenju početi obavezivati.

§ 2. Odluke skupnog i pokrajinskog Sabora imaju obaveznu krepost na cijelom odnosnom području, a mjesni Ordinariji ne mogu od njih davati oprosta, osim za pojedinačke slučajeve i iz pravedna razloga.

Kan. 292. - § 1. Ako za pojedine krajeve nije Apostolska Stolica drugačije predvidjela, ima Metropolit, odnosno ako njega nema, najstariji između područnih Biskupa prema propisu kan. 284, voditi brigu o tom, da se mjesni Ordinariji sastanu barem svake pete godine u određeno vrijeme kod Metropolite ili drugoga Biskupa iste pokrajine, u tu svrhu da razmotre, što bi valjalo učiniti po biskupijama za napredak vjere, te da pripreme ono, o čemu bi trebalo raspravljati u narednom pokrajinskom Saboru.

salis», 4 maii 1515, § 12; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893.

291 § 1: Pius IX, litt ap. *«Ad Apostolicae»*, 22 aug. 1851; Syllabus errorum, prop. 36; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893.

291 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 2; S. C. S. Off., 10 sept. 1896, ad 2.

§ 2. Etiam Episcopi aliique de quibus in Can. 285, una cum aliis Ordinariis convocari et convenire debent.

§ 3. Iidem Ordinarii congregati sedem proximi conventus designent.

CAPUT VIII.

DE VICARIIS ET PRAEFECTIS APOSTOLICIS.

Can. 293. - § 1. Territoria quae erecta non sunt in dioeceses reguntur per Vicarios aut Praefectos Apostolicos; qui omnes ab una Apostolica Sede nominantur.

§ 2. Vicarius et Praefectus Apostolicus possessionem sui territorii capiunt, ille litteras apostolicas, hic decretum seu patentes litteras Sacrae Congregationis de Prop. Fide per se vel per procuratorem ostendentes ei qui territorium regit ad normam Can. 309.

Can. 294. - § 1. Vicarii et Praefecti Apostolici iisdem iuribus et facultatibus in suo territorio gaudent, quae in propriis dioecesibus competunt Episcopis residentialibus, nisi quid Apostolica Sedes reservaverit.

§ 2. Etiam ii qui charactere episcopali carent, possunt, intra sui territorii fines ac perdurante munere, omnes benedictiones Episcopis reservatas, una pontificali excepta, impertiri, calices, patenas et altaria portatilia cum sacris oleis ab Episcopo benedictis consecrare, indulgentias quinquaginta dierum concedere, confirmationem, primam tonsuram et ordines minores conferre ad normam Can. 782, § 3, 957, § 2.

Can. 295. - § 1. Vicarii et Praefecti Apostolici ab omnibus missionariis, etiam religiosis, possunt ac debent exigere ut suas patentes seu alias quasvis eorum missionis, destinationis, constitutionis ac deputationis litteras exhibeant, easque exhibere recusantibus exercitium cuiusvis ministerii ecclesiastici prohibere.

293 § 1: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 3 mart. 1766; litt. 22 aug. 1867.

294 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 4; S. C de Prop. Fide, 14 febr. 1702; (C. P. pro Sin.), 3 dec. 1835, ad 1.

§ 2. Također i oni Biskupi, o kojima je riječ u kan. 285, moraju se pozvati zajedno s drugim Ordinarijima, te su dužni prisustvovati.

§ 3. Sami Ordinariji, koji su došli na sastanak, određuju mjesto narednoga sastanka.

GLAVA VIII.

APOSTOLSKI NAMJESNICI I PREDSTOJNICI

Kan. 293. - § 1. Područjima, koja nisu ustanovljena kao biskupije, upravljaju Apostolski Namjesnici i Predstojnici; sve ih imenuje isključivo Apostolska Stolica.

§ 2. Namjesnik i Predstojnik Apostolski ulaze u posjed svojega područja tako, da sami ili preko punomoćnika predoče onomu, koji područjem upravlja prema propisu kan. 309, i to prvi apostolsko pismo, a drugi odluku ili otvoreni list izdan od Svetoga Zbora za Širenje Vjere.

Kan. 294. - § 1. Apostolski Namjesnici i Predstojnici imaju u svojemu području ista prava i ovlasti, koje pripadaju u vlastitim biskupijama sjedišnim Biskupima, ako Apostolska Stolica nije od toga nešto zadržala.

§ 2. I oni od njih, koji nemaju biskupskog posvećenja, mogu unutar svojega područja i dok im služba traje, podjeljivati sve blagoslove Biskupima zadržane, izuzev jedino velesvećenički, izvršivati posvetu kaleža, plitica, prijenosnih oltara sa svetim uljima posvećenim od Biskupa, davati oproštenja od pedeset dana, dijeliti potvrdu, prvi postrig i niže redove prema odredbama kan. 782, § 3, 957, § 2.

Kan. 295. - § 1. Apostolski Namjesnici i Predstojnici mogu i moraju tražiti od svojih misionara, pa i redovničkih, da im pokažu svoje otvorene ili bilo kakove druge listove o svom poslanju, opredjeljenju, postavljanju i imenovanju i onima, koji to ne će da učine, zabraniti izvršivanje svake crkvene službe.

295 § 1: Clemens IX, const. *«Speculatores»*, 13 sept. 1669; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 6; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 22 mart. 1669, ad 5; 23 nov. 1688; (C. G.), 9 maii 1773; instr. (ad Ep. Latin. Babylonen.), 23 sept. 1783; instr. 30 sept. 1848, n. 1; litt. encycl. 20 apr. 1873.

§ 2. Omnes missionarii, etiam regulares, licentiam sacri ministerii exercendi petant a Vicariis et Praefectis Apostolicis, qui tamen eam ne denegent, nisi singulis et gravem ob causam.

Can. 296. - § 1. Etiam missionarii regulares subiiciuntur Vicarii et Praefecti Apostolici iurisdictioni, visitationi et correctioni in iis quae pertinent ad missionum regimen, curam animarum, Sacramentorum administrationem, scholarum directionem, oblationes intuitu missionis factas, implementum piarum voluntatum in favorem eiusdem missionis.

§ 2. Quamvis Vicariis et Praefectis Apostolicis nullo modo liceat, praeter casus in iure praevisos, se in disciplinam religiosam ingerere quae a Superiore religioso dependet, si tamen circa ea, de quibus in superiore paragrapho, conflictus oriatur inter mandatum Vicarii aut Praefecti Apostolici et mandatum Superioris, prius praevalere debet, salvo iure recursus in devolutivo ad Sanctam Sedem et salvis peculiaribus statutis a Sede Apostolica probatis.

Can. 297. - Deficientibus e clero saeculari sacerdotibus, Vicarii et Praefecti Apostolici possunt, audito eorum Superiore, cogere religiosos, etiam exemptos, vicariatui vel praefecturae addictos, ad animarum curam exercendam, salvis pariter peculiaribus statutis a Sede Apostolica probatis.

Can. 298. - Si qua dissidia in iis quae ad curam animarum pertinent, sive inter singulos missionarios, sive inter diversas religiones, sive inter missionarios et alios quoslibet oriri contigerit, ea quamprimum componere curent Vicarii ac Praefecti Apostolici, qui huiusmodi quaestiones, ubi opus fuerit, dirimant, integro tamen iure recursus ad Apostolicam Sedem, qui decreti effectum non suspendit.

---

295 § 2: Clemens IX, const. «*Speculatores*», 13 sept. 1669; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 22 mart. 1669, ad 6; 23 nov. 1688; 14 febr. 1702; instr. (ad Ep. Latin. Babylonen.), 23 sept. 1783; instr. 30 sept. 1848, n. 2; instr. (ad Vic. Ap. Tunkin. Orient.), 1 sept. 1881, n. 1.

296 § 1: Clemens IX, const. «*Speculatores*», 13 sept. 1669; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 8; ep. encycl. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 12, 14; Leo XIII, const. «*Romanos Pontifices*», 8 maii 1881; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 22 mart. 1669, ad 8-10; (C. P. pro Sin.), 13 aug. 1669, ad 3, 4; (C. P. pro Sin.), 8 aug. 1698; 2 oct. 1724; (C. G.), 16 sept. 1771; instr. (ad Ep. Latin. Babylonen.), 23 sept. 1783; (C. G.), 11 dec. 1838, ad 5; (C. G.), 11 dec. 1839, ad 1, 5; (C. P. pro Sin.), 11 mart. 1848; instr. 30 sept. 1848, n. 4, 5; instr. (ad Vic. Ap. Tunkin. Orient.), 1 sept. 1881, n. 3-6; (C. G.), 6 febr. 1882; (C. G.), 18 ian. 1886, ad 2, 3.

§ 2. Svi misionari, pa i redovnički, moraju tražiti od Apostolskih Namjesnika i Predstojnika dopuštenje za izvršivanje svete službe, no oni im toga ne smiju odbiti, osim u pojedinačkim slučajevima i zbog važna razloga.

Kan. 296. - § 1. I oni misionari, koji su pripadnici redova, potčinjeni su poglavarskoj vlasti, nadzornom pohodu i kažnjavanju Apostolskoga Namjesnika i Predstojnika u svemu onomu, što spada na upravljanje misijama, dušobrižništvo, dijeljenje Otajstava, ravnanje školama, na milodare darovane za misije i izvršivanje pobožnih oporučnih zapisâ u korist iste misije.

§ 2. Iako se Apostolski Namjesnik i Predstojnik ne smiju ni u čemu, osim slučajeva predviđenih u pravu, miješati u redovničku stegu, koja zavisi posvema od redovničkog Poglavara, to ipak, ako bi u onomu, o čemu govori prednji paragraf, postojala protivnost između odredbe Apostolskog Namjesnika ili Predstojnika i odredbe redovničkog Poglavara, pripada prednost prvomu, uz pravo pritužbe na Svetu Stolicu bez odgodne moći i uz podjednako obdržavanje posebnih odredaba odobrenih od Apostolske Stolice.

Kan. 297. - Ako nedostaju duhovnici svjetovni svećenici, Apostolski Namjesnici i Predstojnici mogu redovnike, pa i one izuzete, koji su dodijeljeni namjesništvu ili predstojništvu, saslušavši njihovog Poglavara, prisiliti na obavljanje dušobrižništva, ipak posebna pravila od Apostolske Stolice odobrena ostaju isto tako na snazi.

Kan. 298. - Ako bi nastale protivnosti u onomu, što se odnosi na dušobrižništvo, bilo između pojedinih misionara, bilo između raznih redovničkih družbi, bilo između misionara i ma kojih drugih osoba, Apostolski Namjesnici i Predstojnici treba da nastoje, da ih što prije uklone i o takovim pitanjima, ako je to potrebno, donesu rješenje, uz puno pravo pritužbe na Apostolsku Stolicu, no time se ne odgađa krepost njihove odluke.

---

296 § 2: Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 8; ep. encycl. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 15-17; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 20 iun. 1628; (C. G.), 30 ian. 1629; (C. P. pro Sin.), 11 mart. 1848; instr. 30 sept. 1848, n. 6; instr. (ad Vic. Ap. Tunkin. Orient.), 1 sept. 1881, n. 2, 4.

297: Clemens IX, const. «*Speculatores*», 13 sept. 1669; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 22 mart. 1669, ad 7; instr. 30 sept. 1848, n. 3.

298: Urbanus VIII, litt. ap. «*Ex debito*», 22 febr. 1633, § 9; Clemens IX, const. «*Speculatores*», 13 sept. 1669; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 13 aug. 1669, ad 7.

Can. 299. - Vicarii Apostolici obligatione tenentur Sacra Limina Beatorum Apostolorum Petri et Pauli visitandi eadem prorsus lege, qua Episcopi residentiales ad normam Can. 341; cui tamen muneri, si quid graviter obstet ne per se ipsi illud expleant, satisfacere possunt per procuratorem etiam in Urbe degentem.

Can. 300. - § 1. Ad normam Can. 340, Vicarii ac Praefecti Apostolici tenentur obligatione Sedi Apostolicae exhibendi plenam accuratamque relationem de suo quisque pastorali officio, deque omnibus quaecunque ad statum vicariatus vel praefecturae, ad missionarios, ad religiosos, ad populi disciplinam, ad scholarum frequentiam, ad fidelium denique ipsorum curae commissorum salutem quavis ratione pertineant; quae relatio scripta esse debet et subscripta tum ab ipso Vicario aut Praefecto tum ab uno saltem ex consiliariis de quibus in Can. 302.

§ 2. Imo etiam sub cuiusque anni exitum ad Sanctam Sedem mittant elenchum seu numerum conversorum, baptizatorum annuaeque Sacramentorum administrationis una cum aliis notatu dignioribus.

Can. 301. - § 1. In regione sibi commissa commorentur, a qua sine gravi et urgenti causa per notabile tempus iis abesse ne liceat, inconsulta Sede Apostolica.

§ 2. Regionem sibi concreditam, quandocumque sit opus, debent ipsi per se vel, si legitime impediti fuerint, per alium visitare eaque omnia in visitatione expendere, quae ad fidem, bonos mores, Sacramentorum administrationem, praedicationem verbi Dei, festorum observantiam, cultum divinum, iuventutis institutionem, disciplinam ecclesiasticam referuntur.

Can. 302. - Constituant Consilium ex tribus saltem antiquioribus et prudentioribus missionariis, quorum sententiam, saltem per epistolam, audiant in gravioribus et difficilioribus negotiis.

299: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 28 iul. 1626; (C. P. pro Sin.), 11 iul. 1668; litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Orient.), 3 maii 1828; litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Occident.), 23 mart. 1844; litt. 24 dec. 1849; instr. (ad Vic. et Praef. Ap.), 1 iun. 1877, n. 11.

300 § 1: S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Orient.), 3 maii 1828; litt. encycl. 31 oct. 1838; (C. P. pro Sin.), 27 sept. 1843; litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Occident.), 23 mart. 1844; litt. 24 dec. 1849; litt. encycl. 24 apr. 1861; instr. (ad Vic. et Praef. Ap.), 1 iun. 1877.

300 § 2: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 4 maii 1626; (C. P. pro Sin.), 20 sept. 1741; (C. G.), 13 mart. 1743; litt. encycl. (ad Ep. et Vic.), 17 iun. 1747; litt. encycl. 31 oct. 1838; (C. P. pro Sin.), 27 sept. 1843; litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Occident.), 23 mart. 1844: litt. 24 dec. 1849.

Kan. 299. - Apostolski su Namjesnici dužni pohađati Svete Pragove Blaženih Apostola Petra i Pavla sasvim onako, kako je to propisano za Biskupe u kan. 341; ipak mogu ovoj dužnosti, u slučaju kada ih nešto važnoga sprečava, da je oni sami izvrše, zadovoljiti po zastupniku, pa i takvom koji stanuje u Gradu.

Kan. 300. - § 1. Namjesnici su i Predstojnici Apostolski dužni Apostolskoj Stolici podnositi prema propisu kan. 340, potpuni i točni izvještaj o svojoj pastirskoj službi i o svemu onomu, što se odnosi na stanje Namjesništva ili Predstojništva, na misionare, na redovnike, na stegu puka, na polazak škola i konačno bilo kako na spasenje njihovoj brizi povjerenih duša; ovo izvješće mora biti pismeno i potpisano i od samog Namjesnika ili Predstojnika i barem od jednoga savjetnika o kojima govori kan. 302.

§ 2. Pa i pod konac svake godine treba da podnesu Svetoj Stolici popis ili broj obraćenika, krštenika i Otajstava podijeljenih preko godine s dodatkom svega drugoga, što bi bilo od važnosti.

Kan. 301. - § 1. Treba da prebivaju u kraju, koji im je povjeren, pa se ne smiju bez važnoga i hitnoga razloga udaljiti na dulje vrijeme, ako o tom nisu izvijestili Apostolsku Stolicu.

§ 2. Kraj koji je njihovoj brizi povjeren dužni su, kadgod se pokaže potreba sami, ili kada su zakonito spriječeni, po drugomu pohađati radi nadzora, pa su u tom pohodu dužni razmotriti sve ono, što se odnosi na vjeru, ćudoređe, dijeljenje Otajstava, propovijedanje riječi Božje, obdržavanje svetkovina, službu Božju, poučavanje mladeži, crkvenu stegu.

Kan. 302. - Treba da osnuju Vijeće od barem trojice starijih i razboritijih misionara, pa da saslušaju, barem pismeno, njihovo mišljenje u važnijim i težim stvarima.

---

301 § 1: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 19 ian. 1644; (C. G.), 10 iul. 1668; (Quebec), 20 iun. 1703; decr. 17 iun. 1715; litt. (ad Vic. Ap. Tunkin.), 9 oct. 1723; litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Occident.), 23 mart. 1844; litt. encycl. 24 apr. 1861; 24 aug. 1861.

301 § 2: Clemens IX, const. «*Speculatores*», 13 sept. 1669; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 13 aug. 1669, ad 3; (C. P.), 14 ian. 1798.

302: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 27; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XIV: instr. (ad Ep. Indiar. Orient.), 19 mart. 1893, n. II.

Can. 303. - Prout siverit opportunitas, missionarios saltem praecipuos tum religiosos tum saeculares proprii territorii congregent semel saltem in anno, ut possint ex singulorum experientia et consilio deducere quae sint ordinanda perfectius.

Can. 304. - § 1. Legibus quae de archivo constituendo Episcopis praescribuntur, etiam Vicarii ac Praefecti Apostolici, habita locorum personarumque ratione, aeque tenentur.

§ 2. Pariter quae de Conciliis plenariis et provincialibus Can. 281-291 praescribuntur, applicari debent, congrua congruis referendo, Conciliis plenariis vel regionalibus et provincialibus in regionibus Sacrae Congregationi de Prop. Fide subiectis; quae de Synodo dioecesana Can. 356-362, Synodo vicariatus apostolici; sed nullum est praefinitum tempus pro Concilii provincialis et Synodi celebratione, et canones Conciliorum, antequam promulgentur, recognosci debent a Sacra Congregatione de Prop. Fide.

Can. 305. - Studiosissime curent, onerata graviter eorum conscientia, ut ex christianis indigenis seu incolis suae regionis probati clerici rite instituantur ac sacerdotio initientur.

Can. 306. - Missae sacrificium pro populis sibi commissis applicare debent saltem in sollemnitatibus Nativitatis Domini, Epiphaniae, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, sanctissimi Corporis Christi, Immaculatae Conceptionis et Assumptionis Beatae Mariae Virginis, Sancti Ioseph eius sponsi, Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, Omnium Sanctorum, servato praescripto Can. 339, §§ 2 seqq.

Can. 307. - § 1. Ipsis non licet, inconsulta Sede Apostolica, concedere missionariis ab ea missis veniam in perpetuum deserendi vicariatum aut praefecturam, vel alio transeundi, nec eos quoquo modo expellere.

303: S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin.), 12 iun. 1764, n. 1; (C. G.), 9 maii 1773; instr. 23 nov. 1845, n. 8; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 9; litt. (ad Archiep. Milvaukien.), 29 iul. 1889; litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893.

305: Clemens IX, const. *«Speculatores»*, 13 sept. 1669; Leo XIII, ep. encycl. *«Ad extremas Orientis»*, 24 iun. 1893; S. C. de Prop. Fide, 28 nov. 1630; 22 febr. 1663; litt. (ad Vic. Ap. Pondicherien.), 3 apr. 1802; instr. (Malabar), 2 iun. 1832; instr. 23 nov. 1845; (C. G. - Ceylan), 23 aug. 1852, ad 2; litt. (ad Vic. Ap. Pondicher.), 12 iun. 1858, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 3-5, 20; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. V; instr. (ad Ep. Indiar. Orient.), 19 mart. 1893, n. IV, VII; litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893.

Kan. 303. - Ako je moguće treba da barem jednom u godini sakupe barem istaknutije misionare iz svojega područja, i redovničke i svjetovne, da tako uzmognu na temelju njihova iskustva i savjeta ispraviti što treba.

Kan. 304. - § 1. One zakonske odredbe o uređenju pismohrane, koje vrijede za Biskupe, obvezuju s potrebitim obzirom na prilike mjesta i osoba, također i Namjesnike i Predstojnike Apostolske.

§ 2. Isto tako vrijedi ono, što je propisano u kan. 281-291 o skupnim i pokrajinskim Saborima, prema odnosnim prilikama, također za moralne ili krajevne i pokrajinske Sabore u područjima, koja su podčinjena Svetom Zboru za Širenje Vjere; a ono u kan. 356-362 o biskupijskoj Sinodi, za Sinodu u apostolskom namjesništvu; međutim za držanje pokrajinskog Sabora ili Sinode nije propisano nikakvo određeno vrijeme, a saborski kanoni moraju biti odobreni, prije nego što se proglase, od strane Svetoga Zbora za Širenje Vjere.

Kan. 305. - Treba da najbrižljivije nastoje oko toga, pod teškom obvezom u savjesti, da se od kršćanskih starosjedilaca ili stanovnika njihovog područja propisno odgoje valjani duhovnici i zarede za svećenike.

Kan. 306. - Misnu svetu žrtvu dužni su prikazati za povjereni im puk barem u svetkovine Rođenja Gospodinovog, Bogojavljenja, Uskrsa, Uzašašća, Duhova, Tijelova, Bezgrješnog Začeća i Uznesenja Blažene Djevice Marije, Svetoga Josipa njezinog zaručnika, Svetih Apostola Petra i Pavla, Svih Svetih, uz odbržavanje propisa kan. 339, §§ 2 sl.

Kan. 307. - § 1. Nije im dopušteno bez savjetovanja s Apostolskom Stolicom, davati misionarima poslanima od nje, dozvole da zauvijek napuste namjesništvo ili predstojništvo ili da drugamo otiđu, niti ih smiju na bilo koji način izagnati.

306: S. C. de Prop. Fide, decr. 18 aug. 1866.

307 § 1: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 8 maii 1628; (C. G.), 2 mart. 1665; (C. G.), 16 mart. 1668; (C. P. pro Sin.), 28 febr. 1716; decr. 8 sept. 1781; decr. 28 sept. 1812; instr. (ad Vic. Ap. Indian. Orient.), 8 sept. 1869, n. 1; (Natchez), 4 febr. 1873, ad 5.

§ 2. In casu autem publici scandali possunt ipsi, audito suo Consilio, et si agatur de religiosis, praemonito, quantum fieri potest, Superiore, missionarium statim removere, facta tamen illico certiore Apostolica Sede.

Can. 308. - Vicariis et Praefectis, charactere episcopali auctis, privilegia honorifica competunt, quae ius concedit Episcopis titularibus; si autem charactere episcopali careant, habent tantum, durante munere et in proprio territorio, insignia et privilegia Protonotariorum apostolicorum de numero participantium.

Can. 309. - § 1. Vicarii et Praefecti, ubi primum in territorium suum advenerint, deputent ex uno vel altero clero Pro-vicarium vel Pro- praefectum idoneum, nisi Coadiutor cum futura successione a Sancta Sede datus fuerit.

§ 2. Pro-vicarius aut Pro-praefectus nullam habet, vivente Vicario aut Praefecto, potestatem, nisi quae fuerit ab eodem sibi commissa; sed deficiente Vicario aut Praefecto, vel eorum iurisdictione impedita ad normam Can. 429, § 1, totum debet regimen assumere et in hoc munere permanere, donec a Sancta Sede aliter fuerit provisum.

§ 3. Pari modo Pro-vicarius aut Pro-praefectus, qui titulari successerit, statim deputet ecclesiasticum virum, qui sibi, ut supra, in munere succedat.

§ 4. Si forte contingat ut nemo sive a titulari sive a protitulari uti administrator fuerit designatus, tunc senior in vicariatu vel praefectura, is, nempe, qui sit praesens in territorio et suas destinationis litteras in eodem prius exhibuerit, censetur delegatus a Sancta Sede ut regimen assumat, et inter plures aeque seniores antiquior sacerdotio.

307 § 2: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 16 mart. 1668.

308: Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»*, 21 febr. 1905, n. 2- 12.

309 § 1: Benedictus XIV, litt. ap. «Ex sublimi», 26 ian. 1753, § 1, 2; ep. encycl. *«Quam ex sublimi»*, 8 aug. 1755, § 1, 2, 4; S. C. de Prop. Fide, decr. 20 maii 1786; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 9 dec. 1822, ad 1; (C. G.), 8 maii 1847; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 2.

§ 2. U slučaju pak javne sablazni mogu, po saslušanju svojega Vijeća, a ako se radi o redovnicama, uz prethodnu, kada je to moguće, obavijest njihova Poglavara, misionara odmah ukloniti, no ipak su dužni o tom smjesta obavijestiti Apostolsku Stolicu.

Kan. 308. - Onim namjesnicima i Predstojnicima, koji imaju biskupsko posvećenje, pripadaju sve počasne povlastice, koje pravo daje naslovnim Biskupima; a ako nemaju biskupskog posvećenja, imaju za vrijeme službe i u vlastitom području samo odličja i povlastice apostolskih Protonotara od broja sudionika.

Kan. 309. - § 1. Namjesnici i Predstojnici, čim stignu na svoje područje, treba da postave prikladnog duhovnika, bilo svjetovnog bilo redovničkog, za Podnamjesnika ili Podpredstojnika, ako nije od Svete Stolice postavljen Suradnik s pravom nasljedstva.

§ 2. Podnamjesnik i Podpredsjednik nema, za života Namjesnikova ili Predstojnikova nikakve vlasti do one, koja mu bude od njega povjerena; ali kada Namjesnik ili Predstojnik prestane biti u službi, ili njihova poglavarska vlast bude spriječena prema kan. 429, § 1, treba da preuzmu cjelokupnu upravu i da u toj službi ostanu, dok od strane Svete Stolice ne bude drugačije određeno.

§ 3. Jednako je i Podnamjesnik i Podpredstojnik, koji naslijedi postavljenoga, dužan da odmah odredi crkvenoga muža, koji će, kako je gore rečeno, stupiti na njegovo mjesto.

§ 4. Ako bi se dogodilo, da nitko nije od ovako nadležnih postavljen za upravitelja, tada se smatra, da kao delegat Svete Stolice ima preuzeti upravu najstariji u namjesništvu ili predstojništvu, to jest onaj, koji na području boravi i koji je ondje prije predložio pismo o svojemu postavljanju, a ako ima više njih, koji su jednako stari, onda onaj koji je stariji po svećeničkom ređenju.

309 § 2: Benedictus XIV, litt. ap. *«Ex sublimi»*, 26 ian. 1753, § 1, 2; ep. encycl. *«Quam ex sublimi»*, 8 aug. 1755, § 1, 2, 4; S. C. de Prop. Fide, decr. 20 maii 1786; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 9 dec. 1822, ad 2; (C. G.), 8 maii 1847; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 2.

309 § 3: S. C. de Prop. Fide, decr. 20 maii 1786.

309 § 4: S. C. de Prop. Fide, decr. 19 sept. 1787; litt. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 29 sept. 1827.

Can. 310. - § 1. Ad quos vicariatus aut praefecturae cura devenerit ad normam Can. 309, ii debent quamprimum certiorem facere Apostolicam Sedem.

§ 2. Interim uti possunt omnibus facultatibus sive ordinariis ad normam Can. 294, sive delegatis, quibus Vicarius vel Praefectus pollebat, nisi commissae fuerint ob industriam personae.

Can. 311. - Qui vicariatui vel praefecturae apostolicae ad certum tempus praepositus est, debet in regimine cum omnibus facultatibus sibi concessis permanere, licet definitum tempus fuerit praeterlapsum, donec successor canonicam sui muneris possessionem ceperit.

CAPUT IX.

DE ADMINISTRATORIBUS APOSTOLICIS.

Can. 312. - Dioecesis canonice erectae regimen, sive plena, sive vacante sede, aliquando Summus Pontifex ob graves et speciales causas Administratori Apostolico vel in perpetuum vel ad tempus committit.

Can. 313. - § 1. Quilibet Administrator Apostolicus, si datus fuerit dioecesi, sede plena, canonicam administrationis possessionem init, ostendens litteras suae nominationis tum Episcopo, si sit mentis consiliique compos et in dioecesi versetur, tum etiam Capitulo, ad normam Can. 334, § 3.

§ 2. Si sedes fuerit vacans, vel si Episcopus non sit mentis consiliique compos, aut in dioecesi non moretur, Administrator Apostolicus possessionem sumit ad instar Episcopi secundum cit. Can. 334, § 3.

Can. 314. - Iura, officia ac privilegia Administratoris Apostolici desumantur ex litteris suae deputationis, vel, nisi in eisdem aliud caveatur expresse, ex praescripto canonum qui sequuntur.

311: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 2 mart. 1666; (C. G.), 30 aug. 1700,

312: C. 42, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. 4, *de supplenda negligentia praelatorum*, I, 8, in VI°; Pius X, const. *«Sapienti consilio»*, 29 iun. 1908, § I, n. 2°, 2;

Kan. 310. - § 1. Oni, na koje je prema odredbama kan. 309, prešla uprava nad namjesništvom ili predstojništvom, treba da o tom što prije obavijeste Apostolsku Stolicu.

§ 2. Međutim se mogu služiti svim ovlasticama, bile one redovne prema odredbama kan. 294, ili prenesene, koje je imao Namjesnik ili Predstojnik Apostolski, ako nisu bile dane posebice za osobu.

Kan. 311. - Onaj koji je na određeno vrijeme postavljen da upravlja apostolskim namjesništvom ili predstojništvom, treba da, služeći se svima sebi danim ovlasticama ostane u službi, iako je određeno vrijeme međutim isteklo, doklegod njegov nasljednik ne uzme svoju službu u kanonski posjed.

GLAVA IX.

APOSTOLSKI UPRAVITELJI

Kan. 312. - Vrhovni Prvosvećenik povjerava katkada iz važnih i posebnih razloga upraviteljstvo kanonski ustanovljene biskupije i popunjene i upražnjene bilo trajno bilo privremeno Apostolskom Upravitelju.

Kan. 313. - § 1. U kanonski posjed upraviteljstva ulazi svaki Apostolski Upravitelj, ako je postavljen za biskupiju, koja je popunjena, time, da prikaže pismeno rješenje o svom imenovanju i Biskupu, ako je pri svijesti i razumu i boravi u biskupiji i Kaptolu prema odredbama kan. 334, § 3.

§ 2. Kada je stolica upražnjena ili ako Biskup nije pri svijesti i razumu ili boravi izvan biskupije, Apostolski Upravitelj ulazi u posjed na isti način kao i Biskup prema odredbama navedenog kanona 334, § 3.

Kan. 314. - Koja su prava, dužnosti i povlastice Apostolskog Upravitelja razabrat će se iz pismenog rješenja o njegovom postavljanju, ili ako u njemu nije izričito drugačije predviđeno, iz odredaba kanona koji slijede.

Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. II, n. 7°, 10°.

Can. 315. - § 1. Administrator Apostolicus permanenter constitutus iisdem iuribus et honoribus fruitur, iisdemque obligationibus tenetur, ac Episcopus residentialis.

§ 2. Si ad tempus datus sit:

1.° Eadem iura ac officia habet, ac Vicarius Capitularis; sed, sede plena, potest dioecesim visitare ad tramitem iuris; nec tenetur obligatione applicandae Missae pro populo, quae Episcopum gravat;

2.° Ad honorifica privilegia quod attinet, valeat praescriscriptum Can. 308; sed Episcopo qui, ad aliam sedem translatus, prioris retinet administrationem, in hac quoque omnia Episcoporum residentialium honorifica privilegia competunt.

Can. 316. - § 1. Si Administrator Apostolicus dioecesi, sede plena, praeficiatur, iurisdictio Episcopi eiusque Vicarii Generalis suspenditur.

§ 2. Quanquam autem Administrator Apostolicus Episcopi auctoritati non subest, non debet tamen se immiscere causis Episcopum ipsum spectantibus, neque in Vicarium eius Generalem iudicium seu processum instruere aut animadvertere ob acta praeteritae administrationis.

Can. 317. - Si impedita fuerit iurisdictio Administratoris Apostolici aut si idem Administrator defecerit, Sedes Apostolica statim moneatur; et interim, si dioecesis vacet aut Episcopus non sit sui compos, valent praescripta Can. 429 seqq.; secus Episcopus dioecesim regit, nisi Sedes Apostolica aliud praestituerit.

Can. 318. - § 1. Administratoris Apostolici iurisdictio Romani Pontificis aut Episcopi obitu non cessat.

§ 2. Cessat vero cum Episcopus dioecesis vacantis possessionem legitime ceperit ad normam Can. 334, § 3.

315 § 1: C. 42, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 4, *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 8, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Soanen-Pitilianen.,* 8 apr. 1580; *Sarsinaten.,* 29 maii 1627; *Aquilana,* 22 sept. 1628; *Lycien.,* 22 sept. 1628.

315 § 2. 2.°: Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 2- 12.

Kan. 315. - § 1. Apostolski Upravitelj, koji je postavljen trajno, ima ista prava i počasti i vezan je istim dužnostima kao i sjedišni Biskup.

§ 2. Ako je postavljen privremeno:

1.° Ima ista prava i dužnosti kao Kaptolski Namjesnik; no kada je stolica popunjena, može izvršivati prema zakonskim propisima nadzorni pohod po biskupiji; a nije obavezan namjenjivati Misu za puk, nego je na to vezan Biskup;

2.° Što se tiče počasnih povlastica, treba se držati odredbe kan. 308; no Biskupu, koji je premješten na drugu stolicu, a zadržao je upraviteljstvo prijašnje, pripadaju i u ovoj sve počasne povlastice sjedišnih Biskupa.

Kan. 316. - § 1. Ako je Apostolski Upravitelj postavljen biskupiji, dok je stolica popunjena, obustavljena je poglavarska vlast Biskupova i njegova Glavnoga Namjesnika.

§ 2. Premda Apostolski Upravitelj nije podčinjen Biskupovoj vlasti, on se ipak ne smije miješati u one stvari, koje se tiču samoga Biskupa niti pokretati sud ili postupak protiv njegova Glavna Namjesnika niti pozivati ga na odgovornost zbog čina iz ranijeg upravljanja.

Kan. 317. - Ako bi vlast Apostolskog Upravitelja bila spriječena ili ako bi isti Upravitelj napustio službu, treba da se odmah o tom obavijesti Apostolska Stolica; a međutim ako je biskupija upražnjena ili Biskup nije pri svijesti, važe odredbe kan. 429 sl.; inače upravlja biskupijom Biskup, ako Apostolska Stolica nije unaprijed odredila drugačije.

Kan. 318. - § 1. Poglavarska vlast Apostolskog Upravitelja ne prestaje smrću Rimskog Prvosvećenika ni Biskupovom.

§ 2. No prestaje kada Biskup u upražnjenoj biskupiji zakonito uđe u posjed prema odredbi kan. 334, § 3.

316 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.,* 27 mart. 1580; *Nolana,* 27 sept. 1641.

318 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Aquilana,* 4 aug. 1578; *Lycien.,* 17 nov. 1590; Lycien., 22 dec. 1628: *Aprutina,* 24 ian. 1749.

CAPUT X.

DE PRAELATIS INFERIORIBUS.

Can. 319. - § 1. Praelati qui praesunt territorio proprio, separato ab omni dioecesi, cum clero et populo, dicuntur Abbates vel Praelati *nullius,* nempe dioecesis, prout eorum ecclesia dignitate abbatiali vel simpliciter praelatitia gaudet.

§ 2. Abbatia vel praelatura *nullius,* tribus saltem paroeciis non constans, singulari iure regitur, nec eidem applicantur quae canones statuunt de abbatiis vel praelaturis *nullius.*

Can. 320. - § 1. Abbates vel Praelati *nullius* nominantur et instituuntur a Romano Pontifice, salvo iure electionis aut praesentationis, si cui legitime competat; quo in casu ab eodem Romano Pontifice confirmari aut institui debent.

§ 2. Assumendi ad abbatiam vel praelaturam *nullius* iisdem qualitatibus ornati esse debent, quas ius in Episcopis requirit.

Can. 321. - Si cui collegio est ius eligendi Abbatem vel Praelatum nullius, ad validam electionem requintur numerus suffragiorum absolute maior, demptis suffragiis nullis, firmo peculiari iure quod maiorem suffragiorum numerum exigat.

Can. 322. - § 1. Abbas vel Praelatus *nullius* nequit quovis titulo sive per se sive per alios in regimen abbatiae vel praelaturae se ingerere, antequam eiusdem possessionem ceperit, ad normam Can. 334, § 3.

§ 2. Abbates vel Praelati *nullius* qui ex praescripto apostolico vel ex propriae religionis constitutionibus benedici debent, intra tres menses a receptis litteris apostolicis, cessante legitimo impedimento, benedictionem ab Episcopo, quem maluerint, accipiant.

Can. 323. - § 1. Abbas vel Praelatus *nullius* easdem potestates ordinarias easdemque obligationes cum iisdem sanctionibus habet, quae competunt Episcopis residentialibus in propria dioecesi.

---

319 § 1: Benedictus XIV, const. *«Apostolicae servitutis»,* 14 mart. 1743, § 2, 6; const. *«Inter multa»,* 4 apr. 1747; S. C. C., 14 ian. 1721.

320 § 2: Gregorius XIV, const. *«Onus Apostolicae»,* 15 maii 1591, § 12.

322 § 2 : Pontificale Rom., tit. *De benedictione abbatis.*

GLAVA X.

NIŽI PRELATI

Kan. 319. - § 1. Prelati, koji su na čelu vlastitog područja, odvojenoga od svake biskupije, a duhovnicima i pukom, zovu se Opati ili Prelati *samosvojni* to jest naprama biskupiji, i to prema tomu, da li njihova crkva ima opatsko ili naprosto prelatsko dostojanstvo.

§ 2. Za *samosvojnu* opatiju ili prelaturu, koja nema barem tri župe, vrijede posebni propisi i na njih se ne primjenjuju propisi, koje kanoni donose o *samosvojnim* opatijama i prelaturama.

Kan. 320. - § 1. *Samosvojne* Opate i Prelate imenuje i u službu uvodi Rimski Prvosvećenik, ne dirajući u pravo izbora ili predlaganja, ako takvo nekomu zakonito pripada; no u tom slučaju potrebno je, da budu potvrđeni i u službu uvedeni od istoga Rimskog Prvosvećenika.

§ 2. Koji se postavljaju na *samosvojnu* opatiju ili prelaturu, moraju imati ista ona svojstva, koja pravo propisuje za Biskupe.

Kan. 321. - Ako nekom zboru pripada pravo izbora *samosvojnog* Opata ili Prelata, potrebno je, da izbor bude valjan, bezuvjetna većina glasova, ne brojeći ništave glasove, no ne dirajući time u posebno pravo, ako bi ono tražilo veći broj glasova.

Kan. 322. - § 1. *Samosvojni* se Opat ili Prelat ne može ni s kojega naslova ni sam ni preko drugih osoba umiješati u upravljanje opatije ili prelature, doklegod nije ušao u posjed prema odredbama kan. 334, § 3.

§ 2. *Samosvojni* Opati ili Prelati, koji moraju biti blagoslovljeni po apostolskoj odredbi ili prema ustanovama svoje redovničke družbe, treba da za tri mjeseca od primljenog apostolskog pisma, ako nema zakonite zapreke, prime blagoslov od Biskupa po svome izboru.

Kan. 323. - § 1. *Samosvojni* Opat ili Prelat ima istu redovnu vlast i iste dužnosti s istim prinudama, koje pripadaju sjedišnim biskupima u vlastitoj biskupiji.

---

323 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 11; Benedictus XIV, const. *«Quod Sancta»,* 23 nov. 1740, § 3, 5, 6; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 12; Leo XIII, litt. ap. *«In suprema»,* 10 iun. 1882.

§ 2. Si charactere episcopali non sit ornatus et benedictionem, si eam recipere debet, receperit, praeter alia munera quae in Can. 294, § 2 describuntur, potest quoque ecclesias et altaria immobilia consecrare.

§ 3. Quod attinet ad Vicarii Generalis constitutionem, serventur praescripta Can. 366-371.

Can. 324. - Capitulum religiosum abbatiae vel praelaturae *nullius* regitur propriis legibus ac constitutionibus; Capitulum saeculare, iure communi.

Can. 325. - Abbas vel Praelatus *nullius,* licet charactere episcopali careat, utitur tamen in proprio territorio insignibus pontificalibus cum throno ac baldachino et iure ibidem officia divina pontificali ritu celebrandi; crucem autem pectoralem, annulum cum gemma, ac pileolum violaceum potest etiam extra territorium deferre.

Can. 326. - Si praelatura saecularis Capitulo careat, eligantur consultores ad normam Can. 423-428.

Can. 327. - § 1. Abbatia vel praelatura *nullius* vacante, si agatur de abbatia vel praelatura religiosa, succedit Capitulum religiosorum, nisi constitutiones aliud ferant; si de saeculari, Capitulum canonicorum; utrumque autem Capitulum intra octiduum debet Vicarium Capitularem deputare ad normam Can. 432 seqq., qui abbatiam vel praelaturam regat usque ad novi Abbatis vel Praelati electionem.

§ 2. Abbatia vel praelatura impedita, servetur praescriptum Can. 429.

Can. 328. - Circa Romani Pontificis Familiares, sive praelati titulo gaudeant, sive non, standum privilegiis, regulis et traditionibus pontificiae Domus.

325: C. 3, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; S. C. C., Papien., 3 iun. 1651, ad 1; Pontificale Rom., tit. *De benedictione abbatis.*

§ 2. Ako nemaju biskupskog posvećenja, a primili su blagoslov, ako ga moraju primiti, mogu osim službenih čina navedenih u kan. 294, § 2, još i posvećivati crkve i prijenosne oltare.

§ 3. Što se tiče postavljanja Glavnog Namjesnika, treba se držati odredaba u kan. 366-371.

Kan. 324. - Redovnički se Kaptol *samosvojne* opatije ili prelature ravna po vlastitim zakonima i ustanovama; svjetovnjački Kaptol po općem pravu.

Kan. 325. - *Samosvojni* se Opat ili Prelat, iako nema biskupskog posvećenja, služi ipak u vlastitom području velesvećeničkim odličjem s prijestoljem i nebnicom i s pravom u njemu izvršivati bogoslužje velesvećeničkim obredom; grudni pak križ, prsten s alemkamenom, te ljubičastu kapicu može nositi i izvan područja.

Kan. 326. - Ako svjetovnjačka Prelatura nema Kaptola, moraju se postaviti savjetnici prema propisima kan. 423-428.

Kan. 327. - § 1. Kada se *samosvojna* opatija ili prelatura uprazne, ako se radi o redovničkoj opatiji ili prelaturi, slijednik je redovnički Kaptol, ako nije u ustanovama drugo predviđeno; ako se radi o svjetovnoj, Kaptol kanonika; no jedan i drugi mora da u roku od osam dana izabere prema odredbama kan. 432, sl., Kaptolskog Namjesnika, koji će upravljati opatijom ili prelaturom sve do izbora novoga Opata ili Prelata.

§ 2. Ako bi opatija ili prelatura bila spriječena, treba se držati odredaba kan. 429.

Kan. 328. - Glede Domara Rimskog Prvosvećenika, bilo da imaju naslov prelata ili ne, vrijede Povlastice, pravila i predaje prvosvećeničkog Doma.

328: Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905.

TITULUS VIII.

DE POTESTATE EPISCOPALI DEQUE IIS QUI DE EADEM PARTICIPANT.

CAPUT I.

DE EPISCOPIS.

Can. 329. - § 1. Episcopi sunt Apostolorum successores atque ex divina institutione peculiaribus ecclesiis praeficiuntur quas cum potestate ordinaria regunt sub auctoritate Romani Pontificis.

§ 2. Eos libere nominat Romanus Pontifex.

§ 3. Si cui collegio concessum sit ius eligendi Episcopum, servetur praescriptum Can. 321.

Can. 330. - Antequam quis in Episcopum assumatur, constare debet, secundum modum a Sede Apostolica determinatum, eum esse idoneum.

Can. 331. - § 1. Ut quis idoneus habeatur, debet esse:

329 § 1: C. 16, C. XII, q. 1; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine,* c. 4, Can. 8; Conc. Vatican., sess. IV, c. III, *de vi et ratione primatus Romani Pontificis*; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 6, 8, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, litt. ap. *«Cum in Ecclesia»,* 17 sept. 1833; ep. encycl. *«Commissum divinitus»,* 17 maii 1835; Leo XIII, ep. *«Iampridem»,* 6 ian. 1886; ep. *«Officio sanctissimo»,* 22 dec. 1887; ep. *«Est sane molestum»,* 17 dec. 1888; litt encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; ep. encycl. *«Satis cognitum»,* 29 iun. 1896; S. C. S. Off., decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1907, prop. 50, damn.

329 § 2: C. 1, X, *de translatione episcopi*, I, 7; c. 2, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIII, de ordine, Can. 8; Benedictus XIV, ep. *«In postremo»,* 20 oct. 1756, § 15; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices inter»,* 10 iun. 1851; alloc. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; allocut. *«Nunquam fore»,* 15 dec. 1856; Syllabus errorum, prop. 50, 51; ep. encycl. *«Levate»,* 27 oct. 1867; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 2°, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. II, n. 6°, 10°.

NASLOV VIII.

VLAST BISKUPOVA I ONIH KOJI U NJOJ IMAJU UDJELA

GLAVA I.

BISKUPI

Kan. 329. - § 1. Biskupi su nasljednici Apostola i po božanskoj su uredbi postavljeni nad pojedine crkve s kojima upravljaju redovnom vlašću u podčinjenosti Rimskom Prvosvećeniku.

§ 2. Rimski Prvosvećenik imenuje ih slobodno.

§ 3. Ako je kojemu zboru priznato pravo da bira Biskupe, tada se moraju obdržavati propisi kan. 321.

Kan. 330. - Prije nego li se netko postavi za Biskupa, treba da bude na način, propisan od Apostolske Stolice utvrđeno, da je za to prikladan.

Kan. 331. - § 1. Da se netko može smatrati prikladnim, treba:

329 § 3: C. 46, 48, 50, 57, X, *de electione et electi potestate*, I, 6.

330: C. 19, 44, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; Conc. Trident., sess. XXII, de ref., c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 5; Gregorius XIV, const. *«Onus Apostolicae»,* 15 maii 1591, § 3, 5 sq.; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 2°, 2; S. C. Consist., decr. 25 iul. 1916.

331: § 1. 5.°: C. 5, D. LI; c. 6, 8, D. LXI; c. 19, D. LXIII; c. 14, C. VII, q. 1; c. 1, C. VIII, q. 2; c. 7, 17, 19, 20, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 15, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 1, 18, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; Reg. 87, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 1; sess. VII, *de ref.,* c. 1; sess. XXII, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 3; Gregorius XIV, const. *«Onus Apostolicae»,* 15 maii 1591, § 1, 7-9; Benedictus XIV, const. *«Ad Apostolicae»,* 17 oct. 1740, § 2; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 19; Pius X, allocut. *«Duplicem»,* 14 nov. 1904; S. C. C., *Fanen.,* 5 et 25 iun. 1723.

1.° Natus ex legitimo matrimonio, non autem legitimatus etiam per subsequens matrimonium;

2.° Annos natus saltem triginta;

3.° A quinquennio saltem in sacro presbyteratus ordine constitutus;

4.° Bonis moribus, pietate, animarum zelo, prudentia, ceterisque dotibus praeditus, quae ipsum aptum efficiant ad gubernandam dioecesim de qua agitur;

5.° Laurea doctoris vel saltem licentia in sacra theologia aut iure canonico potitus in athenaeo aliquo vel in Instituto studiorum a Sancta Sede probatis, vel saltem earundem disciplinarum vere peritus; quod si ad religionem aliquam pertineat, a suis Superioribus maioribus vel similem titulum vel saltem verae peritiae testimonium habeat.

§ 2. Etiam electus, praesentatus vel quoquo modo ab illis designatus, qui privilegio a Sancta Sede concesso eligendi, praesentandi seu designandi gaudent, debet memoratis qualitatibus pollere.

§ 3. Iudicare num quis idoneus sit, ad Apostolicam Sedem unice pertinet.

Can. 332. - § 1. Cuilibet ad episcopatum promovendo, etiam electo, praesentato vel designato a civili quoque Gubernio, necessaria est canonica provisio seu institutio, qua Episcopus vacantis dioecesis constituitur, quaeque ab uno Romano Pontifice datur.

§ 2. Ante canonicam institutionem seu provisionem candidatus, praeter fidei professionem de qua in Can. 1406-1408, iusiurandum fidelitatis erga Sanctam Sedem edat secundum formulam ab Apostolica Sede probatam.

331: § 2: C. 1, 3, X, *de postulatione praelatorum,* I, 5; c. 7, 18, 44, 53, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 3; Gregorius XIV, const. *«Onus Apostolicae»,* 15 maii 1591, § 14; Pius X, allocut. *«Duplicem»,* 14 nov. 1904.

331: § 3: C. 19, 44, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; Pius X, allocut. *«Duplicem»,* 14 nov. 1904.

332 § 1: C. 4, 5, 7, D. LXIII; c. 12-15, C. XVI, q. 7; c. 18, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 3, 4, X, *de translatione episcopi*, I, 7; Reg. 1, R. J., in VI°; c. 5, *de electione et electi potestate*, I, 3, in Clem.; Conc. Constantinopolitan. IV, actio X, Can.

1.° Da je rođen u zakonitom braku, a ne samo pozakonjen, pa bilo to i naknadnom ženidbom;

2.° Da je najmanje trideset godina star;

3.° Da je prošlo barem pet godina od njegovog svećeničkog ređenja;

4.° Da se odlikuje dobrim vladanjem, pobožnošću, revnošću za duše, razboritošću i ostalim svojstvima, koja ga čine podesnim za upravljanje biskupijom, o kojoj se radi;

5.° Da je postigao stupanj doktorata ili najmanje licencijata svetog bogoslovlja na kojoj visokoj školi ili znanstvenom Zavodu odobrenima od Svete Stolice ili da je u tim naukama zaista valjano obrazovan; a ako pripada kojoj redovničkoj družbi, da ima od strane svojih viših Poglavara ili sličan naslov ili barem svjedodžbu o valjanoj obrazovanosti.

§ 2. Također onaj, koji je izabran, predložen ili bilo kako označen od onih, koji imaju od Svete Stolice povlasticu za izbor, predlaganje ili označivanje, mora imati spomenuta svojstva.

§ 3. Sud o tomu, da li je netko prikladan, spada isključivo na Apostolsku Stolicu.

Kan. 332. - § 1. Svakom onom, koji ima biti promaknut za biskupa, pa i izabranom, predloženom ili označenom, bilo to i od državne Vlade, potrebna je kanonska providba ili uvedenje, po kojoj on postaje biskupom upražnjene biskupije i koju daje jedino Rimski Prvosvećenik.

§ 2. Natjecatelj mora prije kanonskog uvedenja ili providbe, uz ispovijed vjere prema kan. 1406-1408, položili prisegu vjernosti Svetoj Stolici po obrascu propisanomu od Apostolske Stolice.

12; Clemens XI, const. *«In supremo»,* 24 aug. 1709, § 2; Pius VI, const. *«Super soliditate»,* 28 nov. 1786, § 16; ep. encycl. *«Charitas»,* 13 apr. 1791, § 2, 7, 14-19, 21, 24; Pius IX, allocut. *«Nunquam fore»,* 15 dec. 1856; Syllabus errorum, prop. 50; const. *«Romanus Pontifex»,* 28 aug. 1873; Pius X, allocut. *«Duplicem»,* 14 nov. 1904; S. C. C., decr. 30 apr. 1873, n. I.

332 § 2: Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

Can. 333. - Nisi legitimo impedimento prohibeatur, promotus ad episcopatum, etiamsi S. R. E. sit Cardinalis, debet, intra tres menses a receptis apostolicis litteris, consecrationem suscipere, et intra quatuor ad suam dioecesim pergere, salvo praescripto Can. 238, § 2.

Can. 334. - § 1. Episcopi residentiales sunt ordinarii et immediati pastores in dioecesibus sibi commissis.

§ 2. In regimen tamen dioecesis neque per se neque per alios, nec ullo sub titulo sese ingerere possunt, nisi prius eiusdem dioecesis possessionem canonice ceperint; sed si ante suam ad episcopatum designationem vicarii capitulares, officiales, oeconomi fuerint renuntiati, haec officia etiam post designationem retinere et exercere possunt.

§ 3. Canonicam dioecesis possessionem capiunt Episcopi residentiales simul ac in ipsa dioecesi vel per se vel per procuratorem apostolicas litteras Capitulo ecclesiae cathedralis ostenderint, praesente secretario Capituli vel cancellario Curiae, qui rem in acta referat.

Can. 335. - § 1. Ius ipsis et officium est gubernandi dioecesim tum in spiritualibus tum in temporalibus cum potestate legislativa, iudiciaria, coactiva ad normam sacrorum canonum exercenda.

§ 2. Leges episcopales statim a promulgatione obligare incipiunt, nisi aliud in ipsis caveatur; modus autem promulgationis ab ipsomet Episcopo determinatur.

Can. 336. - § 1. Observantiam legum ecclesiasticarum Episcopi urgeant; nec in iure communi dispensare possunt, nisi ad normam Can. 81.

333: C. 2, D. LXXV; c. 1, D. C; c. 7, 44, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 9; sess. XXIII, *de ref.*, c. 2; Benedictus XIV, ep. *«In postremo»*, 20 oct. 1756, § 2; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

334 § 1: Conc. Vatican., sess. IV, c. III, *de vi et ratione primatus Romani Pontificis;* Pius IX, ep. encycl. *«Etsi multa»*, 21 nov. 1873; Pius X, litt. encycl. *«Iamdudum»*, 24 maii 1911.

334 § 2: C. 12-14, C. XVI, q. 7; c. 9, 17, 23, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 5, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. 1, *de electione*, I, 3, in Extravag. com.; Iulius II, const. *«Romani Pontificis»*, 28 iul. 1505; Paulus IV, const. *«Incumbentia»*, 1 nov. 1557, § 2, 8 sq.; Pius IX, allocut. *«Nunquam fore»*, 15 dec. 1856; Syllabus errorum, prop. 50; const. *«Romanus Pontifex»*, 28 aug. 1873; S. C. C., *Paraguarien.*, 1 sept. 1657, ad 3; decr. 30 apr. 1873, n. I, III.

334 § 3: C. 1, *de electione*, I, 3, in Extravag. com.; Iulius II, const. *«Romani Pontificis»*, 28 iul. 1505; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § V, n. 1; const. *«Romanus Pontitex»*, 28 aug. 1873; S. C. C., *Paraguarien.*, 1 sept. 1657, ad 3.

Kan. 333. - Ako nema zakonite zapreke, dužan je onaj, koji je promaknut za Biskupa, pa iako je Stožernik S. R. C., primiti biskupsko posvećenje u roku od tri mjeseca, a za četiri mjeseca doći u svoju biskupiju, uz obdržavanje odredbe kan. 238, § 2.

Kan. 334. - § 1. Sjedišni su Biskupi u njima povjerenim biskupijama redovni i neposredni pastiri.

§ 2. No ne mogu se ni sami ni po drugima miješati bilo s kojega naslova u biskupijsku upravu, dok ne uđu u kanonski posjed biskupije; ali u slučaju da su prije svojega promaknuća za Biskupa bili postavljeni kao Kaptolski Namjesnici, predstojnici sudišta, gospodarski upravitelji, mogu ove službe i poslije promaknuća zadržati i vršiti.

§ 3. Sjedišni Biskupi uzimaju biskupiju u kanonski posjed time i u času, kada na tlu biskupije sami ili po zastupniku predoče apostolsko pismo Kaptolu stolne crkve, u prisutnosti kaptolskog tajnika ili ravnatelja kurijalne pisarne, koji treba da o tom sastavi zapisnik.

Kan. 335. - § 1. Njihovo je pravo i dužnost, da upravljaju biskupijom i u duhovnim i u vremenitim stvarima imajući za to zakonodavnu, sudačku i prinudnu vlast, koju treba da izvršuju u skladu sa svetim kanonima.

§ 2. Biskupski zakoni stupaju na snagu odmah po proglašenju, ako nije drugačije u njima predviđeno; a način proglašenja određuje sam Biskup.

Kan. 336. - § 1. Biskupi moraju tražiti, da se crkveni zakoni obdržavaju; a od općega prava ne mogu davati oprosta, osim prema odredbi kan. 81.

---

335 § 1: C. 2, C. IX, q. 3; c. 4, 5, C. X, q. 1; c. 48, 49, C. XVI, q. 1; c. 5, C. XXI, q. 1; c. 15, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 1, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; c. 2, X, *de maioritate et obedientia*, I, 33; c. 2, *de constitutionibus*, I, 2, in VI°; c. 7, *de officio ordinarii*, I, 16, in VI°; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.*, c. 3; sess. XIII, *de ref.*, c. 1; sess. XXIII, *de ordine*, c. 4; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 15; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 12, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Leo XIII, ep. encycl. *«Cum multa»*, 8 dec. 1882; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

336 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 18; (continuatio sessionis), *de delectu ciborum, ieiuniis et diebus festis;* Benedictus XIV, ep. encycl. *«Non ambigimus»*, 30 maii 1741, § 2; ep. encycl. *«Nimiam licentiam»*, 18 maii 1743, § 14; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905; S. C. S. Off., decr. 13 mart. 1625, § 5; S. C. C., decr. *«Ut debita»*, 11 maii 1904; S. C. de Prop. Fide, decr. 18 aug. 1893; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis*, 14 apr. 1856; S. R. C., *Cenomanen.*, 18 febr. 1843; *Toletana*, 31 aug. 1872, ad VI.

§ 2. Advigilent ne abusus in ecclesiasticam disciplinam irrepant, praesertim circa administrationem Sacramentorum et Sacramentalium, cultum Dei et Sanctorum, praedicationem verbi Dei, sacras indulgentias, implementum piarum voluntatum; curentque ut puritas fidei ac morum in clero et populo conservetur, ut fidelibus, praecipue pueris ac rudibus, pabulum doctrinae christianae praebeatur, ut in scholis puerorum ac iuvenum institutio secundum catholicae religionis principia tradatur.

§ 3. Circa praedicationis munus, servetur praescriptum Can. 1327.

Can. 337. - § 1. Episcopus in tota dioecesi, ne exceptis quidem locis exemptis, potest pontificalia exercere; non vero extra dioecesim sine expresso vel saltem rationabiliter praesumpto consensu Ordinarii loci, et, si agatur de ecclesia exempta, de consensu Superioris religiosi.

§ 2. Exercere pontificalia in iure est sacras functiones peragere quae ex legibus liturgicis requirunt insignia pontificalia, idest baculum et mitram.

336 § 1: C. 13, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; c. 5, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli*, III, 10; c. 2, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum*, III, 45; Conc. Nicaen. II, actio VII, *definitio de sacris imaginibus;* Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.*, prooemium; sess. XXI, *de ref.*, c. 8, 9; sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* sess. XXIV, *de ref.*, c. 3; sess. XXV, *de purgatorio; de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus*; (continuatio sessionis), *de indulgentiis;* Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Supernae Maiestatis*», 19 dec. 1516, § 1-3, 5-8; Hadrianus VI, ep. «*Dudum*», 20 iul. 1522; Urbanus VIII, const. «*Coelestis Hierusalem*», 5 iul. 1634, § 1, 2; const. «*Sacrosancta Tridentina Synodus*», 15 mart. 1642, § 1; Clemens IX, const. «*Speculatores*», 13 sept. 1669; Clemens XI, const. «*Ex illa*», 19 mart. 1715, § 2, 5; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 22, 23; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 18, 19, 28; const. «*Pastoralis officii*», 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Ubi primum*», 3 dec. 1740, § 1; ep. encycl. «*Etsi minime*», 7 febr. 1742, § 2; const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 6; const. «*Ex quo*», 11 iul. 1742, § 10, 12, 21-25; ep. encycl. «*Nihil profecto*», 12 aug. 1742, § 2-5; ep. encycl. «*Inter omnigenas*», 2 febr. 1744, § 18, 24; ep. encycl. «*Suprema*», 7 iul. 1745, § 4; ep. «*Sollicitudini*», 1 oct. 1745, § 8, 10 sq., 37-39; const. «*Ubi primum*», 2 iun. 1746; const. «*Ad eradicandum*», 28 sept. 1746; ep. encycl. «*Inter caetera*», 1 ian. 1748; const. «*Quamvis iusto*», 30 apr. 1749, § 12; const. «*Etsi pastorali*», 25 aug. 1754, § 2; ep. «*Cum, ut recte nosti*», 27 iul. 1755, § 3 sq.; Clemens XIII, ep. «*Cum sicut accepimus*», 9 febr. 1768; Pius IX, ep. encycl. «*Qui pluribus*», 9 nov. 1846; ep. encycl. «*Nostis et Nobiscum*», 8 dec. 1849; allocut. «*Quibus luctuosissimis*», 5 sept. 1851; ep. encycl. «*Neminem vestrum*», 2 febr. 1854; ep. encycl. «*Optime noscitis*», 20 mart. 1854; ep. encycl. «*Singulari quidem*», 17 mart. 1856; ep. encycl. «*Cum nuper*», 20 ian. 1858; allocut. «*Maxima quidem*», 9 iun. 1862; ep. «*Quo graviora*», 8 iul. 1862; ep. «*Inter gravissimas*», 28 oct. 1870; Leo XIII, ep. encycl. «*Inscrutabili*», 21 apr. 1878; const. «*Romanos Pontifices*», 8 maii 1881; litt. encycl. «*Sapientiae*», 10 ian. 1890; ep. «*Inimica vis*», 8 dec. 1892; ep. encycl. «*Constanti Hungarorum*», 2 sept. 1893; ep. encycl. «*Caritatis providentiaeque*», 19 mart. 1894; ep. «*Litteras a vobis*», 2 iul. 1894; ep. encycl. «*Militantis Ecclesiae*», 1 aug. 1897; Pius X, litt. encycl. «*Acerbo nimis*», 15 apr. 1905; litt. encycl. «*Pascendi*», 8 sept. 1907; litt encycl. «*Editae saepe*», 26 maii 1910; S. C. S. Off., decr. 13 mart. 1625, § 5; decr. 20 nov. 1704; decr. 5 aug. 1745; 13 ian. 1875; decr. 30 maii 1891; (Mission. Abissin.), 26 aug. 1891; 5 iul. 1893; 1 maii 1901; decr. 8 apr. 1916; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. VII, VIII; S. C. C., decr. «*Vigilanti*», 25 maii 1893; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; (C. G.), 17 sept. 1792; decr. 13 apr 1807, n. I, III; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 34; instr. a. 1883, n. I; decr. 18 aug. 1893; instr. 31 iul. 1902, n. 6, 11, 13; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis*, 14 apr. 1856; S. R. C., *Gienen.*, 28 apr. 1703; decr. gen. 3 apr. 1821, ad 5, 6; *Blesen.*, 11 sept. 1847; *Tarnovien.*, 26 mart. 1859, ad VI; *Salten.*, 26 sept. 1868; *Mantuana*, 6 febr. 1875; *Lisbonen.*, 23 apr. 1875; *Urgellen seu Sanctimonialium Ordinis Sanctae Clarae*, 2 aug. 1884; *Marsorum*, 20 nov. 1885; *Mantuana*, 15 mart. 1888; decr. 27 aug. 1894; decr. 28 mart. 1914; decr. seu declar. 15 iul. 1914, n. I; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad visitandas parochias.*

§ 2. Treba da bdiju nad tim, kako ne bi nastale zloupotrebe u crkvenoj stezi, napose kod dijeljenja Otajstava i Blagoslovina, kod bogoslužja ili štovanja Svetih, propovijedanja riječi Božje, svetih oproštenja, izvršivanja pobožne posljednje volje; treba da vode brigu o tom, da vjera i ćudorednost ostane čista kod duhovnika i kod puka, da se vjernicima, osobito djeci i neukima, daje duhovna hrana kršćanske pouke, da se u školama izvršuje nastava za djecu i mladež u skladu s načelima katoličke vjere.

§ 3. U pogledu propovijedanja, mora se obdržavati kan. 1327.

Kan. 337. - § 1. Biskup može izvršivati velesvećeničke obredne čine u cijeloj biskupiji, pa i na izuzetnim mjestima; no toga ne smije činiti izvan biskupije bez izričitog ili barem razborito pretpostavljenog pristanka mjesnog Ordinarija, a ako se radi o izuzetnoj crkvi, bez pristanka redovničkog Poglavara.

§ 2. Pod izvršivanjem velesvećeničkih čina razumijeva se u pravu obavljanje takvih bogoslužnih čina, za koje je po bogoslužnim propisima potrebna upotreba velesvećeničkih odličja, to jest štapa i mitre.

337 § 1: C. 28, C. VII, q. 1; Conc. Trident., sess. VI, de ref., c. 5; S. C. C., *Nullius*, 2 aug. 1596; *Nullius*, 1 iul. 1597; *Nebien.*, 26 ian. 1625; *Fesulana*, 28 apr. 1629; *Nullius*, 16 maii 1654; *Torcellen.*, 24 ian. 1660, ad 2; S. C. de Prop. Fide, decr. 14 aug. 1819; S. R. C., *Tullen.*, 6 dec. 1613; *Messanen.*, 12 iul. 1628; 4 dec. 1903; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XVII, n. 5. -- Vide etiam Can. 1008.

337 § 2: C. un., X, *de sacra unctione*, I, 15; Benedictus XIV, ep. «*Ad audientiam*», 15 febr. 1753, § 8; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XVII, n. 4, 8.

§ 3. Episcopus, licentiam concedens pontificalia exercendi in suo territorio, potest quoque permittere usum throni cum baldachino.

Can. 338. - § 1. Etiamsi Episcopi Coadiutorem habeant, tenentur lege personalis in dioecesi residentiae.

§ 2. Praeterquam causa visitationis Sacrorum Liminum, Conciliorum, quibus interesse debent, vel civilis officii suis ecclesiis legitime adiuncti, abesse possunt aequa de causa non ultra duos vel ad summum tres menses intra annum, sive continuos sive intermissos, dummodo cautum sit ne ex ipsorum absentia dioecesis quidquam detrimenti capiat: quod tamen tempus coniungi nequit sive cum tempore sibi concesso occasione suae promotionis, vel visitationis Sacrorum Liminum, vel assistentiae Concilio, sive cum tempore vacationum anni subsequentis.

§ 3. Ab ecclesia cathedrali ne absint tempore Adventus et Quadragesimae, diebus Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes et Corporis Christi, nisi ex gravi et urgenti causa.

§ 4. Si ultra sex menses e dioecesi illegitime abfuerint, Episcopum Metropolita, ad normam Can. 274, n. 4, Metropolitam antiquior Suffraganeus residens Sedi Apostolicae denuntiet.

Can. 339. - § 1. Debent quoque, post captam sedis possessionem, omni exiguitatis redituum excusatione aut alia quavis exceptione remota, omnibus dominicis aliisque festis diebus de praecepto, etiam suppressis, Missam pro populo sibi commisso applicare.

337 § 3: S. R. C., decr. 12 iun. 1899.

338 § 1: C. 19-21, 25, 26, C. VII, q. 1; c. 9, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 1; sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; Pius IV, const. *«De salute gregis»,* 4 sept. 1560, § 1; const. *«In suprema»,* 25 nov. 1564, § 2; Urbanus VIII, const. *«Sancta Synodus»,* 12 dec. 1634, § 1-7; Alexander VII, const. *«Quia Ecclesia»,* 26 iul. 1662; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 4; ep. encycl. *«Grave»,* 15 aug. 1741, § 1, 8; const. *«Ad universae»,* 3 sept. 1746; S. C. Ep. et Reg., *Theatina,* 16 ian. 1615; *Nicoteren.,* 7 sept. 1619; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791.

338 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 4; const. *«Ad universae»,* 3 sept. 1746; S. C. C., *Romana,* 3 febr. 1635; *Gurgen.,* 19 febr. 1718.

§ 3. Kada Biskup daje dopuštenje za izvršivanje velesvećeničkih obrednih čina na svojem području, može dopustiti ujedno i upotrebu prijestolja i nebnice.

Kan. 338. - § 1. Biskupi su dužni, pa i onda kada imaju Suradnika, da obdržavaju zakon o osobnom stolovanju u biskupiji.

§ 2. Ne računajući ovamo vrijeme za pohod Svetih Pragova, za pribivanje Saborima, kojima su dužni prisustvovati, odnosno za izvršivanje građanske službe s njihovim crkvama zakonito spojene, mogu biti na otsutstvu iz pravedna razloga kroz dva ili najviše tri mjeseca u godini, i to bilo neprekidno ili s prekidom, pod uvjetom da nema bojazni, da bi biskupija zbog njihova otsutstva pretpjela kakvu štetu: no ovo se vrijeme otsutstva ne može spojiti s onim, koje im je dopušteno pri promaknuću ili za pohod Svetih Pragova, ili za prisustvovanje Saboru, ili s vremenom dopusta za narednu godinu.

§ 3. Od stolne crkve ne smiju odsustvovati u vrijeme Došašća i Korizme, u dane Božića, Uskrsa, Duhova i Tijelova, ako za to nemaju važnoga i hitnoga razloga.

§ 4. U slučaju kada bi protupropisno odsustvovali izvan biskupije dulje od šest mjeseci, dužan je Biskupa prijaviti Apostolskoj Stolici Metropolit prema odredbe kan. 274, br. 4, a Metropolitu najstariji podčinjeni Biskup, koji vrši sjedišnu dužnost.

Kan. 339. - § 1. Nadalje su dužni, pošto uđu u posjed stolice, bez obzira na možebitne prihode ili na bilo kakvu izliku, za njima povjereni puk namijeniti Misu u sve nedjelje i zapovijedane blagdane, pa i u dokinute.

338 § 3: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; Benedictus XIV, const. *«Ad universae»,* 3 sept. 1746; S. C. Ep. et Reg., *Acernen.,* 22 febr. 1647.

338 § 4: Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 1; Pius IV, const. *«De salute gregis»,* 4 sept. 1560, § 2; Benedictus XIV, const. *«Ad universae»,* 3 sept. 1746; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791.

339 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; Urbanus VIII, const. *«Universa»,* 13 sept. 1642, § 2; Leo XIII, litt. ap. *«In suprema»,* 10 iun. 1882; Pius X, const. *«Apostolicae»,* 15 apr. 1910, n. X; S. C. C., *Romana et aliarum,* 8 aug. 1911, ad I; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Deleg. Ap. pro Oriente), 8 nov. 1882; S. R. C., *Marsorum,* 12 nov. 1831, ad 22.

§ 2. In festo Nativitatis Domini, et si quod festum de praecepto in diem dominicam incidat, satis est ut Missam unam pro populo applicent.

§ 3. Si festum ita transferatur ut in die *ad quem* non solum fiat officium cum Missa festi translati, sed serventur quoque obligationes audiendi Missam et abstinendi a servilibus, Missa pro populo applicanda est in die *ad quem;* secus in die *a quo.*

§ 4. Episcopus Missam pro populo diebus supra indicatis per se ipse applicare debet; si ab eius celebratione legitime impediatur, statis diebus applicet per alium; si neque id praestare possit, quamprimum vel per se ipse vel per alium applicet alia die.

§ 5. Licet Episcopus duas vel plures dioeceses aeque principaliter unitas regat aut, praeter propriam dioecesim, aliam vel alias in administrationem habeat, obligationi tamen satisfacit per celebrationem et applicationem unius Missae pro universo populo sibi commisso.

§ 6. Episcopus, qui obligationi de qua in superioribus paragraphis, non satisfecerit, quam citius pro populo tot applicet Missas, quot omisit.

Can. 340. - § 1. Omnes Episcopi tenentur singulis quinquenniis relationem Summo Pontifici facere super statu dioecesis sibi commissae secundum formulam ab Apostolica Sede datam.

§ 2. Quinquennia sunt fixa et communia, atque computantur a die 1 Ianuarii 1911; in primo quinquennii anno relationem exhibere debent Episcopi Italiae, insularum Corsicae, Sardiniae, Siciliae, Melitae, et aliarum minorum adiacentium; in altero, Episcopi Hispaniae, Portugalliae, Galliae, Belgii, Hollandiae, Angliae, Scotiae et Hiberniae, cum insulis adiacentibus; in tertio, ceteri Europae Episcopi, cum insulis adiacentibus; in quarto, Episcopi totius Americae et insularum adiacentium; in quinto, Episcopi Africae, Asiae, Australiae et insularum his orbis partibus adiacentium.

§ 3. Si annus pro exhibenda relatione assignatus inciderit ex toto vel ex parte in primum biennium ab initio dioecesis regimine, Episcopus pro ea vice a conficienda et exhibenda relatione abstinere potest.

339 § 3: S. R. C., *Lingonen.,* 5 dec. 1868, ad I.

339 § 5: Leo XIII, litt. ap. *«In suprema»,* 10 iun. 1882.

340 § 1: Clemens XII, const. *«Pastorale officium»,* 10 ian. 1731, § 9; Benedictus XIV, const. *«Quod Sancta»,* 23 nov. 1740, § 1, 2, 4; Pius IX, ep. encycl. *«Optime noscitis»,* 20 mart. 1854; ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; S. C. Consist., decr. 31 dec. 1909, Can. I; Ordo servandus in relatione de statu ecclesiarum, 31 dec. 1909; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

340 § 2: S. C. Consist., decr. 31 dec. 1909, Can. II; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

340 § 3: S. C. Consist., decr. 31 dec. 1909, Can. V.

§ 2. Na blagdan Božića, i ako koji od zapovijedanih blagdana padne u nedjelju, dosta je da namijene jednu Misu za puk.

§ 3. Kada je blagdan prenesen tako, da na dan, *na koji* je prenesen, bude ne samo časoslovna služba s Misom o tom blagdanu, nego se u taj dan mora obdržavati i zapovijed o slušanju Mise i zabrani služinskih poslova, onda se mora Misa za puk namijeniti u dan, *na koji* se prenosi, inače u dan, *s kojega* je prijenos učinjen.

§ 4. Misu je za puk dužan Biskup namijeniti u gore označenim danima sam osobno; ako bi bilo zakonito spriječen, da je odsluži, treba da namjenu izvrši u određene dane po drugomu; ako ni toga ne bi mogao izvršiti, treba da tomu udovolji što prije ili sam osobno ili po drugomu u drugi koji dan.

§ 5. Iako Biskup upravlja s dvije ili više biskupija, koje su jednakopravno sjedinjene, ili osim sa svojom upravlja još jednom ili više biskupija, to ipak zadovoljava obavezi, ako odsluži i namijeni samo jednu Misu za sav njemu povjereni puk.

§ 6. Biskup, koji nije udovoljio obavezi označenoj u gornjim člancima, treba da što prije namijeni toliko Misa za puk, koliko je propustio.

Kan. 340. - § 1. Svi su Biskupi dužni da svake pete godine podnesu Vrhovnom Prvosvećeniku izvještaj o stanju povjerene im biskupije prema obrascu propisanom od Apostolske Stolice.

§ 2. Petogodišta su ustaljena i zajednička, a računaju se od dana 1. siječnja 1911.; u prvoj godini petogodišta dužni su izvještaj podnijeti Biskupi Italije, otoka Korzike, Sardinije, Sicilije, Malte, te drugih manjih u blizini; u drugoj Biskupi Španjolske, Portugala, Francuske, Belgije, Nizozemske, Engleske, Škotske i Irske s otocima u blizini; u trećoj ostali Biskupi Evrope s bližnjim otocima; u četvrtoj Biskupi cijele Amerike s obližnjim otocima; u petoj Biskupi Afrike, Azije, Australije i otoka, koji leže u ovim dijelovima svijeta.

§ 3. Kada godina za podnašanje izvještaja padne potpunoma ili djelomično u prvo dvogodište od nastupanja biskupijske uprave, tada Biskup za onaj put može propustiti sastavak i dostavu izvještaja.

Can. 341. - § 1. Omnes et singuli Episcopi eo anno quo relationem exhibere tenentur, ad Urbem, Beatorum Apostolorum Petri et Pauli sepulcra veneraturi, accedant et Romano Pontifici se sistant.

§ 2. Sed Episcopis qui extra Europam sunt, permittitur ut alternis quinquenniis, idest singulis decenniis, Urbem petant.

Can. 342. - Episcopus debet praedictae obligationi satisfacere per se vel per Coadiutorem, si quem habeat, aut, ex iustis causis Sancta Sede probandis, per idoneum sacerdotem qui in eiusdem Episcopi dioecesi resideat.

Can. 343. - § 1. Ad sanam et orthodoxam doctrinam conservandam, bonos mores tuendos, pravos corrigendos, pacem, innocentiam, pietatem, et disciplinam in populo et clero promovendam ceteraque pro ratione adiunctorum ab bonum religionis constituenda, tenentur Episcopi obligatione visitandae quotannis dioecesis vel ex toto vel ex parte, ita ut saltem singulis quinquenniis universam vel ipsi per se vel, si fuerint legitime impediti, per Vicarium Generalem aliumve lustrent.

§ 2. Fas est Episcopo clericos duos etiam e Capitulo sive cathedrali sive collegiali sibi adsciscere visitationis comites atque adiutores; eosque, quos maluerit, eligere, reprobato quocunque contrario privilegio vel consuetudine.

§ 3. Si obligationi de qua in § 1, Episcopus graviter defuerit, servetur praescriptum Can. 274, nn. 4, 5.

341 § 1: Sixtus V, const. *«Romanus Pontifex»,* 20 dec. 1585; Benedictus XIV, const. *«Quod Sancta»,* 23 nov. 1740, § 1, 2, 4; Pius IX, ep. encycl. *«Optime noscitis»,* 20 mart. 1854; S. C. Consist., decr. 31 dec. 1909, Can. IV, § 1; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

341 § 2: S. C. Consist., decr. 31 dec. 1909, Can. IV, § 2; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

342: Sixtus V, const. *«Romanus Pontifex»,* 20 dec. 1585, § 4; Benedictus XIV, const. *«Quod Sancta»,* 23 nov. 1740, § 1, 2, 4; S. C. Consist., decr. 31 dec. 1909, Can. IV, § 3; S. C. C., *Hispalen.,* 15 ian. 1598; *Vasionen.,* 17 apr. 1627; *Quiten.,* 16 mart. 1647; *Eistetten.,* 24 febr. 1652; *Melevitana,* 14 dec. 1652; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

Kan. 341. - § 1. Svi i svaki Biskup mora u onoj godini, u kojoj je dužan podnijeti izvješće, doći u Grad, da se pokloni pred grobovima Blaženih Apostola Petra i Pavla, i prikazati se pred Rimskim Prvosvećenikom.

§ 2. No Biskupima, koji stoluju izvan Evrope, dopušteno je, da samo u svako drugo petogodište, to jest desete godine dođu u Grad.

Kan. 342. - Biskup je dužan spomenutoj obavezi udovoljiti sâm osobno ili po Suradniku biskupu, ako ga ima ili, ako za to ima pravednih razloga, koji treba da budu odobreni od Svete Stolice, po prikladnom svećeniku, koji ima sjedište u biskupiji.

Kan. 343. - § 1. U svrhu čuvanja čiste i pravovjerne vjerske nauke, učvršćivanja ćudoređa, ispravljanja lošega, promicanja mira, poštenja, pobožnosti i stege kod puka i duhovnika, te sređivanja svega ostaloga za dobro vjere, dužni su Biskupi svake godine izvršiti pohod biskupije, i to ili u potpunosti ili u jednom dijelu, ali tako da barem svakih pet godina prođu cijelu, bilo osobno, bilo, ako su zakonito spriječeni, po svom Glavnom Namjesniku ili po komu drugomu.

§ 2. Biskupu pristoji pravo, da povede sa sobom kao pratioce i pomoćnike pri pohodu dvojicu duhovnika, pa i iz Kaptola bilo stolnoga bilo zbornoga; i to tako, da sebi može uzeti koje god želi, te se ima smatrati dokinutom svaka protivna povlastica ili običaj.

§ 3. Ako bi Biskup znatno zanemario dužnost, o kojoj je riječ u § 1, treba se držati odredbe u kan. 274, br. 4, 5.

343 § 1: C. 4, 9-11, C. X, q. 1; c. 15, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 23, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 1, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 20, in VI°; Reg. 68, 72, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 3; Clemens XII, const. *«Pastorale officium»,* 10 ian. 1731, § 9; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 5; Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; ep. *«Quo graviora»,* 8 iul. 1862; Pius X, const. *«Apostolicae»,* 15 apr. 1910, n. XVI; S. C. Consist., decr. 31 dec. 1909, Can. VII; S. C. C., *Segobricen.,* 24 aug. 1605, ad 8; *Boianen.,* 14 nov. 1654, ad 1; *Portugallien.,* 15 et 29 ian. 1701, ad 1-3; *S. Marci,* 9 dec. 1722, 16 ian. 1723; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; (C. P.), 14 ian. 1798; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad visitandas parochias.*

343 § 2: S. C. C., *Anagnina,* 27 maii 1713, ad 2.

Can. 344. - § 1. Ordinariae episcopali visitationi obnoxiae sunt personae, res ac loca pia, quamvis exempta, quae intra dioecesis ambitum continentur, nisi probari possit specialem a visitatione exemptionem fuisse ipsis ab Apostolica Sede concessam.

§ 2. Religiosos autem exemptos Episcopus visitare potest in casibus tantum in iure expressis.

Can. 345. - Visitator, in iis quae obiectum et finem visitationis respiciunt, debet paterna forma procedere, et ab eius praeceptis ac decretis datur recursus in devolutivo tantum; in aliis vero causis, etiam tempore visitationis, Episcopus ad normam iuris procedat necesse est.

Can. 346. - Studeant Episcopi debita cum diligentia, sine inutilibus tamen moris, pastoralem visitationem absolvere: caveant, ne superfluis sumptibus cuiquam graves onerosive sint, neve ratione visitationis ipsi aut quisquam suorum pro se suisve dona quodvis genus petant aut accipiant, reprobata quavis contraria consuetudine; circa vero victualia sibi suisque ministranda vel procurationes et expensas itineris, servetur legitima locorum consuetudo.

344 § 1: C. 11, 12, C. X, q. 1; c. 6, C. XVI, q. 2; c. 16, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; c. 3, 16, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 33; c. 1, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 20, in VI°; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 4; sess. VII, *de ref.,* c. 7, 8; sess. XIV, *de ref.,* c. 4; sess. XXI, *de ref.,* c. 8; sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* sess. XXIV, *de ref.,* c. 11; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6, 8, 10, 19; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IX, n. XIX; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 11, 22; S. C. Ep. et Reg., *Perusina,* 11 ian. 1578; *Marsorum,* 25 mart. 1591; *Sarzanen.,* 10 iul. 1600; *Ordinis Olivetani,* 6 mart. 1613; declar. 11 sept. 1670, ad I-III; *Nicien.,* 8 apr. 1839, ad 3; S. C. Consist., *Vercellen.,* 10 febr. 1917; S. C. C., *Aquileien.,* mense ian. 1585; *Oxomen.,* mense iun. et aug. 1587; *Zamoren.,* 27 mart. 1591, ad 2; *Taurinen.,* 15 febr. 1596; *Moguntina,* 30 ian. 1644; *Abulen.,* 4 febr. 1653; *Narnien.,* 13 iul. 1669, ad 2; *Hispalen.,* 26 mart., 14 maii, 4 et 25 iun. 1689, ad 1, et 4 mart. 1690; *Caesenaten.,* 23 sept. 1690, ad 1; *Comen.,* 1 mart. 1692, ad 1-3; *Palentina,* 4 iun. 1763, 28 ian., 18 febr. 1764, ad 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836; (C. G.), 11 dec. 1839, ad 1; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad visitandas parochias*. -- Vide etiam Can. 512; 631, § 1; 675; 690; 1261, § 2; 1491.

344 § 2: Vide etiam Can. 512, § 2; 615; 618; 631, § 1; 1261, § 2.

Kan. 344. - § 1. Redovnom su biskupskom pohodu podvrgnute osobe, stvari i pobožna mjesta, iako su izuzeta, koja se nalaze unutar opsega biskupije, ako ne postoji dokaz za to, da im je Apostolska Stolica podijelila iznimno oslobođenje od pohoda.

§ 2. No izuzete redovnike može Biskup podvrći nadzornom pohodu samo u slučajevima, koji su u pravu predviđeni.

Kan. 345. - Vršilac pohoda treba da u svemu onomu, što se odnosi na predmet i svrhu pohoda, postupa na očinski način, a protiv njegovih naloga i odluka ima mjesta pritužbi, ali bez odgodne moći; u drugim pak predmetima mora Biskup, pa i u vrijeme pohoda, postupati po odredbama zakona.

Kan. 346. - Biskupi moraju nastojati, da svrše pastirski pohod s primjerenom pažnjom, ali bez suvišna zatezanja; neka paze, da ne budu nikomu nepotrebnim izdacima na teret i nepriliku, niti da sami ili po nekomu iz svoje pratnje u ime pohoda traže ili prime za sebe ili za pratioce bilo kakve darove, a svaki se protivni običaj ima smatrati dokinutim; što se pak tiče živežnih namirnica potrebitih njima i njihovoj pratnji, odnosno putnih troškova i izdataka, treba se držati zakonitog mjesnog običaja.

345: C. 13, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; Conc.Trident., sess. XIII, *de ref.,* C. 1; sess. XII, *de ref.,* c. 8; sess. XXIV, *de ref.,* C. 10; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30. mart. 1742, § 6, 10, 19, 21; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 8; S. C. C., *Gadicen.,* mense aug. 1585; *Vantimilien.,* mense dec. 1587, and 2; *Tranen.,* mense iun. 1589; *Calaguritana,* 23. sept. 1591, and 4; *Hydruntina,* 14 iun. 1594; *Nullius,* 24 apr. 1597; *Barbastren.,* 28. nov. 1602; *Derthausen.;* II aug. 1605 ; *Segobricen.,* 24 aug. 1605, ad 6 ; *Sardiniae,* 15 maii 1700, ad I; *Recineten,* 12 apr. 1710, ad I.

346: C. 8, C. X, q. 3; c. 16, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; c. 6, 21, 23, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 7, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 6, *de officio ordinarii,* I, 16 in VI°; c. 1-3, *de censibus, exactionibus et procurationibus*, III, 20, in VI°; c. un., *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 10, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 3; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 3; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 28-30; S. C. Ep. et Reg., *Papien.,* 9 febr. 1577; *Cremonen.,* 3 nov. 1579; *Caputaquen.,* 4 nov. 1611; S. C. C., *Narnien.,* 12 sept. 1654; *Signina,* 2 aug. 1670; 19 sept. 1682; *Castren.,* 17 nov. 1685; *Aliphana,* 18 iul. 1705; *Fanen.,* 24 aug. 1743, 28 maii 1746, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 14 ian. 1798.

Can. 347. - In suo territorio Episcopus praecedit omnibus Archiepiscopis et Episcopis, exceptis Cardinalibus, Legatis Pontificiis et proprio Metropolita; extra territorium serventur normae traditae in Can. 106.

Can. 348. - § 1. Episcopi titulares nullam possunt exercere potestatem in sua dioecesi, cuius nec possessionem capiunt.

§ 2. Decet ex caritate, citra tamen obligationem, ut aliquando Missae sacrificium pro sua dioecesi applicent.

Can. 349. - § 1. Ab accepta authentica notitia peractae canonicae provisionis, Episcopi sive residentiales sive titulares:

1.° Praeter alia privilegia quae suis in titulis recensentur, fruuntur privilegiis de quibus in Can. 239, § 1, nn. 7-12; nec non n. 2, etiam quod spectat ad casus Ordinario loci reservatos; n. 3, cum consensu saltem praesumpto Ordinarii loci; n. 4, dummodo non teneantur celebrare in cathedrali; nn. 5, 6, ritibus tamen ab Ecclesia praescriptis;

2.° Ius habent deferendi insignia episcopalia ad normam legum liturgicarum.

§ 2. A capta vero possessione Episcopi residentiales habent praeterea ius:

1.° Percipiendi reditus mensae episcopalis;

2.° Concedendi indulgentias quinquaginta dierum in suae iurisdictionis locis;

3.° Elevandi in omnibus ecclesiis suae dioecesis thronum cum baldachino.

347: Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 15; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 12, 28; const. «*Pastoralis officii*», 27 mart. 1726, § 3; S. R. C., *Barcinonen.*, 10 ian. 1609; *Ephesina*, 8 apr. 1656; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XIII, n. 9.

348 § 1: Leo XIII, litt. ap. «*In suprema*», 10 iun. 1882.

348 § 2: Leo XIII, litt. ap. «*In suprema*», 10 iun. 1882.

349 § 1. 2.°: C. 16, X, *de poenitentiis et remissionibus*, V, 38; c. 12, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; c. 2, *de privilegiis et excessibus privilegatorum*, V, 7, in Clem.; Clemens XI, decr. «*Nonnulli*», 15 dec. 1703; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 24; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 20, 28; const. «*Pastoralis officii*», 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, litt. ap. «*Exemplis Praedecessorum*», 19 mart. 1748; ep. encycl. «*Magno cum*», 2 iun. 1751, § 4-7; Pius IX, litt. ap. «*Ecclesiarum*», 17 iun. 1867; Leo XIII, litt. ap. «*Praeclaro*», 3 febr. 1888; S. C.

Kan. 347. - Na svom području ima Biskup prednost pred svima Nadbiskupima i Biskupima, izuzevši Stožernike, Prvosvećeničke Poslanike i vlastitog Metropolitu; izvan područja treba se držati propisa sadržanih u kan. 106.

Kan. 348. - § 1. Naslovni Biskupi ne mogu u svojoj biskupiji izvršivati nikakve vlasti, pa je niti ne uzimaju u posjed.

§ 2. Treba da iz ljubavi, a da ne postoji za to nikakva obaveza, katkada namijene žrtvu Mise za svoju biskupiju.

Kan. 349. - § 1. Od časa kada prime vjerovnu obavijest o svom kanonskom postavljanju, pripada Biskupima i sjedišnim i naslovnim ovo:

1.° Osim drugih povlastica, koje se navode na svojim mjestima, imaju povlastice spomenute u kan. 239, § 1, br. 7-12; nadalje u br. 2, također i u pogledu slučajeva pridržanih mjesnom Ordinariju; u br. 3, ali uz barem pretpostavljeni pristanak mjesnog Ordinarija; u br. 4. pod uvjetom da nisu dužni služiti u stolnici; u br. 5, 6, ali samo s obredima od Crkve propisanima;

2° Imaju pravo da nose vanjska biskupska odličja u skladu s odredbama bogoslužnih zakona.

§ 2. Od časa kada su uvedeni u posjed imaju sjedišni Biskupi povrh toga pravo:

1.° Primati prihode biskupskog stola;

2.° Davati u mjestima pod njihovom poglavarskom vlasti oproštenja od pedeset dana;

3.° Podizati u svima crkvama svoje biskupije prijestolje s nebnicom.

Consist., 2 maii 1910; S. C. C., *Gnesnen.*, mense febr, 1590, ad 3; 18 febr. 1623; *Nullius*, 13 apr. 1630; *Nicoteren. et Tropien.*, 16 dec. 1893; S. R. C., *Casalen.*, 15 sept. 1753, ad 9; 25 aug. 1818; *Tarvisina*, 12 mart. 1836; *Urbis et Orbis*, 8 iun. 1896; *Romana*, 20 iun. 1899, ad I; Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae*, c. XII, *de benedictione in fine missae et evangelio S. Ioannis*, n. 7, 8; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. I, II, n. 3, 5, c. III, IV, n. 1-4, c. XXV, n. 1- 7, c. XXIX, n. 11.

349 § 2. 3.°: C. I, *de electione*, I, 3, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 1; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. «*Inter cunctas*», 22 febr. 1418, art. 28, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; S. C. Indulg., *Massilien.*, 17 dec. 1838; *Syracusana*, 24 ian. 1846; *Quiten.*, 12 ian. 1878, ad 4; *Montis Politiani*, 26 maii 1898; *Urbis et Orbis*, 28 aug. 1903; S. R. C., *Messanen.*, 12 iul. 1628; *Grossetana*, 10 maii 1612, ad 4; *Caven.*, 24 maii 1664, ad 1; *Sancti Iacobi de Chile*, 1 iul. 1874, ad III; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XII, n. 11, c. XIII, n. 1-3, c. XXV, n. 8; l. II, c. XXXIX, n. 2.

CAPUT II.

DE COADIUTORIBUS ET AUXILIARIBUS EPISCOPORUM.

Can. 350. - § 1. Unius Romani Pontificis est Episcopo Coadiutorem constituere.

§ 2. Coadiutor dari solet personae Episcopi cum iure successionis; sed nonnunquam datur quoque sedi.

§ 3. Coadiutor, datus personae Episcopi sine iure successionis, speciali nomine dicitur *Auxiliaris.*

Can. 351. - § 1. Iura Coadiutoris dati personae Episcopi desumantur ex litteris apostolicis, quibus constituitur.

§ 2. Nisi aliud in his litteris caveatur, Coadiutor qui datur Episcopo prorsus inhabili, habet omnia iura ac officia episcopalia, ceteri tantum possunt quantum Episcopus eisdem commiserit.

§ 3. Quae Coadiutor potest et vult exercere, Episcopus habitualiter alii ne deleget.

§ 4. Coadiutor, iusto impedimento non detentus, debet, quoties fuerit a Coadiuto requisitus, pontificalia et alias functiones obire, ad quas Episcopus ipse teneretur.

Can. 352. - Coadiutor sedi datus potest in territorio ea quae sunt ordinis episcopalis exercere, excepta sacra ordinatione; aliis in rebus tantum potest, quantum eidem a Sancta Sede vel ab Episcopo fuent commissum.

Can. 353. - § 1. Quilibet Coadiutor, ut canonicam sui officii possessionem capiat, necesse est litteras apostolicas ostendat Episcopo.

§ 2. Coadiutor cum futura successione et Coadiutor sedi datus debent praeterea easdem ostendere Capitulo ad normam Can. 334, § 3.

§ 3. Si Episcopus eum in statum inciderit ut eliciendi actus humani sit impos, praetermisso praescripto § 1, solum praescriptum § 2 ab omnibus Coadiutoribus servetur.

---

350 § 1: C. 1, 14, 17, C. VII, q. 1; c. 5, X, *de clerico aegrotante vel debilitato*, III, 6; c. un., *de clerico aegrotante vel debilitato,* III, 5, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 7; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Grave»,* 15 aug. 1741, § 8; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 24 iun. 1908, § I, n. 2°, 2; Benedictus XV, const. *«Ex actis»,* 1 febr. 1915.

351 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Arianen.,* 13 maii 1603.

GLAVA II.

KOADJUTORI I POMOĆNI BISKUPI

Kan. 350. - § 1. Jedino Rimski Prvosvećenik može Biskupu dati Koadjutora.

§ 2. Redovno se Koadjutor daje za osobu Biskupovu s pravom nasljedstva; ali se katkada daje i za stolicu.

§ 3. Koadjutor, koji je dan za osobu Biskupovu bez prava nasljedstva, zove se posebnim imenom *Pomoćni biskup.*

Kan. 351. - § 1. Prava Koadjutora, koji je dan za osobu Biskupovu, treba vidjeti iz apostolskog pisma, kojim je postavljen.

§ 2. Ako u tom pismu nije drugačije predviđeno, ima Koadjutor, koji je dan Biskupu posvema nemoćnomu, sva biskupska prava i dužnosti; ostali mogu samo ono izvršivati, što im povjeri biskup.

§ 3. Ono što Koadjutor može i hoće izvršivati, neka Biskup trajno ne prenosi na drugoga.

§ 4. Koadjutor je dužan, ako nije opravdano spriječen, da svaki put, kada to zatraži Biskup, kojemu je na pomoći, izvrši velesvećeničke i druge bogoslužne čine, koje bi morao obaviti sam Biskup.

Kan. 352. - Koadjutor, koji je dan za stolicu može na području biskupije izvršivati sve, što spada na biskupsku ređeničku vlast, osim sveta ređenja; u ostalim stvarima može samo ono, što mu je povjereno od Svete Stolice ili od Biskupa.

Kan. 353. - § 1. Svaki Koadjutor mora apostolsko pismo predočiti Biskupu, da tim uzme svoju službu u posjed.

§ 2. Koadjutor s pravom nasljedstva i Koadjutor dan za stolicu, moraju to pismo povrh toga predočiti i Kaptolu prema odredbi kan. 334, § 3.

§ 3. Ako je Biskup u takvom stanju, da nema svijesti potrebne za slobodni ljudski čin, neka svi Koadjutori pređu preko odredbe § 1 i izvrše samo odredbu u § 2.

Can. 354. - Coadiutor quilibet obligatione tenetur, sicut Episcopus, residendi in dioecesi, e qua, extra tempus vacationum, ad normam Can. 338, ipsi non licet, nisi ad breve tempus, Coadiuto permittente, discedere.

Can. 355. - § 1. Coadiutor cum iure successionis, vacante sede episcopali, statim evadit Ordinarius dioecesis, pro qua fuerat constitutus, dummodo possessionem legitime ceperit, ad normam Can. 353.

§ 2. Cum Episcopi munere exspirat Auxiliaris officium, nisi aliud in litteris apostolicis caveatur.

§ 3. Si Coadiutor datus fuerit sedi, eius officium etiam sede vacante perdurat.

CAPUT III.

DE SYNODO DIOESESANA.

Can. 356. - § 1. In singulis dioecesibus celebranda est decimo saltem quoque anno dioecesana Synodus, in qua de iis tantum agendum quae ad particulares cleri populique dioecesis necessitates vel utilitates referuntur.

§ 2. Si Episcopus plures dioeceses aeque principaliter unitas regat, aut unam habeat in titulum, alteram aliasve in perpetuam administrationem, potest unam tantum dioecesanam Synodum ex omnibus dioecesibus convocare.

Can. 357. - § 1. Synodum dioecesanam convocat eique praeest Episcopus, non autem Vicarius Generalis sine mandato speciali nec Vicarius Capitularis.

354: S. C. Ep. et Reg., *Fulginaten.*, 26 maii 1628, ad 1.

356 § 1: C. 16, D. XVIII; c. 25, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus*, V, 1; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 2; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»*, 4 maii 1515, § 12; Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; S. C. C., *Calaritana*, 16 iul. 1599; *Placentina*, 26 apr. 1621.

Kan. 354. - Svaki Koadjutor mora, kao i Biskup, obdržavati sjedišnu dužnost u biskupiji, iz koje ne smije odilaziti, osim za vrijeme dopusta prema odredbi kan. 338 i na kraće vrijeme s dopuštenjem Biskupa, kojemu je na pomoći.

Kan. 355. - § 1. Koadjutor s pravom nasljedstva, postaje odmah, kada se biskupska stolica uprazni, Ordinarijem biskupije, za koju je bio postavljen, uz uvjet da je službu uzeo propisno u posjed, prema odredbi kan. 353.

§ 2. Kada prestane služba Biskupu, prestaje i Pomoćnom biskupu, osim ako je u apostolskom pismu drugačije predviđeno.

§ 3. Ako je Koadjutor dan za stolicu, ostaje u službi i dalje, kada se stolica uprazni.

GLAVA III.

BISKUPIJSKA SINODA

Kan. 356. - § 1. U svakoj pojedinoj biskupiji treba da se barem svake desete godine održi biskupijska sinoda, u kojoj valja raspravljati samo o onomu, što je u onomu kraju posebice potrebno ili korisno za duhovnike i biskupijski puk.

§ 2. Ako Biskup upravlja s više biskupija, koje su jednakopravno sjedinjene, ili ima jednu po naslovu, a drugu ili više njih u trajnom upravljanju, može održati samo jednu biskupijsku sinodu za sve biskupije.

Kan. 357. - § 1. Biskupijsku sinodu sazivlje i predsjeda joj Biskup, pa toga ne može učiniti Glavni Namjesnik bez posebne punomoći niti Kaptolski Namjesnik.

356 § 2: Benedictus XIV, const. *«Unigenitus»*, 26 nov. 1749, § 9; S. C. C, *Geruntinen. et Cariaten.*, 11 sept., 2 oct. 1706, 11 febr. 1708, ad 1; *Terracinen.*, 1 mart. 1766, ad 5.

357 § 1: S. C. C., *Virodunen.*, mense dec. 1585; *Oriolen.*, 27 maii 1632, ad 14; Fulginaten., 26 febr. 1639, ad 2; *Nullius*, 4 dec. 1655; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XXXI, n. 1, 3.

§ 2. Celebranda est in ecclesia cathedrali, nisi aliud rationabilis causa suadeat.

Can. 358. - § 1. Ad Synodum vocandi sunt ad eamque venire debent:

1.° Vicarius Generalis;

2.° Canonici ecclesiae cathedralis aut consultores dioecesani;

3.° Rector Seminarii dioecesani saltem maioris;

4.° Vicarii foranei;

5.° Deputatus uniuscuiusque collegialis ecclesiae a Capitulo eiusdem ecclesiae e gremio eligendus;

6.° Parochi civitatis in qua Synodus celebratur;

7.° Unus saltem parochus ex unoquoque vicariatu foraneo eligendus ab omnibus qui curam animarum actu inibi habeant; parochus autem electus debet pro tempore absentiae vicarium substitutum sibi sufficere ad normam Can. 465, § 4;

8.° Abbates de regimine et unus e Superioribus cuiusque religionis clericalis qui in dioecesi commorentur, designatus a Superiore provinciali, nisi domus provincialis sit in dioecesi et Superior provincialis interesse ipse maluerit.

§ 2. Episcopus, si opportunum iudicaverit, potest ad Synodum vocare alios quoque et etiam omnes canonicos, parochos, Superiores religiosos, imo et singulos suae dioecesis saeculares sacerdotes, iis tamen exceptis qui necessarii sunt ne in paroeciis animarum cura desit; invitati autem ius suffragii in omnibus habent, perinde ac ceteri, nisi Episcopus in invitatione aliud expresse caverit.

Can. 359. - § 1. Iis qui ad Synodum venire debent, si legitimo impedimento detineantur, non licet mittere procuratorem qui eorum nomine Synodo intersit; sed Episcopum de impedimento certiorem faciant.

§ 2. Negligentes Episcopus potest iustis poenis compellere et punire, nisi de religiosis exemptis agatur qui parochi non sunt.

---

357 § 2: S. C. C., *Acernen.*, 17 maii 1636, ad 2.

358 § 1. 8.°: C. 16, D. XVIII; c. 17, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 33; c. 6, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 2; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»*, 11 dec. 1758, § 5, 6; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; S. C. Ep. et Reg., *Aquilana*, 21 mart. 1589, ad 1; *Iuvenacen.*, 7 sept. 1640; S. C. C., *Cremonen.*, 15 maii 1574; 19 dec. 1604; *Pientina*, 16 iun. 1703, ad 1; *Olomucen.*, 7 iun., 2 aug. 1755, ad 2.

§ 2. Treba da se održi u stolnoj crkvi, ako ne bi postojao razložiti uzrok, da se drži u drugoj.

Kan. 358. - § 1. Na Sinodu se moraju pozvati i dužni su joj prisustvovati:

1.° Glavni Namjesnik;

2.° Kanonici stolne crkve ili biskupijski savjetnici;

3.° Ravnatelj biskupijskog Sjemeništa, barem velikog;

4.° Vanjski namjesnici;

5.° Izaslanik od svake pojedine zborne crkve, kojega mora izabrati Kaptol iste crkve između svojih članova;

6.° Župnici grada, u kojemu se Sinoda drži;

7.° Barem se jedan župnik iz svakog pojedinog crkvenog kotara, kojega treba da izaberu svi oni, koji ondje obavljaju dušobrižništvo; a izabrani je župnik dužan sebi za vrijeme odustnosti postaviti zamjenika prema odredbi kan. 465, § 4;

8.° Opati na upravi i po jedan od Poglavara iz svake redovničke družbe s duhovničkim značajem, koji prebivaju u biskupiji, a imenuje ga Poglavar redovničke pokrajine, ako pokrajinska kuća nije u samoj biskupiji, a Poglavar pokrajine ne želi, da sam prisustvuje.

§ 2. Biskup može, ako to smatra zgodnim, pozvati na Sinodu i druge, pa i sve kanonike, župnike, redovničke Poglavare, dapače i sve pojedine svjetovne svećenike biskupijske izuzevši ipak one, koji su u župama neophodno potrebiti za dušobrižničku službu; svi pako pozvani imaju u svemu pravo glasa kao i ostali, ako Biskup u samom pozivu nije drugačije predvidio.

Kan. 359. - § 1. Koji moraju doći na Sinodu, ne smiju u slučaju, ako su zakonito spriječeni, poslati zastupnika, da u njihovo ime prisustvuje Sinodi; ali treba da o zapreci izvijeste Biskupa.

§ 2. Koji izostanu može ih Biskup pravednim kaznama pritegnuti i kazniti, kada se ne radi o izuzetnim redovnicima, koji nisu župnici.

---

358 § 1: S. C. C., *Ianuen.*, 10 sept. 1633; *Nucerina*, 20 dec. 1817, ad 4, 6; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Archiep. Milvaukien.), 29 iul. 1889.

359 § 1: S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Archiep. Milvaukien.), 29 iul. 1889.

359 § 2: C. 9, X, *de maioritate et obedientia*, I, 33; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 2; Benedictus XIV, const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 9, 10; S. C. C., 19 dec. 1604; *Oriolen.*, 27 maii 1632, ad 19; *Segovien.*, 1 apr. 1656; *Cremonen.*, 9 sept., 12 dec. 1730, 5 apr. 1732, 8 et 29 aug. 1733, ad 3, 4; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad Synodum.*

Can. 360. - § 1. Episcopus, si id ipsi expedire videatur, opportuno ante Synodum tempore, unam vel plures e clero civitatis et dioecesis *commissiones* nominet, seu coetus virorum qui res in Synodo tractandas parent.

§ 2. Ante Synodi sessiones Episcopus omnibus qui convocati sunt et convenerunt, decretorum schema tradendum curet.

Can. 361. - Propositae quaestiones omnes, praesidente vel per se vel per alium Episcopo, liberae adstantium disceptationi in sessionibus praeparatoriis subiiciantur.

Can. 362. - Unicus est in Synodo legislator Episcopus, ceteris votum tantum consultivum habentibus; unus ipse subscribit synodalibus constitutionibus; quae, si in Synodo promulgentur, eo ipso obligare incipiunt, nisi aliud expresse caveatur.

CAPUT IV.

DE CURIA DIOECESANA.

Can. 363. - § 1. Curia dioecesana constat illis personis quae Episcopo aliive qui, loco Episcopi, dioecesim regit, opem praestant in regimine totius dioecesis.

§ 2. Quare ad eam pertinent Vicarius Generalis, officialis cancellarius, promotor iustitiae, defensor vinculi, synodales iudices et examinatores, parochi consultores, auditores, notarii; cursores et apparitores.

Can. 364. - § 1. Nominatio eorum qui praedicta officia vel munera exercent, scripto consignetur, ad normam Can. 159.

§ 2. Nominati vero debent:

1.° In manibus Episcopi iusiurandum praestare de munere fideliter exercendo, quavis personarum acceptione posthabita;

361: S. C. C., *Cortonen.*, 13 et 27 maii 1702; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad Synodum.*

362: Pius VI, const. «*Auctorem fidei*», 28 aug. 1794, prop. 9, 10, Synodi Pistorien., damn.; Leo XIII, const. «*Romanos Pontifices*», 8 maii 1881: S. C. C., *Urgellen.*, a. 1581; *Venetiarum*, 21 apr. 1592; *Algaren.*, 12 ian. 1595; *Nullius*, 1 iul. 1597; *Ianuen.*,

Kan. 360. - § 1. Biskup neka u primjereno vrijeme prije Sinode imenuje, ako to smatra potrebitim, jedan ili više *odbora* između duhovnika grada i biskupije kao skupine muževa, koji će pripremati predmete, o kojima će se u Sinodi raspravljati.

§ 2. Biskup treba da se pobrine za to, da se prije zasjedanja Sinode svima predadu nacrti onog, o čemu će se donositi odluke.

Kan. 361. - Sva predložena pitanja treba da se u pripravnim sjednicama pod predsjedanjem Biskupa ili njegova zamjenika podvrgnu slobodnoj raspravi prisutnih.

Kan. 362. - U Sinodi je zakonodavac jedini Biskup, a svi ostali imaju samo savjetni glas; on potpisuje sam sinodske ustanove; ove odmah stupaju na snagu, čim su u samoj Sinodi proglašeni, ako nije izričito drugačije predviđeno.

GLAVA IV.

BISKUPIJSKA KURIJA

Kan. 363. - § 1. Biskupijska se Kurija sastoji od onih osoba, koje Biskupu ili drugomu, koji mjesto Biskupa upravlja biskupijom, pomažu kod upravljanja cijelom biskupijom.

§ 2. Stoga u nju spadaju Glavni Namjesnik, predstojnik sudišta, ravnatelj pisarnice, promicatelj pravde, branitelj sveze, sinodski suci i ispitivači, župnici savjetnici, suci istražnici, bilježnici, služitelji i podvornici.

Kan. 364. - § 1. Imenovanje onih osoba, koje izvršuju spomenute službe ili zvanja, ima se izvršiti pismeno, prema odredbi kan. 159.

§ 2. Svi su imenovani dužni:

1.° Položiti u ruke Biskupove prisegu, da će svoju službu savjesno izvršivati i prema svima i svakomu nepristrano;

2 dec. 1604, ad 1; *Oriolen.*, 26 iul. 1614; *Burgen.*, 5 iun. 1627; *Savonen.*, 19 febr. 1628, ad 5; *Oriolen.*, 27 maii 1632, ad 15; *Fulginaten.*, 26 febr. 1639; *Strongolen.*, 17 iun. 1645, ad 4.

2.° Negotia ad se spectantia sub auctoritate Episcopi tractare ad normam iuris;

3.° Secretum servare intra fines et secundum modum a iure vel ab Episcopo determinatum.

Can. 365. - De officiali, promotore iustitiae, defensore vinculi, iudicibus synodalibus, auditoribus et apparitoribus, serventur praescripta Can. 1573-1593; de Vicario Generali, cancellario aliisque notariis examinatoribus synodalibus et parochis consultoribus praescripta canonum qui sequuntur.

ART. I.

DE VICARIO GENERALI.

Can. 366. - § 1. Quoties rectum dioecesis regimen id exigat, constituendus est ab Episcopo Vicarius Generalis, qui ipsum potestate ordinaria in toto territorio adiuvet.

§ 2. Vicarius Generalis libere ab Episcopo designatur, qui eum potest ad nutum removere.

§ 3. Unus tantum constituatur, nisi vel rituum diversitas vel amplitudo dioecesis aliud exigat; sed, Vicario Generali absente vel impedito, Episcopus alium constituere potest qui eius vices suppleat.

Can. 367. - § 1. Vicarius Generalis sit sacerdos e clero saeculari, annos natus non minus triginta, in theologia et iure canonico doctor aut licentiatus, vel saltem earum disciplinarum vere peritus, sana doctrina, probitate, prudentia ac rerum gerendarum experientia commendatus.

§ 2. Si dioecesis alicui religioni commissa fuerit, Vicarius Generalis potest esse eiusdem religionis alumnus.

364 § 2. 3.°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 7; 3 oct. 1910, ad 12; decr. 15 febr. 1912; S. C. C., *Nullius*, 11 maii 1630, ad 3.

366 § 1: S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 2; decr. 20 apr. 1898, n. 2; S. C. Ep. et Reg., *Nullius*, 22 dec. 1628; *Almerien.*, 6 sept. 1748; S. C. C., *Tuamen.*, 20 iun. 1676, ad 1.

366 § 2: C. 1, X, *de regulis iuris*, V, 41; S. C. Ep. et Reg., *Ariaren.*, 17 maii 1583; *Almerien.*, 6 sept. 1748; S. C. C., *Tuamen.*, 20 iun. 1676, ad 1; S. C. de Prop. Fide, 29 dec. 1812.

2.° Svršavati poslove, koji na njih spadaju prema zakonu u podčinjenosti naprama Biskupu;

3.° Čuvati tajnu u opsegu i na način, koji je određen u pravu ili od Biskupa.

Kan. 365. - Glede predstojnika sudišta, promicatelja pravde, branitelja sveze, sinodskih sudaca, istražnika, služitelja i podvornika, moraju se obdržavati popisi kan. 1573-1593; glede Glavnog Namjesnika, ravnatelja pisarnice i drugih bilježnika, sinodskih ispitivača i župnika savjetnika, propisi kanona koji slijede.

ČLANAK I.

GLAVNI NAMJESNIK

Kan. 366. - § 1. Biskup treba da postavi, kad god to traži ispravno upravljanje biskupijom, Glavnog Namjesnika, koji će ga s redovnom vlašću pomagati na cijelom području.

§ 2. Glavnog Namjesnika postavlja posve slobodno Biskup, koji ga može bez daljnjega i smijeniti.

§ 3. Treba da bude postavljen samo jedan, osim ako obredna različnost biskupije ili njezin veliki opseg ne traži drugo; no za slučaj otsutnosti ili spriječenosti Glavnog Namjesnika, može Biskup postaviti drugoga, koji će ga zamjenjivati.

Kan. 367. - § 1. Glavni Namjesnik treba da je svjetovni svećenik, da nije mlađi od trideset godina, da je doktor ili licencijat bogoslovlja i kanonskog prava, ili barem u tim naukama dobro obrazovan i da se odlikuje zdravim naukom, časnim životom, razboritošću i iskustvom.

§ 2. Kada je biskupija povjerena nekoj redovničkoj družbi, tada Glavni Namjesnik može biti pripadnik iste Družbe.

366 § 3: C. 14, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; Benedictus XIV, const. «*Etsi pastoralis*», 26 maii 1742, § IX, n. XXI; S. C. Ep. et Reg., *Lancianen.*, 24 mart. 1599; *Almerien.*, 6 sept. 1748; S. C. C., *Romana*, 6 maii 1893.

367 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Quam ex sublimi*», 8 aug. 1755, § 4; S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 2 dec. 1578; *Ostunen.*, 28 iul. 1587; *Theanen.*, 5 febr. 1591; *Almerien.*, 6 sept. 1748; S. C. C., *Hispaniarum*, 29 iun. 1597.

§ 3. Vicarii Generalis munus ne committatur canonico poenitentiario, aut Episcopi consanguineis praesertim in primo gradu vel in secundo mixto cum primo, aut, exclusa necessitate, parocho ceterisque curam animarum habentibus; sed non prohibetur Episcopus Vicarium ex ipsa dioecesi assumere.

Can. 368. - § 1. Vicario Generali, vi officii, ea competit in universa dioecesi iurisdictio in spiritualibus ac temporalibus, quae ad Episcopum iure ordinario pertinet, exceptis iis quae Episcopus sibi reservaverit, vel quae ex iure requirant speciale Episcopi mandatum.

§ 2. Nisi aliud expresse cautum fuerit, Vicarius Generalis exsequi potest rescripta apostolica quae Episcopo vel praecedenti rectori dioecesis remissa sint, ac generatim ad ipsum quoque pertinent facultates habituales Ordinario loci a Sancta Sede concessae, ad normam Can. 66.

Can. 369. - § 1. Vicarius Generalis praecipua acta Curiae ad Episcopum referat, ipsumque certiorem faciat de iis quae gesta aut gerenda sint ad tuendam in clero et populo disciplinam.

§ 2. Caveat ne suis potestatibus utatur contra mentem et voluntatem sui Episcopi, firmo praescripto can. 44, § 2.

Can. 370. - § 1. Praesente etiam Episcopo, Vicarius Generalis publice privatimque praecedentiae ius habet super omnibus dioecesis clericis, non exclusis dignitatibus et canonicis ecclesiae cathedralis, etiam, in choro et actibus capitularibus, nisi clericus charactere episcopali praefulgeat, et Vicarius Generalis eodem careat.

§ 2. Si Vicarius Generalis sit Episcopus, omnia honorifica privilegia Episcoporum titularium obtinet; secus durante munere habet tantum privilegia et insignia Protonotarii apostolici titularis.

367 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Senen.*, 20 mart. 1576; *Oxomen.*, 4 aug. 1578; *Comen.*, 2 dec. 1578; *Pisauren.*, 3 maii 1593; *Ariminen.*, 13 maii 1611; *Sutrina*, 16 nov. 1640; *Derthonen.*, 12 nov. 1666; *Squillacen.*, 5 febr. 1706; S. C. C., *Nullius*, 12 maii 1629; 3 febr. 1685.

368 § 1: C. 5, X, *de officio vicarii*, I, 28; c. 2, 3, *de officio vicarii*, I, 13, in VI°; Reg. 81, R. J., in VI°; S. C. S. Off., litt. encycl., 20 febr. 1888, n. 2; decr. 20 apr. 1898, n. 2; 5 sept. 1900; 22 aug. 1906, ad 5: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 32; S. C. C., *Tuamen.*, 20 iun. 1676, ad 2.

368 § 2: Reg. 46, R. J., in VI°; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 3; 24 nov. 1897; decr. 20 apr. 1898; 3 maii 1899, ad 1, 3; 5 sept. 1900; 22 aug. 1906, ad 5; S. C. Ep. et Reg., *Parmen.*, 8 aug. 1614.

§ 3. Služba Glavnog Namjesnika ne smije biti povjerena kanoniku pokorničaru niti srodnicima Biskupovim, osobito u prvom stupnju ili u drugomu koji se dotiče prvoga ili, ako ne postoji nužda, župniku ili drugima dušobrižnicima; no Biskupu nije zabranjeno, da uzme Namjesnika iz same biskupije.

Kan. 368. - § 1. Glavnom Namjesniku pripada po samoj službi, u cijeloj biskupiji ona poglavarska vlast u duhovnim i vremenim stvarima, koju redovno ima Biskup, izuzevši ono što je Biskup sebi pridržao ili za što se po zakonu traži posebna Biskupova punomoć.

§ 2. Ako nije izrijekom drugačije predviđeno, može Glavni Namjesnik izvršiti apostolske otpise, koji su upravljeni na Biskupa ili na prijašnjeg upravitelja biskupije, a odnose se na njega uglavnom i trajne povlastice, koje su od Svete Stolice dane mjesnom Ordinariju, prema odredbama kan. 66.

Kan. 369. - § 1. Glavni Namjesnik treba da važnije spise iz Kurije podnese Biskupu i da ga izvješćuje o svemu, što je učinjeno ili se kani učiniti za podržavanje stege kod duhovništva i puka.

§ 2. Dužan je paziti, da ne bi izvršivao svoju vlast protivno namisli i volji svojega Biskupa, uz obdržavanje kan. 44, § 2.

Kan. 370. - § 1. I u prisutnosti Biskupovoj pripada Glavnom Namjesniku pravo prednosti i javno i sukromno ispred svih biskupijskih duhovnika, ne izuzimajući dostojnika ni kanonika stolnice, pa i u pijevnici i kod kaptolskih čina, osim kada se radi o duhovniku, koji ga nadvisuje biskupskim posvećenjem, a Glavni ga Namjesnik nema.

§ 2. Kada je Glavni Namjesnik Biskup, zadobiva sve počasne povlastice naslovnih Biskupa; inače mu za trajanja njegove službe, pripadaju samo povlastice i znakovi odličja naslovnog apostolskog Protonotara.

370 § 1 : Pius X, motu propr. «*Inter multiplices*», 21 febr. 1905, n. 21, 46, 66; S. C. Ep. et Reg., *Avenionen.*, 10 mart. 1592; *Bisinianen.*, 16 maii 1600; S. C. C., *Algaren.*, 23 sept. 1593; *Ragusina*, 19 iul. 1653; S. R. C., *Tarentina*, 17 sept. 1591; *Alexandrina*, 15 mart. 1608, ad 1; *Andrien.*, 25 sept. 1610; *Savonen.*, 20 dec. 1628, ad 2; *Bisuntina*, 30 apr. 1632, ad 2; *Ruben.*, 23 mart. 1641; *Melphitana*, 4 aug. 1663, ad 1; *Anagnina*, 14 nov. 1676, ad 1; *Aquaependen.*, 20 dec. 1692, ad 1; *Anagnina*, 21 apr. 1736, ad 6; *Tranen.*, 27 febr. 1847; *Minoricen.*, 10 iun. 1904.

370 § 2 : Pius X, motu propr. «*Inter mutiplices*», 21 febr. 1905, n. 62, 64, 65, 76.

Can. 371. - Exspirat Vicarii Generalis iurisdictio per ipsius renuntiationem ad normam Can. 183-191, aut revocationem ei ab Episcopo intimatam, aut sedis episcopalis vacationem; suspenditur vero suspensa episcopali iurisdictione.

ART. II.

DE CANCELLARIO ALIISQUE NOTARIIS ET ARCHIVO EPISCOPALI.

Can. 372. - § 1. In qualibet Curia constituatur ab Episcopo cancellarius qui sit sacerdos, cuius praecipuum munus sit acta Curiae in archivo custodire, ordine chronologico disponere et de eisdem indicis tabulam conficere.

§ 2. Poscente necessitate, auditor ei dari potest, cui nomen sit vice-cancellarii seu vice-tabularii.

§ 3. Cancellarius est eo ipso notarius.

Can. 373. - § 1. Episcopus praeter cancellarium potest alios quoque notarios constituere, quorum scriptura aut subscriptio publicam fidem facit.

§ 2. Iidem constitui possunt aut ad quaelibet acta, aut ad acta iudicialia dumtaxat, aut ad acta tantummodo certae causae vel negotii conficienda.

§ 3. Si clerici desint, possunt e laicis assumi; sed notarius in criminalibus clericorum causis debet esse sacerdos.

§ 4. Cancellarius aliique notarii debent esse integrae famae et omni suspicione maiores.

§ 5. Omnes possunt removeri aut suspendi ab eo qui illos constituit aut ab eius successore aut Superiore, non autem a Vicario Capitulari, nisi de consensu Capituli.

371: C. 1, X, *de regulis iuris,* V, 41; Reg. 42, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 16; Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»,* 28 aug. 1873.

372 § 1: Benedictus XIII, const. *«Maxima vigilantia»,* 14 iun. 1727, § 5; Pius X, const. *«Etsi Nos»,* 1 ian. 1912, n. 80.

372 § 2: Benedictus XIII, const. *«Maxima vigilantia»,* 14 iun. 1727, § 5.

Kan. 371. - Poglavarska vlast Glavnog Namjesnika prestaje s njegovom ostavkom prema odredbama kan. 183-191, ili opozivom saopćenim mu od strane Biskupove, ili upražnjenjem biskupske stolice; a obustavlja se, kada je obustavljena vlast Biskupova.

ČLANAK II.

RAVNATELJ PISARNE I DRUGI BILJEŽNICI, TE BISKUPSKI ARHIV

Kan. 372. - § 1. U svakoj Kuriji treba da je od Biskupa postavljen ravnatelj pisarne (kancelar), koji mora biti svećenik, a njegova je posebna služba u tom, da spise pohranjene u arhivu čuva, vremenskim ih redom sredi i za nje sastavlja popis i kazalo.

§ 2. Ako za to postoji potreba, može mu se pridijeliti Pomoćni biskup s naslovom podravnatelja ili podarhivara.

§ 3. Ravnatelj pisarne već po tome je ujedno i bilježnik.

Kan. 373. - § 1. Kraj ravnatelja može Biskup postaviti i druge bilježnike, pa njihovo pismo ili potpis ima značaj javne isprave.

§ 2. Mogu biti postavljeni ili za sve predmete ili samo za sudske ili samo za svršavanje određenog predmeta ili posla.

§ 3. Kada nema za to duhovnika, mogu se uzeti i svjetovnjaci; no u krivičnim predmetima duhovnika mora bilježnikom biti svećenik.

§ 4. Ravnatelj pisarne i drugi bilježnici treba da su na dobrom glasu i u svemu bez prigovora.

§ 5. Sve njih može smijeniti ili im službu obustaviti onaj, koji ih je imenovao, odnosno njegov nasljednik ili viši Poglavar, ali toga ne može učiniti Kaptolski Namjesnik, osim s pristankom Kaptola.

373 § 3: S. C. S. Off., instr. 20 iul. 1890.

373 § 4: C. 6, C. III, q. 4; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 5.

373 § 5: Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 10; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 33.

Can. 374. - § 1. Officium notariorum est:

1.° Conscribere acta seu instrumenta circa dispositiones, obligationes, citationes et intimationes iudiciales, decreta, sententias aliave circa quae eorum opera requiritur;

2.° In scriptis fideliter redigere quae geruntur eaque cum significatione loci, diei, mensis et anni subsignare;

3.° Acta vel instrumenta legitime petenti ex regesto, servatis servandis, exhibere et eorum exemplaria cum autographo conformia declarare.

§ 2. Conscribere acta nequit notarius nisi in territorio illius Episcopi a quo est electus aut pro negotio ad quod est legitime constitutus.

Can. 375. - § 1. Episcopi in loco tuto ac commodo archivum seu tabularium dioecesanum erigant, in quo instrumenta et scripturae, quae negotia dioecesana tum spiritualia tum temporalia spectant, apte dispositae et diligenter clausae custodiantur.

§ 2. Omni diligentia ac sollicitudine conficiatur inventarium seu catalogus documentorum quae in archivo continentur cum brevi singularum scripturarum synopsi.

Can. 376. - § 1. Quotannis, primo bimestri, inventario seu catalogo illae scripturae adiungantur, quae anno praecedenti confectae vel alias neglectae fuerunt.

§ 2. Ordinarii sedulo inquirant chartas et scripturas forte alio distractas atque dispersas; et quaelibet necessaria remedia adhibeant ut eaedem scripturae archivo restituantur.

Can. 377. - § 1. Archivum clausum sit oportet et nemini illud ingredi liceat sine Episcopi aut Vicarii Generalis et cancellarii licentia.

§ 2. Unus cancellarius illius clavem habeat.

374 § 1. 3.°: Vide etiam Can. 1585, § 1.

375 § 1: Benedictus XIII, const. «*Maxima vigilantia*», 14 iun. 1727, § 2; Pius X, const. «*Etsi Nos*», 1 ian. 1912, n. 77; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 11.

375 § 1: Benedictus XIII, const. «*Maxima vigilantia*», 14 iun. 1727, § 5.

Kan. 374. - § 1. Dužnost je bilježnika ovo:

1.° Izrađivati pismene sastavke zapisnika ili isprava o odlukama, nalazima, pozivima i saopćenjima sudačkima, te rješenja, presude i sve drugo, za koje je njihova suradnja potrebita;

2.° Točno stavljati u zapisnik ono, što se raspravlja i potpisati ga s oznakom mjesta, dana, mjeseca i godine;

3.° Izdavati na zakoniti zahtjev iz arhiva spise i dokaznice i potvrđivati njihovu saglasnost s izvornikom.

§ 2. Ove poslove može bilježnik izvršivati samo na području onoga Biskupa, koji ga je imenovao, odnosno u onomu predmetu, za koji je propisano postavljen.

Kan. 375. - § 1. Biskupi treba da osnuju na mjestu sigurnom i zgodnom biskupijski arhiv ili pismaru, u kojoj se moraju uredno sređene i dobro zatvorene čuvati dokazanice i spisi, koji se odnose na biskupijske poslove i duhovne i vremene.

§ 2. Pomno i brižljivo treba da je načinjen popis ili kazalo isprava, koje se čuvaju u arhivu, s oznakom njihova kratka sadržaja.

Kan. 376. - § 1. Svake se godine, tokom prvog polugodišta, moraju u popis ili kazalo primetnuti oni spisi, koji su prošle godine sačinjeni ili s drugog razloga još nisu uloženi.

§ 2. Ordinariji treba da brižno potražuju papire i spise, koji su možda drugamo odneseni ili zabačeni, te moraju poduzeti sve što je potrebno, da se takvi spisi povrate u arhiv.

Kan. 377. - § 1. Arhiv mora biti zaključan i neka ne bude nikomu pristup slobodan bez dopuštenja Biskupa ili Glavnog Namjesnika i ravnatelja pisarne.

§ 2. Ključ od njega smije imati samo ravnatelj.

376 § 1: Benedictus XIII, const. «*Maxima vigilantia*», 14 iun. 1727, § 12.

376 § 2: Benedictus XIII, const. «*Maxima vigilantia*», 14 iun. 1727, § 17, 18.

377 § 1: Benedictus XIII, const. «*Maxima vigilantia*», 14 iun. 1727, § 10.

Can. 378. - § 1. Ex archivo non licet efferre scripturas sine Episcopi vel Vicarii Generalis consensu eaedemque post triduum in suum locum referantur. Ordinario autem reservatur facultas prorogandi hoc tempus, quae tamen prorogatio nonnisi moderate concedatur.

§ 2. Qui aliquam scripturam ex archivo effert, syngrapham sua manu signatam, hoc ipsum significantem, cancellario relinquat.

Can. 379. - § 1. Habeant praeterea Episcopi aliud archivum secretum vel saltem in communi archivo armarium seu scrinium omnino clausum et obseratum, quod de loco amoveri nequeat. In eo scripturae secreto servandae cautissime custodiantur; sed singulis annis quamprimum comburantur documenta causarum criminalium in materia morum, quarum rei vita cesserint vel quae a decennio sententia condemnatoria absolutae sunt, retento facti brevi summario cum textu sententiae definitivae.

§ 2. Etiam huius secreti archivi vel armarii inventarium seu catalogus conficiatur ad normam Can. 375, § 2.

§ 3. Hoc archivum vel armarium duabus clavibus inter se diversis aperiatur, quarum altera apud Episcopum vel Administratorem Apostolicum, altera apud Vicarium Generalem vel, eo deficiente, Curiae cancellarium asservetur.

§ 4. Episcopus vel Administrator Apostolicus, repetita altera clave, ipse solus, nemine adstante, archivum vel armarium secretum, ubi opus fuerit, aperire et inspicere potest, quod deinde utraque clavi iterum claudatur.

Can. 380. - Statim a capta possessione, Episcopus sacerdotem designet, qui, sede vacante aut impedita, clavem secreti tabularii seu armarii quae apud Episcopum erat, assumat.

Can. 381. - § 1. Nisi Administrator Apostolicus dioecesi datus fuerit:

1.° Sede impedita ad normam Can. 429, § 1, sacerdos ab Episcopo designatus, si quidem regimen dioecesis sit penes virum ecclesiasticum ab Episcopo delegatum, clavem eidem remittat; si penes Vicarium Generalem, eam ipse retineat;

---

378 § 1: Benedictus XIII, const. «*Maxima vigilantia*», 14 iun. 1727, § 22; Pius X, const. «*Etsi Nos*», 1 ian. 1912, n. 79.

378 § 2: Benedictus XIII, const. «*Maxima vigilantia*», 14 iun. 1727, § 22.

Kan. 378. - § 1. Iz arhiva se ne smiju iznositi spisi bez pristanka Biskupa ili Glavnog Namjesnika i izneseni se moraju u roku od tri dana povratiti na njihovo mjesto, a ovlast produžiti ovaj rok pridržana je Ordinariju, koji treba da se samo vrlo umjereno njom posluži.

§ 2. Tko iz arhiva iznese kakav bilo spis, mora predati ravnatelju vlastoručno potpisanu primku, kojom to potvrđuje.

Kan. 379. - § 1. Biskupi treba da osim toga imaju i drugi tajni arhiv ili barem u zajedničkom arhivu posebni ormar ili škrinju dobro zaključanu i okovanu, koja se ne može maknuti sa svoga mjesta. Ondje treba da se najbrižljivije čuvaju oni spisi, koji moraju ostati tajni; no svake se godine moraju što prije spaliti dokaznice iz takvih krivičnih parnica u predmetima ćudoređa, kod kojih su optuženi međutim umrli ili je proteklo deset godina otkako su presudom krivca završene, samo treba da se sačuva kratak činjenični sadržaj s cijelom konačnom presudom.

§ 2. I za ovaj tajni arhiv ili ormar treba načiniti popis ili kazalo prema propisu kan. 375, § 2.

§ 3. Potrebno je, da se ovaj arhiv ili ormar može otvoriti samo s dva različita ključa, od kojih treba da se jedan čuva kod Biskupa ili Apostolskog Upravitelja, a drugi kod Glavnog Namjesnika ili ako takvog nema, kod ravnatelja pisarne u Kuriji.

§ 4. Biskup ili Apostolski Upravitelj može, zatraživši drugi ključ, arhiv ili tajni ormar, ako treba otvoriti i pregledati i posve sam bez svjedoka, pa ga onda ponovno s oba ključa zaključati.

Kan. 380. - Biskup treba da odmah, pošto uđe u posjed, označi jednoga svećenika, koji će u slučaju upražnjenja ili spriječenosti stolice k sebi uzeti onaj ključ od tajnog arhiva ili ormara, koji je bio kod Biskupa.

Kan. 381. - § 1. Kada za biskupiju nije postavljen Apostolski Upravitelj, tada:

1.° Kada je biskupska stolica spriječena prema odredbama kan. 429, § 1, mora svećenika, koji je od Biskupa označen, ako je upravu biskupije preuzela crkvena osoba ovlaštena od Biskupa, ključ predati njoj; a ako je uprava ostala na Glavnom Namjesniku, mora ga kod sebe zadržati;

---

379 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Satis Vobis*», 17 nov. 1741, § 10, 11, 14; Pius X, const. «*Etsi Nos*», 1 ian. 1912, n. 78.

2.° Sede vero vacante aut impedita ad normam cit. Can. 429, § 3, idem sacerdos clavem remittat Vicario Capitulari statim post eius designationem; Vicarius vero Generalis vel cancellarius aliam clavem a se retentam remittere eodem tempore debet primae Capituli dignitati vel consultori dioecesano munere antiquiori.

§ 2. Antequam claves iis, quibus tradi debent ad normam § 1, remissae fuerint, Vicarius Generalis vel cancellarius et sacerdos, ut supra, ab Episcopo designatus, tabularium vel armarium sigillis Curiae obsignent.

Can. 382. - § 1. Tabularium vel armarium nunquam aperiatur nec sigilla ab eo removeantur, nisi urgente necessitate et ab ipso Vicario Capitulari coram duobus canonicis vel dioecesanis consultoribus, qui evigilent ne qua scriptura e tabulario auferatur; solus autem Vicarius Capitularis documenta in tabulario asservata potest, iisdem canonicis vel consultoribus adstantibus, inspicere, nunquam tamen auferre, Archivum autem, post inspectionem, iterum sigillis obsignetur.

§ 2. Advenienti novo Episcopo, si sigilla remota fuerint et tabularium aut armarium apertum, Vicarius Capitularis rationem reddat urgentis necessitatis, qua ad hoc motus fuerit.

Can. 383. - § 1. Curent Episcopi ut archivorum quoque ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, paroecialium, necnon confraternitatum et piorum locorum inventaria seu catalogi conficiantur duobus exemplaribus, quorum alterum in proprio archivo, alterum in archivo episcopali servetur, firmo praescripto Can. 470, § 3, 1522, nn. 2, 3, 1523, n. 6.

§ 2. Documenta originalia ex praedictis archivis ne efferantur, nisi ad normam Can. 378.

Can. 384. - § 1. Documenta quae in paroeciarum et Curiarum archivis sub secreto servanda non sunt, fit cuilibet cuius intersit inspiciendi potestas; itemque postulandi ut sua impensa sibi legitimum eorum exemplar exscribatur et tradatur.

383 § 1: Benedictus XIII, const. «*Maxima vigilantia*», 14 iun. 1727, § 6, 8, 9, 24.

383 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 3 mart. 1837, ad 3; S. C. C., *Gallipolitana*, 15 mart., 26 apr. 1828, ad 3.

2.° Kada je stolica upražnjena ili spriječena prema odredbama kan. 429, § 3, onaj svećenik mora ključ predati Kaptolskom Namjesniku, čim on bude postavljen; a Glavni Namjesnik ili ravnatelj pisarne mora drugi ključ, koji se kod njega nalazi u isto doba predati prvom dostojniku u Kaptolu ili najstarijemu po službi biskupijskom savjetniku.

§ 2. Prije nego ključ bude uručen onima, kojima ima biti predan prema odredbama § 1, moraju Glavni Namjesnik ili ravnatelj pisarne i svećenik označen od Biskupa, kako je gore rečeno, pismaru ili ormar zapečatiti pečatom Kurije.

Kan. 382. - § 1. Pismara se ili ormar ne smiju nikada otvarati niti s njega skinuti pečati, osim u slučaju neodgodive potrebe, i to tada mora učiniti sam Kaptolski Namjesnik u prisutnosti dvojice kanonika ili biskupijskih savjetnika, koji su dužni paziti, da se ne bi koji spis uklonio iz pismare; a jedino sam Kaptolski Namjesnik smije uzeti uvid u dokaznice, koje se u pismari nalaze, i to u prisutnosti istih kanonika ili savjetnika, no nikada ih ne smije k sebi uzeti. Arhiv pak mora se po izvršenom uvidu, ponovno zapečatiti pečatnjakom.

§ 2. Ako su pečati bili skidani i pismara ili ormar otvarani, dužan je Kaptolski Namjesnik pred novim Biskupom, kada dođe, opravdati onu neodgodivu potrebu, zbog koje je to učinjeno.

Kan. 383. - § 1. Biskupi treba da vode brigu o tom, da se načine popisi ili kazala i za arhive i kod stolnih, zbornih i župskih crkava, a isto tako kod bratstava i pobožnih ustanova, u dva primjerka, od kojih treba da se jedan čuva u vlastitom arhivu, a drugi u biskupijskom, uz obdržavanje odredaba u kan. 470, § 3, 1522, br. 2, 3 i 1523, br. 6.

§ 2. Izvorne se isprave iz spomenutih arhiva ne smiju iznositi, osim prema odredbama kan. 378.

Kan. 384. - § 1. Svatko, koji je zaniman, može pogledati sve one isprave u arhivima župa i Kurija, koje se ne moraju čuvati kao tajne, a isto tako i tražiti, da mu se na njegov trošak načini i izda zakoniti prijepis.

384 § 1: Benedictus XIV, const. «*Ad honorandam*», 27 mart. 1752, § 15 sq.

§ 2. Cancellarii autem Curiarum, parochi, aliique archivorum custodes in communicandis documentis et eorum exemplaribus describendis tradendisque regulas servent a legitima auctoritate ecclesiastica datas, et in casibus dubiis loci Ordinarium consulant.

ART. III.

DE EXAMINATORIBUS SYNODALIBUS, ET PAROCHIS CONSULTORIBUS.

Can. 385. - § 1. In quavis dioecesi habeantur examinatores synodales et parochi consultores qui omnes in Synodo constituantur, propositi ab Episcopo, a Synodo approbati.

§ 2. Tot eligantur quot Episcopus prudenti suo iudicio necessarios iudicaverit, non tamen infra quatuor, nec ultra duodecim.

Can. 386. - § 1. Examinatoribus et parochis consultoribus medio tempore inter unam et aliam Synodum demortuis vel alia ratione a munere cessantibus, alios pro-synodales Episcopus substituat de consilio Capituli cathedralis.

§ 2. Quae regula servetur quoque in examinatoribus et parochis consultoribus constituendis quoties Synodus non habeatur.

Can. 387. - § 1. Examinatores et parochi consultores, sive in Synodo sive extra Synodum constituti, post decennium ab incepto munere vel etiam prius, adveniente nova Synodo, officio cadunt; possunt tamen negotium iam coeptum ad exitum perducere et, servatis de iure servandis, denuo constitui.

§ 2. Qui loco examinatorum ac parochorum consultorum deficientium constituantur, in officio persistunt dumtaxat quousque perstitissent ii quibus substituti fuerunt.

Can. 388. - Removeri ab Episcopo nequeunt, nisi ex gravi causa et de consilio Capituli cathedralis.

385 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 4, § 1; 3 oct. 1910, ad 1, 4- 7; S. C. C., *Zamoren.*, mense febr. 1588, ad 4; *Venetiarum*, 11 iul. 1592; *Toletana*, mense mart. 1595; *Valven. et Sulmonen.*, 3 sept. 1650, ad 1.

385 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 4, § 1.

§ 2. A ravnatelji se pisarna u Kurijama, župnici i drugi čuvari arhiva pri davanju uvida u isprave i pri pisanju i izdavanju njihovih prijepisa moraju pridržavati pravila propisanih od nadležne crkvene vlasti, dok se u slučajevima, u kojima je po srijedi kakva dvojba, imaju obratiti na mjesnoga Ordinarija.

ČLANAK III.

SINODSKI ISPITIVAČI I ŽUPNICI SAVJETNICI

Kan. 385. - § 1. U svakoj biskupiji moraju biti sinodski ispitivači i župnici savjetnici, koji se svi postavljaju u Sinodi tako, da ih Biskup predloži, a Sinoda odobri.

§ 2. Treba da ih se izabere toliko, koliko Biskup po svom razboritom sudu smatra da je potrebito, no nikako manje od četiri ni više od dvanaest.

Kan. 386. - § 1. Namjesto ispitivača i župnika savjetnika, koji bi u vremenu između jedne i druge Sinode pomrli ili s drugog razloga prestali službovati, mora Biskup postaviti druge dosinodske, pošto sasluša savjet Kaptola.

§ 2. Ove se odredbe treba držati pri postavljanju ispitivača i župnika savjetnika i onda, kada se Sinoda ne drži.

Kan. 387. - § 1. Ispitivačima i župnicima savjetnicima, bilo da su postavljeni u Sinodi ili izvan Sinode, prestaje služba poslije deset godina od nastupa službe ili i ranije, ako se međutim održi nova Sinoda, no predmet, koji su već započeli raditi, mogu dovršiti i biti, pošto se izvrši što se po pravu mora izvršiti, ponovno postavljeni.

§ 2. Koji su postavljeni namjesto onakovih ispitivača i župnika savjetnika, što su prestali službovati, ostaju sami tako dugo u svojoj službi, kako bi dugo ostali oni, na kojih su mjesto stupili.

Kan. 388. - Biskup ih ne može smijeniti, ako za to nema važna razloga i ne sasluša prije Stolni Kaptol.

386 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 4, § 2; 3 oct. 1910, ad 9.

386 § 2: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 4, § 3; 3 oct. 1910, ad 3.

387 § 1: S. C. Consist., decr. «Maxima cura», 20 aug. 1910, Can. 4, § 4.

388: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 4, § 5, Can. 7, § 2.

Can. 389. - § 1. Examinatores synodales operam suam diligenter navent praesertim experimentis habendis ad provisionem paroeciarum nec non processibus de quibus in Can. 2147 seqq.

§ 2. Pro experimentis vero habendis ad clericorum ordinationem et approbationem sacerdotum qui petunt facultatem excipiendi sacramentales confessiones aut sacras conciones habendi, et pro examinibus de quibus in Can. 130, integrum est Episcopo vel examinatorum synodalium vel aliorum opera uti.

Can. 390. - Idem potest esse examinator et parochus consultor, non autem in eadem causa.

CAPUT V.

DE CAPITULIS CANONICORUM.

Can. 391. - § 1. Capitulum canonicorum sive cathedrale sive collegiale seu collegiatum est clericorum collegium ideo institutum ut sollemniorem cultum Deo in ecclesia exhibeat et, si agatur de Capitulo cathedrali, ut Episcopum, ad normam sacrorum canonum, tanquam eiusdem senatus et consilium, adiuvet, ac sede vacante, eius vices suppleat in dioecesis regimine.

§ 2. Capitulum collegiale appellatur insigne aut perinsigne, si hoc titulo ex apostolico privilegio vel ab immemorabili gaudeat.

Can. 392. - Capitulorum tum cathedralium tum collegialium institutio seu erectio, innovatio ac suppressio Sedi Apostolicae reservatur.

Can. 393. - § 1. In qualibet ecclesia capitulari sint dignitates et canonici inter quos varia officia distribuantur; possunt esse etiam alia minora beneficia in uno vel pluribus gradibus.

---

389 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; Pius X, const. *«Etsi Nos»*, 1 ian. 1912, n. 30, g; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 3; 3 oct. 1910, ad 1; S. C., *Toletana*, mense mart. 1595.

389 § 2: Pius X, const. *«Etsi Nos»*, 1 ian. 1912, n. 30, g.

390: S. C. Consist., 3 oct. 1910, ad 8.

391 § 1: C. 5, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli*, III, 10; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.*, c. 4; sess. XXIV, *de ref.*, c. 12; Leo XIII, litt. ap. *«Illud est proprium»*, 29 ian. 1894.

Kan. 389. - § 1. Sinodski ispitivači treba da zdušno izvršuju svoj posao osobito pri ispitima kod popunjivanja župa i pri postupcima o kojima govore kan. 2147 i sl.

§ 2. Za ispite, koji se moraju držati prije duhovničkog ređenja i potvrđivanja onakvih svećenika, koji mole ovlaštenje za ispovijedanje ili propovijedanje i za ispite, o kojima je govor u kan. 130, stoji Biskupu na volju, da li će ih povjeriti sinodskim ispitivačima ili drugima.

Kan. 390. - Ista osoba može ujedno biti i ispitivač i župnik savjetnik, ali ne u istoj stvari.

GLAVA V.

KAPTOLI KANONIKA

Kan. 391. - § 1. Kaptol kanonika bilo stolni bilo zborni ili zborski, skup je duhovnika ustanovljen za to, da u crkvi opslužuje svečaniju službu Božju, pa ako se radi o stolnom Kaptolu, da pomaže prema odredbama svetih kanona Biskupa kao njegovo vijeće i savjet i da u slučaju upražnjenja stolice mjesto njega preuzme upravljanje biskupijom.

§ 2. Zborni Kaptol se zove odlični ili preodlični, ako taj naslov ima po apostolskoj povlastici ili od pamtivijeka.

Kan. 392. - Osnivanje je i podizanje Kaptola i stolnih i zbornih, pa njihova uspostava i dokidanje, pridržano Apostolskoj Stolici.

Kan. 393. - § 1. U svakoj kaptolskoj crkvi moraju postojati dostojnici i kanonici među koje treba da su podijeljene različite službe; mogu postojati još i druge niže nadarbine u jednom ili više stupnja.

---

391 § 2: S. R. C., *Eugubina*, 2 dec. 1690, ad 4.

392: Pius X, const. *«Sapienti consilio»*, 29 iun. 1908, § 1, n. 2°, 2; S. C. C., *Conversana*, 27 iun. 1626; *Catanien.*, 1 sept. 1691, ad 1; *Cremonen.*, 7 sept. 1720; *Nullius Trium Fontium*, 14 mart., 4 apr. 1772; *Collen.*, 8 febr., 15 mart. 1783; S. R. C., *Montis Regalis*, 4 aug. 1657, ad 4; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. II, n. 6°, 10°.

§ 2. Capitulum constat dignitatibus et canonicis, nisi, ad dignitates quod attinet, aliud ex capitularibus constitutionibus eruatur; non autem inferioribus beneficiariis seu mansionariis, qui canonicis auxilium praestant.

§ 3. Canonicatus sine adnexis emolumentis ne instituantur sine speciali Apostolicae Sedis concessione.

Can. 394. - § 1. In Capitulis numeratis tot sint praebendati, quot praebendae; in non numeratis, quot ex proventibus decenter sustentari posse, Episcopus, audito Capitulo, iudicaverit.

§ 2. Erectio dignitatum Sedi Apostolicae reservatur; sed est in Episcopi potestate, consentiente Capitulo, exstinctas forte dignitates restituere et praebendis in Capitulo iam exstantibus alias sive canonicales sive beneficiales addere.

§ 3. In ecclesiis cathedralibus et collegialibus insignibus ubi adeo tenues praebendae sunt una cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo canonicorum decori plane sint impares, Episcopi, audito Capitulo et impetrata Sanctae Sedis licentia, vel beneficia aliquot simplicia praebendis uniant, vel, si hac ratione provideri non possit, aliquibus praebendis suppressis, cum patronorum consensu, si de iure patronatus laicorum sint, quarum fructus et proventus reliquarum praebendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad minorem numerum reducant, ita tamen ut tot supersint, quot divino cultui celebrando ac dignitati ecclesiae commode respondeant.

Can. 395. - § 1. In ecclesiis tam cathedralibus quam collegialibus in quibus nullae sunt quotidianae distributiones vel ita tenues ut verisimiliter negligantur, Episcopi tertiam partem separent fructuum, proventuum, obventionum quae ex dignitatibus, canonicatibus, officiis aliisque illius ecclesiae beneficiis percipiuntur et in distributiones quotidianas convertant.

---

394 § 1: C. 25, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 2, X, *de institutionibus*, III, 7; c. 10, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis*, III, 8; S. C. C., *Conversanen.*, 3 febr. 1652; *Sypontina*, 8 mart. 1664; *Murana*, 12 dec. 1711, ad 1, 2.

394 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 18 apr. 1617; *Conversanen.*, 19 sept. 1846; S. C. C., *Aquinaten.*, 20 febr. 1677, ad 2; *Mazarien.*, 20 sept. 1692; *Sabinen.*, 14 apr. 1696, ad 1; *Sutrina*, 19 iun. 1706, 26 mart. 1707; *Marturanen.*, 25 ian. 1738.

394 § 3 : C. 33, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 13, 15; S. C. C., *Pampilonen.*, nov., 4 dec. 1723; *Caesenaten.*, 11 et 25 sept.

§ 2. Kaptol sačinjavaju dostojnici i kanonici, ako u kaptolskim ustanovama nije glede dostojnika drugačije određeno; ali ga ne sačinjavaju niži nadarbenici ili službenici, koji su kanonicima na pomoć.

§ 3. Kanonikat se ne smije osnovati, ako nema osiguranih prihoda bez posebnog dopuštenja Apostolske Stolice.

Kan. 394. - § 1. U zatvorenim Kaptolima treba da je toliko nadarbenika, koliko ima nadarbina; u nezatvorenim toliko, koliko ih se, po sudu Biskupovom uz saslušanje Kaptola, može iz prihoda primjereno uzdržavati.

§ 2. Osnivanje dostojnosti pridržano je Apostolskoj Stolici; no Biskup ima vlast, da možebiti dokinute dostojnosti uspostavi s pristankom Kaptola, i da uz nadarbine, koje u Kaptolu već postoje, osnuje daljnje bilo kanoničke bilo druge.

§ 3. U takvim stolnim i odličnim zbornim crkvama, gdje su prihodi iz nadarbinske imovine zajedno s dnevnim podjelama tako neznatni, da su posvema nedovoljni za stalištu primjereno uzdržavanje kanonika, treba da Biskupi, pošto saslušaju Kaptol i dobiju dopuštenje od Svete Stolice, ili s kanoničkim nadarbinama ujedine nekoliko običnih, ili ako se na taj način ne može pomoći, da dokinu s pristankom patrona, kada se radi o svjetovnjačkom patronatskom pravu, nekoliko nadarbina pa njihove plodove i prihode priložе dnevnim podjelama preostalih nadarbina i tako ih svedu na manji broj, ali uvijek tako, da ih toliko preostane, koliko je potrebito, da se može obavljati služba božja kako treba i da se sačuva dostojanstvo one crkve.

Kan. 395. - § 1. U takvim crkvama i stolnim i zbornim, kod kojih nema nikakvih dnevnih podjela ili su tako neznatne, da do njih vjerojatno ne će biti nikomu stalo, treba da Biskupi odvoje trećinu plodova, prihoda, prinadležnosti, koje se primaju od dostojnosti, kanonikata, službi i od drugih nadarbina kod one crkve, te je pridijele dnevnim podjelama.

1728; *Zamoren.*, 20 mart., 19 apr. 1738; *Fesulana*, 13 ian. 1816; *Volaterrana*, 5 dec. 1846, 23 ian. 1847.

395 § 1: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 3; sess. XXII, *de ref.*, c. 3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 29; S. C. Ep. et Reg., *Ragusina*, 25 mart. 1586; *Fundana*, 15 febr. 1593, ad 1; *Castellaneten.*, 15 nov. 1596, ad 1; S. C. C., *Rossanen.*, 15 apr. 1592; *Aesina*, 24 ian. 1632, ad 2; *Celsonen.*, 19 ian., 2 sept. 1647; *Novarien.*, 9 ian. 1666.

§ 2. Si distributiones quavis de causa introduci nequeant, Episcopus in dignitates, canonicos ac beneficiarios negligentes pecuniarias constituat mulctas, quae distributionibus respondeant earumque locum teneant.

§ 3. Distributiones cedunt diligentibus, quavis collusione aut remissione exclusa; si vero dignitates habeant proventus a massa seu bonis canonicorum diversos et separatos, distributiones ab eis amissae cedunt aliis dignitatibus praesentibus, si adsint, secus fabricae ecclesiae, quatenus indigeat, aut alii pio loco, Episcopi arbitrio.

§ 4. Ab unoquoque Capitulo, secundum sua cuiusque statuta, unus vel plures censores, seu *punctatores* nominentur, qui absentes a divinis officiis quotidie notent, praestito prius coram Capitulo vel eius praeside iureiurando de suo munere fideliter obeundo; quibus Episcopus alium addere potest punctatorem; quod si abfuerint punctatores, senior e canonicis qui adsunt, illorum vices suppleat.

Can. 396. - § 1. Collatio dignitatum tum in Capitulis cathedralibus tum in collegialibus Sedi Apostolicae reservatur.

§ 2. Prohibetur optio, reprobata contraria consuetudine, sed salva fundationis lege.

§ 3. Prima saltem dignitas in Capitulo cathedrali, quantum fieri potest et ceteris paribus, laurea doctorali in sacra theologia vel iure canonico polleat.

Can. 397. - Nisi aliud in statutis capitularibus caveatur, dignitatibus et canonicis secundum ordinem praecedentiae ius et officium est:

1.° Episcopi vicem supplere in peragendis functionibus sacris in sollemnioribus anni festivitatibus;

395 § 3: C. 32. X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 15, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. un., *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 3, in VI°; c. 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 3; sess. XXII, *de ref.,* c. 3; sess. XXIV, *de ref.,* c. 12; Benedictus XIV, ep. *«Praeclara»,* 19 ian. 1748, § 8; S. C. Ep. et Reg., *Callien.,* 12 ian. 1577; *Fundana,* 11 aug. 1579; S. C. C., *Caurien.,* 6 nov. 1621; 14 dec. 1624; *Caurien.,* 23 apr., 7 maii, 4 iun. 1701; *Gerunden.,* 22 febr. 1915, ad I; S. R. C., *Egitanien.,* 23 nov. 1602, ad 5; *Brundusina,* 16 iul. 1605; *Tranen.,* 24 sept. 1605; *Fulginaten.,* 14 iun.

§ 2. Ako se takve podjele bilo s kojega razloga ne mogu zavesti, mora Biskup odrediti protiv nemarnih dostojnika, kanonika i nadarbenika novčane globe, koje će biti srazmjerne podjelama i zamjenjivati ih.

§ 3. Podjele idu u korist marnih, a svaka je dogovorna nagodba ili opraštanje zabranjeno; ako pak dostojnici primaju dohotke različite i odvojene od dohodaka iz zajedničke imovine kanonika, pripadaju njima oduzete podjele drugim dostojnicima, koji su prisutni, ako ih ima, a inače sastojbini crkve, ako je potrebna ili drugom pobožnom mjestu, po sudu Biskupovu.

§ 4. Svaki Kaptol mora prema odnosnim odredbama svojih ustanova, imenovati jednoga ili više brojača ili *točkaša*, koji će svaki dan pribilježiti sve one, koji kod službe i časoslova nisu prisutni, pošto prije toga pred Kaptolom ili pred njegovim pročelnikom polože prisegu, da će svoju službu zdušno izvršivati; Biskup može uz imenovane postaviti sa svoje strane još jednoga; ako su točkaši odsutni, dužan je njihov posao izvršiti najstariji od prisutnih kanonika.

Kan. 396. - § 1. Podjelba dostojnosti i u stolnim i u zbornim Kaptolima pridržana je Apostolskoj Stolici.

§ 2. Zabranjeno je promaknuće po želji, tako da se protivni običaji imaju smatrati dokinutima, ali se takve odredbe stavljene u zakladnicu moraju obdržavati.

§ 3. Barem prvi dostojnik u stolnom Kaptolu treba da ima, ako je to ikako moguće i uz inače jednake uvjete, akademski stupanj doktora svetog bogoslovlja ili kanonskog prava.

Kan. 397. - Ako nije drugačije predviđeno o kaptolskim ustanovama, pripada dostojnicima i kanonicima po redu prednosti pravo i dužnost:

1.° Zamjenjivati Biskupa kod službe i svetih obreda u svečanije blagdane kroz godinu;

1608; *Asculana in Apulia*, 6 mart. 1610; *Nicoteren.,* 17 nov. 1646, ad 1; *Neritonen.,* 20 nov. 1662; *Asculana,* 30 aug. 1664, ad 3, 8; *Volaterrana,* 10 apr. 1666, ad 5; *Mantuana,* 21 mart. 1676; *Tiburtina,* 23 mart. 1686; *Altamura Nullius Provinciae Baren.,* 20 iul. 1686, ad 7; *Romana,* 12 iul. 1892, ad XIII.

395 § 4: S. C. Ep. et Reg., *Fundana,* 15 febr. 1593, ad 1; *Castellaneten.,* 20 aug. 1602; *Lycien.,* 22 ian. 1605; *Mediolanen.,* 9 mart. 1619; *Pisauren.,* 19 nov. 1649; S. C. C., *Brictinorien.,* 22 nov. 1828.

396 § 3: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 12.

2.° Episcopo celebranti in pontificalibus, aspersorium in ingressu ecclesiae porrigere et presbyteri assistentis fungi officio;

3.° Eidem decumbenti ministrare Sacramenta; defuncto iusta funebria persolvere;

4.° Convocare Capitulum eique praeesse ac praescribere et ordinare quae ad chori directionem referantur, dummodo dignitas sit de gremio Capituli.

Can. 398. - § 1. In nulla ecclesia cathedrali desit officium canonici theologi et, ubi fieri poterit, canonici poenitentiarii.

§ 2. Etiam in collegialibus, praesertim insignibus, officium canonici theologi et poenitentiarii constitui potest.

Can. 399. - § 1. Canonicus theologus et poenitentiarius eligantur qui aptiores pro loci qualitate ad propria munera adimplenda reperiantur; sed, ceteris paribus, praeferantur doctores in sacra theologia, si agatur de canonico theologo, in sacra theologia vel iure canonico, si de poenitentiario; expedit praeterea ut canonicus poenitentiarius aetatis annum tricesimum expleverit.

397 4.°: C. 1, D. XXV; c. 1, X, *de officio archipresbyteri*, I, 24; c. un., X, *de officio primicerii*, I, 25; S. R. C., *Oscen.*, 16 mart. 1591, ad 12; *Tarentina,* 17 sept. 1591; *Hispalen.*, 23 mart. 1592, ad 5, 6; *Aversana,* 17 nov. 1592, ad 1, 2; *Tirasonen.*, a. 1594; *Tarentina,* 28 sept. 1602; *Marugien. Nullius,* 14 dec. 1602; *Marugien. Nullius,* 25 ian. 1603; *Monopolitana,* 6 sept. 1603; *Callien.*, 8 ian. 1605; *Brundusina,* 16 iul. 1605; *Montis Regalis,* 23 apr. 1607; *Mediolanen.*, 28 apr. 1607; *Placentina,* 19 maii 1607, ad 5; *Iuvenacen.*, 17 nov. 1607; *Reatina,* 10 ian. 1609; *Iacen.*, 10 ian. 1609; *Granaten.*, 24 oct. 1609; *Vercellen.*, 7 aug. 1610; *Parmen.*, 30 ian. 1616; *Asculana,* 2 maii 1626; *Iserniae,* 7 aug. 1628; *Andrien.*, 20 nov. 1628; *Arben.*, 20 dec. 1628; *Monopolitana,* 15 dec. 1632; *Interamnen.*, 21 iun. 1636; *Ugentina,* 24 iul. 1638; *Brundusina,* 20 aug. 1639; *Turritana,* 10 mart. 1640; *Mediolanen.*, 16 maii 1643, ad 1, 2; *Minerbien.*, 4 iul. 1644; *Baren.*, 7 oct. 1645; *Beneventana,* 5 sept. 1648, ad 6; *Novocomen.*, 24 iul. 1649, ad 2, 3; *Cassanen.*, 11 mart. 1651; *Turritana,* 2 mart. 1652; *Ortonen. Camplen.*, 15 dec. 1654; *Pacen.*, 29 maii 1655; *Lubecen.*, 10 iun. 1656; *Martoranen.*, 31 iul. 1665; *Papien.*, 23 mart. 1669, ad 1-4, 9; *Albinganen.*, 13 iul. 1675; *Matheranen.*, 26 nov. 1678. n. 1; *Lauden..*,6 apr. 1680, ad 2; *Telesina seu Cerretana*, 22 nov. 1681, ad 12; *Brictinorien.*, 26 sept. 1682; *Ruben.*, 20 mart. 1683; *Agrigentina,* 21 aug. 1688, ad 1; *Comen.*, 25 sept. 1688; *Lamacen.*, 30 aug. 1692; *Sulmonen.*, 29 maii 1694, 7 maii 1695, ad 1, 4; *Abellinen.*, 17 dec. 1695, ad 1 et 7 apr. 1696; *Montis Politiani*, 13 iul. 1697; *Arequipae,* 13 mart. 1700, ad 27; *Gerunden.*, 13 aug. 1701, 11 febr. 1702, ad 1, 2, et 24 nov. 1703; *Cremen.*, 8 iun. 1709; *Maioricen.*, 26 aug. 1713, ad 3, 4, 6, 7; *Casalen.*, 15 sept. 1753, ad 2; Bugellen., 22 sept. 1827; *Mediolanen.*, 19 sept. 1859, ad 1; *Bergomen.*, 18 aug. 1884, ad II; decr. functionum episcopalium, 9 iul. 1895; *S. Severini*, 17 iul. 1900; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VII, n. 1; l. II, c. XXXVIII, n. 4.

2.° Biskupu kada ulazi u crkvu da izvrši velesvećeničke obrede, dodati škropilo i obavljati službu svećenika uz bok;

3.° Podijeliti mu, ako leži bolestan, Otajstva; ako umre, služiti za njega propisanu ukopnu službu;

4.° Sazivati kaptolske sjednice i na njima predsjedati, pa propisivati i određivati sve, što se odnosi na red u koru, no sve to uz pretpostavku, da je to dostojnik i član Kaptola.

Kan. 398. - § 1. U svakom Kaptolu treba da postoji služba kanonika bogoslova, i ako je moguće, kanonika pokorničara.

§ 2. Služba se kanonika bogoslova i pokorničara može ustanoviti i u zbornim Kaptolima, osobito ako se radi o odličnima.

Kan. 399. - § 1. Za kanonika bogoslova i pokorničara treba da budu izabrani takvi, za koje postoji uvjerenje, da će s obzirom na mjesne prilike svoju službu što bolje izvršivati; no uz jednake uvjete, treba dati prednost doktorima svetog bogoslovlja, kada se radi o kanoniku bogoslovu, a svetog bogoslovlja ili kanonskog prava, kada se radi o pokorničaru; povrh toga bit će dobro paziti na to, da li je kanonik pokorničar već navršio tridesetu godinu života.

398 § 1: C. 15, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 4, 5, X, *de magistris, et ne aliquid exigatur pro licentia docendi,* V, 5; Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; sess. XXIV, *de ref.*, c. 8; Benedictus XIII, const. *«Pastoralis officii»,* 19 maii 1725, § 1, 4, 5; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Inter praecipuas»,* 5 maii 1844; S. C. C., *S. Angeli Longobardorum*, 26 apr. 1636; *Geruntinen., et Cariaten.*, 11 sept., 2 oct. 1706, 11 febr. 1708, ad 6; S. R. C., *Illerden.*, 15 nov. 1603.

398 § 2: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; Benedictus XIII, const. *«Pastoralis officii»,* 19 maii 1725, § 1, 5; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Inter praecipuas»,* 5 maii 1844; S. C. Ep. et Reg., *Conversanen.*, 19 sept. 1846; S. C. C., *Milevitana,* 20 dec. 1749.

399 § 1: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; sess. XXIV, *de ref.*, c. 8; Benedictus XIII, const. *«Pastoralis officii»,* 19 maii 1725, § 2, 5; S. C. C., *Hispalen.*, mense dec. 1585; *Leodien.*, mense iul. 1587; *Nullius,* 23 iun. 1594; *Sarnen.*, 23 sept. 1596, ad 3; *Aquileien.*, 14 nov. 1626; *Polinianen.*, 12 nov. 1639; *Asten.*, 3 febr. 1646; *Vigilien.*, 27 sept. 1681; *Urbinaten.*, 6 sept. 1687.

§ 2. Praebenda theologalis et poenitentiaria ne conferantur, nisi prius de vita, moribus, doctrina candidatorum plane constiterit, salva lege concursus, ubi sit constituta.

§ 3. Canonicus poenitentiarius prohibetur aliud simul officium in dioecesi suscipere aut exercere, cui adnexa sit iurisdictio in foro externo.

Can. 400. - § 1. Canonici theologi est, diebus et horis ab Episcopo cum Capituli consilio designatis, publice in ecclesia explanare sacram Scripturam; sed Episcopus, si id utilius iudicet, potest eidem alia doctrinae catholicae argumenta in ecclesia explicanda committere.

§ 2. Canonicus theologus munus expleat suum ipse per se, vel, si ultra sex menses fuerit impeditus, propriis expensis per alium sacerdotem ab Episcopo deputandum.

§ 3. Episcopus gravi de causa potest canonico theologo committere ut, loco lectionum in ecclesia, sacras disciplinas in Seminario doceat.

Can. 401. - § 1. Poenitentiarius canonicus tum ecclesiae cathedralis tum ecclesiae collegialis obtinet a iure potestatem ordinariam, quam tamen aliis delegare non potest, absolvendi etiam a peccatis et a censuris Episcopo reservatis, in dioecesi extraneos quoque, et dioecesanos extra territorium quoque dioecesis.

§ 2. Debet in sede excipiendis confessionibus sibi in capitulari ecclesia destinata residere tempore ad fidelium commoditatem, iudicio Episcopi, opportuniore et praesto esse iis qui ad confitenda sua peccata accedunt ipso quoque divinorum officiorum tempore.

Can. 402. - Si Capitulo adnexa sit cura animarum, haec exerceatur a vicario paroeciali ad normam Can. 471.

---

399 § 2: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; Benedictus XIII, const. *«Pastoralis officii»*, 19 maii 1725, § 2, 5; S. C. Ep. et Reg., *Regien.*, 22 aug. 1581; S. C. C., *Valentina*, 16 et 31 ian. 1723; *Salernitana*, 23 iun., 21 iul., 1 sept. 1753; *Pinnen.*, 28 febr., 11 et 25 apr. 1761; *Beneventana*, 22 maii, 21 aug. 1784.

399 § 3: Vide etiam Can. 367, § 3.

400 § 1: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; Benedictus XIII, const. *«Pastoralis officii»*, 19 maii 1725, § 3; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Inter praecipuas»*, 5 maii 1844; S. C. C., *Feltren.*, 10 oct. 1596, ad 3; *Patavina*, 15 iul. 1645; *Urbinaten.*, 10 mart. 1663, ad 9; *Amerina*, 15 mart. 1710, ad 4; *Pacen.*, 24 aug., 28 sept. 1765, ad 1; *Fulginaten.*, 3 iun. 1784.

§ 2. Neka se nadarbina bogoslova i pokorničara ne podijeli, dok se prije toga sa sigurnošću ne utvrdi, što treba u pogledu života, vladanja i naobrazbe natjecatelja, a mora se obdržavati i zakon o natječaju, gdje je u kreposti.

§ 3. Kanonik pokroničar ne smije primiti i izvršivati u biskupiji još i drugu službu, s kojom je spojena poglavarska vlast u izvanjskom području.

Kan. 400. - § 1. Dužnost je kanonika bogoslova, da javno u crkvi tumači Sveto Pismo u one dane i sate, koje po savjetu Kaptola odredi Biskup; no može mu Biskup povjeriti, ako prosudi da je to korisnije, da u crkvi izlaže i druge predmete iz katoličke vjerske nauke.

§ 2. Kanonik bogoslov mora sam osobno izvršivati svoju službu, ili ako je spriječen kroz vrijeme duže od šest mjeseci, ima Biskup postaviti drugog svećenika, koji će ga na njegov trošak zamjenjivati.

§ 3. Biskup može iz važnoga razloga povjeriti kanoniku bogoslovu da umjesto predavanja u crkvi predaje svete nauke u Sjemeništu.

Kan. 401. - § 1. Kanonik pokorničar i stolne i zborne crkve zadobiva samom snagom zakona redovnu vlast za odrješivanje također i od grijeha i kaznenih zabrana Biskupu pridržanih, i to u biskupiji i za strance, a za biskupljane i izvan područja biskupije, no ovu vlast ne može prenositi na druge.

§ 2. Dužan je sjediti u ispovjedaonici za njega u kaptolskoj crkvi određenoj, i to u vrijeme, koje je, po sudu Biskupovom, za vjernike najpogodnije, te pripravno primati one, koji pristupaju, da ispovjede svoje grijehe, pa bilo to i za vrijeme, dok se služi služba božja.

Kan. 402. - Ako je s Kaptolom spojeno dušobrižništvo, to mora izvršivati župski namjesnik prema odredbi kan. 471.

---

400 § 1: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; Benedictus XIII, const. *«Pastoralis officii»*, 19 maii 1725, § 3; S. C. C., *Mediolanen.*, mense ian. 1589, ad 2; *Placentina*, 15 mart. 1607; *Agien.*, 26 iun. 1621; *Bellunen.*, 27 apr. 1630, ad 3; *Casalen.*, 12 nov. 1661, 28 ian. 1662; *Anagnina*, 15 maii 1700, 30 iul. 1701; *Leodien.*, 11 sept. 1734.

400 § 1: S. C. C., *Pacen.*, 24 aug., 28 sept. 1765, ad 1.

401 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Conversanen.*, 19 sept. 1846; S. C. C., *Pisauren.*, 21 nov. 1761, ad 1.

401 § 2: S. C. C., *Seguntina*, mense nov. 1585; *Abulen.*, mense apr. 1587 ad 2; *Feretrana*, mense sept. 1587; *Anagnina*, 22 febr. 1620; *Veliterna*, 12 aug. 1634; *Verulana*, 19 ian. 1647; *Verulana*, 2 maii 1648; 7 dec. 1675.

Can. 403. - Exceptis dignitatibus, ad Episcopum pertinet, audito Capitulo, conferre omnia et singula beneficia ac canonicatus in ecclesiis tum cathedralibus tum collegialibus, reprobata quavis contraria consuetudine et revocato quolibet contrario privilegio, sed firma contraria fundationis lege et praescripto Can. 1435.

Can. 404. - § 1. Canonicatus Episcopus conferat sacerdotibus doctrina vitaeque integritate praestantibus.

§ 2. In canonicatuum collatione, ceteris paribus, ratio habeatur illorum qui doctores in sacra theologia vel iure canonico renuntiati fuerint in aliquo athenaeo, vel laudabiliter ministerium ecclesiasticum aut magisterium exercuerint, firmo praescripto Can. 130, § 2.

Can. 405. - § 1. Dignitates, canonici et beneficiarii, capta legitime beneficii sui possessione ad normam Can. 1443-1445, statim pro gradu suo acquirunt, praeter insignia ac privilegia propria, scamnum in choro, ius percipiendi fructus ac distributiones, ac vocem in capitulo ad normam Can. 411, § 3.

§ 2. De fidei professione ab ipsis ante captam possessionem emittenda servetur praescriptum Can. 1406-1408.

Can. 406. - § 1. Episcopo, non autem Vicario Generali, nec Vicario Capitulari, ius est canonicos ad honorem nominandi sive dioecesanos sive extra-dioecesanos cum consilio Capituli cui canonicus est adscribendus, sed Episcopus rare et caute hoc iure utatur.

§ 2. Sacerdotem alienae dioecesis canonicum ad honorem nominaturus, Episcopus, praeter Capituli sui consilium, Ordinarii, cui subiectus est nominandus, assensum impetret, sub poena nominationis irritae, eundemque Ordinarium insignia edoceat ac privilegia quorum usum nominandus exinde habiturus sit.

§ 3. Canonici ad honorem extra dioecesim in qua nominati sunt degentes, numero sint tertia parte minores canonicis titularibus.

404 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 12.

404 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 12.

406 § 1: Leo XIII, litt. ap. *«Illud est proprium»*, 29 ian. 1894, n. I; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»*, 21 febr. 1905, n. 38, 55; S. C. C., *Fulginaten.*, 26 febr. 1639, ad 1; 6 iul. 1867; decr. gen. 16 sept. 1884.

Kan. 403. - Izuzevši dostojnosti, pripada Biskupu pravo, da saslušavši Kaptol podjeljuje sve i pojedine nadarbine i kanonike u stolnim i zbornim crkvama, te se svaki protivni običaj zabacuje i svaka protivna povlastica dokida, ali se ima obdržavati protivna odredba u zakladnici i propis kan. 1435.

Kan. 404. - § 1. Biskup treba da podjeljuje kanonikate takvim svećenicima, koji se odlikuju naobrazbom i čestitim životom.

§ 2. Pri podjeljivanju kanonikata treba, uz jednake uvjete, uzeti u obzir takve, koji su promaknuti za doktore svetog bogoslovlja ili kanonskog prava na kojoj visokoj školi ili su pohvalno izvršivali crkvenu odnosno nastavničku službu, uz obdržavanje odredbe kan. 130, § 2.

Kan. 405. - § 1. Dostojnici kanonici i nadarbenici stječu odmah, čim svoju nadarbinu uzmu zakonito u posjed prema odredbama kan. 1443-1445, ne samo počasna odličja i vlastite povlastice, nego i mjesto u klupama pijevnice, pravo na prihode i podjele, pa glas u kaptolskim sjednicama po propisu kan. 411, § 3.

§ 2. Glede vjerovanja, koje moraju ispovijediti prije uvedenja u posjed, moraju se obdržati odredbe kan. 1406-1408.

Kan. 406. - § 1. Biskupu, ali ne Glavnom ili Kaptolskom Namjesniku, pripada pravo imenovati začasne kanonike, i to bili oni ili ne bili pripadnici biskupije, saslušavši savjet onoga Kaptola, za koji se kanonik postavlja, ali Biskup treba da se ovim pravom služi rijetko i obazrivo.

§ 2. Kada Biskup želi imenovati začasnim kanonikom svećenika tuđe biskupije, tada mora zatražiti ne samo savjet svojega Kaptola, nego povrh toga i pristanak Ordinarija, kojemu je podređen onaj, koji se ima imenovati, i to pod kaznom ništavosti imenovanja, a istoga Ordinarija treba da obavijesti o tom, na kakva će počasna odličja i povlastice imati pravo po svom imenovanju.

§ 3. Broj začasnih kanonika, koji borave izvan biskupije, za koju su imenovani, treba da je manji od trećine pravih kanonika.

406 § 2: Leo XIII, litt. ap. *«Illud est proprium»*, 29 ian. 1894, n. I.

406 § 3: Leo XIII, litt. ap. *«Illud est proprium»*, 29 ian. 1894, n. II.

Can. 407. - § 1. Canonici ad honorem alicuius basilicae vel ecclesiae collegialis almae Urbis, privilegiis et insignibus uti possunt tantum intraeiusdem basilicae vel collegiatae ecclesiae eiusque filialium ambitum; canonici vero ad honorem aliarum ecclesiarum extra Urbem, privilegiis et insignibus utantur in dioecesi tantum ubi nominati sunt, non autem extra dioecesim, nisi ad normam Can. 409, § 2.

§ 2. Canonici ad honorem, praeter insignia et privilegia seu iura honorifica, obtinent etiam scamnum in choro.

Can. 408. - § 1. Capitulum cathedrale praecedit collegiali, etiam insigni, in ipsa quoque collegiali ecclesia; Capitulum insigne praecedit non insigni; in eodem Capitulo, salvis peculiaribus statutis, vel legitimis consuetudinibus, dignitates, servato inter se praecedentiae ordine, praecedunt canonicis; canonici antiquiores qui nempe prius possessionem ceperunt, posterioribus; canonici titulares, honorariis; honorarii, beneficiariis; dignitates vero aut capitulares charactere episcopali ornati omnibus dignitatibus ac canonicis in presbyterali tantum ordine constitutis praecedunt.

§ 2. In Capitulis in quibus habentur distinctae praebendae presbyterales, diaconales, subdiaconales, servetur praecedentia ordinis; et in eodem ordine praecedentia receptionis in ordinem, non autem in Capitulum.

407 § 1: Leo XIII, litt. ap. *«Illud est proprium»*, 29 ian. 1894, n. III.

407 § 2: Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»*, 21 febr. 1905, n. 14, 38, 55; S. R. C., *Patavina*, 16 mart. 1876; *Piscien.*, 21 iul. 1906.

408 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Ragusina*, 22 ian. 1594; *Alerien.*, 6 aug. 1601; *Theramen.*, 29 apr. 1616; S. C. C., 6 iul. 1867, ad 1; S. R. C., *Comen.*, 6 aug. 1588; *Hispalen.*, 23 mart. 1592, ad 2; *Hydruntina*, 14 dec. 1593; *Asten.*, 21 iun. 1597; *Fundana*, 2 sept. 1597, ad 1; *Mediolanen.*, 29 nov. 1603; *Beneventana*, 29 ian. 1605; *Ruthenen.*, 24 sept. 1605; *Tranen.*, 24 sept. 1605; *Matheranen.*, 14 iun. 1608; *Maceraten.*, 28 nov. 1609: *Ripae Transonae*, 6 mart. 1610; *Hydruntina*, 10 nov. 1612; *Caputaquen.*, 30 sept. 1614; *Compostellana*, 15 iul. 1617; *Tropien.*, 10 dec. 1619; *Iustinopolitana*, 7 maii 1639; *Ruben.*, 23 mart. 1641; *Hispalen.*, 23 mart. 1641; *Algaren.*, 20 apr. 1641; *Ampurien.*, 11 maii 1641; *Avenionen.*, 14 maii 1644; *Novocomen.*, 23 ian. 1649; *Cassanen.*, 22 nov. 1653; *Vratislavien.*, 26 ian. 1658; *Leodien.*, 1 dec. 1657, 13 iul. 1658;

Kan. 407. - § 1. Začasni se kanonici koje bazilike ili zborne crkve u svetom Gradu, mogu služiti povlasticama i odličjima samo unutar područja iste bazilike ili zborne crkve; začasni se pak kanonici drugih crkava izvan Grada, smiju služiti povlasticama i odličjima samo u biskupiji, gdje su imenovani, ali nikako izvan biskupije, osim u slučaju kan. 409, § 1.

§ 2. Začasni kanonici imaju ne samo odličja i povlastice kao počasna prava, nego i mjesto u klupama pijevnice.

Kan. 408. - § 1. Stolni Kaptol ima prednost pred zbornim, pa i odličnim i u samoj zbornoj crkvi; odlični Kaptol ima prednost pred onim, koji to nije; dostojnici u istom Kaptolu, držeći se reda prednosti između sebe, imaju uz obdržavanje posebnih ustanova ili zakonitih običaja prednost pred kanonicima; stariji kanonici, to jest oni koji su ranije uvedeni u posjed, pred kasnijima; pravi kanonici pred začasnima; začasni pred nadarbenicima; dostojnici pak ili kapitularci, koji su odlikovani biskupijskim posvećenjem, imaju prednost pred svim dostojnicima i kanonicima, koji imaju samo svećenički red.

§ 2. U takvim Kaptolima, u kojima se razlikuju nadarbine svećeničke, đakonske, podđakonske, treba da se drži prednost prema primljenom ređenju, a kod istoga ređenja prednost po vremenu ređenja, a ne po vremenu ulaska u Kaptol.

Senen., 13 iul. 1658; *Veliterna*, 24 maii 1659; *Volaterrana*, 24 maii 1659; *Sanctae Severinae*, 22 nov. 1659; *Camplen.*, 24 iul. 1660; *Neapolitana*, 3 dec. 1672, 6 maii 1673; *Meliten.*, 9 febr. 1675; *Maioricen.*, 16 dec. 1679, 7 iun. 1681, 18 apr. 1682; *Leopolien.*, 11 sept. 1700; *Meliten.*, 21 ian. 1741, ad 5; *Aliphana*, 19 ian. 1743, ad 4; *Vratislavien.*, 13 aug. 1763, ad 1; *Setina*, 30 apr. 1785; *Mediolanen.*, 16 mart., 17 aug. 1833, ad 1; *Posnanien.*, 5 mart. 1870; decr. gen. 12 iul. 1892; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXIII, n. 5.

408 § 2: C. 15, X, *de maioritate et obedientia*, I, 33; S. R. C., *Nolana*, 23 maii 1603; *Tropien.*, 17 iun. 1606; *Placentina*, 19 maii 1607, ad 1; *Sutrina*, 29 ian. 1628; *Casertana*, 12 iun. 1644; *Ianuen.*, 2 iul. 1639; *Lunen.-Sarzanen.*, 14 ian. 1640, 5 mart. 1644; *Aesina*, 18 iul. 1654; *Sarsinaten.*, 15 sept. 1657; S. *Miniati*, 3 iun. 1662; *Aesina*, 31 maii 1670, ad 2; *Bituntina*, 14 iun. 1692, ad 3; *Praenestina*, 13 aug. 1701; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXIII, n. 5.

Can. 409. - § 1. In unaquaque ecclesia tum cathedrali tum collegiali, qui in dignitate episcopali sunt constituti, deferant in choro vestem episcopalem; ceteri omnes, dignitates, canonici et beneficiarii, vestem sibi in bulla erectionis assignatam vel apostolico indulto concessam, secus censeantur tanquam absentes.

§ 2. Vestem choralem aut specialia insignia capitularia adhibere possunt in tota dioecesi in qua est Capitulum, sed, reprobata contraria consuetudine, non extra dioecesim, nisi vel Episcopum comitentur vel Episcopum aut Capitulum repraesentent in Conciliis aliisve sollemnitatibus.

Can. 410. - § 1. Sua cuique Capitulo statuta ne desint, ab omnibus dignitatibus, canonicis, beneficiariis religiose servanda.

§ 2. Statuta capitularia, per legitimum actum capitularem condita, approbanda subiiciantur Episcopo, sine cuius auctoritate postea nec abrogari possunt nec mutari.

§ 3. Si, Episcopo edicente ut statuta conficiantur, Capitulum id praestare neglexerit, exacto sexto ab intimatione mense, Episcopus eadem conficiat imponatque Capitulo.

Can. 411. - § 1. Stato tempore ac loco conveniat canonicorum coetus de suae ecclesiae et Capituli negotiis acturus; alii praeterea conventus haberi poterunt, quoties id aut Episcopo aut Capituli praesidi aut maiori canonicorum parti expedire videatur.

§ 2. Ad habendum coetum ordinarium non est necessaria specialis convocatio; quae tamen ad extraordinarium requiritur, et facienda est secundum statuta capitularia.

§ 3. In capitulis vocem habent canonici, exclusis honorariis, et dignitates, si una cum canonicis Capitulum constituant ad normam Can. 393, § 2.

---

409 § 1: Pius X, motu propr. «*Inter multiplices*», 21 febr. 1905, n. 19, 52, 69; S. C. Ep. et Reg., *Bisinianen.*, 16 maii 1600; S. R. C., *Brundusina*, 16 iul. 1605; *Tranen.*, 24 sept. 1605; *Asculana in Apulia*, 6 mart. 1610; *Nicoteren.*, 17 nov. 1646, ad 1; *Neritonen.*, 20 nov. 1662; *Asculana*, 30 aug. 1664, ad 3; *Volaterrana*, 10 apr. 1666, ad 5; *Mantuana*, 21 mart. 1676; *Tiburtina*, 23 mart. 1686; *Hispalen.*, 24 nov. 1703; *Mediolanen.*, 16 mart., 17 aug. 1833, ad 2; *Venusina*, 7 dec. 1844, ad 2; *Ianuen.*, 15 mart. 1895.

409 § 2: Pius X, motu propr. «*Inter multiplices*», 21 febr. 1905, n. 36, 53, 80; motu propr «*In litteris Nostris*», 22 dec. 1913; S. R. C., *Panormitana*, 12 mart. 1678; *Aliphana*, 19 ian. 1743, ad 5; decr. gen. 4 iul. 1817, n. 2; *Sancti Iacobi de Cile*, 14 mart. 1861, ad XII.

410 § 2: C. 9, X, *de consuetudine*, I, 4; S. C. C., *Puteolana*, 26 febr., 23 apr., 1 iun. 1842, ad 3; *Cotronen.*, 26 iun., 7 aug. 1847, ad 3.

Kan. 409. - § 1. U svakoj crkvi, i stolnoj i zbornoj, treba da oni, koji imaju biskupsko dostojanstvo, nose u pijevnici biskupsku odjeću; svi ostali dostojnici, kanonici i nadarbenici onu odjeću, koja je za njih označena u pečatnici o osnutku ili im je priznata po apostolskoj ovlastici; inače se moraju smatrati kao da su odsutni.

§ 2. Odjeću za pijevnicu ili posebna kaptolska odličja mogu nositi po cijeloj biskupiji, u kojoj se nalazi njihov Kaptol, ali nikako izvan biskupije, osim kada su u pratnji svojega Biskupa ili se nalaze na Saborima ili drugim svečanostima kao predstavnici Biskupa ili Kaptola, a svaki se protivni običaj ima smatrati opozvanim.

Kan. 410. - § 1. Svaki Kaptol mora imati svoje ustanove, koje su svi dostojnici, kanonici, nadarbenici dužni savjesno obdržavati.

§ 2. Kaptolske se ustanove moraju, pošto se u kaptolskoj sjednici zakonite prihvate, podnijeti Biskupu radi odobrenja, te se onda bez njegove potvrde ne može u njima ništa dokidati ili mijenjati.

§ 3. Ako Kaptol, pošto je Biskup izdao odredbu, da se ustanove imaju načiniti, toga ne učini, tada je Biskup dužan, kada prođe šest mjeseci od saopćenja, da ih on načini i Kaptolu propiše.

Kan. 411. - § 1. U određeno vrijeme i na određenom mjestu treba da se drže sjednice kanonika za poslove njihove crkve i Kaptola; a osim toga mogu se držati daljnje sjednice, kada god to smatra potrebitim bilo Biskup bilo pročelnik Kaptola bilo većina kanonika.

§ 2. Za redovnu sjednicu nije potrebit nikakav posebni saziv, no za izvanrednu je potrebit, a mora biti izvršen prema kaptolskim ustanovama.

§ 3. U kaptolskim sjednicama imaju pravo glasa kanonici, izuzevši začasne, i dostojnici, ako oni sačinjavaju Kaptol skupa s kanonicima prema odredbama kan. 393, § 2.

---

410 § 3: S. C. C., *Spalaten.*, 23 nov. 1850, ad 1.

411 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c 6; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 28; S. C. Ep. et Reg., *Turritana*, 17 aug. 1592; *Neritonen.*, 20 aug. 1601; *Castellaneten.*, 20 aug. 1602; S. C. C., *Recineten.*, 27 iun. 1596, ad 1; *Amerina*, 24 apr. 1632; *Pharen.*, 13 nov. 1649, ad 1; *Milevitana*, 18 sept. 1723, ad 1, 2; *Rossanen.*, 30 ian. 1858; S. R. C., *Abulen.*, 7 apr. 1598; *Egitanien.*, 10 iun. 1602, ad 1; *Conimbricen.*, 14 dec. 1602; *Dertusen.*, 12 iun. 1628; *Vallisoletana*, 11 maii 1641.

411 § 3: S. C. C., *Faventina*, 12 dec. 1654, ad 1; *Embricen.*, 18 sept., 29 nov. 1745, 23 sept. 1747, ad I, II et 19 ian., 9 febr. 1765; *Ventimilien.*, 17 dec. 1836, ad 1.

Can. 412. - § 1. Canonici sive ecclesiae cathedralis sive collegialis Episcopo sollemniter Missam celebranti aut alia pontificalia exercenti, etiam in aliis ecclesiis civitatis aut suburbii, ab eodem invitati, assistere et inservire debent, dummodo iudicio Episcopi sufficiens canonicorum et ministrorum in ecclesia numerus maneat: et eundem accedentem ad ecclesiam cathedralem et redeuntem comitari ad normam Caeremonialis Episcoporum.

§ 2. Episcopus potest duos e Capitulo sive cathedrali sive collegiali assumere ac retinere ut sibi in ecclesiastico ministerio ac dioecesis servitio assistant.

Can. 413. - § 1. Quodlibet Capitulum obligatione tenetur quotidie divina officia in choro rite persolvendi, salvis fundationis legibus.

§ 2. Divinum officium comprehendit psalmodiam horarum canonicarum et celebrationem cum cantu Missae conventualis, praeter alias Missas vel secundum rubricas Missalis vel ex piis fundationibus celebrandas.

---

412 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 12; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Annus qui*», 19 febr. 1749, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Panormitana,* 8 ian. 1585; *Feltren.,* 6 febr. 1590, ad 6; *Aretina,* 7 aug. 1595, ad 3; S. C. C., *Mutinen.,* a. 1573; *Tudertina,* a. 1573; *Lycien.,* 17 aug. 1641, ad 1-3; *Arianen.,* 19 apr., 17 maii 1704, ad 2; S. *Marci,* 16 mart., 13 apr. 1720, ad 2; *Giennen.,* 19 iun. 1728, ad 9; *Alatrina,* 20 aug. 1785, ad 1; S. R. C., *Oscen.,* 16 mart. 1591, ad 12; *Hispalen.,* 23 mart. 1592, ad 1-3, 6; *Aversana,* 17 nov. 1592, ad 1; *Miranden.,* 24 ian. 1596; *Elboren.,* 2 sept. 1597, ad 9; *Egitanien.,* 3 aug. 1602, ad 2; *Aesina,* 30 aug. 1602; *Melphien.,* 30 aug. 1602, ad 2, 3; *Tifernaten.,* 5 iul. 1603; *Conimbricen.,* 5 iul. 1603; *Elven.,* 10 ian. 1604, ad 1; *Caesaraugustana,* 9 maii 1606; *Lamacen.,* 17 mart. 1607, ad 1, 3; *Iacen.,* 10 ian. 1609; *Granaten.,* 24 oct. 1609; *Elboren.,* 7 iul. 1612; *Arben.,* 20 dec. 1628; *Nucerina,* 16 febr. 1630, ad 3; *Oscen.,* 26 maii 1635; *Iustinopolitana,* 24 nov. 1635; *Fulginaten.,* 13 iun. 1643; *Nicien.,* 13 ian. 1646, ad 2; *Perusina,* 11 aug. 1646; *Nicien.,* 13 sept. 1646, ad 6, 8; *Ferentina,* 12 ian. 1647; *Recineten.,* 22 aug. 1654; *Perusina,* 20 iun., 14 nov. 1654; *Alexien.,* 19 iun. 1655; *Lubecen.,* 10 iun. 1656; *Ragusina,* 13 iul. 1658, ad 2; *Civitatis Ducalis*, 7 dec. 1658; *Labacen.,* 21 mart., 31 iul. 1665; *Pisana,* 24 iul. 1683, ad 2-6; *Nolana,* 23 mart. 1686, ad 2-4; *Turritana,* 26 apr. 1704, ad 6; *Sorana,* 5 dec. 1716, ad 1 et 24 ian. 1728; *Aquilana,* 22 ian. 1735, ad 5, 6; *Surrentina,* 12 mart. 1735, ad 4; *Avenionen.,* 16 sept. 1747, ad 1; *Dertusen.,* 6 aug. 1763, ad 10; *Gnesnen., et Posnanien.,* 20 mart. 1869, ad II, III; *Montis Politiani,* 13 iun. 1891 ad IV; decr. gen. 22 maii 1894; *Sancti Iacobi de Cile*, 6 sept. 1895, ad VI; *Iacen.,* 7 maii 1897; *Alatrina,* 18 mart. 1899, ad I; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XV; l. II, c. VIII.

412 § 2: S. C. C., *Avenionen.,* 7 ian. 1640.

413 § 1: C. 13, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; c. 9, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; c. 2, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; c. 1, *de celebratione missarum et aliis divinis officiis,* III, 14, in Clem.; Conc.

Kan. 412. - § 1. Kanonici i stolne i zborne crkve dužni su Biskupa, na njegov poziv, pratiti i služiti mu pri svečanoj Misi i drugim velesvećeničkim obredima, pa i u drugim crkvama grada i podgrada, samo ako u crkvi, po sudu Biskupovom, ostaje još uvijek dovoljan broj kanonika i službenika; nadalje su dužni pratiti ga prema propisima Svečanosnika za Biskupe, kada dolazi i izlazi iz stolne crkve.

§ 2. Biskup može uzeti dvojicu iz Kaptola, bilo stolnoga bilo zbornoga i zadržati ih, da mu pomažu u crkvenoj službi i u radu za biskupiju.

Kan. 413. - § 1. Svaki je Kaptol obavezan, da dnevno svrši propisano službu Božju u pijevnici, uz obdržavanje odredaba u zakladnici ustanovljenih.

§ 2. Služba se Božja sastoji od moljenja časoslova i služenja pjevane zajedničke Mise i drugih Misa propisanih u crljenicama Misne knjige i utemeljenim pobožnim zakladama.

Trident., sess. XXII, *de ref.*, c. 4; sess. XXIV, *de ref.*, c. 12; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Cum semper oblatas*», 19 aug. 1744, § 11, 23, 24; ep. «*Praeclara*», 19 ian. 1748, § 6-8; ep. encycl. «*Annus qui*», 19 febr. 1749, § 2; Pius IX, ep. encycl. «*Singulari quidem*», 17 mart. 1856; S. C. C., *Burgi S. Domnini,* 2 et 16 maii 1716, ad 1; S. R. C., *Egitanien.,* 23 nov. 1602, ad 4; *Gadicen. seu Gaditana*, 22 ian. 1678, ad 5; *Casalen.,* 3 apr. 1751; *Venusina,* 9 aug. 1760; *Civitatis Plebis,* 16 mart. 1833; *Bobien.,* 3 aug. 1839, ad 1; *Cameracen.,* 22 maii 1841; *Salutiarum,* 29 nov. 1856, ad 1; *Sancti Iacobi de Cile*, 9 iul. 1864; *Salten.,* 2 maii 1871, ad II; *Cusentina,* 5 iun. 1896, adI, II; *Senogallien.,* 4 mart. 1901, ad II-V.

413 § 2: C. 11, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis*, III, 41; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Cum semper oblatas*», 19 aug. 1744, § 11, 20; ep. encycl. «*Annus qui*», 19 febr. 1749, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.,* 15 dec. 1617; S. C. C., *Aretina,* 11 mart. 1604; *Acerrarum,* 5 iul., 2 et 23 aug. 1727, ad X; *Derthonen.,* 12 sept. 1829, ad 1-3; S. R. C., *Urbinaten.,* 25 iun. 1611; *Burgen.,* 16 maii 1626, ad 2, 3; *Ianuen.,* 16 ian. 1627; *Papien.,* 16 ian. 1627; *Ianuen.,* 20 nov. 1628: *Terdonen.,* 16 aug. 1629; *Nucerina,* 16 febr. 1630, ad 1, 2; *Faventina,* 13 ian. 1631; *Aquilegien.,* 7 iul. 1632; *Aquilegien.,* 9 apr. 1633; *Incerti loci,* 19 nov. 1639; *Grassen. in Gallia,* 28 iun. 1642; *Bellicastren.,* 16 nov. 1649; *Seguntina,* 19 sept. 1654, ad 4; *Nullius Dioecesis et Provinciae Treviren.,* 31 iul. 1665, ad 5; *Gadicen. seu Gaditana,* 22 ian. 1678, ad 4; *Brictinorien.,* 20 sept. 1681, 22 aug. 1682; *Aquilana,* 30 iul. 1689, ad 3; *Collen.,* 5 iul. 1698, ad 6; *Urbevetana,* 3 aug. 1737, ad 11; *Conimbricen.,* 14 apr. 1753, ad 1; *Wilnen.,* 22 dec. 1753, ad 7, 9; *Lusitana,* 20 dec. 1783, ad 1; *Bobien.,* 3 aug. 1839, ad 1; *Adiacen.,* 22 iul. 1848, ad 4; *Tornacen.,* 22 iul. 1848, ad 2; *Barcinonen.,* 24 mart. 1860, ad I; 24 nov. 1883, ad VI; *Vallen.,* 16 ian. 1885, ad II; *Harlemen.,* 17 ian. 1887, ad III; *Pacen.,* 21 febr. 1890, ad IV; *Calaguritana et Calceaten.,* 13 febr. 1892, ad XXIX, 1; decr. 4 mart. 1901, ad IV; Rubricae ad Pii X const. «*Divino afflatu*», 1 nov. 1911, tit. VIII, XII.

§ 3. Missam conventualem sine cantu celebrare licet hebdomadario, cum in ecclesia, pontificali ritu, Episcopus vel alius loco Episcopi celebrat.

Can. 414. - Omnes et singuli qui chorale beneficium obtinent, tenentur in ipso choro divina officia persolvere singulis diebus, nisi servitium per *turnum* a Sede Apostolica aut fundationis legibus fuerit indultum.

Can. 415. - § 1. Si ecclesia cathedralis aut collegialis simul sit paroecialis, relationes iuridicae inter Capitulum et parochum reguntur normis quae sequuntur, nisi aliud ferat aut Sedis Apostolicae indultum aut particularis conventio in erectione paroeciae inita et a loci Ordinario legitime probata.

§ 2. Ad parochum spectat:

1.° Applicare Missam pro populo et, debito tempore, praedicare ac christianam doctrinam fideles edocere;

2.° Custodire libros paroeciales et ex iis attestationes extrahere;

3.° Functiones paroeciales peragere de quibus in Can. 462. Iusta funebria, in ecclesia ad normam iuris peragenda, non exclusa Missa exsequiali, persolvere ad Capitulum pertinet tantum in casu quo de funere agatur alicuius dignitatis, vel canonici, etiam honorarii tantum, vel beneficiarii;

4.° Alias functiones non stricte paroeciales peragere quae in paroeciis fieri solent, modo non impediatur chorale servitium, nec Capitulum easdem functiones peragat;

5.° Eleemosynas in bonum paroecianorum colligere, easdem directe vel indirecte oblatas recipere, administrare et secundum offerentium voluntatem distribuere.

§ 3. Ad Capitulum spectat:

1.° Custodire sanctissimum Eucharistiae Sacramentum; sed altera sacri ciborii clavis apud parochum servari debet;

413 § 3: S. R. C., *Marsorum,* 12 nov. 1831, ad 20.

414: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 12; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum semper oblatas»,* 19 aug. 1744, § 23, 24; ep. *«Praeclara»,* 19 ian. 1748, § 6-8; ep. encycl. *«Annus qui»,* 19 febr. 1749, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Eugubina,* 11 aug. 1597; *Anagnina,* 28 ian. 1603; 5. C. C., *Regien.,* mense aug. 1587; *Puteolana,* mense iul. 1589, ad

§ 3. Zajedničku Misu smije tjedni vršilac službe služiti kao tihu, kada u crkvi služi velesvećeničkim obredom Biskup ili netko drugi umjesto Biskupa.

Kan. 414. - Svi i svaki pojedini, koji imaju koralnu nadarbinu, dužni su svršavati službu Božju u samom koru, i to svaki dan, ako nije od strane Apostolske Stolice ili na temelju odredaba u zakladnici dopuštena služba u *izmjeničnim skupinama*.

Kan. 415. - § 1. Kada je stolna i zborna crkva ujedno i župna, tada se uređuju pravni odnosi između Kaptola i župnika propisima koji slijede, ako nije drugačije određeno bilo krepošću posebne pogodnosti od strane Apostolske Stolice bilo posebnom pogodbom sklopljenom pri osnivanju župe i zakonito odobrenom od mjesnoga Ordinarija.

§ 2. U nadležnost župnika spada:

1.° Namjenjivati Misu za puk i u propisano vrijeme propovijedati i poučavati vjernike u kršćanskom nauku;

2.° Čuvati župske knjige i izdavati iz njih svjedodžbe;

3.° Izvršivati župske obredne čine, o kojima je riječ u kan. 462. Svršavati u crkvi propisanu ukupnu službu prema zakonskim odredbama, zajedno s pogrebnom Misom, spada samo u tom slučaju na Kaptol, kada se radi o ukopu kojega dostojnika ili kanonika, iako je bio samo začasni, ili nadarbenika;

4.° Izvršivati i druge obredne čine, koji nisu strogo župski, ali se u župama obične vrše, uz uvjet da se isti ovi čini ne vrše i od Kaptola;

5.° Sakupljati milostinju u korist župljana, primati milostinju, koja je izravno ili neizravno darovana, njom upravljati i dijeliti je prema namjeni darovatelja.

§ 3. U nadležnost Kaptola spada:

1.° Čuvati Presvetu Euharistiju; ali drugi ključ od svetohraništa treba da je spremljen kod župnika;

3; *Acerrarum,* 5 iul., 2 et 23 aug. 1727, ad XV: *Tergestina,* 21 nov. 1850, ad 2; S. R. C., *Iuvenacen.,* 2 sept. 1597.

415 § 2. 5.°: S. C. C., *Embricen.,* 18 sept., 29 nov. 1745, 23 sept. 1747, ad III et 19 ian., 9 febr. 1765; *Bovinen.,* 27 maii, 17 iun. 1820; *Ariminen.,* 18 dec. 1824, 29 ian. 1825, ad 1; *S. Hippolyti,* 24 aug. 1867, ad 3; *Galtellinoren.,* 7 sept. 1895; S. R. C., *Caietana,* 13 sept. 1670, ad 1; *Baionen.,* 13 sept. 1879, ad IV.

2.° Invigilare ut in functionibus a parocho in capitulari ecclesia peragendis leges liturgicae observentur;

3.° Ecclesiae curam habere eiusque bona administrare cum piis legatis.

§ 4. Nec parochus capitulares nec Capitulum paroeciales functiones et munera impediat; exorto autem conflictu, quaestionem dirimat loci Ordinarius, qui in primis curare debet ut catechetica instructio et Evangelii explicatio hora fidelibus commodiore semper habeatur.

§ 5. Non solum Capitulum impedire nequit parochum in exercenda paroeciali cura, sed insuper sciant capitulares se ex caritate teneri, maxime si designati coadiutores desint, eidem adiutricem operam navare, secundum modum ab Ordinario loci determinandum.

Can. 416. - In statutis capitularibus iusta designetur norma, ad quam canonici et beneficiarii in servitio altaris fungantur per turnum tum officio celebrantis tum etiam ministerio diaconi ac subdiaconi, exclusis tamen ab hoc ministerio dignitatibus, canonico theologo, poenitentiario et, si praebendae distinctae habeantur, canonicis ordinis presbyteralis.

Can. 417. - § 1. Missa conventualis applicanda est pro benefactoribus in genere.

§ 2. Capitularis infirmitate detentus non tenetur eleemosynam praebere sacerdoti capitulari, qui ipsius vicem supplet in Missae conventualis celebratione et applicatione, nisi statuta capitularia vel particularis consuetudo aliud ferant.

§ 3. Servari potest consuetudo praebendi stipem celebranti vel ex cumulo distributionum vel ex reditibus omnium praebendarum per contributum.

415 § 3. 2.°: S. C. C., *Mediolanen.*, 9 febr., 26 apr. 1732, ad 4, 12, 16-19; S. R. C., *Baionen.*, 13 sept. 1879, ad II, V.

416: Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.*, c. 4; S. R. C., *Meliten.*, 24 nov. 1591; *Calaguritana*, 7 sept. 1593; *Nolana*, 23 maii 1603; *Visen.*, 11 iun. 1605, ad 2; *Placentina*, 19 maii 1607, ad 2; *Casertana*, 12 iun. 1638; *Placentina*, 21 aug. 1640; *Comen.*, 17 nov. 1646, ad 3; *Novocomen.*, 24 iul. 1649, ad 1; *Placentina*, 23 aug. 1649; *Placentina*, 22 mart. 1653; *Papien.*, 20 iul. 1669, n. 1; *Veliterna*, 21 ian. 1673; *Baren.*, 10 iul. 1677; *Bituntina*, 14 iun. 1692, ad 2; *Pernambucen.*, 4 sept. 1745, ad 3; *Thermularum*, 21 iun., 12 iul. 1766; *Mandelen.*, 14 iun. 1845, ad 1, 3; *Iacen.*, 13 apr. 1867; *Almerien.*, 15 dec. 1882; decr. gen. 12 iul. 1892; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VIII, n. 1, c. IX, n. 1, c. X, n. 1.

2.° Bdjeti nad tim, da se kod obrednih čina, koje župnik mora izvršivati u kaptolskoj crkvi, obdržavaju bogoslužni propisi;

3.° Voditi brigu o crkvi i upravljati njezinom imovinom zajedno s pobožnim zakladama.

§ 4. Župnik ne smije smetati kaptolske niti Kaptol župske obredne čine; a ako bi nastao spor, ima sporno pitanje riješiti mjesni Ordinarij, koji treba da u prvom redu vodi brigu o tom, da se vjeroučiteljska pouka i tumačenje Evanđelja drže uvijek u onaj sat, koji je za vjernike najpogodniji.

§ 5. Ne samo da Kaptol ne smije smetati župnika pri izvršivanju župskog dušobrižništva, nego naprotiv kaptolski članovi treba da drže na umu, da su obavezani iz ljubavi, osobito ako nisu postavljeni župski pomoćnici, biti mu na pomoći na način, koji treba da odredi mjesni Ordinarij.

Kan. 416. - U kaptolskim ustanovama treba da je sadržan primjeren propis, po kojemu će kanonici i nadarbenici izmjenično vršiti službu kod oltara i kao misnici i u službama đakona i podđakona, no od ovih posljednjih treba da su oslobođeni dostojnici, kanonik bogoslov i pokorničar, a ako su nadarbine razlučene, također i kanonici svećeničkog reda.

Kan. 417. - § 1. Zajednička se Misa mora namijeniti za dobročinitelje uopće.

§ 2. Kaptolski član, koji je bolešću spriječen, nije dužan dati nagradu onomu svećeniku iz Kaptola, koji ga zamjenjuje u služenju i namjeni zajedničke Mise, ako kaptolske ustanove ili posebni običaj ne bi određivao drugačije.

§ 3. Može se pridržati običaj davati nagradu misniku bilo iz zbira podjela bilo iz prireza nametnutog prihodima svih nadarbina.

417 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum semper oblatas»*, 19 aug. 1744, § 1, 11-19, 23; S. C. C., *Nucerina Paganorum*, 1 et 15 dec. 1708, ad 5; *Balneoregien.*, 8 iul., 19 aug. 1713, ad 1; *Amalphitana*, 13 apr. 1715, ad 3-5; *Comen.*, 11 maii 1720, ad 1; *Spoletana*, 5 et 19 dec. 1722, ad 2; *Aretina*, 18 nov., 16 dec. 1769, ad 1; *Nullius Trium Fontium*, 14 mart., 4 apr. 1772; *Setina*, 10 dec. 1785, 21 ian. 1786, ad 1; S. *Miniati*, 21 febr., 7 mart. 1818, ad 1.

417 § 3: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum semper oblatas»*, 19 aug. 1744, § 18; S. C. C., *Burgi S. Domnini*, 2 et 16 maii 1716, ad 4; *Ferrarien.*, 4 et 18 mart. 1719, ad 3; *Faventina*, 25 apr., 3 iun. 1780, ad 2; *Nullius Ferentilli*, 7 et 28 apr. 1781, ad 2; *Auximana*, 16 dec. 1820, ad 2.

Can. 418. - § 1. Reprobata contraria consuetudine, canonici ac beneficiarii quotidiano choro adstricti, possunt singuli abesse tres tantum menses in anno, sive continuos sive intermissos, dummodo propriae ecclesiae statuta aut legitima consuetudo servitium diuturnius non requirant.

§ 2. Sine causa legitima et speciali Episcopi licentia nec feriari licet Quadragesimae et Adventus tempore, aut in praecipuis anni sollemnitatibus de quibus in Can. 338, § 3; nec permittitur uno eodemque tempore capitulares ultra tertiam partem abesse.

§ 3. Tempore vacationum omne genus distributiones amittuntur, non obstante remissione ab aliis capitularibus facta; sed percipiuntur praebendae proventus aut duae tertiae distributionum partes, si omnes praebendae proventus in distributionibus consistant.

Can. 419. - § 1. In ecclesiis in quibus non omnes simul choro intersunt, qui ad eum adstringuntur nequeunt per alium huic obligationi satisfacere, nisi in casibus particularibus, iusta ac rationabili de causa, et modo substitutus eodem tempore servitio chori non sit adstrictus, et sit in eadem ecclesia canonicus, si agatur de supplenda vice canonici, beneficiarius, si de beneficiarii; qui vero ad chorum non adstringuntur, obligatione residendi in loco beneficii non tenentur per dies quibus a choro absunt.

§ 2. Si quis eodem die urgeatur onere utriusque Missae et pro populo et conventuali, hanc ipse celebret applicetque per se, illam per alium vel per se die sequenti.

Can. 420. - § 1. Ita excusantur a choro ut percipiant fructus praebendae ac distributiones quotidianas:

1.° Capitulares *iubilati* ad normam Can. 422, § 2;

418 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 12; S. C. C., *Mutinen.*, a. 1573; *Mutinen.*, a. 1575; *Abulen.*, a. 1581; *Aquilana*, 17 iun. 1594; *Cremonen.*, 16 sept. 1662, ad 1; *Asculana*, 18 nov. 1662, ad II; *Giennen.*, 16 ian. 1700; *Constantien.*, 6 et 20 maii, 15 iul. 1747; S. R. C., *Egitanien.*, 23 nov. 1602, ad 1.

418 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Regien.*, 30 maii 1576; S. C. C., *Auximana*, 12 iul. 1631; *Interamnen.*, 21 iul. 1640; *Nullius Farfen.*, 13 nov. 1655; *Comen.*, 14 mart. 1711, 9 apr., 16 aug., 3 dec. 1712, ad 12; *Signina*, 20 ian., 17 febr. 1838, ad 1; S. R. C., *Egitanien.*, 23 nov. 1602, ad 2; *Elven.*, 10 ian. 1604, ad 7.

418 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Regien.*, 30 maii 1576; *Abellinen.*, 29 nov. 1600; S. C. C., *Mediolanen.*, mense maii 1586; *Bononien.*, mense iul. 1586, ad 1; *Pistorien.*, mense

Kan. 418. - § 1. Kanonici i nadarbenici, koji su obavezani na svakidašnju službu u koru mogu biti odsutni najviše kroz tri mjeseca u godini tako, da se svaki protivni običaj ima smatrati dokinutim, naprotiv moraju se obdržavati odredbe ustanova vlastite crkve ili zakoniti običaj, koji propisuju kraću odsutnost.

§ 2. Bez zakonitog se razloga i bez posebnog dopuštenja od Biskupa ne smije uzeti dopust u vrijeme Korizme i Došašća ili u velike godišnje svetkovine, o kojima je riječ u kan. 338, § 3; a ne smije ni više od trećine članova kaptolskih biti u isto doba odsutno.

§ 3. Za vrijeme dopusta ne dobiva nitko podjela bilo koje vrsti, pa niti onda, ako bi ostali članovi na to pristali; ali se dobivaju prihodi nadarbine ili dvije trećine podjela, kada se svi nadarbinski prihodi sastoje od podjela.

Kan. 419. - § 1. U crkvama, u kojima ne moraju svi oni, koji su obavezni na službu u koru, biti u isto doba prisutni, ne može nitko svojoj dužnosti zadovoljiti po zamjeniku, osim u izuzetnim slučajevima, iz pravednog i razložnog uzroka i uz uvjet, da zamjenik nije u isto vrijeme obavezan na službu u koru i da to bude kanonik u istoj crkvi, kada se radi o zamjeni kanonika, a nadarbenik za nadarbenika; oni pak koji nisu obavezani na službu u koru, nisu dužni da budu u mjestu, gdje im je nadarbina u one dane, u kojima nemaju službe u koru.

§ 2. Ako bi netko u isti dan imao da zadovolji dvostrukoj obavezi da služi Misu za puk i zajedničku, treba da zajedničku služi i namijeni sam, a drugu za puk po drugomu ili narednog dana.

Kan. 420. - § 1. Oslobođeni su od službe u koru, i to tako da dobivaju plodove nadarbine i dnevne podjele, ovi:

1.° Kaptolski članovi *jubilarci* prema odredbi kan. 422, § 2;

dec. 1586; *Melphien.*, mense febr. 1588, ad 2; *Asculana*, 18 dec. 1706, 15 ian. 1707, ad 2; *Suessana*, 28 iul., 18 aug. 1708, ad 3; *Derthonen.*, 12 sept. 1829, ad 4.

419 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 12; S. C. C., *Verulana*, 20 mart. 1597; *Eugubina*, 15 dec. 1605; *Alatrina*, 24 mart. 1612, ad 1; *Montis Alti*, 21 maii, 25 iun. 1803; *Asculana*, 26 iun. 1830, ad 2; S. R. C., *Egitanien.*, 23 nov. 1602, ad 3: *Neritonen.*, 16 apr. 1606.

419 § 2: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Cum semper oblatas*», 19 aug. 1744, § 17; S. C. C., *Viterbien.*, 13 et 31 mart. 1708, ad 1, 2; *Camerinen.*, 28 iun. 1704, 9 iun. 1714; *Comen.*, 11 maii 1720, ad 5; *Pientina*, 17 febr. 1731, ad 1, 2; *Hortana*, 8 et 29 aug. 1744, ad 1, 2; *Alexandrina*, 28 iul. 1770, ad 2; *Ianuen.*, 19 apr. 1834, ad 2.

2.° Canonicus theologus singulis diebus quibus suo munere fungitur;

3.° Canonicus poenitentiarius dum tempore chori vacat confessionibus audiendis;

4.° Vicarius paroecialis aliusve e Capitulo sive parochus sive coadiutor ab Episcopo deputatus, dum paroecialibus vacat officiis;

5.° Qui infirmitate aliove physico impedimento choro prohibentur assistere;

6.° Qui pontificia legatione alibi funguntur aut personae Romani Pontificis actu inserviunt;

7.° Qui piis exercitiis vacant ad normam Can. 126; quo tamen indulto semel tantum in anno chori servitio liberantur;

8.° Accedentes una cum Episcopo aut eiusdem vice ad visitanda Limina Apostolorum;

9.° Qui ab Episcopo vel Capitulo mittuntur ad Concilium Oecumenicum, plenarium, provinciale aut ad Synodum dioecesanam;

10.° Qui de Capituli consensu, non contradicente Episcopo, absunt a choro ob Capituli seu propriae ecclesiae utilitatem;

11.° Qui Episcopo sacra peragenti assistunt ad normam Can. 412, § 1;

12.° Qui Episcopum comitantur in visitatione dioecesis vel visitationem ipsam eius nomine et mandato peragunt;

13.° Qui operam navant conficiendis processibus in causis de quibus in Can. 1999 seqq., vel uti testes in his causis vocati sunt, pro diebus et horis quibus hoc officium praestant;

14.° Parochi consultores, examinatores et iudices synodales, dum proprio munere funguntur.

420 § 1. 14.°: C. 14, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 30, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. un., *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 3, in VI°; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.*, c. 3; sess. XXIV, *de ref.*, c. 8, 12; Benedictus XIII, const. «*Pastoralis officii*», 19 maii 1725, § 5; Pius IX, litt. ap. «*Multiplices*», 27 nov. 1869, n. X; S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 20 oct. 1578; *Conchen.*, 16 aug. 1594; *Abellinen.*, 5 dec. 1600; *Lauden.*, 20 mart. 1601; *Firmana*, 16 iul. 1841, ad 1; S. C. C., *Comen.*, mense febr. 1586; *Panormitana*, mense mart. 1588; *Mediolanen.*, mense nov. 1589; *Ianuen.*, 19 nov. 1616; *Parisien.*, 3 apr. 1621; *Limana*, 18 iun. 1622, ad 3; *Sulmonen.*, 5 dec. 1626, ad 1; *Culmen.*, 23 ian. 1627; *Mantuana*, 6 febr. 1627, ad 1; *Amerina*, 3 febr. 1629; *Viterbien.*, 16 mart. 1631, ad 2; *Lucana*, 10 mart. 1635; *Mediolanen.*, 13 febr. 1639; *Reatina*, 5 mart. 1667, *Arianen.*, 19 apr., 17 maii 1704, ad 2; *Monasterien.*, 15 maii 1723, 30 sept. 1724; *Montis Regalis*, 5 aug., 22 nov., 6 dec. 1732; *Troiana*, 6 dec. 1738, 23 iun. 1742, ad IV; *Savonen.*, 18 dec. 1745; *Senogallien.*, 11 aug., 1 sept., 17 nov. 1753 ad 8, 9; *Embricen.*, 18 sept., 29 nov. 1745, 23 sept. 1747, ad IV et 19 ian., 9 febr. 1765; *Nullius Sublacen.*, 17 maii, 14 iun. 1817; *Iacen.*, 29 febr. 1908; 15 dec. 1913; S. R. C., *Camerinen.*, 15 mart. 1608, ad 1; *Oriolen.*, 28 sept. 1630; *Neapolitana*, 23 dec. 1817; *Florentina*, 27 aug. 1836; decr. 27 febr. 1887; decr. gen. 21 nov. 1893; decr. gen. 13 iul. 1904; decr. 4 apr. 1908

2.° Kanonik bogoslov u sve one dane, u kojima izvršuje svoju dužnost;

3.° Kanonik pokorničar, kada je u vrijeme službe u koru zaposlen slušanjem ispovijedi;

4.° Župski namjesnik ili tko drugi od Kaptola, koji je od Biskupa postavljen za župnika ili župskog Suradnika, za vrijeme, u koje je zaposlen župskim dužnostima;

5.° Koji su spriječeni da prisustvuju bolešću ili drugom neotklonjivom zaprekom;

6.° Koji borave drugdje u prvosvećeničkom poslanstvu ili se nalaze u osobnoj službi kod Rimskog Prvosvećenika;

7.° Koji vrše duhovne vježbe prema odredbi kan. 126; no ovom pogodnošću mogu samo jedanput u godini biti oslobođeni od službe u koru;

8.° Koji prate Biskupa ili ga zamjenjuju pri pohodu Apostolskih Pragova;

9.° Koje Biskup ili Kaptol izašalje na Opći, skupni ili pokrajinski Sabor ili na biskupijsku Sinodu;

10.° Koji su od službe u koru odsutni zbog kakvog posla u korist Kaptola ili vlastite crkve, i to s pristankom Kaptola, a da Biskup tomu nije prigovorio;

11.° Koji služe Biskupu pri svetim činima prema odredbi kan. 412, § 1;

12.° Koji prate Biskupa kod nadzornog pohoda biskupije ili taj pohod izvršuju u njegovo ime i po njegovom nalogu;

13.° Koji sudjeluju kod provađanja postupaka u predmetima, o kojima je govor u kan. 1999 i sl., ili su pozvani u tim predmetima kao svjedoci, i to za one dane i sate, u kojima izvršuju ovu dužnost;

14.° Župnici savjetnici sinodski ispitivači i suci, kada obavljaju svoju dužnost.

§ 2. Distributiones vero quae *inter praesentes* dicuntur, ii tantum percipiunt, qui in § 1, nn. 1, 7, 11, 13, enumerantur, nisi obstet fundatorum expressa voluntas.

Can. 421. - § 1. Excusantur a choro, sed percipiunt praebendae fructus dumtaxat, non autem distributiones:

1.° Qui dei licentia Ordinarii loci publice docent in scholis ab Ecclesia recognitis sacram theologiam aut ius canonicum;

2.° Dantes operam studio sacrae theologiae aut iuris canonici in publicis scholis ab Ecclesia probatis, de Ordinarii licentia;

3.° Vicarius Capitularis, Vicarius Generalis, officialis ac cancellarius, si de gremio sint, dum suis muneribus vacant;

4.° Canonici qui Episcopo inserviunt ad normam Can. 412, § 2.

§ 2. Quod si omnes praebendae fructus consistant in distributionibus, vel adeo sint tenues ut tertiam distributionum partem non attingant, tunc memorati omnes duas tantum tertias partes distributionum lucrantur, cumulatas ex fructibus praebendae ac distributionibus.

Can. 422. - § 1. Praebenda fruentes ab Apostolica tantum Sede impetrare possunt indultum emeriti seu, ut aiunt, *iubilationis* post continuum et laudabile quadraginta annorum in eadem vel distinctis ecclesiis eiusdem civitatis vel saltem dioecesis chori servitium.

§ 2. Iubilatus, etiamsi in loco beneficii non resideat, percipit tum fructus praebendae tum distributiones etiam inter praesentes, nisi obstent expressa fundatorum vel oblatorum voluntas, ecclesiae statuta aut consuetudo.

---

420 § 2: S. C. C., Iacen., 29 febr. 1908; S. R. C., Neapolitana, 23 dec. 1817; Florentina, 27 aug. 1836; decr. 27 febr. 1887; decr. gen. 21 nov. 1893; decr. gen. 13 iul. 1904; decr. 4 apr. 1908; decr. 25 maii 1909.

421 § 1. 4.°: C. 7, 15, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 32, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; S. C. Ep. et Reg., *ad Card. S. Praxedis*, 18 nov. 1575; *Lauden.*, 19 iul. 1588; *Agrigentina*, 24 sept. 1591; S. C. C., *Mirandolana*, 2 mart., 17 iul. 1600; *Sulmonen.*, 5 dec. 1626, ad 1; *Amerina*, 3 febr. 1629; *Fesulana*, 4 iun. 1633; *Avenionen.*, 13 ian. 1635; *Aversana*, 10 mart. 1635; *Tarentina*, 9 maii 1671; *Bituntina*, 1 iul. 1679, ad 1; *Sypontina*, 29 apr. 1702; *Arianen.*, 18 aug. 1731; *Nullius Farfen.*, 22 nov., 20 dec. 1738, ad 1; *Venusina*, 25 ian., 30 iul. 1763, ad 1, 3, 4; *Gerunden.*, 22 febr. 1915, ad II; S. R. C., *Asculana*, 30 aug. 1664, ad 8.

§ 2. One pak podjele, koje se zovu *za prisutne* dobivaju samo oni, koji su nabrojeni u § 1, br. 1, 7, 11, 13 osim ako je to u protivnosti s izričitom voljom zakladateljevom.

Kan. 421. - § 1. Oslobođeni su od službe u koru, no dobivaju samo prihode nadarbine, ali ne i podjele ovi:

1.° Koji s dopuštenjem mjesnoga Ordinarija izvršuju javnu nastavu u školama od Crkve priznatima, i to za predmete svetog bogoslovlja ili kanonskog prava;

2.° Koji s dopuštenjem Ordinarijevim uče sveto bogoslovlje ili kanonsko pravo na javnim od Crkve priznatim školama;

3.° Kaptolski Namjesnik, Glavni Namjesnik, pročelnik sudišta i ravnatelj pisarne, kada su zaposleni u svojim službama;

4.° Kanonici, koji su na službu Biskupu prema odredbama kan. 412, § 2.

§ 2. Ako se svi nadarbinski prihodi sastoje samo od podjela ili su tako slabi, da ne dostižu ni trećine podjela, tada dobivaju svi spomenuti dvije trećine od onoga, što iznose prihodi nadarbine zajedno s podjelama.

Kan. 422. - § 1. Uživaoci nadarbine mogu jedino od Apostolske Stolice moliti pogodnost umirovljenja ili, kako se kaže *jubilacije*, i to onda, kada su pohvalno vršili službu u koru potpunih četrdeset godina u istoj ili u raznim crkvama u istom mjestu ili barem u istoj biskupiji.

§ 2. Jubilarac dobiva, iako nema sjedišta u mjestu, gdje se nalazi nadarbina, i prihode nadarbine i podjele, pa i one za prisutne, ako to nije u protivnosti s izričitom voljom zakladateljevom ili darovateljevom, s ustanovama Crkve ili s običajem.

---

421 § 2: S. C. C., *Sulmonen.*, 5 dec. 1626, ad 1; *Fesulana*, 4 iun. 1633; *Avenionen.*, 13 ian. 1635; *Aversana*, 10 mart. 1635; *Sypontina*, 29 apr. 1702; *Mediolanen.*, 17 apr. 1728; *Venusina*, 25 ian., 30 iul. 1763, ad 2.

422 § 1: S. C. C., *Novarien.*, 13 nov. 1694; *Lauretana*, 10 iun. 1741, ad 1; *Barcinonen.*, 22 sept. 1759, 19 apr. 1760; *Caurien.*, 30 mart. 1805; *Lauretana*, 29 nov., 20 dec. 1806; *Segobricen.*, 25 maii, 15 iun. 1816, ad 1; *Iacien.*, 25 apr. 1914; *Hispalen.*, 18 iun. 1916.

422 § 2: S. C. C., *Romana*, 29 ian., 5 mart. 1678, ad 4; *Bituntina*, 1 iul. 1679, ad 1; *Reatina*, 15 mart., 19 apr. 1692; *Romana*, 10 maii 1692, ad 1; *Reatina*, 14 febr. 1693; *Burgi S. Domnini*, 19 apr. 1704; *Patavina*, 9 iun. 1714, ad 1-3; 17 dec. 1718, ad 5; *Aquaependen.*, 18 mart., 1 apr. 1719, ad 1, 2; *Mantuana*, 16 mart. 1737; *Constantien.*, 4 maii 1737; *Lauretana*, 11 iun., 9 iul. 1774, 9 sept., 2 dec. 1775; *Novarien.*, 19 iul., 16 aug. 1828, ad 5; *Spoletana et Reatina*, 3 apr. 1841.

§ 3. Ius optandi, si ex lege fundationis competat, non est capitulari iubilato.

CAPUT VI.

DE CONSULTORIBUS DIOECESANIS.

Can. 423. - In quibus dioecesibus nondum constitui potuit restituive cathedrale canonicorom Capitulum, instituantur ab Episcopo, salvis peculiaribus Apostolicae Sedis praescriptis, consultores dioecesani, hoc est sacerdotes pietate, moribus, doctrina ac prudentia commendati.

Can. 424. - Consultores nominat Episcopus, firmo praescripto Can. 426.

Can. 425. - § 1. Consultores dioecesani numero sint saltem sex; in dioecesibus ubi pauci sint sacerdotes, saltem quatuor; iidemque omnes in civitate episcopali vel in locis vicinioribus commorentur.

§ 2. Antequam munus huiusmodi suscipiant, iusiurandum interponant de officio fideliter exsequendo sine ulla acceptione personarum.

Can. 426. - § 1. Officium consultorum est ad triennium.

§ 2. Exacto triennio, Episcopus vel alios in eorum locum substituat, vel eosdem ad aliud triennium confirmet, quod idem servetur singulis trienniis.

§ 3. Deficiente, quavis de causa, aliquo consultore intra triennium, Episcopus alium de consilio ceterorum consultorum substituat, isque in officio maneat usque ad expletum idem triennium.

§ 4. Cum vero triennium excidisse contigerit vacante sede episcopali, consultores in officio maneant usque ad accessum novi Episcopi, qui intra sex menses ab inita possessione providere debet ad normam huius canonis.

423: S. C. Consist., 3 oct. 1910, ad 9; declar. 27 febr. 1914.

§ 3. Kanonik jubilarac nema prava na promaknuće po želji, ako takovo postoji na osnovu zakladnice.

GLAVA VI.

BISKUPIJSKI SAVJETNICI

Kan. 423. - U onim biskupijama, u kojima se još nije mogao osnovati ili uspostaviti Kaptol kanonika, treba da Biskup, uz obdržavanje možebitnih posebnih odredaba Apostolske Stolice, postavi biskupijske savjetnike, to jest svećenike, koji se odlikuju pobožnošću, vladanjem, naobrazbom i razboritošću.

Kan. 424. - Savjetnike imenuje Biskup uz obdržavanje odredaba kan. 426.

Kan. 425. - § 1. Biskupijskih savjetnika treba da bude najmanje šest; u biskupijama s malim brojem svećenika najmanje četiri; a svi moraju imati svoje boravište u sjedištu Biskupovom ili u najbližem susjedstvu.

§ 2. Prije nego što službu nastupe, treba da polože prisegu, da će svoju službu izvršivati savjesno i nepristrano bez ikakovih osobnih obzira.

Kan. 426. - § 1. Služba savjetnika traje tri godine.

§ 2. Kada prođe trogodište, treba da Biskup ili postavi na njihovo mjesto druge ili iste potvrdi ponovno za daljnje trogodište, kako treba postupati poslije svakog trogodišta.

§ 3. Kada koji od savjetnika bilo s kojega razloga prestane službovati za trajanja trogodišta, neka Biskup, saslušavši savjet ostalih savjetnika, na njegovo mjesto postavi drugoga, a ovaj ostaje u službi do svršetka istoga trogodišta.

§ 4. Za slučaj da se trogodište završi za upražnjenja biskupske stolice, treba da savjetnici i dalje ostanu u službi sve do dolaska novoga Biskupa, koji mora u roku od šest mjeseci ovu stvar urediti postupajući prema odredbama ovoga kanona.

§ 5. Si, sede vacante, aliquis consultor moriatur vel renuntiet, Vicarius Capitularis, de consensu aliorum consultorum, alium nominet, qui tamen, ut munere, sede plena, fungatur, indiget novi Episcopi confirmatione.

Can. 427. - Coetus consultorum dioecesanorum vices Capituli cathedralis, qua Episcopi senatus, supplet; quare quae canones ad gubernationem dioecesis, sive sede plena sive ea impedita aut vacante, Capitulo cathedrali tribuunt, ea de coetu quoque consultorum dioecesanorum intelligenda sunt.

Can. 428. - Durante munere, consultores ne removeantur, nisi ob iustam causam ac de consilio ceterorum consultorum.

CAPUT VII.

DE SEDE IMPEDITA AUT VACANTE AC DE VICARIO CAPITULARI.

Can. 429. - § 1. Sede per Episcopi captivitatem, relegationem, exsilium, aut inhabilitatem ita impedita, ut ne per litteras quidem cum dicecesanis communicare ipse possit, dioecesis regimen, nisi Sancta Sedes aliter providerit, penes Episcopi Vicarium Generalem vel alium virum ecclesiasticum ab Episcopo delegatum esto.

§ 2. Potest in casu Episcopus, gravi de causa, plures delegare, qui sibi invicem in munere succedant.

§ 3. His deficientibus, vel, uti supra dictum est, impeditis, Capitulum ecclesiae cathedralis suum Vicarium constituat, qui regimen assumat cum potestate Vicarii Capitularis.

§ 4. Qui dioecesim regendam, ut supra, suscepit, quamprimum Sanctam Sedem moneat de sede impedita ac de assumpto munere.

427: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 4, § 2, 5; 3 oct. 1910, ad 9.

429 § 1: Pius IX, litt. ap. «*Ubi Urbaniano*», 30 iul. 1864; S. C. Ep. et Reg., decr. 3 maii 1862; S. C. Consist., declar. 6 dec. 1914; S. C. C., *Hiberniae,* 7 aug. 1683.

§ 5. Ako bi za upražnjenja stolice umro koji od savjetnika ili se odrekao službe, treba da Kaptolski Namjesnik, po savjetu ostalih savjetnika, imenuje drugoga, ali za to, da bi mogao svoju službu izvršivati i dalje, pošto se stolica popuni, treba da bude potvrđen od novoga Biskupa.

Kan. 427. - Zbor biskupijskih savjetnika nadomješta stolni Kaptol kao vijeće Biskupovo; zato i sve ono, što kanoni u pogledu upravljanja biskupijom, dok je stolica bilo popunjena bilo spriječena ili upražnjena, stavljaju u krug djelovanja stolnoga Kaptola, vrijedi i za zbor biskupijskih savjetnika.

Kan. 428. - Savjetnici se za trajanja njihove službe ne smiju smijeniti bez pravedna razloga i saslušanja ostalih savjetnika.

GLAVA VII.

SPRIJEČENOST ILI UPRAŽNJENJE STOLICE I KAPTOLSKI NAMJESNIK

Kan. 429. - § 1. Kada je stolica time, što je Biskup zasužnjen, zatočen, izagnan ili postao nemoćan spriječena tako, da on niti pismenim putem ne može doći u saobraćaj sa svojim biskupljanima, treba da preuzme upravljanje biskupijom Biskupov Glavni Namjesnik ili neka druga muška crkvena osoba, što ga je Biskup označio, ako Sveta Stolica ne predvidi drugačije.

§ 2. U danom slučaju može Biskup, zbog nužna razloga, prenijeti vlast i na više osoba, koja će redom jedna za drugom preuzeti ovu službu.

§ 3. Kada takvih osoba nema ili su i one, onako kako je gore navedeno, spriječene, treba da stolni Kaptol postavi svojega Namjesnika, koji mora preuzeti upravljanje s vlašću Kaptolskog Namjesnika.

§ 4. Svaki onaj, koji prema gornjim odredbama preuzme upravljanje biskupijom, treba da što prije izvijesti Svetu Stolicu o tom, da je stolica spriječena i da je on preuzeo upravljanje.

429 § 3: C. 3, *de supplenda negligentia praelatorum*, I, 8, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Messanen.,* 11 ian. 1616.

§ 5. Si Episcopus in excommunicationem, interdictum vel suspensionem inciderit, Metropolita, eoque deficiente, vel, si de eodem agatur, antiquior inter Suffraganeos ad Sedem Apostolicam illico recurrat, ut ipsa provideat; quod si de dioecesi agatur vel praelatura de quibus in Can. 285, Metropolita qui fuit legitime electus, obligatione recurrendi tenetur.

Can. 430. - § 1. Sedes episcopalis vacat Episcopi morte, renuntiatione a Romano Pontifice acceptata, translatione ac privatione Episcopo intimata.

§ 2. Nihilominus, excepta collatione beneficiorum aut officiorum ecclesiasticorum, omnia vim habent quae gesta sunt a Vicario Generali, usque dum hic certam de obitu Episcopi notitiam acceperit, vel ab Episcopo aut Vicario Generali, usque dum certa de memoratis actibus pontificiis notitia ad eosdem pervenerit.

§ 3. A certa translationis notitia Episcopus intra quatuor menses debet dioecesim *ad quam* petere eiusdemque canonicam possessionem assumere ad normam Can. 333, 334 et a die captae possessionis dioecesis *a qua* plene vacat; interim vero in eadem Episcopus:

1.° Vicarii Capitularis potestatem obtinet eisdemque obligationibus tenetur, cessante qualibet Vicarii Generalis potestate;

2.° Honorifica Episcoporum residentialium privilegia conservat;

3.° Integros percipit fructus mensae episcopalis ad norman Can. 194, § 2.

Can. 431. - § 1. Sede vacante, nisi adfuerit Administrator Apostolicus vel aliter a Sancta Sede provisum fuerit, ad Capitulum ecclesiae cathedralis regimen dioecesis devolvitur.

§ 2. Sicubi ex speciali Sanctae Sedis dispositione Archiepiscopus aliusve Episcopus Administratorem dioecesis vacantis designet, hic omnes et solas facultates habet quae Vicario Capitulari competunt, eisdem obligationibus ac poenis obnoxius.

430 § 1: C. 14, C. VII, q. 1; Gregorius XVI, allocut. *«Officii memores»*, 5 iul. 1839; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices inter»*, 10 iun. 1851; allocut. *«Acerbissimum»*, 27 sept. 1852; litt. ap. *«Ubi Urbaniano»*, 30 iul. 1864; Syllabus errorum, prop 51; ep. encycl. *«Etsi multa»*, 21 nov. 1873; S. C. Ep. et Reg., 14 dec. 1624.

§ 5. Ako bi Biskup upao u izopćenje, uskratu bogoslužja ili obustavu, treba da Metropolit ili, kada on to propusti, ili se radi o njemu, treba da najstariji između područnih Biskupa smjesta izvijesti Apostolsku Stolicu, da bi ona donijela odredbu; a kada se radi o biskupiji ili prelaturi, o kojima je riječ u kan. 285, dužan je izvijestiti onaj Metropolit, koji je bio zakonito izabran.

Kan. 430. - § 1. Biskupska stolica postaje upražnjenom Biskupovom smrću, odreknućem od Rimskoga Prvosvećenika prihvaćenim, premještajem ili Biskupu saopćenim oduzećem.

§ 2. No ipak je, izuzevši podjelbu nadarbina i crkvenih službi, pravno valjano sve, što je izvršio Glavni Namjesnik prije, nego je saznao za Biskupovu smrt, odnosno što je izvršio Biskup ili Glavni Namjesnik prije, nego je do njih stigla sigurna obavijest o spomenutim prvosvećeničkim odredbama.

§ 3. U roku od četiri mjeseca, otkako je Biskup primio sigurnu obavijest o premještaju u drugu biskupiju, dužan je uputiti se *u nju* i uzeti je u kanonski posjed prema odredbama kan. 333, 334, pa od dana uzetog posjeda postaje biskupija, *s koje* je premješten, u svemu upražnjenom; no u međuvremenu Biskup u toj biskupiji:

1.° Zadobiva vlast Kaptolskog Namjesnika i ima njegove dužnosti, dok vlast Glavnog Namjesnika potpunoma prestaje;

2.° Zadržava i dalje sve počasne povlastice sjedišnih Biskupa;

3.° Prima u potpunosti sve prihode biskupskog stola prema odredbama kan. 194, § 2.

Kan. 431. - § 1. Kada je stolica upražnjena, ako nije postavljen Apostolski Upravitelj niti je izdana od Svete Stolice druga odredba, prelazi upravljanje biskupijom na Kaptol stolne crkve.

§ 2. Ako bi negdje na osnovu iznimne odredbe od strane Svete Stolice, Nadbiskup ili drugi koji Biskup postavio Upravitelja za upražnjenu biskupiju, tada ovaj ima samo sva ona ovlaštenja, koja pripadaju Kaptolskom Namjesniku, te potpada pod iste obaveze i kazne.

430 § 2: Urbanus VIII, motu propr. *«Licet nullus»*, 10 sept. 1626, § 1; S. C. Ep. et Reg., 14 dec. 1624.

431 § 1: Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»*, 28 aug. 1873; S. C. Ep. et Reg., *Aquilana*, 4 aug. 1578; 14 dec. 1624; *Lycien.*, 22 dec. 1628; *Aprutina*, 24 ian. 1749.

Can. 432. - § 1. Capitulum ecclesiae cathedralis, sede vacante, intra octo dies ab accepta notitia vacationis, debet Vicarium Capitularem qui loco sui dioecesim regat et, si fructuum percipiendorum ei munus incumbat, oeconomum unum vel plures fideles ac diligentes constituere.

§ 2. Si Capitulum intra praescriptum tempus Vicarium aut oeconomum, quavis de causa, nullum deputaverit, deputatio ad Metropolitam devolvitur; si autem ecclesia ipsa metropolitana fuerit vacans vel metropolitana simul et suffraganea, ad antiquiorem ex Episcopis suffraganeis.

§ 3. Etiam vacante dioecesi aut abbatia vel praelatura de quibus in Can. 285, si Capitulum intra octiduum Vicarium vel oeconomum non nominaverit, hunc Metropolita qui fuit legitime electus ad normam citati canonis, constituat, nisi in abbatia vel praelatura *nullius* religiosa aliter ad normam constitutionun provideatur.

§ 4. Capitulum quantocius de morte Episcopi et deinde electus in Vicarium Capitularem de sua electione Sedem Apostolicam certiorem faciant.

Can. 433. - § 1. Unus deputetur Vicarius Capitularis, reprobata contraria consuetudine; secus electio irrita est.

§ 2. Vicarii Capitularis et oeconomi constitutio fieri debet per actum capitularem ad normam Can. 160-182, salvis peculiaribus huius Capitis normis, et ad eius validitatem requiritur numerus suffragiorum absolute maior demptis suffragiis nullis.

§ 3. Idem potest in Vicarium Capitularem et oeconomum deputari.

Can. 434. - § 1. Ad Vicarii Capitularis munus deputari valide nequit clericus qui ad sacrum presbyteratus ordinem nondum fuerit promotus, aut tricesimum aetatis annum non expleverit, aut ad eandem vacantem sedem fuerit electus, nominatus vel praesentatus.

---

432 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 16; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quam ex sublimi»*, 8 aug. 1755, § 3; Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»*, 28 aug. 1873; S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.*, 24 ian. 1595; *Acernen.*, 13 sept. 1647; *Aquinaten. et Pontis Curvi*, 28 sept. 1838, S. C. C., *Valentina*, 29 maii 1649; S. C. de Prop. Fide, 29 aug. 1763, n. 1; decr. 17 oct. 1829; S. R. C., *Matheranen.*, 14 iun. 1608.

432 § 2: C. 18, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 16: Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»*, 28 aug. 1873; S. C. Ep. et Reg., *Sutrina*, 10 iun. 1603; S. C. C., *Mazarien.*, mense ian. 1587, ad 1; *Turritana*, 21 nov. 1722, 20 nov. 1723, ad 2.

Kan. 432. - § 1. Kaptol stolne crkve mora u slučaju, kada se uprazni stolica, u roku od osam dana, otkako je primljena obavijest o upražnjenju, postaviti Kaptolskog Namjesnika, koji će mjesto njega upravljati biskupijom, kao i imovinskog upravnika, jednoga ili više njih savjesnih i marnih, ako na Kaptol spada briga oko osiguranja prihoda.

§ 2. Ako Kaptol bilo s kojega razloga u propisanom roku ne izabere Namjesnika ili upravnika, prelazi to pravo na Metropolitu, a kada se radi o upražnjenju same metropolitske crkve ili je upražnjena i metropolitska zajedno s područnom, na najstarijega između područnih Biskupa.

§ 3. I u slučaju kada se uprazni biskupija, odnosno opatija ili prelatura, o kojima je riječ u kan. 285, a Kaptol za osam dana ne imenuje Namjesnika i upravnika, treba da ih postavi onaj Metropolit, koji je propisno izabran prema odredbama navedenog kanona, osim kada je drugačije predviđeno u ustanovama *samosvojne* opatije ili prelature s redovničkim značajem.

§ 4. Kaptol je dužan što prije obavijestiti Apostolsku Stolicu o smrti Biskupovoj, a onda i onaj, koji je izabran za Kaptolskog Namjesnika o svojem izboru.

Kan. 433. - § 1. Postaviti se smije samo jedan Kaptolski Namjesnik, a svaki je protivni običaj dokinut; inače je izbor nevaljan.

§ 2. Kaptolski Namjesnik i upravnik moraju biti postavljeni u kaptolskoj sjednici prema odredbama kan. 160-182, uz obdržavanje također i svih odredaba sadržanih u ovoj Glavi, a da izbor bude valjan, traži se bezuvjetna većina glasova, pošto se odbiju ništavi glasovi.

§ 3. Jedna i ta ista osoba može biti postavljena za Kaptolskog Namjesnika i ujedno za upravnika.

Kan. 434. - § 1. Za službu Kaptolskog Namjesnika ne može biti valjano izabran duhovnik, koji još nije primio svećeničkog svetog reda, ili nije navršio tridesetu godinu života, ili je za istu upražnjenu stolicu već izabran, imenovan ili predložen.

---

433 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Cassanen.*, 6 aug. 1596; *Bobien.*, 12 mart. 1607; *Pontina*, 30 aug. 1651; S. C. C., *Salernitana*, mense iul. 1589, ad 1; *Panormitana*, 21 apr. 1592; *Indiarum Occident.*, 7 sept. 1625, ad 1; *Derthusen.*, 19 mart. 1639; *Tirosonen.*, 13 iul. 1669, ad 3.

433 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Acheruntina*, 26 apr. 1595; *Messanen.*, 4 iul. 1609; 18 nov. 1625; *Gravinen. et Montis Pelusii*, 30 iul. 1852.

434 § 1: Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»*, 28 aug. 1873.

§ 2. Vicarius Capitularis sit praeterea in theologia aut iure canonico doctor vel licentiatus aut saltem earundem disciplinarum vere peritus, in eoque morum integritas, pietas, sana doctrina cum prudentiae laude conspirent.

§ 3. Si praescriptae § 1 conditiones posthabitae fuerint, Metropolita, aut si ecclesia metropolitana vacans fuerit, vel de ipso Capitulo metropolitano agatur, antiquior provinciae Episcopus, agnita rei veritate, Vicarium pro ea vice deputet, actus autem illius qui a Capitulo electus fuerat, ipso iure sunt nulli.

Can. 435. - § 1. Sicut ad Capitulum ante deputationem Vicarii Capitularis, ita deinde ad Vicarium Capitularem transit ordinaria Episcopi iurisdictio in spiritualibus et temporalibus, exceptis iis quae in iure expresse sunt eidem prohibita.

§ 2. Quare Capitulum et postea Vicarius Capitularis omnia possunt quae enumerata sunt Can. 368, § 2; item facultate pollent exercitium pontificalium in dioecesi cuilibet Episcopo permittendi, imo, si Vicarius Capitularis sit Episcopus, potest ipse eadem exercere, excluso tamen usu throni cum baldachino.

§ 3. Vicario Capitulari et Capitulo non licet agere quidpiam quod vel dioecesi vel episcopalibus iuribus praeiudicium aliquod afferre possit; nominatim vero Vicarius Capitularis aliique sive de Capitulo sive extranei, clerici aut laici, per se vel per alium prohibentur Curiae episcopalis documenta quaelibet subtrahere vel destruere vel celare vel immutare.

Can. 436. - Sede vacante nihil innovetur.

434 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 16; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quam ex sublimi»*, 8 aug. 1755, § 4; Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»*, 28 aug. 1873; S. C. Ep. et Reg., *Tricaricen.*, 7 apr. 1592; *Tranen.*, 22 dec. 1592; *Bovinen.*, 9 ian. 1601; S. C. C., *Triventina*, mense dec. 1586; *Camplen.*, 11 maii 1624; 9 aug. 1625; *Asten.*, 11 iul. 1626; *Oriolen.*, 24 mart. 1627; *Cortonen.*, 9 maii 1637; *Neritonen.*, 24 iul. 1643; *Tragurien.*, 30 apr. 1650, ad 1; *Salernitana*, 9 dec. 1662; Montis Regalis, 19 ian. 1664; *Maioricen.*, 13 febr. 1672, ad 2; *Sulmonen.*, 17 dec. 1701, 14 ian., 4 febr. 1702; *Carniolen.*, 22 sept. 1714; *Leopolien.*, 14 ian. 1736.

434 § 3: S. C. C., *Maioricen.*, 13 febr. 1672, ad 3.

435 § 1: Pius IX, const. *«Romanus Pontifex»*, 28 aug. 1873; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 2; decr. 20 apr. 1898; S. C. Ep. et Reg., 21 nov. 1603; S. C. C., *Derthonen.*, 21 dec. 1591; 13 sept. 1721, ad 1. -- Vide etiam Can. 437; 455, § 2.

§ 2. Kaptolski Namjesnik treba da je povrh toga doktor ili licencijat bogoslovlja ili kanonskog prava, odnosno da je u tim znanostima zaista obrazovan, i da je kod njega zajedno ostvarena neporočnost u vladanju, pobožnost, pravovjernost nauke i razboritost.

§ 3. Kada uvjeti, propisani u § 1. nisu ispunjeni, treba da Metropolit, ili ako je metropolitska stolica upražnjena, ili se radi upravo o metropolitskom Kaptolu, treba da najstariji Biskup u pokrajini, postavi za onaj put Namjesnika, pošto ustanovi odnosno stanje stvari; svi pak čini onoga, koji je bio izabran od Kaptola, ništavi su samom snagom zakona.

Kan. 435. - § 1. Sva redovna Biskupova poglavarska vlast u duhovnim i vremenim stvarima prelazi prije postavljanja Kaptolskog Namjesnika na Kaptol, a onda na Kaptolskog Namjesnika; izuzeto je samo ono, što mu je izrijekom u zakonu zabranjeno.

§ 2. Stoga Kaptol i poslije Kaptolski Namjesnik mogu sve ono, što je izbrojeno u kan. 368, § 2; isto tako imaju vlast davati svakomu Biskupu dopuštenje za izvršivanje velesvećeničkih obrednih čina u biskupiji, dapače kada je Kaptolski Namjesnik Biskup, može ih i sam izvršivati, ali samo bez upotrebe prijestolja i nebnice.

§ 3. Ni Kaptolski Namjesnik ni Kaptol ne smiju poduzimati ništa, po čemu bi štetovala prava biskupijska ili biskupska; a naročito je zabranjeno, da bilo Kaptolski Namjesnik bilo drugi iz Kaptola ili strani, duhovnici ili svjetovnjaci, kakve bilo isprave biskupske Kurije odnesu ili unište ili sakriju ili promijene.

Kan. 436. - Dok je stolica upražnjena, neka se ne uvode novote.

435 § 2: Reg. 46, R. J., in VI°; S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888, n. 3; 24 nov. 1897; decr. 20 apr. 1898; 3 maii 1899, ad 2; 5 sept. 1900; S. C. Ep. et Reg., *Acheruntina*, 5 febr. 1601; *Nepesina*, 15 dec. 1603; C. R. C., 4 nov. 1905.

435 § 3: C. 1, 2, X, *ne sede vacante aliquid innovetur*, III, 9; S. C. Ep. et Reg., *Salernitana*, 30 ian. 1590; *Rapollen.*, 20 dec. 1594; *Oritana*, 29 nov. 1600; *Ragusina*, 16 dec. 1639; S. C. C., *Mazarien.*, 6 dec. 1642, ad 2.

436: C. 1, X, *ne sede vacante aliquid innovetur*, III, 9; c. 1, *de rebus ecclesiae non alienandis*, III, 9, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Oritana*, 29 nov. 1600; *Pontis Curvi*, 14 iun. 1788.

Can. 437. - In Vicario constituendo nullam sibi iurisdictionis partem Capitulum retinere potest, nec gerendo muneri tempus praefinire aliasve restrictiones praestituere.

Can. 438. - Vicarius Capitularis, edita fidei professione de qua in Can. 1406-1408, statim iurisdictionem obtinet, quin necessaria sit ullius confirmatio.

Can. 439. - Quae in Can. 370 de Vicario Generali praescripta sunt, eadem de Vicario quoque Capitulari dicta intelligantur.

Can. 440. - Vicarius Capitularis obligatione tenetur residendi in dioecesi et applicandae Missae pro populo ad normam Can. 338, 339.

Can. 441. - Nisi aliter fuerit legitime provisum:

1.° Vicarius Capitularis et oeconomus ius habent ad congruam retributionem, in Concilio provinciali designatam vel recepta consuetudine concedi solitam, desumendam ex reditibus mensae episcopalis aut ex aliis emolumentis;

2.° Cetera emolumenta, quo tempore sedes episcopalis vacaverit, futuro Episcopo pro dioecesis necessitatibus reserventur, si ad Episcopum, ecclesia non vacante, pertinuissent.

Can. 442. - Oeconomus rerum ecclesiasticarum et proventuum curam et administrationem gerat, sub auctoritate tamen Vicarii Capitularis.

Can. 443. - § 1. Vicarii Capitularis et oeconomi remotio Sanctae Sedi reservatur; renuntiatio authentica forma est exhibenda Capitulo, a quo tamen eam acceptari necesse non est, ut valeat; novi autem Vicarii vel oeconomi constitutio post prioris renuntiationem, obitum vel remotionem ad ipsum Capitulum pertinet, facienda ad normam Can. 432.

§ 2. Cessat praeterea eorum munus per initam a novo Episcopo possessionem ad normam Can. 334, § 3.

437: Pius IX, const. «*Romanus Pontifex*», 28 aug. 1873; S. C. Ep. et Reg., *Caietana,* 20 oct. 1587; *Potentina,* 7 maii 1624; *Aquilana,* 7 iul. 1662; *Tropien.,* 6 mart. 1681; *Capuana,* 30 aug. 1686; *Nucerina Paganorum,* mense mart. 1809; S. C. C., *Adrien.,* 30 maii 1835, ad 1, 2,

439: Pius X, motu propr. «*Inter multiplices*», 21 febr. 1905, n. 21, 46, 62, 64-66, 76.

441 2.°: C. 7, *de electione et electi potestate*, I, 3, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., *Oritana,* 29 nov. 1600; *Tropien.,* 19 maii 1634; S. C. C., *Mazarien.,* mense ian. 1587, ad 3;

Kan. 437. - Kaptol ne može pri postavljanju Namjesnika sebi zadržati nešto od vlasti niti ograničiti vrijeme trajanja službe ili propisati druga ograničenja.

Kan. 438. - Kaptolski Namjesnik zadobiva odmah, čim položi ispovijest vjere prema kan. 1406-1408, poglavarsku vlast, te mu ne treba ni od koga potvrde.

Kan. 439. - Propisi o Glavnom Namjesniku, sadržani u kan. 370, vrijede jednako i za Kaptolskog Namjesnika.

Kan. 440. - Kaptolski Namjesnik ima obavezu obdržavati sjedište u biskupiji i namjenjivati Misu za puk prema odredbama kan. 338, 339.

Kan. 441. - Ako nije zakonitim načinom drugačije predviđeno:

1.° Kaptolski Namjesnik i imovinski upravnik imaju pravo na primjerenu nagradu u iznosu, koji je označen od pokrajinskog Sabora ili je zaveden usvojenim običajem, iz prihoda biskupskog stola ili iz drugih dohodaka;

2.° Preostali se prihodi, za ono vrijeme dok je biskupska stolica upražnjena, moraju, ukoliko bi pripadali Biskupu, da je stolica bila popunjena, zadržati za Biskupa nasljednika u korist biskupijskih potreba.

Kan. 442. - Imovinski upravnik vodi brigu i upravu u pogledu crkvene imovine i prihoda, no u zavisnosti od Kaptolskog Namjesnika.

Kan. 443. - § 1. Smjenjivanje je Kaptolskog Namjesnika i upravnika pridržano Svetoj Stolici; odreka se mora u vjerovnom obliku predati Kaptolu, ali ipak da bude valjana nije potrebito, da bude od Kaptola prihvaćena; a postavljanje novoga Namjesnika ili upravnika, ako se je prijašnji odrekao, ako je umro ili je bio smijenjen, spada na Kaptol, te se ima izvršiti prema odredbama kan. 432.

§ 2. Inače prestaje njihova služba onda, kada novi Biskup uđe u posjed prema odredbama kan. 334, § 3.

Agrigentina, 17 nov. 1594; *Cephaluden.,* 17 nov. 1594; *Syracusana,* 12 aug. 1604; *Messanen.,* 7 oct. 1604; *Nullius,* 11 iul. 1626; *Aquinaten.,* 1 apr. 1656; *Maioricen.,* 7 iun. 1659; *Ostunen.,* 7 et 28 iul. 1708, ad 3.

443 § 1: Pius IX, const. «*Romanus Pontifex*», 28 aug. 1873; S. C. Ep. et Reg., *Acheruntina,* 23 iul. 1603; *Neapolitana,* 1 sept. 1603; S. C. C., *Civitaten.,* 9 iun. 1725.

443 § 2: Pius IX, const. «*Romanus Pontifex*», 28 aug. 1873.

Can. 444. - § 1. Novus Episcopus a Capitulo, a Vicario Capitulari, ab oeconomo et ab aliis officialibus, qui, sede vacante, fuerunt constituti, rationem exigere debet officiorum, iurisdictionis, administrationis munerisve ipsorum cuiuslibet, et in eos animadvertere, qui in suo officio seu administratione deliquerint, etiamsi, redditis rationibus, a Capitulo vel a Capituli deputatis absolutionem aut liberationem impetraverint.

§ 2. Iidem rationem reddant novo Episcopo scripturarum ad Ecclesiam pertinentium, si quae ad ipsos pervenerint.

CAPUT VIII.

DE VICARIIS FORANEIS.

Can. 445. - Vicarius foraneus est sacerdos qui vicariatui foraneo, de quo in Can. 217, ab Episcopo praeficitur.

Can. 446. - § 1. Ad munus vicarii foranei Episcopus eligat sacerdotem quem dignum iudicaverit, praesertim inter rectores ecclesiarum paroecialium.

§ 2. Vicarius foraneus ad nutum Episcopi amoveri potest.

Can. 447. - § 1. Vicario foraneo, praeter facultates quas ei tribuit Synodus provincialis vel dioecesana et secundum normas in eadem Synodo legitime statutas vel ab Episcopo statuendas, ius et officium est invigilandi potissimum:

1.° Num ecclesiastici viri sui ambitus seu districtus vitam ducant ad normam sacrorum canonum suisque officiis diligenter satisfaciant, praesertim circa residentiae legem, divini verbi praedicationem, impertiendam pueris atque adultis catechesim et obligationem infirmis assistendi;

2.° Num decreta lata ab Episcopo in sacra visitatione exsecutioni mandentur;

---

444 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 16; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 35; S. C. Ep. et Reg., *Hydruntina*, 19 maii 1623; S. C. C., *Aprutina*, 6 apr. 1595; *Cathacen.*, 20 iul. 1619; *Ostunen.*, 7 et 28 iul. 1708, ad 8; *Gnesnen.*, 14 apr. 1725.

Kan. 444. - § 1. Novi je Biskup dužan zatražiti od Kaptola, od Kaptolskog Namjesnika, imovinskog upravnika i od ostalih službenika, koji su za vrijeme upražnjenja stolice bili postavljeni, polaganje računa u pogledu službi, vlasti, upravljanja i bilo koje njihove dužnosti, te mora postupati protiv onih, koji su u svojoj službi ili upravljanju nešto skrivili, iako su možda već ranije položili račune i od Kaptola ili od Kaptolovih opunomoćenika primili odrješnicu i bili oslobođeni odgovornosti.

§ 2. Isto tako treba da budu pozvani od novoga Biskupa na odgovornost u pogledu spisa, koji spadaju na Crkvu, a došli su njima u ruke.

GLAVA VIII.

IZVANJI NAMJESNICI

Kan. 445. - Izvanji je namjesnik svećenik, koji je od Biskupa postavljen za pročelnika izvanjeg namjesništva, o kojemu govori kan. 217.

Kan. 446. - § 1. Za službu izvanjeg namjesnika neka Biskup izabere, u prvom redu između ravnatelja župskih crkava, svećenika kojega smatra dostojnim.

§ 2. Izvanji namjesnik može od Biskupa biti bez daljnjega smijenjen.

Kan. 447. - § 1. Izvanji namjesnik ima, osim onih ovlaštenja, koja mu je dao pokrajinski Sabor ili biskupijska Sinoda, pravo i dužnost, da držeći se pri tom propisa, u istom Saboru ili Sinodi izdanih, izvršuje nadzor napose u ovomu:

1.° Da li svećenstvo njegova okruga ili kotara provodi život prema propisima svetih kanona i da li zdušno izvršuje svoje dužnosti, napose u pogledu dužnosti obdržavati sjedište, propovijedati riječ Božju, davati djeci i odraslima vjersku pouku i pružati utjehu bolesnicima;

2.° Da li se izvršuju one odredbe, koje je Biskup izdao prigodom svetoga pohoda;

---

444 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 16.

446 § 1: C. 7, X, *de electione et electi potestate*, I, 6.

3.° Num debitae cautelae circa materiam Sacrificii Eucharistici adhibeantur;

4.° Num decor et nitor ecclesiarum et sacrae supellectilis, maxime in custodia sanctissimi Sacramenti et in Missae celebratione, accurate servetur; an sacrae functiones secundum sacrae liturgiae praescripta celebrentur; bona ecclesiastica diligenter administrentur, adnexaque illis onera, in primis Missarum, rite impleantur; rectene conscribantur et asserventur libri paroeciales.

§ 2. De iis omnibus ut reddatur certior, vicarius foraneus debet, statutis ab Episcopo temporibus, sui districtus paroecias visitare.

§ 3. Pertinet etiam ad vicarium foraneum, statim atque audierit aliquem sui districtus parochum graviter aegrotare, operam dare ne spiritualibus ac materialibus auxiliis honestoque funere, cum decesserit, careat; et curare ne, eo aegrotante vel decedente, libri, documenta, sacra supellex aliaque quae ad ecclesiam pertinent, depereant aut asportentur.

Can. 448. - § 1. Vicarius foraneus debet, diebus ab Episcopo designatis, convocare presbyteros proprii districtus ad conventus seu collationes de quibus in Can. 131 eisdemque praeesse; ubi vero plures habeantur huiusmodi coetus in variis districtus locis, invigilare ut rite celebrentur.

§ 2. Si non sit parochus, debet residere in territorio vicariatus vel alio in loco non valde distanti secundum normas ab Episcopo definiendas.

Can. 449. - Saltem semel in anno vicarius foraneus proprii vicariatus rationem reddere debet Ordinario loci, exponens non solum quae intra annum bene gesta sint, sed etiam quae mala obrepserint, quae scandala exorta sint, quae remedia ad ea reparanda adhibita et quidquid agendum existimet ad ea radicitus exstirpanda.

Can. 450. - § 1. Vicarius foraneus sigillum habeat vicariatus proprium.

§ 2. Praecedit omnibus parochis aliisque sacerdotibus sui districtus.

447 § 1. 4.°: C. 4, X, *de officio archipresbyteri*, I, 24.

447 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Lamacen.*, 17 apr. 1613.

3.° Da li se s dužnim oprezom postupa pri spremanju tvoriva za Euharistijsku Žrtvu;

4.° Da li se dobro pazi na sjaj i čistoću crkava i svetoga posuđa, napose kod čuvanja presvetoga Otajstva i kod služenja Mise; da li se sveti obredni čini izvršuju prema propisima za sveto bogoslužje; da li se crkvenom imovinom valjano upravlja i s njom spojenim obavezama, osobito Misnima, točno udovoljava; pa da li se propisno vode i čuvaju župske knjige.

§ 2. Da se o svemu tomu osvjedoči, dužan je izvanji namjesnik izvršiti pohod župa svojega okruga, i to u vrijeme, koje odredi Biskup.

§ 3. Na izvanjeg namjesnika spada i to, da se odmah, čim primi obavijest, da je koji od župnika njegova okruga teško obolio, pobrine da taj ne bude lišen pomoći duhovne i tjelesne, ni pristojnog pogreba, ako bi umro; a treba da vodi brigu i o tom, da ne bi, dok župnik boluje ili kad umre, propale ili se raznijele knjige, spisi, sveto posuđe i drugo, što pripada crkvi.

Kan. 448. - § 1. Izvanji namjesnik mora, u dane od Biskupa određene, sazvati svećenike svojega okruga na sastanke ili domjenke, o kojima govori kan. 131, i na tim sastancima predsjedati; a ako se drže u više skupina na raznim mjestima, mora ih nadzirati, da se održe kako treba.

§ 2. Ako on nije župnik, mora ipak držati sjedište na području namjesništva ili u drugom kojem mjestu, koje nije u velikoj udaljenosti, prema odredbama koje treba da izda Biskup.

Kan. 449. - Izvanji namjesnik mora najmanje jednom u godini podnijeti mjesnom Ordinariju izvještaj o svom namjesništvu, te u njemu izložiti ne samo ono, što je tijekom godine bilo dobro urađeno, nego i zla, koja su se dogodila i sablazani, kojih je bilo, što je poduzimano, da se ta zla poprave, pa o tom, što bi se po njegovu mišljenju imalo učiniti, da se ona posvema iskorijene.

Kan. 450. - § 1. Izvanji namjesnik treba da ima vlastiti pečat namjesništva.

§ 2. Njemu pripada prednost pred svim župnicima i ostalim svećenicima njegova okruga.

449: C. 4, X, *de officio archipresbyteri*, I, 24.

CAPUT IX.

DE PAROCHIS.

Can. 451. - § 1. Parochus est sacerdos vel persona moralis cui paroecia collata est in titulum cum cura animarum sub Ordinarii loci auctoritate exercenda.

§ 2. Parochis aequiparantur cum omnibus iuribus et obligationibus paroecialibus et parochorum nomine in iure veniunt:

1.° Quasi-parochi, qui quasi-paroecias regunt, de quibus in Can. 216, § 3;

2.° Vicarii paroeciales, si plena potestate paroeciali sint praediti.

§ 3. Circa militum cappellanos sive maiores, sive minores, standum peculiaribus Sanctae Sedis praescriptis.

Can. 452. - § 1. Sine Apostolicae Sedis indulto paroecia nequit personae morali pleno iure uniri, ita nempe ut ipsamet persona moralis sit parochus, ad normam Can. 1423, § 2.

§ 2. Persona moralis, cui paroecia sit pleno iure unita, habitualem tantum curam animarum retinere potest, servato, quod ad actualem spectat, praescripto Can. 471.

Can. 453. - § 1. Ut quis in parochum valide assumatur, debet esse in sacro presbyteratus ordine constitutus.

§ 2. Sit insuper bonis moribus, doctrina, animarum zelo, prudentia, ceterisque virtutibus ac qualitatibus praeditus, quae ad vacantem paroeciam cum laude gubernandam iure tum communi tum particulari requiruntur.

Can. 454. - § 1. Qui paroeciae administrandae praeficiuntur qua proprii eiusdem rectores, stabiles in ea esse debent; quod tamen non impedit quominus omnes ab ea removeri queant ad normam iuris.

---

451 § 1: Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.*, c. 9; sess. XXIV, *de ref.*, c. 13.

452 § 2: S. C. C., *Mazarien.*, 12 aug. 1741, 12 ian. 1743, ad 1; *Urbevetana*, 9 sept. 1786; *Marsorum*, 30 ian. 1830, ad 1; *Lauden.*, 7 iul. 1860.

453 § 1: C. 15, *de electione et electi potestate* I, 6, in VI°.

GLAVA IX.

ŽUPNICI

Kan. 451. - § 1. Župnik je svećenik ili moralna osoba, kojoj je župa podijeljena u naslov s izvršivanjem dušobrižništva u zavisnosti od mjesnog Ordinarija.

§ 2. Izjednačuju se župnicima u svim pravima i dužnostima i pod imenom župnika razumijevaju se u zakonu ovi:

1.° Dožupnici, koji upravljaju dožupama, o kojima govori kan. 216, § 3;

2.° Župski namjesnici, ako im pripada potpuna župna vlast;

§ 3. U pogledu vojnih kapelana, bilo viših bilo nižih, treba se držati posebnih odredaba Svete Stolice.

Kan. 452. - § 1. Bez dopuštenja Apostolske Stolice ne može se župa sa moralnom osobom sjediniti punopravno, tako naime da je župnikom sama ona moralna osoba, prema propisu kan. 1423, § 2.

§ 2. Moralna osoba, s kojom je župa punopravno sjedinjena, može imati pravo na dušobrižništvo samo u načelu, dok se u pogledu njegova izvršivanja ima obdržavati propis kan. 471.

Kan. 453. - § 1. Da netko može valjano biti postavljen za župnika, mora da je već primio sveto svećeničko ređenje.

§ 2. Povrh toga treba da je dobrog vladanja, učen, revan za duše, razborit i da ima ostale vrline i svojstva, koja su po općem ili krajevnom pravu potrebita za valjano upravljanje ispražnjenom župom.

Kan. 454. - § 1. Koji se na župu postavljaju kao njezini vlastiti vodioci, treba da im za nju pripada stalnost; no u tom ipak nema zapreke, da svaki ne bi mogao sa župe biti smijenjen prema odredbama zakona.

---

453 § 2: C. 7, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 14, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 6; sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; S. Pius V, const. *«In conferendis»*, 18 mart. 1567; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum illud»*, 14 dec. 1742, § 7, 11; S. C. C., ep. 10 ian. 1721; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791.

454 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 13; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 30.

§ 2. At non omnes parochi eandem obtinent stabilitatem; qui maiore gaudent, inamovibiles, qui minore, amovibiles appellari solent.

§ 3. Paroeciae inamovibiles nequeunt amovibiles reddi sine beneplacito apostolico; amovibiles possunt ab Episcopo, non autem a Vicario Capitulari, de Capituli cathedralis consilio, inamovibiles declarari; novae quae erigantur, sint inamovibiles, nisi Episcopus, prudenti suo arbitrio, attentis peculiaribus locorum ac personarum adiunctis, audito Capitulo, amovibilitatem magis expedire decreverit.

§ 4. Quasi-paroeciae sunt omnes amovibiles.

§ 5. Parochi autem, ad religiosam familiam pertinentes, sunt semper, ratione personae, amovibiles ad nutum tam loci Ordinarii, monito Superiore, quam Superioris, monito Ordinario, aequo iure, non requisito alterius consensu: nec alter alteri causam iudicii sui aperire multoque minus probare tenetur, salvo recursu in devolutivo ad Apostolicam Sedem.

Can. 455. - § 1. Ius nominandi et instituendi parochos competit Ordinario loci, exceptis paroeciis Sanctae Sedi reservatis, reprobata contraria consuetudine, sed salvo privilegio electionis aut praesentationis, si cui legitime competat.

§ 2. Sede vacante aut impedita ad normam Can. 429, ad Vicarium Capitularem aliumve qui dioecesim regat, pertinet:

1.° Vicarios paroeciales constituere ad normam Can. 472-476;

2.° Confirmare electionem aut acceptare praesentationem ad paroeciam vacantem, et institutionem electo aut praesentato concedere;

3.° Paroecias liberae collationis conferre, si sedes ab anno saltem vacaverit.

§ 3. Horum nihil Vicario Generali competit sine mandato speciali, salvo praescripto cit. Can. 429, § 1.

454 § 3: S. C. Ep. et Reg., decr. 8 oct. 1670; S. C. Consist., *Statuum Foederatorum Americae Septentrionalis,* 28 iun. 1915.

454 § 5: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 11; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 19; const. «*Firmandis*», 6 nov. 1744, § 11, 16; ep. encycl. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 17; S. C. Ep. et Reg., *Perusina,* 11 ian. 1578; declar. 11 sept. 1670, ad IV; S. C. C., *Camerinen.,* 18 sept. 1627; *Narnien.,* 13

§ 2. No svi župnici nemaju jednaku stalnost; koji imaju veću običavaju se zvati nepremjestivima, a koji imaju manju, premjestivima.

§ 3. Nepremjestive se župe ne mogu pretvoriti u premjestive bez apostolskog odobrenja; premjestive može, zatraživši o tom savjet od Kaptola, biskup ali ne i Kaptolski Namjesnik, proglasiti nepremjestivima; nove, koje se osnivaju, moraju biti nepremjestive, osim ako Biskup, po saslušanju Kaptola, po svom razboritom sudu odluči s obzirom na posebne mjesne i osobne prilike, da je bolje, da budu premjestive.

§ 4. Dožupe su sve premjestive.

§ 5. Oni pako župnici, koji pripadaju kojoj redovničkoj obitelji, uvijek su, što se njihove osobe tiče, bez daljnjega premjestive i po volji mjesnoga Ordinarija uz saopćenje njihovom Poglavaru, i po volji Poglavara sa saopćenjem Ordinariju s jednakim pravom, a da nije potreban pristanak; te jedan drugomu nije dužan razložiti, a još manje opravdati uzrok svojega postupka; no ostaje netaknutim pravo na pritužbu Apostolskoj Stolici bez odgodne moći.

Kan. 455. - § 1. Pravo imenovanja i uvođenja župnika u službu pripada mjesnom Ordinariju, izuzevši za one župe, koje su pridržane Svetoj Stolici; svaki se protivni običaj ima smatrati dokinutim, no povlastica, po kojoj nekomu pripada pravo izbora ili prijedloga, ostaje i dalje, ako je zakonito stečena.

§ 2. Kada je stolica upražnjena ili spriječena prema kan. 429, spada na Kaptolskog Namjesnika ili na drugoga, koji upravlja biskupijom, ovo:

1.° Postavljati župske namjesnike prema odredbama kan. 472-476;

2.° Potvrditi izbor, odnosno odobriti prijedlog za upražnjenu župu, te podijeliti uvedenje onomu, koji je izabran, odnosno predložen;

3.° Podjeljivati župe slobodne podjelbe, ako je stolica upražnjena najmanje kroz godinu dana.

§ 3. Ništa od svega toga ne pripada Glavnom Namjesniku, ako nema posebne punomoći, uz obdržavanje propisa nav. kan. 429, § 1.

iul. 1669, ad 1; 17 dec. 1689; *Passavien.,* 28 iul. 1731, ad 3; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 8 aug. 1698; (C. G.), 13 maii 1839; (C. G.), 18 ian. 1886, ad 3.

455 § 1: C. 6, C. XVI, q. 2; c. 11, C. XVI, q. 7; c. 12, X, *de haereticis*, V, 7; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 13, 18; S. Pius V, const. «*In conferendis*», 18 mart. 1567, § 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 4; (C. G.), 11 dec. 1839, ad 2. -- Vide etiam Can. 1455, n. 1.

455 § 1. 3.°: C. 1, *de institutionibus*, II, 6, in VI°.

Can. 456. - Ad paroecias religiosis concreditas Superior, cui ex constitutionibus id competit, sacerdotem suae religionis praesentat Ordinario loci; qui eidem, servato praescripto Can. 459, § 2, institutionem concedit.

Can. 457. - Quasi-parochos e clero saeculari proprius loci Ordinarius nominat, audito Consilio de quo in Can. 302.

Can. 458. - Vacanti paroeciae curet loci Ordinarius providere ad normam Can. 155, nisi peculiaria locorum ac personarum adiuncta, prudenti Ordinarii iudicio, collationem tituli paroecialis differendam suadeant.

Can. 459. - § 1. Loci Ordinarius, graviter onerata eius conscientia, obligatione tenetur vacantem paroeciam illi conferendi, quem magis idoneum ad eam regendam habuerit, sine ulla personarum acceptione.

§ 2. In hoc iudicio ratio haberi debet non solum doctrinae, sed etiam earum omnium qualitatum, quae ad paroeciam vacantem rite regendam requiruntur.

§ 3. Quare loci Ordinarius:

1.° Ne omittat documenta, si qua sint, ex Curiae tabulario desumere quae clericum nominandum respiciunt et notitias, secretas quoque, si opportunum iudicaverit, prudenter exquirere etiam ex locis extra dioecesim;

456: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 11; Benedictus XIV, const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 11; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»*, 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. Ep. et Reg., *Mutinen.*, 4 febr. 1586; *Vicentina*, 19 maii 1592; *Clusina*, 31 aug. 1592; *Turritana*, 21 mart. 1594; S. C. C., *Caesaraugustana*, a. 1581; *Perusina*, 9 iul. 1592; *Augustana*, 15 nov. 1631, ad 1; *Ratisbonen.*, 28 iul. 1713, ad 2; *Passavien.*, 28 iul. 1731, ad 1-3; *Eugubina*, 12 ian. 1732, ad 1; *Olomucen.*, 7 iun., 2 aug. 1755, ad 3; *Caputaquen.*, 12 mart. 1757, 19 apr., 12 iul., 2 aug. 1760, ad 2 et 17 ian. 1761; *Palentina*, 4 iun. 1763, 28 ian., 8 febr. 1764, ad 2; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 4.

458: C. 28, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; S. Pius V, const. *«In conferendis»*, 18 mart. 1567, § 4; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum illud»*, 14 dec. 1742, § 2; S. C. C., *Cassinen.*, mense febr. 1588, ad 5; *Theatina*, 26 sept. 1615; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; instr. 10 oct. 1884.

459 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; S. Pius V, const. *«In conferendis»*, 18 mart. 1567, § 1, 7; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 11; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 9, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 3; ep. encycl. *«Cum illud»*, 14 dec. 1742, § 1, 7, 10, 11, 16; ep. *«Redditae Nobis»*, 9 apr. 1746; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; Leo XIII, ep. *«Inter graves»*,

Kan. 456. - Za one župe, koje su povjerene redovnicima, predlaže onaj Poglavar, na kojega to spada po ustanovama, svećenika svoje redovničke družbe mjesnom Ordinariju; ovaj mu, uz obdržavanje propisa kan. 459, § 2, podjeljuje uvedenje u službu.

Kan. 457. - Dožupnicima imenuje svjetovne svećenike mjesni Ordinarij, saslušavši vijeće, o kojemu govori kan. 302.

Kan. 458. - Upražnjenu župu neka Biskup popuni prema propisu u kan. 155, ako posebne mjesne i osobne prilike ne traže po sudu Ordinarija, da se podjelba pravnog naslova na župu odgodi.

Kan. 459. - § 1. Mjesni je Ordinarij dužan, pod teškom odgovornošću u savjesti, upražnjenu župu podijeliti onomu, kojega smatra za upravljanje tom župom prikladnijim, bez ikakvih osobnih obzira.

§ 2. Pri toj odluci treba uzeti u obzir ne samo naobrazbu, nego i sva ona svojstva, koja se traže za valjano upravljanje upražnjenom župom.

§ 3. U tu svrhu potrebno je, da mjesni Ordinarij:

1.° Ne propusti uzeti uvid u isprave iz arhiva Kurija, ako takovih ima, a odnose se na duhovnika, koji bi imao biti imenovan i razborito zatražiti obavijesti, pa i potajno, ako to smatra zgodnim, pa i iz takvih mjesta, koja se nalaze izvan biskupije;

---

1 maii 1894; S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679, prop. 47, damn.; S. C. Ep. et Reg., *Novarien.*, 10 maii 1580; *Messanen.*, 10 ian. 1617; *Nullius Nonantulae*, 18 ian. 1779; S. C. C., *Patavina*, a. 1573; *Melphien.*, 21 iun. 1692; ep. 10 ian. 1721; *Albinganen.*, 28 aug., 18 sept. 1723; *Nicien.*, 27 iul. 1737; *Nullius seu Sublacen.*, 22 iul. 1741; *Monopolitana*, 28 apr. 1759; *Lunen.-Sarzanen.*, 15 mart., 5 apr., 21 iun. 1783; *Savonen.*, 15 iun., 13 iul. 1816; *Catacen.*, 3 mart. 1877; S. C. de Prop. Fide, instr. 10 oct. 1884.

459 § 2: C. 7, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 4, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum*, I, 14; c. 14, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; c. 29, 31, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis*, III, 48; c. 14, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. 1, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. 15, *de haereticis*, V, 2, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 3; sess. XXI, *de ref.*, c. 6; sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; sess. XXV, *de ref.*, c. 9; S. Pius V, const. *«In conferendis»*, 18 mart. 1567; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 11; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 9, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 3; ep. encycl. *«Cum illud»*, 14 dec. 1742, § 7, 11; ep. *«Redditae Nobis»*, 9 apr. 1746; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; S. C. C., *Eistetten.*, 10 maii 1681; *Melphien.*, 21 iun. 1692; ep. 10 ian. 1721; *Albinganen.*, 28 aug., 18 sept. 1723; *Nicien.*, 27 iul. 1737; *Olomucen.*, 6 maii 1741; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791.

2.° Prae oculis habeat praescriptum Can. 130, § 2;

3.° Clericum examini super doctrina coram se et examinatoribus synodalibus subiiciat; a quo, de consensu eorundem examinatorum, potest dispensare, si agatur de sacerdote doctrinae theologicae laude commendato.

§ 4. In regionibus in quibus paroeciarum provisio fit per concursum sive specialem ad normam const. Benedicti XIV *Cum illud,* 14 Dec. 1742, sive generalem, haec forma retineatur, donec Sedes Apostolica aliud decreverit.

Can. 460. - § 1. Parochus ad normam Can. 156 unam tantum titulo paroeciam habeat, nisi de paroeciis agatur aeque principaliter unitis.

§ 2. In eadem paroecia unus tantum debet esse parochus qui actualem animarum curam gerat, reprobata contraria consuetudine et revocato quolibet contrario privilegio.

Can. 461. - Curam animarum parochus obtinet a momento captae possessionis ad normam Can. 1443-1445; et ante possessionem aut in ipso possessionis capiendae actu fidei professionem edere debet, de qua in Can. 1406, § 1, n. 7.

Can. 462. - Functiones parocho reservatae sunt, nisi aliud iure caveatur:

1.° Baptismum conferre sollemniter;

2.° Sanctissimam Eucharistiam publice ad infirmos in propria paroecia deferre;

459 § 3. 3.°: Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 13; sess. XXIV, *de ref.,* c. 18; sess. XXV, *de regularibus,* c. 11; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 1; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 22; ep. encycl. *«Cum illud»,* 14 dec. 1742, § 1, 7, 16, n. II; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 16; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»,* 20 ian. 1858; S. C. Ep. et Reg., *Casertana,* 9 febr. 1581; *Mutinen.,* 9 sept. 1587; *Vicentina,* 19 maii 1592; *Clusina,* 31 aug. 1592; *Pistorien.,* 14 sept. 1592; *Turritana,* 21 mart. 1594; S. C. C., *Caesaraugustana,* a. 1581; *Urbinaten.,* 22 maii 1601; *Montis Regalis,* 2 aug. 1607, ad 2; *Augustana,* 15 nov. 1631, ad 1; *Hydruntina,* 19 iun. 1638; *Civitatis Castellanae,* 24 sept. 1639; *Placentina,* 14 ian. 1668; ep. 10 ian. 1721; *Caputaquen.,* 10 iun. 1741; *Larinen.,* 2 sept., 2 dec. 1758; *Colonien.,* 10 maii 1760; *Pinnen.,* 23 aug., 20 sept. 1760; *Caputaquen.,* 12 mart. 1757, 19 apr., 12 iul., 2 aug. 1760, ad 2 et 17 ian. 1761; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; instr. 10 oct. 1884.

459 § 4: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 18; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 2; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 17; S. C.

2.° Drži pred očima propis kan. 130, § 2;

3.° Podvrgne duhovnika ispitu o njegovom znanju i to pred sobom i pred sinodskim ispitivačima; no od toga može, s pristankom istih ispitivača, dati oprost, kada se radi o svećeniku, koji se odlikuje bogoslovskom naobrazbom.

§ 4. U onim krajevima, u kojima se popunjavanje župe izvršuje putem natječaja, bilo da je poseban prema odredbama uredbe Benedikta XIV. *Kad ono* od 14. pros. 1742, bilo da je općenit, mora se ovaj oblik i dalje držati, dokle god Apostolska Stolica ne odredi drugačije.

Kan. 460. - § 1. Župnik može prema odredbi kan. 156 imati samo jednu župu u naslov, osim kada se radi o župama, koje su jednakopravno sjedinjene.

§ 2. U istoj župi smije biti za izvršivanje dušobrižništva samo jedan župnik, a svaki se protivni običaj ima smatrati dokinutim i svaka protivna povlastica opozvanom.

Kan. 461. - Dušobrižništvo spada na župnika od časa, kada je župu uzeo u posjed prema odredbama kan. 1443-1445; a prije ili kod samog uzimanja u posjed mora položiti ispovijed vjere, o kojoj je govor u kan. 1406, § 1, br. 7.

Kan. 462. - Župniku su, ako nije drugačije predviđeno u zakonu, pridržani ovi obredni čini:

1.° Podjeljivanje krštenja na svečani način;

2.° Javno prenošenje presvete Euharistije za bolesnike u vlastitoj župi;

Ep. et Reg., *Nullius Nonantulae,* 18 ian. 1779; S. C. C., *Vercellen.,* 21 mart. 1642, ad 3; ep. 10 ian. 1721; *Elven.,* 1 dec. 1736, ad 7.

460 § 1: C. 3, C. X, q. 3; c. 20, C. XVI, q. 7; c. 54, X, *de electione et electi potestate*, I, 6; c. 1, 2, X, *de officio vicarii,* I, 28; c. 3, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 5, 7, 15, 28, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 1, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 3, *de officio ordinarii*, I, 16, in VI°; c. 32, *de praebendis et dignitatibus*, III, 4, in VI°; c. un., *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 5, in Clem.; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 2, *de officio iudicis ordinarii,* I, 7, in Extravag. com.; c. 4, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 4, 5; sess. XXIV, *de ref.,* c. 17.

460 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 16.

3.° Sanctissimam Eucharistiam publice aut privatim tanquam Viaticum ad infirmos deferre atque in periculo mortis constitutos extrema unctione roborare, salvo praescripto Can. 397, n. 3, 514, 848, § 2, 938, § 2;

4.° Sacras ordinationes et ineundas nuptias denuntiare; matrimoniis assistere; nuptialem benedictionem impertiri;

5.° Iusta funebria persolvere ad normam Can. 1216;

6.° Domibus ad normam librorum liturgicorum benedicere Sabbato Sancto vel alia die pro locorum consuetudine;

7.° Fontem baptismalem in Sabbato Sancto benedicere, publicam processionem extra ecclesiam ducere, benedictiones extra ecclesiam cum pompa ac sollemnitate impertiri, nisi agatur de ecclesia capitulari et Capitulum has functiones peragat.

Can. 463. - § 1. Ius est parocho ad praestationes quas ei tribuit vel probata consuetudo vel legitima taxatio ad normam Can. 1507, § 1.

§ 2. Potiores exigens, ad restitutionem tenetur.

§ 3. Licet paroeciale aliquod officium ab alio fuerit expletum, praestationes tamen parocho cedunt, nisi de contraria offerentium voluntate certo constet circa summam quae taxam excedit.

§ 4. Gratuitum ministerium ne deneget parochus iis qui solvendo pares non sunt.

Can. 464. - § 1. Parochus ex officio tenetur curam animarum exercere in omnes suos paroecianos, qui non sint legitime exempti.

§ 2. Potest Episcopus iusta et gravi de causa religiosas familias et pias domos, quae in paroeciae territorio sint et a iure non exemptae, a parochi cura subducere.

462 7.°: S. C. C., *Neapolitana,* 12 apr. 1710, 14 mart. 1711; S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, E, e; S. R. C., *Comen.,* 10 iul. 1677, ad 2; *Senogallien.,* 29 nov. 1749, ad 5; *Drepanen.,* 5 iul. 1871, ad I; *Isclana,* 20 nov. 1885, ad II; *Utinen.,* 13 ian. 1899, ad IV; *Comen.,* 9 dec. 1899, ad I; *Urgellen.,* 29 maii 1900, ad I; 7 mart. 1903; Rituale Rom., tit. I, c. un, *de iis quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt*, n. 17; tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 4, 6. -- Vide etiam Can. 415, § 2, n. 3; 738; 848; 850; 938, § 2; 998, § 1; 1022; 1023, § 1; 1094; 1101, § 2; 1230, § 1-5.

3.° Javno ili sukromno prenošenje presvete Euharistije kao popudbine bolesnicima i krjepljenje onih, koji su u smrtnoj pogibli, posljednjom pomašću, uz obdržavanje odredaba kan. 397, br. 3, 514, 848, § 2, 938, § 2;

4.° Navješćivanje svetih ređenja i namjeravnih ženidbi; prisustvovanje ženidbama, podjeljivanje vjenčanog blagoslova;

5.° Izvršivanje propisanih ukopnih obreda prema odredbama kan. 1216;

6.° Blagoslov kuća, koji se izvršuje prema propisima bogoslužnih knjiga na Veliku Subotu ili na drugi koji dan prema mjesnom običaju;

7.° Blagoslov krsne vode na Veliku Subotu, vođenje ophoda izvan crkve, izvršivanje blagoslova izvan crkve sa sjajem i svečanošću, osim kada se radi o kaptolskoj crkvi, u kojoj te obrede obavlja samo Kaptol.

Kan. 463. - § 1. Župnik ima pravo na podavanja, koja mu pripadaju bilo po utvrđenom običaju bilo po zakonitoj pristojbenici prema odredbi kan. 1507, § 1.

§ 2. Koji bi zahtijevao veća podavanja, dužan je višak povratiti.

§ 3. Iako je kakovu župsku službu izvršio netko drugi, to ipak podavanja pripadaju župniku, ako nije dana veća nagrada od propisane, a sa sigurnošću je utvrđena protivna volja darovalaca.

§ 4. Župnik je dužan, da besplatno izvršuje službu za one, koji ne mogu plaćati.

Kan. 464. - § 1. Župnik je dužan po svojoj službi izvršivati dušobrižništvo kod svih svojih župljana, ako nisu zakonito izuzeti.

§ 2. Biskup može iz pravedna i važna razloga od župnikove dušobrižne nadležnosti izuzeti redovničke obitelji i pobožne kuće, koje se nalaze na području župe, ako nisu već po zakonu izuzete.

463 § 1: C. 42, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur*, V, 3; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 54, Synodi Pistorien., damn.; S. C. C., *Senogallien.,* 24 maii 1710, 2 maii 1711; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 23.

464 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; S. C. C, *Mediolanen.,* 8 et 28 iul. 1702; *Salernitana,* 8 et 28 iul., 19 aug. 1702, ad 1; *Brictinorien.,* 5 sept., 12 dec. 1711, ad 2; *Lauden.,* 2 maii 1857, ad 1.

Can. 465. - § 1. Parochus obligatione tenetur residendi in domo paroeciali prope suam ecclesiam; loci tamen Ordinarius potest iusta de causa permittere ut alibi commoretur, dummodo domus ab ecclesia paroeciali non ita distet ut paroecialium perfunctio munerum aliquid inde detrimenti capiat.

§ 2. Eidem abesse permittitur per duos ad summum intra annum menses sive continuos sive intermissos, nisi gravis causa, iudicio ipsius Ordinarii, vel diuturniorem absentiam requirat vel breviorem tantum permittat.

§ 3. Dies quibus parochus piis exercitiis vacat ad normam Can. 126, non computantur, semel in anno, in duobus vacationum mensibus, de quibus in § 2.

§ 4. Sive continuum sive intermissum sit vacationum tempus, cum absentia ultra hebdomadam est duratura, parochus, praeter legitimam causam, habere debet Ordinarii scriptam licentiam et vicarium substitutum sui loco relinquere ab eodem Ordinario probandum; quod si parochus sit religiosus, indiget praeterea consensu Superioris et substitutus tum ab Ordinario tum a Superiore probari debet.

§ 5. Si parochus repentina et gravi de causa discedere atque ultra hebdomadam cogatur abesse, quamprimum per litteras Ordinarium commonefaciat, ei indicans causam discessus et sacerdotem supplentem, eiusque stet mandatis.

§ 6. Etiam pro tempore brevioris absentiae parochus debet fidelium necessitatibus providere, maxime si id peculiaria rerum adiuncta postulent.

465 § 1: C. 3, 4, 10, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 30, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 14, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 2; sess. VII, *de ref.,* c.3; sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; Pius IV, const. *«In suprema»,* 25 nov. 1564, § 1, 2; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567; const. *«Cupientes»,* 13 iul. 1568, § 1; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 14; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; S. C. Ep. et Reg., 25 iul. 1573; *Ravennaten.,* 5 aug., 5 oct. 1573; *Nucerina,* 3 apr. 1574; *Arianen.,* 29 oct. 1574; *Ariminen.,* 7 ian., 11 mart. 1579; *Pennen.,* 23 maii 1581; *Hispaniarum,* 22 ian. 1591; *Marianen.,* 9 aug. 1593; *S. Severini,* 12 febr. 1625: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 8°; S. C. C., *Ravennaten.,* a. 1577; Maioricen, mense aug. 1587; *Reatina,* 3 iun. 1592, ad 8; *Portugallien.,* 17 aug. 1600; *Bisinianen.,* 31 aug. 1600; *Nullius,* 6 apr. 1606; *S. Agathae,* 16 mart. 1641; 7 iul. 1646;

Kan. 465. - § 1. Župnik je dužan obdržavati sjedište u župskom domu kod svoje crkve; ipak mu Ordinarij može iz pravedna razloga dopustiti, da boravi na drugom mjestu, uz uvjet da kuća ne bude od župske crkve toliko udaljena, da bi to bilo na štetu izvršivanju župskih dužnosti.

§ 2. Smije da bude odsutan najviše dva mjeseca u godini bilo neprekidna bilo prekinuta, osim ako mu je iz važna razloga po sudu Ordinarija, dopuštena bilo duža bilo kraća odsutnost.

§ 3. Oni dani, u koje župnik obavlja duhovne vježbe prema odredbi kan. 126, ne broje se, jednom u godini, u ona dva mjeseca dopusta, o kojima je riječ u § 2.

§ 4. Kadgod ima njegova odsutnost trajati dulje od tjedan dana, bilo da uzima dopust u neprekinutom vremenu bilo u prekinutom, mora župnik imati, osim zakonitog uzroka, i pismeno dopuštenje od Ordinarija, te se mora pobrinuti za zamjenika, kojega treba da odobri Ordinarij; kada je župnik redovnik, treba mu povrh toga i pristanak od Poglavara, a zamjenik mu mora biti odobren i od Ordinarija i od Poglavara.

§ 5. Ako je župnik primoran zbog iznenadna i važna uzroka otputovati i biti odustan dulje od tjedan dana, dužan je u tom, što prije obavijestiti Ordinarija pismenim podneskom i priopćiti mu uzrok odlaska i ime svećenika, koji ga zamjenjuje, pa se onda pokoriti njegovoj odredbi.

§ 6. Pa i onda, kada je župnik na kraće vrijeme odsutan, dužan je pobrinuti se, da potrebama vjernika bude udovoljeno, osobito ako to traže još i posebne prilike, koje tamo postoje.

Nicien., 4 aug. 1646; *Portugallien.,* 6 apr. 1647; *Tragurien.,* 23 iul. 1650, ad 1; *Fulginaten.,* 10 maii 1687, ad 1-3; *Nucerina Paganorum*, 19 maii 1708; *Spoletana,* 13 apr., 16 nov. 1715, ad 2; *Tridentina,* 3 et 24 sept., 3 dec. 1729; S. C. de Prop. Fide, 29 aug. 1763, n. 2.

465 § 2: C. 4, 10, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; c. 14, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 2; sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; S. C. Ep. et Reg., *Pisauren.,* 3 maii 1593; S. C. C., *Valentina,* a. 1573.

465 § 4: Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 2; sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; S. C. C., Mileten., mense maio 1587, ad 3; *Novarien.,* 6 iul. 1647.

465 § 5: S. C. C., *Vicen.,* 7 oct. 1604.

Can. 466. - § 1. Applicandae Missae pro populo obligatione tenetur parochus ad normam Can. 339, quasi-parochus ad normam Can. 306.

§ 2. Parochus qui plures forte paroecias aeque principaliter unitas regat aut, praeter propriam paroeciam, aliam vel alias in administrationem habeat, unam tantum debet Missam pro populis sibi commissis diebus praescriptis applicare.

§ 3. Ordinarius loci iusta de causa permittere potest ut parochus Missam pro populo alia die applicet ab ea qua iure adstringitur.

§ 4. Parochus Missam pro populo applicandam celebret in ecclesia paroeciali, nisi rerum adiuncta Missam alibi celebrandam exigant aut suadeant.

§ 5. Legitime absens parochus potest Missam pro populo applicare vel ipse per se in loco in quo degit, vel per sacerdotem qui eius vices gerat in paroecia.

Can. 467. - § 1. Debet parochus officia divina celebrare, administrare Sacramenta fidelibus, quoties legitime petant, suas oves cognoscere et errantes prudenter corrigere, pauperes ac miseros paterna caritate complecti, maximam curam adhibere in catholica puerorum institutione.

466 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 1; Urbanus VIII, const. *«Universa»*, 13 sept. 1642, § 2; Innocentius XII, const. *«Nuper a Congregatione»*, 24 apr. 1699, § 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum semper oblatas»*, 19 aug. 1744, § 1-6, 10; const. *«Firmandis»* 6 nov. 1744, § 9; Pius IX, ep. encycl. *«Amantissimi Redemptoris»*, 3 maii 1858; Leo XIII, litt. ap. *«In suprema»*, 10 iun. 1882; S. C. C., *Civitatis Castellanae*, 26 aug. 1628, ad 1; *Aretina*, 28 apr. 1629, ad 4; *Civitatis Castellanae*, 8 aug. 1648; *Clusina*, 12 iul. 1670, ad 1; 10 maii 1692; *Nullius Altamurae*, 9 dec. 1690, 4 apr. 1693, 30 aug. 1698; *Pistorien. et Praten.*, 14 febr. 1699; *Silvaeducis*, 11 mart. 1843; *Spalaten.*, 3 mart., 21 apr. 1877, 24 aug. 1878, ad 1; *Claromonten.*, 9 apr. 1881; *Romana et aliarum*, 8 aug. 1911, ad I; *Burgi S. Sepulcri et aliarum*, 15 dec. 1913, ad I; *Papien.*, 16 dec. 1914, ad I, II; *Mandelen.*, 17 mart. 1917; S. C. de Prop. Fide, decr. 18 aug. 1866; litt. encycl. (ad Deleg. Ap. pro Oriente), 8 nov. 1882; S. R. C., *Monasterien.*, 14 iun. 1845, ad 2; *Vicariatus Ruremundensis in Hollandia*, 27 febr. 1847, ad 4; 22 iul. 1848; *Strigonien.*, 9 maii 1857, ad VI; *Camberien.*, 20 dec. 1864; *Lingonen.*, 5 dec. 1868, ad I; *Segusien.*, 18 aug. 1879, ad III; *Agennen.*, 28 maii 1897, ad II.

466 § 2: S. C. C., *Lucen.*, 26 febr., 12 mart. 1774.

Kan. 466. - § 1. Dužnost namjenjivati Misu za puk obavezuje župnika prema odredbama kan. 339, a dožupnika prema odredbama kan. 306.

§ 2. Onaj župnik, koji bi možda upravljao više župa, koje su jednakopravno sjedinjene ili bi povrh svoje župe imao upravu još jedne ili više župa, dužan je u propisane dane namjenjivati samo jednu Misu za sav sebi povjereni puk.

§ 3. Mjesni Ordinarij može iz pravedna razloga dopustiti, da župnik namijeni Misu za puk u drugi dan, a ne u onaj, koji je u zakonu naznačen.

§ 4. Misu za puk treba da župnik odsluži u župskoj crkvi, ako ne postoje takove prilike, radi kojih je nužno ili pogodnije odslužiti je drugdje.

§ 5. Župnik, koji je zakonito odsutan, može Misu za puk namijeniti ili sam osobno u onomu mjestu, u kojemu boravi, ili preko svećenika koji ga zamjenjuje u župi.

Kan. 467. - § 1. Župnik je dužan služiti službu Božju, podjeljivati vjernicima Otajstva, kad god to zakonito zatraže, sebi povjereno stado upoznati i zabludjele razborito koriti, siromašne i bijedne prigrliti očinskom ljubavi i najveću brigu posvetiti tomu, da djecu poučava u kršćanskom nauku.

466 § 4: S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 23 iul. 1649; S. C. C., *Petrocoricen.*, 14 dec. 1872, ad 1-3.

466 § 5: S. C. C., *Petrocoricen.*, 14 dec. 1872, ad 1-3.

467 § 1: C. 22, D. IV, *de cons.*; c. 3, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 3; sess. XIV, *de ref.*, c. 9; sess. XXIII, *de ref.*, c. 1; sess. XXIV, *de ref.*, c. 13; Alexander VII, const. *«Sacrosancti»*, 18 ian. 1658, § 2, n. XIII; Clemens IX, const. *«In excelsa»*, 13 sept. 1669, § 1, n. XIII, § 13; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»*, 24 aug. 1734, dub. XII; litt. ap. *«Concredita Nobis»*, 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»*, 12 sept. 1744, § 14, dub. XII, § 26, 33 sq.; const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 9; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; allocut. *«Singulari quadam»*, 9 dec. 1854; ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; ep. *«Quo graviora»*, 8 iul. 1862; Leo XIII, ep. *«Inter graves»*, 1 maii 1894; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 1, n. 8°; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Mission. Malabar.), 9 apr. 1783; Rituale Rom., tit. I, c. un., *de iis quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt*, n. 3, 5. -- Vide etiam Can. 892, § 1.

§ 2. Monendi sunt fideles ut frequenter, ubi commode id fieri possit, ad suas paroeciales ecclesias accedant ibique divinis officiis intersint et verbum Dei audiant.

Can. 468. - § 1. Sedula cura et effusa caritate debet parochus aegrotos in sua paroecia, maxime vero morti proximos, adiuvare, eos sollicite Sacramentis reficiendo eorumque animas Deo commendando.

§ 2. Parocho aliive sacerdoti qui infirmis assistat, facultas est eis concedendi benedictionem apostolicam cum indulgentia plenaria in articulo mortis, secundum formam a probatis liturgicis libris traditam, quam benedictionem impertiri ne omittat.

Can. 469. - Parochus diligenter advigilet ne quid contra fidem ac mores in sua paroecia, praesertim in scholis publicis et privatis, tradatur, et opera caritatis, fidei ac pietatis foveat aut instituat.

Can. 470. - § 1. Habeat parochus libros paroeciales, idest librum baptizatorum, confirmatorum, matrimoniorum, defunctorum; etiam librum de statu animarum accurate conficere pro viribus curet; et omnes hos libros, secundum usum ab Ecclesia probatum vel a proprio Ordinario praescriptum, conscribat ac diligenter asservet.

467 § 2: Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Bengal.), 30 iun. 1845.

468 § 1: C. 12, 13, C. XXVI, q. 6; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 22; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; ep. *«Quo graviora»,* 8 iul. 1862; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 8°; S. C. C., *Balneoregien.,* 24 mart., 14 apr. 1821; Rituale Rom., tit. V, c. 2, *Ordo ministrandi sacramentum extremae unctionis*, n. 13, 15, 16; c. 4, *de visitatione et cura infirmorum;* c. 5, *Modus iuvandi morientes;* c. 7, *Ordo commendationis animae*.

468 § 2: Benedictus XIV, const. *«Pia Mater»,* 5 apr. 1747; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»,* 30 maii 1753, § 23; Leo XIII, litt. ap. *«Quo universi»,* 7 iul. 1882, n. I°; S. C. S. Off. (Sutchuen.), 27 ian. 1780, ad 1; (Sect. de Indulg.), decr. 1 apr. 1909; S. C. de Prop. Fide, 5 apr. 1772; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 10 aug. 1841; S. C. Indulg., 23 apr. 1675; *Vindana,* 23 sept. 1775, ad 5-7; *Aturen.,* 20 iun. 1836, ad 7; *Veronen.,* 24 sept. 1838, ad 2; *Valentinen.,* 5 febr. 1841, ad 8; *Gandaven.,* 12 febr. 1842; *Ditionis Belgicae*, 12 mart. 1855; *Tertii Ordinis S. Francisci,* 22 mart. 1879,

§ 2. Vjernike treba opominjati, da često, ako im to nije teško, dolaze u svoju župsku crkvu i ondje pribivaju službi božjoj i slušaju riječ Božju.

Kan. 468. - § 1. Župnik treba da marnom brigom i velikom ljubavlju pruža svoju pomoć bolesnicima u župi, osobito samrtnicima i da ih krijepi Otajstvima i duše njihove Bogu preporučuje.

§ 2. I župnik i drugi svećenici, koji su uz bolesnike, imaju ovlast podijeliti im, prema obrascu sadržanom u odobrenim bogoslužnim knjigama, apostolski blagoslov s potpunim oproštenjem u času smrti, a taj blagoslov neka ne propuste dati.

Kan. 469. - Župnik mora pomnjivo bdjeti nad tim, da se u njegovoj župi, a napose u javnim i privatnim školama ne šire nauke, koje su u protivnosti s vjerom i ćudorađem, te je dužan gajiti i osnivati dobrotvorne, vjerske i pobožne ustanove.

Kan. 470. - § 1. Župnik je dužan voditi župske knjige, to jest knjigu krštenika, potvrđenika, vjenčanih i umrlih; a neka nastoji po mogućnosti sastaviti i točnu knjigu o stanju duša; a sve ove knjige mora pisati i pomnjivo čuvati onako, kako je od Crkve porabom usvojeno ili od vlastitog Ordinarija propisano.

ad 3-8; S. C *Plurium regionum. de Prop. Fide subiectarum*, 19 dec. 1885; *Dublinen.,* 22 sept. 1892; *Augustana,* 10 aug. 1899, ad VIII, IX; S. R. C., *Gandaven.,* 16 dec. 1826, ad postremum; Rituale Rom., tit. V, c. 6, *Ritus benedictionis apostolicae in articulo mortis.*

469: Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. VII-IX, XI-XV; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. VII-IX, Xl- XV, § 26, 33, sq.; Leo XIII, ep. encycl *«Etsi Nos»,* 15 febr. 1882; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»,* 2 sept. 1893.

470 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741, § 10; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 13 mart. 1910, ad IX, 1, 2; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; instr. (ad Vic. Ap. Indiar Orient.), 8 sept. 1869, n. 21; Rituale Rom., tit. I, c. un., *de iis quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt,* n. 18; tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 50; tit. X, c. 2, *Formulae scribendae in libris habendis apud parochos;* c. 6, *Forma describendi statum animarum.* -- Vide etiam Can. 777; 798; 1103; 1238.

§ 2. In libro baptizatorum adnotetur quoque si baptizatus confirmationem receperit, matrimonium contraxerit, salvo praescripto Can. 1107, aut sacrum subdiaconatus ordinem susceperit, vel professionem sollemnem emiserit, eaeque adnotationes in documenta accepti baptismatis semper referantur.

§ 3. In fine cuiuslibet anni parochus authenticum exemplar librorum paroecialium ad Curiam episcopalem transmittat, excepto libro de statu animarum.

§ 4. Paroeciali utatur sigillo habeatque tabularium, seu archivum, in quo memorati libri custodiantur una cum Episcoporum epistolis, aliisque documentis, necessitatis vel utilitatis causa servandis; quae omnia, ab Ordinario vel eius delegato visitationis vel alio opportuno tempore inspicienda, religiose caveat ne ad extraneorum manus perveniant.

CAPUT X.

DE VICARIIS PAROECIALIBUS.

Can. 471. - § 1. Si paroecia pleno iure fuerit unita domui religiosae, ecclesiae capitulari vel alii personae morali, debet constitui vicarius, qui actualem curam gerat animarum, assignata eidem congrua fructuum portione, arbitrio Episcopi.

§ 2. Excepto casu tum legitimi privilegii aut consuetudinis, tum dotationis vicariae ab Episcopo factae, reservata sibi libera nominatione, vicarium praesentat Superior religiosus, Capitulum aliave persona moralis; loci autem Ordinarius eundem, si idoneum, servato praescripto Can. 459, repererit, instituat.

470 § 2: S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 13 mart. 1910, ad VI, c. XI, 1, 2; instr. 6 mart. 1911, n. II, IV; S. C. C., decr. *«Ne temere»,* 2 aug. 1907, art. IX, § 2.

470 § 4: S. C. de Sacramentis, instr. 6 mart. 1911, n. II.

471 § 1: C. 30, X, *de praaebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 1, *de iure patronatus*, III, 12, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 7; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 9; Clemens XIV, ep. encycl. *«Inter multiplices»,* 21 sept. 1769, § 11;

§ 2. U knjizi krštenika mora biti upisano i to, kada je krštenik primio potvrdu, sklopio ženidbu, uz obdržavanje odredbe kan. 1107, ili kada je primio sveti red podđakonata, ili položio svečane zavjete, a ove zabilježbe moraju se svaki put upisati i u krsne listove.

§ 3. Koncem svake godine mora župnik dostaviti biskupskoj Kuriji ovjereni prijepis župskih knjiga, izuzevši knjigu o stanju duša.

§ 4. Treba da upotrebljava župski pečat i da ima pismaru ili arhiv, u kojemu se moraju čuvati spomenute knjige zajedno s biskupskim pismima i ostalim ispravama za slučaj potrebe ili koristi; sve to mora, pod nadzorom, što ga ima izvršivati pri svom pohodu ili u drugo pogodno vrijeme Ordinarij ili njegov ovlaštenik, zdušno držati u sigurnosti, da ne dođe u nepozvane ruke.

GLAVA X.

ŽUPSKI NAMJESNICI

Kan. 471. - § 1. Ako je punopravno sjedinjena s redovničkom kućom, kaptolskom crkvom ili s drugom kojom skupnom osobom, tada mora biti postavljen namjesnik, koji će stvarno izvršivati dušobrižništvo, uz primjereni dio prihoda doznačen mu po sudu biskupovu.

§ 2. Osim slučaja, kada Biskup imenuje namjesnika bilo na temelju zakonite povlastice ili običaja, bilo zbog toga, što je dao namjesničku temeljnu imovinu pridržavši sebi slobodnu podjelbu, namjesnika predlaže redovnički Poglavar, Kaptol ili druga moralna osoba, a mjesni mu Ordinarij, ako držeći se odredaba kan. 459, nađe da je prikladan, ima dati uvedenje u službu.

S. C. C., *Assisien.,* 16 nov. 1709, ad 2; *Nullius Montis Cassini*, 26 ian. 1726, ad 1-3; *Cingulana,* 19 iul. 1732, ad 1-3; *Mazarien.,* 12 aug. 1741, 12 ian. 1743, ad 2, 3.

471 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Clusina,* 31 aug. 1592; *Salernitana,* 16 iul. 1601; S. C. C., *Aquileien.,* mense ian. 1585; *Civitaten.,* mense nov. 1585; *Aurien.,* mense aug. 1589, ad 3; *Nullius,* 29 mart. 1595; 12 febr. 1622; *Spoletana,* 18 iun. 1622; *Calaguritana,* 11 ian. 1698, ad 2; *Assisien.,* 16 nov. 1709, ad 2; *Mazarien.,* 12 aug. 1741, 12 ian. 1743, ad 1, 2; *Palentina,* 4 iun. 1763, 28 ian., 18 febr. 1764, ad 2.

§ 3. Vicarius si sit religiosus, est amovibilis sicut parochus religiosus de quo in Can. 454, § 5; ceteri omnes vicarii ex parte praesentantis sunt perpetui, sed ab Ordinario possunt, ad instar parochorum, removeri, monito eo qui praesentavit.

§ 4. Ad vicarium exclusive pertinet tota animarum cura cum omnibus parochorum iuribus et obligationibus ad normam iuris communis et secundum probata statuta dioecesana vel laudabiles consuetudines.

Can. 472. - Vacante paroecia:

1.° Ordinarius loci in ea quamprimum constituat idoneum vicarium oeconomum, de consensu Superioris, si de religioso agatur, qui eam tempore vacationis regat, assignata eidem parte fructuum pro congrua sustentatione;

2.° Ante oeconomi constitutionem, paroeciae regimen, nisi aliter provisum fuerit, assumat interim vicarius cooperator; si plures vicarii sint, primus; si omnes aequales, munere antiquior; si vicarii desint, parochus vicinior; si tandem agatur de paroecia religiosis concredita, domus Superior; loci autem Ordinarius in Synodo vel extra Synodum tempestive determinet quaenam paroecia cuique paroeciae vicinior habenda sit;

3.° Qui paroeciae regimen ad normam n. 2 assumpsit, debet loci Ordinarium de paroeciae vacatione statim certiorem facere.

Can. 473. - § 1. Vicarius oeconomus iisdem iuribus gaudet iisdemque officiis adstringitur, ac parochus, in iis quae animarum curam spectant; nihil tamen ipsi agere in paroecia licet, quod praeiudicium afferre possit iuribus parochi aut beneficii paroecialis.

§ 2. Oeconomus novo parocho vel oeconomo successori coram vicario foraneo vel alio sacerdote ab Ordinario designato tradat clavem archivi et inventarium librorum ac documentorum aliarumque rerum quae ad paroeciam pertinent, et rationem reddat accepti et expensi tempore administrationis.

---

471 § 3: S. C. C., *Papien.*, mense iul. 1588.

471 § 4: S. C. Ep. et Reg., *Aquilana,* 19 iul. 1622; S. C. C., *Eugubina,* 10 febr. 1594; *Aversana,* 31 maii 1607; *Colimbrien.,* 14 nov. 1648, ad 2; *Romana,* 28 mart. 1711, ad 1; *Egitanien.,* 27 iun., 18 iul. 1789; *Patavina,* 8 mart. 1806; *Tarraconen.,* 21 nov. 1807; *Maceraten.,* 21 ian. 1826.

§ 3. Ako je namjesnik redovnik, on je premjestiv kao redovnički župnik, o kojemu je riječ u kan. 454, § 5; svim ostalim namjesnicima pripada od strane predlagača stalnost, ali od strane Ordinarija mogu biti smijenjeni jednako kao i župnici, uz obavijest onomu, koji ih je predložio.

§ 4. U isključivu nadležnost namjesnika spada cjelokupno dušobrižništvo sa svim pravima i dužnostima župničkim u skladu s odredbama općeg prava i prema odobrenim biskupijskim propisima ili valjanim običajima.

Kan. 472. - Kada je župa upražnjena:

1.° Mjesni Ordinarij treba da što prije postavi prikladnog upravitelja, i to s pristankom njegova Poglavara, kada se radi o redovniku; upravitelj treba da upravlja župom za vrijeme upražnjenja, a doznačuje mu se za primjereno uzdržavanje dio od prihoda;

2.° Prije nego što se postavi upravitelj, mora dotle preuzeti upravljanje župom, ako nije drukčije predviđeno, namjesnik pomoćnog biskupa; a ako ima više namjesnika, tada prvi; ako su svi izjednačeni, onda onaj, koji je stariji po službi, a ako nema namjesnika, onda najbliži susjedni župnik; konačno, ako se radi o župi povjerenoj redovnicima Poglavar kuće; a mjesni Ordinarij treba da na Sinodi ili izvan Sinode odredi za vremena, koja se župa ima smatrati kao najbliža drugoj;

3.° Tko je preuzeo upravljanje župom prema odredbi br. 2, dužan je da smjesta izvijesti mjesnoga Ordinarija o upražnjenju župe.

Kan. 473. - § 1. Namjesnik upravitelj ima ista prava i vezan je istim dužnostima kao i župnik u svemu onomu, što se odnosi na dušobrižništvo; no ne smije u župi učiniti ništa, što bi bilo na štetu prava, koja pripadaju župniku ili župskoj nadarbini.

§ 2. Upravitelj mora novomu župniku ili upravitelju, koji dolazi na njegovo mjesto, u prisutnosti izvanjeg namjesnika ili drugog svećenika, od Biskupa za to određena, predati ključ od arhiva i popis knjiga i isprava kao i drugih predmeta, što pripadaju župi i položiti račun o primicima i izdacima za vrijeme upravljanja.

---

472 3.°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 18; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 1; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 17; ep. encycl. *«Cum illud»,* 14 dec. 1742, § 16, n. I; S. C. Ep. et Reg., *Uxentina,* 24 ian. 1581; *Reatina,* 21 nov. 1603; S. C. C., *Forosempronien.,* 30 iul. 1591; *Placentina,* 1 iul. 1593, ad 1; *Mileten.,* 7 iun. 1692, ad 2.

473 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 18; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum semper oblatas»,* 19 aug. 1744, § 9.

Can. 474. - Vicarius substitutus qui constituitur ad normam Can. 465, §§ 4, 5 et Can. 1923, § 2, locum parochi tenet in omnibus quae ad curam animarum spectant, nisi Ordinarius loci vel parochus aliquid exceperint.

Can. 475. - § 1. Si parochus ob senectutem mentis vitium, imperitiam, caecitatem aliamve permanentem, causam suis muniis rite obeundis impar evaserit, Ordinarius loci det vicarium adiutorem, praesentatum a Superiore, si de paroecia agatur religiosis concredita, qui suppleat eius vicem, assignata eidem congrua fructuum portione, nisi aliter provisum sit.

§ 2. Adiutori, si in omnibus suplleat parochi vicem, iura omnia et officia competunt parochorum propria, excepta Missae applicatione pro populo quae parochum gravat; si vero suppleat ex parte dumtaxat, eius iura et obligationes desumantur ex litteris deputationis.

§ 3. Si parochus sit sui compos, adiutor operam suam praestare debet sub eiusdem auctoritate secundum Ordinarii litteras.

§ 4. Quod si per vicarium adiutorem bono animarum provideri nequeat, locus est parochi amotioni ad normam Can. 2147-2161.

Can. 476. - § 1. Si parochus propter populi multitudinem aliasve causas nequeat, iudicio Ordinarii, solus convenientem curam gerere paroeciae, eidem detur unus vel plures vicarii cooperatores, quibus congrua remuneratio assignetur.

§ 2. Vicarii cooperatores constitui possunt sive pro universa paroecia, sive pro determinata paroeciae parte.

§ 3. Non ad parochum, sed ad loci Ordinarium, audito parocho, competit ius nominandi vicarios cooperatores e clero saeculari.

475 § 1: C. 3, X, *de clerico aegrotante vel debilitato*, III, 6; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 6; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 9, 12; ep. *«Ex quo»*, 14 ian. 1747; S. C. Ep. et Reg., *Alben.*, 15 oct. 1601; S. C. C., *Sedunen.*, 29 iul., 19 aug., 9 sept. 1775.

475 § 2: S. C. C., *Silvaeducis*, 11 mart. 1843.

476 § 1: C. 3, X, *de clerico aegrotante vel debilitato*, III, 6; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 4; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 13; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 10, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 11;

Kan. 474. - Namjesnik odsutna župnika, koji je postavljen prema odredbama kan. 465, §§ 4, 5 i kan. 1923, § 2, izvršuje mjesto župnika čitavo dušobrižništvo, ako mjesni Ordinarij ili župnik nisu štogod izuzeli.

Kan. 475. - § 1. Kada župnik zbog starosti, duševne bolesti, nevještine, sljepoće ili zbog drugoga trajna razloga nije sposoban, da uredno izvršuje svoje dužnosti, treba da mu mjesni Ordinarij dade namjesnika pomagača, koji će ga zamjenjivati, doznačivši mu dio od prihoda, ako nije drugačije uređeno; ako se radi o župi, koja je povjerena redovnicima, predlaže ga redovnički Poglavar.

§ 2. Pomagaču pripadaju, ako u svemu zamjenuje župnika, sva prava i dužnosti, što spadaju na župnike, izuzevši namjenjivanje Mise za puk, što obavezuje župnika; a ako ga zamjenjuje samo djelomično, onda njegova prava i obaveze moraju biti označene u rješenju o njegovom imenovanju.

§ 3. Ako je župnik pri svijesti, treba da pomagač svoju službu izvršuje u zavisnosti od njega onako, kako odredi Biskup u pismenom rješenju.

§ 4. Ako se ne može dovoljno pobrinuti za dobro duša postavljanjem namjesnika pomagača, tada dolazi u obzir smjenjivanje župnika prema odredbama kan. 2147-2161.

Kan. 476. - § 1. Kada zbog velikog mnoštva župljana ili zbog drugih razloga ne može župnik sam, po sudu Ordinarijevom, da se dolično brine za župu, treba mu dati jednoga ili više namjesnika pomoćnika, kojima se mora doznačiti primjerena nagrada.

§ 2. Namjesnici pomoćnici mogu biti postavljeni bilo za čitavu župu bilo za određeni dio župe.

§ 3. Pravo imenovati namjesnike pomoćne između svjetovnih duhovnika, ne pripada župniku, nego mjesnom Ordinariju uz saslušanje župnika.

const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § V, n. IX; S. C. Ep. et Reg., *Aquen.*, 30 nov. 1582; S. C. C., 7 oct. 1604; *Marsorum*, 16 apr. 1639; *Grossetana*, 16 sept. 1645; *Neritonen.*, 21 iul. 1663, ad 1; *Aquen.*, 13 iul. 1720, 31 maii, 2 aug. 1721, ad 2; *Vicen.*, 12 ian., 12 iul. 1760, 30 aug. 1766, ad 1; *Balneoregien.*, 24 mart., 14 apr. 1821; 14 aug. 1863, ad 1.

476 § 3: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 4; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 13; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 10, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 11; S. C. C., *Terracinen.*, 2 maii, 6 iun. 1739.

§ 4. Vicarios cooperatores religiosos Superior cui id ex constitutionibus competit, audito parocho, praesentat Ordinario, cuius est eosdem approbare.

§ 5. Vicarius cooperator obligatione tenetur in paroecia residendi secundum statuta dioecesana vel laudabiles consuetudines aut Episcopi praescriptum; imo prudenter curet Ordinarius, ad normam Can. 134, ut in eadem paroeciali domo commoretur.

§ 6. Eius iura et obligationes ex statutis dioecesanis, ex litteris Ordinarii et ex ipsius parochi commissione desumantur; sed, nisi aliud expresse caveatur, ipse debet ratione officii parochi vicem supplere eumque adiuvare in universo paroeciali ministerio, excepta applicatione Missae pro populo.

§ 7. Subest parocho, qui eum paterne instruat ac dirigat in cura animarum, et invigilet et saltem quotannis ad Ordinarium de eodem referat.

§ 8. Si nec per vicarios cooperatores spirituali fidelium bono consuli rite queat, Episcopus provideat ad normam Can. 1427.

Can. 477. - § 1. Vicarii paroeciales de quibus in Can. 472-476, si religiosi sint, amoveri possunt ad normam Can. 454, § 5; secus ad nutum Episcopi vel Vicarii Capitularis, non autem Vicarii Generalis sine mandato speciali.

§ 2. Quod si vicaria sit beneficialis, vicarius cooperator removeri potest processu ad normam iuris, non solum ob causas propter quas alii parochi removeri possunt, sed etiam si graviter subiectioni defecerit parocho debitae in exercitio suarum functionum.

Can. 478. - § 1. Sicut parochus ecclesiae cathedralis, ita vicarius paroecialis Capituli cathedralis praecedit omnibus aliis, dioecesis parochis aut vicariis; oeconomi vero ius praecedentiae regitur normis in Can. 106 statutis.

476 § 4: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 4; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 11; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»*, 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. C., *Olomucen.*, 7 iun., 2 aug. 1755, ad 4.

§ 4. Namjesnike pomoćne iz redovničkog staleža predlaže, po saslušanju župnika, Poglavar, na kojega to spada po njihovim ustanovama, Ordinariju, na kojega spada odobriti ih.

§ 5. Namjesnik pomoćni je dužan obdržavati sjedište u župi onako, kako to propisuju biskupijske ustanove ili valjani običaji, odnosno biskupove odredbe; pače Ordinarij treba da razborito nastoji oko toga, da namjesnik pomoćni prema odredbi kan. 134, stanuje u istoj kući sa župnikom.

§ 6. On ima ona prava i dužnosti, koja su mu određena u biskupijskim ustanovama i u pismenom rješenju Ordinarijevom ili koja mu povjeri župnik; no ako nije izričito predviđeno drugačije, on treba da zamjenjuje župnika i da mu po svojoj službi pomaže u cjelokupnom župničkom zvanju, izuzevši namjenjivanje Mise za puk.

§ 7. Podređen je župniku, koji će ga očinski upućivati i rukovoditi u dušobrižništvu, nadzirati ga i najmanje jedanput u godini o njemu izvijestiti Ordinarija.

§ 8. Ako se s namjesnicima pomoćnicima ne može udovoljiti, kako treba, duhovnim potrebama vjernika, mora Biskup postupiti prema odredbi kan. 1427.

Kan. 477. - § 1. Župski namjesnici, o kojima govore kan. 472-476, ako su redovnici mogu biti smijenjeni prema odredbama kan. 454, § 5; inače bez daljnjega od strane Biskupa ili Kaptolskog Namjesnika, ali ne i od strane Glavnog Namjesnika bez posebne punomoći.

§ 2. Ako namjesnička služba ima značaj nadarbine, namjesnik pomoćni može biti smijenjen po postupku provedenom prema zakonskim propisima, i to ne samo iz onih razloga, iz kojih mogu biti smijenjeni i drugi župnici, nego također i zbog toga, ako pri izvršivanju svojih dužnosti povrijede u važnoj stvari podloženost, na koju su vezani prema župniku.

Kan. 478. - § 1. Župnik stolne crkve, odnosno župski namjesnik stolnoga Kaptola imaju prednost pred svim drugim župnicima, odnosno župskim namjesnicima u biskupiji; a pravo se na prednost namjesnika upraviteljâ ravna prema propisima u kan. 106.

476 § 5: S. C. C., *Sublacen.*, 13 iul. 1743, ad 1.

476 § 6: S. C. C., *Mediolanen.*, 24 sept., 3 dec. 1735; *Mediolanen.*, 16 febr. 1867, ad 1, 2; *Brixien.*, 24 iul. 1875.

476 § 7: S. C. C., *Brixien.*, 24 iul. 1875.

§ 2. Vicarii substituti et adiutores praecedunt, dum in munere manent, vicariis cooperatoribus; hi aliis sacerdotibus ecclesiae paroeciali addictis.

CAPUT XI.

DE ECCLESIARUM RECTORIBUS.

Can. 479. - § 1. Nomine rectorum ecclesiarum hic veniunt sacerdotes, quibus cura demandatur alicuius ecclesiae, quae nec paroecialis sit nec capitularis, nec adnexa domui communitatis religiosae, quae in eadem officia celebret.

§ 2. De cappellano religiosarum, sodalium virorum religionis laicalis, confraternitatis vel alius legitimae associationis, serventur particularium canonum praescripta.

Can. 480. - § 1. Ecclesiarum rectores libere nominantur ab ordinario loci, salvo iure eligendi aut praesentandi, si cui legitime competat; quo in casu Ordinarii est rectorem approbare.

§ 2. Licet ecclesia pertineat ad aliquam religionem exemptam, rector tamen a Superiore nominatus debet ab Ordinario loci approbari.

§ 3. Si ecclesia coniuncta sit cum Seminario aliove collegio quod a clericis regitur, Superior Seminarii vel collegii est simul ecclesiae rector, nisi aliter loci Ordinarius constituerit.

Can. 481. - In ecclesia sibi commissa rector functiones paroeciales peragere nequit.

478 § 2: S. R. C., *Meliten.*, 23 febr. 1839, ad 3; *Romana,* 12 iul. 1892, ad 11.

480 § 1: S. C. C., *Tarantasien.*, 1 et 22 apr. 1719, ad 4.

§ 2. Namjesnici odsutnih župnika i namjesnici pomagači imaju, dok su u toj službi, prednost pred namjesnicima pomoćnicima, a ovi pred drugim svećenicima, koji službuju kod iste župske crkve.

GLAVA XI.

RAVNATELJI CRKAVA

Kan. 479. - § 1. Pod imenom ravnatelja crkava ovdje se razumijevaju oni svećenici, kojima je povjerena briga za neku crkvu, koja niti je župna, niti kaptolska, niti je spojena s kućom redovničke zajednice, koja bi u njoj obavljala službu božju.

§ 2. U pogledu kapelana redovnica, pripadnika muških redovničkih družbi sa svjetovnjačkim značajem, bratovštine ili drugog kojeg zakonitog udruženja, vrijede posebni propisi u odnosnim kanonima.

Kan. 480. - § 1. Ravnatelje crkava imenuje slobodno mjesni Ordinarij ne dirajući time u pravo izbora ili prijedloga, ako bi nekomu zakonito pripadalo; u takvom slučaju spada na Ordinarija potvrđivanje ravnatelja.

§ 2. Iako bi crkva pripadala kojoj izuzetoj redovničkoj družbi, ipak mora ravnatelj imenovan od redovničkog Poglavara dobiti potvrdu od mjesnog Ordinarija.

§ 3. Ako je crkva spojena sa Sjemeništem ili s kojim drugim zavodom, koji je pod duhovničkom upravom, Poglavar je Sjemeništa odnosno zavoda, ujedno i ravnatelj crkve, ako mjesni Ordinarij ne odredi drukčije.

Kan. 481. - Ravnatelj ne smije u povjerenoj crkvi izvršivati župske obredne čine.

481: S. C. C., *Ferrarien.*, 15 dec. 1703, 12 ian. 1704, ad 2, 3; *Mediolanen.*, 22 iun., 24 aug. 1715, ad 2.

Can. 482. - Ecclesiae rector potest divina officia etiam sollemnia ibidem celebrare, salvis legitimis fundationis legibus et dummodo non noceant ministerio paroeciali; in dubio autem utrum huiusmodi detrimentum contingat, necne, Ordinarii loci est rem dirimere et opportunas normas praescribere ad illud evitandum.

Can. 483. - Si ecclesia, Ordinarii loci iudicio, ita a paroeciali distet ut paroeciani non sine gravi incommodo possint paroecialem ecclesiam adire ibique divinis officiis interesse:

1.° Loci Ordinarius, gravibus quoque statutis poenis, potest rectori praecipere ut horis populo commodioribus officia celebret, fidelibus dies festos ac ieiunia denuntiet et catecheticam instructionem et Evangelii explicationem tradat;

2.° Parochus potest ex eadem sanctissimum Sacramentum, inibi ad normam Can. 1265 forte asservatum, pro infirmis desumere.

Can. 484. - § 1. Sine rectoris vel alius legitimi Superioris licentia saltem praesumpta, nemini licet in ecclesia Missam celebrare, Sacramenta ministrare aliasve functiones sacras peragere; haec vero licentia dari vel negari debet ad normam iuris.

§ 2. Quod attinet ad conciones in ecclesia habendas, serventur praescripta Can. 1337-1342.

Can. 485. - Rector ecclesiae, sub auctoritate Ordinarii loci servatisque legitimis statutis ac quaesitis iuribus, debet curare seu advigilare ut divina officia ad sacrorum canonum praescripta ordinate in ecclesia celebrentur, onera fideliter adimpleantur, bona rite administrentur, sacrae supellectilis atque aedium sacrarum conservationi et decori prospiciatur, et ne quidpiam fiat quod sanctitati loci ac reverentiae domo Dei debitae quoquo modo repugnet.

Can. 486. - Rectorem ecclesiae, etsi ab aliis electum aut praesentatum, Ordinarius loci removere ad nutum potest ex qualibet iusta causa; quod si rector fuerit religiosus, servetur, circa eius remotionem, praescriptum Can. 454, § 5.

482: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 14; S. C. C., *Thelesina*, 26 ian., 9 febr. 1732; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 26 ian. 1668; S. R. C., *Beneventana*, 16 apr. 1639; *Thelesina*, 21 aug. 1640; *Bisinianen.*, 6 oct. 1640; *Salernitana*, 9 maii 1705, ad 3. - - Vide etiam Can. 716, § 1, 3; 1171.

Kan. 482. - Ravnatelj crkve može u njoj izvršivati bogoslužne čine pa i svečane, držeći se ipak zakonitih odredaba u zakladnici i pazeći, da time ne bude na smetnju župskoj službi; u slučaju dvojbe o tom, da li takvo smetanje postoji ili ne, u nadležnosti je mjesnog Ordinarija, da to pitanje riješi i izda prikladne odredbe u tu svrhu, da se smetnja ukloni.

Kan. 483. - Ako je, po sudu mjesnog Ordinarija, crkva toliko udaljena od župske, da župljani ne mogu bez velike neprilike dolaziti u župsku crkvu i tu prisustvovati bogoslužju, tada:

1.° Može mjesni Ordinarij i uz teške kazne narediti ravnatelju crkve, da službu Božju obavlja u vrijeme, koje je puku pogodnije, da vjernicima najavljuje blagdane i postove i da drži kršćanski nauk i tumači Evanđelje;

2.° Župniku je slobodno iz nje uzimati presveto Otajstvo za bolesnike, ako bi se u njoj, prema odredbi kan. 1265 možda čuvalo.

Kan. 484. - § 1. Bez dopuštenja ravnatelja ili drugog zakonitog Poglavara, barem predmnijevanoga, ne smije nitko u crkvi služiti Misu, dijeliti Otajstava ili izvršivati drugih obrednih čina; a takovo se dopuštenje mora dati ili uskratiti prema zakonskim odredbama.

§ 2. Što se tiče propovijedanja u crkvi, moraju se obdržavati propisi sadržani u kan. 1337-1342.

Kan. 485. - Ravnatelj crkve ima dužnost, da u zavisnosti od mjesnog Ordinarija i uzimajući u obzir zakonite ustanove i stečena prava, vodi brigu i nastoji o tom, da se bogoslužje u crkvi obavlja u redu prema propisima svetih kanona, da se obaveze zdušno izvršuju, imovinom valjano upravlja, da se crkvene uporabne stvari i zgrade drže čisto i u redu i da se ne učini ništa, što bi se na ma koji način protivilo svetosti mjesta i dužnoj časti kuće Božje.

Kan. 486. - Mjesni Ordinarij može bez daljnjega iz bilo kojeg pravednog razloga smijeniti ravnatelja crkve, iako je bio od drugih izabran ili predložen; ako je ravnatelj redovnik, moraju se obdržavati pri njegovom smjenjivanju propisi kan. 454, § 5.

---

483 2.°: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 14.

484 § 1: S. R. C., *Romana*, 21 nov. 1893, n. II.

485: S. C. C., *Nucerina Paganorum*, 24 sept., 19 nov. 1729, ad 1; *Firmana*, 29 iul., 12 aug. 1843, 23 ian., 6 febr. 1847. -- Vide etiam Can. 1178.

PARS SECUNDA

DE RELIGIOSIS

Can. 487. - Status religiosus seu stabilis in communi vivendi modus, quo fideles, praeter communia praecepta, evangelica quoque consilia servanda per vota obedientiae, castitatis et paupertatis suscipiunt, ab omnibus in honore habendus est.

Can. 488. - In canonibus qui sequuntur, veniunt nomine:

1.° *Religionis,* societas, a legitima ecclesiasstica auctoritate approbata, in qua sodales, secundum proprias ipsius societatis leges, vota publica, perpetua vel temporaria, elapso tamen tempore renovanda, nuncupant, atque ita ad evangelicam perfectionem tendunt;

2.° *Ordinis,* religio in qua vota sollemnia nuncupantur; *Congregationis monasticae,* plurium monasteriorum sui iuris inter se coniunctio sub eodem Superiore; *religionis exemptae,* religio sive votorum sollemnium sive simplicium, a iurisdictione Ordinarii loci subducta; *Congregationis religiosae* vel *Congregationis* simpliciter, religio in qua vota dumtaxat simplicia sive perpetua sive temporaria emittuntur;

3.° *Religionis iuris pontificii,* religio quae vel approbationem vel saltem laudis decretum ab Apostolica Sede est consecuta; *iuris dioecesani,* religio quae ab Ordinariis erecta, hoc laudis decretum nondum obtinuit;

4.° *Religionis clericalis,* religio cuius plerique sodales sacerdotio augentur; secus est *laicalis;*

487: Martinus V (in Conc. Constantien.), const. «*Inter cunctas*», 22 febr. 1418, art. 31, 34, Ioannis Wicleff, damn., art. 30, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Pius IX, litt. ap. «*Multiplices inter*», 10 iun. 1851; Leo XIII, ep. «*Testem*», 22 ian. 1899; ep. «*Au milieu*», 23 dec. 1900; ep. «*Le religiose famiglie*», 29 iun. 1901.

DRUGI DIO

REDOVNICI

Kan. 487. - Redovnički stalež ili način trajnoga zajedničkog življenja, po komu vjernici na sebe uzimaju obavezu, da će povrh zajedničkih zapovijedi, obdržavati i evanđeoske savjete po zavjetima poslušnosti, čistoće i siromaštva, svi su dužni poštivati.

Kan. 488. - U kanonima koji slijede, nazivi se ovako razumijevaju:

1.° *Redovnička družba* je udruženje odobreno od zakonite crkvene vlasti, u kojemu članovi polažu, držeći se propisa svoje družbe, javne zavjete vječne ili privremene, koji se obavezno produžuju, i tako teže na evanđelsku savršenost;

2.° *Red* je redovnička družba, u kojoj se polažu svečani zavjeti; *Samostanski zbor* je zajednica od više samosvojnih samostana pod istim Poglavarom, *izuzeta redovnička družba,* bilo sa svečanim bilo s običnim zavjetima, je ona, koja je izuzeta ispod poglavarske vlasti mjesnog Ordinarija; *Redovnički zbor* ili naprosto *Zbor* je takova redovnička družba, u kojoj se polažu samo obični zavjeti, bili oni vječni ili privremeni;

3.° *Redovnička družba prvosvećeničkog prava* takva je redovnička družba, koja je dobila od Apostolske Stolice odobrenje ili barem pohvalni list; *biskupijskog prava* je ona, koja je osnovana od Ordinarija, a još nije primila pohvalnoga lista;

4.° *Duhovnička redovnička družba* ona je redovnička družba, u kojoj članovi većinom primaju svećeničko ređenje; inače je *svjetovnjačka;*

5.° *Domus religiosae,* domus alicuius religionis in genere; *domus regularis,* domus Ordinis; *domus formatae,* domus religiosa in qua sex saltem religiosi professi degunt, quorum, si agatur de religione clericali, quatuor saltem sint sacerdotes;

6.° *Provinciae,* plurium religiosarum domorum inter se coniunctio sub eodem Superiore, partem eiusdem religionis constituens;

7.° *Religiosorum,* qui vota nuncuparunt in aliqua religione; *religiosorum votorum simplicium,* qui in Congregatione religiosa; *regularium,* qui in Ordine; *sororum,* religiosae votorum simplicium; *monialium,* religiosae votorum sollemnium aut, nisi ex rei natura vel ex contextu sermonis aliud constet, religiosae quarum vota ex instituto sunt sollemnia, sed pro aliquibus locis ex Apostolicae Sedis praescripto sunt simplicia;

8.° *Superiorum maiorum,* Abbas Primas, Abbas Superior Congregationis monasticae, Abbas monasterii sui iuris, licet ad monasticam Congregationem pertinentis, supremus religionis Moderator, Superior provincialis, eorundem vicarii aliique ad instar provincialium potestatem habentes.

Can. 489. - Regulae et particulares constitutiones singularum religionum, canonibus huius Codicis non contrariae, vim suam servant; quae vero eisdem opponuntur, abrogatae sunt.

Can. 490. - Quae de religiosis statuuntur, etsi masculino vocabulo expressa, valent etiam pari iure de mulieribus, nisi ex contextu sermonis vel ex rei natura aliud constet.

488 8.°: C. 1, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae*, III, 11, in Clem.; c. 1, *de verborum significatione,* V, 11 in Clem.; c. 1, *de verborum significatione*, tit. XIV, in Extravag. Ioan. XXII; Benedictus XIV, const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 13 sq.; Leo

5.° *Redovnička kuća* je ona, koja pripada kojoj redovničkoj družbi uopće; *regularska* je *kuća,* koja pripada Redu; *potpuna redovnička kuća* je ona, u kojoj prebiva najmanje šest zavjetovanih redovnika, od kojih mora biti, ako se radi o duhovničkoj družbi, najmanje četiri svećenika;

6.° *Pokrajina* je sveza između više redovničkih kuća, koja je pod istim Poglavarom kao dio iste redovničke družbe;

7.° *Redovnici* su svi oni, koji su položili zavjete u nekoj redovničkoj družbi; *redovnici s običnim zavjetima* su oni, koji su zavjete položili u Redovničkom zboru; *regularci* oni koji su ih položili u Redu; *sestre* su redovnice s običnim zavjetima; *duvne* su redovnice sa svečanim zavjetima, odnosno, ukoliko po prirodi stvari ili iz govorne sveze nije drugi smisao očit, takve, koje bi po pravilima polagale svečane zavjete, ali po izuzetnim odredbama, što ih Apostolska Stolica izdaje za neke krajeve, polažu samo obične;

8.° *Viši* su *poglavari* Opat Prvak, Opat Glavar samostanskog Zbora, vrhovni Starješina redovničke družbe, Opat samosvojnog samostana iako pripadao samostanskom Zboru, pokrajinski Poglavar i njihovi namjesnici i svi drugi, koji imaju jednaku vlast kao i pokrajinski poglavari.

Kan. 489. - Pravila i posebne konstitucije u pojedinim redovničkim družbama, koje nisu u protivnosti s kanonima ovoga Kodeksa, zadržavaju svoju obaveznu krepost; a koje im se protive, dokinute su.

Kan. 490. - Sve ono, što je propisano za redovnike, vrijedi jednako i za redovnice, iako je izraženo u muškom rodu, osim ako je što drukčije očito iz govorne sveze ili prirode stvari.

XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900; S. C. Ep. et Reg., 27 iul. 1655, ad 8, 15-17, 21; 29 nov. 1657; *Congregationis Presbyterorum Saecularium,* 16 sept. 1864, ad 1.

490: Benedictus XIV, const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748.

Can. 491. - § 1. Religiosi praecedunt laicis; religiones clericales, laicalibus; canonici regulares, monachis; monachi, ceteris regularibus; regulares, Congregationibus religiosis; Congregationes iuris pontificii, Congregationibus iuris dioecesani; in eadem specie servetur praescriptum Can. 106, n. 5.

§ 2. At clerus saecularis praecedit tum laicis tum religiosis extra eorum ecclesias atque etiam in eorum ecclesiis, si agatur de religione laicali; Capitulum vero cathedrale vel collegiale eisdem praecedit ubique locorum.

491 § 1: Leo X, litt. ap. «*Licet alias*», 6 dec. 1517, § 3; Pius IV, const. «*Sedis Apostolicae*», 18 febr. 1564, § 4, 5; S. Pius V, const. «*Cum ex Ordinum*», 23 dec. 1570, § 1, 2; Gregorius XIII, const. «*Exposcit*», 15 iul. 1583, § 3; Benedictus XIII, const. «*Militantis Ecclesiae*», 21 iun. 1727, § 5, 6; Clemens XIII, const. «*Religiosam pacem*», 26 apr. 1760; Pius X, litt. ap. «*Seraphici Patriarchae*», 15 aug. 1910, n. I-VII; S. C. Ep. et Reg., 13 mart. 1582; Cassanen., 24 maii 1583; *Polinianen.*, 25 nov. 1611; S. R. C., *Toletana*, 6 iul. 1593; *Ordinis S. Francisci*, 26 nov. 1593; *Tuscanellae*, 14 iun. 1608; *Cusentina*, 1 mart. 1614; *Minorum Regularis Observantiae*, 3 iun. 1617; *Monopolitana*, 23 mart. 1619; *Messanen*, 7 aug. 1621; *Nicien.*, 12 dec. 1626; *Sutrina*, 17 iul. 1627; *Lucerina*, 8 iun. 1658; *Neapolitana*, 28 sept. 1658; *Rossanen.*, 19 iul. 1659; *Mantuana*, 15 ian. 1667; *Ampurien.*, 26 nov. 1678; *Lucen.*, 15 maii 1694, ad 2; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXIII, n. 5.

Kan. 491. - § 1. Redovnicima pripada prednost pred svjetovnjacima; duhovničkim družbama pred svjetovnjačkim; regularskim kanonicima pred monasima; monasima pred ostalim regularcima, regularcima pred redovničkim Zborovima; Zborovima prvosvećeničkog prava pred Zborovima biskupijskog prava; kod osoba iste vrsti treba se držati odredaba kan. 106, br. 5.

§ 2. No svjetovnim duhovnicima pripada prednost i pred svjetovnjacima i pred redovnicima izvan njihove crkve, pa i unutar njihove crkve, kada se radi o svjetovnjačkoj družbi; no Kaptolu stolnom i zbornom pripada prednost pred redovnicima na svakom mjestu.

491 § 2: S. Pius V, const. «*Cum ex Ordinum*», 23 dec. 1570, § 1, 2; Benedictus XIII, const. «*Militantis Ecclesiae*», 21 iun. 1727, § 5, 6; S. C. Ep. et Reg., *Monopolitana*, 16 apr. 1723, ad 5, 12; *Venetiarum*, 3 dec. 1847; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Smyrnen.), 29 iun. 1805; S. R. C., *Canarien.*, 10 maii 1594, ad 2; *Conchen.*, 29 nov. 1595; *Valven.*, 8 iul. 1602; *Elven.*, 10 ian. 1604, ad 6; *Neapolitana*, 7 iul. 1612; *Mexicana*, 5 oct. 1614; *Messanen.*, 7 aug. 1621; *Sutrina*, 17 iul. 1627; *Aretina*, 28 sept. 1658; *Dalmatiarum*, 12 iul. 1664; *Civitatis Castelli*, 21 mart. 1676, ad 4; *Lucen.*, 15 maii 1694, ad 3; *Paderbornen.*, 7 apr., 22 dec. 1770, ad 1, 3; *Bononien.*, 23 maii 1778; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXII, n. 1, c. XXXIII, n. 5.

TITULUS IX.

DE ERECTIONE ET SUPPRESSIONE RELIGIONIS, PROVINCIAE, DOMUS.

Can. 492. - § 1. Episcopi, non autem Vicarius Capitularis vel Vicarius Generalis, condere possunt Congregationes religiosas; sed eas ne condant neve condi sinant, inconsulta Sede Apostolica; quod si agatur de tertiariis in communi viventibus, requiritur praeterea ut a supremo Moderatore primi Ordinis suae religioni aggregentur.

§ 2. Congregatio iuris dioecesani, quamvis decursu temporis in plures dioeceses diffusa, usque tamen dum pontificiae approbationis aut laudis testimonio caruerit, remanet dioecesana, Ordinariorum iurisdictioni ad normam iuris plane subiecta.

§ 3. Nec nomen nec habitus religionis iam constitutae assumi potest ab iis qui ad illam legitime non pertinent aut a nova religione.

Can. 493. - Quaelibet religio etiam iuris dioecesani tantum, semel legitime condita, etiamsi unica domo constet, supprimi nequit nisi a Sancta Sede, cui etiam reservatur de bonis in casu statuere, semper tamen salva offerentium voluntate.

Can. 494. - § 1. Religionem pontificii iuris in provincias dividere, constitutas iam provincias coniungere vel aliter circumscribere, novas condere conditasve supprimere, monasteria sui iuris a monastica Congregatione separare et alii unire, ad unam pertinet Sedem Apostolicam.

492 § 1: Pius X, motu propr. *«Dei providentis»,* 15 iul. 1906, n. I.

492 § 2: Pius X, motu propr. *«Dei providentis»,* 15 iul. 1906, n. V.

492 § 3: C. 3, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31; S. C. Ep. et Reg., *Mileten.,* 8 maii 1595.

NASLOV IX.

OSNIVANJE I DOKIDANJE REDOVNIČKE DRUŽBE, POKRAJINE, KUĆE

Kan. 492. - § 1. Samo Biskupi, a ne i Kaptolski ili Glavni Namjesnik, mogu osnivati redovničke Zborove, ali neka ih ne osnivaju niti dopuštaju da se osnuju, a da o tom nisu najprije izvijestili Apostolsku Stolicu; ako se radi o trećorecima, što žive u zajednici, traži se povrh toga, da budu od vrhovnog Starješine prvoga Reda pripojeni njihovoj redovničkoj družbi.

§ 2. Redovnički Zbor biskupijskog prava, iako je s vremenom bio raširen i po drugim biskupijama, ostaje sve dotle, dok ne primi prvosvećeničko odobrenje ili pohvalni list, biskupijskim, pa je u svemu prema zakonskim propisima podvrgnut poglavarskoj vlasti Ordinarija.

§ 3. Zabranjeno je, da bilo ime bilo nošnju već osnovane redovničke družbe, uzmu oni, koji joj zakonito ne pripadaju ili koja nova redovnička družba.

Kan. 493. - Nijedna se redovnička družba, pa bila ona samo biskupijskog prava, kada je jednom zakonito osnovana, iako ima samo jednu kuću, ne može dokinuti bez odredbe Svete Stolice, kojoj je također pridržano pravo, da raspolaže s odnosnom imovinom, no svakako se pri tom ima poštivati volja darovatelja.

Kan. 494. - § 1. U isključivu nadležnost Apostolske Stolice spada razdioba redovničke družbe prvosvećeničkog prava u pokrajine, spajanje ili novo razgraničenje već osnovanih pokrajina, osnivanje novih i dokidanje dosadanjih, odvajanje samosvojnih samostana od samostanskog Zbora i njihovo spajanje s drugim.

493: Pius IX, allocut. *«Probe memineritis»,* 22 ian. 1855; allocut. *«Cum saepe»,* 26 iul. 1855; Leo XIII, ep. *«Le religiose famiglie»,* 29 iun. 1901.

§ 2. Exstincta provincia, de eius bonis statuere, salvis iustitiae legibus et fundatorum voluntate, spectat, nisi constitutiones aliud caveant, ad Capitulum generale vel, extra tempus Capituli, ad Moderatorem generalem cum suo Consilio.

Can. 495. - § 1. Congregatio religiosa iuris dioecesani in alia dioecesi domos constituere non potest, nisi consentiente utroque Ordinario, tum loci ubi est domus princeps, tum loci quo velit commigrare; Ordinarius autem loci unde excedit, consensum sine gravi causa ne deneget.

§ 2. Si ad dioeceses alias eam propagari accidat, nihil de ipsius legibus mutari liceat, nisi de consensu singulorum Ordinariorum quorum in dioecesibus aedes habeat, salvis iis quae, ad normam Can. 492, § 1, Sedi Apostolicae fuere subiecta.

Can. 496. - Nulla religiosa domus erigatur, nisi iudicari prudenter possit vel ex reditibus propriis vel ex consuetis eleemosynis vel alio modo congruae sodalium habitationi et sustentationi provisum iri.

Can. 497. - § 1. Ad erigendam domum religiosam exemptam, sive formatam sive non formatam, aut monasterium monialium, aut in locis Sacrae Congregationi de Prop. Fide subiectis quamlibet religiosam domum, requiritur beneplacitum Sedis Apostolicae et Ordinarii loci consensus in scriptis datus; secus, satis est Ordinarii venia.

495 § 1: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. IV.

495 § 2: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. V.

496: Clemens VIII, const. *«Quoniam»,* 23 iul. 1603, § 1; Urbanus VIII, const. *«Romanus Pontifex»,* 28 aug. 1624, § 2; Innocentius XII, const. *«Nuper»,* 23 dec. 1697, § 9, 10, 30; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. III; S. C. Ep. et Reg., *Amerina,* 8 nov. 1574; *Mileten.,* 23 aug. 1593; *Lisbonen.,* 4 iul. 1594; *Aversana,* 11 iul. 1594; 17 aug. 1622, § 2; *Sorana,* 20 iun. 1851; *De Serena,* 27 iun. 1853; *Ferrarien.,* 27 apr. 1855; *Montisvidei,* 22 febr. 1856; S. C. C., decr. 21 iun. 1625; decr. 23 nov. 1697.

§ 2. Raspolaganje imovinom takve pokrajine, koja je prestala da postoji, spada, uz pretpostavku, da će se poštivati zakoni pravičnosti i volja zakladatelja, ako nije drugačije predviđeno u konstitucijama, na opći Kapitul, ili u vrijeme kad on ne zasijeda, na vrhovnog Starješinu s njegovim vijećem.

Kan. 495. - § 1. Redovnički Zbor biskupijskog prava ne može podizati kuća u drugoj biskupiji bez pristanka jednog i drugog Ordinarija, i to Ordinarija mjesta, gdje mu je matična kuća, kao i Ordinarija mjesta, kamo želi prijeći; no Ordinarij mjesta, s kojega se polazi, ne smije uskratiti svojega pristanka bez važna razloga.

§ 2. Ako se takav redovnički Zbor raširio i po drugim biskupijama, ne smije se u njegovim propisima ništa mijenjati bez pristanka svakog pojedinog Ordinarija, u biskupijama kojih imaju kuću, a nije dopušteno ni u ono dirati, što je prema odredbama kan. 492, § 1 bilo podneseno na odobrenje Apostolskoj Stolici.

Kan. 496. - Nijedna se redovnička kuća ne smije podići, ako se razborito sudeći ne može predvidjeti, da je članovima osigurana primjerena nastamba i uzdržavanje bilo iz vlastitih prihoda bilo iz redovnih milodara bilo na koji drugi način.

Kan. 497. - § 1. Za podizanje izuzete redovničke kuće, bilo potpune bilo nepotpune, nadalje za samostan duvna, a u mjestima, koja su potčinjena Svetom Zboru za Širenje Vjere za svaku redovničku kuću, traži se dopuštenje od Apostolske Stolice i pismeno dani pristanak mjesnog Ordinarija; inače je dovoljno dopuštenje Ordinarijevo.

497 § 1: C. 10, 12-14, C. XVIII, q. 2; c. un., *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 3; S. Pius V, const. *«Etsi mendicantium»,* 16 maii 1567, § 1, n. 23, § 2, n. 23; const. *«Ex supernae»,* 10 aug. 1567, § 2, 3; Urbanus VIII, const. *«Romanus Pontifex»,* 28 aug. 1624, § 1, 2; Innocentius X, const. *«Instaurandae»,* 15 oct. 1652, § 5; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. II, § 2, n. III; S. C. Ep. et Reg., 21 maii 1596; *Vicentina,* 10 apr. 1615; *Romana,* 26 mart. 1841, ad 5; *Urbevetana,* 1 sept. 1854; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. 7 dec. 1901.

§ 2. Constituendae novae domus permissio facultatem secumfert pro religionibus clericalibus habendi ecclesiam vel publicum oratorium domui adnexum, salvo praescripto Can. 1162, § 4, et sacra ministeria peragendi, servatis de iure servandis; pro omnibus religionibus, pia opera exercendi religionis propria, salvis conditionibus in ipsa permissione appositis.

§ 3. Ut aedificentur et aperiantur schola, hospitium vel similis rationis aedes separata a domo etiam exempta, necessaria est et sufficit specialis Ordinarii scripta licentia.

§ 4. Ut constituta domus in alios usus convertatur, eaedem sollemnitates requiruntur de quibus in § 1, nisi agatur de conversione quae, salvis fundationis legibus, ad internum regimen et disciplinam religiosam dumtaxat referatur.

Can. 498. - Domus religiosa sive formata sive non formata, si ad religionem exemptam pertineat, supprimi nequit sine beneplacito apostolico; si ad Congregationem iuris pontificii non exemptam, supprimi potest a supremo Moderatore, consentiente Ordinario loci; si ad Congregationem iuris dioecesani, sola Ordinarii loci auctoritate, audito Congregationis Moderatore, salvo praescripto Can. 493, si de unica domo agatur, salvoque iure recursus in suspensivo ad Sedem Apostolicam.

497 § 2: S. R. C., *Neapolitana,* 21 apr. 1635; *Fanen.,* 23 mart. 1641; *Fanen.,* 8 apr. 1702, ad 1-3.

497 § 3: Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881.

§ 2. Kad se radi o redovničkim družbama daje se u dopuštenju za podizanje nove kuće ujedno i ovlaštenje imati crkvu ili javnu bogomolju priključenu kući, uz obdržavanje odredbe kan. 1162, § 4. i izvršivati bogoslužne čine, uz obdržavanje svega onoga, što se po zakonu mora obdržavati; a za sve redovničke družbe daje se ujedno ovlaštenje izvršivati njima pripadno redovničko djelovanje, uz obdržavanje onih uvjeta, koji bi samom dopuštenju bili dodani.

§ 3. Za to da se podignu i otvore škole, gostinjac ili slična kakva zgrada odvojena od kuće, pa bilo i izuzete, potrebno je i dostatno posebno pismeno dopuštenje Ordinarijevo.

§ 4. Da se podignuta kuća smije za drugu svrhu upotrijebiti, traži se, da bude izvršeno sve ono, što je propisano u § 1, osim ako se radi o takvoj izmjeni, koja se odnosi jedino na unutarnju upravu i redovničku stegu, a nije u protivnosti s odredbama u zakladnici.

Kan. 498. - Redovnička se kuća, bila ona potpuna ili nepotpuna, ako pripada izuzetoj redovničkoj družbi, ne može dokinuti bez apostolskog odobrenja; ako pripada neizuzetom redovničkom Zboru prvosvećeničkog prava, može je dokinuti vrhovni Starješina s pristankom mjesnog Ordinarija: a ako pripada redovničkom Zboru biskupijskog prava, može biti dokinuta samom odredbom mjesnog Ordinarija, po saslušanju Starješine, ali uz obdržavanje odredbe kan. 493, ako se radi o jedinoj njegovoj kući, a u svakom slučaju s pravom pritužbe s odgodnom moći na Apostolsku Stolicu.

497 § 4: C. un., *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 6, in VI°; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 3 maii 1881.

498: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. VI; S. C. C., *Ugentina,* 23 febr., 16 mart. 1715, ad 1.

TITULUS X.

DE RELIGIONUM REGIMINE.

CAPUT I.

DE SUPERIORIBUS ET DE CAPITULIS.

Can. 499. - § 1. Religiosi omnes, tanquam supremo Superiori, subduntur Romano Pontifici cui obedire tenentur etiam vi voti obedientiae.

§ 2. Cardinalis Protector cuiuslibet religionis, nisi aliud expresse cautum fuerit in peculiaribus casibus, iurisdictione in religionem aut in singulos sodales non pollet, nec potest se interiori disciplinae et bonorum administrationi immiscere, sed eius est tantummodo bonum religionis consilio et patrocinio promovere.

Can. 500. - § 1. Subduntur quoque religiosi Ordinario loci, iis exceptis qui a Sede Apostolica exemptionis privilegium consecuti sunt, salva semper potestate quam ius etiam in eos locorum Ordinariis concedit.

§ 2. Moniales quae sub iurisdictione Superiorum regularium ex praescripto constitutionum sunt, Ordinario loci subduntur tantum in casibus iure expressis.

§ 3. Nulla virorum religio sine speciali apostolico indulto potest sibi subditas habere religiosas Congregationes mulierum aut earum religiosarum curam et directionem retinere sibi specialiter commendatam.

Can. 501. - § 1. Superiores et Capitula, ad normam constitutionum et iuris communis, potestatem habent dominativam in subditos; in religione autem clericali exempta, habent iurisdictionem ecclesiasticam tam pro foro interno, quam pro externo.

499 § 2: Innocentius XII, const. *«Christifidelium»*, 16 febr. 1694, § 5 sq.; S. C. Ep. et Reg., 9 maii 1715.

500 § 1: Vide etiam Can. 615; 618.

500 § 2: Vide etiam Can. 615.

NASLOV X.

UPRAVA U REDOVNIČKIM DRUŽBAMA

GLAVA I.

POGLAVARI I KAPITULI

Kan. 499. - § 1. Svi su redovnici potčinjeni Rimskom Prvosvećeniku kao vrhovnom Poglavaru, kojemu duguju pokornost također i po zavjetu poslušnosti.

§ 2. Stožernik Pokrovitelj nema, ako za iznimne slučajeve nije izričito određeno drugačije, ni u kojoj redovničkoj družbi nikakve poglavarske vlasti prema družbi ni pojedinim njezinim članovima, niti se smije miješati u unutarnju stegu i upravljanje imovinom, nego na njega spada samo to, da promiče dobro družbe savjetom i zaštitom.

Kan. 500. - § 1. Redovnici su potčinjeni i mjesnom Ordinariju, izuzevši one, koji su od Apostolske Stolice postigli povlasticu izuzeća, no i prema ovima pripada mjesnim Ordinarijima ona vlast, koju im daje zakon.

§ 2. One duvne, koje su prema odredbama konstitucije pod poglavarskom vlašću regularskih Poglavara, potčinjene su mjesnom Ordinariju samo u onim slučajevima, koji su u pravu označeni.

§ 3. Nijedna muška redovnička družba ne može bez naročitog apostolskog dopuštenja imati sebi potčinjene ženske redovničke Zborove niti za njihove redovnice voditi posebice brigu ili njima upravljati.

Kan. 501. - § 1. Poglavari i Kapituli imaju prema svojim podređenima domaćinsku vlast u skladu s redovničkim konstitucijama i s općim pravom; u izuzetoj pako duhovničkoj družbi imaju crkvenu poglavarsku vlast i za unutarnje i za izvanje područje.

500 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Burdigalen.*, 11 apr. 1862.

501 § 1: C. 6, X, *de statu monachorum et canonicorum regularium*, III, 35; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 1; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»*, 8 dec. 1900, § 2, n. 1.

§ 2. Superioribus quibuslibet districte prohibetur quominus in causis ad S. Officium spectantibus se intromittant.

§ 3. Abbas Primas et Superior Congregationis monasticae non habent omnem potestatem et iurisdictionem quam ius commune tribuit Superioribus maioribus, sed eorum potestas et iurisdictio desumenda est ex propriis constitutionibus et ex peculiaribus Sanctae Sedis decretis, firmo praescripto Can. 655, 1594, § 4.

Can. 502. - Supremus religionis Moderator potestatem obtinet in omnes provincias, domos, sodales religionis, exercendam secundum constitutiones; alii Superiores ea gaudent intra fines sui muneris.

Can. 503. - Superiores maiores in religionibus clericalibus exemptis possunt notarios constituere, sed tantum pro negotiis ecclesiasticis suae religionis.

Can. 504. - Firmis propriis cuiusvis religionis constitutionibus quae provectiorem aetatem aliaque potiora requisita exigant, ad munus Superioris maioris inhabiles sunt qui eandem religionem professi non sunt a decem saltem annis a prima professione computandis, non sunt ex legitimo matrimonio nati et annos quadraginta non expleverunt, si agatur de supremo religionis Moderatore aut de Antistita in monialium monasterio; annos triginta, si de aliis Superioribus maioribus.

Can. 505. - Superiores maiores sint temporarii, nisi aliter ferant constitutiones; Superiores autem minores locales ne constituantur ad tempus ultra triennium; quo exacto, possunt ad idem munus iterum assumi, si constitutiones ita ferant, sed non tertio immediate in eadem religiosa domo.

---

501 § 2: Paulus V, const. *«Romanus Pontifex»,* 1 sept. 1606, § 2; S. C. S. Off., decr. 8 iul. 1660; decr. 15 maii 1901.

501 § 3: Leo XIII, litt. ap. *«Summum semper»,* 12 iul. 1893, n. I, II, IV, V; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 sept. 1894.

502: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. II; S. C. Ep. et Reg., Canarien., 9 apr. 1895; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 26 ian. 1885.

504: C. 5, C. XVIII, q. 2; c. 27, 37, 38, 49, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 1, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; c. 28, 43, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 1, *de electione et electi potestate,* I, 3, in Clem.; c. 1, *de statu monachorum vel canonicorum regularium,* III, 10, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 7, 21; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 3; Sixtus V, const. *«Cum de omnibus»,* 26 nov. 1587, § 3; const. *«Ad Romanum»,* 21 oct. 1588, § 3, 6; S. C. Ep. et Reg., *Messanen.,* 1 mart. 1606; *Nucerina et Tadinen.,* a. 1617; *Hispalen.,* 25 dec. 1617; decr. *«Perpensis»,* 3 maii 1902, n. 8; S. C. C., *Forosempronien.,* a. 1596; *Viterbien.,* 13 maii 1623; *Vigilien.,* 12 mart. 1663; 24 sept. 1678, S. C. super Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. VIII; 16 ian. 1891.

505: C. 6, X, *de statu monachorum ct canonicorum regularium*, III, 35; S. C. de Religiosis, 4 iun. 1910.

§ 2. Svima se Poglavarima strogo zabranjuje, da se umiješaju u one predmete, koji spadaju na Sv. Službu.

§ 3. Opat Prvak i Poglavar samostanskog Zbora nemaju svih onih ovlasti ni poglavarske vlasti što ih opće pravo daje višim Poglavarima, nego imaju samo one ovlasti i poglavarsku vlast, koja im pripada prema vlastitim konstitucijama i prema naročitim odredbama Svete Stolice, uz obdržavanje propisa kan. 655, 1594, § 4.

Kan. 502. - Vrhovni starješina redovničke družbe zadobiva vlast nad svima redovničkim pokrajinama, kućama i članovima, ali je mora izvršivati u skladu s konstitucijama; ostali Poglavari imaju onu vlast, koju sobom donosi njihova služba.

Kan. 503. - Viši Poglavari u izuzetim duhovničkim družbama mogu postavljati bilježnike, ali samo za crkvene poslove svoje redovničke družbe.

Kan. 504. - Za službu višega Poglavara nisu sposobni oni, kojima nije prošlo od zavjetovanja u toj družbi barem deset godina računajući od prvih zavjeta; koji nisu rođeni u zakonitom braku ili nisu navršili četrdeset godina života, ako se radi o vrhovnom Starješini redovničke družbe ili o Nadstojnici u samostanu duvna, a trideset godina, ako se radi o drugim Poglavarima; ostaju ipak i dalje na snazi propisi u konstitucijama pojedinih redovničkih družbi, koji bi tražili veću dobu života i još druga svojstva.

Kan. 505. - Viši Poglavari imaju biti postavljeni na određeno vrijeme, ako u konstitucijama nije drugačije propisano; a niži se mjesni Poglavari ne smiju postavljati za vrijeme dulje od tri godine; kada ovo prođe, mogu ponovno biti postavljeni u istoj službi, ako to dopuštaju konstitucije, ali ne i po treći put uzastopce za istu redovničku kuću.

Can. 506. - § 1. Antequam ad Superiorum maiorum electionem deveniatur in religionibus virorum, omnes et singuli e Capitulo iureiurando promittant se electuros quos secundum Deum eligendos esse existimaverint.

§ 2. In monasteriis monialium, comitiis eligendae Antistitae praesit, quin tamen clausuram ingrediatur, Ordinarius loci aut eius delegatus cum duobus sacerdotibus scrutatoribus, si moniales eidem subiectae sint; secus, Superior regularis; sed etiam hoc in casu Ordinarius tempestive moneri debet de die et hora electionis, cui potest una cum Superiore regulari per se ipse vel per alium assistere et, si assistat, praeesse.

§ 3. In scrutatores ne assumantur ipsarum monialium confessarii ordinarii.

§ 4. In mulierum Congregationibus electioni Antistitae generalis praesideat per se vel per alium Ordinarius loci, in quo electio peragitur; cui, si agatur de Congregationibus iuris dioecesani, peractam electionem confirmare vel rescindere integrum est pro conscientiae officio.

Can. 507. - § 1. In electionibus quae a Capitulis fiunt, servetur ius commune de quo in Can. 160-182, praeter cuiusque religionis constitutiones eidem non contrarias.

§ 2. Caveant omnes a directa vel indirecta suffragiorum procuratione tam pro seipsis quam pro aliis.

§ 3. Postulatio admitti potest solum in casu extraordinario et dummodo in constitutionibus non prohibeatur.

Can. 508. - In sua quisque domo Superiores commorentur nec ab eadem discedant, nisi ad normam constitutionum.

---

506 § 1: Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 23; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

506 § 2: Reg. 68, 72, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 7; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 5; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. Ep. et Reg., *Thelesina,* 29 nov. 1580; *Nolana,* 5 nov. 1596; *Cathacen.,* 20 iul. 1621; *Lycien.,* 22 iun. 1629; *Observantium Anconitanorum,* 4 oct. 1638; *Fulginaten.,* 19 iun. 1671; *Luceorien.,* 29 apr. 1729, ad 1; S. C. C., *Conimbricen.,* 16 iul. 1636; *Curien.,* 10 apr. 1660, ad 2; *Tiburtina,* 26 apr. 1727, ad 1-3; *Pharaonen.,* 19 sept., 14 nov. 1733, ad 1; *Conversana,* 13 mart., 24 apr., 8 maii 1751, ad 1, 2; *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 9; S. C. de Religiosis, decr. 27 aug. 1910.

Kan. 506. - § 1. Prije nego što se pristupi izboru viših Poglavara u muškim redovničkim družbama, dužni su svi i svaki pojedini član Kapitula položiti zakletvu i zavjeriti se, da će birati one, koje po Bogu smatra da ih treba birati.

§ 2. U samostanima duvna mora predsjedati sastanku za izbor Nadstojnice, ne ulazeći ipak u klauzuru, mjesni Ordinarij ili njegov ovlaštenik zajedno s dva svećenika brojača glasova, ako su duvne njemu podređene, inače regularski Poglavar; no i u tom slučaju mora Ordinarij biti na vrijeme obaviješten o danu i satu izbora, kojemu onda može sam osobno ili po drugomu prisustvovati zajedno s regularskim Poglavarom, pa ako mu prisustvuje, onda i predsjeda.

§ 3. Za brojače glasova neka se ne uzimaju redovni ispovjednici istih duvni.

§ 4. U ženskim redovničkim Zborovima predsjeda izboru vrhovne Nadstojnice sam osobno ili po drugomu Ordinarij onoga mjesta, u kojemu se izvršuje izbor; a njemu je slobodno, kada se radi o redovničkim Zborovima biskupijskog prava, da izvršeni izbor potvrdi ili poništi, kako mu nalaže njegova savjest.

Kan. 507. - § 1. Kod izbora, koji se izvršuju u Kapitulima, moraju se obdržavati propisi općega prava sadržani u kan. 160-182, a povrh toga i konstitucije odnosne redovničke družbe, koje s njima nisu u protivnosti.

§ 2. Svi treba da se čuvaju toga, da bilo za sebe bilo za druge izravno ili neizravno priskrbljuju glasove.

§ 3. Izborna se molba može dopustiti samo u iznimnom slučaju i uz uvjet, da toga ne zabranjuju konstitucije.

Kan. 508. - Poglavari su dužni boraviti svaki u svojoj kući i ne smiju od nje odilaziti, osim prema odredbama konstitucija.

---

506 § 3: S. C. de Religiosis, decr. 27 aug. 1910.

506 § 4: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. IX, § 2, n. I.

507 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 6; S. C. C., *Eremitarum B. Petri de Pisis*, 3 febr. 1680.

507 § 2: Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 22; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

508: C. 1, *de statu monachorum vel canonicorum regularium*, III, 10, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., *Cistercien.,* 2 mart. 1635.

Can. 509. - § 1. Omnis Superior debet notitiam et exsecutionem decretorum Sanctae Sedis, quae religiosos respiciunt, suos inter subditos promovere.

§ 2. Curent Superiores locales:

1.° Ut saltem semel in anno, statis diebus, publice legantur propriae constitutiones, itemque decreta quae publice legenda Sancta Sedes praescribet;

2.° Ut saltem bis in mense, firmo praescripto Can. 565, § 2, christianae catechesis habeatur instructio pro conversis et familiaribus, audientium conditioni accommodata, et, praesertim in religionibus laicalibus, pia ad omnes de familia exhortatio.

Can. 510. - Abbas Primas, Superior Congregationis monasticae et cuiusvis religionis iuris pontificii Moderator supremus debet quinto quoque anno vel saepius, si ita ferant constitutiones, relationem de statu religionis ad Sanctam Sedem per documentum mittere, subsignatum a se cum suo Consilio et, si agatur de Congregatione mulierum, etiam ab Ordinario loci in quo suprema Antistita cum suo Consilio residet.

Can. 511. - Maiores religionum Superiores quos ad hoc munus constitutiones designant, temporibus in eisdem definitis, omnes domos sibi subiectas visitent per se, vel per alios, si fuerint legitime impediti.

Can. 512. - § 1. Ordinarius loci per se vel per alium quinto quoque anno visitare debet:

1.° Singula monialium monasteria quae sibi vel Sedi Apostolicae immediate subiecta sunt;

2.° Singulas domos sive virorum sive mulierum Congregationis iuris dioecesani.

509 § 1: C. S. Off., 15 maii 1901; S. C. Ep. et Reg., decr. *«Quemadmodum»,* 17 dec. 1890, n. 7; S. C. super Statu Regularium, decr. *«Romani Pontifices»,* 25 ian. 1848, n. V; S. C. de Religiosis, 3 iul. 1910.

509 § 2. 2.°: Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 25; S. C. Ep. et Reg., decr. 22 aug. 1814, n. XI; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

510: S. C. Ep. et Reg., decr. 16 iul. 1906.

Kan. 509. - § 1. Svaki Poglavar mora voditi brigu o tom, da se kod njegovih potčinjenih proglase i izvršuju odluke Svete Stolice, koje se tiču redovnika.

§ 2. Mjesni Poglavari moraju nastojati:

1.° Da se barem jedanput u godini, u određene dane, javno pročitaju vlastite konstitucije, a isto tako i odluke, koje će se po naredbi Svete Stolice morati javno pročitati;

2.° Da se barem dva puta mjesečno, uz obdržavanje propisa kan. 565, § 2, drži za obraćenike i ukućane, pouka u kršćanskom nauku primjerena njihovom shvaćanju, i, naročito u svjetovnjačkim redovničkim družbama, duhovni govor za sve u obitelji.

Kan. 510. - Opat Prvak, Poglavar samostanskog Zbora i vrhovni Starješina svake redovničke družbe prvosvećeničkog prava mora svake pete godine ili još češće, ako tako propisuju konstitucije, podnijeti Svetoj Stolici pismeni izvještaj o stanju družbe potpisan od njega i od njegova Vijeća, pa i od Ordinarija onoga mjesta, u kojemu ima sjedište vrhovna Nadstojnica i njezino Vijeće, kad se radi o ženskom redovničkom Zboru.

Kan. 511. - Viši Poglavari redovničkih družbi, koji su za tu dužnost određeni konstitucijama, moraju u vrijeme u njima propisano u svim sebi potčinjenim kućama izvršiti nadzorni pohod, i to sami osobno ili po drugim osobama, ako bi bili zakonito spriječeni.

Kan. 512. - § 1. I mjesni je Ordinarij dužan izvršiti sam osobno ili po drugom svake pete godine nadzorni pohod:

1.° U svim samostanima takvih duvna, koji su potčinjeni njemu ili neposredno Apostolskoj Stolici;

2.° U svim kućama muških ili ženskih redovničkih Zborova biskupijskog prava.

511: C. 7, X, *de statu monachorum et canonicorum regularium*, III, 35; Reg. 68, 72, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 1, 8, 20.

512 § 1. 2.°: Reg. 68, 72, R. J., in VI°; c. 2, *de statu monachorum vel canonicorum regularium,* III, 10, in Clem.; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. X; S. C. Ep. et Reg., *Tornacen.,* 19 oct. 1621, ad 1; S. C. C., *Lamacen.,* 15 sept. 1605; *Regien.,* 13 ian. 1624.

§ 2. Visitare quoque eodem tempore debet:

1.° Monasteria monialium, quae regularibus subduntur, circa ea quae ad clausurae legem spectant; imo etiam circa alia omnia, si Superior regularis ea a quinque annis non visitaverit;

2.° Singulas domos Congregationis clericalis iuris pontificii etiam exemptae, in iis quae pertinent ad ecclesiam, sacrarium, oratorium publicum, sedem ad sacramentum poenitentiae;

3.° Singulas domos Congregationis laicalis iuris pontificii non solum in iis, de quibus in superiore numero, sed etiam in aliis, quae ad internam disciplinam spectant, ad normam tamen Can. 618, § 2, n. 2.

§ 3. Quod ad bonorum administrationem attinet, serventur praescripta Can. 532-535.

Can. 513. - § 1. Visitator ius et officium habet interrogandi religiosos quos oportere iudicaverit et cognoscendi de iis quae ad visitationem spectant; omnes autem religiosi obligatione tenentur respondendi secundum veritatem, nec Superioribus fas est quoquo modo eos ab hac obligatione avertere aut visitationis scopum aliter impedire.

§ 2. A decretis Visitatoris recursus datur in devolutivo tantum, nisi Visitator ordine iudiciario processerit.

Can. 514. - § 1. In omni religione clericali ius et officium Superioribus est per se vel per alium aegrotis professis, novitiis, aliisve in religiosa domo diu noctuque degentibus causa famulatus aut educationis aut hospitii aut infirmae valetudinis, Eucharisticum Viaticum et extremam unctionem ministrandi.

512 § 2. 3.°: C. 2, *de statu monachorum vel canonicorum regularium*, III, 10, in Clem.; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»*, 8 dec. 1900, § 2, n. XI; S. C. Ep. et Reg., *Pistorien.*, 21 nov. 1591; *Casalen.*, 9 nov. 1592; *Sulmonen.*, 23 maii 1595; *Comen.*, 31 ian. 1596; *Comen.*, 25 iun. 1596; *Ferrarien.*, 2 maii 1600; *Augustana*, 22 sept. 1628; *Nucerina Paganorum*, 7 iul. 1724, 28 sept. 1725, ad 1-4; *Luceorien.*, 29 apr. 1729, ad 4; *Pinerolien.*, 28 iul. 1837, ad 4 et 3 maii 1839; *Rhedonen.*, 27 febr. 1863; litt. 14 maii 1872; S. C. C., *Regien.*, 7 mart. 1608, ad 7; *Civitatis Regum*, 17 iun. 1617, 24 sept. 1622, 17 febr. 1624; *Giennen.*, 9 sept. 1625, ad 1; *Chilen.*, 14 nov. 1626, ad 2; *Limana*, 12 aug. 1628, ad 2; *Catacen.*, 17 nov. 1629, ad 2; *Regien.*, 9 nov. 1630; *Colimbrien.*, 26 maii 1640; *Catanien.*, 23 febr. 1641, ad 1; *Moguntina*, 30 ian. 1644; *Curien.*, 10 apr. 1660, ad 1; *Nullius*, 2 apr. 1661; *Florentina*, 29 iul. 1684, ad 5; *Ari-*

§ 2. Za isto vrijeme mora izvršiti pohod:

1.° U samostanima takvih, koje su podložne redovnicima regularcima, i to u pogledu svega onoga, što se odnosi na klauzuru, pa i u pogledu svega ostaloga, kada regularski Poglavar u njima dulje od pet godina nije izvršio pohoda;

2.° U svakoj pojedinoj kući duhovničkog Zbora prvosvećeničkog prava, pa bio on i izuzet, u pogledu svega, što spada na crkvu, svetište, javnu bogomolju, ispovjedaonicu;

3.° U svakoj pojedinoj kući svjetovnjačkog redovničkog Zbora prvosvećeničkog prava, i to ne samo u pogledu onoga, što je spomenuto u prednjem stavku, nego i u pogledu ostaloga, što spada na unutarnju stegu, no sve to ipak tako, da se obdržavaju odredbe kan. 618, § 2, br. 2.

§ 3. Što se tiče upravljanja imovinom, treba se držati propisa kan. 532-535.

Kan. 513. - § 1. Pohodnik ima pravo i dužnost ispitivati sve redovnike, za koje misli, da ih treba ispitati, i prosuditi sve ono, što spada na pohod; svi su pak redovnici obavezani odgovarati po istini, a Poglavarima je zabranjeno, da ih bilo kojim načinom odvraćaju od ove obaveze ili da svrhu pohoda bilo kako ometaju.

§ 2. Protiv odluka Pohodnika može se uložiti pritužba, ali bez odgodne moći, ako Pohodnik nije proveo sudski postupak.

Kan. 514. - § 1. U svim duhovničkim redovničkim družbama imaju Poglavari pravo i dužnost, da sami ili po drugom podijele pričest kao svetu Popudbinu i posljednju pomast bolesnim zavjetovanim redovnicima, novacima i svima onima, koji borave preko dana i noći u redovničkoj kući kao posluga ili kao gojenci ili kao gosti ili radi slaba zdravlja.

minen., 2 et 16 dec. 1747, 27 ian. 1748, ad 1-4; *Basileen.*, 22 sept. 1753, 9 febr. 1754, ad XII.

513 § 1: C. 2, *de statu monachorum vel canonicorum regularium*, III, 10, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., *Card. S. Praxedis*, 3 ian. 1581; *Nucerina Paganorum*, 7 iul. 1724, 28 sept. 1725, ad 6, 7; *Luceorien.*, 29 apr. 1729, ad 5.

513 § 2: Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 6, 10, 19-21, 24; S. C. Ep. et Reg., *Tornacen.*, 19 oct. 1621, ad 1; *Augustinianorum*, 29 ian. 1649.

514 § 1: C. 16, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 7, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., *Parmen.*, 21 iul. 1848; S. C. C., *Mediolanen.*, mense iun. 1587, ad 5; 7 aug. 1683, ad 1.

§ 2. In monialium domo idem ius et officium habet ordinarius confessarius vel qui eius vices gerit.

§ 3. In alia religione laicali hoc ius et officium spectat ad parochum loci vel ad cappellanum quem Ordinarius parocho suffecerit ad normam Can. 464, § 2.

§ 4. In funeribus servetur praescriptum Can. 1221, 1230, § 5.

Can. 515. - Prohibentur tituli dignitatum vel officiorum mere honorifici; soli, si id permittant constitutiones, tolerantur tituli officiorum maiorum, quibus religiosi in propria religione reapse functi sint.

Can. 516. - § 1. Supremus religionis aut monasticae Congregationis Moderator, Superior provincialis et localis saltem formatae domus habeant suos consiliarios, quorum consensum aut consilium exquirant ad normam constitutionum et sacrorum canonum.

§ 2. Sint etiam pro administratione bonorum temporalium oeconomi: generalis qui religionis universae bona administret, provincialis qui provinciae, localis qui singularum domorum; qui omnes officio suo fungantur sub directione Superioris.

§ 3. Oeconomi generalis et provincialis munus gerere Superior ipse non potest; munus vero oeconomi localis, quamvis melius a munere Superioris distinguatur, componi tamen cum eo potest, si necessitas id exigat.

§ 4. Si de modo oeconomos eligendi constitutiones sileant, a Superiore maiore cum consensu sui Consilii eligantur.

Can. 517. - § 1. Quaevis virorum religio iuris pontificii procuratorem generalem habeat, qui, secundum constitutiones designatus, negotia propriae religionis apud Sanctam Sedem pertractet.

§ 2. Antequam praescriptum in constitutionibus tempus exspiret, ne amoveatur, inconsulta Sede Apostolica.

514 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Caesenaten.*, mense maio 1788, ad 1, 2.

515: Pius X, motu propr. *«Quo magis»*, 23 oct. 1911, n. VIII; S. C. Ep. et Reg., 8 febr. 1718.

516 § 1: S. C. de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. I, II, VI.

§ 2. U kući duvna ima isto pravo i dužnost redoviti ispovjednik ili njegov zamjenik.

§ 3. U svakoj drugoj svjetovnjačkoj redovničkoj družbi pripada ovo pravo i dužnost mjesnom župniku odnosno kapelanu, kojega je postavio Ordinarij mjesto župnika prema odredbi kan. 464, § 2.

§ 4. Što se tiče pogreba treba se držati odredba kan. 1221, 1230, § 5.

Kan. 515. - Zabranjeni su čisto počasni naslovi dostojanstava ili službi; trpiti se mogu samo, ako to dozvoljavaju konstitucije, naslovi viših službi, koje su redovnici zaista izvršivali u svojoj redovničkoj družbi.

Kan. 516. - § 1. Vrhovni Starješina redovničke družbe ili samostanskog Zbora, pa Poglavar pokrajinski ili mjesni kuće barem takove, koja je potpuna, moraju imati svoje vijećnike, od kojih su dužni tražiti pristanak ili savjet prema propisima konstitucija i svetih kanona.

§ 2. Treba da se postave i gospodarski upravnici za upravljanje imovinom: i to opći za upravljanje imovinom, koja pripada cijeloj družbi, pa pokrajinski za imovinu pokrajine i mjesni za imovinu svake pojedine kuće; svi ovi treba da izvršuju svoju službu pod ravnanjem Poglavarevim.

§ 3. Službu općega i pokrajinskog gospodarskog upravnika ne može preuzeti sam Poglavar; no služba mjesnog gospodarskog upravnika spojiva je za nuždu sa službom Poglavara, iako je bolje, da bude od nje rastavljena.

§ 4. Ako konstitucije nemaju odredbe glede izbora gospodarskih upravnika, tada ih postavlja viši Poglavar s pristankom svojega Vijeća.

Kan. 517. - § 1. Svaka muška redovnička družba prvosvećeničkog prava mora imati generalnog prokuratora, koji će, pošto bude označen u skladu s konstitucijama, obavljati poslove svoje družbe kod Svete Stolice.

§ 2. Prije nego što isteče u konstitucijama propisano vrijeme, neka se ne uklanja bez savjeta Apostolske Stolice.

516 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 2.

517 § 1: Leo XIII, litt. ap. *«Summum semper»*, 12 iul. 1893, n. I; S. C. Ep. et Reg., decr. 22 aug. 1814, n. III.

CAPUT II.

DE CONFESSARIIS ET CAPPELLANIS.

Can. 518. - § 1. In singulis religionis clericalis domibus deputentur plures pro sodalium numero confessarii legitime approbati, cum potestate, si agatur de religione exempta, absolvendi etiam a casibus in religione reservatis.

§ 2. Superiores religiosi, potestatem audiendi confessiones habentes, possunt, servatis de iure servandis, confessiones audire subditorum, qui ab illis sponte sua ac motu proprio id petant, at sine gravi causa id per modum habitus ne agant.

§ 3. Caveant Superiores ne quem subditum aut ipsi per se aut per alium vi, metu, importunis suasionibus aliave ratione inducant ut peccata apud se confiteatur.

Can. 519. - Firmis constitutionibus quae confessionem statis temporibus praecipiunt vel suadent apud determinatos confessarios peragendam, si religiosus, etiam exemptus, ad suae conscientiae quietem, confessarium adeat ab Ordinario loci approbatum, etsi inter designatos non recensitum, confessio, revocato quolibet contrario privilegio, valida et licita est; et confessarius potest religiosum absolvere etiam a peccatis et censuris in religione reservatis.

Can. 520. - § 1. Singulis religiosarum domibus unus dumtaxat detur confessarius ordinarius, qui sacramentales confessiones universae communitatis excipiat, nisi propter magnum ipsarum numerum vel aliam iustam causam sit opus altero vel pluribus.

---

518 § 1: Clemens VIII, decr. *«Sanctissimus»,* 26 maii 1593, § 3; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. super Statu Regularium, 17 aug. 1866.

518 § 2: Clemens VIII, decr. *«Sanctissimus»,* 26 maii 1593, § 2; S. C. S. Off., 5 iul. 1899; S. C. C., *Parisien.,* 30 mart. 1594; decr. 21 sept. 1624, § 1.

518 § 3: S. C. Ep. et Reg., 5 iul. 1899.

519: S. C. Ep. et Reg., 4 iul. 1862; S. C. de Religiosis, decr. 5 aug. 1913; *Romana et aliarum,* 3 maii 1914.

GLAVA II.

ISPOVJEDNICI I KAPELANI

Kan. 518. - § 1. U svakoj pojedinoj duhovničkoj družbi moraju biti određeni ispovjednici, i to više njih razmjerno prema broju članova, zakonito odobreni s vlašću da mogu odrješivati, kad se radi o izuzetnoj družbi, i od takvih grijeha, koji su u družbi pridržani.

§ 2. Redovnički Poglavari, koji imaju vlast ispovijedanja, mogu uz propisane uvjete, ispovijedati svoje potčinjene, koji to svojevoljno i slobodno zatraže, ali neka toga bez važnoga razloga ne čine redovito.

§ 3. Poglavari treba da se čuvaju, da kojega svoga potčinjenoga sami osobno ili po drugomu silom, strahom, neuputnim nagovaranjem ili na bilo koji drugi način na navode, da svoje grijehe kod njih ispovjede.

Kan. 519. - I dalje obvezuju ustanove, koje propisuju ispovijed u određene dane ili preporučuju da se obavi kod za to određenih ispovjednika, no svaki redovnik, pa i izuzeti, smije radi umirenja svoje savjesti otići pred svakog ispovjednika, koji je odobren od mjesnog Ordinarija, iako nije određen za ispovijedanje redovnika; takva ispovijed je i valjana i dopuštena, a svaka se protivna povlastica ima smatrati opozvanom; a takav ispovjednik može odriješiti redovnika i od grijeha i kaznenih zabrana, što su u redovničkoj družbi pridržane.

Kan. 520. - § 1. U svakoj pojedinoj kući redovnica treba postaviti samo po jednoga redovnog ispovjednika, koji treba da ispovijeda svu zajednicu, osim kad je poradi njihovog velikog broja ili zbog drugog pravednog razloga potrebito, da bude još jedan ili više njih.

---

520 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 10; Benedictus XIV, const. *«Pastoralis curae»,* 5 aug. 1748; const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 14; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. VIII; S. C. Ep. et Reg., *Vallisoletana,* 4 apr. 1704, ad 5; *Turritana,* 9 febr. 1753; decr. *«Quemadmodum»,* 17 dec. 1890, n. 4; *Mazarien. et Civitatis Plebis,* 7 dec. 1906, ad 1; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 1.

520 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 5, 13; 22 apr. 1917.

§ 2. Si qua religiosa, ad animi sui quietem, et ad maiorem in via Dei progressum, aliquem specialem confessarium vel moderatorem spiritualem postulet, eum facile Ordinarius concedat; qui tamen invigilet ne ex hac concessione abusus irrepant; quod si irrepserint, eos caute et prudenter eliminet, salva conscientiae libertate.

Can. 521. - § 1. Unicuique religosarum communitati detur confessarius extraordinarius qui quater saltem in anno ad domum religiosam accedat et cui omnes religiosae se sistere debent, saltem benedictionem recepturae.

§ 2. Ordinarii locorum, in quibus religiosarum communitates exsistunt, aliquot sacerdotes pro singulis domibus designent, ad quos pro sacramento poenitentiae in casibus particularibus recurrere eae facile possint, quin necessarium sit ipsum Ordinarium toties quoties adire.

§ 3. Si qua religiosa aliquem ex iis confessariis expetat, nulli Antistitae liceat nec per se nec per alios, neque directe neque indirecte, petitionis rationem inquirere, petitioni verbis aut factis refragari, aut quavis ratione ostendere se id aegre ferre.

Can. 522. - Si, non obstante praescripto Can. 520, 521, aliqua religiosa, ad suae conscientiae tranquillitatem, confessarium adeat ab Ordinario loci pro mulieribus approbatum, confessio in qualibet ecclesia vel oratorio etiam semi-publico peracta, valida et licita est, revocato quolibet contrario privilegio; neque Antistita id prohibere potest aut de ea re inquirere, ne indirecte quidem; et religiosae nihil Antistitae referre tenentur.

520 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 5, 13; 22 apr. 1917.

521 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 10; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 21; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 17, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3, 9; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 24; const. *«Pastoralis curae»,* 5 aug. 1748; const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 13, 14; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»,* 20 ian. 1858; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. VIII; S. C. Ep. et Reg., *Cameracen.,* 20 sept. 1593, ad 3; decr. 20 dec. 1616; *Vallisoletana,* 4 apr. 1704, ad 4; decr. *«Quemadmodum»,* 17 dec. 1890, n. 4; S. C. C., *Lucen.,* mense nov. 1585; 2 sept. 1617, ad 2; *Salutiarum,* 20 sept. 1642, ad 4; *Ariminen.,* 2 et 16 dec. 1747, 27 ian. 1748, ad 10, 13; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 3.

§ 2. Ako bi koja redovnica zbog svojega duševnog mira i zbog boljeg napredovanja na putu Božjem tražila, da joj se dade posebni ispovjednik ili duhovni vođa, neka joj ga Ordinarij lako dozvoli; no neka pripazi, kako ne bi nastale od te dozvole zloupotrebe; a ako bi nastale, neka ih oprezno i razborito ukloni, bez povrede slobode savjesti.

Kan. 521. - § 1. Za svaku se zajednicu redovnica mora postaviti izvanredni ispovjednik, koji treba da barem četiri put u godini dođe u redovničku kuću i njemu treba da pristupe sve redovnice, barem da prime blagoslov.

§ 2. Mjesni Ordinariji, gdje ima zajednica redovnica, treba da odrede nekoliko svećenika za svaku pojedinu kuću, na koje će se one lako moći obratiti radi otajstva ispovijedi u posebnim slučajevima, a da ne bude nužno obraćati se u svakom takvom slučaju na Ordinarija.

§ 3. Ako bi koja redovnica zatražila kojega od ovih ispovjednika, ne smije nijedna Nastojnica ni sama ni preko drugih, ni izravno ni neizravno, ispitivati razlog molbe, niti molbu riječima ili djelima odbiti ili bilo na koji način pokazati, da joj to nije drago.

Kan. 522. - Ako bi koja redovnica, bez obzira na odredbe kan. 520, 521, došla radi mira svoje savjesti k ispovjedniku, koji je od mjesnoga Ordinarija odobren za ispovijedanje ženskih osoba, ispovijed obavljena u bilo kojoj crkvi ili bogomolji, pa i u polujavnoj, valjane je i dopuštena, a svaka se protivna povlastica ima smatrati opozvanom; Nadstojnica ne smije to zabranjivati, pa niti neizravno, a redovnice nisu dužne da bilo što o tom kažu Nadstojnici.

521 § 2: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Quemadmodum»,* 17 dec. 1890, n. 4; *Malacitana,* 14 aug. 1891, ad 3; 1 febr. 1892; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 4.

521 § 3: Benedictus XIV, const. *«Pastoralis curae»,* 5 aug. 1748; const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 14; S. C. Ep. et Reg., decr. *«Quemadmodum»,* 17 dec. 1890, n. 4; *Malacitana,* 14 aug. 1891, ad 1, 2; 5 aug. 1904; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 11.

522: S. C. Ep. et Reg., 27 aug. 1852; *Atrebaten.,* 22 apr. 1872, ad 3; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 14.

Can. 523. - Religiosae omnes, cum graviter aegrotant, licet mortis periculum absit, quemlibet sacerdotem ad mulierum confessiones excipiendas approbatum, etsi non destinatum religiosis, arcessere possunt eique, perdurante gravi infirmitate, quoties voluerint, confiteri, nec Antistita potest eas sive directe sive indirecte prohibere.

Can. 524. - § 1. In munus confessarii religiosarum et ordinarii et extraordinarii deputentur sacerdotes, sive e clero saeculari, sive religiosi de Superiorum licentia, morum integritate ac prudentia praestantes; sint insuper annos nati quadraginta, nisi iusta causa, iudicio Ordinarii, aliud exigat, nullam potestatem in easdem religiosas in foro externo habentes.

§ 2. Confessarius ordinarius non potest renuntiari extraordinarius nec, praeter casus in Can. 526 recensitos, rursus deputari ordinarius in eadem communitate, nisi post annum ab expleto munere; extraordinarius vero immediate ut ordinarius renuntiari potest.

§ 3. Confessarii religiosarum tum ordinarii tum extraordinarii interno vel externo communitatis regimini nullo modo sese immisceant.

Can. 525. - Si religiosarum domus Sedi Apostolicae immediate subiecta sit vel Ordinario loci, hic eligit sacerdotes a confessionibus tum ordinarios tum extraordinarios; si Superiori regulari, hic confessarios Ordinario praesentat, cuius est eosdem pro audiendis illarum monialium confessionibus approbare et Superioris negligentiam, si opus sit, supplere.

523: S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 15.

524 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Demandatam*», 24 dec. 1743, § 24; const. «*Pastoralis curae*», 5 aug. 1748; const. «*Quamvis iusto*», 30 apr. 1749, § 14; S. C. Ep. et Reg., *Papien.*, 21 febr. 1614; *Oritana*, 28 nov. 1721; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 7, 8.

524 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 14 febr. 1631; *Squillacen.*, 21 sept. 1640; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 9.

524 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 17 nov. 1599; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 10.

525: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 10; Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 5; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 4; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 20; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 17, 28; const. «*Pastoralis officii*», 27 mart. 1726, § 3, 8, 9; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 20; ep. encycl. «*Demandatam*», 24 dec. 1743, § 24; const. «*Pastoralis curae*», 5 aug. 1748; const. «*Quamvis iusto*», 30 apr. 1749, § 13, 14; Clemens XIII, const. «*Inter multiplices*», 11 dec. 1758, § 5-7; Leo XIII, const. «*Conditae a Christo*», 8 dec. 1900, § 1, n. XI, § 2, n. VIII; S. C. Ep. et Reg., *Veronen.*, 15 febr. 1593; *Bononien.*, 3 febr. 1599; *Gebennen.*, 19 ian. 1618; *Tornacen.*, 19 oct. 1621, ad 2; *Salutiarum*, 23 dec. 1644, ad 7; decr. «*Quemadmodum*», 17 dec. 1890, n. 4; S. C. C., *Vercellen.*, 23 aug. 1631; *Cameracen.*, 20 dec. 1631; *Belgii*, 6 apr. 1647; *Oscen.*, 13 nov. 1649; *Cadurcen.*, 2 iul. 1650, ad 1, 2; *Perusina*, 26 nov. 1650; *Ianuen.*, 15 nov. 1653; *Curien.*, 10 apr. 1660, ad 2; *Vratislavien.*, 16 et 30 ian. 1723; *Pharaonen.*, 19 sept., 14 nov. 1733, ad 3; *Constantien.*, 18 iun., 6 aug. 1746; *Ariminen.*, 2 et 16 dec. 1747, 27 ian. 1748, ad 10-13; *Basileen.*, 22 sept. 1753, 9 febr. 1754, ad IX; *Olomucen.*, 7 iun., 2 aug. 1755, ad 11; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 6; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 9.

Kan. 523. - Sve redovnice, kada teško obole, iako nisu u smrtnoj pogibli, mogu dozvati bilo kojeg svećenika odobrenoga za ispovijedanje ženskih osoba, ma da nije određen za ispovjednika redovnica, i mogu se kod njega, dok bolest traje, ispovjediti kolikogod puta žele, a Nadstojnica im toga ne smije ni izravno ni neizravno zabraniti.

Kan. 524. - § 1. Za službu ispovjednika bilo redovnog bilo izvanrednog neka se odrede svećenici svjetovni ili s dopuštenjem Poglavara redovnički, i to takvi koji se odlikuju neporočnim životom i razboritošću; treba povrh toga da imaju četrdeset godina, ako razborit razlog po sudu Ordinarija, ne traži drugo, i da nad istim redovnicama nemaju u izvanjem području nikakve vlasti.

§ 2. Redovni ispovjednik ne može biti u istoj zajednici postavljen za izvanrednoga niti ponovno za redovnoga, osim u slučajevima spomenutim u kan. 526, ako nije prošla godina dana, otkad mu je prestala služba; no izvanredni može biti neposredno postavljen za redovnoga.

§ 3. Ispovjednici redovnica ni redovni ni izvanredni, nikako se ne smiju miješati u izvanju ili unutarnju upravu zajednice.

Kan. 525. - Ako je kuća redovnica potčinjena neposredno Apostolskoj Stolici ili mjesnom Ordinariju, tada Ordinarij postavlja svećenike za ispovjednike i redovne i izvanredne, ako je potčinjena regularskom Poglavaru, tada on predlaže ispovjednike Ordinariju, koji ih ima odobriti za ispovjednike odnosnih redovnica, i Poglavarov propust, ako treba, dopuniti.

Can. 526. - Religiosarum confessarius ordinarius suum munus ne exerceat ultra triennium; Ordinarius tamen eum ad secundum, imo etiam ad tertium triennium confirmare potest, si vel ob sacerdotum ad hoc officium idoneorum penuriam aliter providere nequeat, vel maior religiosarum pars, earum quoque quae in aliis negotiis ius non habent ferendi suffragium, in eiusdem confessarii confirmationem, per secreta suffragia, convenerit; dissentientibus tamen, si velint, aliter providendum est.

Can. 527. - Loci Ordinarius, ad normam Can. 880, potest, gravem ob causam, religiosarum confessarium tam ordinarium quam extraordinarium amovere, etiamsi monasterium regularibus subdatur et ipse sacerdos a confessionibus sit regularis, nec tenetur causam amotionis cuiquam significare, excepta Apostolica Sede, si ab ea requiratur; de amotione autem debet Superiorem regularem monere, si moniales regularibus subdantur.

Can. 528. - Etiam in laicalibus virorum eligionibus deputetur, ad normam Can. 874, § 1, 875, § 2, confessarius ordinarius et extraordinarius; et si religiosus aliquem specialem confessarium expostulet, illum Superior concedat, nullo modo petitionis rationem inquirens neque id aegre se ferre demonstrans.

Can. 529. - Si agatur de religionibus laicalibus non exemptis, Ordinarii loci est sacerdotem a sacris designare et a concionibus probare; si de exemptis, Superior regularis eosdem sacerdotes designat eiusque negligentiam supplet Ordinarius.

Can. 530. - § 1. Omnes religiosi Superiores districte vetantur personas sibi subditas quoquo modo inducere ad conscientiae manifestationem sibi peragendam.

§ 2. Non tamen prohibentur subditi quominus libere ac ultro aperire animum suum Superioribus valeant; imo expedit ut ipsi filiali cum fiducia Superiores adeant, eis, si sint sacerdotes, dubia quoque et anxietates suae conscientiae exponentes.

526: Reg. 29, R. J., in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 4 mart. 1591; *Veronen.*, 15 febr. 1593; *Bononien.*, 3 febr. 1599; *Neapolitana*, 26 nov. 1602; *Mechlinien.*, 10 mart. 1634; *Venafrana*, 18 iul. 1749, n. 6; *Tridentina*, 29 ian. 1847, ad 3; 20 iul. 1875; *Mazarien. et Civitatis Plebis*, 7 dec. 1906, ad 2-4; S. C. C., 2 sept. 1617, ad 3; *Salutiarum*, 20 sept. 1642, ad 5; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 2.

Kan. 526. - Redovni ispovjednik redovnica neka ne izvršuje svoje službe dulje od tri godine; ipak ga može Ordinarij potvrditi za drugo, pa i za treće trogodište, ako se desi, da ili ne može drugačije odrediti zbog nestašice za tu službu podesnih svećenika, ili ako bi se većina redovnica, brojeći ovamo i one, koje nemaju prava glasa u drugim poslovima, tajnim glasanjem složila u tom, da se i dalje potvrdi isti ispovjednik; ipak se za one, koje su tome protivne, mora dati, ako to žele, drugi ispovjednik.

Kan. 527. - Mjesni Ordinarij može, uz obdržavanje propisa kan. 880, iz važna razloga smijeniti ispovjednika redovnica i redovnoga i izvanrednoga, iako je samostan potčinjen regularcima a i sâm ispovjednik je regularac, te nije dužan priopćiti razlog smjenjivanja nikomu, osim Apostolskoj Stolici, ako bi ona to zatražila; o smjenjivanju dužan je obavijestiti regularskog Poglavara, ako su redovnice potčinjene regularcima.

Kan. 528. - I redovni i izvanredni ispovjednik mora se postaviti, u skladu s odredbama kan. 874, § 1, 875, § 2, i u svjetovnjačkim muškim redovničkim družbama; a ako redovnik zatraži kojega posebnog ispovjednika, neka mu ga Poglavar dade ne ispitujući nikako razlog traženja i ne pokazujući da mu to nije drago.

Kan. 529. - Kad se radi o svjetovnjačkim neizuzetim redovničkim družbama, spada na mjesnog Ordinarija, da odredi svećenika za svete obrede i odobri propovjednika; kad se radi o izuzetim, određuje takve svećenike regularski Poglavar, a njegov propust u tom, dopunuje Ordinarij.

Kan. 530. - § 1. Svima je redovničkim Poglavarima strogo zabranjeno, da bilo kako navode osobe, koje su im potčinjene, da im očituju svoju savjest.

§ 2. No zato ipak nije zabranjeno potčinjenima, da Poglavarima otkriju svoju dušu slobodno i svojevoljno; dapače je dobro, da oni pristupaju sa sinovskim pouzdanjem k Poglavarima i da im, ako su svećenici, izlože i dvojbe i tjeskobe svoje savjesti.

528: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Quemadmodum»*, 17 dec. 1890, n. 4, 7.

529: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»*, 8 dec. 1900, § 1, n. XI, § 2, n. VIII. -- Vide etiam Can. 1338, § 3.

530 § 1: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Quemadmodum»*, 17 dec. 1890, n. 1, 2, 7.

530 § 2: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Quemadmodum»*, 17 dec. 1890, n. 3.

CAPUT III.

DE BONIS TEMPORALIBUS EORUMQUE ADMINISTRATIONE.

Can. 531. - Non modo religio, sed etiam provincia et domus sunt capaces acquirendi et possidendi bona temporalia cum reditibus stabilibus seu fundatis, nisi earum capacitas in regulis et constitutionibus excludatur aut coarctetur.

Can. 532. - § 1. Bona tum religionis, tum provinciae domusque, administrentur ad normam constitutionum.

§ 2. Expensas et actus iuridicos ordinariae administrationis valide, praeter Superiores, faciunt, intra fines sui muneris, officiales quoque, qui in constitutionibus ad hoc designantur.

Can. 533. - § 1. Pro pecuniae quoque collocatione servetur praescriptum Can. 532, § 1; sed praevium consensum Ordinarii loci obtinere tenentur:

1.° Antistita monialium et religionis iuris dioecesani pro cuiusvis pecuniae collocatione; imo, si monialium monasterium sit superiori regulari subiectum, ipsius quoque consensus est necessarius;

2.° Antistita in Congregatione religiosa iuris pontificii, si pecunia dotem professarum constituat, ad normam Can. 549;

3.° Superior vel Antistita domus Congregationis religiosae, si qui fundi domui tributi legative sint ad Dei cultum beneficentiamve eo ipso loco impendendam;

4.° Religiosus quilibet, etsi ordinis regularis alumnus, si pecunia data sit paroeciae vel missioni, aut religiosis intuitu paroeciae vel missionis.

§ 2. Haec item servanda sunt pro qualibet collocationis mutatione.

531: C. 75, C. XII, q. 2; c. 3, C. XII, q. 5; c. 2, C. XVI, q. 4; c. 7, C. XVI, q. 6; c. 10, X, de constitutionibus, I, 2; c. 2, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 1, *de verborum significatione*, V, 11, in Clem.; c. 3, 5, *de verborum significatione,* tit. XIV, in Extravag. Ioan. XXII; c. un., *de rebus ecclesiae non alienandis*, III, 4, in Extravag com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 2, 3; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 44, Ioannis Wicleff, damn.; Clemens XIII, const. *«Alias ad Apostolatus»,* 30 ian. 1768, § 1, 5, 7; Pius IX, ep. *«Incredibili»,* 17 sept. 1863; ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864; S. C. Ep. et Reg., *Minorum Capuccinorum*, 20 iun. 1686; *Romana seu Minorum Observantium,* 2 sept. 1870; S. C. C., S. *Severini,* mense iul. 1587.

GLAVA III.

IMOVINA I UPRAVLJANJE NJOME

Kan. 531. - Ne samo redovnička družba, nego i pojedina pokrajina i kuća imaju sposobnost stjecati i posjedovati imovinu sa stalnim ili zakladnim prihodima, ako im ta sposobnost nije u pravilima i konstitucijama oduzeta ili ograničena.

Kan. 532. - § 1. Imovinom koja pripada redovničkim družbama, pokrajinama ili kućama, mora se upravljati po propisima konstitucija.

§ 2. Osim Poglavara su ovlašteni da čine izdatke i valjano izvršuju pravne čine redovne uprave u granicama svoje službe, također i dužnosnici, koji su za to određeni u konstitucijama.

Kan. 533. - § 1. Odredba kan 532, § 1 mora se obdržavati i kod ulaganja novca; no povrh toga moraju dobiti još i pristanak mjesnog Ordinarija ovi:

1.° Nadstojnica duvna i Nadstojnica redovničke družbe biskupijskog prava za svako ulaganje novca; a ako je samostan duvna potčinjen regularskom Poglavaru, tada je još i njegov pristanak potrebit;

2.° Nadstojnica u redovničkom Zboru prvosvećeničkog prava, kad novci sačinjavaju miraz zavjetovanih sestara, prema odredbi kan. 549;

3.° Poglavar ili kućna Nadstojnica redovničkog Zbora, kada se radi o zakladnoj imovini, koja je kući dana, ili o zakladama za izvršivanje bogoslužja ili dobrotvornosti u onomu mjestu;

4.° Svaki redovnik, iako pripada regularskom Redu, kada je novac darovan župi ili vjerovjesničkoj postaji ili redovnicima u korist župe ili vjerovjesničke postaje.

§ 2. Sve se to mora obdržavati i u slučaju, kada se bilo kako mijenja uložno mjesto.

---

532 § 1: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. IX; S. C. Ep. et Reg., *Panormitana,* 28 nov. 1606; *Placentina,* 3 oct. 1611; S. C. de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. X.

533 § 1. 4.°: Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. IX; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Ep. Ruraemunden.), 7 iul. 1893.

Can. 534. - § 1. Firmo praescripto Can. 1531, si agatur de alienandis rebus pretiosis aliisve bonis quorum valor superet summam triginta millium francorum seu libellarum, vel de contrahendis debitis et obligationibus ultra indicatam summam, contractus vi caret, nisi beneplacitum apostolicum antecesserit; secus, requiritur et sufficit licentia, in scriptis data, Superioris ad normam constitutionum cum consensu sui Capituli seu Consilii per secreta suffragia manifestato; sed si agatur de monialibus aut sororibus iuris dioecesani, accedat necesse est consensus, in scriptis praestitus, Ordinarii loci, necnon Superioris regularis, si monialium monasterium eidem subiectum sit.

§ 2. In precibus pro obtinendo consensu ad contrahenda debita vel obligationes, exprimi debent alia debita vel obligationes, quibus ipsa persona moralis, religio vel provincia vel domus, ad eum diem gravatur; secus obtenta venia invalida est.

Can. 535. - § 1. In quolibet monialium monasterio etiam exempto:

1.° Administrationis ratio, gratis exigenda, reddatur semel in anno, aut etiam saepius si id in constitutionibus praescribatur, ab Antistita Ordinario loci, itemque Superiori regulari, si monasterium sit eidem subiectum;

2.° Si ratio administrationis Ordinario non probetur, ipse potest opportuna remedia adhibere, etiam removendo, si res postulet, oeconomam aliosque administratores; quod si monasterium sit Superiori regulari subiectum, eum Ordinarius, uti prospiciat, moneat; quod si ille neglexerit, ipse per se consulat.

§ 2. In aliis mulierum religionibus, ratio administrationis bonorum quae dotes constituunt, Ordinario loci reddatur occasione visitationis et etiam saepius, si Ordinarius id necessarium duxerit.

534 § 1: C. 19, C. XII, q. 2; c. 1, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13; c. 15, X, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 30; c. 1, *de rebus ecclesiae non alienandis*, III, 4, in Clem.; c. un., *de rebus ecclesiae non alienandis*, III, 4, in Extravag. com.; S. C. C., *Ordinis S. Francisci,* 8 mart. 1719; S. C. de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. I, V-VII.

534 § 2: S. C. de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. III, IV.

535 § 1. 2.°: Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 5; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,*

Kan. 534. - § 1. Kod otuđivanja imovine moraju se obdržavati propisi kan. 1531, a povrh toga da ugovor bude pravno valjan, valja dobiti još i unaprijedno odobrenje od Apostolske Stolice, ako se radi o otuđenju dragocjenih predmeta ili druge imovine, kod koje vrijednost prelazi iznos od trideset tisuća franaka ili lira, odnosno o opterećenju dugovanjem ili obavezama u iznosu većemu od naznačenoga; inače se traži i dostatno je dopuštenje pismeno dano od Poglavara u skladu s konstitucijama s pristankom Kapitula ili njihovog Vijeća zaključenim u tajnom glasovanju; no kada se radi o duvnama ili o sestrama biskupijskog prava, treba uz to još i pismeno podijeljeni pristanak mjesnoga Ordinarija, pa i regularskog Poglavara, ako je samostan duvna njemu potčinjen.

§ 2. U molbama za pristanak na opterećenje dugovima ili obavezama, moraju se naznačiti i drugi dugovi ili obaveze, koje do toga dana terete istu skupnu osobu, redovničku družbu odnosno pokrajinu ili kuću; inače je postignuto dopuštenje pravno nevaljano.

Kan. 535. - § 1. U svakom samostanu duvna, pa bio on i izuzet, mora:

1.° Nadstojnica jednom u godini, pa i češće, ako to propisuju konstitucije, podnijeti mjesnom Ordinariju bez obaveze na kakvu naplatu, račun o upravljanju, a isto tako i regularskom Poglavaru, ako je samostan duvna njemu potčinjen;

2.° Ako Ordinarij nađe, da računi nisu u redu, može odrediti mjere, koje smatra uputnima, pa i smijeniti ako treba gospodarsku upravnicu i druge dužnosnice kod upravljanja; za slučaj da je samostan potčinjen regularskom Poglavaru, pozvat će Ordinarij njega, da stvar dovede u red; ako li on to propusti, riješit će stvar sam.

§ 2. U drugim se ženskim redovničkim družbama moraju podnijeti mjesnom Ordinariju računi o upravljanju onom imovinom, koju sačinjavaju mirazi, i to prigodom nadzornog pohoda, pa i češće, ako Ordinarij to smatra potrebitim.

30 mart. 1742, § 20; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. Ep. et Reg., *Placentina,* 25 maii 1576; *Pistorien.,* 21 nov. 1591; *Spalaten.,* 9 mart. 1593, § 1; *Nucerina Paganorum*, 7 iul. 1724, 28 sept. 1725, ad 9; *Camerinen.,* 9 dec. 1740, ad 3; S. C. C., *Neapolitana,* 11 mart. 1673, ad 1; *Hieracen.,* 26 ian. 1692, ad 2; *Pharaonen.,* 19 sept., 14 nov. 1733, ad 2; *Papien.,* 26 ian., 16 febr., 16 mart. 1743, ad 9; *Ariminen.,* 2 et 16 dec. 1747, 27 ian. 1748, ad 9; *Conversana,* 13 mart., 24 apr., 8 maii 1751, ad 23; *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 10.

535 § 2: Vide etiam Can. 550, § 2.

§ 3. Loci Ordinario ius insuper esto cognoscendi:

1.° De rationibus oeconomicis domus religiosae iuris dioecesani;

2.° De administratione fundorum legatorumque de quibus in Can. 533, § 1, nn. 3, 4.

Can. 536. - § 1. Si persona moralis (sive religio, sive provincia, sive domus) debita et obligationes contraxerit etiam cum Superiorum licentia, ipsa tenetur de eisdem respondere.

§ 2. Si contraxerit regularis cum licentia Superiorum, respondere debet persona moralis, cuius Superior licentiam dedit; si religiosus votorum simplicium, ipse respondere debet, nisi de Superioris licentia negotium religionis gesserit.

§ 3. Si contraxerit religiosus sine ulla Superiorum licentia, ipsemet respondere debet, non autem religio vel provincia vel domus.

§ 4. Firmum tamen semper esto, contra eum, in cuius rem aliquid ex inito contractu versum est, semper posse actionem institui.

§ 5. Caveant Superiores religiosi ne debita contrahenda permittant, nisi certo constet ex consuetis reditibus posse debiti foenus solvi et intra tempus non nimis longum per legitimam *amortizationem* reddi summam capitalem.

Can. 537. - Largitiones ex bonis domus, provinciae, religionis non permittuntur, nisi ratione eleemosynae vel alia iusta de causa, de venia Superioris et ad normam constitutionum.

535 § 3. 2.°: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. X, § 2, n. IX, XI.

536 § 2: S. C. de Religiosis, 18 aug. 1914.

536 § 3: C. 4, X, *de fideiussoribus,* III, 22; Reg. 76, R. J., in VI°; c. 1, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 4, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., *Aesina,* 5 febr. 1791.

§ 3. Povrh toga pripada mjesnom Ordinariju pravo ispitivati:

1.° Račune o gospodarstvu u redovničkim kućama biskupijskog prava;

2.° Upravljanje zakladama i zadužbinama, o kojima je riječ u kan. 533 § 1, br. 3, 4.

Kan. 536. - § 1. Ako je skupna osoba (bila to redovnička družba, pokrajina ili kuća) ugovorom preuzela dugove i obaveze, pa i onda kad je to učinjeno s dopuštenjem Poglavara, snosi ona sama odgovornost za njih.

§ 2. Ako ih je preuzeo redovnik regularac s dopuštenjem Poglavarovim, ima snositi odgovornost ona skupna osoba, nad kojom je Poglavarom onaj, koji je dao dopuštenje; ako je to učinio redovnik običnih zavjeta, snosi on sam odgovornost, osim ako je dobio od Poglavara dopuštenje, da u tom poslu zastupa družbu.

§ 3. Ako ih je preuzeo redovnik bez ikakva dopuštenja od strane Poglavara, snosi on sam odgovornost, a ne redovnička družba, pokrajina ili kuća.

§ 4. No u svakom slučaju treba da ostane slobodno u svako vrijeme pokrenuti parnicu protiv onoga, koji je iz ugovora imao kakvu dobit.

§ 5. Redovnički Poglavari ne smiju davati dopuštenja za preuzimanje dugovanja, ako nema sigurnosti, da će se moći iz redovnih prihoda plaćati kamati za dug i u vremenu ne odveć dugom otplatiti glavnica po zakonitoj *otplatnoj osnovi.*

Kan. 537. - Zabranjena su darovanja iz imovine redovničke kuće, pokrajine ili družbe, osim davanja milostinje ili iz drugog pravednog razloga, s dopuštenjem Poglavara i u skladu s konstitucijama.

537: C. 3, X, *de donationibus,* III, 24; Reg. 76, R. J., in VI°; Clemens VIII, const. *«Religiosae congregationes»,* 19 iun. 1594; decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 21; Urbanus VIII, const. *«Nuper»,* 16 oct. 1640; S. C. Ep. et Reg., litt. circulares 28 iul. 1708; *Aesina,* 5 febr. 1791; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. XIII.

TITULUS XI.

DE ADMISSIONE IN RELIGIONEM.

Can. 538. - In religionem admitti potest quilibet catholicus qui nullo legitimo detineatur impedimento rectaque intentione moveatur, et ad religionis onera ferenda sit idoneus.

CAPUT I.

DE POSTULATU.

Can. 539. - § 1. In religionibus a votis perpetuis mulieres omnes et, si agatur de religione virorum, conversi, antequam ad novitiatum admittantur, postulatum ad sex saltem integros menses peragant; in religionibus vero a votis temporariis, ad necessitatem et tempus postulatus quod attinet, standum constitutionibus.

§ 2. Superior maior praescriptum postulatus tempus potest prorogare, non tamen ultra aliud semestre.

Can. 540. - § 1. Postulatus peragi debet vel in domo novitiatus vel in alia religionis domo in qua disciplina secundum constitutiones accurate servetur sub speciali cura probati religiosi.

§ 2. Postulantes vestem induant modestam ac diversam a veste novitiorum.

§ 3. In monasteriis monialium adspirantes, dum postulatum peragunt, lege clausurae tenentur.

Can. 541. - Postulantes, antequam novitiatum incipiant, exercitiis spiritualibus vacent per octo saltem integros dies; et, iuxta prudens confessarii iudicium, praemittant generalem anteactae vitae confessionem.

538: C. 20, C. XVI, q. 7; c. 2, C. XX, q. 2; c. 2, C. XXXIII, q. 5; c. 1, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; Sixtus V, const. *«Cum de omnibus»,* 26 nov. 1587, § 4; Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 5; Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. VI; Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 1, n. VI, § 3; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. super Statu Regularium, declar. 29 maii 1857, ad 2; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911; decr. 15 aug. 1912, n. 1.

NASLOV XI.

PRIMANJE U REDOVNIČKU DRUŽBU

Kan. 538. - U redovničku družbu može biti primljen svaki katolik, kojemu ne smeta nikakva zakonita zapreka, a vodi ga prava nakana i sposoban je snositi terete, što ih družba nameće.

GLAVA I.

PRIPRAVNIŠTVO

Kan. 539. - § 1. Sve ženske osobe u redovničkim družbama s vječnim zavjetima i braća svjetovnjaci u muškim redovničkim družbama, moraju prije nego što se pripuste u novaštvo, svršiti pripravništvo kroz najmanje šest punih mjeseci; a u redovničkim družbama s privremenim zavjetima treba se u pogledu potrebe i vremena za pripravništvo držati odredaba u konstitucijama.

§ 2. Viši Poglavar može produljiti vrijeme propisano za pripravništvo, ali samo najviše za šest mjeseci.

Kan. 540. - § 1. Pripravništvo se mora svršavati pod posebnim vodstvom iskusnoga redovnika, i to ili u kući, gdje je novaštvo ili u kojoj drugoj redovničkoj kući, u kojoj se obdržava stega točno prema konstitucijama.

§ 2. Pripravnici treba da su odjeveni u skromnu odjeću, i to različitu od odjeće novaka.

§ 3. Osobe, koje žele stupiti u samostan duvna, obavezne su, dok svršavaju pripravništvo, na zakon o klauzuri.

Kan. 541. - Pripravnici su dužni prije nego započnu novaštvo, obaviti duhovne vježbe najmanje kroz punih osam dana; a treba da, prema razboritom sudu ispovjednikovu, za prošli život učine opću ispovijed.

539 § 1: S. C. de Religiosis, decr. 15 aug. 1912, n. 2, 3.
540 § 1: S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911.
540 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 15 aug. 1912, n. 3.
540 § 3: S. C. de Religiosis, 7 nov. 1916.

CAPUT II.

DE NOVITIATU.

ART. I.

DE REQUISITIS UT QUIS IN NOVITIATUM ADMITTATUR.

Can. 542. - Firmo praescripto Can. 539-541, aliisque in propriis cuiusque religionis constitutionibus,

1.° Invalide ad novitiatum admittuntur: Qui sectae acatholicae adhaeserunt; Qui aetatem ad novitiatum requisitam non habent; Qui religionem ingrediuntur vi, metu gravi aut dolo inducti, vel quos Superior eodem modo inductus recipit; Coniux, durante matrimonio; Qui obstringuntur vel obstricti fuerunt vinculo professionis religiosae; Hi quibus imminet poena ob grave delictum commissum de quo accusati sunt vel accusari possunt; Episcopus sive residentialis sive titularis, licet a Romano Pontifice sit tantum designatus; Clerici qui ex instituto Sanctae Sedis iureiurando tenentur operam suam navare in bonum suae dioecesis vel missionum, pro eo tempore quo iurisiurandi obligatio perdurat.

2.° Illicite, sed valide admittuntur: Clerici in sacris constituti, inconsulto loci Ordinario aut eodem contradicente ex eo quod eorum discessus in grave animarum detrimentum cedat, quod aliter vitari minime possit; Aere alieno gravati qui solvendo pares non sint; Reddendae rationi obnoxii aut aliis saecularibus negotiis implicati, ex quibus lites et molestias religio timere possit; Filii qui parentibus, idest patri vel matri, avo vel aviae, in gravi necessitate constitutis, opitulari debent, et parentes quorum opera sit ad liberos alendos vel educandos necessaria; Ad sacerdotium in religione destinati, a quo tamen removeantur irregularitate aliove canonico impedimento; Orientales in latinis religionibus sine venia scripto data Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali.

542 2.°: C. 4, C. XX, q. 3; c. 1, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 1, 14, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; c. 3, 4, 8, 12, 13, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; Sixtus V, const. *«Cum de omnibus»,* 26 nov. 1587, § 4, 5; const. *«Ad Romanum»,* 21 oct. 1588, § 12, 17; Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 3-5; Alexander VII, const. *«Cum circa»,* 20 iun. 1660, § 3; Benedictus XIV, ep. *«Ex quo»,* 14 ian. 1747; S. C. Ep. et Reg., *Pistorien.,* a. 1587; *Panormitana,* 25 nov. 1644; *Pinerolien.,* 28 iun. 1837, ad 2; *Aurelianen.,* 20 dec.

GLAVA II.

NOVAŠTVO

ČLANAK I.

UVJETI DA NETKO BUDE PRIMLJEN U NOVAŠTVO

Kan. 542. - Uz obdržavanje propisa kan. 539-541, i ostalih, koji su sadržani u vlastitim konstitucijama svake pojedine redovničke družbe,

1.° Nevaljano se primaju u novaštvo: Koji su pristupili nekatoličkoj sljedbi; Koji nemaju za novaštvo propisanu dob života; Koji u redovničku družbu stupaju pod utjecajem sile, teškoga straha ili prevare, odnosno oni, koje je primio Poglavar stojeći pod jednakim utjecajem; Ženidbeni drug za trajanja braka; Koji su vezani redovničkim zavjetima ili su to bili; Kojima prijeti kazna zbog počinjenog teškog krivičnog djela, radi kojega su optuženi ili mogu biti optuženi; Biskup i sjedišni i naslovni, iako je od Rimskog Prvosvećenika tek po imenu označen; Duhovnici, koji su na temelju uredbe Svete Stolice pod prisegom obavezani djelovati u službi svoje biskupije ili u vjerovjesničkoj, i to tako dugo, dok im traje obaveza dana pod prisegom.

2.° Nedopušteno, ali ipak valjano, primaju se ove osobe: Duhovnici, koji su primili više redove, bez dopuštenja mjesnog Ordinarija ili protiv njegove volje, ako bi njihov odlazak bio na veliku štetu duša, koja se drugačije ne bi nikako mogla izbjeći; Koji su opterećeni dugovima, a ne mogu ih isplatiti; Koji još imaju položiti račune ili su vezani drugim svjetovnim poslovima, zbog kojih bi redovnička družba mogla biti zapletena u parnice i neugodnosti; Djeca, koja su dužna pomagati roditelje, to jest oca ili majku, djeda ili baku, a oni su u teškoj neimaštini, i roditelji, koji su potrebni djeci za njihovo uzdržavanje i odgoj; Koji bi imali primiti u redovničkoj družbi svećeničko ređenje, a stoji im na putu ređenička nepravilnost ili druga kanonska smetnja; Istočnjaci u latinskim redovničkim družbama bez pismenog dopuštenja Svetog Zbora za Istočnu Crkvu.

1859; decr. *«Perpensis»,* 3 maii 1902, n. 1; S. C. Consist., *Romana,* 6 aug. 1909, ad XIII, XV; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. super Statu Regularium, litt. encycl. *«Neminem latet»,* 19 mart. 1857; S. C. de Religiosis, decr. 7 sept. 1909, n. 3°, 4°; declar. 4 ian. 1910, n. 3°, 4°; decr. 16 maii 1911, n. 20; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 24 nov. 1625; (C. G.), 7 aug. 1645; declar. 8 apr. 1661, ad II, III; instr. 27 apr. 1871, n. 10; (C. G.), 1 iun. 1885, ad 1; ep. 15 iun. 1912.

Can. 543. - Ius admittendi ad novitiatum et subsequentem professionem religiosam tam temporariam quam perpetuam pertinet ad Superiores maiores cum suffragio Consilii seu Capituli, secundum peculiares cuiusque religionis constitutiones.

Can. 544. - § 1. In quavis religione omnes adspirantes, antequam admittantur, exhibere debent testimonium recepti baptismatis et confirmationis.

§ 2. Adspirantes viri debent praeterea testimoniales litteras exhibere Ordinarii originis ac cuiusque loci in quo, post expletum decimum quartum aetatis annum, morati sint ultra annum moraliter continuum, sublato quolibet contrario privilegio.

§ 3. Si agatur de admittendis illis qui in Seminario, collegio vel alius religionis postulatu aut novitiatu fuerunt, requiruntur praeterea litterae testimoniales, datae pro diversis casibus a rectore Seminarii vel collegii, audito Ordinario loci, aut a maiore religionis Superiore.

§ 4. Pro clericis admittendis, praeter testimonium ordinationis, sufficiunt litterae testimoniales Ordinariorum in quorum dioecesibus post ordinationem ultra annum moraliter continuum sint commorati, salvo praescripto § 3.

§ 5. Religioso professo, ad aliam religionem ex apostolico indulto transeunti, satis est testimonium Superioris maioris prioris religionis.

§ 6. Praeter haec testimonia a iure requisita possunt Superiores, quibus ius est adspirantes in religionem cooptandi, alia quoque exigere, quae ipsis ad hunc finem necessaria aut opportuna videantur.

§ 7. Mulieres denique ne recipiantur, nisi praemissis accuratis investigationibus circa earum indolem et mores, firmo praescripto § 3.

543: Sixtus V, const. *«Cum de omnibus»*, 26 nov. 1587, § 4; const. *«Ad Romanum»*, 21 oct. 1588, § 7 sq.; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»*, 8 dec. 1900, § 2, n. I; S. C. Ep. et Reg., decr. 19 mart. 1857; S. C. super Statu Regularium, decr. *«Regulari disciplinae»*, 25 ian. 1848, Pars prima; declar. 1 maii 1851.

544 § 1: S. C. super Statu Regularium, declar. 29 maii 1857, ad 2.

544 § 2: Leo XIII, litt. ap. *«Orientalium»*, 30 nov. 1894, n. X; S. C. super Statu Regularium, decr. *«Romani Pontifices»*, 25 ian. 1848, n. I; declar. 29 maii 1857, ad 3; S. C. de Prop. Fide, ep. 15 iun. 1912.

544 § 3: S. C. de Religiosis, declar. 5 apr. 1910, ad II-IV.

544 § 4: S. C. super Statu Regularium, declar. 29 maii 1857, ad 1.

544 § 5: S. C. super Statu Regularium, declar. 5 nov. 1852, ad 1, 2; declar. 29 maii 1857, ad 3.

Kan. 543. - Pravo pripuštati u novaštvo i poslije toga k redovničkim zavjetima i privremenim i vječnim, spada na višeg Poglavara po glasovanju Vijeća ili Kapitula u skladu s posebnim odredbama u konstitucijama svake pojedine redovničke družbe.

Kan. 544. - § 1. Svi oni, koji žele stupiti u bilo koju redovničku družbu, moraju prije nego budu primljeni, predočiti svjedodžbu o svom krštenju i potvrdi.

§ 2. A muškarci moraju povrh toga pridonijeti pismeno svjedočanstvo od Ordinarija zavičajnog mjesta i svakog onog mjesta, u kojemu se po navršenoj četrnaestoj godini boravili dulje od jedne godine bez pravoga prekida, a svaka se protivna povlastica dokida.

§ 3. Kada se radi o primanju takvih osoba, koje su bile u Sjemeništu, u zavodu ili u pripravništvu odnosno novaštvu koje druge redovničke družbe, traži se povrh toga pismeno svjedočanstvo od ravnatelja Sjemeništa ili zavoda izdano po saslušanju mjesnog Ordinarija, odnosno od višega Poglavara one redovničke družbe.

§ 4. Kod primanja duhovnika dostatno je, kraj svjedodžbe o primljenim redovima, pismeno svjedočanstvo onih Ordinarija, u kojim su biskupijama boravili poslije zaređenja dulje od jedne godine bez pravoga prekida, ali uz obdržavanje propisa § 3.

§ 5. Za zavjetovanog redovnika, koji s dopuštenjem Svete Stolice prelazi u drugu redovničku družbu, dostaje svjedočanstvo višega Poglavara prijašnje redovničke družbe.

§ 6. Povrh svih svjedočanstava, koja su zakonom propisana, mogu oni Poglavari, kojima pripada pravo primanja u redovničku družbu, tražiti od onih, koji žele biti primljeni, još i druga svjedočanstva, koja u tu svrhu smatraju potrebitima i uputnima.

§ 7. Konačno što se tiče ženskih osoba, one se ne smiju primiti, dok se prije toga ne izvrše pomnjivi izvidi o njihovoj ćudi i ponašanju, a mora se obdržavati i odredba sadržana u § 3.

Can. 545. - § 1. Qui litteras testimoniales ex praescripto iuris dare debent, eas non ipsis adspirantibus, sed Superioribus religiosis dent gratuito intra trimestre spatium ab earum requisitione, sigillo clausas et, si agatur de illis qui in Seminario, collegio vel alius religionis postulatu aut novitiatu fuerint, a Superiore iuramento firmatas.

§ 2. Si ob graves rationes iudicaverint se eis respondere non posse, causas Apostolicae Sedi intra idem tempus exponant.

§ 3. Si reposuerint adspirantem satis non esse sibi cognitum per aliam accuratam investigationem ac fide dignam relationem Superior religiosus suppleat; si vero nil reposuerint, Superior requirens de non recepta responsione Sanctam Sedem certiorem reddat.

§ 4. In suis litteris testimonialibus, postquam diligentem investigationem, etiam per secretas notitias, instituerint, referre debent, graviter eorum conscientia onerata super veritate expositorum, de adspirantis natalibus, moribus, ingenio, vita, fama, conditione, scientia; sitne inquisitus, aliqua censura, irregularitate aut alio canonico impedimento irretitus, num propria familia eius auxilio indigeat, et tandem, si agatur de illis qui in Seminario, collegio, aut alius religionis postulatu aut novitiatu fuerint, quanam de causa dimissi sint vel sponte discesserint.

Can. 546. - Omnes qui praedictas informationes receperint, stricta obligatione tenentur secreti servandi circa notitias habitas et personas quae illas tradiderunt.

Can. 547. - § 1. In monasteriis monialium postulans afferat dotem in constitutionibus statutam aut legitima consuetudine determinatam.

§ 2. Haec dos ante susceptionem habitus monasterio tradatur aut saltem eius traditio tuta reddatur forma iure civili valida.

545 § 1: S. C. super Statu Regularium, declar. 1 maii 1851, ad 1; S. C. de Religiosis, declar. 5 apr. 1910, ad II-IV.

545 § 3: S. C. super Statu Regularium, declar. 1 maii 1851, ad 3, 5, 6.

545 § 4: Sixtus V, const. *«Cum de omnibus»*, 26 nov. 1587, § 4; Gregorius XIV, const. *«Circumspecta»*, 15 mart. 1591, § 3; Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»*, 19 mart. 1603, § 3; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. super Statu Regularium, decr. *«Romani Pontifices»*, 25 ian. 1848, n. II; declar. 1 maii 1851, ad 2; S. C. de Religiosis, declar. 5 apr. 1910, ad III.

Kan. 545. - § 1. Koji su po zakonu dužni izdati ova pismena svjedočanstva, ne smiju ih izdati u ruke onih, koji traže da budu primljeni, nego izravno redovničkim Poglavarima, i to besplatno u roku od tri mjeseca otkako su zatražena i pod pečatom, a kada se radi o takovima, koji su bili u Sjemeništu, zavodu ili pripravništvu odnosno novaštvu koje druge redovničke družbe, moraju biti dana od Poglavara pod prisegom.

§ 2. Kada se smatra, da se zbog važnih razloga mora uskratiti svaki odgovor, moraju se razlozi do istoga roka izložiti Apostolskoj Stolici.

§ 3. Ako bi odgovor glasio, da dotičnik nije dovoljno poznat, tada neka redovnički Poglavar, da nadopuni manjak, izvrši druge točne izvide; a ako se uopće ne bi ništa odgovorilo, neka Poglavar, koji je poslao zamolnicu, izvijesti Svetu Stolicu o tom, da nije primio nikakova odgovora.

§ 4. Koji izdaju pismeno svjedočanstvo, dužni su u njemu, pošto izvrše pomnjivo, do potrebe i tajne, izvide, da pod teškom odgovornošću u savjesti o istinitosti sadržaja izvijeste u pogledu onoga, koji želi biti primljen, o njegovom rođenju, ponašanju, ćudi, životu, glasu, zanimanju, znanju, da li je pod istragom ili je upao u kakovu kaznenu zabranu, ređeničku nepravilnost ili u kakovu drugu kanonsku smetnju, nadalje da li je njegovoj obitelji potrebna njegova pomoć i konačno, kada se radi o takvima, koji su bili u Sjemeništu, zavodu ili u pripravništvu odnosno novaštvu druge koje redovničke družbe, zbog kojih su razloga otpušteni ili svojevoljno istupili.

Kan. 546. - Svi koji su dobili uvid u spomenuta svjedočanstva, dužni su držati u strogoj tajnosti primljene obavijesti i osobe, od kojih su ih primili.

Kan. 547. - § 1. U samostanima duvna mora osoba, koja želi biti primljena, pridonijeti miraz propisan konstitucijama ili određen zakonitim običajem.

§ 2. Taj se miraz mora samostanu prije oblačenja predati ili barem isplatu osigurati, i to onako, kako propisuju građanski zakoni.

547 § 1: Clemens XIII, const. *«Ci e stato»*, 13 febr. 1759, § 1; S. C. Ep. et Reg., *Civitatis Pennen.*, 8 febr. 1577; *Perusina*, 20 sept. 1594; *Brictinorien.*, 30 maii 1766; *Ventimilien.*, 18 iul. 1834; decr. *«Perpensis»*, 3 maii 1902, n. 10; S. C. C., *Belgii*, 18 sept. 1683.

547 § 2: Clemens XIII, const. *«Ci e stato»*, 13 febr. 1759, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 17 iul. 1574; *Camerinen.*, 14 oct., 2 dec. 1575; *Viterbien.*, 30 ian. 1608; *Portugallien.*, 6 iun. 1615, ad 3; *Panormitana*, a. 1617; *Sulmonen.*, 14 mart. 1617; *Derthonen.*, 28 apr. 1645; *Neapolitana*, 19 iul. 1647; *Brictinorien.*, 30 maii 1766; *Ventimilien.*, 18 iul. 1834.

§ 3. In religionibus votorum simplicium, quod ad religiosarum dotem pertinet, standum constitutionibus.

§ 4. Dos praescripta condonari ex toto vel ex parte nequit sine indulto Sanctae Sedis, si agatur de religione iuris pontificii; sine venia Ordinarii loci, si de religione iuris dioecesani.

Can. 548. - Dos monasterio seu religioni irrevocabiliter acquiritur per obitum religiosae, licet haec nonnisi vota temporaria nuncupaverit.

Can. 549. - Post primam religiosae professionem dos in tutis, licitis ac fructiferis nominibus collocetur ab Antistita cum suo Consilio, de consensu Ordinarii loci et Superioris regularis, si domus ab hoc dependeat; omnino autem prohibetur eam quoquo modo ante religiosae obitum impendi, ne ad aedificandam quidem domum aut ad aes alienum exstinguendum.

Can. 550. - § 1. Dotes caute et integre administrentur apud monasterium vel domum habitualis residentiae supremae Moderatricis aut Antistitae provincialis.

§ 2. Ordinarii locorum conservandis religiosarum dotibus sedulo invigilent; et praesertim in sacra visitatione de eisdem rationem exigant.

Can. 551. - § 1. Dos religiosae professae sive votorum sollemnium sive votorum simplicium quavis de causa discedenti integra restituenda est sine fructibus iam maturis.

547 § 4: Clemens XIII, const. «*Ci e stato*», 13 febr. 1759; S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 2 iun. 1593; *Panormitana,* 12 dec. 1600; *Feretrana,* 1 dec. 1645; *Romana,* a. 1837.

548: S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 14 febr. 1581; *Spoletana,* 18 iul. 1581; *Florentina,* 24 oct. 1581; *Ordinis Carmelitarum Excalceatorum,* 26 mart. 1904; S. C. C., *Ordinis Minorum S. Francisci,* 20 mart. 1649; *Eugubina,* 26 nov. 1650; *Romana seu Narnien.*, 22 iun. 1743, 25 ian. 1744.

549: S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 17 iul. 1574; *Fanen.*, 3 nov. 1578; *Fulginaten.*, 6 sept. 1593; *Veronen.*, 8 nov. 1594; *Lauden.*, 6 mart. 1596; *Eugubina,* 15 maii 1596; *Cremonen.*, 3 febr. 1597; *Lucana,* 12 febr. 1597; *Urbevetana,* 29 ian. 1601; *Portugallien.*, 6 iun. 1615, ad 3; *Calaritana,* 27 ian. 1645; *Senen.*, 17 febr. 1645; *Firmana,* 18 iun.

§ 3. U redovničkim družbama s običnim zavjetima treba u pogledu miraza redovnica obdržavati ono, što propisuju konstitucije.

§ 4. Propisani se miraz ne može oprostiti ni u cijelosti ni djelomično bez dopuštenja Svete Stolice, ako se radi o družbi prvosvećeničkog prava; odnosno bez dozvole mjesnog Ordinarija, kad se radi o družbi biskupijskog prava.

Kan. 548. - Smrću redovnice, iako je ona položila samo privremene zavjete, prelazi miraz neopozivo u vlasništvo samostana.

Kan. 549. - Kada je redovnica položila prve zavjete, mora Nadstojnica sa svojim Vijećem uz pristanak mjesnog Ordinarija i regularskog Poglavara, ako je kuća njemu potčinjena, uložiti miraz u sigurne, odobrene i plodonosne vrijednosnice; a bezuvjetno je zabranjeno, da se prije smrti redovničine bilo kako potroši, pa niti za gradnju kuće ili za otplatu dugovanja.

Kan. 550. - § 1. Mirazima se mora upravljati s oprezom i bez štete, i to u samostanu ili onoj kući, u kojoj ima redovno sjedište svoje vrhovna Starješica, odnosno pokrajinska Nadstojnica.

§ 2. Mjesni Ordinariji treba da budno bdiju nad tim, da se mirazi redovnica sačuvaju netaknuti; a posebice treba da prigodom nadzornoga pohoda traže, da se o njima položi račun.

Kan. 551. - § 1. Ako bi redovnica, koja je položila bilo svečane bilo obične zavjete, bilo s kojega razloga istupila, mora joj se miraz u potpunosti povratiti, ali bez kamata, koji su već dospjeli.

1784; *Calaguritana,* 20 nov. 1818; *Assisien.*, 4 oct. 1823; *Camerinen.*, 15 iun. 1830; S. C. C., *Olomucen.*, 11 iul. 1665, ad 14; *Senogallien.*, 14 dec. 1805, 25 ian. 1806; S. C. de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. XII.

550 § 2: Clemens XIII, const. «*Inter multiplices*», 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 17 iul. 1574; *Eugubina,* 15 maii 1596; S. C. C., *Olomucen.*, 7 iun., 2 aug. 1755, ad 10.

551 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 11 nov. 1578; *Assisien.*, 14 nov. 1581; *Reatina,* 19 iun. 1601; *Comen.*, 1 dec. 1758; *Fulginaten.*, mense mart. 1796; *Veronen.*, 20 dec. 1844, ad 4; decr. «*Perpensis*», 3 maii 1902, n. 13; S. C. C., *Spoletana,* 7 et 28 febr., 14 mart. 1722, ad 2; *Civitatis Castellanae,* 3 mart. 1792, ad 2.

§ 2. Si vero religiosa professa ad aliam religionem ex apostolico indulto transeat, durante novitiatu, fructus, salvo praescripto Can. 570, § 1; emissa vero nova professione, dos ipsa huic religioni debentur; si ad aliud eiusdem Ordinis monasterium, huic debetur ipsa dos a die transitus.

Can. 552. - § 1. Religiosarum etiam exemptarum Antistita debet Ordinarium loci, duobus saltem mensibus ante, certiorem facere de proxima admissione ad novitiatum et ad professionem tum temporariam tum perpetuam sive sollemnem sive simplicem.

§ 2. Ordinarius loci vel, eo absente aut impedito, sacerdos ab eodem deputatus, adspirantis voluntatem, saltem triginta diebus ante novitiatum et ante professionem, ut supra, diligenter et gratuito exploret, non tamen clausuram ingrediens, num ea coacta seductave sit, an sciat quid agat; et, si de pia eius ac libera voluntate plane constiterit, tunc adspirans poterit ad novitiatum vel novitia ad professionem admitti.

ART. II.

DE NOVITIORUM INSTITUTIONE.

Can. 553. - Novitiatus incipit susceptione habitus, vel alio modo in constitutionibus praescripto.

Can. 554. - § 1. Erigatur domus novitiatus ad normam constitutionum; si vero agatur de religione iuris pontificii, ad eam erigendam necessaria est licentia Sedis Apostolicae.

552 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 17; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. VII; S. C. C., *Brundusina,* 27 febr. 1610.

552 § 2: Reg. 68, 72, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 17; S. Pius V, const. *«Etsi mendicantium»,* 16 maii 1567, § 1, n. 6, § 2, n. 6; const. *«Ex supernae»,* 16 aug. 1567, § 2, 3; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 1 dec. 1758, § 5-7; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 35; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. VII, § 2, n. I; S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 17 iul. 1574; *Bononien.,* 10 ian. 1594; *Aquilana,* 15 mart. 1594; *Sulmonen.,* 14 mart. 1617; *Turritana,* 9 febr. 1753; S. C. C., *Lucen.,* mense mart. 1587; *Nullius,* 22 iun. 1595; *Neapolitana,* 7 mart. 1608; *Manilen.,* 9 maii 1626; *Brugen.,* 13

§ 2. Ako pak zavjetovana redovnica prijeđe s dopuštenjem Svete Stolice u drugu redovničku družbu, tada pripadaju toj družbi, uz obdržavanje propisa kan. 570, § 1, dok traje njezino novaštvo, prihodi od mirazne glavnice, a kada položi zavjete, i sama glavnica: a ako prijeđe u drugi samostan istoga Reda, tada tome samostanu pripada miraz od dana prelaza.

Kan. 552. - § 1. Nadstojnica redovnica, pa i izuzetih, dužna je obavijestiti mjesnog Ordinarija, barem dva mjeseca unaprijed, o narednom primanju u novaštvo i o polaganju zavjeta i privremenih i vječnih, bilo da su oni obični bilo svečani.

§ 2. Mjesni Ordinarij ili, ako je on odsutan ili spriječen, od njega za to određeni svećenik, dužan je pomnjivo i bez ikakove naplate, ispitati barem trideset dana prije novaštva i prije zavjetovanja, kako je gore rečeno, ali ne ulazeći u klauzuru, volju dotičnice, da li nije prisiljena ili zavedena i da li zna što čini; pa tek onda, pošto izvan svake sumnje bude utvrđeno, da ima dobru i slobodnu volju, moći će se pripustiti u novaštvo, odnosno k zavjetima.

ČLANAK II.

ODGOJ NOVAKA

Kan. 553. - Novaštvo se započinje oblačenjem ili na drugi način propisan u konstitucijama.

Kan. 554. - § 1. Kuća za novaštvo mora se ustanoviti kako propisuju konstitucije; no kad se radi o redovničkoj družbi prvosvećeničkog prava, potrebno je za to dopuštenje Apostolske Stolice.

nov. 1627, ad 1; *Hieracen.,* 10 mart. 1635; *Derthonen.,* 28 aug. 1649; *Curien.,* 10 apr. 1660, ad 3; *Suessionen.,* 16 sept. 1662; *Olomucen.,* 11 iul. 1665, ad 11; *Calaritana,* 1 oct. 1667; *Hispaniarum,* 28 aug. 1683; *Papien.,* 26 ian., 16 febr., 16 mart. 1743, ad 1; *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 9; S. C. de Religiosis, *Ordinis Fratrum Minorum,* 19 ian. 1909.

553: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 15; S. C. de Religiosis, decr. 15 aug. 1912, n. 3.

554 § 1: Clemens VIII, const. *«Regularis disciplinae»,* 12 mart. 1596, § 1; decr. *«Sanctissimus»,* 20 iun. 1599, § 1.

§ 2. Plures in eadem provincia novitiatus domus, si religio in provincias divisa sit, designari nequeunt, nisi gravi de causa et cum speciali apostolico indulto.

§ 3. Superiores in novitiatus ac studiorum domo ne collocent, nisi religiosos qui sint ad exemplum regularis observantiae studio.

Can. 555. - § 1. Praeter alia quae in Can. 542 ad novitiatus validitatem enumerantur, novitiatus ut valeat, peragi debet:

1.° Post completum decimum quintum saltem aetatis annum;

2.° Per annum integrum et continuum;

3.° In domo novitiatus.

§ 2. Si longius tempus in constitutionibus pro novitiatu praescribatur, illud ad validitatem professionis non requiritur, nisi in eisdem constitutionibus aliud expresse dicatur.

Can. 556. - § 1. Novitiatus interrumpitur, ita ut denuo incipiendus ac perficiendus sit, si novitius, a Superiore dimissus, e domo exierit, aut domum sine illius licentia non reversurus deseruerit, aut extra domum, etsi reversurus, ultra triginta dies sive continuos sive non continuos permanserit quacunque ex causa, etiam de Superiorum licentia.

§ 2. Si novitius ultra quindecim, sed non ultra triginta dies etiam non continuos, de Superiorum licentia vel vi coactus extra domus septa permanserit sub Superioris obedientia, ad validitatem novitiatus necesse et satis est dies hoc modo transactos supplere; si non ultra quindecim dies, supplementum potest a Superioribus praescribi, sed non est ad validitatem necessarium.

554 § 2: Clemens VIII, const. *«Regularis disciplinae»,* 12 mart. 1596, § 1; decr. *«Sanctissimus»,* 20 iun. 1599, § 1.

554 § 3: S. C. Ep. et Reg., decr. 22 apr. 1851, n. 1, 3.

555 § 1. 3.°: C. 1, C. XVII, q. 2; c. 16, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; c. 2, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 14, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 15; Clemens VIII, const. *«Regularis disciplinae»,* 12 mart. 1506, § 2, 4; decr. *«Sanctissimus»,* 20 iun. 1599, § 3; const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 4, 16; Benedictus XIV, const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; S. C. Ep. et Reg., *Clericorum Regularium,* 16 iul. 1632; *Ordinis Carmelitarum,* 19 sept. 1686, ad 1, 7; *Congregationis Olivetanae,* 12 iul. 1793; S. C. C., *Lucen.,* 6 aug. 1593; *Hispalen.,* 17 nov. 1597; *Cracovien.,* 14 aug. 1597; *Assisien.,* 24 mart. 1612;

§ 2. Ako je redovnička družba razdijeljena u pokrajine, ne može u istoj pokrajini biti više kuća za novaštvo, osim zbog važna razloga i s posebnim dopuštenjem Svete Stolice.

§ 3. U kuću za novaštvo i za obuku neka Poglavari smjeste samo takve redovnike, koji su uzorom u vršenju redovničkih dužnosti.

Kan. 555. - § 1. Povrh onoga, što je za valjanost novaštva rečeno u kan. 542, potrebno je zato, da novaštvo bude valjano, još i to, da se obavi.

1.° Pošto se navrši najmanje petnaest godina života;

2.° Kroz potpunu i neprekidnu godinu dana;

3.° U kući za novaštvo.

§ 2. Ako bi za novaštvo bilo u konstitucijama propisano dulje vrijeme, to nije potrebno za valjanost zavjetovanja, osim ako je u istim konstitucijama izrijekom drugačije rečeno.

Kan. 556. - § 1. Novaštvo se prekida, tako da se mora iznova započeti i obaviti, ako novak bude otpušten od Poglavara i otiđe iz kuće, ili ako bez njegove dozvole napusti kuću s nakanom, da se više ne povrati, ili ako izvan kuće, makar i u namisli opet se povratiti, proboravi dulje od trideset dana bilo neprekidno bilo prekidno, iz kojega mu drago uzroka, pa makar i s dopuštenjem Poglavarovim.

§ 2. Ako bi novak proboravio izvan kućišta dulje od petnaest dana, makar i prekidno, ali ne preko trideset dana, i to s Poglavarovim dopuštenjem ili pod silu ostajući pod vlašću Poglavara, potrebno je i dovoljno za valjanost novaštva, naknaditi ovako izgubljene dane; ako li takovih dana nema više od petnaest, tada Poglavar može odrediti, da se moraju nadoknaditi, ali to nije potrebito za valjanost.

decr. 21 sept. 1624, § 1; *Aragoniae,* 10 dec. 1633; *Melphieten.,* 2 maii 1648; *Assisien.,* 23 iun. 1663; *Romana,* 8 mart. 1664; *Pragen.,* 4 iul. 1739; S. C. super Statu Regularium, litt. encycl. *«Neminem latet»,* 19 mart. 1857; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911, n. 3; decr. 3 maii 1914, n. 1; *Parisien.,* 3 maii 1914, ad 2.

555 § 2: Benedictus XIV, const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911, n. 3.

556 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Minimorum,* 12 aug. 1616; *Minimorum Observantium,* 26 apr. 1619; S. C. C., *Carthusien.,* 22 iun. 1624; *Romana,* 21 iul. 1663, ad 2; S. C. de Religiosis, decr. 3 maii 1914, n. 2; *Parisien.,* 3 maii 1914, ad 1.

556 § 2: S. C. C., *Romana,* 17 nov. 1696, ad 1; S. C. de Religiosis, decr. 3 maii 1914, n. 3; *Parisien.,* 3 maii 1914, ad 1.

§ 3. Superiores licentiam manendi extra septa novitiatus, nisi iusta et gravi de causa, ne impertiant.

§ 4. Si novitius a Superioribus in aliam novitiatus domum eiusdem religionis transferatur, novitiatus non interrumpitur.

Can. 557. - Integer novitiatus peragatur in habitu quem constitutiones pro novitiis praescribunt, nisi speciales locorum circumstantiae aliud exigant.

Can. 558. - In religionibus in quibus duae sunt sodalium classes, novitiatus pro altera classe peractus, pro altera non valet.

Can. 559. - § 1. Novitiorum institutioni praeficiendus est Magister, qui sit annos natus quinque saltem ac triginta, decem saltem ab annis a prima professione professus, prudentia, caritate, pietate, religionis observantia conspicuus et, si de clericali religione agatur, in sacerdotio constitutus.

§ 2. Si ob novitiorum numerum vel aliam iustam causam expedire visum fuerit, Magistro novitiorum adiungatur socius, eidem immediate subiectus in iis quae ad novitiatus regimen spectant, annos natus saltem triginta, quinque saltem ab annis a prima professione professus, cum ceteris dotibus necessariis et opportunis.

§ 3. Uterque ab omnibus officiis oneribusque vacare debet, quae novitiorum curam et regimen impedire valeant.

Can. 560. - Magister novitiorum eiusque socius eligantur ad normam constitutionum, et si quod in his tempus ad durationem muneris praescriptum sit, eo durante, ne removeantur sine iusta gravique causa; sed iidem rursus eligi possunt.

556 § 3: S. C. de Religiosis, decr. 3 maii 1914, n. 3.

556 § 4: S. C. C., *Romana,* 21 iul. 1663, ad 4.

558: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 16; S. C. Ep. et Reg., *Imolen.,* 18 iun. 1613; *Minorum Provinciae Baeticae,* 14 febr. 1620; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

559 § 1: C. 1, *de statu monachorum vel canonicorum regularium*, III, 10, in Clem.; Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 9; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

§ 3. Poglavari ne smiju dati dopuštenja za boravak izvan kućišta novaštva, ako za to nema pravedna i važna razloga.

§ 4. Ako novak bude od Poglavara premješten u drugu kuću za novaštvo u istoj redovničkoj družbi, time se ne prekida novaštvo.

Kan. 557. - Novaštvo se mora u cijelosti obaviti u nošnji, koju konstitucije propisuju za novake, ako posebne mjesne prilike ne iziskuju drugo.

Kan. 558. - U takvim redovničkim družbama, u kojima postoje dvije vrste članova, novaštvo obavljeno za jednu vrstu, ne vrijedi za drugu.

Kan. 559. - § 1. Za odgoj novaka mora biti postavljen Učitelj, koji treba da ima barem trideset i pet godina života, da je najmanje već deset godina zavjetovan, računajući od prvih zavjeta, da se odlikuje razboritošću, ljubavi, pobožnošću, redovničkim životom, a kad se radi o duhovničkoj redovničkoj družbi, mora biti svećenik.

§ 2. Ako se to zbog broja novaka ili drugog pravednog uzroka smatra uputnim, neka se Učitelju novaka pridijeli drug, koji će u svemu, što se odnosi na upravu novaštva, biti njemu potčinjen, a treba da ima barem trideset godina, da je najmanje već pet godina zavjetovan i da ima i ostala potrebna i podesna svojstva.

§ 3. Jedan i drugi treba da su oslobođeni od svih onih službi i poslova, koji bi ih mogli priječiti u brizi i upravljanju novaka.

Kan. 560. - Učitelj novaka i njegov drug imaju se izabrati prema propisima konstitucija, pa ako je u njima propisano vrijeme trajanja njihove službe, ne smiju se, dok ona traje, smijeniti bez pravedna i važna razloga; mogu biti i ponovno izabrani.

559 § 2: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 9; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

559 § 3: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 9; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

560: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 9; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

Can. 561. - § 1. Uni Magistro ius est et officium consulendi novitiorum institutioni, ad ipsumque unum novitiatus regimen spectat, ita ut nemini liceat hisce se, quovis colore immiscere, exceptis Superioribus quibus id a constitutionibus permittitur ac Visitatoribus; ad disciplinam vero universae domus quod attinet, Magister, perinde ac novitii, Superiori est obnoxius.

§ 2. Novitius potestati Magistri ac Superiorum religionis subest eisque obedire tenetur.

Can. 562. - Gravi obligatione tenetur Magister novitiorum omnem adhibendi diligentiam ut sui alumni in religiosa disciplina, secundum constitutiones, sedulo exerceantur, ad normam Can. 565.

Can. 563. - Intra annum novitiatus Magister, ad normam constitutionum, de agendi ratione singulorum alumnorum relationem Capitulo vel Superiori maiori exhibeat.

Can. 564. - § 1. Novitiatus ab ea parte domus, in qua degunt professi, sit, quantum fieri potest, segregatus ita ut, sine speciali causa ac Superioris vel Magistri licentia, novitii nullam habeant communicationem cum professis, neque hi cum novitiis.

§ 2. Conversis autem novitiis locus separatus adsignetur.

Can. 565. - § 1. Annus novitiatus debet sub disciplina Magistri hoc habere propositum, ut informetur alumni animusstudio regulae et constitutionum, piis meditationibus assiduaque prece, iis perdiscendis quae ad vota et ad virtutes pertinent, exercitationibus opportunis ad vitiorum semina radicitus extirpanda, ad compescendos animi motus, ad virtutes acquirendas.

§ 2. Conversi praeterea diligenter in christiana doctrina instituantur, speciali collatione ad eos habita semel saltem in hebdomada.

561 § 1: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 9; S. C. Ep. et Reg., *Comen.,* 16 mart. 1593, ad 4; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

561 § 2: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 9, 15; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

562: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 9; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

563: S. C. super Statu Regularium, decr. *«Regulari disciplinae»,* 25 ian. 1848, Pars secunda, n. II, IV.

Kan. 561. - § 1. Jedino Učitelj novaka ima pravo i dužnost, da se stara oko odgoja novaka i jedino na njega spada uprava u novaštvu, tako da nikomu nije dopušteno u to se miješati bilo pod kojim vidom, izuzevši one Poglavare, kojima to dopuštaju konstitucije i Pohodnici; a u onomu, što se odnosi na stegu cijeloj kući zajedničku, potčinjeni su i Učitelj i novaci Poglavaru.

§ 2. Novak je potčinjen vlasti Učitelja i redovničkih Poglavara i dužan ih je slušati.

Kan. 562. - Učitelj je novaka dužan pod teškom obavezom, da svim silama nastoji oko toga, da se njegovi gojenci u skladu s konstitucijama vježbaju u redovničkoj stezi, prema odredbama kan. 565.

Kan. 563. - Tokom godine novaštva, mora Učitelj, prema propisima konstitucija, izvješćivati Kapitul ili višega Poglavara o ponašanju pojedinih gojenaca.

Kan. 564. - § 1. Novaštvo treba da je po mogućnosti odijeljeno od onih prostorija kuće, u kojima prebivaju zavjetovani redovnici, tako da novaci bez izuzetnoga razloga i dopuštenja Poglavara ili Učitelja ne smiju nikako općiti sa zavjetovanim redovnicima, niti oni s novacima.

§ 2. Laičkoj braći novacima moraju biti određene odvojene prostorije.

Kan. 565. - § 1. Godina novaštva treba da ima zadaću, da se pod vodstvom Učitelja duh novaka izobrazi proučavanjem pravila i konstitucija, pobožnim razmatranjima i ustrajnom molitvom, učenjem onoga, što se odnosi na zavjete i kreposti, podesnim vježbama u iskorjenjivanju mana, suzbijanju nagona i stjecanju kreposti.

§ 2. Laička se braća imaju povrh toga marljivo poučavati u kršćanskom nauku, držeći im o tom barem jedanput u sedmici posebnu pouku.

564 § 1: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 8; S. C. Ep. et Reg., *Florentina,* 30 maii 1626; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

565 § 1: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 9-11, 15; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911.

565 § 2: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 15; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911.

§ 3. Anno novitiatus ne destinentur novitii concionibus habendis aut audiendis confessionibus aut exterioribus religionis muniis, neve dedita opera studiis vacent litterarum, scientiarum aut artium; conversi autem in ipsa religiosa domo eatenus tantum fungi possunt officiis fratrum conversorum (non tamen uti primarii officiales), quatenus ab exercitiis novitiatus pro ipsis constitutis non praepediantur.

Can. 566. - § 1. Circa sacerdotem a confessionibus in mulierum novitiatibus serventur praescripta Can. 520-527.

§ 2. In religionibus virorum, salvo praescripto Can. 519:

1.° Pro novitiorum numero unus vel plures habeantur ordinarii confessarii, salvo praescripto Can. 891;

2.° Confessarii ordinarii, si agatur de religione clericali, in ipsa novitiatus domo commorentur; si de laicali, saltem frequenter ad domum novitiatus accedant, novitiorum confessiones audituri;

3.° Praeter confessarios ordinarios, designentur aliqui confessarii, quos novitii in casibus particularibus adire libere possint, nec Magister aegre id se ferre demonstret;

4.° Quater saltem in anno detur novitiis confessarius extraordinarius, ad quem omnes accedant saltem benedictionem recepturi.

Can. 567. - § 1. Novitii privilegiis omnibus ac spiritualibus gratiis religioni concessis gaudent; et si morte praeveniantur, ad eadem suffragia ius habent, quae pro professis praescripta sunt.

§ 2. Ad ordines, durante novitiatu, ne promoveantur.

Can. 568. - In novitiatus decursu, si suis beneficiis vel bonis quovis modo novitius renuntiaverit eademve obligaverit, renuntiatio vel obligatio non solum illicita, sed ipso iure irrita est.

565 § 3: S. C. de Religiosis, decr. 27 aug. 1910.

567 § 1: C. 21, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti*, V, 11, in VI°.

567 § 2: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»*, 4 nov. 1892, n. 1.

§ 3. Pod godinom novaštva ne smiju se novaci baviti propovijedanjem ili ispovijedanjem ili vanjskim poslovima družbe niti se naročito baviti književnošću, znanostima i umjetnostima; a svjetovnjačka braća mogu u istoj kući raditi poslove, koje obavljaju braća svjetovnjaci (ali nipošto kao prvi dužnosnici), ukoliko ih to ne bi smetalo u vježbama novaštva za njih određenima.

Kan. 566. - § 1. U pogledu svećenika ispovjednika u ženskim novaštvima treba se držati odredaba kan. 520-527.

§ 2. U muškim redovničkim družbama, uz obržavanje kan. 519:

1.° Mora se odrediti prema broju novaka jedan ili više redovnih ispovjednika, držeći se pri tom kan. 891;

2.° Redovni ispovjednici moraju, kada se radi o duhovničkoj redovničkoj družbi, prebivati u samoj kući, u kojoj je novaštvo; kada se radi o svjetovnjačkoj treba da barem često budu u kući nazočni u tu svrhu, da ispovijedaju novake;

3.° Osim redovnih ispovjednika moraju biti određeni još neki ispovjednici, kojima će novaci imati slobodan pristup u posebnim slučajevima, a Učitelj ne smije pokazivati, da mu to nije po volji;

4.° Najmanje četiri puta u godini mora se novacima dati izvanredni ispovjednik, kojemu svi moraju pristupiti makar samo zato, da od njega prime blagoslov.

Kan. 567. - § 1. Novaci uživaju sve povlastice i duhovne milosti, koje su podijeljene redovničkoj družbi, a ako bi umrli, imaju pravo na sve one molitve, koje su propisane za zavjetovane redovnike.

§ 2. Ređenju ne smiju za trajanja novaštva biti pripušteni.

Kan. 568. - Ako bi se novak za trajanja novaštva bilo kojim načinom odrekao svojih nadarbina ili imovine ili ih opteretio, odreka ili opterećenje ne samo da je nedopušteno, nego je i ništavo po samoj snazi zakona.

568: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 16; Benedictus XIV, ep. *«Ex quo»*, 14 ian. 1747; S. C. Ep. et Reg., 25 aug. 1903; S. C. C., *Venetiarum*, 26 iul. 1601; *Lycien.*, 6 dec. 1642.

Can. 569. - § 1. Ante professionem votorum simplicium sive temporariorum sive perpetuorum novitius debet, ad totum tempus quo simplicibus votis adstringetur, bonorum suorum administrationem cedere cui maluerit et, nisi constitutiones aliud ferant, de eorundem usu et usufructu libere disponere.

§ 2. Ea cessio ac dispositio, si praetermissa fuerit ob defectum bonorum et haec postea supervenerint, aut si facta fuerit et postea alia bona quovis titulo obvenerint, fiat aut iteretur secundum normas § 1 statutas, non obstante simplici professione emissa.

§ 3. Novitius in Congregatione religiosa ante professionem votorum temporariorum testamentum de bonis praesentibus vel forte obventuris libere condat.

Can. 570. - § 1. Nisi pro alimentis et habitu religioso in constitutionibus vel expressa conventione aliquid in postulatu vel novitiatu ineundo solvendum caveatur, nihil pro impensis postulatus vel novitiatus exigi potest.

§ 2. Quae adspirans attulerit et usu consumpta non fuerint, si e religione, non emissa professione, egrediatur, ei restituantur.

Can. 571. - § 1. Novitius potest religionem libere deserere, aut a Superioribus vel a Capitulo, secundum constitutiones, quavis iusta de causa dimitti, quin Superior vel Capitulum teneantur dimissionis causam dimisso patefacere.

§ 2. Exacto novitiatu, si iudicetur idoneus, novitius ad professionem admittatur, secus dimittatur; si dubium supersit sitne idoneus, potest a Superioribus maioribus probationis tempus, non tamen ultra sex menses, prorogari.

---

569 § 1: S. C. Ep. et Reg., litt. 30 dec. 1882; decr. *«Perpensis»*, 3 maii 1902, n. 11; 21 nov. 1902; S. C. super Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. IX; 1 aug. 1862.

569 § 2: C. Ep. et Reg., *Veronen.*, 20 dec. 1844, ad 1; decr. *«Perpensis»*, 3 maii 1902, n. 11.

570 § 1: C. 2, 3, C. I, q. 2; c. 5, C. XX, q. 3; c. 2, X, *de statu monachorum et canonicorum regularium*, III, 35; c. 8, 19, 25, 30, 40, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur*, V, 3; c. 1, *de simonia*, V, 1, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 16; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § II, n. 10; S. C. Ep. et Reg., *Asculana*, 1 mart. 1580; *Carmelitarum*, 11 dec. 1789; *Ordinis Minorum*, 30 mart. 1838; S. C. C., *Nullius*, 15 iul. 1645; *Belgii*, 18 sept. 1683; *Bononien.*, 14 apr. 1725.

Kan. 569. - § 1. Novak mora prije polaganja običnih zavjeta bilo privremenih bilo vječitih, za cijelo ono vrijeme, što će obični zavjeti trajati, upravu svoje imovine prepustiti komu hoće, pa ako konstitucije ne bi drugačije propisivale, slobodno raspolagati njezinom upotrebom.

§ 2. Ako ovakvo prepuštanje i raspolaganje nije izvršeno, jer nije bilo imovine, ali je ona poslije dobivena, ili ako je izvršeno, ali je naknadno bilo s kojeg naslova stečena daljnja imovina, neka se to izvrši ili ponovi u skladu s odredbama u § 1, bez obzira na to, što su već položeni obični zavjeti.

§ 3. Novak u redovničkom Zboru neka slobodno načini prije polaganja privremenih zavjeta oporuku u pogledu imovine, koju posjeduje ili će je možda dobiti.

Kan. 570. - § 1. Za troškove pripravništva i novaštva ne smije se ništa tražiti, osim za hranu i odijelo u slučaju, kada je predviđeno u konstitucijama ili u posebnom ugovoru, da se prigodom stupanja u pripravništvo ili novaštvo u to ime ima nešto platiti.

§ 2. Sve ono, što je osoba, koja je stupila u redovničku družbu, sobom donijela, a nije upotrebom potrošeno, ima joj se, ako istupi iz družbe prije položenih zavjeta opet povratiti.

Kan. 571. - § 1. Novak slobodno može družbu napustiti ili od Poglavara odnosno Kapitula u skladu s konstitucijama biti otpušten iz bilo kojega pravedna razloga, a da Poglavar ili Kapitul nisu dužni otpuštenomu priopćiti zašto je otpušten.

§ 2. Po završenom novaštvu mora se novak, ako ga se smatra sposobnim, pripustiti polaganju zavjeta, inače se ima otpustiti; ako postoji sumnja o njegovoj sposobnosti, mogu mu viši Poglavari produžiti vrijeme kušnje, ali ne preko šest mjeseci.

---

570 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 16.

571 § 1: C. 9, 20, 21, 23, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31; c. 2, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 14, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 16; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»*, 8 dec. 1900, § 2, n. I.

571 § 2: C. 2, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 14, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 16: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»*, 19 mart. 1603, § 16; S. C. Ep. et Reg., *Interamnen.*, 21 mart. 1589; *Sulmonen.*, 12 oct. 1592; *Neapolitana*, 19 iul. 1647; *Ordinis Augustin. Excalceatorum*, 12 ian. 1731, ad 2; *Congregationis Olivetanae*, 12 iul. 1793; S. C. C., *Fanen.*, mense ian. 1586, ad 2; *Nullius*, 31 maii 1597; decr. 21 sept. 1624, § 1; *Bononien.*, 9 apr. 1644; S. C. super Statu Regularium, litt. encycl. *«Neminem latet»*, 19 mart. 1857.

§ 3. Votis nuncupandis spiritualia exercitia novitius praemittat per octo saltem solidos dies.

CAPUT III.

DE PROFESSIONE RELIGIOSA.

Can. 572. - § 1. Ad validitatem cuiusvis religiosae professionis requiritur ut:

1.° Qui eam emissurus est, legitimam aetatem habeat ad normam Can. 573;

2.° Eum ad professionem admittat legitimus Superior secundum constitutiones;

3.° Novitiatus validus ad normam Can. 555 praecesserit;

4.° Professio sine vi aut metu gravi aut dolo emittatur;

5.° Sit expressa;

6.° A legitimo Superiore secundum constitutiones per se vel per alium recipiatur.

§ 2. Ad validitatem vero professionis perpetuae sive sollemnis sive simplicis, requiritur insuper ut praecesserit professio simplex temporaria ad normam Can. 574.

571 § 3: S. C. Ep. et Reg., encycl. (ad Ep. Italiae), 9 oct. 1682; litt. 30 sept. 1864, n. 3.

572 § 1. 6.°: C. 1, C. XVII, q. 2; c. 9, C. XX, q. 1; c. 1, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt*, I, 40; c. 16, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31; c. 4, 7, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; c. 5, X, *de regulis iuris,* V, 41; c. 2, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 14, in VI°; Reg. 64, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 15; Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 16; Benedictus XIV, const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Carmelitarum*, 19 sept. 1686, ad 1, 3; decr. 19 mart. 1857; decr. *«Perpensis»,* 3 maii 1902, n. 1; 18 aug. 1905; S. C. C., *Cracovien.,* 14 aug. 1597; *Meliten.,* 7 mart. 1608; decr. 21 sept. 1624, § 1; *Tholosana,* 18 iul. 1705, 23 iul. 1707; *Mantuana,* 16 nov., 7 dec. 1715, 28 mart. 1716, 30 ian., 27 febr. 1717; *Sicula,* 18 nov., 16 dec. 1719; *Sagonen.,* 13 apr. 1720; *Cusentina,* 30 apr., 3 sept. 1729; *Nucerina,* 3 iul. 1729, 10 sept. 1735; *Taurinen.,* 4 aug. 1736; *Toletana,* 27 sept. 1738; *Ulyssiponen. Oriental.,* 3 sept., 17 dec. 1740; *Hispalen.,* 24 sept., 3 dec. 1740, 28 aug. 1745, 26 mart., 17 sept. 1746, 28 ian. 1747; *Mediolanen.,* 22 mart., 2 et 23 aug., 13 sept. 1755; *Lycien.,* 12 mart., 3 apr., 21 maii 1757; *Nolana,* 19 nov. 1757, 23 apr. 1763; S. C. super Statu Regularium, litt. encycl. *«Neminem latet»,* 19 mart. 1857; declar. 12 iun. 1858, n. XI; S. C. de Religiosis, decr. 3 maii 1914, n. 1. -- Vide etiam Can. 543.

§ 3. Prije polaganja zavjeta mora novak obaviti duhovne vježbe barem kroz punih osam dana.

GLAVA III.

REDOVNIČKO ZAVJETOVANJE

Kan. 572. - § 1. Za valjanost svakog redovničkog zavjetovanja traži se:

1.° Da onaj, koji ga polaže, ima propisanu dob života prema odredbi kan. 573;

2.° Da ga zakoniti Poglavar prema konstitucijama pripusti zavjetovanju;

3.° Da je prije toga novaštvo valjano svršeno prema odredbama kan. 555;

4.° Da zavjetovanje bude položeno bez velika straha ili prevare;

5.° Da bude izričito;

6.° Da bude u skladu s konstitucijama primljeno od zakonitog Poglavara osobno ili preko drugoga.

§ 2. Da pako vječni zavjeti, bilo svečani bilo obični, budu valjani, traži se povrh toga, da prije toga budu položeni privremeni obični zavjeti prema odredbama kan. 574.

572 § 2: Pius IX, const. *«Ad universalis»,* 7 febr. 1862; S. C. Ep. et Reg., *Anagnina,* 6 febr. 1874; decr. *«Perpensis»,* 3 maii 1902, n. 2; S. C. de Religiosis, 30 iul. 1909, ad I.

Can. 573. - Quilibet professionem religiosam emissurus oportet ut decimum sextum aetatis annum expleverit, si de temporaria professione agatur; vicesimum primum, si de perpetua sive sollemni, sive simplici.

Can. 574. - § 1. In quolibet Ordine tam virorum quam mulierum et in qualibet Congregatione quae vota perpetua habeat, novitius post expletum novitiatum, in ipsa novitiatus domo debet votis perpetuis, sive sollemnibus sive simplicibus, praemittere, salvo praescripto Can. 634, votorum simplicium professionem ad triennium valituram, vel ad longius tempus, si aetas ad perpetuam professionem requisita longius distet, nisi constitutiones exigant annuales professiones.

§ 2. Hoc tempus legitimus Superior potest, renovata a religioso temporaria professione, prorogare, non tamen ultra aliud triennium.

Can. 575. - § 1. Exacto professionis temporariae tempore, religiosus, ad norman Can. 637, vel emittat perpetuam professionem, sollemnem vel simplicem secundum constitutiones, vel ad saeculum redeat; sed etiam, durante tempore professionis temporariae, potest, si dignus non habeatur qui vota perpetua nuncupet, dimitti a legitimo Superiore ad normam Can. 647.

§ 2. Suffragium Consilii seu Capituli pro prima professione temporaria est deliberativum; pro subsequente professione perpetua, sollemni vel simplici, est consultivum tantum.

Can. 576. - § 1. In emittenda professione religiosa servetur praescriptus in constitutionibus ritus.

§ 2. Documentum emissae professionis, ab ipso professo et saltem ab eo coram quo professio emissa est, subscriptum, servetur in tabulario religionis; et insuper, si agatur de professione sollemni, Superior eam excipiens debet profitentis parochum baptismi de eadem certiorem reddere, ad normam Can. 470, § 2.

573: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 15; Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»*, 19 mart. 1603, § 16; S. C. Ep. et Reg., decr. 19 mart. 1857; *Anagnina*, 6 febr. 1874; decr. *«Perpensis»*, 3 maii 1902, n. 1; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; *Venetiarum*, 28 nov. 1665, ad 1; *Lucana*, 7 sept. 1669; *Pisauren.*, 28 apr., 16 iun., 7 iul. 1781; *Ampurien.*, 20 ian., 21 apr. 1787; S. C. super Statu Regularium, litt. encycl. *«Neminem latet»*, 19 mart. 1857.

574 § 1: Pius IX, const. *«Ad universalis»*, 7 febr. 1862; S. C. Ep. et Reg. decr. 19 mart. 1857; litt. 30 sept. 1864, n. 3; decr. *«Perpensis»*, 3 maii 1902, n. 1, 2, 5; S. C. super Statu Regularium, litt. encycl. *«Neminem latet»*, 19 mart. 1857; declar. 12 iun. 1858, n. I; 20 ian. 1860, ad 3; 25 ian. 1861; S. C. de Religiosis, 30 iul. 1909, ad I; decr. 1 ian. 1911, n. 4; decr. 3 maii 1914, n. 1.

Kan. 573. - Svaki onaj, koji će polagati redovničke zavjete, mora da je navršio šestnaest godina života, kad se radi o privremenim zavjetima, a dvadeset i jednu, kad se radi o vječnima, bilo svečanima bilo običnima.

Kan. 574. - § 1. U svakom Redu muškom i ženskom, te u svakom redovničom Zboru, u kojemu postoje vječni zavjeti, mora novak po svršenom novaštvu, u samoj kući novaštva, uz obdržavanje kan. 634, prije vječnih, bilo svečanih bilo običnih zavjeta, položiti najprije obične zavjete na tri godine ili na dulje vrijeme, kada doba propisana za vječne zavjete još ne bi bila navršena, ako konstitucije ne bi tražile godišnje polaganje zavjeta.

§ 2. Ovo vrijeme za obnavljanje privremenih zavjeta od strane redovnika, može zakoniti Poglavar produljiti, ali najviše za daljnje tri godine.

Kan. 575. - § 1. Pošto vrijeme privremenih zavjeta prođe, mora redovnik prema odredbama kan. 637, ili položiti, prema ustanovama, vječne zavjete bilo svečane bilo obične, ili se povratiti u svijet; no može i od zakonitog Poglavara biti otpušten prema odredbi kan. 647, za vremena, dok mu traju privremeni zavjeti, ako bi bio smatran nedostojnim za polaganje vječnih zavjeta.

§ 2. Glasovanje Vijeća ili Kapitula prije prvoga privremenog zavjetovanja ima odlučni značaj; prije vječnog zavjetovanja i svečanog i običnog, koje slijedi, ima samo savjetni značaj.

Kan. 576. - § 1. Pri polaganju redovničkih zavjeta imaju se obdržavati obredi propisani u konstitucijama.

§ 2. Isprava o zavjetovanju, koju mora potpisati zavjetovani i barem još i ona osoba, pred kojom su zavjeti položeni, treba da se pohrani u pismari družbe; a povrh toga mora, kad se radi o svečanim zavjetima, onaj Poglavar, pred kojim su položeni, o tom obavijestiti župnika krsnoga mjesta prema odredbama kan. 470, § 2.

---

574 § 2: S. C. Ep. et Reg., decr. 19 mart. 1857; decr. *«Perpensis»*, 3 maii 1902, n. 4; S. C. super Statu Regularium, litt. encycl. *«Neminem latet»*, 19 mart. 1857.

575 § 2: S. C. Ep. et Reg., 28 iul. 1902, ad 2; S. C. super Statu Regularium, 7 febr. 1862, ad 3.

576 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Bononien.*, 28 iul. 1902, ad 1; 15 ian. 1903, ad 2; S. R. C., decr. gen. 27 aug. 1894; 5 iun. 1896.

576 § 2: C. 36, C. XXVII, q. 1.

Can. 577. - § 1. Elapso tempore ad quod vota sunt nuncupata, renovationi votorum nulla est interponenda mora.

§ 2. Superioribus tamen facultas est ex iusta causa permittendi ut renovatio votorum temporariorum per aliquod tempus, non tamen ultra mensem, anticipetur.

Can. 578. - Professi a votis temporariis, de quibus in Can. 574:

1.° Fruuntur iisdem indulgentiis, privilegiis et spiritualibus gratiis, quibus gaudent professi a votis sollemnibus aut professi a votis simplicibus perpetuis; et si morte praeveniantur, ad eadem suffragia ius habent;

2.° Eadem obligatione tenentur observandi regulas et constitutiones, sed, ubi viget chori obligatio, divini officii privatim recitandi lege non obstringuntur, nisi sint in sacris constituti aut aliud constitutiones expresse praescribant;

3.° Voce activa et passiva carent, nisi aliud in constitutionibus expresse caveatur; tempus autem praescriptum ad fruendum voce activa et passiva, silentibus constitutionibus, computetur a prima professione.

Can. 579. - Simplex professio, temporaria sit vel perpetua, actus votis contrarios reddit illicitos, sed non invalidos, nisi aliud expresse cautum fuerit; professio autem sollemnis, si sint irritabiles, etiam invalidos.

Can. 580. - § 1. Quilibet professus a votis simplicibus, sive perpetuis sive temporariis, nisi aliud in constitutionibus cautum sit, conservat proprietatem bonorum suorum et capacitatem alia bona acquirendi, salvis quae in Can. 569 praescripta sunt.

§ 2. Quidquid autem industria sua vel intuitu religionis acquirit, religioni acquirit.

578 3.°: S. C. Ep. et Reg., *Cenomanen.,* 19 apr. 1844; litt. 30 sept. 1864, n. 3; *Ordinis Hierosolimitani,* 27 apr. 1866; *Romana seu Venetiarum*, 24 mart. 1882; decr. *«Perpensis»,* 3 maii 1902, n. 6-8; *Bononien.,* 28 iul. 1902, ad 3; S. C. super Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. VI, VIII, X; declar. 6 aug. 1858, ad 1, 2; 7 febr. 1862, ad 1; 16 ian. 1891; S. R. C., *Ordinis Praemonstratensis,* 4 aug. 1877.

579: C. 40, C. XXVII, q. 1; c. 3, 7, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contahere possunt*, IV, 6; c. un., *de voto et voti redemptione*, III, 15, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio*, Can. 9; S. C. Ep. et Reg., *Veliternen. et Albanen.,* 11 mart. 1853; S. C. C., *Canarien.,* 26 mart., 9 apr. 1718.

Kan. 577. - § 1. Kada prođe vrijeme, za koje su položeni privremeni zavjeti, moraju se zavjeti obnoviti bez odgađanja.

§ 2. Poglavari su ipak ovlašteni, da iz pravedna razloga dopuste, da se obnavljanje zavjeta izvrši unaprijed, ali ne više od mjesec dana.

Kan. 578. - Koji su položili privremene zavjete, o kojima se govori u kan. 574;

1.° Uživaju oproštenje, povlastice i duhovne milosti kao i oni, koji su položili svečane zavjete ili obične vječne zavjete; a ako umru, imaju pravo na iste posmrtne molitve;

2.° Isto su tako vezani na vršenje pravila i konstitucija, ali ondje, gdje postoji obaveza moljenja u koru, nisu vezani na privatno moljenje časoslova, ako nisu primili više redove ili ako u konstitucijama nije izrijekom drugačije propisano;

3.° Nemaju pravo birati ni biti izabrani, ako u konstitucijama nije izrijekom drugačije predviđeno; a vrijeme, koje je propisano za to, da se ima jedno i drugo pravo, računa se, ako konstitucije o tom nemaju odredbe, već od prvih zavjeta.

Kan. 579. - Obični zavjeti, bilo da su privremeni bilo vječni, imaju za posljedicu, da su čini protivni zavjetima nedopušteni, ali ne nevaljani, ako to nije izrijekom predviđeno; svečani pak zavjeti čine ih, ako se uopće mogu poništiti, i nevaljanima.

Kan. 580. - § 1. Svaki onaj, koji je položio obične zavjete bilo vječne bilo privremene, zadržava i dalje, ako drugačije nije u konstitucijama predviđeno, vlasništvo svoje imovine i sposobnost za stjecanje daljnje imovine, ali se pri tom moraju obdržavati propisi sadržani u kan. 569.

§ 2. Vlasništvo pak svega onoga, što steče svojim trudom ili dobije s obzirom na redovničku družbu, pripada družbi.

580 § 1: S. C. Ep. et Reg., decr. 6 iun. 1836, ad 4; *Veronen.,* 20 dec. 1844, ad 1; *Trappensium,* 20 dec. 1861, n. 1; litt. 30 dec. 1882; decr. *«Perpensis»,* 3 maii 1902, n. 11; S. C. super Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. IX.

580 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Nullius Mercatelli,* 24 iun. 1579; *Novarien.,* 26 iul. 1580; *Hispaniarum,* 22 ian. 1591; *Messanen.,* 1 mart. 1595; *Camerinen.,* 28 apr. 1599; *Ordinis* B. M. V. *de Mercede*, 9 ian. 1601; *Lycien.,* 11 maii 1635, ad 2; *Florentina,* 14 et 21 febr. 1845, ad 3; litt. 30 dec. 1882; S. C. C., *Civitatis Regalis in Indiis (Limana),* mense febr. 1586, ad 28; S. C. de Religiosis, 13 iul. 1913; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Monachos Maronit. Libanen.), 4 febr. 1895.

§ 3. Cessionem, vel dispositionem de qua in Can. 569, § 2, professus mutare potest non quidem proprio arbitrio, nisi constitutiones id sinant, sed de supremi Moderatoris licentia, aut, si de monialibus agatur, de licentia Ordinarii loci et, si monasterium regularibus obnoxium sit, Superioris regularis, dummodo mutatio, saltem de notabili bonorum parte, non fiat in favorem religionis; per discessum autem a religione eiusmodi cessio ac dispositio habere vim desinit.

Can. 581. - § 1. Professus a votis simplicibus antea nequit valide, sed intra sexaginta dies ante professionem sollemnem, salvis peculiaribus indultis a Sancta Sede concessis, debet omnibus bonis quae actu habet, cui maluerit, sub conditione secuturae professionis, renuntiare.

§ 2. Secuta professione, ea omnia statim fiant, quae necessaria sunt ut renuntiatio etiam iure civili effectum consequatur.

Can. 582. - Post sollemnem professionem, salvis pariter peculiaribus Apostolicae Sedis indultis, omnia bona quae quovis modo obveniunt regulari:

1.° In Ordine capaci possidendi, cedunt Ordini vel provinciae vel domui secundum constitutiones;

2.° In Ordine incapaci, acquiruntur Sanctae Sedi in proprietatem.

Can. 583. - Professis a votis simplicibus in Congregationibus religiosis non licet:

1.° Per actum inter vivos dominium bonorum suorum titulo gratioso abdicare;

2.° Testamentum conditum ad normam Can. 569, § 3, mutare sine licentia Sanctae Sedis, vel, si res urgeat nec tempus suppetat ad eam recurrendi, sine licentia Superioris maioris aut, si nec ille adiri possit, localis.

---

580 § 3: S. C. Ep. et Reg., litt. 30 dec. 1882; 2 iun. 1905.

581 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 16; S. C. Ep. et Reg., decr. *«Perpensis»,* 3 maii 1902, n. 11; S. C. super Statu Regularium, 1 aug. 1862.

581 § 2: S. C. Ep. et Reg., 16 sept. 1885.

582 2.°: C. 11, C. XII, q. 1; c. 1, C. XVIII, q. 1; c. 6, X, *de statu monachorum et canonicorum regularium,* III, 35; c. 1, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; c. 3, 5,

§ 3. Prepuštanje i raspolaganje imovinom, o kojoj se govori u kan. 569, § 2, može zavjetovani promijeniti, ali ne na svoju ruku, osim ako to konstitucije dopuštaju, nego s dopuštenjem vrhovnog Starješine, odnosno kad se radi o duvnama, s dopuštenjem mjesnog Ordinarija i regularskog Poglavara u slučaju, kada je samostan potčinjen regularskim redovnicima, a sve to uz uvjet, da ta promjena, barem u pogledu znatnijega dijela imovine, ne bude u korist družbe; istupom pako iz družbe gubi valjanost svako takvo prepuštanje i raspolaganje.

Kan. 581. - § 1. Koji je položio obične zavjete, dužan je u roku od šezdeset dana prije svečanih zavjeta, ako Sveta Stolica nije podijelila iznimnih pogodnosti, svu svoju imovinu, koju u taj čas posjeduju, darovati komu god hoće, uz uvjet ako položi svečane zavjete, ali prije toga roka ne može toga valjano učiniti.

§ 2. Čim se zavjeti polože, mora se odmah izvršiti i sve ono, što je potrebito, da darovanje bude valjano i po građanskom zakonu.

Kan. 582. - Poslije svečanih zavjeta, ako isto tako Sveta Stolica nije podijelila iznimnih pogodnosti, sva ona imovina, koja bilo na koji način pripadne regularskom redovniku:

1.° U takovom Redu, koji ima imovinsku sposobnost, postane vlasništvom Reda ili pokrajine ili kuće u skladu s konstitucijama;

2.° U takovom Redu, koji nema imovinske sposobnosti, pripada i postaje vlasništvom Svete Stolice.

Kan. 583. - Onima koji su položili obične zavjete u redovničkim Zborovima nije dopušteno:

1.° Odreći se vlasništva svoje imovine bez protučinidbe pravnim činom među živima;

2.° Svoju oporuku, što su je načinili prema odredbi kan. 569, § 3, mijenjati bez dozvole Svete Stolice, odnosno ako je stvar hitna i nema više vremena na nju se obratiti, bez dozvole višega Poglavara ili, ako se ne može ni do njega, bez dozvole mjesnoga.

---

de verborum significatione, tit. XIV, in Extravag. Ioan. XXII; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 2, 3; S. C. Ep. et Reg., *Bononien.,* 29 nov. 1619; 26 iun. 1829, ad I, II; decr. 6 iun. 1836, ad 2; *Florentina,* 14 et 21 sept. 1845, ad 1, 2; *Veliternen. et Albanen.,* 11 mart. 1853; *Zamoren.,* 15 ian. 1897; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. de Religiosis, 13 iul. 1913; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Monachos Maronit. Libanen.), 4 febr. 1895.

583 2.°: S. C. Ep. et Reg., *Trappensium,* 20 dec. 1861, n. 2.

Can. 584. - Post annum ab emissa qualibet professione religiosa, vacant beneficia paroecialia; post triennium cetera.

Can. 585. - Professus a votis perpetuis sive sollemnibus sive simplicibus amittit ipso iure propriam quam in saeculo habebat dioecesim.

Can. 586. - § 1. Professio religiosa irrita ob impedimentum externum non convalescit per subsequentes actus, sed opus est ut a Sede Apostolica sanetur, vel denuo, cognita nullitate et impedimento sublato, legitime emittatur.

§ 2. Si autem irrita fuerit ob consensus defectum mere internum, hoc praestito, convalescit, dummodo ex parte religionis consensus non fuerit revocatus.

§ 3. Si contra validitatem professionis religiosae gravia sint argumenta et religiosus renuat ad cautelam sive professionem renovare sive eiusdem sanationem petere, res ad Sedem Apostolicam deferatur.

584: C. 4, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 14, in VI°; Benedictus XIV, ep. *«Ex quo»*, 14 ian. 1747; S. C. Ep. et Reg., 25 aug. 1903.

586 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Viennen.*, 10 dec. 1841.

Kan. 584. - Godinu dana poslije položenih redovničkih zavjeta bilo kakovih postaju župske nadarbine zavjetovanoga upražnjene, a poslije tri godine ostale.

Kan. 585. - Koji je položio vječne redovničke zavjete, bilo svečane bilo obične, gubi time snagom samoga zakona biskupijsku pripadnost, koju je imao u svijetu.

Kan. 586. - § 1. Redovničko zavjetovanje, koje je ostalo ništavim zbog izvanjske zapreke, ne postaje valjanim po kasnijim činima, nego je potrebno, da ga ukrijepi Apostolska Stolica, ili da se ponovno učini propisano, pošto se za ništavost sazna i zapreka ukloni.

§ 2. Ako je pak bilo ništavo zbog čisto unutarnjeg nedostatka u pristanku, čim se pristanak dade, ukrjepljuje se zavjetovanje, ali uz uvjet, da međutim nije bio opozvan pristanak od strane redovničke družbe.

§ 3. Ako bi postojali važni razlozi protiv valjanosti redovničkog zavjetovanja, a redovnik bi odbio da za svaku sigurnost ili obnovi zavjetovanje ili zatraži, da se ukrijepi, mora se stvar iznijeti pred Apostolsku Stolicu.

586 § 2: C. 1, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt*, I, 40; c. 15, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31.

TITULUS XII.

DE RATIONE STUDIORUM IN RELIGIONIBUS CLERICALIBUS.

Can. 587. - § 1. Quaelibet clericalis religio habeat studiorum sedes a Capitulo generali vel a Superioribus approbatas, firmo praescripto Can. 554, § 3.

§ 2. In studiorum domo vigeat perfecta vita communis; secus studentes ad ordines promoveri nequeunt.

§ 3. Si religio aut provincia studiorum domos rite instructas habere nequeat, aut si quas habet, adire, Superiorum iudicio, difficile sit, religiosi alumni mittantur vel ad recte ordinatam studiorum sedem alius provinciae aut religionis, vel ad scholas Seminarii episcopalis, vel ad publicum catholicum athenaeum.

§ 4. Religiosis, qui studiorum causa longe a propria domo mittuntur, non licet in privatis domibus habitare, sed opus est ut in aliquam suae religionis domum se recipiant, vel, si id fieri non possit, apud religiosum aliquod institutum virorum, vel Seminarium aliamve piam domum, cui sacri ordinis viri praesint, quaeque ab ecclesiastica auctoritate approbata sit.

Can. 588. - § 1. Toto studiorum curriculo religiosi committantur speciali curae Praefecti seu Magistri spiritus qui eorum animos ad vitam religiosam informet opportunis monitis, instructionibus atque exhortationibus.

§ 2. Praefectus vel Magister spiritus iis qualitatibus praeditus sit oportet, quae in Magistro novitiorum requiruntur ad normam Can. 559, §§ 2, 3.

587 § 2: S. C. Ep. et Reg., decr. 22 apr. 1851, n. 2, 3.

587 § 4: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 4.

NASLOV XII.

ODGOJ I OBRAZOVANJE U DUHOVNIČKIM REDOVNIČKIM DRUŽBAMA

Kan. 587. - § 1. Svaka duhovnička redovnička družba mora imati mjesto za nauke određeno od Općeg Kapitula ili od Poglavara, uz obdržavanje odredaba kan. 554, § 3.

§ 2. U kući za nauke mora se potpuno obdržavati zajednički život, inače učenici ne mogu biti pripušteni k ređenju.

§ 3. Ako redovnička družba ili pokrajina ne može imati propisno uređenih kuća za nauku, odnosno ako ih ima, ali je do njih, po sudu Poglavara, pristup težak, treba da se redovnički gojenci pošalju u valjano uređeno mjesto za nauke u drugoj kojoj pokrajini ili družbi, ili u škole biskupskog Sjemeništa, ili u javne katoličke školske ustanove.

§ 4. Redovnici, koji se pošalju na nauke daleko od vlastite kuće, ne smiju stanovati u privatnim kućama, nego treba da se smjeste u koju bilo kuću njihove družbe, ili ako to nije moguće, u koji muški redovnički zavod ili u Sjemenište, odnosno u drugu takvu pobožnu kuću, u kojoj su predstojnici muževi s višim redovima i koja ima odobrenja od crkvene vlasti.

Kan. 588. - § 1. Redovnici moraju kroz cijelo vrijeme svojih nauka biti povjereni posebnoj skrbi Nadstojnika ili Učitelja u duhovnom životu, koji će podesnim opominjanjem, poukom i govorima duše njihove upućivati u redovničkom životu.

§ 2. Nadstojnik ili Učitelj za duhovni život treba da ima ona svojstva, koja su propisana za Učitelja novaka prema odredbama kan. 559, §§ 2, 3.

588 § 1: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 20; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

588 § 2: Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»,* 19 mart. 1603, § 20; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

§ 3. Superiores vero sedulo invigilent ut ea quae Can. 595 pro omnibus religiosis praescribuntur, in studiorum domo perfectissime observentur.

Can. 589. - § 1. Religiosi in inferioribus disciplinis rite instructi, in philosophiae studia saltem per biennium et sacrae theologiae saltem per quadriennium, doctrinae D. Thomae inhaerentes ad normam. Can. 1366, § 2, diligenter incumbant, secundum instructiones Apostolicae Sedis.

§ 2. Studiorum tempore magistris et alumnis officia ne imponantur quae a studio eos avocent vel scholam quoquo modo impediant; supremus autem Moderator et in casibus particularibus alii quoque Superiores possunt pro sua prudentia eos a nonnullis communitatibus actibus, etiam a choro, praesertim nocturnis horis, eximere, quoties id studiis excolendis necessarium videatur.

Can. 590. - Religiosi sacerdotes, iis tantum exceptis qui a Superioribus maioribus gravem ob causam fuerint exempti, aut qui vel sacram theologiam, vel ius canonicum vel philosophiam scholasticam doceant, post absolutum studiorum curriculum, quotannis, saltem per quinquennium, a doctis gravibusque patribus examinentur in variis doctrinae sacrae disciplinis antea opportune designatis.

Can. 591. - In qualibet saltem formata domo, minimum semel in mense, habeatur solutio casus moralis et liturgici, cui, si Superior opportunum existimaverit, addi potest sermo de re dogmatica coniunctisve doctrinis; et omnes clerici professi qui studio sacrae theologiae operam navant aut illud expleverunt et in domo degunt, assistere tenentur, nisi aliud in constitutionibus caveatur.

589 § 1: S. C. de Religiosis, declar. 7 sept. 1909, ad III; 31 maii 1910.

589 § 2: Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»*, 25 iul. 1599, S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

§ 3. Poglavari pak treba da pomnjivo bdiju nad tim, da se sve ono, što je u kan. 595 propisano za sve redovnike, najtočnije obdržava u kući za nauke.

Kan. 589. - § 1. Redovnici su dužni svršivši propisno niže nauke, baviti se marnim učenjem filozofije najmanje kroz dvije godine i svetoga bogoslovlja najmanje kroz četiri godine, i to držeći se nauke sv. Tome prema odredbi kan. 1366, § 2, u skladu s napucima Apostolske Stolice.

§ 2. Za vrijeme nauka ne smije se nastavnicima ni đacima nalagati takove dužnosti, koje bi ih odvraćale od učenja ili bi školi ma na koji način smetale; vrhovni pak Starješina, a u pojedinim slučajevima i drugi Poglavari, mogu ih izuzeti od izvršivanje zajedničkih čina pa i od moljenja u koru, osobito za noćnih sati, kad god to zbog boljega uspjeha u učenju smatraju potrebitim.

Kan. 590. - Redovnici svećenici, izuzevši samo one, koje bi viši Poglavari od toga oslobodili iz važna razloga, odnosno i one, koji su nastavnici ili svetoga bogoslovlja ili kanonskog prava ili skolastičke filozofije, dužni su po svršenim naukama još najmanje kroz pet godina polagati svake godine ispite pred učenim i ozbiljna života ocima, i to iz različitih unaprijed primjereno označenih predmeta svetih nauka.

Kan. 591. - Barem u svakoj potpunoj kući mora se najmanje jednom na mjesec udesiti rješavanje po kojega slučaja iz područja moralke ili liturgike, a pri tom se može, ako to Poglavar smatra uputnim, dodati i po koje predavanje iz dogmatike ili iz drugih srodnih nauka, a svi zavjetovani duhovnici, koji uče sveto bogoslovlje ili su nauke završili i borave u kući, dužni su tomu prisustvovati, ako u ustanovama nije određeno drugačije.

591: Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»*, 25 iul. 1590, § 1; S. C. Ep. et Reg., 8 nov. 1752, § 3; decr. 22 aug. 1814, n. XI; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

TITULUS XIII.

DE OBLIGATIONIBUS ET PRIVILEGIIS RELIGIOSORUM.

CAPUT I.

DE OBLIGATIONIBUS.

Can. 592. - Obligationibus communibus clericorum, de quibus in Can. 124-142, etiam religiosi omnes tenentur, nisi ex contextu sermons vel ex rei natura aliud constet.

Can. 593. - Omnes et singuli religiosi, Superiores aeque ac subditi, debent, non solum quae nuncuparunt vota fideliter integreque servare, sed etiam secundum regulas et constitutiones propriae religionis vitam componere atque ita ad perfectione sui status contendere.

Can. 594. - § 1. In quavis religione vita communis accurate ab omnibus servetur etiam in iis quae ad victum, ad vestitum et ad supellectilem pertinent.

592: C. 8, X, *de conversione coniugatorum*, III, 32; c. 1, 4, 6, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant,* III, 50; c. 1, *de statu monachorum vel canonicorum regularium*, III, 10, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio*, Can. 9; S. Pius V, const. *«Romanus Pontifex»,* 14 oct. 1568, § 2; Urbanus VIII, litt. ap. *«Ex debito»,* 22 febr. 1633, § 8; Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. VIII; Clemens IX, const. *«Solicitudo»,* 17 iun. 1669; const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 1, n. VIII, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»,* 30 maii 1753, § 18; Clemens XIII, ep. encycl. *«Cum primum»,* 17 sept. 1759, § 4, 9; Pius IX, ep. encycl. *«Neminem vestrum»,* 2 febr. 1854; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § III, n. 1; S. C. Ep. et Reg., decr. 22 aug. 1814, n. XI; S. C. Consist., decr. 18 nov. 1910; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911, n. III; S. C. de Prop. Fide, 20 nov. 1626.

NASLOV XIII.

DUŽNOSTI I POVLASTICE REDOVNIKA

GLAVA I.

DUŽNOSTI

Kan. 592. - Dužnosti, koje su svim duhovnicima zajedničke, a o kojima je govor u kan. 124-142, obavezuju i sve redovnike, ako drugo nije sigurno, iz govorne sveze ili po prirodi stvari.

Kan. 593. - Svi i svaki pojedini redovnik, Poglavari jednako kao i potčinjeni, dužni su ne samo vjerno i potpuno obdržavati zavjete, što su ih položili, nego i sav svoj život urediti u skladu s pravilima i ustanovama vlastite družbe i tako težiti na savršenstvo svojega staleža.

Kan. 594. - § 1. U svakoj se redovničkoj kući mora od svih točno obdržavati zajednički život, pa i u onomu, što spada na odijelo, hranu i pokućstvo.

593: C. 7, X, *ne clerici vel monachi suecularibus negotiis se immisceant*, III, 50; c. 1, *de verborum significatione*, tit. XIV, in Extravag. Ioan. XXII; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 1; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Cum nuper»,* 20 ian. 1858; Leo XIII, ep. *«Le religiose famiglie»,* 29 iun. 1901; S. C. de Prop. Fide, decr. 15 sept. 1832.

594 § 1: C. 11, C. XII, q. 1; c. 25, C. XVIII, q. 2; c. 7, X, *de officio iudicis orditarii*, I, 31; c. 5, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; c. 2, 4, 6, X, *de statu monachorum et canonicorum regularium,* III, 35; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 1, 2; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 2-4; S. C. Ep. et Reg., *Pacten.,* 22 dec. 1579; *Messanen.,* 1 mart. 1595; decr. 22 aug. 1814, n. X; decr. 22 apr. 1851; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. super Statu Regularium, declar. 1 oct. 1852.

§ 2. Quidquid a religiosis, etiam a Superioribus, acquiritur ad normam Can. 580, § 2, et Can. 582, n. 1, bonis domus, provinciae vel religionis admisceatur, et pecunia quaelibet omnesque *tituli* in capsa communi deponantur.

§ 3. Religiosorum supellex paupertati conveniat quam professi sunt.

Can. 595. - § 1. Curent Superiores ut omnes religiosi:

1.° Quotannis spiritualibus exercitiis vacent;

2.° Legitime non impediti quotidie Sacro intersint, orationi mentali vacent, et in alia pietatis officia, quae a regulis et constitutionibus praescripta sint, sedulo incumbant;

3.° Ad poenitentiae sacramentum semel saltem in hebdomada accedant.

§ 2. Superiores suos inter subditos promoveant frequentem, etiam quotidianam, sanctissimi Corporis Christi receptionem: frequens autem, imo etiam quotidianus accessus ad sanctissimam Eucharistiam religiosis rite dispositis libere pateat.

§ 3. Si autem post ultimam sacramentalem confessionem religiosus communitati gravi scandalo fuerit aut gravem et externam culpam patraverit, donec ad poenitentiae sacramentum denuo accesserit, Superior potest eum, ne ad sacram communionem accedat, prohibere.

§ 4. Si quae sint religiones votorum sive sollemnium sive implicium, quarum in regulis aut constitutionibus vel etiam calendariis communiones aliquibus diebus affixae aut iussae reperiantur, hae normae vim dumtaxat directivam habent.

594 § 2: C. 11, C. XII, q. 1; c. 7, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 5, X *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; c. 2, 6, X, *de statu monachorum et canonicorum regularium*, III, 35; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 2; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 2; S. C. E.p et Reg., *Nullius Mercatelli,* 24 iun. 1579; *Hispaniarum,* 22 ian. 1591; *Messanen.,* 1 mart. 1595; *Ordinis B. M. V. de Mercede*, 9 ian. 1601; decr. 22 aug. 1814, n. X; *Florentina,* 14 et 21 febr. 1845, ad 1-3; litt. 30 dec. 1882; S. C. C., *Civitatis Regalis in Indiis (Limana),* mense febr. 1586, ad 28; *Vallisoletana,* 17 oct. 1601, ad 1; decr. 21 sept. 1624, § 1; *Bononien.,* 3 iul. 1734.

594 § 3: C. 1, *de statu monachorum vel canonicorum regularium,* III, 10, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 2; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 3, 16; S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana,* 16 nov. 1629, ad 5-8; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

§ 2. Sve što redovnici, pa i Poglavari, steknu u skladu s odredbama kan. 580, § 2 i kan. 582, br. 1, mora ući u imovinu kuće, pokrajine ili družbe, i sav se novac i sve *vrijednosnice* imaju položiti u zajedničku blagajnu.

§ 3. Redovničko pokućstvo treba da je u skladu sa siromaštvom, na koje su se zavjetovali.

Kan. 595. - § 1. Poglavari treba da vode brigu o tom, da redovnici:

1.° Svake godine obave duhovne vježbe;

2.° Svaki dan, ukoliko nisu spriječeni, prisustvuju svetoj Misi, svrše misaonu molitvu i brižno obave druge pobožne vježbe, koje su propisane u pravilima i konstitucijama;

3.° Da najmanje jedan put sedmično pristupaju otajstvu ispovijedi.

§ 2. Poglavari treba da svoje potčinjene upućuju na često, pa i svagdanje primanje presvetog Tijela Kristova; a često, pa i svagdanje primanje presvete Pričesti mora svim redovnicima, koji su za to propisno spremljeni, biti posve slobodno.

§ 3. No ako bi redovnik poslije svoje posljednje sakramentne ispovijedi bio zajednici na veliku sablazan ili ako bi počinio koji teški i izvanji grijeh, može mu Poglavar zabraniti pristupanje svetoj pričesti, dok se ponovno ne ispovjedi.

§ 4. Ako bi koja redovnička družba imala u svojim pravilima ili konstitucijama ili i u kalendarima označene dane, u koje se mora pristupati pričesti, ove odredbe vrijede samo kao upute.

595 § 1. 3.°: *Conc. Trident., sess. XXV,* de regularibus, *c. 10; Clemens VIII, decr.* «Nullus omnino», *25 iul. 1599, § 25; S. C. Ep. et Reg., encycl. (ad Ep. Italiae), 9 oct. 1682; decr. 22 aug. 1814, n. XI; decr.* «Singulari», *27 mart. 1896, n. 8; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.*

595 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 10; S. C. Ep. et Reg., *Baiocen.,* 1 oct. 1839; S. C. C., decr. 12 febr. 1679; decr. *«Sacra Tridentina Synodus»,* 20 dec. 1905, n. 7; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911; S. R. C., *Cameracen.,* 11 dec. 1885, ad II.

595 § 3: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Quemadmodum»,* 17 dec. 1890, n. 5.

595 § 4: S. C. Ep. et Reg., litt. 4 aug. 1888; decr. *«Quemadmodum»,* 17 dec. 1890, n. 6; *Malacitana,* 14 aug. 1891, ad ultimum; S. C. C., decr. *«Sacra Tridentina Synodus»,* 20 dec. 1905, n. 8.

Can. 596. - Religiosi omnes proprium suae religionis habitum deferant tum intra tum extra domum, nisi gravis causa excuset, iudicio Superioris maioris aut, urgente necessitate, etiam localis.

Can. 597. - § 1. In domibus regularium sive virorum sive mulierum canonice constitutis, etiam non formatis, servetur clausura papalis.

§ 2. Lege clausurae papalis afficitur tota domus quam communitas regularis inhabitat, cum hortis et viridariis accessui religiosorum reservatis; excluso, praeter publicum templum cum continente sacrario, etiam hospitio pro advenis, si adsit, et collocutorio, quod, quantum fieri potest, prope ianuam domus constitui debet.

§ 3. Partes clausurae legi obnoxiae patenter indicentur; Superioris vero maioris vel Capituli generalis secundum constitutiones, aut, si agatur de monasterio monialium, Episcopi erit clausurae fines accurate praescribere aut legitimis de causis mutare.

Can. 598. - § 1. Intra regularium virorum clausuram ne admittantur mulieres cuiusvis aetatis, generis aut conditionis sub quovis praetextu.

§ 2. Eximuntur ab hac lege uxores eorum qui supremum actu tenent populorum principatum, cum comitatu.

Can. 599. - § 1. Si domus regularium virorum adnexum habeat convictum pro alumnis internis vel alia opera religionis propria, separata saltem aedis pars, si fieri possit, religiosorum habitationi reservetur, clausurae legi subiecta.

§ 2. Etiam in loca extra clausuram alumnis externis aut internis vel operibus religionis propriis reservata, personae alterius sexus, nisi aequa de causa et de Superioris licentia, ne admittantur.

596: C. 2, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant*, III, 24, in VI°; c. 2, *de vita et honestate clericorum,* III, 1, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 19.

597 § 1: C. 11, C. XVI, q. 1; c. un., *de statu regularium*, III, 16, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 5; S. Pius V, const. *«Circa pastoralis»,* 29 maii 1566, § 1; Gregorius XIII, const. *«Deo sacris»,* 30 dec. 1572, § 1; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 11; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 2; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 18; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 15, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3, 6; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Regularis disciplinae»,* 3 ian. 1742, § 1, 3-5; const. *«Salutare»,* 3 ian. 1742, § 2; ep. *«Per binas»,* 24 ian. 1747; S. C. Ep. et Reg., Capuccinorum, 18 apr. 1605, ad 1, 2, 5; ep. 20 sept. 1815; *Gandaven.,* 24 sept. 1816; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. de Prop. Fide, decr. 26 aug. 1780; (C. P. pro Sin.), 5 mart. 1787.

Kan. 596. - Svi su redovnici dužni nositi odijelo svoje družbe i u kući i izvan kuće, ako ih od toga ne ispričava važan razlog po sudu višega Poglavara, odnosno u hitnom slučaju, i mjesnoga.

Kan. 597. - § 1. U svim kanonski osnovanim kućama regularskih redovnika i muških i ženskih, pa ma one i ne bile potpune, mora se obdržavati papinska klauzura.

§ 2. Zakon papinske klauzure zahvaća cijelu kuću, u kojoj je regularska zajednica nastanjena, zajedno s vrtovima i perivojima, u koje imaju samo redovnici pristup; no izuzeta je ne samo javna crkva s priključenom sakristijom, nego i gostinjac za pridošlice, ako postoji, i govorionica, koja po mogućnosti treba da bude blizu kućnih vrata.

§ 3. Dijelovi, koji su podvrženi zakonu klauzure moraju biti jasno označeni; a viši Poglavar ili generalni Kapitul, prema tomu kako propisuju konstitucije, odnosno Biskup, kad se radi o samostanu duvna, moraju granice klauzure točno odrediti ili ih izmijeniti iz zakonitih razloga.

Kan. 598. - § 1. U klauzuru muških regularaca ne smiju se ni pod kojom izlikom puštati ženske osobe, bilo koje dobi, roda i zanimanja.

§ 2. Od tog su zakona izuzete supruge državnih poglavara, dok su u službi, zajedno s pratnjom.

Kan. 599. - § 1. Ako kuću muških regularaca ima pripojen odgojni zavod za nutarnje pitomce ili kakva druga poduzeća vlastita družbi, treba da bude, po mogućnosti, jedan dio zgrade odvojen za stanovanje redovnika, koji će biti podvržen zakonu klauzure.

§ 2. I u ona mjesta, koja su izvan klauzure, ali su zadržana za nutarnje ili vanjske pitomce, odnosno za poduzeća družbi vlastita, ne smiju se pustiti osobe drugog spola bez opravdana razloga i dopuštenja Poglavara.

597 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Praedicatorum*, 24 apr. 1582; *Capuana,* 9 ian. 1595; *Arben.,* 3 iun. 1606; *Aretina,* 8 aug. 1614; S. C. C., *Ferentina,* 15 mart., 5 apr. 1794, 20 febr. 1796.

598 § 1: C. 20-22, C. XVIII, q. 2; S. Pius V, const. *«Regularium»,* 24 oct. 1566; const. *«Decet»,* 16 iul. 1570; Gregorius XIII, const. *«Ubi gratiae»,* 13 iun. 1575, § 1; Benedictus XIV, const. *«Regularis disciplinae»,* 3 ian. 1742, § 1, 3-5; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 7; S. C. Ep. et Reg., *Narnien.,* 21 apr. 1577; *Bracharen.,* 26 iul. 1594; *Faventina,* 24 ian. 1595; *Caven.,* 22 febr. 1595, ad 3; *Capuccinorum,* 18 apr. 1605, ad 4; *Poloniae* 20 apr. 1646; *Ferrarien.,* 10 maii 1743; S. C. C., 11 mart. 1623; S. C. de Prop. Fide, decr. 26 aug. 1780; (C. P. pro Sin.), 5 mart. 1787; S. R. C., *Oriolen.,* 30 sept. 1628; *Oriolen.,* 11 iun. 1629; *Urbis et Orbis Regularium*, 5 iul. 1631; *Sulmonen.,* 24 nov. 1635; *Cusentina,* 10 dec. 1667.

Can. 600. - Intra monialium clausuram nemo, cuiusvis generis, conditionis, sexus, aetatis admittatur sine Sanctae Sedic licentia, exceptis personis quae sequuntur:

1.° Ordinario loci aut Superiori regulari, monasterium monialium visitantibus vel aliis Visitatoribus ab ipsis delegatis licet clausuram ingredi dumtaxat inspectionis causa, cautoque ut unus saltem clericus vel religiosus vir maturae aetatis eos comitetur;

2.° Confessarius vel qui eius vices gerit potest, cum debitis cautelis, ingredi clausuram ad ministranda Sacramenta infirmis aut ad assistendum morientibus;

3.° Possunt clausuram ingredi qui supremum actu tenent populorum principatum eorumque uxores cum comitatu; itemque S. R. E. Cardinales;

4.° Antistitae est, adhibitis debitis cautelis, ingressum permittere medicis, chirurgis, aliisque quorum opera sit necessaria, impetrata prius saltem habituali approbatione ab Ordinario loci; si vero necessitas urgeat nec tempus suppetat approbationem petendi, haec iure praesumitur.

Can. 601. - § 1. Nemini monialium liceat post professionem exire e monasterio, etiam ad breve tempus, quovis praetextu, sine speciali Sanctae Sedis indulto, excepto casu imminentis periculi mortis vel alius gravissimi mali.

600 4.°: C. 25, C. XVIII, q. 2; c. un., *de statu regularium*, III, 16, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 5; Gregoris XIII, const. *«Deo sacris»*, 30 dec. 1572, § 1, 6; const. *«Ubi gratiae»*, 13 iun. 1575, § 1; const. *«Dubiis»*, 23 dec. 1581, § 1; Paulus V, const. *«Monialuim»*, 10 iul. 1612; Alexander VII, const. *«Felici»*, 20 oct. 1664, § 1, 3, 5; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 18; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 15, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3, 6; Benedictus XIV, const. *«Salutare»*, 3 ian. 1742, § 1-3; ep. *«Per binas»*, 24 ian. 1747; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § II, n. 6; S. C. Ep. et Reg., *Asculana*, 1 mart. 1580; *Camerinen.*, 13 iun. 1581; *Lucana*, 29 mart. 1589; *Mantuana*, 9 iun. 1591; *Lisbonen.*, 23 aug. 1593; *Ferrarien.*, 13 iun. 1594; *Bracharen.*, 26 iul. 1594; *Aretina*, 4 sept. 1596; *Nolana*, 5 nov. 1596; *Ianuen.*, 1 dec. 1599; 26 nov. 1602; *Cracovien.*, 23 apr. 1616; *Neapolitana*, 10 iun. 1616; *Caietana*, 5 febr. 1627; *Senogallien.*, 15 ian. 1638: *Poloniae*, 20 apr. 1646; *Tranen.*, 26 ian. 1714; *Algaren.*, 20 iul. 1736; *Limana*, 19 ian. 1751; *Aesina*, 29 maii 1846, ad 1, 2; *Hispaniarum*, 16 iul. 1884, ad 1; S. C. C., *Carthaginen.*, mense maio 1585; *Civitatis Regalis in Indiis (Limana)*, mense febr. 1586, ad 24; *Regien.*, 7 mart. 1608, ad 7; *Civitatis Regum*, 17 iun. 1617; *Regien.*, 13 ian. 1624; *Giennen.*, 9 sept. 1625, ad 1; *Limana*, 12 aug. 1628, ad 2; *Cathacen.*, 17 nov. 1629, ad 2; *Regien.*, 9 nov. 1630;

Kan. 600. - U klauzuru duvna se ne smije bez dopuštenja Svete Stolice pustiti nitko bilo kojega roda, zvanja, spola i dobi, izuzevši ove osobe:

1.° Mjesni Ordinarij ili regularski Poglavar, kada obavljaju nadzorni pohod ili drugi od njih ovlašteni Pohodnici, koji smiju u klauzuru unići, ali jedino za to, da izvrše nadzor, uz uvjet, da ih pri tom prati barem jedan duhovnik ili redovnik zrele dobi;

2.° Ispovjednik ili njegov zamjenik može ući u klauzuru uz potrebite mjere opreza, u tu svrhu da podijeli Otajstva bolesnicima ili da bude kod smrtne postelje umirućih;

3.° Mogu unići u klauzuru vrhovni državni poglavari, dok su na vladi, kao i njihove supruge s pratnjom, a isto tako i S. R. C. Stožernici;

4.° Nadstojnica može dopustiti ulazak, uz potrebite mjere opreza, liječnicima, ranarnicima i drugima, od kojih je pomoć potrebita, ali treba da prije sebi za to ishodi odobrenje od mjesnog Ordinarija barem općenito za sve takve slučajeve; u hitnom slučaju, kada nema više vremena, da se traži takvo odobrenje, ono se pretpostavlja po pravu.

Kan. 601. - § 1. Nijedna duvna ne smije poslije položenih zavjeta izići iz samostana ni za najkraće vrijeme i ni pod kojom izlikom bez posebnog dopuštenja Svete Stolice, osim u slučaju neminovne smrtne pogibli ili drugog kojeg vrlo velikog zla.

Ianuen., 10 maii 1631; *Sabinen.*, 3 iul. 1632, ad 3; *Colimbrien.*, 26 maii 1640; *Catanien.*, 23 febr. 1641, ad 1; *Nullius*, 2 apr. 1661; *Florentina*, 29 iul. 1684, ad 5; *Salisburgen.*, 29 nov. 1710, 10 ian. 1711; *Lycien.*, 22 sept. 1742, ad 4-6; *Papien.*, 26 ian., 16 febr., 16 mart. 1743, ad 4-8; *Ariminen.*, 2 et 16 dec. 1747, 27 ian. 1748, ad 1-3, 5, 6, 8; *Conversana*, 13 mart., 24 apr., 8 maii 1751, ad 7, 9, 17-22; S. C. de Religiosis, 1 sept. 1912. -- Vide etiam can 552, § 2.

601 § 1: C. un., *de statu regularium*, III, 16, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 5; S. Pius V, const. *«Circa pastoralis»*, 29 maii 1566, § 1; const. *«Decori»*, 1 febr. 1570, § 2; Gregorius XIII const. *«Deo sacris»*, 30 dec. 1572, § 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum Sacrarum»*, 1 iun. 1741, § 2; const. *«Salutare»*, 3 ian. 1742, § 1, 2; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § II, n. 6; S. C. S. Off. (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad III; S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 10 apr. 1573; *Assisinaten.*, 7 oct. 1573; *Squillacen.*, 2 mart. 1575; *Assisien.*, 3 nov. 1578; *Aliphana*, 12 mart. 1591; *Nolana*, 30 sept. 1591; *Tolosana*, 9 nov. 1592; *Collen.*, 3 nov. 1593; *Tropien.*, 22 iul. 1596; *Leodien.*, 18 iun. 1627; *Gandaven.*, 13 iun. 1636; *Avenionen.*, 20 sept. 1720; ep. 20 sept. 1815; *Hispaniarum*, 16 iul. 1884, ad 2, 3; S. C. C., *Olomucen.*, 11 iul. 1665, ad 12.

§ 2. Hoc periculum, si tempus suppetat, scripto recognoscendum est a loci Ordinario.

Can. 602. - Clausura monasterii monialium ita circumsepta esse debet ut, quoad fieri potest, nullus sit in eam vel ab ea prospectus externarum personarum.

Can. 603. - § 1. Clausura monialium, etsi regularibus subiectarum, sub vigilantia est Ordinarii loci, qui potest delinquentes, regularibus viris non exceptis, poenis quoque ac censuris corrigere et coercere.

§ 2. Etiam Superiori regulari custodia clausurae monialium sibi subiectarum commissa est, qui moniales aut alios suos subditos, si quid hac in re deliquerint, poenis quoque punire potest.

Can. 604. - § 1. In domibus etiam Congregationum religiosarum sive pontificii sive dioecesani iuris clausura servetur, in quam nemo alterius sexus admittatur, nisi ii de quibus in Can. 598, § 2 et Can. 600, alique quos es iustis ac rationabilibus causis Superiores admitti posse censuerint.

§ 2. Praescriptum Can. 599 etiam domibus Congregationum religiosarum sive virorum sive mulierum applicetur.

§ 3. Episcopus in adiunctis peculiaribus, gravibusque intercedentibus causis, potest hanc clausuram, nisi agatur de religione clericali exempta, censuris munire; semper autem curet ut eadem rite servetur et quidquid in eam irrepat vitii corrigatur.

Can. 605. - Omnes quibus est clausurae custodia, sedulo advigilent ne, alienis invisentibus, inutili collocutione disciplina perturbetur et spiritus religiosus detrimentum patiatur.

---

601 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 5.

602: S. C. Ep. et Reg., *Reatina,* 6 nov. 1577; *Neocastren.,* 16 aug. 1594; *Bononien.,* 21 sept. 1838; S. C. C., *Urbinaten.,* 10 mart. 1663, ad 18.

603 § 1: C. un., *de statu regularium*, III, 16, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 5; S. Pius V, const. *«Circa pastoralis»,* 29 maii 1566, § 2, 8; Gregorius XIII, const. *«Deo sacris»,* 30 dec. 1512, § 1; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 2, 4; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 18; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 15, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3, 6; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 20, 24; ep. encycl. *«Gravissimo»,* 31 oct. 1749, § 3; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; Pius IX, ep. *«Quo graviora»,* 8 iul. 1862; S. C. Ep. et Reg., Pistorien., 21 nov. 1591; *Casalen.,* 9 nov. 1592; *Nucerina Paganorum*, 7 iul. 1724, 28 sept. 1725, ad 1-4; *Luceorien.,* 29 apr. 1729, ad 4; *Limana,* 19 ian. 1751; S. C. C., *Vercellen.,* 8 nov. 1617, ad 2; *Regien.,* 9 nov. 1630; *Avenionen.,* 20 aug. 1633; *Adrien. et Pennen.*, 6 maii 1656; *Auximana,* 26 ian. 1658; *Fossanen.,* 31 aug. 1658, ad 7; *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 7.

§ 2. Da li tako nešto postoji, treba da provjeri mjesni Ordinarij, ako za to još ima vremena, i to pismenim putem.

Kan. 602. - U samostanima duvna mora klauzura biti tako ograđena, da po mogućnosti, ne mogu strane osobe vidjeti u klauzuru niti da se one vide iz nje.

Kan. 603. - § 1. Klauzura duvna, pa i onih, koje su potčinjene regularcima, stoji pod nadzorom mjesnog Ordinarija, koji može prestupnike, pa bili oni i regularci, udariti popravnim i odmaznim kaznama i kaznenim zabranama.

§ 2. I regularskom Poglavaru povjereno je čuvanje klauzure kod duvna, koje su njemu potčinjene, pa može i on duvne i druge sebi podložne osobe, ako bi u toj stvari počinile prestupak, udariti kaznama.

Kan. 604. - § 1. I u kućama redovničkih Zborova, bilo da su prvosvećeničkog ili biskupijskog prava, mora se obdržavati klauzura, u koju se ne smije pustiti nijedna osoba drugog spola, osim onih, koje su spomenute u kan. 598, § 2 i u kan. 600 i onih, za koje Poglavari iz pravednih i razumnih razloga smatraju, da se mogu pustiti.

§ 2. Odredbu kan. 599 treba primijeniti i na kuće redovničkih Zborova, bili oni muški ili ženski.

§ 3. Biskup može u posebnim prilikama i iz važnih razloga ovu klauzuru, ako se ne radi o izuzetnoj duhovničkoj redovničkoj družbi, zaštititi kaznenim zabranama; a uvijek neka vodi brigu o tom, da se propisno obdržava i da se ukloni svaka neurednost.

Kan. 605. - Svi oni, kojima je povjereno čuvanje klauzure, treba da brižno paze, da se pri posjetama stranih osoba ne ometa stega i da duh redovnički ne trpi štete.

---

603 § 2: C. un., *de statu regularium*, III, 16, in VI°; S. Pius V, const. *«Circa pastoralis»,* 29 maii 1566, § 2, 8.

604 § 3: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. IV; S. C. Ep. et Reg., *Parisien.,* 1 aug. 1839, ad 2, 3.

605: C. 21, 24, C. XVIII, q. 2; c. 8, X, *de vita et honestate clericorum*, III, 1; c. un., *de statu regularium*, III, 16, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana,* 6 dec. 1838.

Can. 606. - § 1. Curent Superiores religiosi ut accurate observentur quae sive circa egressum subditorum e claustris, sive circa excipiendos vel adeundos extraneos, in propriis constitutionibus praescripta sunt.

§ 2. Superioribus fas non est, salvis praescriptis in Can. 621-624, permittere ut subditi extra domum propriae religionis degant, nisi gravi et iusta de causa atque ad tempus quo fieri potest brevius secundum constitutiones; pro absentia vero quae sex menses excedat, nisi causa studiorum intercedat, semper Apostolicae Sedis venia requiritur.

Can. 607. - Antistitae et Ordinarii locorum serio advigilent ne religiosae, citra casum necessitatis, singulae extra domum pergant.

Can. 608. - § 1. Curent Superiores ut religiosi subditi, a se designati, praesertim in dioecesi in qua degunt, cum a locorum Ordinariis vel parochia eorum ministerium requiritur ad consulendum populi necessitati, tum intra tum extra proprias ecclesias aut oratoria publica illud, salva religiosa disciplina, libenter praestent.

§ 2. Vicissim locorum Ordinarii ac parochi libenter utantur opera religiosorum, praesertim in dioecesi degentium, in sacro ministerio et maxime in administrando sacramento poenitentiae.

Can. 609. - § 1. Si ecclesia, apud quam residet communitas religiosa, sit simul paroecialis, servetur, congrua congruis referendo, praescriptum Can. 415.

§ 2. In ecclesia religiosarum a votis sive sollemnibus sive simplicibus paroecia erigi nequit.

§ 3. Advigilent Superiores ne divinorum officiorum in propriis ecclesiis celebratio catecheticae instructioni aut Evangelii exsplanationi in ecclesia paroeciali tradendae nocumentum afferat; iudicium autem utrum nocumentum afferat, necne, ad loci Ordinarium pertinet.

Can. 610. - § 1. In religionibus sive virorum sive mulierum, quibus est chori obligatio, in singulis domibus ubi quatuor saltem sint religiosi choro obligati et actu legitime non impediti, et etiam pauciores, si ita ferant constitutiones, debet ad normam constitutionum quotidie divinum officium communiter persolvi.

606: C. 7, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»*, 25 iul. 1599, § 19; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

608 § 2: C. 2, *de sepulturis*, III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis*, II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis*, III, 6, in Extravag. com.

Kan. 606. - § 1. Redovnički Poglavari treba da vode brigu o tom, da se točno obdržava sve ono što vlastite konstitucije propisuju u pogledu izlaženja potčinjenih iz samostana ili primanja i posjećivanja stranih osoba.

§ 2. Poglavari nisu ovlašteni, uz obdržavanje propisa u kan. 621-624, dopustiti, da njihovi potčinjeni borave izvan kuće, osim iz važna i pravedna razloga i što je moguće kraće vrijeme u skladu s konstitucijama; no za izbivanje duže od šest mjeseci, osim kada se radi o izbivanju radi nauka, traži se uvijek dopuštenje od Apostolske Stolice.

Kan. 607. - Nadstojnice i mjesni Ordinariji treba da brižno paze, da redovnice ne bi bez nužde pojedinački izlazile izvan kuće.

Kan. 608. - § 1. Poglavari treba da nastoje, da njima podložni redovnici, koji su od njih za to određeni, osobito u biskupiji u kojoj borave, budu pripravno, bez povrede redovničke stege, na pomoći, kada ovu zatraže mjesni Ordinariji ili župnici za duhovne potrebe vjernika, bilo to u vlastitim crkvama i javnim bogomoljama bilo izvan istih.

§ 2. Isto tako treba da mjesni Ordinariji i župnici rado primaju pomoć, koju im pružaju redovnici, osobito oni koji prebivaju u biskupiji, za službu Božju, napose za slušanje ispovijedi.

Kan. 609. - § 1. Ako je crkva, kod koje redovnička zajednica ima svoje sijelo, ujedno i župska, treba, uz primjerenu primjenu, obdržavati propise kan. 415.

§ 2. U crkvi se redovnica, bilo svečanih bilo običnih zavjeta, ne može osnovati župa.

§ 3. Poglavari treba da paze na to, da izvršivanje bogoslužja u vlastitim crkvama, ne bi bilo na štetu pouci u kršćanskom nauku ili tumačenju Evanđelja u župskoj crkvi; sud o tom, da li je na štetu ili nije, spada na mjesnog Ordinarija.

Kan. 610. - § 1. U redovničkim družbama i muškim i ženskim, u kojima postoji obaveza moljenja u koru, mora se u skladu s konstitucijama sveta časoslovna služba izmoliti zajednički u svakoj onoj kući, gdje su barem četiri na moljenje u koru obavezana redovnika, koji nisu zakonito spriječeni, pa i manji broj, ako to traže konstitucije.

---

609 § 3: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 15.

610 § 1: C. 1, *de celebratione missarum et aliis divinis officiis*, III, 14, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., decr. 22 aug. 1814, n. XI; *Cenomanen.*, 19 apr. 1844.

§ 2. Missa quoque officio diei respondens secundum rubricas quotidie celebrari debet in religionibus virorum et etiam, quoad fieri possit, in religionibus mulierum.

§ 3. In eisdem religionibus sive virorum sive mulierum, sollemniter professi qui a choro abfuerunt, debent, exceptis conversis, horas canonicas privatim recitare.

Can. 611. - Omnes religiosi sive viri sive mulieres, libere possunt mittere litteras, nulli obnoxias inspectioni, ad Sanctam Sedem eiusque in natione Legatum, ad Cardinalem Protectorem, ad proprios Superiores maiores, ad Superiorem domus forte absentem, ad Ordinarium loci cui subiecti sint et, si agatur de monialibus quae sub regularium iurisdictione sunt, etiam ad Superiores maiores Ordinis; et ab istis omnibus praedicti religiosi, viri aut mulieres, litteras item nemini inspiciendas recipere.

Can. 612. - Praeter praescriptum Can. 1345, si loci Ordinarius ob causam publicam sonitum campanarum, preces aliquas vel sacra sollemnia indicat, religiosi omnes, etiam exempti, obedire debent, salvis constitutionibus et privilegiis suae cuiusque religionis.

CAPUT II.

DE PRIVILEGIIS.

Can. 613. - § 1. Quaelibet religio iis tantum privilegiis gaudet, quae vel hoc in Codice continentur, vel a Sede Apostolica directe eidem concessa fuerint, exclusa in posterum qualibet communicatione.

§ 2. Privilegia quibus gaudet Ordo regularis, competunt quoque monialibus eiusdem Ordinis, quatenus eorum sint capaces.

610 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Ianuen.,* 18 dec. 1618; S. R. C., *Ordinis Minorum*, 13 febr. 1666, n. 6; *Ordinis Minorum Capuccinorum S. Francisci,* 7 dec. 1888, ad VII; decr. gen. 2 dec. 1891; *Ordinis Fratrum Minorum Provinciae Apuliae,* 19 ian. 1906, ad II.

610 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Cenomanen.,* 19 apr. 1844; S. R. C., *Ordinis Praemonstratensis*, 4 aug. 1877.

§ 2. Svaki se dan mora u muškim redovničkim družbama služiti i Misa u skladu sa službom onoga dana, a po mogućnosti i u ženskima.

§ 3. U istim družbama, i muškim i ženskim, dužni su oni, koji bi bili odsutni od moljenja u koru, a imaju svečane zavjete, izuzevši braću laike, izmoliti kanonske časove zasebno.

Kan. 611. - Svi redovnici muški i ženski mogu pisma, a da ih nitko ne pregledava, slobodno slati Svetoj Stolici, njegovom Poslaniku kod odnosnog naroda, Stožerniku Zaštitniku, vlastitim višim Poglavarima, kućnom Poglavaru, ako bi on bio odsutan, mjesnom Ordinariju, kojemu su potčinjeni, a osim toga, kad se radi o duvnama, koje su pod vlašću regularaca, još i višim Poglavarima Reda; a isto tako mogu spomenuti redovnici, muški i ženski, od svih ovih primati pisma, koja nema nitko prava pregledavati.

Kan. 612. - Svi su redovnici, pa i izuzeti, dužni ne samo obdržavati odredbu kan. 1345, nego i odredbe mjesnog Ordinarija, ako on propiše zbog kakvog javnog uzroka zvonjavu, neke molitve ili svečano bogoslužje, ukoliko je to u skladu s konstitucijama i povlasticama svake pojedine redovničke družbe.

GLAVA II.

POVLASTICE

Kan. 613. - § 1. Svakoj pojedinoj redovničkoj družbi pripadaju samo one povlastice, koje su ili sadržane u ovom Kodeksu ili su joj podijeljene izravno od Svete Stolice, pa je svako sudioništvovanje u povlasticama unaprijed zabranjeno.

§ 2. Povlastice, koje pripadaju regularskom Redu, imaju i duvne istoga Reda, ukoliko kod njih postoji za to pravna sposobnost.

612: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 12; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 7; S. R. C., decr. gen. 3 apr. 1821, ad 1, 2; *Assisien.,* 16 febr. 1856, ad V.

613 § 2: S. C. Indulg., *Conimbricen.,* 28 ian. 1711; 22 apr. 1711; 28 apr. 1716; *Monialium Tertii Ordinis S. Francisci,* 3 dec. 1736; *Nolana,* 1 apr. 1743; *Monialium Ordinario locorum subiectarum*, 30 maii 1744; *Viennen. in Austria*, 26 aug. 1747; *Monialium S. Ursulae,* 16 dec. 1749; *Cameracen.,* 22 febr. 1847, ad 5; *Tertii Ordinis S. Francisci,* 18 sept. 1861; *Lincien.,* 13 iul. 1898, ad II.

Can. 614. - Religiosi, etiam laici ac novitii, fruuntur clericorum privilegiis de quibus in Can. 119-123.

Can. 615. - Regulares, novitiis non exclusis, sive viri sive mulieres, cum eorum domibus et ecclesiis, exceptis iis monialibus quae Superioribus regularibus non subsunt, ab Ordinarii loci iurisdictione exempti sunt, praeterquam in casibus a iure expressis.

Can. 616. - § 1. Regulares extra domum illegitime degentes, etiam sub praetextu accedendi ad Superiores, exemptionis privilegio non gaudent.

§ 2. Si extra domum delictum commiserint nec a proprio Superiore praemonito puniantur, a loci Ordinario puniri possunt, etsi e domo legitime exierint et domum reversi fuerint.

Can. 617. - § 1. Si in regularium aliorumve religiosorum exemptorum domibus eorumve ecclesiis abusus irrepserint, et Superior monitus prospicere neglexerit, Ordinarius loci obligatione tenetur rem ad Sedem Apostolicam statim deferendi.

§ 2. Domus autem non formata manet sub peculiari vigilantia Ordinarii loci, qui, si abusus irrepserint et fidelibus scandalo fuerint, ipse per se potest interim providere.

Can. 618. - § 1. Religiones votorum simplicium exemptionis privilegio non gaudent, nisi specialiter eisdem fuerit concessum.

§ 2. In religionibus tamen iuris pontificii Ordinario loci non licet:

614: C. 40, C. XI, q. 1; Martinus V, const. *«Ad reprimendas»,* 1 febr. 1428, § 3; S. C. C., *Milevitana,* 28 febr. 1654, ad 1. -- Vide etiam Can. 2343, § 4.

615: C. 2, 6, C. XVIII, q. 2; c. 5, 9, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 9; S. Pius V, const. *«Etsi mendi cantium»,* 16 maii 1567, § 1, n. 17, § 2, n. 17; const. *«Ex supernae»,* 16 aug. 1567, § 2, 3; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 4; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 19; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 2 sq.; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»,* 30 maii 1753, § 5, 12, 14; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; S. C. Ep. et Reg., *Pistorien.,* 21 nov. 1591; *Casalen.,* 9 nov. 1592; *Vercellen.,* 5 apr. 1625; *Nanneten.,* 18 iul. 1642; declar. 19 nov. 1671, ad I, II; *Rhedonen.,* 27 febr. 1863, ad 1; S. C. C., *Moguntina,* 30 ian. 1644; S. C. de Religiosis, *Vicentina,* 3 aug. 1915.

616 § 1: C. 2, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 8, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 4.

Kan. 614. - Redovnicima, pa i braći svjetovnjacima i novacima, pripadaju duhovničke povlastice, o kojima je riječ u kan. 119-123.

Kan. 615. - Regularci, ne izuzimajući niti novake, i muški i ženski, izuzeti su, osim u slučajevima naznačenim u pravu, zajedno sa svojim kućama i crkvama, ispod poglavarske vlasti mjesnog Ordinarija, izuzevši one duvne, koje nisu potčinjene regularskim Poglavarima.

Kan. 616. - § 1. Regularci, koji su protuzakonito nalaze izvan svoje kuće, pa bilo i pod izlikom da idu k Poglavarima, nemaju povlastice izuzeća.

§ 2. Ako boraveći izvan kuće počine kakvo krivično djelo, a vlastiti ih Poglavar, prethodno upozoren, ne kazni, može ih kazniti mjesni Ordinarij, iako su zakonito bili izišli i međutim se u nju povratili.

Kan. 617. - § 1. Ako bi u kućama ili crkvama regularaca ili drugih izuzetih redovnika nastale zloupotrebe, a Poglavar, upozoren na to, stvar ne uredi, dužan je mjesni Ordinarij, da to smjesta dojavi Apostolskoj Stolici.

§ 2. Nepotpuna pak kuća podvržena je posebnom nadzoru mjesnog Ordinarija, pa ako bi nastale zloupotrebe i bile vjernicima na sablazan, tada on može i sam međutim postupati.

Kan. 618. - § 1. Redovničke družbe s običnim zavjetima nemaju povlastice izuzeća, ako im nije iznimno podijeljena.

§ 2. No u redovničkim družbama prvosvećeničkog prava Ordinarij ipak ne smije:

616 § 2: C. 1, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 3; sess. VII, *de ref.,* c. 14; sess. XXV, *de regularibus,* c. 14; S. Pius V, const. *«Etsi mendicantium»,* 16 maii 1567, § 1, n. 16, § 2, n. 16; const. *«Ex supernae»,* 16 aug. 1567, § 2, 3; Clemens VIII, const. *«Suscepti muneris»,* 23 febr. 1596, § 3; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 4, I, ad 12, 16; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 24; ep. *«Pontificia»,* 27 maii 1746; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»,* 30 maii 1753, § 15; S. C. Ep. et Reg., ep. 18 nov. 1835; ep. 11 dec. 1835; S. C. C., *Vicentina,* 14 dec. 1652; *Cortonen.,* 16 maii 1654; *Matheranen.,* 2 aug. 1681; S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. I, 14°.

618 § 1: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, 2, n. V, VIII, X; Pius X, motu propr. *«Dei providentis»,* 15 iul. 1906, n. V; S. C. Ep. et Reg., *Congregationis Presbyterorum Saecularium,* 16 sept. 1864, ad 2.

1.° Constitutiones ullatenus immutare aut de re oeconomica cognoscere, salvo praescripto Can. 533-535;

2.° Sese ingerere in regimen internum ac disciplinam, exceptis casibus in iure expressis; nihilominus in religionibus laicalibus ipse potest ac debet inquirere num disciplina ad constitutionum normam vigeat, num quid sana doctrina morumve probitas detrimenti ceperit, num contra clausuram peccatum sit, num Sacramenta aequa stataque frequentia suscipiantur; et, si Superiores de gravibus forte abusibus admoniti opportune non providerint, ipse per se consulat; si qua tamen maioris momenti occurrant, quae moram non patiantur, decernat statim; decretum vero ad Sanctam Sedem deferat.

Can. 619. - In omnibus in quibus religiosi subsunt Ordinario loci, possunt ab eodem etiam poenis coerceri.

Can. 620. - Per indultum ab Ordinario loci legitime concessum, obligatio legis communis cessat quoque pro religiosis omnibus in dioecesi commorantibus, salvis votis et constitutionibus propriis cuiusvis religionis.

Can. 621. - § I. Regulares, qui ex instituto mendicantes vocantur et sunt, eleemosynas in dioecesi, ubi eorum religiosa domus est constituta, quaerere valent de sola Superiorum suorum licentia; extra dioecesim vero indigent praeterea licentia scripto data ab Ordinario loci in quo eleemosynas colligere cupiunt.

§ 2. Hanc licentiam Ordinarii locorum, praecipue dioecesium finitimarum, nisi gravibus et urgentibus de causis, ne denegent neve revocent, si religiosa domus ex mendicatione in sola dioecesi, in qua est constituta, vivere nullo modo possit.

618 § 2. 2.°: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. I, II, IV, IX, XI; S. C. Ep. et Reg., *Pinerolien.,* 28 iul. 1837, ad 4 et 3 maii 1839; litt. 14 maii 1872.

619: Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 4, 6; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 4, II, ad 4; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 19; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 3; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»,* 30 maii 1753, § 14; S. C. Ep. et Reg., *Zagabrien.,* 14 dec. 1674; S. C. C., *Limana,* 16 apr. 1633; *Vercellen.,* 21 mart. 1642, ad 8.

1.° Bilo što mijenjati u konstitucijama ili određivati u imovinskim stvarima; uz obržavanje kan. 533-535;

2.° Miješati se u unutarnje upravljanje i stegu, osim u onim slučajevima, koji su predviđeni u pravu; no zato ipak može i mora ispitivati u pogledu svjetovnjačkih redovničkih družbi, da li u njima vlada stega u skladu s konstitucijama, da li se ne povređuje zdrav nauk i valjano ćudoređe, da li se ne griješi protiv klauzure, da li se Otajstva primaju propisno i često; pa ako Poglavari, upozoreni na možebitne veće zloupotrebe, stvar ne urede, neka on to sam učini; no ako bi se slučilo nešto važnije, što ne dopušta odgađanja, neka smjesta izda odluku, a onda je podnese Sv. Stolici.

Kan. 619. - U svemu onomu, u čemu su redovnici podložni mjesnom Ordinariju, u tomu ih može i kaznama udariti.

Kan. 620. - Snagom pogodnosti, koju je propisno podijelio mjesni Ordinarij, prestaje obaveza općeg zakona i za sve redovnike, koji u biskupiji borave, ali uvijek ostaju i dalje na snazi zavjeti i vlastite konstitucije svake pojedine redovničke družbe.

Kan. 621. - § 1. Oni regularci, koji se od svog osnutka nazivaju i jesu prosjački, ovlašteni su na osnovu samoga dopuštenja od strane svojih Poglavara sakupljati milostinju u onoj biskupiji, u kojoj se nalazi njihova redovnička kuća; no izvan te biskupije treba im povrh toga pismeno dopuštenje od mjesnog Ordinarija, u čijoj biskupiji žele sakupljati milostinju.

§ 2. To dopuštenje neka mjesni Ordinariji, osobito u susjednim biskupijama, ne uskrate i ne opozovu bez važnih i hitnih razloga, ako redovnička kuća ne bi nikako mogla živjeti od prošnje u samoj onoj biskupiji u kojoj se nalazi.

621 § 1: S. Pius V, const. *«Etsi mendicantium»,* 16 maii 1567, § 1, n. 15, § 2, n. 15; S. C. Ep. et Reg., *Salernitana,* 8 nov. 1581; *Bracharen.,* 2 aug. 1594; *Feltren.,* 15 febr. 1595; *Carmelitarum,* 9 ian. 1608; *Conventualium Nucerinorum,* 21 ian. 1611; *Capuccinorum,* 5 oct. 1646; *Hipporegien.,* 25 maii 1703; S. C. C., *Pisana,* 12 iun. 1608; S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. I, 1°, 2°.

621 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. I, 3°, 4°.

Can. 622. - § 1. Alii omnes religiosi Congregationum iuris pontificii, sine peculiari Sanctae Sedis privilegio, stipem petere prohibentur; quibus, si hoc privilegium impetraverint, opus erit praeterea licentia scripto data ab Ordinario loci, nisi aliter in ipso privilegio cautum fuerit.

§ 2. Religiosi Congregationum iuris dioecesani stipem quaeritare nequaquam possunt sine licentia scripto data tum ab Ordinario loci in quo sita est eorum domus, tum ab Ordinario loci in quo stipem quaerere cupiunt.

§ 3. Religiosis, de quibus in §§ 1 et 2 huius canonis, Ordinarii locorum licentiam quaeritandae stipis ne concedant, praesertim ubi sunt conventus regularium nomine et re mendicantium, nisi sibi constet de vera domus vel pii operis necessitate, cui alio modo occurri nequeat; quod si necessitati provideri possit stipe quaerenda intra locum seu districtum vel dioecesim in qua iidem commorantur, ampliorem licentiam ne largiantur.

§ 4. Sine authentico et recenti rescripto Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali, Ordinarii latini nec sinant orientalem ullum cuiusvis ordinis et dignitatis in proprio territorio pecuniam colligere, nec suum subditum in orientales dioeceses ad eundem finem mittant.

Can. 623. - Non licet Superioribus stipem colligendam committere, nisi professis aetate animoque maturis, maxime si de mulieribus agatur, nunquam autem iis qui in studia adhuc incumbunt.

Can. 624. - Quod vero attinet ad modum in quaeritanda stipe servandum et ad disciplinam a quaestuantibus custodiendam, religiosi utriusque sexus stare debent instructionibus a Sede Apostolica hac de re datis.

---

622 § 1: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. VII; S. C. Ep. et Reg., decr. *«Singulari»,* 27 mart. 1896, n. 2, 4; S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. II, 1°.

622 § 2: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Singulari»,* 27 mart. 1896, n. 3; S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. II, 2°.

622 § 3: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Singulari»,* 27 mart. 1896, n. 5; S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. II, 3°.

622 § 4: Alexander VIII, const. *«Alias emanavit»,* 21 oct. 1690, § 1, 3; Clemens XII, const. *«Dudum»,* 26 mart. 1736, § 3; S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. II, 5°; S. C. de Prop. Fide (C. G.), decr. 4 febr. 1677; litt. encycl. 24 sept. 1882; ep. circularis 1 ian. 1912.

Kan. 622. - § 1. Svima je drugim redovnicima iz redovničkih Zborova prvosvećeničkog prava zabranjeno bez posebne povlastice od Svete Stolice, sakupljati priloge; a ako dobiju tu povlasticu, treba im povrh toga još i pismeno dopuštenje od mjesnog Ordinarija, ako nije u samoj povlastici drugačije predviđeno.

§ 2. Redovnici iz redovničkih Zborova biskupijskog prava nikako ne smiju prikupljati priloge bez pismena dopuštenja i od mjesnog Ordinarija, u čijoj se biskupiji nalazi njihova kuća, i od mjesnog Ordinarija, gdje žele skupljati priloge.

§ 3. Mjesni Ordinariji neka ne dadu redovnicima, o kojima je riječ u §§ 1 i 2 ovoga kanona, dopuštenje za sakupljanje priloga, napose ne ondje, gdje se nalaze samostani i po imenu i u stvari prosjačkih regularaca, ako nisu stekli uvjerenje, da se odnosna kuća ili pobožno djelo zaista nalazi u nuždi, kojoj nema druge pomoći; kada se ovoj nuždi može doskočiti sakupljanjem priloga u mjestu ili okolici odnosno biskupiji, u kojoj oni prebivaju, neka im se ne daju daljnja dopuštenja.

§ 4. Bez vjerodostojnog i nedavno izdanog otpisa Zbora za istočnu Crkvu, latinski Ordinariji neka ne dopuštaju nijednomu istočnjaku bilo kojega reda i dostojanstva sakupljati novac na njihovom području, a isto tako neka ne šalju u tu svrhu svojega podložnika u istočnjačke biskupije.

Kan. 623. - Poglavari smiju sakupljanje priloga povjeriti samo zavjetovanim redovnicima zrelije dobi i duha, osobito kada se radi o ženskima, nikada pak takvima, koji su još na naucima.

Kan. 624. - Što se tiče načina, kojega se valja pri sakupljanju priloga držati i redovničke stege, koju sakupljači moraju očuvati, treba da se redovnici jednoga i drugoga spola drže naputaka izdanih u toj stvari od Apostolske Stolice.

623: S. C. Ep. et Reg., *Senen.,* 8 maii 1576; decr. *«Singulari»,* 27 mart. 1896, n. 8; S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. I, 7°, 8°, n. II, 9°.

624: S. C. Ep. et Reg., *Parmen.,* 18 iun. 1574; *Senen.,* 8 maii 1576; *Derthonen.,* 9 sept. 1586; *Aretina,* 21 ian. 1593; decr. *«Singulari»,* 27 mart. 1896, n. 8; S. C. de Religiosis, decr. 21 nov. 1908, n. I, 8°- 13°, n. II, 9°, 10°.

Can. 625. - Abbates regulares de regimine, legitime electi, debent intra tres menses ab electione benedictionem accipere ab Episcopo dioecesis in qua monasterium situm est; postquam vero benedictionem receperint, praeterquam potestate conferendi ordines ad normam Can. 964, n. 1, fruuntur privilegiis de quibus in Can. 325, excepto pileolo violaceo.

CAPUT III.

DE OBLIGATIONIBUS ET PRIVILEGIIS RELIGIOSI AD ECCLESIASTICAM DIGNITATEM PROMOTI VEL PAROECIAM REGENTIS.

Can. 626. - § 1. Religiosus nequit, sine Sedis Apostolicae auctoritate, ad dignitates, officia aut beneficia promoveri, quae cum statu religioso componi non possint.

§ 2. Legitime ab aliquo collegio electus, nequit electioni assentiri sine licentia Superioris.

§ 3. Si voto teneatur non acceptandi dignitates, specialis Romani Pontificis dispensatio est necessaria.

Can. 627. - § 1. Religiosus, renuntiatus Cardinalis aut Episcopus sive residentialis sive titularis, manet religiosus, particeps privilegiorum suae religionis, votis ceterisque suae professionis obligationibus adstrictus, exceptis iis quas cum sua dignitate ipse prudenter iudicet componi non posse, salvo praescripto Can. 628.

§ 2. Eximitur tamen a potestate Superiorum et, vi voti obedientiae, uni Romano Pontifici manet obnoxius.

625: C. I, X, *de supplenda negligentia praelatorum*, I, 10; c. 3, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; Benedictus XIII, const. *«Commissi Nobis»*, 6 maii 1725, § 1, 2; S. C. C., *Posnanien.*, 16 apr. 1639; *Colonien. seu Leodien.*, 14 iun., 20 aug. 1738, ad 1; S. R. C., *Eugubina*, 17 iul. 1604, ad 3; *Brixinen.*, 24 iul. 1638; *Barcinonen.*, 11 iul. 1739; *Bahien. in Brasilia*, 23 maii 1846, ad 3; *Ordinis Monachorum Sancti Basilii*, 18 dec. 1846; *Sancti Hippolyti*, 31 aug. 1867, ad VIII; *Liverpolitana*, 13 iun. 1902; Pontificale Rom., tit. *De benedictione abbatis.*

Kan. 625. - Regularski Opati na upravi, dužni su, pošto budu izabrani, u toku od tri mjeseca po izboru primiti blagoslov od Biskupa one biskupije, u kojoj se nalazi njihov samostan; a kada blagoslov prime, imaju povrh toga, što im pripada vlast podjeljivati redove prema kan. 964, br. 1, još i povlastice spomenute u kan. 325, izuzevši upotrebu ljubičaste kapice.

GLAVA III.

DUŽNOSTI I POVLASTICE REDOVNIKA, KOJI JE PODIGNUT NA CRKVENO DOSTOJANSTVO ILI UPRAVLJA ŽUPOM

Kan. 626. - § 1. Bez naročite odredbe Apostolske Stolice ne mogu se redovniku podijeliti dostojanstva, službe ili nadarbine, koje su nespojive s redovničkim staležom.

§ 2. Koji je zakonito izabran od nekog Zbora, ne može primiti izbora bez dopuštenja Poglavareva.

§ 3. Ako bi bio zavjetom vezan ne primati dostojanstva, potreban mu je posebni oprost od Rimskog Prvosvećenika.

Kan. 627. - § 1. Redovnik, koji je imenovan Stožernikom ili Biskupom bilo sjedišnim bilo naslovnim, ostaje i dalje redovnikom, pa mu pripadaju povlastice njegove družbe i obavezan je na zavjete i dužnosti svojega staleža, izuzevši ono, što se po njegovom razložnom sudu ne može složiti s njegovim dostojanstvom, uz obdržavanje propisa kan. 628.

§ 2. No ipak nije više pod vlašću Poglavara, nego je krepošću zavjeta poslušnosti podvrgnut jedino Rimskom Prvosvećeniku.

---

626 § 1: Benedictus XIV, const. *«Cum nuper»*, 8 nov. 1751, § 1; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; S. C. Consist., 5 iul. 1915.

626 § 2: C. 27, *de electione et electi potestate*, I, 6. in VI°; c. 2, *de electione*, I, 3, in Extravag. com.

626 § 3: Urbanus VIII, const. *«Cum sicut accepimus»*, 21 maii 1635, § 4; const. *«Honorum»*, 24 febr. 1643, § 2.

627 § 1: Alexander VII, const. *«Quia Ecclesia»*, 26 iul. 1662; Benedictus XIII, const. *«Custodes»*, 7 mart. 1726, § 5; S. C. Ep. et Reg., *Alexien.*, 6 maii 1864.

Can. 628. - Religiosus ad dignitatem episcopalem vel aliam extra propriam religionem evectus:

1.° Si per professionem dominium bonorum amiserit, bonorum quae ipsi obveniunt, habet usum, usumfructum et administrationem; proprietatem vero Episcopus residentialis, Vicarius Apostolicus, Praefectus Apostolicus, acquirit dioecesi, vicariatui, praefecturae; ceteri, Ordini vel Sanctae Sedi, ad normam Can. 582, salvo praescripto Can. 239, § 1, n. 19;

2.° Si per professionem dominium bonorum non amiserit, bonorum quae habebat, recuperat usum, usumfructum et administrationem; quae postea ipsi obveniant, sibi plene acquirit;

3.° In utroque autem casu de bonis, quae ipsi obveniunt non intuitu personae, debet disponere secundum offerentium voluntatem.

Can. 629. - § 1. Dimisso cardinalatu vel episcopatu vel expleto munere extra religionem sibi a Sede Apostolica commisso, religiosus ad religionem redire tenetur.

§ 2. Potest tamen Cardinalis et Episcopus religiosus quamlibet suae religionis domum eligere in qua degat; sed caret voce activa et passiva.

Can. 630. - § 1. Religiosus, qui paroeciam regit sive titulo parochi sive titulu vicarii, manet adstrictus ad observationem votorum et constitutionum, quatenus haec observatio potest cum muneris sui officiis consistere.

§ 2. Quare, in iis quae ad religiosam disciplinam attinent, subest Superiori, cuius proinde est, et quidem privative respectu Ordinarii loci, in eius agendi rationem circa haec omnia inquirere eumque, si casus ferat, corrigere.

628 3.°: C. 1, C. XVIII, q. 1; S. C. C., *Neapolitana,* 7 dec. 1639; S. C. de Prop. Fide, 4 mart. 1716; (C. G.), 10 nov. 1716; (C. G.), 22 dec. 1716; (C. P. pro Sin.), 28 sept. 1725; decr. 17 aug. 1772.

629 § 1: Benedictus XIII, const. «*Custodes*», 7 mart. 1726, § 7.

Kan. 628. - Redovnik, koji je podignut na biskupsko dostojanstvo ili na drugo izvan svoje redovničke družbe:

1.° Ako je zavjetovanjem izgubio sposobnost posjedovati imovinu, pripada mu za imovinu, koja mu pridođe, upotreba, uživanje plodova i upravljanje; a pravo vlasništva pripada, kad se radi o sjedišnom Biskupskom Apostolskom Namjesniku i Predstojniku, biskupiji, namjesništvu ili predstojništvu; kad se radi o drugima, Redu ili Svetoj Stolici u skladu s kan. 582; no ipak vrijedi i odredba kan. 239, § 1, br. 19;

2.° Ako zavjetovanjem nije izgubio imovinske sposobnosti, zadobiva natrag upotrebu, uživanje plodova i upravljanje u pogledu one imovine, koju je imao, a u pogledu one, koja mu poslije pridođe, pripada mu potpuno pravo vlasništva.

3.° U jednom i drugom slučaju dužan je, da u pogledu one imovine, koja mu nije dana s obzirom na njegovu osobu kao takovu, raspolaže u skladu s voljom darovalaca.

Kan. 629. - § 1. Pošto je napustio stožerničko ili biskupsko dostojanstvo, odnosno pošto izvrši dužnost, koja mu je bila izvan redovničke družbe od Apostolske Stolice povjerena, redovnik je dužan povratiti se u družbu.

§ 2. Ipak može takav redovnik, koji je Stožernik ili Biskup, sebi odabrati bilo koju kuću svoje redovničke družbe, u kojoj će prebivati; ali mu ne pripada pravo ni da bira ni da bude izabran.

Kan. 630. - § 1. Redovnik, koji upravlja župom bilo kao župnik bilo kao namjesnik, vezan je i dalje na svoje zavjete i na konstitucije, ukoliko se to može spojiti s dužnostima njegove službe.

§ 2. Stoga je on u svemu, što spada na redovničku stegu, potčinjen Poglavaru, pa zato pripada samo ovomu, a ne i mjesnom Ordinariju, pravo, da u pogledu svega toga ispituje njegovo ponašanje i da ga, ako treba, pozove na red.

629 § 2: Paulus IV, const. «*In sacra*», 19 iul. 1559; Benedictus XIII, const. «*Custodes*», 7 mart. 1726, § 8.

630 § 2: C. 6, C. XVI, q. 2; Benedictus XIV, const. «*Firmandis*», 6 nov. 1744, § 8. -- Vide etiam Can. 296, § 2.

§ 3. Bona quae ipsi obveniunt intuitu paroeciae cui praeficitur, ipsi paroeciae acquirit; cetera acquirit ad instar aliorum religiosorum.

§ 4. Non obstante voto paupertatis, eidem licet eleemosynas in bonum paroecianorum, vel pro scholis catholicis aut locis piis paroeciae coniunctis, quovis modo oblatas accipere aut colligere, et acceptas sive collectas administrare, itemque, servata offerentium voluntate, pro prudenti suo arbitrio, erogare, salva semper vigilantia sui Superioris; sed eleemosynas pro ecclesia paroeciali aedificanda, conservanda, instauranda, exornanda accipere, apud se retinere, colligere aut administrare pertinet ad Superiores, si ecclesia sit communitatis religiosae; secus ad loci Ordinarium.

Can. 631. - § 1. Idem parochus vel vicarius religiosus, licet ministerium exerceat in domo seu loco ubi maiores Superiores religiosi ordinariam sedem habent, subest immediate omnimodae iurisdictioni, visitationi et correctioni Ordinarii loci, non secus ac parochi saeculares, regulari observantia unice excepta.

§ 2. Ordinarius loci, ubi eum suo muneri defecisse compererit, opportuna decreta condere ac meritas in eum poenas statuere potest; in quo nihilominus Ordinarii facultates minime privativae sunt, sed Superior ius cumulativum cum ipso habet, ita tamen ut, si aliter a Superiore, aliter ab Ordinario decerni contingat, decretum Ordinarii praevalere debeat.

§ 3. Quod attinet ad parochi vel vicarii religiosi remotionem e paroecia, servetur praescriptum Can. 454, § 5; et quod ad bona temporalia, praescriptum Can. 533, § 1, n. 4, et Can. 535, § 3, n. 2.

630 § 3: Leo XIII, const. «*Romanos Pontifices*», 8 maii 1881.

631 § 1: C. 6, C. XVI, q. 2; c. 9, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 11; Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 2, 4; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 8, 19; const. «*Firmandis*», 6 nov. 1744, § 2, 8-10; Clemens XIII, const. «*Inter multiplices*», 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 11 ian. 1578; S. C. C., *Guardien.*, 22 sept. 1600; *Manilen.*, 9 maii 1626; *Olomucen.*, 11 iul. 1665, 7 iun., 2 aug. 1755, ad 1. -- Vide etiam Can. 296, § 1.

§ 3. Vlasništvo imovine, koju dobije s obzirom na župu, pripada samoj toj župi; u pogledu vlasništva druge imovine vrijedi ono, što je propisano za sve druge redovnike.

§ 4. Slobodno mu je, bez obzira na zavjet siromaštva, primati bilo kojim načinom darovane milodare u korist župljana i sabirati ih, a s primljenima ili sabranima upravljati, pa i izdavati ih po svom razboritom sudu u skladu s voljom darovalaca, ali pravo nadzora pripada uvijek Poglavaru; no ako je crkva u vlasništvu redovničke zajednice, tada pravo primati milodare za izgradnju, uzdržavanje, popravke i ures župske crkve, kod sebe ih držati, sabirati i njima upravljati spada na Poglavare, a inače na mjesnog Ordinarija.

Kan. 631. - § 1. Takav redovnički župnik ili župski namjesnik spada i u slučaju, kada svoju službu vrši u kući ili mjestu, gdje imaju viši redovnički Poglavari svoje sjedište, u svemu neposredno pod poglavarsku vlast, nadzorni pohod i vlast karanja mjesnog Ordinarija, jednako kao i svjetovni župnici, izuzevši jedino ono, što spada na redovnički život.

§ 2. Mjesnom Ordinariju pripada pravo, da izda u slučajevima, kada bi našao, da je takav redovnik povrijedio svoje dužnosti, primjerene odredbe i izrekne protiv njega zaslužene kazne; no u tom nisu Ordinarijeva ovlaštenja nipošto isključiva, nego i Poglavaru pripada uporedno s njim to isto pravo, no ipak na taj način, da odredba Ordinarijeva ima prednost, ako bi se dogodilo, da Poglavar odredi jedno, a Ordinarij drugo tomu protivno.

§ 3. Što se tiče premještaja župnika ili župskog namjesnika sa župe, treba se držati odredbe kan. 454, § 5; a što se tiče imovine odredaba kan. 533, § 1, br. 4, i kan. 535, § 3, br. 2.

631 § 2: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Dum intra*», 19 dec. 1516, § 3; Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 2, 4; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 8, 19; const. «*Firmandis*», 6 nov. 1744, § 3, 9, 10. -- Vide etiam Can. 296, § 2.

TITULUS XIV.

DE TRANSITU AD ALIAM RELIGIONEM.

Can. 632. - Religiosus nequit ad aliam religionem, etiam strictiorem, vel e monasterio sui iuris ad aliud transire sine auctoritate Apostolicae Sedis.

Can. 633. - § 1. Transiens ad aliam religionem novitiatum peragere debet; quo durante, manentibus votis, iura et obligationes particulares, quas in religione derelicta habuit, suspensa manent, et ipse obligatione tenetur Superioribus novae religionis et ipsi novitiorum Magistro parendi etiam ratione voti obedientiae.

§ 2. Si in religione ad quam transiit, professionem non edat, ad pristinam religionem redire debet, nisi interim votorum tempus exspiraverit.

§ 3. Transiens ad aliud monasterium eiusdem Ordinis nec novitiatum peragit nec novam emittit professionem.

Can. 634. - Sollemniter professus aut professus a votis simplicibus perpetuis, si transierit ad aliam religionem cum votis sollemnibus vel simplicibus perpetuis, post novitiatum, praetermissa professione temporaria, de qua in Can. 574, vel admittatur ad professionem sollemnem aut simplicem perpetuam vel ad pristinam redeat religionem; ius tamen est Superiori eum probandi diutius, sed non ultra annum ab expleto novitiatu.

Can. 635. - Transeuntes ad aliud monasterium eiusdem religionis a die transitus, ad aliam vero religionem ab edita nova professione:

1.° Amittunt omnia iura et obligationes prioris religionis vel monasterii et alterius iura et officia suscipiunt;

632: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 19.

NASLOV XIV.

PRIJELAZ U DRUGU REDOVNIČKU DRUŽBU

Kan. 632. - Redovnik ne može bez odredbe Apostolske Stolice prijeći u drugu redovničku družbu, pa niti u strožu, niti iz jednog samosvojnog samostana u drugi.

Kan. 633. - § 1. Tko prelazi u drugu družbu, mora izvršiti novaštvo; za to ga vrijeme vežu zavjeti, dok su mu posebna prava i dužnosti, što ih je imao u prijašnoj redovničkoj družbi, obustavljena, a dužan je pokoravati se Poglavarima nove družbe, pa i istomu Učitelju novaka, također i po zavjetu poslušnosti.

§ 2. Ako u redovničkoj družbi, u koju je prešao, ne bi položio zavjeta, dužan je povratiti se u prijašnju družbu, ako mu nije međutim prošlo vrijeme zavjeta.

§ 3. Tko prelazi iz jednoga samostana u drugi od istoga Reda ne svršava novaštva niti ponovno polaže zavjete.

Kan. 634. - Koji je položio svečane ili obične vječne zavjete, mora se, ako prijeđe u drugu redovničku družbu sa svečanim ili običnim vječnim zavjetima, po svršenom novaštvu, bez polaganja privremenih zavjeta, o kojima je riječ u kan. 574, odmah pripustiti ili k svečanim ili k običnim vječnim zavjetima, ili se mora povratiti u prijašnju družbu; no ipak mu Poglavar može produžiti kušnju, ali ne duže od jedne godine po svršenom novaštvu.

Kan. 635. - Koji su prešli u drugi samostan iste redovničke družbe, od dana prijelaza, a koji su prešli u drugu družbu, od dana, u koji su položili nove zavjete:

1.° Gube sva prava i obaveze prijašnje družbe odnosno samostana, a primaju prava i dužnosti nove;

2.° Religio vel monasterium *a quo* bona servat, quae ipsius religiosi ratione iam ei quaesita fuerunt; quod spectat ad dotem eiusve fructus et alia bona personalia, si qua habeat religiosus, servandum praescriptum Can. 551, § 2; demum nova religio ius habet pro novitiatus tempore ad iustam retributionem, si eidem locus sit ad normam Can. 570, § 1.

Can. 636. - Sollemnitas votorum in eo qui legitime secundum superiores canones vota simplicia in Congregatione religiosa nuncupat, eo ipso exstinguitur, nisi aliud in apostolico indulto expresse caveatur.

2.° Družba odnosno samostan, *iz kojega* se prelazi, zadržava onu imovinu, koja je po tome redovniku već prešla u njezino vlasništvo; što se tiče miraza ili prihoda od njega i druge osobne imovine, ako bi je redovnik imao, mora se obdržavati odredba kan. 551, § 2; konačno ima nova družba pravo na pravednu odštetu za vrijeme provedeno u novaštvu, ako takvoj ima mjesta prema propisima kan. 570, § 1.

Kan. 636. - Svečani zavjeti redovnika, koji prešavši u skladu s prednjim kanonima u koji redovnički Zbor, polaže samo obične zavjete, tim samim gube svoj svečani značaj, ako u apostolskom otpisu nije drugačije predviđeno.

TITULUS XV.

DE EGRESSU E RELIGIONE.

Can. 637. - Professus a votis temporariis, expleto votorum tempore, libere potest religionem deserere; pariter religio ob iustas ac rationabiles causas eundem potest a renovandis votis temporariis vel ab emittenda professione perpetua excludere, non tamen ratione infirmitatis, nisi certo probetur eam ante professionem fuisse dolose reticitam aut dissimulatam.

Can. 638. - Indultum manendi extra claustra, sive temporarium, idest indultum *exclaustrationis,* sive perpetuum, idest indultum *saecularizationis,* sola Sedes Apostolica in religionibus iuris pontificii dare potest; in religionibus iuris dioecesani etiam loci Ordinarius.

Can. 639. - Qui indultum exclaustrationis ab Apostolica Sede impetravit, votis ceterisque suae professionis obligationibus, quae cum suo statu componi possunt, manet obstrictus; exteriorem tamen debet habitus religiosi formam deponere; perdurante tempore indulti caret voce activa et passiva, sed gaudet privilegiis mere spiritualibus suae religionis, et Ordinario territorii ubi commoratur, loco Superiorum propriae religionis, subditur etiam ratione voti obedientiae.

Can. 640. - § 1. Qui, impetrato saecularizationis indulto, religionem relinquit:

1.° A sua religione separatur, habitus eiusdem exteriorem formam debet deponere, et in Missa et horis canonicis, in usu et dispensatione Sacramentorum saecularibus assimilatur;

637: S. C. Ep. et Reg., *Capuccinorum,* 10 mart. 1650; *Ordinis S. Benedicti,* 13 maii 1904, ad 2.

638: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. VIII, § 2, n. II; S. C. S. Off. (Novae Aureliae), 2 aug. 1876; S. C. Ep. et Reg., *Viennen. et Sancti Hippolyti,* 20 sept. 1840, ad 1; *Herbipolen.,* 9 iun. 1854; *Bellovacen.,* 21 apr. 1903; S. C. super

NASLOV XV.

ISTUP IZ REDOVNIČKE DRUŽBE

Kan. 637. - Redovnik, koji je položio privremene zavjete, slobodno može napustiti redovničku družbu, pošto vrijeme zavjeta prođe; isto tako može mu i družba iz pravednih i razumnih razloga ne dati, da obnovi privremene ili položi vječne zavjete, ali se to ne smije učiniti zbog bolesti, ako nije sa sigurnošću utvrđeno, da je bila zlonamjerno prešućena ili pritajena.

Kan. 638. - Pogodnost da se boravi izvan samostana, bilo da je ta pogodnost samo privremena, to jest pogodnost običnog *boravljenja izvan samostana*, bilo da je trajna, to jest pogodnost *povraćaja u svijet*, može u redovničkim družbama prvosvećeničkog prava podijeliti samo Apostolska Stolica; a u družbama biskupijskog prava i mjesni Ordinarij.

Kan. 639. - Tko je primio od Apostolske Stolice pogodnost običnog boravljenja izvan samostana, ostaje i dalje vezan zavjetima i ostalim dužnostima svojega staleža, koje se s njegovim stanjem mogu složiti; ipak treba da odloži izvanjsku redovničku odjeću; za vrijeme dok mu traje pogodnost, nema prava ni birati ni biti biran, ali uživa sve čisto duhovne povlastice svoje družbe, a mjesto Poglavarima vlastite redovničke družbe, potčinjen je Ordinariju područja, u kojemu boravi, također po zavjetu poslušnosti.

Kan. 640. - § 1. Tko napusti družbu, pošto primi pogodnost povraćaja u svijet:

1.° Odvaja se od svoje redovničke družbe, mora odložiti izvanjski oblik njezine nošnje, te se u pogledu Mise i časoslova, kao i primanja i dijeljenja Otajstava izjednačuje sa svjetovnim duhovnicima;

Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. II; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 24 aug. 1885.

639: S. C. de Religiosis, 1 sept. 1912.

2.° A votis liberatus manet, firmis oneribus ordini maiori adnexis, si in sacris fuerit; non tenetur obligatione horas canonicas vi professionis recitandi nec aliis regulis et constitutionibus adstringitur.

§ 2. Si ex apostolico indulto in religionem rursus recipiatur, novitiatum ac professionem instaurat et locum inter professos obtinet a die novae professionis.

Can. 641. - § 1. Si religiosus in sacris constitutus propriam dioecesim ad normam Can. 585 non amiserit, debet, non renovatis votis, vel obtento saecularizationis indulto, ad propriam redire dioecesim et a proprio Ordinario recipi; si amiserit, nequit extra religionem sacros ordines exercere, donec Episcopum benevolum receptorem invenerit, aut Sedes Apostolica aliter providerit.

§ 2. Episcopus religiosum recipere potest sive pure et simpliciter, sive pro experimento ad triennium: in priore casu religiosus eo ipso est dioecesi incardinatus; in altero, Episcopus potest probationis tempus prorogare, non ultra tamen aliud triennium; quo etiam transacto, religiosus, nisi antea dimissus fuerit, ipso facto dioecesi incardinatus manet.

Can. 642. - § 1. Quilibet professus, ad saeculum regressus, licet valeat, ad normam Can. 641, sacros ordines exercere, prohibetur tamen sine novo et speciali Sanctae Sedis indulto:

1.° Quolibet beneficio in basilicis maioribus vel minoribus, et in ecclesiis cathedralibus;

2.° Quolibet magisterio et officio in Seminariis maioribus et minoribus seu collegiis in quibus clerici educantur, itemque in Universitatibus et Institutis, quae privilegio apostolico gaudent conferendi gradus academicos;

3.° Quocunque officio vel munere in Curiis episcopalibus et in religiosis domibus sive virorum sive mulierum, etiamsi agatur de Congregationibus dioecesanis.

§ 2. Haec valent quoque de iis qui vota temporaria, vel iuramentum perseverantiae, vel peculiares quasdam promissiones ad normam suarum constitutionum ediderunt et ab eisdem dispensati fuerunt, si per sex integros annos eisdem ligati fuerint.

640 § 1. 2.°: S. R. C., *Americae Septentrionalis seu Religiosorum in missionibus*, 27 sept. 1873.

641 § 1: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»*, 4 nov. 1892, n. 5; *Abulen.*, 20 nov. 1895.

2.° Oslobođen je od zavjeta, ali mu ostaju obaveze spojene s višim redovima, ako ih je primio; nije dužan moliti časoslov po obavezi zavjetovanja niti obdržavati druga pravila i konstitucije.

§ 2. Ako bude na temelju apostolskog dopuštenja ponovno primljen u redovničku družbu, mora ponoviti novaštvo i zavjetovanje, a među zavjetovanima dobiva mjesto od dana novih zavjeta.

Kan. 641. - § 1. Ako redovnik s višim redovima nije izgubio svoje biskupijske pripadnosti prema odredbi kan. 585, mora se, ako ne obnovi zavjeta, ili ako dobije pogodnost povraćaja u svijet, povratiti u svoju biskupiju, a vlastiti Ordinarij dužan ga je primiti; ako ju je izgubio, ne može izvan redovničke družbe izvršivati svetih redova, dokle god ne nađe Biskupa, koji ga je pripravan primiti, ili dok Apostolska Stolica na odredi drugačije.

§ 2. Biskup može redovnika primiti bilo bezuvjetno i bez daljnjega, bilo na kušnju kroz tri godine: u prvom je slučaju redovnik tim samim ustožeren u biskupiju; u drugom može mu Biskup produljiti vrijeme kušnje, ali ne dulje, nego na daljnje tri godine; pa kada i to protekne, redovnik je, ako ne bi prije toga bio otpušten, bez daljnjega ustrožeren u biskupiju.

Kan. 642. - § 1. Svaki zavjetovani redovnik, koji se je povratio u svijet, iako slobodno može, u skladu s odredbama kan. 641, izvršivati svete redove, ne smije ipak bez nove i posebne dozvole Svete Stolice:

1.° Dobiti bilo kakovu nadarbinu u većim ili manjim bazilikama, ni u stolnim crkvama;

2.° Ne može mu biti povjerena nikakva nastavnička ili druga služba u velikim i malim Sjemeništima ili zavodima, u kojima se odgajaju duhovnici, a isto tako ni na Sveučilištima i Visokim školama, koje na temelju apostolske povlastice imaju pravo podjeljivati akademske stupnjeve;

3.° Preuzeti bilo kakvu službu ili dužnost u biskupskim Kurijama i redovničkim kućama bilo muškim bilo ženskim, pa iako se radi samo o redovničkim Zborovima.

§ 2. Sve ovo vrijedi i za one, koji su položili privremene zavjete, ili prisegu o ustrajanju, ili neke posebne zavjete po odredbama svojih konstitucija, pa su od toga dobili oprost, ako su time bili vezani kroz punih šest godina.

642 § 1. 3.°: S. C. Ep. et Reg., 31 ian. 1899, ad 2; S. C. de Religiosis, decr. 15 iun. 1909, n. 1°-4°.

642 § 2: S. C. de Religiosis, declar. 5 apr. 1910.

Can. 643. - § 1. Qui e religione, expleto votorum temporariorum tempore aut obtento saecularizationis indulto, egrediantur vel ex eadem fuerint dimissi, nihil possunt repetere ob quamlibet operam religioni praestitam.

§ 2. Si tamen religiosa sine dote recepta fuerit nec ex propriis bonis sibimet providere valeat, religio ex caritate eidem dare debet ea quae requiruntur ut modo tuto ac convenienti domum redeat, ac providere ut, naturali aequitate servata, per aliquod tempus, mutuo consensu vel in casu dissensus ab Ordinario loci determinandum, honeste vivere possit.

Can. 644. - § 1. Apostata a religione dicitur professus a votis perpetuis sive sollemnibus sive simplicibus qui e domo religiosa illegitime egreditur cum animo non redeundi, vel qui, etsi legitime egressus, non redit eo animo ut religiosae obedientiae sese subtrahat.

§ 2. Malitiosus animus, de quo in § 1, iure praesumitur, si religiosus intra mensem nec reversus fuerit nec Superiori animum redeundi manifestaverit.

§ 3. Fugitivus est qui, sine Superiorum licentia, domum religiosam deserit cum animo ad religionem redeundi.

Can. 645. - § 1. Apostata et fugitivus ab obligatione regulae et votorum minime solvuntur et debent sine mora ad religionem redire.

§ 2. Superiores debent eos sollicite requirere, et ipsos, si vera poenitentia acti redeant, suscipere; reditum vero monialis apostatae vel fugitivae caute curet loci Ordinarius, et, si agatur de monasterio exempto, etiam Superior regularis.

643 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Aquen. et Lucionen.,* 11 mart. 1898.

644 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 19.

644 § 3: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 4.

645 § 1: C. 3, C. XX, q. 3; c. 7, 24, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 19; Benedictus XIV, const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis S. Augustini,* 11 aug. 1758; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 4, 5.

Kan. 643. - § 1. Koji istupe iz redovničke družbe, pošto im prođe vrijeme privremenih zavjeta ili pošto prime pogodnost povraćaja u svijet, ne mogu ništa potraživati u ime bilo kakvog svojeg rada učinjenog u korist družbe.

§ 2. No ipak, ako bi redovnica, koja je bila primljena bez miraza, ostala bez ikakvih sredstava za život, neka joj družba iz ljubavi dade toliko, koliko joj treba da se može sigurno i dolično povratiti svojoj kući, i neka se bez povrede prirodne pravičnosti, za nju pobrine, da može pristojno živjeti neko vrijeme, koje se ima odrediti međusobnim sporazumom ili za slučaj spora od mjesnog Ordinarija.

Kan. 644. - § 1. Odmetnikom od redovničke družbe naziva se onaj, koji je položio vječne zavjete bilo svečane bilo obične, pa napusti redovničku kuću s nakanom više se ne vraćati, ili koji se otišavši zakonito, ne vraća u nakani, da izmakne ispod redovničke stege.

§ 2. Zla nakana, o kojoj je riječ u § 1, pravno se pretpostavlja, kad se redovnik za mjesec dana ne vrati niti Poglavaru ne priopći svoju nakanu povratiti se u družbu.

§ 3. Odbjeglicom se smatra onaj, koji bez dopuštenja Poglavarâ ostavi redovničku kuću, s nakanom povratiti se u družbu.

Kan. 645. - § 1. Odmetnika i odbjeglicu obavezuju i dalje pravila i zavjeti i dužni su se što prije povratiti u družbu.

§ 2. Poglavari su dužni brižno za njima tragati i natrag ih primiti, ako se zaista raskajani povrate; a za povratak duvne, koja se je odmetnula ili odbjegla, treba da se oprezno stara mjesni Ordinarij, a kad se radi o izuzetom samostanu, još i regularski Poglavar.

645 § 2: C. 2, C. XX, q. 3; c. 1, C. XX, q. 4; c. 15, 18, 19, 39, C. XXVII, q. 1; c. 1, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 5, 7, 24, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; Paulus IV, const. *«Postquam»,* 20 iul. 1558, § 3, 5; Benedictus XIV, const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis B. M. V. de Mercede,* 10 febr. 1604; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 4; *Limana,* 10 mart. 1629, ad 2; *Minimorum,* 15 mart. 1636; decr. 24 iul. 1694, n. 1.

TITULUS XVI.

DE DIMISSIONE RELIGIOSORUM.

Can. 646. - § 1. Ipso facto habendi sunt tanquam legitime dimissi religiosi:

1.° Publici apostatae a fide catholica;

2.° Religiosus, qui fugam arripuerit cum muliere; aut religiosa quae cum viro;

3.° Attentantes aut contrahentes matrimonium aut etiam vinculum, ut aiunt, civile.

§ 2. In his casibus sufficit ut Superior maior cum suo Capitulo vel Consilio ad normam constitutionum emittat declarationem facti; curet autem probationes facti collectas in domus regestis asservare.

CAPUT I.

DE DIMISSIONE RELIGIOSORUM QUI VOTA TEMPORARIA NUNCUPARUNT.

Can. 647. - § 1. Professum a votis temporariis sive in Ordinibus sive in Congregationibus iuris pontificii dimittere potest supremus religionis Moderator vel Abbas monasterii sui iuris cum consensu sui cuiusque Consilii per secreta suffragia manifestato, vel, si agatur de monialibus, Ordinarius loci et, si monasterium sit regularibus obnoxium, Superior regularis, postquam manasterii Antistita cum suo Consilio fidem de causis scripto fecerit; in Congregationibus vero iuris dioecesani, Ordinarius loci in quo religiosa domus sita est, qui tamen iure suo ne utatur Moderatoribus insciis vel iuste dissentientibus.

646 § 1. 3.°: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 18.

646 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 18.

NASLOV XVI.

OTPUST IZ REDOVNIČKE DRUŽBE

Kan. 646. - § 1. Moraju se smatrati bez daljnjega zakonito otpuštenima redovnici:

1.° Javni odmetnici od katoličke vjere;

2.° Redovnik, koji je pobjegao sa ženskom; ili redovnica s muškim;

3.° Koji pokušaju sklopiti ili sklope ženidbu, pa bilo to i tako zvana građanska sveza.

§ 2. U takvim je slučajevima dovoljno, da viši Poglavar sa svojim Kapitulom ili Vijećem dade u skladu s konstitucijama izjavu o činjenici; no treba da povede brigu o tom, da se dokazi, koji za to postoje, pohrane u kućnoj pismarnici.

GLAVA I.

OTPUST REDOVNIKA, KOJI SU POLOŽILI PRIVREMENE ZAVJETE

Kan. 647. - § 1. Redovnika s privremenim zavjetima može i u Redovima i u redovničkim Zborovima prvosvećničkog prava otpustiti vrhovni Starješina družbe ili Opat samosvojnog samostana, svaki s pristankom svojega Vijeća u tajnom glasanju, ili kad se radi o duvnama, mjesni Ordinarij, a ako je samostan potčinjen regularcima, i regularski Poglavar, pošto im Nadstojnica sa svojim Vijećem podnese pismeno svjedočanstvo o razlozima; u redovničkim pak Zborovima biskupijskog prava nadležan je za to Ordinarij mjesta, gdje se nalazi odnosna redovnička kuća, ali se on ne smije tim pravom poslužiti bez znanja ili protiv opravdana protivljenja Starješina.

647 § 1: Leo XIII, const. «*Conditae a Christo*», 8 dec. 1900, § 1, n. VIII, § 2, n. I; S. C. super Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. IV.

§ 2. Ii omnes, graviter eorum onerata conscientia, religiosum dimittere nequeunt, nisi servatis quae sequuntur:

1.° Causae dimissionis debent esse graves;

2.° Possunt se habere sive ex parte religionis sive ex parte religiosi. Defectus spiritus religiosi qui aliis scandalo sit, est sufficiens dimissionis causa, si repetita monitio una cum salutari poenitentia incassum cesserit, non vero infirma valetudo, nisi certo constet eam ante professionem fuisse dolose reticitam aut dissimulatam;

3.° Licet Superiori dimittenti certo innotescere debeant, non est tamen necesse ut formali iudicio comprobentur. At religioso semper manifestari debent, data eidem plena respondendi licentia; eiusque responsiones Superiori dimittenti fideliter subiiciantur;

4.° Contra dimissionis decretum est religioso facultas recurrendi ad Sedem Apostolicam; et pendente recursu, dimissio nullum habet iuridicum effectum;

5.° Si de mulieribus agatur, servari debet praescriptum Can. 643, § 2.

Can. 648. - Religiosus dimissus ad normam Can. 647 ipso facto solvitur ab omnibus votis religiosis, salvis oneribus ordini maiori adnexis, si sit in sacris, et firmo praescripto Can. 641, § 1, 642; clericus autem in minoribus ordinibus constitutus eo ipso redactus est in statum laicalem.

CAPUT II.

DE DIMISSIONE RELIGIOSORUM QUI VOTA PERPETUA NUNCUPARUNT IN RELIGIONE CLERICALI NON EXEMPTA VEL IN RELIGIONE LAICALI.

Can. 649. - In virorum religionibus clericalibus non exemptis et laicalibus, ut professus a votis perpetuis dimitti possit, praecedant necesse est tria delicta cum duplici monitione ac defectu emendationis ad normam Can. 656-662.

647 § 2. 5.°: S. C. Ep. et Reg., *Ordinis S. Benedicti,* 13 maii 1904, ad 2; S. C. super Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. V; 7 febr. 1862, ad 2, 3; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911, n. VIII.

§ 2. Svi ovi ne smiju, pod teškom odgovornošću u savjesti, otpustiti redovnika, ako nije ostvareno ovo:

1.° Razlozi za otpust moraju biti teški;

2.° Mogu postojati bilo od strane družbe bilo od strane redovnika. Pomanjkanje redovničkog duha, koje je drugima na sablazan, dovoljan je razlog za otpust, ako su ponovne opomene dane sa spasonosnom pokorom ostale bez uspjeha, no nije dovoljan razlog bolest, ako nije sigurno utvrđeno, da je bila prije zavjetovanja zlonamjerno prešućena ili pritajena;

3.° Iako razlozi moraju biti sa sigurnošću poznati Poglavaru, koji otpušta, ipak nije potrebito, da budu utvrđeni sudskim postupkom. No uvijek se moraju priopćiti redovniku davši mu potpunu slobodu, da se brani; a njegova se obrana mora neokrnjeno podnijeti Poglavaru, koji otpušta;

4.° Protiv odluke o otpustu pripada redovniku pravo pritužbe na Apostolsku Stolicu; do rješenja pritužbe nema otpust nikakvog pravnog učinka;

5.° Ako se radi o ženskima, mora se obdržati propis kan. 643, § 2.

Kan. 648. - Redovnik, koji je otpušten prema odredbama kan. 647, odriješen je bez daljnjega od svih redovničkih zavjeta, ali mu ostaju obaveze, koje su spojene s višim redovima, ako ih ima, i veže ga ono, što je propisano u kan. 641, § 1, 642; duhovnik pak, koji ima samo niže redove, povraćen je bez daljnjega u stalež svjetovnjački.

GLAVA II.

OTPUST REDOVNIKA, KOJI SU POLOŽILI VJEČNE ZAVJETE U NEIZUZETOJ REDOVNIČKOJ DUHOVNIČKOJ DRUŽBI ILI U SVJETOVNJAČKOJ REDOVNIČKOJ DRUŽBI

Kan. 649. - Da može biti otpušten redovnik s vječnim zavjetima u neizuzetnim duhovničkim i u svjetovnjačkim redovničkim družbama, potrebno je, da su prije toga počinjena tri krivična djela, da je dva puta uslijedila opomena, a da nije bilo popravka u skladu s odredbama kan. 656-662.

648: S. C. super Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. III; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911, n. VIII.

Can. 650. - § 1. Haec si constiterint, supremus religionis Moderator cum suo Consilio, perpensis omnibus facti adiunctis, deliberet num locus sit dimissioni.

§ 2. Si maior suffragiorum numerus pro dimissione steterit:

1.° In religione iuris dioecesani res tota deferatur ad Ordinarium loci in quo religiosa professi domus sita est, cuius est dimissionem pro suo prudenti arbitrio decernere ad normam Can. 647;

2.° In religione iuris pontificii ipse supremus religionis Moderator dimissionis decretum ferat; quod tamen ut suum sortiatur effectum, debet a Sede Apostolica confirmari.

§ 3. Religioso ius est suas rationes libere exponendi; eiusque responsiones in actis fideliter referendae sunt.

Can. 651. - § 1. Etiam ad dimittendas religiosas professas a votis perpetuis sive sollemnibus sive simplicibus exiguntur graves causae exteriores una cum incorrigibilitate, experimento prius habito ita ut spes resipiscentiae evanuerit, iudicio Antistitae.

§ 2. Praescriptum Can. 650, § 3 etiam in religiosarum dimissione servandum est.

Can. 652. - § 1. Si agatur de religiosis iuris dioecesani, Ordinarii loci in quo sita est sororis professae domus, est causas dimissionis expendere et decretum dimissionis ferre.

§ 2. Si de monialibus, Ordinarius loci omnia acta et documenta transmittat ad Sacram Congregationem cum suo et Superioris regularis voto, si monasterium regularibus sit subiectum.

§ 3. Si de aliis religiosis iuris pontificii, suprema religionis Moderatrix rem totam ad Sacram Congregationem pariter deferat cum omnibus actis et documentis; Sacra autem Congregatio tum in hoc tum in praecedenti casu quod magis expedire censuerit, decernet, firmo praescripto Can. 643, § 2.

650 § 1: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. I.

650 § 2. 2.°: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. I.

651 § 1: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 21.

Kan. 650. - § 1. Kada je sve ovo utvrđeno, tada vrhovni Starješina sa svojim Vijećem, razmotrivši sve činjenične prilike, donosi odluku o tom, da li ima mjesta otpustu.

§ 2. Ako za otpust bude većina glasova:

1.° Ima se u družbi biskupijskog prava cijela stvar podnijeti Ordinariju mjesta, gdje se nalazi kuća, u kojoj je odnosni redovnik, pa na njega spada, da o otpustu donese rješenje o skladu s odredbom kan. 647;

2.° U redovničkoj družbi prvosvećeničkog prava donosi odluku o otpustu sam vrhovni starješina družbe; no ona nema učinka, dok ne bude potvrđena od Apostolske Stolice.

§ 3. Redovniku pripada pravo, da slobodno iznese svoje razloge, a njegova se obrana mora vjerno unijeti u zapisnik.

Kan. 651. - § 1. I za otpust redovnica, koje su položile vječne zavjete bilo svečane bilo obične, traže se teški vanjski razlozi spojeni s nepopravljivošću, tako da poslije svih pokušaja nema, po sudu Nadstojnice, nade za popravak.

§ 2. Propis kan. 650, § 3 mora se obdržati i pri otpuštanju redovnica.

Kan. 652. - § 1. Ako se radi o redovnicama biskupijskog prava, spada u nadležnost Ordinarija mjesta, gdje se nalazi kuća, u kojoj je odnosna zavjetovana sestra, da ispita razloge za otpust i donese odluku o otpustu.

§ 2. Ako se radi o duvnama, mora mjesni Ordinarij dostaviti sve spise i dokaznice Svetom Zboru sa svojim mišljenjem i s mišljenjem regularskog Poglavara, ako je samostan potčinjen regularcima.

§ 3. Ako se radi o drugim redovnicima prvosvećeničkog prava, mora vrhovna Starješica družbe isto tako cijelu stvar sa svima spisima i dokaznicama podnijeti Svetom Zboru, koji onda u ovomu kao i u gornjem slučaju donosi odluku po svojoj uviđavnosti, no pri tom se uvijek mora obdržavati i odredba kan. 643, § 2.

652 § 1: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 1, n. VIII.

652 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 21.

Can. 653. - In casu gravis scandali exterioris vel gravissimi nocumenti communitati imminentis, religiosus statim potest a Superiore maiore cum consensu sui Consilii vel etiam, si periculum sit in mora et tempus non adsit adeundi Superiorem maiorem, a Superiore locali cum consensu sui Consilii et Ordinarii loci, ad saeculum remitti, habitu religioso illico deposito, ita tamen ut res per ipsum Ordinarium aut per Superiorem maiorem, si adsit, Sanctae Sedis iudicio sine mora subiiciatur.

CAPUT III.

DE PROCESSU IUDICIALI IN DIMISSIONE RELIGIOSORUM QUI VOTA PERPETUA SIVE SOLEMNIA SIVE SIMPLICIA NUNCUPARUNT IN RELIGIONE CLERICALI EXEMPTA.

Can. 654. - Vir professus a votis sollemnibus aut a votis simplicibus perpetuis in religione clericali exempta ne dimittatur, nisi processu instituto, salvo praescripto Can. 646, 668, et revocato quolibet contrario privilegio.

Can. 655. - § 1. Ad sententiam dimissionis ferendam competens est supremus religionis vel monasticae Congregationis Moderator cum suo Consilio seu Capitulo, quod quatuor saltem religiosis constet; si qui deficiant, eorum loco totidem religiosos eligat praeses de consensu aliorum qui cum ipso tribunal collegiale constituant.

§ 2. Praeses de aliorum consensu promotorem iustitiae nominet ad normam Can. 1589, § 2.

Can. 656. - Ad processum instruendum deveniri nequit nisi praecesserint:

1.° Gravia delicta externa sive contra ius commune sive contra speciale religiosorum ius;

653: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 21.

654: S. C. Ep. et Reg., *Lisbonen.*, 22 ian. 1596; decr. *«Auctis admodum»*, 4 nov. 1892, n. 3; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 6; decr. 24 iul. 1694, n. 3, 4; S. C. de Religiosis, 16 maii 1911, n. 3.

Kan. 653. - U slučaju teške izvanjske sablazni ili silne štete, koja bi prijetila zajednici, može redovnik odmah biti otpušten natrag u svijet od višega Poglavara s pristankom njegova Vijeća ili također i od mjesnog Poglavara s pristankom njegova vijeća i mjesnog Ordinarija onda, kada je sa svakom odgodom skopčana pogibao, a nema vremena obratiti se na višega Poglavara, uz to se mora zahtijevati, da takav redovnik smjesta odloži redovničko odijelo, no o cijeloj toj stvari ipak je dužan sam Ordinarij ili viši Poglavar, ako je ondje, bezodvlačno podnijeti izvještaj Svetoj Stolici, da je ona prosudi.

GLAVA III.

SUDSKI POSTUPAK PRI OTPUSTU REDOVNIKA, KOJI SU POLOŽILI VJEČNE ZAVJETE BILO SVEČANE BILO OBIČNE U IZUZETOJ DUHOVNIČKOJ DRUŽBI

Kan. 654. - Muški redovnik, koji je u izuzetoj duhovničkoj družbi položio svečane zavjete ili vječne obične zavjete, ne smije se otpustiti, dok nije proveden postupak, ali se ipak imaju obdržavati i propisi kan. 646 i 668, a svaka se protivna povlastica dokida.

Kan. 655. - § 1. Za izricanje presude o otpustu nadležan je vrhovni Starješina redovničke družbe ili monaškog Zbora sa svojim Vijećem ili Kapitulom, gdje treba da budu najmanje četiri redovnika; ako ih toliko nema, mora predsjedatelj s pristankom drugih na njihovo mjesto uzeti koliko treba, da s njim sačinjavaju sudsko vijeće.

§ 2. Predsjedatelj mora s pristankom ostalih postaviti promicatelja pravde prema odredbi kan. 1589, § 2.

Kan. 656. - Postupak se ne može pokrenuti, ako nije prije toga ostvareno ovo:

1.° Teška izvanja krivična djela počinjena bilo protiv općega prava bilo protiv zasebnog redovničkog prava;

655 § 1: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»*, 4 nov. 1892, n. 3; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 6; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 1.

655 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 2.

2.° Monitiones;

3.° Defectus emendationis.

Can. 657. - Delicta debent esse saltem tria eiusdem speciei, vel, si diversae, talia ut simul sumpta manifestent perversam voluntatem in malo pervicacem, aut unum tantum permanens, quod ex repetitis monitionibus virtualiter triplex fiat.

Can. 658. - § 1. Ad monitionem faciendam necesse est ut aut delictum sit notorium aut de eodem constet ex rei confessione extraiudiciali vel ex aliis sufficientibus probationibus quas praevia inquisitio suppeditaverit.

§ 2. In inquisitione peragenda serventur, congrua congruis referendo, praescripta Can. 1939 seqq.

Can. 659. - Monitio fieri debet ab immediato Superiore maiore per se vel per alium de eius mandato; sed Superior mandatum ne det, nisi praevia informatione facti ad normam Can. 658, § 1; datum vero mandatum pro prima monitione valeat etiam pro altera.

Can. 660. - Duae debent esse monitiones, scilicet singulae pro singulis duobus primis delictis; in delictis autem continuatis seu permanentibus intercedat necesse est inter primam et alteram monitionem saltem trium dierum integrum spatium.

Can. 661. - § 1. Monitionibus Superior addat opportunas exhortationes et correctiones, praescriptis insuper poenitentiis aliisque remediis poenalibus, quae apta censeantur ad emendationem rei et scandali reparationem.

§ 2. Praeterea tenetur Superior reum ab occasionibus relabendi removere etiam per translationem, si opus fuerit, ad aliam domum, ubi facilior sit vigilantia et remotior delinquendi occasio.

§ 3. Singulis monitionibus adiiciatur dimissionis comminatio.

---

656 3.°: S. C. Ep. et Reg., *Lisbonen.,* 22 iun. 1596; *Cisterciensium,* 1 iun. 1635, ad 1; decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 3; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 6, 8; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 4, 5, 9.

657: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 3; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 4, 10.

658 § 1: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 8.

2.° Opomene;

3.° Pomanjkanje popravka.

Kan. 657. - Počinjenih krivičnih djela treba da je barem tri iste vrsti, ili ako su razne vrsti, moraju biti takva, da skupa uzeta pokazuju opaku u zlu ogrezlu volju, ili da je jedno djelo, koje toliko traje, da zbog ponovljenih opomena vrijedi za tri.

Kan. 658. - § 1. Da se može izvršiti opomena, potrebno je, da ili krivično djelo bude notorno ili utvrđeno bilo vansudskim prizanjem otpuženika bilo drugim dostatnim dokazima pribavljenima predistragom.

§ 2. U istražnom postupku treba se, primjenjujući što pri tom dolazi u obzir, držati odredaba kan. 1939 i sl.

Kan. 659. - Opomenu mora izvršiti neposredni viši Poglavar osobno ili po drugoj ovlaštenoj osobi, ali Poglavar neka ne izda takva ovlaštenja, dok nema sigurnosti u skladu s propisom kan. 658, § 1, da čin zaista postoji; a ovlaštenje, koje je dano za prvu opomenu, vrijedi i za drugu.

Kan. 660. - Moraju biti izvršene dvije opomene, naime po jedna za svako od prva dva krivična djela; a kod takovih krivičnih djela, koja se ponavljaju ili su trajna, mora između prve i druge opomene biti razmak od najmanje tri potpuna dan.

Kan. 661. - § 1. Uz opomene treba da Poglavar doda primjerene pobude i kaštige i da naredi povrh toga pokore i druge kaznene mjere, koje će biti podesne za to, da se optuženik popravi i sablazan ispravi.

§ 2. Poglavar je osim toga dužan, da krivcu oduzme priliku, da opet padne, pa i tako, da ga, ako treba, premjesti u drugu kuću, gdje će lakše moći na njega pripaziti i gdje će prigoda za prestupak biti udaljena.

§ 3. Svaka pojedina opomena mora sadržavati i prijetnju otpusta.

659: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 5.

660: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 3; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 4, 6.

661 § 1: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 3; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 8; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 4.

661 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 5.

Can. 662. - Religiosus censetur se non emendasse, si post secundam monitionem novum delictum commiserit vel in eodem permanenter perstiterit; post ultimam monitionem sex saltem dies erit expectandum, antequam ad ulteriora progressus fiat.

Can. 663. - Immediatus Superior maior, postquam monitiones et correctiones incassum cesserint, omnia acta et documenta diligenter colligat et ad supremum Moderatorem transmittat; hic autem ea tradere debet promotori iustitiae, qui ea examinet et suas conclusiones proponat.

Can. 664. - § 1. Si promotor iustitiae, cui fas est etiam ulteriores inquisitiones quas opportunas iudicaverit peragere, accusationem proponat, instruatur processus, servatis praescriptis canonum in Parte Prima Libri Quarti, congrua congruis referendo.

§ 2. Ex processu constare debet de delictis patratis, de praemissa duplici monitione et de defectu emendationis.

Can. 665. - Tribunal, diligenter perpensis allegationibus tum promotoris iustitiae tum rei, si quidem iudicaverit satis probata esse ea de quibus in Can. 664, § 2, sententiam dimissionis pronuntiet.

Can. 666. - Sententia exsecutioni mandari nequit, nisi fuerit a Sacra Congregatione confirmata; ad quam tribunalis praeses et sententiam et omnia acta processus quamprimum transmittere curabit.

Can. 667. - Pro dissitis regionibus etiam in casibus ordinariis supremi Moderatores cum consensu sui Consilii seu Capituli possunt dimittendi facultatem demandare probis ac prudentibus religiosis, qui saltem tres esse debent, firmo praescripto Can. 663-666.

Can. 668. - In casu, de quo in Can. 653, religiosus statim potest a Superiore maiore, vel si periculum sit in mora et tempus non adsit recurrendi ad Superiorem maiorem, a Superiore quoque locali, cum consensu sui Consilii, ad saeculum remitti, habitu religioso illico deposito; religioso autem dimisso, statim processus, si nondum fuerit institutus, instituatur ad normam canonum qui praecedunt.

662: S. C. Ep. et Reg., *Lisbonen.*, 22 ian. 1596; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 6, 12.

663: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 13.

664 § 1: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 13, 14.

Kan. 662. - Mora se uzeti, da se redovnik nije popravio, ako je poslije druge opomene počinio novo krivično djelo ili je u istom i dalje ustrajao; iza posljednje opomene treba da prođe barem još šest dana prije prelaza na daljnji postupak.

Kan. 663. - Pošto opomene i kaštige ostanu bez uspjeha, ima neposredni viši Poglavar pomno sabrati sve spise i dokaznice i dostaviti ih vrhovnom Starješini; a ovaj ih mora odstupiti promicatelju pravde, koji ih ima proučiti i staviti svoje prijedloge.

Kan. 664. - § 1. Ako promicatelj pravde, koji ima pravo provesti, ako to smatra potrebitim, i nadopunjenje istrage, podnese optužnicu, mora se provesti postupak, pridržavajući se propisa kanona u Prvom Dijelu Četvrte Knjige, primjenjući ih, ukoliko mogu doći u obzir.

§ 2. U postupku se mora ići za tim, da se utvrdi, da li su krivična djela počinjena, da li su bile dane dvije opomene i da li postoji pomanjkanje popravka.

Kan. 665. - Sudište ima, ako prosudi, pošto pomnjivo razmotri navode i promicatelja pravde i optuženika, da je sve ono, što je spomenuto u kan. 664 § 2, dovoljno dokazano, izreći presudu o otpustu.

Kan. 666. - Presuda ne može postati izvršnom, dok ne bude potvrđena od Svetoga Zbora, stoga će se predsjedatelj sudišta pobrinuti, da se ovomu što prije dostavi presuda sa svima spisima.

Kan. 667. - Za daleke krajeve mogu vrhovni Starješine s pristankom svojega Vijeća ili Kapitula, prenijeti i u redovnim slučajevima, ovlaštenje za otpust na časne i razborite redovnike; njih mora biti najmanje trojica, ali se u svemu ostalom moraju obdržavati propisi kan. 663-666.

Kan. 668. - U slučaju spomenutom u kan. 653, može viši Poglavar kad je s odgađanjem spojena pogibao, i mjesni Poglavar, s pristankom svojega Vijeća, redovnika odmah povratiti natrag u svijet tako, da smjesta odloži redovničku odjeću; no protiv otpuštenog redovnika mora se odmah pokrenuti postupak, ako još nije proveden, u skladu s naprijed navedenim kanonskim propisima.

---

664 § 2: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 7, 11.

665: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»*, 4 nov. 1892, n. 3; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 15.

668: S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 16, 17.

CAPUT IV.

DE RELIGIOSIS DIMISSIS QUI VOTA PERPETUA NUNCUPARUNT.

Can. 669. - § 1. Professus qui vota perpetua emisit, a religione dimissus, votis religiosis manet adstrictus, salvis constitutionibus aut Sedis Apostolicae indultis quae aliud ferant.

§ 2. Si clericus est in minoribus ordinibus constitutus, eo ipso reducitur ad statum laicalem.

Can. 670. - Clericus in sacris qui aliquod delictum commisit de quo in Can. 646, aut dimissus est ob delictum quod iure communi punitur infamia iuris vel depositione vel degradatione, perpetuo prohibetur deferre habitum ecclesiasticum.

Can. 671. - Si vero dimittatur ob delicta minora iis de quibus in Can. 670:

1.° Ipso facto suspensus manet, donec a Sancta Sede absolutionem obtinuerit;

2.° Sacra Congregatio, si id expedire iudicaverit, dimisso praecipiat ut, habitu cleri saecularis indutus, commoretur in certa dioecesi, indicatis Ordinario causis ob quas dimissus fuit;

3.° Si dimissus praecepto de quo n. 2, non paruerit, religio ad nihil tenetur, et dimissus eo ipso privatus est iure deferendi habitum ecclesiasticum;

4.° Ordinarius dioecesis pro eius commoratione designatae, religiosum in domum poenitentiae mittat, vel eum committat curae et vigilantiae pii ac prudentis sacerdotis; et si religiosus non paruerit, servetur praescriptum n. 3;

5.° Religio, per manus Ordinarii loci commorationis, caritativum subsidium dimisso suppeditet pro necessariis ad vitae sustentationem, nisi ipse aliunde sibimet providere valeat;

6.° Si dimissus vitae rationem ecclesiastico viro dignam non agat, transacto anno aut etiam prius, iudicio Ordinarii, privetur caritativo subsidio, eiiciatur e domo poenitentiae eique auferatur ius deferendi habitum ecclesiasticum ab ipso Ordinario, qui statim mittere curet opportunam relationem tum ad Sedem Apostolicam tum ad religionem;

GLAVA IV.

OTPUŠTENI REDOVNICI, KOJI SU POLOŽILI VJEČNE ZAVJETE

Kan. 669. - § 1. Redovnik s vječnim zavjetima ostaje, pošto je iz redovničke družbe otpušten, i dalje vezan redovničkim zavjetima, ukoliko ne bi bilo drugačije određeno u ustanovama ili indultima Apostolske Stolice.

§ 2. Ako se radi o duhovniku s nižim redovima, on je bez daljnjega povraćen u stalež svjetovnjački.

Kan. 670. - Duhovniku s višim redovima, koji je počinio kakvo krivično djelo spomenuto u kan. 646, ili je bio otpušten zbog krivična djela, koje se po općem pravu kažnjava pravnom beščasnošću ili svrgnućem ili lišenjem duhovništva, zabranjeno je zauvijek nositi crkvenu odjeću.

Kan. 671. - A ako bude otpušten zbog krivična djela, koje je manje od spomenutih u kan. 670 tada:

1.° Upada bez daljnjega u obustavu i u njoj ostaje, dok ne dobije odrješenje od Svete Stolice;

2.° Sveti Zbor neka otpuštenom izda, ako to smatra podesnim, odredbu, da zaodjenut u odijelo svjetovnih duhovnika prebiva u izvjesnoj biskupiji, tako da se Ordinariju saopće razlozi, zbog kojih je bio otpušten;

3.° Ako se otpušteni odredbi spomenutoj u br. 2 ne bi pokorio, prestaje prema njemu svaka obaveza od strane družbe, a otpušteni je bez daljnjega izgubio pravo, da nosi crkvenu odjeću;

4.° Ordinarij one biskupije, koja mu je određena za prebivanje, neka takvoga redovnika smjesti u dom pokore, ili neka ga povjeri brizi i nadzoru kojega pobožnoga i razboritoga svećenika; a ako se redovnik ne bi pokorio, neka se primijeni odredba br. 3;

5.° Redovnička družba treba da otpuštenomu, ako on nema drugih sredstava, daje preko mjesnog Ordinarija, dobrostivu potporu za nužno uzdržavanje;

6.° Ako otpušteni provodi život nedostojan za crkvenu osobu, poslije godine dana, pa i prije prema sudu Ordinarija, treba mu oduzeti potporu, izagnati ga iz doma pokore i oduzeti mu pravo nositi crkvenu odjeću, što će odrediti sam Ordinarij i pobrinuti se, da se o tom podnese primjereni izvještaj i Apostolskoj Stolici i redovničkoj družbi;

7.° Si vero dimissus praedicto tempore tam laudabiliter se gesserit ut merito haberi possit vere emendatus, Ordinarius eius preces apud Sanctam Sedem commendabit pro absolutione a censura suspensionis, et, ea obtenta, eidem in sua dioecesi permittat, adhibitis opportunis cautelis et limitationibus, Missae celebrationem et etiam, pro suo arbitrio et prudentia, aliud sacrum ministerium, unde honeste vivere queat; quo in casu religio caritativum subsidium intermittere potest. Quod si agatur de diacono aut subdiacono, res ad Sanctam Sedem deferatur.

Can. 672. - § 1. Dimissus, votis in religione emissis non solutus, tenetur ad claustra redire; et si argumenta plenae emendationis per triennium dederit, religio tenetur eum recipere; quod si graves obstent rationes sive ex parte religionis sive ex parte religiosi, res iudicio Sedis Apostolicae subiiciatur.

§ 2. Quoties vero vota in religione emissa cessaverint, si dimissus Episcopum benevolum receptorem invenerit, sub eius iurisdictione et speciali vigilantia maneat, servato praescripto Can. 642; secus res ad Sanctam Sedem deferatur.

671 7.°: Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 5; S. C. Ep. et Reg., *Mazarien.,* 10 mart. 1592; *Lisbonen.,* 22 ian. 1596; decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 4; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 10; *Toletana,* 4 iun. 1672, ad 7; *Lunen.-Sarzanen.,* 31 iul. 1751, 8 iul. 1752; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 16, 17, 20.

7.° Međutim ako bi se otpušteni u spomenutom vremenu tako pohvalno vladao, da bi se s pravom moglo uzeti, da se je zaista popravio, Ordinarij će preporučiti Svetoj Stolici njegovu molbu za odrješenje od kaznene obustave, te će mu, pošto odrješenje stigne, dopustiti, da u njegovoj biskupiji, uz potrebite mjere opreza i ograničenja, služi Misu i dati mu, po svom sudu i razboru, drugu kakvu crkvenu službu, od koje će moći pristojno živjeti; a u tom slučaju može redovnička družba obustaviti davanje potpore. Ako se radi o đakonu ili pođakonu, mora se stvar iznijeti pred Svetu Stolicu.

Kan. 672. - § 1. Koji je otpušten, a nije odriješen od zavjeta, dužan je povratiti se u samostan; pa ako kroz tri godine dade dokaze, da se je posvema popravio, redovnička ga je družba dužna primiti; ako tomu smetaju važni razlozi bilo od strane družbe, bilo od strane redovnika, mora se stvar podnijeti na rješenje Apostolskoj Stolici.

§ 2. U slučajevima kada su u redovničkoj družbi položeni zavjeti prestali, ako otpušteni nađe Biskupa, koji će ga dobrohotno primiti, neka bude pod njegovom poglavarskom vlasti uz posebni nadzor, ali se moraju obdržavati propisi kan. 642; inače se stvar ima iznijeti pred Svetu Stolicu.

TITULUS XVII.

DE SOCIETATIBUS SIVE VIRORUM SIVE MULIERUM IN COMMUNI VIVENTIUM SINE VOTIS.

Can. 673. - § 1. Societas sive virorum sive mulierum, in qua sodales vivendi rationem religiosorum imitantur in communi degentes sub regimine Superiorum secundum probatas constitutiones, sed tribus consuetis votis publicis non obstringuntur, non est proprie religio, nec eius sodales nomine religiosorum proprie designantur.

§ 2. Huiusmodi societas est clericalis vel laicalis, iuris pontificii vel dioecesani ad normam Can. 488, nn. 3, 4.

Can. 674. - Circa erectionem et suppressionem societatis eiusque provinciarum vel domorum, eadem valent quae de Congregationibus religiosis constituta sunt.

Can. 675. - Regimen determinatur in uniuscuiusque societatis constitutionibus; sed in omnibus serventur, congrua congruis referendo, Can. 499-530.

Can. 676. - § 1. Societas eiusque provinciae et domus capaces sunt acquirendi et possidendi bona temporalia.

§ 2. Administratio bonorum regitur praescripto Can. 532-537.

§ 3. Quidquid sodalibus obvenit intuitu societatis, eidem acquiritur; cetera bona sodales secundum constitutiones retinent, acquirunt et administrant.

Can. 677. - In admittendis candidatis serventur constitutiones, salvo praescripto Can. 542.

675: C. 2, *de statu monachorum vel canonicorum regularium*, III, 10, in Clem.; Benedictus XIV, const. «*Emanavit nuper*», 21 ian. 1758; S. C. Ep. et Reg., *Limana seu Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii,* 9 ian. 1758, ad 2; S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 16; decr. 5 aug. 1913.

NASLOV XVII.

MUŠKA I ŽENSKA UDRUŽENJA ZAJEDNIČKOGA ŽIVLJENJA BEZ ZAVJETA

Kan. 673. - § 1. Udruženje bilo muško bilo žensko, u kojemu članovi žive na način redovnički stanujući zajedno pod upravom Poglavara prema odobrenim konstitucijama, ali se ne vežu na običajna tri javna zavjeta, nije prava redovnička družba niti se njegovi članovi nazivaju redovnicima u pravom smislu.

§ 2. Takvo je udruženje duhovničko ili svjetovnjačko, prvosvećeničkog ili biskupijskog prava u skladu s odredbama kan. 488, br. 3, 4.

Kan. 674. - U pogledu osnivanja i dokidanja takvih udruženja i njegovih pokrajina i kuća vrijedi isto, što je propisano za redovničke Zborove.

Kan. 675. - Upravljanje u svakom takvom udruženju uređeno je njegovim konstitucijama, ali se u svemu moraju obdržavati, koliko mogu doći u obzir, propisi kan. 499-530.

Kan. 676. - § 1. Udruženje, njegove pokrajine i kuće sposobne su stjecati i posjedovati imovinu.

§ 2. Upravljanje imovinom ravna se propisima kan. 532-537.

§ 3. Sva ona imovina, koja pripadne članovima zbog udruženja, postaje njegovim vlasništvom; ostalu imovinu članovi zadržavaju, stječu, upravljaju u skladu s konstitucijama.

Kan. 677. - U pogledu primanja onih, koji žele stupiti u udruženje, treba se držati konstitucija u skladu s odredbama kan. 542.

676 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Messanen.,* 15 dec. 1826, ad 3.

677: S. C. Ep. et Reg., *Messanen.,* 15 dec. 1826, ad 1, 2; S. C. de Prop. Fide, 17 apr. 1820.

Can. 678. - In iis quae ad studiorum rationem et ad suscipiendos ordines pertinent, sodales iisdem legibus tenentur ac saeculares clerici, salvis peculiaribus praescriptionibus a Sancta Sede datis.

Can. 679. - § 1. Sodales societatis, praeter obligationes quibus, uti sodales, obnoxii sunt secundum constitutiones, tenentur communibus clericorum obligationibus, nisi ex natura rei vel ex sermonis contextu aliud constet, pariterque stare debent praescriptis Can. 595-612, nisi constitutiones aliud ferant.

§ 2. Clausuram servent ad normam constitutionum sub Ordinarii loci vigilantia.

Can. 680. - Iidem, etiam laici, gaudent clericorum privilegiis, de quibus in Can. 119-123, aliisque societati directe concessis; non autem privilegiis religiosorum sine speciali indulto.

Can. 681. - Praeter proprias cuiusque societatis constitutiones, circa transitum ad aliam societatem vel ad aliquam religionem aut circa sodalium exitum a societate etiam iuris pontificii, serventur, congrua congruis referendo, praecripta Can. 632-635, 645; circa eorum dimissionem, praescripta Can. 646-672.

Kan. 678. - U pogledu nauka i ređenja obavezuju članove isti oni zakoni, koji vrijede za svjetovne duhovnike, uz obdržavanje posebnih propisa izdanih od Svete Stolice.

Kan. 679. - § 1. Članovi udruženja imaju, osim onih dužnosti, na koje ih obvezuju konstitucije, još i one, koje su duhovnicima zajedničke, ako drugo nije očito po prirodi stvari ili iz govorne sveze, isto se tako moraju držati odredaba kan. 595-612, osim ako bi konstitucije nešto drugoga propisivale.

§ 2. Klauzuru moraju držati, kako propisuju njihove konstitucije, pod nadzorom Ordinarija.

Kan. 680. - Članovi, pa i svjetovnjaci, uživaju duhovničke povlastice, o kojima je riječ u kan. 119-123, a tako i ostale, koje su udruženju podijeljene izravno, ali ne uživaju redovničkih povlastica, ako za to nisu dobili posebnu pogodnost.

Kan. 681. - U pogledu prijelaza u drugo udruženje, odnosno u kakvu redovničku družbu, nadalje u pogledu istupanja članova iz udruženja, pa bilo ono i prvosvećeničkog prava, moraju se povrh vlastitih konstitucija svakog pojedinog udruženja, obdržavati, ukoliko dolaze u obzir, i odredbe kan. 632-635 i 645; a u pogledu njihovog otpuštanja odredbe kan. 646-672.

PARS TERTIA

DE LAICIS

Can. 682. - Laici ius habent recipiendi a clero, ad normam ecclesiasticae disciplinae, spiritualia bona et potissimum adiumenta ad salutem necessaria.

Can. 683. - Non licet laicis habitum clericalem deferre, nisi agatur vel de Seminariorum alumnis aliisque adspirantibus ad ordines de quibus in Can. 972, § 2, vel de lacis, servitio ecclesiae legitime addictis, dum intra eandem ecclesiam sunt aut extra ipsam in aliquo ministerio ecclesiastico partem habent.

682: Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. XIII; Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 1, n. XIII, § 3; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. X, XII; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. X, XII, § 26, 33 sq.; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Mission. Malabar.), 9 apr. 1783.

DIO TREĆI

SVJETOVNJACI

Kan. 682. - Svjetovnjacima pripada pravo primati od duhovništva u skladu sa crkvenom stegom, duhovna dobra, a napose onu pomoć, koja im je za spasenje potrebita.

Kan. 683. - Svjetovnjaci ne smiju nositi duhovničko odijelo, osim kada se radi o sjemenišnim pitomcima ili drugim osobama, koje se spremaju za ređenje i o kojima govori kan. 972, § 2, ili o takvim svjetovnjacima, koji su zakonito uzeti u crkvenu službu, i to samo onda, kada se nalaze unutar iste crkve ili kada izvan nje sudjeluju u kakvoj crkvenoj priredbi.

683: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 18; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 34.

TITULUS XVIII.

DE FIDELIUM ASSOCIATIONIBUS IN GENERE.

Can. 684. - Fideles laude digni sunt, si sua dent nomina associationibus ab Ecclesia erectis vel saltem commendatis; caveant autem ab associationibus secretis, damnatis, seditiosis, suspectis aut quae studeant sese a legitima Ecclesiae vigilantia subducere.

Can. 685. - Associationes distinctae a religionibus vel societatibus de quibus in Can. 487-681, ab Ecclesia constitui possunt vel ad perfectiorem vitam christianam inter socios promovendam, vel ad aliqua pietatis aut caritatis opera exercenda, vel denique ad incrementum publici cultus.

Can. 686. - § 1. Nulla in Ecclesia recognoscitur associatio quae a legitima auctoritate ecclesiastica erecta vel saltem approbata non fuerit.

§ 2. Associationes erigere vel approbare pertinet, praeter Romanum Pontificem, ad loci Ordinarium, exceptis illis quarum instituendarum ius, apostolico ex privilegio, aliis reservatum est.

684: Clemens XII, litt. ap. *«In eminenti»*, 28 apr. 1738, § 3, 4; Benedictus XIV, const. *«Providas»*, 18 mart. 1751; Pius VII, const. *«Ecclesiam»*, 13 sept. 1821, § 9; Leo XII, const. *«Quo graviora»*, 13 mart. 1825, § 11; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»*, 15 aug. 1832; ep. encycl. *«Probe nostis»*, 18 sept. 1840; ep. encycl. *«Inter praecipuas»*, 5 maii 1844; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; allocut. *«Quibus quantisque»*, 20 apr. 1849; ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; allocut. *«Singulari quadam»*, 9 dec. 1854; ep. encycl. *«Quanto conficiamur moerore»*, 10 aug. 1863; ep. encycl. *«Quanta cura»*, 8 dec. 1864; allocut. *«Multiplices inter»*, 25 sept. 1865; const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § II, n. 4; ep. *«Quamquam»*, 29 maii 1873; ep. encycl. *«Etsi multa»*, 21 nov. 1873; ep. *«Exortae»*, 29 apr. 1876; Leo XIII, ep. encycl. *«Quod Apostolici»*, 28 dec. 1878; ep. encycl. *«Humanum genus»*, 20 apr. 1884; ep. encycl. *«Quod multum»*, 22 aug. 1886; ep *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; litt. encycl *«Dall'alto»*, 15 oct. 1890; ep. *«Inimica vis»*, 8 dec. 1892; ep. *«Custodi di quella»*, 8 dec. 1892; ep. encycl. *«Caritatis providentiaeque»*, 19 mart. 1894; ep. ap. *«Praeclara»*, 20 iun. 1894; ep. *«Litteras a vobis»*, 2 iul. 1894; ep. *«Longinqua oceani»*, 6

NASLOV XVIII.

VJERNIČKA DRUŠTVA UOPĆE

Kan. 684. - Hvale vrijedni su oni vjernici, koji pristupaju društvima od Crkve osnovanima ili barem preporučenima; naprotiv treba da zaziru od takovih društava, koja su tajna, osuđena, prevratnička, sumnjiva ili koja izbjegavaju zakoniti nadzor od strane Crkve.

Kan. 685. - Društva različita od redovničkih družbi i od udruženja, o kojima govore kan. 487-681, može Crkva osnivati bilo za usavršivanje u kršćanskom življenju njihovih članova, bilo za obavljanje pobožnosti ili dobrotvornosti, bilo konačno za što veće unapređivanje javnoga bogoslužja.

Kan. 686. - § 1. Crkva ne usvaja nijednog društva, koje nije od zakonite crkvene vlasti osnovano ili barem odobreno.

§ 2. Društva osnovati i odobriti spada, osim na Rimskog Prvosvećenika, i na mjesnog Ordinarija, izuzevši društva, kod kojih je osnivanje na temelju apostolske povlastice pridržano drugima.

ian. 1895; S. C. S. Off. (Angliae et Hiberniae), 2 iul. 1845; 5 aug. 1846; (Portus Aloisii), 1 aug. 1855; litt. encycl. (ad Ep. Angliae), 16 sept. 1864; decr. 13 iul. 1865; litt. 8 nov. 1865; decr. 12 ian. 1870; instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871, n. 4; instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878; (S. Hyacinthi), 7 mart. 1883; instr. 10 maii 1884; instr. 19 maii 1886, ad 1; (Norvegiae), 9 aug. 1893; instr. 20 aug. 1894; 3 aug. 1898; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. VI; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Deleg. Ap. et Ep. Orient.), 24 sept. 1867; litt. encycl. 6 aug. 1885, n. 2; S. C. Indulg., Urbis et Orbis, 5 aug. 1851; S. Poenit., 4 aug. 1876.

686 § 2: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»*, 7 dec. 1604, § 2; S. C. S. Off., 8 maii 1901; S. C. Indulg., *Angelopolitana*, 28 aug. 1752; *Cameracen.*, 25 ian. 1842, ad 4; 26 ian. 1871, ad 2; decr. 16 iul. 1887; *Ordinis Praedicatorum*, 20 maii 1896, ad 1; *Urbis et Orbis*, 25 aug. 1897, ad I, II; *Augustana*, 10 aug. 1899, ad I, V; S. R. C., *Elboren.*, 7 oct. 1617.

§ 3. Licet privilegium concessum probetur, semper tamen, nisi aliud in ipso privilegio cautum sit, requiritur ad validitatem erectionis consensus Ordinarii loci scripto datus; consensus tamen ab Ordinario praestitus pro erectione domus religiosae valet etiam pro erigenda in eadem domo vel ecclesia ei adnexa associatione, quae non sit constituta ad modum organici corporis et illius religionis sit propria.

§ 4. Vicarius Generalis ex solo mandato generali, et Vicarius Capitularis nequeunt associationes erigere aut consensum praebere pro earum erectione aut aggregatione.

§ 5. Erectionis litterae ab iis qui es privilegio apostolico associationem erigunt, gratis concedantur, sola excepta taxa pro exspensis necessariis.

Can. 687. - Ad normam Can. 100, tunc tantum fidelium associationes iuridicam in Ecclesia personam acquirunt, cum a legitimo Superiore ecclesiastico formale obtinuerunt erectionis decretum.

Can. 688. - Associatio titulum seu nomen ne assumat quod levitatem aut absonam novitatem sapiat, vel speciem devotionis a Sede Apostolica non probatam exprimat.

Can. 689. - § 1. Quaelibet associatio sua statuta habeat, a Sede Apostolica vel ab Ordinario loci examinata et approbata.

§ 2. Statuta quae non sint confirmata a Sede Apostolica, moderationi et correctioni Ordinarii loci semper subiecta manent.

Can. 690. - § 1. Omnes associationes, etiam ab Apostolica Sede erectae, nisi speciale obstet privilegium, iurisdictioni subsunt et vigilantiae Ordinarii loci, qui ad normas sacrorum canonum eas invisendi ius habet et munus.

---

686 § 3: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Chien.,* 6 dec. 1616; *Panormitana,* 11 oct. 1619; S. C. C., *Valven. seu Sulmonen.,* 10 maii 1727, ad 3; *Vratislavien.,* 19 nov., 3 dec. 1729; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 21 mart. 1678; S. C. Indulg., *Valentinen.,* 5 febr. 1841, ad 3; *Engolismen.,* 3 dec. 1892, ad I, II; 21 iun. 1893, ad 1; *Ordinis Praedicatorum,* 20 maii 1896, ad I; *Urbis et Orbis,* 25 aug. 1897, ad II; S. R. C., *Elboren.,* 7 oct. 1617.

686 § 4: S. C. Indulg., *Gratianopolitana,* 24 maii 1843; *Aurelianen.,* 18 aug. 1868; *Congregationis Pretiosissimi Sanguinis,* 23 nov. 1878, ad 1, 2.

686 § 5: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § II.

688: S. C. S. Off., 4 maii 1892, ad 2; 5 iul. 1893.

689 § 1: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 5; S. C. Ep. et Reg., *Trevici,* 2 iun. 1592; S. C. C., *Potentina,* 29 maii 1683, ad 1; S. C. Indulg., *Pinerolien.,*

§ 3. No i onda, kada postoji takva povlastica, uvijek je za valjanost osnivanja, ako nije drugačije predviđeno u samoj povlastici, potrebno da mjesni Ordinarij dade svoj pismeni pristanak; no pristanak, koji je Ordinarij dao za podizanje redovničke kuće, vrijedi ujedno i za osnivanje društva sa sjedištem u istoj kući ili s njom spojenoj crkvi, ako to društvo nema zasebno ustrojstvo i ako pripada isključivo odnosnoj redovničkoj družbi.

§ 4. Glavni Namjesnik ne može na temelju općenitog ovlaštenja, a ni Kaptolski Namjesnik, osnivati društva niti dati pristanka za njihovo osnivanje ili pripajanje.

§ 5. Koji osnivaju društvo na temelju apostolske povlastice, moraju osnivačku ispravu izdati besplatno, izuzevši pristojbu za naknadu troškova.

Kan. 687. - Prema odredbi kan. 100 primaju društva vjernika tek onda značaj crkvene moralne osobe, kada dobiju od zakonitog crkvenog Poglavara ispravnu osnivačku odluku.

Kan. 688. - Društvo ne smije uzeti naslov ili ime, koje bi odavalo bilo neozbiljnost bilo nezgrapnu novost ili bi izražavalo kakvu pobožnost, koju Apostolska Stolica ne odobrava.

Kan. 689. - § 1. Svako društvo mora imati svoja pravila, ispitana i odobrena od Apostolske Stolice ili od mjesnog Ordinarija.

§ 2. Takova pravila, koja nisu bila potvrđena od Apostolske Stolice, mogu mjesni Ordinariji uvijek promijeniti i ispraviti.

Kan. 690. - § 1. Sva su društva, pa i ona, koja su osnovana od Apostolske Stolice, podčinjena, ako iznimno nemaju protivne povlastice, poglavarskoj vlasti i nadzoru mjesnog Ordinarija, koji ima pravo i dužnost, da ih prema odredbama svetih kanona nadgleda.

---

12 maii 1843, ad 1; *Aurelianen.,* 18 aug. 1868, ad 4; *Congregationis Pretiosissimi Sanguinis,* 23 nov. 1878, ad 3; *Urbis et Orbis,* 25 aug. 1897, ad I; S. R. C., *Elboren.,* 7 oct. 1617.

689 § 2: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 5; S. C. Ep. et Reg., *Oriolen.,* 9 ian. 1601; S. C. C., *Romana,* 27 aug. 1853; *Faventina,* 20 maii 1882; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 25 aug. 1897, ad I.

690 § 1: Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 8; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 31; S. C. C., *Nullius,* 22 ian. 1598; *Guardien.,* 22 sept. 1600; *Derthusen.,* 27 maii 1634, ad 7; *Comen.,* 15 febr. 1642; *Pistorien.,* 7 sept. 1652; *Troiana,* 3 et 24 aug. 1709, ad 2-4; *Asculana,* 3 et 24 mart. 1725, ad 5; *Bergomen.,* 18 dec. 1858, ad 1, 2; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad visitandas parochias.*

§ 2. Associationes tamen, quae vi privilegii apostolici a religiosis exemptis in suis ecclesiis institutae sunt, Ordinariis locorum fas non est visitare quod attinet ad ea quae internam disciplinam seu spiritualem associationis directionem spectant.

Can. 691. - § 1. Associatio legitime erecta, nisi aliud expresse cautum sit, bona temporalia possidere et administrare potest sub auctoritate Ordinarii loci, cui rationem administrationis saltem quotannis reddere debet, ad normam Can. 1525, minime vero parochi, licet in eius territorio erecta sit, nisi aliud Ordinarius ipse statuerit.

§ 2. Potest, ad normam statutorum, oblationes recipere, et receptas erogare ad pios ipsius associationis usus, salva semper offerentium voluntate.

§ 3. Nulli associationi eleemosynas colligere licet, nisi id aut statuta permittant, aut necessitas postulet, et loci Ordinarii consensus accedat ac servetur forma ab eodem praescripta.

§ 4. Ad eleemosynas extra territorium colligendas uniuscuiusque Ordinarii venia, scripto data, requiritur.

§ 5. Oblationum quoque ac eleemosynarum fidelis erogationis rationem associatio reddat Ordinario loci.

Can. 692. - Ad fruendum associationis iuribus, privilegiis, indulgentiis, aliisque gratiis spiritualibus, necesse est et sufficit ut quis in eam valide receptus sit, secundum propria associationis statuta et ab ea legitime non expulsus.

690 § 2: S. C. Ep. et Reg., *S. Angeli,* 2 aug. 1581; *S. Angeli Bisacien.,* 12 iun. 1582; *Ordinis S. Dominici,* a. 1589; *Eugubina,* 26 oct. 1592; *Caven.,* 22 febr. 1595, ad 1; *Derthonen.,* 7 sept. 1598; *Aquen.,* 3 febr. 1610; 9 iun. 1617; *Salernitana,* 21 iul. 1617; *Aliphana,* 31 iul. 1637; *Conventualium,* 5 oct. 1646; S. C. C., *Nucerina Paganorum,* 23 iun. 1629; *Comen.,* 15 febr. 1642; *Pistorien.,* 7 sept. 1652; S. C. Indulg., *Tertii Ordinis S. Francisci,* 31 ian. 1893, ad III.

691 § 1: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 8; Pius IX, ep. encycl. *«Incredibili»,* 17 sept. 1863; S. C. C., *Iuvenacen.,* 2 iun., 7 iul., 22 sept., 17 nov. 1736; *Comen.,* 6 et 27 iul. 1737, ad 1, 2; *Ianuen.,* 27 apr., 22 iun., 13 iuI. 1748, ad 3; S. R. C., *Urbis et Orbis,* 12 ian. 1704, ad 28, 31.

691 § 2: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 8; S. C. C., *Ariminen.,* 29 aug. 1595; *Asculana,* 3 et 24 mart. 1725, ad 6.

§ 2. No takva društva, koja su na temelju apostolske povlastice osnovali izuzeti redovnici u svojim crkvama, nisu podvrgnuta nadzornom pohodu mjesnih Ordinarija u onomu, što spada na unutarnju stegu i duhovnu upravu društva.

Kan. 691. - § 1. Društvo, koje je zakonito osnovano, može, ako nije drugačije izrijekom predviđeno, posjedovati imovinu i njom upravljati u zavisnosti od mjesnog Ordinarija, kojemu se mora svake godine položiti račun o upravljanju, u skladu s propisima kan. 1525, no nikako nije u zavisnosti od župnika, iako se nalazi na njegovom području, osim ako bi sam Ordinarij odredio drugačije.

§ 2. Može, u skladu s pravilima, primati milodare i primljene izdavati za pobožne svrhe samoga društva, uz dužni obzir na volju darovateljâ.

§ 3. Nijedno društvo ne smije sabirati milostinju, ako to nije u pravilima dopušteno, ili ako ne postoji nužda i ne dobije za to pristanak od Ordinarija, pa ako se pri tom ne drži načina od njega propisana.

§ 4. Za sabiranje milostinje izvan područja potrebna je pismena dozvola od strane svakog pojedinog Ordinarija.

§ 5. I o potrošku milodara i milostinje mora društvo položiti mjesnom Ordinariju točne račune.

Kan. 692. - Da netko uživa društvena prava, povlastice, oproštenja i druge duhovne milosti, potrebno je i dostatno, da je u društvo valjano primljen u skladu s društvenim pravilima i da nije iz njega zakonito isključen.

691 § 3: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 8; S. C. C., *Lancianen.,* 20 sept. 1710, ad 2; *Ianuen.,* 27 apr., 22 iun., 13 iul. 1748, ad 2; S. C. Indulg., *Cameracen.,* 11 iun. 1838; S. R. C., *Nullius Guastallae,* 9 iul. 1718, ad 13; *Perusina,* 9 iul. 1718, ad 15.

691 § 5: Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 9; Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 8; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 32; S. C. Ep. et Reg., *Mutinen.,* 20 mart. 1618; *Conventualium,* 5 oct. 1646; S. C. C., *Lancianen.,* 20 sept. 1710, ad 3-9; *Ianuen.,* 27 apr., 22 iun., 13 iul. 1748, ad 3.

692: S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 23 apr. 1914; S. C. Indulg., *Incerti loci in Gallia,* 12 febr. 1840; *Cameracen.,* 25 ian. 1842, ad 1, 2; *Pinerolien.,* 12 maii 1843, ad 1; *Urbis et Orbis,* 5 aug. 1851; *Massilien.,* 27 maii 1857; *Cameracen.,* 29 aug. 1864; *Mechlinien. et Vincennapolitana,* 16 iul. 1887, ad I, II; *Augustana,* 10 aug, 1899, ad VII.

Can. 693. - § 1. Acatholici et damnatae sectae adscripti aut censura notorie irretiti et in genere publici peccatores valide recipi nequeunt.

§ 2. Eadem persona potest adscribi pluribus associationibus, salvo praescripto Can. 705.

§ 3. Absentes ne adscribantur associationibus ad modum organici corporis constitutis; praesentes autem, nonnisi scientes ac volentes adscribi possunt.

§ 4. Salvo praescripto Can. 704, religiosi possunt piis associationibus nomen dare, exceptis iis quarum leges, Superiorum iudicio, cum observantia regulae et constitutionum conciliari nequeant.

Can. 694. - § 1. Receptio fiat ad normam iuris ac statutorum uniuscuiusque associationis.

§ 2. Ut autem de receptione constet, inscriptio in albo associationis fieri omnino debet; imo haec inscriptio, si associatio in personam moralem erecta fuerit, est ad validitatem necessaria.

Can. 695. - Occasione receptionis in associationem nihil directe vel indirecte exigatur, praeter id quod in statutis legitime approbatis designatum sit, aut ab Ordinario loci, ratione specialium circumstantiarum, expresse permissum in associationis favorem.

Can. 696. - § 1. Nemo, legitime adscriptum ab associatione dimittatur, nisi iusta de causa ad normam statutorum.

§ 2. Qui in casum inciderint, de quo in can. 693, § 1, expungantur, praemissa monitione, servatis propriis statutis et salvo iure recursus ad Ordinarium.

693 § 1: Pius IX, ep. *«Quamquam»*, 29 maii 1873; const. *«Exortae»*, 29 apr. 1876; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 19 sept. 1867.

693 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Naxien.*, 8 iun. 1618; S. C. Indulg., *Zagabrien.*, 17 febr. 1718, ad 4; *Briocen.*, 20 maii 1841, ad 10; *Basileen.*, 13 febr. 1894, ad I.

693 § 3: S. C. Indulg., *Americana Novi Regni Hispanici*, 28 apr. 1761; *Urbis et Orbis*, 13 apr. 1878; 19 iun. 1880; *Urbis et Orbis*, 26 nov. 1880.

694 § 1: S. C. Indulg., *Herbipolen.*, 25 iun. 1746; *Cameracen.*, 25 ian. 1842, ad 3; *Auxien.*, 22 aug. 1842; *Urbis et Orbis*, 26 nov. 1880, n. III; *Mechlinien. et Vincennapolitana*, 16 iul. 1887, ad II; *Engolismen.*, 3 dec. 1892, ad IV.

Kan. 693. - § 1. Ne mogu biti valjano primljeni nekatolici i osobe, koje pripadaju osuđenoj sljedbi ili su notorno upali u kaznenu zabranu i uopće javni grješnici.

§ 2. Ista osoba može stupiti u više društava, ali se pri tom mora obdržavati propis kan. 705.

§ 3. Odsutni se ne smiju primiti u takva društva, koja imaju posebno ustrojstvo; a i prisutni se ne smiju primiti bez njihova znanja i volje.

§ 4. Držeći se odredbe kan. 704 mogu redovnici pristupati u pobožna društva, samo ne u ona, koja imaju, po sudu Poglavara, takovih propisa, koji se ne mogu složiti s obdržavanjem redovničkih pravila i konstitucija.

Kan. 694. - § 1. Primanje mora biti izvršeno u skladu s odredbama prava i ustanova svakog pojedinog društva.

§ 2. A da za primitak bude dokaza, svakako je potrebit upis u imenik društvenih članova; takav je upis dapače i za valjanost potreban, ako se radi o društvu, koje ima značaj pravne osobe.

Kan. 695. - Prigodom upisa u društvo ne smije se ni izravno ni neizravno tražiti nikakva naplata, izim one, koja je naznačena u zakonito odobrenim pravilima, ili je od mjesnog Ordinarija, zbog osobitih prilika, izrijekom dopuštena u korist društva.

Kan. 696. - § 1. Nikoga se ne smije, pošto je zakonito primljen, isključiti iz društva, ako za to ne postoji pravedan razlog u skladu s pravilima.

§ 2. Onaj, kod kojega je došlo do slučaja iz kan. 693, § 1, ima se brisati nakon opomene, a u skladu s onim, što propisuju vlastita pravila, i s pravom pritužbe na Ordinarija.

694 § 2: S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 23 apr. 1914; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. 30 iun. 1889; S. C. Indulg., *Versalien.*, 17 sept. 1845; *Briocen.*, 25 sept. 1845, ad 1; *Cameracen.*, 18 aug. 1868, ad 3; 26 ian. 1871, ad 1; *Ordinis Fratrum Minorum Excalceat. et Recollect.*, 27 apr. 1887; *Societatis Iesu*, 16 iul. 1887, ad IV, V; *Tornacen.*, 17 iul. 1891; 12 dec. 1892; *Burgi S. Domnini*, 18 iun. 1898, ad III.

695: S. C. Ep. et Reg., *Oriolen.*, 9 ian. 1601.

696 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Romana*, 29 nov. 1850; *Romana*, 13 mart. 1896, ad 3 et 4 mart. 1898; S. C. C., *Lancianen.*, 20 sept. 1710, ad 7; *Balneoregien.*, 14 et 28 ian., 26 aug., 16 sept. 1769, ad 2.

696 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Romana*, 13 mart. 1896, ad 3 et 4 mart. 1898.

§ 3. Etiamsi in statutis nihil expresse caveatur, etiam loci Ordinarius quod ad omnes associationes, et Superior religiosus quod ad associationes ex apostolico indulto a religiosis erectas attinet, possunt socios dimittere.

Can. 697. - § 1. Associationes legitime erectae ius habent, ad normam statutorum et sacrorum canonum, celebrandi comitia, edendi peculiares normas quae ipsum sodalitium respiciant, eligendi administratores bonorum, officiales et ministros, firmo praescripto Can. 715.

§ 2. In iis quae convocationem ad comitia et electiones respiciunt, serventur ius commune, quod prostat in Can. 161-182 et statuta iuri communi non contraria.

Can. 698. - § 1. Nisi privilegium apostolicum aliud expresse caveat, nominatio moderatoris et cappellani pertinet ad loci Ordinarium in associationibus ab ipso vel ab Apostolica Sede erectis aut approbatis, et in associationibus a religiosis vi apostolici privilegii erectis extra proprias ecclesias; in associationibus vero erectis a religiosis in propriis ecclesiis requiritur tantum Ordinarii loci consensus, si a Superiore moderator et cappellanus e clero saeculari eligantur.

§ 2. Moderator et cappellanus possunt, durante munere, benedicere associationis habitum seu insignia, scapularia, etc., eaque adscribendis imponere; quod vero ad conciones attinet, serventur praescripta Can. 1337-1342.

§ 3. Moderatorem et cappellanum revocare ex iusta causa possunt qui illos nominaverunt eorumque successores vel Superiores.

§ 4. Idem potest esse moderator et cappellanus.

696 § 3: S. C. C., *Ferrarien.,* 14 sept. 1782, ad 7.

697 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Nucerina Paganorum,* 9 aug. 1594; *Reatina,* 10 iun. 1616; *Bovinen.,* 11 aug. 1617; *Monopolitana*, 26 ian. 1646; *Asculana-Picena seu Firmana,* 27 iul. 1888, 15 mart. 1889; S. C. C., *Lancianen.,* 20 sept. 1710, ad 4; *Novarien.,* 3 et 24 sept. 1718, ad 9; *Asculana,* 3 et 24 mart. 1725, ad 1; *Balneoregien.,* 14 et 28 ian., 26 aug., 16 sept. 1769, ad 3; S. R. C., *Urbis et Orbis,* 12 ian. 1704, ad 30.

§ 3. Iako to ne bi bilo u pravilima izrijekom predviđeno, mjesni Ordinarij može iz svih društava isključivati članove, a i redovnički Poglavar iz takvih društava, koja su na temelju apostolske pogodnosti osnovana od redovnika.

Kan. 697. - § 1. Zakonito osnovana društva imaju pravo, da u skladu s pravilima i odredbama svetih kanona, drže sastanke, izdavaju propise za svoje članove, biraju upravitelje za imovinu, dužnosnike i službenike, uz obdržavanje odredaba kan. 715.

§ 2. U svemu, što se odnosi na sazivanje sastanaka i na izbore, ima se obdržavati opće pravo sadržano u kan. 161-182, i pravila, ukoliko nisu u protivnosti s općim pravom.

Kan. 698. - § 1. Ako nema apostolske povlastice, u kojoj je izrijekom drugačije predviđeno, spada imenovanje upravitelja i kapelana na mjesnog Ordinarija za društva, koja su osnovana ili odobrena bilo od njega bilo od Apostolske Stolice, kao i za društva, koja su na temelju apostolske povlastice osnovana od redovnika izvan vlastitih crkava; no za društva osnovana od redovnika u vlastitim crkvama traži se samo pristanak mjesnog Ordinarija, ako redovnički Poglavar želi izabrati upravitelja i kapelana između svjetovnog duhovništva.

§ 2. Upravitelj i kapelan mogu, dok im služba traje, blagoslivati društvenu odjeću ili znakove, škapulare itd., i stavljati ih na one koji se primaju, a što se tiče duhovnih govora, imaju se obdržavati odredbe kan. 1337-1342.

§ 3. Upravitelja i kapelana mogu iz pravedna razloga opozvati oni, koji su ih imenovali i njihovi nasljednici ili predpostavljeni.

§ 4. Ista osoba može ujedno biti i upravitelj i kapelan.

698 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Chien.,* 4 maii 1618; S. C. C., *Sarnen.,* 11 iun. 1712, ad 5, 6 et 4 ian. 1713; *Bononien.,* 17 apr., 15 maii 1728, ad 1; S. C. Indulg., *Corisopiten.,* 7 iun. 1842, ad 1, 3; *Caenomanen.,* 18 nov. 1842, ad 3; *Urbis et Orbis,* 8 ian. 1861; *Engolismen.,* 3 dec. 1892, ad III.

698 § 2: S. C. Indulg., *Corisopiten.,* 7 iun. 1842, ad 1, 2; *Auxien.,* 22 aug. 1842; *Basileen.,* 13 febr. 1894, ad II, III.

698 § 3: C. 1, X, *de regulis iuris,* V, 41.

Can. 699. - § 1. Ob graves causas et salvo iure recursus ad Apostolicam Sedem, potest loci Ordinarius supprimere non solum associationem a se vel a decessoribus suis erectam, sed etiam associationem ex apostolico indulto a religiosis erectam de consensu Ordinarii loci.

§ 2. Associationes vero ab ipsa Apostolica Sede erectae nonnisi ab eadem supprimi possunt.

699 § 1: S. C. C., *Spalaten.*, 14 dec. 1889, 25 ian. 1890; *Liburnen.*, 7 sept. 1895.

Kan. 699. - § 1. Iz važnih razloga i uz pravo pritužbe na Apostolsku Stolicu može mjesni Ordinarij dokinuti ne samo takvo društvo, koje je osnovao on ili njegovi pretšasnici, nego i takvo, koje je na temelju apostolske pogodnosti osnovano od redovnika s pristankom mjesnog Ordinarija.

§ 2. Društva pak, koja su osnovana od same Apostolske Stolice, mogu biti samo od nje dokinuta.

TITULUS XIX.

DE FIDELIUM ASSOCIATIONIBUS IN SPECIE.

Can. 700. - Triplex distinguitur in Ecclesia associationum species: *tertii Ordines saeculares, confraternitates, piae uniones.*

Can. 701. - § 1. Inter pias laicorum associationes, ordo praecedentiae est qui sequitur, firmo praescripto Can. 106, nn. 5, 6:

1.° Tertii Ordines;

2.° Archiconfraternitates;

3.° Confraternitates;

4.° Piae uniones primariae;

5.° Aliae piae uniones.

§ 2. Confraternitas sanctissimi Sacramenti, si agatur de processione in qua defertur sanctissimum Sacramentum, praecedit ipsis archiconfraternitatibus.

§ 3. Omnes autem tunc solummodo ius praecedentiae habent, cum collegialiter incedunt sub propria cruce vel vexillo et cum habitu seu insignibus associationis.

700: S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 26 nov. 1880, n. III.

701 § 1. 5.°: S. R. C., *Lucerina,* 25 sept. 1875; *Abellinen.,* 18 aug. 1877; 28 maii 1886; *Lucerina,* 4 iul. 1887; *Fodiana,* 17 mart. 1893; *Monopolitana,* 27 mart. 1893; *Nucerina Paganorum,* 1 mart. 1894; *Baren.,* 27 mart. 1897; *Baren.,* 30 nov. 1897; *Salernitana,* 18 febr. 1899; *Urgellen.,* 10 nov. 1905.

NASLOV XIX.

DRUŠTVA VJERNIKA NAPOSE

Kan. 700. - U Crkvi se razlikuje tri vrste društava: *treći Redovi svjetovnjački, bratstva, pobožne udruge.*

Kan. 701. - § 1. Kod pobožnih društava svjetovnjaka ima se, bez povrede propisa kan. 106, br. 5 i 6 držati ovaj red prednosti:

1.° Treći Redovi;

2.° Nadbratstva;

3.° Bratstva;

4.° Pobožne praudruge;

5.° Ostale pobožne udruge.

§ 2. Bratstvo presvetog oltarskog Otajstva, kad se radi o ophodu, u kojemu se nosi Svetotajstvo, ima prednost i pred nadbratstvima.

§ 3. No svim društvima pripada pravo prednosti samo onda, kada nastupaju skupno s vlastitim križem i zastavom, i u odjeći ili sa znakovima društvenim.

701 § 2: S. R. C., *Nepesina,* 10 maii 1608; *Lunen.-Sarzanen.,* 18 iun. 1639; *Mediolanen.,* 19 iun. 1655; *Vercellen.,* 20 sept. 1687; *Vercellen.,* 18 iun. 1695, ad 3; *Novarien.,* 26 aug. 1752, ad 1; *Meliten.,* 23 sept. 1820; *Beneventana,* 17 aug. 1833; *Abellinen.,* 18 aug. 1877; *Squillacen.,* 17 ian. 1887; *Goana,* 11 nov. 1904; *Urgellen.,* 10 nov. 1905, ad II.

701 § 3: S. C. Ep. et Reg., 6 apr. 1900; S. R. C., 28 maii 1886; *Fodiana,* 17 mart. 1893; *Monopolitana,* 27 mart. 1893; *Nucerina Paganorum,* 1 mart. 1894, ad I.

CAPUT I.

DE TERTIIS ORDINIBUS SAECULARIBUS.

Can. 702. - § 1. Tertiarii saeculares sunt qui in saeculo, sub moderatione alicuius Ordinis, secundum eiusdem spiritum, ad christianam perfectionem contendere nituntur, modo saeculari vitae consentaneo, secundum regulas ab Apostolica Sede pro ipsis approbatas.

§ 2. Si tertius saecularis Ordo in plures associationes dividatur, harum quaelibet legitime constituta dicitur *sodalitas tertiariorum.*

Can. 703. - § 1. Firmo privilegio nonnullis Ordinibus concesso, nulla religio potest tertium Ordinem sibi adiungere.

§ 2. Dato etiam apostolico privilegio, Superiores religiosi possunt quidem personas particulares tertio Ordini adscribere, sed nequeunt sodalitatem tertiariorum valide erigere sine consensu Ordinarii loci, ad normam Can. 686, § 3.

§ 3. Nec sodalitatibus a se erectis possunt concedere usum particularium vestium, in publicis sacris functionibus deferendarum, sine speciali eiusdem Ordinarii licentia.

Can. 704. - § 1. Qui vota nuncupavit vel in perpetuum vel ad tempus in aliqua religione, nequit simul ad ullum tertium Ordinem pertinere, etsi eidem antea fuerit adscriptus.

§ 2. Si solutus a votis ad saeculum redierit, antiqua adscriptio reviviscit.

Can. 705. - Nulla tertiariorum sodalitas, sine apostolico indulto, adscribere potest sodales alius tertii Ordinis in eodem remanentes; singulis tamen sodalibus licet iusta de causa transire sive ab alio ad alium tertium Ordinem, sive ab alia ad aliam sodalitatem eiusdem tertii Ordinis.

---

702 § 1: Leo XIII, const. *«Misercors Dei Filius»,* 30 maii 1883; S. C. Ep. et Reg., *Faventina,* 18 iun. 1717, ad 2.

703 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Faventina,* 18 iun. 1717, ad 3, 4; *Vulturarien.,* 13 mart. 1744, ad 6; S. C. Indulg., *Mechlinien.,* 14 iul. 1891; *Tertii Ordinis S. Francisci,* 31 ian. 1893, ad II.

704 § 1: S. C. Indulg., *Veronen.,* 16 iul. 1887; *Tertii Ordinis S. Francisci,* 31 ian. 1893, ad IV-VI.

GLAVA I.

TREĆI REDOVI SVJETOVNJAČKI

Kan. 702. - § 1. Svjetovnjački su trećoreci oni, koji u svijetu nastoje, pod upravom kojega Reda, u njegovom duhu oko kršćanskoga savršenstva, na način koji se dade složiti sa svjetovnim životom, u skladu s pravilima od Apostolske Stolice za njih odobrenima.

§ 2. Ako treći Red svjetovnjački obuhvaća više društava, tada se svako, koje je zakonito osnovano, zove *trećoredska zadruga.*

Kan. 703. - § 1. Nijedan Red, osim nekih, koji su za to dobili povlasticu, ne može sebi pripojiti Treći Red.

§ 2. Pa i onda, kada je takva apostolska povlastica dana, mogu redovnički Poglavari samo pojedinačke osobe primati u Treći Red, ali ne mogu valjano osnovati trećoredsku zadrugu bez pristanka mjesnog Ordinarija, u skladu s odredbama kan. 686, § 3.

§ 3. Niti mogu zadrugama, koje su osnovali, dopustiti upotrebu posebnog odijela, da se nosi kod javnih bogoslužnih čina, bez posebnog dopuštenja istog Ordinarija.

Kan. 704. - § 1. Tko je položio u kojoj redovničkoj družbi zavjete bilo vječne bilo privremene, ne može ujedno pripadati nijednom trećem Redu, iako je u nj ranije bio primljen.

§ 2. Ako bi se, odriješen od zavjeta, povratio u svijet, raniji upis stupa ponovno u krepost.

Kan. 705. - Nijedna trećoredska zadruga ne može bez apostolskog indulta, primiti članove, koji već pripadaju drugom kojem trećem Redu, ako bi htjeli i dalje u njem ostati; no pojedinim je članovima slobodno iz pravedna razloga prelaziti bilo iz jednoga trećega Reda, bilo iz jedne zadruge u drugu kod istoga trećega Reda.

705: Clemens XII, const. *«De salute»,* 23 nov. 1739; S. C. de Religiosis, decr. 30 iun. 1911; 20 maii 1917, ad I, IV; S. C. Indulg., *Briocen.,* 15 mart. 1852, ad 4; *Tertii Ordinis S. Francisci,* 31 ian. 1893, ad VII-IX; *Ordinis Minorum Capuccinorum,* 21 iun. 1893; *Cuneen.,* 1 sept. 1893; *Ordinis S. Benedicti,* 15 ian. 1895, ad III, IV.

Can. 706. - Publicis processionibus, funeribus aliisque ecclesiasticis functionibus tertiarii possunt, sed non tenentur collegialiter interesse; at si intersint, cum suis insignibus sub cruce propria incedant necesse est.

CAPUT II.

DE CONFRATERNITATIBUS ET PIIS UNIONIBUS.

Can. 707. - § 1. Associationes fidelium quae ad exercitium alicuius operis pietatis aut caritatis erectae sunt, nomine veniunt *piarum unionum;* quae, si ad modum organici corporis sint constitutae, *sodalitia* audiunt.

§ 2. Sodalitia vero in incrementum quoque publici cultus erecta, speciali nomine *confraternitates* appellantur.

Can. 708. - Confraternitates nonnisi per formale erectionis decretum constitui possunt; pro piis autem unionibus sufficit Ordinarii approbatio, qua obtenta, ipsae, licet morales personae non sint, capaces tamen sunt obtinendi gratias spirituales ac praesertim indulgentias.

Can. 709. - § 1. Confratres nequeunt sacris functionibus operam praestare, nisi confraternitatis habitum seu insignia deferant.

§ 2. Mulieres confraternitatibus adscribi tantum possunt ad lucrandas indulgentias et gratias spirituales confratribus concessas.

Can. 710. - Titulus seu nomen confraternitatis vel piae unionis desumatur vel a Dei attributis, vel a christianae religionis mysteriis, vel a festis Domini et Beatae Virginis Mariae, vel a Sanctis, vel a pio opere ipsius sodalitii.

707 § 2: S. C. Indulg., *Monasterien.*, 27 apr. 1887, ad V.

708 § 1: S. C. Indulg., *Engolismen.,* 3 dec. 1892, ad I, II.

Kan. 706. - Trećoreci mogu, ali ne moraju, skupno prisustvovati javnim ophodima, ukopima i drugim crkvenim obrednim činima; no kada prisustvuju, moraju stupati pod vlastitim križem sa svojim znakovima.

GLAVA II.

BRATSTVA I POBOŽNE UDRUGE

Kan. 707. - § 1. Društva vjernika, koja su osnovana za to, da izvršuju neka pobožna ili dobrotvorna djela, zovu se *pobožne udruge;* ako imaju posebno ustrojstvo nazivaju se *zadrugama.*

§ 2. Zadruge pak, koje su osnovane i za unapređivanje javnog bogoslužja, nazivaju se posebnim imenom *bratstva.*

Kan. 708. - Bratstva se mogu osnovati samo rješenjem u obliku osnivačke odluke; za pobožne pak udruge dostaje odobrenje Ordinarijevo, a kad ga dobiju, iako nisu time postale moralne osobe, one primaju ipak sposobnost zadobivati duhovne milosti, napose oproštenja.

Kan. 709. - § 1. Bratimi ne mogu sudjelovati kod svetih obrednih čina, ako na sebi nemaju odijelo ili znakove bratstva.

§ 2. Ženske osobe mogu biti primljene u bratstvo samo s tim učinkom, da dobivaju oproštenja i duhovne milosti, koji su bratimima dani.

Kan. 710. - Bratstva ili pobožne udruge moraju uzeti naslov ili ime bilo po svojstvima Božjim, bilo po otajstvima kršćanske vjere, bilo po blagdanima Gospodnjim ili Blažene Djevice Marije, bilo po Svecima ili po pobožnom djelu same zadruge.

709 § 1: S. R. C., *Bononien.,* 9 dec. 1617.

710: S. R. C., decr. seu declar. 15 iul. 1914, n. II-IV.

Can. 711. - § 1. Plures confraternitates vel piae uniones eiusdem tituli ac instituti, nisi id eis specialiter concessum sit aut iure cautum, ne erigantur neve approbentur in eodem loco; si vero agatur de magnis civitatibus, id licet, dummodo inter ipsas intercedat conveniens, iudicio Ordinarii loci, distantia.

§ 2. Curent locorum Ordinarii ut in qualibet paroecia instituantur confraternitates sanctissimi Sacramenti, ac doctrinae christianae; quae, legitime erectae, ipso iure aggregatae sunt eisdem Archiconfraternitatibus in Urbe a Cardinali Urbis Vicario erectis.

Can. 712. - § 1. Confraternitates vel piae uniones ne erigantur, nisi in ecclesia aut oratorio publico vel saltem semipublico.

§ 2. Ne instituantur, sine Capituli consensu, in ecclesia cathedrali aut collegiali.

§ 3. In ecclesiis vel oratoriis religiosarum Ordinarius loci permittere potest erectionem associationis mulierum tantum, aut piae unionis quae nonnisi precationibus incumbat et gratiarum dumtaxat spiritualium communicatione gaudeat.

Can. 713. - § 1. Religiosi cum confraternitatibus piisve unionibus a se erectis possunt et debent communicare omnes et solas gratias spirituales, quae in facultatibus a Sede Apostolica receptis specifice et nominatim communicabiles declarentur, eaeque in actu erectionis manifestandae sunt singulis, servato praescripto Can. 919.

§ 2. Confraternitatibus, ab iisdem erectis, non licet vestem propriam seu insignia, quae in publicis processionibus aliisque sacris functionibus deferenda sunt, assumere sine speciali Ordinarii loci licentia.

---

711 § 1: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.,* 4 ian. 1593; *Taurinen.,* 20 dec. 1594, 1 mart. 1595; *Cavallicen.,* 29 ian. 1616; S. C. C., *Neapolitana,* 17 iul. 1683; *Casertana,* 8 iul. 1690; *Lunen.-Sarzanen.,* 19 aug. 1690, ad 1; S. C. Indulg., 27 sept. 1677; *Lemovicen.,* 22 aug. 1842, ad 3; *Andegaven.,* 29 febr. 1864, ad 2; *Urbis et Orbis,* 30 aug. 1866; *Lauden.,* 31 ian. 1893, ad I-III; *Tertii Ordinis S. Francisci,* 31 ian. 1893, ad I; *Ordinis Praedicatorum,* 20 maii 1896, ad III, IV; S. R. C., *Ordinis Praedicatorum,* 7 dec. 1641; *Posnanien.,* 7 dec. 1658; *Veneta,* 14 nov. 1676; *Montis Albani,* 29 nov. 1856; *Taurinen.,* 14 aug. 1858.

711 § 2: S. Pius V, const. *«Ex debito»,* 6 oct. 1571, § 2; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 7; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»,* 15 apr. 1905, n. IV; S. C. Indulg., 23 apr. 1676; 27 sept. 1677; 23 mart. 1711; *Urbis et Orbis,* 22 apr. 1752; *Lemovicen.,* 22 aug. 1842, ad 1, 3, 4; *Cameracen.,* 22 febr. 1847, ad 2; *Lauden.,* 31 ian. 1893, ad III.

Kan. 711. - § 1. U istom mjestu ne smije biti osnovano niti odobreno više bratstva ili pobožnih udruga s istim imenom i uređenjem, ako za to nema posebnog dopuštenja ili nije u zakonu predviđeno; no kad se radi o velikim gradovima, onda to može biti uz uvjet, da su međusobno dovoljno daleko po sudu mjesnog Ordinarija.

§ 2. Mjesni Ordinariji dužni su voditi brigu o tom, da u svakoj župi budu osnovana bratstva presvetog Oltarskog Otajstva i kršćanskog nauka; čim se takova bratstva zakonito osnuju, ona su snagom samoga zakona pripojena odnosnim Nadbratstvima osnovanim u Rimu od Stožernika Namjesnika u Gradu.

Kan. 712. - § 1. Bratstva ili pobožne udruge smiju osnovati samo u crkvama ili javnim, odnosno barem polujavnim bogomoljama.

§ 2. U stolnoj se ili zbornoj crkvi ne smiju osnovati bez pristanka Kaptola.

§ 3. U crkvama ili bogomoljama redovnica može mjesni Ordinarij dopustiti osnivanje samo ženskih društava, odnosno i takvih udruga, koje se isključivo bave molitvom i uživaju samo duhovne milosti.

Kan. 713. - § 1. Redovnici mogu i moraju pobožnim udrugama, koje su oni osnovali, dati da sudioništvuju u svima i samo u onim duhovnim milostima, koje su u povlasticama primljenim od Apostolske Stolice posebice i poimence označena kao takve, u kojima se može sudioništvovati i one se moraju prigodom samog osnivanja svima objaviti, no odredbu kan. 919 treba držati.

§ 2. Bratstva od njih osnovana ne smiju bez posebna dopuštenja mjesnog Ordinarija nositi pri javnim ophodima i drugim svetim obrednim činima svoje posebno odijelo i znakove.

---

712 § 1: S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 16 ian. 1804; 8 iun. 1845.

712 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Tirasonen.,* 6 nov. 1595; *Ramana,* 18 ian. 1907; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Ep. Mangaloren.), 10 oct. 1894; S. C. Indulg., *Andegaven.,* 29 febr. 1864, ad 4.

713 § 1: Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 4, 6; S. C. Indulg., 12 mart. 1671.

713 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Chien.,* 6 dec. 1616.

Can. 714. - Confraternitas proprium habitum vel insignia, sine licentia Ordinarii loci, ne dimittat neve immutet.

Can. 715. - § 1. Comitiis confraternitatum, etsi in regularium ecclesiis et oratoriis celebrandis, per se vel per delegatum praeesse sine iure tamen suffragii, dignos et idoneos officiales et ministros electos confirmare, indignos vel non idoneos respuere aut removere, statuta aliasve normas, nisi a Sede Apostolica approbatae fuerint, corrigere et approbare, pertinet ad loci Ordinarium.

§ 2. De comitiorum extraordinariorum celebratione confraternitas Ordinarium loci eiusve delegatum tempestive praemoneat; secus Ordinario ius est comitia impediendi vel eorum decreta penitus infirmandi.

Can. 716. - § 1. Confraternitates et piae uniones, in propriis ecclesiis erectae, functiones non paroeciales, servatis servandis, independenter a parocho exercere possunt, dummodo ministerio paroeciali in paroeciali ecclesia non noceant.

§ 2. Idem servetur etiam in casu quo paroecia erecta sit in ipsa confraternitatis ecclesia.

§ 3. In dubio utrum functiones confraternitatis vel piae unionis noceant, necne, ministerio paroeciali, ad Ordinarium loci spectat ius decidendi, itemque statuendi practicas normas servandas.

Can. 717. - § 1. Si in ecclesiis non suis erectae sint, proprias functiones ecclesiasticas in sacello tantum vel altari, in quo sunt erectae, peragere possunt ad normam Can. 716 et peculiarium statutorum.

715 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Cusentina,* 24 iul. 1600; *Caietana,* 22 aug. 1636; 4 iun. 1707; *Asculana-Picena seu Firmana,* 27 iul. 1888, 15 mart. 1889; S. C. C., Senogallien., 4 iun. 1701, ad 1, 2; *Lancianen.,* 20 sept. 1710, ad 4-6; *Ripana,* 16 et 30 mart. 1715, ad 1; *Asculana,* 3 et 24 mart. 1725, ad 3, 4; *S. Marci,* 13 apr. 1726, ad 1, 2; *Ariminen.,* 22 nov. 1755, 7 aug. 1756, 30 iul. 1757; *Civitatis Plebis,* 26 ian., 22 mart. 1760, ad 5; *Milevitana,* 15 iun. 1878; S. C. Indulg., *Corisopiten.,* 7 iun. 1842, ad 3; S. R. C., *Urbis et Orbis,* 12 ian. 1704, ad 32, 33.

715 § 2: S. C. C., *Assisien.,* 10 sept., 20 dec. 1785, 21 ian. 1786, ad 1.

716 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Clusina,* 11 apr. 1579; *Cassanen.,* 15 nov. 1616; S. C. C., *Ferrarien.,* 15 dec. 1708, 12 ian. 1709, ad 1, 2; *Cremonen.,* 5 iun. 1723, 13 apr. 1726,

Kan. 714. - Bratstvo ne smije svoje posebno odijelo ni znakove prestati nositi ili mijenjati bez dopuštenja mjesnog Ordinarija.

Kan. 715. - § 1. U nadležnosti je mjesnog Ordinarija, da osobno ili po pomoćniku bez prava glasa predsjeda bratimskim skupštinama, iako bi se držale u redovničkim crkvama ili bogomoljama, da potvrđuje izabrane dužnosnike i službenike, ako su dostojni i valjani, a nedostojne i nesposobne da odbije ili smijeni, pravila i druge propise, ukoliko nisu bili odobreni od Apostolske Stolice, ispravlja i odobrava.

§ 2. Bratovština je dužna, ako želi održati izvanredne skupštine, o tom na vrijeme obavijestiti mjesnog Ordinarija ili njegova opunomoćenika; inače ima Ordinarij pravo, da spriječi takve skupštine, odnosno da njihove zaključke posvema dokine.

Kan. 716. - § 1. Bratstva i pobožne udruge, koje su osnovane u vlastitim crkvama mogu izvršivati neodvisno od župnika, obdržavajući pri tom ono što treba, takve bogoslužne čine, koji nemaju župskog značaja, uz uvjet, da time ne nanose štete župskoj službi, koja se drži u župskoj crkvi.

§ 2. To isto vrijedi i u slučaju, kada je župa osnovana u samoj bratimskoj crkvi.

§ 3. U dvojbi, da li bogoslužni čini bratstva ili pobožne udruge nanose kakvu štetu župskoj službi, ima pravo odlučiti mjesni Ordinarij, a isto tako izdati upotrebljive odredbe, kojih se treba držati.

Kan. 717. - § 1. Kad nisu osnovane u vlastitim crkvama, tada mogu obavljati svoje crkvene obredne čine jedino u kapelici ili kod oltara, kod kojega su osnovane, i to u skladu s odredbama kan. 716 i s vlastitim pravilima.

ad 1; *Privernen.,* 24 sept. 1735, ad 2; *Firmana,* 12 maii, 2 iun. 1736, ad 1; *Hortana,* 14 iun., 5 iul. 1738, ad 1 et 1 aug. 1739; *Apten.,* 23 sept., 2 dec. 1758, ad 2 et 11 aug. 1759; *Firmana,* 17 dec. 1768, ad 2 et 28 ian. 1769; *Ferrarien.,* 14 sept. 1782, ad 1; *Nepesina,* 2 maii 1857; *Isclana,* 29 ian. 1859; S. R. C., *Aretina,* 21 apr. 1635; *Narnien.,* 11 nov. 1641; *Nicien.,* 7 sept. 1658; *Hortana,* 22 aug. 1682; *Urbis et Orbis,* 12 ian. 1704, ad 3-8, 10- 16, 18, 19, 21, 29, 30; *Papien.,* 9 mart. 1711, ad 1; *Nullius Guastallae,* 9 iul. 1718, ad 9-11; *Perusina,* 9 iul. 1718, ad 1, 3, 14; *Perusina,* 13 maii 1719, ad 1-4, 6; *Reatina,* 7 dec. 1844.

717 § 1: S. C. C., *Sarnen.,* 11 iun. 1712, ad 10.

§ 2. Patrimonium confraternitatis et piae unionis, quae erecta sit in ecclesia non sua, aut cuius ecclesia sit simul ecclesia paroecialis, debet esse separatum a bonis fabricae vel communitatis.

Can. 718. - Confraternitates processionibus consuetis et aliis, quas Ordinarius loci indixerit, tenentur collegialiter cum propriis insignibus et sub proprio vexillo interesse, nisi Ordinarius aliud praescripserit.

Can. 719. - § 1. De Ordinarii loci consensu confraternitas vel pia unio de alia ad aliam sedem transferri potest, nisi iure aut statutis a Sede Apostolica probatis translatio prohibeatur.

§ 2. Quoties agatur de transferenda confraternitate vel pia unione alicui religioni reservata, Superioris consensus est requirendus.

CAPUT III.

DE ARCHICONFRATERNITATIBUS ET PRIMARIIS UNIONIBUS.

Can. 720. - Sodalitia quae iure pollent alias eiusdem speciei associationes sibi aggregandi, *archisodalitia,* vel *archiconfraternitates,* vel piae uniones, congregationes, societates *primariae* appellantur.

Can. 721. - § 1. Nulla associatio potest sine apostolico indulto alias sibi valide aggregare.

§ 2. Archiconfraternitas vel primaria unio eas tantum potest confraternitates vel pias uniones sibi aggregare, quae sint eiusdem tituli ac finis, nisi indultum apostolicum aliud ferat.

718: Vide etiam Can. 1291, § 1; 1292.

719 § 1: S. C. C., *Pacten.,* 22 maii, 5 iun. 1734; *Sutrina,* 28 aug. 1779, 15 iul. 1780, 20 ian. 1781, ad 1, 2.

720: Clemens VIII, const. «*Quaecumque*», 7 dec. 1604, § 6; Secret. Brevium, litt. 5 iul. 1881.

§ 2. Imovina bratstva ili pobožne udruge, koja je osnovana u tuđoj crkvi, ili ako je njezina crkva ujedno i župska, mora biti odvojena od imovine crkve ili zajednice.

Kan. 718. - Bratstva su dužna, noseći svoje znakove i pod vlastitom zastavom, skupno prisustvovati običajnim ophodima i drugima, koje propiše mjesni Ordinarij, ako on ne bi odredio drugačije.

Kan. 719. - § 1. Bratstvo ili pobožna udruga može s pristankom mjesnog Ordinarija premjestiti svoje sjedište s jednoga u drugo mjesto, ako takav premještaj nije zabranjen zakonom ili pravilima odobrenim od Apostolske Stolice.

§ 2. Kad god se radi o premještaju bratstva ili pobožne udruge, koja je pridržana kojoj redovničkoj družbi, treba za to pristanak Poglavarev.

GLAVA III.

NADBRATOVŠTINE I PRAUDRUGE

Kan. 720. - Zadruge, koje imaju pravo, da mogu sebi pripojiti druga društva iste vrsti, zovu se *nadzadruge* ili *nadbratstva*, odnosno pobožne praudruge, prazborovi i *praudruženja*.

Kan. 721. - § 1. Bez apostolske ovlastice ne može nijedno društvo sebi pripajati druga.

§ 2. Nadbratstvo ili praudruga može sebi pripojiti samo takva bratstva ili pobožne udruge, koje imaju isti naslov i svrhu, osim kada apostolska ovlastica određuje drugačije.

721 § 1: Clemens VIII, const. «*Quaecumque*», 7 dec. 1604, § 3, 12; S. C. Indulg., 23 apr. 1676; *Romana,* 22 dec. 1710; 23 mart. 1711; Secret. Brevium, litt. 5 iul. 1881.

721 § 2: S. C. Indulg., *Papien.,* 20 iul. 1728; *Albien.,* 17 iul. 1891, ad I.

Can. 722. - § 1. Per aggregationem communicantur omnes indulgentiae, privilegia et aliae gratiae spirituales communicabiles quae associationi aggreganti directe et nominatim a Sede Apostolica concessae fuerint vel in posterum concedantur, nisi aliud in indulto apostolico caveatur.

§ 2. Ex hac communicatione nullum ius associatio aggregans acquirit supra aggregatam.

Can. 723. - Ad aggregationis validitatem requiritur ut:

1.° Associatio iam fuerit canonice erecta nec alii archiconfraternitati vel primariae unioni aggregata;

2.° Fiat de consensu Ordinarii loci scriptis dato una cum eius litteris testimonialibus;

3.° Indulgentiae, privilegia et aliae gratiae spirituales quae per aggregationem communicantur, enumerentur in elencho, ab Ordinario loci in quo archiconfraternitas sita est, recognito et societati aggregatae tradendo;

4.° Aggregatio fiat formula in statutis praescripta et in perpetuum;

5.° Litterae aggregationis expediantur gratis omnino et nulla prorsus mercede etiam sponte oblata exceptis necessariis expensis.

Can. 724. - Archiconfraternitas vel primaria unio de alia ad aliam sedem nonnisi ab Apostolica Sede transferri potest.

Can. 725. - Titulus *archisodalitii* vel *archiconfraternitatis* vel *unionis primariae,* etiam honoris tantum causa, potest associationi ab una Sede Apostolica concedi.

722 § 1: Clemens VIII, const. «*Quaecumque*», 7 dec. 1604, § 4, 6; S. C. C., *Potentina,* 29 maii 1683, ad 2; *Novarien.,* 3 et 24 sept. 1718, ad 1; S. C. Indulg., 23 apr. 1676; 23 mart. 1711; 2 mart. 1748, ad 1; *Iustinapolitana,* 3 aug. 1748, ad 1, 3; *Lemovicen.,* 22 aug. 1842, ad 4; 17 sept. 1887; 19 nov. 1887; 22 febr. 1888; 18 iun. 1892.

723 5.°: Clemens VIII, const. «*Quaecumque*», 7 dec. 1604, § 3, 6, 7, 11; Paulus V, const. «*Quae salubriter*», 3 nov. 1610; S. C. Ep. et Reg., *Cracovien.,* 18 apr. 1617; S. C.

Kan. 722. - § 1. Po pripojenju se ostvaruje sudioništvovanje u svim oproštenjima, povlasticama i drugim duhovnim milostima, u kojima se uopće može sudioništvovati i koje su društvu, što izvršuje pripojenje, bile izravno i poimence podijeljene od Apostolske Stolice ili će mu biti naknadno dane, osim ako je drugačije predviđeno u apostolskoj ovlastici.

§ 2. Na temelju toga pripojenja ne stječe društvo, koje izvršuje pripojenje, nikakvoga prava nad pripojenim.

Kan. 723. - Da pripojenje bude valjano, traži se:

1.° Da je društvo kanonski već osnovano i da još nije pripojeno drugoj kojoj nadbratovštini ili praudruzi;

2.° Da je mjesni Ordinarij za to dao svoj pristanak, i to pismeno uz priklop njegove svjedodžbe;

3.° Oproštenja, povlastice i druge duhovne milosti, u kojima se po pripojenju sudioništvuje, moraju se nabrojiti u popisu ovjerenom od Ordinarija mjesta, gdje se nalazi nadbratstvo, a taj se popis mora pripojenom društvu predati;

4.° Pripojenje se mora izvršiti po obrascu propisanom u pravilima i mora biti dano zauvijek;

5.° Isprava o pripojenju mora se izdati potpuno besplatno i bez ikakve, pa bilo i dobrovoljne dane nagrade, izuzevši nužne troškove.

Kan. 724. - Nadbratstvo ili praudruga može biti iz jednog sjedišta premještena u drugo jedino od Apostolske Stolice.

Kan. 725. - Naslov *nadzadruge* ili *nadbratstva* ili *praudruge*, iako samo počasni, može društvu podijeliti jedino Apostolska Stolica.

Indulg., 23 apr. 1676: 10 apr. 1720; *Romana,* 11 maii 1722; 2 mart. 1748, ad 2; *Urbis,* 31 iul. 1756; *Urbis et Orbis,* 8 ian. 1861; 19. oct. 1866; *Engolismen.,* 3 dec. 1892, ad I, II; *Ordinis Praedicatorum,* 20 maii 1896, ad I, V, VI; *Urbis et Orbis,* 25 aug. 1897, ad I; *Augustana,* 10 aug. 1899, ad II, III.

725: Secret. Brevium, litt. 5 iul. 1881.

LIBER TERTIUS

DE REBUS

KNJIGA TREĆA

STVARI

Can. 726. - Res de quibus in hoc libro agitur quaeque totidem media sunt ad Ecclesiae finem consequendum, aliae sunt spirituales, aliae temporales, aliae mixtae.

Can. 727. - § 1. Studiosa voluntas emendi vel vendendi pro pretio temporali rem intrinsece spiritualem, ex. gr., Sacramenta, ecclesiasticam iurisdictionem, consecrationem, indulgentias, etc., vel rem temporalem rei spirituali adnexam ita ut res temporalis sine spirituali nullo modo esse possit, ex. gr., beneficium ecclesiasticum, etc., aut res spiritualis sit obiectum, etsi partiale, contractus, ex. gr., consecratio in calicis consecrati venditione, est simonia iuris divini.

§ 2. Dare vero res temporales spirituali adnexas pro temporalibus spirituali adnexis, vel res spirituales pro spiritualibus, vel etiam temporales pro temporalibus, si id ob periculum irreverentiae erga res spirituales ab Ecclesia prohibeatur, est simonia iuris ecclesiastici.

Can. 728. - Cum de simonia agitur, emptio-venditio, permutatio, etc., late accipiendae sunt pro qualibet conventione, licet ad effectum non deducta, etiam tacita, in qua scilicet animus simoniacus expresse non manifestetur, sed ex circumstantiis colligatur.

727 § 1: C. 1, 3, 6-8 10, 11, 19, 22, 101, 113-117, 120, 124, C. I, q. 1; c. 2-5, 7, 8, 11, 14, 15, C. I, q. 3; c. 1-3, C. I, q. 6; c. 2, 3, 5, C. I, q. 7; c. 33, C. VII, q. 1; C. 1, C. VIII, q. 2; c. 4, C. XV, q. 3; c. un., X, *ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur,* III, 12; c. 5, X, *de rerum permutatione,* III, 19; c. 16, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 1, 8-10, 12, 14, 16, 20, 21, 23, 24, 26, 34, 36, 38, 39, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 1-3, X, *ne praelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant,* V, 4; c. 2, *de simonia,* V, 1, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 1; sess. XXIV, *de ref.,* c. 14, 18; sess. XXV, *de ref.,* c. 9; Paulus IV, motu propr. *«Inter caeteras»,* 27 nov. 1557; Pius IV, const. *«Romanum Pontificem»,* 17 oct. 1564; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»,* 1 apr. 1568, § 4; const. *«Intolerabilis»,* 1 iun. 1569; const. *«Quam plenum»,* 2 ian. 1570, § 1; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 20-24; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 22, damn.; decr. 4 mart. 1679, prop. 45, 46, damn.; S. C. C., *Bellicen.,* mense ian. 1586, ad 1; *Aprutina,* 12 sept. 1609; *Vicen.,* 28 sept. 1680; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. VIII.

Kan. 726. - Stvari o kojima se radi u ovoj knjizi i koje su mahom sredstva za postignuće svrhe Crkve, jedne su duhovne, druge vremene, treće mješovite.

Kan. 727. - § 1. Namjerna volja kupiti ili prodati za vremenu cijenu stvar u sebi duhovnu, npr. Otajstva, crkvenu poglavarsku vlast, posvetu, oproštenja, itd., ili vremenu stvar, koja je s duhovnom tako spojena, da ta vremena stvar bez duhovne nikako ne može ni postojati, npr. crkvenu nadarbinu, itd., ili kada je duhovna stvar ugovornim predmetom, pa bilo i djelomičnim, npr. posveta kod prodaje posvećenog kaleža, simonija je božanskog prava.

§ 2. A dati vremene stvari spojene s duhovnom za vremene spojene s duhovnom, ili duhovne stvari za duhovne, ili također i vremene za vremene, kada je to od Crkve zabranjeno zbog pogibli, da se time ne nanese pogrda duhovnim stvarima, simonija je crkvenog prava.

Kan. 728. - Kada se radi o simoniji, treba kupovanje-prodavanje, zamjenu itd. uzeti u širem značenju, pa uključuje svaki takav ugovor, iako je ostao bez učinka, pa i prešutni, u kojemu naime simonijska nakana nije izričito očitovana, nego se može izvesti iz prilika.

728: C. 113-117, 120, C. I, q. 1; c. 5, 8, 11, C. I, q. 3; c. 1, 2, C. I, q. 6; c. 3, C. I, q. 7; c. 33, C. VII, q. 1; c. 1, C. VIII, q. 2; c. 8, 12, 14, 34, 39, 45, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 2, *de simonia,* V, 1, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 14, 18; sess. XXV, *de ref.,* c. 9; Paulus IV, motu propr. *«Inter caeteras»,* 27 nov. 1557; Pius IV, const. *«Romanum Pontificem»,* 17 oct. 1564; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»,* 1 apr. 1568, § 4; const. *«Intolerabilis»,* 1 iun. 1569, § 3-7; const. *«Quam plenum»,* 2 ian. 1570, § 1; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1539, § 6; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 22, damn.; decr. 4 mart. 1679, prop. 45, 46, damn.; S. C. C., *Bellicen.,* mense ian. 1586, ad 1; *Aprutina,* 12 sept. 1609; *Vicen.,* 28 sept. 1680.

Can. 729. - Firmis poenis in simoniacos iure statutis, contractus ipse simoniacus et, si simonia committatur circa beneficia, officia, dignitates, subsequens provisio omni vi caret, licet simonia a tertia persona commissa fuerit, etiam inscio proviso, dummodo hoc non fiat in fraudem eiusdem provisi aut eo contradicente. Quare:

1.° Ante quamlibet iudicis sententiam res simoniace data et accepta, si restitutionis sit capax nec obstet reverentia rei spirituali debita, restitui debet, et beneficium, officium, dignitas dimitti;

2.° Simoniace provisus non facit fructus suos; quod si eos bona fide perceperit, prudentiae iudicis vel Ordinarii permittitur fructus perceptos ex toto vel ex parte eidem condonare.

Can. 730. - Non habetur simonia, cum temporale datur non pro re spirituali, sed eius occasione ex iusto titulo a sacris canonibus vel a legitima consuetudine recognito; item cum datur res temporalis pro re temporali, quae tanquam subiectum habeat adnexum aliquid spirituale, ex. gr., calix consecratus, dummodo pretium non augeatur propter adnexam rem spiritualem.

729 2.°: C. 3, 6, 10, C. I, q. 1; c. 2, 5, 9, 15, c. I, q. 3; c. 2, C. I, q. 7; c. 12, X, *de electione et electi potestate,* I, 6: c. 6, 8, X, *de pactis,* I, 35; c. 9, 10, X, *de transactionibus,* I, 36; c. un., X, *ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur,* III, 12; c. 9, X, *de rerum permutatione,* III, 19; c. 6, 16, 23, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 15, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 21, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 11-13, 23, 26, 27, 33, 34, 38, 41, X, *de simonia, et ne aliquid pro spuitualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 1, X, *ne praelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant,* V, 4; c. 2, *de simonia,* V, 1, in Extravag. com.; Eugenius IV, const. *«Cum detestabile»,* 18 maii 1434, § 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 37; Paulus IV,

Kan. 729. - Povrh kazna, koje su za počinitelje simonije u pravu predviđene, sam simonijski ugovor kao i po njem izvršena podjelba, ako je počinjena simonija u stvari nadarbina, službi, dostojanstava, nemaju nikakve pravne kreposti, iako je simoniju počinila treća osoba, ma i bez znanja postavljenoga, pod uvjetom da to nije učinjeno tako, da je zla namjera bila upravljena protiv samoga postavljenoga ili usprkos njegova protivljenja. Stoga:

1.° Stvar, koja je putem simonije dana i primljena, ako se uopće može povratiti i ako to ne priječi poštivanje, koje se duguje duhovnoj stvari, mora se i prije svake sudačke presude, povratiti, a nadarbina, služba, dostojanstvo mora se napustiti;

2.° Koji je postavljen putem simonije ne postaje vlasnikom prihoda, a u slučaju kad ih je u dobroj vjeri uzeo, ostavlja se razboritosti suca ili Ordinarija, da mu prepusti primljene prihode u cijelosti ili djelomično.

Kan. 730. - Nema simonije, kada se vremeno daje ne za stvar duhovnu, nego povodom takve stvari s pravnim naslovom, koji je priznat od svetih kanona ili po zakonitom običaju; isto tako kad se daje vremena stvar za vremenu stvar, s kojom je kao nosiocem spojeno nešto duhovnoga, npr. posvećeni kalež, pod uvjetom, da se zbog spojene duhovne stvari ne povisi cijena.

motu propr. *«Inter caeteras»,* 27 nov. 1557, § 1, 2; Pius IV, const. *«Romanum Pontificem»,* 17 oct. 1564, § 3, 5; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 8; const. *«Intolerabilis»,* 1 iun. 1569, § 8; const. *«Hodie»,* 14 nov. 1569, § 1; const. *«Durum nimis»,* 1 iun. 1570, § 2; Innocentius XII, const. *«Ecclesiae Catholicae»,* 22 sept. 1695, § 3, 5; S. C. Ep. et Reg., *Amerina,* 25 ian. 1576; S. C. C., *Nullius S. Iacobi de Spatha,* 21 apr. 1792, ad 1. -- Vide etiam Can. 185.

730: C. 10, 42, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 25, Ioannis Wicleff, damn.; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 54, Synodi Pistorien., damn.; S. C. C., decr. 10 iun. 1896, ad 1.

PARS PRIMA

DE SACRAMENTIS

Can. 731. - § 1. Cum omnia Sacramenta Novae Legis, a Christo Domino Nostro instituta, sint praecipua sanctificationis et salutis media, summa in iis opportune riteque administrandis ac suscipiendis diligentia et reverentia adhibenda est.

§ 2. Vetitum est Sacramenta Ecclesiae ministrare haereticis aut schismaticis, etiam bona fide errantibus eaque petentibus, nisi prius, erroribus reiectis, Ecclesiae reconciliati fuerint.

731 § 1: Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 1, 2, 4-8, 11; sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 7; sess. XIV, *de extrema unctione,* c. 1, Can. 1, 2; sess. XXIII, *de ordine*, Can. 3; sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 1; *de ref. matrim.,* c. 10; Benedictus XII, a. 1341, prop. 42, Armenorum, damn.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 9; Sixtus IV, const. *«Licet ea»,* 9 aug. 1478, § 3, 5; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 1, Martini Luther, damn.; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622; Urbanus VIII, const. *«In eminenti»,* 6 mart. 1641, § 2, 8; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 44; Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1850; Leo XIII, litt. ap. *«Apostolicae curae»,* 13 sept. 1896; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679, prop. 29, damn.; decr. 7 dec. 1690, prop. 28, damn.; decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1907, prop. 39-41, 45-48, damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr.

DIO PRVI

OTAJSTVA

Kan. 731. - § 1. Budući da su sva Otajstva Novoga Zakona ustanovljena od Krista Gospodina Našega, poglavita sredstva posvećenja i spasenja, moraju se tako podjeljivati i primati, da to bude primjereno i propisano uz najveću pomnjivost i poštovanje.

§ 2. Zabranjeno je Otajstva Crkve podjeljivati krivovjercima i raskolnicima, iako se nalaze u zabludi u dobroj vjeri i mole ih, dok najprije ne budu, pošto se odreknu zabluda, opet s Crkvom izmireni.

1784; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 4; Rituale Rom., tit. I, c. un., *de his quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt,* n. 3, 4, 6, 15; tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 1; tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 1, 3, 5, 6, 10; tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 1-3; tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 1; c. 2, *Ordo ministrandi sacramentum extremae unctionis,* n. 1; tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 17, 18.

731 § 2: C. 91, C. XI, q. 3; c. 41, C. XXIV, q. 1; c. 4, *de haereticis,* V, 2, in VI°; S. C. Off. (Mission. Tuneti), 25 iul. 1630; (Mesopotamiae), 28 aug. 1669, ad 1; 15 maii 1709; 29 nov. 1725; (Tunkin Orient.), 5 sept. 1736, ad 2; 22 sept. 1763, 30 iul. 1806; litt. 7 maii 1822; (Myssur.), 28 aug. 1801; (Hierosolymae), 13 ian. 1864; litt. 8 mart. 1882; 20 iul. 1898; litt. (ad Ep. Tergestin.), 8 iun. 1900; declar. 19 febr. 1916, n. 2; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Constantinop.), 4 febr. 1664, ad 2; (C. P. pro Sin.), 28 dec. 1770; instr. (ad Praef. Ap. Mission. Thibet), 1 maii 1779; (C. G.), 18 febr. 1783; (C. G.), 1 iun. 1885, ad 1.

Can. 732. - § 1. Sacramenta baptismi, confirmationis et ordinis, quae characterem imprimunt, iterari nequeunt.

§ 2. Si vero prudens dubium exsistat num revera vel num valide collata fuerint, sub conditione iterum conferantur.

Can. 733. - § 1. In Sacramentis conficiendis, administrandis ac suscipiendis accurate serventur ritus et caeremoniae quae in libris ritualibus ab ecclesia probatis praecipiuntur.

§ 2. Unusquisque autem ritum suum sequatur, salvo praescripto Can. 851, § 2, 866.

---

732 § 1: C. 46, 51, 57, C. I, q. 1; c. 28, C. XXXII, q. 7; c. 20, D. I, *de cons.;* c. 24, 28-30, 32, 40, 41, 43, 51, 86, 107-109, 112, 117, 118, D. IV, *de cons.;* c. 8, 9, D. V, de cons.; c. 6, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; c. 3, X, *de presbytero non baptizato,* III, 43; c. 2, X *de apostatis et reiterantibus baptisma,* V, 9; c. un., X, *de clerico per saltum promoto,* V, 29; Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 9; *de baptismo,* can 11, 13; sess. XIV, *de poenitentia,* c. 2; sess. XXIII, *de ordine,* c. 4, Can. 4; S. Stephanus I, ep. ad Cyprianum Episcop. Carthaginien., a. 254-257 (fragmentum); S. Siricius, ep. *«Directa ad decessorem»,* 10 febr. 385, c. 1; S. Innocentius I, ep. *«Etsi tibi»,* 15 febr. 404, c. 8; ep. *«Magna me gratulatio»,* 13 dec. 414, c. 5; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 9; Pius II, const. *«Cum ex sacrorum»,* 17 nov. 1461, § 1; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 12; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 55 sq.; Gregorius XVI, litt. ap. *«Cum in Ecclesia»,* 17 sept. 1833; Leo XIII, litt. ap. *«Apostolicae curae»,* 13 sept. 1896; S. C. S. Off., 17 sept. 1671; 19 sept. 1765; 5 iul. 1853; instr. (ad Vic. Ap. Tche-Kiang), 1 aug. 1860; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas.), 20 iun. 1866, ad 40; 20 nov. 1878; 18 mart. 1896, ad 1; S. C. C., *Murana,* 14 nov. 1716; S. C. de Prop. Fide (Ceylan), 16 aug. 1737; instr. 4 maii 1774; instr. (ad Vic. Ap. Siam), 23 iun. 1830; (C. P. pro Sin.), 6 aug. 1840; instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin. Occident.), 30 sept. 1848; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis;* Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 9; c. 3, *de baptismo adultorum*, n. 14.

732 § 2: C. 110-113, D. IV, *de cons.;* c. 2, X, *de baptismo et eius effectu*, III, 42; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 1, 4; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § III, n. II, III; ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 14; ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 51, 52; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 27, Synodi Pistorien., damn.; Leo XIII, litt. ap. *«Apostolicae curae»,* 13 sept. 1896; S. C. S. Off., 27 maii 1671; 17 sept. 1681, ad 1; 27 iun. 1715; 5 ian. 1724; (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770; 23 aug. 1826, ad 1, 2; instr. (ad Custodem Terrae Sanctae), 30 ian. 1833; 27 maii 1840; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843; 3 iul. 1853; (Bulgariae), 5 iul. 1853, ad 1, 2; litt. (ad Ep. Harlemen.), 6 apr. 1859, ad 2; 20 iul. 1859; instr. (ad Vic. Ap. Tche-Kiang), 1 aug. 1860; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 40; (Iaponiae), 11 mart. 1868; litt. 16 mart. 1872; 20 ian. 1875; instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877; 20 nov. 1878; 2 apr. 1879; (Bengal.), 21 iul. 1880, ad 2, 3; (Bombay), 21 febr. 1883; (Ierosolym.), 14 ian. 1885; 20 ian. 1886; (Victoriae Nyanzae), 27 ian. 1892; (Angliae), 7 sept. 1892; 18 mart. 1896, ad 2; 17 febr. 1897, ad 4; 9 dec. 1897; 26 ian. 1898; 6 iul. 1898 (a); 6 iuI. 1898 (b); 14 dec. 1898; 11 ian. 1899; 19 iul. 1899; 17 ian. 1900; 4 iul. 1900; 22. aug. 1900; 28 nov. 1900; (Vic. Ap. Hong-Kong), 7 maii 1902; S. C. C., *Ianuen.,* 19 mart. 1644; 27 mart. 1683, ad 1, 2; *Neapolitana,* 1 sept. 1714; *Urbis,* 18 dec. 1723, 15 ian. 1724; *Ulyxbonen.,* 26 apr. 1732; *Ripana,* 12 dec. 1733; *Tarvisina,* 28 apr. 1736, 4 maii 1737; *Ugentina,* 3 aug. 1743; *Constantien.,* 8 iul. 1769, 20 ian. 1770; *Milevitana,* 26 nov. 1791, 18 iun. 1792, ad 1; *Sutrina,* 12 iul. 1794; S. C. de Prop. Fide, instr. 27 apr. 1777, n. V; instr. (ad Vic. Ap. Siam), 23 iun. 1830; litt. 29 maii 1838; instr. (ad Vic. Ap. Pondicher.), 26 iul. 1845; instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin. Occident.), 30 sept. 1848; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 43; (C. G.), 5 iul. 1886, ad 2; instr. 31 iul. 1902, n. 3; S. R. C., *Vivarien.,* 22 maii 1841; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 9; c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 22; c. 3, *de baptismo adultorum*, n. 15. -- Vide etiam Can. 746, § 3, 5; 749.

733 § 1: Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere*, Can. 13; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 15, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Pius IV, const. *«Iniunctam nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Clemens VIII, const. *«Ex quo»,* 10 febr. 1596, § 4; Paulus V, const. *«Apostolicae Sedi»,* 17 iun. 1614; Urbanus VIII, const. *«Quamvis»,* 17 iun. 1644; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 18; ep. *«Aestas»,* 11 oct. 1757, n. VII; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), a. 1774; (C. P. pro Sin. - Vic. Ap. Siam), 30 apr. 1808; instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 30 iun. 1830; litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 30 aug. 1838; S. R. C., *Tridentina,* 12 mart. 1836, ad 12; *Patavina,* 7 dec. 1844, ad 2; *Tarnovien.,* 26 mart. 1859, ad VII; *Ambianen.,* 31 aug. 1867, ad II; *Tlascalen.,* 26 sept. 1868; *Burgi S. Domnini,* 11 mart. 1871, ad II; *Toletana,* 31 aug. 1872, ad I; *Urgellen.,* 30 dec. 1881, ad IX; *Adiacen.,* 23 mart. 1882, ad III; *Lauden.,* 23 iun. 1892, ad VIII, IX; decr. gen. 12 iul. 1892 n. I, II; *Colimen.,* 12 iul. 1901, ad VIII; Rituale Rom., tit. I, c. un., *de iis quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt,* n. 1, 2, 6, 11, 16.

733 § 2: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. VI; S. C. S. Off., 6 sept. 1865; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 30 apr. 1866, ad 2; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 9.

Kan. 732. - § 1. Otajstva krštenja, potvrde i reda, koja utiskuju biljeg, ne mogu se još jednom primiti.

§ 2. Ako pak postoji razložna sumnja o tom, da li se uopće ili da li su valjano podijeljena, moraju se ponovno podijeliti uvjetno.

Kan. 733. - § 1. Pri tvorbi, podjeljivanju i primanju Otajstava moraju se točno držati obredi i svečanosni čini, koji su propisani u obrednim od Crkve odobrenim knjigama.

§ 2. A pri tom treba da se svatko drži svojega obreda, uz obdržavanje odredaba kan. 851, § 2 i 866.

Can. 734. - § 1. Sacra olea quae quibusdam Sacramentis administrandis inserviunt, debent esse ab Episcopo benedicta feria V *in Coena Domini* proxime superiore; neque adhibeantur vetera, nisi necessitas urgeat.

§ 2. Mox deficienti oleo benedicto aliud oleum de olivis non benedictum adiiciatur, etiam iterato, minore tamen copia.

Can. 735. - Parochus olea sacra a suo Ordinario petere debet et in ecclesia in tuta ac decenti custodia sub clavi diligenter asservare; nec ea domi retineat, nisi propter necessitatem aliamve rationabilem causam, accedente ordinarii licentia.

Can. 736. - Pro administratione Sacramentorum minister nihil quavis de causa vel occasione sive directe sive indirecte exigat aut petat, praeter oblationes de quibus in Can. 1507, § 1.

734 § 1: C. 18, D. III, *de cons.*, c. 119, 122, D. IV, *de cons.;* c. 12, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; c. un., *de reliquiis et veneratione sanctorum*, III, 16, in Clem.; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 5; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Anno vertente»,* 19 iun. 1750, § 5; Leo XIII, litt. ap. *«Trans Oceanum»,* 18 apr. 1897, n. III, IV; S. C. S. Off. (Aethiopiae), 14 febr. 1704; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 13 aug. 1669; instr. 4 maii 1774; (C. G. Sophiae), 18 febr. 1783; 27 sept. 1835; (C. P. pro Sin. - Chan-si), 5 iul. 1841; S. R. C., *Corcyren.,* 19 ian. 1608; *Oriolen.,* 23 sept. 1837, ad 4; *Sancti Pauli de Minnesota,* 22 mart. 1862, ad V; Pontificale Rom., tit. *De officio in feria V. Coenae Domini;* tit. *Benedictio chrismatis;* tit. *Benedictio olei catechumenorum;* Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 31, 32; tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 3.

734 § 2: C. 3, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40, S. R. C., *Patavina,* 7 dec. 1844, ad 3; Rituale Rom, tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 33; tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 3.

735: C. 122, 123, D. IV, *de cons.;* c. 1, X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum,* III, 44; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IV, n. I-III; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. C., *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 2; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Helvetiae), 7 mart. 1805; S. R. C., *Ariminen.,* 16 iun. 1663; *Gandaven.,* 16 dec. 1826, ad tertiam et quin-

Kan. 734. - § 1. Sveta ulja, koja služe pri podjeljivanju nekih Otajstava, moraju biti od Biskupa blagoslovljena *na* neposredno pred tim prošli *Veliki Četvrtak*; a ne smiju se upotrijebiti stara, ako ne postoji neotkloniva nužda.

§ 2. Ako bi blagoslovljeno ulje bilo na izmaku, treba pomiješati drugo neblagoslovljeno maslinovo ulje, pa i opetovano, ali u manjoj količini.

Kan. 735. - Župnik je dužan sveta ulja tražiti od svojega Ordinarija i pomnjivo ih pod ključem čuvati u crkvi na sigurnom i dostojnom shraništu; a ne smije ih držati u kući, osim u slučaju nužde ili zbog drugog razumnog razloga, uz dopuštenje od strane Ordinarija.

Kan. 736. - Za podjeljivanje Otajstava ne smije djelitelj zahtijevati ili moliti nikakve naplate, osim pristojba, o kojima se govori u kan. 1507, § 1.

tam facti speciem; *Toletana,* 31 aug. 1872, ad V; *Compostellana,* 15 nov. 1890, ad II; *Lauden.,* 23 iun. 1892, ad VII; S. Poenit., 19 sept. 1893, ad II; Pontificale Rom., tit. *Benedictio olei catechumenorum;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 2; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 32, 34-37; tit. V, c. 1, *de sacrarmento extremae unctionis,* n. 3. -- Vide etiam Can. 946.

736: C. 22, D. L; c. 6-9, 12, 14, 21, 22, 28, 99-101, 103-107, 114, 117, 120, C. I, q. 1; c. 4, C. I, q. 2; c. 5, 8, 9, 11, 15, C. I, q. 3; c. 3, C. I, q. 6; c. 2, 5, C. I, q. 7; c. 3, C. VII, q. 1; c. 4, C. XV, q. 3; c. 1, 5, 9, 39, 42, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 1; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 9; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 6; Clemens VIII, const. *«Romanum Pontificem»,* 28 febr. 1596, § 2; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 3, 4, 20; S. C. C., *Gerunden.,* mense mart. 1588, ad 5-8; *Gerunden.,* mense aug. 1588, ad 3- 6; *Ferentina,* 16 mart., 20 apr. 1782, 16 sept. 1837; decr. 10 iun. 1896, ad I; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Albaniae), 18 apr. 1757, ad 3; decr. 28 mart. 1778; (C. G.), 17 iun. 1782; instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; decr. 13 apr. 1807, n. VIII; (C. G.), 13 sept. 1832; instr. 31 iul. 1902, n. 8; S. R. C., *Placentina,* 22 nov. 1710, ad 9; Rituale Rom., tit. I, c. un., *de iis quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt,* n. 13; tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 20.

TITULUS I.

DE BAPTISMO.

Can. 737. - § 1. Baptismus, Sacramentorum ianua ac fundamentum, omnibus in re vel saltem in voto necessarius ad salultem, valide non confertur, nisi per ablutionem aquae verae et naturalis cum praescripta verborum forma.

§ 2. Cum ministratur servatis omnibus ritibus et caeremoniis quae in ritualibus libris praecipiuntur, appellatur *sollemnis;* secus, *non sollemnis* seu *privatus.*

CAPUT I.

DE MINISTRO BAPTISMI.

Can. 738. - § 1. Minister ordinarius baptismi sollemnis est sacerdos; sed eius collatio reservatur parocho vel alii sacerdoti de eiusdem parochi vel Ordinarii loci licentia, quae in casu necessitatis legitime praesumitur.

---

737 § 1: C. 54, C. I, q. 1; c. 3, C. XV, q. 1; c. 1, 3, 17, 18, 24, 28- 30, 37, 44, 51, 82-84, 86, 109, 132, 137, 142, 149, 153, D. IV, *de cons.;* c. 1, X, *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1; c. 1, 3, 5, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; c. 1, 3, X, *de presbytero non baptizato,* III, 43; c. un., *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1, in Clem.; Conc. Trident., sess. V, *de peccato originali,* Can. 3, 4; sess. VI, *de iustificatione,* c. 4, 7; sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 1; *de baptismo,* Can. 2, 5; sess. XIV, *de poenitentia,* c. 1, 2; Gregorius IX, ep. *«Cum sicut ex»,* 8 iul. 1241; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 1-3; Benedictus XII, a. 1341, prop. 58, Armenorum, damn.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 10; (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 13; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. II, V; ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 20; ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 20; S. C. S. Off., 8 sept. 1633; decr. 7 dec. 1690, prop. 27, damn.; litt. 6 apr. 1741; (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770, ad 2; (Sutchuen.), 9 iul. 1779; (Pondichery), 17 apr. 1839; (Cochinchin.), 23 iun. 1840; (Iaponiae), 11 mart. 1868; instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877; 11 ian. 1882; 20 iun. 1883; (Niger), 17 febr. 1897, ad 1- 3; 21 aug. 1901; 14 apr. 1904; decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1907, prop. 42, 43, damn.; S. C. de

NASLOV I.

KRŠTENJE

Kan. 737. - § 1. Krštenje se, vratnica i osnovica Otajstava, svima u stvari ili barem u želji potrebito za spasenje, valjano podjeljuje samo polijevanjem prave i prirodne vode uz izgovaranje riječi u propisanom obliku.

§ 2. Kada se podjeljuje tako, da se obdržavaju svi obredi i svečanosni čini propisani u obrednim knjigama, zove se *svečanim*, inače *nesvečanim* ili *sukromnim*.

GLAVA I.

DJELITELJ KRŠTENJA

Kan. 738. - § 1. Redovni je djelitelj svečanog krštenja svećenik; no ta je podjelba pridržana župniku odnosno drugom svećeniku s dopuštenjem istog župnika ili mjesnog Ordinarija, koje se zakonski pretpostavlja u slučaju nužde.

Prop. Fide (C. P.), 27 mart. 1631; (C. G.), 17 apr. 1758, ad 1; instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 5; instr. (ad Vic. Ap. Siam), 23 iun. 1830; litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 11 sept. 1841; S. R. C., *Cochinchinae,* 9 iun. 1853, ad 2; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 1, 3, 8, 9, 16, 19-21; c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 19-22, 28, 29; c. 4, *Ordo baptismi adultorum,* n. 44, 45.

737 § 2: S. C. S. Off., instr. (ad Administr. Ap. Perthen.), 15 sept. 1869; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 2; c. 2, *Ordo baptismi parvulorum;* c. 4, *Ordo baptismi adultorum.*

738 § 1: C. 13, D. XCIII; c. 19, D. IV, *de cons.;* c. 1, X, *de clerico non ordinato ministrante,* V, 28; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 10; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 4, ad 17; S. C. C., *Fabrianen.,* 24 maii, 21 iun. 1732, 2 maii, 14 nov. 1733, 6 febr., 20 mart. 1734; *Aesina,* 15 iul. 1797; *Galtellinoren.,* 7 sept. 1895; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 13 iun. 1633; S. R. C., *Neritonen.,* 9 maii 1606; *Senogallien.,* 16 apr. 1639; Pontificale Rom., tit. *De ordinatione presbyteri;* tit. *De consecratione electi in episcopum;* Rituale Rom., tit. II. c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 12.

§ 2. Etiam peregrinus a parocho proprio in sua paroecia sollemniter baptizetur, si id facile et sine mora fieri potest; secus peregrinum quilibet parochus in suo territorio potest sollemniter baptizare.

Can. 739. - In alieno territorio nemini licet, sine debita licentia, baptismum sollemnem conferre ne sui quidem loci incolis.

Can. 740. - Ubi paroeciae aut quasi-paroeciae nondum sunt constitutae, statutorum peculiarium et receptarum consuetudinum ratio habenda est, ut constet cuinam sacerdoti, praeter Ordinarium, in universo territorio vel in eius parte ius insit baptizandi.

Can. 741. - Extraordinanus baptismi sollemnis minister est diaconus; qui tamen sua potestate ne utatur sine loci Ordinarii vel parochi licentia, iusta de causa concedenda, quae, ubi necessitas urgeat, legitime praesumitur.

Can. 742. - § 1. Baptismus non sollemnis, de quo in Can. 759, § 1, potest a quovis ministrari, servata debita materia, forma et intentione; quatenus vero fieri potest, adhibeantur duo testes vel saltem unus, quibus baptismi collatio probari possit.

§ 2. Si tamen adsit sacerdos, diacono praeferatur, diaconus subdiacono, clericus laico et vir feminae, nisi pudoris gratia deceat feminam potius quam virum baptizare, vel nisi femina noverit melius formam et modum baptizandi.

§ 3. Patri aut matri suam prolem baptizare non licet, praeterquam in mortis periculo, quando alius praesto non est, qui baptizet.

Can. 743. - Curet parochus ut fideles, praesertim obstetrices, medici et chirurgi, rectum baptizandi modum pro casu necessitatis probe ediscant.

741: C. 13, D. XCIII; c. 19, D. IV, *de cons.;* c. 1, X, *de clerico non ordinato ministrante,* V, 28; Pontificale Rom., tit. *De ordinatione diaconi.* -- Vide etiam Can. 1147, § 4.

742 § 1: C. 40, C. XXIV, q. 1; c. 7, C. XXX, q. 1; c. 4, C. XXX, q. 3; c. 19, 21, 23, 28-32, 36, 40, 41, 43, 51, D. IV, *de cons.;* c. 1, X, *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1; Conc. Trident., sess. VII, *de baptismo,* Can. 4; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 10; (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 13; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 31; ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 12; S. C. S. Off., 20 aug. 1671; 5 iul. 1853; 11 ian. 1899; S. C. de Sacramentis, 17 nov. 1916; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1788, ad 1; (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789, ad 2; (C. P pro Sin. - Cochinchin.), 16 ian. 1804, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Siam),

§ 2. I strancu treba da podijeli svečano krštenje njegov vlastiti župnik u svojoj župi, ako to može biti lahko i bez odgađanja, inače može stranca svečano krstiti svaki župnik na svojem području.

Kan. 739. - Na tuđem području ne smije nitko, bez propisanog dopuštenja, podijeliti svečanog krštenja nikomu, pa niti stanovnicima svojega mjesta.

Kan. 740. - Gdje još nisu osnovane župe ili dožupe, treba uzimati u obzir ono, što određuju krajevni propisi i usvojeni običaji, da se utvrdi, kojemu svećeniku, uz Ordinarija, pripada pravo krstiti bilo na cijelom području bilo na kojemu dijelu područja.

Kan. 741. - Izvanredni je djelitelj svečanog krštenja đakon, ali se on ne smije služiti svojom vlašću bez dopuštenja mjesnog Ordinarija ili župnika, a ovo treba da se daje iz pravednog razloga i zakonski se prepostavlja u slučaju nužde.

Kan. 742. - § 1. Nesvečano krštenje, o kojemu je riječ u kan. 759, § 1, može podijeliti svatko, ako primjeni propisanu tvar, oblik i nakanu; no kad je to moguće, treba uzeti dva svjedoka ili barem jednog, da bi se tako primljeno krštenje moglo dokazati.

§ 2. No ako je prisutan svećenik, mora da to izvrši on ispred đakona, đakon ispred podđakona, duhovnik ispred svjetovnjaka, a muškarac ispred ženske, osim ako bi zbog stidljivosti bilo priličnije da krsti žena, a ne muškarac ili ako bi ženska bolje znala oblik i način krštenja.

§ 3. Otac i majka ne smiju krstiti svoje dijete, osim u smrtnoj pogibli, kada nema druge osobe, koja bi krstila.

Kan. 743. - Župnik treba da vodi brigu o tom, da vjernici, napose primalje, liječnici i ranarnici, budu valjano poučeni o tom, kako se mora u slučaju nužde podijeliti krštenje.

23 iun. 1830; litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 11 sept. 1841; instr. 31 iul. 1902, n. 3; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 12.

742 § 2: S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789, ad 5; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 13.

742 § 3: C. 7, C. XXX, q. 1; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 14.

743: S. C. C., *Ceneten.,* 12 maii 1753; *Forosempronien.,* 24 maii 1823, ad 3; *Senen.,* 16 aug. 1828; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 11 sept. 1841; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 13.

Can. 744. - Adultorum baptismus, ubi commode fieri possit, ad loci Ordinarium deferatur, ut, si voluerit, ab eo vel ab eius delegato sollemnius conferatur.

CAPUT II.

DE BAPTISMI SUBIECTO.

Can. 745. - § 1. Subiectum capax baptismi est omnis et solus homo viator, nondum baptizatus.

§ 2. Cum agitur de baptismo:

1.° Parvulorum seu infantium nomine veniunt, ad normam Can. 88, § 3, qui nondum rationis usum adepti sunt, eisdemque accensentur amentes ab infantia, in quavis aetate constituti;

2.° Adu1ti autem censentur, qui rationis usu fruuntur; idque satis est ut suo quisque animi motu baptismum petat et ad illum admittatur.

Can. 746. - § 1. Nemo in utero matris clausus baptizetur, donec probabilis spes sit ut rite editus baptizari possit.

§ 2. Si infans caput emiserit et periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec postea, si vivus evaserit, est iterum sub conditione baptizandus.

§ 3. Si aliud membrum emiserit, in illo, si periculum immineat, baptizetur sub conditione; at tunc, si natus vixerit, est rursus sub conditione baptizandus.

744: S. C. C., *Neapolitana,* 6 et 27 sept. 1687; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 3.

745 § 1: C. 139, D. IV, *de cons.;* c. 3, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; c. un., *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1, in Clem.; Conc. Trident., sess. V, *de peccato originali,* Can. 3, 4; sess. VII, *de baptismo,* Can. 12, 13; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 21; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 15.

745 § 1. 2.°: C. 7, C. XXVI, q. 6; Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 32; S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877; S. C.

Kan. 744. - Krštenje odraslih treba, ako to lahko može biti, prepustiti mjesnom Ordinariju, da ga on sam, ako hoće, ili njegov ovlaštenik podijeli na svečaniji način.

GLAVA II.

PRIMALAC KRŠTENJA

Kan. 745. - § 1. Sposobni je primalac krštenja i svaki i samo živi čovjek, koji još nije kršten.

§ 2. Kad se radi o krštenju:

1.° Razumijevaju se pod mališanima ili djecom, u skladu sa kan. 88, § 3, onakvi, koji još nisu došli do upotrebe razuma, a njima se pribrajaju i oni, koji su od djetinjstva umobolni, bez obzira na njihovu dob života;

2.° Odraslima pak smatraju se oni, koji imaju upotrebu razuma; a to je dosta za to, da netko može zahtijevati, da bude kršten i da ga se krsti.

Kan. 746. - § 1. Ne smije se krstiti nitko unutar majčine utrobe, doklegod postoji vjerojatnost, da će moći biti kršten od nje pravilno odvojen.

§ 2. Ako bi dijete promolilo glavu, a prijeti smrtna pogibao, treba ga krstiti na glavi, pa se takvo ne mora ni uvjetno ponovno krstiti poslije, ako ostane na životu.

§ 3. Ako bi promolilo drugi koji od udova tijela, treba ga, ako bi prijetila pogibao, na tom udu uvjetno krstiti, ali tada mora biti ponovno uvjetno kršteno, ako bi ostalo na životu.

C., Vilnen., 16 iul. 1639; S. C. de Prop. Fide, 3 mart. 1703; instr. 17 apr. 1777, n. I, II; instr. (ad Mission. Caiennae), 8 maii 1779; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 7, 11. -- Vide etiam Can. 752; 754.

746 § 1: S. C. C., *Sutrina,* 12 iul. 1794; 16 mart. 1897; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 16.

746 § 2: Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 16.

746 § 3: Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 16.

§ 4. Si mater praegnans mortua fuerit, fetus ab iis ad quos spectat extractus, si certo vivat, baptizetur absolute; si dubie, sub conditione.

§ 5. Fetus, in utero baptizatus, post ortum denuo sub conditione baptizari debet.

Can. 747. - Curandum ut omnes fetus abortivi, quovis tempore editi, si certo vivant, baptizentur absolute; si dubie, sub conditione.

Can. 748. - Monstra et ostenta semper baptizentur saltem ub conditione; in dubio autem unusne an plures sint homines, unus absolute baptizetur, ceteri sub conditione.

Can. 749. - Infantes expositi et inventi nisi, re diligenter investigata, de eorum baptismo constet, sub conditione baptizentur.

Can. 750. - § 1. Infans infidelium, etiam invitis parentibus, licite baptizatur, cum in eo versatur vitae discrimine, ut prudenter praevideatur moriturus, antequam usum rationis attingat.

§ 2. Extra mortis periculum, dummodo catholicae eius educationi cautum sit, licite baptizatur:

1.° Si parentes vel tutores, aut saltem unus eorum, consentiant;

2.° Si parentes, idest pater, mater, avus, avia, vel tutores desint, aut ius in eum amiserint, vel illud exercere nullo pacto queant.

---

746 § 4: S. C. S. Off. (Sutchuen.), 15 febr. 1780; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 17.

746 § 5: S. C. C., *Sutrina,* 12 iul. 1794; 16 mart. 1897.

747: S. C. S. Off., 5 apr. 1713.

748: S. C. de Prop. Fide, instr. 17 apr. 1777, n. V; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 18-21.

749: Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 31; S. C. S. Off., 5 ian. 1724; S. C. C., *Urbis,* 18 dec. 1723, 15 ian. 1724; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 17; tit. X, c. 3, *Forma describendi baptizatos.*

750 § 1: Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 8, 23; ep. *«Probe»,* 15 dec. 1751, § 14; S. C. S. Off., 28 ian. 1637, ad 1; (Quebec), 24 aug. 1703; (Siam), 21 ian. 1767; (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770, ad 2; (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 6; (Sutchuen.), 4 maii 1853; (Kishnagur), 18 iul. 1894; 6 iul. 1898, ad 4; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 13 febr. 1658; instr. 17 apr. 1777, n. I, II, 2, 3, n. VI-VIII; litt. (ad Vic. Ap. Siamen.), 15 febr. 1781; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 13 ian. 1783; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 46.

750 § 2. 2.°: C. un., X, *de infantibus et languidis expositis,* V, 11; Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 4-6, 9, 10, 14-17, 19, 22, 23; ep. *«Probe»,* 15 dec. 1751, § 1, 2, 9 sq.; Clemens XIII, ep. *«Cum a venerabili»,* 21 febr. 1767, § 4; ep. *«Opinionem»,* 11 mart. 1767, § 2; Pius VI, const. *«Alias emanavit»,* 15 maii 1775, § 3- 5; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Tripol.), mense ian. 1763; decr. 9 febr. 1764; 29 nov. 1764; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 4; 13 febr. 1867; 26 aug. 1885; 6 iul. 1898, ad 4; 6 sept. 1899; S. C. Ep. et Reg., Casalen., 3 dec. 1638; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Loanghi), 30 aug. 1775; instr. 17 apr. 1777, n. VI; litt. (ad N. Mission. in Syria), 23 febr. 1788.

§ 4. Ako bi umrla žena noseća, mora se zametak, pošto je izvađen od onih, na koje to spada, krstiti bezuvjetno, ako je sigurno, da je živ, a ako je to dvojbeno, onda uvjetno

§ 5. Zametak, koji je kršten unutar utrobe, mora se, pošto se odvoji, ponovno uvjetno krstiti.

Kan. 747. - Treba nastojati, da se svi pometnuti zameci bili oni odvojeni u ma koje vrijeme trudnoće, krste bezuvjetno, ako su zasigurno živi, a ako je to dvojbeno, onda uvjetno.

Kan. 748. - Bića rođena kao nakaze i čudovišta moraju se uvijek krstiti barem uvjetno; a u dvojbi, da li se radi o jednom čovjeku ili o više njih, treba jednoga krstiti bezuvjetno, a ostale uvjetno.

Kan. 749. - Izložena djeca i nahočad, ako se pomnjivim ispitivanjem ne može steći sigurnost o tom, da li su kršćena, moraju se krstiti uvjetno.

Kan. 750. - § 1. Dijete nevjerničkih roditelja smije se, pa i protiv njihove volje, krstiti, kada se nalazi u takovoj životnoj opasnosti, da se razložno može predvidjeti, da će umrijeti prije no što dođe k razumu.

§ 2. Izvan smrtne pogibli smije se, pod uvjetom, da je zajamčen katolički odgoj, takvo dijete krstiti:

1.° Ako roditelji ili staratelji ili barem jedna od tih osoba, dade svoj pristanak;

2.° Ako roditelja, to jest oca, majke, djeda, bake ili staratelja nema, odnosno ako su izgubili vlast nad njim ili je ni na koji način ne mogu izvršivati.

Can. 751. - Circa baptismum infantium duorum haereticorum aut schismaticorum, aut duorum catholicorum qui in apostasiam vel haeresim vel schisma prolapsi sint, generatim serventur normae in superiore canone constitutae.

Can. 752. - § 1. Adultus, nisi sciens et volens probeque instructus, ne baptizetur; insuper admonendus ut de peccatis suis doleat.

§ 2. In mortis autem periculo, si nequeat in praecipuis fidei mysteriis diligentius instrui, satis est, ad baptismum conferendum, ut aliquo modo ostendat se eisdem assentire serioque promittat se christianae religionis mandata servaturum.

§ 3. Quod si baptismum ne petere quidem queat, sed vel antea vel in praesenti statu manifestaverit aliquo probabili modo intentionem illum suscipiendi, baptizandus est sub conditione: si deinde convaluerit et dubium de valore baptismi collati permaneat, sub conditione baptismus rursus conferatur.

Can. 753. - § 1. Tam sacerdotem qui adultos baptizaturus est, quam ipsos adultos qui sani sint, decet esse ieiunos.

§ 2. Nisi graves urgentesque causae obsint, adultus baptizatus statim Missae sacrificio assistat et sacram communionem percipiat.

751: S. C. S. Off., 12 oct. 1600; 8 febr. 1624; 28 ian. 1637, ad 2; (Hiberniae), 29 nov. 1672, ad 1; 18 nov. 1745; 29 nov. 1764; (Siam), 21 ian. 1767, ad 1; (Americae Septentrion.), 6 mart. 1844, ad 2; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 5; 26 aug. 1885; S. C. de Prop. Fide, instr. 17 apr. 1777, n. IX.

752 § 1: C. 3, 5, D. XLV; c. 3, C. XV, q. 1; c. 7, C. XXVI, q. 6; c. 81, D. I, *de poenit.;* c. 54, 58, 59, 77, 96, 97, 116, D. IV, *de cons.;* c. 3, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; c. 9, X, *de Iudaeis et Sarracenis et eorum servis,* V, 6; Conc. Trident., sess. VI, *de iustificatione,* c. 6; sess. XIV, *de poenitentia,* c. 1; Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. XIV, XV; Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 1, n. XIV, XV, § 3; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. XV; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. XV, § 40; ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 18, 32 sq.; Clemens XIII, ep. *«Cum a venerabili»,* 21 febr. 1767, § 4; ep. *«Opinionem»,* 11 mart. 1767, § 2; S. C. S. Off., 13 nov. 1669; 20 mart. 1686, ad 8; (Quebec), 25 ian. 1703, ad 2; (Quebec), 10 maii 1703, ad 1-7; 22 maii 1713; (Sutchuen), 28 sept. 1724, ad 1; 12 ian. 1769; (Mission. Loang et Kacong), 8 mart. 1770, ad 1, 2; 12 maii 1830; (Perth.), 18 sept. 1850, ad 1; (Vic. Ap. Sandwic.), 11

Kan. 751. - U pogledu krštenja takve djece, kojoj su oba roditelja krivovjerci ili raskolnici, ili su oba katolici, koji su otpali na nekršćanstvo ili krivovjerje ili raskolništvo, treba da se uglavnom obdržavaju propisi navedeni u predašnjem kanonu.

Kan. 752. - § 1. Odrasli se ne smije krstiti bez njegova znanja i volje, te ako nije valjano poučen; povrh toga treba ga potaknuti, da se pokaje za svoje grijehe.

§ 2. No u smrtnoj pogibli, kada nije moguće, da ga se u otajstvima vjere pomnjivije pouči, dostaje za krštenje, da pokaže na neki način, da ih prihvaća i da ozbiljno obeća, da će obdržavati zapovijedi kršćanske vjere.

§ 3. Za slučaj da nije više u stanju tražiti, da bude kršten, ali je bilo ranije bilo u sadanjem svom stanju na bilo koji prihvatljivi način očitovao svoju nakanu, da želi biti kršten, mora ga se krstiti uvjetno; a ako bi poslije ozdravio, a postojala bi neka dvojba o tom, da li je krštenje bilo valjano, treba krštenje ponovno podijeliti uvjetno.

Kan. 753. - § 1. Priliči se, da budu na tašte i svećenik, koji će krstiti odrasle osobe, i ti odrasli, ako su zdravi.

§ 2. Ako tomu ne stoje na putu važni i neotklonjivi razlozi, treba da odrasli krštenik odmah prisustvuje Misnoj žrtvi i primi svetu pričest.

dec. 1850, ad 1; (Yunnan.), 20 sept. 1854; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860; instr. (ad Vic. Ap. Tche-Kiang), 1 aug. 1860; (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861, ad 1; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 10; 30 mart. 1898, ad 1, 2; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 13; 3 mart. 1703; litt. (ad Vic. Ap. Fokien.), 13 sept. 1760; instr. 17 apr. 1777, n. II, 1, 2; instr. (ad Mission. Caiennae), 8 maii 1779; instr. (ad Vic. Ap. Siam), 23 iun. 1830; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XVII; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 1, 7, 10, 16.

752 § 2: S. C. S. Off. (Quebec), 25 ian. 1703, ad 2; (Quebec), 10 maii 1703, ad 1, 6; (Mission. Loang et Kacong), 8 mart. 1770, ad 1, 2; (Perth.), 18 sept. 1850, ad 2; (Vi. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Tche-Kiang), 1 aug. 1860; (Tchely Meridio- Oriental.), 10 apr. 1861, ad 1; (Victoriae Nyanzae), 27 ian. 1892; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 2.

752 § 3: C. 7, C. XXVI, q. 6; c. 75, D. IV, *de cons.;* S. C. S. Off. (Perth.), 18 sept. 1850, ad 2; 30 mart. 1898, ad 3.

753 § 1: Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 8, 9.

753 § 2: Rituale Rom., tit. II, c. 4, *Ordo baptismi adultorum,* n. 56.

Can. 754. - § 1. Amentes et furiosi ne baptizentur, nisi tales a nativitate vel ante adeptum rationis usum fuerint: et tunc baptizandi sunt ut infantes.

§ 2. Si autem dilucida habeant intervalla, dum mentis compotes sunt, baptizentur, si velint.

§ 3. Baptizentur quoque, imminente periculo mortis, si, antequam insanirent, suscipiendi baptismi desiderium ostenderint.

§ 4. Qui lethargo aut phrenesi laborat, vigilans tantum et volens baptizetur; at si periculum mortis impendeat, servetur praescriptum § 3.

CAPUT III.

DE RITIBUS ET CAEREMONIIS BAPTISMI.

Can. 755. - § 1. Baptismus sollemniter conferatur, salvo praescripto Can. 759.

§ 2. Loci Ordinarius potest gravi et rationabili de causa indulgere ut caeremoniae praescriptae pro baptismo infantium adhibeantur in baptismo adultorum.

Can. 756. - § 1. Proles ritu parentum baptizari debet.

§ 2. Si alter parentum pertineat ad ritum latinum, alter ad orientalem, proles ritu patris baptizetur, nisi aliud iure speciali cautum sit.

754 § 1: S. C. S. Off. (Mission. Loang et Kacong), 8 mart. 1770, ad 3; S. C. de Prop. Fide, instr. 17 apr. 1777, n. I; instr. (ad Mission. Caiennae), 8 maii 1779; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 11.

754 § 2: C. 3, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 12.

754 § 3: C. 3, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 46; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 12.

754 § 4: C. 3, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 13.

755 § 1: Paulus III, const. *«Altitudo»,* 1 iun. 1537; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 19; S. C. S. Off. (Sutchuen.), 28 sept. 1724, ad 2; (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 7-9; instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), a. 1774; instr. (ad Mission. Loanghi), 30 aug. 1775; (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789, ad 1, 3; litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Occident.), 28 apr. 1846; S. R. C., *Florentina,* 19 dec. 1665; *Bellunen.,* 17 ian. 1914; *Versalien.,* 23 ian. 1914, ad III; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 2; c. 4, *Ordo baptismi adultorum,* n. 57. -- Vide etiam Can. 1145.

Kan. 754. - § 1. Umobolni i mahniti ne smiju se krstiti, osim ako su to od rođenja ili od vremena prije no što su došli do razuma; a takve treba onda krstiti kao djecu.

§ 2. Ako bi pak imali svijetle trenutke, treba ih tada krstiti, kada su prisebni, ako to hoće.

§ 3. I onda, kad im prijeti smrtna pogibao, treba ih krstiti, ako su prije duševnog poremećenja pokazivali želju, da budu kršteni.

§ 4. Takav koji je obolio od besvjestice ili upale mozga, neka bude kršten, ali samo u budnom stanju i ako on to hoće; no ako bi prijetila smrtna pogibao, treba se držati odredbe § 3.

GLAVA III.

OBREDI I SVEČANOSNI ČINI PRI KRŠTENJU

Kan. 755. - § 1. Krštenje treba podijeliti svečano, uz obdržavanje odredaba kan. 759.

§ 2. Zbog važnog i razumnog razloga može mjesni Ordinarij dopustiti, da se svečanosni čini, koji su propisani kod krštenja djece, primijene i pri krštenju odraslih.

Kan. 756. - § 1. Djeca se moraju krstiti po obredu njihovih roditelja.

§ 2. Ako bi jedan od roditelja pripadao latinskom obredu, a drugi istočnom, mora se dijete krstiti po obredu očevom, ako nije drugačije predviđeno u posebnom pravu.

755 § 2: Leo XIII, litt. ap. *«Trans Oceanum»,* 18 apr. 1897, n. VI; S. C. S. Off., litt. (ad Archiep. Parisien.), 10 maii 1879; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 16 ian. 1797; 30 ian. 1803; S. R. C., *Portus Aloysii,* 9 maii 1857, ad III.

756 § 1: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. VI, VIII; ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 17; S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, D, e.

756 § 2: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. IX, X; ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 17; S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, D, c, d; 11 apr. 1894, ad 2.

§ 3. Si unus tantum sit catholicus, proles huius ritu baptizanda est.

Can. 757. - § 1. In baptismo sollemni adhibenda est aqua ad hoc benedicta.

§ 2. Si aqua benedicta in baptisterio adeo sit imminuta, ut minus videatur sufficere, alia non benedicta admisceatur, etiam iterato, minore tamen copia.

§ 3. Si vero corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, parochus in fontem, bene mundatum ac nitidum, recentem aquam infundat ac proprio ritu in suis liturgicis libris praescripto benedicat.

Can. 758. - Licet baptismus conferri valide possit aut per infusionem, aut per immersionem, aut per aspersionem, primus tamen vel secundus modus, aut mixtus ex utroque, qui magis sit in usu, retineatur, secundum probatos diversarum Ecclesiarum rituales libros.

Can. 759. - § 1. In mortis periculo baptismum privatim conferre licet; et, si conferatur a ministro qui nec sacerdos sit nec diaconus, ea tantum ponantur, quae sunt ad baptismi validitatem necessaria; si a sacerdote vel diacono, serventur quoque, si tempus adsit, caeremoniae quae baptismum sequuntur.

§ 2. Extra mortis periculum baptismum privatum loci Ordinarius permittere nequit, nisi agatur de haereticis qui in adulta aetate sub conditione baptizentur.

---

756 § 3: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 8. -- Vide etiam Can. 1061, § 1, n. 2; 1071.

757 § 1: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. VI; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 20; S. C. S. Off., litt. 6 apr. 1741; (Sutchuen.), 30 ian. 1765; (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770; (Pondichery), 17 apr. 1839; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 10; (Melanesiae ac Micronesiae), 14 maii 1851; 20 iun. 1883; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 23 febr. 1660; (C. G.), 17 apr. 1758, ad 1; instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 5; (C. P. pro Sin.), 16 ian. 1797; (C. P. pro Sin.), 14 ian. 1802; (C. P. pro Sin - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816; (C. P. - Iaffnae), 23 aug. 1852, ad 1; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.). 8 sept. 1869, n. 42; S. R. C., *Lucana,* 12 apr. 1755, ad 3; *Oriolen.,* 23 sept. 1837, ad 1-3; *Urbevetana,* 7 dec. 1844; *Cadurcen.,* 19 sept. 1859; *Sancti Hippolyti,* 13 apr. 1874; *Vicariatus Apostolici Victoriae Nyanzensis,* 19 apr. 1890, ad III; *Annecien.,* 31 ian. 1896; Missale Rom., *Rubrica in Sabbato Sancto (Benedictio Fontis); Rubrica in Sabbato in Vigilia Pentecostes; Rituale Rom.,* tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 4, 27, 29.

757 § 2: S. C. S. Off. (Sutchuen.), 30 ian. 1765; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 5.

§ 3. Ako je samo jedan od roditelja katolik, treba dijete krstiti po njegovom obredu.

Kan. 757. - § 1. Kod svečanog krštenja mora se uzeti voda, koja je za to blagoslovljena.

§ 2. Ako bi u krstionici bilo tako malo blagoslovljene vode, da bi se činilo, da je nema dosta, treba nadolijevati drugu neblagoslovljenu, pa i opetovano, ali u manjoj količini.

§ 3. Ako bi se pak pokvarila ili bi iscurila ili bilo kako nestala, treba da župnik u ispranu i očišćenu krstionicu dolije svježu vodu, pa je blagoslovi po svojemu obredu prema propisima u bogoslužnim knjigama.

Kan. 758. - Iako se krštenje može valjano podijeliti bilo polijevanjem, bilo uranjanjem, bilo škropljenjem, to se ipak treba pridržavati prvoga ili drugoga načina odnosno obaju zajedno, prema tomu što je više ušlo u običaj, a u skladu je s usvojenim obrednim knjigama različitih crkava.

Kan. 759. - § 1. U smrtnoj pogibli smije se krštenje podijeliti sukromno; pa ako djelitelj nije ni svećenik ni đakon, treba da se učini samo ono što je potrebito, da krštenje bude valjano; kada je djeliteljem svećenik ili đakon, moraju se izvršiti, ako za to ima vremena, još i oni svečanosni čini, koji slijede poslije krštenja.

§ 2. Izvan smrtne pogibli ne može mjesni Ordinarij dopustiti sukromnog krštenja, osim ako se radi o odraslim krivovjercima, koje valja uvjetno krstiti.

---

757 § 3: S. C. S. Off. (Sutchuen.), 30 ian. 1765; (Pondichery), 17 apr. 1839; 20 iun. 1883; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 6; c. 7, *Benedictio fontis baptismi extra Sabbatum Paschae et Pentecostes cum aqua consecrata non habetur.*

758: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. II; S. C. S. Off., 14 iun. 1741; (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770; (Sutchuen.), 9 iul. 1779; 14 dec. 1898; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 27 mart. 1631, n. 1, 2; (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789; instr. (ad Vic. Ap. Siam), 23 iun. 1830; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 10: c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 19, 20; c. 4, *Ordo baptismi adultorum,* n. 50.

759 § 1: S. C. S. Off., 28 febr. 1663; (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770; (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861, ad 1, 2, 4; instr. (ad Administr. Ap. Perthen.), 15 sept. 1869; instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877; S. C de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Loanghi), 30 aug. 1775; (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789, ad 1; (C. P. pro Sin.), 27 ian. 1805; S. R. C., *Calaguritana,* 23 sept. 1820; *Versalien.,* 23 ian. 1914, ad I, II; Rituale Rom., tit. II, c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 28, 30.

759 § 2: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Loanghi), 30 aug. 1775.

§ 3. Caeremoniae autem quae in baptismi collatione praetermissae quavis ratione fuerint, quamprimum in ecclesia suppleantur, nisi in casu de quo in § 2.

Can. 760. - Cum baptismus sub conditione iteratur, caeremoniae, si quidem in priore baptismo omissae fuerunt, suppleantur, salvo praescripto Can. 759, § 3; sin autem in priore baptismo adhibitae sunt, repeti in altero aut omitti possunt.

Can. 761. - Curent parochi ut ei qui baptizatur, christianum imponatur nomen; quod si id consequi non poterunt, nomini a parentibus imposito addant nomen alicuius Sancti et in libro baptizatorum utrumque nomen perscribant.

CAPUT IV.

DE PATRINIS.

Can. 762. - § 1. Ex vetustissimo Ecclesiae more nemo sollemniter baptizetur, nisi suum habeat, quatenus fieri possit, patrinum.

§ 2. Etiam in baptismo privato patrinus, si facile haberi queat, adhibeatur; si non interfuerit, adhibeatur in supplendis baptismi caeremoniis, sed hoc in casu nullam contrahit spiritualem cognationem.

759 § 3: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 19; S. C. S. Off., 17 sept. 1681; (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861, ad 2; instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877; (Algeriae), 1 dec. 1892; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Loanghi), 30 aug. 1775; (C. G. - Antibar.), 28 nov. 1785; (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789, ad 1, 4; (C. P. pro Sin.), 19 iul. 1838; litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 11 sept. 1841; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 45; S. R. C., *Calaguritana,* 23 sept. 1820; *Rhedonen.,* 27 aug. 1836, ad 3, 4; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite ad administrando,* n. 15; c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 16; c. 5, *Ordo supplendi omissa super baptizatum.*

760: S. C. S. Off. (Nottingham.), 2 apr. 1879, ad 1, 2; S. R. C., *Rhedonen.,* 27 aug. 1836, ad 4.

761: Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. II; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744,

§ 3. Oni svečanosni čini, koji su ma s kojega razloga bili pri krštenju ispušteni, moraju se čim prije u crkvi nadopuniti, osim u slučaju spomenutom u § 2.

Kan. 760. - Kada se krštenje uvjetno opetuje, moraju se svi svečanosni čini, ukoliko su kod ranijeg krštenja ispušteni, nadopuniti, uz obdržavanje propisa kan. 759, § 3; no ako su pri ranijem krštenju izvršeni, mogu se kod drugog krštenja bilo opetovati bilo ispustiti.

Kan. 761. - Župnici treba da vode brigu o tom, da se kršteniku dade kršćansko ime; za slučaj da tog ne bi mogli učiniti, treba da onom imenu, koje su mu nadjenuli roditelji, dodadu ime kojega Sveca i oba imena zabilježe u knjizi krštenih.

GLAVA IV.

KUMOVI

Kan. 762. - § 1. Prema običaju, što vlada u Crkvi od davnina, ne smije se nitko svečano krstiti, ako on, ako je to ikako moguće, nema svojega krsnoga kuma.

§ 2. I pri sukromnom krštenju treba, ako je to lahko moguće, uzeti kuma; a ako ga nije bilo, treba ga uzeti onda, kada se nadopunjuju svečanosni čini, ali u tom slučaju ne nastaje s njim nikakvo duhovno srodstvo.

§ 3; const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. II, § 40; const. *«Quod provinciale»,* 1 aug. 1754; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 13 mart. 1910, ad IX, 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 48; instr. 31 iul. 1902, n. 3; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 54.

762 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 2; S. C. S. Off. (Mission. Aegypti), 9 dec. 1745; instr. (ad Administr. Ap. Perthen.), 15 sept. 1869; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Bardstown), 1 apr. 1816; S. R. C., *Praefecturae Apostolicae Bengaliae Centralis,* 15 febr. 1887, ad II; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 22; c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 7.

762 § 2: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 4.

Can. 763. - § 1. Cum baptismus iteratur sub conditione, idem patrinus, quatenus fieri possit, adhibeatur, qui in priore baptismo forte adfuit; extra hunc casum in baptismo conditionato patrinus non est necessarius.

§ 2. Iterato baptismo sub conditione, neque patrinus qui priori baptismo adfuit, neque qui posteriori, cognationem spiritualem contrahit, nisi idem patrinus in utroque baptismo adhibitus fuerit.

Can. 764. - Patrinus unus tantum, licet diversi sexus a baptizando, vel ad summum unus et una adhibeantur.

Can. 765. - Ut quis sit patrinus, oportet:

1.° Sit baptizatus, rationis usum assecutus et intentionem habeat id munus gerendi;

2.° Ad nullam pertineat haereticam aut schismaticam sectam, nec sententia condemnatoria vel declaratoria sit excommunicatus aut infamis infamia iuris aut exclusus ab actibus legitimis, nec sit clericus depositus vel degradatus;

3.° Nec sit pater vel mater vel coniux baptizandi;

4.° Ab ipso baptizando eiusve parentibus vel tutoribus aut, his deficientibus, a ministro sit designatus;

5.° Baptizandum in actu baptismi per se vel per procuratorem physice teneat aut tangat vel statim levet seu suscipiat de sacro fonte aut de manibus baptizantis.

Can. 766. - Ut autem quis licite patrinus admittatur, oportet:

1.° Decimum quartum suae aetatis annum attigerit, nisi aliud iusta de causa ministro videatur;

2.° Non sit propter notorium delictum excommunicatus vel exclusus ab actibus legitimis vel infamis infamia iuris, quin tamen sententia intercesserit, nec sit interdictus aut alias publice criminosus vel infamis infamia facti;

3.° Fidei rudimenta noverit;

764: C. 100, 101, D. IV, *de cons.;* c. 3, *de cognatione spirituali,* IV, 3, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 2; S. C. S. Off. (Mission. Aegypti), 9 dec. 1715; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 22, 23.

765 5.°: C. 1, C. XXX, q. 1; c. 102, D. IV, *de cons.;* Reg. 68, 72, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 2; S. C. S. Off., 14 oct. 1676, ad 1; (Mission. Aegypti), 9 dec. 1745; instr. (ad Praef. Mission. Tripol.), mense ian. 1763;

Kan. 763. - § 1. Kada se krštenje opetuje uvjetno, treba uzeti, ako je moguće, istoga onoga kuma, koji je možda bio kod ranijeg krštenja; izvan toga slučaja nije kod uvjetnog krštenja potreban kum.

§ 2. U slučaju, kada se krštenje opetuje uvjetno, ne nastaje duhovno srodstvo niti za kuma, koji je bio pri prvom krštenju niti za onoga pri kasnijem, osim ako je isti kum bio uzet kod oba krštenja.

Kan. 764. - Za kuma treba uzeti samo jednu osobu, iako ne bila istoga spola s krštenikom, ili dvoje: muško i žensko.

Kan. 765. - Da netko bude komom traži se:

1.° Da je kršten, da je došao do upotrebe razuma i da ima nakanu preuzeti ovu dužnost;

2.° Da ne pripada nikakvoj krivovjernoj ili raskolničkoj sljedbi, da nije presudom udaren izopćenjem ili proglašen, da je u nj upao, odnosno da nije pravo beščastan ili da su mu oduzeta crkvena časna prava i da nije svrgnuti ili duhovništva lišeni duhovnik;

3.° Da nije krštenikov otac ni majka ni ženidbeni drug;

4.° Da je za kuma označen od samoga krštenika odnosno od njegovih roditelja ili staratelja, odnosno kada ovih nema, od krstitelja;

5.° Da krštenika kod čina krštenja osobno ili po zastupniku tjelesno drži ili takne odnosno neposredno digne ili prihvati iz krsne vode ili iz ruku krstiteljevih.

Kan. 766. - A da se netko dopušteno smije uzeti za kuma, traži se:

1.° Da je stupio u četrnaestu godinu života, ako djelitelj ne bi držao, da to iz pravednog razloga nije potrebito;

2.° Da nije zbog notornog krivičnog djela izopćen ili isključen od crkvenih pravnih čina, niti beščastan pravnom beščasnošću, a da u svem tom nije izrečena presuda, i da nije udaren uskratom bogoslužja niti inače javni zlotvor ili činjenično beščastan;

3.° Da znade osnovne vjerske istine;

(Smyrnen.), 30 iun., 7 iul. 1864, ad 4; instr. (ad Administr. Ap. Perthen.), 15 sept. 1869; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 1; 3 maii 1893; 28 iun. 1900; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1856; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 47; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando*, n. 22, 23, 25; c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 19, 21; c. 4, *Ordo baptismi adultorum,* n. 44, 50, 51.

4.° In nulla religione sit novitius vel professus, nisi neessitas urgeat et expressa habeatur venia Superioris saltem localis;

5.° In sacris ordinibus non sit constitutus, nisi accedat expressa Ordinarii proprii licentia.

Can. 767. - In dubio utrum quis valide vel licite admitti possit, necne, ad patrini munus, parochus, si tempus suppetat, consulat Ordinarium.

Can. 768. - Ex baptismo spiritualem cognationem contrahunt tantum cum baptizato baptizans et patrinus.

Can. 769. - Patrinorum est, ex suscepto munere, spiritualem filium perpetuo sibi commendatum habere, atque in iis quae ad christianae vitae institutionem spectant, curare diligenter ut ille talem in tota vita se praebeat, qualem futurum esse sollemni caeremonia spoponderunt.

CAPUT V.

DE TEMPORE ET LOCO BAPTISMI CONFERENDI.

Can. 770. - Infantes quamprimum baptizentur; et parochi ac concionatores frequenter fideles de hac gravi eorum obligatione commoneant.

766 5.°: C. 8, C. XVI, q. 1; c. 20, C. XVIII, q. 2; c. 103, 104, D. IV, *de cons.;* S. C. S. Off., instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878; S. C. C., *Mediolanen.,* 3 oct. 1671, ad 3; S. R. C., *Praefecturae Apostolicae Bengaliae Centralis,* 15 febr. 1887, ad II; S. Poenit., 10 dec. 1860, ad 19; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 22, 24-26.

767: S. Poenit., 10 dec. 1860, ad 19.

768: C. 5, C. XXX, q. 1; c. 1, C. XXX, q. 3; c. 1, *de cognatione spirituali,* IV, 3, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 2; S. Pius V, const. *«Cum illius»,* 28 nov. 1566; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VIII, n. VI; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 17; S. C. S. Off. (Mission. Aegypti), 9 dec. 1745; S. C. Ep. et Reg., S. Marci, 15 febr. 1593; S. C. C., *Pisana,* mense apr. 1589; *Nullius,* 19 apr. 1605; *Nullius,* 15 mart. 1631; *Theatina,* 23 aug., 13 sept. 1721; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840; Rituale Rom., tit. II, c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 31.

4.° Da nije novakom ni u jednoj redovničkoj družbi odnosno da nije zavjetovani redovnik, osim ako je po srijedi nužda i dano je izričito dopuštenje barem od mjesnog Poglavara;

5.° Da nije primio svetih redova, osim uz izričito dopuštenje vlastitog Ordinarija.

Kan. 767. - U slučaju dvojbe o tom, da li netko može biti valjano odnosno dopušteno pripušten za kuma, neka se župnik, ako za to još ima vremena, obrati na Ordinarija.

Kan. 768. - Po krštenju dolaze u duhovno srodstvo s krštenim samo krstitelj i krsni kum.

Kan. 769. - Iz prihvaćenog kumstva proizlazi za kumove obaveza, da budu trajno u svezi sa svojim duhovnim djetetom i da u pogledu svega onoga, to se odnosi na kršćanski odgoj, brižljivo nastoje, kako bi njihovo dijete u cijelom svom životu bilo i ostalo takvo, kakvo bi imalo biti prema njihovom obećanju, što su ga za nj dali pri svečanom činu kumovanja.

GLAVA V.

VRIJEME I MJESTO PODJELJIVANJA KRŠTENJA

Kan. 770. - Djecu treba krstiti čim prije; a župnici i propovjednici treba da često dozovu vjernicima u pamet ovu njihovu tešku obavezu.

769: C. 105, D. IV, *de cons.;* S. C. S. Off. (Mission. Aegypti), 9 dec. 1745; instr. (ad Praef. Mission. Tripol.), mense ian. 1763; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando*, n. 25. -- Vide etiam Can. 1335.

770: Conc. Trident., sess. VII, *de baptismo,* Can. 12, 13; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.) const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 13; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. IV; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741, § 9; const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. IV, § 40; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; Leo XIII, ep. *«Gratae»,* 22 iul. 1899; S. C. S. Off., 14 iun. 1741; 11 ian. 1899; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1788, ad 1; (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 16 ian. 1804, ad 2; litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 11 sept. 1841; instr. 31 iul. 1902, n. 3; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando*, n. 15.

Can. 771. - Baptismus privatus, urgente necessitate, quovis tempore et loco administrandus est.

Can. 772. - Etiam sollemnis baptismus qualibet die administrari potest; decet tamen adultorum baptismum, secundum antiquissimum Ecclesiae ritum, conferri, si fieri commode queat, in pervigilio Paschatis et Pentecostes, praecipue in metropolitanis aut cathedralibus ecclesiis.

Can. 773. - Proprius baptismi sollemnis administrandi locus est baptisterium in ecclesia vel oratorio publico.

Can. 774. - § 1. Quaelibet paroecialis ecclesia, revocato ac reprobato quovis contrario statuto vel privilegio vel consuetudine, baptismalem habeat fontem, salvo legitimo iure cumulativo aliis ecclesiis iam quaesito.

§ 2. Loci Ordinarius potest pro fidelium commoditate permittere vel iubere ut fons baptismalis ponatur etiam in alia ecclesia vel publico oratorio intra paroeciae fines.

Can. 775. - Si ad ecclesiam paroecialem, aut ad aliam quae iure fontis gaudeat, baptizandus, propter locorum distantiam aliave adiuncta, sine gravi incommodo aut periculo, accedere aut transferri nequeat, baptismus sollemnis a parocho conferri potest et debet in proxima ecclesia aut oratorio publico intra paroeciae fines, licet haec baptismali fonte careant.

Can. 776. - § 1. In domibus autem privatis baptismus sollemnis administrari non debet, nisi hisce in adiunctis:

1.° Si baptizandi sint filii aut nepotes eorum qui supremum actu tenent populorum principatum vel ius habent succedendi in thronum, quoties isti id rite poposcerint;

771: C. 16, D. IV, *de cons.;* c. un., *de baptismo et eius effectu,* III, 15, in Clem.; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission Tripol.), mense ian. 1763; (Siam), 21 ian. 1767; (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861, ad 1; instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Loanghi), 30 aug. 1775; instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 4; (C. G. - Antibar.), 28 nov. 1785; (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789, ad 4; instr. 31 iul. 1902, n. 3; S. R. C., *Calaguritana,* 23 sept. 1820; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 27-29.

772: C. 11-13, 15, 17, 18, D. IV, *de cons.;* Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 27; c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 4-6.

Kan. 771. - Sukromno se krštenje mora, u slučaju nužde, podijeliti u svako vrijeme i na svakom mjestu.

Kan. 772. - I svečano se krštenje može podijeliti svakog dana; no više dolikuje, da se odraslima, u skladu s prastarim obredom Crkve, podijeli krštenje, ako to nije neprilično, u navečerje Uskrsa i Duhova, napose u metropolitskim i stolnim crkvama.

Kan. 773. - Pravo je mjesto za krštenje krstionica u crkvi ili u javnom bogomolji.

Kan. 774. - § 1. Uz opoziv i zabranu svakog protivnog posebnog pravila, povlastice ili običaja, mora svaka župna crkva imati krstionicu, ali se tim ne dokida već stečeno pravo drugih crkava, da krstionicu imaju i one.

§ 2. Da se vjernicima olakša prilaženje, može mjesni Ordinarij dopustiti ili propisati, da se postavi krstionica i u drugoj kojoj crkvi ili javnoj bogomolji unutar župskog područja.

Kan. 775. - Ako krštenik zbog udaljenosti mjesta ili poradi drugih prilika ne može bez znatnih poteškoća ili pogibli doći odnosno ne može se donijeti u župsku ili drugu crkvu, koja ima pravo na krstionicu, tada župnik može i mora podijeliti svečano krštenje u najbližoj crkvi ili javnoj bogomolji na području župe, iako ta ne bi imala krstionice.

Kan. 776. - § 1. U posebničkim pak kućama ne smije se svečano krstiti, ako nije ostvareno ovo:

1.° Kada se radi o djeci ili unucima vrhovnih državnih poglavara na vlasti ili njihovih nasljednika na prijestolju, ako oni to propisno zatraže;

773: C. un., *de baptismo et eius effectu,* III, 15, in Clem.; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Magno cum*», 2 iun. 1751, § 19; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Loanghi), 30 aug. 1775; instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 4; S. R. C., *Sancti Iacobi de Cile,* 14 mart. 1861, ad IX; *Asculana in Piceno,* 27 apr. 1877; *Iacen.,* 1 sept. 1888, ad I; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 28, 30; c. 3, *de baptismo adultorum,* n. 7.

774 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 9 iun. 1848; S. C. C., *Viterbien.,* 1 et 22 mart. 1749; S. R. C., *Oveten.,* 31 aug. 1872; *Spalaten.,* 7 iun. 1892; *Utinen.,* 13 ian. 1899; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 4, 6, 28, 30.

2.° Si loci Ordinarius, pro suo prudenti arbitrio et conscientia, iusta ac rationabili de causa, in casu aliquo extraordinario id concedendum censuerit.

§ 2. In memoratis casibus baptismus conferendus est in sacello domus aut saltem in alio decenti loco, et aqua baptismali de more benedicta.

CAPUT VI.

DE COLLATI BAPTISMI ADNOTATIONE ET PROBATIONE.

Can. 777. - § 1. Parochi debent nomina baptizatorum, mentione facta de ministro, parentibus ac patrinis, de loco ac die collati baptismi, in baptismali libro sedulo et sine ulla mora referre.

§ 2. Ubi vero de illegitimis filiis agatur, matris nomen est inserendum, si publice eius maternitas constet, vel ipsa sponte sua scripto vel coram duobus testibus id petat; item nomen patris, dummodo ipse sponte sua a parocho vel scripto vel coram duobus testibus id requirat, vel ex publico authentico documento sit notus; in ceteris casibus inscribatur natus tanquam filius patris ignoti vel ignotorum parentum.

Can. 778. - Si baptismus nec a proprio parocho nec eo praesente administratus fuerit, minister de ipso collato quamprimum proprium ratione domicilii parochum baptizati certiorem reddat.

Can. 779. - Ad collatum baptismum comprobandum, si nemini fiat praeiudicium, satis est unus testis omni exceptione maior, vel ipsius baptizati iusiurandum, si ipse in adulta aetate baptismum receperit.

776 § 1. 2.°: C. un., *de baptismo et eius effectu,* III, 15, in Clem.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 19; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Tripol.), mense ian. 1763; (Siam), 21 ian. 1767; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 23 dec. 1912, ad II; S. C. C., *Belgii,* 16 iun. 1635, ad 2; S. R. C., *Vicariatus Apostolici de Dania,* 10 febr. 1871, ad III; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando*, n. 29.

776 § 2: S. R. C., *Bellunen.,* 17 ian. 1914; *Versalien.,* 23 ian. 1914, ad III; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 29.

777 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 2; Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; S. C. S. Off. (Mission. Aegypti), 9 dec. 1745; S. C. de

2.° Kada mjesni Ordinarij po svom razboritom sudu i savjesti odluči, da to iz pravednog i razumnog razloga dopusti u kojemu izvanrednom slučaju.

§ 2. U spomenutim slučajevima treba da se krštenje podijeli u kućnoj kapelici ili barem na drugom doličnom mjestu, i to s propisno blagoslovljenom krsnom vodom.

GLAVA VI.

ZABILJEŽBA I DOKAZIVANJE PRIMLJENOG KRŠTENJA

Kan. 777. - § 1. Župnici su dužni pažljivo i bez odgađanja zavesti u knjigu krštenih imena krštenika sa zabilježbom o krstitelju, roditeljima i kumovima, o mjestu i danu krštenja.

§ 2. Kad se pak radi o nezakonitoj djeci, mora se upisati majčino ime, ako je njezino materinstvo javno poznato ili ako bi to ona tražila sama od svoje volje pismeno ili pred dva svjedoka; a isto tako i očevo ime, ali pod uvjetom, da on to zatraži od župnika sam od svoje volje, i to pismeno ili pred dva svjedoka ili ako je poznat na temelju javne vjerovne isprave; inače se krštenik mora upisati kao dijete nepoznatog oca ili nepoznatih roditelja.

Kan. 778. - Ako krštenje nije podijelio vlastiti župnik niti je bio prisutan, dužan je krstitelj čim prije obavijestiti o podijeljenom krštenju župnika vlastitog s naslova prebivališta.

Kan. 779. - Za dokaz o podijeljenom krštenju, dosta je, ako iz toga ni za koga nema štete, jedan svjedok, koji je u svakom obziru nezavrziv, ili prisega, koju položi sam krštenik, ako je primio krštenje u odrasloj dobi.

Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 21; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 50; c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 34; tit. X, c. 2, *Formulae scribendae in libris habendis apud parochos;* c. 3, *Forma describendi baptizatos.*

777 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Eugubina,* 2 mart. 1860; Rituale Rom., tit. X, c. 3, *Forma describendi baptizatos.*

778: S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, C, a.

779: C. 110, 112, 113, D. IV, *de cons.;* Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 31, 55; S. C. S. Off., 5 ian. 1724; 18 mart. 1896, ad 1; S. C. C., *Brixien.,* 11 febr. 1797; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 43.

TITULUS II.

DE CONFIRMATIONE.

Can. 780. - Sacramentum confirmationis conferri debet per manus impositionem cum unctione chrismatis in fronte et per verba in pontificalibus libris ab Ecclesia probatis praescripta.

Can. 781. - § 1. Chrisma, in sacramento confirmationis adhibendum, debet esse ab Episcopo consecratum, etiamsi sacramentum a presbytero, ex iure vel ex apostolico indulto, ministretur.

§ 2. Unctio autem ne fiat aliquo instrumento, sed ipsa ministri manu capiti confirmandi rite imposita.

CAPUT I.

DE MINISTRO CONFIRMATIONIS.

Can. 782. - § 1. Ordinarius confirmationis minister est solus Episcopus.

780: C. 119, D. IV, *de cons.;* c. 1, 3-5, 7, D. V, *de cons.;* c. 4, X, *de consuetudine*, I, 4; c. un., X, *de sacra unctione,* I, 15; Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 1; *de confirmatione*, Can. 1, 2; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 4; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 11; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Anno vertente»,* 19 iun. 1750, § 3-5; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 49-52; S. C. S. Off., decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1907, prop. 44, damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; (C. P. pro Sin.), 6 aug. 1840; S. R. C., *Grossetana,* 7 maii 1853, ad 2; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis*.

781 § 1: C. 1, D. XXV; c. 4, D. LXVIII; c. 2, D. XCV; c. 1, 2, C. XXVI, q. 6; c. 18, D. III, *de cons.;* Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 4; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 11; Innocentius XIII, const. *«Cum ad infrascriptam»,* 13 sept. 1721; Benedictus XIV, const. *«Cum ad»,* 9 ian. 1741; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 8; ep. *«Ex tuis precibus»,* 16 nov. 1748, § 1; const. *«Suprema»,* 26 apr. 1749, § 3; ep. encycl. *«Anno vertente»,* 19 iun. 1750, § 4, 5; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 52; Pius VI, ep. *«Cum sicut accepimus»,* 10 apr. 1775, § 2; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; Pontificale Rom., tit. *De officio in feria V. Coenae Domini;* tit. *Benedictio chrismatis.* -- Vide etiam Can. 734, § 1.

NASLOV II.

POTVRDA

Kan. 780. - Otajstvo potvrde mora se podjeljivati polaganjem ruku s pomazanjem krizme na čelu i izgovaranjem riječi, što su propisane u velesvećeničkim knjigama odobrenima od Crkve.

Kan. 781. - § 1. Krizma koja se mora upotrebljavati u otajstvu potvrde, mora biti blagoslovljena od Biskupa, pa i onda kada to otajstvo podjeljuje svećenik na osnovu zakona ili apostolske pogodnosti.

§ 2. Pomazanje ne smije se izvršiti nikakovim oruđem, nego prostom rukom, koju djelitelj stavlja propisno na glavu potvrđenikovu.

GLAVA I.

DJELITELJ POTVRDE

Kan. 782. - § 1. Redovni je djelitelj potvrde samo Biskup.

781 § 2: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 50, 51; S. C. S. Off. (Ierosolym.), 14 ian. 1885; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 5 iul. 1886, ad 2; S. R. C., *Grossetana,* 1 maii 1853, ad 2; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.*

782 § 1: C. 4, D. LXVIII; c. 2, D. XCV; c. 119, 120, D. IV, *de cons.;* c. 1, 3-5, 7, D. V, *de cons.;* c. 4, X, *de consuetudine,* I, 4; c. un., X, *de sacra unctione,* I, 15; Conc. Trident., sess. VII, *de confirmatione,* Can. 3; sess. XXIII, *de ordine,* c. 4, Can. 7; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 4; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 28, Ioannis Wicleff, damn.; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultat Deo»,* 22 nov. 1439, § 11; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 1; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. I, § III, n. I; instr. *«Eo quamvis tempore»*, 4 maii 1745, § 8; ep. *«Ex tuis precibus»,* 16 nov. 1748, § 1, 8; ep. encycl. *«Anno vertente»,* 19 iun. 1750, § 5; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis;* tit. *De consecratione electi in episcopum;* tit. *Ordo ad visitandas parochias;* Rituale Rom., tit. I, c. un., *de iis quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt,* n. 17.

§ 2. Extraordinarius minister est presbyter, cui vel iure communi vel peculiari Sedis Apostolicae indulto ea facultas concessa sit.

§ 3. Hac facultate ipso iure gaudent, praeter S. R. E. Cardinales ad normam Can. 239, § 1, n. 23, Abbas vel Praelatus *nullius,* Vicarius et Praefectus Apostolicus, qui tamen ea valide uti nequeunt, nisi intra fines sui territorii et durante munere tantum.

§ 4. Presbyter latini ritus cui, vi indulti, haec facultas competat, confirmationem valide confert solis fidelibus sui ritus, nisi in indulto aliud expresse cautum fuerit.

§ 5. Nefas est presbyteris ritus orientalis, qui facultate vel privilegio gaudent confirmationem una cum baptismo infantibus sui ritus conferendi, eandem ministrare infantibus latini ritus.

Can. 783. - § 1. Episcopus in sua dioecesi hoc sacramentum etiam extraneis legitime ministrat, nisi obstet expressa proprii eorum Ordinarii prohibitio.

§ 2. In aliena dioecesi indiget licentia Ordinarii loci saltem rationabiliter praesumpta, nisi agatur de propriis subditis quibus confirmationem conferat privatim ac sine baculo et mitra.

Can. 784. - Presbytero quoque licet, si apostolico locali privilegio sit munitus, in designato sibi territorio confirmare etiam extraneos, nisi id ipsorum Ordinarii expresse vetuerint.

Can. 785. - § 1. Episcopus obligatione tenetur sacramentum hoc subditis rite et rationabiliter petentibus conferendi, praesertim tempore visitationis dioecesis.

---

782 § 2: C. 1, D. XCV; Benedictus XII, a. 1341, prop. 64, Armenorum, damn.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 11; Innocentius XIII, const. *«Cum ad infrascriptam»,* 13 sept. 1721; Benedictus XIV, const. *«Cum ad»,* 9 ian. 1741; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § III, n. I; ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 14; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 8, 9; ep. *«Ex tuis precibus»,* 16 nov. 1748, § 1, 8, 9; const. *«Suprema»,* 26 apr. 1749, § 3; ep. encycl. *«Anno vertente»,* 19 iun. 1750, § 3-5; Pius VI, ep. *«Cum sicut accepimus»,* 10 apr. 1775, § 2; Pius X, ep. *«Ex quo»,* 26 dec. 1910; S. C. S. Off., 4 mart. 1903; S. C. C., *Portugallien.,* 28 febr. 1643, ad 2; Conimbricen., 26 iun. 1655, ad 2.; S. C. de Prop. Fide, decr. 23 apr. 1774; instr. 4 maii 1774; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 12 sept. 1821, ad 2, 3; decr. 29 iul. 1841; litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 11 sept. 1841; 5 iul. 1860. -- Vide etiam Can. 310,

§ 2. Izvanredni je djelitelj svećenik, kojemu je takva ovlastica podijeljena ili općim pravom ili od Apostolske Stolice posebnom pogodnošću.

§ 3. Ovakvu ovlasticu imaju snagom samoga zakona, osim S. R. C. Stožernika prema odredbi kan. 239, § 1, br. 23, *samosvojni* Opat i Prelat, Apostolski Namjesnik i Predstojnik, ali se svi ovi mogu njom valjano služiti samo unutar granica njihova područja i dok im traje služba.

§ 4. Svećenik latinskog obreda, koji ima ovu ovlasticu na temelju pogodnosti, može potvrdu valjano podijeliti samo vjernicima svojega obreda, ako u otpisu nije izrijekom drugačije predviđeno.

§ 5. Zabranjeno je svećenicima istočnog obreda, koji imaju ovlast ili povlasticu podjeljivati potvrdu djeci zajedno s krštenjem, potvrđivati djecu latinskog obreda.

Kan. 783. - § 1. Biskup u svojoj biskupiji podjeljuje zakonito i strancima ovo otajstvo, ako nema protivne zabrane od strane njihovog vlastitog Ordinarija.

§ 2. U tuđoj biskupiji treba mu dopuštenje od mjesnog Ordinarija, i to barem razložno pretpostavljeno, osim ako se radi o njegovim vlastitim podložnicima, kojima onda mora podijeliti potvrdu sukromno, bez štapa i mitre.

Kan. 784. - I svećenik smije, ako ima mjesnu apostolsku povlasticu, potvrđivati na području, koje mu je označeno, također i strance, ako to njihovi Ordinariji nisu izrijekom zabranili.

Kan. 785. - § 1. Biskup je dužan podijeliti ovo otajstvo svojim podložnicima, kada to propisno i razložno mole, napose u vrijeme nadzornog pohoda biskupije.

---

§ 2.

782 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Nullius Montis Virginis,* 30 mart. 1855; S. C. C., *Nullius Caven.,* 11 dec. 1897; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 22 mart. 1669, ad 2; decr. 29 iul. 1841.

782 § 4: S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774.

782 § 5: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Scepusien.), a. 1782; S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, C, a; (C. G.), 5 iul. 1886, ad 1.

783 § 2: Conc. Trident., sess. VI, *de ref.*, c. 5; S. C. C., *Nullius,* 2 aug. 1596; S. R. C., *Nullius Sanctae Luciae,* 14 apr. 1877.

784: S. C. S. Off., 21 apr. 1899; S. C. Ep. et Reg., *Nullius Montis Virginis,* 30 mart. 1855; S. C. C., *Nullius Caven.,* 11 dec. 1897.

785 § 1: C. 9, C. X, q. 1; S. C. C., *Amalphitana,* 18 et 28 iul. 1699, ad 1; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad visitandas parochias.*

§ 2. Eadem obligatione tenetur presbyter, privilegio apostolico donatus, erga illos quomm in favorem est concessa facultas.

§ 3. Ordinarius, legitima causa impeditus aut potestate confirmandi carens, debet, quoad fieri possit, saltem intra quodlibet quinquennium providere ut suis subditis hoc sacramentum administretur.

§ 4. Si graviter neglexerit sacramentum confirmationis suis subditis per se vel per alium ministrare, servetur praescriptum Can. 274, n. 4.

CAPUT II.

DE SUBIECTO CONFIRMATIONIS.

Can. 786. - Aquis baptismi non ablutus valide confirmari nequit; praeterea, ut quis licite et fructuose confirmetur, debet esse in statu gratiae constitutus et, si usu rationis polleat, sufficienter instructus.

Can. 787. - Quanquam hoc sacramentum non est de necessitate medii ad salutem, nemini tamen licet, oblata occasione, illud negligere; imo parochi curent ut fideles ad illud opportuno tempore accedant.

Can. 788. - Licet sacramenti confirmationis administratio convenienter in Ecclesia Latina differatur ad septimum circiter aetatis annum, nihilominus etiam antea conferri potest, si infans in mortis periculo sit constitutus, vel ministro id expedire ob iustas et graves causas videatur.

Can. 789. - Confirmandi, si plures sint, adsint primae manuum impositioni seu extensioni, nec nisi expleto ritu discedant.

785 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Acheruntina,* 10 ian. 1605; S. C. C., *Dyrrachien.,* 21 aug. 1627; S. R. C., *Nullius Sanctae Luciae,* 14 apr. 1877.

786: C. 1, 5, 6, D. V, *de cons.;* c. 4, X, *de consuetudine,* I, 4; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 9; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 6; S. C. S. Off. (Vic. Ap. Sandwic), 11 dec. 1850, ad 15; (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861, ad 1; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.*

787: C. 1, 2, D. V, *de cons.;* c. 4, X, *de consuetudine,* I, 4; Benedictus XII, a. 1341, prop. 64, Armenorum. damn.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 19, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § III, n. IV; Pius IX, ep. encycl.

§ 2. Jednaku obavezu ima i svećenik, kojemu je dana apostolska povlastica, u pogledu onih osoba, u korist kojih mu je dano ovlaštenje.

§ 3. Ordinarij, koji je zbog zakonitog uzroka u tom spriječen, ili nema vlasti potvrđivati, treba da se, ukoliko je to moguće, pobrine, da se barem svake pete godine podjeljuje njegovim podložnicima ovo otajstvo.

§ 4. Ako bi on u većoj mjeri zanemarivao, da osobno ili po drugomu podjeljuje svojim podložnicima otajstvo potvrde, mora se obdržavati odredba kan. 274, br. 4.

GLAVA II.

PRIMALAC POTVRDE

Kan. 786. - Tko nije krstom vode valjano kršten, ne može biti potvrđen; povrh toga potrebno je za to, da potvrdu primi dopušteno i korisno, da bude u stanju milosti i, ako ima upotrebu razuma, dovoljno poučen.

Kan. 787. - Iako ovo otajstvo nije bezuvjetno potrebito za spasenje, ipak ne smije nitko zanemariti, da ga primi, kada za to ima prigodu; a župnici treba da napose vode brigu o tom, da vjernici to otajstvo prime u vrijeme za to prikladno.

Kan. 788. - Premda se podjeljivanje potvrde u Latinskoj Crkvi s razlogom odgađa približno do sedme godine života, to se ipak može i ranije podijeliti, kada bi se dijete nalazilo u smrtnoj pogibli ili ako bi za to po sudu djelitelja postojali pravedni i važni razlozi.

Kan. 789. - Potvrđenici, ako ih je više, treba da budu prisutni pri prvom polaganju ili pružanju ruku i ne smiju otići, dok se obred ne završi.

«Nostis et Nobiscum», 8 dec. 1849; S. C. S. Off., instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1860, ad 40; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; instr. 31 iul. 1902, n. 4.

788: Benedictus XIV, instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 6; ep. encycl. *«Anno vertente»,* 19 iun. 1750, § 4; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 22; Leo XIII, ep. *«Abrogata»,* 22 iun. 1897; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Scepusien.), a. 1782; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 12; 22 apr. 1896; S. C. C., *Segovien.,* 12 mart., 23 apr. 1774, ad 1, 2; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; litt. (ad Vic. Ap. Kuytcheou), 21 mart. 1851; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.*

789: S. C. S. Off. (Aretin.), 17 apr. 1872; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.*

CAPUT III.

DE TEMPORE ET LOCO CONFIRMATIONIS CONFERENDAE.

Can. 790. - Hoc sacramentum quovis tempore conferri potest; maxime autem decet illud administrari in hebdomada Pentecostes.

Can. 791. - Licet proprius confirmationis administrandae locus ecclesia sit, ex causa tamen quam minister iustam ac rationabilem iudicaverit, potest hoc sacramentum in quolibet alio decenti loco conferri.

Can. 792. - Episcopo ius est intra fines suae dioecesis confirmationem administrandi in locis quoque exemptis.

CAPUT IV.

DE PATRINIS.

Can. 793. - Ex vetustissimo Ecclesiae more, ut in baptismo, ita etiam in confirmatione adhibendus est patrinus, si haberi possit.

Can. 794. - § 1. Patrinus unum tantum confirmandum aut duos praesentet, nisi aliud iusta de causa ministro videatur.

§ 2. Unus quoque pro singulis confirmandis sit patrinus.

Can. 795. - Ut quis sit patrinus, oportet:

1.° Sit ipse quoque confirmatus, rationis usum assecutus et intentionem habeat id munus gerendi;

2.° Nulli haereticae aut schismaticae sectae sit adscriptus, nec ulla ex poenis de quibus in Can. 765, n. 2 per sententiam declaratoriam aut condemnatoriam notatus;

790: Benedictus XIV, const. *«Ad honorandam»,* 27 mart. 1752, § 11, 12; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774.

791: S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774.

792: Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 6; S. C. C., *Brixien.,* 9 iul. 1657; *Caputaquen.,* 12 iul., 2 aug. 1760, 17 ian. 1761, ad 5.

793: S. C. S. Off. (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 13; instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; S. R. C., *Praefecturae Apostolicae Bengaliae Centralis,* 15 febr. 1887, ad II; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.*

GLAVA III.

VRIJEME I MJESTO PODJELJIVANJA POTVRDE

Kan. 790. - Ovo se otajstvo može podjeljivati u svako vrijeme; no najbolje odgovara, kada se podjeljuje u tjednu Duhova.

Kan. 791. - Premda je pravo mjesto za podjeljivanje potvrde crkva, to se ipak, zbog uzroka, što ga djelitelj smatra opravdanim i razložnim, može ovo otajstvo podjeljivati na svakom doličnom mjestu.

Kan. 792. - Biskupu pripada pravo, da podjeljuje potvrdu unutar granica svoje biskupije, pa i u mjestima, koja su izuzeta.

GLAVA IV.

KUMOVI

Kan. 793. - Po drevnom običaju u Crkvi mora se, kao što pri krštenju, tako i kod potvrde uzeti kum, ako ga se može imati.

Kan. 794. - § 1. Kum kod potvrde treba da kumuje samo jednom ili dvojici, osim ako djelitelj iz opravdanog razloga odobri, da bude drugačije.

§ 2. I svaki potvrđenik treba da ima samo po jednoga kuma.

Kan. 795. - Da netko bude kumom traži se:

1.° Da je i sam već potvrđen, da je došao do upotrebe razuma, i da ima nakanu preuzeti ovu dužnost;

2.° Da ne pripada nikakvoj krivovjernoj ili raskolničkoj sljedbi, i da nije s obzirom na kazne, što su navedene u kan. 765, br. 2, presudom proglašeno, da je u njih upao ili da se njima udara;

---

794 § 1: C. 100, 101, D. IV, *de cons.;* S. C. S. Off., litt. 26 nov. 1873; litt. 16 iun. 1884; S. C. C., *Fesulana,* 14 iun., 12 iul. 1823; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.*

794 § 2: C. 100, 101, D. IV, *de cons.;* c. 3, *de cognatione spirituali,* IV, 3, in VI°; S. C. S. Off., litt. 26 nov. 1873; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774.

3.° Non sit pater, mater, coniux confirmandi;

4.° A confirmando eiusve parentibus vel tutoribus vel, hi si desint aut renuant, a ministro vel a parocho sit designatus;

5.° Confirmandum in ipso confirmationis actu per se vel per procuratorem physice tangat.

Can. 796. - Ut quis licite ad patrini munus admittatur, oportet:

1.° Sit alius a patrino baptismi, nisi rationabilis causa, iudicio ministri, aliud suadeat, aut statim post baptismum legitime confirmatio conferatur;

2.° Sit eiusdem sexus ac confirmandus, nisi aliud ministro in casibus particularibus ex rationabili causa videatur;

3.° Serventur praeterea praescripta Can. 766.

Can. 797. - Etiam ex valida confirmatione oritur inter confirmatum et patrinum cognatio spiritualis, ex qua patrinus obligatione tenetur confirmatum perpetuo sibi commendatum habendi eiusque christianam educationem curandi.

CAPUT V.

DE COLLATAE CONFIRMATIONIS ADNOTATIONE ET PROBATIONE.

Can. 798. - Nomina ministri, confirmatorum, parentum et patrinorum, diem ac locum confirmationis parochus inscribat in peculiari libro, praeter adnotationem in libro baptizatorum de qua in Can. 470, § 2.

795 5.°: C. 4, C. XXX, q. 1; c. 102, D. IV, *de cons.;* Reg. 68, 72, R. J., in VI°; S. C. S. Off., 14 oct. 1676, ad 1; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 13; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 1; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; S. R. C., *Iaurinen.,* 20 sept. 1749, ad 6; *Policastren.,* 14 iun. 1873, ad III; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.*

796 3.°: C. 20, C. XVIII, q. 2; S. C. S. Off., 3 sept. 1671; instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878; S. C. C., *Anconitana,* 16 febr. 1884; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; S. R. C., *Policastren.,* 14 iun. 1873, ad III; *Praefecturae Apostolicae Bengaliae Centralis,* 15 febr. 1887, ad II; S. Poenit., 10 dec. 1860, ad 19; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.*

3.° Da nije potvrđenikov otac, majka ili ženidbeni drug;

4.° Da bude uzet za kuma od potvrđenika ili od njegovih roditelja odnosno staratelja, a ako ih nema ili to odbiju, od djelitelja ili od župnika;

5.° Da se potvrđenika kod samoga čina potvrđivanja tjelesno dotiče, i to sam osobno ili po zastupniku.

Kan. 796. - Da se netko dopušteno smije pripustiti za kuma kod potvrde, traži se:

1.° Da bude osoba različita od krsnog kuma, osim ako je iz razumnog razloga, po sudu djelitelja, zgodnije da to bude ista osoba, ili kad se potvrda zakonito podjeljuje odmah poslije krštenja.

2.° Da bude s potvrđenikom istog spola, osim kada u pojedinačkim slučajevima, dijelitelj zbog razumnog razloga odobri, da bude drugačije;

3.° Osim toga važe i ovdje odredbe kan. 766.

Kan. 797. - I iz valjane potvrde nastaje duhovno srodstvo između potvrđenika i kuma, radi kojega treba da kum ostane u trajnoj svezi sa svojim kumčetom i pazi na to, da bude kršćanski odgojeno.

GLAVA V.

ZABILJEŽBA I DOKAZIVANJE POTVRDE

Kan. 798. - Imena djelitelja, potvrđenika, roditelja i kumova, dan i mjesto potvrde mora župnik upisati u posebnu knjigu, osim zabilježbe u knjizi krštenih, o kojoj je riječ u kan. 470, § 2.

797: C. 1, *de cognatione spirituali,* IV, 3, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 2; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VIII, n. VI; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 17; S. C. C., *Tarraconen.,* 23 sept. 1593; *Nullius,* 15 mart. 1631; *Theatina,* 23 aug., 13 sept. 1721; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis.* -- Vide etiam Can. 1335.

798: Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; const. *«Ad honorandam»,* 27 mart. 1752, § 13; Rituale Rom., tit. X, c. 2, *Formulae scribendae in libris habendis apud parochos;* c. 4, *Forma describendi confirmatos.*

Can. 799. - Si proprius confirmati parochus praesens non fuerit, de collata confirmatione minister vel per se ipse vel per alium quamprimum eundem certiorem faciat.

Can. 800. - Ad collatam confirmationem probandam, modo nemini fiat praeiudicium, satis est unus testis omni exceptione maior, vel ipsius confirmati iusiurandum, nisi confirmatus fuerit in infantili aetate.

800: S. C. C., *Verulana,* 11 maii 1595; *Interamnen.,* 6 maii 1617.

Kan. 799. - Ako potvrđenikov vlastiti župnik nije bio prisutan, dužan ga je djelitelj osobno ili po drugomu čim prije obavijestiti o podijeljenoj potvrdi.

Kan. 800. - Za dokaz o primljenoj potvrdi, ako iz toga ni za koga nema štete, dosta je jedan svjedok, koji je u svakom obziru nezavrziv, ili pod prisegom dana izjava samog potvrđenika, ako on nije bio potvrđen u djetinjoj dobi.

TITULUS III.

DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA.

Can. 801. - In sanctissima Eucharistia sub speciebus panis et vini ipsemet Christus Dominus continetur, offertur, sumitur.

CAPUT I.

DE SACROSANCTO MISSAE SACRIFICIO.

ART. I.

DE SACERDOTE MISSAE SACRIFICIUM CELEBRANTE.

Can. 802. - Potestatem offerendi Missae sacrificium habent soli sacerdotes.

Can. 803. - Non licet pluribus sacerdotibus concelebrare, praeterquam in Missa ordinationis presbyterorum et in Missa consecrationis Episcoporum secundum Pontificale Romanum.

801: C. 35, 38, 40-43, 46, 48, 55, 58, 60, 61, 68-70, 72-74, 77, 80, 82, 84, 85, 89, 91, 92, D. II, *de cons.;* c. 1, X, *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1; c. 6, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 1, 3 5, Can. 1-4, 6, 8; sess. XXI, *de communione,* c. 3, Can. 3; sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 1, 2, Can. 1, 2; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Benedictus XII, a. 1341, prop. 67, Armenorum, damn.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 3, Ioannis Wicleff, damn., art. 16, 17, de quibus errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; (in Conc. Constantien.), const. *«In eminentis»,* 22 febr. 1418; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 12; (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 25; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. XV; ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; litt. ap. *«Fra le moltiplicita»,* 1 maii 1751, n. 1; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, propr. 29, Synodi Pistorien., damn.; Leo XIII, ep *«Litteris ad te»,* 1 iun. 1889; ep. encycl. *«Mirae caritatis»,* 28 maii 1902; S. C. C. Off., 7 iul. 1875; decr. 14

NASLOV III.

PRESVETA EUHARISTIJA

Kan. 801. - U Presvetoj je Euharistiji pod prilikama kruha i vina prisutan, prikazuje se i prima sam Krist Gospodin.

GLAVA I.

PRESVETA MISNA ŽRTVA

ČLANAK I.

MISNIK

Kan. 802. - Vlast prikazivati Misnu žrtvu imaju samo svećenici.

Kan. 803. - Nije dopušteno, da više svećenika zajedno misi, osim u Misi, u kojoj se zaređuju svećenici i u Misi, u kojoj se posvećuje Biskup prema rimskom velesvećeničkom Obredniku.

---

dec. 1887, 7 mart. 1888, prop. XXIX- XXXI, Antonii Rosmini Serbati, damn.; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 1.

802: C. I, D. XXV; c. 77, C. I, q. 1; c. 2, 11, D. I, *de cons.;* c. 1, X, *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1; c. 2, X, *de clerico non ordinato ministrante,* V, 28; Conc. Trident., sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 1, 2, Can. 2; *de observandis et evitandis in celebratione missae;* sess. XXIII, *de ordine,* c. 1; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 12; (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 25; Gregorius XIII, const. *«Officii nostri»,* 6 aug. 1574, § 2; Clemens VIII, const. *«Etsi alias»,* 1 dec. 1601; Urbanus VIII, const. *«Apostolatus officium»,* 23 mart. 1628, § 3; Benedictus XIV, const. *«Sacerdos in aeternum»,* 20 apr. 1744; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 41, 42; ep. encycl. *«Quam grave»,* 2 aug. 1757; const. *«Divinarum»,* 2 aug. 1757; Leo XIII, ep. encycl. *«Mirae caritatis»,* 28 maii 1902; S. R. C., 8 mart. 1825; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. 1; Pontificale Rom., tit. *De ordinatione presbyteri;* tit. *De consecratione electi in episcopum.*

803: C. 28, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 38; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis;* tit. *De ordinatione presbyteri;* tit. *De consecratione electi in episcopum.*

Can. 804. - § 1. Sacerdos extraneus ecclesiae in qua celebrare postulat, exhibens authenticas et adhuc validas litteras comendatitias sui Ordinarii, si sit saecularis, vel sui Superioris, si religiosus, vel Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali, si sit ritus orientalis, ad Missae celebrationem admittatur, nisi interim aliquid eum commisisse constet, cur a Missae celebratione repelli debeat.

§ 2. Si iis litteris careat, sed rectori ecclesiae de eius probitate apprime constet, poterit admitti; si vero rectori sit ignotus, admitti adhuc potest semel vel bis, dummodo, ecclesiastica veste indutus, nihil ex celebratione ab ecclesia in qua litat, quovis titulo, percipiat, et nomen officium suamque dioecesim in peculiari libro signet.

§ 3. Peculiares hac de re normae, salvis huius canonis praescriptis, ab Ordinario loci datae, servandae sunt ab omnibus, etiam religiosis exemptis, nisi agatur de admittendis ad celebrandum religiosis in ecclesia suae religionis.

Can. 805. - Sacerdotes omnes obligatione tenentur Sacrum litandi pluries per annum; curet autem Episcopus vel Superior religiosus ut iidem saltem singulis diebus dominicis aliisque festis de praecepto divinis operentur.

Can. 806. - § 1. Excepto die Nativitatis Domini et die Commemorationis omnium fidelium defunctorum, quibus facultas est ter offerendi Eucharisticum Sacrificium, non licet sacerdoti plures in die celebrare Missas, nisi ex apostolico indulto aut potestate facta a loci Ordinario.

804 § 1: C. 7, D. LXXI; Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* sess. XXIII, *de ref.*, c. 16; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 6; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 6; ep. encycl. *«Quam grave»*, 2 aug. 1757, § 12; S. C. S. Off., 11 aug. 1649; S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 27 oct. 1593; *Feltren.*, 15 febr. 1595; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. 20 apr. 1873.

804 § 2: C. 3, X, *de clericis peregrinis*, I, 22.

804 § 3: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quam grave»*, 2 aug. 1757, § 12; S. C. S. Off., 11 aug. 1649; S. C. C., *Nullius*, 17 nov. 1594; *Zacynthen.*, 27 iul. 1626; 29 nov. 1670; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 28 iul. 1626.

805: C. 9, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis*, III, 41; c. 12, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 14; Benedictus XIV, ep. *«Declarasti»*, 16 mart. 1746.

Kan. 804. - § 1. Kada svećenik želi da misi u tuđoj crkvi, a pokaže vjerovno i još valjano preporučno pismo svojega Ordinarija, ako je svjetovni svećenik odnosno svojega Poglavara, ako je redovnički, ili Svetoga Zbora za Istočnu Crkvu, ako je istočnog obreda, mora ga se pustiti da misi, ako nema sigurnosti za to, da je on međutim nešto počinio, zbog čega bi mu služenje Mise bilo zabranjeno.

§ 2. Ako nema takvoga pisma, ali je njegova ispravnost ravnatelju crkve dobro poznata, može ga se pripustiti; pa i u slučaju da ga ravnatelj ne pozna, može se ipak pripustiti jedan ili dva put, uz uvjet, da nosi crkvenu odjeću, da od strane crkve, u kojoj misi, ništa ne primi ni s kojega naslova i da u zasebnu knjigu upiše svoje ime, službu i biskupiju.

§ 3. Posebne odredbe, koje bi, u skladu s propisima ovoga kanona, izdao u toj stvari mjesni Ordinarij, moraju obdržavati svi, pa i izuzeti redovnici, ukoliko se ne radi o tom, da se dopušta misiti redovnicima u crkvama njihove redovničke družbe.

Kan. 805. - Svaki je svećenik dužan služiti Misu više puta kroz godinu; no Biskup odnosno redovnički Poglavar treba da vodi brigu o tom, da svaki misi barem svake nedjelje i u druge zapovijedane blagdane.

Kan. 806. - § 1. Svećenik ne smije u jednom danu služiti više Misa, ako za to nema apostolske povlastice ili dopuštenja od mjesnog Ordinarija, osim na Božić i na Dušni dan, kada se smije Oltarska žrtva prikazati tri puta.

806 § 1: C. 53, D. I, *de cons.;* c. 3, 12, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis*, III, 41; Benedictus XIV, ep. *«Declarasti»*, 16 mart. 1746; const. *«Quod expensis»*, 26 aug. 1748; ep. encycl. *«Magno cum»*, 2 iul. 1751, § 18; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 11; ep. *«In superiori»*, 29 dec. 1755, § 2; Leo XIII, litt. ap. *«Trans Oceanum»*, 18 apr. 1897, n. VII; Benedictus XV, const. *«Incruentum»*, 10 aug. 1915; S. C. S. Off. (Coreae), 20 iun. 1860, ad 1; 22 febr. 1888; S. C. C., *Placentina*, 11 ian. 1710; S. C. de Prop. Fide, instr. 24 maii 1870, n. 2, 7; 22 mart. 1916; S. R. C., *Carpen.*, 16 dec. 1823; *Barcinonen.*, 11 apr. 1840, ad 3; *Ambianen.*, 22 maii 1841; *Nolana*, 28 apr. 1866, ad VI; *Ordinis Carthusianorum*, 19 iun. 1875; *Lucerina*, 19 iun. 1875; *Mariannen.*, 11 aug. 1888; *Sancti Hippolyti*, 30 apr. 1889; *Calaguritana et Calceaten.*, 13 febr. 1892, ad XXI; *Urbis et Orbis*, 11 aug. 1915; Urbis et Orbis, 28 febr. 1917; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus*, c. IX, *de defectibus dispositionis corporis*, n. 4; *Rubrica in Vigilia Nativitatis Domini.*

§ 2. Hanc tamen facultatem impertiri nequit Ordinarius, nisi cum, prudenti ipsius iudicio, propter penuriam sacerdotum die festo de praecepto notabilis fidelium pars Missae adstare non possit; non est autem in eius potestate plures quam duas Missas eidem sacerdoti permittere.

Can. 807. - Sacerdos sibi conscius peccati mortalis, quamtumvis se contritum existimet, sine praemissa sacramentali confessione Missam celebrare ne audeat; quod si, deficiente copia confessarii et urgente necessitate, elicito tamen perfectae contritionis actu, celebraverit, quamprimum confiteatur.

Can. 808. - Sacerdoti celebrare ne liceat, nisi ieiunio naturali a media nocte servato.

Can. 809. - Integrum est Missam applicare pro quibusvis tum vivis, tum etiam defunctis purgatorio igne admissa expiantibus, salvo praescripto Can. 2262, § 2, n. 2.

Can. 810. - Sacerdos ne omittat ad Eucharistici Sacrificii oblationem sese piis precibus disponere, eoque expleto, gratias Deo pro tanto beneficio agere.

806 § 2: Benedictus XIV, ep. *«Declarasti»,* 16 mart. 1746; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»,* 30 maii 1753, § 11; S. C. S. Off. (Coreae), 20 iun. 1860, ad 2; S. C. Ep. et Reg., Vercellen., 2 oct. 1578; S. C. C., 20 sept. 1622; *Paraguarien.,* 1 sept. 1657, ad 4; *Apten.,* 27 iun. 1733, 8 maii 1734; litt. (ad Ep. Cameracen.), 14 oct. 1843; *Salamantina,* 22 febr. 1862, ad 1, 3; *Lancianen.,* 3 febr. 1884, ad 2; *Malacitana,* 10 maii 1897; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Ep. Namurcen.), 28 sept. 1837; instr. 24 maii 1870, n. 3-6, 8, 10-17; S. R. C., *Ambianen.,* 22 maii 1841, ad 3; *Namurcen.,* 11 sept. 1841; *Nivernen.,* 8 mart. 1879, ad IV.

807: C. 7, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 7; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. I; S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666, prop. 38, 39, damn.; Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. I, *de praeparatione sacerdotis celebraturi,* n. 1; tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. VIII, *de defectibus dispositionis animae,* n. 2-4.

808: C. 16, C. VII, q. 1; c. 49, D. I, *de cons.;* c. 5, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Benedictus XIV, ep. *«Declarasti»,* 16 mart. 1746; S. C. S. Off. (Vallisprat.), 2 dec. 1874; S. C. de Prop. Fide, instr. 24 maii 1870, n. 19; S. R. C., 8 mart. 1825; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. III, *de defectu panis,* n. 5; c. IV, *de defectu vini,* n. 5;

§ 2. No Ordinarij ne može takvo dopuštenje dati, osim ako po njegovom razboritom sudu, ne bi inače znatan broj vjernika mogao na zapovijedani blagdan prisustvovati Misi; ali nije u njegovoj vlasti, da dopusti istomu svećeniku više nego dvije Mise.

Kan. 807. - Svećenik, koji je sebi svjestan, da je u smrtnom grijehu, ne smije nipošto, pa ni onda kada drži, da se je ma i najsavršenije pokajao, služiti Misu, dok nije pristupio otajstvu ispovijedi; za slučaj da bi ipak, zbog nestašice ispovjednika i hitne nužde, pošto se je savršeno pokajao, misio, dužan je, da se što prije ispovjedi.

Kan. 808. - Svećenik ne smije misiti, ako nije od polnoći na tašte.

Kan. 809. - Misa se slobodno može namijeniti za sve žive, kao i za sve pokojne u čistilištu, uz obdržavanje propisa kan. 2262, § 2, br. 2.

Kan. 810. - Svećenik neka ne propusti, da se pobožnom molitvom pripravi prije prikazivanja Oltarske žrtve i da svrši poslije nje zahvalu Bogu za toliko dobročinstvo.

c. IX, *de defectibus dispositionis corporis,* n. 1, 3, 4; c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 3; *Rubrica in Vigilia Nativitatis Domini;* Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XIV, n. 11.

809: Conc. Trident., sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 2, Can. 3; sess. XXV, *de purgatorio; Innocentius* III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Laetentur caeli»,* 6 iul. 1439, § 5; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § I, n. III; ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 30, Synodi Pistorien., damn.; Pius IX, ep. encycl. *«Amantissimi Redemptoris»,* 3 maii 1858; Leo XIII, ep. encycl. *«Mirae caritatis»,* 28 maii 1902; Benedictus XV, const. *«Incruentum»,* 10 aug. 1915; S. C. S. Off., 12 iul. 1865; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Praef. Mission. Epiri), 25 febr. 1837; litt. (ad Superior. Semin. Paris. Mission. ad Exter.), 16 ian. 1840; (C. P. pro Sin. - Tunkin.), 6 aug. 1840; (C. P. pro Sin.), 11 mart. 1848.

810: Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. I, *de praeparatione sacerdotis celebraturi,* n. 1; c. XII, *de benedictione in fine missae et evangelio S. Ioannis,* n. 6.

Can. 811. - § 1. Sacerdos, Missam celebraturus, deferat vestem convenientem quae ad talos pertingat et sacra ornamenta a rubricis sui ritus praescripta.

§ 2. Abstineat autem a pileolo et annulo, nisi sit S. R. E. Cardinalis, Episcopus vel Abbas benedictus, aut nisi apostolicum indultum eorundem usum in Missa celebranda eidem permittat.

Can. 812. - Nulli sacerdoti celebranti, praeter Episcopos aliosque praelatos usu pontificalium fruentes, licet sola honoris aut sollemnitatis causa, habere presbyterum assistentem.

Can. 813. - § 1. Sacerdos Missam ne celebret sine ministro qui eidem inserviat et respondeat.

§ 2. Minister Missae inserviens ne sit mulier, nisi, deficiente viro, iusta de causa, eaque lege ut mulier ex longinquo respondeat nec ullo pacto ad altare accedat.

811 § 1: Conc. Trident., sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 5, Can. 7; S. C. C., *Ruben.,* 28 iul., 18 aug. 1708; *Spoletana,* 14 et 28 ian. 1764; S. C. de Prop. Fide, 30 nov. 1828; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis,* c, XVIII, *de coloribus paramentorum;* c. XIX, *de qualitate paramentorum;* tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. I, *de praeparatione sacerdotis celebraturi,* n. 2-5; tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 1; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum;* Caeremoniale Episcopor., l. II, c. VIII, n. 12-15, 19-22, c. XI, XIII, n. 7, 11, c. XX, n. 1, 2, c. XXV, n. 4, c. XXXI, n. 2.

811 § 2: C. 57, D. I, *de cons.;* c. 15, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; Benedictus XIV, ep. *«Aestas»,* 11 oct. 1757, n. XXII; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 4, 9, 27, 28, 31, 47-49; S. C. S. Off., (Tchely Septentrion. etc.), 25 aug. 1880, ad 2; S. C. Consist., 2 maii 1910; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 30 aug. 1838; litt. (ad Pro-Vic. Kuytcheou), 6 dec. 1859; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XVI; S. R. C., 20 nov. 1628; *Boianen.,* 22 iun. 1630; 4 aug. 1657; *Aquae Sextiae,* 12 apr. 1704, ad 2; *Hydruntina,* 11 apr. 1840; *Bahien. in Brasilia,* 23 maii 1846, ad 5; *De Nicaragua,* 20 aug. 1870; *Iacien.,* 28 iul. 1876, ad I; *Iacen.,* 30 ian. 1878, ad 1; *Senen.,* 30 iun. 1883, ad VII; *Piscien.,* 9 mart. 1894; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 10°, f; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus*, n. 1; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

Kan. 811. - § 1. Svećenik, koji će služiti Misu, mora biti odjeven u propisno odijelo, koje duljinom treba da siže do tla i da ima na sebi svu onu svetu odjeću, što je propisana u crljenicama njegova obreda.

§ 2. Ne smije pak nositi ćepicu i prsten, ako nije S. R. C. Stožernik, Biskup ili blagoslovljeni Opat odnosno ako nema apostolske pogodnosti, kojom mu je njihova upotreba kod Mise dopuštena.

Kan. 812. - Nijedan svećenik, osim Biskupa i drugih prelata, koji imaju pravo izvršivati velesvećeničke obredne čine, ne smije samo zbog počasti i svečanosti, imati dodvornog svećenika.

Kan. 813. - § 1. Svećenik ne smije služiti Misu bez poslužnika, koji će mu dvoriti i odgovarati.

§ 2. Poslužnikom kod Mise ne smije biti ženska osoba, osim ako za to postoji pravedan razlog i nema muškarca za to, uz obavezu, da ženska odgovara iz daljega i da nipošto ne pristupa k oltaru.

812: Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 29, 47; S. R. C., *Oriolen.,* 7 aug. 1628; decr. 27 sept. 1659, n. 7; *Volaterrana,* 10 apr. 1666, ad 4; *Cortonen.,* 10 sept. 1701, ad 14; *Pistorien. et Praten.,* 15 mart. 1721; *Baren.,* 3 aug. 1839, ad 1; *Lucana,* 7 dec. 1844, ad 2; *Drepanitana,* 27 febr. 1847; *Vicariatus Apostolici Constantinopolitani,* 21 iul. 1855; *Montis Pessulani,* 11 iul. 1857; *Iacien.,* 28 iul. 1876, ad II; *Iacen.,* 30 ian. 1878, ad II; *Vicentina,* 1 dec. 1882; *Dianen.,* 19 sept. 1883; *Cremen.,* 21 nov. 1902; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VII; l. II, c. VIII.

813 § 1: C. 6, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; Conc. Basileen., sess. XXI, c. 8; Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae;* tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 1.

813 § 2: C. 1, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 14; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. XXI; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 29; S. R. C., *Veronen.,* 27 aug. 1836, ad 8; *Alatrina,* 18 mart. 1899, ad VI; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 1.

ART. II.

DE MISSAE RITIBUS ET CAEREMONIIS.

Can. 814. - Sacrosanctum Missae sacrificium offerri debet ex pane et vino, cui modicissima aqua miscenda est.

Can. 815. - § 1. Panis debet esse mere triticeus et recenter confectus ita ut nullum sit periculum corruptionis.

§ 2. Vinum debet esse naturale de genimine vitis et non corruptum.

Can. 816. - In Missae celebratione sacerdos, secundum proprium ritum, debet panem azymum vel fermentatum adhibere ubicunque Sacrum litet.

Can. 817. - Nefas est, urgente etiam extrema necessitate, alteram materiam sine altera, aut etiam utramque, extra Missae celebrationem, consecrare.

814: C. 1, 2, 4, 5, 7, 55, 83, D. II, *de cons.;* c. 6, 8, 13, 14, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Conc. Trident., sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 1, 7, Can. 9; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 12; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 6, 22; S. C. S. Off., 7 aug. 1704, ad 2; ep. 11 aug. 1904; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 30 ian. 1635; Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. VII, *de offertorio et aliis usque ad Canonem,* n. 4; tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. III, *de defectu panis;* c. IV, *de defectu vini;* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 5, 6, 13; tit. *Ordo missae.*

815 § 1: Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 12; (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 25; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; S. C. S. Off. (Coimbatur.), 23 iun. 1852; 9 iul. 1881; litt. encycl. 30 aug. 1901; S. C. de Prop. Fide, instr. 31 iul. 1902, n. 6; S. R. C., *Gandaven.,* 16 dec. 1826, ad primam facti speciem, ad 1, 2; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. II, *de defectibus materiae;* c. III, *de defectu panis,* n. 1-5; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 7.

ČLANAK II.

MISNI OBREDI I SVEČANOSNI ČINI

Kan. 814. - Presveta se misna žrtva mora prikazati u kruhu i vinu, kojemu se mora primiješati nešto malo vode.

Kan. 815. - § 1. Kruh mora biti čisto pšenični i svježe priređen tako, da nema pogibli, da bi bio pokvaren.

§ 2. Vino mora biti prirodno od vinove loze i nepokvareno.

Kan. 816. - Pri služenju Mise neka svećenik upotrijebi prema svojemu obredu beskvasni ili kvasni kruh, pa misio on gdje mu drago.

Kan. 817. - Strogo je zabranjeno, pa i u slučaju skrajne nužde, posvećivati jednu tvar bez druge ili obje zajedno, ali izvan Mise.

815 § 2: Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 12; S. C. S. Off. (Aethiopiae), 22 iul. 1706; 7 maii 1879; 9 iul. 1881; (Carcassonae), 4 maii 1887; (Massiliae), 30 iul. 1890; 15 apr. 1891; (Tchely Meridio-Orient.), 25 iun. 1891; (Brasiliae), 5 aug. 1896; (Tarraconen.), 5 aug. 1896; 22 maii 1901; litt. encycl. 30 aug. 1901; S. C. de Prop. Fide (Siam), a. 1819; litt. encycl. 10 mart. 1861; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. II, *de defectibus materiae;* c. IV, *de defectu vini.*

816: C. 14, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Laetentur caeli»,* 6 iul. 1439, § 4; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § I, n. II, § VI, n. X; ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 22, 23, 34; Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. I; S. C. de Prop. Fide, decr. 20 nov. 1838; instr. 31 iul. 1902, n. 1, e; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. III, *de defectu panis,* n. 3.

817: Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. III, *de defectu panis,* n. 5, 6; c. IV, *de defectu vini,* n. 5, 8; c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 3.

Can. 818. - Reprobata quavis contraria consuetudine, sacerdos celebrans accurate ac devote servet rubricas suorum ritualium librorum, caveatque ne alias caeremonias aut preces proprio arbitrio adiungat.

Can. 819. - Missae sacrificium celebrandum est lingua liturgica sui cuiusque ritus ab Ecclesia probati.

ART. III.

DE TEMPORE ET LOCO MISSAE CELEBRANDAE.

Can. 820. - Missae sacrificium omnibus diebus celebrari potest, exceptis iis qui proprio sacerdotis ritu excluduntur.

Can. 821. - § 1. Missae celebrandae initium ne fiat citius quam una hora ante auroram vel serius quam una hora post meridiem.

§ 2. In nocte Nativitatis Domini inchoari media nocte potest sola Missa conventualis vel paroecialis, non autem alia sine apostolico indulto.

818: C. 7, 10-12, D. II, *de cons.;* c. 14, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; Conc. Basileen., sess. XXI, c. 8; Conc. Trident., sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 5, Can. 7, 9; *de observandis et evitandis in celebratione missae;* S. Pius V, const. *«Providentia»,* 20 aug. 1566; const. *«Quo primum»,* 14 iul. 1570, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IX, n. I, XVI-II; ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 11; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 18; const. *«Imposito Nobis»,* 29 mart. 1751, § 9; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 34; ep. *«Aestas»,* 11 oct. 1757, n. VII-XII, XVI; Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912 n. I; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 30 iun. 1830; instr. 31 iul. 1902, n. 6; S. R. C., *Oscen.,* 16 mart. 1591, ad 19; *Lisbonen.,* 12 nov. 1605; *Urbis,* 19 aug. 1651, ad 2; *Plurium dioecesium,* 11 mart. 1858; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis;* tit. *Ritus servandus in celebratione missae;* tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus;* tit. *Ordo missae;* tit. *Canon missae.*

819: Conc. Trident., sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 8, Can. 9; S. Pius V, const. *«Providentia»,* 20 aug. 1566; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. IX, X; const. *«Ex pastorali»,* 25 aug. 1754; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 34, 35; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 31 iul. 1673; (C. P. pro Sin.), 7 ian. 1755; S. R. C., 13 febr. 1892; decr. 5 aug. 1898; 14 aug. 1900; decr. 14 mart. 1902; decr. 18 dec. 1906.

Kan 818. - Svećenik se mora, kada misi, točno i vjerno držati crljenica u svojim obrednim knjigama i ne dodavati po svojoj volji daljnje svečanosne čine ili molitve; svaki je tomu protivni običaj zabranjen.

Kan. 819. - Misna se žrtva mora prikazivati u bogoslužnom jeziku odnosnog vlastitog od Crkve odobrenog obreda.

ČLANAK III.

MJESTO I VRIJEME ZA SLUŽENJE MISE

Kan. 820. - Misna se žrtva može prikazivati u sve dane, osim u one, u koje je to zabranjeno po obredu, kojemu misnik pripada.

Kan. 821. - § 1. Sa služenjem se Mise ne smije započeti ranije od jedne ure prije zore ni kasnije od jedne ure iza podne.

§ 2. U Božićnoj se noći smije o ponoći započeti Misa, ali samo konventualna ili župna, a nikakva druga bez apostolske ovlastice.

820: C. 71, D. II, *de cons.;* c. 13, D. III, *de cons.;* S. R. C., decr. gen. 12 febr. 1690; *Senen.,* 26 apr. 1692; *Veneta,* 20 mart. 1762; *Urbis seu Minorum Observantiae S. Francisci,* 28 mart. 1775, ad 5; 31 iul. 1821, ad 3; *Ordinis Carmelitarum Excalceatorum,* 22 iul. 1848, ad 1; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis.*

821 § 1: Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«In eminentis»,* 22 febr. 1418; S. Pius V, const. *«Sanctissimus in Christo»,* 29 mart. 1566, § 2; S. C. S. Off., (Coreae), 20 iun. 1860, ad 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836; S. R. C., *Alecina,* 10 ian. 1597; *Bonaeren.,* 7 iul. 1899, ad IV; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 1.

821 § 2: C. 48, D. I, *de cons.;* S. C. S. Off., 26 nov. 1908, ad II; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836; S. R. C., *Bituntina,* 14 nov. 1676; *Tinen.,* 24 febr. 1680; *Lucana,* 22 nov. 1681; *Senen.,* 23 mart. 1686; *Taurinen.,* 3 dec. 1701; *Aretina,* 18 sept. 1781; *Gerunden.,* 3 apr. 1830; *Societatis Iesu,* 11 maii 1878, ad XV; *Cuneen.,* 2 iun. 1883, ad X; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 10°, e; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis,* c. XV, *de hora celebrandi missam,* n. 4.

§ 3. In omnibus tamen religiosis seu piis domibus oratorium habentibus cum facultate sanctissimam Eucharistiam habitualiter asservandi, nocte Nativitatis Domini, unus sacerdos tres rituales Missas vel, servatis servandis, unam tantum quae adstantibus omnibus ad praecepti quoque satisfactionem valeat, celebrare potest et sacram communionem petentibus ministrare.

Can. 822. - § 1. Missa celebranda est super altare consecratum et in ecclesia vel oratorio consecrato aut benedicto ad normam iuris, salvo praescripto Can. 1196.

§ 2. Privilegium altaris portatilis vel iure vel indulto Sedis tantum Apostolicae conceditur.

§ 3. Hoc privilegium ita intelligendum est, ut secumferat facultatem ubique celebrandi, honesto tamen ac decenti loco et super petram sacram, non autem in mari.

§ 4. Loci Ordinarius aut, si agatur de domo religionis exemptae, Superior maior, licentiam celebrandi extra ecclesiam et oratorium super petram sacram et decenti loco, nunquam autem in cubiculo, concedere potest iusta tantum ac rationabili de causa, in aliquo extraordinario casu et per modum actus.

Can. 823. - § 1. Non licet Missam celebrare in templo haereticorum vel schismaticorum, etsi olim rite consecrato aut benedicto.

821 § 3: S. C. S. Off., decr. 1 aug. 1907; 26 nov. 1908, ad I; S. R. C., *Aquileien.*, 27 iul. 1720; *Congregationis Missionis,* 27 aug. 1836, ad 1; *Congregationis Clericorum Regularium Sancti Pauli Barnabitarum,* 22 iul. 1848; *Urgellen.*, 7 aug. 1871, ad IX.

822 § 1: C. 1, 2, 11, 12, 14, 15, 28, D. I, *de cons.;* c. 18, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 22; const. *«Imposito Nobis»,* 29 mart. 1751, § 4; ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 2, 11; S. C. S. Off., 17 ian. 1900; S. C. C., *Florentina,* 2 dec. 1628; *Taurinen.*, 26 ian. 1669, ad 2; 1 mart. 1687; S. C. de Prop. Fide, 14 dec. 1668, ad 1, 2; decr. 30 apr. 1753, n. 3; (C. G.), 17 apr. 1758, ad 4; litt. (ad Superior. Mission. Malabaren.), 2 sept. 1780; (C. P. pro Sin.), 14 ian. 1802, ad 1, 2; instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836; (C. G.), 21 sept. 1840, ad 7; litt. encycl. (ad Patriarch. Orient.), 13 aug. 1842; S. R. C., *Rhedonen.*, 6 oct. 1837; *Vivarien.*, 7 dec. 1844, ad 2; *Sancti Flori,* 3 iul. 1846; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis,* c. XX, *de praeparatione altaris, et ornamentorum eius;* tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 1.

§ 3. No u svim redovničkim i pobožnim kućama, u kojima se na osnovu trajne ovlastice čuva presveta Euharistija može jedan misnik otslužiti prema obredu tri Mise ili, držeći se onoga što treba, samo jednu, kod koje zadovoljavaju svi prisutni zapovijedi slušati Misu, a može ujedno podijeliti svetu pričest onima, koji to žele.

Kan. 822. - § 1. Misa se mora služiti na posvećenom oltaru i u crkvi ili bogomolji, koja je propisno posvećena ili blagoslovljena, uz obdržavanje odredbe kan. 1196.

§ 2. Povlastica se *prijenosnog oltara* dobiva ili po odredbi zakona ili jedino još na osnovu pogodnosti od Svete Stolice.

§ 3. Ta povlastica ima taj smisao, da sadržava ovlaštenje služiti na svakom mjestu, koje je dostojno i prilično, i na posvećenom kamenu, ali ne na moru.

§ 4. Samo iz pravednog i razumnog razloga može za izvanredni koji slučaj i za onaj put, mjesni Ordinarij, odnosno kad se radi o kući izuzete redovničke družbe, viši Poglavar dati dopuštenje misiti izvan crkve i bogomolje, na posvećenom kamenu i na dostojnom mjestu, ali nikada u spavaonici.

Kan. 823. - § 1. Zabranjeno je služiti Misu u hramu krivovjeraca ili raskolnika, iako je bio ranije propisno posvećen ili blagoslovljen.

822 § 2: C. 30, D. I, de cons.; Pius VII, const. *«Iamdiu»,* 19 apr. 1816; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 2; S. C. C., *Toletana,* 4 iun. 1672, ad 8, 9; *Caesaraugustana et Matriten.*, 23 mart. 1907; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 13 aug. 1669; decr. 30 apr. 1735, n. 2, 4; S. R. C., *Congr. Missionum Provinciae Lituaniae,* 11 iul. 1699; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 11°, b.

822 § 3: C. 30, D. I, *de cons.;* c. 12, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; S. C. de Prop. Fide, 20 ian. 1667; S. R. C., *Vicen.*, 4 mart. 1901, ad IV.

822 § 4: C. 12, 14, D. I, *de cons.;* S. C. *de Sacramentis, Romana et aliarum,* 23 dec. 1912, ad I; *Meliten.*, 22 mart. 1915, ad I; S. C. de Prop. Fide, decr. 30 apr. 1753, n. 2, 4; (C. G. - Constantinop.), 18 nov. 1765; instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 3; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 6 sept. 1821; litt. (ad Vic. Ap. Bosniae), 16 iun. 1827.

823 § 1: C. 21, 22, D. I, *de cons.;* Benedictus XIV, const. *«Praeclaris»,* 18 mart. 1746; ep. *«Iam inde»,* 12 maii 1756, § 3; S. C. S. Off. (Archiep. Antibaren.), 1 dec. 1757; instr. (ad Ep. Cataren.), 12 mart. 1809; (ad Vic. Ap. Malacen.), 5 iun. 1889; S. C. de Prop. Fide, 21 maii 1627; (C. G.), 13 febr. 1629; (C. P.), 7 maii 1631, ad 2; instr. (pro Graeco-Melchit.), 15 febr. 1746.

§ 2. Deficiente altari proprii ritus, sacerdoti fas est ritu prorio celebrare in altari consecrato alius ritus catholici, non autem super Graecorum *antimensiis*.

§ 3. In altaribus papalibus nemo celebret sine apostolico indulto.

ART. IV.

DE MISSARUM ELEEMOSYNIS SEU STIPENDIIS.

Can. 824. - § 1. Secundum receptum et probatum Ecclesiae morem atque institutum, sacerdoti cuilibet Missam celebranti et applicanti licet eleemosynam seu stipendium recipere.

§ 2. Quoties autem pluries in die celebrat, si unam Missam ex titulo iustitiae applicet, sacerdos, praeterquam in die Nativitatis Domini, pro alia eleemosynam recipere nequit, excepta aliqua retributione ex titulo extrinseco.

Can. 825. - Nunquam licet:

1.° Missam applicare ad intentionem illius qui applicationem, oblata eleemosyna, petiturus est, sed nondum petiit, et eleemosynam postea datam retinere pro Missa antea applicata;

2.° Eleemosynam recipere pro Missa quae alio titulo debetur et applicatur;

3.° Duplicem eleemosynam pro eiusdem Missae applicatione accipere;

823 § 2: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § VI, n. VIII, XIX; const. *«Imposito Nobis»*, 29 mart. 1751, § 1, 2, 4, 6-8; ep. encycl. *«Allatae sunt»*, 26 iul. 1755, § 33, 35, 36; S. C. S. Off., 7 iun. 1726.

823 § 3: Benedictus XIV, ep. *«Dilectus Filius»*, 15 ian. 1745, § 1; allocut. *«Postquam»*, 30 sept. 1750, § 3; const. *«Ad honorandam»*, 27 mart. 1752, § 16; const. *«Fidelis Dominus»*, 25 mart. 1754, § 6; ep. «In postremo», 20 oct. 1756, § 9.

824 § 1: Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»*, 22 febr. 1418, art. 25, Ioannis Wicleff, damn.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Demandatam»*, 24 dec. 1743, § 10; const. *«Praeclaris»*, 18 mart. 1746; const. *«Quod expensis»*, 26 aug. 1748; Pius VI,

§ 2. Dopušteno je svećeniku, kad nema oltara svojega obreda, služiti po svom obredu na posvećenom oltaru bilo kojega drugoga katoličkog obreda, ali ne na *oltarnicima* Grka.

§ 3. Na papinskim oltarima ne smije misiti nitko bez apostolskog dopuštenja.

ČLANAK IV.

MILODARI ILI NAGRADE ZA MISE

Kan. 824. - § 1. Prema usvojenom i odobrenom crkvenom običaju i uredbi smije svaki misnik, koji služi i namijeni Misu, primiti za to milodar ili nagradu.

§ 2. No kadgod misi više puta na dan, ako već jednu Misu namjenjuje po obavezi iz pravednosti, ne može svećenik uzeti, osim na Božić, nagradu za drugu, izuzevši neku naknadu iz vanjskog naslova.

Kan. 825. - Nikada nije dopušteno:

1.° Namijeniti Misu na nakanu onoga, koji će tražiti namjenu i dati milodar, ali još nije tražio, pa onda sebi uzeti nagradu za Misu, koja je otslužena ranije;

2.° Primiti milodar za takvu Misu, koja je obvezna i koja se namjenjuje s drugog naslova;

3.° Uzeti dvostruki milodar za namjenu jedne i iste Mise;

const. *«Auctorem fidei»*, 28 aug. 1794, prop. 30, 54, Synodi Pistorien., damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Graeco-Melchit.), 15 febr. 1746; decr. 13 apr. 1807, n. XVI.

824 § 2: Benedictus XIV, const. *«Quod expensis»*, 26 aug. 1748; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 11; Leo XIII, litt. ap. *«Trans Oceanum»*, 18 apr. 1897, n. VII; Benedictus XV, const. *«Incruentum»*, 10 aug. 1915, n. I; S. C. C., *Ventimilien.*, 19 dec. 1835; litt. (ad Ep. Cameracen.), 14 oct. 1843; *Cameracen.*, 25 sept. 1858, ad 1, 2, 4; *Treviren.*, 23 mart. 1861, ad 1; *Salamantina*, 22 febr. 1862, ad 3; *Nanceyen.-Tullen. et Nemausien.*, 14 sept. 1878; *Tudertina*, 15 sept. 1888; 27 febr. 1905, ad 4; 15 oct. 1915; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. 15 oct. 1863; instr. 24 maii 1870, n. 8.

4.° Alteram recipere eleemosynam pro sola celebratione, alteram pro applicatione eiusdem Missae, nisi certo constet unam stipem oblatam esse pro celebratione sine applicatione.

Can. 826. - § 1. Stipendia quae a fidelibus pro Missis offeruntur sive ex propria devotione, veluti ad manum, sive ex obligatione etiam perpetua a testatore propriis heredibus facta, *manualia* dicuntur.

§ 2. Ad *instar manualium* vocantur stipendia Missarum fundatarum, quae applicari non possunt in proprio loco, aut ab iis qui eas applicare deberent secundum tabulas fundationis, et ideo de iure aut Sanctae Sedis indulto aliis sacerdotibus tradendae sunt ut iisdem satisfiat.

§ 3. Alia stipendia quae ex fundationum reditibus percipiuntur, appellantur *fundata* seu *Missae fundatae.*

Can. 827. - A stipe Missarum quaelibet etiam species negotiationis vel mercaturae omnino arceatur.

Can. 828. - Tot celebrandae et applicandae sunt Missae, quot stipendia etiam esigua data et accepta fuerint.

Can. 829. - Licet sine culpa illius qui onere celebrandi gravatur, Missarum eleemosynae iam perceptae perierint, obligatio non cessat.

Can. 830. - Si quis pecuniae summam obtulerit pro Missarum applicatione, non indicans earundem numerum, hic supputetur secundum eleemosynam loci in quo oblator morabatur, nisi aliam fuisse eius intentionem legitime praesumi debeat.

825 4.°: Innocentius XII, const. *«Nuper»,* 23 dec. 1697, § 5, 6, 15, ad 4, § 30; const. *«Nuper a Congregatione»,* 24 apr. 1699; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 10; ep. encycl. *«Cum semper oblatas»,* 19 aug. 1744, § 2; const. *«Quod expensis»,* 26 aug. 1748; Leo XIII, litt. ap. *«In suprema»,* 10 iun. 1882; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 8, 10, damn.; S. C. C., decr. 21 iun. 1625; *Aretina,* 28 apr. 1629, ad 1-3; *Tridentina,* 13 iul. 1630, ad 1; *Civitatis Castellanae,* 2 aug. 1631; *Cotronen.,* 7 febr. 1632; *Clodien.,* 22 iul. 1634, ad 2; *Belgii,* 16 iun. 1635, ad 1; *Urbanien.,* 22 dec. 1640; *Vicentina,* 23 aug. 1642; *Pistorien.,* 30 maii 1643, ad 3; *Elven.,* 5 maii 1646, ad 4; declar. 27 sept. 1659; *Neapolitana,* 25 ian., 13 dec. 1659; *Collen.,* 18 sept. 1683, ad 4; 10 maii 1692; decr. 23 nov. 1697, ad 4; *Nullius Altamurae,* 9 dec. 1690, 4 apr. 1693, 30 aug. 1698; *Pistorien. et Praten.,* 14 febr. 1699; *Treviren.,* 23 mart. 1861; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. XVI; S. R. C., *Monasterien.,* 14 iun. 1845, ad 1.

826 § 1: S. C. C., decr. *«Ut debita»,* 11 maii 1904.

826 § 2: S. C. C., decr. *«Ut debita»,* 11 maii 1904; 19 dec. 1904, ad 1.

4.° Uzeti jedan milodar za samo služenje, a drugi za namjenu iste Mise, ako ne postoji sigurnost za to, da je jedna nagrada dana za samo služenje bez namjene.

Kan. 826. - § 1. Takve nagrade, što ih daju vjernici bilo od svoje pobožnosti, kao na ruku, bilo po obavezi, koja im je oporučno nametnuta, ma i za vjekovita vremena, kao baštinicima, zovu se *ručnima.*

§ 2. *U vidu ručnih* zovu se nagrade od zakladnih Misa, što ih nije moguće izvršiti na svom mjestu odnosno od onih, koji bi ih morali izvršiti prema zakladnim listovima, pa se stoga po pravu ili na temelju ovlaštenja od Svete Stolice moraju predati drugim svećenicima, da iz izvrše.

§ 3. Druge nagrade, što se primaju iz prihoda od zaklada, zovu se *zakladama* ili *zakladnim Misama.*

Kan. 827. - Od misnih nagrada treba da je daleko svako, pa i prividno privređivanje ili trgovanje.

Kan. 828. - Toliko se Misa mora otslužiti i namijeniti, koliko je dano i primljeno nagrada, pa bile one i malene.

Kan. 829. - Ni onda kada su primljene nagrade međutim već i propale, pa bilo i bez krivnje onoga, koga tereti obaveza otslužiti Mise, ne prestaje obaveza.

Kan. 830. - Ako je netko predao svotu novca za to, da se namijene Mise, a nije označio njihova broja, mora se broj odrediti prema visini nagrade u onom mjestu, na kojemu je boravio darovalac, osim ako se smije zakonito pretpostaviti, da je imao drugačiju nakanu.

827: Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Benedictus XIV, ep. *«Pro eximia»,* 30 iun. 1741; const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; const. *«Quod expensis»,* 26 aug. 1748; S. C. C., decr. 25 iul. 1874, ad 1-5; decr. *«Vigilanti»,* 25 maii 1893, ad 1-5; ep. 28 aug. 1897; decr. *«Ut debita»,* 11 maii 1904, n. 8-10; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; decr. 18 aug. 1893. -- Vide etiam Can. 840, § 1; 918, § 2.

828: Innocentius XII, const. *«Nuper»,* 23 dec. 1697, § 4, 5, 15, ad 2, 3, § 30; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 10; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 10, damn.; S. C. C., decr. 21 iun. 1625; *Cotronen.,* 7 febr. 1632; decr. 23 nov. 1697, ad 2, 3; *Congregationis Passionis,* 16 dec. 1893, ad 1; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. XVI; litt. (ad Vic. Capit. Dyrrachien.), 29 aug. 1844; litt. encycl. (ad Ep. Orient.), 20 ian. 1893.

830: Innocentius XII, const. *«Nuper»,* 23 dec. 1697, § 15, ad 2, § 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697, ad 2; *Aprutina,* 15 nov. 1698, ad 2; *Larinen.,* 10 maii 1710, ad 3.

Can. 831. - § 1. Ordinarii loci est manualem Missarum stipem in sua dioecesi definire per decretum, quantum fieri potest, in dioecesana Synodo latum; nec sacerdoti licet ea maiorem exigere.

§ 2. Ubi desit Ordinarii decretum, servetur consuetudo dioecesis.

§ 3. Etiam religiosi, licet exempti, circa stipem manualem stare debent decreto Ordinarii loci aut dioecesis consuetudini.

Can. 832. - Sacerdoti fas est oblatam ultro maiorem stipem pro Missae applicatione accipere; et, nisi loci Ordinarius prohibuerit, etiam minorem.

Can. 833. - Praesumitur oblatorem petiisse solam Missae applicationem; si tamen oblator expresse aliquas circumstantias in Missae celebratione servandas determinaverit, sacerdos, eleemosynam acceptans, eius voluntati stare debet.

Can. 834. - § 1. Missae pro quibus celebrandis tempus ab oblatore expresse praescriptum est, eo omnino tempore sunt celebrandae.

§ 2. Si oblator nullum tempus pro Missarum manualium celebratione expresse praescripserit:

1.° Missae pro urgenti causa oblatae quamprimum tempore utili sunt celebrandae;

2.° In aliis casibus Missae sunt celebrandae intra modicum tempus pro maiore vel minore Missarum numero.

§ 3. Quod si oblator arbitrio sacerdotis tempus celebrationis expresse reliquerit, sacerdos poterit tempore quo sibi magis placuerit, eas celebrare, firmo praescripto Can. 835.

---

831 § 1: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 15, ad 5, § 30; Benedictus XIV, const. «*Quod expensis*», 26 aug. 1748; S. C. C., *Mediolanen.*, 13 ian. 1629, ad 30; decr. 23 nov. 1697, ad 5; *Aprutina*, 15 nov. 1698, ad 1; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 aug. 1774; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis*, 19 maii 1761; S. R. C., *Placentina*, 22 nov. 1710, ad 10.

831 § 2: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dcc. 1697, § 15, ad 5, § 30; Benedictus XIV, const. «*Quod expensis*», 26 aug. 1748; S. C. C., decr. 23 nov. 1697, ad 5; *Aprutina*, 15 nov. 1698, ad 1; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis*, 19 maii 1761.

831 § 3: S. C. C., *Romana*, 15 ian. 1639, ad 2; *S. Severini*, 16 iul. 1689; *Ordinis Minorum Conventualium*, 8 maii 1905.

832: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 15, ad 3, § 30; S. C. C., *Pistorien.*, 16 ian. 1649, ad 2; *S. Severini*, 16 iul. 1689, ad 1; decr. 23 nov. 1697, ad 3; *Ordinis Minorum Conventualium*, 8 maii 1905; 15 oct. 1915, ad II.

Kan. 831. - § 1. Stvar je mjesnog Ordinarija, da izda, ako je moguće u biskupijskoj Sinodi, odluku o visini nagrade za ručne Mise, a misniku je zabranjeno, da traži veću.

§ 2. Gdje o tom nema odredbe izdane od Ordinarija, treba se držati biskupijskog običaja.

§ 3. Također i redovnici, pa i izuzeti, moraju se držati u pogledu nagrada za ručne Mise odredbe mjesnog Ordinarija ili biskupijskog običaja.

Kan. 832. - Svećenik slobodno smije primiti za misnu namjenu veću nagradu, ako je dana od dobre volje, pa i manju, ako toga nije mjesni Ordinarij zabranio.

Kan. 833. - Pretpostavlja se, da je darovalac zatražio samo misnu namjenu; no za slučaj da je darovalac izričito označio stanovite okolnosti, koje bi trebalo ispuniti pri služenju, dužan je svećenik, koji je nagradu primio, da izvrši njegovu volju.

Kan. 834. - § 1. Mise, za koje je darovalac izrijekom propisao vrijeme, u koje ih treba služiti, moraju se služiti točno u to vrijeme.

§ 2. Kada darovalac nije izrijekom odredio nikakvo vrijeme za otsluženje ručnih Misa:

1.° Mise plaćene za hitne namjene moraju se otslužiti što prije, čim je za to vrijeme slobodno;

2.° Inače se moraju Mise otslužiti unutar kratka vremena prema većem ili manjem broju Misa.

§ 3. U slučaju kada je darovalac izričito ostavio vrijeme otsluženja svećeniku na volju, može ih svećenik otslužiti u vrijeme, koje mu je najpogodnije, uz obdržavanje odredbe kan. 835.

833: S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 20 febr. 1913; S. C. C., *Patavina*, 13 iun. 1653; *Romana*, 4 iun. 1689, ad 1, 2; *Romana*, 18 maii, 1 iun. 1715, ad 5; *Romana*, 2 oct. 1721; *Bergomen.*, 19 iun., 10 iul. 1728, ad 2; 19 dec. 1904, ad 2, 3; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Capit. Dyrrachien.), 8 iun. 1844; S. R. C., decr. 5 aug. 1662; decr. gen. 1 dec. 1666; decr. gen. 13 aug. 1669; *Urbis et Orbis*, 29 sept. 1714; *Aquen.*, 3 mart. 1761, ad 7; *Plurium Dioecesium*, 13 iun. 1899, ad IV.

834 § 1: S. C. C., *Clusina*, 12 iul. 1670, ad 2; *Alexanen.*, 23 iun., 1 sept. 1742, ad 9.

834 § 2. 2.°: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 15, ad 12, 15, § 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697, ad 12, 15; decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 2.

834 § 3: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 15, ad 12, 15, § 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697, ad 12, 15; decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 3.

Can. 835. - Nemini licet tot Missarum onera per se celebrandarum recipere quibus intra annum satisfacere nequeat.

Can. 836. - In ecclesiis in quibus ob fidelium peculiarem devotionem Missarum eleemosynae ita affluunt, ut omnes Missae celebrari ibidem debito tempore nequeant, moneantur fideles, per tabellam in loco patenti et obvio positam, Missas oblatas celebratum iri vel ibidem, cum commode poterit, vel alibi.

Can. 837. - Qui Missas per alios celebrandas habet, eas quamprimum distribuat, firmo praescripto Can. 841; sed tempus legitimum pro earundem ceebratione incipit a die quo sacerdos celebraturus easdem receperit, nisi aliud constet.

Can. 838. - Qui habent Missarum numerum de quibus sibi liceat libere disponere, possunt eas tribuere sacerdotibus sibi acceptis, dummodo probe sibi constet eos esse omni exceptione maiores vel testimonio proprii Ordinarii commendatos.

Can. 839. - Qui Missas a fidelibus receptas aut quoquo modo suae fidei commissas aliis celebrandas tradiderint, obligatione tenentur usque dum acceptatae ab eisdem obligationis et recepti stipendii testimonium obtinuerint.

Can. 840. - § 1. Qui Missarum stipes manuales ad alios transmittit, debet acceptas integre transmittere, nisi aut oblator expresse permittat aliquid retinere, aut certo constet excessum supra taxam dioecesanam datum fuisse intuitu personae.

§ 2. In Missis ad instar manualium, nisi obstet mens fundatoris, legitime retinetur excessus et satis est remittere solam eleemosynam manualem dioecesis in qua Missa celebratur, si pinguis eleemosyna locum pro parte teneat dotis beneficii aut causae piae.

835: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 15, ad 11, § 18, 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697, ad 11; decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 1, 3.

836: S. C. C., *Mediolanen.*, 8 mart. 1659.

837: S. C. C., decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 4; 27 febr. 1905, ad 7.

838: S. C. C., decr. «*Vigilanti*», 25 maii 1893; decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 5, 7.

839: S. C. C., decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 6.

840 § 1: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 6, 15, ad 10, § 30; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Quanta cura*», 30 iun. 1741, § 1, 3; ep. «*Pro eximia*», 30 iun. 1741; const. «*Quod expensis*», 26 aug. 1748; Pius IX, const. «*Apostolicae Sedis*», 12

Kan. 835. - Nitko ne smije za sebe preuzeti toliko misnih obaveza, da ih ne bi mogao izvršiti unutar jedne godine.

Kan. 836. - U crkvama gdje se zbog osobite pobožnosti vjernika nakupi toliko misnih nagrada, da se ne mogu ondje u propisanom vremenu otslužiti sve Mise, moraju se vjernici obavijestiti pismenim i na vidljivom i pristupačnom mjestu postavljenim oglasom, da će se plaćene Mise otslužiti ili ondje ukoliko to bude moguće, ili drugdje.

Kan. 837. - Tko ima takve Mise, koje će morati otslužiti netko drugi, ima ih što prije porazdijeliti, uz obdržavanje propisa kan. 841; no propisno vrijeme za njihovo otsluženje započima onim danom, u koji ih je primio misnik, koji će ih otslužiti, ako nije drukčije utvrđeno.

Kan. 838. - Koji imaju neki broj Misa, s kojima mogu slobodno raspoložiti, smiju ih dati misnicima, kojima god hoće, uz uvjet da su potpunoma uvjereni o tom, da su ti bez svakog prigovora ili imaju preporuku od vlastitog Ordinarija.

Kan. 839. - Koji Mise, što su ih primili od vjernika ili su im kakogod bile povjerene, predadu drugima na otsluženje, ostaju tako dugo u obavezi, dok od njih ne dobiju potvrdu, da su ti obavezu preuzeli i nagradu primili.

Kan. 840. - § 1. Tko drugima predaje nagrade za ručne Mise, mora ih predati u cijelosti, kako ih je primio, osim kada ili darovalac izričito dopusti, da taj sebi nešto zadrži, ili je posve sigurno, da je dano više, nego što iznosi biskupijska pristojba, baš s obzirom na njegovu osobu.

§ 2. Kod Misa u vidu ručnih, smije se, ukoliko to nije u protivnosti s voljom zakladateljevom, višak zakonito zadržati i otstupiti samo nagradu za ručne Mise, koja je propisana u onoj biskupiji, u kojoj se Misa ima otslužiti, ako obilnija nagrada ima značaj nadarbinskog ili zakladnog prihoda.

---

oct. 1869, § II, n. 12; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 9, damn.; 13 ian. 1892, ad 4; S. C. C., decr. 21 iun. 1625; *Romana*, 21 febr. 1688; decr. 23 nov. 1697, ad 10; 20 aug. 1860; decr. 25 iul. 1814, ad 7; decr. «*Vigilanti*», 25 maii 1893, ad 6; 21 nov. 1898; decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 9, 11; 19 dec. 1904, ad 3; *Bredae*, 25 febr. 1905, ad 2; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Ep. Orient.), 20 ian. 1893; S. Poenit., 6 apr. 1742; 22 aug. 1826, ad 3.

840 § 2: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 15, ad 7, 8, § 30; S. C. C., *Romana*, 7 maii 1672, 21 febr. 1688; decr. 23 nov. 1697, ad 7, 8; *Monacen.*, 28 febr., 28 mart., 22 aug. 1874; *Hildesien.*, 21 ian. 1898; decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 15; *Veglen.*, 23 febr. 1907, ad 2; S. Poenit., 22 aug. 1826, ad 2.

Can. 841. - § 1. Omnes et singuli administratores causarum piarum aut quoquo modo ad Missarum onera implenda obligati, sive ecclesiastici sive laici, sub exitum cuiuslibet anni, Missarum onera quibus nondum fuent satisfactum, suis Ordinariis tradant secundum modum ab his definiendum.

§ 2. Hoc autem tempus ita est accipiendum ut in Missis ad instar manualium obligatio eas deponendi decurrat a fine illius anni intra quem onera impleri debuissent; in manualibus vero, post annum a die suscepti oneris, salva diversa offerentium voluntate.

Can. 842. - Ius et officium advigilandi ut onera Missarum adimpleantur, in ecclesiis saecularium pertinet ad loci Ordinarium; in religiosorum ecclesiis, ad eorum Superiores.

Can. 843. - § 1. Rectores ecclesiarum aliorumque piorum locorum sive saecularium sive religiosorum in quibus eleemosynae Missarum recipi solent, peculiarem habeant librum in quo accurate notent Missarum receptarum numerum, intentionem eleemosynam, celebrationem.

§ 2. Ordinarii tenentur obligatione singulis saltem annis huiusmodi libros sive per se ipsi sive per alios recognoscendi.

Can. 844. - § 1. Ordinarii quoque locorum et Superiores religiosi qui propriis subditis aliisve Missas celebrandas committunt, quas acceperint Missas cum suis eleemosynis cito in librum per ordinem referant curentque pro viribus ut quamprimum celebrentur.

§ 2. Imo omnes sacerdotes sive saeculares sive religiosi debent accurate adnotare quas quisque Missarum intentiones receperit, quibusve satisfecerit.

841 § 1: S. C. C., decr. *«Vigilanti»*, 25 maii 1893; decr. *«Ut debita»*, 11 maii 1904, n. 4; 19 dec. 1904, ad 4.

841 § 2: S. C. C., decr. *«Vigilanti»*, 25 maii 1893; decr. *«Ut debita»*, 11 maii 1904, n. 4.

842: Innocentius XII, const. *«Nuper»*, 23 dec. 1697, § 8, 23, 24, 30; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; S. C. Ep. et Reg., *Sancti Hippolyti*, 11 maii 1904; S. C. C., decr. 21 iun. 1625; *S. Miniati*, 13 nov. 1683, ad 3; decr. 23 nov. 1697; *Nullius seu Montis Virginis*, 14 nov. 1699, 26 iun. 1700; decr. *«Vigilanti»*, 25 maii 1893; decr. *«Ut debita»*, 11 maii 1904, n. 15; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Ep. Orient.), 20 ian. 1893.

Kan. 841. - § 1. Svaki pojedini upravitelj pobožnih zaklada odnosno i svi oni, koji su kojimgod načinom obavezani na izvršenje misnih obaveza, bili oni crkvene ili svjetovne osobe, moraju pri koncu svake godine predati svojim Ordinarijima sve one misne obaveze, kojima još nije udovoljeno, i to na način, koji će oni propisati.

§ 2. To se vrijeme ima tako razumjeti, da kod Misa koje su u vidu ručnih izlazi pri kraju one godine unutar koje su se morale svršiti; a kod ručnih za jednu godinu od dana primljene obaveze, ukoliko to nije u protivnosti s voljom darovalaca.

Kan. 842. - U svjetovnim crkvama ima mjesni Ordinarij pravo i dužnost nadzirati, da li se izvršuju misne obaveze; u redovničkim crkvama redovnički Poglavari.

Kan. 843. - § 1. Ravnatelji crkvi i drugih pobožnih mjesta, bilo da su ta svjetovna bilo redovnička, na kojima se običavaju primati misne nagrade, moraju imati posebnu knjigu, u koju treba točno upisati broj, namjenu, nagradu i otsluženje za sve primljene Mise.

§ 2. Ordinariji su dužni barem jedanput svake godine te knjige osobno ili po drugima provjeriti.

Kan. 844. - § 1. Mjesni Ordinariji i redovnički Poglavari, koji predavaju Mise na otsluženje svojima potčinjenima ili drugima, moraju također odmah upisivati u knjigu po redu primljene Mise zajedno s odnosnim nagradama i nastojati, koliko mogu, da se što prije otsluže.

§ 2. Dapače i svi svećenici i svjetovni i redovnički dužni su točno zapisivati, koje su misne namjene primili i kada su im udovoljili.

843 § 1: Innocentius XII, const. *«Nuper»*, 23 dec. 1697, § 19, 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697; decr. *«Ut debita»*, 11 maii 1904, n. 15; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 4.

843 § 2: Innocentius XII, const. *«Nuper»*, 23 dec. 1697, § 19, 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697.

844: S. C. C., decr. *«Ut debita»*, 11 maii 1904, n. 7; 27 febr. 1905, ad 1.

CAPUT II.

DE SANCTISSIMO EUCHARISTIAE SACRAMENTO.

ART. I.

DE MINISTRO SACRAE COMMUNIONIS.

Can. 845. - § 1. Minister ordinarius sacrae communionis est solus sacerdos.

§ 2. Extraordinarius est diaconus, de Ordinarii loci vel parochi licentia, gravi de causa concedenda, quae in casu necessitatis legitime praesumitur.

Can. 846. - § 1. Quilibet sacerdos intra Missam et, si privatim celebrat, etiam proxime ante et statim post, sacram communionem ministrare potest, salvo praescripto Can. 869.

§ 2. Etiam extra Missam quilibet sacerdos eadem facultate pollet ex licentia saltem praesumpta rectoris ecclesiae, si sit extraneus.

Can. 847. - Ad infirmos publice sacra communio deferatur, nisi iusta et rationabilis causa aliud suadeat.

Can. 848. - § 1. Ius et officium sacram communionem publice ad infirmos etiam non paroecianos extra ecclesiam deferendi, pertinet ad parochum intra suum territorium.

§ 2. Ceteri sacerdotes id possunt in casu tantum necessitatis aut de licentia saltem praesumpta eiusdem parochi vel Ordinarii.

---

845 § 1: C. 29, D. II, *de cons.;* Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 8; sess. XXIII, *de ordine,* c. 1; Leo XIII, ep. encycl. *«Mirae caritatis»,* 28 maii 1902; Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. X, *de oratione dominica et aliis usque ad factam communionem,* n. 6.

845 § 2: C. 13, 18, D. XCIII; S. R. C., *Ordinis Minorum Observantium S. Francisci,* 25 febr. 1777; *Tunkini Occidentalis,* 14 aug. 1858, ad I.

846 § 1: S. C. C., *Comen.,* 17 maii 1749, ad 4; S. R. C., *Albinganen.,* 24 iul. 1683, ad 2; decr. gen. 23 iul. 1868; 17 iul. 1894, ad III; *Ordinis Fratrum Minorum Provinciae Apuliae,* 19 ian. 1906, ad III; Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. X, *de oratione dominica et aliis usque ad factam communionem,* n. 6; Rituale Rom., tit. IV, c. 2, *Ordo administrandi sacram communionem,* n. 10, 11.

846 § 2: C. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.; Reg. 42, R. J., in VI°.

GLAVA II.

PRESVETO EUHARISTIJSKO OTAJSTVO

ČLANAK I.

DJELITELJ SVETE PRIČESTI

Kan. 845. - § 1. Redovni je djelitelj svete pričesti samo svećenik.

§ 2. Izvanredni je djelitelj đakon, uz dopuštenje mjesnoga Ordinarija ili župnika, za što treba važan razlog, ali se može u slučaju nužde zakonito pretpostaviti.

Kan. 846. - § 1. Svaki svećenik može dijeliti svetu pričest pod Misom, a kada služi sukromno, i neposredno prije i poslije Mise, uz obdržavanje propisa kan. 869.

§ 2. I izvan Mise ima svaki svećenik isto ovlaštenje, ali ako je stran, uz dopuštenje barem pretpostavljeno od strane ravnatelja crkve.

Kan. 847. - Bolesnicima treba svetu pričest nositi javno, osim ako bi pravedan i razuman razlog tražio, da se tako ne radi.

Kan. 848. - § 1. Župniku pripada na njegovom području pravo i dužnost nositi javno svetu pričest izvan crkve bolesnicima, pa i nežupljanima.

§ 2. Drugi svećenici mogu to samo u slučaju nužde ili s dopuštenjem, barem pretpostavljenim, od istoga župnika ili od Ordinarija.

847: C. 10, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 6, Can. 7; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 22, 13; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 23 dec. 1912, ad III; S. C. C., decr. 12 febr. 1679; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 3; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 26 iun. 1820; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 9 dec. 1822, ad 1; litt. encycl. 25 febr. 1859; S. R C., *Gandaven.,* 16 dec. 1826, ad secundam facti speciem, ad 1; *Bisinianen.,* 23 maii 1846; *Molinen.,* 12 sept. 1857, ad XIX; *Vicariatus Apostolici de Dania,* 10 febr. 1871, ad I, 1, 3-5; *Mantuana,* 6 febr. 1875; *Templen.,* 12 ian. 1878, ad VII; *Calaguritana et Calceaten.,* 13 febr. 1892, ad dubia additionalia, ad III; Rituale Rom., tit. IV, c. 4, *de communione infirmorum,* n. 1, 6, 7, 9, 10.

848 § 1: S. C. C., *Mantuana, 16 mart. 1680; Novarien.,* 27 aug. 1695, ad 1; *Narnien.,* 26 sept. 1699, ad 1; Rituale Rom., tit. IV, c. 4, *de communione infirmorum,* n. 7.

848 § 2: C. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.

Can. 849. - § 1. Communionem privatim ad infirmos quilibet sacerdos deferre potest, de venia saltem praesumpta sacerdotis, cui custodia sanctissimi Sacramenti commissa est.

§ 2. Quando privatim sacra communio infirmis ministratur, reverentiae ac decentiae tanto sacramento debitae sedulo consulatur, servatis a Sede Apostolica praescriptis normis.

Can. 850. - Sacram communionem per modum Viatici sive publice sive privatim ad infirmos deferre, pertinet ad parochum ad normam Can. 848, salvo praescripto Can. 397, n. 3 et Can. 514, §§ 1-3.

Can. 851. - § 1. Sacerdos sacram communionem distribuat azymo pane vel fermentato, secundum proprium ritum.

§ 2. Ubi vero necessitas urgeat nec sacerdos diversi ritus adsit, licet sacerdoti orientali qui fermentato utitur, ministrare Eucharistiam in azymo, vicissim latino aut orientali qui utitur azymo, ministrare in fermentato; at suum quisque ritum ministrandi servare debet.

Can. 852. - Sanctissima Eucharistia sub sola specie panis praebeatur.

849 § 2: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 23; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 23 dec. 1912, ad III; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 20 sept. 1739; instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 3; litt. encycl. 25 febr. 1859.

850: C. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 7; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. XII; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. XII, § 26-40; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 14; Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. V; S. C. C., *Messanen.,* mense ian. 1622; *Romana,* 27 aug. 1667; *Mantuana,* 16 mart. 1680; *Novarien.,* 27 aug. 1695, ad 1; *Asculana,* 7 iun. 1698; *Narnien.,* 26 sept. 1699, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 13 iun. 1633; litt. 11 oct. 1780; S. R. C., *Spoletana Terrae de Visso,* 20 iun. 1609, ad 1; *Montis Regalis,* 17 mart. 1663, ad 4; *S. Severi,* 13 maii, 18 dec. 1756, ad 7; Rituale Rom., tit. IV, c. 4, *de communione infirmorum.*

Kan. 849. - § 1. Sukromno može nositi pričest bolesnicima svaki svećenik s dopuštenjem, barem pretpostavljenim, od onoga svećenika, kojemu je povjereno čuvanje presvetog Otajstva.

§ 2. Kada se sveta pričest sukromno dijeli bolesnicima, mora se brižno paziti na poštovanje i čast, što je dugujemo tolikom otajstvu, držeći se pri tom propisa izdanih od Apostolske Stolice.

Kan. 850. - Nositi svetu pričest bilo javno bilo privatno bolesnicima kao Popudbinu spada na župnika prema odredbi kan. 848, uz obdržavanje propisa kan. 397, br. 3 i kan. 514, §§ 1-3.

Kan. 851. - § 1. Svetu pričest mora svećenik podijeliti u beskvasnom ili kvasnom kruhu, prema svojemu obredu.

§ 2. U slučaju hitne nužde, kad nema svećenika drugog obreda, smije istočnjački svećenik, koji upotrebljava kvasni kruh, podijeliti presveto otajstvo u beskvasnom, i obratno, latinski ili istočnjački, koji upotrebljava beskvasni kruh, podijeliti pričest u kvasnom, ali se pri tom svaki mora držati svojega obreda.

Kan. 852. - Presveta Euharistija neka se podjeljuje samo pod prilikom kruha.

851 § 1: C. 14, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. XI; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 23, 34; Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. I; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Archiep. Smyrnen.), 24 sept. 1863; (C. G.), 30 apr. 1866, ad 2.

851 § 2: Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. II, V.

852: Conc. Trident., sess. XXI, *de communione,* c. 1, 2, Can. 1, 2; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art 18, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; (in Conc Constantien.), const. *«In eminentis»,* 22 febr. 1418; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 16, Martini Luther, damn.; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. XV; litt. ap. *«Fra le moltiplicita»,* 1 maii 1751; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 25; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Chaldaeis), 6 dec. 1717; decr. 6 oct. 1863, C, b; Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. X, *de oratione dominica et aliis usque ad factam communionem,* n. 6.

ART. II.

DE SUBIECTO SACRAE COMMUNIONIS.

Can. 853. - Quilibet baptizatus qui iure non prohibetur, admitti potest et debet ad sacram communionem.

Can. 854. - § 1. Pueris, qui propter aetatis imbecillitatem nondum huius sacramenti cognitionem et gustum habent, Eucharistia ne ministretur.

§ 2. In periculo mortis, ut sanctissima Eucharistia pueris ministrari possit ac debeat, satis est ut sciant Corpus Christi a communi cibo discernere illudque reverenter adorare.

§ 3. Extra mortis periculum plenior cognitio doctrinae christianae et accuratior praeparatio merito exigitur, ea scilicet, qua ipsi fidei saltem mysteria necessaria necessitate medii ad salutem pro suo captu percipiant, et devote pro suae aetatis modulo ad sanctissimam Eucharistiam accedant.

§ 4. De sufficienti puerorum dispositione ad primam communionem iudicium esto sacerdoti a confessionibus eorumque parentibus aut iis qui loco parentum sunt.

§ 5. Parocho autem est officium advigilandi, etiam per examen, si opportunum prudenter iudicaverit, ne pueri ad sacram Synaxim accedant ante adeptum usum rationis vel sine sufficienti dispositione; itemque curandi ut usum rationis assecuti et sufficienter dispositi quamprimum hoc divino cibo reficiantur.

853: Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. XII, XIII; Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § I, n. XII, XIII, § 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 8, 10; *de communione infirmorum,* n. 1. -- Vide etiam Can. 731, § 2.

854 § 1: Conc. Trident., sess. XXI, *de communione,* c. 4, Can. 4; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. VII; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 24; S. C. S. Off., 14 iun. 1741; (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861, ad 1; S. C de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. III; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 11.

ČLANAK II.

PRIMALAC SVETE PRIČESTI

Kan. 853. - Svetoj se pričesti može i mora pripustiti svaki kršteni, kojemu to nije u zakonu zabranjeno.

Kan. 854. - § 1. Djeci, koja još ne znaju i ne shvaćaju toga otajstva, ne smije se podijeliti pričest.

§ 2. Da se djeci u smrtnoj pogibli smije i mora podijeliti presveta Euharistija, dosta je, da znaju razlikovati Tijelo Kristovo od obične hrane i dostojno mu se pokloniti.

§ 3. Izvan smrtne pogibli traži se s pravom nešto veće znanje kršćanskog nauka i pomnjivija priprava, naime takva, da u dosegu svojega shvaćanja znadu barem one vjerske istine, koje su za spasenje neophodno potrebite i da svetoj pričesti pristupaju pobožnošću, koja odgovara njihovoj nejakoj dobi.

§ 4. Sud o tom, da li su djeca dovoljno spremljena za prvu pričest spada na ispovijednika i na njihove roditelje odnosno na one, koji su im namjesto roditelja.

§ 5. A župnikova je dužnost paziti, pa i ispitivanjem, ako razborito drži, da je to potrebito, da djeca ne pristupaju svetoj pričesti prije nego što su došli do upotrebe razuma niti prije nego što su dovoljno pripravljeni; a isto tako treba da vodi brigu o tom, da oni, koji su došli do upotrebe razuma i dovoljno su pripravljeni, budu što prije okrijepljeni ovom božanskom hranom.

---

854 § 2: S. C. S. Off. (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861, ad 1; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. VIII.

854 § 3: Innocentius XI, const. *«Caelestis Pastor»,* 20 nov. 1687, prop. 32, Michaelis de Molinos, damn.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 9; S. C. S. Off., decr. 7 dec. 1690, prop. 23, damn.; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. II, III; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 12 ian. 1869.

854 § 4: S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. IV.

854 § 5: Conc. Trident., sess. XXI, *de communione,* c. 4, Can. 4; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 9; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. VII; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 12 ian. 1869; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 11.

Can. 855. - § 1. Arcendi sunt ab Eucharistia publice indigni, quales sunt excommunicati, interdicti manifestoque infames, nisi de eorum poenitentia et emendatione constet et publico scandalo prius satisfecerint.

§ 2. Occultos vero peccatores, si occulte petant et eos non emendatos agnoverit, minister repellat; non autem, si publice petant et sine scandalo ipsos praeterire nequeat.

Can. 856. - Nemo quem conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritum existimet, sine praemissa sacramentali confessione ad sacram communionem accedat; quod si urgeat necessitas ac copia confessarii illi desit, actum perfectae contritionis prius eliciat.

Can. 857. - Nemini liceat sanctissimam Eucharistiam recipere, qui eam eadem die iam receperit, nisi in casibus de quibus in Can. 858, § 1.

Can. 858. - § 1. Qui a media nocte ieiunium naturale non servaverit, nequit ad sanctissimam Eucharistiam admitti, nisi mortis urgeat periculum, aut necessitas impediendi irreverentiam in sacramentum.

§ 2. Infirmi tamen qui iam a mense decumbunt sine certa spe ut cito convalescant, de prudenti confessarii consilio sanctissimam Eucharistiam sumere possunt semel aut bis in hebdomada, etsi aliquam medicinam vel aliquid per modum potus antea sumpserint.

855 § 1: C. 24, D. LXXXVI; c. 9, C. XI, q. 3; c. 20, C. XXIV, q. 3; c. 95, D. II, *de cons.;* c. 3, 5, X, *de usuris,* V, 19; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ex omnibus»,* 16 oct. 1756, § 3 sq.; S. C. S. Off., 27 iul. 1892, ad 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; S. Poenit., 10 dec. 1860, ad 20; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 8; c. 4, *de communione infirmorum,* n. 1.

855 § 2: C. 2, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ex omnibus»,* 16 oct. 1756, § 9; S. C. S. Off. (Portus Aloisii), 1 aug. 1855; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 9.

856: Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 7, Can. 11; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 15, Martini Luther, damn.; S. C. C., decr. *«Sacra Tridentina Synodus»,* 20 dec. 1905, n. 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 3.

Kan. 855. - § 1. Od svete se pričesti moraju odbiti oni, koji su javno nedostojni, kao izopćeni, udareni uskratom bogoslužja ili očito beščasni, dok se ne dokaže, da su se pokajali i popravili i dok ne pruže zadovoljštine za javnu sablazan.

§ 2. Skrovite pak grješnike, mora djelitelj odbiti onda, kad traže pričest skrovito, a on zna, da se nisu popravili, no toga ne smije učiniti, kad pričest javno traže i kad ih ne može mimoići bez sablazni.

Kan. 856. - Nitko koji si je svjestan, da je u smrtnom grijehu, ne smije, pa ni s najsavršenijim pokajanjem, pristupiti svetoj pričesti, a da se prije toga nije ispovjedio; u slučaju hitnu nužde, a nema za dotičnika ispovjednika, treba da prije probudi savršeno pokajanje.

Kan. 857. - Nitko ne smije primiti svete pričesti, tko ju je istoga dana već jednom primio, osim u slučajevima navedenim u kan. 858, § 1.

Kan. 858. - § 1. Tko od ponoći nije potpunoma na tašte, ne može se pripustiti svetoj pričesti, osim ako mu prijeti smrtna pogibao ili treba spriječiti obeščašćenje otajstva.

§ 2. No bolesnici koji leže bolesni već od mjesec dana i nema sigurne nade, da će ubrzo ozdraviti, mogu po ispovjednikovom razboritom savjetu primati presvetu pričest jedan ili dva puta nedjeljno, iako su uzeli lijek ili što drugoga u vidu pića.

858 § 1: C. 54, D. II, *de cons.;* Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«In eminentis»,* 22 febr. 1418; Benedictus XIV, ep. *«Quadam»,* 24 mart. 1756, § 3; S. C. S. Off. (Coreae), 5 iul. 1854, ad 1; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. IX, *de defectibus dispositionis corporis,* n. 1; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 3; c. 4, *de communione infirmorum,* n. 4.

858 § 2: Benedictus XIV, ep. *«Quadam»,* 24 mart. 1756, § 3, 9; S. C. S. Off., 7 sept. 1897; S. C. C., decr. 7 dec. 1906.

Can. 859. - § 1. Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis, idest ad rationis usum, pervenerit, debet semel in anno, saltem in Paschate, Eucharistiae sacramentum recipere, nisi forte de consilio proprii sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum.

§ 2. Paschalis communio fiat a dominica Palmarum ad dominicam in albis; sed locorum Ordinariis fas est, si ita personarum ac locorum adiuncta exigant, hoc tempus etiam pro omnibus suis fidelibus anticipare, non tamen ante quartam diem dominicam Quadragesimae, vel prorogare, non tamen ultra festum sanctissimae Trinitatis.

§ 3. Suadendum fidelibus ut huic praecepto satisfaciant in sua quisque paroecia; et qui in aliena paroecia satisfecerint, curent proprium parochum de adimpleto praecepto certiorem facere.

§ 4. Praeceptum paschalis communionis adhuc urget, si quis illud praescripto tempore, quavis de causa, non impleverit.

Can. 860. - Obligatio praecepti communionis sumendae, quae impuberes gravat, in eos quoque ac praecipue recidit, qui ipsorum curam habere debent, idest in parentes, tutores, confessarium, institutores et parochum.

Can. 861. - Praecepto communionis recipiendae non satisfit per sacrilegam communionem.

Can. 862. - Expedit ut feria V maioris hebdomadae omnes clerici, etiam sacerdotes qui ea die a Sacro litando abstinent, sanctissimo Christi Corpore in Missa sollemni seu conventuali reficiantur.

---

859 § 1: C. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* Can. 9; sess. XXI, *de communione,* c. 4, Can. 4; Eugenius IV, ep. *«Fide digna»,* 8 iul. 1440; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 21; ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 3; ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 21; Leo XIII, ep. encycl. *«Mirae caritatis»,* 28 maii 1902; S. C. S. Off., 23 mart. 1656, ad 1; 13 nov. 1669; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. I; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 1; Rituale Rom., tit. IV, c. 3, *de communione paschali,* n. 1, 4.

859 § 2: Eugenius IV, ep. *«Fide digna»,* 8 iul. 1440; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 21; ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 21, 22; S. R. C., *Tifernaten.,* 22 mart. 1806; Rituale Rom., tit. IV, c. 3, *de communione paschali,* n. 2, 3.

Kan. 859. - § 1. Svaki je vjernik obojega spola, pošto dođe u godine rasudbe, to jest do upotrebe razuma, dužan jednom u godini, barem o Uskrsu, primiti presvetu Euharistiju, osim možda u takvom slučaju, kad bi po savjetu vlastitog ispovjednika smatrao, da mu se valja zbog nekog razumnog razloga, privremeno uzdržati od pričesti.

§ 2. Uskrsna se pričest mora primiti od Cvjetne do Bijele nedjelje; no slobodno je mjesnim Ordinarijima, ako to traže osobne i mjesne prilike, ovo vrijeme pomaknuti naprijed, pa i za sve svoje vjernike, ali ne pred četvrtu nedjelju u Korizmi, odnosno i produljiti, ali ipak ne dalje od svetkovine presvetog Trojstva.

§ 3. Vjernicima treba preporučiti, da svaki pojedini izvrši ovu zapovijed u svojoj župi; oni pak koji su joj zadovoljili u tuđoj župi, neka se pobrinu, da obavijeste vlastitog župnika o tom, da su izvršili zapovijed.

§ 4. Zapovijed o uskrsnoj pričesti obavezuje i dalje, ako je netko nije ispunio bilo s kojega uzroka.

Kan. 860. - Obaveza iz zapovijedi o primanju pričesti, ukoliko se odnosi na osobe nedorasle, pada također i posebice i na one, koji su dužni, da se o njima brinu, to jest na roditelje, štitnike, ispovjednika, učitelje i župnika.

Kan. 861. - Zapovijedi o primanju pričesti nije zadovoljio onaj, tko se pričesti svetogrdno.

Kan. 862. - Dolikuje, da se na Veliki Četvrtak kod svečane ili saborne Mise okrijepe presvetim Tijelom Kristovim svi duhovnici, pa i svećenici, koji toga dana ne služe Misu.

---

859 § 3: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 21, 22; Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. IV; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Deleg. Ap. Aegypti), 30 apr. 1862, n. 2°; litt. encycl. 26 febr. 1896; Rituale Rom., tit. IV, c. 3, *de communione paschali,* n. 3.

859 § 4: Eugenius IV, ep. *«Fide digna»,* 8 iul. 1440.

860: S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. IV.

861: S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679, prop. 55, damn.

862: S. C. de Prop. Fide (Siam), 11 sept. 1841; S. R. C., *Civitaten.,* 27 sept. 1608; *Seguntina,* 19 sept. 1654, ad 1; *Cortonen.,* 10 sept. 1701, ad 16; decr. gen. 27 sept. 1716; *Conchen.,* 22 dec. 1770; *Mutinen.,* 23 sept. 1837, ad I; *Amerina,* 12 aug. 1854; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXIII, n. 6.

Can. 863. - Excitentur fideles ut frequenter, etiam quotidie, pane Eucharistico reficiantur ad normas in decretis Apostolicae Sedis traditas; utque Missae adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam sanctissimae Eucharistiae perceptione, rite dispositi, communicent.

Can. 864. - § 1. In periculo mortis, quavis ex causa procedat, fideles sacrae communionis recipiendae praecepto tenentur.

§ 2. Etiamsi eadem die sacra communione fuerint refecti, valde tamen suadendum, ut in vitae discrimen adducti denuo communicent.

§ 3. Perdurante mortis periculo, sanctum Viaticum, secundum prudens confessarii consilium, pluries, distinctis diebus, administrari et licet et decet.

Can. 865. - Sanctum Viaticum infirmis ne nimium differatur; et qui animarum curam gerunt, sedulo advigilent ut eo infirmi plene sui compotes reficiantur.

Can. 866. - § 1. Omnibus fidelibus cuiusvis ritus datur facultas ut, pietatis causa, sacramentum Eucharisticum quolibet ritu confectum suscipiant.

§ 2. Suadendum tamen ut suo quisque ritu fideles praecepto communionis paschalis satisfaciant.

§ 3. Sanctum Viaticum moribundis ritu proprio accipiendum est; sed, urgente necessitate, fas esto quolibet ritu illud accipere.

863: C. 56, D. II, *de cons.;* Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 8; sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 6; Innocentius XI, const. *«Caelestis Pastor»,* 20 nov. 1687, prop. 32, Michaelis de Molinos, damn.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Certiores effecti»,* 13 nov. 1742, § 2-4; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; Leo XIII, ep. encycl. *«Mirae caritatis»,* 28 maii 1902; Pius X, litt. encycl. *«Editae saepe»,* 26 maii 1910; S. C. S. Off., decr. 7 dec. 1690, prop. 23, damn.; S. C. Ep. et Reg., *Baiocen.,* 1 oct. 1839; S. C. de Sacramentis, decr 8 aug. 1910, n. V, VI; S. C. C., decr. 12 febr. 1679; decr. *«Sacra Tridentina Synodus»,* 20 dec. 1905, n. 6; *Romana et aliarum,* 15 sept. 1906, ad 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; instr. (pro Mission. Sin.), a. 1817; (C. G.), 12 iun. 1869; S. R. C., *Cameracen.,* 11 dec. 1885, ad II; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 2.

864 § 1: C. 9, C. XXVI, q. 6; c. 93, D. II, *de cons.;* Conc. Nicaen. I, Can. 13; S. Innocentius I, ep. *«Consulenti tibi»,* 20 febr. 405, c. 2; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 20 febr. 1801; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 21 iul. 1841, ad 1, 2; instr. 31 iul. 1902, n. 6.

864 § 3: Rituale Rom., tit. IV, c. 4, *de communione infirmorum,* n. 3.

Kan. 863. - Vjernike treba podsticati, da se često, pa i svakidašnje, krijepe euharistijskim kruhom prema odredbama sadržanima u rješenjima Apostolske Stolice; a kada prisustvuju Misi, da se pričeste ne samo na duhovni način, nego da prime, valjano pripravljeni, i presvetu Euharistiju.

Kan. 864. - § 1. U smrtnoj su pogibli, dolazila ta od bilo kojega uzroka, vjernici dužni primiti svetu pričest.

§ 2. Pa iako su se toga dana već pričestili, ipak se veoma preporuča, da se ponovno pričeste, ako padnu u životnu pogibao.

§ 3. Ako smrtna pogibao traje podulje, ne samo da se smije, nego i dolikuje, da se, po savjetu razborita ispovjednika, daje sveta Popudbina i više put, ali ne u istom danu.

Kan. 865. - Sa svetom Popudbinom za bolesnike ne valja odviše odgađati, pa dušobrižnici treba da brižljivo paze na to, da se bolesnici njom okrijepe, dok su još pri punoj svijesti.

Kan. 866. - § 1. Svim vjernicima bilo kojeg obreda daje se mogućnost, da iz pobožnosti primaju presvetu Euharistiju bilo kojim obredom posvećeno.

§ 2. No ipak se preporuča, da svaki pojedini vjernik po svojem obredu zadovolji zapovijedi o uskrsnoj pričesti.

§ 3. Samrtnici treba da prime svetu Popudbinu po vlastitom obredu, ali ako je nužda, smije se primiti po bilo kojem obredu.

865: C. 93, D. II, *de cons.;* Conc. Nicaen. I, Can. 13; S. Innocentius I, ep. *«Consulenti tibi»,* 20 febr. 405, c. 2; Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. XIII; Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1609, § 1, n. XIII, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 22; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; S. C. de Prop. Fide, instr. 31 iul. 1902, n. 6; Rituale Rom., tit. IV, c. 4, *de communione infirmorum,* n. 1; tit. V, c. 4, *de visitatione et cura infirmorum,* n. 10.

866 § 1: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. XIII, XIV: Leo XIII, litt. ap. *«Orientalium»,* 30 nov. 1894, n. II; Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. III; S. C. de Prop. Fide, decr. 18 aug. 1893; litt. encycl. 26 febr. 1896.

866 § 2: Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. IV; S. C. S. Off., 12 dec. 1821; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 23; litt. encycl. 26 febr. 1896.

866 § 3: Pius X, const. *«Tradita ab antiquis»,* 14 sept. 1912, n. V; S. C. S. Off., 12 dec. 1821; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 23; instr. (ad Deleg. Ap. Aegypti), 30 apr. 1862, n. 2°, 3°; decr. 6 oct. 1863, C, d; decr. 18 aug. 1893; litt. encycl. 26 febr. 1896.

ART. II.

DE TEMPORE ET LOCO QUO SACRA COMMUNIO DISTRIBUI POTEST.

Can. 867. - § 1. Omnibus diebus licet sanctissimam Eucharistiam distribuere.

§ 2. Feria tamen VI maioris hebdomadae solum licet sacrum Viaticum ad infirmos deferre.

§ 3. In Sabbato Sancto sacra communio nequit fidelibus ministrari nisi inter Missarum sollemnia vel continuo ac statim ab iis expletis.

§ 4. Sacra communio iis tantum horis distribuatur, quibus Missae sacrificium offerri potest, nisi aliud rationabilis causa suadeat.

§ 5. Sacrum tamen Viaticum quacunque diei aut noctis hora ministrari potest.

Can. 868. - Sacerdoti celebranti non licet Eucharistiam intra Missam distribuere fidelibus adeo distantibus ut ipse altare e conspectu amittat.

Can. 869. - Sacra communio distribui potest ubicunque Missam celebrare licet, etiam in oratorio privato, nisi loci Ordinarius, iustis de causis, in casibus particularibus id prohibuerit.

867 § 1: S. C. C., decr. 12 febr. 1679; 28 nov. 1912.

867 § 2: S. C. C., decr. 12 febr. 1679; S. R. C., *Lucana,* 15 maii 1745; Missale Rom., *Rubrica in feria V, in Coena Domini.*

867 § 3: S. R. C., *Tifernaten.,* 22 mart. 1806; 28 apr. 1914, ad II.

867 § 4: S. R. C., *Tuden.,* 7 sept. 1816, ad 23; *Ordinis FF. Minorum Provinciae Portugalliae,* 11 iun. 1904, ad I.

ČLANAK III.

MJESTO I VRIJEME ZA DIJELJENJE SVETE PRIČESTI

Kan. 867. - § 1. Presveta Euharistija smije dijeliti u sve dane.

§ 2. No ipak se na Veliki Petak smije samo bolesnima dati sveta Popudbina.

§ 3. Na Veliku se Subotu smije vjernicima dijeliti sveta pričest samo pod svečanom Misom ili neposredno odmah pošto je završena.

§ 4. Svetu pričest treba podjeljivati samo u one sate, u koje se može prikazati misna žrtva, osim ako postoji razuman razlog, da se postupi drukčije.

§ 5. No sveta se Popudbina ipak može podijeliti u svaki sat dana i noći.

Kan. 868. - Svećenik ne smije pod Misom, koju služi, dijeliti presvetu Euharistiju vjernicima, koji su toliko udaljeni, da bi time izgubio iz vida oltar.

Kan. 869. - Sveta se pričest smije dijeliti svagdje, gdjegod se smije služiti Misa, pa i u privatnoj bogomolji, osim ako bi to iz pravednih razloga zabranio mjesni Ordinarij.

867 § 5: Rituale Rom., tit. IV, c. 4, *de communione infirmorum,* n. 10.

868: S. R. C., *Florentina,* 19 dec. 1829, ad 1; *Ianuen.,* 7 dec. 1844; *Ordinis Minorum Capuccinorum Sancti Francisci,* 24 mart. 1860, ad I; *Societatis Iesu,* 11 maii 1878, ad VIII.

869: S. C. C., decr. 12 febr. 1679; S. R. C., *Urbis et Orbis,* 8 maii 1407.

TITULUS IV.

DE POENITENTIA.

Can. 870. - In poenitentiae sacramento, per iudicialem absolutionem a legitimo ministro impertitam, fideli rite disposito remittuntur peccata post baptismum commissa.

CAPUT I.

DE MINISTRO SACRAMENTI POENITENTIAE.

Can. 871. - Minister huius sacramenti est solus sacerdos.

Can. 872. - Praeter potestatem ordinis, ad validam peccatorum absolutionem requiritur in ministro potestas iurisdictionis, sive ordinaria sive delegata, in poenitentem.

870: C. 49, 51, 88, D. I, *de poenit.;* c. 1, D. VI, *de poenit.;* c. 1, X, *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1; Conc. Trident., sess. VI, *de iustificatione,* c. 14, Can. 29; sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 1; sess. XIV, *de poenitentia,* c. 1-8, Can. 1-4, 9, 12, 15; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Benedictus XII, a. 1341, prop. 48, 51, 52, Armenorum, damn.; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 13; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, errores 5, 10-12, 14, Martini Luther, damn.; S. Pius V, const. *«Ex omnibus afflictionibus»,* 1 oct. 1567, errores 57, 58, Michaelis Baii, damn.; Urbanus VIII, const. *«In eminenti»,* 6 mart. 1641, § 2, 8; Pius VI, const. *«Mediator»,* 11 nov. 1784, § 5; const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 36, 38, Synodi Pistorien., damn.; S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679, prop. 64, damn; 2 dec. 1874; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 1, 2. -- Vide etiam Can. 886.

871: C. 51, 78, 88, D. I, *de poenit.;* c. 1, D. VI, *de poenit.;* c. 10, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; Conc. Trident., sess. VI, *de iustificatione,* c. 14; sess. XIV, *de poenitentia,* c. 1, 2, 5-7, 9, Can. 10; sess. XXIII, de ordine, c. 1; Innocentius II, ep. *«Testante Apostolo»,* 16 iul. 1141, capitul. 12, Petri Abaelard, damn.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 20, 21, de quibus errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 13; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 13, Martini Luther, damn.; Gregorius XIII, const. *«Officii nostri»,* 6 aug. 1574, § 2; Clemens VIII, const. *«Etsi alias»,* 1 dec. 1601; Urbanus VIII, const. *«Apostolatus officium»,* 23 mart. 1628, § 3; Benedictus XIV, const. *«Sacerdos in aeternum»,* 20 apr. 1744; ep. encycl. *«Quam grave»,* 2 aug. 1757, § 15-20; const. *«Divinarum»,* 2 aug. 1757; Pontificale Rom., tit. *De ordinatione presbyteri;* Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 1.

NASLOV IV.

POKORA

Kan. 870. - U otajstvu pokore opraštaju se sudačkim odrješenjem podijeljenim od zakonita djelitelja propisno pripremljenom vjerniku poslije krštenja počinjeni grijesi.

GLAVA I.

DJELITELJ OTAJSTVA POKORE

Kan. 871. - Djelitelj je ovog otajstva samo svećenik.

Kan. 872. - Djelitelj, da može dati valjano odrješenje od grijeha, mora osim ređeničke vlasti imati nad pokornikom još i poglavarstvenu, bilo redovnu bilo prenešenu.

872: C. 2, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 10, in VI°; Conc Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 7; sess. XXIII, *de ref.,* c. 15; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 13; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 1; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 3, 4, I, ad 9, 10; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 1, 4; Innocentius XII, const. *«Cum sicut»,* 19 apr. 1700; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 19; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 16, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3, 7-9; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § V, n. VII; const. *«Apostolica indulta»,* 5 aug. 1744, § 3, 5; ep. encycl. *«Apostolicum ministerium»,* 30 maii 1753, § 7; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 37, Synodi Pistorien., damn.; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 13, 16, damn.; S. C. Ep. et Reg., 9 ian. 1601; decr. 7 ian. 1617; S. C. C., *Hildeshemen.,* 16 sept., 18 nov. 1769; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin - Chan-si), 16 ian. 1803; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 1.

Can. 873. - § 1. Ordinaria iurisdictione ad confessiones excipiendas pro universa Ecclesia, praeter Romanum Pontificem, potiuntur S. R. E. Cardinales; pro suo quisque territorio Ordinarius loci, et parochus aliique qui loco parochi sunt.

§ 2. Hac eadem iurisdictione gaudent etiam canonicus poenitentiarius ecclesiae quoque collegiatae, ad normam Can. 401, § 1, et Superiores religiosi exempti pro suis subditis, ad normam constitutionum.

§ 3. Haec iurisdictio cessat amissione officii, ad normam Can. 183, et, post sententiam condemnatoriam vel declaratoriam, excommunicatione, suspensione ab officio, interdicto.

Can. 874. - § 1. Iurisdictionem delegatam ad recipiendas confessiones quorumlibet sive saecularium sive religiosorum confert sacerdotibus tum saecularibus tum religiosis etiam exemptis Ordinarius loci in quo confessiones excipiuntur, sacerdotes autem religiosi eadem ne utantur sine licentia saltem praesumpta sui Superioris, firmo tamen praescripto Can. 519.

§ 2. Locorum Ordinarii iurisdictionem ad audiendas confessiones habitualiter ne concedant religiosis qui a proprio Superiore non praesentantur; iis vero qui a proprio Superiore praesentantur, sine gravi causa eam ne denegent, firmo tamen praescripto Can. 877.

873 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 15; Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 1; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 1; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. «*Etsi pastoralis*», 26 maii 1742, § V, n. VII; ep. encycl. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 7.

873 § 2: Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 4; S. C. C., *Parisien.*, 30 mart. 1594. -- Vide etiam Can. 518, § 2.

873 § 3: Vide etiam Can. 2261, § 3; 2275, n. 2; 2284.

874 § 1: C. 2, *de poenitentiis et remissionibus*, V, 10, in VI°; c. 2, *de sepulturis*, III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis*, II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis*, III, 6, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 15; S. Pius V, const. «*Romani Pontificis*», 6 aug. 1571, § 2, 3; Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 1; Urbanus VIII, const. «*Cum sicut*», 12 sept. 1628, § 1; Innocentius X, const. «*Cum sicut*», 14 maii 1648, § 3, 4, I, ad 9, 10; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 4; Innocentius XII, const. «*Emanavit*», 6 sept. 1698, § 1; const. «*Cum sicut*», 19

Kan. 873. - § 1. Redovnu poglavarstvenu vlast za ispovijedanje u cijeloj Crkvi osim Rimskog Prvosvećenika imaju i S. R. C. Stožernici, a u svom području svaki mjesni Ordinarij, pa župnici i drugi, koji su namjesto župnika.

§ 2. Istu tu poglavarstvenu vlast imaju također i kanonik pokorničar, pa i kod zborne crkve, prema odredbi kan. 401, § 1, nadalje izuzeti redovnički Poglavari za svoje potčinjene, u skladu s konstitucijama.

§ 3. Prestaje ova poglavarstvena vlast gubitkom službe prema odredbi kan. 183, nadalje izopćenjem, obustavom službe i uskratom bogoslužja nakon presudne ili izjavne osude.

Kan. 874. - § 1. Prenesenu poglavarstvenu vlast za ispovijedanje bilo kojih osoba i svjetovnjaka i redovnika podjeljuje i svjetovnim i redovničkim svećenicima, pa i izuzetima, mjesni Ordinarij onoga mjesta, na kojemu se ispovijeda; no redovnički svećenici neka se tom vlašću ne posluže bez dopuštenja, barem pretpostavljenoga, od strane svojih Poglavara, ali i tu važi propis kan. 519.

§ 2. Mjesni Ordinariji neka ne podjeljuju trajne ispovjedne vlasti redovnicima, koji nisu za to predloženi od njihovog vlastitog Poglavara; naprotiv takvima, koji su od njihovog vlastitog Poglavara predloženi, neka je ne uskrate bez važna razloga, ali se i pri tom valja držati propisa u kan. 877.

apr. 1700; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 19; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 16, 28; const. «*Pastoralis officii*», 27 mart. 1726, § 3, 7; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. «*Apostolica indulta*», 5 aug. 1744, § 3, 5; ep. encycl. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 7, 12, 22; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 13, 16, damn.; S. C. Ep. et Reg., *Zagabrien.*, 14 dec. 1674; *Lusitana*, 11 apr. 1698; *Ordinis Praedicatorum*, 2 mart. 1866, ad 1; S. C. C., *Pharen.*, 12 maii 1594, ad 3; *Bracharen.*, 24 maii 1601, ad 2; *Calaguritana*, 6 iul. 1608; *Aretina*, 26 oct. 1631; *Casertana*, 10 sept. 1633, ad 2; *S. Angeli Longobardorum*, 30 maii 1637; *Civitatis Plebis*, 19 ian. 1641; *Nullius*, 15 oct. 1644; *Neapolitana*, 14 apr. 1646; *Brugen.*, 10 iun. 1662, ad 1; decr. 12 febr. 1679; *Patavina*, 11 dec. 1683; *Posnanien.*, 15 nov., 3 dec. 1707, ad 2; *Hildeshemen.*, 16 sept., 18 nov. 1769; *Baren.*, 25 sept. 1858; *Baren.*, 1 apr. 1876, ad 1.

874 § 2: C. 2, *de sepulturis*, III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis*, II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis*, III, 6, in Extravag. com.; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Dum intra*», 19 dec. 1516, § 6.

Can. 875. - § 1. In religione clericali exempta ad recipiendas confessiones professorum, novitiorum aliorumve de quibus in Can. 514, § 1, iurisdictionem delegatam confert quoque proprius eorundem Superior, ad normam constitutionum; cui fas est eam concedere etiam sacerdotibus e clero saeculari aut alius religionis.

§ 2. In religione laicali exempta, Superior proponit confessarium, qui tamen iurisdictionem obtinere debet ab Ordinario loci, in quo religiosa domus reperitur.

Can. 876. - § 1. Revocata qualibet contraria particulari lege seu privilegio, sacerdotes tum saeculares tum religiosi, cuiusvis gradus aut officii, ad confessiones quarumcunque religiosarum ac novitiarum valide et licite recipiendas peculiari iurisdictione indigent, salvo praescripto Can. 239, § 1, n. 1, 522, 523.

§ 2. Hanc iurisdictionem confert loci Ordinarius, ubi religiosarum domus sita est, ad normam Can. 525.

Can. 877. - § 1. Tum locorum Ordinarii iurisdictionem, tum Superiores religiosi iurisdictionem aut licentiam audiendarum confessionum ne concedant, nisi iis qui idonei per examen reperti fuerint, nisi agatur de sacerdote cuius theologicam doctrinam aliunde compertam habeant.

§ 2. Si post concessam iurisdictionem aut licentiam prudenter dubitent num probatus a se antea sacerdos pergat adhuc idoneus esse, eum ad novum doctrinae periculum adigant, etsi agatur de parocho aut canonico poenitentiario.

875 § 1: Clemens VIII, decr. «*Sanctissimus*», 26 maii 1593, § 3; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 4; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 2, 3; S. C. Ep. et Reg., *Piscien. seu Ordinis Eremitarum S. Augustini,* 3 iun. 1864; S. C. C., *Parisien.,* 30 mart. 1594; decr. 21 sept. 1624, § 1.

876 § 1: Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 5; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 4; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 20; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 17, 28; const. «*Pastoralis officii*», 27 mart. 1726, § 3, 8; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 20; ep. encycl. «*Demandatam*», 24 dec. 1743, § 24; Clemens XIII, const. «*Inter multiplices*», 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. C., *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 11, 12; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 9.

877 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 15; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Dum intra*», 19 dec. 1516, § 6; S. Pius V, const. «*Romani Pontificis*», 6 aug. 1571, § 2; Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 1; Urbanus VIII,

Kan. 875. - § 1. U izuzetoj redovničkoj družbi s duhovničkim značajem može podijeliti prenesenu vlast za ispovijedanje zavjetovanih redovnika, novaka i drugih osoba spomenutih u kan. 514, § 1, također i vlastiti njihov Poglavar, u skladu s konstitucijama; slobodno mu je podijeliti je i svećenicima svjetovnim ili iz druge redovničke družbe.

§ 2. U izuzetoj redovničkoj družbi sa svjetovnjačkim značajem predlaže ispovjednika Poglavar, ali taj mora ispovjednu vlast dobiti od Ordinarija onoga mjesta, na kojem se nalazi redovnička kuća.

Kan. 876. - § 1. Svi svećenici i svjetovni i redovni, bilo kojega stupnja ili službe, trebaju za valjano i dopušteno ispovijedanje bilo kojih redovnica i novakinja posebnu ispovjednu ovlast i svaki se protivni krajevni zakon ili povlastica dokida, ali ostaju u kreposti odredbe kan. 239, § 1, br. 1, 522 i 523.

§ 2. Tu vlast podjeljuje Ordinarij mjesta, u kojemu se nalazi kuća redovnica, u skladu s propisom kan. 525.

Kan. 877. - § 1. Mjesni Ordinariji neka ne podjeljuju ispovjedne vlasti, a ni redovnički Poglavari vlasti ili dopuštenja, osim takvim svećenicima, koji su za to na ispitu proglašeni sposobnima, izim da se radi o svećeniku, o čijem su se bogoslovskom znanju uvjerili od drugud.

§ 2. Ako bi iza podijeljene vlasti ili dopuštenja nastala razborita sumnja o tom, da li je prije od njih ovlašteni svećenik i dalje sposoban, treba da ga pritegnu na novi naučni ispit, pa radilo se i o župniku ili kanoniku pokorničaru.

const. «*Cum sicut*», 12 sept. 1628, § 1; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 5; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 20; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 17, 28; const. «*Pastoralis officii*», 27 mart. 1726, § 3, 8; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 20; ep. encycl. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 7, 8; Clemens XIII, const. «*Inter multiplices*», 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. Ep. et Reg., *Venetiarum,* 15 mart. 1594; *Aesina,* 29 maii 1846, ad 4; S. C. C., *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 13; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 17 mart. 1760; (C. G.), 2 aug. 1762; decr. 13 apr. 1807, n. XII.

877 § 2: Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 5; Innocentius XII, const. «*Emanavit*», 6 sept. 1698, § 1; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 2, 3; Benedictus XIV, const. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 9; S. C. Ep. et Reg., *Toletana,* 22 apr. 1596; *Granaten.,* 25 iul. 1597, ad 1; *Lusitana,* 11 apr. 1698; S. C. C., *Panormitana,* mense sept. 1585, ad 4; *Nullius,* 22 ian. 1598; *Anconitana,* 11 sept. 1610; *Patavina,* 17 ian. 1654, ad 4; *Pampilonen.,* 15 ian. 1667.

Can. 878. - § 1. Iurisdictio delegata aut licentia audiendarum confessionum concedi potest certis quibusdam circumscripta finibus.

§ 2. Caveant tamen locorum Ordinarii ac religiosi Superiores ne iurisdictionem aut licentiam sine rationabili causa nimis coarctent.

Can. 879. - § 1. Ad confessiones valide audiendas opus est iurisdictione scripto vel verbis expresse concessa.

§ 2. Pro concessione iurisdictionis nihil exigi potest.

Can. 880. - § 1. Loci Ordinarius vel Superior religiosus iurisdictionem vel licentiam ad audiendas confessiones ne revocent aut suspendant, nisi gravem ob causam.

§ 2. At graves ob causas Ordinarius potest etiam parocho aut poenitentiario confessarii munus interdicere, salvo recursu in devolutivo ad Sedem Apostolicam.

§ 3. Non tamen licet Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, si de domo formata agatur, omnibus alicuius religiosae domus confessariis una simul iurisdictionem adimere.

878 § 1: Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 4; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 19; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 16, 28; const. «Pastoralis officii», 27 mart. 1726, § 3, 7; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 2, 3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 15; const. «*Apostolica indulta*», 5 aug. 1744, § 3, 5; ep. encycl. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 9; Clemens XIII, const. «*Inter multiplices*», 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. C., *Cadurcen.*, 7 oct. 1662, ad 2; *Olomucen.*, 7 iun., 2 aug. 1755, ad 4; *Nullius Orbetelli*, 14 apr., 2 iun. 1821; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 5.

878 § 2: Gregorius XVI, ep. «*Allatum isthinc*», 12 oct. 1843; S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.*, 18 maii 1622; 13 sept. 1641; *Pisauren.*, 22 sept. 1645; S. C. C., *Galliarum*, 26 apr. 1653; *Senonen.*, 28 febr. 1654, ad 1; *Ypren.*, 22 sept. 1668; *Umbriacen.*, 16 mart. 1669; S. R. C., *Perusina*, 13 maii 1719.

879 § 1: Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 1; Innocentius X, const. «*Cum sicut*», 14 maii 1648, § 3, 4, I, ad 9, 10, II, ad 5, 6; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 1; Innocentius XIII, const. «*Apostolici ministerii*», 23 maii 1723, § 19; Benedictus XIII, const. «*In supremo*», 23 sept. 1724, § 16, 28; const. «*Pastoralis officii*», 27 mart. 1726, § 3, 7-9; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. «*Apostolica indulta*», 5 aug. 1744, § 3, 5. -- Vide etiam Can. 876.

Kan. 878. - § 1. Prenesena se ispovjedna vlast ili dopuštenje može podijeliti i sa stanovitim ograničenjima.

§ 2. No ipak treba da Ordinariji i redovnički Poglavari pri tom paze na tu vlast i dopuštenje bez razumnog razloga suviše ne ograniče.

Kan. 879. - § 1. Za valjano ispovijedanje traži se, da ovlast bude izrijekom podijeljena pismeno ili usmeno.

§ 2. Za podjeljivanje ispovjedne ovlasti ne može se tražiti nikakva naplata.

Kan. 880. - § 1. Mjesni Ordinarij ili redovnički Poglavar ne smije podijeljenu ispovjednu ovlast opozvati ili obustaviti, ako za to nema važna razloga.

§ 2. No Ordinarij može, ako za to ima važnih razloga, zabraniti ispovijedanje, pa i župniku ili pokorničaru, s pravom pritužbe na Apostolsku Stolicu, ali bez odgodne moći.

§ 3. Biskup ipak ne smije, ako se nije prije toga obratio na Apostolsku Stolicu, oduzeti, kad se radi o potpunoj redovničkoj kući, ispovjednu ovlast u isto vrijeme svima ispovjednicima takve kuće.

879 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 15; Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 1, 5; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 1; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; Clemens XIV, ep. encycl. «*Decet quam maxime*», 21 sept. 1769, § 24.

880 § 1: Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 5; Innocentius X, const. «*Cum sicut*», 14 maii 1648, § 4, 11, ad 2; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 5, 6; Innocentius XII, const. «*Emanavit*», 6 sept. 1698, § 1; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1-3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 15, 20; ep. encycl. «*Apostolicum ministerium*», 30 maii 1753, § 9; S. C. Ep. et Reg., *Bononien.*, 3 febr. 1599; decr. 20 nov. 1615; *Lusitana*, 11 apr. 1698; *Camerinen.*, 9 dec. 1740, ad 2; *Nicoteren.*, 30 sept. 1746, ad 3; *S. Miniati*, 19 iun. 1806; S. C. C, *Panormitana*, mense sept. 1585, ad 4; *Mileten.*, 24 iul. 1643; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 5.

880 § 2: Gregorius XV, const. «*Inscrutabili*», 5 febr. 1622, § 5; Clemens XII, const. «*Admonet Nos*», 11 aug. 1735, § 1, 3; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 5; (C. G.), 11 dec. 1839, ad 4.

880 § 3: Innocentius X, const. «*Cum sicut*», 14 maii 1648, § 4, II, ad 1; Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 6; Innocentius XII, const. «*Emanavit*», 6 sept 1698, § 1; S. C. Ep. et Reg., decr. 20 nov. 1615; *Sarnen.*, 24 apr. 1671; *Lusitana*, 11 apr. 1698; *Minorum Observantium*, 28 nov. 1732; *S. Deodati*, 13 mart. 1896.

Can. 881. - § 1. Omnes utriusque cleri sacerdotes ad audiendas confessiones approbati in aliquo loco, sive ordinaria sive delegata iurisdictione instructi, possunt etiam vagos ac peregrinos ex alia dioecesi vel paroecia ad sese accedentes, itemque catholicos cuiusque ritus orientalis, valide et licite absolvere.

§ 2. Qui ordinariam habent absolvendi potestatem, possunt subditos absolvere ubique terrarum.

Can. 882. - In periculo mortis omnes sacerdotes, licet ad confessiones non approbati, valide et licite absolvunt quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis aut censuris, quantumvis reservatis et notoriis, etiamsi praesens sit sacerdos approbatus, salvo praescripto Can. 884, 2252.

Can. 883. - § 1. Sacerdotes omnes maritimum iter arripientes, dummodo vel a proprio Ordinario, vel ab Ordinario portus in quo navim conscendunt, vel etiam ab Ordinario cuiusvis portus interiecti per quem in itinere transeunt, facultatem rite acceperint confessiones audiendi, possunt, toto itinere, quorumlibet fidelium secum navigantium confessiones in navi excipere, quamvis navis in itinere transeat vel etiam aliquandiu consistat variis in locis diversorum Ordinariorum iurisdictioni subiectis.

§ 2. Quoties vero navis in itinere consistat, possunt confessiones excipere tum fidelium qui quavis de causa ad navim accedant, tum eorum qui ipsis ad terram obiter appellentibus confiteri petant eosque valide ac licite absolvere etiam a casibus Ordinario loci reservatis.

881 § 1: Clemens X, const. *«Superna»*, 21 iul. 1670, § 7; S. C. S. Off., 28 nov. 1725, ad 7; S. C. C., *Vilnen.*, 25 iun. 1639, ad 5; *Burgi S. Sepulcri*, 20 sept. 1698, ad 3, 4; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Aleppen.), 2 iun. 1835; (C. G.), 11 dec. 1838, ad 12, 13; instr. (ad Deleg. Ap. Aegypti), 30 apr. 1862, n. 2°.

881 § 2: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § V, n. V, VI; ep. eucycl. *«Apostolicum ministerium»*, 30 maii 1753, § 22; S. C. C., *Civitatis Plebis*, 19 ian. 1641; *Burgi S. Sepulcri*, 20 sept. 1698, ad 3, 4; *Posnanien.*, 19 nov., 3 dec. 1707, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 3 dec. 1835.

Kan. 881. - § 1. Svi i svjetovni i redovnički svećenici, koji imaju u nekom mjestu ispovjednu ovlast, bilo da je njihova vlast redovna ili prenesena, mogu valjano i dopušteno odrješivati također i beskućnike i strance iz druge biskupije ili župe, koji im pristupe, a isto tako i katolike bilo kojega istočnog obreda.

§ 2. Koji imaju redovnu vlast za ispovijedanje, mogu odrješivati svoje potčinjene svegdje na svijetu.

Kan. 882. - U smrtnoj pogibli mogu svi svećenici, iako inače nisu za ispovijedanje ovlašteni, valjano i dopušteno odriješiti od svih grijeha i kaznenih zabrana sve pokornike, sve da je i prisutan ovlašteni svećenik, ali uz obdržavanje propisa kan. 884, 2252.

Kan. 883. - § 1. Svi svećenici, koji putuju morem mogu, pod uvjetom da su primili propisno ovlaštenje za ispovijedanje bilo od vlastitog Ordinarija, bilo od Ordinarija luke, u kojoj su došli na brod, bilo od Ordinarija ma koje luke, u kojoj su putem prolazeći pristali, za trajanja cijelog putovanja, ispovijedati sve vjernike, koji putuju s njima zajedno, iako bi brod putem prolazno pristajao ili se dapače i zadržavao kroz neko vrijeme u raznim mjestima, koja su potčinjena poglavarstvenoj vlasti različitih Ordinarija.

§ 2. Kadgod pak brod pristane negdje na putu, mogu ispovjediti i vjernike, koji bilo s kojeg razloga dođu na brod, a tako i one, koji od njih zatraže, da ih ispovjede, kada usput izađu na kopno, pa ih mogu valjano i dopušteno odriješiti i od onih grijeha, koji su pridržani Ordinariju.

882: C. 14, C. XXVI, q. 6; c. 1, *de privilegiis*, V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia*, c. 7; Innocentius XII, const. *«Cum sicut»*, 19 apr. 1700; Benedictus XIV, const. *«Pia Mater»*, 5 apr. 1747; S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821; (Cincinnat.), 13 sept. 1859, ad 1; (Smyrnen.), 30 iun., 7 iul. 1864, ad 6; 29 iul. 1891; litt. 19 aug. 1891, ad 3; S. C. Ep. et Reg., 9 ian. 1601; decr. 7 ian. 1617; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae*, n. 1, 23.

883 § 1: S. C. S. Off., decr. 17 mart 1869; decr. 9 apr. 1900; 13 dec. 1901; decr. 23 aug. 1905; S. C. de Prop. Fide, decr. 4 febr. 1907.

883 § 2: S. C. S. Off., 13 dec. 1906.

Can. 884. - Absolutio complicis in peccato turpi invalida est, praeterquam in mortis periculo; et etiam in periculo mortis, extra casum necessitatis, est ex parte confessarii illicita ad normam constitutionum apostolicarum et nominatim constitutionis Benedicti XIV *Sacramentum Poenitentiae,* 1 Iun. 1741.

Can. 885. - Etsi preces, ab Ecclesia formulae absolutoriae adiunctae, ad ipsam absolutionem obtinendam non sint necessariae, nihilominus, nisi iusta de causa, ne omittantur.

Can. 886. - Si Confessarius dubitare nequeat de poenitentis dispositionibus et hic absolutionem petat, absolutio nec deneganda, nec differenda est.

Can. 887. - Pro qualitate et numero peccatorum et conditione poenitentis salutares et convenientes satisfactiones confessarius iniungat; quas poenitens volenti animo excipere atque ipse per se debet implere.

Can. 888. - § 1. Meminerit sacerdos in audiendis confessionibus se iudicis pariter et medici personam sustinere ac divinae iustitiae simul et misericordiae ministrum a Deo constitutum esse ut honori divino et animarum saluti consulat.

884: Benedictus XIV, const. *«Apostolici muneris»,* 8 febr. 1745, § 2- 4; const. *«Convocatis»,* 25 nov. 1749, n. XXIII; ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 56 sq.; litt. encycl. *«Benedictus Deus»,* 25 dec. 1750, § 5; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 10; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 7, damn.; (Cincinnat.), 13 sept. 1859, ad 3, 4; (Briocen.), 18 iul. 1860; instr. 20 febr. 1866; 4 apr. 1871; (Petrocoricen.), 5 dec. 1883, ad 2; 13 ian. 1892, ad 3; S. C. C., *Colonien.,* 16 nov. 1720, ad 3, 4; S. Poenit., 19 febr. 1896.

885: Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 3; S. C. S. Off. (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 16; S. R. C., *Veronen.,* 11 mart. 1837; Rituale Rom., tit. III, c. 2, *Absolutionis forma.*

886: C. 7, 8, 10, C. XXVI, q. 6; c. 49, 57, D. I, *de poenit.;* c. 75, D. IV, *de cons.;* Clemens XI, const. *«Unigenitus»,* 8 sept. 1713, prop. 87, Paschasii Quesnel, damn.; const. *«Pastoralis officii»,* 28 aug. 1718, § 4; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 12; ep. encycl. *«Apostolica Constitutio»,* 26 iun. 1749, § 22; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 36, Synodi Pistorien., damn.; S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679, prop. 60, 61, 64, damn.; decr. 7 dec. 1690, prop. 17, damn.; 27 maii 1761, ad 2; (Kentuky), 9 maii 1821; 27 iun. 1838; (Hierosolymae), 13 ian. 1864; S. C. Ep. et Reg., *Baiocen.,* 1 oct. 1839; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Constantinop.), 4 febr. 1664, ad 2; instr. (ad Visitator. Ap. Tunkin. Occident.), 3 oct. 1736, n. 1; (C. P. pro Sin.), 28 dec. 1770; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; (C. P. pro Sin.), 13 ian. 1794; instr. 16 ian. 1803; decr. 13 apr. 1807, n. XXI; instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), mense aug. 1827; (C. P. pro Sin.), 19 iul. 1838;

Kan. 884. - Odrješenje sudionika u bludnom grijehu nevaljano je, osim u smrtnoj pogibli; a nije ni u smrtnoj pogibli, izvan slučaja nužde, za ispovjednika dopušteno prema odredbama apostolskih uredaba, a naročito sadržanih u uredbi Benedikta XIV. *Otajstvo Pokore,* od 1. lipnja 1741.

Kan. 885. - Iako molitve, koje je Crkva dodala odrješnom obrascu, nisu potrebite za to, da se primi samo odrješenje, ipak ih se ne smije ispustiti bez opravdana razloga.

Kan. 886. - Kada ispovjednik ne može sumnjati o skrušenosti pokornikovoj i taj traži, da bude odriješen, ne smije mu odrješenja ni uskratiti ni odgoditi.

Kan. 887. - Ispovjednik treba da naloži spasonosnu i primjerenu pokoru prema vrsti i broju grijeha i prema pokornikovom staležu, a pokornik ju je dužan pripravno primiti i sam je osobno izvršiti.

Kan. 888. - § 1. Svećenik treba da pri ispovijedanju drži na umu, da je zajedno i sudac i liječnik i da ga je Bog postavio službenikom božanske pravde, ali i milosrđa, da bi se starao za čast Božju i spasenje duša.

S. Poenit., 13 nov. 1901; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 22, 24. -- Vide etiam Can. 870.

887: C. 78, D. I, *de poenit.;* c. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 2, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis,* II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VI, *de iustificatione,* c. 14; sess. XIV, *de poenitentia,* c. 3, 5, 8, 9, Can. 4, 12-15; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 21, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 13; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § V, n. I; const. *«Pia Mater»,* 5 apr. 1747; ep. encycl. *«Apostolica Constitutio»,* 26 iun. 1749, § 23-25; ep. *«Ex quo primum»,* 1 mart. 1756, § 48; Pius VI, const. *«Mediator»,* 11 nov. 1784, § 5; const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 35, Synodi Pistorien., damn.; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 15, damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Visitator. Ap. Tunkin. Occident.), 3 oct. 1736, n. 2; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; instr. 16 ian. 1803; (C. P. pro Sin.), 19 iul. 1838; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 11, 18-21, 25; c. 2, *Absolutionis forma,* n. 1; tit. IV, c. 3, *de communione paschali,* n. 1.

888 § 1: C. 1, D. VI, *de poenit.;* c. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 8; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Apostolica Constitutio»,* 26 iun. 1749, § 19, 20; Pius VI, const. *«Mediator»,* 11 nov. 1784, § 5; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 2, 3, 17.

§ 2. Caveat omnino ne complicis nomen inquirat, ne curiosis aut inutilibus quaestionibus, maxime circa sextum Decalogi praeceptum, quemquam detineat, et praesertim ne iuniores de iis quae ignorant imprudenter interroget.

Can. 889. - § 1. Sacramentale sigillum inviolabile est; quare caveat diligenter confessarius ne verbo aut signo aut alio quovis modo et quavis de causa prodat aliquatenus peccatorem.

§ 2. Obligatione servandi sacramentale sigillum tenentur quoque interpres aliique omnes ad quos notitia confessionis quoquo modo pervenerit.

Can. 890. - § 1. Omnino prohibitus est confessario usus scientiae ex confessione acquisitae cum gravamine poenitentis, excluso etiam quovis revelationis periculo.

§ 2. Tam Superiores pro tempore exsistentes, quam confessarii qui postea Superiores fuerint renuntiati, notitia quam de peccatis in confessione habuerint, ad exteriorem gubernationem nullo modo uti possunt.

Can. 891. - Magister novitiorum eiusque socius, Superior Seminarii collegiive sacramentales confessiones suorum alumnorum secum in eadem domo commorantium ne audiant, nisi alumni ex gravi et urgenti causa in casibus particularibus sponte id petant.

Can. 892. - § 1. Parochi aliique quibus cura animarum vi muneris est demandata, gravi iustitiae obligatione tenentur audiendi sive per se sive per alium confessiones fidelium sibi commissorum, quoties ii audiri rationabiliter petant.

888 § 2: C. 1, D. VI, *de poenit.;* Benedictus XIV, ep. encycl. *«Suprema»,* 7 iul. 1745; const. *«Ubi primum»,* 2 iun. 1746; const. *«Ad eradicandum»,* 28 sept. 1746; *«Apostolici ministerii»,* 9 dec. 1749; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 1; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 16.

889 § 1: C. 7, C. III, q. 7; c. 89, D. I, *de poenit.;* c. 2, D. VI, *de poenit.;* c. 2, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 13, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.,* 26 iun. 1582; S. C. C., *Tridentina,* 19 aug. 1673; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 14 ian. 1806; decr. 13 apr. 1807, n. XVII; instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae*, n. 1.

889 § 2: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 6 sept. 1630.

§ 2. Neka se strogo čuva, da traga za imenom sudionika u grijehu i da ne stavlja nikomu suvišna i nepotrebna pitanja, naročito ne u pogledu šeste zapovijedi Božje, a osobito da mladež nerazborito ne zapitkuje o stvarima, koje su im nepoznate.

Kan. 889. - § 1. Pečat je ispovjedne tajne nepovredljiv; zato mora ispovjednik brižljivo paziti, da ni riječju ni znakom ni bilo kojim načinom ni bilo s kojeg razloga kakogod ne oda grješnika.

§ 2. Dužnost čuvati ispovjednu tajnu obavezuje i tumače i sve druge osobe, koje su bilo kojim načinom saznale za sadržaj ispovijedi.

Kan. 890. - § 1. Iako ne postoji nikakva pogibao, da se sazna, što je bilo predmetom ispovijedi, ipak je ispovjedniku bezuvjetno zabranjeno, da se posluži onim, što je saznao u ispovijedi, kada bi to za pokornika moglo biti neprilično.

§ 2. S onim, što znaju o grijesima iz ispovijedi, ne smiju se u izvanjem upravljanju poslužiti tadanji Poglavari ni ispovjednici, koji Poglavarima postanu kasnije.

Kan. 891. - Učitelj novaka i njegov pomoćnik, pa Starješine Sjemeništa ili odgojnog zavoda neka ne ispovijedaju svoje gojence, koji prebivaju s njima u istoj kući, osim ako bi to u pojedinačkim slučajevima zbog važnog i hitnog razloga tražili od svoje volje sami gojenci.

Kan. 892. - § 1. Župnici i drugi, kojima je u svezi s njihovom službom povjereno dušobrižništvo, dužni su pod teškom obavezom iz pravednosti ispovijedati njima povjerene vjernike osobno ili po drugomu, kadgod to razložno zatraže.

890 § 1: C. 2, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; S. C. S. Off., decr. 18 nov. 1682; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836.

890 § 2: Clemens VIII, decr. *«Sanctissimus»,* 26 maii 1593, § 4; S. C. Ep. et Reg., *Aversana,* 30 apr. 1627; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

891: S. C. S. Off., 5 iul. 1899; 20 dec. 1899.

892 § 1: Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. X, XII; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. X, XII, § 26, 33 sq.; const. «Firmandis», 6 nov. 1744, § 9; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. VII; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; instr. 16 ian. 1803; (C. P. pro Sin.), 19 iul. 1838; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae*, n. 6.

§ 2. Urgente necessitate, omnes confessarii obligatione tenentur ex caritate confessiones fidelium audiendi, et in mortis periculo omnes sacerdotes.

CAPUT II.

DE RESERVATIONE PECCATORUM.

Can. 893. - § 1. Qui ordinario iure possunt audiendi confessiones potestatem concedere aut ferre censuras, possunt quoque, excepto Vicario Capitulari et Vicario Generali sine mandato speciali, nonnullos casus ad suum avocare iudicium, inferioribus absolvendi potestatem limitantes.

§ 2. Haec avocatio dicitur *reservatio* casuum.

§ 3. Quod attinet ad reservationem censurarum, servetur praescriptum Can. 2246, 2247.

Can. 894. - Unicum peccatum ratione sui reservatum Sanctae Sedi est falsa delatio, qua sacerdos innocens accusatur de crimine sollicitationis apud iudices ecclesiasticos.

Can. 895. - Locorum Ordinarii peccata ne reservent, nisi, re in Synodo dioecesana discussa, vel extra Synodum auditis Capitulo cathedrali et aliquot ex prudentioribus ac probatioribus suae dioecesis animarum curatoribus, vera reservationis necessitas aut utilitas comprobata fuerit.

---

893 § 1: C. 2, *de poenitentiis et remissionibus* V, 10, in VI°; c. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 7, can 11; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 25, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Clemens VIII, decr. *«Sanctissimus»,* 26 maii 1593, § 1, 3; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 6, 7; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 2, 3; Benedictus XIV, const. *«Pias Christifidelium»,* 21 aug. 1752, § 3; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 44, 45, Synodi Pistorien., damn.; Leo XIII, litt. ap. *«Orientalium»,* 30 nov. 1894, n. VI; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 12, damn.; S. C. Ep. et Reg., *Hieracen.,* 28 apr. 1587; *Ferrarien.,* 14 iun. 1595; 9 ian. 1601; decr. 7 ian. 1617; *Neapolitana,* 7 dec. 1646; *Mechlinien.,* 15 iun. 1647; S. C. C., *Salernitana,* mense iun. 1584; *Elboren.,* mense maio 1585; *Marsicana,* mense apr. 1587; *Castellaneten.,* mense iun. 1587; *Mediolanen.,*

§ 2. U slučaju nužde svi su ispovjednici dužni iz ljubavi vjernike ispovijedati, a u slučaju smrtne pogibli i svi svećenici.

GLAVA II.

PRIDRŽANI GRIJESI

Kan. 893. - § 1. Oni koji imaju redovnu vlast podijeliti ovlaštenje za ispovijedanje ili nametnuti kaznene zabrane, izuzevši Kaptolskog i Glavnog Namjesnika, ako taj nema posebne punomoći, mogu također zadržati sebi ispovijed nekih grijeha tako, da nižima ograniče vlast dati od njih odrješenje.

§ 2. Takav se zadržaj naziva *pridržavanje* slučajeva.

§ 3. U pogledu pridržavanja kaznenih zabrana treba se držati kan. 2246, 2247.

Kan. 894. - Jedini grijeh, gdje je odrješenje od samog grijeha pridržano Svetoj Stolici, je lažna prijava zbog zavađanja na bludnost u ispovijedi podnesena kod crkvenih sudaca protiv nedužnog svećenika.

Kan. 895. - Mjesni Ordinariji neka sebi ne pridržavaju grijeha, ako nije utvrđeno, da je to potrebito i korisno, u biskupijskoj Sinodi, pošto je pitanje raspravljeno ili izvan Sinode, pošto saslušaju stolni Kaptol i nekoliko razboritijih i iskusnijih dušobrižnika svoje biskupije.

---

mense mart. 1588; *Pharen.,* 12 maii 1594, ad 1; decr. 21 sept. 1624, § 1; *Nullius,* 5 febr. 1650; *Maioricen.,* 4 maii 1675, ad 3; *Andrien.,* 29 nov. 1710, 24 ian. 1711, ad 4; *Colonien.,* 16 nov. 1720, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Constantinop.), 4 febr. 1664, ad 1; (C. G.), 6 aug. 1753; (C. P. pro Sin.), 20 febr. 1801; (C. G.), 11 dec. 1838, ad 2, 10; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 4, 12, 22.

894: Benedictus XIV, const. *«Sacramentum Poenitentiae»,* 1 iun. 1741, § 3; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IX, n. V; const. *«Apostolici muneris»,* 8 febr. 1745, § 2; S. C. S. Off., 13 iun. 1710; instr. 20 febr. 1866; decr. 27 iun. 1866; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. 6 aug. 1885, n. 2.

895: S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 1; S. C. Ep. et Reg., litt. 26 nov. 1602; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 49.

Can. 896. - Inter Superiores religionis clericalis exemptae unus Superior generalis, et in monasteriis sui iuris Abbas, cum proprio cuiusque Consilio, peccata, ut supra, subditorum reservare possunt, firmo praescripto Can. 518, § 1, 519.

Can. 897. - Casus reservandi sint pauci omnino, tres scilicet vel, ad summum, quatuor ex gravioribus tantum et atrocioribus criminibus externis specifice determinatis; ipsa vero reservatio ne ultra in vigore maneat, quam necesse sit ad publicum aliquod inolitum vitium exstirpandum et collapsam forte christianam disciplinam instaurandam.

Can. 898. - Prorsus ab iis peccatis sibi reservandis omnes abstineant quae iam sint Sedi Apostolicae etiam ratione censurae reservata, et regulariter ab iis quoque quibus censura, etsi nemini reservata, a iure imposita sit.

Can. 899. - § 1. Statutis semel reservationibus quas vere necessarias aut utiles iudicaverint, curent locorum Ordinarii ut ad subditorum notitiam, quo meliore eis videatur modo, eaedem deducantur, nec facultatem a reservatis absolvendi cuivis et passim impertiant.

§ 2. At huiusmodi absolvendi facultas ipso iure competit canonico poenitentiario ad normam Can. 401, § 1, et habitualiter impertiatur saltem vicariis foraneis, addita, praesertim in locis dioecesis a sede episcopali remotioribus, facultate subdelegandi toties confessarios sui districtus, si et quando pro urgentiore aliquo determinato casu ad eos recurrant.

§ 3. Ipso iure a casibus, quos quoquo modo sibi Ordinarii reservaverint, absolvere possunt tum parochi, aliive qui parochorum nomine in iure censentur, toto tempore ad praeceptum paschale adimplendum utili, tum singuli missionarii quo tempore missiones ad populum haberi contingat.

896: Clemens VIII, decr. «*Sanctissimus*», 26 maii 1593, § 1; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1; S. C. super Statu Regularium, 17 aug. 1866.

897: Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 7; Benedictus XIV, ep. encycl. «*A quo primum*», 14 iun. 1751, § 8; S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 2, 3; S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.,* 15 maii 1590; 9 ian. 1601; litt. 26 nov. 1602; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 6 iun. 1817, n. 4; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 49.

Kan. 896. - U izuzetim redovničkim družbama s duhovničkim značajem može pridržavati, kao gore, grijehe svojih potčinjenih, od Poglavara samo vrhovni Starješina, a u samosvojnim samostanima Opat, svaki sa svojim Vijećem, uz obdržavanje propisa kan. 518, § 1, 519.

Kan. 897. - Potrebno je svakako, da broj pridržanih grijeha bude malen, to jest tri ili najviše četiri, i to samo od vrlo teških i sramotnih izvanjskih zlodjela, označenih po vrsti; sam pak pridržaj neka se ne održava u kreposti duže, nego što je potrebno, da se iskorijeni koja općenito uvriježena mana i ne uspostavi orunula možda kršćanska stega.

Kan. 898. - Nikako sebi nitko ne smije pridržati grijehe, koji su već Apostolskoj Stolici pridržani, pa niti takve, koji su zadržani samo zbog kaznene zabrane, a u pravilu niti takve, kod kojih zakonom nametnuta kaznena zabrana nije nikomu pridržana.

Kan. 899. - § 1. Mjesni Ordinarij, pošto su jednom odredili, da sebi pridržavaju grijehe, za koje to smatraju potrebitim ili korisnim, neka vode brigu o tom, da to bude njihovim potčinjenim objavljeno na način, koji smatraju najpodesnijim i da ne davaju ovlaštenja od njih odriješiti svima i bez ikakovih poteškoća.

§ 2. No takvo ovlaštenje davati odrješenje pripada snagom samoga zakona kanoniku pokorničaru prema odredbi kan. 401, § 1, a trajno neka se podijeli barem još dekanima s tim, da mogu, osobito kad se radi o mjestima u biskupiji, koja su udaljenija od biskupskog sjedišta, to ovlaštenje dalje prenositi svaki put i na ispovjednike svoga kotara, ako i kad se ti u određenom kojem hitnijem slučaju obrate na njih.

§ 3. Od grijeha, koje su sebi bilo kako pridržali Ordinariji, mogu po odredbi samoga zakona odriješiti i župnici odnosno oni, koji dolaze u pravu pod imenom župnika kroz cijelo za uskrsnu ispovijed pogodno vrijeme, i pojedini misionari u vrijeme, kad se puku drže misije.

898: Reg. 54, R. J., in VI°; S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 4; S. C. Ep. et Reg., litt. 26 nov. 1602.

899 § 1: Conc. Trident., sess. XIV, de poenitentia, c. 7; S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 6; S. C. Ep. et Reg., litt. 26 nov. 1602.

899 § 2: S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 6.

899 § 3: S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 7, c, d.

Can. 900. - Quaevis reservatio omni vi caret:

1.° Cum confessionem peragunt sive aegroti qui domo egredi non valent, sive sponsi matrimonii ineundi causa;

2.° Quoties vel legitimus Superior petitam pro aliquo determinato casu absolvendi facultatem denegaverit, vel, prudenti confessarii iudicio, absolvendi facultas a legitimo Superiore peti nequeat sine gravi poenitentis incommodo aut sine periculo violationis sigilli sacramentalis;

3.° Extra territorium reservantis, etiamsi dumtaxat ad absolutionem obtinendam poenitens ex eo discesserit.

CAPUT III.

DE SUBIECTO SACRAMENTI POENITENTIAE.

Can. 901. - Qui post baptismum mortalia perpetravit, quae nondum per claves Ecclesiae directe remissa sunt, debet omnia quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habeat, confiteri et circumstantias in confessione explicare, quae speciem peccati mutent.

Can. 902. - Peccata post baptismum commissa, sive mortalia directe potestate clavium iam remissa, sive venialia, sunt materia sufficiens, sed non necessaria, sacramenti poenitentiae.

900 3.°: Clemens VIII, decr. *«Sanctissimus»,* 26 maii 1593; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 7; S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 7, a, b, e; S. C. C., *Caven.,* 22 iun. 1619; decr. 21 sept. 1624, § 1.

901: C. 38, 39, 49, 61, 88, 90, D. I, *de poenit.;* c. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VI, *de iustificatione*, c. 14, Can. 29; sess. VII, *de baptismo,* Can. 10; sess. XIV, *de poenitentia,* c. 1, 2, 4, 5, Can. 4, 6-9; Benedictus XII, a. 1341, prop. 82, Armenorum, damn.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 7, Ioannis Wicleff, damn., art. 20, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 13; Sixtus IV, const. *«Licet ea»,* 9 aug. 1478, § 3, 5; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 8, Martini Luther, damn.; Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. XI; Clemens

Kan. 900. - Posvema prestaje vrijediti svaki pridržaj:

1.° Kad se ispovijedaju bolesnici, koji ne mogu izlaziti iz kuće ili vjerenici radi sklapanja ženidbe;

2.° Kadgod ili zakoniti Poglavar uskrati ovlaštenje odriješiti zatraženo u određenom slučaju, ili se, po razboritom sudu ispovjednikovom, ne može ovlaštenje zatražiti od zakonita Poglavara bez znatne poteškoće za pokornika ili bez pogibli, da se ne povrijedi ispovjedna tajna;

3.° Izvan područja onoga, koji je grijeh pridržao, iako je pokornik odanle otišao samo za to, da dobije odrješenje.

GLAVA III.

PRIMALAC OTAJSTVA POKORE

Kan. 901. - Tko je učinio poslije krštenja smrtne grijehe, a koji još nisu izravno oprošteni po crkvenoj vlasti odrješivati od grijeha, dužan ih je sve, za koje je sebi po pomnjivom ispitivanju svjestan, ispovjediti i u ispovijedi reći i okolnosti, koje mijenjaju vrstu grijeha.

Kan. 902. - Poslije krštenja učinjeni grijesi bili oni smrtni, ali po vlasti odrješivati od grijeha već izravno oprošteni ili lahki, sačinjavaju za otajstvo pokore tvar dostatnu, ali ne i potrebitu.

IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 1, n. XI, § 3; Innocentius XI, const. *«Caelestis Pastor»,* 20 nov. 1687, prop. 47, 48, 60, Michaelis de Molinos, damn.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Apostolica Constitutio»,* 26 iun. 1749, § 19; ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 77; Pius VI, const. *«Mediator»,* 11 nov. 1784, § 4-6; S. C. S. Off., declar. 20 iun. 1602; decr. 24 sept. 1665, prop. 11, 24, 25, damn.; decr. 4 mart. 1679, prop. 50, 58, 59, damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. 31 iul. 1902, n. 5; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 11, 14, 15.

902: C. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 5, Can. 7; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 8, Martini Luther, damn.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Apostolica Constitutio»,* 26 iun. 1749, § 16 sq.; ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 77; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 39, Synodi Pistorien., damn.; S. C. Ep. et Reg., *Baiocen.,* 1 oct. 1839.

Can. 903. - Qui aliter confiteri non possunt, non prohibentur, si velint, per interpretem confiteri, praecavendo abusus et scandala, firmo praescripto Can. 889, § 2.

Can. 904. - Ad normam constitutionum apostolicarum et nominatim constitutionis Benedicti XIV *Sacramentum Poenitentiae,* 1 Iun. 1741, debet poenitens sacerdotem, reum delicti sollicitationis in confessione, intra mensem denuntiare loci Ordinario, vel Sacrae Congregationi S. Officii; et confessarius debet, graviter onerata eius conscientia, de hoc onere poenitentem monere.

Can. 905. - Cuivis fideli integrum est confessario legitime approbato etiam alius ritus, cui maluerit, peccata sua confiteri.

Can. 906. - Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis, idest ad usum rationis, pervenerit, tenetur omnia peccata sua saltem semel in anno fideliter confiteri.

Can. 907. - Praecepto confitendi peccata non satisfacit, qui confessionem facit sacrilegam vel voluntarie nullam.

CAPUT IV.

DE LOCO AD CONFESSIONES EXCIPIENDAS.

Can. 908. - Sacramentalis confessionis proprius locus est ecclesia vel oratorium publicum aut semi-publicum.

903: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 6 sept. 1630.

904: Gregorius XV, const. *«Universi»,* 30 aug. 1622, § 7; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IX, n. V; const. *«Apostolici muneris»,* 8 febr. 1745, § 2; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § IV, n. 4; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 6, 7, damn.; 28 apr. 1700; 13 iun. 1710; 22 ian. 1727; 6 mart. 1839; litt. 20 maii 1842; instr. 20 febr. 1866, n. 1-8; instr. 20 iul. 1890; instr. 6 aug. 1897; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin), 26 aug. 1775; litt. encycl. 25 iul. 1883.

905: C. 2, *de haereticis,* V, 3, in Extravag. com.; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 3; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § V, n. V, VI; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 17 sept. 1792; instr. (ad Archiep. Aleppen.), 2 iun. 1835; (C. G.), 11 dec. 1838, ad 12, 13; instr. (ad Deleg. Ap. Aegypti), 30 apr. 1862, n. 2°.

Kan. 903. - Onima, koji se drukčije ne bi mogli ispovijediti, dopušteno je, ako hoće, da se ispovjede preko tumača, ali treba paziti, da pri tom ne bude zloporabe ili sablazni, uz obdržavanje propisa kan. 889, § 2.

Kan. 904. - Prema propisima apostolskih uredbi, a naročito uredbe Benedikta XIV. *Otajstvo Pokore,* od 1. lipnja 1741., dužan je pokornik svećenika, koji bi počinio krivično djelo zavađanja na bludnost u ispovijedi, prijaviti u roku od mjesec dana mjesnom Ordinariju ili Svetom Zboru Sv. Službe; a ispovjednik je dužan, pod teškom odgovornošću u savjesti, da pokornika opomene na tu njegovu obavezu.

Kan. 905. - Svakomu vjerniku stoji na volju, da svoje grijehe ispovjedi pred ispovjednikom, ma i drugog obreda, pred kojim hoće.

Kan. 906. - Svaki je vjernik obojega spola dužan, pošto je došao u dobu rasudbe, to jest do upotrebe razuma, sve svoje grijehe barem jednom u godini istinski ispovjediti.

Kan. 907. - Toj zapovijedi svoje grijehe ispovjediti ne zadovoljuje tko izvrši svetogrdnu ili hotomično ništavu ispovijed.

GLAVA IV.

MJESTO ZA ISPOVIJEDANJE

Kan. 908. - Pravo je mjesto za Otajstva ispovijedi crkva ili bogomolja bilo javna bilo polujavna.

906: C. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 2, de treuga et pace, I, 9, in Extravag. com.; c. 2, *de haereticis,* V, 3, in Extravag. com.; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag com.; Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 5, Can. 8; S. C. S. Off., 23 mart. 1656, ad 1; 13 nov. 1669; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. I, IV; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 1; (C. G.), 21 sept. 1840, ad 3; Rituale Rom., tit. IV. c. 3, *de communione paschali,* n. 1.

907: S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 14, damn.

908: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 20; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Inter gravissimas»,* 3 febr. 1832; S. C. Ep. et Reg., *Pisauren.,* 22 sept. 1645; S. C. C., *Nullius seu Nonantulana,* 13 et 27 iun. 1744, 3 apr., 8 maii 1745, ad 6; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. XIII; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 7.

Can. 909. - § 1. Sedes confessionalis ad audiendas mulierum confessiones semper collocetur in loco patenti et conspicuo, et generatim in ecclesia vel oratorio publico aut semi-publico mulieribus destinato.

§ 2. Sedes confessionalis crate fixa ac tenuiter perforata inter poenitentem et confessarium sit instructa.

Can. 910. - § 1. Feminarum confessiones extra sedem confessionalem ne audiantur, nisi ex causa infirmitatis aliave verae necessitatis et adhibitis cautelis quas Ordinarius loci opportunas iudicaverit.

§ 2. Confessiones virorum etiam in aedibus privatis excipere licet.

CAPUT V.

DE INDULGENTIIS.

ART. I.

DE INDULGENTIARUM CONCESSIONE.

Can. 911. - Omnes magni faciant indulgentias seu remissionem coram Deo poenae temporalis debitae pro peccatis, ad culpam quod attinet iam deletis, quam ecclesiastica auctoritas ex thesauro Ecclesiae concedit pro vivis per modum absolutionis, pro defunctis per modum suffragii.

---

909 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Vicentina,* 22 sept. 1592; *Bononien.,* 5 nov. 1596; S. C. C., 2 sept. 1617, ad 4; *Salutiarum,* 20 sept. 1642, ad 7; S. C. de Prop. Fide, decr. 26 aug 1780; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 8.

909 § 2: S. C. S. Off., 28 nov. 1725, ad 8; S. C. Ep. et Reg., *Pisauren.,* 22 sept. 1645; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 22 febr. 1660; (C. P. pro Sin. - Tunkin.), 12 iun. 1764; decr. 26 aug. 1780; (C. P. pro Sin. - Chan-si), 17 mart. 1785; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 8.

910 § 1: S. C. S. Off., 25 nov. 1874; S. C. de Prop. Fide, decr. 26 aug. 1780; (C. P. pro Sin. - Chan-si), 17 mart. 1785; decr. 13 apr. 1807, n. XIII; (C. G. - Hiberniae), 12 febr. 1821; (C. G.), 21 sept. 1840, ad 8.

910 § 2: S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. XIII; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 7.

Kan. 909. - § 1. Ispovjedaonica za ispovijedanje ženskih, mora uvijek biti smještena na otvorenom i vidnom mjestu, a u pravilu treba da je u samoj crkvi ili u bogomolji bilo javnoj bilo polujavnoj određenoj za žene.

§ 2. U ispovjedaonici mora biti između pokornika i ispovjednika ugrađena nepomična rešetka s rupicama nagusto.

Kan. 910. - § 1. Ženske se osobe ne smiju ispovijedati izvan ispovjedaonice, osim u slučaju bolesti ili kakve druge istinske nužde, pa i tada moraju se izvršiti mjere opreza, koje mjesni Ordinarij smatra podesnima.

§ 2. Muškarce se smije ispovijedati i u posebničkim kućama.

GLAVA V.

OPROŠTENJA

ČLANAK I.

PODJELJIVANJE OPROŠTENJA

Kan. 911. - Svi treba da vrlo cijene oproštenja ili otpuštanje vremenite kazne pred Bogom za grijehe, koji su u pogledu krivnje već oprošteni, što ih crkvena vlast podjeljuje iz riznice Crkve za žive u vidu odrješenja, a za mrtve u vidu molitve za pokojne.

911: C. 14, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 2, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV (continuatio sessionis), *de indulgentiis;* Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Martinus V (in Conc Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 42, Ioannis Wicleff, damn., art. 26, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Sixtus IV, const. *«Licet ea»,* 9 aug. 1478, § 3, 5; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, errores 17-22, Martini Luther, damn.; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; const. *«Pia Mater»,* 5 apr. 1747; litt. encycl. *«Peregrinantes»,* 5 maii 1749, § 4; ep. encycl. *«Apostolica Constitutio»,* 26 iun. 1749, § 13, 14; Pius VI, const. *«Super soliditate»,* 28 nov. 1786, § 15; const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 40-42, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, litt. ap. *«Cum in Ecclesia»,* 17 sept. 1833; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 8 iul. 1774, n. 1; (C. P. pro Sin.), 27 sept. 1843, ad 2; S. C. Indulg., *Sancti Flori,* 28 iul. 1840.

Can. 912. - Praeter Romanum Pontificem, cui totius spiritualis Ecclesiae thesauri a Christo Domino commissa est dispensatio, ii tantum possunt potestate ordinaria indulgentias elargiri, quibus id expresse a iure concessum est.

Can. 913. - Inferiores Romano Pontifice nequeunt:

1.° Facultatem concedendi indulgentias aliis committere, nisi id eis a Sede Apostolica expresse fuerit indultum;

2.° Indulgentias concedere defunctis applicabiles;

3.° Eidem rei seu actui pietatis vel sodalitio, cui iam a Sede Apostolica vel ab alio indulgentiae concessae sint, alias adiungere, nisi novae conditiones adimplendae praescribantur.

Can. 914. - Benedictionem papalem cum indulgentia plenaria, secundum praescriptam formulam, impertiri possunt Episcopi in sua quisque dioecesi bis in anno, hoc est die sollemni Paschatis Resurrectionis et alio die festo sollemni ab ipsis designando, etiamsi iidem Missae sollemni adstiterint tantum; Abbates autem vel Praelati nullius, Vicarii et Praefecti Apostolici, etsi episcopali dignitate careant, id possunt in suis territoriis uno tantum ex sollemnioribus per annum diebus.

Can. 915. - Regulares, qui privilegium habent impertiendi benedictionem papalem, non solum obligatione tenentur servandi formulam praescriptam, sed hoc privilegio uti nequeunt, nisi in suis ecclesiis et in ecclesiis monialium vel tertiariorum suo Ordini legitime aggregatorum; non autem eodem die et loco quo Episcopus eam impertiat.

912: C. 12, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 14, 15, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 28, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Pius VI, const. *«Super soliditate»,* 28 nov. 1786, § 15; S. C. Indulg., *Syracusana,* 24 ian. 1846; *Camerinen.,* 22 febr. 1847; *Quiten.,* 12 ian. 1878; S. R. C., decr. 27 sept. 1659, n. 12. -- Vide etiam Can. 239, § 1, n. 24; 274, n. 2; 349, § 2, n. 2.

913 3.°: S. C. Indulg., *Massilien.,* 17 dec. 1838; *Quiten.,* 12 ian. 1878, ad 1, 3, 5.

914: Clemens XIII, const. *«Inexhaustum»,* 3 sept. 1762, § 4; S. R. C., *Alexandrina,* 23 maii 1835; *Constantien.,* 7 dec. 1844; *Mutinen.,* 15 ian. 1847; *Corisopiten.,* 5 mart. 1847.

Kan. 912. - Osim Rimskog Prvosvećenika, kojemu je od Krista Gospoda povjereno, da razdaje svu duhovnu riznicu Crkve, mogu oproštenja podjeljivati redovnom vlašću samo oni, kojima je to u zakonu izrijekom dano.

Kan. 913. - Niži od Rimskog Prvosvećenika ne mogu:

1.° Ovlaštenje podjeljivati oproštenja povjeriti drugima, osim ako im je to od Apostolske Stolice izrijekom dopušteno;

2.° Dati oproštenja, koja se mogu namijeniti za pokojne;

3.° Istoj stvari ili djelu pobožnosti ili udruženju, kojima je već podijelila oproštenja Apostolska Stolica ili tko drugi, dodavati još daljnja, osim ako propišu i nove uvjete, što ih treba ispuniti.

Kan. 914. - Papinski blagoslov s potpunim oproštenjem mogu, po propisanom obrascu, podjeljivati Biskupi, svaki u svojoj biskupiji, dva puta godišnje, i to na dan Svetkovine Uskrsa i u drugi svečani Blagdan, što će ga sami izabrati, iako svečanoj Misi samo prisustvuju; a *samosvojni* Opati i Prelati, Apostolski Namjesnici i Predstojnici, ma i ne imali biskupskog posvećenja, mogu to u svojim područjima samo jedanput u godini za svečanijih dana.

Kan. 915. - Regularci, koji imaju povlasticu podijeliti papinski blagoslov, ne samo da se moraju poslužiti propisanim obrascem, nego se uopće niti ne smiju služiti tom povlasticom, osim u svojim crkvama i u crkvama duvna ili trećoredaca, što su njihovom Redu zakonito pripojeni, pa ni to ne istog dana i na istom mjestu, gdje taj podjeljuje Biskup.

915: Benedictus XIV, litt. ap. *«Exemplis Praedecessorum»,* 19 mart. 1748; Clemens XIII, const *«Inexhaustum»,* 3 sept. 1762, § 5; Leo XIII, litt. ap. *«Quo universi»,* 7 iul. 1882, n. II°, III°; const. *«Cum sicuti»,* 28 mart. 1903; Benedictus XV, const. *«Supplices»,* 11 iun. 1917; S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 15 dec. 1910; (Sect. de Indulg.), decr. 28 maii 1914; S. C. Indulg., Urbis et Orbis, 4 febr. 1754; *Tarvisina,* 6 nov. 1764; *Tertii Ordinis S. Francisci,* 22 mart. 1879, ad 1, 2, 6-12; *Oranen.,* 19 dec. 1885; 10 iun. 1886, ad III; *Congregationis SS. Redemptoris,* 11 nov. 1903; 10 ian. 1906; S. R. C., *Firmana,* 11 sept. 1790.

Can. 916. - Episcopi, Abbates vel Praelati *nullius,* Vicarii ac Praefecti Apostolici et Superiores maiores religionis clericalis exemptae, possunt designare et declarare unum altare privilegiatum quotidianum perpetuum, dummodo aliud non habeatur, in suis ecclesiis cathedralibus, abbatialibus, collegiatis, conventualibus, paroecialibus, quasi-paroecialibus, non autem in oratoriis publicis vel semi-publicis, nisi sint ecclesiae paroeciali unita seu eiusdem subsidiaria.

Can. 917. - § 1. Die Commemorationis omnium fidelium defunctorum, omnes Missae gaudent privilegio ac si essent ad altare privilegiatum celebratae.

§ 2. Omnia altaria ecclesiae per eos dies quibus in ea peragitur supplicatio Quadraginta Horarum sunt privilegiata.

Can. 918. - § 1. Ut indicetur altare esse privilegiatum, nihil aliud inscribatur, nisi: *altare privilegiatum,* perpetuum vel ad tempus, quotidianum vel non, secundum concessionis verba.

§ 2. Pro Missis celebrandis in altari privilegiato nequit, sub obtentu privilegii, maior exigi Missae eleemosyna.

Can. 919. - § 1. Novae indulgentiae, ecclesiis etiam regularium concessae, quae Romae promulgatae non sint, ne pervulgentur, inconsulto Ordinario loci.

§ 2. In edendis libris, libellis, etc., quibus concessiones indulgentiarum pro variis precibus aut piis operibus recensentur, servetur praescriptum Can. 1388.

Can. 920. - Qui a Summo Pontifice impetraverint indulgentiarum concessiones pro omnibus fidelibus, obligatione tenentur, sub poena nullitatis gratiae obtentae, authentica exemplaria earundem concessionum ad Sacram Poenitentiariam deferendi.

916: Benedictus XIII, const. *«Omnium saluti»,* 20 aug. 1724; S. C. S. Off., 2 iul. 1884, ad 9; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 19 maii 1759; *Bergomen.,* 30 ian. 1760; *Wormatien.,* 30 ian. 1760, ad 3, 4; 26 mart. 1760; *Curien.,* 14 febr. 1761, ad 3; *Wladislavien.,* 27 nov. 1764; 18 sept. 1776; *Urbis et Orbis*, 10 sept 1781; *Incerti loci,* 7 iun. 1842; *Gratianopolitana,* 24 maii 1843.

917 § 1: Benedictus XV, const. *«Incruentum»,* 10 aug. 1915, n. II; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 19 maii 1761.

918 § 2: S. C. de Prop. Fide, decr. 13 aug. 1774; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 19 maii 1761.

Kan. 916. - Biskupi, *samosvojni* Opati i Prelati, Apostolski Namjesnici i Predstojnici i viši Poglavari izuzete redovničke družbe s duhovničkim značajem, mogu jedan oltar označiti i proglasiti trajno povlaštenim za svaki dan, ako već nema drugog, i to u svojim stolnim, opatskim, zbornim, samostanskim, župskim i dožupskim crkvama, ali ne u javnim ili polujavnim bogomoljama, osim ako su župskoj crkvi ujedinjene ili su za nju pomoćne.

Kan. 917. - § 1. Na Dušni dan imaju sve Mise tu povlasticu, kao da su otslužene na povlaštenu oltaru.

§ 2. Svi su oltari u crkvi povlašteni u one dane, u koje se drži četrdesetsatno Klečanje.

Kan. 918. - § 1. Kao oznaku, da je oltar povlašten, ne smije se ništa drugo napisati, osim: *povlašteni oltar,* trajno ili povremeno, za svaki dan ili ne, u skladu s riječima u podjelnici.

§ 2. Za Mise, koje će se služiti na povlaštenom oltaru, ne smije se zbog povlastice tražiti veća misna nagrada.

Kan. 919. - § 1. Nova oproštenja podijeljena crkvama, pa bile one i redovničke, koja nisu proglašena u Rimu, ne smiju se objaviti bez znanja mjesnog Ordinarija.

§ 2. Pri izdavanju knjiga, brošurica, itd., u kojima se nabrajaju oproštenja podijeljena za razne molitve i pobožna djela, moraju se obdržavati propisi kan. 1388.

Kan. 920. - Svi oni, kojima je Vrhovni Prvosvećenik na njihovu molbu podijelio oproštenja za sve vjernike, dužni su, pod kaznom ništavosti podijeljene milosti, podnijeti ovjerene prijepise takvih podjelnica Svetom Pokorništvu.

---

919 § 1: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 9; Clemens VIII, const. *«Quaecumque»,* 7 dec. 1604, § 7; S. C. S. Off. (Marianopol.), 8 iul. 1846, ad 1; S. C. C., *Aquilana,* 10 maii, 7 et 21 iun. 1760, ad 1; S. C. Indulg., *Calcedonien.,* 1 iul. 1839, d 6; *Urbis et Orbis,* 14 apr. 1856; *Urbis et Orbis,* 25 aug. 1897, ad I; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. III, n. 4°.

920: Pius X, motu propr. *«Cum per Apostolicas»,* 7 apr. 1910, n. 1°- 3°, 5°; Benedictus XV, motu propr. *«Quandoquidem»,* 16 sept. 1915; S. C. Indulg., 28 ian. 1756; *Urbis et Orbis,* 14 apr. 1856; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. I, n. 8°.

Can. 921. - § 1. Indulgentia plenaria concessa pro festis Domini Nostri Iesu Christi vel pro festis Beatae Mariae Virginis, intelligitur concessa dumtaxat pro festis quae in calendario universali reperiuntur.

§ 2. Concessa indulgentia plenaria vel partialis pro festis Apostolorum, intelligitur concessa dumtaxat pro eorum festo natali.

§ 3. Indulgentia plenaria concessa ut *quotidiana perpetua* vel *ad tempus* visitantibus aliquam ecclesiam vel publicum oratorium ita intelligenda est ut quacunque die, sed semel tantum in anno, ab unoquoque fideli acquiri possit, nisi aliud in decreto expresse dicatur.

Can. 922. - Indulgentiae adnexae festis vel sacris supplicationibus vel precibus novendialibus, septenariis, triduanis, quae ante aut post festum vel etiam eius octavario perdurante peraguntur, translatae intelliguntur in eum diem, quo festa huiusmodi legitime transferantur, si festum translatum habeat officium cum Missa sine sollemnitate et externa celebratione ac translatio fiat in perpetuum, vel si transferatur sive ad tempus sive in perpetuum sollemnitas et externa celebratio.

Can. 923. - Ad lucrandam indulgentiam alicui diei affixam, si visitatio ecclesiae vel oratorii requiratur, haec fieri potest a meridie diei praecedentis usque ad mediam noctem quae statutum diem claudit.

Can. 924. - § 1. Ad normam Can. 75, indulgentiae adnexae alicui ecclesiae non cessant, si ecclesia funditus evertatur rursusque intra quinquaginta annos aedificetur in eodem vel fere eodem loco et sub eodem titulo.

§ 2. Indulgentiae coronis aliisve rebus adnexae tunc tantum cessant, cum coronae aliaeve res prorsus desinant esse vel vendantur.

921 § 1: S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 18 sept. 1862, ad 1, 3.

921 § 2: C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 18 sept. 1862, ad 5.

921 § 3: C. Indulg., *Maceraten.,* 15 mart. 1852.

922: S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 13 iun. 1912, ad I-III; (Sect. de Indulg.), decr. 14 dec. 1916; S. C. Indulg., *Warmien.,* 12 dec. 1731; *Belgica,* 8 febr. 1762, ad 1; *Cameracen.,* 22 febr., 12 iul. 1847, ad 4; *Valentinen.,* 12 iul. 1847, ad 1; *Briocen.,* 6 maii 1852, ad 1, 3; *Urbis et Orbis,* 9 aug. 1852; Ianuen., 12 ian. 1878, ad 1, 2; *Urbis et Orbis,* 28 febr. 1917.

Kan. 921. - § 1. Razumijeva se, da su potpuna oproštenja, koja su podijeljena za svetkovine Gospoda Našega Isusa Krista ili za svetkovine Blažene Djevice Marije dana samo za svetkovine, što se nalaze u općem kalendaru.

§ 2. Razumijeva se, da je potpuno ili djelomično oproštenje, koje je podijeljeno za svetkovinu Apostola, dano za svetkovinu na njihov smrtni dan.

§ 3. Potpuno oproštenje podijeljeno kao *trajno za svaki dan* ili *povremeno* onima, koji pohode neku crkvu ili javnu bogomolju, ima se tako razumjeti, da ga može dobiti svaki vjernik u bilo koji dan, ali samo jedanput godišnje, ako u rješenju nije izričito rečeno drugačije.

Kan. 922. - Razumijeva se, da su oproštenja vezana za svetkovine ili sveta klečanja ili devetnice, sedmodnevnice i trodnevnice, a obavljaju se prije ili poslije svetkovine ili kroz njezinu osminu, prenešena na dan, na koji se zakonito prenesu takve svetkovine, ako prenesena svetkovina ima časoslovnu službu i Misu bez svečanosti i izvanjskog svetkovanja, a prijenos je učinjen zauvijek, ili ako je prenesena svečanost i izvanjsko svetkovanje bilo povremeno bilo zauvijek.

Kan. 923. - Ako se za to, da se dobije oproštenje vezano na određeni dan, traži, da se mora pohoditi crkva ili bogomolja, može se to izvršiti od podneva dana pred njim sve do ponoći, kojom završuje određeni dan.

Kan. 924. - § 1. U skladu s odredbom kan. 75, ne gube kreposti oproštenja, koja su vezana za određenu crkvu, ako je crkva porušena do temelja, pa se ponovno sagradi na istom ili gotovo na istom mjestu i s istim naslovom.

§ 2. Oproštenja vezana za krunice ili druge svete stvari prestaju samo onda, kada krunice ili druge stvari posvema nestanu ili se prodadu.

923: S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), 26 ian. 1911; S. C. Indulg., *Geneven.,* 12 ian. 1878, ad 1.

924 § 1: S. C. Indulg., *Leodien.,* 9 aug. 1843; 29 mart. 1886; 7 iul. 1905.

924 § 2: S. C. Indulg., decr. 6 febr. 1657; *Augustana,* 14 dec. 1722; *Camerinen.,* 16 dec. 1760, ad 1-3; *Cameracen,* 13 nov. 1837; *Lingonen.,* 30 ian. 1839, ad 5; *Aginnen.,* 20 sept. 1839; *Incerti loci,* 22 aug. 1842, ad 3; *Rothomagen.,* 20 aug. 1844; *Valentinen.,* 12 iul. 1847, ad 2; *Plurium dioecesium,* 16 iul. 1887, ad III; *Mediolanen.,* 10 iul. 1896.

ART. II.

DE INDULGENTIIS ACQUIRENDIS.

Can. 925. - § 1. Ut quis capax sit sibi lucrandi indulgentias, debet esse baptizatus, non excommunicatus, in statu gratiae, saltem in fine operum praescriptorum, subditus concedentis.

§ 2. Ut vero subiectum capax eas revera lucretur, debet habere intentionem saltem generalem eas acquirendi et opera iniuncta implere statuto tempore ac debito modo secundum concessionis tenorem.

Can. 926. - Plenaria indulgentia ita concessa intelligitur ut si quis eam plenarie lucrari non possit, eam tamen partialiter lucretur pro dispositione quam habet.

Can. 927. - Nisi aliud ex concessionis tenore appareat, indulgentias ab Episcopo concessas lucrari possunt tum subditi extra territorium, tum peregrini, vagi, omnesque exempti in territorio degentes.

Can. 928. - § 1. Indulgentia plenaria, nisi aiud expresse cautum sit, acquiri potest semel tantum in die, etsi idem opus praescriptum pluries ponatur.

§ 2. Partialis indulgentia, nisi contrarium expresse notetur, saepius per diem, eodem opere repetito, potest lucrifieri.

Can. 929. - Fideles utriusque sexus qui, perfectionis studio vel institutionis seu educationis aut etiam valetudinis causa in domibus ecclesia vel publico sacello carentibus, de consensu Ordinariorum constitutis, vitam communem agunt, itemque personae omnes ad illis ministrandum ibidem commorantes, quoties ad lucrandas indulgentias praescribatur visitatio alicuius ecclesiae non determinatae, vel indeterminati alicuius publici oratorii, visitare queunt propriae domus sacellum in quo obligationi audiendi Sacrum iure satisfacere possunt, dummodo cetera opera iniuncta rite praestiterint.

---

925 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Apostolica Constitutio*», 26 iun. 1749, § 13; const. «*Convocatis*», 25 nov. 1749, n. XLVII; ep. encycl. «*Inter praeteritos*», 3 dec. 1749, § 73 sq.; S. C. Indulg., *Massilien.*, 17 dec. 1838; *Urbis et Orbis*, 17 dec. 1870; *Quiten.*, 12 ian. 1878, ad 2; *Montis Politiani*, 26 maii 1898, ad 1; S. Poenit. (Sect. de Indulg.), 7 iul. 1917. -- Vide etiam Can. 927.

925 § 2: Benedictus XIV, ep. «*Accepimus*», 16 apr. 1746; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis*, 2 aug. 1760; *Urbis et Orbis*, 21 mart. 1820, ad 4; *Briocen.*, 29 maii 1841, ad 4, 8; *Veronen.*, 12 mart. 1855, ad 1; *Melden.*, 12 mart. 1855, ad 1, 4; *Urbis et Orbis*, 26 iul. 1855; *Bituricen.*, 18 sept. 1862; *Cameracen.*, 25 febr. 1877, ad 1, 2; *Geneven.*, 12 ian. 1878, ad 2; *Societatis Iesu*, 16 iul. 1887, ad II; 20 aug. 1887.

ČLANAK II.

DOBIVANJE OPROŠTENJA

Kan. 925. - § 1. Da netko bude sposoban dobiti oporoštenja, traži se, da je kršten, da nije izopćen, da je u stanju milosti barem na kraju propisanih djela i da je podložnik onoga, koji ih podjeljuje.

§ 2. A da ih sposobni primalac zaista dobije, mora imati barem općenitu nakanu dobiti ih i izvršiti propisana djela u vremenu za to označenom i na način kako to određuje podjelba.

Kan. 926. - Uzima se, da je potpuno oproštenje tako dano, da ga onaj, koji ga ne može dobiti u potpunosti, ipak primi djelomično prema tomu, koliko je pripremljen.

Kan. 927. - Ako u podjelbi nije drugačije predviđeno, mogu oproštenja podijeljena od Biskupa dobiti i oni njemu potčinjeni, koji su van područja, a i stranci, beskućnici i svi izuzeti, što se nalaze na području.

Kan. 928. - § 1. Potpuno se oproštenje može dobiti, ako nije izrijekom predviđeno drugačije, samo jedanput na dan, iako bi se propisano djelo izvršilo i više puta.

§ 2. Djelomično se oproštenje može dobiti, ako protivno nije izričito određeno, i više puta na dan, ako se propisano djelo izvrši opetovano.

Kan. 929. - Vjernici obojeg spola, što u nastojanju oko savršenstva ili poradi naukovanja odnosno odgoja ili također zbog zdravlja žive zajedničkim životom u takvim kućama, koje su s pristankom Ordinarija osnovane, a nemaju crkve ni javne kapele, isto tako i sve osobe, koje ondje zbog njihove posluge borave, mogu kadgod je za dobivanje oproštenja propisano, da se mora pohoditi kakva neodređena crkva ili kakva neodređena javna bogomolja, pohoditi kapelu u vlastitoj kući, u kojoj po pravu mogu udovoljiti dužnosti slušati Misu, uz uvjet da su pravilno izvršili ostala propisana djela.

927: S. C. Indulg., *Montis Politiani*, 26 maii 1898.

928 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Inter praeteritos*», 3 dec. 1749, § 84; S. C. Indulg., 7 mart. 1678; *Wladislavien.*, 14 dec. 1717; *Congregationis S. Benedicti in Gallia*, 29 febr. 1864, ad 2, 3; *Patavina*, 13 sept. 1905, ad 1.

928 § 2: S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. seu declar. 25 iun. 1914.

929: S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), 14 ian. 1909.

Can. 930. - Nemo indulgentias acquirens potest eas aliis in vita degentibus applicare; animabus autem in purgatorio detentis indulgentiae omnes a Romano Pontifice concessae, nisi aliud constet, applicabiles sunt.

Can. 931. - § 1. Ad quaslibet indulgentias lucrandas confessio forte requisita peragi potest intra octo dies qui immediate praecedunt diem cui indulgentia fuit affixa; communio autem in pervigilio eiusdem diei; utraque vero etiam intra subsequentem totam octavam.

§ 2. Pariter ad lucrandas indulgentias pro piis exercitiis in triduum, hebdomadam, etc., ductis concessas, confessio et communio fieri etiam potest intra octavam quae immediate sequitur exercitium expletum.

§ 3. Christifideles qui solent, nisi legitime impediantur, saltem bis in mense ad poenitentiae sacramentum accedere, aut sanctam communionem in statu gratiae et cum recta piaque mente recipere quotidie, quamvis semel aut iterum per hebdomadam ab eadem abstineant, possunt omnes indulgentias consequi, etiam sine actuali confessione quae ceteroquin ad eas lucrandas necessaria foret, exceptis indulgentiis sive iubilaei ordinarii et extraordinarii sive ad instar iubilaei.

Can. 932. - Opere, cui praestando quis lege aut praecepto obligatur, nequit indulgentia lucrifieri, nisi in eiusdem concessione aliud expresse dicatur; qui tamen praestat opus sibi in sacramentalem poenitentiam iniunctum et indulgentiis forte ditatum, potest simul et poenitentiae satisfacere et indulgentias lucrari.

Can. 933. - Uni eidemque rei vel loco plures ex variis titulis adnecti possunt indulgentiae; sed uno eodemque opere, cui ex variis titulis indulgentiae adnexae sint, non possunt plures acquiri indulgentiae, nisi opus requisitum sit confessio vel communio, aut nisi aliud expresse cautum fuerit.

930: S. C. Indulg., Urbis et Orbis, 30 sept. 1852.

931 § 1: S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 23 apr. 1914; S. C. Indulg., 19 maii 1759; *Urbis et Orbis,* 12 iun. 1822; *Aturen.,* 20 iun. 1836, ad 4; *Mechlinien.,* 15 dec. 1841, ad I; *Urbis et Orbis,* 6 oct. 1870; *Urbis et Orbis,* 11 mart. 1908.

931 § 3: Benedictus XIV, const. *«Convocatis»,* 25 nov. 1749, n. XLVI; ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 3-7, 77, 78; S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 23 apr. 1914; S. C. Indulg., 9 dec. 1763; *Urbis et Orbis,* 12 iun. 1822; *Veronen.,* 12 mart. 1855, ad 1, 3; *Friburgen.,* 23 nov. 1878, ad 2; *Urbis et Orbis,* 25 febr. 1886; *S. Iacobi de Chile,* 5 dec. 1893, ad I, II; *Urbis et Orbis,* 14 febr. 1906.

Kan. 930. - Nitko ne može dobivajući oproštenja, da ih namijeni za druge, koji su na životu; ali za duše u čistilištu mogu se namijeniti sva od Rimskog Prvosvećenika podijeljena oproštenja, osim ako je protivno sa sigurnošću određeno.

Kan. 931. - § 1. Ako je možda propisana ispovijed za dobivanje bilo kojeg oproštenja, ta se može izvršiti unutar osam dana, što dolaze neposredno prije onog dana, s kojim je spojeno oproštenje, a pričest u dan prije toga dana, jedno pak i drugo i kroz cijelu narednu osminu.

§ 2. Jednako se za dobivanje oproštenja, što su podijeljena onima, koji obave pobožne vježbe kroz tri dana, kroz tjedan dana, itd., može ispovijed i pričest izvršiti i unutar osmine, koja slijedi neposredno iza svršene vježbe.

§ 3. Oni vjerni kršćani, koji običavaju, ukoliko nisu zakonito spriječeni, pristupati barem dvaput mjesečno otajstvu pokore, ili primati u stanju milosti i s pravom i pobožnom nakanom svetu pričest svaki dan, iako to propuštaju jedanput ili dvaput u tjednu, mogu i bez toga, da zaista izvrše ispovijed, koja je inače propisana za dobivanje oproštenja, da ih dobiju, izuzevši oproštenja bilo redovne bilo izvanredne svete godine ili dana u vidu svete godine.

Kan. 932. - Djelom, koje je netko dužan izvršiti po odredbi zakona ili zapovijedi, ne može se dobiti oproštenje, osim ako bi pri njegovoj podjelbi bilo izrijekom rečeno drugačije; ali tko izvrši djelo, koje mu je naloženo kao ispovjedna pokora, a s tim je možda ujedno spojeno oproštenje, može ipak zajedno i zadovoljiti pokori i dobiti oproštenje.

Kan. 933. - S jednom istom stvari ili mjestom može biti vezano s različitih naslova više oproštenja, ali se s jednim istim djelom, s kojim su spojena oproštenja iz raznih naslova, ne može dobiti više oproštenja, osim kad je to djelo ispovijed i pričest ili ako je drugačije izrijekom predviđeno.

932: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 53; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 19 mart. 1841; *Briocen.,* 29 maii 1841, ad 2; *Quebecen.,* 15 dec. 1841; *Mechlinien.,* 10 maii 1844, ad 1, 2; 14 iun. 1901.

933: S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 29 febr. 1820, ad 3; *Briocen.,* 29 maii 1841, ad 1; *Mechlinien.,* 10 maii 1844, ad 3; *Galliarum,* 22 ian. 1858, ad 2; *Congregationis S. Benedicti in Gallia,* 29 febr. 1864, ad 2, 3; *Quiten.,* 12 ian. 1878, ad 1; *Geneven.,* 12 ian. 1878, ad 3.

Can. 934. - § 1. Si ad lucrandas indulgentias oratio in genere ad mentem Summi Pontificis praescribatur, mentalis tantum oratio non sufficit; oratio autem vocalis poterit arbitrio fidelium deligi, nisi peculiaris aliqua assignetur.

§ 2. Si peculiaris oratio assignata fuerit, indulgentiae acquiri possunt quocunque idiomate oratio recitetur, dummodo de fidelitate versionis constet ex declaratione vel Sacrae Poenitentiariae vel unius ex Ordinariis loci ubi vulgaris est lingua in quam vertitur oratio; sed indulgentiae penitus cessant ob quamlibet additionem, detractionem, vel interpolationem.

§ 3. Ad indulgentiarum acquisitionem satis est orationem alternis cum socio recitare, aut mente eam prosequi, dum ab alio recitatur.

Can. 935. - Pia opera ad lucrandas indulgentias iniuncta, confessarii possunt in alia commutare pro iis qui, legitimo detenti impedimento, eadem praestare nequeant.

Can. 936. - Muti lucrari possunt indulgentias adnexas publicis precibus, si una cum ceteris fidelibus in eodem loco orantibus mentem ac pios sensus ad Deum attollant; et si agatur de privatis orationibus, satis est ut eas mente recolant signisve effundant vel tantummodo oculis percurrant.

934 § 1: Benedictus XIV, const. *«Convocatis»,* 25 nov. 1749, n. LI; ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 83; S. C. Indulg., *Briocen.,* 29 maii 1841, ad 3; *Constantien.,* 31 ian. 1848; 6 maii 1887, ad 1; 13 sept. 1888.

934 § 2: S. C. S. Off., decr. 22 iun. 1916; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 30 sept. 1852; 29 dec. 1864; 6 maii 1887, ad 2; *Urbis et Orbis,* 28 aug. 1903.

934 § 3: S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 29 febr. 1820, ad 4.

Kan. 934. - § 1. Ako je za dobivanje oproštenja propisana sasvim općenito molitva po nakani Vrhovnog Prvosvećenika, nije dovoljna samo mislena molitva; a usmena se molitva može uzeti po volji vjernika, osim ako je koja molitva posebice označena.

§ 2. Kada je molitva posebice označena, mogu se oproštenja dobiti, ako se molitva izgovori u bilo kojem jeziku, uz uvjet da se ima prijevod ovjeren ili od Svetog Pokorništva ili od kojega Ordinarija mjesta, gdje se govori jezikom, na koji je molitva prevedena, ali oproštenja posvema nestaju, ako je štogod dodano, ispušteno ili umetnuto.

§ 3. Da se oproštenja dobiju, dosta je, da se molitva govori naizmjence s drugim ili da se molitva prati u duhu, dok je drugi izgovara.

Kan. 935. - Pobožna djela, koja se traže za dobivanje oproštenja, mogu ispovjednici zamijeniti u druga onima, koji ih zbog kakve zakonite smetnje ne mogu izvršiti.

Kan. 936. - Nijemi mogu dobiti oproštenja spojena s javnim molitvama, ako svoj duh i pobožne osjećaje podignu k Bogu zajedno s ostalim vjernicima, koji na istom mjestu obavljaju te molitve; a kad se radi o privatnim molitvama, dosta je, da ih mišlju izmole i znacima izraze ili samo očima pročitaju.

935: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 52-54; S. C. de Prop. Fide, 19 sept. 1773; (C. P. pro Sin.), 20 febr. 1801; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 18 sept. 1862; *Lausanen. et Geneven.,* 16 ian. 1886, ad II; *Societatis Iesu,* 16 iul. 1887, ad II.

936: S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 15 mart. 1852; *Chambrien.,* 18 iul. 1902.

TITULUS V.

DE EXTREMA UNCTIONE.

Can. 937. - Extremae unctionis sacramentum conferri debet per sacras unctiones, adhibito oleo olivarum rite benedicto, et per verba in ritualibus libris ab Ecclesia probatis praescripta.

CAPUT I.

DE MINISTRO EXTREMAE UNCTIONIS.

Can. 938. - § 1. Hoc sacramentum valide administrat omnis et solus sacerdos.

§ 2. Salvo praescripto Can. 397, n. 3, 514, § § 1-3, minister ordinarius est parochus loci, in quo degit infirmus; in casu autem necessitatis, vel de licentia saltem rationabiliter praesumpta eiusdem parochi vel Ordinarii loci, alius quilibet sacerdos hoc sacramentum ministrare potest.

Can. 939. - Minister ordinarius ex iustitia tenetur hoc sacramentum per se ipse vel per alium administrare, et in casu necessitatis ex caritate quilibet sacerdos.

937: Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 1; sess. XIV, *de extrema unctione,* c. 1, Can. 1-3; S. Innocentius I, ep. *«Si instituta ecclesiastica»,* 19 mart. 416, c. 8; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 14; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § V, n. IV; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 44; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 1, 15-20; c. 2, *Ordo ministrandi sacramentum extremae unctionis,* n. 8-10.

938 § 1: C. 3, D. XCV; c. 14, X, *de verborum significatione,* V, 40; Conc. Trident., sess. XIV, *de extrema unctione,* c. 1, 3, Can. 4; S. Innocentius I, ep. *«Si instituta ecclesiastica»,* 19 mart. 416, c. 8; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 14; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § V, n. III; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 45, 46; Rituale Rom., tit. V, c. 2, *Ordo ministrandi sacramentum extremae unctionis,* n. 1.

NASLOV V.

POSLJEDNJA POMAST

Kan. 937. - Otajstvo posljednje pomasti mora se podijeliti svetim mazanjima s upotrebom propisno blagoslovljenog maslinovog ulja i riječima propisanima u odobrenim od Crkve obrednim knjigama.

GLAVA I.

DJELITELJ POSLJEDNJE POMASTI

Kan. 938. - § 1. Valjano podjeljuje ovo otajstvo svaki svećenik i samo svećenik.

§ 2. Uz obdržavanje odredaba kan. 397, br. 3 i 514, §§ 1-3, redovni je djelitelj župnik mjesta, gdje se nalazi bolesnik; no u slučaju nužde, odnosno s dopuštenjem barem pretpostavljenim od istoga župnika ili od mjesnog Ordinarija, može to otajstvo podijeliti i svaki drugi svećenik.

Kan. 939. - Redovni je djelitelj dužan iz pravednosti podijeliti ovo otajstvo, i to osobno ili po drugomu, a svaki svećenik u slučaju nužde iz ljubavi.

---

938 § 2: C. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 7; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 4, I, ad 17; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 14; S. C. C., *Messanen.,* mense ian. 1622; *Romana,* 27 aug. 1667; *Mantuana,* 16 mart. 1680; *Novarien.,* 27 aug. 1695, ad 1; *Asculana,* 7 iun. 1698; *Narnien.,* 26 sept. 1699, ad 1; *Praenestina,* 22 febr., 22 mart. 1823, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 13 iun. 1633; litt. 11 oct. 1780; S. R. C., *Spoletana Terrae de Visso,* 20 iun. 1609, ad 1; *Montis Regalis,* 17 mart. 1663, ad 4; *S. Severi,* 13 maii, 18 dec. 1756, ad 7; Rituale Rom., tit. V, c. 2, *Ordo ministrandi sacramentum extremae unctionis,* n. 7.

939: Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. XII; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § V, n. II; const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. XII, § 26, 33 sq.; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9.

CAPUT II.

DE SUBIECTO EXTREMAE UNCTIONIS.

Can. 940. - § 1. Extrema unctio praeberi non potest nisi fideli, qui post adeptum usum rationis ob infirmitatem vel senium in periculo mortis versetur.

§ 2. In eadem infirmitate hoc sacramentum iterari non potest, nisi infirmus post susceptam unctionem convaluerit et in aliud vitae discrimen inciderit.

Can. 941. - Quando dubitatur num infirmus usum rationis attigerit, num in periculo mortis reipsa versetur vel num mortuus sit, hoc sacramentum ministretur sub conditione.

Can. 942. - Hoc sacramentum non est conferendum illis qui impoenitentes in manifesto peccato mortali contumaciter perseverant; quod si hoc dubium fuerit, conferatur sub conditione.

Can. 943. - Infirmis autem qui, cum suae mentis compotes essent, illud saltem implicite petierunt aut verisimiliter petiissent, etiamsi deinde sensus vel usum rationis amiserint, nihilominus absolute praebeatur.

Can. 944. - Quamvis hoc sacramentum per se non sit de necessitate medii ad salutem, nemini tamen licet illud negligere; et omni studio et diligentia curandum ut infirmi, dum sui plene compotes sunt, illud recipiant.

---

940 § 1: Conc. Trident., sess. XIV, *de extrema unctione,* c. 1, 3; S. Innocentius I, ep. *«Si instituta ecclesiastica»,* 19 mart. 416, c. 8; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 14; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § V, n. II; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 44, 46, 47; S. C. S. Off. (Quebec.), 10 maii 1703, ad 8; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 17; (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861, ad 1; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. VIII; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 20 febr. 1801; (C. P. pro Sin.), 26 sept. 1821; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 5, 8, 9.

940 § 2: Conc. Trident., sess. XIV, *de extrema unctione,* c. 3; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 14.

941: Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 12.

GLAVA II.

PRIMALAC POSLJEDNJE POMASTI

Kan. 940. - § 1. Posljednja se pomast smije podijeliti samo takvom vjerniku, koji se, pošto dođe do upotrebe razuma, nalazi zbog bolesti ili starosti u smrtnoj pogibli.

§ 2. U istoj se bolesti ovo otjastvo ne smije podijeliti, osim ako bi bolesnik poslije primljene pomasti prizdravio, pa onda došao u novu smrtnu pogibao.

Kan. 941. - Kada se dvoji o tom, da li je bolesnik došao do upotrebe razuma, da li se zaista nalazi u smrtnoj pogibli ili da li je već umro, treba ovo otajstvo podijeliti uvjetno.

Kan. 942. - To se otajstvo ne smije podijeliti takvima, što bez kajanja tvrdokorno ustraju u očitom smrtnom grijehu; a ako bi to bilo dvojbeno, treba da se podijeli uvjetno.

Kan. 943. - Bolesnicima pak, koji su to otajstvo, dok su bili pri svijesti, tražili barem uključeno ili je vjerojatno, da bi ga tražili, mora se iako su međutim izgubili svijest ili upotrebu razuma, ipak podijeliti bezuvjetno.

Kan. 944. - Premda ovo otajstvo nije za spasenje neophodno potrebito, ipak ga ne smije nitko zanemariti, a treba nastojati svom brigom i pažnjom, da ga bolesnici prime, dok su pri potpunoj svijesti.

942: C. 3, D. XCV; S. C. S. Off., 27 iul. 1892, ad 1; S. C. de Prop. Fide, 10 maii 1898, ad 1; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 8.

943: S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 6, 7.

944: Conc. Trident., sess. XIV, *de extrema unctione,* c. 3, Can. 3; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 6; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 19, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 44, 46; S. C. S. Off., 23 mart. 1656, ad 2; 13 nov. 1669; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 2; instr. 31 iul. 1902, n. 6, 7; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 1; c. 4, *de visitatione et cura infirmorum,* n. 10.

CAPUT III.

DE RITIBUS ET CAEREMONIIS EXTREMAE UNCTIONIS.

Can. 945. - Oleum olivarum, in sacramento extremae unctionis adhibendum, debet esse ad hoc benedictum ad Episcopo, vel a presbytero, qui facultatem illud benedicendi a Sede Apostolica obtinuerit.

Can. 946. - Oleum infirmorum parochus loco nitido et decenter ornato in vase argenteo vel stamneo diligenter custodiat, nec domi retineat nisi ad normam Can. 735.

Can. 947. - § 1. Unctiones verbis, ordine et modo in libris ritualibus praescripto, accurate peragantur; in casu autem necessitatis sufficit unica unctio in uno sensu seu rectius in fronte cum praescripta forma breviori, salva obligatione singulas unctiones supplendi, cessante periculo.

§ 2. Unctio renum semper omittatur.

§ 3. Unctio pedum ex qualibet rationabili causa omitti potest.

§ 4. Extra casum gravis necessitatis, unctiones ipsa ministri manu nulloque adhibito instrumento fiant.

945: C. 3, D. XCV; Conc. Trident., sess. XIV, *de extrema unctione,* c. 1; S. Innocentius I, ep. *«Si instituta ecclesiastica»,* 19 mart. 416, c. 8; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 14; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 3; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IV, n. I; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 44, 46; S. C. S. Off., decr. 13 ian. 1611; decr. 14 sept. 1842; 15 maii 1878; Pontificale Rom., tit. *De officio in feria V. Coenae Domini;* Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 3. -- Vide etiam Can. 734, § 1.

946: S. C. de Prop. Fide (C. G - Helvetiae), 7 mart. 1805; S. R. C., *Ariminen.,* 16 iun. 1663; S. Poenit., 19 sept. 1893, ad II; Pontificale Rom., tit. *Benedictio olei catechumenorum;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 2; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 3, 4.

GLAVA III.

OBREDI I SVEČANOSNI ČINI KOD POSLJEDNJE POMASTI

Kan. 945. - Maslinovo ulje, što se ima upotrijebiti kod otajstva posljednje pomasti, mora biti u tu svrhu blagoslovljeno od Biskupa ili od svećenika, koji je od Apostolske Stolice dobio ovlaštenje, da ga blagoslovi.

Kan. 946. - Župnik je dužan bolesničko ulje brižljivo čuvati na čistom i dolično uređenom mjestu u srebrnoj ili kositrenoj posudici, a ne smije ga držati u kući, osim prema odredbi kan. 735.

Kan. 947. - § 1. Pomazanja se moraju izvršiti točno riječima, redom i načinom, kako je to propisano u obrednim knjigama; no u slučaju nužde dostaje samo jedno pomazanje na jednom sjetilu ili bolje na samom čelu s izgovaranjem propisanih riječi u skraćenom obliku, ali s obavezom nadopuniti pojedinačka pomazanja, kada mine pogibao.

§ 2. Pomazanje bokova treba svagda ispustiti.

§ 3. Pomazanje se nogu može ispustiti s kojegagod razumna razloga.

§ 4. Pomazanja se izvan slučaja teške nužde moraju izvršiti golom rukom djeliteljevom bez upotrebe bilo kakva pomoćnog sredstva.

947 § 1: Conc. Trident., sess. XIV, *de extrema unctione,* c. 1; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 14; S. C. S. Off. (Algeriae), 11 iul. 1754, ad 4; 25 apr. 1906; 9 mart. 1917; S. R. C., *Rhedonen.,* 27 aug. 1836, ad 1; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 10, 15-20; c. 2, *Ordo ministrandi sacramentum extremae unctionis,* n. 8-10.

947 § 2: S. C. S. Off., 28 aug. 1889; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 21 sept. 1843; Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 15: c. 2, *Ordo ministrandi sacramentum extremae unctionis,* n. 11.

947 § 4: S. C. S. Off. (Algeriae), 11 iul. 1754, ad 2; S. C. de Prop. Fide, 21 iun. 1788; S. R. C., *Portus S. Aloysii,* 9 maii 1857, ad II; *Toletana,* 31 aug. 1872, ad III, IV; *Colimen.,* 12 iuI. 1901, ad VIII; Rituale Rom., tit. V, c. 2, *Ordo ministrandi sacramentum extremae unctionis,* n. 8.

TITULUS VI.

DE ORDINE.

Can. 948. - Ordo ex Christi institutione clericos a laicis in Ecclesia distinguit ad fidelium regimen et cultus divini ministerium.

Can. 949. - In canonibus qui sequuntur, nomine ordinum *maiorum* vel *sacrorum* intelliguntur presbyteratus, diaconatus, subdiaconatus; minorum vero acolythatus, exorcistatus, lectoratus, ostiariatus.

Can. 950. - In iure verba: *ordinare, ordo, ordinatio, sacra ordinatio,* comprehendunt, praeter consecrationem episcopalem, ordines enumeratos in Can. 949 et ipsam primam tonsuram nisi aliud ex natura rei vel ex contextu verborum eruatur.

CAPUT I.

DE MINISTRO SACRAE ORDINATIONIS.

Can. 951. - Sacrae ordinationis minister ordinarius est Episcopus consecratus; extraordinarius, qui, licet charactere episcopali careat, a iure vel a Sede Apostolica per peculiare indultum potestatem acceperit aliquos ordines conferendi.

948: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine,* c. 4, Can. 4, 7; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.

949: C. 11, 12, 14, D. XXXII; c. 4. D. LX; c. 5, 9, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 7, X, *de servis non ordinandis et eorum manumissione,* I, 18; c. 1, 6, X, *de clericis coniugatis,* III, 3; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine,* c. 2, 4, Can. 2; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis;* tit. *De sacris ordinibus in genere.*

950: C. 11, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine,* c. 4; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis;* tit. *De clerico faciendo.*

NASLOV VI.

RED

Kan. 948. - Po uredbi Kristovoj odvaja Red u Crkvi duhovnike od svjetovnjaka na upravljanje vjernika i bogoslužje.

Kan. 949. - U kanonima, što slijede razumijevaju se pod imenom *viših* ili *svetih* redova prezbiterstvo, đakonstvo i podđakonstvo, a pod *nižim* svjećonoštvo, zaklinjalaštvo, štioštvo i vratarstvo.

Kan. 950. - U pravu protežu se riječi: *rediti, red, ređenje, sveto ređenje,* osim na biskupsko posvećenje, još i na redove navedene u kan. 949, pa i na sam prvi duhovnički postrig, ako se zbog prirode stvari ili govorne sveze ne bi moralo uzeti drugačije.

GLAVA I.

DJELITELJ SVETOG REĐENJA

Kan. 951. - Redovni je djelitelj svetoga ređenja posvećeni Biskup; izvanredni je onaj, tko je po zakonu ili na osnovu posebne pogodnosti, ma da nema biskupskog posvećenja, primio od Apostolske Stolice tu vlast, da može podjeljivati neke redove.

951: C. 1, D. XXV; c. 4, D. LXVIII; c. 24, D. XCIII; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine,* c. 4, Can. 7; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 28, Ioannis Wicleff, damn.; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 15; Benedictus XIV, ep. *«Ex tuis precibus»,* 16 nov. 1748, § 9; Leo XIII, litt. ap. *«Apostolicae curae»,* 13 sept. 1896; S. C. S. Off., 13 mart. 1669, ad 1; S. C. Ep. et Reg., *Neritonen.,* 22 dec 1578; *Gravinen.,* 28 aug. 1616; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum;* Rituale Rom.. tit. I, c. un., *de iis quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt,* n. 17.

Can. 952. - Nemini licet ordinatum a Romano Pontifice ad altiorem ordinem promovere sine Sedis Apostolicae facultate.

Can. 953. - Consecratio episcopalis reservatur Romano Pontifici ita ut nulli Episcopo liceat quemquam consecrare in Episcopum, nisi prius constet de pontificio mandato.

Can. 954. - Episcopus consecrator debet alios duos Episcopos adhibere, qui sibi in consecratione assistant, nisi hac super re a Sede Apostolica dispensatum fuerit.

Can. 955. - § 1. Unusquisque a proprio Episcopo ordinetur aut cum legitimis eiusdem litteris dimissoriis.

§ 2. Episcopus proprius, iusta causa non impeditus, per se ipse suos subditos ordinet; sed subditum orientalis ritus, sine apostolico indulto, licite ordinare non potest.

952: C. 12, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; Benedictus XIV, ep. *«In postremo»,* 20 oct. 1756, § 3 sq.

953: C. 44, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; Alexander VII, litt. ap. *«Alias»,* 27 febr. 1660; Benedictus XIV, ep. *«In postremo»,* 20 oct. 1756, § 15 sq.; Pius VI, ep. encycl. *«Charitas»,* 13 apr. 1791, § 10, 11, 14, 15, 18, 22; Leo XIII, litt. ap. *«Trans Oceanum»,* 18 apr. 1897, n. I; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 30 dec. 1781; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

954: C. 7, D. XXIII; c. 5, D. LI; c. 6, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; Pius IV, breve 11 aug. 1562; Alexander VII, litt. ap. *«Alias»,* 27 febr. 1660; Leo XIII, litt. ap. *«Trans Oceanum»,* 18 apr. 1897, n. I; S. C. S. Off., 13 mart. 1669, ad 2, 3; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 maii 1695; S. R. C,. *Goana in Indiis,* 16 iul. 1605; *Venden. in Polonia,* 17 dec. 1642; *Cochinchinae,* 9 iun. 1853, ad 3; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

955 § 1: C. 1, D. LXVII; c. 1-4, D. LXXI; c. 2, D. LXXII; c. 6, 7, 9, 10, C. IX, q. 2; c. 11, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 3, X, *de parochiis et alienis parochianis,* III, 29; c. 1-4, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; c. 1, *de electione,* I, 3, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 5; sess. XIV, *de ref.,* c. 2, 3; sess. XXIII, *de ref.,* c. 3, 8, 10; Pius II, const. *«Cum ex sacrorum»,* 17 nov. 1461, § 2; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 2; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 4; Urbanus VIII, const. *«Secretis»,* 11 dec. 1624, § 2; Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 2, 3; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. VIII, IX; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 3; S. C. Ep. et Reg., *Tarvisina,* 8 apr. 1859; S. C. C., Sipontina, 24 ian. 1634, ad 9; Edessen., 13 apr. 1641; *Campanien.,* 13 sept. 1653; *Mutinen.,* 26 ian. 1658, ad 1; *Tudertina,* 20 dec. 1687; decr. *«A primis»,* 20 iul. 1898; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 5 apr. 1674, § 1; (Tunkin. Occident.), 17 ian. 1793; (C. G.), 14 maii 1838; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

Kan. 952. - Onomu, koji je zaređen od Rimskog Prvosvećenika, ne smije nitko podijeliti koji daljni red bez ovlaštenja od Apostolske Stolice.

Kan. 953. - Biskupsko je posvećenje pridržano Rimskom Prvosvećeniku tako, da nijedan Biskup ne smije nikoga posvetiti za Biskupa, dok najprije nije utvrđeno, da je izdana prvosvećenička odredba.

Kan. 954. - Biskup je posvetitelj dužan uzeti još dva Biskupa, da s njim služe kod posvećenja, osim ako bi Apostolska Stolica dala od toga oprost.

Kan. 955. - § 1. Svatko ima biti ređen od vlastitog Biskupa ili s njegovom zakonitom pismenom otpusnicom.

§ 2. Vlastiti je Biskup dužan, da osobno redi svoje potčinjene, ukoliko nije opravdanim uzrokom spriječen; no potčinjenog, koji je istočnog obreda, ne smije rediti bez apostolske ovlastice.

955 § 2: C. 9, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 3; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 17; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 14, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. I, XVI, XX-XXIV, § IX, n. XIII; S. C. C., *Calaguritana,* 27 aug. 1592.

Can. 956. - Episcopus proprius, quod attinet ad ordinationem saecularium, est tantum Episcopus dioecesis in qua promovendus habeat domicilium una cum origine aut simplex domicilium sine origine; sed in hoc altero casu promovendus debet animum in dioecesi perpetuo manendi iureiurando firmare, nisi agatur de promovendo ad ordines clerico qui dioecesi per primam tonsuram iam incardinatus est, vel de promovendo alumno, qui servitio alius dioecesis destinatur ad normam Can. 969, § 2, vel de promovendo religioso professo, de quo in Can. 964, n. 4.

Can. 957. - § 1. Vicarius ac Praefectus Apostolicus, Abbas vel Praelatus *nullius,* si charactere episcopali polleant, Episcopo dioecesano aequiparantur quod pertinet ad ordinationem.

§ 2. Si episcopali charactere careant, possunt nihilominus in proprio territorio et durante tantum munere, conferre primam tonsuram et ordines minores tum propriis subditis saecularibus ad normam Can. 956, tum aliis qui litteras dimissorias iure requisitas exhibeant; ordinatio extra his fines ab eisdem peracta irrita est.

Can. 958. - § 1. Litteras dimissorias pro saecularibus dare possunt, quandiu iurisdictionem in territorio retinent:

1.° Episcopus proprius, postquam possessionem suae dioecesis legitime ceperit ad normam Can. 334, § 3, licet nondum consecratus;

2.° Vicarius Generalis, ex speciali tamen Episcopi mandato;

3.° De Capituli consensu Vicarius Capitularis post annum a sede vacante; intra annum vero solis arctatis ratione beneficii recepti vel recipiendi, aut ratione certi alicuius officii, cui propter necessitatem dioecesis sine dilatione sit providendum;

4.° Vicarius ac Praefectus Apostolicus, Abbas vel Praelatus *nullius,* licet episcopali charactere careant, etiam ad ordines maiores.

956: C. 28, C. VII, q. 1; c. 1, 10, C. IX, q. 2; c. 3, X, *de parochiis et alienis parochianis,* III, 29; c. 3, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 10; Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 3, 5; S. C. Ep. et Reg., *Tranen.,* 31 aug. 1592; *Tarvisina,* 8 apr. 1859; S. C. C., *Lucen.,* mense mart. 1587; *Neapolitana seu Vici Equen.,* 12 febr., 12 mart. 1718; *Neapolitana seu Caputaquen.,* 25 ian., 8 febr. 1721; *Elboren.,* 2 et 23 aug. 1721, ad 1- 3; *Valven. seu Sulmonen.,* 22 mart. 1732, ad 1; *Asculana,* 7 febr. 1733, ad 1; *Ravennaten.,* 28 sept. 1743; *Anconitana-Senogallien.,* 28 sept. 1754; *Spoletana,* 20 nov. 1756; *Anconitana et Camerinen.,* 14 mart. 1795; *Lunen.-Sarzanen.,* 29 maii 1824, ad 1, 4; *Terracinen., Privernen. et Albanen.,* 26 ian. 1833; *Caietana et Terracinen.,* 31 ian.,

Kan. 956. - U pogledu ređenja svjetovnih osoba, vlastiti je Biskup jedino Biskup one biskupije, u kojoj ređenik ima prebivalište i ujedno zavičajnost ili samo prebivalište bez zavičajnosti; ali u tomu drugomu slučaju mora ređenik potvrditi prisegom, da ima nakanu ostati zauvijek u biskupiji, osim kad se radi o ređenju duhovnika, koji je ustožeren u biskupiji prvim duhovničkim postrigom, ili o ređenju pitomca, koji je određen za službu u drugoj biskupiji prema odredbi kan. 969, § 2, ili o ređenju zavjetovanog redovnika, o kojemu se govori u kan. 964, br. 4.

Kan. 957. - § 1. Apostolski Namjesnik i Predstojnik, *samosvojni* Opat i Prelat, ako imaju biskupsko posvećenje, izjednačeni su u pogledu ređenja biskupijskom Biskupu.

§ 2. Ako nemaju biskupskog posvećenja, mogu i onda na vlastitom području i dok im traje služba podjeljivati prvi duhovnički postrig i niže redove kako svojim svjetovnim potčinjenima prema odredbi kan. 956, tako i drugima, koji podnesu zakonom propisanu pismenu otpusnicu; ređenje, koje izvrše preko tih granica, ništavo je.

Kan. 958. - § 1. Svjetovnim osobama mogu izdavati otpusnice, dok im na području traje poglavarska vlast:

1.° Vlastiti Biskup, iako još nije primio posvećenja, nakon što je svoju biskupiju uzeo u posjed prema odredbama kan. 334, § 3;

2.° Glavni namjesnik, ali samo ako ima od Biskupa posebnu punomoć;

3.° Kaptolski namjesnik, ali samo s pristankom Kaptola i nakon što je prošla jedna godina od upražnjenja biskupije; unutar pak prve godine samo za one, koji su vezani da budu ređeni zbog nadarbine, koju su primili ili je imaju primiti, ili zato, što treba zbog biskupijske potrebe bez odgađanja popuniti neku izvjesnu službu;

4.° Apostolski Namjesnik i Predstojnik, *samosvojni* Opat i Prelat, iako nemaju biskupskog posvećenja, pa i za više redove.

---

21 febr. 1835; decr. *«A primis»,* 20 iul. 1898, n. 2, 4; decr. *«Vetuit»,* 22 dec. 1905; decr. 24 nov. 1906; S. C. de Prop. Fide (Tunkin. Occident.), 17 ian. 1793.

957 § 1: S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 5 apr. 1674, ad 1.

957 § 2: C. 3, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 5 apr. 1674, ad 1.

958 4.°: C. 8, X, *de officio archidiaconi,* I, 23; c. 1-4, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 10; sess. XXIII, *de ref.,* c. 10; S. C. Ep. et Reg., *Squillacen.,* 3 ian. 1594; *Neapolitana,* 12 ian. 1604; *Salernitana,* 28 ian. 1606; S. C. C., *Nullius Nonantulae,* 19 ian. 1636; *Mexicana,* 24 apr. 1700.

§ 2. Vicarius Capitularis litteras dimissorias ne concedat iis qui ab Episcopo reiecti fuerunt.

Can. 959. - Qui potest litteras dimissorias ad ordines recipiendos dare, potest quoque eosdem ordines conferre per se ipse, si necessariam ordinis potestatem habeat.

Can. 960. - § 1. Litterae dimissoriae ne concedantur, nisi habitis antea omnibus testimoniis, quae iure exiguntur ad normam Can. 993-1000.

§ 2. Si post datas ab Ordinario litteras dimissorias nova testimonia necessaria sint ad normam Can. 994, § 3, Episcopus alienus ne ordinet, antequam eadem receperit.

§ 3. Quod si promovendus tempus sufficiens ad contrahendum impedimentum ad normam mem. Can. 994 transegerit in ipsa dioecesi Episcopi ordinantis, hic testimonia directe colligat.

Can. 961. - Litterae dimissoriae mitti possunt ab Episcopo proprio, etiam Cardinali Episcopo suburbicario, ad quemlibet Episcopum, communionem cum Sede Apostolica habentem, excepto tantum, citra apostolicum indultum, Episcopo ritus diversi a ritu promovendi.

Can. 962. - Quilibet Episcopus, acceptis legitimis litteris dimissoriis, alienum subditum licite ordinat, dummodo ipse de germana litterarum fide dubitare nullatenus possit, salvo praescripto Can. 994, § 3.

Can. 963. - Litterae dimissoriae possunt ab ipso concedente vel ab eius successore limitari aut revocari, sed semel concessae non exstinguuntur resoluto iure dantis.

---

960 § 1: Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 6; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 4, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3.

961: C. 9, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 3; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 7; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. I, XVII, XX, XXII-XXIV, § IX, n. XIII.

962: C. 1, C. XXI, q. 2; c. 1, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 2; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 2; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 7; Urbanus VIII, const. *«Secretis»,* 11 dec. 1624, § 2: Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 2, 3; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. VIII; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 3; S. C. C., *Sipontina,* 14 ian. 1634, ad 9; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 5 apr. 1674, ad 1; (Tunkin. Occident.), 17 ian. 1793; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.* -- Vide etiam Can. 955, § 1.

963: Reg. 14, 16, 46, R. J., in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Oritana,* 21 nov. 1600.

§ 2. Kaptolski namjesnik ne smije otpusnice dati takvima, koje je odbio Biskup.

Kan. 959. - Tko može dati otpusnicu za ređenje, može iste redove i sam podijeliti, ako ima potrebitu ređeničku vlast.

Kan. 960. - § 1. Otpusnica se ne smije dati, dok se najprije ne prime sva svjedočanstva, koja se po pravu traže prema odredbama kan. 993-1000.

§ 2. Ako su, nakon toga što je Ordinarij izdao otpusnicu, postala potrebita nova svjedočanstva prema odredbi kan. 994, § 3, neka tuđi Biskup ne redi, dok ih ne primi.

§ 3. Ako je ređenik proveo u biskupiji samog Biskupa reditelja vrijeme, koje je prema odredbi spomenutog kan. 994 dovoljno za to, da je mogao upasti u smetnju, neka Biskup sabere svjedočanstva izravno.

Kan. 961. - Vlastiti Biskup, pa i Stožernik podgradski Biskup, može otpusnicu otposlati kojemu god Biskupu, koji je u jedinstvu s Apostolskom Stolicom, izuzevši Biskupa drugog obreda, a ne onog, kojemu pripada ređenik, ako za to nema apostolske ovlastice.

Kan. 962. - Tuđega podložnika redi dopušteno svaki Biskup, pošto primi zakonitu otpusnicu, ako je za izvornu vjerovnost otpusnice posve siguran, ali uz obdržavanje odredbe kan. 994, § 3.

Kan. 963. - Tko je otpusnicu dao ili njegov sljednik može je ograničiti ili opozvati, ali pošto je jednom izdana, ne gubi vrijednosti, ako međutim prestane biti poglavarom onaj, koji ju je izdao.

Can. 964. - Quod attinet ad ordinationem religiosorum:

1.° Abbas regularis de regimine, etsi sine territorio *nullius,* potest conferre primam tonsuram et ordines minores, dummodo promovendus sit ipsi subditus vi professionis saltem simplicis, ipse vero sit presbyter et benedictionem abbatialem legitime acceperit. Extra hos fines, ordinatio, ab eodem collata, revocato quolibet contrario privilegio, est irrita, nisi ordinans charactere episcopali polleat;

2.° Religiosi exempti a nullo Episcopo ordinari licite possunt sine litteris dimissoriis proprii Superioris maioris;

3.° Superiores professis votorum simplicium, de quibus in Can. 574, litteras dimissorias concedere possunt dumtaxat ad primam tonsuram et ordines minores;

4.° Ordinatio ceterorum omnium alumnorum cuiusvis religionis regitur iure saecularium, revocato quolibet indulto Superioribus concesso dandi professis a votis temporariis litteras dimissorias ad ordines maiores.

Can. 965. - Episcopus ad quem Superior religiosus litteras dimissorias mittere debet, est Episcopus dioecesis, in qua sita est domus religiosa, ad cuius familiam pertinet ordinandus.

Can. 966. - § 1. Tunc tantum Superior religiosus ad alium Episcopum litteras dimissorias mittere potest, cum Episcopus dioecesanus licentiam dederit, aut sit diversi ritus, aut sit absens, aut non sit ordinationem habiturus proximo legitimo tempore ad normam Can. 1006, § 2, vel denique cum dioecesis vacet nec eam regat qui charactere episcopali polleat.

964 4.°: C. 1, D. LVIII; c. 1, D. LXIX; c. 33, C. XVI, q. 1; c. 5, C. XVIII, q. 2; c. 5, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 11, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 3, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 10; Benedictus XIV, ep. *«Ad audientiam»,* 15 febr. 1753, § 16; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. VI; S. C. S. Off., 15 iul. 1903; S. C. Ep. et Reg., *Tarvisina,* 6 maii 1864, ad 1, 2; decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 1, 2; S. C. C., *Portugallien.,* 2 apr. 1591; *Tullen.,* 19 mart. 1595, ad 7; *Calaritana,* 13 febr. 1639; *Catanien.,* 15 febr. 1642; *Panormitana,* 16 mart. 1647, ad 1; *Leodien.,* 14 mart. 1648; *Portugalliae,* 7 aug. 1640, ad 2; *Conimbricen.,* 26 iun. 1655, ad 1; *Lamacen.,* 13 aug. 1707, 26 ian. 1709, ad 2 et 16 dec. 1713, ad 1; *Vratislavien.,* 12 febr. 1724; *Brixien.,* 28 nov., 12 dec. 1733, ad VI; *Congregationis Olivetanae,* 29 nov. 1788; *Collen.,* 24 ian. 1795; S. C. super Statu Regularium, declar. 12 iun. 1858, n. VII; 20 ian. 1860, ad 1, 2; S. R. C., decr. 27 sept. 1659, n. 19.

965: C. 10, C. XVI, q. 1; c. 3, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I,

Kan. 964. - U pogledu ređenja redovnika:

1.° Regularski Opat na upravi, iako nema *samosvojnog* područja, može podijeliti prvi duhovnički postrig i niže redove, ako je ređenik po zavjetovanju barem običnim zavjetima, njegov podložnik, a on sam je svećenik i kao opat propisno blagoslovljen. Ređenje, što bi ga on izvršio preko ovih granica, ništavo je, osim ako bi reditelj imao biskupsko posvećenje, a svaka se protivna povlastica opoziva;

2.° Izuzete redovnike ne smije nijedan Biskup rediti bez otpusnice njihovog vlastitog višeg Poglavara;

3.° Onima, koji su položili samo obične zavjete, a o kojima je riječ u kan. 574, mogu njihovi Poglavari dati otpusnicu samo za prvi duhovnički postrig i za niže redove;

4.° Za ređenje svih ostalih pripadnika bilo koje redovničke družbe vrijede odredbe o ređenju svjetovnih duhovnika, a opoziva se svaka Poglavarima podijeljena ovlastica, da mogu dati otpusnicu za više redove onima, koji su položili obične zavjete.

Kan. 965. - Biskup, na kojega mora redovnički Poglavar upraviti otpusnicu, je Biskup biskupije, u kojoj se nalazi redovnička kuća one redovničke obitelji, kojoj pripada ređenik.

Kan. 966. - § 1. Na drugoga Biskupa može redovnički Poglavar upraviti otpusnicu samo onda, kada je to dopustio Biskup odnosne biskupije, ili kada je taj drugoga obreda, ili je otsutan, ili ne će držati ređenja u najbliže propisano vrijeme prema odredbi kan. 1006, § 2, ili konačno kad je biskupija upražnjena, a taj koji njom upravlja, nema biskupskog posvećenja.

9, in VI°; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 11; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 17; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 14, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3, 5; Benedictus XIV, const. *«Impositi Nobis»,* 27 febr. 1747; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Eremitarum Camaldulensium,* 13 iul. 1730; S. C. C., *Hispaniarum,* mense sept. 1589; *Catanien.,* 26 ian. 1595; decr. 15 mart. 1596; 3 iun. 1599; *Senonen.,* 28 febr. 1654, ad 9; *Caputaquen.,* 28 ian., 11 febr. 1708, ad 1; *Brixien.,* 28 nov., 12 dec. 1733, ad III-V.

966 § 1: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 11; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 17; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 14, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3, 5; Benedictus XIV, const. *«Impositi Nobis»,* 27 febr. 1747; S. C. Ep. et Reg., *Minorum Observantium,* 11 iun. 1638; *Ordinis Eremitarum Camaldulensium,* 13 iul. 1730; S. C. C., *Hispaniarum,* mense sept. 1589; *Catanien.,* 26 ian. 1595; decr. 15 mart. 1596; 3 iun. 1599; *Nullius,* 22 sept. 1600; *Senonen.,* 28 febr. 1654, ad 9; *Tirasonen.,* 11 maii, 8 iun., 13 iul. 1782; *Lunen.-Sarzanen.,* 18 aug. 1888, ad 1.

§ 2. Necesse est ut singulis in casibus id Episcopo ordinaturo constet ex authentico Curiae episcopalis testimonio.

Can. 967. - Caveant Superiores religiosi ne in fraudem Episcopi dioecesani subditum ordinandum ad aliam religiosam domum mittant aut concessionem litterarum dimissoriarum de industria in id tempus differant, quo Episcopus vel abfuturus, vel nullas habiturus sit ordinationes.

CAPUT II.

DE SUBIECTO SACRAE ORDINATIONIS.

Can. 968. - § 1. Sacram ordinationem valide recipit solus vir baptizatus; licite autem, qui ad normam sacrorum canonum debitis qualitatibus, iudicio proprii Ordinarii, praeditus sit, neque ulla detineatur irregularitate aliove impedimento.

§ 2. Qui irregularitate aliove impedimento detinentur, licet post ordinationem etiam sine propria culpa exorto, prohibentur receptos ordines exercere.

Can. 969. - § 1. Nemo ex saecularibus ordinetur, qui iudicio proprii Episcopi non sit necessarius vel utilis ecclesiis dioecesis.

§ 2. Non prohibetur tamen Episcopus proprium promovere subditum, qui in futurum, praevia legitima excardinatione et incardinatione, servitio alius dioecesis destinetur.

---

966 § 2: Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 17; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 14, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3, 5; Benedictus XIV, const. *«Impositi Nobis»,* 27 febr. 1747; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Eremitarum Camaldulensium,* 13 iul. 1730; S. C. C., 3 iun. 1599; decr. 24 aug. 1619; *Tirasonen.,* 11 maii, 8 iun., 13 iul. 1782; *Lunen.-Sarzanen.,* 18 aug. 1888, ad 2.

967: Benedictus XIV, const. *«Impositi Nobis»,* 27 febr. 1747; S. C. Ep. et Reg., *Minorum Observantium,* 11 iun. 1638; S. C. C., decr. 15 mart. 1596; 3 iun. 1599; *Tirasonen.,* 11 maii, 8 iun., 13 iul. 1782.

968 § 1: C. 52, 60, C. I, q. 1; c. 1, 3, X, *de presbytero non baptizato,* III, 43; S. C. S. Off. (Angliae), 2 mart. 1842; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

§ 2. Biskupu reditelju mora u svakom takvom slučaju biti predočena za to vjerovna dokaznica biskupske kurije.

Kan. 967. - Redovničkim je Poglavarima zabranjeno, da zlonamjerno zaobiđu dijecezanskog Biskupa na taj način, da sebi podložnoga ređenika pošalju u drugu kuću ili da namjerice zatežu s izdavanjem otpusnice do tog vremena, kad će Biskup biti ili otsutan ili ne će uopće držati ređenja.

GLAVA II.

PRIMALAC SVETOG REĐENJA

Kan. 968. - § 1. Valjano može primiti sveto ređenje samo kršteni muškarac, a dopušteno onaj, koji ima, po sudu vlastitog Ordinarija, svojstva propisana u svetim kanonima, a ne stoji mu na putu nikakva ređenička nepravilnost ili druga smetnja.

§ 2. Oni kod kojih postoji kakva ređenička nepravilnost ili druga smetnja, iako je nastala poslije ređenja, ma i bez vlastite krivnje, ne smiju izvršivati primljene redove.

Kan. 969. - § 1. Među svjetovne ređenike ne smije se nitko pripustiti, tko nije, po sudu vlastitog Biskupa, za crkve u biskupiji potrebit ili od koristi.

§ 2. Biskup ipak smije rediti vlastitog podložnika određenog za službu, koju će, pošto se prije provede po zakonu istožerenje i ustožerenje, izvršivati u drugoj biskupiji.

---

968 § 2: C. 1, D. LII; c. un., X, *de clerico per saltum promoto,* V, 29; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 10; Pius II, const. *«Cum ex sacrorum»,* 17 nov. 1461, § 2; Urbanus VIII, const. *«Secretis»,* 11 dec. 1624, § 2, 3, 6.

969 § 1: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 2; sess. XXIII, *de ref.,* c. 16; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 3; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 2, 28; const. *«Pastoralis officium»,* 27 mart. 1726, § 3; Pius X, litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906; S. C. de Prop. Fide. instr. (ad Vic. Ap. N.), mense aug. 1827.

Can. 970. - Proprius Episcopus vel Superior religiosus maior potest suis clericis ex quavis canonica causa, occulta quoque, etiam extraiudicialiter, ascensum ad ordines interdicere, salvo iure recursus ad Sanctam Sedem, vel etiam ad Moderatorem generalem, si agatur de religiosis quibus ascensum interdixerit Superior provincialis.

Can. 971. - Nefas est quemquam, quovis modo, ob quamlibet rationem, ad statum clericalem cogere, vel canonice idoneum ab eodem avertere.

Can. 972. - § 1. Curandum ut ad sacros ordines adspirantes inde a teneris annis in Seminario recipiantur; sed omnes ibidem commorari tenentur saltem per integrum sacrae theologiae curriculum, nisi Ordinarius in casibus peculiaribus, gravi de causa, onerata eius conscientia, dispensaverit.

§ 2. Qui ad ordines adspirant et extra Seminarium legitime morantur, commendentur pio et idoneo sacerdoti, qui eis invigilet eosque ad pietatem informet.

ART. I.

DE REQUISITIS IN SUBIECTO SACRAE ORDINATIONIS.

Can. 973. - § 1. Prima tonsura et ordines illis tantum conferendi sunt, qui propositum habeant ascendendi ad presbyteratum et quos merito coniicere liceat aliquando dignos futuros esse presbyteros.

§ 2. Ordinatus tamen qui superiores ordines recipere recuset, nec potest ab Episcopo ad eos recipiendos cogi, nec prohiberi a receptorum ordinum exercitio, nisi impedimento canonico detineatur aliave gravis, iudicio Episcopi, obsit causa.

970: C. 5, 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 1; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 23; S. C. C., *Vercellen.,* 21 mart. 1643, ad 4; *Alerien.,* 24 nov. 1657; *Asculana,* 21 apr. 1792.

971: C. 1, 2, 7, D. LXXIV; c. 23, C. XXV, q. 2.

972 § 1: C. 1, C. XII, q. 1; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 18; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 2; const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 34; Pius VI, encycl. *«Inscrutabile»,* 25 dec. 1775, § 4; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Nemo certe ignorat»,* 25 mart. 1852; Leo XIII, ep. *«Paternae providaeque»,* 18 sept. 1899; Pius X, litt. *«La ristorazione»,* 5 maii 1904; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. IV, 1.

Kan. 970. - Svojim duhovnicima mogu vlastiti biskup i redovnički viši Poglavar zabraniti, i vansudbeno, zbog kanonskog razloga, pa i skrivenog, da pristupe daljnjim redovima, s pravom pritužbe na Svetu Stolicu, odnosno i na vrhovnog Starješinu, kada se radi o redovnicima, kojima je zabranio daljnje ređenje pokrajinski Poglavar.

Kan. 971. - Strogo je zabranjeno siliti bilo koga, bilo kojim načinom, bilo s kojeg razloga, da stupi u duhovnički stalež, ili ga od toga odvraćati, ako je kanonski sposoban.

Kan. 972. - § 1. Treba voditi brigu o tom, da se oni, koji teže na to da prime svete redove, uzmu već od najranijih godina u Sjemenište; a svi moraju ondje proboraviti barem kroz cijeli tečaj svetog bogoslovlja, osim ako je u iznimnim slučajevima Ordinarij iz važna razloga, pod teškom odgovornošću u savjesti, podijelio od toga oprost.

§ 2. Koji žele primiti redove, a zakonito borave izvan Sjemeništa, moraju se staviti na brigu pobožnom i sposobnom za to svećeniku, da na njih pazi i upućuje u pobožnost.

ČLANAK I.

REĐENIKU POTREBITE VLASTITOSTI

Kan. 973. - § 1. Prvi se duhovnički postrig i daljnji redovi smiju podijeliti samo takvima, koji imaju namjeru postati svećenicima i za koje postoji opravdana nada, da će jednom biti vrijedni svećenici.

§ 2. Biskup ipak ne može onoga, koji ne će da primi daljnjih redova, siliti na to, da ih primi niti mu zabraniti izvršivanje primljenih redova, osim ako bi za to postojala kanonska smetnja ili drugi kakav važan razlog, po sudu Biskupovom.

---

972 § 2: Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. II; S. C. Ep. et Reg., instr. 21 iul. 1896, n. 8.

973 § 1: C. 4, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 4, 11; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 2; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 2, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

973 § 2: C. 2, 8, D. LXXIV; c. 4, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11.

§ 3. Episcopus sacros ordines nemini conferat quin ex positivis argumentis moraliter certus sit de eius canonica idoneitate; secus non solum gravissime peccat, sed etiam periculo sese committit alienis communicandi peccatis.

Can. 974. - § 1. Ut quis licite ordinari possit, requiruntur:

1.° Recepta sacra confirmatio;

2.° Mores ordini recipiendo congruentes;

3.° Aetas canonica;

4.° Debita scientia;

5.° Ordinum inferiorum susceptio;

6.° Interstitiorum observatio;

7.° Titulus canonicus, si agatur de ordinibus maioribus.

§ 2. Quod pertinet ad consecrationem episcopalem, servetur praescriptum Can. 331.

Can. 975. - Subdiaconatus ne conferatur ante annum vicesimum primum completum; diaconatus ante vicesimum secundum completum; presbyteratus ante vicesimum quartum completum.

973 § 3: C. 8, D. LXIII; c. 3, D. LXXVIII; c. 24, C. XXV, q. 2; c. 14, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 1; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»,* 9 nov. 1846; ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Cum nuper»,* 20 ian. 1858; Leo XIII, ep. encycl. *«Fin dal principio»,* 8 dec. 1902; Pius X, ep. encycl. «E supremi», 4 oct. 1903; ep. *«Sollicito»,* 5 maii 1905; litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906.

974 § 1. 7.°: C. 1, D. XXXVI; c. 2, D. LIX; c. 2, 3, 5, D. LXI; c. 8, D. LXIII; c. 1, 8, D. LXXVII; c. 3, D. LXXVIII; c. 115, 117, 120, C. I, q. 1; c. 15, C. VIII, q. I; c. 29, 36, C. XVI, q. 1; c. 7, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. un., X, *de scrutinio in ordine faciendo,* I, 12; c. 13, 14, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 2, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 4, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Reg. 87, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 2; sess. XXI, *de ref.,* c. 2; sess. XXIII, *de ref.,* c. 3, 4, 7, 8, 11- 14; Pius II, const. *«Cum ex sacrorum»,* 17 nov. 1461, § 2; S. Pius V, const. *«Romanus Pontifex»,* 14 oct. 1568, § 1; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 2; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 4; Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 1; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 5; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 4, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 1; ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 10; const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 27; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. II, IV, XIX; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 19; const. *«Impositi Nobis»,* 27 febr. 1747; const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; Clemens XIII, ep. encycl. *«Cum primum»,* 17 sept. 1759, § 10, 16; Pius VI, encycl. *«Inscrutabile»,* 25 dec. 1775, § 4; const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 52, 53, Synodi Pistorien., damn; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»,* 9 nov. 1846; ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Cum nuper»,* 20 ian. 1858; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 2; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. VI; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Praestantia Scripturae»,* 18 nov. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. II; S. C. S. Off., litt. 16 mart. 1872; 2 apr. 1879; (Ierosolym.), 14 ian. 1885; S. C. Ep. et Reg., Regien., *Veronen., Mantuana, Brixien. et Senogallien.,* 15 febr. 1578; *Calven.,* 25 febr. 1592; S. C. C., decr. 15 mart. 1596; *Augustana,* 10 ian. 1602, ad 1, 3; *Ordinis Capuccinorum,* 15 nov. 1710, 14 ian. 1711; *Ordinis S. Basilii,* 8 apr., 6 maii 1775; S. C. super Statu Regularium, 20 ian. 1860, ad 3; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. XI; (C. G.), 5 iul. 1886, ad 2; instr. 31 iul. 1902, n. 8; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

975: C. 5, D. LXXVIII; c. 14, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 3, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 6, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 12; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. XIX; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 19 sq.; S. C. Ep. et Reg., Alberna, 5 apr. 1593; S. C. C., *Fanen.,* 7 sept. 1594; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

§ 3. Biskup ne smije nikomu podijeliti više redove, ako nije na temelju stvarnih dokaza moralno siguran o njegovoj kanonskoj prikladnosti, inače ne samo, da teško griješi, nego se i izlaže pogibli, da postane sukrivcem tuđih grijehova.

Kan. 974. - § 1. Da netko bude dopušteno ređen, traži se:

1.° Da je primio svetu potvrdu;

2.° Da mu je vladanje dolično redu, što ga ima primiti;

3.° Da ima propisanu dobu života;

4.° Da ima potrebito znanje;

5.° Da je primio redove, koji su niži;

6.° Da se je obdržavalo međuvrijeme;

7.° Da postoji kanonski opskrbni naslov, kada se radi o višim redovima.

§ 2. U pogledu biskupskog posvećenja mora se obržavati što propisuje kan. 331.

Kan. 975. - Podđakonat se ne smije podijeliti prije navršene dvadeset prve godine života; đakonat prije navršene dvadeset druge; svećeništvo prije navršene dvadeset četvrte.

Can. 976. - § 1. Nemo sive saecularis sive religiosus ad primam tonsuram promoveatur ante inceptum cursum theologicum.

§ 2. Firmo praescripto Can. 975, subdiaconatus ne conferatur, nisi exeunte tertio cursus theologici anno; diaconatus, nisi incepto quarto anno; presbyteratus, nisi post medietatem eiusdem quarti anni.

§ 3. Cursus theologicus peractus esse debet non privatim, sed in scholis ad id institutis secundum studiorum rationem Can. 1365 determinatam.

Can. 977. - Ordines gradatim conferendi sunt ita ut ordinationes per saltum omnino prohibeantur.

Can. 978. - § 1. In ordinationibus serventur temporum interstitia quibus promoti in receptis ordinibus, secundum Episcopi praescriptum, sese exerceant.

§ 2. Interstitia primam tonsuram inter et ostiariatum vel inter singulos ordines minores prudenti Episcopi iudicio committuntur; acolythus vero ad subdiaconatum, subdiaconus ad diaconatum, diaconus ad presbyteratum ne antea promoveantur, quam acolythus unum saltem annum, subdiaconus et diaconus tres saltem menses in suo quisque ordine fuerint versati, nisi necessitas aut utilitas Ecclesiae, iudicio Episcopi, aliud exposcat.

§ 3. Nunquam tamen, nisi de peculiari licentia Romani Pontificis, minores ordines cum subdiaconatu duove sacri ordines uno eodemque die, reprobata quavis contraria consuetudine, conferantur; imo nec primam tonsuram conferre licet una cum aliquo ex ordinibus minoribus, neque omnes ordines minores una simul.

---

976 § 2: S. C. Consist., 24 mart. 1911, ad 1; S. C. de Religiosis, declar. 7 sept. 1909, ad I, II; declar. 21 dec. 1909; 31 maii 1910, ad 1, 2; 1 mart. 1915, ad I.

976 § 3: S. C. de Religiosis, declar. 7 sept. 1909, ad VI; 31 maii 1910, ad 1, 2; 1 mart. 1915, ad II.

977: C. 1, D. LII; c. 1, 4, 7, D. LXI; c. 1, X, *de clericis peregrinis,* I, 22; c. un., X, *de clerico per saltum promoto,* V, 29; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 14; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 2; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 51, 53, Synodi Pistorien., damn.: S. C. S. Off. (Angliae), 2 mart. 1842; S. C. Ep. et Reg., *Neritonen.,* 22 dec. 1578; *Gravinen.,* 26 aug. 1616.

978 § 1: C. 2, D. LIX; c. 10, D. LXI; c. 1, D. LXXVII; c. 29, C. XVI, q. 1; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 11, 13, 14; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 2; Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 1; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. XVII, XVIII; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

Kan. 976. - § 1. Nitko bio on svjetovnjak ili redovnik, ne smije se pripustiti prvom duhovničkom postrigu, dok nije započeo bogoslovski tečaj.

§ 2. Uz obdržavanje odredbe u kan. 975, podđakonat se smije podijeliti tek pri kraju treće godine bogoslovskog tečaja; đakonat pri početku četvrte godine, a svećeništvo istom u drugoj polovici iste četvrte godine.

§ 3. Bogoslovski tečaj ne smije biti svršavan posebnički, nego u školama za to određenim po nastavnoj osnovi propisanoj u kan. 1365.

Kan. 977. - Redovi se postupno moraju podjeljivati tako, da je bezuvjetno zabranjeno svako prekoredno ređenje.

Kan. 978. - § 1. Kod podjeljivanja redova moraju se obdržavati vremenski razmaci, pa se kroz to vrijeme moraju ređenici, po Biskupovoj odredbi, vježbati u izvršivanju primljenih redova.

§ 2. Prepušteno je razboritom sudu Biskupovom, da odredi vremenski razmak između prvog duhovničkog postriga i vratarstva odnosno između pojedinih nižih redova; no svjećonoša ne smije biti zaređen za podđakona, podđakona za đakona, đakon za svećenika prije, nego što su proboravili svaki u svojemu redu, svjećonoša barem kroz godinu dana, podđakon i đakon barem kroz tri mjeseca, osim ako bi se moralo, po sudu Biskupovom, postupiti drukčije zbog nužde ili koristi Crkve.

§ 3. No neka se ipak ne podijele, bez posebnog dopuštenja Rimskog Prvosvećenika, u jedan isti dan niži redovi s podđakonatom ili dva viša reda zajedno a svaki se protivni običaj zabranjuje; dapače zabranjeno je podijeliti i prvi duhovnički postrig zajedno s kojim nižim redom ili sve niže redove zajedno.

---

978 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 11, 13, 14; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Caietana,* 14 febr. 1581; *Aliphana,* 9 aug. 1593; S. C. de Sacramentis, *Friburgen.,* 15 aug. 1909; S. C. C., *Aquen.,* mense iul. 1589, ad 1, 2; *Asturicen.,* 21 apr. 1591, ad 1; *Neapolitana,* 3 apr. 1593; *Brugnaten.,* 17 maii 1593; *Nullius,* 31 maii 1597; *Nullius,* mense iun. 1597; *Savonen.,* 1 iul. 1597; 12 sept. 1609; *Miden.,* 24 aug. 1686, n. II; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

978 § 3: C. 13, 15, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 2, 3, X, *de eo, qui furtive ordinem suscepit,* V, 30; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 13; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 2; S. C. C., *Nullius,* 18 sept. 1597, ad 3; *Neapolitana,* 6 aug. 1661, ad 1; *Boven.,* 29 ian., 12 febr., 10 apr., 7 maii 1707; *Calaritana,* 21 febr. 1728, ad 1; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. XI; instr. 31 iul. 1902, n. 8; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

Can. 979. - § 1. Pro clericis saecularibus titulus canonicus est titulus beneficii, eoque deficiente, patrimonii aut pensionis.

§ 2. Hic titulus debet esse et vere securus pro tota ordinati vita et vere sufficiens ad congruam eiusdem sustentationem, secundum normas ab Ordinariis pro diversis locorum et temporum necessitatibus et adiunctis dandas.

Can. 980. - § 1. Ordinatus in sacris, si titulum amittat, alium sibi provideat, nisi, iudicio Episcopi, eius congruae sustentationi aliter cautum sit.

§ 2. Qui, citra apostolicum indultum, suum subditum in sacris sine titulo canonico scienter ordinaverint aut ordinari permiserint, debent ipsi eorumque successores eidem egenti alimenta necessaria praebere, donec congruae eiusdem sustentationi aliter provisum fuerit.

§ 3. Si Episcopus aliquem ordinaverit sine titulo canonico cum pacto ut ordinatus non petat ab ipso alimenta, hoc pactum omni vi caret.

Can. 981. - § 1. Si ne unus quidem ex titulis de quibus in Can. 979, § 1, praesto sit, suppleri potest titulo servitii dioecesis, et, in locis Sacrae Congregationi de Prop. Fide subiectis, titulo missionis, ita tamen ut ordinatus, iureiurando interposito, se devoveat perpetuo dioecesis aut missionis servitio, sub Ordinarii loci pro tempore auctoritate.

---

979 § 1: C. 2, 4, 23, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 2; S. Pius V, const. *«Romanus Pontifex»,* 14 oct. 1568, § 1; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 7; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 5, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 27; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. II; Clemens XIII, ep. encycl. *«Cum primum»,* 17 sept. 1759, § 10, 16; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 52, Synodi Pistorien., damn.; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 2; S. C. C., *Feretrana,* a. 1573, ad 3; *Squillacen.,* mense sept. 1588, ad 5; *Seguntina,* mense oct. 1589, ad 1; *Sorana,* 26 ian. 1669; *Urbinaten.,* 9 sept. 1679; *Camerinen.,* 4 aug. 1685; *Tudertina,* 12 febr., 12 mart. 1718, ad 2; *Nepesina,* 12 sept., 21 nov. 1750; S. C. super Statu Regularium, 20 ian. 1860, ad 4; S. C. de Prop. Fide, instr. 27 apr. 1871, n. 3; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

979 § 2: C. 23, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 2; S. Pius V, const. *«Romanus Pontifex»,* 14 oct. 1568, § 1; Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 3; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 7; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 5, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 27; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. II; Clemens XIII, ep. encycl. *«Cum primum»,* 17 sept. 1759, § 10, 16; S. C. Ep. et Reg., *Caesenaten.,* 15 maii 1590, ad 1; Collen., 8 apr. 1606; *Theatina,* 11 dec. 1615; *Nucerina,* 4 maii 1629; S. C. C., *Feretrana,* a. 1573, ad 3; *Cortonen.,* mense maio 1589; *Seguntina,* mense oct. 1589, ad 4; *Pacen.,* 23 maii 1609; *Neapolitana,* 6 aug. 1611; *Terracinen.,* 20 iul. 1614; *Terracinen.,* 20 iul. 1629; *Caiacen.,* 6 mart. 1638; 15 mart. 1642; 15 mart. 1652; *Sypontina,* 29 nov. 1670; 12 iul. 1687; *Florentina,* 28 iun. 1704; *Romana seu S. Agathae Gothorum,* 27 maii 1713; *Fanen.,* 21 aug. 1717; *Florentina,* 2 oct. 1717, ad 5; *Ariminen.,* 8 et 29 aug. 1722, 15 maii, 17 iul. 1723; *Soanen.,* 28 iul., 15 sept. 1838; *Lancianen.,* 3 febr. 1884; S. C. de Prop. Fide, instr. 27 apr. 1871, n. 1; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

Kan. 979. - § 1. Kanonski je opskrbni naslov za svjetovne duhovnike nadarbinski naslov, a kad toga nema, imovinski ili rentovni.

§ 2. Taj opskrbni naslov treba da je valjano osiguran za cijeli ređenikov život i zaista dostatan za njegovo primjereno uzdržavanje prema odredbama, što ih imaju, prema različitim potrebama i prilikama mjesnim i vremenskim, izdati Ordinariji.

Kan. 980. - § 1. Tko je primio viši red, pa izgubi svoj opskrbni naslov, mora sebi priskrbiti drugi, ako njegovo primjereno uzdržavanje nije, po sudu Biskupovom, osigurano drukčije.

§ 2. Tko znatice zaredi, bez apostolske ovlastice, svojega podložnika višim redom ili to dopusti bez kanonskog naslova, dužan je i on i njegovi sljednici davati mu, ako je u nuždi, potrebitu opskrbninu, sve dotle, dok ne bude za njegovo primjereno uzdržavanje poskrbljeno drukčije.

§ 3. Ako Biskup nekoga zaredi bez kanonskog opskrbnog naslova uz pogodbu, da ređenik ne će od njega tražiti opskrbnine, takva pogodba nema nikakve kreposti.

Kan. 981. - § 1. Ako nema nijednog od opskrbnih naslova, o kojima je riječ u kan. 979, § 1, mogu ih za nuždu zamijeniti službovni biskupijski naslovi, u mjestima, koja su podvrgnuta Svetom Zboru za Šir. Vjere, vjerovjesnički naslov, ali ipak samo tako, da se ređenik, pod prisegom, zavjeri zauvijek na biskupijsku ili vjerovjesničku službu pod vlašću svakovremenog mjesnog Ordinarija.

---

980 § 1: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 2; S. C. Ep. et Reg., *Novarien.,* 20 dec. 1838; S. C. C., *Terracinen.,* 20 iuI. 1619; *Parmen.,* 20 iul. 1641; *Bitecten.,* 16 nov. 1686; *Lancianen.,* 9 febr. 1726, ad 1, 3-6; *Asten.,* 20 mart., 3 apr., 22 maii 1734; *Tusculana,* 5 apr., 10 maii 1783; S. C. de Prop. Fide, instr. 27 apr. 1871, n. 11-13; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

980 § 2: C. 13, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 2, 4, 16, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 37, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Lucana,* 16 iun. 1592; *Pharen.,* 13 sept. 1593.

980 § 3: C. 45, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3.

981 § 1: S. C. Consist., 12 nov. 1908, ad XI, XII; *Romana,* 6 aug. 1909, ad XII; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 7 aug. 1678, ad 9; instr. 27 apr. 1871, n. 3, 6-10; (Natchez), 4 febr. 1873, ad 4, 5; decr. 18 aug. 1885.

§ 2. Ordinarius presbytero, quem promoverit titulo servitii ecclesiae vel missionis, debet beneficium vel officium vel subsidium, ad congruam eiusdem sustentationem sufficiens, conferre.

Can. 982. - § 1. Pro regularibus titulus canonicus est sollemnis religiosa professio seu titulus, ut dicitur, paupertatis.

§ 2. Pro religiosis votorum simplicium perpetuorum est titulus *mensae communis, Congregationis* aliusve similis, ad normam constitutionum.

§ 3. Ceteri religiosi, etiam ad ordinationis titulum quod attinet, iure saecularium reguntur.

ART. II.

DE IRREGULARITATIBUS ALIISQUE IMPEDIMENTIS.

Can. 983. - Nullum impedimentum perpetuum quod venit nomine *irregularitatis,* sive ex defectu sit sive ex delicto, contrahitur, nisi quod fuerit in canonibus qui sequuntur expressum.

Can. 984. - Sunt irregulares ex defectu:

1.° Illegitimi, sive illegitimitas sit publica sive occulta, nisi fuerint legitimati vel vota sollemnia professi;

2.° Corpore vitiati qui secure propter debilitatem, vel decenter propter deformitatem, altaris ministerio defungi non valeant. Ad impediendum tamen exercitium ordinis legitime recepti, gravior requiritur defectus, neque ob hunc defectum prohibentur actus qui rite poni possunt;

3.° Qui epileptici vel amentes vel a daemone possessi sunt vel fuerunt; quod si post receptos ordines tales evaserint et iam liberos esse certo constet, Ordinarius potest suis subditis receptorum ordinum exercitium rursus permittere;

982 § 1: S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 1; S. C. super Statu regularium, 20 ian. 1860, ad 1: S. C. de Prop. Fide, instr. 27 apr. 1871, n. 3, 4.

982 § 2: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. VI; S. C. Ep. et Reg., *Novarien.,* 20 dec. 1838; decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 1; S. C. de Prop. Fide, instr. 27 apr. 1871, n. 3, 4.

§ 2. Ordinarij, koji nekoga zaredi na službovni ili vjerovjesnički naslov, dužan mu je podijeliti nadarbinu ili službu ili za njegovo primjereno uzdržavanje dostatnu potporu.

Kan. 982. - § 1. Za regularske je redovnike kanonski opskrbni naslov svečano redovničko zavjetovanje ili naslov, kako se kaže, siromaštva.

§ 2. Opskrbni je naslov za redovnike s običnim vječitim zavjetima, naslov *zajedničkog stola*, *redovničkog Zbora* ili drugi sličan prema propisu u konstitucijama.

§ 3. Ostali se redovnici ravnaju također i u pogledu opskrbnog naslova po pravu za svjetovne duhovnike.

ČLANAK II.

NEPRAVILNOSTI I DRUGE SMETNJE

Kan. 983. - Trajne su smetnje, nazvane *nepravilnosti* bilo zbog manjkavosti bilo zbog krivičnog djela, samo one, koje su izrijekom navedene u kanonima, što slijede.

Kan. 984. - Nepravilni su zbog manjkavosti:

1.° Nezakonito rođeni, bilo nezakonito rođenje javno ili skrovito, osim ako su pozakonjeni ili su položili svečane zavjete;

2.° Koji imaju tjelesnu manu, zbog koje ne mogu službe pri oltaru izvršivati sigurno radi slabosti ili dostojno radi nagrđenosti. Ipak se za to, da izvršivanje zakonito već primljenog reda bude zabranjeno traži, da je mana veća, pa zbog takve manjkavosti nisu zabranjeni oni čini, koji se mogu propisno izvršiti;

3.° Padavičari ili umobolni ili opsjednuti odnosno koji su to bili; u slučaju, kada su postali takvima poslije ređenja, a utvrđeno je, da su međutim ozdravili, može Ordinarij ponovno dopustiti svojim podložnicima, da izvršuju primljene redove;

982 § 3: S. Pius V, const. *«Romanus Pontifex»,* 14 oct. 1568, § 3; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 4; S. C. Ep. et Reg., decr. *«Autis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 1; S. C. super Statu Regularium, 20 ian. 1860, ad 1.

4.° Bigami, qui nempe duo vel plura matrimonia valida successive contraxerunt;

5.° Qui infamia iuris notantur;

6.° Iudex qui mortis sententiam tulit;

7.° Qui munus carnificis susceperint eorumque voluntarii ac immediati ministri in exsecutione capitalis sententiae.

Can. 985. - Sunt irregulares ex delicto:

1.° Apostatae a fide, haeretici, schismatici;

2.° Qui, praeterquam in casu extremae necessitatis, baptismum ab acatholicis quovis modo sibi conferri siverunt;

3.° Qui matrimonium attentare aut civilem tantum actum ponere ausi sunt, vel ipsimet vinculo matrimoniali aut ordine sacro aut votis religiosis etiam simplicibus ac temporariis ligati, vel cum muliere iisdem votis adstricta aut matrimonio valido coniuncta;

4.° Qui voluntarium homicidium perpetrarunt aut fetus humani abortum procuraverunt, effectu secuto, omnesque cooperantes;

5.° Qui seipsos vel alios mutilaverunt vel sibi vitam adimere tentaverunt;

6.° Clerici medicam vel chirurgicam artem sibi vetitam exercentes, si exinde mors sequatur;

984 7.°: C. 2, 3, 5, D. XXVI; c 1-5, D. XXXIII; c. 10, 14, D. XXXIV; c. 1, D. XXXVI; c. 55, 56, 59, 69, D. L; c. 21, D. LIV; c. 1, D. LV; c. 8, D. LXXVII; c. 2, 17, C. VI, q. 1; c. 2, C. XXVIII, q. 3; c. 1, 12, 14, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; c. 5, X, *de servis non ordinandis et eorum manumissione,* I, 18; c. 2, 6, 7, X, *de corpore vitiatis ordinandis vel non*, I, 20; c. 1-3, X, *de bigamis non ordinandis,* I, 21; c. 2, X, *de clerico aegrotante vel debilitato,* III, 6; c. 13, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; c. 14, X, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 1, 2, *de filiis presbyterorum et aliis illegitime natis,* I, 11, in VI°; Reg. 87, R. J., in VI°; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VIII, n. IV; S. C. S. Off. (Graeco- Melchit.), 2 iun. 1718; S. C. Ep. et Reg., *Theanen.,* 2 dec. 1578; *Ariminen.,* 14 maii 1591; *Faventina,* 30 aug. 1839; S. C. C., *Panormitana,* 10 apr. 1683; *Alexanen.,* 27 apr. 1686; *Lavellana seu Romana,* 8 iun., 6 iul. 1726; *Firmana,* 24 maii 1823; *Mediolanen.,* 10 iun., 2 dec. 1724, ad 1; *Cusentina,* 13 iul. 1725; *Florentina,* 2 et 23 aug. 1727; *Abellinen.,* 7 et 28 iul. 1770; *Augustana,* 19 dec. 1772; *Comen.,* 8 apr., 6 maii 1775; *Malacitana,* 6 maii, 17

4.° Dvoženci, naime takvi, koji su jedno za drugim sklopili dva ili više brakova;

5.° Pravno beščasni;

6.° Sudac koji je izrekao smrtnu presudu;

7.° Koji su se primili službe krvnika i njihovi svojevoljni i neposredni pomoćnici pri izvršivanju smrtne presude.

Kan. 985. - Nepravilni su zbog krivičnog djela:

1.° Otpadnici od vjere, krivovjerci i raskolnici;

2.° Koji su kojim god načinom dopustili, osim u slučaju skrajne nužde, da im krštenje podijele nekatolici;

3.° Koji su se usudili pokušati da sklope nevaljano ženidbu ili samo građanski brak usprkos smetnje ženidbene sveze ili svetog reda ili redovničkih zavjeta, ma i običnih i privremenih ili da brak sklope sa ženom, koja je bila vezana isto takvim zavjetima ili valjanim brakom;

4.° Koji su počinili hotimično ubojstvo ili uspješno prouzročili pometnuće čovječjeg zametka, kao i svi, koji su pri tom sudjelovali;

5.° Koji su sami sebe ili druge osakatili ili su pokušali, da sebi oduzmu život;

6.° Duhovnici, koji se bave njima zabranjenim liječništvom ili ranarništvom, ako iz tog uslijedi nečija smrt;

iun. 1775; *Sarsinaten.,* 21 apr. 1792; *Albinganen.,* 21 ian., 11 febr. 1797, 20 ian. 1798; *Barcinonen.,* 11 iul. 1801; *Fulginaten.,* 25 ian., 8 mart. 1806; *Sutrina,* 23 febr., 18 iun., 22 aug. 1807; *Neapolitana,* 17 sept. 1814; *Cameracen.,* 20 ian., 17 febr. 1821; *Comaclen.,* 19 iul. 1828; *Reatina et Nursina,* 14 maii 1831; *Platien.,* 28 ian. 1832; *Imolen.,* 14 apr. 1832; *Aturen.,* 24 sept. 1832; *Melphicten.,* 30 mart., 25 maii 1833; *Fabrianen.-Mathelicen.,* 7 sept. 1833; *Agrigentina,* 20 nov., 18 dec. 1841; *Nanneten.,* 21 iul. 1832, 3 aug. 1833, 19 apr. 1845; *Neocastren. et Catacen.,* 7 aug. 1847; *Taurinen.,* 29 ian. 1848; *Panormitana,* 20 apr. 1850; *Camerinen.,* 27 iun. 1850; *Bergomen.,* 27 nov. 1858; *Pampilonen.,* 17 sept. 1859; *Vercellen.,* 28 iul. 1860; *Ianuen.,* 29 nov. 1862; *Comaclen.,* 5 dec. 1863; *Aesina,* 26 nov. 1864; *Pinhelen.,* 16 iun. 1865; *Soanen.,* 22 sept. 1866; *Bergomen.,* 22 sept., 1 dec. 1866, 13 iun. 1868; *Vratislavien.,* 9 aug. 1890; *Bononien.,* 23 febr. 1907; *Rottenburgen.,* 24 aug. 1907; S. C. super Statu Regularium, 20 ian. 1860, ad 2; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. X; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

7.° Qui actum ordinis, clericis in ordine sacro constitutis reservatum, ponunt, vel eo ordine carentes, vel ab eius exercitio poena canonica sive personali, medicinali aut vindicativa, sive locali prohibiti.

Can. 986. - Haec delicta irregularitatem non pariunt, nisi fuerint gravia peccata, post baptismum perpetrata, salvo praescripto Can. 985, n. 2, itemque externa, sive publica sive occulta.

Can. 987. - Sunt simpliciter impediti:

1.° Filii acatholicorum, quandiu parentes in suo errore permanent;

2.° Viri uxorem habentes;

3.° Qui officium vel administrationem gerunt clericis vetitam cuius rationes reddere debeant, donec, deposito officio et administratione atque rationibus redditis, liberi facti sint;

4.° Servi servitute proprie dicta ante acceptam libertatem;

5.° Qui ad ordinarium militare servitium civili lege adstringuntur, antequam illud expleverint;

6.° Neophyti, donec, iudicio Ordinarii, sufficienter probati fuerint;

985 7.°: C. 1-6, 8, 32, 36, 39, 41, 49, D. L; c. 4-7, 9, D. LV; c. 1, D. LXXXI; c. 10, C. I, q. 7; c. 17, C. VI, q. 1; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 3, 4, X, *de corpore vitiatis ordinandis vel non,* I, 20; c. 1, 6, 10, 11, 18-20, 24, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 2, X, *de clericis pugnantibus in duello,* V, 14; c. 1, 2, X, *de clerico non ordinato ministrante,* V, 28; c. 1, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 1, 18, 20, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 7; sess. XXIV, *de ref.,* c. 6; Pius II, const. *«Cum ex sacrorum»,* 17 nov. 1461, § 2; Clemens VII, ep. *«Cum sicut»,* 15 ian. 1530, § 2; Sixtus V, const. *«Effraenatam»,* 24 oct. 1588, § 2, 3; const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 3; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. IX; const. *«Impositi nobis»,* 27 febr. 1747; ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 48; S. C. Ep. et Reg., *Sarzanen.,* 3 iun. 1597; S. C. Consist., decr. 25 mart. 1914, n. 8; S. C. C., *Sagonen.,* 21 iun. 1623; *Vercellen.,* 21 mart. 1642, ad 2; *Chinen.,* 9 febr. 1669; 15 dec. 1674; *Panormitana,* 26 apr. 1698; *Amalphitana,* 30 sept., 2 dec. 1702, ad 3; *Leodien.,* 7 iul. 1703, ad 2; *Vercellen.,* 18 aug. 1703; *Salamantina,* 17 dec. 1701, 13 maii 1702, 18 aug. 1703, 26 ian. 1704, ad 1; *Aquilana,* 28 nov. 1711; *Romana,* 21 maii 1718, ad 1; *Papien.,* 21 maii 1718; *Casalen.,* 24 sept. 1718, ad 1; *Caiacen.,* 23 maii 1722, ad 1; *Aquinaten.,* 12 ian. 1726; *Turritana,* 22 sept. 1725, 30 mart. 1726; *Caputaquen.,* 2 apr. 1729; *Augustana,* 29 ian.,

7.° Koji izvrše bogoslužni čin, koji je pridržan duhovnicima viših redova, a nemaju takva reda ili im je njegovo izvršivanje zabranjeno po kanonskoj kazni bilo osobnom, popravnom ili odmaznom, bilo mjesnom.

Kan. 986. - Ta krivična djela uzrokuju ređeničku nepravilnost samo onda, kada su smrtni grijesi, učinjeni poslije krštenja, uz obdržavanje odredbe kan. 985, br. 2; nadalje se traži, da se radi o izvanjskim činima izvršenima bilo javno bilo skrovito.

Kan. 987. - Običnom su zabranom spriječeni:

1.° Sinovi nekatoličkih roditelja, dok god im roditelji ostaju u svojoj zabludi;

2.° Oženjeni za života njihovih žena;

3.° Koji izvršuju službu ili upravljanje duhovnicima zabranjeno skopčano s obavezom položiti račune, dok god ne napuste službu i upravljanje, ne polože račune i ne dobiju odrješnicu;

4.° Robovi u pravom ropstvu, dok god ne zadobiju slobode;

5.° Vojni obvezanici, koji imaju po građanskom zakonu obavezu na redovnu vojnu dužnost, dok god je ne izvrše;

6.° U odrasloj dobi kršteni, dok god nisu, po sudu Ordinarija, dostatno iskušani;

12 febr. 1735, ad 2; *Vicentina,* 19 apr. 1738, ad 1; *Montis Falisci,* 16 maii, 6 iun. 1739; *Nolana,* 20 iun. 1750, 19 iun., 31 iul. 1751, 22 ian., 11 mart. 1752, ad 3; *Albinganen.,* 2 febr., 7 apr. 1753; *Basileen.,* 22 sept. 1753, 9 febr. 1754, ad IX; *Caputaquen.,* 26 apr., 10 maii 1755; *Derthonen.,* 8 maii 1756; *Murana,* 22 ian., 26 febr., 12 mart. 1763; *Salutiarum,* 8 iun., 13 iul. 1765; *Beneventana,* 18 nov. 1769; *S. Marci,* 8 iun., 31 aug., 28 sept. 1771; *Camenecen.,* 30 iul. 1785; *Veronen.,* 19 ian., 16 febr. 1805; *Fanen.,* 2 iun., 20 iul. 1805; *Nucerina et Tudertina,* 5 et 29 sept. 1818; *Caietana,* 14 iun. 1823, 20 nov. 1824; *Aquaependen. et Soanen.,* 21 iul. 1827; *Baren.,* 24 ian. 1829; *Triventina,* 7 sept. 1833; *Oppiden.,* 13 febr. 1841; Lucionen., 8 apr. 1848, ad 4; Bergomen., 5 dec. 1863, 8 iul., 12 aug. 1865, ad 3; *Premislien.,* 18 iun., 20 aug. 1887, ad 2; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. VIII; instr. 20 oct. 1884, n. 11; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

986: C. 1, D. LXXXI; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 5, X, *de corpore vitiatis ordinandis vel non,* I, 20; c. 9, 12-16, 18, 19, 22, 23, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 4, X, *de clerico percussore,* V, 25; c. 9, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. un., *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 4, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., *Ianuen.,* 23 maii 1589; S. C. C., *Bituntina,* 21 iun. 1599.

7.° Qui infamia facti laborant, dum ipsa, iudicio Ordinarii, perdurat.

Can. 988. - Ignorantia irregularitatum sive ex delicto sive ex defectu atque impedimentorum ab eisdem non excusat.

Can. 989. - Irregularitates et impedimenta multiplicantur ex diversis eorundem causis, non autem ex repetitione eiusdem causae, nisi agatur de irregularitate ex homicidio voluntario.

Can. 990. - § 1. Licet Ordinariis per se vel per alium suos subditos dispensare ab irregularitatibus omnibus ex delicto occulto provenientibus, ea excepta de qua in Can. 985, n. 4 aliave deducta ad forum iudiciale.

§ 2. Eadem facultas competit cuilibet confessario in casibus occultis urgentioribus in quibus Ordinarius adiri nequeat et periculum immineat gravis damni vel infamiae, sed ad hoc dumtaxat ut poenitens ordines iam susceptos exercere licite valeat.

Can. 991. - § 1. In precibus pro irregularitatum ac impedimentorum dispensatione, omnes irregularitates ac impedimenta indicanda sunt; secus dispensatio generalis valebit quidem etiam pro reticitis bona fide, iis exceptis quae in Can. 990, § 1 excipiuntur, non autem pro reticitis in mala fide.

§ 2. Si agatur de irregularitate ex homicidio voluntario, etiam numerus delictorum exprimendus est sub poena nullitatis concedendae dispensationis.

987 7.°: C. 1, D. XLVIII; c. 59, D. L; c. 1, D. LI; c. 1, D. LIII; c. 1- 7, 12, 21, D. LIV; c. 1, D. LV; c. 9, D. LXI; c. 18, C. I, q. 1; c. 10, C. I, q. 7; c. 2, 17, C. VI, q. 1; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 1, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; c. 1-3, 5, X, *de servis non ordinandis et eorum manumissione,* I, 18; c. un., X, *de obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non,* I, 19; c. 2, X, *de clericis coniugatis,* III, 3; c. 5, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 4, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Reg. 87, R. J., in VI°; c. un., *de voto et voti redemptione,* tit. VI, in Extravag. Ioan. XXII; S. C. S. Off., 28 nov. 1668; (Coreae), 12 febr. 1851, ad 4; instr. 16 sept. 1875, n. 1; 4 dec. 1890; 6 mart. 1891; 3 febr. 1898, ad 2, 3; 1 sept. 1904; S. C. Ep. et Reg., *Mutinen.,*

7.° Činjenično beščasni, dok god, po Ordinarijevom sudu, njihova beščasnost još postoji.

Kan. 988. - Ne ispričava od ređeničkih nepravilnosti bile one zbog krivičnog djela ili zbog manjkavosti niti od zabrana, ako se za njih ne zna.

Kan. 989. - Ređeničke se nepravilnosti i zabrane umanažaju zbog njihovih različitih uzroka, ali ne, ako se opetuje jedan isti uzorak, osim kad se radi o hotimičnom ubojstvu.

Kan. 990. - § 1. Ordinariji mogu slobodno sami ili po drugomu podijeliti svojim podložnicima oprost od svih ređeničkih nepravilnosti zbog krivičnog djela, koje je skrovito, izuzevši nepravilnost, o kojoj govori kan. 985, br. 4 i sve druge, koje su postale predmetom sudskog postupka.

§ 2. To isto ovlaštenje ima u skrovitim hitnim slučajevima svaki ispovjednik, ako se ne može doći do Ordinarija, a prijeti pogibao velike štete ili ozlogašenja, i to samo u tu svrhu, da pokornik može slobodno izvršivati već primljene redove.

Kan. 991. § 1. U molbama za oprost od ređeničkih nepravilnosti i zabrana moraju se navesti sve nepravilnosti i smetnje; inače vrijedit će doduše općeniti oprost i za takve, što su prešućene u dobroj vjeri, osim onih, koje su izuzete u kan. 990 § 1, ali ne će vrijediti za takve, koje su prešućene zlonamjerno.

§ 2. Ako se radi o ređeničkoj nepravilnosti zbog hotimičnog ubojstva, mora se označiti i broj krivičnih djela, inače je podijeljeni oprost ništav.

12 aug 1611; S. C. C., *Tricaricen.,* 23 ian. 1610, ad 2; *Milevitana,* 13 aug. 1718, ad 1-3; *Burgi S. Domnini seu Cremonen.,* 1 aug. 1750, ad 2; *Pragen.,* 12 maii 1759; *Beneventana,* 6 aug. 1763; *Nullius Montis Virginis,* 16 febr., 5 apr. 1788; *Sarnen.,* 26 febr. 1825; *Civitatis Castelli,* 11 mart. 1843; S. C. de Religiosis, decr. 1 ian. 1911, n. 1; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

988: S. C. C., *Arianen.,* 23 ian. 1808.

990 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 6; S. C. C., Posnanien., 20 febr. 1611; *Cadurcen.,* 9 febr. 1664; *Elboren.,* 9 febr., 16 mart. 1737, ad 1.

990 § 2: S. C. S. Off., 6 sept. 1909.

§ 3. Dispensatio generalis ad ordines valet pro ordinibus quoque maioribus; et dispensatus potest obtinere beneficia non consistorialia etiam curata, sed renuntiari nequit S. R. E. Cardinalis, Episcopus, Abbas vel Praelatus *nullius,* Superior maior in religione clericali exempta.

§ 4. Dispensatio, in foro interno non sacramentali concessa, scripto consignetur; et de ea in secreto Curiae libro constare debet.

CAPUT III.

DE IIS QUAE SACRAE ORDINATIONI PRAEIRE DEBENT.

Can. 992. - Omnes tum saeculares tum religiosi ad ordines promovendi per se ipsi vel per alios Episcopo aliive qui Episcopi hac in re vices gerat, suum propositum ante ordinationem opportuno tempore aperiant.

Can. 993. - Promovendi saeculares aut religiosi qui, quod pertinet ad ordinationem, saecularium iure reguntur, afferant:

1.° Testimonium ultimae ordinationis aut, si de prima tonsura agatur, recepti baptismatis et confirmationis;

2.° Testimonium de peractis studiis, pro singulis ordinibus, ad normam Can. 976, requisitis;

3.° Testimonium rectoris Seminarii, aut sacerdotis cui candidatus extra Seminarium commendatus fuerit, de bonis eiusdem candidati moribus;

4.° Testimoniales litteras Ordinarii loci in quo promovendus tantum temporis moratus est ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit;

5.° Testimoniales Superioris maioris religiosi, si cui religioni promovendus adscriptus sit.

991 § 3: C. 1. 18, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* I, 17; Sixtus V, const. *«Postquam»,* 3 dec. 1586, § 12; S. C. S. Off., 5 dec. 1906.

992: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 5; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

993 5.°: C. 5, 6, D. XXIV; c. 2, X, *de clericis peregrinis,* I, 22; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 8; Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 3-6; Pius

§ 3. Općeniti oprost za ređenje vrijedi i za više redove; a taj koji je dobio oprost, može postići nekonzistorijske nadarbine, pa i dušobrižničke, ali ne može biti imenovan S. R. C. Stožernikom, Biskupom, *samosvojnim* Opatom ili Prelatom, Višim poglavarom u izuzetoj duhovničkoj redovničkoj družbi.

§ 4. Oprost, koji je podijeljen za unutarnje vanotajstveno područje, neka se podijeli pismeno, pa to treba upisati u tajnu knjigu u Kuriji.

GLAVA III.

ŠTO SE MORA IZVRŠITI PRIJE SVETOG REĐENJA

Kan. 992. - Sve osobe i svjetovne i redovničke, koje imaju biti ređene, moraju pravovremeno prije ređenja same ili po drugima očitovati svoju nakanu Biskupu ili drugom, koji u toj stvari zamjenuje Biskupa.

Kan. 993. - Svjetovne osobe i one redovničke, za koje vrijedi, što se tiče ređenja svjetovno pravo, moraju pridonijeti:

1.° Svjedodožbu o primljenom zadnjem redu, odnosno kada se radi o prvom duhovničkom postrigu, krsni i krizmeni list;

2.° Svjedodžbu o svršenim naukama, za svaki pojedini red, kako ih propisuje kan. 976;

3.° Svjedodžbu o dobrom ponašanju od ravnatelja sjemeništa ili od svećenika, kojemu je ređenik bio izvan sjemeništa stavljen na brigu;

4.° Pismeno svjedočanstvo mjesnog Ordinarija, gdje je ređenik boravio toliko vremena, da je mogao upasti u kanonsku smetnju;

5.° Pismeno svjedočanstvo redovničkog Višeg Poglavara, ako ređenik pripada kojoj redovničkoj družbi.

IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 3; S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 6; S. C. C., *Neapolitana seu Vici Equen.,* 12 febr., 12 mart. 1718; *Romana seu Tusculana,* 27 apr. 1720; *Asculana,* 7 febr. 1733, ad 2; *Lunen.-Sarzanen.,* 29 maii 1824, ad 2, 3; S. C. de Religiosis, declar. 7 sept. 1909, ad VIII; 31 maii 1910, ad 1, 2; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

Can. 994. - § 1. Tempus quo promovendus potuit canonicum impedimentum contrahere est, regulariter, pro militibus trimestre, pro aliis semestre post pubertatem; sed Episcopus ordinans pro sua prudentia exigere potest litteras testimoniales etiam ob brevius commorationis tempus, et ob tempus quoque quod pubertatem antecessit.

§ 2. Si loci Ordinarius neque per se neque per alios promovendum satis noverit, ut testari possit eum, tempore quo in suo territorio moratus est, nullum canonicum impedimentum contraxisse, aut si promovendus per tot dioeceses vagatus sit ut impossibile vel nimis difficile evadat omnes litteras testimoniales exquirere, provideat Ordinarius saltem per iuramentum suppletorium a promovendo praestandum.

§ 3. Si post obtentas litteras testimoniales et ante peractam ordinationem promovendus praedicto temporis spatio in eodem territorio rursus moratus sit, novae litterae testimoniales Ordinarii loci necessariae sunt.

Can. 995. - § 1. Etiam Superior religiosus suis litteris dimissoriis non solum testari debet promovendum professionem religiosam emisisse et esse de familia domus religiosae sibi subditae, sed etiam de studiis peractis, deque aliis iure requisitis.

§ 2. Episcopus, acceptis iis litteris dimissoriis, aliis testimonialibus litteris non indiget.

Can. 996. - § 1. Quilibet promovendus sive saecularis sive religiosus debet praevium ac diligens examen subire circa ipsum ordinem suscipiendum.

§ 2. Promovendi vero ad sacros ordines in aliis quoque de sacra theologia tractationibus periculum faciant.

§ 3. Episcoporum est statuere qua methodo, coram quibus examinatoribus et quibus in tractationibus sacrae theologiae promovendi periculum facere debeant.

994 § 1: S. C. Ep. et Reg., instr. 27 nov. 1892, n. 5°; S. C. C., *Firmana,* 19 sept. 1893; *Urgellen.,* 26 ian. 1895, ad 1; *Pragen.,* 25 iun. 1904.

994 § 2: S. C. C., *Urgellen.,* 26 ian. 1895, ad 3, 4; *Pragen.,* 25 iun. 1904.

995 § 1: Benedictus XIV, const. *«Impositi Nobis»,* 27 febr. 1747; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. VI; S. C. Ep. et Reg., decr. *«Auctis admodum»,* 4 nov. 1892, n. 6; S. C. C., decr. 15 mart. 1596; S. C. de Religiosis, declar. 7 sept. 1909, ad VIII; 31 maii 1910, ad 1, 2.

995 § 2: S. C. C., *Senonen.,* 28 febr. 1654, ad 9.

Kan. 994. - § 1. Vrijeme, za koje je ređenik mogao upasti u kanonsku smetnju, u pravilu je za vojnike tri mjeseca, a za druge pol godine poslije doraslosti; ali Biskup reditelj može po svom razboritom sudu tražiti svjedodžbu i za kraće vrijeme boravljenja, pa i za vrijeme prije doraslosti.

§ 2. Ako mjesni Ordinarij ni sam ni po drugima ne pozna dovoljno ređenika, da bi mogao posvjedočiti, da ređenik za vrijeme, dok je boravio na njegovom području nije upao ni u kakvu kanonsku smetnju, ili ako je ređenik kroz toliko biskupija prolazio, da je nemoguće ili odviše teško sakupiti sve te svjedodžbe, neka Ordinarij stvar uredi barem tako, da ređenik položi domirnu prisegu.

§ 3. Ako bi ređenik poslije dobivene svjedodžbe, a prije svršenog ređenja, ponovno boravio kroz rečeno vrijeme na istom području, potrebna je nova svjedodžba od mjesnog Ordinarija.

Kan. 995. - § 1. Redovnički Poglavar mora također posvjedočiti u svojoj otpusnici ne samo to, da je ređenik položio redovničke zavjete, i da pripada redovničkoj obitelji njemu potčinjene kuće, nego i to, da je svršio nauke i sve drugo, što je propisano u pravu.

§ 2. Biskup, pošto primi takvu otpusnicu, ne treba nikakvog drugog pismenog svjedočanstva.

Kan. 996. - § 1. Svaki ređenik i svjetovni i redovnički mora se prije podvrći pomnjivom ispitu o onomu, što spada na red, koji ima primiti.

§ 2. Oni pak, koji imaju primiti više redove, moraju položiti ispit također i iz drugih poglavlja svetog bogoslovlja.

§ 3. Spada na Biskupa odrediti, na koji će način, pred kojima ispitačima i iz kojih poglavlja svetog bogoslovlja ređenici polagati ispit.

996 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 14; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 5; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 4, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; S. C. C., decr. 15 mart. 1596; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

996 § 2: Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 5; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 4, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3.

996 § 3: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 7.

Can. 997. - § 1. Hoc examen sive pro clericis saecularibus sive pro religiosis recipit loci Ordinarius qui iure proprio ordinat, aut dat dimissorias litteras; qui tamen potest quoque, ex iusta causa, illud Episcopo ordinaturo committere, qui id oneris suscipere velit.

§ 2. Episcopus alienum subditum sive saecularem sive religiosum ordinans cum legitimis litteris dimissoriis, quibus asseritur candidatum examinatum fuisse ad normam § 1, et idoneum repertum, potest huic attestationi acquiescere, sed non tenetur; et si pro sua conscientia censeat candidatum non esse idoneum, eum ne promoveat.

Can. 998. - § 1. Nomina promovendorum ad singulos sacros ordines, exceptis religiosis a votis perpetuis sive sollemnibus, sive simplicibus, publice denuntientur in paroeciali cuiusque candidati ecclesia; sed Ordinarius pro sua prudentia potest tum ab hac publicatione dispensare ex iusta causa, tum praecipere ut in aliis ecclesiis peragatur, tum publicationi substituere publicam ad valvas ecclesiae affixionem per aliquot dies, in quibus unus saltem dies festus comprehendatur.

§ 2. Publicatio fiat die festo de praecepto in ecclesia inter Missarum sollemnia aut alia die et hora quibus maior populi frequentia in ecclesia habeatur.

§ 3. Si sex intra menses candidatus promotus non fuerit, repetatur publicatio, nisi aliud Ordinario videatur.

Can. 999. - Omnes fideles obligatione tenentur impedimenta ad sacros ordines, si qua norint, Ordinario vel parocho ante sacram ordinationem revelandi.

997 § 1: Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 11; sess. XIV, *de ref.*, c. 3; sess. XXIII, *de ref.*, c. 3, 12; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»*, 19 dec. 1516, § 11; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 6; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 4, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Impositi Nobis»*, 27 febr. 1747; Pius X, motu propr. *«Religiosorum Ordinum»*, 19 mart. 1906; S. C. Ep. et Reg., *Caietana*, 20 dec. 1588; *Jadren.*, 17 sept. 1660; *Ordinis Eremitarum Camaldulensium*, 13 iul. 1730; S. C. C., *Ventimilien.*, mense dec. 1587, ad 14; decr. 15 mart. 1596; *Elboren.*, 2 et 23 aug. 1721, ad 3; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

Kan. 997. - § 1. Taj ispit ima obaviti i za svjetovne i za redovničke ređenike onaj mjesni Ordinarij, koji redove podjeljuje ili daje otpusnicu po vlastitom pravu; ali to može, iz pravednog razloga, povjeriti i Biskupu, koji će rediti, ako on hoće da preuzme taj trud.

§ 2. Biskup, koji redi tuđega podložnika bilo svjetovnog bilo redovničkog na temelju zakonite otpusnice u kojoj se posvjedočava, da je ređenik ispitan po odredbi u § 1, i da je pronađen sposobnim, može se s takvim svjedočanstvom zadovoljiti, ali ne mora; pa ako po svojoj savjesti sudi, da ređenik nije sposoban, neka ga ne zaredi.

Kan. 998. - § 1. Imena se ređenika, izuzevši redovnike s vječnim zavjetima bilo svečanim bilo običnim, moraju za svaki pojedini viši red javno oglasiti u župskoj crkvi svakog ređenika; no Ordinarij može po svojoj uviđavnosti iz pravednog razloga podijeliti i oprost od oglašivanja, ali može također i propisati, da se izvrši još i u drugim crkvama, pa i odrediti, da se mjesto oglašivanja pribije javni oglas na crkvenim vratima kroz nekoliko dana, među kojima treba da je barem jedan zapovijedani blagdan.

§ 2. Oglašivanje se mora izvršiti na zapovijedani blagdan u crkvi kod svečane Mise ili u drugi dan i sat, kada crkvu pohađa puk u većem broju.

§ 3. Kada se ređenik ne zaredi unutar šest mjeseci, mora se oglašivanje opetovati, osim ako Biskup odredi drukčije.

Kan. 999. - Svi su vjernici dužni Ordinariju ili župniku prijaviti prije svetog ređenja smetnje za više redove, ako bi za takve znali.

997 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 3; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 6; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 4, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; S. C. C., *Mileten.*, 20 nov. 1592, ad 2; *Nullius*, 16 ian. 1595; 17 ian. 1693; *Elboren.*, 2 et 23 aug. 1721, ad 1-3.

998 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 5; Alexander VII, const. *«Apostolica solicitudo»*, 7 aug. 1662, § 2; S. C. C., *Mediolanen.*, mense aug. 1587, ad 4; *Mileten.*, 27 apr. 1595; *Monopolitana*, 27 febr. 1602; *Regularium*, 28 febr. 1602, S. R. C., *Nuscana*, 11 nov. 1641; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

999: Pontificale Rom., tit. *De ordinatione diaconi;* tit. *De ordinatione presbyteri.*

Can. 1000. - § 1. Parocho qui publicationem peragit, et etiam alii, si id expedire videatur, Ordinarius committat ut de ordinandorum moribus et vita a fide dignis diligenter exquirat, et litteras testimoniales, ipsam investigationem et publicationem referentes, ad Curiam transmittat.

§ 2. Idem Ordinarius alias percontationes etiam privatas, si id necessarium aut opportunum iudicaverit, facere ne omittat.

Can. 1001. - § 1. Qui ad primam tonsuram et ordines minores promovendi sunt spiritualibus exercitiis per tres saltem integros dies; qui vero ad ordines sacros, saltem per sex integros dies vacent; sed si qui, intra semestre ad plures ordines maiores promovendi sint, Ordinarius potest exercitiorum tempus pro ordinatione ad diaconatum reducere, non tamen infra tres integros dies.

§ 2. Si, expletis exercitiis, sacra ordinatio qualibet de causa ultra semestre differatur, exercitia iterentur; secus iudicet Ordinarius utrum iteranda sint, necne.

§ 3. Haec spiritualia exercitia religiosi peragant in propria domo vel in alia de prudenti Superioris arbitrio; saeculares vero in Seminario, aut in alia pia vel religiosa domo ab Episcopo designata.

§ 4. De peractis spiritualibus exercitiis Episcopus certior fiat testimonio Superioris domus, in qua peracta fuerint; vel, si de religiosis agatur, attestatione proprii Superioris maioris.

1000 § 1: C. 5, D. XXIV; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 5, 7; Alexander VII, const. «*Apostolica solicitudo*», 7 aug. 1662, § 2; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis*.

1001 § 1: Alexander VII, const. «*Apostolica solicitudo*», 7 aug. 1662, § 3; S. C. Ep. et Reg., encycl. (ad Ep. Italiae), 9 oct. 1682.

Kan. 1000. - § 1. Ordinarij neka povjeri župniku, koji izvršuje oglašivanje, pa i drugomu, ako bi to bilo od koristi, da se kod povjerljivih osoba raspita o vladanju i životu ređenika i podnese Kuriji pismeno svjedočanstvo o tim izvidima i navještanju.

§ 2. Isti Ordinarij neka ne propusti izvršiti i druga izviđanja, pa i sukromna, ako to smatra potrebitim ili podesnim.

Kan. 1001. - § 1. Koji imaju primiti prvi duhovnički postrig i niže redove, moraju obaviti duhovne vježbe barem u tri puna dana, a koji će primiti više redove barem u šest punih dana; no Ordinarij može takvima, koji će u šest mjeseci primiti više svetih redova, skratiti duhovne vježbe prije đakonata, ali ne na manje od tri puna dana.

§ 2. Ako bi se ređenje, po svršenim duhovnim vježbama, bilo s kojega razloga odgodilo na više od šest mjeseci, moraju se duhovne vježbe ponovno obaviti; a inače neka prosudi Ordinarij, da li će se ponovno obaviti ili ne.

§ 3. Te duhovne vježbe treba da redovničke osobe izvrše u vlastitoj kući ili prema razboritoj odluci Poglavarevoj u kojoj drugoj; a svjetovne u Sjemeništu ili u kojoj drugoj pobožnoj ili redovničkoj kući po Biskupovoj odredbi.

§ 4. O obavljenim duhovnim vježbama mora Biskupa svjedočanstvom izvijestiti Poglavar kuće, u kojoj su izvršene; odnosno kad se radi o redovnicima njihov vlastiti Viši poglavar.

1001 § 3: Alexander VII, const. «*Apostolica solicitudo*», 7 aug. 1662, § 3; S. C. Ep. et Reg., encycl. (ad Ep. Italiae), 9 oct. 1682.

1001 § 4: Alexander VII, const. «*Apostolica solicitudo*», 7 aug. 1662, § 3; S. C. Ep. et Reg., encycl. (ad Ep. Italiae), 9 oct. 1682.

CAPUT IV.

DE RITIBUS ET CAEREMONIIS SACRAE ORDINATIONIS.

Can. 1002. - In quovis conferendo ordine, minister proprios ritus in Pontificali Romano aliisve ritualibus libris ab Ecclesia probatis descriptos, adamussim servet, quos nulla ratione licet praeterire vel invertere.

Can. 1003. - Missa ordinationis vel consecrationis episcopalis semper debet ab ipsomet ordinationis vel consecrationis ministro celebrari.

Can. 1004. - Si quis, ritu orientali ad aliquos ordines iam promotus, a Sede Apostolica indultum obtinuerit superiores ordines suscipiendi ritu latino, debet prius ritu latino recipere ordines quos ritu orientali non receperit.

Can. 1005. - Omnes ad maiores ordines promoti obligatione tenentur sacrae communionis in ipsa ordinationis Missa recipiendae.

CAPUT V.

DE TEMPORE ET LOCO SACRAE ORDINATIONIS.

Can. 1006. - § 1. Consecratio episcopalis conferri debet intra Missarum sollemnia, die dominico vel natalitio Apostolorum.

§ 2. Ordinationes in sacris celebrentur intra Missarum sollemnia sabbatis Quatuor Temporum, sabbato ante dominicam Passionis, et Sabbato Sancto.

1002: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine,* Can. 5; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. VI; Leo XIII, litt. ap. *«Apostolicae curae»,* 13 sept. 1896; S. R. C., *Lugdunen.,* 12 ian. 1917; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

1003: S. R. C., *Vratislavien.,* 8 iun. 1658; *Vratislavien.,* 24 ian. 1660; *Bergomen.,* 21 mart. 1744, ad 1, 2; *Fesulana,* 11 febr. 1764; *Nemausen.,* 23 sept. 1837; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis;* tit. *De ordinatione presbyteri;* tit. *De consecratione electi in episcopum.*

GLAVA IV.

OBREDI I SVEČANOSNI ČINI PRI SVETOM REĐENJU

Kan. 1002. - Reditelj se kod svakog ređenja mora strogo držati vlastitih obreda, kako su sadržani u Rimskom Veleobredniku ili u drugima od Crkve odobrenim obrednim knjigama i ni iz kojeg ih razloga ne smije ispuštati ili mijenjati.

Kan. 1003. - Misu kod ređenja ili kod biskupskog posvećanja mora uvijek služiti sam djelitelj ređenja ili posvećenja.

Kan. 1004. - Ako bi netko, tko je već neke redove primio po istočnom obredu, dobio od Apostolske Stolice ovlasticu, da primi daljnje redove po latinskom obredu, mora najprije primiti latinskim obredom redove, koje nije primio u istočnom obredu.

Kan. 1005. - Svi, koji primaju više redove, dužni su se pričestiti kod same Mise ređenja.

GLAVA V.

VRIJEME I MJESTO SVETOG REĐENJA

Kan. 1006. - § 1. Biskupsko se posvećenje mora podijeliti pod svečanom Misom u nedjelju ili na blagdan Apostola.

§ 2. Viši redovi neka se podjeljuju pod svečanom Misom u Kvatrene subote, u subotu prije Glušnice i na Veliku Subotu.

1004: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. VII.

1005: Pontificale Rom., tit. *De sacris ordinibus in genere;* tit. *De ordinatione presbyteri.*

1006 § 1: C. 5, D. LI; c. 1, D. LXXV; S. R. C., *Delegationis Apostolicae Canadensis,* 4 apr. 1913; Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

1006 § 2: C. 1, D. LII; c. 4, 7, D. LXXV; c. 2, 3, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 8; Pius II, const. *«Cum ex sacrorum»,* 17 nov. 1461, § 2; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad N. in Semin. Paris. Mission. Exter.), 3 apr. 1765; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

§ 3. Gravi tamen causa interveniente, Episcopus potest eas habere etiam quolibet die dominico aut festo de praecepto.

§ 4. Prima tonsura quolibet die et hora conferri potest; ordines minores singulis diebus dominicis et festis duplicibus, mane tamen.

§ 5. Reprobatur consuetudo contra ordinationum tempora praecedentibus paragraphis praescripta; quae servanda quoque sunt, cum Episcopus latini ritus ordinat ex apostolico indulto clericum ritus orientalis aut contra.

Can. 1007. - Quoties ordinatio iteranda sit vel aliquis ritus supplendus, sive absolute sive sub conditione, id fieri potest etiam extra tempora ac secreto.

Can. 1008. - Episcopus extra proprium territorium, sine Ordinarii loci licentia, nequit ordines conferre, in quorum collatione pontificalia exercentur, salvo praescripto Can. 239, § 1, n. 15.

Can. 1009. - § 1. Ordinationes generales in cathedrali ecclesia, vocatis praesentibusque ecclesiae canonicis, publice celebrentur; si autem in alio dioecesis loco, praesente clero loci, dignior, quantum fieri poterit, ecclesia adeatur.

§ 2. Non prohibetur autem Episcopus, iusta suadente causa, ordinationes particulares habere in aliis etiam ecclesiis itemque in oratorio domus episcopalis aut Seminarii aut religiosae domus.

§ 3. Prima tonsura et ordines minores conferri possunt etiam in privatis oratoriis.

1006 § 3: S. C. S. Off., 5 mart. 1712; S. C. Ep. et Reg., *Castren.,* 18 iul. 1732; S. C. C., *Briocen.,* 15 ian. 1689; *Tirasonen.,* 20 apr., 11 maii 1782; S. R. C., *Quebecen.,* 6 mart. 1896, ad 1, 3.

1006 § 4: C. 1, 3, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; S. R. C., *Marsorum,* 12 nov. 1831, ad 1; *Claromonten.,* 16 mart. 1833; *Anicien.,* 18 febr. 1843; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis;* tit. *De clerico faciendo.*

1006 § 5: C. 2, 16, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11.

1007: S. C. S. Off., 27 maii 1840; (Cochinchin.), 14 aug. 1851; 20 ian. 1875; 20 ian. 1886; (Angliae), 7 sept. 1892; 9 dec. 1897; 26 ian. 1898; 6 iul. 1898 (a); 6 iul. 1898 (b); 11 ian. 1899; 19 iul. 1899; 17 ian. 1900; 4 iul. 1900; 22 aug. 1900; 28 nov. 1900: (Vic. Ap. Hong- Kong), 7 maii 1902; S. C. C., *Senogallien.,* 3 oct. 1711; S. R. C., *Taurinen.,* 16 iun. 1837; *Vivarien.,* 22 maii 1841.

§ 3. Ipak ih iz važna razloga može Biskup podijeliti i u svaku nedjelju ili zapovijedani blagdan.

§ 4. Prvi se duhovnički postrig može podijeliti svakog dana i sata; niži redovi u sve nedjelje i svetkovine dvostrukog reda, ali samo ujutro.

§ 5. Zabacuje se običaj, koji je u protivnosti s propisima o vremenu ređenja sadržanima u gornjim paragrafima; ti se moraju obdržavati i onda, kada ne temelju apostolske ovlastice Biskup latinskog obreda podjeljuje ređenje duhovniku istočnog obreda i obratno.

Kan. 1007. - Kada god se ređenje mora, bilo bezuvjetno bilo uvjetno, opetovati ili nadopuniti koji obred, može se to izvršiti i izvan propisanog vremena i skrovito.

Kan. 1008. - Biskup ne može izvan vlastitog područja, bez dopuštenja mjesnog Ordinarija, podijeliti redove, kod kojih se pri ređenju izvršuju velesvećenički čini, uz obdržavanje propisa u kan. 239, § 1, br. 15.

Kan. 1009. - § 1. Opća se ređenja moraju izvršiti javno u stolnoj crkvi, u prisutnosti kanonika te crkve, koje treba pozvati; a ako bi se redilo u kojem drugom mjestu u biskupiji, treba da je to u prisutnosti mjesnog duhovništva i u crkvi, po mogućnosti, što odličnijoj.

§ 2. Posebna pak ređenja smije Biskup izvršiti iz pravedna razloga i u drugim crkvama, isto tako i u kapelici biskupskog doma ili Sjemeništa ili redovničke kuće.

§ 3. Prvi se duhovnički postrig i niži redovi mogu podijeliti i u posebničkim bogomoljama.

1008: C. 28, C. VII, q. 1; c. 6. 7, 9, C. IX, q. 2; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 5; Benedictus XIV, ep. *«Ad audientiam»,* 15 febr. 1753, § 1-7; S. C. C., *Bisinianen.,* a. 1573; *Civitatis Regalis in Indiis (Limana),* mense febr. 1586, ad 30; *Neapolitana,* 27 febr. 1649.

1009 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 8; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 17; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 14, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. *«Ad audientiam»,* 15 febr. 1753, § 17, 18; S. C. C., *Seguntina,* mense iun. 1586; *Gerunden.,* mense mart. 1588, ad 17; *Giennen.,* 11 et 25 ian., 7 iun., 5 iul., 2 aug. 1727, 19 iun. 1728; *Alatrina,* 20 aug. 1785, ad 1; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

1009 § 2: Benedictus XIV, ep. *«Ad audientiam»,* 15 febr. 1753, § 18, 19; S. C. C., *Seguntina,* mense iun. 1586; *Meliten.,* 20 nov. 1592, ad 3.

1009 § 3: Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis*; tit. *De clerico faciendo.*

CAPUT VI.

DE ADNOTATIONE AC TESTIMONIO PERACTAE ORDINATIONIS.

Can. 1010. - § 1. Expleta ordinatione, nomina singulorum ordinatorum ac ministri ordinantis, locus et dies ordinationis notentur in peculiari libro in Curia loci ordinationis diligenter custodiendo, et omnia singularum ordinationum documenta accurate serventur.

§ 2. Singulis ordinatis detur authenticum ordinationis receptae testimonium; qui, si ab Episcopo extraneo cum litteris dimissonis promoti fuerint, illud proprio Ordinario exhibeant pro ordinationis adnotatione in speciali libro in archivo servando.

Can. 1011. - Praeterea loci Ordinarius, si agatur de ordinatis e clero saeculari, aut Superior maior, si de religiosis ordinatis cum suis litteris dimissoriis, notitiam celebratae ordinationis uniuscuiusque subdiaconi transmittat ad parochum baptismi, qui id adnotet in suo baptizatorum libro ad normam Can. 470, § 2.

1010 § 1: Innocentius XII, const. «*Speculatores*», 4 nov. 1694, § 3.

GLAVA VI.

UPIS I SVJEDOČANSTVO O IZVRŠENOM REĐENJU

Kan. 1010. - § 1. Pošto se izvrši ređenje, moraju se imena pojedinih ređenika i reditelja, mjesto i dan ređenja upisati u posebnu knjigu, koja se u Kuriji mjesta ređenja mora pomnjivo čuvati i brižljivo pohraniti sve dokaznice za svako pojedino ređenje.

§ 2. Svakom se pojedinom ređeniku mora izdati vjerovna svjedodžba o primljenom ređenju; koji su na temelju otpusnice ređeni od tuđega Biskupa, treba da tu svjedodžbu podnesu vlastitom Ordinariju, da se ređenje zabilježi u posebnu knjigu, koja se ima čuvati u pismarnici.

Kan. 1011. - Osim toga mora mjesni Ordinarij, kad se radi o ređenju svjetovnih duhovnika, odnosno Viši poglavar, ako se radi o redovnicima zaređenima s njegovom otpusnicom, poslati za svakog podđakona obavijest o izvršenom ređenju župnika krsnog mjesta, koji će to zabilježiti prema odredbi kan. 470, § 2 u svoju maticu kršćenih.

TITULUS VII.

DE MATRIMONIO.

Can. 1012. - § 1. Christus Dominus ad sacramenti dignitatem evexit ipsum contractum matrimonialem inter baptizatos.

§ 2. Quare inter baptizatos nequit matrimonialis contractus validus consistere, quin sit eo ipso sacramentum.

Can. 1013. - § 1. Matrimonii finis primarius est procreatio atque educatio prolis; secundarius mutuum adiutorium et remedium concupiscentiae.

§ 2. Essentiales matrimonii proprietates sunt unitas ac indissolubilitas, quae in matrimonio christiano peculiarem obtinent firmitatem ratione sacramenti.

1012 § 1: Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 1; sess. XXIV, *de matrimonio,* prooemium, Can. 1; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; ep. *«La lettera»,* 9 sept. 1852; allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; Syllabus errorum, prop. 65, 73; ep. *«Tuae litterae»,* 1 dec. 1875; Leo XIII, ep. encycl. *«Inscrutabili»,* 21 apr. 1878; ep. encycl. *«Quod Apostolici»,* 28 dec. 1878; litt. *«Ci siamo»,* 1 iun. 1879; ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; litt. *«Il divisamento»,* 8 febr. 1893; allocut. *«In litteris Nostris»,* 18 mart. 1895; ep. *«Quam religiosa»,* 16 aug. 1898; allocut. *«Afferre iucundiora»,* 16 dec. 1901; ep. *«Dum multa»,* 24 dec. 1902; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 1; decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1907, prop. 51, damn.; S. Poenit., instr. 15 ian. 1866, n. 2.

1012 § 2: C. 1, X, *de sponsa duorum,* IV, 4; Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 1; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; ep. *«La lettera»,* 9 sept. 1852; allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; allocut. *«Multis gravibusque»,* 17 dec. 1860; Syllabus errorum, prop. 66, 73; ep. *«Tuae litterae»,* 1 dec. 1875; Leo XIII, litt. *«Ci siamo»,* 1 iun. 1879; ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; litt. *«Il divisamento»,* 8 febr. 1893; ep. *«Dum multa»,* 24 dec. 1902; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; S. Poenit., instr. 15 ian. 1866, n. 3.

1013 § 1: C. 41, C. XXVII, q. 1; c. 12, C. XXXI, q. 1; c. 11, C. XXXII, q. 1; c. 3, C. XXXII, q. 2; c. 27, C. XXXII, q. 7; c. 2, C. XXXIII, q. 1; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 1; Leo XIII, ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 5; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858.

1013 § 2: C. 8, C. XXIX, q. 2; c. 1, 25, 27, C. XXXII, q. 7; c. 2, C. XXXIII, q. 2; c. 1-4, 7, C. XXXIV, q. 1 et 2; c. 11, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 19, X, *de regularibus et*

NASLOV VII.

ŽENIDBA

Kan. 1012. - § 1. Krist Gospodin uzdigao je na čast otajstva sam bračni ugovor među krštenima.

§ 2. Zato ne može među krštenima postojati valjan bračni ugovor, a da on ne bi samim tim bilo ujedno i otajstvo.

Kan. 1013. - § 1. Prvotna je svrha ženidbe rađanje i odgajanje djece; drugotna međusobno pomaganje i lijek protiv požude.

§ 2. Bitna su svojstva ženidbe jedinstvo i nerazrješivost, koja u kršćanskoj ženidbi zadobivaju zbog toga, što je ona otajstvo, naročitu čvrstoću.

---

transeuntibus ad religionem, III, 31; c. 3, 11, 12, 17, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 1, 9, 13, 19, 31, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 1, 3, 5, X, *de sponsa duorum,* IV, 4; c. 2, 4, 5, 7, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; c. 1, X, *de coniugio leprosorum,* IV, 8; c. 4, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; c. 2, 5, 7, 8, X, *de divortiis,* IV, 19; c. 2, X, *de secundis nuptiis,* IV, 21; c. un., *de voto et voti redemptione,* III, 15, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 2; *de ref. matrim.,* c. 1, 7; Hadrianus I, ep. *«Institutio universalis»,* a. 785; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensbus praescr.; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Benedictus XII, a. 1341, prop. 102, Armenorum, damn.; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 5; Urbanus VIII, const. *«Magnum in Christo»,* 20 iun. 1637; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Matrimonii»,* 11 apr. 1741; const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 1; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VIII, n. II; ep. *«Nuper ad Nos»* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 12; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»,* 15 aug. 1832; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; ep. *«Verbis exprimere»,* 15 aug. 1859; Syllabus errorum, prop. 67; Leo XIII, ep. en cycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; ep. encycl. *«Humanum genus»,* 20 apr. 1884; ep. encycl. *«Quod multum»,* 22 aug. 1886; ep. encycl. *«Caritatis providentiaeque»,* 19 mart. 1894; ep. *«Longinqua oceani»,* 6 ian. 1895; allocut. *«In litteris Nostris»,* 18 mart. 1895; allocut. *«Afferre iucundiora»,* 16 dec. 1901; ep. *«Dum multa»,* 24 dec. 1902; S. C. S. Off., 20 mart. 1675, ad 2; instr. (ad Ep. Geneven.), 3 sept. 1772; instr. (ad Praef. Ap. Moldaviae), 20 mart. 1817; instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817; (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840, ad 1; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 1; (Natal), 11 iul. 1866, ad 6; instr. a. 1868; instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877; instr (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Iaponiae), 7 dec. 1626; (C. G.), 21 nov. 1634; litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788; instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; instr. 31 iul. 1902, n. 1, f. -- Vide etiam Can. 1110.

Can. 1014. - Matrimonium gaudet favore iuris; quare in dubio standum est pro valore matrimonii, donec contrarium probetur, salvo praescripto Can. 1127.

Can. 1015. - § 1. Matrimonium baptizatorum validum dicitur *ratum,* si nondum consummatione completum est; *ratum* et *consummatum*, si inter coniuges locum habuerit coniugalis actus, ad quem natura sua ordinatur contractus matrimonialis et quo coniuges fiunt una caro.

§ 2. Celebrato matrimonio, si coniuges simul cohabitaverint, praesumitur consummatio, donec contrarium probetur.

§ 3. Matrimonium inter non baptizatos valide celebratum, dicitur *legitimum.*

§ 4. Matrimonium invalidum dicitur *putativum,* si in bona fide ab una saltem parte celebratum fuerit, donec utraque pars de eiusdem nullitate certa evadat.

Can. 1016. - Baptizatorum matrimonium regitur iure non solum divino, sed etiam canonico, salva competentia civilis potestatis circa mere civiles eiusdem matrimonii effectus.

Can. 1017. - § 1. Matrimonii promissio sive unilateralis, sive bilateralis seu sponsalitia, irrita est pro utroque foro, nisi facta fuerit per scripturam subsignatam a partibus et vel a parocho aut loci Ordinario, vel a duobus saltem testibus.

§ 2. Si utraque vel alterutra pars scribere nesciat vel nequeat, ad validitatem id in ipsa scriptura adnotetur et alius testis addatur qui cum parocho aut loci Ordinario vel duobus testibus, de quibus in § 1, scripturam subsignet.

1014: S. C. S. Off., 18 mart. 1903, ad 2. -- Vide etiam Can. 1070, § 2.

1015 § 1: C. 36, C. XXVII, q. 2; c. 7, X, *de divortiis,* IV, 19.

1015 § 3: C. 8, C. XXIX, q. 2; c. 7, X, *de divortiis,* IV, 19; S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 3, 6; 18 iun. 1856; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 25; (Natal), 11 iul. 1866, ad 7, 8; (Siam), 22 nov. 1871, ad postrem. dub.; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 10; 10 dec. 1885, ad 1; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891; 18 maii 1892, ad 3; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 26 iun. 1820.

1015 § 4: S. C. S. Off. (ad Vic. Ap Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891.

1016: Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 58, Synodi Pistorien., damn.; Pius IX, allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; allocut. *«Multis gravibusque»,* 17 dec. 1860; allocut. *«Nunquam certe»,* 22 iun. 1868; Leo XIII, litt. *«Ci siamo»,* 1 iun. 1879; ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; ep. encycl. *«Immortale Dei»,* 1 nov. 1885; ep. encycl. *«Quod multum»,* 22 aug. 1886; litt. *«Il divisamento»,* 8 febr. 1893; allocut. *«In litteris Nostris»,* 18 mart. 1895; ep. *«Quam religiosa»,* 16 aug. 1898; allocut. *«Afferre iucundiora»,* 16 dec. 1901; ep. *«Dum multa»,* 24 dec. 1902; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817; (Vic. Ap. Iamaicae), 12 ian. 1881, ad 1; 24 mart. 1903; S. Poenit., instr. 15 ian. 1866, n. 2, 5.

Kan. 1014. - Ženidbi pripada pravna pogodovnost; radi toga se u dvojbi mora uzeti, da je ženidba valjana, dok se protivno ne dokaže, uz obdržavanje propisa kan. 1127.

Kan. 1015. - § 1. Valjana kršćanska ženidba naziva se *tvrda*, ako još nije izvršenjem postala potpunom; *tvrda* i *izvršena*, ako su bračni drugovi izvršili bračni čin, na koji se odnosi bračni ugovor po svojoj prirodi i po kojemu bračni drugovi postaju jedna put.

§ 2. Pošto je ženidba sklopljena, pretpostavlja se, ako su bračni drugovi skupa stanovali, da je ženidba izvršena, dok se protivno ne dokaže.

§ 3. Valjana među nekrštenima sklopljena ženidba naziva se *zakonita*.

§ 4. Nevaljana ženidba naziva se *mnivana*, ako je pri sklapanju barem jedna stranka bila u dobroj vjeri, i to doklegod obje stranke sa sigurnošću ne saznadu, da je ona nevaljana.

Kan. 1016. - Ženidba krštenih upravlja se ne samo božanskim pravom, nego i kanonskim, a u nadležnost građanske vlasti spadaju samo čisto građanske posljedice takove ženidbe.

Kan. 1017. - § 1. Obećanje je ženidbe bilo jednostrano bilo dvostrano ili zaruke, ništavo za oba područja, ako nije učinjeno pismenom ispravom potpisanom od stranaka, te ili od župnika odnosno mjesnoga Ordinarija ili barem od dvojice svjedoka.

§ 2. Ako obje ili jedna od stranaka ne zna ili ne može pisati, mora se to za valjanost u samoj toj pismenoj ispravi spomenuti i uzeti još jednoga svjedoka, koji mora potpisati pismenu ispravu uz župnika odnosno mjesnoga Ordinarija ili dva svjedoka, o kojima je riječ u § 1.

1017 § 1: C. 3, C. XXX. q. 5; Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, § 59; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 13 mart. 1910, ad VII; S. C. C., decr. *«Ne temere»,* 2 aug. 1907, art. I, II; *Romana et aliarum,* 28 mart. 1908, ad VII; *Romana et aliarum,* 27 iul. 1908, ad I, II.

1017 § 2: S. C. C., decr. *«Ne temere»,* 2 aug. 1907, art. I, II.

§ 3. At ex matrimonii promissione, licet valida sit nec ulla iusta causa ab eadem implenda excuset, non datur actio ad petendam matrimonii celebrationem; datur tamen ad reparationem damnorum, si qua debeatur.

Can. 1018. - Parochus ne omittat populum prudenter erudire de matrimonii sacramento eiusque impedimentis.

CAPUT I.

DE IIS QUAE MATRIMONII CELEBRATIONI PRAEMITTI DEBENT ET PRAESERTIM DE PUBLICATIONIBUS MATRIMONIALIBUS.

Can. 1019. - § 1. Antequam matrimonium celebretur, constare debet nihil eius validae ac licitae celebrationi obsistere.

§ 2. In periculo mortis, si aliae probationes haberi nequeant, sufficit, nisi contraria adsint indicia, affirmatio iurata contrahentium, se baptizatos fuisse et nullo detineri impedimento.

Can. 1020. - § 1. Parochus cui ius est assistendi matrimonio, opportuno antea tempore, diligenter investiget num matrimonio contrahendo aliquid obstet.

§ 2. Tum sponsum tum sponsam etiam seorsum et caute interroget num aliquo detineantur impedimento, an consensum libere, praesertim mulier praestent, et an in doctrina christiana sufficienter instructi sint, nisi ob personarum qualitatem haec ultima interrogatio inutilis appareat.

§ 3. Ordinarii loci est peculiares normas pro huiusmodi parochi investigatione dare.

1017 § 3: C. 2, 17, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; S. C. C., *Lycien.,* 17 nov. 1731.

1018: Gregorius XVI, ep. encycl. *«Summo iugiter»,* 27 maii 1832; litt. ap. *«Quas vestro»,* 30 apr. 1841; Pius IX, ep. *«Verbis exprimere»,* 15 aug. 1859; Leo XIII, ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; S. C. S. Off., instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 25; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 7; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 1; (Pondicher.), 3 febr. 1892; instr. (ad Ep. Albaniae), 15 febr. 1901; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830.

1020 § 1: C. 3, X, *de clandestina desponsatione,* IV, 3; Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; S. C. C., *Romana et aliarum,* 1 febr. 1908, ad XI; S. C. de

§ 3. No iz obećanja ženidbe, iako je valjano i ne postoji nikakav pravedni razlog, koji bi od obveze rješavao, ne nastaje pravo na tužbu za sklapanje ženidbe; no ipak nastaje obveza na naknadu štete, ako je skrivljena.

Kan. 1018. - Župnik neka ne propušta puk svoj razborito podučavati o otajstvu ženidbe i o njezinim smetnjama.

GLAVA I.

PRIPRAVE KOJE SE MORAJU IZVRŠITI PRIJE SKLAPANJA ŽENIDBE I NAPOSE ŽENIDBENI NAVJEŠTAJI

Kan. 1019. - § 1. Prije sklapanja ženidbe mora biti utvrđeno, da ništa ne stoji na putu njezinom valjanom i dopuštenom sklapanju.

§ 2. U smrtnoj pogibli, kada se ne mogu imati nikakovi drugi dokazi, dostatno je, ako predleži ništa, što na protivno ukazuje, da se vjerenici zakunu, da su kršteni i da ne postoji nikakova smetnja.

Kan. 1020. - § 1. Onaj župnik, kojemu pripada pravo ženidbi prisustvovati, dužan je, da prije toga pravovremeno i pomno izvidi, nije li štogod na putu namjeravanoj ženidbi.

§ 2. Neka i vjerenika i vjerenicu, a svakog od njih zasebno i oprezno ispita, da li kod njih postoji kakova smetnja, da li na ženidbu, osobito ženska strana, slobodno pristaju, te da li su dovoljno podučeni u kršćanskom nauku, osim kada se ovo posljednje ukazuje suvišnim s obzirom na njihova osobna svojstva.

§ 3. Stvar je mjesnoga Ordinarija, da za ove župničke izvide izda posebne propise.

Prop. Fide (C. G.), 21 sept. 1840, ad 4; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 1, 6.

1020 § 2: C. 14, 17, 29, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 3, X, *de clandestina desponsatione,* IV, 3; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 9; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 11; ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 10; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9; litt. encycl. *«Cum religiosi»,* 26 iun. 1754, § 4; S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821; S. Poenit., 5 sept. 1899; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 1, 10.

1020 § 3: S. Poenit., 5 sept. 1899.

Can. 1021. - § 1. Nisi baptismus collatus fuerit in ipso suo territorio, parochus exigat baptismi testimonium ab utraque parte, vel a parte tantum catholica, si agatur de matrimonio contrahendo cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus.

§ 2. Catholici qui sacramentum confirmationis nondum receperunt, illud, antequam ad matrimonium admittantur, recipiant, si id possint sine gravi incommodo.

Can. 1022. - Publice a parocho denuntietur inter quosnam matrimonium sit contrahendum.

Can. 1023. - § 1. Matrimoniorum publicationes fieri debent a parocho proprio.

§ 2. Si pars alio in loco per sex menses commorata sit post adeptam pubertatem, parochus rem exponat Ordinario, qui pro sua prudentia vel publicationes inibi faciendas exigat, vel alias probationes seu coniecturas super status libertate colligendas praescribat.

§ 3. Si aliqua sit suspicio de contracto impedimento, parochus etiam pro breviore commoratione consulat Ordinarium, qui matrimonium ne permittat, nisi prius suspicio, ad normam § 2, removeatur.

Can. 1024. - Publicationes fiant tribus continuis diebus dominicis aliisque festis de praecepto in ecclesia inter Missarum sollemnia, aut inter alia divina officia ad quae populus frequens accedat.

Can. 1025. - Potest loci Ordinarius pro suo territorio publicationibus substituere publicam, ad valvas ecclesiae paroecialis aliusve ecclesiae, affixionem nominum contrahentium per spatium saltem octo dierum, ita tamen ut, hoc spatio, duo dies festi de praecepto comprehendantur.

1021 § 1: S. C. de Sacramentis, instr. 6 mart. 1911, n. I.

1022: C. 27, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 3, X, *de clandestina desponsatione,* IV, 3; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741; ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 5, 10, 11; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 11; ep. *«Paucis abhinc»,* 19 mart. 1758; S. C. S. Off. (Quebec), 14 iun. 1703; (Vic. Ap. Iamaicae), 12 ian. 1881, ad 3; S. C. C., *Salernitana,* 17 iun. 1617; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; (C. G.), 1 apr. 1816, instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840, ad 2; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 7.

1023 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741; ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 5, 10, 11; ep. *«Paucis abhinc»,* 19 mart. 1758; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Orient.), 22 aug. 1890, n. 2; S. C. Ep. et Reg., *Alexanen.,* 8 nov. 1581; S. C. C., *Senogallien.,* 29 ian. 1684; *Vercellen.,* 9 maii 1719; *Senogallien seu Maceraten.,* 3 apr. 1734; *Bovinen.,* 27 maii, 17 iun. 1820; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; S. R. C., *Nuscana,* 11 nov. 1641; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 7, 8.

Kan. 1021. - § 1. Župnik je dužan tražiti od stranaka, ako nisu krštene u njegovoj župi, krsni list, i to od obadviju ili samo od katoličke stranke, kada se radi o ženidbi, koja se ima sklopiti s oprostom od zapreke različite vjere.

§ 2. Katolici, koji još nisu primili otajstvo potvrde, treba da budu, prije no što se pripuste ženidbi, potvrđeni, ako je to moguće bez velike poteškoće.

Kan. 1022. - Župnik je dužan javno navijestiti one, koji namjeravaju sklopiti ženidbu.

Kan. 1023. - § 1. Ženidbene navještaje mora izvršiti vlastiti župnik.

§ 2. Ako je stranka po postignutoj doraslosti boravila kroz šest mjeseci u drugomu mjestu, ima župnik o tom izvijestiti Ordinarija, a ovaj neka onda po svom razboritom sudu odredi ili da se i ondje izvrše navještaji, ili da se pribave drugi dokazi odnosno za svjedočenja o slobodnom stanju.

§ 3. Ako se pojavi kakova sumnja o tom, da možda postoji smetnja, neka se župnik i za kraće boravljenje obrati na Ordinarija, a ovaj neka ne dopusti ženidbe, dok se najprije ne ukloni sumnja po propisima § 2.

Kan. 1024. - Navještaji se moraju izvršiti u tri susljedne nedjelje ili druge zapovijedane blagdane u crkvi pod svečanom Misom ili drugim bogoslužjem, kojemu puk brojno prisustvuje.

Kan. 1025. - Mjesni Ordinarij može za svoje područje zamijeniti navještaje javnim oglasom, pribitim na vratima župske crkve ili koje druge crkve, kroz najmanje osam dana, no uvijek tako, da u tom roku budu dva zapovijedana blagdana.

1023 § 2: Benedictus XIV, ep. *«Paucis abhinc»,* 19 mart. 1758; S. C. S. Off., instr. 21 aug. 1670; instr. (ad Ep. Orient.), 22 aug. 1890, n. 2.

1024: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741; ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 5, 10, 11; S. C. C., *Avenionen.,* mense oct. 1586, ad 13; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 7, 12, 13; c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum,* n. 1.

Can. 1026. - Publicationes ne fiant pro matrimoniis quae contrahuntur cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus aut mixtae religionis, nisi loci Ordinarius pro sua prudentia, remoto scandalo, eas permittere opportunum duxerit, dummodo apostolica dispensatio praecesserit et mentio omittatur religionis partis non catholicae.

Can. 1027. - Omnes fideles tenentur impedimenta, si qua norint, parocho aut loci Ordinario, ante matrimonii celebrationem, revelare.

Can. 1028. - § 1. Loci Ordinarius proprius pro suo prudenti iudicio potest ex legitima causa a publicationibus etiam in aliena dioecesi faciendis dispensare.

§ 2. Si plures sint Ordinarii proprii, ille ius habet dispensandi, in cuius dioecesi matrimonium celebratur; quod si matrimonium extra proprias ineatur dioeceses, quilibet Ordinarius proprius dispensare potest.

Can. 1029. - Si alius parochus investigationem aut publicationes peregerit, de harum exitu statim per authenticum documentum certiorem reddat parochum, qui matrimonio assistere debet.

Can. 1030. - § 1. Peractis investigationibus et publicationibus, parochus matrimonio ne assistat, antequam omnia documenta necessaria receperit, et praeterea, nisi rationabilis causa aliud postulet, tres dies decurrerint ab ultima publicatione.

§ 2. Si intra sex menses matrimonium contractum non fuerit, publicationes repetantur, nisi aliud loci Ordinario videatur.

1026: S. C. S. Off., litt. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 26 nov. 1862; litt. 4 iul. 1874.

1027: C. 27, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 13, X, *de desponsatione impuberum,* IV, 2; c. 3, X, *de clandestina desponsatione,* IV, 3; c. 6, X, *qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari,* IV, 18; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743; Rituale Rom., tit VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 13.

1028 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741, § 5; ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 5, 12-15; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 11; S. C. S. Off. (Quebec), 14 iun. 1703; litt. 4 iul. 1874; S. C. C., *Novarien.,* 23 ian. 1610; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; (C. G.), 1 apr. 1816; (C. G. - Hiberniae), 12 febr. 1821; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 50; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 9.

Kan. 1026. - Neka se ne izvrše navještaji za takove ženidbe, koje se sklapaju s oprostom od smetnje različite ili mješovite vjere, osim kada mjesni Ordinarij po svom razboritom sudu smatra doličnim, da ih, uklanjajući pri tom svaku sablazan, dopusti, pod uvjetom da je najprije dobiven apostolski oprost i da se ne spominje vjeroispovijest nekatoličke stranke.

Kan. 1027. - Svi su vjernici dužni prijaviti smetnje, za koje bi znali, prije sklapanja ženidbe župniku ili mjesnom Ordinariju.

Kan. 1028. - § 1. Vlastiti mjesni Ordinarij može po svom razboritom sudu dati zbog zakonitog razloga oprost od navještaja, pa i onda, kada bi se oni imali izvršiti u tuđoj biskupiji.

§ 2. Ako ima više vlastitih Ordinarija, ima onaj pravo dati oprost, u čijoj se biskupiji ženidba sklapa; a kada se ženidba ima sklopiti izvan vlastitih biskupija, može dati oprost svaki vlastiti Ordinarij.

Kan. 1029. - Kada je drugi župnik izvršio izvide i navještaje, on mora odmah o posljetku vjerovnom ispravom izvijestiti onoga župnika, koji će ženidbi prisustvovati.

Kan. 1030. - § 1. Po izvršenim izvidima i navještajima ne smije župnik ženidbi prisustvovati, dok najprije nije primio sve potrebite isprave, te dok nisu prošla tri dana od posljednjeg navještaja, osim ako bi razborit uzrok tražio drugo.

§ 2. Ako ženidba unutar šest mjeseci ne bi bila sklopljena, moraju se navještaji opetovati, osim ako bi mjesni Ordinarij odlučio drugačije.

1029: Benedictus XIV, ep. *«Paucis abhinc»,* 19 mart. 1758; S. C. de Sacramentis, instr. 6 mart. 1911, n. III; Rituale Rom., tit. X, c. 5, *Forma describendi coniugatos.*

1030 § 2: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Orient.), 22 aug. 1890, n. 6; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 11.

Can. 1031. - § 1. Exorto dubio de exsistentia alicuius impedimenti:

1.° Parochus rem accuratius investiget, interrogando sub iuramento duos saltem testes fide dignos, dummodo ne agatur de impedimento ex cuius notitia infamia partibus oriatur, et, si necesse fuerit, ipsas quoque partes.

2.° Publicationes peragat vel perficiat, si dubium ortum sit ante inceptas vel expletas publicationes;

3.° Matrimonio ne assistat, inconsulto Ordinario, si dubium adhuc superesse prudenter iudicaverit.

§ 2. Detecto impedimento certo:

1.° Si impedimentum sit occultum, parochus publicationes peragat vel absolvat, et rem deferat, reticens nomina, ad loci Ordinarium vel ad Sacram Poenitentiariam;

2.° Si sit publicum et detegatur ante inceptas publicationes, parochus ulterius ne procedat, donec impedimentum removeatur, etsi dispensationem pro foro conscientiae tantum obtentam norit; si detegatur post primam aut secundam publicationem, parochus publicationes perficiat, et rem ad Ordinarium deferat.

§ 3. Demum si nullum detectum fuerit impedimentum, nec dubium nec certum, parochus, expletis publicationibus, ad matrimonii celebrationem partes admittat.

Can. 1032. - Matrimonio vagorum de quibus in Can. 91, parochus, excepto casu necessitatis, nunquam assistat, nisi, re ad loci Ordinarium vel ad sacerdotem ab eo delegatum delata, licentiam assistendi obtinuerit.

1031 § 1. 3.°: S. C. S. Off., instr. 21 aug. 1670; 24 febr. 1847; 1 febr. 1865, ad 1, 2 4, 5; 28 febr. 1866; instr. (ad Deleg. Ap. Aegypti), 13 ian. 1869; (Constantinop.), 2 apr. 1873; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, ad dub. sext.; instr. (ad Ep. Orient.), 22 aug. 1890, n. 3, 4, 8, 10, 11; 30 nov. 1898; 8 aug. 1900.

1031 § 2. 2.°: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Nimiam liccntiam»,* 18 maii 1743, § 10.

Kan. 1031. - § 1. Kada se pojavi sumnja, da bi moglo biti po srijedi koja smetnja:

1.° Mora župnik stvar točnije izviditi time, što će pod prisegom ispitati barem dva vjerodostojna svjedoka, pod uvjetom da se ne radi o takovoj smetnji, koja bi strankama nanijela sramotu, ako bi se saznala, te ako je potrebno, i same stranke;

2.° Ako se je sumnja pojavila prije no što su navještaji započeti odnosno dovršeni, mora navještaje obaviti odnosno dovršiti;

3.° Ženidbi ne smije prisustvovati, ako bi sumnja ostala neuklonjena, dok se ne obrati na Ordinarija.

§ 2. Kada se otkrije sigurna smetnja:

1.° Ako je smetnja tajna, treba da župnik navještaje obavi odnosno dovrši, a prešutivši imena mora o stvari izvijestiti Ordinarija ili Sveto Pokorništvo;

2.° Ako je javna i otkrije se prije nego što su navještaji započeti, neka župnik sve obustavi, dok smetnja ne bude uklonjena, pa i onda kada bi znao, da je oprost već podijeljen, ali samo za područje savjesti; ako se otkrije poslije prvoga ili drugoga navještaja, neka župnik navještaje dovrši, te o stvari izvijesti Ordinarija.

§ 3. Konačno će župnik, ako se ne otkrije nikakova smetnja, ni dvojbena ni sigurna, nakon dovršenih navještaja, pripustiti stranke sklapanju ženidbe.

Kan. 1032. - Župnik nikada ne smije, izuzev slučaj nužde, prisustvovati ženidbi beskućnika, o kojim je riječ u kan. 91, ako nije o stvari izvijestio mjesnoga Ordinarija ili po njemu za to ovlaštenoga svećenika i primio dopuštenje za prisustvovanje.

1031 § 3: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 8; c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum,* n. 1.

1032: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 7; S. C. C., decr. *«Ne temere»,* 2 aug. 1907, art. V, § 4; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 6.

Can. 1033. - Ne omittat parochus, secundum diversam personarum conditionem, sponsos docere sanctitatem sacramenti matrimonii, mutuas coniugum obligationes et obligationes parentum erga prolem; eosdemque vehementer adhortetur ut ante matrimonii celebrationem sua peccata diligenter confiteantur, et sanctissimam Eucharistiam pie recipiant.

Can. 1034. - Parochus graviter filiosfamilias minores hortetur ne nuptias ineant, insciis aut rationabiliter invitis parentibus; quod si abnuerint, eorum matrimonio ne assistat, nisi consulto prius loci Ordinario.

CAPUT II.

DE IMPEDIMENTIS IN GENERE.

Can. 1035. - Omnes possunt matrimonium contrahere, qui iure non prohibentur.

Can. 1036. - § 1. Impedimentum *impediens* continet gravem prohibitionem contrahendi matrimonium; quod tamen irritum non redditur si, non obstante impedimento, contrahatur.

§ 2. Impedimentum *dirimens* et graviter prohibet matrimonium contrahendum, et impedit quominus valide contrahatur.

§ 3. Quanquam impedimentum ex una tantum parte se habet, matrimonium tamen reddit aut illicitum aut invalidum.

Can. 1037. - Publicum censetur impedimentum quod probari in foro externo potest; secus est occultum.

Can. 1038. - § 1. Supremae tantum auctoritatis ecclesiasticae est authentice declarare quandonam ius divinum matrimonium impediat vel dirimat.

1033: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.*, c. 1; S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 21; S. C. C., *Moguntina,* 28 aug. 1851; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart 1816; (C. G. - Quebec), 17 apr. 1820; (C. G.), 21 sept. 1840, ad 4; S. R. C., *Lavantina,* 21 mart. 1874; *De Guayana,* 15 sept. 1881, ad VII; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 17.

1034: C. 11, C. XXXVI, q. 2; c. 23, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.*, c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 10.

Kan. 1033. - Neka župnik ne propusti poučiti vjerenike, prema raznovrsnom njihovom staležu, o svetosti ženidbenog otajstva, o međusobnim dužnostima bračnih drugova i o dužnostima roditelja prema djeci; treba također da ih najozbiljnije opomene, da prije sklapanja ženidbe svoje grijehe skrušeno ispovjede i pobožno prime presvetu Euharistiju.

Kan. 1034. - Maloljetne sinove i kćeri mora župnik ozbiljno opomenuti, da ne stupaju u brak bez znanja svojih roditelja ili ako se oni tomu razložno protive; a ako ne poslušaju, neka ne prisustvuje njihovoj ženidbi, dok se najprije ne obrati na Ordinarija.

GLAVA II.

SMETNJE OPĆENITO

Kan. 1035. - Ženidbu može sklopiti svatko, komu to ne priječe pravni propisi.

Kan. 1036. - § 1. Ženidbena *zabrana* sadržaje strogu nedopuštenost sklapanja ženidbe; ali je ona ipak valjana, ako se sklopi usprkos zabrane.

§ 2. Ženidbena *zapreka* ima taj učinak, da je zbog nje ženidba i strogo zabranjena i nevaljana.

§ 3. Ženidbena smetnja djeluje tako, da ženidbu čini nedopuštenom odnosno nevaljanom iako postoji samo kod jedne stranke.

Kan. 1037. - Ona se smetnja smatra javnom, koja se može dokazati u izvanjem području, inače je tajna.

Kan. 1038. - § 1. Jedino vrhovna crkvena vlast može davati vjerovne izjave o tom, u kojemu slučaju božansko pravo ženidbu čini nedopuštenom ili nevaljanom.

1035: C. 2, X, *de coniugio leprosorum,* IV, 8; c. 1, X, *de coniugio servorum,* IV, 9; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274.

1036 § 2: C. un., *de voto et voti redemptione,* tit. VI, in Extravag. Ioan. XXII.

1037: S. C. C., *Mohiloven. seu Tiraspolen.*, 9 iul., 10 sept. 1881.

1038 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 3; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Geneven.), 3 sept. 1772; instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817.

§ 2. Eidem supremae auctoritati privative ius est alia impedimenta matrimonium impedientia vel dirimentia pro baptizatis constituendi per modum legis sive universalis sive particularis.

Can. 1039. - § 1. Ordinarii locorum omnibus in suo territorio actu commorantibus et suis subditis etiam extra fines sui territorii vetare possunt matrimonia in casu peculiari, sed ad tempus tantum, iusta de causa eaque perdurante.

§ 2. Vetito clausulam irritantem una Sedes Apostolica addere potest.

Can. 1040. - Praeter Romanum Pontificem, nemo potest impedimenta iuris ecclesiastici sive impedientia sive dirimentia abrogare, aut illis derogare; item nec in eisdem dispensare, nisi iure communi vel speciali indulto a Sede Apostolica haec potestas concessa fuerit.

Can. 1041. - Consuetudo novum impedimentum inducens aut impedimentis exsistentibus contraria reprobatur.

Can. 1042. - § 1. Impedimenta alia sunt *gradus minoris,* alia *maioris.*

§ 2. Impedimenta gradus minoris sunt:

1.° Consanguinitas in tertio gradu lineae collateralis;

2.° Affinitas in secundo gradu lineae collateralis;

3.° Publica honestas in secundo gradu;

4.° Cognatio spiritualis;

5.° Crimen ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii etiam per civilem tantum actum.

§ 3. Impedimenta maioris gradus alia sunt omnia.

1038 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 3, 4, 9; *de ref. matrim.,* c. 1, 6; Benedictus XIV, ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 2, 16, 17; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 59, 60, Synodi Pistorien., damn.; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices inter»,* 10 iun. 1851; litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; Syllabus errorum, prop. 68-70; Leo XIII, ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 2; (Quebec), 17 nov. 1835, ad 1; S. C. C., *Brixinen.,* a. 1804; S. C. de Prop. Fide, 1 apr 1816; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 26 iun. 1820.

1039 § 1: S. C. C., *Florentina,* 17 febr. 1629, ad 1, 2.

§ 2. Istoj vrhovnoj crkvenoj vlasti isključivo pripada pravo, da za krštene ustanovljuje druge ženidbene zabrane ili zapreke, putem općeg odnosno krajevnog zakona.

Kan. 1039. - § 1. Mjesni Ordinariji mogu u posebnom slučaju spriječiti sklapanje ženidbe svima onima koji stvarno borave na njihovom području, a svojim potčinjenima i izvan granica svojega područja, ali samo privremeno, iz pravednog razloga i dok on postoji.

§ 2. Jedino Apostolska Stolica može takovoj prepreci pridati zaporku s učinkom, da je ženidba nevaljana.

Kan. 1040. - Nitko osim Rimskoga Prvosvećenika ne može crkvene ženidbene smetnje, bilo zabrane bilo zapreke, dokidati i mijenjati; isto tako od njih davati oproste, ako mu ta vlast nije podijeljena po općem pravu ili na temelju ovlaštenja od strane Apostolske Stolice.

Kan. 1041. - Zabacuje se svaki običaj, koji uvodi novu ženidbenu smetnju ili koji je u protivnosti sa smetnjama što postoje.

Kan. 1042. - § 1. Jedne su smetnje *nižega stupnja,* a druge su *višega.*

§ 2. Smetnje su nižega stupnja ove:

1.° Srodstvo u trećem koljenu pobočne loze;

2.° Tazbina u drugom koljenu pobočne loze;

3.° Javna ćudorednost u drugom koljenu;

4.° Duhovno srodstvo;

5.° Krivično djelo preljube s obećanjem ili pokušajem ženidbe, iako samo građanske.

§ 3. Sve su ostale smetnje višega stupnja.

1039 § 2: S. C. C., *Russiae (Archiep. Chiovien.),* 18 sept., 2 dec. 1628, 24 mart., 20 apr. 1629.

1040: Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 3; *de ref. matrim.,* c. 2; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magnae Nobis»,* 29 iun. 1748; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 59, 60, Synodi Pistorien., damn.; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; Syllabus errorum, prop. 68; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 4 iul. 1831.

1041: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 17; S. C. de Prop. Fide. instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840.

1042 § 1. 5.°: Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 19°.

Can. 1043. - Urgente mortis periculo, locorum Ordinarii, ad consulendum conscientiae et, si casus ferat, legitimationi prolis, possunt tum super forma in matrimonii celebratione servanda, tum super omnibus et singulis impedimentis iuris ecclesiastici, sive publicis sive occultis, etiam multiplicibus, exceptis impedimentis provenientibus ex sacro presbyteratus ordine et ex affinitate in linea recta, consummato matrimonio, dispensare proprios subditos ubique commorantes et omnes in proprio territorio actu degentes, remoto scandalo, et, si dispensatio concedatur super cultus disparitate aut mixta religione, praestitis consuetis cautionibus.

Can. 1044. - In eisdem rerum adiunctis de quibus in Can. 1043 et solum pro casibus in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, eadem dispensandi facultate pollet tum parochus, tum sacerdos qui matrimonio, ad normam Can. 1098, n. 2, assistit, tum confessarius, sed hic pro foro interno in actu sacramentalis confessionis tantum.

Can. 1045. - § 1. Possunt Ordinarii locorum, sub clausulis in fine Can. 1043 statutis, dispensationem concedere super omnibus impedimentis de quibus in cit. Can. 1043, quoties impedimentum detegatur, cum iam omnia sunt parata ad nuptias, nec matrimonium, sine probabili gravis mali periculo, differri possit usque dum a Sancta Sede dispensatio obtineatur.

§ 2. Haec facultas valeat quoque pro convalidatione matrimonii iam contracti, si idem periculum sit in mora nec tempus suppetat recurrendi ad Sanctam Sedem.

§ 3. In iisdem rerum adiunctis, eadem facultate gaudeant omnes de quibus in Can. 1044, sed solum pro casibus occultis in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, vel nonnisi cum periculo violationis secreti.

Can. 1046. - Parochus aut sacerdos de quo in Can. 1044, de concessa dispensatione pro foro externo Ordinarium loci statim certiorem faciat; eaque adnotetur in libro matrimoniorum.

1043: S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888; 23 apr. 1890, ad 1; (Leopolien.), 18 mart. 1891; 1 iul. 1891; 6 iul. 1898, ad 3; 12 apr. 1899; 13 dec. 1899; decr. 21 iun. 1912; decr. 21 iun. 1912, ad 1; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 29 iul. 1910; S. C. C., *Leodien.,* 28 maii 1796.

Kan. 1043. - U slučaju smrtne pogibli mogu mjesni Ordinariji radi umirenja savjesti i možebitnog pozakonjenja djece, dati oprost kako od propisanog oblika sklapanja ženidbe, tako i od svih i pojedinih smetnja crkvenog prava, bilo javnih bilo tajnih, pa i od višestrukih, ali ne od onih smetnja, koje nastaju po svećeničkom svetom redu i po tazbini u izravnoj lozi, kad je ženidba bila izvršena; i to svojim potčinjenima, boravili oni gdje mu drago, te svima drugima, koji na njihovom području stvarno borave, ali treba da se ukloni sablazan i da se pruže običajna jamstva pri oprostu od različite ili mješovite vjere.

Kan. 1044. - U istim prilikama, o kojima govori kan. 1043 i samo u takvim slučajevima, u kojima se ne može niti na mjesnoga Ordinarija obratiti, ima isto takovo ovlaštenje davati oprost i župnik i onaj svećenik, koji prisustvuje ženidbi prema odredbi kan. 1098, br. 2, te ispovjednik, ali ovaj samo za unutarnje područje u samom otajstvu ispovijedi.

Kan. 1045. - § 1. Mjesni Ordinariji mogu, obdržavajući zaporke pri kraju kan. 1043, dati oprost od svih smetnja spomenutih u navedenom kan. 1043, kadgod se smetnja otkrije, kada je već sve spremljeno za svadbu, a vjenčanje se ne može odgoditi, bez vjerojatne pogibli velikog zla, do onda, dok ne stigne oprost od Svete Stolice.

§ 2. Ovo ovlaštenje vrijedi također i za ukrjepljenje već sklopljene ženidbe, ako je s odgađanjem spojena ista pogibao, a nema vremena za podnašanje molbe Svetoj Stolici.

§ 3. U istim tim prilikama imaju isto ovlaštenje i svi oni, o kojima je riječ u kan. 1044, ali samo u skrovitim slučajevima, u kojima nije moguće doći ni do Ordinarija ili barem ne bez pogibli, da se povrijedi tajnost.

Kan. 1046. - Župnik odnosno svećenik, o kojemu je riječ u kan. 1044, mora odmah, pošto je podijeljen oprost za izvanje područje, o tom obavijestiti mjesnoga Ordinarija; a oprost se ima zabilježiti u knjizi vjenčanih.

1044: S. C. S. Off., litt. encycl. 1 mart. 1889; 23 apr. 1890, ad 2- 4; 6 iul. 1898, ad 3; 13 dec. 1899; S. C. de Sacramentis, *Parmen. et aliarum,* 14 maii 1909; *Venetiarum,* 16 aug. 1909; *Romana et aliarum,* 29 iul. 1910.

1045 § 2: S. C. S. Off., 6 iul. 1898, ad 3.

1046: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iul. 1791.

Can. 1047. - Nisi aliud ferat S. Poenitentiariae rescriptum, dispensatio in foro interno non sacramentali concessa super impedimento occulto, adnotetur in libro diligenter in secreto Curiae archivo de quo in Can. 379 asservando, nec alia dispensatio pro foro externo est necessaria, etsi postea occultum impedimentum publicum evaserit; sed est necessaria, si dispensatio concessa fuerat tantum in foro interno sacramentali.

Can. 1048. - Si petitio dispensationis ad Sanctam Sedem missa sit, Ordinarii locorum suis facultatibus, si quas habeant, ne utantur, nisi ad normam Can. 204, § 2.

Can. 1049. - § 1. In matrimoniis sive contractis sive contrahendis, qui gaudet indulto generali dispensandi super certo quodam impedimento, potest, nisi in ipso indulto aliud expresse praescribatur, super eo dispensare etiamsi idem impedimentum multiplex sit.

§ 2. Qui habet indultum generale dispensandi super pluribus diversae speciei impedimentis, sive dirimentibus sive impedientibus, potest dispensare super iisdem impedimentis, etiam publicis, in uno eodemque casu occurrentibus.

Can. 1050. - Si quando cum impedimento seu impedimentis publicis super quibus ex indulto dispensare quis potest, concurrat aliud impedimentum super quo dispensare nequeat, pro omnibus Sedes Apostolica adiri debet; si tamen impedimentum seu impedimenta super quibus dispensare potest, comperiantur post impetratam a Sancta Sede dispensationem, suis facultatibus uti poterit.

Can. 1051. - Per dispensationem super impedimento dirimente concessam sive ex potestate ordinaria, sive ex potestate delegata per indultum generale, non vero per rescriptum in casibus particularibus, conceditur quoque eo ipso legitimatio prolis, si qua ex iis cum quibus dispensatur iam nata vel concepta fuerit, excepta tamen adulterina et sacrilega.

Can. 1052. - Dispensatio ab impedimento consanguinitatis vel affinitatis, concessa in aliquo impedimenti gradu, valet, licet in petitione vel in concessione error circa gradum irrepserit, dummodo gradus revera exsistens sit inferior, aut licet reticitum fuerit aliud impedimentum eiusdem speciei in aequali vel inferiore gradu.

1049 § 1: S. C. S. Off., 9 iun. 1861; 15 iun. 1875; (Mission. Trichinopol.), 2 apr. 1892; S. Poenit., 20 apr. 1883.

1049 § 2: S. C. S. Off. (Mission. Trichinopol.), 2 apr. 1892; 18 aug. 1897; S. C. de Prop. Fide, 31 mart. 1872.

Kan. 1047. - Ako Sv. Pokorništvo nije u svom otpisu odredilo drugačije, mora se oprost, koji je podijeljen za unutarnje područje izvan ispovijedi, i to od tajne smetnje, pribilježiti u knjizi, koja se ima brižno čuvati u tajnoj pismari Kurije, prema propisu kan. 379, a ponovni oprost za izvanje područje nije potrebit, iako bi tajna smetnja postala javnom; ali je on potrebit onda, kada je oprost bio podijeljen samo za unutarnje područje u ispovijedi.

Kan. 1048. - Ako je molba za oprost podnesena Svetoj Stolici, neka se mjesni Ordinariji ne posluže svojim ovlasticama, ako ih imaju, osim prema odredbi kan. 204, § 2.

Kan. 1049. - § 1. Tko ima opće ovlaštenje dati bilo za ženidbu, koja se tek ima sklopiti, bilo za već sklopljenu, oprost od neke određene smetnje, može dati oprost od te smetnje, makar ta smetnja bila i višestruka, osim kada je u samom ovlaštenju drugačije propisano.

§ 2. Tko ima opće ovlaštenje davati oprost od više smetnja razne vrsti, bilo od zapreka bilo od zabrana, može dati od njih oprost i onda, kada se zajedno pojave u jednom te istom slučaju, makar bile i javne.

Kan. 1050. - Kada uz jednu ili više javnih smetnja, od kojih netko može na temelju ovlaštenja davati oprost, postoji istovremeno i druga kakova smetnja, od koje on ne može dati oprosta, mora se za sve podnijeti molba Apostolskoj Stolici; no kada se nakon postignutog oprosta od Svete Stolice pronađe jedna ili više smetnja, od kojih može dati oprost, tada se može poslužiti svojima ovlasticama.

Kan. 1051. - Ako netko svojom redovnom vlašću ili vlašću, koja mu je povjerena općim ovlaštenjem, ali ne otpisom za pojedinačke slučajeve, dade oprost od koje zapreke, u tom je oprostu ujedno sadržano i pozakonjenje djece već rođene ili začete od onih osoba, kojima se podjeljuje oprost, osim takove djece, koja su preljubnička ili svetogrdna.

Kan. 1052. - Oprost podijeljen od zapreke srodstva ili tazbine, u nekom koljenu, vrijedi i onda, kada se je u molbi ili u rješenju potkrala pogrješka glede koljena, pod uvjetom da je koljeno, koje uistinu postoji, niže, ili kada je bila prešućena druga koja smetnja iste vrste u jednakom ili nižem koljenu.

1050: S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Deleg. Ap. Syriae), 10 maii 1887.

1051: S. C. S. Off., 12 dec. 1748, ad 1; 8 iul. 1903; litt. 11 dec. 1906.

1052: Reg. 35, 53, R. J., in VI°; S. Pius V, const. «*Sanctissimus*», 20 aug. 1566, § 1.

Can. 1053. - Data a Sancta Sede dispensatio super matrimonio rato et non consummato vel facta permissio transitus ad alias nuptias ob praesumptam coniugis mortem, secumfert semper dispensationem ab impedimento proveniente ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii, si qua opus sit, minime vero dispensationem ab impedimento de quo in Can. 1075, nn. 2, 3.

Can. 1054. - Dispensatio a minore impedimento concessa, nullo sive obreptionis sive subreptionis vitio irritatur, etsi unica causa finalis in precibus exposita falsa fuerit.

Can. 1055. - Dispensationes super publicis impedimentis Ordinario oratorum commissas, exsequatur Ordinarius qui litteras testimoniales dedit vel preces transmisit ad Sedem Apostolicam, etiamsi sponsi, quo tempore exsecutioni danda est dispensatio, relicto illius dioecesis domicilio aut quasi-domicilio, in aliam dioecesim discesserint non amplius reversuri, monito tamen Ordinario loci in quo matrimonium contrahere cupiunt.

Can. 1056. - Excepta modica aliqua praestatione ex titulo expensarum cancellariae in dispensationibus pro non pauperibus, locorum Ordinarii eorumve officiales, reprobata quavis contraria consuetudine, nequeunt, occasione concessae dispensationis, emolumentum ullum exigere, nisi haec facultas a Sancta Sede expresse eis data fuerit; et si exegerint, tenentur ad restitutionem.

Can. 1057. - Qui ex potestate a Sede Apostolica delegata dispensationem concedunt, in eadem expressam pontificii indulti mentionem faciant.

1053: S. C. de Sacramentis, decr. 3 iun. 1912.

1054: S. Pius V, const. *«Sanctissimus»,* 20 aug. 1566, § 1; S. C. S. Off., 12 dec. 1748, ad 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 21°.

1055: S. C. S. Off. (Southwark), 22 nov. 1865; litt. encycl. 20 febr. 1888, ad 4, 5; 6 iul. 1896; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Maduren.), 9 sept. 1861; S. Poenit., 6 febr. 1895.

1056: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 5; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 17-19; S. C. S. Off., 12 ian. 1769, n. II, 3; (Mission. Novi Mexici), 22 iun. 1893; S. C. C., *Kilmoren.,* 3 iul. 1634, ad 5; *Granaten. et Mindonien.,* 28 ian. 1882; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Naxivan.), 14 ian. 1716; 17 febr. 1772; instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; instr. (ad Ep. Quebecen.), 4 iul. 1793; decr. 13 apr. 1807, n. IX; (C. G. - Bardstown), 1 apr. 1816, ad 1; (C. G. - Hiberniae), 12 febr. 1821; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 52.

Kan. 1053. - Kada je Sveta Stolica podijelila oprost od tvrde i neizvršene ženidbe ili kada je dopustila sklapanje drugoga braka radi predmnijevane smrti bračnoga druga, to ujedno sadržava u sebi oprost, ako je takav potrebit, od zapreke zbog preljube s obećanjem ili s pokušajem ženidbe, ali ne uključuje oprosta od zapreke navedene u kan. 1075, br. 2, 3.

Kan. 1054. - Valjan je podijeljeni oprost od zapreke nižega stupnja u slučajevima, kada je u molbi stvar neispravno prikazana ili je nešto prešućeno, iako je jedini u molbi navedeni odlučni razlog bio neistinit.

Kan. 1055. - Oproste od javnih smetnja, koji su na provedbu povjereni Ordinariju molioca, neka izvrši onaj Ordinarij, koji je potvrdio istinitost molbe ili ju je otpremio Apostolskoj Stolici, makar da su vjerenici u vrijeme, kada treba provesti oprost već napustili prebivalište ili doprebivalište u njegovoj biskupiji i otišli u drugu biskupiju s nakanom da se više ne vrate, ali se o tom mora obavijestiti mjesnog Ordinarija, u čijoj biskupiji hoće da sklope ženidbu.

Kan. 1056. - Mjesni Ordinariji i njihovi dužnosnici ne smiju prigodom provađanja oprosta tražiti nikakovo podavanje izuzevši malenu naplatu u ime pisarničkih izdataka, i to od takovih, koji nisu siromašni; protivni se običaj zabranjuje, a iznimku može dopustiti samo Sveta Stolica posebnim rješenjem; a ako bi ipak to učinili, dužni su uzeto povratiti.

Kan. 1057. - Oni koji podijele oprost na temelju vlasti prenesene od strane Apostolske Stolice, moraju pri tom izričito napomenuti prvosvećeničko ovlaštenje.

1057: Benedictus XIV, ep. *«Ad tuas»,* 8 aug. 1748; S. C. S. Off. (S. Ludovici), 15 iun. 1875; 12 apr. 1899; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Myssur.), 3 iun. 1853; litt. (ad Vic. Ap. Maduren.), 9 sept. 1861; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 53.

CAPUT III.

DE IMPEDIMENTIS IMPEDIENTIBUS.

Can. 1058. - § 1. Matrimonium impedit votum simplex virginitatis, castitatis perfectae, non nubendi, suscipiendi ordines sacros et amplectendi statum religiosum.

§ 2. Nullum votum simplex irritat matrimonium, nisi irritatio speciali Sedis Apostolicae praescripto pro aliquibus statuta fuerit.

Can. 1059. - In iis regionibus ubi lege civili legalis cognatio, ex adoptione orta, nuptias reddit illicitas, iure quoque canonico matrimonium illicitum est.

Can. 1060. - Severissime Ecclesia ubique prohibet ne matrmonium ineatur inter duas personas baptizatas, quarum altera sit catholica, altera vero sectae haereticae seu schismaticae adscripta; quod si adsit perversionis periculum coniugis catholici et prolis, coniugium ipsa etiam lege divina vetatur.

Can. 1061. - § 1. Ecclesia super impedimento mixtae religionis non dispensat, nisi:

1.° Urgeant iustae ac graves causae;

2.° Cautionem praestiterit coniux acatholicus de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo, et uterque coniux de universa prole catholice tantum baptizanda et educanda;

1058 § 1: C. 20, 22, 41, C XXVII, q. 1; c. 9, 10, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 3-6, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; c. un., *de voto et voti redemptione,* III, 15, in VI°.

1058 § 2: C. 3, 4, 6, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; c. un., *de voto et voti redemptione,* III, 15, in VI°; Gregorius XIII, const. *«Ascendente Domino»,* 25 maii 1584, § 22; S. C. C., *Canarien.,* 26 mart., 9 apr. 1718.

1060: C. 15, 16, C. XXVIII, q. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magnae Nobis»,* 29 iun. 1748; ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 11; Clemens XIII, ep. *«Quantopere»,* 16 nov. 1763; Pius VI, rescript. ad Card. Archiep. Mechlinien., 13 iul. 1782; Pius VIII, litt. ap. *«Litteris altero»,* 25 mart. 1830; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Summo iugiter»,* 27 maii 1832; ep. encycl. *«Commissum divinitus»,* 17 maii 1835; ep. *«Dolorem»,* 30 nov. 1839; litt. ap. *«Quas vestro»,* 30 apr. 1841; ep. *«Non sine gravi»,* 23 maii 1846; Leo XIII, ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; ep. encycl. *«Quod multum»,* 22 aug. 1886; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»,* 2 sept. 1893; Pius X, litt. ap. *«Provida»,* 18 ian. 1906, n. II; S. C. S. Off. (Rosnavien.), 20 aug. 1780; (Quebec), 10 sept. 1820; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 24; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 3; instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888, n. 1-4; 10 febr. 1892, ad 1; S. C. C., declar. *«Matrimonia»,* 4 nov. 1741, § 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sveciae), 6 sept. 1785; (C. P. pro Sin. - Siam), 9 dec. 1822; instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; litt. encycl. 11 mart. 1868; 11 apr. 1894, ad 1; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830; instr. 12 sept. 1834; instr. 22 maii 1841; instr. 15 nov. 1858.

GLAVA III.

ŽENIDBENE ZABRANE

Kan. 1058. - § 1. Ženidbenu zabranu sačinjava obični zavjet djevičanstva, potpune čistoće, neženstvo, zavjet primiti svete redove i stupiti u stalež redovnički.

§ 2. Nijedan obični zavjet ne čini ženidbu nevaljanom, osim kada bi za neke nevaljanost bila uvedena posebnim propisom Apostolske Stolice.

Kan. 1059. - U onim krajevima, u kojima po građanskom zakonu čini građansko srodstvo nastalo iz usvojenja ženidbu nedopuštenom, ona je nedopuštena i po kanonskom pravu.

Kan. 1060. - Crkva svagdje najstrožije zabranjuje sklapanje ženidbe između dvoje krštenih, od kojih je jedno katolik, a drugo pripada krivovjerskoj ili raskolničkoj sljedbi; a ako postoji pogibao otpada za katoličkog ženidbenog druga i za djecu, ženidba je zabranjena po samom božanskom zakonu.

Kan. 1061. - § 1. Crkva ne daje od zabrane mješovite vjere oprosta, osim:

1.° Kada postoje pravedni i važni razlozi;

2.° Kada nekatolički ženidbeni drug pruži jamstvo, da će od katoličkog ženidbenog druga biti otklonjena pogibao otpada, a obadva ženidbena druga, da će svu djecu samo katolički krstiti i odgajati;

3.° Moralis habeatur certitudo de cautionum implemento.

§ 2. Cautiones regulariter in scriptis exigantur.

Can. 1062. - Coniux catholicus obligatione tenetur conversionem coniugis acatholici prudenter curandi.

Can. 1063. - § 1. Etsi ab Ecclesia obtenta sit dispensatio super impedimento mixtae religionis, coniuges nequeunt, vel ante vel post matrimonium coram Ecclesia initum, adire quoque, sive per se sive per procuratorem, ministrum acatholicum uti sacris addictum, ad matrimonialem consensum praestandum vel renovandum.

§ 2. Si parochus certe noverit sponsos hanc legem violaturos esse vel iam violasse, eorum matrimonio ne assistat, nisi ex gravissimis causis, remoto scandalo et consulto prius Ordinario.

§ 3. Non improbatur tamen quod, lege civili iubente, coniuges se sistant etiam coram ministro acatholico, officialis civilis tantum munere fungente, idque ad actum civilem dumtaxat explendum, effectuum civilium gratia.

1061 § 1. 3.°: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Magnae Nobis*», 29 iun. 1748; Pius VI, rescript. ad Card. Archiep. Mechlinien., 13 iul. 1782; Pius VIII, litt. ap. «*Litteris altero*», 25 mart. 1830; Gregorius XVI, ep. encycl. «*Summo iugiter*», 27 maii 1832; ep. encycl. «*Commissum divinitus*», 17 maii 1835; ep. «*Dolorem*», 30 nov. 1839; litt. ap. «*Quas vestro*», 30 apr. 1841; ep. «*Non sine gravi*», 23 maii 1846; Leo XIII, ep. encycl. «*Quod multum*», 22 aug. 1886; Pius X, litt. ap. «*Provida*», 18 ian. 1906, n. II; S. C. S. Off. (Quebec), 10 sept. 1820; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 5; 30 iun. 1842, ad 5; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 24; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 6; (Helvetiae), 21 ian. 1863, n. 4; (Southwark), 22 nov. 1865, ad 2; (Leodien.), 30 ian. 1867, ad 1; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 3; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; litt. (S. Germani), 17 febr. 1875; litt. 23 aug. 1877; (ad Ep. Aurelianen.), 6 iun. 1879; instr. (ad Archiep. Scopien.), 15 nov. 1882; instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888, n. 4, 5; (Leopolien.), 18 mart. 1891; 10 dec. 1902, ad 1, 2; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sveciae), 6 sept. 1785; instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; litt. encycl. 11 mart. 1868; litt. (ad Ep. Ottawien.), 17 apr. 1879; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830; instr. 12 sept. 1834; instr. 22 maii 1841; instr. 15 nov. 1858; litt. 7 iul. 1890, ad 2.

1061 § 2: Pius VI, rescript. ad Card. Archiep. Mechlinien., 13 iul. 1782; S. C. S. Off. (ad Ep. Aurelianen.), 6 iun. 1879; 10 dec. 1902; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Ep. Ottawien.), 17 apr. 1879.

3.° Kada postoji dovoljna sigurnost, da će se jamstva ispuniti.

§ 2. U pravilu treba tražiti, da jamstva budu pismeno dana.

Kan. 1062. - Katolički je ženidbeni drug dužan razborito nastojati oko toga, da se nekatolički ženidbeni drug obrati.

Kan. 1063. - § 1. Iako je Crkva dala oprost od zabrane mješovite vjere, ne mogu ženidbeni drugovi ni prije ni poslije vjenčanja u katoličkoj Crkvi, otići još i do nekatoličkog službenika, u koliko je vjerski, da pred njim, bilo osobno bilo po punomoćeniku, dadu ili ponove svoj pristanak u ženidbu.

§ 2. Kada župnik sigurno znade, da će vjerenici ovaj propis prekršiti ili da su ga već prekršili, ne smije prisustvovati sklapanju njihove ženidbe, ako za to ne postoje veoma teški razlozi, ne bude uklonjena sablazan, te ne zatraži najprije uputu od Ordinarija.

§ 3. Nije zabranjeno, da ženidbeni drugovi pristupe također pred nekatoličkog službenika, ako on vrši samo službu državnog dužnosnika, i to jedino zato, da se izvrši građanski čin, kojim ženidba stječe građanske posljedice.

1062: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Magnae Nobis*», 29 iun. 1748; Pius VI, rescript. ad Card. Archiep. Mechlinien., 13 iul. 1782; Pius VIII, litt. ap. «*Litteris altero*», 25 mart. 1830; Gregorius XVI, ep. encycl. «*Summo iugiter*», 27 maii 1832; litt. ap. «*Quas vestro*», 30 apr. 1841; ep. «*Non sine gravi*», 23 maii 1846; S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 5; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 24; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 3; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; litt. 23 aug. 1877; instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 11 dec. 1888, n. 5; (Leopolien.), 18 mart. 1891; 10 febr. 1892, ad 2; 29 nov. 1899, ad 1; S. C. C, declar. «*Matrimonia*», 4 nov. 1741, § 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sveciae), 6 sept. 1785; (C. P. pro Sin. - Siam), 9 dec. 1822; litt. encycl. 11 mart. 1868; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830; instr. 12 sept. 1834; instr. 15 nov. 1858.

1063 § 1: Pius X, litt. ap. «*Provida*», 18 ian. 1906, n. II; S. C. S. Off. (Saxoniae), 29 ian. 1817; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 5; (Hong-Kong), 7 maii 1860; litt. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 26 nov. 1862; (Helvetiae), 21 ian. 1863, n. 1; (ad Ep. Osnabrugen.), 17 febr. 1864; 17 ian. 1872, ad II; 17 mart. 1874; instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888, n. 7; 10 dec. 1902, ad 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; litt. (ad Archiep. Westmonasterien.), 13 iun. 1864.

1063 § 2: S. C. S. Off. (ad Ep. Osnabrugen.), 17 febr. 1864; instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888, n. 8.

1063 § 3: S. C. S. Off., 14 nov. 1748; (ad Ep. Osnabrugen.), 17 febr. 1864; instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888, n. 7.

Can. 1064. - Ordinarii allique animarum pastores:

1.° Fideles a mixtis nuptiis, quantum possunt, absterreant;

2.° Si eas impedire non valeant, omni studio curent ne contra Dei et Ecclesiae leges contrahantur;

3.° Mixtis nuptiis celebratis sive in proprio sive in alieno territorio, sedulo invigilent ut coniuges promissiones factas fideliter impleant;

4.° Assistentes matrimonio servent praescriptum can. 1102.

Can. 1065. - § 1. Absterreantur quoque fideles a matrimonio contrahendo cum iis qui notorie aut catholicam fidem abiecerunt, etsi ad sectam acatholicam non transierint, aut societatibus ab Ecclesia damnatis adscripti sunt.

§ 2. Parochus praedictis nuptiis ne assistat, nisi consulto Ordinario, qui, inspectis omnibus rei adiunctis, ei permittere poterit ut matrimonio intersit, dummodo urgeat gravis causa et pro suo prudenti arbitrio Ordinarius iudicet satis cautum esse catholicae educationi universae prolis et remotioni periculi perversionis alterius coniugis.

Can. 1066. - Si publicus peccator aut censura notorie innodatus prius ad sacramentalem confessionem accedere aut cum ecclesia reconciliari recusaverit, parochus eius matrimonio ne assistat, nisi gravis urgeat causa, de qua, si fieri possit, consulat Ordinarium.

1064: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magnae Nobis»*, 29. iun. 1748; Clemens XIII, ep. *«Quantopere»*, 16 nov. 1763, § 5; Pius VI, rescript. ad Card. Archiep. Mechlinien., 13 iul. 1782; Pius VIII, litt. ap. *«Litteris altero»*, 25 mart. 1830; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Summo iugiter»*, 27 maii 1832; allocut. *«Officii memores»*, 5 iul. 1839; ep. *«Dolorem»*, 30 nov. 1839; litt. ap. *«Quas vestro»*, 30 apr. 1841; Leo XIII, ep. encycl. *«Arcanum»*, 10 febr. 1880; ep. encycl. *«Quod multum»*, 22 aug. 1886; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept. 1893; S. C. S. Off., 30 iun. 1842, ad 2, 3; (Helvetiae), 21 ian. 1863, n. 2, 3; (ad Ep. Osnabrugen.), 17 febr. 1864; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 6, 7; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888, n. 10-12; S. C. C., declar. *«Matrimonia»*, 4 nov. 1741, § 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sveciae), 6 sept. 1785; instr. (ad Ep. Graeco- Rumen.), a. 1858; litt. encycl. 11 mart. 1868; instr. (ad

Kan. 1064. - Ordinariji i ostali dušobrižnici:

1.° Neka kolikogod mogu odvraćaju vjernike od mješovitih ženidbi;

2.° Ako ih ne mogu spriječiti, neka svim silama nastoje oko toga, da se ne sklapaju u protivnosti s Božjim i Crkvenim zakonima;

3.° Neka brižnu pažnju posvećuju mješovitim ženidbama bilo da su sklopljene u vlastitom bilo u tuđem području, da bi ženidbeni drugovi zdušno izvršivali dana obećanja;

4.° Kada ženidbi prisustvuju neka se drže propisa kan. 1102.

Kan. 1065. - § 1. Neka također odvraćaju vjernike i od sklapanja ženidbe s takovima, koji su ili notorni otpadnici od katoličke vjere, iako nisu prešli ni u kakovu nekatoličku sljedbu, ili s takovima, koji pripadaju društvima, koje je Crkva osudila.

§ 2. Župnik neka ne prisustvuje sklapanju navedenih ženidbi, dok se nije obratio na Ordinarija, koji može, nakon što razvidi sve okolnosti, župniku dopustiti da prisustvuje ženidbi, ako postoji važan razlog i ako Ordinarij po svom razboritom sudu pronađe, da postoje dostatna jamstva za to, da će se sva djeca katolički odgajati i da nema pogibli otpada za drugoga bračnoga druga.

Kan. 1066. - Ako javni grješnik ili osoba koja je notorno upala u crkvenu kaznenu zabranu (cenzuru) odbija da se najprije ispovjedi odnosno s Crkvom izmiri, neka župnik ne prisustvuje njegovoj ženidbi, osim kada to traži važan razlog, a o tom treba, ako je moguće, da zatraži uputu od Ordinarija.

Archiep. Baltimoren.), 25 iun. 1884, n. 1; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830; instr. 12 sept. 1834; instr. 22 maii 1841; instr. 15 nov. 1858.

1065 § 1: S. C. S. Off. (Portus Aloisii), 1 aug. 1855; (Marysville), 21 aug. 1861; (Leodien.), 30 ian. 1867; instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878; 25 maii 1897; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Scodren.), 28 nov. 1796.

1065 § 2: S. C. S. Off. (Marysville), 21 aug. 1861; (Leodien.), 30 ian. 1867, ad 2; (S. Bonifacii), 23 apr. 1873; instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878; 25 maii 1897; 11 ian. 1899.

1066: S. C. S. Off. (Portus Aloisii), 1 aug. 1855; (Hong-Kong), 14 mart. 1860; (Marysville), 21 aug. 1861; (S. Bonifacii), 23 apr. 1873; (Bombay), 21 febr. 1883; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Quebec), 17 apr. 1820; S. Poenit., 10 dec. 1860, ad 18.

CAPUT IV.

DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS.

Can. 1067. - § 1. Vir ante decimum sextum aetatis annum completum, mulier ante decimum quartum item completum, matrimonium validum inire non possunt.

§ 2. Licet matrimonium post praedictam aetatem contractum validum sit, curent tamen animarum pastores ab eo avertere iuvenes ante aetatem, qua, secundum regionis receptos mores, matrimonium iniri solet.

Can. 1068. - § 1. Impotentia antecedens et perpetua, sive ex parte viri sive ex parte mulieris, sive alteri cognita sive non, sive absoluta sive relativa, matrimonium ipso naturae iure dirimit.

§ 2. Si impedimentum impotentiae dubium sit, sive dubio iuris sive dubio facti, matrimonium non est impediendum.

§ 3. Sterilitas matrimonium nec dirimit nec impedit.

Can. 1069. - § 1. Invalide matrimonium attentat qui vinculo tenetur prioris matrimonii, quanquam non consummati, salvo privilegio fidei.

1067 § 1: C. 12, 13, X, *de desponsatione impuberum,* IV, 2; c. 2, X, *de frigidis, et maleficiatis, et impotentia coeundi,* IV, 15; c. un., *de desponsatione impuberum,* IV, 2, in VI°; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. V; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. V, § 40.

1068 § 1: C. 29, C. XXVII, q. 2; c. 25, C. XXXII, q. 7; c. 1, 2, 4, C. XXXIII, q. 1; c. 1-3, 5-7, X, *de frigidis, et maleficiatis, et impotentia coeundi,* IV, 15; Sixtus V, ep. *«Cum frequenter»,* 27 iun. 1587; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; S. C. C., *Ianuen.,* 13 mart., 8 maii 1706, 12 febr., 9 apr. 1707; *Tirasonen.,* 18 sept., 2 oct. 1723; *S. Severini,* 14 dec. 1737, 11 ian. 1738, 7 apr., 2 et 23 iun. 1742; *Spoletana,* 27 mart., 3 et 24 iul. 1762; *Anconitana,* 19 ian., 16 mart. 1793; *Amerina,* 15 iun., 20 iul., 7 sept. 1793; *Romana,* 22 aug., 21 nov. 1840; *Milevitana,* 17 dec. 1859; *Venetiarum,* 28 iul. 1860; *Salernitana,* 24 ian. 1871; *Leopolien.,* 15 dec. 1877, 23 mart. 1878; *Versalien.,* 22 aug. 1908: S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 46.

1068 § 2: S. C. S. Off. (Quebec), 23 iul. 1890; (Westmonasterien.), 31 iul. 1895; S. C. C., *Bononien.,* 30 ian., 27 febr., 30 apr., 25 iun. 1836, 26 febr., 23 apr. 1842.

1068 § 3: C. 18, C. XXXII q. 5; c. 27, C. XXXII, q. 7.

1069 § 1: C. 13, C. XXVII, q. 2; c. 5, 7, 8, 10, C. XXXII, q. 7; c. 1-4, 7, C. XXXIV, q. 1 et 2; c. 19, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 31; c. 15, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 1, 9, 13, 19, 31, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 1-3, 5, X, *de sponsa duorum,* IV, 4; c. 2, 4, 5, 7, 8, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; c. 4, 13, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; c. 2, 5, 7, 8, X, *de divortiis,* IV, 19; c. 2, X, *de secundis nuptiis,* IV, 21; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 7; *de ref. matrim.,* c. 1; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Urbanus VIII, const. *«Magnum in Christo»,* 20 iun. 1637, § 1, 2; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 12; Pius VII, breve ad Archiep. Moguntin., 8 oct. 1803; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Summo iugiter»,* 27 maii 1832; ep. *«Accepimus»,* 8 febr. 1836; Leo XIII, ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; S. C. S. Off., 23 iun. 1671, ad 1, 3, 4; 20 mart. 1675, ad 2; instr. (ad Ep. Geneven.), 3 sept. 1772; (Chan-si et Chen-si), 29 ian. 1805; instr. (ad Praef. Ap. Moldaviae), 20 mart. 1817; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 25-27; (Coreae), 22 iul. 1857; (Tahiti), 19 aug. 1857, ad 2; (Pondichery), 20 iun. 1858; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 1; (Nankin.), 22 mart. 1865; 31 maii 1865, ad 3, 4, 7; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 1; instr. a. 1868; instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877; S. C. C., *Rossanen.,* 3 maii 1642, ad 2; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Iaponiae), 7 dec. 1626; instr. 15 febr. 1756; instr. (ad Vic. Ap. Sveciae), 6 sept. 1785; instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785; litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788; instr. (ad Pro-Vic Ap. Tunkin. Occident.), a. 1792; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816 (a); (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816 (b); instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; S. Poenit., instr. 15 ian. 1866, n. 4. -- Vide etiam Can. 1120.

GLAVA IV.

ŽENIDBENE ZAPREKE

Kan. 1067. - § 1. Ne može sklopiti valjane ženidbe muškarac prije navršene šestnaeste godine života, a ni ženska prije navršene četrnaeste.

§ 2. Iako je ženidba sklopljena poslije navedene dobi života valjana, neka ipak dušobrižnici nastoje o tom, da odvraćaju mladež od sklapanja ženidbe prije one dobi, u kojoj se prema usvojenim krajevnim običajima ženidba redovno sklapa.

Kan. 1068. - § 1. Spolna nemoć predhodna i neprolazna, postojala ona bilo kod muškarca bilo kod ženske, bila ona drugoj stranci poznata ili ne, postojala ona prema svakoj ili samo prema nekoj osobi, čini ženidbu nevaljanom po samom naravnom pravu.

§ 2. Kada je po srijedi dvojbena zapreka nemoći, bilo da je dvojba pravna bilo da je činjenična, ne smije se priječiti ženidba.

§ 3. Neplodnost ne čini ženidbu ni nevaljanom ni zabranjenom.

Kan. 1069 - § 1. Nevaljano sklapa ženidbu svaki onaj, koji je vezan ranijom ženidbenom vezom, iako ta ženidba nije bila izvršena, osim u slučaju povlastice vjere.

§ 2. Quamvis prius matrimonium sit irritum aut solutum qualibet ex causa, non ideo licet aliud contrahere, antequam de prioris nullitate aut solutione legitime et certo constiterit.

Can. 1070. - § 1. Nullum est matrimonium contractum a persona non baptizata cum persona baptizata in Ecclesia catholica vel ad eandem ex haeresi aut schismate conversa.

§ 2. Si pars tempore contracti matrimonii tanquam baptizata communiter habebatur aut eius baptismus erat dubius, standum est, ad normam Can. 1014, pro valore matrimonii, donec certo probetur alteram partem baptizatam esse, alteram vero non baptizatam.

Can. 1071. - Quae de mixtis nuptiis in canonibus 1060-1064 praescripta sunt, applicari quoque debent matrimoniis quibus obstat impedimentum disparitatis cultus.

Can. 1072. - Invalide matrimonium attentant clerici in sacris ordinibus constituti.

1069 § 2: C. 10, C. XXXV, q. 6; c. 10, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 18, 19, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 4, X, *de sponsa duorum,* IV, 4; c. 4, X, *de coniugio servorum,* IV, 9; c. 13, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; c. 3, X, *de divortiis,* IV, 19; c. 2, X, *de secundis nuptiis,* IV, 21; Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 9, 11 14; const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Summo iugiter»,* 27 maii 1832; S. C. S. Off., 23 iun. 1671, ad 1, 5; (Coreae), 12 febr. 1851, ad 5; (Nankin.), 22 mart. 1865; (Pondichery), 28 iun. 1865; (Tchely Meridio- Occident.), 21 nov. 1866; instr. a. 1868; instr. (ad Ep. Orient.), 22 aug. 1890, n. 11; 8 maii 1891, ad I, II; S. C. Ep. et Reg., 24 nov. 1662; S. C. de Sacramentis, *Mohiloven.,* 16 dec. 1910; 28 nov., 18 dec. 1914; 29 apr. 1915; 25 iun. 1915; 25 febr. 1916; 19 ian. 1917; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide (Coromandel.), 21 apr. 1788; instr. (ad Pro-Vic. Ap. Tunkin. Occident.), a. 1792; (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 11 febr. 1804, ad 2, 3; instr. a. 1883, n. 42, 43; S. Poenit., instr. 15 ian. 1866, n. 4. -- Vide etiam Can. 1123.

1070 § 1: C. 15, C. XXVIII, q. 1; Benedictus XIV, ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 1, 9 sq.; S. C. S. Off. (Albaniae), 19 sept. 1671, n. 1; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 2, 5, 6; 17 nov. 1830; 29 apr. 1842, ad 1, 2; (Yunnan), 20 sept. 1854; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 6; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 7; (Siam), 22 nov. 1871; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 18; instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877; (Iaponiae), 14 iul. 1880, ad 1; instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888, n. 1; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891; 8 mart. 1899, decr. 21 iun. 1912, ad 2; S. C. C., 26 sept. 1623; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Fokien.), 13 sept. 1760; litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 26 iun. 1820.

1070 § 2: S. C. S. Off., 17 nov. 1830; 29 apr. 1842, ad 1; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843; (Bulgariae), 5 iul. 1853, ad 3; (Iaponiae), 9 sept. 1868; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877; (Iaponiae), 14 iul. 1880; (Savannah), 1 aug. 1883; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891, (Albanen. in America), 10 iun. 1896; S. C. C., *Brixien.,* 27 aug., 17 dec. 1796.

§ 2. Iako je prva ženidba nevaljana ili razriješena s kojega god razloga, nije zato dopušteno sklopiti drugu ženidbu, dok se najprije zakonitim putem i sa sigurnošću ne utvrdi, da je prva ženidba bila nevaljana ili razriješena.

Kan. 1070. - § 1. Nevaljana je ženidba, koju sklopi osoba nekrštena s osobom, koja je krštena u katoličkoj Crkvi ili je u nju prešla iz krivovjerja ili raskolništva.

§ 2. Ako se je u vrijeme sklapanja ženidbe nekoga općenito smatralo kršćenim ili je njegovo krštenje bilo dvojbeno, mora se njegov brak smatrati valjanim prema odredbi kan. 1014, doklegod se sigurno ne dokaže, da je jedna stranka krštena, a druga da nije krštena.

Kan. 1071. - Što je propisano u kan. 1060-1064 o mješovitim ženidbama, to treba primijeniti i na ženidbe, kojima smeta zapreka različite vjere.

Kan. 1072. - Ne mogu sklopiti valjane ženidbe duhovnici, koji su primili svete redove.

1071: C. 9, 15, 17, C. XXVIII, q. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 10; Leo XIII, ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; ep. encycl. *«Quod multum»,* 22 aug. 1886; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»,* 2 sept. 1893; S. C. S. Off. (Tunkin. Orient.), 5 sept. 1736, ad 1; 9 iul. 1750; (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 4; 12 ian. 1769, n. I, II, 1, 2, 4; (Sutchuen.), 15 dec. 1769; (Sutchuen.), 15 febr. 1780; instr. (Surinam), mense aug. 1819; 29 apr. 1842, ad 2; (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850, ad 2; (Siam), 17 iul. 1850; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 24; (Coreae), 12 sept. 1855; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; (Victoriae Nyanzae), 22 dec. 1887, ad 1, 5; (Leopolien.), 18 mart. 1891; (Pekin.), 29 apr. 1891, ad 2; 6 iul. 1898, ad 4; decr. 21 iun. 1912 (a); decr. 21 iun. 1912 (b); S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Fokien.), 13 sept. 1760; 18 ian. 1767; instr. (pro Mission. Sin.), 16 febr. 1795; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 31 ian. 1796, ad 1; decr. 14 ian. 1806; instr. (ad Vic. Ap. Chen-si et Chan-si), 30 ian. 1807; litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Orient.), 3 maii 1828.

1072: C. 8, D. XXVII; c. 2, 8, 9, D. XXVIII; c. 1, 2, 4-6, 10, 11, 13, 14, D. XXXII; c. 16, 17, D. LXXXI; c. 40, C. XXVII, q. 1; c. 7, X, *de bigamis non ordinandis,* I, 21; c. 1, 4, X, *de clericis coniugatis,* III, 3; c. 1, 2, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; c. un., *de voto et voti redemptione,* III, 15, in VI°; c. un., *de consanguinitate et affinitate,* IV, in Clem.: c. un., *de voto et voti redemptione,* tit. VI, in Extravag. Ioan. XXII; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 9; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. XXVII; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 34, 38 sq.; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; Syllabus errorum, prop. 72; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § III, n. 1; S. C. S. Off. (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad I; 13 ian. 1892, ad 5.

Can. 1073. - Item invalide matrimonium attentant religiosi qui vota sollemnia professi sint, aut vota simplicia, quibus ex speciali Sedis Apostolicae praescripto vis addita sit nuptias irritandi.

Can. 1074. - § 1. Inter virum raptorem et mulierem, intuitu matrimonii raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum potest consistere matrimonium.

§ 2. Quod si rapta, a raptore separata et in loco tuto ac libero constituta, illum in virum habere consenserit, impedimentum cessat.

§ 3. Quod ad matrimonii nullitatem attinet, raptui par habetur violenta retentio mulieris, cum nempe vir mulierem in loco ubi ea commoratur vel ad quem libere accessit, violenter intuitu matrimonii detinet.

Can. 1075. - Valide contrahere nequeunt matrimonium:

1.° Qui, perdurante eodem legitimo matrimonio, adulterium inter se consummarunt et fidem sibi mutuo dederunt de matrimonio ineundo vel ipsum matrimonium, etiam per civilem tantum actum, attentarunt;

2.° Qui, perdurante pariter eodem legitimo matrimonio, adulterium inter se consummarunt eorumque alter coniugicidium patravit;

3.° Qui mutua opera physica vel morali, etiam sine adulterio, mortem coniugi intulerunt.

Can. 1076. - § 1. In linea recta consanguinitatis matrimonium irritum est inter omnes ascendentes et descendentes tum legitimos tum naturales.

1073: C. 8, D. XXVII; c. 1, C. XX, q. 3; c. 1-3, 7, 10, 12, 13, 17, 22, 39, 40, C. XXVII, q. 1; c. 10, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 3, 7, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; c. un., *de voto et voti redemptione,* III, 15, in VI°; c. un., *de consanguinitate et affinitate,* IV, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 9; Gregorius XIII, const. *«Quanto fructuosius»* 1 febr. 1583; const. *«Ascendente Domino»,* 25 maii 1584, § 22; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § III, n. 1; S. C. S. Off., 13 ian. 1892, ad 5; S. C. C., *Canarien.,* 26 mart., 9 apr. 1718.

1074 § 1: C. 4, 10, 11, C. XXXVI, q. 2; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 6; S. C. S. Off. (S. Ludovici), 15 iun. 1875; instr. (ad Ep. Albaniae), 15 febr. 1901; S. C. C., *Ruben.,* 3 mart. 1714, ad 1; *Herbipolen.,* 24 apr. 1858, 18 iun., 27 aug. 1859; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 11 febr. 1804; 22 nov. 1860; litt. (ad Ep. Natcheten.), 26 ian. 1877; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 4.

Kan. 1073. - Isto tako ne mogu valjano sklopiti ženidbe redovnici, koji su položili svečane zavjete ili takove obične zavjete, koji po posebnoj odredbi Apostolske Stolice imaju tu snagu, da ženidbu čine nevaljanom.

Kan. 1074. - § 1. Ne može doći do valjane ženidbe između muškarca otmičara i u svrhu ženidbe otete ženske tako dugo, doklegod se ona nalazi u otmičarevoj vlasti.

§ 2. Ako oteta, pošto bude odijeljena od otmičara i stavljena u sigurno i slobodno mjesto, pristaje, da joj on bude muž, prestaje zapreka.

§ 3. U pogledu nevaljanosti ženidbe, nasilno zadržavanje ženske izjednačuje se otmici, kada naime muškarac nasilno zadržava u svrhu ženidbe žensku u mjestu, gdje ona boravi ili kamo je slobodno došla.

Kan. 1075. - Ne mogu sklopiti valjane ženidbe:

1.° Oni, koji su za trajanja istog zakonitog braka međusobno počinili potpunu preljubu i k tomu sebi međusobno obećali, da će se uzeti ili su dapače i sklopili nevaljanu ženidbu, iako samo građansku;

2.° Oni, koji su isto tako za trajanja iste zakonite ženidbe počinili međusobno potpunu preljubu i k tomu je jedan od njih počinio supruško ubojstvo;

3.° Oni koji su tjelesno se ili duševno međusobno pomažući nanijeli smrt ženidbenom drugu, pa iako nisu počinili preljube.

Kan. 1076. - § 1. U izravnoj lozi krvnoga srodstva ženidba je nevaljana između svih predaka i potomaka bilo zakonitih bilo prirodnih.

1074 § 2: C. 10, C. XXXVI, q. 2; Reg. 27, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 6; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Albaniae), 15 febr. 1901; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 11 febr. 1804; 22 nov. 1860.

1075 3.°: C. 4, 5, C. XXXI, q. 1; c. 1, X, *de conversione infidelium,* III, 33; c. 1, 3-8, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; Benedictus XIV, ep. *«Redditae Nobis»,* 5 dec. 1744, § 12; ep. *«Aestas»,* 11 oct. 1757, n. XV; S. C. de Sacramentis, decr. 3 iun. 1912; S. C. C., *Neapolitana,* 26 mart. 1746; S. C. de Prop. Fide (C. P. - Jaffnae), 23 aug. 1852, ad 5, 6.

1076 § 1: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874.

§ 2. In linea collaterali irritum est usque ad tertium gradum inclusive, ita tamen ut matrimonii impedimentum toties tantum multiplicetur quoties communis stipes multiplicatur.

§ 3. Nunquam matrimonium permittatur, si quod subsit dubium num partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae rectae aut in primo gradu lineae collateralis.

Can. 1077. - § 1. Affinitas in linea recta dirimit matrimonium in quolibet gradu; in linea collaterali usque ad secundum gradum inclusive.

§ 2. Affinitatis impedimentum multiplicatur:

1.° Quoties multiplicatur impedimentum consanguinitatis a quo procedit;

2.° Iterato successive matrimonio cum consanguineo coniugis defuncti.

Can. 1078. - Impedimentum publicae honestatis oritur ex matrimonio invalido, sive consummato sive non, et ex publico vel notorio concubinatu; et nuptias dirimit in primo et secundo gradu lineae rectae inter virum et consanguineas mulieris, ac vice versa.

Can. 1079. - Ea tantum spiritualis cognatio matrimonium irritat, de qua in Can. 768.

Can. 1080. - Qui lege civili inhabiles ad nuptias inter se ineundas habentur ob cognationem legalem ex adoptione ortam, nequeunt vi iuris canonici matrimonium inter se valide contrahere.

1076 § 2: C. 8, C. XXXV, q. 2 et 3; c. 2, C. XXXV, q. 5; c. 10, X, *de probationibus,* II, 19; Benedictus XIV, ep. *«Aestas»,* 11 oct. 1757, n. XIII; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874; (Cenomanen.), 11 mart. 1896; 22 febr. 1899; S. C. C., *Leodien.,* 14 dec. 1793; *Aesina,* 23 nov. 1805.

1076 § 3: S. Pius V, const. *«Sanctissimus»,* 20 aug. 1566, § 1; S. C. S. Off., litt. 13 mart. 1736; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874: S. C. C., *Leodien.,* 14 dec. 1793; *Aesina,* 23 nov. 1805.

1077 § 1: C. 11, C. XXVII, q. 2; c. 20, C. XXXII, q. 7; c. 8, C. XXXV, q. 2 et 3; c. 9, X, *de divortiis,* IV, 19; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 15; ep. *«Aestas»,* 11 oct. 1757, n. XIV; S. C. S. Off. (Yunnan), 20 sept. 1854; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874; instr. (ad Vic. Ap. Nankin.), 26 aug. 1891; S. C. C., *Acheruntina,* 16 iun. 1770, 8 iun. 1771; *Leodien.,* 28 maii 1796.

§ 2. U pobočnoj je lozi ženidba nevaljana sve do trećega koljena uključivo, no s time, da ženidbena smetnja postaje samo toliko puta višestrukom, koliko se puta umnaža zajednički korijen.

§ 3. Nikada se ne smije dozvoliti ženidba, kada postoji bilo kakova sumnja, da su stranke krvni srodnici bilo u kojemu koljenu izravne loze ili u prvom koljenu pobočne loze.

Kan. 1077. - § 1. Tazbina čini ženidbu nevaljanom u ispravnoj lozi u svakom koljenu; u pobočnoj lozi sve do drugoga koljena uključivo.

§ 2. Zapreka tazbine postaje višestrukom:

1.° Kadgod je višestruka ona zapreka krvnog srodstva, od kojega proistječe;

2.° Kadgod se nakon smrti ženidbenoga druga sklopi daljnja ženidba s pokojnikovim krvnim srodnikom.

Kan. 1078. - Zapreka javne ćudorednosti nastaje iz nevaljane ženidbe, bila ona izvršenom ili ne, i iz javnoga ili notornoga prilježništva; ženidbu čini nevaljanom u prvom i drugom koljenu izravne loze između muža i ženinih krvnih srodnika i obratno.

Kan. 1079. - Samo ono duhovno srodstvo čini ženidbu nevaljanom, o kojemu je riječ u kan. 768.

Kan. 1080. - Oni, koji su po građanskom zakonu nesposobni, da sklope međusobno ženidbu zbog građanskog srodstva nastalog usvojenjem, ne mogu po sili kanonskog prava međusobno sklopiti valjane ženidbe.

1079: C. 5, C. XXX, q. 1; c. 1, C. XXX, q. 3; c. 1, *de cognatione spirituali,* IV, 3, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 2; S. Pius V, const. *«Cum illius»,* 28 nov. 1566; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VIII, n. VI; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 17; S. C. S. Off., 3 dec. 1902; S. C. C., *Theatina,* 23 aug., 13 sept. 1721; *Leopolien.,* 30 iun. 1759, 19 sept. 1761; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840; Rituale Rom., tit. II, c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 31.

1080: C. XXX. q. 3; c, un., X, *de cognatione legali,* IV, 12; S. C. C., *Hortana,* 25 sept. 1743.

CAPUT V.

DE CONSENSU MATRIMONIALI.

Can. 1081. - § 1. Matrimonium facit partium consensus inter personas iure habiles legitime manifestatus; qui nulla humana potestate suppleri valet.

§ 2. Consensus matrimonialis est actus voluntatis quo utraque pars tradit et acceptat ius in corpus, perpetuum et exclusivum, in ordine ad actus per se aptos ad prolis generationem.

Can. 1082. - § 1. Ut matrimonialis consensus haberi possit, necesse est ut contrahentes saltem non ignorent matrimonium esse societatem permanentem inter virum et mulierem ad filios procreandos.

§ 2. Haec ignorantia post pubertatem non praesumitur.

Can. 1083. - § 1. Error circa personam invalidum reddit matrimonium.

§ 2. Error circa qualitatem personae, etsi det causam contractui, matrimonium irritat tantum:

1.° Si error qualitatis redundet in errorem personae;

2.° Si persona libera matrimonium contrahat cum persona quam liberam putat, cum contra sit serva, servitute proprie dicta.

Can. 1084. - Simplex error circa matrimonii unitatem vel indissolubilitatem aut sacramentalem dignitatem, etsi det causam contractui, non vitiat consensum matrimonialem.

1081 § 1: C. 1-6, 51, C. XXVII, q. 2; C. XXIX, q. 1; c. un., C. XXX, q. 2; c. 2, C. XXXI, q. 2; c. 16, C. XXXII, q. 2; c. 14, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 14, 23-26, 31, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 1, X, *de desponsatione impuberum,* IV, 2; c. 1, 3, 5, X, *de sponsa duorum,* IV, 4; c. 4, X, *de coniugio servorum,* IV, 9; c. 9, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; Reg. 18, R. J., in VI°; Benedictus XII, a. 1341, prop. 100, Armenorum, damn.; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Urbanus VIII, const. *«Magnum in Christo»,* 20 iun. 1637; Leo XIII, decr. *«Consensus mutuus»,* 15 febr. 1892; S. C. S. Off. (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840; (Tahiti), 17 aug. 1857, ad 5; 22 aug. 1860; (Victoriae Nyanzae), 3 apr. 1889, ad 2; (Pondicher.), 3 febr. 1892; S. C. C., *Mutinen.,* 19 aug. 1724, 9 iun. 1725; *Parisien.,* 7 iul., 1 sept. 1883, 7 mart. 1885; *Argentinen.,* 23 nov. 1907; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 apr. 1785; instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785; Rituale Rom., tit. VII, c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum,* n. 2. -- Vide etiam Can. 1083; 1087.

GLAVA V.

PRISTANAK NA ŽENIDBU

Kan. 1081. - § 1. Ženidbu tvori pristanak kad je među pravno sposobnim osobama propisno izjavljen; ovaj pristanak ne može nijedna ljudska vlast nadomjestiti.

§ 2. Pristanak na ženidbu jest čin volje, kojim obadvije stranke međusobno predaju i primaju trajno i isključivo pravo na tijelo, u odnosu na one čine, koji su po sebi prikladni za rađanje djece.

Kan. 1082. - § 1. Da pristanak na ženidbu može nastati, traži se da ugovorne stranke znadu barem to, da je ženidba trajna zajednica između muškarca i ženske u svrhu rađanja djece.

§ 2. Pretpostavlja se, da takovo znanje poslije doraslosti ne bi postojalo.

Kan. 1083. - § 1. Zabluda u osobi čini ženidbu nevaljanom.

§ 2. Zabluda u osobnom svojstvu, iako je ono navelo na ženidbu, čini ženidbu nevaljanom samo onda:

1.° Kada zabluda u osobnom svojstvu prelazi u zabludu u osobi;

2.° Kada osoba slobodno sklopi ženidbu s takovom osobom, koju smatra slobodnom, dok je ona naprotiv rob u pravom smislu ropstva.

Kan. 1084. - Obična zabluda glede jedinstva ženidbe ili nerazrješivosti ili svetootajstvene časti, iako je ona navela na ženidbu, ne čini ženidbeni pristanak nevaljanim.

1081 § 2: C. 3, 51, C. XXVII, q. 2; C. XXIX, q. 1; c. 1, X, *de sponsa duorum,* IV, 4; Urbanus VIII, const. *«Magnum in Christo»,* 20 iun. 1637; S. C. S. Off. (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840; (Tahiti), 17 aug. 1857, ad 1, 5; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785.

1082 § 1: S. C. C., *Ventimilien.,* 19 maii, 18 aug. 1888.

1083 § 1: C. XXIX, q. 1.

1083 § 2. 2.°: C. XXIX, q. 1; c. 4, C. XXIX, q. 2; c. 2, 4, X, *de coniugio servorum,* IV, 9; S. C. C., *Frisingen.,* 7 et 28 aug. 1745; *Romana,* 9 aug. 1817, 27 maii 1820.

1084: S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 25; (Iaponiae), 11 mart. 1868, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 8-10; instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877, n. 3; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891; 18 maii 1892, ad 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785; (C. P. - Jaffnae), 23 aug. 1852, ad 7.

Can. 1085. - Scientia aut opinio nullitatis matrimonii consensum matrimonialem necessario non excludit.

Can. 1086. - § 1. Internus animi consensus semper praesumitur conformis verbis vel signis in celebrando matrimonio adhibitis.

§ 2. At si alterutra vel utraque pars positivo voluntatis actu excludat matrimonium ipsum, aut omne ius ad coniugalem actum, vel essentialem aliquam matrimonii proprietatem, invalide contrahit.

Can. 1087. - § 1. Invalidum quoque est matrimonium initum ob vim vel metum gravem ab extrinseco et iniuste incussum, a quo ut quis se liberet, eligere cogatur matrimonium.

§ 2. Nullus alius metus, etiamsi det causam contractui, matrimonii nullitatem secumfert.

Can. 1088. - § 1. Ad matrimonium valide contrahendum necesse est ut contrahentes sint praesentes sive per se ipsi sive per procuratorem.

§ 2. Sponsi matrimonialem consensum exprimant verbis; nec aequipollentia signa adhibere ipsis licet, si loqui possint.

1085: S. C. de Prop. Fide. instr. (ad Vic Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785; (C. P. - Jaffnae), 23 aug. 1852, ad 7.

1086 § 1: S. C. C., *Avenionen.,* 23 iun. 1907; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785.

1086 § 2: C. 26, X, *de sponsalibus et matrimoniis* IV, 1; c. 7, X, *de conditionibus appositis in desponsatione vel in aliis contractibus,* IV, 5; Pius IX, Syllabus errorum, prop. 73; S. C. S. Off. (Bosniae), 2 dec. 1680; (Mission. Capuccin.), 23 iul. 1698, ad 1, 2; (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 25, 26; (Tahiti), 19 aug. 1857, ad 1, 5; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 6; 22 aug. 1860; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 25; (Iaponiae), 11 mart. 1868, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 8, 9; instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877, n. 3; (Mongoliae), 29 nov. 1882; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891; (Siouxormen.), 18 maii 1892; S. C. C., *Ulixbonen.,* 16 mart. 1720, 8 iul. 1724; *Mutinen.,* 19 aug. 1724, 9 iun. 1725; *Compostellana,* 19 aug. 1730, 10 mart. 1731; *Capuana seu Calven.,* 9 iul., 13 dec. 1757, 28 ian. 1758; *Pisana,* 2 maii, 29 aug. 1868; *Parisien.,* 31 ian. 1891; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785.

Kan. 1085. - Kada netko zna ili drži, da je ženidba, koju sklapa, nevaljana, to ne isključuje nužno pristanak na ženidbu.

Kan. 1086. - § 1. Uvijek se pretpostavlja, da je unutarnji pristanak u duši bio u skladu s riječima i znakovima, kojima je pri sklapanju ženidbe bio izjavljen.

§ 2. No ako obje stranke ili samo jedna od njih pozitivnim činom volje isključi samu ženidbu, ili svako pravo na bračni čin, ili koje bitno svojstvo ženidbe, tada ženidba nije valjano sklopljena.

Kan. 1087. - § 1. Nevaljana je ženidba, kada je sklopi netko zbog sile ili velikog straha, koji mu je zadan nepravedno i izvana tako, da je prinuđen izabrati ženidbu, da ga se oslobodi.

§ 2. Nijedan drugi strah, iako je on naveo na sklapanje, ne čini ženidbu nevaljanom.

Kan. 1088. - § 1. Za valjano je sklapanje ženidbe nužno, da su obje stranke prisutne, bilo osobno bilo po punomoćniku.

§ 2. Vjernici treba da izjave pristanak na ženidbu riječima; ne smiju se služiti mjesto riječi znakovima, što isto kazuju.

1087 § 1: C. 1, 3, 4, C. XXXI, q. 2; c. 6, 13-15, 28, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 9, X, *de desponsatione impuberum,* IV, 2; c. 2, X, *de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; c. 5, X, *de regulis iuris,* V, 41; Reg. 64, R. J., in VI°; S. C. S. Off., instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 9, 25; S. C. C., *Ventimilien.,* 20 mart., 24 apr. 1700; *S. Agathae Gothorum,* 24 apr. 1700; *Lancianen.,* 20 aug., 3 sept., 26 nov. 1701; *Nullius Farfen.,* 15 ian., 26 mart. 1707; *Panormitana,* 30 sept., 18 nov. 1719, 8 iun. 1720; *Mutinen.,* 19 aug. 1724, 9 iun. 1725; *Vigilien.,* 23 iun., 13 iul., 22 sept. 1725; *Triventina,* 30 apr., 14 maii, 27 aug. 1746; *Mediolanen.,* 22 sept. 1753, 19 ian., 9 febr. 1754; *Baren.,* 16 mart., 4 maii, 22 iun. 1754; *Albintimilien.,* 22 maii 1751, 13 sept., 22 nov. 1755; *Calven. et Theanen.,* 26 iun., 18 dec. 1869; *Mohiloven. seu Tiraspolen.,* 9 iul., 10 sept. 1881; *Neapolitana,* 22 febr., 10 maii 1890; *Parisien.,* 16 maii 1903; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 36, 37.

1087 § 2: S. C. C., *Gravinen.,* 1 sept. 1725.

1088 § 1: Reg. 68, 72, R. J., in VI°; Rituale Rom., tit. VII, c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum,* n. 2.

1088 § 2: C. 23, 25, 31, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; S. C. C., decr. *«Ne temere»,* 2 aug. 1907, art. IV, § 3; Rituale Rom., tit. VII, c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum,* n. 2.

Can. 1089. - § 1. Firmis dioecesanis statutis desuper additis, ut matrimonium per procuratorem valide ineatur, requiritur mandatum speciale ad contrahendum cum certa persona, subscriptum a mandante et vel a parocho aut Ordinario loci in quo mandatum fit, vel a sacerdote ab alterutro delegato, vel a duobus saltem testibus.

§ 2. Si mandans scribere nesciat, id in ipso mandato adnotetur et alius testis addatur qui scripturam ipse quoque subsignet; secus mandatum irritum est.

§ 3. Si, antequam procurator nomine mandantis contraxerit, hic mandatum revocaverit aut in amentiam inciderit, invalidum est matrimonium, licet sive procurator sive alia pars contrahens haec ignoraverint.

§ 4. Ut matrimonium validum sit, procurator debet munere suo per se ipse fungi.

Can. 1090. - Matrimonium per interpretem quoque contrahi potest.

Can. 1091. - Matrimonio per procuratorem vel per interpretem contrahendo parochus ne assistat, nisi adsit iusta causa et de authenticitate mandati vel de interpretis fide dubitari nullo modo liceat, habita, si tempus suppetat, Ordinarii licentia.

Can. 1092. - Conditio semel apposita et non revocata:

1.° Si sit de futuro necessaria vel impossibilis vel turpis, sed non contra matrimonii substantiam, pro non adiecta habeatur;

2.° Si de futuro contra matrimonii substantiam, illud reddit invalidum;

3.° Si de futuro licita, valorem matrimonii suspendit;

1089 § 1: C. 9, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; Reg. 81, R. J., in VI°; S. C. C., *Casertana,* 30 ian., 27 febr. 1717; *Neapolitana,* 7 iul. 1736; *Florentina,* 10 sept. 1853, 28 ian., 18 mart., 29 iul. 1854; *Neapolitana,* 7 apr. 1883.

Kan. 1089. - § 1. Da ženidba sklopljena po punomoćniku bude valjana, potrebna je posebna punomoć za sklapanje ženidbe s određenom osobom potpisana od izdatnika punomoći, te ili od župnika odnosno Ordinarija mjesta, gdje se punomoć izdaje, ili od svećenika, kojega je jedan od ovih ovlastio, ili barem od dvojice svjedoka; povrh toga moraju se obdržavati i biskupijski propisi, ako postoje.

§ 2. Ako onaj, koji izdaje punomoć, ne zna pisati, ima se to označiti u samoj punomoći i uzeti još jednoga svjedoka, koji mora ispravu također potpisati; inače je punomoć nevaljana.

§ 3. Nevaljana je ženidba, ako izdatnik opozove punomoć ili duševno oboli prije, nego što je punomoćnik u njegovo ime sklopio ženidbu, makar da ni punomoćnik ni druga stranka za to nisu znali.

§ 4. Da ženidba bude valjana potrebno je, da punomoćnik svoju službu izvrši osobno.

Kan. 1090. - Ženidba se može sklopiti i pomoću tumača.

Kan. 1091. - Župnik ne smije prisustvovati ženidbi po punomoćniku ili po tumaču, ako za to ne postoji pravedan razlog i nema nikakove sumnje o vjerovnosti punomoći ili o vjerodostojnosti tumača, te dok ne dobije, ako za to ima vremena, dopuštenje od Ordinarija.

Kan. 1092. - Jednom sastavljeni i neopozvani uvjet:

1.° Smatra se kao da nije postavljen, ako se odnosi na budućnost i nužno se mora ispuniti ili je nemoguće da se ispuni ili je nećudoredan, ali se ne protivi bitnosti ženidbe;

2.° Čini ženidbu nevaljanom, ako se odnosi na budućnost, a protivi se bitnosti ženidbe;

3.° Odgađa nastanak valjane ženidbe, ako se odnosi na budućnost, a sadrži nešto, što je dopušteno;

1089 § 3: C. 9, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; S. C. C., *Eugubina seu Perusina,* 25 ian., 5 iul. 1727.

1089 § 4: C. 9, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°.

4.° Si de praeterito vel de praesenti, matrimonium erit validum vel non, prout id quod conditioni subest, exsistit vel non.

Can. 1093. - Etsi matrimonium invalide ratione impedimenti initum fuerit, consensus praestitus praesumitur perseverare, donec de eius revocatione constiterit.

CAPUT VI.

DE FORMA CELEBRATIONIS MATRIMONII.

Can. 1094. - Ea tantum matrimonia valida sunt quae contrahuntur coram parocho, vel loci Ordinario, vel sacerdote ab alterutro delegato et duobus saltem testibus, secundum tamen regulas expressas in canonibus qui sequuntur, et salvis exceptionibus de quibus in Can. 1098, 1099.

Can. 1095. - § 1. Parochus et loci Ordinarius valide matrimonio assistunt:

1.° A die tantummodo adeptae canonicae possessionis beneficii ad normam Can. 334, § 3, 1444, § 1, vel initi officii, nisi per sententiam fuerint excommunicati vel interdicti vel suspensi ab officio aut tales declarati;

2.° Intra fines dumtaxat sui territorii; in quo matrimoniis nedum suorum subditorum, sed etiam non subditorum valide assistunt;

1092 4.°: C. 1, 3, 5, 7, X, *de conditionibus appositis in desponsatione vel in aliis contractibus,* IV, 5; S. C. S. Off. (Bosniae), 2 dec. 1680; (Mission. Capuccin.), 23 iul. 1698, ad 1, 2; (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 25, 26; (Tahiti), 19 aug. 1857, ad 1, 5; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 6; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 25; (Iaponiae), 11 mart. 1868, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 8, 9; instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877, n. 3; (Mongoliae), 29 nov. 1882; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891; (Siouxormen.), 18 maii 1892; S. C. C., *Ulixbonen.,* 16 mart. 1720, 8 iul. 1724; *Eystadien.,* 17 nov. 1731, 9 febr., 8 mart., 21 iun. 1732; *Venetiarum,* 29 febr. 1908.

4.° Kada se radi o uvjetu, koji se odnosi na prošlost ili sadašnjost, ženidba će biti valjana ili nevaljana prema tomu, da li ono, što je stavljeno pod uvjet, postoji ili ne postoji.

Kan. 1093. - I u slučaju kada je ženidba bila zbog zapreke sklopljena nevaljano, uzima se da izjavljeni pristanak i dalje postoji, doklegod ne bude dokazano, da je opozvan.

GLAVA VI.

OBLIK SKLAPANJA ŽENIDBE

Kan. 1094. - Samo su one ženidbe valjane, koje su sklopljene pred mjesnim župnikom, ili Ordinarijem, ili svećenikom od njih ovlaštenim i barem dvojicom svjedoka, i to prema propisima navedenima u kanonima što slijede, uz izuzetke, o kojima govore kan. 1098, 1099.

Kan. 1095. - § 1. Mjesni župnik i Ordinarij valjano prisustvuju sklapanju ženidbe;

1.° Istom od onoga dana, kada su zakonito ušli u posjed nadarbine prema propisima kan. 334, § 3 i 1444, § 1, odnosno od dana nastupa službe, ako međutim nisu presudom osuđeni ili proglašeni da su izopćeni ili zabranom bogoslužja udareni ili obustavljeni od službe;

2.° Samo unutar granica svoga područja; tu mogu valjano prisustvovati ženidbama ne samo svojih potčinjenih, nego i onih koji to nisu;

1094: C. 3, X, *de clandestina desponsatione,* IV, 3; c. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 4, I, ad 17; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. V; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741; ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 9, 12; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 9, 10; const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. V, § 40; ep. *«Redditae sunt»,* 17 sept. 1746, § 2, 3; Pius X, litt. ap. *«Provida»,* 18 ian. 1906, n. I; S. C. Ep. et Reg., *Tirasonen.,* a. 1606; S. C. de Sacramentis, Romana et aliarum, 13 mart. 1910, ad IV; S. C. C., *Mediolanen.,* 22 iun., 24 aug. 1715; decr. *«Ne temere»,* 2 aug. 1907, art. III; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin.), 2 iul. 1827, ad 3; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 4.

3.° Dummodo neque vi neque metu gravi constricti requirant excipiantque contrahentium consensum.

§ 2. Parochus et loci Ordinarius qui matrimonio possunt valide assistere, possunt quoque alii sacerdoti licentiam dare ut intra fines sui territorii matrimonio valide assistat.

Can. 1096. - § 1. Licentia assistendi matrimonio concessa ad normam Can. 1095, § 2, dari expresse debet sacerdoti determinato ad matrimonium determinatum, exclusis quibuslibet delegationibus generalibus, nisi agatur de vicariis cooperatoribus pro paroecia cui addicti sunt; secus irrita est.

§ 2. Parochus vel loci Ordinarius licentiam ne concedat, nisi expletis omnibus quae ius constituit pro libertate status comprobanda.

Can. 1097. - § 1. Parochus autem vel loci Ordinarius matrimonio licite assistunt:

1.° Constito sibi legitime de libero statu contrahentium ad normam iuris;

2.° Constito insuper de domicilio vel quasi-domicilio vel menstrua commoratione aut, si de vago agatur, actuali commoratione alterutrius contrahentis in loco matrimonii;

3.° Habita, si conditiones deficiant de quibus n. 2, licentia parochi vel Ordinarii domicilii vel quasi-domicilii aut menstruae commorationis alterutrius contrahentis, nisi vel de vagis actu itinerantibus res sit, qui nullibi commorationis sedem habent, vel gravis necessitas intercedat quae a licentia petenda excuset.

1095 § 1. 3.°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.*, c. 1; Pius X, const. *«Apostolicae»*, 15 apr. 1910, n. XVII; S. C. Ep. et Reg., *Tirasonen.*, 11 maii 1599; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum*, 13 mart. 1910, ad VIII; S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. IV, XI, § 1; *Romana et aliarum*, 1 febr. 1908, ad VIII-X; Romana et aliarum, 28 mart. 1908, ad IV; Rituale Rom., tit. VII, c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum*, n. 1, 2.

1095 § 2: Reg. 68, 72, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.*, c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Nimiam licentiam»*, 18 maii 1743, § 12; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum*, 13 mart. 1910, ad VI, c; S. C. C., *Auximana*, 4 iul. 1595; *Bisuntina*, 14 iun. 1621; *Nullius*, 3 iun. 1628; *Leodien.*, 9 dec. 1690, ad 1; *Mediolanen.*, 22 iun. 1715; *Caesenaten.*, 6 dec. 1727; 14 aug. 1863, ad 2; decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. VI; Romana et aliarum, 27 iul. 1908, ad IV; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii*, n. 4.

3.° Pod uvjetom da ni silom ni velikim strahom nenatjerani zatraže i prime izjavu ugovornih stranaka o pristanku na ženidbu.

§ 2. Mjesni župnik i Ordinarij, koji mogu ženidbi valjano prisustvovati, mogu i drugom svećeniku dati dopuštenje, da ženidbi unutar njihovog područja valjano prisustvuje.

Kan. 1096. - § 1. Dopuštenje prisustvovati ženidbi podijeljeno prema odredbi kan. 1095, § 2, mora biti dano izričito određenom svećeniku za određenu ženidbu, a bilo kakova općenita ovlaštenja su isključena, osim kada se radi o župskim namjestnicima pomoćnicima za župu, u kojoj službuju; inače je takovo dopuštenje nevaljano.

§ 2. Mjesni župnik ili Ordinarij ne smije dati toga dopuštenja, dok se ne izvrši sve ono, što propisuje zakon za ustanovljenje slobodnog stanja.

Kan. 1097. - § 1. Mjesni župnik ili Ordinarij prisustvuju ženidbi dopušteno:

1.° Pošto su utvrdili slobodno stanje vjernika prema zakonskim propisima;

2.° Pošto su utvrdili, da bilo koji od vjernika ima u mjestu ženidbe prebivalište ili doprebivalište ili jednomjesečno boravište ili, ako se radi o beskućniku, da u mjestu stvarno boravi.

3.° Pošto prime, kada uvjeti navedeni u br. 2, ne postoje, dopuštenje od župnika ili Ordinarija prebivališta ili do-prebivališta ili jednomjesečnog boravišta bilo kojega od vjernika, osim ako se radi o beskućnicima, koji su na prolazu a nemaju nigdje stalnoga sjedišta, ili postoji velika nužda, koja ispričava od dužnosti tražiti dopuštenje.

1096 § 1: S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum*, 13 mart. 1910, ad VI, a-c; S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. VI; *Romana et aliarum*, 27 iul. 1908, ad IV.

1096 § 2: S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. VI; *Romana et aliarum*, 27 iul. 1908, ad IV.

1097 § 1. 3.°: Gregorius XVI, ep. *«Accepimus»*, 8 febr. 1836; S. C. S. Off. (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 25-27; 2 maii 1877, ad 1; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum*, 13 mart. 1910, ad V, c; instr. 6 mart. 1911, n. I, IV; 28 ian. 1916; S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. V, § 1-4; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii*, n. 1, 5, 6, 8; c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum*, n. 1.

§ 2. In quolibet casu pro regula habeatur ut matrimonium coram sponsae parocho celebretur, nisi iusta causa excuset; matrimonia autem catholicorum mixti ritus, nisi aliud particulari iure cautum sit, in ritu viri et coram eiusdem parocho sunt celebranda.

§ 3. Parochus qui sine licentia iure requisita matrimonio assistit, emolumenta stolae non facit sua, eaque proprio contrahentium parocho remittat.

Can. 1098. - Si haberi vel adiri nequeat sine gravi incommodo parochus vel Ordinarius vel sacerdos delegatus qui matrimonio assistant ad normam canonum 1095, 1096:

1.° In mortis periculo validum et licitum est matrimonium contractum coram solis testibus; et etiam extra mortis periculum, dummodo prudenter praevideatur eam rerum conditione esse per mensem duraturam;

2.° In utroque casu, si praesto sit alius sacerdos qui adesse possit, vocari et, una cum testibus, matrimonio assistere debet, salva coniugii validitate coram solis testibus.

Can. 1099. - § 1. Ad statutam superius formam servandam tenentur:

1.° Omnes in catholica Ecclesia baptizati et ad eam ex haeresi aut schismate conversi, licet sive hi sive illi ab eadem postea defecerint, quoties inter se matrimonium ineunt;

2.° Iidem, de quibus supra, si cum acatholicis sive baptizatis sive non baptizatis etiam post obtentam dispensationem ab impedimento mixtae religionis vel disparitatis cultus matrimonium contrahant;

3.° Orientales, si cum latinis contrahant hac forma adstrictis.

1097 § 2: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § VIII, n. XI, XII; S. C. C., a. 1573; decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. V, § 5; S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, C, c, D, b; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii*, n. 5.

1097 § 3: S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. X.

§ 2. U svakom slučaju ima biti pravilom, da se ženidba mora sklopiti pred župnikom zaručnice, osim kada od toga ispričava pravedan razlog; ženidbe između katolika raznih obreda moraju se sklapati po obredu muževljenom i pred njegovim župnikom, ako drugačije ne propisuju krajevno pravo.

§ 3. Župniku, koji bi ženidbi prisustvovao bez propisnog dopuštenja, ne pripada pristojba od stole i on ju je dužan predati vlastitom župniku.

Kan. 1098. - Kada se župnika ili Ordinarija ili ovlaštenog svećenika, koji ženidbi prema odredbi kanona 1095, 1096, mora prisustvovati, ne može imati ili do njih doći bez velike poteškoće, tada:

1.° U smrtnoj pogibli valjana je i dopuštena ženidba sklopljena samo pred svjedocima; a također i izvan smrtne pogibli, kada se razborito predviđa, da će takove prilike potrajati kroz mjesec dana;

2.° U oba ova slučaja, ako koji drugi svećenik, koji bi mogao biti nazočan, treba ga pozvati i on treba da prisustvuje ženidbi zajedno sa svjedocima, no ženidba je valjana, iako bude sklopljena pred samim svjedocima.

Kan. 1099. - § 1. Na oblik sklapanja ženidbe, kakav je gore propisan, obvezni su:

1.° Svi oni, koji su kršteni u katoličkoj Crkvi i oni, koji su u nju prešli iz krivovjerja ili raskolništva, makar da su bilo prvi bilo drugi od nje kasnije otpali, kadgod sklapaju ženidbu između sebe;

2.° Isti gore spomenuti, kad ženidbu sklapaju s nekatolicima bilo krštenima bilo nekrštenima, pa i onda pošto dobiju oprost od ženidbene smetnje mješovite ili različite vjere;

3.° Istočnjaci kada ženidbu sklapaju s latincima vezanima na ovaj oblik.

1098 2.°: S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum*, 13 mart. 1910, ad I- III; 31 ian. 1916; S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. VII, VIII; *Romana et aliarum*, 27 iul. 1908, ad V, VI.

1099 § 1. 3.°: S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. XI, § 1, 2; *Romana et aliarum*, 1 febr. 1908, ad III, V, VI; *Romana et aliarum*, 28 mart. 1908, ad I, II.

§ 2. Firmo autem praescripto § 1, n. 1, acatholici sive baptizati sive non baptizati, si inter se contrahant, nullibi tenentur ad catholicam matrimonii formam servandam; item ab catholicis nati, etsi in Ecclesia catholica baptizati, qui ab infantili aetate in haeresi vel schismate aut infidelitate vel sine ulla religione adoleverunt, quoties cum parte acatholica contraxerint.

Can. 1100. - Extra casum necessitatis, in matrimonii celebratione serventur ritus in libris ritualibus ab Ecclesia probatis praescripti aut laudabilibus consuetudinibus recepti.

Can. 1101. - § 1. Parochus curet ut sponsi benedictionem sollemnem accipiant, quae dari eis potest etiam postquam diu vixerint in matrimonio, sed solum in Missa, servata speciali rubrica et excepto tempore feriato.

§ 2. Sollemnem benedictionem ille tantum sacerdos per se ipse vel per alium dare potest, qui valide et licite matrimonio potest assistere.

Can. 1102. - § 1. In matrimoniis inter partem catholicam et partem acatholicam interrogationes de consensu fieri debent secundum praescriptum Can. 1095, § 1, n. 3.

§ 2. Sed omnes sacri ritus prohibentur; quod si ex hac prohibitione graviora mala praevideantur, Ordinarius potest aliquam ex consuetis ecclesiasticis caeremoniis, exclusa semper Missae celebratione, permittere.

1099 § 2: S. C. C., declar. *«Matrimonia»*, 4 nov. 1741, § 2; decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. XI, § 3.

1100: Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 11; *de ref. matrim.,* c. 1; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»*, 22 febr. 1418, art. 19, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; S. C. S. Off., 1 sept. 1841, n. 7; (Chan-tong Merid.), 30 iul. 1890; (Pondicher.), 3 febr. 1892; S. R. C., *Rhedonen.,* 27 aug. 1836, ad 2; *Ambianen.,* 31 aug. 1867, ad III; De Guayana, 15 sept. 1881, ad IV-VI; *Mexicana,* 27 febr. 1886; Rituale Rom., tit. VII, c. 2; *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum,* n. 1-5.

1101 § 1: C. 5, C. XXX, q. 5; c. 19, C. XXXV, q. 2 et 3; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; S. C. S. Off. (Sutchuen.), 15 ian. 1784; instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817; 1 sept. 1841, n. 2-6; (Coreae), 26 iun. 1860, ad 1; (Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871; 31 aug. 1881; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 febr. 1783; (C. P. pro Sin. - Vic. Ap. Sutchuen.), 31 iul. 1796; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 20 febr. 1801; instr. a. 1806; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 23 iun. 1830; instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 24 febr. 1836; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Orient.), 10 ian. 1837; instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840, ad 5; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 21 iul. 1841, ad 1-3; (C. P. pro Sin. - Tunchin. Occident.), 23 sept. 1843; (C. P. pro Sin. - Tunchin. Occident.), 27 sept. 1843; S. R. C. decr. gen. 3 mart. 1818; *Derthonen.,* 20 apr. 1822, ad 6-8; *Civitatis Castelli seu Tifernaten.,* 28 iul. 1832, ad 4; *Montis Pessulani,* 31 aug. 1839; *Eistetten.,* 31 aug. 1839; *Limburgen.,* 23 iun. 1853, ad 1,

§ 2. Uz obdržavanje propisa § 1, br. 1, nisu nekatolici ni kršteni ni nekršteni, nigdje obvezani, kada između sebe sklapaju ženidbu, obdržavati katolički oblik ženidbe; isto tako ni oni, koji su rođeni od nekatolika, pa su već od djetinjstva, unatoč toga što su u katoličkoj Crkvi kršteni, odgojeni u krivovjerju ili raskolništvu ili nekršćanstvu ili bezvjerju, kadagod sklapaju ženidbu sa strankom nekatoličkom.

Kan. 1100. - Izvan slučaja nužde moraju se pri sklapanju ženidbe obdržavati obredi propisani u obrednim od Crkve odobrenim knjigama ili usvojeni dobrim običajima.

Kan. 1101. - § 1. Župnik neka nastoji da vjernici prime svečani blagoslov, koji im se može podijeliti i nakon toga, što su već dulje vremena u ženidbi živjeli, ali samo pod misom, uz obdržavanje posebne crljenice i izvan zabranjenog vremena.

§ 2. Svečani blagoslov može, sam ili po drugome, podijeliti samo onaj svećenik, koji može ženidbi valjano i dopušteno prisustvovati.

Kan. 1102. - § 1. Kod ženidbi između katolika i nekatolika mora se zatražiti i primiti izjava o pristanku prema propisu kan. 1095, § 1, br. 3.

§ 2. No zabranjeni su svi sveti obredi; ako bi se predviđalo, da će iz te zabrane nastati veće zlo, tada može Ordinarij dopustiti koji od običajnih crkvenih svečanosnih čina, ali nikada služenje Mise.

2; *Sacrae Congregationis de Propaganda Fide,* 20 aug. 1870; *Lavantina,* 21 mart. 1874; *Bergomen.,* 18 aug. 1884, ad 1; *Romana,* 9 maii 1893, ad III, IV; decr. gen. 30 iun. 1896, n. VI; *Belemen. de Para,* 12 febr. 1909; *Baionen.,* 27 maii 1911, ad VI, VII; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 14, 16; c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum,* n. 4. -- Vide etiam Can. 1108, § 2.

1101 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»*, 19 dec. 1516, § 13; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817, 1 sept. 1841, n. 1; S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, C, c; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 14.

1102 § 1: S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. IV, § 3, art. XI, § 2; *Romana et aliarum,* 27 iul. 1908, ad III.

1102 § 2: Pius VI, rescript. ad Card. Archiep. Mechlinien., 13 iul. 1782; Gregorius XVI, ep. *«Non sine gravi»*, 23 maii 1846; S. C. S. Off. (Quebec), 10 sept. 1820; 1 aug. 1821; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 5; 26 nov. 1835; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 22, 24; (Coreae), 26 iun. 1860, ad 2; litt. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 26 nov. 1862; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 3, 5; 17 ian. 1872, ad I; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 18; (Rosen.), 16 iul. 1885, ad 2, 3; 29 nov. 1899, ad 2; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sveciae), 6 sept. 1785; instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; litt. encycl. 11 mart. 1868; Secret. Status, instr. 15 nov. 1858.

Can. 1103. - § 1. Celebrato matrimonio, parochus vel qui eius vices gerit, quamprimum describat in libro matrimoniorum nomina coniugum ac testium, locum et diem celebrati matrimonii atque alia secundum modum in libris ritualibus et a proprio Ordinario praescriptum; idque licet alius sacerdos vel a se vel ab Ordinario delegatus matrimonio adstiterit.

§ 2. Praeterea, ad normam Can. 470, § 2, parochus in libro quoque baptizatorum adnotet coniugem tali die in sua paroecia matrimonium contraxisse. Quod si coniux alibi baptizatus fuerit, matrimonii parochus notitiam initi contractus ad parochum baptismi sive per se sive per Curiam episcopalem transmittat, ut matrimonium in baptizatorum librum referatur.

§ 3. Quoties matrimonium ad normam Can. 1098 contrahitur, sacerdos, si eidem adstiterit, secus testes tenentur in solidum cum contrahentibus curare ut initum coniugium in praescriptis libris quamprimum adnotetur.

CAPUT VII.

DE MATRIMONIO CONSCIENTIAE.

Can. 1104. - Nonnisi ex gravissima et urgentissima causa et ab ipso loci Ordinario, excluso Vicario Generali sine speciali mandato, permitti potest ut *matrimonium conscientiae* ineatur, idest matrimonium celebretur omissis denuntiationibus, et secreto, ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 1105. - Permissio celebrationis matrimonii conscientiae secumfert promissionem et gravem obligationem secreti ex parte sacerdotis assistentis, testium, Ordinarii eiusque successorum, et etiam alterius coniugis, altero non consentiente divulgationi.

1103 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.*, c. 1; Benedictus XIV, const. *«Satis Vobis»*, 17 nov. 1741; const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 9; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum*, 13 mart. 1910, ad VI, c. IX, 2, 4; S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. IX, § 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 21; Rituale Rom., tit. VII, c. 2, *Ritus celebrandi matrimonii sacramentum*, n. 6; tit. X, c. 2, *Formulae scribendae in libris habendis apud parochos;* c. 5, *Forma describendi coniugatos.*

Kan. 1103. - § 1. Župnik ili njegov zamjenik neka nakon vjenčanja čim prije upiše u knjigu vjenčanih imena ženidbenih drugova i svjedoka, mjesto i dan vjenčanja onako, kako je to propisano u obrednim knjigama ili od strane vlastitog Ordinarija; a to i onda kada je ženidbi prisustvovao drugi od njega ili Ordinarija ovlašteni svećenik.

§ 2. Povrh toga mora župnik, prema odredbi kan. 470, § 2, još i u knjizi krštenih zabilježiti dan, kojega je stranka u njegovoj župi sklopila ženidbu. Ako je stranka krštena drugdje, župnik vjenčanja mora obavijestiti župnika krštenja ili izravno ili putem biskupske Kurije, da ženidba bude zabilježena u knjizi krštenih.

§ 3. Kadgod se ženidba sklapa prema odredbi kan. 1098, mora se svećenik, ako joj je prisustvovao, inače svjedoci nerazdjelno (zajedno) sa ženidbenim drugovima pobrinuti se, da se sklopljena ženidba što prije upiše u propisane knjige.

GLAVA VII.

ŽENIDBA SAVJESTI

Kan. 1104. - Samo zbog vrlo teškog i vrlo hitnog uzroka može se dopustiti, i to od strane samog mjesnog Ordinarija, a ne od Glavnog Namjesnika, ako on ne ima posebne punomoći, da se sklopi *ženidba savjesti,* to jest da se vjenčanje izvrši bez navještaja i potajno, prema propisima kanona što slijede.

Kan. 1105. - Dopuštenje dano za to, da se sklopi ženidba savjesti, sadržaje ujedno obećanje i tešku obvezu čuvanja tajne, i to od strane svećenika, koji prisustvuje, svjedoka, Ordinarija i njegovih nasljednika, a također i od strane jednoga ženidbenog druga, doklegod drugi ne privoli na razglašenje.

1103 § 2: S. C. de Sacramentis, instr. 6 mart. 1911, n. II, IV; S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. IX, § 2.

1103 § 3: S. C. C., decr. *«Ne temere»*, 2 aug. 1907, art. IX, § 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 23 iun. 1830.

1104: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»*, 17 nov. 1741, § 1, 2, 6-8; Leo XIII, litt. *«Il divisamento»*, 8 febr. 1893; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1785.

Can. 1106. - Huius promissionis obligatio ex parte Ordinarii non extenditur ad casum quo vel aliquod scandalum aut gravis erga matrimonii sanctitatem iniuria ex secreti observantia immineat, vel parentes non curent filios ex tali matrimonio susceptos baptizari aut eos baptizandos curent falsis expressis nominibus, quin interim Ordinario intra triginta dies notitiam prolis susceptae et baptizatae cum sincera indicatione parentum praebeant, vel christianam filiorum educationem negligant.

Can. 1107. - Matrimonium conscientiae non est adnotandum in consueto matrimoniorum ac baptizatorum libro, sed in peculiari libro servando in secreto Curiae archivo de quo in Can. 379.

CAPUT VIII.

DE TEMPORE ET LOCO CELEBRATIONIS MATRIMONII.

Can. 1108. - § 1. Matrimonium quolibet anni tempore contrahi potest.

§ 2. Sollemnis tantum nuptiarum benedictio vetatur a prima dominica Adventus usque ad diem Nativitatis Domini inclusive, et a feria IV Cinerum usque ad dominicam Paschatis inclusive.

§ 3. Ordinarii tamen locorum possunt, salvis legibus liturgicis, etiam praedictis temporibus eam permittere ex iusta causa, monitis sponsis ut a nimia pompa abstineant.

Can. 1109. - § 1. Matrimonium inter catholicos celebretur in ecclesia paroeciali; in alia autem ecclesia vel oratorio sive publico sive semi-publico, nonnisi de licentia Ordinarii loci vel parochi celebrari poterit.

1106: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Satis Vobis*», 17 nov. 1741, § 9, 11-13.

1107: Benedictus XIV, ep. encycl. «*Satis Vobis*», 17 nov. 1741, § 10; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1785.

1108 § 1: C. 4, X, *de feriis*, II, 9; S. C. C., *Arianen.*, mense maio 1587; *Interamnen.*, 27 mart. 1591; *Agrigentina*, 11 maii 1599; 20 iul. 1619; *Bosnen.*, 2 dec. 1644; S. R. C., *Montis Albani*, 14 aug. 1858, ad I; *Mexicana*, 25 sept. 1875, ad I; decr. gen. 30 iun. 1896, n. VI; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii*, n. 18.

1108 § 2: C. 8-10, C. XXXIII, q. 4; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio*, Can. 11; *de ref. matrim.*, c. 10; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Inter omnigenas*», 2 febr. 1744, § 16; S. C. S. Off., 31 aug. 1881; S. C. de Prop. Fide (C. P. Sin. - Vic. Ap. Sutchuen.), 31 iul. 1796; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 21 iul. 1841, ad 1;

Kan. 1106. - Obveza iz ovoga obećanja prestaje od strane Ordinarijeve u slučaju, kada se treba bojati, da će nastati bilo kakova sablazan ili velika povreda protiv svetosti ženidbe, ako bi se čuvala tajna, bilo da djeca iz takove ženidbe ne budu kršćena, bilo da ih doduše dadu krstiti, ali pod krivim imenima, a da u roku od trideset dana s istinskom oznakom roditelja ne obavijeste Ordinarija da su djece rođena i krštena, bilo da zapuste kršćanski odgoj djece.

Kan. 1107. - Ženidba savjesti ne smije se upisati u redovnu knjigu vjenčanih i krštenih, nego u posebnu knjigu, koja se mora čuvati u tajnoj pismari Kurije, i o kojoj je riječ u kan. 379.

GLAVA VIII.

VRIJEME I MJESTO VJENČANJA

Kan. 1108. - § 1. Ženidba se može sklopiti u svako vrijeme godine.

§ 2. Zabranjuje se samo svečani ženidbeni blagoslov od nedjelje Došašća do prvog dana Božića uključivo, te od Čiste srijede do Uskrsne nedjelje uključivo.

§ 3. Ipak mjesni Ordinariji mogu, obdržavajući bogoslužne (liturgijske) propise, dopustiti taj blagoslov iz pravednog razloga i u zabranjeno vrijeme time, da opomenu vjernike, da ne svadbuju odviše svečano.

Kan. 1109. - § 1. Vjenčanje između katolika mora se izvršiti u župskoj crkvi; a u drugoj crkvi ili bogomolji bilo javnoj bilo polujavnoj može se vjenčavati samo s dopuštenjem mjesnoga Ordinarija ili župnika.

S. R. C., *Montis Pessulani*, 31 aug. 1839; *Limburgen.*, 23 iun. 1853, ad 3; *Montis Albani*, 14 aug. 1858, ad I, II; *Mexicana*, 25 sept. 1875, ad I; decr. gen. 30 iun. 1896, n. VI; Missale Rom., tit. *De anno et eius partibus (Nuptiae quando celebrari non possint)*; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii*, n. 18.

1108 § 3: Leo XIII, litt. ap. «*Trans Oceanum*», 18 apr. 1897, n. XI; S. C. C., 10 iun. 1684; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.) 21 iul. 1841, ad 2; S. R. C., *Mexicana*, 25 sept. 1875, ad II.

1109 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.*, c. 1; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Satis Vobis*», 17 nov. 1741, § 1; S. C. Ep. et Reg., *Fulginaten.*, 6 iun. 1578; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 23 iun. 1830; instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840, ad 5; S. R. C., *Barcinonen.*, 31 aug. 1872; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii*, n. 16.

§ 2. Matrimonium in aedibus privatis celebrari Ordinarii locorum in extraordinario tantum aliquo casu et accedente semper iusta ac rationabili causa permittere possunt; sed in ecclesiis vel oratoriis sive Seminarii sive religiosarum, Ordinarii id ne permittant, nisi urgente necessitate, ac opportunis adhibitis cautelis.

§ 3. Matrimonia vero inter partem catholicam et partem acatholicam extra ecclesiam celebrentur; quod si Ordinarius prudenter iudicet id servari non posse quin graviora oriantur mala, prudenti eius arbitrio committitur hac super re dispensare, firmo tamen praescripto Can. 1102, § 2.

CAPUT IX.

DE MATRIMONII EFFECTIBUS.

Can. 1110. - Ex valido matrimonio enascitur inter coniuges vinculum natura sua perpetuum et exclusivum; matrimonium praeterea christianum coniugibus non ponentibus obicem gratiam confert.

Can. 1111. - Utrique coniugi ab ipso matrimonii initio aequum ius et officium est quod attinet ad actus proprios coniugalis vitae.

1109 § 2: S. R. C., *Barcinonen.*, 31 aug. 1872; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii*, n. 16.

1109 § 3: Pius VI, rescript. ad Card. Archiep. Mechlinien., 13 iul. 1782; S. C. S. Off. (Quebec), 10 sept. 1820; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 5; (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850, ad 22, 24; litt. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 26 nov. 1862; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 3; (Rosen.), 16 iul. 1885, ad 1; 29 nov. 1899, ad 2; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sveciae), 6 sept. 1785; instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; Secret. Status, instr. 15 nov. 1858.

1110: C. 13, C. XXVII, q. 2; c. 6, C. XXXII, q. 2; c. 17, 18, C. XXXII, q 5; c. 2, 27, 28, C. XXXII, q. 7; c. 2, C. XXXIII, q. 1; c. 4, C. XXXIII, q. 5; c. 1-3, C. XXXIV, q. 1 et 2; c. 6, X, *de frigidis, et maleficiatis, et impotentia coeundi,* IV, 15; c. 6, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. un., *de voto et voti redemptione,* III, 15, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 1, 5; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Grecis praescr.; Clemens

§ 2. Samo u iznimnom kojemu slučaju i kada za to postoji pravedan i razuman razlog, mogu mjesni Ordinariji dopustiti, da se vjenčanje izvrši u posebničkim kućama; ali Ordinariji neka toga ne dopuste nikada u crkvama ili kapelicama bilo Sjemeništa bilo redovnica, osim u slučaju neminovne nužde, i to uz primjerene mjere opreznosti.

§ 3. Vjenčanja između katolika i nekatolika moraju se izvršiti izvan crkve; no ako Ordinarij razborito sudi, da se to ne može držati, a da ne nastanu veća zla, prepušteno je njegovoj razboritoj rasudbi, da li će od toga dati oprost, ali se uvijek mora obdržavati propis kan. 1102, § 2.

GLAVA IX.

UČINCI ŽENIDBE

Kan. 1110. - Između ženidbenih drugova nastaje iz valjane ženidbe veza po prirodi svojoj doživotna i isključiva; povrh toga daje kršćanska ženidba bračnim drugovima milost, ukoliko joj oni ne stave prepreku.

Kan. 1111. - Obadva ženidbena druga imaju već od samog početka ženidbe jednako pravo i dužnost u pogledu onih čina, koji spadaju na život u braku.

VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 5; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Matrimonii»,* 11 apr. 1741; const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 1; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VIII, n. II; ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»,* 15 aug. 1832; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; ep. *«Verbis exprimere»,* 15 aug. 1859; Syllabus errorum, prop. 67; Leo XIII, ep. encycl. *«Inscrutabili»,* 21 apr. 1878; ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; allocut. *«Afferre iucundiora»,* 16 dec. 1901; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788; instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858. -- Vide etiam Can. 1013, § 1.

1111: C. 24, C. XXVII, q. 2; c. 3, C. XXXII, q. 2; c. 1-3, 5, 6, 11, C. XXXIII, q. 5; c. 2, X, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 16; c. 1, 3, 8, 11, 12, 17, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 9, 13, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 7, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; c. 1, 2, X, *de coniugio leprosorum,* IV, 8; c. 6, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17.

Can. 1112. - Nisi iure speciali aliud cautum sit, uxor, circa canonicos effectus, particeps efficitur status mariti.

Can. 1113. - Parentes gravissima obligatione tenentur prolis educationem tum religiosam et moralem, tum physicam et civilem pro viribus curandi, et etiam temporali eorum bono providendi.

Can. 1114. - Legitimi sunt fiii concepti aut nati ex matrimonio valido vel putativo, nisi parentibus ob sollemnem professionem religiosam vel susceptum ordinem sacrum prohibitus tempore conceptionis fuerit usus matrimonii antea contracti.

Can. 1115. - § 1. Pater is est quem iustae nuptiae demonstrant, nisi evidentibus argumentis contrarium probetur.

§ 2. Legitimi praesumuntur filii qui nati sunt saltem post sex menses a die celebrati matrimonii, vel intra decem menses a die dissolutae vitae coniugalis.

Can. 1116. - Per subsequens parentum matrimonium sive verum sive putativum, sive noviter contractum sive convalidatum, etiam non consummatum, legitima efficitur proles, dummodo parentes habiles exstiterint ad matrimonium inter se contrahendum tempore conceptionis, vel praegnationis, vel nativitatis.

Can. 1117. - Filii legitimati per subsequens matrimonium, ad effectus canonicos quod attinet, in omnibus aequiparantur legitimis, nisi aliud expresse cautum fuerit.

1112: C. 3, *de sepulturis,* III, 12, in VI°.

1113: C. 14, D. XXX; c. 10, C. XXVIII, q. 1; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741, § 9; ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 7; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 8; ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, n. 23; litt. encycl. *«Cum religiosi»,* 26 iun. 1754, § 4; Pius VIII, litt. ap. *«Litteris altero»,* 25 mart. 1830; Leo XIII, ep. *«In mezzo»,* 26 iun. 1878; ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; ep. encycl. *«Nobilissima»,* 8 febr. 1884; ep. encycl. *«Humanum genus»,* 20 apr. 1884; ep. *«Officio sanctissimo»,* 22 dec. 1887; litt. encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; ep. encycl. *«Caritatis providentiaeque»,* 19 mart. 1894; Pius X, litt. ap. *«Editae saepe»,* 26 maii 1910; S. C. S. Off., 29 iul. 1699, ad 2; instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae Septentrion.), 24 nov. 1875; instr. 10 maii 1884, n. 7; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Societ. Mission. ad Exteros), a. 1659; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 3 ian. 1777, ad 2; decr. 13 apr. 1807, n. XX; litt. encycl. (ad Ep. Hiberniae), 18 sept. 1819; Rituale Rom., tit. II, c. 2, *Ordo baptismi parvulorum,* n. 32; tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 1. -- Vide etiam Can. 1335.

Kan. 1112. - Žena postaje s obzirom na kanonske učinke dionicom muževljevog staleža, osim ako je kojim iznimnim propisom drugačije određeno.

Kan. 1113. - Roditelji su najstrože obvezani svim svojim silama brinuti se kako za vjerski i ćudoredni, tako i za tjelesni i građanski odgoj djece, te se poskrbiti i za njihovo vremeno blagostanje.

Kan. 1114. - Zakonita su ona djeca, koja su začeta ili rođena u valjanoj ili mnivanoj ženidbi, ako nije roditeljima bilo zabranjeno izvršivati ranije sklopljenu ženidbu radi svečanih redovničkih zavjeta, koje su položili ili radi svetog reda, koji su primili.

Kan. 1115. - § 1. Ono je otac, na koga ukazuje valjano sklopljena ženidba, osim kada je očitim dokazima utvrđeno protivno.

§ 2. Uzima se, da su zakonita ona djeca, koja su rođena barem šest mjeseci poslije sklopljene ženidbe, ili unutar deset mjeseci od dana, u koji je ženidbena zajednica bila razvrgnuta.

Kan. 1116. - Naknadnom ženidbom, bila ona valjana ili mnivana, bilo da je ponovno sklopljena ili ukrijepljena, pa iako nije izvršena, djeca postaju zakonitom, pod uvjetom da su roditelji bili sposobni da sklope između sebe ženidbu, i to u vrijeme kada je dijete začeto ili u utrobi nošeno ili rođeno.

Kan. 1117. - Djeca koja su pozakonjena naknadnom ženidbom, u svemu su, što se tiče kanonskih učinaka, izjednačena zakonitoj, osim kada je drugačije izrijekom propisano.

1114: C. 1, 2, 14, X, *de filiis presbyterorum ordinandis vel non,* 1, 17; c. 5, X, *de desponsatione impuberum,* IV, 2; c. 3, X, *de clandestina desponsatione,* IV, 3; c. 2, 4, 8, 10, 11, 13-15, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Satis Vobis»,* 17 nov. 1741, § 9; ep. *«Redditae sunt»,* 17 sept. 1746, § 3; S. C. C., *Patavina,* 20 maii 1662, ad 1; *Tornacen.,* 24 maii 1681; *Monasterien. seu Paderbonen.,* 5 sept. 1716; *Mechlinien.,* 28 ian. 1730, ad 1; *Colonien.,* 22 ian., 12 febr. 1746; *Ianuen.,* 17 sept. 1842.

1115 § 1: C. 3, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; S. C. C., *Bobien.,* 16 febr. 1743; *Verulana,* 9 aug. 1884.

1115 § 2: C. 2, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17.

1116: C. 1, 6, 9, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; Sixtus V, const. *«Postquam»,* 3 dec. 1586, § 12; const. *«Ad Romanum»,* 21 oct. 1588, § 3; Benedictus XIV, ep. *«Redditae Nobis»,* 5 dec. 1744, § 2 sq.; S. C. S. Off., 8 iul. 1903; litt. 11 dec. 1906; S. C. C., *Savonen.,* 3 iul. 1593.

1117: Sixtus V, const. *«Ad Romanum»,* 21 oct. 1588, § 3. -- Vide etiam Can. 232, § 2, n. 1; 331, § 1, n. 1.

CAPUT X.

DE SEPARATIONE CONIUGUM.

ART. I.

DE DISSOLUTIONE VINCULI.

Can. 1118. - Matrimonium validum ratum et consummatum nulla humana potestate nullaque causa, praeterquam morte, dissolvi potest.

Can. 1119. - Matrimonium non consummatum inter baptizatos vel inter partem baptizatam et partem non baptizatam, dissolvitur tum ipso iure per sollemnem professionem religiosam, tum per dispensationem a Sede Apostolica ex iusta causa concessam, utraque parte rogante vel alterutra, etsi altera sit invita.

Can. 1120. - § 1. Legitimum inter non baptizatos matrimonium, licet consummatum, solvitur in favorem fidei ex privilegio Paulino.

§ 2. Hoc privilegium non obtinet in matrimonio inter partem baptizatam et partem non baptizatam inito cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus.

1118: C. 2, 7, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; Benedictus XII, a. 1341, prop. 102, Armenorum, damn.; Gregorius XVI, ep. *«Accepimus»,* 8 febr. 1836; Pius IX, ep. *«Verbis exprimere»,* 15 aug. 1859; Leo XIII, ep. encycl. *«Arcanum»,* 10 febr. 1880; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; instr. a. 1883, n. 42. - - Vide etiam Can. 1013, § 2.

1119: C. 2, 7, 14, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 16, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 6, X, *de frigidis, et maleficiatis, et impotentia coeundi,* IV, 15; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 6; Pius IX, ep. *«Verbis exprimere»,* 15 aug. 1859; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 2; S. C. Ep. et Reg., *Ianuen.,* 21 nov. 1662; S. C. C., *Ianuen.,* 20 maii 1719, 27 ian. 1720; *Urbanien.,* 12 ian. 1726; *Chien.,* 12 mart. 1729; *Hispalen.,* 9 sept. 1741; *Neapolitana,* 11 apr., 18 iul. 1761; *Neapolitana,* 31 mart., 28 apr. 1770, 28 sept. 1771, 18 iul., 29 aug., 19 sept. 1772; *Milevitana,* 7 febr., 4 apr. 1789; *Albinganen.,* 12 sept. 1801; *Ianuen.,* 9 sept. 1815; *Neapolitana,* 27 iul., 14 dec. 1822; *Neapolitana,* 27 maii, 22 aug. 1826; *Neapolitana,* 18 mart., 22 iul., 23 dec. 1826; *Neapolitana,* 15 sept. 1827, 26 ian., 20 sept., 20 dec. 1828; *Bononien.,* 30 ian., 27 febr., 30 apr., 25 iun. 1836, 26 febr., 23 apr. 1842; *Neapolitana,* 2 aug. 1845, 5 dec. 1846; *Camenecen.,* 29 apr. 1854; *Parisien.,* 28 mart. 1857, 26 iun. 1858; *Leodien.* 26 iun. 1858; S. C. super Statu Regularium, 25 ian. 1861; S. C. de Prop. Fide, (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 11°, a.

GLAVA X.

RASTAVA ŽENIDBENIH DRUGOVA

ČLANAK I.

RAZRJEŠENJE VEZE

Kan. 1118. - Valjana ženidba tvrda i izvršena ne može se razriješiti ni od koje ljudske vlasti ni iz kojih razloga, osim smrću.

Kan. 1119. - Ženidba između kršteni osoba ili između kršteni i nekršteni, koja je ostala neizvršenom, razrješuje se kako po sili samoga prava svečanim redovničkim zavjetima, tako i oprostom podijeljenim od strane Apostolske Stolice iz pravednog razloga po traženju obiju stranaka ili samo jedne, pa i protiv volje druge.

Kan. 1120. - § 1. Zakonita se ženidba, iako je izvršena, razrješuje za to, da se pogoduje vjeri, Pavlovskom povlasticom.

§ 2. Ovoj povlastici nema mjesta onda, kada je ženidba bila sklopljena između osobe kršteni i nekršteni s oprostom od zapreke različite vjere.

1120 § 1: C. 2-5, 7-10, C. XXVIII, q. 1; c. 2, C. XXVIII, q. 2; c. 7, 8, X, *de divortiis,* IV, 19; Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, § 58; S. C. S. Off. (Albaniae), 19 sept. 1671; (Ind. Orient.), 13 ian. 1757; (Cochinchin.), 1 aug. 1759; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 1; 8 iun. 1836; (Vic. Ap. Yunnan.), 23 iun. 1847; (Oceaniae Occident.), 27 sept. 1848; (Tunkin. Occident.), 14 dec. 1848; (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850, ad 1; (Siam), 17 iul. 1850; (Siam), 4 iul. 1855; 5 sept. 1855; (Coreae), 12 sept. 1855; 18 iun. 1856; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 7, 8; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 1, 4; (Natal), 11 iul. 1866, ad 1, 8; (Iaponiae), 11 mart. 1868, ad 1; (Siam), 22 nov. 1871; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen. Orient.), 3 iun. 1874; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874; (Mongoliae), 29 nov. 1882, ad 2, 3; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891; (Victoriae Nyanzae), 8 iul. 1891; (Siouxormen.), 18 maii 1892, ad 2; 18 maii 1892, ad 1, 2; 17 aug. 1898; 26 apr. 1899; S. C. C., *Florentina,* 1 iul. 1679; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 5 mart. 1787, ad 2; (C. P. pro Sin. - Pekin.), 16 ian. 1803; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 30 ian. 1807; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 6; instr. (Siam), 28 maii 1874.

1120 § 2: S. C. S. Off. (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 4; (Nankin.), 5 mart. 1852; (Siam), 4 iul. 1855; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874.

Can. 1121. - § 1. Antequam coniux conversus et baptizatus novum matrimonium valide contrahat, debet, salvo praescripto Can. 1125, partem non baptizatam interpellare:

1.° An velit et ipsa converti ac baptismum suscipere;

2.° An saltem velit secum cohabitare pacifice sine contumelia Creatoris.

§ 2. Hae interpellationes fieri semper debent, nisi Sedes Apostolica aliud declaraverit.

Can. 1122. - § 1. Interpellationes fiant regulariter, forma saltem summaria et extraiudiciali, de auctoritate Ordinarii coniugis conversi, a quo Ordinario concedendae sunt quoque coniugi infideli, si quidem eas petierit, induciae ad deliberandum, eo tamen monito, fore ut, induciis inutiliter praeterlapsis, responsio praesumatur negativa.

§ 2. Interpellationes etiam privatim factae ab ipsa parte conversa, valent, imo sunt etiam licitae, si forma superius praescripta servari nequeat; hoc tamen in casu de ipsis, pro foro externo, constare debet duobus saltem testibus vel alio legitimo probationis modo.

1121 § 1. 2.°: C. 8. X, de divortiis, IV, 19; Benedictus XIV, const. «*Apostolici ministerii*», 16 sept. 1747; S. C. S. Off. (Albaniae), 19 sept. 1671; (Ind. Orient.), 13 ian. 1757; (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 3; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 1, 3; (Vic. Ap. Yunnan.), 23 iun. 1847; (Tunkin. Occident.), 14 dec. 1848, ad 2; (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850, ad 1; (Siam), 17 iul. 1850; (Siam), 4 iul. 1855; 5 sept. 1855; (Coreae), 12 sept. 1855; (Cochinchin. Orient.), 6 aug. 1856; (Pondichery), 20 iun. 1858; (Tchely Orient.), 13 apr. 1859; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 7; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 1; (Natal), 11 iul. 1866, ad 7, 8; (Siam), 22 nov. 1871, ad postrem. dub.; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen. Orient.), 3 iun. 1874; (Mongoliae), 29 nov. 1882, ad 4-6; (Portland), 18 iun. 1884; 10 dec. 1885, ad 2; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 1 febr. 1891; (Victoriae Nyanzae), 8 iul. 1891; (Siouxormen.), 18 maii 1892, ad 2; 17 aug. 1898; 19 apr. 1899; S. C. C., *Florentina,* 17 ian. 1722; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 3 ian. 1777; (C. P. pro Sin.), 16 ian. 1797; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 30 ian. 1807; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 1-3, 6; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 26 iun. 1820; (Sutchuen.), 17 ian. 1836, ad 1; instr. (ad Vic. Ap. Siam), 20 mart. 1836; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 21 iul. 1841.

Kan. 1121. - § 1. Prije nego što obraćeni i pokršteni ženidbeni drug sklopi novu ženidbu, moraju se uz obdržavanje propisa kan. 1125, na nekršteni stranku postaviti ovi upiti:

1.° Da li je i ona voljna da se obrati i pokrsti;

2.° Da li hoće barem to, da u miru nastavi bez poruge Stvoritelja zajednički bračni život.

§ 2. Ova se pitanja moraju postaviti uvijek, osim ako bi Apostolska Stolica dala drugačiju izjavu.

Kan. 1122. - § 1. Upiti moraju u pravilu biti postavljeni, barem kratkim i vansudskim putem, po odredbi Ordinarija pokrštenog ženidbenog druga, a isti Ordinarij može nekršćanskoj stranci odobriti i rok za razmišljanje, ako bi ona to zatražila, ali s napomenom, da će se smatrati, da je odgovor odrečan, ako u tom roku ništa ne odgovori.

§ 2. I upiti, koje je posebničkim putem postavila sama obraćena stranka, valjani su, dapače su i dopušteni, ako se ne mogu postaviti govore spomenutim putem; no u tom je slučaju potrebito, da se to za izvanjsko područje utvrdi s dva svjedoka ili na drugi zakoniti način dokaže.

1121 § 2: Benedictus XIV, ep. «*In suprema*», 16 ian. 1745, § 2; const. «*Apostolici ministerii*», 16 sept. 1747; S. C. S. Off. (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 3; instr. (ad Superior. Mission. Peguan.), 11 iun. 1760; (Chen-si et Chan-si), 23 nov. 1769; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 1, 3; 8 iun. 1836; (Siam), 4 iul. 1855; 11 aug. 1859; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 1; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen. Orient.), 3 iun. 1874; (Coreae), 11 sept. 1878, ad 2; (Mongoliae), 29 nov. 1882, ad 1, 2; (Portland), 18 iun. 1884; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891; 18 maii 1892, ad 1, 2; S. C. C., *Florentina,* 17 ian. 1722: S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Sutchuen), 3 ian. 1777; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 5 mart. 1787; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 1, 3; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 26 iun. 1821; (Sutchuen.), 17 ian. 1836, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Siam), 20 mart. 1836.

1122 § 1: C. 10, C. XXVIII, q. 1; Reg. 25, R. J., in VI°; S. C. S. Off., instr. (ad Superior. Mission. Peguan.), 11 iun. 1760; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824; ad 1, 3; (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850, ad 1.

Can. 1123. - Si interpellationes ex declaratione Sedis Apostolicae omissae fuerint, aut si infidelis eisdem negative responderit expresse vel tacite, pars baptizata ius habet novas nuptias cum persona catholica contrahendi, nisi ipsa post baptismum dederit parti non baptizatae iustam discedendi causam.

Can. 1124. - Coniux fidelis, licet post susceptum baptismum denuo matrimonialiter cum parte infideli vixerit, ius tamen novas celebrandi nuptias cum persona catholica non amittit, ideoque potest hoc iure uti, si coniux infidelis, mutata voluntate, postea discedat sine iusta causa, vel iam non cohabitet pacifice sine contumelia Creatoris.

Can. 1125. - Ea quae matrimonium respiciunt in constitutionibus Pauli III *Altitudo,* 1 Iun. 1537; S. Pii V *Romani Pontificis,* 2 Aug. 1571; Gregorii XIII *Populis,* 25 Ian. 1585, quaeque pro peculiaribus locis scripta sunt, ad alias quoque regiones in eisdem adiunctis extenduntur.

Can. 1126. - Vinculum prioris coniugii, in infidelitate contracti, tunc tantum solvitur, cum pars fidelis reapse novas nuptias valide iniverit.

Can. 1127. - In re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris.

1123: C. 2, C. XXVIII, q. 2; c. 8, X, *de divortiis,* IV, 19; Benedictus XIV, ep. *«In suprema»,* 16 ian. 1745, § 2; const. *«Apostolici ministerii»,* 16 sept. 1747; S. C. S. Off. (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 2, 5; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 1; 8 iun. 1836; (Vic. Ap. Yunnan.), 23 iun. 1847; (Oceaniae Occident.), 27 sept. 1848; (Tunkin. Occident.), 14 dec. 1848, ad 2; (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850, ad 1; (Siam), 17 iul. 1850; (Tunkin. Orient.), 4 iul. 1855; 5 sept. 1855; (Coreae), 12 sept. 1855, ad 1; instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860, n. 8; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 1; (Natal), 11 iul. 1866, ad 1- 5; (Siam), 22 nov. 1871; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen. Orient.), 3 iun. 1874; (Mongoliae), 29 nov. 1882, ad 2, 3; (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891; (Victoriae Nyanzae), 8 iul. 1891; (Siouxormen.), 18 maii 1892, ad 2; 17 aug. 1898; 19 apr. 1899; 26 apr. 1899; S. C. C., *Florentina,* 1 iul. 1679; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 5 mart. 1787, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 30 ian. 1807; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 6; instr. (Siam), 28 maii 1847.

Kan. 1123. - Ako su upiti na osnovu izjave učinjene od strane Apostolske Stolice bili propušteni, ili ako je nekršćanska stranka na njih izričito ili prešutno odgovorila odrečeno, tada pokrštena stranka ima pravo stupiti u novu ženidbu s osobom katoličkom, osim kada je sama poslije pokrštenja dala nekrštenoj stranci opravdani razlog, da se od nje odvoji.

Kan. 1124. - Pokršteni ženidbeni drug, iako je poslije krštenja opet bračno živio s nekršćanskom strankom, ne gubi zato prava sklopiti novu ženidbu s katoličkom osobom, pa se stoga tim pravom može poslužiti, ako se nekršćanska stranka naknadno predomisli i bez opravdanog uzroka odvoji odnosno ako neće u miru s njim živjeti bez poruge Stvoritelja.

Kan. 1125. - Ono što je u pogledu ženidbe određeno u uredbama Pavla III. *Visina*, od 1. lipnja 1537.; Sv. Pija V. *Rimskog Prvosvećenika*, od 2. kolovoza 1571.; Grgura XIII. *Pucima*, od 25. siječnja 1585., a bilo je propisano za posebna neka mjesta, proširuje se i na sve druge krajeve u istim prilikama.

Kan. 1126. - Sveza iz ranije u nekršćanstvu sklopljene ženidbe, razrješuje se istom onda, kada je pokrštena stranka zaista sklopila novu valjanu ženidbu.

Kan. 1127. - Povlastici vjere pripada u dvojbi pravna pogodovnost.

1124: S. C. S. Off. (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 1; (Oceaniae Occident.), 27 sept. 1848; (Siam), 4 iul. 1855; (Natal), 11 iul. 1866, ad 1; 19 apr. 1899; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 6.

1126: Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»,* 28 febr. 1747, § 58; const. *«Apostolici ministerii»,* 16 sept. 1747; S. C. S. Off. (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 2, 5; (Natal), 11 iul. 1866; S. C. C., *Florentina,* 27 iul. 1726, 29 mart. 1727.

1127: S. C. S. Off. (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 2; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 1; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874, n. 13; 18 maii 1892, ad 1, 2; 19 apr. 1899; 26 apr. 1899.

ART. II.

DE SEPARATIONE TORI, MENSAE ET HABITATIONIS.

Can. 1128. - Coniuges servare debent vitae coniugalis communionem, nisi iusta causa eos excuset.

Can. 1129. - § 1. Propter coniugis adulterium, alter coniux, manente vinculo, ius habet solvendi, etiam in perpetuum, vitae communionem, nisi in crimen consenserit, aut eidem causam dederit, vel illud expresse aut tacite condonaverit, vel ipse quoque idem crimen commiserit.

§ 2. Tacita condonatio habetur, si coniux innocens, postquam de crimine adulterii certior factus est, cum altero coniuge sponte maritali affectu, conversatus fuerit; praesumitur vero, nisi sex intra menses coniugem adulterum expulerit vel dereliquerit, aut legitimam accusationem fecerit.

Can. 1130. - Coniux innocens, sive iudicis sententia sive propria auctoritate legitime discesserit, nulla unquam obligatione tenetur coniugem adulterum rursus admittendi ad vitae consortium; potest autem eundem admittere aut revocare, nisi ex ipsius consensu ille statum matrimonio contrarium susceperit.

1128: Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 8; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; S. C. S. Off. (Siam), 4 iul. 1855; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858.

1129 § 1: C. 21, C. XXVII, q. 2; c. 4, C. XXX, q. 5; c. 2, C. XXXII, q. 1; c. 18, 19, 21, 22, C. XXXII, q. 5; c. 1, C. XXXII, q. 6; c. 1-8, 10, 17, C. XXXII, q. 7; c. 7, C. XXXIV, q. 1 et 2; c. 12, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 25, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 7, 15, 19, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 9, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 4, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; c. 2, X, *de coniugio leprosorum,* IV, 8; c. 6, X, *de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae,* IV, 13; c. 4, 5, 8, X, *de divortiis,* IV, 19; c. 6, 7, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 7; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 16; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius IX, ep. *«Verbis exprimere»,* 15 aug. 1859; S. C. C., *Venetiarum,* 27 ian. 1866; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 5; instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858; instr. 31 iul. 1902, n. 1, f.

ČLANAK II.

RASTAVA OD POSTELJE, STOLA I STANOVANJA

Kan. 1128. - Ženidbeni drugovi dužni su živjeti u ženidbenoj zajednici, ako ih ne ispričava pravedan razlog.

Kan. 1129. - § 1. Zbog preljube jednog ženidbenog druga ima drugi pravo, a da se tim ne raskida ženidbena veza, razriješiti, pa i zauvijek, životnu zajednicu, osim ako je bio na to zlodjelo pristao, ili ga je prouzročio, ili ga je oprostio izrijekom odnosno prešutno, ili je i sam počinio isto takvo zlodjelo.

§ 2. Postoji prešutno oproštenje, kada je nekrivi ženidbeni drug, pošto je saznao za preljubu, sa svojim ženidbenim drugom bračno općio kako to čine supruzi; a to se pretpostavlja ako u roku od šest mjeseci nije preljubničkog druga otjerao odnosno napustio, ili nije podnio propisnu tužbu.

Kan. 1130. - Nekrivi ženidbeni drug, koji je zakonito bio rastavljen bilo na temelju sudske presude bilo na svoju ruku, nikada više ne ima nikakove obveze, da preljubničkog ženidbenog druga ponovno primi u životnu zajednicu; no može ga primiti ili natrag pozvati, osim ako je on s njegovim pristankom stupio u stalež, koji je protivan ženidbenom.

1130: C. 5, 17, c. XXXII, q. 7; c. 15, 19, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 4, X, *de divortiis,* IV, 19; c. 6, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; Reg. 75, R. J., in VI°; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 5.

Can. 1131. - § 1. Si alter coniux sectae acatholicae nomen dederit; si prolem acatholice educaverit; si vitam criminosam et ignominiosam ducat; si grave seu animae seu corporis periculum alteri facessat; si saevitiis vitam communem nimis difficilem reddat, haec aliaque id genus, sunt pro altero coniuge totidem legitimae causae discedendi, auctoritate Ordinarii loci, et etiam propria auctoritate, si de eis certo constet, et periculum sit in mora.

§ 2. In omnibus his casibus, causa separationis cessante, vitae consuetudo restauranda est; sed si separatio ab Ordinario pronuntiata fuerit ad certum incertumve tempus, coniux innocens ad id non obligatur nisi ex decreto Ordinarii vel exacto tempore.

Can. 1132. - Instituta separatione, filii educandi sunt penes coniugem innocentem, et si alter coniugum sit acatholicus, penes coniugem catholicum, nisi in utroque casu Ordinarius pro ipsorum filiorum bono, salva semper eorumdem catholica educatione, aliud decreverit.

CAPUT XI.

DE MATRIMONII CONVALIDATIONE.

ART. I.

DE CONVALIDATIONE SIMPLICI.

Can. 1133. - § 1. Ad convalidandum matrimonium irritum ob impedimentum dirimens, requiritur ut cesset vel dispensetur impedimentum et consensum renovet saltem pars impedimenti conscia.

1131 § 1: C. 4, 5, XXVIII, q. 1; c. 7, C. XXXII, q. 7; c. 1, C. XXXIII, q. 2; c. 25, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 2, 6, 8, X, *de divortiis,* IV, 19; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; S. C. S. Off. (Albaniae), 19 sept. 1671, n. 2; (Cochinchin.), 1 aug. 1759, ad 4; litt. 7 aug. 1891; S. C. C., *Imolen.,* 11 mart., 6 maii, 17 iun., 19 aug., 9 sept. 1786; *Firmana,* 16 maii, 13 iun., 19 sept. 1789; *Nullius S. Martini,* 28 iul. 1804; *Mediolanen.,* 26 febr. 1859; *Basileen.,* 31 iul. 1869; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 mart. 1816, ad 6.

1131 § 2: C. 20, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 6, X, *de divortiis,* IV, 19.

Kan. 1131. - § 1. Ako je jedan ženidbeni drug pristupio nekatoličkoj sljedbi; ako je nekatolički odgajao djecu; ako provodi zločinački i sramotni život; ako bračnog druga dovodi u veliku bilo duševnu bilo tjelesnu pogibao; ako zadavanjem teških jada učini zajednički život odviše teškim, sve ovo i drugo tomu slično zakoniti su razlozi za to, da drugi ženidbeni drug napusti ženidbenu zajednicu, i to na temelju odredbe mjesnoga Ordinarija, pa i na svoju ruku, kada oni sigurno postoje, te kada je zatezanje skopčano s opasnošću.

§ 2. U svim se ovim slučajevima ženidbena zajednica mora uspostaviti, kada uzrok rastavi prestane; no ako je rastavu na određeno ili na neodređeno vrijeme izrekao Ordinarij, nekrivi ženidbeni drug nije to dužan učiniti, doklegod ne izda o tom odluku Ordinarij odnosno dok ne protekne određeno vrijeme.

Kan. 1132. - U slučaju rastave djeca se moraju odgajati kod nekrivog ženidbenog druga, a ako je jedan od ženidbenih drugova nekatolik, kod katoličkog ženidbenog druga, osim ako u jednom i drugom slučaju Ordinarij odredi drugačije, no u svakom slučaju treba da je osiguran njihov katolički odgoj.

GLAVA XI.

UKRJEPLJENJE ŽENIDBE

ČLANAK I.

OBIČNO UKRJEPLJENJE

Kan. 1133. - § 1. Za to da se ukrijepi ženidba koja je nevaljana zbog zapreke, traži se da zapreka prestane ili da se od nje dobije oprost, te da pristanak na ženidbu ponovi barem ona stranka, koja zna za zapreku.

1132: C. 2, X, *de conversione infidelium,* III, 33.

1133 § 1: C. 7, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; Reg. 18, R. J., in VI°; Benedictus XIV, ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 1, 20; S. C. S. Off., 12 ian. 1769, n. II; (Rosnavien.), 20 aug. 1780; instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824, ad 4; 8 iun. 1836; (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850, ad 2; (Yunnan.), 20 sept. 1854; (Iaponiae), 11 mart. 1868; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788.

§ 2. Haec renovatio iure ecclesiastico requiritur ad validitatem, etiamsi initio utraque pars consensum praestiterit nec postea revocaverit.

Can. 1134. - Renovatio consensus debet esse novus voluntatis actus in matrimonium quod constet ab initio nullum fuisse.

Can. 1135. - § 1. Si impedimentum sit publicum, consensus ab utraque parte renovandus est forma iure praescripta.

§ 2. Si sit occultum et utrique parti notum, satis est ut consensus ab utraque parte renovetur privatim et secreto.

§ 3. Si sit occultum et uni parti ignotum, satis est ut sola pars impedimenti conscia consensum privatim et secreto renovet, dummodo altera in consensu praestito perseveret.

Can. 1136. - § 1. Matrimonium irritum ob defectum consensus convalidatur, si pars quae non consenserat, iam consentiat, dummodo consensus ab altera parte praestitus perseveret.

§ 2. Si defectus consensus fuerit mere internus, satis est ut pars quae non consenserat, interius consentiat.

§ 3. Si fuerit etiam externus, necesse est consensum etiam exterius manifestare, vel forma iure praescripta, si defectus fuerit publicus, vel alio modo privato et secreto, si fuerit occultus.

Can. 1137. - Matrimonium nullum ob defectum formae, ut validum fiat, contrahi denuo debet legitima forma.

1133 § 2: C. 7, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; Benedictus XIV, ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 1, 20; S. C. S. Off., 12 ian. 1769, n. II, 5; (Iaponiae), 11 mart. 1868; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830.

1134: S. C. S. Off., 8 iun. 1836; (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850, ad 2.

1135 § 1: Benedictus XIV, ep. *«Singulari»,* 9 febr. 1749, § 1, 20; S. C. S. Off. (Rosnavien.), 20 aug. 1780; (ad Archiep. Scopien.), 15 nov. 1882; S. C. C., *Hispalen.,* 20 iun. 1609; *Constantinopolitana,* 2 et 16 dec. 1634; *Reatina,* 13 iul. 1725, ad 2; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788.

§ 2. Ovo se ponavljanje pristanka traži krepošću crkvenog prava za valjanost, pa i onda, kada su pri sklapanju obadvije stranke dale svoj pristanak, te ga nisu opozvale.

Kan. 1134. - Ponavljanje pristanka mora biti novi čin volje na ženidbu, glede koje je utvrđeno, da je od početka ostala nevaljanom.

Kan. 1135. - § 1. Kada je zapreka javna, tada obadvije stranke moraju ponoviti pristanak u obliku, koji je zakonom propisan.

§ 2. Kada je zapreka tajna, a obadvije stranke znaju za nju, dovoljno je, da obadvije stranke ponove pristanak sukromno i tajno.

§ 3. Kada je tajna, a poznata je samo jednoj stranci, dostatno je, da samo ona stranka, koja zna za zapreku ponovi pristanak, i to sukromno i tajno, pod uvjetom, da druga stranka ustraje kod pristanka.

Kan. 1136. - § 1. Ženidba nevaljana zbog pomanjkanja pristanka ukrjepljuje se, ako ona stranka, koja nije bila pristala, naknadno pristane, pod uvjetom da druga stranka kod pristanka ustraje.

§ 2. Ako je pomanjkanje pristanka bilo čisto unutarnje, dosta je da ona stranka, koja nije bila pristala, pristane unutarnjim načinom.

§ 3. Ako je bilo i izvanjski očitovano, mora se pristanak očitovati i izvanjskim načinom; i to ili u obliku u zakonu propisanom, kada je pomanjkanje bilo javno, ili ako je bilo tajno onda na drugi kakav način sukromni i tajni.

Kan. 1137. - Ženidba nevaljana zbog pomanjkanja oblika, mora se, da postane valjanom, ponovno sklopiti u propisanom obliku.

1135 § 2: S. C. S. Off., 12 ian. 1769, n. II, 5.

1135 § 3: C. 7, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; S. C. S. Off., 12 ian. 1769, n. II, 5.

1136 § 1: C. 2, 4, X, *de coniugio servorum,* IV, 9; S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843; instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872; S. C. C., *Vigilien.,* 23 iun., 13 iul., 22 sept. 1725.

1136 § 3: S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843.

1137: S. C. C., *Poloniae,* 13 nov. 1638; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830.

ART. II.

DE SANATIONE IN RADICE.

Can. 1138. - § 1. Matrimonii in radice sanatio est eiusdem convalidatio, secumferens, praeter dispensationem vel cessationem impedimenti, dispensationem a lege de renovando consensu, et retrotractionem, per fictionem iuris, circa effectus canonicos, ad praeteritum.

§ 2. Convalidatio fit a momento concessionis gratiae; retrotractio vero intelligitur facta ad matrimonii initium, nisi aliud expresse caveatur.

§ 3. Dispensatio a lege de renovando consensu concedi etiam potest vel una tantum vel utraque parte inscia.

Can. 1139. - § 1. Quodlibet matrimonium initum cum utriusque partis consensu naturaliter sufficiente, sed iuridice inefficaci ob dirimens impedimentum iuris ecclesiastici vel ob defectum legitimae formae, potest in radice sanari, dummodo consensus perseveret.

§ 2. Matrimonium vero contractum cum impedimento iuris naturalis vel divini, etiamsi postea impedimentum cessaverit, Ecclesia non sanat in radice, ne a momento quidem cessationis impedimenti.

Can. 1140. - § 1. Si in utraque vel alterutra parte deficiat consensus, matrimonium nequit sanari in radice, sive consensus ab initio defuerit, sive ab initio praestitus, postea fuerit revocatus.

§ 2. Quod si consensus ab initio quidem defuerit, sed postea praestitus fuerit, sanatio concedi potest a momento praestiti consensus.

Can. 1141. - Sanatio in radice concedi unice potest ab Apostolica Sede.

1138 § 1: S. C. S. Off. (Iaponiae), 11 mart. 1868; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874; 8 mart. 1900; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788.

1138 § 3: S. C. S. Off. (Iaponiae), 11 mart. 1868; instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874; 22 aug. 1906, ad 4; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830.

1139 § 1: S. C. S. Off. (Iaponiae), 11 mart. 1868; 12 apr. 1899; 22 aug. 1906, ad 3; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788.

ČLANAK II.

UKRJEPLJENJE U KORIJENU

Kan. 1138. - § 1. Ukrjepljenje u korijenu takovo je ukrjepljenje, koje sadrži, kraj oprosta odnosno prestanka zapreke, oprost od zakona o ponavljanju pristanka, te djelovanje unatrag, putem umišljaja, u pogledu kanonskih učinaka.

§ 2. Ukrjepljenje se zbiva od časa podijeljene milosti; a djelovanje unatrag uzima se da važi od početka ženidbe, ako nije izričito određeno drugačije.

§ 3. Oprost od zakona o ponavljanju pristanka može se dati i onda, kada za to bilo samo jedna bilo obadvije stranke ne znaju.

Kan. 1139. - § 1. Svaka se ženidba, koja je sklopljena s prirodno dostatnim pristankom obiju stranaka, ali s pristankom koji je pravno bio bez učinka zbog zapreke, crkvenog prava ili zbog pomanjkanja propisanog oblika, može ukrijepiti u korijenu, pod uvjetom da pristanak i dalje traje.

§ 2. Ali takovu ženidbu sa zaprekom prirodnoga ili božanskoga prava, Crkva ne ukrjepljuje u korijenu, pa makar da je zapreka poslije prestala, ni od časa kada je prestala.

Kan. 1140. - § 1. Ako kod jedne ili kod obadvije stanke postoji pomanjkanje pristanka, ženidba se ne može ukrijepiti u korijenu, bilo da je manjak u pristanku postojao od početka, bilo da je pristanak u početku postojao, ali je kasnije bio opozvan.

§ 2. Kada pristanka spočetka doduše nije bilo, ali je ostvaren kasnije, može se podijeliti ukrjepljenje od časa naknadnog pristanka.

Kan. 1141. - Ukrjepljenje u korijenu može podijeliti samo Apostolska Stolica.

1139 § 2: S. C. S. Off., 8 mart. 1900; 2 mart. 1904.

1140 § 1: S. C. S. Off., 22 aug. 1906, ad 3.

1141: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 2; S. C. S. Off. (Iaponiae), 11 mart. 1868; (Coreae), 11 sept. 1878, ad 1; 12 apr. 1899; 22 aug. 1906; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788; (Sutchuen.), 17 ian. 1836, ad 1; (Yunnan.), 1 iun. 1845; Secret. Status, instr. 27 mart. 1830; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 11°, a.

CAPUT XII.

DE SECUNDIS NUPTIIS.

Can. 1142. - Licet casta viduitas honorabilior sit, secundae tamen et ulteriores nuptiae validae et licitae sunt, firmo praescripto Can. 1069, § 2.

Can. 1143. - Mulier cui semel benedictio sollemnis data sit, nequit in subsequentibus nuptiis eam iterum accipere.

1142: C. 13, C. XXVII, q. 2; c. 9-13, C. XXXI, q. 1; c. 13, 16, C. XXXII, q. 2; c. 4, 5, X, *de secundis nuptiis,* IV, 21; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 20; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Benedictus XII, a. 1341, prop. 49, Armenorum, damn.; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 26; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VIII, n. III; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4 maii 1745, § 29; S. C. S. Off., instr. a. 1868; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Scodrae), 22 nov. 1790, ad 2; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1889, n. 55.

GLAVA XII.

DRUGA ŽENIDBA

Kan. 1142. - Premda je udovstvo u čistoći provedeno časnije, ipak su druga i daljnje ženidbe valjane i dopuštene, uz obdržavanje propisa kan. 1069, § 2.

Kan. 1143. - Žena, koja je već jedanput primila svečani vjenčani blagoslov, ne može ga ponovno dobiti kod daljnjih brakova.

1143: C. 1, 3, X, *de secundis nuptiis,* IV, 21; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 21; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VIII, n. IV; S. C. S. Off., 31 aug. 1881; S. C. C., *Mileten.,* mense febr. 1590, ad 6; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 21 iul. 1841, ad 3; (C. P. pro Sin. - Pekin.), 21 sept. 1841, ad 1; S. R. C., *Aquen.,* 3 mart. 1761, ad 1; decr. gen 30 iun. 1896, n. VI; Rituale Rom., tit. VII, c. 1, *de sacramento matrimonii,* n. 15.

TITULUS VIII.

DE SACRAMENTALIBUS.

Can. 1144. - Sacramentalia sunt res aut actiones quibus Ecclesia, in aliquam Sacramentorum imitationem, uti solet ad obtinendos ex sua impetratione effectus praesertim spirituales.

Can. 1145. - Nova Sacramentalia constituere aut recepta authentice interpretari, ex eisdem aliqua abolere aut mutare, sola potest Sedes Apostolica.

Can. 1146. - Legitimus Sacramentalium minister est clericus, cui ad id potestas collata sit quique a competente auctoritate ecclesiastica non sit prohibitus eandem exercere.

Can. 1147. - § 1. Consecrationes nemo qui charactere episcopali careat, valide peragere potest, nisi vel iure vel apostolico indulto id ei permittatur.

§ 2. Benedictiones autem impertire potest quilibet presbyter, exceptis iis quae Romano Pontifici aut Episcopis aliisve reserventur.

§ 3. Benedictio reservata quae a presbytero detur sine necessaria licentia, illicita est, sed valida, nisi in reservatione Sedes Apostolica aliud expresserit.

§ 4. Diaconi et lectores illas tantum valide et licite benedictiones dare possunt, quae ipsis expresse a iure permittuntur.

1145: Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 13; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. I; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub I, § 25, 29, 40; S. C. S. Off., 23 mart. 1656, ad 2; 13 nov. 1669; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 2.

1146: C. 6, C. XI, q. 3; c. 2, D. I, *de cons.;* c. 10, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; S. R. C., *Tunkini Centralis,* 5 iul. 1892; Rituale Rom., tit. VIII, c. 1, *de benedictionibus regulae generales,* n. 1.

1147 § 1: C. 1, D. XXV; c. 4, D. LXVIII; c. 1-3, C. XXVI, q. 6; c. 2, 9, 11, 12, 14, 15, 25, D. I, *de cons.;* Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 28, Ioannis Wicleff, damn.; Benedictus XIV, ep. *«Ex tuis precibus»,*

NASLOV VIII.

BLAGOSLOVINE

Kan. 1144. - Blagoslovine takove su stvari odnosno čini, koje Crkva običava upotrebljavati poput Otajstava, u tu svrhu da se po njezinoj molitvi postignu učinci napose duhovni.

Kan. 1145. - Jedino Apostolska Stolica može ustanovljavati nove Blagoslovine odnosno usvojene vjerovno tumačiti, te od njih neke dokinuti ili promijeniti.

Kan. 1146. - Zakoniti je djelitelj Blagoslovina onaj duhovnik, kojemu je za to podjeljena vlast, a nije mu od nadležne crkvene oblasti zabranjeno da je izvršuje.

Kan. 1147. - § 1. Posvećenja ne može valjano izvršivati nitko, tko nema biskupskog reda, ako mu to nije dopušteno bilo po zakonu bilo po apostolskoj ovlastici.

§ 2. Blagoslove pako može podijeljivati svaki svećenik, izuzevši one koji su zadržani Rimskom Prvosvećeniku ili Biskupima.

§ 3. Zadržan je blagoslov, koji bi bez potrebitog dopuštenja podijelio svećenik, nedopušten, ali valjan, osim ako bi Apostolska Stolica u pridržaju drukčije izrijekom odredila.

§ 4. Đakoni i štioci mogu valjano i dopušteno podjeljivati samo one blagoslove, koji su im u zakonu izrijekom dopušteni.

---

16 nov. 1748, § 1, 8, 12; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. C., *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 14; S. C. de Prop. Fide (C. P), 30 ian. 1787; (C. P. pro Sin. - Vic. Ap. Sutchuen.), 16 ian. 1797, ad 1; S. R. C., decr. 27 sept. 1659, n. 19; *Brixinen.,* 31 aug. 1737; *Tirasonen.,* 16 maii 1744, ad 1; *Strigonien.,* 9 maii 1857, ad 11. -- Vide etiam Can. 239, § 1, n. 20; 294, § 2; 310, § 2; 323, § 2.

1147 § 2: S. R. C., *Lemovicen.,* 2 apr. 1875; *Imolen.,* 2 dec. 1881, ad III; *Romana,* 21 nov. 1893, n. II; Rituale Rom., tit. VIII, c. 1, *de benedictionibus regulae generales,* n. 1.

1147 § 3: S. R. C., *Bisinianen.,* 8 aug. 1835; *Angelopolitana,* 11 sept. 1847, ad 10; *Tonkini Occidentalis,* 14 aug. 1858, ad I, II; *Mariannen.,* 10 febr. 1888; Missale Rom., *Rubrica in Sabbato Sancto (Benedictio cerei);* Pontificale Rom., tit. *De ordinatione lectorum;* Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXVII, n. 10.

Can. 1148. - § 1. In Sacramentalibus conficiendis seu administrandis accurate serventur ritus ab Ecclesia probati.

§ 2. Consecrationes ac benedictiones sive constitutivae sive invocativae invalidae sunt, si adhibita non fuerit formula ab Ecclesia praescripta.

Can. 1149. - Benedictiones, imprimis impertiendae catholicis, dari quoque possunt catechumenis, imo, nisi obstet Ecclesiae prohibitio, etiam acatholicis ad obtinendum fidei lumen vel, una cum illo, corporis sanitatem.

Can. 1150. - Res consecratae, vel benedictae constitutiva benedictione, reverenter tractentur neque ad usum profanum vel non proprium adhibeantur, etiamsi in dominio privatorum sint.

Can. 1151. - § 1. Nemo, potestate exorcizandi praeditus, exorcismos in obsessos proferre legitime potest, nisi ab Ordinario peculiarem et expressam licentiam obtinuerit.

§ 2. Haec licentia ab Ordinario concedatur tantummodo sacerdoti pietate, prudentia ac vitae integritate praedito; qui ad exorcismos ne procedat, nisi postquam diligenti prudentique investigatione compererit exorcizandum esse revera a daemone obsessum.

Can. 1152. - Exorcismi a legitimis ministris fieri possunt non solum in fideles et catechumenos, sed etiam in acatholicos vel excommunicatos.

Can. 1153. - Ministri exorcismorum qui occurrunt in baptismo et in consecrationibus vel benedictionibus, sunt iidem qui eorundem sacrorum rituum legitimi ministri sunt.

1148 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 18; ep. *«Sollicitudini»,* 1 oct. 1745, § 43; S. R. C., *Burgi S. Domnini,* 11 mart. 1871, ad II; decr. gen. 12 iul. 1892, n. I, II; *Ordinis Fratrum Minorun Provinciae S. Leopoldi,* 22 dec. 1905; Rituale Rom., tit. VIII, c. 1, *de benedictionibus regulae generales,* n. 2-7.

1149: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Scodren.), 11 dec. 1749; (Scopiae), 11 aug. 1768; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 17 apr. 1758, ad 3.

1150: C. 17, C. XII, q. 2; Reg. 51, R. J., in VI°; Conc. Nicaen. II, actio VII, *definitio de sacris imaginibus;* Gregorius XVI, allocut. *«Afflictas»,* 1 mart. 1841.

Kan. 1148. - § 1. Kod tvorbe i podjeljivanja Blagoslovina moraju se točno obdržavati od Crkve usvojeni obredi.

§ 2. Posvećenja su i blagoslovi bilo ustanovni bilo zazivni nevaljani, ako se ne upotrijebi od Crkve propisani obrazac.

Kan. 1149. - Blagoslovi, koje treba poglavito podjeljivati katolicima, mogu se davati i katekumenima, dapače, ako nema za to zabrane od strane Crkve, također i nekatolicima, da bi postigli svijetlo vjere, odnosno s njim ujedno i zdravlje tijela.

Kan. 1150. - Sa stvarima posvećenim ili blagoslovljenim ustanovnim blagoslovom, neka se s poštovanjem postupa i neka se ne uzimaju u svjetovnu ili ne vlastitu upotrebu, premda su u privatnom vlasništvu.

Kan. 1151. - § 1. Svatko, tko ima vlast zaklinjanja, ne može po zakonu izvršivati zaklinjanja opsjednutih, ako od Ordinarija nije dobio za to posebnu i izričitu dozvolu.

§ 2. Ovakovu dozvolu smije Ordinarij dati samo svećeniku pobožnom, razboritom i časnoga života; a ovaj ne smije započimati zaklinjanja, dok nije pomnjivim i razboritim ispitivanjem ustanovio, da je osoba, nad kojom bi se zaklinjanje imalo izvršiti, zaista opsjednuta od duha zlobnoga.

Kan. 1152. - Zaklinjanja mogu zakoniti djelitelji izvršivati ne samo nad vjernicima i katekumenima, nego i nad nekatolicima i izopćenicima.

Kan. 1153. - Djelitelji su onih zaklinjanja, koja dolaze do krštenja, te kod posvećenja i blagoslova, isti oni, koji su i djelitelji onih svetih obreda.

1151 § 1: Benedictus XIV, ep. *«Sollicitudini»,* 1 oct. 1745, § 43; ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 34; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Scodren.), 11 sept. 1779, n. 1.

1151 § 2: Benedictus XIV, ep. *«Sollicitudini»,* 1 oct. 1745, § 43; Rituale Rom., tit. X, c. 1, *de exorcizandis obsessis a daemonio,* n. 1, 3.

1152: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Scodren.). 11 sept. 1779.

1153: S. C. S. Off., 17 sept. 1681.

PARS SECUNDA

DE LOCIS ET TEMPORIBUS SACRIS

SECTIO I.

De locis sacris.

Can. 1154. - Loca sacra ea sunt quae divino cultui fideliumve sepulturae deputantur consecratione vel benedictione quam probati liturgici libri ad hoc praescribunt.

Can. 1155. - § 1. Consecratio alicuius loci, quanquam ad regulares pertinentis, spectat ad Ordinarium territorii in quo locus ipse reperitur, dummodo Ordinarius charactere episcopali sit insignitus, non tamen ad Vicarium Generalem sine speciali mandato, firmo iure S. R. E. Cardinalium consecrandi ecclesiam et altaria sui tituli.

§ 2. Ordinarius territorii, licet charactere episcopali careat, potest cuilibet eiusdem ritus Episcopo licentiam dare consecrationes peragendi in suo territorio.

Can. 1156. - Ius benedicendi locum sacrum, si hic pertineat ad clerum saecularem vel ad religionem non exemptam, vel ad laicalem, spectat ad Ordinarium territorii in quo locus reperitur; si ad religionem clericalem exemptam, ad Superiorem maiorem; uterque vero potest alium sacerdotem ad hoc delegare.

1155 § 1: C. 28, C. VII, q. 1; c. 10, C. XVl, q. 1; c. 1, 3, C.XVI, q. 5; c. 26, 27, C. XVI, q. 7; c. 9, 14, 25, D. I, *de cons.;* c. 1, X, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 36; c. 2, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 5; Leo X (in Conc. Lateranen. V), *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 12; Benedictus XIV, ep. *«Ex tuis precibus»,* 16 nov. 1748, § 1- 3 8, 12; S. R. C., *Audomaren. in Flandria,* 14 apr. 1674; *Urbis,* 30 ian. 1879; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione.*

DRUGI DIO

SVETA MJESTA I VREMENA

ODSJEK I.

Sveta mjesta

Kan. 1154. - Sveta su ona mjesta, koja su bogoslužju ili pokopu vjernika namijenjena po posveti ili blagoslovu, kako to propisuju usvojene bogoslužne knjige.

Kan. 1155. - § 1. Posveta nekoga mjesta, onda kada potpada pod redovnike, spada na Ordinarija onoga područja, u kojemu se odnosno mjesto nalazi, pod uvjetom da Ordinarij ima biskupski red, ali toga ne može učiniti Glavni Namjesnik bez posebne punomoći, a važi pri tom pravo S. R. C. Stožernika posvećivati crkvu i oltare svojega naslova.

§ 2. Područni Ordinarij, iako nema biskupskog reda, može dati svakomu Biskupu istoga obreda dozvolu, da izvršuje posvete na njegovom području.

Kan. 1156. - Pravo blagosloviti sveto mjesto, ako ono potpada pod svjetovno duhovništvo ili pod neizuzetu redovničku družbu, ili pod svjetovnjačku, spada na Ordinarija onoga područja, na kojemu se mjesto nalazi; a ako potpada pod izuzetu duhovničku redovničku družbu, na višega Poglavara; no i jedan i drugi može to prenijeti i na drugog svećenika.

1155 § 2: S. C. S. Off., 16 iun. 1831.

1156: Reg. 68, 72, R. J., in VI°; S. R. C., *Massen.,* 7 oct. 1645; *Cuneen.,* 7 aug. 1875, ad I; Rituale Rom., tit. VIII, c. 27, *Ritus benedicendi novam ecclesiam,* n. 1.

Can. 1157. - Non obstante quolibet privilegio, nemo potest locum sacrum consecrare vel benedicere sine Ordinarii consensu.

Can. 1158. - De peracta consecratione vel benedictione redigatur documentum, cuius alterum exemplar in Curia episcopali, alterum in ecclesiae archivo servetur.

Can. 1159. - § 1. Consecratio vel benedictio alicuius loci, modo nemini damnum fiat, satis probatur etiam per unum testem omni exceptione maiorem.

§ 2. Si de ea legitime constet, nec consecratio nec benedictio iterari potest; in dubio autem, peragatur ad cautelam.

Can. 1160. - Loca sacra exempta sunt a iurisdictione auctoritatis civilis et in eis legitima Ecclesiae auctoritas iurisdictionem suam libere exercet.

1159 § 1: C. 16, D. I, *de cons.;* S. R. C., *Oppiden.,* 19 aug. 1634, ad 1.

1159 § 2: C. 3, D. LXVIII; c. 16, 18, 20, D. I, *de cons.;* c. 111, D. IV, *de cons.;* Benedictus XIV, allocut. *«Postquam»,* 30 sept. 1750, § 1; ep. *«Iam inde»,* 12 maii 1756, § 1-5; S. R. C., *Ferentina,* 27 nov. 1706; *Sagien.,* 17 dec. 1875; *Bellunen. et Feltren.,* 19 aug. 1878.

Kan. 1157. - Bez obzira na bilo kakovu povlasticu, ne može nitko posvetiti ili blagosloviti sveto mjesto bez pristanka Ordinarijeva.

Kan. 1158. - O izvršenoj posveti odnosno blagoslovu mora se sačiniti isprava, te jedan primjerak pohraniti u biskupskoj Kuriji, a drugi u pismohrani crkve.

Kan. 1159. - § 1. Za dokaz da je neko mjesto primilo posvetu ili blagoslov, ako to nije nikomu na štetu, dostatan je jedan svjedok, koji je bez svakoga prigovora.

§ 2. Kada je to propisno utvrđeno, ne može se ni posveta ni blagoslov opetovati; a u slučaju dvojbe mora se to učiniti za svaku sigurnost.

Kan. 1160. - Sveta su mjesta izuzeta ispod građanske poglavarske vlasti i u njima zakonita crkvena oblast izvršuje slobodno svoju poglavarsku vlast.

1160: C. 21, C. XXIII, q. 8; c. 1, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum,* III, 23, in VI°; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XIII; S. R. C., *Calatayeronen.,* 4 dec. 1896.

TITULUS IX.

DE ECCLESIIS.

Can. 1161. - Ecclesiae nomine intelligitur aedes sacra divino cultui dedicata eum potissimum in finem ut omnibus Christifidelibus usui sit ad divinum cultum publice exercendum.

Can. 1162. - § 1. Nulla ecclesia aedificetur sine expresso Ordinarii loci consensu scriptis dato, quem tamen Vicarius Generalis praestare nequit sine mandato speciali.

§ 2. Ordinarius consensum ne praebeat, nisi prudenter praeviderit necessaria non defutura ad novae ecclesiae aedificationem et conservationem, ad ministrorum sustentationem aliasque cultus impensas.

§ 3. Ne nova ecclesia ceteris iam exsistentibus detrimentum afferat, maiore fidelium spirituali utilitate non compensatum, Ordinarius, antequam consensum praebeat, audire debet vicinarum ecclesiarum rectores quorum intersit, firmo praescripto Can. 1676.

§ 4. Etiam sodales religiosi, licet consensum constituendae novae domus in dioecesi vel civitate ab Ordinario loci retulerint, antequam tamen ecclesiam vel oratorium publicum in certo ac determinato loco aedificent, Ordinarii loci licentiam obtinere debent.

Can. 1163. - Benedicere et imponere primarium ecclesiae lapidem, ad eos spectat, de quibus in Can. 1156.

1161: C. 26, 27, C. XVI, q. 7; S. R. C., *Marianopolitana,* 18 maii 1883, ad IV, 5; decr. gen. 5 iun. 1899, n. III.

1162 § 1: C. 44, c. XVI, q. 1; c. 10, C. XVIII, q. 2; c. 9, D. I, *de cons.;* c. 14, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 4, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. III; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XIII; Pontificale Rom., tit. *De benedictione et impositione primarii lapidis pro ecclesia aedificanda;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 26, *Ritus benedicendi et imponendi primarium lapidem pro ecclesia aedificanda,* n. 1.

NASLOV IX.

CRKVE

Kan. 1161. - Pod imenom crkve razumijeva se sveta zgrada namijenjena službi Božjoj napose za to, da bude na uporabu svima vjernim kršćanima za izvršivanje javnoga bogoslužja.

Kan. 1162. - § 1. Nijedna se crkva ne smije sagraditi bez izričitog pismenog dopuštenja mjesnoga Ordinarija, ali ovo ne može dati Glavni Namjesnik bez posebne punomoći.

§ 2. Ordinarij ne smije dati dopuštenja, dok se razložno ne uvjeri o tom, da su osigurana sredstva za gradnju i uzdržavanje, za plaću službenika i druge bogoslužne troškove.

§ 3. Da nova crkva ne bi možda bila na štetu drugima, koje već postoje, a da za to nema naknade u većoj duhovnoj koristi vjernika, dužan je Ordinarij prije no što dopuštenje izda, saslušati ravnatelje susjednih crkava koji dolaze u obzir, uz obdržavanje propisa kan. 1676.

§ 4. Pa i redovnici, ma da su od strane mjestnoga Ordinarija dobili pristanak za to, da osnuju u biskupiji odnosno u mjestu novu kuću, moraju ipak prije nego što pristupe gradnji crkve ili javne bogomolje u izvjesnom i određenom mjestu, dobiti dozvolu od mjesnoga Ordinarija.

Kan. 1163. - Blagosloviti i postaviti kod gradnje crkve kamen temeljac, spada na one osobe, o kojima je riječ u kan. 1156.

1162 § 2: C. 1, C. I, q. 2; c. 26, C. XVI, q. 7; c. 9, D. I, *de cons.;* c. 8, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40, S. C. Ep. et Reg., *Nullius Altamurae,* 18 nov. 1617; Pontificale Rom., tit. *De benedictione et impositione primarii lapidis pro ecclesia aedificanda;* tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione.*

1162 § 3: C. 43, 44, C. XVI, q. 1; S. C. C., *Auximana,* 6 et 20 maii, 2 sept. 1747, 22 mart. 1755.

1163: C. 9, D. I, *de cons.;* Pontificale Rom., tit. *De benedictione et impositione primarii lapidis pro ecclesia aedificanda;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 26, *Ritus benedicendi et imponendi primarium lapidem pro ecclesia aedificanda,* n. 1.

Can. 1164. - § 1. Curent Ordinarii, audito etiam, si opus fuerit, peritorum consilio, ut in ecclesiarum aedificatione vel refectione serventur formae a traditione christiana receptae et artis sacrae leges.

§ 2. In ecclesia nullus aperiatur aditus vel fenestra ad laicorum domus; locaque, si adsint, subter ecclesiae pavimentum aut supra ecclesiam, ad usum mere profanum ne adhibeantur.

Can. 1165. - § 1. Divina officia celebrari in nova ecclesia nequeunt, antequam eadem vel sollemni consecratione vel saltem benedictione divino cultui fuerit dedicata.

§ 2. Si prudenter praevideatur ecclesiam conversum iri ad usus profanos, Ordinarius consensum eius aedificationi ne praebeat, aut saltem, si forte aedificata fuerit, eam ne consecret neve benedicat.

§ 3. Sollemni consecratione dedicentur ecclesiae cathedrales et, quantum fieri potest, ecclesiae collegiatae, conventuales, paroeciales.

§ 4. Ecclesia ex ligno vel ferro aliove metallo benedici potest, non autem consecrari.

§ 5. Altare consecrari potest etiam sine ecclesiae consecratione; sed una simul cum ecclesia debet saltem altare maius consecrari aut altare secundarium, si maius sit iam consecratum.

Can. 1166. - § 1. Ecclesiarum consecratio, quamvis quolibet die fieri possit, decentius tamen diebus dominicis aliisve festis de praecepto peragitur.

§ 2. Episcopus consecrans et qui petunt ecclesiam sibi consecrari, per eum diem qui consecrationem praecedit, ieiunent.

1164 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Senogallien.*, 9 nov. 1592; S. C. C., *Barcinonen.*, 28 ian., 28 iul., 30 sept. 1730; *Florentina*, 5 iun., 23 aug. 1738; *Nullius Foripompilii*, 28 ian., 18 febr. 1758; *Bononien.*, 29 maii 1852; S. R. C., *Caiacen.*, 11 maii 1641; *Mechlinien.*, 31 aug. 1867, ad V; Senonen., 27 iul. 1878, ad 1; *Taurinen.*, 4 maii 1882, ad I; 24 ian. 1908, ad III; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. IV. n. 4°, f.

1165 § 1: C. 3, 21, 22, D. I, *de cons.*; S. R. C., *Lisbonen.*, 12 apr. 1614; *Urbis*, 19 sept. 1665, ad 1; *Augustodunen.*, 3 mart. 1866, ad II; *Oranen.*, 2 sept. 1871, ad II, 3; *Sagien.*, 17 dec. 1875, ad I, II; *Bellunen. et Feltren.*, 19 aug. 1878; *Cadurcen.*, 22 febr. 1888; *Platien.*, 21 febr. 1896, ad IV; decr. gen. 5 iun. 1899, n. II; *Portus Principis*, 12 nov. 1909; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 27, *Ritus benedicendi novam ecclesiam*. -- Vide etiam Can. 822, § 1.

Kan. 1164. - § 1. Ordinariji su dužni, da saslušavši, ako treba i vještake, vode brigu o tom, da se pri gradnji i popravljanju crkava zadrže oblici usvojeni kršćanskom predajom prema zakonima svete umjetnosti.

§ 2. Na crkvi se ne smiju otvoriti nikakova vrata ili prozor prema kućama svjetovnjaka; a ako ima kakovih prostorija ispod crkvenog poda ili iznad crkve, ne smiju se upotrebljavati na porabu čisto svjetovnu.

Kan. 1165. - § 1. Bogoslužje se u novoj crkvi ne može obavljati, dok ona prije toga nije za službu Božju namijenjena bilo svečanom posvetom bilo barem blagoslovom.

§ 2. Kada razložno predviđa, da će crkva biti upotrebljena za svjetovne svrhe, neka Ordinarij ne dade za njezinu gradnju svojega pristanka, odnosno, ako je možda već sagrađena, neka je barem ne posveti niti blagoslovi.

§ 3. Svečanom posvetom moraju se posvetiti stolne crkve, te u koliko je to moguće, i zborne, saborne (konventualne) i župske crkve.

§ 4. Crkva sagrađena od drveta ili željeza odnosno druge kovine može se blagosloviti, ali ne posvetiti.

§ 5. Oltar se može posvetiti i bez posvete crkve; no zajedno s crkvom mora se ujedno posvetiti barem još i glavni oltar ili pokrajni oltar, ako je glavni već posvećen.

Kan. 1166. - § 1. Iako se posveta Crkava može izvršiti svakim danom, ipak je priličnije, da se to učini u nedjelju ili druge zapovijedane blagdane.

§ 2. Biskup posvetitelj i svi oni, koji mole, da im se posveti crkva, dužni su postiti u onaj dan, koji pada pred posvetom.

1165 § 2: S. R. C., *Taurinen.*, 4 maii 1882, ad II.

1165 § 3: S. R. C., *Cuneen.*, 7 aug. 1875, ad I.

1165 § 4: S. R. C., *Sancti Salvatoris in America*, 11 apr. 1902.

1165 § 5: S. R. C., *Urbis*, 19 sept. 1665, ad 2; *Tuden.*, 22 ian. 1707, ad 3; *Fanen.*, 17 iun. 1843, ad 2; *Fesulana*, 12 aug. 1854; *Augustodunen.*, 3 mart. 1866, ad I; *Turonen.*, 28 sept. 1872; *Sagien.*, 17 dec. 1875, ad I, III; decr. 8 iun. 1896, ad I.

1166 § 1: C. 2, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris*, III, 40; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione.*

1166 § 2: S. R. C., *Mechlinien.*, 29 iul. 1780, ad 1, 2; *Camberien.*, 12 sept. 1840; *Buscoducen.*, 3 iul. 1909; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione.*

§ 3. Cum consecratur ecclesia vel altare, Episcopus consecrator, licet iurisdictione in territorio careat, indulgentiam concedit unius anni ecclesiam vel altare visitantibus in ipsa consecrationis die; in die vero anniversaria quinquaginta dierum, si sit Episcopus; centum, si Archiepiscopus; biscentum, si S. R. E. Cardinalis.

Can. 1167. - Festum consecrationis ecclesiae quotannis celebretur ad normam legum liturgicarum.

Can. 1168. - § 1. Unaquaeque ecclesia consecrata vel benedicta suum habeat titulum; qui, peracta ecclesiae dedicatione, mutari nequit.

§ 2. Etiam festum tituli quotannis celebretur ad normas legum liturgicarum.

§ 3. Ecclesiae dedicari Beatis nequeunt sine Sedis Apostolicae indulto.

Can. 1169. - § 1. Cuilibet ecclesiae campanas esse convenit, quibus fideles ad divina officia aliosque religionis actus invitentur.

§ 2. Etiam ecclesiarum campanae debent consecrari vel benedici secundum ritus in probatis liturgicis libris traditos.

§ 3. Earum usus unice subest ecclesiasticae auctoritati.

1166 § 3: C. 14, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione;* tit. *De altaris consecratione quae fit sine ecclesiae dedicatione.*

1167: C. 16, 17, D. I, *de cons.;* S. C. Ep. et Reg., *Monopolitana,* 16 apr. 1723, ad 21; S. R. C., *Ariminen.,* 14 iun. 1608; *Alexandrina,* 18 aug. 1629; *Lucana,* 15 dec. 1632; *Oppiden.,* 19 aug. 1634; *Neapolitana,* 28 apr. 1640; *Ianuen.,* 13 mart. 1649; *Ariminen.,* 12 iun. 1660; *Urbis,* 19 sept. 1665, ad 3; *Andegaven. in Gallia,* 3 mart. 1674; *Urbis,* 5 oct. 1697; *Bituntina,* 1 oct. 1707, ad 1; *Lausannen.,* 8 apr. 1713, ad 1; *Vercellen.,* 12 mart. 1735; *Einsiedeln,* 5 maii 1736, alia dubia, ad 1; *Nullius Sublacen.,* 19 sept. 1750; *Ordinis Carmelitarum Excalceatorum Provinciae Poloniae,* 29 ian. 1752, ad 1; *Ordinis S. Benedicti Congregationis Vallisoletanae in Hispaniis,* 22 apr. 1780; *Nullius Balneariae,* 15 sept. 1815; *Marsorum,* 12 nov. 1831, ad 33; *Tarentina,* 7 apr. 1832; *Tarvisina,* 6 sept. 1834, ad 1; *Mechlinien.,* 27 febr. 1847, ad 1; *Adrien.,* 29 mart. 1851, ad 3; *Mechlinien.,* 31 aug. 1867, ad II; *Balneoregien.,* 2 apr. 1875; *Marianopolitana,* 29 nov. 1878; *Cracovien.,* 8 aug. 1882; *Tarvisina,* 12 sept. 1884, ad IV; *Gnesnen.,* 8 iul. 1894, ad III; decr. gen. 9 iul. 1895, n. III, IV; decr. gen. 4 febr. 1896; *Ordinis Fratrum Minorum Provinciae Anglicae,* 29 iul. 1904, ad III; Romana, 16 febr. 1910, ad III; decr. gen. 28 oct. 1913, n. I, 1, e, f, n. V, 2, a; 12 febr. 1914; *Sedunen.,* 5 maii 1916; Rubricae ad Pii X const. *«Divino afflatu»,* 1 nov. 1911, tit. IX, n. 1-3.

1168 § 1: S. R. C., *Tarvisina,* 6 sept. 1834, ad 2; *Brugen.,* 11 mart. 1843, ad 1; *Molinen.,* 12 sept. 1857, ad XIV; *Sancti Alberti,* 21 apr. 1873; *Oscen.,* 14 apr. 1877, ad III, 1; *Vizagapatamen. et Nagporen.,* 5 maii 1916, ad III; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 27, *Ritus benedicendi novam ecclesiam,* n. 6.

§ 3. Kada se posvećuje crkva ili oltar podjeljuje Biskup posvetitelj, iako na području nema poglavarske vlasti, oproštenje od jedne godine za sve one, koji pohode crkvu ili oltar na sam dan posvete; a na dan godišnjice od pedeset dana, ako je on Biskup, stotinu, ako je Nadbiskup, dvije stotine, ako je S. R. C. Stožernik.

Kan. 1167. - Svetkovina se posvete crkve mora svake godine služiti prema odredbi bogoslužnih zakona.

Kan. 1168. - § 1. Svaka posvećena ili blagoslovljena crkva mora imati svoj naslov; ovaj se onda, pošto je to učinjeno, ne može više mijenjati.

§ 2. I naslovna se svetkovina mora svake godine otslužiti prema odredbama bogoslužnih propisa.

§ 3. Crkve se ne mogu dati u naslov Blaženicima bez ovlastice od Apostolske Stolice.

Kan. 1169. - § 1. Dolično je, da svaka crkva ima zvona, kojima će se vjernici pozivati službi Božjoj i na druge vjerske čine.

§ 2. I crkvena zvona moraju biti posvećena ili blagoslovljena prema obredima sadržanima u usvojenim bogoslužnim knjigama.

§ 3. Uporaba njihova potpada isključivo pod crkvenu vlast.

1168 § 2: S. R. C., *Lucana,* 15 dec. 1632; *Lausannen.,* 8 apr. 1713, ad 1; *Aquen.,* 2 sept. 1741, ad 3; *Pernambucen.,* 4 sept. 1745, ad 1, 8; *Marsorum,* 12 nov. 1831, ad 32; *Tarentina,* 7 apr. 1832; *Massen.,* 11 mart. 1837, ad 1; *Civitatis Plebis,* 22 maii 1841; *Mechlinien.,* 7 dec. 1844, ad I; *Tuden.,* 23 maii 1846, ad 3, 4; *Mechlinien.,* 27 febr. 1847, ad I; *Adrien.,* 29 mart. 1851, ad 3; *Capuana,* 21 iul. 1855; *Ruremunden.,* 9 maii 1857, ad II; *Nottinghamen.,* 20 mart. 1859; *Vallispraten.,* 2 sept. 1871; *Altonen.,* 28 sept. 1872; *Cenomanen.,* 28 sept. 1872; *Collen.,* 15 febr. 1873, ad I; *Missionariorum Oblatorum Immaculatae Conceptionis B. M. Virginis,* 7 apr. 1876, ad IV; *Vicariatus Ruremundensis in Hollandia,* 27 febr. 1847, ad 3, 5 et 27 maii 1876, ad IV; *Dinien.,* 27 maii 1876, ad I; *Oscen.,* 14 apr. 1877, ad III, 2; *Oveten.,* 14 aug. 1877, Pars Prima, ad I, III-VII; *Carcassonen.,* 30 ian. 1878; *S. Claudii,* 29 nov. 1878, ad II; *Marianopolitana,* 29 nov. 1878; *Vancuverien.,* 9 maii 1879; *Vicariatus Apostolici Bombayen. Septentrionalis,* 25 aug. 1882; *Cincinnaten.,* 27 febr. 1883, ad II; *Tarvisina,* 12 sept. 1884, ad I-III; *Halifaxien.,* 16 apr. 1886, ad I; *Ruremonden.,* 12 iul. 1889; *Vicariatus Apostolici Senegambiae,* 28 nov. 1891, ad I, II; *Ordinis Minorum Excalceatorum S. Francisci,* 13 maii 1892, ad II, III; decr. gen. 9 iul. 1895, n. II; *Bambergen.,* 29 mart. 1897; decr. gen. 5 iun. 1899, n. I, III, IV; *Ordinis Minorum S. Francisci,* 9 apr. 1900, ad II; *Romana,* 16 febr. 1910, ad II; *Vizagapatamen. et Nagporen.,* 5 maii 1916, ad II; Rubricae ad Pii X const. *«Divino afflatu»,* 1 nov. 1911, tit. IX, n. 2.

1168 § 3: S. R. C., *Sancti Thomae de Meliapor,* 23 ian. 1740, *Vercellen.,* 11 apr. 1840; *Quebecen.,* 13 dec. 1895, ad V.

§ 4. Salvis conditionibus, probante Ordinario, appositis ab illis qui campanam ecclesiae forte dederint, campana benedicta ad usus mere profanos adhiberi nequit, nisi ex causa necessitatis aut ex licentia Ordinarii aut denique ex legitima consuetudine.

§ 5. Quod ad campanarum consecrationem vel benedictionem attinet, servetur praescriptum Can. 1155, 1156.

Can. 1170. - Consecrationem vel benedictionem ecclesia non amittit, nisi tota destructa fuerit, vel maior parietum pars corruerit, vel in usus profanos ab Ordinario loci redacta sit, ad normam Can. 1187.

Can. 1171. - In sacra aede legitime dedicata omnes ecclesiastici ritus perfici possunt, salvis iuribus paroecialibus, privilegiis et legitimis consuetudinibus; Ordinarius autem, praesertim horas sacrorum rituum, potest, iusta de causa, praefinire, dummodo ne agatur de ecclesia quae ad religionem exemptam pertineat, firmo praescripto Can. 609, § 3.

Can. 1172. - § 1. Ecclesia violatur infra recensitis tantum actibus, dummodo certi sint, notorii, et in ipsa ecclesia positi:

1.° Delicto homicidii:

2.° Iniuriosa et gravi sanguinis effusione;

3.° Impiis vel sordidis usibus, quibus ecclesia addicta fuerit;

4.° Sepultura infidelis vel excommunicati post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam.

1169 § 1: C. 16, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31.

1169 § 2: S. R. C., *Perusina,* 16 iul. 1594; *Maioricen.,* 19 apr. 1687; *Eistetten.,* 23 iun. 1853; *Strigonien.,* 9 maii 1857, ad II; *Limburgen.,* 6 febr. 1858; *Briocen.,* 14 apr. 1885; *Sedunen.,* 4 mart. 1892; 22 ian. 1908; Pontificale Rom., tit. *De benedictione signi vel campanae.*

1169 § 4: S. C. Ep. et Reg., *Papien.,* 31 ian. 1581; S. R. C., *Perusina,* 16 iul. 1594, ad 1; *Oritana,* 10 iul. 1638; *Arianen.,* 19 febr. 1639.

1170: C. 3, D. LXVIII; c. 19, 20, D. I, *de cons.;* c. 6, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; Benedictus XIV, ep. *«Ex tuis precibus»,* 16 nov. 1748, § 1; allocut. *«Postquam»,* 30 sept. 1750, § 1; ep. *«Iam inde»,* 12 maii 1756, § 7-17; S. R. C., *Messanen.,* 19 sept. 1859; *Marianopolitana,* 11 mart. 1871; *Caesaraugustana,* 31 aug. 1872; *Marianopolitana,* 20 febr. 1874, ad I; *Aretina,* 4 sept. 1875; *Senien. et*

§ 4. Blagoslovljena se zvona ne mogu, osim uz uvjete, koji su možda s odobrenjem Ordinarija pridani od darovatelja zvona, upotrijebiti za čisto svjetovne svrhe, ako nije po srijedi nužda odnosno ako za to nema dozvole od strane Ordinarija ili da možda ne postoji zakoniti običaj.

§ 5. Što se tiče posvete ili blagoslova zvonova, ima se obdržavati propis kan. 1155, 1156.

Kan. 1170. - Crkva ne gubi posvete ni blagoslova, dok nije poptunoma razorena odnosno dok nije porušen veći dio zidova, ili dok od strane mjesnoga Ordinarija nije predana za svjetovnu porabu, prema odredbi kan. 1187.

Kan. 1171. - U svetoj prostoriji, koja je zakonito namijenjena bogoslužju, mogu se izvršivati svi crkveni obredi, ne dirajući u župska prava, povlastice i zakonite običaje; a Ordinarij može, iz opravdanog razloga, propisati red, osobito sate svetih obreda, pod uvjetom, da se ne radi o crkvi, koja pripada izuzetoj redovničkoj družbi, uz obdržavanje propisa kan. 609, § 3.

Kan. 1172. - § 1. Crkva se oskrvnjuje isključivo onim činima, koji su niže nabrojeni, pod uvjetom da su sigurno počinjeni, notorni, i izvrženi u samoj crkvi:

1.° Krivičnim djelom ubojstva;

2.° Nepravičnim i većim krvoprolićem;

3.° Bezbožnom i sramotnom uporabom, za koju bi crkva bila upotrebljena;

4.° Pokopom nekršćanina ili izopćenika pošto je pala osuda ili presuda.

Modrussen., 4 maii 1882; *Nitrien.,* 13 iul. 1883; *Barcinonen.,* 16 ian. 1886, ad I, II; decr. 8 iun. 1896, ad II; *Nicoteren. et Tropien.,* 9 aug. 1897, ad I.

1171: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 14; S. C. C., *Fesulana,* 23 aug. 1659, ad 2; *Fulginaten.,* 7 iul. 1696; S. R. C., *Comen.,* 11 iul. 1643. -- Vide etiam Can. 482; 716, § 1, 3.

1172 § 1. 4.°: C. 3, D. LXVIII; c. 19, 20, 27, 28, D. I, *de cons.;* c. 4, 7, 10, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; c. 5, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; c. 11, X, *de privilegiis et exccssibus privilegiatorum,* V, 33; c. un., *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 21, in VI°; c. 18, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; S. C. C., *Gnesnen.,* 24 apr. 1597; S. R. C., 3 mart. 1821; *Tolentina,* 27 febr. 1847; *Carthaginien. in Indiis,* 23 apr. 1875.

§ 2. Violata ecclesia, non ideo coemeterium, etsi contiguum, violatum censetur, et viceversa.

Can. 1173. - § 1. In violata ecclesia, antequam reconcilietur, nefas est divina celebrare officia, Sacramenta ministrare, mortuos sepelire.

§ 2. Si violatio accidat tempore divinorum officiorum, haec statim cessent; si ante Missae canonem vel post communionem, Missa dimittatur; secus sacerdos Missam prosequatur usque ad communionem.

Can. 1174. - § 1. Ecclesia violata reconcilietur, quam citissime poterit, secundum ritus in probatis liturgicis libris descriptos.

§ 2. Si dubitetur num ecclesia sit violata, reconciliari potest ad cautelam.

Can. 1175. - Ecclesia violata ob sepulturam excommunicati vel infidelis ne reconcilietur, antequam cadaver exinde removeatur, si remotio sine gravi incommodo fieri possit.

Can. 1176. - § 1. Ecclesiam benedictam reconciliare potest rector eiusdem vel quilibet sacerdos de consensu saltem praesumpto rectoris.

§ 2. Ecclesiae consecratae valida reconciliatio ad eos spectat de quibus in Can. 1156.

§ 3. In casu tamen gravis et urgentis necessitatis, si Ordinarius adiri nequeat, rectori ecclesiae consecratae eandem reconciliare fas est, certiore facto postea Ordinario.

1172 § 2: C. un., *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 21, in VI°.

1173 § 1: C. 27, 28, D. I, *de cons;* c. 10, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; c. 11, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 18, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; S. C. C., *Gnesnen.,* 24 apr. 1597.

1173 § 2: Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 2.

1174 § 1: C. 27, D. I, *de cons.;* c. 7, 10, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; c. 5, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; S. R. C., *Oppiden.,* 19 aug. 1634, ad 2; *Carpen.,* 3 mart. 1821; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae, et coemeterii reconciliatione;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 28, *Ritus reconciliandi ecclesiam violatam.*

§ 2. Kada je oskvrnuta crkva, ne pretpostavlja se, da je zato oskvrnjeno i groblje, iako je tik do nje i obratno.

Kan. 1173. -§ 1. U oskvrnutoj se crkvi ne smije, dok ne bude pomirena, obavljati služba, Božja, podjeljivati Otajstva, pokapati mrtve.

§ 2. Ako bi se oskvrnuće dogodilo za vrijeme bogoslužja, mora se ono odmah prekinuti; ako se to služi prije pravila (kanona) Mise ili poslije pričesti, mora se s Misom prestati; inače neka svećenik Misu nastavi sve do pričesti.

Kan. 1174. - § 1. Oskvrnuta se crkva mora što je moguće prije pomiriti prema obredima sadržanima u usvojenim bogoslužnim knjigama.

§ 2. Kada je dvojbeno, da li je crkva oskvrnuta, može se pomiriti za svaku sigurnost.

Kan. 1175. - Crkva koja je oskvrnuta pokopom izopćenika ili nekršćanina ne smije se pomiriti, dok se mrtvac najprije odanle ne ukloni, ako je to moguće bez velike neprilike.

Kan. 1176. - § 1. Crkvu koja je blagoslovljena može pomiriti njezin ravnatelj ili svaki drugi svećenik uz barem prepostavljeni pristanak ravnateljev.

§ 2. Valjano pomirenje posvećene crkve spada na osobe u kan. 1156.

§ 3. Ipak je slobodno ravnatelju posvećene crkve u slučaju velike i neodgodive potrebe, kada se ne može ići pred Ordinarija, da je pomiri, te o tom naknadno obavijesti Ordinarija.

1174 § 2: S. R. C., *Tolentina,* 27 febr. 1847.

1175: C. 27, 28, D. I, *de cons.;* S. C. C., *Gnesnen.,* 24 apr. 1597; S. R. C., *Carthaginien. in Indiis,* 23 apr. 1875.

1176 § 1: C. 10, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; Benedictus XIV, ep. *«Ex tuis precibus»,* 16 nov. 1748, § 11; S. C. C., *Gnesnen.,* 24 apr. 1597; S. R. C., *Cameracen.,* 9 febr. 1608; *Carpen.,* 3 mart. 1821.

1176 § 2: C. 9, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; Benedictus XIV, ep. *«Ex tuis precibus»,* 16 nov. 1748, § 11; S. C. C., *Gnesnen.,* 24 apr. 1597; S. R. C., *Carpen.,* 3 mart. 1821; Rituale Rom., tit. VIII, c. 28, *Ritus reconciliandi ecclesiam violatam,* n. 8.

Can. 1177. - Reconciliatio ecclesiae benedictae fieri potest aqua lustrali communi; reconciliatio vero ecclesiae consecratae fiat aqua ad hoc benedicta secundum leges liturgicas; quam tamen non solum Episcopi, sed etiam presbyteri qui ecclesiam reconciliant, benedicere possunt.

Can. 1178. - Curent omnes ad quos pertinet, ut in ecclesiis illa munditia servetur, quae domum Dei decet; ab iisdem arceantur negotiationes et nundinae, quanquam ad finem pium habitae; et generatim quidquid a sanctitate loci absonum sit.

Can. 1179. - Ecclesia iure asyli gaudet ita ut rei, qui ad illam confugerint, inde non sint extrahendi, nisi necessitas urgeat, sine assensu Ordinarii, vel saltem rectoris ecclesiae.

Can. 1180. - Nulla ecclesia potest basilicae titulo decorari, nisi ex apostolica concessione aut immemorabili consuetudine; cuiusque vero privilegia ex alterutro capite colligantur.

Can. 1181. - Ingressus in ecclesiam ad sacros ritus sit omnino gratuitus, reprobata qualibet contraria consuetudine.

Can. 1182. - § 1. Firmo praescripto Can. 1519-1528, administratio bonorum quae destinata sunt reparandae decorandaeque ecclesiae divinoque in eadem cultui exercendo, pertinet, nisi aliud ex speciali titulo vel legitima consuetudine constet, ad Episcopum cum Capitulo, si de ecclesia cathedrali agatur; ad Capitulum ecclesiae collegiatae, si de collegiata, ad rectorem, si de alia ecclesia.

1177: S. C. C., *Gnesnen.,* 24 apr. 1597; S. R. C., *Oppiden.,* 19 aug. 1634, ad 2; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae, et coemeterii reconciliatione;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 28, *Ritus reconciliandi ecclesiam violatam,* n. 1, 6.

1178: C. 2, X, *de officio custodis,* I, 27; c. 12, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 2. X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum,* III, 44; c. 1, 5, X, *de immunitate ecclesiarum, coemeterii, et rerum ad eas pertinentium,* III, 49; c. 2, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum,* III, 23, in VI°; c. 1, *de celebratione missarum et aliis divinis officiis,* III, 14, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 4; Urbanus VIII, const. *«Cum Ecclesiae»,* 30 ian. 1642; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; ep. encycl. *«Ab eo tempore»,* 5 nov. 1745, § 13; ep. encycl. *«Annus qui»,* 19 febr. 1749, § 1; Pius VI, encycl. *«Inscrutabile»,* 25 dec. 1775, § 5; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 9°; decr. 10 dec. 1912; S. C. C., *Atrebaten.,* 27 maii 1623, ad 5-7; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. III, IV; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. V, n. 4, c. VI, n. 2, c. XII, n. 25.

Kan. 1177. - Pomirenje se blagoslovljene crkve može učiniti običnom svetom vodom; no pomirenje posvećene crkve mora se izvršiti vodom u tu svrhu blagoslovljenom prema bogoslužnim zakonima; ovu ipak mogu blagosloviti ne samo Biskupi, nego i oni svećenici, koji pomiruju crkvu.

Kan. 1178. - Svi na koje to spada treba da vode brigu o tom, da se u crkvama održava ona čistoća, koja dolikuje kući Božjoj; daleko treba da su od njih trgovine i vašari, pa imali oni i pobožnu svrhu; te uopće sve što se ne doliči svetosti mjesta.

Kan. 1179. - Crkvi pripada pravo pribježišta tako, da se okrivljenici koji su se u nju sklonuli, ne smiju, bez hitne nužde, odanle izvesti bez pristanka od strane Ordinarija, ili barem od strane ravnatelja crkve.

Kan. 1180. - Nijedna se crkva ne smije dičiti naslovom bazilike, osim na temelju Apostolske ovlastice ili običaja od pamtivijeka; a i povlastice za svaku takovu moraju se naći u ta dva izvora.

Kan. 1181. - Ulazak u crkvu k svetim obredima treba da je potpunoma besplatan, a svaki je protivni običaj zabranjen.

Kan. 1182. - § 1. Uz obdržavanje propisa kan. 1519-1528, spada upravljanje imovinom, koja je određena za popravke i ukrašenje crkve, te za izvršivanje bogoslužja u njoj, ako drugačije nije utvrđeno s posebnoga naslova ili po zakonitom običaju, na Biskupa s Kaptolom, kada se radi o stolnoj crkvi; na Kaptol zborne crkve, kada se radi o zbornoj; na ravnatelja, kad se radi o drugoj crkvi.

1179: C. 6, D. LXXXVII; c. 8-10, 19, 20, 35, 36, C. XVII, q. 4; c. 6, 9, 10, X, *de immunitate ecclesiarum, coemeterii, et rerum ad eas pertinentium,* III, 49; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 20; Gregorius XIV, const. *«Cum alias»,* 24 maii 1591, § 4 sq.; Clemens XI, const. *«Ad Apostolatus»,* 18 iun. 1712; const. *«Non sine ingenti»,* 5 ian. 1720; Benedictus XIII, const. *«Ex quo»,* 8 iun. 1725; Benedictus XIV, const. *«Officii Nostri»,* 15 mart. 1750, § 3, 12; Clemens XIII, const. *«Inter graviores»,* 30 sept. 1758, § 4 sq.; ep. *«Quamadmodum»,* 25 maii 1763, § 5; Pius IX, allocut. *«In consistoriali»,* 1 nov. 1850; litt. ap. *«Multiplices inter»,* 10 iun. 1851, Syllabus errorum, prop. 30, 43; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 5; S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871, n. 1; litt. 10 febr. 1871; (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad IV; S. C. Ep. et Reg., 26 nov. 1602; S. C. C., 27 maii 1623; *Brundusina,* 4 febr. 1634, ad 1; *Neapolitana,* 22 iul. 1634, ad 8; *Turritana,* 3 febr. 1635, ad 3; *S. Angeli Bisacciarum,* 2 iun. 1663, ad 2.

1181: S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae Septentrion.), 15 aug. 1869.

1182 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Placentina,* 23 mart. 1662, ad 2; *Lucana,* 11 febr. 1842, ad 1.

§ 2. Etiam oblationes factas in commodum paroeciae aut missionis, aut ecclesiae sitae intra paroeciae vel missionis fines, administrat parochus vel missionarius, nisi agatur de ecclesia propriam administrationem habente, distinctam ab administratione paroeciae vel missionis, aut nisi aliud ferat ius peculiare aut legitima consuetudo.

§ 3. Parochus, missionarius, rector saecularis ecclesiae, sive saecularis is sit sive religiosus, debet huiusmodi oblationes administrare ad normam sacrorum canonum, deque eis rationem loci Ordinario reddere ad normam Can. 1525.

Can. 1183. - § 1. Si alii quoque, sive clerici sive laici, in administrationem bonorum alicuius ecclesiae cooptentur, iidem omnes una cum administratore ecclesiastico, de quo in Can. 1182, aut eius vicem gerente, eoque praeside, constituunt Consilium fabricae ecclesiae.

§ 2. Huius Consilii sodales, nisi aliter legitime constitutum fuerit, nominantur ab Ordinario eiusve delegato et ab eodem possunt ob gravem causam removeri.

Can. 1184. - Consilium fabricae curare debet rectam bonorum ecclesiae administrationem, servato praescripto Can. 1522, 1523; sed nullatenus sese ingerat in ea omnia quae ad spirituale munus pertinent, praesertim:

1.° In exercitium cultus in ecclesia;

2.° In modum et tempus pulsandi campanas et in curam tuendi ordinis in ecclesia atque in coemeterio;

3.° In definiendam rationem qua collectae, denuntiationes aliique actus ad divinum cultum ornatumque ecclesiae quoquo modo spectantes in ecclesia fieri possint;

4.° In dispositionem materialem altarium, mensae pro distributione sanctissimae Eucharistiae, cathedrae sive suggestus e quo ad populum verba fiunt, organorum, loci cantoribus assignati, sedilium, scamnorum, capsularum oblationibus recipiendis, aliarumque rerum quae ad exercitium religiosi cultus spectent;

5.° In admissionem vel reiectionem sacrorum utensilium aliarumque rerum quae sive ad usum, sive ad cultum, sive ad ornatum in ecclesia vel sacrario destinentur;

1182 § 2: S. C. C., *Nullius seu Nonantulana,* 13 et 27 iun. 1744, ad 9-11 et 8 maii 1745.

1182 § 3: Vide etiam Can. 630, § 4.

§ 2. I s milodarima danima u korist župe ili vjerovjesničke postaje, ili crkve podignute unutar granica župe odnosno postaje, upravlja župnik odnosno vjerovjesnik, osim kada se radi o crkvi, koja ima svoju posebnu upravu, različitu od uprave župe ili postaje, ili kada drugačije određuje iznimno pravo ili zakoniti običaj.

§ 3. Župnik, vjerovjesnik, ravnatelj svjetovnjačke crkve, bilo da je osoba svjetovna bilo da je redovnička, dužan je s ovakovim milodarima upravljati u skladu sa svetim kanonima, te o njima položiti račune mjesnom Ordinariju prema odredbi kan. 1525.

Kan. 1183. - § 1. Ako bi i druge osobe, bilo duhovnici bilo svjetovnjaci, bile pozvane na upravljanje imovinom koje crkve, sačinjavaju svi ovi zajedno s crkvenim upravljateljem, o kojemu je riječ u kan. 1182, ili njegovim zamjenikom, i to kao predsjednikom, Vijeće za sastojbinu crkve.

§ 2. Članove ovoga Vijeća imenuje, ako nije zakonitim putem drugačije uređeno, Ordinarij odnosno njegov ovlaštenik i on ih može iz važnoga razloga smijeniti.

Kan. 1184. - Vijeće za sastojbinu mora voditi brigu o valjanom upravljanju crkvenom imovinom, uz obdržavanje propisa kan. 1522, 1523; no nikako se ne smije miješati u ono, što se odnosi na duhovnu službu, napose ne:

1.° U obavljanje bogoslužja u crkvi;

2.° U način i vrijeme zvonjenja, te u brigu oko održanja reda u crkvi i u groblju;

3.° U određivanje onoga, što se bilo na koji način odnosi na sabiranje milostinje, navještaje, te druge bogoslužne čine ili ukrašivanja crkve;

4.° U tvarni raspored oltara, ograde za pričešćivanje, stalka ili govornice, s koje se govori puku, mjesta određenog za pjevače, sjedalica, klupa, škrabica za milostinju, te drugih predmeta, koji spadaju na izvršivanje bogoslužja;

5.° U zaprimanje ili uklanjanje svetoga posuđa, te drugih stvari, koje su određene u crkvi ili u svetištu bilo za uporabu bilo za bogoslužje bilo za ures;

1183 § 1: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 21 iul. 1856, art. 2-5; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 28.

1183 § 2: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 21 iul. 1856, art. 6, 15.

6.° In scriptionem, dispositionem, custodiam librorum paroecialium aliorumque documentorum quae ad archivum paroeciale pertineant.

Can. 1185. - Sacrista, cantores, organorum moderator, pueri chorales, campanae pulsator, sepulcrorum fossores, ceterique inservientes a solo ecclesiae rectore, salvis legitimis consuetudinibus et conventionibus et Ordinarii auctoritate, nominantur, pendent, dimittuntur.

Can. 1186. - Salvis peculiaribus legitimisque consuetudinibus et conventionibus, et firma obligationc quae ad aliquem spectet etiam ex constituto legis civilis:

1.° Onus reficiendi ecclesiam cathedralem incumbit ordine qui sequitur: Bonis fabricae, salva ea parte quae necessaria est ad cultum divinum celebrandum et ad ordinariam ecclesiae administrationem; Episcopo et canonicis pro rata proventuum, detractis necessariis ad honestam sustentationem; Dioecesanis, quos tamen Ordinarius loci suasione magis quam coactione inducat ad sumptus necessarios, pro eorum viribus, praestandos;

2.° Onus reficiendi ecclesiam paroecialem incumbit ordine qui sequitur: Bonis fabricae ecclesiae, ut supra; Patrono; Iis qui fructus aliquos ex ecclesia provenientes percipiunt secundum taxam pro rata redituum ab Ordinario statuendam; Paroecianis, quos tamen Ordinarius loci, ut supra, magis hortetur quam cogat;

3.° Haec cum debita proportione serventur etiam quod attinet ad alias ecclesias.

Can. 1187. - Si qua ecclesia nullo modo ad cultum divinum adhiberi possit et omnes aditus interclusi sint ad eam reficiendam, in usum profanum non sordidum ab Ordinario loci redigi potest, et onera cum reditibus titulusque paroeciae, si ecclesia sit paroecialis, in aliam ecclesiam ab eodem Ordinario transferantur.

1184 6.°: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 21 iul. 1856, art. 21.

1185: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 21 iul. 1856, art. 22.

1186 3.°: C. 10, C. X, q. 1; c. 3, D. I, *de cons.;* c. 1, 4, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 7; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 10, 13; S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 26 nov. 1624; *Camerinen.,* 10 dec. 1841; *Sarsinaten.,* 19 dec. 1846; S. C. C., *Patavina,* mense mart. 1590; *Narnien.,* 24 mart. 1657, ad 2; *Nullius Farfen.,* 8 febr. 1721; *Asculana,* 11 maii 1720, 21 iun. 1721; *Mediolanen.,* 9 febr., 26 apr. 1732, ad 19; *Brictinorien.,* 18 sept., 20 nov. 1756; *Spiren.,* 30 maii 1761, ad 1; *Viterbien.,* 30 maii 1767; *Balneoregien.,* 22 iun., 17 aug. 1776, 7 et 28 aug. 1779, ad 2; *Ariminen.,* 19 sept. 1789; *Veliterna,*

6.° U vođenje, raspoređivanja, čuvanje župskih knjiga i drugih dokaznica, koje spadaju na župsku pismohranu.

Kan. 1185. - Crkvenjaka, pjevače, orguljaša, dječake dvoritelje, zvonara, grobare, te ostale službenike imenuje, zapovijeda im i otpušta ih sam ravnatelj crkve u skladu sa zakonitim običajima i ugovorima, te u ovisnosti od Ordinarija.

Kan. 1186. - Ne dirajući time u posebne zakonite običaje i ugovore niti u obvezu, koja nekoga tereti pa bilo i po građanskom zakonu:

1.° Dužnost popravljanja stolne crkve tereti ovim redom: Imovinu sastojbine tako, da ostane netaknuto ono, što je od nje potrebito za održavanje bogoslužja i za redovito upravljanje crkvom; Biskupa i kanonike srazmjerno prihodima tako, da im ostane ono, što je potrebito za dostojno uzdržavanje; Biskupljane, no ove neka ipak mjesni Ordinarij nastoji više nagovaranjem nego li prinudom navesti, da namaknu prema svojim mogućnostima potrebite troškove;

2.° Dužnost popravljanja župske crkve tereti ovim redom: Imovinu sastojbine crkve kao gore; Zaštitnika; One osobe, koje primaju od strane crkve kakove dohotke prema pristojbi, koju će srazmjerno dohocima odrediti Ordinarij; Župljane, no ove neka ipak Ordinarij, kao gore, više nagovara nego li sili.

3.° Ovoga se treba s potrebitim razmjerom držati i u pogledu drugih crkava.

Kan. 1187. - Kada se neka crkva više nikako ne može upotrebljavati za bogoslužje, a nema nikakove mogućnosti da se ona popravi, tada je mjesni Ordinarij može predati za svjetovnu porabu, koja nije sramotna, a terete s prihodima, te naslov župe, ako je crkva župska, mora isti Ordinarij prenijeti na drugu crkvu.

---

5 iun., 18 sept. 1790; *Imolen.,* 16 aug., 6 sept. 1783, 10 ian. 1784, 16 maii 1795; *Spoletana,* 21 febr., 20 mart. 1824; *Tiburtina,* 15 sept., 24 nov., 15 dec. 1827; *Assisien.,* 17 febr., 24 mart. 1838. -- Vide etiam Can. 1469, § 1, n. 2.

1187: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 7; S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.,* 13 iun. 1589; S. C. C., *Thelesina,* 13 sept. 1631; *Andrien.,* 14 mart. 1637; *Neapolitana,* 13 ian. 1646; *Comen.,* 1 sept. 1646; *Regien.,* 7 aug. 1649; *Amerina,* 17 et 31 mart. 1708, ad 1; *Burgen.,* 14 nov. 1733, 9 ian. 1734; *Anconitana,* 12 et 27 mart. 1762, ad 4; *Terracinen.,* 14 apr., 12 maii, 2 iun. 1764; *Pontis Curvi,* 9 aug. 1777, 16 et 30 ian., 6 mart. 1779, ad 2; *Lucana,* 28 iul., 18 aug. 1781; *Camerinen.,* 18 dec. 1790; *Fanen.,* 16 aug., 13 sept. 1806, 21 nov., 19 dec. 1807; *Fulginaten.,* 22 maii 1841; *Bituntina,* 22 dec. 1866.

TITULUS X.

DE ORATORIIS.

Can. 1188. - § 1. Oratorium est locus divino cultui destinatus, non tamen eo potissimum fine ut universo fidelium populo usui sit ad religionem publice colendam.

§ 2. Est vero oratorium:

1.° *Publicum,* si praecipue erectum sit in commodum alicuius collegii aut etiam privatorum, ita tamen ut omnibus fidelibus, tempore saltem divinorum officiorum, ius sit, legitime comprobatum, illud adeundi;

2.° *Semi-publicum,* si in commodum alicuius communitatis vel coetus fidelium eo convenientium erectum sit, neque liberum cuique sit illud adire;

3.° *Privatum* seu *domesticum,* si in privatis aedibus in commodum alicuius tantum familiae vel personae privatae erectum sit.

Can. 1189. - Oratoria S. R. E. Cardinalium et Episcoporum sive residentialium sive titularium, licet privata, fruuntur tamen omnibus iuribus et privilegiis quibus oratoria semi-publica gaudent.

Can. 1190. - Aediculae in coemeterio a familiis seu personis privatis ad suam sepulturam erectae, sunt oratoria privata.

Can. 1191. - § 1. Oratoria publica eodem iure quo ecclesiae reguntur.

§ 2. Quare in oratorio publico, dummodo auctoritate Ordinarii ad publicum Dei cultum perpetuo per benedictionem vel consecrationem, ad normam Can. 1155, 1156, dedicatum fuerit, omnes sacrae functiones celebrari possunt, salvo contrario rubricarum praescripto.

1188 § 2. 3.°: C. 33, 34, D. I, *de cons.;* S. C. C., *Florentina,* 23 maii 1615; *Ostunen. et Aretina,* 23 maii 1615; *Nullius,* 13 iun. 1626; *Placentina,* 14 nov. 1626; *Calaritana,* 14 nov. 1648, ad 2; *Perusina,* 2 apr. 1650, ad 5; *Vercellen.,* 3 aug. 1675; *Viterbien.,* 18 maii 1686; *Compsana,* 31 maii 1704; *Savonen.,* 28 iul., 9 sept. 1724; *Nitrien.,* 12 febr. 1735, ad 2; *Viglevanen.,* 27 mart. 1847; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Gen. Nankin), 29 febr. 1836; S. R. C., *Calatayeronen.,* 4 dec. 1896; decr. 23 ian. 1899; decr. gen. 5 iun. 1899, n. III; *Vicen.,* 4 mart. 1901, ad V.

NASLOV X.

BOGOMOLJE

Kan. 1188. - § 1. Bogomolja je mjesto namijenjeno službi Božjoj, ali ne posebice u tu svrhu, da bude na uporabu cjelokupnom vjernom puku za izvršivanje javnoga bogoslužja.

§ 2. Bogomolja pako jest:

1.° *Javna,* ako je osnovana za to, da se njome koristi neka zborna ustanova ili i neki posebnici, ali ipak tako, da svima vjernicima pripada na zakonu osnovano pravo, barem za vrijeme bogoslužja, u nju dolaziti;

2.° *Polujavna,* ako je osnovana za porabu neke zajednice ili skupine vjernika, koji se u njoj sakupljaju, a ulaz u nju nije svakomu slobodan;

3.° *Posebnička* ili *kućna* ako je osnovana u posebničkim prostorijama za porabu samo neke obitelji ili posebničke osobe.

Kan. 1189. - Bogomolje S. R. C. Stožernika i Biskupa bilo sjedišnih bilo naslovnih, iako su posebničke, uživaju ipak sva prava i povlastice koja imaju polujavne bogomolje.

Kan. 1190. - Kapelice podignute od obitelji ili posebničkih osoba na groblju gdje se pokapaju, posebničke su bogomolje.

Kan. 1191. - § 1. Za javne bogomolje vrijede isti pravni propisi kao i za crkve.

§ 2. Zato se u javnoj bogomolji, pod uvjetom da je ona po odredbi Ordinarijevoj blagoslovom ili posvetom zauvijek namijenjena javnom bogoslužju, prema odredbi kan. 1155, 1156, mogu izvršivati svi sveti obredni čini, u koliko nema protivne odredbe u crljenicima.

1189: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 1, 2; S. C. C., 18 febr. 1623; S. R. C., *Bituntina,* 2 iul. 1661; *Bosanen.,* 8 apr. 1854; *Urbis et Orbis,* 8 iun. 1896; decr. 23 ian. 1899.

1191 § 1: S. C. Indulg., *Ordinis FF. Capuccinorum,* 11 iun. 1732; 4 febr. 1746; S. R. C., *Cenomanen.,* 28 sept. 1872; *Urbis et Orbis,* 9 dec. 1895; *Ruthenen.,* 22 maii 1896; decr. gen. 5 iun. 1899, n. I-V; decr. 27 iun. 1899, ad I, VIII; 14 mart. 1903.

1191 § 2: S. C. C., *Forolivien.,* 16 ian. 1694; *Comaclen.,* 17 iun. 1769.

Can. 1192. - § 1. Oratoria semi-publica erigi nequeunt sine Ordinarii licentia.

§ 2. Ordinarius hanc licentiam ne concedat, nisi prius per se vel per alium ecclesiasticum virum oratorium visitaverit et decenter instructum repererit.

§ 3. Data autem licentia, oratorium ad usus profanos converti nequit sine eiusdem Ordinarii auctoritate.

§ 4. In collegiis aut convictibus iuventuti instituendae, in gymnasiis, lyceis, arcibus, praesidiis militum, carceribus, xenodochiis, etc., praeter oratorium principale, alia minora ne erigantur, nisi, Ordinarii iudicio, necessitas aut magna utilitas id exigat.

Can. 1193. - In oratoriis semi-publicis, legitime erectis, omnia divina officia functionesve ecclesiasticae celebrari possunt, nisi obstent rubricae aut Ordinarius aliqua exceperit.

Can. 1194. - In privatis coemeteriorum aediculis, de quibus in Can. 1190, Ordinarius loci permittere habitualiter potest etiam plurium Missarum celebrationem; in aliis oratoriis domesticis, nonnisi unius Missae, per modum actus, in casu aliquo extraordinario, iusta et rationabili de causa; Ordinarius autem has permissiones ne elargiatur, nisi ad normam Can. 1192, § 2.

Can. 1195. - § 1. In oratoriis domesticis ex indulto Apostolicae Sedis, nisi aliud in eodem indulto expresse caveatur, celebrari potest, postquam Ordinarius oratorium visitaverit et probaverit ad normam Can. 1192, § 2, unica Missa, eaque lecta, singulis diebus, exceptis festis sollemnioribus; sed aliae functiones ecclesiasticae ibidem ne fiant.

1192 § 1: Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. III; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836; S. R. C., decr. 23 ian. 1899.

1192 § 2: Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6.

1192 § 4: S. R. C., *Nivernen.,* 8 mart. 1879, ad II.

1193: S. R. C., *Bituntina,* 2 iul. 1661; *Nivernen.,* 8 mart. 1879, ad I, 2, 3; decr. 23 ian. 1899; *Secovien.,* 10 nov. 1906.

Kan. 1192. - § 1. Polujavne se bogomolje ne mogu podići bez Ordinarijeve dozvole.

§ 2. Ove dozvole Ordinarij ne smije dati, dok najprije nije osobno ili po drugoj crkvenoj osobi izvršio pohod bogomolje, te našao da je dolično opremljena.

§ 3. Pošto je dozvola dana, ne može se bogomolja predati za svjetovnu uporabu bez odredbe istoga Ordinarija.

§ 4. U nastavnim ustanovama ili odgojilištima za mladež, u gimnazijama, licejima, kaštelima, vojarnama, kaznionicama, bolnicama itd., ne smiju se osim glavne bogomolje podići još i druge manje, ako to, po sudu Ordinarijevom, ne traži nužda ili velika korist.

Kan. 1193. - U zakonito podignutim polujavnim bogomoljama, mogu se izvršivati svi bogoslužni ili crkveni obredni čini, ukoliko se tomu ne protive crljenice ili ukoliko nije Ordinarij neke od njih izuzeo.

Kan. 1194. - Mjesni Ordinarij može dati trajno dopuštenje, da se u posebničkim kapelicama na grobljima, o kojima je riječ u kan. 1190, služi i više Misa; u drugim kućnim bogomoljama samo jednu, i to za pojedinački koji i izvanredni slučaj, iz pravednog i razumnog razloga; ova dopuštenja ne smije Ordinarij dati, dok se ne izvrši odredba kan. 1192, § 2.

Kan. 1195. - § 1. U kućnim bogomoljama može se po ovlastici Apostolske Stolice, služiti, ako u istoj ovlastici nije drugačije izrijekom predviđeno, te pošto je Ordinarij prema odredbi kan. 1192, § 2, bogomolju pohodio i u redu našao, samo jedna Misa, i to tiha, svakim danom, izuzevši svečanije blagdane; ali se drugi crkveni obredni čini ne smiju ondje obavljati.

1194: C. 33, 34, D. I, *de cons.;* S. C. C., *Calatayeronen.,* 20 dec. 1856; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836; S. R. C., *Iaurinen.,* 20 sept. 1749, ad 5.

1195 § 1: C. 35, D. I, *de cons.;* Clemens XI, decr. *«Nonnulli»,* 15 dec. 1703; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 11, 12, 19; Pius VII, const. *«Iamdiu»,* 19 apr. 1816; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 22, 46; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 11 apr. 1913; S. C. C., *Taurinen.,* 26 ian. 1669, ad 3; S. R. C., *Barcinonen.,* 11 apr. 1840, ad 2; *Calaguritana et Calceaten.,* 13 febr. 1892, ad XXIII; *Quebecen.,* 6 mart. 1896, ad I, 1; *Romana,* 10 apr. 1896; *Andegaven.,* 4 dec. 1896; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXIV, n. 2.

§ 2. Ordinarius vero, dummodo iustae adsint et rationabiles causae, diversae ab eis ob quas indultum concessum fuit, etiam sollemnioribus festis permittere potest per modum actus Missae celebrationem.

Can. 1196. - § 1. Oratoria domestica nec consecrari nec benedici possunt more ecclesiarum.

§ 2. Licet oratoria domestica et semi-publica communi locorum domorumve benedictione aut nulla benedictione donentur, debent tamen esse divino tantum cultui reservata et ab omnibus domesticis usibus libera.

1195 § 2: C. 35, D. I, *de cons.;* S. C. de Sacramentis, *Meliten.,* 22 mart. 1915, ad II.

1196 § 1: S. R. C., decr. gen. 5 iun. 1899, n. VI.

§ 2. No Ordinarij može dopustiti, ako ima pravednih i razboritih razloga, različitih od onih, zbog kojih je ovlastica bila dana, da se u pojedinačkom slučaju služi Misa i u svečanije blagdane.

Kan. 1196. - § 1. Kućne se bogomolje ne mogu ni posvetiti ni blagosloviti onako, kako je to običaj kod crkava.

§ 2. Iako su kućne i polujavne bogomolje blagoslovljene samo općim blagoslovom za mjesta ili kuće ili uopće nisu blagoslovljene, ipak one smiju služiti samo za bogoslužne čine, a ni za kakovu kućnu uporabu.

1196 § 2: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 12; Pius VII, const. *«Iamdiu»,* 14 apr. 1816; S. R. C., decr. gen. 5 iun. 1899, n. VI; Rituale Rom., tit. VIII, c. 6, *Benedictio loci;* c. 7, *Alia benedictio domus novae.*

TITULUS XI.

DE ALTARIBUS.

Can. 1197. - § 1. Sensu liturgico intelligitur:

1.° Nomine altaris *immobilis* seu *fixi,* mensa superior una cum stipitibus per modum unius cum eadem consecratis;

2.° Nomine altaris *mobilis* seu *portatilis,* petra, ut plurimum, parva, quae sola consecratur, quaeque dicitur etiam *ara portatilis* seu *petra sacra;* vel eadem petra cum stipite qui tamen non fuit una cum eadem consecratus.

§ 2. In ecclesia consecrata saltem unum altare, praesertim maius, debet esse immobile: in ecclesia autem benedicta omnia altaria possunt esse mobilia.

Can. 1198. - § 1. Tum mensa altaris immobilis tum petra sacra ex unico constent lapide naturali, integro et non friabili.

§ 2. In altari immobili tabula seu mensa lapidea ad integrum altare protendi debet, et apte cum stipite cohaerere; stipes autem sit lapideus vel saltem latera seu columellae quibus mensa sustentatur sint ex lapide.

1197 § 1. 2.°: S. C. Indulg., *Mechlinien.,* 20 mart. 1846, ad 2; S. R. C., *Fanen.,* 17 iun. 1843, ad 1, 3; *Sancti Hippolyti,* 31 aug. 1867, ad I; *Meliten.,* 26 apr. 1890; *Tridentina,* 20 dec. 1890; *Ratisbonen. seu Congreg. SS. Redemptoris Provinciae Bavaricae,* 10 nov. 1906, ad I; *Gallipolitana,* 19 iun. 1908, ad II; *Concordien.,* 13 nov. 1908, ad III.

1197 § 2: S. R. C., *Caietana,* 10 nov. 1612; *Molinen.,* 12 sept. 1857, ad XV; *Sancti Hippolyti,* 31 aug. 1867, ad I; *Bellunen. et Feltren.,* 4 febr. 1898, ad VI.

1198 § 1: C. 31, D. I, *de cons.;* S. C. S. Off., 14 maii 1681; S. C. Indulg., *Mechlinien.,* 20 mart. 1846, ad 2; S. R. C., *Fanen.,* 17 iun. 1843, ad 1, 3; *Sancti Hippolyti,* 31 aug. 1867, ad II; *Turonen.,* 28 sept. 1872; *Eugubina,* 29 aug. 1885; *Lamacen.,* 29 apr. 1887, ad II, III; *Senien. et Modrussen.,* 14 dec. 1888, ad II; *Meliten.,* 26 apr. 1890;

NASLOV XI.

OLTARI

Kan. 1197. - § 1. U bogoslužnom smislu razumijeva se:

1.° Pod imenom *nepomičnog* ili *nepokretnog* oltara gornja oltarna ploča zajedno s podnožjem, koje je kao jedna cjelina s njom posvećena;

2.° Pod imenom *pomičnoga* ili *prijenosnoga* oltara kamenita ploča, ponajčešće malena, koja se posvećuje sama za sebe, a naziva se također *prijenosni žrtvenik* ili *posvećeni kamen;* odnosno ista kamenita ploča s podnožjem, no koje nije bilo s njom zajedno posvećeno.

§ 2. U posvećenoj crkvi mora biti nepomičan barem jedan oltar, u prvom redu veliki; a u blagoslovljenoj crkvi mogu biti pomični svi oltari.

Kan. 1198. - § 1. Kako gornja ploča nepomičnog oltara tako i posvećeni kamen moraju se sastojati od jednog jedinog komada prirodnog kamena, koji valja da bude čitav i da se ne mrvi.

§ 2. Kod nepomičnog oltara mora se gornja kamenita ploča ili postolje protezati dužinom cijeloga oltara, te mora biti uz podnožje valjano pričvršćeno; podnožje pako mora biti od kamena odnosno barem one strane ili stupići, na kojima ploča počiva.

Salamantina, 14 nov. 1891; *Imolen.,* 23 apr. 1893; *Gnesnen.,* 8 iun. 1894, ad II; *Camberien.,* 8 febr. 1896; decr. 8 iun. 1896, ad III; *Valven. et Sulmonen.,* 12 febr. 1897; *Parisien.,* 14 maii 1897; *Americae,* 13 iun. 1899, ad I, II; *Ratisbonen. seu Congreg. SS. Redemptoris Provinciae Bavaricae,* 10 nov. 1906, ad I, II; *Ordinis Fratrum Minorum,* 6 sept. 1907; *Concordien.,* 13 nov. 1908, ad I; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis,* c. XX, *de praeparatione altaris, et ornamentorum eius.*

1198 § 2: S. R. C., *Fanen.,* 17 iun. 1843, ad 1, 3; *Trecen.,* 20 dec. 1864; *Nivernen.,* 28 sept. 1872; *Cuneen.,* 7 aug. 1875, ad II; *Senien. et Modrussen.,* 14 dec. 1888, ad I; *Gnesnen.,* 8 iun. 1894, ad I; *Pampilonen.,* 24 maii 1901, ad I; *Lincien.,* 5 iul. 1901; *Aesina,* 25 nov. 1904; *Ordinis Fratrum Minorum,* 6 sept. 1907; *Andrien.,* 6 nov. 1908, ad I.

§ 3. Petra sacra sit tam ampla ut saltem hostiam et maiorem partem calicis capiat.

§ 4. Tum in altari immobili tum in petra sacra sit, ad normam legum liturgicarum, sepulcrum continens reliquias Sanctorum, lapide clausum.

Can. 1199. - § 1. Ut Missae sacrificium super illud celebrari possit, altare debet esse, secundum liturgicas leges, consecratum; idest vel totum, si agatur de immobili, vel ara tantum portatilis, si de mobili.

§ 2. Aras portatiles, salvis peculiaribus privilegiis, omnes Episcopi consecrare possunt; quod vero spectat ad altaria immobilia, servetur praescriptum Can. 1155.

§ 3. Consecratio altaris immobilis, quae fit sine ecclesiae dedicatione, quamvis omni die fieri possit, magis tamen decet ut fiat die dominico aliove festo de praecepto.

Can. 1200. - § 1. Altare immobile amittit consecrationem, si tabula seu mensa a stipite, etiam per temporis momentum, separetur; quo in casu Ordinarius potest permittere ut presbyter altaris consecrationem rursus perficiat ritu formulaque breviore.

§ 2. Tum altare immobile tum petra sacra amittunt consecrationem:

1.° Si frangantur enormiter sive ratione quantitatis fractionis sive ratione loci unctionis;

1198 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Isernien.,* 29 dec. 1580; S. C. Indulg., *Mechlinien.,* 20 mart. 1846, ad 2; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis,* c. XX, *de praeparatione altaris, et ornamentorum eius.*

1198 § 4: C. 26, D. I, *de cons.;* S. C. S. Off., 17 ian. 1900; S. C. Ep. et Reg., *Carmelitarum Hispaniae,* 20 sept. 1594, ad 6; S. C. de Prop. Fide, decr. 8 iul. 1838; S. R. C., *Scardonen.,* 7 sept. 1630; *Rhedonen.,* 6 aug. 1837; *Limburgen.,* 27 febr. 1847; *Bituricen.,* 5 dec. 1851, ad 2, 3; *Canarien. et de Teneriffa,* 13 apr. 1867; *Sancti Hippolyti,* 31 aug. 1867, ad II; *Bergomen.,* 16 sept. 1881, ad I; *Sancti Ioannis in America,* 15 dec. 1882, ad I; *Arichaten.,* 28 iul. 1883; *Fulden.,* 31 mart. 1887; *Lamacen.,* 29 apr. 1887, ad I; *Bellunen. et Feltren.,* 10 maii 1890; *Camberien.,* 8 febr. 1896; *Americae,* 13 iun. 1899, ad III; *Vicen.,* 30 aug. 1901, ad I; *Vilnen.,* 16 febr. 1906, ad III; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione;* tit. *De altaris consecratione quae fit sine ecclesiae dedicatione;* tit. *De consecratione altaris cuius sepulchrum reliquiarum est in medio summitatis stipitis;* tit. *De altaris portatilis consecratione.*

1199 § 1: C. 18, 25, 31, 32, D. I, *de cons.;* c. un., X, *de sacra unctione,* I, 15; c. 1, 3, 6, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; S. R. C., *Patavina,* 22 mart. 1828;

§ 3. Posvećeni kamen mora biti toliko prostran, da na njemu ima mjesta barem za hostiju i za veći dio kaleža.

§ 4. U oltaru i nepomičnom i pomičnom mora se u skladu s bogoslužnim propisima, nalaziti sveti grob s moćima Svetaca, zatvoren kamenom.

Kan. 1199. - § 1. Da se može na njemu prikazivati Misna žrtva, mora oltar biti posvećen prema bogoslužnim propisima; to jest ili cijeli, kada se radi o nepomičnom, ili samo prijenosni žrtvenik, kada se radi o pomičnom.

§ 2. Prijenosne žrtvenike mogu, osim onih koji imaju za to posebnu povlasticu, posvetiti svi biskupi; a u pogledu nepomičnih oltara mora se obdržavati propisi kan. 1155.

§ 3. Posveta nepomičnog oltara, kada se obavlja bez posvete crkve, može doduše biti izvršena svakim danom, no ipak bolje dolikuje, da to bude u nedjelju ili u zapovijedani blagdan.

Kan. 1200. - § 1. Nepomični oltar gubi posvetu, ako se gornja ploča ili postolje odijeli, ma samo i za čas, od podnožja; u takvom slučaju može Ordinarij dopustiti, da koji svećenik izvrši ponovnu posvetu oltara po skraćenom obredu i obrascu.

§ 2. I nepomični oltar i posvećeni kamen gube posvetu:

1.° Kada prepuknu jako bilo s obzirom na veličinu pukotine bilo s obzirom na mjesto pomazanja;

Rhedonen., 6 oct. 1837; *Ambianen.,* 22 maii 1841; *Fanen.,* 17 iun. 1843, ad 1, 3, 4; *Vivarien.,* 7 dec. 1844, ad 1; *Sancti Flori,* 7 dec. 1844; *Bituricen.,* 5 dec. 1851, ad 2, 3; *Molinen.,* 12 sept. 1857, ad XV; *Ravennaten.,* 18 maii 1883, ad XI; *Caputaquen. Vallen.,* 22 febr. 1888, ad I; *Salamantina,* 14 nov. 1891, ad II; *Lauden.,* 23 iun. 1892, ad VI; *Bellunen. et Feltren.,* 4 febr. 1898, ad VI; 4 aug. 1905, ad I; *Brunen.,* 14 ian. 1910; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione;* tit. *De altaris consecratione quae fit sine ecclesiae dedicatione;* tit. *De altaris portatilis consecratione.* -- Vide etiam Can. 822, § 1.

1199 § 2: C. 28, C. VII, q. 1; c. 3, C. XXVI, q. 6; c. 25, D. I, *de cons.;* Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 12; Benedictus XIV, litt. ap. *«Ex sublimi»,* 26 ian. 1753, § 2; ep. encycl. *«Quam ex sublimi»,* 8 aug. 1755, § 1; Pontificale Rom., tit. *De altaris portatilis consecratione.* -- Vide etiam Can. 1147, § 1.

1199 § 3: Pontificale Rom., tit. *De altaris consecratione quae fit sine ecclesiae dedicatione.*

1200 § 1: C. 3, 6, X, *de consecratione Ecclesiae vel altaris,* III, 40; S. R. C., *Brixinen.,* 7 iul. 1759; *Senogallien.,* 15 maii 1819; *Brixien.,* 15 apr. 1869; *Neapolitana,* 23 febr. 1884, ad VII.

2.° Si amoveantur reliquiae aut frangatur vel amoveatur sepulcri operculum, excepto casu quo ipse Episcopus vel eius delegatus operculum amoveat ad illud firmandum vel reparandum vel subrogandum, aut ad visitandas reliquias.

§ 3. Levis fractio operculi non inducit exsecrationem et quilibet sacerdos potest rimulam cemento firmare.

§ 4. Exsecratio ecclesiae non secumfert exsecrationem altarium sive immobilium sive mobilium; et viceversa.

Can. 1201. - § 1. Sicut ecclesia, ita quodlibet etiam ecclesiae altare, saltem immobile, proprium sibi titulum habeat.

§ 2. Titulus primarius altaris maioris idem debet esse ac titulus ecclesiae.

§ 3. De Ordinarii licentia mutari quidem potest altaris mobilis, non autem altaris immobilis titulus.

§ 4. Altaria Beatis etiam in ecclesiis et oratoriis quibus eorum officium et Missa concessa sunt, dedicari nequeunt sine Sedis Apostolicae indulto.

Can. 1202. - § 1. Altare tum immobile tum mobile debet esse divinis tantum officiis et praesertim Missae celebrationi reservatum, quolibet profano usu prorsus excluso.

§ 2. Subtus altare nullum sit reconditum cadaver; cadavera autem quae prope altare sepulta forte sunt, distent ab eo saltem spatio unius metri; secus Missam in altari celebrare non licet, donec cadaver removeatur.

1200 § 2. 2.°: C. 26, D. I, *de cons.;* c. 1, 3, 6, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; S. R. C., *Carpen.,* 3 mart. 1821; *Rhedonen.,* 6 oct. 1837; *Vivarien.,* 7 dec. 1844; *Sancti Flori,* 7 dec. 1844; *Sancti Flori,* 3 iul. 1846; *Limburgen.,* 27 febr. 1847; *Bituricen.,* 5 dec. 1851, ad 1, 3; *Sancti Hippolyti,* 31 aug. 1867, ad V; *Ordinis Cisterciensis,* 30 sept. 1875; *Policastren.,* 23 iun. 1879; *Lucana,* 3 sept. 1879, ad II; *Ravennaten.,* 18 maii 1883, ad X, XI; *Lamacen.,* 29 apr. 1887, ad I.

1200 § 4: C. 1, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40; S. R. C., *Carpen.,* 3 mart. 1821.

1201 § 1: Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione;* tit. *De altaris consecratione quae fit sine ecclesiae dedicatione.*

1201 § 2: Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicaione seu consecratione;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 27, *Ritus benedicendi novam ecclesiam,* n. 6.

1201 § 3: S. R. C., *Congregationis Missionis,* 27 aug. 1836, ad 5, 7; *Ratisbonen. seu Congreg. SS. Redemptoris Provinciae Bavaricae,* 10 nov. 1906, ad III.

2.° Kada se izvade moći ili kada se polomi ili otstrani s groba zaklopac, osim onda, kada sam Biskup ili njegov punomoćnik otstrani poklopac za to, da ga učvrsti ili popravi ili izmijeni, odnosno za to, da ispita moći.

§ 3. Neznatno oštećenje zaklopca ne razloguje gubitka posvete i svaki svećenik može pukotinu cementom učvrstiti.

§ 4. Oskvrnuće crkve ne uključuje gubitka posvete kod oltara bilo nepomičnih bilo pomičnih, i obratno.

Kan. 1201. - § 1. Kao što crkva tako i svaki crkveni oltar, barem nepomičan, treba da ima svoj naslov.

§ 2. Prvotni naslov glavnog oltara mora biti isti kao i naslov crkve.

§ 3. S dozvolom Ordinarija može se doduše promijeniti naslov pomičnog oltara, ali ne i naslov nepomičnog oltara.

§ 4. Oltari se ne mogu bez pogodnosti Apostolske Stolice posvetiti Blaženima, pa ni u crkvama i bogomoljama u kojima su dopuštene služba i Misa istih.

Kan. 1202. - § 1. Oltar i nepomični i pomični smije služiti samo za bogoslužne čine, a napose za prikazivanje Mise tako, da je svaka svjetovna uporaba posvema isključena.

§ 2. Ispod oltara ne smije biti pokopan nikakav mrtvac; a oni pokojnici, koji bi možda bili pokopani u blizini oltara, moraju biti od njega udaljeni barem za jedan metar; inače se na oltaru ne smije služiti Misa, dok se pokojnik ne odstrani.

1201 § 4: S. R. C., declar. 17 apr. 1660, ad 5; *Boianen.,* 12 iun. 1660; *Vercellen.,* 11 apr. 1840.

1202 § 1: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Praef. Mission. Epiri), 25 febr. 1837; S. R. C., *Cuneen.,* 2 iun. 1883, ad II; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis,* c. XX, *de praeparatione altaris, et ornamentorum eius.*

1202 § 2: C. 15, C. XIII, q. 2; S. C. Ep. et Reg., 30 nov. 1629; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Scodrae), 22 nov. 1790, ad 3; S. R. C., *Turritana,* 11 iun. 1629; *Tropien.,* 9 iun. 1657: *Decreta ad Missale pertinentia,* 13 febr. 1666, n. 5; *Senarum,* 13 sept. 1710; *Veneta,* 7 iul. 1766; *Neapolitana,* 28 sept. 1872; *Sancti Iacobi de Chile,* 21 apr. 1873; *Nicoteren. et Tropien.,* 2 apr. 1875; *Senonen.,* 27 iul. 1878, ad II; *Romana,* 12 ian. 1897, ad II; *Vicen.,* 30 aug. 1901, ad II; *De Queretaro,* 18 iul. 1902, ad V; *Gallipolitana,* 19 iun. 1908, ad I; Rituale Rom., tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 9.

TITULUS XII.

DE SEPULTURA ECCLESIASTICA.

Can. 1203. - § 1. Fidelium defunctorum corpora sepelienda sunt, reprobata eorundem crematione.

§ 2. Si quis quovis modo mandaverit ut corpus suum cremetur, illicitum est hanc exsequi voluntatem; quae si adiecta fuerit contractui, testamento aut alii cuilibet actui, tanquam non adiecta habeatur.

Can. 1204. - Sepultura ecclesiastica consistit in cadaveris translatione ad ecclesiam, exsequiis super illud in eadem celebratis, illius depositione in loco legitime deputato fidelibus defunctis condendis.

CAPUT I.

DE COEMETERIIS.

Can. 1205. - § 1. Cadavera fidelium sepelienda sunt in coemeterio quod, secundum ritus in probatis liturgicis libris traditos, sit benedictum, sive sollemni sive simplici benedictione ab iis data de quibus in Can. 1155, 1156.

§ 2. In ecclesiis cadavera ne sepeliantur, nisi agatur de cadaveribus Episcoporum residentialium, Abbatum vel Praelatorum *nullius* in propria ecclesia sepeliendis, vel Romani Pontificis, regalium personarum aut S. R. E. Cardinalium.

1203 § 1: C. 28, C. XIII, q. 2; c. 1, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.; S. C. S. Off., instr. 19 maii 1886, ad 2; 3 aug. 1897; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Vizagapatam), 27 sept. 1884.

1203 § 2: S. C. S. Off., instr. 19 maii 1886, ad 2.

1204: C. 22, C. XIII, q. 2; S. C. S. Off. (Sutchuen.), 10 apr. 1777, ad 2; S. R. C., *Fodiana,* 21 apr. 1873; *Santanderien.,* 15 iul. 1876; *Sancti Iacobi de Venezuela,* 11 aug. 1888; Rituale Rom., tit. VI, c. 3, *Exsequiarum ordo;* c. 7 *Ordo sepeliendi parvulos.*

1205 § 1: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 12; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 5; S. C. S. Off., 13 apr.

NASLOV XII.

CRKVENI POKOP

Kan. 1203. - § 1. Tjelesa vjernih pokojnika moraju se pokapati, a njihovo je spaljivanje zabranjeno.

§ 2. Ako bi netko bilo kojim god načinom odredio da se njegovo tijelo ima spaliti, ova se njegova volja ne smije izvršiti; ako bi bila pridana ugovoru, oporuci ili bilo kojemu pravnomu činu, mora se smatrati kao da nije pridana.

Kan. 1204. - Crkveni se pokop sastoji u prijenosu mrtvaca u crkvu, ukopnoj službi Božjoj nad njim u istoj, njegovom ukopu na mjestu zakonito određenom za ukapanje pokojnih vjernika.

GLAVA I.

GROBLJA

Kan. 1205. - § 1. Mrtva tjelesa vjernika moraju se pokopati u groblju, koje je, po obredima sadržanima u usvojenim bogoslužnim knjigama, blagoslovljeno bilo svečanim bilo običnim blagoslovom od strane onih osoba, o kojima je riječ u kan. 1155, 1156.

§ 2. U crkvama se mrtvaci ne smiju pokapati, osim kada se radi o pokojnim sjedišnim Biskupima, Opatima ili Prelatima *samosvojnim*, koji se imaju pokopati u vlastitoj crkvi, ili o Rimskom Prvosvećeniku, osobama kraljevskog dostojanstva ili S. R. C. Stožernicima.

1853; 3 aug. 1897; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Chan-si et Chen-si), 20 febr. 1801; S. R. C., *Cameracen.,* 9 febr. 1608; *Ruremunden.,* 27 maii 1876, ad V; *Briocen.,* 4 sept. 1880, ad I; *Platien.,* 21 febr. 1846, ad IV; Pontificale Rom., tit. *De coemeterii benedictione;* Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 16; tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 4, 18; c. 6, *de exsequiis parvulorum,* n. 1; tit. VIII, c. 29, *Ritus benedicendi novum coemeterium.*

1205 § 2: C. 15, 18, C. XIII, q. 2; S. R. C., *Bellunen.,* 20 febr. 1627; Rituale Rom., tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 17.

Can. 1206. - § 1. Ius est catholicae Ecclesiae possidendi propria coemeteria.

§ 2. Sicubi hoc Ecclesiae ius violetur nec spes sit ut violatio reparetur, curent locorum Ordinarii ut coemeteria, societatis civilis propria, benedicantur, si, qui in eis condi solent, sint maiore ex parte catholici, aut saltem ut in eis catholici spatium habeant, idque benedictum, sibi reservatum.

§ 3. Si ne hoc quidem obtineri possit, toties quoties benedicantur, secundum ritus in probatis liturgicis libris traditos, singuli tumuli.

Can. 1207. - Quae de interdicto, violatione, reconciliatione ecclesiarum canones praescribunt, etiam coemeteriis applicentur.

Can. 1208. - § 1. Paroeciae suum quaeque coemeterium habeant, nisi unum pluribus commune ab Ordinario loci sit legitime constitutum.

§ 2. Religiosi exempti possunt habere coemeterium proprium, a communi coemeterio distinctum.

§ 3. Etiam aliis personis moralibus vel familiis privatis permitti potest ab Ordinario loci peculiare sepulcrum, extra commune coemeterium positum, et ad instar coemeterii benedictum.

Can. 1209. - § 1. Tum in coemeteriis paroecialibus, ex licentia scripta Ordinarii loci eiusve delegati, tum in coemeterio proprio alius personae moralis, ex licentia scripta Superioris, fideles sibi suisque exstruere possunt sepulcra particularia; quae, de consensu eiusdem Ordinarii aut Superioris, possunt quoque alienare.

§ 2. Sepulcra sacerdotum et clericorum, ubi fieri potest, a sepulcris laicorum separata sint ac decentiore loco sita; praeterea, ubi id commodum fuerit, alia pro sacerdotibus, alia pro inferioris ordinis Ecclesiae ministris parentur.

1206 § 1: Pius IX, allocut. *«Nunquam certe»,* 22 iun. 1868.

1206 § 2: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Scepusien.), 16 aug. 1781; 12 febr. 1862; S. C. de Prop. Fide, 29 aug. 1763, n. 4; (C. G.), 29 mart. 1830; litt. (ad Ep. Rosen.), 16 apr. 1862.

1206 § 3: S. C. S. Off., 12 febr. 1862; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Ep. Rosen.), 16 apr. 1862; Rituale Rom., tit. VI, c. 3, *Exsequiarum ordo,* n. 12.

1207: C. 7, X, *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 40, c. un., *de consecratione ecclesiae vel altaris,* III, 21, in VI°; c. 2, *de haereticis*, V, 2, in VI°; S. R. C., *Camera-*

Kan. 1206. - § 1. Katoličkoj Crkvi pripada pravo posjedovati vlastita groblja.

§ 2. Ako bi negdje ovo pravo Crkve bilo povređeno, a ne bi bilo u izgledu, da će se to popraviti, neka se Ordinariji pobrinu, da se groblja, koja su u vlasništvu građanske zajednice, blagoslove, u koliko se u njima obično pokapaju većinom katolici, ili barem da bude za katolike određeno posebno odjeljenje, i to da bude blagoslovljeno.

§ 3. Kada se ni to ne može postići, mora se svaki put pojedini grob napose blagosloviti prema obredima sadržanima u usvojenim bogoslužnim knjigama.

Kan. 1207. - Oni kanonski propisi, koji se odnose na uskratu bogoslužja, oskvrnuće, pomirenje crkava, imaju se primijeniti i na groblja.

Kan. 1208. - § 1. Svaka župa mora imati svoje groblje, osim kada po odredbi mjesnog Ordinarija zakonito postoji za više župa zajedničko groblje.

§ 2. Izuzeti redovnici mogu imati svoje vlastito od zajedničkog različito groblje.

§ 3. I drugim moralnim osobama i posebničkim obiteljima može mjesni Ordinarij dopustiti posebno grobište, koje je izvan zajedničkog groblja i blagoslovljeno kao i groblje.

Kan. 1209. - § 1. Vjernici mogu sebi sagraditi posebne grobnice kako u župskim grobljima uz pismenu dozvolu mjesnoga Ordinarija, tako i u zasebnom groblju druge moralne osobe s pismenom dozvolom Poglavara; ove se grobnice mogu s pristankom od strane Ordinarija odnosno Poglavara i otuđiti.

§ 2. Grobovi svećenika i duhovnika treba da su, gdje je to moguće, odijeljeni od grobova svjetovnjaka i smješteni na uglednijem mjestu; nadalje treba da se smjeste, ako ide, odvojeno grobovi svećenika od grobova crkvenih službenika nižega reda.

---

cen., 9 febr. 1608; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae, et coemeterii reconciliatione;* tit. *De reconciliatione coemeterii sine ecclesiae reconciliatione;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 30, *Ordo reconciliandi coemeterium violatum.*

1208 § 2: C. 16, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 2, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis,* II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.

1209 § 2: Rituale Rom., tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 10.

§ 3. Etiam infantium corpuscula, quatenus commode fieri potest, speciales et separatos ab aliis loculos et sepulturas habeant.

Can. 1210. - Quodlibet coemeterium sit undique apte clausum et caute custoditum.

Can. 1211. - Caveant Ordinarii locorum, parochi ac Superiores, ad quos spectat, ne in coemeteriis epitaphia, laudationes funebres ornatusque monumentorum quidquam prae se ferant a catholica religione ac pietate absonum.

Can. 1212. - Praeter coemeterium benedictum alius, si haberi queat, sit locus, clausus item et custoditus, ubi ii humentur quibus sepultura ecclesiastica non conceditur.

Can. 1213. - Nullum corpus sepeliatur, praesertim si mors repentina fuerit, nisi post congruum temporis intervallum, quod satis sit ad omnem prorsus de vero obitu dubitationem tollendam.

Can. 1214. - § 1. Nullum cadaver perpetuae sepulturae ecclesiasticae ubivis traditum exhumare licet, nisi de licentia Ordinarii.

§ 2. Ordinarius licentiam nunquam concedat, si cadaver ab aliis corporibus certo discerni nequeat.

CAPUT II.

DE CADAVERIS TRANSLATIONE AD ECCLESIAM, FUNERE AC DEPOSITIONE.

Can. 1215. - Nisi gravis causa obstet, cadavera fidelium, antequam tumulentur, transferenda sunt e loco in quo reperiuntur, in ecclesiam, ubi funus, idest totus ordo exsequiarum quae in probatis liturgicis libris describuntur, persolvatur.

1209 § 3: S. R. C., *Civitatis Castellanae,* 12 dec. 1620; Rituale Rom., tit. VI, c. 6, *de exsequiis parvulorum,* n. 1.

1213: S. C. S. Off. (Sutchuen.), 10 apr. 1777, ad 2; S. C. de Prop. Fide, 21 mart. 1774; Rituale Rom., tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 3.

§ 3. I za umrlu djecu, ukoliko se to može provesti, treba da su određeni posebni grobići i grobnice.

Kan. 1210. - Svako groblje mora biti sa svih strana valjano ograđeno i pomnjivo čuvano.

Kan. 1211. - Mjesni Ordinariji, župnici i Poglavari, na koje to spada, moraju voditi brigu o tom, da u grobljima natpisi, nadgrobni govori, te uresi spomenika ne bi štogod sadržavali, što se protivi vjeri katoličkoj i pobožnosti.

Kan. 1212. - Uz blagoslovljeno groblje treba da ima, ako je to moguće, još i drugo mjesto, ograđeno i čuvano, gdje će se ukapati one osobe, kojima nije dopušten crkveni pokop.

Kan. 1213. - Nijedan se mrtvac, osobito ako je smrt bila iznenadna, ne smije pokopati, dok ne prođe primjereno vrijeme, koje je dostatno, da bude uklonjena svaka sumnja o tom, da je smrt zaista uslijedila.

Kan. 1214. - § 1. Nijedno se mrtvo tijelo, koje je trajno crkvenim pokopom pokopano, ne smije iz groba izvaditi bez dozvole Ordinarijeve.

§ 2. Ordinarij ne smije nikada dati dozvole, ako se mrtvo tijelo ne može od drugih mrtvaca sigurno raspoznati.

GLAVA II.

PRIJENOS MRTVACA U CRKVU, ZADUŠNICA I UKOP

Kan. 1215. - Pokojni vjernici moraju se, ako to ne priječi važan razlog, prije ukopa s onoga mjesta, u kojemu se nalaze, prenijeti u crkvu, gdje treba da se svrše zadušnice, to jest cijeli ukopni obred, kako je to propisano u usvojenim bogoslužnim knjigama.

1214 § 1: Rituale Rom., tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 15. -- Vide etiam Can. 1242.

1214 § 2: C. 12, X, *de sepulturis,* III, 28.

1215: S. R. C., *Brixien.,* 5 mart. 1870; Rituale Rom., tit. VI, c. 3, *Exsequiarum ordo.*

Can. 1216. - § 1. Ecclesia in quam cadaver pro funere transferri debet, ex iure ordinario est ecclesia propriae defuncti paroeciae, nisi defunctus aliam funeris ecclesiam legitime elegerit.

§ 2. Si defunctus plures habuerit paroecias proprias, ecclesia funeris est ecclesia paroeciae in cuius territorio decessit.

Can. 1217. - In dubio de iure alius ecclesiae, ius propriae ecclesiae paroecialis semper praevalere debet.

Can. 1218. - § 1. Licet mors acciderit extra propriam paroeciam, cadaver tamen in ecclesiam paroeciae propriae quae vicinior sit, ob funus transferendum est, si ad eam commode pedestri itinere asportari possit; secus in ecclesiam paroeciae in qua mors accidit.

§ 2. Ordinarii est pro suo territorio, inspectis peculiaribus circumstantiis, distantiam aliaque adiuncta designare, quae translationem cadaveris ad ecclesiam funeris aut locum sepulturae incommodam reddant; et si paroeciae ad diversas dioeceses pertineant, designatio attenditur Ordinarii dioecesis in qua defunctus supremum diem obiit.

§ 3. Licet translatio ad ecclesiam funeris aut ad locum sepulturae incommoda sit, semper tamen integrum est familiae, heredibus, aliisve quorum interest, cadaver illuc deferre, susceptis translationis expensis.

Can. 1219. - § 1. Si S. R. E. Cardinalis in Urbe decesserit, corpus transferendum est, funeris causa, in ecclesiam quam Romanus Pontifex designaverit; si extra Urbem, in ecclesiam insigniorem civitatis seu loci ubi mors accidit, nisi Cardinalis aliam elegerit.

§ 2. Defuncto Episcopo residentiali, etiam cardinalitia dignitate aucto, aut Abbate vel Praelato *nullius,* corpus, funeris causa, transferri debet in ecclesiam cathedralem, abbatialem vel praelatitiam, si id commode fieri possit; secus, in ecclesiam insigniorem civitatis seu loci, nisi in utroque casu defunctus aliam ecclesiam elegerit.

1216 § 1: C. 24, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; Innocentius X, const. *«Ex iniuncto»,* 22 febr. 1645, § 6; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. XI; S. C. Ep. et Reg., *Senogallien.,* 22 nov. 1580; *Fulginaten.,* 9 iun. 1592; *Novarien.,* 15 mart. 1606; *Parmen.,* 11 aug. 1702, ad 4; *Vulturarien.,* 13 mart. 1744, ad 8; S. C. C., *Lauden.,* 14 apr. 1685, ad 3; *Spoletana,* 19 apr. 1692, ad 3; *Salernitana,* 8 et 28 iul., 19 aug. 1702, ad 4; *Ulixbonen. Occident.,* 22 nov. 1721, 19 sept. 1722, ad 2, 3.

Kan. 1216. - § 1. Crkva u koju se mrtvac mora prenijeti, po redovnom je pravu crkva pokojnikove vlastite župe, osim kada si je pokojnik zakonito izabrao drugu crkvu za zadušnice.

§ 2. Ako je pokojnik imao više vlastitih župa, zadušnička je crkva župska crkva one župe, u kojoj je umro.

Kan. 1217. - Kada o pravu druge koje crkve postoji dvojba, tada uvijek mora vlastita župska crkva imati prednost.

Kan. 1218. - § 1. I onda kada ga je smrt zadesila izvan vlastite župe, mora se mrtvac ipak na zadušnice prenijeti u vlastitu župsku crkvu, koja je najbliža, ako se on lahko može do nje pješice odnijeti; inače u crkvu one župe, u kojoj se je smrt dogodila.

§ 2. Na Ordinarija spada, da uzimajući u obzir posebne prilike, odredi udaljenost i druge okolnosti, koje čine nepriličnim prijenos mrtvaca do zadušničke crkve ili do mjesta pokopa, a ako župe pripadaju raznim biskupijama, dolazi u obzir odredba Ordinarija one biskupije, u kojoj je pokojnik umro.

§ 3. I onda kada je prijenos u zadušničku crkvu ili do ukopnog mjesta nepriličan, ipak je obitelji, baštinicima ili drugima zanimanima uvijek slobodno, da mrtvaca dadu onamo prenijeti, ali na svoj trošak.

Kan. 1219. - § 1. Kada umre S. R. C. Stožernik u gradu ima se tijelo na zadušnice prenijeti u onu crkvu, koju označi Rimski Prvosvećenik; ako umre izvan grada, tada u odličniju crkvu onog grada ili mjesta, gdje ga je smrt zadesila, osim ako je Stožernik izabrao drugu.

§ 2. Kada umre sjedišni Biskup, pa bio on podignut i na stožerničko dostojanstvo, ili *samosvojni* Opat odnosno Prelat, mora se njegovo tijelo prenijeti na zadušnice u stolnu, opatsku odnosno prelatsku crkvu, ako to nije neprilično; inače u odličniju koju crkvu grada ili mjesta, osim kada je on u oba ta slučaja izabrao drugu crkvu.

1216 § 2: S. C. C., 12 mart. 1881.

1218 § 1: S. C. C., *Portuen. et Centumcellarum,* 23 iun. 1832; S. R. C., *Romana,* 15 ian. 1667.

1218 § 3: C. 1, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.

Can. 1220. - Beneficiarii residentiales ad ecclesiam sui beneficii transferendi sunt, nisi aliam sibi elegerint ecclesiam funeris.

Can. 1221. - § 1. Professi religiosi ac novitii, defuncti cum sint, transferendi sunt, funeris causa, ad ecclesiam vel oratorium suae domus vel saltem suae religionis, nisi novitii aliam ecclesiam ad suum funus elegerint; ius autem levandi cadaver et illud deducendi ad ecclesiam funerantem pertinet semper ad Superiorem religiosum.

§ 2. Si longe moriantur a domo, ita ut in ecclesiam suae domus vel saltem suae religionis nequeant commode asportari, funerandi sunt in ecclesia paroeciae ubi decedunt, nisi novitius aliam ecclesiam ad funus elegerit, et salvo Superioribus iure de quo in Can. 1218, § 3.

§ 3. Quae de novitiis dicta sunt §§ 1, 2, valent quoque de famulis actu servientibus et intra domus septa stabiliter commorantibus; qui tamen, si extra religiosam domum decesserint, funerandi sunt ad normam Can. 1216-1218.

Can. 1222. - Quod attinet ad defunctos qui in domo etiam regulari vel collegio degebant ratione hospitii, educationis vel infirmitatis, et ad defunctos in hospitali, standum est canonibus 1216-1218, nisi constet de iure particulari aut privilegio; quod vero ad illos attinet qui in Seminario moriuntur, servetur praescriptum Can. 1368.

Can. 1223. - § 1. Omnibus licet, nisi expresse iure prohibeantur, eligere ecclesiam sui funeris aut coemeterium sepulturae.

§ 2. Uxor et filii puberes in hac electione prorsus immunes sunt a maritali vel patria potestate.

1220: S. C. C., *Tiburtina,* 12 maii 1685, ad 2; *Tolentinaten.,* 11 sept. 1694, ad III; *Narnien.,* 26 sept. 1699, ad 2; *Derthonen.,* 19 nov., 3 dec. 1718, ad 16 et 7 dec. 1720; *Andrien.,* 20 dec. 1766, 24 ian., 19 sept. 1767, 15 sept. 1770, ad VI, VIII; S. R. C., *S. Severi,* 13 maii, 18 dec. 1756, ad 11.

1221 § 1: C. 16, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 5, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Parmen.,* 21 iul. 1848.

1221 § 2: C. 5, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; S. C. C., *Bononien.,* 20 iun. 1620, ad 10.

1221 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Parmen.,* 21 iul. 1848.

1222: C. 10, X, *de sepulturis,* III, 28; S. C. Ep. et Reg., *Zagabrien.,* 14 dec. 1674; *Fabrianen.,* 14 dec. 1753, ad 1; *Parmen.,* 21 iul. 1848; S. C. C., *Senogallien.,* 5 febr. 1650.

Kan. 1220. - Sjedišni nadarbenici moraju se prenijeti u crkvu svoje nadarbine, ako si nisu izabrali drugu zadušničku crkvu.

Kan. 1221. - § 1. Zavjetovani redovnici i novaci, moraju se, kada umru, prenijeti na zadušnicu u crkvu ili bogomolju svoje kuće ili barem svoje redovničke družbe, osim ako su novaci sebi izabrali drugu crkvu za svoje zadušnice; no pravo dignuti mrtvaca i otpratiti ga do zadušničke crkve pripada uvijek redovničkom Poglavaru.

§ 2. Ako bi umrli daleko od kuće tako, da bi bilo neprilično prenijeti ih u crkvu njihove kuće ili barem njihove redovničke družbe, moraju se za njih služiti zadušnice u onoj župskoj crkvi, gdje su umrli, osim kada si je novak izabrao za zadušnice drugu crkvu, te uz pridržaj prava, o kojemu je riječ u kan. 1218, § 3.

§ 3. Ono što je u §§ 1, 2 rečeno za novake, vrijedi isto tako i za poslužnike koji su se zatekli u službi i stalno boravili unutar kuće; no ovi se imaju ukapati, ako bi umrli izvan redovničke kuće, prema odredbama kan. 1216-1218.

Kan. 1222. - Što se tiče pokojnika, koji su boravili u kakovoj kući pa i redodržnoj ili u kakovom zavodu zbog gostovanja, odgoja ili bolesti, te pokojnika u bolnicama, treba obdržavati kanone 1216-1218, ukoliko ne postoji krajevno pravno ili povlastica; a što se tiče osoba, koje bi umrle u Sjemeništu, mora se obdržavati propis kan. 1368.

Kan. 1223. - § 1. Svakomu je slobodno, osim ako mu je to u pravu izričito zabranjeno, izabrati sebi crkvu za svoje zadušnice ili groblje za pokop.

§ 2. Udate žene i dorasla djeca posve su neovisni pri tom izboru od suprugove odnosno od očinske vlasti.

1223 § 1: C. 1, 3, 6, 8, 10, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 2-4, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; c. 2, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis,* II, 1, in Extravag. com.; c. 1, 2, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.; Urbanus VIII, const. *«Cum sicut dilectus»,* 11 mart. 1638; S. C. Ep. et Reg., *Maceraten.,* 7 oct. 1575; *Aesina,* 31 maii 1850, ad 1; S. C. C., *Lauden.,* 2 maii 1711, ad 3; *Auximana seu Lauretana,* 8 iul. 1752, 24 mart. 1753.

1223 § 2: C. 7, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 4, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. XI; S. C. C., *Ariminen.,* 14 maii, 9 iul. 1825.

Can. 1224. - Ecclesiam funeris aut sepulturae coemeterium eligere prohibentur:

1.° Impuberes; verum pro filio aut filia impubere, etiam post eorum mortem, hanc electionem facere possunt parentes vel tutor;

2.° Religiosi professi cuiuslibet gradus aut dignitatis, non tamen si sint Episcopi.

Can. 1225. - Ut electio ecclesiae funeris valeat, cadat necesse est vel in ecclesiam paroecialem, vel in ecclesiam regularium, non tamen monialium (nisi agatur de mulieribus quae famulatus, educationis, infirmitatis aut hospitii causa intra clausuram eiusdem monasterii non precario commorabantur), vel in ecclesiam iuris patronatus, si agatur de patrono, vel in aliam ecclesiam funerandi iure praeditam.

Can. 1226. - § 1. Ecclesiam funeris aut coemeterium sepulturae quis eligere potest per se vel per alium cui legitimum mandatum dederit; factamque electionem aut mandati concessionem quolibet legitimo modo probare licet.

§ 2. Si electio fiat per alium, hic suum mandatum explere potest etiam post mortem mandantis.

Can. 1227. - Religiosi et clerici saeculares districte vetantur ne quos ad vovendum, iurandum vel fide interposita seu aliter promittendum inducant ut apud ipsorum ecclesias funus aut apud ipsorum coemeterium sepulturam eligant, vel factam electionem non immutent; quod si contra factum fuerit, electio sit nulla.

Can. 1228. - § 1. Si electa fuerit sepultura in coemeterio diverso a coemeterio propriae defuncti paroeciae, cadaver in illo sepeliatur, dummodo nihil obstet ex parte eorum a quibus coemeterium pendet.

1224 2.°: C. 7, 10, X, *de sepulturis*, III, 28; c. 4, 5, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Sulmonen.,* 8 iun. 1731, ad 1; S. C. C., *Forosempronien.,* 20 mart. 1643; *Novarien.,* 1 et 15 mart. 1704, ad 1; *Reatina,* 10 et 31 mart. 1770, ad 1; *Vilnen.,* 15 dec. 1792, ad 1; S. R. C., *Civitatis Castellanae,* 12 dec. 1620.

1225: C. 3, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 2, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis,* II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.; S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.,* 17 nov. 1593, S. C. C., *Nullius,* 17 aug. 1652; *Barcinonen.,* 17 dec. 1712, 21 ian., 13 maii 1713, ad 1, 2, 4; *Pennen.,* 6 iul. 1737; *Feretrana,* 21 apr., 1 sept. 1742; *Apten.,* 23 sept., 2 dec. 1758, ad 3; *Brictinorien.,* 31 maii, 21 iun. 1766, ad 1, 2; *Feretrana,* 14 dec. 1805.

Kan. 1224. - Zabranjeno je izabrati sebi crkvu za zadušnice odnosno groblje za pokop ovima:

1.° Nedoraslim osobama; no za nedoraslog sina ili kćerku, mogu taj izbor, pa i poslije njihove smrti, učiniti roditelji odnosno štitnik;

2.° Zavjetovani redovnici bilo kojega stupnja ili dostojanstva, osim ako su oni Biskupi.

Kan. 1225. - Da izbor zakladničke crkve bude valjan, mora njime biti izabrana ili župska crkva, ili crkva redodržnih redovnika, ali ne duvni (ukoliko se ne radi o ženskim osobama, koje su boravile unutar zatvorenja samostanskog zbog posluge, odgoja, bolesti ili gostoprimstva, a ne po uslužnosti) ili crkva zaštitničkog prava, kada se radi o zaštitniku, ili druga koja crkva, koja ima ukopno pravo.

Kan. 1226. - § 1. Zadušničku crkvu odnosno groblje za pokop može netko izabrati bilo osobno bilo po drugomu, komu je on izdao zakonitu punomoć; izvršeni izbor i izdanje punomoći može se dokazati bilo kojim zakonitim načinom.

§ 2. Kada izbor izvršuje druga osoba, ova može svoje punomoćje upotrijebiti i poslije smrti opunomoćitelja.

Kan. 1227. - Strogo je zabranjeno redovnicima i svjetovnim duhovnicima, nekoga navađati, da se zavjetuje, zakune ili dade riječ ili drukčije obeća, da će izabrati njihove crkve za zadušnice ili njihovo groblje za ukop, odnosno da će učinjeni izbor promijeniti; ako bi to bilo prekršeno, izbor je nevaljan.

Kan. 1228. - § 1. Kada je groblje izabrano za pokop različito od groblja pokojnikove vlastite župe, mora se mrtvac u njemu pokopati, ukoliko nema zapreke od strane onih, od kojih zavisi groblje.

1226 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Caven.,* 28 aug. 1589; *Nepesina,* 11 dec. 1615, ad 3; *Ordinis Capuccinorum,* 19 sept. 1732, ad 1, 2; *Pisauren.,* 6 febr. 1852; S. C. C., *Neapolitana,* 13 febr. 1666, ad 1, 2, 5, 6; *Alexandrina,* 27 iul. 1680; *Aversana,* 16 maii 1682; *Lauden.,* 2 maii 1711, ad 5; *Tudertina,* 4 iul. 1722, ad 1; *Sorana,* 24 apr. 1723; *Senogallien.,* 5 et 19 dec. 1739, ad 2; *Viglevanen.,* 18 maii 1743, 27 iun. 1744; *Civitatis Castellanae*, 24 mart. 1871, ad 1.

1227: C. 7, X, *de pactis,* §, 35; c. 1, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; c. 3, *de poenis,* V, 8, in Clem.; c. 2, *de treuga et pace,* I, 9, in Extravag. com.; S. C. Ep. et Reg., *Montis Pelusii,* 15 maii 1590; S. C. C., *Alexanen.,* 13 iul., 3 aug. 1743, ad 6, 7.

1228 § 1: C. 1, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.

§ 2. Electa sepultura in coemeterio religiosorum, ut cadaver inibi sepeliri queat, requiritur et sufficit consensus Superioris religiosi, ad normam constitutionum cuiusque religionis.

Can. 1229. - § 1. Si quis, sepulcrum maiorum in aliquo coemeterio possidens, non electa alibi sepultura, decesserit, in eodem sepeliendus est, si illuc commode asportari possit, salvo praescripto Can. 1218, § 3.

§ 2. Pro uxore attenditur sepulcrum viri, et, si plures habuerit, sepulcrum ultimi.

§ 3. Plura si sint maiorum aut viri sepulcra, defuncti familia aut heredes locum sepulturae deligant.

Can. 1230. - § I. Proprius defuncti parochus non solum ius sed etiam officium habet, excepto gravi necessitatis casu, levandi per se vel per alium cadaver, illud comitandi ad suam ecclesiam paroecialem ibique exsequias persolvendi, firmo praescripto Can. 1216, § 2.

§ 2. Quod si mors acciderit in loco alienae paroeciae, et cadaver ad ecclesiam propriae paroeciae commode asportari possit, parochi proprii est, praemonito parocho loci, illud levare, comitari ad suam ecclesiam ibique exsequias peragere.

1229 § 1: C. 1, 3, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 3, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; Innocentius X, const. *«Ex iniuncto»,* 22 febr. 1645, § 6; S. C. Ep. et Reg., *Montis Cassini,* 21 oct. 1577; *Sulmonen.,* 8 iun. 1731, ad 2; S. C. C., *Neapolitana,* 13 febr. 1666, ad 4; *Surrentina,* 12 dec. 1671; *Firmana,* 3 dec. 1678, ad 2 et 14 ian. 1679; *Aversana,* 16 maii 1682; *Tiburtina,* 12 maii 1685, ad 2; *Aesina,* 15 dec. 1703; *Viterbien.,* 10 et 31 maii 1766; *Reatina,* 10 et 31 mart. 1770, ad 1; S. R. C., *Civitatis Castellanae,* 12 dec. 1620; *Ariminen.,* 15 sept. 1640; *Camerinen.,* 13 ian. 1646.

1229 § 2: C. 2, 3, C. XIII, q. 2; c. 3, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; S. C. C., *Neapolitana,* 13 febr. 1666, ad 8; *Aversana,* 16 maii 1682; *Amerinn,* 18 sept. 1852, ad 2; S. R. C., *Senogallien.,* 15 ian. 1633

§ 2. Kada je za pokop izabrano redovničko groblje, potrebno je i dostatno za to, da se mrtvac ondje može pokopati, da dade svoj pristanak redovnički Poglavar, u skladu s ustanovama svake pojedine redovničke družbe.

Kan. 1229. - § 1. Kada netko umre imajući grobište svojih predaka u kojemu groblju, a da nije sebi izabrao pokop gdje drugdje, on se ima u njemu pokopati, ako se bez neprilika može onamo prenijeti, uz obdržavanje kan. 1218, § 3.

§ 2. Za ženu dolazi u obzir grob njezinog supruga, a ako ih je imala više, grob posljednjega.

§ 3. Ako bi preci ili suprug imali više grobišta, tada da pokojnikova obitelj ili njegovi baštinici izaberu mjesto za grob.

Kan. 1230. - § 1. Vlastiti župnik pokojnikov ima ne samo pravo, nego i dužnost mrtvaca osobno ili po drugomu podignuti i otpratiti ga do svoje župske crkve i ondje otslužiti zadušnice, uz obdržavanje propisa kan. 1216, § 2.

§ 2. Ako nekoga smrt zadesi u mjestu tuđe župe, a mrtvac se može bez neprilika prenijeti u crkvu vlastite župe, pripada vlastitom župniku, da ga, obavijestivši o tom prije toga mjesnoga župnika, podigne, otprati do svoje crkve i ondje otsluži zadužnice.

1230 § 1: Innocentius X, const. *«Ex iniuncto»,* 22 febr. 1645, § 6; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. XI; S. C. Ep. et Reg., *Aesina,* 31 maii 1850, ad 2; *Pisauren. seu Minorum Conventualium,* 26 febr. 1864; S. C. C., *Sarzanen.,* 28 apr. 1674; *Lauden.,* 14 apr. 1685, ad 3; *Spoletana,* 19 apr. 1692, ad 3, 4; *Narnien.,* 26 sept. 1699, ad 3; *Salernitana,* 8 et 28 iul., 19 aug. 1702, ad 4; *Viterbien.,* 18 nov., 16 dec. 1741, ad 2; *Tolentina,* 11 aug. 1753, ad 1; *Ariminen.,* 18 dec. 1824, 29 ian. 1825, ad 1; *Ilcinen.,* 24 febr. 1872, 25 ian. 1873; *Asten.,* 26 ian. 1907, ad 1; *Lucana,* 22 iun. 1907; *Narnien.,* 15 dec. 1916, ad III; S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, E, c; S. R. C., *Pisauren.,* 20 dec. 1603; *Thelesina,* 6 dec. 1631, ad 1; *Tornacen.,* 25 sept. 1649, ad 8; *Montis Regalis,* 17 mart. 1663, ad 4; *Romana,* 15 ian. 1667; *Senen.,* 9 iun. 1668; *Caietana,* 13 sept. 1670, ad 1; *Rossanen.,* 21 ian. 1673; *Senogallien.,* 22 iun. 1675, ad 1.

1230 § 2: S. C. C., *Lucana,* 22 iun. 1907.

§ 3. Si ecclesia funeris sit ecclesia regularis aliave exempta a iurisdictione parochi, parochus, sub cruce ecclesiae funerantis, cadaver levat ac deducit ad ecclesiam; sed exsequias rector ecclesiae celebrat.

§ 4. Si vero ecclesia funeris non sit exempta a iurisdictione parochi, celebratio exsequiarum, salvo peculiari privilegio, pertinet non ad rectorem ecclesiae funerantis, sed ad parochum in cuius territorio ecclesia sita est, dummodo defunctus parocho subiectus fuerit.

§ 5. Religiosas et novitias, in religiosa domo defunctas, ad clausurae limen deferant aliae religiosae; indeque, si de religiosis agatur iurisdictioni parochi non obnoxiis, ad propriam religiosae domus ecclesiam vel oratorium deducit et exsequias peragit cappellanus; si de aliis religiosis, valet praescriptum § 1; quod vero ad religiosas attinet extra domum defunctas, serventur generalia canonum praescripta.

§ 6. Defuncto S. R. E. Cardinali aut Episcopo extra Urbem in civitate episcopali, servetur praescriptum Can. 397, n. 3.

§ 7. Si cadaver mittatur ad locum ubi nec defunctus propriam paroeciam habebat, nec ecclesia funeris legitime fuerat electa, ius levandi cadaver, peragendi exsequias, si peragendae sint, et cadaver ad sepulturam deducendi, pertinet ad ecclesiam cathedralem eiusdem loci; quae si desit, ad ecclesiam paroeciae in qua coemeterium situm sit, nisi aliud ferant loci consuetudo aut dioecesana statuta.

1230 § 3: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 9; Clemens X, const. *«Nuper pro parte»,* 18 ian. 1672; const. *«Alias pro parte»,* 18 ian. 1672, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Bisinianen.,* 25 febr. 1592; *Castellaneten.,* 3 febr. 1593; *Castellaneten.,* 10 ian. 1594; *Baren.,* 15 mart. 1595; decr. gen. 12 ian. 1604; *Nepesina,* 11 dec. 1615, ad 4; 31 aug. 1657; *Placentina,* 16 dec. 1661, ad 3; *Veliternen.,* 22 aug. 1670; *Minorum Observantium,* 27 nov. 1671; *Minorum Observantium Reformatorum,* 5 sept. 1710; *Montis Politiani,* mense mart. 1711, ad 4; *Alben.,* 30 apr. 1717, ad 1-3 et 2 sept. 1718; *Pientina,* 5 aug. 1729, ad 1; *Conventualium,* 20 mart. 1739, ad 2; *Vulturarien.,* 13 mart. 1744, ad 3, 4; *Montis Pelusii,* 23 sept. 1735, ad 2, 4 et 28 febr. 1749; S. C. C., *Spoletana,* 19 apr. 1692, ad 4; *Insularum Canariae,* 31 iul. 1694; *Ebredunen.,* 25 iun. 1695, ad 9; *Troiana,* 7 et 21 maii 1701, ad 3 et 17 iun. 1702; *Novarien.,* 1 et 15 mart. 1704, ad 2; *Massanen.,* 17 apr. 1706, ad 1; *Lauden.,* 2 maii 1711, ad 1; *Ruben.,* 8 et 28 iul. 1713, ad 2; *Lucana,* 17 ian., 7 et 28 febr., 14 mart. 1722, ad 1; *Volaterrana,* 30 ian. 1723, 23 febr., 16 mart. 1726, ad 5; *Tusculana,* 22 nov. 1732, 5 iun., 24 iul. 1734, ad 1, 2; *Sabinen.,* 18 dec. 1734, 19 ian. 1735, ad II; *Bononien.,* 18 sept. 1751; *Eugubina,* 22 maii 1762, ad 3; *Civitatis Castellanae,* 28 ian., 18 febr. 1764, ad 1; *Ariminen.,* 16 iun. 1827, ad 3-5; *Forolivien.,* 26 ian. 1833, ad I; *Nullius Messanen.,* 19 dec. 1857, ad II, III; *Senogallien.,* 1 febr. 1908; S. R. C., *Umbriaticen.,* 25 febr. 1606; *Meliten.,* 18 nov. 1606; *Theatina Terrae Buccanici,* 11 dec. 1627, ad 1; *Sulmonen.,* 18 aug. 1629; *Thelesina,* 18 aug. 1629; *Firmana,* 26 ian. 1641; *Oritana,* 11 maii 1641; *Discalceatorum Sancti Augustini in Galliis,* 6 iul. 1641; *Firmana,* 11 nov. 1641; *Messanen.,* 10 maii 1642; *Cassanen.,* 4 maii 1647; *Tornacen.,* 25 sept. 1649, ad

§ 3. Ako je zadušnička crkva redovnička crkva ili koja druga izuzeta ispod župnikove vlasti, tada župnik pod križem zadušničke crkve, podigne mrtvaca i otprati do crkve, ali zadušnice služi ravnatelj crkve.

§ 4. Ako pako zadušnička crkva nije izuzeta ispod župnikove vlasti, služenje zadušnica ne spada, ukoliko nema za to posebne povlastice, na ravnatelja crkve, nego na župnika, na kojega se području nalazi crkva, pod uvjetom da je pokojnik bio župniku podčinjen.

§ 5. Redovnice i novakinje, koje su umrle u redovničkoj kući, treba da druge redovnice prenesu do izlaza zatvorenja; a odanle, kada se radi o redovnicama, koje nisu podčinjene župnikovoj vlasti, prati ih do vlastite crkve ili bogomolje redovničke kuće i odsluži zadušnice kapelan; kada se radi o drugim redovnicama važi propis § 1; a u pogledu redovnica, koje su umrle izvan kuće, moraju se obdržavati opće odredbe kanona.

§ 6. Kada umre S. R. C. Stožernik ili biskup izvan grada u biskupskom sjedištu, ima se obdržavati propis kan. 397, br. 3.

§ 7. Kada se mrtvac otprema u mjesto, gdje niti je pokojnik imao vlastitu župu, niti je bila zakonito izabrana zadušnička crkva, pravo mrtvaca podignuti, služiti zadušnice, ako se imaju odslužiti, te mrtvaca otpratiti na pokop, pripada stolnoj crkvi istoga mjesta; ako takove nema, onda župskoj crkvi one župe, u kojoj leži groblje, ako nije drugačije određeno mjesnim običajem ili biskupijskim propisima.

8; *Baren.,* 1 dec. 1657, ad 2; *Montis Regalis,* 12 iul. 1664, ad 5, 6; *Aquaependen.,* 10 dec. 1667; *Ordinis Minorum Observantium S. Francisci,* 19 dec. 1671; *Savonen.,* 19 dec. 1671, ad 4; *Vestana,* 3 mart. 1674; *Lucerina,* 4 aug. 1674, ad 3; *Senogallien.,* 22 iun. 1675, ad 3-5; *Novarien.,* 20 nov. 1677, ad 1; *Discalceatorum SS. Trinitatis Congregationis Gallicanae,* 2 sept. 1679; *Monopolitana,* 16 dec. 1679; *Ordinis Carmelitarum Discalceatorum Congregationis Italiae,* 27 ian. 1680; *Messanen.,* 24 febr. 1680, ad 11; *Sutrina,* 6 apr. 1680; *Lucen.,* 15 maii 1694, ad 1; *Avenionen.,* 3 dec. 1701; *Andrien.,* 19 iul. 1710, ad 6, 7; *Urbis seu Romana,* 9 aug. 1681, 18 aug. 1714; *Meliten.,* 27 febr. 1723, ad 5; *Alexanen.,* 21 mart. 1739, ad 2; *Aquen.,* 2 sept. 1741, ad 8; *Mexicana in Indiis Occidentalibus,* 3 sept. 1746; *Firmana,* 7 maii 1763, ad 1, 2; *Sabinen.,* 12 nov. 1831, ad 1; *Neritonen.,* 12 sept. 1884, ad I; decr. super exsequiis, 23 apr. 1895, n. I, II, IV, V; *Firmana,* 18 dec. 1903.

1230 § 4: S. C. Ep. et Reg., *Lauden.,* 20 aug. 1601; S. C. C., *Bononien.,* 12 febr., 10 iun., 8 et 28 iul. 1724, ad 9; *Faventina,* 17 iul. 1773, ad 5 et 14 mart. 1778, ad 5; *Viterbien.,* 26 aug., 16 sept. 1826, ad 5; *Tiburtina,* 27 ian., 17 mart. 1827, ad 2; *Fabrianen.,* 30 ian., 20 mart. 1830, ad 1, 2; S. R. C., *Capuana,* 22 dec. 1629; *Caietana,* 13 sept. 1670, ad 1; *Urbis et Orbis,* 12 ian. 1704, ad 20; *Perusina,* 9 iul. 1718, ad 4; *Perusina,* 13 maii 1719, ad 7; *Venusina,* 27 aug. 1836; *Casertana,* 7 iul. 1877.

1230 § 5: S. C. Ep. et Reg., *Clodien.,* 12 iul. 1604; *Asturicen.,* 13 ian. 1623; *Tranen.,* 30 maii 1856, 17 sept. 1858; *Pinerolien.,* 19 apr. 1907; S. C. C., *Syracusana,* 24 febr. 1872; S. R. C., *Aesernien.,* 20 apr. 1641; *Camerinen.,* 16 mart. 1805.

Can. 1231. - § 1. Expletis in ecclesia exsequiis, cadaver tumulandum est ad normam librorum liturgicorum in coemeterio ecclesiae funeris, salvis praescriptis Can. 1228, 1229.

§ 2. Qui exsequias in ecclesia peregit, non solum ius, sed etiam officium habet, excepto gravi necessitatis casu, comitandi per se vel per alium sacerdotem cadaver ad locum sepulturae.

Can. 1232. - § 1. Sacerdos qui cadaver comitetur ad ecclesiam funeris vel ad locum sepulturae, libere transire poterit, cum stola quoque et cruce elevata, per territorium alius paroeciae vel dioecesis, etiam sine parochi vel Ordinarii licentia.

§ 2. Si cadaver tumulandum sit in coemeterio ad quod commode asportari nequeat, parochus vel rector ecclesiae funeris nequit sibi vindicare ius illud comitandi extra fines civitatis vel loci.

Can. 1233. - § 1. Nequit parochus, sine iusta et gravi causa ab Ordinario probata, excludere clericos saeculares, religiosos ac pia sodalitia quae familia vel heredes advocare velint ad deducendum cadaver ad ecclesiam funeris et ad sepulturam, et assistendum funeri; clerici tamen ipsi ecclesiae addicti a familia vel heredibus prae aliis omnibus invitari debent.

§ 2. Nunquam admittantur societates vel insignia religioni catholicae manifeste hostilia.

§ 3. Associantes cadaver tenentur morem gerere parocho circa ductum funeris, salvis uniuscuiusque praecedentiae iuribus.

§ 4. Laici cadaver, generis aut dignitatis cuiusvis ille fuerit, clerici ne deferant.

1231: S. C. Ep. et Reg., *Caven. et Sarnen.*, 17 sept. 1880, ad 1, 3; S. C. C., *Ordinis Praedicatorum*, 24 ian. 1846, ad 2-4; *Syracusana*, 24 febr. 1872; *Asten.*, 26 ian. 1907, ad 1; S. R. C., *Neritonen.*, 12 sept. 1884, ad II.

1232 § 1: C. 1, *de privilegiis*, V, 7, in Extravag. com.; S. C. Ep. et Reg., *Placentina*, 24 nov. 1713, ad 1; *Caven. et Sarnen.*, 17 sept. 1880, ad 4; S. C. C., *Papien.*, 28 nov. 1671, ad 2; *Ordinis Praedicatorum*, 24 ian. 1846, ad 4; S. R. C., *Lucerina in Apulia*, 17 nov. 1674; decr. super exsequiis, 23 apr. 1895, n. II.

1233 § 1: Urbanus VIII, const. «*Nuper pro parte*», 25 iun. 1633, § 1, 2; S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 11 mart. 1579; *S. Severini*, 25 nov. 1639; *Placentina*, 24 nov. 1713, ad 4; *Alben.*, 30 apr. 1717, ad 4 et 2 sept. 1718; *Monopolitana*, 18 febr. 1723, ad 3; *Ordinis Carmelitarum*, 16 dec. 1729, ad 1, 2; *Vulturarien.*, 13 mart. 1744, ad 2: *Pientina*, 8 aug. 1760, ad 8; S. C. C., *Papien.*, 12 dec. 1665; *Ebredunen.*, 25 iun. 1695, ad 2; *Novarien.*, 1 et 15 mart. 1704, ad 9; *Bononien.*, 12 febr., 10 iun., 8 et 28 iul. 1724, ad 10; *Eugubina*, 22 maii 1762, ad 4; S. R. C., *Ferrarien.*, 7 sept. 1613; *Sulmonen.*, 18 aug. 1629; *Sulmonen. et Vallacen.*, 18 aug. 1629; *Gallipolitana*, 8 iun. 1630; *Ordinum Mendicantium*, 22 apr. 1633, ad 1; *Ordinis Minorum Observantium*, 14 ian. 1640; *Senarum*, 7 dec. 1641; *Canarien.*, 22 nov. 1643; *Monopolitana*, 17 iun. 1673; *Meliten.*, 9 febr. 1854.

Kan. 1231. - § 1. Pošto su zadušnice odslužene, mora se mrtvac pokopati prema odredbama bogoslužnih knjiga u groblju zadušničke crkve, uz obdržavanje propisa kan. 1228, 1229.

§ 2. Onaj koji je u crkvi odslužio zadušnice, ima ne samo pravo, nego i dužnost, osim u slučaju teške nužde, otpratiti osobno ili po drugomu svećeniku mrtvaca do mjesta pokopa.

Kan. 1232. - § 1. Svećenik koji mrtvaca prati u zadušničku crkvu ili do mjesta ukopa, može slobodno prolaziti, sa stolom kao i uzdignutim križem, područjem druge župe ili biskupije, pa i bez župnikovog ili Ordinarijevog dopuštenja.

§ 2. Ako mrtvac ima biti ukopan na groblju na kojeg ga se ne može udobno odnijeti, župnik ili ravnatelj zadušničke crkve ne može sebi prisvajati pravo praćenja ovoga izvan granica grada ili mjesta.

Kan. 1233. - § 1. Župnik ne može, bez pravednog i važnog razloga, koji je odobren od Ordinarija, isključiti svjetovne duhovnike, redovnike i pobožna udruženja, koje obitelji ili baštinici žele pozvati, da mrtvaca otprate do zadušničke crkve i do groba, te da prisustvuju zadušnicama; ipak mora obitelj ili baštinici u prvom redu pozvati one duhovnike, koji kod iste crkve službuju.

§ 2. Nikada se ne smije pripustiti takova društva ili znakovi, koji su prema katoličkoj vjeri očito neprijateljski.

§ 3. Oni koji mrtvaca prate moraju se u pogledu ukopnog rasporeda pokoravati župniku, uz poštivanje prava prednosti svakog pojedinog.

§ 4. Mrtvo tijelo svjetovnjaka, bio on kojega mu drago roda ili dostojanstva, ne smiju nositi duhovnici.

1233 § 2: S. C. S. Off., 2 dec. 1840; (Portus Aloisii), 1 aug. 1855; instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878.

1233 § 3: S. C. C., *Ebredunen.*, 25 iun. 1695, ad 6; *Derthonen.*, 19 nov., 3 dec. 1718, ad 10 et 7 dec. 1720; *Viterbien.*, 18 nov., 16 dec. 1741, ad 3; *Bononien.*, 22 maii, 12 iun., 3 iul. 1762, ad VII-X et 26 mart., 23 apr. 1763; *Nullius Messanen.*, 19 dec. 1857, ad IV; S. R. C., *Tornacen.*, 25 sept. 1649, ad 8; *Nicien.*, 9 aug. 1670, ad 1; *Savonen.*, 19 dec. 1671, ad 3, 5; *Senogallien.*, 12 aug. 1673, ad 3; *Firmana*, 4 aug. 1674; *Marsicen.*, 21 mart. 1699; *Reatina*, 8 apr. 1854; decr. super exsequiis, 23 apr. 1895, n. III.

1233 § 4: Rituale Rom., tit. VI, c. 1, *de exsequiis*, n. 16.

Can. 1234. - § 1. Locorum Ordinarii indicem funeralium taxarum seu eleemosynarum, si non exsistat, pro suo territorio, de consilio Capituli cathedralis, ac, si opportunum duxerint, vicariorum foraneorum dioecesis et parochorum civitatis episcopalis, conficiant, attentis legitimis consuetudinibus particularibus et omnibus personarum et locorum circumstantiis; in eoque pro diversis casibus iura singulorum moderate determinent, ita ut quaelibet contentionum et scandali removeatur occasio.

§ 2. Si in indice plures classes enumerentur, liberum est iis quorum interest classem eligere.

Can. 1235. - § 1. Districte prohibetur ne quis, sepulturae vel exsequiarum seu anniversarii mortuorum causa, quidquam exigat ultra id quod in dioecesano taxarum indice statuitur.

§ 2. Pauperes gratis omnino ac decenter funerentur et sepeliantur, cum exsequii, secundum liturgicas leges et dioecesana statuta, praescriptis.

Can. 1236. - § 1. Salvo iure particulari, quoties fidelis non funeratur in ecclesia paroeciali propria, proprio defuncti parocho debetur portio paroecialis, excepto casu quo cadaver in ecclesiam propriae paroeciae commode asportari nequeat.

§ 2. Si quis habeat plures paroecias proprias ad quas cadaver commode deferri posset, et alibi funeretur, portio paroecialis dividenda est inter omnes parochos proprios.

1234 § 1: C. 9, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 42, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 25-27; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Inter gravissimas»,* 3 febr. 1832; S. C. C., *Matheranen.,* 13 nov. 1660, ad 1; *Senogallien.,* 24 maii 1710, 2 maii 1711.

1235 § 1: S. C. C., *Senogallien.,* 24 maii 1710, 2 maii 1711; Rituale Rom., tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 6.

1235 § 2: Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. XIX; Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 1, n. XIX, § 3; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Inter gravissimas»,* 3 febr. 1832; S. C. Ep. et Reg., *Theanen.,* 5 febr. 1591; S. C. C., *Nullius Montis Cassini,* 26 ian. 1726, ad 11; Rituale Rom., tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 8.

1236 § 1: C. 1, 8-10, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 2, *de sepulturis,* III, 12, in VI°; c. 2, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis,* II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 13; Innocentius X, const. *«Ex iniuncto»,* 22 febr. 1645, § 5, 6, ad 1; Benedictus XIII, const.

Kan. 1234. - § 1. Mjesni Ordinariji treba da za svoje područje izdadu popis ukopnih pristojba ili milodara, ako takvog nema, i to saslušavši mišljenje stolnoga Kaptola, te ukoliko to smatraju prikladnim, biskupijskih dekana i župnika u biskupskom sjedištu, uzimajući pri tom u obzir zakonite krajevne običaje i sve osobne i mjesne prilike; a u njemu treba da prema raznovrsnim slučajevima primjereno odrede prava svakog pojedinog, tako da bude uklonjena svaka prigoda za sporove ili sablazan.

§ 2. Ako je u popisu postavljeno više razreda, tada je zanimanima slobodno, da izaberu razred.

Kan. 1235. - § 1. Strogo je svima i svakomu zabranjeno, da se za pokop ili zadušnice ili godišnjice smrti, traži nešto preko onoga, što je propisano u biskupijskom pristojbeniku.

§ 2. Siromasima mora se dati posvema besplatno doličan ukop i pokop, sa zadušnicima, kako su propisane u bogoslužnim zakonima i biskupijskim odredbama.

Kan. 1236. - § 1. U svakom onom slučaju, kada se vjernik ne pokapa u vlastitoj župskoj crkvi, pripada, ne dirajući ipak u krajevno pravo, župsko podavanje vlastitom pokojnikovom župniku, izuzevši slučaj, kada se mrtvac ne može bez neprilika prenositi u crkvu vlastite župe.

§ 2. Kada bi netko imao više vlastitih župa, u koje bi se mrtvac mogao bez neprilika prenijeti, a on se drugdje pokapa, ima se župsko podavanje podijeliti među sve vlastite župnike.

«Romanus Pontifex», 28 apr. 1725, § 3, 4; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § II, n. XI; S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.,* 10 ian. 1594; decr. gen. 12 ian. 1604; *Nepesina,* 11 dec. 1615, ad 3; *Sulmonen.,* 8 iun. 1731, ad 4; *Ordinis Capuccinorum,* 19 sept. 1732, ad dub. ultimum; *Ariminen.,* 18 aug. 1843, ad 2; *Pisauren.,* 6 febr. 1852; S. C. C., *Narnien.,* 26 sept. 1699, ad 4, 5; *Salernitana,* 8 et 28 iul., 19 aug. 1702, ad 4; *Romana,* 16 iun., 28 iul. 1731; *Asculana,* 8 et 29 aug. 1733, ad 3; *Senogallien.,* 20 dec. 1738, 10 et 24 ian. 1739, ad 3; *Civitatis Castellanae,* 28 ian., 18 febr. 1764, ad 2; *Avenionen.,* 1 et 22 mart. 1766, ad 1, 2; *Viterbien.,* 10 et 31 maii 1766; *Reatina,* 10 et 31 mart. 1770, ad 2; *Feretrana,* 14 dec. 1805; *Viterbien.,* 26 aug., 16 sept. 1826, ad 4; *Tiburtina,* 27 ian., 17 mart. 1827, ad 2; *Ariminen.,* 16 iun. 1827, ad 1, 2, 7; *Auximana,* 20 nov. 1830, ad II; *Forolivien.,* 26 ian. 1833, ad II; *Senogallien.,* 1 febr. 1908; S. R. C., *Umbriaticen.,* 25 febr. 1606; *Constantien.,* 24 iul. 1638; *Cassanen.,* 4 maii 1647; *Tornacen.,* 25 sept. 1649, ad 8; *Senogallien.,* 22 iun. 1675, ad 5; *Placentina,* 23 nov. 1710, ad 11; *Alexanen.,* 21 mart. 1739, ad 3; *Neritonen.,* 12 sept. 1884, ad I.

1236 § 2: C. 2, *de sepulturis,* III, 12, in VI°.

Can. 1237. - § 1. Detrahi debet portio paroecialis ex omnibus et solis emolumentis, quae statuta sunt pro funere et tumulatione in taxa dioecesana.

§ 2. Si quacunque de causa primum sollemne officium funebre non statim, sed intra mensem completum a die tumulationis fiat, licet hoc die non defuerint minora publica officia, portio tamen paroecialis ex huius etiam funeris emolumentis debetur.

§ 3. Quantitas portionis paroecialis determinetur in taxa dioecesana; et si ecclesia paroecialis et ecclesia funerans ad diversas dioeceses pertineant, quantitas portionis paroecialis attenditur secundum taxam ecclesiae funerantis.

Can. 1238. - Expleta tumulatione, minister in libro defunctorum describat nomen et aetatem defuncti, nomen parentum vel coniugis, tempus mortis, quis et quae Sacramenta ministraverit, locum et tempus tumulationis.

CAPUT III.

DE IIS QUIBUS SEPULTURA ECCLESIASTICA CONCEDENDA EST AUT NEGANDA.

Can. 1239. - § 1. Ad sepulturam ecclesiasticam non sunt admittendi qui sine baptismo decesserint.

§ 2. Catechumeni qui nulla sua culpa sine baptismo moriantur, baptizatis accensendi sunt.

§ 3. Omnes baptizati sepultura ecclesiastica donandi sunt, nisi eadem a iure expresse priventur.

1237 § 1: C. 1, 10, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 2, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis,* II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.; Innocentius X, const. a *«Ex iniuncto»,* 22 febr. 1645, § 5, 6. ad 2; S. C. Ep. et Reg., *Caven et Sarnen.,* 17 sept. 1880, ad 2; S. C. C., *Asculana,* 8 et 29 aug. 1733, ad 3; *Hortana,* 3 apr. 1745; S. R. C., *Constantien.,* 24 iul. 1638; *Placentina,* 22 nov. 1710, ad 11.

1237 § 2: Benedictus XIII, const. *«Romanus Pontifex»,* 28 apr. 1725, § 4; S. C. C., *Barcinonen.,* 29 iul. 1905; *De Serena,* 23 febr. 1907.

Kan. 1237. - § 1. Župsko se podavanje mora srazmjerno uzeti od svih onih i samo od onih iznosa, koji su propisani za pokop i ukop u biskupijskom pristojbeniku.

§ 2. Ako se bilo s kojega razloga prva svečana ukopna služba ne bi odmah obavila, nego kasnije ali unutar dovršenog jednog mjeseca od dana ukopa, to ipak, makar da je toga dana bilo manjih javnih službi, župniku pripada župsko podavanje i od ovih ukopnih pristojbi.

§ 3. Visina župnog podavanja odmjeruje se prema biskupijskoj pristojbi; a ako župska crkva i ukopna crkva pripadaju različitim biskupijama, određuje se visina župskog podavanja prema pristojbi ukopne crkve.

Kan. 1238. - Pošto je ukop izvršen, mora službenik upisati u knjigu umrlih pokojnikovo ime i dobu života, ime roditelja ili ženidbenog druga, vrijeme smrti, tko i koja mu je Otajstva podijelio, mjesto i vrijeme ukopa.

GLAVA III.

KOMU SE CRKVENI POKOP IMA DATI, A KOMU USKRATITI

Kan. 1239. - § 1. Crkveni se pokop ne smije dati onima, koji su umrli bez krštenja.

§ 2. Katekumeni, koji bi umrli bez krštenja bez svoje krivnje, imaju se pribrojiti krštenima.

§ 3. Svima se krštenima mora dati crkveni pokop osim ako im je ovaj u pravu izrijekom uskraćen.

1238: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 21; Rituale Rom., tit. X, c. 2, *Formulae scribendae in libris habendis apud parochos;* c. 7, *Forma describendi defunctos.*

1239 § 1: S. C. S. Off., instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 35, 36; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 17; tit. VI, c. 2, *Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam,* n. 2, 7; c. 6, *de exsequiis parvulorum,* n. 1.

1239 § 3: Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 16; tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 18; c. 2, *Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam,* n. 1; c. 6, *de exsequiis parvulorum,* n. 1.

Can. 1240. - § 1. Ecclesiastica sepultura privantur, nisi ante mortem aliqua dederint poenitentiae signa:

1.° Notorii apostatae a christiana fide, aut sectae haereticae vel schismaticae aut sectae massonicae aliisve eiusdem generis societatibus notorie addicti;

2.° Excommunicati vel interdicti post sententiam condemnatoriam vel declaratoriam;

3.° Qui se ipsi occiderint deliberato consilio;

4.° Mortui in duello aut ex vulnere inde relato;

5.° Qui mandaverint suum corpus cremationi tradi;

6.° Alii peccatores publici et manifesti.

§ 2. Occurrente praedictis in casibus aliquo dubio, consulatur, si tempus sinat, Ordinarius; permanente dubio, cadaver sepulturae ecclesiasticae tradatur, ita tamen ut removeatur scandalum.

Can. 1241. - Excluso ab ecclesiastica sepultura deneganda quoque sunt tum quaelibet Missa exsequialis, etiam anniversaria, tum alia publica officia funebria.

Can. 1242. - Si fieri sine gravi incommodo queat, cadaver excommunicati vitandi qui, contra canonum statuta, sepulturam in loco sacro obtinuit, exhumandum est, servato praescripto Can. 1214, § 1, et in loco profano de quo in Can. 1212, reponendum.

1240 § 1. 6.°: C. 37, C. XI, q. 3; c. 12, C. XXIII, q. 5; c. 32, c. XXIII, q. 8; c. 1, C. XXIV, q. 2; c. 11, 12, 14, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 9, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant,* III, 50; c. 8, 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 1, 2, X, *de torneamentis,* V, 13; c. 2, 5, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 3, 5, X, *de usuris,* V, 19; c. 5, 24, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 28, 38, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 2, *de usuris,* V, 5, in VI°; c. 8, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; c. 20, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 1, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; Conc. Lateranen. II, Can. 13; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 19; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418: Iulius II, const. *«Regis pacifici»,* 24 febr. 1509, § 2; Leo X, const. *«Quam Deo»,* 23 iul. 1519, § 1-3; Pius IV, const. *«Ea quae a praedecessoribus»,* 13 nov. 1560, § 3; Gregorius XIII, const. *«Ad tollendum»,* 5 dec. 1582; Clemens VIII, const. *«Illius vices»,* 17 aug. 1592, § 1-5, 7; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 6; const. *«Detestabilem»,* 10 nov. 1752, § 1, 5, 8, 9; Gregorius XVI, ep. *«Officium»,* 16 febr. 1842; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 22 oct. 1869, § IV, n. 1, § VI, n. 2; Leo XIII, ep. *«Pastoralis officii»,* 12 sept. 1891; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Scepusien.),

Kan. 1240. - § 1. Crkveni je pokop uskraćen, ako prije smrti nisu dali neke znakove pokajanja;

1.° Notornim otpadnicima od kršćanske vjere, te onima, koji su notorno pripadali krivovjerskoj ili raskolničkoj sljedbi odnosno sljedbi slobodnozidarskoj ili drugima društvima iste vrsti;

2.° Izopćenima ili kletvom udarenima (interdiciranima) pošto je izrečena presuda, kojom su kao takovi odsuđeni ili proglašeni;

3.° Onima, koji su se po slobodnoj odluci sami ubili;

4.° Onima, koji su poginuli u dvoboju ili od rane pri tom zadobivene;

5.° Onima, koji su izdali odredbu, da im se tijelo ima spaliti;

6.° Drugima javnim i očitim grješnicima.

§ 2. Kada u spomenutim slučajevima postoji neka dvojba, treba se, ako za to ima vremena, obratiti na Ordinarija; ako se dvojba ne da riješiti, neka se mrtvacu dade crkveni pokop, no ipak tako, da se izbjegne sablazan.

Kan. 1241. - Onomu, komu je uskraćena crkveni pokop, mora se uskratiti i svaka zadušnička Misa, pa i na godišnjicu, i svaka druga javna ukopna služba.

Kan. 1242. - Mrtvo se tijelo izopćenoga s obvezom izbjegavanja, ako mu je bila, protiv kanonskih propisa, dan pokop na svetom mjestu, mora, ako se to bez većih neprilika može učiniti, iz groba izvaditi, uz obdržavanje propisa kan. 1214, § 1, te pokopati na neposvećenom mjestu, o kojemu se govori u kan. 1212.

---

16 aug. 1781; 2 dec. 1840; (Portus Aloisii), 1 aug. 1855; (Vienn.), 30 mart. 1859; (Constantinop.), 16 maii 1866; (Tulancingo), 9 aug. 1876; 19 sept. 1877; instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878; 15 dec. 1886; 4 ian. 1888; 6 iul. 1898, ad 1; 8 maii 1907; S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana,* 9 mart. 1855; S. C. C., *Cattaren.,* 22 aug. 1637; *Parisien.,* 14 dec. 1647; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 6 iun. 1817, n. 2; 10 maii 1898, ad 2; S. Poenit., 10 dec. 1860, ad 21; Rituale Rom., tit. IV, c. 3, *de communione paschali,* n. 1; tit. VI, c. 2, *Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam,* n. 2-6.

1240 § 1: C. 2, X, *de torneamentis,* V, 13; S. C. S. Off. (Constantinop.), 16 maii 1866; 19 sept. 1877; 15 dec. 1886; 6 iul. 1898, ad 1; Rituale Rom., tit. VI, c. 2, *Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam,* n. 8.

1241: C. 12, C. XXIII, q. 5; c. 8, X, *de haereticis,* V, 7; c. 3, X, *de usuris,* V, 19; c. 38, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; Gregorius XVI, ep. *«Officium»,* 16 febr. 1842; ep. *«Litteras accepimus»,* 9 iul. 1842; S. C. S. Off., 27 iul. 1892, ad 2; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 6 iun. 1817, n. 2.

1242: C. 12, X, *de sepulturis,* III, 28.

SECTIO II.
De temporibus sacris.

Can. 1243. - Tempora sacra sunt dies festi; iisque accensentur dies abstinentiae et ieiunii.

Can. 1244. - § 1. Dies festos itemque dies abstinentiae et ieiunii, universae Ecclesiae communes, constituere, transferre, abolere, unius est supremae ecclesiasticae auctoritatis.

§ 2. Ordinarii locorum peculiares suis dioecesibus seu locis dies festos aut dies abstinentiae et ieiunii possunt, per modum tantum actus, indicere.

Can. 1245. - § 1. Non solum Ordinarii locorum, sed etiam parochi, in casibus singularibus iustaque de causa, possunt subiectos sibi singulos fideles singulasve familias, etiam extra territorium, atque in suo territorio etiam peregrinos, a lege communi de observantia festorum itemque de observantia abstinentiae et ieiunii vel etiam utriusque dispensare.

§ 2. Ordinarii, ex causa peculiari magni populi concursus aut publicae valetudinis, possunt totam quoque dioecesim seu locum a ieiunio et ab abstinentia vel etiam ab utraque simul lege dispensare.

§ 3. In religione clericali exempta eandem dispensandi potestatem habent Superiores ad modum parochi, quod attinet ad personas, de quibus in Can. 514, § 1.

Can. 1246. - Supputatio diei festi, itemque diei abstinentiae et ieiunii, facienda est a media nocte usque ad mediam noctem, salvo praescripto Can. 923.

1244 § 1: Urbanus VIII, const. *«Universa»,* 13 sept. 1642, § 3; Clemens XIII, ep. *«Et paternus»,* 4 mart. 1762, § 1; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 74, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Commissum divinitus»,* 17 maii 1835; S. R. C., *Sutrina,* 8 iun. 1630, ad 2, 3.

1244 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 12; Urbanus VIII, const. *«Universa»,* 13 sept. 1642, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 7; S. C. C., *Antequexen.,* 22 apr. 1719; S. R. C., *Concordiae,* 23 iun. 1703, ad 2; *Brictinorien.,* 18 aug. 1725.

ODSJEK II.
Sveta vremena

Kan. 1243. - Sveta su vremena blagdani; pribrajaju mu se i dani nemrsa i posta.

Kan. 1244. - § 1. Ustanoviti, prenositi, dokidati blagdane, a jednako i dane nemrsa i posta, s obvezom za cijelu Crkvu, spada u isključivu nadležnost vrhovne crkvene vlasti.

§ 2. Mjesni Ordinariji mogu samo od slučaja do slučaja propisati za svoje biskupije ili mjesta posebne blagdane ili dane nemrsa i posta.

Kan. 1245. - § 1. Ne samo mjesni Ordinariji, nego i župnici mogu u pojedinačkim slučajevima i iz pravednog razloga, davati oprost od općega zakona o svetkovanju blagdana, te isto tako od obdržavanja nemrsa i posta, i to pojedinim sebi podčinjenim vjernicima ili pojedinim obiteljima, pa iako se nalaze izvan područja, a na svom području i strancima.

§ 2. Ordinariji mogu, zbog izvanrednog velikog sakupljanja puka ili zbog čuvanja javnoga zdravlja, dati oprost, pa i cijeloj biskupiji ili mjestu, od posta i od nemrsa odnosno i od obadva ova zakona zajedno.

§ 3. U izuzetoj duhovničkoj redovničkoj družbi imaju Poglavari istu vlast davati oprost kao i župnici, u pogledu osoba, o kojima govori kan. 514, § 1.

Kan. 1246. - Blagdan, a jednako i dan nemrsa i posta, ima se računati od ponoći do ponoći, uz obdržavanje propisa kan. 923.

1245 § 1: C. 17, D. V, *de cons.;* c. 2, X, *de observatione ieiuniorum,* III, 46; Urbanus VIII, const. *«Universa»,* 13 sept. 1642, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Non ambigimus»,* 30 maii 1741, § 1, 3; ep. encycl. *«In suprema»,* 22 aug. 1741, § 2; ep. encycl. *«Libentissime»,* 10 iun. 1745, § 10-25; S. C. S. Off., litt. 17 mart. 1883; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 2 aug. 1781; (C. P. pro Sin. - Siam), 26 iun. 1820.

1245 § 2: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Non ambigimus»,* 30 maii 1741, § 3; ep. encycl. *«In suprema»,* 22 aug. 1741, § 2; S. C. S. Off., decr. 5 dec. 1894; 18 mart. 1896; S. C. C., litt. 3 maii 1912, n. 2°.

1245 § 3: S. C. S. Off., 12 apr. 1742; S. C. C., *Ordinis Praemonstraten.,* 1 et 15 dec. 1725, ad 1-5.

TITULUS XIII.

DE DIEBUS FESTIS.

Can. 1247. - § 1. Dies festi sub praecepto in universa Ecclesia sunt tantum: Omnes et singuli dies dominici, festa Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Ascensionis et sanctissimi Corporis Christi, Immaculatae Conceptionis et Assumptionis Almae Genitricis Dei Mariae, sancti Ioseph eius sponsi, Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, Omnium denique Sanctorum.

§ 2. Ecclesiastico praecepto dies festi Patronorum non subiacent; locorum autem Ordinarii possunt sollemnitatem exteriorem transferre ad dominicam proxime sequentem.

§ 3. Sicubi aliquod festum ex enumeratis legitime sit abolitum vel translatum, nihil inconsulta Sede Apostolica innovetur.

Can. 1248. - Festis de praecepto diebus Missa audienda est; et abstinendum ab operibus servilibus, actibus forensibus, itemque, nisi aliud ferant legitimae consuetudines aut peculiaria indulta, publico mercatu, nundinis, aliisque publicis emptionibus et venditionibus.

1247 § 1: C. 1, D. III, de cons.; c. un., *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 16, in Clem.; Martinus V, const. *«Ineffabile»,* 26 maii 1429, § 1; Eugenius IV, const. *«Excellentissimum»,* 26 maii 1433; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 7; Urbanus VIII, const. *«Universa»,* 13 sept. 1642, § 2; Clemens XI, const. *«Commissi Nobis»,* 6 dec. 1708; Leo XIII, litt. ap. *«Quod paucis»,* 28 ian. 1890; litt. ap. *«Etsi apud nobilissimam»,* 3 iun. 1890; litt. ap. *«Quod erat maxime»,* 3 mart. 1891; Pius X, motu propr. *«Supremi disciplinae»,* 2 iul. 1911, n. I; S. R. C., *S. Iosephi,* 8 maii 1621; decr. gen. 13 sept. 1692; *Hispalen.,* 13 sept. 1692, ad 1; *Galliarum,* 10 ian. 1693, ad 6.

1247 § 2: Pius X, motu propr. *«Supremi disciplinae»,* 2 iul. 1911, n. III.

1247 § 3: Pius X, motu propr. *«Supremi disciplinae»,* 2 iul. 1911, n. IV.

1248: C. 62, 64-66, D. I, *de cons.;* c. 1, 16, D. III, *de cons.;* c. 1, 3, 5, X, *de feriis,* II, 9; Conc. Trident., sesss. XXII, *de observandis et evitandiis in celebratione missae;* Paulus III, const. *«Altitudo»,* 1 iun. 1537; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr.

NASLOV XIII.

BLAGDANI

Kan. 1247. - § 1. Zapovijedani su blagdani za cijelu Crkvu samo ovi: Sve i svaka pojedina nedjelja, svetkovine Božića, Obrezovanja, Bogojavljanja, Uzašašća i Tijelova, Bezgrješnoga Začeća i Velike Gospe, Svetoga Josipa njezinog zaručnika, svetih Apostola Petra i Pavla, te konačno Svih Svetih.

§ 2. Svetkovine Zaštitnika (Patrona) nisu zapovijedane; a mjesni Ordinariji mogu izvanjsku svečanost prenijeti na neposrednu narednu nedjelju.

§ 3. Ako je koja od nabrojenih svetkovina zakonito dokinuta ili prenesena, ne smije se bez pristanka Apostolske Stolice ništa mijenjati.

Kan. 1248. - Na zapovijedane se blagdane mora slušati Misa; te se ne smiju raditi težački poslovi ni sudski čini, a isto je tako zabranjeno, ako nije drugačije uređeno zakonitim običajima ili posebnim ovlasticama, javno trgovanje, te sajmovi i drugo javno kupovanje i prodavanje.

1566, § 7; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; ep. encycl. *«Nihil profecto»,* 12 aug. 1742, § 1; const. *«Paternae charitatis»,* 24 aug. 1744, § 1, 2; ep. encycl. *«Ab eo tempore»,* 5 nov. 1745, § 10-30; decr. *«Non multi»,* 14 nov. 1748; Pius IX, ep. encycl. *«Amantissimi Redemptoris»,* 3 maii 1858; ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864; Leo XIII, litt. ap. *«Quod paucis»,* 28 ian. 1890; litt. ap. *«Etsi apud nobilissimam»,* 3 iun. 1890; litt. ap. *«Quod erat maxime»,* 3 mart. 1891; litt. encycl. *«Rerum novarum»,* 15 maii 1891; Pius X, motu propr. *«Supremi disciplinae»,* 2 iul. 1911, n. I; S. C. S. Off., 23 mart. 1656, ad 1; 13 nov. 1669; decr. 4 mart. 1679, prop. 52, 53, damn.; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 13 iul. 1769; (Marianopol. et Marquette), 2 aug. 1871; (Vizagapatam), 11 ian. 1888, ad 3; S. C. Ep. et Reg., Hydruntina, 22 nov. 1580; S. C. C., *Placentina,* 15 dec. 1629; *Ripana,* 2 maii 1711; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 1; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 13 ian. 1794; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 31 ian. 1796; instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840, ad 1, 14-16; instr. 31 iul. 1902, n. 10. -- Vide etiam Can. 1639.

Can. 1249. - Legi de audiendo Sacro satisfacit qui Missae adest quocunque catholico ritu celebretur, sub dio aut in quacunque ecclesia vel oratorio publico aut semi-publico et in privatis coemeteriorum aediculis de quibus in Can. 1190, non vero in aliis oratoriis privatis, nisi hoc privilegium a Sede Apostolica concessum fuerit.

1249: C. 35, D. I, *de cons.;* Leo X, litt. ap. *«Intelleximus»,* 13 nov. 1517; Clemens XI, decr. *«Nonnulli»,* 15 dec. 1703; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magno cum»,* 2 iun. 1751, § 12, 14; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 11, 22, 46; S. C. Ep. et Reg., *Pientina,* 15 mart. 1594, ad 4; S. C. C., *Nullius,* 22 sept. 1640, ad 2; *Hispalen.,* 17 aug. 1641; *Ampurien.,* 30 mart. 1686, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 11 dec. 1838, ad 14; instr. (ad Deleg. Ap. Aegypti), 30 apr. 1862, n. 1°; S. R. C., *Bituntina,* 2 iul. 1661; *Meliten.,* 22 maii 1841; decr. 23 ian. 1899; *Vicen.,* 4 mart. 1901, ad V; *Vicen.,* 10 maii 1901.

Kan. 1249. - Obvezi slušanja svete Mise zadovoljava se prisustvovanjem Misi služila se ona bilo kojim katoličkim obredom, na otvorenom prostoru ili u kojojgod crkvi odnosno javnoj ili polujavnoj bogomolji, te u posebničkim grobnim kapelicama, o kojima se govori u kan. 1190, ali ne i u drugim posebničkim bogomoljama, osim ako je takova povlastica podijeljena od Apostolske Stolice.

TITULUS XIV.

DE ABSTINENTIA ET IEIUNIO.

Can. 1250. - Abstinentiae lex vetat carne iureque ex carne vesci, non autem ovis, lacticiniis et quibuslibet condimentis etiam ex adipe animalium.

Can. 1251. - § 1. Lex ieiunii praescribit ut nonnisi unica per diem comestio fiat; sed non vetat aliquid cibi mane et vespere sumere, servata tamen circa ciborum quantitatem et qualitatem probata locorum consuetudine.

§ 2. Nec vetitum est carnes ac pisces in eadem refectione permiscere; nec serotinam refectionem cum prandio permutare.

Can. 1252. - § 1. Lex solius abstinentiae servanda est singulis sextis feriis.

§ 2. Lex abstinentiae simul et ieiunii servanda est feria quarta Cinerum, feriis sextis et sabbatis Quadragesimae et feriis Quatuor Temporum, pervigiliis Pentecostes, Deiparae in caelum assumptae, Omnium Sanctorum et Nativitatis Domini.

§ 3. Lex solius ieiunii servanda est reliquis omnibus Quadragesimae diebus.

§ 4. Diebus dominicis vel festis de praecepto lex abstinentiae, vel abstinentiae et ieiunii, vel ieiunii tantum cessat, excepto festo tempore Quadragesimae nec pervigilia anticipantur; item cessat Sabbato Sancto post meridiem.

1250: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 3; S. C. S. Off., 1 maii 1889; 13 maii 1896; 6 sept. 1899; S. C. C., *Barcinonen.,* 7 aug. 1910, ad 1, 2; S. Poenit., 30 ian. 1866.

1251 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Non ambigimus»,* 30 maii 1741, § 4; ep. encycl. *«In suprema»,* 22 aug. 1741, § 1, 2; ep. *«Cognovimus»,* 12 maii 1742; ep. *«Si fraternitas»,* 8 iul. 1744, § 1, ad I, VII; ep. encycl. *«Libentissime»,* 10 iun. 1745, § 3; S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666, prop. 29, damn.; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 12 dec. 1768; S. Poenit., 24 febr. 1819; 16 ian. 1834; 10 mart. 1882.

1251 § 2: S. C. S. Off. (Sueciae), 29 iul. 1857; 17 sept. 1862; S. Poenit., 10 ian. 1834.

NASLOV XIV.

NEMRS I POST

Kan. 1250. - Zakon o nemrsu zabranjuje jesti meso i juhu od mesa, no ne zabranjuje jesti jaja, mliječna jela i bilo koje začine, pa bili oni i od životinjske masti.

Kan. 1251. - § 1. Zakon o postu propisuje najesti se do sita samo jedanput na dan; ali ne zabranjuje nešto pojesti ujutro i uveče, no ipak tako, da se u pogledu količine i kakvoće jela obdržava usvojeni mjesni običaj.

§ 2. Ni to nije zabranjeno, da se kod istoga obroka miješaju mesna jela i riblja; ni to, da se večernji obrok zamijeni s objedom.

Kan. 1252. - § 1. Zakoni koji obvezuje samo na nemrs mora se obdržavati u sve petke.

§ 2. Zakon koji obvezuje na nemrs i post zajedno, mora se obdržavati na Čistu Srijedu, na petke i subote u Korizmi i Kvatre, na dane predvečerja pred Duhove, Veliku Gospu, Svih Svetih i Božića.

§ 3. Zakon koji obvezuje samo na post mora se obdržavati u sve ostale dane u Korizmi.

§ 4. U nedjelje ili zapovijedane blagdane ne obvezuje zakon o nemrsu, niti zakon o nemrsu i postu ili samom postu, osim na blagdan u Korizmi niti se obveza kod dana predvečerja prenosi naprijed; isto tako prestaje obveza od podneva na Veliku Subotu.

1252 § 1: S. C. S. Off. (Mission. Hu-quang), 30 ian. 1765; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 4 sept. 1663; 28 febr. 1760; (C. P. pro Sin.), 31 ian. 1796.

1252 § 2: C. 1-6, D. LXXVI; c. 6-9, D. III, *de cons.;* c. 16, D. V, *de cons.,* S. C. S. Off. (Mission. Hu-quang), 30 ian. 1765; (Vic. Ap. Fokien.), 12 iul. 1770; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 4 sept. 1663; 28 febr. 1760; (C. P. pro Sin.), 31 ian. 1796.

1252 § 3: C. 6-8, D. III, *de cons.;* c. 10, D. V, *de cons.*

1252 § 4: C. 9, 14, 15, D. III, *de cons.;* c. 16, D. V, *de cons.;* c. 3, X, *de observatione ieiuniorum,* III, 46; Pius X, motu propr. *«Supremi disciplinae»,* 2 iul. 1911, n. V; S. C. S. Off. (Mission. Hu-quang), 30 ian. 1765; (Vic. Ap. Fokien.), 12 iul. 1770; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 4 sept. 1663; 28 febr. 1760; (C. P. pro Sin.), 31 ian. 1796.

Can. 1253. - His canonibus nihil immutatur de indultis particularibus, de votis cuiuslibet personae physicae vel moralis, de constitutionibus ac regulis cuiusvis religionis vel instituti approbati sive virorum sive mulierum in communi viventium etiam sine votis.

Can. 1254. - § 1. Abstinentiae lege tenentur omnes qui septimum aetatis annum expleverint.

§ 2. Lege ieiunii adstringuntur omnes ab expleto vicesimo primo aetatis anno ad inceptum sexagesimum.

1253: C. 3 X, *de observatione ieiuniorum,* III, 46; S. C. C., 18 sept. 1911; S. C. de Religiosis, 1 sept. 1912, n. II.

1254 § 1: S. C. S. Off., 19 apr. 1635; 14 dec. 1842; S. Poenit., 15 mart. 1837.

Kan. 1253. - Ovim se kanonima ne dira u posebne ovlastice, u zavjete bilo koje pojedinačke ili moralne osobe, u ustanove ili pravila bilo koje redovničke družbe ili udruženja bilo muškog bilo ženskog sa zajedničkim življenjem i bez zavjeta.

Kan. 1254. - § 1. Zakon o nemrsu obvezuje sve one, koji su navršili sedmu godinu života.

§ 2. Zakon o postu veže sve one, koji su navršili dvadeset i prvu godinu života sve do započete šesdesete.

1254 § 2: S. C. S. Off., 23 mart. 1656, ad 1; decr. 18 mart. 1666, prop. 30, 31, damn.; 13 nov. 1669; 14 dec. 1842; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 1; S. Poenit. 24 febr. 1819.

PARS TERTIA

DE CULTU DIVINO

Can. 1255. - § 1. Sanctissimae Trinitati, singulis eiusdem Personis, Christo Domino, etiam sub speciebus sacramentalibus, debetur cultus latriae; Beatae Mariae Virgini cultus hyperduliae; aliis cum Christo in caelo regnantibus cultus duliae.

§ 2. Sacris quoque reliquiis atque imaginibus veneratio et cultus debetur relativus personae ad quam reliquiae imaginesque referuntur.

Can. 1256. - Cultus, si deferatur nomine Ecclesiae a personis legitime ad hoc deputatis et per actus ex Ecclesiae institutione Deo, Sanctis ac Beatis tantum exhibendos, dicitur *publicus;* sin minus, *privatus.*

1255 § 1: C. 10, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Symbolum Nicaeno-Constantinopolitanum; Conc. Ephesin., *Anathematismi Cyrilli,* Can. 8; Conc. Constantinopolitan. II, collatio VIII, Can. 9; Conc. Nicaen. II, actio VII, *definitio de sacris imaginibus;* Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 5, Can. 6; sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 3; sess. XXV, *de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus;* S. Damasus I (in Synodo Romana IV), a. 380, anathematismus 22; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 4; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 37, 38; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 61-63, Synodi Pistorien., damn.; Leo XIII, ep. encycl. *«Mirae caritatis»,* 28 maii 1902; S. C. S. Off. (Smyrnen.), 30 iun., 7 iul. 1864, ad 5; S. C. de Prop. Fide, 15 dec. 1764, ad 4; S. R. C., *Pacen.,* 14 dec. 1602; *S. Marci,* 26 nov. 1644, ad 1: *Urbis,* 19 aug. 1651, ad 6; *Ravennaten.,* 7 iul. 1876, ad II; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 3.

DIO TREĆI

BOGOŠTOVLJE

Kan. 1255. - § 1. Presvetom se Trojstvu, pojedinoj njegovoj Osobi, Kristu Gospodinu, pa i pod svetootajstvenim prilikama, iskazuje pokloničko štovanje; Blaženoj Djevici Mariji mnogočasno štovanje; ostalima koji u nebu s Kristom kraljuju časno štovanje.

§ 2. I svetim se moćima i likovima iskazuje čast i štovanje u vezi s odnosnom osobom, na koju se moći i likovi odnose.

Kan. 1256. - Štovanje, ako se izvršuje u ime Crkve od strane za to zakonito određenih osoba i činima, koji se po uredbi Crkve iskazuju samo Bogu, Svetima i Blaženima, naziva se *javnim;* inače *posebničkim.*

1255 § 2: C. 27, 28, D. III, *de cons.;* Conc. Nicaen. II, actio VII, *definitio de sacris imaginibus;* actio VIII, *de imaginibus, humanitate Christi, traditione;* Conc. Constantinopolitan. IV, actio X, Can. 3; Conc. Trident., sess. XXV, *de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus;* Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Innocentius XI, const. *«Caelestis Pastor»,* 20 nov. 1687, prop. 18, Michaelis de Molinos, damn.; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 69-71, Synodi Pistorien., damn.; S. C. S. Off., decr. 7 dec. 1690, prop. 25, damn.; S. R. C., *Varsavien.,* 7 maii 1746, ad 7; *Veronen.,* 22 sept. 1827; *Lucionen.,* 23 maii 1835, ad 1, 2; *Lucionen.,* 27 aug. 1836; *Cenomanen.,* 18 febr. 1843; *Cadurcen.,* 9 maii 1857, ad V; *Celsonen.,* 27 iun. 1868; *Montis Regalis,* 20 mart. 1869, ad VII; *Romana,* 15 febr. 1873; *Urgellen.,* 15 iun. 1883; *Ordinis Minorum de Observantia S. Francisci,* 17 sept. 1897; *Cephaluden.,* 16 dec. 1909, ad I, II; Missale Rom., *Rubrica in feria VI. in Parasceve (Adoratio Crucis).*

1256: Benedictus XIV, const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 12.

Can. 1257. - Unius Apostolicae Sedis est tum sacram ordinare liturgiam, tum liturgicos approbare libros.

Can. 1258. - § 1. Haud licitum est fidelibus quovis modo active assistere seu partem habere in sacris acatholicorum.

§ 2. Tolerari potest praesentia passiva seu mere materialis, civilis officii vel honoris causa, ob gravem rationem ab Episcopo in casu dubii probandam, in acatholicorum funeribus, nuptiis similibusque sollemniis, dummodo perversionis et scandali periculum absit.

Can. 1259. - § 1. Orationes et pietatis exercitia ne permittantur in ecclesiis vel oratoriis sine revisione et expressa Ordinarii loci licentia, qui in casibus difficilioribus rem totam Sedi Apostolicae subiiciat.

§ 2. Loci Ordinarius nequit novas litanias approbare publice recitandas.

1257: Conc. Trident., sess. VII, *de sacramentis in genere,* Can. 13; sess. XXI, *de communione,* c. 2; sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 5; Clemens VI, ep. «*Super quibusdam*», 29 sept. 1351; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Inter omnigenas*», 2 febr. 1744, § 18, ep. encycl. «*Allatae sunt*», 26 iul. 1755, § 27; Leo XIII, const. «*Officiorum ac munerum*», 25 ian. 1897, n. 18: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 30 iun. 1830; S. R. C., *Visen.,* 11 iun. 1605, ad 1; *Boianen.,* 16 ian. 1607; *Urbis,* 12 maii 1612; decr. gen. 26 apr. 1834; *Clericorum Regularium Congregationis Somaschae,* 18 febr. 1843; *Cenomanen.,* 10 ian. 1852, ad 1-4; *Molinen.,* 12 sept. 1857, ad XVI; *Societatis Presbyterorum SS. Sacramenti,* 11 mart. 1871, ad II; decr. 17 maii 1911.

1258 § 1: C. 67, 111, C. I, q. 1; c. 5, C. IX, q. 1; c. 40, 41, C. XXIV, q. 1; c. 35, C. XXIV, q. 3; c. 118, D. IV, *de cons.;* c. 2, X, *de schismaticis et ordinatis ab eis,* V, 8; Clemens XI, const. «*Ex illa*», 19 mart. 1715, § 2, 5; Benedictus XIV, const. «*Etsi pastoralis*», 26 maii 1742, § VII, n. XIII, XIV; const. «*Ex quo*», 11 iul. 1742, § 10, 12, 21-25; S. C. S. Off., 27 aug. 1658; 26 sept. 1668; 5 dec. 1668; 13 nov. 1669; (Hiberniae), 29 nov. 1672, ad 2, 3; 14 oct. 1676, ad 1; (Aethiopiae), 10 apr. 1704; 7 aug. 1704, ad 1; decr. 20 nov. 1704; 21 nov. 1709; 9 dec. 1745; (Mission. Aegypti), 9 dec. 1745; (Mission. Tenos in Peloponneso), 10 maii 1753, ad 2; (Smyrnen.), 10 maii 1770; instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 28 aug. 1780; (Kentuky), 13 ian. 1818; instr. (ad Ep. Sanctorien.), 12 maii 1841; (Zacynt.), 1 apr. 1857; instr. 22 iun. 1859; (Smyrnen.), 30 iun., 7 iul. 1864, ad 4, 6; 26 apr. 1894; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 7, 8; instr. (pro Mission. Orient.), a. 1729; 17 febr. 1761; (C. G. - Vic. Ap. Aleppen.), 6 aug. 1764; 15 dec. 1764, ad 1, 2, 4; instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785; (Paros), 12 mart. 1789; (C. P. pro Sin.), 4 ian. 1798; (C. G. - Antibar.), 2 aug. 1803; litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 25 apr. 1902.

1258 § 2: Clemens XI, const. «*Ex illa*», 19 mart. 1715, § 2, 5; Benedictus XIV, const. «*Ex quo*», 11 iul. 1742, § 10, 12, 21-25; ep. encycl. «*Inter omnigenas*», 2 febr. 1744, § 16; Gregorius XVI, ep. «*Dolorem*», 30 nov. 1839; S. C. S. Off., 23 mart. 1656,

Kan. 1257. - Izdavati odredbe za bogoslužje, kao i odobrenje za bogoslužne knjige, spada u isključivu nadležnost Apostolske Stolice.

Kan. 1258. - § 1. Vjernicima je zabranjeno djelatno prisustvovati ili sudioništvovati u nekatoličkom bogoslužju.

§ 2. Trpiti se može prisutnost nedjelatna ili čisto predmetna, zbog građanske službe ili počasti, iz važnoga razloga, što će utvrditi u slučaju dvojbe Biskup, kod pogreba nekatolika, vjenčanja i sličnih svečanosti, pod uvjetom da nema pogibli otpada i sablazni.

Kan. 1259. - § 1. U crkvama i bogomoljama ne smiju se dopustiti molitve i pobožnosti bez znanja i izričite dozvole od strane mjesnoga Ordinarija, koji mora u težim slučajevima podnijeti cijelu stvar Apostolskoj Stolici.

§ 2. Mjesni Ordinarij ne može dati odobrenja za nove litanije, koje bi se imale javno moliti.

---

ad 4; 13 nov. 1669; decr. 20 nov. 1704; 9 dec. 1745; litt. (ad Vic. Ap. Algeriae), 21 ian. 1751; (Mission. Tenos in Peloponneso), 10 maii 1753, ad 1; (Algeriae), 14 sept. 1780; (Kentuky), 13 ian. 1818, ad 1; (Quebec), 23 febr. 1820, ad 1, 3; instr. (ad Ep. Sanctorien.), 12 maii 1841, n. 2; instr. 22 iun. 1859; (Sanctorien.), 22 iun. 1864; (Smyrnen.), 30 iun., 7 iul. 1864, ad 1; (Iaponiae), 11 mart. 1868; instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871, n. 2; (Columbi), 14 ian. 1874; (Tunkin. Central.), 29 mart. 1879; (Bucarest), 8 maii 1889; 19 aug. 1891; instr. 1 aug. 1900; 24 ian. 1906; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 17 apr. 1758, ad 2: 15 dec. 1764, ad 3; (C. G. - Antibar.), 2 aug. 1803, ad 1; (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 2 iul. 1827; (C. G.), 21 nov. 1837; instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840, ad 14; litt. (ad Vic. Ap. Aegypti), 3 maii 1876.

1259 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus;* Leo XIII, const. «*Officiorum ac munerum*», 25 ian. 1897, n. 13; S. C. S. Off., 4 maii 1892.

1259 § 2: Leo XIII, litt. ap. «*Salutaris*», 24 dec. 1883; const. «*Officiorum ac munerum*», 25 ian. 1897, n. 19; Benedictus XV, ep. ad Card. Secret. Status, 5 maii 1917; S. C. S. Off., decr. 6 sept. 1601; 18 apr. 1860; S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 16 ian. 1886; S. R. C., *Alexandrina,* 15 mart. 1608, ad 14; *Poloniae,* 12 iun. 1628; *Regien.,* 8 mart. 1631; *Syracusana,* 2 aug. 1631; *Mediolanen.,* 7 dec. 1641; *Cusentina,* 20 iul. 1654, ad 1; *Civitatis Plebis,* 29 ian. 1656; *Syren.,* 12 iul. 1664, ad 4; *Nullius Dioecesis et Provinciae Treviren.,* 31 iul. 1665, n. 16; *Lisbonen.,* 16 iun. 1674; *Urbis,* 11 febr. 1702; *Urbis et Status Ecclesiastici,* 15 sept. 1815; decr. gen. 3 apr. 1821, ad 7; *Bobien.,* 3 aug. 1839, ad 3; *Veronen.,* 11 sept. 1847, ad 1; *Tonkini Occidentalis,* 14 aug. 1858, ad III; *Lauden.,* 27 sept. 1873; *Capuana, Portus Aloisii et Ssmae Conceptionis de Chile,* 12 maii 1877, ad V; *Brixien.,* 24 aug. 1880; *Argentinen.,* 29 aug. 1882; *Urbis et Orbis,* 10 dec. 1883; decr. 6 mart. 1894; *Montis Albani,* 20 iun. 1896; *Bisuntina,* 20 iun. 1896; *Congregationis SS. Redemptoris,* 11 febr. 1898; 11 febr. 1898; *Urbis et Orbis,* 2 apr. 1899; *Urbis et Orbis,* 22 apr. 1903; decr. 8 febr. 1905; *Urbis et Orbis,* 18 mart. 1909.

Can. 1260. - Ecclesiae ministri in cultu exercendo unice a Superioribus ecclesiasticis dependere debent.

Can. 1261. - § 1. Locorum Ordinarii advigilent ut sacrorum canonum praescripta de divino cultu sedulo observentur, et praesertim ne in cultum divinum sive publicum sive privatum aut in quotidianam fidelium vitam superstitiosa ulla praxis inducatur, aut quidquam admittatur a fide alienum vel ab ecclesiastica traditione absonum vel turpis quaestus speciem praeseferens.

§ 2. Si loci Ordinarius leges pro suo territorio hac in re tulerit, etiam religiosi omnes, exempti quoque, obligatione tenentur easdem servandi; et Ordinarius potest eorundem ecclesias vel publica oratoria in hunc finem visitare.

1260: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quemadmodum»,* 23 mart. 1743; Pius X, litt. encycl. *«Iamdudum»,* 24 maii 1911.

1261 § 1: C. 6, 8, 9, C. XXVI, q. 2; c. 1-14, C. XXVI, q. 5; c. 13-17, C. XXVI, q. 7; c. 1, 2, X, *de sortilegiis,* V, 21; c. 2, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; Conc. Trident., sess. IV, *de editione et usu sacrorum librorum;* sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae*; sess. XXV, *de purgatorio; de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus;* (continuatio sessionis), *de indulgentiis;* Ioannes XXII, const. *«Super illius»,* a. 1326; Innocentius VIII, const. *«Summis»,* 5 dec. 1484; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 41; ep. encycl. *«Honestis»,* 15 febr. 1521; Hadrianus VI, ep. *«Dudum»,* 20 iul. 1522; Sixtus V, const. *«Coeli et terrae»,* 5 ian. 1586; Gregorius XV, const. *«Omnipotentis Dei»,* 20 mart. 1623; Urbanus VIII, const. *«Inscrutabilis»,* 31 mart. 1631, § 2; Alexander VII, const. *«Sacrosancti»,* 18 ian. 1658, § 2, n. XVI; Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 1, n. XVI, § 3; Clemens XI, const. *«Ex illa»,* 19 mart. 1715, § 2, 5; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 22, 23; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 18, 19, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. VII-IX, XI-XV; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Ex quo»,* 11 iul. 1742, § 10, 12, 21-25; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 24; const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. VII-IX, XI-XV, § 40; ep. *«Redditae Nobis fuerunt»,* 19 dec. 1744, § 5; ep. *«Sollicitudini»,* 1 oct. 1745, § 8, 10 sq.; S. C. S. Off., 23 mart. 1656, ad 4; 13 nov. 1669; decr. 20 nov. 1704; 5 sept. 1736; decr. 5 aug. 1745; 30 iun. 1757: 15 dec. 1768; (Sutchuen.), 16 nov. 1769; (Sutchuen.), 15 dec. 1769; (Tunkin. Orient.), 25 febr. 1773; (Sutchuen.), 10 apr. 1777; (Sutchuen.), 20 aug. 1778, ad 1-3; (Sutchuen.), 27 ian. 1780, ad 2; (Sutchuen.), 21 ian. 1802; (Siam), 17 mart. 1847; (Tche-Kiang et Kiang-si), 21 apr. 1847, ad 2, 4, 5; (Marianopol.), 28 iul. 1847; (Siam), 17 sept. 1848; (Siam Orient.), 21 febr. 1850; (Hu-nan), 31 mart. 1852; 16 mart. 1853; (Coreae), 5 iul. 1854, ad 2; (Tunkin. Occident.), 27 iun. 1855; (Tunkin. Occident.), 9 apr. 1856; litt. encycl. 4 aug. 1856; (Cambodiae), 22 iul. 1857; (Myssur.), 22 iul. 1857; (Cambodiae), 3 febr. 1859; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 33, 34; (Iaponiae), 11 mart. 1868; (Cochinchin. Orient.), 17 febr. 1875; (Tunkin. Central.), 29 mart. 1879; 26 iul. 1899; litt. (ad Archiep. S. Iacobi de Chile), 3 aug. 1903; 27 apr. 1917; S. C. de Prop. Fide (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 6, 9; instr. (ad Vic. Ap. Tunkin. Orient.), 14 ian. 1753; instr. 9 febr. 1760; litt. (ad Superiorem N.), 13 sept. 1760; litt. (ad Vic. Ap. Fokien.), 13 sept. 1760; (C. P. pro Sin. - Fokien.), 3 ian. 1777; instr. (ad Vic. Ap. Siam), 21 ian. 1778; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Orient.), 13 ian. 1783 (a); (C. P. pro Sin. - Tunkin. Orient.), 13 ian. 1783 (b); instr. (pro Mission. Malabar.), 9 apr. 1783; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 5 apr. 1785; (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 apr. 1785 (a); (C. P. pro Sin. - Tunkin. Occident.), 5 apr. 1785 (b); (C. P. pro Sin. - Avae et Pegù), 29 maii 1786; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 5 mart. 1787; instr. (ad Vic. Ap. Pondicher.), 15 febr. 1792; (C. P. pro Sin. - Chan-si et Chen-si), 9 iul. 1792; (C. P. pro Sin. - Pekin.), 14 ian. 1793; (C. P. pro Sin.), 16 ian. 1797; (C. P. pro Sin.), 4 ian. 1798; (C. P. pro Sin.), 20 febr. 1801; (C. P. pro Sin. - Chan-si et Chen-si), 20 febr. 1801; (C. P. pro Sin. - Chen-si et Chan-si), 8 febr. 1806; (C. P. pro Sin. - Chen-si), 30 apr. 1808, ad 1; (C. P. pro Sin.), 18 mart. 1817; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 6 iun. 1817, n. 3; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 9 dec. 1822; (C. P. pro Sin. - Siam), 2 iul. 1827; (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 2 iul. 1827; litt. (ad Vic. Ap. Coreae), 11 sept. 1841; litt. (ad Vic. Ap. Leao-tong) 23 mart. 1844; instr. (ad Vic. Ap. Pondicher.), 26 iul. 1845; instr. (ad Vic. Ap. Tunkin. Occident.), 30 aug. 1849; litt. (ad Superior. Semin. Paris. Mission. ad Exter.), 9 sept. 1850; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 34; litt. (ad Superior. Semin. Paris. Mission. ad Exter.), 3 mart. 1873; S. R. C., *Barbastren.,* 19 ian. 1619; *Dertusen.,* 12 sept. 1769; *Nanneten.,* 14 iun. 1873; *Triventina,* 23 febr. 1894, ad I; Pontificale Rom., tit. *Benedictio olei catechumenorum;* tit. *Ordo ad visitandas parochias;* Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando*, n. 38; tit. VI, c. 1, *de exsequiis,* n. 6, 7; tit. X, c. 1, *de exorcizandis obsessis a daemonio,* n. 13. -- Vide etiam Can. 336, § 2.

1261 § 2: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 8; sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6.

Kan. 1260. - Službenici Crkve moraju pri izvršivanju bogoštovanja biti ovisni isključivo od crkvenih Poglavara.

Kan. 1261. - § 1. Mjesni su Ordinariji dužni paziti, da se bogoštovni propisi svetih kanona točno obdržavaju, a napose da se u bogoštovlje bilo ono javno ili posebničko ni u svagdanji život vjernika ne zavode nikakovi praznovjerni čini, niti dopusti bilo što, što je s vjerom nespojivo ili se protivi crkvenoj predaji ili odaje ružnu pomamu za novcem.

§ 2. Ako mjesni Ordinarij izda u toj stvari zakone za svoje područje, dužni su ih obdržavati i svi redovnici, pa i izuzeti; a Ordinarij može u tu svrhu u njihovim crkvama ili javnim bogomoljama izvršivati nadzorni pohod.

Can. 1262. - § 1. Optandum ut, congruenter antiquae disciplinae, mulieres in ecclesia separatae sint a viris.

§ 2. Viri in ecclesia vel extra ecclesiam, dum sacris ritibus assistunt, nudo capite sint, nisi aliud ferant probati populorum mores aut peculiaria rerum adiuncta; mulieres autem, capite coperto et modeste vestitae, maxime cum ad mensam Dominicam accedunt.

Can. 1263. - § 1. Potest magistratibus, pro eorum dignitate et gradu, locus in ecclesia esse distinctus, ad normam legum liturgicarum.

§ 2. Sine expresso Ordinarii loci consensu nemo fidelis locum habeat in ecclesia sibi suisque reservatum; Ordinarius autem consensum ne praebeat, nisi ceterorum fidelium commoditati sit sufficienter consultum.

§ 3. Ea semper factis in concessionibus inest tacita conditio, ut Ordinarius possit, ex iusta causa, concessionem revocare, non obstante quolibet temporis decursu.

Can. 1264. - § 1. Musicae in quibus sive organo aliisve instrumentis sive cantu lascivum aut impurum aliquid misceatur, ab ecclesiis omnino arceantur: et leges liturgicae circa musicam sacram serventur.

§ 2. Religiosae mulieres, si eisdem liceat, ad normam suarum constitutionum vel legum liturgicarum ac de venia Ordinarii loci, in propria ecclesia aut oratorio publico canere, tali e loco canant, ubi a populo conspici nequeant.

1262 § 1: Caeremoniale Episcopor., l. I, c. V, n. 7.

1262 § 2: C. 3, C. XXI, q. 4; c. 19, C. XXXIII, q. 5; c. 57, D. I, *de cons.;* S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XV; S. R. C., *Caietana,* 25 sept. 1688, 18 iun. 1689; *Caietana,* 2 sept. 1690, ad 1, 3, 4; *Ravennaten.,* 7 iul. 1876, ad IV.

1263 § 1: C. 30, D. II, *de cons.;* c. 1, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 19 dec. 1846; S. R. C., *Egitanien.,* 10 iun. 1602, ad 6; *Compostellana,* 21 febr. 1604; *Granaten.,* 24 oct. 1609; *Sagonen.,* 20 apr. 1630; *Ugentina,* 23 maii 1639; *Brundusina,* 15 dec. 1640; *Licien.,* 6 iul. 1641; *Bitetten.,* 31 maii 1642; *Aquilana,* 28. iun. 1642; *Interamnen.,* 19 iul. 1642, ad 2; *Mediolanen.,* 8 et 18 iul. 1654; *Mediolanen.,* 26 ian. 1658; *Polinianen.,* 11 sept. 1660; *Mediolanen.,* 15 ian. 1661; *Boianen.,* 29 nov. 1670; *Rheginen.,* 29 noV. 1670; *Tortonen.,* 13 iun. 1671; *Cremonen.,* 16 iun. 1674; *Imolen.,* 18 maii 1675, ad 3; *Vercellen.,* 13 febr. 1677; *Bitecten.,* 23 sept. 1684; *Baren.,* 22 febr. 1687; decr. gen. 13 mart. 1688; *Gerunden.,* 12 mart. 1689; decr. gen. 22 apr. 1690; *Bononien.,* 10 iun. 1690, ad 1; *Baren.,* 22 apr., 2 sept. 1690, ad 3; *Ferrarien.,* 2 aug. 1698; *Amerina,* 12 sept. 1699; *Montis Alti,* 23 iun. 1703; *Calenen.,* 2 apr. 1718; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XIII, n. 13.

Kan. 1262. - § 1. Preporuča se, da žene, u skladu sa nekadanjim propisima, budu u crkvi odvojene od muškaraca.

§ 2. Muškarci moraju u crkvi i izvan crkve, kada prisustvuju svetim obredima, biti gologlavi, osim ako se tome protive usvojeni narodni običaji ili izuzetne kakove prilike; a žene pokrivene glave i obučeno čedno osobito kada pristupaju stolu Gospodnjem.

Kan. 1263. - § 1. Za dužnosnike može, prema njihovom dostojanstvu i položaju, u crkvi biti određeno posebno mjesto, u skladu s odredbama bogoslužnih zakona.

§ 2. Bez izričitog pristanka mjesnoga Ordinarija ne može nijedan vjernik imati u crkvi mjesto pridržano za sebe ili za svoje; Ordinarij na to smije pristati, ako za ostale vjernike ne ima dosta udobnog mjesta.

§ 3. U takovim dopuštenjima, koja se dadu, sadržan je uvijek prešutni uvjet, da Ordinarij može iz pravednog razloga dopuštenje opozvati, bez obzira na bilo koje prošlo vrijeme.

Kan. 1264. - § 1. Glazbena su izvađanja, kod kojih bilo pri sviranju orgulja i drugih glazbala bilo pri pjevanju dolazi tako nešto, što zvuči razuzdano i prosto, u crkvama bezuvjetno zabranjeno; pa se moraju obdržavati bogoslužni zakoni o svetoj glazbi.

§ 2. Ženske redovnice, ako im je, u skladu s njihovim ustanovama i s bogoslužnim zakonima, te s dozvolom mjesnoga Ordinarija, dopušteno pjevati u vlastitoj crkvi ili bogomolji, moraju pjevati s takvoga mjesta, gdje ih puk ne može vidjeti.

1263 § 2: S. R. C., *Entomilien.,* 11 dec. 1604, ad 3.

1263 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 19 dec. 1846; S. R. C., *Marianen.,* 22 nov. 1642.

1264 § 1: C. 1, *de celebratione missarum et aliis divinis officiis,* III, 14, in Clem.; c. un., *de vita et honestate clericorum,* III, 1, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXII. *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; ep. encycl. *«Annus qui»,* 19 febr. 1749, § 2 sq.; Pius X, motu propr. *«Inter pastoralis offici»,* 22 nov. 1903; ep. *«Quod Nobis»,* 8 dec. 1903; motu propr. *«Nostro motu proprio»,* 25 apr. 1904; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 29; instr. (ad Archiep. Baltimoren.), 25 iun. 1884, n. 2; S. R. C., 21 febr. 1643; *Hispalen.,* 16 ian. 1677, ad 7; *De musica sacra ordinatio,* 7 iul. 1894; *Urbis et Orbis,* 8 ian. 1904; *Compostellana,* 15 apr. 1905; decr. 11 aug. 1905; decr. 14 aug. 1905; declar. 14 febr. 1906; *Neapolitana,* 8 aug. 1906; decr. 7 aug. 1907; decr. 8 apr. 1908; *Compostellana,* 13 nov. 1908; instr. 27 nov. 1908; decr. 24 mart. 1909; decr. 25 ian. 1911; decr. 11 apr. 1911; 11 maii 1911, ad I, II; decr. 8 iul. 1912; decr. 8 dec. 1912; 14 ma11 1915; *Tarvisina,* 18 maii 1917; 23 iun. 1917; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XXVIII, nr. 11, 12.

1264 § 2: C. 25, C. XVIII, q. 2.

TITULUS XV.

DE CUSTODIA ET CULTU SANCTISSIMAE EUCHARISTIAE.

Can. 1265. - § 1. Sanctissima Eucharistia, dummodo adsit qui eius curam habeat et regulariter sacerdos semel saltem in hebdomada Missam in sacro loco celebret:

1°. Custodiri debet in ecclesia cathedrali, in ecclesia principe Abbatiae vel Praelaturae *nullius,* Vicariatus et Praefecturae Apostolicae, in qualibet ecclesia paroeciali vel quasi-paroeciali et in ecclesia adnexa domui religiosorum exemptorum sive virorum sive mulierum;

2°. Custodiri potest, de licentia Ordinarii loci, in ecclesia collegiata et in oratorio principali sive publico sive semi-publico tum domus piae aut religiosae, tum collegii eclesiastici quod a clericis saecularibus vel a religiosis regatur.

§ 2. Ut in aliis ecclesiis seu oratoriis custodiri possit, necessarium est indultum apostolicum; loci Ordinarius hanc licentiam concedere potest tantummodo ecclesiae aut oratorio publico ex iusta causa et per modum actus.

§ 3. Nemini licet sanctissimam Eucharistiam apud se retinere aut secum in itinere deferre.

Can. 1266. - Ecclesiae in quibus sanctissima Eucharistia asservatur, praesertim paroeciales, quotidie per aliquot saltem horas fidelibus pateant.

1265 § 1. 2.°: C. 16, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; Benedictus XIV, const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 24; S. C. Ep. et Reg. *Urbinaten.,* 2 mart. 1594; S. C. C., *Thelesina,* 17 mart. 1696; *Amalphitana* 1 et 29 apr. 1713; *Fulginaten.,* 19 aug. 1752, ad III et 12 maii 1753; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 30: S. R. C., *Tuscanellae,* 19 aug. 1619, ad 4: *Marianen.,* 16 apr. 1644; *Altonen.,* 17 febr. 1881.

1265 § 2: Benedictus XIV, const. a *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 24; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n.3°, 2, n. 5°, 3; S. C. Ep. et Reg., *Patavina,* 21 mart. 1594; S. C. C. *Caiacen.,* 12 ian. 1630, ad 1; *Syracusana,* 13 nov. 1638, 22 sept. 1640; *Acheruntina,* 3 mart. 1668. ad 6. *Lunen.-Sarzanen.,* 19 aug. 1690, ad 2

NASLOV XV.

ČUVANJE I ŠTOVANJE PRESVETE EUHARISTIJE

Kan. 1265. - § 1. Presveta Euharistija, pod uvjetom, da ima tko će o njemu voditi brigu i da svećenik u pravilu barem jednom u tjednu na tom svetom mjestu odslužiti Misu:

1.° Mora se čuvati u stolnoj crkvi, u glavnoj crkvi Opatije ili Prelature *samosvojne*, Namjesništva i Nadstojništva Apostolskoga, u svakoj župskoj ili dožupskoj crkvi i u crkvi pripojenoj kući izuzetih redovnika i muških i ženskih;

2.° Može se čuvati, s dozvolom mjesnoga Ordinarija, u zbornoj crkvi, te u glavnoj bogomolji i javnoj i polujavnoj, koja pripada bilo pobožnoj ili redovničkoj kući bilo crkvenom zavodu pod upravom svjetovnih ili redovničkih duhovnika.

§ 2. Da se može čuvati u drugim crkvama ili bogomoljama, potrebna je apostolska ovlastica; ovakovu dozvolu može mjesni Ordinarij dati samo crkvi ili javnoj bogomolji, i to iz pravednog razloga i od slučaja do slučaja.

§ 3. Nitko ne smije Presvetu euharistiju držati kod sebe ili na putovanju sa sobom nositi.

Kan. 1266. - Crkve, u kojima se čuva Presveta euharistija, osobito župske, moraju biti svaki dan barem kroz nekoliko sati otvorene vjernicima.

---

et 13 ian. 1691, ad 2; *Bononien.,* 17 nov. 1691, ad 1; S. C. de Prop. Fide (Tunkin. Occident.), 22 sept. 1850: S. R. C., *Bavariae.* 23 mart. 1593, *Nucerina Paganorum,* 12 sept. 1626, *Calaritana,* 14 iun. 1646; *Urbis et Orbis,* 12 ian. 1704, ad 26; *Nivernen.* 8 mart. 1879, ad III; *Baionen.,* 14 maii 1889, ad I, II; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art III, n. 10°, a, n. 11°, b.

1265 § 3: Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. VII; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. 25 febr. 1859; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 30; instr. 31 iul. 1902, n. 6.

1266: S. R. C., *Baionen.,* 14 maii 1889, ad III; *Compostellana,* 15 nov. 1890, ad I.

Can. 1267. - Revocato quolibet contrario privilegio, in ipsa religiosa vel pia domo sanctissima Eucharistia custodiri nequit, nisi vel in ecclesia vel in principali oratorio; nec apud moniales intra chorum vel septa monasterii.

Can. 1268. - § 1. Sanctissima Eucharistia continuo seu habitualiter custodiri nequit, nisi in uno tantum eiusdem ecclesiae altari.

§ 2. Custodiatur in praecellentissimo ac nobilissimo ecclesiae loco ac proinde regulariter in altari maiore, nisi aliud venerationi et cultui tanti sacramenti commodius et decentius videatur, servato praescripto legum liturgicarum quod ad ultimos dies hebdomadae maioris attinet.

§ 3. Sed in ecclesiis cathedralibus, collegiatis aut conventualibus in quibus ad altare maius chorales functiones persolvendae sunt, ne ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur, opportunum est ut sanctissima Eucharistia regulariter non custodiatur in altari maiore, sed in alio sacello seu altari.

§ 4. Curent ecclesiarum rectores ut altare in quo sanctissimum Sacramentum asservatur sit prae omnibus aliis ornatum, ita ut suo ipso apparatu magis moveat fidelium pietatem ac devotionem.

Can. 1269. - § 1. Sanctissima Eucharistia servari debet in tabernaculo inamovibili in media parte altaris posito.

§ 2. Tabernaculum sit affabre exstructum, undequaque solide clausum, cecenter ornatum ad normam legum liturgicarum, ab omni alia re vacuum, ac tam sedulo custodiatur ut periculum cuiusvis sacrilegae profanationis arceatur.

1267: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 10; S. C. Ep. et Reg., *Cracovien.,* 23 apr. 1616; S. C. C., *Granaten.,* 6 maii 1775.

1268 § 1: S. R. C., *Augstae Praetoriae,* 21 iul. 1696, ad 3; *Sancti Iacobi de Cile,* 14 mart. 1861, ad XIII; *Gandaven.,* 18 maii 1878, ad III; *Papien.,* 23 nov. 1880, ad IV; *Cuneen.,* 2 iun. 1883, ad VI.

1268 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Casertana,* 6 dec. 1594; S. R. C., *Gandaven.,* 18 maii 1878, ad I, II; *Comen.,* 9 dec. 1899, ad IV; *Angelopolitana,* 26 apr. 1901, ad III; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 2, Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento*, n. 6.

1268 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Lucana,* 10 febr. 1579; *Casertana,* 6 dec. 1594; S. R. C., *Sebenicen.,* 6 febr. 1875; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XII, n. 8.

1268 § 4: Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XII, n. 8, 16.

Kan. 1267. - Zabranjeno je, uz opoziv svake protivne povlastice, čuvati presvetu Euharistiju u samoj redovničkoj ili pobožnoj kući, osim ili u crkvi ili u glavnoj bogomolji; a isto tako i kod duvna unutar pijevnice (kora) ili samostanskih zidina.

Kan. 1268. - § 1. Presvete se euharistija smije čuvati u istoj crkvi samo na jednom žrtveniku.

§ 2. Mora se čuvati na najistaknutijem i najodličnijem mjestu u crkvi, te prema tomu redovno na velikom žrtveniku, ako se ne bi smatralo, da je drugi za klanjanje i štovanje tolikog otajstva prikadniji i doličniji, držeći se odredaba bogoslužnih zakona u pogledu posljednjih dana velikog tjedna.

§ 3. No u stolnim, zbornim ili sabornim crkvama u kojima se moraju izvršivati pjevnički obredni čini kod velikog žrtvenika, bolje je, da ne bude smetnje crkvenom bogoslužju, da se Presveta euharistija ne čuva u pravilu na velikom žrtveniku, nego u drugoj kapelici ili oltaru.

§ 4. Ravnatelji crkava treba da vode brigu o tom, da žrtvenik, na kojemu se čuva presveto Otajstvo bude urešen bolje pred svima drugima, tako da samim svojim izgledom pobuđuje vjernike ne pobožnost i skrušenost.

Kan. 1269. - § 1. Presveta se Euharistija mora čuvati u nepokretnom svetohraništu postavljenom u sredini žrtvenika.

§ 2. Svetohranište treba da je izvedeno milovidno, sa svih strana dobro zatvoreno, dolično urešeno u skladu s bogoslužnim zakonima, u njemu se ne smije nalaziti ništa drugoga i mora se tako brižno čuvati, da ne bude ni najmanje pogibli za kakovo svetogrdno oskvrnuće.

1269 § 1: C. 10, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officii,* III, 41; Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 6, Can. 7; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. III; S. R. C., *Egitanien.*, 10 iun. 1602, ad 5; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 5.

1269 § 2: C. 10, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis*, III, 41; C. 1, X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum,* III, 44; S. R. C., *Toletana,* 20 sept. 1806, ad 2; *Briocen.,* 21 iul. 1855, ad 10; *Sancti Iacobi de Cile,* 28 apr. 1866; *Urgelen.,* 7 aug. 1871, ad VII, VIII; *Altonen.,* 17 febr. 1881; *Nesqualien.,* 1 dec. 1882; *Vallisoletana.,* 30 mart. 1886, ad I; *Ordinis Minorum Capuccinorum S. Francisci,* 7 dec. 1888, ad XIII; *Calven. et Theanen.,* 5 iun. 1889; *Romana,* 20 iun. 1899, ad IV; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 2; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 5, 6.

§ 3. Gravi aliqua suadente causa ab Ordinario loci probata, non est vetitum sanctissimam Eucharistiam nocturno tempore extra altare, super corporali tamen, in loco tutiore et decenti, asservari, servato praescripto Can. 1271.

§ 4. Clavis tabernaculi, in quo sanctissimum Sacramentum asservatur, diligentissime custodiri debet, onerata graviter conscientia sacerdotis qui ecclesiae vel oratorii curam habet.

Can. 1270. - Particulae consecratae, eo numero qui infirmomorum et aliorum fidelium communioni satis esse possit, perpetuo conserventur in pyxide ex solida decentique materia, eaque munda et suo operculo bene clausa, cooperta albo velo serico et, quantum res feret, ornato.

Can. 1271. - Coram tabernaculo, in quo sanctissimum Sacramentum asservatur, una saltem lampas diu noctuque continenter luceat, nutrienda oleo olivarum vel cera apum; ubi vero oleum olivarum haberi nequeat, Ordinarii loci prudentiae permittitur ut aliis oleis commutetur, quantum fieri potest, vegetabilibus.

Can. 1272. - Hostiae consecratae, sive propter fidelium communionem, sive propter expositionem sanctissimi Sacramenti, et recentes sint et frequenter renoventur, veteribus rite consumptis, ita ut nullum sit periculum corruptionis, sedulo servatis instructionibus quas Ordinarius loci hac de re dederit.

1269 § 3: S. C. de Prop. Fide (C. G. - Helvetiae), 7 mart. 1805; S. R. C., *Vicariatus Apostolici de Dania,* 10 febr. 1871, ad 1, 5.

1269 § 4: C. 1, X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum,* III, 44; S. C. Ep. et Reg., *Faventina,* 25 mart. 1591; *Vallisoletana,* 12 mart. 1705; ep. encycl. 9 febr. 1751; S. R. C., *Civitaten.,* 6 dec. 1631; *Hispalen.,* 22 nov. 1636; *Calaguritana,* 13 sept. 1642; *Calaguritanu,* 3 aug. 1647; *Tiburtina,* 7 dec. 1737; *Corcyren.,* 22 maii 1841, ad 1; *Meliten.,* 22 maii 1841; *Narnien.,* 7 dec. 1844, ad 4; *Neapolitana,* 14 iun. 1845.

1270: C. 93, D. II, *de cons.;* c. 3, X, *de officio archipresbyteri,* I, 24; Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 6; Benedictus XIV, const. *«Praeclaris»,* 18 mart. 1746; S. C. de Prop. Fide, instr. (pro Graeco-Melchit.), 15 febr. 1746; S. R. C., *Civitatis Conchen.,* 13 aug. 1667, ad 2; *Sancti Hippolyti,* 31 aug. 1867, ad VI; *Mindonien.,* 30 ian. 1880; *Altonen.,* 17 febr. 1881; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissisno Eucharistiae sacramento,* n. 5.

§ 3. Nije zabranjeno, kada za to postoji kakav važan razlog odobren od Ordinarija, čuvati presvetu Euharistiju u noćno doba izvan žrtvenika, ali ipak na tjelesniku, na što sigurnijem i doličnijem mjestu, uz obdržavanje propisa kan. 1271.

§ 4. Ključ se svetohraništa, u kojemu se čuva Presveta euharistija, mora najbrižljivije pohranjivati, uz tešku obvezu u savjesti za svećenika, koji ima brigu nad crkvom ili bogomoljom.

Kan. 1270. - Posvećene se čestice, u tolikom broju, koji je dovoljan za pričvršćivanje bolesnika i drugih vjernika, moraju trajno čuvati u pričesnom kaležu iz tvrde i dolične tvari, koji ima biti čist i dobro zatvoren svojim poklopcem, zastrt bijelim svilenim i prema prilikama urešenim plaštićem.

Kan. 1271. - Ispred svetohraništa, u kojemu se čuva Presveta euharistija, mora danju i noći neprestano svijetliti barem jedna svjetiljka, na maslinovo ulje ili vosak; a gdje se ne može imati maslinovog ulja, prepušta se razboritosti mjesnog Ordinarija, da se umjesto njega uzmu druga ulja, po mogućnosti bilinska.

Kan. 1272. - Posvećene hostije, i one za pričešćivanje vjernika, kao i za izlaganje presvetoga Otajstva, moraju biti i svježe i često obnavljane, pošto se stare propisno potroše, tako da ne bude nikakove pogibli pokvarenja, uz strogo obdržavanje naputaka, koje je u toj stvari izdao mjesni Ordinarij.

1271: S. R. C., *Bavariae,* 23 mart. 1593; *Ordinis Capuccinorum,* 22 aug. 1699; *Plurium dioecesium,* 14 iul. 1864; *Cuneen.,* 2 iun. 1883, ad IV; *Carcassonen.,* 8 nov. 1907; declar. 22 nov. 1907; *Romana,* 27 nov. 1908; decr. 23 febr. 1916; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 2, c. XII n. 17; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 6.

1272: Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 9; Clemens VIII, instr. *«Sanctissimus»,* 31 aug. 1595, § 2; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. III-V; ep. encycl. *«Allatae sunt»,* 26 iul. 1755, § 29; S. C. Ep. et Reg., *Ravennaten.,* 3 aug. 1573; S. R. C., *Sanctorien.,* 12 sept. 1884, ad II; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 2; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 7.

Can. 1273. - Qui in religiosam fidelium institutionem incumbunt, nihil omittant ut pietatem erga sanctissimam Eucharistiam in eorum animis excitent, eosque praesertim hortentur ut, non modo diebus dominicis et festis de praecepto, sed etiam diebus ferialibus intra hebdomadam, frequenter, quantum fieri potest, Missae sacrificio assistant et sanctissimum Sacramentum visitent.

Can. 1274. - § 1. In ecclesiis aut oratoriis quibus datum est asservare sanctissimam Eucharistiam, fieri potest expositio privata seu cum pyxide ex qualibet iusta causa sine Ordinarii licentia; expositio vero publica seu cum ostensorio die festo Corporis Christi et intra octavam fieri potest in omnibus ecclesiis inter Missarum sollemnia et ad Vesperas; aliis vero temporibus nonnisi ex iusta et gravi causa praesertim publica et de Ordinarii loci licentia, licet ecclesia ad religionem exemptam pertineat.

§ 2. Minister expositionis et repositionis sanctissimi Sacramenti est sacerdos vel diaconus; minister vero benedictionis Eucharisticae est solus sacerdos, nec eam impertire diaconus potest, nisi in casu quo, ad normam Can. 845, § 2, Viaticum ad infirmum detulerit.

1273: C. 56, D. II, *de cons.;* Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 8; sess. XXII, *de sacrificio missae,* c. 6; *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; ep. encycl. *«Certiores effecti»,* 13 nov. 1742, § 2-4; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; ep. encycl. *«Amantissimi Redemptoris»,* 3 maii 1858; Leo XIII, ep. encycl. *«Mirae caritatis»,* 28 maii 1902; Pius X, litt. encycl. *«Editae saepe»,* 26 maii 1910; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. VI; S. C. de Sacramentis, decr. 8 aug. 1910, n. VI; S. C. C., 12 febr. 1679; decr. *«Sacra Tridentina Synodus»,* 20 dec. 1905, n. 6; *Romana et aliarum,* 15 sept. 1906, ad 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; instr. (pro Mission. Sin.), a. 1817; (C. G.), 12 ian. 1869; Rituale Rom., tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento,* n. 2. -- Vide etiam Can. 467, § 2.

1274 § 1: Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* Can. 6; Benedictus XIV, ep. *«Accepimus»,* 16 apr. 1746; const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 24; ep. *«Cum, ut recte nosti»,* 27 iul. 1755, § 13; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. III; S. C. Ep. et Reg., *Derthonen.,* 18 dec. 1589; *Camerinen.,* 26 oct. 1594; *Derthonen.,* 7 sept. 1598; *Novarien.,* 4 mart. 1603; S. C. C., *Neapolitana,* 17 aug. 1630, ad 4; *Senonen.,* 28 febr. 1654, ad 7; *Vratislavien.,* 16 iun. 1668, ad 4; *Gratianopolitana,* 14 apr. 1674, ad 3; *Vratislavien.,* 28 sept. 1680; *Brictinorien.,* 21 iun. 1687, ad 4; *Lunen.-Sarzanen.,*

Kan. 1273. - Oni koji vjernicima daju vjersku pouku, treba da sve učine, kako bi u njihovim srcima pobudili pobožnost prema presvetoj Euharistiji, a napose treba da ih potiču, da ne samo u nedjelje i zapovijedane blagdane, nego i u radne dane preko tjedna, koliko je moguće često prisustvuju svetoj Misi i pohode presvetu Euharistiju.

Kan. 1274. - § 1. U crkvama se ili u bogomoljama, kojima je dano dopuštenje čuvati Presvetu euharistiju, može obavljati iz bilo kojega pravednog razloga bez dozvole Ordinarijeve posebničko izlaganje s pričesnim Kaležem; javno naprotiv izlaganje ili s pokaznicom može se obavljati na dan svetkovine Tijelova i kroz osminu u svima crkvama pod svečanom Misom i pod Večernjicom; a u druge dane samo iz pravednog i važnog razloga, osobito iz javnog, te dozvolom mjesnoga Ordinarija, iako bi crkva pripadala izuzetoj redovničkoj družbi.

§ 2. Pri izlaganju i pohranjivanju presvetoga Otajstva vrši službu svećenik ili đakon; no djelitelj blagoslova s Presvetim je samo svećenik i đakon ga ne može dati, osim u slučaju, kada, prema odredbi kan. 845, § 2, on nosi popudbinu bolesniku.

---

14 aug. 1690, ad 2 et 13 ian. 1691, ad 2; *Bononien.,* 17 nov. 1691, ad 1; *Salernitana,* 8 et 28 iul., 19 aug. 1702, ad 2; *Ferrarien.,* 2 iun. 1703, 16 maii 1705, ad 4; *Troiana,* 3 et 24 aug. 1709, ad 8; *Ripana,* 16 et 30 mart. 1715, ad 7, 9; *Regien.,* 20 maii, 17 iun., 8 iul., 5 aug. 1719, ad 4; *Volaterrana,* 30 ian. 1723, 23 febr., 16 mart. 1726, ad 11; *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 16; S. C. Indulg., *Cremonen.,* 13 apr. 1726; S. R. C., *Asculana,* 3 apr. 1632; *Urbaniae,* 12 iul. 1638, ad 1; *Cracovien.,* 28 apr. 1640; *Smirnen.,* 20 apr. 1641; *Savonen.,* 31 maii 1642; *Granaten.,* 29 mart. 1645; *Mediolanen.,* 8 apr. 1656; *Surrentina,* 3 ian. 1657; *Montis Regalis,* 9 iul. 1657; *Nicien.,* 7 sept. 1658; *Ragusina,* 13 febr. 1666; *Maioricen.,* 8 iun. 1669; *Posnanien.,* 16 iul. 1672; *Senogallien.,* 12 aug. 1673, ad 5; *Papien.,* 18 mart. 1679; *Sancti Miniati,* 7 iun. 1681; *Maioricen.,* 24 nov. 1691; *Urbis et Orbis,* 12 ian. 1704, ad 27: *Placentina,* 22 nov. 1710, ad 6; *Papien.,* 9 mart. 1711, ad 2; *Perusina,* 13 maii 1719, ad 4; *Florentina,* 13 mart. 1804; decr. gen. 3 apr. 1821, ad 4; *Ordinis Minorum Capuccinorum Provinciae Helveticae,* 23 maii 1835, ad 4; *Tridentina,* 12 mart. 1836, ad 6; *Ariminen.,* 11 sept. 1847; *Sancti Iacobi de Cile,* 14 mart. 1861, ad XIV; *Olinden.,* 16 mart. 1876, ad II; *Societatis Iesu,* 11 maii 1878, ad V; *Labacen.,* 28 apr. 1902, ad VII; *Vilnen.,* 16 febr. 1906, ad II; Caeremoniale Episcopor., l. II. c. XXXIII, n. 33.

1274 § 2: S. R. C., *Angelopolitana,* 11 sept. 1847, ad 9; *Tonkini Occidentalis,* 14 aug. 1858, ad I.

Can. 1275. - Supplicatio Quadraginta Horarum in omnibus ecclesiis paroecialibus aliisque, in quibus sanctissimum Sacramentum habitualiter asservatur, statutis de consensu Ordinarii loci diebus, maiore qua fieri potest sollemnitate quotannis habeatur; et sicubi ob peculiaria rerum adiuncta nequeat sine gravi incommodo et cum reverentia tanto sacramento debita fieri, curet loci Ordinarius ut saltem per aliquot continuas horas, statis diebus, sanctissimum Sacramentum sollemniore ritu exponatur.

1275: S. C. Ep. et Reg., *Lauden.,* 20 aug. 1601; S. C. Indulg., *Cremonen.,* 13 apr. 1726; S. R. C., *Cremonen.,* 13 sept. 1642; *Grossetana,* 4 iul. 1644; Urbis, 12 mart. 1661: *Westmonasterien.,* 27 maii 1911, ad III.

Kan. 1275. - Svake se godine mora održati u dane određene s odobrenjem mjesnoga Ordinarija što je moguće svečanije četrdesetsatno klečanje, u svima župskim crkvama i u drugima, u kojima se trajno čuva Presveta euharistija; a ako se negdje zbog iznimnih prilika ne bi ono moglo držati bez većih poteškoća i s poštovanjem koje se duguje tolikom Otajstvu, treba da mjesni Ordinarij vodi o tom brigu, da se presveto Otajstvo što svečanijim obredom izloži u određene dane barem kroz nekoliko susljednih sati.

TITULUS XVI.

DE CULTU SANCTORUM, SACRARUM IMAGINUM, ET RELIQUIARUM.

Can. 1276. - Bonum atque utile est Dei Servos, una cum Christo regnantes, suppliciter invocare eorumque reliquias atque imagines venerari; sed prae ceteris filiali devotione Beatissimam Virginem Mariam fideles universi prosequantur.

Can. 1277. - § 1. Cultu publico eos tantum Dei Servos venerari licet, qui auctoritate Ecclesiae inter Sanctos vel Beatos relati sint.

§ 2. In album Sanctorum canonice relatis cultus duliae debetur; Sancti coli possunt ubique et quovis actu eius generis cultus; Beati vero non possunt, nisi loco et modo quo Romanus Pontifex concesserit.

Can. 1278. - Laudabiliter quoque, servatis servandis, Sancti nationum, dioecesium, provinciarum, confraternitatum, familiarum religiosarum aliorumque locorum et moralium personarum eliguntur et, accedente confirmatione Sedis Apostolicae, constituuntur Patroni; Beati non item, sine peculiari eiusdem Sedis Apostolicae indulto.

1276: C. 27, 28, D. III, *de cons.;* c. 6, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; c. un., *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 22, in VI°; Conc. Nicaen. II, actio VII, *definitio de sacris imaginibus;* Conc. Trident., sess. XXII, *de sacrificio missae,* Can. 5; sess. XXV, *de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus;* Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 29, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus».* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Innocentius XI, const. *«Caelestis Pastor»,* 20 nov. 1687, prop. 18, 35, 36, Michaelis de Molinos, damn.; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 70, 71, Synodi Pistorien., damn.; Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; S. C. S. Off., decr. 7 dec. 1690, prop. 26, damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 34.

NASLOV XVI.

ŠTOVANJE SVETACA, SVETIH LIKOVA I MOĆI

Kan. 1276. - Dobro je i koristonosno Službenike Božje, koji zajedno s Kristom kraljuju, zazivati i njihove likove i moći častiti; no pred svima drugima moraju svi vjernici djetinjsku pobožnost gojiti prema Blaženoj Djevici Mariji.

Kan. 1277. - § 1. Javno se štovanje smije iskazivati samo onim Božjim Službenicima, koji su po odredbi Crkve uvršteni među Svece ili Blaženike.

§ 2. Onima koji su kanonskim putem uvršteni u imenik Svetaca pripada časno štovanje; Svetima se može iskazivati štovanje svagdje i svakim činom onakvoga štovanja; Blaženima pako može se iskazivati samo na onom mjestu i na onaj način, kako to dopusti Rimski Prvosvećenik.

Kan. 1278. - I to zaslužuje pohvalu da se uz obdržavanje propisa, izaberu Sveci narodni, biskupijski, pokrajinski, od bratstava, redovničkih obitelji, te drugih mjesta i moralnih osoba, pa da ih se, uz odobrenje Apostolske Stolice, uzme za Zaštitnike; ali ne Blaženike, bez posebne ovlastice od iste Apostolske Stolice.

1277 § 1: C. 1, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 45; Urbanus VIII, const. *«Coelestis Hierusalem»,* 5 iul. 1634, § 1, 2; Benedictus XIV, ep. *«Iampridem»,* 28 febr. 1747, n. 6, 7; const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 12; ep. *«Beatus Andreas»,* 22 febr. 1755, § 21; S. C. S. Off., decr. 13 mart. 1625; S. C. Ep. et Reg., *Augustana,* mense iul. 1748, n. 4; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 7 maii 1631; S. R. C., *Forosempronien.,* 28 sept. 1658; decr. gen. 20 dec. 1826; instr. a. 1878; S. *Fidei Neogranaten.,* 31 aug. 1889; decr. 27 aug. 1894; decr. 13 iul. 1896; decr. 11 nov. 1912, n. 5, 6; decr. 26 aug. 1913; declar. 28 apr. 1914.

1277 § 2: Benedictus XIV, ep. *«Beatus Andreas»,* 22 febr. 1755, § 21; S. R. C., decr. 16 dec. 1652; decr. 27 sept. 1659, n. 1-10; declar. 17 apr. 1660, ad 1-3; *Boianen.,* 12 iun. 1660; instr. a. 1878; decr. 24 iul. 1915. -- Vide etiam Can. 1255, § 1.

1278: S. R. C., decr. 23 maii 1630, n. 1, 3; decr. 27 sept. 1659; *Briocen.,* 9 maii 1857; *Ruremunden.,* 1 iun. 1876, ad VI.

Can. 1279. - § 1. Nemini liceat in ecclesiis, etiam exemptis, aliisve locis sacris ullam insolitam ponere vel ponendam curare imaginem, nisi ab Ordinario loci sit approbata.

§ 2. Ordinarius autem sacras imagines publice ad fidelium venerationem exponendas ne approbet, quae cum probato Ecclesiae usu non congruant.

§ 3. Nunquam sinat Ordinarius in ecclesiis aliisve locis sacris exhiberi falsi dogmatis imagines vel quae debitam decentiam et honestatem non praeseferant, aut rudibus periculosi erroris occasionem praebeant.

§ 4. Si imagines, publicae venerationi expositae, sollemniter benedicantur, haec benedictio Ordinario reservatur, qui tamen potest eam cuilibet sacerdoti committere.

Can. 1280. - Imagines pretiosae, idest vetustate, arte, aut cultu praestantes, in ecclesiis vel oratoriis publicis fidelium venerationi expositae, si quando reparatione indigeant, nunquam restaurentur sine dato scriptis consensu ab Ordinario; qui, antequam licentiam concedat, prudentes ac peritos viros consulat.

Can. 1281. - § 1. Insignes reliquiae aut imagines pretiosae itemque aliae reliquiae aut imagines quae in aliqua ecclesia magna populi veneratione honorentur, nequeunt valide alienari neque in aliam ecclesiam perpetuo transferri sine Apostolicae Sedis permissu.

§ 2. Insignes Sanctorum vel Beatorum reliquiae sunt corpus, caput, brachium, antibrachium, cor, lingua, manus, crus aut illa pars corporis in qua passus est martyr, dummodo sit integra et non parva.

1279 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus;* Urbanus VIII, const. *«Sacrosancta Tridentina Synodus»,* 15 mart. 1642, § 1; Benedictus XIV, ep. *«Sollicitudini»,* 1 oct. 1745, § 8, 10, 23, 26-28, 35; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. S. Off. (Chan-si), 21 sept. 1842, ad III; (Mission. Abissin.), 26 aug. 1891; S. C. C., *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 16; S. R. C., *Tridentina,* 23 febr. 1894, ad II.

1279 § 2: Benedictus XIV, ep. *«Sollicitudini»,* 1 oct. 1745, § 33-36; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 15; S. C. S. Off., decr. 30 maii 1891; S. R. C., *Platien.,* 29 nov. 1878; decr. 28 mart. 1914; decr. seu declar. 15 iul. 1914, n. I.

1279 § 3: Conc. Trident., sess. XXV, *de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus;* Urbanus VIII, const. *«Sacrosancta Tridentina Synodus»,* 15 mart. 1642, § 1; Benedictus XIV, ep. *«Sollicitudini»,* 1 oct. 1745, § 8, 10, 23, 26-28; Clemens XIII, ep. *«Cum sicut accepimus»,* 9 febr. 1768; S. C. S. Off., decr. 30 maii 1891; S. R. C., *Mantuana,* 15 mart. 1888; *S. Fidei Neogranaten.,* 31 aug. 1889; decr. 27 aug. 1894; decr. 28 mart. 1914; decr. seu declar. 15 iul. 1914, n. I.

Kan. 1279. - § 1. Nitko ne smije postaviti ili učiniti da se postavi u crkvama, pa bile one i izuzete, ili na drugim svetim mjestima, kakav lik, ako on nije odobren od strane mjesnog Ordinarija.

§ 2. A Ordinarij ne smije dati odobrenja, da se javno izlože štovanju vjernika takovi sveti likovi, koji nisu u skladu s usvojenom praksom Crkve.

§ 3. Nikada ne smije Ordinarij dopustiti, da se u crkvama ili na drugim svetim mjestima izlažu krivovjerni likovi ili takovi, koji ne pokazuju potrebite doličnosti i poštovanja, ili takovi koji bi neuke mogli zavesti u zabludu.

§ 4. Ako se likovi, koji se izlažu javnom štovanju, imaju svečano blagosloviti, takav je blagoslov pridržan Ordinariju, no on ga može povjeriti bilo kojemu svećeniku.

Kan. 1280. - Ako bi dragocjeni likovi, to jest takovi, koji se ističu starinom, umjetnošću ili štovanjem, a izloženi su u crkvama ili javnim bogomoljama štovanju vjernika, trebalo kada popraviti, ne smije se radu oko obnove nikada pristupiti bez pismenog pristanka od strane Ordinarija; a ovaj treba da, prije nego li dade dozvolu, zatraži mišljenje od razboritih vještaka.

Kan. 1281. - § 1. Znamenite se moći ili dragocjeni likovi, a jednako ni druge moći ili likovi, koje vjernici u nekoj crkvi uvelike časte i poštivaju, ne mogu bez dopuštenja Apostolske Stolice valjano otuđiti niti zauvijek prenijeti u drugu crkvu.

§ 2. Znamenite moći Svetaca i Blaženika jesu tijelo, glava, ruka, podlaktica, srce, jezik, ruke, noga ili onaj dio tijela, na kojemu je mučenik bio mučen, pod uvjetom da je taj dio cijel i da nije sitan.

1279 § 4: S. R. C., *Calaguritana et Calceaten.,* 17 maii 1760.

1281 § 1: C. 37, D. I, *de cons.;* c. 2, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 45; S. C. Indulg., 17 nov. 1676.

1281 § 2: S. C. Iudulg., *Viterbien.,* 11 iun. 1822; S. R. C., *Urbis,* 8 apr. 1628, n. 3; *Baren.,* 20 dec. 1628; *Urbis et Orbis,* 13 ian. 1631; 3 iun. 1662, ad 2; *Decreta ad Missale pertinentia,* 13 febr. 1666, n. 14; *Decreta quae ad Officium attinent,* 13 febr. 1666, n. 3; *Ruben.,* 3 dec. 1672; *Patavina,* 7 dec. 1844, ad 1; *Urbis et Orbis,* 27 iun. 1899.

Can. 1282. - § 1. Insignes Sanctorum vel Beatorum reliquiae nequeunt in aedibus vel oratoriis privatis asservari, sine expressa Ordinarii loci licentia.

§ 2. Reliquiae non insignes debito cum honore etiam in domibus privatis servari pieque a fidelibus gestari possunt.

Can. 1283. - § 1. Publico cultu eae solae reliquiae in ecclesiis, quanquam exemptis, honorari possunt, quas genuinas esse constet authentico documento alicuius S. R. E. Cardinalis, vel Ordinarii loci, vel alius viri ecclesiastici cui facultas *authenticandi* indulto apostolico sit concessa.

§ 2. Vicarius Generalis nequit, sine mandato speciali, reliquias authenticas edicere.

Can. 1284. - Locorum Ordinarii reliquiam, quam certo non esse authenticam norint, a fidelium cultu prudenter amoveant.

Can. 1285. - § 1. Sacrae reliquiae, quarum authenticitatis documenta ob civiles perturbationes vel ob alium quemlibet casum interierint, publicae venerationi ne exponantur, nisi praecedat iudicium Ordinarii loci, non autem Vicarii Generalis sine mandato speciali.

§ 2. Reliquiae tamen antiquae in ea veneratione qua hactenus fuerunt, sunt retinendae, nisi in aliquo peculiari casu certis argumentis constet eas falsas vel suppositicias esse.

Can. 1286. - Locorum Ordinarii ne sinant, maxime in sacris concionibus, libris, ephemeridibus vel commentariis fovendae pietati destinatis, ex meris coniecturis, ex solis probabilibus argumentis vel praeiudicatis opinionibus, praesertim verbis ludibrium aut despectum sapientibus, quaestiones agitari de sacrarum reliquiarum authenticitate.

1283 § 1: C. 2, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 45; Conc. Trident., sess. XXV, *de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus;* Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. C., *Viterbien.,* 26 iun. 1627; *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 16: S. C. *Indulg.,* 16 dec. 1749, *Urbinaten.,* 24 ian. 1824; S. R. C., *Augustae Praetoriae,* 21 iul. 1696, ad 4; *Lauden.,* 23 iun. 1892, ad V; Vicariatus Urbis, litt. encycl. 17 ian. 1881.

1283 § 2: S. C. Indulg., 23 sept. 1780.

1284: C. 26, D. I, *de cons.;* c. 2, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 45; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. VI; S. C. Indulg., *Iacien.,* 20 ian. 1896; S. R. C., *Anagnina,* 3 aug. 1697.

Kan. 1282. - § 1. Znamenite se moći Svetaca i Blaženika ne mogu bez izričite dozvole mjesnoga Ordinarija čuvati u posebničkim kućama ili posebničkim bogomoljama.

§ 2. Moći neznamenite mogu se s dužnim poštovanjem čuvati i u posebničkim kućama, a vjernici ih mogu pobožno i na sebi nositi.

Kan. 1283. - § 1. Javnom se štovanju mogu u crkvama, pa bile one i izuzete, izlagati samo takove moći, za koje utvrđeno da su prave vjerovnom ispravom izdanom od kojega S. R. C. Stožernika, ili od mjesnoga Ordinarija, ili od drugoga službenika Crkve, kojemu je apostolskom ovlasticom dano ovlaštenje za *ovjeravanje.*

§ 2. Glavni Namjesnik ne može, bez posebne punomoći, ovjeravati moći.

Kan. 1284. - Mjesni su Ordinariji dužni takove moći, za koje sa sigurnošću ne znaju, da li su prave, ukloniti na razboriti način od štovanja vjernika.

Kan. 1285. - § 1. Svete se moći, kod kojih su dokaznice za to, da su prave, propale zbog građanskih prevrata ili zbog bilo kojega drugoga razloga, ne smiju izlagati javnom štovanju, dok najprije Ordinarij o tome ne izda rješenja, ne pako Glavni Namjesnik bez posebne punomoći.

§ 2. Ipak se zato moraju moći koje su od davnina, ostaviti onakovom štovanju, u kakovom su dosada bile, osim ako bi u kojemu iznimnom slučaju bilo sigurnim dokazima utvrđeno, da su krive ili podmetnute.

Kan. 1286. - Mjesni Ordinariji neka ne dopuštaju, da se raspravlja o tom, da li su svete moći prave ili ne, osobito ne u propovijedima, knjigama, časopisima ili glasilima namijenjenim njegovanju pobožnosti, i to na temelju dokazivanja, koje je samo vjerojatno ili na temelju unaprijed usvojenih pretpostavki, napose ako to biva riječima, koje zvuče posprdno i prezirno.

1285 § 1: C. 2, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 45; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. VI; S. C. Indulg., *Divionen.,*22 febr. 1847; S. R. C., *Augustae Praetoriae,* 21 iul. 1696, ad 4; *Lauden.,* 23 iun. 1892, ad V; Vicariatus Urbis, litt. encycl. 17 ian. 1881.

1285 § 2: Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. VI; S. C. C., *Albinganen.,* 14 mart. 1648; *Albanen.,* 3 mart. 1668, ad 4; S. C. Indulg., *Andegaven.,* 29 febr. 1864; *Iacien.,* 20 ian. 1896.

1286: Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. VI.

Can. 1287. - § 1. Reliquiae, cum exponuntur, in thecis seu capsis clausae et obsignatae sint oportet.

§ 2. Reliquiae sanctissimae Crucis nunquam in eadem theca cum reliquiis Sanctorum publicae venerationi exhibeantur, sed propriam tecam separatam habeant.

§ 3. Beatorum reliquiae, sine peculiari indulto, in processionibus ne circumferantur, neve in ecclesiis exponantur, nisi ubi eorum officium et Missa celebretur ex Sedis Apostolicae concessione.

Can. 1288. - Sanctissimae Crucis reliquiae, quas in cruce pectorali Episcopus forte defert, ecclesiae cathedrali, ipso defuncto, cedunt, Episcopo successori transmittendae; et si defunctus pluribus praefuerit dioecesibus, ecclesiae cathedrali dioecesis, in cuius territorio supremum diem obiit aut, si extra dioecesim mortuus est, ex qua ultimo discessit.

Can. 1289. - § 1. Sacras reliquias vendere nefas est; adeoque Ordinarii locorum, vicarii foranei, parochi aliive curam animarum habentes, sedulo caveant ne sacrae reliquiae, praesertim sanctissimae Crucis, occasione maxime hereditatum aut alienationis acervi bonorum, veneant, neve in acatholicorum manus transeant.

§ 2. Rectores ecclesiarum, ceterique ad quos spectat, sedulo invigilent ne sacrae reliquiae ullo modo profanentur, neve hominum incuria pereant, vel minus decenter custodiantur.

1287 § 1: C. 2, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 45.

1287 § 2: S. C. Indulg., *Cenomanen.,* 22 febr. 1847; S. R. C., decr. gen. 27 maii 1826; *Cenomanen.,* 18 febr. 1843; *Bergomen.,* 25 maii 1906, ad I.

1287 § 3: S. R. C., decr. 27 sept. 1659, n. 11; declar. 17 apr. 1660, ad 4.

1288: Vicariatus Urbis, litt. encycl. 25 mart. 1889.

Kan. 1287. - § 1. Moći moraju, kada se izlažu, biti zatvorene u škrinjicama ili moćnicima, te zapečaćene.

§ 2. Moći presvetoga Križa ne smiju se nikada izložiti javnom štovanju u istoj škrinjici s moćima Svetaca, nego moraju biti u posebnoj škrinjici.

§ 3. Moći se Blaženika ne smiju, bez posebne ovlastice, pronositi u ophodima niti se smiju izložiti u crkvama, osim ondje, gdje se služi njihova služba i Misa s dopuštenjem Apostolske Stolice.

Kan. 1288. - Moći presvetoga Križa, koje bi možda imao Biskup u svom prsnom križu, pripadaju, poslije njegove smrti, stolnoj crkvi i moraju se predati Biskupu nasljedniku; a u slučaju da je imao u upravljanju više biskupija, stolnoj crkvi one biskupije, u kojoj je umro ili ako je umro izvan biskupije, onaj, iz koje je najzadnje otišao.

Kan. 1289. - § 1. Zabranjeno je svete moći prodavati; pa zato moraju mjesni Ordinariji, dekani, župnici i drugi dušobrižnici, o tom voditi strogu brigu, da se svete moći, osobito one presvetoga Križa, napose prigodom nasljedstava i rasprodaje imovine, ne prodadu i ne dođu u nekatoličke ruke.

§ 2. Ravnatelji crkava i svi ostali, na koje to spada, dužni su brižno paziti, da se svete moći ne oskvrnu bilo kojim načinom ili da se dosta dolično ne čuvaju.

1289 § 1: C. 2, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 45; S. C. S. Off. (Scopiae), 11 aug. 1768; S. C. Indulg., 17 nov. 1676; 21 dec. 1878; Vicariatus Urbis, litt. encycl. 17 ian. 1881.

1289 § 2: Conc. Nicaen. II, actio VII, *definitio de sacris imaginibus;* Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 2

TITULUS XVII.

DE SACRIS PROCESSIONIBUS.

Can. 1290. - § 1. Nomine sacrarum processionum significantur sollemnes supplicationes quae a populo fideli, duce clero, fiunt eundo ordinatim de loco sacro ad locum sacrum, ad excitandam fidelium pietatem, ad commemoranda Dei beneficia eique gratias agendas, ad divinum auxilium implorandum.

§ 2. *Ordinariae* sunt quae statis diebus per annum fiunt ad normam librorum liturgicorum vel consuetudinum ecclesiarum; *extraordinariae,* quae aliis publicis de causis in alios dies indicuntur.

Can. 1291. - § 1. Nisi aliter ferat immemorabilis consuetudo, vel locorum circumstantiae, prudenti Episcopi iudicio, aliud exigant, die festo Corporis Christi unica tantum sollemnisque per publicas vias processio in uno eodemque loco fieri debet ab ecclesia digniore, eique clerici omnes religiosaeque virorum familiae, etiam exemptae, et laicorum confraternitates interesse debent, regularibus exceptis qui in strictiore clausura perpetuo vivant, aut a civitate ultra tria millia passuum distent.

§ 2. Ceterae paroeciae et ecclesiae etiam regulares possunt, intra octavam, proprias processiones extra ecclesiae ambitum agere; sed ubi plurer sunt ecclesiae, Ordinarii loci est dies, horas ac vias praestituere quibus suam quaeque processionem agant.

1290 § 1: S. R. C., *Visen.,* 20 aug. 1870; Rituale Rom., tit. IX, c. 1, *de processionibus,* n. 1.

1290 § 2: Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXII, XXXIII; Rituale Rom., tit. IX, c. 1, *de processionibus,* n. 8, 9.

1291 § 1: Conc. Trident., sess. XIII, *de Eucharistia,* c. 5, Can. 6; Urbanus VIII, const. *«Nuper»,* 17 nov. 1638, § 1, 2; Benedictus XIV, const. *«Pastoralis sollicitudinis»,* 16 febr. 1745, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Derthonen.,* 7 sept. 1598; *Viglevanen.,* 12 mart. 1601; *Papien.,* 15 febr. 1622; S. C. C., *Neapolitana,* 3 aug. 1709, ad 1; S. R. C.,

NASLOV XVII.

SVETI OPHODI

Kan. 1290. - § 1. Imenom svetih ophoda nazivlju se svečane molitve, koje vjerni puk izvršuje pod vodstvom duhovništva, polazeći u redu sa svetoga mjesta na sveto mjesto, u tu svrhu da se pobuđuje pobožnost vjernika, da se potsjeća na Božja dobročinstva i iskazuje mu zahvalnost, te da se zazivlje pomoć Božja.

§ 2. *Redovni* su oni, koji se izvršuju u određene dane kroz godinu u skladu s odredbama bogoslužnih knjiga ili običajima crkava; *izvanredni* oni, koji su određeni u druge dane zbog javnih razloga.

Kan. 1291. - § 1. Na dan svetkovine Tijelova, ako ne bi postojao drugačiji običaj od pamtivijeka ili bi to tražile mjesne prilike, po razboritom sudu Ordinarija, ima se u jednom te istom mjestu voditi samo jedan jedini svečani ophod po javnim ulicama, i to iz najodličnije crkve, a kod ovoga moraju prisustvovati svi duhovnici i muške redovničke obitelji, pa i izuzete, te svjetovnjačke bratovštine, osim izuzetih redodržnih redovnika, koji trajno žive u strogom zatvorenju, ili su udaljeni tri tisuće koraka od grada.

§ 2. Ostale župe i crkve, pa i redodržne, mogu upriličiti, u osmini, posebne ophode izvan kruga crkve (cintora); ali ondje gdje ima više crkava treba da mjesni Ordinarij unaprijed označi dane, sate i ulice, kojima će svaka voditi svoj ophod.

Canarien., 10 maii 1594, ad 1; *Placentina,* 10 iun. 1602; *Meliten.,* 9 dec. 1638; decr. gen. 28 sept. 1658; *Sulmonen.,* 20 dec. 1659; *Leodien.,* 2 sept. 1662; *Mediolanen.,* 5 nov. 1667, ad 4, *Lucerina,* 4 aug. 1674, ad 1; *Mantuana,* 2 oct. 1683; *Gnesnen.,* 24 mart. 1685; *Sulmonen.,* 9 maii 1693; *Sulmonen.,* 4 sept. 1694; *Urbis et Orbis,* 24 iul. 1911, n. VI; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXIII, n. 3.

1291 § 2: Gregorius XIII, const. *«Cum interdum»,* 11 mart. 1573, § 2; S. C. C., *Sutrina,* 8 iun. 1619; S. R. C., *Neapolitana,* 11 iun. 1594; *Taurinen.,* 11 ian. 1681.

Can. 1292. - Ordinarius loci, audito Capitulo cathedrali, potest ex publica causa extraordinarias processiones indicere; quibus, sicut et ordinariis ac consuetis, ii omnes interesse debent de quibus in Can. 1291, § 1.

Can. 1293. - Religiosi etiam exempti nequeunt extra suas ecclesias et claustra processiones ducere sine Ordinarii loci licentia, salvo praescripto Can. 1291, § 2.

Can. 1294. - § 1. Parochus vel quivis alius nequit processiones novas inducere aut consuetas transferre vel abolere sine Ordinarii loci licentia.

§ 2. Processionibus alicuius ecclesiae propriis interesse debent omnes clerici eidem ecclesiae adscripti.

Can. 1295. - Curent Ordinarii ut sacrae processiones, exstirpatis, si qui sint, malis usibus, ordinate procedant eaque modestia ac reverentia ab omnibus perficiantur, quae piis ac religiosis huiusmodi actibus maxime convenit.

1292: Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 13; S. Pius V, const. *«Etsi mendicantium»,* 16 maii 1567, § 3; const. *«Ex supernae»,* 16 aug. 1567, § 2, 3; Urbanus VIII, const. *«Nuper»,* 17 nov. 1638, § 1, 2; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 7; S. C. Ep. et Reg., *Cremonen.,* 20 dec. 1580; *Fanen.,* 6 febr. 1590; *Ferrarien.,* 6 iul. 1593; *S. Ioannis Evang. Lusitaniae,* 29 nov. 1595, ad 1, 4, 5; *Ferrarien.,* 2 iul. 1596; *Derthonen.,* 7 sept. 1598; *Viglevanen.,* 12 mart. 1601; *Observantium,* 5 iul. 1619; *Papien.,* 15 febr. 1622; *Cassanen.,* 25 maii 1640; *Eugubina,* 14 maii 1649; *Elnen.,* 11 maii 1663; *Zagabrien.,* 14 dec. 1674; *Meliten.,* 12 dec. 1902; S. C. C., *Ventimilien.,* mense dec. 1587, ad 17; *Tolentina,* 27 maii 1591; *Caesenaten.,* 9 mart. 1592; *Nullius,* 21 mart. 1596; *Nullius,* 22 ian. 1598; *Ferrarien.,* 23 sept., 28 nov. 1609; *Albanen.,* 2 sept. 1617; *Derthusen.,* 16 mart., 8 iun. 1619; *Sarnen.,* 22 iun. 1619; 12 ian., 14 dec. 1624; *Placentina,* 18 mart. 1628; *Vulturarien.,* 3 sept. 1650; *Anagnina,* 9 dec. 1662; *Derthonen.,* 18 maii 1686; *Senarum,* 17 nov. 1691, ad 3, 4; *Insularum Canarien.,* 13 nov. 1694, ad 3; *Aquen.,* 5 et 19 maii 1708, ad 1; S. R. C., *Canarien.,* 10 maii 1594, ad 1; *Urbevetana,* 17 iun. 1606; *Matheranen.,* 14 iun. 1608; *Ferrarien.,* 27 iul. 1609; *Chilen. in Indiis,* 15 maii 1610; *Toletana,* 4 iul. 1615; *Elboren.,* 14 ian. 1617, ad 1; *Elboren.,* 14 febr., 28 mart. 1626; *Vigilien.,* 28 sept. 1630; *Bisuntina,* 30 apr. 1632, ad 1; *Calaritana,* 2 iul. 1644, ad 3; decr. gen. 28 sept. 1658; *Sulmonen.,* 20 dec. 1659; *Leodien.,* 2 sept. 1662; *Calaguritana,* 24 maii 1664, ad 4; *Mediolanen.,* 5 nov. 1667, ad 4; *Brugnaten.,* 9 iun. 1668; *Gerunden.,* 13 iun. 1671; *Ravennaten.,* 23 ian. 1683; *Sulmonen.,* 9 maii 1693; *Sulmonen.,* 4 sept. 1694; *Hispalen.,* 21 ian. 1690, ad 1 et 22 ian. 1695, ad 1; *Squillacen.,* 23 iun. 1703; *Paderbornen.,* 7 apr., 22 dec. 1770, ad 2; *Meliten.,* 23 sept. 1820; *Assisien.,* 16 febr. 1856, ad IV; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXII, n. 1.

Kan. 1292. - Mjesni Ordinarij može, saslušavši stolni Kaptol, odrediti zbog javnog kakvog razloga izvanredne ophode; ovime su dužni, kao i redovnim i običajnim, prisustvovati svi oni, o kojima je riječ u kan. 1291, § 1.

Kan. 1293. - Redovnici, pa ni izuzeti, ne mogu voditi ophode izvan svojih crkava i kloštra (samostana) bez dozvole mjesnoga Ordinarija, uz obdržavanje propisa kan. 1291, § 2.

Kan. 1294. - § 1. Župnik ni drugi tko ne može bez dozvole mjesnoga Ordinarija uvađati nove ophode niti uobičajene prenijeti ili dokinuti.

§ 2. Vlastitim ophodima stanovite crkve dužni su prisustvovati svi duhovnici, koji pripadaju toj crkvi.

Kan. 1295. - Ordinariji treba da vode, odstranivši zloporabe, ako bi ih bilo, brigu o tom, da kod ophoda vlada red i da svi kod njih sudjeluju onakovom čednosti i poštovanjem, koja se takovim pobožnim i vjerskim činima priliči.

1293: S. C. Ep. et Reg., *Zagabrien.,* 14 dec. 1674; *Conventualium,* 20 mart. 1739, ad 6; *Pientina,* 8 aug. 1760, ad 6; *Spalaten.,* 14 mart. 1879, ad 2; S. C. C., *Catharen.,* 13 iul. 1635, ad 3; *Nepesina,* 3 aug. 1686, ad 2; *Savonen.,* 12 febr. 1689; *Ripana,* 16 et 30 mart. 1715, ad 8; S. R. C., decr. gen. 28 sept. 1658; *Savonen.,* 19 dec. 1671, ad 1; *Posnanien.,* 16 iul. 1672; *Senogallien.,* 12 aug. 1673, ad 1; *Fanen.,* 23 nov. 1675; *Nuscana,* 13 iun. 1676; *Theatina,* 14 nov. 1676; *Thelesina et Cerretana,* 22 nov. 1681, ad 6; *Baren.,* 11 mart. 1690; *Iustinopolitana,* 24 nov. 1691; *Spoletana,* 27 apr. 1697, ad 1; *Abellinen.,* 31 aug. 1697, ad 1; *Fanen.,* 8 apr. 1702, ad 4; *Uritana,* 22 mart. 1710, ad 6.

1294 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Spalaten.,* 14 mart. 1879, ad 2; S. C. C., *Auximana,* 12 iul. 1636; S. R. C., *Telesina et Cerretana,* 22 nov. 1681, ad 2, 8; *Hispalen.,* 21 ian. 1690, ad 2 et 22 ian., 3 sept. 1695, ad 2 et 21 iul. 1696; *Urbis et Orbis,* 12 ian. 1704, ad 22.

1294 § 2: S. C. C., *Narnien.,* 17 iul. 1597; 12 iun. 1677, ad 2; *Surrentina,* 6 aug. 1689, ad 1, 2.

1295: Clemens IX, const. *«In excelsa»,* 13 sept. 1669, § 2; S. R. C., *Toletana,* 6 iul. 1593; *Canarien.,* 10 maii 1594, ad 2; *Conchen.,* 29 nov. 1595; *Neapolitana,* 7 iul. 1612; *Mazarien.,* 4 apr. 1626, ad 2; *Sutrina,* 10 iul. 1638; *Nolana,* 11 maii 1641; *Hipporegien.,* 31 maii 1642; *Hispalen.,* 21 ian. 1690, ad 5 et 22 ian. 1695, ad 5; *Salernitana,* 31 mart. 1703; Caeremoniale Episcopor., l. II, c. XXXII, n. 2, c. XXXIII, n. 4, 12; Rituale Rom., tit. IX, c. 1, *de processionibus,* n. 1-4, 6.

TITULUS XVIII.

DE SACRA SUPELLECTILI.

Can. 1296. - § 1. Sacra supellex, praesertim quae, ad normam legum liturgicarum, benedicta aut consecrata esse debet quaeque publico in cultu adhibetur, caute custodiatur in ecclesiae sacrario aliove tuto ac decenti loco, nec ad usus profanos adhibeatur.

§ 2. Ad normam Can. 1522, §§ 2, 3, universae sacrae supellectilis inventarium fiat et accurate servetur.

§ 3. Circa materiam et formam sacrae supellectilis, serventur praescripta liturgica, ecclesiastica traditio et, meliore quo fieri potest modo, etiam artis sacrae leges.

1296 § 1: C. 39, 40, 42, D. I, *de cons.;* c. un., X, *de sacra unctione,* I, 15; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. XX; S. R. C., *Ianuen.,* 16 nov. 1649, ad 5; *Tuden.,* 7 sept. 1816, ad 12, 13; *Sancti Hippolyti,* 31 aug. 1867, ad VII; *Policastren.,* 14 iun. 1873, ad I, II; *Blesen.,* 16 mart. 1876; *Briocen.,* 4 sept. 1880, ad II, III; *Imolen.,* 2 dec. 1881, ad I; *Policastren.,* 1 dec. 1882; *Pastopolitana,* 12 sept. 1884; Missale Rom., tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. I, *de praeparatione sacerdotis celebraturi,* n. 1, 2; tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 1; Pontificale Rom., tit. *Benedictio tobalearum, vasorum, et ornamentorum ecclesiae, et altaris consecratorum;* tit. *Benedictio tobalearum, vasorum, et ornamentorum altaris consecrati;* tit. *De patenae et calicis consecratione;* tit. *De benedictione sacerdotalium indumentorum in genere;* tit. *Benedictio specialis cuiuslibet indumenti;* tit. *De benedictione mapparum seu linteaminum altaris;* tit. *De benedictione corporalium;* tit. *De benedictione sacrorum vasorum et aliorum ornamentorum in genere;* tit. *De benedictione tabernaculi sive vasculi pro sacrosancta Eucharistia conservanda;* tit. *De benedictione capsarum pro reliquiis et aliis sanctuariis includendis;* Rituale Rom., tit. VIII, c. 20, *Benedictio sacerdotalium indumentorum;* c. 21, *Benedictio mapparum sive linteaminum altaris;* c. 22, *Benedictio corporalium;* c. 23, *Benedictio tabernaculi seu vasculi pro sacrosancta Eucharistia conservanda;* (Appendix), tit. *Benedictio ostensorii pro Ssmo Sacramento fidelium venerationi exponendo;* tit. *Benedictio capsarum pro reliquiis Sanctorum includendis;* tit. *Benedictio vasorum pro sacris oleis includendis;* tit. *Benedictio sacrorum vasorum et aliorum ornamentorum in genere.*

1296 § 2: C. 44-46, D. I, *de cons.;* c. 14, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Innocentius IV, ep. *«Sub catholicae»,* 6 mart. 1254, § 3, n. 13; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VI, n. XX; const. *«Imposito Nobis»,* 29 mart. 1751, § 1-3; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 30 iul. 1759; 28 iul. 1760; (C. P. pro Sin. - Vic. Ap. Sutchuen.), 16 ian. 1797, ad 2; S. C. C., *Co-*

NASLOV XVIII.

SVETO POSUĐE

Kan. 1296. - § 1. Sveto se posuđe, napose ono, koje mora prema propisima bogoslužnih zakona biti blagoslovljeno ili posvećeno i koje se upotrebljava kod javnoga bogoštovlja, mora brižno čuvati u sakristiji crkve ili na drugom sigurnom i doličnom mjestu, te se ne smije upotrebljavati za svjetovnu porabu.

§ 2. Svekoliko se sveto posuđe mora, prema odredbi kan. 1522, §§ 2, 3, uvesti u imovnik i pomnjivo čuvati.

§ 3. U pogledu tvari i oblika svetog posuđa, moraju se obdržavati bogoslužni propisi, crkvena predaja i, koliko se bolje može, također i zakoni svete umjetnosti.

---

nimbricen., 23 maii 1603, ad 2, 3; *Elven.,* 10 ian. 1604, ad 4; *Lancianen.,* 5 iul. 1631; *Aesernien.,* 2 aug. 1631; *Pisauren.,* 15 mart. 1664; *Congregationis Montis Coronae,* 22 ian. 1701, ad 6, 7; *Bracharen.,* 8 iun. 1709, ad 3; *Septempedana,* 11 maii 1715, ad 7; *Urbevetana,* 3 aug. 1737, ad 7; 4 iun. 1817, ad 4; decr. gen. 18 maii 1819; 17 sept. 1822, ad 4; *Vicen.,* 19 dec. 1829; *Marsorum,* 12 nov. 1831, ad 50; *Veronen.,* 16 mart. 1833, ad 4; *Hieracen.,* 12 mart. 1836; *Mutinen.,* 23 sept. 1837, ad V; *Congregationis Oblatorum B. M. V.,* 23 febr. 1839, ad 2; *Urbanien.,* 12 sept. 1840; *Reatina,* 7 dec. 1844; *Atrebaten.,* 11 sept. 1847; *Ariminen.,* 11 sept. 1847; *Briocen.,* 21 iul. 1855, ad 10; *Limburgen.,* 6 febr. 1858; *Fesulana,* 26 mart. 1859; *Ordinis Carthusianorum,* 23 dec. 1862; *Aesina,* 16 sept. 1865, ad IV; *De Guadalaxara,* 28 apr. 1866; *Sancti Iacobi de Cile,* 28 apr. 1866; *Sancti Hippolyti,* 31 aug. 1867, ad VI; *Syren.,* 5 dec. 1868, ad IV, V; *Montis Regalis,* 20 mart. 1869, ad X; *Vicariatus Apostolici de Dania,* 10 febr. 1871, ad IV; *Asculana in Piceno,* 17 dec. 1875; *Goana,* 23 iul. 1878; *Gnesnen. et Posnanien.,* 23 mart. 1882; *Cuneen.,* 2 iun. 1883, ad IV, V, XV; *Brunen.,* 30 mart. 1885; *Papien.,* 20 nov. 1885, ad II, III; *Ordinis Minorum Capuccinorum S. Francisci,* 7 dec. 1888, ad XIV, XVI; *Lincien.,* 17 maii 1890, ad I, II; *Lauden.,* 23 iun. 1892, ad I-III; *Romana,* 12 iul. 1892, ad V; *Ceneten.,* 21 apr. 1893; *Goana,* 16 iun. 1893, ad XII; 17 iul. 1894, ad IV; *Placentina in Hispania,* 13 aug. 1895; *Dubium seu Galliarum,* 14 ian. 1898; *Vicariatus Apostolici Se-Ciuensis Sept.-Occidentalis,* 27 iun. 1898; *Mexicana,* 10 sept. 1898; 9 iun. 1899, ad I; *Minoricen.,* 24 nov. 1899, ad VI, VII; 24 nov. 1905; *Bergomen.,* 25 maii 1906, ad III; Missale Rom., tit. *Rubricae generales missalis,* c. XVIII, *de coloribus paramentorum;* c. XIX, *de qualitate paramentorum;* c. XX, *de praeparatione altaris, et ornamentorum eius;* tit. *Ritus servandus in celebratione missae,* c. 1, *de praeparatione sacerdotis celebraturi,* n. 1, 2; tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. X, *de defectibus in ministerio ipso occurrentibus,* n. 1; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. XII, n. 11-24, c. XIII, XIV, XVII; l. II, c. III, n. 4.

Can. 1297. - Nisi aliter sit provisum, qui officio tenentur reparandae ecclesiae ad normam Can. 1186, debent quoque ei providere de sacra supellectili ad cultum necessaria.

Can. 1298. - § 1. Defuncti S. R. E. Cardinalis, qui in Urbe domicilium habebat, quamvis Episcopus suburbicarius aut Abbas *nullius* esset, quaelibet sacra supellex, exceptis annulis et crucibus pectoralibus etiam cum sacris reliquiis, aliaeque res omnes stabiliter divino cultui destinatae, nulla habita ratione qualitatis et naturae redituum quibus comparatae sint, cedunt pontificio sacrario, nisi Cardinalis eas donaverit aut testamento reliquerit alicui ecclesiae vel oratorio publico vel loco pio vel alicui personae ecclesiasticae seu religiosae.

§ 2. Optandum ut Cardinalis, qui huiusmodi facultate uti velit, saltem ex parte praeferat illas ecclesias, quas in titulum administrationem seu commendam obtinuerit.

Can. 1299. - § 1. Defuncti Episcopi residentialis, etiamsi cardinalitia dignitate fulserit, sacra supellex cedit ecclesiae cathedrali, exceptis annulis et crucibus pectoralibus etiam cum sacris reliquiis, salvo praescripto Can. 1288, et iis omnibus utensilibus cuiusvis generis quae legitime probetur ab Episcopo defuncto comparata fuisse bonis ad ipsam ecclesiam non pertinentibus neque constet in ecclesiae proprietatem transiisse.

§ 2. Si quando Episcopus duas vel plures dioeceses successive rexerit aut simul praefuerit duabus vel pluribus dioecesibus unitis aut in perpetuam administrationem concessis, cathedralem ecclesiam habentibus propriam et distinctam, quae sacra utensilia constiterit reditibus unius tantum dioecesis fuisse comparata, ea eiusdem cathedrali ecclesiae cedunt; secus dividi debent, aequis partibus, inter singulas ecclesias cathedrales, dummodo dioecesium reditus ne sint divisi, sed unam episcopalem mensam perpetuo constituant; si vero reditus divisi sint ac separati, divisio fiat inter singulas ecclesias cathedrales pro ratione fructuum quos in singulis diocesibus Episcopus perceperit ac temporis quo eisdem praefuerit.

1297: S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 10 dec. 1841; S. C. C., *Narnien.*, 24 mart. 1657, ad 4; *Urbinaten.*, 28 febr. 1665; *Auximana*, 18 nov., 2 et 16 dec. 1724, 23 febr. 1726; *Romana*, 10 iul. 1751; *Firmana*, 16 aug., 6 sept. 1783, ad III; *Brictinorien.*, 14 dec. 1782, 26 nov., 10 dec. 1785, 15 sept. 1787; *Nucerina*, 20 apr., 16 sept. 1854.

1298 § 1: Iulius III, motu propr. *«Cum sicut nobis»*, 26 iun. 1550, § 2; Urbanus VIII, const. *«Aequum est»*, 19 iul. 1642; Benedictus XIV, const. *«Inter arduas»*, 22 apr. 1749, § 1-9; Pius IX, litt. ap. *«Quum illud»*, 1 iun. 1847, n. 1°, 3°.

Kan. 1297. - Ako nije drugačije uređeno, dužni su oni, koje tereti obveza popravljati crkvu prema odredbi kan. 1186, da je opskrbe i svetim posuđem potrebitim za bogoslužje.

Kan. 1298. - § 1. Svekoliko sveto posuđe umrloga S. R. C. Stožernika, koji je imao prebivalište u Gradu, pa iako je bio podgradski Biskup ili *samosvojni* opat, pripada prvosvećeničkoj svetoj riznici (svetištu), izuzevši prstenje i prsne križeve, pa i one sa svetim moćima, a tako i druge stvari, koje su trajno određene za bogoslužje, bez ikakvoga obzira na vrstu i narav prihoda, kojima su nabavljene, osim ako ih je Stožernik darovao ili oporučno ostavio nekoj crkvi, ili javnoj bogomolji ili nekoj crkvenoj odnosno redovničkoj osobi.

§ 2. Neka je preporučeno to, da onaj Stožernik, koji bi se htio poslužiti ovim ovlaštenjem, dade barem u jednom dijelu prednost onim crkvama, koje je bio primio u naslov, upravljanje ili plodoužitništvo (komendu).

Kan. 1299. - § 1. Sveto posuđe umrloga sjedišnoga Biskupa, pa iako je bio uzdignut na stožerničko dostojanstvo, pripada stolnoj crkvi, osim prstenja i prsnih križeva, pa i onih sa svetim moćima, uz obdržavanje odredbe kan. 1288, te osim svih takovih predmeta bilo koje vrsti, za koje je zakonito utvrđeno, da ih pokojni Biskup nije nabavio crkvenom imovinom, a nije dokazano, da su prešli u crkveno vlasništvo.

§ 2. U slučaju kada je Biskup susljedno upravljao s dvije ili više biskupija ili je istodobno biskupovao u dvije ili više sjedinjenih biskupija ili danih mu u trajnu upravu, koje imaju vlastitu i zasebnu stolnu crkvu, pripadaju oni sveti uporabni predmeti, za koje je utvrđeno, da su nabavljeni prihodima samo jedne biskupije, stolnoj crkvi iste biskupije; inače se moraju podijeliti u jednakim dijelovima, među pojedine stolne crkve, pod uvjetom da prihodi biskupija nisu razlučeni, nego da sačinjavaju zauvijek jednu te istu biskupsku stolnu nadarbinu; ako su pako prihodi razlučeni i odvojeni, mora se načiniti podjela među pojedine stolne crkve srazmjerno dohocima, koje je Biskup u pojedinim biskupijama primio, te vremena, za koje je u njima biskupovao.

1298 § 2: Benedictus XIV, const. *«Inter arduas»*, 22 apr. 1749, § 9; Pius IX, litt. ap. *«Quum illud»*, 1 iun. 1847, n. 2°.

1299 § 1: S. Pius V, const. *«Romani Pontificis»*, 30 aug. 1567, § 1; Pius IX, litt. ap. *«Quum illud»*, 1 iun. 1847, n. 3°; S. C. Ep. et Reg., *Balneoregien.*, 6 apr. 1622; S. C. C., *Fulginaten.*, 27 mart. 1858; *Massen.*, 24 apr. 1858, ad 2.

§ 3. Episcopus obligatione tenetur inventarii sacrorum utensilium authentica forma conficiendi, in quo pro rei veritate quando acquisita sint, exprimat, distincteque describat si qua non ex ecclesiae reditibus ac proventibus, sed ex propriis bonis vel ex donatione sibi facta comparaverit; secus omnia reditibus ecclesiae comparata praesumuntur.

Can. 1300. - Quae in Can. 1299 praescripta sunt, applicentur quoque clerico qui in aiiqua ecclesia beneficium saeculare vel religiosum obtinuerit.

Can. 1301. - § 1. S. R. E. Cardinalis, Episcopus residentialis aliique clerici beneficiarii obligatione tenentur curandi testamento vel alio instrumento in forma iuris civilis valido ut canonica praescripta, de quibus in Can. 1298-1300, debitum effectum etiam in foro civili sortiantur.

§ 2. Quamobrem tempestive ac forma iure civili valida personam integrae famae designent ad normam Can. 380, quae, adveniente ipsorum morte, non solum sacram supellectilem, sed etiam libros, documenta aliaque quae ad ecclesiam pertinent et in eorum domo reperiuntur, occupet et cui debentur, remittat.

Can. 1302. - Rectores ecclesiarum aliique quibus credita sit cura sacrae supellectilis, sedulo debent eiusdem conservationi et decori prospicere.

Can. 1303. - § 1. Ecclesia cathedralis debet sacram supellectilem aliaque quae ad Missae sacrificium vel ad alias pontificales functiones necessaria sint, gratis Episcopo subministrare etiam privatim celebranti non solum in ecclesia cathedrali, sed in aliis quoque civitatis vel suburbii ecclesiis.

1299 § 2: S. Pius V, const. *«Romani Pontificis»*, 30 aug. 1567, § 11; Pius IX, litt. ap. *«Quum illud»*, 1 iun. 1847, n. 4°-6°; S. C. C., *Suessana seu Calacen.*, 28 sept. 1709, 25 ian. 1710, ad 1; *Trivicana seu Tricaricen.*, 8 iun., 6 iul. 1726, ad 1-3; *Acerrarum seu Matheranen. et Acheruntina*, 18 dec. 1734, 15 ian. 1735; *Carpen. et Mutinen.*, 22 ian. 1820, ad 2; *Treien.*, 30 aug. 1845.

1299 § 3: Pius IX, litt. ap. *«Quum illud»*, 1 iun. 1847, n. 3°.

1300: S. Pius V, const. *«Romani Pontificis»*, 30 aug. 1567, § 1, 11; Benedictus XIV, const. *«Ad honorandam»*, 27 mart. 1752, § 27.

1301 § 1: S. C. de Prop. Fide, decr. 15 dec. 1840.

§ 3. Biskup je dužan sačiniti u ovjerenom obliku imovnik svetih uporabnih predmeta, u njemu po istini označiti, kada su nabavljeni, te jasno zabilježiti, ako bi koji bio pribavljen ne od prihoda i dohodaka crkve, nego iz vlastite imovine ili njemu učinjenog darovanja; inače se pretpostavlja, da je sve nabavljeno prihodima crkve.

Kan. 1300. - Propisi sadržani u kan. 1299 moraju se primjenjivati i kod duhovnika, koji je imao u nekoj crkvi svjetovnu ili duhovnu nadarbinu.

Kan. 1301. - § 1. S. R. C. Stožernik, sjedišni Biskup i drugi duhovnici nadarbenici dužni su osigurati oporukom ili drugom ispravom u obliku, koji je čini valjanom po građanskom zakonu, da kanonski propisi sadržani u kan. 1298-1300, postignu i u građanskom pravnom području potrebite učinke.

§ 2. Zato moraju pravovremeno i u obliku valjanom prema građanskom zakonu označiti poštovanja vrijednu osobu u skladu s kan. 380, koja će u slučaju njihove smrti, preuzeti i predati komu pripadaju ne samo sveto posuđe, nego i knjige, isprave i sve drugo što na crkvu spada, a nalazi se u njihovoj kući.

Kan. 1302. - Ravnatelji crkava i drugi, kojima je povjerena skrb za sveto posuđe, duži su paziti, da se brižno čuva i u redu drži.

Kan. 1303. - § 1. Stolna je crkva dužna sveto posuđe i drugo, što je za služenje Mise i za druge velesvećeničke obredne čine potrebito, staviti Biskupu na raspoloženje, pa i onda kada on sukromno služi, i to ne samo u stolnoj crkvi, nego i u drugim crkvama u gradu ili području grada.

1302: C. 1, X, *de officio custodis*, I, 27; c. 2, X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum*, III, 44; c. 1, *de celebratione missarum et aliis divinis officiis*, III, 4, in Clem.; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»*, 26 maii 1742, § VI, n. XX; ep. encycl. *«Annus qui»*, 19 febr. 1749, § 1; Pius VI, encycl. *«Inscrutabile»*, 25 dec. 1775, § 5; S. C. Ep. et Reg., ep. encycl. 9 febr. 1751; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. III; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 2: Rituale Rom., tit. I, c. un., *de iis quae in administratione sacramentorum generaliter servanda sunt*, n. 9; tit. IV, c. 1, *de sanctissimo Eucharistiae sacramento*, n. 6.

1303 § 1: S. C. C., *Urbevetana*, 19 ian., 9 febr. 1737, ad 1-3; *Tiburtina*, 17 dec. 1825, ad 1; S. R. C., *Barbastren.*, 9 dec. 1634, ad 1; *Vercellen.*, 14 mart. 1643, ad 4, 5.

§ 2. Si qua ecclesia paupertate laboret, potest Ordinarium permittere ut a sacerdotibus qui in proprium commodum inibi celebrant, propter utensilia ceteraque ad Missae sacrificium necessaria, moderata stipes exigatur.

§ 3. Episcopi, non autem Vicarii Capitularis aut Vicarii Generalis sine speciali mandato, est eandem stipem definire, et nemini, etiam religiosis etsi exemptis, licet ea maiorem exigere.

§ 4. Episcopus pro tota dioecesi eiusmodi stipem in dioecesana Synodo, si fieri possit, definiat, aut extra Synodum, audito Capitulo.

Can. 1304. - Benedictionem illius sacrae supellectilis quae ad normam legum liturgicarum benedici debet antequam ad usum sibi proprium adhibeatur, impertire possunt:

1.° S. R. E. Cardinales et Episcopi omnes;

2.° Locorum Ordinarii, charactere episcopali carentes, pro ecclesiis et oratoriis proprii territorii;

3.° Parochus pro ecclesiis et oratoriis in territorio suae paroeciae positis, et rectores ecclesiarum pro suis ecclesiis;

4.° Sacerdotes a loci Ordinario delegati, intra fines delegationis et iurisdictionis delegantis;

5.° Superiores religiosi, et sacerdotes eiusdem religionis ab ipsis delegati, pro propriis ecclesiis et oratoriis ac pro ecclesiis monialium sibi subiectarum.

Can. 1305. - § 1. Sacra supellex benedicta aut consecrata benedictionem aut consecrationem amittit:

1.° Si tales laesiones vel mutationes subierit ut pristinam amiserit formam, et iam ad suos usus non habeatur idonea;

2.° Si ad usus indecoros adhibita vel publicae venditioni exposita fuerit.

§ 2. Calix et patena non amittunt consecrationem ob consumptionem vel renovationem auraturae, salva tamen, priore in casu, gravi obligatione rursum ea inaurandi.

1303 § 2: S. C. C., *Maceraten.*, 14 maii 1729, ad 1; *Camerinen.*, 9 sept. 1741, ad 1.

1304 5.°: S. R. C., 18 aug. 1629; *Cameracen.*, 13 mart. 1632; decr. 27 sept. 1659, n. 18, 19; *Montis Politiani*, 18 sept. 1666; *Caesenaten.*, 30 iul. 1689 ad 2; *Tirasonen.*, 16

§ 2. Ako bi koja crkva bila siromašna, može Ordinarij dopustiti, da se od onih svećenika, koji ondje mise u vlastitu korist, traži umjerena naplata za uporabne stvari i ostalo, što je za služenje Mise potrebito.

§ 3. Ovu naplatu odrediti spada na Biskupa, no ne na Kaptolskog Namjesnika ili na Glavnog Namjesnika, ako nema posebne punomoći, i nitko, niti redovnici pa bili i izuzeti, ne smiju tražiti višu.

§ 4. Biskup neka ovu naplatu odredi za cijelu biskupiju, i to u Sinodi, ako je moguće, ili izvan Sinode, po saslušanju Kaptola.

Kan. 1304. - Blagoslov onoga svetoga posuđa, koje se mora prema odredbama bogoslužnih zakona blagosloviti prije odnosne upotrebe, mogu izvršiti:

1.° S. R. C. Stožernici i svi Biskupi;

2.° Mjesni Ordinariji, koji nemaju biskupskog reda, za crkve i bogomolje na vlastitom području;

3.° Župnik za crkve i bogomolje, koje leže na području njegove župe, a ravnatelji crkava za svoje crkve;

4.° Svećenici, koju su za to od mjesnoga Ordinarija opunomoćeni, u granicama svoje punomoći i poglavarske vlasti opunomoćitelja;

5.° Redovnički Poglavari, te od njih opunomoćeni svećenici iste redovničke družbe, za vlastite crkve i bogomolje, te za crkvu duvna, koje su im potčinjene.

Kan. 1305. - § 1. Sveto posuđe blagoslovljeno ili posvećeno gubi blagoslov odnosno posvetu:

1.° Ako je toliko oštećeno ili promijenjeno, da je izgubilo prvotni oblik, te postalo već nepodesnim za svoju uporabu;

2.° Ako je bilo upotrebljeno nedostojno ili je bilo izloženo javnoj prodaji.

§ 2. Kalež i plitica ne gube posvete zbog istrošenja ili obnavljanja pozlate, samo što u prvom slučaju postoji stroga obveza, da se pozlata obnovi.

maii 1744, ad 1-3; *Mechlinien.*, 31 aug. 1867, ad XI; *Blesen.*, 16 mart. 1876; *Imolen.*, 2 dec. 1881, ad II.

1305 § 1. 2.°: C. 43, D. I, *de cons.*

Can. 1306. - § 1. Curandum ne calix cum patena et ante lotionem purificatoria, pallae et corporalia, quae adhibita fuere in sacrificio Missae, tangantur, nisi a clericis vel ab iis qui eorum custodiam habent.

§ 2. Purificatoria, pallae et corporalia, in Missae sacrificio adhibita, ne tradantur lavanda laicis etiam religiosis, nisi prius abluta fuerint a clerico in maioribus ordinibus constituto; aqua autem primae lotionis mittatur in sacrarium vel, si hoc desit, in ignem.

1306 § 1: C. 25, 32, D. XXIII; c. 41-43, D. I, *de cons.;* S. R. C., decr. 14 mart. 1906, n. II, IV, VI, VII; 23 nov. 1906, ad I.

Kan. 1306. - § 1. Treba da se pazi na to, da kalež i pliticu, te još neoprane ubruščiće, pokrovčiće i tjelesnike, koji su bili upotrebljeni pri Misnoj žrtvi, ne dotiče nitko, osim duhovnika i onih osoba, kojima su povjereni na čuvanje.

§ 2. Ubruščiće, pokrovčiće i tjelesnike, upotrebljene pri Misnoj žrtvi, ne smije se dati u pranje svjetovnjacima pa niti redovničkim, dok ih nije najprije oprao koji duhovnik s višim redovima, a voda od prvoga pranja mora se izliti u svetišni žljebić ili, ako takvoga nema, u oganj.

1306 § 2: C. 40, D. I, *de cons.;* S. R. C., *Molinen.,* 12 sept. 1857, ad XXVI; Pontificale Rom., tit. *De ordinatione subdiaconi.*

TITULUS XIX.

DE VOTO ET IUREIURANDO.

CAPUT I.

DE VOTO.

Can. 1307. - § 1. Votum, idest promissio deliberata ac libera Deo facta de bono possibili et meliore, ex virtute religionii impleri debet.

§ 2. Nisi iure prohibeantur, omnes congruenti rationis usu pollentes, sunt voti capaces.

§ 3. Votum metu gravi et iniusto emissum ipso iure nullum est.

Can. 1308. - § 1. Votum est *publicum,* si nomine Ecclesiae a legitimo Superiore ecclesiastico acceptetur, secus *privatum.*

§ 2. *Sollemne,* si ab Ecclesia uti tale fuerit agnitum; secus, *simplex.*

§ 3. *Reservatum,* cuius dispensationem sola Sedes Apostolica concedere potest.

§ 4. *Personale,* quo actio voventis promittitur; *reale,* quo promittitur res aliqua; *mixtum,* quod personalis et realis naturam participat.

1307 § 1: C. 4, D. XXVII; c. 1, 3, C. XVII, q. 1; c. 5, C. XXII, q. 4; c. un., C. XXXII, q. 8; c. 4, C. XXXIII, q. 5; c. 3, 10, 11, X, *de voto et voti redemptione,* III, 34; Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 9, 10; S. Poenit., 29 nov. 1842.

1307 § 2: C. 1, 2, 6, C. XXXIII, q. 5; Conc. Trident., sess. VII, *de baptismo,* Can. 9; S. Poenit., 29 nov. 1842.

1307 § 3: C. 6, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40.

NASLOV XIX.

ZAVJET I PRISEGA

GLAVA I.

ZAVJET

Kan. 1307. - § 1. Zavjet, to jest smišljeno i slobodno Bogu dano obećanje o nekom mogućem i boljem dobru, mora se izvršiti po obvezi koja se osniva na kreposti religije (vjere).

§ 2. Svi koji imaju činu srazmjernu porabu razuma, imaju, u koliko im to u pravu nije zabranjeno, i zavjetnu sposobnost.

§ 3. Zavjet učinjen pod teškim i nepravednim strahom nevaljan je snagom samoga zakona.

Kan. 1308. - § 1. Zavjet je *javni,* ako je primljen u ime Crkve od strane zakonitog crkvenog Poglavara; inače je *sukromni.*

§ 2. *Svečani,* ako je kao takav od strane Crkve bio priznat; inače je *obični.*

§ 3. *Pridržani,* onaj od kojega može dati oprost samo Apostolska Stolica.

§ 4. *Osobni,* kojim se od strane zavjetnika obećaje neka činidba; *stvarni,* kojim se obećaje neka stvar; *mješoviti,* koji je djelomično osobne, a djelomično stvarne prirode.

1308 § 2: C. un., *de voto et voti redemptione,* III, 15, in VI°; Gregorius XIII, const. *«Ascendente Domino»,* 25 maii 1584, § 18; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 41; S. C. Ep. et Reg., *Urbevetana,* 1 sept. 1854.

1308 § 3: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 41, 42.

Can. 1309. - Vota privata Sedi Apostolicae reservata sunt tantummodo votum perfectae ac perpetuae castitatis et votum ingrediendi in religionem votorum sollemnium, quae emissa fuerint absolute et post completum decimum octavum aetatis annum.

Can. 1310. - § 1. Votum non obligat, ratione sui, nisi emittentem.

§ 2. Voti realis obligatio transit ad heredes, item obligatio voti mixti pro parte qua reale est.

Can. 1311. - Cessat votum lapsu temporis ad finiendam obligationem appositi, mutatione substantiali materiae promissae, deficiente conditione a qua votum pendet aut eiusdem causa finali, irritatione, dispensatione, commutatione.

Can. 1312. - § 1. Qui potestatem dominativam in voluntatem voventis legitime exercet, potest eius vota valide et, ex iusta causa, etiam licite irrita reddere, ita ut nullo in casu obligatio postea reviviscat.

§ 2. Qui potestatem non quidem in voluntatem voventis, sed in voti materiam habet, potest voti obligationem tandiu suspendere, quandiu voti adimplementum sibi praeiudicium afferat.

Can. 1313. - Vota non reservata possunt iusta de causa dispensare, dummodo dispensatio ne laedat ius aliis quaesitum:

1.° Loci Ordinarius quod attinet ad omnes suos subditos atque etiam peregrinos;

2.° Superior religionis clericalis exemptae quod attinet ad personas quae Can. 514, § 1, enumerantur;

3.° Ii quibus ab Apostolica Sede delegata fuerit dispensandi potestas.

1309: C. 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 42; litt. encycl. *«Benedictus Deus»,* 25 dec. 1750, § 4; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 10 sept. 1634.

1310 § 1: C. 6, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; S. R. C., 18 apr. 1643; *Eporedien.,* 19 nov. 1650; *Concordiae,* 23 iun. 1703, ad 1.

1310 § 2: C. 18, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39.

1311: C. 1, 2, 7-9, *de voto et voti redemptione,* III, 34; c. 5, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; Conc. Trident., sess. VII, *de baptismo,* Can. 9; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 45 sq.

Kan. 1309. - Sukromni, Apostolskoj Stolici pridržavani zavjeti samo su zavjet potpune i vječne čistoće, te zavjet stupiti u redovničku družbu svečanih zavjeta, koji su učinjeni bezuvjetno i poslije navršene osamnaeste godine života.

Kan. 1310. - § 1. Zavjet obvezuje, po sebi, samo onoga, koji ga je položio.

§ 2. Obveza iz stvarnoga zavjeta, prelazi na baštinike; isto tako i obveza iz mješovitog zavjeta u onomu dijelu u kojemu je stvarni.

Kan. 1311. - Zavjet prestaje, kada istekne vrijeme, koje mu je bilo za izvršenje pridano, kada se bitno izmijeni obećana stvar, kada se nije ispunio uvjet o kojemu ovisi ili nestane svršeni razlog njegov, nadalje poništenjem, oprostom, zamjenom.

Kan. 1312. - § 1. Tko zakonito ima gospodstvenu vlast nad voljom zavjetovanika, može njegove zavjete valjano, a iz pravednog razloga, također i dopušteno poništiti, tako da obveza poslije ni u kojemu slučaju ne nastaje iznovice.

§ 2. Onaj tko doduše nema vlasti nad voljom zavjetovanika, ali je ima nad stvari, koja je predmetom zavjeta, može obvezu zavjeta obustaviti tako dugo, doklegod izvršivanje zavjeta ide u njegovu štetu.

Kan. 1313. - Od zavjeta koji nisu pridržani, mogu podijeliti oprost, pod uvjetom da oprost ne dira u prava po drugima stečena:

1.° Mjesni Ordinarij za sve svoje potčinjene, pa također i za strance;

2.° Poglavar izuzete duhovničke redovničke družbe za osobe, koje su u kan. 514, § 1 nabrojene;

3.° Oni na koje je Apostolska Stolica prenijela vlast dati oprost.

1312 § 1: C. 2, C. XX, q. 4; c. 15, C. XXII, q. 5; c. 14, C. XXXII, q. 2.

1312 § 2: C. 3, C. XXVII, q. 2; c. un., C. XXXII, q. 8; c. 1-3, 6, 11, C. XXXIII, q. 5; c. 13, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 11, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 6, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858.

1313 3.°: C. 1, X, *de voto et voti redemptione,* III, 34; S. C. S. Off. (Novae Aureliae), 2 aug. 1876; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 24 aug. 1885.

Can. 1314. - Opus voto non reservato promissum potest in melius vel in aequale bonum ab ipso vovente commutari; in minus vero bonum ab illo cui potestas est dispensandi ad normam Can. 1313.

Can. 1315. - Vota ante professionem religiosam emissa suspenduntur, donec vovens in religione permanserit.

CAPUT II.

DE IUREIURANDO.

Can. 1316. - § 1. Iusiurandum, idest invocatio Nominis divini in testem veritatis, praestari nequit, nisi in veritate, in iudicio et in iustitia.

§ 2. Iusiurandum quod canones exigunt vel admittunt, per procuratorem praestari valide nequit.

Can. 1317. - § 1. Qui libere iurat se aliquid facturum, peculiari religionis obligatione tenetur implendi quod iureiurando firmaverit.

§ 2. Iusiurandum per vim aut metum gravem extortum valet, sed a Superiore ecclesiastico relaxari potest.

§ 3. Iusiurandum nec vi nec dolo praestitum quo quis privato bono aut favori renuntiat lege ipsi concesso, servandum est quoties non vergit in dispendium salutis aeternae.

1314: C. 3, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 4, X, *de voto et voti redemptione,* III, 34; Reg. 33, R. J., in VI°.

1315: C. 5, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 14, in VI°.

1316 § 1: C. 1-4, 7, 9, 12-14, 16, 17, C. XXII, q. 1; c. 1-3, C. XXII, q. 2; c. 1, 3, 4, 8, 11, 14, 15, 18, 19, 22, 23, C. XXII, q. 4; c. 1-5, 9, 12, C. XXII, q. 5; c. 5, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 2, 12, 13, 18, 26, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 1, X, *de his, quae fiunt a maiori parte capituli,* III, 11; c. 15, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 1, *de consuetudine,* I, 4, in VI°; c. 1, *de iureiurando,* II, 11, in VI°; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Ioannes XXII, litt. encycl. *«Gloriosam Ecclesiam»,* 23 ian. 1318, § 18, 19, 24; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 43, Ioannis Wicleff, damn., art. 12-14, de quibus errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Gregorius XIII, const. *«Inter Apostolicas»,*

Kan. 1314. - Djelo obećano u zavjetu, koji nije pridržan, može sam zavjetovanik zamijeniti drugim boljim ili jednake dobrote; a u djelo manje dobrote onaj koji ima vlast dati oprost prema kan. 1313.

Kan. 1315. - Zavjeti učinjeni prije redovničkog zavjetovanja obustavljaju se za sve vrijeme, dok zavjetovanik pripada redovničkoj družbi.

GLAVA II.

PRISEGA

Kan. 1316. - § 1. Prisega, to jest zazov Imena božjega za svjedoka istinitosti, ne smije se položiti, osim u istini, sudu i pravednosti.

§ 2. Prisega, koju propisuju ili dopuštaju kanoni, ne može se valjano položiti po zastupniku.

Kan. 1317. - § 1. Tko slobodno prisegne, da će nešto izvršiti, dužan je pod posebnom vjerskom obvezom učiniti ono, što je potvrdio prisegom.

§ 2. Prisega iznuđena silom ili teškim strahom valjana je, ali crkveni Poglavar može od nje razriješiti.

§ 3. Prisega koja nije položena ni pod silu ni pod prevaru, a kojom se netko odriče sukromnoga dobra ili pogodnosti, koja mu je dana u zakonu, mora se držati doklegod ona ne bude na štetu vječnom spasenju.

---

5 sept. 1584, § 1; Innocentius XII, const. *«Ecclesiae Catholicae»,* 22 sept. 1695, § 1-2; Clemens XI, const. *«Unigenitus»,* 8 sept. 1713, prop. 101, Paschasii Quesnel, damn.; const. *«Pastoralis officii»,* 28 aug. 1718, § 4; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 75, Synodi Pistorien., damn.; Leo XIII, const. *«Quo graviora»,* 13 mart. 1825, § 14; S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679, prop. 24-28, damn.; (Portus Aloisii), 1 aug. 1855: instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 37.

1317 § 1: C. 1, C. XXII, q. 2; c. 8, 9, 17, 28, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 2, *de pactis,* I, 18, in VI°; c. 2, *de iureiurando,* II, 11, in VI°; Pius IX, allocut. *«Quibus quantisque»,* 20 apr. 1849; Syllabus errorum, prop. 64.

1317 § 2: C. 22, C. XXII, q. 4; c. 8, 15, X, *de iureiurando,* II, 24.

1317 § 3: C. 8, 28, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 2, *de iurerurando,* II, 11, in VI°.

Can. 1318. - § 1. Iusiurandum promissorium sequitur naturam et conditiones actus cui adiicitur.

§ 2. Si actui directe vergenti in damnum aliorum aut in praeiudicium boni publici vel salutis aeternae iusiurandum adiiciatur, nullam exinde actus consequitur firmitatem.

Can. 1319. - Obligatio iureiurando promissorio inducta desinit:

1.° Si remittatur ab eo in cuius commodum iusiurandum emissum fuerat;

2.° Si res iurata substantialiter mutetur, aut, mutatis adiunctis, fiat sive mala sive omnino indifferens, aut denique maius bonum impediat;

3.° Deficiente causa finali aut conditione sub qua forte iusiurandum datum sit;

4.° Irritatione, dispensatione, commutatione, ad normam Can. 1320.

Can. 1320. - Qui irritare, dispensare, commutare possunt votum, eandem potestatem eademque ratione habent circa iusiurandum promissorium; sed si iurisiurandi dispensatio vergat in praeiudicium aliorum qui obligationem remittere recusent, una Apostolica Sedes potest iusiurandum dispensare propter necessitatem aut utilitatem Ecclesiae.

Can. 1321. - Iusiurandum stricte est interpretandum secundum ius et secundum intentionem iurantis, aut, si hic dolo agat, secundum intentionem illius cui iuratur.

1318 § 1: C. 25, X, *de iureiurando,* II, 24; Reg. 42, 58, 69, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 16.

1318 § 2: C. 1-4, 6, 8, 13, 15, 16, 18, 19, C. XXII, q. 4; c. 11, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21; c. 1, 2, 12, 13, 18, 19, 21, 27, 31, 33, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 1, X, *de his, quae fiunt a maiori parte capituli,* III, 11; c. 15, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 4, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 1, *de consuetudine,* I, 4, in VI°; c. 1, *de iureiurando,* II, 11, in VI°; Reg. 58, 69, R. J., in VI°; S. Pius V, const. *«Durum nimis»,* 1 iun. 1570, § 3; Gregorius XIII, const. *«Inter Apostolicas»,* 5 sept. 1584; Innocentius XII, const. *«Ecclesiae Catholicae»,* 22 sept. 1695, § 1, 2; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 7.

Kan. 1318. - § 1. Prisega obećajna slijedi prirodu i uvjete čina, kojemu je pridana.

§ 2. Kada je pridana takovom činu, koji ide na teret drugih ili na štetu javnoga dobra ili vječnoga spasenja, ne prima čin odatle nikakove kreposti.

Kan. 1319. - Obveza koja izvire iz obećajne prisege prestaje:

1.° Kada od nje oprosti onaj, u čiju je korist prisega položena;

2.° Kada se stvar zaprisegnuta bitno izmijeni, ili kada ona, poradi izmijenjenih prilika, postane bilo zlom bilo posvema ravnodušnom ili konačno kada spriječava veće dobro;

3.° Kada nestane svršni razlog njezin ili se ne ispuni uvjet, pod kojim je ona možda položena;

4.° Poništenjem, oprostom, zamjenom, prema odredbama kan. 1320.

Kan. 1320. - Oni koji mogu poništiti, oprostiti, zamijeniti zavjet, imaju na isti način jednaku vlast u pogledu obećajne prisege; no kada oprost od prisege ide na štetu drugih, koji uskraćuju osloboditi od obveze, može od prisege dati oprost jedino Apostolska Stolica zbog potrebe ili nužde na strani Crkve.

Kan. 1321. - Prisega se mora strogo tumačiti u skladu s pravom i s nakanom zaprisegnutog, ili, ako bi taj išao za prevarom, u skladu s nakanom onoga, komu je položena.

1319 4.°: C. 3, 23, 27, 29, X, *de iureurando,* II, 24; Reg. 33, 75, R. J., in VI°.

1320: C. 19, C. XXII, q. 4; c. 15, C. XXII, q. 5; c. 14, C. XXXII, q. 2; c. 19, X, *de iureiurando,* II, 24; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Tunkin. Orient.), 3 maii 1828.

1321: C. 21, 25, 31, 35, X, *de iureiurando,* II, 24.

PARS QUARTA

DE MAGISTERIO ECCLESIASTICO

Can. 1322. - § 1. Christus Dominus fidei depositum Ecclesiae concredidit, ut ipsa, Spiritu Sancto iugiter assistente, doctrinam revelatam sancte custodiret et fideliter exponeret.

§ 2. Ecclesiae, independenter a qualibet civili potestate, ius est et officium gentes omnes evangelicam doctrinam docendi: hanc vero rite ediscere veramque Dei Ecclesiam amplecti omnes divina lege tenentur.

1322 § 1: C. 6, C. XXV, q. 1; Conc. Vatican., sess. III, c. II, *de revelatione;* c. IV, *de fide et ratione; de fide et ratione,* Can. 2; sess. IV, c. IV, *de Romani Pontificis infallibili magisterio;* Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 1, 85, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»,* 15 aug. 1832; ep. encycl. *«Commissum divinitus»,* 17 maii 1835; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»,* 9 nov. 1846; ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. *«Tuas libenter»,* 21 dec. 1863; ep. *«Quum non sine»,* 14 iul. 1864; ep. *«Inter gravissimas»,* 28 oct. 1870; ep. encycl. *«Vix dum a Nobis»,* 7 mart. 1874; Leo XIII, ep. *«Officio sanctissimo»,* 22 dec. 1887; litt. encycl. *«Libertas»,* 20 iun. 1888;litt. encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; litt. encycl. *«Providentissimus Deus»,* 18 nov. 1893; ep. encycl. *«Satis cognitum»,* 29 iun. 1896; ep. *«Testem»,* 22 ian. 1899; S. C. S. Off., litt. 8 nov. 1865; decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1907, prop. 2-6, 22, 31, 59-62, damn.

1322 § 2: C. 1, X, *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1; c. 3, X, *de haereticis,* V, 7; c. 1, *de maioritate et obedientia,* I, 8, in Extravag. com.; Conc. Vatican., sess. III, c. III, *de fide; de fide,* Can. 6; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 8 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 15; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius VIII, litt. ap. *«Litteris altero»,* 25 mart. 1830; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Summo iugiter»,* 27 maii 1832; ep. encycl. *«Mirari vos»,* 15 aug. 1832; ep. encycl. *«Commissum divinitus»,* 17 maii 1835; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»,* 9 nov. 1846; allocut. *«Ubi primum»,* 17 dec. 1847; ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; litt. ap. *«Multiplices inter»,* 10 iun. 1851; allocut. *«Singulari quadam»,* 9 dec. 1854; ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; allocut. *«Iamdudum cernimus»,* 18 mart. 1861; allocut. *«Maxima quidem»,* 9 iun. 1862; ep. encycl. *«Quanto conficiamur moaore»,* 10 aug. 1863; ep. *«Quum non sine»,* 14 iul. 1864; Syllabus errorum, prop. 15-18, 21; ep. encycl. *«Vix dum a Nobis»,* 7 mart. 1874; Leo XIII, ep. encycl. *«Immortale Dei»,* 1 nov. 1885; ep. *«Sicut acceptum»,* 29 apr. 1889; litt. encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; ep. encycl. *«Satis cognitum»,* 20 iun. 1896. -- Vide etiam Can. 737, § 1.

DIO ČETVRTI

CRKVENO UČITELJSTVO

Kan. 1322. - § 1. Krist Gospodin povjerio je zaklad vjere Crkvi, da ona objavljenu nauku, dok uz nju svojom pomoći neprekidno stoji Duh Sveti, sveto čuva i vjerno izlaže.

§ 2. Crkva ima, neovisno od svake građanske vlasti, pravo i dužnost sve narode naučavati evanđeosku nauku; u ovoj se pako valjano poučiti te pravu Crkvu Božju prihvatiti svi su dužni po zakonu božjem.

Can. 1323. - § 1. Fide divina et catholica ea omnia credenda sunt quae verbo Dei scripto vel tradito continentur et ab Ecclesia sive sollemni iudicio sive ordinario et universali magisterio tanquam divinitus revelata credenda proponuntur.

§ 2. Sollemne huiusmodi iudicium pronuntiare proprium est tum Oecumenici Concilii tum Romani Pontificis ex cathedra loquentis.

§ 3. Declarata seu definita dogmatice res nulla intelligitur, nisi id manifeste constiterit.

Can. 1324. - Satis non est haereticam pravitatem devitare, sed oportet illos quoque errores diligenter fugere, qui ad illam plus minusve accedunt; quare omnes debent etiam constitutiones et decreta servare quibus pravae huiusmodi opiniones a Sancta Sede proscriptae et prohibitae sunt.

1323 § 1: C. 3, 8, D. IX; c. 12, C. XXIV, q. 1; c. 2, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 12, in Extravag. com.; Conc. Nicaen. II, actio VIII, *de imaginibus, humanitate Christi, traditione;* Conc. Trident., sess. IV, *de canonicis scripturis; de editione et usu sacrorum librorum;* Conc. Vatican., sess. III, c. II, *de revelatione;* c. III, *de fide;* c. IV, *de fide et ratione; de revelatione,* Can. 4; *de fide,* Can. 6; *de fide et ratione,* Can. 3; sess. IV, c. IV, *de Romani Pontificis infallibili magisterio;* S. Innocentius I, ep. *«Consulenti tibi»,* 20 febr. 405, c. 7; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 6; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, errores 27, 29, 30, Martini Luther, damn.; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Innocentius XI, const. *«Exponi nobis»,* 2 dec. 1676; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 10 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices inter»,* 10 iun. 1851; ep. *«Tuas libenter»,* 21 dec. 1863; Syllabus errorum, prop. 21; ep. *«Inter gravissimas»,* 28 oct. 1870; Leo XIII, litt. encycl. *«Libertas»,* 20 iun. 1888; ep. *«Sicut acceptum»,* 29 apr. 1889; litt. encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; litt. encycl. *«Providentissimus Deus»,* 18 nov. 1893; ep. encycl. *«Satis cognitum»,* 29 iun. 1896; ep. encycl. *«Caritatis studium»,* 25 iul. 1898; ep. *«Testem»,* 22 ian. 1899; litt. ap. *«Vigilantiae»,* 30 oct. 1902; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; S. C. S. Off., litt. 8 nov. 1865; decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1901, prop. 2-7, 21-24, 26, 27, 31, 61, damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. 31 iul. 1902, n. 1, k.

1323 § 2: C. 1-3, D. XV; c. 6, D. XVI; c. 7, D. XIX; c. 12, 14, 15, C. XXIV, q. 1; c. un., *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1, in Clem.; c. 2, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 12, in Extravag. com.; Conc. Vatican., sess. IV, c. IV, *de Romani Pontificis infallibili magisterio;* Benedictus XII, const. *«Benedictus Deus»,* 29 ian. 1336; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 6, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Eugenius IV (in Conc. Florentin.), const. *«Exultate Deo»,* 22 nov. 1439, § 8; (in Conc. Florentin.), const. *«Cantate Domino»,* 4 febr. 1441, § 16-23; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, errores 27, 29, 30, Martini Luther, damn.; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, Professio fidei Trident.; Gregorius XIII, const. *«Sanctissimus»,* a. 1575, Professio fidei Graecis praescr.; Innocentius XI, breve 11 apr. 1682, art. 4, Cleri Gallicani, reiectus; Alexander VIII, const. *«Inter multiplices»,* 4 aug. 1690, § 2; Benedictus XIV, ep. *«Nuper ad Nos»,* 16 mart. 1743, Professio fidei Maronitis praescr.; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 6, Synodi Pistorien., damn.; Pius IX, litt. ap. *«Multiplices inter»,* 10 iun. 1851; ep. *«Tuas libenter»,* 21 dec. 1863; Syllabus errorum, prop. 23; ep. *«Inter gravissimas»,* 28 oct. 1870; allocut. *«Ordinem Vestrum»,* 27 oct. 1871; Leo XIII, ep. *«Sicut acceptum»,* 29 apr. 1889; litt. encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; ep. *«Testem»,* 22 ian. 1899; S. C. S. Off., decr. 7 dec. 1690, prop. 29, 30, damn.; S. C. de Prop. Fide, instr. 31 iul. 1902, n. 1, i.

Kan. 1323. - § 1. Kao božansku i katoličku vjersku istinu mora se vjerovati ono, što je sadržanu u riječi Božjoj napisanoj i predanoj, a od Crkve je bilo svečanom odlukom bilo redovnim i općenim učiteljstvom kao od Boga objavljeno za vjerovanje predloženo.

§ 2. Takovu svečanu odluku izdati pripada i Općem Saboru i Rimskom Prvosvećeniku, kada govori s učiteljskog prijestolja (katedre).

§ 3. Ne uzima se ni za koji predmet, da je kao utvrđena (dogmatska) vjerska istina objavljen ili odlučen, dok to nije očevidno dokazano.

Kan. 1324. - Nije dovoljno kloniti se krivovjerske zagrezlosti, nego treba pomno izbjegavati i takove zablude, koje joj više manje blizu stoje; stoga se svi moraju također držati i uredaba i odluka, kojima su takova kriva mišljenja od strane Svete Stolice osuđena i zabranjena.

1323 § 3: Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 11, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi.

1324: C. 2, *de haereticis,* V, 3, in Extravag. com.; Conc. Vatican., sess. III; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, § 4, 14; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, § 4; Innocentius XI, const. *«Caelestis Pastor»,* 20 nov. 1687, § 1; Clemens XI, const. *«Unigenitus»,* 8 sept. 1713, § 4; const. *«Pastoralis officii»,* 28 aug. 1718, § 4; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, § 57; Pius IX, ep. *«Tuas libenter»,* 21 dec. 1863; ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864; const. *«Apostolicae Sedis»,* 2 oct. 1869, § II, n. 1; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 14; Pius X, motu propr. *«Praestantia Scripturae»,* 18 nov. 1907; S. C. S. Off., declar. 20 iun. 1602; decr. 24 sept. 1665, § 2, 3; decr. 18 mart. 1666, § 2, 3; decr. 4 mart. 1679; decr. 7 dec. 1690; decr. *«Lamentabili»,* 4 iul. 1907, prop. 8, damn.

Can. 1325. - § 1. Fideles Christi fidem aperte profiteri tenentur quoties eorum silentium, tergiversatio aut ratio agendi secumferrent implicitam fidei negationem, contemptum religionis, iniuriam Dei vel scandalum proximi.

§ 2. Post receptum baptismum si quis, nomen retinens christianum, pertinaciter aliquam ex veritatibus fide divina et catholica credendis denegat aut de ea dubitat, haereticus; si a fide christiana totaliter recedit, apostata; si denique subesse renuit Summo Pontifici aut cum membris Ecclesiae ei subiectis communicare recusat, schismaticus est.

§ 3. Caveant catholici ne disputationes vel collationes, publicas praesertim, cum acatholicis habeant, sine venia Sanctae Sedis aut, si casus urgeat, loci Ordinarii.

Can. 1326. - Episcopi quoque, licet singuli vel etiam in Conciliis particularibus congregati infallibilitate docendi non polleant, fidelium tamen suis curis commissorum, sub auctoritate Romani Pontificis, veri doctores seu magistri sunt.

1325 § 1: Clemens VIII, instr. *«Santissimus»,* 31 aug. 1595, § 6; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 3-6; const. *«Quod provinciale»,* 1 aug. 1754; S. C. S. Off., 19 apr. 1635; (Mesopotamiae), 28 aug. 1669; 13 nov. 1669; 27 maii 1671, ad 1, 2; 29 iul. 1699; 7 aug. 1704, ad 2; 29 nov. 1729; (Sutchuen.), 20 aug. 1778, ad 1-3; instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 28 aug. 1780; (Tunkin. Occident.), 8 ian. 1851, ad 1; instr. (ad Vic. Ao. Hun-nan.), a. 1863; instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866, ad 38; instr. (ad Archiep. Scopien.), 15 nov. 1882; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 24 nov. 1628; (C. G.), 28 maii 1635; (Sinarum), 12 sept. 1645, ad 7, 8; instr. (ad Archiep. Scopien.), a. 1762; (C. G. - Albaniae), 15 iun. 1773; decr. 19 febr. 1774; instr. (pro Mission. Malabar.), 9 apr. 1783; (C. P. pro Sin.), 7 febr. 1791; (C. P. pro Sin.), 4 ian. 1798; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 6 iun. 1817, n. 2; (C. P. pro Sin. - Siam), 26 iun. 1820; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 9 dec. 1822, ad 1; instr. (ad Vic. Ap. Scopiae), 26 sept. 1840, ad 14.

Kan. 1325. - § 1. Kristovi su vjernici dužni vjeru otvoreno ispovjediti kadgod bi njihova šutnja, izbjegavanje ili ponašanje uključivalo prešutno odricanje vjere, prezir religije, uvredu Boga ili sablazan bližnjega.

§ 2. Onaj tko po primljenom krštenju, ostajući imenom kršćanin, uporno niječe koju božansku i katoličku vjersku istinu ili tako o njoj sumnja, taj je krivovjernik; onaj tko se od kršćanske vjere posvema odvrati, odmetnik je; konačno tko uskrati pokornost Vrhovnom Prvosvećeniku ili odbija zajedništvo s članovima Crkve, koji su istomu potčinjeni, raskolnik je.

§ 3. Katolicima je zabranjeno upuštati se u prepiranja ili raspravljanja, napose u javna, s nekatolicima, bez dopuštenja od strane Svete Stolice odnosno, ako je stvar hitna, od strane mjesnoga Ordinarija.

Kan. 1326. - I Biskupi su, premda ni pojedinački pa ni sakupljeni u krajevnim Saborima, nemaju učiteljske nepogrješivosti, zato ipak u ovisnosti od Rimskog Prvosvećenika, pravi naučitelji i podučavatelji njihovoj brizi povjerenih vjernika.

1325 § 2: C. 17, D. XXX; c. 42, C. XXIII, q. 5; c. 14, 34, C. XXIV, q. 1; c. 26-28, 31, 32, 39, C. XXIV, q. 3; c. 2, X, *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1; c. 9, X, *de haereticis,* V, 7; c. 26, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 8, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. un., *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1, in Clem.; Pelagius II, ep. *«Dilectionis vestrae»,* c. a. 585; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 28, Martini Luther, damn.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 4, 6; Leo XIII, litt. encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; ep. encycl. *«Satis cognitum»,* 29 iun. 1896; S. C. S. Off., litt. 8 nov. 1865; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 6 iun. 1817.

1325 § 3: S. C. de Prop. Fide, 3 mart. 1625; (C. P.), 7 febr. 1645; 18 dec. 1662; S. C. pro Neg. Eccles. Extraordin., instr. 27 ian. 1902, n. VIII.

1326: Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 6, Synodi Pistorien., damn.; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»,* 15 aug. 1832; Pius IX, ep. *«Tuas libenter»,* 21 dec. 1863; Leo XIII, ep. *«Est sane molestum»,* 17 dec. 1888; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»,* 15 apr. 1905; S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821, ad 2.

TITULUS XX.

DE DIVINI VERBI PRAEDICATIONE.

Can. 1327. - § 1. Munus fidei catholicae praedicandae commissum praecipue est Romano Pontifici pro universa Ecclesia, Episcopis pro suis dioecesibus.

§ 2. Episcopi tenentur officio praedicandi per se ipsi Evangelium, nisi legitimo prohibeantur impedimento; et insuper, praeter parochos, debent alios quoque viros idoneos in auxilium assumere ad huiusmodi praedicationis munus salubriter exsequendum.

Can. 1328. - Nemini ministerium praedicationis licet exercere, nisi a legitimo Superiore missionem receperit, facultate peculiariter data, vel officio collato, cui ex sacris canonibus praedicandi munus inhaereat.

CAPUT I.

DE CATECHETICA INSTITUTIONE.

Can. 1329. - Proprium ac gravissimum officium, pastorum praesertim animarum, est catecheticam populi christiani institutionem curare.

1327 § 1: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 2; sess. XXIII, *de ref.*, c. 1; sess. XXIV, *de ref.*, c. 4; Leo XIII, litt. encycl. *«Sapientiae»*, 10 ian. 1890; Pius X, litt. encycl. *«Pieni l'animo»*, 28 iul. 1906; Benedictus XV, litt. encycl. *«Humani generis»*, 15 iun. 1917: Pontificale Rom., tit. *De consecratione electi in episcopum.*

1327 § 2: C. 6, D. LXXXVIII; c. 14, 15, X, *de officio iudicis ordinarii*, I, 31; Reg. 68, 72, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 2; sess. XXII, *de sacrificio missae*, c. 8; sess. XXIII, *de ref.*, c. 1; sess. XXIV, *de ref.*, c. 4, 7; Benedictus XV, litt. encycl. *«Humani generis»*, 15 iun. 1917; S. C. C., *Perusina*, 10 febr. 1597; *Pientina*, 14 sept. 1748; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 28 nov. 1785.

1328: C. 12, 13, X, *de haereticis*, V, 7; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ordine*, Can. 7; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»*, 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»*, 22 febr. 1418, art. 14, Ioannis Wicleff, damn., art. 17, 18, Ioannis Husz, damn., art. 38, de quo

NASLOV XX.

PROPOVIJEDANJE RIJEČI BOŽJE

Kan. 1327. - § 1. Zvanje propovjednika katoličke vjere povjereno je u prvom redu Rimskom Prvosvećeniku za cijelu Crkvu a Biskupima za njihove biskupije.

§ 2. Biskupi imaju dužnost, da sami osobno propovijedaju Evanđelje, ako nisu spriječeni zakonitom preprekom; a povrh toga dužni su, uzeti sebi, osim župnika, još i druge sposobne muževe, kao pomoćnike u izvršivanju ove propovjedalačke službe.

Kan. 1328. - Nikome nije dopušteno izvršivati propovjedničku službu, tko nije primio od zakonitog Poglavara poslanje time, što mu je za to dano posebno ovlaštenje, ili podijeljena služba, s kojom je po svetim kanonima spojena dužnost propovijedati.

GLAVA I.

VJEROUČITELJSKA PODUKA

Kan. 1329. - Vlastita je i vrlo važna dužnost, u prvom redu dušobrižnika, voditi brigu za vjeroučnu poduku kršćanskoga puka.

---

errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»*, 5 febr. 1622, § 3, 6; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»*, 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 18; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»*, 15 aug. 1832; Benedictus XV, litt. encycl. *«Humani generis»*, 15 iun. 1917; S. C. Ep. et Reg., *Ostien.*, 21 nov. 1600; S. C. C., *Sutrina*, 8 maii 1688; *Urbinaten.*, 7 iun. 1698, ad 3; *Ripana*, 21 maii 1707, ad 1; *Aquilana*, 20 dec. 1738, ad 4; *Firmana*, 21 apr., 11 aug. 1742, ad 1; *Feretrana*, 13 iul. 1743, ad 1, 2.

1329: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 2, 5; litt. encycl. *«Cum religiosi»*, 26 iun. 1754, § 4; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; ep. *«Quo graviora»*, 8 iul. 1862; Leo XIII, ep. *«In mezzo»*, 26 iun. 1878; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905; litt. encycl. *«Editae saepe»*, 26 maii 1910; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 28 nov. 1785. -- Vide etiam Can. 1332.

Can. 1330. - Debet parochus:

1.° Statis temporibus, continenti per plures dies institutione, pueros ad sacramenta poenitentiae et confirmationis rite suscipienda singulis annis praeparare;

2.° Peculiari omnino studio, praesertim, si nihil obsit, Quadragesimae tempore, pueros sic instituere ut sancte Sancta primum de altari libent.

Can. 1331. - Praeter puerorum institutionem de qua in Can. 1330, parochus non omittat pueros, qui primam communionem recenter receperint, uberius ac perfectius catechismo excolere.

Can. 1332. - Diebus dominicis aliisque festis de praecepto, ea hora quae suo iudicio magis apta sit ad populi frequentiam, debet insuper parochus catechismum fidelibus adultis, sermone ad eorum captum accommodato, explicare.

Can. 1333. - § 1. Parochus in religiosa puerorum institutione potest, imo, si legitime sit impeditus, debet operam adhibere clericorum, in paroeciae territorio degentium, aut etiam, si necesse sit, piorum laicorum, potissimum illorum qui in pium sodalitium *doctrinae christianae* aliudve simile in paroecia erectum adscripti sint.

§ 2. Presbyteri aliique clerici, nullo legitimo impedimento detenti, proprio parocho in hoc sanctissimo opere adiutores sunto, etiam sub poenis ab Ordinario infligendis.

1330 2.°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 7; Benedictus XIV, const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 9; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905, n. II, III; S. C. C., *Colonien.*, 9 aug. 1766, 14 febr., 14 mart. 1767, ad XX; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774.

1331: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 4; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 3; ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 5; const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 9; litt. encycl. *«Cum religiosi»*, 26 iun. 1754, § 4; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; Leo XIII, ep. *«In mezzo»*, 26 iun. 1878; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905, n. I; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, can 1, n. 8°; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 21 sept. 1840, ad 2.

1332: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 4, 7; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 11; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 9, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 5, 8; litt. encycl. *«Cum religiosi»*, 26 iun. 1754, § 4; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905, n. VI; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 1, n. 8°; S. C. C., *Nullius*, 30 iul. 1591; *Nullius Orbetelli*, 28 apr. 1736, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 28 nov. 1785; decr. 13 apr. 1807, n. XIX.

1333 § 1: S. Pius V, const. *«Ex debito»*, 6 oct. 1571, § 2; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 7; Leo XIII, ep. *«In mezzo»*, 26 iun. 1878; Pius X, ep. *«Opus a Catechismis»*, 8 dec. 1903; litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905, n. IV; litt. encycl. *«Editae saepe»*, 26 maii 1910; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Gen. Nankin.), 29 febr. 1836.

1333 § 2: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 6; Pius X, litt. encycl. *«Editae saepe»*, 26 maii 1910; S. C. C., *Spalaten.*, 17 iul. 1688; Feltren., 15 iul. 1882, ad 10.

Kan. 1330. - Župnik je dužan:

1.° U određeno vrijeme svake godine djecu pripremati kroz više dana neprekidno za dostojno primanje otajstava ispovijediti i potvrde;

2.° Osobito pomnjivim marom djece, napose, ako to može biti, u vrijeme Korizme, tako podučiti, da sveto prime sa žrtvenika presvetu prvu pričest.

Kan. 1331. - Osim ove poduke za djecu, o kojoj je riječ u kan. 1330, neka župnik ne zanemari onu djecu, koja su netom primila prvu svetu pričest, potpunije i bolje poučiti u vjeronauku.

Kan. 1332. - Povrh toga mora župnik u nedjelje i zapovijedane blagdane, u sat, koji je po njegovom sudu za dobar polazak najzgodniji, tumačiti kršćanski nauk odraslim vjernicima, puku razumljivim govorenjem.

Kan. 1333. - § 1. Župnik se pri vjerskoj poduci djece može, dapače, ako je zakonito spriječen, mora poslužiti suradnjom duhovnika, koji prebivaju na području župe, ili također, ako treba, i pobožnih svjetovnjaka, u prvom redu takovih, koji su upisani u pobožno društvo *kršćanskog nauka* ili drugo koje u župi osnovano.

§ 2. Svećenici i drugi duhovnici, ukoliko nisu zakonitom preprekom spriječeni, moraju vlastitom župniku biti na pomoći u ovom najsvetijem poslu, pa i pod prijetnjom kazni od strane Ordinarija.

Can. 1334. - Si, Ordinarii loci iudicio, religiosorum auxilium ad catecheticam populi institutionem sit necessarium, Superiores religiosi, etiam exempti, ab eodem Ordinario requisiti, tenentur per se vel per suos subditos religiosos, sine tamen regularis disciplinae detrimento, illam populo tradere, praesertim in propriis ecclesiis.

Can. 1335. - Non solum parentes aliique qui parentum locum tenent, sed heri quoque ac patrini obligatione adstringuntur curandi ut omnes sibi subiecti vel commendati catechetica institutione erudiantur.

Can. 1336. - Ordinarii loci est omnia in sua dioecesi edicere quae ad populum in christiana doctrina instituendum spectent; et etiam religiosi exempti, quoties non exemptos docent, eadem servare tenentur.

CAPUT II.

DE SACRIS CONCIONIBUS.

Can. 1337. - Tum clericis e clero saeculari, tum religiosis non exemptis facultatem concionandi pro suo territorio solus concedit loci Ordinarius.

Can. 1338. - § 1. Si concio habenda sit tantum ad religiosos exemptos aliosve de quibus in Can. 514, § 1, facultatem concionandi in religione clericali dat eorum Superior secundum constitutiones; qui in casu potest eam concedere etiam iis qui de clero saeculari vel de alia religione sunt, dummodo a proprio Ordinario vel Superiore fuerint idonei iudicati.

1335: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 7; litt. encycl. *«Cum religiosi»,* 26 iun. 1754, § 4; Leo XIII, ep. encycl. *«Humanum genus»,* 20 apr. 1884; ep. *«Officio sanctissimo»,* 22 dec. 1887; Pius X, litt. encycl. *«Editae saepe»,* 26 maii 1910; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. XX; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 25.

1337: C. 15, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 14, Ioannis Wicleff, damn.; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 3, 6; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 3; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 1, 3; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 18; Benedictus XV, litt. encycl. *«Humani generis»,* 15 iun. 1917; S. C. Ep. et Reg., instr. 31 iul. 1894, n. 1, 7; S. C. C., *Mechlinien.,* 13 febr. 1639; *Nullius seu Nonantulana,* 13 ian. 1685; *Neapolitana,* 21 iul. 1742, ad 5.

Kan. 1334. - Kada je pomoć redovnika, po sudu mjesnoga Ordinarija, potrebna za poduku puka u nauku vjere, dužni su redovnički poglavari, pa i izuzeti, ako za to od strane istoga Ordinarija budu zamoljeni, takovu poduku, napose u vlastitim crkvama, davati osobno ili po sebi potčinjenim redovnicima, ali bez uštrba redovničke stege.

Kan. 1335. - Ne samo roditelji i oni, koji zamjenjuju roditelje, nego i gospodari i kumovi dužni su voditi brigu o tom, da svi oni, koji su im potčinjeni ili povjereni budu podučeni u nauku vjere.

Kan. 1336. - Stvar je mjesnoga Ordinarija, da u svojoj biskupiji odredi sve ono, što se odnosi na poduku puka u kršćanskom nauku; pa su i izuzeti redovnici, dužni da to obdržavaju, ukoliko podučavaju neizuzete osobe.

GLAVA II.

SVETI GOVORI

Kan. 1337. - Samo mjesni Ordinarij podjeljuje na svom području ovlast propovijedati i svjetovnim duhovnicima i neizuzetim redovnicima.

Kan. 1338. - § 1. Ako se propovijed ima održati samo za izuzete redovnike ili za druge o kojima je riječ u kan. 514, § 1, daje propovjednu ovlast u duhovničkoj družbi njihov Poglavar shodno ustanovama; on je u danom slučaju može podijeliti i takovima, koji su svjetovni duhovnici ili su iz druge družbe, pod uvjetom da su primili priznanje o osposobi od vlastitog Ordinarija ili Poglavara.

1338 § 1: Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4.

§ 2. Si concio habenda sit ad alios, vel etiam ad moniales regularibus subiectas, facultatem religiosis quoque exemptis impertit Ordinarius loci in quo concio fiet; concionator autem, verba facturus monialibus exemptis, licentia Superioris regularis praeterea indiget.

§ 3. Facultatem vero concionandi apud sodales religionis laicalis, quamvis exemptae, dat loci Ordinarius; sed concionator nequit facultate uti sine Superioris religiosi assensu.

Can. 1339. - § 1. Ordinarii locorum religiosis qui a proprio Superiore exhibeantur, facultatem concionandi, sine gravi causa, ne denegent, concessamque ne revocent, praesertim una simul universis domus religiosae sacerdotibus, firmo tamen praescripto Can. 1340.

§ 2. Concionatoribus religiosis, ut facultate recepta uti liceat, opus est praeterea sui Superioris licentia.

Can. 1340. - § 1. Graviter onerata eorum conscientia, loci Ordinarius vel Superior religiosus facultatem vel licentiam concionandi cuiquam ne concedant, nisi prius constet de eius bonis moribus et de sufficienti doctrina per examen ad normam Can. 877, § 1.

§ 2. Si, concessa facultate vel licentia, compererint necessarias dotes in concionatore desiderari, debent eam revocare; in dubio de doctrina, debent certis argumentis dubitationem excutere, novo etiam examine, si opus fuerit.

1338 § 2: C. 13, X, *de haereticis,* V, 7; Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 3, 6; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 1, 3; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 18; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; Pius X, motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. 5°; S. C. Ep. et Reg., *Ostien.,* 21 nov. 1600; *Zagabrien.,* 14 dec. 1674; *Pientina,* 8 aug. 1760, ad 11; instr. 31 iul. 1894, n. 7; S. C. C., *Vigilien.,* 24 maii 1601; *Bracharen.,* 24 maii 1601, ad 2; *Bituntina,* 14 nov. 1626, ad 1; *Senonen.,* 28 febr. 1654, ad 5; 16 dec. 1673; *Theanen.,* 15 maii, 19 iun. 1728, 30 apr. 1729; *Firmana,* 21 apr., 11 aug. 1742, ad 1; *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 16.

1338 § 3: Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 3 dec. 1900, § 1, n. XI, § 2, n. VIII.

1339 § 1: Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 3; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis SS. Trinitatis,* 13 ian. 1610; *Zagabrien.,* 14 dec. 1674; S. C. C., *Mediolanen.,* mense iun. 1587, ad VI; *Aquinaten.,* mense dec. 1587; *Elboren.,* 24 iul. 1595; *Andrien.,* 23 ian. 1608; *Novarien.,* 5 febr. 1628; *Brugen.,* 17 maii 1636; *Belgii,* 23 aug. 1636; *Nullius,* 21 iul. 1640, ad 2, 3; *Senonen.,* 28 febr. 1654, ad 6.

§ 2. Ako se propovijed ima održati za druge, pa bilo i za duvne potčinjene redodržnim redovnicima, podjeljuje ovlast, također i izuzetim redovnicima, Ordinarij mjesta, gdje se propovijed ima držati; propovjednik pako, koji ima govoriti izuzetim duvnama, treba povrh toga još i dozvolu od redodržnoga Poglavara.

§ 3. Ovlast pako propovijedati članovima svjetovnjačke redovničke družbe, pa bila ona i izuzeta, daje mjesni Ordinarij; ali se propovjednik ne može poslužiti s tom ovlašću bez pristanka redovničkog Poglavara.

Kan. 1339. - § 1. Mjesni Ordinariji neka takovim redovnicima, koje predlaže vlastiti Poglavar, ne uskrate dozvole bez važnoga razloga, niti danu ne opozovu, osobito ne istodobno svima svećenicima redovničke kuće, no ipak uz obdržavanje propisa kan. 1340.

§ 2. Propovjednici, koji su redovnici, moraju u tu svrhu, da se smiju dobivenom ovlašću poslužiti, imati povrh toga još i dozvolu od strane svojega Poglavara.

Kan. 1340. - § 1. Mjesni Ordinarij odnosno redovnički Poglavar, neka, uz tešku obvezu u savjesti, nikomu ne podijeli ovlast propovijedati, dok ne ima potvrde o tom, da je dotični dobrog vladanja i dovoljno podučen na temelju ispita shodno kan. 877, § 1.

§ 2. Ako nađu, nakon toga što je ovlast odnosno dozvola dana, da propovjednik nema potrebita svojstva, moraju je opozvati; u dvojbi o naučnoj spremni, dužni su dvojbu otstratniti, pa bilo to, ako je potrebno, i ponovnim ispitom.

1339 § 2: Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 1; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 2, 3.

1340 § 1: Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae Maiestatis»,* 19 dec. 1516, § 3; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 1, 3; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 2, 3; Pius X, litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. 1°, 2°, 5°; Benedictus XV, litt. encycl. *«Humani generis»,* 15 iun. 1917; S. C. Ep. et Reg., instr. 31 iul. 1894, n. 1, 2, 7; S. C. Consist., declar. 25 sept. 1910, ad X, XI; S. C. C., *Boianen.,* 13 ian. 1646; *Nullius,* 7 febr. 1654.

1340 § 2: C. 12, X, *de haereticis,* V, 7; Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Clemens X, const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 3; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 2, 3; Pius X, litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. 5°; Benedictus XV, litt. encycl. *«Humani generis»,* 15 iun. 1917; S. C. Ep. et Reg., instr. 31 iul. 1894, n. 7.

§ 3. Ob revocatam concionandi facultatem vel licentiam, datur recursus, sed non in suspensivo.

Can. 1341. - § 1. Sacerdotes extradioecesani sive saeculares sive religiosi ad concionandum ne invitentur, nisi prius licentia ab Ordinario loci in quo concio habenda sit, obtenta fuerit; hic autem, nisi eorum idoneitatem aliunde compertam habeat, licentiam ne concedat, nisi prius bonum testimonium super concionatoris doctrina, pietate, moribus a proprio eiusdem Ordinario habuerit; qui, graviter onerata conscientia, secundum veritatem respondere tenetur.

§ 2. Licentiam tempestive petere debet parochus, si agatur de paroeciali ecclesia aliave eidem subiecta; rector ecclesiae, si de ecclesia parochi auctoritati non obnoxia; prima dignitas, de Capituli consensu, si de ecclesia capitulari; moderator seu cappellanus confraternitatis, si de ecclesia eiusdem confraternitatis propria.

§ 3. Si ecclesia paroecialis sit simul capitularis aut confraternitatis propria, ille licentiam petat, qui sacras functiones iure peragit.

Can. 1342. - § 1. Concionandi facultas solis sacerdotibus vel diaconis fiat, non vero ceteris clericis, nisi rationabili de causa, iudicio Ordinarii et in casibus singularibus.

§ 2. Concionari in ecclesia vetantur laici omnes, etsi religiosi.

Can. 1343. - § 1. Ordinarii locorum ius habent concionandi in qualibet sui territorii ecclesia, quamvis exempta.

§ 2. Nisi agatur de magnis civitatibus, potest quoque Episcopus prohibere ne in aliis eiusdem loci ecclesiis verba fiant ad fideles, quo tempore vel concionem ipse habet vel coram se, ex causa publica atque extraordinaria, convocatis fidelibus, habendam curat.

1340 § 3: Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 18.

1341: S. C. Ep. et Reg., instr. 31 iul. 1894, n. 7; S. C. pro Neg. Eccles. Extraordin., 27 ian. 1902, n. 7.

1342 § 1: Pontificale Rom., tit. *De ordinatione diaconi;* tit. *De ordinatione presbyteri.*

1342 § 2: C. 19, C. XVI, q. 1; c. 20, D. IV, *de cons.;* c. 12, 14, X, *de haereticis,* V, 7; c. 10, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 37, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784.

§ 3. Zbog toga što je ovlast odnosno dozvola opozvana, može se uložiti pritužba, ali bez odgodne moći.

Kan. 1341. - § 1. Vanbiskupijski svećenici ni svjetovni ni redovnički ne smiju se pozivati da propovijedaju, dok nije najprije dobivena za to dozvola od strane mjesnog Ordinarija, gdje se propovijed ima održati; a ovaj, ako mu njihova osposoba nije drugačije dokazana, neka ne izda dozvole, dok nije za dotičnog propovjednika od njegovog vlastitog Ordinarija primio povoljnu svjedodžbu o svršenim naukama, pobožnosti i vladanju; ovaj je opet dužan pod teškom odgovornošću u savjesti, odgovoriti po istini.

§ 2. Ovu dozvolu moraju tražiti pravodobno župnik, kada se radi o župnoj ili drugoj kojoj njemu potčinjenoj crkvi; ravnatelj crkve, kada se radi o crkvi, koja nije podvrgnuta župnikovoj vlasti; prvi dostojnik uz pristanak Kaptola, kada se radi o kaptolskoj crkvi; upravitelj odnosno kapelan bratovštine, kada se radi o vlastitoj crkvi odnosne bratovštine.

§ 3. Kada je župna crkva ujedno i kaptolska ili vlastita crkva bratovštine, mora dozvolu onaj tražiti, kojemu pripada pravo obaviti svete obredne čine.

Kan. 1342. - § 1. Ovlast propovijedati smije se davati samo svećenicima odnosno đakonima, a ne i drugim duhovnicima, osim zbog razumnog razloga, po sudu Ordinarija i za pojedinačke slučajeve.

§ 2. Svima je svjetovnjacima, pa i redovničkim zabranjeno propovijedanje u crkvi.

Kan. 1343. - § 1. Mjesni Ordinariji imaju prava propovijedati na svojemu području u svakoj crkvi, i ako je izuzeta.

§ 2. Biskup može osim kada se radi o velegradovima, i zabraniti, da se za vjernike drže propovijedi po drugima crkvama u istom mjestu, u isto vrijeme, kada ili on sam drži propovjed ili se ona po njegovoj odredbi drži u njegovoj prisutnosti zbog javnoga i izvanrednoga kakovoga razloga.

1343 § 1: S. C. C., *Bobien.,* 16 mart. 1630, ad 2.

1343 § 2: C. 2, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; c. un., *de iudiciis,* II, 1, in Extravag. com.; c. 2, *de sepulturis,* III, 6, in Extravag. com.; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; S. C. Ep. et Reg., *Maceraten.,* 7 mart. 1579; S. C. C., *Pacen.,* 26 apr. 1607; *Adiacen.,* 15 mart. 1625; *Bituntina,* 17 febr., 2 mart. 1629; *Torcellen.,* 21 iun. 1631; *Brundusina,* 18 mart. 1645; *Urbinaten.,* 3 febr. 1652; S. R. C., *Pharen.,* 10 sept. 1667.

Can. 1344. - § 1. Diebus dominicis ceterisque per annum festis de praecepto proprium cuiusque parochi officium est, consueta homilia, praesertim intra Missam in qua maior soleat esse populi frequentia, verbum Dei populo nuntiare.

§ 2. Parochus huic obligationi nequit per alium habitualiter satisfacere, nisi ob iustam causam ab Ordinario probatam.

§ 3. Potest Ordinarius permittere ut sollemnioribus quibusdam festis aut etiam, ex iusta causa, aliquibus diebus dominicis concio omittatur.

Can. 1345. - Optandum ut in Missis quae, fidelibus adstantibus, diebus festis de praecepto in omnibus ecclesiis vel oratoriis publicis celebrantur, brevis Evangelii aut alicuius partis doctrinae christianae explanatio fiat; quod si loci Ordinarius id praeceperit, opportunis datis instructionibus, hac lege tenentur non solum sacerdotes e clero saeculari, sed etiam religiosi, exempti quoque, in suis ipsorum ecclesiis.

Can. 1346. - § 1. Curent locorum Ordinarii ut tempore Quadragesimae, itemque, si id expedire visum fuerit, tempore Adventus, in ecclesiis cathedralibus et paroecialibus sacrae conciones frequentius ad fideles habeantur.

§ 2. Canonici aliique de Capitulo huic concioni, si in propria ecclesia continuo post chorum habeatur, interesse tenentur, nisi iusto impedimento detineantur; et illos Ordinarius, poenis quoque adhibitis, ad id adigere potest.

1344 § 1: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 2; sess. XXII, *de sacrificio missae*, c. 8; sess. XXIV, *de ref.*, c. 4, 7; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 11; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 9, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 3; ep. encycl. *«Etsi minime»*, 7 febr. 1742, § 5; *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 8; const. *«Firmandis»*, 6 nov. 1744, § 9; litt. encycl. *«Cum religiosi»*, 26 iun. 1754, § 4; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905, n. VI; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 1, n. 8°; S. C. C., *Barcinonen.*, 22 mart. 1591, ad 1; *Nullius*, 30 iul. 1591; *Aquilana*, 21 apr. 1640; *Novarien.*, 10 iun., 8 iul. 1724, ad 1, 2; *Nullius Orbetelli*, 28 apr. 1736, ad 1; *Pientina*, 14 sept. 1748; *Pisana*, 29 mart., 30 aug. 1817; *Lunen.-Sarzanen.*, 16 aug., 20 sept. 1828, ad 1: *Burgi S. Domnini*, 1 apr. 1876; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Albaniae), 18 apr. 1757, ad 2; (C. G.), 21 sept. 1840, ad 1; decr. 13 apr. 1807, n. XVIII.

Kan. 1344. - § 1. U sve nedjelje i ostale zapovijedane blagdane kroz godinu obvezuje svakoga župnika vlastita dužnost, puku, osobito pod Misom, kod koje redovito prisustvuje veći broj vjernika, navješćivati riječ Božju s običajnim tumačenjem evanđelja.

§ 2. Župnik ne može ovoj dužnosti zadovoljavati trajno po drugomu, osim zbog pravednog razloga, koji je odobrio Ordinarij.

§ 3. Ordinarij može dozvoliti, da se propovijed ne drži u neke veće svetkovine odnosno, iz pravednog razloga, i u nekim nedjeljama.

Kan. 1345. - Preporuča se, da se u Misama, koje se službe u prisutnosti vjernika u zapovijedane blagdane po svim crkvama i javnim bogomoljama, održi kratka propovijed o Evanđelju ili drugoj kojoj istini iz kršćanskoga nauka; za slučaj pako da to mjesni Ordinarij propiše, uz pridane shodne upute, obvezuje takav propis ne samo svećenike svjetovne, nego i redovnike, pa i izuzete u njihovim vlastitim crkvama.

Kan. 1346. - § 1. Mjesni Ordinariji treba da vode brigu o tom, da se za vrijeme Korizme, a tako, ako im se čini prikladnim, i za vrijeme Došašća, drže sveti govori u većem broju po stolnim i župskim crkvama.

§ 2. Kanonici i drugi, koji spadaju na Kaptol, dužni su, ovomu govoru, kada se drži u vlastitoj crkvi neposredno poslije službe u pijevnici (koru), prisustvovati, ako nisu spriječeni opravdanom zaprekom; a Ordinarij ih može na to i kaznama prisiliti.

1344 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 4; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 11; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 9, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; S. C. C., *Barcinonen.*, 22 mart. 1591, ad 1; *Aversana*, 13 febr. 1639.

1344 § 3: S. C. C., *Burgi S. Domnini*, 1 apr. 1876.

1346 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 4; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905; S. C. Ep. et Reg., *Maceraten.*, 9 mart. 1593; S. C. C., *Belgii*, 19 dec. 1648.

1346 § 2: S. C. C., *Milevitana*, 9 apr. 1707; S. R. C., *Callien.*, 22 mart. 1653; *Castellaneten.*, 1 oct. 1661; *Pompeii Stabiae*, 31 mart. 1703; *Placentina*, 10 dec. 1718, ad 4.

Can. 1347. - § 1. In sacris concionibus exponenda in primis sunt quae fideles credere et facere ad salutem oportet.

§ 2. Divini verbi praecones abstineant profanis aut abstrusis argumentis communem audientium captum excedentibus; et evangelicum ministerium non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, non in profano inanis et ambitiosae eloquentiae apparatu et lenocinio, sed in ostensione spiritus et virtutis exerceant, non semetipsos, sed Christum crucifixum praedicantes.

§ 3. Si, quod absit, concionator errores aut scandala disseminet, servetur praescriptum Can. 2317; si haereses, in eum praeterea, ad normam iuris, agatur.

Can. 1348. - Monendi et adhortandi diligenter fideles sunt ut sacris concionibus frequenter intersint.

CAPUT III.

DE SACRIS MISSIONIBUS.

Can. 1349. - § 1. Ordinarii advigilent ut, saltem decimo quoque anno, sacram, quam vocant, missionem, ad gregem sibi commissum habendam parochi curent.

1347 § 1: C. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIII, *de ref.,* c. 14; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4, 7; sess. XXV, de purgatorio; de invocatione, veneratione et reliquiis sanctorum, et sacris imaginibus; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae Maiestatis»,* 19 dec. 1516; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 5, 11; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 4, 9, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 3; ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 5; const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 8; litt. encycl. *«Cum religiosi»,* 26 iun. 1754, § 4; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; Leo XIII, ep. encycl. *«Humanum genus»,* 20 apr. 1884; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»,* 15 apr. 1905; litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906; litt. encycl. *«Editae saepe»,* 26 maii 1910; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. 2°, 4°, 5°; Benedictus XV, litt. encycl. *«Humani generis»,* 15 iun. 1917; S. C. S. Off., instr. 10 maii 1884, n. 5; S. C. Ep. et Reg., instr. 31 iul. 1894, n. 2, 4, 6.

1347 § 2: C. 1, D. XLIII; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 7; sess. XXV, *de purgatorio;* Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae Maiestatis»,* 19 dec. 1516;

Kan. 1347. - § 1. U svetim se govorima mora u prvom redu tumačiti ono što su vjernici dužni za svoje spasenje vjerovati i činiti.

§ 2. Navjestitelji riječi Božje ne smiju upotrebljavati dokaze, koji su, daleko od svetinje ili nesuvisli, nerazumljivi za obične vjernike; oni treba da propovijedajući ne sebe, nego raspetoga Krista, izvršuju svoju evanđeosku službu ne riječima, kojima se pokazuje mudrost ljudska, ne udesbom svjetovnog, praznog i iskićenog, govorništva, nego prožeti u govoru duhom i krepošću.

§ 3. Ako bi propovjednik, što ne bilo, širio zablude i sablazan, ima se primijeniti propis kan. 2317; ako bi širio krivovjerje, mora se osim toga protiv njega postupati prema zakonu.

Kan. 1348. - Vjernike treba revno opominjati i pozivati, da često prisustvuju svetim govorima.

GLAVA III.

SVETA POSLANSTVA

Kan. 1349. - § 1. Ordinariji dužni su na to paziti, da župnici vode brigu o tom, kako bi se za stado njima povjereno održalo barem svake desete godine tako zvano poslanstvo.

Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 5; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»,* 9 nov. 1846; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»,* 15 apr. 1905; litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906; litt. encycl. *«Editae saepe»,* 26 maii 1910; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. 2°, 3°, 5°; Benedictus XV, litt. encycl. *«Humani generis»,* 15 iun. 1917; S. C. S. Off., instr. 10 maii 1884, n. 5; S. C. Ep. et Reg., instr. 31 iul. 1894, n. 2, 3, 5, 6; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. VIII; instr. (ad Ep. Indiar. Orient.), 19 mart. 1893, n. I.

1347 § 3: Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae Maiestatis»,* 19 dec. 1516, § 5, 8.

1348: C. 63, D. I, *de cons.;* Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Chan-si), 4 ian. 1798; litt. (ad Vic. Ap. Bengal.), 30 iun. 1845. -- Vide etiam Can. 467, § 2.

1349 § 1: Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 33.

§ 2. Parochus, etiam religiosus, in his missionibus instituendis mandatis Ordinarii loci stare debet.

Can. 1350. - § 1. Ordinarii locorum et parochi acatholicos, in suis dioecesibus et paroeciis degentes, commendatos sibi in Domino habeant.

§ 2. In aliis territoriis universa missionum cura apud acatholicos Sedi Apostolicae unice reservatur.

Can. 1351. - Ad amplexandam fidem catholicam nemo invitus cogatur.

1349 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Senen.*, 23 iul. 1694.

1350 § 1: C. 13, X, *de haereticis*, V, 7; Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; Leo XIII, ep. *«Inter graves»*, 1 maii 1894; ep. *«Longinqua oceani»*, 6 ian. 1895; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 18: litt. encycl. (ad Ep. Vic. et Deleg. Ap.), a. 1879.

1350 § 2: Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»*, 22 iun. 1622, § 8; S. C. de Prop. Fide (C. P.), 5 dec. 1640; (C. G.), 11 ian. 1656.

§ 2. Župnik, pa i redovnički, dužan je u pogledu držanja ovih poslanstava pokoriti se odredbama mjesnoga Ordinarija.

Kan. 1350. - § 1. Mjesnim Ordinarijima i župnicima neka su nekatolici, koji prebivaju u njihovim biskupijama i župama, preporučeni u Gospodu.

§ 2. Cjelokupna briga oko poslanstava za nekatolike u drugim područjima isključivo je pridržana Apostolskoj Stolici.

Kan. 1351. - Nikoga se ne smije siliti, da protiv svoje volje prihvati vjeru katoličku.

1351: C. 3, 5, D. XLV; c. 3, 42, X, *de baptismo et eius effectu*, III, 42; c. 9, X, *de Iudaeis et Sarracenis et eorum servis*, V, 6; Alexander VII, const. *«Sacrosancti»*, 18 ian. 1658, § 2, n. XV; Clemens IX, const. *«In excelsa»*, 13 sept. 1669, § 1, n. XV, § 3; Benedictus XIV, ep. *«Postremo mense»*, 28 febr. 1747, n. 18, 37-40; ep. *«Ad tuas»*, 8 aug. 1748; Leo XIII, ep. encycl. *«Immortale Dei»*, 1 nov. 1885; S. C. S. Off. (Cochinchin.), 12 sept. 1776; Rituale Rom., tit. II, c. 3, *de baptismo adultorum*, n. 1. -- Vide etiam Can. 752; 754.

TITULUS XXI.

DE SEMINARIIS.

Can. 1352. - Ecclesiae est ius proprium et exclusivum eos instituendi qui ecclesiasticis ministeriis sese devovere cupiunt.

Can. 1353. - Dent operam sacerdotes, praesertim parochi, ut pueros, qui indicia praebeant ecclesiasticae vocationis, peculiaribus curis a saeculi contagiis arceant, ad pietatem informent, primis litterarum studiis imbuant divinaeque in eis vocationis germen foveant.

Can. 1354. - § 1. Unaquaeque dioecesis in loco convenienti ab Episcopo electo Seminarium seu collegium habeat in quo, pro modo facultatum et dioecesis amplitudine, certus adolescentium numerus ad statum clericalem instituatur.

§ 2. Curandum ut in maioribus praesertim dioecesibus bina constituantur Seminaria: minus, scilicet, pro pueris litterarum scientia imbuendis, maius pro alumnis philosophiae ac theologiae vacantibus.

§ 3. Si constitui Seminarium dioecesanum nequeat, aut in constituto Seminario conveniens institutio, praesertim in philosophicis ac theologicis disciplinis, desideretur, Episcopus alumnos in alienum Seminarium mittat, nisi Seminarium interdioecesanum vel regionale, auctoritate apostolica, constitutum fuerit.

1352: Gregorius XVI, ep. encycl. *«Commissum divinitus»,* 17 maii 1835; Pius IX, allocut. *«Quibus luctuosissimis»,* 5 sept. 1851; allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; allocut. *«Singulari quadam»,* 9 dec. 1854; allocut. *«Nunquam fore»,* 15 dec. 1856; Syllabus errorum, prop. 46; ep. encycl. *«Etsi multa»,* 21 nov. 1873; Leo XIII, ep. *«Iampridem»,* 6 ian. 1886; ep. *«Officio sanctissimo»,* 22 dec. 1887; Pius X, litt. encycl. *«Iamdudum»,* 24 maii 1911.

1353: Leo XIII, litt. encycl. *«Depuis le jour»,* 8 sept. 1899; S. C. Consist., litt. circulares 16 iul. 1912.

1354 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 18; Benedictus XIII, const. *«Creditae Nobis»,* 9 maii 1725, § 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 2; const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 34; Pius VI, encycl. *«Inscrutabile»,* 25 dec. 1775, § 4; Pius VII, const. *«Ecclesia Christi»,* 15 aug. 1801, § 22; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»,* 9 nov. 1846; Leo XIII, ep. encycl. *«Ad extremas Orientis»,*

NASLOV XXI.

SJEMENIŠTA

Kan. 1352. - Crkvi pripada vlastito i isključivo pravo odgajati one, koji se žele posvetiti službi Crkve.

Kan. 1353. - Svećenici, napose župnici dužni su raditi na tom, da takove dječake, koji pokazuju znakove crkvenog zvanja, sačuvaju od pokvarenosti svijeta s naročitom brigom, da ih privađaju pobožnosti, podučavanju u prvim počecima nauke i gaje u njima klicu zvanja.

Kan. 1354. - § 1. Svaka biskupija mora na prikladnom za to mjestu određenom od Biskupa, imati Sjemenište ili odgojni zavod, u kojemu će se, prema sredstvima i opsegu biskupije, za duhovnički stalež odgajati stanoviti broj mladića.

§ 2. Treba nastojati o tom, da se napose u većim biskupijama osnuju po dva Sjemeništa, to jest malo za obučavanje dječaka u naukama, veliko za gojence, koji uče mudroslovlje i bogoslovlje.

§ 3. Ako se biskupijsko Sjemenište ne bi moglo osnovati ili ako se u osnovanom Sjemeništu ne bi mogla dati valjana obuka, osobito u mudroslovnim i bogoslovnim predmetima, neka Biskup pošalje gojence u tuđe Sjemenište, ako ne bi s apostolskim odobrenjem, bilo osnovano međubiskupijsko ili pokrajinsko sjemenište.

---

24 iun. 1893; ep. *«Litteras a vobis»,* 2 iul. 1894; S. C. Ep. et Reg., *Feretrana,* 9 iul. 1591; *Syracusana,* 20 aug. 1601; S. C. C., *Feretrana,* 27 maii 1591; *Oxomen.,* 12 nov. 1592; *Lucana,* 21 ian. 1617, ad 2; *Segobricen.,* 22 iul. 1634; *Portugallien.,* 26 apr. 1687, ad 2; *Terracinen. seu Setina,* 24 aug. 1816; *Sutrina,* 22 nov. 1823, 21 febr. 1824; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. IV, 1; litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893.

1354 § 2: Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; Leo XIII, litt. encycl. *«Depuis le jour»,* 8 sept. 1899; S. C. Consist., litt. circulares 16 iul. 1912, n. 1; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. IV, 2.

1354 § 3: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 18; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. IV, 3; litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893.

Can. 1355. - Pro constitutione Seminarii et alumnorum sustentatione, si proprii reditus deficiant, Episcopus potest:

1.° Parochos aliosve ecclesiarum etiam exemptarum rectores iubere ut statis temporibus in ecclesia ad hunc finem stipem exquirant;

2.° Tributum seu *taxam* in sua dioecesi imperare;

3.° Si haec non sufficiant, attribuere Seminario aliqua beneficia simplicia.

Can. 1356. - § 1. Tributo pro Seminario obnoxia sunt, quavis appellatione remota, reprobata qualibet contraria consuetudine et abrogato quolibet contrario privilegio, mensa episcopalis, omnia beneficia etiam regularia aut iurispatronatus, paroeciae aut quasi-paroeciae, quamvis alios reditus, praeter fidelium oblationes, non habeant, domus hospitalis auctoritate ecclesiastica erecta, sodalitates canonice erectae et fabricae ecclesiarum, si suos reditus habeant, quaelibet religiosa domus, etsi exempta, nisi solis eleemosynis vivat aut in ea collegium discentium vel docentium ad commune Ecclesiae bonum promovendum actu habeatur.

§ 2. Hoc tributum debet esse generale eiusdemque proportionis pro omnibus, maius vel minus secundum Seminarii necessitatem, sed quinas quotannis centesimas partes (5 %) reditus vectigalis non excedens, minuendum prout reditus Seminarii augentur.

§ 3. Reditus tributo obnoxius is est qui, deductis oneribus et necessariis expensis, supersit in anno; nec in eo reditu computari debent distributiones quotidianae, vel, si omnes beneficii fructus distributionibus constent, tertia earundem pars; nec fidelium oblationes, nec, si omnes paroeciae reditus coalescant fidelium oblationibus, tertia earundem pars.

1355 3.°: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIII, const. «*Creditae Nobis*», 9 maii 1725, § 2, 5; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 34; S. C. Ep. et Reg., *Rossanen.*, 15 mart. 1580; *Syracusana*, 20 aug. 1601; *Taurinen.*, 15 mart. 1839, ad 4, 5; S. C. C., *Cremonen.*, a. 1581, ad VII; *Caputaquen.*, mense aug. 1586, ad 1; *Salernitana*, mense iul. 1589, ad 7; *Albinganen.*, 21 iun. 1596, ad 3; *Sarnen.*, 23 sept. 1596, ad 1; *Cortonen.*, 22 ian. 1628.

1356 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIII, const. «*Creditae Nobis*», 9 maii 1725, § 2; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 34; S. C. Ep. et Reg., *Senogallien.*, 19 aug. 1578; *Nepesina*, 10 nov. 1579; *Caputaquen.*, 14 oct. 1586; *Terracinen.*, 26 iul. 1593; *Eugubina*, 1 mart. 1805; S. C. C., *Panormitana*, mense sept. 1585, ad 1; Civitatis Regalis in Indiis (Limana), mense febr. 1586, ad 32; *Caputaquen.*, mense iul. 1586, ad 1; *Hieracen.*, mense mart. 1587, ad 1; *Messanen.*, mense dec. 1587; *Audomaren.*, 30 mart. 1594; *Atrebaten.*, 9 sept. 1594; *Beneventana*, 13 sept. 1595; *Messanen.*, 2 aug. 1596, ad 2, 4, 5; *Catanien.*, 20 mart. 1597; *Insulana*, 29 iun. 1597; *Derthusen.*, 11 aug. 1605; *Signina*, 18 nov. 1628; *Sabinen.*, 23 iun. 1640, ad 3, 4; *Narnien.*, 2 apr., 28 maii 1661; *Forosempronien.*, 28 ian. 1662; *Urbinaten.*, 10 mart. 1663, ad 13; *Caputaquen.*, 29 aug. 1682, ad 1; *Caesenaten.*, 19 apr. 1704, 27 iun. 1705; *Interamnen.*, 11 maii 1720; *Veliterna*, 24 apr. 1723; *Mileten.*, 6 dec. 1738; *Asculana*, 5 iul. 1749; *Tranen.*, 14 maii, 17 dec. 1763, 14 ian. 1769, ad 1, 2; *Romana*, 24 iul. 1784; *Massen.*, 17 dec. 1836, ad II; *Spoletana*, 11 iul. 1840, ad 2; *Aesina*, 28 mart. 1857.

Kan. 1355. - Ako ne bi bilo vlastitih prihoda, može Biskup u svrhu osnutka Sjemeništa i uzdržavanja gojenaca:

1.° Izdati odredbu župnicima i ravnateljima drugih, pa i izuzetih crkava, da u određene dane kupe u tu svrhu u crkvi priloge;

2.° Propisati u svojoj biskupiji prirez ili *pristojbu;*

3.° Ako ni to ne bi bilo dovoljno, priklopiti Sjemeništu nekoje obične nadarbine.

Kan. 1356. - § 1. Na prirez za Sjemenište obvezani su, bez prava na priziv, uz zabranu svakoga protivnoga običaja i dokinuće svake protivne povlastice, nadarbina biskupskog stola, svekolike nadarbine, pa i redovničke i zaštitničkog prava, župe odnosno dožupe, iako nemaju drugih prihoda, osim milodara od vjernika, gostinjac podignut od strane crkvene oblasti, kanonički osnovana udruženja i sastojbine crkava, ako imaju vlastite prihode, svaka redovnička kuća, pa i izuzeta, osim ako od same milostinje živi ili je tada u njoj smješten zavod za učenike ili nastavnike, čim se promiče opće dobro Crkve.

§ 2. Ovaj prirez mora biti općenit i u jednakom srazmjeru za sve, veći ili manji prema potrebi Sjemeništa, ali da ne prelazi godišnje pet od sto (5%) oporezovanog prihoda, a mora se smanjiti ukoliko se povećaju prihodi Sjemeništa.

§ 3. Prihod koji podpada pod prirez je godišnji, što preostaje, pošto se odbiju tereti i potrebiti troškovi; u taj se prihod ne smiju uračunati svakodnevne podjele, odnosno, ako, bi se svi nadarbinski prihodi sastojali u podjelama, njihov treći dio; niti milodari vjernika, odnosno, ako bi se svi prihodi župe sastojali od milodara vjernika, onda njihov treći dio.

1356 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIII, const. «*Creditae Nobis*», 9 maii 1725, § 3; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 34; S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 1 mart. 1805.

1356 § 3: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 34; S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 1 mart. 1805; S. C. C., *Avenionen.*, mense apr. 1587; *Abellinen.*, 15 ian. 1601, ad 3; *Derthusen.*, 11 aug. 1605; *Sabinen.*, 23 iun. 1640, ad 3; *Caietana*, 4 sept. 1677; *Massen.*, 17 dec. 1836, ad VII, XI, XII.

Can. 1357. - § 1. Episcopi est omnia et singula quae ad rectam Seminarii dioecesani administrationem, regimen, profectum necessaria et opportuna videantur, decernere, eaque ut fideliter observentur, curare, salvis praescriptionibus a Sancta Sede pro casibus peculiaribus latis.

§ 2. Potissimum studeat Episcopus frequenter Seminarium ipse per se visitare, in institutionem quae alumnis traditur sive litterariam et scientificam sive ecclesiasticam sedulo vigilare, et de alumnorum indole, pietate, vocatione ac profectu pleniorem sibi comparare notitiam, maxime occasione sacrarum ordinationum.

§ 3. Unumquodque Seminarium suas leges habeat ab Episcopo approbatas, in quibus quid agere, quid observare debeant, doceantur tum qui in eodem Seminario in spem Ecclesiae instituuntur, tum qui in horum institutionem operam suam impendunt.

§ 4. Seminarii interdioecesani vel regionalis regimen universum et administratio regitur normis a Sancta Sede statutis.

Can. 1358. - Curandum ut in quolibet Seminario adsint rector pro disciplina, magistri pro instructione, oeconomus pro curanda re familiari, a rectore distinctus, duo saltem confessarii ordinarii et director spiritus.

Can. 1359. - § 1. Dioecesanis Seminariis bini constituantur coetus deputatorum, alter pro disciplina, alter pro administratione bonorum temporalium.

§ 2. Utrumque deputatorum coetum constituunt bini sacerdotes, ab Episcopo, audito Capitulo, electi; sed excluduntur Vicarius Generalis, familiares Episcopi, rector Seminarii, oeconomus, et confessarii ordinarii.

1357 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 2; const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; Pius VI, encycl. *«Inscrutabile»*, 25 dec. 1775, § 4; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Commissum divinitus»*, 17 maii 1835; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; allocut. *«Singulari quadam»*, 9 dec. 1854; allocut. *«Nunquam fore»*, 15 dec. 1856; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; ep. *«Quo graviora»*, 8 iul. 1862; ep. encycl. *«Maximae quidem»*, 18 aug. 1864; Syllabus errorum, prop. 46; Leo XIII, ep. encycl. *«Etsi Nos»*, 15 febr. 1882; ep. *«Iampridem»*, 6 ian. 1886; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept. 1893; Pius X, ep. encycl. *«E supremi»*, 4 oct. 1903; ep. *«Sollicito»*, 5 maii 1905; S. C. Ep. et Reg., litt. circulares 2 oct. 1842, n. 7; instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. II.

1357 § 2: Conc. Trident., sess XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 2; const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; Pius X, motu propr. *«Praestantia Scripturae»*, 18 nov. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. II; S. C. C., *Viglevanen.*, 13 et 27 ian. 1714, ad 6, 7.

Kan. 1357. - § 1. Na Biskupa spada odlučiti o općemu i pojedinačnome, što se smatra potrebitim i prikladnim za valjano gospodarstvo, upravljanje i napredak biskupijskog Sjemeništa, te voditi brigu o tom, da se njegove odredbe izvršuju, uz obdržavanje onih propisa, koji su za posebne slučajeve izdani od strane Svete Stolice.

§ 2. Napose treba da se Biskup trsi, da sam osobno Sjemenište pohađa, brižno nadzire odgoj, koji se kod gojenaca provodi kako naučni i znanstveni tako i crkveni, te sebi pribavi što potpunije poznavanje ćudi, pobožnosti, zvanja i napredovanja gojenaca, napose prigodom svetih ređenja.

§ 3. Svako Sjemenište mora imati svoja pravila potvrđena od Biskupa, u kojima treba da se nalaze upute o tom, što su dužni činiti i obdržavati kako oni, koji se u tom sjemeništu odgajaju za dobrobit Crkve, tako i oni, koji kod njihovog odgoja svojim radom sudjeluju.

§ 4. Cjelokupno upravljanje i gospodarstvo međubiskupijskog ili pokrajinskog Sjemeništa ravna se odredbama izdanima od Svete Stolice.

Kan. 1358. - Mora se o tomu voditi briga, da u svakom Sjemeništu budu ravnatelj za stegu, nastavnici za obuku, upravljatelj za gospodarske poslove, različit od ravnatelja, barem dva redovna ispovjednika, te duhovni upravljatelj.

Kan. 1359. - § 1. Za biskupijska Sjemeništa moraju se ustanoviti dva poslovna odbora, jedan za stegu, a drugi za upravljanje imovinom.

§ 2. Jedan i drugi odbor sačinjavaju po dva od Biskupa, po saslušanju Kaptola, izabrana svećenika; ali su pri tom isključeni Glavni Namjesnik, Biskupovi domari, ravnatelj Sjemeništa, gospodarski upravitelj, te redovni ispovjednici.

1358: Pius X, litt. encycl. *«Pieni l'animo»*, 28 iul. 1906; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. II; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. IV, 5.

1359 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; S. C. C., litt. encycl. 15 mart. 1897.

1359 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; S. C. C., *Ariminen.*, 6 sept. 1607, ad 1, 4; litt. encycl. 15 mart. 1897.

§ 3. Munus deputatorum per sexennium durat, nec electi sine gravi causa amoveantur; sed rursus eligi poterunt.

§ 4. Episcopus debet consilium deputatorum in negotiis maioris momenti petere.

Can. 1360. - § 1. Firmo praescripto Can. 891, ad munus rectoris, directoris spiritus, confessariorum et magistrorum Seminarii eligantur sacerdotes non doctrina tantum, sed etiam virtutibus ac prudentia praestantes, qui verbo et exemplo alumnis prodesse possint.

§ 2. Rectori Seminarii in propriis muneribus implendis obtemperare omnes debent.

Can. 1361. - § 1. Praeter confessarios ordinarios, alii confessarii designentur ad quos libere alumni accedere possint.

§ 2. Si ii confessarii extra Seminarium degant, et alumnus aliquem eorum acciri postulet, illum rector arcessat, nullo modo petitionis rationem inquirens neque se aegre id ferre demonstrans; si in Seminario habitent, ipsos alumnus libere adire potest, salva Seminarii disciplina.

§ 3. Quando agitur de alumno ad ordines admittendo vel e Seminario expellendo, nunquam confessariorum votum exquiratur.

Can. 1362. - Reditus legati pro clericis instituendis tribui possunt alumnis in Seminarium sive maius sive minus rite receptis, licet nondum cericali tonsura initiatis, nisi aliud in tabulis fundationis expresse caveatur.

1359 § 3: S. C. C., *Salernitana,* mense iul. 1589, ad 1; *Papien.,* 7 iun. 1591; *Sarzanen.,* 25 iun. 1639; *Tricaricen.,* 24 mart. 1736, ad 3; *Tudertina,* 15 sept. 1792, ad I; *Arboren.,* 31 mart. 1855, ad 2; litt. encycl. 15 mart. 1897.

1359 § 4: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 18; Benedictus XIII, const. *«Creditae Nobis»,* 9 maii 1725, § 2; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 34; S. C. Const., litt. circulares 16 iul. 1912, n. 9; S. C. C., *Oscen.,* mense oct. 1585, ad 1, 2; *Salernitana,* mense iul. 1589, ad 2, 3; *Caurien.,* 5 oct. 1594; *Nullius,* 19 ian. 1595; *Sarnen.,* 23 sept. 1596, ad 1; *Cremonen.,* 14 febr. 1609; *Patavina,* 11 ian. 1620; *Fundana,* 26 mart. 1689, ad 3; litt. encycl. 15 mart. 1897.

§ 3. Služba odbornika traje kroz šest godina, a izabrani se ne smiju smijeniti bez važnoga razloga; no mogu biti ponovno izabrani.

§ 4. U poslovima od veće važnosti dužan je Biskup zatražiti savjet odbornika.

Kan. 1360. - § 1. Uz obdržavanje kan. 891, neka se za službu ravnatelja, duhovnog upravljatelja, ispovjednika i nastavnika u Sjemeništu izaberu takovi svećenici, koji se odlikuju ne samo naobrazbom, nego i krijepostima i razboritošću, da bi i riječju i primjerom mogli gojenicima koristiti.

§ 2. Ravnatelju Sjemeništa moraju se u izvršivanju vlastitih službi svi pokoravati.

Kan. 1361. - § 1. Osim redovnih ispovjednika moraju se odrediti i drugi ispovjednici, kojima će gojenici moći nesmetano pristupati.

§ 2. Ako bi ovi ispovjednici stanovali izvan Sjemeništa, a gojenac bi zatražio, da se kojega od njih pozove, ravnatelj ga mora dozvati, ne ispitujući ni na koji način za razlog prošnje i ne pokazujući, da mu to nije drago; ako stanuju u Sjemeništu, smije gojenac slobodno k njima odlaziti bez povrede sjemenišne stege.

§ 3. Kada se radi o tom, da se gojenac pripusti redovima ili otpusti iz Sjemeništa, nikada se ne smije zatražiti mišljenje o tom od ispovjednika.

Kan. 1362. - Prihodi iz zaklade za odgoj duhovnika mogu se podijeliti gojencima, koji su propisno primljeni u Sjemenište bilo veliko bilo malo, i ako još nisu primili duhovnički postrig, ako nije drugačije izrijekom predviđeno u zakladnici.

1360 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 18; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»,* 3 dec. 1740, § 2; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Singulari quidem»,* 17 mart. 1856; ep. *«Quo graviora»,* 8 iul. 1862; Leo XIII, ep. encycl. *«Quod multum»,* 22 aug. 1886; ep. encycl. *«Pergrata Nobis»,* 14 sept. 1886; litt. encycl. *«Providentissimus Deus»,* 18 nov. 1893; ep. encycl. *«Caritatis providentiaeque»,* 19 mart. 1894; ep. *«Litteras a vobis»,* 2 iul. 1894; ep. encycl. *«Fin dal principio»,* 8 dec. 1902; Pius X, litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906; litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. II; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. II.

1362: Pius X, litt. *«La ristorazione»,* 5 maii 1904, n. 2°.

Can. 1363. - § 1. In Seminarium ab Ordinario ne admittantur, nisi filii legitimi quorum indoles et voluntas spem afferant eos cum fructu ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros.

§ 2. Antequam recipiantur, documenta exhibere debent de legitimitate natalium, de susceptis baptismate et confirmatione ac de vita et moribus.

§ 3. Dimissi ex aliis Seminariis vel ex aliqua religione ne admittantur, nisi prius Episcopus etiam secreto a Superioribus aliisve notitias requisierit de causa dimissionis, ac de moribus, indole et ingenio dimissorum, et certo compererit nihil in eis esse quod sacerdotali statui minus conveniat; quas notitias, veritati conformes, eorum conscientia graviter onerata, suppeditare Superiores debent.

Can. 1364. - In inferioribus Seminarii scholis:

1.° Praecipuum locum obtineat religionis disciplina, quae, modo singulorum ingenio et aetati accommodato, diligentissime explicetur;

2.° Linguas praesertim latinam et patriam alumni accurate addiscant;

3.° Ea in ceteris disciplinis institutio tradatur quae conveniat communi omnium culturae et statui clericorum in regione ubi alumni sacrum ministerium exercere debent.

Can. 1365. - § 1. In philosophiam rationalem cum affinibus disciplinis alumni per integrum saltem biennium incumbant.

§ 2. Cursus theologicus saltem integro quadriennio contineatur, et, praeter theologiam dogmaticam et moralem, complecti praesertim debet studium sacrae Scripturae, historiae ecclesiasticae, iuris canonici, liturgiae, sacrae eloquentiae et cantus ecclesiastici.

1363 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ubi primum»*, 3 dec. 1740, § 1; const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; Leo XIII, ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; ep. encycl. *«Fin dal principio»*, 8 dec. 1902; S. C. Ep. et Reg., litt. circulares 2 oct. 1842, n. 1; S. C. Consist., litt. circulares 16 iul. 1912, n. 2; S. C. C., *Nullius*, 16 iul., 13 aug. 1836; S. C. de Prop. Fide, instr. (Malabar.), 2 iun. 1832, n. 1; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1882, n. IV, 1, 4.

1363 § 3: S. C. C., decr. *«Vetuit»*, 22 dec. 1905, n. 1, 4.

1364 3.°: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIII, const. *«Creditae Nobis»*, 9 maii 1725, § 10; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; Pius IX, ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; Leo XIII, ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; litt. encycl. *«Depuis le jour»*, 8 sept. 1899; S. C. Consist., litt. circulares 16 iul. 1912, n. 8.

Kan. 1363. - § 1. U Sjemenište smije Ordinarij primiti samo one, koji su zakonito rođeni i pružaju svojom ćudi i voljom nadu, da će uspješno zauvijek ustrajati u crkvenoj službi.

§ 2. Prije primanja dužni su dostaviti dokaznice o zakonitosti rođenja, o primljenom krštenju i potvrdi, te o životu i vladanju.

§ 3. Oni koji su bili otpušteni iz drugih Sjemeništa ili iz koje redovničke družbe, ne smiju se primiti, dok nije najprije Biskup zatražio, pa i skrovito, od Poglavara i drugih osoba izvještaj o razlogu otpusta, te o vladanju, ćudi i duševnosti otpuštenih, pa tako dođe do sigurnog uvjerenja, da u njih nema ništa takvoga, što se ne da složiti sa svećeničkim pozivom; ovaj izvještaj dužni su Poglavari dostaviti u skladu s istinom pod teškom odgovornošću u savjesti.

Kan. 1364. - U nižim sjemenišnim školama:

1.° Mora posebno mjesto zauzimati vjeronauk, koji se mora tumačiti najpomnije, na način prilagođen duševnosti i dobi svakog pojedinca;

2.° Gojenci moraju dobro naučiti jezike, osobito latinski i svoj narodni;

3.° U ostalim se predmetima mora davati obuka, koja odgovara općenitoj prosječnoj naobrazbi i duhovničkom staležu u onom kraju, gdje će gojenci izvršivati svetu službu.

Kan. 1365. - § 1. Razumsku filozofiju s pomoćnim naukama moraju gojenci učiti barem kroz dvije potpune godine.

§ 2. Bogoslovski tečaj mora trajati barem četiri potpune godine, te obuhvaćati osim dogmatskog i moralnog bogoslovlja, nauke svetoga Pisma, crkvene povijesti, kanonskog prava, liturgike, svetog govorništva i crkvenog pjevanja.

1365 § 1: Leo XIII, ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; litt. encycl. *«Depuis le jour»*, 8 sept. 1899; S. C. Consist., litt. circulares 16 iul. 1912, n. 9.

1365 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIII, const. *«Creditae Nobis»*, 9 maii 1725, § 10; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; ep. encycl. *«Annus qui»*, 19 febr. 1749, § 2; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; ep. *«Quo graviora»*, 8 iul. 1862; Leo XIII, litt. encycl. *«Providentissimus Deus»*, 18 nov. 1893; litt. encycl. *«Depuis le jour»*, 8 sept. 1899; Pius X, motu propr. *«Inter pastoralis officii»*, 22 nov. 1903, n. 25, 26; ep. *«Quod Nobis»*, 8 dec. 1903; litt. ap. *«Quoniam in re biblica»*, 27 mart. 1906; S. C. Consist., litt. circulares 16 iul. 1912, n. 11, 12; S. R. C., *De musica sacra ordinatio*, 7 iul. 1894, Pars Altera, n. II; Urbis et Orbis, 8 ian. 1904.

§ 3. Habeantur etiam lectiones de theologia pastorali, additis practicis exercitationibus praesertim de ratione tradendi pueris aliisve catechismum, audiendi confessiones, visitandi infirmos, assistendi moribundis.

Can. 1366. - § 1. Ad magisterii munus in disciplinis philosophicis, theologicis et iuridicis, ii, ceteris paribus, iudicio Episcopi et deputatorum Seminarii, praeferantur, qui laurea doctorali potiti sint in Universitate studiorum vel Facultate a Sancta Sede recognitis, aut, si agatur de religiosis, qui simile testimonium a suis Superioribus maioribus habeant.

§ 2. Philosophiae rationalis ac theologiae studia et alumnorum in his disciplinis institutionem professores omnino pertractent ad Angelici Doctoris rationem, doctrinam et principia, eaque sancte teneant.

§ 3. Curandum ut saltem sacrae Scripturae, theologiae dogmaticae, theologiae moralis, et historiae ecclesiasticae, totidem habeantur distincti magistri.

Can. 1367. - Curent Episcopi ut alumni Seminarii:

1.° Singuis diebus communiter matutinas et serotinas preces recitent, per aliquod tempus mentali orationi vacent, sacrificio Missae intersint;

2.° Semel saltem in hebdomada ad sacramentum poenitentiae accedant et frequenter, qua par est pietate, Eucharistico pane se reficiant;

3.° Dominicis et festis diebus, sacris Missarum et Vesperarum sollemnibus adsint, altari inserviant sacrasque caeremonias exerceant, praesertim in ecclesia cathedrali, si id, iudicio Episcopi, sine disciplinae et studiorum detrimento fieri possit;

4.° Singulis annis per aliquot dies continuos exercitiis spiritualibus vacent;

5.° Semel saltem in hebdomada adsint instructioni de rebus spiritualibus quae pia exhortatione claudatur.

1365 § 3: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34.

1366 § 1: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; Leo XIII, litt. encycl *«Providentissimus Deus»*, 18 nov. 1893.

1366 § 2: Leo XIII, ep. encycl. *«Aeterni Patris»*, 4 aug. 1879; litt. *«Iampridem»*, 15 oct. 1879; ep. encycl. *«Etsi Nos»*, 15 febr. 1882; ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; litt. encycl. *«Providentissimus Deus»*, 18 nov. 1893; ep. *«Inter graves»*, 1 maii 1894; litt. encycl. *«Depuis le jour»*, 8 sept. 1899; Pius X, litt. ap. *«In praecipuis»*, 23 ian. 1904; litt. encycl. *«Pieni l'animo»*, 28 iul. 1906; ep. *«Sub exitum»*, 6 maii 1907; litt.

§ 3. Držati se moraju predavanja i iz pastirskog bogoslovlja, s pokusnim vježbama osobito u pogledu podučavanja djece i drugih osoba u vjeronauku, ispovijedanju, posjećivanju bolesnika, pomaganju samrtnika.

Kan. 1366. - § 1. Kod postavljanja nastavnika za predmete filozofijske, bogoslovske i pravne, mora se dati prednost, po sudu Biskupovom i sjemenišnih odbornika, onima, koji su, uz jednake uvjete, stekli naslov doktora, i to na Sveučilištima odobrenima od Svete Stolice ili Fakultetima, odnosno, ako se radi o redovnicima, koji su sličnu svjedodžbu dobili od strane svojih viših Poglavara.

§ 2. Pri studiju razumske filozofije i bogoslovlja i pri nastavi ovih predmeta za gojence treba da profesori u svemu rade po sustavu nauke i načelima Anđeoskog Naučitelja, te ih se strogo drže.

§ 3. Mora se voditi o tom briga, da bude po jedan različiti nastavnik barem za sveto Pismo, dogmatsko bogoslovlje, moralno bogoslovlje i crkvenu povijest.

Kan. 1367. - Biskupi neka vode brigu o tom, da gojenci Sjemeništa:

1.° Svaki dan izmole zajedničku jutarnju i večernju molitvu, kroz neko vrijeme obavljaju mislenu molitvu, prisustvuju svetoj Misi;

2.° Barem jedanput tjedno pristupaju otajstvu ispovijedi i često se okrijepe pobožno, kako dolikuje, kruhom nebeskim;

3.° Po nedjeljama i blagdanima prisustvuju svetoj službi kod Mise i Večernje, služe kod oltara i izvršuju svete svečanosne čine, napose u stolnici, ako to, po sudu Biskupovom, može biti bez štete za stegu i nauku;

4.° Svake godine obave kroz nekoliko susljednih dana duhovne vježbe;

5.° Barem jednom tjedno prisustvuju poduci o duhovnim stvarima, koja se mora završiti pobožnim govorom.

---

encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. I; motu propr. *«Doctoris Angelici»*, 29 iun. 1914; Benedictus XV, motu propr. *«Non multo post»*, 31 dec. 1914; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. IV, 6; S. Studiorum C., 27 iul. 1914; S. C. de Seminariis, 7 mart. 1916.

1367 5.°: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»*, 23 maii 1723, § 4; Benedictus XIII, const. *«In supremo»*, 23 sept. 1724, § 3, 28; const. *«Pastoralis officii»*, 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; S. C. Ep. et Reg., *Ragusina*, 25 mart. 1586; litt. circulares 2 oct. 1842, n. 2, 4; instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. II; S. C. C., decr. *«Sacra Tridentina Synodus»*, 20 dec. 1905, n. 7.

Can. 1368. - Exemptum a iurisdictione paroeciali Seminarium esto; et pro omnibus qui in Seminario sunt, parochi officium, excepta materia matrimoniali et firmo praescripto Can. 891, obeat Seminari rector eiusve delegatus, nisi in quibusdam Seminariis fuerit aliter a Sede Apostolica constitutum.

Can. 1369. - § 1. Seminarii rector et alii omnes moderatores sub eius auctoritate curent ut alumni statuta ab Episcopo probata studiorumque rationem adamussim servent ac spiritu vere ecclesiastico imbuantur.

§ 2. Saepius eis verae et christianae urbanitatis leges tradant, eosque exemplo suo ad illas colendas excitent; hortentur praeterea ut praecepta hygienica, vestium et corporis munditiam et quandam in conversando comitatem cum modesitia et gravitate coniunctam, iugiter servent.

§ 3. Sedulo vigilent ut magistri suo munere rite fungantur.

Can. 1370. - Quoties alumni ob quamlibet causam extra Seminarium morentur, servetur praescriptum Can. 972, § 2.

Can. 1371. - E Seminario dimittantur dyscoli, incorrigibiles, seditiosi, ii qui ob mores atque indolem ad statum ecclesiasticum idonei non videantur; itemque, qui in studiis adeo parum proficiant ut spes non affulgeat eos sufficientem doctrinam fore assecuturos; praesertim vero statim dimittantur qui forte contra bonos mores aut fidem deliquerint.

1368: S. C. C., *Colimbrien.*, 12 mart., 30 apr., 18 iun. 1757.

1369 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Melphien.*, 20 aug. 1596.

1369 § 3: S. C. Consist., litt. circulares 16 iul. 1912, n. 13.

Kan. 1368. - Sjemenište neka bude izuzeto ispod poglavarske vlasti župnikove; a dužnost župnika treba da za sve koji su u Sjemeništu izvršuje, izuzevši poslova ženidbenih i uz obdržavanje propisa kan. 891, ravnatelj Sjemeništa ili njegov opunomoćenik, osim ako je u nekim Sjemeništima drugačije određeno od strane Apostolske Stolice.

Kan. 1369. - § 1. Ravnatelj Sjemeništa i svi drugi poglavari, koji su pod njegovom vlašću, neka se trse, da se gojenci točno drže pravila od Biskupa odobrenih i nastavnoga reda, te da ih prožimlje doista duh crkveni.

§ 2. Češće im moraju izlagati pravila prave i kršćanske uljudbe, te ih svojim primjerom poticati na to, da ih poprime; povrh toga treba ih opominjati, da trajno obdržavaju zdravstvene propise, čistoću u odijelu i tijelu, a u saobraćaju stanovitu prijaznost spojenu s čednošću i ozbiljnošću.

§ 3. Neka budno paze na to, da nastavnici zdušno izvršuju svoju dužnost.

Kan. 1370. - Kadgod gojenici bilo s kojega razloga borave izvan Sjemeništa, ima se obdržavati propis kan. 972, § 2.

Kan. 1371. - Iz Sjemeništa neka se otpuste napržice, nepopravljivi, nemirnjaci, oni za koje se vidi, da po vladanju i ćudi nisu sposobni za crkveni stalež; isto tako oni, koji u naukama tako slabo napreduju, da ne ima nade, da će steći dovoljnu naobrazbu; a posebice moraju se smjesta otpustiti oni, koji bi možda sagriješili protiv ćudorednosti ili vjere.

1371: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 18; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 34; Leo XIII, ep. encycl. *«Fin dal principio»*, 8 dec. 1902, Pius X, motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910; S. C. Ep. et Reg., litt. circulares 2 oct. 1842, n. 2; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. IV, 4.

TITULUS XXII.

DE SCHOLIS.

Can. 1372. - § 1. Fideles omnes ita sunt a pueritia instituendi ut non solum nihil eis tradatur quod catholicae religioni morumque honestati adversetur, sed praecipuum institutio religiosa ac moralis locum obtineat.

§ 2. Non modo parentibus ad normam Can. 1113, sed etiam omnibus qui eorum locum tenent, ius et gravissimum officium est curandi christianam liberorum educationem.

Can. 1373. - § 1. In qualibet elementaria schola, pueris pro eorum aetate tradenda est institutio religiosa.

§ 2. Iuventus, quae medias vel superiores scholas frequentat, pleniore religionis doctrina excolatur, et locorum Ordinarii curent ut id fiat per sacerdotes zelo et doctrina praestantes.

1372 § 1: Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; allocut *«Quibus luctuosissimis»*, 5 sept. 1851; ep. encycl. *«Singulari quidem»*, 17 mart. 1856; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; allocut. *«Maxima quidem»*, 9 iun. 1862; ep. *«Quo graviora»*, 8 iul. 1862; ep. *«Quum non sine»*, 14 iul. 1864; Syllabus errorum, prop. 48; Leo XIII, ep. encycl. *«Inscrutabili»*, 21 apr. 1878; const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; ep. encycl. *«Nobilissima»*, 8 febr. 1884; ep. encycl. *«Quod multum»*, 22 aug. 1886; ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; litt. encycl. *«Sapientiae»*, 10 ian. 1890; ep. *«Quae coniunctim»*, 23 maii 1892; ep. encycl. *«Militantis Ecclesiae»*, 1 aug. 1897; ep. encycl. *«Affari vos»*, 8 dec. 1897; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae Septentrion.), 24 nov. 1875; instr. 10 maii 1884, n. 6; S. C. de Prop. Fide, instr. 23 nov. 1845, n. 8; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 35; litt. encycl. (ad Ep. Canad.), 14 mart. 1895.

NASLOV XXII.

ŠKOLE

Kan. 1372. - § 1. Svi vjernici treba da od djetinjstva dobivaju obuku tako, da im se ne samo ništa ne predaje, što se protivi katoličkoj vjeri i pravoj ćudorednosti, nego da vjerska i ćudoredna obuka zauzima istaknuto mjesto.

§ 2. Pravo i strogu dužnost voditi brigu o tom, da im se djeca kršćanski odgajaju nemaju samo roditelji shodno odredbi kan. 1113, nego i svi oni, koji ih zamjenjuju.

Kan. 1373. - § 1. U svakoj se osnovnoj školi mora djeci primjereno njihovoj dobi, davati vjerska nastava.

§ 2. Mladež, koja polazi srednje i više škole, mora dobivati potpuniju vjersku poduku, a mjesni Ordinariji imaju voditi brigu o tom, da ovu davaju svećenici, koji se odlikuju revnošću i naobrazbom.

1372 § 2: Vide etiam can 769; 1335.

1373 § 1: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»*, 5 maii 1514, § 32; Pius IX, ep. *«Quum non sine»*, 14 iul. 1864; Syllabus errorum, prop. 48; Leo XIII, ep. *«In mezzo»*, 26 iun. 1878; const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887.

1373 § 2: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; Pius IX, ep. *«Quum non sine»*, 14 iul. 1864; Syllabus errorum, prop. 48; Leo XIII, ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept 1893; Pius X, litt. encycl. *«Acerbo nimis»*, 15 apr. 1905, n. V; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. VI.

Can. 1374. - Pueri catholici scholas acatholicas, neutras, mixtas, quae nempe etiam acatholicis patent, ne frequentent. Solius autem Ordinarii loci est decernere, ad normam instructionum Sedis Apostolicae, in quibus rerum adiunctis et quibus adhibitis cautelis, ut periculum perversionis vitetur, tolerari possit ut eae scholae celebrentur.

Can. 1375. - Ecclesiae est ius scholas cuiusvis disciplinae non solum elementarias, sed etiam medias et superiores condendi.

Can. 1376. - § 1. Canonica constitutio catholicae studiorum Universitatis vel Facultatis Sedi Apostolicae reservatur.

§ 2. Universitas vel Facultas catholica, etiam religiosis familiis quibuslibet concredita, sua debet habere statuta a Sede Apostolica probata.

Can. 1377. - Gradus academicos qui effectus canonicos in Ecclesia habeant, nemo conferre potest, nisi ex facultate ab Apostolica Sede concessa.

Can. 1378. - Ius est doctoribus rite creatis deferendi, extra sacras functiones, annulum etiam cum gemma, et biretum doctorale, firmo praeterea praescripto sacrorum canonum, qui in collatione quorundam officiorum et beneficiorum ecclesiasticorum statuunt eos, ceteris paribus, iudicio Ordinarii, esse praeferendos, qui lauream vel licentiam obtinuerint.

1374: Pius IX, ep. *«Quum non sine»,* 14 iul. 1864; Leo XIII, allocut. *«Summi Pontificatus»,* 20 aug. 1880; ep. encycl. *«Nobilissima»,* 8 febr. 1884; ep. encycl. *«Quod multum»,* 22 aug. 1886; ep. *«Officio sanctissimo»,* 22 dec. 1887; ep. *«Quae coniunctim»,* 23 maii 1892; ep. encycl. *«Caritatis providentiaeque»,* 19 mart. 1894; ep. *«Litteras a vobis»,* 2 iul. 1894; ep. encycl. *«Militantis Ecclesiae»,* 1 aug. 1897; ep. encycl. *«Affari vos»,* 8 dec. 1897; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. II; S. C. S. Off., instr. 21 mart. 1866; instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae Septentrion.), 24 nov. 1875; S. C. Ep. et Reg., instr. 21 iul. 1896; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Societ. Mission. ad Exteros), a. 1659; litt. encycl. (ad Ep. Hiberniae), 18 sept. 1819; (C. P. pro Sin.), 19 iul. 1838; litt. (ad Archiep. Hiberniae), 16 ian. 1841; instr. (ad Archiep. Hiberniae), 7 apr. 1860; litt. encycl. (ad Ep. Orient.), 20 mart. 1865; litt. encycl. (ad Ep. Angliae), 6 aug. 1867; instr. 25 apr. 1868; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 37; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XI, 4; litt. encycl. (ad Ep. Canad.), 14 mart. 1895.

Kan. 1374. - Katolička djeca ne smiju polaziti škole, koje su nekatoličke, bez vjerske obuke, mješovite, to jest takove, koje su i nekatolicima pristupačne. Spada isključivo na mjesnoga Ordinarija, da u skladu s napucima Apostolske Stolice izda odluku o tom, da li se može trpjeti, te u kojim prilikama i poslije kojih mjera opreza, da se ukloni pogibao otpada, polazak takovih škola.

Kan. 1375. - Crkvi pripada pravo osnovati škole za bilo koju nauku, i to ne samo osnovne, nego i srednje i visoke.

Kan. 1376. - § 1. Kanonsko osnivanje katoličkog Sveučilišta ili Fakulteta pridržano je Apostolskoj Stolici.

§ 2. Katoličko Sveučilište ili Fakultet, pa i onda, kada je povjereno bilo kojim redovničkim obiteljima, mora imati pravilnik odobren od Apostolske Stolice.

Kan. 1377. - Akademske stupnjeve s kanonskim učincima u Crkvi, ne može podjeljivati nitko, ako za to nije dobio ovlaštenja od Apostolske Stolice.

Kan. 1378. - Doktori, koji su propisno promaknuti, imaju pravo nositi, izvan svetih obrednih čina, prsten, pa i s dragim kamenom, te doktorski biret, povrh toga važi za njih odredba svetih kanona, koji propisuju, da pri podjelbi nekih službi i crkvenih nadaribna treba dati, uz jednake uvjete, po sudu Ordinarija, prednost takovima, koji su stekli doktorat ili licencijat.

1376 § 1: Gregorius XVI, ep. *«Maiori certo»,* 13 dec. 1833; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 11°; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. XI, n. 2°, 4°.

1377: Pius IX, allocut. *«In consistoriali»,* 1 nov. 1850; Syllabus errorum, prop. 45; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 11°; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. XI, n. 2°.

1378: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 12; S. Pius V, const. *«Quamvis»,* 1 iun. 1568, § 3; S. C. Ep. et Reg., *Bovinen.,* 9 ian. 1601; S. C. C., *Tragurien.,* 30 apr. 1650, ad 1; *Maioricen.,* 13 febr. 1672, ad 2; S. R. C., *Venusina,* 7 dec. 1844, ad 1; *Bahien. in Brasilia,* 23 maii 1846, ad 5; *Senen.,* 30 iun. 1883, ad VII.

Can. 1379. - § 1. Si scholae catholicae ad normam Can. 1373 sive elementariae sive mediae desint, curandum, praesertim a locorum Ordinariis, ut condantur.

§ 2. Itemque si publicae studiorum Universitates doctrina sensuque catholico imbutae non sint, optandum ut in natione vel regione Universitas catholica condatur.

§ 3. Fideles ne omittant adiutricem operam pro viribus conferre in catholicas scholas condendas et sustentandas.

Can. 1380. - Optandum ut locorum Ordinarii, pro sua prudentia, clericos, pietate et ingenio praestantes, ad scholas mittant alicuius Universitatis aut Facultatis ab Ecclesia conditae vel approbatae, ut inibi studia praesertim philosophiae, theologiae ac iuris canonici perficiant et academicos gradus consequantur.

Can. 1381. - § 1. Religiosa iuventutis institutio in scholis quibuslibet auctoritati et inspectioni Ecclesiae subiicitur.

§ 2. Ordinariis locorum ius et officium est vigilandi ne in quibusvis scholis sui territorii quidquam contra fidem vel bonos mores tradatur aut fiat.

1379 § 1: Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; ep. encycl. *«Nobilissima»*, 8 febr. 1884; ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; litt. encycl. *«Sapientiae»*, 10 ian. 1890; ep. *«Litteras a vobis»*, 2 iul. 1894; ep. encycl. *«Militantis Ecclesiae»*, 1 aug. 1897; Pius X, litt. encycl. *«Editae saepe»*, 26 maii 1910; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae Septentrion.), 24 nov. 1875; S. C. de Prop Fide, instr. (ad Vic. Ap. Societ. Mission. ad Exteros), a. 1659; litt. encycl. (ad Ep. Hiberniae), 18 sept. 1819; instr. 23 nov. 1845, n. 8; litt. encycl. (ad Ep. Orient.), 20 mart. 1865; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 35, 37; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XI, 1-3; instr. (ad Ep. Indiar. Orient.), 19 mart. 1893, n. VI; litt. encycl. (ad Ep. Indiar.), 28 aug. 1893; litt. encycl. (ad Ep. Canad.), 14 mart. 1895.

1379 § 2: Leo XIII, ep. encycl. *«Militantis Ecclesiae»*, 1 aug. 1897; S. C. de Prop. Fide (Hiberniae), 9 oct. 1847; (Hiberniae), 11 oct. 1848; instr. (ad. Archiep. Hiberniae), 7 apr. 1860; instr. 25 apr. 1868.

1379 § 3: Leo XIII, ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; litt. encycl. *«Sapientiae»*, 10 ian. 1890; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept. 1893; ep. encycl. *«Affari vos»*, 8 dec. 1897; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae Septentrion.), 24 nov. 1875; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Ep. Canad.), 14 mart. 1895.

1380: C. 5, X, *de magistris, et ne aliquid exigatur pro licentia docendi*, V, 5.

Kan. 1379. - § 1. Kada ne postoje škole, bilo osnovne bilo srednje, koje su katoličke shodno odredbi kan. 1373, mora se o tom voditi briga, naročito od strane mjesnih Ordinarija, da se osnuju.

§ 2. Isto tako, ako javna Sveučilišta nisu prožeta katoličkom naukom i osjećajem, neka je preporučeno, da se za takav narod ili kraj osnuje katoličko Sveučilište.

§ 3. Vjernici neka ne propuste davati svoju suradnju i pomoć za to, da se osnuju i uzdržavaju katoličke škole.

Kan. 1380. - Neka je preporučeno mjesnim Ordinarijima, da po svojoj razboritosti, šalju duhovnike, koji se odlikuju pobožnošću i umom, u škole kojega od Crkve osnovanoga ili odobrenog Sveučilišta ili Fakulteta, da ondje svršavaju nauke, osobito filozofijske, bogoslovske i kanonskopravne, te postignu akademske stupnjeve.

Kan. 1381. - § 1. Vjerska je nastava mladeži u svim školama podvrgnuta vlasti i nadzoru Crkve.

§ 2. Mjesni Ordinariji imaju pravo i dužnost, da budno paze na to, da se ni u kojim školama njegovog područja ništa ne predaje ili čini, što se protivi vjeri ili ćudoređu.

1381 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 2; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; allocut. *«In consistoriali»*, 1 nov. 1850; allocut. *«Quibus luctuosissimis»*, 5 sept. 1851; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; ep. *«Quum non sine»*, 14 iul. 1864; ep. encycl. *«Maximae quidem»*, 18 aug. 1864; Syllabus errorum, prop. 45, 47; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; ep. encycl. *«Nobilissima»*, 8 febr. 1884; ep. encycl. *«Quod multum»*, 22 aug. 1886; ep. *«Officio sanctissimo»*, 22 dec. 1887; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept. 1893; S. C. C., *Conimbricen.*, 18 aug., 1 sept. 1888.

1381 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 2; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; allocut. *«In consistoriali»*, 1 nov. 1850; allocut. *«Quibus luctuosissimis»*, 5 sept. 1851; ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; allocut. *«Multis gravibusque»*, 17 dec. 1860; ep. *«Quum non sine»*, 14 iul. 1864; ep. encycl. *«Maximae quidem»*, 18 aug. 1864; Syllabus errorum, prop. 45, 47; allocut. *«Nunquam certe»*, 22 iun. 1868; ep. encycl. *«Etsi multa»*, 21 nov. 1873; Leo XIII, ep. encycl. *«Humanum genus»*, 20 apr. 1884; ep. encycl. *«Quod multum»*, 22 aug. 1886; ep. encycl. *«Militantis Ecclesiae»*, 1 aug. 1897; ep. encycl. *«Affari vos»*, 8 dec. 1897; const. *«Conditae a Christo»*, 8 dec. 1900, § 2, n. X; S. C. S. Off., instr. 21 mart. 1866; instr. (ad Ep. Iassien.), 22 aug. 1900; S. C. Ep. et Reg., litt. 14 maii 1872; S. C. C., 18 iul. 1888; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 7 apr. 1860, n. 4; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XI, 5.

§ 3. Eisdem similiter ius est approbandi religionis magistros et libros; itemque, religionis morumque causa, exigendi ut tum magistri tum libri removeantur.

Can. 1382. - Ordinarii locorum sive ipsi per se sive per alios possunt quoque scholas quaslibet, oratoria, recreatoria, patronatus, etc., in iis quae religiosam et moralem institutionem spectant, visitare; a qua visitatione quorumlibet religiosorum scholae exemptae non sunt, nisi agatur de scholis internis pro professis religionis exemptae.

Can. 1383. - In religiosa alumnorum alicuius collegii institutione servetur praescriptum Can. 891.

1381 § 3: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; allocut. *«In consistoriali»*, 1 nov. 1850; Syllabus errorum, prop. 45; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept. 1893; ep. encycl. *«Caritatis providentiaeque»*, 19 mart. 1894; ep. encycl. *«Militantis Ecclesiae»*, 1 aug. 1897; ep. encycl. *«Affari vos»*, 8 dec. 1897; S. C. S. Off., instr. 21 mart. 1866; S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896, n. VI; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 7 apr. 1860, n. 1; instr. 25 apr. 1868; instr. (ad Vic. Ap. Sin), 18 oct. 1883, n. XI, 5, 6.

§ 3. Oni isto tako imaju pravo potvrđivati vjerske nastavnike i knjige; a tako i zahtijevati, da se zbog vjerskih ili ćudorednih razloga, uklone nastavnici ili knjige.

Kan. 1382. - Mjesni Ordinariji mogu sami osobno ili preko drugih osoba izvršivati također i nadzorni pohod bilo kojih škola, bogomolja, oporavilišta, skloništa, i to u pogledu onoga, što spada na vjersku i ćudorednu nastavu; od ovoga pohoda nisu izuzete bilo koje redovničke škole, osim kada se radi o unutarnjim školama za zavjetovane redovničke izuzete družbe.

Kan. 1383. - Pri vjerskoj nastavi kod pitomaca kojega zavoda mora se obdržavati propis kan. 891.

1382: Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.*, c. 8; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart 1742, § 31; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»*, 8 maii 1881; ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept. 1893; const. *«Conditae a Christo»*, 8 dec. 1900, § 2, n. XI; S. C. Ep. et Reg., litt. 14 maii 1872; S. C. C., *Conimbricen.*, 18 aug., 1 sept. 1888.

TITULUS XXIII.

DE PRAEVIA CENSURA LIBRORUM EORUMQUE PROHIBITIONE.

Can. 1384. - § 1. Ecclesiae est ius exigendi ne libros, quos ipsa iudicio suo antea non recognoverit, fideles edant, et a quibusvis editos ex iusta causa prohibendi.

§ 2. Quae sub hoc titulo de libris praescribuntur, publicationibus diariis, periodicis et aliis editis scriptis quibuslibet applicentur, nisi aliud constet.

CAPUT I.

DE PRAEVIA LIBRORUM CENSURA.

Can. 1385. - § 1. Nisi censura ecclesiastica praecesserit, ne edantur etiam a laicis:

1.° Libri sacrarum Scripturarum vel eorundem adnotationes et commentaria;

2.° Libri qui divinas Scripturas, sacram theologiam, historiam ecclesiasticam, ius canonicum, theologiam naturalem, ethicen aliasve huiusmodi religiosas ac morales disciplinas spectant; libri ac libelli precum, devotionis vel doctrinae institutionisque religiosae, moralis, asceticae, mysticae aliique huiusmodi, quamvis ad fovendam pietatem conducere videantur; ac generaliter scripta in quibus aliquid sit quod religionis ac morum honestatis peculiariter intersit;

1384 § 1: Pius X, encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. III.

1385 § 1. 3.°: Conc. Trident., sess. IV, *de editione et usu sacrorum librorum;* Urbanus VIII, const. *«Coelestis Hierusalem»*, 5 iul. 1634, § 1, 2; Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § IV, n. 4; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 7, 13, 15, 20, 41, 48;

NASLOV XXIII.

PREDPREGLEDBA KNJIGA I NJIHOVO ZABRANJIVANJE

Kan. 1384. - § 1. Crkvi pripada pravo zahtijevati, da vjernici ne izdaju knjige, koje ona nije predhodno podvrgla svojoj ocjeni, te bilo od koga izdane iz pravednog razloga zabraniti.

§ 2. Propisi o knjigama sadržani u ovomu naslovu, moraju se, ako drugačije nije utvrđeno, primjenjivati i na tiskopise dnevnika, časopisa, te drugih bilo kakovih štampanih izdanja.

GLAVA I.

PREDPREGLEDBA KNJIGA

Kan. 1385. - § 1. Dok nije najprije izvršen crkveni pregled ne smiju se, pa niti od svjetovnjaka, izdati:

1.° Knjige svetoga Pisma ili pribilješke uz nje i tumačenja;

2.° Knjige, koje se odnose na sveto Pismo, sveto bogoslovlje, crkvenu povijest, kanonsko pravo, naravno bogoslovlje, etiku ili na druge takove vjerske i ćudoredne nauke; veći i manji molitvenici, knjige određene za pobožnost ili poduku, te odgoj vjerskog, ćudorednog, ascetičnog i mističnog značaja i druge sličnog sadržaja, pa i onda kada se vidi, da gaje pobožnost; te uopće svi spisi, u kojima se nalazi bilo što, što je posebnoj vezi s vjerom i ćudorađem;

S. C. S. Off., decr. 13 mart. 1625, § 2; decr. *«Lamentabili»*, 4 iul. 1907, prop. 1, damn.; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 28 dec. 1770; (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 3 ian. 1777: S. C. Indic., 27 mart. 1855, ad 1, 2; S. R. C., *Neo-Eboracen.*, 4 aug. 1877; *Buscoducen.*, 24 apr. 1896, ad I; decr. 21 mart. 1914; S. C. pro Neg. Eccles. Extraordin., 27 ian. 1902, n. 3.

3.° Imagines sacrae quovis modo imprimendae, sive preces adiunctas habeant, sive sine illis edantur.

§ 2. Licentiam edendi libros et imagines de quibus in § 1, dare potest vel loci Ordinarius proprius auctoris, vel Ordinarius loci in quo libri vel imagines publici iuris fiant, vel Ordinarius loci in quo imprimantur, ita tamen ut, si quis ex iis Ordinariis licentiam denegaverit, eam ab alio Ordinario petere auctor nequeat, nisi eundem certiorem fecerit de denegata ab alio licentia.

§ 3. Religiosi vero licentiam quoque sui Superioris maioris antea consequi debent.

Can. 1386. - § 1. Vetantur clerici saeculares sine consensu suorum Ordinariorum, religiosi vero sine licentia sui Superioris maioris et Ordinarii loci, libros quoque, qui de rebus profanis tractent, edere, et in diariis, foliis vel libellis periodicis scribere vel eadem moderari.

§ 2. In diariis vero, foliis vel libellis periodicis qui religionem catholicam aut bonos mores impetere solent, nec laici catholici quidpiam conscribant, nisi iusta ac rationabili causa suadente, ab Ordinario loci probata.

Can. 1387. - Quae ad causas beatificationum et canonizationum Servorum Dei quoquo modo pertinent, sine licentia Sacrorum Rituum Congregationis edi nequeunt.

Can. 1388. - § 1. Indulgentiarum libri omnes, summaria, libelli, folia, etc., in quibus earum concessiones continentur, ne edantur sine licentia Ordinarii loci.

1385 § 2: Conc. Trident., sess. IV, *de editione et usu sacrorum librorum;* Leo X (in Conc. Lateranen. V), *«Inter sollicitudines»,* 4 maii 1515, § 2; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § IV, n. 4; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 7, 30, 35, 37, 48; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 28 dec. 1770; (C. P. pro Sin - Sutchuen.), 3 ian. 1777; S. R. C., *Neo-Eboracen.,* 4 aug. 1877; *Buscoducen.,* 24 apr. 1896, ad 1; decr. 21 mart. 1914; S. C. pro Neg. Eccles. Extraordin., 27 ian. 1902, n. 3.

1385 § 3: Conc. Trident., sess. IV, *de editione et usu sacrorum librorum;* Leo XIII, const *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 36.

1386 § 1: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 21; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 42; Pius X, litt. encycl. *«Pieni l'animo»,* 28 iul. 1906; litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. IV; S. C. de Religiosis, 15 iun. 1911; S. C. pro Neg. Eccles. Extraordin., 27 ian. 1902, n. 2, 3.

3.° Svete slike koje se imaju umnožiti na bilo koji način, bilo da su im pridodane molitve, bilo da se izdaju bez njih.

§ 2. Dozvolu izdati knjige ili slike, o kojima je riječ u § 1, može dati bilo vlastiti mjesni Ordinarij piščev, bilo Ordinarij onoga mjesta, gdje se knjige ili slike predavaju javnosti, bilo Ordinarij mjesta, gdje se tiskaju, ali tako da pisac u slučaju, kada mu je koji od ovih Ordinarija uskratio dozvolu, ne može ovu tražiti od drugoga Ordinarija, a da ga ne obavijesti o tom, da mu je od drugoga dozvola bila uskraćena.

§ 3. Redovnici moraju dobiti najprije dozvolu i od svojega višega Poglavara.

Kan. 1386. - § 1. Zabranjeno je svjetovnim duhovnicima bez pristanka njihovih Ordinarija, a redovnicima bez dozvole njihovog višega Poglavara i mjesnoga Ordinarija, izdati i takove knjige, koje rade o svjetovnim stvarima, te pisati u dnevnicima, listovima i časopisima ili ih uređivati.

§ 2. A u takovim dnevnicima, listovima ili časopisima, koji običavaju napadati katoličku vjeru i ćudoređe, ne smiju ni katolici svjetovnjaci ništa napisati, osim kada za to postoji pravedan i razuman razlog uz odobrenje mjesnoga Ordinarija.

Kan. 1387. - Ono što se bilo kako odnosi na sudski postupak za proglašivanje Službenika Božjih Blaženima i svetima, ne može se izdati bez dozvole od strane Zbora za Svete Obrede.

Kan. 1388. - § 1. Nikakove se knjige, koje sadržavaju podijeljena oproštenja, skraćene izvatke njihove, knjižice, glasnici itd. ne smiju izdati bez dozvole mjesnoga Ordinarija.

1386 § 2: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 22.

1387: Urbanus VIII, const. *«Coelestis Hierusalem»,* 5 iul. 1634, § 1; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 32; S. C. S. Off., decr. 13 mart. 1625, § 2; S. R. C., decr. gen. 31 iul. 1821.

1388 § 1: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 17; S. C. Indulg., *Petrocoren.,* 22 ian. 1858; S. C. Indic., 7 aug. 1897.

§ 2. Requiritur vero expressa licentia Sedis Apostolicae ut typis edere liceat, quovis idiomate, tum collectionem authenticam precum piorumque operum quibus Sedes Apostolica indulgentias annexuit, tum elenchum indulgentiarum apostolicarum tum summarium indulgentiarum vel antea collectum, sed nunquam approbatum, vel nunc primum ex diversis concessionibus colligendum.

Can. 1389. - Collectiones decretorum Romanarum Congregationum rursus edi nequeunt, nisi impetrata prius licentia et servatis conditionibus a Moderatoribus uniuscuiusque Congregationis praescriptis.

Can. 1390. - In edendis libris liturgicis eorumque partibus, itemque litaniis a Sancta Sede approbatis, debet de concordantia cum editionibus approbatis constare ex attestatione Ordinarii loci in quo imprimuntur aut publici iuris fiunt.

Can. 1391. - Versiones sacrarum Scripturarum in linguam vernaculam typis imprimi nequeunt, nisi sint a Sede Apostolica probatae, aut nisi edantur sub vigilantia Episcoporum et cum adnotationibus praecipue excerptis ex sanctis Ecclesiae Patribus atque ex doctis catholicisque scriptoribus.

Can. 1392. - § 1. Approbatio textus originalis alicuius operis, neque eiusdem in aliam linguam translationibus neque aliis editionibus suffragatur; quare et translationes et novae editiones operis approbati nova approbatione communiri debent.

§ 2. Excerpta e periodicis capita seorsim edita novae editiones non censentur nec proinde nova approbatione indigent.

Can. 1393. - § 1. In universis Curiis episcopalibus censores ex officio adsint, qui edenda cognoscant.

1388 § 2: S. C. Indulg., *Urbis et Orbis,* 30 sept. 1852; *Urbis et Orbis,* 14 apr. 1856; *Petrocoren.,* 22 ian. 1858; S. C. Indic., 7 aug. 1897.

1389: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 33.

1390: Clemens VIII, const. *«Cum Sanctissimum»,* 7 iul. 1604, § 5; Urbanus VIII, const. *«Si quid est»,* 2 sept. 1634; const. *«Quamvis»,* 17 iun. 1644; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 21; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 18, 19; Pius X, motu propr. *«Nostro motu proprio»,* 25 apr. 1904, d; S. C. Indic., 27 mart. 1855, ad 2; S. R. C., *Ariminen.,* 7 apr. 1832, ad 4; *Novarien.,* 7 apr. 1832; *Namurcen.,* 16 mart. 1833; decr. gen. 26 apr. 1834; *Clericorum Regularium Congregationis Somaschae,* 18 febr. 1843; *Societatis Presbyterorum SS. Sacramenti,* 11 mart. 1871, ad II; *Congregationis SS. Redemptoris,* 4 sept. 1875; *Neo-Eboracen.,* 4 aug. 1877; decr. 17 aug. 1880; decr. 11 aug. 1905, n. III-VII; decr. 14 aug. 1905; declar. 14 febr. 1906; decr. 7 aug. 1907; decr. 8 apr. 1908; *Ratisbonen.,* 24 febr. 1911; decr. 11 apr. 1911; decr. 17 maii 1911; decr. 8 dec. 1912; decr. 23 apr. 1913; decr. 25 mart. 1914.

§ 2. A potrebna je dozvola Apostolske Stolice, da se smije, bilo na kojemu jeziku, tiskom izdati, kako vjerovna zbirka molitava i pobožnih djela, s kojima su od strane Apostolske Stolice spojena oproštenja, tako i popis apostolskih oproštenja, kao i skraćeni izvadak o oproštenjima, bilo da je takav već bio načinjen prije, ali nikada nije bio odobren, bilo da je sada istom sačinjen iz raznih podjelnica.

Kan. 1389. - Ponovna se izdanja za zbirke rješidaba Rimskih Zborova ne mogu prirediti bez predhodne dozvole odnosnoga Zbora, a moraju se pri tom izvršiti uvjeti propisani od strane Upravitelja dotičnih Zborova.

Kan. 1390. - Pri izdanjima bogoslužnih knjiga i njihovih dijelova, a i litanija odobrenih od Svete Stolice, mora biti posvjedočeno od strane mjesnoga Ordinarija, gdje se tiskaju ili predavaju javnosti, da se točno slažu s odobrenim izdanjima.

Kan. 1391. - Prijevodi svetoga Pisma na živi jezik ne smiju se tiskom izdati bez odobrenja od strane Apostolske Stolice, odnosno samo pod nadzorom Biskupa, ako su dodane bilješke uzete u prvom redu od crkvenih svetih Otaca i od učenih katoličkih pisaca.

Kan. 1392. - § 1. Odobrenje dano za izvornik nekoga djela ne vrijedi niti za njegove prijevode u drugi koji jezik niti za daljnja izdanja; stoga moraju i prijevodi i nova izdanja već odobrenog djela dobiti novo odobrenje.

§ 2. Posebni otisci članaka iz časopisa ne smatraju se novim izdanjima, pa stoga ne trebaju novog odobrenja.

Kan. 1393. - § 1. U svima biskupskim Kurijama moraju biti postavljeni ocjenjivači, koji će ocjenjivati djela određena za tisak.

1391: Pius IX, ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»,* 8 dec. 1849; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 7, 30; S. C. C., *Galliae,* 2 iun. 1629; S. C. Indic., 13 iun. 1757; 27 mart. 1855, ad 1; litt. encycl. 24 aug. 1864.

1392 § 1: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 44; S. R. C., *Congregationis SS. Redemptoris,* 4 sept. 1875; *Neo-Eboracen.,* 4 aug. 1877.

1392 § 2: S. C. Indic., 23 maii 1898, ad 3.

1393 § 1: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 38; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. IV.

§ 2. Examinatores in suo obeundo officio, omni personarum acceptione deposita, tantummodo prae oculis habeant Ecclesiae dogmata et communem catholicorum doctrinam quae Conciliorum generalium decretis aut Sedis Apostolicae constitutionibus seu praescriptionibus atque probatorum doctorum consensu continetur.

§ 3. Censores ex utroque clero eligantur aetate, eruditione, prudentia commendati, qui in doctrinis probandis improbandisque medio tutoque itinere eant.

§ 4. Censor sententiam scripto dare debet. Quae si faverit, Ordinarius potestatem edendi faciat, cui tamen praeponatur censoris iudicium, inscripto eius nomine. Extraordinariis tantum in adiunctis ac perquam raro, prudenti Ordinarii arbitrio, censoris mentio omitti poterit.

§ 5. Auctoribus censoris nomen pateat nunquam, antequam hic faventem sententiam ediderit.

Can. 1394. - § 1. Licentia, qua Ordinarius potestatem edendi facit, in scriptis concedatur, in principio aut in fine libri, folii vel imaginis imprimenda, expresso nomine concedentis itemque loco et tempore concessionis.

§ 2. Si vero licentia deneganda videatur, roganti auctori, nisi gravis causa aliud exigat, rationes indicentur.

1393 § 2: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 38, 39; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. IV.

1393 § 3: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 38; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. IV.

1393 § 4: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Inter sollicitudines»*, 4 maii 1515, § 2; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. IV.

§ 2. Ispitači moraju pri izvršivanju svoje službe imati pred očima, bez ikakvoga osobnoga obzira, isključivo samo crkvene vjerske istine i usvojenu katoličku nauku, kako je ona sadržana u odlukama općih Sabora odnosno u uredbama ili propisima Apostolske Stolice, te jednodušnom mišljenju uvaženih naučitelja.

§ 3. Ocjenjivače treba izabrati iz obojega duhovništva, takove koji su za tu službu posebice prikladni po svojoj dobi, naobrazbi i razboritosti, a oni su dužni da se kod prihvaćanja odnosno zabacivanja iznešenih nauka drže srednjega i sigurnoga puta.

§ 4. Ocjenjivač mora svoje mišljenje dati pismeno. Ako je ovo povoljno, neka Ordinarij dade ovlaštenje za izdanje, gdje se ipak mora sprijeda objaviti ocjena ispitača s oznakom njegovog imena. Samo u izvanrednim prilikama i vrlo rijetko može se, po sudu Ordinarija, ispustiti spominjanje ispitača.

§ 5. Piscima se nikada ne smije otkriti ime ocjenjivačevo, prije no što dade povoljno mišljenje.

Kan. 1394. - § 1. Dozvola, kojom Ordinarij daje ovlaštenje za izdanje, mora se izdati pismeno i ima se otisnuti na početku ili na kraju knjige, lista ili slike, s oznakom imena onoga, koji je daje, kao i mjesta i dana, kojega je dana.

§ 2. A ako bi trebalo uskratiti dozvolu, moraju se piscu na njegov zahtjev, ako protiv toga nema važnoga razloga, priopćiti razlozi.

1393 § 5: Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. IV.

1394 § 1: Conc. Trident., sess. IV, *de editione et usu sacrorum librorum;* Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Inter sollicitudines»*, 4 maii 1515, § 2; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 36, 40; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. IV; S. C. Indic., 9 maii 1912.

1394 § 2: S. C. Indic., 3 sept. 1898.

CAPUT II.

DE PROHIBITIONE LIBRORUM.

Can. 1395. - § 1. Ius et officium libros ex iusta causa prohibendi competit non solum supremae auctoritati ecclesiasticae pro universa Ecclesia, sed pro suis subditis Conciliis quoque particularibus et locorum Ordinariis.

§ 2. Ab hac prohibitione datur ad Sanctam Sedem recursus, non tamen in suspensivo.

§ 3. Etiam Abbas monasterii sui iuris et supremus religionis clericalis exemptae Moderator, cum suo Capitulo vel Consilio, potest libros ex iusta causa suis subditis prohibere; idemque, si periculum sit in mora, possunt alii Superiores maiores cum proprio Consilio, ea tamen lege ut rem quantocius deferant ad supremum Moderatorem.

Can. 1396. - Libri ab Apostolica Sede damnati ubique locorum et in quodcunque vertantur idioma prohibiti censeantur.

Can. 1397. - § 1. Omnium fidelium est, maxime clericorum et in dignitate ecclesiastica constitutorum eorumque qui doctrina praecellant, libros quos perniciosos iudicaverint, ad locorum Ordinarios aut ad Apostolicam Sedem deferre; id autem peculiari titulo pertinet ad Legatos Sanctae Sedis, locorum Ordinarios, atque Rectores Universitatum catholicarum.

§ 2. Expedit ut in pravorum librorum denuntiatione non solum libri inscriptio indicetur, sed etiam, quantum fieri potest, causae exponantur cur liber prohibendus existimetur.

§ 3. Iis ad quos denuntiatio defertur, sanctum esto denuntiantium nomina secreta servare.

1395 § 1: Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»*, 24 aug. 1734, dub. XVI; litt. ap. *«Concredita Nobis»*, 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»*, 12 sept. 1744, § 14, dub. XVI, § 40; Gregorius XVI, ep. encycl. *«Mirari vos»*, 15 aug. 1832; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 29; Pius X, allocut. *«Accogliamo»*, 15 apr. 1907; litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. III; S. C. Indic., 26 mart. 1825; litt. encycl. 24 aug. 1864.

1395 § 2: S. C. Indic., litt. encycl. 24 aug. 1864.

GLAVA II.

ZABRANA KNJIGA

Kan. 1395. - § 1. Pravo i dužnost zabranjivati knjige, kada za to postoji pravedan razlog, pripada ne samo vrhovnoj crkvenoj vlasti za cijelu Crkvu, nego također u pogledu njihovih potčinjenih i krajevnim Saborima i mjesnim Ordinarijima.

§ 2. Protiv takove zabrane može se uložiti pritužba na Svetu Stolicu, ali bez odgodne moći.

§ 3. I Opat samosvojnog samostana kao i vrhovni Starješina izuzete duhovničke družbe, sa svojom Skupštinom odnosno Savjetom, mogu svojim potčinjenima zabraniti knjige iz pravednog razloga, to isto mogu, ako je s odgađanjem skopčana pogibao, i drugi viši Poglavari s vlastitim Savjetom, no s obvezom, da o stvari što prije izvijeste vrhovnoga Starješinu.

Kan. 1396. - Knjige, koje su osuđene od Apostolske Stolice, imaju se smatrati zabranjenima svagdje i u prijevodu na bilo koji jezik.

Kan. 1397. - § 1. Svi vjernici, a u prvom redu duhovnici i crkveni dostojnici, te oni koji imaju veću naobrazbu, dužni su prijaviti mjesnim Ordinarijima ili Apostolskoj Stolici knjige, koje smatraju pogubnima; to pako iz posebnog naslova spada na Poslanike Svete Stolice, mjesne Ordinarije, te na Rektore katoličkih Sveučilišta.

§ 2. Poželjno je, da se u prijavi nevaljanih knjiga označi ne samo naslov knjige, nego da se, koliko je to moguće, izlože i razlozi, zbog kojih bi trebalo knjigu zabraniti.

§ 3. Onima, kojima je prijava učinjena, neka je svetom dužnošću, da imena prijavitelja drže u tajnosti.

1396: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 45; S. C. Indic., litt. encycl. 24 aug. 1864.

1397 § 1: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 27; Pius X, allocut. *«Accogliamo»*, 15 apr. 1907; litt. encycl. *«Pascendi»* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. III.

1397 § 2: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 28.

1397 § 3: Benedictus XIV, const. *«Sollicita ac provida»*, 9 iul. 1753, § 12; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 28.

§ 4. Locorum Ordinarii per se aut, ubi opus fuerit, per sacerdotes idoneos vigilent in libros, qui in proprio territorio edantur aut venales prostent.

§ 5. Libros qui subtilius examen exigant vel de quibus ad salutarem effectum consequendum supremae auctoritatis sententia requiri videatur, ad Apostolicae Sedis iudicium Ordinarii deferant.

Can. 1398. - § 1. Prohibitio librorum id efficit ut liber sine debita licentia nec edi, nec legi, nec retineri, nec vendi, nec in aliam linguam verti, nec ullo modo cum aliis communicari possit.

§ 2. Liber quoquo modo prohibitus rursus in lucem edi nequit, nisi, factis correctionibus, licentiam is dederit qui librum prohibuerat eiusve Superior vel successor.

Can. 1399. - Ipso iure prohibentur:

1.° Editiones textus originalis et antiquarum versionum catholicarum sacrae Scripturae, etiam Ecclesiae Orientalis, ab acatholicis quibuslibet publicatae; itemque eiusdem versiones in quamvis linguam, ab eisdem confectae vel editae;

2.° Libri quorumvis scriptorum, haeresim vel schisma propugnantes, aut ipsa religionis fundamenta quoquo modo evertere nitentes;

3.° Libri qui religionem aut bonos mores, data opera, impetunt;

4.° Libri quorumvis acatholicorum, qui ex professo de religione tractant, nisi constet nihil in eis contra fidem catholicam contineri;

1397 § 4: Clemens XIII, ep. encycl. *«Christianae reipublicae»,* 25 nov. 1766, § 2; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»,* 20 ian. 1858; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1907, n. 29; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Praestantia Scripturae»* 18 nov. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. III, VI; S. C. Consist., declar. 25 sept. 1910, ad II, III.

1397 § 5: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 29; S. C. Indic., litt. encycl. 24 aug. 1864.

1398 § 1: Conc. Trident., sess. IV, *de editione et usu sacrorum librorum;* Ioannes XXII, const. *«Super illius»,* a. 1326, § 3; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 9, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, § 5; Pius IV, const. *«Dominici gregis»,* 24 mart. 1564; Sixtus V, const. *«Coeli et terrae»,* 5 ian. 1586, § 4; Urbanus VIII, const. *«Inscrutabilis»,* 31 mart. 1631, § 2; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. XVI; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. XVI, § 40; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 68, Synodi Pistorien., damn.; Pius VII, const. *«Ecclesiam»,* 13 sept. 1821, § 11; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 2; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 12, 23, 24; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»,* 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910, n. III; S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666, prop. 45, damn.; 29 ian. 1817; (Malacen.), 26 iul. 1848; instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871, n. 3; 13 ian. 1892, ad 1; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. I; (C. G. - Ceylan), 23 aug. 1852, ad 7.

§ 4. Mjesni Ordinariji neka osobno ili, ako treba, po svećenicima za to sposobnima, pripaze na knjige, koje se u njihovom području izdavaju ili prodavaju.

§ 5. Knjige koje bi trebalo temeljitije ispitati odnosno takove, kod kojih se smatra, da je za uspješni učinak potrebna odluka vrhovne vlasti, neka mjesni Ordinariji podnesu sudu Apostolske Stolice.

Kan. 1398. - § 1. Zabrana knjige ima taj učinak, da se knjiga bez potrebnog dopuštenja ne smije ni izdati, ni čitati, ni kod sebe držati, ni prodavati, ni prevesti u drugi jezik, ni bilo na koji način dati drugima na upotrebu.

§ 2. Knjiga koja je bilo kojim načinom zabranjena ne smije se ponovno izdati, dok nije, pošto su učinjeni ispravci, dao dozvolu onaj, koji je bio knjigu zabranio odnosno njegov Poglavar ili nasljednik.

Kan. 1399. - Snagom samoga zakona zabranjuju se:

1.° Izdanja izvornika i starinskih katoličkih prijevoda svetoga Pisma, pa i onih Istočne Crkve, koja su objavljena od strane bilo kojih nekatolika; isto tako njegovi prijevodi na bilo koji jezik, koji su od takovih sačinjeni ili izdani;

2.° Knjige svih takovih pisaca, koji uzimaju u obranu krivovjerje ili raskolništvo, ili bilo kako idu za tim, da razore vjeru u samim temeljima;

3.° Knjige koje namjerice napadaju na vjeru ili ćudoređe;

4.° Knjige koje su napisali nekatolici, a rade posebice o vjeri, osim ako je sigurno, da ne sadržavaju ništa, što bi se protivilo vjeri katoličkoj;

1398 § 2: Benedictus XIV, const. *«Sollicita ac provida»,* 9 iul. 1753, § 9; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 31, 45.

5.° Libri de quibus in Can. 1385, § 1, n. 1 et Can. 1391; itemque ex illis de quibus in cit. Can. 1385, § 1, n. 2, libri ac libelli qui novas apparitiones, revelationes, visiones, prophetias, miracula enarrant, vel qui novas inducunt devotiones, etiam sub praetextu quod sint privatae, si editi fuerint non servatis canonum praescriptionibus;

6.° Libri qui quodlibet ex catholicis dogmatibus impugnant vel derident, qui errores ab Apostolica Sede proscriptos tuentur, qui cultui divino detrahunt, qui disciplinam ecclesiasticam evertere contendunt, et qui data opera ecclesiasticam hierarchiam, aut statum clericalem vel religiosum probris afficiunt;

7.° Libri qui cuiusvis generis superstitionem, sortilegia, divinationem, magiam, evocationem spirituum, aliaque id genus docent vel commendant;

8.° Libri qui duellum vel suicidium, vel divortium licita statuunt, qui de sectis massonicis vel aliis eiusdem generis societatibus agentes, eas utiles et non perniciosas Ecclesiae et civili societati esse contendunt;

9.° Libri qui res lascivas seu obscenas ex professo tractant, narrant, aut docent;

10.° Editiones librorum liturgicorum a Sede Apostolica approbatorum, in quibus quidpiam immutatum fuerit, ita ut cum authenticis editionibus a Sancta Sede approbatis non congruant;

11.° Libri quibus divulgantur indulgentiae apocryphae vel a Sancta Sede proscriptae aut revocatae;

12.° Imagines quoquo modo impressae Domini Nostri Iesu Christi, Beatae Mariae Virginis, Angelorum atque Sanctorum vel aliorum Servorum Dei ab Ecclesiae sensu et decretis alienae.

1399 12.°: Ioannes XXII, const. *«Super illius»*, a. 1326, § 3; Sixtus V, const. *«Coeli et terrae»*, 5 ian. 1586, § 4; Urbanus VIII, const. *«Inscrutabilis»*, 31 mart. 1631, § 2; const. *«Coelestis Hierusalem»*, 5 iul. 1634, § 1; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»*, 24 aug. 1734, dub. XVI; litt. ap. *«Concredita Nobis»*, 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»*, 12 sept. 1744, § 14, dub. XVI, § 40; Pius VII, const. *«Ecclesiam»*, 13 sept. 1821, § 11; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § I, n. 2; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 2-16, 18, 20, 21, 47; S. C. S. Off., decr. 13 mart. 1625, § 2; (Malacen.), 26 iul. 1848;

5.° Knjige o kojima je riječ u kan. 1385, § 1, br. 1. i u kan. 1391; isto tako one, koje se spominju u navedenom kan. 1385, § 1, br. 2, knjige i knjižice, koje iznose nova ukazanja, objavljivanja, viđenja proročanstva, čudesa, ili koja zavode nove pobožnosti, pa bilo i pod izlikom, da su sukromne, ako su izdane bez obdržavanja kanonskih propisa;

6.° Knjige koje napadaju ili ruglu izvrgavaju koju bilo katoličku vjersku istinu, koje uzimaju u obranu od Apostolske Stolice osuđene zablude, koje s porugom govore o bogoštovlju, koje idu za rušenjem crkvene stege, te koje namjerice izvrgavaju ruglu crkveno poglavarstvo odnosno stalež duhovnički ili redovnički;

7.° Knjige koje naučavaju ili preporučuju bilo kakovo praznovjerje, čarolije, kazivanje budućnosti, vradžbine, dozivanje duhova i slične stvari;

8.° Knjige koje se zalažu za dopuštenost dvoboja ili samoubojstva, ili razvoda ženidba, koje pišu o slobodnozidarskim sljedbama prikazujući ih kao korisne, a ne pogubne za Crkvu i državu;

9.° Knjige koje posebice pričaju i naučavaju stvari razvratne i besramne;

10.° Izdanja bogoslužnih knjiga odobrenih od Apostolske Stolice, u kojima je štogod izmijenjeno, tako da se ne slažu s vjerovnim od Svete Stolice odobrenim izdanjima;

11.° Knjige u kojima se razglašuju oproštenja, koja su krivotvorena ili od strane Svete Stolice zabranjena ili opozvana;

12.° Slike na kojigod način otisnute, koje prikazuju Gospodina Našega Isusa Krista, Blaženu Mariju Djevicu, Anđele i Svece odnosno druge Službenike Božje, a protive se duhu i odredbama Crkve.

ep. 15 febr. 1867; instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871, n. 3; 13 ian. 1892, ad 1; S. C. C., *Galliae*, 2 iun. 1629; S. C. Indic., 27 mart. 1855; litt. encycl. 24 aug. 1864; 23 maii 1898, ad 2; S. R. C., *Ariminen.*, 7 apr. 1832, ad 4; *Novarien.*, 7 apr. 1832; *Namurcen.*, 16 mart. 1833; decr. gen. 26 apr. 1834; *Clericorum Regularium Congregationis Somaschae*, 18 febr. 1843; *Molinen.*, 12 sept. 1857, ad XVI; *Societatis Presbyterorum SS. Sacramenti*, 11 mart. 1871, ad II; *Sancti Iacobi de Chile*, 6 febr. 1875, ad I; *Capuana, Portus Aloisii et Ssmae Conceptionis de Chile*, 12 maii 1877, ad II; *Neo-Eboracen.*, 4 aug. 1877.

Can. 1400. - Usus librorum de quibus in Can. 1399, n. 1, ac librorum editorum contra praescriptum Can. 1391, iis dumtaxat pennittitur qui studiis theologicis vel biblicis quovis modo operam dant, dummodo iidem libri fideliter et integre editi sint neque impugnentur in eorum prolegomenis aut adnotationibus catholicae fidei dogmata.

Can. 1401. - S. R. E. Cardinales, Episcopi, etiam titulares, aliique Ordinarii, necessariis adhibitis cautelis, ecclesiastica librorum prohibitione non adstringuntur.

Can. 1402. - § 1. Ordinarii licentiam, ad libros quod attinet ipso iure vel decreto Sedis Apostolicae prohibitos, concedere suis subditis valent pro singulis tantum libris atque in casibus dumtaxat urgentibus.

§ 2. Quod si generalem a Sede Apostolica facultatem impetraverint suis subditis permittendi ut libros proscriptos retineant ac legant, eam nonnisi cum delectu et iusta ac rationabili causa concedant.

Can. 1403. - § 1. Qui facultatem apostolicam consecuti sunt legendi et retinendi libros prohibitos, nequeunt ideo legere et retinere libros quoslibet a suis Ordinariis proscriptos, nisi in apostolico indulto expressa iisdem facta fuerit potestas legendi et retinendi libros a quibuslibet damnatos.

§ 2. Insuper gravi praecepto tenentur libros prohibitos ita custodiendi, ut hi ad aliorum manus non perveniant.

Can. 1404. - Librorum venditores libros de obscenis ex professo tractantes ne vendant, commodent, retineant; ceteris prohibitos venales, ne habeant, nisi debitam licentiam a Sede Apostolica impetraverint, neve cuiquam vendant, nisi prudenter existimare possint ab emptore legitime peti.

1400: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 5, 6, 8; S. C. Indic., 23 maii 1898, ad 1; 21 iun. 1898, ad 1.

1402 § 1: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 25.

1402 § 2: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 25; S. C. de Prop. Fide, instr. mense dec. 1897.

1403 § 1: Reg. 81, R. J., in VI°; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 26; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. III; S. C. Indic., 6 dec. 1895.

Kan. 1400. - Služiti se knjigama o kojima je riječ u kan. 1399, br. 1, te knjigama izdanima protivno propisu kan. 1391, dopušteno je samo onima, koji se kakogod bave naukama bogoslovskim ili svetopisamskim, pod uvjetom, da su ove knjige izdane vjerno i cjelovito, te da se u njihovim predgovorima i bilješkama ne napadaju katoličke vjerske istine.

Kan. 1401. - S. R. C. Stožernici, Biskupi, također i naslovni, te drugi Ordinariji nisu, uz upotrebu nužnih mjera opreza, vezani crkvenom zabranom knjiga.

Kan. 1402. - § 1. Ordinariji mogu, što se tiče knjiga zabranjenih snagom samoga zakona ili odlukom Apostolske Stolice, podijeliti svojim potčinjenima dozvolu samo za pojedine knjige i isključivo u hitnim slučajevima.

§ 2. U slučaju da su od Apostolske Stolice dobili općenito ovlaštenje davati dozvolu svojim potčinjenima, da kod sebe drže i čitaju zabranjene knjige, neka je davaju pazeći komu i iz pravednog i razumnog razloga.

Kan. 1403. - § 1. Oni koji su dobili apostolsko ovlaštenje čitati i kod sebe držati zabranjene knjige, ne smiju zato ipak ni čitati ni kod sebe držati takovih knjiga, koje su zabranili njihovi Ordinariji, osim ako im je u apostolskoj ovlastici dana izričita ovlast čitati i držati knjige bilo one od kogagod osuđene.

§ 2. Povrh toga ih obvezuje teška zapovijed zabranjene knjige tako čuvati, da ne dođu drugima u ruke.

Kan. 1404. - Prodavači knjiga neka ne prodavaju, ne posuđuju, ne drže takovih knjiga, koje posebice rade o besramnim stvarima; a drugih zabranjenih knjiga neka ne izlažu za prodaju, ako nisu dobili za to propisnu dozvolu od Apostolske Stolice, i neka ih ne prodavaju nikomu, osim takovom kupcu, za kojega mogu razborito držati, da ih zakonito traži.

1403 § 2: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 26.

1404: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»*, 25 ian. 1897, n. 46; Pius X, litt. encycl. *«Pascendi»*, 8 sept. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»*, 1 sept. 1910, n. III; S. C. S. Off. (Oregon), 6 aug. 1856, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. P. Sin. - Siam), 26 iun. 1820.

Can. 1405. - § 1. Licentia a quovis obtenta nullo modo quis eximitur a prohibitione iuris naturalis legendi libros qui ipsi proximum spirituale periculum praestant.

§ 2. Ordinarii locorum aliique curam animarum habentes opportune moneant fideles de periculo et damno lectionis librorum pravorum, praesertim prohibitorum.

1405 § 2: Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 21.

Kan. 1405. - § 1. Time što je bilo od kogagod dobio dozvolu nitko nije nikako oslobođen od zabrane prirodnoga prava čitati takove knjige, koje za njega pretstavljaju neposrednu duhovnu pogibao.

§ 2. Mjesni Ordinarij i ostali dušobrižnici dužni su na primjeren način opominjati vjernike na pogibao i štetu od čitanja knjiga nevaljanih, a osobito od zabranjenih.

TITULUS XXIV.

DE FIDEI PROFESSIONE.

Can. 1406. - § 1. Obligatione emittendi professionem fidei, secundum formulam a Sede Apostolica probatam, tenentur:

1.° Coram praeside eiusve delegato, qui Oecumenico vel particulari Concilio aut Synodo dioecesanae intersunt cum voto seu consultivo seu deliberativo; praeses autem coram eodem Concilio vel Synodo;

2.° Coram Sacri Collegii Decano, Cardinalibus primis in ordine presbyterorum et diaconorum et S. R. E. Camerario, promoti ad cardinalitiam dignitatem;

3.° Coram delegato ab Apostolica Sede, promoti ad sedem episcopalem etiam non residentialem, vel ad regimen Abbatiae vel Praelaturae *nullius,* Vicariatus Apostolici, Praefecturae Apostolicae;

4.° Coram Capitulo cathedrali, Vicarius Capitularis;

5.° Coram loci Ordinario eiusve delegato et coram Capitulo, qui ad dignitatem vel canonicatum promoti sunt;

6.° Coram loci Ordinario eiusve delegato et coram aliis consultoribus, assumpti ad officium consultorum dioecesanorum;

7.° Coram loci Ordinario eiusve delegato, Vicarius Generalis, parochi et ii quibus provisum fuit de beneficiis quibusvis, etiam manualibus, curam animarum habentibus; rector, professores sacrae theologiae, iuris canonici et philosophiae in Seminariis, initio cuiuslibet anni scholastici vel saltem initio suscepti muneris; omnes promovendi ad ordinem subdiaconatus; librorum censores, de quibus in Can. 1393; sacerdotes confessionibus excipiendis destinati et sacri concionatores, antequam facultate donentur ea munia exercendi;

8.° Coram Ordinario eiusve delegato Rector Universitatis vel Facultatis; coram Rectore vero Universitatis vel Facultatis eiusve delegato, professores omnes in Universitate seu Facultate canonice erecta, initio cuiusque anni scholastici vel saltem initio suscepti muneris; itemque qui, periculo facto, academicis gradibus donantur;

NASLOV XXIV.

ISPOVIJEST VJERE

Kan. 1406. - § 1. Dužni su položiti ispovijest vjere po obrascu odobrenom od Apostolske Stolice:

1.° Pred predsjednikom ili njegovim punomoćnikom oni, koji prisustvuju Općemu ili krajevnom Saboru odnosno biskupijskoj Sinodi s pravom odlučnoga ili savjetodavnoga glasa; a predsjednik pred istim Saborom odnosno Sinodom;

2.° Pred Dekanom Svetoga Zbora, prvim Stožernicima reda svećeničkog i đakonskog i S. R. C. Komornikom oni, koji su promaknuti na stožerničko dostojanstvo;

3.° Pred punomoćnikom Apostolske Stolice promaknuti na biskupsku stolicu, pa i nesjedišnu ili na upravu *samosvojne* Opatije odnosno Prelature, Apostolskog Namjesništva, Apostolskog Predsjedništva;

4.° Pred stolnim Kaptolom Kaptolski Namjesnik;

5.° Pred mjesnim Ordinarijem ili njegovim punomoćnikom oni, koji su promaknuti za dostojnika ili kanonika;

6.° Pred mjesnim Ordinarijem ili njegovim punomoćnikom i pred drugim savjetnicima oni, koji su uzeti u službu i pred drugim savjetnicima oni, koji su uzeti u službu biskupijskih savjetnika;

7.° Pred mjesnim Ordinarijem ili njegovim punomoćnikom, Glavni Namjesnik, župnici, te oni kojima je podijeljena bilo kakova nadarbina, pa i ručna, s kojom je skopčano dušobrižništvo; ravnatelj, profesori svetog bogoslovlja, kanonskog prava i filozofije u Sjemeništima početkom svake školske godine ili barem pri početku službovanja; svi oni koji imaju biti zaređeni za pođakone; ocjenjivači knjiga, spomenuti u kan. 1393; svećenici određeni za ispovijedanje i crkveni propovjednici, prije nego li im se dade ovlašćenje izvršivati ove službe;

8.° Pred Ordinarijem ili njegovim punomoćnikom Rektor Sveučilišta ili Fakulteta; a pred Rektorom Sveučilišta ili Fakulteta ili njegovim punomoćnikom svi profesori na Sveučilištu ili Fakultetu kanonski osnovanom, i to početkom svake školske godine ili barem pri početku preuzete službe; isto tako oni, kojima se, po položenom ispitu, podjeljuju akademski stupnjevi;

9.° Coram Capitulo vel Superiore qui eos nominavit eorumve delegato, Superiores in religionibus clericalibus.

§ 2. Qui, priore dimisso, aliud officium vel beneficium aut dignitatem etiam eiusdem speciei consequuntur, rursus debent fidei professionem emittere ad normam huius canonis.

Can. 1407. - Obligationi fidei professionem emittendi non satisfacit qui eam per procuratorem vel coram laico emittit.

Can. 1408. - Reprobatur quaelibet consuetudo contra canones huius tituli.

1406 § 1. 9.°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 1, 12; sess. XXV, *de ref.*, c. 2; Pius IV, const. *«In sacrosancta»*, 13 nov. 1564; const. *«Iniunctum nobis»*, 13 nov. 1564; Gregorius XIV, const. *«Onus Apostolicae»*, 15 maii 1591, § 10; S. C. Ep. et Reg., *Vercellen.*, 21 iul. 1578; S. C. Consist., declar. 25 oct. 1910, ad VII; S. C. C., *Avenionen.*, mense mart. et sept. 1586, ad 7; *Regien.*, 14 iun. 1622; *Bergomen.*, 17 aug., 23 nov. 1630; *Sarzanen.*, 14 ian. 1679, ad 1; 7 aug. 1683; *Pragen.*, 23 iul., 2 dec. 1707, 14 ian. 1708, ad 2; *Catacen.*, 26 ian., 9 febr. 1726, ad 3; *Tirasonen.*, 20 apr.,

9.° Pred Skupštinom ili pred Poglavarom, koji ih je imenovao ili njihovim punomoćnikom Poglavari u duhovničkim družbama.

§ 2. Oni koji su napustivši prijašnju dobili drugu službu ili nadarbinu ili dostojnost, pa bilo i istovrsnu, moraju ponovno položiti ispovijest vjere prema propisima ovoga kanona.

Kan. 1407. - Dužnosti položiti ispovijest vjere ne zadovoljuje onaj, koji je položi po zastupniku ili pred svjetovnjakom.

Kan. 1408. - Svaki se običaj protivan kanonima ovoga naslova osuđuje.

11 maii 1782, ad I; *Hispaniarum*, 1 apr. 1786, ad II; decr. 20 ian. 1877; S. C. de Prop. Fide, 10 ian. 1875; (C. G.), 26 febr. 1875; decr. 16 iul. 1878; S. R. C., *Briocen.*, 21 iul. 1855, ad 9; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad Synodum.*

1406 § 2: S. C. C., *Hispaniarum*, 1 apr. 1786, ad I.

1407: S. C. C., *Panormitana*, mense maio 1586; *Valentina*, 5 febr. 1611; *Calaguritana*, 22 sept. 1696; *Catacen.*, 26 ian., 9 febr. 1726, ad 2, 3.

PARS QUINTA

DE BENEFICIIS ALIISQUE INSTITUTIS ECCLESIASTICIS NON COLLEGIALIBUS

TITULUS XXV.

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

Can. 1409. - Beneficium ecclesiasticum est ens iuridicum a competente ecclesiastica auctoritate in perpetuum constitutum seu erectum, constans officio sacro et iure percipiendi reditus ex dote officio adnexos.

Can. 1410. - Dotem beneficii constituunt sive bona quorum proprietas est penes ipsum ens iuridicum, sive certae et debitae praestationes alicuius familiae vel personae moralis, sive certae et voluntariae fidelium oblationes, quae ad beneficii rectorem spectent, sive iura, ut dicitur, stolae intra fines taxationis dioecesanae vel legitimae consuetudinis, sive chorales distributiones, exclusa tertia earundem parte, si omnes reditus beneficii choralibus distributionibus constent.

1409: C. 10, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 15, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; Conc. Trident., sess XXI, *de ref.,* c. 3.

DIO PETI

NADARBINE I DRUGE NEZBORNE CRKVENE USTANOVE

NASLOV XXV.

CRKVENE NADARBINE

Kan. 1409. - Crkvena je nadarbina pravno biće utemeljeno ili podignuto za vječna vremena od nadležne crkvene vlasti, a sastoji se od svete službe i od prava primati prihode od imovine spojene sa službom.

Kan. 1410. - Imovinu nadarbine sačinjavaju bilo dobra, koja su vlasništvom samoga pravoga bića, bilo stalna i pripadna podavanja od strane neke obitelji ili moralne osobe, bilo stalni i dobrovoljni milodari od strane vjernika, a koji pripadaju upravljatelju nadarbine, bilo tako zvana prava od naramenice (stole) u granicama biskupijske pristojbenice ili zakonitog običaja, bilo podjele u pijevnici, uz odbitak trećega njihovog dijela, ako se svi prihodi nadarbine sastoje od podjela u pijevnici.

1410: C. 27, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 12, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 1, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; S. C. C., *Nullius Foropompilii,* 27 aug. 1819, 16 dec. 1820, ad 2; *Brixinen.,* 22 aug. 1874.

Can. 1411. - Beneficia ecclesiastica dicuntur:

1.° *Consistorialia,* quae in Consistorio conferri solent; cetera *non consistorialia;*

2.° *Saecularia* vel *religiosa,* prout ad solos clericos saeculares vel solos clericos religiosos spectant; omnia autem beneficia, erecta extra ecclesias vel domus religiosorum, in dubio saecularia esse praesumuntur;

3.° *Duplicia* seu *residentialia,* vel *simplicia* seu *non residentialia,* prout, praeter officium beneficiale, adnexam habent vel minus, obligationem residendi;

4.° *Manualia, temporaria* seu *amovibilia,* vel *perpetua* seu *inamovibilia,* prout conferuntur revocabiliter vel in perpetuum;

5.° *Curata* vel *non curata,* prout curam animarum adnexam habent vel non.

Can. 1412. - Licet aliquam cum beneficiis similitudinem praeseferant, in iure tamen beneficii nomine non veniunt:

1.° Vicariae paroeciales non in perpetuum erectae;

2.° Cappellaniae laicales, quae scilicet erectae non sunt a competente auctoritate ecclesiastica;

3.° Coadiutoriae cum vel sine futura successione;

4.° Pensiones personales;

5.° Commenda temporaria, idest concessio redituum alicuius ecclesiae aut monasterii alicui facta ita ut, eo deficiente, reditus ipsi ad ecclesiam vel monasterium revertantur.

Can. 1413. - § 1. Nisi aliud appareat, canones qui sequuntur, de beneficiis tantum non consistorialibus proprie dictis intelligi debent.

§ 2. Canones 147-195 etiam officiis beneficialibus seu beneficiis applicantur.

1411 5.°: C. 5, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 4, *de praebendis et dignitntibus,* III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 2.

Kan. 1411. - Crkvene se nadarbine nazivaju:

1.° *Konzistorijalne*, koje se običavaju podjeljivati u konzistoriju; ostale su *nekonzistorijalne*;

2.° *Svjetovne* ili *redovničke,* prema tomu da li su određene samo za svjetovne duhovnike ili samo za redovničke duhovnike; no u slučaju dvojbe pretpostavlja se, da su svjetovne sve one nadarbine, koje su podignute izvan redovničkih crkava odnosno kuća;

3.° *Dvostrane* ili *sjedišne* odnosno *jednostavne* ili *nesjednišne,* prema tomu da li osim nadarbinske službe imaju još i sjedišnu obvezu ili ne;

4.° *Ručne, povremene* ili *nestalnosne,* odnosno *doživotne* ili *stalnosne,* prema tomu da li se podjeluju opozivno ili doživotno;

5.° *Dušobrižničke* ili *nedušobrižničke,* prema tomu da li je s njima spojeno duhovno pastirstvo ili ne.

Kan. 1412. - U pravu se, iako imaju s nadarbinama neku sličnost, ne nazivaju imenom nadarbine:

1.° Župska namjesništva, koja nisu podignuta za vječna vremena;

2.° Svjetovnjačke kapelanije, one naime, koje nisu podignute od nadležne crkvene vlasti;

3.° Koadjutorije s ili bez prava budućeg nasljedstva.

4.° Osobna primanja iz nadarbinskih davaka;

5.° Povremena povjerba, to jest takovo nekomu doznačeno primanje prihoda od neke crkve ili samostana, gdje prihodi opet pripadnu crkvi ili samostanu, ako njegovo pravo utrne.

Kan. 1413. - § 1. Slijedeći kanoni, ako drugo nije očito, imaju se primjenjivati samo na nadarbine, koje su u pravom smislu nekozistorijalne.

§ 2. Kanoni 147-195 primjenjuju se i nadarbinskim službama ili nadarbinama.

CAPUT I.

DE CONSTITUTIONE SEU ERECTIONE BENEFICIORUM.

Can. 1414. - § 1. Beneficia consistorialia una Sedes Apostolica erigit.

§ 2. Praeter Romanum Pontificem, Ordinarii in suo quisque territorio beneficia non consistoralia erigere possunt, salvo praescripto Can. 394, § 2.

§ 3. Attamen Vicarii Generales nequeunt beneficia erigere nisi ex peculiari mandato.

§ 4. Etiam Cardinalis in proprio titulo vel diaconia potest beneficia non curata erigere, nisi ecclesia sit religionis clericalis exemptae.

Can. 1415. - § 1. Beneficia ne erigantur, nisi constet ea stabilem et congruam dotem habere, ex qua reditus perpetuo percipiantur ad normam Can. 1410.

§ 2. Si dos in numerata pecunia constituatur, Ordinarius, audito dioecesano administrationis Consilio de quo in Can. 1520, curare debet ut quamprimum collocetur in tutis et frugiferis fundis vel nominibus.

§ 3. Non prohibetur tamen, ubi congrua dos constitui nequeat, paroecias aut quasi-paroecias erigere, si prudenter praevideat ea quae necessaria sunt aliunde non defutura.

Can. 1416. - Ante erectionem beneficii vocentur et audiantur, si qui sint, ii quorum interest.

1414 § 1: C. 1, D. XXII; c. 53, C. XVI, q. 1; c. 1, X, *de translatione episcopi,* I, 7; c. 4, X, *de officio legati,* I, 30; c. 5, 6, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Benedictus XIV, allocut. *«Perspectam»,* 5 iul. 1751, § 4; const. *«Iniuncta Nobis»,* 6 iul. 1751, § 9; Clemens XIII, ep. *«Mirum sane»,* 14 mart. 1760; ep. *«Cogitantibus Nobis»,* 26 mart. 1760, § 2; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 2°, 2; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. II, n. 6°, 10°.

1414 § 2: C. 3, 6, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 4; sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; S. C. C., *Brixinen.,* 26 ian., 16 mart., 22 iun. 1743.

GLAVA I.

OSNIVANJE ILI PODIGNUĆE NADARBINA

Kan. 1414. - § 1. Konzistorijalne nadarbine podiže samo Apostolska Stolica.

§ 2. Osim Rimskog Prvosvećenika, mogu i Ordinariji svaki na svojemu području, podizati nekonzistorijalne nadarbine, uz obržavanje propisa kan. 394, § 2.

§ 3. No Glavni Namjesnici ne mogu podizati nadarbine bez posebne punomoći.

§ 4. Pa i Stožernik može podizati nedušobrižničke nadarbine u crkvi svojega naslova ili u đakoniji, osim ako crkva pripada izuzetoj duhovničkoj redovničkoj družbi.

Kan. 1415. - § 1. Nadarbine se ne smiju podići, dok ne bude utvrđeno, da imaju stalnu i primjerenu imovinu, iz koje će se za vječna vremena primati prihodi u skladu s kan. 1410.

§ 2. Ako se imovina sastoji iz gotovog novca, dužan je Ordinarij, saslušavši biskupijsko upravno Vijeće, o kojemu je riječ u kan. 1520, nastojati, da se što prije uloži u sigurno i plodonosno zemljište ili zadužnice.

§ 3. No nije mu zato zabranjeno, da podigne župe odnosno dožupe, kada se ne može namaknuti primjerena imovina, ako razborito predviđa, da će ono što je potrebito biti osigurano iz drugih izvora.

Kan. 1416. - Prije podignuća nadarbine moraju se pozvati i saslušati zanimani, ako ih ima.

1415 § 1: C. 1, C. I, q. 1; c. 9, *de cons.;* c. 26, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 1, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 4; S. C. C., *Burgi S. Domnini,* 24 maii 1727, 2 et 30 apr. 1729; *Cremonen.,* 23 iul., 13 aug. 1729, 28 mart. 1733, 20 aug. 1735, 8 febr. 1738.

1415 § 2: S. C. C., *Civitatis Plebis,* 20 febr., 12 mart. 1796, ad 1.

1416: C. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; S. C. C., *Balneoregien.,* 21 nov. 1744, ad 1; *Fulginaten.,* 27 apr. 1765, ad 3; *Viterbien.,* 23 nov. 1765.

Can. 1417. - § 1. In limine fundationis fundator potest, de consensu Ordinarii, conditiones etiam iuri communi contrarias apponere, dummodo sint honestae et naturae beneficii ne repugnent.

§ 2. Conditiones semel admissae supprimi aut immutari ab Ordinario loci valide nequeunt, nisi agatur de mutationibus Ecclesiae favorabilibus et accedat consensus ipsius fundatoris, vel, si agatur de iure patronatus, patroni.

Can. 1418. - Erectio beneficiorum fiat per legitimum instrumentum, in quo definiatur locus ubi beneficium erectum est, et describantur dos beneficii ac iura et onera beneficiarii.

CAPUT II.

DE UNIONE, TRANSLATIONE, DIVISIONE, DISMEMBRATIONE, CONVERSIONE ET SUPPRESSIONE BENEFICIORUM.

Can. 1419. - Unio beneficiorum est:

1.° *Exstinctiva,* cum aut ex suppressis duobus vel pluribus beneficiis novum atque unicum beneficium efficitur, aut unum vel plura ita alii uniuntur ut esse desinant;

2.° *Aeque principalis,* cum unita beneficia remanent prout sunt, neque alterum alteri subiicitur;

3.° *Minus principalis,* seu per *subiectionem* vel *accessionem,* cum beneficia remanent, sed unum aut plura alii tanquam accessorium principali subiiciuntur.

Can. 1420. - § 1. In unione exstinctiva, beneficio quod emergit aut remanet, omnia iura et onera exstinctorum competunt et, si inter se componi nequeant, meliora ac favorabiliora.

1417 § 1: C. 30, C. XVIII, q. 2; c. 23, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 16, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; S. C. C., *Sarsinaten.,* 27 nov. 1649; *Pennen.,* 29 apr., 13 maii 1713; *Taurinen.,* 14 mart. 1722; *Derthonen.,* 19 aug. 1730; *Firmana,* 9 et 30 aug. 1732; *Praenestina,* 28 sept. 1743, 4 dec. 1745, 12 mart. 1746, ad III; *Mexicana,* 25 ian. 1749; *Gerunden.,* 14 dec. 1771, 11 ian. 1772.

Kan. 1417. - § 1. Pri osnivanju nadarbine kao zaklade može zakladatelj, uz pristanak Ordinarija, pridati uvjete, pa i protivne općemu pravu, pod uvjetom, da su ćudoredni i da nisu u protivnosti s prirodom nadarbine.

§ 2. Uvjete jednom prihvaćene ne može Ordinarij valjano dokinuti ili izmijeniti, osim ako se radi o izmjenama povoljnima za Crkvu, a uz to za to dade svoj pristanak sam zakladatelj, odnosno ako se radi o zaštitničkom (patronatskom) pravu, zaštitnik (patron).

Kan. 1418. - Podignuće nadarbine mora biti izvršeno putem zakonite isprave, u kojoj treba točno označiti mjesto, na kojemu je nadarbina podignuta, te popis imovine i prava i obaveze nadarbenika.

GLAVA II.

SJEDINJENJE, PRIJENOS, RAZDJELJENJE, ODVAJANJE, IZMJENA I DOKIDANJE NADARBINA

Kan. 1419. - Sjedinjenje je nadarbina:

1.° *Dokidno*, kada se iz dviju ili više dokinutih nadarbina osnuje jedna jedina i nova nadarbina, ili kada se jedna ili više s drugom tako sjedine, da one prestanu opstojati;

2.° *Jednakopravno*, kada sjedinjene nadarbine ostaju kakove jesu i nijedna ne bude potčinjena drugoj;

3.° *Nejednakopravno* ili *potčinjenjem* odnosno *pripojenjem,* kada nadarbine i dalje ostaju, ali jedna ili više njih postaju drugoj potčinjene kao pripadak glavnomu.

Kan. 1420. - § 1. U dokidnom sjedinjenju pripadaju nadarbini, koja je nastala odnosno i dalje ostala, sva prava i obveze dokinutih, a ako su nespojiva među sobom, ona koja su jača i pogodnija.

1417 § 2: C. 30, C. XVIII, q. 2; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 5; S. C. C., *Tudertina,* 12 febr., 12 mart. 1718, ad 1; *Montis Falisci,* 25 ian., 8 febr., 8 mart., 31 maii 1721; *Salutiarum*, 3 sept. 1740; *Viglevanen.,* 11 et 25 apr. 1761; *Montis Falisci,* 21 aug., 27 nov. 1784; *Reatina,* 4 apr. 1840.

1420 § 1: S. C. C., *Balneoregien.,* 8 iul. 1713, ad 7; *Nuscana,* 17 ian. 1756; *Lucen.,* 26 febr., 12 mart. 1774; *Ariminen.,* 24 sept., 26 nov. 1864, ad 1.

§ 2. In aeque principali, quodlibet beneficium conservat suam naturam, iura et onera, sed, vi peractae unionis, uni eidemque clerico unitorum beneficiorum tituli conferri debent.

§ 3. In minus principali, beneficium accessorium sequitur principale, ita ut clericus, qui principale obtinet, eo ipso et accessorium consequatur atque utriusque onera implere debeat.

Can. 1421. - *Translatio* beneficii habetur cum beneficii sedes de alio in alium locum deducitur; *divisio,* cum ex uno duo vel plura beneficia fiunt; *dismembratio,* cum pars territorii aut bonorum alicuius beneficii ex eodem detrahitur et alii beneficio vel causae piae aut ecclesiastico instituto assignatur; *conversio,* cum beneficium in aliam speciem mutatur; *suppressio,* cum prorsus exstinguitur.

Can. 1422. - Unio exstinctiva beneficiorum, eorum suppressio, aut dismembratio quae detractis bonis beneficialibus fiat quin novum erigatur beneficium; unio aeque aut minus principalis beneficii religiosi cum saeculari et contra, itemque beneficii religiosi translatio, divisio et dismembratio quaelibet uni Sedi Apostolicae reservantur.

Can. 1423. - § 1. Ordinarii locorum, non autem Vicarius Capitularis, nec Vicarius Generalis sine mandato speciali, possunt, ob Ecclesiae necessitatem vel magnam et evidentem utilitatem, aeque aut minus principaliter unire quaslibet paroeciales ecclesias inter se aut cum beneficio non curato, ita tamen ut altero in casu, si unio fiat minus principalis, beneficium non curatum sit accessorium.

§ 2. Nequeunt vero paroeciam unire cum mensa capitulari vel episcopali, cum monasteriis, ecclesiis religiosorum aut alia persona morali, neque cum dignitatibus et beneficiis ecclesiae cathedralis vel collegiatae; sed possunt eam cum ecclesia cathedrali aut collegiali, quae in territorio paroeciae sita sit, ita unire ut reditus paroeciae cedant in commodum ipsius ecclesiae, relicta parocho vel vicario congrua portione.

1420 § 2: C. 48, 49, C. XVI, q. 1; c. 5, 6, C. XXI, q. 1.

1420 § 3: C. 2. D. LXX; Reg. 42, R. J., in VI°.

1421: C. 44, C. VII, q. 1.

1422: C. 12, X, *de constitutionibus,* I, 2; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 11; allocut. *«Perspectam»,* 5 iul. 1751, § 4; const. *«Iniuncta Nobis»,* 6 iul. 1751.

1423 § 1: C. 8, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; C. 2, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 4, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 6; sess. XXI,

§ 2. U jednakopravnom zadržava svaka nadarbina svoju prirodu, prava i obveze, ali se naslovi sjedinjenih nadarbina moraju, snagom provedenog sjedinjenja, podijeliti jednom te istom duhovniku.

§ 3. U nejednakopravnom slijedi pripadnička nadarbina glavnu, tim samim stječe i pripadničku, te je dužan izvršivati obveze jedne i druge.

Kan. 1421. - *Prijenos* nadarbine biva, kada se nadarbinsko sjedište premješta iz jednoga mjesta u drugo; *razdvajanje,* kada iz jedne nastanu dvije ili više nadarbine; *raščlanjenje* kada se dio područja ili imovine neke nadarbine odvoji i pripoji drugoj nadarbini ili pobožnoj zakladi odnosno crkvenoj ustanovi; *promjena,* kada se nadarbina promijeni u drugu vrstu; *dokidanje,* kada se posvema dokine.

Kan. 1422. - Isključivo je pridržano Apostolskoj Stolici dokidno sjedinjenje nadarbina, njihovo dokidanje, odnosno raščlanjenje, u kojemu se oduzima nešto od nadarbinske imovine, a ne podiže se nova nadarbina; sjedinjenje jednakopravno i nejednakopravno redovničke nadarbine sa svjetovnom i obratno, a isto tako i svaki prijenos, razdvajanje i raščlanjenje redovničke nadarbine.

Kan. 1423. - § 1. Mjesni Ordinariji, ali ne Kaptolski Namjesnik niti Glavni Namjesnik bez posebne punomoći, mogu kada to traži potreba ili velika i očita korist Crkve, jednakopravno ili nejednakopravno sjediniti bilo koje župske crkve između sebe ili s nedušobrižničkom nadarbinom, ali tako, da u ovom drugom slučaju, ako je provedeno sjedinjenje nejednakopravno, bude nedušobrižnička nadarbina pripadničkom.

§ 2. No ne mogu sjediniti župu s nadarbinom kaptolskog ili biskupskog stola, sa samostanima, redovničkim crkvama ili s drugom moralnom osobom, niti s dostojanstvima i nadarbinama stolne ili zborne crkve; no mogu je sjediniti sa stolnom ili zbornom crkvom, koja leži na području župe, ali tako, da župski prihodi idu u korist same crkve, a župniku odnosno župskom namjesniku da ostane primjereni dio.

---

de ref., c. 5; sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 14; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 11; S. C. C., *Ferrarien.,* 3 mart. 1594; *Lycien.,* 30 ian. 1649; *Fulginaten.,* 30 ian. 1723; *Novarien.,* 11 et 25 sept. 1762, 26 nov., 17 dec. 1763; *Mutinen.,* 26 nov. 1791; *Reatina,* 19 dec. 1818, 16 ian. 1819; *Asculana,* 25 iun. 1836.

1423 § 2: C. 2, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 4, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 18; sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; S. C. Ep. et Reg., *Rossanen.,* 15 mart. 1580; S. C. C., *Legionen.,* 5 dec. 1722, 30 ian., 6 mart., 10 et 24 apr. 1723, ad 1; *Frisingen.,* 18 iun. 1735. -- Vide etiam Can. 394, § 3.

§ 3. Unio beneficiorum a locorum Ordinariis fieri non potest, nisi in perpetuum.

Can. 1424. - Ordinarii nunquam possunt beneficia quaevis unire sive curata sive non curata, cum detrimento eorum qui eadem actu obtinent, ipsis invitis; neque beneficium iuris patronatus cum beneficio liberae collationis sine patronorum consensu; neque beneficia unius dioecesis cum beneficiis alterius dioecesis, etiamsi ambae dioeceses aeque principaliter unitae ab uno Episcopo regantur; neque beneficia exempta vel Sedi Apostolicae reservata cum aliis quibuslibet.

Can. 1425. - § 1. Si a Sede Apostolica paroecia domui religiosae uniatur *ad temporalia tantum* quod attinet, domus religiosa particeps fit solummodo fructuum paroeciae, et Superior religiosus sacerdotem e clero saeculari in eadem instituendum, assignata congrua portione, Ordinario loci praesentare debet.

§ 2. Sin autem *pleno iure,* paroecia fit religiosa, et Superior potest sacerdotem e sua religione ad curam animarum exercendam nominare, sed Ordinarii loci est eundem probare et instituere, eiusque iurisdictioni, correctioni et visitationi ipse subesse debet in iis rebus quae ad curam animarum pertinent, ad normam Can. 631.

Can. 1426. - Propter canonicas causas de quibus in Can. 1423, § 1, Ordinarii possunt quoque beneficii saecularis paroecialis sedem de alio in alium eiusdem paroeciae locum transferre; alia autem beneficia, tunc solum cum ecclesia, in qua fundata erant, collapsa sit et restaurari nequeat, possunt in matrices vel alias ecclesias locorum eorundem seu vicinorum, erectis, si fieri possit, altaribus vel sacellis sub iisdem invocationibus, transferre cum omnibus emolumentis et oneribus priori ecclesiae adiunctis.

1423 § 3: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 5.

1424: C. 9, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli,* III, 10; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 9; sess. XXI, *de ref.,* c. 5; sess. XXIII, *de ref.,* c. 18; sess. XXIV, *de ref.,* c. 13, 15; sess. XXV, *de ref.,* c. 9; Urbanus VIII, const. *«Quamvis»,* 15 iul. 1642, § 1; Benedictus XIII, const. *«Creditae Nobis»,* 9 maii 1725, § 5; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 11; S. C. Ep. et Reg., *Tiburtina,* 9 apr. 1588; S. C. C., *Caputaquen.,* mense aug. 1586, ad 1; *Frisingen.,* 14 iun. 1710; *Frisingen.,* 18 iun. 1735; *Forosempronien.,* 19 dec. 1801; *Signina,* 18 mart., 27 maii 1809; *Asculana,* 25 iun. 1836, ad 2; *Lunen.-Sarzanen.,* 26 febr. 1848.

§ 3. Sjedinjenje nadarbina ne mogu mjesni Ordinariji sprovesti, osim za vječita vremena.

Kan. 1424. - Ordinariji ne mogu nikada sjediniti koje mu drago nadarbine bilo one dušobrižničke ili nedušobrižničke, sa štetom za one, koji ih stvarno posjeduju, bez njihovog pristanka; niti nadarbinu zaštitničkog (patronatskog) prava s nadarbinom slobodne podjelbe bez pristanka zaštitnika; niti nadarbine jedne biskupije s nadarbinama druge biskupije, iako s obim biskupijama kao jednakopravno sjedinjenima upravlja jedan te isti Biskup; niti nadarbine izuzete ili pridržane Apostolskoj Stolici s bilo kojima drugima.

Kan. 1425. - § 1. Ako Apostolska Stolica sjedini župu s redovničkom kućom *samo u pogledu imovine*, tada pripadaju redovničkoj kući samo prihodi župe, te je redovnički Poglavar dužan predložiti mjesnom Ordinariju svjetovnoga svećenika, da bude u njoj uveden, uz doznaku primjerenog dijela od prihoda.

§ 2. No ako je sjedini *punopravno,* postaje župa redovničkom, i Poglavar može za izvršivanje duhovnog pastirstva imenovati svećenika iz svoje redovničke družbe, ali spada na mjesnoga Ordinarija istoga potvrditi i uvesti, pa mora biti potčinjen njegovoj poglavarskoj, karnosnoj i nadzornoj vlasti u onima stvarima, koje spadaju na duhovno pastirstvo, u skladu s odredbom kan. 631.

Kan. 1426. - Iz kanonskih razloga, o kojima je riječ u kan. 1423, § 1, mogu Ordinariji također sjedište svjetovne župske nadarbine prenijeti iz jednoga na drugo mjesto u istoj župi; druge pako nadarbine mogu samo onda, kada je crkva, u kojoj su utemeljene ruševna, a popravak je nemoguć, prenijeti sa svima dohocima i obvezama vezanima s dosadanjom crkvom, i to u matične ili druge crkve u istim ili susjednim mjestima, time da se podignu oltari odnosno kapelice s jednakim zazivima.

1425 § 1: C. 12, 31, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 1, X, *de capellis monachorum et aliorum religiosorum,* III, 37; c. 3, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 1, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. un., *de capellis monachorum,* III, 18, in VI°; c. 1, *de iure patronatus,* III, 12, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 7; S. C. C., *Herbipolen.,* 27 apr. 1720, 17 sept. 1722, 16 ian. 1723; *Constantien.,* 20 nov. 1734, ad 1; *Spiren.,* 18 iul. 1761, ad 1, 2.

1425 § 2: Vide etiam Can. 456.

1426: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 7; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 13; S. C. C., *Narnien.,* 24 mart. 1657, ad 1.

Can. 1427. - § 1. Possunt etiam Ordinarii ex iusta et canonica causa paroecias quaslibet, invitis quoque earum rectoribus et sine populi consensu, dividere, vicariam perpetuam vel novam paroeciam erigentes, aut earum territorium dismembrare.

§ 2. Causa canonica ut divisio aut dismembratio paroeciae fieri possit, ea tantum est, si aut magna sit difficultas accedendi ad ecclesiam paroecialem, aut nimia sit paroecianorum multitudo, quorum bono spirituali subveniri nequeat ad normam Can. 476, § 1.

§ 3. Paroecianl dividens, Ordinarius debet vicariae perpetuae aut paroeciae noviter erectae congruam portionem assignare, servato praescripto Can. 1500; quae, nisi aliunde haberi queat, desumi debet ex reditibus ad ecclesiam matricem quoquo modo pertinentibus, dummodo sufficientes reditus eidem matrici ecclesiae remaneant.

§ 4. Si vicaria perpetua aut nova paroecia dotetur ex reditibus ecclesiae a qua dividitur, debet matrici honorem deferre modo et finibus ab Ordinario praestituendis; qui tamen vetatur baptismalem fontem matrici ipsi reservare.

§ 5. Divisa paroecia quae ad aliquam religionem iure spectat, vicaria perpetua aut paroecia noviter erecta non est religiosa; pariter divisa paroecia iuris patronatus, nova paroecia est liberae collationis.

1427 § 1: C. 10, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 4; sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 14; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 11, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 11, 16; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; S. C. C., *Brixinen.,* 26 ian., 16 mart., 22 iun. 1743.

1427 § 2: C. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 4; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 14; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 11, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 11; S. C. C., *Novarien.,* 29 apr. 1594; *Nullius,* 22 sept. 1600; *Lauden.,* 12 aug. 1628; *Urbinaten.,* 10 mart. 1663, ad 12; *Neritonen.,* 21 iul. 1663, ad 2; *Ianuen.,* 16 ian. 1694, 18 maii 1695; *Syracusana,* 19 iul. 1698, ad 1; *Anglonen.,* 15 nov., 20 dec. 1704; *Frequentina seu Abellinen.,* 27 maii 1713; *Papien.,* 13 mart., 10 apr. 1717; *Imolen.,* 8 et 22 iun. 1720, 21 iun. 1721, ad 1; *Derthonen.,* 14 et 28 ian. 1736, ad 1, 2; *Asculana,* 11 apr. 1739, ad 1; *Cassanen.,* 3 et 17 dec. 1740, ad 1 et 22 iul. 1741; *Marturanen.,* 24 ian. 1739, 9 sept. 1741; *Brixinen.,* 26 ian., 16 mart., 22 iun. 1743; *Aquilana,* 25 ian., 8 febr. 1744, ad 1; *Nolana,* 13 ian., 3 febr. 1753, 25 ian., 1 mart.

Kan. 1427. - § 1. Ordinariji mogu također iz pravednog i kanonskog razloga koje mu drago župe, pa i protiv volje i bez pristanka puka, razdijeliti tako, da podignu trajno namjesništvo odnosno novu župu ili da u pogledu područja izvrše raščlanjenje.

§ 2. Kanonski je razlog za to, da se može izvršiti razdvajanje odnosno raščlanjenje župe, samo taj, da je ili dolaženje u župsku crkvu skopčano s velikom poteškoćom, ili je broj župljana odviše velik, a za njihovo se duhovno dobro ne može poskrbiti prema odredbi kan. 476, § 1.

§ 3. Ordinarij dijeleći župu mora za trajno župsko namjesništvo odnosno za novoosnovanu župu odrediti primjereni dio prihoda, uz obdržavanje propisa kan. 1500; ovaj se mora, ako se od drugud ne može namaknuti, uzeti od prihoda, koji pripadaju na bilo koji način matičnoj crkvi, pod uvjetom da istoj matičnoj crkvi ostane dovoljno prihoda.

§ 4. Ako je trajno župsko namjesništvo odnosno nova župa dobila imovine od prihoda one crkve, od koje je razdvojena, dužna je matici iskazivati čast na način i u granicama, koje će unaprijed odrediti Ordinarij; no ovaj ne smije pridržati pravo samoj matici krstionicu.

§ 5. Kada se sprovede razdvajanje župe, koja pripada nekoj redovničkoj družbi, trajno župsko namjesništvo odnosno novo osnovana župa ne postaje redovničkom; isto tako kada se izvrši razdvajanje župe zaštitničkog prava, nova je župa slobodne podjelbe.

1755, 17 iul., 28 aug., 18 sept. 1756, 12 febr. 1757; *Firmana,* 15 dec. 1759; *Novarien.,* 23 nov., 14 dec. 1765, 22 mart., 9 aug. 1766, ad II; *Adrien.,* 18 dec. 1773, 22 ian. 1774; *Verulana,* 8 et 22 maii 1784; *Anconitana,* 30 apr. 1803, 17 aug. 1805; *Forosempronien.,* 26 mart. 1808; *Ferrarien.,* 4 dec. 1816, 25 ian. 1817; *Lunen.-Sarzanen.,* 12 iul. 1817; *Firmana,* 3 iul., 20 nov. 1819; *Reatina,* 20 sept. 1817, 19 nov. 1818, 2 iun. 1821, ad 1; *Sypontina,* 14 maii, 11 iun. 1825; *Asculana,* 30 iul. 1859, 14 aug. 1863, ad 1; *Hipporegien.,* 23 aug., 20 sept. 1879; *Syracusana,* 28 mart. 1903; *Taurinen.,* 21 ian. 1905, 27 iul. 1907.

1427 § 3: C. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 4; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 14; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 11, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 11; S. C. C., *Brixinen.,* 28 ian., 16 mart., 22 iun. 1743.

1427 § 4: C. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 4; S. C. C., *Comen.,* 24 apr. 1880.

1427 § 5: S. C. C., *Brixinen.,* 28 ian., 16 mart., 22 iun. 1743; S. C. pro Neg. Eccles. Extraordin., 16 nov. 1896.

Can. 1428. - § 1. Locorum Ordinarii uniones, translationes, divisiones, dismembrationes beneficiorum ne faciant nisi per authenticam scripturam, auditis Capitulo cathedrali et iis, si qui sint, quorum intersit, praesertim rectoribus ecclesiarum.

§ 2. Unio, translatio, divisio, dismembratio facta sine canonica causa irrita est.

§ 3. Adversus decretum Ordinarii unientis, transferentis, dividentis aut dismembrantis beneficia, datur in devolutivo tantum recursus ad Sanctam Sedem.

Can. 1429. - § 1. Beneficiis quibuslibet nequeunt Ordinarii locorum pensiones perpetuas aut temporarias imponere quae ad vitam pensionarii durent, sed possunt, dum beneficium conferunt, ex iusta causa in ipso collationis actu exprimenda, eisdem imponere pensiones temporarias, quae durent ad vitam beneficiarii, salva huic congrua portione.

§ 2. Beneficiis autem paroecialibus non possunt, nisi in commodum parochi vel vicarii eiusdem paroeciae a munere abeuntis, imponere pensiones, quae tamen ne excedant tertiam partem reditus paroeciae, quibusvis deductis expensis et incertis reditibus.

§ 3. Pensiones beneficiis sive a Romano Pontifice sive ab aliis collatoribus impositae, cessant morte pensionarii, qui tamen nequit eas alienare, nisi id expresse concessum sit.

Can. 1430. - § 1. Beneficia curata ab Ordinariis in non curata converti nequeunt, nec beneficia religiosa in saecularia, nec saecularia in religiosa.

1428 § 1: C. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 7; sess. XXIV, *de ref.,* c. 15; S. C. C., *Nullius,* 22 sept. 1600; 27 maii 1617; *Cremonen.,* 13 ian. 1635; *Urbinaten.,* 10 mart. 1663, ad 12; *Neritonen.,* 21 iul. 1663, ad 2; *Marturanen.,* 24 ian. 1739, 9 sept. 1741; *Adrien.,* 18 dec. 1773, 22 ian. 1774; *Asculana,* 30 iul. 1859.

1428 § 2: C. 26, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 14; S. C. C., *Amalphitana,* 30 sept. 1724, ad 2; *S. Marci,* 3 et 24 mart. 1725; *Aversana,* 22 iul., 23 aug. 1755; *Veronen.,* 30 maii 1846.

1428 § 3: C. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref,* c. 4, 5; sess. XXIV, *de ref.,* c. 15; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 14; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 11, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 11, 16, 34; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881.

Kan. 1428. - § 1. Mjesni Ordinariji neka izvršuju sjedinjenja, prijenose, razdvajanja, raščlanjenja nadarbina samo putem vjerovnog pismenog rješenja, saslušavši stolni Kaptol i one, koji su zanimani, ako ih ima, a osobito ravnatelje crkava.

§ 2. Sjedinjenje, prijenos, razdvajanje, raščlanjenje ništavo je, ako je izvršeno bez kanonskog razloga.

§ 3. Protiv Ordinarijeve odluke, kojom sjedinjuje, prenosi, razdvaja ili raščlanjuje nadarbine, može se uložiti na Svetu Stolicu pritužba bez odgodne moći.

Kan. 1429. - § 1. Mjesni Ordinariji ne mogu nikakovim nadarbinama nametnuti davačna primanja ni za vjekovita vremena ni povremeno za trajanja života davačnog primaoca, ali mogu, kad nadarbinu podjeljuju, iz pravednog razloga, koji se mora navesti u samoj podjelnici, ovima nametnuti povremena davačna primanja, koja će trajati dok živi nadarbenik, za kojega mora ostati netaknut primjereni dio prihoda.

§ 2. Župskim pako nadarbinama mogu nametnuti davačna primanja jedino u korist župnika odnosno župskog namjesnika iste župe, kad napušta službu, a ta ne smiju prelaziti trećinu župskih prihoda, kada se odbiju svi troškovi i nesigurni dohoci.

§ 3. Davačna primanja nametnuta nadarbinama bilo od strane Rimskog Prvosvećenika bilo od strane drugih podjelnika, prestaju smrću davačnog primaoca, a on ih ne može otuđiti, osim ako mu je to bilo izrijekom dozvoljeno.

Kan 1430. - § 1. Dušobrižničke nadarbine ne mogu Ordinariji pretvoriti u nedušobrižničke, niti redovničke u svjetovne, niti svjetovne u redovničke.

1429 § 1: C. 21, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 9, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli,* III, 10; c. un., *de excessibus praelatorum,* V, 6, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; S. C. Ep. et Reg., *Regien.,* 15 mart. 1889.

1429 § 2: C. 4, X, *de clerico aegrotante vel debilitato,* III, 6.

1429 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Romana,* 12 mart. 1840.

1430 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 16.

§ 2. E contrario possunt beneficia simplicia ab Ordinariis locorum in curata converti, dummodo ne obstent conditiones a fundatore expressae.

CAPUT III.

DE BENEFICIORUM COLLATIONE.

Can. 1431. - Ius Romano Pontifici est beneficia in universa Ecclesia conferendi eorumque collationem sibimet reservandi.

Can. 1432. - § 1. Ad collationem beneficiorum vacantium, Cardinalis in proprio titulo vel diaconia et Ordinarius loci in proprio territorio habent intentionem in iure fundatam.

§ 2. Conferre autem beneficia nequit Vicarius Generalis sine speciali mandato; Vicarius autem Capitularis nec paroecias vacantes, nisi ad normam Can. 455, § 2, n. 3, neque alia beneficia perpetua liberae collationis.

§ 3. Si Ordinarius intra semestre ab habita certa vacationis notitia beneficium non contulerit, huius collatio devolvitur ad Sedem Apostolicam, salvo praescripto Can. 458.

Can. 1433. - Coadiutores in beneficiis cum vel sine futura successione ab una Sede Apostolica constitui possunt, salvo tamen praescripto Can. 475, 476.

Can. 1434. - Beneficia Sedi Apostolicae reservata ab inferioribus invalide conferuntur.

1431: C. 2, 14, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. 1, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 5, in Clem.; Pius VI, const. *«Super soliditate»,* 28 nov. 1786, § 4.

1432 § 1: C. 37, C. VII, q. 1; c. 3, 4, C. X, q. 1; c. 11, 19, C. XVI, q. 7; c. 4, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 6, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 3, 6, X, *de institutionibus,* III, 7; c. 5, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 13; Gregorius XIV, const. *«Sanctissimus»,* a. 1591, § 1; Paulus V, const. *«Sanctissimus»,* 22 oct. 1609, § 1; S. C. Ep. et Reg., *Tarentina,* 30 dec. 1587; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 dec. 1664.

1432 § 2: C. 2, X, *ne sede vacante aliquid innovetur,* III, 9; c. 3, *de officio vicarii,* I, 13, in VI°; c. 3, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°.

§ 2. Naprotiv mogu Ordinariji pretvoriti jednostavne nadarbine u dušobrižničke, samo ako se tomu ne protive uvjeti nametnuti od strane zakladatelja.

GLAVA III.

PODJELBA NADARBINA

Kan. 1431. - Rimski Prvosvećenik ima pravo podjeljivati nadarbine u cijeloj Crkvi i sebi pridržati njihovu podjelbu.

Kan. 1432. - § 1. Stožernik u vlastitom naslovu ili đakoniji i Ordinarij u vlastitom području imaju za podjeljivanje upražnjenih nadarbina nakanu osnovanu na zakonu.

§ 2. Podjeljivati pako nadarbine ne može Glavni Namjesnik bez posebne punomoći; a Kaptolski Vikar ni upražnjenje župe, osim prema odredbi kan. 455, § 2, br. 3, ni druge doživotne nadarbine slobodne podjelbe.

§ 3. Ako Ordinarij ne podijeli nadarbinu unutar šest mjeseci od kada je sigurno saznao, da je upražnjena, prelazi njezina podjelba na Apostolsku Stolicu, uz obdržavanje propisa kan. 458.

Kan. 1433. - Koadjutore pri nadarbinama s pravom budućeg nasljedstva ili bez njega može postavljati samo Apostolska Stolica, uz obdržavanje propisa kan. 475, 476.

Kan. 1434. - Apostolskoj Stolici pridržane nadarbine ne mogu niži valjano podjeljivati.

1433: C. 6, X, *de clerico aegrotante vel debilitato,* III, 6; c. 2, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; C. Z, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. un., *de clerico aegrotante vel debilitato,* III, 5, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 19; sess. XXV, de ref., c. 7. -- Vide etiam Can. 350, § 1.

1434: C. 2, 14, 34, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. 1, 3, 13, 14, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Pius IV, const. *«Sanctissimus»,* 26 oct. 1560; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 6; Gregorius XIV, const. *«Sanctissimus»,* a. 1591, § 1; Clemens VIII, const. *«Cum ob nonnullas»,* 10 apr. 1598, § 2; Paulus V, const. *«Sanctissimus»,* 22 oct. 1609, § 1; Urbanus VIII, const. *«Quamvis»,* 15 iul. 1642, § 1; S. C. Ep. et Reg., *Papien.,* 14 aug. 1582.

Can. 1435. - § 1. Praeter omnia beneficia consistorialia et omnes dignitates ecclesiarum cathedralium et collegiatarum ad normam Can. 396, § 1, sunt reservata Sedi Apostolicae, quanquam vacanti, sola beneficia quae infra memorantur:

1.° Omnia beneficia, etiam curata, quae vacaverint per obitum, promotionem, renuntiationem vel translationem S. R. E. Cardinalium, Legatorum Romani Pontificis, officialium maiorum Sacrarum Congregationum, Tribunalium et Officiorum Romanae Curiae et Familiarium, etiam honoris tantum, Summi Pontificis tempore vacationis beneficii;

2.° Quae, fundata extra Romanam Curiam, vacaverint per beneficiarii obitum in ipsa Urbe;

3.° Quae invalide ob simoniae vitium collata fuerint;

4.° Denique beneficia quibus Romanus Pontifex per se vel per delegatum manus apposuit his qui sequuntur modis: si electionem ad beneficium irritam declaraverit, vel vetuerit electores ad electionem procedere; si renuntiationem admiserit; si beneficiarium promoverit, transtulerit, beneficio privaverit; si beneficium in commendam dederit.

§ 2. At nunquam sunt reservata, nisi id expresse dicatur, beneficia manualia aut iuris patronatus laicalis vel mixti.

§ 3. Quod attinet ad collationem beneficiorum quae Romae fundata sint, leges peculiares de eisdem vigentes serventur.

Can. 1436. - Beneficium ecclesiasticum clerico invito et provisionem non expresse acceptanti valide conferri nequit.

Can. 1437. - Nemo potest beneficium sibi ipse conferre.

1435 § 1. 4.°: C. 34, 39, C. VII, q. 1; c. 1-4, X, *de translatione episcopi,* I, 7; c. 3, 4, X, *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 10; c. 3, X, *de officio legati,* I, 30; c. 5, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 4, *de consuetudine,* I, 4, in VI°; c. 18, 45, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 2, 3, 34, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. 5, *de electione et electi potestate,* I, 3, in Clem.; c. 1, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 5, in Clem.; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 4, *de electione,* I, 3, in Extravag. com.; c. 1, 3, 4, 13, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 1; Alexander VI, const. *«In eninenti»,* 13 apr. 1502, § 4; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 9; Paulus III, const. *«Sanctissimus»,* 22 dec. 1534; const. *«Sanctissimus»,* 18 maii 1543; Iulius III, const. *«Sanctissimus»,* 13 febr. 1553; Paulus IV, motu propr. *«Inter caeteras»,* 27 nov. 1557, § 2; const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 4, 6; Pius IV, const. *«Romanum Pontificem»,* 17 oct. 1564, § 2, 5; S. Pius V, const. *«Cum ex Apostolatus»,* 27 ian. 1567, § 1; const. *«Intolerabilis»,* 1 iun. 1569, § 8; const. *«Hodie»,* 14 nov. 1569, § 1; Sixtus V, const. *«Cum sacrosanctam»,* 9 ian. 1589, § 3; Gregorius XIV, const. *«Sanctissimus»,* a. 1591, § 1; Clemens VIII, const. *«Cum ob nonnullas»,* 10 apr. 1598, § 2; Paulus V, const. *«Sanctissimus»,* 22 oct. 1609, § 1; Alexander VII, const. *«Cum noviter»,* 8 apr. 1666; Benedictus XIII, const. *«Apostolicae Ecclesiae»,* 2 maii 1725, § 1; Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»,* 21 febr. 1905, n. 15, 44, 72; S. C. Ep. et Reg., *Papien.,* 14 aug. 1582.

1436: C. 17, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°.

1437: C. 7, X, *de institutionibus,* III, 7; c. 15, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 3, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 18, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°.

Kan. 1435. - § 1. Povrh svih konzistorijalnih nadarbina i svih dostojnosti u stolnim i zbornim crkvama prema odredbi kan. 396, § 1, pridržana su Apostolskoj Stolici, iako je ona upražnjena, samo nadarbine ovdje nabrojene:

1.° Sve one nadarbine, pa i dušobrižničke, koje su postale upražnjene smrću, promaknućem, odreknućem ili premještanjem S. R. C. Stožernika, Poslanika Rimskog Prvosvećenika, viših dužnosnika Svetih Zborova, Sudišta i Ureda Rimske Kurije i Domara, pa i počasnih, Vrhovnoga Prvosvećenika u vrijeme upražnjenja nadarbine;

2.° One osnovane izvan Rimske Kurije, koje postaju upražnjenima smrću u samom Gradu;

3.° One koje su podijeljene nevaljano zbog simonije;

4.° Konačno one nadarbine, na koje je Rimski Prvosvećenik stavio ruke sam ili po punomoćniku na jedan od ovih načina: ako je proglasio izbor ili po punomoćeniku na jedan od ovih načina: ako je proglasio izbor za nadarbinu ništavim, ili je zabranio izbornicima pristupiti izboru; ako je on primio odreknuće; ako je on nadarbenika promaknuo, premjestio, nadarbinu mu oduzeo; ako je dao nadarbinu u povjerbu.

§ 2. No nikada nisu pridržane ručne nadarbine ili one zaštitničkog prava, bilo svjetovnjačkog bilo mješovitog, osim ako je to izrijekom izrečeno.

§ 3. U pogledu podjelbe onih nadarbina, koje su osnovane u Rimu, moraju se obdržavati posebni zakoni, koji su o tom u kreposti.

Kan. 1436. - Crkvena se nadarbina ne može valjano podijeliti duhovniku protiv njegove volje, te ako izrijekom ne primi podjelbu.

Kan. 1437. - Nitko ne može podijeliti nadarbinu sebi samom.

Can. 1438. - Omnia beneficia saecularia ad vitam beneficiarii conferenda sunt, nisi aliud ferat vel lex fundationis, vel consuetudo immemorabilis vel peculiare indultum.

Can. 1439. - § 1. Nullus clericus habilis est ad acceptanda et retinenda sive in titulum sive in commendam perpetuam plura beneficia incompatibilia, ad normam Can. 156.

§ 2. Incompatibilia sunt non solum duo beneficia, quorum onera universa idem beneficiarius per se implere simul nequeat, sed etiam duo beneficia quorum alterutrum ad honestam ipsius sustentationem sufficiat.

Can. 1440. - Beneficia ecclesiastica sine deminutione conferantur, salvo praescripto Can. 1429, §§ 1, 2.

1438: C. 5, C. XXI, q. 2; c. 3, X, *de officio vicarii,* I, 28; c. 4, X, *de donationibus,* III, 24; c. 9, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 5, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; c. un., *de capellis monachorum,* III, 18, in VI°; S. R. C., *Illerden.,* 15 nov. 1603.

1439 § 1: C. 2, D. LXX; c. 3, C. X, q. 3; c. 20, C. XVI, q. 7; c. 1, 2, C. XXI, q. 1; c. 8, 27, 42, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 54, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 4, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 1, 2, X, *de officio vicarii,* I, 28; c. 3, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 5, 7, 14, 15, 18, 28, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 9, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 1, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 7, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 1, *de consuetudine,* I, 4, in VI°; c. 15, *de electione et electi potestate,* I, 6 in VI°; c. 3, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; c. 19, 32, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. un., *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 5, in Clem.; c. 3, 6, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Clem.; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 2, *de officio iudicis ordinarii,* I, 7, in Extravag. com.; c. 4, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 4, 5; sess. XXIV, de ref., c. 17; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 15; S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.,* 7 ian. 1579; *Castellaneten.,* 13 iun. 1589; *Florentina,* 6 sept. 1593; *Ianuen.,* 22 iul. 1596; S. C. C., *Anconitana,* 24 aug. 1709, 30 aug. 1710, ad 2; *Bambergen.,* 30 sept. 1713, 28 apr. 1714, 23 febr. 1715; *Neapolitana,* 14 apr. 1725, ad 1; *Montis Falisci,* 7 aug. 1841, ad 1; *Comen.,* 14 dec. 1850. -- Vide etiam Can. 460, § 1.

1439 § 2: C. 3, C. X, q. 3; c. 54, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 2, X, *de officio vicarii,* I, 28; c. 3, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 5, 7, 28, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 9, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 1, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 1, *de consuetudine,* I, 4, in VI°; c. 15, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 3, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; c. 19, 32, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. un., *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 5, in Clem.; c. 3, 6, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Clem.; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 2, *de officio iudicis ordinarii,* I, 7, in Extravag. com.; c. 4, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 4, 5; sess. XXIV, *de ref.,* c. 17; S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.,* 7 ian. 1579; *Florentina,* 6 sept. 1593; S. C. C., *Vicen.,* 7 maii 1592; *Aquilana,* 14 aug. 1632, ad 1; *Ferrarien.,* 27 ian., 3 mart. 1703, ad 1 et 27 mart. 1707; *Bovinen.,* 1 iun. 1709, ad 1; *Civitatis Plebis,* 15 dec. 1708, 15 et 29 mart. 1710; *Anconitana,* 24 aug. 1709, 30 aug. 1710, ad 1; *Bambergen.,* 30 sept. 1713, 28 apr. 1714, 23 febr. 1715; *Casertana,* 4 iul., 8 aug. 1716, ad 1; *Polinianen.,* 19 iun. 1717; *Bitecten.,* 21 nov., 16 dec. 1721, ad 1, 2; *Lunen.-Sarzanen.,* 23 nov. 1723; *Neapolitana,* 14 apr. 1725, ad 1; *Aquilana,* 2 et 16 maii, 13 iul. 1733, ad 2; *Colonien.,* 23 ian., 6 febr. 1734, ad 1; *Bracaren.,* 17 apr. 1734; *Augustana,* 3 et 24 mart. 1736, ad 1; *Panormitana,* 30 mart., 13 apr. 1737; *Senogallien.,* 16 maii, 6 iun. 1739; *Comen.,* 14 dec. 1822, ad I; *Lucana,* 24 apr. 1830, 14 maii 1831, ad 1; *Bononien.,* 26 febr., 26 mart. 1836; *Ferrarien.,* 4 febr. 1843, ad I-III. -- Vide etiam Can. 156, § 2; 460, § 1.

1440: C. 15, C. I, q. 3; c. 10, 30, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. un., X, *ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur,* III, 12; c. 15, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 3, X, *ne praelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant,* V, 4; c. 40, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 9, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; c. un., *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 5, in Clem.; c. 2, *de electione et electi potestate,* tit. I, in Extravag. Ioan. XXII; c. un., *ne sede vacante aliquid innovetur,* III, 3, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 14; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 11; S. Pius V, const. *«Durum nimis»,* 1 iun. 1570, § 1-3; Innocentius XII, const. *«Ecclesiae Catholicae»,* 22 sept. 1695, § 3, 5; S. C. Ep. et Reg., *Pistorien.,* 3 mart. 1579: S. C. C., *Fundana,* 21 aug., 25 sept. 1734.

Kan. 1438. - Sve se svjetovne nadarbine moraju nadarbeniku podijeliti doživotno, ako drugačije nije određeno bilo zakladnicom bilo običajem od pamtivijeka bilo posebnom dozvolom.

Kan. 1439. - § 1. Nijedan duhovnik nije sposoban primiti i zadržati ni kao naslov ni kao doživotnu povjerbu više nadarbina, koje su nespojive prema odredbi kan. 156.

§ 2. Nespojive su ne samo takove dvije nadarbine, kojih obveze ne može sve zajedno izvršiti osobno isti nadarbenik, nego i takove dvije, od kojih i jedna i druga dostaje za njegovo pristojno uzdržavanje.

Kan. 1440. - Crkvene se nadarbine imaju podijeliti bez odbitka, uz obdržavanje propisa kan. 1429, §§ 1, 2.

Can. 1441. - Tanquam simoniacae reprobantur deductiones ex fructibus, compensationes ac solutiones a clerico in actu pro visionis faciendae, quae collatori, patrono aliisve cedant.

Can. 1442. - Beneficia saecularia nonnisi clericis e clero saeculari conferenda sunt; religiosa sodalibus illius religionis, ad quam beneficia pertinent.

Can. 1443. - § 1. Nemo possessionem beneficii sibi collati aut propria auctoritate capiat, aut non emissa fidei professione, si agatur de beneficiis pro quibus haec fidei professio praescripta sit.

§ 2. Si agatur de beneficiis non consistorialibus, missio in possessionem, seu institutio corporalis, ad loci Ordinarium spectat, qui ad id alium ecclesiasticum virum delegare potent.

Can. 1444. - § 1. Missio in beneficii possessionem fiat secundum modum iure peculiari praescriptum, vel legitima consuetudine receptum, nisi iusta ex causa Ordinarius ab eo modo seu ritu expresse in scriptis dispensaverit; quo in casu haec dispensatio locum tenet captae possessionis.

§ 2. Loci Ordinarius praefiniat tempus intra quod possessio beneficii capi debeat; quo inutiliter praeterlapso, nisi iustum obstiterit impedimentum, beneficium vacare declaret ad normam Can. 188, n. 2.

1441: C. 1, 3-5, 7-9, 15, C. I, q. 3; c. 6, X, *de pactis,* I, 35; c. un., X, *ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur,* III, 12; c. 15, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 8, 9, 41, 44, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 2, *de simonia,* V, 1, in Extravag. com.: c. un., *de poenis,* V, 8, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 14; S. Pius V, const. *«Durum nimis»,* 1 iun. 1570, § 1-3; Innocentius XII, const. *«Ecclesiae Catholicae»,* 22 sept. 1695, § 3, 5; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 9, 10; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 22, damn.; S. C. Ep. et Reg., *Amerina,* 25 ian. 1576; *Aversana,* 22 ian. 1591, ad 2; S. C. C., *Polinianen.,* mense. dec. 1584; *Avenionen.,* mense oct. 1586, ad 20; *Leodien. et Namurcen.,* 11 oct. 1592; *Castellaneten.,* 3 febr. 1593; *Aprutina,* 12 sept. 1609; *Aquilana,* 27 apr. 1630, ad 3; *Tudertina,* 19 febr. 1633; *Caesaraugustana,* 19 nov. 1653; *Troiana,* 29 nov. 1659; *Brugen.,* 13 aug., 3 sept. 1729; *Tudertina,* 13 iun., 8 aug. 1744; *Tricaricen.,* 16 maii, 11 iul., 12 sept. 1801; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791; S. R. C., *Egitanien.,* 3 aug. 1602, ad 5.

1442: C. 4, 5, C. XVIII, q. 2; c. 27, 49, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 10, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13; c. 24, 28, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 5, 32, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°: c. 1, *de electione et electi potestate,* I, 3, in Clem.; c. un., *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 5, in Clem.; c. 1, *de statu monachorum vel canonicorum regularium,* III, 10, in Clem.; c. un., *de*

Kan. 1441. - Osuđuju se kao simonijska odbijanja od prihoda, naknade i plaćanja, koja duhovnik mora izvršiti pri samoj podjelbi i koja idu u korist podjeljitelju, zaštitniku (patronu) ili drugima.

Kan. 1442. - Svjetovne se nadarbine imaju podijeliti samo svjetovnim duhovnicima; redovničke članovima one redovničke družbe, kojoj pripadaju nadarbine.

Kan. 1443. - § 1. Nitko ne smije uzeti podijeljenu nadarbinu u posjed samovlasno, odnosno dok nije položio ispovijest vjere, kada se radi o nadarbinama, kod kojih je ova ispovijest vjere propisana.

§ 2. Kada se radi o nekonzistorijalnim nadarbinama, uvedenje u posjed, odnosno stvarno (tjelesno) postavljanje, spada na mjesnoga Ordinarija, koji može za to opunomoćiti drugu crkvenu mušku osobu.

Kan. 1444. - § 1. Uvedenje u posjed nadarbine ima se izvršiti na način, koji je propisan u krajevnom pravu ili usvojen zakonitim običajem, osim ako bi Ordinarij iz pravednog razloga od toga načina podijelio izrijekom oprost pismeno; u tom slučaju nadomješta ovaj oprost uzeće u posjed.

§ 2. Mjesni Ordinarij neka unaprijed odredi vrijeme, unutar kojega se nadarbina mora uzeti u posjed; kada ovo protekne neiskorišćeno, a nije smetala pravedna zapreka, mora on proglasiti nadarbinu upražnjenom prema odredbi kan. 188, br. 2.

---

postulatione praelatorum, I, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 10, 11; sess. XXV, *de regularibus,* c. 21; Benedictus XIV, const. *«Quod inscrutabili»,* 9 iul. 1745, § 14; const. *«Cum nuper»,* 8 nov. 1751, § 1; S. C. Ep. et Reg., 31 ian. 1899; 21 febr. 1899; S. C. C., *Elven. seu Portugallien.,* 15 iun. 1652; *Neapolitana,* 2 iun. 1663; *Gnesnen.,* 16 nov. 1669; *Colonien.,* 9 febr. 1732; *Constantien.,* 20 nov. 1734, ad 1; *Recineten.,* 22 iun. 1743, ad 1; *Marsorum,* 28 ian., 18 febr. 1764; *Placentina,* 24 aug. 1850, 5 apr. 1851, 31 iul. 1852; S. C. de Religiosis, decr. 15 iun. 1909, n. 1°; declar. 5 apr. 1910; S. R. C., *Illerden.,* 15 nov. 1603.

1443 § 1: C. 4, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 3, X, *de institutionibus,* III, 7; c. 5, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 14, 15, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 18, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in V°; Reg. 1, R. J., in VI°; S. C. Consist., 1 mart. 1911.

1443 § 2: C. 11-13, 16, 17, 20, C. XVI, q. 7; c. 4, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 7, X, *de officio archidiaconi,* I, 23; c. 15, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 3, X, *de institutionibus,* III, 7; c. 4, X, *de iure patronatus,* III, 38; Reg. 68, 72, R. J., in VI°: S. C. Ep. et Reg., *Apamien.,* 14 apr. 1890.

1444 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Lincien.,* 19 sept. 1862.

1444 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Bobien.,* 28 nov. 1603.

Can. 1445. - Possessio beneficii etiam per procuratorem, speciale mandatum habentem, capi potest.

Can. 1446. - Si clericus qui beneficium possidet, probaverit se in eiusdem beneficii possessione pacifice per integrum triennium fuisse bona fide, etsi forte cum titulo invalido, dummodo absit simonia, beneficium ex legitima praescriptione obtinet.

Can. 1447. - Qui beneficium postulat ab alio pacifice possessum, quod certo modo vacare contendat, debet in supplici libello exprimere nomen possessoris, tempus possessionis et causam specialem ex qua constet nullum possessori in eo beneficio ius competere; beneficium autem postulanti conferri non potest, nisi prius causa in petitorio fuerit, ad normam iuris, definita.

CAPUT IV.

DE IURE PATRONATUS.

Can. 1448. - Ius patronatus est summa privilegiorum, cum quibusdam oneribus, quae ex Ecclesiae concessione competunt fundatoribus catholicis ecclesiae, cappellae aut beneficii, vel etiam eis qui ab illis causam habent.

Can. 1449. - Ius patronatus est:

1.° *Reale,* vel *personale,* prout alicui rei cohaeret vel directe ad personam spectat;

2.° *Ecclesiasticum, laicale, mixtum,* prout titulus, quo quis iure patronatus potitur, est ecclesiasticus, vel laicalis, vel mixtus;

3.° *Hereditarium, familiare, gentilitium, mixtum,* prout transit ad heredes, vel ad eos qui de familia aut gente sunt fundatoris, vel ad eos qui simul sunt heredes et de familia vel gente fundatoris.

1445: C. 24, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; Reg. 68, 72, R. J., in VI°.

1446: C. un., *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 6, in Clem.

1447: C. 4, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; Paulus III, const. *«Sanctissimus»,* 11 dec. 1541, § 3-5.

Kan. 1445. - Nadarbina se može uzeti u posjed i po zastupniku s posebnom punomoći.

Kan. 1446. - Ako duhovnik, koji posjeduje nadarbinu, dokaže, da je on bio u dobroj vjeri kroz potpune tri godine u posjedu nadarbine, iako možda s nevaljanoga naslova, zadobiva nadarbinu po zakonitoj dosjelosti, pod uvjetom da nije po srijedi simonija.

Kan. 1447. - Tko traži nadarbinu, koju u miru posjeduje drugi, a za koju tvrdi, da je ona upražnjena bilo kojim načinom, dužan je u svojoj molbi označiti ime posjednikovo, vrijeme uzeća u posjed i onaj posebni razlog, zbog kojega je sigurno, da posjednik nema nikakvoga prava na nadarbinu; a molitelju se ne može nadarbina podijeliti, dok stvar ne bude po zakonu riješena u potražnom postupku.

GLAVA IV.

ZAŠTITNIČKO PRAVO

Kan. 1448. - Zaštitničko je pravo skup povlastica, uz stanovite obveze, što po podjelbi od strane Crkve pripadaju katoličkim utemeljiteljima crkve, kapele ili nadarbine, odnosno i njihovim slijednicima.

Kan. 1449. - Zaštitničko je pravo:

1.° *Stvarno,* ili *osobno,* prema tomu da li je spojeno s nekom stvari ili spada izravno na osobu;

2.° *Crkveno, svjetovnjačko, mješovito,* prema tomu, da li je naslov, s kojega netko ima zaštitničko pravo, crkveni, svjetovnjački ili mješoviti;

3.° *Nasljedno, porodično, plemensko, mješovito,* prema tomu da li prelazi na zakladateljeve baštinike, ili na osobe iz njegove porodice odnosno plemena, ili na one, koji su zakladateljevi baštinici i ujedno od njegove porodice odnosno plemena.

1448: Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 12; sess. XXV, *de ref.,* c. 9.

1449 3.°: C. 3, 15, 25, 28, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 2, *de iure patronatus,* III, 12, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 9.

Can. 1450. - § 1. Nullum patronatus ius ullo titulo constitui in posterum valide potest.

§ 2. Loci autem Ordinarius potest:

1.° Fidelibus qui ex toto vel ex parte ecclesias exstruxerint vel beneficia fundaverint, spiritualia suffragia, eorum liberalitati proportionata, concedere vel ad tempus vel etiam in perpetuum;

2.° Fundationem beneficii admittere ea adiecta conditione, ut beneficium prima vice conferatur clerico fundatori vel alii clerico a fundatore designato.

Can. 1451. - § 1. Curent locorum Ordinarii ut patroni, loco iuris patronatus quo fruuntur aut saltem loco iuris praesentandi, spiritualia suffragia etiam perpetua pro se suisve acceptent.

§ 2. Si patroni id noluerint, eorum ius patronatus canonibus qui sequuntur, regatur.

Can. 1452. - Electiones ac praesentationes populares ad beneficia etiam paroecialia, sicubi vigent, tolerari tantum possunt, si populus clericum seligat inter tres ab Ordinario loci designatos.

Can. 1453. - § 1. Ius patronatus personale transmitti valide nequit ad infideles, publice apostatas, haereticos, schismaticos, adscriptos societatibus secretis ab Ecclesia damnatis, nec ad quoslibet excommunicatos post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam.

§ 2. Ut ad alios ius patronatus personale transmitti valide possit, requiritur consensus Ordinarii in scriptis datus, salvis legibus fundationis itemque praescripto Can. 1470, § 1, n. 4.

§ 3. Si res, cui ius patronatus reale cohaeret, ad aliquam personam de qua in § 1 transeat ius patronatus suspensum manet.

Can. 1454. - Nullum ius patronatus admittatur, nisi authenticis documentis aut aliis legitimis probationibus evincatur.

Can. 1455. - Privilegia patronorum sunt:

1.° Praesentandi clericum ad ecclesiam vacantem vel beneficium vacans:

1453 § 2: C. 17, 23, X, *de iure patronatus,* III, 38; S. C. C., *Vercellen.,* 21 apr. 1709.

Kan. 1450. - § 1. Ubuduće ne može se valjano utemeljiti nikakovo zaštitničko pravo ni s kojega naslova.

§ 2. Mjesni pako Ordinarij može:

1.° Podijeliti bilo privremeno bilo i za vjekovita vremena vjernicima, koji su sagradili crkve potpunoma ili djelomično, ili su osnovali nadarbine, duhovne blagodati, srazmjerno njihovoj darežljivosti;

2.° Odobriti osnutak nadarbine uz pridani uvjet, da se nadarbina podijeli prvi put duhovniku zakladatelju ili drugomu duhovniku, kojega će označiti zakladatelj.

Kan. 1451. - § 1. Mjesni Ordinariji neka uznastoje, da zaštitnici prihvate mjesto zaštitničkog prava, što ga uživaju, ili barem mjesto prava predlaganja, duhovne blagodati pa i za vjekovita vremena za sebe ili za svoje.

§ 2. Ako to zaštitnici neće, ravna se njihovo zaštitničko pravo kanonima koji slijede.

Kan. 1452. - Biranja i predlaganja za nadarbine pa i župske od strane puka, ako bi negdje postojala mogu se trpjeti samo tako, da puk bira duhovnika između trojice označenih od mjesnoga Ordinarija.

Kan. 1453. - § 1. Osobno zaštitničko pravo ne može se valjano prenijeti na nekršćane, javne otpadnike, krivovjerce, raskolnike, članove tajnih od Crkve osuđenih društava, niti na koje mu drago izopćenike, koji su presudom kao takovi proglašeni ili izopćenjem udareni.

§ 2. Da se osobno zaštitničko pravo može valjano prenijeti na druge, potreban je pristanak Ordinarija pismeno izdan, bez povrede odredaba u zakladnici, a jednako ni propisa kan. 1470, § 1, br. 4.

§ 3. Ako stvar, s kojom je skopčano zaštitničko pravo, pređe na koju od osoba spomenutih, u § 1, zaštitničko se pravo obustavlja.

Kan. 1454. - Nijedno se zaštitničko pravo ne smije priznati, ako nije utvrđeno vjerovnim ispravama ili drugim zakonitim dokazalima.

Kan. 1455. - Povlastice su zaštitnika:

1.° Predlagati duhovnika za upražnjenu crkvu odnosno upražnjenu nadarbinu;

1454: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 9; S. C. C., *Thelesina.,* 7 iul. 1703, 9 aug. 1704; *Firmana,* 4 et 18 dec. 1762, 22 ian. 1763.

2.° Salva exsecutione onerum et honesta beneficiarii sustentatione, alimenta ex aequitate obtinendi ex ecclesiae vel beneficii reditibus, si qui supersint, quoties patronus ad inopiam nulla sua culpa redactus fuerit, etiamsi ipse iuri patronatus renuntiaverit in commodum Ecclesiae, vel pensio in limine fundationis ipsi patrono fuerit reservata, quae ad sublevandam eius inopiam non sufficiat;

3.° Habendi, si ita ferant legitimae locorum consuetudines, in sui patronatus ecclesia stemma gentis vel familiae, praecedentiam ante ceteros laicos in processionibus vel similibus functionibus, digniorem sedem in ecclesia, sed extra presbyterium et sine baldachino.

Can. 1456. - Uxor per seipsam ius patronatus exercet, minores per parentes aut per tutores; quod si parentes vel tutores acatholici sint, ius patronatus interim suspensum manet.

Can. 1457. - Praesentatio, nullo iusto obstante impedimento, sive agatur de patronatu laicali sive de ecclesiastico et mixto, fieri debet, nisi brevius tempus lege fundationis vel legitima consuetudine praescriptum fuerit, saltem intra quatuor menses a die quo is, cui ius est instituendi, patronum certiorem fecerit de vacatione beneficii et de sacerdotibus qui in concursu fuerunt probati, si agatur de beneficio quod per concursum conferri debet.

Can. 1458. - § 1. Si intra praescriptum tempus praesentatio facta non fuerit, ecclesia vel beneficium pro eo casu fit liberae collationis.

§ 2. Si vero lis, quae intra utile tempus dirimi nequeat, exoriatur sive circa ius praesentandi inter Ordinarium et patronum vel inter ipsos patronos, sive circa ius praelationis inter ipsos praesentatos, suspendatur collatio usque ad finem controversiae, et interim, si opus sit, oeconomum ecclesiae vel beneficio vacanti Ordinarius praeficiat.

1455 3.°: C. 6, C. XVI, q. 2; c. 29, 30, 32, 33, 37, 38, C. XVI, q. 7; c. 1, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 31, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 8, 14, 20, 21, 25, 30, 31, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; c. 1, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. un., *de capellis monachorum,* III, 18, in VI°; Conc. Trident. sess. XIV, *de ref.,* c. 12; sess. XXIV, *de ref.,* c. 18; sess. XXV, *de regularibus,* c. 11; *de ref.,* c. 9; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 1; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Eremitarum S. Augustini seu Bononien.,* 4 mart. 1864; S. C. C., *Olomucen.,* 7 iun., 2 aug. 1755, ad 6; *Venetiarum et Ceneten.,* 19 dec. 1840; *Tolentinaten.,* 28 aug. 1847, 8 apr. 1848, ad 3; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 dec. 1664; S. R. C., decr. gen 13 mart. 1688; Pontificale Rom., tit. *De ecclesiae dedicatione seu consecratione.*

2.° Dobivati iz pravičnosti hranarinu od prihoda crkve odnosno nadarbine, ako takovi preostanu, pošto se izvrše obveze i osigura pristojno uzdržavanje nadarbenika, u slučaju kada zaštitnik bez svoje krivnje padne u oskudicu, iako se je odrekao zaštitničkog prava u korist Crkve, ili je s početka pri osnivanju bilo pridržano za samoga zaštitnika davačko primanje, koje ne dostaje, da se doskoči njegovoj oskudici;

3.° Imati, ako tako donose zakoniti mjesni običaji, u crkvi svojega zaštitništva plemenski ili obiteljski grb, prednost u ophodima ili sličnim obrednim činima ispred drugih svjetovnjaka, odličnije mjesto u crkvi, ali izvan svetišta i bez nebnice.

Kan. 1456. - Udata žena izvršuje zaštitničko pravo neposredno sama, maloljetni po roditeljima ili po štitnicima; u slučaju da su roditelji ili štitnici nekatolici, patronatsko se pravo obustavlja.

Kan. 1457. - Kada ne postoji nikakova pravedna smetnja mora se prijedlog, bilo da se radi o zaštitništvu svjetovnjačkom bilo o crkvenom i mješovitom, podnijeti, ako nije u zakladnici ili po zakonitom običaju propisano kraće vrijeme, barem u roku od četiri mjeseca od dana, kada je onaj, komu pripada pravo uvoda, dostavio zaštitniku obavijest o upražnjenju nadarbine i o svećenicima, koji su u natjecaju pronađeni sposobnima, ako se radi o nadarbini, koja se mora podijeliti putem natječaja.

Kan. 1458. - § 1. Ako prijedlog nije podešen unutar propisanog vremena, postaje crkva odnosno nadarbina za onaj put slobodne podjelbe.

§ 2. Ako bi nastao spor, koji se ne bi mogao riješiti unutar korisnoga vremena, bilo između Ordinarija ili zaštitnika ili između samih zaštitnika o pravu prijedloga, bilo između predloženih o pravu prednosti, ima se podjelba odgoditi do završetka prijepora, a međutim postaviti, ako treba, za upražnjenu crkvu odnosno nadarbinu upravitelja.

1456: C. 16, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8.

1457: C. 2, X, *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 10; c. 3, 27, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. un., *de iure patronatus,* III, 19, in VI°; S. C. C., *Civitatis Castelli,* 17 dec. 1842.

1458 § 1: C. 2, X, *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 10; c. 3, 12, 27, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Reg. 25, R. J., in VI°; Paulus IV, const. *«Postquam»,* 20 iul. 1558, § 2; S. C. Ep. et Reg., *Perusina,* 11 ian. 1578; S. C. C., *Civitatis Castelli,* 17 dec. 1842; *Civitatis Plebis,* 30 aug. 1851.

1458 § 2: C. 4, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; S. C. C., *Mantuana,* 24 febr. 1720.

Can. 1459. - § 1. Si plures singulares personae sint patroni, possunt tum pro se tum pro suis successoribus de alternis praesentationibus inter se convenire.

§ 2. Ut autem haec conventio sit valida, accedat oportet Ordinarii consensus in scriptis datus, qui tamen semel praestitus nequit valide ab eodem Ordinario vel eius successoribus, patronis invitis, revocari.

Can. 1460. - § 1. Si ius patronatus collegialiter exerceatur, ille praesentatus habeatur, qui maiorem suffragiorum numerum retulerit, ad normam Can. 101, § 1; quod si, duobus scrutiniis sine effectu institutis, in tertio scrutinio plures maiorem prae ceteris, sed aequalem inter se suffragiorum numerum habuerint, ii omnes praesentati censeantur.

§ 2. Si ius patronatus penes singulares personas sit, quae inter se de alternis praesentationibus non convenerint, ille praesentatus habeatur, qui maiorem saltem relative suffragiorum numerum retulerit; et si plures eundem, maiorem quam ceteri, suffragiorum numerum habuerint, omnes censeantur praesentati.

§ 3. Qui ex diversis titulis ius patronatus obtinet, tot habet in praesentatione suffragia, quot titulos.

§ 4. Quilibet patronus, antequam praesentatio acceptetur, non unum tantum, sed plures praesentare potest, tum una simul tum etiam successive, intra tempus tamen praescriptum, modo illos ne excludat quos prius praesentavit.

Can. 1461. - Nemo potest praesentare seipsum neque aliis patronis accedere ut suffragiorum numerum ad praesentationem necessarium pro se compleat.

Can. 1462. - Si ecclesiae vel beneficio provideri debeat per concursum, patronus, etiam laicus, non potest praesentare, nisi clericum legitime ex concursu probatum.

1459 § 1: C. 2, *de iure patronatus,* III, 12, in Clem.

1460 § 1: C. 6, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli,* III, 10.

1460 § 2: C. 3, X, *de iure patronatus,* III, 38; S. C. C., *Montis Falisci,* 27 iul. 1850, ad 2; *Fanen.,* 18 mart. 1854.

Kan. 1459. - § 1. Ako ima više pojedinačkih osoba, koji su zaštitnici, mogu i za sebe i za svoje slijednike sklopiti između sebe pogodbu o izmjeničnom predlaganju.

§ 2. No za to, da ova pogodba bude valjana, potrebno je da Ordinarij dade pismeno pristanak, koji onda kada je jedan dan, ne mogu valjano opozvati ni isti Ordinarij ni njegovi nasljednici protiv volje zaštitnika.

Kan. 1460. - § 1. Ako se zaštitništvo izvršuje zborno, ima se onoga smatrati predloženim, koji dobije većinu glasova, u skladu s odredbom kan. 101, § 1; ako li se izvrše dva glasovanja, a kod trećega glasovanja dobije više njih veći broj glasova od drugih, ali između sebe jednaki, imaju se svi takovi smatrati predloženima.

§ 2. Kada zaštitničko pravo pripada pojedinačkim osobama, koje nisu među sobom sklopile nagodbe o izmjeničnom predlaganju, ima se smatrati predloženim onaj, koji je dobio barem srazmjernu većinu glasova; a ako bi više njih dobilo isti broj glasova, veći od drugih, moraju se svi smatrati predloženima.

§ 3. Onaj kojemu pripada zaštitničko pravo s različitih naslova, ima pri predlaganju toliko glasova, koliko ima naslova.

§ 4. Svaki zaštitnik može, prije no što se prihvati prijedlog, predložiti ne samo jednoga, nego i više njih, i sve zajedno pa i susljedno, ali samo unutar propisanog vremena, pod uvjetom da ne isključi one, koje je prije predložio.

Kan. 1461. - Nitko ne može predložiti samoga sebe niti svojim glasom pristupiti drugim zaštitnicima, da tako za sebe dopuni za prijedlog potrebni broj glasova.

Kan. 1462. - Kada se crkva odnosno nadarbina mora popuniti putem natjecaja, može zaštitnik, pa bio on i svjetovnjak, predložiti samo takvoga duhovnika, koji je u natječaju propisno pronađen sposobnim.

1460 § 4: C. 24, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 2, *de iure patronatus,* III, 12, in Clem.

1461: C. 15, 26, X, *de iure patronatus,* III, 38; S. C. Ep. et Reg., *Nullius Piscien.,* 20 dec. 1613; S. C. C., *Baren.,* 21 nov. 1739.

1462: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 18; Benedictus XIV, ep. «*Redditae Nobis*», 9 apr. 1746.

Can. 1463. - Persona praesentata debet esse idonea, idest, ipso praesentationis vel saltem acceptationis die, qualitatibus omnibus praedita, quae iure seu communi seu peculiari vel lege fundationis requiruntur.

Can. 1464. - § 1. Praesentatio fieri debet loci Ordinario, cuius est iudicare utrum idonea sit persona praesentata.

§ 2. Ordinarius ad suum formandum iudicium, debet ad normam Can. 149 de persona praesentata diligenter inquirere et opportunas notitias, etiam secretas, si opus fuerit, assumere.

§ 3. Ordinarius non cogitur patrono patefacere rationes cur personam praesentatam admittere non possit.

Can. 1465. - § 1. Si praesentatus non idoneus fuerit repertus, patronus, dummodo tempus utile ad praesentandum sua negligentia lapsum ne sit, potest alium intra tempus de quo in Can. 1457 praesentare; sed si ne hic quidem idoneus repertus fuerit, ecclesia vel beneficium pro eo casu fit liberae collationis, nisi patronus vel praesentatus intra decem dies a significatione recusationis recursum a iudicio Ordinarii ad Sedem Apostolicam interposuerit; quo pendente, suspendatur collatio usque ad finem controversiae et interim, si opus sit, oeconomum ecclesiae vel beneficio vacanti Ordinarius praeficiat .

§ 2. Praesentatio, labe simoniaca infecta, est ipso iure irrita, et etiam institutionem forte subsecutam irritam reddit.

Can. 1466. - § 1. Legitime praesentatus, et idoneus repertus, acceptata praesentatione, ius habet ad canonicam institutionem.

§ 2. Ius concedendi canonicam institutionem proprium est Ordinarii loci, non autem Vicarii Generalis sine mandato speciali.

1463: Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 13; sess. XXV, *de ref.*, c. 9; S. C. C., *Sarsinaten.*, 27 nov. 1649; *Lauretana,* 16 dec. 1724; *Fulginaten.*, 21 aug. 1802. -- Vide etiam Can. 459, § 2.

1464 § 1: C. 6, C. XVI, q. 2; c. 31, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 3, X, *de institutionibus,* III, 7; c. 4, 5, 8, 10, 11, 13, 18, 20, 21, 24, 25, 29, 31, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; c. 1, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. 1, *de institutionibus,* III, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 13; sess. XIV, *de ref.*, c. 12, 13; sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; sess. XXV, *de ref.*, c. 9; Clemens XIII, const. *«Inter multiplices»,* 11 dec. 1758, § 5-7; S. C. Ep. et Reg., *Perusina,* 11 ian. 1578; S. C. C., *Constantien.*, 17 nov. 1629, ad 4; *Olomucen.*, 7 iun., 2 aug. 1755, ad 6; *Venetiarum et Ceneten.*, 19 dec. 1840; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 dec. 1664.

Kan. 1463. - Predložena osoba mora biti sposobna, to jest mora, na sam dan prijedloga ili barem na dan prihvata, imati sva ona svojstva, koja se traže po pravu bilo općem bilo posebnom odnosno po odredbi zakladnice.

Kan. 1464. - § 1. Prijedlog mora biti podnešen mjesnom Ordinariju, a na njega spada odlučiti o tom, da li je predložena osoba sposobna.

§ 2. Ordinarij je pri donašanju odluke dužan u skladu s odredbom kan. 149 za predloženu osobu brižljivo ispitati i pribaviti sebi potrebite obavijesti, ako treba i skrovite.

§ 3. Ordinarij ne mora priopćiti zaštitniku razloge, zbog kojih ne može prihvatiti predloženu osobu.

Kan. 1465. - § 1. Ako predloženik ne bude pronađen sposobnim, može zaštitnik, pod uvjetom da za prijedlog korisno vrijeme nije međutim njegovom krivnjom isteklo, predložiti drugoga unutar vremena spomenutog u kan. 1457; no ako ni ovaj ne bude pronađen sposobnim, postaje crkva odnosno nadarbina za onaj put slobodne podjelbe, osim ako zaštitnik ili predloženik podnesu u roku od deset dana od primljene obavijesti o odbijanju, pritužbu protiv odluke Ordinarijeve na Apostolsku Stolicu; a za to vrijeme sve do konačnog rješenja spora, mora se podjelba odgoditi, te će Ordinarij, ako treba za upražnjenu crkvu odnosno nadarbinu postaviti međutim upravitelja.

§ 2. Prijedlog uprljan ljagom simonije, ništav je snagom samoga zakona, pa čini ništavim i uvedenje, koje je možda uslijedilo.

Kan. 1466. - § 1. Onaj tko je zakonito predložen, te pronađen sposobnim, stječe, po prihvaćenom prijedlogu, pravo na kanonsko uvedenje.

§ 2. Pravo podijeliti kanonsko uvedenje pripada mjesnom Ordinariju, ne pako Glavnom Namjesniku bez posebne punomoći.

1465 § 1: C. 4, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 5, 28, 29, X, *de iure patronatus,* III, 38; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 9; S. C. C., *Praenestina,* 1 febr. 1834.

1466 § 1: C. 18, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. un., *de excessibus praelatorum,* V, 6, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 9; S. C. C., *Spoletana,* 19 ian., 16 mart. 1737; *Capuana,* 26 febr. 1848.

1466 § 2: C. 3, X, *de institutionibus,* III, 7; c. 4. 5, 8, 10, 11, 13, 20, 21, 24, 25, 29, 31, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 13; sess. XIV, *de ref.*, c. 12, 13; sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; sess. XXV, *de ref.*, c. 9; S. C. C., *Firmana,* 30 sept. 1702; *Tridentina,* 19 ian., 16 mart. 1754.

§ 3. Si plures et omnes idonei praesentati sint, Ordinarius eligit quem magis idoneum in Domino iudicaverit.

Can. 1467. - Institutio canonica pro quolibet beneficio etiam non curato dari debet, nullo iusto obstante impedimento, intra duos menses ex quo praesentatio facta sit.

Can. 1468. - Si praesentatus ante canonicam institutionem renuntiaverit vel mortuus fuerit, patronus rursus ius praesentandi habet.

Can. 1469. - § 1. Onera seu officia patronorum sunt:

1.° Ordinarium loci monere, si bona ecclesiae seu beneficii dilapidari viderint, quid tamen se immisceant administrationi eorudem bonorum;

2.° Aedificare denuo ecclesiam collapsam aut reparationes, iudicio Ordinarii, necessarias in eadem facere, si ex titulo aedificationis ius patronatus habeant, et nisi onus aedificandae denuo vel reparandiae ecclesiae aliis incumbat ad normam Can. 1186;

3.° Supplere reditus, si ex titulo dotationis ius patronatus proveniat, cum ecclesiae vel beneficii reditus ita defecerint, ut nequeat amplius vel cultus decenter in ecclesia exerceri, vel beneficium conferri.

§ 2. Si ecclesia collapsa fuerit vel necessariis indigeat reparationibus, aut si reditus defecerint ad normam § 1, nn. 2, 3, ius patronatus interim quiescit.

§ 3. Si patronus, intra tempus ab Ordinario sub poena cessationis patronatus praefiniendum, ecclesiam denuo aedificaverit vel restauraverit aut reditus auxerit, ius patronatus revigescit; secus ipso iure et sine ulla declaratione cessat.

Can. 1470. - § 1. Praeter casum de quo in Can. 1469, § 3, ius patronatus exstinguitur:

1.° Si patronus iuri suo renuntiaverit; eius tamen renuntiatio ex integro fieri potest aut ex parte; nunquam vero potest aliis compatronis, si qui sint, damnum afferre;

1466 § 3: C. 3, 24, X, *de iure patronatus,* III, 38.

1467: S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 4.

1469 § 1. 3.°: C. 31, 32, C. XVI, q. 7; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 7; sess. XXIV, *de ref.,* c. 3; sess. XXV, *de ref.,* c. 9; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 10, 13; S. C. Ep. et Reg., *Brixien.,* 18 iun. 1597; *Conventualium,* 1 iun. 1635; S. C. C., *Ragusina,* 3 aug. 1686; Spiren., 30 maii 1761, ad 1; *Alatrina,*

§ 3. Ako je više njih predloženo, a svi su sposobni, odabire Ordinarij onoga, kojega u Gospodu smatra sposobnijim.

Kan. 1467. - Kanonsko se uvedenje mora podijeliti, ako ne postoji pravedna prepreka, za svaku nadarbinu, pa i nedušobrižničku, u roku od dva mjeseca od podnešenog prijedloga.

Kan. 1468. - Ako se predloženik odrekne ili umre prije kanonskog uvedenja, zaštitnik ima ponovno pravo predlaganja.

Kan. 1469. - § 1. Obveze ili dužnosti zaštitnika jesu:

1.° Obavijesti mjesnoga Ordinarija, kada opaze, da se rasipa imovina crkve odnosno nadarbine, a da se kraj toga ne miješaju u upravljanje s tom imovinom;

2.° Iznova sagraditi ruševnu crkvu odnosno izvesti na njoj popravke, koji su, po sudu Ordinarija, potrebiti, u slučaju kada imaju zaštitničko pravo s naslova gradnje, a obveza novogradnje odnosno popravka crkve ne tereti druge prema odredbi kan. 1186;

3.° Dopuniti prihode, ako zaštitničko pravo proizvire iz naslova opskrbljenja prihodima, a prihodi crkve odnosno nadarbine toliko oslabe, da se ili ne može više u crkvi dostojno izvršivati bogoslužje, ili nadarbina podijeliti;

§ 2. Kada je crkva postala ruševnom odnosno treba nužne popravke, ili kada su prihodi oslabili prema odredbi § 1, br. 2, 3, zaštitničko pravo u međuvremenu miruje.

§ 3. Ako zaštitnik, u vremenu koje Ordinarij ima preodrediti pod prijetnjom gubitka zaštitništva, crkvu iznova sagradi odnosno popravi, ili prihode poveća, zaštitničko pravo stupa opet na snagu; inače prestaje snagom samoga zakona i bez ikakove izjave.

Kan. 1470. - § 1. Povrh slučaja spomenutog u kan. 1469, § 3, utrnjuje zaštitničko pravo:

1.° Kada se zaštitnik odreče svojega prava; a to njegovo odreknuće može biti potpuno ili djelomično, no nikada ne može biti na štetu drugim suzaštitnicima, ako takovih ima;

---

8 et 19 iul. 1775, ad 1, 2; *Nullius S. Martini,* 12 sept. 1801, ad 1; *Tiburtina,* 15 sept., 24 nov., 15 dec. 1827; *Fanen.,* 10 iun. 1848.

1469 § 3: Reg. 25, R. J., in VI°; c. 1, *de iure patronatus,* III, 12, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 7; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 13; S. C. Ep. et Reg., *Brixien.,* 18 iun. 1597; S. C. C., *Ragusina,* 3 aug. 1686; *Nepesina,* 19 iul. 1806.

2.° Si Sancta Sedes ius patronatus revocaverit aut ipsam ecclesiam vel beneficium perpetuo suppresserit;

3.° Si contra ius patronatus legitime praescriptum fuerit;

4.° Si res, cui ius patronatus inhaeret, pereat, aut exstinguatur familia, gens, linea cui secundum tabulas fundationis reservatur; quo in altero casu nec ius patronatus hereditarium evadit, nec Ordinarius valide permittere poterit donationem iuris patronatus alii fieri;

5.° Si, consentiente patrono, ecclesia vel beneficium uniatur alii liberae collationis, aut ecclesia fiat electiva vel regularis;

6.° Si patronus ius patronatus simoniace in alium transferre attentaverit; si lapsus fuerit in apostasiam, haeresim aut schisma; si bona ac iura ecclesiae vel beneficii iniuste usurpaverit aut detineat; si rectorem vel alium clericum ecclesiae servitio addictum aut beneficiarium per se vel per alios occiderit vel mutilaverit.

§ 2. Propter crimina de quibus in § 1, n. 6, ius patronatus amittit solus patronus reus et, ob delictum postremo memoratum, eius quoque heredes.

§ 3. Ut ex delictis enumeratis in § 1, n. 6, patroni censeantur ius patronatus amisisse, requiritur et sufficit sententia declaratoria.

§ 4. Censura aut infamia iuris innodati post sententiam condemnatoriam vel declaratoriam, usque dum censura vel infamia perdurant, nequeunt ius patronatus exercere eiusque privilegiis uti.

Can. 1471. - Si cui Sedes Apostolica sive in concordatis sive extra concordata indultum concesserit praesentandi ad ecclesiam vacantem vel ad beneficium vacans, non inde ius patronatus oritur, et privilegium praesentationis strictam interpretationem pati oportet ex tenore indulti.

1470 § 1. 6.°: C. 6, 23, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 12, X, *de poenis,* V, 37; c. 2, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 9; S. C. C., *Marsicana,* 9 iun. 1708; *Tiburtina,* 27 ian. 1827, 26 ian. 1828; *Fanen.,* 26 ian. 1833.

2.° Kada Sveta Stolica opozove zaštitničko pravo ili za vjekovita vremena dokine samu crkvu odnosno nadarbinu;

3.° Kada protiv zaštitničkog prava nastupi zakonito zastara;

4.° Kada propadne stvar, s kojom je spojeno zaštitničko pravo, ili izumre obitelj, pleme, loza uz koju je zakladnicom vezano; u ovom drugom slučaju ne postaje zaštitničko pravo nasljednim, niti Ordinarij može valjano dopustiti da zaštitničko pravo pređe darovanjem na drugoga;

5.° Kada se s pristankom zaštitnika crkva odnosno nadarbina sjedini s drugom, koja je slobodne podjelbe, ili crkva postane izbornom odnosno redovničkom;

6.° Kada zaštitnik simonijski izvrši ništavi prijenos na drugoga; kada upadne u odmetnuće od vjere, krivovjerje ili raskol; kada sebi nepravedno prisvoji ili za sebe zadrži imovinu i prava crkve odnosno nadarbine; kada sam ili po drugima ubije ili osakati ravnatelja ili drugoga duhovnika sa službom u crkvi ili nadarbenika.

§ 2. Zbog zločinstva spomenutih u § 1, br. 6. gubi zaštitničko pravo samo zaštitnik krivac, a zbog krivičnog djela na kraju spomenutog, također i njegovi baštinici.

§ 3. Da bi se zbog krivičnih djela navedenih u § 1, br. 6, smatralo da su zaštitnici izgubili zaštitničko pravo, potrebna je i dovoljna proglasna presuda.

§ 4. Oni koji su upali u kaznenu zabranu ili pravnu beščasnost po izrečenoj odsudnoj ili proglasnoj presudi, ne mogu, doklegod traje zabrana odnosno beščasnost, izvršivati zaštitničkog prava i služiti se njegovim povlasticama.

Kan. 1471. - Ako je Apostolska Stolica podijelila nekomu, bilo u konkordatima bilo izvan konkordata, pogodnost predlagati za upražnjenu crkvu ili upražnjenu nadarbinu, ne nastaje odatle zaštitničko pravo, a povlastica predlaganja mora se strogo tumačiti po riječima pogodnosti.

1470 § 2: S. C. C., *Verulana,* 28 maii, 16 iul. 1853, 11 aug. 1855.

1470 § 3: S. C. C., *Verulana,* 28 maii, 16 iul. 1853, 11 aug. 1855.

CAPUT V.

DE IURIBUS ET OBLIGATIONIBUS BENEFICIARIORUM.

Can. 1472. - Quilibet beneficiarius, capta legitime beneficii possessione, omnibus iuribus fruitur tam temporalibus quam spiritualibus, quae beneficio adnexa sint.

Can. 1473. - Etsi beneficiarius alia bona non beneficialia habeat, libere uti frui potest fructibus beneficialibus qui ad eius honestam sustentationem sint necessarii; obligatione autem tenetur impendendi superfluos pro pauperibus aut piis causis, salvo praescripto Can. 239, § I, n. 19.

Can. 1474. - Si ad beneficium obtinendum susceptio alicuius ordinis requiratur, beneficiarius talem ordinem ante beneficii collationem iam receperit oportet.

Can. 1475. - § 1. Beneficiarius tenetur peculiaria onera beneficio adnexa fideliter adimplere et praeterea canonicas horas quotidie recitare.

§ 2. Si, nullo legitimo detentus impedimento, obligationi recitandi horas canonicas non satisfecerit, fructus pro rata omissionis non facit suos, eosque fabricae ecclesiae aut Seminario dioecesano tradat vel in pauperes eroget.

Can. 1476. - § 1. Beneficiarius bona ad suum beneficium pertinentia, ut beneficii curator, administrare debet, ad normam iuris.

§ 2. Si negligens aliove modo in culpa fuerit, damna resarcire beneficio debet, atque ad ea compensanda ab Ordinario loci compellendus est; et, si sit parochus, a paroecia amoveri poterit ad normam Can. 2147 seqq.

1472: C. 3, X, *de officio vicarii,* I, 28; S. C. C., *Burgi S. Sepulcri,* 29 apr. 1854.

1473: C. 16, D. LXXXVI; c. 13, 24, C. XII, q. 1; c. 10, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 16, 30, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 44, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 1, 9.

1474: C. 29, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°.

GLAVA V.

PRAVA I DUŽNOSTI NADARBENIKA

Kan. 1472. - Svaki nadarbenik, čim uzme u posjed nadarbinu, uživa sva prava i vremenita i duhovna, koja su spojena s nadarbinom.

Kan. 1473. - I onda kada nadarbenik ima drugu nenadarbinsku imovinu, može slobodno uživati one nadarbinske prihode, koji su potrebiti za njegovo pristojno uzdržavanje; no veže ga obveza, da upotrijebi suvišak za sirotinju ili za pobožne svrhe, uz obdržavanje propisa kan. 239, § 1, br. 19.

Kan. 1474. - Ako je za postignuće nadarbine potreban primitak kojega reda, mora da je nadarbenik taj red primio već prije podjelbe nadarbine.

Kan. 1475. - § 1. Nadarbenik je dužan zdušno izvršivati posebne s nadarbinom skopčane obveze i povrh toga svaki dan izgovoriti kanonske časove.

§ 2. Ako obvezi izgovoriti kanonske časove, nespriječen nikakovom zakonitom smetnjom, ne zadovolji, prihodi ne postaju njegovim vlasništvom srazmjerno propustu, pa ih je dužan predati sastojbini crkve odnosno biskupijskom Sjemeništu ili ih razdijeliti siromasima.

Kan. 1476. - § 1. Nadarbenik je dužan, kao skrbnik nadarbine, upravljati njezinom imovinom u skladu sa zakonskim odredbama.

§ 2. Ako je u tom nemaran ili drukčije skrivi, dužan je nadarbini štetu naknaditi, pa ga mjesni Ordinarij mora na tu naknadu prisiliti; a ako je župnik, može biti smijenjen sa župe u skladu s odredbama kan. 2147 sl.

1475 § 1: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Supernae dispositionis*», 5 maii 1514, § 38; S. Pius V, const. «*Ex proximo*», 20 sept. 1571; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 21, damn.; decr. 18 mart. 1666, prop. 35, damn.; decr. 4 mart. 1679, prop. 54, damn.; S. R. C., 11 iun. 1605, ad 1, 2; *Cusentina,* 10 iul. 1677, ad 2; *Marsorum,* 12 nov. 1831, ad 46.

1475 § 2: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Supernae dispositionis*», 5 maii 1514, § 38; S. Pius V, const. «*Ex proximo*», 20 sept. 1571; S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666, prop. 33, damn.

Can. 1477. - § 1. Sumptus ordinario modo connexi cum bonorum beneficialium administratione et fructuum perceptione, a beneficiario ferendi sunt.

§ 2. Impensae pro extraordinariis domus beneficialis reparationibus, ab iis ferendae sunt quibus onus reficiendi beneficialem ecclesiam incumbit, nisi fundationis tabulae aut legitimae conventiones et consuetudines aliud caveant.

§ 3. Minores reparationes quae ipsi incumbunt, beneficiarius quamprimum perficiat, ne maiorum necessitas enascatur.

Can. 1478. - Ordinarius loci obligatione tenetur advigilandi etiam per vicarios foraneos ut beneficialia bona conserventur et rite administrentur.

Can. 1479. - In locatione bonorum beneficialium anticipatae solutiones ultra semestre prohibentur sine licentia Ordinarii loci, qui in casibus extraordinariis congruis praescriptionibus caveat ne talis locatio in damnum vergat loci pii aut successorum in beneficio.

Can. 1480. - Annui reditus beneficii inter successorem et antecessorem eiusve heredes, in casu obitus, pro rata temporis quo beneficio uterque deservierit, distribuantur, omnibus proventibus et oneribus currentis anni computatis, nisi legitima consuetudo aut peculiaria statuta rite approbata alium iustae compositionis modum induxerint.

Can. 1481. - Deductis cuiuslibet generis expensis et salvo praescripto Can. 472, n. 1, fructus beneficii vacantis pro altera dimidia parte accrescunt doti beneficii vel massae communi, pro altera cedunt fabricae ecclesiae seu sacrario, salva legitima consuetudine qua fructus omnes in bonum commune dioeceseos erogentur.

1479 § 1: C. 6, C. X, q. 2; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 11; Benedictus XIV, const. *«Universalis»*, 29 aug. 1741; S. C. Ep. et Reg., *Ceriniolen.*, 30 oct. 1600; S. C. C., *Romana*, 2 maii 1643, ad 1, 2; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 6.

1480: C. 40, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. 9, *de officio ordinarii*, I, 16, in VI°; c. 2, *de electione et electi potestate*, tit. I, in Extravag. Ioan. XXII; c. un., *ne*

Kan. 1477. - § 1. Troškove, koji su redovitim načinom spojeni s upravljanjem nadarbinske imovine i s primanjem prihoda, ima snositi nadarbenik.

§ 2. Izdatke za izvanredne popravke nadarbinske kuće, moraju snositi oni, koje tereti obveza popravljati nadarbinsku crkvu, ako zakladnica, zakoniti ugovori i običaji ne određuju drugačije.

§ 3. Manje popravke, koji njega terete, mora nadarbenik posvršavati čim prije, da ne nastane potreba za veće.

Kan. 1478. - Mjesni je Ordinarij dužan voditi nadzor, pa i po vanjskim namjesnicima, nad tim, da se nadarbinska imovina čuva i s njom valjano upravlja.

Kan. 1479. - Pri iznajmljivanju se nadarbinske imovine zabranjuju plaćanja za više od šest mjeseci unaprijed bez dozvole mjesnoga Ordinarija, koji treba da u izvanrednim slučajevima spriječi posebnim odredbama, da takovo iznajmljenje ne ide na štetu pobožnog mjesta ili nasljednika u nadarbini.

Kan. 1480. - Između nasljednika i pretšasnika odnosno njegovih baštinika, u slučaju smrti, imaju se podijeliti godišnji prihodi nadarbine srazmjerno vremenu, kroz koje je jedan i drugi vršio službu pri nadarbini, uz obračun svih prihoda i rashoda kroz proteklu godinu, ako nije drugi način za pravednu nagodbu zaveden zakonitim običajem ili posebnim propisno odobrenim ustanovama.

Kan. 1481. - Prihodi upražnjene nadarbine prirašćuju, po odbitku izdataka bilo koje vrsti i uz obdržavanje propisa kan. 472, br. 1, u jednoj polovici temeljnoj imovini nadarbine ili zajedničkoj gromadi, a u drugoj pripadaju sastojbini crkve ili svetištu, ali se ostavlja na snazi zakoniti običaj, po kojemu se svi prihodi uzimaju u zajedničku biskupijsku imovinu.

---

sede vacante aliquid innovetur, III, 3, in Extravag. com.; S. C. Ep. et Reg., *Gravinen.*, 8 maii 1582; *De Guamanga*, 23 maii 1615; S. C. C., *Fabrianen.*, 19 dec. 1801.

1481: C. 28, X, *de praebendis et dignitatibus*, III, 5; c. 40, *de electione et electi potestate*, I, 6, in VI°; c. 9, *de officio ordinarii*, I, 16, in VI°.

Can. 1482. - Quod ad mediam annatam, quam vocant, attinet, ea, ubi viget, retineatur, et peculiaria statuta ac laudabiles consuetudines in unaquaque regione circa eam vigentes serventur.

Can. 1483. - § 1. Bona mensae episcopalis ab Episcopo diligenter administrentur.

§ 2. Domus episcopalis sarta tectaque conservetur et, si opus sit, restauretur et reparetur impensis eiusdem mensae, quoties huiusmodi onera ex peculiari titulo aliis non incumbant.

§ 3. Curent quoque Episcopi ut, accurato inventario confecto, utensilia omnia vel bona mobilia domui episcopali forte addicta atque in mensae dominio constituta, ad successorem ex toto secureque transmittantur.

CAPUT VI.

DE DIMISSIONE ET PERMUTATIONE BENEFICIORUM.

Can. 1484. - Ordinarius ne admittat dimissionem beneficii a clerico in maioribus ordinibus constituto factam, nisi constet eum necessaria ad honestam sustentationem aliunde habere, et firmo praescripto Can. 584.

Can. 1485. - Dimissio beneficii, cuius titulo clericus ordinatus fuit, irrita est, nisi expressa mentio fiat clericum illius titulo promotum fuisse, eidemque, de consensu Ordinarii, alium legitimum ordinationis titulum substituisse.

1482: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 14; S. Pius V, const. *«Durum nimis»*, 1 iun. 1570, § 4 sq.; Innocentius XII, const. *«Ecclesiae Catholicae»*, 22 sept. 1695, § 3, 5 sq.; Benedictus XIII, const. *«Pius et misericors»*, 28 apr. 1725; Benedictus XIV, const. *«Ad honorandam»*, 27 mart. 1752, § 26; S. C. Ep. et Reg., *Aversana*, 22 ian. 1591, ad 2; S. C. C., *Aquilana*, 21 maii 1630, ad 3; *Leodien.*, 2 maii 1699, 5 apr. 1704; *Cassanen.*, 3 dec. 1718; *Viterbien.*, 12 aug. 1741, 15 dec. 1742, 2 dec. 1747, 13 ian. 1748, ad 7; *Leodien.*, 19 iul., 9 aug. 1777; *Camerinen.*, 3 iul. 1852.

Kan. 1482. - Što se tiče tako zvane pristojbe polugodišnjice, treba je, gdje postoji, zadržati i obdržavati posebne ustanove i hvalevrijedne običaje, kako oni u tom pogledu postoje u svakom pojedinom kraju.

Kan. 1483. - § 1. Imovina biskupskog stola ima Biskup brižljivo upravljati.

§ 2. Biskupski dvor ima se držati u dobrom stanju, te se mora, ako treba, obnavljati i popravljati na trošak istoga stola, ukoliko ove obveze ne terete s posebnoga naslova druge.

§ 3. Biskupi moraju također o tom voditi brigu, da se sve posuđe odnosno pokretna imovina, koja možda pripada Biskupskom dvoru i vlasništvo je stola, time da se sačini točan imovnik, u potpunosti i sigurno preda nasljedniku.

GLAVA VI.

ZAHVALA NA NADARBINAMA I NJIHOVO ZAMJENJIVANJE

Kan. 1484. - Ordinarij ne smije primiti zahvalu na nadarbini, koju podnese duhovnik viših redova, dok ne bude utvrđeno, da on od druguda ima što je potrebito za pristojno uzdržavanje, te uz obdržavanje propisa kan. 584.

Kan. 1485. - Zahvala na nadarbini, s koje je naslova duhovnik bio zaređen, ništava je, ako pri tom nije izričito spomenuto, da je duhovnik bio s njezina naslova promaknut i da ga je, s pristankom Ordinarija, zamijenio s drugim zakonitim ređeničkim naslovom.

1484: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 2; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»*, 1 apr. 1568, § 3; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Albaniae), 18 apr. 1757, ad 1.

1485: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 2; S. C. C., *Lancianen.*, 9 febr. 1726, ad 1, 3-6; *Asten.*, 20 mart., 3 apr., 22 maii 1734; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

Can. 1486. - Dimissionem beneficiorum in commodum aliorum vel sub aliqua conditione, quae ipsam beneficii provisionem aut redituum erogationem attingat, Ordinarius admittere nequit, nisi in casu quo beneficium sit litigiosum et dimissio fiat ab alterutro ex litigantibus in commodum alterius.

Can. 1487. - § 1. Permutatio duorum beneficiorum fieri valide nequit, nisi propter Ecclesiae necessitatem vel utilitatem aliave iusta de causa, sine aliorum detrimento, de consensu patroni, si agatur de beneficio iuris patronatus, et Ordinarii loci, non autem Vicarii Generalis sine peculiari mandato, nec Vicarii Capitularis, et servato praescripto Can. 186.

§ 2. Ordinarius intra mensem consensum praestet vel deneget; et permutatio valet a momento consensus ab Ordinario praestiti.

§ 3. Beneficiorum permutatio admitti nequit ab Ordinario, si utrumque aut alterutrum beneficium sit Sedi Apostolicae reservatum.

Can. 1488. - § 1. Si beneficia permutanda inaequalia sint, nequeunt compensari reservatione fructuum aut praestatione pecuniae seu cuiusque rei pretio aestimabilis.

§ 2. Permutatio fieri nequit inter plures quam duos beneficiarios.

1486: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 7, 15; Paulus IV, motu pror. *«Inter caeteras»*, 27 nov. 1557, § 2; Pius IV, const. *«Romanum Pontificem»*, 17 oct. 1564, § 1-3; S. Pius V, const. *«Quanta Ecclesiae»*, 1 apr. 1568, § 4; const. *«Intolerabilis»*, 1 iun. 1569, § 3-8; const. *«Hodie»*, 14 nov. 1569, § 1; Benedictus XIV, const. *«In sublimi»*, 29 aug. 1741, § 3, 4; S. C. C., *Caurien.*, 9 et 30 iul. 1774; *Nullius S. Iacobi de Spatha*, 21 apr. 1792.

Kan. 1486. - Zahvala na nadarbini u korist drugih ili pod nekim uvjetom, koji se odnosi na samo podjelbu nadarbine ili isplatu prihoda, ne može Ordinarij primiti, osim u tom slučaju, kada je nadarbina predmetom spora, a zahvala je učinjena od jedne parnične stranke u korist druge.

Kan. 1487. - § 1. Zamjena se dviju nadarbina može valjano izvršiti samo zbog potrebe ili korist Crkve odnosno zbog drugog pravednog razloga, s pristankom zaštitnika, kada se radi o nadarbini zaštitničkog prava, te mjesnoga Ordinarija, ne pako Glavnoga Namjesnika bez posebne punomoći, niti Kaptolskog Namjesnika, a uz obdržavanje propisa kan. 186.

§ 2. Ordinarij je dužan u roku od mjesec dana pristanak dati ili uskratiti; a zamjena vrijedi od časa, u koji je Ordinarij dao pristanak.

§ 3. Ordinarij ne može primiti zamjenu nadarbina, ako su obje nadarbine ili jedna od njih pridržane Apostolskoj Stolici.

Kan. 1488. - § 1. Kada su nadarbine, koje se zamijenjuju, nejednake, ne može se učiniti izravnanje time, da se pridrže neki prihodi ili izruči novac odnosno kakova stvar novčane vrijednosti.

§ 2. Zamjena ne može biti izvršena između više od dvojice nadarbenika.

1487 § 1: C. 5, 7, 8, X, *de rerum permutatione*, III, 19; c. un., *de rerum permutatione*, III, 10, in VI°; S. C. C., *Novarien.*, 6 oct. 1703, ad 1.

1487 § 2: Gregorius XIII, const. *«Humano vix iudicio»*, 5 ian. 1584, § 7.

1487 § 3: S. Pius V, const. *«In conferendis»*, 18 mart. 1567, § 6.

1488 § 1: C. 5, X, *de rerum permutatione*, III, 19.

TITULUS XXVI.

DE ALIIS INSTITUTIS ECCLESIASTICIS NON COLLEGIALIBUS.

Can. 1489. - § 1. Hospitalia, orphanotrophia aliaque similia instituta, ad opera religionis vel caritatis sive spiritualis sive temporalis destinata, possunt ab Ordinario loci erigi et per eius decretum persona iuridica in Ecclesia constitui.

§ 2. Loci Ordinarius haec instituta ne approbet, nisi finis fundationis utilis reapse sit, ee talis constituta fuerit dos, quae, omnibus perpensis, sufficiat vel sufficiens fore prudenter praevideatur ad illum assequendum.

§ 3. Horum institutorum administrare bona sui cuiusque rectoris est, secundum normas tabulae fundationis; hic vero iisdem obligationibus tenetur, iisdemque iuribus fruitur, quibus administratores aliorum bonorum ecclesiasticorum.

Can. 1490. - § 1. In tabulis fundationis pius fundator accurate describat totam instituti constitutionem, finem, dotationem, administrationem et regimen, usum redituum et successionem in bona, casu exstinctionis ipsius instituti.

§ 2. Huiusmodi tabulae duplici exemplari conficiendae sunt, quorum alterum in archivo instituti, alterum in archivo Curiae reponatur.

Can. 1491. - § 1. Loci Ordinarius omnia huiusmodi instituta, etiam in personam moralem erecta et quovis modo exempta, visitare potest et debet.

1489 § 3: C. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; sess. XXV, *de ref.,* c. 8; S. C. C., *Narnien.,* 6 apr. 1574, 8 aug. 1693, ad 1, 2, et 8 febr. 1716.

1491 § 1: C. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sini subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; sess. XXII, *de ref.,* c. 8; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 31; S. C. Ep. et Reg., *Ripana,* 14 maii 1841, ad

NASLOV XXVI.

DRUGE NEZBORNE CRKVENE USTANOVE

Kan. 1489. - § 1. Gostinjce, sirotišta i druge takove ustanove sa vjerskom ili dobrotvornom svrhom, bila ta dobrotvornost duhovna ili tjelesna, može mjesni Ordinariji podizati i dati im svojom odlukom značaj pravne osobe u Crkvi.

§ 2. Mjesni Ordinarij ne smije odobriti takove ustanove, ako osnivačka svrha nije zaista korisna, te ako nije osigurana tolika temeljna imovina, kolika je, uzevši u obzir sve prilike, dostatna odnosno za koju se razborito predviđa, da će biti dostatna za njezino postignuće.

§ 3. Na ravnatelja svake pojedine od ovih ustanova spada, da upravlja njihovom imovinom, prema odredbama u zakladnici; ovaj pako ima jednake dužnosti i uživa ista prava, kao i drugi upravljatelji crkvene imovine.

Kan. 1490. - § 1. U zakladnici neka pobožni zakladatelj opiše točno cijelu uredbu ustanove, svrhu, temeljnu imovinu, upravu i poglavarstvo, upotrebu prihoda i nasljedstvo u pogledu imovine, za slučaj da ustanova prestane postojati.

§ 2. Ovakova se zakladnica mora sačiniti u dva primjerka, od kojih se ima jedan spremiti u pismohrani ustanove, a drugi u pismohrani Kurije.

Kan. 1491. - § 1. Mjesni Ordinarij smije i mora vršiti nadzorni pohod ovakovih ustanova, iako su podignute sa značajem moralne osobe i bilo kojim načinom izuzete.

3; S. C. C., *Lucana,* mense febr. 1586; *Neapolitana (Congregationis Somaschae),* 8 febr. 1601, ad 2; *Cremonen.,* 14 febr. 1609; *Sutrina,* 7 dec. 1715, ad I, II; *Narnien.,* 6 apr. 1574, 8 aug. 1693, ad 1, 2 et 8 febr., 28 mart. 1716, ad 1; *Liparen.,* 9 maii, 6 iun., 11 iul. 1750, ad 1; *Fanen.,* 18 iun. 1757, 4 mart. 1758; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad visitandas parochias.*

§ 2. Imo licet in personam moralem non sint erecta et domui religiosae concredita, si quidem agatur de domo religiosa iuris dioecesani, iurisdictioni Ordinarii loci penitus subduntur; si de domo religiosa iuris pontificii, episcopali vigilantiae subsunt quod spectat ad religionis magisteria, honestatem morum, exercitationes pietatis, sacrorum administrationem.

Can. 1492. - § 1. Etiamsi fundatione, praescriptione aut privilegio apostolico pium institutum a iurisdictione et visitatione Ordinarii loci exemptum fuerit, ius tamen Ordinario est redditionem rationum exigendi, reprobata contraria consuetudine.

§ 2. Si fundator velit administratores non teneri rationem Ordinario loci reddere, fundatio ne acceptetur.

Can. 1493. - Ordinarius loci advigilet ut piae fidelium voluntates, in horum institutorum fundatione expressae, plene serventur.

Can. 1494. - Sine venia Sedis Apostolicae haec instituta supprimi, uniri, vel in usus a fundatione alienos converti nequeunt, nisi in tabulis fundationis aliud caveatur.

1491 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 9; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»*, 8 dec. 1900, § 2, n. X.

1492 § 1: Vide etiam Can. 1525.

1493: C. 3, X, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 36; c. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 15; sess. XXII, *de ref.*, c. 8; sess. XXV, *de ref.*, c. 8; Benedictus XIV, const.

§ 2. Dapače i kad nisu podignute sa značajem moralne osobe i povjerene redovničkoj kući, posvema su podvrgnute poglavarskoj vlasti mjesnoga Ordinarija, ako se radi o redovničkoj kući biskupijskog prava; a ako se radi o redovničkoj kući prvosvećeničkog prava, potpadaju pod biskupijski nadzor u onomu, što spada na vjeroučiteljsku službu, ćudorednost, obavljanje pobožnosti, vršenje svetih obreda.

Kan. 1492. - § 1. I onda kad je pobožna ustanova izuzeta ispod vlasti i pohoda mjesnoga Ordinarija snagom zakladnice, odredbom ili povlasticom apostolskom, ima ipak Ordinarij pravo tražiti polaganje računa, a protivni se običaj zabacuje.

§ 2. Ako bi zakladatelj htio, da upravljatelji ne budu dužni polagati računa mjesnom Ordinariju, ne smije se zaklada primiti.

Kan. 1493. - Mjesni Ordinarij mora voditi nadzor nad tim, da se u svemu izvršuje pobožna volja vjernika, kako je očitovana pri osnivanju ovih ustanova.

Kan. 1494. - Ove se ustanove ne mogu bez dopuštenja Apostolske Stolice dokinuti, sjediniti, ili promijeniti u druge nezakladne svrhe, osim kada je u zakladnici predviđeno drukčije.

«Ad militantis», 30 mart. 1742, § 30, 31; S. C. C., *Mediolanen.*, mense dec. 1587; *Eugubina,* 12 nov. 1633, ad 4; *Derthusen.*, 27 maii 1634, ad 5.

1494: C. 4, X, *de religiosis domibus, ut episcpo sint subiectae,* III, 36; c. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 15; sess. XXV, *de ref.*, c. 8; S. C. C., *Acernen.*, 2 maii 1693.

PARS SEXTA

DE BONIS ECCLESIAE TEMPORALIBUS

Can. 1495. - § 1. Ecclesia catholica et Apostolica Sedes nativum ius habent libere et independenter a civili potestate acquirendi, retinendi et administrandi bona temporalia ad fines sibi proprios prosequendos.

§ 2. Etiam ecclesiis singularibus aliisque personis moralibus quae ab ecclesiastica auctoritate in iuridicam personam erectae sint, ius est, ad normam sacrorum canonum, bona temporalia acquirendi, retinendi et administrandi.

Can. 1496. - Ecclesiae ius quoque est, independens a civili potestate, exigendi a fidelibus quae ad cultum divinum, ad honestam clericorum aliorumque ministrorum sustentationem et ad reliquos fines sibi proprios sint necessaria.

1495 § 1: C. 1, D. XCVI; c. 59, C. XVI, q. 1; c. 12, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13; Conc. Lateranen. I, Can. 4; Martinus V (in. Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 10, 16, 32, 33, 36, 39, 44, Ioannis Wicleff, damn., art. 34-36, de quibus errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 39; Gregorius XVI, allocut. *«Afflictas»,* 1 mart. 1841; Pius IX, allocut. *«Quibus luctuosissimis»,* 5 sept. 1851; allocut. *«Nunquam fore»,* 15 dec. 1856; allocut. *«Iamdudum cernimus»,* 18 mart. 1861; allocut. *«Maxima quidem»,* 9 iun. 1862; ep. encycl. *«Incredibili»,* 17 sept. 1863; Syllabus errorum, prop. 26, 27; allocut. *«Universus»,* 20 sept. 1867; Pius X, ep. *«Acre nefariumque»,* 14 maii 1905; ep. encycl. *«Vehementer Nos»,* 11 febr. 1906; allocut. *«Gravissimum»,* 21 febr. 1906; litt. encycl. *«Une fois encore»,* 6 ian. 1907; litt. encycl. *«Iamdudum»,* 24 maii 1911.

DIO ŠESTI

CRKVENA IMOVINA

Kan. 1495. - § 1. Katolička Crkva i Apostolska Stolica imaju pravo slobodno i neovisno od državne vlasti stjecati i posjedovati imovinu, te njom upravljati u svrhe, koje su im vlastite.

§ 2. Također i pojedinačke crkve i druge moralne osobe, koje su od strane crkvene vlasti podignute sa značajem pravne osobe, imaju pravo, da u skladu sa svetim kanonima, stječu i posjeduju imovinu, te njom upravljaju.

Kan. 1496. - Crkva ima također i to pravo, da neovisno od državne vlasti, zahtijeva od vjernika ono, što je potrebno za bogoslužje, za pristojno uzdržavanje duhovnika i drugih službenika, te za druge svrhe, koje su joj vlastite.

1495 § 2: C. 3, C. XII, q. 3; c. 1, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum,* III, 23, in VI°; Pius IX, allocut. *«Nunquam fore»,* 15 dec. 1856; ep. encycl. *«Incredibili»,* 17 sept. 1863; ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864. -- Vide etiam Can. 511; 691, § 1.

1496: C. 67, C. XVI, q. 1; c. 3, C. XVI, q. 2; c. 1, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 13, in VI°; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 4, 7; sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; sess. XXV, *de ref.,* c. 12; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 11, 13; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 54, Synodi Pistorien., damn.; Pius X, ep. *«Acre nefariumque»,* 14 maii 1905; litt. encycl. *«Iamdudum»,* 24 maii 1911, S. C. C., *Marsorum,* 16 apr. 1639; *Carcassonen.,* 29 apr. 1911; S. C. de Prop. Fide (C. G. - Bardstown), 13 maii 1816, ad 2-4; instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 23.

Can. 1497. - § 1. Bona temporalia, sive corporalia, tum immobilia tum mobilia, sive incorporalia, quae vel ad Ecclesiam universam et ad Apostolicam Sedem vel ad aliam in Ecclesia personam moralem pertineant, sunt *bona ecclesiastica.*

§ 2. Dicuntur *sacra,* quae consecratione vel benedictione ad divinum cultum destinata sunt; *pretiosa,* quibus notabilis valor sit, artis vel historiae vel materiae causa.

Can. 1498. - In canonibus qui sequuntur, nomine Ecclesiae significatur non solum Ecclesia universa aut Sedes Apostolica, sed etiam quaelibet persona moralis in Ecclesia nisi ex contextu sermonis vel ex natura rei aliud appareat.

1497 § 1: C. 13, X, *de verborum significatione,* V, 40; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Praef. Ap. Norvegiae), 27 maii 1881.

Kan. 1497. - § 1. Imovina, bilo tjelesna, i nepokretna i pokretna, bilo netjelesna, koja pripada bilo cjelokupnoj Crkvi i Apostolskoj Stolici bilo drugoj moralnoj osobi u Crkvi, jest *crkvena imovina.*

§ 2. Naziva se *svetom*, ako je određena za bogoslužje posvetom ili blagoslovom; *dragocjenom,* ako ima znatniju umjetničku bilo povijesnu bilo tvarnu vrijednost.

Kan. 1498. - U kanonima koji slijede, razumijeva se pod imenom Crkve ne samo cjelokupna Crkva ili Apostolska Stolica, nego i svaka moralna osoba u Crkvi, osim kada je drugi smisao očit iz govorne sveze ili iz prirode stvari.

TITULUS XXVII.

DE BONIS ECCLESIASTICIS ACQUIRENDIS.

Can. 1499. - § 1. Ecclesia acquirere bona temporalia potest omnibus iustis modis iuris sive naturalis sive positivi, quibus id aliis licet.

§ 2. Dominium bonorum, sub suprema auctoritate Sedis Apostolicae, ad eam pertinet moralem personam, quae eadem bona legitime acquisiverit.

Can. 1500. - Diviso territorio personae moralis ecclesiasticae ita ut vel illius pars alii personae morali uniatur, vel distincta persona moralis pro parte dismembrata erigatur, etiam bona communia quae in commodum totius territorii erant destinata, et aes alienum quod pro toto territorio contractum fuerat, ab auctoritate ecclesiastica, cui divisio competat, cum debita proportione ex bono et aequo dividi debent, salvis piorum fundatorum seu oblatorum voluntatibus, iuribus legitime quaesitis, ac legibus peculiaribus, quibus persona moralis regatur.

Can. 1501. - Exstincta persona morali ecclesiastica, eius bona fiunt personae moralis ecclesiasticae immediate superioris, salvis semper fundatorum seu oblatorum voluntatibus, iuribus legitime quaesitis atque legibus peculiaribus quibus exstincta persona moralis regebatur.

Can. 1502. - Ad decimarum et primitiarum solutionem quod attinet, peculiaria statuta ac laudabiles consuetudines in unaquaque regione serventur.

1499 § 1: Clemens XIII, const. *«Alias ad Apostolatus»*, 30 ian. 1768, § 1- 5, 7-13. -- Vide etiam Can. 531.

1499 § 2: C. 16, 19, C. XII, q. 1; c. 3. C. XII, q. 3; c. 5, C. XII, q. 5; c. 3, C. XVI, q. 6; c. 7, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 2, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 1, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 9, X, *de probationibus,* II, 19; c. un., *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 4, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 11; Benedictus XIV, ep. *«Cum encyclicas»,* 24 maii 1754, § 4, 9; Pius IX, ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864. -- Vide etiam Can. 531; 691, § 1.

1500: Vide etiam Can. 1427, § 3.

NASLOV XXVII.

STJECANJE CRKVENE IMOVINE

Kan. 1499. - § 1. Crkva može stjecati imovinu svima onima pravednim načinima, kojima je to, po naravnom i objavljenom pravu, dopušteno drugima.

§ 2. Vlasnost imovine pripada, pod vrhovništvom Apostolske Stolice, onoj moralnoj osobi, koja ju je zakonito stekla.

Kan. 1500. - Kada se područje crkvene moralne osobe razdijeli tako, da se ili jedan njegov dio sjedini s drugom moralnom osobom, ili za raščlanjeni dio podigne različita moralna osoba, mora se i zajednička imovina, koja je služila za korist čitavog područja, a i dugovi načinjeni za cijelo područje, srazmjerno razdijeliti od strane crkvene vlasti po pravdi i pravici, bez povrede pobožnih nakana zakladnika odnosno darovaoca, zakonito stečenih prava, te posebnih zakona, po kojima se ravna ona moralna osoba.

Kan. 1501. - Kada crkvena moralna osoba prestane postojati, pripadne njezina imovina crkvenoj moralnoj osobi neposredno višoj, uvijek bez povrede nakana zakladnika odnosno darovalaca, zakonito stečenih prava, te posebnih zakona, po kojima se je ravnala moralna osoba, koja je prestala postojati.

Kan. 1502. - Što se tiče plaćanja desetine i prvijenaca moraju se u svakom kraju obdržavati posebne ustanove i hvalevrijedni običaji.

1502: C. 55-57, 66, 67, C. XVI, q. 1; c. 2, 3, C. XVI, q. 2; c. 1, 4, 5, C. XVI, q. 7; c. 5-7, 14, 18, 20-26, 32, 33, X, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 30; c. 18, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 1, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 13, in VI°; Conc. Trident.,sess. XXIV, *de ref.,* c. 13; sess. XXV, *de ref.,* c. 12; Innocentius III, ep. *«Eius exemplo»,* 18 dec. 1208, Professio fidei Waldensibus praescr.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 18, Ioannis Wicleff, damn.; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Dum intra»,* 19 dec. 1516, § 16; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 26, 27; S. C. C., *Ariminen.,* 8 iun. 1619; *Spoletana,* 16 et 30 mart. 1726, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 2 iun. 1760; S. Poenit., 4 maii 1897.

Can. 1503. - Salvis praescriptis Can. 621-624, vetantur privati tam clerici quam laici sine Sedis Apostolicae aut proprii Ordinarii et Ordinarii loci licentia, in scriptis data, stipem cogere pro quolibet pio aut ecclesiastico instituto vel fine.

Can. 1504. - Omnes ecclesiae vel beneficia iurisdictioni Episcopi subiecta, itemque laicorum confraternitates, debent quotannis in signum subiectionis solvere Episcopo cathedraticum seu moderatam taxam determinandam ad normam Can. 1507, § 1, nisi iam antiqua consuetudine fuerit determinata.

Can. 1505. - Loci Ordinarius, praeter tributum pro Seminario, de quo in Can. 1355, 1356, aut beneficialem pensionem de qua in Can. 1429, potest, speciali dioecesis necessitate impellente, omnibus beneficiariis, sive saecularibus sive religiosis, extraordinariam et moderatam exactionem imponere.

Can. 1506. - Aliud tributum in bonum dioecesis vel pro patrono imponere ecclesiis, beneficiis aliisque institutis ecclesiasticis, quanquam sibi subiectis, Ordinarius potest tantummodo in actu fundationis vel consecrationis; sed nullum imponi tributum potest super eleemosynis Missarum sive manualium sive fundatarum.

Can. 1507. - § 1. Salvo praescripto Can. 1056 et Can. 1234, praefinire taxas pro variis actibus iurisdictionis voluntariae vel pro exsecutione rescriptorum Sedis Apostolicae vel occasione ministrationis Sacramentorum vel Sacramentalium, in tota ecclesiastica provincia solvendas, est Concilii provincialis aut conventus Episcoporum provinciae; sed nulla vi praefinitio eiusmodi pollet, nisi prius a Sede Apostolica approbata fuerit.

§ 2. Ad taxas pro actibus iudicialibus quod spectat, servetur praescriptum Can. 1909.

1503: C. 2, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., *Tarentina,* 8 iun. 1593.

1504: C. 1, 4-6, 8, 10, C. X, q. 3; c. 16, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 9, 20, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; S. C. Ep. et Reg., *Senogallien.,* 30 aug. 1850; S. C. C., *Catacen.,* 21 maii 1644; *Albinganen.,* 2 dec. 1644, ad 1-3; *Sarnen.,* 16 maii, 27 iun. 1705, ad 5; *Amalphitana,* 5 sept. 1705, 26 febr. 1707, ad 1; *Anglonen.,* 30 ian. 1723, ad 1; 5 oct. 1731, ad 5; *Maceraten.,* 8 maii 1734; *Asculana,* 17 apr., 12 maii 1734, ad III; *Firmana,* 24 iul. 1734, ad I-III; *Assisien.,* 18 dec. 1734, 15 ian. 1735; *Perusina,* 19 nov. 1735, ad 1; *Bisacciarum,* 1 et 15 mart. 1738, ad 2; *Tolentina,* 28 febr., 14 mart. 1739; *Viterbien.,* 7 apr. 1742; *Ferentina,* 19 apr., 12 iul., 2 aug. 1760; *Setina,* 27 apr., 18 maii 1765, ad 1; *Aesina,* 23 febr., 16 mart. 1771, ad 1, 2; *Camerinen.,* 20 aug. 1774, 18 mart., 17 iun., 8 iul. 1775; *Anglonen. et Tursien.,* 31 iul. 1852; *Aesina,* 28 mart. 1857; *Civitatis Castelli et Alatrina,* 20 aug. 1917.

Kan. 1503. - Ne dirajući u propise kan. 621-624, zabranjeno je posebnicima i duhovnicima i svjetovnjacima sakupljati, bez pismene dozvole od strane Apostolske Stolice odnosno od strane vlastitog Ordinarija i mjesnog Ordinarija, prinose za bilo koju pobožnu ili crkvenu ustanovu odnosno svrhu.

Kan. 1504. - Sve crkve odnosno nadarbine, koje su potčinjene Biskupovoj poglavarskoj vlasti, a isto tako i bratovštine svjetovnjaka, dužne su plaćati Biskupu u znak potčinjenosti svake godine stolničku ili umjerenu pristojbu, koja se ima odrediti u skladu s odredbom kan. 1507, § 1, ako već nije određena na temelju drevnog običaja.

Kan. 1505. - Mjesni Ordinarij može, povrh prireza za Sjemenište spomenutog u kan. 1355, 1356, ili nadarbinskog davačnog primanja spomenutog u kan. 1429, kada to traži posebna potreba biskupije, propisati svima nadarbenicima, i svjetovnim i redovničkim, izvanredni i umjereni namet.

Kan. 1506. - Drugi prirez u korist biskupije ili za zaštitnika može Ordinarij propisati crkvama, nadarbinama i drugima crkvenim ustanovama, pa i sebi potčinjenima, samo pri samom osnutku ili posveti; no nikakav prirez ne može propisati na Misne nagrade ni na ručne ni na zakladne.

Kan. 1507. - § 1. Uz obdržavanje propisa kan. 1056 i kan. 1234, propisati pristojbe za razne čine dragovoljne poglavarske vlasti ili za izvršenje otpisa Apostolske Stolice ili prigodom podjeljivanja Otajstava ili Blagoslovina, koje se moraju naplaćivati u čitavoj crkvenoj pokrajini, u nadležnosti je pokrajinskog Sabora odnosno sastanka pokrajinskih Biskupa; no takav propis ne zadobiva kreposti, dok najprije ne bude potvrđen od Apostolske Stolice.

§ 2. U pogledu sudskih čina treba se držati propisa kan. 1909.

1505: C. 6, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; S. C. C., *Gerunden.,* 27 febr. 1663, 26 ian., 9 febr., 22 mart. 1760.

1506: C. 23, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 3, 7, 9, 13, 15, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. un., *de excessibus praelatorum,* V, 6, in Clem.

1507 § 1: S. C. Consist., 21 apr. 1910; S. C. C., decr. 10 iun. 1896, ad II.

Can. 1508. - Praescriptionem, tanquam acquirendi et se liberandi modum, prout est in legislatione civili respectivae nationis, Ecclesia pro bonis ecclesiasticis recipit, salvo praescripto canonum qui sequuntur.

Can. 1509. - Praescriptioni obnoxia non sunt:

1.° Quae sunt iuris divini sive naturalis sive positivi;

2.° Quae obtineri possunt ex solo privilegio apostolico;

3.° Iura spiritualia, quorum laici non sunt capaces, si agatur de praescriptione in commodum laicorum;

4.° Fines certi et indubii provinciarum ecclesiasticarum, dioecesium, paroeciarum, vicariatuum apostolicorum, praefecturarum apostolicarum, abbatiarum vel praelaturarum *nullius;*

5.° Eleemosynae et onera Missarum;

6.° Beneficium ecclesiasticum sine titulo;

7.° Ius visitationis et obedientiae, ita ut subditi a nullo Praelato visitari possint et nulli Praelato iam subsint;

8.° Solutio cathedratici.

Can. 1510. - § 1. Res sacrae quae in dominio privatorum sunt, praescriptione acquiri a privatis personis possunt, quae tamen eas adhibere nequeunt ad profanos usus; si vero consecrationem vel benedictionem amiserint, libere acquiri possunt etiam ad usus profanos, non tamen sordidos.

§ 2. Res sacrae, quae in dominio privatorum non sunt, non a persona privata, sed a persona morali ecclesiastica contra aliam personam moralem ecclesiasticam praescribi possunt.

Can. 1511. - § 1. Res immobiles, mobiles pretiosae, iura et actiones sive personales sive reales, quae pertinent ad Sedem Apostolicam, spatio centum annorum praescribuntur.

§ 2. Quae ad aliam personam moralem ecclesiasticam, spatio triginta annorum.

1509 8.°: C. 5, 6, C. XVI, q. 3; c. 4, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 7, 12, 16, X, *de praescriptionibus,* II, 26; c. 4, X, *de parochiis et alienis parochianis,* III, 29; Benedictus XIV, ep. *«Declarasti»,* 16 mart. 1746; S. C. C., *Bononien.,* 3 et 17 dec. 1718; *Comaclen.,* 11 iul. 1818; *Lucana,* 9 ian. 1825; *Theanen.,* 17 iun. 1899, 27 apr. 1901.

Kan. 1508. - Zastaru, kao način stjecanja i oterećenja, usvaja Crkva, onako kakova je u građanskom zakonodavstvu, dotičnog naroda, i za crkvenu imovinu, uz obdržavanje propisa kanona što slijede.

Kan. 1509. - Pod zastaru ne potpada:

1.° Što je božanskog prava prirodnog ili objavljenog;

2.° Što se može zadobiti samo po apostolskoj povlastici;

3.° Duhovna prava onakova, za koja su svjetovnjaci nesposobni, kada se radi o zastari u korist svjetovnjaka;

4.° Sigurne i nedvojbene granice crkvenih pokrajina, biskupija, župa, apostolskih namjesništva, apostolskih predstojništva, *samosvojnih* opatija odnosno prelatura;

5.° Misne nagrade i obveze;

6.° Crkvena nadarbina kad se za nju nema naslova;

7.° Pravo na nadzorni pohod i pokornost, tako da potčinjeni ne bi potpadali pod pohod nijednoga Prelata i nijednom Prelatu ne bi bili podložni;

8.° Plaćanje stolničnice (katedratika).

Kan. 1510. - § 1. Svete stvari, koje su u posebničkom vlasništvu, mogu se od posebničkih osoba stjecati zastarom, ali ih one ipak ne smiju upotrebljavati u svjetovne svrhe; a ako izgube posvetu ili blagoslov, slobodno se mogu stjecati i za svjetovnu porabu, ali ne za sramotnu.

§ 2. Svete stvari, koje nisu u posebničkom vlasništvu, ne mogu se zastarom steći od posebničke osobe, ali se mogu steći od crkvene moralne osobe protiv druge crkvene moralne osobe.

Kan. 1511. - § 1. Nepokretne stvari, pokretne dragocjene, prava i tužbe bilo osobne bilo stvarne, što pripadaju Apostolskoj Stolici zastarijevaju za vrijeme od sto godina.

§ 2. A koje pripadaju drugoj kojoj crkvenoj moralnoj osobi za vrijeme od trideset godina.

1511 § 1: C. 16, 17, C. XVI, q. 3; c. 13, 14, 17, X, *de praescriptionibus,* II, 26; c. 4, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30; c. 2, *de praescriptionibus,* II, 13, in VI°; Honorius III, ep. *«Sedis Apostolicae»,* 23 apr. 1221; Benedictus XIV, const. *«Ad honorandam»,* 27 mart. 1752, § 30.

1511 § 2: C. 9, 15, C. XVI, q. 3; c. 3, X, *de praescriptionibus,* II, 26.

Can. 1512. - Nulla valet praescriptio, nisi bona fide nitatur, non solum initio possessionis, sed toto possessionis tempore ad praescriptionem requisito.

Can. 1513. - § 1. Qui ex iure naturae et ecclesiastico libere valet de suis bonis statuere, potest ad causas pias, sive per actum inter vivos sive per actum mortis causa, bona relinquere.

§ 2. In ultimis voluntatibus in bonum Ecclesiae serventur, si fieri possit, sollemnitates iuris civilis; hae si omissae fuerint, heredes moneantur ut testatoris voluntatem adimpleant.

Can. 1514. - Voluntates fidelium facultates suas in pias causas donantium vel relinquentium, sive per actum inter vivos sive per actum mortis causa, diligentissime impleantur etiam circa modum administrationis et erogationis bonorum, salvo praescripto Can. 1515, § 3.

Can. 1515. - § 1. Ordinarii omnium piarum voluntatum tam mortis causa quam inter vivos exsecutores sunt.

§ 2. Hoc ex iure Ordinarii vigilare possunt, ac debent, etiam per visitationem, ut piae voluntates impleantur, et alii exsecutores delegati debent, perfuncti munere, illis reddere rationem.

§ 3. Clausulae huic Ordinariorum iuri contrariae, ultimis voluntatibus adiectae, tanquam non appositae habeantur.

1512: C. 5, 8, 17, 19, 20, X, *de praescriptionibus,* II, 26; Reg., 2, 3, R. J., in VI°; Benedictus XIV, ep. *«Urbem»,* 19 mart. 1752, § 23; S. C. Ep. et Reg., *Panormitana seu Romana,* 23 sept. 1836; S. C. de Prop. Fide (C. P pro Sin. - Sutchuen.), 5 apr. 1785.

1513 § 1: Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 31-33, Ioannis Wicleff, damn.; Pius IX, ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864.

1513 § 2: C. 2, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 11, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; S. C. C., *Signina,* 20 dec. 1828; S. Poenit., 10 ian. 1901.

1514: C. 4, 9-11, C. XIII, q. 2; c. 4, C. XVII, q. 4; c. 3, 4, 6, 17, 19, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; c. 3, X, *de successionibus ab intestato,* III, 27; c. un., *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 6, in Clem.; c. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.: Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666, prop. 43, damn.; S. C. C., *Venusina,* 15 nov. 1704, ad 1-4; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1807.

Kan. 1512. - Nijedna zastara nema kreposti, ako nije utemeljena na dobroj vjeri, i to ne samo na početku posjedovanja, nego kroz čitavo vrijeme posjedovanja, koje se traži za zastaru.

Kan. 1513. - § 1. Tko može po naravnom i crkvenom pravu slobodno raspoložiti svojom imovinom, može tu imovinu ostaviti u pobožne svrhe bilo odredbom među živima bilo za slučaj smrti.

§ 2. Kod odredaba posljednje volje u korist Crkve, treba da se, ako je to moguće, obdržavaju oni oblici, koji su propisani u građanskom zakonu, a ako to bude propušteno, moraju se baštinici opomenuti, da ipak ispune volju ostavitelja.

Kan. 1514. - Odredbe vjernika, koji darivaju ili ostavljaju svoju imovinu za pobožne svrhe, bilo odredbom među živima, bilo odredbom za slučaj smrti, moraju se izvršivati najpomnije, pa i u pogledu upravljanja i upotrebe imovine, uz obdržavanje propisa kan. 1515, § 3.

Kan. 1515. - § 1. Ordinariji su izvršitelji svih odredaba pobožne volje bilo one učinjene odredbom među živima ili za slučaj smrti.

§ 2. Na osnovu toga prava mogu i moraju Ordinariji voditi nadzor, pa i putem pohoda, da li se odredbe pobožne volje izvršuju, a drugi opunomoćeni izvršitelji dužni su im po svršenom poslu, položiti račun.

§ 3. Zaporke pridane odredbama posljednje volje, koje su u protivnosti s ovim Ordinarijevim pravom, imaju se smatrati kao da nisu pridane.

1515 § 1: C. 3, 6, 17, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 8; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 30, 31; S. C. C., *Oscen.,* mense oct. 1589, ad 7; *Civitatis Plebis,* 16 iul. 1695; *Faventina,* 29 ian. 1848, ad 2; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 13 ian. 1794.

1515 § 2: C. 3, 6, 17, 19, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; c. un., *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 6, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 8; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 30, 31; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»,* 20 ian. 1858; Leo XIII, const. *«Conditae a Christo»,* 8 dec. 1900, § 2, n. IX; S. C. C., *Asculana,* 3 et 24 mart. 1725, ad 6: *Nullius Montis Cassini,* 24 sept. 1729, 14 et 28 ian. 1730.

1515 § 3: C. 17, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; S. C. C., *Civitatis Plebis,* 16 iul. 1695; *Bononien.,* 2 mart. 1839, ad I.

Can. 1516. - § 1. Clericus vel religiosus qui bona ad pias causas sive per actum inter vivos, sive ex testamento fiduciarie accepit, debet de sua fiducia Ordinarium certiorem reddere, eique omnia istiusmodi bona seu mobilia seu immobilia cum oneribus adiunctis indicare; quod si donator id expresse et omnino prohibuerit, fiduciam ne acceptet.

§ 2. Ordinarius debet exigere ut bona fiduciaria in tuto collocentur et vigilare pro exsecutione piae voluntatis ad normam Can. 1515.

§ 3. Bonis fiduciariis alicui religioso commissis, si quidem bona sint attributa loci seu dioecesis ecclesiis, incolis aut piis causis iuvandis, Ordinarius de quo in §§ 1, 2, est loci Ordinarius; secus, est Ordinarius eiusdem religiosi proprius.

Can. 1517. - § 1. Ultimarum voluntatum reductio, moderatio, commutatio, quae fieri ex iusta tantum et necessaria causa debent, Sedi Apostolicae reservantur, nisi fundator hanc potestatem etiam Ordinario loci expresse concesserit.

§ 2. Si tamen exsecutio onerum impositorum, ob imminutos reditus aliamve causam, nulla administratorum culpa, impossibilis evaserit, tunc Ordinarius quoque, auditis iis quorum interest, et servata, meliore quo fieri potest modo, fundatoris voluntate, poterit eadem onera aeque imminuere, excepta Missarum reductione quae semper Sedi Apostolicae unice competit.

1516 § 1: S. C. C., *Bellovacen.*, 9 aug. 1909.

1516 § 2: C. 17, 19, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; S. C. C., *Bellovacen.*, 9 aug. 1909.

1517 § 1: C. 14, C. XVI, q. 1; c. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 15; sess. XXII *de ref.*, c. 6; S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 14 iun. 1595; S. C. C., *Venusina,* 15 nov. 1704, ad 1-4; *Asten.*, 19 nov. 1718; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1807.

Kan. 1516. - § 1. Duhovnik ili redovnik, koji je povjerbeno primio neku imovinu za pobožne svrhe bilo po odredbi među živima, bilo po oporuci, dužan je o svojoj povjerbenoj zamjeni obavijestiti Ordinarija, te mu naznačiti cjelokupnu takovu imovinu i pokretnu i nepokretnu zajedno s pripadnim obvezama; za slučaj da bi darovalac to izrijekom i bezuvjetno zabranio, neka ne primi provjerbenu zamjenu.

§ 2. Ordinarij je dužan tražiti, da se povjerbena imovina uloži na sigurno i voditi nadzor o tom, da se odredbe pobožne volje izvrše u skladu s propisom kan. 1515.

§ 3. Ordinarij spomenut u §§ 1, 2, za povjerbenu imovinu, koja je dana u povjerbenu zamjenu nekom redovniku mjesni je Ordinarij, ako je naime ta imovina namijenjena mjesnim ili biskupijskim crkvama; inače je to vlastiti Ordinarij onoga redovnika.

Kan. 1517. - § 1. Odredbe posljednje volje mogu se umaliti, izmijeniti, zamijeniti, samo iz pravednog i neophodnog razloga, a pridržano je to Apostolskoj Stolici, osim kada je ostavitelj izrijekom ovu vlast predao mjesnom Ordinariju.

§ 2. No kada je izvršenje nametnutih obveza postalo nemogućim, i to zbog toga, što su se smanjili prihodi ili s drugoga razloga, bez ikakove krivnje od strane upravlatelja, tada može i Ordinarij, saslušavši zanimane, te uzimajući, koliko se najbolje može, u obzir volju ostaviteljevu, ove obveze podjednako umaliti, izuzevši smanjivanje Misa, za koje je uvijek nadležna jedino Apostolska Stolica.

1517 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 4, 8; Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 3-6, 15, ad 1, 2, § 16, 17, 30; S. C. Ep. et Reg., *Albanen.*, 30 ian. 1846; Romana, 16 sept. 1864, ad 2; S. C. C., *Cremonen.*, mense iul. 1586, ad 1, 2; *Nicoteren.*, mense mart. 1587, ad 4; *Hieracen.*, mense apr. 1587; *Mediolanen.*, mense oct. 1587; *Lauden.*, 30 maii 1591, ad 1; *Ferrarien.*, 3 mart. 1597; *S. Agathae Gothorum,* 24 maii 1601; decr. 21 iun. 1625; *Florentina,* 15 dec. 1629; *Lucen.*, 20 iun. 1682, ad 2; decr. 23 nov. 1697, ad 1, 2; *Aprutina,* 29 nov. 1704, 2 maii 1705, ad 1; *Montis Politiani,* 19 aug., 9 sept. 1724; *Congregationis Passionis,* 16 dec. 1893, ad 1.

TITULUS XXVIII.

DE BONIS ECCLESIASTICIS ADMINISTRANDIS.

Can. 1518. - Romanus Pontifex est omnium bonorum ecclesiasticorum supremus administrator et dispensator.

Can. 1519. - § 1. Loci Ordinarii est sedulo advigilare administrationi omnium bonorum ecclesiasticorum quae in suo territorio sint nec ex eius iurisdictione fuerint subducta, salvis legitimis praescriptionibus, quae eidem potiora iura tribuant.

§ 2. Habita ratione iurium, legitimarum consuetudinum et circumstantiarum, Ordinarii, opportune editis peculiaribus instructionibus intra fines iuris communis, universum administrationis bonorum ecclesiasticorum negotium ordinandum curent.

Can. 1520. - § 1. Ad hoc munus rite obeundum quilibet Ordinarius in sua civitate episcopali Consilium instituat, quod constet praeside, qui est ipsemet Ordinarius, et duobus vel pluribus viris idoneis, iuris etiam civilis, quantum fieri potest, peritis, ab ipso Ordinario, audito Capitulo, eligendis, nisi iure vel consuetudine peculiari iam alio aequivalenti modo legitime fuerit provisum.

§ 2. Citra apostolicum indultum, ii a munere administratoris excluduntur, qui cum Ordinario loci primo vel secundo consanguinitatis vel affinitatis gradu coniuncti sint.

§ 3. Loci Ordinarius in administrativis actibus maioris momenti Consilium administrationis audire ne praetermittat; huius tamen sodales votum habent tantum consultivum, nisi iure communi in casibus specialiter expressis vel ex tabulis fundationis eorum consensus exigatur.

1518: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»*, 5 maii 1514, § 39; Benedictus XIV, ep. *«Cum encyclicas»*, 24 maii 1754, § 4, 9.

1519 § 1: C. 2, 3, 5-7, C. X, q. 1; c. 13, 24, C. XII, q. 1; c. 19, 32, C. XII, q. 2; c. 11, C. XVI, q. 7; Pius VII, litt. ap. *«Non sine magno»*, 24 aug. 1822; Pius IX, ep. encycl. *«Cum nuper»*, 20 ian. 1858; Leo XIII, ep. encycl. *«Constanti Hungarorum»*, 2 sept. 1893; S. C. de Prop. Fide (C. G.-Bardstown), 1 apr. 1816, ad 2, 3; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad visitandas parochias.*

NASLOV XXVIII.

UPRAVLJANJE CRKVENOM IMOVINOM

Kan. 1518. - Rimski je Prvosvećenik za svu crkvenu imovinu vrhovni upravljatelj i djelitelj.

Kan. 1519. - § 1. Dužnost je mjesnog Ordinarija brižno voditi nadzor nad upravljanjem cjelokupnom crkvenom imovinom, koja se nalazi na njegovom području, a nije izuzeta ispod njegove poglavarske vlasti, ali ostaju na snazi i daljnja prava, koja mu možda pripadaju na temelju zakonite zastare.

§ 2. Ordinariji treba da se pobrinu za to, da se uredno vodi sav posao oko upravljanja crkvenom imovinom time, da izdadu, uzimajući u obzir prava, zakonite običaje i prilike, posebne naputke u granicama općega prava.

Kan. 1520. - § 1. U tu svrhu da se ovaj posao svršava kako treba, dužan je Ordinarij osnovati u svojemu biskupskom sjedištu Vijeće, koje mora sastojati od predsjednika, a taj je sam Ordinarij, i od dvojice ili više sposobnih muževa, po mogućnosti vještih i građanskom pravu, imenovanih od Ordinarija po saslušanju Kaptola, ako to nije po posebnom pravu ili običaju već na drugi jednako dobar način uređeno.

§ 2. Ukoliko nema za to apostolske ovlastice, isključeni su od službe upravljatelja oni, koji su s mjesnim Ordinarijem u srodstvu ili u tazbini u prvom ili drugom stupnju.

§ 3. Mjesni Ordinarij treba da sasluša upravno Vijeće, kada se radi o upravnim činima veće važnosti; no njegovi članovi imaju ipak samo svjetodavni glas, osim kada se po općem pravu u izrijekom označenim slučajevima ili po zakladnici traži njihov pristanak.

1520 § 1: C. 4, 5, D. LXXXIX; c. 21, 22, C. XVI, q. 7; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient,), 8 sept. 1869, n. 27; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XIV.

1520 § 3: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 27; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XIV.

§ 4. Sodales huius Consilii iusiurandum de munere bene ac fideliter adimplendo coram Ordinario emittant.

Can. 1521. - § 1. Praeter hoc dioecesanum Consilium administrationis, Ordinarius loci in administrationem bonorum quae ad aliquam ecclesiam vel locum pium pertinent et ex iure vel tabulis fundationis suum non habent administratorem, assumat viros providos, idoneos et boni testimonii, quibus, elapso triennio, alios sufficiat, nisi locorum circumstantiae aliud suadeant.

§ 2. Quod si laicis partes quaedam in administratione bonorum ecclesiasticorum vel ex legitimo fundationis seu erectionis titulo vel ex Ordinarii loci voluntate competant, nihilominus universa administratio nomine Ecclesiae fiat, ac salvo iure Ordinarii visitandi, exigendi rationes et praescribendi modum administrationis.

Can. 1522. - Antequam administratores bonorum ecclesiasticorum, de quibus in Can. 1521, suum munus ineant:

1.° Debent se bene et fideliter administraturos coram Ordinario loci vel vicario foraneo iureiurando cavere;

2.° Fiat accuratum ac distinctum inventarium, ab omnibus subscribendum, rerum immobilium, rerum mobilium pretiosarum aliarumve cum descriptione atque aestimatione earundem; vel factum antea inventarium acceptetur, adnotatis rebus quae interim amissae vel acquisitae fuerint;

3.° Huius inventarii alterum exemplar conservetur in tabulario administrationis, alterum in archivo Curiae; et in utroque quaelibet immutatio adnotetur quam patrimonium subire contingat.

Can. 1523. - Administratores bonorum ecclesiasticorum diligentia boni patrisfamilias suum munus implere tenentur; ac proinde debent:

1.° Vigilare ne bona ecclesiastica suae curae concredita quoquo modo pereant aut detrimentum capiant;

2.° Praescripta servare iuris tam canonici quam civilis, aut quae a fundatore vel donatore vel legitima auctoritate imposita sint;

1521 § 1: C. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; sess. XXV, *de ref.,* c. 8.

1521 § 2: C. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; sess. XXII, *de ref.,* c. 9; sess. XXIV, *de ref.,* c. 3; S. C. Ep. et Reg., *Lucana,* 11 febr. 1842, ad 1.

§ 4. Članovi ovoga Vijeća moraju položiti pred Ordinarijem prisegu, da će svoju službu izvršivati dobro i vjerno.

Kan. 1521. - § 1. Osim ovoga biskupijskog upravnog Vijeća neka mjesni Ordinarij uzme za upravljanje imovinom, koja pripada nekoj crkvi odnosno pobožnom mjestu, a nema svojega upravljatelja po zakonu ili po zakladnici, brižne, sposobne i dobra glasa muževe, koje će poslije tri godine zamijeniti drugima, osim ako bi drukčije poradi mjesnih prilika bilo bolje.

§ 2. Ako bi kod upravljanja s imovinom imali s propisnog naslova zaklade odnosno podignuća ili po odredbi Ordinarijevoj, svjetovnjaci nekoga udjela, ima se uza sve to izvršivati cjelokupno upravljanje u ime Crkve, i bez povrede Ordinarijevog prava izvršivati nadzorni prihod, tražiti račune, te propisivati način upravljanja.

Kan. 1522. - Prije nego što nastupe upravljatelji crkvene imovine, spomenuti u kan. 1521, svoju službu:

1.° Moraju se pred mjesnim Ordinarijem ili vanjskim namjesnikom pod prisegom zavjeriti, da će upravljati dobro i vjerno;

2.° Ima se sačiniti točan i potpun imovnik, koji mora od svih biti potpisan i sadržavati nepokretnine, dragocjene pokretne stvari, i ostale uz njihov opis i procjenu; odnosno neka se zaprimi već prije sačinjeni imovnik, uz pribilježbu o tom, koje su stvari u međuvremenu otpale ili prirasle;

3.° Jedan se primjerak ovoga imovnika ima čuvati u pismari upraviteljstva, a drugi u pismohrani Kurije; a u jednom se i drugom mora pribilježiti svaka promjena, koja se dogodi kod imovine.

Kan. 1523. - Upravljatelji crkvene imovine dužni su svoju službu izvršivati brižljivošću dobrog kućedomaćina; pa stoga moraju:

1.° Bdjeti nad tim, da njihovoj brizi povjerena crkvena imovina ne bi bilo kojim načinom propala ili štetovala;

2.° Obdržavati odredbe i kanonskog i građanskog prava, odnosno one koje su propisane od strane zakladatelja ili darovaoca ili zakonite vlasti;

1522 3.°: C. 20, 21, C. XII, q. 1; c. 23, C. XXII, q. 5; c. 5, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; S. C. C., *Aliphana,* 18 iul. 1705, ad 1; *Senogallien.,* 8 iun., 13 iul. 1765, ad VI.

3.° Reditus bonorum ac proventus accurate et iusto tempore exigere exactosque loco tuto servare et secundum fundatoris mentem aut statutas leges vel normas impendere;

4.° Pecuniam ecclesiae, quae de expensis supersit et utiliter collocari potest, de consensu Ordinarii, in emolumentum ipsius ecclesiae occupare;

5.° Accepti et expensi libros bene ordinatos habere;

6.° Documenta et instrumenta, quibus iura ecclesiae in bona nituntur, rite ordinare et in ecclesiae archivo vel armario convenienti et apto custodire; authentica vero eorum exemplaria, ubi commode fieri potest, in archivo vel armario Curiae deponere.

Can. 1524. - Omnes, et praesertim clerici, religiosi ac rerum ecclesiasticarum administratores, in operum locatione debent assignare operariis honestam iustamque mercedem; curare ut iidem pietati, idoneo temporis spatio, vacent; nullo pacto eos adbucere a domestica cura parsimoniaeque studio, neque plus eisdem imponere operis quam vires ferre queant neque id genus quod cum aetate sexuque dissideat.

Can. 1525. - § 1. Reprobata contraria consuetudine, administratores tam ecclesiastici quam laici cuiusvis ecclesiae etiam cathedralis aut loci pii canonice erecti aut confraternitatis singulis annis officio tenentur reddendi rationem administrationis Ordinario loci.

1523 6.°: C. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1807; instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 2, 5.

1524: Leo XIII, ep. *«Noi rendiamo»,* 14 mart. 1890; litt. encycl. *«Rerum novarum»,* 15 maii 1891.

1525 § 1: C. 11, C. X, q. 1; c. 1, C. X, q. 3; c. 31, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; sess. XXII, *de ref.,* c. 9; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 32; Pius VII, litt. ep. *«Non sine magno»,* 24 aug. 1822; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; S. C. Ep. et Reg., *Amalphitana,* 6 aug. 1585; *Trevici,* 2 iun. 1592; *Castellaneten.,* 14 nov. 1603; *Salernitana,* 21 iul. 1617; *Aliphana,* 31 iul. 1637; *Conventualium,* 5 oct. 1646; *Ripana,* 14 maii 1841, ad 3; *Camerinen.,* 18 febr. 1842, ad 3; S. C. C., *Hispalen.,* mense apr. 1589, ad 1; *Zamoren.,* 27 mart. 1591, ad 1; *Conchen.,* 11 iun. 1591; *Ariminen.,* 29 aug. 1595; *Guardien.,* 22 sept. 1600; *Cremonen.,* 14 febr. 1609; 10 febr. 1624; *Constantien.,* 17 nov. 1629, ad 6; *Eugubina,* 12 nov. 1633, ad 4; *Derthusen.,* 27 maii 1634, ad 5;

3.° Prihode od imovine i dohotke potraživati točno i u pravo vrijeme, a primljene čuvati na sigurnom mjestu i izdavati po namjeni zakladatelja odnosno po zakonitim odredbama i pravilima;

4.° Crkveni novac, koji preostane po izvršenim izdacima, a može se koristonosno uložiti, upotrijebe, s pristankom Ordinarija, u korist same crkve;

5.° Voditi u dobrom redu knjige o primicima i izdacima;

6.° Isprave i dokaznice, na kojima se temelje crkvena prava na imovinu, uredno složiti i čuvati u crkvenoj pismohrani ili u prikladnom i zgodnom spremištu, a ovjerene prijepise njihove, gdje to lako može biti, pohraniti u pismohrani ili spremištu Kurije.

Kan. 1524. - Svi, a osobito duhovici, redovici i upravlatelji crkvene imovine, dužni su kod iznajmljivanja radne snage odobriti radnicima pristojnu i pravednu plaću; voditi brigu o tom, da u pravo vrijeme mogu izvršivati pobožnost; ni na koji ih način ne smiju navađati na to, da zapuste svoje domaćinstvo i štednju, te im ne nametnuti više posla, nego njihove sile podnose niti takovog koji se ne slaže s njihovom dobom i spolom.

Kan. 1525. - § 1. Upravljatelji imovine bilo koje crkve, pa i stolne ili pobožnog mjesta kanonski podignutog ili bratovštine, dužni su svake godine, bilo da su oni osobe crkvene bilo svjetovnjačke, položiti mjesnom Ordinariju račune o upravljanju, a protivni se običaj zabacuje.

Leyrien., 13 sept. 1636; *Civitatis Urbaniae,* 17 iul. 1638, ad 1; *Forosempronien.,* 11 mart. 1662, ad 1; *Potentina,* 29 maii 1683, ad 4; *Tarraconen.,* 10 iun. 1684; *Barcinonen.,* 1 apr. 1702, ad 3; *Ferentina,* 1 et 15 mart. 1704, ad 2; *Lancianen.,* 20 sept. 1710, ad IX; *Firmana,* 7 iul., 4 aug. 1714, ad 3; *Ripana,* 16 et 30 mart. 1715, ad 2, 3; *Sutrina,* 7 dec. 1715, ad V, VI; *Narnien.,* 6 apr. 1574, 8 aug. 1693, ad 1, 2 et 8 febr., 28 mart. 1716, ad 2; *Caietana,* 2 iul. 1718, ad 3; *Aliphana,* 3 et 17 dec. 1718, 18 mart. 1719, ad 1; *Asculana,* 3 et 24 mart. 1725, ad 5; *Cusentinu,* 19 nov., 3 dec. 1729, ad 3, 4; *Cremonen.,* 9 sept., 12 dec. 1730, 5 apr. 1732, ad 6 et 8, 29 aug. 1733; *Iuvenacen.,* 2 iun., 7 iul., 22 sept., 17 nov. 1736, ad 2; *Comen.,* 6 et 27 iul. 1737, ad 1, 2; *Nullius seu Nonantulana,* 13 et 27 iun. 1744, ad 12; *Mileten.,* 28 ian., 6 mart., 17 iun., 15 iul. 1747, ad III; *Liparen.,* 9 maii, 6 iun., 11 iul. 1750; *Vasionen.,* 11 aug. 1753, ad 4; *Montis Alti,* 14 dec. 1754, 25 ian., 10 maii 1755, ad VI; *Fanen.,* 18 iun. 1757, 4 mart. 1758; *Forolivien.,* 21 aug., 11 sept. 1784, ad XIX; *Asculana,* 21 iun., 12 iul. 1788, ad X et 17 ian., 7 febr. 1789; *Suessana,* 30 iul., 27 aug. 1831, ad 3; *Civitatis Castelli,* 18 iul. 1857; *Pontis Curvi,* 18 dec. 1858; *Platien.,* 18 nov. 1905; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 16 sept. 1771; decr. 13 apr. 1807, n. XV; instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. XIV.

§ 2. Si ex peculiari iure aliis ad id designatis ratio reddenda sit, tunc etiam Ordinarius loci vel eius delegatus cum his admittatur, ea lege ut aliter factae liberationes ipsis administratoribus minime suffragentur.

Can. 1526. - Administratores litem nomine ecclesiae ne inchoent vel contestentur, nisi licentiam obtinuerint scripto datam Ordinarii loci, aut saltem, si res urgeat, vicarii foranei, qui statim Ordinarium de concessa licentia certiorem reddere debet.

Can. 1527. - § 1. Nisi prius ab Ordinario loci facultatem impetraverint, scriptis dandam, administratores invalide actus ponunt qui ordinariae administrationis fines et modum excedant.

§ 2. Ecclesia non tenetur respondere de contractibus ab administratoribus sine licentia competentis Superioris initis, nisi quando et quatenus in rem suam versum sit.

Can. 1528. - Etsi ad administrationem non teneantur titulo beneficii vel officii ecclesiastici, administratores qui munus expresse vel tacite susceptum arbitratu suo dimittunt ita ut damnum exinde ecclesiae obveniat, ad restitutionem tenentur.

1525 § 2: Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.*, c. 9; Pius VII, litt. ap. *«Non sine magno»*, 24 aug. 1822; S. C. C., *Caurien.*, mense mart. 1595; *Liparen.*, 4 maii, 6 iun., 11 iul. 1750.

1526: S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 29 nov. 1850, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 21 iul. 1856, art. 20, j.

§ 2. Ako bi se računi imali polagati drugim osobama određenima za to po posebnom pravu, tada se mora dati uz njih pristup i mjesnom Ordinariju odnosno njegovom punomoćniku, inače vrijedi odredba, da odrješnice koje su dane samim upravljateljima nemaju učinka.

Kan. 1526. - Upravljatelji ne smiju pokrenuti u ime crkve parnični spor niti ga utvrditi, dok ne dobiju pismeno izdanu dozvolu od mjesnoga Ordinarija, ili barem od vanjskoga namjesnika, koji mora o izdanoj dozvoli obavijestiti Ordinarija.

Kan. 1527. - § 1. Upravljatelji nevaljano izvršuju čine, koji prelaze granice i način redovne uprave, ako nisu prije toga dobili ovlaštenje, koje mora biti pismeno.

§ 2. Crkvu ne obvezuju ugovori, koje su sklopili upravljatelji bez dozvole nadležnog Poglavara, osim kada i ukoliko je time nešto pripalo njezinoj imovini.

Kan. 1528. - Upravljatelji, koji izrijekom ili prešutno primljenu službu napuste tako, da crkva zbog toga pretrpi štetu, dužni su je naknaditi, iako nisu bili na upravljanje obvezani s naslova nadarbine ili crkvene službe.

1527 § 1: S. C. C., *Asculana,* 21 iun., 12 iul. 1788, ad VI, VII et 17 ian., 7 febr. 1789; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 21 iul. 1856, art. 20.

1527 § 2: C. 1, X, *de deposito,* III, 16; c. 2, X, *de solutionibus,* III, 23; Reg. 76, R. J., in VI°. -- Vide etiam Can. 536, § 3.

TITULUS XXIX.

DE CONTRACTIBUS.

Can. 1529. - Quae ius civile in territorio statuit de contractibus tam in genere, quam in specie, sive nominatis sive innominatis, et de solutionibus, eadem iure canonico in materia ecclesiastica iisdem cum effectibus serventur, nisi iuri divino contraria sint aut aliud iure canonico caveatur.

Can. 1530. - § 1. Salvo praescripto Can. 1281, § 1, ad alienandas res ecclesiasticas immobiles aut mobiles, quae servando servari possunt, requiritur:

1.° Aestimatio rei a probis peritis scripto facta;

2.° Iusta causa, idest urgens necessitas, vel evidens utilitas Ecclesiae, vel pietas;

3.° Licentia legitimi Superioris sine qua alienatio invalida est.

§ 2. Aliae quoque opportunae cautelae, ab ipsomet Superiore pro diversis adiunctis praescribendae ne omittantur, ut Ecclesiae damnum vitetur.

Can. 1531. - § 1. Res alienari minore pretio non debet quam quod in aestimatione indicatur.

§ 2. Alienatio fiat per publicam licitationem aut saltem nota reddatur, nisi aliud circumstantiae suadeant; et res ei concedatur qui, omnibus perpensis, plus obtulerit.

1529: S. C. de Prop. Fide, decr. 15 dec. 1840.

1530 § 1. 3.°: C. 8, C. X, q. 2; c. 13-16, 18-20, 32, 35, 41, 51, 52, 70, C. XII, q. 2; c. 1, 5, C. XVII, q. 4; c. 7, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 1, 3, 8, 9, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli,* III, 10; c. 1, 5, 6, 8 10, 12, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13; c. 6, X, *de rerum permutatione,* III, 19; c. 17, X, de decimis, primitiis et oblationibus, III, 30; c. 1, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 9, in VI°; c. 1, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 4, in Clem.; c. un., *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 4, in Extravag. com.; S. C. S. Off. (Sutchuen.), 20 aug. 1778; (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad V; S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.,* 7 ian. 1579; S. C. C., *Mediolanen.,* 14 mart. 1682; *Nullius Sublacen.,* 16 iun., 7 iul., 18 aug. 1781,

NASLOV XXIX.

UGOVORI

Kan. 1529. - Ono što građanski zakon za dotično područje propisuje o ugovorima, i općenite i posebne njegove odredbe, kako u pogledu ugovora imenovanih tako i bezimenih, te u pogledu isplata, to se ima s istim učincima obdržavati i u crkvenim stvarima, ukoliko nije u protivnosti s božanskim pravom ili nije u kanonskom pravu drugačije propisano.

Kan. 1530. - § 1. Uz obdržavanje propisa kan. 1281, § 1, potrebno je pri otuđivanju crkvenih stvari nepokretnih i pokretnih, koje nisu lako pokvarljive, ovo:

1.° Procjena učinjena pismeno od strane priznatih vještaka;

2.° Pravedan razlog, to jest nužna potreba, odnosno očita korist za Crkvu, ili bogoljubnost;

3.° Dozvola od strane zakonitog Poglavara, bez koje je otuđenje nevaljano.

§ 2. Ne smiju se propustiti ni druge primjerene mjere opreza, koje ima isti Poglavar prema raznovrsnim prilikama propisati, da se izbjegne šteta za Crkvu.

Kan. 1531. - § 1. Stvar se ne smije otuđiti za manju cijenu od one, koja je označena u procjeni.

§ 2. Otuđenje se mora izvršiti putem javne dražbe ili ga treba barem javno oglasiti, osim ako prilike za to nisu pogodne; a stvar se ima prepustiti onomu, koji je, uzevši sve u obzir, ponudio najviše.

---

11 maii, 13 iul. 1782; *Asculana,* 7 et 21 iun. 1788, ad I; *Anconitana,* 21 apr. 1792; *Civitatis Castelli,* 15 iun., 20 iul., 17 aug. 1793, ad I; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 27 aug. 1832; litt. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 31 mart. 1836; instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 1; instr. (ad Praef. Ap. Norvegiae), 27 maii 1881. -- Vide etiam Can. 534, § 1.

1531 § 1: S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 1.

1531 § 2: Benedictus XIV, motu propr. *«Essendo»,* 23 nov. 1742, n. I, II; S. C. Ep. et Reg., *Nucerina,* 23 ian. 1784; *Aquaependen.,* 2 sept. 1793; decr. 18 mart. 1835; S. C. C., *Ordinis S. Francisci,* 18 mart. 1719; *Senogallien.,* 24 aug. 1844; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 1.

§ 3. Pecunia ex alienatione percepta caute, tuto et utiliter in commodum Ecclesiae collocetur.

Can. 1532. - § 1. Legitimus Superior de quo in Can. 1530, § 1, n. 3, est Sedes Apostolica, si agatur:

1.° De rebus pretiosis;

2.° De rebus quae valorem excedunt triginta millium libellarum seu francorum.

§ 2. Si vero agatur de rebus quae valorem non excedunt mille libellarum seu francorum, etsi loci Ordinarius, audito administrationis Consilio, nisi res minimi momenti sit, et cum eorum consensu quorum interest.

§ 3. Si denique de rebus quarum pretium continetur intra mille libellas et triginta millia libellarum seu francorum, est loci Ordinarius, dummodo accesserit consensus tum Capituli cathedralis, tum Consilii administrationis, tum eorum quorum interest.

§ 4. Si agatur de alienanda re divisibili, in petenda licentia aut consensu pro alienatione exprimi debent partes antea alienatae; secus licentia irrita est.

Can. 1533. - Sollemnitates ad normam Can. 1530-1532 requiruntur non solum in alienatione proprie dicta, sed etiam in quolibet contractu quo conditio Ecclesiae peior fieri possit.

Can. 1534. - § 1. Ecclesiae competit actio personalis contra eum qui sine debitis sollemnitatibus bona ecclesiastica alienaverit et contra eius heredes; realis vero, si alienatio nulla fuerit, contra quemlibet possessorem, salvo iure emptoris contra male alienantem.

1531 § 3: S. C. Ep. et Reg., *Assisien.*, 4 oct. 1823; S. C. C., *Nullius Sublacen.*, 16 iun., 7 iul., 18 aug. 1781, 11 maii, 13 iul. 1782; *Asculana*, 7 et 21 iun. 1788, ad II; *Maceraten.*, 14 mart., 4 apr. 1789, ad 2; *Civitatis Castelli*, 15 iun., 20 iul., 17 aug. 1793, ad I; *Senogallien.*, 24 aug. 1844; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 27 aug. 1832; litt. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 31 mart. 1836; instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 1, 5.

1532 § 1. 2.°: C. 13, C. XII, q. 2; c. 9, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli*, III, 10; S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 7 ian. 1579. -- Vide etiam Can. 534, § 1.

1532 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Pontis Curvi*, 14 iun. 1788.

§ 3. Od otuđenja dobiveni novac mora se razborito, sigurno i koristnosno uložiti u korist Crkve.

Kan. 1532. - § 1. Zakoniti Poglavar, spomenut u kan. 1530, § 1, br. 3, jest Apostolska Stolica, kada se radi:

1.° O stvarima dragocjenima;

2.° O stvarima, kojih vrijednost prelazi trideset tisuća lira ili franaka.

§ 2. A ako se radi o stvarima, kojih vrijednost ne prelazi tisuću lira ili franaka, tada je to mjesni Ordinarij, po saslušanju upravnog Vijeća, osim kada je stvar od neznatne važnosti, te s pristankom zanimanih.

§ 3. Napokon ako se radi o stvarima, kojih je vrijednost između tisuću lira i trideset tisuća lira ili franaka, to je mjesni Ordinarij, pod uvjetom da svoj pristanak dadu i stolni Kaptol, i upravno Vijeće, i oni koji su pri tom zanimani.

§ 4. Kada se radi o otuđenju takove stvari, koja je djeliva, moraju se pri traženju dozvole ili pristanka za otuđenje označiti dijelovi, koji su prije otuđeni; inače je dozvola nevaljana.

Kan. 1533. - Potrebitosti prema propisu kan. 1530-1532 zahtijevaju se ne samo kod otuđenja u strogom smislu, nego i kod svakog ugovora kojim bi stanje Crkve moglo postati lošije.

Kan. 1534. - § 1. Crkvi pripada pravo podići osobnu tužbu protiv onoga, koji je otuđio crkvenu imovinu bez propisanih potrebitosti, kao i protiv njegovih baštinika; a stvarnu, kada je otuđenje bilo nevaljano, protiv svakoga posjednika, dok pravo kupca protiv onoga, koji je skrivio otuđenje ostaje netaknuto.

1532 § 3: C. 1, 3, 8, 9, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli*, III, 10; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § IV, n. 3.

1533: C. 2, X, *de solutionibus*, III, 23; c. 2, 3, 7, 9, X, *de donationibus*, III, 24; S. C. C., *Faventina*, 14 maii, 11 iun., 3 sept. 1825, 26 iun. 1830; S. C. de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. I- VII; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867; instr. (ad Praef. Ap. Norvegiae), 27 maii 1881.

1534 § 1: C. 32, 35, C. XII, q. 2; c. 6, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non*, III, 13; c. 3, X, *de pignoribus et aliis cautionibus*, III, 21; Paulus IV, const. *«Iniunctum nobis»*, 14 iul. 1555, § 5. -- Vide etiam Can. 536, § 4.

§ 2. Contra invalidam rerum ecclesiasticarum alienationem agere possunt qui rem alienavit, eius Superior, utriusque successor in officio, tandem quilibet clericus illi ecclesiae adscriptus, quae damnum passa sit.

Can. 1535. - Praelati et rectores de bonis mobilibus suarum ecclesiarm donationes, praeterquam parvas et modicas secundum legitimam loci consuetudinem, facere ne praesumant, nisi iusta interveniente causa remunerationis aut pietatis aut christianae caritatis; secus donatio a successoribus revocari poterit.

Can. 1536. - § 1. Nisi contrarium probetur, praesumendun ea quae donantur rectoribus ecclesiarum, etiam religiosorum esse ecclesiae donata.

§ 2. Donatio facta ecclesiae, ab eius rectore seu Superior repudiari nequit sine licentia Ordinarii.

§ 3. Repudiata illegitime donatione, ob damna quae inde obvenerint actio datur restitutionis in integrum vel indemnitatis.

§ 4. Donatio ecclesiae facta et ab eadem legitime acceptata propter ingratum Praelati vel rectoris animum revocari nequit.

Can. 1537. - Res sacrae ne commodentur ad usum qui earundem naturae repugnet.

Can. 1538. - § 1. Si ecclesiae bona, legitima interveniente causa, oppignoranda vel hypothecae nomine obliganda sint, vel agatur de aere alieno contrahendo, legitimus Superior, qui ad normam Can. 1532 licentiam dare debet, exigat ut antea omnes, quorum interest, audiantur, et curet ut, cum primum fieri poterit, aes alienum solvatur.

§ 2. Hac de causa annuae ratae ab eodem Ordinario praefiniantur quae exstinguendo debito sint destinatae.

1534 § 2: C. 41, 42, C. XII, q. 2; c. 6, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13; c. 2, X, *de precariis,* III, 14; c. 2, X, *de rerum permutatione,* III, 19; c. 2, X, *de donationibus,* III, 24.

1535: C. 7, C. X, q. 2; c. 23, 24, C. XII, q. 1; c. 19, C. XII, q. 2; c. 2, 7, 9, X, *de donationibus,* III, 24; c. 8, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; Reg. 76, R. J., in VI°. -- Vide etiam Can. 537.

1536 § 1: C. 3, C. XII, q. 3; c. 15, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881.

§ 2. Protiv pravno nevaljanog otuđenja crkvenih stvari može podići tužbu onaj, koji je otuđio stvar, njegov Poglavar, slijednik jednog i drugog u službi, konačno i svaki duhovnik, koji pripada oštećenoj crkvi.

Kan. 1535. - Prelati i ravnatelji nipošto ne smiju činiti darovanja iz pokretne imovine svojih crkava, osim sitnih i malenih u skladu sa zakonitim mjesnim običajem, ako za to ne postoji pravedan razlog zbog uzvraćanja ili bogoljubnosti ili kršćanske dobrotvornosti; inače se darovanje može od strane slijednika opozvati.

Kan. 1536. - § 1. Dok se protivno ne dokaže, mora se pretpostavljati, da je ono, što je darovano ravnateljima crkava, pa i redovničkih, crkvi darovano.

§ 2. Darovanje crkvi učinjeno, ne može njezin ravnatelj odnosno Poglavar odbiti, bez dozvole Ordinarijeve.

§ 3. Kada je darovanje odbijeno protuzakonito, može se zbog šteta, koje su nastale iz toga, podići tužba za povrat u prijašnje stanje odnosno na naknadu štete.

§ 4. Zbog nezahvalnosti, koju je pokazao Prelat ili ravnatelj, ne može se opozvati crkvi učinjeno i od nje zakonito prihvaćeno darovanje.

Kan. 1537. - Svete se stvari ne smiju dati na posudu za porabu, koja je u protivnosti s njihovom prirodom.

Kan. 1538. - § 1. Kada se crkvena imovina, zbog zakonitog razloga, ima založiti ili opteretiti zemljišno-knjižnom zabilježbom, odnosno kada se radi o zaduženju, dužan je zakoniti Poglavar, koji ima dati dozvolu prema odredbi kan. 1532, tražiti, da se najprije saslušaju svi zanimani, te voditi brigu o tom, da se dug isplati, što je moguće prije.

§ 2. U tu svrhu neka isti Ordinarij unaprijed odredi godišnje obročne otplate za namirenje dugovanja.

1537: Reg. 51, R. J., in VI°.

1538 § 1: C. 2, X, *de solutionibus,* III, 23; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 4.

1538 § 2: S. C. C., *Romana,* 5 apr., 17 maii 1851; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 4.

Can. 1539. - § 1. In venditione aut permutatione rerum sacrarum nulla ratio consecrationis vel benedictionis in pretii aestimatione habeatur.

§ 2. Administratores possunt *titulos ad latorem,* quos vocant, commutare in alios titulos magis aut saltem aeque tutos ac frugiferos, exclusa qualibet commercii vel negotiationis specie, ac de consensu Ordinarii, dioecesani Consilii administrationis aliorumque quorum intersit.

Can. 1540. - Bona ecclesiae immobilia propriis administratoribus eorumque coniunctis in primo aut secundo consanguinitatis vel affinitatis gradu non sunt vendenda aut locanda sine speciali Ordinarii loci licentia.

Can. 1541. - § 1. Contractus locationis alicuius fundi ecclesiastici ne fiant, nisi ad normam Can. 1531, § 2; et in iis addantur semper conditiones de limitibus custodiendis, de bona cultione, de rite solvendo canone, de opportuna cautela pro conditionibus implendis.

§ 2. Pro locatione bonorum ecclesiasticorum, servato praescripto Can. 1479:

1.° Si valor locationis excedat triginta millia libellarum seu francorum et locatio sit ultra novennium, requiritur beneplacitum apostolicum; si locatio non sit ultra novennium, servari debet praescriptum Can. 1532, § 3;

2.° Si valor contineatur intra mille libellas et triginta millia libellarum seu francorum et locatio sit ultra novennium, servari debet praescriptum eiusdem Can. 1532, § 3; si locatio non sit ultra novennium, praescriptum eiusdem Can. 1532, § 2;

3.° Si valor non excedat mille libellas seu francos et locatio sit ultra novennium, servari debet idem praescriptum Can. 1532, § 2; si locatio non sit ultra novennium, fieri potest a legitimis administratoribus, monito Ordinario.

Can. 1542. - § 1. In emphyteusi bonorum ecclesiasticorum emphyteuta nequit canonem redimere sine licentia legitimi Superioris ecclesiastici de quo in Can. 1532; quod si redemerit, eam saltem pecuniae vim ecclesiae dare debet, quae canoni respondeat.

1539 § 1: Vide etiam Can. 730.

1539 § 2: S. C. C., *Romana et aliarum,* 17 febr. 1906, ad 2.

Kan. 1539. - § 1. Pri prodaji ili zamjeni svetih stvari ne smije se kod određivanja cijene uzimati nikakav obzir na posvetu ili blagoslov.

§ 2. Upravljatelji mogu tako zvane *vrijednosnice na donosioca,* zamijeniti u druge vrijednosnice, koje imaju veću ili jednaku sigurnost i kamatnjak, no tako da se isključi svako trgovanje i mešetarenje, te dobije pristanak od strane Ordinarija, biskupijskog upravnog Vijeća, te ostalih zanimanih.

Kan. 1540. - Crkvene se nekretnine ne smiju bez posebne dozvole mjesnoga Ordinarija prodati ili iznajmiti upravljateljima ili njihovim rođacima u prvom ili drugom stupnju srodstva odnosno tazbine.

Kan. 1541. - § 1. Zakupne pogodbe o nekom crkvenom zemljištu mogu se sklapati samo u skladu s odredbom kan. 1531, § 2; a u njima se uvijek moraju pridati uvjeti o čuvanju granica, o dobroj obradbi, o redovitom plaćanju zakupnine, o primjerenoj jamčevini za izvršenje uvjeta.

§ 2. Kod davanja u zakup crkvene imovine, uz obdržavanje propisa kan. 1479:

1.° Ako vrijednost zakupa prelazi trideset tisuća lira ili franaka, a zakup ima trajati dulje od devet godina, mora se obdržavati propis kan. 1532, § 3;

2.° Ako se vrijednost kreće između tisuću lira i trideset tisuća lira ili franaka, a zakup ima trajati dulje od devet godina, mora se obdržavati propis istoga kan. 1532, § 3; ako zakup ne ima trajati dulje od devet godina, propis istoga kan. 1532, § 2;

3.° Ako vrijednost ne prelazi tisuću lira ili franaka, a zakup ima trajati dulje od devet godina, mora se obdržavati isti propis kan. 1532, § 2; ako zakup ne ima trajati dulje od devet godina, može se sklopiti od zakonitih upravljatelja, uz obavijest Ordinariju.

Kan. 1542. - § 1. Kod nasljednog zakupa crkvene imovine ne može nasljedni zakupnik otkupiti zakupninu bez dozvole crkvenog Poglavara označenog u kan. 1532; a pri otkupu treba da naplati u novcu barem onoliku vrijednost, koja odgovara zakupnini.

1541 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Ianuen. et Parmen.,* 12 febr. 1597; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 6.

1542 § 2: C. 2, C. X, q. 2; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Patriarch. Armen.), 30 iul. 1867, n. 3.

§ 2. Ab emphyteuta congrua exigatur cautio pro solutione canonis et conditionibus implendis; in ipso instrumento pacti emphyteutici forum ecclesiasticum arbiter statuatur ad dirimendas controversias inter partes forte exorituras et expresse declaretur meliorationes solo cedere.

Can. 1543. - Si res fungibilis ita alicui detur ut eius fiat et postea tantundem in eodem genere restituatur, nihil lucri, ratione ipsius contractus, percipi potest; sed in praestatione rei fungibilis non est per se illicitum de lucro legali pacisci, nisi constet ipsum esse immoderatum, aut etiam de lucro maiore, si iustus ac proportionatus titulus suffragetur.

1543: C. 6. 8, C. XIV, q. 4; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Inter multiplices*», 4 maii 1515, § 4; Benedictus XIV, ep. encycl. «*Vix pervenit*», 1 nov. 1745, § 3, I-V, § 4; S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821, ad 2; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1873.

§ 2. Od nasljednog se zakupnika mora tražiti primjerena jamčevina za isplatu zakupnine i izvršenje uvjeta; u samoj se ispravi o nasljednom zakupu mora staviti odredba, da će možebitne prijepore među strankama rješavati crkveno sudište kao izabrano i izričita izjava o tom, da sva poboljšanja ostaju tlu i zemljištu.

Kan. 1543. - Kada se zamjeniva stvar nekomu dade tako, da postaje njegovom i bude poslije povraćena u istoj količini i vrsti, ne može se uzeti, zbog same pogodbe, nikakova dobit; ali nije samo po sebi nedopušteno kod predaje zamjenive stvari ugovoriti naplatu zakonskog dobitka, osim ako bi bilo očito, da je takav pretjeran, pa i naplatu većega dobitka, ako za to postoji pravedan i primjeren naslov.

TITULUS XXX.

DE PIIS FUNDATIONIBUS.

Can. 1544. - § 1. Nomine piarum fundationum significantur bona temporalia alicui personae morali in Ecclesia quoquo modo data, cum onere in perpetuum vel in diuturnum tempus ex reditibus annuis aliquas Missas celebrandi, vel alias praefinitas functiones ecclesiasticas explendi, aut nonnulla pietatis et caritatis opera peragendi.

§ 2. Fundatio, legitime acceptata, naturam induit contractus synallagmatici: *do ut facias.*

Can. 1545. - Loci Ordinarii est normas praescribere de dotis quantitate infra quam pia fundatio admitti nequeat et de eius fructibus rite distribuendis.

Can. 1546. - § 1. Ut huiusmodi fundationes a persona morali acceptari possint, requiritur consensus Ordinarii loci, in scriptis datus, qui eum ne praebeat, antequam legitime compererit personam moralem tum novo oneri suscipiendo, tum antiquis iam susceptis satisfacere posse; maximeque caveat ut reditus omnino respondeant oneribus adiunctis secundum cuiusque dioecesis morem.

§ 2. In acceptatione, constitutione et administratione fundationis patronus ecclesiae nullum ius habet.

Can. 1547. - Pecunia et bona mobilia, dotationis nomine assignata, statim in loco tuto, ab eodem Ordinario designando, deponantur ad eum finem ut eadem pecunia vel bonorum mobilium pretium custodiantur et quamprimum caute et utiliter secundum prudens eiusdem Ordinarii arbitrium, auditis et iis quorum interest et dioecesano administrationis Consilio, collocentur in commodum eiusdem fundationis cum expressa et individua mentione oneris.

1545: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 15, ad 5, § 16, 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697, ad 5.

1546 § 1: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 7, 8, 16, 18, 30; S. C. C., decr. 21 iun. 1625; decr. 23 nov. 1697, *Celsonen.*, 22 iul. 1741, ad 1; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 21 iul. 1856, art. 20, a.

NASLOV XXX.

POBOŽNE ZAKLADE

Kan. 1544. - § 1. Pod imenom pobožnih zaklada razumijevaju se imovinska dobra dana kojimgod načinom nekoj moralnoj osobi u Crkvi, s obvezom za vjekovita i dugotrajna vremena iz prihoda služiti neke Mise, odnosno izvršiti kakove druge preodređene crkvene obredne čine, ili učiniti neka djela bogoljubnosti i dobrotvornosti.

§ 2. Zaklada, kad je zakonito prihvaćena, prima prirodu dvostranoga ugovora: *dajem da učiniš.*

Kan. 1545. - Na mjesnoga Ordinarija spada izdati odredbe o visini glavnice, ispod koje se ne može pobožna zaklada primiti, te o pravilnoj razdiobi prihoda.

Kan. 1546. - § 1. Da moralna osoba može primiti takove zaklade, zahtijeva se pismeno izdani pristanak od strane mjesnog Ordinarija, koji ga ne smije dati, dok nije najprije propisno izvidio, da li ona moralna osoba može udovoljiti kako novoj obvezi, koju ima primiti, tako i ranijima, koje je već primila; a osobito neka na to pazi, da prihodi odgovaraju prema prilikama dotične biskupije u svemu pridanim obvezama.

§ 2. Zaštitniku crkve ne pripada kod primanja, osnivanja i upravljanja zaklade nikakovo pravo.

Kan. 1547. - Novac i pokretna imovina, što sačinjavaju zakladnu glavnicu, ima se odmah položiti na sigurnom mjestu, koje će odrediti isti Ordinarij, u tu svrhu, da se novac odnosno vrijednost pokretne imovine pričuva i čim prije sigurno i koristonosno uloži, prema razboritom sudu istoga Ordinarija, po saslušanju i zanimanih i biskupijskog upravnog Vijeća, za korist iste zaklade time, da se izričito i pojedinačno označe obveze.

1547: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 7, 16, 30; S. C. C., decr. 21 iun. 1625; decr. 23 nov. 1697.

Can. 1548. - § 1. Fundationes, etiam viva voce factae, scripto consignentur.

§ 2. Alterum tabularum exemplar in Curiae archivo, alterum in archivo personae moralis, ad quam fundatio spectat, tuto asservetur

Can. 1549. - § 1. Servatis praescriptis Can. 1514-1517 et Can. 1525, in qualibet ecclesia onerum ex piis fundationibus incumbentium tabella conficiatur quae apud rectorem in loco tuto conservetur.

§ 2. Pariter praeter librum de quo in Can. 843, § 1, alter liber retineatur et apud rectorem servetur, in quo singula onera perpetua et temporaria eorumque implementum et eleemosynae adnotentur, ut de iis omnibus exacta ratio Ordinario loci reddatur.

Can. 1550. - Si agatur de piis fundationibus in ecclesiis, etiam paroecialibus, religiosorum exemptorum, iura et officia Ordinarii loci, de quibus in Can. 1545-1549, exclusive competunt Superiori maiori.

Can. 1551. - § 1. Reductio onerum quae pias fundationes gravant, uni Sedi Apostolicae reservatur, nisi in tabulis fundationis aliud expresse caveatur, et salvo praescripto Can. 1517, § 2.

§ 2. Indultum reducendi Missas fundatas non protenditur nec ad alias Missas ex contractu debitas nec ad alia onera piae fundationis.

§ 3. Indultum vero generale reducendi onera piarum fundationum ita intelligendum est, nisi aliud constet, ut indultarius potius alia onera, quam Missas reducat.

1549 § 1: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 18, 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697; decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904; Caeremoniale Episcopor., l. I, c. VI, n. 4.

1549 § 2: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 19, 30; S. C. C., decr. 23 nov. 1697; decr. «*Ut debita*», 11 maii 1904, n. 15.

1550: Innocentius XII, const. «*Nuper*», 23 dec. 1697, § 7, 8, 16, 19, 30; S. C. C., decr. 21 iun. 1625; decr. 23 nov. 1697.

Kan. 1548. - § 1. I za one zaklade, koje su učinjene usmeno, moraju se sačiniti pismene isprave.

§ 2. Jedan se primjerak zakladnice mora sigurno pohraniti u pismohrani Kurije, drugi u pismohrani one moralne osobe, na koju spada zaklada.

Kan. 1549. - § 1. Uz obdržavanje propisa kan. 1514-1517 i kan. 1525, ima se sačiniti za svaku crkvu iskaz o obvezama, koje postoje na temelju pobožnih zaklada, a takav se mora čuvati na sigurnom mjestu kod ravnatelja.

§ 2. Isto tako ima se, osim knjige spomenute u kan. 843, § 1, voditi i kod ravnatelja čuvati druga, u koju se moraju bilježiti sve pojedine trajne i povremene obveze, te kada su izvršene i uz koju nagradu, da se o svemu tomu položi račun mjesnom Ordinariju.

Kan. 1550. - Kada se radi o pobožnim zakladama u crkvama, pa i župskima, izuzetih redovnika, pripadaju pravo i dužnost mjesnog Ordinarija, o kojima se govori u kan. 1545-1549, isključivo višem Poglavaru.

Kan. 1551. - § 1. Isključivo je Apostolskoj Stolici pridržano smanjivanje obveza, koje terete pobožne zaklade, osim ako je drugačije izrijekom predviđeno u zakladnicama, te uz obdržavanje propisa kan. 1517, § 2.

§ 2. Ovlastica smanjivati zakladne Mise ne proteže se niti na druge po pogodbi obvezatne Mise niti na druge obveze pobožne zaklade.

§ 3. Opća pako ovlastica smanjivati obveze pobožnih zaklada ima se, ako drugo nije očito, razumijevati tako, da ovlaštenik mora smanjiti prije druge obveze, nego li Misne.

1551 § 1: S. C. C., *Neapolitana,* 13 et 27 ian. 1703, ad 1; *Veronen.,* 18 nov., 2 dec. 1713; *Romana,* 1 et 15 dec. 1714, ad 1-3; *Bergomen.,* 19 iun., 10 iul. 1728, ad 1; *Faventina,* 27 febr. 1734, 12 febr. 1735; *Nolana,* 28 febr., 14 mart. 1739; *Novarien.,* 5 et 27 aug. 1780; *Placentina*, 14 sept., 23 nov. 1782, ad IV; *Vallisoletana,* 22 maii 1784; *Placentina,* 21 iul. 1792; *Sutrina,* 18 apr. 1795, ad 5; *Senogallien.,* 23 apr. 1796; *Turritana,* 16 aug. 1806.

1551 § 2: S. C. C., *Cremonen.,* mense iul. 1586, ad 3; *Neapolitana,* 26 apr. 1698, ad 1; *Caesenaten.,* 23 sept. 1741; *Parmen.,* 12 iul., 16 aug. 1794.

LIBER QUARTUS

DE PROCESSIBUS

KNJIGA ČETVRTA

POSTUPCI

PARS PRIMA

DE IUDICIIS

Can. 1552. - § 1. Nomine iudicii ecclesiastici intelligitur controversiae in re de qua Ecclesia ius habet cognoscendi, coram tribunali ecclesiastico, legitima disceptatio et definitio.

§ 2. Obiectum iudicii sunt:

1.° Personarum physicarum vel moralium iura persequenda aut vindicanda, vel earundem personarum facta iuridica declaranda; et tunc iudicium est *contentiosum;*

2.° Delicta in ordine ad poenam infligendam vel declarandam; et tunc iudicium est *criminale.*

Can. 1553. - § 1. Ecclesia iure proprio et exclusivo cognoscit:

1.° De causis quae respiciunt res spirituales et spiritualibus adnexas;

2.° De violatione legum ecclesiasticarum deque omnibus in quibus inest ratio peccati, quod attinet ad culpae definitionem et poenarum ecclesiasticarum irrogationem;

3.° De omnibus causis sive contentiosis sive criminalibus quae respiciunt personas privilegio fori gaudentes ad normam Can. 120, 614, 680.

1552 § 1: C. 10, X, *de verborum significatione,* V, 40.

1553 § 1. 3.°: C. 3, 6, D. X; c. 34, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 2, 3, 13, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 3, X, *de ordine cognitionum,* II, 10; c. 9, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; c. 15, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 3, *de foro competenti,* II, 2, in VI°; c. 2, *de iureiurando,* II, 11, in VI°; c. 4, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum,* III, 23, in VI°; c. 18, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 12, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Clemens XI, const. *«Ad plurimas»,* 23 dec. 1713, § 6; const. *«Ad Apostolatus»,* 7 sept. 1714, § 3; Gregorius XVI, allocut. *«Afflictas»,* 1 mart. 1841; Pius IX, allocut. *«In consistoriali»,* 1 nov. 1850; allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; allocut. *«Nunquam fore»,* 15 dec. 1856; ep. encycl. *«Etsi multa»,* 21 nov. 1873; Leo XIII, ep. encycl. *«Immortale Dei»,* 1 nov. 1885; S. C. C., *Augustae Praetoriae,* 23 iun. 1605; *Boianen.,* 7 febr. 1637, ad 3; *Milevitana,* 28 febr. 1654, ad 2. -- Vide etiam Can. 1960; 1961; 2198.

DIO PRVI

SUDOVANJE

Kan. 1552. - § 1. Pod imenom crkvenoga sudovanja razumijeva se zakonita rasprava i rješidba pred crkvenim sudištem u prijepornoj stvari, za koju Crkva ima pravo sudovanja.

§ 2. Predmeti su sudovanja:

1.° Potraživanje ili obrana prava od strane pojedinačkih i skupnih osoba, ili ustanovljivanje pravnih činjenica od istih osoba; a tada je sud *parnični;*

2.° Krivična djela u cilju, da se udari ili izjavi kazna; a tada je sud *kazneni.*

Kan. 1553. - § 1. Crkvi pripada vlastito i isključivo pravo sudovanja:

1.° U sporovima koji se odnose na duhovne ili s duhovnima spojene stvari;

2.° O prekršaju crkvenih zakona i o svemu onomu, gdje je po srijedi grijeh, ukoliko se radi o tom, da se utvrdi krivnja i udare crkvene kazne;

3.° U svim sporovima bilo parničnim bilo kaznenim, koji se odnose na osobe, što uživaju povlasticu podsudnosti po odredbi kan. 120, 614, 680.

§ 2. In causis in quibus tum Ecclesia tum civilis potestas aeque competentes sunt, quaeque dicuntur mixti fori, est locus praeventioni.

Can. 1554. - Actor, qui causas mixti fori ad iudicem ecclesiasticum deductas ad forum saeculare iudicandas defert, congruis poenis puniri potest ad normam Can. 2222 et privatur iure contra eandem personam de eadem re et de connexis causam agendi in foro ecclesiastico.

Can. 1555. - § 1. Tribunal Congregationis S. Officii suo more institutoque procedit sibique propriam consuetudinem retinet; et etiam inferiora tribunalia, in causis quae ad S. Officii tribunal spectant, normas ab eodem traditas sequantur oportet.

§ 2. Cetera tribunalia servare debent praescripta canonum qui sequuntur.

§ 3. In iudicio pro dimissione religiosorum serventur praescripta Can. 654-668.

1553 § 2: Reg. 54, R. J., in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 5 dec. 1600; instr. 29 nov. 1893, art. VI; S. C. C., *Visen.*, 19 apt. 1604, ad 4; *Ianuen.*, 18 mart. 1628; *Reatina*, 24 sept. 1639.

§ 2. U sporovima, u kojima su i Crkva i građanska vlast jednako nadležne, a koje se nazivaju stvarima mješovite podsudnosti, odlučuje pretjecanje.

Kan. 1554. - Tužitelj, koji podnese na suđenje svjetovnom sudu sporove mještovite podsudnosti već pokrenute kod crkvenoga suca, može se kazniti primjerenim kaznama po odredbi kan. 2222 i gubi pravo pokrenuti parnicu protiv iste osobe o stvari istoj ili s njom spojenom pred crkvenim sudom.

Kan. 1555. - § 1. Sudište Zbora Sv. Službe postupa utemeljeno na svome zakonu i zadržava sebi svojstvene običaje; a također i niža sudišta u parnicama koje spadaju na Sudište Zbora Sv. Službe moraju se držati od nje izdanih propisa.

§ 2. Ostala sudišta moraju se držati propisa kanona koji slijede.

§ 3. Kod sudovanja o otpustu redovnika moraju se obdržavati propisi kan. 654-668.

1554: Martinus V, const. «*Ad reprimendas*», 1 febr. 1428, § 3.

1555 § 1: Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. I, n. 6°.

SECTIO I.

De iudiciis in genere.

TITULUS I.

DE FORO COMPETENTI.

Can. 1556. - Prima Sedes a nemine iudicatur.

Can. 1557. - § 1. Ipsius Romani Pontificis dumtaxat ius est iudicandi:

1.° Eos qui supremum tenent populorum principatum horumque filios ac filias eosve quibus ius est proxime succedendi in principatum;

2.° Patres Cardinales;

3.° Legatos Sedis Apostolicae, et in criminalibus Episcopos, etiam titulares.

1556: C. 4, 5, 7, 9, D. XXI; c. 7, 10-12, 15, D. XCVI; c. 10, 13-17, C. IX, q. 3; c. 30, C. XVII, q. 4; c. 12, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 1, *de maioritate et obedientia,* I, 8, in Extravag com.; Conc. Constantinopolitan. IV, actio X, Can. 21; Conc. Vatican., sess. IV, c. III, *de vi et ratione primatus Romani Pontificis;* S. Zosimus, ep. *«Quamvis Patrum traditio»,* 21 mart. 418; S. Bonifacius I, ep. *«Retro maioribus tuis»,* 11 mart. 422, c. 2; S. Leo IX, ep. *«In terra pax hominibus»,* 2 sept. 1053, c. 11, 32; Ioannes XXII, const. *«Licet»,* 23 oct. 1327, art. 3, errorum Marsilii Patavini et Ioannis de Janduno, damn.; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 1; Clemens XI, const. *«Ad plurimas»,* 23 dec. 1713, § 6; const. *«Ad Apostolatus»,* 7 sept. 1714, § 3; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; Syllabus errorum, prop. 41; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 4, § VI, n. 1; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; allocut. *«Mirandum sane»,* 1 iun. 1888; ep. encycl. *«Satis cognitum»,* 29 iun. 1896. -- Vide etiam Can. 228, § 2.

ODSJEK I.

Sudovi općenito

NASLOV I.

NADLEŽNI SUD

Kan. 1556. - Prvosvećeniku nema nitko prava suditi.

Kan. 1557. - § 1. A Rimskom Prvosvećeniku pripada isključivo pravo suditi:

1.° Onima koji imaju u državama vrhovnu vladarsku vlast, te njihovim sinovima i kćerima, te onima, kojima pripada pravo neposrednog vladarskog nasljedstva;

2.° Ocima Stožernicima;

3.° Poslanicima Apostolske Stolice, te u kaznenim predmetima Biskupima, pa i naslovnima.

1557 § 1. 3.°: C. 10, 12, C. II, q. 6; c. 5-10, C. III, q. 6; c. 7, C. VI, q. 4; c. 20, C. VII, q. 1; c. 2, X, *de translatione episcopi,* I, 7; c. 16, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 5, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; c. 3, *de haereticis,* V, 3, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 8; sess. XXIV, *de ref.,* c. 5; S. Leo IX, ep. *«Cum ex venerabilium»,* 17 dec. 1053, § 4; Eugenius IV, ep. *«Non mediocri»,* a. 1439, § 14; Paulus IV, motu propr. *«Cum saepius»,* 9 ian. 1556; Benedictus XIV, ep. *«In postremo»,* 20 oct. 1756, § 18; Leo XIII, litt. encycl. *«Sapientiae»,* 10 ian. 1890; S. C. Ep. et Reg., *Larinen.,* 30 maii 1586; *Monopolitana,* 16 oct. 1627; S. C. C., *Oxomen.,* 7 ian. 1623; *Viennen.,* 16 mart. 1647; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, rcconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum.*

§ 2. Tribunalibus vero Sedis Apostolicae reservatur iudicare:

1.° Episcopos residentiales in contentiosis, salvo praescripto Can. 1572, § 2;

2.° Dioeceses aliasve personas morales ecclesiasticas quae Superiorem infra Romanum Pontificem non habent, uti religiones exemptas, Congregationes monasticas, etc.

§ 3. Alias causas quas Romanus Pontifex ad suum advocaverit iudicium, videt iudex quem ipsemet Romamus Pontifex designaverit.

Can. 1558. - In causis de quibus in Can. 1556, 1557, aliorum iudicum incompetentia est *absoluta.*

Can. 1559. - § 1. Nemo in prima instantia conveniri potest, nisi coram iudice ecclesiastico qui competens sit ob unum ex titulis qui in Can. 1560-1568 determinantur.

§ 2. Incompetentia iudicis cui nullus ex his titulis suffragatur, dicitur *relativa.*

§ 3. Actor sequitur forum rei; quod si reus multiplex forum habeat, optio fori actori conceditur.

Can. 1560. - Forum necessarium habent:

1.° Actiones de spolio, coram Ordinario loci rei sitae;

2.° Causae respicientes beneficium, quamvis non residentiale, coram Ordinario loci beneficii;

3.° Causae quae versantur circa administrationem, coram Ordinario loci ubi administratio gesta est;

4.° Causae quae respiciunt hereditates aut legata pia, coram Ordinario loci domicilii testatoris, nisi agatur de mera exsecutione legati, quae videnda est secundum ordinarias competentiae normas.

1557 § 3: C. 7, C. VI, q. 4; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 20; Benedictus XIV, const. *«Quamvis iusto»*, 30 apr. 1749.

1558: C. 16, X, *de maioritate et obedientia*, I, 33; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 17.

§ 2. A sudištima je Apostolske Stolice pridržano suditi:

1.° Sjedišnim Biskupima u parničnim sudovima, uz obdržavanje propisa kan. 1572, § 2;

2.° Biskupijama i drugima crkvenim skupnim osobama, koje nemaju Poglavara niže Rimskog Prvosvećenika, kao što su izuzete redovničke družbe, monaški Zborovi, itd.

§ 3. U drugim sporovima, koje je Rimski Prvosvećenik povukao pred svoj sud, sudi sudac, kojega odredi sam Rimski Prvosvećenik.

Kan. 1558. - U sporovima spomenutima u kan. 1556, 1557, nenadležnost je drugih sudaca *bezuvjetna.*

Kan. 1559. - § 1. U prvoj se molbi može protiv nekoga podići tužba samo pred crkvenim sucem, koji je nadležan po jednomu od naslova, koji su označeni u kan. 1560-1568.

§ 2. Nenadležnost se suca, za kojega ne postoji nijedan od ovih naslova, naziva *odnosnom*.

§ 3. Tužitelj slijedi podsudnost tuženoga; a ako tuženi ima višestruku podsudnost, prepušten je izbor suda tužitelju.

Kan. 1560. - Nužnu podsudnost imaju:

1.° Tužbe na povratu posjeda, pred Ordinarijem onoga mjesta, na kojemu se stvar nalazi;

2.° Sporovi, koji se odnose na nadarbinu, iako je nesjedišna, pred Ordinarijem nadarbinskog mjesta;

3.° Sporovi, koji se tiču upravljanja imovinom, pred mjesnim Ordinarijem, gdje je izvršivano upravljanje;

4.° Sporovi, koji se odnose na nasljedstva ili pobožne zapise, pred mjesnim Ordinarijem oporučiteljeva prebivališta, osim ako se radi samo o provedbi zapisa, o kojoj se ima suditi prema redovnim odredbama o nadležnosti.

1559 § 1: C. 3, C. III, q. 6; c. 4, X, *de foro competenti*, II, 2; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.*, c. 14; sess. XIV, *de ref.*, c. 5, 8; sess. XXIV, *de ref.*, c. 20; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»*, 4 maii 1515, § 8.

1559 § 3: C. 16, C. III, q. 6; c. 15, 16, 45, C. XI, q. 1; c. 4-8, X, *de foro competenti*, II, 2.

1560 4.°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 20.

Can. 1561. - § 1. Ratione domicilii vel quasi-domicilii quilibet conveniri potest coram Ordinario loci.

§ 2. Ordinarius autem domicilii vel quasi-domicilii iurisdictionem in subditum, quamvis absentem, habet.

Can. 1562. - § 1. Qui peregrinus est in Urbe, licet per breve tempus, potest in ipsa tanquam in proprio domicilio citari; sed ius habet revocandi domum, idest petendi ut ad proprium Ordinarium remittatur.

§ 2. Qui in Urbe ab anno commoratur, ius habet declinandi forum Ordinarii et instandi ut coram Urbis tribunalibus citetur.

Can. 1563. - Vagus proprium forum habet in loco yui actu commoratur; religiosus in loco domus suae.

Can. 1564. - Ratione rei sitae pars conveniri potest coram Ordinario loci, ubi res litigiosa sita est, quoties actio in rem directa sit.

Can. 1565. - § 1. Ratione contractus pars conveniri potest coram Ordinario loci in quo contractus initus est vel adimpleri debet.

§ 2. In actu autem contractus permittitur contrahentibus, obligationis declarandae, urgendae vel implendae gratia, locum eligere, in quo etiam absentes citari et conveniri possint.

Can. 1566. - § 1. Ratione delicti reus forum sortitur in loco patrati delicti.

§ 2. Licet post delictum reus e loco discesserit, iudex loci ius habet illum citandi ad comparendum, et sententiam in eum ferendi.

1561 § 1: C. 14, C. III, q. 6; c. 1, C. IX, q. 2; c. 1, 17, 19, 20, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 3, X, *de parochiis et alienis parochianis,* III, 29; c. 11, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 14; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 41; S. C. Ep. et Reg., *Lycien.,* 13 aug. 1613.

1561 § 2: C. 3, X, *de dolo et contumacia,* II, 14.

1562 § 1: C. 20, X, *de foro competenti,* II, 2.

1563: C. 1, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 14.

1564: C. 3, 20, X, de foro competenti, II, 2; c. 1, de privilegiis, V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, de ref., c. 14.

Kan. 1561. - § 1. Protiv svakoga se može podići tužba pred mjesnim Ordinarijem na temelju prebivališta ili doprebivališta.

§ 2. A Ordinarij prebivališta ili doprebivališta ima nad svojim potčinjenim sudačku vlast, iako je on otsutan.

Kan. 1562. - § 1. Tko boravi u Gradu kao stranac, ma i za kratko vrijeme, može ondje biti pozivan kao da je u vlastitom prebivalištu, ali ima pravo povrate na svoju kuću, to jest moliti, da bude otpućen vlastitom Ordinariju.

§ 2. Tko boravi u Gradu godinu dana ima pravo odbiti podsudnost Ordinarija i zahtijevati, da bude pozvan pred Gradska sudišta.

Kan. 1563. - Beskućnik ima podsudnost u mjestu, gdje zaista boravi; redovnik u mjestu gdje se nalazi njegova redovnička kuća.

Kan. 1564. - Na temelju smještaja stvari može se protiv stranke podići tužba pred mjesnim Ordinarijem, gdje se sporna stvar nalazi, kadgod se radi o stvarnoj tužbi.

Kan. 1565. - § 1. Na temelju ugovora može se protiv stranke podići tužba pred mjesnim Ordinarijem, gdje je sklopljen ugovor ili gdje se on mora izvršiti.

§ 2. Dopušteno je ugovornicima, da pri samom sklapanju ugovora izaberu mjesto, gdje se mora obveza ustanoviti, tražiti ili izvršiti, pa se onda u tom mjestu mogu i kada su otsutni pred sud pozvati i utužiti.

Kan. 1566. - § 1. Na temelju krivičnog djela krivac zadobiva podsudnost u mjestu izvršenog krivičnog djela.

§ 2. Iako je krivac poslije krivičnog djela otišao iz mjesta, mjesni sudac ima pravo pozvati ga pred sud i protiv njega izreći presudu.

1565 § 1: C. 17, 20, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 1, *de foro competenti,* II, 2, in VI°; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 14; S. C. C., *Milevitana,* 19 aug. 1899.

1565 § 2: C. 17, X, *de foro competenti,* II, 2; Reg. 85, R. J., in VI°.

1566 § 1: C. 19, C. II, q. 1; C. 1, 2, 7, 18, C. III, q. 6; c. 7, C. III, q. 9; c. 4, 5, C. VI, q. 3; c. 13, 14, 20, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 1, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 3; sess. VII, *de ref.,* c. 14; sess. XIV, *de ref.,* c. 5; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 42; S. C. Ep. et Reg., *Assisien.,* 4 apr. 1617; S. C. C., *Firmana,* 13 apr., 3 aug. 1720. -- Vide etiam Can. 616, § 2.

Can. 1567. - Ratione connexionis seu continentiae ab uno eodemque iudice cognoscendae sunt causae inter se connexae, nisi legis praescriptum obstet.

Can. 1568. - Ratione praeventionis, cum duo vel plures iudices aeque competentes sunt, ei ius est causam cognoscendi qui prius citatione reum legitime convenit.

1567: C. 21, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; C. 9, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 21, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 3, X, *de ordine cognitionum,* II, 10; c. 1, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 1, X, *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 17; c. 38, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 5, 7, 9, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; c. 3, 5, 7, X, *de donationibus inter virum et uxorem et de dote*

Kan. 1567. - Na temelju sveze ili sklopa moraju se po jednom te istom sucu presuditi sporovi, koji su povezani među sobom, ako nema protivnoga zakonskoga propisa.

Kan. 1568. - Na temelju pretjecanja ima onda, kada su dva ili više sudaca jednako nadležni, onaj pravo presuditi spor, koji je najprije putem poziva tuženika stavio pod suđenje.

post divortium restituenda, IV, 20; c. 3, *de foro competenti,* II, 2, in VI°; Reg. 41, 54, R. J., in VI°.

1568: C. 19, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 8, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Messanen.,* 5 dec. 1600; S. C. C., *Milevitana,* 19 aug. 1899.

TITULUS II.

DE VARIIS TRIBUNALIUM GRADIBUS ET SPECIEBUS.

Can. 1569. - § 1. Ob primatum Romani Pontificis integrum est cuiulibet fideli in toto orbe catholico causam suam sive contentiosam sive criminalem, in quovis iudicii gradu et in quovis litis statu, cognoscendam ad Sanctam Sedem deferre vel apud eandem introducere.

§ 2. Recursus tamen ad Sedem Apostolicam interpositus non suspendit, excluso casu appellationis, exercitium iurisdictionis in iudice qui causam iam cognoscere coepit; quique idcirco poterit iudicium prosequi usque ad definitivam sententiam, nisi constiterit Sedem Apostolicam causam ad se advocasse.

Can. 1570. - § 1. Exceptis causis Sedi Apostolicae reservatis aut ad eandem advocatis, ceterae omnes cognoscuntur a diversis tribunalibus, de quibus in Can. 1572 seqq.

§ 2. Quodlibet tamen tribunal, quod attinet ad partium et testium examen aut citationem, documentorum vel rei controversae inspectionem, decretorum intimationem aliaque huiusmodi, ius habet in auxilium vocandi aliud tribunal, quod normas pro singulis actibus iure praescriptas servare debet.

Can. 1571. - Qui causam vidit in uno iudicii gradu, nequit eandem causam in alio iudicare.

1569 § 1: C. 4-8, 10, 12, 15-17, 36, C. II, q. 6; c. 5, 6, 14, C. III, q. 6; c. 11, 16-19, C. IX, q. 3; c. 27, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 20, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 2, 3, X, *de libelli oblatione,* II, 3; c. 1, X, *de dilationibus,* II, 8; c. 8, 10, 11, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 4, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 15, 47, 53, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28, c. 3, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Vatican., sess. IV, c. III, *de vi et ratione primatus Romani Pontificis*; Nicolaus I, ep. *«Proposueramus quidem»,* a. 865; Professio fidei (in Conc. Lugdunen. II) a Michaele Palaeologo Gregorio X oblata, a. 1274; Pius VI, const. *«Super soliditate»,* 28 nov. 1786, § 4; Pius IX, ep. *«Non sine gravissimo»,* 24 febr. 1870; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; litt. encycl. *«Trans Oceanum»,* 18 apr. 1897, n. XIV, 1°.

NASLOV II.

RAZNI STUPNJI I VRSTE SUDIŠTA

Kan. 1569. - § 1. Zbog prvenstva Rimskog Prvosvećenika slobodno stoji svakom vjerniku u cijelom kršćanskom svijetu iznijeti svoj spor bio on parnični ili kazneni, na sudovanje Svetoj Stolici odnosno pred njom ga pokrenuti.

§ 2. No iznošenje spora pred Apostolsku Stolicu ne obustavlja, osim u slučaju priziva, izvršivanje vlasti od strane onoga suca, koji je sudovanje već započeo; i zato će on moći sudovanje nastaviti sve do konačne presude, osim kada se dokaže, da je Apostolska Stolica uzela spor na suđenju sebi.

Kan. 1570. - § 1. Izuzev sporove, koji su Apostolskoj Stolici pridržani ili od nje na suđenje preuzeti, sve druge presuđuju razna ona sudišta spomenuta u kan. 1572 sl.

§ 2. Ipak ima svako sudište pravo, što se tiče ispita ili poziva za stranke i svjedoke, uvida u dokaznice ili prijeporni predmet, uručenja odluka i sličnih stvari, zatražiti pomoć od drugoga sudišta, koje onda mora za svaki pojedini takav čin obdržavati odnosne zakonske odredbe.

Kan. 1571. - Tko je presudio spor u jednom sudbenom stupnju, ne može suditi u istom sporu u drugom.

1569 § 2: C. 11-13, 16, C. II, q. 6; c. 56, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 1, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30.

1570 § 1: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § II, n. 2°; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 15.

1570 § 2: C. 8, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 3, X, *de fideiussoribus,* III, 22; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 15; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 19; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XIX; instr. a. 1883, n. 15; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 14, n. 4, 5, § 106, n. 3, § 110, 143; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 16.

1571: C. 35, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28.

CAPUT I.

DE TRIBUNALI ORDINARIO PRIMAE INSTANTIAE.

ART. I.

DE IUDICE.

Can. 1572. - § 1. In unaquaque dioecesi et pro omnibus causis a iure expresse non exceptis, iudex primae instantiae est loci Ordinarius, qui iudiciariam potestatem exercere potest ipse per se, vel per alios, secundum tamen canones qui sequuntur.

§ 2. Si vero agatur de iuribus aut bonis temporalibus Episcopi aut mensae vel Curiae dioecesanae, controversia dirimenda deferatur vel, Episcopo consentiente, ad dioecesanum tribunal collegiale quod constat officiali et duobus iudicibus synodalibus antiquioribus, vel ad iudicem immediate superiorem.

Can. 1573. - § 1. Quilibet Episcopus tenetur officialem eligere cum potestate ordinaria iudicandi, a Vicario Generali distinctum, nisi parvitas dioecesis aut paucitas negotiorum suadeat hoc officium ipsi Vicario Generali committi.

§ 2. Officialis unum constituit tribunal cum Episcopo loci: sed nequit iudicare causas quas Episcopus sibi reservat.

§ 3. Officiali dari possunt adiutores, quibus nomen est vice- officialium.

§ 4. Tum officialis tum vice-officiales esse debent sacerdotes, integrae famae, in iure canonico doctores vel ceteroqui periti, annos nati non minus triginta.

§ 5. Sunt amovibiles ad nutum Episcopi; vacante sede, a munere non cessant, nec a Vicario Capitulari amoveri possunt; adveniente autem novo Episcopo, indigent confirmatione.

1572 § 1: C. 1, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 1, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 7, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 8; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 42; const. *«Causarum»,* 16 nov. 1747; S. C. C., *Faventina,* mense oct. 1585; *Civitatis Castellanae et Hortanae,* 8 iun. 1624, ad V; *Turritana et Algaren.,* 12 et 20 febr. 1707; *Tolentinaten.,* 5 sept. 1711, ad 1.

1573 § 1: C. 2, *de officio vicarii,* I, 13, in VI°.

GLAVA I.

REDOVITO SUDIŠTE PRVE MOLBE

ČLANAK I.

SUDAC

Kan. 1572. - § 1. U svakoj je biskupiji i za sve sporove, koje zakon izrijekom ne izuzimlje, sudac prve molbe mjesni Ordinarij, koji može izvršivati sudačku vlast sam osobno, ili po drugima, no samo u skladu s kanonima, koji slijede.

§ 2. Ali kada se radi o imovinskim pravima ili dobrima Biskupa, biskupskog stola ili biskupijske Kurije, prijepor se mora na suđenje predati ili ako na to Biskup pristane, biskupijskom zbornom sudištu sastavljenom od predsjednika i dvojice najstarijih sinodskih sudaca, ili neposredno višemu sucu.

Kan. 1573. - § 1. Svaki Biskup mora izabrati predsjednika suda s redovnom sudskom vlašću, koji ne treba da je ujedno i Glavni Namjesnik, osim kada je zbog toga, što je biskupija malena ili poslovi neznatni, priličnije, da se ova služba povjeri samom Glavnom Namjesniku.

§ 2. Predsjednik (oficijal) sačinjava s mjesnim Biskupom jedno te isto sudište; no on ne može presuditi sporove, koje je Biskup pridržao sebi.

§ 3. Predsjedniku mogu biti pridijeljeni pomoćnici, koji se zovu podpredsjednici.

§ 4. I predsjednik i podpredsjednici moraju biti svećenici, neporočna glasa, doktori kanonskog prava ili mu inače vješti, najmanje trideset godina stari.

§ 5. Biskup ih može bez daljnjega smijeniti; ako se stolica uprazni, ostaju u službi, i ne može ih smijeniti Kaptolski Namjesnik; no kada dođe novi Biskup, treba im njegova potvrda.

1573 § 2: C. 2, *de consuetudine,* I, 4, in VI°; c. 2, *de officio vicarii,* I, 13, in VI°; c. 4, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°; c. 3, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 7; S. C. Ep. et Reg., *Aquinaten. et Pontis Curvi,* 3 sept. 1788.

1573 § 4: C. 1, X, *de consanguinitate et affinitate,* IV, 14.

1573 § 5: C. 1, X, *de regulis iuris,* V, 41.

§ 6. Qui Vicarius Generalis est idemque officialis, sede vacante, cessat quidem a Vicarii, non autem ab officialis munere.

§ 7. Si officialis eligatur in Vicarium Capitularem, ipse novum nominat officialem.

Can. 1574. - § 1. In qualibet dioecesi presbyteri probatae vitae et in iure canonico periti, etsi extradioecesani, non plures quam duodecim eligantur ut potestate ab Episcopo delegata in litibus iudicandis partem habeant; quibus nomen esto *iudicum synodalium* aut *pro-synodalium,* si extra Synodum constituuntur.

§ 2. Quod ad eorum electionem, substitutionem, cessationem aut remotionem a munere attinet, serventur praescripta Can. 385-388.

§ 3. Nomine iudicum synodalium in iure veniunt quoque iudices prosynodales.

Can. 1575. - Unicus iudex in quolibet iudicio duos assessores consulentes sibi adsciscere potest; quos tamen ex iudicibus synodalibus eligere debet.

Can. 1576. - § 1. Reprobata contraria consuetudine et revocato quolibet contrario privilegio:

1.° Causae contentiosae de vinculo sacrae ordinationis, et matrimonii, vel de iuribus aut bonis temporalibus cathedralis ecclesiae; itemque criminales in quibus res est de privatione beneficii inamovibilis aut de irroganda vel declaranda excommunicatione, tribunali collegiali trium iudicum reservantur;

2°. Causae vero quibus agitur de delictis quae depositionis, privationis perpetuae habitus ecclesiastici, vel degradationis poenam important, reservantur tribunali quinque iudicum.

§ 2. Loci Ordinarius tribunali collegiali trium vel quinque iudicum cognitionem committere potest etiam aliarum causarum, idque praesertim faciat quando de causis agitur quae, attentis temporis, loci et personarum adiunctis et materia iudicii difficiliores et maioris momenti videantur.

1574 § 1: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 10; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quamvis Paternae»,* 26 aug. 1741, § 2, 3, 5; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XII.

§ 6. Tko je Glavni Namjesnik, a ujedno i predsjednik, prestaje mu doduše, kada se stolica uprazni, služba Namjesnička, ali ne i predsjednička.

§ 7. Ako predsjednik bude izabran za Kaptolskog Namjesnika, on imenuje novoga predsjednika.

Kan. 1574. - § 1. U svakoj se biskupiji moraju izabrati svećenici, neporočna života i vješti kanonskom pravu, ma pripadali i drugoj biskupiji, najviše dvanaest, da vlašću prenesnom od Biskupa sudjeluju u sudovanju; treba da se nazivaju *suci sinodski* odnosno *prosinodski,* ako su postavljeni izvan sinode.

§ 2. Što se tiče toga, kako se oni izabiru, popunjuju, kako im služba prestaje i kako se smjenjivaju, imaju se obdržavati propisi kan. 385-388.

§ 3. Pod imenom sinodskih sudaca razumijevaju se u pravu i suci prosinodski.

Kan. 1575. - Inokosni sudac može sebi za svako sudovanje uzeti dva prisjednika savjetnika: no ove mora izabrati između sinodskih sudaca.

Kan. 1576. - § 1. Time da je protivni običaj zabranjen i svaka protivna povlastica opozvana:

1.° Zbornom sudištu triju sudaca pridržani su parnični sporovi o vezi svetoga ređenja, te ženidbe, ili o imovinskim pravima odnosno dobrima stolne crkve; isto tako kazneni, u kojima se radi o oduzeću nestalnosne nadarbine ili se ima udariti odnosno izjaviti izopćenje.

2.° Sudištu petorice sudaca pridržani su sporovi, u kojima se radi o krivičnim djelima, što povlače sobom kazan svrgnuća, trajnog oduzeća crkvene nošnje, ili lišenja duhovništva.

§ 2. Mjesni Ordinarij može povjeriti zbornom sudištu trojice ili petorice sudaca na suđenje također i druge sporove, a to treba da učini osobito onda, kada se radi o sporovima, kod kojih bi se vidilo, da su zamršeniji i teži s obzirom na vremenske, mjesne i osobne prilike i na predmet spora.

1574 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 10; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quamvis Paterna»,* 6 aug. 1741, § 2, 3, 5.

1575: C. 11, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 20, *de haereticis,* V, 2, in VI°.

§ 3. Duos vel quatuor iudices qui una cum praeside tribunal collegiale constituunt, inter iudices synodales Ordinarius, nisi pro sua prudentia aliter opportunum existimaverit, eligat per turnum.

Can. 1577. - § 1. Tribunal collegiale collegialiter procedere debet, et ad maiorem suffragiorum partem sententias ferre.

§ 2. Eidem praeest officialis vel vice-officialis, cuius est processum dirigere, et decernere quae pro iustitiae administratione in causa quae agitur necessaria sunt.

Can. 1578. - Exceptis causis de quibus in Can. 1572, § 2, Episcopus semper potest tribunali ipse per se praeesse; sed valde expedit ut causas, praesertim criminales et contentiosas gravis momenti, iudicandas relinquat tribunali ordinario, cui praesit officialis vel vice-officialis.

Can. 1579. - § 1. Si controversia sit inter religiosos exemptos eiusdem religionis clericalis, iudex primae instantiae, nisi aliud in constitutionibus caveatur, est Superior provincialis, aut, si monasterium sit sui iuris, Abbas localis.

§ 2. Salvo diverso constitutionum praescripto, si res contentiosa agatur inter duas provincias, in prima instantia iudicabit ipse per se vel per delegatum supremus religionis Moderator; si inter duo monasteria, supremus Moderator Congregationis monasticae.

§ 3. Si demum controversia enascatur inter religiosas personas physicas vel morales diversae religionis, aut etiam inter religiosos eiusdem religionis non exemptae vel laicalis, aut inter religiosum et clericum saecularem vel laicum, iudex primae instantiae est Ordinarius loci.

ART. II.

DE AUDITORIBUS ET RELATORIBUS.

Can. 1580. - § 1. Potest Ordinarius unum aut plures auditores, seu actorum instructores, sive stabiliter sive pro certa aliqua causa constituere.

1577 § 1: C. 13, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 21, 22, 34, 42, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribual, 4 aug. 1910, § 176.

§ 3. Ordinarij neka dvojicu odnosno četvoricu sudaca, koji zajedno s predsjednikom sačinjavaju zborno sudište, izabere, ako ne bi po svojoj razboritosti drukčije odlučio, između sinodskih sudaca, i to naizmjence.

Kan. 1577. - § 1. Zborno sudište mora postupati u vijeću, te presude izricati većinom glasova.

§ 2. Njemu predsjeda predsjednik ili podpredsjednik, na njega spada ravnati postupkom, te donositi odluke, koje su potrebite, da se u sporu koji se vodi izvrši pravda.

Kan. 1578. - Izuzev sporove spomenute u kan. 1572, § 2, može Biskup uvijek sudištu predsjedavati sâm osobno; no mnogo je zgodnije, da suđenje osobito u sporovima kaznenim i parničnim većega zamašaja, prepusti redovnom sudištu, kojemu treba da predsjeda predsjednik ili podpredsjednik.

Kan. 1579. - § 1. Ako se spor vodi između izuzetih redovnika iste duhovničke družbe, sudac je prve molbe, ako nije drukčije predviđeno u ustanovama, pokrajinski Poglavar, odnosno, ako se radi o samosvojnom samostanu, mjesni Opat.

§ 2. Ako se parnični predmet vodi između dviju pokrajina, sudit će se, u prvoj molbi osobno sam ili po opunomoćeniku vrhovni Starješina družbe; ako se vodi između dva samostana, vrhovni Starješina monaškog Zbora; no time se ne dokida protivna odredba u ustanovama.

§ 3. Konačno ako spor nastane između pojedinačkih ili skupnih osoba različite redovničke družbe, ili između redovnika iste neizuzete odnosno svjetovnjačke redovničke družbe, ili između redovnika i svjetovnog duhovnika odnosno svjetovnjaka, sudac je prve molbe mjesni Ordinarij.

ČLANAK II.

IZVIDNICI I IZVJESTITELJI

Kan. 1580. - § 1. Ordinarij može bilo stalno bilo za koju određenu parnicu postaviti jednoga ili više izvidnika ili pripremnika spisa.

1579 § 3: Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 42.

§ 2. Iudex auditorem eligere potest tantummodo pro causa quam cognoscit, nisi Ordinarius iam providerit.

Can. 1581. - Auditores pro tribunali dioecesano, quantum fieri potest, deligantur ex iudicibus synodalibus; pro tribunali vero religiosorum deligendi semper sunt ex alumnis eiusdem religionis ad normam constitutionum.

Can. 1582. - Eorum est testes citare et audire, aliaque acta iudicialia instruere secundum tenorem mandati, non autem sententiam definitivam ferre.

Can. 1583. - Auditor in quovis litis momento ab officio removeri potest ab eo qui eundem elegit, iusta tamen de causa, et citra partium praeiudicium.

Can. 1584. - Tribunalis collegialis praeses debet unum de iudicibus collegii ponentem seu relatorem designare qui in coetu iudicium de causa referat et sententias in scriptis redigat; et ipsi idem praeses potest alium ex iusta causa substituere.

ART. III.

DE NOTARIO, PROMOTORE IUSTITIAE, VINCULI DEFENSORE.

Can. 1585. - § 1. Cuilibet processui interesse oportet notarium, qui actuarii officio fungatur; adeo ut nulla habeantur acta, si actuarii manu non fuerint exarata, vel saltem ab eo subscripta.

§ 2. Quare iudex, antequam causam cognoscere incipiat, in actuarium assumere debet unum e notariis legitime constitutis, nisi ipse Ordinarius aliquem pro ea causa iam designaverit.

1581: C. 2, X, *de iudiciis,* II, 1; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XII.

1582: C. 27, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 12, 29; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XII, XXIX.

1584: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 21, 32, § 1, 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 1, 9, n. 1, § 179, n. 1, 4.

§ 2. Sudac može imenovati izvidnika samo za parnicu, u kojoj sudi, ako to već nije učinio Ordinarij.

Kan. 1581. - Izvidnici se kod biskupijskog sudišta moraju, po mogućnosti, uzeti između sinodskih sudaca; a kod redovničkog sudišta moraju se uvijek izabrati između pripadnika iste redovničke družbe u skladu s odredbom ustanova.

Kan. 1582. - Na njih spada pozivati i preslušati svjedoke, te pripremiti duge sudske čine u skladu s primljenim nalogom, ne pako izricati konačnu presudu.

Kan. 1583. - Izvidnika može onaj, koji ga je imenovao, smijeniti u svakom vremenu parnice, no samo iz pravednog razloga, te bez uštrba za stranke.

Kan. 1584. - Predsjednik zbornoga sudišta mora jednoga od sudaca u vijeću odrediti za izlagatelja ili izvjestitelja, koji će u sudačkom vijeću o sporu izvješćivati i presude pismeno izrađivati; a predsjednik ga može iz pravednog razloga, zamijeniti s drugim.

ČLANAK III.

BILJEŽNIK, PROMICATELJ PRAVDE, BRANITELJ VEZE

Kan. 1585. - § 1. Kod svakoga postupka mora biti prisutan bilježnik, koji ima izvršivati službu zapisničara; i to tako, da se sudski spisi moraju smatrati ništavima, ako nisu sačinjeni rukom zapisničara, ili barem od njega potpisani.

§ 2. Zato mora sudac, prije no što započne suđenjem spora, uzeti kao zapisničara jednoga između zakonito postavljenih bilježnika, ako već nije Ordinarij nekoga za tu parnicu odredio.

1585 § 1: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19; c. 2, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 13, X, *de praescriptionibus,* II, 26; c. 11, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 11, *de haereticis,* V, 2, in VI°; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 12, 34, 35; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XII, XXXIV, XXXV; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 5, § 1, Can. 36, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 7, § 144; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 14, 17, 25, 36.

Can. 1586. - Constituatur in dioecesi *promotor iustitiae* et *defensor vinculi,* ille pro causis, tum contentiosis in quibus bonum publicum, Ordinarii iudicio, in discrimen vocari potest, tum criminalibus; iste pro causis, in quibus agitur de vinculo sacrae ordinationis aut matrimonii.

Can. 1587. - § 1. In causis in quibus eorum praesentia requiritur, promotore iustitiae aut vinculi defensore non citato, acta irrita sunt, nisi ipsi, etsi non citati, revera interfuerint.

§ 2. Si legitime citati aliquibus actibus non interfuerint, acta quidem valent, verum postea eorum examini subiicienda omnino sunt ut ea omnia sive voce sive scriptis possint animadvertere et proponere quae necessaria aut opportuna iudicaverint.

Can. 1588. - § 1. Eadem persona officium promotoris iustitiae et defensoris vinculi gerere potest, nisi multiplicitas negotiorum et causarum id prohibeat.

§ 2. Promotor et defensor constitui possunt tum ad universitatem causarum tum pro singulis causis.

Can. 1589. - § 1. Ordinarii est promotorem iustitiae et vinculi defensorem eligere, qui sint sacerdotes integrae famae, in iure canonico doctores vel ceteroqui periti, ac prudentiae et iustitiae zelo probati.

§ 2. In tribunali religiosorum promotor iustitiae sit praeterea eiusdem religionis alumnus.

Can. 1590. - § 1. Promotor iustitiae et vinculi defensor electi ad universitatem causarum a munere non cessant, sede episcopali vacante, nec a Vicario Capitulari possunt removeri; adveniente autem novo Praelato, indigent confirmatione.

§ 2. Iusta tamen intercedente causa, Episcopus eos removere potest.

1586: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 5, 10; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. II, n. 7; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 13; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XIII; instr. a. 1883, n. 7; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 4, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 102, n. 3, § 108, 113.

1587 § 1: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 1 nov. 1741, § 6, 7, 10; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. II, n. 10; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 10.

Kan. 1586. - U biskupiji mora se postaviti *promicatelj pravde* i *branitelj veze*: onaj za sporove, kako za parnične, u kojima bi opće dobro, po sudu Ordinarija, moglo stradati, tako i za kaznene; ovaj za parnice, u kojima se radi o vezi svetoga ređenja ili ženidbe.

Kan. 1587. - § 1. Ako promicatelj pravde odnosno branitelj veze nije bio pozivan u parnicama, u kojima se traži njihova prisutnost, sudski su spisi ništavi, osim kada su oni, iako nisu bili pozvani, zaista prisustvovali.

§ 2. Ako propisno pozvani ipak ne prisustvuju nekim sudskim spisima, spisi su valjani, ali se bezuvjetno moraju poslije dati njima na ispitivanje, da mogu staviti bilo usmeno bilo pismeno sve one primjedbe i prijedloge, koje budu smatrali potrebnima ili primjerenima.

Kan. 1588. - § 1. Službu promicatelja pravde i branitelja veze može obavljati jedna te ista osoba, ako to ne priječi mnogostrukost poslova i parnica.

§ 2. Promicatelj i branitelj mogu biti postavljeni i općenito za sve parnice, a i za pojedine parnice.

Kan. 1589. - § 1. Na Ordinarija spada izabrati promicatelja pravde i branitelja veze, koji moraju biti svećenici neporočni, doktori kanonskog prava ili mu inače vješti, te kao razboriti i pravdoljubivi uvažavani.

§ 2. Kod redovničkog sudišta mora promicatelj pravde biti povrh toga pripadnik iste redovničke družbe.

Kan. 1590. - § 1. Kada se uprazni biskupska stolica, promicatelju pravde i branitelju veze, ako su izabrani općenito za sve slučajeve, ne prestaje služba, niti ih Kaptolski Namjesnik može smijeniti; no kada dođe novi Prelat, treba im njegova potvrda.

§ 2. Ipak ih može, kada za to postoji pravedan razlog, smijeniti Biskup.

1587 § 2: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 6, 10; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. II, n. 10, 11; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 10, 11; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 73, n. 1, § 108, 114, n. 12.

1589 § 1: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 5, 10; S. C. C., *Hispalen.,* mense sept. 1589, ad 1; *Calaguritana,* 9 maii 1626; *Placentina,* 5 dec. 1648; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 4, § 2.

ART. IV.

DE CURSORIBUS ET APPARITORIBUS.

Can. 1591. - § 1. Ad acta iudicialia intimanda, nisi alia sit probata tribunalis consuetudo, constituantur cursores sive pro omnibus causis sive pro causa peculiari; item apparitores ad sententias ac decreta iudicis, eo committente, exsecutioni mandanda.

§ 2. Eadem persona utroque officio defungi potest.

Can. 1592. - Laici ipsi sint, nisi prudentia in aliqua causa suadeat ut ecclesiastici ad id muneris assumantur; quod vero ad eorum nominationem, suspensionem et revocationem attinet, eaedem serventur regulae quae pro notariis Can. 373 statutae sunt.

Can. 1593. - Acta quae hi confecerint, publicam fidem faciunt.

CAPUT II.

DE TRIBUNALI ORDINARIO SECUNDAE INSTANTIAE.

Can. 1594. - § 1. A tribunali Episcopi Suffraganei appellatur ad Metropolitam.

§ 2. A causis in prima instantia pertractatis coram Metropolita fit appellatio ad loci Ordinarium, quem ipse Metropolita, probante Sede Apostolica, semel pro semper designaverit.

1591 § 1: C. 19, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 14; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XIV; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 6, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 24, n. 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 16.

1591 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 6, § 1.

1592: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 6, § 1.

ČLANAK IV.

DOSTAVLJAČI I IZVRŠITELJI

Kan. 1591. - § 1. U svrhu dostave sudskih spisa, moraju se, ako kod sudišta ne postoji drugi kakav prokušani običaj, postaviti dostavljači bilo općenito za sve parnice bilo za pojedinu parnicu; isto tako i izvršitelji u tu svrhu, da po nalogu suca provedu izvršenje njegovih presuda i odluka.

§ 2. Jedna te ista osoba može obavljati obje službe.

Kan. 1592. - Oni moraju biti svjetovnjaci, osim kada razboritost preporuča, da se za tu službu uzmu crkovnjaci; a što se tiče njihovog imenovanja, obustave i razrješenja od službe, imaju se obdržavati iste one odredbe, koje su u kan. 373 propisane za bilježnike.

Kan. 1593. - Od njih izvršeni pravni spisi vjerodostoji su.

GLAVA II.

REDOVNO SUDIŠTE DRUGE MOLBE

Kan. 1594. - § 1. Od sudišta područnoga Biskupa ide priziv na Metropolitu.

§ 2. U parnicama, koje su vođene u prvoj molbi pred Metropolitom, priziv se ulaže na onoga mjesnoga Ordinarija, kojega je odredio sam Metropolit jednom zauvijek, uz odobrenje Apostolske Stolice.

1594 § 1: C. 2, 8, C. IX, q. 3; c. 1, X, *de officio legati,* I, 30; c. 11, 12, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 54, 66, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 2, *de consuetudine,* I, 4, in VI°; c. 1, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; c. 3, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; c. 7, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 2; sess. XXII, *de ref.,* c. 7; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 38, 39, 42; S. C. Ep. et Reg., *Salernitana,* 7 iun. 1580; *Juvenacen.,* 8 nov. 1588; *Capuana,* 2 ian. 1595; *Policastren.-Salernitana,* 7 aug. 1595; decr. 16 oct. 1600; *Lycien.,* 13 aug. 1613; *Poloniae,* 10 nov. 1645; instr. 11 iun. 1880, n. 42; S. C. C., *Tuamen.,* 20 iun. 1676, ad 2; *Algaren. seu Turritana,* 6 iul., 3 aug. 1709, ad 1-5; *Ostunen.,* 12 iul. 1823; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XLII; instr. a. 1883, n. 26.

§ 3. Pro causis primum agitatis coram Archiepiscopo qui caret Suffraganeis vel coram loci Ordinario immediate Sedi Apostolicae subiecto, fit appellatio ad Metropolitam, de quo in Can. 285.

§ 4. Inter religiosos exemptos, pro omnibus causis coram Superiore provinciali actis tribunal secundae instantiae est penes supremum Moderatorem; pro causis actis coram Abbate locali, penes supremum Moderatorem Congregationis monasticae; pro causis vero de quibus in Can. 1579, § 3, servetur praescriptum §§ 1, 2, 3 huius canonis.

Can. 1595. - Tribunal appellationis eodem modo quo tribunal primae instantiae constitui debet; et eaedem regulae, accommodatae ad rem, in causae discussione servandae sunt.

Can. 1596. - Si collegialiter causa in prima instantia cognita fuerit, etiam in gradu appellationis collegialiter nec a minore iudicum numero definiri debet.

CAPUT III.

DE ORDINARIIS APOSTOLICAE SEDIS TRIBUNALIBUS.

Can. 1597. - Romanus Pontifex pro toto orbe catholico ad normam Can. 1569 iudex est supremus, qui vel ipse per se ius diat, vel per tribunalia ab ipso constituta, vel per iudices a se delegatos.

ART. I.

DE SACRA ROMANA ROTA.

Can. 1598. - § 1. Tribunal ordinarium a Sancta Sede constitutum pro appellationibus recipiendis est Sacra Rota Romana, quae est tribunal collegiale constans certo Auditorum numero cui praesidet Decanus, qui primus est inter pares.

§ 2. Ii sacerdotes esse debent laurea doctorali in utroque saltem iure praediti.

1598 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 1, § 1, Can. 2, § 1.

§ 3. U parnicama koje su najprije vođene pred Nadbiskupom, što nema područnih Biskupa, odnosno pred Mjesnim Ordinarijem, koji je potčinjen neposredno Apostolskoj Stolici, ide priziv na Metropolitu spomenutog u kan. 285.

§ 4. U svima parnicama među izuzetim redovnicima, koje su provedene pred pokrajinskim Poglavarom, sudište je druge molbe kod vrhovnoga Starješine; za parnice vođene pred mjesnim Opatom, kod vrhovnoga Starješine monaškog Zbora; a za parnice spomenute u kan. 1579, § 3, mora se obdržavati propis §§ 1, 2, 3 toga kanona.

Kan. 1595. - Prizivno se sudište mora sastaviti na isti način kao i sudište prve molbe; a u parničnoj raspravi moraju se obdržavati isti propisi, prilagođeni predmetu.

Kan. 1596. - Ako je parnica u prvoj molbi bila presuđena zborno, mora se i u drugoj molbi rješavati zborno, s istim brojem sudaca.

GLAVA III.

REDOVNA SUDIŠTA APOSTOLSKE STOLICE

Kan. 1597. - Rimski je Prvosvećenik prema odredbi kan. 1569, vrhovni sudac za cijeli katolički svijet, pa on ili osobno sam kroji pravdu, ili po sudištima od njega ustanovljenim, ili po sucima, koje je sam opunomoćio.

ČLANAK I.

SVETA RIMSKA ROTA

Kan. 1598. - § 1. Redovito od Svete Stolice ustanovljeno prizivno sudište je Sveta Rimska Rota, koja je zborno sudište sastojeći se od izvjesnoga broja Prislušnika, s Dekanom kao predsjednikom, koji je prvak među jednakima.

§ 2. Oni moraju biti svećenici, koji su postigli doktorsku čast barem u obim pravima.

1598 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 1, § 2.

§ 3. Auditorum electio Romano Pontifici reservatur.

§ 4. Sacra Rota ius dicit aut per singulos turnos trium Auditorum, aut videntibus omnibus, nisi aliter pro aliqua causa Summus Pontifex constituat.

Can. 1599. - § 1. Sacra Rota iudicat:

1.° In secunda instantia causas quae a quorumvis Ordinariorum tribunalibus in primo gradu diiudicatae fuerint et ad Sanctam Sedem per appellationem legitimam deferantur;

2.° In ultima instantia causas ab ipsa Sacra Rota et ab aliis quibusvis tribunalibus in secunda vel ulteriore instantia iam cognitas, quae in rem iudicatam non transierint.

§ 2. Hoc tribunal iudicat etiam in prima instantia causas de quibus in Can. 1557, § 2 aliasve quas Romanus Pontifex sive motu proprio, sive ad instantiam partium ad suum tribunal advocaverit et Sacrae Rotae commiserit; easque, nisi aliud cautum sit in commissionis rescripto, Sacra Rota iudicat quoque in secunda et tertia instantia ope turnorum qui sibi invicem succedunt.

Can. 1600. - Causae maiores penitus excluduntur ab ambitu competentiae huius tribunalis.

Can. 1601. - Contra Ordinariorum decreta non datur appellatio seu recursus ad Sacram Rotam; sed de eiusmodi recursibus exclusive cognoscunt Sacrae Congregationes.

ART. II.

DE SIGNATURA APOSTOLICA.

Can. 1602. - Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal constat nonnullis S. R. E. Cardinalibus, quorum unus Praefecti munere fungitur.

1598 § 3: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 1, § 1.

1598 § 4: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 1, § 1.

1599 § 1. 2.°: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 14, § 2, 3.

1599 § 2: S. C. Consist., *Romana,* 29 ian. 1909; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 14, § 1.

§ 3. Izbor je izvidnika pridržan Rimskom Prvosvećeniku.

§ 4. Sveta Rota sudi ili u pojedinim izmjeničnim vijećima od tri izvidnika, ili u vijeću svih, ako Vrhovni Prvosvećenik ne odredi za neku parnicu drugačije.

Kan. 1599. - § 1. Sveta Rota sudi:

1.° U drugoj molbi parnice, koje su u prvom stupnju presuđene pred kojimgod Ordinarijskim sudištima, te su putem zakonitog prziva iznešene pred Svetu Stolicu;

2.° U posljednjoj molbi parnice, koje su od same Svete Rote i od kojih mu drago drugih sudišta već presuđene u drugoj ili daljnoj molbi, a još nisu zadobile konačne pravne moći.

§ 2. Ovo sudište sudi i u prvoj molbi parnice spomenute u kan. 1527, § 2, i druge, koje je Rimski Prvosvećenik bilo po vlastitoj pobudi, bilo po molbi stranaka preuzeo za svoje sudište, te povjerio Svetoj Roti; a ove presuđuje Sveta Rota, ako u povjerbenom otpisu nije drugačije predviđeno, i u drugoj i trećoj molbi putem izmjeničnih vijeća, koja dolaze na red susljedno.

Kan. 1600. - Parnice u velestvarima posvema su isključene iz opsega nadležnosti ovoga sudišta.

Kan. 1601. - Protiv odluka Ordinarija nema mjesta prizivu ili pritužbi na Svetu Rotu; pa takove pritužbe rješavaju isključivo Sveti Zborovi.

ČLANAK II.

APOSTOLSKA SIGNATURA

Kan. 1602. - Vrhovno Sudište Apostolske Signature sastavljeno je od nekoliko S. R. C. Stožernika, od kojih imade jedan službu Pročelnika.

1600: Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § II, n. 2°; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 15.

1601: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 16.

1602: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 35.

Can. 1603. - § 1. Apostolica Signatura videt potestate ordinaria:

1.° De violatione secreti, ac de damnis ab Auditoribus Sacrae Rotae illatis eo quod actum nullum vel iniustum posuerint;

2.° De exceptione suspicionis contra aliquem Sacrae Rotae Auditorem;

3.° De querela nullitatis contra sententiam rotalem;

4.° De expostulatione pro restitutione in integrum adversus rotalem sententiam quae in rem iudicatam transierit;

5.° De recursibus adversus sententias rotales in causis matrimonialibus quas ad novum examen Sacra Rota admittere renuit;

6.° De conflictu competentiae quem enasci contingat inter tribunalia inferiora, ad normam Can. 1612, § 2.

§ 2. Videt ex potestate delegata de petitionibus per supplices libellos ad Sanctissimum porrectis ad obtinendam causae commissionem apud Sacram Rotam.

Can. 1604. - § 1. In causa criminali, de qua in Can. 1603, § 1, n. 1, si forte locus sit iudicio appellationis, hoc obtinetur penes ipsum Supremum Tribunal.

§ 2. In casu suspicionis, Apostolica Signatura definit utrum sit locus recusationi Auditoris, necne; quo facto, iudicium ad Sacram Rotam remittit, ut, secundum suas regulas ordinarias, procedat, Auditore, contra quem exceptio mota fuit, in suo turno manente vel excluso.

§ 3. In casu querelae nullitatis aut restitutionis in integrum aut recursus de quibus in Can. 1603, § 1, nn. 3, 4, 5, de hoc tantum iudicat num sit nulla sententia rotalis, num locus sit restitutioni vel recursus sit admittendus; et nullitate declarata aut restitutione concessa vel admisso recursu, causam remittit ad Sacram Rotam, nisi Sanctissimus aliter providerit.

1603 § 1. 6.°: Benedictus XV, chirographum «*Attentis expositis*», 28 iun. 1915; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 33, § 1, Can. 37; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 1.

1603 § 2: Bencdictus XV, chirographum «*Attentis expositis*», 28 iun. 1915.

1604 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 41, § 1.

Kan. 1603. - § 1. Apostolska Signatura presuđuje redovitom vlašću:

1.° O povredi službene tajne, te o štetama pričinjenima od strane Prislušnika Svete Rote time, što su počinili čin ništav ili nepravedan;

2.° O prigovoru izuzeća zbog sumnjivosti protiv kojega Prislušnika Svete Rote;

3.° O žalbi zbog ništavosti protiv Rotine presude;

4.° O traženju potpune povrate protiv Rotine presude, koja je zadobila konačnu pravnu moć;

5.° O pritužbama protiv Rotinih presuda u ženidbenim parnicama, u kojima Sveta Rota nije dopustila obnovu postupka;

6.° O prijeporu glede nadležnosti, koji bi nastao između nižih sudišta, u skladu s odredbom kan. 1612, § 2.

§ 2. Rješava na temelju prenesene vlasti o molbama podnesenim Svetom Ocu s traženjem, da se parnica povjeri na suđenje Svetoj Roti.

Kan. 1604. - § 1. Ako bi u kaznenoj parnici spomenutoj u kan. 1603, § 1, br. 1, bilo možda mjesta prizivnom sudovanju, ovo se zadobiva kod istoga Vrhovnoga Sudišta.

§ 2. U predmetu zbog sumnjivosti, odlučuje Apostolska Signatura o tom, da li ima mjesta izuzeću Prislušnika, ili ne; po donešenoj odluci otstupa se sudovanje natrag Svetoj Roti, da postupa dalje prema svojim redovnim pravilima, tako da Prislušnika, protiv kojega je bio prigovor uložen, u svojemu naizmjeničnom sudskom vijeću ostavi ili ga iz njega isključi.

§ 3. U predmetu žalbe zbog ništavosti ili potpune povrate ili pritužbi spomenutih u kan. 1603, § 1, br. 3, 4, 5, presuđuje samo o tom, da li je Rotina presuda ništava, da li ima mjesta povrati odnosno da li se pritužbi ima udovoljiti; te ako je ništavost ustanovljena ili povrata dozvoljena ili pritužbi udovoljeno, otstupa parnicu natrag Roti, osim kada je Sveti Otac odredio drugačije.

1604 § 2: Lex propria S. R. Rotae et signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 41, § 3.

1604 § 3: Benedictus XV, chirographum «*Attentis expositis*», 28 iun. 1915; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 41, § 3.

§ 4. In examine supplicum libellorum Signatura, habitis opportunis notitiis et auditis iis quorum interest, decernit utrum precibus annuendum sit, necne.

Can. 1605. - § 1. Supremi Tribunalis Signaturae sententiae suam vim habent, quamvis rationes in facto et in iure non contineant.

§ 2. Nihilominus sive ad instantiam partis sive ex officio, si res postulet, Supremum Tribunal edicere potest ut praedictae rationes exponantur secundum regulas Tribunalis proprias.

CAPUT IV.

DE TRIBUNALI DELEGATO.

Can. 1606. - Delegati iudices servare tenentur regulas statutas in Can. 199-207, 209.

Can. 1607. - § 1. Iudex a Sancta Sede delegatus uti potest ministris constitutis in Curia dioecesis in qua iudicare debet; sed potest etiam alios quoscunque maluerit eligere et assumere, nisi in delegationis rescripto aliud cautum sit.

§ 2. Iudices vero ab Ordinariis locorum delegati uti debent ministris Curiae dioecesanae, nisi Episcopus in aliquo peculiari casu ob gravem causam proprios et extraordinarios ministros constituendos decreverit.

1604 § 4: Benedictus XV, chirographum «*Attentis expositis*», 28 iun. 1915.

§ 4. Pri rješavanju molbi Signatura odlučuje, pošto prikupi potrebite podatke i saslušavši zanimane, da li se traženju ima udovoljiti ili ne.

Kan. 1605. - § 1. Presude Vrhovnoga Sudišta Signature imaju svoju pravnu krepost, iako ne sadržavaju razloge s činjenične i pravne strane.

§ 2. No ipak može Vrhovno Sudište riješiti, bilo na molbu stranke bilo po službenoj dužnosti, ako to predmet traži, da se rečeni razlozi izlože u skladu s vlastitim pravilima Sudišta.

GLAVA IV.

OPUNOMOĆENO SUDIŠTE

Kan. 1606. - Opunomoćeni suci moraju se držati odredaba sadržanih u kan. 199-207, 209.

Kan. 1607. - § 1. Sudac opunomoćen od Svete Stolice može se poslužiti službenicima namještenima u biskupijskoj Kuriji, gdje treba da sudi; ali on može i kojemudrago druge izabrati i uzeti, osim ako je drugačije predviđeno u otpisu o opunomoćenju.

§ 2. Suci pako opunomoćeni od mjesnih Ordinarija moraju se poslužiti službenicima biskupijske Kurije, osim ako bi Biskup odlučio, da se u kojemu posebnom slučaju zbog važnoga razloga imaju postaviti posebni i izvanredni službenici.

TITULUS III.

DE DISCIPLINA IN TRIBUNALIBUS SERVANDA.

CAPUT I.

DE OFFICIO IUDICUM ET TRIBUNALIS MINISTRORUM.

Can. 1608. - Iudex competens parti legitime requirenti suum ministerium ne recuset, firmo praescripto Can. 1625, § 1.

Can. 1609. - § 1. Iudex antequam aliquem ad suum trahat tribunal et iudicaturus sedeat, videat utrum ipse sit competens, necne.

§ 2. Eodemque modo antequam aliquem ad agendum admittat, cognoscere tenetur num is in iudicio possit iure consistere.

§ 3. Non est tamen necesse ut de his referatur in actis.

Can. 1610. - § 1. Si exceptio proponatur contra iudicis competentiam, hac de re ipse iudex videre debet.

§ 2. In casu exceptionis de incompetentia relativa, si iudex se competentem pronuntiet, eius decisio non admittit appellationem.

§ 3. Quod si iudex se incompetentem declaret, pars quae se gravatam reputat, potest intra decem dierum spatium appellationem ad superius tribunal interponere.

Can. 1611. - Iudex quovis in stadio causae se absolute incompetentem agnoscens, suam incompetentiam declarare tenetur.

Can. 1612. - § 1. Si inter duos pluresve iudices controversia oriatur quisnam eorum ad aliquod negotium competens sit, res definienda est a tribunali immediate superiore.

1608: C. 17, X, de iudiciis, II, 1; c. 8, X, *de immunitate ecclesiarum, coemeterii, et rerum ad eas pertinentium,* III, 49.

NASLOV III.

STEGA KOJU TREBA OBDRŽAVATI U SUDIŠTIMA

GLAVA I.

DUŽNOSTI SUDACA I SUDSKIH SLUŽBENIKA

Kan. 1608. - Nadležni sudac ne smije uskratiti svoju službu stranci, koja je zakonito traži, uz obdržavanje propisa kan. 1625, § 1.

Kan. 1609. - § 1. Prije no što sudac pritegne nekoga pred svoje sudište i sjedne suditi, ima riješiti to, da li je nadležen ili ne.

§ 2. Isto tako ima prije no što primi od nekoga tužbu, ispitati, da li on ima parničnu sposobnost.

§ 3. Nije ipak potrebito, da o tomu učini u spisima zabilježbu.

Kan. 1610. - § 1. Ako bude uložen prigovor protiv nadležnosti suca, ima o tom donijeti rješenje sam sudac.

§ 2. Kada je predmetom prigovora nenadležnost odnosna (relativna), a sudac se proglasi nadležnim, protiv njegovog rješenja nema priziva.

§ 3. Kada sudac izjavi, da je nenadležan, može stranka, koja smatra, da je oštećena, uložiti u roku unutar deset dana priziv na više sudište.

Kan. 1611. - Kada sudac u bilo kojemu odsjeku parnice pronađe, da je nenadležan bezuvjetno, dužan je donijeti rješenje o svojoj nenadležnosti.

Kan. 1612. - § 1. Ako nastane prijepor između dva ili više sudaca o tom, koji je od njih nadležan za neki predmet, ima stvar riješiti neposredno više sudište.

1609 § 1: C. 1, C. VI, q. 3.

1610: C. 38, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29.

§ 2. Quod si iudices, inter quos exsistit competentiae conflictus, subsint distinctis tribunalibus superioribus, controversiae definitio reservatur tribunali superiori illius iudicis, coram quo actio primo promota est; si non habent tribunal superius, conflictus dirimatur vel a Legato Sanctae Sedis, si adsit, vel ab Apostolica Signatura.

Can. 1613. - § 1. Iudex cognoscendam ne suscipiat causam, in qua ratione consanguinitatis vel affinitatis in quolibet gradu lineae rectae et in primo et secundo gradu lineae collateralis, vel ratione tutelae et curatelae, intimae vitae consuetudinis, magnae simultatis, vel lucri faciendi aut damni vitandi, aliquid ipsius intersit, vel in qua antea advocatum aut procuratorem egerit.

§ 2. In iisdem rerum adiunctis ab officio suo abstinere debent iustitiae promotor et defensor vinculi.

Can. 1614. - § 1. Cum iudex, etsi competens, a parte recusatur ut suspectus, haec exceptio, si proponatur contra iudicem delegatum in causa unicum vel contra collegium vel maiorem delegatorum iudicum partem, definienda est a delegante; si contra unum vel alterum ex pluribus iudicibus delegatis, etsi Collegii praesidem, a ceteris iudicibus delegatis et non suspectis; si contra Auditorem Sacrae Rotae, a Signatura Apostolica ad normam Can. 1603, § 1, n. 2; si contra officialem, ab Episcopo; si contra auditorem, a iudice principali.

§ 2. Si ipsemet Ordinarius sit iudex et contra ipsum exceptio suspicionis opponatur, vel abstineat a iudicando vel quaestionem suspicionis definiendam committat iudici immediate superiori.

§ 3. Si exceptio suspicionis opponatur contra promotorem iustitiae, defensorem vinculi aut alios tribunalis administros, de hac exceptione videt praeses in tribunali collegiali vel ipse iudex, si unicus sit.

Can. 1615. - § 1. Si iudex unicus aut aliquis vel etiam omnes iudices qui tribunal collegiale constituunt suspecti declarentur, personae mutari debent, non vero iudicii gradus.

1613 § 1: C. 1-3, C. IV, q. 4; c. 68, 70, 71, 78, 79, 88, C. XI, q. 3; c. 17, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 18, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 4, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 36, 41, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 2.

1614 § 1: C. 17, 25, 27, 35, 39, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 18, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 4, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 4, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 36, 41, 61, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 4, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°; S. C. C., *Feltren.,* 18 sept. 1597; *Turritana,* 16 dec. 1724, 13 ian. 1725, ad 1- 3; *Ostunen.,* 12 iul. 1823.

§ 2. Ako li suci, među kojima postoji spor o nadležnosti, potpadaju pod različita viša sudišta, pridržavana je odluka višem sudištu onoga suca, pred kojim je tužba najprije pokrenuta; ako ne bi imali više sudišta, spor ima riješiti ili Poslanik Svete Stolice, ako ga ima, ili Apostolska Signatura.

Kan. 1613. - § 1. Sudac ne smije preuzeti na suđenje parnicu, u kojoj je bilo kako zaniman poradi srodstva ili tazbine u bilo kojemu stupnju ispravne loze i u prvom i drugom stupnju pobočne loze, ili poradi štitništva ili skrbništva, prisnoga drugarstva, velike protivnosti, ili zbog nekog dobitka odnosno gubitka, te konačno ni u takovoj, u kojoj je prije radio kao odvjetnik ili zastupnik.

§ 2. Pod istim prilikama ne smiju svoju službu izvršivati zaštitnik pravde i branitelj veze.

Kan. 1614. - § 1. Kada stranka otkloni suca, iako je nadležan, kao sumnjivog, ovaj prigovor, ako je stavljen protiv inokosnog za parnicu opunomoćenog suca ili protiv vijeća ili protiv većine opunomoćenih sudaca, ima riješiti opunomoćitelj; ako je uložen protiv ovoga ili onoga između opunomoćenih sudaca, pa bio to i predsjednik Vijeća, ostali opunomoćeni suci i koji nisu sumnjivi; ako je uložen protiv Prislušnika Svete Rote, Apostolska Signatura prema odredbi kan. 1603, § 1, br. 2; ako je uložen protiv predsjednika, Biskup; protiv izvidnika, glavni sudac.

§ 2. Ako je sucem sam Ordinarij, pa bude protiv njega uložen prigovor zbog sumnjivosti, ili neka se sustegne od suđenja ili neka pitanje sumnjivosti prepusti na rješenje sucu neposredno višemu.

§ 3. Ako prigovor zbog sumnjivosti bude uložen protiv promicatelja pravde, branitelja veze ili drugih sudskih službenika, rješava ovakav prigovor predsjednik sudskog vijeća ili sam sudac, ako je inokosan.

Kan. 1615. - § 1. Kada budu kao sumnjivi proglašeni inokosni sudac ili pojedini odnosno i svi suci, koji sačinjavaju zborno sudište, moraju se izmijeniti osobe, ali ne i stupanj suda.

1614 § 2: C. 4, X, *de foro competenti,* II, 2.

1615 § 1: C. 18, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 41, 61, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28.

§ 2. Ordinarii autem est in locum iudicum qui suspecti declarati sunt, alios a suspicione immunes subrogare.

§ 3. Quod si ipsemet Ordinarius declaratus fuerit suspectus, idem peragat iudex immediate superior.

Can. 1616. - Exceptio suspicionis expeditissime definienda est, auditis partibus, promotore iustitiae vel vinculi defensore, si intersint, nec in ipsos suspicio cadat.

Can. 1617. - Quod ad tempus attinet quo exceptiones incompetentiae et suspicionis proponendae sint, servetur praescriptum Can. 1628.

Can. 1618. - In negotio quod privatorum solummodo interest, iudex procedere potest dumtaxat ad instantiam partis; sed in delictis, et in iis quae publicum ecclesiae bonum aut animarum salutem respiciunt, etiam ex officio.

Can. 1619. - § 1. Si actor pro re sua probationes quas afferre posset, non afferat, vel reus exceptiones sibi competentes non opponat, iudex ne suppleat.

§ 2. Si vero agatur vel de publico bono vel de animarum salute, eas supplere potest et debet.

Can. 1620. - Iudices et tribunalia curent ut quamprimum, salva iustitia, causae omnes terminentur, utque in tribunali primae instantiae ultra biennium non protrahantur, in tribunali vero secundae instantiae ultra annum.

Can. 1621. - § 1. Excepto Episcopo qui per se potestatem iudiciariam exerceat, omnes qui tribunal constituunt aut eidem opem ferunt, iusiurandum de officio rite et fideliter implendo coram Ordinario vel coram iudice a quo electi sunt, vel coram viro ecclesiastico ab alterutro delegato, praestare debent: idque ab initio suscepti officii, si sint stabiles, aut antequam causa agatur, si pro peculiari aliqua causa sint constituti.

1616: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.*, c. 10.

1618: C. 6, 7, C. II, q. 5; c. 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 15, X, *de usuris,* V, 19; c. 1, 2, 4, X, *de collusione detegenda,* V, 22; c. 1, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 2, 10, X, *de purgatione canonica,* V, 34; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 11; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XI.

1619 § 2: C. 12, X, *de exceptionibus,* II, 25.

1620: C. 2, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 5, 57, 69, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 3, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.*, c. 20; sess. XXV, *de ref.*, c. 10; S. C. C., *Faventina,* mense oct. 1585; *Conchen.*, mense dec. 1587; *Umbriaticen.*, 26 apr. 1659; *Albinganen.*, 28 nov. 1693.

1621 § 1: C. 13, X, *de praescriptionibus,* II, 26; Benedictus XIV, const. «*Dei miseratione*», 3 nov. 1741, § 7; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. II, n. 10; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 10; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 7, 36, § 3.

§ 2. Na Ordinarija pako spada, da na mjesto sudaca, koji su proglašeni kao sumnjivi, nadomjesti druge slobodne od sumnjivosti.

§ 3. Ako bi sam Ordinarij bio proglašen kao sumnjiv, ima to učiniti sudac neposredno viši.

Kan. 1616. - Prigovor zbog sumnjivosti mora se riješiti najbrže, po saslušanju stranaka, promicatelja pravde odnosno branitelja veze, ako sudjeluju, a njima nije prigovoreno zbog sumnjivosti.

Kan. 1617. - Što se tiče vremena, u kojemu se prigovori zbog nenadležnosti ili sumnjivosti moraju staviti, ima se držati propis kan. 1628.

Kan. 1618. - U predmetu, koji zanima samo posebnike, može sudac postupati jedino na molbu stranke; na javno dobro Crkve ili na spas duša, također i po službenoj dužnosti.

Kan. 1619. - § 1. Ako tužitelj ne predloži za svoju stvar dokazala, koja bi mogao predložiti, ili ako tuženi ne stavi prigovore, kako mu pripada, ne smije sudac to nadopuniti.

§ 2. Ako li se pak radi ili o javnom dobru ili o spasenju duša, onda ih nadomjestiti može i mora.

Kan. 1620. - Suci i sudišta moraju o tom voditi brigu, da se sve parnice što prije, bez povrede pravde, završe, te da se kod sudišta prve molbe ne produžuju preko dvije godine, a kod sudišta druge molbe preko jedne godine.

Kan. 1621. - § 1. Izuzev Biskupa, kada sâm osobno izvršuje sudačku vlast, dužni su svi, koji sačinjavaju sudište ili kod njega sarađuju, položiti pred Ordinarijem ili pred sucem, koji ih je izabrao ili pred crkvenom osobom od jednoga ili drugoga opunomoćenom, prisegu da će svoju službu izvršivati propisno i zdušno; i to na početku pri nastupu službe, ako su stalno namješteni, ili prije početka parnice, ako su postavljeni za koju posebnu parnicu.

§ 2. Etiam iudex a Sede Apostolica delegatus vel iudex ordinarius in religione clericali exempta idem iusiurandum praestare tenetur cum primum tribunal constituitur, adstante ipsius tribunalis notario, qui de praestito iureiurando actum redigat.

Can. 1622. - § 1. Quotiescumque iusiurandum praestatur sive a iudicibus aut tribunalis administris, sive a partibus, testibus, peritis, semper emitti debet praemissa divini Nominis invocatione et a sacerdotibus quidem tacto pectore, a ceteris fidelibus, tacto Evangeliorum libro.

§ 2. Iudex partem, testem aut peritum ad iusiurandum recipiens, eum regulariter commonefaciat tum de sanctitate actus et de gravissimo delicto quod admittunt iurisiurandi violatores, tum etiam de poenis, quibus obnoxii fiunt qui falsum in iudicio iurati affirmant.

§ 3. Iusiurandum secundum formulam a iudice probatam praestari debet coram eodem iudice aut eius delegato, adstante utraque aut alterutra parte, quae interesse iurisiurandi praestationi velit.

Can. 1623. - § 1. In iudicio criminali semper, in contentioso autem si ex revelatione alicuius actus processualis praeiudicium partibus obvenire possit, iudices et tribunalis adiutores tenentur ad secretum officii.

§ 2. Tenentur etiam semper ad involabile secretum servandum de discussione quae in tribunali collegiali ante ferendam sententiam habetur, tum etiam de variis suffragiis et opinionibus ibidem prolatis.

§ 3. Imo quoties causae vel probationum natura talis sit ut ex actorum vel probationum evulgatione aliorum fama periclitetur, vel praebeatur ansa dissidiis, aut scandalum aliudve id genus incommodum oriatur, iudex poterit testes, peritos, partes earumque advocatos vel procuratores iureiurando adstringere ad secretum servandum.

Can. 1624. - Iudex et omnes tribunalis administri, occasione agendi iudicii, munera quaevis acceptare prohibentur.

1622 § 1: C. 20, C. III, q. 9; c. 7, X, *de iuramento calumniae,* II, 7; c. 5, X, *de frigidis, et maleficiatis, et impotentia coeundi,* IV, 15; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 12; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 12.

1623 § 1: C. 20, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 8, 36, § 3.

§ 2. Istu su prisegu dužni položiti također i sudac, koji je opunomoćen od Apostolske Stolice ili redovni sudac u izuzetoj duhovničkoj družbi, i to odmah kada se sudište sastavi, u prisutnosti bilježnika kod istoga sudišta, koji ima o položenoj prisezi sačiniti zapisnik.

Kan. 1622. - § 1. Kadgod se polaže prisega bilo od strane sudaca ili sudskih službenika, bilo od strane stranaka, svjedoka, vještaka, uvijek se ima najprije zazvati Ime Božje i to od strane svećenika s doticajem grudi, a od strane ostalih vjernika s doticajem evanđelistara.

§ 2. Kada sudac prima od svjedoka ili vještaka prisegu, treba da ga u pravilu opomene i na svetost čina i na veličinu grijeha, što ga počinjaju krivokletnici, kao i na kazne, pod koje potpadaju oni, koji pod prisegom pred sudom lažno iskazuju.

§ 3. Prisega se mora položiti po obrascu od suca odobrenom pred istim sucem ili pred njegovim opunomoćenikom, u prisutnosti obih ili jedne od obih stranaka, ako hoće da kod polaganja prisege budu prisutni.

Kan. 1623. - § 1. Suci i sudski pomoćnici vezani su na službenu tajnu u kaznenom sporu uvijek, a u parničnom, kada bi objavljivanje kojega parničnog čina moglo strankama škoditi.

§ 2. Dužni su također uvijek čuvati nepovređeno tajnu o raspravljanju koje se drži u zbornom sudištu prije izricanja presude, tako i o različitom glasanju i tom zgodnom iznešenim mišljenjima.

§ 3. Dapače kadgod je priroda spora ili dokazala takova, da bi time, što bi se spisi ili dokazala pročuli, štetovao dobar glas drugih osoba, ili bi se dao povod razmiricama, ili nastala sablazan ili druga takova neprilika, može sudac svjedoke, vještake, stranke i njihove odvjetnike i zastupnike prisegom obvezati na čuvanje tajne.

Kan. 1624. - Zabranjeno je sucima i svima sudskim službenicima primati, prigodom sudovanja, bilo kakove darove.

1623 § 3: S. C. S. Off., instr. 20 febr. 1866, n. 14; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 12; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 18, 32; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XVIII, XXXII; instr. a. 1883, n. 12.

1624: C. 126, 129, 130, C. I, q. 1; c. 66, 71, 72, C. XI, q. 3; c. 15, C. XIV, q. 5; c. 10, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 11, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 1, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 40; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 26, damn.

Can. 1625. - § 1. Iudices qui cum certe et evidenter competentes sunt, ius reddere recusant, vel qui temere se competentes declarant, vel qui ex culpabili negligentia aut dolo actum nullum cum aliorum detrimento vel iniustum ponunt aut aliud litigantibus damnum inferunt, tenentur de damnis et ab Ordinario loci vel, si de Episcopo agatur, a Sede Apostolica, ad instantiam partis aut etiam ex officio, congruis poenis pro gravitate culpae puniri possunt, non exclusa officii privatione.

§ 2. Iudices qui secreti legem violare vel acta secreta cum aliis quoquo modo communicare praesumpserint, puniantur mulcta pecuniaria aliisque poenis, privatione officii non exclusa, pro diversa reatus gravitate, salvis peculiaribus statutis, quibus graviores poenae praescribantur.

§ 3. Eisdem sanationibus subsunt tribunalis officiales et adiutores, si officio suo, ut supra, defuerint, quos omnes etiam iudex punire potest.

Can. 1626. - Cum iudex praevidet actorem probabiliter spreturum esse sententiam ecclesiasticam si forte haec ipsi sit contraria, et idcirco conventi iuribus non satis consultum iri, potest, ad eiusdem conventi instantiam vel etiam ex officio, actorem adigere ad congruam cautionem praestandam pro ecclesiasticae sententiae observantia.

CAPUT II.

DE ORDINE COGNITIONUM.

Can. 1627. - Iudices et tribunalia tenentur causas ad se delatas eo ordine cognoscere quo fuerunt propositae, nisi aliqua earum celerem prae ceteris expeditionem exigat, quod quidem peculiari decreto a iudice seu a tribunali statuendum est.

1625 § 1: C. 8, 49, 60, 87, 88, C. XI, q. 3; c. 11, X, *de probationibus,* II, 19; c. 8, X, *de immunitate ecclesiarum, coemeterii, et rerum ad eas pertinentium,* III, 49; c. 15, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°; c. 2, *te iudiciis,* II, 1, in VI°; c. 1, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 1, *de haereticis,* V, 3, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 9, § 1, Can. 36, § 3.

Kan. 1625. - § 1. Suci, koji kad su sigurno i očevidno nadležni neće suditi, ili koji se bezrazložno proglase nadležnima, ili koji učine skrivljenom nemarnošću ili zlonamjerno drugima na štetu čin ništav ili nepravedan ili inače oštete parnične stranke, obvezani su na naknadu štete, te ih na molbu stranke, a i po službenoj dužnosti mogu mjesni Ordinarij ili, ako se radi o Biskupu, Sveta Stolica kazniti primjerenim kaznama prema težini krivnje, pa i oduzećem službe.

§ 2. Suci koji se usude povrijediti službenu tajnu ili drugima bilo kojim načinom priopćiti tajne spise, imaju se kazniti novčanom globom i drugim kaznama, pa i oduzećem službe, prema različitoj težini krivnje, a mogu se primijeniti i posebne ustanove, koje bi propisivale i teže kazne.

§ 3. Iste kaznene prijetnje vrijede i za službenike i pomoćnike sudišta, ako bi povrijedili svoje dužnosti, kako je gore rečeno, te sve ove može kazniti i sudac.

Kan. 1626. - Kada sudac predviđa, da će tužitelj prezrijeti crkvenu presudu, ako bi možda bila nepovoljna za njega, pa da stoga tuženikova prava neće biti dovoljno zaštićena, može na tuženikovu molbu, odnosno i po službenoj dužnosti, prisiliti tužitelja, da dade primjereno jamstvo za to, da će se pokoriti crkvenoj presudi.

GLAVA II.

RED RASPRAVLJANJA

Kan. 1627. - Suci i sudišta dužni su pred njih iznešene sporove uzimati u suđenje onim redom, kojim su podnesene, osim ako bi koji od njih iziskivao, da se ispred drugih mora brže riješiti, no to mora sudac odnosno sudište utvrditi posebnom odlukom.

1625 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 9, § 1.

1625 § 3: C. 20, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Innocentius VIII, const. *«Officii nostri»,* 25 ian. 1491, § 4; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 40; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 9, § 2, Can. 36, § 3.

1626: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 31.

Can. 1628. - § 1. Exceptiones dilatoriae, eae praesertim quae respiciunt personas et modum iudicii, proponendae et cognoscendae sunt ante contestationem litis, nisi contestata iam lite primum emerserint aut pars iureiurando affirmet eas tunc tantum sibi innotuisse.

§ 2. Exceptio tamen de incompetentia iudicis absoluta a partibus opponi potest in quovis statu et gradu causae.

§ 3. Pariter exceptio excommunicationis opponi potest in quolibet iudicii statu et gradu, dummodo ante sententiam definitivam; imo si agatur de excommunicatis vitandis, aut toleratis contra quos sententia condemnatoria vel declaratoria lata fuerit, ii ex officio semper excludi debent.

Can. 1629. - § 1. Exceptiones peremptoriae, quae dicuntur *litis finitae,* veluti exceptio rei iudicatae, transactionis, etc., proponi et cognosci debent ante contestationem litis; qui serius eas opposuerit, non est reiiciendus, sed condemnetur in expensis, nisi probet se oppositionem malitiose non distulisse.

§ 2. Aliae exceptiones peremptoriae proponi debent post contestatam litem, et suo tempore tractandae sunt secundum regulas circa quaestiones incidentes.

Can. 1630. - § 1. Actiones reconventionales satius statim post litis contestationem, utiliter quovis iudicii momento, ante sententiam tamen, proponi possunt.

§ 2. Cognoscantur autem simul cum conventionali actione, hoc est pari gradu cum ea, nisi eas separatim cognoscere necessarium sit aut iudex opportunius existimaverit.

Can. 1631. - Quaestiones de cautione pro expensis iudicialibus praestanda aut de concessione gratuiti patrocinii, quod statim ab initio postulatum fuerit, et aliae huiusmodi videndae regulariter sunt ante litis contestationem.

1628 § 1: C. 25, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 4, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 20, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 62, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28.

1628 § 3: C. 12, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 24, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 1, *de exceptionibus,* II, 12, in VI°; c. un., *de exceptionibus,* II, 10, in Clem.

Kan. 1628. - § 1. Odgodni prigovori, osobito takovi koji se odnose na osobe i način suđenja, moraju se podnijeti i raspraviti prije utvrđenja spora, osim ako su se pojavili tek onda, pošto je spor već utvrđen, odnosno ako stranka izjavi pod prisegom, da je istom tada saznala za njih.

§ 2. No ipak mogu stranke u svakom odsjeku i stupnju parnice iznijeti prigovor zbog bezuvjetne nenadležnosti suca.

§ 3. Isto se tako može u svakom odsjeku i stupnju suđenja iznijeti prigovor zbog izopćenja, pod uvjetom da to bude prije konačne presude; dapače kada se radi o izopćenicima, koji se moraju izbjegavati, ili se mogu trpjeti, a protiv kojih je bila izrečena osudna ili izjavna presuda, takovi moraju uvijek biti isključeni po službenoj dužnosti.

Kan. 1629. - § 1. Dokidni prigovori, koji se zovu *svršene parbe,* kao što su prigovor zbog presuđene stvari, nagode, itd., moraju se iznijeti i raspravljati prije utvrđenja spora; ako bi ih netko iznio kasnije, ne smije ga se odbiti, ali se mora osuditi na troškove, osim ako dokaže, da s iznašanjem nije zatezao zlonamjerno.

§ 2. Ostali se dokidni prigovori moraju iznijeti poslije utvrđenog spora, te ih valja raspravljati u svoje vrijeme u skladu s propisima o pitanjima uzgrednim i pripadnim.

Kan. 1630. - § 1. Protutužbe mogu se podnijeti, najbolje odmah po utvrđenju spora, pravovaljano u svakom odsjeku parnice, no ipak prije presude.

§ 2. Imaju se pako uzeti u raspravu zajedno s prvom tužbom, to jest zajedno s njom u istom stupnju sudovanja, osim kada se pokaže potreba, ili sudac drži zgodnijim, da se rasprave zasebno.

Kan. 1631. - Pitanja o osiguranju parničnih troškova ili o priznanju besplatnog zastupanja, ako je zatraženo odmah spočetka, te druga takova pitanja imaju se u pravilu riješiti prije utvrđivanja spora.

1629 § 1: C. 1, 2, *de litis contestatione,* II, 3, in VI°.

1629 § 2: C. 5, X, *de dolo et contumacia,* II, 14.

1630 § 1: C. 3, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.

1630 § 2: C. 1, X, *de mutuis petitionibus,* II, 4; c. 2, X, *de ordine cognitionum,* II, 10.

Can. 1632. - Quoties, proposita principali controversia, quaestio praeiudicialis suboriatur, id est eiusmodi ex cuius solutione pendeat solutio quaestionis principalis, illa ante omnia a iudice cognoscenda est.

Can. 1633. - § 1. Si ex principali controversia quaestiones incidentes nascantur, cognoscantur prius eae quarum solutio viam sternat ad aliarum solutionem.

§ 2. Quod si nullo nexu logico inter se cohaereant, quae prius ab alterutra parte propositae sunt, illae antea definiantur.

§ 3. Si de spolio incidat quaestio, haec ante omnia est dirimenda.

CAPUT III.

DE DILATIONUM TERMINIS ET FATALIBUS.

Can. 1634. - § 1. *Fatalia leges* quae dicuntur, idest termini perimendis iuribus a lege constituti, prorogari non possunt.

§ 2. Termini autem iudiciales et conventionales, ante eorum lapsum, poterunt, iusta intercedente causa, a iudice, auditis vel petentibus partibus, prorogari.

§ 3. Caveat tamen iudex ne nimis diuturna lis fiat ex prorogatione.

Can. 1635. - Si dies, pro actu iudiciali indicta, sit feriata nec in decreto iudicis dicatur expresse tribunal vacaturum nihilominus causis cognoscendis, terminus intelligitur prorogatus ad primam sequentem diem non feriatam.

1632: C. 4, C. III, q. 11; c. 5, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 1, 3, X, *de ordine cognitionum,* II, 10.

1633 § 1: C. 19, X, *de iudiciis,* II, 1. c. 10, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13.

1633 § 2: C. 2, X, *de ordine cognitionum,* II, 10.

1633 § 3: C. 2, 4, X, *de ordinecognitionum,* II, 10; c. 10, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13.

Kan. 1632. - Kadgod se nakon toga, što je iznešen glavni spor, pojavi sporno predpitanje, to jest onakovo od rješenja kojega ovisi rješenje glavnoga pitanja, takovo mora sudac prije svega riješiti.

Kan. 1633. - § 1. Ako bi iz glavnoga spora izbila uzgredna i pripadna pitanja, moraju se najprije raspraviti ona, koja svojim rješenjem otvaraju put rješenju drugih.

§ 2. Ako među njima nema nikakove smislene sveze, imaju se najprije razjasniti ona, što ih je bilo koja od stranaka prije podnijela.

§ 3. Ako bi se pojavilo pitanje o uspostavi posjeda, takovo se mora riješiti prije svega.

GLAVA III.

ODGODIVI I NEODGODIVI ROKOVI

Kan. 1634 - § 1. Rokovi koji se nazivaju *neodgodivi po zakonu,* to jest rokovi koje je zakon odredio za dokidanje prava, ne mogu se produžiti.

§ 2. Rokove pako, koji su određeni po sucu ili sporazumno, može sudac produžiti prije no što isteknu, iz pravednog razloga, po saslušanju ili na zahtjev stranaka.

§ 3. No sudac mora ipak izbjegavati, da se takovim produživanjem parnica odviše ne zavuče.

Kan. 1635. - Ako je dan, u koji je određeno sudsko ročište, takav u koji sud ne radi, a u sudačkoj odluci nije bilo izrijekom rečeno, da će sudište ipak sudovati, razumijeva se da je ročište odgođeno na prvi naredni dan, u koji sud radi.

1634 § 1: C. 4, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.

1634 § 2: C. 1, 2, 4, C. III, q. 3; c. 24, 28, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 2, 4, X, *de dilationibus,* II, 8; c. 4, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.

1634 § 3: C. 5, 10, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 2, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 10.

CAPUT IV.

DE LOCO ET TEMPORE IUDICII.

Can. 1636. - Quamvis Episcopus in quolibet suae dioecesis loco, qui non sit exemptus, ius habeat erigendi tribunal, nihilominus penes suam sedem aulam statuat, quae sit ordinarius iudiciorum locus: ibique Crucifixi imago emineat, et adsit Evangeliorum liber.

Can. 1637. - Iudex e territorio suo vi expulsus vel a iurisdictione ibi exercenda impeditus, potest extra territorium iurisdictionem suam exercere et sententiam ferre, certiore tamen hac de re facto loci Ordinario.

Can. 1638. - § 1. In unaquaque dioecesi Ordinarius publico decreto dies et horas definiri curet, pro loci ac temporum adiunctis opportunas, quibus tribunal adiri regulariter possit, et ab eo iustitiae administratio exigi.

§ 2. Iusta tamen de causa, et quoties periculum sit in mora, fas est fidelibus quovis tempore iudicis ministerium in sui iuris vel boni publici tutelam invocare.

Can. 1639. - § 1. Dies festi de praecepto, et ultimi tres dies hebdomadae sanctae feriati habeantur; et in iis citationes intimare, audientias habere, partes et testes excutere, probationes assumere, decreta et sententias ferre, denuntiare et exsequi vetitum est, nisi necessitas, christiana caritas, aut bonum publicum aliud postulent.

§ 2. Iudicis autem est in singulis casibus statuere et denuntiare, an et quae acta supra dictis diebus expleri debeant.

1636: C. 11, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 7, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°.

1637: C. un., *de foro competenti,* II, 2, in Clem.

1638: C. 24, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29.

GLAVA IV.

MJESTO I VRIJEME SUDOVANJA

Kan. 1636. - Iako Biskup ima pravo, da na svakom mjestu u svojoj biskupiji, koje nije izuzeto, ustanovi sudište, treba ipak da u svojemu sjedištu odredi dvornicu, gdje će biti redovno mjesto sudovanja: ondje se ima postaviti Raspelo i nalaziti Knjiga Evanđelja.

Kan. 1637. - Sudac, koji je silom prognan iz svojega područja ili je ondje spriječen u izvršivanju vlasti, može svoju sudačku vlast izvršivati i presudu izreći i izvan područja, ipak treba da o tom obavijesti mjesnoga Ordinarija.

Kan. 1638. - § 1. U svakoj biskupiji neka Biskup vodi o tom brigu, da se javno objave dani i sati, koji su prema prilikama vremena i mjesta za to prikladni, u koje se redovito može dolaziti sudištu, te od njega tražiti pravicu.

§ 2. No iz pravednoga razloga, te kada je stvar hitna, slobodno je vjernicima u svako vrijeme zatražiti da sudac ureduje u zaštitu njihovog prava ili općega dobra.

Kan. 1639. - § 1. Na zapovijedane blagdane i tri posljednja dana velikog tjedna ne smije biti sudovanja; pa je u te dane zabranjeno dostavljati pozive, izvršivati preslušavanja, izricati, proglašivati i izvršivati odluke i presude, osim ako bi nužda, kršćanska ljubav, ili opće dobro zahtijevalo drugo.

§ 2. Spada na suca u pojedinim slučajevima odrediti i objaviti, da li će se i koji sudski spisi izvršiti u rečene dane.

1639 § 1: C. 1-3, C. XV, q. 4; c. 1, D. III, *de cons.;* c. 1, 5, X, *de feriis,* II, 9; Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 7; Benedictus XIV, ep encycl. *«Ab eo tempore»,* 5 nov. 1745, § 19.

CAPUT V.

DE PERSONIS AD DISCEPTATIONEM IUDICIALEM ADMITTENDIS ET DE MODO CONFECTIONIS ET CONSERVATIONIS ACTORUM.

Can. 1640. - § 1. Dum causae coram tribunali aguntur, extranei ab aula arceantur et ii tantummodo adsint, quos ad processum expediendum iudex necessarios esse iudicaverit.

§ 2. Omnes, iudicio assistentes, qui reverentiae et obedientiae tribunali debitae graviter defuerint, iudex, etiam illico et incontinenti si coram tribunali sedente in id quis peccaverit, potest censuris quoque aliisve congruis poenis ad officium reducere, advocatos praeterea et procuratores etiam iure alias causas apud tribunalia ecclesiastica pertractandi privare.

Can. 1641. - Si alicui actui processuali interveniat persona linguae loci ignara et iudices ac partes linguam huius personae propriam non intelligant, interpres adhibeatur iuratus, et a iudice designatus, contra quem alterutra pars legitimam exceptionem non proposuerit.

Can. 1642. - § 1. Acta iudicialia, tum quae meritum quaestionis respiciunt, seu *acta causae,* ex. gr., sententiae et cuiusque generis probationes, tum quae ad formam procedendi pertinent, seu *acta processus,* ex. gr. citationes, intimationes, etc., scripto redacta esse debent.

§ 2. Nisi iusta causa aliud suadeat, quoad eius fieri potest, lingua latina redigantur; sed interrogationes et responsiones testium, aliaque similia, lingua vernacula confici debent.

Can. 1643. - § 1. Singula folia processus numerentur; et actuarii subscriptio cum sigillo tribunalis apponatur in unoquoque folio.

1640 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 73.

1640 § 2: C. 11, X, *de poenis,* V, 37; Alexander VI, const. «*In eminenti*», 13 apr. 1502, § 4; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 30, n. 6°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 77; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 26.

GLAVA V.

OSOBE KOJE SE MORAJU SUDOVANJU PRIPUSTITI, TE NAČIN SASTAVLJANJA I ČUVANJA SPISA

Kan. 1640. - § 1. Dok se pred sudištem vode parnice, moraju se strane osobe ukloniti iz dvornice, a prisustvovati mogu samo oni, za koje sudac smatra, da su kod suđenja potrebiti.

§ 2. Sudac može sve one, koji se, prisustvujući sudovanju, teško ogriješe o sudu dužno poštovanje i poslušnost, k dužnosti dozvati pa i kaznenim zabranama ili drugim primjerenim kaznama, i to također odmah i smjesta, ako bi netko to počinio za samog sudovanja u njegovoj prisutnosti, a odvjetnike i zastupnike može povrh toga lišiti i prava zastupati u drugim sporovima pred crkvenim sudištima.

Kan. 1641. - Ako bi kod kojega parničnog čina imala dati izjavu takova osoba, koja ne poznaje mjesnoga jezika, a suci i stranke ne razumiju vlastitog jezika te osobe, mora se uzeti zakleti tumač, kojega će odrediti sudac, a protiv kojega nijedna od parničnih stranaka ne iznese zakoniti prigovor.

Kan. 1642. - § 1. O svim se sudskim činima, kako o onima, koji se odnose na sam predmet spornoga pitanja, a to su *parnični čini* npr. presude i bilo koja dokazala, tako i o onima koji sačinjavaju oblik postupka, to su *postupovni spisi* npr. pozivi, dostave, itd., mora se sačiniti pismeni zapisnik.

§ 2. Zapisnici se moraju, ako je ikako moguće, sačiniti na latinskom jeziku, ako iz pravednog razloga ne bi bilo drugo slično tome, moraju se zapisati narodnim jezikom.

Kan. 1643. - § 1. Pojedini arci parničnih spisa moraju se označiti brojem; a na svakom se arku mora staviti potpis bilježnikov sudskim pečatom.

1642 § 1: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19.

1642 § 2: S. C. C., instr. 2 aug. 1840.

§ 2. Singulis actis completis vel interruptis seu ad aliam sessionem remissis, apponatur subscriptio actuarii et iudicis vel tribunalis praesidis.

§ 3. Quoties in actis iudicialibus partium aut testium subscriptio requiritur, si pars aut testis hanc facere nequeat vel nolit, id in ipsis actis adnotetur, simulque iudex et actuarius fidem faciant actum ipsum de verbo ad verbum parti aut testi perlectum fuisse, et partem aut testem vel non potuisse vel noluisse subscribere.

Can. 1644. - § 1. In casu appellationis, actorum exemplaria ad normam Can. 1642, 1643 conscripta et in fasciculum religata, cum indice omnium actorum et documentorum et cum testificatione actuarii seu cancellarii de eorum fideli transcriptione et integritate, mittantur ad superius tribunal; si exemplaria sine gravi incommodo exscribi nequeant, mittantur cum opportunis cautelis acta ipsa originalia.

§ 2. Si eo mittenda sint ubi vernacula lingua non sit cognita, acta ipsa in linguam latinam vertantur, adhibitis cautelis ut de fideli translatione constet.

§ 3. Si acta debita forma et charactere confecta non fuerint, a iudice superiore repelli possunt: quo in casu illi, quibus culpa imputanda est, acta suis impensis denuo conficere et mittere tenentur.

Can. 1645. - § 1. Iudicio expleto, documenta partibus restitui debent, nisi in criminalibus, bono publico ita exigente, iudex aliquod retinendum censuerit.

§ 2. Documenta omnia, quae apud tribunal manent, in archivo Curiae deponantur sive publico sive secreto, prout eorum natura exigit.

§ 3. Notarii, actuarii et cancellarius sine iudicis mandato tradere prohibentur exemplar actorum iudicialium et documentorum quae sunt processui acquisita.

§ 4. Anonymae epistolae quae nihil ad causae meritum conferunt, et etiam subscriptae quae sint certo calumniosae, destruantur.

1644 § 1: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19; c. 11, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 3; sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum illud»,* 14 oct. 1742, § 7; S. C. Ep. et Reg., *Capuana,* 2 ian. 1595; decr. 16 oct. 1600, n. 11; decr. 18 dec. 1835; encycl. 1 aug. 1851; instr. 11 iun. 1880, n. 39; S. C. C., 27 maii 1591; *Vercellen.,* 21 mart. 1642, ad 1; ep. 10 ian. 1721; S.

§ 2. Kada se dovrše pojedini sudski spisi ili prekinu i prenesu na drugu sjednicu mora ih potpisati bilježnik i sudac odnosno predsjednik sudišta.

§ 3. Kadgod je na sudskim spisima potrebit potpis stranaka ili svjedoka, ako ga stranka ili svjedok ne bi mogao ili htio staviti, mora se to u samom spisu zabilježiti, a uz to moraju sudac i bilježnik staviti potvrdu, da je taj zapisnik od riječi do riječi pročitan stranci ili svjedoku, a stranka odnosno svjedok ili nije mogao ili nije htio potpisati.

Kan. 1644. - § 1. U slučaju priziva, moraju se dostaviti višemu sudištu prijepisi parničnih spisa, koji treba da su stavljeni prema odredbama kan. 1642, 1643, te u sveščić prošivena, s kazalom svih sudskih spisa i dokaznica, te s potvrdom od strane bilježnika ili ravnatelja pisarne (kancelara) o tom, da su točno prepisani i cjeloviti; ako se bez velike poteškoće ne bi mogli sačiniti prijepisi, neka se pošalju sami izvorni spisi uz shodne mjere opreza.

§ 2. Ako se imaju poslati onamo, gdje je odnosni narodni jezik nepoznat, moraju se sami spisi prevesti na latinski jezik, učinivši što treba, da ne bude sumnje o vjernosti prijevoda.

§ 3. Ako spisi nisu sačinjeni u propisnom obliku i jeziku, može ih viši sudac odbiti; u takovom su slučaju dužni, na koje za to pada krivnja, spise ponovno o svom trošku sačiniti i otpremiti.

Kan. 1645. - § 1. Kada je sudovanje dovršeno, moraju se dokaznice povratiti strankama, osim ako sudac odredi, da se u kaznenim predmetima, ima, kada to zahtijeva opće dobro, koja od njih zadržati.

§ 2. Sve se dokaznice, koje ostaju kod sudišta, moraju pohraniti u pismohrani Kurije bilo u javnoj bilo u tajnoj, kako već iziskuje njihova priroda.

§ 3. Bilježnici, zapisničari i ravnatelj pisarne (kancelar) ne smiju bez odredbe od strane suca izdavati prijepise sudskih spisa i dokaznica, koje su parničnom spisu priložene.

§ 4. Nepotpisani listovi, koji nemaju utjecaja na predmet parnice, pa i potpisani, kada su očevidno klevetnički, imaju se uništiti.

C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXXIX; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 21.

1644 § 3: C. 1, 2, X, *de fide instrumentorum,* II, 22.

1645 § 3: S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 11.

TITULUS IV.

DE PARTIBUS IN CAUSA.

CAPUT I.

DE ACTORE ET DE REO CONVENTO.

Can. 1646. - Quilibet potest in iudicio agere, nisi a sacris canonibus prohibeatur; reus autem legitime conventus respondere debet.

Can. 1647. - Licet actor vel reus conventus procuratorem vel advocatum constituerit, semper tamen tenetur in iudicio ipsemet adesse ad praescriptum iuris vel iudicis.

Can. 1648. - § 1. Pro minoribus et iis qui rationis usu destituti sunt, agere et respondere tenentur eorum parentes aut tutores vel curatores.

§ 2. Si iudex existimet ipsorum iura esse in conflictu cum iuribus parentum vel tutorum vel curatorum, aut ipsos tam longe distare a parentibus aut tutoribus vel curatoribus, ut hisce uti aut minime aut difficulter liceat, tunc stent in iudicio per curatorem a iudice datum.

§ 3. Sed in causis spiritualibus et cum spiritualibus connexis, si minores usum rationis assecuti sint, agere et respondere queunt sine patris vel tutoris consensu; et quidem, si aetatem quatuordecim annorum expleverint, etiam per seipsos; secus per tutorem ab Ordinario datum, vel etiam per procuratorem a se, Ordinarii auctoritate, constitutum.

1646: C. 11, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1.

1647: C. 15, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 1, *de iudiciis,* II, 1, in VI°; Pius IV, const. *«De salute gregis»,* 4 sept. 1560, § 3; S. C. Ep. et Reg., *Camplen.,* 20 nov. 1601; instr. 11 iun. 1880, n. 21, 23; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXI, XXIII.

NASLOV IV.

PARNIČNE STRANKE

GLAVA I.

TUŽITELJ I TUŽENIK

Kan. 1646. - Svatko može, ako mu to svetim kanonima nije zabranjeno, sudu podnijeti tužbu, a tuženik zakonito tužen dužan je na nju odgovoriti.

Kan. 1647. - Iako su tužitelj ili tuženik uzeli zastupnika ili odvjetnika, ipak su uvijek dužni kod sudovanja osobno prisustvovati, kada to traži zakon ili sudac.

Kan. 1648. - § 1. Za maloljetnike i za osobe koje nemaju porabe razuma, moraju podnositi tužbe i na njih odgovarati njihovi roditelji ili štitnici odnosno skrbnici.

§ 2. Ako sudac drži, da su njihova prava u protivnosti s pravima roditelja ili štitnika odnosno skrbnika, ili da se oni nalaze u tolikoj udaljenosti od roditelja ili štitnika odnosno skrbnika, da im ovi ne mogu poslužiti nikako ili teško, tada treba da pristupe sudovanju po skrbniku, kojega će postaviti sudac.

§ 3. No u duhovnim ili s duhovnim spojenim predmetima, mogu maloljetnici, ako su zadobili porabu razuma, podnositi tužbe i na njih odgovarati i bez pristanka oca ili štitnika; i to, ako su navršili četrnaest godina života, i sami osobno, inače po zastupniku imenovanom od strane Ordinarija, odnosno i po zastupniku, kojega su, s odobrenjem Ordinarija, sami postavili.

1648 § 1: C. 14, C. II, q. 1; c. 3, *de iudiciis,* II, 1, in VI°.

1648 § 3: C. 14, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 3, *de iudiciis,* II, 1, in VI°.

Can. 1649. - Nomine eorum de quibus in Can. 100, § 3, stat in iudicio rector vel administrator, firmo praescripto Can. 1653; in conflictu vero eorum iurium cum iuribus rectoris vel administratoris, procurator ab Ordinario designatus.

Can. 1650. - Bonis interdicti, et ii qui minus firmae mentis sunt, stare in iudicio per se ipsi possunt tantummodo ut de propriis delictis respondeant, aut ad praescriptum iudicis: in ceteris agere et respondere debent per suos curatores.

Can. 1651. - § 1. Ut curator ab auctoritate civili alicui datus a iudice ecclesiastico admittatur, debet accedere consensus Ordinarii proprii illius cui datus est.

§ 2. Ordinarius potest quoque alium curatorem constituere pro foro ecclesiastico, si, omnibus mature perpensis, id statuendum esse prudenter censuerit.

Can. 1652. - Religiosi sine Superiorum consensu non habent personam standi in iudicio, nisi in casibus qui sequuntur:

1.° Si de vindicandis adversus religionem iuribus sibi ex professione quaesitis agatur;

2.° Si ipsi extra claustra legitime morentur et iurium suorum tuitio urgeat;

3.° Si contra ipsum Superiorem denuntiationem instituere velint.

Can. 1653. - § 1. Ordinarii locorum possunt nomine ecclesiae cathedralis aut mensae episcopalis stare in iudicio; sed, ut licite agant, debent audire Capitulum cathedrale vel Consilium administrationis eorumve consensum vel consilium habere, quando periculo vertitur pecuniae summa pro qua alienanda ad normam Can. 1532, §§ 2, 3 eorundem consensus vel consilium requiritur.

§ 2. Beneficiarii omnes nomine beneficii possunt in iudicio agere aut respondere; quod tamen ut licite faciant, servare debent praescriptum Can. 1526.

§ 3. Praelati ac Superiores Capitulorum, sodalitatum et quorumlibet collegiorum stare in iudicio nequeunt, nomine suae cuiusque communitatis, sine eiusdem consensu ad normam statutorum.

1649: C. 21, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 16, 20, *de iudiciis,* II, 1; c. un., *de statu regularium,* III, 16, in VI°.

Kan. 1649. - U ime osoba spomenutih u kan. 100, § 3, pristupa sudovanju ravnatelj odnosno upravljatelj, uz obdržavanje propisa kan. 1653; a kada su njihova prava u protivnosti s pravima ravnatelja odnosno upravljatelja, zastupnik postavljen od strane Ordinarija.

Kan. 1650. - Osobama, kojima je oduzeta samovlast, te one koje su slaboumne, mogu sami osobno pristupiti sudovanju samo onda, ako odgovaraju zbog vlastitih kažnjivih djela, ili ako to traži sudac: inače moraju podnositi tužbe i na njih odgovarati po svojim skrbnicima.

Kan. 1651. - § 1. Za to da skrbnik, koji je nekomu postavljen od strane građanske vlasti, bude pripušten od crkvenoga suca, potreban je pristanak od strane Ordinarija, koji je vlastiti za onoga, komu je postavljen.

§ 2. No Ordinarij može postaviti za crkveno područje i drugoga skrbnika, ako razborito prosudi, uzevši ozbiljno u obzir sve prilike, da je to potrebno učiniti.

Kan. 1652. - Redovnici nemaju bez pristanka Poglavara parnične sposobnosti, osim u ovim slučajevima:

1.° Ako se radi o sudskom potraživanju prava, koja su im stečena po zavjetovanju;

2.° Ako zakonito borave izvan samostana, a zaštita je njihovih prava hitna;

3.° Ako žele učiniti sudsku prijavu protiv samoga Poglavara.

Kan. 1653. - § 1. Mjesnim Ordinarijima pripada parnična sposobnost u ime stolne crkve i biskupskog stola; no za to da dopušteno pokrenu parnicu, dužni su saslušati stolni Kaptol odnosno upravno Vijeće, te imati njihov pristanak odnosno savjet, kada dolazi u pitanje novčani iznos, kod kojega se za takav izdatak prema odredbi kan. 1532 §§ 2, 3 traži njihov pristanak odnosno savjet.

§ 2. Svi nadarbenici mogu u ime nadarbine podnositi tužbe i na njih odgovarati; no za to da to čine dopušteno, moraju obdržavati propis kan. 1526.

§ 3. Prelati ili Poglavari Kaptola, udruženja i bilo kojih zborava nemaju u ime pojedinih njihovih zajednica, parnične sposobnosti, bez njezinog pristanka u skladu s ustanovama.

1652 3.°: C. 35, C. XVI, q. 1; c. 11, 26, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1.

1653 § 3: C. 21, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 16, X, *de iudiciis,* II, 1.

§ 4. Adversus eos de quibus in §§ 1-3, si sine praescripto consensu aut consilio in iudicio egerint, piae causae aut communitati ius est ad refectionem damnorum.

§ 5. In casu vero defectus vel negligentiae illius qui administratoris munere fungitur, potest ipse loci Ordinarius per se vel per alium stare in iudicio nomine personarum moralium quae sub eius iurisdictione sunt.

§ 6. Superiores religiosi nequeunt nomine suae communitatis stare in iudicio, nisi ad normam constitutionum.

Can. 1654. - § 1. Excommunicatis vitandis aut toleratis post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam permittitur ut per se ipsi agant tantummodo ad impugnandam iustitiam aut legitimitatem ipsius excommunicationis; per procuratorem, ad aliud quodvis animae suae praeiudicium avertendum; in reliquis ab agendo repelluntur.

§ 2. Alii excommunicati generatim stare in iudicio queunt.

CAPUT II.

DE PROCURATORIBUS AD LITES ET ADVOCATIS.

Can. 1655. - § 1. In iudicio criminali reus aut a se electum aut a iudice datum semper habere debet advocatum.

§ 2. Etiam in iudicio contentioso, si agatur de minoribus aut de iudicio in quo bonum publicum vertitur, iudex parti carenti defensorem ex officio attribuat, aut, si casus ferat, parti etiam habenti alium adiungat.

1653 § 4: Reg. 76, R. J., in VI°.

1654 § 1: C. 5, 7, C. III, q. 4; c. 6, c. III, q. 5; c. 1, 2, C. IV, q. 1; c. 2, C. IV, q. 6; c. 4, 17, C. VI, q. 1; c. 15, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 7, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 2, 5, 8, 11, 12, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 20, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 40, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 1, *de exceptionibus,* II, 12, in VI°; c. 2, 14, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. un., *de exceptionibus,* II, 10, in Clem.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. «*Ad evitanda*», a. 1418.

§ 4. Pobožnim zakladama i zajednici pripada pravo na otštetu protiv osoba spomenutih u §§ 1-3, ako pokrenu parnicu bez propisanog pristanka odnosno savjeta.

§ 5. U slučaju kada onoga, koji izvršuju službu upravljatelja, nema ili on to zanemari, može Ordinarij sam osobno ili po drugomu pristupiti sudu u ime onih skupnih osoba, koje stoje pod njegovom poglavarskom vlašću.

§ 6. Redovnički Poglavari nemaju parnične sposobnosti u ime svoje zajednice, osim u skladu s odredbama ustanova.

Kan. 1654. - § 1. Izopćenicima koji se moraju izbjegavati ili se mogu trpjeti daje se poslije osudne odnosno izjavne presude parnična sposobnost samo utoliko, što mogu osobno sami pokrenuti parnicu o pobijanju pravednosti odnosno zakonitosti njihovog izopćenja; a po zastupniku o uklanjanju bilo koje štete po njihovu dušu; u drugim predmetima nemaju parnične sposobnosti.

§ 2. Drugi izopćenici imaju u glavnom parničnu sposobnost.

GLAVA II.

PARNIČNI ZASTUPNICI I ODVJETNICI

Kan. 1655. - § 1. Kod kaznenog sudovanja mora tuženik uvijek imati odvjetnika bilo da si ga je sam izabrao bilo da mu ga je pridijelio sudac.

§ 2. Pa i u parničnom sudskom postupku, ako se radi o maloljetnim osobama ili o sudovanju, gdje je po srijedi opće dobro, dužan je sudac po službenoj dužnosti pridijeliti stranci branitelja, ako ga nema, odnosno, kada slučaj to iziskuje, pridodati stranci koja ga već ima, još i drugoga.

1655 § 1: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 30, 31; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXX, XXXI; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 109, n. 2.

1655 § 2: C. 1, X, *de officio iudicis,* I, 32; c. 2, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 14, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 3, *de iudiciis,* II, 1, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 123, n. 2.

§ 3. Praeter hos casus pars libere potest advocatum et procuratorem constituere, sed potest quoque in iudicio per se ipsa agere et respondere, nisi iudex procuratoris vel advocati ministerium necessarium existimaverit.

§ 4. At Episcopus, si quando in causa est, aliquem constituat, qui eius personam, procuratorio nomine, gerat.

Can. 1656. - § 1. Unicum quisque potest eligere procuratorem, qui nequit alium sibimet substituere, nisi expressa facultas eidem facta fuerit.

§ 2. Quod si, iusta causa suadente, plures ab eodem deputentur, hi ita constituantur, ut detur inter ipsos locus praeventioni.

§ 3. Advocati autem plures simul constitui queunt.

§ 4. Utrumque mumus, procuratoris et advocati, etiam in eadem causa et pro eodem cliente eadem persona exercere potest.

Can. 1657. - § 1. Procurator et advocatus esse debent catholici, aetate maiores, bonae famae; acatholicus non admittitur, nisi per exceptionem et ex necessitate.

§ 2. Advocatus debet praeterea esse doctor vel alioqui vere peritus, saltem in iure canonico.

§ 3. Religiosus admitti potest, nisi aliud in constitutionibus caveatur, in causis tantum in quibus vertitur utilitas suae religionis, de licentia tamen Superioris.

1655 § 3: C. 3, C. V, q. 3; c. 1, 5, 7, 8, 10, 15, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 1, X, *de syndico,* I, 39; c. 2, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 7, 14, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 15, 16, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 1, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 1, 3, *de iudiciis,* II, 1, in VI°; c. 1, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Reg. 68, 72, R. J., in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Camplen.,* 20 nov. 1601; instr. 11 iun. 1880, n. 21, 23, 30; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXI, XXIII, XXX; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 18, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 39-41.

1655 § 4: C. 3, C. V, q. 3; c. 6, X, *de iuramento calumniae,* II, 7; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 6; sess. XXIV, *de ref.,* c. 5; Pius IV, const. *«De salute gregis»,* 4 sept. 1560, § 3.

1656 § 1: C. 1, 3, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°.

1656 § 2: C. 14, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 6, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; Reg. 54, R. J., in VI°.

§ 3. Izuzev ove slučajeve stoji stranci na volju uzeti odvjetnika i zastupnika, ali može također i sama osobno podnositi sudu tužbe i na iste odgovarati, osim ako bi sudac smatrao, da je suradnja zastupnika ili odvjetnika potrebita.

§ 4. No Biskup, ako ima pristupiti sudu, mora nekoga odrediti, koji će ga kao punomoćenik zastupati.

Kan. 1656. - § 1. Svatko može sebi izabrati samo jednoga zastupnika, a ovaj ne može sebi postaviti zamjenika, osim ako je na to bio izrijekom ovlašten.

§ 2. Ako ista stranka, kada to zahtijeva pravedni razlog, postavi više zastupnika, ovi treba da su tako postavljeni, da među njima postoji red prvenstva.

§ 3. No više odvjetnika može se istodobno postaviti.

§ 4. Jedna te ista osoba može izvršivati obje dužnosti, zastupničku i odvjetničku, pa i u jednoj te istoj parnici i za istoga štićenika.

Kan. 1657. - § 1. Zastupnik i odvjetnik moraju biti katolici, punoljetni i na dobrom glasu; nekatolik neka se ne pripusti, osim izuzetno i u nuždi.

§ 2. Odvjetnik mora povrh toga biti doktor ili inače doista vješt, barem u kanonskom pravu.

§ 3. Redovnik se može pripustiti, ako nije drugačije predviđeno u ustanovama, isključivo u parnicama, gdje je posrijedi korist njegove redovničke družbe, i to s dozvolom Poglavara.

1656 § 3: Reg. 20, R. J., in VI°.

1656 § 4: C. 4, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°.

1657 § 1: C. 1, 2, C. III, q. 7; c. 3, C. V, q. 3; c. 7, D. I, *de poenit.;* c. 10, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 5, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 10, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 7, X, *de probationibus,* II, 19; c. 34, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 16, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 1, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; c. un., *de poenis,* tit. XII, in Extravag. Ioan. XXII; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 5; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 30; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXX.

1657 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 44, § 2.

1657 § 3: C. 35, C. XVI, q. 1; c. 2, X, *de postulando,* I, 37; c. 3, *de procuratoribus,* I, 10, in Clem.

Can. 1658. - § 1. Quilibet pro lubitu a parte potest eligi et deputari procurator, dummodo secundum praecedentem canonem idoneus sit, quin opus sit ut Ordinarii approbatio antecesserit.

§ 2. Advocatus autem, ut ad patrocinium admittatur, indiget approbatione Ordinarii, quae aut generalis sit ad omnes causas aut specialis pro certa causa.

§ 3. In iudicio coram Sanctae Sedis delegato, ipsius delegati est approbare et admittere advocatum, quo pars uti se velle ostenderit.

§ 4. Procurator et advocatus, in causis quae ad normam Can. 1579, §§ 1, 2 aguntur in religionis tribunali, eligendi sunt ex eadem religione et ante patrocinii susceptionem approbandi ab eo, qui partes iudicis in causa agit; in causis vero quae ad normam eiusdem canonis § 3 apud tribunal Ordinarii loci pertractantur, admitti potest etiam religioni extraneus.

Can. 1659. - § 1. Procurator ne prius a iudice admittatur quam speciale mandatum ad lites scriptum, etiam in calce ipsius citationis, mandantis subscriptione munitum, et locum, diem, mensem et annum referens, apud tribunal deposuerit.

§ 2. Quod si mandans scribere nesciat, hoc ipsum ex scriptura constet necesse est, et parochus vel notarius Curiae vel duo testes, loco mandantis, mandatum subsignent.

Can. 1660. - Mandatum procurationis asservari debet in actis causae.

Can. 1661. - Advocatus, ut causae patrocinium suscipiat, habeat necesse est a parte vel a iudice commissionem ad instar mandati procuratorii, de qua in actis constare debet.

1658 § 1: C. 14, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 1, 5, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°.

1658 § 2: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 30; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXX.

1658 § 4: C. 35, C. XVI, q. 1; c. 2, X, *de postulando,* I, 37; c. 3, *de procuratoribus,* I, 10, in Clem.

Kan. 1658. - § 1. Stranka može po volji svaku osobu izabrati i postaviti zastupnikom, pod uvjetom da je za to sposobna prema prethodnom kanonu, te za to ne treba predhodnog odobrenja od strane Ordinarija.

§ 2. No odvjetnik mora za to, da bude pripušten odvjetničkoj službi, imati odobrenje od strane Ordinarija, koje treba da je ili općenito za sve parnice ili posebno za određenu parnicu.

§ 3. Pri sudovanju pred punomoćnikom Svete Stolice, spada na samoga delegata odobriti i pripustiti odvjetnika, kojim se stranka želi poslužiti.

§ 4. U parnicama, koje se vode prema odredbi kan. 1579, §§ 1, 2 pred redovničkim sudištem, moraju se zastupnik i odvjetnik izabrati iz iste redovničke družbe, te moraju prije preuzimanja odvjetničke dužnosti biti odobreni od strane onoga, koji u parnici ima sudačku službu; no u parnicama, koje se vode prema odredbi istoga kanona § 3 pred sudištem mjesnoga Ordinarija, može se pripustiti i osoba neredovnička.

Kan. 1659. - § 1. Sudac neka ne pripusti zastupnika, dok on najprije ne predloži sudištu posebnu pismenu parničnu punomoć, pa bilo i na okrajku same pozivnice, potpisanu po vlastodavcu, s oznakom mjesta, dana, mjeseca i godine.

§ 2. Kada vlastodavac ne zna pisati, nužno je, da se to spomene u samoj ispravi, te da umjesto vlastodavca punomoć potpišu župnik ili bilježnik Kurije ili dva svjedoka.

Kan. 1660. - Punomoć za zastupanje treba sačuvati u parničnim spisima.

Kan. 1661. - Odvjetnik mora za to, da preuzme odvjetnički posao u parnici, imati ovlaštenje u obliku zastupničke punomoći izdano od stranke ili od suca, a o tom se mora učiniti zabilježba u spisima.

1659 § 1: C. 28, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 13, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 1, 9, 12, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 1, 38, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 4, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; c. 1, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 4; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 12, c.

1661: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 18, § 3.

Can. 1662. - Nisi speciale mandatum habuerit, procurator non potest renuntiare actioni, instantiae vel actis iudicialibus, nec transigere, pacisci, compromittere in arbitros, deferre aut referre iusiurandum, et generatim ea agere pro quibus ius requirit mandatum speciale.

Can. 1663. - Tum procurator tum advocatus possunt a iudice, dato decreto, repelli sive ex officio sive ad instantiam partis, iusta tamen de causa.

Can. 1664. - § 1. Advocati et procuratores possunt ab eo a quo constituti sunt, removeri, salva obligatione solvendi honoraria ipsis debita; verum ut remotio effectum sortiatur, necesse est ut ipsis intimetur, et, si lis iam contestata fuerit, iudex et adversa pars certiores facti sint de remotione.

§ 2. Lata definitiva sententia, ius ex officium appellandi, si mandans non renuat, procuratori manet.

Can. 1665. - § 1. Vetatur uterque emere litem, aut sibi de immodico emolumento vel rei litigiosae parte vindicata pacisci.

§ 2. Quae si fecerint, nulla est pactio, et a iudice vel ab Ordinario poterunt poena pecuniaria mulctari; advocatus praeterea tum ab officio suspendi, tum etiam, si recidivus sit, destitui et titulo privari.

Can. 1666. - Advocati ac procuratores qui ob dona aut pollicitationes aut quamlibet aliam rationem suum officium prodiderint, ab officio repellantur, et, praeter damnorum refectionem, mulcta pecuniaria aliisve congruis poenis plectantur.

1662: C. 7, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 9, X, *de arbitris,* I, 43; c. 69, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 4, 5, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; Reg. 81, R. J., in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 149, n. 3. -- Vide etiam Can. 1740, § 2.

1664 § 1: C. 33, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 3, 4, 6, 8, 13, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 1, X, *de regulis iuris,* V, 41; c. 2, 8, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Anagnina,* 13 sept. 1861; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Appendix, cap. III; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 60.

1664 § 2: C. 11, 14, X, *de procuratoribus,* I, 38.

Kan. 1662. - Ako za to nema posebne punomoći, ne može zastupnik odustati od tužbe, od daljnjeg postupka ni od sudskih čina, ni sklopiti nagode, ugovore, pristati da se stvar preda izabranim ili mirovnim sucima, navratiti ili uzvratiti prisegu, te uopće ne može činiti ono, za što pravni propisi traže posebnu pomoć.

Kan. 1663. - I zastupnika i odvjetnika može sudac otkloniti, izdavši o tom odluku, bilo po službenoj dužnosti bilo na traženje stranke, ali iz pravednog razloga.

Kan. 1664. - § 1. Onaj tko je ovlastio odvjetnike i zastupnike može ih i ukloniti, ali je obvezan platiti im dugovanu nagradu; no da uklanjanje ima učinak, potrebno je da o tom budu obaviješteni, a ako je spor već bio utvrđen, da se o uklanjanju izvijesti sudac i protustranka.

§ 2. Pošto presuda bude izrečena, ostaje na zastupniku pravo i dužnost uložiti priziv, osim ako se vlastodavac tomu usprotivi.

Kan. 1665. - § 1. Jednom i drugom zabranjuje se kupiti spor ili ugovorom sebi osigurati neumjerenu dobit ili prisvojiti dijela predmeta spora.

§ 2. Ako koji tako učine, ugovor je ništav, i sudac ili Ordinarij mogu ih kazniti novčanom globom; odvjetnik osim toga ima biti uklonjen iz službe, tako i svrgnut i naslova lišen, ako iznova to učini.

Kan. 1666. - Odvjetnici i zastupnici, koji pogaze svoju dužnost zbog darova ili obećanja ili bilo kojega drugoga razloga, imaju se ukloniti iz službe, te pritegnuti na naknadu štete i kazniti novčanom globom ili drugim primjerenim kaznama.

1665 § 1: C. 2, C. III, q. 7; c. 2, X, *de alienatione iudicii mutandi causa facta,* I, 42; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 45, § 3.

1665 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 45, § 3.

1666: C. 2, C. III, q. 7; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 45, § 3, Can. 46; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 iun. 1908, Pars I, Normae communes, cap. IX, n. 13°, 14°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 28, n. 3; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 41.

TITULUS V.

DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS.

Can. 1667. - Quodlibet ius non solum actione munitur, nisi aliud expresse cautum sit, sed etiam exceptione, quae semper competit et est suapte natura perpetua.

Can. 1668. - § 1. Qui ad rem sibi vindicandam, seu ad ius suum in iudicio persequendum titulo agit iuris auctoritate subnixo, actione dimicat quae *petitoria* dicitur.

§ 2. Si vero rei possessionem vel iuris quasi-possessionem postulat, eius actio *possessoria* vocatur.

Can. 1669. - § 1. Actor pluribus simul actionibus, quae tamen secum ipsae non confligant, sive de eadem re, sive de diversis, reum convenire potest, si aditi tribunalis competentiam non egrediantur.

§ 2. Reus non prohibetur pluribus exceptionibus etiam contrariis uti.

Can. 1670. - § 1. Actor potest una instantia cumulare actiones possessorias et petitorias, nisi spolii exceptio ex adverso oppohatur.

§ 2. Pariter fas est reo convento in petitorio, actorem reconvenire in possessorio; et viceversa, nisi res sit de spolio.

1667: S. C. Ep. et Reg., *Lublinen.*, 8 mart. 1898. -- Vide etiam Can. 1698, § 2.

1668 § 1: C. 3, 7, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 3, X, *de probationibus,* II, 19.

1668 § 2: C. 3, 5, 7, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 3, X, *de probationibus,* II, 19.

NASLOV V.

TUŽBE I PRIGOVORI

Kan. 1667. - Svako je pravo zaštićeno ne samo time, da se može, ako drugačije nije izrijekom predviđeno, utužiti, nego i time, što se u njegovu obranu mogu iznositi prigovori, a to pripada za vazda i traje po svojoj prirodi zauvijek.

Kan. 1668. - § 1. Osoba koja podnese tužbu u cilju, da sebi pribavi stvar odnosno da pred sudom izvojuje svoje pravo s naslova na zakonu utemeljena, vodi postupak po tužbi, koja se naziva *potražnom.*

§ 2. Ako pako ide za postignućem posjeda stvari odnosno za pravom doposjeda, naziva se njegova tužba *posjednom.*

Kan. 1669. - § 1. Tužitelj može protiv tuženika podjedno podnijeti više tužbi, pod uvjetom ipak da sebi međusobno ne protuslove, i to bilo u istoj stvari, bilo u raznovrsnim, ako ne prelaze nadležnost sudišta, kojemu se podnose.

§ 2. Tuženiku je slobodno služiti se s više prigovora, pa iako su međusobom u protivnosti.

Kan. 1670. - § 1. Tužitelj može u istoj sudskoj tužbi spajati posjedne i potražne tužbe, osim kada mu se suprotstavi prigovor zbog oduzimanja posjeda.

§ 2. Isto tako može tuženik u potražnom postupku, podići protiv tužitelja protutužbu u posjednom postupku; i obratno, osim ako se radi o oduzimanju posjeda.

1670 § 1: C. 4, X, *de ordine cognitionum,* II, 10; c. 2, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. un., *de causa possessionis et proprietatis,* II, 3, in Clem.

1670 § 2: C. 21, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 3, 4, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 1, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 3, X, *de probationibus,* II, 19; c. un., *de causa possessionis et proprietatis,* II, 3, in Clem.

Can. 1671. - § 1. Item fas est actori, antequam conclusum fuerit in causa, ab instituto iudicio petitorio regredi ad possessorium adipiscendae vel recuperandae.

§ 2. Imo ex iusta causa iudex etiam post conclusionem in causa, sed ante sententiam definitivam, hunc regressum permittere potest.

§ 3. Iudicis est, attentis partium allegationibus, aut utramque quaestionem unica sententia definire, aut prius uni, postea alteri satisfacere, prouti magis expedire ipsi videatur ad celeriorem et pleniorem iurium tuitionem.

CAPUT I.

DE REI SEQUESTRATIONE ET INHIBITIONE EXERCITII IURIS.

Can. 1672. - § 1. Qui ostenderit super aliqua re ab alio detenta ius se habere sibique damnum imminere nisi res ipsa custodienda tradatur, ius habet obtinendi a iudice eiusdem rei sequestrationem.

§ 2. In similibus rerum adiunctis obtinere potest ut iuris exercitium alicui inhibeatur.

§ 3. Sequestratio rei et inhibitio exercitii iuris a iudice decerni potest ex officio, instante praesertim promotore iustitiae aut defensore vinculi, quoties bonum publicum id postulare videatur.

Can. 1673. - § 1. Ad crediti quoque securitatem sequestratio rei admittitur, dummodo de creditoris iure liquido constet et servata norma de qua in Can. 1923, § 1.

§ 2. Sequestratio extenditur etiam ad res debitoris quae depositi causa aut quolibet alio titulo apud alias personas reperiantur.

1671 § 1: C. 5, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 36, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. un., *de causa possessionis et proprietatis,* II, 3, in Clem.

1671 § 3: C. 2, 4, 6, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 36, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

1672 § 1: C. 26, C. II, q. 6; c. 2, 3, X, *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 17; c. 7, X, *de donationibus inter virum et uxorem, et de dote post divortium restituenda,*

Kan. 1671. - § 1. Isto tako stoji na volju tužitelja, da prije no što se postupak zaglavi, promijeni pokrenuti potražni sudski postupak u posjedni za zaštitu ili uspostavu posjeda.

§ 2. Sudac dapače može iz pravednog razloga ovu izmjenu dopustiti i pošto je postupak već zaglavljen, ali prije konačne presude.

§ 3. Prepušteno je sucu, da uzevši u obzir očitovanja stranaka, ili riješi oba pitanja jednom te istom presudom, ili da presudi najprije jedno, a onda drugo, prema tomu kako pronađe, da je bolje za bržu i potpuniju zaštitu prava.

GLAVA I.

PRINUDNA UPRAVA STVARI I OBUSTAVA IZVRŠIVANJA PRAVA

Kan. 1672. - § 1. Tko dokaže, da ima pravo na neku stvar, koju drži druga osoba, te postoji pogibao štete za njega, ako se stvar ne preda na sačuvanje, ima pravo na to, da od suca ishodi prinudnu upravu ove stvari.

§ 2. U sličnim se prilikama može postići i to, da se nekomu obustavi izvršivanje prava.

§ 3. Prinudnu upravu stvari i obustavu izvršivanja prava može sudac odrediti po službenoj dužnosti onda, kada smatra, da to traži opće dobro, napose na zahtjev promicatelja pravde ili branitelja veze.

Kan. 1673. - § 1. Prinudna se uprava stvari može dozvoliti i za osiguranje vjerovničke tražbine, pod uvjetom da je vjerovničko pravo nedvoumno utvrđeno i uz održavanje odredbe sadržane u kan. 1923, § 1.

§ 2. Prinudna se uprava proteže i na one dužnikove stvari, koje se nalaze kod drugih osoba u pologu ili bilo s kojega drugoga naslova.

IV, 20; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 85, n. 1.

1672 § 3: C. 2, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 2, 3, X, *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 17; c. 14, X, *de probationibus,* II, 19; c. un., *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 6, in Clem.; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 98, n. 1.

Can. 1674. - Sequestratio rei et suspensio exercitii iuris decerni nullatenus possunt, si damnum quod timetur, possit aliter reparari et idonea cautio de eo reparando offeratur.

Can. 1675. - § 1. Ad custodiam rei sequestrationi subiectae idonea persona, proponentibus partibus, a iudice designetur, quae sequester dicitur; si partes inter se dissentiant, iudex ex officio sequestrem deligat.

§ 2. Sequester in re custodienda, curanda et servanda non minorem diligentiam adhibere debet quam suis adhibet rebus, eamque postea, cui iudex decreverit, reddere tenetur cum omni causa.

§ 3. Iudex congruam decernat mercedem sequestri, si eam petat.

CAPUT II.

DE ACTIONIBUS EX NOVI OPERIS NUNTIATIONE ET DAMNO INFECTO.

Can. 1676. - § 1. Qui ex aliquo novo opere damnum timet suae rei obventurum, potest illud iudici nuntiare ut opus interrumpatur, donec utriusque partis iura, iudicis sententia, definiantur.

§ 2. Is cui intimata fuerit prohibitio, continuo ab opere cessare debet, sed, dummodo idonee caveat se in pristinum omnia restituturum si absoluto iudicio victus discesserit, poterit a iudice continuationem eiusdem impetrare.

§ 3. Nuntianti novum opus ad ius suum demonstrandum duo menses praefiniuntur; qui ex iusta et necessaria causa a iudice, audita altera parte, prorogari vel reduci poterunt.

1674: C. 1, X, *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 17.

1675 § 1: C. un., *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 6, in Clem.

1675 § 2: C. 2, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. un., *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 6, in Clem.

Kan. 1674. - Nikako se ne može odrediti prinudna uprava stvari i obustava izvršivanja prava, ako se šteta, koje se netko boji, može naknaditi na drugi način i pružiti za tu naknadu prikladno jamstvo.

Kan. 1675. - § 1. Sudac mora za čuvanje stvari stavljene pod prinudnu upravu, odrediti prikladnu osobu, koja se zove prinudni upravitelj; ako se stranke u tom ne mogu složiti, imenovat će sudac prinudnog upravitelja po službenoj dužnosti.

§ 2. Prinudni upravitelj dužan je stvar čuvati, o njoj brigu voditi i držati je jednakim marom kao i svoje, te je mora poslije predati sa svima pripacima onomu, koga sudac odredi.

§ 3. Sudac mora prinudnom upravitelju odrediti primjerenu plaću, ako je traži.

GLAVA II.

TUŽBE PO PRIGOVORU ZBOG NOVOPODUZETOG POSLA I ŠTETE, KOJA PRIJETI

Kan. 1676. - § 1. Tko se boji, da će zbog nekoga novopoduzetog posla nastati šteta po njegovu stvar, može zbog toga podnijeti sucu prigovor sa zahtjevom, da se započeti posao prekine, doklegod ne budu prava jedne i druge stranke ustanovljena sudačkom presudom.

§ 2. Onaj komu je takova zabrana dostavljena, dužan je smjesta prestati s poslom, no sudac mu može dozvoliti nastavak posla, pod uvjetom da primjereno osigura, da će sve opet uspostaviti u prijašnje stanje, ako po svršenom sudovanju izgubi parnicu.

§ 3. Onaj tko podnese prigovor zbog novopoduzetog posla ima u roku od dva mjeseca dokazati svoje pravo; ovaj rok može sudac iz pravednog i nužnog razloga, po saslušanju druge stranke, produžiti ili skratiti.

1676 § 1: C. 1, 2, X, *de novi operis nunciatione,* V, 32; S. C. Ep. et Reg., *Nullius Altamurae,* 18 nov. 1617; *Faventina,* 12 aug. 1853.

1676 § 2: C. 3, 4, X, *de novi operis nunciatione,* V, 32; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 206, n. 2.

1676 § 3: C. 4, X, *de novi operis nunciatione,* V, 32.

Can. 1677. - Si vetus opus magna ex parte immutetur, idem ius esto quod de novo opere Can. 1676 constitutum est.

Can. 1678. - Qui grave damnum rei suae imminere pertimescit ex alieno aedificio quod ruinam minatur, ex arbore aut ex alia re quacunque, actionem habet *de damno infecto* ad obtinendam periculi remotionem, aut cautionem de damno vel avertendo, vel compensando, si forte evenerit.

CAPUT III.

DE ACTIONIBUS OB NULLITATEM ACTORUM.

Can. 1679. - Si actus aut contractus sit ipso iure nullus, datur ei, cuius interest, actio ad obtinendam a iudice declarationem nullitatis.

Can. 1680. - § 1. Nullitas actus tunc tantum habetur, cum in eo deficiunt quae actum ipsum essentialiter constituunt, aut sollemnia seu conditiones desiderantur a sacris canonibus requisitae sub poena nullitatis.

§ 2. Nullitas alicuius actus non importat nullitatem actorum qui praecedunt aut subsequuntur et ab actu non dependent.

Can. 1681. - Qui actum posuit nullitatis vitio infectum, tenetur de damnis et expensis erga partem laesam.

Can. 1682. - Nullitas actus a iudice declarari non potest ex officio, nisi aut publice id intersit, aut agatur de pauperibus vel de minoribus aliisve qui minorum iure censentur.

Can. 1683. - Iudex inferior de confirmatione, a Romano Pontifice actui vel instrumento adiecta, videre non potest, nisi Apostolicae Sedis praecesserit mandatum.

1677: S. C. Ep. et Reg., *Bononien.*, 21 sept. 1838.

1679: C. 42, C. XII, q. 2; c. 2-4, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40.

Kan. 1677. - Ako se stari posao u velikom dijelu izmjenjuje, vrijede iste odredbe, koje su propisane u kan. 1676 o novopoduzetom poslu.

Kan. 1678. - Tko se boji, da njegovoj stvari prijeti velika šteta od tuđe zgrade, jer je ruševna, od stabla ili od bilo koje druge stvari, može podnijeti tužbu zbog *štete koja prijeti,* da postigne uklanjanje pogibli, odnosno jamčevinu za to, da će šteta, ako bi se možda dogodila, biti ili popravljena ili naknađena.

GLAVA III.

TUŽBE ZBOG NIŠTAVOSTI PRAVNIH ČINA

Kan. 1679. - Ako je čin ili ugovor ništav po snazi samoga zakona, može zanimani podići tužbu za to, da postigne od suca proglašenje ništavosti.

Kan. 1680. - § 1. Pravni je čin samo onda ništav, kada nema nečega, što spada na bitnost samoga čina, ili kada su propuštene potrebitosti ili uvjeti propisani u svetim kanonima pod kaznama ništavosti.

§ 2. Ništavost nekoga pravnoga čina ne povlači sobom ništavost onih čina, koji mu predhode ili slijede, a ne ovise od njega.

Kan. 1681. - Tko je izvršio čin s griješkom ništavosti, stoji za štete i troškove u obvezi spram povređene stranke.

Kan. 1682. - Sudac ne može čin proglasiti ništavim po službenoj dužnosti, osim ako je ili po srijedi opće dobro, ili se radi o siromasima odnosno maloljetnicima ili drugim osobama u pravu izjednačenima s maloljetnicima.

Kan. 1683. - Niži sudac ne može rješavati o potvrdi čina ili isprave pridanoj od strane Rimskog Prvosvećenika, ako nije prije toga dobio za to nalog od Apostolske Stolice.

1681: Vide etiam Can. 1625, § 1.

1683: C. 1, 2, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30; c. un., *de probationibus,* II, 7, in Clem.

CAPUT IV.

DE ACTIONIBUS RESCISSORIIS ET DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM.

Can. 1684. - § 1. Si quis motus metu gravi iniuste incusso, vel dolo circumventus actum posuerit vel contractum inierit qui ipso iure non sit nullus, poterit, metu vel dolo probato, obtinere actus vel contractus rescissionem actione quae vocatur *rescissoria.*

§ 2. Eadem actione intra biennium uti potest, qui gravem ex contractu laesionem ultra dimidium ex errore passus est.

Can. 1685. - Institui haec actio potest:

1.° Contra eum qui metum intulit aut dolum patravit, quamvis ipse non in suum, sed in alterius commodum talia peregerit;

2.° Contra quemlibet malae fidei et etiam bonae fidei possessorem, qui res metu vel dolo extortas possidet, salvo iure regressus contra quemlibet usque ad ipsum metus vel doli auctorem.

Can. 1686. - Si is qui metum intulit aut dolum patravit, urgeat actus vel contractus exsecutionem, parti laesae seu deceptae competit exceptio metus vel doli.

Can. 1687. - § 1. Minoribus vel minorum iure fruentibus graviter laesis eorumque heredihus et successoribus, ad laesionem reparandam ex negotio seu actu valido rescindibili, praeter alia ordinaria remedia, suppetit remedium extraordinarium restitutionis in integrum.

§ 2. Hoc beneficium maioribus quoque conceditur quos deficit rescissoria actio aut aliud ordinarium remedium, dummodo iustam subesse causam et laesionem sibi imputandam non esse probaverint.

1684 § 1: C. 1, 2, 4, 6, 7, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 8, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 2, X, *de arbitris,* I, 43; c. 17, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32.

GLAVA IV.

TUŽBE POBITNE I NA POVRATU U PRIJAŠNJE STANJE

Kan. 1684. - § 1. Ako je netko pod utjecajem teškoga nepravedno zadanog straha, ili prevarom zaveden izvršio čin ili sklopio ugovor, koji nije ništav snagom samoga zakona, moći će, pošto se strah ili prevara dokaže, postići poništenje čina ili ugovora tužbom, koja se zove *pobitna.*

§ 2. Isto takovu tužbu može podnijeti u roku od dvije godine onaj, tko je po ugovoru teško oštećen iz zablude iznad polovice vrijednosti.

Kan. 1685. - Ovakova se tužba može podići:

1.° Protiv onoga, tko je strah zadao ili počinio prevaru, iako on toga nije učinio u svoju, nego u korist drugoga;

2.° Protiv svakoga nepoštenoga, pa i poštenoga posjednika, koji ima stvari iznuđene strahom ili prevarom, no s pravom tražiti naknadu protiv svakoga sve do prvoga uzročnika straha ili prevare.

Kan. 1686. - Kada onaj tko je zadao strah ili počinio prevaru traži izvršenje čina ili ugovora, pripada povređenoj odnosno prevarenoj stranci pravo staviti prigovor zbog straha ili prevare.

Kan. 1687. - § 1. Maloljetnicima ili osobama, za koje vrijedi maloljetničko pravo, te njihovim nasljednicima i pravnim sljednicima pristoji za to, da se ispravi povreda zbog pravno valjanog, ali pobitnog posla ili čina, povrh drugih redovnih pravnih lijekova, još i izvanredni pravni lijek povrate u prijašnje stanje.

§ 2. Ova se pogodnost dozvoljava i punoljetnicima, ako nemaju zakonske mogućnosti poslužiti se pobitnom tužbom ili drugim redovitim pravnim lijekom, pod uvjetom da postoji pravedan razlog i dokažu, da povredu nisu sami skrivili.

1687 § 1: C. 1-3, 5, 7, 8, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 11, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13; c. 2, X, *de precariis,* III, 14.

1687 § 2: C. 4, X, *de in integrum restitutione,* I, 41.

Can. 1688. - § 1. Restitutio in integrum peti debet ab ordinario iudice, qui competens est respectu illius, contra quem petitur, intra quadriennium ab adepta maioritate computandum, si agatur de minoribus, a die laesionis factae et cessati impedimenti, si de maioribus aut personis moralibus.

§ 2. Minoribus vel minorum iure fruentibus restitutio concedi potest a iudice etiam ex officio, audito vel instante promotore iustitiae.

Can. 1689. - Restitutio in integrum id efficit ut omnia revocentur in pristinum, idest restituantur in statum quo erant ante laesionem, salvis iuribus quae alii, bona fide, ante petitam restitutionem quaesiverint.

CAPUT V.

DE MUTUIS PETITIONIBUS SEU DE ACTIONIBUS RECONVENTIONALIBUS.

Can. 1690. - § 1. Actio quam reus coram eodem iudice in eodem iudicio instituit contra actorem ad submovendam vel minuendam eius petitionem, dicitur *reconventio.*

§ 2. Reconventio reconventionis non admittitur.

Can. 1691. - Actio reconventionalis locum habere potest in omnibus causis contentiosis, exceptis causis spolii; in criminalibus vero non admittitur, nisi ad normam Can. 2218, § 3.

Can. 1692. - Proponenda est iudici coram quo actio principalis instituta est, licet ad unam causam dumtaxat delegato vel alioquin incompetenti, nisi sit absolute incompetens.

1688 § 1: C. 8, 9, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 1, 2, *de restitutione in integrum,* I, 21, in VI°; c. un., *de restitutione in integrum,* I, 11, in Clem.

1689: C. 11, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13.

1690: C. 6, X, *de arbitris,* I, 43; c. 1, 2, X, *de mutuis petitionibus,* II, 4; c. 2, X, *de ordine cognitionum*, II, 10; c. 3, X, *de probationibus,* II, 19; c. 3, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11 in Clem.

Kan. 1688. - § 1. Povrata u prijašnje stanje mora se tražiti kod redovnog suca, koji je nadležan za onoga, protiv koga se traži, i to unutar četiri godine, koje se računaju, kada se radi o maloljetnicima, od postignute punoljetnosti, a kada se radi o punoljetnicima ili skupnim osobama od dana, kada je povreda počinjena i zapreka prestala.

§ 2. Sudac može maloljetnicima i osobama, za koje vrijedi maloljetničko pravo, povratu dozvoliti i po službenoj dužnosti, po saslušanju ili po traženju promicatelja pravde.

Kan. 1689. - Povrata u prijašnje stanje ima taj učinak, da se sve vraća natrag, kako je prije bilo, to jest uspostavlja se stanje, koje je postojalo prije povrede, ali se ne dira u prava, dobrom vjerom, od drugih stečena prije zatražene povrate.

GLAVA V.

MEĐUSOBNE TUŽBE ILI PROTUTUŽBE

Kan. 1690. - § 1. Tužba koju podnese tuženik pred istim sucem i pri istom sudovanju protiv tužitelja za to, da ukloni ili umanji njegov tužbovni zahtjev, zove se *protutužba.*

§ 2. Protutužba na protutužbu nije dopustiva.

Kan. 1691. - Protutužba može se podnijeti u svim parničnim sporovima, izuzev sporove o uspostavi posjeda; a u kaznenim dopustiva je samo u skladu s odredbom kan. 2218, § 3.

Kan. 1692. - Ona se mora podnijeti onomu sucu, pred kojim je pokrenuta prva tužba, iako je on opunomoćen samo za jednu parnicu ili je inače nenadležan, osim ako je nenadležan bezuvjetno.

1691: C. 4, X, *de ordine cognitionum,* II, 10.

1692: C. 21, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 1, X, *de mutuis petitionibus,* II, 4; c. 3, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; Reg. 42, R. J., in VI°.

CAPUT VI.

DE ACTIONIBUS SEU REMEDIIS POSSESSORIIS.

Can. 1693. - Qui ad possessionem alicuius rei adipiscendam, vel ad alicuius iuris exercitium obtinendum munitur titulo legitimo, petere potest, ut in rei possessionem vel iuris exercitium immittatur.

Can. 1694. - Non solum possessio, sed etiam simplex detentio praestat, ad normam canonum qui sequuntur, actionem vel exceptionem possessoriam.

Can. 1695. - § 1. Qui annum integrum in possessione rei vel in quasi-possessione iuris manserit, si molestiam patiatur quominus suam possessionem vel quasi-possessionem retineat, habet actionem *retinendae possessionis.*

§ 2. Haec actio non admittitur nisi intra annum ab illata molestia adversus molestiae auctorem ut a molestiis desistat.

Can. 1696. - § 1. Etiam qui vi, clam vel precario possidet, actione *retinendae possessionis* uti potest adversus quemlibet deturbatorem: non autem contra personam a qua ipse rem vi vel clam surripuit aut precario accepit.

§ 2. In causis quae ad bonum publicum spectant, iustitiae promotori ius est opponendi vitium possessionis adversus eum qui vi, clam vel precario possidet.

Can. 1697. - § 1. Si inter duos controversia oriatur uter eorum possideat, ille in possessione praeferendus est qui intra annum frequentiores et potiores possessionis actus exercuit.

§ 2. In dubio iudex possessionem pro indiviso utrique parti attribuat.

1693: C. 3, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6.

1694: C. 5, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 6, X, *de institutionibus,* III, 7.

GLAVA VI.

TUŽBE I PRAVNI LIJEKOVI U POSJEDNOM POSTUPKU

Kan. 1693. - Tko ima zakoniti naslov za to, da uzme u posjed neku stvar, ili da zadobije izvršivanje nekog prava, može tužbom tražiti, da bude u posjed stvari odnosno izvršivanje prava uveden.

Kan. 1694. - Pravo na posjednu tužbu odnosno prigovor daje u skladu s kanonima, koji slijede, ne samo posjed, nego i obično držanje stvari.

Kan. 1695. - § 1. Tko je bio kroz potpunu godinu dana u posjedu stvari odnosno u doposjedu prava, može podići, ako ga netko u tomu, da svoj posjed zadrži, smeta, tužbu zbog *smetanja posjeda.*

§ 2. Takova je tužba dopustiva samo unutar jedne godine od izvršenog smetanja protiv uzročnika smetanja, da od smetanja odustane.

Kan. 1696. - § 1. Tužbu zbog *smetanja posjeda* može podnijeti i onaj, koji je ušao u posjed silom, lukavstvom ili izmoljenom posudbom, i to protiv svakoga smetaoca; ali ne protiv one osobe, od koje je on stvar uzeo silom ili lukavstvom odnosno primio po izmoljenoj posudbi.

§ 2. U sporovima, kod kojih je posrijedi opće dobro, ima promicatelj pravde pravo podnijeti prigovor zbog griješke u posjedu protiv onoga, koji je ušao u posjed silom, lukavstvom ili izmoljenom posudbom.

Kan. 1697. - § 1. Ako postoji prijepor između dvije osobe o tom, koja je od njih dvije u posjedu, onoj se ima priznati prednost u posjedu, koja je unutar jedne godine izvršivala mnogobrojnije i poglavitije posjedne čine.

§ 2. U dvojbi u tom neka sudac dopusti da nerazdijeljeno izvršuju posjed zajednički.

1695 § 1: C. 3, X, *de probationibus,* II, 19.

1696 § 1: C. 12, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13.

1697 § 1: C. 3, 9, X, *de probationibus,* II, 19; c. 6, X, *de institutionibus,* III, 7.

§ 3. Si rei vel iuris indoles aut contentionum et rixarum periculum non patiantur ut litigantibus pro indiviso possessio interim attribuatur, iudex rem apud sequestrem deponi, aut iuris quasi- possessionem suspendi iubeat usque ad iudicii petitorii exitum.

Can. 1698. - § 1. Qui vi aut clam quoquo modo a possessione rei vel quasi-possessione iuris deiectus est, adversus quemlibet spolii auctorem vel rei detentorem habet actionem *recuperandae possessionis* vel de spolio et spolii exceptionem.

§ 2. Haec actio non admittitur praeterlapso anno postquam spolium passus rei notitiam habuit; exceptio, contra, perpetua est.

Can. 1699. - § 1. Spoliatus adversus spoliantem excipiens et probans spolium, non tenetur respondere, nisi prius fuerit in suam possessionem restitutus.

§ 2. Spoliatus ut in possessionem restituatur, nil aliud probare debet, nisi spoliationem ipsam.

§ 3. Sed si in restitutione rei vel exercitii iuris aliquod occurrat periculum (ex. gr., saevitiarum, cum vir contra uxorem postulat restitutionem coniugalis consortii), iudex, ad instantiam partis vel promotoris iustitiae, pro diversis personarum causarumve adiunctis decernat aut restitutionem suspendi, aut rem vel personam apud sequestrem custodiri, donec causa petitorio iudicio definiatur.

Can. 1700. - Iudicia possessoria absolvenda sunt, citata dumtaxat adversa parte in iudiciis retinendae vel recuperandae; citatis vero omnibus iis quorum interest, in iudiciis adipiscendae.

1698 § 1: C. 11, 15, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 2, X, *de ordine cognitionum,* II, 10; c. 2, 3, 5-8, 10, 11, 15, 17-19, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 14, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 1, *de restitutione spoliatorum,* II, 15, in VI°; c. un., *de causa possessionis et proprietatis,* II, 3, in Clem.

1699 § 1: C. 1-6, C. II, q. 2; c. 1-4. C. III, § 1; c. 10, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 4, X, *de ordine cognitionum,* II, 10; c. 1-3, 5-7, 10, 13, 19, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 51, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 14, X, *de usuris,* V, 19.

§ 3. Ako se tomu, da se parničarima dopusti, da međutimno zajednički izvršuju posjed nerazdijeljeno, protivi priroda stvari ili to što postoji pogibao razmirica i svađa, neka sudac odredi, da se stvar ima predati prinudnom upravitelju, odnosno da se ima obustaviti izvršivanje prava do-posjeda sve do svršetka potražnog sudskog postupka.

Kan. 1698. - § 1. Tko je silom ili lukavstvom bilo kako lišen posjeda stvari ili prava do-posjeda, može protiv svakoga uzročnika oduzimanja posjeda ili držaoca stvari podići tužbu zbog *uspostave posjeda* odnosno oduzetoga posjeda, te prigovor zbog oduzetog posjeda.

§ 2. Takova se tužba može podići samo unutar roka od jedne godine, otkako je oduzimanjem posjeda oštećeni za stvar saznao; prigovor naprotiv može se podnijeti uvijek.

Kan. 1699. - § 1. Oštećenik kod oduzetog posjeda, koji tužen od uzročnika oduzimanja, iznese prigovor zbog oduzetog posjeda i to dokaže, nije dužan odgovoriti na tužbu, dok najprije ne bude uspostavljen u svojemu posjedu.

§ 2. Oštećeni kod oduzetog posjeda ne mora u tu svrhu, da bude uspostavljen u posjedu, ništa drugo dokazati, osim to, da mu je posjed oduzet.

§ 3. No ako bi s uspostavom posjeda stvari ili izvršivanja prava bila skopčana kakova pogibao (npr. zlostavljanja, kada suprug traži protiv supruge uspostavu bračne zajednice), neka sudac na molbu stranke ili zaštitnika pravde, odredi prema raznovrsnim osobnim ili stvarnim prilikama, ili da se uspostava odgađa, ili da se stvar odnosno osoba preda na čuvanje prinudnom upravitelju, dok se ne dovrši potražni sudski postupak.

Kan. 1700. - Posjedovne parnice imaju se rješavati pozvavši samo protustranku u parnicama za zadržavanje ili dobivanje posjeda natrag; a u parnicama za stjecanje posjeda pozovu se, svakako, svi oni koji u parnici imaju interes.

1699 § 2: C. 4, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 11, 17, 18, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13.

1699 § 3: C. 8, 13, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 14, X, *de probationibus,* II, 19; c. 14, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 6.

CAPUT VII.

DE EXSTINCTIONE ACTIONUM.

Can. 1701. - In contentiosis actiones tum reales tum personales exstinguuntur praescriptione ad normam Can. 1508-1512; actiones autem de statu personarum nunquam exstinguuntur.

Can. 1702. - Omnis criminalis actio perimitur morte rei, condonatione legitimae potestatis, et lapsu temporis utilis ad actionem criminalem proponendam.

Can. 1703. - Firmo praescripto Can. 1555, § 1 de delictis Sacrae Congregationi S. Officii reservatis, tempus utile ad actionem criminalem proponendam est triennium, nisi agatur:

1.° De actione iniuriarum, quae uno anno perimitur;

2.° De actione ob delicta qualificata contra VI et VII divinum praeceptum, quae quinquennio perimitur;

3.° De actionibus ob simoniam vel homicidium, contra quae actio criminalis decennio perdurat.

Can. 1704. - Sublata per praescriptionem actione criminali:

1.° Non est hoc ipso sublata actio contentiosa, forte ex delicto orta, ad damna sarcienda;

2.° Ordinarius remediis Can. 2222, § 2 statutis uti adhuc potest.

Can. 1705. - § 1. Praescriptio in contentiosis currit ex quo actio primum potuit iure proponi; in criminalibus, a die patrati delicti.

§ 2. Si delictum habeat tractum, ut vocant, successivum, non currit praescriptio, nisi a die qua delicti tractus cessaverit.

§ 3. In delicto habituali vel continuato praescriptio non decurrit nisi post ultimum actum; et conventus ob aliquem criminosum actum non praescriptum, tenetur de antiquioribus, qui cum eodem actu connectuntur, etiamsi singulatim sumpti ob praescriptionem excluderentur.

1702: C. 14, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1.

1703 3.°: S. C. Ep. et Reg., *Forolivien.,* 7 maii 1830; *Lublinen.,* 8 mart. 1898.

GLAVA VII.

UTRNUĆE TUŽBI

Kan. 1701. - U parničnom postupku utrnjuju i stvarne i osobne tužbe zastarom prema odredbama kan. 1508-1512; stališke pako tužbe ne utrnjuju nikada.

Kan. 1702. - Svaka kaznena tužba prestaje smrću tuženika, pomilovanjem zakonite oblasti, te izminućem korisnoga vremena za podnašanje tužbe.

Kan. 1703. - Uz obdržavanje propisa kan. 1555, § 1 glede krivičnih djela pridržanih Svetom Zboru Sv. Službe, korisno je vrijeme za podnošenje kaznene tužbe tri godine, osim ako se radi:

1.° O tužbi zbog uvrede poštenja, koja prestaje za godinu dana;

2.° O tužbi zbog kvalificiranih krivičnih djela protiv VI. i VII. zapovijedi Božje, koja prestaje za pet godina;

3.° O tužbama zbog simonije ili ubojstva, protiv kojih traje pravo na kaznenu tužbu deset godina.

Kan. 1704. - Kada je pravo na kaznenu tužbu prestalo zastarom:

1.° Nije tim samim prestalo pravo, koje je iz krivičnog djela nastalo, na parničnu tužbu za naknadu štete;

2.° Ordinarij može ipak još primijeniti kaznene mjere određene u kan. 2222, § 2.

Kan. 1705. - § 1. U parničnim sporovima teče zastara, otkako se je najprije tužba po zakonu mogla podići; u kaznenim, od dana kada je kažnjivo djelo izvršeno.

§ 2. Ako krivično djelo ima tako zvano susljedno trajanje, zastara teče istom od dana, kada je trajanje prestalo.

§ 3. U krivičnom djelu po navici ili po produženju zastara teče istom od posljednjeg učina; i onaj, tko je tužen zbog nekog zlodjela, koje nije zastarjelo, mora odgovarati i za prijašnja, koja su s tim djelom u vezi, iako bi ona pojedinački uzeta bila izlučena.

1704 2.°: C. 5, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 9, X, *de usuris,* V, 19; S. C. Ep. et Reg., *Lublinen.,* 8 mart. 1898.

1705 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Lublinen.,* 8 mart. 1898.

TITULUS VI.

DE CAUSAE INTRODUCTIONE.

CAPUT I.

DE LIBELLO LITIS INTRODUCTORIO.

Can. 1706. - Qui aliquem convenire vult debet libellum competenti iudici exhibere, in quo controversiae obiectum proponatur, et ministerium iudicis ad deducta iura persequenda expostuletur.

Can. 1707. - § 1. Qui scribere nescit, aut legitime impeditur quominus libellum exhibeat, oretenus petitionem suam coram tribunali proponere potest.

§ 2. Item in causis facilioris investigationis et minoris momenti ac propterea cito expediendis, iudicis arbitrio relinquitur petitionis admissio oretenus sibi facta.

§ 3. In utroque tamen casu iudex notarium iubeat scriptis actum redigere qui actori legendus est et ab eo probandus.

Can. 1708. - Libellus quo lis introducitur debet:

1.° Exprimere coram quo iudice causa introducatur, quid petatur, et a quo petatur;

2.° Indicare, generatim saltem, quo iure innitatur actor ad comprobanda ea quae allegantur et asseruntur;

3.° Subscribi ab actore vel eius procuratore, appositis die, mense et anno, nec non loco in quo actor vel eius procurator habitant, aut residere se dixerint actorum recipiendorum gratia.

1706: C. 17, C. II, q. 1; c. 6, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 1, 3, X, *de libelli oblatione,* II, 3; c. 3, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 12, a.

NASLOV VI.

POKRETANJE PARNICE

GLAVA I.

TUŽBA KOJOM SE PARNICA POKREĆE

Kan. 1706. - Tko nekoga hoće tužiti, mora nadležnom sucu podnijeti tužbu, u kojoj mora izložiti predmet spora, te postaviti zahtjev, da sudac u zaštitu navedenih prava ureduje.

Kan. 1707. - § 1. Tko ne zna pisati, ili je zakonito spriječen da podnese tužbu, može svoj tužbovni zahtjev staviti kod sudišta usmeno.

§ 2. Isto se tako ostavlja na volju suca, da u sporovima, gdje je izviđanje lakše i predmet neznatan, pa se ih stoga ubrzo treba riješiti, primiti tužbovni zahtjev, koji mu je stavljen usmeno.

§ 3. No u oba slučaja ima sudac naložiti bilježniku, da o tom sastavi pismeni zapisnik, koji treba tužitelju pročitati, da ga odobri.

Kan. 1708. - U tužbi kojom se pokreće parnica, mora se:

1.° Imenovati suca, pred kojim se spor pokreće, u čemu je i protiv koga tužbovni zahtjev;

2.° Izložiti barem uglavnom, na koje se pravne propise oslanja tužitelj u dokaz onoga, što navodi i tvrdi;

3.° Staviti potpis tužiteljev ili njegovog zastupnika, s oznakom dana, mjeseca i godine, te mjesta, u kojemu stanuju tužitelj odnosno njegov zastupnik, odnosno da navedu gdje će se nalaziti u svrhu dostave spisa.

1707 § 2: C. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.

1707 § 3: C. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.

1708 3.°: C. 6. X, *de iudiciis,* II, 1; c. 1-3, X, *de libelli oblatione,* II, 3; c. 3, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°.

Can. 1709. - § 1. Iudex vel tribunal, postquam viderit et rem esse suae competentiae et actori legitimam personam esse standi in iudicio, debet quantocius libellum aut admittere aut reiicere, adiectis in hoc altero casu reiectionis causis.

§ 2. Si iudicis decreto libellus reiectus fuerit ob vitia quae emendari possunt, actor novum libellum rite confectum potest eidem iudici denuo exhibere; quod si iudex emendatum libellum reiecerit, novae reiectionis rationes exponere debet.

§ 3. Adversus libelli reiectionem integrum semper est parti intra tempus utile decem dierum recursum interponere ad superius tribunal: a quo, audita parte, et promotore iustitiae aut vinculi defensore, quaestio reiectionis expeditissime definienda est.

Can. 1710. - Si iudex continuo mense ab exhibito libello decretum non ediderit quo libellum admittit vel reiicit ad normam Can. 1709, pars cuius interest instare potest ut iudex suo munere fungatur; quod si nihilominus iudex sileat, lapsis quinque diebus a facta instantia, poterit recursum ad Ordinarium loci, si ipse iudex non sit, vel ad superius tribunal interponere ut vel iudex ad definiendam causam adigatur vel alius in eius locum subrogetur.

CAPUT II.

DE CITATIONE ET DENUNTIATIONE ACTORUM IUDICIALIUM.

Can. 1711. - § 1. Libello vel orali petitione admissa, locus est vocationi in ius seu citationi alterius partis.

§ 2. Quod si partes litigantes sponte coram iudice se sistant ad causam agendam, opus non est citatione, sed actuarius significet in actis partes sponte sua iudicio adfuisse.

1709 § 1: C. 2, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 10.

1709 § 2: C. 15, X, *de iudiciis,* II, 1.

1710: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20.

1711 § 1: C. 2, 4, 11-13, C. III, q. 9; c. 1, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 1, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in

Kan. 1709. - § 1. Sudac odnosno sud, pošto ustanovi i da je predmetno nadležan i da tužitelj ima parničnu sposobnost, treba da što prije ili primi ili odbije tužbu, a u ovom drugom slučaju mora obrazložiti, zašto odbija tužbu.

§ 2. Ako sudac odlukom odbije tužbu radi grješaka, koje se mogu ispraviti, tužitelj može podnijeti ponovno istomu sudu tužbu ispravno sastavljenu; pa ako sudac odbije i ispravljenu tužbu mora izložiti nove razloge, radi kojih je odbija.

§ 3. Protiv odbijanju tužbe ima stranka uvijek pravo, da u korisnom roku od deset dana uloži pritužbu na više sudište; a ovaj mora saslušavši stranku, te promicatelja pravde ili branitelja veze, pitanje o odbijanju tužbe riješiti najhitnije.

Kan. 1710. - Ako sudac kroz punih mjesec dana od predane tužbe ne izda odluku, kojom tužbu prima ili odbija prema odredbi kan. 1709, može zanimana stranka zatražiti, da sudac izvrši svoju dužnost; ako usprkos toga sudac ne ureduje, može nakon izminuća roka od pet dana računajući od podnešenog traženja, podnijeti pritužbu na mjesnoga Ordinarija, ako on sam nije sudac, ili na više sudište, da se ili sudac prisili da predmet uzme u rješavanje ili da se na njegovo mjesto postavi drugi.

GLAVA II.

POZIVANJE PRED SUD I OGLAŠIVANJE SUDSKIH ČINA

Kan. 1711. - § 1. Pošto se tužba ili usmeni tužbovni zahtjev primi, ima se pred sud pozvati druga stranka.

§ 2. Ako bi parnične stranke pristupile pred suca bez poziva na suđenje, nije potrebito pozivanje, ali zapisničar mora u spisima pripisati, da su stranke pristupile suđenju bez poziva.

Clem., S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 21; S. C. C., *Albintimilien.,* 18 ian. 1746; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXI; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 16, 17, n. 1; Regulae servandae in iudiciis, apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 13.

1711 § 2: Reg. 31, R. J., in VI°; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 18, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 5.

Can. 1712. - § 1. Citatio fit a iudice, et libello litis introductorio inscribitur aut adiungitur.

§ 2. Denuntiatur autem reo, et, si sint plures, singulis.

§ 3. Debet insuper actori nota fieri, ut statuta die et hora ipse quoque coram iudice se sistat.

Can. 1713. - Si lis moveatur ei qui non habet liberam administrationem rerum, de quibus disceptatur, citatio denuntianda est ei qui ipsius nomine iudicium suscipere tenetur ad normam Can. 1648-1654.

Can. 1714. - Quaelibet citatio est peremptoria; nec iteretur necesse est, nisi in casu de quo in Can. 1845, § 2.

Can. 1715. - § 1. Citatio denuntietur per schedam, quae praeceptum iudicis parti conventae factum ad comparendum exprimat, idest a quo iudice, ob quam causam saltem verbis generalibus indicatam, quo actore, reus, nomine et cognomine rite designatus, conveniatur; nec non locum, et tempus, idest annum, mensem, diem et horam ad comparendum praefixam perspicue indicet.

§ 2. Citatio, sigillo tribunalis munita, subscribenda est a iudice vel ab eius auditore et a notario.

Can. 1716. - Citatio duplici scheda conficiatur, quarum altera remittatur reo convento, altera asservetur in actis.

Can. 1717. - § 1. Citationis scheda, si fieri poterit, per Curiae cursorem tradenda est ipsi convento ubicunque is invenitur.

§ 2. Ad hoc cursor etiam fines alterius dioecesis ingredi potest, si iudex id expedire censuerit et eidem cursori mandaverit.

1712 § 1: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 29.

1712 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 19, n. 2; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 33.

1714: C. 24, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 2, X, *de dilationibus,* II, 8; c. 6, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. un., *de foro competenti,* II, 2, in Clem.; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 26, 28; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 19.

1715 § 1: C. 4, C. III, q. 3; c. 34, 35, 43, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 2, X, *de dilationibus,* II, 8; c. 2, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 5, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 14, 22, 23; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XIV, XXII, XXIII; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 18, n. 1, 3; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 13.

Kan. 1712. - § 1. Pozivanje izvršuje sudac, te se mora uz tužbu, kojom se parnica pokreće pribilježiti ili priklopiti.

§ 2. Dostavlja se tuženiku, a ako ih je više, svakom od njih.

§ 3. Povrh toga mora se o tom obavijestiti tužitelj, da također u određeni dan i sat i on dođe pred suca.

Kan. 1713. - Ako se postupak zameće protiv nekoga, koji nema samovlasti u pogledu predmetâ, o kojima se vodi spor, mora se poziv dostaviti onomu, koji ima obvezu, da u njegovo ime pristupi sudovanju u skladu s odredbom kan. 1648-1654.

Kan. 1714. - Svaki je sudski poziv bezodvlačan; i nije potrebito opetovati, osim u slučaju spomenutom u kan. 1845, § 2.

Kan. 1715. - § 1. Pozivanje se priopćuje pozivnicom, koja treba da sadrži sučev nalog tuženoj stranci, da dođe pred sud, to jest treba da je označeno kod kojega je sudac tuženik tužen, zbog koje stvari barem općenito navedene, tko je tužitelj uz točnu oznaku imena i prezimena; nadalje mora biti jasno označeno mjesto i vrijeme, to jest godina, mjesec, dan i sat, u koji je određeno ročište.

§ 2. Na pozivnici mora biti utisnut sudski pečat uz potpis suca ili njegovog izvidnika i potpis bilježnika.

Kan. 1716. - Pri pozivanju se moraju načiniti dvogube pozivnice, od kojih se jedna ima uručiti tuženiku, a druga sačuvati u spisima.

Kan. 1717. - § 1. Pozivnicu mora sudski dostavljač, po mogućnosti, predati samom tuženiku, gdjegod se on nalazio.

§ 2. U tu svrhu može dostavljač preći i preko granica druge biskupije, ako sudac smatra, da tako treba postupati i ako to naloži dostavljaču.

1715 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 14.

1716: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 19, n. 1.

1717 § 1: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 14; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XIV; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 24, n. 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 16.

1717 § 2: C. 3, X, *de dolo et contumacia,* II, 14.

§ 3. Si cursor personam conventam non invenerit in loco ubi commoratur, relinquere poterit citatoriam schedam alicui de eius familia aut famulatu, si hic eam recipere paratus sit ac spondeat se reo convento quamprimum schedam acceptam traditurum; sin minus eam ad iudicem referat, ut transmittatur ad normam Can. 1719, 1720.

Can. 1718. - Reus qui citatoriam schedam recipere recuset, legitime citatus habeatur.

Can. 1719. - Si ob distantiam vel aliam causam difficulter per cursorem tradi possit reo convento scheda citatoria, poterit iussu iudicis transmitti per tabellarios publicos, dummodo commendata et cum syngrapha receptionis, vel alio modo qui secundum locorum leges et conditiones tutissimus sit.

Can. 1720. - § 1. Quoties, diligenti inquisitione peracta, adhuc ignoratur ubi commoretur reus, locus est citationi per edictum.

§ 2. Hoc autem fit affigendo per cursorem ad fores Curiae schedam citationis ad modum edicti per tempus prudenti iudicis arbitrio determinandum et in aliqua publica ephemeride eam inserendo; si vero utrumque fieri nequeat, alterutrum sufficiet.

Can. 1721. - § 1. Cursor, cum in manu rei conventi citationis schedam relinquit, debet eam subsignare, adnotatis die et hora qua reo tradita est.

§ 2. Idem peragat si eam relinquat in manibus alicuius de familia aut famulatu rei conventi, addito insuper nomine personae cui schedam tradidit.

§ 3. Si citatio fiat per edictum, cursor in edicti calce signet qua die et hora edictum affixum ad fores Curiae fuerit et quandiu affixum manserit.

1718: C. 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. un., *de dolo et contumacia,* II, 3, in Extravag. com.

1719: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 14; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XIV; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rota Tribunal, 4 aug. 1910, § 24, n. 3; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 16.

1720 § 1: C. 10, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 11, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 24, n. 4; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 16.

§ 3. Ako dostavljač ne pronađe tuženu osobu na mjestu, gdje ima boravište, može pozivnicu ostaviti nekomu iz njegove obitelji ili posluge, ako je taj pripravan primiti je i ako obeća, da će primljenu pozivnicu čim prije tuženiku predati; u protivnom slučaju ima je povratiti sucu, da se otpravi prema odredbama kan. 1719, 1720.

Kan. 1718. - Tuženik, koji odbije primiti pozivnicu, ima se smatrati zakonito pozvanim.

Kan. 1719. - Ako se radi udaljenosti ili kojeg drugog razloga, ne može tuženiku pozivnica predati po dostavljaču, može se na sučev nalog poslati putem javne pošte, pod uvjetom da to bude preporučeno i s povratnicom, ili na drugi način, koji je najsigurniji prema mjesnim zakonima i prilikama.

Kan. 1720. - § 1. Kadgod se, nakon marljivog traženja, još uvijek ne zna, gdje se tuženik nalazi, ima se poziv izvršiti izrokom.

§ 2. A to biva tako, da dostavljač pričvrsti pozivnicu na vratima Kurije u obliku izročnog poziva, kroz vrijeme koje će sudac razborito opredijeliti i da se uvrsti u kojem javnom časopisu; a ako ne može biti jedno i drugo, dostatno je jedno ili drugo.

Kan. 1721. - § 1. Dostavljač mora onda, kada tuženiku predaje u ruke pozivnicu, naznačiti na njoj dan i sat predaje i to potpisati.

§ 2. Isto ima izvršiti i onda, ako je preda u ruke nekomu od obitelji ili posluge tuženikove, pribilježivši povrh toga ime osobe, kojoj je pozivnicu predao.

§ 3. Kada pozivanje biva izrokom, mora dostavljač pri kraju izročnog oglasa zabilježiti, kojega je dana izrok bio pričvršćen na vratima Kurije, te kako je dugo bio izvješen.

1720 § 2: C. 10, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 11, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 1, *de iudiciis,* II, 1, in Clem.; c. un., *de foro competenti,* II, 2, in Clem.; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 24, n. 4.

1721 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 25; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 16.

1721 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 25.

§ 4. Si reus receptionem schedae recuset, cursor schedam ipsam subsignatam, addita die et hora recusationis, iudici remittat.

Can. 1722. - § 1. Cursor quae peregit ad iudicem referat in scriptis manu propria subsignatis, quae in actis serventur.

§ 2. Si per tabellariorum officium citatio transmittatur, asservetur in actis fides eiusdem officii.

Can. 1723. - Si scheda citatoria non referat quae in Can. 1715 praescribuntur aut non fuerit legitime intimata, nullis momenti sunt tum citatio tum acta processus.

Can. 1724. - Regulae superius statutae pro rei citatione, ceteris quoque iudicii actibus, pro diversa tamen eorum natura, accommodandae et applicandae sunt, ut decretorum vel sententiarum denuntiationi aliisque huiusmodi.

Can. 1725. - Cum citatio legitime peracta fuerit aut partes sponte in iudicium venerint:

1.° Res desinit esse integra;

2.° Causa fit propria illius iudicis aut tribunalis, coram quo actio instituta est;

3.° In iudice delegato firma redditur iurisdictio ita ut non exspiret resoluto iure delegantis;

4.° Interrumpitur praescriptio, nisi aliud cautum sit, ad normam Can. 1508;

5.° Lis pendere incipit; et ideo statim locum habet principium: *«lite pendente, nihil innovetur»*.

1722 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 25.

1722 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 24, n. 3; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 16.

§ 4. Ako tuženik odbije primiti pozivnicu, ima dostavljač samu pozivnicu potpisati zabilježivši dan i sat odbijanja, i povratiti je sucu.

Kan. 1722. - § 1. Dostavljač ima o učinjenom sucu podnijeti pismeni izvještaj potpisan vlastitom rukom, a to se mora u spisima sačuvati.

§ 2. Ako se pozivnica otpremi putem javne pošte, ima se sačuvati u spisima potvrda onoga ureda.

Kan. 1723. - Ako pozivnica ne sadržaje ono, što je propisano u kan. 1715, ili ako nije bila zakonito dostavljena, ništavi su i poziv i parnični čin.

Kan. 1724. - Gornje se odredbe propisane za pozivanje tuženika, moraju obdržavati i u pogledu drugih sudskih čina, primjenjujući ih prilagođeno i primjereno njihovoj raznolikoj prirodi, kao kod priopćivanja sudskih odluka ili presuda i drugih sličnih spisa.

Kan. 1725. - Kada je pozivanje zakonito izvršeno ili kada su stranke i bez poziva pristupile sudovanju:

1.° Stvar je sudski pokrenuta;

2.° Spor spada pod onoga suca ili sudište, pred kojim je tužba podnesena;

3.° Sudačka vlast opunomoćenog suca postaje stalnom tako, da ne prestaje, ako prestane služba opunomoćitelju;

4.° Prekida se zastara, osim ako je drugačije predviđeno, u skladu s kan. 1508;

5.° Parnica je u tečaju; pa stoga odmah vrijedi načelo: *»dok parnica teče, ne smije se mijenjati ništa«*.

1725 5.°: C. 50, C. XI, q. 1; c. 19, 20, 30, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 10, X, *de officio legati,* I, 30; c. 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 1-4, X, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 16; c. 9, 30, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 2, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 5, in Clem. -- Vide etiam Can. 1568.

TITULUS VII.

DE LITIS CONTESTATIONE.

Can. 1726. - Obiectum seu materia iudicii constituitur ipsa litis contestatione, seu formali conventi contradictione petitioni actoris, facta animo litigandi coram iudice.

Can. 1727. - Ad litis contestationem nulla necessaria est sollemnitas, sed sufficit ut partibus coram iudice vel eius delegato comparentibus, in actis inseratur petitio actoris et contradictio conventi, unde constet qua de re agatur seu quinam sint controversiae termini.

Can. 1728. - In causis tamen implicatioribus, in quibus petitio actoris nec perspicua sit nec simplex vel contradictio conventi difficultatibus scateat, iudex, ex officio aut ad instantiam actoris vel conventi, partes citet ad rite definiendos controversiae articulos, idest ad causae *dubia,* ut dicitur, *concordanda.*

Can. 1729. - § 1. Si die dubiis concordandis praestituta, pars in ius vocata non compareat nec iustam absentiae excusationem alleget, contumax declaretur, et dubiorum formula statuatur ex officio, parte, quae praesens fuerit, id postulante. Parti autem contumaci statim id notum fiat ex officio ut quas velit exceptiones contra dubiorum seu articulorum formulam possit proponere et a contumacia se purgare, intra tempus quod iudici congruum videatur.

§ 2. Partibus praesentibus et in formula dubiorum seu articulorum concordibus, si iudex, quod ad se attinet, nihil excipiendum putaverit, eius rei fiat mentio in decreto quo formula firmatur.

1726: C. 54, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 2, X, de *officio iudicis,* I, 32; c. 1, X, *de litis contestatione,* II, 5; c. 6, X, *de iuramento calumniae,* II, 7; c. 30, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 2, *de litis contestatione,* II, 3, in VI°.

1727: C. 1, X, *de litis contestatione,* II, 5.

1728: C. 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 23; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4

NASLOV VII.

UTVRĐIVANJE PARNIČNOG SPORA

Kan. 1726. - Predmet ili sadržaj sudovanja određuje se samim utvrđivanjem parničnog spora, ili oblikovanjem protivljenja tužiteljevu traženju od strane tuženika, učinjenim s nakanom parničenja pred sucem.

Kan. 1727. - Za utvrđivanje spora ne traži se nikakav poseban oblik, nego je dostatno, da se pred sucem ili njegovim opunomoćenikom, stavi u zapisnik tužiteljevo traženje i tuženikovo protivljenje, da time bude utvrđeno, o čemu se vodi parnica i u čemu je spor.

Kan. 1728. - No u zapletenijim sporovima, u kojima tužiteljevo traženje nije posve jasno i obično ili tuženikovo protivljenje obiluje poteškoćama, mora sudac po službenoj dužnosti ili na molbu tužiteljevu ili tuženikovu, pozvati stranke, da se *prijepor* kako treba rasčlani, to jest, da se, sporna pitanja tako reći, *usklade.*

Kan. 1729. - § 1. Ako na ročište određeno za oblikovanje spornih pitanja stranka pred sud pozvana ne pristupi i za otsutnost ne priopći pravednu ispriku, ima se proglasiti izostalom, a spisak se spornih pitanja ima, ako to zatražiti stranka, koja je pristupila, sačiniti po službenoj dužnosti. No izostaloj se stranci mora to odmah po službenoj dužnosti priopćiti, da može ako hoće staviti protiv sačinjenog spiska spornih pitanja odnosno članova možebitne prigovore, te svoj izostanak opravdati, sve to unutar roka, koji će sudac smatrati primjerenim.

§ 2. Kada stranke pristupe i slože se u pogledu stavka spornih pitanja odnosno članaka, pa ako sudac, što je do njega, nema što prigovoriti, ima se to spomenuti o odluci, kojom se spisak odobrava.

---

aug. 1910, § 19, n. 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 29, 30, 33.

1729 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 24, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 26, n. 4, § 29, n. 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 35.

1729 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 24, § 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 12, n. 2, 3, § 32, n. 1.

§ 3. Si vero partes dissentiant aut earum conclusiones iudici non probentur, iudex ipse controversiam dirimat decreto.

§ 4. Dubiorum seu articulorum formula semel statuta mutari non potest, nisi novo decreto, ex gravi causa, ad instantiam partis, vel promotoris iustitiae, vel defensoris vinculi, audita utraque vel altera parte eiusque rationibus perpensis.

Can. 1730. - Antequam litis contestatio locum habuerit, iudex ad testium aliarumve probationum receptionem ne procedat, nisi in casu contumaciae, aut nisi testium depositionem recipere oporteat, ne ipsa ob probabilem testis mortem, ob discessum eiusdem vel ob aliam iustam causam recipi postea nequeat, aut difficulter possit.

Can. 1731. - Lite contestata:

1.° Haud licet actori libellum mutare, nisi, reo consentiente, iudex, iustis de causis, censeat mutationem esse admittendam, salva semper reo compensatione damnorum et expensarum, si quae debeatur. Libellus non censetur mutatus, si coarctetur aut mutetur probationis modus; si minuantur aut petitio aut accessoria petitionis; si facti adiuncta in libello pridem posita ita illustrentur, compleantur aut emendentur, ut controversiae obiectum idem remaneat; si in locum rei petatur pretium, foenus aut aliquid aequivalens;

2.° Iudex congruum tempus partibus praestituat probationibus proponendis et explendis; quod quidem poterit, instantibus partibus; arbitrio suo prorogare, dummodo ne lis, ultra quam aequum sit, protrahatur;

3.° Possessor rei alienae desinit esse bonae fidei, quapropter damnatus rem restituere, non solum rem ipsam, sed et rei fructus a litis contestatae tempore restituere tenetur et damna praeterea sarcire, si qua secuta fuerint.

1729 § 3: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 24, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 32, n. 2, 3; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 35.

1729 § 4: Reg. 21, 33, R. J., in VI°; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 24, § 4; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 33; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 38.

1730: C. 19, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 1, 2, 4, 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 3, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 2, 34, X, *de testibus et attestationibus,* n. 20; c. 4, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30; c. 7, X, *de iniuriis et damno dato,* V, 36.

§ 3. Ako se naprotiv stranke ne slože ili sudac ne usvoji njihova očitovanja, riješit će prijepor odlukom sam sudac.

§ 4. Jednom ustanovljeni obrazac spornih pitanja odnosno članaka može se promijeniti samo novom odlukom, iz važnoga razloga, na molbu stranke, odnosno promicatelja pravde ili branitelja veze, po saslušanju obih ili druge stranke i po ocjeni njezinih razloga.

Kan. 1730. - Prije no što parnični spor bude utvrđen, ne smije sudac provesti preslušanje svjedoka ili druga dokazala, osim u slučaju izostanka, ili u slučaju, kada se iskaz svjedoka mora zaprimiti zato, što se poslije zbog vjerojatne svjedokove smrti, njegovog odlaska ili zbog drugog pravednog razloga ne bi mogao nikako ili teško dobiti.

Kan. 1731. - Pošto je parnični spor utvrđen:

1.° Tužitelj ne smije više promijeniti tužbu, osim ako sudac, s tuženikovim pristankom, odluči iz pravednih razloga, da dopusti izmjenu, time da tuženiku vazda pripada naknada za štetu ili troškove, ako ih je imao. Ne smatra se izmjenom tužbe to, ako se stigne ili promijeni način dokazivanja; ako se smanje tužbovni zahtjev ili pripaci zahtjeva; ako se činjenično stanje u tužbi ranije izloženo tako razjasni, nadopuni ili ispravi, da time predmet spora ostaje isti; ako se umjesto stvari zahtijeva njezina cijena, dobitak od nje ili štogod jednake vrijednosti;

2.° Sudac ima strankama odrediti primjereno vrijeme za predlaganje i dokaza; ovo pako može, na molbu stranaka, po volji produljiti, pod uvjetom da se time parnice odviše ne zavuče;

3.° Tko je u posjedu tuđe stvari prestaje biti njezinom poštenim posjednikom; stoga je dužan, ako bude osuđen, povratiti stvar, i to ne samo samu stvar, nego i plodove stvari od vremena, kada je sporno pitanje utvrđeno bilo i povrh toga namiriti štetu, ako je takove bilo.

1731 3.°: C. 6, 8, C. III, q. 9; c. 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 2, 3, X, *de dilationibus,* II, 8; c. 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; Reg., 21, 33, R. J., in VI°; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 10; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 66, n. 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 37.

TITULUS VIII.

DE LITIS INSTANTIA.

Can. 1732. - Instantiae initium fit litis contestatione; finis autem omnibus modis, quibus iudicium terminatur, sed et antea non solum interrumpi, verum etiam finiri potest sive peremptione sive renuntiatione.

Can. 1733. - Si pars litigans moriatur aut statum mutet aut cesset ab officio cuius ratione agit:

1.° Causa nondum conclusa, instantia interrumpitur, donec heres defuncti aut successor litem instauret;

2.° Causa conclusa, instantia non interrumpitur, sed iudex procedere debet ad ulteriora, citato procuratore, si adsit, secus defuncti herede vel successore.

Can. 1734. - Si controvertatur cuinam ex clericis litigantibus ius sit ad beneficium, et alter lite pendente, moriatur, aut beneficio renuntiet, instantia non interrumpitur, sed contra superstitem eam prosequitur promotor iustitiae qui pro beneficii aut ecclesiae libertate dimicet, nisi beneficium sit liberae collationis Ordinarii et hic praeferat causam ut victam superstiti adiudicare.

Can. 1735. - Procuratore aut curatore a munere cessante, tandiu interrupta manet instantia, quandiu pars aut ii ad quos pertinet novum procuratorem vel curatorem nominaverint aut per se ipsi in posterum agere se velle professi fuerint.

Can. 1736. - Si nullus actus processualis, quin aliquod obstet impedimentum, ponatur in tribunali primae instantiae per biennium aut in gradu appellationis per annum, instantia perimitur, et in altero casu sententia per appellationem oppugnata transit in rem iudicatam.

1734: C. 1, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 5, in Clem.

NASLOV VIII.

TRAJANJE PARNIČNOG SPORA

Kan. 1732. - Tečaj parnice započima utvrđenjem parničnog spora; dovršava se pako na sve one načine, kojima se dokončava suđenje, no ona može biti i prije ne samo prekinuta, nego i završena bilo obustavom bilo odustajom.

Kan. 1733. - Ako parnična stranka umre ili promijeni stalež ili joj prestane služba zbog koje parnicu vodi:

1.° Ako postupak još nije zaključen, prekida se tečaj parnice, dok pokojnikov baštinik ili slijednik ne obnovi parnični spor;

2.° Ako je postupak zaključen, tečaj se parnice ne prekida, nego sudac mora nastaviti s postupkom, pozvavši zastupnika, ako ga ima, inače pokojnikovog baštinika odnosno slijednika.

Kan. 1734. - Ako se parnični spor vodi o tom, koji od duhovnika, parničara, ima pravo na nadarbinu, pa jedan od njih umre, dok parnica traje, ili se odrekne nadarbine, ne prekida se tečaj parnice, nego se protiv preostalog parničara produžuje promicatelj pravde, koji mora ići za tim, da se prizna sloboda nadarbine odnosno crkve, osim ako je nadarbina slobodne podjelbe Ordinarijeve, a ovaj odluči, da rađe prizna, da je spor riješen u korist preživjelog.

Kan. 1735. - Ako prestane služba zastupniku ili skrbniku, tečaj se parnice prekida tako dugo, dok stranka odnosno oni, na koje to spada ne imenuju novoga zastupnika odnosno skrbnika ili ne izjave, da će unapredak parnicu voditi osobno sami.

Kan. 1736. - Ako se ne izvrši, iako za to nema nikakove zapreke, nikakav parnični čin kod sudišta prve molbe kroz dvije godine ili u prizivnom stupnju kroz jednu godinu, prestaje parnica obustavom, a u drugom slučaju zadobiva prizivom pobijana presuda konačnu pravnu moć.

1736: C. 4, 5, 8, 14, 57, 69, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; Reg. 25, R. J., in VI°; c. 3, 6, 7, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 33, § 1.

Can. 1737. - Peremptio obtinet ipso iure et adversus omnes minores quoque aliosve minoribus aequiparatos, eaque ex officio etiam excipi debet, salvo iure regressus ad indemnitatem adversus tutores, administratores, procuratores qui culpa se caruisse non probaverint.

Can. 1738. - Peremptio exstinguit acta processus, non vero acta causae; imo haec vim habere possunt etiam in alia instantia, dummodo ea inter easdem personas et super eadem re intercedat; sed ad extraneos quod attinet, non aliam vim obtinent, nisi documentorum.

Can. 1739. - In casu peremptionis, quas quisque ex litigatoribus fecerit, has ipse ferat expensas perempti iudicii.

Can. 1740. - § 1. In quolibet statu et gradu iudicii potest actor instantiae renuntiare; item tum actor tum reus possunt processus actis renuntiare sive omnibus, sive nonnullis tantum.

§ 2. Renuntiatio ut valeat, peragenda est in scriptis, et a parte vel ab eius procuratore, speciali tamen mandato munito, debet subscribi, alteri parti communicari, ab eaque acceptari, vel saltem non impugnari, et a iudice admitti.

Can. 1741. - Admissa, pro actis quibus renuntiatum est, eosdem parit effectus ac peremptio instantiae; et obligat renuntiantem ad solvendas expensas actorum, quibus renuntiatum fuit.

1738: C. 15, X, *de probationibus,* II, 19.

1740 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 34, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 219, n. 1.

1740 § 2: C. 11, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 4, *de procuratoribus,* I, 19, in VI°; Reg. 81, R. J., in VI°; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can.

Kan. 1737. - Obustava nastupa snagom samoga zakona i postoji protiv svih, pa i protiv maloljetnika i drugih koji su maloljetnicima izjednačeni, pa je treba staviti, pa i po službenoj dužnosti kao prigovor, time da ostaje netaknutim pravo tražiti naknadu štete od štitnika, upravitelja, zastupnika, ukoliko ne dokažu da na njima nema krivnje.

Kan. 1738. - Obustavom utrnjuju postupovni čini, ali i ne parnični čini; naprotiv ovi mogu imati pravnu snagu i u drugoj kojoj parnici, pod uvjetom da se ona vodi između istih osoba i o istoj stvari; no što se tiče osoba izvan ovih, ne pripada im drugo, osim snage, što je imaju kao isprave.

Kan. 1739. - U slučaju obustave ima svaki snositi one troškove iz obustavljenog sudskog postupka, što ih je kao parnična stranka imao.

Kan. 1740. - § 1. Tužitelj može u svakom odsjeku i stupnju sudovanja odustati od parnice; isto tako mogu i tužitelj i tuženik odustati od parničnih čina bilo od svih bilo samo od nekih.

§ 2. Odustaja mora, da bude pravno valjana, biti podnesena pismeno, te biti potpisana po stranci odnosno njezinom zastupniku opskrbljenom ipak posebnom punomoći, mora biti drugoj stranci priopćena, te od nje prihvaćena, ili barem neotklonjena i od suca usvojena.

Kan. 1741. - Kada je usvojena, proizvodi u pogledu čina, od kojih se je odustalo, iste učinke kao i obustava parnice; te obvezuje onoga, koji je odustao na naplatu troškova za čine, od kojih se je odustalo.

34, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 219, n. 2, 4, 5.

1741: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, can, 34, § 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 219, n. 6, § 223.

TITULUS IX.

DE INTERROGATIONIBUS PARTIBUS IN IUDICIO FACIENDIS.

Can. 1742. - § 1. Iudex ad eruendam veritatem facti quod publice interest ut extra dubium ponatur, debet partes interrogare.

§ 2. In aliis casibus potest unum ex contendentibus interrogare non solum ad instantiam alterius partis, sed etiam ex officio, quoties agitur de illustranda probatione adducta.

§ 3. Interrogatio partium fieri a iudice potest in quovis stadio iudicii ante conclusionem in causa; post conclusionem in causa servetur praescriptum Can. 1861.

Can. 1743. - § 1. Iudici legitime interroganti partes respondere tenentur et fateri veritatem, nisi agatur de delicto ab ipsis commisso.

§ 2. Si pars legitime interrogata respondere recuset, quanti facienda sit haec recusatio, utrum iusta sit, an confessioni aequiparanda, necne, iudicis est aestimare.

§ 3. Pars, quae respondere debet, si illegitime respondere recusaverit aut si postquam responderit mendax reperta fuerit, puniatur, ad tempus a iudice pro rerum adiunctis definiendum remotione ab actibus legitimis ecclesiasticis; et si ante responsionem iusiurandum de veritate dicenda praestiterit, laicus interdicto personali, clericus suspensione plectatur.

1742 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 140, 146, n. 5

1743 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 139.

NASLOV IX.

PITANJA ZA PARNIČNE STRANKE

Kan. 1742. - § 1. Sudac je dužan, kada se radi o činjenici općega zanimanja, strankama staviti pitanja, da bi se njezina istinitost nedvojbeno utvrdila.

§ 2. U drugim slučajevima može jednomu od parničara postaviti pitanja na molbu druge parnične stranke, ali također i po službenoj dužnosti, kadgod se radi o tom, da se rasvijetli ono, što je navedeno u dokaz.

§ 3. Preslušavanje stranaka može sudac izvršiti u svakom odsjeku parnice prije zaključenja postupka; nakon zaključenja postupka ima se obdržavati propis kan. 1861.

Kan. 1743. - § 1. Na zakonita pitanja sučeva dužne su stranke odgovarati i iskazati istinu, osim kada se radi o kažnjivom djelu, koje su one same počinile.

§ 2. Ako stranka ne će odgovarati na zakonito postavljena joj pitanja, ocijeniti će sudac, kakovu važnost ima takova uskrata, da li je pravedna, te ima li se izjednačiti priznanju ili ne.

§ 3. Ako stranka, koja je dužna odgovarati, uskrati odgovor ili se ispostavi, pošto je odgovorila, da je slagala, ima je sudac kazniti time, da je kroz vrijeme, koje će odrediti prema prilikama, isključi od zakonitih crkvenih čina; a ako je prije svojega iskaza položila prisegu, da će govoriti istinu, ima se udariti, ako je svjetovnjak, uskratom bogoslužja, a ako je duhovnik, obustavom.

1743 § 3: C. 2, C. III, q. 10; c. 1-3, 8, C. V, q. 6; c. 15, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 5, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 33, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 1, 2, X, *de calumniatoribus,* V, 2.

Can. 1744. - Iusiurandum de veritate dicenda in causis criminalibus nequit iudex accusato deferre; in contentiosis, quoties bonum publicum in causa est, debet illud a partibus exigere; in aliis, potest pro sua prudentia.

Can. 1745. - § 1. Tum actor tum reus invicem, tum etiam promotor iustitiae et defensor vinculi possunt iudici exhibere articulos, seu quaesita, super quibus pars interrogetur, quaeque vulgo *positiones* dicuntur.

§ 2. In positionibus exarandis, admittendis et parti proponendis regulae cum proportione serventur quae in Can. 1773-1781 statutae sunt.

Can. 1746. - Ad iusiurandum praestandum vel interrogationibus respondendum partes personaliter coram iudice se sistere debent, exceptis iis de quibus in Can. 1770, § 2, nn. 1, 2.

1744: C. 1, *de iuramento calumniae,* II, 4, in VI°; c. 2, *de testibus et attestationibus,* II, 10, in VI°; S. C. C., instr. 21 aug. 1840; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 109, n. 1.

Kan. 1744. - Sudac ne može od optuženoga u kaznenim sporovima tražiti prisegu, da će govoriti istinu; u parničnim mora je zahtijevati od stranaka, kadgod je po srijedi opće dobro; u drugima može postupati po svojoj razboritosti.

Kan. 1745. - § 1. I tužitelj i tuženik međusobno, isto tako i promicatelj pravde i branitelj veze mogu sucu podnijeti članke, odnosno pitanja, koje treba postaviti stranci, a koja se obično zovu *upitni članci*.

§ 2. Pri izrađivanju, usvajanju i postavljanju upitnih članaka za stranku, moraju se primjerno obdržavati pravila određena u kan. 1773-1781.

Kan. 1746. - Radi polaganja prisege ili odgovaranja na pitanja dužne su stranke osobno pristupiti pred suca, izuzev osobe spomenute u kan. 1770, § 2, br. 1, 2.

1745 § 1: S. C. C., instr. 22 aug. 1840; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 138, 146, n. 1.

1745 § 2: S. C. C., instr. 22 aug. 1840; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 144, 145, n. 2.

TITULUS X.

DE PROBATIONIBUS.

Can. 1747. - Non indigent probatione:

1.° Facta notoria, ad normam Can. 2197, nn. 2, 3;

2.° Quae ab ipsa lege praesumuntur;

3.° Facta ab uno ex contendentibus asserta et ab altero admissa, nisi a iure vel a iudice probatio nihilominus exigatur.

Can. 1748. - § 1. Onus probandi incumbit ei qui asserit.

§ 2. Actore non probante, reus absolvitur.

Can. 1749. - Probationes quae ad moras iudicio nectendas postulari videntur, ceu examen testis longe dissiti, aut cuius domicilium nescitur, vel cognitio documenti quod cito haberi non potest, iudex ne admittat, nisi hae probationes necessariae videantur quia ceterae deficiant aut satis non sint.

1747 3.°: C. 15-17, 21, C. II, q. 1; c. 23, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 3, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21; c. 21, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 24, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 8, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; c. 3, X, *de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae,* IV, 13; c. 9, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 11, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 15, X, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 1, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 20, in VI°; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 26 aug. 1775.

1748 § 1: C. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 1, C. VI, q. 5; c. 23, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 5, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 14, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 4, X, *de solutionibus,* III, 23; c. 3, X, *de successionibus ab intestato,* III, 27; c. 1, *de exceptionibus,* II, 12, in VI°; c. 1, *de praescritionibus,* II, 13, in VI°; c. 7, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; c. 2, 12, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

NASLOV X.

DOKAZALA

Kan. 1747. - Ne treba dokazivati:

1.° Notorne činjenice, prema odredbama kan. 2197, br. 2, 3;

2.° Ono, za što postoji zakonska pretpostavka;

3.° Činjenice, koje jedan od parničara tvrdi, a drugi priznaje, osim ako bi zakon ili sudac uza sve to iziskivao dokaz.

Kan. 1748. - § 1. Dužnost dokazati ima onaj tko tvrdi.

§ 2. Ako tužitelj ne dokaže, tuženik se pušta ispod suđenja.

Kan. 1749. - Sudac ne smije pripustiti takove dokaze, za koje se vidi, da se predlažu u svrhu zatezanja postupka, kao preslušanje daleko otsutnoga svjedoka, ili kojemu se ne zna prebivalište, ili uvid u ispravu, koju se ne može lako pribaviti, osim ako bi se smatralo, da su ova dokazala potrebita zbog toga, što drugih nema ili su nedostatna.

1748 § 2: C. 75, C. XI, q. 3; c. 31, C. XXIII, q. 4; c. 6, C. XXIV, q. 3; c. 15, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 3, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 3, 5, 8, X, *de probationibus,* II, 19; c. 6, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 36, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 6, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 26, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. un., X, *ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur,* III, 12; c. 3, X, *de successionibus ab intestato,* III, 27; c. 3, X, *de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae,* IV, 13; c. 12, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 8, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 11, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 3, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; Reg. 11, 65, R. J., in VI°.

1749: C. 5, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 29, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 10; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 27, § 4.

CAPUT I.

DE CONFESSIONE PARTIUM.

Can. 1750. - Assertio de aliquo facto, in scriptis aut oretenus ab una parte contra se et pro adversario coram iudice, sive sponte, sive iudice interrogante peracta, dicitur confessio iudicialis.

Can. 1751. - Si agatur de negotio aliquo privato et in causa non sit bonum publicum, confessio iudicialis unius partis, dummodo libere et considerate facta, relevat alteram ab onere probandi.

Can. 1752. - Pars, aliquid confessa in iudicio, non potest contra confessionem suam venire, nisi aut in continenti hoc faciat, aut probet confessionem ipsam vel carere conditionibus in Can. 1760 expressis vel errori facti esse adscribendam.

Can. 1753. - Confessio sive scriptis, sive oretenus, ipsimet adversario aut aliis extra iudicium facta, dicitur extraiudicialis: eaque in iudicium deducta, iudicis est, perpensis omnibus rerum adiunctis, aestimare quanti facienda sit.

CAPUT II.

DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS.

Can. 1754. - Probatio per testes in quibuslibet causis admittitur, sub iudicis tamen moderatione, secundum modum praefinitum in canonibus qui sequuntur.

Can. 1755. - § 1. Testes iudici legitime interroganti respondere et veritatem fateri debent.

1750: C. 20, C. II, q. 5; c. 4, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 2, X, *de confessis,* II, 18; c. 14, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 10, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; c. 11, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ex omnibus»,* 16 oct. 1756, § 4.

1751: C. 1, C. XV, q. 6; c. 6, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 5, X, *de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae,* IV, 13; c. 15, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1.

GLAVA I.

PRIZNANJE STRANAKA

Kan. 1750. - Potvrdna izjava učinjena od strane jedne stranke bilo od svoje volje bilo na pitanje sučevo, usmeno ili pismeno, a u korist protivnika, zove se sudsko priznanje.

Kan. 1751. - Kada se radi o nekom posebničkom poslu, a nije u pitanju opće dobro, oslobađa sudsko priznanje jedne stranke, pod uvjetom da je učinjeno slobodno i promišljeno, drugu stranku od tereta dokazivanja.

Kan. 1752. - Stranka, koja je dala o nečemu priznanje u sudu, ne može svojega priznanja opozvati, osim ako to smjesta učini, ili dokaže, da priznanje nema uvjete označene u kan. 1760 ili da se temelji na činjeničnoj zabludi.

Kan. 1753. - Priznanje učinjeno bilo usmeno, bilo pismeno samomu protivniku ili drugim osobama izvan suda, zove se vansudsko: a na suca spada, ako se predloži sudu, ocijeniti, uzimajući u obzir sve stvarne prilike, koliko ono vrijedi.

GLAVA II.

SVJEDOCI I SVJEDOČANSTVA

Kan. 1754. - Dokazivanje je po svjedocima dopušteno u svim parnicama, ali pod ravnanjem sučevim, na način propisan u kanonima koji slijede.

Kan. 1755. - § 1. Svjedoci su dužni na zakonita pitanja sučeva odgovoriti i iskazati istinu.

1752: C. 3, X, *de confessis,* II, 18.

1753: C. 10, X, *de probationibus,* II, 19; c. 15, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 1, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1, in VI°.

1754: C. 13, X, *de probationibus;* II, 19.

1755 § 1: C. 1, C. IV, q. 4; c. 7, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 1-3, 6, 8-11, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21.

§ 2. Salvo praescripto Can. 1757, § 3, n. 2, ab hac obligatione eximuntur:

1.° Parochi aliique sacerdotes quod attinet ad ea quae ipsis manifestata sunt ratione sacri ministerii extra sacramentalem confessionem; civitatum magistratus, medici, obstetrices, advocati, notarii aliique qui ad secretum officii etiam ratione praestiti consilii tenentur, quod attinet ad negotia huic secreto obnoxia;

2.° Qui ex testificatione sua sibi vel consanguineis vel affinibus in quolibet gradu lineae rectae et in primo gradu lineae collateralis, infamiam, periculosas vexationes, aliave mala valde gravia obventura timent.

§ 3. Testes iudici legitime interroganti scienter falsum affirmantes aut verum occultantes puniantur ad normam Can. 1743, § 3; eademque poena mulctentur omnes, qui testem vel peritum donis, pollicitationibus aut alio quovis modo inducere praesumpserint ad falsum testimonium dicendum aut ad veritatem occultandam.

ART. I.

QUI TESTES ESSE POSSINT.

Can. 1756. - Omnes possunt esse testes, nisi expresse a iure repellantur vel in totum vel ex parte.

Can. 1757. - § 1. Ut non idonei repelluntur a testimonio ferendo impuberes et mente debiles.

§ 2. Ut suspecti:

1.° Excommunicati, periurii, infames, post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam;

2.° Qui ita abiectis sunt moribus ut fide digni non habeantur;

3.° Publici gravesque partis inimici.

1755 § 2. 2.°: C. 3, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21.

1755 § 3: C. 7, D. L.; c. 9, C. III, q. 5; c. 7, C. XXII, q. 5; c. 20, C. XXIV, q. 3; c. 2, C. XXXIII, q. 1; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 9, 45, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 7.

1756: C. 1, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

1757 § 1: C. 1, 3, C. IV, q. 2 et 3.

§ 2. Uz obdržavanje propisa kan. 1757, § 3, br. 2, od ove su obveze izuzeti:

1.° Župnici i drugi svećenici u pogledu onoga, što im je priopćeno u svezi sa svetom službom izvan svetotajstvene ispovijedi; državni službenici, liječnici, primalje, odvjetnici, bilježnici i sve druge osobe, koje su vezane službenom tajnom, pa bilo da su bili pitani samo za savjet, u pogledu onih predmeta, koji potpadaju pod tajnu;

2.° Osobe, koje se boje, da će za njih ili njihove srodnike ili svojtu u bilo kojemu stupnju izravne loze i u prvom stupnju loze, nastati ozloglašenje, pogibeljni progoni, ili druga veoma velika zla.

§ 3. Svjedoci, koji svijesno iskažu neistinu ili zataje istinu, kad ih sudac zakonito pita, imaju se kazniti po odredbi kan. 1743, § 3; istom će se kaznom kazniti svi oni, koji se usude darovima, obećanjima ili ma na koji drugi način nagovoriti svjedoke ili vještake, da lažno iskažu ili zataje istinu.

ČLANAK I.

TKO MOŽE BITI SVJEDOKOM

Kan. 1756. - Svi mogu biti svjedoci, ukoliko im to izričito ne brani zakon, bilo posvema bilo djelomično.

Kan. 1757. - § 1. Kao neprikladni ne pripuštaju se da svjedoče nedorasli i slaboumni.

§ 2. Kao sumnjivi:

1.° Izopćenici, krivokletnici, beščasni, po izrečenoj izjavnoj ili osudnoj presudi;

2.° Koji su tako niskog ćudorednog vladanja, da ne zaslužuju vjere;

3.° Koji su sa strankama u javnom i teškom neprijateljstvu.

1757 § 2. 3.°: C. 7, C. II, q. 1; c. 24, 39, C. II, q. 7; c. 1, 2, 4-6, 9-11, C. III, q. 4; c. 2-4, 6, 9, 13, C. III, q. 5; c. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 6, 17, 18, C. VI, q. 1; c. 78, C. XI, q. 3; c. 7, 14, C. XXII, q. 5; c. 9, 47, 54, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 7, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21; c. 1, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 22, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 19, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 32, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 10, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 8, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. un., *de poenis,* tit. XII, in Extravag. Ioan. XXII; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 7; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 5; S. C. C., *Vratislavien.,* 9 aug. 1890.

§ 3. Ut incapaces:

1.° Qui partes sunt in causa, aut partium vice funguntur, veluti tutor in causa pupilli, Superior aut administrator in causa suae communitatis aut piae causae, cuius nomine in iudicio consistit, iudex eiusve assistentes, advocatus aliique qui partibus in eadem causa assistunt vel astiterunt;

2.° Sacerdotes, quod attinet ad ea omnia quae ipsis ex confessione sacramentali innotuerunt, etsi a vinculo sigilli soluti sint; imo audita a quovis et quoquo modo occasione confessionis ne ut indicium quidem veritatis recipi possunt;

3.° Coniux in causa sui coniugis, consanguineus et affinis in causa consanguinei vel affinis, in quolibet gradu lineae rectae et in primo gradu collateralis, nisi agatur de causis quae ad statum civilem aut religiosum personae spectant, cuius notitia aliunde haberi nequeat, et bonum publicum exigat ut habeatur.

Can. 1758. - Non idonei et suspecti audiri poterunt ex decreto iudicis, quo id expedire declaretur; sed eorum testimonium valebit tantummodo ut indicium et probationis adminiculum, et generatim iniurati audiantur.

ART. II.

A QUIBUS, QUOMODO, ET QUOT TESTES INDUCI ET QUI EXCLUDI POSSINT.

Can. 1759. - § 1. Testes a partibus inducuntur.

§ 2. Possunt quoque induci a promotore iustitiae et defensore vinculi, si id ad causam intersit.

§ 3. Sed ipse iudex, quoties agatur de minoribus aliisve qui minoribus aequiparantur, et generatim quoties publicum bonum id exigat, potest testes ex officio inducere.

1757 § 3. 3.°: C. 12, C. III, q. 5; c. 18, C. III, q. 9; c. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 1, 2, C. IV, q. 4; c. 78, C. XI, q. 3; c. 2, C. XXXV, q. 6; c. 6, 22, 24, 40, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 3, X, *qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari,* IV, 18; c. 13, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 3, *de testibus et attestationibus,* II, 10, in VI°. -- Vide etiam Can. 1974.

1758: C. 14-16, C. XXII, q. 5; c. 22, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 5, 8, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 1.

§ 3. Kao nesposobni:

1.° Same parnične stranke, ili zastupnici stranaka, primjerice štitnik u parnici štićenikovoj, Poglavar ili ravnatelj u parnici svoje zajednice ili pobožne zaklade, za koju je pristupio sudovanju, sudac i njegovi službenici, odvjetnik i ostali, koji za stranke rade ili su radili u istoj parnici;

2.° Svećenici, u pogledu svega onoga što su saznali u svetootajstvenoj ispovijedi; dapače se ni ono, što je netko bilo na koji način čuo prigodom svetootajstvene ispovijedi, ne može primiti niti kao osnov sumnje za istinu;

3.° Ženidbeni drug u parnici svojega bračnoga druga, rođak po srodstvu ili tazbini u parnici svojega rođaka po srodstvu ili tazbini, u svakom stupnju izravne loze i u prvom stupnju pobočne, osim ako se radi o stvarima, koje se tiču osobnog građanskog ili redovničkog stališta, a o njima se ne može što treba saznati, dok opće dobro zahtijeva, da se sazna.

Kan. 1758. - Neprikladni i sumnjivi mogu se preslušati ako sudac izda odluku, kojom izjavljuje, da je to potrebito; ali će njihovo svjedočanstvo važiti samo kao osnovica sumnje i kao dokazno pomagalo, a takove treba u glavnom preslušati bez prisege.

ČLANAK II.

TKO, KAKO, I KOLIKO SE SVJEDOKA MOŽE PREDLOŽITI, TE KOJI SE MOGU OTKLONITI

Kan. 1759. - § 1. Svjedoke predlažu stranke.

§ 2. Mogu ih predložiti i promicatelj pravde, te branitelj veze, ako to parnica traži.

§ 3. No i sam sudac može po službenoj dužnosti pozvati svjedoke, kadgod se radi o maloljetnicima ili drugima, koji su izjednačeni maloljetnicima, te uopće kadgod to zahtijeva opće dobro.

1759 § 1: C. 3, X, *de probationibus,* II, 19; c. 34, 35, 37, 46, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; S. C. C., instr. 22 aug. 1840.

1759 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 3. -- Vide etiam Can. 1969, n. 3

1759 § 3: C. 18, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 2, 3, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21. -- Vide etiam Can. 1975, § 1.

§ 4. Pars, quae testem induxit, potest eius examini renunciare; sed adversarius postulare potest ut, hac non obstante renuntiatione, testis examini subiiciatur.

Can. 1760. - § 1. Si quis sponte compareat testimonii reddendi gratia, iudex poterit eius testimonium admittere vel repellere prout expedire censuerit.

§ 2. Debet autem testem, qui se sponte obtulerit, repellere cum comparere sibi videatur moras iudicio nectendi causa vel iustitiae et veritati quoquo modo officiendi.

Can. 1761. - § 1. Cum probatio per testes postulatur, eorum nomina et domicilium tribunali indicentur; praeterea exhibeantur positiones seu articuli argumentorum super quibus testes sint interrogandi.

§ 2. Si ne intra diem quidem peremptorium a iudice praestitutum, obtemperatum fuerit, postulatio deserta censetur.

Can. 1762. - Iudici ius et obligatio est nimiam multitudinem testium refrenandi.

Can. 1763. - Partes debent sibi invicem pota facere testium nomina antequam eorum examen inchoetur, aut, si id, prudenti iudicis existimatione, fieri sine gravi difficultate nequeat, saltem ante testificationum publicationem.

Can. 1764. - § 1. Testes debent ex officio excludi, si iudici liquido constet eos a testimonio ferendo prohiberi, salvo praescripto Can. 1758.

§ 2. Ast etiam, postulante adversario, testes excludendi sunt, si iusta exclusionis causa demonstretur, quae exclusio dicitur *reprobatio personae testis.*

§ 3. Pars nequit reprobare personam testis quem ipsa induxit, nisi nova reprobationis causa supervenerit, quamvis possit eius dicta reprobare.

1760 § 1: C. 3, C. IV, q. 2 et 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 118.

1761: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 3.

1762: C. 36, 37, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.

§ 4. Stranka, koja je predložila svjedoke, može odustati od njihovog preslušanja; ali protivnik može zahtijevati, da se usprkos toga odustajanja, svjedok ipak presluša.

Kan. 1760. - § 1. Ako bi netko nepozvan pristupio u tu svrhu, da iskaže kao svjedok, moći će sudac njegovo svjedočanstvo zaprimiti ili otkloniti, kako bude smatrao uputnim.

§ 2. No dužan je otkloniti svjedoka, koji se nepozvan ponudi, ako drži, da je pristupio za to, da zavuče sudovanje ili da bilo kako naškodi pravdi i istini.

Kan. 1761. - § 1. Kada se traži dokazivanje po svjedocima, moraju se njihova imena i prebivalište označiti sudištu, povrh toga imaju se podnijeti pitanja ili dokazni članci, o kojima bi trebalo ispitati svjedoke.

§ 2. Ako se tomu niti do dana, kojega je sudac kao neprekoračivog označio, ne udovolji, ima se uzeti, da se je od traženja odustalo.

Kan. 1762. - Sudac ima pravo i dužnost ograničiti preveliko mnoštvo svjedoka.

Kan. 1763. - Stranke su dužne sebi međusobno priopćiti imena svjedoka, i to prije no što se započne s njihovim preslušavanjem, ili ako se to ne može, po razboritoj sučevoj ocjeni, učiniti bez velike poteškoće, barem prije objavljivanja svjedočkih iskaza.

Kan. 1764. - § 1. Svjedoci se moraju otkloniti po službenoj dužnosti, ako sudac nađe, da je očito, da se ne smiju pripustiti svjedočenju uz obdržavanje propisa kan. 1758.

§ 2. No i po traženju protustranke imaju se otkloniti svjedoci, ako se dokaže, da za otklanjanje postoji pravedan razlog, a ovakovo se otklanjanje naziva *prigovor svjedokovoj osobi.*

§ 3. Stranka ne može prigovoriti osobi takvoga svjedoka, kojega je sama predložila, osim ako je pridošao novi razlog za prigovor, ali može odbiti njegove iskaze.

1763: C. 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1.

1764 § 2: C. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 2, X, *de ordine cognitionum,* II, 10; c. 31, 54, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 1, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 2, *de testibus et attestationibus,* II, 10, in VI°.

§ 4. Reprobatio testis fieri debet intra triduum postquam testium nomina cum parte communicata fuerunt, nec postea facta admittatur, nisi a parte demonstretur vel saltem iuramento affirmetur defectum testis antea sibi notum non fuisse.

§ 5. Iudex autem reprobationis discussionem in finem litis reservet, nisi contra testem stet praesumptio iuris, aut defectus sit notorius vel statim ac facile probari possit vel postea probari nequeat.

Can. 1765. - Citatio testium fit ministerio iudicis, decreto interveniente, et intimanda est testibus ad normam Can. 1715-1723.

Can. 1766. - § 1. Testis rite citatus parere debet aut causam suae absentiae iudici notam facere.

§ 2. Testis inobediens, qui nempe sine legitima causa non comparuit, aut, etsi comparuit, renuit respondere vel iusiurandum praestare vel attestationi subscribere, a iudice potest congruis poenis coerceri et insuper mulctari pro rata damni quod ex eius inobedientia partibus obveniat.

ART. III.

DE IUREIURANDO TESTIUM.

Can. 1767. - § 1. Testis, antequam testimonium edat, iusiurandum praestare debet de tota ac sola veritate dicenda, salvo praescripto Can. 1758.

§ 2. Partes earumve procuratores praestationi iurisiurandi testium assistere possunt, salvo praescripto Can. 1763.

§ 3. Testibus, si de iure partium mere privato agatur, poterit iusiurandum, utraque parte consentiente, remitti.

1764 § 4: C. 31, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

1764 § 5: C. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 7, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21; c. 1, X, *de exceptionibus,* II, 25.

1765: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. II, n. 9; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 9.

1766 § 1: C. 7, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 1-3, 5, 6, 8-11, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21.

§ 4. Prigovor protiv svjedoka mora se staviti unutar roka od tri dana, pošto su stranci priopćena imena svjedoka, i ne smije se poslije toga primiti, osim ako stranka dokaže ili barem prisegom potvrdi, da joj greška kod svjedoka nije bila prije poznata.

§ 5. Sudac pako mora pretres prigovora ostaviti za svršetak parničnog postupka, osim ako protiv svjedoka postoji zakonska pretpostavka, ili ako je greška notorna odnosno takova da se može odmah i lahko dokazati ili se poslije ne bi mogla dokazati.

Kan. 1765. - Pozivanje se svjedoka izvršuje uredovanjem sučevim, putem izdane odluke, te se mora priopćiti svjedocima u skladu s odredbama kan. 1715-1723.

Kan. 1766. - § 1. Svjedok, koji je zakonito pozvan, mora pristupiti ili priopćiti sucu razlog svojega izostanka.

§ 2. Neposlušnog svjedoka, naime onoga, koji je izostao bez zakonitog razloga, ili koji, iako je pristupio, uskrati odgovor ili polaganje prisege ili potpis pod svoje svjedočanstvo, može sudac prisiliti primjerenim kaznama i povrh toga globiti srazmjerno šteti, koja je nastala za stranke zbog njegove neposlušnosti.

ČLANAK III.

SVJEDOČKA PRISEGA

Kan. 1767. - § 1. Svjedok mora, prije no što dade svoj iskaz, položiti prisegu, da će govoriti potpunu i samu istinu, uz obdržavanje propisa kan. 1758.

§ 2. Stranke i njihovi zastupnici mogu prisustvovati zaprisizanju svjedoka, uz obdržavanje propisa kan. 1763.

§ 3. Od zaprisizanja svjedoka može se, kada se radi o čisto posebničkom pravu stranaka, odustati, ako na to pristanu obje stranke.

1766 § 2: C. 1-6, 8-11, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 4.

1767 § 1: C. 7, C. II, q. 1; c. 20, C. III, q. 9; c. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 5, 17, 29, 39, 47, 51, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 1, X, *de consanguinitate et affinitate,* IV, 14; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 18; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XVIII; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 2.

1767 § 3: C. 39, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

§ 4. Sed etiam cum iusiurandum a teste non exigitur, iudex testem commonefaciat gravis obligationis, qua semper tenetur, veritatem dicendi.

Can. 1768. - Testes, tametsi iusiurandum praestiterint de veritate dicenda, poterunt nihilominus pro prudenti iudicis arbitrio, absoluto examine, adigi ad iusiurandum de *veritate dictorum* sive circa omnes positionum articulos sive circa aliquos tantum, quoties gravitas negotii et editae testificationis adiuncta id postulare videantur.

Can. 1769. - Testes adigi etiam iureiurando possunt ad secretum servandum circa propositas interrogationes dataque interrogationibus responsa, usque dum acta et allegata publici iuris fiant; imo etiam perpetuo ad normam Can. 1623, § 3.

ART. IV.

DE TESTIUM EXAMINE.

Can. 1770. - § 1. Testes sunt examini subiiciendi in ipsa tribunalis sede.

§ 2. Ab hac generali regula excipiuntur:

1.° S. R. E. Cardinales, Episcopi et personae illustres quae suae civitatis iure eximuntur ab obligatione comparendi coram iudice testificandi causa: ii omnes eligere ipsi possunt locum ubi testificentur, de quo iudicem certiorem facere debent;

2.° Qui morbo aliove corporis vel animi impedimento aut conditione vitae, uti moniales, tribunalis sedem adire nequeunt; ii domi audiendi sunt;

3.° Qui extra dioecesim degentes, in dioecesim reverti et ad tribunalis sedem accedere sine gravi incommodo nequeunt; ii audiendi sunt a tribunali loci in quo commorantur ad normam Can. 1570, § 2, secundum interrogationes et instructiones a causae iudice transmissas;

1768: C. 5, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 2.

§ 4. No i onda, kada se od svjedoka ne traži prisega, mora sudac opomenuti svjedoka na tešku obvezu, da je vazda dužan govoriti istinu.

Kan. 1768. - Iako su svjedoci položili prisegu da će govoriti istinu, može se od njih zahtijevati, da po svršenom iskazu, polože prisegu, da su *govorili istinu* i to bilo u pogledu svih upitnih članaka bilo samo u pogledu nekih, kadgod se smatra, da to traži važnost predmeta i prilike učinjenog svjedočanstva.

Kan. 1769. - Od svjedoka se može tražiti i to, da se pod prisegom obvežu, da će čuvati u tajnosti predložena im pitanja i odgovore, koje su na pitanja dali, sve dotle, dok se sudski spisi i očitovanja javno ne objave; dapače i zauvijek u skladu s odredbom kan. 1623, § 3.

ČLANAK IV.

PRESLUŠANJE SVJEDOKA

Kan. 1770. - § 1. Svjedoci imaju se preslušati u samom sjedištu sudišta.

§ 2. Od ovoga su općega pravila izuzeti:

1.° S. R. C. Stožernici, Biskupi i odličnici, koje zakon njihove države oslobađa od dužnosti dolaziti pred suca radi svjedočenja; svi ovi mogu sami odabrati mjesto, gdje će svjedočiti, te o tom treba da obavijeste suca.

2.° Osobe, koje ne mogu doći u sjedište sudišta zbog bolesti ili kakove tjelesne ili duševne zapreke ili poradi prilika života, primjerice duvne, takove se osobe imaju preslušati kod kuće;

3.° Osobe koje borave izvan biskupije, a ne mogu se bez velike poteškoće povratiti u biskupiju i doći u sjedište sudišta; takove se imaju preslušati od strane sudišta onoga mjesta, gdje borave prema odredbi kan. 1570, § 2, na temelju pitanja i uputa dostavljenih od parničnog suca.

1769: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 2.

4.° Qui in dioecesi quidem commorantur, sed in locis ita dissitis a tribunalis sede, ut sine gravibus impensis neque ipsi iudicem adire, neque a iudice adiri possint. Hoc in casu iudex debet propiorem aliquem sacerdotem dignum et idoneum deputare, ut cum assistentia alicuius, qui actuarii munere fungatur, examen horum testium perficiat, transmissis pariter eidem interrogationibus faciendis, datisque opportunis instructionibus.

Can. 1771. - Examini testium partes assistere nequeunt, nisi iudex eas admittendas censuerit.

Can. 1772. - § 1. Testes seorsim singuli examinandi sunt.

§ 2. Prudenti tamen iudicis arbitrio relinquitur post edita testimonia testes inter se aut cum parte conferre, seu, vulgo, *confrontare.*

§ 3. Id autem fieri poterit si haec omnia simul concurrant, scilicet:

1.° Si testes inter se aut cum parte in re gravi et causae substantiam attingente dissentiant;

2.° Si nulla alia facilior ad veritatem detegendam suppetat via;

3.° Si scandali vel dissidiorum periculum non sit ex collatione pertimescendum.

Can. 1773. - § 1. Examen fit a iudice, vel ab eius delegato aut auditore, cui assistat oportet notarius.

§ 2. In examine interrogationes non ab alio quam a iudice vel ab eo qui iudicis locum tenet, testibus deferendae sunt. Quapropter si partes, vel promotor iustitiae, vel defensor vinculi examini intersint et novas interrogationes testi faciendas habeant, has non testi, sed iudici vel eius locum tenenti proponere debent, ut eas ipse deferat.

1770 § 2. 4.°: C. 8, 34, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 3, X, *de fideiussoribus,* III, 22; c. 2, *de iudiciis,* II, 1, in VI°; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 15; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 19; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XIX; instr. a. 1883, n. 15.

1771: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 6.

1772 § 1: C. 52, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; Benedictus XIV, ep. «*Sollicitudini*», 1 oct. 1745, § 7; S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 13; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 17; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XVII; instr. a. 1883, n. 13, Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 5.

4.° Osobe, koje doduše borave u biskupiji, ali u mjestima toliko udaljenima od sjedišta sudišta, da niti oni mogu bez velikih troškova doći pred suca niti sudac do njih. U tom slučaju mora sudac opunomoćiti kojega vrijednoga i prikladnoga svećenika, da uz sudjelovanje nekoga, koji će izvršivati službu bilježnika, ove svjedoke presluša, isto tako na temelju priposlanih pitanja, koja se imaju postaviti, te uz izdane mu prikladne naputke.

Kan. 1771. - Stranke ne mogu biti prisutne kod preslušavanja svjedoka, osim ako sudac odluči, da se pripuste.

Kan. 1772. - § 1. Svjedoci se moraju preslušati zasebno i pojedinački.

§ 2. Ipak se prepušta sucu, da po svojoj razboritoj ocjeni, pošto se preslušanje svrši, svjedoke između sebe ili sa strankom suprotstavi, ili, kako se kaže, *suoči.*

§ 3. No to se može učiniti samo, kada se sve ovo zajedno ostvari, to jest:

1.° Ako su svjedoci u protivnosti između sebe ili sa strankom u važnoj i takovoj stvari, koja se tiče bitnosti spora;

2.° Ako ne ima nikakvog drugog lakšega puta, da se dođe do istine;

3.° Ako ne postoji pogibao, da će kod suočenja doći do sablazni ili svađe.

Kan. 1773. - § 1. Preslušanje izvršuje sudac, ili njegov opunomoćenik ili izvidnik, a moraju imati bilježnika.

§ 2. Kod preslušanja ne smije svjedocima postavljati pitanja nitko drugi, osim suca odnosno onoga, koji zamjenjuje suca. Zato ako bi kod preslušavanja bile prisutne stranke, ili promicatelj pravde, ili branitelj veze, pa bi htjeli postaviti svjedoku nova pitanja, moraju ova priopćiti ne svjedoku, nego sucu ili onomu, koji ga zamjenuje, da ih on stavi.

1772 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 5.

1773 § 1: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19; c. 11, *de haereticis,* V, 2, in VI°; S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 13; instr. 20 iul. 1890; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 13; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 7.

1773 § 2: Vide etiam Can. 1968, n. 1.

Can. 1774. - Testis primo interrogari debet non modo de generalibus personae adiunctis, hoc est, de nomine, cognomine, origine, aetate, religione, conditione, domicilio, sed etiam quae ipsi cum partibus in causa sit necessitudo; deinde deferendae sunt interrogationes quae causam ipsam respiciunt et sciscitandum unde et quomodo ea quae asserit, habeat cognita.

Can. 1775. - Interrogationes breves sunto, non plura simul complectentes, non captiosae, non subdolae, non suggerentes responsionem, remotae a cuiusvis offensione et pertinentes ad causam quae agitur.

Can. 1776. - § 1. Interrogationes non sunt cum testibus antea communicandae.

§ 2. Attamen si ea quae testificanda sunt ita a memoria sint remota, ut nisi prius recolantur, certo affirmari nequeant, poterit iudex nonnulla testem praemonere, si id sine periculo fieri censeat.

Can. 1777. - Testes oretenus testimonium dicant, et scriptum ne legant, nisi de calculo et rationibus agatur; tunc enim adnotationes, quas secum attulerunt, poterunt consulere.

Can. 1778. - Responsio ex continenti redigenda est scripto ab actuario non solum quod attinet ad substantiam, sed etiam ad ipsa editi testimonii verba, nisi iudex, attenta causae exiguitate, satis habeat unam depositionis substantiam referri.

Can. 1779. - Actuarius in actis mentionem faciat de praestito, remisso aut recusato iureiurando, de partium aliorumque praesentia, de interrogationibus ex officio additis et generatim de omnibus memoria dignis quae forte acciderint, cum testes excutiebantur.

1774: C. 7, C. II, q. 1; c. 15-17, C. III, q. 9; c. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 37, 47, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 2, *de testibus et attestationibus,* II, 10, in VI°.

1776 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 8.

1777: C. 15, C. III, q. 9; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 8.

Kan. 1774. - Svjedok se mora najprije ispitati ne samo o općim osobnim podacima, to jest, o imenu, prezimenu, zavičaju, dobi, vjeri, zanimanju, prebivalištu, nego i o tom, u kakvom je odnosu prema parničnim strankama; zatim se imaju staviti pitanja, koja se odnose na sam spor, te ispitati, odakle i kako je saznao za ono, što iskazuje.

Kan. 1775. - Pitanja imaju biti kratka, ne smiju više stvari zajedno obuhvaćati, ne smiju biti takova, da zavađaju, da se lukavo podmetnuta, da odgovor stavljaju u usta, ne smiju nikako biti uvredljiva i moraju se odnositi na spor, o kojemu se radi.

Kan. 1776. - § 1. Pitanja se ne smiju prije toga priopćiti svjedocima.

§ 2. Ali ako je ono, o čemu treba svjedočiti bilo toliko davno, da se o tom ne može sa sigurnošću dati iskaz, ako se prije ne razmisli, moći će sudac svjedoka unaprijed podsjetiti na neke stvari, ako ocjeni, da se to može bez pogibli učiniti.

Kan. 1777. - Svjedoci moraju svoj iskaz dati usmeno i ne smiju ga napisanog čitati, osim ako se radi o brojevima i računima; jer tada se mogu poslužiti bilješkama, koje su donijeli sa sobom.

Kan. 1778. - Odgovor mora zapisničar odmah zabilježiti u zapisnik ne samo što se tiče biti, nego cijeli iskaz od riječi do riječi, osim kada sudac smatra, da je dostatno, s obzirom na neznatnost spora, da se zabilježi samo ono, što je u iskazu bitno.

Kan. 1779. - Zapisničar ima u zapisniku navesti, da li je prisega položena, da li se od nje odustalo ili je bila uskraćena, da li su stranke odnosno druge osobe bile prisutne, da li su bila pridodana pitanja po službenoj dužnosti, te uopće sve, što zavređuje da se spomene, a dogodilo se je možda, dok su preslušavani svjedoci.

1778: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19; c. 43, 53, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 11, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 7.

1779: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19.

Can. 1780. - § 1. Testi, antequam ab auditorio discedat, debent legi quae actuarius de iis quae ipse viva voce testatus est, scripto redegit, data eidem testi facultate addendi, supprimendi, corrigendi, variandi.

§ 2. Denique actui subscribere debent testis, iudex et notarius.

Can. 1781. - Testes, quamvis iam excussi, poterunt, parte postulante aut ex officio, antequam acta seu testificationes publici iuris fiant, denuo ad examen vocari, si iudex id necessarium vel utile ducat, dummodo tamen omnis collusionis vel corruptelae absit periculum.

ART. V.

DE TESTIMONIORUM EVULGATIONE EORUMQUE REPROBATIONE.

Can. 1782. - § 1. Cum partes aut earum procuratores examini non interfuerunt, testimonia statim post absolutum omnium testium examen poterunt, decreto iudicis, evulgari.

§ 2. Sed poterit iudex differre testimoniorum evulgationem in tempus quo cetera probationum capitula fuerint absoluta, si id e re existimet.

Can. 1783. - Post testificationum evulgationem:

1.° Cessat facultas reprobandi testis personam, excepto casu de quo in Can. 1764, § 4;

2.° Sed est ius reprobandi testes sive quod attinet ad modum examinis, cum scilicet obiiciuntur regulae iuris in examine peragendo neglectae, sive quod attinet ad testificationes ipsas, cum nempe testimonia impugnantur de falso aut de variatione, contradictione, obscuritate, defectu scientiae et similibus.

1780 § 1: C. 7, X, *de testibus cogendis vel non,* II, 21; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 14; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 14; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 10.

1780 § 2: S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 14; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883 n. 14; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 10.

1781: C. 37, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

Kan. 1780. - § 1. Svjedoku se mora, prije nego li otiđe od mjesta, gdje je preslušan, pročitati ono, što je zapisničar od onoga, što je on usmeno iskazao, ubilježio u zapisnik, te dati istomu svjedoku mogućnost, da dometne, ispusti, ispravi, izmijeni.

§ 2. Na koncu moraju zapisnik potpisati svjedok, sudac i bilježnik.

Kan. 1781. - Svjedoci se mogu, iako su već bili preslušani, na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti, prije no što spisi odnosno iskazi svjedoka budu objavljeni, ponovno podvrći preslušanju, ako to sudac smatra potrebitim ili korisnim, no pod uvjetom da nema nikakove pogibli za potajni sporazum i zavađanje.

ČLANAK V.

PROGLAŠENJE SVJEDOČKIH ISKAZA I PODNAŠANJE PROTIVNIH PRIGOVORA

Kan. 1782. - § 1. Kada stranke ili njihovi zastupnici nisu preslušanju prisustvovali, moći će sudac svjedočke iskaze odmah pošto je dovršeno preslušanje svih svjedoka, proglasiti odlukom.

§ 2. No sudac može odgoditi proglašenje svjedočkih iskaza do onoga vremena, kada budu provedene i ostale vrste dokaza, ako smatra, da je to u prilog stvari.

Kan. 1783. - Pošto su iskazi svjedoka proglašeni:

1.° Ne može se više prigovoriti svjedokovoj osobi, izuzev u slučaju spomenutom u kan. 1764, § 4;

2.° No ostaje pravo staviti prigovore svjedocima bilo u pogledu načina, kojim su preslušani, kada se naime prigovori, da se zakonske odredbe pri preslušanju nisu obdržavale, bilo u pogledu samih svjedočkih iskaza, kad se naime ti iskazi pobijaju kao neistiniti ili nedosljedni, protuslovni, nejasni, zbog neznanja i sličnog.

1782 § 1: C. 24, 26, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 115, 116.

1783 2.°: C. 9, X, *de probationibus,* II, 19; c. 31, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 115.

Can. 1784. - Reprobationem iudex decreto suo reiiciat, si eam futili inniti fundamento aut ad retardandum iudicium factam animadvertat.

Can. 1785. - Si iudicium reprobationis admittatur, iudex brevem terminum parti postulanti praestituat ad probandam reprobationem, et deinde procedat uti in aliis incidentibus causis.

Can. 1786. - Post evulgatas testificationes, testes iam auditi denuo super iisdem articulis ne interrogentur, neque novi testes admittantur, nisi caute et ex gravi ratione in causis quae nunquam transeunt in rem iudicatam; ex gravissima ratione in ceteris; et in quolibet casu omni fraudis et subornationis periculo remoto, altera parte audita, et requisito voto promotoris iustitiae vel defensoris vinculi, si hi iudicio intersint; quae omnia iudex decreto suo definiat.

ART. VI.

DE INDEMNITATE TESTIUM.

Can. 1787. - § 1. Testis ius habet ad petendam compensationem impensarum, quas sustinuerit ratione itineris et commorationis in loco iudicii, et ad congruam indemnitatem pro interruptione sui negotii vel operis.

§ 2. Iudicis est, auditis parte ac teste, et, si opus sit, etiam peritis, taxare indemnitatem et impensas testi solvendas.

Can. 1788. - Si intra peremptorium terminum a iudice praestitutum congrua pecuniae quantitas de qua in Can. 1909, § 2, ab eo qui testes inducere vult deposita non sit, is testium examini renuntiasse censeatur.

1784: C. 49, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

1785: C. 9, X, *de probationibus,* II, 19.

1786: C. 6, X, *de probationibus,* II, 19; c. 19, 25, 29, 35, 38, 42, 44, 48, 53, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 2, *de testibus,* II, 8, in Clem.; S. C. C., *Venetiarum,* 27 ian. 1866.

Kan. 1784. - Prigovore mora sudac odbiti odlukom, ako ocijeni, da nisu nikako osnovani ili da su učinjeni radi odugovlačenja parnice.

Kan. 1785. - Ako se prigovori uzmu u razmatranje, mora sudac odrediti stranci na njezin zahtjev kratak rok, da prigovore dokaže, a onda ima postupati kao i u drugim uzgrednim i pripadnim pitanjima.

Kan. 1786. - Pošto su iskazi svjedoka proglašeni, ne smiju se svjedoci, koji su već preslušani, ponovno preslušati s istim pitanjima, niti se smiju pripustiti novi svjedoci, osim uz mjere opreza i kada postoji važan razlog u parnicama, koje nikada ne zadobivaju konačne pravne moći; u ostalima samo iz vrlo važnoga razloga; a u svakom se slučaju ima ukloniti pogibao za prijevaru i potajnog utjecaja, po saslušanju protustranke, te pošto se zatraži mišljenje promicatelja pravde odnosno branitelja veze, ako ovi kod sudovanja sudjeluju; sve ovo mora sudac odrediti posebnom odlukom.

ČLANAK VI.

SVJEDOČKE PRISTOJBE

Kan. 1787. - § 1. Svjedok ima pravo tražiti naknadu za troškove, koje je imao zbog putovanja i boravljenja u mjestu sudovanja, te na primjerenu otštetu za prekidanje svojega posla ili rada.

§ 2. Na suca spada, da saslušavši stranku i svjedoka, a ako treba i vještake, odredi pristojbu za otštetu i troškove, što se ima isplatiti svjedoku.

Kan. 1788. - Ako onaj, tko predlaže svjedoke, ne položi u neprekoračivom po sucu određenom roku, primjereni novčani iznos, o kojemu je riječ u kan. 1909, § 2, mora se uzeti, da je odustao od preslušavanja svjedoka.

1787 § 1: C. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 11, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 11.

ART. VII.

DE TESTIMONIORUM FIDE.

Can. 1789. - In aestimandis testimoniis iudex prae oculis habeat:

1.° Quae conditio sit personae, quaeve honestas et an aliqua dignitate testis praefulgeat;

2.° Utrum de scientia propria, praesertim de visu et auditu proprio testificetur, an de credulitate, de fama, aut de auditu ab aliis;

3.° Utrum testis constans sit et firmiter sibi cohaereat; an varius, incertus, vel vacillans;

4.° Denique utrum testimonii contestes habeat, an sit singularis.

Can. 1790. - Si testes inter se discrepent, iudex perpendat utrum edita ab eis testimonia sibi invicem adversentur, an sint dumtaxat diversa vel adminiculativa.

Can. 1791. - § 1. Unius testis depositio plenum fidem non facit, nisi sit testis qualificatus qui deponat de rebus ex officio gestis.

§ 2. Si sub iuramenti fide duae vel tres personae, omni exceptione maiores, sibi firmiter cohaerentes, de aliqua re vel facto in iudicio testificentur de scientia propria, sufficiens probatio habetur; nisi in aliqua causa iudex ob maximam negotii gravitatem, vel ob indicia quae aliquod dubium de veritate rei assertae ingerunt, necessariam censeat pleniorem probationem.

1789 4.°: C. 7, C. II, q. I; c. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 32, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 9, X, *de probationibus,* II, 19; c. 10, 22, 23, 27, 32, 37, 47, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 13, X, *de praescriptionibus,* II, 26; c. 7, X, *de consanguinitate et affinitate,* IV, 14; c. 10, X, *de verborum significatione,* V, 40; Gregorius XV, const. *«Universi»,* 30 aug. 1622, § 5; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 16; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 16.

ČLANAK VII.

DOKAZNA SNAGA SVJEDOČKIH ISKAZA

Kan. 1789. - Pri ocjeni svjedočkih iskaza mora sudac držati pred očima:

1.° Koje zanimanje ima ta osoba, kakav joj je ćudoredni značaj, te da li je svjedok na kakovom odličnom položaju;

2.° Da li iskazuje ono, što sam znade, osobito što je na svoje oči vidio i na svoje uši čuo, da li ono, za što samo vjeruje da je tako, da se tako govori, ili što je od drugih čuo;

3.° Da li je svjedok svojim iskazima dosljedan i u svemu stalan; da li ne vrluda, da li nije nesiguran i ne koleba;

4.° Konačno da li njegove iskaze potvrđuju i drugi svjedoci, ili je on pojedinačan.

Kan. 1790. - Ako se svjedoci među sobom ne slažu, mora sudac razmotriti, da li njihovi iskazi sebi međusobno protuslove, ili su samo raznoliki odnosno takovi, da se upotpunjuju.

Kan. 1791. - § 1. Iskaz jednoga svjedoka ne čini potpuni dokaz, osim ako je svjedok službena osoba, pa iskazuje o stvarima izvršenima po službenoj dužnosti.

§ 2. Predleži dostatan dokaz, ako dvije ili tri osobe, protiv kojih nema prigovora, u potpunoj suglasnosti, posvjedoče u sudu o nekoj stvari ili činjenici po vlastitom znanju; osim ako sudac ocijeni, da su u nekoj parnici potrebiti još potpuniji dokazi zbog vrlo velike važnosti predmeta, ili zbog osnovica sumnje, što unose neku sumnju u istinitost stvari, koja se dokazuje.

1791 § 1: C. 8, C. XXXIII, q. 2; c. 10, 23, 28, 47, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 13, X, *de praescriptionibus,* II, 26.

1791 § 2: C. 32, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 24, 47, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

CAPUT III.

DE PERITIS.

Can. 1792. - Peritorum opera utendum est quoties ex iuris vel iudicis praescripto eorum examen et votum requiritur ad factum aliquod comprobandum vel ad veram alicuius rei naturam dignoscendam.

Can. 1793. - § 1. Iudicis est peritos eligere vel designare.

§ 2. Hanc designationem in causis mere privatis iudex facere potest rogatu utriusque partis vel etiam alterutrius, altera tamen consentiente; in causis vero bonum publicum respicientibus, audito promotore iustitiae aut vinculi defensore.

§ 3. Prudenti iudicis arbitrio relinquitur unum pluresve peritos eligere pro causae natura et rei difficultate, nisi lex ipsa numerum peritorum praefiniat.

Can. 1794. - Peritorum est peritiam suam ad veritatis et iustitiae leges exigere, neque falsum affirmando neque verum occultando; in quo si deliquerint, puniantur ad normam Can. 1743, § 3.

Can. 1795. - § 1. Ad periti munus, ceteris paribus, deligantur, qui competentis magistratus auctoritate idonei fuerint comprobati.

§ 2. Qui a testimonio ferendo excluduntur ad normam Can. 1757, ne ad peritorum quidem officium assumi possunt.

Can. 1796. - § 1. Easdem ob causas quibus testes, possunt et periti recusari.

§ 2. Iudex suo decreto edicat utrum sit admittenda recusatio, necne, et, recusatione admissa, in locum periti recusati alium sufficiat.

Can. 1797. - § 1. Periti demandatum munus suscipere censentur praestatione iurisiurandi de munere fideliter implendo.

1793 § 1: S. C. C., instr. 22 aug. 1840; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 120.

1793 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 120, 121, n. 2, 3, § 123, n. 1.

GLAVA III.

VJEŠTACI

Kan. 1792. - Sudjelovanje vještaka mora se tražiti, kadgod je po odredbi zakona ili suca njihovo preslušanje i mišljenje potrebito, da se utvrdi neka činjenica ili ustanovi prava priroda neke stvari.

Kan. 1793. - § 1. Na suca spada da izabere i odredi vještake.

§ 2. Ovu odredbu može sudac izdati u čisto posebničkim sporovima na molbu obih stranaka ili samo jedne od njih, ali s pristankom druge; a u parnicama koje se odnose na opće dobro, saslušavši promicatelja pravde odnosno branitelja veze.

§ 3. Ostavljeno je razboritoj ocjeni suca, da izabere jednoga ili više vještaka prema prirodi spora i teškoći predmeta, osim ako sam zakon propisuje broj vještaka.

Kan. 1794. - Vještaci su dužni izvršiti svoje vještačenje po istini i pravdi ne iskazujući što je krivo i ne prešućujući što je istinito; ako bi pri tom što skrivili, imaju se kazniti u skladu s odredbama kan. 1743, § 3.

Kan. 1795. - § 1. Za službu vještaka treba, uz jednake uvjete, uzeti one, koji su rješenjem nadležne ovlasti za to osposobljeni.

§ 2. Osobe koje prema odredbi kan. 1757 ne mogu biti pripuštene kao svjedoci, ne mogu se uzeti ni u službu vještaka.

Kan. 1796. - § 1. Vještaci se mogu otkloniti zbog istih razloga kao i svjedoci.

§ 2. Sudac ima odlukom izreći, da li se prigovor prihvaća ili ne, te ima, ako se prigovor prihvaća, na mjesto otklonjenog vještaka postaviti drugoga.

Kan. 1797. - § 1. Uzima se, da su vještaci povjerenu im službu preuzeli, kada polože prisegu, da će službu zdušno izvršiti.

1793 § 3: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 122.

1796 § 1: C. 14, X, *de probationibus,* II, 19.

1797 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 129.

§ 2. Partes non solum interesse possunt iurisiurandi praestationi, sed etiam exsecutioni muneris perito demandati, nisi aliud rei natura vel honestas exigat aut lex vel iudex statuat.

Can. 1798. - Post iusiurandum praestitum, si periti intra praefinitum tempus mandato non paruerint aut sine iusta causa exsecutionem defugiant, tenentur damnorum.

Can. 1799. - § 1. Iudex, attentis iis quae a litigantibus forte deducantur, omnia et singula capita decreto suo definiat circa quae periti opera versari debeat.

§ 2. Tempus intra quod examen perficiendum est et votum proferendum, si necessarium vel opportunum iudici videatur, potest ab ipso iudice praefiniri et etiam, auditis partibus, prorogari.

Can. 1800. - § 1. Si dubitetur quis scriptum aliquod exaraverit, iudex praeter scripturam quaestioni obnoxiam assignet peritis, proponentibus partibus, scripturas cum quibus illa comparari et conferri debeat.

§ 2. Si de scripturis, quae sint inter se comparandae, partes dissentiant, iudex seligat, comparationis gratia, eas, quas para ipsa alias recognovit, aut quas qui accusatur auctor scripturae controversae, scripsit ut persona publica et in archivis aut alio publico tabulario custodiuntur; aut eius subscriptiones quas ex fide notarii vel personae publicae constet coram ipsis fuisse exaratas.

§ 3. Quod si scripturae a partibus et a iudice pro comparatione designatae, peritorum iudicio, investigationi non sufficiant, et is cui scriptura controversa tribuitur, in vivis sit, iudex ad instantiam partis aut etiam ex officio eum citet, ut manu propria coram iudice vel eius delegato scribat quidquid periti, iudex ipse, eiusve delegatus dictaturi sint.

§ 4. Recusatio scribendi, non probata legitima recusationis causa, habetur ut confessio genuinitatis scripturae controversae in praeiudicium recusantis.

Can. 1801. - § 1. Periti votum suum vel in scriptis proferre possunt, vel oretenus coram iudice; sed si ore proferatur, statim in scriptis redigi debet a notario et a peritis subscribi.

1797 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 126.
1799 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 124.

§ 2. Stranke mogu prisustvovati ne samo polaganju prisege, nego i izvršivanju službe, koja je vještaku povjerena, osim ako se tomu protivi priroda stvari ili ćudorednost odnosno zakonska ili sučeva odredba.

Kan. 1798. - Ako vještaci, pošto polože prisegu, u određenom im vremenu ne izvrše dužnost ili bez pravednog razloga izbjegavaju izvršenje, dužni su naknaditi štetu.

Kan. 1799. - § 1. Sudac mora, uzevši u obzir možebitne prijedloge stranaka, odlukom odrediti sve i svaku pojedinu stvar, koju vještak ima ispitati.

§ 2. Sudac može sam unaprijed odrediti vrijeme, koje smatra potrebitim ili primjerenim, da se ispitivanje izvrši i mišljenje izradi, pa i, saslušavši stranke, produljiti.

Kan. 1800. - § 1. Ako o tom postoji dvojba, tko je nešto pismenoga napisao, ima sudac vještacima predati povrh pisma, o kojemu se radi, primjerke pisma, predložene mu od stranaka, s kojima se ono ima usporediti i sravniti.

§ 2. Ako se stranke ne mogu složiti u pogledu pisama, koja bi se imala između sebe usporediti, ima sudac u svrhu sravnjivanja izabrati ona, koja je sama stranka inače svojima priznala, ili takova, koja je onaj, tko je okrivljen kao pisac spornoga pisma, napisao kao službena osoba, pa se čuvaju u pismohranama ili drugoj kojoj javnoj pismari; ili njegove potpise, za koje je potvrdom bilježnika ili službene osobe utvrđeno, da su pred njima učinjeni.

§ 3. Ako ne bi pisma, koja su stranke i sudac za sravnjivanje odredili, bila, po sudu vještaka, za istraživanje dostatna, a osoba, kojoj se sporno pismo pripisuje, je na životu, ima je sudac, na molbu stranke ili također po službenoj dužnosti, pozvati, da pred sucem ili njegovim opunomoćenikom svojom rukom napiše štogod će mu vještaci, sam sudac odnosno njegov opunomoćenik kazivati u pero.

§ 4. Uskrata pisanja, ako se ne utvrdi, da za uskratu postoji zakoniti uzrok, uzima se kao priznanje, da je sporno pismo izvorno na teret onoga, koji je uskratu učinio.

Kan. 1801. - § 1. Vještaci mogu svoje mišljenje dati ili pismeno, ili usmeno pred sucem; no ako se daje usmeno, mora se odmah o tom sačiniti zapisnik i od strane bilježnika i vještaka potpisati.

1800 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 132.
1802: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 125.

§ 2. Peritus autem, praesertim si sententiam suam in scriptis protulerit, accersiri potest a iudice ut explicationes, quae ulterius necessariae videatur, suppeditet.

§ 3. Periti debent indicare perspicue qua via et ratione processerint in explendo munere sibi demandato et quibus potissimum argumentis sententia ab ipsis prolata nitatur.

Can. 1802. - Periti suam quisque relationem a ceteris distinctam conficiant, nisi, lege non contradicente, iudex unam a singulis subscribendam fieri iubeat; quod si fiat, sententiarum discrimina, si qua fuerint, diligenter adnotentur.

Can. 1803. - § 1. Si periti inter se discrepent, licet iudici aut peritioris suffragium super relatis a primis peritis exquirere aut novos de integro peritos adhibere.

§ 2. Eadem facultas iudici est quoties periti post electionem in suspicionem inciderint vel impares atque non idonei muneri perspecti fuerint.

Can. 1804. - § 1. Iudex non peritorum tantum conclusiones, etsi concordes, sed cetera quoque causae adiuncta attente perpendat.

§ 2. Cum reddit rationes decidendi, exprimere debet quibus motus argumentis peritorum conclusiones aut admiserit aut reiecerit.

Can. 1805. - Peritorum expensas et honoraria iudex, receptam uniuscuiusque loci consuetudinem prae oculis habens, ex bono et aequo taxare debet, salvo iure recursus ad normam Can. 1913, § 1.

CAPUT IV.

DE ACCESSU ET RECOGNITIONE IUDICIALI.

Can. 1806. - Si ad controversiae locum iudex accedere atque ipsam rem controversam inspicere necessarium existimet, decreto id praestituat, quo ea quae in accessu praestanda sint, auditis partibus, summatim describat.

1803 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 134.

1803 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 133.

1804 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 136.

§ 2. Vještaci moraju jasno navesti, kojim su putem i načinom postupali pri izvršenju povjerene im zadaće, te na kojima se glavnim razlozima osniva njihovo mišljenje.

§ 3. Vještaci su dužni jasno naznačiti, kojim putem i na koji način su postupali u ispunjavanju povjerene im zadaće i na kojim se dokazima ponajvećam temelji po njima izrečeni sud.

Kan. 1802. - Vještaci moraju svaki za sebe sačiniti posebni izvještaj, osim ako sudac, kada nema protivnog zakonskog propisa, odredi da svi pojedince potpišu jedan te isti; u takovom slučaju, imaju se razlike u mišljenjima, ako ih ima, pomnjivo pribilježiti.

Kan. 1803. - § 1. Ako se vještaci među sobom ne slažu, stoji sucu na volju ili zatražiti o izvještajima prvih vještaka mišljenje boljega vještaka ili uzeti posvema nove vještake.

§ 2. Ista vlast pripada sucu kadgod vještaci pošto su izabrani, postanu sumnjivi, ili se pokaže, da su za tu službu nedorasli i nesposobni.

Kan. 1804. - § 1. Sudac treba da dobro razmotri ne samo izvode vještaka, iako su suglasni, nego i sve ostale parnične okolnosti.

§ 2. Kod obrazlaganja rješenja, dužan je izložiti, na temelju kojih je dokaznih razloga vještačke izvode usvojio ili zabacio.

Kan. 1805. - Troškove i nagrade za vještake, ima sudac, držeći u vidu odnosni usvojeni mjesni običaj, odmjeriti po pravici i privlačnosti, uz pravo pritužbe prema odredbi kan. 1913, § 1.

GLAVA IV.

PRISTUP I SUDSKI OČEVID

Kan. 1806. - Ako sudac smatra potrebitim, da kod spora izađe na lice mjesta i uzme očevid u sam predmet spora, mora to unaprijed, saslušavši stranke, odrediti odlukom, u kojoj ima ukratko ocrtati ono, što se ima pristupom k očevidu ustanoviti.

1805: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 130.

1806: C. 9, X, *de praescriptionibus*, II, 26, Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 165, n. 1, § 166.

Can. 1807. - Iudex recognitionem peragere potest vel ipse per se vel per auditorem aut iudicem delegatum.

Can. 1808. - § 1. Iudex, rem vel locum recognoscens, peritos adhibere potest, si ipsorum opera necessaria vel utilis videatur.

§ 2. Si periti adhibeantur, serventur, quantum fieri potest, quae praescripta sunt Can. 1793-1805.

Can. 1809. - Si iurgii vel perturbationis periculum pertimescendum iudici videatur, poterit ipse prohibere ne partes vel earum advocati iudiciali recognitioni intersint.

Can. 1810. - Iudex testes, vel ex officio accitos vel a partibus ante recognitionem rite productos, potest in ipso iudiciali accessu examini subiicere, si id expedire videatur ad pleniorem probationem aut ad removenda dubia ob quae recognitio decerni debuit.

Can. 1811. - § 1. Notarius diligenter curet ut constet ex actis qua die et hora recognitio facta sit, quae personae interfuerint quae, recognitione durante, aut dicta aut peracta aut a iudice decreta sint.

§ 2. Peractae recognitionis instrumenta tum iudex tum notarius subscribant.

1807: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 172.

1808 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 167, n. 1.

1808 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 167, 170.

Kan. 1807. - Očevid može sudac izvršiti ili sam osobno ili po izvidniku odnosno opunomoćenom sucu.

Kan. 1808. - § 1. Sudac se može, uzimajući očevid u predmet ili mjesto, poslužiti vještacima, ako drži, da je njihovo sudjelovanje potrebito ili korisno.

§ 2. Ako se posluži vještacima, moraju se, koliko je moguće, obdržavati propisi sadržani u kan. 1793-1805.

Kan. 1809. - Ako sudac drži, da se treba bojati svađe li uzbune, on može zabraniti, da stranke ili njihovi odvjetnici prisustvuju sudskom očevidu.

Kan. 1810. - Sudac može one svjedoke, koji su bilo po službenoj dužnosti pozvani bilo od stranaka prije očevida propisno predloženi, preslušati kod samoga sudskoga očevida, ako drži, da je to u prilog potpunijega dokaza ili da se uklone dvojbe, zbog kojih se je očevid morao odrediti.

Kan. 1811. - § 1. Bilježnik treba da pomno o tom vodi brigu, da u zapisniku bude utvrđeno, kojega je dana i sata očevid izvršen, koje su osobe bile prisutne, što je za trajanje očevida, bilo rečeno bilo izvršeno bilo od strane suca odlučeno.

§ 2. Sačinjene dokaznice o očevidu moraju potpisati i sudac i bilježnik.

1809: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 169.

1811 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 171.

1811 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 171.

CAPUT V.

DE PROBATIONE PER INSTRUMENTA.

ART. I.

DE NATURA ET FIDE INSTRUMENTORUM.

Can. 1812. - In quolibet iudicii genere admittitur probatio per documenta tum publica tum privata.

Can. 1813. - § 1. Praecipua documenta publica ecclesiastica haec sunt:

1.° Acta Summi Pontificis et Curiae Romanae et Ordinariorum in exercitio suorum munerum authentica forma exarata, itemque attestationes authenticae de iisdem actibus datae ab illis vel eorum notariis;

2.° Instrumenta a notariis ecclesiasticis confecta;

3.° Acta iudicialia ecclesiastica;

4.° Inscriptiones baptismi, confirmationis, ordinationis, professionis religiosae, matrimonii, mortis, quae habentur in regestis Curiae vel paroeciae, vel religionis, et attestationes scriptae ex iisdem desumptae et a parochis, vel Ordinariis, vel notariis ecclesiasticis confectae aut earum exemplaria authentica.

§ 2. Documenta publica civilia ea sunt quae secundum uniuscuiusque loci leges talia iure censentur.

§ 3. Litterae, contractus, testamenta et scripta quaelibet a privatis confecta, privatorum documentorum numero habentur.

Can. 1814. - Documenta publica sive ecclesiastica sive civilia genuina praesumuntur, donec contrarium evidentibus argumentis evincatur.

Can. 1815. - Recognitio aut impugnatio scripturae proponi potest in iudicio tum incidenter, tum ad instar causae principalis.

Can. 1816. - Documenta publica fidem faciunt de iis quae directe et principaliter in eisdem affirmantur.

1813 § 1. 4.°: C. 7, 11, 13, 15, X, *de probationibus,* II, 19; c. 41, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 2, 15, 16, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 4, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30; S. C. C., decr. *«Ne temere»,* 2 aug. 1907, art. IX.

1813 § 2: C. 9, X, *de fide instrumentorum,* II, 22.

GLAVA V.

DOKAZ ISPRAVAMA

ČLANAK I.

PRIRODA I VJERODOSTOJNOST ISPRAVA

Kan. 1812. - Pri sudovanju bilo koje vrsti dopušten je dokaz putem pisanih dokaznica i javnih i posebničkih.

Kan. 1813. - § 1. Poglavite su crkvene javne dokaznice ove:

1.° Pismena rješenja Vrhovnoga Prvosvećenika, te Rimske Kurije i Ordinarija uredovno izdana u vjerovnom obliku, isto tako i vjerovne svjedodžbe o njima od istih ili njihovih bilježnika izdane;

2.° Isprave sačinjene od crkvenih bilježnika;

3.° Crkveni sudski spisi;

4.° Zabilježbe krštenja, potvrde, ređenja, redovničkih zavjeta, ženidbe, smrti, koje su zavedene u maticama Kurije ili župe ili redovničke družbe, te pismene svjedodžbe iz njih izdane i sačinjene od župnika, ili Ordinarija, ili crkvenih bilježnika i njihovi ovjereni prijepisi.

§ 2. Javne su građanske dokaznice one, koje se takovima s pravom smatraju po zakonima odnosnoga mjesta.

§ 3. Pisma, ugovori, oporuke i bilo kakovi spisi sačinjeni od posebnika, spadaju u broj posebničkih dokaznica.

Kan. 1814. - Pretpostavlja se, da su javne dokaznice i crkvene i građanske izvorne, doklegod se protivno ne potvrdi očevidnim dokazima.

Kan. 1815. - Provjeravanje ili pobijanje pismene dokaznice može se pokrenuti pred sudom bilo kao uzgredni i pripadni bilo kao glavni spor.

Kan. 1816. - Javne su dokaznice vjerodostojne za ono, što se u njima izravno i prvenstveno posvjedočava.

1814: C. 5, 7, 11, X, *de probationibus,* II, 19; c. 2, 3, 8, 10, 14, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 11, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 13, X, *de praescriptionibus,* II, 26.

1815: C. 6, X, *de exceptionibus,* II, 25.

Can. 1817. - Documentum privatum, sive agnitum a parte sive recognitum a iudice, probat adversus auctorem vel subscriptorem et causam ab eis habentes, perinde ac confessio extra iudicium facta; sed per se non habet vim probandi adversus extraneos.

Can. 1818. - Si abrasa, correcta, interpolata aliove vitio documenta infecta demonstrentur, iudicis est aestimare an et quanti huiusmodi documenta facienda sint.

ART. II.

DE PRODUCTIONE DOCUMENTORUM ET ACTIONE AD EXHIBENDUM.

Can. 1819. - Documenta vim probandi in iudicio non habent, nisi originalia sint aut in exemplari authentico exhibita et penes tribunalis cancellariam deposita, exceptis documentis quae publici iuris sunt, ceu leges rite promulgatae.

Can. 1820. - Documenta in forma authentica sunt exhibenda et in iudicio deponenda, ut a iudice et ab adversario examinari possint.

Can. 1821. - § 1. Si dubium excitetur utrum fideliter exscriptum sit exemplar, an non, iudex ad instantiam partis vel etiam ex officio decernere potest, ut ipsum documentum exhibeatur unde exemplar est desumptum.

§ 2. Si id fieri aut minime aut valde difficulter possit, iudex potest auditorem delegare aut loci Ordinarium rogare pro examine et collatione documenti, praescribens quibus de articulis et quamadmodum fieri debeat collatio; collationi vero utraque pars assistere potest.

Can. 1822. - Documenta communia quaeve de communi agunt negotio, ut testamenta et instrumenta quae respiciunt successiones, bonorum partitiones, contractus aliaque huiusmodi de quibus lis est inter partes, quilibet ex litigantibus potest postulare ut in iure exhibeantur ab ea parte quae illa possidere dicitur.

1818: C. 3, 6, 11, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 7, X, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 36; c. 5, 6, 9, X, *de crimine falsi,* V, 20.

1819: C. 1, 2, 16, X, *de fide instrumentorum,* II, 22.

Kan. 1817. - Posebnička dokaznica, ako je bilo od stranke priznata bilo od suca provjerena, spisi protiv izdatnika odnosno potpisnika, te protiv onih, na koje je od njih prešao spor, dokaz jednako kao i izvansudsko priznanje; no po sebi nemaju dokazne snage naprama osobama izvan toga spora.

Kan. 1818. - Ako se dokaže, da se je na dokaznicama brisalo, ispravljalo, dometalo ili da su pod drugom kojom greškom, spada na suca ocijeniti, da li i kakovu vrijednost imaju takove dokaznice.

ČLANAK II.

PREDLAGANJE DOKAZNICA I PREDOČNA TUŽBA

Kan. 1819. - Dokaznice nemaju kod sudovanja dokazne moći, ako nisu predočene u izvorniku ili u ovjerenom prijepisu, te položene u sudskoj uredovnici, izuzev takove dokaznice, koje imaju javnopravni značaj, kao što su propisno proglašeni zakoni.

Kan. 1820. - Dokaznice se moraju predočiti u vjerovnom obliku i položiti u sudu, da ih sudac i protustranka mogu ispitati.

Kan. 1821. - § 1. Ako se pokrene dvojba o tom, da li je prijepis vjerno prepisan, ili ne, može sudac odrediti na molbu stranke, pa i po službenoj dužnosti, da se predoči sam izvornik, od kojega je prijepis načinjen.

§ 2. Ako se to ne može nikako ili vrlo teško učiniti, sudac može opunomoćiti izvidnika ili uputiti zamolnicu mjesnom Ordinariju, da se dokaznica ispita i sravni, te označi, u kojim točkama i kako treba izvršiti sravnjivanje; a sravnjivanju mogu obje stranke prisustvovati.

Kan. 1822. - Svaka parnična stranka može staviti zahtjev, da ona stranka, koja tvrdi, da ih posjeduje, predoči u sudu dokaznice, koje su im zajedničke odnosno odnose se na zajednički predmet, kao oporuke i isprave koje se tiču nasljedstva razdiobe imovine, ugovore i druge tomu slične o predmetima, koji su među strankama sporni.

1820: C. 7, *de privilegiis,* V, 7 in VI°.

1822: C. 5, 12, X, *de fide instrumentorum,* II, 22.

Can. 1823. - § 1. Nemo tamen exhibere tenetur documenta, etsi communia, quae communicari nequeunt sine periculo damni ad normam Can. 1755, § 2, n. 2 aut sine periculo violationis secreti servandi.

§ 2. Attamen si qua saltem documenti particula, quam produci intersit, describi possit, et in exemplari exhiberi sine memoratis incommodis, iudex decernere potest ut eadem exhibeatur.

Can. 1824. - § 1. Si pars exhibere recuset documentum de iure producendum, quod ipsa fertur possidere, iudex, altera parte postulante, auditoque, si opus sit, promotore iustitiae vel vinculi defensore, interlocutoria sententia statuat, an et quomodo eiusdem documenti exhibitio facienda sit.

§ 2. Parte parere recusante, iudicis est aestimare quanti haec recusatio facienda sit.

§ 3. Quod si pars documentum apud se esse neget, iudex poterit eam examini subiicere et ad iusiurandum de ea re praestandum adigere.

CAPUT VI.

DE PRAESUMPTIONIBUS.

Can. 1825. - § 1. Praesumptio est rei incertae probabilis coniectura; eaque alia est iuris, quae ab ipsa lege statuitur; alia hominis, quae a iudice coniicitur.

§ 2. Praesumptio iuris alia est iuris simpliciter, alia iuris et de iure.

Can. 1826. - Contra praesumptionem iuris simpliciter admittitur probatio tum directa tum indirecta; contra praesumptionem iuris et de iure, tantum indirecta, hoc est contra factum quod est praesumptionis fundamentum.

1823 § 1: C. 1, X, *de probationibus,* II, 19.

1825 § 1: C. 9, C. VI, q. 1; c. 5, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 2, 6, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 1-9, 12, 15, 16, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 13, 15, 16, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 3, X, *de presbytero non baptizato,* III, 43; c. 6, X, *de desponsatione impuberum,* IV, 2; c. 8, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 2, *de restitutione spoliatorum,* II, 5, in VI°; c. 6, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; c. 7, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 12, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 8, R. J., in VI°.

Kan. 1823. - § 1. No ipak nije nitko dužan predočiti dokaznice, iako su zajedničke, koje se ne mogu priopćiti bez pogibli štete u smislu kan. 1755, § 2, br. 2 ili bez pogibli da će se povrijediti obveza na čuvanje tajne.

§ 2. No i u takovom slučaju, ako se može barem onaj odlomak dokaznice, do kojega je stalo, prepisati i u prijepisu predočiti bez spomenutih nepriličnosti, može sudac odlučiti, da se takav ima predočiti.

Kan. 1824. - § 1. Ako se stranka krati predočiti dokaznicu, koja se po zakonu mora predložiti, a za koju kaže, da je posjeduje, ima sudac, na zahtjev druge stranke, te saslušavši, ako treba promicatelja pravde odnosno branitelja veze, izreći međutimnom presudom, da li i kako se mora izvršiti predočenje takove dokaznice.

§ 2. Ako stranka uskrati, da se pokori, spada na suca ocijeniti od koje je važnosti ovakova uskrata.

§ 3. Ako li stranka porekne, da se dokaznica nalazi u nje, može je sudac podvrći preslušanju i naložiti joj, da o toj stvari položi prisegu.

GLAVA VI.

PRETPOSTAVKE

Kan. 1825. - § 1. Pretpostavka je vjerojatan zaključak na nepoznatu stvar; jedne su pravne koje postavlja sam zakon, a druge ljudske koje stvara sudac.

§ 2. Pravna pretpostavka jedna je jednostavno pravna, a druga je pravna i po pravu.

Kan. 1826. - Protiv jednostavno pravne pretpostavke dopušten je dokaz i izravni i neizravni; protiv pravne i po pravu, samo neizravni, to jest protiv one činjenice, na kojoj se pretpostavka osniva.

1825 § 2: C. 5, 6, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 2, 6, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 4, 12, 16, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 13, 15, 16, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 3, X, *de presbytero non baptizato* III, 43; c. 8, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 6, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; c. 7, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 12, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

1826: C. 5, 6, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 2, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 16, X, *de praesumptionibus,* II, 23, c. 3, X, *de presbytero non baptizato,* III, 43; c. un., *de probationibus,* II, 7, in Clem.

Can. 1827. - Qui habet pro se iuris praesumptionem, liberatur ab onere probandi, quod recidit in partem adversam; qua non probante, sententia ferri debet in favorem partis pro qua stat praesumptio.

Can. 1828. - Praesumptiones, quae non statuuntur a iure, iudex ne coniiciat, nisi ex facto certo et determinato, quod cum eo, de quo controversia est, directe cohaereat.

CAPUT VII.

DE IUREIURANDO PARTIUM.

Can. 1829. - Si habeatur semiplena tantum probatio nec alia probationis adiumenta iam supersint et iudex aut iubeat aut admittat iusiurandum ad probationes supplendas, hoc iusiurandum dicitur *suppletorium.*

Can. 1830. - § 1. Huic iuriiurando vel maxime locus est cum adiuncta, quae civilem vel religiosum personae statum respiciunt, aliter comperiri nequeunt.

§ 2. Sed eodem abstineat iudex tum in causis criminalibus, tum in contentiosis, si de iure vel re magni pretii agatur aut de facto nimii momenti, aut si ius, res, factum non sit proprium personae cui iusiurandum esset deferendum.

§ 3. Deferri autem hoc iusiurandum potest sive ex officio, sive ad instantiam alterius partis, vel promotoris iustitiae, vel defensoris vinculi, si iudicio intersint.

§ 4. Regulariter deferatur ei qui pleniores habet probationes.

§ 5. Iudicis tamen est decreto definire an et quando adiuncta concurrant, cur iusiurandum suppletorium deferri debeat.

1827: C. 4, X, *de probationibus,* II, 19; c. 10, 16, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 36, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 2, *de restitutione spoliatorum,* II, 5, in VI°; c. 12, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

1828: C. 13, 14, X, *de praesumptionibus,* II, 23.

1829: C. 2, X, *de probationibus,* II, 19; c. 13, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 32, X, *de iureiurando,* II, 24; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 155.

Kan. 1827. - Tko ima za sebe pravnu pretpostavku, oslobođen je od tereta dokazivanja, koji pada na protustranku; ako ona ne dokaže, mora se izreći presuda u korist one stranke, za koju govori pretpostavka.

Kan. 1828. - Sudac ne smije stvarati pretpostavke, koje nisu određene u zakonu, osim iz sigurne i određene činjenice, koja je u izravnoj svezi sa spornim predmetom.

GLAVA VII.

PRISEGA PARNIČNIH STRANAKA

Kan. 1829. - Ako predleži samo nepotpuni dokaz, a nema više drugih pomoćnih dokaznih sredstava, pa sudac odredi ili dopusti prisegu u svrhu nadopune dokaza, takova se prisega naziva *domirna.*

Kan. 1830. - § 1. Ovoj prisegi ima ponajvećma onda mjesta, kada se drugačije ne mogu saznati takove okolnosti, koje se odnose na građanski ili redovnički osobni stališ.

§ 2. No sudac neka je ne primijeni ni u kaznenim sporovima ni u parničnim, kada se radi o pravu ili stvari velike vrijednosti ili o činjenici od velike važnosti, ili ako pravo, stvar, činjenica nije nešto, što kao vlastito spada na osobu, koja ima prisegu položiti.

§ 3. A tražiti se ovakova prisega može bilo po službenoj dužnosti, bilo na molbu protustranke, ili promicatelja pravde, ili branitelja veze, ako sudjeluju u parnici.

§ 4. U pravilu se ona mora tražiti od onoga, koji za sebe ima potpunije dokaze.

§ 5. No spada na suca da odlukom riješi, da li i kada postoje okolnosti, zbog kojih je potrebno tražiti domirnu prisegu.

1830 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 156.

1830 § 3: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 155, n. 1.

1830 § 4: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 157.

Can. 1831. - § 1. Pars cui iusiurandum suppletorium defertur in rebus quae ad eius statum civilem vel religiosum non pertinent, potest ex iusta causa illud recusare vel in adversarium referre.

§ 2. Quanti autem haec recusatio facienda sit, utrum iusta sit, an potius confessioni aequiparanda, iudicis est aestimare.

§ 3. Iusiurandum suppletorium, ab una parte praestitum, potest ab altera impugnari.

Can. 1832. - Si de iure ad damni reparationem constet, sed quantitas damni aestimari certe non possit, iudex potest parti quae damnum passa est, iusiurandum deferre, quod *aestimatorium* dicitur.

Can. 1833. - In deferendo iureiurando aestimatorio:

1.° Iudex a parte, quae damnum passa est, petat ut sub iurisiurandi sanctitate designet res sibi ablatas vel dolo perditas, earumque pretium et valorem secundum probabilem suam aestimationem exprimat;

2.° Si taxatio iudici nimia videatur, eam ad aequitatem reducat, prae oculis habens omnia indicia et argumenta usu comprobata, adhibitis etiam, si opus sit, peritis, quo magis veritati et iustitiae consulatur.

Can. 1834. - § 1. Non solum ante initam litem partes convenire possunt ut controversia per iusiurandum ab alterutra praestandum transigendo dirimatur, sed pendente quoque lite et in quolibet eius momento et statu, altera pars potest, iudice probante, alteri iusiurandum deferre, ea conditione ut quaestio sive principalis sive incidens, secundum iusiurandum decisa habeatur.

§ 2. Iusiurandum huiusmodi dicitur *decisorium.*

Can. 1835. - Decisorium iusiurandum deferri nequit, nisi:

1.° De re, in qua cessio et transactio admittitur, et quae pro litigantium personis non sit nimii momenti seu pretii;

2.° Ab eo qui cedere aut transigere potest;

1831 § 1: C, 36, X, *de iureiurando,* II, 24.

1831 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 158.

1831 § 3: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 159.

Kan. 1831. - § 1. Stranka kojoj je navrnuta domirna prisega u stvarima, koje se ne odnose na njezin građanski ili redovnički stališ, može je iz pravednog razloga uskratiti ili uzvratiti protustranci.

§ 2. Na suca pako spada procijeniti, kakovu važnost ima takova uskrata, da li je opravdana, ili se naprotiv ima izjednačiti priznanju.

§ 3. Domirnu prisegu, koju je jedna stranka položila, može druga stranka pobijati.

Kan. 1832. - Ako je pravo na naknadu štete dokazano, ali se ne može sa sigurnošću procijeniti veličina štete, može sudac od one stranke, koja je imala štetu, tražiti prisegu, koja se naziva *procjenbena.*

Kan. 1833. - Kada se navrće procjenbena prisega:

1.° Mora sudac tražiti, da stranka, koja je pretrjepjela štetu, pod svetošću prisege nabroji stvari, koje su joj oduzete ili zlonamjerno uništene, te označi njihovu cijenu i vrijednost na temelju svoje vjerojatne procjene;

2.° Ako sudac smatra, da je odmjera prevelika, neka je pravično smanji, ocjenjujući sve navode i tvrdnje prema usvojenom običaju, te poslužívši se, ako treba, i vještacima, da se što bolje udovolji istini i pravdi.

Kan. 1834. - § 1. Stranke se mogu sporazumjeti, da se spor riješi nagodbom na temlju prisege, koju će jedna od njih položiti, i to ne samo prije no što se parnica pokrene, nego i za trajanja parnice i u njezinom odsjeku i stanju, može jedna stranka uz odobrenje suca, drugoj navrnuti prisegu s time, da se sporno pitanje bilo ono glavno ili uzgredno, ima smatrati riješenim prema prisezi.

§ 2. Takova se prisega naziva *odlučna.*

Kan. 1835. - Odlučna se prisega može navrnuti samo:

1.° O stvari, u kojoj je dopustivo izvršiti ustup i nagodbu i koja za osobe parničnih stranaka nije od prevelike važnosti ili cijene;

2.° Od strane onoga, koji može izvršiti ustup ili nagodbu;

1832: C. 7, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 32, X, *de iureiurando,* II, 24; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 160-162.

1833 2.°: C. 7, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40.

1834 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 149, n. 1, 2.

3.° Ei, qui cedere vel transigere valet, quique pariter pro se non habeat plenam probationem;

4.° De mera notitia facti aut de facto, quod proprium sit illius, cui iusiurandum defertur.

Can. 1836. - § 1. Hoc iusiurandum potest a parte, a qua delatum est, revocari quousque praestitum non fuerit, et ab altera parte acceptari et praestari, vel minus, aut referri in adversarium.

§ 2. Praestito iureiurando, quaestio secundum iuratam formulam finita est, perinde ac si cessio aut transactio iudicialis intercessisset.

§ 3. Si iusiurandum recusetur nec referatur in adversarium, iudicis est aestimare quanti facienda sit recusatio, utrum iustis innitatur causis an potius confessioni sit aequiparanda.

§ 4. Si in adversarium referatur, hic debet illud praestare, secus causa cadit.

§ 5. Ut iusiurandum in adversarium referri possit, eaedem illae concurrant conditiones necesse est, quae ad illud deferendum requiruntur atque idem intercedat iudicis ministerium.

1835 4.°: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 150.

1836 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 152, n. 1.

3.° Onomu, koji ima pravnu sposobnost da učini ustup ili nagodbu, a koji isto tako nema za sebe potpunog dokaza;

4.° O tom da je nekomu samo poznata činjenica ili o činjenici, koja kao vlastita pripada onomu, kojemu se prisega navrće.

Kan. 1836. - § 1. Ovakovu prisegu može stranka, koja ju je navrnula, opozvati doklegod nije položena, a od protustranke prihvatiti i položiti, ili ne, odnosno uzvratiti protivničkoj stranci.

§ 2. Pošto je prisega položena, sporno je pitanje riješeno prema riječima prisege, jednako kao da je izvršen ustup ili sudska nagodba.

§ 3. Ako se prisega uskrati i ne uzvrati protivničkoj stranci, spada na suca ocijeniti, od kolike je važnosti uskrata, da li se temelji na pravednim razlozima ili se naprotiv ima izjednačiti priznanju.

§ 4. Ako bude uzvraćena protivničkoj stranci, ova je mora položiti, inače gubi parnicu.

§ 5. Da se prisega može uzvratiti protivničkoj stranci, moraju biti ostvareni isti uvjeti, koji se traže za njezinu navratu, i treba isto uredovanje od strane suca.

1836 § 3: C. 36, X, *de iureiurando,* II, 24; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 152, n. 2, § 154.

TITULUS XI.

DE CAUSIS INCIDENTIBUS.

Can. 1837. - Causa incidens habetur, quoties, incepto saltem per citationem iudicio, ab una ex partibus aut a promotore iustitiae vel vinculi defensore, si iudicio intersint, quaestio proponitur quae, tametsi libello, quo lis introducitur, non contineatur expresse, nihilominus ita ad causam pertinet ut resolvi plerumque debeat ante quaestionem principalem.

Can. 1838. - Causa incidens proponitur vel oretenus vel per libellum, indicato nexu qui intercedit inter ipsam et causam principalem, et servatis, quoad eius fieri poterit, regulis Can. 1706-1725 statutis.

Can. 1839. - Iudex, libello vel petitione verbali receptis, auditis partibus, et, si opus sit, promotore iustitiae, vel vinculi defensore, secum deliberet num proposita incidens quaestio futilis sit et ad retardandum principale iudicium unice excitata; itemque num causa incidens talis sit naturae et tali nexu cum causa principali cohaereat, ut ante eam resolvi debeat. Si ita se res habeat, libellum vel instantiam admittat; aliter decreto suo eam reiiciat.

Can. 1840. - § 1. Utrum incidens quae excitetur quaestio, definienda sit iudicii forma servata, an mero decreto, iudex, attenta rei qualitate et gravitate, aestimet.

§ 2. Si causa incidens sit iudicialiter definienda, regulae, quoad eius fieri poterit, servandae sunt, quae in ordinariis iudiciis obtinent; curet tamen iudex ut dilationum termini sint quam maxime breves.

§ 3. Iudex in decreto quo, non servata iudicii forma, vel reiicit vel definit quaestionem incidentem, rationes quibus innititur, in iure et in facto breviter exponat.

1838: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 100, n. 1.

NASLOV XI.

UZGREDNI SPOROVI

Kan. 1837. - Uzgredni spor postoji, kadgod jedna od parničnih stranaka ili promicatelj pravde odnosno branitelj veze, ako sudjeluju u parnici, predlaže, pošto je suđenje barem s pozivanjem već započelo, međutimno sporno pitanje, koje iako nije izrijekom sadržano u tužbi, kojom je parnični spor pokrenut, ipak je u takovoj svezi sa sporom, da se ponajvećma mora riješiti prije glavnog spornog pitanja.

Kan. 1838. - Uzgredni se spor predlaže ili usmeno ili pismenom tužbom, uz naznaku sveze, koja postoji između njega i glavnoga spora, te uz obdržavanje, koliko je moguće, pravila sadržanih u kan. 1706-1725.

Kan. 1839. - Sudac, pošto je dobio pismenu tužbu ili usmenu molbu, mora saslušavši stranke, te, ako treba promicatelja pravde odnosno branitelja veze, sam razmotriti, da li predloženi uzgredni spor nije bez svakoga temelja i pokrenut jedino zato, da se odugovlači glavno suđenje; isto tako da li je uzgredni spor takove prirode i u takvoj svezi s glavnim sporom, da se mora riješiti prije njega. Ako nađe da je tako, mora tužbu odnosno molbu primiti; inače je ima odbiti svojom odlukom.

Kan. 1840. - § 1. Da li će se uzgredno pitanje, koje je pokrenuto, riješiti sudskim postupkom, ili običnom odlukom, ima sudac ocijeniti uzevši u obzir kakvoću i važnost stvari.

§ 2. Ako se uzgredni spor ima riješiti sudskim postupkom, moraju se obdržavati, koliko je moguće, pravila, koja obvezuju u redovnom sudskom postupku; ipak mora sudac voditi brigu o tom, da odgodni rokovi budu što kraći.

§ 3. U odluci, kojom sudac, bez sudskoga postupka, uzgredno pitanje bilo odbija bilo rješava, mora ukratko izložiti razloge, na kojima je osniva.

1839: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 100, n. 2.

Can. 1841. - Antequam finiatur causa principalis, iudex interlocutoriam sententiam potest, iusta intercedente causa, corrigere aut revocare sive ex se, auditis partibus, sive ad instantiam unius partis audita altera parte, et requisito semper voto promotoris iustitiae aut defensoris vinculi, si adsint.

CAPUT I.

DE CONTUMACIA.

Can. 1842. - Reus citatus qui sine iusta causa nec ipse per se nec per procuratorem comparet, contumax declarari potest.

Can. 1843. - § 1. Non potest tamen iudex reum contumacem declarare nisi prius constiterit:

1.° Citationem, legitime factam, tempore utili ad rei notitiam pervenisse aut saltem pervenire debuisse;

2.° Reum absentiae excusationem afferre neglexisse aut non iustam attulisse.

§ 2. Haec comprobari possunt sive per novam citationem reo factam ut contumaciam suam, si possit, excuset, sive alio modo.

1841: C. 60, X. *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 10, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 95, n. 2, 3, § 174, n. 3.

1842: C. 1, C. IV, q. 5; c. 6, C. XXIV, q. 3; c. 2, 12 X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6, c. 3, 6, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 2, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 7, 19, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 1, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 24; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXIV; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae

Kan. 1841. - Sudac može, prije no što riješi glavni spor, međupresudu, ako postoji pravedan razlog, ispraviti ili opozvati bilo po vlastitoj pobudi bilo na molbu jedne stranke saslušavši drugu, te zatraživši uvijek mišljenje promicatelja pravde odnosno branitelja veze, ako oni sudjeluju.

GLAVA I.

IZOSTANAK

Kan. 1842. - Tuženik, koji je bio pozvan, pa nije pristupio ni sam osobno ni po zastupniku, može biti proglašen oglušnikom.

Kan. 1843. - § 1. No ipak ne može sudac proglasiti tuženika oglušnikom, dok se najprije ne utvrdi:

1.° Da je tuženik za poziv, pošto je on zakonito izvršen, u korisnom vremenu saznao ili barem mogao saznati;

2.° Da tuženik za izostanak nije priopćio nikakovu ispriku odnosno da iznesena nije opravdana;

§ 2. To se može dokazati bilo putem ponovnoga poziva, koji će se tuženiku dostaviti u tu svrhu, da svoj izostanak, ako može, opravda, bilo na drugi način.

Ap., 29 iun. 1908, Can. 24, § 1; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 26, 28, n. 1, 2; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 19.

1843 § 1. 2.°: C. 12, C. II, q. 1; c. 2, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 6-8, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 1, *de foro competenti,* II, 2, in VI°; c. 2, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 5, in Clem.

1843 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 26, n. 1.

Can. 1844. - § 1. Ad instantiam partis vel promotoris iustitiae vel vinculi defensoris, si iudicio intersint, iudex rei contumaciam declarare potest, eaque declarata, procedere, servatis servandis, usque ad sententiam definitivam eiusque exsecutionem.

§ 2. Si procedatur ad sententiam definitivam, lite non contestata, sententia respicere tantum debet petita in libello; si lite contestata, ipsum contestationis obiectum.

Can. 1845. - § 1. Sed potest quoque iudex ad frangendam rei contumaciam comminari ecclesiasticas poenas.

§ 2. Quod si facere velit, iteranda est rei citatio, cum comminatione poenarum; nec iam tunc licet aut contumaciam declarare aut, ea declarata, poenas irrogare, nisi probetur hanc quoque secundam citationem suo effectu caruisse.

Can. 1846. - Rei a contumacia recedentis seque in iudicio sistentis ante causae definitionem, conclusiones probationesque, si quas afferat, admittantur; caveat autem iudex ne mala fide in longiores et non necessarias moras iudicium protrahatur.

Can. 1847. - Post latam vero sententiam, contumax beneficium restitutionis in integrum ad appellandum ab ipso iudice qui eam tulit, petere potest, non ultra tamen trimestre ab ipsius sententiae intimatione, nisi agatur de causis quae non transeunt in rem iudicatam.

Can. 1848. - Regulis superius traditis etiam tum locus est cum reus, etsi primae citationi obtemperaverit, fit tamen postea, progressu iudicii, contumax.

1844 § 1: C. 10, 13, C. III, q. 9; c. 6, C. XXIV, q. 3; c. 18, X, *de rescriptis,* I, 3, c. 10, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 2, X, *de dilationibus,* II, 8; c. 3, 4, 7, 8, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 4, X, *de eo, qui mittitur in possessionem causa rei servandae,* II, 15; c. 2, 34, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 4, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 58, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 11, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 1, X, *qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari,* IV, 18; c. 15, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel pro-*

Kan. 1844. - § 1. Na zahtjev stranke ili promicatelja pravde ili branitelja veze, ako u parnici sudjeluju, može sudac tuženika proglasiti oglušnikom, te pošto je uskrata bogoslužja proglašena, postupak nastaviti, obdržavajući što treba, sve do konačne presude i njezinog izvršenja.

§ 2. Ako se pristupi izricanju konačne presude, a da spor nije bio utvrđen, ima presuda uzeti u obzir samo tužbovni zahtjev; ako je spor bio utvrđen, ono što sadrže utvrđena sporna pitanja.

Kan. 1845. - § 1. No sudac se može u tu svrhu, da prinudi tuženika, da se okani upornosti, zaprijetiti crkvenim kaznama.

§ 2. Ako to hoće učiniti, ima se poziv opetovati, uz pridanu prijetnju kazni; no tada se ne smije više ni ogluhu proglasiti, ni, pošto bude proglašena, udariti kazne, dok ne bude dokazano da je i ovaj drugi poziv ostao bez svojega učinka.

Kan. 1846. - Ako tuženik odustane od ogluhe i pristupi sudu prije završetka parnice, moraju se primiti njegova očitovanja i dokazi, ako ih podnese, no sudac treba da vodi brigu o tom, da se sudovanje zlonamjerno ne odugovlači dugotrajnim i nepotrebnim zavlačenjem.

Kan. 1847. - A pošto je presuda izrečena može oglušnik kod istoga suca, koji je presudu izrekao, moliti blagodat povrate u prijašnje stanje u svrhu ulaganja priziva, ali ipak samo unutar tri mjeseca od priopćenja presude, osim kada se radi o sporovima, koji nikada ne zadobivaju konačne pravne moći.

Kan. 1848. - Pravila, koja su gore izložena, primjenjuju se i onda, kada tuženik, iako se je pozivu najprije bio odazvao, postane ipak kasnije, tokom postupaka, oglušnikom.

mittatur, V, 3; c. 1, *de foro competenti,* II, 2, in VI°; c. un., *de eo, qui mittitur in possessionem causa rei servandae* II, 7, in VI°; c. 1, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Reg. 25, R. J. in VI°; c. un., *de foro competenti,* II, 2, in Clem.; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal., 4 aug. 1910, § 26, n. 1, 3-7; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912. art. 19.

1847: C. 18, X, *de senetentia et re iudicata,* II, 27.

1848: C. 43, C. XI, q. 3.

Can. 1849. - Si die et hora, qua reus secundum citationis praescriptum coram iudice primum se sistit, actor non adsit, nullamque vel insufficientem absentiae excusationem attulerit, iudex eum ad instantiam rei conventi citet iterum; et si actor novae citationi non paruerit vel postea iudicium inchoare vel inchoatum proseqqi neglexerit, instante reo convento vel promotore iustitiae aut defensore vinculi, contumax a iudice declaretur, iisdem servatis regulis quae supra traditae sunt pro rei contumacia.

Can. 1850. - § 1. Actoris contumacia a iudice declarata perimit eiusdem actolis ius ad suam instantiam prosequendam.

§ 2. Permittitur tamen promotori iustitiae vel vinculi defensori instantiam facere suam eamque prosequi, quoties publicum bonum id postulare videatur.

§ 3. Reus autem exinde ius habet petendi ut vel libere possit a iudicio abire, vel nulla habeantur omnia eo usque gesta, vel definitive ipse absolvatur a petitione actoris, vel iudicium, absente quoque actore, ad finem adducatur.

Can. 1851. - § 1. Qui contumax declaratus contumaciam suam non purgaverit, sive actor sit sive reus, condemnetur tum ad litis expensas, quae ob suam contumaciam factae sunt, tum etiam, si opus sit, ad indemnitatem alteri parti praestandam.

§ 2. Si tum actor tum reus sint contumaces, ad expensas litis tenentur in solidum.

CAPUT II.

DE INTERVENTU TERTII IN CAUSA.

Can. 1852. - § 1. Is cuius interest, admitti potest ad interveniendum in casu in qualibet litis instantia.

1849: C. 4, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 3, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 1, *de dolo et contumacia,* II, 6, in VI°; Reg. 25, R. J., in VI°.

1850 § 1: Reg. 25, R. J., in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 222.

1851 § 1: C. 12, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 2, 5, 6, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 3, X, *de eo, qui mittitur in possessionem causa rei servandae,* II, 15; c. 26, 44, 64,

Kan. 1849. - Ako tužitelj u dan i sat, u koji je tuženik po odredbi u pozivnici pristupio pred suca, nije prisutan, a da nije izostanak nikako ili nedostatno ispričao, ima ga sudac na molbu tuženikovu pozvati ponovno; pa ako se tužitelj ne odazove novom pozivu ili ako poslije ne će s postupkom započeti ili započeti nastaviti, mora ga sudac na molbu tuženika ili promicatelja pravde ili branitelja veze, proglasiti oglušnikom, uz obdržavanje istih pravila, koja su gore navedena za ogluhu tuženika.

Kan. 1850. - § 1. Kada sudac tužitelja proglasi oglušnikom, prestaje za njega pravo, da dalje vodi svoju parnicu.

§ 2. No dopušteno je ipak promicatelju pravde ili branitelju veze parnicu preuzeti sebi u ruke, te je dalje voditi, kadgod drže, da to traži općenito dobro.

§ 3. Tuženik pako ima u takvom slučaju pravo tražiti bilo da bude pušten ispod suđenja, bilo da se smatra sav dosadanji postupak ništavim, bilo da bude odriješen od tužiteljeve optužbe, bilo da se sudski postupak, pa i u otsutnosti tužitelja, privede kraju.

Kan. 1851. - § 1. Onaj koji je proglašen oglušnikom, pa se ne riješi ogluhe, bilo da je on tužitelj bilo tuženik, ima se osuditi i na naplatu parničnih troškova, koji su nastali zbog njegove ogluhe, i povrh toga, ako treba, na naknadu štete drugoj stranci.

§ 2. Ako su i tužitelj i tuženik oglušnici, dužni su istom obvezom podjednako platiti parnične troškove.

GLAVA II.

SUDJELOVANJE TREĆEGA U PARNICI

Kan. 1852. - § 1. Zanimani mogu se pripustiti da sudjeluju u bilo kojem tečaju parnice.

X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 1, *de dolo et contumacia,* II, 6, in VI°; c. 1, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 145.

1852 § 1: C. 25, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 2, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 8, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 97, n. 1, § 232.

§ 2. Sed ut admittatur, debet ante conclusionem in causa libellum iudici exhibere, in quo breviter de iure interveniendi ipsum edoceat.

§ 3. Qui intervenit in causa, admittendus est in eo statu in quo causa reperitur, assignato eidem brevi ac peremptorio termino ad probationes suas exhibendas, si causa ad periodum probatoriam pervenerit.

Can. 1853. - Si tertii interventus appareat necessarius, iudex ad instantiam partis vel etiam ex officio debet interventum in causa iubere.

CAPUT III.

DE ATTENTATIS LITE PENDENTE.

Can. 1854. - Attentatum est quidquid, lite pendente, aut altera pars adversus alteram aut ipse iudex adversus alterutram vel utramque partem innovat, parte dissentiente et in eius praeiudicium; sive innovatio respiciat litis materiam, salvo tamen praescripto Can. 1672, 1673, sive respiciat terminos partibus a iure vel a iudice assignatos ad ponendos certos actus iudiciales.

Can. 1855. - § 1. Attentata sunt ipso iure nulla.

§ 2. Idcirco parti ex attentato laesae competit actio ad obtinendam declarationem nullitatis.

§ 3. Actio haec instituenda est coram ipso iudice causae principalis; quod si ob attentatum pars laesa iudicem suspectum habeat, exceptionem suspicionis potest opponere, in qua procedendum est ad normam Can. 1615.

1852 § 2: C. 38, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

1852 § 3: C. 38, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 2, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 8, in VI°.

1853: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 97, n. 1, 2.

1854: C. 19, X, *de iudiciis,* II, 1.

1855 § 1: C. 50, C. XI, q. 1; c. 12, 18, 22, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 10, 19, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 1-5, X, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 16; c. 10, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 1, 16, 23, 40, 48, 49, 52, 55, 66, 67, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. un., X, *de clericis peregrinantibus,*

§ 2. No za to, da budu pripušteni, moraju sucu prije no što je postupak zaključen, podnijeti pismenu tužbu, u kojoj mu imaju u kratko obrazložiti svoje pravo umiješanja.

§ 3. Zanimani u parnici mora se pripustiti u onom stanju, u kojemu se parnica nalazi, time da mu se odredi kratak i neprekoračiv rok, da podnese svoja dokazala, ako je parnica već dospjela u dokazni postupak.

Kan. 1853. - Ako se takovo umiješanje pokaže potrebitim, dužan je sudac na molbu stranke, pa i po službenoj dužnosti izdati za umiješanje nalog.

GLAVA III.

PRAVNI NASRTAJI ZA TRAJANJA PARNICE

Kan. 1854. - Pravni je nasrtaj svaka novota, koju učini, za trajanja parnice, bilo jedna stranka protiv druge bilo da sam sudac protiv jedne ili obje stranke, kada se stranka tomu protivi i kada je to njoj na uštrb; bilo da se novota odnosi na predmet spora, no uz obdržavanje propisa kan. 1672, 1673, bilo da se odnosi na rokove propisane zakonom ili od strane suca za izvršenje stanovitih sudskih čina.

Kan. 1855. - § 1. Pravni su nasrtaji ništavi snagom samoga zakona.

§ 2. Stoga ima stranka, koja je pravnim nasrtajem povređena, prvo podići tužbu za proglašenje ništavosti.

§ 3. Takova se tužba ima pokrenuti pred istim sucem, koji sudi u glavnom sporu; za slučaj da povređena stranka suca smatra sumnjivim zbog pristranosti, može uložiti prigovor zbog sumnje, po kojemu se mora postupati prema odredbi kan. 1615.

II, 29; c. 4, X, *de sponsa duorum,* IV, 4; c. 12, 26, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 1, 2, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 8, in VI°; c. 3, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Reg. 26, 64, R. J., in VI°; c. 3, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 7; S. C. C., *Piscien.,* 24 mart., 21 iul. 1753, ad 5-8.

1855 § 2: C. 36, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 17, 23, 48, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 7, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; S. C. C., *Oritana,* 20 aug., 24 sept. 1735, ad 1.

1855 § 3: C. 17, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28.

Can. 1856. - § 1. Pendente quaestione de attentato, cursus causae principalis regulariter suspenditur, sed si iudici opportunius videatur, quaestio de attentato potest una cum causa principali pertractari et resolvi.

§ 2. Quaestiones de attentatis expeditissime sunt pertractandae et decreto iudicis definiendae, auditis partibus et promotore iustitiae vel defensore vinculi, si hi iudicio intersint.

Can. 1857. - § 1. Demonstrato attentato, iudex decernere debet eius revocationem seu purgationem.

§ 2. Quod si attentatum vi vel dolo patratum sit, qui illud commisit, tenetur etiam de damnis erga partem laesam.

1857 § 1: C. 4, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 1, X, *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 17; c. un., X, *de clericis peregrinantibus,* II, 29; c. 26, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 7, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; S. C. C., *Constantien.,* 24 nov. 1734, ad 2; *Oritana,* 20 aug., 24 sept. 1735, ad 1.

Kan. 1856. - § 1. Dok se pitanje o nasrtaju ne riješi, obustavlja se u pravilu tečaj glavnoga spora, no ako sudac to smatra prikladnijim, može se pitanje o nasrtaju raspraviti i riješiti zajedno s glavnim sporom.

§ 2. Pitanja o pravnim nasrtajima moraju se raspraviti i odlukom suca riješiti najhitnije, po saslušanju stranaka, te promicatelja pravde ili branitelja veze, ako ovi sudjeluju u parnici.

Kan. 1857. - § 1. Kada je pravni nasrtaj dokazan, dužan je sudac izdati odluku za to, da se opozove ili otstrani.

§ 2. Za slučaj da je pravni nasrtaj počinjen silom ili prevarom, dužan je onaj, koji ga je počinio, otštetiti povređenu stranku.

1857 § 2: C. 2, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 4, X, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 16; c. 1, X, *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 17.

TITULUS XII.

DE PROCESSUS PUBLICATIONE, DE CONCLUSIONE IN CAUSA ET DE CAUSAE DISCUSSIONE.

Can. 1858. - Ante causae discussionem et sententiam omnes probationes quae sunt in actis et quae adhuc secretae permanserunt, sunt publicandae.

Can. 1859. - Concessa partibus earumque advocatis facultate acta processualia inspiciendi petendique eorum exemplar, intelligitur facta publicatio processus.

Can. 1860. - § 1. Expletis omnibus quae ad probationes producendas pertinent ad *conclusionem in causa* deveniendum est.

§ 2. Haec conclusio habetur quoties aut partes a iudice interrogatae declarent se nihil aliud deducendum habere, aut utile proponendis probationibus tempus a iudice praestitutum elapsum sit, aut iudex declaret se satis instructam causam habere.

§ 3. De peracta conclusione in causa, quocunque modo ea acciderit, iudex decretum ferat.

Can. 1861. - § 1. Post conclusionem in causa novae probationes inhibentur, nisi agatur de causis quae nunquam transeunt in rem iudicatam aut de documentis nunc primum repertis, aut de testibus qui antea ob legitimum impedimentum tempore utili induci non potuerunt.

1858: C. 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3.

1859: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 22, 23, 32; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXII, XXIII, XXXII.

1860 § 1: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. 3, n. 22; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 22; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 27, § 1, 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 51.

1860 § 2: C. 11, C. XXX, q. 5; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 22, tit. IV, n. 24; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 22, 24; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 27, § 4; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 54.

NASLOV XII.

OBJAVA PARNICE, ZAKLJUČAK POSTUPKA I PARNIČNI PRETRES

Kan. 1858. - Prije parničnog pretresa i presude moraju se objaviti sva dokazala, koja se nalaze u spisima i koja su do sada ostala u tajnosti.

Kan. 1859. - Time što je dano strankama i njihovim odvjetnicima ovlaštenje, da uzmu uvid u parnične spise i zatraže njihov prijepis, smatra se da je parnica objavljena.

Kan. 1860. - § 1. Pošto je izvršeno sve, što spada na provedbu dokaza, ima se pristupiti *zaključku postupka.*

§ 2. Takav zaključak postoji kadgod ili stranke na upit suca izjave, da nemaju više ništa navesti, ili kada je proteklo korisno vrijeme, koje je sudac odredio za predlaganje dokaza, ili kada on izjavi, da smatra spor dostatno raspravljenim.

§ 3. O zaključku parnice, bio on izvršen bilo kojim načinom, mora sudac izdati odluku.

Kan. 1861. - § 1. Poslije zaključka parnice zabranjeni su novi dokazi, osim ako se radi o parnicama, koje nikada ne zadobivaju konačne pravne moći ili o dokaznicama, koje su tek sada pronađene, ili o svjedocima, koji prije zbog zakonite zapreke nisu mogli biti predloženi.

1860 § 3: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. III, n. 22; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 22.

1861 § 1: C. 5, X, *de causa possessionis et proprietatis,* II, 12; c. 6, X, *de probationibus,* II, 19; c. 17, 25, 29, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 9, X, *de fide instrumentorum,* II, 22; c. 4, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 20, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 27, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 51, 52, 70.

§ 2. Si novas probationes admittendas censeat, id decernat iudex, audita altera parte, cui congruum tempus concedat ut novas probationes cognoscere et se defendere possit; aliter iudicium nullius est momenti.

Can. 1862. - § 1. Facta conclusione in causa, iudex, pro suo prudenti arbitrio, partibus congruum temporis spatium praestituat ad defensiones suas seu allegationes sive per se sive per advocatum exhibendas.

§ 2. Hic terminus prorogari a iudice potest instante una parte, audita altera: vel etiam coarctari, utraque consentiente.

Can. 1863. - § 1. Defensio in scriptis est conficienda, et regulariter tot exempiaribus conscribenda quot sunt iudices, ut singula singulis iudicibus possint exemplaria distribui.

§ 2. Sed etiam promotori iustitiae et defensori vinculi, si iudicio intersint, debet exemplar tradi; praeterea partes inter se exemplaria commutare debent.

§ 3. Tribunalis praeses, quoties pro suo prudenti arbitrio necessarium censeat, et sine nimio partium gravamine fieri animadvertat, mandare potest ut defensio typis imprimatur una cum documentis principalibus in fasciculo coniungendis, qui actorum et documntorum summarium continet.

§ 4. Quo in casu iubeat ne quidquam imprimatur, nisi prius exhibito manuscripto et venia illud publicandi obtenta; praeterea sedulo caveat de secreto, si quod sit in causa servandum.

Can. 1864. - Iudicis et in tribunali collegiali praesidis est moderari, pro sua prudentia, nimiam defensionum extensionem, nisi de hoc peculiari tribunalis lege sit cautum.

1861 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 27, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 52.

1862 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 44, a, b, § 46, n. 1, § 47, 49.

1862 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 28; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 55, 56.

1863 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 46, n. 2; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 41.

§ 2. Ako sudac ocijeni, da nove dokaze treba pripustiti, mora o tom izdati odluku, saslušavši drugu stranku, kojoj je dužan dati primjeren rok, da može upoznati nove dokaze i braniti se; inače je sudovanje ništavo.

Kan. 1862. - § 1. Pošto je postupak zaključen, odredit će sudac, po svojem razboritom nahođenju, strankama primjereni vremenski rok za to, da bilo same osobno bilo po odvjetniku podnesu svoje obrane ili očitovanje.

§ 2. Taj rok može sudac na molbu jedne stranke, saslušavši drugu, produljiti; pa i skratiti, ako obje pristanu.

Kan. 1863. - § 1. Obrana se mora sastaviti pismeno, te ima u pravilu biti napisana u toliko prijepisa, koliko je sudaca, da svaki sudac može dobiti po jedan prijepis.

§ 2. No i promicatelju pravde i branitelju veze, ako kod parnice sudjeluju, mora se predati prijepis; povrh toga dužne su stranke, da jedna drugoj između sebe predadu prijepis.

§ 3. Predsjednik sudišta može odrediti, kadgod to po svom razboritom nahođenju, smatra potrebitim i drži, da se to bez većih poteškoća za stranke može učiniti, da se obrana otiska zajedno s glavnim dokaznicima složenima u sveščić, koji će sadržavati popis spisa i dokaznice.

§ 4. U takovom slučaju treba da izda nalog, da se ne smije ništa dati u tisak, dok se najprije ne podnese rukopis i ne dobije dopuštenje, da se objavi tiskom; povrh toga mora pomno voditi brigu o tom, da se sačuva tajna, ako takove u parnici ima.

Kan. 1864. - Spada na suce, a kod zbornog sudišta na predsjednika, da ograniči, po svojoj razboritosti, preveliku opširnost obranâ, ako o tom ne postoji kod sudišta posebni zakon.

1863 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 46, n. 2, 3, § 48, 65, 66, n. 4; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal. 6 mart. 1912, art. 45.

1863 § 3: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 26; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 45.

1863 § 4: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 29, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 61; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 41, 44.

1864: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 29, § 1, 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 50, n. 1, § 58, 59, n. 2.

Can. 1865. - § 1. Communicatis vicissim inter partes defensionum scripturis, utrique parti responsiones exhibere liceat, intra breve tempus a iudice praestitutum, et servatis regulis et cautelis de quibus in Can. 1863, 1864.

§ 2. Hoc ius partibus semel tantum esto, nisi iudici gravi ex causa iterum videatur concedendum; tunc autem concessio, uni parti facta, alteri quoque data censeatur.

Can. 1866. - § 1. *Informationes,* uti vocant, *orales,* quibus videlicet advocati iudicem de adiunctis iuris et facti causam respicientibus instruere satagunt, prohibentur.

§ 2. Admittitur tamen moderata disputatio coram iudice pro tribunali sedente ad aliquid illustrandum, si, alterutra vel utraque parte postulante, iudex eam utilem censeat atque admittat.

§ 3. Ad disputationem obtinendam partes exhibere debent in scriptis quaestionum capita cum altera parte discutienda, paucis verbis expressa; iudicis autem est ea cum partibus hinc inde communicare, ac diem et horam disputationi assignare et disputationem ipsam moderari.

§ 4. Disputationi assistat unus ex notariis tribunalis ad hoc ut, si iudex praecipiat aut pars postulet et iudex consentiat, possit de disceptatis, confessis aut conclusis, scripto ad tramitem iuris ex continenti referre.

Can. 1867. - In causis contentiosis, si partes parare sibi tempore utili defensionem negligant, aut se remittant iudicis scientiae et conscientiae, iudex, si ex actis et probatis rem habeat piane perspectam, poterit statim sententiam pronuntiare.

1865 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 27, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 50, n. 1.

1865 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 50, n. 1.

1866 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 30; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 67, n. 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 52.

1866 § 2: C. 15, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 30; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 67, 68, 71, n. 2-4, § 72, n. 2; Regulae servandae

Kan. 1865. - § 1. Pošto su sebi stranke međusobno predale pismene obrane, slobodno je obim strankama podnijeti odgovore, i to u kratkom roku, koji će sudac odrediti, te uz obdržavanje propisa i mjera opreza, o kojima govore kan. 1863, 1864.

§ 2. To pravo treba strankama priznati samo jedanputa, osim ako sudac smatra, da se zbog važnoga razloga ima ponovno dozvoliti; no u takvom se slučaju mora uzeti, da je dozvola priznata jednoj stranci, dana ujedno i drugoj.

Kan. 1866. - § 1. Tako zvana *usmena obavještenja*, naime takova, kojima se odvjetnici trude upućivati suca u ono, što se s pravne i činjenične strane odnosi na parnični spor, zabranjena su.

§ 2. No ipak je dopušten kratak pretres za to, da se pred sucem u samoj situaciji nešto objasni, ako to sudac, na zahtjev jedne ili obih stranaka, smatra korisnim i dopusti.

§ 3. U tu svrhu da stranke ishode takav pretres dužne su podnijeti pismeno u člancima pitanja, koja se imaju s drugom strankom raspraviti, i to na kratko sastavljena; spada na suca, da ih strankama do zgode priopći, te da odredi dan i sat pretresa i ravna samim pretresom.

§ 4. Pretresu mora prisustvovati jedan od bilježnika sudišta u tu svrhu, da može, ako sudac tako odredi ili stranka zatraži, a sudac odobri, smjesta propisno napisati zapisnik o onomu, što je raspravljeno, priznato ili zaključeno.

Kan. 1867. - U parničnim sporovima može sudac, ako stranke propuste da u određenom im roku podnesu obranu, ili se povjere sučevom znanju i savjesti, odmah pristupiti izricanju presude, ako mu je stvar iz spisa i provedenih dokaza dovoljno jasna.

---

in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 23, 49.

1866 § 3: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 32; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXXII; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 30, n. 1°, 3°, 4°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 72, n. 2, § 75; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 23, 25, 49, 50.

1866 § 4: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 30, n. 5°; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 76; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 25, 51.

1867: C. 6, X, *de renunciatione,* I, 9.

TITULUS XIII.

DE SENTENTIA.

Can. 1868. - § 1. Legitima pronuntiatio qua iudex causam a litigantibus propositam et iudiciali modo pertractatam definit, sententia est: eaque *interlocutoria* dicitur, si dirimat incidentem causam; *definitiva,* si principalem.

§ 2. Ceterae iudicis pronuntiationes *decreta* vocantur.

Can. 1869. - § 1. Ad pronuntiationem cuiuslibet sententiae requiritur in iudicis animo moralis certitudo circa rem sententia definiendam.

§ 2. Hanc certitudinem iudex haurire debet ex actis et probatis.

§ 3. Probationes autem aestimare iudex debet ex sua conscientia, nisi lex aliquid expresse statuat de efficacia alicuius probationis.

§ 4. Iudex qui eam certitudinem efformare sibi non potuit, pronuntiet non constare de iure actoris et reum dimittat, nisi agatur de causa favorabili, quo in casu pro ipsa pronuntiandum est, et salvo praescripto Can. 1697, § 2.

Can. 1870. - Sententia ferri a iudice debet, expleta causae disceptatione; et si causa sit implicatior et contentionum vel documentorum mole difficilior, interponi potest congruum temporis intervallum.

1868 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 79, n. 3.

1868 § 2: C. 88, C. XI, q. 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 79, n. 3.

1869 § 1: C. 1-3, 5, 10-13, 18, 20, C. II, q. 1; c. 74, C. XI, q. 3; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 16; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XVI.

1869 § 2: C. 11, C. XXX, q. 5; c. 6, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 4, 10, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 1, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.

NASLOV XIII.

PRESUDA

Kan. 1868. - § 1. Presuda je zakoniti izričaj, kojim sudac rješava spor, što su ga parnične stranke iznijele i na sudski način raspravljen; a ona se naziva *međutimna,* ako rješava uzgredni spor; *konačna,* ako rješava glavni.

§ 2. Ostala se sudačka rješenja nazivaju *odlukama.*

Kan. 1869. - § 1. Za izricanje bilo koje presude traži se, da u sučevoj svijesti postoji moralna sigurnost o stvari, koja se presudom ima riješiti.

§ 2. Ovu sigurnost treba da sudac crpi iz spisa i dokazala.

§ 3. A dokaze mora sudac ocijeniti po svojoj savjesti, ako zakon nešto izričito ne određuje o snazi kojega dokazala.

§ 4. Sudac, koji sebi nije mogao pribaviti tu sigurnost, ima izreći, da pravo tužitelja nije utvrđeno i tuženika osloboditi, osim ako se radi o pogodovnoj parnici, kada mora presuditi u korist spornoga predmeta, te slučaja kada se ima držati odredbe kan. 1697, § 2.

Kan. 1870. - Kada je raspravljanje spornoga predmeta dovršeno, mora sudac izreći presudu; a ako je parnica zamršenija i težja zbog velikog broja prijepornih pitanja i dokaznica, može se pustiti da međutim prođe primjereno vrijeme.

1869 § 3: C. 3, C. IV, q. 2 et 3; c. 62, C. XI, q. 3; c. 1, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 6, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 3, 5, 9, X, *de probationibus,* II, 19; c. 27, 32, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 1, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; Reg. 12, R. J., in VI°; c. un., *de probationibus,* II, 7, in Clem.; S. Pius V, const. «*Intolerabilis*», 1 iun. 1569, § 4, 6; Gregorius XV, const. «*Universi*», 30 aug. 1622, § 5; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 16; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XVI.

1869 § 4: C. 75, C. XI, q. 3; c. 3, X, *de probationibus,* II, 19; c. 26, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; Reg. 11, 65, R. J., in VI°; S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665, prop. 26, damn.

1870: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 35; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXXV.

Can. 1871. - § 1. In tribunali collegiali, qui die et hora iudices ad deliberandum conveniant, collegii praeses constituat; et nisi peculiaris causa aliud suadeat, in ipsa tribunalis sede conventus habeatur.

§ 2. Assignata conventui die, singuli iudices scriptas afferent conclusiones suas in merito causae, et rationes tam in facto quam in iure, quibus ad conclusionem suam venerint: quae conclusiones actis causae adiungantur, secreto servandae.

§ 3. Prolatis ex ordine, secundum praecedentiam, ita tamen ut semper a causae ponente seu relatore initium fiat, singulorum conclusionibus, habeatur moderata discussio sub tribunalis praesidis ductu, praesertim ut constabiliatur quid statuendum sit in parte dispositiva sententiae.

§ 4. In discussione autem fas unicuique est a pristina sua conclusione recedere.

§ 5. Quod si iudices in prima discussione ad hanc sententiam devenire aut nolint aut nequeant, differri poterit decisio ad novum conventum; qui tamen ultra hebdomadam comperendinari non debet.

Can. 1872. - Si unicus sit iudex, ipsius tantum est sententiam exarare; in tribunali vero collegiali servetur praescriptum Can. 1584.

Can. 1873. - § 1. Sententia debet:

1.° Definire controversiam coram tribunali agitatam; hoc est reum absolvere vel condemnare quod attinet ad petitiones vel accusationes adversus eum prolatas, data singulis dubiis, seu controversiae articulis, congrua responsione;

2.° Determinare (saltem quatenus fas sit et materia patiatur), quid pars damnata dare, facere, praestare, aut pati debeat, aut a quo abstinere; itemque quo modo, loco vel tempore obliatio implenda sit;

3.° Continere rationes seu *motiva* quae dicuntur, tam in tacto quam in iure, quibus dispositiva sententiae pars innititur;

4.° Statuere de litis expensis.

1871 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 177, n. 1.

1871 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 177, n. 2.

1871 § 3: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 178, n. 1.

1871 § 4: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 178, n. 2.

Kan. 1871. - § 1. U zbornom sudištu ima predsjednik vijeća odrediti dan i sat, kad će se suci sastati na vijećanje; a sastanak se ima održati u samom sjedištu sudišta, ako naročiti razlog ne traži da bude drugačije.

§ 2. U dan, koji je određen za sastanak, donijet će pojedini suci svoja pismena rješenja o samom parničnom predmetu, te razloge s pravne i činjenične strane, zbog kojih su došli do svojega rješenja; ova se rješenja moraju priklopiti spisima i tajno čuvati.

§ 3. Pošto pojedini iznesu svoja rješenja redom po prednosti, no tako da ipak uvijek bude prvi parnični predlagač ili izvjestitelj, ima se održati pod ravnanjem predsjednika sudišta umjereni pretres, naročito za to, da se utvrdi, što će se izreći u odrednom dijelu presude.

§ 4. Pri pretresu pako ima svaki sudac pravo, da otstupi od svojega prijašnjega rješenja.

§ 5. Ako suci u prvom pretresu ne će ili ne mogu da dođu do takove presude, može se riješidba odložiti na novi sastanak; no ipak ne smije ova odgoda trajati dulje od tjedan dana.

Kan. 1872. - Ako je sudac inokosni, jedino na njega spada izraditi presudu; a u zbornom sudištu ima se obdržavati propis kan. 1584.

Kan. 1873. - § 1. Presuda mora:

1.° Riješiti pred sudištem vođeni parnični spor; to jest tuženika osloboditi ili osuditi u pogledu tražbina ili optužbi, koje su bile iznesene protiv njega, tako da bude primjereno odgovoreno na pojedine dvojbe ili parnična pitanja;

2.° Odrediti (barem u koliko je to moguće i predmet dopušta), što osuđena stranka ima dati, učiniti, izvršiti ili dopustiti, odnosno propustiti; isto tako kako, gdje i kada se mora obveza ispuniti;

3.° Sadržavati razloge ili, kako se kaže, *motive* s pravne i činjenične strane, na kojima se osniva odredni dio presude;

4.° Imati odredbu o parničnim troškovima.

1871 § 5: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 4; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 178, n. 3, 4.

1873 § 1. 4.°: C. 41, C. II, q. 6; c. 6, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 35; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXXV; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 32, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 181, 184; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 55.

Can. 1871. - § 1. In tribunali collegiali, qui die et hora iudices ad deliberandum conveniant, collegii praeses constituat; et nisi peculiaris causa aliud suadeat, in ipsa tribunalis sede conventus habeatur.

§ 2. Assignata conventui die, singuli iudices scriptas afferent conclusiones suas in merito causae, et rationes tam in facto quam in iure, quibus ad conclusionem suam venerint: quae conclusiones actis causae adiungantur, secreto servandae.

§ 3. Prolatis ex ordine, secundum praecedentiam, ita tamen ut semper a causae ponente seu relatore initium fiat, singulorum conclusionibus, habeatur moderata discussio sub tribunalis praesidis ductu, praesertim ut constabiliatur quid statuendum sit in parte dispositiva sententiae.

§ 4. In discussione autem fas unicuique est a pristina sua conclusione recedere.

§ 5. Quod si iudices in prima discussione ad hanc sententiam devenire aut nolint aut nequeant, differri poterit decisio ad novum conventum; qui tamen ultra hebdomadam comperendinari non debet.

Can. 1872. - Si unicus sit iudex, ipsius tantum est sententiam exarare; in tribunali vero collegiali servetur praescriptum Can. 1584.

Can. 1873. - § 1. Sententia debet:

1.° Definire controversiam coram tribunali agitatam; hoc est reum absolvere vel condemnare quod attinet ad petitiones vel accusationes adversus eum prolatas, data singulis dubiis, seu controversiae articulis, congrua responsione;

2.° Determinare (saltem quatenus fas sit et materia patiatur), quid pars damnata dare, facere, praestare, aut pati debeat, aut a quo abstinere; itemque quo modo, loco vel tempore obliatio implenda sit;

3.° Continere rationes seu *motiva* quae dicuntur, tam in tacto quam in iure, quibus dispositiva sententiae pars innititur;

4.° Statuere de litis expensis.

1871 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 177, n. 1.

1871 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 177, n. 2.

1871 § 3: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 178, n. 1.

1871 § 4: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 178, n. 2.

Kan. 1871. - § 1. U zbornom sudištu ima predsjednik vijeća odrediti dan i sat, kad će se suci sastati na vijećanje; a sastanak se ima održati u samom sjedištu sudišta, ako naročiti razlog ne traži da bude drugačije.

§ 2. U dan, koji je određen za sastanak, donijet će pojedini suci svoja pismena rješenja o samom parničnom predmetu, te razloge s pravne i činjenične strane, zbog kojih su došli do svojega rješenja; ova se rješenja moraju priklopiti spisima i tajno čuvati.

§ 3. Pošto pojedini iznesu svoja rješenja redom po prednosti, no tako da ipak uvijek bude prvi parnični predlagač ili izvjestitelj, ima se održati pod ravnanjem predsjednika sudišta umjereni pretres, naročito za to, da se utvrdi, što će se izreći u odrednom dijelu presude.

§ 4. Pri pretresu pako ima svaki sudac pravo, da otstupi od svojega prijašnjega rješenja.

§ 5. Ako suci u prvom pretresu ne će ili ne mogu da dođu do takove presude, može se riješidba odložiti na novi sastanak; no ipak ne smije ova odgoda trajati dulje od tjedan dana.

Kan. 1872. - Ako je sudac inokosni, jedino na njega spada izraditi presudu; a u zbornom sudištu ima se obdržavati propis kan. 1584.

Kan. 1873. - § 1. Presuda mora:

1.° Riješiti pred sudištem vođeni parnični spor; to jest tuženika osloboditi ili osuditi u pogledu tražbina ili optužbi, koje su bile iznesene protiv njega, tako da bude primjereno odgovoreno na pojedine dvojbe ili parnična pitanja;

2.° Odrediti (barem u koliko je to moguće i predmet dopušta), što osuđena stranka ima dati, učiniti, izvršiti ili dopustiti, odnosno propustiti; isto tako kako, gdje i kada se mora obveza ispuniti;

3.° Sadržavati razloge ili, kako se kaže, *motive* s pravne i činjenične strane, na kojima se osniva odredni dio presude;

4.° Imati odredbu o parničnim troškovima.

1871 § 5: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 31, § 4; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 178, n. 3, 4.

1873 § 1. 4.°: C. 41, C. II, q. 6; c. 6, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 35; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXXV; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 32, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 181, 184; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 55.

§ 2. In tribunali collegiali motiva ab extensore desumantur ex iis quae singuli iudices in discussione attulerunt, nisi ab ipsa iudicum maiore parte praefinitum fuerit quaenam sint motiva proferenda.

Can. 1874. - § 1. Sententia ferri debet, divino Nomine ab initio semper invocato.

§ 2. Dein exprimat oportet ex ordine qui sit iudex aut tribunal; qui sit actor, reus, procurator, nominibus et domicilio rite designatis, promotor iustitiae, defensor vinculi, si partem in iudicio habuerint.

§ 3. Referre postea debet breviter facti speciem cum partium conclusionibus.

§ 4. Hisce subsequatur pars dispositiva sententiae, praemissis rationibus quibus innititur.

§ 5. Claudatur cum indicatione diei et loci in quibus exarata est et cum subscriptione iudicis vel omnium iudicum, si plures fuerint, et notarii.

Can. 1875. - Regulae superius positae locum habent potissimum in proferenda sententia definitiva; sed applicantur etiam, quantum diversa res patitur, in proferenda interlocutoria.

Can. 1876. - Sententia, hac ratione redacta, quamprimum publicetur.

Can. 1877. - Publicatio sententiae fieri potest tribus modis, vel citando partes ad audiendam sententiae lectionem sollemniter factam a iudice pro tribunali sedente; vel partibus denuntiando sententiam esse penes cancellariam tribunalis, unaque facultatem ipsis fieri eandem legendi et eiusdem exemplar petendi; vel tandem, ubi usus viget, sententiae exemplar transmittendo ad partes per publicos tabellarios ad normam Can. 1719.

1873 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 187.

1874 § 1: C. 1, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°.

1874 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 181, n. 1, a.

1874 § 3: C. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 181, n. 1, b; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 55.

1874 § 4: C. 15, X, *de verborum significatione,* V, 40; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. IV, n. 24; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 24; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 32, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 181, n. 1, c, d.

§ 2. Izrađivač presude u zbornom sudištu mora uzeti motive između onih, koje su pojedini suci iznijeli pri pretresu, osim ako je od strane većine sudaca unaprijed zaključeno, koji će se motivi navesti.

Kan. 1874. - § 1. Presuda se mora uvijek tako izricati, da se započme zazivom Imena Božjega.

§ 2. Zatim treba da navodi redom, tko je sudac ili sudište; tko je tužitelj, tuženik, zastupnik, uz urednu oznaku imena i prebivališta, tko je bio promicatelj pravde, branitelj veze, ako su u parnici sudjelovali.

§ 3. Tada treba ukratko izložiti sporni predmet činjenično s očitovanjima stranaka.

§ 4. Iza toga ima slijediti odredni dio presude, pošto su najprije navedeni razlozi, na kojima se osniva.

§ 5. Završiti se mora naznakom dana i mjesta, kada i gdje je izdana, te potpisom suca odnosno svih sudaca, ako ih je bilo više, i bilježnika.

Kan. 1875. - Gore izloženi propisi imaju se obdržavati poglavito pri izricanju konačne presude; no valja ih primjenjivati, ukoliko to razlika u stvari dopušta, i pri izricanju međupresude.

Kan. 1876. - Presuda, na taj način izrađena, ima se što prije proglasiti.

Kan. 1877. - Proglašenje se presude može izvršiti na tri načina: ili tako da se pozovu stranke, da saslušaju presudu, koju će sudac svečano pročitati u samoj sudnici; ili tako da se strankama priopći, da se presuda nalazi u uredovnici sudišta, te da im se podjedno daje ovlaštenje, da je pročitaju i zatraže njezin prijepis; ili konačno, gdje je to u porabi, da se strankama dostavi prijepis presude po javnoj pošti prema odredbi kan. 1719.

1874 § 5: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 32, § 4; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 181, n. 1, e, f, § 188, n. 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 53, 55.

1876: Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 56.

1877: C. 7, C. II, q. 1; c. 4, 5, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 2, *de verborum significatione,* V, 11, in Clem.; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. IV, n. 24; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 36; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXXVI; instr a. 1883, n. 24; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 54.

TITULUS XIV.

DE IURIS REMEDIIS CONTRA SENTENTIAM.

Can. 1878. - § 1. Si agatur de errore materiali qui inciderit vel in transcribenda parte dispositiva sententiae vel in referendis factis aut partium petitionibus aut in ponendis calculis, errorem corrigere valet ipse iudex.

§ 2. Iudex ad hanc correctionem deveniat edito decreto ad instantiam partis, nisi pars altera refragetur.

§ 3. Si altera pars refragetur, quaestio incidens ad normam Can. 1840, § 3 decreto definiatur; et decretum ad calcem sententiae correctae referatur.

CAPUT I.

DE APPELLATIONE.

Can. 1879. - Pars quae aliqua sententia se gravatam putat, itemque promotor iustitiae et defensor vinculi in causis in quibus interfuerunt, ius habent a sententia appellandi, idest provocandi ab inferiore iudice qui sententiam tulit, ad superiorem, salvo praescripto Can. 1880.

Can. 1880. - Non est locus appellationi:

1.° A sententia ipsius Summi Pontificis vel Signaturae Apostolicae;

2.° A sententia iudicis qui a Sancta Sede delegatus est ad videndam causam cum clausula *«appellatione remota»;*

1878 § 1: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 174, n. 2.

1878 § 2: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 174, n. 2.

NASLOV XIV.

PRAVNI LIJEKOVI PROTIV PRESUDE

Kan. 1878. - § 1. Ako se radi o stvarnoj grješci, koja se je potkrala bilo pri prepisivanju odrednoga dijela presude bilo pri navođenju činjenica, ili stranačkih zahtjeva ili stavljanju brojeva, grješku može ispraviti sam sudac.

§ 2. Ovakav ispravak mora sudac učiniti na molbu stranke putem odluke, ako protustranka ne prigovori.

§ 3. Ako protustranka prigovori, ima se pitanje riješiti kao uzgredno prema odredbi kan. 1840, § 3; a odluka se ima dometnuti pri kraju ispravljane presude.

GLAVA I.

PRIZIV

Kan. 1879. - Stranka, koja smatra, da je nekom presudom povrijeđena, kao i promicatelj pravde i branitelj veze u parnicama, u kojima su sudjelovali, imadu pravo uložiti proti presudi priziv, to jest prizvati od nižega suca, koji je izrekao presudu, na višega, uz obdržavanje kan. 1880.

Kan. 1880. - Ne ima mjesta prizivu:

1.° Protiv presude samoga Vrhovnoga Prvosvećenika ili Apostolske Signature;

2.° Protiv presuda suca, koji je opunomoćen od strane Svete Stolice, da spor riječi *»bezprizivno«;*

1879: C. 1, 9, 20, C. II, q. 6; c. 16, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 27, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 14, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 19, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 5, 10, 11, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 11, 12, 15, 38, 53, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 3; instr. 11 iun. 1880, n. 36; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXXVI.

3.° A sententia vitio nullitatis infecta;

4.° A sententia quae in rem iudicatam transiit;

5.° A definitiva quae iureiurando litis decisorio inniga est;

6.° A iudicis decreto vel a sententia interlocutoria, quae non habeat vim definitivae, nisi cumuletur cum appellatione a sententia definitiva;

7.° A sententia in causa pro qua ius cavet expeditissime rem esse definiendam;

8.° A sententia contra contumacem, qui a contumacia se non purgaverit;

9.° A sententia lata contra eum qui in scriptis expresse professus est se appellationi renuntiare.

Can. 1881. - Appellatio interponi debet coram iudice *a quo* sententia prolata est intra decem dies a notitia publicationis sententiae.

Can. 1882. - § 1. Appellatio fieri potest oretenus coram iudice pro tribunali sedente, si publice sententia legatur, statimque ab actuario scriptis redigenda est.

§ 2. Aliter facienda est in scriptis, salvo casu de quo in Can. 1707.

Can. 1883. - Appellatio prosequenda est coram iudice *ad quem* dirigitur intra mensem ab eius interpositione, nisi iudex *a quo* longius tempus ad eam prosequendam parti praestituerit.

1880 9.°: C. 41, C. II, q. 6; c. 10, 16, 17, C. IX, q. 3; c. 1, 18, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 15, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 8, 13, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 5, 6, X, *de pactis,* I, 35; c. 2, X, *de mutuis petitionibus,* II, 4; c. 34, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 4, 5, 8, 9, 12, 14, 41, 53, 71, X, *de appellationibus recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 11, X, *de usuris,* V, 19; c. 2, *de dolo et contumacia,* II, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 1; sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Conc. Vatican., sess. IV, c. III, *de vi et ratione primatus Romani Pontificis;* S. Zosimus, ep. *«Quamvis Patrum traditio»,* 21 mart. 418; S. Bonifacius I, ep. *«Retro maioribus tuis»,* 11 mart. 422, c. 2; S. Leo IX, ep. *«In terra pax hominibus»,* 2 sept. 1053, c. 11, 32; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Pius II, const. *«Exsecrabilis»,* 18 ian. 1459, § 2; Iulius II, const. *«Suscepti regiminis»,* 1 iul. 1509; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 8; Pius IV, const. *«De salute gregis»,* 4 sept. 1560, § 6; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 5, 43; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; Syllabus errorum, prop. 41; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 4, § VI, n. 1; Leo XIII, const. *«Romanos Pontifices»,* 8 maii 1881; S. C. C., *Civitatis Regalis in Indiis (Limana),* mense febr. 1586, ad 2, 4, 5; *Comen.,* 5 apr. 1592; *Arianen.,* 28 apr. 1635, ad 7; *Sardiniae,* 3 et 24 apr., 15 maii 1700, ad 2, 3, 6, 8, 11; Regulae servandae in iudiciiis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 95, n. 1, § 149, n. 1.

3.° Protiv presudi, koja je ništava;

4.° Protiv presudi, koja je zadobila konačnu pravnu moć;

5.° Protiv konačnoj, koja je utemeljena na prisezi odlučnoj;

6.° Protiv odluci ili presudi međutimnoj, kojoj ne pripada pravna moć konačne, osim ako je spojena zajedno s prizivom protiv konačnoj presudi;

7.° Protiv presudi u parnici, za koju je u zakonu propisano, da se stvar ima riješiti najhitnije;

8.° Protiv presudi protiv oglušnika, koji nije opravdao izostanak;

9.° Protiv presudi, koja je izrečena protiv onoga, koji je izričito izjavio pismeno, da se odriče priziva.

Kan. 1881. - Priziv se mora uložiti pred sucem, *od koga* je presuda izrečena unutar deset dana od saznanja da je proglašena.

Kan. 1882. -§ 1. Priziv se može izvršiti usmeno pred sucem u samoj sudnici, ako je presuda javno pročitana, te ga ima zapisničar smjesta uzeti u zapisnik.

§ 2. Inače to treba učiniti pismeno, osim u slučaju spomenutom u kan. 1707.

Kan. 1883. - Priziv se mora uputiti sucu, *kojemu* je upravljen unutar mjesec dana otkako je uložen, osim ako bi sudac, *od koga* je presuda izrečena odobrio stranci za to izvađanje dulji rok.

1881: C. 24, 28, C. II, q. 6; c. 15, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 59, 61, 73, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 3, 7, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; c. 1, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 7; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 43; ep. encycl. *«Cum illud»,* 14 dec. 1742, § 7; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 3; decr. 18 dec. 1835; instr. 11 iun. 1880, n. 36-38; S. C. C., ep. 10 ian. 1721; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XXXVI-XXXVIII; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 33, § 2, Appendix, cap. IV, n. 5; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 82, n. 2, § 235, n. 1, § 236, n. 1.

1882 § 1: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19; c. 34, 59, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 1, *de appellationibus* II, 15, in VI°.

1882 § 2: C. 31, C. II, q. 6; c. 4, 10, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 1, 9, *de appellationibus,* II, 15, in VI°.

1883: C. 3, C. III, q. 6; c. 13, 14, 28, 33, 44, 50, 57, 61, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 1, 2, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 3; sess. XXIV, *de ref.,* c. 20.

Can. 1884. - § 1. Ad prosequendam appellationem requiritur et sufficit ut pars ministerium invocet iudicis superioris ad impugnatae sententiae emendationem, adiuncto exemplari huius sententiae et libelli appellatorii quem iudici inferiori exhibuerat.

§ 2. Quod si pars exemplar impugnatae sententiae intra utile tempus a tribunali *a quo* obtinere nequeat, interim termini non decurrunt et impedimentum significandum est iudici appellationis, qui iudicem *a quo* praecepto obstringat officio suo quamprimum satisfaciendi.

Can. 1885. - § 1. Si casus de quo in Can. 1733 contigerit intra terminum ad appellandum utilem sed antequam appellatio interposita sit, sententia debet iis quorum interest denuntiari eisque concessi intelliguntur termini a iure statuti a die denuntiationis computandi.

§ 2. Si contigerit postquam fuerit appellatum, appellatio interposita eisdem denuntietur, in quorum favorem a die denuntiationis denuo currere incipit tempus utile ad appellationem prosequendam.

Can. 1886. - Inutiliter elapsis fatalibus appellatoriis sive coram iudice *a quo,* sive coram iudice *ad quem,* deserta censetur appellatio.

Can. 1887. - § 1. Appellatio facta ab actore prodest etiam reo, et vicissim.

§ 2. Si interponatur ab una parte super aliquo sententiae capite, pars adversa, etsi fatalia appellationis fuerint transacta, potest super aliis capitibus incidenter appellare; idque facere potest etiam sub conditione recedendi, si prior pars ab instantia recesserit.

§ 3. Si sententia plura capita contineat, et appellans quaedam tantummodo capita impugnet, cetera capita exclusa habeantur; si nullum determinavit caput, appellatio praesumitur facta contra omnia capita.

1884 § 1: C. 2, 18, 38, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 1, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 44; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 235, n. 2, 3; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 12, a.

1884 § 2: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 44; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 6.

1885: Reg. 46, R. J., in VI°.

Kan. 1884. - § 1. Za to, da priziv bude izveden traži se i dostatno je, da stranka zamoli, neka bi viši sudac uredovao zbog toga, da ispravi napadnutu presudu, priloživši prijepis ove presude, te pismenu prijavnicu priziva, koju je podnio nižemu sucu.

§ 2. Ako stranka ne bi mogla od sudišta, *od kojega* je presuda izrečena, dobiti u korisnom roku prijepis napadnute presude, rokovi u međuvremenu prestaju teći, a zapreka se mora priopćiti prizivnom sucu, koji ima izdati sucu, *od koga* je presuda izrečena, nalog, da što prije udovolji svojoj dužnosti.

Kan. 1885. - § 1. Ako se slučaj spomenut u kan. 1733 dogodi unutar korisnog prizivnog roka, ali prije no što je uložen priziv, mora se presuda dostaviti zanimanima, te se uzima, da im pripadaju zakonom određeni rokovi računajući od dana dostave.

§ 2. Ako se to dogodi iza kako je priziv uložen, mora im se dostaviti uloženi priziv, te onda od dana dostave iznova počima u njihovu korist teći korisno vrijeme za upućenje priziva.

Kan. 1886. - Kada neiskorišćeni prođu određeni rokovi bilo s obzirom na suca *od koga,* bilo *na koga* se priziva, uzima se, da se je odustalo od priziva.

Kan. 1887. - § 1. Priziv uložen od strane tužiteljeve ide u prilog i tuženiku, i obratno.

§ 2. Ako je uložen po jednoj stranci protiv kojega dijela presude, može druga stranka, iako su međutim istekli određeni prizivni rokovi, pripadno prizvati na druge dijelove; a to može učiniti i pod uvjetom, da od toga odustaje, ako bi prva stranka priziv povukla.

§ 3. Ako presuda sadrži više sastavnih dijelova, a prizivatelj pobija samo neke dijelove, ostali se dijelovi moraju smatrati neprizvatima; ako nije nijedan od dijelova označio, pretpostavlja se, da je priziv uložen protiv svih dijelova.

1886: C. 24, C. II, q. 6; c. 4, 5, 8, 14, 26, 33, 39, 61, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 1, 6, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; c. 14, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, II, in VI°; Reg. 25, R. J., in VI°; c. 2, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 41; S. C. C., *Hieracen.,* 24 iul., 14 aug. 1824; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XLI; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 236, n. 2.

1887 § 1: C. 26, 44, 57, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 233, n. 1.

1887 § 3: C. 24, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28.

Can. 1888. - Si unus ex pluribus correis aut actoribus sententiam impugnet, impugnatio censetur ab omnibus facta, quoties res petita sit individua aut obligatio solidalis; expensas vero iudiciales ille tantum sustinere debet qui appellavit, si iudex appellationis primam sententiam confirmaverit.

Can. 1889. - § 1. Appellatio in suspensivo exsecutionem appellatae sententiae suspendit ac propterea in suo robore permanet principium: *«lite pendente nihil innovetur»;* appellatio autem in devolutivo tantum, non suspendit exsecutionem sententiae, licet lis adhuc pendeat circa meritum causae.

§ 2. Omnis appellatio est in suspensivo, nisi aliud in iure expresse caveatur, firmo praescripto Can. 1917, § 2.

Can. 1890. - Interposita appellatione tribunal *a quo* debet ad iudicem *ad quem* actorum causae authenticum exemplar vel ipsamet originalia acta causae transmittere ad normam Can. 1644.

Can. 1891. - § 1. In gradu appellationis non potest admitti nova petendi causa, ne per modum quidem utilis *cumulationis;* ideoque litis contestatio in eo tantum versari potest ut prior sententia vel confirmetur, vel reformetur sive ex toto sive ex parte.

§ 2. Sed novis exhibitis documentis et novis probationibus poterit causa instrui, servatis regulis traditis in Can. 1786, 1861.

1888: C. 41, C. II, q. 6; c. 72, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 233, n. 2.

1889 § 1: C. 12, C. II, q. 1; c. 2, 31, C. II, q. 6; c. 19, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 10, X, *de restitutione spoliatorum,* II, 13; c. 19, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 10, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 1, 16, 34, 37, 40, 49, 52, 55, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 12, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 3, X, *de novi operis nunciatione,* V, 32; c. 4, 6, 7, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 7; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 5, 6; S. C. C., *Piscien.,* 24 mart., 21 iul. 1753, ad 5-8.

Kan. 1888. - Ako osudu pobija jedan od više sutuženika ili sutužitelja, uzima se da je priziv uložen od svih, kadgod je utužena stvar jedinstvena ili je obveza nerazdvojna i tereti sve; no sudske troškove ima naplatiti samo onaj, koji je uložio priziv, ako bi prizivni sudac potvrdio prvu presudu.

Kan. 1889. - § 1. Priziv s odgodnom moći obustavlja izvršenje prizvane presude, pa stoga ostaje na snazi načelo: *»za trajanja parničnoga spora ne ima mjesta novoti«,* priziv pako bez odgodne moći, ne obustavlja izvršenja presude, iako parnični spor i dalje traje s obzirom na sporni predmet.

§ 2. Svaki priziv ima odgodnu moć, osim ako je u zakonu izrijekom drugačije određeno, uz obdržavanje propisa kan. 1917, § 2.

Kan. 1890. - Kada je priziv uložen mora sudište *od kojega* se priziva dostaviti sucu, *na koga* se priziva, ovjereni prijepis parničnih spisa ili same parnične spise u izvorniku prema odredbi kan. 1644.

Kan. 1891. - § 1. U prizivnom stupnju nije dopustivo podići novu tužbu, pa niti na način *gomilanja* korisnog; stoga se utvrđenje spora može sastojati samo u tom, da se prva presuda ili potvrdi ili izmijeni bilo u cijelosti bilo djelomično.

§ 2. Ali se novo podnesene dokaznice i nova dokazala mogu uzeti u parnični postupak, uz obdržavanje pravila propisanih u kan. 1786, 1861.

1889 § 2: C. 28, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 19, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 55, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 8; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 227. -- Vide etiam Can. 2243, § 1.

1891 § 1: C. 5, *de appellationibus,* II, 12, in Clem.; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 230.

1891 § 2: C. 15, X, *de probationibus,* II, 19; c. 17, 46, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 4, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 2, *de testibus,* II, 8, in Clem.; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 230, n. 2.

CAPUT II.

DE QUERELA NULLITATIS CONTRA SENTENTIAM.

Can. 1892. - Sententia vitio insanabilis nullitatis laborat, quando:

1.° Lata est a iudice absolute incompetente vel in tribunali collegiali a non legitimo iudicum numero contra praescriptum Can. 1576, § 1;

2.° Lata est inter partes, quarum altera saltem non habet personam standi in iudicio;

3.° Quis nomine alterius egit sine legitimo mandato.

Can. 1893. - Nullitas de qua in Can. 1892 proponi potest per modum exceptionis in perpetuum, per modum vero actionis coram iudice qui sententiam tulit intra triginta annos a die publicationis sententiae.

Can. 1894. - Sententia vitio sanabilis nullitatis laborat, quando:

1.° Legitima defuit citatio;

2.° Motivis seu rationibus decidendi est destituta, salvo praescripto Can. 1605;

3.° Subscriptionibus caret iure praescriptis;

4.° Non refert indicationem anni, mensis, diei et loci quo prolata fuit.

Can 1895. - Querela nullitatis in casibus de quibus in Can. 1894, proponi potest vel una cum appellatione intra decennium, vel seorsim et unice qua querela intra tres menses a die publicationis sententiae coram iudice qui sententiam tulit.

Can. 1896. - Si pars vereatur ne iudex, qui sententiam, querela nullitatis impugnatam, tulit, praeoccupatum animum habeat et proinde eum suspectum merito existimet, exigere potest ut alius iudex, sed in eadem iudicii sede, in eius locum subrogetur ad normam Can. 1615.

Can. 1897. - § 1. Querelam nullitatis interponere possunt nedum partes, quae se gravatas putant, sed etiam promotor iustitiae aut defensor vinculi, quoties iudicio interfuerunt.

1892 3.°: C. 41, C. II, q. 6; c. 22, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 1, 3, 4, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 4, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 4, c.

1894 4.°: C. 2, 4, 11, 12, C. III, q. 9; c. 10, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 3, X, *ne sede vacante aliquid innovetur,* III, 9; S. C. C., *Lucana,* 2 et 16 dec. 1719; *Albintimilien.,* 18 iun. 1746; *Tranen.,* 29 ian. 1859; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 32, § 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 182; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 4, a, art. 5.

1897 § 1: C. 7, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 3, 8.

GLAVA II.

ŽALBA PROTIV PRESUDI ZBOG NIŠTAVOSTI

Kan. 1892. - Presuda ima grješku neprolazne ništavosti, kada je:

1.° Izrečena od suca, koji je bezuvjetno nenadležan ili u zbornom sudištu od nezakonitog broja sudaca protiv propisa kan. 1576, § 1;

2.° Izrečena među strankama, od kojih ma i jedna nema parnične sposobnosti;

3.° Netko vodio parnicu u tuđe ima bez zakonite punomoći.

Kan. 1893. - Ništavost spomenuta u kan. 1892 može se kao prigovor iznijeti uvijek, a kao tužba pred sucem, koji je presudu izrekao unutar trideset godina od dana proglašenja presude.

Kan. 1894. -Presuda ima prolaznu grješku ništavosti, kada:

1.° Nije bilo zakonitog pozivanja;

2.° Nema motiva ili razloga za rješenje, uz obdržavanje propisa kan. 1605;

3.° Nema zakonom propisanih potpisa;

4.° Nema oznake godine, mjeseca, dana i mjesta, gdje je iznešena.

Kan. 1895. - Žalba se zbog ništavosti u slučajevima spomenutim u kan. 1894, može podnijeti ili zajedno s prizivom unutar deset dana, ili zasebno i jedino kao žalbu unutar tri mjeseca od dana proglašenja presude pred sucem, koji je izrekao presudu.

Kan. 1896. - Ako se stranka boji, da sudac, koji je izrekao presudu pobijanu poradi ništavosti, ne će moći biti nepristran, pa ga zbog toga smatra opravdano za sumnjivog, može tražiti, da se kod istoga sudišta, namjesto njega kao zamjena postavi drugi sudac prema odredbi kan. 1615.

Kan. 1897. - § 1. Žalbu zbog ništavosti mogu uložiti ne samo stranke, koje se smatraju povrijeđenima, nego i promicatelj pravde ili branitelj veze, kadgod su u postupku sudjelovali.

§ 2. Imo ipse iudex potest ex officio sententiam nullam a se latam retractare et emendare intra terminos ad agendum supra statutos.

CAPUT III.

DE OPPOSITIONE TERTII.

Can. 1898. - Si sententiae definitivae praescriptum iura aliorum offendat, hi habent remedium extraordinarium quod *oppositio tertii* dicitur, vi cuius qui ex sententia suorum iurium laesionem verentur, possunt sententiam ipsam ante eius exsecutionem impugnare eique se opponere.

Can. 1899. - § 1. Oppositio fieri potest ad recurrentis arbitrium sive postulando revisionem sententiae ab ipso iudice qui eam tulit, sive appellando ad iudicem superiorem.

§ 2. In utroque casu oppositor probare debet ius suum revera esse laesum aut probabiliter laedendum.

§ 3. Laesio autem oriri debet ex ipsa sententia quatenus aut ipsa sit causa laesionis, aut, si exsecutioni mandetur, oppositorem gravi praeiudicio sit affectura.

§ 4. Si neutrum probetur, iudex, non obstante tertii oppositione, sententiae exsecutionem decernat.

Can. 1900. - Admissa instantia, si oppositor agere velit in gradu appellationis, tenetur legibus pro appellatione statutis; si coram ipso iudice qui sententiam tulit, regulae servandae sunt pro causis incidentibus datae.

Can. 1901. - Causa ab oppositore victa, sententia antea lata mutanda est a iudice, secundum oppositoris instantiam.

1897 § 2: C. 9, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

1898: C. 38, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 17, 25, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 232.

§ 2. Što više i sam sudac može ništavu presudu, koju je izrekao, po službenoj dužnosti ponovno uzeti u postupak i ispraviti unutar rokova, koji su gore određeni za postupanje.

GLAVA III.

PROTIVLJENJE TREĆEGA

Kan. 1898. - Ako bi odredbe konačne presude povrijedile prava drugih, imaju takovi izvanredni pravni lijek, koji se naziva *protivljenje trećega,* krepošću kojega mogu oni, koji se boje, da bi iz presude nastala povreda njihovih prava, takovu presudu prije njezinog izvršenja pobijati i njoj se usprotiviti.

Kan. 1899. - § 1. Protivljenje se može izvesti po volji izvoditelja bilo tako, da se zatraži, neka bi sudac, koji je izrekao presudu, ovu preispitao, bilo tako da se uloži priziv na višega suca.

§ 2. U oba slučaja dužan je izvoditelj protivljenja dokazati, da je njegovo pravo doista povrijeđeno ili da će vjerojatno biti povrijeđeno.

§ 3. Potrebno je, da povreda proizvire iz same presude, ukoliko je ili ona sama razlogom povrede, ili će protivljeniku, ako se izvrši, biti uvelike na uštrb.

§ 4. Ako ne bude ni jedno ni drugo dokazano, mora sudac, bez obzira na protivljenje trećega, odrediti izvršenje presude.

Kan. 1900. - Kada se protivljenje uzme u postupak, protivljenik se mora, ako ga želi voditi u prizivnom stupnju, držati prizivnih propisa; a ako biva pred onim sucem, koji je presudu izrekao, moraju se obdržavati odredbe, koje važe za uzgredne sporove.

Kan. 1901. - Ako protivljenik dobije parnicu, ima sudac ranije izrečenu presudu izmijeniti, prema protivljenikovom zahtjevu.

1899 § 1: C. 38, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 17, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27.

1899 § 2: C. 38, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20.

1899 § 3: C. 38. X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 17, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 2, *ut lite pendente nihil innovetur,* II, 8, in VI°.

TITULUS XV.

DE RE IUDICATA ET DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM.

Can. 1902. - Res iudicata habetur:

1.° Duplici sententia conformi;

2.° Sententia intra utile tempus non appellata; aut quae, licet appellata coram iudice *a quo,* deserta fuit coram iudice *ad quem;*

3.° Sententia definitiva unica, a qua non datur appellatio ad normam Can. 1880.

Can. 1903. - Nunquam transeunt in rem iudicatam causae de statu personarum; sed ex duplici sententia conformi in his causis consequitur, ut ulterior propositio non debeat admitti, nisi novis prolatis iisdemque gravibus argumentis vel documentis.

Can. 1904. - § 1. Res iudicata praesumptione iuris et de iure habetur vera et iusta nec impugnari directe potest.

§ 2. Facit ius inter partes et dat exceptionem ad impediendam novam eiusdem causae introductionem.

Can. 1905. - § 1. Adversus sententiam contra quam non suppetat ordinarium remedium appellationis aut querelae nullitatis, datur remedium extraordinarium restitutionis in integrum intra fines Can. 1687, 1688, dummodo de evidenti iniustitia rei iudicatae manifesto constet.

1902 3.°: C. 32, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 13, 15, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 4, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28. -- Vide etiam Can. 1736.

1903: Vide etiam Can. 1989.

1904 § 1: C. 6, C. VI, q. 4; c. 11, X, *de arbitris,* I, 43; c. 13, 16, X, *de sententia et re iudieata,* II, 27.

NASLOV XV.

PRAVOMOĆNOST I POVRATA U PRIJAŠNJE STANJE

Kan. 1902. - Pravomoćnost postoji:

1.° Dvostrukom suglasnom presudom;

2.° Presudom protiv koje u korisnom vremenu nije uložen priziv ili protiv koje je doduše uložen priziv pred sucem, *od koga* se priziva, ali se je odustalo pred sucem, *na koga* se prizivalo.

3.° Kada predleži samo jedna konačana presuda, ali takova protiv koje nema mjesta prizivu prema odredbi kan. 1880.

Kan. 1903. - Nikada ne zadobivaju konačne pravne moći stališke parnice; no iz toga, što su u tim parnicama izrečena dvije suglasne presude slijedi to, da se daljnje postupanje ne smije dopustiti, osim ako se predlože novi, i to jaki dokazi ili dokaznice.

Kan. 1904. - § 1. Pravomoćna se stvar smatra na temelju neoborive pretpostavke istinitom i pravednom, te se ne može izravno pobijati.

§ 2. Stvara pravo među strankama i utemeljuje prigovor, kojim se spriječava ponovno pokretanje istoga parničnog spora.

Kan. 1905. - § 1. Protiv takove presude, protiv koje se ne može više uložiti redovni pravni lijek putem priziva ili žalbe zbog ništavosti, ima mjesta izvanrednom pravnom lijeku putem povrate u prijašnje stanje unutar granica kan. 1687, 1688, pod uvjetom da nepravednost pravomoćno presuđene stvari bude očevidno utvrđena.

1904 § 2: C. 16, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27.

1905 § 1: C. 2, 5, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; S. C. C., *De Yucatan,* 27 iul. 1908, ad 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 9.

§ 2. De iniustitia autem manifesto constare non censetur, nisi:

1.° Sententia documentis innitatur, quae postea fuerint falsa deprehensa;

2.° Postea detecta fuerint documenta, quae facta nova et contrariam decisionem exigentia peremptorie probent;

3.° Sententia ex dolo partis prolata fuerit in damnum alterius;

4.° Legis praescriptum evidenter neglectum fuerit.

Can. 1906. - Ad restitutionem in integrum concedendam competens est iudex qui sententiam tulit, nisi ea petatur ex neglecto a iudice praescripto legis; quo in casu eam concedit tribunal appellationis.

Can. 1907. - § 1. Petitio restitutionis in integrum sententiae exsecutionem nondum inceptam suspendit.

§ 2. Si tamen suspicio sit ex probabilibus indiciis petitionem factam esse ad moras exsecutioni nectendas, iudex decernere potest ut sententia exsecutioni demandetur, assignata tamen restitutionem petenti idonea cautione ut, si restituatur in integrum, indemnis fiat.

1905 § 2. 4.°: C. 41, C. II, q. 6; c. 3, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 54, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 2, X, *de procuratoribus,* I, 38; c. 2, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 5, X, *de feriis,* II, 9; c. 1, 8, 9, 18, 24, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 15, X, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 5, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; Reg. 64,

§ 2. A da je nepravednost očevidno utvrđena, uzima se samo:

1.° Ako se presuda osniva na dokaznicama, za koje se poslije nađe, da su lažne;

2.° Ako se naknadno pronađu takove dokaznice, s kojima je nepobitno dokazano, da postoje činjenice, koje su nove te zahtijevaju protivno rješenje;

3.° Ako je presuda izrečena po prevari jedne stranke na štetu druge;

4.° Ako je očevidno prekršen zakonski propis.

Kan. 1906. - Za priznanje povrate u prijašnje stanje nadležan je sudac, koji je izrekao presudu, osim kada se traži zbog toga, što je sudac prekršio zakonski propis; u tom se slučaju dopušta prizivno sudište.

Kan. 1907. - § 1. Tužba na povratu u prijašnje stanje obustavlja izvršenje presude, ako još nije započeto.

§ 2. No ipak ako postoji iz vjerojatnih znakova sumnja, da je tužba podnešena samo zato, da se postigne odugovlačenje izvršenja, može sudac odrediti, da se presuda ima izvršiti, no tako da se onomu, koji traži povratu pruži primjereno jamstvo za naknadu štete, ako do povrate u prijašnje stanje dođe.

R. J., in VI°; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 43; S. C. C., *Premislien.,* 18 iun., 20 aug. 1887, ad 1; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art, 4, d, e.

1907 § 2: C. 6, X, *de in integrum restitutione,* I, 41.

TITULUS XVI.

DE EXPENSIS IUDICIALIBUS ET GRATUITO PATROCINIO.

CAPUT I.

DE EXPENSIS IUDICIALIBUS.

Can. 1908. - In causis contentiosis possunt partes adigi ad aliquid solvendum, titulo expensarum iudicialium, nisi ab hoc onere eximantur ad normam Can. 1914-1916.

Can. 1909. - § 1. Concilii provincialis, vel conventus Episcoporum est taxarum notulam ac regulam statuere in qua praefiniatur quid partes debeant pro expensis iudicialibus; quae sit retributio pro advocatorum et procuratorum opera a partibus solvenda; quae mercedis mensura pro versionibus et transcriptionibus; pro his examinandis et fide facienda de earum fidelitate; itemque pro exscribendis ex archivo documentis.

§ 2. Potest autem iudex pro suo prudenti arbitrio exigere ut pecunia pro iudicialibus expensis, pro indemnitate testium, pro honorariis peritorum debita a parte quae petit vel, si iudex ex officio agat, ab actore, antea deponatur penes tribunalis cancellariam aut saltem congrua cautio praestetur pecuniam deinde solutum iri.

Can. 1910. - § 1. Victus victori iudiciales expensas regulariter reficere tenetur tum in causa principali tum in incidenti.

1908: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 184; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 57.

1909 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Appendix, cap. I, n. 7; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 31; Regulae servandae in iudiciis apud Suprem. Signaturae Ap. Tribunal, 6 mart. 1912, art. 37, 39.

NASLOV XVI.

SUDSKI TROŠKOVI I BESPLATNA PRAVNA ZAŠTITA

GLAVA I.

SUDSKI TROŠKOVI

Kan. 1908. - U parničnim se sporovima mogu stranke pritegnuti na to, da nešto uplate s naslova sudskih troškova, osim ako budu od toga tereta oslobođene prema odredbama kan. 1914-1916.

Kan. 1909. - § 1. Na pokrajinski Sabor, ili na sastanak Biskupa spada izraditi propisnik i pravilnik s pristojbama, u kojemu mora biti unaprijed propisano, koliko imaju stranke naplatiti za sudske troškove; koju nagradu su stranke dužne isplatiti za rad odvjetnika i zastupnika; koji iznos za prijevode i prijepise; za njihovo ispitivanje i ovjerivanje; isto tako za prijepise dokaznica iz pismohrane.

§ 2. Sudac može po svojoj razboritoj ocjeni tražiti, da se novčani iznos, koji je potreban za sudske troškove, za otštetu svjedocima, za nagrade vještacima, unaprijed položi od stranke, koja stavlja odnosni zahtjev, ili, ako sudac postupa po službenoj dužnosti, od tužitelja, u uredovnici sudišta ili da se barem osigura primjereno jamstvo, da će novac biti naknadno isplaćen.

Kan. 1910. - § 1. Onaj koji je parnicu izgubio dužan je u pravilu naknaditi onomu, koji je parnicu dobio, sudske troškove i u glavnom i u uzgrednom sporu.

1910 § 1: C. 12, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 17, X, *de maioritate et obedientia,* I, 33; c. 5, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 36, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 23, X, *de accusationibus, inquisitionibus, et denunciationibus,* V, 1; c. 4, X, *de poenis,* V, 37; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 185, n. 1, 5. -- Vide etiam Can. 1851, § 1.

§ 2. Si actor vel reus temere litigaverit, etiam ad damnorum refectionem damnari debet.

Can. 1911. - Si actor vel reus partialiter tantum succubuerit, aut lis agitata fuerit inter consanguineos vel affines, aut de quaestione valde ardua actum fuerit, aut quacumque alia iusta et gravi de causa poterit iudex pro suo prudenti arbitrio ex toto vel ex parte inter litigantes expensas compensare; idque debet exprimere in ipso sententiae tenore.

Can. 1912. - Si plures sint in causa qui condemnationem ad expensas mereantur, iudex eos damnet in solidum, si agatur de obligatione solidali; aliter pro rata.

Can. 1913. - § 1. A pronuntiatione circa expensas non datur distincta appellatio; sed pars quae se gravatam putat, oppositionem intra decem dies facere potest coram eodem iudice; qui de hac re cognoscere denuo poterit, et taxationem emendare ac moderari.

§ 2. Appellatio a sententia circa causam principalem secumfert appellationem a pronuntiatione circa expensas.

CAPUT II.

DE GRATUITO PATROCINIO, AUT EXPENSARUM IUDICIALIUM DEMINUTIONE.

Can. 1914. - Pauperes, si in totum impares sint expensis iudicialibus sustinendis, ius habent ad gratuitum patrocinium; si ex parte tantum, ad expensarum deminutionem.

Can. 1915. - § 1. Qui exemptionem ab expensis vel earum deminutionem assequi vult, eam a iudice postulare debet, dato supplici libello, allatisque documentis quibus quae conditio sit postulantis quaeve eius rei familiaris copia demonstret; praeterea probare debet se non futilem neque temerariam causam agere.

1910 § 2: C.1, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 1, *de restitutione spoliatorum,* II, 5, in VI°; c. 1, *de exceptionibus,* II, 12, in VI°.

1911: S. C. Ep. et Reg., *Nepesina,* 14 febr. 1845; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 185, n. 2- 4, § 186.

§ 2. Ako se je tužitelj ili tuženik obijesan upustio u parnicu, ima se osuditi i na naknadu štete.

Kan. 1911. - Ako je tužitelj ili tuženik izgubio samo djelomično parnicu, ili ako je parnični spor bio vođen između srodnika ili svojaka, ili ako se je parnica vodila o vrlo zamršenom pitanju, ili s kojega bilo drugoga pravednoga i važnoga razloga, može sudac po svojoj razboritoj ocjeni troškove prebiti između stranaka; a to treba da izrijekom spomene u samoj presudi.

Kan. 1912. - Ako ih ima više, koji se u parnici moraju osuditi na troškove, neka sudac ne sudi da nerazdijeljeno imaju platiti svi i svaki, ako se radi o nerazdvojnoj obvezi; inače u srazmjernim dijelovima.

Kan. 1913. - § 1. Protiv izreci o troškovima ne može se uložiti zasebni priziv; ali stranka, koja drži, da je povrijeđena može unutar deset dana uložiti prigovor pred istim sucem: ovaj može stvar ponovno presuditi, te pristojbu ispraviti i sniziti.

§ 2. Priziv protiv presudi u glavnoj stvari ujedno je i priziv protiv izreci o troškovima.

GLAVA II.

BESPLATNA PRAVNA ZAŠTITA I SNIŽENJE SUDSKIH TROŠKOVA

Kan. 1914. - Siromašne osobe, koje nisu u stanju da snose nikakove sudske troškove, imaju pravo na besplatnu pravnu zaštitu; ako su samo djelomično takove, na sniženje troškova.

Kan. 1915. - § 1. Tko hoće da postigne oslobođenje od troškova ili njihovo sniženje, mora za to zamoliti suca tako, da preda pismenu molbu, uz prilog dokaznica, iz kojih će se vidjeti, kakovo molitelj ima zanimanje i kakovo mu je imovinsko stanje; povrh toga treba da dokaže, da se ne parniči obijesno ili lakoumno.

1914: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Appendix, cap. IV, n. 1, 2; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 207.

1915 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Appendix, cap. IV, n. 3; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 208, 212.

§ 2. Iudex postulationem nec admittat nec reiiciat, nisi requisitis, si opus sit, notitiis etiam secretis quibus statum rei familiaris ipsius postulantis compertum habere possit auditoque promotore iustitiae; imo concessam potest etiam revocare, si in decursu processus assertam paupertatem non adesse compertum habuerit.

Can. 1916. - § 1. Ad gratuitum pauperum patrocinium iudex in singulis causis eligat aliquem ex advocatis in suo foro approbatum, qui ab hoc munere explendo, nisi ex causa iudici probata, sese subducere nequit, secus a iudice congrua poena, etiam suspensionis ab officio, plecti potest.

§ 2. Deficientibus advocatis, iudex Ordinarium loci roget ut aliam idoneam personam, si opus sit, designet ad pauperis patrocinium suscipiendum.

1915 § 2: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Appendix, cap. IV, n. 4.

§ 2. Sudac neka molbi ne udovolji niti je odbije, dok nije do potrebe i tajnim izvidima, dobio uvid u imovinsko stanje moliteljevo i saslušao promicatelja pravde; štoviše on može priznato siromaško pravo i opozvati, ako se u tečaju parnice pokaže, da navodno siromaštvo ne postoji.

Kan. 1916. - § 1. Za besplatnu pravnu zaštitu siromašnih osoba ima sudac izabrati u pojedinim slučajevima kojega između odvjetnika, koji je odobren za njegov sud, a ovaj ne može odbiti izvršivanje ove dužnosti, osim zbog razloga, koji će sudac odobriti, inače ga sudac može kazniti, pa i obustavom službe.

§ 2. Ako odvjetnika nema, ima sudac zamoliti mjesnoga Ordinarija, da odredi, ako treba, koju drugu sposobnu osobu, da preuzme pravnu zaštitu siromašnoga.

1916 § 1: Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 45, § 2, Appendix, cap. IV, n. 6; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 207, n. 1, § 215, 216.

TITULUS XVII.

DE EXSECUTIONE SENTENTIAE.

Can. 1917. - § 1. Sententia quae transiit in rem iudicatam, exsecutioni mandari potest.

§ 2. Iudex tamen potest sententiae, quae nondum transiit in rem iudicatam, provisoriam exsecutionem iubere:

1.° Si agatur de provisionibus seu praestationibus ad necessariam sustentationem ordinatis;

2.° Si alia gravis urgeat necessitas, ita tamen ut, concessa provisoria exsecutione, per cautiones, fideiussiones aut pignora satis consultum sit indemnitati alterius partis casu quo exsecutio revocanda sit.

Can. 1918. - Non antea exsecutioni locus esse poterit, quam exsecutorium iudicis decretum habeatur, quo scilicet edicatur sententiam ipsam exsecutioni mandari debere; quod decretum pro diversa causarum natura vel in ipso sententiae tenore includatur vel separatim edatur.

Can. 1919. - Si sententiae exsecutio praeviam rationum redditionem exigat, causa incidens habetur, ab illo ipso iudice, servatis de iure servandis, decidenda, qui tulit sententiam exsecutioni mandandam.

Can. 1920. - § 1. Sententiam exsecutioni mandare debet per se vel per alium Ordinarius loci in quo sententia primi gradus lata est.

§ 2. Quod si hic renuat vel negligat, parte cuius interest instante vel etiam ex officio, exsecutio spectat ad iudicem appellationis.

§ 3. Inter religiosos exsecutio sententiae spectat ad Superiorem, qui definitivam sententiam tulit aut iudicem delegavit.

Can. 1921. - § 1. Exsecutor, nisi quid eius arbitrio in ipso sententiae tenore fuerit permissum, debet sententiam ipsam, secundum obvium verborum sensum, exsecutioni mandare.

1917 § 2. 2.°: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 84.

NASLOV XVII.

IZVRŠENJE PRESUDE

Kan. 1917. - § 1. Presuda, koja je zadobila konačnu pravnu moć, može se predati izvršenju.

§ 2. No sudac može odrediti, da se i presuda, koja još nije zadobila pravne moći, izvrši privremeno:

1.° Ako se radi o opskrbnima ili podavanjima određenima za potrebito uzdržavanje;

2.° Ako postoji kakova druga velika nužda, no ipak samo tako, da bude druga stranka za slučaj, da se izvršenje opozove, dovoljno osigurana putem jamčevine, jamstva ili zaloga.

Kan. 1918. - Ne može se pristupiti izvršenju, dok ne predleži sudačka odluka o izvršenju, kojom se naime izriče, da se odnosna presuda ima predati na izvršenje; ovu odluku treba prema odnosnoj prirodi parnicâ staviti ili u samu presudu ili izdati posebice.

Kan. 1919. - Ako bi se izvršenje presude moralo predhodno obrazložiti, predleži uzgredni spor, koji ima riješiti, uz obdržavanje zakonskih propisa, onaj sudac, koji je izrekao presudu, koja se ima izvršiti.

Kan. 1920. - § 1. Presudu je dužan izvršiti sam osobno ili po drugomu onaj mjesni Ordinarij, gdje je izrečena prvostupanjska presuda.

§ 2. Ako bi on to odbio ili zanemario učiniti, spada izvršenje, na molbu zanimane stranke, pa i po službenoj dužnosti, na prizivnoga suca.

§ 3. Kod redovnika spada izvršenje presude na onoga Poglavara, koji je izrekao konačnu presudu ili je opunomoćio suca.

Kan. 1921. - § 1. Izvršilac mora, ako u samoj presudi nije nešto ostavljeno njemu na volju, izvršiti presudu onako kako glasi.

1920 § 1: C. 7, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; S. C. Ep. et Reg., decr. 18 dec. 1835, n. 3, 13.

§ 2. Licet ei videre de exceptionibus circa modum et vim exsecutionis, non autem de merito causae; quod si habeat aliunde compertum sententiam esse manifeste iniustam, abstineat ab exsecutione, et partem ad eum qui exsecutionem commisit, remittat.

Can. 1922. - § 1. Quod attinet ad reales actiones, adiudicata actori re aliqua, haec actori tradenda est statim ac res iudicata habetur.

§ 2. Quod vero attinet ad actiones personales, cum reus damnatus est ad rem mobilem praestandam, vel ad solvendam pecuniam, vel ad aliud dandum aut faciendum, quadrimestre conceditur pro implenda obligatione.

§ 3. Iudex potest terminum praescriptum vel reducere vel protrahere, ita tamen ut neque infra bimestre coarctetur, neque semestre excedat.

Can. 1923. - § 1. In exsecutione peragenda exsecutor caveat ut quam minimum damnato noceatur, eaque de causa incipiat exsecutionem a distrahendis rebus quae minus ei necessariae sunt, salvis semper quae eius victui vel industriae deserviunt; et si agatur de clerico, salva honesta eiusdem sustentatione ad normam Can. 122.

§ 2. Ad exsecutionem privationis beneficii iudex ne procedat contra clericum qui Sanctam Sedem adierit; sed si agatur de beneficio, cui adnexa sit animarum cura, Ordinarius provideat per designationem vicarii substituti.

Can. 1924. - Exsecutor utatur prius monitis et praeceptis erga reluctantem; ad poenas autem spirituales et ad censuras ne deveniat, nisi ex necessitate et gradatim.

1921 § 2: C. 28, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 5, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27.

1922 § 1: C. 6, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27.

1922 § 2: C. 15, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27.

1922 § 3: C. 15, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27.

§ 2. On smije rješavati prigovore u pogledu načina i kreposti izvršenja, ali ne u pogledu samoga parničnog predmeta; ako bi od drugud došao do uvjerenja, da je presuda očevidno nepravedna, neka odustane od izvršenja, te otputi stranku na onoga, koji mu je povjerio izvršenje.

Kan. 1922. - § 1. Što se tiče stvarnih parnica, kada je tužitelju dosuđena neka stvar, mora se ova tužitelju predati odmah, kako je zadobila pravnu moć.

§ 2. Što se pako tiče osobnih parnica, kada je tuženik osuđen, da izruči pokretnu stvar ili da isplati novčani iznos, ili da nešto drugoga preda odnosno učini, dozvoljena su četiri mjeseca za izvršenje obveze.

§ 3. Sudac može propisani rok bilo skratiti bilo produljiti, no samo tako, da se niti umanji ispod dva mjeseca, niti da prelazi šest mjeseci.

Kan. 1923. - § 1. Pri izvršenju presude neka izvršitelj nastoji, da se izvršeniku što manje naškodi, pa stoga treba da započme ovrhu tako, da mu uzima najprije stvari, koje su mu manje potrebne, te da se nikada ne dira u ono, što mu služi za prehranu i izvršivanje zanimanja; a ako se radi o duhovniku, ostavljajući mu pristojno uzdržavanje prema odredbi kan. 122.

§ 2. Sudac ne smije pristupiti izvršenju, kada se radi o oduzeću nadarbine protiv duhovnika, koji se je obratio na Svetu Stolicu; no ako se radi o nadarbini, s kojom je skopčano dušobrižništvo, neka Ordinarij međutim postavi zamjenika kao namjesnika.

Kan. 1924. - Protiv nepokornika treba da izvršitelj upotrijebi najprije opomene i zapovijedi; a duhovnim kaznama i kaznenim zabranama neka se ne posluži, osim od nužde i postepeno.

1923 § 2: C. un., X, *de clericis peregrinantibus,* II, 29; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 1.

1924: C. 7, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3; S. C. C., *Taurinen.,* 29 aug. 1592; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 80.

SECTIO II.

De peculiaribus normis in certis quibusdam iudiciis servandis.

TITULUS XVIII.

DE MODIS EVITANDI IUDICIUM CONTENTIOSUM.

CAPUT I.

DE TRANSACTIONE.

Can. 1925. - § 1. Cum valde optandum sit ut lites inter fideles evitentur, iudex exhortationes adhibeat, ut cum aliqua contentiosa controversia quae privatum eorum bonum respiciat, ei proponitur iudicii forma dirimenda, per transactionem, si qua concordiae spes affulgeat, lis componatur.

§ 2. Huic officio iudex satisfacere poterit sive antequam partes in iudicium vocentur, sive cum primum iudicio steterint, sive denique quocunque tempore et efficacius et opportunius id tentari posse existimaverit.

§ 3. Convenit tamen dignitati iudicantis ne ipse per se, regulariter saltem, hoc negotium suscipiat tractandum, seli ut illud alicui sacerdoti, praesertim ex iudicibus synodalibus, committat.

1925 § 1: C. 11, X, *de transactionibus,* I, 36; c. 1, X, *de mutuis petitionibus,* II, 4.

ODSJEK II.

Posebne odredbe u stanovitim nekim sudskim postupcima

NASLOV XVIII.

NAČINI UKLANJANJA PARNIČNOG SPORA

GLAVA I.

NAGODBA

Kan. 1925. - § 1. Budući da je vrlo poželjno, da se izbjegne parničenju između vjernika, treba da sudac uvijek, kada mu bude predložen radi sudskog postupka kakav parnični spor, koji se odnosi na njihovo sukromno dobro, opomene stranke, ako postoji neka nada, da bi se mogle složiti, da se spor izravna nagodbom.

§ 2. Ovu svoju dužnost može sudac izvršiti bilo prije no što budu stranke pozvane pred sud, bilo kada prvi puta pristupe sudu, bilo konačno u bilo koje vrijeme, što će po njegovom mišljenju za takav pokušaj biti uspješnije i priličnije.

§ 3. No ipak bolje odgovara dostojanstvu sučevom, da on, barem u pravilu, ne preduzme sam osobno taj posao, nego da ga povjeri kojemu svećeniku, u prvom redu kojemu od sinodskih sudaca.

1925 § 2: C. 1, X, *de mutuis petitionibus,* II, 4; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 38.

Can. 1926. - In transactione serventur normae statutae a legibus civilibus loci in quo transactio initur, nisi iuri divino vel ecclesiastico adversentur et salvo praescripto canonum qui sequuntur.

Can. 1927. - § 1. Transactio fieri valide nequit sive in causa criminali, sive in contentiosa in qua agitur vel de matrimonio dissolvendo, vel de materia beneficiaria, cum de ipso beneficii titulo disceptatur, nisi legitima accedat auctoritas, nec de rebus spiritualibus quotiescumque interveniat solutio rei temporalis.

§ 2. Sed si quaestio fiat de bonis temporalibus ecclesiasticis et de iis rebus quae, etsi spiritualibus sunt adnexae, seorsum tamen a spiritualibus considerari queunt, transactio fieri potest, servatis tamen, si materia id postulet, sollemnitatibus a iure statuti pro alienatione rerum ecclesiasticarum.

Can. 1928. - § 1. Effectus transactionis ad exitum feliciter perductae dicitur *compositio* seu *concordia.*

§ 2. Expensarum, quas transactio postulaverit, nisi aliud expresse cautum sit, utraque pars dimidium solvat.

CAPUT II.

DE COMPROMISSO IN ARBITROS.

Can. 1929. - Ad evitandas iudiciales contentiones, partes possunt quoque inire conventionem, qua controversia committatur iudicio unius vel plurium qui ad normam iuris quaestionem dirimant, vel de bono et aequo negotium pertractent et transigant; illi *arbitri,* isti *arbitratores* proprio nomine appellantur.

Can. 1930. - Praescripta Can. 1926, 1927 etiam compromisso in arbitros applicentur.

1927 § 1: C. 4, X, *de pactis,* I, 35; c. 4, 7, 9-11, X, *de transactionibus,* I, 36; c. 1, 2, X, *de collusione detegenda,* V, 22; S. C. C., *Camerinen.,* 23 apr. 1796.

1927 § 2: C. 2, 5, 8, X, *de transactionibus,* I, 36; S. C. C., *Poloniae,* 17 iun. 1645; *Theatina,* 5 apr. 1704; *Fanen.,* 4 et 18 mart. 1719, ad I; *Sorana,* 20 dec. 1721, 17 ian., 7 et 18 febr., 14 mart. 1722; *Callien.,* 18 aug. 1821, 21 ian. 1826.

Kan. 1926. - Kod nagodbe moraju se obdržavati propisi, koji su obvezatni prema građanskim zakonima onoga mjesta, gdje se sklapa nagodba, ukoliko nisu u protivnosti s božanskim ili crkvenim pravom, te uz obdržavanje propisa kanona, koji slijede.

Kan. 1927. - § 1. Ne može se sklopiti valjana nagodba bilo u kaznenom sporu bilo u parničnom, u kojemu se radi ili o razrješenju ženidbe, ili o nadarbinskom predmetu, kada je po srijedi prijepor o samom pravnom naslovu na nadarbinu, osim s dozvolom nadležne vlasti, a niti u duhovnim stvarima, kadgod je po srijedi naplata vremenite stvari.

§ 2. No može se sklopiti nagodba, kada se radi o crkvenoj imovini i o takovim stvarima, koje su doduše spojene s duhovnima, ali se ipak mogu uzeti zasebno, no ipak se pri tom moraju ispuniti one oblikovne potrebnosti, ako predmet to traži, koje se u zakonu propisane kod otuđivanja crkvene imovine.

Kan. 1928. - § 1. Učinak nagodbe, koja je uspješno dokončana, naziva se *poravnjanje* ili *sporazumak.*

§ 2. Troškovi skopčani s nagodbom imaju se, ako drugačije nije izrijekom utanačeno, prebiti među strankama.

GLAVA II.

SPORAZUM O ODABRANIM SUCIMA

Kan. 1929. - Stranke mogu, u tu svrhu da se izbjegne sudskim sporovima, sklopiti i pogodbu, po kojoj se prijepor povjerava sudu jedne ili više osoba, da sporno pitanje riješe po zakonu, ili da predmet razmotre i urede po pravdi i pravici; prvi se posebice nazivaju *izabrani suci,* a drugi *obranici.*

Kan. 1930. - Propisi kan. 1926, 1927, imaju se primjenjivati i kod sporazuma o izabranim sucima.

1930: C. 21, X, *de electione et electi potestate,* 1, 6; c. 9, X, *de in integrum restitutione,* I, 41; c. 21, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 9, X, *de rerum permutatione,* III, 19.

Can. 1931. - Prohibentur ab arbitri munere valide gerendo laici in causis ecclesiasticis, excommunicati et infames post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam; religiosi vero munus arbitri ne suscipiant sine venia Superioris.

Can. 1932. - Si nec in transactionem nec in compromissum in arbitros vel arbitratores partes consentire velint, controversia dirimenda erit per formale iudicium ad normam Sectionis Primae.

1931: C. 35, C. XVI, q. 1; c. 4, 8, 9, X, *de arbitris,* I, 43; c. 2, 3, X, *de iudiciis,* II, 1.

Kan. 1931. - Ne mogu valjano izvršivati službu izabranog suca svjetovnjaci u crkvenim sporovima, izopćenici poslije izjavne ili sudne presude; a redovnici ne smiju preuzeti službu izabranog suca bez dozvole Poglavara.

Kan. 1932. - Ako stranke ne će da pristanu ni na nagodbu ni na sporazum sa izabranim sucima ili obranicima, ima se prijepor riješiti putem redovnog sudskog postupka prema odredbama Prvoga Odsjeka.

TITULUS XIX.

DE IUDICIO CRIMINALI.

Can. 1933. - § 1. Delicta quae cadunt sub criminali iudicio sunt delicta publica.

§ 2. Excipiuntur delicta plectenda sanctionibus poenalibus de quibus in Can. 2168-2194.

§ 3. In delictis mixti fori Ordinarii regulariter ne procedant cum reus laicus est et civilis magistratus, in reum animadvertens, publico bono satis consulit.

§ 4. Poenitentia, remedium poenale, excommunicatio, suspensio, interdictum, dummodo delictum certum sit, infligi possunt etiam per modum praecepti extra iudicium.

CAPUT I.

DE ACCUSATORIA ACTIONE ET DENUNTIATIONE.

Can. 1934. - Actio seu accusatio criminalis uni promotori iustitiae, ceteris omnibus exclusis, reservatur.

Can. 1935. - § 1. Quilibet tamen fidelium semper potest delictum alterius denuntiare ad satisfactionem petendam vel damnum sibi resarciendum, vel etiam studio iustitiae ad alicuius scandali vel mali reparationem.

§ 2. Imo obligatio denuntiationis urget quotiescumque ad id quis adigitur sive lege vel peculiari legitimo praecepto, sive ex ipsa naturali lege ob fidei vel religionis periculum vel aliud imminens publicum malum.

1934: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 39.

1935 § 1: C, 13, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 14, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 3, 7, 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3.

1935 § 2: C. 6, D. LXXXI; c. un., X, *de scrutinio in ordine faciendo,* I, 12; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 16, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Benedictus XIV, const. «*Sacramentum Poenitentiae*», 1 iun. 1741, § 2; const. «*Apostolici muneris*», 8 febr. 1745, § 2; Pius IX, const. «*Apostolicae Sedis*», 12 oct. 1869, § IV, n. 4; S. C. S. Off., 22 ian. 1727; 6 mart. 1839; litt. 20 maii 1842; instr. 20 febr. 1866; instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1870, n. 3; 19 apr. 1893, ad 2; 15 maii 1901; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 26 aug. 1775.

NASLOV XIX.

KRIVIČNI SUDSKI POSTUPAK

Kan. 1933. - § 1. Pod krivični sudski postupak potpadaju javna krivična djela.

§ 2. Izuzimaju se krivična djela, protiv kojih se imaju primijeniti kaznene mjere spomenute u kan. 2168-2194.

§ 3. Protiv krivičnih djela, koja su mješovite podsudnosti, neka Ordinariji u pravilu ne postupaju, kada je okrivljenik svjetovnjak, ako građanske vlasti time, što protiv okrivljenika postupaju, dovoljno zaštićuju općenito dobro.

§ 4. Pokora, kaznena odmjera, izopćenje, obustava, uskrata bogoslužja, mogu se, pod uvjetom da je krivično djelo sigurno počinjeno, nametnuti i vansudski putem zapovijedi.

GLAVA I.

OPTUŽBA I PRIJAVA

Kan. 1934. - Tužba odnosno krivična optužba pridržana je jedinom promicatelju pravde tako, da su od toga svi drugi isključeni.

Kan. 1935. - § 1. No, ipak je svaki vjernik ovlašten učiniti prijavu o nečijem krivičnom djelu u tu svrhu, da dobije zadovoljštinu ili otštetu, pa i zato, da se zadovolji pravdi time, da se popravi počinjena sablazan ili zlo.

§ 2. Štaviše, postoji obveza učiniti prijavu, kada to traži bilo pravo ili posebna zakonska odredba, bilo prirodni zakon zbog pogibli za vjeru odnosno vjerozakon ili zbog drugoga velikog zla, koje prijeti.

Can. 1936. - Denuntiatio scriptis, a denuntiante subsignatis vel oretenus fieri debet loci Ordinario, vel cancellario Curiae vel vicariis foraneis vel parochis, a quibus tamen, si viva voce facta fuerit, scriptis est consignanda et statim ad Ordinarium deferenda.

Can. 1937. - Qui delictum denuntiat debet promotori iustitiae adiumenta suppeditare ad eiusdem delicti probationem.

Can. 1938. - § 1. In causa iniuriarum aut diffamationis, ut actio criminalis instituatur, requiritur praevia denuntiatio aut querela partis laesae.

§ 2. Sed si agatur de iniuria aut diffamatione gravi, clerico vel religioso, praesertim in dignitate constituto, illata, aut quam clericus vel religiosus alii intulerit, actio criminalis institui potest etiam ex officio.

CAPUT II.

DE INQUISITIONE.

Can. 1939. - § 1. Si delictum nec notorium sit nec omnino certum, sed innotuerit sive ex rumore et publica fama, sive ex denuntiatione, sive ex querela damni, sive ex inquisitione generali ab Ordinario facta, sive alia quavis ratione, antequam quis citetur ad respondendum de delicto, inquisitio specialis est praemittenda ut constet an et quo fundamento innitatur imputatio.

§ 2. Huic regulae locus est sive agatur de irroganda poena vindicativa vel censura, sive de ferenda sententia declaratoria poenae vel censurae in quam quis inciderit.

1936: C. 6, D. LXXXI; c. 16, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; S. C. S. Off., 15 maii 1901.

1937: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 41, n. 1.

1939 § 1: C. 13, C. II, q. 1; c. 46, C. II, q. 7; c. un., X, *ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur,* III, 12; c. 19, 21, 24, 26, 27, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 10, X, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 1, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 20, in VI°; c. 1, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1 in VI°; S. C. S. Off., instr. 6 aug. 1897, n. 1, 3, 5; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 5, 11; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 26 aug. 1775; instr. a. 1883, n. V, XI.

Kan. 1936. - Prijavu se mora učiniti pismeno s potpisom prijavitelja odnosno usmeno mjesnom Ordinariju, ili ravnatelju biskupijske pisarne ili vanjskim namjesnicima ili župnicima, no ovi su je dužni, ako je učinjena usmeno, uzeti u zapisnik i odmah dostaviti Ordinariju.

Kan. 1937. - Onaj tko učini prijavu o krivičnom djelu dužan je namaknuti promicatelju pravde pomagala u dokaz toga krivičnog djela.

Kan. 1938. - § 1. Da se može kaznena optužba podići u predmetu uvrede poštenja ili klevete, mora predležati prijava ili žalba od povređene stranke.

§ 2. No kada se radi o teškoj uvredi odnosno kleveti, koja je nanešena duhovniku ili redovniku, osobito ako je on dostojanstvenik, ili koju je jedan duhovnik odnosno redovnik nanio drugomu, može se krivični postupak zametnuti i po službenoj dužnosti.

GLAVA II.

ISTRAGA

Kan. 1939. - § 1. Ako krivično djelo nije notorno ni posvema nedvojbeno, nego se je za nj doznalo bilo po govorkanju i javnim glasinama, bilo putem prijave, bilo iz pritužbe zbog štete, bilo putem općenite istrage provedene od strane Ordinarija, bilo kojimgod drugim putem, mora se prije no što se netko pozove na odgovornost, izvršiti najprije posebna istraga, da se utvrdi, da li postoji krivnja i na čemu se temelji.

§ 2. Ovaj propis obvezuje bilo da se radi o odmaznoj kazni ili kaznenoj zabrani, koja se tek ima izreći, bilo o tom, da se donese izjavna presuda o kazni ili kaznenoj zabrani, u koju je netko upao.

Can. 1940. - Haec inquisitio, quamvis ab ipso loci Ordinario peragi possit, ex generali tamen regula committenda est alicui ex iudicibus synodalibus, nisi eidem Ordinario ex peculiari ratione alii committenda videatur.

Can. 1941. - § 1. Inquisitor delegetur non ad universitatem causarum, sed toties quoties et ad unam causam.

§ 2. Inquisitor tenetur iisdem obligationibus quibus iudices ordinarii, ac praesertim praestare debet iusiurandum de secreto servando deque officio fideliter implendo et abstinere ab accipiendis muneribus ad normam Can. 1621-1624.

§ 3. Inquisitor nequit in eadem causa iudicem agere.

Can. 1942. - § 1. Prudenti Ordinarii iudicio committitur statuere quandonam ea, quae praesto sunt argumenta, sufficiant ad inquisitionem instituendam.

§ 2. Nihili faciendae sunt denuntiationes quae ab inimico manifesto, aut ab homine vili et indigno proveniunt, vel anonymae iis adiunctis iisque aliis elementis carentes, quae accusationem forte probabilem reddant.

Can. 1943. - Inquisitio secreta semper esse debet, et cautissime ducenda, ne rumor delicti diffundatur, neve bonum cuiusquam nomen in discrimen vocetur.

Can. 1944. - § 1. Ad finem suum assequendum potest inquisitor aliquos, quos de re edoctos censeat, ad se accire et interrogare sub iureiurando veritatis dicendae et secreti servandi.

1940: S. C. S. Off., instr. 20 febr. 1866, n. 8.; instr. 6 aug. 1897, n. 5, 6; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 12; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XII.

1941 § 1: S. C. S. Off., instr. 6 aug. 1897, n. 6.

1941 § 2: S. C. S. Off., instr. 20 febr. 1866, n. 6; instr. 6 aug. 1897, n. 5, 6, 8; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XVIII.

1941 § 3: Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 102.

1942 § 1: S. C. S. Off., instr. 6 aug. 1897, n. 1, 3, 5.

1942 § 2: C. 15, 17, C. II, q. 7; c. 13, 19-21, 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 31, X, *de simonia et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; S. C. S. Off., instr. 20 febr. 1866, n. 6, 10; instr. 6 aug. 1897, n. 1; S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.,* 1 dec. 1579; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 26 aug. 1775.

Kan. 1940. - Iako ovu istragu može izvršiti sam mjesni Ordinarij osobno, treba da se u pravilu povjeri kojemu od sinodskih sudaca, osim ako Ordinarij smatra, da se ima zbog posebnog razloga povjeriti drugomu.

Kan. 1941. - § 1. Istražitelj se ne smije opunomoćiti za sve takove slučajeve, nego svaki puta posebice i za svaki pojedini slučaj.

§ 2. Istražitelja obvezuju iste dužnosti kao i redovne suce, a osobito dužnost položiti prisegu, da će čuvati tajnu i službu zdušno izvršivati, te da ne će primiti darova prema odredbi kan. 1621-1624.

§ 3. Istražitelj ne može u istoj stvari biti sucem.

Kan. 1942. - § 1. Prepušteno je razboritoj ocjeni Ordinarijevoj odrediti, kada su dokazi, koji predleže, dovoljni za to, da se povede istraga.

§ 2. Ne smiju se uzimati u obzir takove prijave, koje su učinjene od strane očitog neprijatelja, ili od strane propala i nedostojna čovjeka, ili su nepotpisane, a nemaju ona svojstva i druge sastojine, koje bi možda optužbu učinile vjerojatnom.

Kan. 1943. - Istraga uvijek ima biti tajna, te se mora voditi s najvećim oprezom, da se ne bi počelo širiti govorkanje o krivičnom djelu i da se ne naškodi ničijem dobrom glasu.

Kan. 1944. - § 1. Istražitelj može, da bi svoj cilj postigao, neke za koje drži, da su u stvar upućeni, pozvati pred sebe, te ih ispitati pod prisegom da će govoriti istinu i čuvati tajnu.

1943: C. 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.,* 1 dec. 1579.

1944 § 1: C. 5, X, *ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad sententiam definitivam,* II, 6; c. 19, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; Benedictus XIV, const. *«Sacramentum Poenitentiae»,* 1 iun. 1741, § 1; const. *«Apostolici muneris»,* 8 febr. 1742, § 2; S. C. S. Off., instr. 6 aug. 1897, n. 5, 7; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 15, 17-20; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XV, XVII-XX.

§ 2. In eorum examine servet inquisitor, quantum fieri potest et natura inquisitionis patitur, regulas statutas in Can. 1770-1781.

Can. 1945. - Inquisitor, antequam inquisitionem claudat, potest promotoris iustitiae consilium exquirere quoties in aliquam difficultatem inciderit, et cum eo acta communicare.

Can. 1946. - § 1. Expleta inquisitione, inquisitor, addito suffragio suo, omnia referat ad Ordinarium.

§ 2. Ordinarius vel de eius speciali mandato officialis suo decreto iubeat ut:

1.° Si appareat denuntiationem solido fundamento esse destitutam, id declaretur in actis et acta ipsa in secreto Curiae archivo reponantur;

2.° Si indicia criminis habeantur, sed nondum sufficientia ad accusatoriam actionem instituendam, acta in eodem archivo serventur et invigiletur interim moribus imputati, qui pro prudenti Ordinarii iudicio erit opportune super re audiendus, et, si casus ferat, monendus ad normam Can. 2307;

3.° Si denique certa vel saltem probabilia et sufficientia ad accusationem instituendam argumenta praesto sint, citetur reus ad comparendum et procedatur ad ulteriora ad normam canonum qui sequuntur.

CAPUT III.

DE CORREPTIONE DELINQUENTIS.

Can. 1947. - Si reus interrogatus delictum confiteatur, Ordinarius, loco criminalis iudicii, utatur correptione iudiciali si eidem locus sit.

Can. 1948. - Correptio iudicialis locum habere nequit:

1.° In delictis quae poenam secumferunt excommunicationis specialissimo vel speciali modo Sedi Apostolicae reservatae, aut privationis beneficii, infamiae, depositionis aut degradationis;

2.° Quando agitur de ferenda sententia declaratoria poenae vindicativae vel censurae in quam quis inciderit;

1944 § 2: C. 11, X, *de probationibus,* II, 19; c. 11, *de haereticis,* V, 2, in VI°; S. C. S. Off., instr. 6 aug. 1897, n. 5; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 12; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XII.

§ 2. Kod njihovog preslušanja mora istražitelj, ukoliko je to moguće i priroda istrage dopušta, obdržavati propise sadržane u kan. 1770-1781.

Kan. 1945. - Istražitelj može, prije no što istragu zaključi, zatražiti kadgod se pojavi kakova teškoća, mišljenje promicatelja pravde, te mu u tu svrhu priopćiti spise.

Kan. 1946. - § 1. Istražitelj mora, pošto je dovršio istragu, izvijestiti o svemu Ordinarija, dodavši svoje mišljenje.

§ 2. Ordinarij ili na temelju njegove posebne punomoći predsjednik sudišta, ima svojom odlukom odrediti:

1.° Ako se pokaže, da prijava nema valjana temelja, neka se o tom pribilježi u spisima izjava i onda spisi ulože u tajnu pismohranu Kurije;

2.° Ako postoje osnovne sumnje, ali još nedostatne da se podigne optužba, neka se spisi pohrane u istoj pismohrani, a međutim pripazi na ponašanje osumnjičenog, koji prema razboritom sudu Ordinarijevom može o stvari biti shodno preslušan, te, ako je takav slučaj, i opomenut prema odredbi kan. 2307;

3.° Konačno ako predleže sigurni ili barem vjerojatni i dostatni dokazi za to, da se podigne optužba, neka se okrivljeni pozove pred sud, te da se dalje postupi prema odredbama kanona koji slijede.

GLAVA III.

KARANJE IZVRŠIOCA KRIVIČNOG DJELA

Kan. 1947. - Ako okrivljenik pozvan na odgovornost prizna krivično djelo, ima Ordinarij upotrijebiti mjesto kaznenog sudskog postupka, sudsko karanje, ako tomu ima mjesta.

Kan. 1948. - Sudskom karanju ne ima mjesta:

1.° Kod krivičnih djela, koja za sobom povlače kaznu izopćenja na sasvim posebni ili na posebni način pridržan Apostolskoj Stolici, ili oduzeća nadarbine, beščasnosti, svrgnuća ili lišenja duhovništva;

2.° Kada se radi o tom, da se izreče izjavna presuda o odmaznoj kazni ili kaznenoj zabrani, u koju je netko upao;

3.° Quando Ordinarius existimet eam non sufficere reparationi scandali et restitutioni iustitiae.

Can. 1949. - § 1. Correptioni locus esse potest semel et iterum, non autem tertio contra eundem reum.

§ 2. Quare si post alteram correptionem reus idem delictum commiserit, criminale iudicium instrui aut inceptum continuari debet ad normam Can. 1954 seqq.

Can. 1950. - Intra fines Can. 1947, 1948 potest correptio ab Ordinario adhiberi non solum antequam gradus fiat ad formale iudicium, sed etiam eo incepto ante conclusionem in causa; ac tunc quidem iudicium suspenditur, nisi tamen prosequendum idcirco sit quia correptio in irritum cesserit.

Can. 1951. - § 1. Correptio adhiberi etiam potest, cum interposita fuit querela damni ex delicto.

§ 2. Quo in casu Ordinarius potest de bono et aequo, partibus consentientibus, videre et dirimere quaestionem de damno.

§ 3. Sed si censuerit quaestionem de damno difficulter de bono et aequo posse definiri, licet ipsi, remissa ordini iudiciario solutione huius quaestionis, per correptionem consulere reparationi scandali et emendationi delinquentis.

Can. 1952. - § 1. Correptio iudicialis, praeter monita salutaria, debet plerumque coniuncta habere quaedam opportuna remedia, aut poenitentiarum vel piorum operum praescriptionem, quae valeant ad publicam reparationem laesae iustitiae aut scandali.

§ 2. Salutaria remedia, poenitentiae, pia opera reo praescribenda, mitiora et leviora esse debent iis, quae in criminali iudicio per sententiam condemnatoriam ipsi infligi possent et deberent.

Can. 1953. - Correptio censetur inutiliter adhibita, si reus remedia, poenitentias et pia opera sibi praescripta non acceptat aut acceptata non exsequatur.

1952 § 1: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 4; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. IV.

3.° Kada Ordinarij smatra, da ono ne će biti dostatno, da se popravi sablazan i zadovolji pravdi.

Kan. 1949. - § 1. Karanje se može promijeniti jedanput i drugi put, ali ne i po treći puta protiv istoga krivca.

§ 2. Stoga ako bi poslije drugog karanja krivac počinio isto krivično djelo, ima se zametnuti kazneni sudski postupak odnosno već započeti nastaviti prema odredbama kan. 1954. sl.

Kan. 1950. - U granicama kan. 1947, 1948 može Ordinarij primijeniti karanje ne samo prije no što je pokrenut sam kazneni postupak, nego i onda, kada je već zametnut, prije no što je postupak zaključen, pa se tada obustavlja postupak, ako ga ne bi trebalo ipak nastaviti zato, što je karanje ostalo bez uspjeha.

Kan. 1951. - § 1. Karanje se može primijeniti i onda, kada je uložena pritužba radi oštećenja zbog krivičnog djela.

§ 2. U takovom slučaju može Ordinarij, ako stranke pristanu, prosuditi i riješiti pitanje o šteti po pravdi i pravici.

§ 3. No ako cijeni, da bi se pitanje o šteti teško moglo riješiti po pravdi i pravici, slobodno može, prepustivši rješenje toga pitanja redovnom sudskom postupku, sam putem karanja učiniti što je potrebno, da se ukloni sablazan i krivac popravi.

Kan. 1952. - § 1. Sudsko karanje treba da je, povrh spasonosnih opomena, ponajvećma skopčano s nekim kaznenim mjerama, ili pokorama ili nalaganjem pobožnih djela, koja su podobna za to, da bude javno udovoljeno povređenoj pravdi ili sablazni.

§ 2. Spasonosne mjere, pokore, pobožna djela, koja će se krivcu naložiti, treba da budu blaža i lakša od onih, koja bi se mogla i morala nametnuti u sudskom kaznenom postupku po osudnoj presudi.

Kan. 1953. - Smatra se da je karanje ostalo bezuspješno, ako krivac kaznene mjere, pokore i pobožna djela, koja su mu naložena ne primi ili ako ih je primio, ne izvrši.

CAPUT IV.

DE INSTRUCTIONE PROCESSUS CRIMINALIS ET DE REI CONSTITUTIONE.

Can. 1954. - Si correptio iudicialis vel insufficiens sit ad reparationem scandali et restitutionem iustitiae, vel adhiberi nequeat quia reus delictum denegat, vel inutiliter adhibita fuerit, Episcopus, aut officialis, de eius speciali mandato, praecipiat ut acta inquisitionis tradantur promotori iustitiae.

Can. 1955. - Promotor statim conficiat accusationis libellum eumque exhibeat iudici secundum normas in Sectione Prima statutas.

Can. 1956. - In delictis gravioribus, si Ordinarius censeat cum fidelium offensione imputatum ministrare sacris aut officio aliquo spirituali ecclesiastico vel pio fungi aut ad sacram Synaxim publice accedere, potest, audito promotore iustitiae, eum a sacro ministerio, ab illorum officiorum exercitio, vel etiam a publica sacrae Synaxis participatione prohibere ad normam Can. 2222, § 2.

Can. 1957. - Pariter si iudex censeat accusatum posse testibus timorem incutere aut eos subornare, aut alio modo iustitiae cursum impedire, potest, audito promotore iustitiae, decreto suo mandare, ut ille ad tempus deserat oppidum vel paroeciam quandam, vel etiam ut secedat in praefinitum locum ibique sub peculiari vigilantia maneat.

Can. 1958. - Decreta de quibus in Can. 1956, 1957 ferri nequeunt, nisi reo citato et comparente vel contumace, sive post primam eius auditionem seu constitutum, sive postea in decursu processus et contra eadem non datur iuris remedium.

Can. 1959. - In reliquis serventur regulae in Sectione Prima huius Libri traditae et in inflictione poenarum sanctiones in Libro Quinto statutae.

1954: C. 1, 2, C. XV, q. 5; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 15, 16, 33; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. XV, XVI, XXXIII.

GLAVA IV.

POKRETANJE KAZNENOG POSTUPKA I STAVLJANJE POD OPTUŽBU

Kan. 1954. - Ako je sudsko karanje ili nedostatno da se popravi sablazan i zadovolji pravdi, ili se ne može primijeniti, jer okrivljenik odriče krivnju, ili je bila upotrebljena bezuspješno, ima Biskup, ili predsjednik sudišta na temelju njegove posebne pomoći, izdati nalog, da se istražni spisi predadu promicatelju pravde.

Kan. 1955. - Promicatelj ima odmah sačiniti optužnicu i podnijeti je sucu prema odredbama sadržanima u Prvom Odsjeku.

Kan. 1956. - Ako Ordinarij, kada se radi o težim kažnjivim djelima ocijeni, da pod sud stavljeni na sablazan vjernicima izvršuje bogoslužnu vlast ili obavlja kakovu duhovnu crkvenu odnosno pobožnu službu ili javno pristupa svetoj Pričesti, može mu, saslušavši promicatelja pravde, zabraniti izvršivati bogoslužnu vlast, obavljati odnosne službe, pa i javno pristupanje svetoj Pričesti u smislu odredbe kan. 2222, § 2.

Kan. 1957. - Isto tako, ako sudac ocijeni, da bi optuženi mogao zastrašiti svjedoke ili na njih utjecati ili na drugi način sprečavati tečaj pravde, može saslušavši promicatelja pravde, izdati odluku s nalogom, da je on dužan privremeno napustiti neki grad ili župu, odnosno i to, da mora otići na određeno mjesto i ondje ostati pod posebnim nadzorom.

Kan. 1958. - Odluke o kojima se govori u kan. 1956, 1957 ne mogu se izdati, dok okrivljenik pred sud pozvan nije pristupio ili bio proglašen oglušnikom, te je ili izvršeno prvo njegovo preslušanje i stavljanje pod optužbu, ili poslije tokom postupka; a protiv takovih odluka ne ima pravnoga lijeka.

Kan. 1959. - Glede ostaloga imaju se obdržavati odredbe sadržane u Prvom Odsjeku ove Knjige, a kod izricanja kazni krivične odredbe sadržane u Petoj Knjizi.

TITULUS XX.

DE CAUSIS MATRIMONIALIBUS.

CAPUT I.

DE FORO COMPETENTI.

Can. 1960. - Causae matrimoniales inter baptizatos iure proprio et exclusivo ad iudicem ecclesiasticum spectant.

Can. 1961. - Causae de effectibus matrimonii mere civilibus, si principaliter agantur, pertinent ad civilem magistratum ad normam Can. 1016; sed si incidenter et accessorie, possunt etiam a iudice ecclesiastico ex propria potestate cognosci ac definiri.

Can. 1962. - Causas matrimoniales ad eos spectantes de quibus in Can. 1557, § 1, n. 1, illa Sacra Congregatio vel illud Tribunal aut specialis ea Commissio exclusive cognoscet, cui eas toties quoties Summus Pontifex delegaverit; causas dispensationis super matrimonio rato et non consummato, Sacra Congregatio de disciplina Sacramentorum; causas vero quae referuntur ad privilegium Paulinum, Sacra Congregatio S. Officii.

Can. 1963. - § 1. Quare nullus iudex inferior potest processum in causis dispensationis super rato instruere, nisi Sedes Apostolica facultatem eidem fecerit.

1960: Conc. Trident., sess. XXIV, *de matrimonio,* Can. 12; Pius VII, breve ad Archiep. Moguntin., 8 oct. 1803; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; ep. *«La lettera»,* 9 sept. 1852; allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1825; Syllabus errorum, prop. 74; allocut. *«Nunquam certe»,* 22 iun. 1868; Leo XIII, ep. encycl. *«Immortale Dei»,* 1 nov. 1885; S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.). 6 iul. 1817; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883; 25 iun. 1885; decr. 27 maii 1886, ad I, II; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 1.

NASLOV XX.

ŽENIDBENE PARNICE

GLAVA I.

NADLEŽNO SUDIŠTE

Kan. 1960. - Ženidbeni sporovi između kršćana spadaju na temelju vlastitog i isključivog prava na crkvenoga suca.

Kan. 1961. - Sporovi o čisto građanskim učincima ženidbe spadaju, ako se o njima radi kao o glavnoj stvari, pred državne vlasti prema odredbi kan. 1016; no ako se o njima radi kao o stvari uzgrednoj i pripadnoj, može o njima suditi i rješavati također i crkveni sudac na temelju vlastite vlasti.

Kan. 1962. - Ženidbene sporove takovih osoba, o kojima govori kan. 1557, § 1, br. 1, ima isključivo presuditi onaj Sveti Zbor odnosno ono Sudište ili ono posebno Povjerenstvo, koje će Vrhovni Prvosvećenik ovlastiti za svaki pojedini slučaj; predmete koji se odnose na Pavlovsku povlasticu, Sveti Zbor Sv. Službe.

Kan. 1963. - § 1. Stoga ne može nijedan niži sudac zametnuti postupka u parnicama o oprostu od tvrde ženidbe, ako ga Apostolska Stolica nije ovlastila.

1961: C. 1, 5, 7, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; c. 3, 5, 7, X, *de donationibus inter virum et uxorem, et de dote post divortium restituenda,* IV, 20; Reg, 42, R. J., in VI°; Leo XIII, ep. encycl. *«Immortale Dei»,* 1 nov. 1885; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 1.

1962: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 15; Pius X, const. *«Sapienti consilio»,* 29 iun. 1908, § I, n. 1°, 5, n. 3°, 2, 3; S. C. S. Off., 11 aug. 1859; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 4, n. 45; S. C. Consist., *Romana,* 29 ian. 1909; S. C. de Sacramentis, decr. 7 mart. 1910; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 45. -- Vide etiam Can. 1985.

§ 2. Si tamen iudex competens auctoritate propria iudicium peregerit de matrimonio nullo ex capite impotentiae et ex eo, non impotentiae, sed nondum consummati matrimonii emerserit probatio, omnia acta ad Sacram Congregationem transmittantur, quae iis uti poterit ad sententiam super rato et non consummato ferendam.

Can. 1964. - In aliis causis matrimonialibus iudex competens est iudex loci in quo matrimonium celebratum est aut in quo pars conventa vel, si una sit acatholica, pars catholica domicilium vel quasi- domicilium habet.

Can. 1965. - Si matrimonium accusatur ex defectu consensus, curet ante omnia iudex ut monitionibus opportunis partem, cuius consensus deesse affirmatur, ad consensum renovandum inducat; si ex defectu formae substantialis vel ex impedimento dirimenti quod dispensari potest et solet, partes inducere studeat ad consensum in forma legitima renovandum vel ad dispensationem petendam.

CAPUT II.

DE TRIBUNALI CONSTITUENDO.

Can. 1966. - Firmo praescripto Can. 1576, § 1, n. 1, unicus est iudex instructor in inquisitione pro dispensatione super matrimonio rato et non consummato.

Can. 1967. - Sive agatur de nullitate matrimonii, sive de probandis inconsummatione et causis ad dispensandum super rato, citari debet defensor vinculi matrimonialis, ad normam Can. 1586.

Can. 1968. - Defensoris vinculi est:

1.° Examini partium, testium et peritorum adesse; exhibere iudici interrogatoria clausa et obsignata, in actu examinis a iudice aperienda, et partibus aut testibus proponenda; novas interrogationes, ab examine emergentes, iudici suggerere;

1963 § 2: S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; instr. (Myssur.), 6 aug. 1890, n. 7.

§ 2. No ako je sudac, koji je bio nadležan po svojoj vlasti, proveo sudski postupak o ništavosti ženidbe zbog spolne nemoći, pa se u tom postupku dokaže, ne doduše to, da postoji spolna nemoć, nego da ženidba još nije izvršena, imaju se svi spisi otstupiti Svetom Zboru, koji se može njima poslužiti pri izricanju presude o tvrdoj i neizvršenoj ženidbi.

Kan. 1964. - U drugim je ženidbenim sporovima nadležan sudac onoga mjesta, u kojemu je ženidba sklopljena ili u kojemu tužena stranka odnosno, ako je jedna nekatolička, u kojem katolička stranka ima prebivalište ili doprebivalište.

Kan. 1965. - Ako se ženidba pobija zbog manjka u pristanku, ima se sudac prije svega brinuti, da sklone primjerenim opomenama stranku, za koju se tvrdi, da nije imala pristanka, da obnovi pristanak; ako se pobija zbog manjka u bitnom obliku ili zbog zapreke, od koje se može i običaje dati oprost, neka nastoji sklonuti stranke, da obnove pristanak u zakonskom obliku odnosno da zatraže oprost.

GLAVA II.

SASTAV SUDIŠTA

Kan. 1966. - Kod izvida o oprostu od tvrde i neizvršene ženidbe vodi postupak inokosni sudac, a inače se ima obdržavati propis kan. 1576, § 1, br. 1.

Kan. 1967. - Branitelj ženidbene veze po propisu kan. 1586, mora biti pozvan kadgod se radi o ništavosti ženidbe ili o dokazivanju neizvršenja i razlozima za oprost od tvrde ženidbe.

Kan. 1968. - Na branitelja veze spada:

1.° Prisustvovati preslušanju stranaka, svjedoka i vještaka; predati sucu zatvorena i zapečaćena pitanja, koja sudac ima otvoriti kod samoga preslušanja, te ih postaviti strankama odnosno svjedocima; sucu priopćiti daljnja pitanja, ako se pojave za preslušanja;

1964: C. 12, X, *de excessibus praelatorm et subditorum,* V, 31; S. C. S. Off., 30 iun. 1892; (Colonien.), 23 iun. 1903; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 2.

1967: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 6, 7, 10.

2.° Articulos a partibus propositos perpendere, eisque, quatenus opus sit, contradicere; documenta a partibus exhibita recognoscere;

3.° Animadversiones contra matrimonii nullitatem ac probationes pro validitate aut pro consummatione matrimonii scribere et allegare, eaque omnia deducere, quae ad matrimonium tuendum utilia censuerit.

Can. 1969. - Defensori vinculi ius esto:

1.° Semper et quolibet causae momento acta processus, etsi nondum publicati, invisere; novos terminos ad scripta perficienda flagitare, prudenti iudicis arbitrio prorogandos;

2.° De omnibus probationibus vel allegationibus ita certiorem fieri, ut contradicendi facultate uti possit;

3.° Petere ut alii testes inducantur vel iidem iterum examini subiiciantur, processu etiam absoluto vel publicato, novasque animadversiones edere;

4.° Exigere ut alia acta, quae ipse suggesserit, conficiantur, nisi tribunal unanimi suffragio dissentiat.

CAPUT III.

DE IURE ACCUSANDI MATRIMONIUM ET POSTULANDI DISPENSATIONEM SUPER RATO.

Can. 1970. - Tribunal collegiale nullam causam matrimonialem cognoscere vel definire potest, nisi regularis accusatio vel iure facta petitio praecesserit.

Can. 1971. - § 1. Habiles ad accusandum sunt:

1.° Coniuges, in omnibus causis separationis et nullitatis, nisi ipsi fuerint impedimenti causa;

2.° Promotor iustitiae in impedimentis natura sua publicis.

1968 3.°: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»*, 3 nov. 1741, § 6, 10; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. II, n. 11, tit. III, n. 21, tit. V, n. 28; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 11, 21, 28; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 3, 5, 12, § 137, n. 3.

1969 4.°: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»*, 3 nov. 1741, § 6, 10; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. II, n. 10, 11, tit. III, n. 23; S. C. C.,

2.° Provjeriti dokazne članke predložene od stranaka, te im se, ako treba, usprotiviti; ispitati dokaznice od stranaka predložene;

3.° Napisati i podnositi primjedbe protiv ništavosti ženidbe, te dokaze za valjanost i za izvršenost ženidbe, i sve navesti, što mu se za obranu ženidbe učini korisnim.

Kan. 1969. - Branitelj veze ima pravo:

1.° Uvijek i u svakom odsjeku parnice uzeti uvid u spise parnice, iako ona još nije objavljena; tražiti daljnje rokove za sastavljanje pismenih podnesaka, koje ima sudac po svojoj razboritoj ocjeni i produljiti;

2.° Biti obaviješten o svim dokaznim sredstvima i očitovanjima tako, da im može prigovoriti;

3.° Zahtijevati, da se pozovu daljnji svjedoci ili isti ponovno preslušaju, pa i onda, kada je postupak dovršen i objavljen, te staviti nove primjedbe;

4.° Tražiti, da se izvrše daljni sudski čini, koje je on bio predložio, osim ako to sudište odbije jednoglasno.

GLAVA III.

PRAVO POBIJANJA ŽENIDBE I MOLJENJA OPROSTA OD TVRDE ŽENIDBE

Kan. 1970. - Zborno sudište ne može suditi ni riješiti nijedan ženidbeni spor, ako ne predleži redovna tužba odnosno propisana molba.

Kan. 1971. - § 1. Na tužbu su ovlašteni:

1.° Ženidbeni drugovi, u svim sporovima o rastavi i o ništavosti, osim ako su sami bili razlogom zapreke;

2.° Promicatelj pravde, kada se radi o zaprekama, koje su javne po svojoj prirodi.

instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 10, 11, 23; Regulae servandae in iudiciis apud S. R. Rotae Tribunal, 4 aug. 1910, § 114, n. 3.

1970: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. I, n. 3; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 3.

1971 § 1. 2.°: C. 3, *de divortiis*, IV, 19.

§ 2. Reliqui omnes, etsi consanguinei, non habent ius matrimonia accusandi, sed tantummodo nullitatem matrimonii Ordinario vel promotori iustitiae denuntiandi.

Can. 1972. - Matrimonium, quod, utroque coniuge vivente, non fuerit accusatum, post mortem alterutrius vel utriusque coniugis ita praesumitur validum fuisse, ut contra hanc praesumptionem non admittatur probatio, nisi incidenter oriatur quaestio.

Can. 1973. - Soli coniuges ius habent petendi dispensationem super matrimonio rato et non consummato.

CAPUT IV.

DE PROBATIONIBUS.

ART. I.

DE TESTIBUS.

Can. 1974. - Consanguinei et affines de quibus in Can. 1757, § 3, n. 3, habentur testes habiles in causis suorum propinquorum.

Can. 1975. - § 1. In causis impotentiae vel inconsummationis, nisi de impotentia vel inconsummatione aliunde certo con stet, debet uterque coniuxtestes, qui septimae manus audiunt, inducere, sanguine aut affinitate sibi coniunctos, sin minus vicinos bonae famae, aut alioquin de re edoctos, qui iurare possint de ipsorum coniugum probitate, et praesertim de veracitate circa rem in controversiam deductam; quibus iudex ad normam Can. 1759, § 3 alios testes potest ex officio adiungere.

1971 § 2: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. I, n. 3; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 3.

1972: C. 7, 11, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17.

1974: C. 2, C. XXXV, q. 6; c. 5, 22, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 3, X, *qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari,* IV, 18; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5.

§ 2. Nitko drugi, pa ni srodnici, nemaju pravo pobijati ženidbu, nego samo dojaviti ništavost ženidbe Ordinariju ili promicatelju pravde.

Kan. 1972. - Pretpostavlja se, da je ženidba, koja nije bila pobijana za života ženidbenih drugova, a razriješena je smrću jednoga ili jednoga i drugoga ženidbenoga druga, valjana tako, da se protiv ovoj pretpostavci ne dopušta dokaz, osim ako se o tom ima rješavati uzgredno.

Kan. 1973. - Pravo moliti oprost od tvrde i neizvršene ženidbe imaju jedino sami ženidbeni drugovi.

GLAVA IV.

DOKAZALA

ČLANAK I.

SVJEDOCI

Kan. 1974. - Osobe u srodstvu i tazbini spomenute u kan. 1757, § 3, br. 3, smatraju se sposobnim svjedocima u parnicama svojih srodnika.

Kan. 1975. - § 1. U parnicama o spolnoj nemoći ili o neizvršenju, osim ako je nemoć ili neizvršenost na ini način sigurno utvrđena, treba da jedan i drugi ženidbeni drug predloži svjedoke, koji se nazivaju sedme ruke, i to takove, koji su s njima u krvnom srodstvu ili u tazbini, a ako ne, onda susjede dobrog glasa, ili druge, koji su u stvar upućeni, a koji se mogu zakleti na čestitost ženidbenih drugova, a osobito na njihovu istinoljubivost u pogledu spornoga predmeta; uz ove može sudac prema odredbi kan. 1759, § 3 preslušati i daljnje svjedoke po službenoj dužnosti.

1975 § 1: C. 2, C. XXXIII, q. 1; c. 5, 7, X, *de frigidis, et maleficiatis, et impotentia coeundi,* IV, 15; S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; *Varsavien.,* 16 iun. 1894, ad 1.

§ 2. Testimonium septimae manus est argumentum credibilitatis quod robur addit depositionibus coniugum; sed vim plenae probationis non obtinet, nisi aliis adminiculis aut argumentis fulciatur.

ART. II.

DE INSPECTIONE CORPORALI.

Can. 1976. - In causis impotentiae aut inconsummationis requiritur inspectio corporis utriusque vel alterutrius coniugis per peritos facienda, nisi ex adiunctis inutilis evidenter appareat.

Can. 1977. - In peritis eligendis, praeter normas in Can. 1792-1805 datas, serventur praescripta canonum qui sequuntur.

Can. 1978. - Ad periti munus ne admittantur qui coniuges privatim inspexerint circa factum cui innititur petitio declarationis nullitatis vel inconsummationis; licet tamen hos tanquam testes inducere.

Can. 1979. - § 1. Ad inspiciendum virum, duo periti medici ex officio deputari debent.

§ 2. Ad mulierem vero inspiciendam duae obstetrices, quae legitimum peritiae testimonium habeant, ex officio designentur; nisi maluerit mulier a duobus medicis ex officio pariter designandis inspici vel id Ordinarius necessarium habuerit.

§ 3. Corporalis mulieris inspectio fieri debet, servatis plene christianae modestiae regulis et adstante semper honesta matrona ex officio designanda.

Can. 1980. - § 1. Mulieris inspectionem obstetrices vel periti, seorsum singuli, exsequi debent.

1975 § 2: C. 4, X, *de probationibus,* II, 19.

1976: S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; S. C. C., instr. 22 aug. 1840.

1979 § 1: S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; S. C. C., instr. 22 aug. 1840.

§ 2. Svjedočanstvo sedme ruke dokaz je vjerojatnosti, kojim se pojačavaju iskazi ženidbenih drugova; no ona nemaju snagu potpunog dokaza, ako nisu poduprta drugim pomoćnim dokazima i dokazalima.

ČLANAK II.

TJELESNI PREGLED

Kan. 1976. - U parnicama zbog spolne nemoći ili o neizvršenju ženidbe mora se izvršiti tjelesni pregled obih ženidbenih drugova ili jednoga od njih od strane vještaka, ako nije prema prilikama očevidno, da je suvišan.

Kan. 1977. - Pri izboru vještaka moraju se, uz odredbe sadržane u kan. 1792-1805 obdržavati propisi kanona, koji slijede.

Kan. 1978. - Ne smiju se pripustiti kao vještaci oni, koji su posebnički pregledali ženidbene drugove u pogledu činjenice, na kojoj se temelji zahtjev, da se ženidba proglasi ništavom ili neizvršenom; ali se ovi ipak mogu predložiti za svjedoke.

Kan. 1979. - § 1. Za pregled muškarca moraju se po službenoj dužnosti odrediti za vještake dva liječnika.

§ 2. Za pregled ženske imaju se po službenoj dužnosti uzeti dvije primalje, koje moraju imati propisnu svjedodžbu osposobljenja; osim ako bi ta žena htjela, da je rađe pregledaju dva liječnika, koji će se onda isto tako odrediti po službenoj dužnosti, ili ako bi to Ordinarij smatrao potrebnim.

§ 3. Tjelesni pregled ženske osobe ima se izvršiti tako, da se pri tom ne povrijede pravila kršćanske čednosti i u prisutnosti jedne časne gospođe, koju treba odrediti po sužbenoj dužnosti.

Kan. 1980. - § 1. Primalje odnosno vještaci moraju izvršiti pregled žene pojedinački i zasebno.

1979 § 2: C. 14, X, *de probationibus,* II, 19; c. 6, 7, X, *de frigidis, et maleficiatis, et impotentia coeundi,* IV, 15; S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; S. C. C., instr. 22 aug. 1840.

1979 § 3: S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; S. C. C., instr. 22 aug. 1840.

1980 § 1: S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; S. C. C., instr. 22 aug. 1840.

§ 2. Singuli medici vel obstetrices singulas relationes conficiant, intra terminum a iudice praefinitum tradendas.

§ 3. Potest iudex relationes ab obstetricibus confectas examini alicuius periti medici subiicere, si id opportunum existimaverit.

Can. 1981. - Peracta relatione, periti, obstetrices ac matrona, seorsum singuli, a iudice interrogentur, secundum articulos a vinculi defensore antea concinnatos quibus ipsi, praestito iuramento, respondeant.

Can. 1982. - Etiam in causis defectus consensus ob amentiam, requiratur suffragium peritorum, qui infirmum, si casus ferat, eiusve acta quae amentiae suspicionem ingerunt, examinent secundum artis praecepta; insuper uti testes audiri debent periti qui infirmum antea visitaverint.

CAPUT V.

DE PUBLICATIONE PROCESSUS, CONCLUSIONE IN CAUSA ET SENTENTIA.

Can. 1983. - § 1. Publicato processu fas adhuc est partibus novos testes, ad normam tamen Can. 1786, super diversis articulis inducere.

§ 2. Si vero testes iam excussi super iisdem articulis antea propositis denuo audiendi sint, servetur praescriptum Can. 1781, integro iure defensoris vinculi opportunas proponendi exceptiones.

Can. 1984. - § 1. Defensor vinculi ius habet ut in allegando, petendo et respondendo tam in scriptis quam in defensione orali, audiatur postremus.

§ 2. Quare tribunal ad definitivam sententiam ne deveniat, nisi prius vinculi defensor interrogatus declaraverit sibi nihil deducendum vel inquirendum superesse.

1980 § 2: S. C. S. Off., instr. a. 1858.

1981: S. C. S. Off., instr. a. 1858; instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; S. C. C., instr. 22 aug. 1840.

§ 2. Pojedini liječnici odnosno primalje treba da izrade izvješća pojedinačno i zasebno, te da ih predadu unutar roka, koji je odredio sudac.

§ 3. Sudac može, ako to smatra shodnim, odrediti, da izvješća, koja su sačinile primalje, preispita kao vještak jedan liječnik.

Kan. 1981. - Pošto su predana izvješća, sudac mora preslušati vještake, primalje i gospođu, pojedinački i zasebno, prema upitnim člancima, koje je prije toga sastavio branitelj veze i na koje treba da odgovore, pošto su položili prisegu.

Kan. 1982. - I u parnicama zbog manjka u pristanku poradi duševne bolesti, mora se zatražiti mišljenje vještaka, koji treba da, prema slučaju, ispitaju po pravilima svojega umijeća bolesnika i njegove čine, zbog kojih postoji sumnja, da je po srijedi duševna bolest; povrh toga moraju se preslušati kao svjedoci oni vještaci, koji su bolesnika prije pregledavali.

GLAVA V.

OBJAVA POSTUPKA, ZAKLJUČAK POSTUPKA I PRESUDA

Kan. 1983. - § 1. Pošto je postupak zaključen još je strankama slobodno, ali u skladu s odredbom kan. 1786, predložiti nove svjedoke na razne upitne članke.

§ 2. No ako bi se imali ponovno preslušati već ispitani svjedoci na iste upitne članke, treba se držati propisa kan. 1781, uz potpuno pravo branitelja veze staviti prigovore, koje smatra potrebnima.

Kan. 1984. - § 1. Branitelj veze ima pravo na to, da u očitovanjima, zahtjevima i odgovorima bude i pismeno i usmeno saslušan kao posljednji.

§ 2. Stoga ne smije sudište pristupiti presudi prije no što branitelj upitan izjavi, da nema više ništa predložiti niti istražiti.

1984 § 2: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. IV, n. 24; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 24.

§ 3. Si vero ante praefinitum a iudice iudicii diem defensor nihil deduxerit, praesumitur eum nihil iam deducendum habere.

Can. 1985. - In causis quae spectant ad dispensationem matrimonii rati et non consummati, iudex instructor neque ad publicationem processus neque ad sententiam super ipsa inconsummatione et causis ad dispensandum deveniat, sed omnia acta una cum voto scripto Episcopi et defensoris vinculi transmittat ad Sedem Apostolicam.

CAPUT VI.

DE APPELLATIONIBUS.

Can. 1986. - A prima sententia, quae matrimonii nullitatem declaraverit, vinculi defensor, intra legitimum tempus, ad superius tribunal provocare debet; et si negligat officium suum implere, compellatur auctoritate iudicis.

Can. 1987. - Post secundam sententiam, quae matrimonii nullitatem confirmaverit, si defensor vinculi in gradu appellationis pro sua conscientia non crediderit esse appellandum, ius coniugibus est, decem diebus a sententiae denuntiatione elapsis, novas nuptias contrahendi.

Can. 1988. - Decreta matrimonii nullitate, Ordinarius loci curare debet, ut de ea mentio fiat in baptismorum et matrimoniorum regestis, ubi matrimonii celebratio consignata invenitur.

Can. 1989. - Cum sententiae in causis matrimonialibus nunquam transeant in rem iudicatam, causae ipsae, si nova argumenta praesto sint, retractari semper poterunt, firmo praescripto Can. 1903.

1985: S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. VI, art. 5; instr. (Mysur.), 6 aug. 1890, n. 7. -- Vide etiam Can. 1962.

1986: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 8; ep. encycl. *«Nimiam licentiam»,* 18 maii 1743, § 7; const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. IV, n. 25; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 25.

§ 3. No ako ne dade nikakove izjave do onoga dana, koji je sudac za to unaprijed odredio, pretpostavlja se, da više nema ništa predložiti.

Kan. 1985. - U parnicama, koje se odnose na oprost od tvrde i neizvršene ženidbe ne smije voditelj objaviti postupka niti izreći presudu o samom neizvršenju odnosno o uzrocima za podjelbu oprosta, nego ima sve spise zajedno s mišljenjem Biskupa i branitelja veze dostaviti Apostolskoj Stolici.

GLAVA VI.

PRIZIVI

Kan. 1986. - Protiv prve presude, kojom je ženidba proglašena ništavom, mora branitelj veze u zakonitom roku uložiti priziv na više sudište; a ako on propusti izvršiti svoju dužnost, ima ga sudac za to primorati svojom vlašću.

Kan. 1987. - Poslije druge presude, ako bi ona potvrdila ništavost ženidbe, a branitelj bi veze pri prizivnom sudištu smatrao, da po svojoj savjesti ne bi morao uložiti priziva, imaju ženidbeni drugovi pravo, da, nakon što prođe deset dana od proglašenja presude, sklope novu ženidbu.

Kan. 1988. - Pošto je odlučeno, da je ženidba ništava, ima se mjesni Ordinarij pobrinuti, da se to zabilježi u maticama krštenih i vjenčanih, gdje je vjenčanje zapisano.

Kan. 1989. - Budući da presude u ženidbenim parnicama nikada ne zadobivaju konačne pravne moći, mogu se ove parnice, ako ima novih dokaza, uvijek iznova pokrenuti, uz obdržavanje propisa kan. 1903.

1987: Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 8, 11, 14; const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. V, n. 30; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 30.

1989: C. 7, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 11; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883, tit. V, n. 30; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. 30.

CAPUT VII.

DE CASIBUS EXCEPTIS A REGULIS HUCUSQUE TRADITIS.

Can. 1990. - Cum ex certo et authentico documento, quod nulli contradictioni vel exceptioni obnoxium sit, constiterit de exsistentia impedimenti disparitatis cultus, ordinis, voti sollemnis castitatis, ligaminis, consanguinitatis, affinitatis aut cognationis spiritualis, simulque pari certitudine apparuerit dispensationem super his impedimentis datam non esse, hisce in casibus, praetermissis sollemnitatibus hucusque recensitis, poterit Ordinarius, citatis partibus, matrimonii nullitatem declarare, cum interventu tamen defensoris vinculi.

Can. 1991. - Adversus hanc declarationem defensor vinculi, si prudenter existimaverit impedimenta de quibus in Can. 1990 non esse certa aut dispensationem super eisdem probabiliter intercessisse, provocare tenetur ad iudicem secundae instantiae, ad quem acta sunt transmittenda qouque scripto monendus est agi de casu excepto.

Can. 1992. - Iudex alterius instantiae, cum solo interventu defensoris vinculi, decernet eodem modo de quo in Can. 1990, utrum sententia sit confirmanda, an potius procedendum in causa sit ad ordinarium tramitem iuris; quo in casu eam remittit ad tribunal primae instantiae.

1990: S. C. S. Off., decr. 5 iun. 1889; 14 febr. 1894; (Albanen. in America), 10 iun. 1896; 27 mart. 1901; decr. 21 iun. 1912, ad 2.

GLAVA VII.

SLUČAJEVI IZUZETI OD NAVEDENIH PRAVILA

Kan. 1990. - Kada se na temelju sigurne i vjerovne dokaznice, kojoj se nikako ne može protusloviti ili prigovoriti, utvrdi, da postoji zapreka različite vjere, reda, svečanog zavjeta čistoće, ženidbene veze, srodstva, tazbine ili duhovnog srodstva, a podjedno je isto tako sigurno ustanovljeno, da za ove zapreke nije podijeljen oprost, u ovakovim slučajevima, moći će Ordinarij prelazeći preko naprijed navedenih potrebnosti u postupku, izjaviti, pošto sasluša stranke, da je ženidba ništava, no potrebno je ipak i sudjelovanje branitelja veze.

Kan. 1991. - Protiv ove izjave, dužan je branitelj veze, ako razborito ocijeni, da zapreke spomenute u kan. 1990 ne postoje sa sigurnošću ili da postoji vjerojatnost za to, da je od njih podijeljen oprost, uložiti priziv na suca druge molbe, kojemu se moraju dostaviti spisi i pismeno ga opomenuti, da se radi o izuzetom slučaju.

Kan. 1992. - Sudac će druge molbe, uz sudjelovanje samo branitelja veze, odlučiti na isti način kao u kan. 1990, da li treba presudu potvrditi, ili naprotiv da li treba u predmetu provesti redovni sudski postupak; u tom će ga slučaju otstupiti sudištu prve molbe.

1991: S. C. S. Off. (Ep. Wayne-Castren.), 20 mart. 1889; 27 mart. 1901.

TITULUS XXI.

DE CAUSIS CONTRA SACRAM ORDINATIONEM.

Can. 1993. - § 1. In causis quibus impugnantur obligationes ex sacra ordinatione contractae vel ipsa sacrae ordinationis validitas, libellus mitti debet ad Sacram Congregationem de disciplina Sacramentorum vel, si ordinatio impugnetur ob defectum substantialem sacri ritus, ad Sacram Congregationem S. Officii; et Sacra Congregatio definit utrum causa iudiciario ordine an disciplinae tramite sit pertractanda.

§ 2. Si primum, Sacra Congregatio causam remittit ad tribunal dioecesis quae clerico propria fuit tempore sacrae ordinationis, vel, si sacra ordinatio impugnetur ob defectum substantialem sacri ritus, ad tribunal dioecesis in qua ordinatio peracta fuit; pro gradibus vero appellationis standum praescripto Can. 1594-1601.

§ 3. Si alterum, ipsamet Sacra Congregatio quaestionem dirimit, praevio processu informativo peracto a tribunali Curiae competentis.

Can. 1994. - § 1. Validitatem sacrae ordinationis accusare valet clericus peraeque ac Ordinarius cui clericus subsit vel in cuius dioecesi ordinatus sit.

§ 2. Solus clericus, qui existimet se ex sacra ordinatione obligationes ordini adnexas non contraxisse, potest declarationem nullitatis onerum petere.

Can. 1995. - Ea omnia, quae tum in Sectione Prima huius Partis, tum in peculiari titulo de processu in causis matrimonialibus sunt dicta, servari etiam debent, congrua congruis referendo, in causis contra sacram ordinationem.

1993 § 1: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 3.

NASLOV XXI.

PARNICE PROTIV SVETOMU REĐENJU

Kan. 1993. - § 1. U parnicama, u kojima se pobijaju obveze primljene po svetom ređenju ili sama valjanost svetoga ređenja, mora se tužba dostaviti svetom Zboru za upravu Otajstva, odnosno ako se ređenje pobija zbog bitnoga manjka u svetom obredu, svetom Zboru Sv. Službe; a Sveti Zbor odlučuje, da li će se parnica voditi redovnim sudskim ili stegovnim postupkom.

§ 2. U prvom slučaju otstupa Sveti Zbor parnicu sudištu one biskupije, kojoj je duhovnik pripadao u vrijeme svetoga ređenja, ili, ako se pobija sveto ređenje zbog bitnoga manjka u svetom obredu, sudištu one biskupije, u kojoj je izvršeno ređenje; a u pogledu stupnja priziva imaju se obdržavati propisi kan. 1594-1601.

§ 3. U drugom slučaju rješava pitanje samo Sveti Zbor, pošto se prethodno izvrši izvidni postupak po sudištu nadležne Kurije.

Kan. 1994. - § 1. Valjanost svetoga ređenja ovlašten je pobijati duhovnik, a isto tako i Ordinarij, pod kojega duhovnik potpada ili u kojega je biskupiji zaređen.

§ 2. Izjavu da su ništave obveze može tražiti jedino sam duhovnik, koji ocijeni, da nije preuzeo po svetom ređenju obveze spojene s redom.

Kan. 1995. - Sve ono, što je propisano i u Prvom Odsjeku ovoga Dijela, i u posebnom naslovu o postupku u ženidbenim parnicama, ima se, primjenjujući sve to prema odnosnom predmetu, obdržavati također i u parnicama protiv svetom ređenju.

1993 § 3: Pius X, const. «*Sapienti consilio*», 29 iun. 1908, § I, n. 3°, 3; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. VII, art. III, n. 11°, b.

Can. 1996. - Defensor vinculi sacrae ordinationis iisdem gaudet iuribus iisdemque tenetur officiis quibus defensor vinculi matrimonialis.

Can. 1997. - Quamvis actio instituta fuerit non super ipsamet sacrae ordinationis nullitate, sed super obligationibus tantum ex ipsa sacra ordinatione exsurgentibus, nihilominus clericus est ad cautelam ab exercitio ordinum prohibendus.

Can. 1998. - § 1. Ut clericus liber sit ab obligationibus quae a vinculo ordinationis manant, requiruntur duae sententiae conformes.

§ 2. Quod ad appellationem attinet, in his causis serventur praescripta Can. 1986-1989 de causis matrimonialibus.

Kan. 1996. - Branitelj veze svetoga ređenja ima ista prava i vezan je istim dužnostima, kao i branitelj ženidbene veze.

Kan. 1997. - Iako postupak nije pokrenut o samoj ništavosti svetog ređenja, nego samo o obvezama, koje proističu iz istog svetog ređenja, ipak se takovom duhovniku mora zabraniti za svaki slučaj izvršivanje redova.

Kan. 1998. - § 1. Da duhovnik bude oslobođen od obveza, koje proizviru iz ređeničke veze, potrebne su dvije suglasne presude.

§ 2. Što se tiče priziva, imaju se u ovim parnicama obdržavati propisi kan. 1986-1989, glede ženidbenih parnica.

PARS SECUNDA

DE CAUSIS BEATIFICATIONIS SERVORUM DEI ET CANONIZATIONIS BEATORUM

Can. 1999. - § 1. Causae beatificationis Servorum Dei et canonizationis Beatorum unius Sanctae Sedis iudicio reservantur.

§ 2. Ad normam Can. 253, § 3 una Sacrorum Rituum Congregatio in his causis competens est.

§ 3. Ordinarii locorum, iure proprio, possunt ea tantum quae in canonibus qui sequuntur eisdem expresse demandantur.

Can. 2000. - § 1. Causae huiusmodi duplici possunt procedere via, scilicet vel ordinaria non cultus vel extraordinaria casus excepti seu cultus.

§ 2. Per ordinariam viam proceditur, quando, antequam ad discussionem super virtutibus deveniatur, probari intenditur nullum publicum cultum Servo Dei fuisse praestitum vel, si quando per abusum praestitus fuerit, sublatum fuisse; per extraordinariam vero cum probari intenditur aliquem Dei Servum in possessione publici et ecclesiastici cultus versari.

1999 § 1: C. 1, X, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 45; Clemens VI, ep. *«Super quibusdam»,* 29 sept. 1351; Urbanus VIII, const. *«Coelestis Hierusalem»,* 5 iul. 1634, § 1, 2; Benedictus XIV, const. *«Ad Sepulcra»,* 23 nov. 1741; const. *«Inter*

DRUGI DIO

PARNICE O PROGLAŠENJU BOŽJIH SLUŽBENIKA BLAŽENICIMA I BLAŽENIKA SVETIMA

Kan. 1999. - § 1. Parnice o proglašenju Božjih Službenika Blaženicima, te Blaženika Svetima isključiva je pridržano sudu Svete Stolice.

§ 2. Prema odredbi kan. 253, § 3, jedini je Zbor Svetih Obreda u ovim parnicama mjerodavan.

§ 3. Mjesni Ordinariji mogu po vlastitom pravu samo ono, što im je izrijekom povjereno u kanonima koji slijede.

Kan. 2000. - § 1. U ovim je parnicama postupak dvostruk, naime ili redovni, kad nema štovanja ili izvanredni za iznimni slučaj odnosno kad ima štovanja.

§ 2. Redovnim se načinom postupa, kada se hoće, prije no što se pristupi raspravi o krepostima, dokazati, da Službeniku Božjem nije iskazivano nikakvo javno štovanje odnosno, ako je kada bilo zloporabom iskazivano, da je bilo dokinuto; a izvanrednim, kada se hoće dokazati, da je neki Službenik Božji u posjedu javnog i crkvenog štovanja.

conspicuos», 29 aug. 1744, § 14; ep. *«Iampridem»,* 28 febr. 1747, n. 6; const. *«Quamvis iusto»,* 30 apr. 1749, § 12; ep. *«Beatus Andreas»,* 22 febr. 1755, § 21; S. C. S. Off., decr. 13 mart. 1625, § 1; decr. 30 oct. 1625; S. R. C., instr. a. 1878.

Can. 2001. - § 1. Causae martyrum sive procedant per viam ordinariam sive per extraordinariam non sunt cumulandae, sed unaquaeque singillatim tractanda est, nisi agatur de martyribus qui in eadem persecutione eodemque loco passi sunt.

§ 2. Id extendi quoque debet ad distinctos processus et discussiones quae in iis causis fieri praescribuntur inde a causae introductione usque ad finem.

Can. 2002. - In canonibus qui sequuntur, nomine Ordinarii non intelligitur Vicarius Generalis, nisi habuerit mandatum speciale.

2002: S. R. C., litt. encycl. 12 mart. 1631.

Kan. 2001. - § 1. Mučeničke se parnice, bilo da se vodi redoviti postupak bilo izvanredni, ne smiju spajati, nego se svaka mora voditi zasebno, osim ako se radi o takovim mučenicima, koji su podvrgnuti mučenju istom prilikom i na istom mjestu.

§ 2. To vrijedi obvezatno i za različite parnične čine i rasprave, koje se prema propisima moraju u tim parnicama izvršiti počam od pokretanja parnice, pa sve do konca.

Kan. 2002. - U kanonima koji slijede, ne razumijeva se pod imenom Ordinarija Glavni Namjesnik, osim ako bi imao posebnu punomoć.

TITULUS XXII.

DE NONNULLIS PERSONIS QUAE IN HIS PROCESSIBUS PARTEM HABENT.

CAPUT I.

DE ACTORE ET POSTULATORE.

Can. 2003. - § 1. Quivis fidelis vel legitimus Christifidelium coetus ius habet petendi ut causa apud tribunal competens instruatur.

§ 2. Si petitio a legitima et competente Ecclesiae auctoritate admissa fuerit, eo ipso petenti ius est causam legitime promovendi et ad exitum perducendi.

§ 3. Loci Ordinarius potest sive ex officio sive ad instantiam causam beatificationis instruere.

Can. 2004. - § 1. Actor potest agere vel per se vel per procuratorem ad hoc legitime constitutum; mulieres nonnisi per procuratorem.

§ 2. Qui apud tribunal competens causam pertractat dicitur *postulator.*

§ 3. Postulator, sive proprio sive alieno nomine agat, debet esse sacerdos vel saecularis vel religiosus, in Urbe fixam habens sedem.

Can. 2005. - Singuli pro singulis causis postulatores admittuntur: nec alii quam causae postulatori competit ius substituendi sibi per legitimum mandatum alios qui vice-postulatores dicuntur.

Can. 2006. - § 1. Tum postulator tum vice-postulatores, si ex alius mandato causam agant, antequam ad munus suum exercendum admittantur, debent mandatum tribunali exhibere.

2003 § 3: Urbanus VIII, const. «*Coelestis Hierusalem*», 5 iul. 1634, § 1, 2; Clemens IX, const. «*Speculatores*», 13 sept. 1669; Benedictus XIV, ep. «*Sollicitudini*», 1 oct. 1745, § 5; S. R. C., litt. encycl. 12 mart. 1631; 15 oct. 1678, § 1, n. 1°; decr. 10 dec. 1868; instr. a. 1878.

NASLOV XXII.

NEKE OSOBE KOJE U OVIM PARNICAMA SUDJELUJU

GLAVA I.

POKRETAČ I VODITELJ

Kan. 2003. - § 1. Svaki vjernik odnosno zakonito udruženje pravovjernih kršćana ima pravo tražiti, da se kod nadležnoga sudišta pokrene parnica.

§ 2. Ako je traženje od zakonite i nadležne crkvene vlasti primljeno, ima pokretač tim samim pravo, da parnicu propisno provodi i privede kraju.

§ 3. Mjesni Ordinarij može pokrenuti bilo po službenoj dužnosti bilo po molbi parnicu o proglašenju blaženim.

Kan. 2004. - § 1. Pokretač može djelovati ili osobno ili po zastupniku za to propisano postavljenom; žene samo po zastupniku.

§ 2. Osoba, koja parnicu kod nadležnoga sudišta provodi zove se *voditelj.*

§ 3. Voditelj, bilo da djeluje u svoje ime bilo u tuđe, mora biti svećenik ili svjetovni ili redovnički, koji ima stalno sjedište u Gradu.

Kan. 2005. - Za pojedine parnice pripuštaju se pojedini voditelji; i drugom nikomu, osim voditelju parnice, ne pripada pravo postaviti mu, po zakonitoj punomoći, namjesnike, koji se zovu dovoditelji.

Kan. 2006. - § 1. I voditelj i dovoditelji, ako provode parnicu po tuđoj punomoći, moraju, prije no što budu pripušteni izvršivanju svoje službe, predložiti sudištu punomoć.

2004 § 3: S. R. C., decr. 21 dec. 1893.

2005: S. R. C., decr. 21 dec. 1893.

§ 2. Mandatum postulatoris exactum sit ad normam Can. 1659 neque censeatur legitimum nisi cum fuerit a Sacra Congregatione admissum et in eiusdem actis inscriptum; mandatum vero vice-postulatorum debet recognosci et admitti a tribunali in quo munus suum exercent.

Can. 2007. - Ad postulatoris officium pertinet:

1.° Agere causam apud iudices competentes;

2.° Necessarios sumptus facere; sed pecunia a fidelibus ad causae expensas collecta administrari debet ad normam instructionum Sedis Apostolicae;

3.° Nomina testium et documenta tribunali exhibere;

4.° Conficere et exhibere promotori fidei articulos, super quibus testes in processibus debeant interrogari.

Can. 2008. - Mandatum postulatoris, si postulator nomine alius agat, finem habet iisdem de causis quibus ad normam iuris mandatum aliorum procuratorum exstinguitur.

CAPUT II.

DE CARDINALI RELATORE, PROMOTORIBUS FIDEI ET SUB-PROMOTORIBUS.

Can. 2009. - § 1. In causis, quae agitantur apud Sacram Congregationem, relatorem seu ponentem agat unus e Patribus Cardinalibus eidem Congregationi adscriptis, a Romano Pontifice designatus.

§ 2. Eius officium est causae sibi demandatae peculiare studium impendere et in plenaria seu ordinaria congregatione ea omnia referre, quae sive in favorem causae sive contra eam facere videntur.

Can. 2010. - § 1. Ad ius tuendum in quolibet processu partem habere debet *promotor fidei,* qui semper citari debet ad normam Can. 1587.

§ 2. Fidei promotor apud Sacram Congregationem dicitur *Promotor generalis fidei,* et Assessor Sacrae Congregationis qui eidem assistit, dicitur *Sub-promotor generalis fidei.*

§ 2. Voditeljeva punomoć treba da je ispostavljena prema odredbama kan. 1659 i ne smije se smatrati zakonitom, ako je Sveti Zbor nije primio i u svojim spisima pribilježio; punomoć pako dovoditelju treba da ispita i primi ono sudište, kod kojega on izvršuje službu.

Kan. 2007. - Na službu voditeljevu spada:

1.° Parnicu provoditi pred nadležnim sucima;

2.° Naplaćivati potrebne troškove, ali s novcem sakupljenim od vjernika za parnične troškove mora se upravljati u skladu s napucima Apostolske Stolice;

3.° Predlagati sudištu imena svjedoka i dokaznice;

4.° Sastavljati i zaštitniku vjere predlagati upitne članke, po kojima treba u postupcima ispitati svjedoke.

Kan. 2008. - Voditeljeva punomoć, ako voditelj stvar vodi u tuđe ime, prestaje zbog onih razloga, zbog kojih po odredbi zakona prestaje punomoć drugih zastupnika.

GLAVA II.

STOŽERNIK IZVJESTITELJ, ZAŠTITNICI VJERE I DOZAŠTITNICI

Kan. 2009. - § 1. U parnicama, koje se vode kod Svetoga Zbora, mora biti izvjestitelj ili obrazlagač jedan od Otaca Stožernika, koji istomu Zboru pripadaju, a kojega određuje Rimski Prvosvećenik.

§ 2. Njegova je dužnost posvetiti parnici, koja mu je povjerena, posebnu brigu, te u punom odnosno redovnom zboru izvješćivati o svemu, što izgleda, da je bilo u korist bilo na uštrb parnice učinjeno.

Kan. 2010. - § 1. U zaštitu prava mora u svakom takvom postupku sudjelovati *zaštitnik vjere,* koji se ima uvijek pozvati u skladu s odredbom kan. 1587.

§ 2. Zaštitnik vjere kod Svetoga Zbora zove se *Glavni zaštitnik vjere,* a Prisjednik Svetoga Zbora koji mu je pridan, zove se *Glavni dozaštitnik vjere.*

Can. 2011. - § 1. Promotor fidei, extra Sacram Congregationem, constitui potest vel ad omnes causas vel ad aliquam causam particularem.

§ 2. Promotor fidei generalis et Sub-promotor generalis a Romano Pontifice eliguntur; promotor fidei apud Ordinariorum tribunal, si quidem agatur de processu apostolico, nominatur a Promotore generali et tunc nomen sub-promotoris habet; secus nominetur ab Ordinario ante edictum de quo in Can. 2043.

Can. 2012. - § 1. Promotoris fidei est concinnare interrogatoria sobria, mere historica, quae non eo spectent ut certam quandam responsionem ab interrogato eliciant, quacque apta sint ad veritatem eruendam etiam super articulis a postulatore propositis, eaque iudicibus exhibere sub secreti obligatione.

§ 2. Est praeterea eiusdem promotoris instare ut testes ex officio citentur et opportunas promovere exceptiones; sed iudex potest testes, etiam promotore fidei non instante aut renuente, ipso tamen monito, ex officio arcessere.

CAPUT III.

DE NOTARIO, CANCELLARIO ET ADVOCATIS.

Can. 2013. - § 1. Processibus sive apostolicis sive ab Ordinario loci iure proprio instruendis assistere debet notarius seu actuarius.

§ 2. Notarius apud Sacram Congregationem debet esse e numero Protonotariorum participantium.

Can. 2014. - Religiosi fungi valide nequeunt munere notarii nisi ex necessitate; in causis autem propriae religionis semper excluduntur.

Can. 2015. - In processibus ab Ordinario loci instituendis extra Urbem, notarii munere fungi potest ipsemet Curiae notarius; in Urbe notarii munere fungatur Protonotarius Sacrae Congregationis, eoque absente, notarius Vicariatus Urbis.

2013 § 2: Pius X, motu propr. *«Inter multiplices»*, 21 febr. 1905, n. 23, 24.

Kan. 2011. - § 1. Zaštitnik vjere, izvan Svetoga Zbora, može biti postavljen ili za sve parnice ili za neku određenu parnicu.

§ 2. Glavnog zaštitnika vjere i Glavnog dozaštitnika vjere imenuje Rimski Prvosvećenik; zaštitnika vjere kod biskupijskih sudišta, i to ako se radi o apostolskom postupku, imenuje Glavni zaštitnik, pa se tada zove dozaštitnik; inače ga imenuje Ordinarij prije javnoga poziva spomenutog u kan. 2043.

Kan. 2012. - § 1. Dužnost je zaštitnika vjere sastaviti pitanja trijezna, čisto povijesna, koja ne smiju biti upravljena na to, da pitanomu nametnu stanoviti neki odgovor, i koja su prikladna za pronalaženje istine, pa i u pogledu upitnih članaka od voditelja predloženih, te ih pod obvezom tajne priopćiti sucima.

§ 2. Osim toga dužnost je istoga zaštitnika zahtijevati, da se pozovu svjedoci po službenoj dužnosti, te stavljati potrebite prigovore; ali sudac može po službenoj dužnosti pozvati svjedoke, iako to zaštitnik vjere ne zahtijeva ili se protivi, ali ipak uz obavijest istome.

GLAVA III.

BILJEŽNIK, RAVNATELJ PISARNE I ODVJETNICI

Kan. 2013. - § 1. U postupcima, bilo apostolskim bilo takovim, koji se pokreću po vlastitom pravu mjesnoga Ordinarija, mora sudjelovati bilježnik odnosno perovođa.

§ 2. Bilježnik kod Svetoga Zbora mora se uzeti iz broja Prabilježnika udioničara.

Kan. 2014. - Redovnici ne mogu valjano obnašati službu bilježnika, osim iz nužde; u parnicama pak vlastite redovničke družbe uvijek su isključeni.

Kan. 2015. - U postupcima, koji se pokreću od mjesnoga Ordinarija izvan Grada, može službu bilježnika izvršivati sam bilježnik Kurije; u Gradu mora službu bilježnika izvršivati Prabilježnik Svetoga Zbora, a kada je on otsutan, bilježnik Gradskog Namjesništva.

2014: S. R. C., decr. 16 iul. 1894.

Can. 2016. - Notario dari potest adiutor seu, ut aiunt, *adiunctus* qui ei auxilium praestet in conferendis transumptis cum actis originalibus, et exemplaribus cum documentis quae ex autographis in bibliothecis, tabulariis, etc., servatis transcribantur.

Can. 2017. - Notarius adiunctus et cancellarius Sacrae Congregationis debent esse sacerdotes, integrae famae et omni exceptione maiores; cancellarius vero sit praeterea laurea in iure canonico donatus.

Can. 2018. - Advocati et procuratores in causis beatificationis et canonizationis apud Sacram Congregationem debent esse potiti laurea in iure canonico et saltem licentia in sacra theologia, et fecerint oportet tirocinium penes aliquem ex advocatis Sacrae eiusdem Congregationis vel penes ipsum fidei Subpromotorem generalem; pro advocatis insuper requiritur legitimus titulus advocati rotalis.

2018: Benedictus XIV, const. *«Inter conspicuos»,* 29 aug. 1744, § 14, 15; S. R. C., decr. 15 oct. 1678, § 1, n. 12°; Lex propria S. R. Rotae et Signaturae Ap., 29 iun. 1908, Can. 44, § 1; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 iun. 1908, Pars I, Normae communes, cap. VII, n. 3°.

Kan. 2016. - Bilježniku se može pridijeliti pomoćnik ili, kako kažu *pristav,* koji će mu pomagati kod uspoređivanja istopisa s izvornim spisima, te prijepisa s ispravama, koje se imaju sačiniti od rukopisa, što se čuvaju u knjižnicama, pismarama, itd.

Kan. 2017. - Bilježnik, pristav i ravnatelj pisarne Svetoga Zbora moraju biti svećenici, neokrnjene časti i bez svakoga prigovora; ravnatelj treba da je povrh toga stekao čast doktora u kanonskom pravu.

Kan. 2018. - Odvjetnici i zastupnici u parnicama o proglašenju blaženika i svetih kod Svetoga Zbora, moraju biti doktori kanonskog prava i barem licencijati svetoga bogoslovlja, te treba da su bili vježbenici kod kojega odvjetnika istoga Svetoga Zbora ili kod samoga Glavnoga dozaštitnika vjere; od odvjetnika se povrh toga traži zakoniti naslov odvjetnika Rote.

TITULUS XXIII.

DE PROBATIONIBUS IN HIS PROCESSIBUS ADHIBENDIS.

CAPUT I.

DE PROBATIONIBUS GENERATIM.

Can. 2019. - In his causis probationes debent esse omnino plenae; nec aliae sunt admittendae, nisi quae ex testibus et ex documentis eruantur.

Can. 2020. - § 1. Ad probandum nunquam Servo Dei cultum fuisse praestitum, quatuor saltem testes sunt necessarii.

§ 2. Ad probandam famam virtutum, martyrii ac miraculorum, octo saltem testes requiruntur, qui singulares esse possunt singularitate, ut aiunt, adminiculativa; praeterea duo saltem testes ex officio vocandi sunt.

§ 3. Ad probandas virtutes vel martyrium, requiruntur testes de visu et contestes: historica monumenta adminiculum tantum praestare possunt.

§ 4. Si habeantur in processu apostolico testes ex auditu a videntibus et in informativo testes de visu, possunt ii omnes coniungi in linea probationis.

§ 5. Si vero adsint in informativo testes de visu et in apostolico testes tantummodo ex auditu auditus, hi habent vim adminiculi, magis vel minus gravis pro prudenti iudicum aestimatione; et tunc tantum ad ulteriora, idest ad miraculorum disceptationem, procedi potest, cum ex horum omnium testium coniunctione talis habeatur probatio quae viro prudenti de re gravi iudicaturo fidem factura sit et auctoritatem.

2019: S. R. C., decr. 28 mart. 1733.

2020 § 4: Benedictus XIV, decr. *«Cum ex relatione»*, 17 iul. 1744, § 1, 2.

NASLOV XXIII.

DOKAZALA KOJA SE UPOTREBLJAVAJU U OVIM POSTUPCIMA

GLAVA I.

DOKAZI OPĆENITO

Kan. 2019. - Dokazi moraju u ovim parnicama biti posvema potpuni; a ne smiju se pripustiti nikakovi drugi do onih, koji se temelje na svjedocima i ispravama.

Kan. 2020. - § 1. Za dokaz, da Službeniku Božjem nije nikada bilo iskazivano štovanje, potrebna su barem četiri svjedoka.

§ 2. Za dokaz glasa kreposti, mučeništva i čudesa, traži se barem osam svjedoka, koji mogu biti pojedinački, ali pojedinačnošću, što kažu, dopunidbenom; osim toga moraju se pozvati barem dva svjedoka po službenoj dužnosti.

§ 3. Za dokaz kreposti ili mučeništva, traže se svjedoci očevici i to za istu činjenicu; povijesne dokaznice mogu poslužiti samo kao nadopuna dokaza.

§ 4. Ako u apostolskom postupku ima svjedoka po čuvenju od očevidaca, a u izvidnomu svjedoka očevidaca, mogu se svi ovi spojiti za izgradnju dokaza.

§ 5. A ako u izvidnom ima svjedoka očevidaca, a u apostolskom samo svjedoka po čuvenju od slušanja, ovim pripada snaga pomagala veće ili manje jakosti po razboritoj ocjeni sudaca, i samo se onda može postupak dalje voditi, to jest pristupiti raspravi o čudesima, kada se po svezi svih ovih svjedoka, izvede takav dokaz, koji može osvjedočiti i uvjeriti čovjeka razborita, što ima prosuditi važnu stvar.

2020 § 5: Benedictus XIV, decr. *«Cum ex relatione»*, 17 iul. 1744, § 3.

§ 6. In causis tamen antiquis per viam non cultus procedentibus, in quibus deficiunt oculati testes vel ex auditu a videntibus, et in causis procedentibus per viam casus excepti, virtutes et martyrium probari poterunt per testes ex auditu atque ex publica fama, quae annulatam, uti aiunt, traditionem ex auditu constituat, et per documenta coaeva vel monumenta uti authentica recognita.

§ 7. Denique miracula semper probanda sunt per testes de visu et contestes.

Can. 2021. - Cultus immemorabilis probatur per authentica monumenta, quae constitutioni Urbanianae, an. 1634 promulgatae, centum annorum spatio antecedant vel illo saeculo perdurante sint edita, dummodo facta referant quae saltem centum ante annos contigerint una cum populi traditione nunquam interrupta.

Can. 2022. - Longissimi temporis cultus a Sede Apostolica permissus per documenta coaeva probatur.

CAPUT II.

DE TESTIBUS ET PERITIS.

Can. 2023. - In processibus beatificationis omnes Christifideles, salvo praescripto Can. 2027, § 2, n. 1, tenentur, licet non vocati, ea in Ecclesiae notitiam perferre, quae contra virtutem aut miracula aut martyrium Servi Dei facere ipsis videantur.

Can. 2024. - Tanquam testes vocandi in primis sunt a promotore fidei, etsi a postulatore non inducti, ii omnes qui cum Servo Dei familiaritatem vel consuetudinem habuerunt.

2020 § 6: Benedictus XIV, decr. *«Cum ex relatione»,* 17 iul. 1744, § 4; S. R. C., decr. 23 apr. 1741; decr. 26 aug. 1913, n. II.

§ 6. U starijim pako parnicama, u kojima se postupa po načinu, kad nema štovanja, te nema svjedoka očevidaca odnosno po čuvenju od očevidaca i u parnicama, u kojima se postupa po načinu iznimnog slučaja, mogu se kreposti i mučeništvo dokazati svjedocima po čuvenju kao i općim glasom javnosti, koji čini predaju po čuvenju, što no kažu, od pamtivijeka, te novim ispravama ili dokaznicama, koje su pronađene vjerovnima.

§ 7. Čudesa konačno uvijek se moraju dokazati svjedocima očevicima i to za istu činjenicu.

Kan. 2021. - Štovanje od pamtivijeka dokazuje se vjerovnim dokaznicama, koje vremenski padaju za sto godina prije proglašenja Urbanove uredbe od god. 1634. ili su izdane tokom toga stoljeća, pod uvjetom, da govore o činjenicama, koje su se dogodile barem sto godina prije u svezi s nikada neprekinutom pučkom predajom.

Kan. 2022. - Štovanje dopušteno od strane Apostolske Stolice od najdavnijih vremena dokazuje se novim ispravama.

GLAVA II.

SVJEDOCI I VJEŠTACI

Kan. 2023. - Kada se vode postupci o proglašenju nekoga blaženim, dužni su svi kršćanski vjernici, uz obdržavanje propisa kan. 2027, § 2, br. 1 i bez poziva, Crkvi priopćiti ono, za što drže, da se protivi krepostima, čudesima ili mučeništvu Službenika Božjega.

Kan. 2024. - Zaštitnik vjere dužan je kao svjedoke pozvati u prvom redu, iako ih voditelj nije predložio, sve one, koji su s Božjim Službenikom bili u bliskom ili prisnom odnosu.

2020 § 7: S. R. C., decr. 23 apr. 1741.

2023: S. R. C., decr. 26 aug. 1913, n. I.

Can. 2025. - § 1. Omnes de quibus in Can. 2023, 2024, nisi iam tanquam testes se inductos sciverint, dare litteras debent ad proprium Ordinarium, quibus utrum consuetudinem cum Servo Dei habuerint, an aliquod factum peculiare aperiendum cognoscant et quodnam illud sit, breviter exponant; Ordinarius vero has litteras promotori fidei transmittendas curet.

§ 2. Religiosi vel religiosae litteras eiusmodi, sigillo clausas, immediate et directe ad Ordinarium aut fidei promotorem transmittant, vel confessario tradant qui illas quamprimum ad Ordinarium vel promotorem fidei deferendas curet.

§ 3. Illitterati rem parocho exponant, qui ad Ordinarium vel promotorem fidei eam referat.

Can. 2026. - Superiores religiosi gravi obligatione tenentur curandi ut omnes subditi, qui debent, accedant ad deponendum, quos tamen nec directe nec indirecte impellant ad testandum in unum potius quam in alium sensum.

Can. 2027. - § 1. Admittuntur ut testes consanguinei, affines, familiares, haeretici quoque et infideles.

§ 2. Admitti nequeunt:

1.° Confessarius ad normam Can. 1757, § 3, n. 2;

2.° Postulator, advocatus aut procurator in causa, durante munere; si vero munus penitus dimiserint, admittuntur, sed adminiculum tantum suppeditare possunt;

3.° Qui munere iudicis aliquando in causa functi sunt.

Can. 2028. - § 1. Medici a curatione, quicunque ii sint, cum de miraculis agitur, tanquam testes sunt inducendi.

§ 2. Quod si renuerint se tribunali sistere, curet iudex ut saltem scriptam et iuratam relationem de morbo eiusque processu conficiant actis inserendam, vel eorum sententia per interpositam personam excipiatur, deinde examini subiiciendam.

Can. 2029. - Testes in sua testificatione propriae scientiae causam reddere debent circa ea quae asserunt; secus eorum testimonium nihili faciendum est.

Kan. 2025. - § 1. Svi spomenuti u kan. 2023, 2024, dužni su, osim ako znadu, da su već predloženi kao svjedoci, podnijeti vlastitom Ordinariju pismeno priopćenje, u kojemu treba da nakratko izlože, da li su bili sa Službenikom Božjim u prisnom odnosu, da li im je poznat kakav posebni događaj, o kojemu bi mogli izvijestiti i koji je to događaj; a Ordinarij ima voditi brigu o tom, da se ova pismena priopćenja dostave zaštitniku vjere.

§ 2. Redovnici i redovnice neka ovakova pismena priopćenja zapečaćena dostave neposredno i izravno Ordinariju ili zaštitniku vjere, ili neka ih predadu ispovjedniku, koji se ima pobrinuti, da se čim prije predadu Ordinariju ili zaštitniku vjere.

§ 3. Nepismeni neka stvar izlože župniku, koji o tom ima izvijestiti Ordinarija ili zaštitnika vjere.

Kan. 2026. - Redovnički Poglavari imaju tešku obvezu voditi brigu o tom, da svi njihovi potčinjeni, koji su na to obvezani, dadu svoje iskaze, ali ih ne smiju ni izravno ni neizravno prinuditi, da svjedoče više u jednom ili u drugom smislu.

Kan. 2027. - § 1. Kao svjedoci pripuštaju se osobe, koje su u srodstvu, tazbini, domari, pa i krivovjerci i nekršćani.

§ 2. Ne mogu biti pripušteni:

1.° Ispovjednik prema odredbi kan. 1757, § 3, br. 2;

2.° Voditelj, odvjetnik ili zastupnik u parnici, dok im traje služba; no ako posvema napuste službu, mogu se pripustiti, ali mogu poslužiti samo kao pomagalo;

3.° Oni koji su u parnici bilo kada izvršivali službu suca.

Kan. 2028. - § 1. Kada se radi o čudesima, moraju se kao svjedoci predložiti oni liječnici, koji su bolesnika liječili, kakvigod bili.

§ 2. Ako bi oni odbili pristupiti sudištu, mora sudac nastojati, da barem sačine zaprisegnuti pismeni izvještaj o bolesti i njezinom razvoju, koji se ima priložiti spisima, ili da se njihovo mišljenje zaprimi po drugoj osobi kao posredniku, pa onda ovu ispitati.

Kan. 2029. - Svjedoci dužni su pri svom svjedočanstvu reći, odakle im znanje o onomu, što iskazuju; inače nema njihovo svjedočanstvo nikakove vrijednosti.

Can. 2030. - Ad probandam famam sanctitatis vel martyrii Servi Dei qui pertinuerit ad aliquam religionem, dimidia saltem pars testium debent esse extranei.

Can. 2031. - Cum peritorum opera est necessaria:

1.° Periti sint saltem duo, quorum alter alteri sit ignotus, salvo praescripto n. 4;

2.° Deputentur a tribunali per maiorem suffragiorum partem, audito fidei promotore, vel, si penes Sacram Congregationem operam suam praestare debeant, a Cardinali Ponente, audito fidei generali Promotore; semper autem excludi debent qui in causa testis munere functi sunt;

3.° Postulator certior ne fiat quinam periti fuerint designati; et ipsimet periti de sua designatione secretum servent;

4.° Periti seorsim singuli ad peritiam deveniant, nisi ex iusta causa iudex, assentiente promotore fidei, permittat ut ii simul peritiam instituant;

5.° Singuli relationem peritiae a se confectae scripto tradant; sed deinde seorsim interrogentur, etsi peritiam simul confecerint.

CAPUT III.

DE DOCUMENTIS PROCESSUI INSERENDIS.

Can. 2032. - § 1. Documenta, quibus postulator innititur, integra exhibenda sunt tribunali.

§ 2. Sed alia quoque documenta poterit a postulatore tribunal exigere, quae ad veritatem detegendam conferre eidem tribunali videantur.

Can. 2033. - § 1. Testimonia extraiudicialia scripto consignata sive ab iis quos postulator in processu interrogari curaverit circa virtutes et martyrium Servi Dei, sive ab aliis quos postulator interrogandos proposuerit, etsi in processibus afferantur, recenseri tamen nequeunt inter documenta quae in iudicio de Servi Dei sanctitate vel martyrio vim probativam habent.

2031 5.°: S. R. C., decr. 26 aug. 1913, n. IV.

Kan. 2030. - Kod dokaza o glasu svetosti ili mučeništva takovog Službenika Božjeg, koji je pripadao nekoj redovničkoj družbi, mora barem polovina svjedoka biti izvana.

Kan. 2031. - Kada je potrebito sudjelovanje vještaka:

1.° Treba da je vještaka barem dva, od kojih jedan ne smije znati za drugoga, uz obdržavanje propisa br. 4;

2.° Ima ih odrediti sudište većinom glasova, po saslušanju zaštitnika vjere, ili, ako treba da vještače kod Svetoga Zbora, stožernik Obrazlagač, po saslušanju glavnog Zaštitnika; no nikada se ne smiju uzeti oni, koji su bili svjedoci u parnici;

3.° Voditelju ne smije se priopćiti, tko je određen za vještaka; pa i sami vještaci moraju o svojemu imenovanju čuvati tajnu;

4.° Vještaci moraju vještačenju pristupati pojedinački, osim ako bi sudac, s pristankom zaštitnika vjere, dopustio, da oni vještačenje izvrše zajedno;

5.° Svaki pojedini ima izvještaj o vještačenju, koji je sam sačinio, predati pismeno; ali se zatim moraju ispitati zasebno, iako su vještačenje izvršili zajedno.

GLAVA III.

ISPRAVE KOJE SE MORAJU U POSTUPKU PRILOŽITI

Kan. 2032. - § 1. Isprave, na koje se voditelj poziva, moraju se predložiti sudišta u cijelosti.

§ 2. No sudište može zahtijevati od voditelja i druge isprave, za koje isto sudište drži, da će pridonijeti saznanju istine.

Kan. 2033. - § 1. Izvansudska svjedočanstva, koja su pismeno pribilježena bilo od strane onih, koji su saslušani nastojanjem voditelja u postupku o krepostima i mučeništvu Božjeg Službenika, bilo od strane drugih, koje je voditelj bio predložio da se ispitaju, iako su u postupcima priloženi, ne mogu se ipak ubrojiti među isprave, koje kod odluke o svetosti ili mučeništvu Službenika Božjega imaju dokaznu snagu.

2033 § 1: S. R. C., decr. 12 mart. 1631; decr. 15 oct. 1678, § I, n. 9°.

§ 2. Nec elogia funebria et necrologia illico post mortem Servi Dei exarata vel typis edita legitimam probationem constituunt.

§ 3. Multoque minus testimonia virorum quamvis illustrium circa virtutes et opera Servi Dei non sponte, sed amicorum precibus, eo adhuc vivente, scripto tradita.

Can. 2034. - Qui documenta exhibent, debent declarare eorum originem et authenticitatem.

Can. 2035. - § 1. Historiae non habent vim documentorum, nisi documentis innixae in processu exhibitis.

§ 2. Si qui magnae auctoritatis viri his documentis usi sint eaque probaverint, eorum testimonium afferri debet tantum ad confirmandam documentorum authenticitatem et auctoritatem.

Can. 2036. - § 1. Documenta historica sive manu scripta, sive typis impressa, quibus postulator Servi Dei virtutes aut cultus eidem praestiti antiquitatem eiusque non interruptam continuationem probare intendit, inserantur in processum et cum ipso transmittantur ad Sacram Congregationem et a viris peritis examinentur.

§ 2. At si quod ex his in bibliotheca vel tabulario asservetur, unde deduci nequeat, eius exemplar scriptum vel photographice redditum exhibeatur cum testificatione scripto reddita a notario tribunalis de eius authenticitate.

§ 3. Si ne id quidem fieri possit, res deferatur ad Sacram Congregationem, quae peritos designet ut ea recognoscant ubi asservantur.

2034: C. 1, 2, X, *de fide instrumentorum,* II, 22.

§ 2. Niti nadgrobni govori i posmrtna slova, koja su odmah poslije smrti Božjeg Službenika sastavljena ili tiskom objavljena ne sačinjavaju zakonitog dokazala.

§ 3. Još mnogo manje svjedočanstva ljudi, iako su to odličnici, o krepostima i djelima Božjeg Službenika, koja nisu napisana vlastitom pobudom, nego na molbe prijatelja, dok je on još bio na životu.

Kan. 2034. - Oni koji isprave predlažu moraju objasniti njihovu izvornost i vjerovnost.

Kan. 2035. - § 1. Povijesni opisi nemaju snage isprava, osim ako se osnivaju na ispravama, koje su u postupku predložene.

§ 2. Ako su se s ovim ispravama poslužili i usvojili ih ljudi velikog ugleda, treba da se njihovo svjedočanstvo navede samo u dokaz vjerovnosti i vrijednosti isprava.

Kan. 2036. - § 1. Povijesne isprave bile da su rukopisne bilo tiskane, kojima voditelj želi dokazati kreposti Božjega Službenika ili starinu njemu iskazivanog štovanja i neprekinuto trajanje ovoga, imaju se priklopiti postupku i s njim dostaviti Svetomu Zboru, a treba da budu ispitane od strane tomu vještih ljudi.

§ 2. No ako bi koja od ovih bila pohranjena u knjižnici ili pismari, odakle se ne bi mogla odnijeti, ima se njezin prijepis ili svjetlopisna snimka predložiti s pismenim svjedočanstvom izdanim od strane sudišnog bilježnika o njezinoj izvornosti.

§ 3. A ako ni to ne bi bilo moguće, ima se o tom izvijestiti Sveti Zbor, koji će imenovati vještake, da je ispitaju ondje, gdje je pohranjena.

2036 § 1: S. R. C., decr. 26 aug. 1913, n. IV.

TITULUS XXIV.

DE PROCESSU BEATIFICATIONIS SERVORUM DEI PER VIAM NON CULTUS.

Can. 2037. - § 1. Personae quae in processu, sive a locorum Ordinariis iure proprio sive a delegatis Sedis Apostolicae instruendo, partem habent, scilicet iudices, promotor fidei ac subpromotores, notarius et adiunctus debent, initio uniuscuiusque processus, secundum formulam a Sacra Congregatione praescriptam, iusiurandum praestare de munere fideliter adimplendo, de secreto servando usque ad processus publicationem et de donis cuiusvis generis non accipiendis.

§ 2. Ordinarius, etsi partes iudicis non agat, tenetur tamen praestare iusiurandum de secreto servando.

§ 3. Praeterquam quod de secreto servando, iurare praeterea debent testes, nemine excepto aut dispensato, de veritate dicenda, antequam interrogentur, de veritate dictorum, post factam interrogationem; periti, interpretes, revisores et scriba, de munere bene adimplendo, antequam peritiam, conversionem de uno sermone in alium, revisionem, transcriptionem peragant; de munere bene adimpleto, post peractam peritiam, conversionem, transcriptionem, revisionem. Etiam cursor seu nuntius iusiurandum praestet de officio fideliter obeundo.

§ 4. Postulatores ac vice-postulatores praestare debent iusiurandum *calumniae,* idest iurent se veritatem per totum processum dicturos nullaque fraude usuros.

§ 5. Penes Sacram Congregationem, quod ad iusiurandum attinet, servetur lex eiusdem propria.

2037 § 1: S. R. C., decr. 15 oct. 1678, § 1, n. 3°, § 3.

NASLOV XXIV.

POSTUPAK O PROGLAŠENJU BLAŽENIM SLUŽBENIKA BOŽJIH NA NAČIN KAD NEMA ŠTOVANJA

Kan. 2037. - § 1. Osobe koje sudjeluju u postupku, bilo da se on ima pokrenuti po vlastitom pravu od strane mjesnih Ordinarija bilo od strane punomoćnika Apostolske Stolice, to jest suci, zaštitnik i dozaštitnici vjere, bilježnik i pristav dužni su, na početku postupka, položiti, po obrascu propisanom od Svetoga Zbora, prisegu, da će službu vjerno izvršivati, da će čuvati tajnu sve do objave postupka i da ne će primati darova bilo koje vrsti.

§ 2. Ordinarij je dužan, iako ne sudjeluje kao sudac, ipak položiti prisegu da će čuvati tajnu.

§ 3. Svjedoci moraju, osim toga da će čuvati tajnu, zaprisegnuti povrh toga, a od toga se nitko ne može izuzeti ili dobiti oprost, da će govoriti istinu, i to prije ispitivanja, te da su iskazali istinu, poslije ispitivanja; vještaci, tumači, pregledavatelji i pisar, da će službu zdušno izvršivati, i to prije no što izvrše vještačenje, prijevod s jednoga jezika u drugi, pregledavanje, prijepis; a da su službu zdušno izvršili, po završenom vještačenju, prijevodu, prijepisu, pregledu. I poslužnik odnosno dostavljač mora položiti prisegu, da će službu zdušno izvršivati.

§ 4. Voditelji i dovoditelji moraju položiti prisegu *istinoljubivosti,* to jest treba da prisegnu, da će tokom cijele parnice govoriti istinu i da se ne će poslužiti nikakovom varkom.

§ 5. Kod Svetoga Zbora ima se u pogledu prisege obdržavati njezin vlastiti propisnik.

2037 § 3: Benedictus XIV, ep. «*Sollicitudini*», 1 oct. 1745, § 7; S. R. C., decr. 15 oct. 1678, § 1, n. 3°, 4°, 14°, § 4.

CAPUT I.

DE PROCESSIBUS A LOCI ORDINARIO IURE PROPRIO INSTRUENDIS.

Can. 2038. - § 1. Ad introductionem causae beatificationis Servi Dei, a Sede Apostolica obtinendam, debet prius iure constare de puritate doctrinae in eius scriptis, de eiusdem fama sanctitatis, virtutum et miraculorum vel martyrii, de absentia cuiuslibet obstaculi quod peremptorium videatur; mox vero de cultu publico eidem non praestito.

§ 2. Quare ad preces postulatoris Ordinarius, si petitionem admittendam esse existimaverit, debet:

1.° Scripta Servi Dei perquirere;

2.° Processum informativum instruere super fama sanctitatis, virtutum in genere vel martyrii, causae martyrii et miraculorum;

3.° Processum instruere super non cultu.

Can. 2039. - § 1. Ad haec competens est Ordinarius loci in quo Servus Dei supremum diem obiit, aut miracula contigerunt; qui tamen non debet ipse per se iudicium instruere, si sit de gente Servi Dei.

§ 2. Cum antiquus exstat processus super fama sanctitatis vel martyrii ante annos triginta confectus, sed causa, antequam a Sede Apostolica obtineret legitimam introductionem, qualibet de causa fuerit intermissa, ad eosdem Ordinarios eorumve successores pertinet processum informativum conficere super continuatione famae sanctitatis vel martyrii.

Can. 2040. - § 1. Tribunal constare debet praeside, qui est ipsemet Ordinarius per se vel per sacerdotem ad hoc delegatum, et in hoc altero casu duobus aliis iudicibus ab eodem Ordinario eligendis inter iudices synodales.

§ 2. Ordinarius per decretum designet tribunalis praesidem, sive hoc munus sibi reservet, sive delegatum cum duobus aliis iudicibus nominet; eodemque decreto nominet fidei promotorem et notarium.

2038 § 1: Benedictus XIV, ep. «*Sollicitudini*», 1 oct. 1745, § 5; S. R. C., litt. encycl. 12 mart. 1631; instr. a. 1878.

2038 § 2. 3.°: Benedictus XIV, ep. «*Sollicitudini*», 1 oct. 1745, § 5; S. R. C., litt. encycl. 12 mart. 1631; instr. a. 1878.

GLAVA I.

POSTUPCI, KOJE POKREĆE MJESNI ORDINARIJ O VLASTITOM PRAVU

Kan. 2038. - § 1. Za to da se od Apostolske Stolice može postići pokretanje parnice o proglašenju Božjeg Službenika blaženim, mora biti prije pravno utvrđena čistoća nauke u njegovim spisima, da postoji glas njegove svetosti, kreposti, čudesa ili mučeništva, da ne postoji nikakova smetnja, koja se čini dokidnom; a onda i to, da mu nije iskazivano javno štovanje.

§ 2. Stoga mora Ordinariji na molbu voditelja, ako drži, da traženje treba primiti:

1.° Ispitati spise Božjeg Službenika;

2.° Provesti izvidni postupak o glasu svetosti, o krepostima uopće ili mučeništvu, o razlogu mučeništva i o čudesima.

3.° Provesti postupak o tom, da nema štovanja.

Kan. 2039. - § 1. Za ovo je nadležan Ordinarij mjesta, u kojemu je Službenika Božjega zatekla smrt, odnosno gdje su se dogodila čudesa; no on ne treba da sam osobno provodi sudski postupak onda, kada pripada redu Božjeg Službenika.

§ 2. Kada postoji stari postupak o glasu svetosti ili mučeništvu, koji je proveden prije trideset godina, ali je parnica bilo s kojega razloga obustavljena prije no što je postigla od Apostolske Stolice zakonito pokretanje, spada na iste Ordinarije ili njihove nasljednike sprovesti izvidni postupak o produženju glasa svetosti ili mučeništva.

Kan. 2040. - § 1. Sudište mora biti sastavljeno od predsjednika, koji je sam Ordinarij osobno ili po svećeniku za to opunomoćenom, te u ovomu drugom slučaju od daljnja dva suca, koja ima izabrati između sinodskih sudaca isti Ordinarij.

§ 2. Ordinarij mora predsjednika sudišta odrediti odlukom, bilo da ovu službu sebi pridržava, bilo da imenuje punomoćnika s druga dva suca; a u istoj odluci mora imenovati zaštitnika vjere i bilježnika.

2039 § 1: S. R. C., instr. a. 1878.

2040 § 1: S. R. C., litt. encycl. 12 mart. 1631.

2040 § 2: Pius X, motu propr. «*Inter multiplices*», 21 febr. 1905, n. 23, 24, 46, 71.

Can. 2041. - § 1. Sessiones tribunalis pro excipiendo iureiurando et examine testium habeantur diurno, quoad fieri potest, tempore et in loco sacro.

§ 2. Post unamquamque sessionem acta causae claudi et iudicis sigillo obsignari debent, non aperienda, nisi in sequenti sessione, postquam iudex sigillum integrum et intactum recognoverit; si sigillum integrum et intactum non inveniatur, iudex rem deferat ad Sacram Congregationem.

ART. I.

DE PERQUISITIONE SCRIPTORUM SERVI DEI.

Can. 2042. - Nomine scriptorum veniunt non modo opera inedita Servi Dei, sed etiam quae iam typis fuerint impressa; item conciones, epistolae, diaria, autobiographiae, quidquid denique vel ipse per se, vel aliena manu exaraverit.

Can. 2043. - § 1. Ordinarius per publicum edictum in singulis paroeciis, si fieri potest, vulgandum vel alio opportuniore modo scripta Servi Dei ab omnibus penes quos exstent ad tribunal deferri iubeat, et praescripta Can. 2023-2025 in memoriam revocet atque urgeat.

§ 2. Si vero agatur de causa Servi Dei ad religionem aliquam pertinentis, vulgari praeterea debet edictum in singulis eiusdem religionis domibus; et Superiores gravi obligatione tenentur curandi ut haec publicatio fiat, habita expressa mentione praescripti Can. 2025, § 2, itemque ut omnes subditi qui habeant, scripta remittant.

§ 3. Munus est promotoris fidei instare ut edictum publicetur etiam in aliis locis ubi spes sit fore ut aliquis inveniatur qui scriptum aliquod penes se habeat.

Can. 2044. - § 1. Ordinarius non solum ad instantiam postulatoris, sed etiam ex officio scripta Servi Dei diligenter perquirat.

§ 2. Quando scripta in aliena dioecesi reperiuntur, iudex roget Ordinarium illius dioecesis, ut ea ipse perquirat ad normam iuris et ad se una cum actis transmittat.

2041 § 2: S. R. C., deer. 15 oct. 1678, § 1, n. 3°.

Kan. 2041. - § 1. Sjednice sudišta za primanje prisege i preslušavanje svjedoka moraju se, po mogućnosti, držati danju i na svetom mjestu.

§ 2. Poslije svake sjednice moraju se parnični spisi zaključiti i zatvoriti sudskim pečatom, a ne smiju se otvarati, dok se ne održi naredna sjednica, pošto sudac nađe da je pečat čitav i nedirnut; ako se pečat ne bi našao čitavim i nedirnutim, ima sudac o stvari izvijestiti Sveti Zbor.

ČLANAK I.

ISPITIVANJA SPISA SLUŽBENIKA BOŽJEGA

Kan. 2042. - Pod imenom spisa razumijevaju se ne samo neizdana djela Božjeg Službenika, nego i ona, koja su već bila objavljena tiskom; isto tako propovijedi, pisma, dnevnici, vlastiti životopisi, te konačno sve što je on napisao bilo sam osobno, bilo tuđom rukom.

Kan. 2043. - § 1. Ordinarij mora izdati odredbu javnim oglasom, koji se ima, ako je moguće, proglasiti u svakoj pojedinoj župi, ili na drugi prikladni način, da su spise Službenika Božjeg dužni svi, kod kojih se nalaze, predati sudištu, te ujedno opomenuti na odredbe kan. 2023-2025 i tražiti da se izvrše.

§ 2. A ako se radi o Službeniku Božjem, koji pripada nekoj redovničkoj družbi, mora se povrh toga oglas proglasiti u svakoj pojedinoj kući iste družbe; a Poglavari imaju tešku obvezu pobrinuti se, da ovaj proglas bude izvršen, time da se izričito spomene odredbe kan. 2025, § 2, a isto tako, da svi potčinjeni moraju predati spise, ako ih imaju.

§ 3. Dužnost je zaštitnika vjere zahtijevati, da se oglas proglasi i u drugim mjestima, gdje bi bilo nade, da će se naći netko, koji bi imao kod sebe kakav spis.

Kan. 2044. - § 1. Ordinarij je dužan, ne samo na zahtjev voditelja, nego i po službenoj dužnosti pomnjivo potraživati spise Božjeg Službenika.

§ 2. Kada se spisi nalaze u tuđoj biskupiji, ima sudac zamoliti Ordinarija one biskupije, da ih on potraži prema odredbi zakona i njemu dostavi zajedno s parničnim zapisima.

2044 § 1: Benedictus XIV, ep. «*Sollicitudini*», 1 oct. 1745, § 5.

Can. 2045. - § 1. Si qui ex possessoribus autographa retinere cupiant, horum apographum authenticum ipse notarius conficiendum curet, ad Sacram Congregationem una cum processu transmittendum.

§ 2. Quod attinet ad scripta in bibliotheca aut tabulario asservata, standum praescripto Can. 2036, §§ 2, 3.

Can. 2046. - Notarius diligenter describat tum scriptorum numerum et qualitatem, tum acta omnia perquisitionis ipsorum; quae acta debent praeterea ab Ordinario vel ab eius delegato et promotore fidei subscribi ac Ordinarii sigillo muniri.

Can. 2047. - § 1. Postulator iusiurandum coram Ordinario emittat de scriptorum perquisitione a se diligenter facienda, et postea de eadem diligenter peracta.

§ 2. Si agatur de Serva Dei quae ad aliquam religionem pertinuerit, suprema religionis Moderatrix vel Antistita monasterii iusiurandum pariter praestet se diligentem scriptorum perquisitionem peregisse, omnia quae possidebat Servae Dei scripta tradidisse, neque sibi constare aliquam ex suis subditis aliasve personas eiusdem Servae Dei scripta adhuc retinere.

Can. 2048. - Si agatur de causa alicuius martyris, perquisitio scriptorum fieri etiam potest post signatam commissionem introductionis causae apud Sacram Congregationem, secundum instructiones a Promotore generali fidei ea de re dandas.

ART. II.

DE PROCESSU INFORMATIVO.

Can. 2049. - Processus informativus per Ordinarios instruitur; et si inchoatus non fuerit intra triginta annos a morte Servi Dei, ut ad ulteriora procedi possit, probari debet nullam in casu fraudem vel dolum aut culpabilem negligentiam adfuisse.

Can. 2050. - § 1. In testium excussione super fama sanctitatis, martyrii et miraculorum serventur praescripta Can. 2019, 2020.

Kan. 2045. - § 1. Ako bi netko htio, da zadrži svojeručne primjerke, ima tada sam bilježnik prirediti ovjereni prijepis, koji se mora dostaviti zajedno s postupkom Svetomu Zboru.

§ 2. U pogledu spisa, koja se čuvaju u kojoj knjižnici ili pismari, ima se obdržavati propis kan. 2036, §§ 2, 3.

Kan. 2046. - Bilježnik mora pomnjivo pribilježiti kako broj i kakvoću spisa, tako i sve radnje o njihovom potraživanju; a ove zapisnike moraju osim toga potpisati Ordinarij ili njegov pomoćni biskup i zaštitnik vjere, te im treba utisnuti Ordinarijev pečat.

Kan. 2047. - § 1. Voditelj ima pred Ordinarijem položiti prisegu, da će ispitivanje spisa zdušno izvršivati i kasnije da ih je marljivo potraživao.

§ 2. Ako se radi o Božjoj Službenici, koja je pripadala nekoj redovničkoj družbi, mora vrhovna Starješinica odnosno Nadstojnica družbe isto tako položiti prisegu, da je pomnjivo izvršila potraživanja spisa, da je predala sve spise Božje Službenice, koje je imala, te da joj nije poznato, da bi koja od njezinih potčinjenih ili druge osobe imale još kakove spise Božje Službenice.

Kan. 2048. - Ako se radi o parnici kojega mučenika, može također biti izvršeno potraživanje spisa pošto je određeno povjerenstvo za pokretanje parnice od Svetoga Zbora, prema uputama, koje će dati u toj stvari glavni Zaštitnik vjere.

ČLANAK II.

IZVIDNI POSTUPAK

Kan. 2049. - Izvidni postupak provađaju Ordinariji; a ako on nije započet unutar trideset godina od smrti Službenika Božjeg, ne smije se dalje postupati dok nije dokazano, da nije bilo po srijedi nikakove zle namjere ili prevare ili skrivljenog nemara.

Kan. 2050. - § 1. Kod preslušavanja svjedoka o glasu svetosti, mučeništva i čudesa moraju se obdržavati propisi kan. 2019, 2020.

§ 2. Non est necesse ut constet in specie de virtutibus, martyrio, miraculis, sed sufficit ut probetur fama in genere, spontanea, non arte aut diligentia humana procurata, orta ab honestis et gravibus personis, continua, in dies aucta et vigens in praesenti apud maiorem partem populi.

§ 3. Praemissis generalibus quaestionibus ad normam Can. 1774, testibus quaestio in primis a iudice proponatur quid nempe de vita, virtutibus, miraculis aut martyrio Servi Dei ad eorum notitiam pervenerit et quomodo haec noverint et an sciant de eisdem esse publicam famam, et deinde interrogandi sunt super interrogatoriis a promotore fidei confectis et super articulis a postulatore exhibitis.

Can. 2051. - Absolvi nequit processus informativus, nisi prius promotor fidei omnes ad se remissas litteras, de quibus in Can. 2025, expenderit eique constiterit examinatos fuisse eos de quibus in can 2023-2025.

Can. 2052. - Tribunal cum iudicaverit probationes omnes sive per testium examen sive per documentorum exhibitionem fuisse collectas et scripta omnia Servi Dei, quae haberi poterant, in actis esse, audito promotore fidei, moneat postulatorem ut, si alia habeat, offerat intra certum temporis spatium, quo elapso, processui finis imponitur.

Can. 2053. - Iubente iudice et non contradicente promotore fidei, notarius publicet processum; qui scribae a tribunali designato transcribendus tradatur.

Can. 2054. - Exemplar processus, seu, ut aiunt, *transumptum,* sicut acta archetypa, manu transcribantur.

Can. 2055. - Absoluto transumpto, fiat eius collatio cum archetypo a notario et ab eius adiuncto, praesentibus uno ex iudicibus et promotore fidei; qua collatione expleta, ad authenticitatem transumpti probandam tum notarius tum iudex et promotor fidei subscriptione sua et sigillo transumptum communiant.

Can. 2056. - § 1. Absoluta collatione, archetypum clauditur et sigillis munitur in archivo Curiae diligenter asservandum et nunquam aperiendum sine venia Sedis Apostolicae.

2050 § 2: S. R. C., litt. encycl. 12 mart. 1631.

2050 § 3: S. R. C., instr. a. 1878.

§ 2. Nije potrebno, da kreposti, mučeništva, čudesa budu posebice dokazana, nego je dovoljno dokazati, da postoji općenito glas, koji je nastao sam od sebe, a nije stvoren umjetno ili ljudskim poticanjem, da se je najprije pojavio kod osoba časnih i ozbiljnih, da bez prekida traje, da s dana u dan raste i da sada vlada kod većega dijela puka.

§ 3. Pošto su svjedoci odgovorili najprije na opća pitanja prema propisu kan. 1774, ima im sudac postaviti poglavito pitanje, naime što im je poznato o krepostima, čudesima ili mučeništvu Božjega Službenika i kako su to saznali, te da li znadu, da o tom postoji javni glas, a zatim se imaju ispitati na pitanja koje je sastavio zaštitnik vjere i na upitne članke, koje je predložio voditelj.

Kan. 2051. - Izvidni se postupak ne može zaključiti, dok nije zaštitnik vjere prije proučio sva njemu dostavljena pisma spomenuta u kan. 2025, te dok se ne uvjeri, da su preslušani svi spomenuti u kan. 2023-2025.

Kan. 2052. - Kada sudište smatra, da su sabrana sva dokazala bilo po preslušavanju svjedoka bilo po podnešenim ispravama i da su svi spisi Službenika Božjega, do kojih se je moglo doći, priloženi zapisniku, mora, saslušavši zaštitnika vjere, pozvati voditelja, da predloži, ako još što drugoga ima, u određenom roku, pa kada ovaj prođe, postupak se zaključi.

Kan. 2053. - Po odredbi suca i pristanku zaštitnika vjere, ima bilježnik postupak objaviti; taj se onda mora predati pisaru, kojega imenuje sudište, da ga prepiše.

Kan. 2054. - Prijepis postupka, ili, što kažu, *dvopis*, mora kao i izvorni prvopis, biti pisan rukom.

Kan. 2055. - Kada je dvopis završen, mora bilježnik i njegov pristav u prisutnosti jednoga suca i zaštitnika vjere, izvršiti usporedbu s izvornim prvopisom; kada je ova uporedba izvršena, imaju i bilježnik i sudac, te zaštitnik vjere, u dokaz vjernosti dvopisa, staviti na dvopis svoj potpis i pečat.

Kan. 2056. - § 1. Pošto je uporedba dovršena, izvorni se prvopis zatvara i pečatima zapečati, pa se ima pomnjivo čuvati u pismohrani Kurije i ne smije se nikada otvarati bez dopuštenja Apostolske Stolice.

2054: S. R. C., decr. 8 apr. 1889, n. II.

2056 § 1: S. R. C., litt. encycl. 12 mart. 1631; decr. 8 apr. 1889, n. II.

§ 2. Transumptum vero clauditur et obsignatur sigillo Ordinarii atque hac de re notarius instrumentum in duplici exemplari conficit, alterum Romam transmittendum, alterum in archivo Curiae asservandum.

ART. III.

DE PROCESSU SUPER NON CULTU.

Can. 2057. - Tribunal praeter testes inductos a postulatore, duos alios ex officio inducat omnesque interroget num Servo Dei cultus publicus fuerit unquam praestitus.

Can. 2058. - Tribunal adeat praeterea et diligenter inspiciat sepulcrum Servi Dei, cubiculum in quo habitavit vel obiit, et si qua sint alia loca ubi cultus signa adesse merito quis suspicari possit.

Can. 2059. - Si in processus decursu non levia habeantur indicia cultus interea Servo Dei praestiti, munus esto promotoris fidei instare ut ulterior inquisitio hac de re peragatur.

Can. 2060. - Tribunal debet sententia definire utrum cultus Servo Dei fuerit praestitus, necne.

ART. IV.

DE TRANSMISSIONE PROCESSUS SCRIPTORUM SERVI DEI, PROCESSUS INFORMATIVI ET DE NON CULTU AD SACRAM CONGREGATIONEM.

Can. 2061. - Ordinarius statim ac expleverit perquisitionem scriptorum, ea Romam una cum *processiculo* mittat *diligentiarum,* idest cum iuridica relatione diligentiarum quibus in perquirendis scriptis usus est.

Can. 2062. - Si post perquisitionem scriptorum Servi Dei alia in decursu causae reperiantur, ea statim ad Sacram Congregationem transmittenda sunt, nec ad ulteriora procedi potest, nisi prius revisa fuerint.

Can. 2063. - § 1. Transumptum processus informativi Ordinarius postulatori tradat ad Sacram Congregationem transmittendum.

2056 § 2: S. R. C., litt. encycl. 12 mart. 1631.

§ 2. Dvopis pako zatvoriti se i zapečati pečatom Ordinarijevim, te onda bilježnik o tom sačiniti ispravu u dvopisnim primjercima, od kojih se jedan mora otpremiti u Rim, a drugi čuvati u pismohrani Kurije.

ČLANAK III.

POSTUPAK O TOM, DA NEMA ŠTOVANJA

Kan. 2057. - Sudište mora, osim svjedoka predloženih od strane voditelja, pozvati dva daljnja po službenoj dužnosti, te sve ispitati, da li se je Službeniku Božjem ikada iskazivalo javno štovanje.

Kan. 2058. - Povrh toga ima sudište otići na grob Službenika Božjega, u sobu, u kojoj je prebivao ili umro, te i na druga mjesta, gdje bi se s pravom moglo držati, da bi moglo biti znakova štovanja, te ih pregledati.

Kan. 2059. - Ako se tokom postupka pojave znaci jače sumnje o štovanju iskazivanom Božjem Službeniku u međuvremenu, dužnost je zaštitnika vjere zahtijevati, da se to dalje istraži.

Kan. 2060. - Sudište mora donijeti o tom odluku, da li je Službeniku Božjem bilo iskazivano štovanje ili ne.

ČLANAK IV.

DOSTAVLJANJE POSTUPKA O SPISIMA BOŽJEG SLUŽBENIKA, IZVIDNOG POSTUPKA I POSTUPKA O TOM DA NEMA ŠTOVANJA SVETOMU ZBORU

Kan. 2061. - Ordinarij mora odmah čim je potražnju spisa izvršio, poslat ih u Rim, zajedno s *postupčićem na brižnost*, to jest s pravničkim izvještajem o brižnostima, kojima se je služio pri potražnji spisa.

Kan. 2062. - Ako bi se poslije potražnje spisa Božjega Službenika u toku postupka pronašli još drugi, imaju se oni odmah otposlati Svetomu Zboru, i ne smije se dalje postupati, dok oni nisu najprije pregledani.

Kan. 2063. - § 1. Dvopis izvidnoga postupka mora Ordinarij predati voditelju, da se pošalje Svetomu Zboru.

§ 2. Una cum transumpto mittat quoque litteras tum iudicum ad Sacram Congregationem tum promotoris fidei ad Promotorem fidei generalem, ut Sacra Congregatio certior fiat tum de fide testibus praestanda tum de omnibus actis legitime absolutis.

§ 3. Transmittat quoque ordinarius descriptionem formae sigilli, quo transumptum obsignavit, vel eiusdem sigilli exemplar.

Can. 2064. - Item Ordinarius expletum processum de non cultu ad Sacram Congregationem per postulatorem transmittat.

CAPUT II.

DE CAUSAE INTRODUCTIONE APUD SACRAM CONGREGATIONEM.

ART. I.

DE REVISIONE SCRIPTORUM.

Can. 2065. - Statim ac scripta Servi Dei Romam transmissa fuerint, sunt illa quidem examini subiicienda; sed Sacra Congregatio debet opportune investigare utrum, praeter exhibita, alia quoque Servi Dei scripta sive a privatis custodita sive in publicis archivis consignata exstent.

Can. 2066. - § 1. Revisores scriptorum in singulis causis deligantur a Cardinali Ponente, audito Promotore generali fidei; eorumque nomina secreto serventur.

§ 2. Ad hoc munus adsciscantur sacerdotes qui laurea saltem in theologia vel, si religiosi fuerint, aequivalenti titulo sint donati.

Can. 2067. - § 1. Scripta Servi Dei tradantur a secretario revisoribus ad id munus adscitis ita ut singolorum scriptorum examen fiat a duobus revisoribus, quorum alter alteri sit ignotus.

2065: S. R. C., decr. 26 aug. 1913, n. III.

§ 2. Zajedno s dvopisom ima poslati Svetom Zboru pisma kako od strane sudaca Svetomu Zboru, tako i od strane zaštitnika vjere Glavnom zaštitniku vjere, da Sveti Zbor bude obaviješten i o vjerodostojnosti svjedoka i o zakonitosti svih izvršenih čina.

§ 3. Ordinarij neka pošalje i opis oblika pečata, kojim je dvopis zapečatio, ili otisak istoga pečata.

Kan. 2064. - Isto tako mora Ordinarij po voditelju dostaviti Svetom Zboru dovršeni postupak o tom, da nema štovanja.

GLAVA II.

POKRETANJE PARNICE KOD SVETOGA ZBORA

ČLANAK I.

ISPITIVANJE SPISA

Kan. 2065. - Odmah čim spisi Božjeg Službenika budu u Rim dostavljeni, imaju se podvrći ispitivanju; no Sveti je Zbor dužan shodno istražiti, da li ne postoje, osim predloženih, još i drugi spisi Božjeg Službenika bilo u posjedu posebnika bilo u sastavu javnih pismohrana.

Kan. 2066. - § 1. Ispitače spisa imenuje za svaku pojedinu parnicu Stožernik Obrazlagač, po saslušanju Glavnog zaštitnika vjere; a njihova se imena moraju držati u tajnosti.

§ 2. Za ovu se službu moraju uzeti svećenici, koji su postigli doktorat barem bogoslovlja odnosno, ako su oni redovnici, istovrijedni naslov.

Kan. 2067. - § 1. Spise Božjeg Službenika ima tajnik predati za tu službu određenim ispitačima tako, da ispitivanje svakog pojedinog spisa izvrše dva ispitača, od kojih jedan ne smije znati za drugoga.

§ 2. Nihil obstat, si scriptorum Servi Dei numerus ingens sit, quominus ea in plures partes dividantur, quarum unaquaeque distinctis revisoribus tradatur.

Can. 2068. - § 1. Iudicium revisorum debet referre num in scriptis aliquid habeatur quod fidei ac bonis moribus adversetur, et edocere generali quadam ratione quaenam indoles, quinam virtutum habitus vel defectus ex scriptis appareant propria fuisse Servi Dei.

§ 2. Hoc iudicium revisores scripto proferant, argumentis et rationibus suffultum.

Can. 2069. - Si quando iudicia revisorum discrepent, designetur ad normam Can. 2066 tertius revisor, qui munus suum eodem modo expleat.

Can. 2070. - Promotor generalis fidei obiectiones ex scriptis Servi Dei ac revisorum iudicio desumptas, si quas habeat, Patribus Cardinalibus discutiendas proponat.

Can. 2071. - Si quid in scriptis Servi Dei fidei non omnino consonum contineri certo fuerit demonstratum aut aliquid habeatur quod in praesenti fidelium offensioni esse possit, Romanus Pontifex, audito Patrum Cardinalium voto et perpensis omnibus casus circumstantiis, decidit num ad ulteriora procedi possit.

Can. 2072. - Favorabile Romani Pontificis iudicium non secumfert scriptorum approbationem, neque impedit quominus Promotor generalis fidei et consultores possint aut debeant in discussione virtutum obiectiones ex scriptis Servi Dei desumptas proponere.

ART. II.

DE DISCUSSIONE PROCESSUS INFORMATIVI.

Can. 2073. - Processus informativus ab Ordinario confectus et Romam transmissus, postquam sigillorum integritas recognita fuerit a Protonotario Sacrae Congregationis, si nihil obstet, accedente Romani Pontificis speciali decreto, aperiatur coram Cardinali Praefecto Sacrae Congregationis qui eum cancellario transcribendum committat.

2073: S. R. C., instr. a. 1878; decr. 8 apr. 1889, n. II.

§ 2. Dopušteno je, ako je broj spisa Božjeg Službenika ogroman, da se oni razdijele u više skupina, pa da se svaka od njih preda različitim ispitačima.

Kan. 2068. - § 1. Mišljenje ispitača mora sadržavati izvještaj o tom, da li se u spisima nešto nalazi, što se protivi vjeri ili ćudoređu, te u nekom općem prikazu izložiti, kakova je, prema onomu što se vidi iz spisa, bila ćud svojstvena Božjem Službeniku, te koje kreposti ili pogreške.

§ 2. Ovo mišljenje moraju ispitači podnijeti pismeno, potkrepljeno dokazima i razlozima.

Kan. 2069. - Ako bi se možda mišljenja ispitača razilazila, ima se odrediti prema odredbi kan. 2066 treći ispitač, koji mora izvršiti svoju službu na jednaki način.

Kan. 2070. - Glavni zaštitnik vjere treba da prigovore uzete iz spisa i mišljenja ispitivača, ako ih ima, izloži Ocima Stožernicima, da ih oni rasprave.

Kan. 2071. - Ako bi bilo sa sigurnošću dokazano, da spisi Božjega Službenika sadržavaju štogod, što nije sasvim u skladu s vjerom ili da ima nešto, što bi u sadanjem času moglo povrijediti vjernike, odlučuje Rimski Prvosvećenik, po saslušanju mišljenja Otaca Stožernika i razmotrivši sve prilike slučaja, da li se može dalje postupati.

Kan. 2072. - Povoljna odluka Rimskog Prvosvećenika ne sadržava ujedno i odobrenje spisa, niti smeta, da Glavni zaštitnik vjere i savjetnici ne bi mogli ili morali pri raspravljanju o krepostima stavljati prigovore uzete iz spisa Božjeg Službenika.

ČLANAK II.

RASPRAVA O IZVIDNOM POSTUPKU

Kan. 2073. - Izvidni se postupak, koji je proveden od Ordinarija i u Rim dostavljen, ima, pošto je utvrđeno po Prabilježniku Svetoga Zbora, da su pečati nepovređeni, ako nema zapreke, uz posebnu odluku Rimskog Prvosvećenika, otvoriti pred Stožernikom Pročelnikom Svetoga Zbora, koji će ga povjeriti ravnatelju pisarne, da se prepiše.

Can. 2074. - Cardinalis Ponens curet ut, si opus sit, per interpretem probatum versio processus in Urbe fiat, quae postea revisoris examini subiiciatur.

Can. 2075. - Transumptum processus ab Ordinario missum in tabulario Sacrae Congregationis asservetur; eiusque exemplar a cancellario ad iuris praescriptum recognitum postulatori tradatur.

Can. 2076. - § 1. Advocatus et procurator transumpti vel, si plura sint, omnium transumptorum summarium conficiant et informationem quae summario adnectatur.

§ 2. Summario addi debet fides Sub-promotoris generalis fidei testantis summarium ipsum concordare cum actis Sacrae Congregationi exhibitis.

Can. 2077. - Litterae postulatoriae, quibus personae insigniores in dignitate sive ecclesiastica sive civili constitutae vel personae morales expostulant a Summo Pontifice ut causae beatificationis alicuius Servi Dei manus apponatur, utiliter exhibentur, dummodo sponte et ex propria scientia datae sint.

Can. 2078. - Si, scriptis perpensis, decretum fuerit ad ulteriora procedi posse, Promotor generalis fidei obiectiones suas exaret contra causae introductionem, quibus respondeat advocatus causae.

Can. 2079. - § 1. Fidei Promotor generalis obiectionibus ab ipso pro causae introductione concinnandis praemittat sobriam et perspicuam synopsim, quae Servi Dei vitam exhibeat.

§ 2. Ad hanc synopsim conscribendam adhibeat non modo documenta in summario relata, sed etiam alia, si qua sint, opportune consulenda.

Can. 2080. - Obiectiones et responsiones breviter et perspicue, scholastica fere methodo, secundum veteres Sacrae Congregationis consuetudines, exarentur.

Can. 2081. - Informationes orales non solum ad iudices, sed etiam ad eos omnes qui suffragium ferre debent, tam in isto iudicio quam in ceteris, quae secutura sunt, prohibentur.

2074: S. R. C., decr. 15 oct. 1678, § 1, n. 4°; decr. 8 apr. 1889, n. I.

2075: S. R. C., decr. 15 oct. 1678, § 1, n. 5°.

2077: S. R. C., decr. 15 oct. 1678, § 1, n. 7°; instr. a. 1878.

Kan. 2074. - Stožernik obrazlagač ima voditi brigu o tom, da se u Gradu sačini, ako treba, po odobrenom tumaču prijevod postupka, koji se onda mora podvrći pregledu ispitača.

Kan. 2075. - Dvopis se postupka dostavljen od Ordinarija ima pohraniti u pismari Svetoga Zbora; a njegov se prijepis od ravnatelja pisarne propisno ovjerovljen ima predati voditelju.

Kan. 2076. - § 1. Odvjetnik i zastupnik treba da sastave od dvopisa, ili ako ih je više, od svih dvopisa kratak sadržaj i uputu, koja se ima sadržaju priklopiti.

§ 2. Sadržaju se mora priložiti uvjerenje Glavnoga dozaštitnika vjere, kojim posvjedočava, da je isti u suglasju sa spisima podnesenima Svetom Zboru.

Kan. 2077. - Pisma u kojima odličniji dostojanstvenici bilo crkveni bilo građanski ili moralne osobe podnose molbe Vrhovnom Prvosvećeniku, da se započme parnica o proglašenju Blaženim kojega Božjeg Službenika, nisu bez koristi, pod uvjetom da su podnesena od svoje volje i svijesno.

Kan. 2078. - Ako bude odlučeno, pošto su spisi razmotreni, da se može dalje postupati, ima Glavni zaštitnik vjere izraditi svoje prigovore protiv pokretanja parnice, na koje mora parnični odvjetnik odgovoriti.

Kan. 2079. - § 1. Glavni zaštitnik vjere mora ispred svojih prigovora, koje će za pokretanje parnice izraditi, izložiti trijezan i jasan sažeti prikaz o životopisu Božjeg Službenika.

§ 2. Pri sastavku toga pregleda neka upotrijebi ne samo one isprave, koje su u sadržaju navedene, nego i druge, ako ih ima, u koje treba da uzme shodno uvid.

Kan. 2080. - Prigovori i odgovori imaju se izraditi kratko i pregledno, upravo na skolastički način, prema drevnim običajima Svetoga Zbora.

Kan. 2081. - Usmena su obavještavanja ne samo namijenjena sucima, nego i svima onima, kojima pripada pravo glasa, zabranjena kako kod ovoga sudovanja, tako i kod svega daljnjega.

2079 § 1: S. R. C., decr. 26 aug. 1913, n. VI.

2079 § 2: S. R. C., decr. 26 aug. 1913, n. VI.

Can. 2082. - Iudicium circa valorem processus informativi ab Ordinario instructi, circa famam sanctitatis vel martyrii et circa absentiam cuiuslibet obstaculi peremptorii profertur a Patribus Cardinalibus in comitiis ordinariis, Cardinali Ponente referente ac proponente dubium: *an signanda sit commissio introductionis causae in casu et ad effectum de quo agitur.*

Can. 2083. - § 1. Si Patrum Cardinalium iudicium fuerit favorabile, proponatur Sanctissimo ut signet, si placeat, *commissionem introductionis causae.*

§ 2. Si Sanctissimus commissionem signaverit, Secretarius Sacrae Congregationis hac de re decretum conficiat et publici iuris faciat.

Can. 2084. - § 1. Edito decreto introductionis causae, Ordinarii nihil ultra circa eam agere possunt sine expressa licentia Sacrae Congregationis.

§ 2. Servum Dei, cuius causa introducta tantum est, *venerabilis* titulo decorari prohibitum est; et caveant postulatores ne occasione introductionis causae quidquam fiat in honorem Servi Dei, quod publicum cultum redoleat.

ART. III.

DE DISCUSSIONE PROCESSUS SUPER NON CULTU.

Can. 2085. - Signata commissione introductionis causae, a Patribus Cardinalibus in comitiis ordinariis particularibus discutiendum est dubium num confirmanda sit sententia de non cultu ab Ordinario prolata. Si sententia Patrum Cardinalium cultum praestitum fuisse edixerit, eorundem Patrum arbitrio, omnibus circumstantiis attentis, causa suspendatur quousque omnia signa vetiti cultus remota fuerint, et haec obedientia ad certum tempus, ab ipsis Patribus statuendum, fuerit praestita.

Can. 2086. - § 1. Si Ordinarius processum super non cultu nondum confecerit ante causae introductionem, ad eundem processum deveniendum est auctoritate apostolica.

2084: S. R. C., decr. 26 aug. 1913.

Kan. 2082. - Sudsku odluku o vrijednosti izvidnoga postupka provedenog od Ordinarija, o glasu svetosti ili mučeništva i o otsutnosti svake dokidne zapreke izriču Oci Stožernici u redovnom vijeću, na izvještaj Stožernika Obrazlagača i na predloženo sporno pitanje: *da li se ima izdati odredba za pokretanje parnice u slučaju i s učinkom, o kojemu se radi.*

Kan. 2083. - § 1. Ako sudska odluka Otaca Stožernika budu povoljna, ima se podnijeti Njegovoj Svetosti, da, ako se udostoji, potpiše *odredbu za pokretanje parnice.*

§ 2. Ako Njegova Svetost odredbu potpiše, ima Tajnik Svetoga Zbora sačiniti odluku o tom i službeno je proglasiti.

Kan. 2084. - § 1. Kada je odluka o pokretanju parnice izdana, ne mogu Ordinariji u njoj više ništa raditi bez izričitog dopuštenja od strane Svetoga Zbora.

§ 2. Zabranjeno je Božjemu Službeniku, za kojega je parnica tek pokrenuta, pridavati naslov *časni;* a voditelji neka paze, da se povodom pokretanja parnice ne bi ništa učinilo u počast Božjega Službenika, što bi i najmanje ličilo na javno štovanje.

ČLANAK III.

RASPRAVA POSTUPKA O TOM, DA NEMA ŠTOVANJA

Kan. 2085. - Kada je odredba za pokretanje parnice potpisana, ima se od strane Otaca Stožernika u redovnom posebnom vijeću raspraviti sporno pitanje o tom, da li treba potvrditi od Ordinarija izrečenu odluku o tom, da nema štovanja. Ako odlukom Otaca Stožernika bude izrečeno, da je štovanje iskazivano, ima se na temelju rješenja istih Otaca, koje će donijeti uzevši u obzir sve okolnosti, parnica obustaviti, dok se ne uklone svi znakovi zabranjenog štovanja, te pošto se je u tom kroz izvjesno vrijeme, koje će Oci odrediti, pokazala poslušnost.

Kan. 2086. - § 1. Ako Ordinarij prije pokretanja parnice još nije proveo postupak o tom, da nema štovanja, ima se istomu postupku pristupiti po apostolskoj odredbi.

§ 2. Ad hunc finem fidei Promotor generalis interrogatoria exaret quae una cum litteris remissorialibus, de quibus in Can. 2087 seqq., a Sacra Congregatione expediuntur ad iudices ab ipsa designatos.

§ 3. Quando agitur de martyribus, in quorum causa Ordinarius omiserit processum super non cultu instruere ante causae introductionem, litteris remissorialibus ad conficiendum processum super martyrio et causa martyrii addatur commissio ad colligendas probationes super non cultu una cum peculiaribus interrogatoriis a fidei Promotore generali propositis.

CAPUT III.

DE PROCESSIBUS APOSTOLICIS.

ART. I.

DE PROCESSU APOSTOLICO INSTRUENDO.

Can. 2087. - § 1. Edito decreto de non cultu, impetrentur a Summo Pontifice et expediantur a Cardinali Praefecto litterae remissoriales, quas vocant, ad instruendum processum apostolicum tum super fama sanctitatis, miraculorum aut martyrii, tum super virtutibus et miraculis in specie vel super martyrio eiusdemque causa.

§ 2. Hi duo processus distincte fiant; sed primus omitti potest, si Cardinali Praefecto et Promotori fidei generali nec necessarium nec opportunum videatur de continuatione famae iterum inquirere.

§ 3. Signata commissione et nondum edito decreto de non cultu, si periculum sit ne quidam oculati testes interim deficiant, concedantur statim litterae remissoriales ad instruendum processum apostolicum super virtutibus et miraculis in specie vel super martyrio eiusdemque causa, *ne pereant probationes.*

Can. 2088. - § 1. Litterae remissoriales dentur ad quinque saltem iudices, in ecclesiastica dignitate, si fieri potest, constitutos.

2087 § 1: Benedictus XIV, const. «*Ad universae*», 3 sept. 1746.

§ 2. U tu svrhu mora Glavni zaštitnik vjere sačiniti pitanja, koja će se zajedno s pismenim povjerbenicima spomenutim u kan. 2087 sl., od strane Svetoga Zbora otpremiti po njemu određenim sucima.

§ 3. Kada se radi o mučenicima, za koje je u njihovim parnicama Ordinarij propustio provesti prije pokretanja parnice postupak o tom, da nema štovanja, ima se pismenim povjerbenicima za provedenje postupka o mučeništvu i povodu mučeništva dodati odredba za sabiranje dokazala o tom, da nema štovanja zajedno s posebnim pitanjima predloženim od Glavnog zaštitnika vjere.

GLAVA III.

APOSTOLSKI POSTUPCI

ČLANAK I.

PROVEDBA APOSTOLSKOG POSTUPKA

Kan. 2087. - § 1. Pošto je izdana odluka da nema štovanja, neka se izmoli od Vrhovnog Prvosvećenika i po Stožerniku Pročelniku otpremi pismo, koje se naziva povjerbenicom, da se provede apostolski postupak kako o glasu svetosti, čudesima ili mučeništvu, tako i o krepostima i čudesima ili o mučeništvu i njegovom povodu.

§ 2. Ova se dva postupka moraju provesti odvojeno; ali se prvi može propustiti, ako Stožernik Pročelnik i Glavni zaštitnik vjere smatraju, da nije ni potrebito ni primjereno iznova ispitivati produženje glasa.

§ 3. Kada je potpisana odredba, a još nije izdana odluka o tom, da nema štovanja, ima se, ako postoji pogibao, da međutim ne bi nestalo svjedoka očevidaca, odmah ispostaviti pismena povjerbenica za provedbu apostolskog postupka o krepostima i čudesima posebnice ili o mučeništvu i njegovom povodu, *da ne propadnu dokazala.*

Kan. 2088. - § 1. Pismena se povjerbenica mora izdati barem za petoricu sudaca, koji treba da budu, ako je moguće, crkveni dostojanstvenici.

§ 2. Si inter iudices cooptatus fuerit Ordinarius, ipse praesidem agat; secus praeses ab ipsa Sacra Congregatione designatur; expedit autem ut saltem praeses non sit idem ille qui praefuit in informativo processu.

§ 3. Si agatur de processu super miraculis, nominetur praeterea unus saltem peritus, qui sessionibus tribunalis adsit et iudicem rogare possit ut necessarias interrogationes testibus proponat ad maiorem assequendam verborum rerumque claritatem.

Can. 2089. - Litteris remissorialibus addantur peculiares litterae Promotoris generalis fidei, quibus duos sub-promotores designet qui eius nomine processui adsint.

Can. 2090. - Interrogatoria conficiantur a Promotore generali fidei super obiectionibus in causae introductione agitatis et super testimoniis receptis in processu informativo ad normam Can. 2050, itemque super extraiudicialibus informationibus, quas ipse exquirendas existimaverit, adhibita quoque opera periti, si de miraculis agatur.

Can. 2091. - § 1. Litterae remissoriales tradantur causae postulatori qui eas ad delegatum praesidem tribunalis transmittendas curet.

§ 2. Una simul mittantur ad aliquem ex sub-promotoribus, clausa et non aperienda nisi in actu examinis, interrogatoria, super quibus qui inducentur testes, sint interrogandi.

Can. 2092. - Iudices delegati, antequam muneris obeundi initium faciant, Ordinario ostendant litteras delegationis, qui debet eisdem praestare auxilium auctoritatis suae.

Can. 2093. - § 1. Receptis litteris remissorialibus, praeses tribunalis curet quantocius tribunal convocare et nunquam hanc convocationem differat ultra trimestre, nisi iustum intercedat impedimentum, de quo tamen intra idem tempus Sacram Congregationem monere ne omittat.

§ 2. Tribunal in ipsa prima sessione eligat notarium, eius adiunctum, peritum, si casus ferat, et cursorem, ac de eiusmodi electione fidem faciat notarius Curiae.

2088 § 2: S. R. C., decr. gen. 22 dec. 1870, n. II.

§ 2. Ako je među suce uzet Ordinarij, neka on bude predsjednikom; inače određuje predsjednika sam Sveti Zbor; no bolje je, da barem predsjednikom ne bude onaj, koji je predsjedao u izvidnom postupku.

§ 3. Kada se vodi postupak o čudesima, ima se osim toga imenovati barem jedan vještak, koji mora sudskim sjednicama prisustvovati i imati mogućnost suca zamoliti, da postavi svjedocima potrebita pitanja, da se poluči što veća jasnoća u riječima i stvarima.

Kan. 2089. - Pismenoj povjerbenici treba priložiti posebno pismeno rješenje Glavnoga zaštnika vjere, kojim postavlja dva dozaštitika, koji će u njegovo ime prisustvovati postupku.

Kan. 2090. - Glavni zaštitnik vjere mora sastaviti pitanja, koja se odnose na prigovore iznešene pri pokretanju parnice i na svjedočanstva zaprimljena u izvidnom postupku prema odredbi kan. 2050, a jednako i na izvansudske podatke, koje je on smatrao potrebitim, da ih sabere, a uz pomoć vještaka, ako se radi o čudesima.

Kan. 2091. - § 1. Pismena se provjerbenica ima predati parničnom voditelju, koji će se pobrinuti, da se ona dostavi opunomoćenom predsjedniku sudišta.

§ 2. Zajedno s njom imaju se dostaviti jednomu od dovoditelja pitanja, o kojima će se ispitati predloženi svjedoci, i to zatvorena, time da se ne smiju otvarati, osim kod samoga preslušavanja.

Kan. 2092. - Opunomoćeni suci moraju, prije no što započmu izvršivati službu, pokazati svoje pismeno punomoćje Ordinariju, koji im je dužan pružiti pomoć po svojoj vlasti.

Kan. 2093. - § 1. Predsjednik sudišta ima, pošto primi pismenu povjerbenicu, nastojati, da što prije sazove sudsko vijeće, a ne smije nikada ovaj saziv odgađati na dulje od tri mjeseca, osim ako je po srijedi opravdana zapreka, o kojoj neka ipak ne propusti unutar istoga vremena obavijestiti Sveti Zbor.

§ 2. Sudište mora na prvoj sjednici izabrati bilježnika, njegovog pristava, vještaka, ako to slučaj zahtijeva, te dostavljača, a o tom izboru ima bilježnik Kurije izdati potvrdu.

Can. 2094. - Quamvis omnes, ad quos remissoriales litterae datae sunt, adesse possint singulis processus apostolici sessionibus, ad validitatem tamen sufficit ut adsint praeses cum duobus iudicibus vel, ipso annuente et absente, tres alii iudices itemque unus ex sub- promotoribus fidei, notarius vel adiunctus.

Can. 2095. - Processus saltem intra biennium, computandum a die aperitionis litterarum, absolvendus est; quo biennio elapso cum processus continuari nequeat sine venia Apostolicae Sedis, Sacra Congregatio moneatur de impedimentis ob quae apostolicum mandatum non fuerit ad exitum perductum.

Can. 2096. - Antequam absolvatur processus apostolicus super virtutibus in specie, fiat a tribunali recognitio iuridica exuviarum Servi Dei secundum praescripta litterarum remissorialium.

Can. 2097. - § 1. In transcriptione, collatione et Romam transmissione exemplaris actorum originalium serventur quae supra Can. 2054-2056, 2063 pro informativo processu praescripta sunt.

§ 2. Processus exhibeatur, aperiatur et transcribatur apud Sacram Congregationem ad normam Can. 2073-2075.

ART. II.

DE PROCESSUS APOSTOLICI VALIDITATE DIIUDICANDA.

Can. 2098. - Processu apostolico ad Sacram Congregationem remisso, in primis de eiusdem processus validitate constare debet, simulque ad examen revocetur validitas processus informativi.

Can. 2099. - Quare ante disceptationem paretur a causae advocato positio, quae constet:

1.° Informatione qua, productis documentis ad rem necessariis in processu contentis, omnia in eo ad normam iuris peracta fuisse demonstretur;

2.° Animadversionibus Promotoris generalis fidei contra validitatem, cum responsionibus advocati, utrisque ad normam Can. 2080 exaratis.

2099 2.°: S. R. C., decr. 12 maii 1897, n. II, IV.

Kan. 2094. - Iako svi oni, koji su primili pismenu povjerbenicu mogu prisustvovati svakoj pojedinoj sjednici u apostolskom postupku, ipak dostaje za valjanost, da bude prisutan predsjednik s dva suca ili, s njegovim pristankom i u njegovoj otsutnosti, tri druga suca, isto tako jedan od dozaštitnika vjere, bilježnik ili pristav.

Kan. 2095. - Postupak mora biti završen barem unutar dvije godine, računajući od dana otvaranja pisma; kada istekne ovo dvogodište, mora se, jer postupak nije dopušteno nastaviti bez dozvole Apostolske Stolice, izvjestiti Sveti Zbor o zaprekama, zbog kojih se apostolska povjerba nije mogla kraju privesti.

Kan. 2096. - Prije no što se završi apostolski postupak o krepostima posebice, ima sudište izvršiti pravnički očevid smrtnih ostataka Božjeg Službenika prema odredbama u pismenoj povjerbenici.

Kan. 2097. - § 1. Pri prepisivanju, uspoređivanju i otpremi u Rim dvopisnog primjerka izvornih spisa ima se obdržavati ono, što je gore u kan. 2054-2056, 2063 propisano za izvidni postupak.

§ 2. Postupak se ima zaprimiti, otvoriti i prepisati kod Svetoga Zbora prema odredbi kan. 2073-2075.

ČLANAK II.

ODLUČIVANJE O VALJANOSTI APOSTOLSKOG POSTUPKA

Kan. 2098. - Pošto je apostolski postupak Svetomu Zboru dostavljen, mora se prije svega utvrditi njegova valjanost, te ujedno ponovno ispitati valjanost izvidnoga postupka.

Kan. 2099. - Stoga mora parnični odvjetnik prije rasprave izraditi podnesak, koji ima sadržavati:

1.° Izvješće, u kojemu treba pokazati uz navod za to potrebitih dokaznica sadržanih u postupku, da je u istomu sve izvršeno po propisu zakona;

2.° Primjedbe Glavnoga zaštitnika vjere protiv valjanosti zajedno s odvjetnikovim odgovorima, a jedno i drugo izrađeno prema odredbi kan. 2080.

Can. 2100. - § 1. Pro diiudicanda validitate processus habeatur congregatio, praesentibus Cardinali Sacrae Congregationis Praefecto, Cardinali Ponente et aliis tribus eiusdem Sacrae Congregationis Cardinalibus ab ipso Romano Pontifice electis, necnon Secretario, Protonotario Apostolico, Promotore generali fidei et Sub-promotore.

§ 2. In congregatione, referente Cardinali Ponente, praelati supradicti suum votum proferunt; et Promotor generalis fidei obiectiones, si quas habet, proponit.

§ 3. His omnibus discussis, Patres Cardinales iudicium ferant; quod si fuerit favorabile et a Summo Pontifice confirmatum, decretum de processus validitate fiat.

ART. III.

DE IUDICIO SUPER HEROICITATE VIRTUTUM IN SPECIE VEL SUPER MARTYRIO EIUSQUE CAUSA.

Can. 2101. - Disceptatio virtutum non ante quinquaginta annos a morte Servi Dei inchoanda est.

Can. 2102. - Tribus congregationibus disceptatur de Servi Dei virtutum heroicitate vel de eius martyrio eiusque causa; scilicet in antepraeparatoria, praeparatoria et generali.

Can. 2103. - § 1. Praelati officiales et consultores in qualibet congregatione suffragia scripto proferunt.

§ 2. Postquam omnes praelati et consultores suffragium suum protulerint tum in congregatione antepraeparatoria tum in praeparatoria, singuli poterunt iterum declarare, antequam dimittatur congregatio, se a suffragio iam lato recedere.

§ 3. Conclusiones singulorum suffragiorum scripto mandentur a Secretario et secretae serventur; ipsa vero scripta suffragia Promotori generali fidei tradantur.

Can. 2104. - In causis confessorum discuti debet dubium: *an constet de virtutibus theologalibus Fide, Spe, Caritate tum in Deum tum in proximum, necnon de cardinalibus Prudentia, Iustitia, Temperantia, Fortitudine, earumque adnexis in gradu heroico in casu et ad effectum de quo agitur;* in causis vero martyrum: *an constet de martyrio eiusque causa et de signis seu miraculis in casu et ad effectum de quo agitur.*

Kan. 2100. - § 1. Da se donese odluka o valjanosti postupka mora se održati zboravanje, u prisutnosti Stožernika Pročelnika Svetoga Zbora, Stožernika Obrazlagača, te druge trojice Stožernika istoga Svetoga Zbora, koje imenuje sam Rimski Prvosvećenik, nadalje Tajnika, Apostoslskog Prabilježnika, Glavnoga zaštitnika vjere i Dozaštitnika.

§ 2. Kod zborovanja iznose, zašto je dao izvještaj Stožernik Obrazlagač, gore rečeni prelati svoje mišljenje; a Glavni zaštitnik vjere izlaže prigovore, ako ih ima.

§ 3. Kada je sve ovo raspravljeno, izriču Oci Stožernici sudsko rješenje; pa ako je ovo povoljno i bude potvrđeno od Vrhovnoga Prvosvećenika, ima se izdati odluka o valjanosti postupka.

ČLANAK III.

ODLUČIVANJE O JUNAČKOM STUPNJU KREPOSTI POSEBICE ODNOSNO O MUČENIŠTVU I NJEGOVOM RAZLOGU

Kan. 2101. - Rasprava o krepostima ne smije se započeti prije no što prođe pedeset godina od smrti Božjeg Službenika.

Kan. 2102. - U tri se zborovanja ima raspraviti o junačkom stupnju kreposti odnosno o mučeništvu i njegovom razlogu; to jest u predpripravnom, pripravnom i glavnom.

Kan. 2103. - § 1. Prelati dužnosnici i savjetnici iznose kod svakog zborovanja mišljenja pismeno.

§ 2. Pošto su svi prelati i savjetnici iznijeli svoje mišljenje kao u pretpripravnom zborovanju tako i u pripravnom, može svaki pojedini ponovno dati, prije no što se zborovanje zaključi, izjavu, da od danog mišljenja odustaje.

§ 3. Zaključne izvode pojedinih mišljenja ima Tajnik pribilježiti i oni se moraju čuvati u tajnosti; a napisana mišljenja imaju se predati Glavnom zaštitniku vjere.

Kan. 2104. - U ispovjedalačkim parnicama ima se raspraviti sporno pitanje: *da li su dokazane bogoslovske kreposti Vjere, Ufanja, Ljubavi i prema Bogu i prema bližnjemu, nadalje stožerne Razboritosti, Pravednosti, Umjerenosti, Jakosti, te s njima spojene u junačkom stupnju u ovom slučaju i s učinkom, o kojemu se radi;* a u parnicama mučeničkim: *da li je dokazano mučeništvo i njegov razlog, te znanci i čudesa u slučaju i s učinkom o kojemu se radi.*

Can. 2105. - Congregatio antepraeparatoria habeatur coram Cardinali Ponente una cum praelatis officialibus et consultoribus.

Can. 2106. - Pro congregatione antepraeparatoria paretur positio quae constet:

1.° Summario ex processu originali desumpto, quod ita conficiatur ut testimonia et documenta integra producantur;

2.° Advocati scriptura, qua ex dictis in summario vita et heroicitas virtutum Servi Dei, vel martyrium eiusque causa paucis illustrentur, omnino et diligentissime distinctis iis, quae tanquam argumenta ad probationem afferuntur et iis quae adducuntur potius tanquam adminiculum et auxilium probationis;

3.° Synopsi Promotoris generalis fidei de qua in Can. 2079;

4.° Animadversionibus Promotoris generalis fidei et responsionibus advocati;

5.° Votis quae a revisoribus super scriptis Servi Dei conscripta sunt.

Can. 2107. - Ne fiat gradus a congregatione antepraeparatoria ad praeparatoriam quando duae ex tribus adstantium partibus negativum protulerint suffragium, nisi, re a Cardinali Praefecto ad Romanum Pontificem delata, is aliter faciendum duxerit.

Can. 2108. - Congregatio praeparatoria habetur ab omnibus Patribus Cardinalibus Sacrae Congregationis, assistentibus praelatis officialibus et consultoribus.

Can. 2109. - Positio pro congregatione praeparatoria confletur:

1.° Difficultatibus Promotoris generalis fidei;

2.° Difficultatibus quae a consultoribus in suis suffragiis propositae fuerint, si Promotori generali non spernendae videantur;

3.° Responsionibus advocati;

4.° Documentis nuper repertis sive pro causa sive contra causam, cum summariis additionalibus sive ad impugnationem sive ad defensionem.

2106 5.°: S. R. C., decr. 12 maii 1897, n. II, IV; decr. 26 aug. 1913, n. VI.

Kan. 2105. - Predpripravno zborovanje drži se u prisutnosti Stožernika Obrazlagača i ujedno u prisutnosti prelata dužnosnika i savjetnika.

Kan. 2106. - Za predpripravno zborovanje ima se prirediti podnesak, koji mora sadržavati:

1.° Kratak sadržajni prikaz sačinjen po izvornom postupku, koji ima biti tako izrađen, da svjedočanstva i dokaznice budu iznesene u cijelosti;

2.° Pismeni sastavak odvjetnikov, u kojemu se na kratko objašnjava prema navodima u prikazu života i junački stupanj kreposti Božjeg Službenika, odnosno mučeništvo i njegov razlog, i to tako da se strogo i s najvećom pomnjom odvoji ono, što je iznešeno kao dokazalo u svrhu dokaza od onoga, što je navedeno više kao pomagalo za pojačanje dokaza.

3.° Prikaz Glavnoga zaštitnika vjere spomenut u kan. 2079;

4.° Primjedbe Glavnoga zaštitnika vjere i odvjetnikove odgovore;

5.° Mišljenja koja su napisali pregledači o spisima Božjeg Službenika.

Kan. 2107. - Po predpripravnom zbrovanju ne smije se pristupiti pripravnom, kada su prisutni s dvije trećine dali odrečno mišljenje, osim ako bi Rimski Prvosvećenik, pošto ga je Stožernik Pročelnik o stvari izvijestio, odlučio, da se učini drugačije.

Kan. 2108. - Pripravno se zborovanje drži sa svima Ocima Stožernicima Svetoga Zbora, u prisutnosti prelata dužnosnika i savjetnika.

Kan. 2109. - U podnesku za pripravno zborovanje treba da su sadržani:

1.° Prigovori Glavnoga zaštitnika vjere;

2.° Prigovori, koje su savjetnici stavljali u svojim mišljenjima, ukoliko ih Glavni zaštitnik ne smatra bezvrijednima;

3.° Odvjetnikovi odgovori;

4.° Novo pronađene dokaznice bilo u prilog parnice bilo protiv parnice, zajedno s naknadnim kratkim sadržajnim prikazom da posluži bilo pobijanju bilo odbrani.

2109 4.°: S. R. C., decr. 12 maii 1897, n. II; decr. 26 aug. 1913, n. VI.

Can. 2110. - § 1. In congregatione praeparatoria Patres Cardinales, auditis consultoribus, decernunt num ad ulteriora procedit possit.

§ 2. Secretario et Promotori generali fidei, etiam si rogati non fuerint, licet semper interloqui quo magis et quaestio fiat perspicua et facta illustrentur.

Can. 2111. - Post discussionem res Summo Pontifici deferatur a Cardinali Praefecto qui Sanctissimum certiorem faciat non solum de exitu discussionis, sed etiam de praecipuis rationibus quae hinc inde allatae sunt.

Can. 2112. - Congregatio generalis habetur coram Sanctissimo, assistentibus Patribus Cardinalibus Sacrae Congregationis, praelatis officialibus et consultoribus.

Can. 2113. - Pro congregatione generali paratur novissima positio ad normam Can. 2109, cui adiicienda est brevis relatio ex officio confecta eorum omnium quae in causa eousque acta sunt, nempe factum concordatum.

Can. 2114. - In congregatione generali iudicium an constet de heroicitate virtutum Servi Dei vel de martyrio eiusque causa, ipsi Summo Pontifici reservatur; consultores vero, praelati officiales et Patres Cardinales votum tantum consultivum ferunt.

Can. 2115. - § 1. Mandante Sanctissimo, exaretur a Secretario Sacrae Congregationis decretum, quo, nomine Summi Pontificis, authentice declaretur Servi Dei virtutes omnes in gradu heroico vel martyrium bene esse probata: quod decretum publicetur tempore et modo a Sanctissimo praescribendis.

§ 2. Publicato hoc decreto, Servus Dei nuncupari potest *venerabilis;* qui tamen titulus nullam publici cultus permissionem importat.

2115 § 2: S. R. C., decr. 26 aug. 1913.

Kan. 2110. - § 1. U pripravnom zborovanju donose Oci Stožernici, saslušavši savjetnike, odluku o tom, da li se može pristupiti daljnjem postupku.

§ 2. Tajnik i Glavni zaštitnik vjere slobodno mogu, iako na to ne bi bili pozvani, uvijek uzeti riječ, da tako bude što bolje i pitanje osvijetljeno i činjenice razjašnjene.

Kan. 2111. - Poslije rasprave ima Stožernik Pročelnik izvijestiti o predmetu Vrhovnoga Prvosvećenika, te mu priopćiti ne samo posljedak rasprave, nego i glavne razloge iznesene za i protiv.

Kan. 2112. - Glavno se zborovanje drži pred licem Njegove Svetosti, u prisutnosti Otaca Stožernika Svetoga Zbora, prelata dužnosnika i savjetnika.

Kan. 2113. - Za glavno se zborovanje priređuje posve novi podnesak prema odredbi kan. 2109, kojemu se mora dodati kratak izvještaj sačinjen po službenoj dužnosti o svemu onomu, što je u parnici do tada učinjeno, naime utvrđeno činjenično stanje.

Kan. 2114. - U glavnom je zborovanju pridržana samom Vrhovnom Prvosvećeniku odluka o tom, da li je dokazan junački stupanj kreposti Božjeg Službenika odnosno mučeništvo i njegov razlog; a savjetnici, prelati dužnosnici i Oci Stožernici imaju samo savjetodavni glas.

Kan. 2115. - § 1. Po odredbi Njegove Svetosti, ima Tajnik Svetoga Zbora izraditi odluku, kojom se, u ime Vrhovnoga Prvosvećenika, vjerovno izjavljuje, da su valjano dokazane sve kreposti Službenika Božjeg u junačkom stupnju odnosno mučeništvo: ova se odluka mora proglasiti u vrijeme i na način, koji će potpisati Njegova Svetost.

§ 2. Pošto je ova odluka proglašena, može se Službenik Božji nazvati *časnim;* no ovaj naslov ipak ne sadrži nikakvog dopuštenja za javno štovanje.

ART. IV.

DE IUDICIO SUPER SERVI DEI MIRACULIS IN SPECIE.

Can. 2116. - § 1. Praeter virtutum heroicitatem aut martyrium, ad beatificationem Servi Dei requiruntur miracula eius intercessione patrata.

§ 2. Verum, si de martyre agatur et evidenter constet de martyrio et causa martyrii tum materialiter tum formaliter spectati, sed deficiant miracula, Sacrae Congregationis est decidere an signa in casu sufficiant et, iis deficientibus, an supplicandum sit Sanctissimo pro dispensatione a signis in casu.

Can. 2117. - Ad beatificationem Servorum Dei requiruntur duo tantum miracula, si testes oculati in utroque processu tum informativo tum apostolico probationem virtutum confecerint, vel si testes, in processu apostolico excussi, fuerint saltem ex auditu a videntibus; tria, si testes fuerint oculati in processu informativo et de auditu auditus in processu apostolico; quatuor, si in utroque processu de virtutibus constiterit per solos testes traditionis et per documenta.

Can. 2118. - § 1. Ad probationem miraculorum duo periti ex officio inducendi sunt initio discussionis; et si ambo fuerint concordes in reiiciendo miraculo, ad ulteriora ne procedatur.

§ 2. Cum saepissime in discussione miraculorum agatur de sanatione ab aliquo morbo diiudicanda, periti esse debent in re medica vel chirurgica celebriores, imo, cum fieri potest, ii eligantur, qui in morbis, de quibus in proposito miraculo agitur, dignoscendis et curandis singulari peritia sint praediti.

Can. 2119. - Vota peritorum, breviter sed dilucide conscripta rationibusque fulta, haec duo contineant, scilicet:

1.° Utrum, si de sanatione agatur is qui eam consecutus dicitur, vere sanus haberi debeat;

2.° Utrum factum, tanquam miraculum propositum, per naturae leges explicari possit, necne.

2116 § 1: S. R. C., decr. 23 apr. 1741.

2117: Benedictus XIV, decr. *«Cum ex relatione»,* 17 iul. 1744, § 2, 3; ep. *«Beatus Andreas»,* 22 febr. 1755, § 7; S. R. C., decr. 23 apr. 1741.

ČLANAK IV.

ODLUČIVANJE POSEBICE O ČUDESIMA BOŽJEG SLUŽBENIKA

Kan. 2116. - § 1. Za proglašenje Službenika Božjeg Blaženim traže se, osim kreposti u junačkom stupnju ili mučeništva, čudesa učinjena na njegov zagovor.

§ 2. No, ako se radi o mučeniku i očevidno je dokazno mučeništvo i razlog mučeništva promatrano predmetno i oblikovno, ali nema čudesa, može Sveti Zbor odlučiti, da li su u tom slučaju dovoljni i sami čudesni znaci, a ako i njih nema, da li se ima podnijeti molba Njegovoj Svetosti, da od znakova dade oprost u ovom slučaju.

Kan. 2117. - Za proglašenje Službenika Božjih Blaženima traže se samo dva čuda, ako su u oba postupka i izvidnom i apostolskom dokaz za kreposti pružili svjedoci očevici, ili ako su svjedoci, koji su preslušani u apostolskom postupku bili barem po čuvenju od očevidaca; tri, ako su svjedoci u izvidnom postupku bili očevici, a po čuvenju od slušanja u apostolskom postupku; četiri, ako su kreposti u oba postupka dokazane samo svjedocima po predaji i ispravama.

Kan. 2118. - § 1. Kod dokazivanja čudesa moraju se na početku rasprave pozvati po službenoj dužnosti dva vještaka; pa ako obojica suglasno zabacuju čudo, ne smije se postupak dalje voditi.

§ 2. Budući da se kod rasprave o čudesima najčešće radi o ocjeni ozdravljenja od neke bolesti, imaju vještaci uživati neki veći glas kao liječnici ili ranarnici, dapače treba, ako je to moguće, uzeti takove, koji posjeduju za ustanovljenje i liječenje onih bolesti, o kojima se u navedenom čudu radi, posebnu vještinu.

Kan. 2119. - Vještačka mišljenja, koja treba da su kratka ali jasna i potkrijepljena razlozima, moraju sadržavati ovo dvoje, to jest:

1.° Da li se, kad se radi o ozdravljenju, onaj za kojega se tvrdi, da ga je zadobio, ima smatrati zaista zdravim;

2.° Da li se činjenica, koja se izlaže kao čudo, može protumačiti po prirodnim zakonima ili ne.

2119 2.°: S. R. C., decr. 15 oct. 1678, § 1, n. 14°.

Can. 2120. - Miracula discutienda sunt in tribus congregationibus eodem plane modo qui supra pro virtutum heroicitate statutus est; discussioni vero in una eademque congregatione, excepta generali coram Sanctissimo, nunquam plura quam duo miracula subiiciantur.

Can. 2121. - Positio pro congregatione antepraeparatoria constare debet:

1.° Informatione ab advocato conscripta;

2.° Summario depositionum testium;

3.° Duobus votis quae circa unumquodque miraculum pro veritate a peritis conscripta fuerint;

4.° Obiectionibus Promotoris generalis fidei;

5.° Responsionibus advocati.

Can. 2122. - § 1. Pro congregatione praeparatoria positio confletur quemadmodum in Can. 2109 statutum est, addito voto peritorum ad normam § 2.

§ 2. Si in congregatione antepraeparatoria duo periti fuerint concordes in affirmando miraculo, tunc unus tantum pro congregatione praeparatoria designetur peritus; si unus tantum peritus pro miraculo steterit, tunc duo novi periti ex officio nominentur.

§ 3. Patribus Cardinalibus eiusdem Sacrae Congregationis semper ius esto plures, quam praescripti sunt, peritos designare, si hoc necessarium in casu iudicaverint.

§ 4. Licet tamen causae advocato auxilium adhibere alicuius periti in suis responsionibus concinnandis, excluso voto, uti aiunt, *ad opportunitatem.*

Can. 2123. - Pro congregatione generali serventur praescripta Can. 2113, 2114.

Can. 2124. - § 1. Post decretum approbationis miraculorum nova fieri debet coram Summo Pontifice disceptatio super dubio: *An tuto procedi possit ad beatificationem Servi Dei.*

§ 2. De hac, audita consultorum et Patrum Cardinalium sententia, Pontifex decernit, qui, cum voluerit, decretum hac de re conficiendum et promulgandum iubet.

Kan. 2120. - Čudesa se moraju raspraviti u tri zborovanja sasvim onako, kako je gore određeno za junački stupanj kreposti; a u raspravu se u jednom te istom zborovanju, osim u glavnom pred Njegovom Svetosti, ne smiju uzimati u raspravu više od dva čuda.

Kan. 2121. - Predložak za predpripravno zboravanje ima sadržavati:

1.° Opisni izvještaj sastavljen po odvjetniku;

2.° Kratak sadržaj svjedočkih iskaza;

3.° Obadva izvještaja, koja su za svako čudo napisali u prilog istinitosti vještaci;

4.° Prigovore Glavnoga zaštitnika vjere;

5.° Odvjetnikove odgovore.

Kan. 2122. - § 1. Predložak za pripravno zborovanje mora se sačiniti onako, kako je određeno u kan. 2109, uz priklop mišljenja vještaka prema odredbi § 2.

§ 2. Ako su obadva vještaka u predpripravnom zborovanju bili u potvrdu čuda suglasni, tada se mora za pripravno zborovanje odrediti samo jedan vještak; ako se je samo jedan vještak izjavio u prilog čuda, tada se imaju po službenoj dužnosti imenovati dva nova vještaka.

§ 3. Ocima Stožernicima istoga Svetoga Zbora uvijek se mora dati pravo, da odrede više vještaka, no što je propisano, ako to u danom slučaju smatraju potrebitim.

§ 4. Ipak je parničnom odvjetniku slobodno pri izrađivanju svojih odgovora uzeti u pomoć kojega vještaka, ali ne za to da dade mišljenje, nego što no se kaže, *za potporu.*

Kan. 2123. - U pogledu glavnog zborovanja imaju se obdržavati propisi kan. 2113, 2114.

Kan. 2124. - § 1. Pošto je odluka o priznanju čudesa izdana, mora se održati pred Njegovom Svetosti nova rasprava o spornom pitanju: *Da li se može sa sigurnošću pristupiti proglašenju Božjega Službenika Blaženim.*

§ 2. O tom odlučuje, saslušavši mišljenje savjetnika i Otaca Stožernika, Prvosvećenik, koji određuje, kada mu je to po volji, da se o tom predmetu izradi i proglasi odluka.

TITULUS XXV.

DE PROCESSU BEATIFICATIONIS SERVORUM DEI PER VIAM CULTUS SEU CASUS EXCEPTI.

Can. 2125. - § 1. Pro Servis Dei, qui post pontificatum Alexandri III et ante tempus a constitutione Urbaniana praefixum ex tolerantia cultum habuerunt, peti potest positiva approbatio Romani Pontificis.

§ 2. Ad hoc autem requiritur processus ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 2126. - Ordinarius competens ad hunc processum instruendum est Ordinarius loci ubi cultus praestatur vel documenta cultus reperiuntur, salvo iure praeventionis si istiusmodi Ordinarii plures sint.

Can. 2127. - Ad preces postulatoris Ordinarius debet:

1.° Scripta Servi Dei perquirere;

2.° Processum instruere super fama sanctitatis vitae, virtutum vel martyrii et miraculorum, quo respondeatur quaestionibus: *an in loco sit constans et communis fama et persuasio de sancta Servi Dei in terris conversatione vel de eius martyrio et martyrii causa necnon de miraculis ad eius intercessionem patratis; an ibidem de praesenti vigeat ipsius Servi Dei cultus et quibus obsequiis Servus Dei honoretur.*

Can. 2128. - His omnibus ad Sacram Congregationem transmissis ad normam Can. 2061-2063, dubium: *An signanda sit commissio introductionis causae* in congregatione ordinaria discussioni Patrum Cardinalium subiicitur, referente Cardinali Ponente.

2127 2.°: S. R. C., decr. gen. 22 dec. 1870, n. I; decr. 11 nov. 1912, n. 1.

NASLOV XXV.

POSTUPAK O PROGLAŠENJU SLUŽBENIKA BOŽJIH BLAŽENIMA NA NAČIN ŠTOVANJA ILI IZNIMNOG SLUČAJA

Kan. 2125. - § 1. Za one Božje Službenike, kojima je poslije prvosvećeništva Aleksandra III., a prije vremena ustanovljenoga u uredbi Urbanovoj iskazivano štovanje, a da se je to trpilo, može se moliti potvrdno odobrenje od strane Rimskog Prvosvećenika.

§ 2. No za to se traži postupak prema odredbama kanona koji slijede.

Kan. 2126. - Za provedbu ovoga postupka nadležan je mjesni Ordinarij, gdje se štovanje iskazuje odnosno gdje se nalaze dokaznice o štovanju, time da vrijedi prvenstveno prvo, ako ima više takovih Ordinarija.

Kan. 2127. - Po molbi od strane voditelja mora Ordinarij:

1.° Potraživati spise Božjeg Službenika;

2.° Provesti postupak o glasu svetosti života, kreposti odnosno mučeništva i čudesa, u kojima se ima odgovoriti na sporna pitanja: *da li u mjestu postoji stalan i općenit glas i uvjerenje o svetom životu Božjeg Službenika provedenom na zemlji odnosno o njegovom mučeništvu i razlogu mučeništva, te o čudesima, koja su se na njegov zagovor dogodila; da li se ondje sada iskazuje istomu Božjem Službeniku štovanje i na koje mu se načine iskazuje čast.*

Kan. 2128. - Pošto je sve ovo prema odredbama kan. 2061-2063 dostavljeno Svetomu Zboru, postavlja se u redovnom zborovanju Otaca Stožernika, uz izvještaj Stožernika Obrazlagača, na raspravu sporno pitanje: *Da li se ima izdati odredba o pokretanju parnice.*

2128: S. R. C., decr. 11 nov. 1912, n. 1.

Can. 2129. - Signata commissione, expediantur litterae remissoriales ad viros ab ipsa Sacra Congregatione designatos, ut ad tramitem iuris processus apostolicus instruatur super casu excepto et sententia a iudice delegato feratur.

Can. 2130. - Ex processu probari debet tum cultus initium tum non interrupta eius continuatio usque ad sententiam delegati iudicis.

Can. 2131. - Processu ad Sacram Congregationem transmisso et aperto parataque a causae advocato positione cum animadversionibus Promotoris generalis fidei et responsionibus ipsius patroni, in ordinaria congregatione proponatur dubium: *An confirmanda sit sententia iudicis delegati vel an ita constet de casu excepto ut ad ulteriora procedi possit.*

Can. 2132. - Confirmatio sententiae iudicis delegati ex parte Romani Pontificis eam solam vim habet, ut probet factum immemorabilis cultus Servo Dei praestiti et usque ad sententiam perseverantis.

Can. 2133. - Si sententia super casu excepto favorabilis fuerit et a Summo Pontifice approbata, expediantur litterae remissoriales ad conficiendum processum super virtutibus vel super martyrio eiusque causa secundum diversitatem causarum; et serventur praescripta Can. 2087-2115.

Can. 2134. - Edito decreto de facto cultus immemorabilis et de heroicitate virtutum vel de martyrio, Servus Dei habendus est aequipollenter beatificatus, si eiusdem cultus confirmatio per decretum Romani Pontificis accesserit.

Can. 2135. - Servis Dei aequipollenter beatificatis iidem concedi possunt actus publici cultus, quibus honorari consueverunt formaliter beatificati.

2129: S. R. C., decr. 11 nov. 1912, n. 1.

2130: S. R. C., decr. 10 dec. 1868; decr. gen. 22 dec. 1870, n. I; decr. 11 nov. 1912, n. 2.

2131: S. R. C., decr. 11 nov. 1912, n. 1.

Kan. 2129. - Kada se odredba potpiše, imaju se otpremiti povjerbenička pisma muževima, koje je odredio sam Sveti Zbor, da se prema zakonskim propisima provede apostolski postupak o iznimnom slučaju i donese od strane opunomoćenog suca presuda.

Kan. 2130. - Postupkom se ima dokazati i početak štovanja i njegovo neprekidno trajanje sve do presude opunomoćenog suca.

Kan. 2131. - Pošto je postupak Svetomu Zboru dostavljen i otvoren, te pošto je parnični odvjetnik priredio predložak s primjedbama Glavnoga zaštitnika vjere i odgovorima istoga pravnog pomagatelja, mora se u redovnom zborovanju postaviti sporno pitanje: *Da li se ima presuda opunomoćenog suca potvrditi odnosno da li je iznimni slučaj tako utvrđen, da se može dalje postupati.*

Kan. 2132. - Potvrda presude opunomoćenog suca od strane Rimskog Prvosvećenika ima samo tu krepost, da dokazuje činjenicu o štovanju Božjeg Službenika iskazivanom od pamtivijeka, te njegovom trajanju sve do presude.

Kan. 2133. - Ako povoljna odluka o iznimnom slučaju bude od Vrhovnog Prvosvećenika potvrđena, imaju se otpremiti povjerbenička pisma za provedbu postupka o krepostima odnosno o mučeništvu i njegovom razlogu prema različnosti parnice; te treba obdržavati propise kan. 2087-2115.

Kan. 2134. - Kada je izdana odluka o činjenici štovanja od pamtivijeka, te o junačkom stupnju kreposti odnosno mučeništva, mora se Božji Službenik smatrati jednakovrijedno proglašen Blaženim, ako odlukom Rimskog Prvosvećenika bude i njegovo štovanje odobreno.

Kan. 2135. - Prema Božjim Službenicima koji su jednako vrijedno proglašeni Blaženima mogu se dopustiti isti čini javnoga štovanja, kojima se običavaju častiti oni, koji su proglašeni Blaženima redovnim načinom.

2133: S. R. C., decr. 11 nov. 1912, n. 4.

2134: S. R. C., decr. 11 nov. 1912, n. 5.

2135: Vide etiam Can. 1277.

TITULUS XXVI.

DE BEATORUM CANONIZATIONE.

Can. 2136. - Nemo potest alicuius canonizationem petere aut in eius honorem certos actus cultus a Sacra Congregatione impetrare nisi prius constiterit Servum Dei, de quo agitur, inter Beatos vel formaliter vel aequipollenter relatum esse.

Can. 2137. - § 1. Ut Sacrae Congregationi de formali aut aequipollenti beatificatione in casu constet, authenticum documentum exhibendum est.

§ 2. Si documentum huiusmodi non habeatur, legitimus processus est instituendus ad probandum factum positivae permissionis cultus ex parte Romani Pontificis.

§ 3. Processu absoluto, edatur in ordinaria congregatione sententia approbationi Romani Pontificis subiicienda.

Can. 2138. - § 1. Ad canonizationem Beatorum qui formaliter beatificati sunt, requiritur approbatio duorum miraculorum, quae supervenerint post formalem beatificationem.

§ 2. Ad canonizationem vero Beatorum, qui aequipollenter fuerunt beatificati, requiritur approbatio trium miraculorum, quae post aequipollentem beatificationem patrata sint.

Can. 2139. - § 1. Cum aliquod miraculum ad intercessionem alicuius Beati patratum dicitur, Sacra Congregatio ad instantiam postulatoris decretum edit, si id Sanctissimo placuerit, de resumenda causa et de novis processibus instruendis secundum normas in superioribus canonibus traditas.

§ 2. Probata validitate processuum, discussio de novis miraculis regitur iisdem legibus quae superius statutae sunt Can. 2116-2124.

2138 § 1: Benedictus XIV, decr. *«Cum ex relatione»*, 17 iul. 1744, § 2, 3; S. R. C., decr. 23 apr. 1741.

NASLOV XXVI.

PROGLAŠENJE BLAŽENIKÂ SVETIMA

Kan. 2136. - Nitko ne može tražiti, da se netko proglasi Svetim ili moliti, da Sveti Zbor dopusti stanovite čine štovanja u njegovu čast, dok nije najprije utvrđeno, da je Božji Službenik, o kojemu se radi, uvršten među Blaženike bilo redovnim ili jednakovrijednim načinom.

Kan. 2137. - § 1. Da za Sveti Zbor bude u odnosnom slučaju redovno ili jednakovrijedno proglašenje Blaženim utvrđeno, ima se podnijeti vjerovna isprava.

§ 2. Ako takove isprave nema, mora se provesti zakoniti postupak za dokaz o tom, da je od strane Rimskog Prvosvećenika dano izričito dopuštenje štovanja.

§ 3. Pošto je postupak dovršen, ima se u redovnom zborovanju izreći odluka, koja se mora podnijeti na odobrenje Rimskom Prvosvećeniku.

Kan. 2138. - § 1. Za proglašenje Svetim onih Blaženika, koji su redovnim načinom proglašeni Blaženima, traži se priznanje dvaju čudesa, koja su se još dogodila poslije redovnog proglašenja Blaženim.

§ 2. A za proglašenje Svetim takovih Blaženika, koji su jednakovrijedno proglašeni Blaženima, traži se priznanje triju čudesa, koja su se dogodila poslije jednakovrijednog proglašenja Blaženim.

Kan. 2139. - § 1. Kada se tvrdi, da se je po zagovoru kojega Blaženika dogodilo čudo, izdaje Sveti Zbor na molbu voditelja, ako je to po volji Njegovoj Svetosti, odluku, da se parnica ima obnoviti i da se imaju provesti novi postupci prema odredbama sadržanima u prednjim kanonima.

§ 2. Pošto bude valjanost tih postupaka utvrđena, ravna se rasprava o novim čudesima istim onim zakonima, koji su naprijed sadržani u kan. 2116-2124.

2138 § 2: S. R. C., decr. 11 nov. 1912, n. 7.

Can. 2140. - Post haec omnia, Romanus Pontifex, auditis votis Patrum Cardinalium et consultorum, si et quando opportunum iudicaverit, decretum fert, quo decernit tuto procedi posse ad sollemnem Beati canonizationem.

Can. 2141. - Sollemnis Beatorum canonizatio, postquam in Consistorio decreta fuerit, fit servatis ritibus et sollemnitatibus in Romana Curia receptis.

2141: Benedictus XIV, const. *«Ad Sepulcra»,* 23 nov. 1741, § 1-5; const. *«Ad honorandam»,* 27 mart. 1752, § 20.

Kan. 2140. - Poslije svega toga izdaje Rimski Prvosvećenik, saslušavši mišljenje Otaca Stožernika i savjetnika, ako i kada to smatra shodnim, odluku, kojom određuje, da se sa sigurnošću može pristupiti svečanom proglašenju Blaženika Svetim.

Kan. 2141. - Svečano proglašenje Blaženika Svetima, izvršuje se, pošto bude u Konzistoriju odlučeno, uz obdržavanje obreda i svečanosnih čina, koji su usvojeni u Rimskoj Kuriji.

PARS TERTIA

DE MODO PROCEDENDI IN NONNULLIS EXPEDIENDIS NEGOTIIS VEL SANCTIONIBUS POENALIBUS APPLICANDIS

Can. 2142. - In processibus de quibus infra, adhibeatur semper notarius, qui scripto consignet acta quae ab omnibus subscribi debent et in archivo servari.

Can. 2143. - § 1. Quoties monitiones praescribuntur, hae fieri debent vel oretenus coram cancellario aliove officiali Curiae aut duobus testibus vel per epistolam ad normam Can. 1719.

§ 2. Peractae monitionis eiusque tenoris documentum authenticum in actis servetur.

§ 3. Qui impedit quominus monitio ad se perveniat, habeatur pro monito.

Can. 2144. - § 1. Examinatores et consultores ac notarius debent, interposito ab initio processus iureiurando, servare secretum circa omnia quae ratione sui muneris noverint ac praesertim circa documenta occulta, disceptationes in consilio habitas, suffragiorum numerum ac motiva.

2142: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 10, § 1.

2143 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1.

2143 § 2: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1.

DIO TREĆI

NAČIN POSTUPANJA PRI RJEŠAVANJU NEKIH PREDMETA ODNOSNO PRI PRIMJENJIVANJU KAZNENIH PRINUDA

Kan. 2142. - U postupcima o kojima je dalje riječ mora se uvijek uzeti bilježnik, koji ima bilježiti u zapisnik, što ga svi moraju potpisati i treba ga pohraniti u pismohrani.

Kan. 2143. - § 1. Kadgod su propisane opomene, one moraju biti učinjene bilo usmeno u prisutnosti ravnatelja pisarne ili drugoga službenika Kurije ili dvojice svjedoka, bilo putem pisma prema odredbi kan. 1719.

§ 2. O tom da je opomena učinjena i kako je glasila mora se u spisima sačuvati vjerovna dokaznica.

§ 3. Tko spriječi, da mu se opomena dostavi, smatra se opomenutim.

Kan. 2144. - § 1. Ispitači i savjetnici, te bilježnik dužni su, položivši na početku postupka prisegu, čuvati tajnu o svemu, što su saznali po svojoj službi, a osobito u pogledu skrovitih dokaznica, rasprava održanih u vijeću, broja i obrazloženja glasova.

2144 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, can, 7, § 1; 3 oct. 1910, ad 12; decr. 15 febr. 1912.

§ 2. Si huic praescripto minime paruerint, non solum a munere amoveri debent, sed alia etiam condigna poena ab Ordinario, servatis servandis, plecti poterunt; ac praeterea damna, si qua inde secuta sint, sarcire tenentur.

Can. 2145. - § 1. In iis processibus summarie procedendum est; at duo vel tres testes sive ex officio arcessiti sive a parte inducti audiri non prohibentur, nisi Ordinarius, auditis parochis consultoribus seu examinatoribus, existimaverit partes eos inducere ad moras nectendas.

§ 2. Testes et periti, nisi iurati, ne admittantur.

Can. 2146. - § 1. A definitivo decreto unicum datur iuris remedium, idest recursus ad Sedem Apostolicam.

§ 2. Quo in casu ad Sanctam Sedem omnia acta processus transmittenda sunt.

§ 3. Pendente recursu, Ordinarius paroeciam vel beneficium quo clericus privatus sit, alii stabiliter conferre valide nequit.

2144 § 2: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 7, § 2.

2145 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima. cura»*, 20 aug. 1910, Can. 15, § 2-4.

§ 2. Ako ovaj propis pogaze, imaju se ne samo smijeniti od službe, nego ih Ordinarij može obdržavajući što treba, udariti i drugom primjerenom kaznom; i povrh toga dužni su naknaditi štetu, ukoliko je odatle nastala.

Kan. 2145. - § 1. U ovim se postupcima ima postupati skraćeno; no nije zabranjeno preslušati dva ili tri svjedoka bilo da se pozovu po službenoj dužnosti, bilo da ih stranka predloži, osim ako bi Ordinarij, saslušavši župnike savjetnike odnosno ispitače, ocijenio, da ih stranke predlažu samo zato, da zategnu postupak.

§ 2. Svjedoci se i vještaci smiju saslušati samo zaprisegnuti.

Kan. 2146. - § 1. Protiv konačne odluke ima samo jedan pravni lijek, to jest pritužba na Apostolsku Stolicu.

§ 2. U takovom se slučaju moraju dostaviti Svetoj Stolici svi postupovni spisi.

§ 3. Dok pritužba nije riješena, ne može Ordinarij valjano drugomu stalnosno podijeliti župu ili nadarbinu, koja je duhovniku oduzeta.

2146 § 1: Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 23; S. C. C., *Sagonen.*, 21 iun. 1623.

TITULUS XXVII.

DE MODO PROCEDENDI IN REMOTIONE PAROCHORUM INAMOVIBILIUM.

Can. 2147. - § 1. Parochus inamovibilis a sua paroecia amoveri potest ob causam, quae ipsius ministerium, etiam citra gravem suam culpam, noxium aut saltem inefficax reddit.

§ 2. Hae causae sunt praesertim quae sequuntur:

1.° Imperitia vel permanens infirmitas mentis aut corporis, quae parochum suis muneribus rite obeundis imparem reddit, si, iudicio Ordinarii, per vicarium adiutorem bono animarum provideri nequeat ad normam Can. 475;

2.° Odium plebis, quamvis iniustum et non universale, dummodo tale sit, quod utile parochi ministerium impediat, nec brevi cessaturum praevideatur;

3.° Bonae existimationis amissio penes probos et graves viros, sive haec oriatur ex levi vivendi ratione parochi, sive ex antiquo eius crimine quod nuper detectum eximatur iam poena ob praescriptionem, sive ex facto familiarium et consanguineorum quibuscum parochus vivit nisi per eorum discessum bonae parochi famae sit satis provisum;

4.° Probabile crimen occultum, parocho imputatum, ex quo Ordinarius prudenter praevidet magnam in posterum oriri posse fidelium offensionem;

5.° Mala rerum temporalium administratio cum gravi ecclesiae aut beneficii damno, quoties huic malo remedium afferri nequeat sive auferendo administrationem parocho, sive alio modo, quamvis aliunde parochus spirituale ministerium utiliter exerceat.

2147 § 1: C. 38, C. XVI, q. 7; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 6; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 12; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910; S. C. C., *Pharen.*, 14 maii 1859.

2147 § 2. 5.°: C. 4, X, *de clerico aegrotante vel debilitato*, III, 6: Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 12, 25; S. C. Ep. et Reg., *Alben.*, 15 oct. 1601; *Novarien.*, 12 ian. 1604; *Tiburtina*, 20 iun. 1831; *Lublinen.*, 8 mart. 1898; S. C.

NASLOV XXVII.

NAČIN POSTUPANJA PRI SMJENJIVANJU STALNOSNIH ŽUPNIKA

Kan. 2147. - § 1. Stalnosni župnik može biti sa svoje župe smijenjen zbog razloga, koji čini, i ako mimo kakove njegove teške krivnje, njegovo službovanje štetnim ili barem bezuspješnim.

§ 2. Takovi su razlozi osobito ovi, što slijede:

1.° Neukost ili trajna duševna ili tjelesna slabost, koja župnika čini nesposobnim za izvršivanje njegovih dužnosti, ako se ne može, po sudu Ordinarijevom, dobru duša poskrbiti po namjesniku pomagaču prema odredbi kan. 475;

2.° Mržnja puka, iako nije opravdana niti općenita, pod uvjetom da je takova, što spriječava župnikovo uspješno službovanje, a ne predviđa se, da će uskoro prestati;

3.° Gubitak potrebnog poštovanja kod časnih i ozbiljnih ljudi, bilo da je to nastupilo zbog lakomislenog načina života župnikovog, bilo zbog njegovog ranije počinjenog krivičnog djela, koje je tek sada otkrito i zato oslobođeno od kazne poradi zastare, bilo zbog čina ukućana i srodnika, s kojima župnik živi, osim ako bi za dobri glas župnikov bilo dovoljno učinjeno, kada bi oni od njega otišli;

4.° Vjerojatno počinjeno zločinstvo, koje je skrovito, a pripisuje se župniku, a zbog kojega Ordinarij razborito predviđa, da bi kasnije mogla nastati kod vjernika velika sablazan;

5.° Nevaljana uprava s imovinom s teškom štetom za crkvu ili nadarbinu, kadgod se ovomu zlu ne može pomoći bilo time, da se župniku oduzme uprava, bilo drugim kojim načinom, iako župnik inače uspješno izvršuje duhovnu službu.

Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 1; S. C. C., *Placentina*, 22 nov., 6 dec. 1727; *Eistetten.*, 21 iul., 11 aug., 22 sept. 1742; *Sedunen.*, 29 iul., 19 aug., 9 sept. 1775; *Taurinen.*, 7 iul. 1855; *Acheruntina*, 31 mart., 22 sept. 1855; *Colonien.*, 26 apr., 5 iul. 1856; *Limburgen.*, 27 iun., 19 dec. 1857; *Herbipolen.*, 22 dec. 1860; *Albien.*, 1 sept. 1883, 19 ian. 1884; *Premislien.*, 18 iun., 20 aug. 1887; *Spalaten.*, 14 dec. 1895, 25 iul. 1896; S. C. de Prop. Fide, 10 ian. 1757.

Can. 2148. - § 1. Quoties, prudenti Ordinarii iudicio, in unam ex causis de quibus in Can. 2147 parochus incidisse videatur, ipsemet Ordinarius, auditis duobus examinatoribus et veritate gravitateque causae cum eis discussa, parochum scripto vel oretenus ad paroeciae renuntiationem intra certum tempus faciendam invitet, nisi agatur de parocho vitio mentis laborante.

§ 2. Invitatio, ut acta valeant, continere debet causam quae Ordinarium movet et argumenta quibus ipsa innititur.

Can. 2149. - § 1. Si parochus intra praestitutos dies nec renuntiet nec dilationem postulet neque causas ad amotionem invocatas oppugnet, Ordinarius, postquam constiterit et invitationem ad renuntiandum, rite factam, parocho innotuisse et ipsum quominus responderet legitime impeditum non fuisse, eum statim a paroecia amoveat, quin teneatur praescripto Can. 2154.

§ 2. Quod si non constet de superius indicatis duobus adunctis, Ordinarius opportune provideat aut iterando invitationem ad renuntiandum aut prorogando tempus utile ad respondendum.

Can. 2150. - § 1. Si parochus paroeciae renuntiet, Ordinarius paroeciam ex renuntiatione vacante declaret.

§ 2. Potest vero parochus, loco causae ab Ordinario invocatae, aliam ad renuntiandum afferre sibi minus molestam vel minus gravem, dummodo vera et honesta sit, ex. gr., ut obsequatur Ordinarii desideriis.

§ 3. Renuntiatio fieri potest non solum pure et simpliciter, sed etiam sub conditione, dummodo haec ab Ordinario legitime acceptari possit et reapse acceptetur, et firmo praescripto Can. 186.

Can. 2151. - Parochus, si oppugnare velit causam adductam in invitatione, potest dilationem ad probationes afferendas postulare, quam Ordinarius pro suo prudenti arbitrio concedere potest, dummodo ne sit cessura in detrimentum animarum.

2148 § 1: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 2, 3, 8, 9, 10, § 1, 3.

2148 § 2: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 10, § 2, 3, Can. 11.

2149 § 1: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 10, § 4, Can. 14, § 1.

2149 § 2: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 14, § 2.

Kan. 2148. - § 1. Kadgod se smatra, da je župnik, po razboritom sudu Ordinarijevom, upao u koji od slučajeva navedenih u kan. 2147, treba da isti Ordinarij, saslušavši dvojicu ispitača i razmotrivši s njima istinitost i težinu slučaja, pozove župnika pismeno ili usmeno, da podnese u određenom vremenu odrekunuće na župi, ako se ne radi o župniku duševno bolesnom.

§ 2. Poziv mora, da postupak bude valjan, spomenuti razlog, koji pokreće Ordinarija i dokaze, na kojima se on osniva.

Kan. 2149. - § 1. Ako župnik u određenom mu roku niti podnese odreknuće, niti zamoli produženje roka, niti odgovori pobijanjem za smjenjivanje navedenih razloga, neka Ordinarij, pošto se utvrdi, da je i poziv na odreknuće propisno učinjen i župniku priopćen i da on nije bio zakonito spriječen odgovoriti, istoga sa župe smijeni, te u tom slučaju nije vezan na propis kan. 2154.

§ 2. Za slučaj da gore navedene dvije okolnosti nisu utvrđene, ima Ordinarij tomu shodno doskočiti bilo opetovanjem poziva na odreknuće bilo produženjem korisnog vremena za odgovor.

Kan. 2150. - § 1. Ako župnik podnese odreknuće na župu, neka Ordinarij proglasi, da je župa upražnjena na temelju odreknuća.

§ 2. No župnik može namjesto razloga navedenog od strane Ordinarija, iznijeti za odreknuće drugi kakav, koji je za njega manje tegoban ili od manje važnosti, pod uvjetom da je istinit i ćudoredan, npr., zato, što se pokorava željama Ordinarijevim.

§ 3. Odreknuće može biti podneseno ne samo bezuvjetno i naprosto, nego i uvjetno, samo ako Ordinarij postavljeni uvjet može zakonito primiti i da ga zaista primi, te uz obdržavanje propisa kan. 186.

Kan. 2151. - Ako župnik hoće pobijati razlog naveden u pozivu, može moliti produženje roka da sabere dokazala, što Ordinarij može dopustiti po svojoj razboritoj ocjeni, pod uvjetom da odgađanje nije na štetu dušama.

2150 § 1: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 13, § 3.

2150 § 2: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 13, § 2.

2150 § 3: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 13, § 1.

2151: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 12, 15, § 1.

Can. 2152. - § 1. Rationes a parocho contra invitationem adductas Ordinarius, ut valide agat, auditis iisdem examinatoribus de quibus in Can. 2148, § 1, perpendat, approbet aut reiiciat.

§ 2. Decisio, sive affermativa fuerit sive negativa, parocho significetur decreto.

Can. 2153. - § 1. Contra decretum amotionis potest parochus intra decem dies recursum interponere apud eundem Ordinarium, qui, ne invalide agat, debet, auditis duobus parochis consultoribus, novas allegationes ab eodem parocho intra decem dies ab interposito recursu producendas, simul cum rationibus primo allatis, examinare, approbare aut reiicere.

§ 2. Parochus potest eos testes inducere ad normam Can. 2145, § 1, quos prima vice se inducere non potuisse probaverit.

§ 3. Decisio decreto nota parocho fiat.

Can. 2154. - § 1. Amoto parocho Ordinarius, examinatoribus vel parochis consultoribus, qui partem habuerunt in amotione decernenda, in consilium adscitis, pro viribus consulat sive translatione ad aliam paroeciam vel assignatione alius officii aut beneficii, si ad haec idoneus sit, sive pensione, prout casus ferat et adiuncta permittant.

§ 2. Ceteris paribus in provisione favendum magis renuntianti quam amoto.

Can. 2155. - Negotium novae provisionis parochi amoti potest Ordinarius sive ipso amotionis decreto sive postea, quamprimum tamen, expedire.

Can. 2156. - § 1. Sacerdos a paroecia amotus debet quamprimum liberam relinquere paroecialem domum, et omnia quae ad paroeciam pertinent novo parocho vel oeconomo ab Ordinario interim deputato tradere.

§ 2. Si autem de infirmo agatur qui e paroeciali domo sine incommodo nequit alio transferri, Ordinarius eidem relinquat eius usum etiam exclusivum, eadem necessitate durante.

2152 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 19.
2152 § 2: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 20, 21.
2153 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 22-25.
2154 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 26, 27, § 1, 2; S. C. C., *Eistetten.*, 21 iul., 11 aug., 22 sept. 1742: *Herbipolen.*, 22 dec. 1860; *Concordien.*, 20 febr. 1897.

Kan. 2152. - § 1. Ordinarij mora, da postupak bude valjan, one razloge, koje je župnik iznio protiv poziva, saslušavši iste ispitače spomenute u kan. 2148, § 1, razmotriti, usvojiti ili odbaciti.

§ 2. Rješenje, bilo da je potvrdno bilo da je odrečno, ima se župniku priopćiti odlukom.

Kan. 2153. - § 1. Župnik može protiv odluke o smjenjivanju podnijeti u roku od deset dana pritužbu istomu Ordinariju, koji mora, da postupak ne bude ništav, saslušavši dvojicu župnika savjetnika, nova očitovanja, koja župnik ima dati u roku od deset dana računajući od podnesene pritužbe, zajedno s razlozima prije iznesenima, ispitati, usvojiti ili odbaciti.

§ 2. Župnik može predložiti kao svjedoke, u skladu s odredbom kan. 2145, § 1, one za koje dokaže, da ih prvi puta nije mogao predložiti.

§ 3. Rješenje se ima župniku priopćiti odlukom.

Kan. 2154. - § 1. Za smijenjenoga župnika ima Ordinarij, pozvavši na savjetovanje o tom ispitače odnosno župnike savjetnike, koji su sudjelovali kod rješenja o smjenjivanju, koliko može poskrbiti bilo premještajem na drugu župu ili podjelbom druge službe ili nadarbine, ako je za takovu sposoban, bilo nadarbinskim podavanjem, prema tomu kakav je slučaj i kako prilike dopuštaju.

§ 2. Uz iste uvjete, treba dati prednost kod nove podjelbe onomu, koji je podnio odreknuće pred onim, koji je smijenjen.

Kan. 2155. - U pogledu nove podjelbe može Ordinarij stvar riješiti bilo u samoj odluci o smjenjivanju bilo kasnije, no čim prije.

Kan. 2156. - § 1. Svećenik koji je sa župe smijenjen, dužan je što prije isprazniti župski dom, te sve što spada na župu predati novom župniku ili od Ordinarija privremeno postavljenom upravitelju.

§ 2. Ako bi se pak radilo o nemoćnome, koji se iz župske kuće ne može bez poteškoća premjestiti drugamo, Ordinarij neka mu ostavi na upotrebu kuću, pa i isključivo, dok traje potreba.

2154 § 2: S. C. Consist., decr. *«Maximu cura»*, 20 aug. 1910, Can. 27, § 3.
2155: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 28.
2156 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 29, § 1.
2156 § 2: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 29, § 2.

TITULUS XXVIII.

DE MODO PROCEDENDI IN REMOTIONE PAROCHORUM AMOVIBILIUM.

Can. 2157. - § 1. Parochus quoque amovibilis a sua paroecia amoveri potest ex iusta et gravi causa ad normam Can. 2147.

§ 2. Ad parochos religiosos quod attinet, servetur praescriptum Can. 454, § 5.

Can. 2158. - Si Ordinarius aliquam ex his causis adesse existimaverit, parochum paterne moneat atque hortetur ut paroeciae renuntiet, causam indicans, quae paroeciale ipsius ministerium fidelibus noxium aut saltem inefficax reddit.

Can. 2159. - Firmo praescripto Can. 2149, si parochus renuat, rationes in scriptis reddat, quas Ordinarius, ut valide procedat, perpendere debet una cum duobus examinatoribus.

Can. 2160. - Si, auditis examinatoribus, Ordinarius allatas rationes legitimas non iudicaverit, paternas iteret hortationes ad parochum, comminata amotione, si intra congruum definitum tempus paroeciam sponte non dimittat.

Can. 2161. - § 1. Expleto praefinito tempore, quod pro sua prudentia prorogare potest, Ordinarius decretum amotionis emittat.

§ 2. Parocho autem renuntianti aut amoto providere tenetur ad normam Can. 2154-2156.

2157 § 1: S. C. Ep. et Reg., *Rhemen.*, 3 iul. 1868; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 28 mart. 1887.

NASLOV XXVIII.

NAČIN POSTUPANJA PRI SMJENJIVANJU NESTALNOSNIH ŽUPNIKA

Kan. 2157. - § 1. I nestalnosni župnik može biti smijenjen sa svoje župe zbog pravednog i važnog razloga prema kan. 2147.

§ 2. U pogledu redovničkih župnika, ima se obdržavati propis kan. 454, § 5.

Kan. 2158. - Ako Ordinarij smatra, da postoji jedan od ovih razloga, neka župnika očinski opomene i nagovara, da podnese odreknuće na župu, navodeći razlog, koji spisi, da je njegovo službovanje za vjernike štetno ili barem bezuspješno.

Kan. 2159. - Uz obdržavanje propisa kan. 2149, ima župnik, ako to odbija, izložiti pismeno svoje razloge, koje Ordinarij mora, da postupak bude valjan, razmotriti zajedno s dva ispitača.

Kan. 2160. - Ako Ordinarij, saslušavši ispitače, ocijeni da navedeni razlozi nisu zakoniti, treba da ponovno opomene očinski župnika, pod prijetnjom smjenjivanja, ako župu u određenom mu primjerenom roku, od svoje volje ne napusti.

Kan. 2161. - § 1. Kada prođe određeno vrijeme, koje Ordinarij može po svojoj razboritosti produžiti, izdaje odluku o smjenjivanju.

§ 2. A za župnika, koji je podnio odreknuće ili je smijenjen, dužan se je poskrbiti prema odredbama kan. 2154-2156.

TITULUS XXIX.

DE MODO PROCEDENDI IN TRANSLATIONE PAROCHORUM.

Can. 2162. - Si bonum animarum postulet ut parochus a sua, quam utiliter regit, ad aliam paroeciam transferatur, Ordinarius eidem translationem proponat ac suadeat ut eidem pro Dei atque animarum amore consentiat.

Can. 2163. - § 1. Parochum inamovibilem Ordinarius invitum transferre nequit, nisi speciales facultates a Sede Apostolica obtinuerit.

§ 2. Parochus vero amovibilis, si paroecia *ad quam* non sit ordinis nimio inferioris, etiam invitus transferri potest, servatis tamen praescriptis canonum qui sequuntur.

Can. 2164. - Si parochus consilio ac suasionibus Ordinarii non obsequatur, rationes in scriptis exponat.

Can. 2165. - Ordinarius, si, non obstantibus allatis causis, iudicet a proposito non esse recedendum, debet, ut valide agat, super eisdem causis audire duos parochos consultores, et cum eisdem perpendere adiuncta in quibus versatur tum paroecia *a qua* tum paroecia *ad quam,* et rationes quae translationis utilitatem aut necessitatem suadent.

Can. 2166. - Si, auditis parochis, Ordinarius translationem peragendam censeat, paternas exhortationes iteret ut parochus voluntati sui Superioris morem gerat.

Can. 2167. - § 1. His peractis, si parochus adhuc renuat et Ordinarius adhuc putet translationem esse faciendam, parocho praecipiat ut intra certum tempus ad novam se conferat paroeciam, eidem in scriptis significans, elapso praefinito tempore, paroeciam, quam in praesens obtinet, ipso facto vacaturam esse.

§ 2. Hoc tempore inutiliter transacto, paroeciam vacantem declaret.

2162: C. 37, 39, C. VII, q. 1; c. 5, X, *de rerum permutatione,* III, 19.

2163 § 1: S. C. C., *Annecien.,* 22 mart. 1873.

NASLOV XXIX.

NAČIN POSTUPANJA PRI PREMJEŠTAJU ŽUPNIKA

Kan. 2162. - Ako dobro duša zahtijeva, da se župnik sa svoje župe, s kojom uspješno upravlja, premjesti na drugu, neka mu Ordinarij predloži premještaj i savjetuje, da pristane na isti za ljubav Božju i duša.

Kan. 2163. - § 1. Stalnosnog župnika ne može Ordinarij premjestiti protiv njegove volje, ako nije dobio posebna ovlaštenja od Apostolske Stolice.

§ 2. A nestalnosni župnik može biti premješten, ako župa, *na koju* se premješta, nije daleko nižega razreda, i protiv svoje volje, ali ipak samo tako, da se pri tom obdržavaju propisi kanona koji slijede.

Kan. 2164. - Ako župnik ne bi prihvatio savjete i nagovore Ordinarijeve, dužan je razloge za to izložiti pismeno.

Kan. 2165. - Ako Ordinarij smatra, da usprkos iznesenih razloga, ne može otstupiti od nakane, mora, da postupak bude valjan, saslušati o tim razlozima dvojicu župnika savjetnika, te s njima zajedno razmotriti prilike, u kojima se nalazi i župa *s koje* i župa *na koju* se ima premjestiti, kao i razloge, koji govore za to, da je premještaj koristan i potreban.

Kan. 2166. - Ako Ordinarij, saslušavši župnika, drži, da se premještaj ima izvršiti, mora ponoviti očinske opomene, da bi se župnik odazvao volji svojega Poglavara.

Kan. 2167. - § 1. Pošto je to učinjeno, ako se župnik i nadalje protivi, a Ordinarij i dalje smatra, da se premještaj ima izvršiti, neka župniku dade nalog, da ima u određenom roku otići na novu župu i pismeno mu priopćiti, da će župa, koju sada ima, po izminuću određenog mu roka, tim samim biti upražnjena.

§ 2. Pošto ovaj rok bezuspješno protekne, neka župu proglasi upražnjenom.

2163 § 2: S. C. Ep. et Reg., *Rhemen.,* 3 iul. 1868; S. C. C., *Meten.,* 21 mart. 1868; *Virodunen.,* 23 mart. 1878; *Veneten.,* 24 apr., 29 maii 1880; *S. Dionysii seu Reunionis,* 11 dec. 1880; *Dinien.,* 27 mart. 1886; *Nanceyen.,* 1 sept. 1894; *Gratianopolitana,* 26 ian. 1895.

TITULUS XXX.

DE MODO PROCEDENDI CONTRA CLERICOS NON RESIDENTES.

Can. 2168. - § 1. Parochum, canonicum aliumve clericum, qui residentiae legem, qua ratione beneficii tenetur, negligat, Ordinarius moneat, et interim, si agatur de parocho, eiusdem impensis provideat ne salus animarum detrimentum patiatur.

§ 2. In monitione Ordinarius recolat poenas quas incurrunt clerici non residentes itemque praescriptum Can. 188, n. 8, et clerico significet ut intra congruum tempus ab eodem Ordinario definiendum residentiam instauret.

Can. 2169. - Si intra praestitutum terminum clericus nec residentiam instauret nec absentiae causas afferat, Ordinarius, servato praescripto Can. 2149, declaret paroeciam aliudve beneficium vacare.

Can. 2170. - Si clericus residentiam instauret, Ordinarius, non modo debet, si absentia illegitima fuerit, ei infligere privationem fructuum pro tempore absentiae, de qua in Can. 2381, sed potest etiam, si casus ferat, pro gravitate culpae eum congrue punire.

Can. 2171. - Si clericus residentiam non instauret, sed absentiae causas afferat, Ordinarius, accitis duobus examinatoribus et institutis, si opus fuerit, opportunis investigationibus, videre debet num causae sint legitimae.

Can. 2172. - Si, auditis examinatoribus, Ordinarius censeat adductas causas non esse legitimas, rursus clerico praefigat terminum intra quem redire debet salva semper privatione fructuum pro tempore absentiae.

2168 § 1: C. 28, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 16, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda*, III, 4; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 2; sess. XXIII, *de ref.,* c. 1.

NASLOV XXX.

NAČIN POSTUPANJA PROTIV DUHOVNIKA KOJI NE DRŽE SJEDIŠNE OBVEZE

Kan. 2168. - § 1. Župnika, kanonika ili drugog duhovnika, koji zanemaruje sjedišnu obvezu, na koju je vezan s naslova nadarbine, ima Ordinarij opomenuti, a međutim, ako se radi o župniku, neka na njegov trošak odredi što treba, da ne štetuje spasenje duša.

§ 2. U opomeni neka Ordinarij navede kazne, u koje upadaju oni duhovnici, koji ne drže sjedišne obveze kao i propis kan. 188, br. 8, te duhovniku naloži, da u primjerenom roku, koji će odrediti isti Ordinarij, ponovno izvršuju sjedišnu dužnost.

Kan. 2169. - Ako duhovnik u određenom mu roku ne počme ponovno izvršivati sjedišne dužnosti i ne iznese nikakovih razloga za svoju otsutnost, neka Ordinarij, uz obdržavanje propisa kan. 2149, proglasi, da je župa odnosno druga nadarbina upražnjena.

Kan. 2170. - Ako duhovnik opet počme izvršivati sjedišnu dužnost, mora mu Ordinarij ne samo nametnuti gubitak prihoda za vrijeme otsutnosti, kako je određeno u kan. 2381, nego ga može, ako to slučaj traži, primjereno kazniti prema težini krivnje.

Kan. 2171. - Ako duhovnik ne započme ponovno izvršivati sjedišne dužnosti, ali iznese razloge za svoju otsutnost, dužan je Ordinarij, uzevši si dva ispitača i izvršivši, ako treba, primjerene izvide, provjeriti, da li su razlozi zakoniti.

Kan. 2172. - Ako Ordinarij, saslušavši ispitače, drži, da navedeni razlozi nisu zakoniti, neka duhovniku ponovno propiše rok, u kojemu se ima povratiti, a uvijek ostaje na snazi gubitak prihoda za vrijeme otsuća.

2169: C. 28, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 4, 8, 10, 11, 17, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; S. C. C., *Vercellen.,* 15 dec. 1696, ad 1; *Tridentina,* 3 et 24 sept., 3 dec. 1729; *Cusentina,* 17 nov., 1 dec. 1736.

2170: S. C. C., *Marsicana,* 25 iun., 16 iul. 1712.

Can. 2173. - Si parochus amovibilis intra praescriptum tempus non redierit, Ordinarius statim procedere potest ad paroeciae privationem; si redierit, Ordinarius det ei praeceptum ne rursus discedat sine scripta sua licentia sub poena privationis paroeciae ipso facto incurrenda.

Can. 2174. - § 1. Si clericus, qui beneficium inamovibile obtinet, residentiam non instauret, sed novas alleget deductiones, Ordinarius eas cum eisdem examinatoribus ad examen revocet ad normam Can. 2171.

§ 2. Si nec ipsae legitimae habitae fuerint, posthabitis quibusvis aliis deductionibus, Ordinarius clerico praecipiat ut intra tempus praescriptum vel iterum praescribendum redeat sub poena privationis beneficii ipso facto incurrenda.

§ 3. Si non redeat, Ordinarius eum beneficio privatum declaret; si redeat, Ordinarius idem det praeceptum de quo in Can. 2173.

Can. 2175. - Neutro in casu Ordinarius beneficium vacare declaret, nisi postquam, perpensis una cum examinatoribus discessus rationibus quas clericus forte allegaverit, eiusdem Ordinarii licentiam in scriptis ab eodem clerico peti potuisse constiterit.

2174 § 2: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 1; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 14.

Kan. 2173. - Ako se nestalnosni župnik ne povrati u određenom mu roku, može Ordinarij odmah pristupiti oduzeću župe; a ako se povrati, neka mu Ordinarij izda nalog, da ne smije opet otići bez njegove pismene dozvole pod prijetnjom kazne oduzeća župe, koja će bez daljnjega uslijediti po učinu.

Kan. 2174. - § 1. Ako ne započme opet izvršivati sjedišnu dužnost takav duhovnik, koji ima stalnosnu nadarbinu, nego iznese nove isprike, ima ih Ordinarij s istim ispitačima razmotriti prema odredbi kan. 2171.

§ 2. Ako ni ove ne budu priznate zakonitima, Ordinarij neka, bez obzira na bilo koje daljnje isprike, naloži duhovniku, da se u već propisanom mu odnosno ponovno mu određenom roku povrati pod prijetnjom kazne oduzeća nadarbine, koja će uslijediti bez daljnjega po samom učinu.

§ 3. Ako se ne povrati, neka Ordinarij izda rješenje, kojim mu se nadarbina oduzima; ako se povrati, ima mu Ordinarij izdati isti nalog, kako je rečeno u kan. 2173.

Kan. 2175. - Ni u prvom ni u drugom slučaju ne smije Ordinarij izdati rješenja o tom, da je nadarbina upražnjena, dok nije utvrđeno, pošto je zajedno s ispitačima ispitao razloge, koje bi duhovnik možda naveo za svoje izbivanje, da je taj duhovnik mogao od istoga Ordinarija pismeno zamoliti dozvolu.

2174 § 3: C. 11, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 1; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»*, 30 mart. 1742, § 14.

TITULUS XXXI.

DE MODO PROCEDENDI CONTRA CLERICOS CONCUBINARIOS.

Can. 2176. - Ordinarius clericum qui contra praescriptum Can. 133 mulierem suspectam secum habeat aut quoquo modo frequentet, moneat ut eam dimittat vel ab eadem frequentanda sese abstineat, comminatis poenis in clericos concubinarios Can. 2359 statutis.

Can. 2177. - Si clericus neque praecepto pareat, neque respondeat, Ordinarius, postquam sibi constiterit id clericum praestare potuisse:

1.° Eum suspendat a divinis;

2.° Parochum praeterea statim paroecia privet;

3.° Clericum vero qui aliud beneficium sine animarum cura habet, si, exacto bimestri tempore a suspensione, sese non emendaverit, privet dimidia parte fructuum beneficii; post alios tres menses, omnibus beneficii fructibus; post alios tres menses, ipsomet beneficio.

Can. 2178. - Si clericus non obediat, sed causas excusationis adducat, Ordinarius debet super eisdem audire duos examinatores.

Can. 2179. - Si, auditis examinatoribus, Ordinarius existimaverit allatas causas non esse legitimas, id clerico quamprimum significet eique det formale praeceptum ut intra breve tempus a se definiendum pareat.

2176: C. 22, D. LXXXI; c. 2-4, 6, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 6; sess. XXV, *de ref.,* c. 14; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 12, 25; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 9°; S. C. C., *Bracharen.,* mense nov. 1586, ad 1.

NASLOV XXXI.

NAČIN POSTUPANJA PROTIV DUHOVNIKA PRILEŽNIKA

Kan. 2176. - Ordinarij mora duhovnika, koji kod sebe ima protivno propisu kan. 133 sumnjivu žensku ili je bilo kako posjećuje, opomenuti, da je ima otpustiti odnosno prestati posjećivati, pod prijetnjom kazni predviđenih u kan. 2359 za duhovnike priležnike.

Kan. 2177. - Ako se duhovnik ne pokori nalogu, niti odgovori, neka Ordinarij, pošto se uvjeri, da je to duhovnik mogao učiniti:

1.° Udari duhovnika obustavom od izvršivanja bogoslužne vlasti;

2.° Župniku povrh toga smjesta oduzme župu;

3.° Duhovniku pako, koji ima kakovu drugu nadarbinu bez dušobrižništva, neka oduzme, ako se ne popravi u roku od dva mjeseca od obustave, polovicu nadarbinskih prihoda; poslije daljnja tri mjeseca sve nadarbinske prihode; poslije još daljnja tri mjeseca i samu nadarbinu.

Kan. 2178. - Ako se duhovnik ne pokori, ali navede razloge za svoje opravdanje, mora Ordinarij saslušati o tom dvojicu ispitača.

Kan. 2179. - Ako Ordinarij, saslušavši ispitače, drži, da navedeni razlozi nisu zakoniti, neka to što prije priopći duhovniku i izda za njega uredni nalog, da se ima pokoriti u kratkom roku, koji će mu on propisati.

2177 3.°: C. 29, D. LXXXI; c. 3, 4, 6, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 6; sess. XXV, *de ref.,* c. 14; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 12, 25; S. C. Ep. et Reg., *Bambergen.,* 17 aug. 1883; S. C. C., *Spoletana,* 7 iul. 1860.

Can. 2180. - Parochum amovibilem inobedientem Ordinarius statim ad normam Can. 2177 coercere potest; si vero agatur de clerico qui, beneficium inamovibile obtinens, non paret, sed novas allegat deductiones, Ordinarius eas ad examen revocet ad normam Can. 2178.

Can. 2181. - Si ne eae quidem iudicentur legitimae, Ordinarius clerico rursus praecipiat ut intra congruum tempus mandato obtemperet; quo tempore inutiliter transacto, procedat ad normam Can. 2177.

2181: Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.*, c. 6; sess. XXV, *de ref.*, c. 14; Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 12, 25.

Kan. 2180. - Protiv nestalnosnoga župnika, koji se ne pokori, može Ordinarij smjesta prinudno postupiti prema odredbi kan. 2177; a ako se radi o duhovniku, koji ima stalnosnu nadarbinu, a nije se pokorio, nego je naveo nova opravdanja, neka ih Ordinarij ispita prema odredbi kan. 2178.

Kan. 2181. - Ako se ni ova ne smatraju zakonitima, neka Ordinarij izda ponovno duhovniku nalog, da se u primjerenom roku ima pokoriti odredbi; kada i taj rok prođe bezuspješno, neka postupa prema odredbi kan. 2177.

TITULUS XXXII.

DE MODO PROCEDENDI CONTRA PAROCHUM IN ADIMPLENDIS PAROECIALIBUS OFFICIIS NEGLIGENTEM.

Can. 2182. - Parochum qui officia paroecialia de quibus in Can. 467, § 1, 468, § 1, 1178, 1330-1332, 1344, graviter neglexerit aut violaverit, Episcopus moneat, in memoriam eius revocans et strictam obligationem qua eius conscientia oneratur et poenas in haec delicta iure statutas.

Can. 2183. - Si parochus sese non emendaverit, Episcopus eum corripiat et aliqua congrua poena pro gravitate culpae puniat, postquam, auditis duobus examinatoribus et facta parocho sese defendendi facultate, probatum iudicaverit praedicta paroecialia officia etiam atque etiam per notabile tempus in re gravis momenti praetermissa aut violata fuisse et eorundem omissiones aut violationes nulla iusta causa excusari.

Can. 2184. - Si et correptio et punitio in irritum cesserint, Ordinarius, probata, ad normam Can. 2183, perseverante ac culpabili officiorum paroecialium omissione vel violatione in re gravi, parochum amovibilem sua paroecia statim privare potest; parochum vero inamovibilem beneficii fructibus, pauperibus ab Ordinario distribuendis, pro gravitate culpae in totum vel ex parte privet.

Can. 2185. - Mala voluntate persistente ac probata, ut supra, Ordinarius etiam parochum inamovibilem e sua paroecia removeat.

2182: S. C. Consist., decr. «*Maxima cura*», 20 aug. 1910, Can. 1, n. 8°.

NASLOV XXXII.

NAČIN POSTUPANJA PROTIV ŽUPNIKA KOJI ZANEMARUJE ŽUPNIČKE DUŽNOSTI

Kan. 2182. - Župnika, koji bi teško zanemarivao ili povrijedio župničke dužnosti navedene u kan. 467, § 1, 468, § 1, 1178, 1330-1332, 1344, ima Biskup opomenuti, dozivajući mu u pamet i strogu obvezu, koja ga veže u savjesti, i kazne, koje su za ovakova kažnjiva djela predviđena zakonom.

Kan. 2183. - Ako se župnik ne popravi, ima ga Biskup ukoriti i kazniti kojom primjerenom kaznom prema težini krivnje, pošto je uzeo, saslušavši dvojicu ispitača, da je dokazano, da su spomenute župničke dužnosti i dalje kroz odulje vrijeme u važnoj stvari neizvršivane odnosno povređivane, a da nema pravednog razloga, kojim bi ovi propusti i povrede bile opravdane.

Kan. 2184. - Ako i ukor i kazna ostanu bez uspjeha, može Ordinarij nestalnosnom župniku, pošto bude, prema odredbi kan. 2183, dokazan trajni i skrivljeni propust i povreda župničkih dužnosti u važnoj stvari, smjesta oduzeti župu; a nepremjestivom župniku neka oduzme nadarbinske prihode prema težini krivnje u cijelosti ili djelomično, te ih razdijeli sirotinji.

Kan. 2185. - I stalnosnog župnika neka Ordinarij smijeni sa župe, kada se dokaže kao gore, da je ostao u zlu tvrdokoran.

TITULUS XXXIII.

DE MODO PROCEDENDI IN SUSPENSIONE EX INFORMATA CONSCIENTIA INFLIGENDA.

Can. 2186. - § 1. Ordinariis licet ex informata conscientia clericos suos subditos suspendere ab officio sive ex parte sive etiam in totum.

§ 2. Extraordinarium hoc remedium adhibere non licet, si Ordinarius potest sine gravi incommodo ad iuris normam in subditum procedere.

Can. 2187. - Ad ferendam hanc suspensionem neque formae iudiciales neque canonicae monitiones requiruntur; sed satis est si Ordinarius, servato praescripto canonum qui sequuntur, simplici decreto declaret se suspensionem indicere.

Can. 2188. - Huiusmodi decretum detur in scriptis, nisi adiuncta aliud exigant, designato die, mense et anno; in eoque:

1.° Expresse dicatur suspensionem ferri ex informata conscientia seu ex causis ipsi Ordinario notis;

2.° Indicetur tempus durationis poenae; abstineat autem Ordinarius ab ipsa infligenda in perpetuum. Potest vero infligi etiam tanquam censura, dummodo hoc in casu clerico patefiat causa propter quam suspensio irrogatur;

3.° Clare indicentur actus qui prohibentur, si suspensio non in totum sed ex parte infligatur.

2186 § 1: Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.*, c. 1; Clemens X, const. *«Superna»*, 21 iun. 1670, § 5, 6; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»*, 28 aug. 1794, prop. 49, 50, Synodi Pistorien., damn.; S. C. Ep. et Reg., *Clericorum Regularium*, 2 iul. 1627; *Ordinis Praedicatorum*, 2 mart. 1866, ad 2; instr. 11 iun. 1880, n. 9; S. C. C., *S. Christophori de Laguna*, 9 apr. 1892, ad 1; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. IX; instr. 20 oct. 1884, n. 1.

NASLOV XXXIII.

NAČIN POSTUPANJA PRI OBUSTAVI PO ZNANJU I SAVJESTI

Kan. 2186. § 1. Slobodno je Ordinarijima sebi potčinjene duhovnike udariti po znanju i savjesti obustavom od službe bilo djelomičnom bilo i potpunom.

§ 2. Ova se izvanredna kaznena mjera ne smije primijeniti, ako Ordinarij može bez veće neprilike postupati protiv potčinjenog u redovnom zakonskom postupku.

Kan. 2187. - Za izricanje ovakove obustave nisu potrebiti ni oblici sudskoga postupka ni kanonske opomene, nego je dovoljno, da Ordinarij, uz obdržavanje propisa kanona koji slijede, izjavi putem obične odluke, da izriče obustavu.

Kan. 2188. - Ovakova se odluka mora izdati pismeno, osim ako okolnosti traže drugačije, uz naznaku dana, mjeseca i godine, a u njoj treba:

1.° Izrijekom spomenuti, da se obustava izriče po znanju i savjesti zbog razloga, koji su poznati samom Ordinariju;

2.° Označiti vrijeme trajanja kazne; a Ordinarij neka ne udari ovu kaznu kao vječitu. Može biti nametnuta i kao kaznena zabrana, ali pod uvjetom, da se u tom slučaju duhovniku obznani razlog zbog kojega se obustava izriče;

3.° Jasno označiti čine, koji se zabranjuju, ako se ne izriče potpuna obustava, nego samo djelomična.

2186 § 2: S. C. C., *S. Severinae*, 4 apr., 5 et 19 sept. 1778.

2188 3.°: S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Praedicatorum*, 2 mart. 1866, ad 3; S. C. C., *Nullius*, 3 febr 1593; *Lucionen.*, 8 apr. 1848, ad 1; *S. Agathae Gothorum*, 24 febr. 1852.

Can. 2189. - § 1. Si clericus suspensus sit ab officio in quo alius in eius locum substituendus est, ut, ex. gr., oeconomus in cura animarum, qui substituitur mercedem ex fructibus beneficii percipiat secundum prudens Ordinarii iudicium determinandam.

§ 2. Clericus suspensus, si se gravatum senserit, potest imminutionem pensionis ab immediato Superiore qui in via iudiciaria esset iudex appellationis.

Can. 2190. - Ordinarius, qui fert suspensionem ex informata conscientia, debet ex peractis investigationibus tales collegisse probationes, quae eum certum reddant clericum delictum revera perpetrasse et quidem adeo grave ut eiusmodi poena coercendus sit.

Can. 2191. - § 1. Suspensioni ex informata conscientia iustam ac legitimam causam praebet delictum occultum ad normam Can. 2197, n. 4.

§ 2. Ob notorium delictum suspensio ex informata conscientia nunquam ferri potest.

§ 3. Ut delictum publicum suspensione ex informata conscientia plecti possit, occurrat necesse est aliquod ex adiunctis quae sequuntur:

1.° Si testes probi et graves delictum quidem Ordinario patefaciant, sed nulla ratione induci possint ut de eo testimonium in iudicio ferant, neque aliis probationibus delictum iudiciali processu evinci possit;

2.° Si ipsemet clericus minis aut aliis adhibitis mediis impediat ne processus iudiciarius instituatur aut inceptus perficiatur;

3.° Si processui iudiciali conficiendo ferendaeque sententiae impedimenta exoriantur ex adversis civilibus legibus aut gravi scandali periculo.

Can. 2192. - Suspensio ex informata conscientia valet si ex pluribus delictis unum tantum fuerit occultum.

2190: C. 1, C. II, q. 1; S. C. C., *Oritana,* 20 aug., 24 sept. 1735, ad 2; *Boianen.,* 18 apr., 9 maii, 27 iun. 1744.

2191 § 1: Benedictus XIV, const. «*Ad militantis*», 30 mart. 1742, § 23; S. C. Ep. et Reg., *Clericorum Regularium,* 2 iul. 1627; S. C. C., *Alerien.,* 24 nov. 1657; *Boianen.,* 18 apr., 9 maii, 27 iun. 1744; *S. Agathae Gothorum,* 26 febr. 1853, ad 1.

Kan. 2189. - § 1. Ako je duhovnik udaren obustavom od službe, za koju se mora na njegovo mjesto postaviti drugi kao namjesnik, kao npr. upravitelj u dušobrižništvu, taj namjesnik treba da prima plaću iz nadarbinskih prihoda, a ima se odrediti po razboritom sudu Ordinarijevom.

§ 2. Ako duhovnik drži, da je time odviše opterećen, može podnijeti molbu neposredno višem Poglavaru, koji bi bio prizivnim sucem u sudskom postupku, da to podavanje umanji.

Kan. 2190. - Ordinarij, koji izrekne obustavu po znanju i savjesti, treba da je sabrao na temelju izvršenih izvida takove dokaze, koji mu daju sigurnost, da je duhovnik zaista počinio krivično djelo, i to tako teško, da mora biti kažnjen takovom kaznom.

Kan. 2191. - § 1. Opravdani i zakoniti razlog za obustavu po znanju i savjesti sadržava skrovito krivično djelo prema odredbi kan. 2197, br. 4.

§ 2. Zbog notornog krivičnog djela nikad se ne može izreći obustava po znanju i savjesti.

§ 3. Da se javno krivično djelo može udariti obustavom po znanju i savjesti, treba da je ostvarena jedna okolnost od ovih, koje slijede:

1.° Ako pošteni i ozbiljni svjedoci Ordinariju otkriju krivično djelo, ali ih nikako nije moguće navesti na to, da dadu o tom svjedočanstvo pred sudom, a nema drugih dokazala, kojim bi se krivično djelo moglo dokazati pred sudom;

2.° Ako sam duhovnik prijetnjama ili upotrebom drugih sredstava prepriječi, da se zametne sudski postupak ili da se započeti kraju privede;

3.° Ako protivni državni zakoni ili pogibao teške sablazni čine zapreku, da se provede sudski postupak i izrekne presuda.

Kan. 2192. - Obustava na temelju uvjerenja savjesti je valjana ako je od više krivičnih djela jedno samo trajno.

2191 § 1. 3.°: S. C. C., *Lucionen.,* 8 apr. 1848; *S. Agathae Gothorum,* 26 febr. 1853; *Neritonen.,* 22 dec. 1860; *Leopolien.,* 27 febr. 1875; *Patavina,* 11 sept. 1880.

2192: S. C. C., *Bergomen.,* 5 dec. 1863, 8 iul., 12 aug. 1865, ad 1; *Leopolien.,* 27 febr. 1875.

Can. 2193. - Prudenti Ordinarii arbitrio relinquitur suspensionis causam seu delictum clerico patefacere aut reticere, pastorali tamen adhibita sollicitudine et caritate, ut, si delictum clerico manifestare censuerit, poena, ex paternis quae interposuerit monitis, nedum ad expiationem culpae, verum etiam ad emendationem delinquentis et ad occasionem peccati eliminandam inserviat.

Can. 2194. - Si clericus recursum a suspensione sibi inflicta interponat, Ordinarius ad Sedem Apostolicam mittere debet probationes quibus constet clericum delictum revera perpetrasse quod extraordinaria hac poena puniri queat.

2194: Clemens X, const. «*Superna*», 21 iun. 1670, § 5; S. C. Ep. et Reg., *Troiana,* 28 aug. 1840; S. C. C., *Vercellen.,* 21 mart. 1643; *Bononien.,* 14 nov. 1654; *Capritana,* 16 dec. 1730, ad 1; *Oritana,* 20 aug., 24 sept. 1735, ad 2; *Lucionen.,* 8 apr. 1848, ad 2.

Kan. 2193. - Ostavljeno je razboritom sudu Ordinarijevom, da li će duhovniku priopći ili prešutiti razlog obustave odnosno krivično djelo, no ako se odluči na to, da duhovniku priopći krivično djelo, treba da primijeni svu svoju pastirsku skrb i ljubav s očinskim opomenama, kako bi kazna poslužila ne samo, da se okaje krivnja, nego i za to, da se prestupnik popravi i otstrani griješna prigoda.

Kan. 2194. - Ako duhovnik podnese pritužbu protiv obustave, kojom je udaren, dužan je Ordinarij poslati Apostolskoj Stolici dokaze, kojima je utvrđeno, da je duhovnik zaista počinio takovo krivično djelo, koje se može kazniti ovakovom izvanrednom kaznom.

LIBER QUINTUS

DE DELICTIS ET POENIS

KNJIGA PETA

KRIVIČNA DJELA I KAZNE

PARS PRIMA

DE DELICTIS

TITULUS I.

DE NATURA DELICTI EIUSQUE DIVISIONE.

Can. 2195. - § 1. Nomine delicti, iure ecclesiastico, intelligitur externa et moraliter imputabilis legis violatio cui addita sit sanctio canonica saltem indeterminata.

§ 2. Nisi ex adiunctis aliud appareat, quae dicuntur de delictis, applicantur etiam violationibus praecepti cui poenalis sanctio adnexa sit.

Can. 2196. - Qualitas delicti desumenda est ex obiecto legis; quantitas vero dimetienda non solum ex diversa gravitate legis laesae, sed etiam ex maiore minoreve imputabilitate aut damno illato.

Can. 2197. - Delictum est:

1.° *Publicum,* si iam divulgatum est aut talibus contigit seu versatur in adiunctis ut prudenter iudicari possit et debeat facile divulgatum iri;

2195 § 1: C. 11, D. XXXII; c. 4, D. L; c. 1, D. LXXXI; c. 20, C. II, q. 5; c. 21, C. XI, q. 3; c. 14, 20, D. I, *de poenit.;* c. 4, 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 33, 34, 46, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3.

DIO PRVI

KRIVIČNA DJELA

NASLOV I.

NARAV KRIVIČNOG DJELA I NJEGOVA RAZDIOBA

Kan. 2195. - § 1. Pod imenom krivičnog djela razumijeva se, u crkvenom pravu, izvanjska i ćudoredno ubrojiva povreda zakona, uz koji je dodana kanonska kaznena prinuda barem neodređena.

§ 2. Odredbe o krivičnim djelima primjenuju se, ako drugačije nije po okolnostima jasno, također i kod prekršaja naloga, s kojim je bila skopčana kaznena prinuda.

Kan. 2196. - Kakvoću krivičnog djela određuje predmet zakona; a kolikoća se prosuđuje ne samo prema raznolikoj važnosti zakona, koji je povrijeđen, nego i prema većoj ili manjoj ubrojivosti ili prouzročenoj šteti.

Kan. 2197. - Krivično je djelo:

1.° *Javno,* ako je već razglašeno ili je izvršeno odnosno nalazi se u takovim prilikama, da se razborito može i mora držati, da će se lahko razglasiti;

2196: C. 19, D. I, *de poenit.;* c. 1, D. V, *de poenit.;* c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; S. C. de Religiosis, decr. 16 maii 1911, n. 9. -- Vide etiam Can. 2218, § 1.

2.° *Notorium notorietate iuris,* post sententiam iudicis competentis quae in rem iudicatam transierit aut post confessionem delinquentis in iudicio factam ad normam Can. 1750;

3.° *Notorium notorietate facti,* si publice notum sit et in talibus adiunctis commissum, ut nulla tergiversatione celari nulloque iuris suffragio excusari possit;

4.° *Occultum,* quod non est publicum; *occultum materialiter,* si lateat delictum ipsum; *occultum formaliter,* si eiusdem imputabilitas.

Can. 2198. - Delictum quod unice laedit Ecclesiae legem, natura sua, sola ecclesiastica auctoritas persequitur, requisito interdum, ubi eadem auctoritas necessarium vel opportunum iudicaverit, auxilio brachii saecularis; delictum quod unice laedit legem societatis civilis, iure proprio, salvo praescripto Can. 120, punit civilis auctoritas, licet etiam Ecclesia sit in illud competens ratione peccati, delictum quod laedit utriusque societatis legem, ab utraque potestate puniri potest.

2197 4.°: C. 11, D. XXXII; c. 33, 34, D. L; c. 16-21, C. II, q. 1; c. 20, C. II, q. 5; c. 21, 22, C. XI, q. 3; c. 23, C. XXXII, q. 5; c. 31, D, I, *de poenit.;* c. 4, 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 2, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 4, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 13, 14, 24, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 7, 8, 10, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; c. 9, 12, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 11, 13, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 15, X, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 24, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 3, *de appellationibus,* II, 15, in VI°; c. 1, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 20, in VI°; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 7; sess. XXII, *de ref.,* c. 7; Sixtus V, const. *«Effraenatam»,* 29 oct. 1588, § 2; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Ex omnibus»,* 16 oct. 1746, § 4-7; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; instr. 20 oct. 1884, n. 7.

2.° *Notorno po pravu,* pošto je izrečena presuda od strane nadležnoga suca, koja je zadobila pravnu moć odnosno pošto je počinitelj krivično djelo priznao u sudu prema odredbi kan. 1750;

3.° *Notorno po činjenici,* ako je javno poznato i počinjeno u takovim prilikama, da se ne može nikakovim prikrivanjem sakriti ni izmaći pomoću prava kakova isprika;

4.° *Skrovito,* ako nije javno; *predmetno skrovito,* ako je prikrito samo krivično djelo; *oblikovno* (formalno) *skrovito,* ako je prikrita njegova ubrojivost.

Kan. 2198. - Kažnjivo se djelo, kojim je povrijeđen jedino crkveni zakon, progoni po svojoj prirodi, samo po crkvenim vlastima, koje mogu, ako to smatraju potrebitim i primjerenim, zatražiti državnu prinudnu pomoć; krivično djelo, kojim je povređen jedino državni zakon, kažnjava po vlastitom pravu, uz obdržavanje propisa kan. 120, državna vlast, i ako je u tom nadležna i Crkva s obzirom na grijeh; krivično djelo, kojim je povređen zakon jedne i druge zajednice, može kazniti jedna i druga vlast.

2198: C. 2, C. XXIII, q. 3; c. 22, 39, 42-44, C. XXIII, q. 5; c. 1, 4, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 10, 13, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 8, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 9, 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 18, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. un., *de statu regularium,* III, 16, in VI°; c. 11, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 5, *de poenis,* V, 9 in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 8; sess. XXV, *de regularibus,* c. 5; *de ref.,* c. 20; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 14, Ioannis Husz, damn., art. 32, de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 7; Clemens XII, litt. ap. *«In eminenti»,* 28 apr. 1738, § 4; Benedictus XIV, const. *«Providas»,* 18 mart. 1751, § 8; S. C. Ep. et Reg., *Balneoregien.,* 17 sept. 1601.

TITULUS II.

DE IMPUTABILITATE DELICTI, DE CAUSIS ILLAM AGGRAVANTIBUS VEL MINUENTIBUS ET DE IURIDICIS DELICTI EFFECTIBUS.

Can. 2199. - Imputabilitas delicti pendet ex dolo delinquentis vel ex eiusdem culpa in ignorantia legis violatae aut in omissione debitae diligentiae; quare omnes causae quae augent, minuunt, tollunt dolum aut culpam, eo ipso augent, minuunt, tollunt delicti imputabilitatem.

Can. 2200. - § 1. Dolus heic est deliberata voluntas violandi legem, eique opponitur ex parte intellectus defectus cognitionis et ex parte voluntatis defectus libertatis.

§ 2. Posita externa legis violatione, dolus in foro externo praesumitur, donec contrarium probetur.

Can. 2201. - § 1. Delicti sunt incapaces qui actu carent usu rationis.

§ 2. Habitualiter amentes, licet quandoque lucida intervalla habeant, vel in certis quibusdam ratiocinationibus vel actibus sani videantur, delicti tamen incapaces praesumuntur.

2199: C. 38-40, 46-51, D. L; c. 6, D. LV; c. 111, C. I, q. 1; c. 1, 12, C. I, q. 4; c. 102, 110, C. XI, q. 3; c. 1, 2, 5-11, C. XV, q. 1; c. 3, 4, C. XXII, q. 2; c. 13, 14, 19, C. XXIII, q. 5; c. 40, C. XXIV, q. 1; c. 5, C. XXXIV, q. 1 et 2; c. 117, D. IV, *de cons.;* c. 5, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 11, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 3, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; c. 33, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 3, X, *de his, qui filios occiderunt,* V, 10; c. 1-3, 9, 13-15, 18, 19, 22, 23, 25, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 9, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 1, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de constitutionibus,* I, 2, VI°; Reg. 23, R. J., in VI°; c. un., *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 4, in Clem.

2200 § 1: C. 38, 40, 47, D. L; c. 6, D. LV; c. 111, C. I, q. 1; c. 1, C. I, q. 4; c. 102, 110, C. XI, q. 3; c. 1, 5, 6, 8-11, C. XV, q. 1; c. 3, C. XXII, q. 2; c. 13, 14, 19, C. XXIII,

NASLOV II.

UBROJIVOST KRIVIČNOG DJELA, OTEŽAVNI ILI OLAHKOTNI RAZLOZI I PRAVNI UČINCI KAŽNJIVOG DJELA

Kan. 2199. - Ubrojivost krivičnog djela ovisi od zle namjere (primisli) počiniteljeve odnosno od njegove krivnje zbog propusta da si pribavi poznavanje zakona, koji je povređen ili da primijeni dužnu pažnju; stoga svi oni razlozi, koji uvećavaju, umanjuju, oduzimaju zlu namjeru ili krivnju, tim samim uvećavaju, umanjuju, oduzimaju i ubrojivost krivičnog djela.

Kan. 2200. - § 1. Zla je namjera ovdje smišljena volja prekršiti zakon, a s njom stoji u protivnosti pomanjkanje spoznaje od strane razuma, te pomanjkanje slobode od strane volje.

§ 2. Kada predleži izvanjska povreda zakona, zla se namjera u izvanjem pravnom području pretpostavlja, dok se protivno ne dokaže.

Kan. 2201. - § 1. Nemaju pravne sposobnosti počiniti krivično djelo oni, koji pri činu nemaju porabe razuma.

§ 2. Za one, koji su trajno duševno bolesni, iako od vremena do vremena imaju svijetle trenutke, ili izgledaju po nekim izričajima odnosno činima zdravi, ipak se pretpostavlja da za krivično djelo nemaju pravne sposobnosti.

---

q. 5; c. 11, C. XXVI, q. 2; c. 5, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 3, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; c. 3, X, *de his, qui filios occiderunt,* V, 10; c. 1, 17, 22, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 9, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 2, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; c. un., *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 4, in Clem.

2200 § 2: C. 46, 47, D. L; c. 12, C. I, q. 4; c. 13, C. XV, q. 1; c. 1, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 4, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

2201 § 1: C. 1, 3, D. VI; c. 2, 5-9, 12, C. XV, q. 1; c. un., *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 4, in Clem.

2201 § 2: C. 14, C. III, q. 9; c. 5, C. XV, q. 1; c. un., *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 4, in Clem.

§ 3. Delictum in ebrietate voluntaria commissum aliqua imputabilitate non vacat, sed ea minor est quam cum idem delictum committitur ab eo qui sui plene compos sit, nisi tamen ebrietas apposite ad delictum patrandum vel excusandum quaesita sit; violata autem lege in ebrietate involuntaria, imputabilitas exsulat omnino, si ebrietas usum rationis adimat ex toto; minuitur, si ex parte tantum. Idem dicatur de aliis similibus mentis perturbationibus.

§ 4. Debilitas mentis delicti imputabilitatem minuit, sed non tollit omnino.

Can. 2202. - § 1. Violatio legis ignoratae nullatenus imputatur, si ignorantia fuerit inculpabilis; secus imputabilitas minuitur plus minusve pro ignorantiae ipsius culpabilitate.

§ 2. Ignorantia solius poenae imputabilitatem delicti non tollit, sed aliquantum minuit.

§ 3. Quae de ignorantia statuuntur, valent quoque de inadvertentia et errore.

Can. 2203. - § 1. Si quis legem violaverit ex omissione debitae diligentiae, imputabilitas minuitur pro modo a prudenti iudice ex adiunctis determinando; quod si rem praeviderit, et nihilominus cautiones ad eam evitandam omiserit, quas diligens quivis adhibuisset, culpa est proxima dolo.

§ 2. Casus fortuitus qui praevideri vel cui praeviso occurri nequit, a qualibet imputabilitate eximit.

Can. 2204. - Minor aetas, nisi aliud constet, minuit delicti imputabilitatem eoque magis quo ad infantiam propius accedit.

2201 § 3: C. 1, D. VI; c. 7, 9, C. XV, q. 1.

2202 § 1: C. 16, D. XXXVII; c. 12, C. I, q. 4; c. 102, C. XI, q. 3; c. 1, 5, C. XV, q. 1; c. 23, C. XXII, q. 4; c. 37, C. XXIII, q. 4; c. 41, C. XXIV, q. 1; c. 10, C. XXXII, q. 7; c. 2, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 9, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 9, X, *de iniuriis et damno dato,* V, 36; c. 32, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; c. 2, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; c. 2, *de reliquiis et veneratione sanctorum,* III, 12, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 5.

2202 § 3: C. 2, C. XV, q. 1; c. 3, 4, C. XXII, q. 2; c. 23, C. XXII, q. 4; c. 4, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

§ 3. Kažnjivo djelo počinjeno u hotimičnom pijanstvu nije bez svake ubrojivosti, ali je ona manja nego kada je isto kažnjivo djelo počinio netko, tko je potpunoma pri svijesti, osim ako bi se on opio upravo za to, da učini krivično djelo ili da se time opravda; a kada je prekršaj zakona učinjen u nehotičnom pijanstvu, nestaje svake ubrojivosti, ako je pijanost posvema oduzela porabu razuma; umanjena je, ako ju je oduzela samo djelomično. Isto vrijedi i za druga slična duševna poremećenja.

§ 4. Slaboumnost umanjuje ubrojivost krivičnog djela, ali je na oduzima posvema.

Kan. 2202. - § 1. Pri prekršaju zakona, koji nekomu nije bio poznat, nema nikakove ubrojivosti, ako neznanje nije bilo skrivljeno; inače se ubojivost umanjuje više ili manje prema tomu, koliko je krivnje na samom neznanju.

§ 2. Neznanje samo kazne ne oduzimlje krivičnom djelu ubrojivosti, nego je ponešto umanjuje.

§ 3. Ovo što je propisano u pogledu neznanja, vrijedi i za nepažnju i bludnju.

Kan. 2203. - § 1. Ako netko prekrši zakon zbog propusta dužne pažnje, umanjuje se ubrojivost za onoliko, koliko odredi prema prilikama razborit sudac; ako je netko stvar mogao predviditi, pa je ipak propustio, da se ona izbjegne, one mjere opreznosti, koje bi upotrijebio svaki razborit čovjek, krivnja je skoro jednaka zloj namjeri.

§ 2. Nesretan slučaj, koji se nije mogao predviditi ili se predviđen nije mogao spriječiti, oslobađa od svake ubrojivosti.

Kan. 2204. - Maloljetnost umanjuje ubrojivost krivičnog djela, osim ako se dokaže drugo, i to tim više, čim je bliža djetinjstvu.

2203 § 1: C. 37, 42, 43, 46, 49, 50, D. L; c. 12, C. I, q. 4; c. 1, X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum,* III, 44; c. 3, X, *de his, qui filios occiderunt,* V, 10; c. 19, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 7, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 2, 3, 9, X, *de iniuriis et damno dato,* V, 36; c. 7, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38.

2203 § 2: C. 37, 42, 46-51, D. L; c. 13, C. XV, q. 1; c. 11, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 13-16, 22, 23, 25, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 3, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

2204: C. 2, C. XV, q. 1; c. 1, 2, X, *de delictis puerorum,* V, 23; c. 60, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; Clemens XIII, ep. *«Quemadmodum»,* 25 maii 1763, § 5.

Can. 2205. - § 1. Vis physica quae omnem adimit agendi facultatem, delictum prorsus excludit.

§ 2. Metus quoque gravis, etiam relative tantum, necessitas, imo et grave incommodum, plerumque delictum, si agatur de legibus mere ecclesiasticis, penitus tollunt.

§ 3. Si vero actus sit intrinsece malus aut vergat in contemptum fidei vel ecclesiasticae auctoritatis vel in animarum damnum, causae, de quibus in § 2, delicti imputabilitatem minuunt quidem, sed non auferunt.

§ 4. Causa legitimae tutelae contra iniustum aggressorem, si debitum servetur moderamen, delictum omnino aufert; secus imputabilitatem tantummodo minuit, sicut etiam causa provocationis.

Can. 2206. - Passio, si fuerit voluntarie et deliberate excitata vel nutrita, imputabilitatem potius auget; secus eam minuit plus minusve pro diverso passionis aestu; et omnino tollit, si omnem mentis deliberationem et voluntatis consensum praecedat et impediat.

Can. 2207. - Praeter alia adiuncta aggravantia, delictum augetur:

1.° Pro maiore dignitate personae quae delictum committit, aut quae delicto offenditur;

2.° Ex abusu auctoritatis vel officii ad delictum patrandum.

Can. 2208. - § 1. Recidivus sensu iuris est qui post condemnationem rursus committit delictum eiusdem generis et in talibus rerum ac praesertim temporis adiunctis ut eiusdem pertinacia in mala voluntate prudenter coniici possit.

2205 § 1: C. 32, D. L; c. 10, C. XV, q. 1: c. 5, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 3, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42.

2205 § 2: C. 2, C. XV, q. 6; c. 4, X, *de regulis iuris,* V, 41.

2205 § 3: C. 32, D. L; c. 1, 3, C. XXII, q. 5; c. 5, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40.

2205 § 4: C. 7, D. I; c. 32, C. XIII, q. 2; c. 2, 3, 10, 18, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 3, 10, 23, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 6, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. un., *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 4, in Clem.; Conc Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 7; S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679, prop. 30-35, damn.; S. C. C., *Papien.,* 4 et 18 maii 1726; *Elboren.,* 9 febr., 16 mart. 1737, ad 1.

Kan. 2205. - § 1. Tjelesna sila, koja oduzimlje svaku mogućnost djelovanja, posvema isključuje kažnjivo djelo.

§ 2. I teški strah, pa bio on i srazmjerno samo težak, nužda, pače i velika teškoća, redovno čine, ako se radi o zakonima, koji su čisto crkveni, da uopće nema kriviční djela.

§ 3. No ako je čin u sebi zao ili sadržava prezir vjere odnosno crkvene vlasti ili je na štetu duša, uzroci spomenuti u § 2, umanjuju doduše ubrojivost, ali je ne oduzimlju.

§ 4. U slučaju zakonite samoobrane protiv nepravednog napadača, ako se ne prekorači nužna obrana, nema uopće kriviční djela; inače se ubrojivost samo umanjuje za toliko, koliko je počinitelj bio izazvan.

Kan. 2206. - Strast, ako je bila hotimično uzbuđena i podržavana, ubrojivost još uvećava; inače je umanjuje više ili manje srazmjerno strastvenom uzbuđenju; a posvema je oduzima, ako predhodi i spriječava svako razumno odlučivanje i pristanak volje.

Kan. 2207. - Osim drugih otežavanih okolnosti, kriviční djelo uvećava:

1.° Veće dostojanstvo osobe, koja je počinila kriviční djelo, ili koja je kriviںnim djelom povređena;

2.° Zloporaba vlasti ili službe da se kriviční djelo izvrši.

Kan. 2208. - § 1. Povratnik je u pravnomu smislu onaj, tko poslije osude ponovno počini kriviční djelo iste vrsti i u takovim stvarnim, a napose vremenskim prilikama, da se može razborito zaključiti, da je u zloj volji okorjeo.

2206: C. 39, 43, D. L; c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 3, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

2207 2.°: C. 19, C. XVII, q. 4; c. 3, C. XXIII, q. 4; c. 14, C. XXIII, q. 8; c. 4, C. XXV, q. 1; c. 11, 12, 14, C. XXXII, q. 7; c. 19, D. I, *de poenit.;* c. 12, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 1, X, *de calumniatoribus,* V, 2; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 11, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 7, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 14, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.

2208 § 1: C. 9, 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 1, X, *de clerico percussore,* V, 25; c. 2, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 8, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 14; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 8.

§ 2. Qui pluries deliquerit etiam diverso in genere, suam auget culpabilitatem.

Can. 2209. - § 1. Qui communi delinquendi consilio simul physice concurrunt in delictum, omnes eodem modo rei habentur, nisi adiuncta alicuius culpabilitatem augeant vel minuant.

§ 2. In delicto quod sua natura complicem postulat, unaquaeque pars est eodem modo culpabilis, nisi ex adiunctis aliud appareat.

§ 3. Non solum mandans qui est principalis delicti auctor, sed etiam qui ad delicti consummationem inducunt vel in hanc quoquo modo concurrunt, non minorem, ceteris paribus, imputabilitatem contrahunt, quam ipse delicti exsecutor, si delictum sine eorum opera commissum non fuisset.

§ 4. Si vero eorum concursus facilius tantum reddidit delictum, quod etiam sine eorundem concursu commissum fuisset, minorem imputabilitatem secumfert.

§ 5. Qui suum influxum in delictum patrandum opportuna retractatione abduxerit plene, ab omni imputabilitate liberatur, etiamsi exsecutor delictum ob alias causas sibi proprias nihilominus patraverit; si non abduxerit plene, retractatio minuit, sed non aufert culpabilitatem.

2208 § 2: C. 8, 9, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 8, *de haereticis,* V, 2, in VI°. -- Vide etiam Can. 2234.

2209 § 1: C. 17, C. XII, q. 2; c. 34, C. XXIII, q. 8; c. 1, 4, C. XXXVI, q. 2; c. 1, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 6, 18, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 2, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem. -- Vide etiam Can. 2331, § 2.

2209 § 2: C. 6, C. I, q. 1; c. 21, C. XII, q. 2; c. 8, 30, 39, 40, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 5, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; c. 2, *de simonia,* V, I, in Extravag. com.; c. 1, *de sententia excommunicationis,* V, 10, in Extravag. com. -- Vide etiam Can. 2351; 2371; 2388; 2392.

2209 § 3: C. 8, D. L; c. 8, C. I, q. 1; c. 22, C. XI, q. 1; c. 100, C. XI, q. 3; c. 10, 33, C. XII, q. 2; c. 5, C. XVII, q. 4; c. 1, C. XXI, q. 5; c. 1, 4, 5, 7, C. XXII, q. 5; c. 8, C. XXIII, q. 4; c. 31, 32, 34, C. XXIII, q. 8; c. 13, C. XXVI, q. 5; c. 12, C. XXVII, q. 2; c. 12, 23, D. I, *de poenit.;* c. 1, 4, 5, C. XXXVI, q. 2; c. 1, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 8, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 6, 12, 17, X, *de Iudaeis et Sarracenis et eorum servis,* V, 6; c. 6, 18, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 2, X, *de clericis pugnantibus in duello,* V, 14; c. 7, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 10, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 5, X, *de poenis,* V, 37; c. 6, 24, 29, 47, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 13, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 3, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum,* III, 23, in VI°; c. 2, 12, 13, 15, 18, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 1, *de schismaticis,* V, 3, in VI°; c. 1, *de homicidio,* V, 4, in VI°; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 23, 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 72, R. J., in VI°; c. 1, 2, *de poenis,* V, 8, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 6; *de ref.,* c. 20; sess. XXV, *de regularibus,* c. 18; Sixtus. V, const. «*Effraenatam*», 29 oct. 1588, § 7. -- Vide etiam Can. 2338, § 3; 2342, n. 1, 2; 2346; 2347; 2350, § 1; 2351, § 1; 2362; 2394, n. 3.

§ 2. Tko je počinio više kriviční djela, pa bila ona i raznovrsna, povećava svoju kriviční.

Kan. 2209. - § 1. Oni koji po skupnom sporazumu zajedno tjelesnim činom sudjeluju kod kriviční djela, smatraju se svi jednako krivima, osim ako bi okolnosti uveličale ili umanjivale nečiju kriviční.

§ 2. Kod kažnjivog djela, koje po svojoj prirodi traži sukrivca, svaka je stranka jednako kriva, osim ako bi iz prilika bilo drugo jasno.

§ 3. Ne samo potstrekač, koji je glavnim uzročnikom kriviční djela, nego i oni, koji navađaju na izvršenje kriviční djela ili pri tom bilo na koji način pomažu, nemaju, uz jednake okolnosti, manju kaznenu odgovornost, nego što je ima sam izvršitelj kriviční djela, ako kriviční djelo ne bi bilo počinjeno bez njihove pomoći.

§ 4. A ako je njihovo pomaganje samo olakšalo kriviční djelo, koje bi bilo počinjeno i bez njihove pomoći, povlači sa sobom manju kaznenu odgovornost.

§ 5. Tko je svoju suradnju pri izvršivanju kriviční djela još za vremena posvema obustavio, oslobođen je svake kaznene odgovornosti, iako je izvršitelj kriviční djelo ipak počinio zbog drugih svojih razloga; ako je nije posvema obustavio, povlačenje umanjuje, ali ne oduzima kaznene odgovornosti.

2209 § 4: C. 8, C. I, q. 1; c. 2, C. V, q. 1; c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°.

§ 6. Qui in delictum concurrit suum dumtaxat officium negligendo, imputabilitate tenetur proportionata obligationi qua adigebatur ad delictum suo officio impediendum.

§ 7. Delicti patrati laudatio, fructuum participatio, delinquentis occultatio et receptatio aliive actus delictum iam plene absolutum subsequentes, nova delicta constituere possunt, si nempe poena in lege plectantur; sed, nisi cum delinquente de illis actibus ante delictum conventum fuerit, non secumferunt delicti patrati imputabilitatem.

Can. 2210. - § 1. Ex delicto oritur:

1.° Actio poenalis ad poenam declarandam vel infligendam et ad satisfactionem petendam;

2.° Actio civilis ad reparanda damna, si cui delictum damnum intulerit.

§ 2. Utraque actio explicatur ad normam Can. 1552-1959; et idem iudex in criminali iudicio potest ad instantiam partis laesae civilem actionem ad examen revocare et definire.

Can. 2211. - Omnes qui in delictum concurrunt ad normam Can. 2209, §§ 1-3 obligatione tenentur in solidum expensas et damna resarciendi quae ex delicto quibuslibet personis obvenerint, licet a iudice pro rata damnati.

2209 § 6: C. 1-6, D. LXXXIII; c. 1, 3, D. LXXXVI; c. 5, 101, C. I, q. 1; c. 55, C. II, q. 7; c. 7, 8, 11, C. XXIII, q. 3; c. 12, C. XXIII, q. 8; c. 4, C. XXV, q. 1; c. 7, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 13, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 1, X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum,* III, 44; c. 8, X, *de immunitate ecclesiarum, coemeterii et rerum ad eas pertinentium,* III, 49; c. 2, X, *ne praelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant,* V, 4; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 10, X, *de regulis iuris,* V, 41; c. 13, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°: Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; sess. XXV, *de ref.,* c. 19; Gregorius XIII, const. *«Ad tollendum»,* 5 dec. 1582; Clemens VIII, const. *«Illius vices»,* 17 aug. 1592, § 5, 7.

§ 6. Tko pripomogne kod krivičnog djela samo time, što zanemari svoju dužnost, snosi kaznenu odgovornost srazmjerno obvezi, koju je imao, da po svojoj službi spriječi krivično djelo.

§ 7. Hvalenje počinjenog krivičnog djela, udioništvovanje u koristima, sakrivanje i primanje počinitelja, te drugi čini koji su uslijedili poslije već posvema dovršenog krivičnog djela, mogu sačinjavati nova krivična djela, ukoliko je naime za ta djela u zakonu predviđena kazna; ali ne povlače sa sobom kaznene odgovornosti za izvršeno krivično djelo, osim ako je postojao glede tih čina prije krivičnog djela dogovor s počiniteljem.

Kan. 2210. - § 1. Iz krivičnog djela proizlazi:

1.° Kaznena tužba, da se kazna izjavi ili udari i zatraži zadovoljština;

2.° Parnična tužba na naknadu štete, ako je nekomu krivičnim djelom nanešena.

§ 2. Po obim se tužbama postupa prema odredbama kan. 1552-1959; a isti sudac može na molbu povređene stranke presuditi i riješiti parničnu tužbu i u krivičnom postupku.

Kan. 2211. - Svi oni, koji su kod krivičnog djela sudjelovali prema odredbi kan. 2209, §§ 1-3, dužni su nerazdjelno naknaditi troškove i štetu, koja je nastala zbog krivičnog djela bilo za koje osobe, iako ih je sudac osudio na diobnu naknadu.

2209 § 7: C. 21, C. II, q. 1; c. 38, 96, 100, C. XI, q. 3; c. 32, C. XXIV, q. 3; c. 8, 9, 11, 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 4, X, *de furtis,* V, 18; c. 10, X, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 49, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, 12, 13, 15, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 1, *de homicidio,* V, 4, in VI°; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 23, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 5.

2210 § 1. 2.°: C. 32, C. XXIII, q. 8; c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 5, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 5, 9, 10, 13, 14, 17, X, *de usuris,* V, 19; c. 1, 4-7, 9, X, *de iniuriis et damno dato,* V, 36; c. 22, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

2211: C. 7, X, *de iniuriis et damno dato,* V, 36.

TITULUS III.

DE CONATU DELICTI.

Can. 2212. - § 1. Quicunque actus posuerit vel praetermiserit qui ad exsecutionem delicti natura sua conducunt, sed delictum non consummaverit, sive quia consilium suum deseruit, sive quia delictum propter insufficientiam vel ineptitudinem mediorum perficere non potuit, *delicti conatum* committit.

§ 2. Cum omnes actus positi vel omissi sunt qui ad exsecutionem delicti natura sua conducunt et ad delictum perficiendum sufficiunt, si ex alia causa, praeter voluntatem agentis, effectum sortiti non sint, delicti conatus dicitur proprio nomine delictum *frustratum.*

§ 3. Conatui delicti accedit actio illius qui alium ad delictum committendum inducere studuerit, sed inefficaciter.

§ 4. Si conatus delicti peculiari poena in lege mulctetur, verum constituit delictum.

Can. 2213. - § 1. Delicti conatus suam habet imputabilitatem, eo maiorem, quo magis ad consummationem accedit, quanquam minorem prae delicto consummato, salvo praescripto § 3.

§ 2. Delictum frustratum magis culpabile est, quam simplex delicti conatus.

§ 3. Ab omni imputabilitate liberatur qui sponte ab incepta delicti exsecutione destiterit, si nullum ex conatu damnum aut scandalum ortum sit.

2212 § 1: C. 6, D. I, *de poenit.;* c. 1, X, *de divortiis,* IV, 19; c. 1, *de homicidio,* V, 4, in IV°.

2213 § 1: C. 15, 19, D. I, *de poenit.;* c. 4, 7, X, *de bigamis non ordinandis,* I, 21.

NASLOV III.

POKUŠAJ KRIVIČNOG DJELA

Kan. 2212. - § 1. Svaki onaj, tko je izvršio ili propustio čine, koji po svojoj prirodi dovode do izvršenja krivičnog djela, ali krivičnog djela nije dovršio, bilo zato što je napustio svoju namisao bilo zato, što krivičnog djela nije mogao izvršiti, jer nije imao dovoljnih i prikladnih sredstava, počinja *pokušaj krivičnog djela.*

§ 2. Kada su svi izvršeni ili propušteni čini takovi, da po svojoj prirodi dovode do izvršenja krivičnog djela i dostaju za izvršenje djela, ako oni nisu postigli učinka zbog drugoga razloga, mimo volje počinitelja, pokušaj se krivičnog djela naziva posebnim imenom *spriječeno* kažnjivo djelo.

§ 3. Pokušaju krivičnog djela blizu stoji djelovanje onoga, koji je nastojao drugoga navesti na izvršenje krivičnog djela, ali bez uspjeha.

§ 4. Ako je za pokušaj krivičnog djela predviđena u zakonu posebna kazna, on sačinjava pravo krivično djelo.

Kan. 2213. - § 1. Za pokušaj krivičnog djela postoji posebna kaznena odgovornost, koja je tim veća, što je bliže dovršenju, iako je manja nego kod dovršenog krivičnog djela, uz obdržavanje propisa § 3.

§ 2. Promašeno krivično djelo ima veću krivičnost, nego li obični pokušaj krivičnog djela.

§ 3. Oslobođen je svake kaznene odgovornosti onaj, koji svojevoljno odustane od započetog izvršenja krivičnog djela, ako iz pokušaja nije nastala nikakova šteta ili sablazan.

2213 § 2: C. 3, X, *de clerico percussore,* V, 25.

PARS SECUNDA

DE POENIS

SECTIO I.

De poenis in genere.

Can. 2214. - § 1. Nativum et proprium Ecclesiae ius est, independens a qualibet humana auctoritate, coercendi delinquentes sibi subditos poenis tum spiritualibus tum etiam temporalibus.

§ 2. Prae oculis autem habeatur monitum Conc. Trid., *sess. XIII, de ref., cap. 1:* «Meminerint Episcopi aliique Ordinarii se pastores non percussores esse, atque ita praeesse sibi subditis oportere, ut non in eis dominentur, sed illos tanquam filios et fratres diligant elaborentque ut hortando et monendo ab illicitis deterreant, ne, ubi deliquerint, debitis eos poenis coercere cogantur; quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis servanda praeceptio ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate et patientia, cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas; sin autem ob delicti gravitatem virga opus erit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina, populis salutaris ac necessaria, conservetur et qui correcti fuerint, emendentur aut, si resipiscere noluerint, ceteri, salubri in eos animadversionis exemplo, a vitiis deterreantur».

2214 § 1: C. 21, 31, C. XI, q. 3; c. 6, X, *de maioritate et obedientia,* I, 33; c. 13, X, *de iudicis,* II, 1; c. 10, X, *de haereticis,* V, 7; c. 35, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 3, *de poenis,* V, 9, in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de baptismo,* Can. 14; sess. XXIV, *de ref.,* c. 8; sess. XXV, *de ref.,* c. 3, 14; Ioannes XXII, const. *«Licet»,* 23 oct. 1327, art. 5, errorum Marsilii Patavini et Ioannis de Janduno, damn.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 12 febr. 1418, art. 12, Ioannis Wicleff, damn., art. 31, 33, de quibus errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi; Clemens XI,

DIO DRUGI

KAZNE

ODSJEK I.

Kazne uopće

Kan. 2214. - § 1. Crkva ima prirođeno i vlastito pravo, nezavisno od svake ljudske vlasti, kažnjavati sebi potčinjene počinitelje krivičnih djela kaznama kako duhovnima tako i vremenitima.

§ 2. No pri tom treba imati u vidu opomenu Sab. Trid., *sjed. XIII., obnov., gl. 1.:* »Biskupi i drugi Ordinariji neka na umu drže, da su pastiri, a ne kaštigači, te da svojim potčinjenim moraju biti takovi poglavari, da nad njima ne gospoduju, nego da ih ljube kao sinove i braću, te da se trude, kako bi ih nagovaranjem i opomenom od nedopuštenog odvratili, te ne budu prinuždeni, da ih, kad počine krivično djelo, udare zasluženim kaznama; one pako koji bi ipak po ljudskoj slabosti počinili kakav grijeh, neka obdržavajući zapovijed Apostolsku, kore, mole i zaklinju svom dobrotom i strpljivošću, jer često na prestupnike više djeluje blagost no strogost, više opomena no prijetnja, više ljubav no sila, pa ako bude zbog težine prestupka potrebita šiba, tada treba biti oštar u blagosti, osuditi u milosrđu, biti strog u dobroti, da se za narod spasonosna i potrebita stega očuva bez nemile oštrice, da se tako oni, koji su kažnjeni, poprave, odnosno ako se ne bi htjeli dozvati pameti, da se ostali spasonosnim primjerom zbog njihove kazne, od zlih mana odvrate«.

const. *«Unigenitus»,* 8 sept. 1713, prop. 90, Paschasii Quesnel, damn.; const. *«Pastoralis officii»,* 28 aug. 1718, § 4; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 4, 5, Synodi Pistorien., damn.; Pius IX, litt. ap. *«Ad Apostolicae»,* 22 aug. 1851; ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864; Syllabus errorum, prop. 24; ep. encycl. *«Vix dum a Nobis»,* 7 mart. 1874.

2214 § 2: C. 4, 6, 9, 14, 16, D. XLV; c. 2, D. LXXXVI; c. 1, 3, C. XXIII, q. 5; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3; Pius IX, ep. encycl. *«Neminem vestrum»,* 2 febr. 1854.

TITULUS IV.

DE POENARUM NOTIONE, SPECIEBUS, INTERPRETATIONE ATQUE APPLICATIONE.

Can. 2215. - Poena ecclesiastica est privatio alicuius boni ad delinquentis correctionem et delicti punitionem a legitima auctoritate inflicta.

Can. 2216. - In Ecclesia delinquentes plectuntur:

1.° Poenis medicinalibus seu censuris;

2.° Poenis vindicativis;

3.° Remediis poenalibus et poenitentiis.

Can. 2217. - § 1. Poena dicitur:

1.° *Determinata,* si in ipsa lege vel praecepto taxative statuta sit; *indeterminata,* si prudenti arbitrio iudicis vel Superioris relicta sit sive praeceptivis sive facultativis verbis;

2.° *Latae sententiae,* si poena determinata ita sit addita legi vel praecepto ut incurratur ipso facto commissi delicti; *ferendae sententiae,* si a iudice vel Superiore infligi debeat;

3.° *A iure,* si poena determinata in ipsa lege statuatur, sive latae sententiae sit sive ferendae; *ab homine,* si feratur per modum praecepti peculiaris ve per sententiam iudicialem condemnatoriam, etsi in iure statuta; quare poena ferendae sententiae, legi addita, ante sententiam condemnatoriam est *a iure tantum,* postea *a iure* simul et *ab homine,* sed consideratur tanquam *ab homine.*

2216 3.°: C. 20, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 1, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 2; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. II.

2217 § 1. 3.°: C. 6, C. III, q. 4; c. 4, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 8, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 4, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 12, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 29, 58, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 8, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; c. 14, 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, II, in VI°; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum;* tit. *Ordo excommunicandi et absolvendi.*

NASLOV IV.

POJAM, VRSTE, TUMAČENJE I PRIMJENA KAZNI

Kan. 2215. - Crkvena je kazna oduzeće nekoga dobra, kojim nadležna vlast udara počinitelja kriviční djela, da ga popravi i da djelo bude kažnjeno.

Kan. 2216. - U Crkvi se počinitelji kriviční djela kažnjavaju:

1.° Popravnim kaznama ili kaznenim zabranama;

2.° Odmaznim kaznama;

3.° Kaznenim mjerama i pokorama.

Kan. 2217. - § 1. Kazna se naziva:

1.° *Određena,* ako je u samom zakonu ili nalogu iscrpno i točno ustanovljena; *neodređena,* ako je prepuštena razboritoj ocjeni suca ili Poglavara, bilo da je rečeno da se mora, bilo da se može izreći;

2.° *Unaprijed izrečena,* ako je kazna tako pridana zakonu ili nalogu, da se u nju upada tim samim, što je počinjeno kriviční djelo; *izreci prepuštena,* ako je sudac ili Poglavar ima izreći;

3.° *Zakonom nametnuta,* ako je određena kazna ustanovljena u samom zakonu, bilo da je unaprijed izrečena, bilo izreci prepuštena; *od suca nametnuta,* ako je naložena putem posebnog naloga ili putem osudne sudačke presude, iako je već u zakonu predviđena; stoga je kazna unaprijed izrečena, pridana zakonu, prije osude presuda samo *zakonom* nametnuta, a *poslije zakonom* i ujedno *od suca,* ali se smatra kao da je *od suca* nametnuta.

§ 2. Poena intelligitur semper ferendae sententiae, nisi expresse dicatur eam esse *latae sententiae* vel *ipso facto* seu *ipso iure* contrahi, vel nisi alia similia verba adhibeantur.

Can. 2218. - § 1. In poenis decernendis servetur aequa proportio cum delicto, habita ratione imputabilitatis, scandali et damni; quare attendi debent non modo obiectum et gravitas legis, sed etiam aetas, scientia, institutio, sexus, conditio, status mentis delinquentis, dignitas personae quae delicto offenditur, aut quae delictum committit, finis intentus, locus et tempus quo delictum commissum est, num ex passionis impetu vel ob gravem metum delinquens egerit, num eum delicti poenituerit eiusdemque malos effectus evitare ipse studuerit, aliaque similia.

§ 2. Non solum quae ab omni imputabilitate excusant, sed etiam quae a gravi, excusant pariter a qualibet poena tum latae tum ferendae sententiae etiam in foro externo, si pro foro externo excusatio evincatur.

§ 3. Mutua iniuria compensatur, nisi una pars propter maiorem iniuriae ab eadem illatae gravitatem damnari debeat, deminuta, si casus ferat, poena.

2217 § 2: C. 24, 26, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 25, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 16, 37, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 2, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 9, in VI°; c. 1, *de homicidio,* V, 4, in VI°; c. 1, *de usuris,* V, 5, in VI°; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 11, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 3, *de poenis,* V, 8, in Clem.; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 47, Synodi Pistorien., damn.

2218 § 1: C. 41, 43, D. L; c. 25, C. XI, q. 1; c. 3, 8, 42, 88, 102, C. XI, q. 3; c. 2, C. XV, q. 8; c. 14, C. XXIII, q. 8; c. 17, C. XXIV, q. 3; c. 2-5, 7, 8, 12, C. XXVI, q. 7; c. 19, 86, D. I, *de poenit.;* c. 1, D. V, *de poenit.;* c. 28, D. II, *de cons.;* c. 4, 11, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 12, X, *de iureiurando,* II, 24; c. 9, 13, X,

§ 2. Za kaznu se uvijek uzima, da je izreci prepuštena, ako nije izrijekom rečeno, da je *unaprijed izrečena* ili da se u nju upada *tim samim,* što je djelo učinjeno odnosno *snagom samoga zakona,* ili ako nisu upotrebljene druge slične riječi.

Kan. 2218. - § 1. Odmjera kazne treba da je u pravičnom razmjeru s krivičnim djelom, uzimajući u obzir kaznenu odgovornost, uzrokovanu sablazan i počinjenu štetu; stoga valja paziti ne samo na predmet i važnost zakona, nego i na dob, znanje, naobrazbu, spol, zanimanje i duševno stanje počinitelja, na dostojanstvo one osobe, koja je povređena krivičnim djelom, odnosno, koja je počinila krivično djelo, na svrhu, za kojom se je išlo, na mjesto i vrijeme u kojem je djelo učinjeno, da li je počinitelj bio pri djelu pod utjecajem strasti ili teškoga straha, da li se je pokajao zbog djela i sam nastojao da spriječi njegove zle posljedice, i na drugo tomu slično.

§ 2. Oslobađa od svake kazne, ne samo ono, što oslobađa od svake kaznene odgovornosti, nego isto tako i ono, što oslobađa od teške, i to bilo da se radi o kazni unaprijed izrečenoj bilo o kazni izreci prepuštenoj, pa i u izvanjem pravnom području, ako je oslobođenje utvrđeno za to područje.

§ 3. Međusobna se uvreda izravnava, osim ako bi trebalo jednu stranku osuditi zbog veće težine po njoj nanesene uvrede, ali tako, da se ako je takav slučaj, kazna smanji.

de vita et honestate clericorum, III, 1; c. 21, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 3, X, *de furtis,* V, 18; c. 1, 2, X, *de delictis puerorum,* V, 23; c. 3, 8, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 1, 14, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 8; Clemens XIII, ep. *«Quemadmodum»,* 25 maii 1763, § 5; S. C. Ep. et Reg., *Compsana,* 30 aug. 1594; S. C. de Prop. Fide, instr. 20 oct. 1884, n. 6; S. Poenit., *Nicoteren. et Tropien.,* 8 apr. 1890; 14 sept. 1891.

2218 § 2: C. 41, 42, C. XI, q. 3; c. 1, 23, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; Reg. 23, R. J., in VI°; c. un., *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 4, in Clem.

Can. 2219. - § 1. In poenis benignior est interpretatio facienda.

§ 2. At si dubitetur utrum poena, a Superiore competente inflicta, sit iusta, necne, poena servanda est in utroque foro, excepto casu appellationis in suspensivo.

§ 3. Non licet poenam de persona ad personam vel de casu ad casum producere, quamvis par adsit ratio, imo gravior, salvo tamen praescripto Can. 2231.

2219 § 1: C. 18, D. I, *de poenit.;* c. 22, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; Reg. 15, 49, R. J., in VI°; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 2 iul. 1827.

2219 § 2: C. 1, 4, 27, 30, 31, C. XI, q. 3; c. 8, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 3, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 40, 48, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, 2, 14, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

Kan. 2219. - § 1. Kada se radi o kaznama mora se primijeniti blaže tumačenje.

§ 2. Ali kada se dvoji o tom, da li je kazna, što ju je nadležni Poglavar nametnuo, pravedna, ili ne, ima se kazna obdržavati u oba pravna područja, izuzevši slučaj priziva s obustavnom moći.

§ 3. Kazna se ne smije protegnuti s osobe na osobu ili sa slučaja na slučaj, iako je po srijedi isti razlog, dapače i jači, no ipak tu važi propis kan. 2231.

2219 § 3: C. 2, X, *de his, quae fiunt a maiori parte capituli,* III, 11; c. 37, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 2 iul. 1827.

TITULUS V.

DE SUPERIORE POTESTATEM COACTIVAM HABENTE.

Can. 2220. - § 1. Qui pollent potestate leges ferendi vel praecepta imponendi, possunt quoque legi vel praecepto poenas adnectere; qui iudiciali tantum, possunt solummodo poenas, legitime statutas, ad normam iuris applicare.

§ 2. Vicarius Generalis sine mandato speciali non habet potestatem infligendi poenas.

Can. 2221. - Legislativam habentes potestatem, possunt intra limites suae iurisdictionis, non solum legem a se vel a decessoribus latam, sed etiam, ob peculiaria rerum adiuncta, legem tam divinam, quam ecclesiasticam a superiore potestate latam, in territorio vigentem, congrua poena munire aut poenam lege statutam aggravare.

Can. 2222. - § 1. Licet lex nullam sanctionem appositam habeat, legitimus tamen Superior potest illius transgressionem, etiam sine praevia poenae comminatione, aliqua iusta poena punire, si scandalum forte datum aut specialis transgressionis gravitas id ferat; secus reus puniri nequit, nisi prius monitus fuerit cum comminatione poenae latae vel ferendae sententiae in casu transgressionis, et nihilominus legem violaverit.

2220 § 1: C. 3, D. IV; c. 1, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 4, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 1, 16, 19, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 2, X, *de his, quae fiunt a maiori parte capituli,* III, 11; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. XIII; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. XIII, § 40; S. C. C., *Calaguritana,* 18 iun. 1701, ad 7; *Nullius seu Calaguritana,* 24 ian., 16 maii 1705; *Aprutina,* 18 iul. 1705.

2220 § 2: C. 2, *de officio vicarii,* I, 13, in VI°.

NASLOV V.

POGLAVAR KOJI IMA KAZNENU VLAST

Kan. 2220. - § 1. Oni kojima pripada vlast zakonodavna ili nalogodavna, mogu podjedno zakonu odnosno nalogu pridati kazne; a oni koji imaju samo sudačku, mogu samo u skladu s pravom primijeniti zakonito ustanovljene kazne.

§ 2. Glavni Namjesnik nema bez posebne pomoći vlast nametnuti kazne.

Kan. 2221. - Oni koji imaju zakonodavnu vlast, mogu u granicama svoje poglavarske vlasti, ne samo onomu zakonu, koji su izdali oni sami ili njihovi prednici, nego, ako to traže posebne prilike, i božanskom zakonu, kao i crkvenom, koji je izdala viša vlast, a na snazi je u njihovom području, pridati primjerenu kaznu ili zakonom ustanovljenu kaznu pooštriti.

Kan. 2222. - § 1. Zakoniti Poglavar može i onda, kada zakonu nije pridana nikakova kaznena prinuda, njegov prekršaj kazniti, pa iako se nije kaznom zaprijetio, kojom pravednom kaznom, ako je možda uzrokovana sablazan ili to zahtijeva izuzetna težina prekršaja; inače se krivac ne može kazniti, osim ako je bio najprije opomenut za slučaj prekršaja pod prijetnjom unaprijed izrečene ili izreci prepuštene kazne, a on uza sve to prekrši zakon.

2221: C. 21, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; c. 5, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 46, R. J., in VI°; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. XIII; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. XIII, § 40; S. C. C., *Toletana,* mense aug. 1589; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 5 maii 1654.

2222 § 1: C. 24, D. LXXXVI; c. 21, C. II, q. 1; c. 8, C. XI, q. 3; c. 30, C. XXIII, q. 4; c. 3, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 1, X, *de maledicis,* V, 26; c. 48, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 1; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 49, 50, Synodi Pistorien., damn.; S. C. C., *Vercellen.,* 21 mart. 1643; S. C. de Prop. Fide, instr. 20 oct. 1884.

§ 2. Pariter idem legitimus Superior, licet probabile tantum sit delictum fuisse commissum aut delicti certe commissi poenalis actio praescripta sit, non solum ius, sed etiam officium habet non promovendi clericum de cuius idoneitate non constat, et, ad scandalum evitandum, prohibendi clerico exercitium sacri ministerii aut etiam eundem ab officio, ad normam iuris, amovendi; quae omnia in casu non habent rationem poenae.

Can. 2223. - § 1. In poenis applicandis iudex nequit poenam determinatam augere, nisi extraordinaria adiuncta aggravantia id exigant.

§ 2. Si lex in statuenda poena ferendae sententiae facultativis verbis utatur, committitur prudentiae et conscientiae iudicis eam infligere, vel, si poena fuerit determinata, temperare.

§ 3. Si vero lex utatur verbis praeceptivis, ordinarie poena infligenda est; sed conscientiae et prudentiae iudicis vel Superioris committitur:

1.° Poenae applicationem ad tempus magis opportunum differre, si ex praepropera rei punitione maiora mala eventura praevideantur;

2.° A poena infligenda abstinere, si reus perfecte fuerit emendatus, et scandalum reparaverit, aut sufficienter punitus sit vel puniendus praevideatur poenis auctoritate civili sancitis;

3.° Poenam determinatam temperare vel loco ipsius aliquod remedium poenale adhibere aut aliquam poenitentiam iniungere, si detur circumstantia imputabilitatem notabiliter minuens, vel habeatur quidem rei emendatio aut inflicta a civili auctoritate castigatio, sed iudex vel Superior opportunam praeterea ducat mitiorem aliquam punitionem.

§ 4. Poenam latae sententiae declarare generatim committitur prudentiae Superioris; sed sive ad instantiam partis cuius interest, sive bono communi ita exigente, sententia declaratoria dari debet.

2222 § 2: C. 14, C. II, q. 5; c. 56, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 4, 27, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 4, 5, 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur,* V, 3; S. C. Ep. et Reg., *Lublinen.,* 8 mart. 1898; S. C. Consist. decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 31, § 2.

2223 § 1: C. 36, D. L.

§ 2. Isti zakoniti Poglavar jednako ima, iako predleži samo vjerojatnost, da je krivično djelo počinjeno ili je propisano, da se za krivično djelo, koje je za sigurno počinjeno, mora podići kaznena tužba, ne samo pravo, nego i dužnost, da ne promakne duhovnika, čija prikladnost nije utvrđena, te duhovniku, da ne dođe do sablazni, zabrani izvršivanje bogoslužnih čina ili ga povrh toga smijeni od službe u skladu s pravnim propisima; sve ovo u danom slučaju nema značaja kazne.

Kan. 2223. - § 1. Sudac ne može primjenjujući kazne, određenu kaznu pooštriti, osim ako to zahtijevaju izvanredne otežavne okolnosti.

§ 2. Ako se zakon ustanovljujući kaznu izreci prepuštenu ne služi riječima, koje obvezuju, ostavljeno je sučevoj razboritosti i savjesti, da li će je izreći, odnosno, ako bi kazna već bila određena, da li će je ublažiti.

§ 3. No ako se zakon služi riječima koje obvezuju, ima se kazna u pravilu izreći; ali je ostavljeno savjesti i razboritosti suca odnosno Poglavara:

1.° Odgoditi primjenu kazne do zgodnijeg vremena, ako bi se moglo predviditi, da će zbog prenagljenog kažnjavanja krivca nastati veće zlo;

2.° Odustati od izricanja kazne, ako se je krivac posvema popravio, ili je već kaznama predviđenima po državnoj vlasti dovoljno kažnjen ili se može predviditi, da će biti kažnjen;

3.° Ublažiti određenu kaznu ili primijeniti mjesto nje kakovu kaznenu mjeru odnosno naložiti kakovu pokoru, ako je po srijedi okolnost, koja znatno umanjuje kaznenu odgovornost, ili ako se je krivac doduše popravio ili je kažnjen od državne vlasti, ali sudac ili Poglavar smatra primjerenim, da se povrh toga nametne blaža kakova kazna.

§ 4. Izjaviti unaprijed izrečenu kaznu ostavljeno je u glavnom razboritosti Poglavara; no izjavna se presuda mora izdati bilo kada to traži zanimana stranka, bilo kada to zahtijeva opće dobro.

2223 § 2: C. 21, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 1, 2, X, *de clericis pugnantibus in duello,* V, 14; c. 11, X, *de poenis,* V, 37.

2223 § 3 3.°: C. 1, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 4, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29.

Can. 2224. - § 1. Ordinarie tot poenae quot delicta.

§ 2. Si tamen propter numerum delictorum nimius esset poenarum infligendarum cumulus, prudenti iudicis arbitrio relinquitur aut poenam omnium graviorem infligere, addita, si res ferat, aliqua poenitentia vel remedio poenali, aut poenas intra aequos terminos moderari, habita ratione numeri et gravitatis delictorum.

§ 3. Si poena constituta sit tum in conatum delicti tum in delictum consummatum, hoc admisso, infligi tantum debet poena in consummatum delictum statuta.

Can. 2225. - Si poena declaretur vel infligatur per sententiam iudicialem, serventur canonum praescripta circa sententiae iudicialis pronuntiationem; si vero poena latae vel ferendae sententiae inflicta sit ad modum praecepti particularis, scripto aut coram duobus testibus ordinarie declaretur vel irrogetur, indicatis poenae causis, salvo praescripto Can. 2193.

2224 § 1: C. 4, X, *de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae,* IV, 13; c. 1, X, *de poenis,* V, 37; c. 27, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

Kan. 2224. - § 1. U pravilu toliko je kazni, koliko je krivičnih djela.

§ 2. No ipak ako bi zbog velikog broja krivičnih djela kazne bile odviše mnogobrojne, ostavljeno je razboritoj ocjeni suca, da ili za sva izrekne pooštrenu kaznu, te doda, ako treba, kakovu pokoru ili kaznenu mjeru, ili kazne umanji u pravičnim granicama, uzimajući u obzir broj i težinu krivičnih djela.

§ 3. Ako je ustanovljena kazna i za pokušaj krivičnog djela i za dovršeno djelo, ima se, ako je ono učinjeno, nametnuti samo ona kazna, koja je predviđena za dovršeno krivično djelo.

Kan. 2225. - Kada se o kazni izriče izjavna ili osudna sudačka presuda, moraju se obdržavati propisi kanona o proglašivanju sudske presude; a kada je unaprijed izrečena ili izreci prepuštena kazna nametnuta putem iznimnoga naloga, ima se u pravilu izjaviti odnosno izreći pismeno ili pred dva svjedoka, izloživši razloge kazne, uz obdržavanje propisa kan. 2193.

2225: C. 64, 76, C. XI, q. 3; c. 48, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Praedicatorum*, 2 mart. 1866, ad 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 26 aug. 1775; Pontificale Rom., tit. *Orto suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum;* tit. *Ordo excommunicandi et absolvendi.*

TITULUS VI.

DE SUBIECTO COACTIVAE POTESTATI OBNOXIO.

Can. 2226. - § 1. Poenae adnexae legi aut praecepto obnoxius est qui lege aut praecepto tenetur, nisi expresse eximatur.

§ 2. Licet lex poenalis posterior obroget anteriori, si tamen delictum, quando lex posterior lata est, iam commissum erat, applicanda est lex reo favorabilior.

§ 3. Quod si lex posterior tollat legem vel poenam tantum, haec statim cessat, nisi agatur de censuris iam contractis.

§ 4. Poena reum ubique terrarum tenet, etiam resoluto iure Superioris, nisi aliud expresse caveatur.

Can. 2227. - § 1. Poena nonnisi a Romano Pontifice infligi aut declarari potest in eos de quibus in Can. 1557, § 1.

§ 2. Nisi expresse nominentur, S. R. E. Cardinales sub lege poenali non comprehenduntur, nec Episcopi sub poenis latae sententiae suspensionis et interdicti.

Can. 2228. - Poena lege statuta non incurritur, nisi delictum fuerit in suo genere perfectum secundum proprietatem verborum legis.

2226 § 1: C. 21, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

2226 § 4: C. 5, C. VI, q. 3; c. 2, 73, C. XI, q. 3; c. 21, C. XXIV, q. 3; c. 8, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 1, X, *de tregua et pace,* I, 34; S. C. Ep. et Reg., *Suessana,* 15 oct. 1578; S. C. C., *Fossanen.,* 10 ian. 1665, ad 1; *Vercellen.,* 17 febr. 1674; S. C. de Prop. Fide, instr. 20 oct. 1884, n. 5.

2227 § 1: C. 5-10, C. III, q. 6; c. 7, C. VI, q. 4; c. 16, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 5, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 8; sess. XXIV, *de ref.,* c. 5; S. Leo IX, ep. *«Cum ex venerabilium»,* 17 dec. 1053, § 4; Eugenius IV, ep. *«Non mediocri»,* a. 1439, § 14; Benedictus XIV, ep. *«In postremo»,* 20 oct. 1756, § 18; S. C. C., *Oxomen.,* 7 ian. 1623; *Viennen.,* 16 mart. 1647; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis et restitutionis sacrorum ordinum.*

NASLOV VI.

PODLOŽNIK KAZNENE VLASTI

Kan. 2226. - § 1. Pod kaznu predviđenu u zakonu ili nalogu potpada onaj, tko je zakon ili nalog dužan obdržavati, osim ako je izrijekom izuzet.

§ 2. Iako kasniji kazneni zakon mijenja raniji, ipak se ima, ako je kazneno djelo počinjeno pošto je kasniji zakon već bio donesen, primijeniti onaj zakon, koji je pogodniji za krivca.

§ 3. Kada kasniji zakon dokida raniji ili samo kaznu, ova smjesta prestaje, osim ako se radi o kaznenim zabranama, u koje se je već upalo.

§ 4. Kazna veže krivca svugdje, iako je međutim prestao biti Poglavarom onaj, koji ju je izrekao, osim ako je drugačije izrijekom predviđeno.

Kan. 2227. - § 1. Kaznu za osobe spomenute u kan. 1557, § 1, može izjaviti odnosno izreći samo Rimski Prvosvećenik.

§ 2. Pod kazneni zakon ne potpadaju S. R. C. Stožernici, ako nisu izričito spomenuti, niti Biskupi pod unaprijed izrečene kazne obustave ili kletve uskrate bogoslužja.

Kan. 2228. - U kaznu zakonom određenu ne upada se, ako krivično djelo nije u svojoj vrsti potpunoma počinjeno prema vlastitom značenju u zakonu upotrebljenih riječi.

2227 § 2: C. 37, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 4, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

2228: C. 14, D. I, *de poenit.;* c. 7, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 33, 34, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 8. X, *de poenis,* V 37; c. 1, 3, 4, 16, 23, 24, 32, 35, 54, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 7, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 15, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 15, 23, 49, R. J., in VI°.

Can. 2229. - § 1. A nullis latae sententiae poenis ignorantia affectata sive legis sive solius poenae excusat, licet lex verba de quibus in § 2 contineat.

§ 2. Si lex habeat verba: *praesumpserit, ausus fuerit, scienter, studiose, temerarie, consulto egerit* aliave similia quae plenam cognitionem ac deliberationem exigunt, quaelibet imputabilitatis imminutio sive ex parte intellectus sive ex parte voluntatis eximit a poenis latae sententiae.

§ 3. Si lex verba illa non habeat:

1.° Ignorantia legis aut etiam solius poenae, si fuerit crassa vel supina, a nulla poena latae sententiae eximit; si non fuerit crassa vel supina, excusat a medicinalibus, non autem a vindicativis latae sententiae poenis;

2.° Ebrietas, omissio debitae diligentiae, mentis debilitas, impetus passionis, si, non obstante imputabilitatis deminutione, actio sit adhuc graviter culpabilis, a poenis latae sententiae non excusant;

3.° Metus gravis, si delictum vergat in contemptum fidei aut ecclesiasticae auctoritatis vel in publicum animarum damnum, a poenis latae sententiae nullatenus eximit.

§ 4. Licet reus censuris latae sententiae ad normam § 3, n. 1 non teneatur, id tamen non impedit quominus, si res ferat, congrua alia poena vel poenitentia affici queat.

Can. 2230. - Impuberes excusantur a poenis latae sententiae, et potius punitionibus educativis, quam censuris aliisve poenis gravioribus vindicativis corrigantur; puberes vero qui eos ad legem violandam induxerint vel cum eis in delictum concurrerint ad normam Can. 2209, §§ 1-3, ipsi quidem poenam lege statutam incurrunt.

2229 § 1: C. 16, D. XXXVII; c. 12, C. I, q. 4; c. 102, C. XI, q. 3; c. 2, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 2, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; c. 2, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Reg. 13, R. J., in VI°; S. C. S. Off., 13 ian. 1892, ad 3.

2229 § 2: C. 1, 3, 4, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

2229 § 3. 3.°: C. 16, D. XXXVII; c. 32, 39, 49, 50, D. L; c. 12, C. I, q. 4; c. 102, C. XI, q. 3; c. 1, C. XV, q. 1; c. 1, C. XXII, q. 5; c. 2, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 5,

Kan. 2229. - § 1. Navlaš traženo nepoznavanje bilo zakona bilo same kazne ne oslobađa ni od koje unaprijed izrečene kazne, iako bi se zakon služio riječima navedenim u § 2.

§ 2. Ako zakon rabi riječi: *tko bi se drznuo, usudio, hotimično, namjerno, lakomisleno, promišljeno učinio,* ili druge slične, koje iziskuju punu spoznaju i pristanak, oslobađa od unaprijed izrečenih kazni sve, što umanuje kaznenu odgovornost bilo sa strane razuma bilo od strane volje.

§ 3. Ako zakon ne rabi takove izraze:

1.° Neznanje zakona pa i same kazne, ako je silovito i skrajnje ne oslobađa ni od koje unaprijed izrečene kazne; ako nije silovito ili skrajnje, oslobađa od unaprijed izrečenih popravnih kazni; ali ne od odmaznih;

2.° Pijanstvo, propust dužne pažnje, slaboumnost, navala strasti ne oslobađaju od unaprijed izrečenih kazni, ako je čin, kraj svega umanjenja kaznene odgovornosti, ipak još teško griješan;

3.° Težak strah nikako ne oslobađa od kazni unaprijed izrečenih, ako krivično djelo ide na prezir vjere ili crkvene vlasti ili opću štetu duša.

§ 4. Iako krivac ne bi upao u kaznene zabrane unaprijed izrečene prema odredbi § 3, br. 1, to ne priječi, da mu se može nametnuti, ako treba, druga kakova primjerena kazna ili pokora.

Kan. 2230. - Nedorasli oslobođeni su od kazni unaprijed izrečenih, pa treba da se dozovu pameti u prvom redu odgojnim kaštigovanjem, a ne kaznenim zabranama i drugim težim odmaznim kaznama; no dorasli, koji su ih naveli na to, da prekrše zakon ili su bili sudionici u njihovom krivičnom djelu prema odredbi kan. 2209, §§ 1-3, oni sami upadaju u kaznu ustanovljenu u zakonu.

X, *de his, quae vi metusve causa fiunt,* I, 40; c. 1, X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum,* III, 44; c. 3, X, *de his, qui filios occiderunt,* V, 10; c. 9, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 7, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 2, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; c. 2, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Reg. 13, R. J., in VI°; S. C. S. Off., 13 ian. 1892, ad 3.

2230: C. 1, 2, X, *de delictis puerornm,* V, 23; c. 60, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

Can. 2231. - Si plures ad delictum perpetrandum concurrerint, licet unus tantum in lege nominetur, ii quoque de quibus in Can. 2209, §§ 1- 3, tenentur, nisi lex aliud expresse caverit, eadem poena; ceteri vero non item, sed alia iusta poena pro prudenti Superioris arbitrio puniendi sunt, nisi lex peculiarem poenam in ipsos constituat.

Can. 2232. - § 1. Poena latae sententiae, sive medicinalis sive vindicativa, delinquentem, qui delicti sibi sit conscius, ipso facto in utroque foro tenet; ante sententiam tamen declaratoriam a poena observanda delinquens excusatur quoties eam servare sine infamia nequit, et in foro externo ab eo eiusdem poenae observantiam exigere nemo potest, nisi delictum sit notorium, firmo praescripto Can. 2223, § 4.

§ 2. Sententia declaratoria poenam ad momentum commissi delicti retrotrahit.

Can. 2233. - § 1. Nulla poena infligi potest, nisi certo constet delictum commissum fuisse et non esse legitime praescriptum.

§ 2. Licet id legitime constet, si agatur de infligenda censura, reus reprehendatur ac moneatur ut a contumacia recedat ad normam Can. 2242, § 3, dato, si prudenti eiusdem iudicis vel Superioris arbitrio casus id ferat, congruo ad resipiscentiam tempore, contumacia persistente, censura infligi potest.

2231: C. 8, D. L; c. 6, 8, C. I, q. 1; c. 22, C. XI, q. 1; c. 21, C. XII, q. 2; c. 5, C. XVII, q. 4; c. 1, X, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 29; c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 2, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 5, X, *de poenis,* V, 37; c. 29, 47, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 3, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum,* III, 23, in VI°; c. 2, 12, 15, 18, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 1, *de homicidio,* V, 4, in VI°; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 23, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°: c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.; c. 2, *de simonia,* V, 1, in Extravag. com.; c. 1, *de sententia excommunicationis,* V, 10, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 18; Sixtus V, const. «*Effraenatam*», 29 oct. 1588, § 7. -- Vide etiam Can. 2331, § 2; 2338, § 3; 2342, n. 1, 2; 2346; 2347; 2350, § 1; 2351, § 1; 2362; 2371; 2388; 2392; 2394, n. 3.

2232: C. 8, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 16, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 13, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 10, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2.

Kan. 2231. - Ako je pri izvršenju krivičnog djela bilo više sudionika, tako iako zakon govori samo o jednomu, upadaju u istu kaznu i oni, koji su spomenuti u kan. 2209, §§ 1-3, ako zakon ne predviđa izrijekom drugačije; a ostali ne, ali se imaju kazniti drugom pravednom kaznom po razboritoj ocjeni Poglavara, ako sam zakon za njih ne određuje posebnu kaznu.

Kan. 2232. - § 1. Kazna unaprijed izrečena, bila popravna bila odmazna, obvezuje u oba područja počinitelja krivičnog djela, koji si je toga svijestan, tim samim što je počinjeno; no ipak je počinitelj prije no što padne izjavna presuda oslobođen od obdržavanja kazne, kadgod je nemoguće, da je se drži bez osramoćenja, a u izvanjem području nitko ne može od njega tražiti, da tu kaznu obdržava, osim ako je krivično djelo notorno, uz obdržavanje propisa kan. 2223, § 4.

§ 2. Izjavna presuda postavlja kaznu unatrag do trenutka, kada je počinjeno krivično djelo.

Kan. 2233. - § 1. Nijedna se kazna ne može izreći, dok nije sigurno dokazano, da je krivično djelo počinjeno i da nije nastupila zakonita zastara.

§ 2. Pa i onda, kada je to zakonito dokazano, mora se krivac, ako se radi o izricanju kaznene zabrane, najprije ukoriti i opomenuti, da se okane upornosti prema odredbi kan. 2242, § 3, pošto mu je, ako je to prema ocjeni istoga suca odnosno Poglavara shodno, dan primjeren rok da se popravi; ako ustraje u upornosti, može se kaznena zabrana nemetnuti.

2233 § 1: C. 1, 11, C. II, q. 1; c. 76, C. XI, q. 3; c. 1, 2, C. XV, q. 5; c. 6, C. XXIV, q. 3; c. 10, C. XXX, q. 5; c. 4, 10, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 26, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 12, 24, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 2, X, *de calumniatoribus,* V, 2; c. 11, 30, 31, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 15, X, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 22, 35, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; Reg. 23, R. J., in VI°; c. 3, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 13, in Clem.; c. 2, *de poenis,* V, 8, in Clem.; c. un., *de poenis,* V, 8, in Extravag. com.; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 26 aug. 1775.

2233 § 2: C. 15, C. XXIV, q. 3; c. 11, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 26, 61, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 14, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 48, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 5, 9, 13, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3.

Can. 2234. - Qui plura delicta commisit, non modo gravius puniri, sed si, prudenti iudicis arbitrio, res id ferat, subiici etiam debet vigilantiae vel alii remedio poenali.

Can. 2235. - Delictum frustratum aut conatus delicti, nisi tanquam distincta delicta lege plectantur, possunt congrua poena pro gravitate puniri, salvo praescripto Can. 2213, § 3.

2234: C. 2, C. XV, q. 8; c. 42, 43, C. XXIII, q. 5; c. 10, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 13, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 2-4, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 8, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 14; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 8. -- Vide etiam Can. 2208, § 2.

Kan. 2234. - Tko počini više kaznenih djela, mora se ne samo teže kazniti, nego, ako je po razboritom sudu suca slučaj takav, podložiti nadzoru ili kojem drugom kaznenom lijeku.

Kan. 2235. - Promašeno krivično djelo ili pokušaj djela, ako ih zakon ne kažnjava kao zasebna krivična djela, mogu se kazniti kaznom primjerenom težini krivnje, uz obdržavanje propisa kan. 2213, § 3.

2235: C. 3, X, *de clerico percussore,* V, 25.

TITULUS VII.

DE POENARUM REMISSIONE.

Can. 2236. - § 1. Remissio poenae sive per absolutionem, si agatur de censuris, sive per dispensationem, si de poenis vindicativis, concedi tantum potest ab eo qui poenam tulit, vel ab eius competente Superiore aut successore, vel ab eo cui haec potestas commissa est.

§ 2. Qui potest a lege eximere, potest quoque poenam legi adnexam remittere.

§ 3. Iudex qui ex officio applicat poenam a Superiore constitutam, eam semel applicatam remittere nequit.

Can. 2237. - § 1. In casibus publicis potest Ordinarius poenas latae sententiae iure communi statutas remittere, exceptis:

1.° Casibus ad forum contentiosum deductis;

2.° Censuris Sedi Apostolicae reservatis;

3.° Poenis inhabilitatis ad beneficia, officia, dignitates, munera in Ecclesia, vocem activam et passivam eorumve privationis, suspensionis perpetuae, infamiae iuris, privationis iuris patronatus et privilegii seu gratiae a Sede Apostolica concessae.

2236 § 1: C. 14, 16, 21-24, 28, 29, 31, D. L; c. 11, C. II, q. 1; C. 11, 17, 19, C. IX, q. 3; c. 40, 108, C. XI, q. 3; c. 84, D. I, *de poenit.;* c. 8, C. XXXV, q. 9; c. 13, 15, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 4, X, *de officio legati,* I, 30; c. 11, 20, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 33, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 9, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 4, X, *de clericis coniugatis,* III, 3; c. 1, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; c. 24, 45, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 2, X, *de schismaticis et ordinatis ab eis,* V, 8; c. 4, 10, 11, 20, 26 29, 37, 39, 40, 58, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, X, *de regulis iuris,* V, 41; c. un., *de maioritate et obedientia,* I, 17, in VI°; c. 3, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum,* III, 23, in VI°; c. 7, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 46, 68, 72, R. J., in VI°; c. 3, *de privilegiis,*

NASLOV VII.

OPRAŠTANJE KAZNI

Kan. 2236. - § 1. Opraštanje kazne bilo putem odrješenja, kada se radi o kaznenim zabranama, bilo putem pomilovanja, ako se radi o odmaznim kaznama, može podijeliti samo onaj, tko je nametnuo kaznu, odnosno njegov nadležni Poglavar ili slijednik, odnosno i onaj komu je ova vlast povjerena.

§ 2. Onaj koji može podijeliti oslobođenje od zakona, može ujedno i opraštati od kazne pridane zakonu.

§ 3. Sudac koji po službenoj dužnosti primjenjuje kaznu ustanovljenu od Poglavara, ne može je oprostiti pošto ju je već primijenio.

Kan. 2237. - § 1. Ordinarij može u slučajevima koji su javni, opraštati kazne, koje su unaprijed izrečene po općem pravu, izuzev:

1.° Slučajeve u kojima je već pokrenut sudski postupak;

2.° Kaznene zabrane pridržane Apostolskoj Stolici;

3.° Kazne onesposobljenja za nadarbine, službe, dostojnosti, zvanja u Crkvi, za pravo glasa ili izbora odnosno njihovog oduzeća, trajne obustave, pravne beščasnosti, oduzeća zaštitničkog prava i povlastica ili milosti podijeljene od Apostolske Stolice.

V, 7, in Extravag. com.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; c. 1, *de sententia excommunicationis,* V, 10, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 1; sess. XXIV, *de ref.,* c. 6; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 12; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 12, 13; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum;* tit. *Ordo excommunicandi et absolvendi.* -- Vide etiam Can. 882; 2253; 2254.

2237 § 1. 3.°: C. 4, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 2, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 2, X, *de sententia excommunicationis,* V, 19; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum.*

§ 2. In casibus vero occultis, firmo praescripto Can. 2254 et 2290, potest Ordinarius poenas latae sententiae iure communi statutas per se vel per alium remittere, exceptis censuris specialissimo vel speciali modo Sedi Apostolicae reservatis.

Can. 2238. - Poenae remissio, vi aut metu gravi extorta, ipso iure irrita est.

Can. 2239. - § 1. Poena valide remitti potest praesenti vel absenti, absolute vel sub conditione, in foro externo vel interno tantum.

§ 2. Licet poena etiam oretenus remitti possit, si tamen scripto inflicta fuerit, expedit ut etiam eius remissio scriptis concedatur.

Can. 2240. - Ad praescriptionem actionis poenalis quod attinet, servetur dispositio Can. 1703.

2237 § 2: C. 4, X, *de crimine falsi,* V, 20; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 6; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869; S. C. S. Off., decr. 27 iun. 1866; S. C. C., *Camenecen.,* 4 dec. 1632; S. Poenit., 5 dec. 1873.

§ 2. A u skrovitim slučajevima može Ordinarij, uz obdržavanje propisa kan. 2254 i 2290, opraštati sam osobno ili po drugomu kazne unaprijed izrečene koje su ustanovljene po općem pravu, izuzev kaznene zabrane, koje su pridržane Apostolskoj Stolici na sasvim posebni ili na posebni način.

Kan. 2238. - Opraštanje kazne, koje je iznuđeno silom ili teškim strahom, ništavo je snagom samoga zakona.

Kan. 2239. - § 1. Opraštanje se kazne može podijeliti u prisutnosti ili u otsutnosti, bezuvjetno ili uvjetno, za izvanje pravno područje ili samo za unutarnje.

§ 2. Iako se kazna i usmeno može oprostiti, bolje je, ako je bila nametnuta pismeno, da i opraštanje od nje bude podijeljeno pismeno.

Kan. 2240. - U pogledu zastarijevanja kaznene tužbe ima se obdržavati odredba kan. 1703.

2238: C. 5, X, *de regulis iuris,* V, 41; c. un., *de iis, quae vi metusve causa sunt,* I, 20, in VI°; Reg. 64, R. J., in VI°.

SECTIO II.

De poenis in specie.

TITULUS VIII.

DE POENIS MEDICINALIBUS SEU DE CENSURIS.

CAPUT I.

DE CENSURIS IN GENERE.

Can. 2241. - § 1. Censura est poena qua homo baptizatus delinquens et contumax, quibusdam bonis spiritualibus vel spiritualibus adnexis privatur, donec, a contumacia recedens, absolvatur.

§ 2. Censurae, praesertim latae sententiae, maxime excommunicatio, ne infligantur, nisi sobrie et magna cum circumspectione.

Can. 2242. - § 1. Censura punitur tantummodo delictum externum, grave, consummatum, cum contumacia coniunctum; potest autem ferri censura etiam in delinquentes ignotos.

2241 § 1: C. un., *de consanguinitate et affinitate,* IV, in Clem.; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.; S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666, prop. 44, damn.; Pontificale Rom., tit. *Ordo excommunicandi et absolvendi.*

2241 § 2: C. 18, C. II, q. 1; c. 8, 41, 42, C. XI, q. 3; c. 27, C. XXIII, q. 4; c. 17, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 48, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3; S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 5; S. C. Ep. et Reg., *Montis Pelusii,* 15 maii 1590; S. C. C., *Salisburgen.,* 11 maii 1709; *Ugentina,* 14 mart. 1716; *Larinen.,* 26 ian., 10 maii, 9 et 30 aug. 1732, ad 12; *Civitatis Plebis,* 15 dec. 1736, 19 ian. 1737, 29 mart. 1738, ad 3; *Polymnianen.,* 26 mart.,

ODSJEK II.

Kazne posebice

NASLOV VIII.

POPRAVNE KAZNE ILI KAZNENE ZABRANE

GLAVA I.

KAZNENE ZABRANE UOPĆE

Kan. 2241. - § 1. Kaznena je zabrana takova kazna, kojom se čovjeku krštenomu, koji je počinio krivično djelo i koji je uporan, oduzimlju neka dobra duhovna ili s duhovnima spojena, dok ne bude, pošto prestane biti upornim, odriješen.

§ 2. Kaznene se zabrane, osobito unaprijed izrečene, napose izopćenje, smiju nametati vrlo trijezno i s velikom obzirnošću.

Kan. 2242. - § 1. Kaznenom se zabranom smije kazniti samo krivično djelo, koje je izvanjsko, teško, dovršeno i spojeno s upornošću; ali se kaznena zabrana može izreći i protiv nepoznatih počinitelja krivičnih djela.

30 apr. 1746, ad XV; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 18 aug. 1760; litt. (ad Vic. Ap. Malacen.), 30 sept. 1848.

2242 § 1: C. 2, C. V, q. 1; c. 22, 41, 42, C. XI, q. 3; c. 7, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 2, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 10, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 25, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 4, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 1, 3, 4, 16, 23, 24, 32, 54, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de constitutionibus,* I, 2, in VI°; c. 15, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 15, 23, R. J., in VI°; c. un., *de furtis,* V, 5, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3.

§ 2. Si agatur de censuris ferendae sententiae, contumax est qui, non obstantibus monitionibus de quibus in Can. 2233, § 2, a delicto non desistit vel patrati delicti poenitentiam cum debita damnorum et scandali reparatione agere detrectat; ad incurrendam vero censuram latae sententiae sufficit transgressio legis vel praecepti cui sit adnexa latae sententiae poena, nisi reus legitima causa ab hac excusetur.

§ 3. Contumaciam desiisse dicendum est, cum reum vere delicti commissi poenituerit et simul ipse congruam satisfactionem pro damnis et scandalo dederit aut saltem serio promiserit; iudicare autem utrum poenitentia vera sit, satisfactio congrua aut eiusdem promissio seria, necne, illius est, a quo censurae absolutio petitur.

Can. 2243. - § 1. Censurae inflictae per sententiam iudicialem, statim ac latae fuerint, exsecutionem secumferunt, nec ab eis datur appellatio, nisi in devolutivo; item a censuris ad modum praecepti inflictis datur recursus, sed in devolutivo tantum.

§ 2. Appellatio vero vel recursus a sententia iudiciali vel praecepto comminante censuras etiam latae sententiae nondum contractas, nec sententiam aut praeceptum nec censuras suspendunt, si agatur de re in qua ius non admittit appellationem vel recursum etiam cum effectu suspensivo; secus censuras suspendunt, firma tamen obligatione servandi id quod sententia aut praecepto mandatur, nisi reus appellationem vel recursum interposuerit non a sola poena, sed ab ipsa quoque sententia vel praecepto.

Can. 2244. - § 1. Non solum diversae, sed etiam eiusdem speciei censura potest in eodem subiecto multiplicari.

2242 § 2: C. 10, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 26, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 9, 15, 29, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 5, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

2242 § 3: C. 11, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 8, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 25, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 24, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 9, 10, 13, 15, 28-30, 48, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 8, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 12, 13; Pontificale Rom., tit. *Ordo excommunicandi et absolvendi;* Rituale Rom., tit. III, c. 3, *de absolutione ab excommunicatione in foro exteriori,* n. 2.

§ 2. Kada se radi o kaznenim zabranama, koje su izreci prepuštene, smatra se upornikom onaj, tko ne će, usprkos opomenama spomenutim u kan. 2233 § 2, da odstane od krivičnog djela ili odbija izvršiti pokoru za počinjeno krivično djelo, te ono što je potrebito, da se popravi šteta i sablazan; a za to, da se upadne u kaznenu zabranu unaprijed izrečenu dostatno je, da se prekrši zakon odnosno nalog, kojemu je pridana unaprijed izrečena kazna, osim ako krivca od nje oslobađa zakoniti razlog.

§ 3. Mora se uzeti, da je upornost prestala, kada se je krivac uistinu pokajao zbog počinjenog krivičnog djela, te je ujedno dao primjerenu zadovoljštinu za štetu i sablazan ili je to barem ozbiljno obećao; a na onoga, od koga se moli odrješenje od kaznene zabrane, spada da ocijeni, da li je pokajanje istinito, zadovoljština primjerena ili njezino obećanje ozbiljno, ili ne.

Kan. 2243. - § 1. Kaznene zabrane, koje su nematnute sudačkom presudom, postaju odmah izvršnima i protiv njih se može uložiti samo priziv bez obustavne moći; isto se tako protiv kaznenih zabrana, koje su nametnute putem naloga može uložiti samo pritužba bez obustavne moći.

§ 2. Priziv pako odnosno pritužba protiv sudačke presude ili naloga izdanih pod prijetnjom kaznenih zabrana, pa bile one i unaprijed izrečene, ne obustavljaju ni presude ni naloga ni kaznenih zabrana, ako se radi o takvoj stvari u kojoj zakon ne dopušta priziva odnosno pritužbe također i s obustavom moći; inače obustavljaju kaznene zabrane, no ipak ostaje na snazi obveza obdržavati ono, što presuda ili nalog traži, osim ako je krivac uložio priziv ili pritužbu ne samo protiv kazne, nego i protiv same presude ili naloga.

Kan. 2244. - § 1. Ista osoba može istodobno upasti u više kaznenih zabrana, i to ne samo u raznovrsne, nego i istovrsne.

2243 § 1: C. 4, 27, C. XI, q. 3; c. 6, C. XXIV, q. 3; c. 7, 8, 13, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 5, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 37, 43, 53, X, *de appellationibus, recusationibus, et relationibus,* II, 28; c. 40, 48, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, 2, 20, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 8, 14, 36, 45; S. C. de Prop. Fide, instr. 20 oct. 1884, n. 11, 12.

2243 § 2: C. 16, 40, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 8, 14, 36; S. C. C., 15 sept. 1625; *Comen.,* 19 aug., 9 sept. 1702, 1 mart. 1704, ad 1; *Piscien.,* 24 mart., 21 iul. 1753, ad 5-8.

2244 § 1: C. 1, X, *de poenis,* V, 37.

§ 2. Censura latae sententiae multiplicatur:

1.° Si diversa delicta, quorum singula censuram secumferunt, eadem vel distincta actione committantur;

2.° Si idem delictum, censura punitum, pluries repetatur ita ut plura sint delicta distincta;

3.° Si delictum, diversis censuris a distinctis Superioribus punitum, semel aut pluries committatur.

§ 3. Censura ab homine multiplicatur, si plura praecepta vel plures sententiae vel plures distinctae partes eiusdem praecepti aut sententiae suam quaeque censuram infligant.

Can. 2245. - § 1. Censurae aliae sunt *reservatae,* aliae *non reservatae.*

§ 2. Censura *ab homine* est reservata ei qui censuram inflixit aut sententiam tulit, eiusve Superiori competenti, vel successori aut delegato; ex censuris vero a iure reservatis aliae sunt reservatae *Ordinario,* aliae *Apostolicae Sedi.*

§ 3. E reservatis Apostolicae Sedi aliae sunt *reservatae simpliciter,* aliae *speciali modo,* aliae *specialissimo modo.*

§ 4. Censura latae sententiae non est reservata, nisi in lege vel praecepto id expresse dicatur; et in dubio sive iuris sive facti reservatio non urget.

Can. 2246. - § 1. Ne reservetur censura, nisi attenta peculiari gravitate delictorum et necessitate aptius providendi disciplinae ecclesiasticae et medendi conscientiis fidelium.

§ 2. Reservatio strictam recipit interpretationem.

§ 3. Reservatio censurae impedientis receptionem Sacramentorum importat reservationem peccati cui censura adnexa est; verum si quis a censura excusatur vel ab eadem fuit absolutus, reservatio peccati penitus cessat.

2244 § 2. 3.°: C. 27, 42, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.

2245 § 1: C. 29, 32, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 3, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.

2245 § 2: C. 11, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 29, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 7, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 1; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 4.

§ 2. U više se kaznenih zabrana unaprijed izrečenih upada:

1.° Ako netko istim ili različitim činom izvrši raznovrsna krivična djela, od kojih svako uzrokuje kaznenu zabranu;

2.° Ako se krivično djelo, skopčano s kaznenom zabranom, više puta opetuje tako, da postoje više različitih krivičnih djela;

3.° Ako netko jednom ili više puta izvrši takovo krivično djelo, kojemu su pridane različite kaznene zabrane od strane različitih Poglavara.

§ 3. U sudačku se kaznenu zabranu upada više puta, ako više naloga odnosno više presuda ili više različitih dijelova istog naloga odnosno presude nametaju svaka svoju kaznenu zabranu.

Kan. 2245. - § 1. Kaznene su zabrane jedne *pridržane,* a druge *nepridržane.*

§ 2. *Sudačka* je kaznena zabrana pridržana onomu, koji je zabranu nametnuo odnosno izrekao presudu, te njegovom nadležnomu Poglavaru, odnosno sljedniku ili punomoćniku; a od *pravnih* su kaznenih zabrana jedne pridržane *Ordinariju,* a druge *Apostolskoj Stolici.*

§ 3. Od pridržanih Apostolskoj Stolici neke su pridržane na *obični način,* neke na *posebni način,* a neke na *sasvim posebni način.*

§ 4. Kaznena zabrana unaprijed izrečena nije pridržana, ako to u zakonu ili nalogu nije izričito rečeno; a u slučaju dvojbe, bilo da je pravna bilo činjenična, pridržaj ne obvezuje.

Kan. 2246. - § 1. Kaznena se zabrana smije pridržavati samo imajući u vidu posebnu težinu krivičnih djela, te potrebu da se tako bolje uzdrži crkvena stega i osjetljivost savjesti kod vjernika.

§ 2. Pridržaj se mora strogo tumačiti.

§ 3. Pridržaj takove kaznene zabrane, koja brani primanje Otajstava uključuje i pridržaj grijeha, kojemu je kaznena zabrana pridana; no ako je netko oslobođen od kaznene zabrane, ili je bio od nje odriješen, prestaje posvema i pridržaj grijeha.

2245 § 4: Reg. 15, 30, 49, R. J., in VI°.

2246 § 1: Conc. Trident., sess. XIV, *de poenitentia,* c. 7; Benedictus XIV, ep. encycl. «*A quo primum*», 14 iun. 1751, § 8; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 6 iun. 1817, n. 4.

2246 § 2: Reg. 15, 49, R. J., in VI°.

2246 § 3: C. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.

Can. 2247. - § 1. Si censura Sedi Apostolicae reservata sit, Ordinarius nequit aliam censuram sibi reservatam in idem delictum ferre.

§ 2. Reservatio censurae in particulari territorio vim suam extra illius territorii fines non exserit, etiamsi censuratus ad absolutionem obtinendam e territorio egrediatur; censura vero ab homine est ubique locorum reservata ita ut censuratus nullibi absolvi sine debitis facultatibus possit.

§ 3. Si confessarius, ignorans reservationem, poenitentem a censura ac peccato absolvat, absolutio censurae valet, dummodo ne sit censura ab homine aut censura specialissimo modo Sedi Apostolicae reservata.

Can. 2248. - § 1. Quaelibet censura, semel contracta, tollitur tantum legitima absolutione.

§ 2. Absolutio denegari nequit cum primum delinquens a contumacia recesserit ad normam Can. 2242, § 3; a censura autem absolvens, potest, si res ferat, pro patrato delicto congruam vindicativam poenam vel poenitentiam infligere.

§ 3. Censura, per absolutionem sublata, non reviviscit, nisi in casu quo onus impositum sub poena reincidentiae impletum non fuerit.

Can. 2249. - § 1. Si quis pluribus censuris detineatur, potest ab una absolvi, ceteris minime absolutis.

§ 2. Petens absolutionem, debet casus omnes indicare, secus absolutio valet tantum pro casu expresso; quod si absolutio, quamvis particularis petitio facta sit, fuerit generalis, valet quoque pro reticitis bona fide, excepta censura specialissimo modo Sedi Apostolicae reservata, non autem pro reticitis mala fide.

2247 § 1: Reg. 54, R. J., in VI°; S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916, n. 4; S. C. Ep. et Reg., 26 nov. 1602.

2247 § 2: C. 11, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31.

2247 § 3: S. C. S. Off., 11 maii 1892.

2248 § 1: C. 6, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 15, 28, 30, 38, 41, 58, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 4, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.; Clemens XIII, const. *«Inexhaustum»,* 3 sept. 1762, § 5; S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666, prop. 44, damn.; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum.* -- Vide etiam Can. 2236, § 1.

Kan. 2247. - § 1. Kada je kaznena zabrana pridržana Apostolskoj Stolici, tada ne može Ordinarij uz isto krivično djelo odrediti drugu kaznenu zabranu, koja bi njemu bila pridržana.

§ 2. Pridržaj kaznene zabrane na krajevnom području ne obvezuje izvan granica toga područja, iako je onaj, koji je upao u zabranu, otišao s područja zbog toga, da dobije odrješenje, no sudačka je kaznena zabrana pridržana svuda i svagdje tako, da onaj, koji je upao u zabranu nigdje ne može biti odriješen bez potrebitih ovlaštenja.

§ 3. Ako odriješi od kaznene zabrane i grijeha pokornika ispovjednik, koji ne zna za pridržaj, odrješenje je od zabrane valjano, pod uvjetom da se ne radi o kaznenoj zabrani sudačkoj ili na sasvim posebni način pridržanoj Apostolskoj Stolici.

Kan. 2248. - § 1. Svaka kaznena zabrana, u koju je netko jednom upao, prestaje samo zakonitim odrješenjem.

§ 2. Odrješenje se ne smije uskratiti kad krivac odustane od tvrdokornosti prema odredbi kan. 2242, § 3; odrješitelj pak od kaznene zabrane može, prema slučaju, za počinjeni zločin primijeniti odmaznu kaznu ili pokoru.

§ 3. Kaznena zabrana koja je odrješenjem ukinuta ne uspostavlja se ponovno, osim u slučaju kad se ne ispuni obveza naložena pod kaznu ponovnog upadanja.

Kan. 2249. - § 1. Ako nekoga veže više kaznenih zabrana, može biti odriješen od jedne, a da od ostalih ne ostane odriješen.

§ 2. Onaj tko moli odrješenje, dužan je navesti sve slučajeve, inače vrijedi odrješenje samo za iskazani slučaj; ako je bilo dano općenito odrješenje, iako je podnesena molba bila samo pojedinačka, vrijedi ono i za slučajeve prešućene u dobroj vjeri, izuzev kaznenu zabranu, koja je na sasvim posebni način pridržana Apostolskoj Stolici, ali ne vrijedi za slučajeve prešućene zlonamjerno.

2248 § 2: C. 10, C. XI, q. 3; c. 32, C. XXIII, q. 8; c. 11, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 25, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 24, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 11, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 2, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 4, 5, R. J., in VI°; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., *Mileten.,* 4 aug. 1579; decr. 16 oct. 1600, n. 13, *Anglonen.,* 22 aug. 1727.

2248 § 3: C. 8, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 22, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.; S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600, n. 13. -- Vide etiam Can. 2252; 2254, § 1, 3.

2249 § 2: C. 27, 42, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39.

Can. 2250. - § 1. Si agatur de censura quae non impedit Sacramentorum receptionem, censuratus, rite dispositus et a contumacia recedens, potest absolvi a peccatis, firma censura.

§ 2. Si vero agatur de censura quae impedit Sacramentorum receptionem, censuratus nequit absolvi a peccatis, nisi prius a censura absolutus fuerit.

§ 3. Absolutio censurae in foro sacramentali continetur in consueta forma absolutionis peccatorum in libris ritualibus praescripta; in foro non sacramentali quolibet modo dari potest, sed ad excommunicationis absolutionem regulariter formam adhiberi convenit in eisdem libris traditam.

Can. 2251. - Si absolutio censurae detur in foro externo, utrumque forum afficit; si in interno, absolutus, remoto scandalo, potest uti talem se habere etiam in actibus fori externi; sed, nisi concessio absolutionis probetur aut saltem legitime praesumatur in foro externo, censura potest a Superioribus fori externi, quibus reus parere debet, urgeri, donec absolutio in eodem foro habita fuerit.

Can. 2252. - Qui in periculo mortis constituti, a sacerdote, specialis facultatis experte, receperunt absolutionem ab aliqua censura ab homine vel a censura specialissimo modo Sedi Apostolicae reservata, tenentur, postquam convaluerint, obligatione recurrendi, sub poena reincidentiae, ad illum qui censuram tulit si agatur de censura ab homine; ad S. Poenitentiariam vel ad Episcopum aliumve facultate praeditum, ad normam can. 2254, § 1, si de censura a iure; eorumque mandatis parendi.

2250 § 2: S. C. S. Off. (S. Hyacinthi), 7 mart. 1883.

2250 § 3: C. 108, C. XI, q. 3; c. 28, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum;* tit. *Ordo excommunicandi et absolvendi;* Rituale Rom., tit. III, c. 2, *Absolutionis forma;* c. 3, *de absolutione ab excommunicatione in foro exteriori;* c. 5, *de modo absolvendi a suspensione vel ab interdicto extra vel intra sacramentalem confessionem.*

2251: C. 39, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; Clemens X., const. *«Superna»,* 21 iun. 1670, § 7; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 2, 3; S. C. S. Off., 3 ian. 1640; 28 sept. 1672; litt. 7 maii 1822; (Myssur.), 28 aug. 1861; S. C. Ep. et Reg., *Bituntina,* 3 iul. 1637; S. C. C., *Narbonen.,* 12 aug. 1612, ad 4; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Mission. Congi), 14 ian. 1726, n. 2; S. Poenit., 27 apr. 1886, ad 4.

Kan. 2250. - § 1. Kada se radi o kaznenoj zabrani, koja ne brani primanje Otajstava, može onaj, tko je upao u zabranu, ako je u potrebitom duševnom stanju i ako otstupa od upornosti, biti odriješen od grijeha, tako da i dalje ostaje u zabrani.

§ 2. No kada se radi o kaznenoj zabrani, koja brani primanje Otajstava, ne može se takav, koji je upao u zabranu odriješiti od grijeha, dok ne bude najprije odriješen od kaznene zabrane.

§ 3. Odrješenje od kaznene zabrane u svetotajstvenom području sadržano je u običajnom izričaju odrješenja od grijeha propisanom u obrednim knjigama; u izvanotajstvenom području može se podijeliti kojimgod načinom, ali je kod odrješenja od izopćenja zgodnije u pravilu upotrijebiti onaj oblik, koji je označen u istim knjigama.

Kan. 2251. - Ako je odrješenje dano u izvanjem području, vrijedi za oba područja; ako je dano u unutarnjem, odrješnik se može, ukoliko nema sablazni, smatrati odriješenim i u pogledu čina izvanjega područja, ali Poglavari u izvanjem području mogu, doklegod se podjelba odrješenja u izvanjem području ne dokaže ili za to barem ne bude zakonite predmnijeve, zahtijevati, da se kaznena zabrana drži, sve do podjelbe odrješenja i u tom području, a krivac je dužan da im se pokori.

Kan. 2252. - Oni koji su, nalazeći se u smrtnoj pogibli, dobili od svećenika, koji nije imao posebnog ovlaštenja, odrješenje od koje sudačke kaznene zabrane ili od zabrane pridržane na sasvim posebni način Apostolskoj Stolici, dužni su, pošto ozdrave, iznova se obratiti, pod kaznu povrate, na onoga, koji je izrekao zabranu, ako se radi o sudačkoj kaznenoj zabrani; na Sv. Pokorništvo odnosno na Biskupa ili na drugoga onoga, koji ima ovlaštenje, prema odredbi kan. 2254, § 1, ako se radi o pravnoj zabrani; te se njihovim odredbama ima pokoriti.

2252: C. 13, 26, 58, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 22, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Pius IX, litt. ap. *«Cum Catholica Ecclesia»,* 26 mart. 1860; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869; S. C. S. Off., 23 iun. 1886; 17 iun. 1891, ad 3; litt. 19 aug. 1891, ad 1, 2; 13 ian. 1892, ad 6; 30 mart. 1892, ad 1-4; S. C. Ep. et Reg., 9 ian. 1601; Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 23.

Can. 2253. - Extra mortis periculum possunt absolvere:

1.° A censura non reservata, in foro sacramentali quilibet confessarius; extra forum sacramentale quicunque iurisdictionem in foro externo habeat in reum;

2.° A censura *ab homine,* ille, cui censura reservata est ad normam Can. 2245, § 2; ipse autem potest absolutionem concedere, etiamsi reus alio domicilium vel quasi-domicilium transtulerit;

3.° A censura *a iure reservata,* ille qui censuram constituit vel cui reservata est, eorumque successores aut competentes Superiores aut delegati. Quare a censura reservata *Episcopo* vel *Ordinario,* quilibet Ordinarius absolvere potest suos subditos, loci vero Ordinarius etiam peregrinos; a reservata *Sedi Apostolicae,* haec aliive qui absolvendi potestatem ab ea impetraverint sive generalem, si censura *simpliciter reservata* sit, sive specialem, si *reservata speciali modo,* sive denique specialissimam, si *reservata specialissimo modo,* salvo praescripto Can. 2254.

Can. 2254. - § 1. In casibus urgentioribus, si nempe censurae latae sententiae exterius servari nequeant sine periculo gravis scandali vel infamiae, aut si durum sit poenitenti in statu gravis peccati permanere per tempus necessarium ut Superior competens provideat, tunc quilibet confessarius in foro sacramentali ab eisdem, quoquo modo reservatis, absolvere potest, iniuncto onere recurrendi, sub poena reincidentiae, intra mensem saltem per epistolam et per confessarium, si id fieri possit sine gravi incommodo, reticito nomine, ad S. Poenitentiariam vel ad Episcopum aliumve Superiorem praeditum facultate et standi eius mandatis.

2253 3.°: C. 40, C. XI, q. 3; c. 4, X, *de officio legati,* I, 30; c. 8, 11, 20, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 4, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 29, 32, 39, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, X, *de regulis iuris,* V, 41; c. un., *de maioritate et obedientia,* I, 17, in VI°; c. 7, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 46, 68, 72, R. J., in VI°; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; c. 3, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 1; sess. XXIV, *de ref.,* c. 6; Clemens XI, const. *«Ad Apostolatus»,* 18 iun. 1712, § 1; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Demandatam»,* 24 dec. 1743, § 12: Clemens XIII, const. *«Inexhaustum»,* 3 sept. 1762, § 5; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869; S. C. S. Off. (Portus Aloisii), 1 aug. 1855; instr. 20 febr. 1866; decr. 27 iun. 1866; 4 apr. 1871; S. C. Ep. et Reg., 9 ian. 1601; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 17 febr. 1772, ad 3; S. Poenit., 5 dec. 1873; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum;* tit. *Ordo excommunicandl et absolvendi;* Rituale Rom., tit. III, c. 1, *de sacramento poenitentiae,* n. 12.

Kan. 2253. - Izvan smrtne pogibli mogu dati odrješenje:

1.° Od nepridržane kaznene zabrane svaki ispovjednik u ispovijedi; izvan ispovijedi svatko, tko ima nad krivcem poglavarsku vlast u izvanjem području;

2.° Od *sudačke* kaznene zabrane, onaj komu je zabrana pridržana prema odredbi kan. 2245, § 2; a taj može podijeliti odrješenje, iako je krivac međutim promijenio prebivalište ili doprebivalište;

3.° Od *pravne* kaznene zabrane, koja je pridržana, onaj tko je zabranu propisao ili komu je ona pridržana, te njihovi slijednici odnosno nadležni Poglavari ili punomoćnici. Stoga može od kaznene zabrane pridržane *Biskupu* ili *Ordinariju* odriješiti svaki Ordinarij svoje potčinjene, a mjesni Ordinarij također i strance; od zabrane pridržane *Apostolskoj Stolici,* ovaj i drugi, koji su sebi od nje ishodili ovlasticu odrješivati, bilo opću, ako je kaznena zabrana *pridržana na obični način,* bilo posebnu, ako je *pridržana na posebni način,* bilo sasvim posebnu, ako je *pridržana na sasvim posebni način,* uz obdržavanje propisa kan. 2254.

Kan. 2254. - § 1. U slučajevima vrlo hitnima, kada se naime unaprijed izrečene kaznene zabrane ne mogu naizvan obdržavati bez pogibli velike sablazni ili osramoćenja, ili ako je pokorniku nesnosno ostati u stanju teškoga grijeha za vrijeme, koje je potrebno, da stvar riješi nadležni Poglavar, tada može od njih, ma kako bile pridržane, odriješiti svaki ispovjednik u ispovijedi, time da se nametne, pod kaznom povrate u zabranu, obveza ponovno se obratiti, i to barem u roku od mjesec dana putem lista i preko ispovjednika, ako je to bez veće neprilike moguće, pod skrivenim imenom, na Sv. Pokorništvo ili na Biskupa odnosno drugoga Poglavara, koji ima ovlaštenje, te se pokoriti njegovim odredbama.

2254 § 1: C. 29, 58, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 22, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; S. C. S. Off., 23 iun. 1886, ad 2; 17 iun. 1891, ad 2; litt. 19 aug. 1891, ad 3; 30 mart. 1892, ad 5, 6; 16 iun. 1897; 7 iun. 1899; 5 sept. 1900; 19 dec. 1900; 6 sept. 1909; S. Poenit., 7 nov. 1888, ad 5, 6; Pontificale Rom., tit. *Ordo excommunicandi et absolvendi.*

§ 2. Nihil impedit quominus poenitens, etiam post acceptam, ut supra, absolutionem, facto quoque recursu ad Superiorem, alium adeat confessarium facultate praeditum, ab eoque, repetita confessione saltem delicti cum censura, consequatur absolutionem; qua obtenta, mandata ab eodem accipiat, quin teneatur postea stare aliis mandatis ex parte Superioris supervenientibus.

§ 3. Quod si in casu aliquo extraordinario hic recursus sit moraliter impossibilis, tunc ipsemet confessarius, excepto casu quo agatur de absolutione censurae de qua in Can. 2367, potest absolutionem concedere sine onere de quo supra, iniunctis tamen de iure iniungendis, et imposita congrua poenitentia et satisfactione pro censura, ita ut poenitens, nisi intra congruum tempus a confessario praefiniendum poenitentiam egerit ac satisfactionem dederit, recidat in censuram.

CAPUT II.

DE CENSURIS IN SPECIE.

Can. 2255. - § 1. Censurae sunt:

1.° Excommunicatio;

2.° Interdictum;

3.° Suspensio.

§ 2. Excommunicatio afficere potest tantum personas physicas, et ideo, si quando feratur in corpus morale, intelligitur singulos afficere qui in delictum concurrerint; interdictum et suspensio, etiam communitatem, ut personam moralem; excommunicatio et interdictum, etiam laicos; suspensio, clericos tantum; interdictum, etiam locum; excommunicatio est semper censura; interdictum et suspensio possunt esse vel censurae vel poenae vindicativae, sed in dubio praesumuntur censurae.

2254 § 2: S. C. S. Off., 19 dec. 1900, ad 3.

2254 § 3: S. C. S. Off., 9 nov. 1898; 7 iun. 1899; 5 sept. 1900.

2255 § 1. 3.°: C. 20, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 1, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 48.

§ 2. Nema zapreke, da pokornik, i onda, kada je već dobio odrješenje, kako je gore rečeno, te pošto se je već i obratio na Poglavara, otiđe drugomu ispovjedniku, koji ima ovlaštenje, te dobije od njega odrješenje, pošto je opetovao ispovijed barem u pogledu krivičnog djela zbog kojega je pod kaznenom zabranom; kada ga poluči, treba da od istoga primi odredbe, te onda nije poslije dužan pokoriti se drugim odredbama koje bi naknadno stigle od Poglavara.

§ 3. Ako bi u kojemu izvanrednom slučaju bilo moralno nemoguće ovako se iznova obratiti, tada može sam ispovjednik, izuzev slučaj, u kojemu se radi o odrješenju od kaznene zabrane spomenute u kan. 2367, podijeliti odrješenje bez gore rečene obveze, ali da ipak zahtijeva što se po pravu ima zahtijevati, te naloži primjerenu pokoru i zadovoljštinu za kaznenu zabranu s time, da pokornik iznova upada u kaznenu zabranu, ako unutar primjerenog roka, koji ima odrediti ispovjednik, pokoru ne izvrši i zadovoljštinu ne dade.

GLAVA II.

KAZNENE ZABRANE POSEBICE

Kan. 2255. - § 1. Kaznene su zabrane:

1.° Izopćenje;

2.° Uskrata bogoslužja;

3.° Obustava.

§ 2. Izopćenje može obvezivati samo pojedinačke osobe, pa stoga, ako bi kada bilo izrečeno protiv skupnoga tijela, razumijeva se to tako, da obvezuje svakog pojedinog, koji je sudjelovao kod krivičnog djela; uskrata bogoslužja i obustava mogu obvezivati i zajednicu, kao skupnu osobu; izopćenje i uskrata bogoslužja, i svjetovnjake; obustava, samo duhovnike; uskrata bogoslužja, i mjesto; izopćenje je uvijek kaznena zabrana; uskrata bogoslužja i obustava mogu biti ili kaznene zabrane ili odmazne kazne, ali se u dvojbi predmnijeva da su kaznene zabrane.

2255 § 2: C. 1, *de usuris,* V, 5, in VI°; c. 5, 16, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 15, 30, 49, R. J., in VI°; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 10; sess. XXIII, *de ref.,* c. 10; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 1.

Can. 2256. - In canonibus qui sequuntur:

1.° Nomine divinorum officiorum intelliguntur functiones potestatis ordinis, quae de instituto Christi vel Ecclesiae ad divinum cultum ordinantur et a solis clericis fieri queunt;

2.° Nomine autem actuum legitimorum ecclesiasticorum significantur: munus administratoris gerere bonorum ecclesiasticorum; partes agere iudicis, auditoris et relatoris, defensoris vinculi, promotoris iustitiae et fidei, notarii et cancellarii, cursoris et apparitoris, advocati et procuratoris in causis ecclesiasticis; munus patrini agere in sacramentis baptismi et confirmationis; suffragium ferre in electionibus ecclesiasticis; ius patronatus exercere.

ART. I.

DE EXCOMMUNICATIONE.

Can. 2257. - § 1. Excommunicatio est censura qua quis excluditur a communione fidelium cum effectibus qui in canonibus, qui sequuntur, enumerantur, quique separari nequeunt.

§ 2. Dicitur quoque *anathema,* praesertim si cum sollemnitalibus infligatur quae in Pontificali Romano describuntur.

Can. 2258. - § 1. Excommunicati alii sunt *vitandi,* alii *tolerati.*

§ 2. Nemo est vitandus, nisi fuerit nominatim a Sede Apostolica excommunicatus, excommunicatio fuerit publice denuntiata et in decreto vel sententia expresse dicatur ipsum vitari debere, salvo praescripto Can. 2343, § 1, n. 1.

2256 2.°: C. 13, X, *de haereticis,* V, 7.

2257 § 1: C. 12-14, D. XVIII; c. 12, C. III, q. 4; c. 3, 21, 27, 32, 37, 107, C. XI, q. 3; c. 2, X, *de exceptionibus,* II, 25; c. 13, X, *qui filii sint legitimi,* IV, 17; c. 40, 59, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 20, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 1, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 48; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, prop. 46, Synodi Pistorien., damn.

2257 § 2: C. 106, C. XI, q. 3; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.; Pontificale Rom., tit. *Ordo excommunicandi et absolvendi.*

Kan. 2256. - U kanonima koji slijede:

1.° Razumijevaju se pod nazivom bogoslužja čini bogoslužne vlasti, koji su po uredbi Kristovoj ili Crkvenoj određeni za bogoštovlje i koje mogu izvršivati samo duhovnici;

2.° A nazivom crkvenih časnih čina označuju se: izvršivati službu upravljatelja crkvene imovine; sudjelovati kod suda kao sudac, izvidnik i izvjestitelj, branitelj veze, promicatelj pravde i vjere, bilježnik i ravnatelj pisarne, dostavljač i podvornik, kao odvjetnik i zastupnik u crkvenim parnicama; kumovati kod otajstava krštenja i potvrde; glasovati kod crkvenih izbora; izvršivati zaštitničko pravo.

ČLANAK I.

IZOPĆENJE

Kan. 2257. - § 1. Izopćenje je kaznena zabrana, kojom se neka osoba isključuje iz zajedništva s vjernicima uz učinke, koji su iscrpno naznačeni u kanonima, koji slijede i koje se ne mogu odvajati.

§ 2. Naziva se i *anathema,* osobito ako se izriče u svečanom obliku, kako ga opisuje Rimski Velesvećenički obrednik.

Kan. 2258. - § 1. Od izopćenika jedni se moraju *izbjegavati,* a drugi se smiju *trpiti.*

§ 2. Izbjegavati se mora samo takav, kojega je poimence izopćila Apostolska Stolica, pa je izopćenje javno proglašeno, a u odluci ili presudi je izrijekom rečeno, da ga se mora izbjegavati, uz obdržavanje propisa kan. 2343, § 1, br. 1.

2258 § 1: C. 12, C. III, q. 4; c. 13, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784.

2258 § 2: Reg. 15, 49, R. J., in VI°; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418.

2259 § 1: C. 67, D. I, *de cons.;* c. 31, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 24, 25, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 11, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 43, 57, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 17, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 8, 11, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; c. 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 2, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 17, § VI, n. 2; S. C. S. Off., instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784.

Can. 2259. - § 1. Excommunicatus quilibet caret iure assistendi divinis officiis, non tamen praedicationi verbi Dei.

§ 2. Si passive assistat toleratus, non est necesse ut expellatur; si vitandus, expellendus est, aut, si expelli nequeat, ab officio cessandum, dummodo id fieri possit sine gravi incommodo; ab assistentia vero activa, quae aliquam secumferat participationem in celebrandis divinis officiis, repellatur non solum vitandus, sed etiam quilibet post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam aut alioquin notorie excommunicatus.

Can. 2260. - § 1. Nec potest excommunicatus Sacramenta recipere; imo post sententiam declaratoriam aut condemnatoriam nec Sacramentalia.

§ 2. Quod attinet ad ecclesiasticam sepulturam, servetur praescriptum Can. 1240, § 1, n. 2.

Can. 2261. - § 1. Prohibetur excommunicatus licite Sacramenta et Sacramentalia conficere et ministrare, salvis exceptionibus quae sequuntur.

§ 2. Fideles, salvo praescripto § 3, possunt ex qualibet iusta causa ab excommunicato Sacramenta et Sacramentalia petere, maxime si alii ministri desint, et tunc excommunicatus requisitus potest eadem ministrare neque ulla tenetur obligatione causam a requirente percontandi.

§ 3. Sed ab excommunicatis vitandis necnon ab aliis excommunicatis, postquam intercessit sententia condemnatoria aut declaratoria, fideles in solo mortis periculo possunt petere tum absolutionem sacramentalem ad normam Can. 882, 2252, tum etiam, si alii desint ministri, cetera Sacramenta et Sacramentalia.

Can. 2262. - § 1. Excommunicatus non fit particeps indulgentiarum, suffragiorum, publicarum Ecclesiae precum.

2259 § 2: C. 7, C. XI, q. 3; c. 2, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784.

2260 § 1: C. 32, 59, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 1, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § VI, n. 2; S. C. S. Off., 27 iun. 1838; (Angliae et Hiberniae), 2 iul. 1845; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis;* tit. *De ordinibus conferendis;* Rituale Rom., tit. V, c. 1, *de sacramento extremae unctionis,* n. 8. -- Vide etiam Can. 855, § 1.

2261 § 1: C. 6, 7, 109, C. XI, q. 3; c. 2, X, *de ordinatis ab episcopo, qui renunciavit episcopatui,* I, 13; c. 8, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 16, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 3-6, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 6; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. VIII, *de defectibus dispositionis animae,* n. 1, 5.

Kan. 2259. - § 1. Svakomu je izopćeniku oduzeto pravo pribivati bogoslužju, ali ne propovijedi riječi Božje.

§ 2. Ako izopćenik, koji se smije trpiti pribiva bez učešća, ne mora se otstraniti; ako je takav koji se mora izbjegavati, ima se otstraniti, ili, ako ga se ne može otstraniti, mora se prekinuti bogoslužje, pod uvjetom da se to može učiniti bez veće poteškoće; a od pribivanja s učešćem koje sadržava bilo kakovo sudjelovanje u izvršivanju bogoslužja, mora se isključiti ne samo takav izopćenik, koji se mora izbjegavati, nego i svaki drugi, koji je izopćen bilo izjavnom ili osudnom presudom bilo da je to inače notorno.

Kan. 2260. - § 1. Ni Otajstva ne može izopćenik primati; dapače poslije izjavne ili osudne presude niti Blagoslovine.

§ 2. U pogledu crkvenog pokopa, ima se obdržavati propis kan. 1240, § 1, br. 2.

Kan. 2261. - § 1. Izopćeniku je zabranjeno da dopušteno tvori i podjeljuje Otajstva i Blagoslovine, uz iznimke koje slijede.

§ 2. Vjernici mogu, uz obdržavanje propisa § 3, tražiti zbog svakog pravednog razloga od izopćenika Otajstva i Blagoslovine, osobito ako nema drugih djelitelja, i tada ih tako pozvani izopćenik može podjeljivati i nema nikakove obveze pitati molioca za razlog.

§ 3. No vjernici ne smiju od takovih izopćenika, koji se moraju izbjegavati ni od drugih, kada je uslijedila osudna ili izjavna presuda, osim u smrtnoj pogibli, tražiti kako svetotajstveno odrješenje prema odredbi kan. 882, 2252, tako ni ostala Otajstva i Blagoslovine, kad nema drugih djelitelja.

Kan. 2262. - § 1. Izopćenik ne postaje dionikom kod oproštenja, zagovora, javnih molitava Crkve.

2261 § 2: Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418.

2261 § 3: C. 6, D. XXXII; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418.

2262 § 1: C. 8, X, *de haereticis,* V, 7; c. 28, 38, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, error 23, Martini Luther, damn.; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 3 aug. 1818; Rituale Rom., tit. V, c. 6, *Ritus benedictionis apostolicae in articulo mortis,* n. 1.

§ 2. Non prohibentur tamen:

1.° Fideles privatim pro eo orare;

2.° Sacerdotes Missam privatim ac remoto scandalo pro eo applicare; sed, si sit vitandus, pro eius conversione tantum.

Can. 2263. - Removetur excommunicatus ab actibus legitimis ecclesiasticis intra fines suis in locis iure definitos; nequit in causis ecclesiasticis agere, nisi ad normam Can. 1654; prohibetur ecclesiasticis officiis seu muneribus fungi, concessisque antea ab Ecclesia privilegiis frui.

Can. 2264. - Actus iurisdictionis tam fori externi quam fori interni positus ab excommunicato est illicitus; et, si lata fuerit sententia condemnatoria vel declaratoria, etiam invalidus, salvo praescripto Can. 2261, § 3; secus est validus, imo etiam licitus, si a fidelibus petitus sit ad normam mem. Can. 2261, § 2.

Can. 2265. - § 1. Quilibet excommunicatus:

1.° Prohibetur iure eligendi, praesentandi, nominandi;

2.° Nequit consequi dignitates, officia, beneficia, pensiones ecclesiasticas aliudve munus in Ecclesia;

3.° Promoveri nequit ad ordines.

§ 2. Actus tamen positus contra praescriptum § 1, nn. 1, 2, non est nullus, nisi positus fuerit ab excommunicato vitando vel ab alio excommunicato post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam; quod si haec sententia lata fuerit, excommunicatus nequit praeterea gratiam ullam pontificiam valide consequi, nisi in pontificio rescripto mentio de excommunicatione fiat.

2262 § 2. 2.°: S. C. S. Off., 19 apr. 1837.

2263: C. 37, C. XXIV, q. 1; c. 7, X, *de probationibus,* II, 19; c. 24, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 10, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°; c. 14, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Sutchuen.), 26 sept. 1821.

2264: C. 4, 35, 36, C. XXIV, q. 1; c. 24, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 1, *de officio vicarii,* I, 13, in VI°; c. 10, *de officio et potestate iudicis delegati,* I, 14, in VI°; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 5. -- Vide etiam Can. 1628, § 3.

§ 2. No nije zabranjeno:

1.° Vjernicima, da se sukromno za njega mole;

2.° Svećenicima da za njega sukromno i bez sablazni namijene Misu; no ako je to takav, koji se mora izbjegavati, tada samo za njegovo obraćenje.

Kan. 2263. - Izopćenik se ne smije pripustiti crkvenim časnim činima u granicama, koje su na svom mjestu u zakonu određene; ne može nastupiti kao tužitelj u crkvenim parnicama, osim u skladu s odredbom kan. 1654; ne smije vršiti crkvene službe i zvanja, ni služiti se od Crkve prije podijeljenim povlasticama.

Kan. 2264. - Čin poglavarske vlasti, što ga je bilo u izvanjem bilo u unutanjem području izvršio izopćenik, nedopušten je; a ako je bila uslijedila osudna ili izjavna presuda, također i nevaljan, uz obdržavanje propisa kan. 2261, § 3; inače je valjan, dapače i dopušten, ako je zatražen od vjernika prema odredbi spom. kan. 2261, § 2.

Kan. 2265. - § 1. Svaki izopćenik:

1.° Nema pravo birati, predlagati, imenovati;

2.° Ne može zadobiti dostojnosti, službe, nadarbine, crkvene nametne davke, ili bilo koje zvanje u Crkvi;

3.° Ne može primiti redove.

§ 2. Ali čin izvršen protivno propisu § 1, br. 1, 2, ipak nije ništav, osim ako ga je izvršio takav izopćenik, koji se mora izbjegavati ili drugi izopćenik poslije izjavne ili osudne presude; a kada je uslijedila takova presuda, ne može izopćenik valjano zadobiti nijednu prvosvećeničku milost, osim ako je izopćenje spomenuto u prvosvećeničkom otpisu.

2265 § 1. 3.°: C. 26, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 23, 53, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 7, 8, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 37, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. un., *ne sede vacante aliquid innovetur,* III, 8, in VI°. -- Vide etiam Can. 167, § 1, n. 3, § 2; 1470, § 4.

2265 § 2: C. 26, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 1, *de rescriptis,* I, 3, in VI°; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. III, n. 6°.

Can. 2266. - Post sententiam condemnatoriam vel declaratoriam excommunicatus manet privatus fructibus dignitatis, officii, beneficii, pensionis, muneris, si quod habeat in Ecclesia; et vitandus ipsamet dignitate, officio, beneficio, pensione, munere.

Can. 2267. - Communionem in profanis cum excommunicato vitando fideles vitare debent, nisi agatur de coniuge, parentibus, liberis, famulis, subditis, et generatim nisi rationabilis causa excuset.

ART. II.

DE INTERDICTO.

Can. 2268. - § 1. Interdictum est censura qua fideles, in communione Ecclesiae permanentes, prohibentur sacris quae in canonibus, qui sequuntur, enumerantur.

§ 2. Prohibitio fit vel directe per interdictum personale, cum personis ipsis usu eorum bonorum interdicitur; vel indirecte per interdictum locale, cum certis in locis eorundem dispensatio vel perceptio vetatur.

Can. 2269. - § 1. Generale interdictum tam locale in territorium dioecesis, reipublicae, quam personale in populum dioecesis, reipublicae, ferri tantum potest a Sede Apostolica vel de eius mandato; interdictum vero generale in paroeciam vel paroeciae populum, et particulare sive locale sive personale, etiam Episcopus ferre potest.

§ 2. Interdictum personale sequitur personas ubique; locale non urget extra locum interdictum, sed in loco interdicto omnes etiam exteri aut exempti, excluso speciali privilegio, illud servare debent.

2266: C. 53, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28.

2267: C. 103, 110, C. XI, q. 3; c. 29-31, 34, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 14, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418; S. C. S. Off., 2 aug. 1893.

2268 § 1: C. 20, X, *de verborum significatione,* V, 40; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 48.

2268 § 2: C. 16, 17, 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

Kan. 2266. - Poslije osudne ili izjavne presude oduzeti su izopćeniku prihodi dostojnosti, službe, nadarbine, nametnog davka, zvanja, ukoliko takovo u Crkvi ima; a takovom, koji se mora izbjegavati i sama dostojnost, služba, nadarbina, nametni davak, zvanje.

Kan. 2267. - Vjernici su dužni izbjegavati u pogledu izopćenika, koji se mora izbjegavati, zajedništvo u svjetovnim stvarima, osim ako se radi o ženidbenom drugu, roditeljima, vlastitoj djeci, slugama, potčinjenima, te uopće ako ne ispričava razložan razlog.

ČLANAK II.

USKRATA BOGOSLUŽJA

Kan. 2268. - § 1. Uskrata bogoslužja kaznena je zabrana, kojom se vjernicima, koji inače ostaju u crkvenom zajedništvu, brane bogoslužni čini, nabrojeni u kanonima koji slijede.

§ 2. Zabrana nastupa ili izravno putem osobne uskrate bogoslužja, kada se zabranjuje služiti tima dobrima samim osobama; ili neizravno putem mjesne uskrate bogoslužja, kada se brani dijeljenje i primanje njihovo u stanovitim mjestima.

Kan. 2269. - § 1. Samo od strane Apostolske Stolice ili po njezinom nalogu može se izreći opća uskrata bogoslužja kako mjesna nad područjem biskupije, države, tako i osobna nad pukom biskupije, države; opću pako uskratu bogoslužja nad župom ili nad pukom župe, te djelomičnu bilo mjesnu bilo osobnu, može izreći i Biskup.

§ 2. Osobna uskrata bogoslužja prati osobe posvuda; mjesna ne obvezuje izvan mjesta uskratom udarenog, ali u mjestu udarenom uskratom dužni su joj se pokoriti svi pa i stranci i izuzeti, ako nemaju posebne povlastice.

2269 § 1: C. 2, *de sententia excommunicationis,* V, 10, in Extravag. com.

2269 § 2: C. 24, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 17, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 4, 8, 11, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; c. 16, 18, 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 1, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 12; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 7.

Can. 2270. - § 1. Interdictum locale sive generale sive particulare non vetat morientibus Sacramenta et Sacramentalia, servatis servandis, ministrare, sed prohibet in loco quodlibet divinum officium vel sacrum ritum, salvis exceptionibus de quibus in § 2 huius canonis et in Can. 2271, 2272.

§ 2. In die Nativitatis Domini, Paschatis, Pentecostes, sanctissimi Corporis Christi et Beatae Mariae Virginis in caelum assumptae interdictum locale suspenditur, et prohibetur tantum collatio ordinum et sollemnis nuptiarum benedictio.

Can. 2271. - Si interdictum fuerit locale generale et interdicti decreto aliud non caveatur expresse:

1.° Permittitur clericis, dummodo non sint ipsi personaliter interdicti, omnia divina officia et sacros ritus in quacunque ecclesia aut oratorio privatim obire, ianuis clausis, voce submissa et campanis non pulsatis;

2.° In ecclesia vero cathedrali, ecclesiis paroecialibus vel in ecclesia quae unica sit in oppido, in iisque solis, permittuntur unius Missae celebratio, asservatio sanctissimi Sacramenti, administratio baptismatis, Eucharistiae, poenitentiae, assistentia matrimoniis, exclusa benedictione nuptiali, mortuorum exsequiae, vetita tamen quavis sollemnitate, benedictio aquae baptismalis et sacrorum oleorum, praedicatio verbi Dei. In his tamen sacris functionibus prohibetur cantus et pompa in sacra supellectili et sonitus campanarum, organorum, aliorumve instrumentorum musicalium; sacrum autem Viaticum ad infirmos privatim deferatur.

Can. 2272. - § 1. In interdicto locali particulari, si interdictum fuerit altare vel sacellum alicuius ecclesiae, nullum sacrum officium seu sacer ritus in eisdem celebretur.

§ 2. Si interdictum fuerit coemeterium, fidelium quidem cadavera sepeliri ibidem possunt, sed sine ullo ecclesiastiro ritu.

2270 § 1: C. 11, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 11, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 43, 57, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 17-19, 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. VIII, *de defectibus dispositionis animae,* n. 5.

2270 § 2: C. 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Martinus V, const. *«Ineffabile»,* 26 maii 1429, § 3.

Kan. 2270. - § 1. Mjesna uskrata bogoslužja bilo ona opća bilo djelomična ne brani obdržavajući što treba podjeljivati Otajstva i Blagoslovine onima, koji su na samrti, ali je njome zabranjeno u mjestu svako bogoslužje ili sveti obred, uz iznimke spomenute u § 2 ovoga kanona i u kan. 2271, 2272.

§ 2. Mjesna je uskrata bogoslužja obustavljena na dan Božića, Uskrsa, Duhova, Tijelova i Velike Gospe, a zabranjeno je samo ređenje te svečani vjenčani blagoslov.

Kan. 2271. - Kada se radi o općoj mjesnoj uskrati bogoslužja, a u odluci kojom je izrečena nije izrijekom drugačije predviđeno:

1.° Dopušteno je duhovnicima, pod uvjetom da nisu sami osobno udareni uskratom bogoslužja, sukromno obavljati sveukupno bogoslužje i svete obrede u svakoj crkvi ili bogomolji, pri zatvorenim vratima, potiho i bez zvonjenja;

2.° A u stolnoj crkvi, župskim crkvama ili u crkvi, koja je jedina u gradu, i to samo u tima, dopušteno je služiti jednu Misu, čuvati Presvetu Euharistiju, krstiti, pričešćivati, ispovijedati, vjenčavati bez vjenčanog blagoslova, pokopati mrtve, ali uz zabranu bilo kakove svečanosti, blagosloviti krsnu vodu i sveta ulja, propovijedati riječ Božju. Ipak je kod tih svetih obrednih čina zabranjeno pjevanje i svaki sjaj u svetom posuđu, te zvonjenje, orguljanje i sviranje drugih glazbala; a sveta se Popudbina mora bolesnicima nositi sukromno.

Kan. 2272. - § 1. Pri uskrati bogoslužja mjesnoj i djelomičnoj, ako je uskratom udaren oltar ili svetište jedne crkve, ne smije se kod njih služiti nikakovo bogoslužje ili sveti obred.

§ 2. Ako je uskratom bogoslužja udareno groblje, mogu se doduše ondje pokapati mrtva tjelesa vjernika, ali bez svakoga crkvenog obreda.

2271 2.°: C. 5, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 11, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 25, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 11, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 43, 57, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 17, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 19, 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 2, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.; c. 2, *de sententia excommunicationis,* V, 10, in Extravag. com.; Rituale Rom., tit. II, c. 1, *de sacramento baptismi rite administrando,* n. 27; tit. VI, c. 2, *Quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam,* n. 2.

§ 3. Si latum fuerit in certam ecclesiam vel oratorium:

1.° Si ecclesia fuerit capitularis nec interdictum sit Capitulum, valet praescriptum Can. 2271, n. 1, nisi interdicti decretum praecipiat Missam conventualem celebrari et horas canonicas recitari in alia ecclesia aut oratorio;

2.° Si fuerit paroecialis, servetur praescriptum cit. Can. 2271, n. 2, nisi interdicti decretum aliam ecclesiam pro interdicti tempore eidem substituat.

Can. 2273. - Interdicta civitate, interdicta quoque manent loca accessoria etiam exempta et ipsa ecclesia cathedralis; interdicta ecclesia, interdicta sunt sacella contigua, non vero coemeterium; interdicto sacello, non est interdicta integra ecclesia nec, interdicto coemeterio, interdicta est ecclesia ipsi contigua, sed interdicta sunt omnia oratoria in coemeterio erecta.

Can. 2274. - § 1. Si communitas seu collegium delictum perpetraverit, interdictum ferri potest vel in singulas personas delinquentes, vel in communitatem, uti talem, vel in personas delinquentes et in communitatem.

§ 2. Si primum, servetur praescriptum Can. 2275.

§ 3. Si alterum, communitas seu collegium nequit ius ullum spirituale exercere quod ei competat.

§ 4. Si tertium, effectus cumulantur.

Can. 2275. - Personaliter interdicti:

1.° Nequeunt divina officia celebrare eisve, excepta praedicatione verbi Dei, assistere, passive assistentes non est necesse ut expellantur; sed ab assistentia activa, quae aliquam secumferat participationem in divinis officiis celebrandis, repellantur interdicti post latam sententiam condemnatoriam vel declaratoriam, aut alioquin notorie interdicti;

2.° Prohibentur Sacramenta et Sacramentalia ministrare, conficere et recipere, ad normam Can. 2260, § 1, 2261;

3.° Praescripto Can. 2265 etiam ipsi adstringuntur;

2273: C. 17, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Reg. 35, 42, 80, R. J., in VI°; c. 2, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.

§ 3. Ako je udarena stanovita crkva ili bogomolja:

1.° Ako se radi o kaptolskoj crkvi, a Kaptol nije udaren uskratom bogoslužja, vrijedi propis kanona 2271, br. 1, osim ako bi odluka o uskrati bogoslužja propisivala, da se u drugoj kojoj crkvi ili bogomolji mora služiti zborna Misa i izgovoriti kanonski časovi.

2.° Ako se radi o župskoj crkvi, mora se obdržavati propis nav. kan. 2271, br., 2, osim ako bi odluka o uskrati bogoslužja mjesto nje odredila za vrijeme uskrate drugu crkvu.

Kan. 2273. - Kada je uskratom bogoslužja udaren grad, udarena su uskratom i sva pripadna mjesta pa i izuzeta i sama stolna crkva; kada je uskratom bogoslužja udarena crkva, uskratom su udarena i prigrađena svetišta, ali groblje nije; kada je uskratom udareno svetište, nije udarena cijela crkva, niti je onda, kada je uskratom bogoslužja udareno groblje, udarena uskratom u njemu sagrađena crkva, ali su uskratom bogoslužja udarene sve bogomolje koje su u groblju podignute.

Kan. 2274. - § 1. Ako je krivično djelo počinilo udruženje ili zborno tijelo, uskrata se bogoslužja može izreći bilo protiv pojedinih osoba koje su počinile krivično djelo, bilo protiv udruženja kao takvog, bilo i protiv osoba, koje su počinile krivično djelo i protiv udruženja.

§ 2. U prvom navedenom slučaju ima se obdržavati propis kan. 2275.

§ 3. U drugom, ne može udruženje odnosno zborno tijelo izvršivati nijedno duhovno pravo, koje mu pripada.

§ 4. U trećem, učinci se spajaju.

Kan. 2275. - Oni koji su osobno udareni uskratom bogoslužja:

1.° Ne mogu izvršivati bogoslužnih čina niti im pribivati, izuzev propovijedanje riječi Božje; ako prisustvuju bez učešća ne moraju biti otstranjeni; ali od pribivanja s učešćem, koje je spojeno s nekim sudjelovanjem u bogoslužju, imaju se prinudno ukloniti udareni uskratom bogoslužja poslije osudne ili izjavne presude, odnosno oni koji su inače notorno pod tom uskratom.

2.° Zabranjeno im je Otajstva i Blagoslovine podjeljivati, tvoriti ih i primati, prema odredbi kan. 2260, § 1, 2261;

3.° Propisom kan. 2265 vezani su također i oni;

2274 § 3: C. 16, X, *de electione et electi potestate,* I, 6.

4.° Carent sepultura ecclesiastica ad normam Can. 1240, § 1, n. 2.

Can. 2276. - Qui interdicto locali vel interdicto in communitatem seu collegium subest, quin eidem causam dederit, nec alia censura prohibeatur, potest, si sit rite dispositus, Sacramenta recipere, ad normam canonum praecedentium, sine absolutione ab interdicto aliave satisfactione.

Can. 2277. - Interdictum ab ingressu ecclesiae secumfert prohibitionem ne quis in ecclesia divina officia celebret vel eisdem assistat aut ecclesiasticam sepulturam habeat; si autem assistat, non est necesse ut expellatur, nec, si sepeliatur, oportet ut cadaver amoveatur.

ART. III.

DE SUSPENSIONE.

Can. 2278. - § 1. Suspensio est censura qua clericus officio vel beneficio vel utroque prohibetur.

§ 2. Etiam suspensionis effectus separari queunt; sed, nisi aliud constet, in *suspensione* generaliter lata comprehenduntur omnes effectus qui in canonibus huius articuli enumerantur; contra, in suspensione *ab officio* vel a *beneficio* omnes tantum effectus alterutrius speciei.

Can. 2279. - § 1. Suspensio *ab officio* simpliciter, nulla adiecta limitatione, vetat omnem actum tum potestatis ordinis et iurisdictionis, tum etiam merae administrationis ex officio competentis, excepta administratione bonorum proprii beneficii.

2275 4.°: C. 31, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 3, 4, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 25, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 11, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 43, 57, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 17, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 8, 11, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; c. 16, 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 2, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 10, in Clem.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Ad evitanda»,* a. 1418; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 6; S. C. de Prop. Fide, instr. 4 maii 1774; (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789, ad 2; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis;* tit. *De ordinibus conferendis.* -- Vide etiam Can. 167, § 1, n. 3, § 2; 855, § 1; 1470, § 4.

4.° Oduzet im je crkveni pokop prema odredbi kan. 1240, § 1, br. 2.

Kan. 2276. - Tko je pod mjesnom uskratom bogoslužja ili pod uskratom nad udruženjem ili zbornim tijelom, a nije ju skrivio, niti ga priječi druga kaznena zabrana, može, ako je za to kako treba spremljen, primati Otajstva, prema odredbi predhodnih kanona, bez odrješenja od uskrate bogoslužja i druge zadovoljštine.

Kan. 2277. -Uskrata ulaska u crkvu sadržava zabranu, da netko ne smije izvršivati u crkvi bogoslužne čine ili im pribivati ili dobiti crkveni pokop; a ako ipak pribiva, ne mora biti otstranjen, niti se mora, ako bude ipak pokopan, ukloniti mrtvo tijelo.

ČLANAK III.

OBUSTAVA

Kan. 2278. - § 1. Obustava je kaznena zabrana, kojom se duhovniku obustavlja služba ili nadarbina ili jedno i drugo.

§ 2. Ni učinci se obustave ne mogu odvajati; no *obustava,* koja je izrečena općenito, obuhvaća, ako nije drugo utvrđeno, sve učinke, koji su nabrojeni u kanonima ovoga članka; naprotiv obustava od *službe* ili od *nadarbine* samo sve učinke jedne i druge vrsti.

Kan. 2279. - § 1. Obustava naprosto *od službe,* a da nije pridano nikakovo ograničenje, brani kako svaki čin bogoslužne i poglavarske vlasti, tako i svaki čisto upravni, koji pristoji po službi, izuzev upravljanje imovinom vlastite nadarbine.

2276: C. 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

2277: C. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 20, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°.

2278 § 1: C. 20, X, *de verborum significatione,* V, 40; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 48; S. C. de Prop. Fide, instr. 20 oct. 1884, n. 1.

2279 § 1: C. 13, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1.

§ 2. Suspensio:

1.° *A iurisdictione* generatim, vetat omnem actum potestatis iurisdictionis pro utroque foro tam ordinariae quam delegatae;

2.° *A divinis,* omnem actum potestatis ordinis quam quis sive per sacram ordinationem sive per privilegium obtinet;

3.° *Ab ordinibus,* omnem actum potestatis ordinis receptae per ordinationem;

4.° *A sacris ordinibus,* omnem actum potestatis ordinis receptae per ordinationem in sacris;

5.° *A certo et definito ordine exercendo,* omnem actum ordinis designati; suspensus autem prohibetur insuper eundem ordinem conferre et superiorem recipere receptumque post suspensionem exercere;

6.° *A certo et definito ordine conferendo,* ipsum ordinem conferre, non vero inferiorem nec superiorem;

7.° *A certo et definito ministerio,* ex. gr., audiendi confessiones, vel officio, ex. gr., cum cura animarum, omnem actum eiusdem ministerii vel officii;

8.° *Ab ordine pontificali,* omnem actum potestatis ordinis episcopalis;

9.° *A pontificalibus,* exercitium actuum pontificalium, ad normam Can. 337, § 2.

Can. 2280. - § 1. Suspensio *a beneficio* privat fructibus beneficii, excepta habitatione in aedibus beneficialibus, non autem iure administrandi bona beneficialia, nisi decretum vel sententia suspensionis ipsam administrandi potestatem suspenso expresse adimat et alii tribuat.

§ 2. Si, quamvis censura obstet, beneficiarius fructus percipiat, fructus restituere debet et ad hanc restitutionem cogi potest canonicis quoque, si opus sit, sanctionibus.

Can. 2281. - *Suspensio* generaliter lata vel suspensio *ab officio* aut *a beneficio* afficit omnia officia aut beneficia, quae clericus habet in dioecesi Superioris suspendentis, nisi aliud appareat.

2280 § 1: C. 44, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 8, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 2, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 9, in VI°.

§ 2. Obustava:

1.° Od *poglavarske vlasti* općenito, brani za oba pravna područja svaki čin poglavarske vlasti i redovne i povjerene;

2.° Od *bogoslužne vlasti,* svaki čin bogoslužne vlasti, koju je netko zadobio bilo po svetom ređenju bilo po povlastici;

3.° Od redova, svaki čin bogoslužne vlasti primljene zaređenjem;

4.° Od *svetih redova,* svaki čin bogoslužne vlasti primljene zaređenjem svetim redovima;

5.° Od *izvršivanja izvjesnoga i određenoga reda,* svaki čin označenoga reda; povrh toga ne smije onaj, tko je pod obustavom ili red podjeljivati i primiti viši, te primljeni poslije obustave izvršivati;

6.° Od *podjeljivanja izvjesnog i određenog reda,* podijeliti isti red, ali ne i niži ili viši;

7.° *Od izvjesnog i određenog službenog posla,* npr. od ispovijedanja, ili od službe, npr. spojene s dušobrižništvom, svaki čin toga posla ili službe;

8.° Od *velesvećeničkog reda,* svaki čin biskupske bogoslužne vlasti;

9.° Od *velesvećeničkih čina,* izvršivanja velesvećeničkih obrednih čina, prema odredbi kan. 337, § 2.

Kan. 2280. - § 1. Obustava od *nadarbine* oduzima nadarbinske prihode, izuzevši stanovanje u nadarbinskoj kući, ali ne i pravo upravljanja nadarbinskom imovinom, osim ako odluka odnosno presuda o obustavi izrijekom oduzima onu, koji je pod obustavom i samu vlast upravljanja i drugomu je daje.

§ 2. Ako bi nadarbenik usprkos kaznenoj zabrani, primao prihode, dužan je prihode povratiti i može na ovu povratu biti, ako treba, prisiljen i kanonskim prinudama.

Kan. 2281. - *Obustava,* koja je izrečena općenito odnosno obustava *od službe* ili od *nadarbine* odnosi se na sve službe ili nadarbine, koje duhovnik ima u biskupiji onoga Poglavara, koji je obustavu nametnuo, osim ako je drugo očito.

2281: C. 37, 40, *de electione et electi potestate,* I, 6 in VI°.

Can. 2282. - Loci Ordinarius nequit clericum suspendere a determinato officio vel beneficio quod in aliena dioecesi reperiatur; sed suspensio latae sententiae, iure communi irrogata, afficit omnia officia vel beneficia in quacunque dioecesi possideantur.

Can. 2283. - Quae de excommunicatione Can. 2265 statuuntur, etiam suspensioni sunt applicanda.

Can. 2284. - Si incursa fuerit censura suspensionis quae vetat administrationem Sacramentorum et Sacramentalium, servetur praescriptum Can. 2261; si censura suspensionis quae prohibet actum iurisdictionis in foro seu interno seu externo, actus est invalidus, ex. gr., absolutio sacramentalis, si lata sit sententia condemnatoria vel declaratoria, aut Superior expresse declaret se ipsam iurisdictionis potestatem revocare; secus est illicitus tantum, nisi a fidelibus petitus fuerit ad normam mem. Can. 2261, § 2.

Can. 2285. - § 1. Si communitas seu collegium clericorum delictum commiserit, suspensio ferri potest vel in singulas personas delinquentes vel in communitatem, uti talem, vel in personas delinquentes et communitatem.

§ 2. Si primum, serventur huius articuli canones.

§ 3. Si alterum, communitas prohibetur exercitio iurium spiritualium quae ipsi, uti communitati, competunt.

§ 4. Si tertium, effectus cumulantur.

2283: C. 8, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 26, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 8, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 5, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. un., *ne sede vacante aliquid innovetur,* III, 8, in VI°; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 1; Ordo servandus in S. Congregationibus, Tribunalibus, Officiis Romanae Curiae, 29 sept. 1908, Pars II, Normae peculiares, cap. III, n. 6°; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis;* tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum.* -- Vide etiam Can. 167, § 1, n. 3, § 2; 1470, § 4.

2284: C. 8, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 2, 9, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 11, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 1, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 1, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. «*Ad evitanda*», a. 1418; Pius IX, const. «*Apostolicae Sedis*», 12 oct. 1869, § V, n. 6; S. C. C., *Fossanen.,* 10 ian. 1665, ad 1; *Vercellen.,* 17 febr. 1674; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin.), 21 ian. 1789, ad 2; Missale Rom., tit. *De defectibus in celebratione missarum occurrentibus,* c. VIII, *de defectibus dispositionis animae,* n. 1, 5; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum.*

Kan. 2282. - Mjesni Ordinarij ne može duhovnika staviti pod obustavu od određene službe ili nadarbine, koja se nalazi u drugoj biskupiji; ali obustava unaprijed izrečena, koja je nametnuta općim pravom, odnosi se na sve službe ili nadarbine, koje se posjeduju u bilo kojoj biskupiji.

Kan. 2283. - Ono što je u kan. 2265 propisano glede izopćenja, ima se primijeniti i na obustavu.

Kan. 2284. - Kada se radi o kaznenoj zabrani obustave, koja brani podjelbu Otajstava i Blagoslovina, ima se obdržavati propis kan. 2261, kada o kaznenoj zabrani obustave, koja zabranjuje čin poglavarske vlasti u pravnom području bilo unutarnjem bilo izvanjem, čin je nevaljan, npr. svetotajstveno odrješenje, ako je bila izrečena osudna ili izjavna presuda, ili je Poglavar izrijekom izjavio, da oduzima samu poglavarsku vlast; inače je samo nedopušten, osim ako je zatražen od vjernika prema odredbi spom. kan. 2261, § 2.

Kan. 2285. - § 1. Ako je krivično djelo počinilo duhovničko udruženje ili zborno tijelo, može obustava biti izrečena ili protiv pojedinih osoba, koje su krivično djelo počinile ili protiv udruženja, kao takvog, ili protiv osoba, koje su ga počinile i protiv udruženja.

§ 2. U prvom slučaju, imaju se obdržavati kanoni ovoga članka.

§ 3. U drugom, zabranjeno je udruženju izvršivati ona duhovna prava, koja mu kao udruženju, pripadaju.

§ 4. U trećem, učinci se spajaju.

2285 § 1: C. 40, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. un., *ne sede vacante aliquid innovetur,* III, 8, in VI°.

2285 § 3: C. 16, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. un., *ne sede vacante aliquid innovetur,* III, 8, in VI°.

TITULUS IX.

DE POENIS VINDICATIVIS.

Can. 2286. - Poenae vindicativae illae sunt, quae directe ad delicti expiationem tendunt ita ut earum remissio e cessatione contumaciae delinquentis non pendeat.

Can. 2287. - Ab inflictis poenis vindicativis datur appellatio seu recursus in suspensivo, nisi aliud expresse in iure caveatur.

Can. 2288. - Exceptis poenis degradationis, depositionis, privationis officii aut beneficii, et nisi urgeat necessitas reparandi scandalum, prudentiae iudicis remittitur, si reus talis sit ut prima vice post vitam laudabiliter peractam deliquerit, poenae ordinariae per sententiam condemnatoriam inflictae exsecutionem suspendere, ea tamen conditione ut, si reus intra proximum triennium aliud delictum eiusdem vel alterius generis commiserit, poenam utrique delicto debitam luat.

Can. 2289. - Poena vindicativa finitur eius expiatione vel dispensatione ab eo concessa qui legitimam habeat dispensandi potestatem ad normam Can. 2236.

Can. 2290. - § 1. In casibus occultis urgentioribus, si ex observatione poenae vindicativae latae sententiae, reus seipsum proderet cum infamia et scandalo, quilibet confessarius potest in foro sacramentali obligationem servandae poenae suspendere, iniuncto onere recurrendi saltem intra mensem per epistolam et per confessarium, si id fieri possit sine gravi incommodo, reticito nomine, ad S. Poenitentiariam vel ad Episcopum facultate praeditum et standi eius mandatis.

§ 2. Et si in aliquo casu extraordinario hic recursus sit impossibilis, tunc ipsemet confessarius potest dispensationem concedere ad normam Can. 2254, § 3.

2289: Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensonis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum.*

NASLOV IX.

ODMAZNE KAZNE

Kan. 2286. - Odmazne su kazne takove, koje neposredno idu za tim, da se dade zadovoljština za krivično djelo tako, da njihovo opraštanje ne zavisi o tom, da li je kod počinitelja prestala upornost.

Kan. 2287. - Protiv kazni, koje su izrečene kao odmazne, može se uložiti priziv odnosno pritužba s obustavnom moći, osim ako je drugačije u zakonu izrijekom predviđeno.

Kan. 2288. - Ako se radi o takovom krivcu, koji je poslije hvalevrijedno provedenog života po prvi puta počinio kažnjivo djelo, prepušteno je razboritosti sučevoj, odgoditi izvršenje redovite kazne izrečene osudnom presudom, ali samo uvjetno tako, da krivac, ako unutar narednog trogodišta počini drugo krivično djelo iste ili druge vrsti, mora podnijeti kaznu za obadva krivična djela, ali se od toga izuzimaju kazne lišenja duhovništva, svrgnuća, oduzeća službe ili nadarbine, a ne smije postojati hitna nužda popraviti sablazan.

Kan. 2289. - Odmazna kazna prestaje njezinim izvršenjem ili pomilovanjem podijeljenim od strane onoga, koji ima zakonitu vlast dati pomilovanje prema odredbi kan. 2236.

Kan. 2290. - § 1. U slučajevima skrovitim i hitnijim, ako bi krivac obdržavanjem unaprijed izrečene odmazne kazne, s osramoćenjem i sablazni, sam sebe prokazao, može svaki ispovjednik u ispovijedi odgoditi obdržavanje kazne, time da naloži dužnost ponovno se obratiti, barem unutar roka od mjesec dana i putem ispovjednika, ako je to bez veće poteškoće moguće, pod skrivenim imenom, na Sv. Pokorništvo ili na ovlaštenoga Biskupa te se pokoriti njegovim nalozima.

§ 2. A ako bi u kojemu izvanrednom slučaju bilo nemoguće ovako se ponovno obratiti, tada može i sam ispovjednik podijeliti pomilovanje prema odredbi kan. 2254, § 3.

CAPUT I.

DE POENIS VINDICATIVIS COMMUNIBUS.

Can. 2291. - Poenae vindicativae quae omnes fideles pro delictorum gravitate afficere possunt, in Ecclesia praesertim sunt:

1.° Interdictum locale et interdictum in communitatem seu collegium in perpetuum vel ad tempus praefinitum vel ad beneplacitum Superioris;

2.° Interdictum ab ingressu ecclesiae in perpetuum vel ad tempus praefinitum vel ad beneplacitum Superioris;

3.° Poenalis translatio vel suppressio sedis episcopalis vel paroecialis;

4.° Infamia iuris;

5.° Privatio sepulturae ecclesiasticae, ad normam Can. 1240, § 1;

6.° Privatio Sacramentalium;

7.° Privatio vel suspensio ad tempus pensionis quae ab Ecclesia vel ex bonis Ecclesiae solvitur, vel alius iuris seu privilegii ecclesiastici;

8.° Remotio ab actibus legitimis ecclesiasticis exercendis;

9.° Inhabilitas ad gratias ecclesiasticas aut munia in Ecclesia quae statum clericalem non requirant, vel ad gradus academicos auctoritate ecclesiastica consequendos;

10.° Privatio vel suspensio ad tempus muneris, facultatis vel gratiae iam obtentae;

11.° Privatio iuris praecedentiae vel vocis activae et passivae vel iuris ferendi titulos honoris, vestem, insignia, quae Ecclesia concesserit;

12.° Mulcta pecuniaria.

Can. 2292. - Poenalis suppressio aut translatio sedis episcopalis est Romano Pontifici reservata; sedis autem paroecialis, a locorum Ordinariis decerni nequit, nisi cum consilio Capituli.

Can. 2293. - § 1. Infamia est vel iuris vel facti.

2292: C. 25, C. XXV, q. 2; c. 9, X, *de haereticis,* V, 7.

GLAVA I.

OPĆE ODMAZNE KAZNE

Kan. 2291. - Odmazne kazne, koje se u Crkvi mogu nametnuti svima vjernicima prema težini krivičnih djela, osobito su ove:

1.° Mjesna uskrata bogoslužja i uskrata bogoslužja nad udruženjem ili zbornim tijelom za vječita vremena ili na određeno vrijeme ili do volje Poglavareve;

2.° Uskrata ulaska u crkvu za vječita vremena ili za određeno vrijeme ili do volje Poglavareve;

3.° Kazneni premještaj ili dokinuće biskupskog ili župskog sjedišta;

4.° Pravna beščasnost;

5.° Oduzeće crkvenog pokopa, prema odredbi kan. 1240, § 1;

6.° Oduzeće prava primati Blagoslovine;

7.° Oduzeće ili privremena obustava nametnog davka, koji se isplaćuje od strane Crkve ili iz crkvene imovine, ili drugog kojeg prava ili crkvene povlastice;

8.° Otstranjene od izvršivanja crkvenih časnih čina;

9.° Onesposobljenje za crkvene milosti ili zvanja u Crkvi, za koje se ne traži duhovnički stališ, te za postignuće akademskih stupnjeva po crkvenoj vlasti;

10.° Oduzeće ili privremena obustava zvanja, ovlaštenja ili milosti već postignute;

11.° Oduzeće prava prednosti ili kod izbora glasovati i biti biran ili prava nositi počasne naslove, odjeću, odličja, koja je podijelila Crkva;

12.° Novčana globa.

Kan. 2292. - Kazneno je dokinuće ili premještaj biskupskog sjedišta pridržano Rimskom Prvosvećeniku; a glede župskog sjedišta ne mogu mjesni Ordinariji donijeti takovu odluku bez savjeta Kaptola.

Kan. 2293. - § 1. Beščasnost je ili pravna ili činjenična.

2293 § 1: C. 2, C. III, q. 7.

§ 2. Infamia iuris illa est quae casibus iure communi expressis statuitur.

§ 3. Infamia facti contrahitur, quando quis, ob patratum delictum vel ob pravos mores, bonam existimationem apud fideles probos et graves amisit, de quo iudicium spectat ad Ordinarium.

§ 4. Neutra afficit delinquentis consanguineos aut affines, firmo praescripto Can. 2147, § 2, n. 3.

Can. 2294. - § 1. Qui infamia iuris laborat, non solum est irregularis ad normam Can. 984, n. 5, sed insuper est inhabilis ad obtinenda beneficia, pensiones, officia et dignitates ecclesiasticas, ad actus legitimos ecclesiasticos perficiendos, ad exercitium iuris aut muneris ecclesiastici, et tandem arceri debet a ministerio in sacris functionibus exercendo.

§ 2. Qui laborat infamia facti, repelli debet tum a recipiendis ordinibus ad normam Can. 987, n. 7, dignitatibus, beneficiis, officiis ecclesiasticis, tum ab exercendo sacro ministerio et ab actibus legitimis ecclesiasticis.

Can. 2295. - Infamia iuris desinit sola dispensatione a Sede Apostolica concessa; infamia facti cum bona existimatio apud fideles probos et graves, omnibus perpensis adiunctis et praesertim diuturna rei emendatione, fuerit, prudenti Ordinarii iudicio, recuperata.

Can. 2296. - § 1. Si agatur de rebus ad quas assequendas capacitas iure communi statuitur, inhabilitatis poenam infligere una Sedes Apostolica potest.

2293 § 2: C. 9, C. III, q. 5; c. 2, C. III, q. 7; c. 17, C. VI, q. 1.

2293 § 3: C. 9, C. III, q. 5; c. 2, C. III, q. 7; c. 2, 3, 17, C. VI, q. 1; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 54, X, *de testibus et attestationibus,* II, 20; c. 4, 21, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; S. C. C., *Agrigentina,* 12 dec. 1767, 6 et 30 ian. 1768; *Beneventana,* 18 nov. 1769.

2293 § 4: C. 4, D. LVI; c. 5-7, 10, C. I, q. 4; c. 1, C. XXIV, q. 3; Reg. 15, 22, R. J., in VI°; S. C. S. Off., 3 febr. 1898, ad 1; S. C. C., *Aquen.,* 26 nov. 1650.

2294 § 1: C. 1, C. III, q. 7; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; Reg. 87, R. J., in VI°; c. un., *de poenis,* tit. XII, in Extravag. Ioan. XXII; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 5; S. C. C., *Posnanien.,* 2 aug. 1755; *S. Angeli in Vado,* 22 sept., 1 dec. 1855, 26 apr., 22 nov. 1856, 14 febr. 1857; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.* -- Vide etiam Can. 167, § 1, n. 3, § 2; 373, § 4; 765, n. 2; 766, n. 2; 795, n. 2; 796, n. 3; 1470, § 4; 1589, § 1; 1657, § 1.

2294 § 2: C. 1, C. III, q. 7; c. 4, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 13, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 11, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; Reg. 87, R. J., in VI°; S. C. C., *Novarien.,* 1 oct. 1661; *Mediolanen. seu Alexandrina,* 28 nov. 1693; *Elboren.,* 9 febr., 16 mart. 1737, ad 1; Pontificale Rom., tit. *De confirmandis;* tit. *De ordinibus conferendis.* -- Vide etiam Can. 373, § 4; 766, n. 2; 796, n. 3; 1589, § 1; 1657, § 1.

2295: C. 4, 14, D. LVI; c. 4, C. XXXV, q. 6; c. 23, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27; c. 10, X, *de purgatione canonica,* V, 34; Pius IX, ep. encycl. *«Levate»,* 27 oct. 1867; S. C. C., *Lavellana seu Romana,* 8 iun., 6 iul. 1726; *Spoletana,* 19 ian., 16 mart. 1737; *Elboren.,* 9 febr., 16 mart. 1737, ad 1; *Salernitana,* 9 febr. 1760; *Beneventana,* 6 aug. 1763; *Terulen.,* 3 iul. 1762, 27 aug., 24 sept. 1763; *Agrigentina,* 12 dec. 1767, 16 et 30 ian. 1768; *Sabinen.,* 20 maii, 17 iun. 1786; *Nullius Montis Virginis,* 16 febr., 5 apr. 1788; *S. Miniati,* 20 mart. 1830; *Ferrarien.,* 25 ian. 1851, ad 2.

§ 2. Pravna je beščasnost ona, koja je ustanovljena za slučajeve izrijekom navedene u općem pravu.

§ 3. Činjenična beščasnost nastaje, kada netko izgubi primjerno poštivanje kod čestitih i ozbiljnih vjernika zbog počinjenog krivičnog djela ili zbog nećudorednog života, o čemu suditi spada na Ordinarija.

§ 4. Nijedna ni druga ne nastaje za rodbinu i svojtu počinitelja kažnjivog djela, ali važi odredba kan. 2147, § 2, br. 3.

Kan. 2294. - § 1. Tko je upao u pravnu beščasnost, taj je ne samo pod ređeničkom nepravilnosti prema odredbi kan. 984, br. 5, nego je povrh toga onesposobljen zadobiti nadarbine, nametne davke, crkvene službe i dostojnosti, izvršivati crkvene časne čine, te konačno ne smije mu se dati, da služi pri svetim obrednim činima.

§ 2. Tko je upao u činjeničnu beščasnost, mora se isključiti kako od primitka redova prema odredbi kan. 987, br. 7, crkvenih dostojnosti, nadarbina, službi, tako i od izvršivanja svetog bogoslužja i od crkvenih časnih čina.

Kan. 2295. - Pravna beščasnost prestaje jedino pomilovanjem podijeljenim od strane Apostolske Stolice; činjenična beščasnost onda, kada je, uzevši u obzir sve prilike, a osobito dugotrajni popravak krivca, opet povraćeno, po razboritoj ocjeni Ordinarijevoj, primjereno poštivanje kod čestitih i ozbiljnih vjernika.

Kan. 2296. - § 1. Jedino Apostolska Stolica može izreći kaznu onesposobljenja, ako se radi o stvarima, kod kojih je pravna sposobnost za njihovo postignuće propisana općim pravom.

§ 2. Iura iam quaesita non amittuntur ob supervenientem inhabilitatem, nisi huic addatur poena privationis.

Can. 2297. - Mulctas pecuniarias iure communi inflictas, quarum erogatio non sit eodem iure praefinita, aliasque iure peculiari statutas vel statuendas, Ordinarii locorum erogare debent in pios usus, non vero in commodum mensae episcopalis aut capitularis.

CAPUT II.

DE PECULIARIBUS CLERICORUM POENIS VINDICATIVIS.

Can. 2298. - Poenae vindicativae quae clericis tantum applicantur, sunt:

1.° Prohibitio exercendi sacrum ministerium praeterquam in certa ecclesia;

2.° Suspensio in perpetuum vel ad tempus praefinitum, vel ad beneplacitum Superioris;

3.° Translatio poenalis ab officio vel beneficio obtento ad inferius;

4.° Privatio alicuius iuris cum beneficio vel officio coniuncti;

5.° Inhabilitas ad omnes vel ad aliquot dignitates, officia, beneficia aliave munera propria clericorum;

6.° Privatio poenalis, beneficii vel officii cum vel sine pensione;

7.° Prohibitio commorandi in certo loco vel territorio;

8.° Praescriptio commorandi in certo loco vel territorio;

9.° Privatio ad tempus habitus ecclesiastici;

10.° Depositio;

11.° Privatio perpetua habitus ecclesiastici;

12.° Degradatio.

2296 § 2: Reg. 15, 49, R. J., in VI°.

2297: C. 2, X, *de poenis,* V, 37; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3, 14; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 15; Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 12; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 39; S. C. Ep. et Reg., *Aversana,* 22 ian. 1591, ad 5; S. C. C., *Tridentina,* 20 iul. 1613; *Aesina,* 7 apr. 1618; *Lavellen.,* 14 iun. 1642; *Maxarien.,* 6 dec. 1642, ad 1; *Eugubina,* 9 apr. 1644; *Fulginaten.,* 18 nov. 1645, ad 2; *Elnen.,* 28 mart. 1648, ad 6; *Nicien.,* 20 mart. 1649; *Ripana,* 18 apr. 1654; *Alexanen.,* 23 iun., 1 sept. 1742, ad 10, 11; *Sedunen.,* 24 ian. 1801, ad III.

§ 2. Prava već stečena ne gube se zbog nadošlog onesposobljenja, osim ako je ovom pridana kazna oduzeća.

Kan. 2297. - Novčane globe koje su propisane u općem pravu, a u istom pravu nije predviđeno, na što se imaju upotrijebiti, te druge, koje su ustanovljene ili se imaju ustanoviti krajevnim pravom, moraju mjesni Ordinariji upotrijebiti u pobožne svrhe, a ne u korist stola biskupskog ili kaptolskog.

GLAVA II.

POSEBNE ODMAZNE KAZNE ZA DUHOVNIKE

Kan. 2298. - Odmazne su kazne, koje se primjenjuju samo kod duhovnika, ove:

1.° Zabrana izvršivati sveto bogoslužje, osim u određenoj crkvi;

2.° Obustava za vječita vremena ili za određeno vrijeme, ili do volje Poglavara;

3.° Kazneni premještaj s postignute službe ili nadarbine na nižu;

4.° Oduzeće nekoga prava spojenog s nadarbinom ili službom;

5.° Onesposobljenje za sve ili bilo koje dostojanstvo, službu, nadarbinu odnosno drugo kakovo zvanje vlastito duhovnicima;

6.° Kazneno oduzeće nadarbine ili službe sa ili bez nametnog davka;

7.° Zabrana boraviti na određenom mjestu ili području;

8.° Propisivanje boravljenja na određenom mjestu ili području;

9.° Privremeno oduzeće prava nositi crkveno odijelo;

10.° Svrgnuće;

11.° Oduzeće prava nositi crkveno odijelo za vječita vremena;

12.° Lišenje duhovništva.

2298 12.°: Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis et restitutionis sacrorum ordinum.*

Can. 2299. - § 1. Si clericus beneficium inamovibile obtineat, eodem in poenam privari potest solum in casibus iure expressis; si amovibile, etiam ob alias rationabiles causas.

§ 2. Clerici obtinentes beneficia, officia, dignitates, possunt etiam aliquo tantum ministerio cum iisdem coniuncto, ex. gr., ministerio praedicandi, confessiones audiendi etc., prohiberi ad certum tempus.

§ 3. Nequit clericus privari beneficio aut pensione cuius titulo ordinatus fuit, nisi aliunde eius honestae sustentationi provideatur, salvo praescripto Can. 2303, 2304.

Can. 2300. - Si clericus gravia scandala praebeat et monitus non resipiscat, nec scandalum queat aliter removeri, potest interim privari iure deferendi habitum ecclesiasticum; quae privatio, dum perdurat, secumfert prohibitionem exercendi ministeria quaevis ecclesiastica et privationem privilegiorum clericalium.

Can. 2301. - Ordinarius nequit praescribere ut clericus certo in loco, extra fines suae dioecesis, commoretur, nisi accedat consensus Ordinarii illius loci vel agatur de domo poenitentiae seu emendationis clericis non solum dioecesanis, sed etiam estraneis destinata, aut de domo religiosa exempta, Superiore eiusdem consentiente.

Can. 2302. - Tam praescriptio quam prohibitio certo in loco commorandi et collocatio in domo poenitentiae aut in domo religiosa, praesertim si diu duraturae sint imponantur tantum in casibus gravibus, in quibus, prudenti Ordinarii iudicio, eae poenae necessariae sint ad clerici emendationem aut scandali reparationem.

Can. 2303. - § 1. Depositio, firmis obligationibus e suscepto ordine exortis et privilegiis clericalibus, secumfert tum suspensionem ab officio, et inhabilitatem ad quaelibet officia, dignitates, beneficia, pensiones, munera in Ecclesia, tum etiam privationem illorum quae reus habeat, licet eorum titulo fuerit ordinatus.

2299 § 1: Vide etiam Can. 2147.

2299 § 2: C. 2, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 4, X, *de iudiciis,* II, 1.

2302: C. 7, 8, 10, 11, D. LXXXI; S. C. Ep. et Reg., *Spoletana,* 6 mart. 1846; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sin.), 18 oct. 1883, n. V, 6.

Kan. 2299. - § 1. Ako je duhovnik zadobio stalnosnu nadarbinu, ona mu se za kaznu može oduzeti samo u slučajevima izrijekom navedenima u zakonu; ako je nestalnosna, tada i zbog drugih razložnih razloga.

§ 2. Duhovnicima, koji su zadobili nadarbine, službe, dostojnosti, može se zabraniti i to, da kroz određeno vrijeme ne izvršuju samo neki s ovima spojeni bogoslužni čin, npr. propovijedati, ispovijedati, itd.

§ 3. Duhovniku se ne može oduzeti nadarbina ili nametni davak, što no su služili kao opskrbni naslov pri njegovom ređenju, osim ako je od drugud poskrbljeno za njegovo pristojno uzdržavanje, uz obdržavanje propisa kan. 2303, 2304.

Kan. 2300. - Ako duhovnik uzrokuje teške sablazni, te se opomenut ne popravi, a sablazan se drukčije ne može ukloniti, može mu se međutimno oduzeti pravo nositi crkveno odijelo; ovakovo oduzeće, dok traje, uključuje i zabranu izvršivati bilo koji crkveni bogoslužni čin i oduzeće duhovničkih povlastica.

Kan. 2301. - Ordinarij ne može propisati, da duhovnik mora boraviti na određenom mjestu, izvan granica njegove biskupije, ako na to ne pristane Ordinarij onoga mjesta ili ako se ne radi o kući za pokoru i popravak namijenjenoj ne samo za biskupijske, nego i za strane duhovnike, ili o izuzetoj redovničkoj kući, s pristankom njezinog Poglavara.

Kan. 2302. - Odredbu da se mora ili ne smije boraviti na određenom mjestu, te smjestiti se u kući pokore ili kući redovničkoj, osobito ako bi to imalo dugo trajati, treba izdati samo u teškim slučajevima, u kojima su ove kazne, po razboritoj ocjeni Ordinarijevoj, potrebite, da se duhovnik popravi i sablazan ukloni.

Kan. 2303. - § 1. Svrgnuće uključuje, a da pri tom ne prestaju obveze nastale iz primljenog reda ni duhovničke povlastice, ujedno i obustavu od službe, te onesposobljenje za bilo koje službe, dostojnosti, nadarbine, nametne davke, zvanja u Crkvi, kao i oduzeće takovih, koje duhovnik ima, iako su one bile opskrbnim naslovom pri njegovom ređenju.

2303 § 1: C. 4, 7, 10, D. L; c. 4, D. LXXXII; c. 8, X, *de dolo et contumacia,* II, 14; c. 9, X, *de haereticis,* V, 7; c. 2, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 1, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum.*

§ 2. Sed hoc ultimo in casu, si clericus vere indigeat, Ordinarius pro sua caritate, quo meliore modo fieri potest, ei providere curet, ne cum dedecore status clericalis mendicare cogatur.

§ 3. Poena depositionis infligi neqiut, nisi in casibus iure expressis.

Can. 2304. - § 1. Si clericus depositus non det emendationis signa et praesertim si scandalum dare pergat monitusque non resipiscat, Ordinarius potest eum perpetuo privare iure deferendi habitum ecclesiasticum.

§ 2. Haec privatio secumfert privationem privilegiorum clericalium et cessationem praescripti Can. 2303, § 2.

Can. 2305. - § 1. Degradatio in se continet depositionem, perpetuam privationem habitus ecclesiastici et reductionem clerici ad statum laicalem.

§ 2. Haec poena ferri solummodo potest propter delictum in iure expressum, aut si clericus, iam depositus et habitu clericali privatus, grave adhuc scandalum per annum praebere pergat.

§ 3. Alia est *verbalis* seu *edictalis,* quae sola sententia irrogatur, ita tamen ut omnes suos effectus iuridicos statim habeat sine ulla exsecutione; alia *realis,* si serventur sollemnia praescripta in Pontificali Romano.

2303 § 3: C. 7, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 1; c. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38.

2305 § 1: C. 7, 10, D. L; c. 7, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 27, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 2, *de poenis*, V, 9 in VI°; Pontificale Rom., tit. *Degradationis forma.*

§ 2. No u ovom posljednjem slučaju, neka Ordinarij, ako je duhovnik zaista u oskudici, iz ljubavi vodi o tom brigu, da se za njega, kako bolje može, posrkbi, da ne bi morao na sramotu duhovničkog stališta prositi.

§ 3. Kazna se svrgnuća može izreći samo u slučajevima, koji su u zakonu izričito navedeni.

Kan. 2304. - § 1. Ako svrgnuti duhovnik ne pokazuje znakove popravka, a osobito ako i dalje uzrokuje sablazan i opomenom ne dozove pameti, može mu Ordinarij za vječita vremena oduzeti pravo nositi crkveno odijelo.

§ 2. Ovakovo oduzeće uključuje oduzeće duhovničkih povlastica i prestanak propisa kan. 2303, § 2.

Kan. 2305. - § 1. Lišenje duhovništva sadržaje u sebi svrgnuće, oduzeće crkvenog odijela za vječita vremena i povratu duhovnika u svjetovnjački stališ.

§ 2. Ova se kazna može izreći samo zbog krivičnog djela u zakonu izrijekom navedenog, ili ako duhovnik, koji je već svrgnut i komu je oduzeto crkveno odijelo, i dalje kroz godinu dana uzrokuje tešku sablazan.

§ 3. Jedno je *izričajno* ili *oglasno,* koje se nameće samom presudom, ali tako da ona odmah proizvodi sve pravne učinke bez ikojega izvršenja; drugo je *stvarno*, ako se izvršuju svečanosni čini propisani u Rimskom Velesvećeničkom obredniku.

2305 § 2: Pontificale Rom., tit. *Ordo suspensionis, reconciliationis, depositionis, dispensationis, degradationis, et restitutionis sacrorum ordinum.*

2305 § 3: C. 2, *de poenis,* V, 9, in VI°; Conc. Trident., sess. XIII, *de ref.,* c. 4; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quam grave»,* 2 aug. 1757, § 3-9, 16; Pontificale Rom., tit. *Degradationis forma.*

TITULUS X.

DE REMEDIIS POENALIBUS ET POENITENTIIS.

CAPUT I.

DE REMEDIIS POENALIBUS.

Can. 2306. - Remedia poenalia sunt:
1.° Monitio;
2.° Correptio;
3.° Praeceptum;
4.° Vigilantia.

Can. 2307. - Eum qui versatur in proxima occasione delictum committendi vel in quem, ex inquisitione peracta, gravis suspicio cadit delicti commissi, Ordinarius per se vel per interpositam personam moneat.

Can. 2308. - Si ex alicuius conversatione scandalum vel gravis ordinis perturbatio oriantur, est locus correptioni, ab Ordinario per se vel per interpositam personam, etiam per epistolam faciendae, peculiaribus accommodatae conditionibus personae et facti de quo agitur.

Can. 2309. - § 1. Tam monitio quam correptio potest esse vel publica vel secreta.

§ 2. Correptio vel monitio publica fiat vel coram notario aut duobus testibus, vel per epistolam ita tamen ut de receptione et tenore epistolae ex aliquo documento constet.

§ 3. Correptio publica fieri tantum potest adversus reum de delicto convictum vel confessum; et est iudicialis, si fiat a iudice pro tribunali sedente vel ab Ordinario ante processum criminalem.

2306 4.°: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 1, 4; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1882, n. I, IV.

2307: Reg. 68, 72, R. J., in VI°.

2308: C. 2, X, *de purgatione canonica,* V, 34.

NASLOV X.

KAZNENE MJERE I POKORE

GLAVA I.

KAZNENE MJERE

Kan. 2306. - Kaznene su mjere:
1.° Opomena;
2.° Ukor;
3.° Nalog;
4.° Nadzor.

Kan. 2307. - Onoga koji se nalazi u najbližoj prigodi da počini krivično djelo ili po dovršenoj istrazi, u teškom osumnjičenju, da je počinio krivično djelo, treba da Ordinarij opomene sam osobno ili po posredniku.

Kan. 2308. - Ako bi nečije ponašanje uzrokovalo sablazan ili velik nered, ima mjesta ukoru, koji treba da izvrši Ordinarij sam osobno ili putem posrednika, pa i putem pisma, primjereno posebnim prilikama osobe i stvari o kojoj se radi.

Kan. 2309. - § 1. I opomena i ukor mogu biti javni ili tajni.

§ 2. Javni ukor ili opomena ima se izvršiti ili pred bilježnikom i dvojicom svjedoka, ili putem pisma, ali tako da o primitku i sastavku pisma predleži neka dokaznica.

§ 3. Javni se ukor može izvršiti samo protiv krivca, kojemu je krivično djelo dokazano ili ga je priznao; i on je sudbeni, ako je izvršen od suca u sudištu ili od Ordinarija prije početka krivičnog postupka.

2309 § 1: C. 2, X, *de purgatione canonica,* V, 34; S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 6; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. VI.

2309 § 2: S. C. Ep. et Reg., instr 11 iun. 1880, n. 6; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. VI.

§ 4. Correptio iudicialis vel habetur loco poenae vel fit ad augendam poenam, praecipue si agatur de recidivo.

§ 5. De monitione et correptione, etsi secreto factae fuerint, constare debet ex aliquo documento in secreto archivo Curiae asservando.

§ 6. Tam correptio quam monitio fieri potest semel vel pluries, pro Superioris arbitrio et prudentia.

Can. 2310. - Monitionibus et correptionibus incassum factis, vel si ex eisdem effectum sperare non liceat, datur praeceptum, quo quid agere quidve evitare praeventus debeat, accurate indicetur, cum poenae comminatione in casu transgressionis.

Can. 2311. - § 1. Si casus gravitas ferat et praecipue si agatur de eo qui in periculo versatur relabendi in idem crimen, eum Ordinarius submittat vigilantiae.

§ 2. Vigilantia praecipi quoque potest ad augendam poenam, praecipue in recidivos.

CAPUT II.

DE POENITENTIIS.

Can. 2312. - § 1. Poenitentiae in foro externo imponuntur ut delinquens vel poenam effugiat, vel poenae contractae absolutionem aut dispensationem recipiat.

§ 2. Ob delictum aut transgressionem occultam nunquam poenitentia publica imponatur.

§ 3. Poenitentiae non tam secundum quantitatem delicti, quam secundum poenitentis contritionem moderandae sunt, pensatis qualitatibus personarum et delictorum adiunctis.

2309 § 5: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 6; S. C. de Religiosis, decr. 16 ian. 1911, n. 7, 11; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. VI.

2310: S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880, n. 7; S. C. de Prop. Fide, instr. a. 1883, n. VII.

§ 4. Sudbeni se ukor primjenjuje ili mjesto kazne ili za pojačanje kazne, osobito ako se radi o povratniku.

§ 5. Iako su opomena i ukor izvršni potajice, mora o tom postojati dokaz po bilo kakovoj dokaznici, koja se ima čuvati u tajnoj pismohrani Kurije.

§ 6. I ukor se i opomena mogu učiniti jednom ili više puta, prema sudu i razboritosti Poglavarevoj.

Kan. 2310. - Kada su opomene i ukori ostali bez uspjeha, izdaje se nalog, u kojemu se, pod prijetnjom kazne za slučaj prekršaja, ima točno označiti, što okrivljenik mora učiniti odnosno propustiti.

Kan. 2311. - § 1. Ako to zahtijeva težina slučaja, a osobito ako se radi o nekomu, tko je u pogibli, da ponovno počini isto zlodjelo, neka ga Ordinarij podvrgne nadzoru.

§ 2. Nadzor se može odrediti i u svrhu pojačanja kazne, osobito protiv povratnika.

GLAVA II.

POKORE

Kan. 2312. - § 1. Pokore se u izvanjem pravnom području nalažu zato, da počinitelj krivičnog djela ili izbjegne kazni, ili da od kazne, u koju je upao, dobije odrješenje odnosno pomilovanje.

§ 2. Za krivično djelo ili prestupak suskroviti ne smije se nikada naložiti javna pokora.

§ 3. Pokore se imaju odmjeriti ne toliko prema težini krivičnog djela, koliko prema skrušenosti pokornikovoj, uzimajući u obzir svojstva osoba i okolnosti krivičnih djela.

2312 § 1: C. 4, 10, 34, D. L; c. 15, D. LXXXI; c. 8, 22, C. XVII, q. 4; c. 23, D. I, *de poenit.*; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 2, X, *de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae,* IV, 13; c. 2, X, *de clerico non ordinato ministrante,* V, 28.

2312 § 2: C. 7, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38.

2312 § 3: C. 8, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38.

Can. 2313. - § 1. Praecipuae poenitentiae sunt praecepta:

1.° Recitandi determinatas preces;

2.° Peragendi piam aliquam peregrinationem vel alia pietatis opera;

3.° Servandi peculiare ieiunium;

4.° Erogandi eleemosynas in pios usus;

5.° Peragendi exercitia spiritualia in pia aut religiosa domo per aliquot dies.

§ 2. Poenitentias Ordinarius pro sua prudentia addere potest poenali remedio monitionis et correptionis.

2313 § 1. 5.°: C. 34, 41, D. L; c. 13, D. LV; c. 15, C. XXXIII, q. 2; c. 6, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38.

Kan. 2313. - § 1. Poglavite pokore su nalozi:

1.° Izgovoriti određene molitve;

2.° Izvršiti neko hodočašće ili druga pobožna djela;

3.° Držati posebni post;

4.° Dati milostinju u pobožne svrhe;

5.° Svršiti kroz nekoliko dana duhovne vježbe u kojoj pobožnoj ili redovničkoj kući.

§ 2. Pokore može Ordinarij po svojoj razboritosti pridodati kaznenoj mjeri opomene i ukora.

PARS TERTIA

DE POENIS IN SINGULA DELICTA

TITULUS XI.

DE DELICTIS CONTRA FIDEM ET UNITATEM ECCLESIAE.

Can. 2314. - § 1. Omnes a christiana fide apostatae et omnes et singuli haeretici aut schismatici:

1.° Incurrunt ipso facto excommunicationem;

2.° Nisi moniti resipuerint, priventur beneficio, dignitate, pensione, officio aliove munere, si quod in Ecclesia habeant, infames declarentur, et clerici, iterata monitione, deponantur;

3.° Si sectae acatholicae nomen dederint vel publice adhaeserint, ipso facto infames sunt et, firmo praescripto Can. 188, n. 4, clerici, monitione incassum praemissa, degradentur.

2314 § 1. 3.°: C. 1-3, 11, 12, 16, 32, D. L; c. 21, 22, C. I, q. 7; c. 23, C. II, q. 7; c. 3, C. III, q. 4; c. 17, C. VI, q. 1; c. 5, C. XI, q. 3; c. 35, 42, 43, C. XXIII, q. 5; c. 41, C. XXIV, q. 1; c. 8, 9, 13, 15, X, *de haereticis,* V, 7; c. 1, X, *de schismaticis et ordinatis ab eis,* V, 8; c. 49, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 26, X, *de verborum significatione,* V, 40; c. 1, 2, 12, 13, 15, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 1, *de schismaticis,* V, 3, in VI°; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 42; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 2, 3, 6; S. Pius V, const. *«Cum ex Apostolatus»,* 17 ian. 1567; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 1, 3; S. C. S. Off., 30 iul. 1806.

DIO TREĆI

KAZNE ZA POJEDINA KRIVIČNA DJELA

NASLOV XI.

KRIVIČNA DJELA PROTIV VJERE I JEDINSTVA CRKVE

Kan. 2314. - § 1. Svi otpadnici od kršćanske vjere, te svi i pojedini krivovjerci i raskolnici:

1.° Upadaju tim samim u izopćenje;

2.° Ako se opomenuti ne poprave, ima im se oduzeti nadarbina, dostojnost, nametni davak, služba ili drugo zvanje, ako bi takovo imali u Crkvi, moraju se proglasiti beščasnima, a duhovnici, poslije opetovane opomene, svrgnuti;

3.° Ako su prešli na nekatoličku sljedbu ili su javno uz nju pristali, postaju tim samim beščasni, a duhovnici, uz obdržavanje propisa kan. 188, br. 4, imaju se, ako predhodna opomena ostane bezuspješna, lišiti duhovništva.

§ 2. Absolutio ab excommunicatione de qua in § 1, in foro conscientiae impertienda, est speciali modo Sedi Apostolicae reservata. Si tamen delictum apostasiae, haeresis vel schismatis ad forum externum Ordinarii loci quovis modo deductum fuerit, etiam per voluntariam confessionem, idem Ordinarius, non vero Vicarius Generalis sine mandato speciali, resipiscentem, praevia abiuratione iuridice peracta aliisque servatis de iure servandis, sua auctoritate ordinaria in foro exteriore absolvere potest; ita vero absolutus, potest deinde a peccato absolvi a quolibet confessario in foro conscientiae. Abiuratio vero habetur iuridice peracta cum fit coram ipso Ordinario loci vel eius delegato et saltem duobus testibus.

Can. 2315. - Suspectus de haeresi, qui monitus causam suspicionis non removeat, actibus legitimis prohibeatur, et clericus praeterea, repetita inutiliter monitione, suspendatur a divinis; quod si intra sex menses a contracta poena completos suspectus de haeresi sese non emendaverit, habeatur tanquam haereticus, haereticorum poenis obnoxius.

Can. 2316. - Qui quoquo modo haeresis propagationem sponte et scienter iuvat, aut qui communicat in divinis cum haereticis contra praescriptum Can. 1258, suspectus de haeresi est.

2314 § 2: C. 9, 21, 22, C. I, q. 7; c. 9, X, *de haereticis,* V, 7; c. 10, X, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 11, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Clemens VII, ep. *«Cum sicut»,* 15 ian. 1530, § 2; S. C. S. Off., 21 ian. 1627; 3 ian. 1640; 28 sept. 1672; 25 iun. 1715, ad 1-3; (Tunkin. Orient.), 5 sept. 1736, ad 2; 30 iul. 1806; litt. 7 maii 1822; 20 iul. 1859; (Myssur.), 28 aug. 1861; 1 febr. 1865; litt. 8 mart. 1882; 28 mart. 1900; litt. (ad Ep. Tergestin.), 8 iun. 1900; declar. 19 febr. 1916; S. C. C., *Concordien.,* mense ian. 1585, ad 1; *Camenecen.,* 4 dec. 1632; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 13 iun. 1625; (C. P. pro Sin.), 28 dec. 1770; instr. (ad Praef. Mission. Thibet), 1 maii 1779; litt. (ad Ep. Limericen.), 8 apr. 1786; instr. (ad Ep. Miden.), 26 iun. 1790; instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 6 iun. 1817, n. 2; (C. G.), 1 iun. 1855, ad 1; Pontificale Rom., tit. *Ordo ad reconciliandum apostatam, schismaticum, vel haereticum.*

§ 2. Odrješenje od izopćenja spomenutog u § 1, u koliko se ima podijeliti za pravno područje savjesti, na posebni je način pridržano Apostolskoj Stolici. Naprotiv ako je krivično djelo otpada, krivovjerja ili raskola kakogod izneseno u izvanjem pravnom području pred mjesnoga Ordinarija, pa bilo to i svojevoljnim priznanjem, tada može isti Ordinarij, ali ne i Glavni Namjesnik bez posebne punomoći, odriješiti u izvanjem pravnom području krepošću svoje redovne vlasti skrušenika, koji se prije toga u pravu propisanim načinom mora odreći zablude, te pošto se izvrši sve ono, što se po pravu mora izvršiti, a tako odrješenoga može onda od grijeha u ispovijedi odriješiti svaki ispovjednik. A uzima se, da je odricanje od zablude učinjeno na pravni način, ako je izvršeno pred samim mjesnim Ordinarijem ili pred njegovim punomoćnikom ili barem pred dva svjedoka.

Kan. 2315. - Tko je osumnjičen zbog krivovjerja, te opomenut ne otstrani razloga sumnji, ima se isključiti iz crkvenih časnih čina, a duhovnik se mora, pošto je opomena bez uspjeha opetovana, povrh toga udariti obustavom od izvršivanja bogoslužnih čina; ako se zbog krivovjerja osumnjičeni u roku od punih šest mjeseci, od kako je upao u kaznu, ne popravi, ima se smatratiti krivovjercem, pa potpada pod kazne za krivovjerce.

Kan. 2316. - Tko pomogne hotice i znatice širenje krivovjerja bilo kojim načinom, ili tko protivnom propisu kan. 1258, sudjeluje u bogoslužnim činima s krivovjercima, postaje sumnjiv zbog krivovjerja.

2315: C. 17, D. XXX; c. 2, X, *de summa Trinitate et fide catholica,* I, 1; c. 14, X, *de praesumptionibus,* II, 23; c. 8, 9, 13, 15, X, *de haereticis,* V, 7; c. 10, *de purgatione canonica,* V, 34; c. 49, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 2, 7, 12, 13, 15, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 1, *de schismaticis,* V, 3, in VI°; c. 2, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 8, in Extravag. com.; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, § 4.

2316: C. 32, C. XXIV, q. 3; c. 8, 13, 15, X, *de haereticis,* V, 7; c. 49, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, 8, 12, 13, 15, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Paulus IV, const. *«Cum ex apostolatus»,* 15 febr. 1559, § 5; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 1.

Can. 2317. - Pertinaciter docentes vel defendentes sive publice sive privatim doctrinam, quae ab Apostolica Sede vel a Concilio Generali damnata quidem fuit, sed non uti formaliter haeretica, arceantur a ministerio praedicandi verbum Dei audiendive sacramentales confessiones et a quolibet docendi munere, salvis aliis poenis quas sententia damnationis forte statuerit, vel quas Ordinarius, post monitionem, necessarias ad reparandum scandalum duxerit.

Can. 2318. - § 1. In excommunicationem Sedi Apostolicae speciali modo reservatam ipso facto incurrunt, opere publici iuris facto, editores librorum apostatarum, haereticorum et schismaticorum, qui apostasiam, haeresim, schisma propugnant, itemque eosdem libros aliosve per apostolicas litteras nominatim prohibitos defendentes aut scienter sine debita licentia legentes vel retinentes.

§ 2. Auctores et editores qui sine debita licentia sacrarum Scripturarum libros vel earum adnotationes aut commentarios imprimi curant, incidunt ipso facto in excommunicationem nemini reservatam.

Can. 2319. - § 1. Subsunt excommunicationi latae sententiae Ordinario reservatae catholici:

1.° Qui matrimonium ineunt coram ministro acatholico contra praescriptum Can. 1063, § 1;

2.° Qui matrimonio uniuntur cum pacto explicito vel implicito ut omnis vel aliqua proles educetur extra catholicam Ecclesiam;

2317: C. 9, X, *de haereticis,* V, 7; c. 2, *de regularibus et transeuntibus ad religionem,* III, 8, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, § 4, 14 sq.; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae Maiestatis»,* 19 dec. 1516, § 5, 6, 8; const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, § 4; Innocentius XI, const. *«Caelestis Pastor»,* 20 nov. 1687, § 1; Clemens XI, const. *«Unigenitus»,* 8 sept. 1713, § 4; const. *«Pastoralis officii»,* 28 aug. 1718, § 4; Pius VI, const. *«Auctorem fidei»,* 28 aug. 1794, § 57; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 1; Pius X, motu propr. *«Praestantia Scripturae»,* 18 nov. 1907; motu propr. *«Sacrorum antistitum»,* 1 sept. 1910; S. C. S. Off., declar. 20 iun. 1602; decr. 24 sept. 1665, § 2; decr. 18 mart. 1666, § 2; decr. 4 mart. 1679; decr. 7 dec. 1690; S. C. Ep. et Reg., instr. 31 iul. 1894, n. 7.

Kan. 2317. - Onima koji bilo javno bilo sukromno uporno naučavaju ili brane nauku, koja je osuđena od strane Apostolske Stolice ili Općega Sabora, iako ne kao izričito krivovjerje, ima se zabraniti propovijedati riječ Božju ili ispovijedati, te izvršivati bilo kakovu nastavničku službu, osim drugih kazni, kojima bi ih udarila osudna presuda, ili koje bi Ordinarij, poslije opomene, smatrao potrebnima za to, da se popravi sablazan.

Kan. 2318. - § 1. U izopćenje na posebni način pridržano Apostolskoj Stolici upadaju samim tim, što je djelo objelodanjeno, izdavači knjiga, koje su napisali otpadnici, krivovjerci i raskolnici, a koje uzimaju u obranu otpad, krivovjerje, raskol, a jednako i oni, koji ovakove knjige ili druge poimence apostolskim pismima zabranjene, opravdavaju ili znatice čitaju ili drže bez propisne dozvole.

§ 2. Pisci i izdavači, koji dadu bez propisne dozvole tiskati knjige Svetoga Pisma ili bilješke i tumačenja njihova, upadaju tim samim u izopćenje nikomu pridržano.

Kan. 2319. - § 1. Pod unaprijed izrečeno izopćenje pridržano Ordinariju potpadaju oni katolici:

1.° Koji protivno propisu kan. 1063, § 1 sklope ženidbu pred nekatoličkim vjerskim službenikom;

2.° Koji stupaju u ženidbu s izričitim ili prešutnim ugovorom, da će se sva ili nekoja njihova djeca odgajati izvan katoličke Crkve;

2318 § 1: C. 2, *de reliquiis et veneratione ssanctorum,* III, 12, in Extravag. com.; Ioannes XXII, const. *«Super illius»,* a. 1326, § 3; Leo X, const. *«Exsurge Domine»,* 15 iun. 1520, § 5; Pius IV, const. *«Dominici gregis»,* 24 mart. 1564, § 3; Sixtus V, const. *«Coeli et terrae»,* 5 ian. 1586, § 4; Urbanus VIII, const. *«Inscrutabilis»,* 31 mart. 1631, § 2; Pius VII, const. *«Ecclesiam»,* 13 sept. 1821, § 11; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 2; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 47; S. C. S. Off., 13 ian. 1892, ad 1; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. I; (C. G. - Ceylan), 23 aug. 1852, ad 7; S. C. Indic., litt. encycl. 24 aug. 1864; 27 apr. 1880.

2318 § 2: Conc. Trident., sess. IV, *de editione et usu sacrorum librorum;* Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § IV, n. 4; Leo XIII, const. *«Officiorum ac munerum»,* 25 ian. 1897, n. 48; S. C. S. Off. (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad 11.

3.° Qui scienter liberos suos acatholicis ministris baptizandos offerre praesumunt;

4.° Parentes vel parentum locum tenentes qui liberos in religione acatholica educandos vel instituendos scienter tradunt.

§ 2. Ii de quibus in § 1, nn. 2-4, sunt praeterea suspecti de haeresi.

2319 § 1. 4.°: Pius VIII, litt. ap. *«Litteris altero»,* 25 mart. 1830; Pius X, litt. ap. *«Provida»,* 18 ian. 1906, n. II; S. C. S Off. (Hong-Kong), 7 maii 1860; litt. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 25 nov. 1862; (Helvetiae), 21 ian. 1863, n. 1; (ad Ep. Osnabrugen.), 17 febr. 1864; 17 mart. 1874; litt. 23 aug. 1877; 10 febr. 1892, ad 2; 11 maii 1892; 12 apr. 1899; 10 dec. 1902, ad 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 1 oct. 1785; litt. (ad Archiep. Westmonasterien.), 13 iun. 1864.

3.° Koji se usude da znatice dadu svoju djecu krstiti kod nekatoličkih vjerskih službenika;

4.° Roditelji ili zamjenici roditelja, koji predadu znatice djecu na odgoj i poduku u nekatoličkoj vjeri.

§ 2. Ovi spomenuti u § 1, br. 2-4, su povrh toga sumnjivi za krivovjerje.

TITULUS XII.

DE DELICTIS CONTRA RELIGIONEM.

Can. 2320. - Qui species consecratas abiecerit vel ad malum finem abduxerit aut retinuerit, est suspectus de haeresi; incurrit in excommunicationem latae sententiae specialissimo modo Sedi Apostolicae reservatam; est ipso facto infamis, et clericus praeterea est deponendus.

Can. 2321. - Sacerdotes qui contra praescripta Can. 806, § 1, 808 praesumpserint Missam eodem die iterare vel eam celebrare non ieiuni, suspendantur a Missae celebratione ad tempus ab Ordinario secundum diversa rerum adiuncta praefiniendum.

Can. 2322. - Ad ordinem sacerdotalem non promotus:

1.° Si Missae celebrationem simulaverit aut sacramentalem confessionem exceperit, excommunicationem ipso facto contrahit speciali modo Sedi Apostolicae reservatam; et insuper laicus quidem privetur pensione aut munere, si quod habeat in Ecclesia, aliisque poenis pro gravitate culpae puniatur; clericus vero deponatur;

2.° Si alia munia sacerdotalia usurpaverit, ab Ordinario pro gravitate culpae puniatur.

Can. 2323. - Qui blasphemaverit vel periurium extra iudicium commiserit, prudenti Ordinarii arbitrio puniatur, maxime clericus.

2320: Hadrianus VI, ep. «*Dudum*», 20 iul. 1522; Innocentius XI, const. «*Ad Nostri Apostolatus*», 12 mart. 1677, § 1, 2; Alexander VIII, «*Cum alias*», 22 dec. 1690, § 1; Benedictus XIV, const. «*Ab augustissimo*», 5 mart. 1744; Clemens XIII, const. «*Gravissimum*», 6 mart. 1759, § 6.

2321: C. 16, C. VII, q. 1; c. 53, D. I, *de cons.*; c. 12, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus*, V, 1; S. C. S. Off. (Vallisprat.), 2 dec. 1874; S. C. C., *Placentina*, 11 ian. 1710.

2322 2.°: C. 1, 2, X, *de clerico non ordinato ministrante*, V, 28; Gregorius XIII, const. «*Officii nostri*», 6 aug. 1574, § 2; Clemens VIII, const. «*Etsi alias*», 1 dec. 1601; Urbanus VIII, const. «*Apostolatus officium*», 23 mart. 1628; Benedictus XIV,

NASLOV XII.

KRIVIČNA DJELA PROTIV VJEROZAKONA

Kan. 2320. - Tko baci posvećene prilike ili ih uzme odnosno kod sebe drži u zlu svrhu, sumnjiv je na krivovjerje; upada u izopćenje unaprijed izrečeno i na sasvim posebni način pridržano Apostolskoj Stolici; postane tim samim beščasnim, a duhovnik se povrh toga ima svrgnuti.

Kan. 2321. - Svećenici koji se usudili protivno propisima kan. 806, § 1, 808 u istom danu opetovati Misu ili je nenatašte služiti, imaju se udariti obustavom od služenja Mise kroz vrijeme, koje će prema različitim prilikama slučaja odrediti Ordinarij.

Kan. 2322. - Tko nije primio svećeničkog reda:

1.° Ako hini služenje Mise ili slušanje ispovijedi, upada tim samim u izopćenje pridržano na posebni način Apostolskoj Stolici; a povrh toga; ako je svjetovnjak, ima mu se oduzeti i davačno primanje ili zvanje, u koliko to u Crkvi ima, te kazniti drugima kaznama prema težini krivnje; a duhovnik se ima svrgnuti;

2.° Ako nepovlasno izvrši koju drugu svećeničku službu, ima ga kazniti Ordinarij prema težini krivnje.

Kan. 2323. - Tko počini bogopsovku ili se izvan suda krivo zakune, ima se kazniti prema razboritom sudu Ordinarijevom, osobito ako je duhovnik.

---

const. «*Sacerdos in aeternum*», 20 apr. 1744, § 1, 2, 4, 6-8; ep. encycl. «*Quam grave*», 2 aug. 1757, § 1, 2; const. «*Divinarum*», 2 aug. 1757; S. C. C., *Carnoten.*, 2 dec. 1679.

2323: C. 5, D. XLVI; c. 7, 34, D. L; c. 12, D. LXXXI; c. 9, C. III, q. 5; c. 17, 18, C. VI, q. 1; c. 36, C. XVII, q. 4; c. 10, 17, C. XXII, q. 1; c. 1-5, 7, C. XXII, q. 5; c. 35, C. XXIII, q. 5; c. 2, X, *de rescriptis*, I, 3; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum*, I, 11; c. 10, X, *de iudiciis*, II, 1; c. 54, X, *de testibus et attestationibus*, II, 20; c. 10-12, X, *de iureiurando*, II, 24; c. 1, X, *de fideiussoribus*, III, 22; c. 23, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus*, V, 1; c. 2, X, *de maledicis*, V, 26; c. 2, *de sententia et re iudicata*, II, 14, in VI°; c. 8, *de haereticis*, V, 2, in VI°; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. «*Supernae dispositionis*», 5 maii 1514, § 33; S. Pius V, const. «*Cum primum*», 1 apr. 1566, § 10.

Can. 2324. - Qui deliquerint contra praescriptum Can. 827, 828, 840, § 1, ab Ordinario pro gravitate culpae puniantur, non exclusa, si res ferat, suspensione aut beneficii vel officii ecclesiastici privatione, vel, si de laicis agatur, excommunicatione.

Can. 2325. - Qui superstitionem exercuerit vel sacrilegium perpetraverit, pro gravitate culpae ab Ordinario puniatur, salvis poenis iure statutis contra aliquos actus superstitiosos vel sacrilegia.

Can. 2326. - Qui falsas reliquias conficit, aut scienter vendit, distribuit vel publicae fidelium venerationi exponit, ipso facto excommunicationem Ordinario reservatam contrahit.

Can. 2327. - Quaestum facientes ex indulgentiis plectuntur ipso facto excommunicatione Sedi Apostolicae simpliciter reservata.

Can. 2328. - Qui cadavera vel sepulcra mortuorum ad furtum vel alium malum finem violaverit, interdicto personali puniatur, sit ipso facto infamis, et clericus praeterea deponatur.

Can. 2329. - Ecclesiae vel coemeterii violatores, de quibus in Can. 1172, 1207, interdicto ab ingressu ecclesiae aliisque congruis poenis ab Ordinario pro gravitate delicti puniantur.

2324: Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Benedictus XIV, ep. encycl. *«Quanta cura»,* 30 iun. 1741, § 5; ep. *«Pro eximia»,* 30 iun. 1741, § 2; const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; const. *«Quod expensis»,* 26 aug. 1748; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 12; S. C. S. Off., 13 ian. 1892, ad 4; S. C. C., decr. 25 iul. 1874, ad 1, 3-5; decr. *«Vigilanti»,* 25 maii 1893; ep. 28 aug. 1897; decr. *«Ut debita»,* 11 maii 1904, n. 8-13; S. C. de Prop. Fide, decr. 18 aug. 1893.

2325: C. 22, D. L; c. 9, C. III, q. 5; c. 17, C. VI, q. 1; c. 107, C. XI, q. 3; c. 17, C. XII, q. 2; c. 14, 21, C. XVII, q. 4; c. 22, C. XXIV, q. 3; c. 1-9, 11-13, C. XXVI, q. 5; c. 15, C. XXVI, q. 7; c. 40, D. I, *de cons.;* c. 1, 2, X, *de sortilegiis,* V, 21; c. 2, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; Conc. Nicaen. II, actio VII, *definitio de sacris imaginibus;* Conc. Trident., sess. IV, *de editione et usu sacrorum librorum;* sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* Ioannes XXII, const. *«Super illius»,* a. 1326, § 2; Innocentius VIII, const. *«Summis»,* 5 dec. 1484; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 41; ep. encycl. *«Honestis»,* 15 febr. 1521; Hadrianus VI, ep. *«Dudum»,* 20 iul. 1522; Sixtus V, const. *«Coeli et terrae»,* 5 ian. 1586, § 3; Gregorius XV, const. *«Omnipotentis Dei»,* 20 mart. 1623; Urbanus VIII, const. *«Inscrutabilis»,* 31 mart. 1631, § 3, 4; Clemens XII, litt. ap. *«Compertum»,* 24 aug. 1734, dub. XIII; litt. ap. *«Concredita Nobis»,* 13 maii 1739; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; const. *«Ex quo»,* 11 iul. 1742, § 25- 27; const. *«Omnium sollicitudinum»,* 12 sept. 1744, § 14, dub. XIII, § 39, 40; ep. *«Cum, ut recte nosti»,* 27 iul. 1755, § 14; ep. encycl. *«Ex quo»,* 1 mart. 1756, § 47; S. C. S. Off., decr. 5 aug. 1745; litt. encycl. 4 aug. 1856; S. C. Ep. et Reg., ep. encycl. 9 febr. 1751; S. C. de Prop. Fide (C. P. pro Sin. - Cochinchin.), 2 iul. 1827; litt. (ad Vic. Ap. Maduren.), 5 apr. 1853; litt. (ad Superior. Semin. Paris. Mission. ad Exter.), 3 mart. 1873; Pontificale Rom., tit. *Benedictio olei catechumenorum.*

Kan. 2324. - Tko počini krivično djelo protiv propisa kan. 827, 828, 840, § 1, ima ga Ordinarij kazniti prema veličini krivnje, pa i, ako je takav slučaj, obustavom ili oduzećem crkvene nadarbine odnosno službe, ili ako se radi o svjetovnjacima, izopćenjem.

Kan. 2325. - Tko se bavi praznovjerjem ili počini svetogrđe, ima ga kazniti Ordinarij prema težini krivnje, a obvezuju ga i one kazne, koje su ustanovljene u zakonu protiv nekih praznovjernih čina ili svetogrđa.

Kan. 2326. - Tko krivotvori svete moći, ili takove znatice prodaje, dijeli ili izloži javnom štovanju vjernika, samim tim potpada pod izopćenje pridržano Ordinariju.

Kan. 2327. - Tko trguje s oproštenjima upada tim samim u izopćenje na obični način pridržano Apostolskoj Stolici.

Kan. 2328. - Tko oskvrne mrtva tjelesa ili grobove pokojnika zbog krađe ili druge zle svrhe, ima se kazniti osobnom uskratom bogoslužja, postaje tim samim beščastan, a duhovnik se ima povrh toga svrgnuti.

Kan. 2329. - Oskvrnitelje Crkve ili groblja, spomenute u kan. 1172, 1207, ima Ordinarij kazniti uskratom ulaska u crkvu i drugim primjerenim kaznama prema veličini krivnje.

2327: S. Pius V, const. *«Etsi Dominici»,* 8 febr. 1567, § 2, 3; const. *«Quam plenum»,* 2 iun. 1570, § 2; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 11.

2328: C. 17, C. VI, q. 1.

2329: C. 107, C. XI, q. 3; c. 11, C. XVII, q. 4; c. 14, X, *de sepulturis,* III, 28.

TITULUS XIII.

DE DELICTIS CONTRA AUCTORITATES, PERSONAS, RES ECCLESIASTICAS.

Can. 2330. - Quod attinet ad poenas statutas in delicta quae in eligendo Summo Pontifice committi possunt, unice standum const. Pii X *Vacante Sede Apostolica,* 25 Dec. 1904.

Can. 2331. - § 1. Qui Romano Pontifici vel proprio Ordinario aliquid legitime praecipienti vel prohibenti pertinaciter non obtemperant, congruis poenis, censuris non exclusis, pro gravitate culpae puniantur.

§ 2. Conspirantes vero contra auctoritatem Romani Pontificis eiusve Legati vel proprii Ordinarii aut contra eorum legitima mandata, itemque subditos ad inobedientiam erga ipsos provocantes, censuris aliisve poenis coerceantur; et dignitatibus, beneficiis aliisve muneribus, si sint clerici; voce activa et passiva atque officio, si religiosi, priventur.

Can. 2332. - Omnes et singuli cuiuscunque status, gradus seu conditionis etiam regalis, episcopalis vel cardinalitiae fuerint, a legibus, decretis, mandatis Romani Pontificis pro tempore exsistentis ad Universale Concilium appellantes, sunt suspecti de haeresi et ipso facto contrahunt excommunicationem Sedi Apostolicae speciali modo reservatam; Universitates vero, Collegia, Capitula aliaeve personae morales, quocunque nomine nuncupentur, interdictum speciali modo Sedi Apostolicae pariter reservatum incurrunt.

2330: Pius X, const. *«Commissum Nobis»,* 20 ian. 1904.

2331 § 1: C. 5, D. XIX; c. 6, D. XXIII; c. 23, C. II, q. 7; c. 3, C. III, q. 4; c. 18, C. XI, q. 1; c. 11, 14, C. XI, q. 3; c. 24, C. XII, q. 2; c. 10, C. XVIII, q. 2; c. 42, 43, C. XXIII, q. 5; c. 18, C. XXV, q. 2; c. 18, C. XXVII, q. 1; c. 15, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 8, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 2, X, *de maioritate et obedientia,* I, 33; c. 1-4, 6, X, *de clerico excommunicato, deposito vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Vix pervenit»,* 1 nov. 1745, § 5; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 9°; S. C. C., *Nullius Montis Virginis,* 14 nov. 1699, 26 iun. 1700, ad 3; *Neapolitana,* 3 aug. 1709, ad 2; S. C. de Prop. Fide (C. G.), 12 sept. 1729; decr. 30 sept. 1820.

NASLOV XIII.

KRIVIČNA DJELA PROTIV CRKVENIH VLASTI, OSOBA, STVARI

Kan. 2330. - U pogledu kazni ustanovljenih za ona krivična djela, koja se mogu počiniti pri izboru Rimskog Prvosvećenika, ima se isključivo obdržavati uredba Pija X. *Kada je Apostolska Stolica upražnjena,* od 25. pros. 1904.

Kan. 2331. - § 1. Tko se uporno ne pokori Rimskom Prvosvećeniku ili vlastitom Ordinariju, kada nešto što je zakonito nalaže ili zabranjuje, ima se prema težini krivnje kazniti primjerenim kaznama, pa i kaznenim zabranama.

§ 2. Tko diže bunu protiv vlasti Rimskog Prvosvećenika ili njegovog Poslanika ili vlastitog Ordinarija ili protiv njihovih naloga, a jednako tko potiče potčinjene na neposlušnost prema njima; ima se udariti kaznenim zabranama ili drugim kaznama; a ako se radi o duhovnicima imaju im se oduzeti dostojnosti, nadarbine odnosno i druga zvanja; lišava se prava birati i biti biran, te službe, ako se radi o redovnicima.

Kan. 2332. - Svi i svaki kojega mu drago staleža, položaja ili zanimanja pa bilo i kraljevskog, biskupskog ili stožerničkog, koji protiv zakona, odluka, naloga svjedobnoga Rimskog Prvosvećenika prizovu na Opći Sabor, sumnjivi su na krivovjerje i tim samim potpadaju pod izopćenje pridržano Apostolskoj Stolici na posebni način; a Sveučilišta, Zborna tijela, Kaptoli i druge moralne osobe, kakogod se nazivale, upadaju u uskratu bogoslužja isto tako pridržanu Apostolskoj Stolici na posebni način.

2331 § 2: C. 3, D. XIX; c. 2, D. XCIV; c. 8, 9, C. III, q. 4; c. 3, 13, C. III, q. 5; c. 15, C. VI, q. 1; c. 18, 21-25, 31, C. XI, q. 1; c. 15, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 2, *de verborum significatione,* V, 12, in VI°; c. un., *de poenis,* tit. XII, in Extravag. Ioann. XXII; c. un., *de consuetudine,* I, 1, in Extravag. com.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 18, § 1.

2332: Pius II, const. *«Exsecrabilis»,* 18 ian. 1459, § 3; Iulius II, const. *«Suscepti regiminis»,* 1 iul. 1509; Benedictus XIV, const. *«Altissimo»,* 26 iun. 1745, § 1; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 4, § VI, n. 1.

Can. 2333. - Recurrentes ad laicam potestatem ad impediendas litteras vel acta quaelibet a Sede Apostolica vel ab eiusdem Legatis profecta, eorumve promulgationem vel exsecutionem directe vel indirecte prohibentes, aut eorum causa sive eos ad quos pertinent litterae vel acta sive alios laedentes vel perterrefacientes, ipso facto subiaceant excommunicationi Sedi Apostolicae speciali modo reservatae.

Can. 2334. - Excommunicatione latae sententiae speciali modo Sedi Apostolicae reservata plectuntur:

1.° Qui leges, mandata, vel decreta contra libertatem aut iura Ecclesiae edunt;

2.° Qui impediunt directe vel indirecte exercitium iurisdictionis ecclesiasticae sive interni sive externi fori, ad hoc recurentes ad quamlibet laicalem potestatem.

Can. 2335. - Nomen dantes sectae massonicae aliisve eiusdem generis associationibus quae contra Ecclesiam vel legitimas civiles potestates machinantur, contrahunt ipso facto excommunicationem Sedi Apostolicae simpliciter reservatam.

Can. 2336. - § 1. Clerici qui delictum commiserunt de quo in Can. 2334, 2335, praeter poenas citatis canonibus statutas, poena suspensionis vel privationis ipsius beneficii, officii, dignitatis, pensionis aut muneris, si qua forte in Ecclesia habeant; religiosi autem privatione officii et vocis activae ac passivae aliisque poenis ad normam constitutionum plectantur.

2333: Innocentius VIII, const. *«Officii nostri»*, 25 ian. 1491, § 2, 3; Clemens XI, const. *«Nova semper»*, 29 nov. 1714, § 2; const. *«Accepimus»*, 11 ian. 1715, § 3, 4; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § I, n. 8; S. C. S. Off., 13 ian. 1892, ad 2.

2334 2.°: C. 7, C. XI, q. 3; c. 1, X, *de officio et potestate iudicis delegati*, I, 29; c. 4, X, *de immunitate ecclesiarum, coemeterii, et rerum ad eas pertinentium*, III, 49; c. 49, 53, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; c. 4, 5, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum*, III, 23, in VI°; c. 9, 18, *de haereticis*, V, 2, in VI°; c. 11, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti*, V, 11, in VI°; c. 2, *de poenis*, V, 8, in Clem.; c. un., *de consuetudine*, I, 1, in Extravag. com.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus*, V, 9, in Extravag. com.; Innocentius VIII, const. *«Officii nostri»*, 25 ian. 1491, § 2, 3; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»*, 4 maii 1515, § 11; Iulius III, const. *«Licet a diversis»*, 18 mart. 1551; Clemens XI, const. *«Alias»*, 5 oct. 1709; const. *«Alias cum»*, 5 oct. 1709, § 3; const. *«Ad plurimas»*, 23 dec. 1713, § 8; const. *«Ad Apostolatus»*, 7 sept. 1714, § 5; Clemens XIII, const. *«Alias ad Apostolatus»*, 30 ian. 1768, § 1, 5, 7-13; Gregorius XVI, allocut. *«Cum pro pastorali»*, 1 aug. 1834; allocut. *«Afflictas»*, 1 mart. 1841; ep. *«Dudum»*, 22 aug. 1841; Pius IX, allocut. *«Acerbissimum»*, 27 sept. 1852; allocut. *«Probe memineritis»*, 22 ian. 1855; allocut. *«Cum saepe»*, 26 iul. 1855; allocut. *«Nunquam fore»*, 15 dec. 1856; allocut. *«Nunquam certe»*, 22 iun. 1868; const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § I, n. 6, 7; allocut. *«Quod praenunciavimus»*, 25 iul. 1873.

Kan. 2333. - Tko se obrati na svjetovnu vlast, da spriječi pisma ili bilo koja rješenja izdana od Apostolske Stolice ili njegovih Poslanika, ili tko bilo izravno bilo neizravno zabrani, da se proglase i izvrše, ili zbog njih povrijedi odnosno zastraši bilo one, kojima su ta pisma ili rješenja upravljena bilo druge osobe, potpada tim samim u izopćenje Apostolskoj Stolici na posebni način pridržano.

Kan. 2334. - Pod unaprijed izrečeno izopćenje na posebni način Apostolskoj Stolici pridržano upadaju:

1.° Oni koji izdadu zakone, odredbe, ili odluke protiv slobode i prava Crkve;

2.° Oni koji izravno ili neizravno sprečavaju izvršivanje crkvene poglavarstvene vlasti bilo izvanjeg bilo unutarnjeg pravnog područja time, što se za to obrate na bilo koju svjetovnu vlast.

Kan. 2335. - Oni koji se začlane u slobodnozidarsku sljedbu ili u druga društva takove vrsti, koja rovare protiv Crkve ili protiv zakonitih državnih vlasti, upadaju tim samim u izopćenje pridržano Apostolskoj Stolici na obični način.

Kan. 2336. - § 1. Duhovnici koji počine kriviční djelo spomenuto u kan. 2334, 2335, imaju se povrh kazni ustanovljenih u navedenim kanonima, udariti kaznom obustave ili samoga oduzeća nadarbine, službe, dostojnosti davačnog primanja ili zvanja, ako bi to možda imali u Crkvi; a redovnici oduzećem službe i prava birati i biti biran, te drugim kaznama prema ustanovama.

2335: Clemens XII, litt. ap. *«In eminenti»*, 28 apr. 1738, § 4; Benedictus XIV, const. *«Providas»*, 18 mart. 1751; Pius VII, const. *«Ecclesiam»*, 13 sept. 1821, § 11; Leo XII, const. *«Quo graviora»*, 13 mart. 1825, § 11; Pius IX, ep. encycl. *«Qui pluribus»*, 9 nov. 1846; allocut. *«Quibus quantisque»*, 20 apr. 1849; ep. encycl. *«Nostis et Nobiscum»*, 8 dec. 1849; ep. encycl. *«Quanta cura»*, 8 dec. 1864; allocut. *«Multiplices inter»*, 25 sept. 1865; const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § II, n. 4; ep. *«Quamquam»*, 29 maii 1873; ep. *«Exortae»*, 29 apr. 1876; Leo XIII, ep. encycl. *«Humanum genus»*, 20 apr. 1884; S. C. S. Off., 27 iun. 1838; (Angliae et Hiberniae), 2 iul. 1845; 5 aug. 1846; (Portus Aloisii), 1 aug. 1855; decr. 12 ian. 1870; instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878; (S. Hyacinthi), 7 mart. 1883; instr. 10 maii 1884, n. 3; instr. 19 maii 1886, ad 1; 3 aug. 1898; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. (ad Deleg. Ap. et Ep. Orient.), 24 sept. 1867; litt. encycl. 6 aug. 1885, n. 2; 10 maii 1898; S. Poenit., 4 aug. 1876.

2336 § 1: C. 25, C. XI, q. 1; c. 7, C. XI, q. 3; c. 1, 2, 5, 6, C. XXI, q. 5; c. 2, *de poenis*, V, 8, in Clem.; Innocentius VIII, const. *«Officii nostri»*, 25 ian. 1491, § 2, 3; Pius IX, ep. encycl. *«Quanto conficiamur moerore»*, 10 aug. 1863.

§ 2. Insuper clerici et religiosi nomen dantes sectae massonicae aliisque similibus associationibus denuntiari debent Sacrae Congregationi S. Officii.

Can. 2337. - § 1. Si parochus, ad impediendum exercitium ecclesiasticae iurisdictionis, ausus fuerit turbas ciere, publicas pro se subscriptiones promovere, populum sermonibus aut scriptis excitare aliaque similia agere, pro gravitate culpae, secundum prudens Ordinarii iudicium, puniatur, non exclusa, si resferat, suspensione.

§ 2. Eodem modo puniat Ordinarius sacerdotem qui multitudinem quoquo modo excitet ad impediendum ingressum in paroeciam sacerdotis legitime nominati in parochum aut oeconomum.

Can. 2338. - § 1. Absolvere praesumentes sine debita facultate ab excommunicatione latae sententiae specialissimo vel speciali modo Sedi Apostolicae reservata, incurrunt ipso facto in excommunicationem Sedi Apostolicae simpliciter reservatam.

§ 2. Impendentes quodvis auxilium vel favorem excommunicato vitando in delicto propter quod excommunicatus fuit; itemque clerici scienter et sponte in divinis cum eodem communicantes et ipsum in divinis officiis recipientes, ipso facto incurrunt in excommunicationem Sedi Apostolicae simpliciter reservatam.

§ 3. Scienter celebrantes vel celebrari facientes divina in locis interdictis vel admittentes ad celebranda officia divina pe censuram vetita clericos excommunicatos, interdictos, suspensos post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam, interdictum ab ingressu ecclesiae ipso iure contrahunt, donec, arbitrio eius cuius sententiam contempserunt, congruenter satisfecerint.

§ 4. Qui causam dederunt interdicto locali aut interdicto in communitatem seu collegium, sunt ipso ipso facto personaliter interdicti.

2337 § 1: S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»*, 20 aug. 1910, Can. 18, § 1.

2338 § 1: C. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 7, in Clem.; c. 5, *de poenitentiis et remissionibus*, V, 9, in Extravag. com.; Clemens XI, const. *«Ad Apostolatus»*, 18 iun. 1712, § 2; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869; S. C. Ep. et Reg., 9 ian. 1601; 7 ian. 1617.

2338 § 2: C. 3, 6, C. XI, q. 3; c. 18, 29, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § II, n. 16, 17; S. C. S. Off., 16 iun. 1897.

2338 § 3: C. 7, C. XI, q. 3; c. 7, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante*, V, 27; c. 18, X, *de excessibus praelatorum et subditorum*, V, 31; c. 11, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum*, V, 33; c. 18, X, *de sententia excommunicationis*, V, 39; c. 8, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; c. 18, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti*, V, 11, in VI°; c. 1, 2, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti*, V, 10, in Clem.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus*, V, 9, in Extravag. com.; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»*, 12 oct. 1869, § VI, n. 2.

2338 § 4: C. 11, *de privilegiis*, V, 7, in VI°; c. 24, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti*, V, 11, in VI°.

§ 2. Povrh toga se protiv duhovnika i redovnika začlanjenih u slobodnozidarskoj sljedbi ili u drugima sličnim društvima mora učiniti prijava Svetomu Zboru Sv. Službe.

Kan. 2337. - § 1. Ako bi se usudio župnik, za to da spriječi izvršenje crkvene poglavarstvene vlasti, ljude buniti, raditi na tom, da se za njega javno sakupljaju potpisi, huškati puk govorima i letacima, te slične stvari činiti, ima se kazniti po težini krivnje, prema razboritoj ocjeni Ordinarijevoj, pa ako treba, i obustavom.

§ 2. Na isti način neka Ordinarij kazni svećenika, koji bi na koji mu drago način huškao mnoštvo, da se spriječi svećeniku, koji je zakonito imenovan župnikom ili župskim upravljateljem, ulazak u župu.

Kan. 2338. - § 1. Oni koji se usude bez potrebitog ovlaštenja odriješiti od unaprijed izrečenog izopćenja na sasvim posebni ili na posebni način pridržanog Apostolskoj Stolici, upadaju istim činom u izopćenje jednostavno pridržano Apostolskoj Stolici.

§ 2. Oni koji pružaju izopćeniku, kojega treba izbjegavati, kakvu pomoć ili pogodnost u kaznenom djelu radi kojega je bio izopćen, a isto tako duhovnici, koji znatice i svojevoljeno s njim sudjeluju u bogoslužju i primaju ga na službu Božju, istim činom upadaju u izopćenje Apostolskoj Stolici jednostavno pridržano.

§ 3. Oni koji znatice služe ili dadu služiti bogoslužje u mjestima udarenima uskratom bogoslužja ili koji dopuste svećenicima izopćenicima, udarenima uskratom bogoslužja ili obustavom, da poslije izjavne ili osudne presude služe bogoslužne čine, koji su im zabranjeni zbog kaznene zabrane upadaju snagom samoga zakona u uskratu ulaska u crkvu, doklegod ne izvrše, prema ocjeni onoga, čiju su presudu prezreli, primjerenu zadovoljštinu.

§ 4. Oni koji su prouzročili mjesnu uskratu bogoslužja ili uskratu bogoslužja nad udruženjem ili zbornim tijelom, tim su samim upali osobno u uskratu bogoslužja.

Can. 2339. - Qui ausi fuerint mandare seu cogere tradi ecclesiasticae sepulturae infideles, apostatas a fide, vel haereticos, schismaticos, aliosve sive excommunicatos sive interdictos contra praescriptum Can. 1240, § 1, contrahunt excommunicationem latae sententiae nemini reservatam; sponte vero sepulturam eisdem donantes, interdictum ab ingressu ecclesiae Ordinario reservatum.

Can. 2340. - § 1. Si quis, obdurato animo, per annum insorduerit in censura excommunicationis, est de haeresi suspectus.

§ 2. Si clericus in censura suspensionis per semestre perseveraverit, graviter moneatur; et si, exacto a monitione mense, a contumacia non recesserit, privetur beneficiis aut officiis, si qua in Ecclesia forte habeat.

Can. 2341. - Si quis contra praescriptum Can. 120 ausus fuerit ad iudicem laicum trahere aliquem ex S. R. E. Cardinalibus vel Legatis Sedis Apostolicae, vel Officialibus maioribus Romanae Curiae ob negotia ad eorum munus pertinentia, vel Ordinarium proprium, contrahit ipso facto excommunicationem Sedi Apostolicae speciali modo reservatam; si alium Episcopum etiam mere titularem, aut Abbatem vel Praelatum *nullius,* vel aliquem ex supremis religionum iuris pontificii Superioribus, excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam; demum si, non obtenta ab Ordinario loci licentia, aliam personam privilegio fori fruentem, clericus quidem incurrit ipso facto in suspensionem ab officio reservatam Ordinario, laicus autem congruis poenis pro gravitate culpae a proprio Ordinario puniatur.

Can. 2342. - Plectuntur ipso facto excommunicatione Sedi Apostolicae simpliciter reservata:

1.° Clausuram monialium violantes, cuiuscunque generis aut conditionis vel sexus sint, in earum monasteria sine legitima licentia ingrediendo, pariterque eos introducentes vel admittentes; quod si clerici sint, praeterea suspendantur per tempus pro gravitate culpae ab Ordinario definiendum;

2339: C. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 24, X, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 33; c. 2, *de haereticis,* V, 2, in VI°; c. 8, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; c. 1, *de sepulturis,* III, 7, in Clem.; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 6; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § IV, n. 1, § VI, n. 2.

2340 § 1: C. 36, 37, C. XI, q. 3; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 13, X, *de poenis,* V, 37; c. 7, *de haereticis,* V, 2, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 3.

2340 § 2: C. 8, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14.

Kan. 2339. - Koji se usude drugima izdati nalog ili ih prisiliti, da crkveno pokapaju nevjernike, otpadnike od vjere, odnosno krivovjerce, raskolnike ili druge bilo izopćenjem bilo uskratom bogoslužja udarene osobe protivno propisu kan. 1240, § 1, upadaju u unaprijed izrečeno izopćenje, koje nije nikomu pridržano; a oni koji takovima od svoje volje dadu pokop, i u uskratu ulaska u crkvu pridržanu Ordinariju.

Kan. 2340. - § 1. Ako bi tko, u svijesnoj tvrdokornosti, kroz godinu dana ustrajao u kaznenoj zabrani izopćenja, sumnjiv je na krivovjerje.

§ 2. Ako bi duhovnik ostao u kaznenoj zabrani kroz šest mjeseci, ima se ozbiljno opomenuti; pa ako ne otstupi od upornosti za mjesec dana od opomene, neka mu se oduzmu nadarbine ili službe, ako bi ih možda imao u Crkvi.

Kan. 2341. - Ako bi se tko usudio protivno propisu kan. 120 pritegnuti pred svjetovnoga suca kojega od S. R. C. Stožernika ili Poslanika Apostolske Stolice, ili viših Dužnosnika Rimske Kurije zbog predmeta, koji spadaju na njihovo zvanje, ili vlastitog Ordinarija, upada tim samim u izopćenje Apostolskoj Stolici na posebni način pridržano; ako li drugoga Biskupa, pa bilo to i samo naslovnoga, ili Opata odnosno Prelata *samosvojnoga,* ili kojega od vrhovnih Poglavara redovničkih družbi prvosvećeničkog prava, u unaprijed izrečeno izopćenje Apostolskoj Stolici na obični način pridržano; konačno ako li, bez dozvole mjesnoga Ordinarija, pritegne drugu koju osobu, kojoj pripada povlastica podsudnosti, tada ako je duhovnik upada tim samim u obustavu od službe pridržanu Ordinariju, a ako je svjetovnjak ima ga Ordinarij kazniti primjerenim kaznama prema težini krivnje.

Kan. 2342. - Upadaju tim samim u izopćenje Apostolskoj Stolici na obični način pridržano:

1.° Osobe bile one kojega mu drago roda ili zanimanja ili spola, koje povrijede zatvorenje duvni, ulazeći u njihove samostane bez propisane dozvole, a isto tako one, koje takove unutra dovode ili puste; povrh toga ako su to duhovnici, imaju se udariti obustavom kroz vrijeme, koje će prema težini krivnje odrediti Ordinarij;

2341: C. 2, 10, 42, 43, C. XI, q. 1; c. 2, 12, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 21, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 15, X, *de excessibus praelatorumet subditorum,* V, 31; c. 2, *de foro competenti,* II, 2, in VI°; Martinus V, const. *«Ad reprimendas»,* 1 febr. 1428, § 3, 4; Pius X, motu propr. *«Quantavis diligentia»,* 9 oct. 1911; S. C. S. Off. (Mission. Archipelagi), 3 aug. 1639, ad 2: instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871, n. 1; litt. encycl. 23 ian. 1886: S. C. de Prop. Fide (C. G.), 17 maii 1886; (C. G.), 6 sept. 1886.

2.° Mulieres violantes regularium virorum clausuram et Superiores aliique, quicunque ii sint, eas cuiuscunque aetatis introducentes vel admittentes; et praeterea religiosi introducentes vel admittentes priventur officio, si quod habeant, et voce activa ac passiva;

3.° Moniales e clausura illegitime exeuntes contra praescriptum Can. 601.

Can. 2343. - § 1. Qui violentas manus in personam Romani Pontificis iniecerit:

1.° Excommunicationem contrahit latae sententiae Sedi Apostolicae specialissimo modo reservatam; et est ipso facto vitandus;

2.° Est ipso iure infamis;

3.° Clericus est degradandus.

§ 2. Qui in personam S. R. E. Cardinalis vel Legati Romani Pontificis:

1.° In excommunicationem incurrit latae sententiae Sedi Apostolicae speciali modo reservatam;

2.° Est ipso iure infamis;

3.° Privetur beneficiis, officiis, dignitatibus, pensionibus et quolibet munere, si quod in Ecclesia habeat.

§ 3. Qui in personam Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi etiam titularis tantum, incurrit in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae speciali modo reservatam.

2342 3.°: C. 20, 25, C. XVIII, q. 2; c. un., *de statu regularium,* III, 16, in VI°; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 5; S. Pius V, const. *«Circa pastoralis»,* 29 maii 1566, § 2: const. *«Regularium»,* 24 oct. 1566, § 3, 4; const. *«Decori»,* 1 febr. 1570, § 2; const. *«Decet»,* 16 iul. 1570; Gregorius XIII, const. *«Ubi gratiae»,* 13 iun. 1575, § 2; const. *«Dubiis»,* 23 dec. 1581, § 2; Paulus V, const. *«Monialium»,* 10 iul. 1612, § 2, 3; Gregorius XV, const. *«Inscrutabili»,* 5 febr. 1622, § 2, 4; Alexander VII, const. *«Felici»,* 20 oct. 1664, § 5, 8; Clemens XII, const. *«Admonet Nos»,* 11 aug. 1735, § 1, 3; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Cum Sacrarum»,* 1 iun. 1741, § 2; const. *«Regularis disciplinae»,* 3 ian. 1742, § 1, 5; const. *«Salutare»,* 3 ian. 1742, § 2, 4: ep. *«Per binas»,* 24 ian. 1747; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 6, 7; S. C. S. Off. (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad III; S. C. Ep. et Reg., *Narnien.,* 21 apr. 1577; *Papien.,* 28 apr. 1579; *Bracharen.,* 26 iul. 1594; *Camerinen.,* 24 nov. 1597; 26 nov. 1602; *Ferrarien.,* 10 maii 1743; S. C. C., 11 mart. 1623; *Ianuen.,* 10 maii 1631; *Sabinen.,* 3 iul. 1632, ad 1; S. C. de Prop. Fide, decr. 26 aug. 1780; (C. P. pro Sin.), 5 mart. 1787; S. R. C., *Urbis et Orbis Regularium,* 5 iul. 1631.

2343 § 1. 3.°: Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 40.

2.° Žene koje povrijede zatvorenje muških redodržnika, te Poglavari i drugi, bilo koji mu drago, koji ih, bile one kojegod dobi, unutra dovode ili puste; a povrh toga ima se onima redovnicima, koji ih unutra dovedu ili puste oduzeti služba, ako je imaju, te pravo birati i biti izabran.

3.° Duvne koje protivno propisu kan. 601 protuzakonito izađu izvan zatvorenja.

Kan. 2343. - § 1. Tko bi u nasilju stavio ruku na osobu Rimskog Prvosvećenika:

1.° Upada u unaprijed izrečeno izopćenje Apostolskoj Stolici na sasvim posebni način pridržano; te se tim samim mora izbjegavati;

2.° Postaje snagom samoga zakona baščastan;

3.° Ako je duhovnik, ima se lišiti duhovništva.

§ 2. Tko na osobu S. R. C. Stožernika ili Poslanika Rimskog Prvosvećenika:

1.° Upada u izopćenje unaprijed izrečeno Apostolskoj Stolici na posebni način pridržano;

2.° Postaje beščastan snagom samoga zakona;

3.° Imaju mu se oduzeti nadarbine, službe, dostojnosti, davačna primanja, te svako zvanje, ako bi ga imali u Crkvi.

§ 3. Tko na osobu Parijarhe, Nadbiskupa, Biskupa pa bio on samo naslovni, upadaju u izopćenje unaprijed izrečeno i Apostolskoj Stolici na posebni način pridržano.

2343 § 2. 3.°: C. 2, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. un., *de poenis,* tit. XII, in Extravag. Ioan. XXII; Eugenius IV, ep. *«Non mediocri»,* a. 1439, § 6; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 40; (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 11; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 5.

2343 § 3: C. 13, C. III, q. 5; c. 15, C. VI, q. 1; c. 31, C. XI, q. 1; c. 22, C. XVII, q. 4; c. 30, C. XXIII, q. 4; c. 22, C. XXIV, q. 3; c. 7, C. XXXIII, q. 2; c. 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 7, X, *de iniuriis et damno dato,* V, 36; c. 10, 12, X, *de poenis,* V, 37; c. 32, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 1, *de poenis,* V, 8, in Clem.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 40; (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 11; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 5.

§ 4. Qui in personam aliorum clericorum vel utriusque sexus religiosorum, subiaceat ipso facto excommunicationi Ordinario proprio reservatae, qui praeterea aliis poenis, si res ferat, pro suo prudenti arbitrio eum puniat.

Can. 2344. - Qui Romanum Pontificem, S. R. E. Cardinalem, Legatum Romani Pontificis, Sacras Congregationes Romanas, Tribunalia Sedis Apostolicae eorumque Officiales maiores, proprium Ordinarium publicis ephemeridibus, concionibus, libellis sive directe sive indirecte, iniuriis affecerit, aut simultates vel odia contra eorundem acta, decreta, decisiones, sententias excitaverit, ab Ordinario non solum ad instantiam partis, sed etiam ex officio adigatur, per censuras quoque, ad satisfactionem praestandam, aliisve congruis poenis vel poenitentiis, pro gravitate culpae et scandali reparatione, puniatur.

Can. 2345. - Usurpantes vel detinentes per se vel per alios bona aut iura ad Ecclesiam Romanam pertinentia, subiaceant excommunicationi latae sententiae speciali modo Sedi Apostolicae reservatae; et si clerici fuerint, praeterea dignitatibus, beneficiis, officiis, pensionibus priventur atque inhabiles ad eadem declarentur.

2343 § 4: C. 13, C. III, q. 5; c. 8, 17, C. VI, q. 1; c. 19, 22-25, 27- 29, C. XVII, q. 4; c. 22, C. XXIV, q. 3; c. 13, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 9, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 14, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 18, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 2, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 1-3, 5-11, 13, 14, 16, 17, 19, 22-27, 29, 32, 33, 50, 54, 58, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *de sententia et re iudicata,* II, 14, in VI°; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; c. 15, 21, 23, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 2, *de poenis,* V, 8, in Clem.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. «Ad evitanda», a. 1418; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 40; (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 11; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 2; S. C. S. Off. (Mission. Archipelagi), 3 aug. 1639, ad 2; S. C. Ep. et Reg., 26 nov. 1602; S. C. C., *Mediolanen.,* 2 dec. 1719, ad 2; *Callien.,* 16 maii 1733; *Balneoregien.,* 20 aug., 17 sept. 1757.

§ 4. Tko na osobu drugih duhovnika ili redovnika obojega spola, potpada samim tim pod izopćenje pridržano vlastitom Ordinariju, koji ga ima, ako treba, kazniti povrh toga drugim kaznama prema svojemu razboritom sudu.

Kan. 2344. - Tko u javnim časopisima, govorima, letacima nanese, bilo izravno bilo neizravno, uvrede Rimskom Prvosvećeniku, S. R. C. Stožerniku, Poslaniku Rimskog Prvosvećenika, Svetim Rimskim Zborovima, Sudištima Apostolske Stolice i njihovim višim Dužnosnicima, vlastitom Ordinariju, nadalje tko huška na neprijateljstvo i mržnju protiv njihovih spisa, odluka, rješidaba, presuda, ima ga Ordinarij, i to ne samo po traženju stranke, nego i po službenoj dužnosti, prinuditi, pa bilo i kaznenim zabranama, da dade zadovoljštinu, te ga kazniti i drugim primjerenim kaznama ili pokorama, prema težini krivnje i potrebi popraviti sablazan.

Kan. 2345. - Oni koji sami osobni ili po drugima ugrabe ili u posjedu drže imovinu ili imovinska prava, što pripadaju Rimskoj Crkvi, potpadaju pod izopćenje unaprijed izrečeno i Apostolskoj Stolici na posebni način pridržano; a ako bi to bili duhovnici, imaju im se povrh toga oduzeti dostojnosti, nadarbine, službe, davačna primanja i proglasiti ih za sve to nesposobnima.

2344: C. 18, 24, C. XI, q. 1; c. 1, X, *de maledicis,* V, 26; c. 11, *de sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti,* V, 11, in VI°; c. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.

2345: C. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Clemens VI, const. *«Etsi solertem»,* 21 iul. 1346, § 5; Leo X, const. *«Inter graves»,* 25 maii 1515, § 3 sq.; Pius IV, const. *«Pastoralis officii»,* 3 apr. 1560; S. Pius V, const. *«Admonet nos»,* 29 mart. 1567, § 3; Gregorius XIII, const. *«Inter caetera»,* 26 iul. 1572; Sixtus V, *«Quanta Apostolicae»,* 18 mart. 1586; Gregorius XIV, const. *«Romanus Pontifex»,* 19 dec. 1590; Innocentius IX, const. *«Quae ab hac»,* 4 nov. 1591, § 3; Clemens VIII, const. *«Ad Romani»,* 14 febr. 1592, § 4; Paulus V, const. *«Inter caetera»,* 30 dec. 1605, § 5; Urbanus VIII, const. *«Sacrosancti»,* 30 sept. 1623, § 3; Innocentius X, const. *«In supremo»,* 15 nov. 1644, § 1; Pius IX, allocut. *«Ad gravissimum»,* 20 iun. 1859; allocut. *«Maximo animi»,* 26 sept. 1859; litt. ap. *«Cum Catholica Ecclesia»,* 26 mart. 1860; ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 12; ep. encycl. *«Respicientes»,* 1 nov. 1870.

Can. 2346. - Si quis bona ecclesiastica cuiuslibet generis, sive mobilia sive immobilia, sive corporalia sive incorporalia, per se vel per alios in proprios usus convertere et usurpare praesumpserit aut impedire ne eorundem fructus seu reditus ab iis, ad quos iure pertinent, percipiantur, excommunicationi tandiu subiaceat, quandiu bona ipsa integre restituerit, praedictum impedimentum removerit, ac deinde a Sede Apostolica absolutionem impetraverit; quod si eiusdem ecclesiae seu bonorum patronus fuerit, etiam iure patronatus eo ipso privatus exsistat; clericus vero, hoc delictum committens vel in eodem consentiens, privetur praeterea beneficiis quibuslibet, ad alia quaelibet inhabilis efficiatur et a suorum ordinum exsecutione, etiam post integram satisfactionem et absolutionem, sui Ordinarii arbitrio suspendatur.

Can. 2347. - Firma nullitate actus et obligatione, etiam per censuram urgenda, restituendi bona illegitime acquisita ac reparandi damna forte illata, qui bona ecclesiastica alienare praesumpserit aut in iis alienandis consensum praebere contra praescripta Can. 534, § 1, et Can. 1532:

1.° Si agatur de re cuius pretium non excedit mille libellas, congruis poenis a legitimo Superiore ecclesiastico puniatur;

2.° Si agatur de re cuius pretium sit supra mille, sed infra triginta millia libellarum, privetur patronus iure patronatus; administrator munere administratoris; Superior vel oeconomus religiosus, proprio officio et habilitate ad cetera officia praeter alias congruas poenas a Superioribus infligendas; Ordinarius vero aliique clerici, officium, beneficium, dignitatem, munus in Ecclesia obtinentes, solvant duplum favore ecclesiae vel piae causae laesae; ceteri clerici suspendantur ad tempus ab Ordinario definiendum;

2346: C. 6, D. XXXII; c. 17, C. VI, q. 1; c. 14, 15, C. X, q. 1; c. 1-6, 10, 17, 18, 21, 22, 24, 33, C. XII, q. 2; c. 11, C. XIII, q. 2; c. 57, C. XVI, q. 1; c. 18, 25, 31, C. XVI, q. 7; c. 6, 12, 13, 16, 21, C. XVII, q. 4; c. 5, C. XIX, q. 3; c. 16, X, *de foro competenti,* II, 2; c. 2, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13; c. 15, 19, X, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 30; c. 4, 21, 23, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 12, X, *de poenis,* V, 37; c. 22, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 12, 13, 40, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 9, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°; c. 2, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 9, in VI°; c. 3, *de immunitate ecclesiarum, coemeteriorum et aliorum locorum religiosorum,* III, 23, in VI°; c. un., *de sequestratione possessionum et fructuum,* II, 6, in Clem.; c. 1, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 8, in Clem.; c. 2, *de religiosis domibus, ut episcopo sint subiectae,* III, 11, in Clem.; c. 2, *de electione et electi potestate,* tit. I, in Extravag. Ioan. XXII; c. un., *ne sede vacante aliquid innovetur,* III, 3, in Extravag. com.; c. un., *de furtis,* V, 5, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 15; sess. XXII, *de ref.,* c. 11; sess. XXV, *de ref.,* c. 9, 12; S. Leo IX, ep. *«Quia Auctore Deo»,* a. 1051, § 4; Martinus V (in Conc. Constantien.), const. *«Inter cunctas»,* 22 febr. 1418, art. 35, *de quo errorum Wicleff et Husz suspecti interrogandi;* Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1541, § 39; (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 11; Benedictus XIV, ep. *«Cum encyclicas»,* 24 maii 1754, § 3; Gregorius XVI, allocut. *«Afflictas»,* 1 mart. 1841; Pius IX, allocut. *«Acerbissimum»,* 27 sept. 1852; allocut. *«Probe memineritis»,* 22 ian. 1855; allocut. *«Cum saepe»,* 26 iul. 1855; allocut. *«Nunquam fore»,* 15 dec. 1856; ep. encycl. *«Incredibili»,* 17 sept. 1863; ep. encycl. *«Quanta cura»,* 8 dec. 1864; allocut. *«Universus»,* 20 sept. 1867; const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 11; allocut. *«Iustus et misericors»,* 23 dec. 1872; allocut. *«Quod praenunciavimus»,* 25 iul. 1873; Pius X, ep. *«Acre nefariumque»,* 14 maii 1905; S. C. S. Off. (Firman.), 8 iul. 1874; 28 iun. 1876; 7 sept. 1898, ad 7; S. C. C., *Ianuen.,* 10 sept. 1735, 19 ian., 9 febr. 1737, ad II, III; *Verulana,* 28 maii, 16 iul. 1853, 11 aug. 1855.

Kan. 2346. - Tko bi se usudio crkvenu imovinu kojegod vrsti, bilo pokretnu bilo nepokretnu, bilo tjelesnu bilo netjelesnu, sam osobno ili po drugima uzeti u vlastitu porabu i ugrabiti ili spriječiti, da plodove i prihode od nje ne dobiju oni, kojima po pravu pripadaju, neka je tako dugo pod izopćenjem, doklegod tu imovinu ne povrati u cijelosti, rečeno sprečavanje ne ukloni, te onda isprosi od Apostolske Stolice odrješenje; ako bi takav bio zaštitnikom one crkve ili imovine, oduzeto mu je tim samim i zaštitničko pravo; a duhovniku, koji počini ovo krivično djelo ili dade za nj svoj pristanak, imaju se oduzeti svekolike nadarbine, proglasiti ga nesposobnim za kojemu mu drago druge, te udariti, iako je dao potpunu zadovoljštinu i bio odriješen, po ocjeni svojega Ordinarija, obustavom od izvršivanja svojih redova.

Kan. 2347. - Tko se usudi otuđiti crkvenu imovinu ili dati pristanak za njezino otuđenje protivno propisima kan. 534, § 1, i kan. 1532, pokraj toga, što je čin ništav i što postoji obveza povratiti nezakonito stečenu imovinu i naknaditi štetu možda nanesenu, za koju se obvezu ima ma i kaznenim zabranama prisiliti, da je izvrši takav:

1.° Ako se radi o stvari, kojoj vrijednost ne prelazi tisuću lira, ima ga zakoniti crkveni Poglavar kazniti primjerenim kaznama;

2.° Ako se radi o stvari, kojoj je vrijednost iznad tisuću, ali ispod trideset tisuća lira, ima se zaštitniku oduzeti zaštitničko pravo; upravljatelju upravljateljska služba; Poglavaru ili redovničkom gospodarskom upravljaču, vlastita služba i sposobnost za druge službe, osim drugih primjerenih kazni, koje će nametnuti Poglavari; a Ordinariju i drugim duhovnicima ima se oduzeti služba, nadarbina, dostojnost, zvanje koje u Crkvi imaju, te su dužni naplatiti dvostruko u korist oštećene crkve ili pobožne zaklade; ostali duhovnici imaju se udariti obustavom kroz vrijeme, koje će odrediti Ordinarij;

3.° Quod si beneplacitum apostolicum, in memoratis canonibus praescriptum, fuerit scienter praetermissum, omnes quovis modo reos sive dando sive recipiendo sive consensum praebendo, manet praeterea excommunicatio latae sententiae nemini reservata.

Can. 2348. - Qui legatum vel donationem ad causas pias sive actu inter vivos sive testamento, etiam per fiduciam, obtinuerit et implere negligat, ab Ordinario, etiam per censuram, ad id cogatur.

Can. 2349. - Recusantes praestationes legitime debitas ad normam Can. 463, § 1, 1507, prudenti arbitrio Ordinarii puniantur, donec satisfecerint.

2347 3.°: C. 13, 18-20, 32, 35-37, 41, 42, 52, C. XII, q. 2; c. 1, 5, C. XVII, q. 4; c. 7, 10, X, *de constitutionibus,* I, 2; c. 1, 3, 8, 9, X, *de his, quae fiunt a praelato sine consensu capituli,* III, 10; c. 5, 6, 12, X, *de rebus ecclesiae alienandis vel non,* III, 13; c. 2, 3, 7, 9, X, *de donationibus,* III, 24; c. 17, X, *de decimis, primitiis et oblationibus,* III, 30; c. 1, *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 4, in Clem.; c. un., *de rebus ecclesiae non alienandis,* III, 4, in Extravag. com.; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § IV, n. 3; S. C. S. Off. (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad V; S. C. C., *Clodien.,* 19 ian. 1606; decr. 7 sept. 1624; *Romana,* 16 aug. 1806, ad VI; *Camerinen.,* 17 dec. 1814, ad 2: *Fanen.,* 22 mart., 19 apr. 1823; *Compsana,* 2 et 30 aug. 1845; *Capuana,* 15 iul. 1848; *Pinnen.,* 14 maii 1859, 28 apr. 1860; S. C. de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. XIV.

3.° Ako bi znatice bilo propušteno ishoditi apostolsko odobrenje propisano u spomenutim kanonima, potpadaju svi koji su to na bilo koji način skrivili, bilo tim što su nešto dali bilo primili bilo u nešto privolili, povrh toga u izopćenje unaprijed izrečeno, koje nije pridržano nikomu.

Kan. 2348. - Tko bi primio, ma i povjerbeno, zapis ili darovanje u pobožne svrhe bilo to po pravnom poslu među živima bilo po oporuci, te bi propustio to izvršiti, ima ga Ordinarij na to prisiliti, pa bilo i kaznenom zabranom.

Kan. 2349. - Oni koji uskrate podavanja, na koja su po zakonu obvezni prema odredbi kan. 463, § 1, 1507, imaju se kazniti po razboritoj ocjeni Ordinarijevoj, dok svojoj dužnosti ne udovolje.

2348: C. 9-11, c. XIII, q. 2; c. 3, C. XVI, q. 2; c. 3, 6, 17, 19, X, *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 26; c. un., *de testamentis et ultimis voluntatibus,* III, 6, in Clem.; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 30, 31.

2349: C. 42, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3.

TITULUS XIV.

DE DELICTIS CONTRA VITAM, LIBERTATEM, PROPRIETATEM, BONAM FAMAM AC BONOS MORES.

Can. 2350. - § 1. Procurantes abortum, matre non excepta, incurrunt, effectu secuto, in excommunicationem latae sententiae Ordinario reservatam; et si sint clerici, praeterea deponantur.

§ 2. Qui in seipso manus intulerint, si quidem mors secuta sit, sepultura ecclesiastica priventur ad normam Can. 1240, § 1, n. 3; secus, arceantur ab actibus legitimis ecclesiasticis et, si sint clerici, suspendantur ad tempus ab Ordinario definiendum, et a beneficiis aut officiis curam animarum interni vel externi fori adnexam habentibus removeantur.

Can. 2351. - § 1. Servato praescripto Can. 1240, § 1, n. 4, duellum perpetrantes aut simpliciter ad illud provocantes vel ipsum acceptantes vel quamlibet operam aut favorem praebentes, nec non de industria spectantes illudque permittentes vel quantum in ipsis est non prohibentes, cuiuscunque dignitatis sint, subsunt ipso facto excommunicationi Sedi Apostolicae simpliciter reservatae.

§ 2. Ipsi vero duellantes et qui eorum patrini vocantur, sunt praeterea ipso facto infames.

2350 § 1: C. 20, C. II, q. 5; c. 5, 20, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; Sixtus V, const. *«Effraenatam»,* 29 oct. 1588; Gregorius XIV, const. *«Sedes Apostolica»,* 31 maii 1591, § 1, 2; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, III, n. 2; S. C. S. Off., 24 iul. 1895; 4 maii 1898, ad 2.

2351 § 1: C. 9, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant,* III, 50; c. 1, 2, X, *de clericis pugnantibus in duello,* V, 14; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 19; Iulius II, const. *«Regis pacifici»,* 24 febr. 1509, § 2; Leo X, const. *«Quam Deo»,* 23 iul. 1519; Pius IV, const. *«Ea quae a praedecessoribus»,* 13 nov. 1560; Gregorius XIII, const. *«Ad tollendum»,* 5 dec. 1582; Clemens VIII, const. *«Illius vices»,* 17 aug. 1592, § 1-7; Benedictus XIV, const. *«Detestabilem»,* 10 nov. 1752, § 1, 5, 8; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 3; Leo XIII, ep. *«Pastoralis officii»,* 12 sept. 1891; S. C. S. Off. (Pictavien.), 31 maii 1884; S. C. Ep. et Reg., 26 nov. 1602; S. C. C., *Narbonen.,* 12 aug. 1612, ad 4; *Catharen.,* 22 aug. 1637.

NASLOV XIV.

KRIVIČNA DJELA PROTIV ŽIVOTA, SLOBODE, VLASNIŠTVA, DOBROG GLASA I ĆUDOREĐA

Kan. 2350. - § 1. Oni koji izvrše pometnuće, pa i majka, upadaju, ako dođe do učinka, u izopćenje unaprijed izrečeno i pridržano Ordinariju; a ako su duhovnici imaju se povrh toga svrgnuti.

§ 2. Onima, koji bi stavili ubojničku ruku na sebe same, pa uslijedi smrt, ima se uskratiti crkveni pokop prema odredbi kan. 1240, § 1, br. 3; Inače se imaju isključiti od crkvenih časnih čina, a ako su duhovnici, udariti obustavom kroz vrijeme, koje će odrediti Ordinarij, te ih smijeniti od nadarbina ili služba skopčanih s dušobrižništvom u unutarnjem ili izvanjem pravnom području.

Kan. 2351. - § 1. Uz obdržavanje propisa kan. 1240, § 1, br. 4, oni koji izađu na dvoboj ili samo na nj izazovu ili ga prihvate ili bilo kako sudjeluju ili pogoduju, isto tako oni koji ga namjerice promatraju, te koji ga dozvole ili koliko je do njih ne zabrane, potpadaju, bili oni u kojem mu drago dostojanstvu, samim tim u izopćenje Apostolskoj Stolici na obični način pridržano.

§ 2. A sami borci u dvoboju i njihovi tako zvani svjedoci, postaju povrh toga beščasni.

2351 § 2: Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 19; Iulius II, const. *«Regis pacifici»,* 24 febr. 1509, § 2; Leo X, const. *«Quam Deo»,* 23 iul. 1519; Pius IV, const. *«Ea quae a praedecessoribus»,* 13 nov. 1560; Gregorius XIII, const. *«Ad tollendum»,* 5 dec. 1582; Clemens VIII, const. *«Illius vices»,* 17 aug. 1592, § 5, 7; Benedictus XIV, const. *«Detestabilem»,* 10 nov. 1752, § 1, 8; Leo XIII, ep. *«Pastoralis officii»,* 12 sept. 1891; S. C. C., *Veronen.,* 19 ian., 16 febr. 1805; *Vratislavien.,* 9 aug. 1890: *Vratislavien.,* 1 febr. 1904.

Can. 2352. - Excommunicatione nemini reservata ipso facto plectuntur omnes, qualibet etiam dignitate fulgentes, qui quoquo modo cogant sive virum ad statum clericalem amplectendum, sive virum aut mulierem ad religionem ingrediendam vel ad emittendam religiosam professionem tam sollemnem quam simplicem, tam perpetuam quam temporariam.

Can. 2353. - Qui intuitu matrimonii vel explendae libidinis causa rapuerit mulierem nolentem vi aut dolo, vel mulierem minoris aetatis consentientem quidem, sed insciis vel contradicentibus parentibus aut tutoribus, ipso iure exclusus habeatur ab actibus legitimis ecclesiasticis et insuper aliis poenis pro gravitate culpae plectatur.

Can. 2354. - § 1. Laicus qui fuerit legitime damnatus ob delictum homicidii, raptus impuberum alterutrius sexus, venditionis hominis in servitutem vel alium malum finem, usurae, rapinae, furti qualificati vel non qualificati in re valde notabili, incendii vel malitiosae ac valde notabilis rerum destructionis, gravis mutilationis vel vulnerationis vel violentiae, ipso iure exclusus habeatur ab actibus legitimis ecclesiasticis et a quolibet munere, si quod in Ecclesia habeat, firmo onere reparandi damna.

§ 2. Clericus vero qui aliquod delictum commiserit de quibus in § 1, a tribunali ecclesiastico puniatur, pro diversa reatus gravitate, poenitentiis, censuris, privatione officii ac beneficii, dignitatis, et, si res ferat, etiam depositione; reus vero homicidii culpabilis degradetur.

2352: C. 1, 7, D. LXXIV; c. 23, C. XXV, q. 2; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 18; Benedictus XIV, const. *«Si datam»,* 4 mart. 1748.

2353: C. 17, C. VI, q. 1; c. 33, 34, 47, C. XXVII, q. 2; c. 6, D. I, *de poenit.;* c. 1, 2, 4-6, 10, C. XXXVI, q. 2; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 6; S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Albaniae), 15 febr. 1901; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 29 apr. 1784.

2354 § 1: C. 8, D. XLVI; c. 4, D. XLVII; c. 8, 40, 41, 43, 44, 47, 50, D. L; c. 4-6, 9, D. LV; c. 4, C. III, q. 4; c. 9, C. III, q. 5; c. 17, C. VI, q. 1; c. 46, 47, C. XII, q. 2; c. 7, C. XIV, q. 4; c. 13, C. XIV, q. 5; c. 1, 4, C. XIV, q. 6; c. 14, 16, 17, 23-25, 27, 28, C. XVII, q. 4; c. 19, C. XXII, q. 5; c. 31-33, C. XXIII, q. 8; c. 20-23, 25, C. XXIV, q. 3; c. 5, 7, 8, 15, C. XXXIII, q. 2; c. 1-6, C. XXXVI, q. 2; c. 5, X, *de emptione et venditione,* III, 17; c. 14, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 2, 6, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 1- 3, 5, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 1, 2, 5, X, *de furtis,* V, 18; c. 2, 3, 5, 7, 9, 10, 13-15, 17, X, *de usuris,* V, 19; c. 1, 4-6, 9, X, *de iniuriis et damno dato,* V, 36; c. 10, 12, X, *de poenis,* V, 37; c. 2, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 19, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, *de homicidio,* V, 4, in VI°; c. 1, 2, *de usuris,* V, 5, in VI°; c. 5, *de poenis,* V, 9, in VI°; Conc. Lateranen. II, Can. 13; Conc. Trident., sess. XXV, *de ref.,* c. 19; S. Leo IX, ep. *«Quia Auctore Deo»,* a. 1051, § 4; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 11; Gregorius XIII, const. *«Ad tollendum»,* 5 dec. 1582; Clemens VIII, const. *«Illius vices»,* 17 aug. 1592, § 5, 7; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Immensa»,* 20 dec. 1741, § 2, 5; ep. encycl. *«Vix pervenit»,* 1 nov. 1745, § 10; Gregorius XVI, litt. ap. *«In supremo»,* 3 dec. 1839; Leo XIII, ep. *«In plurimis»,* 5 maii 1888; S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679, prop. 38, damn.; 20 mart. 1686, ad 6; (Kiang-si), 9 sept. 1885; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Ep. Quebecen.), 4 iul. 1793; (C. P. pro Sin.), 26 aug. 1833.

Kan. 2352. - Svi, pa ma imali bilo koje dostojanstvo, koji kakogod prisile bilo osobu mušku da izabere duhovnički stališ, bilo mušku ili žensku da stupi u redovničku družbu ili položi redovničko zavjetovanje, bilo svečano bilo obično, bilo vječno bilo privremeno, upadaju tim samim u izopćenje, koje nije nikomu pridržano.

Kan. 2353. - Tko zbog ženidbe ili da udovolji pohoti otme žensku osobu silom ili prevarom protiv njezine volje, ili maloljetnu žensku, iako s njezinim pristankom, ali bez znanja ili protiv volje roditelja ili štićenika, ima se snagom samoga zakona smatrati isključenim od crkvenih časnih čina, te se ima povrh toga udariti drugim kaznama prema težini krivnje.

Kan. 2354. - § 1. Svjetovnjak koji bi bio zakonito osuđen zbog krivičnog djela ubojstva, otmice nedoraslih osoba objega spola, prodaje čovjeka u ropstvo ili za drugu zlu svrhu, lihve, grabeža, krađe s posebnom otežavnom okolnosti ili bez takove u velikoj stvari, plaža ili zlobnog i vrlo velikog oštećenja stvari, teškog osakaćenja ili tjelesne ozljede ili nasilja, ima se smatrati snagom samoga zakona isključenim od crkvenih časnih čina i od svakoga zvanja, ako bi kakovo u Crkvi imao, uz obvezu naknaditi štetu.

§ 2. Duhovnika pako, koji bi počinio koje krivično djelo spomenuto u § 1, ima kazniti crkveni sud, prema različitoj težini krivnja, pokorama, kaznenim zabranama, oduzećem službe i nadarbine, dostojnosti, te ako treba, i svrgnućem; a ako je krivcu dokazana krivnja ubojstva ima se lišiti duhovništva.

2354 § 2: C. 1, 2, 5, D. XLVII; c. 4-6, 8, 34, 36, 37, 39, 41, 49, D. L; c. 4, 9, 13, D. LV; c. 12, D. LXXXI; c. 43, C. XII, q. 2; c. 2, 4, 7, 8, C. XIV, q. 4; c. 17, C. XVII, q. 4; c. 19, C. XXII, q. 5; c. 1, 4, C. XXXVI, q. 2; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 10, X, *de iudiciis,* II, 1; c. 2, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 5, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant,* III, 50; c. 1, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; c. 21, 23, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 1, 6-8, 10, 18, 24, X, *de homicidio voluntario vel casuali,* V, 12; c. 2, X, *de raptoribus, incendiariis et violatoribus ecclesiarum,* V, 17; c. 1, 2, 7, X, *de usuris,* V, 19; c. 11, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 6, X, *de poenis,* V, 37; c. 7, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; c. 1, *de homicidio,* V, 4, in VI°; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 7; sess. XXIV, *de ref.,* c. 6; Benedictus XIV, const. *«Officii Nostri»,* 15 mart. 1750, § 6; S. C. C., *Caiacen.,* 23 maii 1722, ad 3.

Can. 2355. - Si quis non re, sed verbis vel scriptis vel alia quavis ratione iniuriam cuiquam irrogaverit vel eius bonam famam laeserit, non solum potest ad normam Can. 1618, 1938 cogi ad debitam satisfactionem praestandam damnaque reparanda, sed praeterea congruis poenis ac poenitentiis puniri, non exclusa, si de clericis agatur et casus ferat, suspensione aut remotione ab officio et beneficio.

Can. 2356. - Bigami, idest qui, obstante coniugali vinculo, aliud matrimonium, etsi tantum civile, ut aiunt, attentaverint, sunt ipso facto infames; et si, spreta Ordinarii monitione, in illicito contubernio persistant, pro diversa reatus gravitate excommunicentur vel personali interdicto plectantur.

Can. 2357. - § 1. Laici legitime damnati ob delicta contra sextum cum minoribus infra aetatem sexdecim annorum commissa, vel ob stuprum, sodomiam, incestum, lenocinium, ipso facto infames sunt, praeter alias poenas quas Ordinarius infligendas iudicaverit.

§ 2. Qui publicum adulterii delictum commiserint, vel in concubinatu publice vivant, vel ob alia delicta contra sextum decalogi praeceptum legitime fuerint damnati, excludantur ab actibus legitimis ecclesiasticis, donec signa verae resipiscentiae dederint.

Can. 2358. - Clerici in minoribus ordinibus constituti, rei alicuius delicti contra sextum decalogi praeceptum, pro gravitate culpae puniantur etiam dimissione e statu clericali, si delicti adiuncta id suadeant, praeter poenas de quibus in Can. 2357, si his locus sit.

2355: C. 5, D. XLVI; c. 1, 2, C. V, q. 1; c. 1-3, 7, 8, C. V, q. 6; c. 17, C. VI, q. 1; c. 18, 24, XI, q. 1; c. 21, C. XVII, q. 4; c. 23, X, *de sententia et re iudicata,* II, 27.

2356: C. 19, C. XXIV, q. 3; c. 5, 8, 9, C. XXXII, q. 7; c. 2, C. XXXIII, q. 1; c. 1, C. XXXIV, q. 1 et 2; c. 4, X, *de bigamis non ordinandis,* I, 21; c. 1, 18, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 4, 5, 8, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; Urbanus VIII, const. *«Magnum in Christo»,* 20 iun. 1637, § 2; Benedictus XIV, const. *«Dei miseratione»,* 3 nov. 1741, § 9, 11, 14; ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 12; S. C. S. Off., 23 iun. 1671, ad 3, 4; 20 mart. 1675, ad 2; S. C. C., instr. 22 aug. 1840; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Coadiut. Superior. Mission. in ora Coromandel), 5 iul. 1788; instr. (ad Ep. Graeco-Rumen.), a. 1858.

2357 § 1: C. 4, C. III, q. 4; c. 9, C. III, q. 5; c. 17, C. VI, q. 1; c. 6, 11, 14, 28, 37, C. XXVII, q. 1; c. 13, C. XXXII, q. 7; c. 17, C. XXXIII, q. 2; c. 15, D. I, *de poenit.;* c. 1, D. V, *de poenit.;* c. 8, 9, C. XXXV, q. 2 et 3; c. 4, C. XXXV, q. 6; c. 3, C. XXXV, q. 8; c. 6, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 14, X, *de sepulturis,* III, 28; c. 2, 4, X, *de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae,* IV, 13; c. 2, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; c. 4, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 35; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 11; S. C. S. Off., litt. encycl. 25 iun. 1885.

Kan. 2355. - Ako bi netko nanio nekomu uvrede, ne tvorne, nego riječima ili napisima ili kojim god načinom ili bi naškodio njegovom dobrom glasu, može se ne samo prinuditi prema odredbi kan. 1618, 1938 da dade dužnu zadovoljštinu i da naknadi štetu, nego se može povrh toga i kazniti primjerenim kaznama i pokorama, pa ako se radi o duhovnicima također, ako treba, i obustavom ili smjenjivanjem od službe i nadarbine.

Kan. 2356. - Oni koji počine dvoženstvo, to jest koji, usprkos ženidbene veze, pokušaju sklopiti drugu ženidbu, iako samo tako zvanu građansku, postaju tim samim beščasni; a ako bi, ne obazirući se na Ordinarijeve opomene ipak ostali u zabranjenom suložništvu, imaju se udariti prema različitoj težini krivnje izopćenjem ili osobnom uskratom bogoslužja.

Kan. 2357. - § 1. Svjetovnjaci, koji su zakonito osuđeni zbog kriviční djela protiv šeste zapovijedi Božje počinjenih s malodobnim osobama ispod šesnaest godina starima, ili zbog silovanja, bludnosti s osobama istoga spola, rodoskvrnuća, svodništva, postaju tim samim beščasni, osim drugih kazni, kojima ih može kazniti Ordinarij.

§ 2. Oni koji počine javno kriviční djelo preljube, ili javno žive u priležništvu, ili su bili zakonito osuđeni zbog drugih kriviční djela protiv šeste zapovijedi Božje, isključeni su od crkvenih časnih čina, doklegod ne pokažu, da su se zaista popravili.

Kan. 2358. - Duhovnici, koji su primili niže redove, a skrive kakovo kažnjivo djelo protiv šeste zapovijedi Božje, imaju se kazniti prema težini krivnje, pa i otpustom iz duhovničkog stališta, ako na to upućuju okolnosti kažnjivog djela, osim toga i kaznama spomenutim u kan. 2357, ako im ima mjesta.

2357 § 2: C. 9, C. III, q. 5; c. 17, C. VI, q. 1; c. 5, 28, C. XXVII, q. 1; c. 4, C. XXX, q. 5; c. 5, C. XXXI, q. 1; c. 5, C. XXXII, q. 1; c. 23, C. XXXII, q. 5; c. 2, 16, 22, 23, C. XXXII, q. 7; c. 6, C. XXXIV, q. 1 et 2; c. 17, C. XXXV, q. 2 et 3; c. 19, X, *de conversione coniugatorum,* III, 32; c. 21, X, *de sponsalibus et matrimoniis,* IV, 1; c. 4-6, X, *de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* IV, 7; c. 1, X, *de coniugio leprosorum,* IV, 8; c. 4, X, *de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suae vel sponsae,* IV, 13; c. 3, 4, X, *de divortiis,* IV, 19; c. 20, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 5, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref. matrim.,* c. 8; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 36; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 9, 13; S. C. S. Off. (Pekin.), 29 apr. 1891, ad 1, 3; S. C. C., *Ventimilien.,* mense dec. 1587, ad 2; *Rossanen.,* 23 dec. 1630, ad 2.

2358: C. 6, 28, C. XXVII, q. 1; c. 13, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1.

Can. 2359. - § 1. Clerici in sacris sive saeculares sive religiosi concubinarii, monitione inutiliter praemissa, cogantur ab illicito concubernio recedere et scandalum reparare suspensione a divinis, privatione fructuum officii, beneficii, dignitatis, servato praescripto Can. 2176-2181.

§ 2. Si delictum admiserint contra sextum decalogi praeceptum cum minoribus infra aetatem sexdecim annorum, vel adulterium, stuprum, bestialitatem, sodomiam, lenocinium, incestum cum consanguineis aut affinibus in primo gradu exercuerint, suspendantur, infames declarentur, quolibet officio, beneficio, dignitate, munere, si quod habeant, priventur, et in casibus gravioribus deponantur.

§ 3. Si aliter contra sextum decalogi praeceptum deliquerint, congruis poenis secundum casus gravitatem coerceantur, non excepta officii vel beneficii privatione, maxime si curam animarum gerant.

2359 § 1: C. 8, D. XXVII; c. 2, 8, 9, D. XXVIII; c. 6, 10, 11, 13, D. XXXII; c. 7, D. XXXIII; c. 16-19, 29, 30, D. LXXXI; c. 2, D. LXXXII; c. 3-8, 10, X, *de cohabitatione clericorum et mulierum,* III, 2; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 6; sess. XXV, *de ref.,* c. 14; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 36; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 8; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 6, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 12, 25.

2359 § 2: C. 9, D. XXVIII; c. 6, 28, C. XXVII, q. 1; c. 13, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 5, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; c. 4, 9, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 15, X, *de purgatione canonica,* V, 34; Conc. Trident.,

Kan. 2359. - § 1. Duhovnici viših redova i svjetovni i redovni, koji su priležnici, imaju se, pošto je predhodna opomena ostala bez uspjeha, prisiliti, da napuste nedozvoljeno suložništvo i poprave sablazan, obustavom od bogoslužnih čina, oduzećem prihoda službe, nadarbine, dostojnosti, uz obdržavanje propisa kan. 2176-2181.

§ 2. Ako počine kažnjivo djelo protiv šeste zapovijedi Božje s osobama maloljetnima ispod šesnaest godina života, ili skrive preljubu, silovanje, bludnost sa životinjom, bludnost s osobom istoga spola, svodništvo, rodoskvrnuće s osobama srodnima ili svojtnima u prvom koljenu, imaju se udariti obustavom, proglasiti beščasnima, ima im se oduzeti svaka služba, nadarbina, dostojnost, zvanje, ako to imaju, a u težim slučajevima imaju se lišiti duhovništva.

§ 3. Ako bi počinili kakovo drugo krivično djelo protiv šeste zapovijedi Božje, imaju se kazniti primjerenim kaznama prema težini slučaja, pa i oduzećem službe ili nadarbine, osobito ako izvršuju dušobrižništvo.

sess. XXV, *de ref.,* c. 14; Leo X (in Conc. Lateranen. V) const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 35; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 11; const. *«Horrendum»,* 30 aug. 1568, § 3; S. C. C., *Lavellana seu Romana,* 8 iun., 6 iul. 1726.

2359 § 3: C. 9, 10, 33, 34, 52, D. L; c. 6, 10-13, 15, 22, D. LXXXI; c. 5, D. LXXXII; c. 43, 44, C. II, q. 7; c. 2, C. XV, q. 8; c. 6, 28, C. XXVII, q. 1; c. 8-10, C. XXX, q. 1; c. 17, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 13, X, *de vita et honestate clericorum,* III, 1; c. 5, X, *de adulteriis et stupro,* V, 16; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 6; sess. XXV, *de ref.,* c. 14; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 34; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 12.

TITULUS XV.

DE CRIMINE FALSI.

Can. 2360. - § 1. Omnes fabricatores vel falsarii litterarum, decretorum vel rescriptorum Sedis Apostolicae vel iisdem litteris, decretis vel rescriptis scienter utentes incurrunt ipso facto in excommunicationem speciali modo Sedi Apostolicae reservatam.

§ 2. Clerici delictum de quo in § 1 committentes aliis poenis praeterea coerceantur, quae usque ad privationem beneficii, officii, dignitatis et pensionis ecclesiasticae extendi possunt; religiosi autem priventur omnibus officiis quae in religione habent et voce activa ac passiva, praeter alias poenas in propriis cuiusque constitutionibus statutas.

Can. 2361. - Si quis in precibus ad rescriptum a Sede Apostolica vel a loci Ordinario impetrandum fraude vel dolo verum reticuerit aut falsum exposuerit, potest a suo Ordinario pro culpae gravitate puniri, salvo praescripto Can. 45, 1054.

Can. 2362. - Litterarum vel actorum ecclesiasticorum tam publicorum quam privatorum fabricatores vel falsarii vel huiusmodi documentis scienter utentes, pro gravitate delicti coerceantur, firmo praescripto Can. 2406, § 1.

Can. 2363. - Si quis per seipsum vel per alios confessarium de sollicitationis crimine apud Superiores falso denuntiaverit, ipso facto incurrit in excommunicationem speciali modo Sedi Apostolicae reservatam, a qua nequit ullo in casu absolvi, nisi falsam denunciationem formaliter retractaverit, et damna, si qua inde secuta sint, pro viribus reparaverit, imposita insuper gravi ac diuturna poenitentia, firmo praescripto Can. 894.

2360 § 1: C. 5, 7, X, *de crimine falsi,* V, 20; Innocentius X, const. *«In supremo»,* 8 apr. 1653, § 1, 2; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 9, § III, n. 3.

2360 § 2: C. 3, D. XIX; c. 7, D. L; c. 25, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 6, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30; c. 7, X, *de crimine falsi,* V, 20; c. 27, X, *de verborum significatione,* V, 40; Innocentius X, const. *«In supremo»,* 8 apr. 1653, § 1, 2.

NASLOV XV.

ZLODJELO KRIVOTVORENJA

Kan. 2360. - § 1. Svi patvarači ili krivotvoritelji pisama, odluka ili otpisa Apostolske Stolice ili oni, koji se takovim pismima, odlukama ili otpisima znatice posluže upadaju tim samim u izopćenje Apostolskoj Stolici na posebni način pridržano.

§ 2. Duhovnici, koji počine krivično djelo spomenuto u § 1 imaju se povrh toga kazniti drugim kaznama, kod kojih se može ići sve do oduzeća nadarbine, službe, dostojnosti i davačnog primanja; a redovnicima se imaju oduzeti sve službe, koje imaju u redovničkoj družbi, te pravo birati i biti biran, osim drugih kazni, koje su određene u pojedinim vlastitim ustanovama.

Kan. 2361. - Ako bi tko u molbi kojom moli otpis od Apostolske Stolice ili od mjesnog Ordinarija prevarno ili zlonamjerno prešutio istinu ili naveo laž, može ga njegov Ordinarij kazniti prema težini krivnje, uz obdržavanje propisa kan. 45, 1054.

Kan. 2362. - Patvarači ili krivotvoritelji crkvenih listina ili spisa bilo javnih bilo posebničkih, te oni koji se znatice posluže ovakovim dokaznicama, imaju se kazniti prema težini krivnje, uz obdržavanje propisa kan. 2406, § 1.

Kan. 2363. - Ako bi tko sam osobno ili po drugima lažno prijavio ispovjednika zbog zločinstva zavađanja na bludnost, upada tim samim u izopćenje Apostolskoj Stolici na posebni način pridržano, od kojega ni u kojem slučaju ne može biti odriješen, dok nije lažnu prijavu u punom obliku opozvao i dok nije naknadio, koliko može, štetu, ako je od toga nastala, a ima mu se povrh toga naložiti teška i dugotrajna pokora, uz obdržavanje propisa kan. 894.

2361: C. 3, 15, 16, 20, 28, X, *de rescriptis,* I, 3; c. 6, X, *de confirmatione utili vel inutili,* II, 30.

2362: C. 7, D. L.

TITULUS XVI.

DE DELICTIS IN ADMINISTRATIONE VEL SUSCEPTIONE ORDINUM ALIORUMQUE SACRAMENTORUM.

Can. 2364. - Minister qui ausus fuerit sacramenta administrare illis qui iure sive divino sive ecclesiastico eadem recipere prohibentur, suspendatur ab administrandis Sacramentis per tempus prudenti Ordinarii arbitrio definiendum aliisque poenis pro gravitate culpae puniatur, firmis peculiaribus poenis in aliqua huius generis delicta iure statutis.

Can. 2365. - Presbyter qui nec a iure nec ex Romani Pontificis concessione facultatem habens sacramentum confirmationis ministrare ausus fuerit, suspendatur; si vero facultatis sibi factae limites praetergredi praesumpserit, eadem facultate eo ipso privatus exsistat.

Can. 2366. - Sacerdos qui sine necessaria iurisdictione praesumpserit sacramentales confessiones audire, est ipso facto suspensus a divinis; qui vero a peccatis reservatis absolvere, ipso facto suspensus est ab audiendis confessionibus.

Can. 2367. - § 1. Absolvens vel fingens absolvere complicem in peccato turpi incurrit ipso facto in excommunicationem specialissimo modo Sedi Apostolicae reservatam; idque etiam in mortis articulo, si alius sacerdos, licet non approbatus ad confessiones, sine gravi aliqua exoritura infamia et scandalo, possit excipere morientis confessionem, excepto casu quo moribundus recuset alii confiteri.

2364: C. 41, C. XXIV, q. 1; c. 118, D. IV, *de cons.;* c. 6, X, *de baptismo et eius effectu,* III, 42; c. 13, X, *de haereticis,* V, 7; c. 2, X, *de apostatis et reiterantibus baptisma,* V, 9; c. 8, *de privilegiis,* V, 7, in VI°; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Inter omnigenas»,* 2 febr. 1744, § 6; S. C. Ep. et Reg., *Tarvisina,* 3 apr. 1859.

2365: S. C. de Prop. Fide, decr. 6 oct. 1863, C, a.

2366: C. 1, *de privilegiis et excessibus privilegiatorum,* V, 7, in Clem.; Innocentius X, const. *«Cum sicut»,* 14 maii 1648, § 3, 4, I, ad 10; Innocentius XII, const. *«Cum sicut»,* 19 apr. 1700; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 19; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 16, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3, 7; Benedictus XIV, const. *«Apostolica indulta»,* 5 aug.

NASLOV XVI.

KRIVIČNA DJELA KOD PODJELJIVANJA I PRIMANJA REDOVA I DRUGIH OTAJSTAVA

Kan. 2364. - Djelitelj, koji bi se usmjelio podijeliti Otajstva drugima, kojima je božanskim ili crkvenim pravom zabranjeno primati ih, ima se staviti pod obustavu od podjeljivanja Otajstava kroz vrijeme, koje će po razboritoj ocjeni odrediti Ordinarij, te se ima kazniti i drugim kaznama prema težini krivnje, a obvezuju i posebne kazne, koje su u zakonu ustanovljene protiv nekih krivičnih djela ove vrsti.

Kan. 2365. - Svećenik koji bi se usudio podijeliti otajstvo potvrde, a da za to nije bio ovlašten po zakonu ili od Rimskog Prvosvećenika, ima se udariti obustavom; a ako bi preuzetno prekoračio granice, u kojima mu je dano ovlaštenje, oduzeto mu je tim samim isto ovlaštenje.

Kan. 2366. - Svećenik koji bi se usudio ispovijedati bez potrebite poglavarstvene vlasti, tim je samim udaren obustavom od bogoslužnih čina; a odriješiti od pridržanih grijeha, tim je samim udaren obustavom od ispovijedanja.

Kan. 2367. - § 1. Tko podijeli ili tobože podijeli odrješenje u ispovijedi sukrivcu u bludnom grijehu upada tim samim u izopćenje na sasvim posebni način pridržano Apostolskoj Stolici; a to vrijedi i onda, kada se radi o smrtnom času, ako bi mogao drugi koji svećenik, pa bio to i takav, koji nema odobrenja ispovijedati, samrtnika ispovijediti bez pogibli, da će odatle nastati velika sramota ili sablazan, osim ako bi samrtnik odbio da se ispovjedi pred drugim.

1744, § 3, 5; S. C. Ep. et Reg., 9 ian. 1601; decr. 7 ian. 1617; *Nicoteren.,* 30 sept. 1746, ad 2; S. C. C., *Neapolitana,* 14 apr. 1646; *Maioricen.,* 4 maii 1675, ad 3; decr. 12 febr. 1679; *Basileen.,* 22 sept. 1753, 9 febr. 1745, ad IX.

2367 § 1: Benedictus XIV, const. *«Sacramentum Poenitentiae»,* 1 iun. 1741, § 4; const. *«Apostolici muneris»,* 8 febr. 1745, § 4; ep. encycl. *«Inter praeteritos»,* 3 dec. 1749, § 59; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § I, n. 10; S. C. S. Off. (Cincinnat.), 13 sept. 1859, ad 2-4; (Briocen.), 18 iul. 1860; instr. 20 febr. 1866; 4 apr. 1871; (Petrocoricen.), 5 dec. 1883, ad 2; 13 ian. 1892, ad 3; S. C. de Prop. Fide, litt. encycl. 6 aug. 1885, n. 2.

§ 2. Eandem excommunicationem non effugit absolvens vel fingens absolvere complicem qui peccatum quidem complicitatis, a quo nondum est absolutus, non confitetur, sed ideo ita se gerit, quia ad id a complice confessario sive directe sive indirecte inductus est.

Can. 2368. - § 1. Qui sollicitationis crimen de quo in Can. 904, commiserit, suspendatur a celebratione Missae et ab audiendis sacramentalibus confessionibus vel etiam pro delicti gravitate inhabilis ad ipsas excipiendas declaretur, privetur omnibus beneficiis, dignitatibus, voce activa et passiva, et inhabilis ad ea omnia declaretur, et in casibus gravioribus degradationi quoque subiiciatur.

§ 2. Fidelis vero, qui scienter omiserit eum, a quo sollicitatus fuerit, intra mensem denuntiare contra praescriptum Can. 904, incurrit in excommunicationem latae sententiae nemini reservatam, non absolvendus nisi postquam obligationi satisfecerit aut se satisfacturum serio promiserit.

Can. 2369. - § 1. Confessarium, qui sigillum sacramentale directe violare praesumpserit, manet excommunicatio specialissimo modo Sedi Apostolicae reservata; qui vero indirecte tantum, obnoxius est poenis, de quibus in Can. 2368, § 1.

§ 2. Quicunque praescriptum Can. 889, § 2 temere violaverit, pro reatus gravitate plectatur salutari poena, quae potest esse etiam excommunicatio.

Can. 2370. - Episcopus aliquem consecrans in Episcopum, Episcopi vel, loco Episcoporum, presbyteri assistentes, et qui consecrationem recipit sine apostolico mandato contra praescriptum Can. 953, ipso iure suspensi sunt, donec Sedes Apostolica eos dispensaverit.

2367 § 2: S. Poenit., 19 febr. 1890.

2368 § 1: Pius IV, ep. *«Cum sicut nuper»,* 16 apr. 1561, § 1; Gregorius XV, const. *«Universi»,* 30 aug. 1622, § 4; Benedictus XIV, const. *«Sacramentum Poenitentiae»,* 1 iun. 1741, § 1; const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § IX, n. V; const. *«Apostolici muneris»,* 8 febr. 1745, § 2; S. C. S. Off., 28 apr. 1700; 13 iun. 1710; decr. 5 aug. 1745; litt. 20 maii 1842; (Cincinnat.), 13 sept. 1859, ad 3; 18 mart. 1863; instr. 20 febr. 1866, n. 12; decr. 27 iun. 1866; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 26 aug. 1775; litt. encycl. 6 aug. 1885, n. 2.

§ 2. Isto izopćenje ne izbjegne tko odriješi ili tobože odriješi sukrivca, koji doduše ne ispovjedi grijeha sukrivnje, od kojega još nije odriješen, ali to tako učini zbog toga, što ga je ispovjednik na to uputio bilo izravno bilo neizravno.

Kan. 2368. - § 1. Tko bi počinio zlodjelo navađanja na bludnost spomenuto u kan. 904, ima se udariti obustavom od služenja Mise i od ispovijedanja odnosno još i proglasiti nesposobnim za ispovijedanje, imaju mu se oduzeti sve nadarbine, dostojnosti, pravo birati i biti biran, te se ima za sve to proglasiti nesposobnim, a u osobito teškim slučajevima ima ga se povrh toga lišiti duhovničkog čina.

§ 2. Vjernik pako, koji znatice propusti prijaviti u roku od mjesec dana onoga, koji ga je navodio na bludnost protivno propisu kan. 904, upada u izopćenje unaprijed rečeno, koje nije nikomu pridržano, ali mu se odrješenje ne smije podijeliti, dok obvezi ne udovolji ili ne obeća, da će joj udovoljiti.

Kan. 2369. - § 1. Ispovjednik koji bi se usudio izravno povrijediti ispovjednu tajnu, upada u izopćenje Apostolskoj Stolici na sasvim posebni način pridržano; a koji samo neizravno, potpada pod kazne spomenute u kan. 2368, § 1.

§ 2. Tkogod bi namjerice prekršio propis kan. 889, § 2, ima mu se nametnuti spasonosna kazna prema težini krivnje, a ta može biti i izopćenje.

Kan. 2370. - Biskup koji nekoga posveti za Biskupa, Biskupi odnosno svećenici, koji kao zamjenici Biskupa sudjeluju kod posvećenja, te onaj koji se dade posvetiti bez apostolskog naloga protivno propisu kan. 953, upadaju snagom samoga zakona u izopćenje, doklegod im Apostolska Stolica ne podijeli pomilovanja.

2368 § 2: Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § IV, n. 4; S. C. S. Off., 13 iun. 1710; 22 ian. 1727; 6 mart. 1839; litt. 20 maii 1842; instr. 20 febr. 1866, n. 1-7; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 26 aug. 1775; litt. encycl. 25 iul. 1883.

2369 § 1: C. 2, D. VI, *de poenit.;* c. 12, X, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 38; S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.,* 26 iun. 1582; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. XVII.

2370: C. 44, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; Alexander VII, litt. ap. *«Alias»,* 27 febr. 1660; Pius VI, ep. encycl. *«Charitas»,* 13 apr. 1791, § 23.

Can. 2371. - Omnes, etiam episcopali dignitate aucti, qui per simoniam ad ordines scienter promoverint vel promoti fuerint aut alia Sacramenta ministraverint vel receperint, sunt suspecti de haeresi; clerici praeterea suspensionem incurrunt Sedi Apostolicae reservatam.

Can. 2372. - Suspensionem a divinis, Sedi Apostolicae reservatam, ipso facto contrahunt, qui recipere ordines praesumunt ab excommunicato vel suspenso vel interdicto post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam, aut a notorio apostata, haeretico, schismatico; qui vero bona fide a quopiam eorum sit ordinatus, exercitio careat ordinis sic recepti donec dispensetur.

Can. 2373. - In suspensionem per annum ab ordinum collatione Sedi Apostolicae reservatam ipso facto incurrunt:

1.° Qui contra praescriptum Can. 955, alienum subditum sine Ordinarii proprii litteris dimissoriis ordinaverint;

2.° Qui subditum proprium, qui alibi tanto tempore moratus sit ut canonicum impedimentum contrahere ibi potuerit, ordinaverint contra praescriptum Can. 993, n. 4, 994;

3.° Qui aliquem ad ordines maiores sine titulo canonico promoverint contra praescriptum Can. 974, § 1, n. 7;

4.° Qui, salvo legitimo privilegio, religiosum, ad familiam pertinentem quae sit extra territorium ipsius ordinantis, promoverint, etiam cum litteris dimissorialibus proprii Superioris, nisi legitime probatum fuerit aliquem e casibus occurrere, de quibus in Can. 966.

2371: C. 2, 4-13, 21, 22, 100, 101, 105, 107, 110, 117, C. I, q. 1; c. 9, 15, C. I, q. 3; c. 2, 5, C. I, q. 7; c. 14, C. II, q. 5; c. 3, C. VII, q. 1; c. 4, C. XV, q. 3; c. 21, X, *de accusationibus, inquisitionibus et denunciationibus,* V, 1; c. 5, 9, 20, 22, 39, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 2, *de simonia,* V, 1, in Extravag. com.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. XXI, *de ref.,* c. 1; Eugenius IV, const. *«Cum detestabile»,* 18 maii 1434, § 1; S. Pius V, const *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 8, 9; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 6: Clemens VIII, const. *«Romanum Pontificem»,* 28 febr. 1596, § 2; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. VIII.

2372: C. 71, 111, C. I, q. 1; c. 1, C. I, q. 7; c. 5, C. IX, q. 1; c. 2, X, *de ordinatis ab episcopo, qui renunciavit episcopatui,* I, 13; c. 2, X, *de schismaticis et ordinatis ab eis,* V, 8; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. XIII, XIV; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 6; S. C. S. Off., 13 mart. 1669, ad 1; 21 nov. 1709.

Kan. 2371. - Svi, pa ma bili podignuti u biskupsko dostojanstvo, koji bi znatice redili ili bili zaređeni simonistički ili bi tako podijelili ili primili druga Otajstva, sumnjivi su na krivovjerje; a duhovnici povrh toga upadaju u obustavu pridržanu Apostolskoj Stolici.

Kan. 2372. - Oni koji bi se usudili dati se zarediti od osobe udarene izopćenjem ili obustavom ili uskratom bogoslužja pošto je uslijedila izjavna ili osudna presuda, ili od notornoga otpadnika, krivovjerca, raskolnika, upadaju samim tim u obustavu od bogoslužnih čina pridržanu Apostolskoj Stolici; a tko je u dobroj vjeri zaređen od bilo kojega takvoga, ne smije izvršivati ovako primljeni red, dok ne dobije pomilovanje.

Kan. 2373. - U obustavu od podjeljivanja redova kroz godinu dana pridržanu Apostolskoj Stolici upadaju tim samim:

1.° Oni koji bi protivno propisu kan. 955, tuđega potčinjenoga zaredili bez pismene otpusnice vlastitog Ordinarija;

2.° Oni koji bi zaredili vlastitog potčinjenog protivno propisu kan. 993, br. 4, 994, kada je on drugdje boravio kroz toliko vremena, da je mogao upasti u kanonsku smetnju;

3.° Oni koji su nekomu podijelili više redove bez kanonskog opskrbnog naslova protivno propisu kan. 974, § 1, br. 7;

4.° Oni koji bi zaredili, osim ako postoji zakonita povlastica, redovnika, koji pripada redovničkoj obitelji sa sjedištem izvan područja reditelja, pa bilo to i s otpusnicom vlastitoga Poglavara, ako ne predleži zakoniti dokaz o tom, da postoji koji od slučajeva spomenutih u kan. 966.

2373 4.°: C. 4, D. LXXI; c. 28, C. VII, q. 1; c. 6, 7, C. IX, q. 1; c. 1, C. XXI, q. 2; c. 45, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 1, 2, 4, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 5; sess. XIV, *de ref.,* c. 2; sess. XXI, *de ref.,* c. 2; S. Pius V, const. *«Romanus Pontifex»,* 14 oct. 1568, § 3; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, § 2; Clemens VIII, const. *«Romanum Pontificem»,* 28 febr. 1596, § 2; Urbanus VIII, const. *«Secretis»,* 11 dec. 1624, § 2, 3; Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 3, 8; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 6; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 4, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Impositi Nobis»,* 27 febr. 1747; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 2-4; S. C. Ep. et Reg., *Regien., Veronen., Mantuana, Brixien. et Senogallien.,* 15 febr. 1578; *Vestana,* 25 maii 1594; *Tarvisina,* 8 apr. 1859, ad 2; S. C. C., *Campanien.,* 13 sept. 1653; *Ulyxbonen.,* 13 iun. 1722, 5 et 16 iun., 20 nov. 1723, ad 3 et 8, 28 iul., 19 aug. 1724; *Urgellen.,* 26 ian. 1895, ad 2; *Pragen.,* 25 iun. 1904.

Can. 2374. - Qui sine litteris vel cum falsis dimissoriis litteris, vel ante canonicam aetatem, vel per saltum ad ordines malitiose accesserit, est ipso facto a recepto ordine suspensus; qui autem sine litteris testimonialibus vel detentus aliqua censura, irregularitate aliove impedimento, gravibus poenis secundum rerum adiuncta puniatur.

Can. 2375. - Catholici qui matrimonium mixtum, etsi validum, sine Ecclesiae dispensatione inire ausi fuerint, ipso facto ab actibus legitimis ecclesiasticis et Sacramentalibus exclusi manent, donec ab Ordinario dispensationem obtinuerint.

2374: C. 5, D. XXIV; c. 8, 55, 56, D. L; c. 1, D. LI; c. 6, D. LIV; c. 4, D. LXXI; c. 1, C. XXI, q. 2; c. 11, X, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 11; c. 2, X, *de servis non ordinandis et eorum manumissione,* I, 18; c. 8, X, *de officio archidiaconi,* I, 23; c. un., X, *de clerico per saltum promoto,* V, 29; c. 1-3, X, *de eo, qui furtive ordinem suscepit,* V, 30; c. 32, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 1, 2, *de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum,* I, 9, in VI°; c. un., *de voto et voti redemptione,* tit. VI, in Extravag. Ioan. XXII; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c, 5; sess. VII, *de ref.,* c. 10; sess. XIV, *de ref.,* c. 2, 3; sess. XXIII, *de ref.,* c. 8, 14; Pius II, const. *«Cum ex sacrorum»,* 17 nov. 1461, § 2; Sixtus V, const. *«Sanctum et salutare»,* 5 ian. 1589, 8 3; Clemens VIII, const. *«Romanum Pontificem»,* 28 febr. 1596, § 2; Urbanus VIII, const. *«Secretis»,* 11 dec. 1624, § 2, 3; Innocentius XII, const. *«Speculatores»,* 4 nov. 1694, § 3-6, 8; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 6; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 4, 28; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. IX; const. *«Impositi Nobis»,*

Kan. 2374. - Tko bi se zlonamjerno dao zarediti bez pismene otpusnice ili s krivotvorenom otpusnicom, ili prije kanonske dobi života, ili povredom susljednosti, udaren je tim samim obustavom od primljenoga reda; a tko bi to učinio bez svjedodžbi o ponašanju ili udaren kojom kaznenom zabranom, ređeničkom nepravilnošću ili drugom smetnjom, ima se kazniti teškim kaznama prema stvarnim okolnostima.

Kan. 2375. - Katolici koji bi se usudili sklopiti mješovitu ženidbu, ma i valjanu, bez oprosta od strane Crkve, isključeni su tim samim od crkvenih časnih čina i od Blagoslovina, doklegod ne dobiju pomilovanja od Ordinarija.

27 febr. 1747; S. C. S. Off. (Angliae), 2 mart. 1842; S. C. Ep. et Reg., *Neritonen.,* 22 dec. 1578; S. C. C., *Edessen.,* 13 apr. 1641; *Campanien.,* 13 sept. 1653; *Tudertina,* 20 dec. 1687; *Hispalen.,* 15 dec. 1696, 6 febr. 1700; *Tolentina,* 2 oct. 1717, ad 1, 2; *Romana,* 21 maii 1718, ad 4, 5; *Ulyxbonen.,* 13 iun. 1722, 5 et 26 iun., 20 nov. 1723, ad 1, 2 et 8, 28 iul., 19 aug. 1724; *Valven. seu Sulmonen.,* 22 mart. 1732, ad 2; *Brixien.,* 28 nov., 12 dec. 1733, ad V; *Cadicen. seu Hispalen.,* 20 ian. 1742, 22 iun., 13 iul. 1743; *Burgi S. Domnini seu Cremonen.,* 1 aug. 1750, ad 2; *Salutiarum,* 8 iun., 13 iul. 1765; *S. Severinae,* 10 et 24 ian. 1784; *Brigantien.,* 30 mart. 1805; *Auximana et Nucerina,* 20 aug., 10 sept. 1803, 22 aug. 1807; *Arianen.,* 23 ian. 1808; Pontificale Rom., tit. *De ordinibus conferendis.*

2375: Benedictus XIV, ep. encycl. *«Magnae Nobis»,* 29 iun. 1748; Pius VIII, litt. ap. *«Litteris altero»,* 25 mart. 1830; S. C. S. Off. (ad Ep. Osnabrugen.), 17 febr. 1864; litt. 23 aug. 1877; 10 febr. 1892, ad 2; S. C. C., declar. *«Matrimonia»,* 4 nov. 1741, § 3; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Sveciae), 6 sept. 1785; (C. P. pro Sin. - Siam), 9 dec. 1822.

TITULUS XVII.

DE DELICTIS CONTRA OBLIGATIONES PROPRIAS STATUS CLERICALIS VEL RELIGIOSI.

Can. 2376. - Sacerdotes qui neque ab Ordinario dispensati neque legitimo impedimento detenti examen de quo in Can. 130 facere renuerint ab Ordinario congruis poenis ad illud cogantur.

Can. 2377. - Sacerdotes contra praescriptum Can. 131, § 1 contumaces, Ordinarius pro suo prudenti arbitrio puniat; quod si fuerint religiosi confessarii curam animarum non gerentes, eos ab audiendis saecularium confessionibus suspendat.

Can. 2378. - Clerici maiores qui in sacro ministerio ritus et caeremonias ab Ecclesia praescriptas graviter negligant et moniti sese non emendaverint, suspendantur pro diversa reatus gravitate.

Can. 2379. - Clerici, contra praescriptum Can. 136, habitum ecclesiasticum et tonsuram clericalem non gestantes, graviter moneantur; transacto inutiliter mense a monitione, quod ad clericos minores attinet, servetur praescriptum eiusdem Can. 136, § 3; clerici autem maiores, salvo praescripto Can. 188, n. 7, ab ordinibus receptis suspendantur, et si ad vitae genus a statu clericali alienum notorie transierint, nec, rursus moniti, resipuerint, post tres menses ab hac ultima monitione deponantur.

2377: Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9, 10; S. C. Ep. et Reg., *Collen.,* 2 aug. 1594; S. C. C., 3 oct. 1671, ad 1.

2378: C. 7, 10-12, D. II, *de cons.;* c. 79, D. IV, *de cons.;* c. 9, 14, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; Conc. Basileen., sess. XXI, c. 8; Conc. Trident., sess. XXII, *de observandis et evitandis in celebratione missae;* S. Pius V, const. *«Sanctissimus in Christo»,* 29 mart. 1566, § 2; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 6; S. C. C., *Placentina,* 16 dec. 1719; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Cochinchin.), 30 iun. 1830; S. R. C., *Oscen.,* 16 mart. 1591, ad 19.

2379: C. 2-4, C. XXI, q. 4; c. 15, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 1, X, *de apostatis et reiterantibus baptisma,* V, 9; c. 25, 45, X, *de sententia excommunicationis,* V, 39; c. 2, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant,* III, 24, in VI°; c. 2, *de vita et honestate clericorum,* III, 1, in Clem.; Conc. Trident., sess. XIV, *de ref.,* c. 6; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 24, 25; Sixtus V, const. *«Cum sacrosanctam»,* 9 ian. 1589, § 3; Innocentius XIII, const. *«Apostolici ministerii»,* 23 maii 1723, § 8; Benedictus XIII, const. *«In supremo»,* 23 sept. 1724, § 6, 28; const. *«Apostolicae Ecclesiae»,* 2 maii 1725, § 1, 2; const. *«Pastoralis officii»,* 27 mart. 1726, § 3; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 26; S. C. C., *Ruben.,* 28 iul., 18 aug. 1708; *Spoletana,* 14 et 28 ian. 1764; 12 iul. 1900; S. C. de Prop. Fide, instr. (ad Vic. Ap. Indiar. Orient.), 8 sept. 1869, n. 7.

NASLOV XVII.

KRIVIČNA DJELA PROTIV OBVEZA SPOJENIH S DUHOVNIČKIM ILI REDOVNIČKIM STALIŠOM

Kan. 2376. - Svećenici koji ne će prisupiti ispitu spomenutom u kan. 130, a nisu ni od Ordinarija oprošteni ni spriječeni zakonitom preprekom, ima Ordinarij na to prisiliti primjerenim kaznama.

Kan. 2377. - Svećenik, koji uporno ne izvršuju propis kan. 131, § 1, neka Ordinarij kazni po svom razboritom sudu; ako bi to bili redovnici, koji su ispovjednici, ali ne izvršuju dušobrižništva, neka ih udari obustavom od ispovijedanja svjetovnjaka.

Kan. 2378. - Duhovnici viših redova, koji kod bogoslužja uvelike zanemaruju obrede i svečanosne obredne čine propisane od Crkve i ne poprave se pošto budu opomenuti, imaju se udariti obustavom prema različnosti krivnje.

Kan. 2379. - Duhovnici, koji protivno propisu kan. 136, ne nose crkveno odijelo i duhovnički postrig, imaju se ozbiljno opomenuti; pošto poslije te opomene bezuspješno prođe mjesec dana, ima se u pogledu duhovnika nižih redova obdržavati propis istoga kan. 136, § 3; a duhovnici viših redova imaju se, uz obdržavanje propisa kan. 188, br. 7, udariti obustavom od primljenih redova, a ako notorno počmu živjeti na takav način, koji nije u skladu s duhovničkim staležom, pa se, ponovno opomenuti, toga ne ostave, imaju se tri mjeseca poslije ove posljednje opomene, svrgnuti.

Can. 2380. - Clerici vel religiosi mercaturam vel negotiationem per se aut per alios exercentes contra praescriptum Can. 142, congruis poenis pro gravitate culpae ab Ordinario coerceantur.

Can. 2381. - Qui officium, beneficium, dignitatem obtinet cum onere residentiae, si illegitime absit:

1.° Eo ipso privatur omnibus fructibus sui benecii vel officii pro rata illegitimae absentiae, eosque tradere debet Ordinario, qui Ecclesiae vel alicui pio loco vel pauperibus distribuat;

2.° Officio, beneficio, dignitate privetur, ad normam Can. 2168-2175.

Can. 2382. - Si parochus graviter neglexerit sacramentorum administrationem, infirmorum assistentiam, puerorum populique institutionem, concionem diebus dominicis ceterisque festis, custodiam ecclesiae paroecialis, sanctissimae Eucharistiae, sacrorum oleorum, ab Ordinario coerceatur ad normam Can. 2182-2185.

Can. 2383. - Parochus qui paroeciales libros diligenter, ad normam iuris, non conscripserit aut servaverit, a proprio Ordinario pro gravitate culpae puniatur.

2380: C. 26, D. LXXXVI; c. 2, D. LXXXVIII; c. 1, 3, 8, C. XIV, q. 4; c. 1, C. XXI, q. 3; c. 15, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 6, X, *ne clerici vel monachi saecularibus negotiis se immisceant,* III, 50; c. 1, *de vita et honestate clericorum,* III, 1, in Clem; Conc. Trident., sess. XXII, *de ref.,* c. 1; Urbanus VIII, litt. ap. *«Ex debito»,* 22 febr. 1633, § 8; Clemens IX, const. *«Solicitudo»,* 17 iun. 1669, § 3; Benedictus XIV, const. *«Apostolicae servitutis»,* 25 febr. 1741, § 1, 2; Clemens XIII, ep. encycl. *«Cum primum»,* 17 sept. 1759, § 4; S. C. S. Off., 4 dec. 1872; 17 ian. 1883; S. C. C., *Apuana,* 20 febr. 1796; S. C. de Prop. Fide, litt. (ad Vic. Ap. Lehassae), 4 febr. 1860; litt. encycl. 29 mart. 1873.

2381 2.°: C. 23, 24, 26, C. VII, q. 1; c. 2, C. XXI, q. 2; c. 6, X, *de officio vicarii,* I, 28; c. 28, X, *de appellationibus, recusationibus et relationibus,* II, 28; c. 2-4, 6, 8-11, 17, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 30, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; Conc. Trident., sess. VI, *de ref.,* c. 1, 2; sess. XXIII, *de ref.,* c. 1; sess. XXIV, *de ref.,* c. 12; Pius IV, const. *«De salute gregis»,* 4 sept. 1560; const. *«In suprema»,* 25 nov. 1564, § 2; S. Pius V, const. *«Cupientes»,* 13 iul. 1568, § 1; Urbanus VIII, const. *«Sancta Synodus»,* 12 dec. 1634, § 1-7; Alexander VII, const. *«Quia Ecclesia»,* 26 iul. 1662; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Grave»,* 15 aug. 1741, § 1; const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 14; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9, 10; const. *«Ad universae»,* 3 sept. 1746; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 8°; S. C. C., *Vercellen.,* a. 1573; *Asculana,* 18 nov. 1662, ad 1; *Vercellen.,* 15 dec. 1696, ad 1; *Comen.,* 1 apr. 1713; *Tridentina,* 3 et 24 sept., 3 dec. 1729; *Nullius,* 16 et 30 ian. 1762, ad 1; *Anglonen.,* 2 maii 1857; 12 iul. 1900; S. C. de Prop. Fide. instr. (ad Archiep. Hiberniae), 25 iun. 1791.

Kan. 2380. - Duhovnike ili redovnike, koji protivno propisu kan. 142, izvršuju sami osobno ili po drugima kramarske ili trgovačke poslove, neka Ordinarij kazni primjerenim kaznama prema težini krivnje.

Kan. 2381. - Tko ima službu, nadarbinu, dostojnost sa sjedišnom obvezom, pa je nezakonito otsutan:

1.° Oduzeti su mu tim samim svi prihodi njegove nadarbine ili službe srazmjerno vremenu nezakonite odsutnosti, te ih je dužan predati Ordinariju, koji ih ima dati crkvi ili kakovom pobožnom mjestu ili siromasima.

2.° Ima mu se oduzeti služba, nadarbina, dostojnost, prema odredbama kan. 2168-2175.

Kan. 2382. - Ako bi župnik uvelike zanemario podjeljivanje otajstava, pohađanje bolesnika, kršćanski nauk za mladež i puk, propovijed po nedjeljama i ostalim zapovijedanim blagdanima, brigu za župsku crkvu, Presveta Euharistija, sveta ulja, ima Ordinarij protiv njega postupati prema odredbama kan. 2182-2185.

Kan. 2383. - Župnika, koji ne bi propisno vodio i čuvao župske knjige, ima kazniti vlastiti Ordinarij prema težini krivnje.

2382: C. 94, D. II, *de cons.;* c. 22, D. IV, *de cons.;* c. 1, X, *de officio custodis,* I, 27; c. 10, X, *de celebratione missarum, et sacramento Eucharistiae, et divinis officiis,* III, 41; c. 1, X, *de custodia Eucharistiae, chrismatis et aliorum sacramentorum,* III, 44; c. 1, *de celebratione missarum et aliis divinis officiis,* III, 14, in Clem.; Conc. Trident., sess. V, *de ref.,* c. 2; sess. XXIV, *de ref.,* c. 4; Benedictus XIV, ep. encycl. *«Etsi minime»,* 7 febr. 1742, § 16; const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 8; const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9, 10; S. C. Ep. et Reg., ep. encycl. 9 febr. 1751; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 1, n. 8°, 9°; S. C. C., *Pharen.,* 14 maii 1859; *Parmen.,* 17 ian. 1886, ad 4; S. C. de Prop. Fide, decr. 13 apr. 1807, n. III.

2383: Benedictus XIV, const. *«Firmandis»,* 6 nov. 1744, § 9, 10; S. C. de Sacramentis, *Romana et aliarum,* 13 mart. 1910, ad VI, c; instr. 6 mart. 1911, n. II, IV; S. C. C., decr. *«Ne temere»,* 2 aug. 1907, art. IX, X.

Can. 2384. - Canonicum theologum et poenitentiarium in suis muneribus obeundis negligentes, Episcopus gradatim compellat monitionibus, comminatione poenarum, subtractione portionis fructuum iis assignandae qui illorum vices suppleant; et perdurante per integrum annum negligentia post monitionem, suspensione a beneficio plectat; negligentia vero producta per aliud semestre, ipso beneficio privet.

Can. 2385. - Firmo praescripto Can. 646, religiosus apostata a religione, ipso iure incurrit in excommunicationem, proprio Superiori maiori vel, si religio sit laicalis aut non exempta, Ordinario loci in quo commoratur, reservatam, ab actibus legitimis ecclesiasticis est exclusus, privilegiis omnibus suae religionis privatus; et si redierit, perpetuo caret voce activa et passiva, ac praeterea aliis poenis pro gravitate culpae a Superioribus puniri debet ad normam constitutionum.

Can. 2386. - Religiosus fugitivus ipso facto incurrit in privationem officii, si quod in religione habeat, et in suspensionem proprio Superiori maiori reservatam, si sit in sacris; cum autem redierit, puniatur secundum constitutiones, et si constitutiones nihil de hoc caveant, Superior maior pro gravitate culpae poenas infligat.

Can. 2387. - Religiosus clericus cuius professio ob admissum ab ipso dolum nulla fuerit declarata, si sit in minoribus ordinibus constitutus, e statu clericali abiiciatur; si in maioribus, ipso facto suspensus manet, donec Sedi Apostolicae aliter visum fuerit.

2384: Conc. Trident., sess. V, *de ref.*, c. 1; Benedictus XIII, const. «*Pastoralis officii*», 10 maii 1725, § 3, 5; S. C. C., *Feltren.*, 10 oct. 1596, ad 2; *Placentina*, 15 mart. 1607; *Bellunen.*, 27 apr. 1630, ad 3; *Verulana*, 19 ian. 1647; *Casalen.*, 12 nov. 1651, 28 ian. 1662; *Civitatis Ducalis*, 18 iun. 1757; *Pisauren.*, 21 nov. 1761, ad 3.

2385: C. 69, D. L; c. 1-3, C. XX, q. 3; c. 5, D. V, *de poenit.*; c. 1, X, *de his, quae vi metusve causa fiunt*, I, 40; c. 5, 6, X, *de apostatis et reiterantibus baptisma*, V, 9; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 19; Paulus IV, const. «*Postquam*», 20 iul.

Kan. 2384. - Protiv kanonika bogoslova i pokorničara, koji bi zanemarivali svoje dužnosti, neka Biskup nastupi postepeno opomenama, prijetnjom kazni, uskratom jednoga dijela prihoda, koje će doznačiti onima, koji ih zamjenjuju; a ako bi njihova nemarnost trajala godinu dana poslije opomene, ima ih udariti obustavom od nadarbine; te ako bi u nemarnosti ustrajali kroz daljnjih šest mjeseci, ima im oduzeti samu nadarbinu.

Kan. 2385. - Redovnik odmetnik od družbe upada, uz obdržavanje propisa kan. 646, snagom samoga zakona u izopćenje pridržano vlastitom višem Poglavaru ili mjesnom Ordinariju ako se radi o svjetovnjačkoj ili neizuzetoj redovničkoj družbi, isključen je od crkvenih časnih čina, oduzete su mu sve povlastice njegove redovničke družbe; a ako se povrati, gubi za vječita vremena pravo birati i biti biran, te ga povrh toga imaju Poglavari kazniti prema težini krivnje i drugim kaznama prema odredbama ustanova.

Kan. 2386. - Redovnik bjegunac upada tim samim u oduzeće službe, ako koju ima u družbi, te u obustavu pridržanu vlastitom višem Poglavaru, ako ima više redove; a kada se povrati, treba ga kazniti prema ustanovama, pa ako ustanove o tom nemaju odredbe, neka ga kazni viši Poglavar prema težini krivnje.

Kan. 2387. - Redovnički duhovnik čije je zavjetovanje proglašeno ništavim zbog zlonamjerne od njega pripuštene varke, ako je primio niže redove, ima ga se otstraniti iz duhovničkog staleža; a ako ima više redove, stavljen je tim samim pod obustavu, doklegod Apostolska Stolica ne odredi drugačije.

1558, § 2, 5; Pius IV, const. «*Sedis Apostolicae*», 3 apr. 1560, § 3, 10; Benedictus XIV, const. «*Si datam*», 4 mart. 1748; S. C. Ep. et Reg., *Ordinis B. M. V. de Mercede*, 10 febr. 1604; *Ordinis S. Augustini*, 11 aug. 1758; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 4, 5.

2386: C. 24, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus*, c. 4; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 4.

Can. 2388. - § 1. Clerici in sacris constituti vel regulares aut moniales post votum sollemne castitatis, itemque omnes cum aliqua ex praedictis personis matrimonium etiam civiliter tantum contrahere praesumentes, incurrunt in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam; clerici praeterea, si moniti, tempore ab Ordinario pro adiunctorum diversitate praefinito, non resipuerint, degradentur, firmo praescripto Can. 188, n. 5.

§ 2. Quod si sint professi votorum simplicium perpetuorum tam in Ordinibus quam in Congregationibus religiosis, omnes, ut supra, excommunicatio tenet latae sententiae Ordinario reservata.

Can. 2389. - Religiosi legem vitae communis constitutionibus praescriptae in re notabili violantes, graviter moneantur et, emendatione non secuta, puniantur etiam privatione vocis activae et passivae et, si Superiores sint, etiam officii.

2388 § 1: C. 8, D. XXVII; c. 2, 5, 8, 9, D. XXVIII; c. 5, 6, 10, 11, 13, 14, D. XXXII; c. 16, 17, D. LXXXI; c. 1, C. XX, q. 3; c. 1, 2, 7, 10, 12, 13, 17, 22, 39, 40, C. XXVII, q. 1; c. 1, 4, X, *de clericis coniugatis,* III, 3; c. 1, X, *qui clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt,* IV, 6; c. un., *de voto et voti redemptione,* III, 15, in VI°; c. un., *de consanguinitate et affinitate,* IV, in Clem.; Benedictus XIV, const. *«Etsi pastoralis»,* 26 maii 1742, § VII, n. XXVII; instr. *«Eo quamvis tempore»,* 4

Kan. 2388. - § 1. Duhovnici u višim redovima zaređeni ili redodržnici odnosno duvne poslije svečanog zavjeta čistoće, isto tako svi oni, koji se usude s kojom od navedenih osoba sklopiti ženidbu, pa bilo samo građansku, upadaju u izopćenje unaprijed izrečeno i Apostolskoj Stolici na obični način pridržano; povrh toga imaju se duhovnici, ako se opomenuti ne poprave u roku, koji će označiti prema prilikama slučaja Ordinarij, lišiti duhovničkog čina, uz obdržavanje propisa kan. 188, br 5.

§ 2. Ako bi takovi gore rečeni bili osobe, koje su položile vječne zavjete bilo u Redovima bilo u redovničkim Zborovima, upadaju u izopćenje unaprijed izrečeno i pridržano Ordinariju.

Kan. 2389. - Redovnici koji bi u znatnoj stvari prekršili zakon zajedničkog života propisanog u ustanovama, imaju se ozbiljno opomenuti, te ako se ne poprave, kazniti pa i oduzećem prava birati i biti biranima, a ako su Poglavari, također i službe.

maii 1745, § 36 sq.; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, III, n. 1; S. C. S. Off. (Ratisbonen.), 22 dec. 1880, ad I; 13 ian. 1892, ad 5.

2389: C. 11, C. XII, q. 1; c. 7, X, *de officio iudicis ordinarii,* I, 31; c. 2, 4, 6, X, *de statu monachorum et canonicorum regularium,* III, 35; Conc. Trident., sess. XXV, *de regularibus,* c. 2; Clemens VIII, decr. *«Nullus omnino»,* 25 iul. 1599, § 2, 4; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1.

TITULUS XVIII.

DE DELICTIS IN COLLATIONE, SUSCEPTIONE ET DIMISSIONE DIGNITATUM, OFFICIORUM ET BENEFICIORUM ECCLESIASTICORUM.

Can. 2390. - § 1. Libertatem electionum ecclesiasticarum quovis modo per se vel per alios impedientes, vel electores aut electum, peracta canonica electione, propter eam quoquo modo gravantes, pro modo culpae puniantur.

§ 2. Quod si electioni a collegio clericorum vel religiosorum peragendae, laici vel saecularis potestas sese illegitime, contra libertatem canonicam, immiscere praesumpserint, electores qui hanc immixtionem sollicitaverint vel sponte admiserint, ipso facto privati sunt pro ea vice iure eligendi; qui vero suae electioni taliter factae scienter consenserit, fit ad officium vel beneficium, de quo agitur, ipso facto inhabilis.

Can. 2391. - § 1. Collegium quod indignum scienter elegerit, ipso facto privatur pro ea vice iure ad novam electionem procedendi.

§ 2. Singuli vero electores qui substantialem electionis formam scienter non servaverint, possunt pro gravitate culpae ab Ordinario puniri.

§ 3. Clerici vel laici qui indignum scienter praesentaverint vel nominaverint, iure praesentandi vel nominandi ipso facto pro ea vice carent.

Can. 2392. - Firmo praescripto Can. 729, delictum perpetrantes simoniae in quibuslibet officiis, beneficiis aut dignitatibus ecclesiasticis:

2390 § 1: C. 1, D. LXIII; c. 12, 43, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°.

2390 § 2: C. 43, X, *de electione et electi potestate,* I, 6.

2391 § 1: C. 1, X, *de postulatione praelatorum,* I, 5; c. 7, 20, 25, 40, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 29, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 7, 18, 37, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 16; S. C. C., *Turritana,* 21 nov. 1722, 20 nov. 1723, ad 1-3.

NASLOV XVIII.

KRIVIČNA DJELA KOD PODJELBE PRIMANJA I NAPUŠTANJA CRKVENIH DOSTOJNOSTI, SLUŽBI I NADARBINA

Kan. 2390. - § 1. Oni koji bi sami osobno ili po drugima priječili slobodu kod crkvenih izbora, ili po izvršenom kanonskom izboru, zbog toga kojim god načinom čine izbornicima ili izabranom kakove neugodnosti, imaju se kazniti srazmjerno krivnji.

§ 2. Ako bi se svjetovnjaci ili svjetovna oblast usudila protuzakonito miješati protiv kanonske slobode u izbor, što ga ima izvršiti duhovničko ili redovničko zborno tijelo, oduzeto je izbornicima, koji su ovakvo miješanje tražili ili svojevoljno dopustili, tim samim za onaj puta izborno pravo; a onaj koji znatice pristane na takav svoj izbor, postaje tim samim nesposoban za službu ili nadarbinu, o kojoj se radi.

Kan. 2391. - § 1. Zbornomu tijelu, koje znatice izabere nedostojnoga, tim samim oduzeto za taj put je pravo pristupiti novom izboru.

§ 2. A sve pojedine izbornike, koji znatice ne bi obdržavali bitni oblik izbora, može Ordinarij kazniti prema težini krivnje.

§ 3. Duhovnici ili svjetovnjaci, koji bi znatice predložiti ili imenovali nedostojnu osobu, tim samim gube za onaj puta pravo predlagati odnosno imenovati.

Kan. 2392. - U pogledu krivičnog djela simonije obvezuje kan. 729, a oni koji ga počine kod bilo kojih crkvenih službi, nadarbina ili dostojnosti:

2391 § 3: C. 7, 44, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 2, 3, X, *de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum,* I, 14; c. 3, X, *de clericis non residentibus in ecclesia vel praebenda,* III, 4; c. 29, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 3, X, *de ecclesiis aedificandis vel reparandis,* III, 48; c. 7, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 11, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 3; Paulus IV, const. *«Postquam»,* 20 iul. 1558, § 4; S. Pius V, const. *«In conferendis»,* 18 mart. 1567, § 3; Benedictus XIII, const. *«Pastoralis officii»,* 19 maii 1725, § 2, 5; S. C. C., *Praenestina,* 1 febr. 1834.

1.° Incurrunt in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam;

2.° Ipso facto privati in perpetuum manent iure eligendi, praesentandi, nominandi, si quod habeant;

3.° Si clerici sint, praeterea suspendantur.

Can. 2393. - Omnes qui iure eligendi, praesentandi, vel nominandi legitime fruuntur, si, neglecta auctoritate illius cui confirmatio vel institutio competit, officium, beneficium aut dignitatem ecclesiasticam conferre praesumpserint, suo iure pro ea vice ipso facto privati manent.

Can. 2394. - Qui beneficium, officium vel dignitatem ecclesiasticam propria auctoritate occupaverit vel, ad ea electus, praesentatus, nominatus in eorundem possessionem vel regimen seu administrationem sese ingesserit, antequam necessarias litteras confirmationis vel institutionis acceperit easque illis ostenderit, quibus de iure debet:

1.° Sit ipso iure ad eadem inhabilis et praeterea ab Ordinario pro gravitate culpae puniatur;

2.° Per suspensionem, privationem beneficii, officii, dignitatis antea obtentae et, si res ferat, etiam per depositionem, cogatur a beneficii, officii, dignitatis occupatione eorumque regimine vel administratione statim, monitione praemissa, recedere;

2392 3.°: C. 22, D. L; c. 3, 6, 110, C. I, q. 1; c. 1-3, 9, 15, C. I, q. 3; c. 2, C. I, q. 7; c. 33, C. VII, q. 1; c. 4, C. XV, q. 3; c. 6, X, *de pactis,* I, 35; c. 2, X, *de confessis,* II, 18; c. 23, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 15, X, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 39; c. 2, 8, 9, 11, 33, 38, 39, 41, X, *de simonia, et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur,* V, 3; c. 1, 2, X, *ne praelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant,* V, 4; c. 2, *de simonia,* V, 1, in Extravag. com.; c. 3, 5, *de poenitentiis et remissionibus,* V, 9, in Extravag. com., Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 14, 18; Eugenius IV, const. *«Cum detestabile»,* 18 maii 1434, § 1; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 37; Paulus IV, motu propr. *«Inter caeteras»,* 27 nov. 1557, § 1; Pius IV, const. *«Romanum Pontificem»,* 17 oct. 1564, § 4; S. Pius V, const. *«Cum primum»,* 1 apr. 1566, § 8; const. *«Quanta Ecclesiae»,* 1 apr. 1568, § 4, 6; const. *«Intolerabilis»,* 1 iun. 1569, § 8; const. *«Hodie»,* 14 nov. 1569, § 1; const. *«Durum nimis»,* 1 iun. 1570, § 3; Innocentius XII, const. *«Ecclesiae Catholicae»,* 22 sept. 1695, § 3, 5; Clemens XIV, ep. encycl. *«Decet quam maxime»,* 21 sept. 1769, § 9; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § II, n. 8, 9; S. C. Ep. et Reg., 26 nov. 1602; S. C. C., *Bellicen.,* mense ian. 1586, ad 1; *Tarraconen.,* mense febr. 1590, ad 2.

1.° Upadaju u izopćenje unaprijed izrečeno i na obični način pridržano Apostolskoj Stolici;

2.° Tim samim oduzeto im je za vjekovita vremena pravo birati, predlagati, imenovati, ako takovo imaju;

3.° Ako su to duhovnici, imaju se povrh toga udariti obustavom.

Kan. 2393. - Svi oni koji uživaju pravo birati, predlagati, ili imenovati, ako bi se usudili podijeliti crkvenu službu, nadarbinu ili dostojnost mimoišavši vlast onoga, kojemu pripada pravo protvrđivanja ili uvedenja, gube tim samim za onaj puta svoje pravo.

Kan. 2394. - Tko na svoju ruku zaposjedne crkvenu nadaribinu, službu ili dostojnost, ili se miješa, pošto bude izabran, predložen, imenovan u njihov posjed ili vođenje odnosno upravu prije no što dobije pismeno rješenje o potvrdi odnosno uvedenju i predoči ga onima, kojima to po zakonu mora:

1.° Postaje snagom samoga zakona za iste nesposoban, a Ordinarij ga ima povrh toga kazniti prema težini krivnje;

2.° Ima se prisiliti kaznenom obustavom, oduzećem nadarbine, službe, dostojnosti prije postignute, pa ako treba i svrgnućem, da odmah, pošto bude opomenut, napusti zaposjednuće nadarbine, službe, dostojnosti i njihovo vođenje odnosno upravu;

2393: C. 11, 12, C. XVI, q. 7; c. 23, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 3, X, *de translatione episcopi,* I, 7; c. 2, X, *de supplenda negligentia praelatorum,* I, 10; c. 4, X, *de iure patronatus,* III, 38.

3.° Capitula vero, conventus aliique omnes ad quos spectat, huiusmodi electos, praesentatos vel nominatos ante litterarum exhibitionem admittentes, ipso facto a iure eligendi, nominandi vel praesentandi suspensi maneant ad beneplacitum Sedis Apostolicae.

Can. 2395. - Qui scienter acceptat collationem officii, beneficii vel dignitatis de iure non vacantis et patiatur se in eius possessionem immitti, sit ipso facto inhabilis ad illa postea assequenda aliisque poenis pro modo culpae puniatur.

Can. 2396. - Clericus, qui assecutus pacificam possessionem officii vel beneficii cum priore incompatibilis, prius quoque retinere praesumpserit contra praescriptum Can. 156, 1439, utroque privatus ipso iure exsistat.

Can. 2397. - Si quis ad dignitatem cardinalitiam promotus, iusiurandum, de quo in Can. 234, emittere recusaverit, ipso facto cardinalitia dignitate privatus perpetuo maneat.

Can. 2398. - Si quis ad episcopatum promotus, contra praescriptum Can. 333 intra tres menses consecrationem suscipere neglexerit, fructus non facit suos, fabricae ecclesiae cathedralis applicandos; et si postea in eadem negligentia per totidem menses perstiterit, episcopatu privatus ipso iure manet.

2394 3.°: C. 42, C. VII, q. 1; c. 11-17, 19, C. XVI, q. 7; c. 7, X, *de consuetudine,* I, 4; c. 17, 23, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 3, X, *de translatione episcopi,* I, 7; c. 4, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 4, X, *de clericis peregrinis,* I, 22; c. 18, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 3, X, *de institutionibus*, III, 7; c. 5, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 4, 21, X, *de iure patronatus,* III, 38; c. 5, X, *de clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante,* V, 27; c. 3, X, *de excessibus praelatorum et subditorum,* V, 31; c. 5, *de electione et electi potestate,* I, 6, in VI°; c. 18, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. 5, *de electione et electi potestate,* I, 3, in Clem.; c. 1, *de electione,* I, 3, in Extravag. com.; Iulius II, const. *«Romani Pontificis»,* 28 iul. 1505; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Regimini universalis»,* 4 maii 1515, § 11; Paulus IV, const. *«Incumbentia»,* 1 nov. 1557, § 2, 8 sq.; Clemens XI, const. *«In supremo»,* 24 aug. 1709, § 3; Pius VI, ep. encycl. *«Charitas»,* 13 apr. 1791, § 22; Pius IX, const. *«Apostolicae Sedis»,* 12 oct. 1869, § V, n. 1; const. *«Romanus Pontifex»,* 28 aug. 1873; ep. encycl. *«Etsi multa»,* 21 nov. 1873; ep. *«Quod nunquam»,* 5 febr. 1875; S. C. C., decr. 30 apr. 1873, n. I, II.

3.° Kaptoli, redovničke zajednice i sve ostale osobe, na koje to spada, koji bi takove izabrane, predložene ili imenovane pripustiti prije no što predoče pismeno rješenje, udareni su tim samim obustavom od prava izbora, imenovanja ili predlaganja, doklegod Apostolska Stolica ne odredi drugačije.

Kan. 2395. - Tko znatice primi podjelbu za službu, nadarbinu ili dostojnost, koja pravno nije upražnjena i dopusti da ga se uvede u njezin posjed, postaje tim samim nesposoban ove poslije dobiti, te se ima kazniti i drugim kaznama srazmjerno krivnji.

Kan. 2396. - Duhovniku, koji bi se usudio, pošto je stupio u mirni posjed službe ili nadarbine nespojive s prvašnjom, zadržati protivno propisu kan. 156, 1439, također i prvašnju, oduzete su snagom samoga zakona obadvije.

Kan. 2397. - Ako bi tko podignut na stožerničko dostojanstvo uskratio položiti prisegu spomenutu u kan. 234, tim samim oduzeto mu je stožerničko dostojanstvo za vjekovita vremena.

Kan. 2398. - Ako bi tko promaknut na biskupstvo propustio, protivno propisu kan. 333, primiti unutar tri mjeseca posvećenje, ne stiče prihode, koji idu u korist sastojbine stolne crkve; a ako bi poslije toga ostao kod toga propusta kroz isto toliko mjeseci, oduzeto mu je biskupstvo snagom samoga zakona.

2395: C. 7, C. II, q. 1; c. 4, C. III, q. 2; c. 40, 43, C. VII, q. 1; c. 1, 6, 7, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. 3, *de privilegiis,* V, 7, in Extravag. com.; Paulus III, const. *«Sanctissimus»,* 11 dec. 1541, § 4.

2396: C. 54, X, *de electione et electi potestate,* I, 6; c. 28, X, *de praebendis et dignitatibus,* III, 5; c. 32, *de praebendis et dignitatibus,* III, 4, in VI°; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 2, *de officio iudicis ordinarii,* I, 7, in Extravag. com.; c. 4, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Conc. Trident., sess. VII, *de ref.,* c. 4; sess. XXIV, *de ref.,* c. 17; Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 15; S. C. C., *Aquilana,* 14 aug. 1623, ad 1; *Hispalen.,* 14 aug. 1632; *Leodien.,* 14 aug. 1632.

2397: Sixtus V, const. *«Postquam»,* 3 dec. 1586, § 19.

2398: C. 2, D. LXXV; c. 1, D. C; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 2.

Can. 2399. - Clerici maiores, munus a proprio Ordinario sibi commissum, sine eiusdem Ordinarii licentia, deserere praesumentes, suspendantur a divinis ad tempus ab Ordinario secundum diversos casus praefiniendum.

Can. 2400. - Clericus qui in manus laicorum officium, beneficium aut dignitatem ecclesiasticam resignare praesumpserit, ipso facto in suspensionem a divinis incurrit.

Can. 2401. - Si quis in detinendo officio, beneficio, dignitate, non obstante legitima privatione aut remotione, persistat, aut ne ea dimittat, moras illegitime nectat, ea, praemissa monitione, deserere cogatur per suspensionem a divinis aliasve poenas, depositione, si res ferat, non exclusa.

Can. 2402. - Abbas vel Praelatus *nullius* qui contra praescriptum Can. 322, § 2, benedictionem non receperit, est ipso facto a iurisdictione suspensus.

Can. 2403. - Qui contra praescriptum Can. 1406 fidei professionem sine iusto impedimento emittere negligat, moneatur, praefinito quoque congruo termino; quo transacto, contumax, etiam per privationem officii, beneficii, dignitatis, muneris, puniatur; nec interim beneficii, officii, dignitatis, muneris fructus facit suos.

2399: C. 24, C. VII, q. 1; c. 4, X, *de renunciatione,* I, 9; Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.,* c. 16; S. C. C., *Tinen.,* 15 mart. 1625; *Amerina,* 8 maii, 17 iul. 1756, ad 2; *Tolosana,* 9 maii 1884, ad 1, 2; *Parmen.,* 17 ian. 1886, ad 1, 2.

2400: C. 8, X, *de renunciatione,* I, 9.

2401: C. 4, X, *de renunciatione,* I, 9; c. 5, 6, 9, X, *de concessione praebendae et ecclesiae non vacantis,* III, 8; c. un., *de praebendis et dignitatibus,* tit. III, in Extravag. Ioan. XXII; c. 4, *de praebendis et dignitatibus,* III, 2, in Extravag. com.; Leo X (in Conc.

Kan. 2399. - Duhovnici viših redova, koji se usude napustiti službu povjerenu im od vlastitog Ordinarija, bez dozvole istoga Ordinarija, imaju se udariti obustavom od bogoslužnih čina na toliko vremena, koliko će odrediti prema različnosti slučajeva Ordinarij.

Kan. 2400. - Duhovnik, koji bi se usudio podnijeti ostavku na crkvenoj službi, nadarbini ili dostojnosti na ruke svjetovnjaka, upada tim samim u obustavu od bogoslužnih čina.

Kan. 2401. - Ako bi tko tvrdokorno i dalje ostao u službi, nadarbini, dostojnosti, usprkos tomu, što mu je zakonito oduzeta ili je smijenjen, ili bi protuzakonito odugovlačio s tim, da je napusti, ima se, pošto bude opomenut, prisiliti da je napusti obustavom od bogoslužnih čina, te drugim kaznama, a ako treba i svrgnućem.

Kan. 2402. - Opat ili Prelat *samosvojni*, koji ne primi, protivno propisu kan. 322, § 2, blagoslov, tim je samim potpao pod obustavu od poglavarske vlasti.

Kan. 2403. - Tko bi protivno propisu kan. 1406 propustio bez opravdane zapreke položiti ispovijed vjere, ima se opomenuti i odrediti mu se za to primjereni rok; kada ovaj prođe, ima se, ako je uporan, kazniti pa i oduzećem službe, nadarbine, dostojnosti; a međutim ne stiče ni prihode od nadarbine, službe, dostojnosti, zvanja.

Lateranen. V), const. *«Supernae dispositionis»,* 5 maii 1514, § 15; S. C. Consist., decr. *«Maxima cura»,* 20 aug. 1910, Can. 18, § I, Can. 29, § I.

2403: C. 1, D. C; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 12; sess. XXV, *de ref.,* c. 2; Pius IV, const. *«Iniunctum nobis»,* 13 nov. 1564, § 1; S. C. C., *Nullius,* 27 apr. 1595; *Civitaten.,* 2 sept. 1599, ad 2; *Cathacen.,* 26 ian., 9 febr. 1726, ad 4; *Tirasonen.,* 20 apr., 11 maii 1782, ad 2; decr. 20 ian. 1877; S. C. de Prop. Fide, 10 ian. 1875; decr. 16 iul. 1878.

TITULUS XIX.

DE ABUSU POTESTATIS VEL OFFICII ECCLESIASTICI.

Can. 2404. - Abusus potestatis ecclesiasticae, prudenti legitimi Superioris arbitrio, pro gravitate culpae puniatur, salvo praescripto canonum qui certam poenam in aliquos abusus statuunt.

Can. 2405. - Vicarius Capitularis aliive omnes tam de Capitulo, quam extranei, qui documentum quodlibet ad Curiam episcopalem pertinens sive per se sive per alium subtraxerint vel destruxerint vel celaverint vel substantialiter immutaverint, incurrunt ipso facto in excommunicationem Sedi Apostolicae simpliciter reservatam, et ab Ordinario etiam privatione officii, beneficii, plecti poterunt.

Can. 2406. - § 1. Quicunque officio tenetur acta vel documenta seu libros Curiarum ecclesiasticarum vel libros paroeciales conficiendi, conscribendi aut conservandi, si ea falsare, adulterare, destruere vel occultare praesumpserit, suo officio privetur aliisve gravibus poenis ab Ordinario pro modo culpae puniatur.

§ 2. Qui vero acta, documenta vel libros hos legitime petenti exscribere, transmittere seu exhibere dolose detrectaverit aliove quovis modo officium suum prodiderit, privatione officii vel suspensione ab eodem et mulcta ad arbitrium Ordinarii pro gravitate casus puniri potest.

Can. 2407. - Qui Curiae officiales seu administros quosvis ecclesiasticos, iudices, advocatos vel procuratores donis aut pollicitationibus ad actionem vel omissionem officio suo contrariam inducere tentaverit, congrua poena plectatur et ad reparanda damna, si qua illata sint, compellatur.

2404: C. 11, C. II, q. 1; c. 3, X, *de poenis,* V, 37; c. 2, *de censibus, exactionibus et procurationibus,* III, 20, in VI°; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 3.

2406 § 1: C. 33, 40, C. XII, q. 2.

NASLOV XIX.

ZLOUPOTREBA CRKVENE VLASTI ILI SLUŽBE

Kan. 2404. - Zloupotreba se crkvene vlasti ima, po razboritoj ocjeni zakonitog Poglavara, kazniti prema težini krivnje, uz obdržavanje propisa onih kanona, koji ustanovljuju za neke zloupotrebe izvjesnu kaznu.

Kan. 2405. - Kaptolski Namjesnik i svi drugi bilo da su članovi Kaptola bilo da to nisu, koji bi bilo kakovu dokaznicu, koja pripada biskupskoj Kuriji bilo sami osobno bilo po drugomu oduzeli ili uništili ili sakrili ili bitno izmijenili, upadaju tim samim u izopćenje pridržano na obični način Apostolskoj Stolici, a Ordinarij ih može udariti također i oduzećem službe i nadarbine.

Kan. 2406. - § 1. Svaki onaj, koji ima službenu dužnost sastavljati, pisati ili čuvati spise ili dokaznice odnosno knjige crkvenih Kurija ili župske knjige, ako bi se usudio lažno ih voditi ili naknadno ih iskriviti, uništiti ili sakriti, ima mu Ordinarij oduzeti službu ili ga kazniti drugim teškim kaznama srazmjerno krivnji.

§ 2. Tko pako zlonamjerno uskrati onomu, koji to zakonito traži, dati prijepise, izvatke, ili uvid u spise, dokaznice ili knjige ili se kojim god drugim načinom iznevjeri svojoj službi može ga Ordinarij po svojoj ocjeni kazniti prema težini slučaja oduzećem službe ili obustavom od iste i globom.

Kan. 2407. - Tko bi pokušao navesti službenike Kurije ili koje mu drago crkvene službenike, suce, odvjetnike ili pravne zastupnike darovima ili obećanjima nešto učiniti ili propustiti, što se protivi njihovoj službi, ima se udariti primjerenom kaznom i prinuditi na naknadu štete, ako je kakova pričinjena.

2406 § 2: C. 33, 40, C. XII, q. 2; Conc. Trident., sess. XXIV, *de ref.,* c. 20; Benedictus XIV, const. *«Ad militantis»,* 30 mart. 1742, § 44; const. *«Ad honorandam»,* 27 mart. 1752, § 15.

Can. 2408. - Taxas consuetas ex legitime approbatas ad normam Can. 1507, augentes aut ultra eas aliquid exigentes, gravi mulcta pecuniaria coerceantur, et recidivi ab officio suspendantur vel removeantur pro culpae gravitate, praeter obligationem restituendi quod iniuste perceperint.

Can. 2409. - Vicarius Capitularis concedens litteras dimissorias pro ordinatione contra praescriptum Can. 958, § 1, n. 3, ipso facto subiacet suspensioni a divinis.

Can. 2410. - Superiores religiosi qui, contra praescriptum Can. 965-967, subditos suos ad Episcopum alienum ordinandos remittere praesumpserint, ipso facto suspensi sunt per mensem a Missae celebratione.

Can. 2411. - Superiores religiosi qui candidatum non idoneum contra praescriptum Can. 542, aut sine requisitis litteris testimonialibus contra praescriptum Can. 544, ad novitiatum receperint, vel ad professionem contra praescriptum Can. 571, § 2 admiserint, pro gravitate culpae puniantur, non exclusa officii privatione.

Can. 2412. - Religiosarum etiam exemptarum Antistitae pro gravitate culpae, non exclusa, si res ferat, officii privatione, ab Ordinario loci puniantur:

1.° Si contra praescriptum Can. 549 dotes puellarum receptarum quoquo modo impendere praesumpserint, salva semper obligatione de qua in Can. 551;

2.° Si contra praescriptum Can. 552 omiserint Ordinarium loci certiorem facere de proxima alicuius admissione ad novitiatum vel ad professionem.

2409: Conc. Trident., sess. XXIII, *de ref.*, c. 10.

2410: Benedictus XIV, const. *«Impositi Nobis»*, 27 febr. 1747; S. C. C., decr. 15 mart. 1596; *Caputaquen.*, 28 ian., 11 febr. 1708, ad 2; *Brixien.*, 28 nov., 12 dec. 1733, ad III-V.

Kan. 2408. - Oni koji povise običajne i prema odredbi kan. 1507 zakonito odobrene pristojbe ili traže nešto mimo istih, imaju se kazniti teškom novčanom globom, a ako se radi o povratnici imaju se udariti obustavom od službe ili smijeniti prema težini krivnje, te su povrh toga dužni povratiti ono, što su nepravedno uzeli.

Kan. 2409. - Kaptolski Namjesnik, koji izda, protivno propisu kan. 958, § 1, br. 3, pismenu otpusnicu za ređenje, potpada tim samim pod obustavu od bogoslužnih čina.

Kan. 2410. - Redovnički Poglavari, koji su usude, protivno propisu kan. 965-967, otpustiti svoje potičinjene drugomu Biskupu na ređenje, potpadnu tim samim pod obustavu od služenja Mise kroz mjesec dana.

Kan. 2411. - Redovnički Poglavari, koji prime u novaštvo protivno propisu kan. 542, nesposobnoga pripravnika, ili protivno propisu kan. 544, bez potrebitih pismenih svjedočanstva o ponašanju, ili nekoga pripuste protivno propisu 571, § 2, imaju se kazniti prema težini krivnje, pa i oduzećem službe.

Kan. 2412. - Mjesni Ordinarij ima prema težini krivnje kazniti, pa ako treba i oduzećem službe Nadstojnice redovnica pa i izuzetih:

1.° Ako se usude, protivno propisu kan. 549, kakogod utrošiti miraze primljenih djevojaka, a uvijek ostaje i obveza spomenuta u kan. 551;

2.° Ako protivno propisu kan. 552, propuste obavijestiti mjesnoga Ordinarija o tom, da će uskoro biti koja pripuštena u novaštvo ili zavjetovanju.

2411: C. 16, X, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 31; c. 2, *de regularibus et transeuntibus ad religionem*, III, 14, in VI°; Clemens VIII, const. *«Cum ad regularem»*, 19 mart. 1603, § 22; S. C. C., decr. 21 sept. 1624, § 1, 13; S. C. super Statu Regularium, decr. *«Romani Pontifices»*, 25 ian. 1848, n. III.

2412 2.°: Conc. Trident., sess XXV, *de regularibus*, c. 17; S. C. Ep. et Reg., *Calaguritana*, 20 nov. 1818; *Camerinen.*, 15 iun. 1830; S. C. C., *Brundusina*, 13 febr. 1610; S. C de Religiosis, instr. 30 iul. 1909, n. XII, XIV.

Can. 2413. - § 1. Antistitae quae post indictam visitationem religiosas in aliam domum, Visitatore non consentiente, transtulerint, itemque religiosae omnes, sive Antistitae sive subditae, quae per se vel per alios, directe vel indirecte, religiosas induxerint ut interrogatae a Visitatore taceant vel veritatem quoquo modo dissimulent aut non sincere exponant, vel eisdem, ob responsa quae Visitatori dederint, molestiam, sub quovis praetextu, attulerint, inhabiles ad officia assequenda, quae aliarum regimen secumferunt, a Visitatore declarentur et Antistitae officio, quo funguntur, priventur.

§ 2. Quae in superiore paragrapho praescripta sunt, etiam virorum religionibus applicentur.

Can. 2414. - Antistita quae contra praescriptum Can. 521, § 3, 522, 523 se gesserit, a loci Ordinario moneatur; si iterum deliquerit, ab eodem officii privatione puniatur, illico tamen certiore facta Sacra Congregatione de Religiosis.

A. M. D. G.

FINIS

2413 § 2: C. 4, *de officio ordinarii,* I, 16, in VI°.

Kan. 2413. - § 1. Nadstojnice, koje poslije najavljenog nadzornog pohoda premjeste bez pristanka Pohodnika, redovnice u drugu kuću, isto tako sve one redovnice, bilo da su Nadstojnice ili potčinjene, koje bi navodile same osobno ili po drugima, izravno ili neizravno, redovnice na to, da na upite Pohodnika ne odgovore ili bilo kako izbjegnu reći istinu ili da je ne kažu iskreno, ili im zbog odgovora, koje su dali Pohodniku, pod kojom bilo izlikom čine neprijatnosti, imaju se od strane Pohodnika proglasiti nesposobnima da dobiju službe, u kojima je skopčano upravljanje s drugima, a Nadstojnicama se ima oduzeti služba, koju izvršuju.

§ 2. Sve ovo, što je u gornjem paragrafu propisano, ima se primijeniti i kod muških redovničkih družbi.

Kan. 2414. - Nadostojnica, koja bi učinila nešto protivno propisu kan. 521, § 3, 522, 523, ima mjesni Ordinarij opomenuti; ako bi ponovno pogriješila, ima je on kazniti oduzećem službe, ali o tom mora odmah izvijestiti Sveti Zbor za redovnike.

N. V. S. B.

KRAJ

2414: S. C. de Religiosis, decr. 3 febr. 1913, n. 11.

DOCUMENTA

DOKAZNICE

DOCUM. I.

CONSTITUTIO APOSTOLICA PII PP. XII

«Vacantis Apostolicae Sedis», 8 Decembris 1945.

Vacantis Apostolicae Sedis disciplinam Romanique Pontificis electionem quae respicere viderentur disponere ac praescribere iugiter, saeculorum decursu, Praedecessores Nostri sollemne habuerunt, ac proinde vigilanti cura incumbere et salubribus normis consulere sategerunt pergravi negotio Ecclesiae divinitus commisso, eligendi videlicet beati Petri Apostolorum Principis Successorem, qui hisce in terris Iesu Christi Domini Nostri et Salvatoris vices gerat universumque dominicum gregem supremus Pastor et Caput pascat et regat.

Cum autem hac de Romano Pontifice eligendo leges, procedentibus temporibus numero auctae, iam in unum collectae desiderarentur, cumque nonnullae, ob rerum vicissitudines, peculiaribus adiunctis minus accommodatae evasissent, Pius X v. m. Decessor Noster, quadraginta abhinc annis, sapienti consilio eas, opportune selectas, in summam redigere decrevit, celeberrima edita Constitutione *Vacante Sede Apostolica,* die vigesima quinta Decembris anni millesimi nongentesimi quarti.

Interea vero Pius XI rec. mem. nonnulla huiusmodi Constitutionis capita iam immutanda esse censuit quemadmodum rerum temporumque ratio postulare videbatur; itemque Nos Ipsi animo reputavimus alia quoque, eadem de causa, esse reformanda.

Quapropter, re mature perpensa, certa scientia et de Apostolicae Nostrae potestatis plenitudine, hanc Constitutionem, quae eadem est ac illa a Pio X s. m. data, sed passim reformata, edere et promulgare

DOKAZN. I.

APOSTOLSKA UREDBA PIJA PP. XII.

»O upražnjenoj Apostolskoj Stolici«, 8. prosinca 1945.

O upražnjenoj Apostolskoj Stolici i o izboru Rimskog Prvosvećenika izdavati odredbe i propise Naši su Predhodnici oduvijek kroz duge vjekove smatrali potrebitim, pa su zato skrbnom brigom i mudrim zakonima učinili sve, da se osigura izvršenje važnoga ovoga posla, što je Crkvi od Boga povjeren, to jest da se izabere Nasljednik svetoga Petra prvaka Apostola, koji je ovdje na zemlji zamjenikom Isusa Krista Gospodina Našega i Spasitelja i kao vrhovni Pastir i Glavar pase i vodi cjelokupno stado gospodnje.

No kako se je broj ovih zakona o izboru Rimskog Prvosvećenika tijekom vremena vrlo umnožio, pa je postojala želja, da se jednom opet u jedno saberu, te kako neki od tih zakona, zbog nastalih promjena, nisu više u svemu odgovarali posebnim prilikama, bio je odlučio Pijo X., č. u. Predhodnik Naš, ima tomu četrdeset godina, da ih primjereno probrane, skupa složi, izdavši mudro zamišljenu i glasovitu Uredbu *Vacante Sede Apostolica,* dana 25. prosinca godine tisuću devetsto i četvrte.

Međutim pako smatrao je već Pijo X., n. u. potrebitim, da neka Poglavlja ove Uredbe izmijeni, jer su to izmijenjeno vrijeme i prilike tražile, a i Mi Sami držali smo, da bi trebalo iz istoga uzroka, još nešta izmijeniti.

Stoga, pošto smo sve zrelo promislili, po sigurnom saznanju i puninom Naše Apostolske vlasti, riješili smo da se izda i proglasi ova Uredba, koja je jednaka onoj, koju je izdao Pijo X., p. u., samo je u nečem

statuimus, «qua - ut verbis utamur eiusdem Praedecessoris Nostri - Sacrum Cardinalium Collegium, Romana Petri Sede vacante, ac in Romano Pontifice eligendo unice utatur», abrogata idcirco Constitutione *Vacante Sede Apostolica,* prout a Pio X Decessore Nostro fuerat lata.

Praesentis vero Nostrae Constitutionis capita haec quae sequuntur habeantur:

izmijenjena, »da se njome - prema riječima istoga Predhodnika Našega - isključivo služi Sveti Zbor Stožernički pri izboru Rimskoga Prvosvećenika u slučaju upražnjenja Petrove Stolice«, pa je zato ovim dokinuta Uredba *Vacante Sede Apostolica,* štono je bila izdana od Prethodnika Našega Pija X.

A ova Naša Uredba neka ima slijedeća Poglavlja:

TITULUS I.

DE SEDE APOSTOLICA VACANTE.

CAPUT I.

DE POTESTATE S. COLLEGII CARDINALIUM, SEDE APOSTOLICA VACANTE.

1. Sedis Apostolicae vacatione durante, Sacrum Collegium Cardinalium in iis, quae ad Pontificem Maximum dum viveret pertinebant, nullam omnino potestatem aut iurisdictionem habeat, neque gratiam, neque iustitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum executioni demandandi, sed ea omnia futuro Pontifici reservare teneatur.[1] Itaque irritum et inane esse decernimus quidquid potestatis aut iurisdictionis ad Romanum, dum vivit, Pontificem pertinentis (nisi quatenus in hac Nostra Constitutione expresse permittatur) coetus ipse Cardinalium duxerit (eadem vacante Ecclesia) exercendum.[2]

2. Item praecipimus, ne S. Cardinalium Collegium de iuribus Sedis Apostolicae Romanaeque Ecclesiae quomodolibet disponere valeat, neque in quopiam iuribus eiusdem sive directe detrahere attentet, sive indirecte per conniventiae speciem, seu per dissimulationem facinorum adversus eadem iura, etiam post obitum Pontificis seu vacationis tempore, perpetratorum, attentare videatur; immo volumus ut omnium virium contentione eadem custodire et defendere debeat.[3]

3. Leges a Romanis Pontificibus latae, per coetum Cardinalium Romanae Ecclesiae, ipsa vacante, corrigi, vel immutari nullo modo possunt, nec quicquam eis detrahi sive addi, vel dispensari quomodo-

[1] Pii IV Const. *In eligendis,* VII Idus Oct. 1562, § 6; Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* IV Non. Oct. 1732, § 6.

[2] Clem. V in Conc. Viennensi, cap. 2, *Ne Romani* in pr. *de elect.*, I, 3 in Clem.

[3] Leonis XIII Const. *Praedecessores Nostri,* 24 Maii 1882.

[4] Clem. V cap. 2, *Ne Romani* in pr. *de elect.*, I, 3 in Clem.; Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* XVII kal. Dec. 1621, § 20.

NASLOV I.

UPRAŽNJENJE APOSTOLSKE STOLICE

GLAVA I.

VLAST SV. STOŽERNIČKOG ZBORA KADA JE APOSTOLSKA STOLICA UPRAŽNJENA

1. Dok traje upražnjenje Apostolske Stolice, ne pripada Sv. Zboru Stožernika nikakova vlast ni poglavarstvo u stvarima, koje su spadale na Vrhovnog Prvosvećenika za njegova života, pa niti to dati, da se izvrši milost ili sudačka odredba, koju je učinio ili imao učiniti pokojni Prvosvećenik; nego sve to mora ostati pridržano za novoga Prvosvećenika.[1] Stoga određujemo, da je ništavo i nevaljano štogod spada na vlast ili poglavarstvo Rimskog Prvosvećenika za njegova života (ako nije izrijekom dopušteno u ovoj Našoj Uredbi), a sam skup Stožernika riješi (dok je ista Crkva upražnjena), da se ima izvršiti.[2]

2. Isto tako nalažemo, da Sv. Stožernički Zbor ne može valjano bilo kako raspolagati s pravima Apostolske Stolice i Rimske Crkve, te ne smije ni izravno pokušati da okrnji njezina prava, niti to pokušati učiniti skriveno i neizravno pod izlikom neke blagohotnosti, niti smije da se tako drži kao da ne vidi zlodjela protiv onih prava, pa iako su počinjena tek poslije smrti Prvosvećenikove odnosno za vrijeme upražnjenja: naprotiv hoćemo, da ih čuva i brani svim svojim silama.[3]

3. Stožernički Zbor Rimske Crkve ne može ni na koji način ispravljati ili mijenjati zakone, koje su izdali Rimski Prvosvećenici, dok je ta Crkva upražnjena, niti bilo što u njima dokidati ili dodati, odnosno

[1] Pija IV. Uredba *In eligendis (Pri izboru),* VII ida Okt. 1562, § 6. Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium (Služba Apostolstva),* IV nona Okt. 1732, § 6.

[2] Klem. V. na Sab. Vijenskome pogl. 2 *Ne Romani (Da ne bi Rimljani)* u početku *de elect. (O izborima),* I, 3 u Klem.

[3] Leona XIII. Uredba *Praedecessores Nostri (Predhodnici Naši),* 24. svibnja 1882.

[4] Klem. V. pogl. 2. *Ne Romani (Da ne bi Rimljani)* na početku *de elect. (o izbor.)* I, 3 u Klem.; Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris (Vječnoga Oca),* XVII kalend. Dec. 1621, § 20.

libet circa ipsas seu aliquam earum partem. Quod potissimum valet de Constitutionibus pontificiis, ad ordinandum negotium electionis Romani Pontificis latis.[4] Immo si quid contra hoc praescriptum fieri vel attentari forte contigerit, ipsum Suprema Nostra auctoritate nullum et irritum declaramus.

4. Si quae tamen dubia exoriantur circa sensum praescriptionum, quae hac Nostra Constitutione continentur, vel etiam circa rationem, iuxta quam ad usum ea traduci debeat, sive super quovis alio Nostrae huius Constitutionis capite, edicimus ac decernimus unice penes Sacrum Cardinalium Collegium potestatem esse super his ferendi sententiam; quam in rem eidem S. Cardinalium Collegio plenam tribuimus facultatem, qua hanc Nostram Constitutionem interpretari ac dubia declarare valeant. Qua quidem in re, quemadmodum in reliquis, de quibus ad Nostrae huius Constitutionis tramites, excepto ipso electionis actu, deliberari contingat, satis omnino erit si maior congregatorum Cardinalium pars in eamdem sententiam consentiat.[5]

5. Pariter in casu urgentis negotii, quod, ex voto maioris congregatorum Cardinalium partis, in aliud tempus differri non valeat, S. Collegium, item iuxta maioris partis sententiam, de opportuno remedio disponere potest et debet.[6]

CAPUT II.

DE CARDINALIUM CONGREGATIONIBUS.

6. Tempore Sedis vacantis duplex habeatur Cardinalium Congregatio, altera *generalis,* sive totius Collegii, altera *particularis,* constans tribus Cardinalibus antiquioribus, uno ex quoque Ordine, cum S. R. E. Camerario, quorum officium tertia die post Conclavis ingressum omnino exspirat, in eorumque locum tres alii sequentes in Ordine quolibet tertio die una cum eodem Camerario succedunt.[7]

[5] Leonis XIII Const. *Praedecessores Nostri.*

[6] Greg. X in gener. Conc. Lugdun., cap. 3, *Ubi periculum,* § 1 *de elect.,* I, 6 in Sext; Pii IV Const. *In eligendis,* § 6.

[7] Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 7; Pii IV Const. *In eligendis,* § § 7 et 8.

bilo kako dati od njih ili od kojega njihova dijela oprost.[4] Povrh toga krepošću Naše Vrhovne vlasti proglašujemo nevaljanim i ništavim sve ono, što bi se možda učinilo ili pokušalo učiniti u protivnosti s ovim propisom.

4. Ako bi se ipak pojavile dvojbe o smislu propisa, koji su sadržani u ovoj Našoj Uredbi ili o načinu, na koji ih treba primijeniti, odnosno u bilo kojoj stvari iz ove Naše Uredbe, izričemo i određujemo, da vlast o tomu rješavati pripada isključivo Svetom Zboru Stožernika; u toj stvari dajemo Sv. Zboru Stožerničkom punu vlast, da može tumačiti ovu našu Uredbu i objasniti dvojbe. A u toj stvari kao i za sve ostalo, o čemu on ima rješavati prema odredbama ove Naše Uredbe, dostaje posvema, osim za sam izborni čin, ako većina sabranih Stožernika pristane na isto rješenje.[5]

5. Jednako može i mora Sv. Zbor kada se radi o hitnom predmetu, koji se na temelju većine glasova sabranih Stožernika ne može odgoditi, odlučiti, isto tako zaključkom većine, o shodnoj riješidbi.[6]

GLAVA II.

STOŽERNIČKE SJEDNICE

6. Za vrijeme upražnjenja Stolice imaju se držati dvije vrsti Stožerničkih sjednica, jedne su *opće* ili cjelokupnog Zbora, a druge su *posebne,* koje sačinjavaju tri najstarija Stožernika, od kojih je po jedan iz svakog Reda zajedno s Komornikom, ali ova njihova služba posvema prestaje trećega dana po ulasku u Konklave, a na njihovo mjesto dolaze na red svakog trećeg dana po tri druga iz Reda zajedno s istim Komornikom.[7]

[5] Lava XIII. Uredba *Praedecessores Nostri (Predhodnici Naši).*

[6] Grg. X. na Općem Sab. Lionskom, pogl. 3 *Ubi periculum (Kada pogibao),* § 1 *de elect. (O izborima)* I, in Sext.; Pija IV. Uredba *in eligendis (Kod izbora),* § 6.

[7] Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium (Služba Apostolstva),* § 7; Pija IV. Uredba *In eligendis (Kod izbora)* §§ 7 i 8.

7. Volumus ut in dictis Congregationibus particularibus, quae sive ante, sive post coeptum Conclave haberi poterunt, levioris dumtaxat momenti, ac in dies seu passim occurrentia negotia expediantur. Si quid vero gravioris momenti atque indaginis fuerit, id omne ad Congregationem generalem, seu ad S. Collegium Cardinalium deferatur. Ac ulterius, quae in una Congregatione particulari decreta, resoluta, vel denegata fuerint, in alia revocari, mutari aut concedi nequeant, sed id faciendi ius habeat ipsa tantum Congregatio generalis per pluralitatem suffragiorum.[8]

8. Cardinalium Congregationes generales in Aedibus Apostolicis Vaticanis habeantur vel, si rerum adiuncta id postulent, in alio opportuniori loco, iudicio ipsorum Cardinalium, eisque praesit Cardinalis S. Collegii Decanus, vel, ipso impedito, Subdecanus.

9. Suffragia in Cardinalium Congregationibus, cum de rebus gravioris momenti agatur, non ore, sed secretis calculis dentur.

10. Inter generales Congregationes singulari mentione dignae sunt quae ante ingressum in Conclave habentur, eaedemque Congregationes praeparatoriae appellari possunt.

11. Congregationes generales praeparatoriae quotidie omnino locum habere debent a die post obitum Pontificis prudenti trium Cardinalium in unoquoque Ordine priorum et S. R. E. Camerarii iudicio statuendo, usque ad diem quo Conclave Cardinales ingrediuntur, etiam diebus, quibus exsequia defuncti Pontificis persolvuntur, idque eo consilio fiat ut liberum sit tum Cardinali Camerario sententiam S. Collegii exquirere atque cum ipso quae necessaria vel opportuna iudicaverit, communicare, tum singulis Cardinalibus sententiam suam circa occurrentia negotia aperire, in rebus dubiis explicationes sciscitari, et opportuna proponere.

12. In memoratis Congregationibus generalibus haec praecipue negotia expedienda sunt,[9] rerum agendarum ordine prius cum Cardinalibus communicato:

a) In primis Congregationibus integre legenda erit praesens haec Constitutio, eaque perlecta, iusiurandum ab omnibus Cardinalibus

[8] Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 7.

[9] Clem. XII Chirografo *Avendo Noi,* 24 Dec. 1732, n. 17.

7. Hoćemo da se u ovim posebnim Sjednicama, koje će se morati držati bilo to prije bilo poslije početka Konklava, riješe samo takovi predmeti, koji su od manje važnosti, pa se dnevno i obično zbivaju. A ono što bi bilo od veće važnosti i tražilo pomnije ispitivanje, to se sve ima iznijeti na Opću sjednicu i pred Stožernički Zbor. Nadalje ono što je u jednoj posebnoj Sjednici odlučeno, riješeno ili odbijeno, ne može se u drugoj opozvati, mijenjati ili odobriti, nego neka ima pravo to učiniti samo Opća sjednica većinom glasova.[8]

8. Opće Stožerničke Sjednice neka se drže u Apostolskim Dvorima Vatikanskima, odnosno ako bi to prilike tražile, na kojemu drugom zgodnijem mjestu prema sudu samih Stožernika, a sjednicama mora predsjedati Stožernik Dekan Sv. Zbora, odnosno ako je on spriječen, Dodekan.

9. U Stožerničkim se Sjednicama, kada se radi o stvarima veće važnosti, mora glasovati ne usmeno, nego tajnim glasovnicima.

10. Opće se pripravne Sjednice moraju održati bezuvjetno svakim danom od dana Prvosvećenikove smrti sve do onoga dana, kada Stožernici uniđu u Konklave, a ove se mogu zvati pripravnim Sjednicama.

11. Opće se pripravne Sjednice moraju bezuvjetno održati svaki dan od dana poslije smrti Prvosvećenikove, što će ga po svom razboritom sudu odrediti po tri prva Stožernika iz Svakoga Reda, sve do dana, u koji Stožernici uniđu u Konklave, pa i u one dane, u kojima se služe zadušnice za pokojnog Prvosvećenika, a to treba za to činiti, da bude s jedne strane Stožerniku Komorniku omogućeno zatražiti mišljenje Sv. Zbora i priopćiti mu ono, što smatra potrebitim ili shodnim, a s druge da pojedini Stožernici mogu iznijeti svoje mišljenje o tekućim poslovima, tražiti objašnjenja u nejasnim predmetima, te predložiti što treba.

12. U spomenutim općim Sjednicama imaju se riješiti posebice ovi predmeti,[9] pošto prije toga bude saopćen Stožernicima dnevni red:

a) U prvim se Sjednicama mora u cijelosti pročitati ova sadašnja Uredba, a kada se ona pročita, dužni su svi prisutni Stožernici položiti

[8] Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium,* § 7.

[9] Klem. XII. Ručno pismo *Avendo Noi (Mi imajući)* 24. prosinac 1732., n. 17.

praesentibus iuxta praescriptam formulam[10] praestandum. Quod iusiurandum pariter emittere tenentur omnes alii Cardinales, qui serius ad locum electionis pervenerint, sive nondum sive iam inceptis Comitiis.

b) Cardinales quam cito ea omnia decernere ac disponere debent, quae ad Conclave inchoandum urgentiora sunt.

c) Constituendus est dies, hora ac modus quo corpus defuncti Pontificis in Basilicam S. Petri transferatur, illic de more publicae fidelium venerationi exponendum.

d) Item Cardinales omnia opportune paranda curabunt, ut Pontificiae exsequiae per novem continuos dies persolvantur, et praefinient dies quibus sex priores habendae erunt.[11]

e) Deputentur duo viri ecclesiastici, qui orationes *De Pontifice defuncto* et *De eligendo Pontifice* recitare debeant.

---

[10] Formula iurisiurandi ab Emis ac Revmis S. R. E. Cardinalibus praestandi:
«Nos Episcopi, Presbyteri et Diaconi S. R. E. Cardinales promittimus, vovemus et iuramus, inviolabiliter et ad unguem omnes et singulos Nos esse observaturos contenta omnia in Constitutione Summi Pontificis Pii Decimi secundi De Sede Apostolica vacante et de Romani Pontificis electione, quae incipit Vacantis Apostolicae Sedis, *data die octavo decembris anni millesimi nongentesimi quadragesimi quinti. Item promittimus, vovemus, et iuramus quod quilibet ex Nobis in Romanum Pontificem, Deo sic disponente, erit assumptus iura spiritualia et etiam temporalia, praesertim de civili Romani Pontificis principatu, libertatemque Sanctae Sedis integre ac strenue adserere atque tueri et, si opus fuerit, vindicare numquam desistet. «Praecipue autem promittimus et iuramus, sub poenis in praedicta Pii Decimi secundi Constitutione* Vacantis Apostolicae Sedis *statutis, Nos religiosissime et quoad omnes, etiam familiares seu Conclavistas nostros, secretum esse servaturos in iis omnibus quae ad electionem Romani Pontificis quomodolibet pertinent, et in iis quae in Cardinalium Congregationibus, ante Conclave vel ipso durante habitis, de hac re acta vel decreta sint, itemque de iis quae in Conclavi seu in loco electionis aguntur, scrutinium directe vel indirecte respicientibus, nrque secretum praefatum quoquomodo violaturos, sive ipso Conclavi durante, sive etiam post novi Pontificis electionem, nisi peculiaris facultas aut expressa dispensatio ab eodem futuro Pontifice Nobis tributa fuerit; itemque nullo modo a quavis civili potestate, quovis praetextu, munus proponendi* Veto *sive* Exclusivam, *etiam sub forma simplicis desiderii, esse recepturos, ipsumve hoc* Veto, *qualibet ratione Nobis cognitum, patefacturos, sive universo Cardinalium Collegio simul congregato, sive singulis purpuratis Patribus, sive scripto, sive ore, sive directe ac proxime, sive oblique ac per alios, sive ante Conclave sive ipso perdurante; nullique interventui, intercessioni, aliive cuilibet modo, quo laicae potestates cuiuslibet gradus et ordinis voluerint sese in Pontificis electione immiscere, auxilium vel favorem praestituros».*
Hanc formulam Cardinalis Decanus coram omnibus Cardinalibus iubeat a Praefecto Apostolicarum Caeremoniarum elata voce legi. Deinde singuli Cardinales dicent:

Et ego N. Cardinalis N. spondeo, voveo, ac iuro.
Et imponentes utramque manum super Evangelium, adiungent:
Sic me Deus adiuvet et haec Sancta Dei Evangelia.

[11] Pii XI Motu proprio *Cum proxime,* 1 Mart. 1922, n. 1.

prisegu po propisanom obrazcu.[10] Ovu su prisegu dužni položiti i svi drugi Stožernici, koji bi stigli na mjesto izbora kasnije, bilo da još nije, bilo da je već započeo izborni čin;

b) Stožernici su dužni što brže da riješe i odrede sve ono, što je za početak Konklava neophodno;

c) Mora se odrediti dan, sat i način, kako će se tijelo pokojnoga Prvosvećenika prenijeti u Baziliku Sv. Petra, da se ondje izloži po običaju iskazivanju poštovanja od strane vjernika;

d) Isto će tako Stožernici voditi brigu o tom, da se otsluže Prvosvećeničke zadušnice kroz devet susljednih dana, te će odrediti dane, u koje će se držati prvih šest;[11]

e) Postavit će dva crkvena muža, koji će govoriti molitve *Za pokojnoga Prvosvećenika* i *Za izbor Prvosvećenika;*

---

[10] Obrazac prisege, što je moraju položiti Uzor. i Preč. S. R. C. Stožernici:
»Mi Episkopi, Prezbiteri i Đakoni S. R. C. Stožernici obećajemo, zavjetujemo se i prisižemo, da ćemo Mi svi i svaki pojedini nepovrijeđeno i točno obdržavati sve ono što je sadržano u Uredbi Vrhovnoga Prvosvećenika Pija Dvanaestoga O upražnjenoj Apostolskoj Stolici i o izboru Rimskog Prvosvećenika, *koja počima* Vacantis Apostolicae Sedis, *izdanoj dana osmoga Prosinca godine tisuću devet sto četrdeset i pete. Isto tako obećajemo, zavjetujemo se i pristižemo, da svaki od nas, koji bude, po volji Božjoj, podignut za Rimskog Prvosvećenika ne će nikada prestati potpunoma i neustrašivo naglašivati prava duhovna, pa i vremenita, napose državno vrhovništvo Rimskog Prvosvećenika i slobodu Svete Stolice, te ih braniti i ako treba natrag tražiti.*
»Napose pako obećajemo i prisižemo, pod kaznama predviđenima u spomenutoj Uredbi Pija Dvanaestoga Vacantis Sedis Apostolicae, *čuvati najtočnije i prema svima, pa i posluzi našoj ili Konklavistima, tajnu u svemu onomu, što se bilo kako odnosi na izbor Rimskog Prvosvećnika i u onomu, što se je u Stožerničkim Sjednicama održanima prije Konklava ili za njegovog trajanja, o toj stvari raspravljalo ili zaključilo, a isto tako o onomu što se izvršuje u Konklavu ili u mjestu izbora, a odnosi se izravno ili neizravno na glasanje, te da rečenu tajnu nećemo ni na koji način povrijediti, niti za trajanja Konklava niti poslije izbora novoga Prvosvećenika, ako Nam budući Prvosvećenik ne podijeli za to posebno ovlaštenje ili izričiti oprost; isto tako da nećemo primiti ni na koji način od bilo koje državne vlasti, ni pod kojim vidom službu; izjaviti* Veto *ili* Isključnicu, *pa ni u obliku čiste želje, te da ovakav* Veto, *za koji bi Mi bilo kako saznali, nećemo iznijeti niti pred cjelokupni Stožernički Zbor na okupu, niti pred pojedine grimizom odlikovane Oce, niti pismeno niti usmeno niti izravno i neposredno niti neizravno i po drugima, niti prije Konklava niti za njegova trajanja, te da nećemo pomagati niti pogodovati bilo kakovom posredovanju, preporuci ili bilo čemu drugomu i bilo kako, čime bi se svjetovne vlasti bilo kojega stupnja i reda htjele umiješati u izbor Prvosvećenika.«* Stožernik Dekan ima odrediti, da Svečanosnik Apostolski pred svima pročita glasno ovaj obrazac. Zatim će pojedini Stožernici izgovoriti:
A ja N. Stožernik N. obećajem, zavjetujem se i pristižem.
I položivši obje ruke na Evanđelje, dodat će:
Tako mi Bog pomogao i ovo Sveto Božje Evanđelje.

[11] Pija XI. Motuproprij *Cum proxime (Kada je nedavno),* 1. ožujak 1922., n. 1.

f) Constituatur dies, quo, si ab ipsis petatur, tum Legatis civilium Regiminum tum Equitibus Ordinis Hierosolymitani S. Collegium conveniendi aditus detur. Praedicti autem Legati nonnisi simul congregati admittantur, neque singulis facultas concedatur S. Collegium adeundi.

g) Nominentur singulares duorum vel trium Cardinalium coetus, vulgo *Commissiones:* α) pro inquisitione de qualitatibus Conclavistarum eorumque approbatione,[12] itemque pro eorum designatione, qui Conclavi qualibet ratione inservire debeant nec non pro ipsis servitiis ordinandis et moderandis, β) pro constructione et clausura Conclavis, ac pro cellarum dispositione.[13]

h) Proponantur atque approbentur expensae Conclavis.

i) Epistolae Imperatorum, Regum aliorumque civitatum Moderatorum, item Nuntiorum relationes, omniaque alia, quae S. Collegii interesse possint, cum ipso communicentur.

k) Perlegantur, si quae sint, documenta a defuncto Pontifice Sacro Cardinalium Collegio relicta.

l) Frangantur Annulus Piscatoris et Plumbum Cancellariae Apostolicae.

m) Cellae Conclavis Cardinalibus sorte distribuantur,[14] nisi alicuius Cardinalis aetas vel infirma valetudo aliter suadere videantur.

n) Constituantur dies et hora ingressus in Conclave.

CAPUT III.

DE NONNULLIS PECULIARIBUS OFFICIIS, SEDE APOSTOLICA VACANTE.

13. *S. R. E. Camerarii* et *Poenitentiarii Maioris* officia non cessant per obitum Pontificis.[15]

[12] Pii IV Const. *In eligendis,* § 17.

[13] Pii IV Const. *In eligendis,* § 15; Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 10.

[14] Pii IV Const. *In eligendis,* § 13.

[15] Clem. V, cap. 2, *Ne Romani,* § 1, *de elect.*, I, 3 in Clem; Pii IV Const. *In eligendis,* § 9; Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 15.

f) Ima se odrediti dan, u koji će Sv. Zbor primiti, ako se to zatraži, posjetu kako Poslanika državnih vlada tako i Viteza Reda Jerusalimskoga. No spomenuti Poslanici smiju se primiti samo svi zajedno, te se ne smije dati dopuštenje pojedinima, da posjete Sv. Zbor;

g) Moraju se odrediti pojedine skupine ili kako se kaže *Odbore* od dva ili tri Stožernika: α) za ispitivanje svojstava Konklavista i za njihovo odobrenje,[12] isto tako i za imenovanje onih osoba, koje će službovati u Konklavi, β) te za uređenje i Klauzuru Konklave i za raspodjelu odaja;[13]

h) Ima se sačiniti i odobriti proračun za troškove Konklava;

i) Imaju se Sv. Zboru priopćiti pisma Careva, Kraljeva i drugih državnih Poglavara, nadalje izvještaji Nuncija i sve ostalo, što bi ga moglo zanimati;

k) Imaju se pročitati, ako ih ima, dokumenti koje je pokojni Prvosvećenik ostavio za Sveti Stožernički Zbor;

l) Imaju se razbiti Prsten Ribara i Olovnjak Apostolske Pisarne;

m) Odaje Konklava imaju se razdijeliti među Stožernike kockom,[14] osim ako bi se zbog odmakle dobi ili slabog zdravlja kojega od Stožernika moralo učiniti drugačije;

n) Treba odrediti dan i sat ulaska u Konklave.

GLAVA III.

NEKE POSEBNE SLUŽBE ZA UPRAŽNJENJA APOSTOLSKE STOLICE

13. Službe *S. R. C. Komornika* i *Velikog Pokorničara* ne prestaju smrću Prvosvećenika.[15]

[12] Pija IV. Uredba *In eligendis (Pri izboru),* § 17.

[13] Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 15; Klem. XII. *Apostolatus officium,* § 10.

[14] Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 13.

[15] Klem. V., pogl. 2, *Ne Romani (Da ne bi Rimljani),* § 1, *de elect. (O izbor.)* I, 3 u Klem. Pija IV. Uredba *In eligudis,* § 9; Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium,* § 15;

14. Si autem contigerit alterius vel etiam utriusque officii vacatio quo tempore Romanus Pontifex supremum diem obiit, vel contingat ante novi Pontificis electionem, tunc in prima Congregatione generali, in priori casu, vel in alia quae habebitur triduo post secutam vacationem alterutrius ex praefatis officiis, vota seu suffragia Cardinalium simul congregatorum pro deputatione illius, qui S. R. E. Camerarii vel Poenitentiarii Maioris vices suppleat usque ad electionem novi Pontificis, exquirantur, denturque per schedulas secretas, a Magistris Caeremoniarum etiam ab infirmis Cardinalibus colligendas, ac coram tribus Cardinalibus eo tempore in ordine Prioribus, praesentibus S. Collegii Secretario atque eisdem Caeremoniarum Magistris, aperiendas; isque deputatus habeatur, in quem maior pars votorum seu suffragiorum praefatorum convenerit, ac sic deputato facultates omnes, quas ipse S. R. E. Camerarius vel Poenitentiarius Maior exercere poterat, quamdiu Sedes vacaverit, attribuimus.[16] Quod si forsan vota paria fuerint, ille deputatus habeatur, qui fuerit Ordine dignior, vel, si eiusdem Ordinis, senior, optione videlicet ad Ordinem episcopalem, inter Cardinales istius Ordinis, elevatione autem ad sacram purpuram inter Cardinales aliorum Ordinum.

15. Cardinali S. R. E. *Camerario,* vacante Sede Apostolica, incumbit cura et administratio bonorum ac iurium temporalium ipsius S. Sedis, adsistentibus ei in suo officio Cardinalibus eo tempore in ordine Prioribus seu Capitibus Ordinum, et praehabitis semel pro levioribus, ac semper pro gravioribus negotiis suffragiis S. Collegii. Hinc Cardinalis S. R. E. Camerarius, statim ac a secreti Cubiculi Praefecto nuncium de Pontificis obitu acceperit, ad Apostolicum Vaticanum Palatium perget, ut ipsius possessionem, sicut, sive per se, sive per delegatum, utriusque quoque Palatii ad Lateranum et ad Castrum Gandulphi, capiat ac eorum regimen exerceat. Eiusdem Camerarii erit Pontificis mortem iure recognoscere, adstantibus Praelatis Clericis Reverendae Camerae Apostolicae, cum Secretario-Cancellario, cuius est authenticum mortis actum conficere;[17] statuere, auditis Cardinalibus Capitibus Ordinum, modum ad conservationem corporis defuncti Pontificis pro temporum conditionibus magis convenientem et aptum (nisi forte Pontifex ipse vivens suam hac de re voluntatem manifestaverit); privatis eiusdem Pontificis aedibus sigilla apponere; ipsius obitum cum

[16] Clem. V, cap. 2, *Ne Romani,* § 1, *de elect.,* I, 3 in Clem.; Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 15; Bened. XIV Const. *In Apostolicae,* Idibus Apr. 1744, § 4.

[17] Pii XI Const. *Ad incrementum,* 15 Aug. 1934, n. XCVIII.

14. Ako bi se pako dogodilo, da je upražnjena jedna od ovih ili obje ove službe u vrijeme, kada je Rimski Prvosvećenik predao dušu Bogu ili se to dogodi prije izbora novoga Prvosvećenika, tada se ima u prvoj Općoj sjednici pri prvom slučaju ili u drugoj, koja će se držati u prva tri dana poslije upražnjenja jedne od ovih dviju službi, izborom ili glasovanjem sabranih Stožernika odrediti osoba, koja će biti zamjenikom Komornika odnosno Velikog Pokorničara sve do izbora novoga Prvosvećenika, a to se ima učiniti tajnim glasanjem s glasovnicama, koje Svečanosni Meštri moraju sakupiti, pa i od bolesnih Stožernika, te ih otvoriti pred trojicom Stožernika, koji su u to vrijeme Prvaci u Redu, u prisutnosti istih Svečanosnih Meštara i Tajnika Sv. Zbora; a smatra se izabranim onaj, na kojega padne srazmjerna većina rečenih glasova, pa tako izabranomu podjeljujemo sva ovlaštenja koja bi mogao izvršivati isti Komornik ili Veliki Pokorničar za vrijeme dok je Stolica upražnjena.[16] Za slučaj da bi broj glasova bio podjednak, ima se smatrati izabranim onaj, koji pripada časnijem redu, odnosno ako se radi o istomu redu, stariji, i to s obzirom na opciju za biskupski Red, kada se radi o Stožernicima toga Reda, a s obzirom na promaknuće u sveti grimiz kada se radi o Stožernicima drugih Redova.

15. Na Stožernika *Komornika* spada za vrijeme, dok je Apostolska Stolica upražnjena, briga i uprava s imovinom i imovinskim pravima iste Sv. Stolice, a u službi mu imaju pomagati Stožernici, koji su u ono vrijeme Prvaci Reda ili Pročelnici Redova time, da se mora prije zatražiti u manje važnim predmetima jednom za svagda, a u važnijim svaki puta rješenje Sv. Zbora. Stoga ima Stožernik Komornik odmah kako od Predstojnika Svete Apostolske Palače primi obavijest o Prvosvećenikovoj smrti, otići u Apostolsku Palaču, i to bilo sam osobno bilo po punomoćniku, da ovu, kao što i obje Palače u Lateranu i u Castro Gandolfo, uzme u posjed i njima upravlja. Na istoga Komornika spada pravnim načinom ustanoviti Prvosvećenikovu smrt, u prisutnosti Prelata Duhovnika Prečasne Apostolske Komore sa Tajnikom-Kancelarom, koji ima sačiniti vjerovnu ispravu o smrti;[17] ustanoviti, saslušavši Stožernike Pročelnike Redova, način na koji će se pokopati tijelo pokojnoga Prvosvećenika, kako bude najbolje i najzgodnije odgovaralo prilikama vremena (ako možda nije Prvosvećenik sam za života glede toga očitovao svoju volju); zapečatiti posebničke odaje

[16] Klem. V., pogl. 2, *Ne Romani,* § 1 *de elect.* I, 3 u Klem.; Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium,* § 15; Bened. XIV. Uredba *In Apostolicae*, Ida Apr. 1774, § 4.

[17] Pija XI. Uredba *Ad Incrementum,* 15. kolovoz 1934., n. XCVIII.

Cardinali in Urbe Vicario communicare, qui de re Populum Romanum singulari Edicto edocebit; eaque omnia, nomine et consensu S. Collegii, curare, quae ad iura Apostolicae Sedis tuenda et ad ipsius administrationem recte gerendam rerum temporumque adiuncta suadebunt.

16. Cardinalis autem S. Collegii *Decani* erit, vix dum ab eodem secreti Cubiculi Praefecto de Pontificis morte fuerit edoctus, ceteris Cardinalibus vacationem Sedis Apostolicae significare, eosque ad Palatium Apostolicum advocare, itemque Pontificis mortem communicare cum exterarum Nationum Oratoribus, nec non cum iis qui ipsarum supremo potiuntur imperio.

17. *Poenitentiarius Maior* eiusque officiales, Sede vacante, ea facere et expedire valeant, quae a fel. rec. Pio XI constituta ac definita sunt.[18]

18. *Cancellarii S. R. E.* officium per obitum Romani Pontificis non expirat: Apostolicarum tamen sub plumbo Litterarum per eum expeditio, vacante Apostolica Sede, suspenditur. *Datarii* vero ministerium per eiusdem Pontificis obitum omnino expirat.[19]

19. Item per obitum Pontificis cessat munus Cardinalis *Secretarii Status,* eoque munere, Sede vacante, fungitur Praelatus *S. Collegii Secretarius.* Quod si hoc officium iam vacaverit, vel ipsa Sede Apoctolica vacante, vacare contingat, eiusdem S. Collegii erit, aliquem ad illud, quamdiu scilicet Sedes Apostolica vacaverit, per pluralitatem suffragiorum deputare.

20. E contra *Cardinalis in Urbe Vicarii* officium et iurisdictio non exspirant morte Romani Pontificis. Quod si ipsum Vicarium Urbis, Sede vacante, e vivis decedere contigerit, ne Christifideles Urbis eiusque Districtus aliquod inde accipiant in spiritualibus detrimentum, tunc exsistens Vicesgerens, quamdiu Sedes vacaverit, omnes et singulas habebit facultates, auctoritatem et potestatem quae eidem Vicario pro exercitio officii Vicariatus quomodolibet competebant, quasque Pontifex ipse, occurrente vacatione Vicariatus Sede plena, Vicesgerenti

[18] Const. *Quae divinitus,* 25 Mart. 1935, n. 12; cfr. Benedicti XIV Const. *Pastor bonus,* Idibus Apr. 1744, § § 51-55.

[19] Pii IV Const. *In eligendis,* § 11.

istoga Prvosvećenika; njegovu smrt priopćiti Stožerniku Namjesniku u Gradu, koji će o tom posebnim Proglasom obavijestiti Rimski Puk; te će voditi u ime i s pristankom Sv. Zbora, brigu o svemu onomu, što prema stvarnim i vremenskim prilikama bude potrebito za zaštitu prava Apostolske Stolice kao i za valjanu imovinsku upravu.

16. A na Stožernika *Dekana* Svetoga Zbora spada da odmah čim bude od istoga Predstojnika Svete Apostolske Palače obaviješten o Prvosvećenikovoj smrti javi ostalim Stožernicima, da je Apostolska Stolica upražnjena, te ih pozove u Apostolsku Palaču, a isto tako da obavijesti o smrti Prvosvećenikovoj Poslanike inostranih Država, kao i one osobe, koje su njihovi vrhovni poglavari.

17. *Veliki Pokoničar* i njegovi dužnosnici mogu za vrijeme upražnjenja Stolice riješiti i otpremati ono, što je propisano i određeno od bl. usp. Pija XI.[18]

18. Služba *Kancelara S. R. C.* ne prestaje smrću Rimskog Prvosvećenika, ipak se obustavlja otpremanje s njegove strane, dok je Apostolska Stolica upražnjena, Apostolskih Pisama pečatnica. Službovanje pako *Datara* prestaje smrću Prvosvećenikovom posvema.[19]

19. Isto tako prestaje Prvosvećenikovom smrću služba Stožernika *Državnoga Tajnika,* pa ovu službu izvršuje, za vrijeme dok je Stolica upražnjena, Prelat *Tajnik Sv. Zbora.* Za slučaj kad bi ova služba već bila upražnjena ili ako bi se upraznila, dok je Stolica upražnjena, ima isti Sv. Zbor većinom glasova izabrati nekoga za ovu službu, naime za vrijeme dokle bude upražnjenja Apostolska Stolica.

20. Naprotiv služba i poglavarska vlast *Stožernika Namjesnika u Gradu* ne prestaje smrću Rimskog Prvosvećenika. Za slučaj da i sam Gradski Namjesnik umre, dok je Stolica upražnjena, onda će, da vjerni kršćani Grada ne bi zbog toga štetovali u duhovnom pogledu, tadanji Zamjenik rečenoga Namjesnika imati, dok Stolica bude upražnjena, sva i pojedina ovlaštenja, nadležnost i vlast, štono su istomu Namjesniku za izvršivanje njegove Namjesničke službe bilo kako pripadala i kako ih običava rečenomu Namjesniku privremeno podjeljivati sam

[18] Uredba *Quae divinitus* 25. Mart. 1935., n. 12. uspor. Benedikta XIV. Uredbu *Pastor bonus,* Ida April, 1744, §§ 51-55.

[19] Pija IV. Uredba *In eligendis*, § 11.

praedicto quandoque per aliquod tempus, donec scilicet successorem Vicarium deputaverit attribuere solet.[20]

21. Item *Legatorum, Nuntiorum* ac *Delegatorum Apostolicorum* officium et potestas non cessant Sede vacante.

22. Probe autem scientes eo maximo tempore, cum de creando Pontifice agitur, divinam opem per assiduas preces, aliaque christianae pietatis et caritatis opera impensius expetendam, ac promereri satagendum esse; ideo sicuti magnopere commendamus, ita quoque retineri volumus laudabilem morem huc usque observatum, ut defuncti Pontificis *Eleemosynarius secretus* id muneris exercere pergat cum debita S. Collegio Cardinalium subiectione et ab eo dependentia, donec novus Pontifex eligatur, utque eadem pecuniae vis in subventionem eorumdem pauperum et egenorum Sede vacante per ipsum Eleemosynarium dispensetur ac erogetur, quae vivente Pontifice distribui solet, ad quem effectum consueta mandata a tribus Cardinalibus eo tempore in Ordine Prioribus, seu deputatis expediantur.[21]

23. Sede Apostolica vacante, universa civilis potestas Romani Pontificis circa regimen et gubernium Status Civitatis Vaticanae spectat ad S. Cardinalium Collegium, quod tamen leges condere non poterit, nisi urgente necessitate et pro tempore vacationis Sedis, in posterum tantum valituras si novus Pontifex eas confirmare statuerit.[22]

CAPUT IV.

DE SACRIS ROMANIS CONGREGATIONIBUS ET TRIBUNALIBUS EORUMQUE FACULTATIBUS SEDE APOSTOLICA VACANTE.

24. Circa facultates Sacrarum Romanarum Congregationum, Sede vacante, hae, quae sequuntur, normae ab omnibus servandae sunt non obstantibus privilegiis quibusvis.

[20] Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 17.

[21] Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 25.

[22] Legge fondamentale dello Stato della Città del Vaticano, 7 giugno 1929, n. 1.

Prvosvećenik, kada se Namjesništvo uprazni za popunjene Stolice, to jest dok ne imenuje Namjesniku nasljednika.[20]

21. Isto tako ne prestaje za upražnjenja Stolice služba i vlast *Poslanika, Nuncija* i *Delegata Apostolskih.*

22. A pošto dobro znamo, da treba osobito u vrijeme, kada se radi o izboru Prvosvećenika, pomoć Božju ustrajnim molitvama i drugim djelima kršćanske pobožnosti i dobrotvornosti što toplije zazivati i nastojati zavrijediti je, zato ne samo uvelike preporučamo, nego to i hoćemo, da se i nadalje obdržava hvalevrijedni običaj, kako se je i do sada obdržavao, da *tajni Milostinjar* pokojnog Prvosvećenika i dalje izvršuje ovu službu u dužnoj podložnosti Sv. Stožerničkom Zboru i u ovisnosti od njega, doklegod se ne izabere novi Prvosvećenik, te da se tako za upražnjenja Stolice po istom Milostinjaru podjeljuje i troši za pomaganje onih siromaha i nevoljnika jednaki iznos novca, koji se običava dijeliti za Prvosvećenikova života, pa u tu svrhu treba da trojica Stožernika, koji su u to vrijeme Prvaci u Redu ili povjerenici izdadu potrebite odredbe.[21]

23. Za upražnjenja Apostolske Stolice pripada sva građanska vlast Rimskog Prvosvećenika u pogledu upravljanja i vladanja u Državi Vatikanskoga Grada, Sv. Stožerničkom Zboru, ali on ipak ne može da izdaje zakone, osim u slučaju hitne nužde i za ono vrijeme, dok je Stolica upražnjena tako, da će i dalje ostati u kreposti samo onda, ako ih novi Prvosvećenik potvrdi.[22]

GLAVA IV.

SVETI RIMSKI ZBOROVI I SUDIŠTA I NJIHOVA OVLAŠTENJA ZA VRIJEME UPRAŽNJENJA APOSTOLSKE STOLICE

24. U pogledu ovlaštenja Svetih Rimskih Zborova, kada je Stolica upražnjena, dužni su svi, bez obzira na bilo kakove povlastice, obdržavati odredbe koje slijede.

[20] Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium,* § 17.

[21] Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium,* § 25.

[22] Legge fondamentale dello Stato della Città del Vaticano, 7 giugno 1929, n. 1. (Osnovni zakon Države Vatikanskog Grada, od 7. lipnja 1929.).

25. Sacrae Congregationes, eadem Sede vacante, nullam potestatem habent in iis, quae Sede plena facere et expedire non possunt nisi *facto verbo cum Ssmo,* vel *ex audientia Ssmi,* vel *vigore specialium et extraordinariarum facultatum,* quae a Romano Pontifice earumdem Congregationum Praefectis vel Secretariis concedi solent.

26. Facultates vero quae ipsis per Litteras apostolicas attributae sunt, et proinde tamquam ordinariae atque ipsarum Congregationum propriae censentur, eae morte Romani Pontificis non extinguuntur.

27. Volumus tamen ut his facultatibus ordinariis Sacrae Congregationes solummodo in iis gratiis concedendis, quae minoris momenti sunt, libere, pro rei opportunitate, utantur. In iis vero expediendis definiendisque negotiis quae graviora vel controversa esse videntur, illud statuimus ut, si res talis sit, quae in aliud tempus differri valeat, futuro Pontifici reservetur omnino: sin autem nullam admittat moram, tunc S. Collegio concedimus ut committere possit negotium Praefecto et aliquot aliis Cardinalibus eius Congregationis, ad quam Pontifex illud examinandum verisimiliter commisisset, qui, negotio accurate discusso, ea desuper decernere possint, per modum tamen provisionis, donec eligatur Pontifex, quae, iuxta datam sibi a Domino prudentiam, iuribus et rationibus ecclesiasticis custodiendis ac tuendis apta et consentanea censuerint.[23]

28. Tribunal S. R. Rotae et Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae Sede vacante ius dicere pergunt iuxta leges sibi proprias, servatis tamen quae cann. C. I. C., 244 § 1 et 1603 § 2 praescripta sunt.

CAPUT V.

DE EXSEQUIIS ROMANI PONTIFICIS.

29. Romano Pontifice vita functo, Cardinales exsequias pro eius anima de more per novem continuos dies persolvent, nisi forte in illis novem diebus aliquod festum ex praecipuis et magnis incidat, propter cuius observantiam exsequiae intermittendae videantur, vel etiam cau-

[23] Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 18.

25. Sveti Zborovi nemaju, kada je ista Stolica upražnjena, nikakovu vlast u stvarima koje ne mogu, kada je Stolica popunjena, izvršivati i riješiti, osim pošto *zatraže odluku Njegove Svetosti* ili *po saslušanju* Nj. Svetosti ili *na temelju posebnih i izvanrednih ovlaštenja,* koja Rimski Prvosvećenik običava podijeliti Prestojnicima ili Tajnicima istih Zborova.

26. Ovlaštenja pako, koja su im podijeljena putem Apostolskih pisama, pa se zato smatraju kao redovna i vlastita za iste Zborove, ona smrću Rimskog Prvosvećenika ne prestaju.

27. Hoćemo ipak, da se Sveti Zborovi posluže ovim redovima ovlaštenjima bez daljnjega, prema stanju stvari, samo za podjelbu takovih milosti koje su od manje važnosti. Za rješavanje pako i odluku u takovim predmetima, koji su važniji ili izgledaju spornima, propisujemo, da se, ako se radi o stvari takovoj, koja bi se mogla odgoditi na toliko vremena, ona posvema zadrži za budućega Prvosvećenika, a ako je naprotiv takova, koja ne trpi nikakove odgode, tada dajemo dopuštenje Sv. Zboru, da može predmet povjeriti Predstojniku i nekolicini Stožernika onoga Zbora, kojemu bi ga vjerojatno na ispitivanje povjerio Prvosvećnik, a oni mogu o predmetu, pošto je valjano raspravljen, donijeti rješenje, ali samo s privremenim značajem, dok ne bude izabran Prvosvećenik, i to takovo koje će po danoj im od Gospoda razboritosti, smatrati primjerenim i podnesenim za očuvanje crkvenih prava i gledišta.[23]

28. Sudište Sv. R. Rote i Vrhovno Sudište Apostolske Signature sudovat će i dalje, za upražnjenja Apostolske Stolice, prema svojim poslovnicima, no obdržavajući, ipak ono, što je propisano u kanonima K. K. P., 244 § 1 i 1603 § 2.

GLAVA V.

ZADUŠNICE ZA RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA

29. Kad umre Rimski Prvosvećenik dužni su Stožernici otslužiti za njegovu dušu običajne zadušnice kroz devet neprekidnih dana, osim ako bi za ovih devet dana pao koji od osobitih i velikih blagdana, pa bi se smatralo, da treba zbog njegove proslave prekinuti sa zadušnicama:

[23] Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium,* § 18.

sa quaedam vere gravis et urgens occurrat quae prudenti Cardinalium iudicio exsequiarum ordinem suspendere cogat: exsequiae autem forte intermissae erunt resumendae, si tempus sufficiat. Tribus vero postremis diebus solemniori ritu exsequiae ipsae celebrabuntur; et ultimo earumdem exsequiarum die a viro ecclesiastico ad hoc deputato habebitur oratio *De Pontifice defuncto.*

30. Tumulationis authenticum instrumentum, si ipsa fiat in Basilica Vaticana, Notarius conficiet Capituli eiusdem Basilicae. Postea vero Clericus unus Rev. Camerae Apostolicae nec non delegatus aliquis a Praefecto secreti Cubiculi defuncti Pontificis separatim documenta conficiant quae fidem faciant peractae tumulationis, primus coram Reverenda Camera Apostolica, alter coram Praefecto Cubiculi.[24]

31. Si contingat Romanum Pontificem extra Urbem supremum diem obire S. Cardinalium Collegii erit omnia opportune disponere pro digna ac decora translatione cadaveris ad Vaticanam Basilicam S. Petri.

[24] Cfr. Pii XI Const. *Ad incrementum,* n. C.

odnosno također i onda, kada bi nastupio kakav doista važan i hitan uzrok, koji bi po razboritom sudu Stožernika tražio da se obustavi red zadušnica: zadušnice pako koje su propuštene moraju se naknadno otslužiti, ako za to bude vremena. A u tri posljednja dana otslužit će se ove zadušnice svečanijim obredom i u posljednji će dan tih zadušnica za to određeni crkveni muž održati govor *O pokojnom Prvosvećeniku.*

30. Vjerovnu ispravu o pokopu, ako je izvršen u Vatikanskoj Bazilici, sačinit će Kaptolski bilježnik iste Bazilike. A poslije će jedan Duhovnik Preč. Apostolske Komore kao i punomoćnik koji, od strane Predstojnika tajnih Odaja pokojnog Prvosvećenika, zasebno sačiniti isprave u dokaz izvršenja pokopa, prvi pred Prečasnom Apostolskom Komorom, a drugi pred Predstojnikom Odaja.[24]

31. Ako bi se dogodilo da Rimski Prvosvećenik umre izvan Grada, dužan je Sv. Stožernički Zbor odrediti sve što treba za dostojan i častan prijenos mrtvoga tijela u Vatikansku Baziliku sv. Petra.

[24] Uspor. Pija XI. Uredbu *Ad incrementum,* n. C.

TITULUS II.

DE ELECTIONE ROMANI PONTIFICIS.

CAPUT I.

DE ELECTORIBUS ROMANI PONTIFICIS.

32. Ius eligendi Romanum Pontificem ad S. R. E. Cardinales unice et privative pertinet, excluso prorsus atque remoto quolibet cuiuspiam alterius Ecclesiasticae dignitatis, aut laicae potestatis cuiuslibet gradus et ordinis interventu.[25]

33. Si quando contingat ut Romanus Pontifex decedat, perdurante celebratione alicuius Concilii generalis, sive Romae illud habeatur, sive in alio quovis orbis terrarum loco, electio novi Pontificis ab uno S. R. E. Cardinalium Collegio semper et exclusive fieri debet, minime vero ab ipso Concilio, cuius acta quae quomodocumque privativum ius Sacri Cardinalium Collegii auso temerario labefactare viderentur, ipso iure irrita declaramus, atque etiam omnino exclusis ab eadem electione peragenda quibuslibet aliis personis cuiusvis, licet ipsius Concilii auctoritate forte deputandis, praeter Cardinales praedictos. Quin imo, ut in eiusmodi electione memorati Cardinales, omni prorsus impedimento submoto et quavis perturbationum et dissidiorum occasione sublata, liberius et expeditius procedere queant, ipsum Concilium in quibuslibet statu et terminis exsistat, statim ab accepto certo nuntio demortui Pontificis, suspensum ipso iure intelligi debet, adeo ut, nulla prorsus interiecta mora, cessare statim debeat a quibuslibet conventibus, congregationibus et sessionibus, et a quibusvis decretis seu canonibus conficiendis, sub poena nullitatis eorumdem, nec ob quamlibet causam, etiamsi gravissima et speciali mentione digna videatur, ulterius progredi, donec novus Pontifex canonice electus illud reassumi et continuari iusserit.[26]

[25] Pii IX Const. *In hac sublimi,* X kal. Septembr. 1871 et *Consulturi,* 10 Oct. 1877; Leonis XIII Const. *Praedecessores Nostri.*

[26] Pii IX Const. *Cum Romanis Pontificibus,* pridie Nonas Dec. 1869; Cod. I. C. can. 229.

NASLOV II.

IZBOR RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA

GLAVA I.

IZBORNICI RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA

32. Pravo birati Rimskog Prvosvećenika pripada jedino i isključivo Stožernicima S. R. C. tako, da pri tom ne ima nikakova učešća bilo koja druga crkvena dostojnost ili svjetovna vlast bilo kojega stupnja ili reda.[25]

33. Ako bi se kada dogodilo, da Rimski Prvosvećenik umre, dok se održava Opći Sabor, bilo da je to u Rimu, bilo u kojemu drago drugom mjestu na svijetu, ima da izbor novoga Prvosvećenika izvrši jedino Zbor Stožernika S. R. C., a nipošto sam Sabor, pa su od toga da izvrše taj izbor posvema isključene također i sve kojemudrago druge osobe, iako ih je možda za to odredio sam Sabor snagom svoje vlasti, osim rečenih Stožernika. Dapače zbog toga, da bi spomenuti Stožernici mogli što slobodnije i nesmetanije pristupiti tomu izboru bez ikakove zapreke i prigode za pometnju i smetnju, mora se uzeti, da je snagom samoga zakona i sam Sabor, bilo on u kojemudrago stanju i razvoju, odmah pošto stigne sigurna obavijest o smrti Prvosvećenikovoj, obustavljen tako, da bez ikakva odgađanja ima da prekine sve sastanke i sjednice, te odustane od donošenja bilo kojih odluka ili kanona i ne smije rad nastaviti ni zbog kojeg razloga, pa ni onda ako bi se taj smatrao vrlo važnim i posebna spomena vrijednim, doklegod novi kanonski izabrani Prvosvećenik ne izda odredbu, da se produži i nastavi.[26]

[25] Pija IX. Uredbe *In hac sublimi,* X. kal. Septembr. 1871. i *Consulturi,* 10. listopad 1877.; Leona XIII. Uredba *Praedecessores Nostri.*

[26] Pija IX. Uredba *Cum Romanis Pontificibus,* pridie Nonas Dec. 1869; Cod. I. C. can. 229.

34. Nullus Cardinalium, cuiuslibet excommunicationis, suspensionis, interdicti aut alius ecclesiastici impedimenti praetextu vel causa a Summi Pontificis electione activa et passiva excludi ullo modo potest; quas quidem censuras ad effectum huiusmodi electionis tantum, illis alias in suo robore permansuris, suspendimus.[27]

35. Postquam aliquis S. R. E. Cardinalis in Consistorio creatus et publicatus fuit, is statim vocem et ius eligendi Pontificem habet, et consequenter etiamsi cardinalitius galerus nondum illi traditus sit, neque os clausum, vel si clausum fuerit, nondum tamen apertum sit. Etenim huiusmodi claudendi oris ritus ad praecipuam Cardinalium facultatem, quae circa Summi Pontificis electionem versatur, non pertinet sed caeremonia quaedam est, ea de causa introducta, ut Cardinales, antequam in Consistoriis et Congregationibus suffragium ferant, de modestia, quae ab ipsis in his et aliis actibus adhiberi debet, quodammodo admoneantur.[28]

36. Cardinales canonice depositi, vel qui dignitati cardinalitiae, consentiente Romano Pontifice, renuntiaverunt, nullum ius ad electionem habent. Immo, Sede vacante, nec potest S. Collegium restituere et habilitare Cardinales per Papam privatos seu depositos, ne ad vocem quidem.[29]

37. Statuimus etiam, ut cum Pontificem de hac vita migrare contigerit, praesentes Cardinales expectare debeant absentes per quindecim tantummodo solidos dies, facta tamen potestate S. Cardinalium Collegio ingressus in Conclave etiam per alios duos tresve dies proferendi, ea tamen lege ut decem et octo ad summum diebus elapsis,[30] quibus exsequiae defuncti Pontificis celebrantur, Cardinales, quotquot praesentes aderunt, statim Conclave ingredi et ad electionis negotium procedere teneantur.[31]

[27] Clem. V, cap. 2, *Ne Romani,* § 4, *de elect.,* I, 3 in Clem.; Pii IV Const. *In eligendis,* § 29; Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 22.

[28] Pii V decr. die 26 Ian. 1571; Caeremoniale Greg. XV, § *Porro;* Cod. I. C. can. 233, § 1.

[29] Bonif. VIII, cap. un., *de schismatic.,* V, 3 in Sext.; Pii Litt. *Quamquam,* 29 Septembris 1867.

[30] Pii XI Motu proprio *Cum proxime,* n. 1.

[31] Greg. X, cap. 3, *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Pii IV const. *In eligendis,* §§ 2, 3, 5.

34. Nijedan od Stožernika ne može da bude pod vidom ili iz razloga bilo kakova izopćenja, obustave, uskrate bogoslužja ili druge crkvene smetnje bilo kako isključen od prava birati i biti izabranim; pa sve takove kaznene zabrane i izopćenja obustavljamo samo s tim učinkom, da ne važe pri tom izboru, dok inače ostaju na snazi.[27]

35. Pošto koji Stožernik S. R. C. bude u Konzistoriju proizveden, on odmah ima glas i pravo izbora Prvosvećenika, pa dosljedno i onda, ako mu još nije predan stožernički šešir niti su mu zatvorena usta, odnosno ako su mu zatvorena, ali još nisu otvorena. Ovaj naime obred zatvaranja usta nije potreban za glavno ovlaštenje Stožernikâ, koje se odnosi na izbor Vrhovnog Prvosvećenika, nego je samo svečanosni čin, da se time Stožernici na neki način opomenu, da se prije no što budu davali svoj glas u Konzistorijima i Sastancima, sjete čednosti, koju treba da pokazuju u ovima i u drugim činima.[28]

36. Stožernici koji su kanonski svrgnuti ili koji su se s pristankom Rimskog Prvosvećenika odrekli stožerničkog dostojanstva, nemaju nikakova prava pri izboru. Dapače kada je Stolica upražnjena, ne može ni Sv. Zbor uspostaviti i povratiti u dostojanstvo Stožernike takove, kojima je ovo Papa oduzeo ili ih svrgnuo, pa niti samo u pogledu prava glasa.[29]

37. Određujemo također, da su Stožernici koji su prisutni kada se desi Prvosvećenikova smrt, dužni da čekaju na otsutne samo kroz petnaest potpunih dana tako, da Sv. Stožernički Zbor ima vlast odgoditi ulazak u Konklave još za dva do tri dana, ali s tom zakonskom obvezom, da onda, kada prođe najviše osamnaest dana,[30] u koje se služe zadušnice za pokojnog Prvosvećenika, Stožernici, kolikogod ih je tada prisutno, odmah moraju unići u Konklave i pristupiti.[31]

[27] Klem. V. pogl. 2, *Ne Romani,* § 4, de *elect.,* I, 3 u Klem.; Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 29; Grgura XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 22.

[28] Pija V. dekr. od 26. siječnja 1571; *Caeremoniale (Svečanosnica)* Grg. XV., § *Porro;* Cod. I. C. can. 233, § 1.

[29] Bonif. VIII., cap. un., *de schismatic.,* V, 3 in Sext; Pii Litt. *Quamquam,* 29. rujan 1867.

[30] Pija XI. Motu proprio *Cum proxime,* n. 1.

[31] Grg. X. cap. 3 *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Pija IV. Uredba *In eligendis,* §§ 2, 3, 5.

38. Si tamen Cardinales absentes supervenerint, re integra, id est antequam Ecclesiae sit de Pastore provisum, in eodem negotio, in illo statu, in quo ipsum invenerint, admittantur.[32]

39. Omnibus autem Cardinalibus in virtute sanctae obedientiae praecipimus et mandamus, ut, postquam per Cardinalem Decanum, vel ipso impedito, per alium Cardinalem, de vacatione Sedis Apostolicae certiores facti, atque ad novi Pontificis electionem advocati fuerint, nisi legitimo impedimento, a S. Cardinalium Collegio recognoscendo, detineantur, indictionis litteris obtemperare, et ad locum eisdem designatum pro perficienda Pontificis electione statim se conferre debeant.[33]

40. Si quis vero forte Conclave intrare noluerit, vel ingressus, absque manifesta infirmitatis causa iuramento medicorum et a maiori parte Cardinalium approbata, exiverit; tunc, ipso minime requisito, nec in eiusdem electionis negotio ulterius admittendo, per alios ad eligendum Summum Pontificem libere procedatur. Si vero, infirmitate superveniente, aliquem eorum e Conclavi exire contingat, ipsa etiam infirmitate durante, poterit, eius suffragio non requisito, ad electionem procedi; sed si ad Conclave, post sanitatem sibi redditam, seu ante, redire voluerit, rursus admittatur.[34]

41. Cardinales omnes et singuli, valetudine non impediti, cum tertio pulsata per loca solita conclavis campanula fuerit, ad scrutinium convenire debent; cui legi si quis non obtemperaverit, latae sententiae excommunicationis poenam incurrat.[35]

42. Tandem ut normae iam traditae[36] de ratione vestimentorum quibus S. R. E. Cardinales, Sede vacante, uti debent, hic opportune recolantur, haec quae sequuntur sunt animadvertenda. Habitus quem vocant *cardinalitium,* eadem Sede vacante, violaceus erit et laneus, sicuti et cappa; eiusdemque coloris fascia serica cum floccis aureis, collare, et caligae; rochetum adhibebitur simplex, opere pinnato ornatum, tum in ore, tum in extremis manicis, quod tamen trium centi-

[32] Greg X, cap. 3, *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sext.

[33] Leonis XIII Const. *Praedecessores Nostri.*

[34] Greg. X, cap. 3, *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Pii IV Const. *In eligendis,* § 4.

[35] Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 17.

[36] S. Congr. Caeremonialis, *Norme ceremoniali per gli Emi Signori Cardinali,* 6 Gennaio 1943, n. 33.

38. Ako bi ipak otsutni Stožernici naknado stigli, za nesvršene stvari to jest dok još istoj Crkvi nije postavljen Pastir, imaju se tomu poslu pripustiti u onomu stanju, u kojemu ga zateknu.[32]

39. Svima pako Stožernicima nalažemo i zapovijedamo u kreposti svete poslušnosti da moraju, pošto budu od Stožernika Dekana ili, ako je on spriječen, od drugoga Stožernika obaviješteni o upražnjenju Apostolske Stolice i pozvani na izbor novoga Prvosvećenika, odazvati se pozivnom pismu, ako nisu zakonito spriječeni, i odmah se uputiti na ono mjesto, koje je označeno za Prvosvećenikov izbor.[33]

40. Ako pako koji ne bi možda htio da uniđe u Konklave ili bi pošto je unišao, izišao, a da tomu nije uzrokom bila očevidna bolest, utvrđena prisegom liječnika i od strane većinom Stožernika; tada ostali treba da bez daljnjega pristupe izboru, a da takvog nije potrebito nikako pozivati niti ga istomu izboru više pripustiti. Ako bi pako koji od njih izišao iz Konklava, jer je obolio, može se, dok njegova bolest traje, pristupiti izboru tako, da on ne glasuje; ali ako bi on, pošto ozdravi ili i prije toga, htio da se povrati u Konklave, mora ga se opet pripustiti.[34]

41. Svi i pojedini Stožernici dužni su, ukoliko nisu zdravstveno spriječeni, doći na glasanje, kada se na običajnim mjestima konklavskim oglasi po treći puta zvonce; tko se ne pokori tomu zakonu, upada u kaznu izopćenja unaprijed izrečenu.[35]

42. Konačno da se i ovdje napomenu kako treba, one već ranije izdane odredbe [36] u pogledu odjeće, kojom se moraju služiti S. R. C. Stožernici za upražnjene Stolice, skreće se pažnja na ovo što slijedi. Odijelo što se naziva *stožerničkim (kardinalicijem),* bit će za upražnjene Stolice isto ljubičaste boje i vuneno, kao i ogrtač; a iste boje i svileni pojas sa zlatnim resama, ovratnik i rukavice; roketa (košuljica) se uzima jednostavna, urešena, s čipkama na donjem dijelu i na kraju ruka-

[32] Grg. X. cap. 3 *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sext.

[33] Leona XIII. Uredba *Praedecessores nostri.*

[34] Grg. X. cap. 3, *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 4.

[35] Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 17.

[36] S. Congr. Caerem., *Norme ceremoniali per gli Emi Signori Cardinali,* 6. siječanj 1943., br. 33.

metrorum altitudinem non excedat; mozzeta sine mantelleto supra rochetum induatur; pileolum et biretum erunt rubricoloris, sed ex lana; galerus usualis rubeus; calcei nigri. Cardinales ex Ordinibus monasticis et mendicantibus assumpti, habitum sibi proprium de more adhibebunt.

In Congregationibus generalibus quae ante Conclave celebrantur, Cardinales uti debebunt rocheto et mozzeta; itemque rocheto et mozzeta durantibus scrutiniis in Conclavi: in sacris functionibus quae Cappellae vocantur, cappam induent.

CAPUT II.

DE CONCLAVISTIS AC DE ALIIS IN CONCLAVI PARTEM HABENTIBUS.

43. Cuilibet Cardinali in Conclavi liberum sit duobus servientibus clericis, vel laicis, vel uno clerico et uno laico, uti; liceat tamen unum tantum eumque laicum in Conclave secum adducere:[37] infirmis autem et graviter affectis, a maiori parte S. Collegii, vel a Cardinali S. R. E. Camerario una simul cum Cardinalibus Capitibus Ordinum, de consensu maioris partis S. Collegii, tertius indulgeri potest.[38]

44. Conclavistae Praelati esse non possunt, neque consanguinei vel affines in primo et secundo gradu Cardinalium, etiamsi expensis eorum viverent, neque eiusdem Ordinis seu Congregationis religiosae: iis autem omnibus ne fas esto in Conclavi aliis Cardinalibus deservire, quamvis cum istis nullum sive consanguineitatis sive affinitatis sive religionis habeant vinculum. Et de qualitatibus Conclavistarum, qui integritate morum, singulari prudentia et insigni erga S. Sedem religione debent esse conspicui, Cardinales deputati ante ingressum in Conclave diligenter inquisitionem habere, et eos approbare, ac post ingressum denuo diligenter inquirere debent.[39]

[37] Pii XI Motu proprio *Cum proxime,* n. II.

[38] Pii IV Const. *In eligendis,* § 16.

[39] Pii IV Const. *In eligendis,* § 17.

va, ali da one ne budu šire od tri centimetra; haljetak (moceta) se mora obući preko rokete bez manteleta; kapica i biret bit će crvene boje ali od vune; šešir običajni crveni; cipele crne. Stožernici imenovani od monaških i prosjačkih Redova, služit će se po običaju vlastitom odjećom.

U općim Sjednicama koje se drže prije Konklava, Stožernici neka nose roketu i mocetu, a isto tako roketu i mocetu za vrijeme glasanja u Konklavu; kod svetih čina što se zovu Capellae, obući će ogrtač.

GLAVA II.

KONKLAVISTI I DRUGI UČESNICI U KONKLAVU

43. Svaki se Stožernik mora u Konklavu zadovoljiti s dva poslužnika duhovnika ili svjetovnjaka, odnosno s jednim duhovnikom i jednim svjetovnjakom;[37] bolesnima pako i vrlo slabima može se od strane većine Sv. Zbora ili od strane S. R. C. Stožernika Komornika zajedno sa Stožernicima Pročelnicima Redova s pristankom većine Sv. Zbora, dopustiti i treći.[38]

44. Konklavistima ne mogu biti Prelati niti srodnici ili svojta Stožernika u prvom i drugom koljenu, pa ni ako žive na njihov trošak, niti pripadnici istoga Reda ili redovničkog Zbora: a svima je ovima zabranjeno da u Konklavu budu posluga drugim Stožernicima, iako s njima nisu ni u kakvoj svezi s obzirom bilo na srodstvo bilo na tazbinu bilo na redovničku družbu. A Stožernici za to određeni dužni su prije ulaska u Konklave pomnjivo ispitati svojstva Konklavista, koji moraju biti odlični: visoke ćudorednosti, posebne razboritosti i nesumnjive odanosti Sv. Stolici, te im dati odobrenje i to ponovno pomnjivo ispitati poslije ulaska.[39]

[37] Pija XI. Motu proprio *Cum proxime,* br. II.

[38] Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 16.

[39] Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 17.

45. Conclavistae iusiurandum, quod ab ipsis iuxta statutam formulam [40] edi debet, serio ac religiose, pro rei gravitate, praestent. Quam ob rem S. R. E. Camerarii erit cavere, ut ab ipsis praedictum iusiurandum saltem una vel altera die ante ingressum in Conclave emittatur, postquam unusquisque eorum eiusdem iurisiurandi momentum ac formulae sententiam probe intellexerit.

[40] Formula iurisiurandi a Magistris Caeremoniarum atque ab omnibus aliis Conclavistis ecclesiasticis praestandi, una vel altera die ante ingressum in Conclave, coram S. Collegii Secretario, Apostolicarum Caeremoniarum Praefecto adstante, ad rem deputatis:
«Ego .....
constitutus coram te .....
tactis per me SS. Dei Evangeliis coram me positis, promitto et iuro me inviolabile servaturum esse secretum in omnibus et singulis, quae de novi Pontificis electione in Cardinalium Congregationibus acta vel decreta sint et in Conclavi seu in loco electionis aguntur, scrutinium directe vel indirecte respicientia, quaeque omnia quovis modo cognoverim, adeo ut nec directe, nec indirecte, neque nutu, neque verbo, neque scriptis, vel alias quomodolibet, ipsum mihi violare liceat; itemque promitto et iuro me nullo modo in Conclavi usurum esse instrumentis quibuslibet ad vocem transmittendam vel recipiendam, vel ad imagines luce exprimendas quovis modo aptis, et hoc nedum sub poena excommunicatonis latae sententiae, futuro Pontifici speciali modo reservatae, privative etiam quoad S. Poenitentiariam, sed etiam sub poena privationis cuiuscumque beneficii, pensionis, officii vel muneris ipso facto incurrendae in casu transgressionis. Quod secretum accuratissime ac religiose servabo etiam post peractam novi Pontificis electionem, nisi ab eodem Pontifice peculiaris facultas aut expressa dispensatio mihi concessa fuerit.
«Pariter promitto et iuro nullo modo a quavis civili potestate, quovis praetextu, munus proponendi Veto *seu* Exclusivam, *etiam sub forma simplicis desiderii, esse recepturum, ipsumque hoc* Veto, *qualibet ratione mihi cognitum, patefacturum, sive universo Cardinalium Collegio simul congregato, sive singulis Cardinalibus, sive scripto, sive ore, sive directe ac proxime, sive oblique ac per alios, sive ante ingressum in Conclave, sive ipso perdurante; nullique interventui, intercessioni, aliive cuilibet modo, quo laicae potestates cuiuslibet gradus et ordinis voluerint sese in Pontificis electione immiscere, auxilium vel favorem praestiturum.*
«Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei Evangelia, quae propriis manibus tango».
Formola del giuramento per i Conclavisti ed altri inservienti laici:
«Io.....
stando dinanzi a .....
toccando colle mie proprie mani i Santi Evangeli, prometto e giuro che osserverò rigoroso e inviolabile segreto su tutte e singole quelle cose, le quali in qualunque modo venissi a conoscere, circa l'elezione del nuovo Pontefice, trattate e definite nelle Congregazioni dei Cardinali, come pure nel Conclave o nel luogo dell'elezione, riguardanti direttamente o indirettamente gli scrutini, e che non violerò in alcun modo questo segreto, nè direttamente, nè indirettamente, nč con parole, nč con scritti, nč con segni, od in altra qualsiasi guisa; inoltre prometto e giuro di non usare nel Conclave di apparecchi radio, di telefono, microfono o di qualsivoglia altro strumento trasmittente o ricevente, e di non usare neppure di macchine fotografiche e cinematografiche, e ciò non solo sotto pena di scomunica, riservata in modo speciale al futuro Pontefice, ad esclusione anche della Sacra Penitenzieria, e da incorrersi senz'altra dichiarazione col solo fatto della violazione del giurato segreto, ma pure sotto altre pene anche gravissime che la stessa Santità Sua potrà infliggermi in caso di trasgressione. Il qual segreto io prometto e giuro che manterrò coscienziosamente anche dopo avvenuta l'elezione del nuovo Pon-

45. Konklavisti moraju ozbiljno i pobožno kako to odgovara ozbiljnost stvari, položiti prisegu, koja je za njih propisana po ustaljenom obrascu.[40] Stoga će S. R. C. Komornik tražiti, da oni ovu prisegu polože barem jedan ili dva dana prije ulaska u Konklave, nakon toga što svaki od njih bude dobro upućen u važnost iste prisege i u značenje obrasca.

[40] Obrazac prisege koju moraju položiti Svečanosni Meštri i svi drugi konklavisti duhovnog značaja, jedan ili dva dana prije ulaska u Konklave, pred Tajnikom Sv. Zbora, u prisutnosti Predstojnika Apostolskih Svečanosti, koji su za to određeni:
»Ja .....
pristupivši pred tebe .....
dotičući se Sv. Božjeg Evanđelja, koje je preda mnom, prisežem i obećajem, da ću nepovredljivo čuvati tajnu u svemu i pojedinom, što je o izboru novoga Prvosvećenika učinjeno i odlučeno u Stožerničkim Sjednicama i u Konklavu ili u mjestu izbora izvršeno, a odnosi se izravno ili neizravno na glasanje, i o svemu što ću bilo kako saznati, tako da ne smijem istu povrijediti ni izravno ni neizravno, ni pokretom ni riječju, ni pismom ni bilo kako drukčije; isto tako obećajem i prisežem, da ne ću upotrijebiti u Konklavu ni na koji način sprave za odašiljanje ili primanje glasa ili bilo kako podesne za snimanje slika svjetlopisnim putem, i to ne samo pod unaprijed izrečenom kaznom izopćenja, na posebni način pridržanog budućem Prvosvećeniku, uz isključenje i Sv. Pokorništva, nego također i pod kaznom oduzeća svake nadarbine, nadarbinskog davka, službe ili zvanja, u koju se u slučaju prekršaja upada tim samim. Ovu ću tajnu točno i zdušno čuvati i poslije izvršena izbora novoga Prvosvećenika, ako mi od istoga Prvosvećenika ne bude podijeljeno posebno ovlaštenje ili izričiti oprost.
»Jednako obećajem i prisižem, da ne ću primiti ni na koji način od bilo koje državne vlasti, ni pod kojim vidom, tu službu da izjavim Veto *ili* Isključnicu, *pa niti u obliku čiste želje, te da ovakav* Veto, *za koji bi saznao koji mu drago načinom, ne ću priopćiti niti cjelokupnom Stožerničkom Zboru kada je na okupu, niti pojedinim Stožernicima, ni pismeno ni usmeno, ni izravno ni neposredno ni neizravno ni po drugima, ni prije Konklava ni za njegova trajanja; i da ne ću pomagati ni pogodovati bilo kakovom posredovanju, preporuci ili bilo čemu drugomu, čime bi se svjetovne vlasti bilo kojega stupnja i reda htjele umiješati u izbor Prvosvećenikov.*
»Tako mi Bog pomogao i ovo sveto Božje Evanđelje, što ga rukama dotičem«.
Obrazac prisege za Konklaviste i druge poslužnike svjetovnjake:
»Ja .....
stojeći pred .....
dotičući se svojim rukama Sv. Božjeg Evanđelja, obećajem i prisežem, da ću nepovredljivu čuvati tajnu u svemu i pojedinom, što ću bilo kako saznati o izboru novoga Prvosvećenika, a bilo je učinjeno ili zaključeno u Stožerničkim Sjednicama, kao i uopće u Konklavu ili u mjestu izbora u svezi izravnoj ili neizravnoj s glasanjem, te da ne ću ovu tajnu povrijediti nikako, ni izravno ni neizravno, ni usmeno ni pismeno, ni znancima ni bilo kako drukčije; nadalje obećajem i prisižem, da u Konklavu ne ću upotrebljavati radio aparate, ni telefona, mikrofona niti koju mu drago drugu spravu za odašiljanje ili primanje, te da ne ću upotrijebiti nikakove fotografske ili kinematografske naprave; a to ne samo pod kaznom izopćenja na posebni način pridržanoga novomu Prvosvećeniku, s isključenjem također i Svetoga Pokorništva, u koju se upada bez daljnje izjave samim tim, što se povrijedi zakleta tajna, nego i pod drugim kaznama pa i najtežima, koje će mi nametnuti ista Njegova Sve-

46. Conclavistae vero, et quicumque alii servientes, e Conclavi, ex causa infirmitatis manifestae et notabilis a medicis iureiurando probatae, et de consensu deputatorum, quorum etiam conscientiam oneramus, et non aliter exituri, nullo modo reverti possunt; sed eorum loco, si necessitas ferat, alii eodem prorsus tempore, quo infirmi exibunt, legitime adprobati et admissi, ac iurisiurandi religione iam adstricti, ingrediantur.[41]

47. Item si quem Cardinalem in Conclavi vita fungi accidat, ipsius Conclavistae statim e Conclavi exire debent neque ad alterius Cardinalis famulatum in eodem Conclavi assumi poterunt.[42]

48. S. Collegii quoque Secretarius, itemque Sacri Palatii Apostolici Sacrista cum uno vel pluribus, ad S. Collegii arbitrium. Clericis coadiutoribus in officio Sacristiae, nec non Praefectus Apostolicarum Caeremoniarum et Magistri Caeremoniarum non plures quam sex Conclave ingrediantur, muneribus quae ad ipsos pertinent vacaturi.

49. Adsint praeterea unus Religiosus pro confessionibus excipiendis, duo Medici, unus Chirurgus, unus Aromatarius cum uno aut duobus servientibus, qui omnes a maiori parte Cardinalium vel a Cardinali S. R. E. Camerario una simul cum Cardinalibus Capitibus Ordinum, de consensu maioris partis Cardinalium, erunt eligendi; aliique Conclavis utilitati atque commoditati servientes, qui tamen plures esse non debent quam quod necessitas postulaverit,[43] quique a Cardinalium Commissione eligentur (cfr. n. 12 *g*).

tefice, a meno che non mi venga su ciò concessa dal medesimo Pontefice una espressa e speciale facoltà di parlare.
«Parimente prometto e giuro che non riceverò in nessuna maniera e da nessuna potestà civile, sotto qualsiasi pretesto, l'incarico di proporre il Veto *o* Esclusiva, *anche sotto forma di semplice desiderio, e che non manifesterò questo* Veto, *in qualunque modo da me conosciuto, nè dinanzi a tutto il S. Collegio dei Cardinali, riunito, nè ai singoli Cardinali, nè per iscritto, nè a voce, nè direttamente e prossimamente, nè indirettamente o per mezzo di altri, nè prima dell'ingresso nel Conclave, nè esso durante, e che non presterò mai aiuto o favore a qualsiasi intervento, intercessione o altro modo qualsiasi col quale le autorità civili di qualunque grado ed ordine volessero immischiarsi nell'elezione del Romano Pontefice.*
«Così Dio mi aiuti e questi Santi Evangeli, che tocco colle mie mani».

[41] Pii IV Const. *In eligendis,* § 24.

[42] Clem. XII Chirogr. *Avendo Noi,* n. 16

[43] Pii IV Const. *In eligendis,* § 18; Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 13.

46. Konklavisti pako, te svi drugi od posluge, koji bi izašli iz Konklava, i to isključivo samo zbog očevidnog i jačeg oboljenja potvrđenog od liječnika pod prisegom, te s pristankom povjernikâ, koje obvezujemo i u savjesti, ne mogu se nikako više povratiti, nego moraju na njihovo mjesto, ako treba, unići drugi točno u ono vrijeme, u koje će izaći bolesnici, te pošto su već propisno odobreni i pripušteni i vezani položenom prisegom.[41]

47. Isto tako ako bi se desilo, da koji od Stožernika umre u Konklavu, moraju njegovi Konklavisti odmah izaći iz Konklava, te se oni ne mogu u istom Konklavu preuzeti za poslugu drugomu Stožerniku.[42]

48. U Konklave moraju unići i Tajnik Sv. Zbora, kao i Crkvenjak Svete Apostolske Palače s jednim ili više, po volji Sv. Zbora, Duhovnika kao pomoćnika u službi Crkvenjaka, nadalje Pročelnik Apostolskih Svečanosnih čina i Svečanosni Meštri, najviše šestorica njih, da izvršuju službe, koje im pripadaju.

49. Osim toga treba da je prisutan jedan Redovnik za ispovijedanje, dva liječnika, jedan kirurg, jedan ljekarnik s jednim ili dva poslužitelja, a svi ovi treba da budu izabrani od većine Stožernika ili od S. R. C. Stožernika Komornika zajedno sa Stožernicima Pročelnicima Redova uz pristanak većine Stožernika, te druga posluga za korist i udobnost Konklava, ali da nije više osoba no što je potrebno a moraju biti odabrane od strane Stožerničkog Povjerenstva (uspor. br. 12 *g*.).[43]

tost u slučaju prekršaja. Prisižem i obećajem, da ću zdušno čuvati ovu tajnu i po svršenom izboru novoga Prvosvećnika, ako mi ne bude u tom podijeljena od istoga Prvosvećenika posebna i izričita ovlast da govorim.
»Jednako obećajem i prisižem, da ne ću ni na koji način primiti od bilo koje državne vlasti, ni pod kojim vidom tu službu, da izjavim Veto *ili* Isključnicu, *pa niti u obliku čiste želje, te da ovakav* Veto, *za koji bi kojim mu drago načinom saznao ne ću priopćiti niti cjelokupnom Stožerničkom Zboru kada je na okupu, niti pojedinim Stožernicima, ni pismeno ni usmeno, ni izravno ni neposredno ni neizravno ni po drugima, ni prije Konklava ni za njegova trajanja; te da ne ću pomagati ni pogodovati bilo kakovom posredovanju, preporuci ili bilo čemu drugomu, čime bi se svjetovne vlasti bilo kojega stupnja i reda htjela umiješati u izbor Prvosvećenikov«.*
»Tako mi Bog pomogao i ovo sveto Božje Evanđelje, što ga svojim rukama dotičem«.

[41] Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 24.

[42] Klem. XII. Ručno pismo *Avendo Noi,* n. 16.

[43] Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 18; Klem. XII. Uredba *Apostolatus officium,* § 13.

CAPUT III.

DE INGRESSU IN CONCLAVE.[44]

50. Exsequiis defuncti Pontificis, ut supra, persolutis, et interim Conclavi opportune praeparato, Cardinales, die statuta, in Basilicam Sancti Petri, vel alio pro temporis et loci opportunitate, conveniunt, ubi per Decanum S. Collegii, vel eo impedito per alium ex antiquioribus Cardinalibus, Missa *de Spiritu Sancto* celebratur, et in fine per aliquem Praelatum aut alium virum ecclesiasticum doctum habeatur oratio, qua moneantur, ut, sepositis omnibus privatis affectibus, solum Deum prae oculis habentes, Sanctae Romanae et universali Ecclesiae de Pastore sufficienti et idoneo providere, omni qua possunt brevitate et diligentia curent.

51. Re divina peracta, statim, vel, si Patribus potius libuerit, vespere, fit ingressus in Conclave. Magister Caeremoniarum Crucem Papalem ferens, procedit: quem Cardinales sequuntur, Episcopi primum, deinde Presbyteri, postremo Diaconi, omnes vestibus et mozzeta violaceis laneis cum fascia serica eiusdem coloris et rocheto simplici induti: Crucem praecedunt Familiares Cardinalium, et immediate Cantores Hymnum *Veni, Creator Spirutus* cantantes: post Cardinales sequuntur Praelati, atque ita ordine procedentes, Conclave ingrediuntur, et cum ad Cappellam pervenerint, Cardinalium Decanus apud Altare dicit orationem *Deus qui corda fidelium;* qua finita et ab Apostolicarum Caeremoniarum Praefecto intimato *extra omnes* a Sacello, praesens Constitutio (praetermissis iis, quae nonnisi res iam peractas respiciunt), iterum legitur; ac iusiurandum, iuxta superius praescriptam formam, ab omnibus Cardinalibus rursus emittitur. Deinde Cardinalis Decanus Cardinales omnes brevi sermone convenientibusque verbis ad electionis negotium rite et recte peragendum hortatur.

[44] Cfr. Caeremoniale Greg. XV.

GLAVA III.

ULAZAK U KONKLAVU[44]

50. Pošto su završene, kako je gore rečeno, zadušnice za pokojnog Prvosvećenika, a Konklave međutim primjereno spremljen, sakupe se Stožernici u Bazilici sv. Petra ili gdje drugdje prema prilikama mjesta i vremena, gdje Dekan Svetoga Zbora, ili ako je on spriječen, drugi koji od starijih Stožernika, služi Misu od *Duha Svetoga,* a na kraju ima koji Prelat ili drugi učeni crkveni muž održati govor, u kojemu će ih opomenuti, da bez obzira na bilo kakve osobne sklonosti, imajući samo Boga pred očima, što im je moguće brže i pomnije, nastoje podati Svetoj Rimskoj i općenoj Crkvi dostojna i sposobna Pastira.

51. Kada je služba Božja završena, ili ako je tako Ocima milije, uvečer, biva ulazak u Konklave. Duhovnik Svečanosnik uzme Papinski Križ i pođe prvi: za njim idu Stožernici, najprije Biskupi, onda Svećenici, konačno Đakoni, svi odjeveni u ljubičastoj vunenoj odjeći i moceti sa svilenim pojasom iste boje i jednostavnoj roketi; ispred Križa ide Posluga Stožernička, a odmah iza nje Pjevači pjevajući Pjesan *Dođi, Duše Stvoritelju;* iza Stožernika slijede Prelati, te ovako u redu polazeći ulaze u Konklave, a kada dođu do Kapele, izgovori Dekan Stožernika pred oltarom molitvu *Bože koji si srca pravovjernih;* pošto je ova dovršena i pročelnik Apostolskih svečanosnih čina objavio *svi napolje* iz Kapelice, ponovno se čita ova Uredba (ispustivši samo ono, što se odnosi na stvari već svršene); te onda ponovno polažu svi Stožernici prisegu prema gore propisanom obrascu. Zatim Stožernik Dekan u kratkom govoru i primjerenim riječima opomene sve Stožernike, da posao oko izbora izvrše ispravno i kako treba.

[44] Uspor. Svečanosnicu Grg. XV.

52. His omnibus absolutis, Praelatus secreti Cubiculi Praefectus, qui est Gubernator Conclavis, et Mareschallus perpetuus S. R. E., qui Conclavis est Custos, iusiurandum emittere debent iuxta statutas formulas[45] coram Cardinali Decano, praesentibus omnibus Cardinalibus, idemque praestant Praelati, quibus Rotarum Conclavis custodia concreditur, videlicet, Archiepiscopi et Episcopi Pontificio Solio Assistentes, Protonotarii Apostolici de numero Participantium, Auditores S. R. Rotae et Praelati Clerici Reverendae Camerae Apostolicae.[46]

53. His expletis, Cardinales ad cellas, sorte inter eos distributas, divertunt, exceptis Cardinalibus in unoquoque Ordine prioribus et Cardinali S. R. E. Camerario, qui in Sacello remanent ut ad clausuram Conclavis procedant.

Interim vero Officiales Conclavis et alii in Conclavi servientes iusiurandum iam emissum (cfr. n. 45) iuxta praescriptas formulas iterum praestant coram S. Collegii Secretario, adstante Apostolicarum Caeremoniarum Praefecto, ad rem deputatis a Cardinali S. R. E. Camerario, coram quo antea et ab ipsis iusiurandum emittendum est.[47]

54. Tandem postquam ter, iussu Cardinalis Decani, campanula personata fuerit, exclusis omnibus, qui in Conclavi remanere non debent, facibus accensis, tres Cardinales Capita Ordinum et S. R. E. Camera-

[45] Formula iurisiurandi a Praelato Gubernatore Conclavis et a Praelatis quibus custodia Rotarum Conclavis committitur:
«Ego.....
spondeo, voveo et iuro officio meo diligenter ac religiose me esse functurum, secundum praescripta apostolica et normas traditas a Sacro Cardinalium Collegio.
«Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei Evangelia».
Formola del giuramento per il Maresciallo-Custode:
«Io.....
pometto e giuro di compiere con religiosa fedeltà e diligenza il mio ufficio, secondo le norme stabilite dai Sommi Pontefici e le disposizioni date dal Sacro Collegio dei Cardinali. «Così Dio mi aiuti e questi Santi Evangeli».

[46] Pii XI Const. *Ad incrementum,* nn. XXVII, LXX, CII.

[47] Formula iurisiurandi a Secretario S. Collegii et ab Apostolicarum Caeremoniarum Praefecto praestandi eadem est ac formula iurisiurandi ab aliis Conclavistis ecclesiastias emittendi (n. 45, not. 4), praeter initium quod ita habebitur:
«Ego.....
tactis SS. Dei Evangeliis coram me positis, promitto et iuro fidelem in omnibus et singulis me futurum Sacro Cardinalium Collegio et diligenter ac religiose officio meo esse functurum. «Item promitto et iuro me inviolabile, etc.».

52. Kada je sve to svršeno, moraju Prelat Predstojnik tajnih Odaja, koji je Upravitelj Konklava i stalni Maršal S. R. C., koji je Čuvar Konklava, položiti prisegu prema propisanom obrascu[45] pred Stožernikom Dekanom u prisutnosti svih Stožernika, a takovu polažu i Prelati, kojima je povjereno čuvanje Prekretnica Konklave, to jest Nadbiskupi i Biskupi Prvosvećeničkog Prijestolja Pristavi, Prabilježnici Apostolski od broja Udionika, Prislušnici S. R. Rote i Prelati Duhovnici Prečasne Apostolske Komore.[46]

53. Pošto je to izvršeno, upute se Stožernici u odaje, koje su im kockom porazdijeljene, izuzev Stožernika Pročelnika pojedinih Redova i Stožernika S. R. C. Komornika, koji zaostanu u Kapelici, da bi pristupili zatvaranju Konklava.

Međutim pako Službenici Konklava i ostala posluga u Konklavu ponovno polažu već jednom (uspor. st. 45) izgovorenu prisegu prema propisanim obrascima pred Tajnikom Sv. Zbora u prisutnosti Pročelnika Apostolskih svečanosnih čina, koje za to odredi Stožernik S. R. C. Stožernik, pred kojim moraju prije toga i sami položiti prisegu.[47]

54. Konačno pošto je po odredbi Stožernika Dekana tri puta dan znak zvoncem i otstrane se svi, koji ne smiju ostati u Konklavu, pomnjivo pretraže, sa zapaljenim bakljama, tri Stožernika pročelnici Redo-

[45] Obrazac prisege za Prelata Upravitelja Konklava i za Prelate kojima se povjerava čuvanje Prekretnica Konklava:
»Ja.....
obećajem, zavjetujem se i prisižem, da ću svoju službu izvršivati zdušno i savjesno, prema apostolskim propisima i odredbama izdatima od Svetog Stožerničkog Zbora.

»Tako mi Bog pomogao i ovo sveto Božje Evanđelje«.
Obrazac prisege za Maršala-Čuvara:
»Ja .....
obećajem i prisežem, da ću izvršivati svoju službu vjerno i savjesno, prema odredbama propisanima od strane Vrhovnih Prvosvećenika i prema uputama izdanima od Svetog Stožerničkog Zbora.
»Tako mi Bog pomogao i ovo Sveto Evanđelje«.

[46] Pija XI. Uredba *Ad incrementum*, br. XXXVII, LXX, CIII.

[47] Obrazac prisege koju mora položiti Tajnik Sv. Zbora i Pročelnik Apostolskih svečanosnih čina isti je kao i obrazac prisege za druge Konklaviste duhovnička značaja (br. 45, bilj. 4), osim početka, koji će biti ovaj:
»Ja .....
dotičući se Sv. Božjeg Evanđelja, što je preda mnom, obećajem i prisižem, da ću u svemu biti vjeran Svetom Stožerničkom Zboru i da ću svoju službu izvršivati zdušno i savjesno.

»Isto tako obećajem i prisižem, da ću nepovredljivo, itd.«

rius, una cum Secretario Conclavis, Apostolicarum Caeremoniarum Praefecto et Magistris, nec non Architecto Conclavis, latebras et angulos omnes Conclavis diligenter perquirant, ne quis ex iis, qui esse in Conclavi prohibentur, intus remanserit; post haec autem Conclave intus claudatur et claves Cardinali S. R. E. Camerario et Apostolicarum Caeremoniarum Praefecto concredantur. In Conclavi autem esse possunt Familiares Cardinalium et alii Officiales et Ministri Conclavis, quos superius recensuimus, omnium autem istorum Conclavistarum recognitio fieri debet, ne quis inter illos forte sit ex iis, qui in Conclavi esse non possunt: quae recognitio, ut certius fiat, iubentur Conclavistae omnes intrare Cappellam, et postea singillatim recensentur.

55. Eodem tempore quo intus, Conclave et extra claudatur a Gubernatore et a Mareschallo Conclavis, cum suo uniuscuiusque comitatu, necnon a Decano Praelatorum Clericorum Reverendae Camerae Apostolicae cum Secretario-Cancellario, a Cardinali S. R. E. Camerario deputato, cum Magistris Caeremoniarum et Architectis, debitis antea adhibitis diligentiis et explorationibus: claves autem Mareschallo-Custodi adsignentur.

56. Utriusque peractae clausurae instrumentum respective conficiatur, unum a Praefecto Apostolicarum Caeremoniarum, a Secretario Conclavis et ab ipso Caeremoniarum Praefecto, Notarii munere fungente, subsignandum, testibus adhibitis duobus Caeremoniarum Magistris; aliud ab aliquo e Praelatis Clericis Rev. Camerae Apostolicae simul cum Secretario-Cancellario a Cardinali S. R. E. Camerario deputatis, et quidem in aedibus Mareschalli Conclavis, adstantibus et subscribentibus ipso Mareschallo, Praelato Gubernatore Conclavis, Commissario Generali eiusdem Conclavis, qui debet esse unus e Collegio Advocatorum Aulae Consistorialis,[48] et Gubernatore Civitatis Vaticanae.[49]

[48] Bened. XIV Const. *Inter conspicuos,* IV kal. Septembr. 1744, § 31.

[49] Cfr. Pii XI Const. *Ad incrementum,* n. CII.

va i S. R. C. Komornik zajedno s Tajnikom Konklava, Pročelnikom Apostolskih svečanosnih čina i Meštrima kao i s Arhitektom graditeljem Konklava, sva skrovišta i kutove Konklava, da nije tko od osoba, koje ne smiju biti u Konklavu, ostao unutra; a poslije toga zaključa se Konklave iznutra i ključevi se predadu Stožerniku S. R. C. Komorniku i Pročelniku Apostolskih svečanosnih čina. U Konklavu pako mogu da budu osobe od Stožerničke posluge te ostali Dužnosnici i Službenici Konklava, koje smo gore nabrojili; ipak se mora izvršiti ponovno preispitanje svih tih Konklavista, da među njima nije možda koji od onih, što ne smiju da budu u Konklavu: da bi se ovo preispitanje izvršilo što sigurnije, mora se naložiti svima Konklavistima, da uniđu u Kapelicu, pa se onda jedan za drugim pozivaju.

55. Istodobno kada se Konklave zaključava iznutra, zaključa se i izvana od strane Upravljatelja i od strane Maršala Konklava, koji su tu svaki sa svojom pratnjom, nadalje od strane Dekana Prelata Duhovnika Prečasne Apostolske Komore s Tajnikom-Kancelarom, kojega odredi Stožernik S. R. C. Komornik, zajedno sa Svečanosnim Meštrima i Arhitektima, pošto se prije toga sve što treba pomnjivo ispita i iskuša; ključevi pako povjere se Maršalu-Čuvaru.

56. O jednom se i drugom zatvaranju mora sačiniti odnosna isprava, jedna od strane pročelnika Apostolskih svečanosnih čina, koju moraju potpisati Tajnik Konklava i isti Pročelnik svečanosni kao zapisničar uz dva Svečanosna Meštra kao svjedoka; druga od strane jednoga između Prelata Duhovnika Preč. Apostolske Komore zajedno s Tajnikom-Kancelarom, što ih je odredio Stožernik S. R. C. Komornik, i to u dvornici Maršala, Prelata Upravitelja Konklava, Glavnoga Povjerenika istoga Konklava, koji mora biti jedan iz Zbora Odvjetnika Konzistorijskog dvora[48], te Upravnika Vatikanskog Grada.[49]

[48] Bened. XIV. Uredba *Inter Conspicuos,* IV kal. Septembr. 1774, § 31.

[49] Uspor. Pija XI. Uredbu *Ad incrementum,* n. CII.

CAPUT IV.

DE CLAUSURA CONCLAVIS, AC DE SECRETO SERVANDO IN IIS OMNIBUS QUAE IN CONCLAVI AGUNTUR.

57. Electio Summi Pontificis fieri debet in Conclavi, et eo clauso,[50] sublata tamen nullitate electionis a Gregorio XV (vel alio quovis decreto pontificio) hac de re statuta.

58. Tenentur quoque Cardinales pro tempore deputati, per se vel per alios, cellas Cardinalium et alia Conclavis loca saepius visitare et diligenter perquirere, ne Conclavis clausura ullo modo violetur. Et si quid tale deprehensum fuerit, auctores e Conclavi expellantur et gravibus poenis futuri Pontificis arbitrio plectantur.[51]

59. Clauso Conclavi, nulli ad colloquium cum Cardinalibus vel aliis in Conclavi partem habentibus admittantur, nisi praesentibus Praelatis, quibus Conclavis custodia concreditur, et nisi voce et idiomate intelligibili loquantur. Et si quis forte (quod absit) clam ipsum Conclave ingrediatur, omni honore, gradu, atque officio et beneficio ipso facto privatus exsistat.[52]

60. Volumus item ut epistolae, aut cuiusvis generis scripta, etiam typis edita, tum ad eos, qui in Conclavi sunt (non exceptis ipsis S. R. E. Cardinalibus), tum praesertim e Conclavi ad eos, qui foris sunt, mitti nullatenus possint, nisi prius omnia et singula S. Collegii Secretarii, ac simul Praelatorum, qui ad custodiam Conclavis deputati sunt, examini atque inspectioni subiiciantur. Ab hac regula tamen excipitur litterarum commercium, quod liberum erit atque expeditum, inter Officium Sacrae Poenitentiariae et Cardinalem Poenitentiarium Maiorem in Conclavi degentem; eaeque litterae, sigillo Officii munitae, nulli examini et inspectioni erunt obnoxiae.[53] Absolute autem omnibus in-

[50] Greg. X, cap. 3, *Ubi periculum,* § 1, de *elect.,* I, 6 in Sext.; Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 1.

[51] Pii IV Const. *In eligendis,* § 15.

[52] Greg. X, cap. 3, *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Pii IV Const. *In eligendis,* § 19.

[53] Pii XI Const. *Quae divinitus,* n. 12.

GLAVA IV.

ZATVORENJE KONKLAVA I ČUVANJE TAJNE U SVEMU ONOMU ŠTO SE ZBIVA U KONKLAVU

57. Izbor Vrhovnoga Prvosvećenika mora biti izvršen u Konklavu, i to u zatvorenom,[50] no dokinuta je ništavost izbora, što ju je po toj stvari propisao Gregorije XV. (ili kojagod druga prvosvećenička odredba).

58. A Stožernici za ono vrijeme određeni, dužni su također, sami osobno ili po drugima ulaziti u Stožerničke odaje i u druga mjesta Konklava, i pomno pregledati, da se na bilo koji način ne povrijedi zatorenje Konklava. A ako bi se nešto takova otkrilo, počinitelji se moraju otstraniti iz Konklava i udariti teškim kaznama po sudu budućega Prvosvećenika.[51]

59. Pošto je Konklave zatvoren, ne smije se nitko pripustiti na razgovor sa Stožernicima ili s drugima koji sudjeluju u Konklavu, osim u prisutnosti Prelata, kojima je povjereno čuvanje Konklava, i to samo tako da se govori razumljivim glasom i jezikom. A ako bi netko (što ne bilo) možda potajno unišao u Konklave, tim samim oduzeta mu je svaka čast, stupanj, te služba i nadarbina.[52]

60. Isto tako hoćemo da se pisma ili pisane stvari koje mu drago vrsti, pa ni tiskane, nikako ne mogu dostavljati niti osobama, koje su u Konklavu (ne izuzimajući ni same S. R. C. Stožernike), a napose ne osobama, koje su vani, doklegod nije sve i pojedino ispitano i pregledano od strane Tajnika Sv. Zbora, a ujedno i od strane Prelata, kojima je povjereno čuvanje Konklava. Ipak se od toga propisa izuzima listovni saobraćaj između Ureda Svetoga Pokorništva i Stožernika Velikog Pokorničara, kada se nalazi u Konklavu, koji će saobraćaj biti slobodan i nesmetan, pa se ovi listovi, providđeni pečatom Ureda, ne će podvrći nikakovu ispitivanju i pregledu.[53] Bezuvjetno pako zabranjujemo svima,

[50] Grg. X. pogl. 3, *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Grg. XV. Uredbu *Aeterni Patris,* § 1.

[51] Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 15.

[52] Grg. X. pogl. 3, *Ubi periculum,* § 1, *de elect.,* I, 6 in Sexto; Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 19.

[53] Pija XI. Uredba *Quae divinitus,* br. 12.

terdicimus, ne ephemerides quotidianae vel periodicae extra Conclave et in Conclave mittantur. Qui vero contra omnia superius enunciata fecerint, poenae excommunicationis latae sententiae subiaceant.[54]

61. Praeterea, uti iam in supra relatis, tam pro S. R. E. Cardinalibus quam pro Conclavistis, iurisiurandi formulis expressum est, severe praecipimus et mandamus ut ab omnibus in Conclavi partem habentibus secretum religiosissime servetur in iis omnibus, quae ad electionem Romani Pontificis pertineant, et in iis quae in Conclavi, seu in loco electionis agantur. Hinc quaecumque directe vel indirecte secretum violare quomodolibet poterunt, sive verba, sive scripta, sive signa, aut alia quaevis, omnia vitare et cavere omnino tenentur,[55] ita ut hanc legem violantes excommunicationem latae sententiae incurrant, a qua, sicut ab alia quavis et contra quoslibet in hac Constitutione imposita et irrogata, seu infra imponenda et irroganda, poena excommunicationis a nullo, ne a Maiori quidem Poenitentiario, cuiuslibet facultatis vigore, praeterquam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi possint.[56]

62. Specialiter autem, sub eiusdem excommunicationis poena Cardinales prohibemus, ne suis Familiaribus seu Conclavistis vei aliis quibusvis ea pandant, quae scrutinium directe vel indirecte respiciant, itemque quae in Cardinalium Congregationibus, sive ante Conclave sive ipso durante habitis, de Pontificis electione acta vel decreta sint.

63. Insuper praecipimus, graviter onerata ipsorum conscientia, S. R. E. Cardinalibus ut secretum huiusmodi servetur etiam post peractam novi Pontificis electionem, neque ullo modo ipsum violari liceat, nisi ab eodem Pontifice peculiaris ad hoc facultas aut expressa dispensatio concessa fuerit. Quod praeceptum extendi volumus ad alios omnes, qui in Conclavi partem habuerunt, si quid forte, bona vel mala fide, de iis, quae in Conclavi gesta sint, cognoverint.

64. Tandem, ut secreto servando strictius consulatur, omnino prohibemus ne in Conclave introducantur, sub quocumque praetextu, instrumenta quae dicunt telegraphica, telephonica, microphonica, radiophonica, photographica, cinematographica et alia huiusmodi.

[54] Greg. X, cap. 3, *Ubi periculum,* § 1, de *elect.,* I, 6 in Sext.; Pii IV Const. *In eligendis,* § 20; Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 11.

[55] Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 20.

[56] Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 19.

da se dnevne novine ili časopisi šalju van iz Konklava ili unutra u Konklave. Oni pako koji bi učinili nešto što se protivi bilo čemu od gore rečenoga, neka potpadnu pod kaznu izopćenja unaprijed izrečenu.[54]

61. Povrh toga kako je to već sadržano u gore navedenim obrascima prisege i za S. R. C. Stožernike i za Konklaviste, strogo nalažemo i propisujemo, da svi oni koji sudjeluju u Konklavu moraju najzdušnije čuvati tajnu o svemu onomu, što se odnosi na izbor Rimskog Prvosvećenika, te o onomu što se dogodi u Konklavu ili u mjestu izbora. Stoga su strogo dužni izbjegavati sve ono, što bi moglo bilo kako izravno ili neizravno povrijediti tajnu i toga se čuvati, bilo da su to riječi, bilo pisma, bilo znakovi ili bilo štogod drugoga,[55] tako da oni koji prekrše ovaj zakon upadaju tim samim u izopćenje, od kojega kao što i od svakoga drugoga i protiv kogamudrago u ovoj Uredbi nametnutoga i udarenoga, ne može, osim u smrtnoj pogibli, dati odrješenja nitko, pa ni sam Veliki Pokorničar, snagom bilo kakvoga ovlaštenja, izim Rimski Prvosvećenik.[56]

62. Napose pako zabranjujemo pod kaznom jednakoga izopćenja, Stožernicima da ne smiju otkrivati svojoj posluzi ili Konklavistima ili bilo komu drugomu ono, što se izravno ili neizravno odnosi na glasanje, isto niti ono što je svršeno ili odlučeno u Stožerničkim Sjednicama održanima bilo prije Konklava bilo za njegova trajanja, a odnosi se na izbor Prvosvećenikov.

63. Povrh toga nalažemo S. R. C. Stožernicima pod teško obvezom u savjesti, da se ova tajna ima čuvati i poslije svršena izbora novoga Prvosvećenika, te da se ona ne smije ni na koji način povrijediti, osim ako bi isti Prvosvećenik podijelio za to posebno ovlaštenje ili izričiti oprost. Ovu odredbu protežemo i na sve druge koji su sudjelovali u Konklavu, ako bi možda nešto saznali, bilo dopuštenim bilo nedopuštenim putem o onomu, što se je dogodilo u Konklavu.

64. Konačno zbog toga da se što strožije osigura čuvanje tajne, bezuvjetno zabranjujemo, da se bilo pod kojim vidom unose u Konklave naprave koje se nazivaju telegrafske, telefonske, mikrofonske, radiofonske, fotografske, kinematografske i druge slične.

[54] Grg. X. pogl. 3, *Ubi periculum,* § 1, *de elect.*, I, 6 in Sext.; Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 20; Klem. XII. Uredba *Apostolatus Officium,* § 11.

[55] Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 20.

[56] Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 19.

CAPUT V.

DE FORMA ELECTIONIS.[57]

65. Mane sequenti, post clausum praecedenti nocte Conclave, ac post solitum campanulae sonum, conveniunt Cardinales in eo praesentes, qui infirmitate non sunt impediti, ad designatum Sacellum, et ibi celebrata consueta Missa, et facta Cardinalium Communione, qui se a Sacro peragendo quavis de causa sponte abstinuerint[58] ac postea a Sacrista recitato Hymno *Veni, Creator Spiritus* cum oratione de Spiritu Sancto, necnon a Praefecto Apostolicarum Caeremoniarum instrumentis perlectis utriusque Conclavis clausurae, statim ad negotium electionis procedere debent, quod quidem uno tantum ex tribus, qui infra exponuntur, modis sive formis peragendum est, alioquin electio nullitatis vitio subiacet.

66. Primus modus est, qui quasi *per inspirationem* vocatur, quando scilicet omnes Cardinales, quasi afflati Spiritu Sancto, aliquem unanimiter et viva voce, libere ac sponte Summum Pontificem proclamant; circa quem modum infrascripta notanda sunt.

Primum, haec forma electionis adhiberi potest solum in Conclavi, et eo clauso. Secundo, debet fieri electio secundum hanc formam ab omnibus et singulis Cardinalibus in Conclavi praesentibus, etiam iis, qui ob infirmitatem in cellis detinentur. Tertio, communiter, et nemine eorum dissentiente. Quarto, nullo praecedente de persona speciali tractatu, per verbum *«eligo»* intelligibili voce prolatum, aut scripto expressum, si voce non possit proferri. Exemplum autem huius, potest esse huiusmodi. Si quis e Patribus clauso Conclavi, nullo, ut praefertur, praecedente speciali tractatu, diceret: «Reverendissimi Domini, perspecta singulari virtute et probitate Reverendissimi Domini *N.* iudicarem illum eligendum esse in Summum Pontificem, et ex nunc ego ipsum eligo in Papam». Deinde hoc audito, si ceteri Patres, nemine excepto, sequentes primi sententiam eodem verbo *«eligo»* intelligibili voce prolato, aut, si non potest, in scriptis expresso, eumdem *N.*, de quo nullus specialis tractatus praecessit, communiter eligerent, ipse N. esset canonice electus et verus Papa secundum hanc electionis formam, quae dicitur *per inspirationem.*

[57] Cfr. Caeremoniale Greg. XV.

[58] Pii XI Motu proprio *Cum proxime,* n. III.

GLAVA V.

OBLIK IZBORA[57]

65. Slijedećega jutra, pošto je Konklave prošle noći zatvoren, te na običajni znak zvonca, sakupe se Stožernici koji se u njemu nalaze, a nisu spriječeni bolešću u označenoj Kapelici, te moraju ondje, pošto se otsluži običajna Misa i pričeste oni Stožernici, koji bilo s kojega razloga nisu sami misili,[58] te pošto je potom Crkvenjak izgovorio Pjesan *Dođi, Duše Stvoritelju,* s molitvom od Duha Svetoga te pošto je Pročelnik Apostolskih svečanosnih čina pročitao isprave o jednom i drugom zatvaranju Konklava, odmah pristupiti izbornom činu, koji se mora izvršiti samo na jedan od tri, niže opisana načina ili oblika, inače je izbor ništav.

66. Prvi je način, koji se zove kao *po nadahnuću,* kada naime svi Stožernici kao nadahnuti Duhom Svetim, izviknu nekoga jednodušno i živom riječi za Vrhovnoga Prvosvećenika; glede toga načina vrijedi ovo što slijedi.

Prvo, ovaj se oblik izbora može primijeniti samo u Konklavu i pošto je on zatvoren. Drugo, izbor po ovom načinu mora biti izvršen od svih i pojedinih Stožernika prisutnih u Konklavu, pa i od onih koji se zbog bolesti nalaze u odajama. Treće, jednodušno i bez ičijega protivljenja. Četvrto, tako da se, a da prije toga nije bilo glede osobe nikakova posebna dogovora, jasnim glasom izreče riječ *»biram«* ili da se ona napiše, ako se ne može na glas izgovoriti. Primjer za to može biti ovaj: Ako bi koji od Otaca, pošto se zatvori Konklave, a da nije, kako je već rečeno, bilo nikakova posebna dogovora, rekao: »Prečasna Gospodo, s obzirom na izvanrednu krepost i čestitost Prečasnoga Gospodina *N.* držim, da njega treba izabrati za Vrhovnoga Prvosvećenika i evo ja biram za Papu«. Zatim ako bi se i ostali Oci, čuvši ovo, svi do jednoga poveli za prvim i istom riječi *»biram«* jasnim glasom izgovorenom ili ako se to ne može, napisanom, jednodušno izabrali istoga *N.*, za kojega nije bilo prije nikakova posebna dogovora, taj bi *N.* bio kanonski izabran i pravi Papa po ovom obliku izbora, koji se zovu *po nadahnuću.*

[57] Uspor. Svečanosnica Grg. XV.

[58] Pija XI. Motu proprij *Cum proxime,* n. III.

67. Secundus modus est *per compromissum,* quando scilicet in quibusdam peculiaribus rerum adiunctis, Cardinales ad electionem per hanc formam seu viam procedere volentes, committerent aliquibus ex Patribus eligendi potestatem, ut vice omnium Ecclesiae Catholicae provideant de Pastore, cuius formae praxis debet esse huiusmodi. Primo omnes et singuli Cardinales in Conclavi clauso praesentes, nemine eorum dissentiente, in aliquos ex Patribus (i. e. in tres vel quinque vel septem, non in minorem vel maiorem numerum) compromissum faciunt, exempli gratia in hanc formam: «In nomine Domini, Amen. Anno etc. mense etc. die etc. Nos Episcopi, Presbyteri et Diaconi S. R. E. Cardinales omnes et singuli in Conclavi existentes, videlicet *N. N.* (et singillatim omnes nominentur Cardinales) elegimus, et eligimus per viam procedere compromissi, et unanimiter et concorditer nemine discrepante, eligimus compromissarios *N., N.* et *N.* Cardinales, etc., quibus damus plenariam facultatem et potestatem providendi S. R. E. de Pastore sub hac forma videlicet» (Hic necesse erit ut Cardinales Compromittentes exprimant modum et formam secundum quam Compromissarii debent eligere, et secundum quam electus debet censeri verus et legitimus Papa, ut puta si electi sint tres Compromissarii, declarandum est an ad hoc ut electio sit valida, prius proponere debeant S. Collegio personam ab ipsis nominandam ad Pontificatum, an vero absolute debeant electionem peragere; an omnes tres debeant convenire in unam personam; an vero sufficiat quod duo in unam concordent, et an debeant nominare aliquem de Collegio, vel etiam aliquem extra Collegium, et alia his similia). His autem, vel aliis similibus expressis, addi compromisso debet tempus, ad quod usque volunt Cardinales potestatem Compromissarios habere eligendi, et postea subiunguntur haec verba: «Et promittimus nos illum pro Romano Pontifice habituros, quem DD. Compromissarii secundum formam praedictam duxerint eligendum», vel alia ad formam Compromissariis praescriptam accommodata.

Secundo, completo huiusmodi mandato, Compromissarii ad partem in aliquo loco separato et clauso se conferunt, et de electione facienda tractant, et debet inter eos praemitti protestatio, quod per quamcumque prolationem verborum suum dare consensum non intelligunt, nisi in scriptis illum expresse ponant. Et haec protestatio necessaria est inter Compromissarios, ut verbis humanis et reverentialibus inter se, sine praeiudicio, uti possint.

67. Drugi je način po *izbornom sporazumu,* kada bi naime Stožernici u nekim posebnim prilikama, u nakani da pristupe izboru ovim oblikom ili putem, povjerili vlast birati nekima između Otaca, da oni mjesto svih odrede Pastira Katoličkoj Crkvi, pa se ovaj oblik izbora mora ovako izvršiti. Prvo svi i pojedini Stožernici prisutni u zatvorenom Konklavu, a da se nijedan tomu ne usprotivi, načine izborni sporazum za nekoliko Otaca (t. j. za tri ili pet ili sedam tako da taj broj ne bude ni manji ni veći), i to na primjer u ovom obliku: »U ime Gospodnje. Amen. Godine itd., mjeseca itd., dana itd., Mi Biskupi, Svećenici i Đakoni S. R. C. Stožernici svi i pojedini u Konklavu prisutni, naime *N.N.* (i svi se Stožernici pojedinačno imenuju) odlučismo i odlučujemo postupati putem izborna sporazuma, pa jednoglasno i jednodušno, bez ičijega protivljenja, izabiremo za nosioce izbornoga sporazuma *N., N.* i *N.* Stožernike, itd., kojima dajemo punu vlast i ovlaštenje, da odrede Pastira S. R. C. u ovom obliku« (Ovdje moraju Stožernici označiti način i oblik, po kojemu Nosioci izbornoga sporazuma moraju izvršiti izbor i po kojemu se izabrani ima smatrati pravim i zakonitim Papom, kao recimo, kada su izabrana tri nosioca, tada se mora reći, da li su oni za to, da izbor bude valjan, dužni najprije Svetom Zboru priopćiti osobu, koju hoće da izaberu za Papu, ili pako da li treba da izbor bezuvjetno svrše; da li se sva trojica moraju složiti u jednoj osobi ili je naprotiv dosta, ako se dvojica slože u jednoj osobi, te da li moraju uzeti nekoga, koji je član Zbora ili također nekoga izvan Zbora, te drugo tomu slično). Kada je ovo ili tomu slično u sporazumu izraženo, treba mu dodati i vrijeme, do kojega hoće Stožernici, da Nosioci izbornog sporazuma imaju vlast birati, pa se onda primetnu ove riječi: »A mi obećajemo, da ćemo onoga smatrati Rimskim Prvosvećenikom, koga po ovomu obliku odluče izabrati GG. Nosioci izbornog sporazuma«, ili druge u skladu s oblikom, koji bude Nosiocima izbornog sporazuma propisan.

Drugo, pošto je povjerba ovako dovršena, otiđu Nosioci izbornog sporazuma zasebno u koje odijeljeno i zatvoreno mjesto, da rasprave o izboru, što se ima izvršiti, a dužni su da sebi međusobno izjave, da se ne može uzeti, da su dali svoj pristanak bilo kojim riječima koje će izreći, doklegod ga izričito ne izraze pismeno. Ova je pako predhodna izjava između Nosilaca izborna sporazuma za to potrebita, da oni bez primisla mogu među sobom upotrebljavati uljudne i uglađene riječi.

Tertio, facta per Compromissarios electione secundum formam eis praescriptam, et in Conclavi promulgata, electus per huiusmodi viam compromissi, est canonicus et verus Papa.

68. Tertius et ordinarius modus, seu forma electionis Romani Pontificis est, quae vocatur *per scrutinium.* Qua in re plenissime confirmamus legem iam latam ac per plura deinde saecula semper religiosissime servatam, qua nempe statutum est ut ad validam Romani Pontificis electionem requirantur duae saltem ex tribus partibus suffragiorum,[59] eandem tamen modo innovamus quatenus decernimus ut duabus ex tribus suffragiorum partibus unum insuper addatur suffragium, alioquin electio sit ipso iure nulla atque irrita, ita ut ille tantummodo Romanus Pontifex habendus sit in quem duae saltem ex tribus partibus Cardinalium, uno plus, in Conclavi praesentium per decreta schedularum suffragia convenerint.

Quod autem decretum inducendum et observandum iubemus ut quaelibet praecaveatur occasio dubitandi ne in duabus tertiis partibus suffragiorum suffragium ipsius Electi numerari queat, cum nemo unquam sive scrutinii sive compromissi via procedatur, seipsum eligere, seu suffragium sibi dare ullatenus possit: electi tamen persona, si in Conclavi sit, debeat in numerum Cardinalium computari.[60]

69. Scrutinii autem ritus continet tres actiones: alteram, quae *antescrutinium,* alteram, quae *scrutinium,* et tertiam, quae *post-scrutinium* appellari potest.

70. *Antescrutinii* actus sunt quatuor, videlicet: praeparatio schedularum; extractio Scrutatorum, Deputatorum pro votis infirmorum et Recognitorum, per sortem; scriptio schedularum; earum complicatio.

71. Schedularum praeparatio et distributio ad Magistros Caeremoniarum pertinet, qui eas singulis Cardinalibus saltem duas vel tres distribuent.

72. Forma autem schedulae, quoad eius figuram attinet, erit altera parte latior hoc est plus lata, quam longa. In medio autem anterioris eius partis, continere debet haec verba, typis impressa, ubi fieri potest, alioquin unius manu scripta:

[59] Alex. III in Concil. Later. cap. 6, *Licet de vitanda, de elect.,* I, 6; Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 1.

[60] Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 2.

Treće, pošto Nosioci izbornog sporazuma izvrše izbor na način, koji im je bio propisan, te pošto se proglasi u Konklavu, ovim putem izborna sporazuma izabrani, kanonski je i pravi Papa.

68. Treći i redovni način ili oblik izbora Rimskog Prvosvećenika je onaj, što se zove *po glasovanju.* U toj stvari u potpunosti potvrđujemo i obnavljamo zakon, koji je već od Predšasnika Naših bio mudro zaveden i onda kroz vjekove najsavjesnije obdržavan, a kojim je propisano, da se za pravovaljani izbor Rimskog Prvosvećenika traže barem dvije trećine glasova,[59] ipak ovim ovaj zakon dopunjujemo ukoliko određujemo, da dvjema trećinama glasova mora biti pridodan još jedan glas, inače je izbor snagom samoga zakona nevaljan i ništav, tako da se ima smatrati izabranim za Rimskog Prvosvećenika samo onaj, za kojega glasovnicama u tajnom glasovanju od prisutnih u Konklavu Stožernika glasuje barem dvije trećine više jedan.

A propisujemo, da se ova odredba zavede i obdržaje, kako bi se uklonio povod sumnji, da li se među dvije trećine glasova ne nalazi i glas onoga koji je izabran, budući da nitko nikada i nikako ne može za sebe samoga glasovati bilo da se izbor izvršuje putem glasanja bilo putem izborna sporazuma: no ipak se osoba izabranoga, ako je u Konklavu, mora računati u broj Stožernika.[60]

69. A izborni red sadrži tri činidbe, koje se nazivaju: prva *predizbor,* druga *izbor,* a treća *doizbor.*

70. *Predizbor* sačinjava četiri čina, to jest: priprema glasovnica, izvlačenje kockom Ispitača, Povjerenika za glasanje bolesnih i Preispitača; pisanje glasovnica; njihovo preklapanje.

71. Priprema i razdioba glasovnica spada na Svečanosne Meštre, koji će od ovih porazdijeliti pojedinim Stožernicima barem po dvije ili tri.

72. Oblik pako glasovnice, što se tiče njezina lika, ima biti takav da bude s jednom stranicom šira to jest više široka, nego što je duga. U sredini pako gornjega njezina djela, mora sadržavati ove riječi, po mogućnosti naštampane, inače napisane istim rukopisom:

[59] Aleks. III. u Sab. Later. pogl. 6, *Licet de vitanda, de elect.,* I, 6; Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 1.

[60] Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 2.

Eligo in Summum Pontificem Reverendissimum Dominum meum D. Cardinalem.....

Exemplar ergo huius schedulae scrutinii hoc erit:

Eligo in Summum Pontificem Rev.mum D. meum D. Card. .....

73. Secundus actus antescrutinii est extractio Scrutatorum, Deputatorum pro votis infirmorum, et Recognitorum: quae extractio, antequam ad scrutinium procedatur, sorte facienda est, hoc modo. In uno sacculo, aut vase, publice ponantur tot schedulae vel si magis placet, spherulae ligneae palam numeratae, quot sunt Cardinales praesentes in Conclavi cum eorum nominibus: deinde per ultimum Diaconum extrahantur primo Scrutatores tres, postea tres Deputati pro votis infirmorum, qui brevitatis gratia Infirmarii appellari possunt, ac tandem Recognitores, de quorum omnium officio inferius suo loco scribetur. Quod si in extractione Scrutatorum, Infirmariorum et Recognitorum, extracti fuerint Cardinales, qui ob infirmitatem aliudve impedimentum muneribus praedictis satisfacere non possint, alii non impediti, loco illorum, extrahantur. Peracta vero extractione, schedulae, seu spherulae eorum, qui extracti fuerunt, in sacculum, seu in vas iterum coniiciantur.

74. Tertius actus antescrutinii est schedularum scriptio. Hic, antequam, videlicet, Cardinales nomen eligendi in schedulis scribere coeperint, Secretarius S. Collegii et Magistri Caeremoniarum debent ab aula discedere, ita ut tempore scrutinii Cardinales soli in Cappella remaneant.

Porro, post eorum egressum ex aula, ultimi Cardinalis ordinis Diaconorum erit ostium Cappellae claudere: ac generatim ipsum, quotiescumque opus fuerit, aperire et claudere, exempli gratia, quum Cardinales Infirmarii ad vota infirmorum colligenda pergunt ac postea quum ad Cappellam redeunt, vel ob quamcumque aliam necessitatem.

75. Schedularum scriptio ab unoquoque Cardinali secreto fiet, in media parte schedulae scribendo nomen illius, quem eligit, charactere tamen, quantum fieri potest, alterato, ne manus scribentis facile cognosci possit; et caveat ne plura nomina in schedula scribat quia suffragium esset nullum.

Biram za vrhovnoga prvosvećenika prečasnoga gospodina mojega g. stožernika.....

Dakle će primjerak takove glasovnice biti ovakav:

Biram za Vrhovnoga Prvosvećenika Preč. G. mojega g. Stožer. .....

73. Drugi je predizborni čin izvlačenje Ispitača, Povjerenika za glasanje bolesnih i Preispitača: ovo se izvlačenje mora izvršiti kockom prije no što se pristupi glasanju, i to ovako. Metne se javno u jednu vrećicu ili posudu toliko ceduljica ili ako se hoće, drvenih kuglica pred svima izbrojenih, koliko ima u Konklavu prisutnih Stožernika, s njihovim imenima: zatim neka zadnji Đakon izvlači najprije tri ispitača, onda tri Povjerenika za glasanje bolesnih, koji se kratkoće radi mogu zvati Bolničarima, te konačno Preispitači, a o službi svih ovih bit će govora niže dolje na svojemu mjestu. Za slučaj da kod toga izvlačenja Ispitača, Bolničara i Preispitača budu izvučeni Stožernici, koji zbog bolesti ili druge kakove zapreke ne mogu udovoljavati spomenutim dužnostima, moraju se mjesto ovih izvlačiti drugi, koji nisu spriječeni. A pošto se izvrši izvlačenje, moraju se ceduljice ili kuglice onih, koji su izvučeni, opet baciti u vrećicu, odnosno u posudu.

74. Treći je predizborni čin pisanje glasovnica. Ovdje, to jest prije no što Stožernici i započmu da pišu ime onoga, koga će birati, moraju Tajnik Sv. Zbora i Svečanosni Meštri izaći iz dvornice, tako da u vrijeme glasanja ostanu u Kapelici sami Stožernici.

Tada mora, pošto su oni izašli iz dvornice, zadnji Stožernik iz Reda Đakona zaključati vrata Kapelice: te je uopće dužan otvarati i zaključavati, kadgod to bude potrebito, na primjer kada Stožernici bolničari pođu uzeti glasovnice bolesnih i kada se poslije toga vraćaju u Kapelicu ili zbog kojegod bilo potrebe.

75. Ispisivanje glasovnica mora svaki od Stožernika izvršiti potajice, te u sredini glasovnice napisati ime onoga, kojega bira, ali pismom, po mogućnosti, iskrivljenim, da se rukopis ne može lahko prepoznati; a neka pazi na to, da ne upiše u glasovnicu više imena, jer bi tada glas bio ništav.

Exemplar schedulae scriptae esto:

Eligo in Summum Pontificem Rev.mum
.....
D. meum D. Card. Baronium

76. Quartus actus antescrutinii est schedularum complicatio, quae fiet in medio uniuscuiusque schedulae, ita ut schedula ipsa fere ad latitudinem pollici redigatur, prout ex figura, quae hic exempli gratia ponitur, conspici potest.

Eligo in Summum Pontificem Rev.mum
(locus plicaturae)
.....
D. meum D. Card. Baronium

Haec de antescrutinio sufficiant; ceterum, quod attinet ad Cardinales infirmos, aut aliter impeditos, inferius suo loco dicetur.

77. Sequitur secunda actio, quae nomine *scrutinii* appellata fuit. Octo sunt huius actionis actus videlicet: delatio schedulae, iurisiurandi praestatio, positio schedulae in calicem, schedularum mixtio, earum numeratio, scrutinii publicatio, schedularum in filum insertio, earum depositio seorsum.

78. Delatio schedulae, et duo sequentes actus, qui melius simul describuntur ob eorum connexionem, hoc modo fient. Quilibet Cardinalis, ordine praecedentiae servato, propriam schedulam, postquam illam scripserit et complicaverit, duobus primis digitis dexterae manus sumet, ac elevata manu palam deferet ad Altare, penes quod stant Scrutatores, et in quo est calix magnus ad recipiendas schedulas paratus et patena coopertus; ibique genuflectens aliquantulum orabit; deinde surgens, alta et intelligibili voce, iurabit in hanc formam quae in tabella super Altari posita descripta habetur:

Kao primjerak glasovnice neka bude:

Biram za Vrhovnoga Prvosvećenika Preč.
.....
G. mojega G. Stožer. Baronija

76. Četvrti je predizborni čin preklapanje glasovnica, što valja učiniti po sredini svake glasovnice, tako da glasovnica zadobije po prilici širinu palca, kako se to može vidjeti po obliku, što ga ovdje primjera radi donosimo:

Biram za Vrhovnoga Prvosvećenika Preč.
(mjesto preklapanja)
.....
G. mojega G. Stožer. Baronija

Toliko o predizboru; ostalo još, što se odnosi na bolesne Stožernike, ili inače spriječene, bit će izloženo na svojemu mjestu niže dolje.

77. Slijedi druga činidba, koja je nazvana imenom *glasanja.* Na ovu činidbu spada osam čina, to jest: donos glasovnice, polaganje prisege, spuštanje glasovnice u kalež, miješanje glasovnica, njihovo brojanje, objava glasanja, nizanje glasovnica na konac, njihovo uklanjanje.

78. Donos glasovnice, te dva naredna čina, što će se radi njihove sveze najbolje opisati zajedno, izvršuju se ovako. Svaki od Stožernika, po redoslijedu prednosti, mora svoju glasovnicu, pošto ju je ispunio i preklopio, uzeti s dva prva prsta desne ruke, pa je uzdignutom rukom javno donijeti pred Oltar, kraj kolega stoje Ispitači i na kojemu je veliki kalež pripremljen za to, da se u nj stave glasovnice, a pokriven je pliticom; i ondje će klečeći malko moliti; zatim će stojeći, jasnim i razgovijetnim glasom priseći ovim riječima, što su napisane na pločici postavljenoj na Oltar:

Testor Christum Dominum, qui me iudicaturus est, me eligere, quem secundum Deum iudico eligi debere.

Post haec schedulam in patenam ponet, et per patenam mittet in calicem; quo facto inclinabit se ad Altare, et ad suum locum revertetur.

79. Haec servanda erunt, si Cardinalis ad Altare pergere possit: nam si ob infirmam valetudinem non possit, et praesens in Cappella sit, ultimus Scrutator ad eum accedet; et Cardinalis infirmus, postquam schedulam in loco suo, secreto, ut supra dictum est, confecerit, praevio iureiurando praedicto, ipsam complicatam eidem Scrutatori tradet, qui eam palam deferet ad Altare, et sine oratione et iureiurando in patenam ponet, et per eam in calicem mittet.

80. Si vero aliqui Cardinales infirmi sint in suis cellis, tres Cardinales Infirmarii, ut supra extracti, ad eos accedent cum capsula altitudine unius palmi, in cuius superiori parte sit rima, seu foramen, eius magnitudinis, ut per illud schedula complicata possit per suam latitudinem intus capsulam transmitti; quam capsulam antequam Scrutatores Infirmariis tradant, palam aperient, ut ceteri Cardinales possint eam inanem et vacuam conspicere, deinde claudent, et clavem ponent super Altare; deinde Infirmarii cum capsula clausa, et cum parvo disco sufficientes schedulas continente, ad unumquemque eorum accedent; et infirmi acceptas ex disco schedulas secreto scribent et complicabunt, et praevio iam dicto iureiurando in capsulam per rimam mittent; quod si infirmi scribere non possint, sive aliquis ex tribus Cardinalibus Infirmariis, sive alius ex ordine tamen clericali, cuiuslibet Cardinalis infirmi vel Infirmariorum arbitrio deligendus, praestito de secreto servando in manibus ipsorum Infirmariorum iureiurando,[61] praedicta faciet: atque hi advertere debent quod non solum iurisiurandi vinculo tenentur servare secretum, sed etiam in excommunicationem latae sententiae, si contrafecerint, incurrent. His peractis, Infirmarii ad Cappellam revertentur cum capsula, quam Scrutatores aperient, et schedulas in ea contentas palam numerabunt: et tot repertas, quot sunt

[61] Formula huiusmodi iurisiurandi haec erit:
«Ego N. spondeo, voveo ac iuro me fideliter impleturum munus ab Emo Cardinali N. mihi commissum schedulam eius nomine et vice conscribendi, et inviolabile secretum semper servaturum de iis quae in ea continentur, sub poenis in Constitutione Pii XII Vacantis Apostolicae Sedis, *diei octavi Decembris anni millesimi nongentesimi quadragesimi quinti statutis.*
«Sic me Deus adiuvet et haec Sancta Dei Evangelia».

Prisižem Kristom Gospodinom, koji će mi suditi, da biram onoga, za kojega držim po Bogu, da ga moram birati.

Tada će staviti glasovnicu na pliticu, te s plitice spustiti u kalež; pošto je to izvršio, poklonit će se prema Oltaru i povratit će se na svoje mjesto.

79. To će se tako obdržavati, kada Stožernik može da ide do Oltara, jer ako toga zbog slaba zdravlja ne može, a prisutan je u Kapelici, zadnji će Ispitač poći do njega; a bolesni Stožernik, pošto je glasovnicu na svojemu mjestu, tajno, kako je gore rečeno, priredio, izgovorivši prije toga prednju prisegu, predat će je preklopljenu istomu Ispitaču, koji će je javno odnijeti na Oltar, te bez molitve i prisege staviti na pliticu i s nje spustiti u kalež.

80. Ako se pako neki od Stožernika nalaze bolesni u svojim odajama, otići će do njih trojica Stožernika Bolničara, označena kako je gore rečeno, izvlačenjem, sa škrinjicom za dlan visokom, koja ima na gornjoj strani prorez ili otvor te veličine, da se kroz nj može ubaciti u škrinjicu preklopljena glasovnica po svojoj širini; ovu će škrinjicu Ispitači prije nego što je predadu Bolničarima, pred svima otvoriti, tako da ostali Stožernici mogu vidjeti, da je prazna i da u njoj nema ništa, zatim će je zaključati i ključ staviti na Oltar; tada će Bolničari otići sa škrinjicom i s malenom zdjeličicom u kojoj je stavljeno dosta glasovnica, do svakoga od njih; a bolesni će napisati tajno glasovnice uzevši ih iz zdjeličice, pa ih preklopiti i uz već spomenutu prisegu spustiti u škrinjicu kroz otvor; za slučaj da bolesnici ne mogu sami pisati, izvršit će to kojigod od trojice Bolničara ili bilo tko drugi, no svakako osoba duhovnička, koju će sebi izabrati svaki pojedini Stožernik ili će to učiniti Bolničari i ona ima položiti u ruke Bolničara prisegu, da će čuvati tajnu;[61] svi ovi trebali da drže na umu da nisu samo prisegom vezani na tajnu, nego da će povrh toga upasti u izopćenje unaprijed rečeno, ako bi je prekršili. Pošto se sve ovo izvrši, povratit će se Bolničari u Kapelu sa škrinjicom, koju će Ispitači otvoriti i pred svima prebrojiti u njoj sadržane glasovnice, pa našavši toliko koliko je bole-

[61] Obrazac ove prisege bit će ovaj:
»Ja N. obećajem, zavjetujem se i prisižem, da ću vjerno izvršiti dužnost, koju mi je povjerio Uzor. Stožernik N., da mjesto njega i u njegovo ime ispunim glasovnicu, te da ću zauvijek čuvati nepovređenu tajnu o onomu, što ona sadržava, pod kaznama predviđenima u Uredbi Pija XII. Vacantis Apostolicae Sedis, *od osmoga Prosinca godine tisuću devet sto četrdeset i pete.*
»Tako mi Bog pomogao i ovo Sveto Božje Evanđelje«.

infirmi, ponent singillatim in patenam, et per patenam simul omnes in calicem.

Ne autem nimis in longum protrahatur scrutinii actio, Infirmarii poterunt proprias schedulas post Decanum conficere et in calicem ponere, deinde dum ceteri Cardinales scrutinium agunt, ad infirmos pergere ad accipienda eorum suffragia eo modo, quo proxime ante dictum est.

81. Quartus actus scrutinii est schedularum permixtio, quae fiet per primum Scrutatorem, calice in quo ipsae schedulae positae fuerunt, patena cooperto, pluries agitato.

82. Quintus actus est numeratio schedularum, quae palam fiet per ultimum Scrutatorem, capiendo singillatim unamquamque schedulam ex calice, eamque ponendo in alium, qui ad hoc paratus sit, calicem vacuum. Quod si numerus schedularum non respondeat numero Cardinalium, omnes comburendae sunt, et iterum, idest secunda vice, ad suffragia statim est deveniendum. Si vero numerus schedularum numero Cardinalium respondeat, prosequendi sunt alii actus scrutinii.

83. Sextus actus est publicatio scrutinii, quae per Scrutatores, qui sedent ad mensam ante Altare positam, fiet hoc modo. Primus Scrutator accipiet unam schedulam, eamque explicabit, et viso in ea schedula electi nomine, eam tradet secundo Scrutatori, qui pariter, eodem electi nomine perspecto, eamdem tradet tertio, qui illam alta et intelligibili voce perleget, ut omnes Cardinales praesentes notare possint suffragium in folio impresso, quod penes se habebunt cum nominibus omnium Cardinalium: notabit autem iuxta nomen Cardinalis ex schedula recitati. Idem faciendum erit de ceteris schedulis in calice positis, usque ad ultimam. Quod si in scrutinii publicatione inveniant Scrutatores duas schedulas ita complicatas ut ab uno tantum datas fuisse appareat, si quidem unus et idem in utraque electus fuerit, schedulae praedictae habebuntur et notabuntur pro uno suffragio, si vero diversi fuerint nominati, neutrum suffragium validum erit; scrutinium tamen neutro casu vitiatur. Ceterum suffragia praedicta, finita scrutinii publicatione, a Scrutatoribus iuxta nomina Cardinalium, qui ea obtinuerunt, in unam summam redigentur, vel in separato folio notabuntur, hoc modo: *Reverendissimus D. Cardinalis A habet suffragia* 20, *et Reverendissimus D. Cardinalis B habet suffragia* 15, et sic de aliis; quod fit ne Cardinales, cum opus est, cogantur semper numerare suffragia, quae iuxta nomina Cardinalium notarunt.

snika, stavit će ih jednu po jednu na pliticu, a s plitice sve zajedno u kalež.

Da se pako izborni čin ne bi odviše oduljio, mogu Bolničari sačiniti svoje glasovnice odmah poslije Dekana i metnuti ih u kalež, pa zatim dok ostali Stožernici izvršuju glasanje, otići do bolesnika da uzmu njihove glasove onako, kako je to malo prije rečeno.

81. Četvrti je čin glasanja miješanje glasovnica, koje ima izvršiti prvi ispitač tako, da nekoliko puta isprekrene kalež, u koji su bile stavljene glasovnice, pokriven pliticom.

82. Peti je čin brojanje glasovnica, koje ima izvršiti pred svima zadnji Ispitač uzimajući iz kaleža jednu po jednu glasovnicu i stavljajući je u drugi, u tu svrhu spremljeni kalež. U slučaju da broj glasovnica nije jednak broju Stožernika, moraju se sve spaliti, te se onda mora ponovno, to jest po drugi puta, odmah izvršiti glasanje. Ako pako broj glasovnica odgovara broju Stožernika, imaju da slijede ostali čini glasanja.

83. Šesti je čin objava glasanja, koju izvršuju Ispitači, što sjede za stolom postavljenim pred Oltarom, i to ovako. Prvi Ispitač uzet će jednu glasovnicu, pa će je rasklopiti, te će je vidjevši ime biranoga na toj glasovnici, predati drugomu Ispitaču, koji će je, pošto je i on pregledao ime biranoga, predati trećemu, koji će je pročitati podignutim i razgovijetnim glasom tako, da svi prisutni Stožernici mogu pribilježiti glas na tiskanoj listi s imenima svih Stožernika, što će imati uza se; a zabilježbu će učiniti kod imena Stožernika pročitana s glasovnice. Isto se tako mora urediti i s ostalim glasovnicama, što se nalaze u kaležu, sve do posljednje. U slučaju da Ispitači pronađu kod objave glasanja dvije glasovnice tako preklopite, da je očito da ih je samo jedan predao, ako bi na obima bio biran jedan te isti, rečene glasovnice smatrat će se i ubilježiti kao jedan glas, no ako bi sadržavale različita imena, ne će biti valjanim nijedan od ova dva glasa, ali glasanje zadržava u oba slučaja svoju krepost. Uostalom treba da Ispitači, pošto je objava glasanja završena, rečene glasove zbroje po imenima Stožernika, koji su ih dobili, odnosno da ih ubilježe na zasebnom listu ovako: *Prečasni G. Stožernik A ima* 20 *glasova, a Prečasni G. Stožernik B ima* 15 *glasova* i tako redom; to treba zato učiniti, da Stožernici ne moraju svaki puta brojati glasove, koje su pribilježili uz imena Stožernika.

84. Septimus actus scrutinii est schedularum in filum insertio, quae ut schedulae ipsae cautius conservari possint excogitata fuit. Haec autem insertio fiet per ultimum Scrutatorem, inserendo schedulam unamquamque, postquam eam perlegerit, acu cum filo ad hunc effectum parato, in loco, ubi est verbum «Eligo».

85. Octavus et postremus scrutinii actus est depositio schedularum seorsum, quae similiter fiet per ultimum Scrutatorem, qui, finita insertione omnium schedularum in filum, capita fili nodo iunget, et schedulas omnes ita colligatas in alium calicem vacuum, vel in mensa seorsum ponet.

86. Sequitur tertia et postrema actio, quae *post-scrutinium* appellata fuit, cuius actus tres sunt, videlicet: numeratio suffragiorum, eorum recognitio, et schedularum combustio.

Primus itaque actus est numeratio suffragiorum, quae fiet per Scrutatores semper, sive secuta sit electio, sive non: et si quidem secuta non sit electio, ut sciatur, quod in eo scrutinio non habetur Papa; si vero secuta sit, ut constet de canonica Pontificis electione. Fiet autem haec numeratio suffragiorum hoc modo. Scrutatores in unam summam redigent suffragia, quae quilibet nominatus in Pontificem obtinuit, et si invenerint nullum ex nominatis ad duas tertias partes suffragiorum, uno insuper addito suffragio, pervenisse, non habetur Papa in illo scrutinio; si vero invenerint aliquem ex nominatis duas saltem tertias partes suffragiorum, uno insuper addito suffragio, obtinuisse, electio Papae habetur, et quidem canonice valida.

Secundus actus postscrutinii est recognitio, quae per Recognitores, sive secuta sit electio, sive non, fiet inspiciendo tam schedulas scrutinii, quam suffragiorum annotationes factas per Scrutatores, ut per huiusmodi recognitionem constare possit an Scrutatores sincere et fideliter muneri suo satisfecerint.

Tertius, et postremus actus postscrutinii est combustio omnium schedularum, quae semper et palam per Scrutatores fiet, statim post recognitionem, sive electio sit secuta, sive non, antequam Cardinales discedant ab aula, arcessitis interim ab ultimo Cardinali Diacono, et adiuvantibus, Secretario Conclavis et Praefecto cum Magistris Caeremoniarum. Si tamen secundum scrutinium, iuxta ea quae inferius praescribentur, peragendum sit, tunc combustio schedularum primi scrutinii nonnisi in fine una cum schedulis secundi scrutinii facienda erit.

84. Sedmi je čin glasanja naticanje glasovnica na konac, što je za to zavedeno, da bi se što sigurnije sačuvale same glasovnice. Ovo naticanje izvršuje zadnji Ispitač natičući svaku pojedinu glasovnicu, pošto ju je pročitao, iglom na konac priređen u tu svrhu, na mjestu gdje je riječ »*Biram*«.

85. Osmi i posljednji čin glasanja je uklanjanje glasovnica, što također izvršuje zadnji Ispitač, koji će, pošto se dovrši s naticanjem svih glasovnica na konac, načiniti čvor na oba kraja konca, pa sve tako skupljene glasovnice staviti u drugi prazni kalež ili na stol postrance.

86. Slijedi treća i posljednja činidba, koja se zove *poslijeizbor,* a koju sačinjavaju tri čina, to jest: brojanje glasova, njihovo preispitivanje i spaljivanje glasovnica.

Prvi je dakle član brojanje glasova, što ga izvršuju Ispitači uvijek, bilo da je uslijedio izbor bilo da nije; i to ako nije uslijedio izbor, da se znade, da iz toga glasanja nema Pape; a ako je uslijedio, da se ustanovi, da je kanonski izabran Prvosvećenik. Izvršuje se pako ovo brojanje glasova ovako: Ispitači zbroje glasove, što ih je svaki kao Papa imenovani dobio, pa ako ustanove da nijedan od imenovanih nije postigao dvije trećine glasova i povrh toga još jedan glas, ne ima iz toga glasanja Pape; no ako ustanove, da je jedan od imenovanih dobio barem dvije trećine glasova i povrh toga još jedan glas, izvršen je izbor Pape, i to kanonski valjano.

Drugi je čin poslije izbora preispitanje, koje će izvršiti, bilo da je došlo do izbora bilo da nije, tako da pregledaju izborne glasovnice i zabilježbe o glasovima, što su izvršili Ispitači, da se ovim preispitanjem ustanovi, da li su Ispitači izvršili svoju dužnost savjesno i vjerno.

Treći i posljednji je čin poslijeizbora spaljivanje svih glasovnica, što uvijek i pred svima izvršuju Ispitači, odmah poslije preispitanja, bilo da je došlo do izbora bilo da nije, prije nego što Stožernici otiđu iz dvorane, i to pošto je međutim zadnji Stožernik Đakon dozvao Tajnika Konklava i Pročelnika sa Svečanosnim Meštrima da pri tom pomažu. No ako se mora, prema onomu što će biti propisano niže dolje, izvršiti drugo glasanje, tada se imaju glasovnice prvoga glasanja spaliti istom pri kraju zajedno s glasovnicama drugoga glasanja.

87. Omnibus et singulis Cardinalibus in virtute sanctae oboedientiae praecipimus ut, ad secretum tutissime servandum, omne genus scripturas quas de exitu uniuscuiusque scrutinii apud se habeant, una cum schedulis comburendas tradant.

88. In Praedecessorum Nostrorum, ac praecipue Gregorii XV, Constitutionibus, ad expeditiorem electionem habendam statutum fuerat ut, scrutinio publicato, si electio per consensum tunc duarum tantum partium in eo facta non fuerit, statim antequam ad alios actus deveniretur, Cardinales possent, semel in quolibet scrutinio, accedere alicui ex illis, qui in eodem scrutinio saltem unum suffragium validum obtinuissent, dummodo is non esset, qui ab ipsomet Cardinali fuerat in scrutinio nominatus. Cum tamen huiusmodi forma *accessus* non parum esset ad exequendum difficilis, praesertim quoad ea, quae schedularum inspectionem, aperitionem et collationem spectabant, immo cum in praesens, attenta nova schedularum forma per Nos inducta, fere impossibilis evaderet. Nos, Praedecessoris Nostri Pii X ordinationem confirmantes, qui et huic incommodo occurrere et nihilominus optatae electionis accelerationi nullimode officere cupiit, iterum statuimus ac praescribimus ut loco ipsius accessus, semel tam mane quam vespere, post completum iuxta huc usque exposita scrutinium, si quidem in eo secuta non sit electio, Cardinales statim ad novum scrutinium peragendum procedere debeant, in quo rursus suffragia sua ferant, iis, quae in primo scrutinio lata sunt, minime computatis. Volumus autem ut in hoc secundo scrutinio iidem ac in primo ritus serventur, ita tamen ut Cardinales non teneantur novum emittere iusiurandum, neque novos eligere Scrutatores, Infirmarios et Recognitores sed quae in primo scrutinio quoad haec praestita sunt, sine renovatione valeant etiam pro secundo.

89. Et haec omnia, quae de scrutinii ritibus sunt exposita, servanda erunt diligenter a Cardinalibus in omnibus scrutiniis, quae singulis diebus peragi debent mane post solitam Missam, et Hymnum *Veni, Creator Spiritus* cum oratione de Spiritu Sancto, et post meridiem, hora opportuna, pariter post Hymnum *Veni, Creator Spiritus* et orationem de Spiritu Sancto.[62]

90. Quod si electio aliter celebrata fuerit, quam in *scrutinio* per secreta schedularum suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclavi praesentium, uno insuper addito suffragio; vel per viam *compromissi* ab

[62] Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 17.

87. Svima i svakom pojedinom Stožerniku zapovijedamo pod obavezom svete poslušnosti, da u tom cilju da se tajnost što sigurnije očuva, predadu sve svoje pismene bilješke, koje se odnose na posljedak glasanja, da se spale zajedno s glasovnicima.

88. U Uredbama Naših Predšasnika, a napose Gregorija XV., bilo je propisano, da Stožernici mogu poradi bržeg izbora, kada se objavi glasanje i u njemu nije došlo do izbora saglasnošću dviju trećina, odmah i prije nego što se dalje nešto učini, pristupiti, i to jedanput iza svakoga glasanja, kojemu od Stožernika, koji je kod istoga glasanja dobio barem jedan valjani glas, pod uvjetom da to nije isti, za kojega je odnosni Stožernik glasovao kod izbora. No kako ovaj oblik izborna *pristupanja* nije bilo lahko izvesti, osobito u pogledu onoga, što je bilo potrebito za ispitanje, otvaranje i poređivanje glasovnica, dapače je sada, s obzirom na novi od Nas zavedeni oblik glasovnica, postao gotovo nemoguć, to Mi, potvrđujemo odredbu Našega Predšasnika Pija X., koji je htio ukloniti tu nepriličnost, a da ipak ne umanji željeno požurenje izbora, ponovno određujemo i propisujemo, da su Stožernici dužni, da mjesto toga izbornog pristupanja, izvrše jedanput jutrom i večerom, nakon što su izvršili glasanje onako, kako je gore propisano, a da u tom glasanju nije došlo do izbora, to da odmah pristupe ponovnom glasanju, u kojemu će još jednom predati svoje glasove, a da se kod toga ne broje nikako glasovi, koji su predani pri prvom glasanju. Hoćemo pak da se u ovom drugom glasanju izvrši sve ono, što se obdržava u prvomu, samo da Stožernici ne moraju ponovno položiti prisegu niti izabrati nove Ispitače, Bolničare i Preispitače, nego da ono što je glede toga učinjeno u prvom glasanju, ima vrijediti i kod drugoga.

89. A sve ovo, što je izloženo u pogledu izborna čina, dužni su Stožernici točno obdržavati kod svih glasanja, koja se moraju izvršiti svakim danom ujutro poslije običajne Mise i Himna *Dođi, Duše Stvoritelju,* s molitvom o Duhu Svetom i poslije podne, u zgodno vrijeme, isto tako poslije Himna *Dođi, Duše Stvoritelju,* i molitve Duhu Svetom.[62]

90. U slučaju ako bi se izbor izvršio drukčije, a ne *glasanjem* po glasovnicama s glasovima od dvije trećine Stožernika prisutnih u Konklavu tako, da povrh toga ima još jedan glas; niti putem izborna *sporazu-*

[62] Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 17.

omnibus Cardinalibus similiter in Conclavi praesentibus, nemine dissentiente, initi et ita ut nemo seipsum elegerit; vel quasi per *inspirationem,* nullo praecedente de persona speciali tractatu, omnium pariter Cardinalium praesentium in Conclavi, communiter, nemine itidem dissentiente, per verbum *«eligo»* intelligibili voce prolatum aut scripto, si voce non potuerit, expressum; nulla sit et invalida eo ipso absque ulla declaratione, et ita electo nullum ius tribuat.[63]

91. Quae de praecedentibus electionem et de ipsa electione Romani P[illegible] [illegible]tenus dicta sunt, haec omnia servanda esse declaramus e[illegible] [illegible]ingat vacationem Sedis Apostolicae occurrere per renuntiationem Summi Pontificis.

CAPUT VI.

DE IIS, QUAE SERVANDA VEL VITANDA SUNT IN ELECTIONE ROMANI PONTIFICIS.

92. Simoniae crimen, tam divino quam humano iure detestabile, in electione Romani Pontificis omnino sicut reprobatum esse constat, ita et Nos reprobamus atque damnamus,[64] huiusque criminis reos poena excommunicationis latae sententiae innodamus; sublata tamen irritatione electionis simoniacae, quam Deus avertat, a Iulio II (vel alio qualicumque decreto pontificio) statuta, ut praetextus amputetur impugnandi valorem electionis Romani Pontificis.

93. Item sub eadem poena excommunicationis latae sententiae prohibemus ne quis, etiamsi Cardinalatus honore fulgeat, vivente Romano Pontifice et eo inconsulto tractare de ipsius Successoris electione, aut aliquod suffragium polliceri, vel hac de causa privatis conventiculis factis aliquid deliberare et decernere praesumat.[65]

[63] Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 19.

[64] Iulii II Const. *Cum tam divino,* XIX kal. Febr. 1505.

[65] Symmachus Papa in Synod. Rom., c. 2, D. 79; Pauli IV Const. *Cum secundum Apostolum,* XVII kal. Ian. 1558.

ma sklopljenoga od svih u Konklavu isto tako prisutnih Stožernika, a da se nijedan nije tomu usprotivio i da tako nijedan nije izabrao sebe samoga; niti kao po *nadahnuću* tako da su isto tako svi u Konklavu prisutni Stožernici, a da nije prije toga bilo nikakova posebna dogovora glede osobe niti se je tomu ondje nijedan usprotivio, skupno izrekli razumljivim glasom riječ *»biram«* ili je napisali, ako je koji od njih nije mogao izgovoriti; taj je izbor tim samim nevaljan bez ikakove daljnje izjave, te ne daje tako izabranomu nikakova prava.[63]

91. Sve što je do sada rečeno u onomu što predhodi izboru i o samom izboru Rimskoga Prvosvećenika, to se, izjavljeno ovim, mora obdržavati i u tom slučaju, kada se dogodi, da se Apostolska Stolica uprazni odrekom Vrhovnoga Prvosvećenika.

GLAVA VI.

ŠTO SE IMA OBDRŽAVATI ODNOSNO IZBJEGAVATI KOD IZBORA RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA

92. Zločinstvo simonije, štono je žigosano i božanskim i ljudskim zakonima, i Mi zabranjujemo i osuđujemo tako, kako je ono i prije bilo strogo zabranjeno pri izboru Rimskog Prvosvećenika,[64] pa počinitelje takva zločinstva udaramo kaznom izopćenja unaprijed izrečenom; no dokida se ništavost simonijačkog izbora, kojega ne dao Bog, što ju je bio pripisao Julije II. (ili ma koja druga prvosvećenička odluka), da se omogući pod tom izlikom napadati valjanost izbora Rimskog Prvosvećenika.

93. Isto tako zabranujemo pod istom kaznom izopćenja, da se nitko, ma bio i u stožerničkoj časti, ne usmjeli voditi za života Rimskog Prvosvećenika i bez njegova odobrenja, pregovore o izboru njegova Nasljednika ili kakav glas obećati ili u tom pogledu donositi u privatnim sastancima kakove zaključke ili odluke.[65]

[63] Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 19.

[64] Julija II. Uredba *Cum tam divino,* XIX kal. Febr. 1505.

[65] Simaho Papa u Rim. Sinodi, c. 2, D. 79; Pavla IV. Uredba *Cum secundum Apostolum,* XVII kal. Jan. 1558.

94. Quae autem a Praedecessoribus Nostris et praesertim a Pio X[66] de civili *Veto* seu *Exclusiva,* uti vocant, in electione Summi Pontificis edicta et sancita fuerunt, ut omni externo interventu remoto, plenae libertati in Summo Pastore eligendo consulatur, ea omnia, hic omni ex parte atque integre renovantes, confirmata esse volumus. Quamobrem iterum in virtute sanctae oboedientiae, sub interminatione divini iudicii et poena excommunicationis latae sententiae, omnes et singulos S. R. E. Cardinales, tam praesentes quam futuros, pariterque Secretarium S. Collegii Cardinalium aliosque omnes in Conclavi partem habentes, prohibemus ne, quovis praetextu, a quavis civili potestate munus recipiant *Veto* sive *Exclusivam,* etiam sub forma simplicis desiderii, proponendi, ipsumve hoc *Veto,* qualibet ratione sibi cognitum, patefaciant sive universo Cardinalium Collegio simul congregato, sive singulis purpuratis Patribus, sive scripto, sive ore, sive directe ac proxime, sive oblique ac per alios, sive ante Conclave sive ipso perdurante. Quam prohibitionem extendi volumus ad omnes interventus, intercessiones aliosque modos quoslibet, quibus laicae potestates cuiuslibet gradus et ordinis voluerint sese in Pontificis electione immiscere.

95. Cardinales praeterea abstineant ab omnibus pactionibus, conventionibus, promissionibus aliisque quibuscumque obligationibus, quibus adstringi possint ad suffragium alicui vel aliquibus dandum vel non dandum; quae omnia et singula, si de facto intervenerint, etiam iureiurando adiecto, nulla et irrita, neque ad eorum observantiam quemquam teneri decernimus, et contra facientes ex nunc latae sententiae excommunicationis poena innodamus. Tractatus tamen pro electione habendos, Sede vacante, vetare non intelligimus.[67]

96. Pariter interdicimus ne Cardinales, antequam ad electionem deveniant, capitula conficiant, seu quaedam communi consensu statuant, ad quorum observantiam sese adstringant, si ad Pontificatum assumantur; quae item, si de facto intervenerint, etiam iureiurando adiecto, nulla et irrita declaramus.[68]

97. Iisdem denique, quibus Decessores Nostri, vocibus, S. R. E. Cardinales vehementer hortamur ut in eligendo Pontifice, nulla propensione animi vel aversione ducti, nullius inclinati gratia aut obsequio,

[66] Const. *Commissum Nobis,* 20 Ian. 1904.

[67] Greg. XV, cap. 3, *Ubi periculum,* § 4, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Pii IV Const. *In eligendis,* § 26; Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 18.

[68] Pii IV Const. *In eligendis,* § 3; Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 18.

94. A sve ono, što su propisali i utvrdili Predšanici Naši, a napose Pijo X.[66] o državnom *Vetu* ili *Isključnici,* kako se kaže, pri izboru Vrhovnog Prvosvećenika, da se isključi svaki izvanjski utjecaj i osigura potpuna sloboda kod izbora Vrhovnog Pastira, to hoćemo da ovdje bude ponovno u cijelosti i potpunoma potvrđeno. Stoga ponovno zabranjujemo pod obavezom svete poslušnosti, pod prijetnjom suda Božjega i kazne izopćenja unaprijed izrečene, svima i svakom pojedinom Stožerniku S. R. C. i sadanjima i budućima, isto tako Tajniku Sv. Stožerničkog Zbora i svima drugima sudionicima u Konklavu, da bilo pod kojim vidom ne preuzmu od strane bilo koje državne vlasti dužnost predložiti *Veto* ili *Isključnicu,* pa niti u obliku obične želje, odnosno da takav *Veto,* ma saznali za to bilo kojim načinom, saopće bilo cjelokupnom Stožerničkom Zboru zajedno sabranomu bilo pojedinima od Grimiza Ocima, ni pismeno ni usmeno, ni izravno i neposredno, ni neizravno i po drugima, ni prije Konklava ni za njegova trajanja. Hoćemo da se ova zabrana protegne na sva posredovanja, molbe i na sve drugo, čime bi se ma koje svjetovne vlasti kojeg mu drago stupnja i reda htjele umiješati u Prvosvećenički izbor.

95. Povrh toga treba da Stožernici budu daleko od svakog pregovaranja, ugovaranja, obećavanja i bilo kakovog drugog obvezivanja, kojima bi se vezali, da nekomu ili nekima dadu ili ne dadu glas; za sve to i za svako pojedino od toga, ako bi se ipak dogodilo, određujemo da je nevaljano i ništavo, ma bila dodana i prisega, pa nitko nije dužan da izvrši tako nešto, a sve one, koji se u tome ogriješe, udaramo ovim kaznom izopćenja. Time ipak ne želimo zabraniti svaki razgovor o izboru za vrijeme, dok je Stolica upražnjena.[67]

96. Isto tako zabranujemo, da Stožernici prije nego što će pristupiti izboru, nešto uglave ili sporazumno utvrde, čime bi se obavezali, da će se toga držati, ako budu podignuti na Prvosvećeništvo, pa sve to, ako bi se zaista dogodilo, isto tako proglašujemo nevaljanim i ništavim, sve da je tomu i prisega bila dodana.[68]

97. Konačno sasvim onako kako što su to učinili Predšasnici Naši, i Mi najozbiljnije opominjeno Stožernike S. R. C., da se kod izbora Prvosvećenika ne dadu voditi nikakovom naklonjenošću ili nenaklo-

[66] Uredba *Commissum Nobis,* 20 Jan. 1904.

[67] Grg. XV., pogl. *Ubi periculum,* § 4, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 26; Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 18.

[68] Uredba Pija IV. *In eligendis,* § 3; Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 18.

non intercessione in saeculo potentium, non vi vel metu vel aura populari moti, sed unice Dei gloriam et Ecclesiae bonum prae oculis habentes, in eum sua vota conferant, quem universali Ecclesiae fructuose utiliterque gubernandae prae ceteris idoneum in Domino iudicaverint.[69]

98. Cum vero fideles non tam humanae industriae subsidiis, etsi sollicitae, inniti debeant, quam in humilis devotaeque orationis instantia sperare, huic adiicimus sanctioni, ut in omnibus civitatibus, ceterisque locis saltem insignioribus, ubi primum de Pontificis obitu nuncium pervenerit, a Clero et populo, solemnibus pro eo exsequiis celebratis, singulis diebus (donec Romanae Ecclesiae de suo Pastore fuerit provisum) humiles assiduaeque preces fundantur ad Dominum, ut Ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorumdem Cardinalium corda in eligendo concordia, ut provisio celeris, unanimis et utilis (prout animarum salus exigit, et totius orbis requirit utilitas) ex ipsorum unanimitate sequatur. Et ne tam salubre praesentis sanctionis edictum, ignorantiae negligi praetextu contingat, praecipimus ut Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi et alii Ecclesiarum Praelati, ceterique, quibus officium est enuntiare verbum Dei, Clerum et populum, propter hoc specialiter frequentius congregandos, in suis sermonibus ad supplicum precum suffragia pro celeri et felici exitu tanti negotii frequentanda solerter excitent, et ipsis eadem auctoritate non solum orationum frequentiam, sed observantiam (prout circumstantiae pensandae suaserint) ieiuniorum hortentur.[70]

99. Electum vero haeredem et Successorem Nostrum rogamus, ne muneris arduitate deterritus ab eodem subeundo se retrahat, at potius divinae voluntatis consilio humiliter se subiiciat: nam Deus qui imponit onus, manum etiam Ipse supponet, ne ei ferendo sit impar; is enim qui oneris est auctor, Ipse est administrationis adiutor; et ne sub magnitudine gratiae succumbat infirmus, dabit virtutem qui contulit dignitatem.[71]

[69] Greg. X, cap. 3, *Ubi periculum,* § 4, *de elect.,* I, 6 in Sext.; Pii IV Const. *In eligendis,* § 26; Greg. XV Const. *Aeterni Patris,* § 23; Clem. XII Const. *Apostolatus officium,* § 5; Pii IX Const. *Licet per Apostolicas;* VI Idus Sept. 1874; Leonis XIII Const. *Praedecessores Nostri;* Pii X Const. *Commissum Nobis.*

[70] Greg. X, cap. 3, *Ubi periculum,* § 5, *de elect.,* I, 6 in Sext.

[71] Leonis XIII Const. *Praedecessores Nostri.*

njenošću svojega srca, da se ne podadu utjecaju ničije milosti ili odanosti, da se ne obaziru ni na molbe svjetovnih mogućnika niti na kakovu silu ili strah ili javno mišljenje, nego da imajući pred očima jedino slavu Božju i dobro Crkve, dadu svoje glasove onomu, za kojega sude u Gospodu, da je više od drugih sposoban, da uspješno i korisno upravlja cjelokupnom Crkvom.[69]

98. A kako treba da se vjernici ne uzdaju toliko u snagu ljudskog pregnuća, pa bilo ono i najpomnjivije, koliko da ufanje svoje polože u moć ponizne i pobožne molitve, pridodajemo ovoj naredbi to, da se u svim gradovima i ostalim mjestima barem većima, odmah čim stigne vijest o Prvosvećenikovoj smrti, izvršuju od Duhovništva i puka, pošto se otsluže svečene zadušnice, svakim danom (doklegod Crkva Rimska ne dobije Pastira) ponizne i ustrajne molitve Gospodu, da On koji slogu podjeljuje s visina, složi tako pri izboru i srca Stožernička, da se njihovom jednodušnošću svrši (kako to i traži spasenje duša i korist cijeloga svijeta) popunjenje brzo, jednodušno i korisno. A da se ne dogodi, da se taj tako spasonosni propis ove naredbe, zanemari poradi nepoznavanja, zapovijedamo, da Parijarsi, Nadbiskupi, Biskupi i drugi Prelati Crkava, te svi ostali, kojima je dužnost da propovijedaju riječ Božju, pomnjivo potiču Duhovništvo i puk, koje u tu svrhu treba češće sakupiti, u svojim govorima, da se mole bez prestanka za brzi i sretni izhod tako velika posla, te da ih s istom vlašću opominju ne samo, da se ustrajno mole, nego i da obdržavaju (ukoliko im to prilike dopuštaju) postove.[70]

99. A izabranoga baštinika i Nasljednika Našega molimo, da tu službu u strahu pred njezinom težinom, ne otkloni, nego neka se rađe podvrgne odluci Božje volje; jer Bog koji mu pruža teret, pružit će i svoju ruku, da taj teret može podnijeti; od koga naime dolazi teret, od toga dolazi i pomoć da se snosi, pa da se ne skrši slab čovjek pod ogromnom milosti, dat će i snagu onaj tko je podijelio i dostojanstvo.[71]

[69] Grg. X. pogl. 3, *Ubi periculum,* § 4, *de elect.,* I, 6 (in Sext.; Pija IV. Uredba *In eligendis,* § 26; Grg. XV. Uredba *Aeterni Patris,* § 23; Klem. XII. Uredba *Apostolatus Officium,* § 5; Pija IX. Uredba *Licet per Apostolicas,* VI Ida Sept. 1874; Leona XIII. Uredba *Praedecessores Nostri;* Pija X. Uredba *Commissum Nobis.*

[70] Grg. X., pogl. 3, *Ubi periculum,* § 5, *de elect.,* I, 6 in Sext.

[71] Leona XIII. Uredba *Praedecessores Nostri.*

CAPUT VII.

DE ACCEPTATIONE ET PROCLAMATIONE ELECTIONIS NEC NON DE CONSECRATIONE ET CORONATIONE NOVI PONTIFICIS.

100. Post electionem canonice factam, ab ultimo Cardinali Diaconi accitis in aulam Conclavis S. Collegii Secretario, Praefecto Apostolicarum Caeremoniarum atque duobus Caeremoniarum Magistris, consensus electi per Cardinalem Decanum nomine totius S. Collegii his verbis: *Acceptasne electionem de te canonice factam in Summum Pontificem?* requiratur.[72]

101. Hoc consensu praestito intra terminum, quatenus opus sit, prudenti arbitrio Cardinalium per maiorem votorum numerum determinandum, illico electus est verus Papa, atque actu plenam absolutamque iurisdictionem supra totum orbem acquirit et exercere potest.[73] Hinc, si quis litteras super negotiis quibuscumque confectas, quae a Romano Pontifice ante coronationem suam emanaverint, audeat impugnare, excommunicationis sententia, ipso facto incurrendae, eum innodamus.[74]

102. De acceptatione novi Pontificis et de nomine ab Eo assumpto, Cardinali Decano interrogante: *Quo nomine vis vocari?* instrumentum conficitur, Praefecto Apostolicarum Caeremoniarum Notarii munere fungente, testibus adhibitis Secretario S. Collegii et duobus Caeremoniarum Magistris.

103. Deinde, actis de more agendis, iuxta Caeremoniale Romanum, Cardinales primam *«adorationem»* Summo Pontifici Electo de more exhibent: qua expleta et hymmo *Te Deum* decantato, populo expectanti novus Romanus Pontifex a Priore Cardinalium Diaconorum publicatur,[75] pauloque post ipse Pontifex Apostolicam Benedictionem *Urbi et Orbi* impertit. Sequitur deinde secunda *«adoratio»*, quam, cappis violaceis induti, Cardinales peragunt.

---

[72] Caeremoniale Rom., lib. I, tit. I, de *Conclavi et Electione Papae,* § 34.

[73] Cod. I. C., can. 219.

[74] Clem. V, cap. 4, *De sent. excomm.,* V, 10, in Extravag. comm.

[75] Caerem. Rom., lib. I, tit. I, *de Conclavi et Electione Papae,* § 35; Cod. I. C., can. 239, § 3.

GLAVA VII.

PRIMANJE I PROGLAŠENJE IZBORA, TE POSVEĆENJE I KRUNIDBA NOVOGA PRVOSVEĆENIKA

100. Pošto je izbor kanonski izvršen, dozove zadnji Stožernik Đakon u dvoranu Konklava Tajnika Sv. Zbora, Pročelnika Apostolskih svečanosnih čina i dvojicu Svečanosnih Meštara, a Stožernik Dekan mora izabranoga zapitati u ime cijeloga Zbora, da li prihvaća izbor,[72] i to ovima riječima: *»Primaš li izbor za Vrhovnoga Prvosvećenika, što je kanonski izvršen za tebe?«*

101. Ako je ovaj pristanak dan u roku, koji će se, bude li trebalo, prema razboritom sudu Stožernika odrediti većinom glasova, odmah je izabrani pravi Papa, te stvarno stječe punu i neograničenu poglavarsku vlast i može je izvršivati.[73] Stoga svakoga, tko bi se usudio da ne prizna pisma sačinjena u bilo kojim stvarima, a koja je izdao Rimski Prvosvećenik prije svoga krunjenja, udaramo unaprijed izrečenim izopćenjem.[74]

102. O tom, da je novi Prvosvećenik prihvatio izbor i o imenu, što ga je uzeo, pošto ga je Stožernik Dekan upitao: *Kako se hoćeš zvati?,* sačini se isprava i pri tom izvršuje službu bilježnika Pročelnik Apostolskih svečanosnih čina, a svjedoci su Tajnik Sv. Zbora i oba Svečanosna Meštra.

103. Zatim, pošto se svrši što je u običaju prema Rimskom Ceremonijalu, Stožernici učine po običaju prvo *»poklonstvo«* Izabranom Vrhovnom Prvosvećeniku; Kad je to izvršeno i otpjevana himna *Tebe Boga hvalimo,* Prvak Stožernika Đakona objavi novoga Rimskoga Prvosvećenika puku koji na to čeka,[75] a malo za tim sam Prvosvećenik podijeli Apostolski Blagoslov *Gradu i Svijetu.* Tada slijedi drugo *»poklonstvo«* što ga izvrše Stožernici odjeveni u ljubičaste ogrtače.

---

[72] Caeremoniale Rom., knj. I, nasl. I, *de Conclavi et Electione Papae (o Konklavu i Izboru Pape),* § 34.

[73] Kod. K. P., kan. 219.

[74] Klem. V., pogl. 4, *De sent. excomm.,* V, 10 Extravag. comm.

[75] Caerem. Rom., knj. I., nasl. I., *de Conclavi et Electione Papae,* § 35; Kod. K. P., kan. 239, § 3.

104. Si Electus extra Conclave degit, normae sunt observandae quae habentur in Caeremoniali Romano lib. I, tit. I, *De Conclavi et Electione Papae* § 37.

105. Omnibus tandem rite expletis de mandato novi Pontificis aperitur Conclave, tum intus, tum extra; huiusque aperturae consuetum conficitur instrumentum ut de clausura sancitum est superiori n. 56. Aperto autem Conclavi illi admittuntur qui, de more, electo Pontifici pro adoratione introduci solent.

106. Ad tertiam adorationem peragendam Cardinales ab Apostolicarum Caeremoniarum Praefecto erunt intimandi cum Summus Pontifex statuerit.

107. Quod si electus nondum sit Presbyter vel Episcopus, a Decano S. Collegii Cardinalium, qui tunc pallio utitur, ordinabitur et consecrabitur:[76] quod privilegium, absente Cardinali Decano, competit Subdecano, eoque etiam absente, antiquiori Cardinali Episcopo suburbicario.[77]

108. Tandem per Cardinalem Protodiaconum Pontifex coronatur,[78] et cum Sibi placuerit Patriarchalis Archibasilicae Lateranensis, possessionem, ritu praescripto, capit.

Haec igitur tota rei causa graviter considerata, atque etiam Decessorum Nostrorum exemplis permoti, statuimus et praescribimus, decernentes preesentes has Litteras et in eis contenta quaecumque, etiam ex eo quod quilibet in praemissis ius vel interesse habentes, vel habere praetendentes quomodolibet illis non consenserint, nec ad ea vocati sive auditi fuerint, aut ex quibuslibet aliis causis, impugnari minime posse, sed easdem semper ac perpetuo firmas, validas et efficaces exsistere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere ac iis ad quos spectat et pro tempore spectabit suffragari, et ab eis respective et inviolabiliter observari debere, ac irritum et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

[76] Caerem. Rom., lib. I, tit. II, *De ordin. et consecrat. novi Pontificis,* § 13.

[77] Cod. I. C., can. 229, § 2.

[78] Caerem. Rom., lib. I, tit. II, *De ordin. et consecrat. novi Pontificis,* § 18.

104. Ako se Izabrani nalaze izvan Konklave, moraju se obdržavati odredbe, koje su sadržane u Rimskom Ceremonijalu, knj. I., nasl. I., *O Konklavu i Izboru Pape* § 37.

105. Konačno, kada je već sve izvršeno, otvara se po odredbi Novoga Prvosvećenika Konklava, i to i iznutra i izvana; o tom se otvaranju sačini običajna isprava, kako je to gore u t. 56 propisano za zatvaranje. A pošto je Konklava otvorena, pripuštaju se na poklonstvo novome Prvosvećeniku one osobe, koje se po navadi običavaju uvađati.

106. Pročelnik Apostolskih svečanosnih čina obavijestit će Stožernike o tom, kada će po odredbi Vrhovnog Prvosvećenika učiniti treće poklonstvo.

107. U slučaju ako izabrani još nije Svećenik ili Biskup, zaredit će ga i posvetiti Dekan Sv. Stožerničkog Zbora,[76] koji se tom prilikom služi palijem; ova povlastica pripada, kada je Stožernik Dekan otsutan, Dodekanu, a ako je i on otsutan, najstarijemu Stožerniku podgradskom Biskupu.[77]

108. Na kraju izvršuje Stožernik Protođakon Prvosvećenikova krunidba,[78] a Prvosvećenik, kada Mu to bude po volji, uzima, propisanim obredom, u posjed Patrijaršijsku Nadbaziliku Letaransku.

Sve ovo dakle, pošto smo cijeli ovaj važni predmet ozbiljno promotrili, određujemo i propisujemo, s tom odlukom da se ovo Pismo i ono što je u tom pismu sadržano, ne može ne priznati, pa ni radi toga, što nisu dali svoga pristanka takove osobe, koje u pogledu u tom pismu izloženom predmetu imaju neko pravo ili zanimanost ili tvrde da to imaju, a nisu bili pozvani i u tom saslušani, niti poradi kojih mu drago drugih razloga, nego da pismo postaje i ostaje uvijeke i za vazda čvrsto, valjano i kreposno, te da zadobiva i ima svoje potpune i cjelovite učinke i obavezuje one, kojih se tiče i kojih će se s vremenom ticati, te se ima od njih obdržavati u svakom obziru i nepovredljivo, pa je ništavo i uzaludno sve što bi u toj stvari, bilo kojom vlašću, bilo znalice bilo neznalice, pokušao učiniti.

[76] Caerem. Rom., knj. I., nasl. II., *De ordin. et consecrat. novi Pontificis,* § 13.

[77] Kod. K. P., kan. 239, § 2.

[78] Caerem. Rom., knj. I., nasl. II., *De ordin. et consecrat. novi Pontificis,* § 18.

Volumus etiam Nostras has Litteras legi coram omnibus in primis Congregationibus post obitum Pontificis haberi solitis, ut supra (n. 12 *a)*; rursus post ingressum in Conclave, ut supra (n. 51); item cum quis ad purpurae honorem fuerit evectus, interposito sacramento de religiose retinendis iis, quae in praesenti Constitutione decreta sunt.

Non obstantibus, quatenus opus sit, per Romanos Pontifices Praedecessores Nostros editis Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, quas omnes et singulas abrogatas, ut supra, declaramus, ceterisque etiam individua ac specialissima mentione et derogatione dignis, contrariis quibuslibet.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam Nostrae constitutionis, ordinationis, abrogationis, mandati, innodationis, admonitionis, inhibitionis, praecepti, voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno Domini millesimo nongentesimo quadragesimo quinto, die octavo mensis decembris, in festo Conceptionis immaculatae Beatae Mariae Virginis, Pontificatus Nostri anno septimo.

PIUS PP. XII

Hoćemo također, da se ovo Naše Pismo pročita pred svima u prvim Sjednicama, koje se po običaju drže poslije Prvosvećenikove smrti, kao što je gore (t. 12 *a*) rečeno; i ponovno poslije ulaska u Konklave, kao gore (t. 51); isto tako onda kada bude netko podignut na čast grimiza i položi zakletvu, da će se zdušno držati svega, što je u ovoj Uredbi propisano.

Bez obzira, ako je to potrebito, na Uredbe izdane od Rimskih Prvosvećenika Predšasnika Naših i na Apostolske odredbe, što ih sve i svaku pojedinu proglašujemo, kako je gore rečeno, dokinutima, i bez obzira na sve drugo koje mu drago protivno, iako bi bilo vrijedno, da se i pojedinački i sasvim posebice spomene i dokine.

Nikomu dakle od ljudi nije slobodno ovu stranicu Naše Uredbe, odredbe, dokinuća, naloga, vezanja, opomene, zabrane, zapovijedi, volje prekršiti ili se usmjeliti lahkoumno joj se usprotiviti. A ako bi se netko usudio, da to pokuša učiniti, neka znade, da će pasti u nemilost svemogućega Boga i blaženih njegovih Apostola Petra i Pavla.

Dano u Rimu, kod Svetoga Petra, ljeta Gospodnjega tisuću devetsto četrdesetpete, na dan osmoga prosinca, na Svetkovinu Neoskvrnjenog Začeća Blažene Marije Djeve, Prvosvećeništva Našega godine sedme.

PIJO PP. XII.

DOCUM. II.

CONSTITUTIO BENEDICTI PP. XIV

«Cum illud», 14 Decembris 1742.

Cum illud semper plurimum formidaverit Ecclesia Catholica, ne indignis quibusque, et extra sacerdotale meritum constitutis, cum animarum, et Dominici gregis custodia crederetur; quia totius familiae status, et ordo nutat, si quod requiritur in corpore, non invenitur in capite: Hinc canonicis sanctionibus, ac praesertim Sanctae Tridentinae Synodi Decretis provide consultum est, regimen ecclesiarum parochialium iis esse committendum, quorum omnis aetas a puerilibus exordiis ad perfectiores annos per disciplinae ecclesiasticae stipendia ita cucurrisset, ut de illorum supra alios provectione, ac potiori doctrinae, morum, ac diuturni laboris suffragio, nefas esset dubitare. Quia vero perniciosa apud plurimos opinio sensim invaluit, Tridentini Decretis non praescriptam esse dignioris electionem; sed caveri tantummodo, ne indignis ecclesiae parochiales, aliaque beneficia, quibus cura imminet animarum, conferrentur; san. mem. Innocentius XI Praedecessor Noster erroneam doctrinam a vera, et sincera Patrum mente longius deflectentem damnavit, et edocuit, quam prudens, ac diligens esse debeat Pastoralis officii dispensatio,

§ 1. Ad tramites idcirco eiusdem Sanctae Synodi, usu receptum est, occurrente parochialis ecclesiae vacatione, quae libere ab Ordinario conferenda sit, concursum institui, ut, habita in eo de cuiuslibet aetate, moribus, doctrinae, et sufficientia, solerti inquisitione, Episcopus eligat quem caeteris magis idoneum iudicaverit.

DOKAZN. II.

UREDBA BENEDIKTA PP. XIV.

»Kako je nad tim«, 14. prosinca 1742.

Kako je nad tim uvijek Crkva Katolička najviše strepila, da se ne bi dušobrižništvo i pastirstvo Stada Gospodnjega povjerilo bilo kojim osobama, što nisu toga dostojne i nisu podignute u čast svećeničku; jer se stanje cjelokupne obitelji i red pokoleba, ako onoga, što se od tijela traži, nema kod glave: Stoga je kanonskim propisima, a napose odlukama Svetoga Tridentskoga Sabora određeno vrlo brižno, da se uprava župskih crkava mora povjeriti takovima, koji su sav svoj vijek od djetinjstva pa do zrelih godina u stezi crkvene službe proveli tako, da ne postoji dvojba o tom, da su time, što nadvisuju druge s većom izobrazbom i dugotrajnijim radom, zaslužili da budu promaknuti. Jer je međutim kod mnogih pomalo prevladalo pogubno mišljenje, da Tridentskim Odlukama nije bilo propisano, da se mora izabrati dostojniji, nego da se traži samo to, da se župske crkve i druge nadarbine, s kojima je spojena dužnost dušobrižništva, ne podijele nedostojnima; bl. usp. Inocent XI. Pretšasnik Naš osudio je ovu pogrješnu nauku, koja je daleko od ispravno i pravo shvaćenog mišljenja Otaca, pa je iznio svoju nauku o tom, koliko mora biti izvršivanje Pastirske službe skopčano s mudrošću i marom.

§ 1. U skladu je dakle s odredbama istoga Svetoga Sabora zavedeno, da se onda, kada se uprazni župska crkva, koju ima Ordinarij podijeli slobodnom podjelbom, održi natjecaj, da Biskup, pošto se u njemu pomno ispita doba, vladanje, znanje i valjanost svakoga, izabere onoga, za koga smatra da je od ostalih sposobniji.

§ 2. At quia contingere quandoque potest quod favore, vel gratia, vel minus aequo iudicio, minus digni dignioribus praeponantur, san. me. Pius V Noster Praedecessor, ne quid in huiusmodi electione esset inordinatum, atque praepostenum, edita saluberrima Constitutione, licere voluit iniuste in concursu reiectis, interposita ad Metropolitanum, vel Episcopum viciniorem, vel Sedem quandoque Apostolicam appellatione, praeelectum ad novum examen provocare, et ecclesiam alteri non rite collatam, novo facto meritorum periculo, si ita ius esset, vindicare. Et ne frivolae appellationis diffugio locus esset, provide ibidem cautum est; dictae appellationi in devolutivo tantum deferri oportere, non suspensa, aut quoquo modo retardata praeelecto ab Ordinario parochialis ecclesiae possessione.

§ 3. Consultissimae huiusmodi leges eum in finem institutae, ne in tanti momenti re imperiti magistris, novi antiquis, rudes praeferantur emeritis, violatae sunt hominum fraude et malitia, ipsa medela vulnus exasperantium. Saepissime enim reiecti ab Ordinario, dictae Constitutionis obtentu, in vocem appellationis facile prorumpere, et, minus legitima concurrente causa, electos ab Episcopo ad novum examen provocare consueverant, illosque praeterea, relicta gregis, et ecclesiae custodia, longum iter arripere, et diuturni laboris, temporis, et pecuniae impensa exhaustos, litem in secunda, tertia, et ulteriori quandoque instantia sustinere cogebant.

§ 4. Quin etiam experientia compertum est, magno iustitiae detrimento litem ipsam absolvi. Quandoquidem ii, qui examini se subiecerant, atque in primaevo concursu, utpote legitimarum institutionum nescii, reiecti fuerant, longa postmodum decurrente lite, sedulam litteris ex industria navantes operam, praeferri aliis merebantur et acerbe succensebant Episcopo iudici quidem adeptae, non autem adipiscendae peritiae, per iniuriam se fuisse reiectos.

§ 5. Hinc apud bene moratos homines, et iustitiae vindices, frequens querelarum occasio: quibus sedandis cum Congregatio Concilii Tridentini interpres omne studium, diligentiamque conferret; Nobis, qui Secretarii munere fungebamur, mandatum est, ut sermone, typis postea vulgato, rem sedulo expendere, ingruentis mali originem et apta eidem avertendo remedia investigare pro viribus niteremur. Sensus hac de re Nostros explicantes, vitio potissimum laborare comperuimus praxim examinis oretenus habiti, nec scriptis consignati: electi siquidem ad

§ 2. No jer bi se katkad moglo dogoditi, da uslijed pristranosti, ili naklonosti, ili nepravedne ocjene, manje dostojni budu pretpostavljeni dostojnijima, htio je Pretšasnik Naš bl. uspom. Pijo V., da se kod toga izbora ne sluči ništa neurednoga i neispravnoga, izdavši o tom vrlo spasonosnu Uredbu, da onima, koji su kod natjecaja nepravedno odbijeni, bude slobodno uložiti priziv na Metropolitu, ili na najbližega susjednog Biskupa, ili katkad i na Apostolsku Stolicu, te tako izazvati onoga, koji im je pretpostavljen na novi ispit, te crkvu, koja nije drugomu valjano podijeljena, ako bi zakon to tražio, pošto se izvrši ponovni ispit o sposobnostima, osigura za sebe. A da ne bi bilo mjesta pribjegavanju prizivu iz obijesti, bilo da je ondje ispravno predviđeno, da rečeni priziv ne treba da ima obustavne moći, pa da se time za onoga, kojega je pred njim izabrao Ordinarij, ne obustavlja, ili bilo kako ne odugovlači uzimanje župske crkve u posjed.

§ 3. Ovi vrlo mudri zakoni, koji su uvedeni u tu svrhu, da u tako važnoj stvari ne budu neznalice pretpostavljeni naučiteljima, novajlije starijima; neprokušani zaslužnima, pogaženi su lukavošću i zloćom ljudi, štono su trovali ranu melemom samim. Prečesto su naime takovi odbijeni od Ordinarija, pozivajući se na rečenu Uredbu, običavali udariti u galamu, da ulažu priziv, pa one, koje je Biskup izabrao, bez zakonitog razloga, izazivati na novi ispit; a time su ih povrh toga prisilili, da pođu, napuštajući čuvanje crkve i stada, na dugački put, te da izmučeni dugim poslom, utroškom vremena i novca, tjeraju parnicu u drugoj, trećoj pa katkada i u daljnjoj molbi.

§ 4. Uz to je iskustvo pokazalo, da se i sama parnica znade završiti s nemalom povredom pravednosti. Kako su se naime takovi, koji su se bili podvrgli ispitu, pa su kod prvog natjecanja bili odbijeni, jer nisu znali propisane nauke, poslije zavrijedili da se pretpostave drugima, pošto su se za vrijeme dugotrajne parnice namjerice dali na učenje, pa su onda žučljivo napadali Biskupa, koji je prosuđivao njihovo tadanje, a ne njihovo buduće znanje, da su bili nepravedno odbijeni.

§ 5. Zbog toga je često dolazilo do toga, da su se na to tužili ljudi čestiti i za pravdu zauzeti; kada je stoga Zbor tumačitelja Sabora Tridentskog na svaki način nastojao i tražio da se tomu stane na put, povjereno je Nama, koji smo obnašali službu Tajnika, da uložimo sve sile na to, da se stvar pomno ispita i ustanovi, odakle ovo napadno zlo potiče, te pronađe način, kojim će se ukloniti, što je i učinjeno u govoru, koji je kasnije objavljen tiskom. Izlagajući Naše mišljenje u toj stvari, našli smo, da se pogrješka nalazi u prvom redu u tom, što se ispit

curam animarum ab Ordinario collatore, et ad iteratum examen coram alio iudice provocati, ius legitimae collationis tueri non poterant certo, ac permanenti testimonio iam probatae idoneitatis; sed a novi examinis alea, subeunda coram iudice appellationis, gestarum rerum prorsus ignaro, tota res pendere videbatur. Quocirca gravi iustitiae detrimento recepta in foro erat opinio, provocari posse ad alium iudicem, nullo exhibito indebitae reiectionis documento. Quod quidem cum a sacrorum canonum censura longius aberraret, facile huic corruptelae occurri posse censuimus, si certa primum, et apte disposita habendi examinis forma praescriberetur; si quaestiones examinatis propositae, et consentaneae illorum responsiones, totaque rei gestae series in scriptis redigeretur; et si acta demum totius concursus ad iudicem appellationis integra asportarentur.

§ 6. Inita a Nobis consilii ratio non solum arrisit Congregationi, illam die 16 Novembris 1720 ratam habenti; sed etiam Pontificii iudicii accessione roborata fuit a Clemente XI ecclesiasticae disciplinae vindice, et assertore eximio. Utque locorum Ordinarii ea omnia filiali, quo par erat, obsequio, et diligentia exequerentur, iis datae sunt die 10 Ianuarii 1721 opportunae litterae nostro calamo exaratae, eiusdemque Pontificis sensu et oraculo comprobatae, quarum tenorem, etsi alias praelo commissum, et insertum in Bullario dicti Clementis Praedecessoris Nostri, congrue hic duximus referendum.

§ 7. *Reverendissime Domine uti Frater. Quo parochiales ecclesiae dignioribus personis gubernandae traderentur, statuit ut notum est Sacrosancta Tridentina Synodus sess. 24 cap. 18, ut, vacante ecclesia parochiali, indiceretur, et fieret concursus; ac, postquam concurrentes ab Episcopo, vel eius Vicario Generali, atque ab Examinatoribus saltem tribus, examinati, et approbati essent, Episcopus eum eligeret, quem aetate, moribus, doctrina, prudentia, aliisque rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam necessariis, et opportunis, digniorem caeteris, magisque idoneum iudicaret. Adiecitque ad hanc Concilii sanctionem validius confirmandam, re, et nomine sanctissimus Pontifex Pius V, quod, si unquam Episcopus minus habilem, postpositis magis idoneis, elegisset, possent ii, qui reiecti essent a mala eiusmodi electione ad Metropolitanum, vel, si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus foret, ad viciniorem Ordinarium, ut Sedis Apostolicae Delegatum, vel alias ad ipsam Sedem Apostolicam appellare, ac praeelectum ad novum examen coram ipso appellationis iudice, et eius Examinatoribus, provocare; ea tamen cautione, ut appellatio non in suspensivo, sed in devolutivo esse deberet; quemadmodum in eius Constitu-*

obavlja usmeno: oni naime, koji su od strane Ordinarija podjelitelja bili izabrani za dušobrižnike, pa sada ponovno pozvani na ispit pred drugim sucem, nisu mogli obraniti pravo zakonite im podjelbe sigurnim i neprikosnovenim svjedočanstvom o tom, da je njihova sposobnost već dokazana; nego je izgledalo, da sve zavisi od slučajnosti novoga ispita, koji se je morao polagati pred novim prizivnim sucem posve neupućenim u ono, što je prije bilo. U toj je stvari bilo na veliku štetu pravde prihvaćeno mišljenje, da se može prizvati na drugog suca, a da nije potrebita nikakova dokaznica za to, da je netko nepropisno odbijen. Budući da to ni izdaleka ne odgovara odredbama svetih kanona, držali smo, da se toj zloporabi može najbolje stati na kraj tako, da se prije svega propiše točan oblik i raspored ispita; da se pitanja ispitanicima postavljena, te odnosni njihovi odgovori i sve što je učinjeno zabilježi pismeno; te da se onda pred prizivnim sucem donesu spisi cjelokupnog natjecaja.

§ 6. Ovaj naš savjet i prijedlog primio je ne samo Zbor, koji ga je dne 16. studenog 1720. odobrio; nego je potvrđen i naknadom Prvosvećeničkom odlukom od strane Klementa XI. odličnog zaštitnika i branitelja crkvene stege. A da mjesni Ordinariji sve to i izvrše, kako treba, u sinovskoj poslušnosti i maru, upravljeno im je dana 10. siječnja 1721. primjereno pismo, koje je izišlo iz našega pera, a potvrđeno je pristankom i odlukom istoga Prvosvećenika, pa ga cijeloga, iako je i inače tiskom objavljeno, te uvršteno u Bularij rečenoga Klementa Pretšasnika Našega, smatramo potrebitim ovdje iznijeti.

§ 7. *Prečasni Gospodine Brate. Da bi se župske crkve na upravu davale sposobnijim osobama, odredio je, kako je poznato, Sveti Sabor Tridentski u sjedn. 24, pogl. 18, da se mora, kada se župska crkva uprazni, oglasiti izvršiti natječaj; te da Biskup, pošto natjecatelji budu od strane Biskupa, ili njegovog Glavnog Namjesnika i barem trojica Sinodskih Ispitatelja ispitani i odobreni, izabere onoga, kojega bude smatrao s obzirom na dobu, vladanje, znanje, razboritost, te druge stvari za upravljanje upražnjenom crkvom potrebite i prilične, od drugih dostojnijim i sposobnijim. Da ovomu Saborskom propisu dade što veću snagu, nadodao je ne samo imenom no i stvarno sveti Prvosvećenik Pijo V. odredbu, da mogu, u slučaju kad bi Biskup izabrao manje sposobnoga, zapostavivši sposobnije, oni, koji su odbijeni protiv takovog neispravnog izbora prizvati na Metropolitu, ili, ako je izbor izvršio sam Metropolit, odnosno takav koji je izuzet, na najbližega susjednoga Biskupa, kao Punomoćnika Apostolske Stolice, ili inače na samu Apostolsku Stolicu, pa protiv njega izazvati izabranoga na novi ispit pred samim prizivnim sucem i njegovim Ispitateljima; no time, da to nema obustavne snage, nego da je bez odgodne moći; kako je to opširnije izloženo u njegovoj Uredbi, brojem tride-*

tione, quae trigesima tertia est, latius cavetur; concludendo, quod, constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque revocato, parochialis ecclesia magis idoneo conferatur.

Cum autem neque Concilii Decreto, neque Pontificis Bulla examinis in concursu peragendi forma, seu methodus ulla certa, ac peculiaris servanda proponatur; difficile dictu est, quanta examinum, aliorum alibi diverstias, extiterit, atque hinc occasio querelarum. Nam alicubi, cum non eaedem omnibus quaestiones, non iidem casus propositi fuissent: erant identidem, qui vel in iudicio, vel extra conquererentur, sibi quidem postpositis difficiliores, praeelecto autem faciliores ad solvendum quaestiones obtigisse. Alibi vero eaedem quidem omnibus quaestiones propositae fuerunt, sed neque hae, neque datae a concurrentibus responsiones, scripto, seu litteris consignabantur. Cumque postmodum, nec raro contingeret, ut e postpositis quispiam, iure Bullae supradictae, novum ad examen coram iudice appellationis, eiusque examinatoribus, electum provocaret: S. Congregatio usque ab anno 1603 considerans gravamen non alia ratione, quam novo examine, probari posse; provocationem ad novum examen censuit admittendam, gravamine nec dum probato, et requisitis tantummodo probationibus in subsequenti iudicio: in quo, probato, per novum examen appellantis, gravamine quoad doctrinam, probanda superest eiusdem prae iam electo in reliquis ad regendam ecclesiam requisitis praestantia, ut de maiori alterutrius ad parochialis ecclesiae gubernium idoneitate sententia ferri possit: cum non continuo, si quis est doctior, is etiam aptior, seu magis idoneus ad id regimen habeatur, vel etiam habendus sit. Quam Sacrae Congregationis sententiam scriptores, et tribunalia laudarunt. Aliis demum in dioecesibus laudabilis invaluit consuetudo, ut eaedem quaestiones, iidemque casus proponantur; ac (ne qua detur ansa Cancellario quidquam suo marte addendi, minuendi, mutandi) ut ipsimet concurrentes, qui interrogati fuerint, quaeque responderint, sua manu perscribant.

Atque Ordinarii, qui morem hunc longe optimum in examinando tenuere, Sacrae deinde Congregationi etiam, atque etiam considerandum reliquerunt, his qui sic examinati essent, atque postpositi, in posterum, ut solent, appellantibus, indulgenda, nec ne, statim electi novum ad examen provocatio, nulla gravaminis praerequisita probatione, videretur; cum isti ex actis primi examinis gravamen doctrinae facile alioquin probare possent; quod alii aliter nimirum examinati, probare, nisi secundo seu novo examine, non poterant. Nec defuere alii probitatis, ac peritiae in administrandis diu ecclesiis laude praestantes, qui monerent, fraenum aliquod huiusmodi appellantium licentiae tandem iniiciendum, eorumque iam ni-

set i trećoj; uz završnu odredbu, da se župska crkva, kada bude utvrđeno, da je sud onoga, koji je izvršio prvotni izbor bio nerazborit, te bude poništen, podijeli sposobnijemu.

No kako nije ni u Saborskoj Odluci ni u Prvosvećeničkoj Pečatnici za taj natjecajni ispit bio propisan oblik, odnosno nikakav točan i poseban ispitni red; teško je i nabrojiti, na koliko se je raznolike načine, kako gdje, taj ispit izvršivao, a odatle povod tužbama. Jer se je ovdje ondje događalo, budući da se nisu svima davala ista pitanja i slučajevi na rješenje, da su se neki, bilo sudbeno bilo vansudbeno žalili, kako su njima, koji su odbijeni, bila zadana težja pitanja na rješenje, a onomu, koji je izabran, lakša. Drugdje pako davala su se doduše svima ista pitanja, ali se ni pitanja ni odgovori, što su ih dali natjecatelji, nisu bilježila napismeno ili u spisima. Kako se je po tom, i to nerijetko, događalo, da je bilo koji od odbijenih izazvao izabranoga, po pravu gore spomenute Pečatnice, da novi ispit pred prizivnim sucem i njegovim ispitačima; Sveti je Zbor, počam od godine 1603. dalje, videći da se osnovanost žalbe ne može drukčije utvrditi, nego samo putem novoga ispita, rješavao, da se pozivanje na novi ispit ima pripustiti, sve da osnovanost žalbe nije bila utvrđena, pa da se zato ona utvrdi kod drugomolbenog suda; a kod ovoga, ako se utvrdi putem novoga ispita prizivatelja, da je žalba osnovana u pogledu znanja, ima se povrh toga još i to utvrditi, da li on nadvisuje već izabranoga i u pogledu ostaloga, što je potrebno kod uprave one crkve, kako bi se mogla izreći presuda o tom, koji je od te dvojice za upravu župske crkve sposobniji: jer tim, što je netko učeniji, nije on zato ujedno i prikladniji odnosno sposobniji za tu upravu, odnosno ne mora se zato takovim smatrati. Ovu su rješidbu Svetoga Zbora pohvalili pisci i sudišta. U nekim je konačno biskupijama zaveden hvalevrijedni običaj, da se svima dadu na rješenje ista pitanja i isti slučajevi; te da natjecatelji (kako bi se spriječilo, da Ravnatelj pisarne od svoje strane štogod doda, ispusti, izmijeni), kojima su pitanja postavljena, sami napišu svojom rukom ono, što odgovaraju.

Pa su onda takovi Ordinariji, koji su se kod ispita držali ovoga sigurno najboljega načina, opetovano molili Zbor, da skrene pažnju na to, da izvidi, da li se ubuduće ima takovima, koji su na taj način ispitani i onda odbijeni, odmah dopustiti, ili ne, pozivanje izabranoga na novi ispit, a da se ne traži nikakav dokaz o osnovanosti žalbe; budući da bi takovi osnovanost žalbe u pogledu znanja mogli bez daljnjega lahko utvrditi na temelju spisa o prvom ispitu; što drugi naime drugačije ispitani nisu mogli utvrditi, osim drugim odnosno novim ispitom. A bilo je dosta i drugih osoba, istaknutih čestitošću, te dugogodišnjom hvalevrijednom upravom crkava, koji su izjavljivali, da bi končano trebalo nekako obuzdati slobodu ovakovih prizivatelja,

mis crebras novum ad examen provocationes esse reprimendas; quippe quae vix unquam sine magno ecclesiarum damno contingunt. Nam cum novum examen coram iudice appellationis longe procul a parochia peragendum sit; electus ab Episcopo, qui provocatur, parochiam, quam possidet, cogitur interea temporis deserere, eamque Oeconomo, vel Vicario cuipiam, veluti sponsam ignotis custodibus, relinquere, sponso non parumper, sed diu sane abfuturo; dum nempe implicita, ut fit, lite, terna etiam vel quaterna, alia ex aliis, examina, super praestantia primum doctrinae, tum deinde aliorum, quae ad integrandam idoneitatem opportuna sunt, contentiose multiplicentur, et commode, ne dicam otiose, transigantur, antequam deliberari possit utri concurrentium parochia sit adiudicanda.

Ad tollendam eiusmodi non minus querelarum, quam incommodorum occasionem, Sacra Congregatio Concilii Tridentini interpres, postquam rem omnem a capite repetitam in gemina sessione I Octobris, et 16 Novembris 1720 summo studio recognovit, tandem, Sanctissimo etiam annuente, statuit (quod per praesentes litteras encyclicas exequitur) omnes, et singulos Episcopos, aliosque Praelatos, penes quos sit ius, et auctoritas faciendi concursum, hortari, ut examen eiusmodi instituere non graventur, quale iam et multae dioeceses, et Urbs ipsa observat, atque Apostolica etiam Dataria postulat; sive, cum, Sede vacante vacat ecclesia aliqua parochialis, cuius collatio ad Sedem Apostolicam pertineat; sive cum vacat parochialis aliqua, ut dicitur, iuxta Decretum; sive demum, cum, vacante in collegiatis, aut cathedralibus ecclesiis dignitate aliqua maiori, annexam habente curam animarum, faciendus est concursus, atque ad Apostolicam Datariam transmittendus, ut notum est, atque in litteris, quae de ordine Sanctissimi, tunc a Dataria prodeunt, clare praescribitur.

Vacante itaque ecclesia parochiali, quae conferenda sit per concursum, atque hoc solitis formulis indicto, haec quae sequuntur, ex Sacrae Congregationis sententia, consilio, suasione, servanda proponuntur.

1. *Primum nempe, ut assignentur eaedem omnibus concurrentibus quaestiones, iidem casus, idemque textus Evangelii, super quo sermonis aliquid perscribant, ad probandam dicendi pro concione facultatem.*

2. *Alterum, ut casus, et quaestiones resolvendae dictentur omnibus eodem tempore, atque omnibus pariter eodem tempore textus Evangelii tradatur.*

3. *Tertium, ut certum, idemque omnibus spatium temporis constituatur, intra quod casus resolvant, quaestionibus respondeant, conciunculam componant.*

te ograničiti njihova toliko učestala pozivanja na novi ispit; jer se to jedva kada događa bez velike štete za crkve. Kako se naime novi ispit mora položiti pred prizivnim sucem daleko od župe, od Biskupa izabrani, koji se poziva, prisiljen je u međuvremenu ostaviti župu, koju posjeduje, pa je ostaviti na brizi Upravitelja, ili kojem god Namjesniku, kanoti zaručnicu nepoznatim čuvarima, dok zaručnik izbiva ne zakratko, nego zaista za dugo vrijeme; dok se međutim, kako to već biva u zamršenoj parnici parbenom zagriženošću ne izredaju jedno za drugim po tri, pa i po četiri ispita, najprije o tom, čije je znanje veće, a zatim o svemu drugomu, što je za potpunu sposobnost od potrebe, i polako, da ne kažem bezbrižno, ne posvršavaju prije no što može pasti odluka o tom, kojemu od natjecatelja valja dosuditi župu.

Da se otstrani povod ovakovim žalbama, a jednako i neprilikama Sveti je Zbor tumačitelj Tridentskog Sabora, pošto je cijelu stvar u dvije sjednice 1. listopada, te 16. listopada 1702. ponovno s kraja na kraj najpomnjivije razmotrio, konačno, i s odobrenjem Njegove Svetosti, zaključio (što ovom okružnicom evo izvršuje), da pozove sve i pojedine Biskupe i druge Prelate, kojima pripada pravo i vlast izvršivati natjecaj, te ispit udese onako, kako ga drže i mnoge biskupije i sam Grad, te kako to traži i Apostolska Datarija; bilo kada se uprazni, za vrijeme upražnjenja Stolice, koja župska crkva, a njezina podjelba spada na Apostolsku Stolicu; bilo kada se uprazni koja župska, kako se kaže, prema Dekretu; bilo konačno, kada se uprazni u zbornim ili stolnim crkvama koja viša dostojnost, s kojom je skopčano dušobrižništvo, pa se mora izvršiti natjecaj, te podnijeti Apostolskoj Datariji, kako je poznato i kako je jasno propisano u pismu, što ga je Datarija tada izdala, po odredbi Njegove Svetosti.

Kada se stoga uprazni župska crkva, koja se mora popuniti putem natjecaja, te pošto je on prema uobičajenom obrascu oglašen bio, imaju se po odluci, savjetu, preporuci Svetoga Zbora obdržavati odredbe, koje slijede:

1. *Prvo, naime, da se svima natjecateljima moraju zadati ista pitanja, isti slučajevi, te iste riječi iz Evanđelja, o kojima imaju napisati neku propovijed, da pokažu svoju sposobnost za duhovne govore.*

2. *Drugo, da se slučajevi i pitanja, koja treba riješiti, kazivaju u pero istodobno svima, te da se isto tako svima istodobno predadu riječi iz Evanđelja.*

3. *Treće, da se odredi izvjesno, te svima jednako odmjereno vrijeme, unutar kojega moraju slučajeve riješiti, na pitanja odgovoriti, izraditi malu propovijed.*

4. *Quartum, ut eodem concurrentes omnes in conclavi claudantur, unde, quandiu scribent (dabitur enim omnibus scribendi copia) nemo eorum egredi, nequc alius quispiam eo ingredi possit, nisi postquam scripta confecerint, et exhibuerint.*

5. *Quintum, ut omnes sua quisque manu tum responsa, tum sermonem scribant, subscribantque.*

6. *Sextum, ut responsa quidem latine, sermo autem ea, qua ad populum haberi solet, lingua scribatur.*

7. *Postremum, ut unumquodque responsum, et unusquisque sermo, cum ab unoquoque concurrentium exhibebitur, non solum ab eo, qui scripsit, atque a Cancellario concursus, verum etiam ab Examinatoribus, et ab Ordinario, vel eius Vicario, qui concursui interfuerint subscribatur.*

Peracto secundum hanc formulam concursu, collataque ei, qui magis idoneus, ac dignior iudicatus fuerit, ecclesia parochiali, non admittatur appellatio, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili iudicio Episcopi, nisi intra decem dies a die collationis interponatur.

Si quis autem hoc intra spatium appellaverit, actaque concursus petat ad iudicem appellationis transferenda; mittantur vel acta originalia concursus clausa, et obsignata, vel certe unum aliquod authenticum eorum exemplum, a Cancellario concursus, atque altero notario collatum, et auscultatum coram Vicario, vel alio in ecclesiastica dignitate constituto, quem eligat Ordinarius, ad quem etiam notarii Cancellario adiungendi electio pertinebit; necnon ab Examinatoribus Synodalibus, qui concursui interfuerunt, subscriptum.

Ex quibus actis, vel authentico eorum exemplo, nisi gravamen quoad doctrinam probet is, qui sic, ut praemittitur, examinatus, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili iudicio Episcopi appellaverit, novum ad examen provocandi facultatem a Sacra Congregatione frustra postulabit.

Quemadmodum et in ludicio appellationis persequi ius suum frustra tentabit is, qui forte se gravatum doleat quoad reliqua, nisi, interposita mature, ut dictum est, appellatione ab irrationabili iudicio Episcopi, gravamen quoad illa ostenderit, vel ex actis primi concursus, vel saltem ex attestationibus, et documentis extraiudicialibus etiam, sed non levibus.

4. *Četvrto, da svi natjecatelji imaju biti zaključani u istoj sobi, iz koje za vrijeme, dok pišu (jer se svima mora dati što treba za pisanje), ne smije nijedan od njih izlaziti niti tko drugi onamo ulaziti, doklegod nisu završili pismene sastavke, te ih predali.*

5. *Peto, da su svi dužni svaki vlastitom rukom pisati i odgovore i propovijed, te se potpisati.*

6. *Šesto, da se odgovori moraju napisati latinskim jezikom, a propovijed onim, u kojemu se obično drži puku.*

7. *Konačno, da svaki odgovor i svaka propovijed, što će ih pojedini natjecatelji predati, bude potpisan ne samo od onoga, koji ih je napisao i od Ravnatelja natjecaja, nego i od Ispitača, te od Ordinarija, odnosno od njegovog Namjesnika, koji su prisustvovali natjecaju.*

Pošto je natjecaj po ovomu obrascu izvršen, te pošto je župska crkva podijeljena onomu, koji je proglašen sposobnijim i dostojnijim, ima mjesta prizivu bilo protiv nepravedne ocjene Ispitača, bilo protiv nerazborite odluke Biskupove, samo onda, ako je podnešen unutar deset dana računajući od dana podjelbe.

A ako bi tko unutar ovoga roka uložio priziv, ima ujedno zatražiti, da se spisi natjecaja podnesu prizivnom sucu; moraju se otpremiti ili izvorni spisi natjecaja sami u zatvorenom i zapečaćenom omotu, ili svakako koji njihov ovjereni prijepis, koji će sravniti Ravnatelj natjecaja zajedno s drugim bilježnikom, te ga provjeriti pred Namjesnikom, odnosno pred drugom kojom osobom u crkvenom dostojanstvu, koju će Ordinarij odrediti i na koju spada i to, da izabere bilježnika uz Ravnatelja; k tomu ga moraju potpisati oni Sinodski Ispitači, koji su prisustvovali ispitu.

Ako onaj, koji je ovako, kako je gore izloženo, ispitan, uloži priziv bilo protiv nepravedne ocjene Ispitača, bilo protiv nerazborite odluke Biskupove, i ne dokaže iz ovih spisa odnosno njihovog ovjerenog prijepisa, da je njegova žalba u pogledu ocjene znanja osnovana, ne će moći dobiti od Svetoga Zbora ovlaštenja za pozivanje na novi ispit.

Isto tako ne će moći pred prizivnim sudištem potraživati svojega prava onaj, koji bi se možda žalio zbog nepravde u nečemu drugomu, ako ne može obrazložiti, pošto je valjano, kako je gore rečeno, uložio priziv protiv nerazložne odluke Biskupove, da je njegova žalba osnovana, bilo iz spisa prvoga natjecanja bilo na temelju svjedodžaba i dokaznica i vansudbenih, ali svakako ne bezvrijednih.

Atque ita quidem sensit Sacra Congregatio, et Sanctissimus assensit.

At si quis tamen Ordinariorum aliter, ac supra descriptum est, concurrentium examina instituere perrexerit, perget et Sacra ipsa Congregatio more pristino appellantibus, qui se gravatos dixerint, provocationem ad novum examen, nulla gravaminis praevia probaione, indulgere. Interim tamen, ne harum litterarum memoria dilabatur, vult eadem Sacra Congregatio, eas in uniuscuiusque Ordinarii Cancellaria perpetuo conservari. Cuius interea consilium, tum voluntatem, tum ego omnibus significo. Amplitudini Tuae fausta omnia e coelo precor. Romae hac die 10 Ianuarii 1721.

Amplitudinis Tuae

Uti frater
P. M. Card. CORRADINUS, *Praefectus.*

P. LAMBERTINUS, *Secretarius.*

§ 8. Quantum recte dispensandis ecclesiasticis muneribus, administrandae iustitiae, componendis dissidiis, continendisque in officio clericis proficeret saluberrima praemissarum legum institutio, satis superque experientia comperuimus, cum Anconitanam primum ecclesiam, ac deinde Bononiensem sponsam nostram paterna charitate cominus amplecteremur. Freti siquidem dictarum legum praesidio, digniores parochiis, et curae animarum praefecimus: tantaque, benedicente Domino, id accidit animorum consensione, ut nemo questus sit, traditum minus digno celsioris loci praemium, vel minus iuste alteri credita vacantis ecclesiae gubernacula.

§ 9. At quia certis admonemur indiciis, non ita id aliis Episcopis contigisse; imo non deesse, qui privatis abrepti studiis, saepe declinare, ac redarguere iudicium Episcopale praesumant: Nos propterea solliciti de implendis, prout decet, muneris Nostri partibus, nonnulla praefatis litteris addenda, nonnulla vero tacite, breviterque ibidem tradita, clarius explicanda censuimus, ut recte omnia, atque ex ordine peragantur.

§ 10. Moerentes igitur audivimus, quod in plerisque dioecesibus, etsi recepta sit laudabilis, firmiterque custodienda consuetudo in scriptis

Tako je dakle Sveti Zbor riješio i Njegova Svetost potvrdila.

No ako bi ipak koji od Ordinarija i dalje ispite s natjecateljima izvršivao drugačije no što je gore opisano, tada će i Sveti Zbor i dalje dopuštati kao i prije prizivateljima, koji se budu žalili, pozivanje na novi ispit, a da nikako ne moraju dokazati, da je njihova žalba osnovana. Međutim pako hoće isti Sveti Zbor, da se, kako ovo pismo ne bi palo u zaborav, ono trajno čuva u Uredovnici svakog pojedinog Ordinarija. Saopćujući time svima njegovu odluku i volju, želim Tvojemu Gospodstvu svako dobro s nebesa. U Rimu, dne 10. siječnja 1721.

Gospodstvu Tvojemu

kano brat
P. M. KARD. CORRADINI, *Predstojnik.*

P. LAMBERTINI, *Tajnik.*

§ 8. Koliko je prespanosno nalaganje gore izloženih propisa tomu pridonijelo, da se uspješno urede crkvene razmirice, te da se zadrže duhovnici u službi i srede dužnosti pri izricanju pravde, iskusili smo dosta i prekodosta, dok smo držali u duhovnom zagrljaju očinskom ljubavi najprije crkvu Jakinsku, a zatim Bolonjsku, zaručnicu našu. Upirući se naime na valjane ove zakone, podjeljivali smo župe i dušobrižnistvo dostojnijima; i to se je svršavalo, s blagoslovom Gospodnjim, u tolikoj jednodušnosti, da se nije potužio nitko, da je manje dostojni nagrađen boljim mjestom ili da je drugomu nepravedno povjerena uprava upražnjene crkve.

§ 9. No kako raspolažemo sigurnim obavijestima, da to nije isto tako pošlo za rukom drugim Biskupima; dapače ima takovih, koji se, držeći se silom svoje pameti, usuđuju da otklone i napadnu Biskupsku odluku: odlučili smo stoga Mi u brizi, da izvršimo, kako treba, dužnosti Naše, da gore izloženom pismu ponešto pridodamo, te ponešto, što je u njemu samo prešutno i nakratko sadržano, jasnije rastumačimo, da bude sve ispravno i u redu svršeno.

§ 10. Saznali smo dakle nažalost, da se u vrlo mnogim biskupijama, premda je u njima usvojen hvalevrijedani običaj, koga se valja čvrsto

redigendi examen concurrentium, nihilominus Examinatorum suffragia in sola litterarum peritia versantur, nec illorum exquiritur sententia de clericorum aetate, institutione, gravitate, et honestate morum, prudentia, muniis antea exercitis, et an tales demum sint, qui oves suas verbo, et exemplo iuvare possint. Quam devia sit huiusmodi praxis a Tridentini semita, is plane intelliget, qui expendet verba relata *cap. 18, sess. 24, de Reformat.: Peracto deinde examine, renuntientur quotcumque ab his idonei iudicati fuerint moribus, doctrina, prudentia, et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis.* Idque probe noscens Congregatio eiusdem Concilii interpres, pluries edixit, Examinatores suo deesse muneri, si doctrinae tantum iudices essent, nec inquirerent, qui prae aliis, probitate morum, laboribus, praestito antea ecclesiae obsequio, caeterisque dotibus ad officium parochi cumulate obeundum necessariis, essent idonei, et commendabiles.

§ 11. Absoluto examine, ut cuique satis compertum est, sit tantummodo potestas Examinatoribus renuntiandi quotquot regendae ecclesiae idoneos iudicaverint, reservata uni Episcopo electione dignioris, quemadmodum sancitum est a Tridentino illis verbis: *Ex hisque Episcopus eligat, quem caeteris magis idoneum iudicaverit:* At si quem clericorum forte contigerit appellare a mala relatione Examinatorum, quorum cura unice versata fuerit in exquirenda doctrina, non facta uno eodemque tempore solerti etiam investigatione aliarum qualitatum, quae Pastoris congruant officio, ordo iudicii secumferet: ut etiam iudex, ad quem provocatum fuit, in sola doctrinae indagine immoretur: nec sine gravi animarum detrimento, et disciplinae iniuria, praeficiatur ecclesiae, qui litteris magis posset, licet caetera minus aptus, et quandoque indignus; contra vero arceatur ille, qui licet impar doctrinae merito, attamen moribus, gravitate, prudentia, probato nomine, diuturno ecclesiae famulatu, ac multiplici virtutum laude praecellit.

§ 12. Factum praeterea satis extirpandis abusibus non videtur, si tam Episcopus, quam Examinatores, coniunctis studiis, industriae nervos omnes intenderint in conferenda concordi iudicio Ecclesia personae, quae licet scientia, et iitteris alteri concedat, maiori tamen caeterarum qualitatum eminet ornamento; siquidem postpositus, suae nimium fidens doctrinae, ab irrationabili iudicio Episcopi non raro appellat; causaque ad iudicem appellationis delata, idem totus est in perquirenda maiori doctrina, ac reparando gravamine litterato homini irrogato, nusquam librato aliarum virtutum pondere, quae in appellante desi-

držati u pogledu sastavljanja pismenog zapisnika o ispitu, kraj toga traži od Ispitača samo to, da se izjave o uspjehu s obzirom na znanje, a ne traži se od njih mišljenje u pogledu duhovnikove dobi, naobrazbe, valjanog i čestitog vladanja, razboritosti, prije izvršivanih zvanja, te o tom konačno, da li se radi o takovima, koji će moći unaprijediti svoje ovce riječju i primjerom. Koliko se to, gdje se ovako radi, ne slaže s odredbama Tridenta, shvatit će svatko, tko pročita riječi sadržane u *pogl. 18, sjed. 24, o Obn.: Zatim pošto je ispit dovršen, objavit će se oni, koji budu pronađeni, da su prikladni s obzirom na vladanje, znanje, razboritost i ostalo, za upravu upražnjenom crkvom.* I zato je Zbor istoga Sabora tumačitelj znajući dobro za to, više puta izrekao, da Ispitači ne ispunjuju svoju dužnost, ako sude samo o znanju, a ne ispituju, koji su pred drugima, u pogledu čestitog vladanja, radova, dosadanje crkvene službe, te ostalih dobrih svojstava zajedno s drugima potrebite za župničku službu, dostojni i hvalevrijedni.

§ 11. Pošto je ispit dovršen, pripada Ispitačima, kako je svima poznato, samo ta vlast, da objave one, koje su pronašli sposobnima za upravu crkve, a jedino je Biskupu pridržan izbor dostojnijega, kako je to propisao Trident ovim riječima: *A između ovih ima Biskup izabrati onoga, kojega smatra od drugih sposobnijim.* No kada se možda desi, da koji duhovnik uloži priziv protiv nepravedne ocjene Ispitača, a njihov se posao sastojao samo u tom, da ispitaju znanje, a da nisu istodobno pomno ispitivali i druga svojstva, koja su za Pastirsku službu potrebita; tada sudski postupak sobom donosi to: da se prizivni sudac može dati samo na preispitavanje u pogledu znanja: pa se tako može dogoditi da se na veliku štetu duša postavi na upravu crkve onaj, koji doduše više znade, premda je u ostalom manje vrijedan, a katkada i nevrijedan; naprotiv pako da bude odbijen onaj, koji se, iako je slaboga znanja; odlikuje ipak vladanjem, ozbiljnošću, razboritošću, dobrim glasom, dugogodišnjom službom u crkvi, raznovrsnim krepostima.

§ 12. Povrh toga ne izgleda, da je za uklanjanje zloporaba dovoljno učinjeno time, da i Biskup i Ispitači složnim silama svu svoju pažnju i nastojanje uprave na to, da se Crkva podijeli takovoj osobi, koja se premda za drugom zaostaje znanjem i učenošću, ističe ipak time, što se više odlikuje drugim svojstvima; zapostavljeni naime, pouzdavajući se previše u svoju učenost, nerijetko ulaže priziv protiv nerazložnog suda Biskupovog; pa kada spor bude iznešen pred prizivnoga suca, ovaj vodi brigu samo o tom, da stvar preispita u pogledu opsega u znanju i da li treba popraviti nepravdu učenom čovjeku nanešenu, a da uopće

derantur: lugentque ut plurimum vigiles Ecclesiarum Antistites exitum huiusmodi appellationis, intimeque dolent, parochias doctis, non aptis Pastoribus, ut dictum est, regendas committi.

§ 13. At si iudex etiam appellationis (quod raro evenit) tantum tribuens scientiae, quantum satis, maiori, et accuratiori examine inquirat, qui mores hominum sint, quae gravitas, prudentia, qui suscepti antea labores, quae virtutum specimina, quae demum totius anteactae vitae ratio, pascendo gregi consentanea: tot iudici exhibentur attestationes ab appellante ex industria collectae, ut, revocato Episcopali iudicio, tamquam irrationabili, non vereatur iudex succurrere eidem appellanti, quem tam copiosa, tamque conspicua probitatis adiuvant documenta.

§ 14. Demum cum praecipue Episcopis, tanquam in specula constitutis, pateant subditorum excessus, contingere solet, ut in concursu tam inspecta scientia, quam moribus, ille idoneus ab Examinatoribus renuntietur, cui foeda aliqua vitii labes, ac criminis macula iniusta sit, omnibus, praeterquam Episcopo, occulta. Si Episcopus, iusta suadente causa, crimine non revelato, eumdem criminosum tacitus praeterierit, aliumque immunem a sorde praeelegerit, illico postpositus, simulato gravamine, provocat ad superiorem iudicem criminis ignarum, et consueto diffugio appellationis, evehitur ad pastorale fastigium, qui non potest consulere populo, sed nocere, nec praestare regimen, sed augere discrimen.

§ 15. Ne igitur improbi ingenii homines remedium appellationis ad iustitiae praesidium institutum, callide traducant ad iniquitatis defensionem: optimum factu aliquibus fortasse videretur, si appellatione quavis sublata, cura praeficiendi rectores animarum prorsus relinqueretur Episcopis, rationem villicationis suae Christo iudici tantum reddituris. Verum nullo pacto probare id possumus, quod adversaretur menti Concilii Tridentini, tacite permittentis appellationem in devolutivo a mala relatione Examinatorum, quemadmodum innuere videntur verba illa: *Nec praedictorum Examinatorum relationem, quominus executionem habeat, ulla devolutio et appellatio, etiam ad Sedem Apostolicam, sive eiusdem Sedis Legatos, aut Vice-Legatos, aut Nuntios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita impediat, aut suspendat.* Cui sanctioni respondet etiam Constitutio Piana admittentes appellationem in devolutivo ab irrationabili iudicio Episcopi.

ne uzima u obzir druge vrline, kojih prizivitelj nema; i prečesto kod takvoga priziva kraći kraj izvuku brižljivi Predstojnici Crkava, i požale u duši, što se župe na upravu podjeljuju učenim, a ne, kako je rečeno, prikladnim Pastirima.

§ 13. No ako prizivni sudac (što se rijetko kad događa) uzimajući koliko treba u obzir znanje, i podvrgne ispitu više i točnije, kakovo je vladanje tih ljudi, kakova im je ozbiljnost, razboritost, kakove su poslove prije svršavali, koje vrline imaju, te da li im je konačno bio sav njihov dosadanji život u skladu s pastirskom službom, koju traže; doprinose se sucu tolike svjedodžbe, što ih prizivatelj baš zato sakupi, da se sudac ne ustručava dokinuti Biskupovu odluku kao nerazložnu i udovoljiti takovom prizivatelju, za koga govore tolike i tako sjajne dokaznice.

§ 14. Konačno jer u prvom redu Biskupi, kano da stoje pred ogledalom, uočavaju prestupke potčinjenih, znade se dogoditi, da Ispitači kod natjecaja proglase i u pogledu znanja i u pogledu ponašanja, sposobnim takvoga, koji je uprljan ružnom nekom manom i zlodjelom, štono je nepoznato svima, osim Biskupu. Ako Biskup, ne otkrivajući iz opravdanog razloga njegovog zlodjela, mimoiđe šuteći takvoga prestupnika, te izabere drugoga čestitoga, smjesta zapostavljeni, hineći da mu je učinjeno krivo, prizove na višega suca, koji ne zna za zlodjelo, pa bude, kako već takovi prizivi obično svršavaju, postavljen u uzvišenu pastirsku službu takav, koji ne će moći puku koristiti, nego će mu biti na štetu i ne će graditi, nego prije razgrađivati.

§ 15. Zato dakle, da ljudi pokvarene ćudi, ne okreću priziva, štono je uveden kao pravni lijek u zaštitu pravde, u obranu zloće: bilo bi najbolje, tako će možda neki misliti, da se dokine svaka mogućnost priziva i sva briga oko imenovanja dušobrižnika posvema prepusti Biskupima, koji će jednom samomu Kristu sucu davati račun o svojemu upravljanju. No Mi nikako ne možemo da usvojimo ono, što je u protivnosti s mišljenjem Sabora Tridentskoga, koji prešutno dopušta protiv nepravedne ocjene Ispitača priziv bez obustavne moći, kako je to, čini se, natuknuto u onim riječima: *A ocjenu spomenutih Ispitača ne može spriječiti ili obustaviti od izvršenja nikakav prijenos ni priziv, pa bio on podnešen i na Apostolsku Stolicu, odnosno na Poslanike iste Stolice, ili Doposlanike, ili Nuncije, ili Biskupe, odnosno Metropolite, Primase ili Patrijarhe.* A s tom je odredbom u suglasju i Uredba Pijeva, koja dopušta protiv nerazložnog suda Biskupovog priziv bez obustavne moći.

§ 16. Qua de re, ut in huiusmodi negotio apte omnia atque composite paragantur, officii Nostri esse duximus, eum vobis, ven. Fratres, gerendarum rerum ordinem praescribere, quem longo usu utilem agnovimus instituendis animarum rectoribus, qui credito sibi gregi praeesse, et prodesse possint.

I. Episcopus, habita notitia vacationis ecclesiae, statim, ad praescriptum Tridentini, idoneum in ea deputet Vicarium, cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, qui onera ipsius ecclesiae sustineat, donec ei de rectore provideatur.

II. Publico evulgetur edicto notitia concursus, congruo, et ab Episcopo praefinito tempore celebrandi: eodemque edicto omnes clare, et aperte moneantur, ut interim decurrente termino assignato, coram Cancellario Episcopali, vel altero ab Episcopo deputando, suarum qualitatum, meritorum, et munerum probationes, attestationes tam iudiciales, quam extraiudiciales, aliaque id genus documenta, quae fraude vacent, exhibeant. Alioquin, dicto termino elapso, documenta huiusmodi, quaecumque, et qualiacumque ea sint, nullatenus recipientur.

III. Eveniente die concursus, a Cancellaria Episcopali singulorum merita, qualitates, et requisita (ut vocant), incorrupta fide deprompta a iuribus tempore habili exhibitis, in scriptis summatim redigantur: porro copia epitomes tradetur non solum Episcopo, vel Vicario Generali vices illius obelunti, sed singillatim omnibus Examinatoribus ad concursum adscitis, ut cum de scientia, tum de vita, moribus, aliisque regendae ecclesiae necessariis dotibus ferant iudicium.

IV. Die praestituta ab Episcopo habeatur concursus, servata accurate in omnibus forma tradita in supra relatis litteris anno 1721 editis, totaque rerum in eo gestarum series scriptis diligenter enucleetur. Porro Examinatores, ad assequendam certam, et indubiam coniecturam scientiae, postquam diligenter expenderint singulorum peritiam in evolvendo, explicandoque oretenus aliquo ecclesiasticae doctrinae capite, vel a SS. Patribus, vel a Sacro Concilio Tridentino, vel a Catechismo Romano excerpto, ac pari diligentia libraverint a quolibet scripto datas responsiones quaestionibus propositis; et postquam demum deprehenderint qua quisque polleat gravitate sententiarum, et elegantia sermonis in conciuncula scripto exarata, et textui evangelico, vel alteri dato themati accommodata: parem, ni forte maiorem solertiam

§ 16. Stoga smo smatrali, da je dužnost Naša, kako bi kod toga posla bilo sve izvršeno prikladno i uredno, vama, preč. Braćo, propisati onaj način postupka, o kojemu smo se uvjerili dugotrajnom porabom, da je podesan za postavljanje takovih dušobrižnika, koji će moći povjerenom si puku biti i na čelu i od koristi.

I. Biskup mora, odmah, čim primi obavijest, da je crkva upražnjena, za nju postaviti, prema odredbi Tridenta, prikladnoga Namjesnika, doznačivši mu po svom sudu primjereni dio prihoda, da on preuzme dužnosti iste crkve, dok se ne postavi za nju ravnatelj.

II. Ima se raspisati javnim oglasom natjecaj, koji će se obaviti u primjerenom roku, što ga ima Biskup unaprijed označiti; a u istom oglasu moraju se svi jasno i razumljivo pozvati, da međutim dok teče označeni rok, podnesu Ravnatelju Biskupskom, ili drugomu, koga će Biskup odrediti, dokaze, svjedočanstva i sudska i vansudska, te druge slične valjane dokaznice u pogledu svojih svojstava, zasluga i zvanja. Inače, pošto rečeni rok izmine, ne smiju se više nikako primiti ovakove dokaznice, bile one koje i kakove mu drago.

III. Kada osvane dan natjecanja ima od strane Biskupske Pisarnice biti sačinjen pismeno pregledni iskaz za svakog pojedinog prema njegovim u propisano vrijeme iznešenim pravima, u pogledu zasluga, svojstava, te, kako se kaže, potrebnosti, sve to točno i vjerno; nadalje se ima primjerak toga izvatka predati ne samo Biskupu odnosno Glavnom Namjesniku, ako ga on zamjenjuje, nego i svakom pojedinom Ispitaču od onih, što su pozvani k natjecaju, da dadu ocjenu kako o znanju, tako i o životu, vladanju i drugim svojstvima, koja su za upravu crkvom potrebita.

IV. Na određeni se dan ima održati natjecaj, i to držeći se u svemu onoga oblika, koji je opisan u gore iznešenom pismu od godine 1721., a cijeli se tok svega, što je urađeno mora najtočnije pismeno zabilježiti. Nadalje dužni su Ispitači, pošto su u tu svrhu, da se sigurno i nesumnjivo uvjere o njihovom znanju, svakog pojedinog pomno ispitivati da usmeno izloži i protumači koje poglavlje iz crkvene nauke, uzeto bilo iz Sv. Otaca, bilo iz Svetoga Sabora Tridentskog, bilo iz Rimskog Katekizma, te pošto su jednako pomnjivo ocijenili pismene odgovore, što su ih pojedini izradili o zadanim pitanjima; i pošto su konačno vidjeli, koliko vrijede iznešene misli i kakovu su pokazali govorničku vještinu u maloj propovijedi, što su je isto tako izradili pismeno prema zadanim riječima Evanđelja ili drugom kakovom zadatku; i upotrijebiti isto

Examinatores adhibeant in perscrutandis aliis qualitatibus, regimini animarum consentaneis; morum honestatem inquirant, gravitatem, prudentiam, praestita hactenus Ecclesiae obsequia, acquisitam in aliis muneribus laudem, aliaque spectabilium virtutum ornamenta, doctrinae arcto foedere consocianda; hisce omnibus coniunctim expensis, inhabiles per sua suffragia reiiciant, et idoneos Episcopo renuntient.

V. Absoluto concursu ab Episcopo, vel, eo impedito, a Vicario Generali una cum Examinatoribus Synodalibus non paucioribus quam tribus, notula compendiaria requisitorum antea distributa tradatur Cancellario, qui illam comburat, vel penes acta secreto custodiat, et nemini ostendat, nisi de mandato Episcopi, vel eius Vicarii Generalis. Subinde vero Ordinarius, cum primum ei libuerit, eligat ex approbatis digniorem, nec illi possessio, ullo appellationis vel inhibitionis obtentu, retardetur.

VI. Si quem clericorum appellare contigerit a mala relatione Examinatorum, vel ab irrationabili iudicio Episcopi: coram iudice appellationis acta concursus integra omnino producat; et iudex, nisi illis visis, et gravamine comperto, sententiam non pronunciet. Praeterea in ferenda sententia, ac reparando gravamine, idem iudex innitatur solummodo probationibus ab actis elicitis, tam respectu doctrinae, quam aliorum meritorum. Quia vero a publica indictione, usque ad diem habiti concursus, tantum temporis intercessit quantum satis fuit commode exhibendis necessariis iuribus, attestationibus, requisitis, aliisque meritorum documentis; idcirco, ut quaevis via fraudibus praecidatur, volumus, ac districte mandamus, ne dictae attestationes, fides tam iudiciales, quam extraiudiciaies, et documenta quaecumque studiose conquisita, et post concursum, ut aiunt, expiscata, ullo modo recipiantur. Non obstantibus supra memoratis litteris, a Congregatione Concilii Tridentini interprete anno 1721 editis, quibus, ad praemissorum effectum in hac parte derogamus, illis tamen in reliquis, una cum omnibus in eis contentis, firmiter in suo robore permansuris.

VII. Ubi vero Episcopus, posthabito uno, vel altero ex approbatis, ecclesiam contulerit magis idoneo ob aliquam sibi ipsi tantum notam causam, quam censeat significari oportere iudici appellationis ad detergendam iniustae fortasse praeelectionis notam: familiaribus litteris iudicem certiorem efficiat, inviolabilis secreti lege adiecta. Nemo sit,

takovu, ako ne još veću pažnju na to, da ispitaju i druga svojstva, što su za dušobrižništvo važna; treba da ispitaju čestitost u vladanju, ozbiljnost, razboritost, dosadanju službu u Crkvi, pohvale stečene u drugim službama, te druge odlike u dobrim krepostima, štono treba da su nerazdružno spojene sa znanjem; kada su sve to zajedno ocijenili, imaju glasovanjem odbiti nesposobne, a sposobne objaviti Biskupu.

V. Pošto je natjecaj dovršen mora se ranije porazdijeljeni pregledni iskaz o potrebnostima od strane Biskupa, odnosno, ako je on spriječen, od Glavnog Namjesnika a tako i od Sinodskih Ispitača, kojih treba da su najmanje trojica, povratili Ravnatelju, koji će ga spaliti, ili sa spisima zadržati u tajnosti i nikomu ga ne pokazati, osim po nalogu Biskupovom ili njegovog Glavnog Namjesnika. A nakon toga, neka Ordinarij, čim prije bude htio, izabere među odobrenima dostojnijega, a ovomu se uzimanje u posjed ne može braniti pod nikakovom izlikom priziva ili zabrane.

VI. Ako se desi, da bi koji duhovnik uložio priziv protiv nepravedne ocjene Ispitača, ili protiv nerazložne odluke Biskupove: dužan je iznijeti pred prizivnog suca natjecajne spise u cijelosti, a sudac ne smije izreći presude, dok nije uzeo u njih uvid i utvrdio, da je žalba osnovana. Uostalom dužan je sudac, da se pri izricanju presude i udovoljavanju žalbi osloni isključivo na dokaze uzete iz spisa, kako u pogledu znanja, tako i u pogledu drugih svojstava. A kako je bilo od dana, kada je natjecaj oglašen, pa do dana, kada je održan na raspoloženju toliko vremena, koliko je bilo dovoljno da se bez poteškoća podnesu potrebite pravne dokaznice, svjedodžbe, potražnice, te druge isprave o osposobi; stoga, da se spriječi svaka podvala, hoćemo i strogo propisujemo, da se nikako ne smiju primati takove svjedodžbe, dokaznice bilo sudske bilo vansudske, te kojemudrago isprave navalice posabrane i poslije natjecaja, što kažu, upecane. Bez obzira na gore navedeno pismo, što ga je izdao godine 1721. Zbor tumačitelj Sabora Tridentskoga, koje u tom dijelu dokidamo, da gornja odredba ostane u punoj kreposti, dok ono u svemu ostalomu, zajedno sa svima svojim odredbama zadržava i dalje potpunoma svoju krepost.

VII. U slučaju pako, gdje je Biskup, zapostavljajući jednoga ili drugoga između odobrenih, crkvu podijelio sposobnijemu iz razloga, koji je samo njemu poznat i za koji drži, da ga treba priopćiti prizivnom sucu, da se tako ukloni vid nepravedne pristranosti: obavijest će o tom sucu sukromnim pismom uz obvezu, da se ima nepovredno držati tajna. Ne

qui hanc praxim Nostrae tribuat solertiae, cum illa profluat a Tridentini Decretis. *Sessione etenim 24, cap. 20 de Reform.* ita disponitur: *praeterea si quis in casibus a iure permissis appellaverit, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu alias, ob lapsum biennii, de quo supra, ad alium iudicem recurrerit, teneatur acta omnia coram Episcopo gesta ad iudicem appellationis expensis suis transferre,* EODEM TAMEN EPISCOPO PRIUS ADMONITO, UT SI QUID EI PRO CAUSAE INSTRUCTIONE VIDEBITUR, POSSIT IUDICI APPELLATIONIS SIGNIFICARE.

Et quamvis iure Nobis timendum sit, ne dicta praxis monendi iudicem, a quo appellatum est, in more olim posita, hac tempestate obsoleverit, et a foro recesserit; attamen Episcopus (ut dictum est) si ex causa sibi tantum, et non aliis nota, quae tamen approbari digna sit, ecclesiam contulerit; illam iudici appellationis, datis secreto litteris, denunciet, et aperiat. Sciant porro iudices, delatas ab Episcopo causas, et rationes, inviolabilis secreti fide esse custodiendas, nec parvipendendum esse testimonium illius Pastoris, cui divino mandatur eloquio, oves suas agnoscere. Facile enim credi non potest, Episcopos suae non minus, quam alienae salutis adeo immemores, ut non deterriti divini interminatione iudicii, odio vel favore moveantur; et in Sacrorum Canonum singularem iniuriam, *dicant malum bonum, bonum malum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras.*

Si vero Episcopo fuerit suspecta fides iudicis, ad quem appellatum est, nec eidem revelanda censuerit huiusmodi occulta rationum momenta: illa significet secretis litteris S. R. E. Cardinali Praefecto pro tempore Congregationis Concilii, qui nec consilio, nec auctoritate deerit, quo minus a iudice appellationis debitus iustitiae locus tribuatur.

§ 17. Praeterea quia aequitati etiam convenit, causas appellationis, quae magno litigantium dispendio, et Ecclesiae pernicie, immortales quandoque existunt, quanta fieri potest brevitate terminari: idcirco ubi a iudice appellationis lata sit sententia, quae praeelectioni factae ab Episcopo omnino sit conformis, nullus pateat novae appellationi aditus, sed auctoritate rei iudicatae controversiae finis imponatur. Sin vero iudex appellationis aliter, quam Ordinarius, pronunciaverit; liceat praeelecto ab Episcopo, qui causa cecidit, ad alium iudicem appellare, firmiter interim retenta parochialis ecclesiae possessione. Tandem

može nitko takav postupak pripisivati Našoj sitničavosti, jer on slijedi iz Odluka Tridentskih. *U sjednici naime 24, pog. 20 o Obn.* propisano je ovo: *Povrh toga ako je tko u slučajevima, kada to dopušta zakon, uložio priziv, ili se je žalio da mu je u nečem učinjeno krivo, ili je inače, pošto je izminulo dvogodište, o kojemu se govorilo gore, prizvao na višega suca, dužan je sve što je stavljeno u zapisnik pred Biskupom, dostaviti na svoj trošak prizivnom sucu.* ALI IPAK MORA BISKUP PRIJE TOGA BITI UPOZOREN, DA MOŽE PRIZIVOM SUCU SAOPĆITI ONO, ŠTO BI ZA POSTUPAK U PARNICI SMATRAO POTREBITIM.

Iako Nas s pravom podilazi bojazan, da je u suvremenoj jurnjavi palo u zaborav i iz sudovanja izčezlo, da se tako, kako je gore rečeno i kako je to nekoć bilo običajno, upozori sudac, od kojega se priziva; neka ipak Biskup (kako je gore rečeno), kada je podijelio crkvu iz razloga, koji je poznat samo njemu, a ne i drugima, a ipak je takova, da zaslužuje odobrenje, taj razlog priopći i otkrije prizivnom sucu u tajnomu listu. A suci treba da znaju, da su dužni one uzroke i razloge, koje im je Biskup dostavio, držati pod obvezom nepovredne tajnosti, te da ne smiju omalovažiti svjedočanstvo onoga Pastira, kojemu je Božjom odredbom nametnuta dužnost, da poznaje svoje ovce. Teško se naime može vjerovati, da bi se Biskupi ne misleći nikako ni na svoje ni na tuđe spasenje i ne bojeći se kazne od suda vječnosti, dali voditi mržnjom ili naklonošću; te počinili prema Svetim Kanonima sasvim posebnu nepravdu, *time da za zlo kažu, da je dobro, a za dobro da je zlo, praveći tako od tmine svijetlo, a od svijetla tminu.*

Ako bi pako pouzdanost suca, na kojega ide priziv, bila sumnjiva, pa bi smatrao, da mu ne smije otkriti ovakove skrovite razloge; neka ih onda priopći u tajnom listu S. R. C. Stožerniku tadanjem Predstojniku Zbora Saborskog, koji ne će štediti ni savjetom ni nalogom, da bi prizivni sudac zadovoljio pravdi.

§ 17. Osim toga budući da to i pravičnosti odgovara, da se što je moguće kraćim postupkom privedu kraju prizivne parnice, štono su gdjekad na veliku nevolju parničara i na štetu Crkve besmrtne; zato neka u slučaju, gdje je prizivni sudac izrekao presudu, koja u svemu potvrđuje suglasno s Biskupom učinjeni izbor, ne bude nikako mjesta novomu prizivu, nego da je ona time dokrajčena i postala pravomoćnom. Ako bi pako prizivni sudac stvar riješio drugačije no Ordinarij, slobodno je izabranom od Biskupa, koji je podlegao, uložiti priziv na drugoga suca, a međutim zadržava župsku crkvu potpunoma u

postquam tertius quoque iudex sententiam dixerit, ne partes ultra modum graventur laboribus, et expensis, praesertim quia agitur de cura animarum, cui damnosum est, certi Pastoris destitui solatio; is legitimum regendae ecclesiae ius obtineat, cui duae conformes assistunt sententiae, nec ullum novae appellationis remedium succumbenti suffragetur.

§ 18. His sane regulis, quamvis appellatio sublata non sit, satis tamen praesidii comparatum esse arbitramur ecclesiasticae disciplinae, ac recto gerendarum rerum ordini. Unum superest, ut proposita hactenus media debitae executioni mandentur; Eumque in scopum locorum Ordinarii vigilantiam suam desiderari non patiantur. Ferendum quippe non esset, ad nostri Apostolatus auditum novas in diem deferri querelas, ac submovendis abusibus novas implorari leges, ab iis, qui iam praestitutas negligunt et contemnunt.

§ 19. Demum cum non raro contingat, ecclesias parochiales, dignitates, canonicatus, aliaque beneficia curam animarum habentia, a Sede Apostolica esse conferenda; vel quia vacaverint in mensibus reservatis, vel quia ex alio capite dictae Sedi reservata sint; Nos Praedecessorum Nostrorum vestigiis inhaerentes, praecipimus, et mandamus, ut uno vel altero eveniente casu, concursus ab Episcopo sine ullo discrimine indicatur nulla ad hunc actum petita venia, vel licentia, quam Nostris hisce litteris sibi tributam Episcopi intelligant.

§ 20. Absoluto concursu, si res sit de beneficiis curatis, *quae tantum ratione mensium reservata sint,* Episcopus inter approbatos eligat magis idoneum, et Datariae significet, nec acta concursus transmittat, nisi a Dataria cum id opportunum duxerit, requirantur. Sin vero dicta beneficia, quibus cura imminet animarum, e*x alio quovis capite quam mensium Apostolicorum,* Sanctae Sedi reservata sint; eo sane casu, veteri non immutato more, abstineat Episcopus a ferendo dignioris iudicio, et acta concursus ultro Datariae exhibeat.

§ 21. Licebit tamen Ordinariis, pro suo arbitrio, familiaribus litteris Datario scriptis, eidem denunciare personam, quam censent regendae ecclesiae magis idoneam, eumdemque commonere an occulta aliqua, et in actis iuste reticita subsit causa, quae cuipiam obstet ad beneficium curatum obtinendum. Nos ipsi postmodum ab hac Sede omnium principe, et magistra, luculento edocebimus exemplo, quanti fa-

posjedu. Konačno kada je i treći sudac izrekao presudu, da se dalje ne nametnu parničnim stankama poslovi i troškovi, osobito zato, što se radi o dušobrižništvu, pa je štetno da ono ostaje bez sigurnog Pastira; onomu neka pripadne pravo upravljanja crkvom, kojemu budu u prilog dvije saglasne presude, pa onomu, koji je podlegao, ne može više pomoći nikakav pravni lijek i novi priziv.

§ 18. Bez sumnje će na temelju ovih pravila, po našem mišljenju biti ipak, iako nije dokinuto pravo priziva, dovoljno osigurana crkvena stega i potrebiti poredak. Preostaje samo još jedno, da se izloženi propisi zdušno izvrše; u tom cilju neka mjesni Ordinariji ne propuste održavati svoju budnost. Jer ne bi trebalo trpiti, da Apostolstvo naše mora iznova čuti s dana u dan pritužbe i moljakanja, da se zloporabe uklone novim zakonima, i to od strane onih, koji one, što su već izdani, zanemaruju i preziru.

§ 19. Na posljetku jer se nerijetko dešava, da se župske crkve, dostojnosti, kanonikati i druge nadarbine spojene s dušobrižništvom imaju podijeliti od strane Apostolske Stolice; bilo zato što su upražnjene u pridržanim mjesecima, bilo zato što su s drugoga naslova rečenoj Stolici pridržane; Mi slijedeći u tom Pretšasnike Naše, zapovijedamo i nalažemo, da Biskup ima bilo da se radi o prvom bilo o drugom slučaju, raspisati natjecaj bez ikakove razlike, a da za taj čin ne treba tražiti nikakvog dopuštenja ili dozvole, a Biskupi treba da znadu, da im je to ovom pismom podijeljeno.

§ 20. Kada natjecaj bude dovršen, neka Biskup, ako se radi o dušobrižničkim nadarbinama, *koje su samo na osnovu mjeseci pridržane,* izabere između odobrenih sposobnijega i to priopći Datariji, a natjecajne spise ne mora dostaviti, ako ih Datarija, bude li to smatrala potrebitim, ne zatraži. No ako su rečene nadarbine, koje su skopčane s dušobrižništvom, pridržane Svetoj Stolici, *s bilo kojega drugoga naslova, izim Apostolskih mjeseci,* u tomu će se slučaju Biskup dakako, prema starom običaju, koji i dalje ostaje, uzdržati od toga, da označi dostojnijega, pa će Datariji bez daljnjega podnijeti natjecajne spise.

§ 21. Bit će ipak Orindarijima slobodno, ako hoće, u sukromnom listu upravljenom Dataru, istomu označiti osobu, za koju drži da je za upravljanje crkvom sposobnija, te ga upozoriti, ako bi postojao kakav skroviti, u spisima opravdano prešućeni razlog, koji bi nekomu smetao, da dobije dušobrižničku nadarbinu. A u vezi s time Mi ćemo sami s ove Stolice, prvakinje i učiteljice sviju, pokazati očitim primjerom,

ciendum sit episcopale iudicium, quantoque vos honore prosequamur, venerabiles Fratres, in partem Nostrae sollicitudinis evocatos, quibus interim Apostoiicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romae apud S. Mariam Maiorem die XIV Decembris MDCCXLII, Pontificatus Nostri anno tertio.

---

koliko treba cijeniti biskupsko mišljenje i kakovo Vam iskazujemo poštovanje, časna Braćo, kao sudionicima brige Naše, kojima međutim najsrdačije podjeljujemo Apostolski blagoslov.

Dano u Rimu kod Sv. Marije Velike dana XIV. prosinca MDCCXLII., Prvosvećeništva Našega godine treće.

DOCUM. III.

CONSTITUTIO BENEDICTI PP. XIV

«Sacramentum Poenitentiae», 1 Iunii 1741.

Sacramentum Poenitentiae, quam secundam, post naufragium deperditae gratiae, tabulam sancti Patres apte nuncuparunt, Nos licet immerentes ad universi dominici gregis curam superna dispositione vocati, omne studium, et pastoralem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod post amissam baptismi innocentiam datum est divina benignitate perfugium, per daemonum fraudem et hominum Dei beneficiis perverse utentium malitiam, naufragis ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; et quod in salutem, et curationem animarum, a Deo, qui dives est in misericordia, institutum est, execrabili scelestorum quorumdam sacerdotum improbitate, in earum perniciem, atque interitum vertatur.

§ 1. Dudum quidem a fel. record. Gregorio Papa XV Praedecessore Nostro per suas litteras in forma Brevium sub datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem die XXX Augusti MDCXXII, Pontificatus sui anno secundo, sapienter provisum fuit contra quoscumque sacerdotes audiendis confessionibus deputatos, ad turpia et inhonesta sollicitantes; et deinceps successivis temporibus, ad earum litterarum interpretationem ac declarationem, plura subinde a Congregatione Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium adversus haereticam pravitatem generalium Inquisitorum sub die XI mensis Februarii Anno Domini MDCLXI, prodierunt decreta, et a rec. mem. Alexandro PP. VII pariter praedecessore Nostro in Congregatione Generali Sanctae Romanae Universalis Inquisitionis die XXIV Septembris MDCLXV coram eo habita, inter alias ab Evangelica veritate, et sanctorum Patrum doctrina alienas et dissonas propositiones, sexta videlicet, et septima, huc revocandae, damnatae, et prohibitae fuerunt. Nos

DOKAZN. III.

UREDBA BENEDIKTA PP. XIV.

»Otajstvu Pokore«, 1. lipnja 1741.

Otajstvu Pokore, štono su ga sveti Oci nazvali drugom daskom poslije brodoloma, u kojemu je izgubljena milost, dužni smo Mi, iako smo odredbom Svevišnjega nezasluženo pozvani voditi brigu za cjelokupno stado Božje, posvetiti sve svoje nastojanje i pastirsku skrb, da ono, što je po milosrđu Božjem dano da nakon izgubljene poslije krštenja nevinosti utočištem bude, prevarom đavolskom i zloćom ljudi, koji zlorabe dobročinstva Božja, ne postane žalosnom propasti za brodolomce i jadne grješnike; te da se ono, štono je Bog u velikom svom milosrđu ustanovio da služi za spas i ozdravljenje duša, ne izrodi nevaljanštinom ponekih opakih svećenika i bude na njihovu nesreću i propast.

§ 1. Već je davno prije bl. uspom. Grgur Papa XV. Pretšasnik Naš izdao svojim pismom u obliku Brevea s nadnevkom u Rimu kod Svete Marije Velike, dana XXX. kolovoza MDCXXII., Prvosvećeništva njegovog godine druge, mudru odredbu protiv bilo kojih za ispovijed ovlaštenih svećenika, koji bi zavađali na nečiste i sramotne stvari; a iza toga je tokom vremena Zbor Časne Braće Naše Svete Rimske Crkve Stožernika općih Inkvizitora protiv zloće krivovjerja s nadnevkom od XI. mjeseca veljače godine Gospodnje MDCLXI., izdao za tumačenje i objašnjenje onoga pisma više odluka, a jednako je pošt. uspom. Aleksandar PP. VII. Pretšasnik Naš u Općoj Sjednici Svete Rimske i Sveopće Inkvizicija držanoj u njegovoj prisutnosti dana XXIV. rujna MDCLXV., osudio i zabranio među drugim stavcima, koje su u protivnosti s evanđeoskom istinom i naukom Svetih Otaca, šesti i sedmi, na koje naime treba ovdje ukazati. Mi dakle razmišljajući ozbiljno o tom od kolike je važnosti za vječni spas duša, da se

itaque mature perpendentes quanti, momenti sit ad aeternam animarum salutem ea ubique exacte observari, et quanti ad infirmas oves curandas, et decorem Sanctae Ecclesiae Dei retinendum, intersit, ne aliqui sacerdotes Poenitentiae Sacramemto nefarie abutentes, poenitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant, sed animo secum recolentes, se a Christo Domino praesides, et iudices animarum constitutos, ea sanctitate, quae sublimitati ac dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum administrent: Motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostra, praefatas litteras huiusmodi, ac omnia, et singula decreta praedicta ad illarum interpretationem et declarationem emanata, Apostolica auctoritate tenore praesentium approbamus et confirmamus, illisque omnibus et singulis inviolabilis Apostolicae firmitatis robur adiicimus; atque etiam, quatenus opus sit, denuo committimus et mandamus omnibus haereticae pravitatis Inquisitoribus, et locorum Ordinariis omnium regnorum, provinciarum, civitatum, dominiorum, et locorum universi Orbis Christiani, in suis respective dioecesibus, ut diligenter, omnique humano respectu postposito, inquirant, et procedant contra omnes, et singulos sacerdotes tam saeculares, quam regulares quomodolibet exemptos, ac Sedi Apostolicae immediate subiectos, quorumcumque Ordinum, Institutorum, Societatum, et Congregationum, et cuiuscumque dignitatis, et praeeminentiae, aut quovis privilegio, et indulto munitos, qui aliquem poenitentem, quaecumque persona illa sit, vel in actu sacramentalis confessionis vel ante, vel immediate post confessionem, vel occasione, aut praetextu confessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in confessionali, sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato, aut electo, cum simulatione audiendi ibidem confessionem, ad inhonesta, et turpia sollicitare, vel provocare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, aut tunc aut post legendam, tentaverint, aut cum eis illicitos, et inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerint; et quos in aliquo ex huiusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate et circumstantiis, severe animadvertant, per condignas poenas, iuxta memoratam Gregorii Praedecessoris Nostri constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inserta haberi volumus: dantes etiam, si opus sit, et rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, et Ecclesiae Dei iniuriosum, remaneat, ob probationum defectum, impunitum, iam alias in praefata constitutione tributam, procedendi cum testibus etiam singularibus, dummodo praesumptiones, indicia et alia adminicula concurrant.

§ 2. Meminerint praeterea omnes et singuli sacerdotes ad confessiones audiendas constituti, teneri se ac obligari, suos poenitentes, quos

ove odredbe svagdje točno obdržavaju, te koliko pomaganje bolnim ovcama i čast Svete Crkve Božje iziskuje, da ne bi neki svećenici zlorabeći zločinački Otajstvo Pokore pokornicima, mjesto da im pružaju melem zadavali rane, mjesto ribe davali zmiju, mjesto lijeka otrov, nego da drže na umu, da ih je Krist Gospodin postavio da budu vođe i suci duša, pa da moraju zato toliko časno Otajstvo podjeljivati onom svetošću, koja uzvišenosti i dostojanstvu službe odgovara: vlastitom Pobudom i po sigurnom znanju, te zrelom odlukom Našom, odobravamo i potvrđujemo Apostolskom vlašću ovim ona pisma spomenuta, te sve i pojedine gore navedene odluke izdane za njihovo tumačenje i objašnjenje, pa im svima i pojedinim pridajemo snagu nepovredive Apostolske obveznosti: uz to također, ukoliko treba, ponovno povjeravamo i nalažemo svima Inkvizitorima krivovjerske zloće, te mjesnim Ordinarijima svih kraljevina, pokrajina, gradova, gospoštija i mjesta po cijelomu Kršćanskom Svijetu, da u odnosnim svojim biskupijama, pomno i bez svakog ljudskog obzira, istraže i postupe protiv svih i pojedinih svećenika i svjetovnih i redovnih ma kako bili izuzeti i izravno podvrgnuti Apostolskoj Stolici, pripadali oni kojemugod Redu, Zavodu, Družbi i Zboru, pa imali oni kakvogod dostojanstvo i odličje odnosno bilo kakovu povlasticu i ovlast, koji bi pokušali kojega pokornika, bio on kojagod osoba, navađali bilo u samoj svetotajstvenoj ispovijedi bilo prije, bilo neposredno poslije ispovijedi, bilo prigodom ili pod izlikom ispovijedi, bilo i izvan ispovijedi u ispovjedaonici, odnosno na drugom mjestu određenom za ispovijedanje ili izabranom tobože kao da će ondje ispovijedati, na sramotne i bludne stvari, ili ga na to poticati, bilo riječima, bilo znacima, bilo kretnjama, bilo doticajem, bilo pismom, koje će on ili odmah ili poslije pročitati, ili bi se drsko usudili s njim imati nedopuštene i sramotne razgovore ili raspravljanja; te protiv onih, za koje su našli, da su se ogriješili ovakovim grdnim prestupcima, strogo nastupe, prema kakvoći i prilikama zlodjela, primjerenim kaznama, prema spomenutoj uredbi Pretšasnika Našeg Grgura, za koju hoćemo da bude na ovom mjestu umetnuta od riječi do riječi: a uz to dopuštamo i, ako treba ponovno podjeljujemo kako toliko grdno i za Crkvu Božju uvredljivo kažnjivo djelo ne bi, zbog pomanjkanja dokaza, ostalo nekažnjeno, ovlaštenje, koje je već i onako bilo dano u spomenutoj uredbi, da se može postupak provesti i s inokosnim svjedocima, pod uvjetom da su u sticaju pretpostavke, sumnje i druga dokazna pomagala.

§ 2. Povrh toga neka svi i pojedini svećenici, kojima je dano da ispovijedaju, drže na pameti, da su dužni i obvezani svoje pokornike, od

noverint fuisse ab alus, ut supra, sollicitatos, sedulo monere, iuxta occurrentium casuum circumstantias, de obligatione denunciandi Inquisitoribus, sive locorum Ordinariis praedictis, personam, quae sollicitationem commiserit, etiamsi sacerdos sit, qui iurisdictione ad absolutionem valide impertiendam careat, aut sollicitatio inter confessarium, et poenitentem mutua fuerit, sive sollicitationi poenitens consenserit, sive consensum minime praestiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem iam effluxerit, aut sollicitatio a confessario, non pro se ipso, sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant insuper diligenter confessarii, ne poenitentibus, quos noverint iam ab alio sollicitatos sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denunciationem praedictam ad effectum perducentes delinquentem indicaverint competenti iudici, vel saltem se, cum primum poterunt, delaturos spondeant ac promittant.

§ 3. Et quoniam improbi quidem homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, vel aliorum impiis suasionibus, aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei iudicio posthabito, et Ecclesiae auctoritate contempta, innoxios sacerdotes apud ecclesiasticos iudices falso sollicitationis insimulant: ut igitur tam nefaria audacia, et tam detestabile facinus metu magnitudinis poenae coerceatur, quaecumque persona, quae exsecrabili huiusmodi flagitio se inquinaverit, vel per se ipsam innocentes confessarios impie calumniando, vel sceleste procurando, ut id ab aliis fiat, a quocumque sacerdote quovis privilegio, auctoritate, et dignitate munito, praeterquam a Nobis, Nostrisque Successoribus, nisi in fine vitae, et excepto mortis articulo, spe absolutionis obtinendae, quam Nobis et Successoribus praedictis reservamus, perpetuo careat.

§ 4. Demum magnopere cupientes a sacerdotalis iudicii, et sacri tribunalis sanctitate omnem turpitudinis occasionem, et Sacramentorum contemptum, et Ecclesiae iniuriam longe submovere, et tam exitiosa huiusmodi mala prorsus eliminare, et quantum in Domino possumus, animarum periculis occurrere, quas sacrilegi quidam, daemonis potius, quam Dei ministri, loco eas per Sacramentum Creatori suo ac nostro reconciliandi, maiori, peccatorum mole onerantes, in profundum iniquitatis barathrum nefarie submergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium, et aliquorum in theologia Magistrorum consilio desuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Episcoporum supplicationibus hac Nostra in perpetuum valitura sanctione, quemadmodum a pluribus Episcopis per synodales suas constitutiones iam factum esse novimus, omnibus et singulis sacerdotibus, tam saecularibus quam regularibus cuiuscumque

kojih su saznali, da su ih drugi navađali, prema okolnostima odnosnog slučaja, ozbiljno opomenuti, da su obvezani prijaviti Inkvizitorima ili spomenutim mjesnim Ordinarijima onu osobu, koja je počinila takovo navađenje, iako bi to bio svećenik, koji ne ima poglavarske vlasti, da dade valjano odrješenje, ili je navađanje bilo između ispovjednika i pokornika međusobno, budi da je pokornik na navađanje privolio, budi da toga nije nikako učinio, pa i onda, kada je poslije toga navađanja prošlo već dugo vremena ili je ispovjednik navađanje izvršio ne za sebe, nego za drugu koju osobu. Osim toga treba da ispovjednici dobro paze, da ne podijele svetotajstvenog odrješenja takovim pokornicima, za koje znadu, da ih je drugi navađao, dok nisu izvršujući najprije spomenutu prijavu, počinitelja kažnjivog djela prijavili nadležnom sucu, ili dok barem ne dadu svoju riječ i obećanje, da će prijavu učiniti čim budu mogli.

§ 3. A jer se nađe i takovih nevaljanih ljudi, koji vođeni bilo mržnjom, bilo srdžbom, bilo drugim kojim nedostojnim razlogom, bilo potsticani od drugih zlim savjetima ili obećanjima ili laskama ili prijetnjima ili bilo kojim načinom, da zaboravivši na strašni sud Božji i prezrijevši ugled Crkve, lažno okrivljuju pred crkvenim sucima zbog navađanja i nedužne svećenike: da se dakle tako zločinačka drskost i tako strahovito zlodjelo suzbije strahom pred veličinom kazne, neka svaka takova osoba, koja se je okaljala takovom gnjusobom, pa je nevine svećenike ili sama ovako bezbožno oklevetala, ili zlikovački provela, da to drugi učine, bude zauvijek lišena nade, da može dobiti odrješenje od bilo kojega svećenika, imao on kojugod ovlasticu, vlast i dostojanstvo, osim na kraju života i u času smrti, nego jedino od Nas i od Naših Nasljednika, jer je pridržajemo Sebi i rečenim Nasljednicima.

§ 4. Konačno u želji da što dalje uklonimo od svećeničkog sudovanja, i od svetosti svetoga sudišta svaku prigodu za nečistu stvar i za prezir Otajstava i vređanje Crkve, te da ovakova pogubna zla posvema istrijebimo i spriječimo, koliko u Gospodu možemo, pogibli, u koje dovode duše poneki svetogrdni više vražji no Božji službenici, pa ih zločinački guraju, umjesto da ih po Otajstvu pomire sa Stvoriteljem svojim i našim, navaljujući na njih još veće grijehe, u duboki ponor zloće, pošto smo se posavjetovali o tom s nekima od Časne Braće Naše Svete Rimske Crkve Stožernicima, te s nekoliko Naučitelja bogoslovlja, ovom našom odredbom, koja će važiti za vjekovita vremena, kako je to, koliko znamo, već i propisalo više Biskupa u svojim sinodskim ustanovama, Apostolskom vlašću i puninom moći Naše priječimo i zabranjujemo svima i pojedinim svećenicima, i svjetovnima i redovnima bilo kojega Reda, te dostojanstva, ma i bili inače za ispovijedanje

Ordinis, ac dignitatis, tametsi alioquin ad confessiones excipiendas approbatis, et quovis privilegio et indulto, etiam speciali expressione, et specialissima nota et mentione digno suffultis, auctoritate Apostolica, et Nostrae potestatis plenitudine interdicimus et prohibemus, ne aliquis eorum, extra casum extremae necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, et deficiente tunc quocumque alio sacerdote qui confessarii munus obire possit, confessionem sacramentalem personae complicis in peccato turpi atque inhonesto, contra sextum decalogi praeceptum commisso, excipere audeat, sublata propterea illi ipso iure quacumque auctoritate et iurisdictione ad qualemcumque personam ab huiusmodi culpa absolvendam; adeo quidem, ut absolutio, si quam impertierit, nulla atque irrita omnino sit, tamquam impertita a sacerdote, qui iurisdictione ac facultate ad valide absolvendum necessaria privatus existit, quam ei per praesentes has Nostras adimere intendimus, et nihilominus, si quis confessarius secus facere ausus fuerit, maioris quoque excommunicationis poenam, a qua absolvendi potestatem Nobis solis, Nostrisque Successoribus dumtaxat reservamus, ipso facto incurrat.

§ 5. Declarantes etiam, et decernentes quod nec etiam in vim cuiuscumque Iubilaei, aut etiam Bullae, quae appellatur Cruciatae Sanctae, aut alterius cuiuslibet indulti, confessionem dicti complicis huiusmodi quisquam valeat excipere, eique sacramentalem absolutionem elargiri; cum ad hunc effectum, et in hoc casu, nullus confessarius, utpote qui in huiusmodi peccati, et poenitentis genere iurisdictione, ut praefertur, careat, et absolvendi facultate a Nobis privatus existat, habendus sit pro confessario legitimo, et approbato. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, praesertim quae nuncupantur Cruciatae Sanctae, vel Iubilaei Universalis et plenarii, necnon quibusvis Ecclesiarum, et monasteriorum, et Ordinum quorumlibet, quorum ipsi sacerdotes fuerint, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et Litteris Apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, et decretis, etiam motu proprio, aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, et innovatis; quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Volumus demum ac praecipimus, ut omnes locorum Ordinarii, tam praesentes quam futuri pro tempore existentes, in approbatione confessariorum, tam praedictam Constitutionem Gregorii Praedecessoris, quam praesentem hanc Nostram, ab omnibus sacerdotibus approbandis attente legi et accurate observari curent, moneantque eos

odobreni i imali kakovu mu drago povlasticu i ovlast, pa bilo i takovu, koja bi zavrijedila, da se izrijekom navede i posebice označi i spomene, da se nijedan od njih ne smije usuditi, izvan slučaja skrajne nužde, to jest na času smrti, a i tada samo ako nema bilo kojega drugoga svećenika, koji bi mogao izvršiti službu ispovjednika, saslušati svetotajstvenu ispovijed takove osobe, koja je sukrivcem s njim u tom, što su zajedno počinili sramotni i nečisti grijeh protiv šeste zapovijedi Božje, te mu je stoga snagom samoga zakona oduzeta svaka moć i vlast odriješiti bilo koju osobu od takvoga grijeha; i to tako, da će odrješenje, koje bi podijelio, bilo bezuvjetno ništavo i nevaljano, jer je podijeljeno od svećenika, kojemu je oduzeta vlast i ovlaštenje potrebno za valjano odrješenje, koje mu ovim Našim pismom oduzimljemo; a ako bi se koji ispovjednik kraj svega toga ipak drznuo drugačije učiniti, upada tim samim i u kaznu velikog izopćenja, od kojega odriješiti pridržajemo vlast isključivo Nama samima i Našim Nasljednicima.

§ 5. Izjavljujemo također i odlučujemo, da nitko ne može ispovjediti ni podijeliti svetotajstveno odrješenje ovakvomu svomu sukrivcu pa niti snagom bilo kakvoga Jubileja ili bilo kakove Pečatnice pa ni one, što se naziva Križaricom Svetom, ili bilo koje druge ovlastice, budući da se u tu svrhu i u takvom slučaju ne može smatrati zakonitim i odobrenim ispovjednikom, jer u pogledu ovakovog grijeha i takovog pokornika nema vlasti, kako je gore rečeno, pošto mu je po Nama oduzeto ovlaštenje odriješiti. Bez obzira na protivne Ustanove, te Apostolske Odredbe, napose na one, koje se nazivaju Križaricom Svetom, odnosno Općenitog i potpunog Jubileja, isto tako ni na koje ustanove i običaje samostana i bilo kojih Redova, kojima bi ti svećenici pripadali, pa ni onda, kada je njihova obvezatnost potvrđena prisegom, Apostolskim odobrenjem ili kojomgod drugom potvrdom, nadalje ni na povlastice, ovlasti i Apostolska Pisma, bila ona podijeljena bilo kojim riječima i oblicima i bilo s kojim zaporkama, iako su opetovano potvrđena i obnovljena; sve takovo, kako da smo ovdje njihov sadržaj doslovno naveli, posebice i izričito samo za ovaj slučaj dokidamo, bez obzira na sve ostalo tomu protivno bilo ono što mu drago.

§ 6. Hoćemo na posljetku i nalažemo, da svi mjesni Ordinariji, kako sadanji tako i oni, koji će to s vremenom biti, vode brigu o tom, da svi svećenici, koji imaju biti odobreni prigodom ispita za ispovjednike, pozorno pročitaju i poslije točno obdržavaju i gore spomenutu uredbu Grgurovu i ovu Našu, te da ih u Gospodu opomenu i pozovu, da

in Domino atque hortentur, ut sacrum ministerium ipsorum fidei commissum summa animi innocentia, morum puritate, iudicii integritate peragant, exhibeantque semetipsos ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. Memores praeterea sint se locum tenere, ac vices obire summi atque aeterni Sacerdotis, qui sanctus, innocens, impollutus, per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi: sedulo igitur studeant diligenterque caveant, ne quaerentibus et pulsantibus eorum culpa caelum claudatur; ne deperditae oves ad ovile dominicum redire properantes, eorum manibus ferarum dentibus dilaniandae tradantur; ne prodigi filii egentes et saucii ad coelestem Patrem revertentes, nefaria eorum improbitate, gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via sunt, confodiantur.

§ 7. Ut autem praesentes Litterae ad omnium notitiam facilius deveniant, et nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas seu earum exempla ad valvas Ecclesiae Lateranensis, et Basilicae Principis Apostolorum, necnon Cancellariae Apostolicae, Curiaeque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Florae de Urbe, ut moris est, affigi et publicari, sicque publicatas et affixas, omnes et singulos, quos illae concernunt, perinde arctare et afficere, ac si unicuique eorum nominatim et personaliter intimatae fuissent: utque ipsarum praesentium Litterarum transumptis seu exemplis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem prorsus fides tam in iudicio quam extra illud, ubique adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur si forent exhibitae vel ostensae.

§ 8. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostrae voluntatis, sanctionis, praecepti, mandati et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac BB. Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Kalendis Iunii, Pontificatus Nostri Anno I.

X. SUB.-DATARIUS.

PRO D. CARD. PASSIONEO
CAIETANUS AMATUS.

izvršuju svetu službu, koja je njihovoj vjernosti povjerena, najvećom nevinošću srca, čistoćom duševnosti, nepovrednošću suda, te da se zaista pokažu kao službenici Kristovi i djelitelji tajna Božjih. Neka povrh toga drže na umu, da stoje na mjestu i da su zamjenici vrhovnoga i vječnoga Svećenika, koji je svet, nevin, neoskvrnjen sebe prikazo po Duhu Svetom kao nevinu žrtvu Bogu, da bi od djela smrtnih očistio savjest našu za službu živomu Bogu: neka dakle brižno nastoje i pomno paze, da im se, kada budu tražili i kucali, njihovom krivnjom ne zatvori nebo; da ne budu izgubljene ovce, koje hrle povratiti se u ovčinjak gospodnji, njihovim rukama bačene u ralje zvijerima, da ih razderu; da ne budu oni sinovi razmetni, koji se ubogi i izranjeni vraćaju Ocu nebeskomu, zbog njihove zlikovačke nevaljanštine, na tom putu izmrcvareni još većim ranama grijehova.

§ 7. Zato pako da bi ovo Pismo što lakše došlo do znanja svima, te da se nitko ne bi mogao pozivati na to, da za nj nije znao, hoćemo da ono, odnosno njegovi prijepisi budu po običaju izvješteni i objavljeni na vratnicama Crkve Lateranske, te Bazilike Prvaka Apostolskoga, a i Apostolske Pisarne, te Opće Kurije na Brdu Citatoriju i na Poljani Cvijete u Gradu, te da ono ovako objavljeno i izvješeno, bez daljnjega veže i obvezuje sve i pojedine, na koje se ono odnosi, kao da je svakomu od njih poimence i osobno saopćeno bilo: pa da se ima prijepisima ili primjercima istoga ovoga Pisma, pa i tiskanima, ovjerenima rukom kojega javnoga Bilježnika, te utvrđenima pečatom koje osobe podignute u crkveno dostojanstvo, priznati svagdje, i u sudu i izvan njega, sasvim jednaka vjerovnost, koja bi mu se priznavala u izvorniku, kada bi taj bio predočen ili pokazan.

§ 8. Nikomu dakle od ljudi nije slobodno ovu listinu Naše volje, odredbe, propisa, naloga i dokinuća prekršiti ili joj se drsko usprotiviti. A ako bi se tko usudio takovo što pokušati učiniti, neka znade, da će upasti u nemilost Svemogućega Boga, i Bl. njegovih Apostola Petra i Pavla.

Dano u Rimu kod Sv. Marije Velike godine Utjelovljenja Gospodnjega tisuću sedam sto četrdeset i prve, na dan lipanjskih Kalenda, Prvosvećeništva Našega godine I.

X. DODATARIJ.

ZA G. STOŽER. PASSIONEA
KAJETAN AMATO

DOCUM. IV.

EX CONSTITUTIONE PAULI PP. III

«Altitudo», 1 Iunii 1537.

..... Sane cum sicut, non sine grandi et spirituali mentis nostrae laetitia, accepimus, quamplures incolae occidentalis et meridionalis Indiae, licet divinae sint legis expertes, S. Spiritu tamen cooperante, illustrati, errores, quos hactenus observarunt, penitus ab eorum mentibus et cordibus abiecerint, ac fidei catholicae veritatem et S. Ecclesiae unitatem amplecti, et secundum ritum eiusdem Romanae Ecclesiae vivere desiderent et proponant..... Super eorum vero matrimoniis hoc observandum decernimus, ut qui ante conversionem plures iuxta eorum mores habebant uxores, et non recordantur quam primo acceperint, conversi ad fidem unam ex illis accipiant, quam voluerint, ut cum ea matrimonium contrahant per verba de praesenti, ut moris est; qui vero recordantur quam primo acceperint, aliis dimissis, eam retineant. Ac eis concedimus, ut coniuncti etiam in tertio gradu tam consanguineitatis, quam affinitatis, non excludantur a matrimoniis contrahendis donec huic S. Sedi super hoc aliud visum fuerit statuendum...

DOKAZN. IV.

IZ UREDBE PAVLA PP. III.

»Visina«, 1. lipnja 1537.

.... Kako su mnogobrojni žitelji zapadne i južne Indije, što smo zaista s velikim veseljem duše saznali, posvema izbacili iz svojih duša i srdaca, iako ne poznaju zakona Božjega, no ipak uz pomoć Sv. Duha rasvijetljeni, zablude, kojih su se do sada držali, pa su izjavili želju i odluku, da prihvate istinu katoličke vjere i jedinstvo Sv. Crkve, te da žive prema propisima iste Rimske Crkve... A u pogledu njihovih brakova određujemo da se ima obdržavati ovo, da oni, koji su imali prije obraćenja prema njihovom običaju više žena, a ne sjećaju se koju su uzeli kao prvu, kada se obrate, neka uzmu između njih jednu, koju budu htjeli, da s njom tada sklope ženidbu uz običajne riječi; oni pako, koji bi se sjećali, koju su prvu uzeli, moraju, otpustivši druge, ovu zadržati. Uz to im dopuštamo, da ne budu spriječeni sklopiti ženidbe ni oni, koji su u rodbinstvu također u trećem koljenu bilo srodstva bilo tazbine, doklegod ne bude ova Sv. Stolica smatrala potrebitim, da odredi drugačije...

DOCUM. V.

CONSTITUTIO S. PII PP. V

«Romani Pontificis», 2 Augusti 1571.

Romani Pontificis aequa et circumspecta providentia, ne ea quae pro salubri Indorum noviter ad fidem conversorum directione sanciri debent et terminari, alicuius haesitationis scrupulo subiaceant, declarationibus et aliis opportunis consuevit providere remediis. Cum itaque, sicut accepimus, Indis in sua infidelitate manentibus plures permittantur uxores, quas ipsi etiam levissimis de causis repudiant, hinc factum est quod recipientibus baptismum permissum sit permanere cum ea uxore, quae simul cum marito baptizata existit; et quia saepenumero contingit illam non esse primam coniugem, unde tam ministri quam Episcopi gravissimis scrupulis torquentur, existimantes illud non esse verum matrimonium, sed quia durissimum esset separare eos ab uxoribus cum quibus ipsi Indi baptismum susceperunt, maxime quia difficiliimum foret primam coniugem reperire: ideo Nos, statui dictorum Indorum paterno affectu benigne consulere, atque ipsos Episcopos et ministros ab huiusmodi scrupulis eximere volentes, motu proprio et ex certa scientia Nostra, ac apostolicae potestatis plenitudine, ut Indi, sic ut praemittitur baptizati, et in futurum baptizandi, cum uxore, quae cum ipsis fuerit baptizata et baptizabitur, remanere valeant, tamquam cum uxore legitima, aliis dimissis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, declaramus, matrimoniumque huiusmodi inter eos legitime consistere, *etc.*

DOKAZN. V.

UREDBA SV. PIJA PP. V.

»Rimski Prvosvećenik«, 2. kolovoza 1571.

Rimski Prvosvećenik uvijek je jednakom i dalekovidnom brigom običavao poskrbiti se objašnjenjima i drugim primjerenim pomagalima za to, da ne bude kakovog sitničavog oklijevanja u pogledu onoga, što se je moralo propisati i odrediti za spasonosno vodstvo na vjeru novoobraćenih Indijaca. Budući da je tako, kao što smo obaviješteni, dopušteno Indijcima, dok su u svojoj poganštini, da imaju više žena, što ih oni otpuštaju i zbog najneznatnijih razloga, određeno je stoga, da se onima, što se pokrste dopušta, da zadrže onu ženu, koja se je pokrstila zajedno s mužem; no kako se često događa, da to nije prva njegova žena, to se zbog toga duhovnici i Biskupi muče u teškoj dvojbi, misleći da se tu ne radi o pravoj ženidbi; ali jer bi bilo vrlo nesmiljeno, rastavljati ih od supruga, s kojima su ti Indijci pokršteni, osobito zato što bi bili vrlo teško pronaći prvu njihovu suprugu; stoga Mi u želji da dobrostivo očinskom ljubavi sredimo stanje spomenutih Indijaca, te da ujedno tamošnje Biskupe i duhovnike oslobodimo dvojbi, vlastitom pobudom i po sigurnom znanju Našemu i punini apostolske vlasti, ovim izričemo s apostolskom moći da oni Indijci, koji su tako kao što je rečeno pokršteni i oni, koji će se pokrstiti, mogu zadržati onu suprugu, koja je s njima bila ili će tek biti pokrštena, kao zakonitu suprugu, pošto su druge otpustili, te da je ovakav njihov brak zakonit, *itd.*

DOCUM. VI.

CONSTITUTIO GREGORII PP. XIII

«Populis», 25 Ianuarii 1585.

Populis ac nationibus nuper ex gentilitatis errore ad fidem catholicam conversis expedit indulgere circa libertatem contrahendi matrimonia, ne homines, continentiae servandae minime assueti, propterea minus libenter in fide persistant, et alios illorum exemplo ab eius perceptione deterreant. Quoniam igitur saepe contingit multos utriusque sed praecipue virilis sexus infideles, post contracta gentili ritu matrimonia, ex Angola, Aethiopia, Brasilia, et aliis Indicis regionibus, ab hostibus captos, a patriis finibus et propriis coniugibus in remotissimas regiones exterminari, adeo ut tam ipsi, captivique qui in patria remanent, si postea ad fidem convertantur, coniuges infideles tam longo locorum intervallo disiunctos, an sine contumelia Creatoris secum cohabitare velint, ut par est, monere nequeant, vel quia interdum ad hostiles et barbaras provincias ne nuntiis quidem accessus pateat, vel quia ignorent prorsus in quas regiones fuerint transvecti, vel quia itineris longitudo magnam afferat difficultatem: idcirco Nos, attendentes huiusmodi connubia inter infideles contracta, vera quidem, non tamen adeo rata censeri, ut necessitate suadente dissolvi non possint, talium gentium infirmitatem paterna pietate miserati, universis et singulis dictorum locorum Ordinariis et parochis, et presbyteris Societatis Iesu ad confessiones audiendas ab eiusdem Societatis Superloribus approbatis et ad dictas regiones pro tempore missis vel in illis admissis, plenam auctoritate Apostolica, tenore praesentium, concedimus facultatem dispensandi cum quibuscumque utriusque sexus Christifidelibus incolis dictarum regionum et serius ad fidem conversis qui ante baptisma susceptum matrimonium contraxerunt, ut eorum quilibet, superstite coniuge infideli, et eius con-

DOKAZN. VI.

UREDBA GRGURA PP. XIII.

»Pucima«, 25. siječnja 1585.

Pucima i narodima, štono su se od nedavna obratili iz zablude poganstva na vjeru katoličku, valja u pogledu slobode u sklapanju brakova davati pogodnosti, da ovi ljudi, koji nimalo nisu navikli živjeti uzdržljivo, zbog toga manje rado ustraju u vjeri i da se drugi gledajući njih ne odbiju od vjere. Jer se dakle često događa, da mnogi nevjernici obojega, a osobito muškog spola iz Angole, Etiopije, Brazilije i drugih Indijskih krajeva, budu nakon toga, što su sklopili poganskim obredom ženidbe, zarobljeni od neprijatelja silom odvučeni od domaćeg ognjišta i od svojih supruga u najudaljenije krajeve, tako da ni oni ni zarobljenici, koji su ostali u domovini, ne mogu, ako se poslije obrate i pokrste, staviti nevjerničkim supruzima, koji su u tolikoj udaljenosti od njih, onako kako treba, upite, da li hoće s njima živjeti u bračnoj zajednici bez poruge Stvoritelja, i to ili stoga što tada nema pristupa ni putem glasnika u one neprijateljske i divljačke pokrajine, ili stoga što im je posvema nepoznato, u koje su oni krajeve otpremljeni, ili stoga što u tom veliku poteškoću uzrokuje dugi put: zato Mi, držeći na umu, da se ovakove između nevjernika sklopljene ženidbe imaju smatrati doduše valjanima, no ipak ne toliko tvrdima, da se u slučaju nužde ne bi mogle razriješiti, iz očinskog milosrđa prema nevoljama takovih naroda, podjelujemo Apostolskom vlasti ovim pismom svima i svim pojedinim mjesnim Ordinarijima i župnicima spomenutih krajeva, te svećenicima Družbe Isusove od Poglavara iste Družbe na ispovijedanje ovlaštenima i povremeno u spomenute krajeve poslanima ili pripuštenima, puno ovlaštenje davati oprost svima kršćanskim vjernicima žiteljima spomenutih krajeva i po tom na vjeru obraćenima, koji su prije pokrštenja sklopili ženidbu, da svaki od njih može, za života nevjerničkog supruga i nikako ne

sensu minime requisito, aut responso non expectato, matrimonia cum quovis fideli alterius etiam ritus contrahere et in facie Ecclesiae solemnizare, et in eis postea carnali copula consummatis quoad vixerint remanere licite valeant: dummodo constet etiam summarie et extraiudicialiter, coniugem, ut praefertur, absentem moneri legitime non posse, aut monitum intra tempus in eadem monitione praefixum suam voluntatem non significasse; quae quidem matrimonia, etiamsi postea innotuerit coniuges priores infideles suam voluntatem iuste impeditos declarare non potuisse, et ad fidem etiam tempore transacti secundi matrimonii conversos fuisse, nihilominus rescindi nunquam debere, sed valida et firma, prolemque inde suscipiendam legitimam fore decernimus. Non obstantibus *etc.*

---

pitajući, da li on na to pristaje, odnosno ne čekajući na odgovor, sklopiti ženidbu s bilo kojim vjernikom pa i drugoga obreda, te je pred licem Crkve propisano uzakoniti, te onda pošto su je tjelesnim združenjem izvršili, u njoj ostati za cijeli život: pod uvjetom, da je utvrđeno, pa bilo to samo kratkim i vansudskim postupkom, da se otsutni suprug, kako je rečeno, ne može propisno obavijestiti, odnosno da on pošto je obaviješten, nije u roku u istoj obavijesti propisanom, svoju volju očitovao; a ovakove se ženidbe, uza sve to, što bi se možda poslije saznalo, da nevjernički prvašnji supruzi nisu svoje volje očitovali, jer su bili zakonito spriječeni i da su i sami u vrijeme, kada je druga ženidba sklopljena, već bili pokršteni, ne smiju nikada raspustiti, nego određujemo da su valjane i tvrde i djeca u njima rođena zakonita. Bez obzira *itd.*

INDEX

ANALYTICO-ALPHABETICUS

INDEX ANALYTICO-ALPHABETICUS

Abbates: *nullius:* quinam, 319 § 1; qualitates, 320 § 2; nominatio, institutio, confirmatio, 320 § 1, 991 § 3; electio, 321; benedictio, 322 § 2, 2402; nomina in iure, 198 § 1, 215 § 2; possessio capienda, 322 § 1, cf. 2394; iura et privilegia, 323 § 1: quod attinet ad Sacramenta, 782 § 3, 957, 958 § 1 n. 4, 959; ad Concilia, 223 § 1 n. 3, 282 § 1, 285, 286 § 1, cf. 292; ad alia, 120 § 2, cf. 2341, 323 § 2, 325, 914, 916; obligationes, 323 § 1, 1406 § 1 n. 3 § 2, cf. 2403; funus, 1205 § 2, 1219 § 2, cf. 1230.

— *regulares de regimine:* benedictio, 625; iura et privilegia quod attinet ad Concilia, 223 § 1 n. 4, 358 § 1 n. 8; ad ordines, 964 n. 1; ad alia, 625.

Abbatiae *nullius:* erectio, circumscriptio, divisio, unio, suppressio, 215 § 1; quo iure reguntur, 215 § 2, 319 § 2; capitulum, 324; sede vacante vel impedita, 327.

Abiuratio requirenda ab apostatis, etc., 2314 § 2.

Abortum *procurantes:* poenae, 2350 § 1; irregularitas, 985 n. 4.

Abrogatio legis, 22; impedimentorum matrimonialium, 1040.

Absentes: adscriptio associationibus piis, 693 § 3.

Absolutio: *a censuris* vide **Abiuratio, Censura.**

— *complicis:* invaliditas, illiceitas, 884; poenae, 2367.

— *sacramentalis:* denegatio, dilatio, 886; stante censura, 2250; formula, 885; minister, 872, 881, 882, 2284; poenae, 2322 n. 1, 2366, 2367.

Abstinentia vide **Dies** *abstinentiae,* **Lex** *abstinentiae.*

Abusus: potestatis ecclesiasticae, 2404-2414; auctoritatis vel officii ad delictum patrandum, 2207 § 2; in ecclesiastica disciplina impediendi, 274 n. 4, 336 § 2; privilegii, 78; religiosorum exemptorum, 617.

Acatholici: commendatio pastoribus eccles., 1350 § 1; quibus prohibeantur, 542 n. 1, cf. 2411, 693 § 1, 987 n. 1, 1657 § 1; matrimonium, 1099 § 2; Sacramentalia, 1149, 1152.

Accessus iudicialis vide **Recognitio** *iudicialis.*

Accusatio: *criminalis:* reservatur promotori iustitiae, 1934.

— *matrimonii* vide **Causae** *matrimoniales.*

— *ordinationis* vide **Causae** *contra sacram ordinationem.*

Acta: *causae:* exstinctio, 1738; circa dispensationem super rato, 1985.

— *Conciliorum:* promulgatio, 291, 304 § 2.

— *Curiae:* vis, 1813 § 1 n. 1.

— *electionis:* confectio, subscriptio, 171 § 5.

— *inquisitionis:* custodia in archivo, 1946 § 2 nn. 1, 2; traditio promotori iustitiae, 1954.

— *iudicialia:* redactio, 1642, 1643; tempus confectionis, 1639, cf. 1635; vis, 1593, 1813 § 1 n. 3; custodia in archivo, 1645 § 2; exemplaris traditio, 1645 § 3; nullitas, 1585 § 1, 1587; in causis matrimonialibus, 1969 n. 4, 1985; transmissio, 1644, 1884, 1890.

— *processus:* exstinctio, 1738; nullitas, 1723; peremptio, 1740; informativi in causis Sanctorum, 2054-2056; in perquisitione scriptorum, 2046; in causis matrimonialibus, 1969 n. 1; in nonnullis negotiis et sanctionibus poenalibus, 2142, 2146 § 2; in dimissione religiosorum exemptorum a votis perpetuis, 666.

— *Romani Pontificis:* munus scribendi, 264.

— *Sedis Apostolicae:* Commentarium officiale S. Sedis, 9; poenae impedientium, 2333.

Actio: 1511, 1667, 1669 § 1.

— ex *attentato:* 1855 §§ 2, 3.

— *civilis:* ex delicto, 1701, 1704, 1705, 2210.

— *criminalis:* 1702, cf. 1555 § 1, 1934, 1938.

— de *damno infecto:* 1678.

— ex *nullitate sententiae:* 1893, cf. 1895.

— ad obtinendam declarationem *nullitatis actus:* 1679-1683, 1855 §§ 2, 3.

— ex *nunciatione novi operis:* 1676, 1677.

— contra *sacram ordinationem:* 1997.

— *personalis:* 1534 § 1, 1922 § 2.

— *petitoria:* 1668 § 1.

— *poenalis:* 1703, 2210, 2240.

— *possessoria:* 1668 § 2, 1693-1700.

— *realis:* 1564, 1922 § 1.

— *reconventionalis:* 1630, 1690-1692.

[**Actio**]:
— *recuperandae possessionis seu de spolio:* 1560 n. 1, 1633 § 3, 1698, 1699.
— *rescissoria:* 1684-1685.
— *retinendae possessionis:* 1695-1696.
— de *statu personarum:* 1701.
Actor: quinam, 1646, 1654, 2263; citatio, 1712 § 3; comparitio personalis, 1647; contumacia, 1849-1851; forum adeundum, 1559 § 3; libellus proponendus, 1706-1710; articuli, 1745 § 1; actiones, 1669 § 1; renuntiatio instantiae, 1740, 1741; aditio fori saecularis, 1554.
Actuarius: assumptio, 1585 § 2; officium, 171 § 5, 1643, 1645 § 3, 1778-1780, 2013 § 1; vide **Notarius, Tribunalis ministri.**
Actus: validitas ex errore, 104; ex vi aut metu, 103; nullitas, 1679-1682, cf. 1855 § 2.
— *collegiales:* 101 § 1.
— *legitimi ecclesiastici:* quinam, 765 n. 2, 766 n. 2, 795 n. 2, 2256 n. 2; quibus prohibendi, 2294 § 2, 2315, 2350 § 2, 2357 § 2; quibus prohibiti, 2353, 2263, 2375, 2385.
« **Ad beneplacitum nostrum** »: vis formulae, 183 § 2.
Adiuncti notariis: officium, 2016, 2017, 2055; electio, 2093 § 2; iusiurandum, 2037 § 1; praesentia, 2094.
Administratio: bonorum *beneficialium* vide **Beneficiarii.**
— bonorum *ecclesiasticorum:* quinam supremus administrator, 1518; administratores immediati quinam, 262, 691 § 1; 1489 § 3; 1519-1521 (vide **Consilium** *administrationis*, **Consilium** *fabricae*), 1545, 1547; quodnam eorum officium (vide **Administratores**); vigilantia Ordinarii, 535, 1478, 1519, 1521; poenae usurpantium, detinentium, 2345, 2346; forum, 1560 n. 3.
— bonorum *laicalium* prohibita clericis sine licentia Ordinarii, 139 § 3.
— bonorum *mensae episcopalis:* sede plena, 1483, 1572 § 2, sede vacante, 442.
— bonorum *religiosorum:* facienda ad normam constitutionum, 532 § 1, 676 § 2; quinam expensas faciunt aut ordinarios actus administrationis, 532 § 2; an requiratur aliquando consensus Ordinarii loci pro collocatione pecuniae aut collocationis mutatione, 533; quid quoad debita contracta vel contrahenda, 536; vigilantia Ordinarii loci et Superioris regularis, 535; quid quoad hoc de religioso ad dignitatem extra religionem evecto, 628.
— *pecuniae* pro causis Sanctorum, facienda a postulatore secundum instructiones Sedis Apost., 2007 n. 2.
Administratores: admissio ad ordines, 987 n. 3.
— *Apostolici:* constitutio, 248 § 2, 312; possessio capienda, 313; iura et officia, 198 § 1, 282 § 1, 286 § 1, cf. 292, 314, 315, 379
[**Administratores**]: §§ 3, 4; quaedam prohibita, 316 § 2; cessatio muneris, 318.
— *bonorum ecclesiasticorum:* officium, 1522, 1523, 1527, 1539 § 2; quaedam prohibita, 1526, 1540; obligationes quod attinet ad onera Missarum, 837-841; ad lites agendas, 1526; ad operarios, 1524; ad reddendas rationes, 1525; quoad iudicia, 1526, 1649, 1653, 1757 § 3 n. 1, 1795 § 2 n. 1; refectio damnorum, 1528.
Adnotatio: collati *baptismi:* 777-779.
— collatae *confirmationis:* 798-800.
— celebrati *matrimonii,* 1103, vel eius declaratae nullitatis, 1988.
— *mortis:* 1238.
— peractae *ordinationis:* 1010, 1011.
— emissae *professionis religiosae:* 576 § 2.
Adnotationes aliae in libro baptizatorum faciendae, 470 § 2.
Adoptio: reddit matrimonium illicitum, 1059, invalidum, 1080.
Adscriptio: *clericorum* alicui dioecesi vel religioni, 111-117; *fidelium* associationibus piis, 693-695.
Adspirantes: 544, cf. 2411; vide **Postulatus.**
Adulterium: impedimentum matrimonii, 1075 n. 1, 2; ius coniugis innocentis, 1129; poenae, 2357 § 2, 2359 § 2.
Adulti vide **Baptismus.**
Advena: quinam, 91.
Advocati: quinam, 1657, 1658 § 4; clerici, 139 § 3; commissio seu mandatum, 1661; approbatio, 1658; improbatio seu non admissio, 1663; officium, 1862, 1866; secretum, 1755 § 2 n. 1; quaedam prohibita, 1665, 1757 § 3 n. 1, cf. 1755 § 2 n. 1, 1866 § 1; necessitas, 1655; pluralitas, 1656 § 3; gratuitum patrocinium, 1916; poenae, 1666, 1916 § 1, 2407; remotio, 1664.
— *in causis Sanctorum:* quinam, 2018; officium, 2076, 2078, 2106 § 2, 2109 n. 3, 2121 n. 1, 2122 § 4, 2131; testificatio, 2027 § 2.
Aediculae coemeteriales: quid, 1190; Missae, 1194, 1202 § 2; interdictae, 2273.
Aedificatio ecclesiae: 1164; consensus Ordinarii, 1162, cf. 1676 § 2, 1677.
Aes alienum vide **Debita.**
Aetas: ad leges mere ecclesiasticas, 12; ad abstinentiam vel ieiunium, 1254; ad maioritatem, 88 § 1; ad pubertatem, 88 § 2; ad matrimonium, 1067; ad novitiatum, 542 n. 1, 555 § 1 n. 1; ad professionem, 572 § 1 n. 1, 573; ad munus: Episcopi, 331 § 1 n. 2; Vicarii Capitularis, 434 § 1; Vicarii Generalis, 367 § 1; Superioris maioris vel Antistitae, 504; magistri novitiorum eiusque socii, 559 §§ 1, 2; canonici poenitentiarii, 399 § 1; confessarii religiosarum, 524 § 1; officialis vel vice-officialis, 1573 § 4; patrini, 766 n. 1, 796 n. 3; ad sacramentum confirmationis, 788; poeni-

[**Aetas**]:
tentiae, 906; ad ordines maiores, 975, 2374; in ordine ad delictum, 2204, ad poenas, 2230.
Affines: in causis matrimonialibus affinium, 1974; in causis Sanctorum, 2027 § 1; in aliis causis, 1755 § 2 n. 2; in ordine ad bona eccl., 1520 § 2, 1540; infamia, 2293 § 4.
Affinitas: fundamentum, 97 § 1; extensio, 97 § 2; computatio, 97 § 3; multiplicatio, 1077 § 2; impedimentum matrimonii, 1042 § 2 n. 2, 1077, 1990; in causis iudicialibus, 1613.
Aggregatio vide **Archiconfraternitates.**
Alienatio bonorum ecclesiasticorum: validitas, invaliditas, 534, 1530; quomodo facienda, 534 § 1, 1531 § 2, 1532, 1533; effectus, 1534, 2347; poenae, 2347 n. 3.
Altare: qualitates, 822 § 1, 1199, 1202; consecratio, 823 § 2, 1165 § 5, 1200; custodia et ornatus, 1268; titulus, 1201.
— *fixum* seu *immobile:* sensu liturgico quod, 1197 § 1 n. 1, 1198 §§ 1, 2, 4; necessitas, 1197 § 2; consecratio, 323 § 2; amissio consecrationis, 1200 §§ 1-3.
— *mobile,* sensu liturgico quod, 1197 § 1 n. 2; quale debeat esse, 1198 §§ 1, 3, 4; consecrationis necessitas, 1199 § 1, minister, 1199 § 2, amissio, 1200 § 1-3.
— *papale:* 823 § 3.
— *portatile:* privilegium, 822 §§ 2, 3, 239 § 1 n. 7.
— *privilegiatum:* indultum, 239 § 1 n. 10, 916, 917; indicatio, 918 § 1; eleemosyna non augenda pro Missa in eo celebrata, 918 § 2.
Alumni vide **Rectores** *collegiorum.*
— *Seminarii:* admissio, 1363; pietatis exercitia, 1367; studia, 1364, 1365, cf. 1369 §§ 2, 3; commoratio extra Seminarium, 972 § 1, cf. 1370; funera, 1222, 1368; dimissio, 1371.
Amentes assimilantur infantibus, 88 § 3; domicilium, 93 § 1; delictum, 2201; poenae, 2218 § 2, 2229 § 2; baptismus, 745 § 2 n. 1, 754 §§ 1-3; patrini, 765 n. 1, 795 n. 1; irregularitas, 984 n. 3; electiones, 167 § 1 n. 1; vide **Usus rationis.**
Amissio: *bonae existimationis:* 2147 § 2, n. 3, cf. 2157.
— *officii ecclesiastici:* 183-195.
Amotio: 183 § 1; vide **Remotio.**
Anathema: quid, 2257.
Annulus: delatio ex parte clerici, 136 § 2; praelati, 325; doctoris, 1378; in Missae celebratione, 811 § 2; defuncti Cardinalis, 1298 § 1, Episcopi residentialis, 1299 § 1.
Annus: quid importet in iure, 32 § 2.
Antimensia: non licet super his Missas celebrare, 823 § 2.
Antistitae: electio, 506 §§ 2-4; obligationes et iura: quod attinet ad novitiarum admissionem et professionem, 552 § 1, cf. 2412
[**Antistitae**]: n. 2; ad clausuram, 600 n. 4, cf. 604; ad collocutionem ad crates, 605; ad confessiones subditarum, 521 § 3, 522, 523, cf. 2414; ad dotes religiosarum, 547, 549-551, cf. 2412 n. 1; ad collocationem pecuniae, 533 § 1 n. 1-3; ad egressum sororum e domo, 607; ad perquisitionem scriptorum in causis Sanctorum, 2047 § 2; poenae, 2412-2414.
Apostatae: *a fide:* quinam, 1325 § 2; iuspatronatus, 1453 § 1; matrimonium, 1065; collatio ordinum, 2372; sepultura ecclesiastica, 1240 § 1 n. 1, cf. 1241, 2339; religiosi, 646 § 1 n. 1; poenae, 2314 § 1 n. 1, 2 § 2.
— *a religione:* qui, 644 §§ 1, 2; obligatio Ordinariorum et Superiorum religiosorum eos requirendi et reducendi, 645 § 2; poenae, 2385.
Apparitores: officium, 1591-1593; iusiurandum, 1621 § 1, 1622; secretum, 1623, 1625 §§ 2, 3.
Appellantes ad universale Concilium: 2332.
Appellatio: a quo facienda, 1879; coram quo, 1881; ad quem, 1594, cf. 274 n. 7; intra quod tempus, 1881, 1885; quomodo, 1882; ab aliquo tantum sententiae capite, 1887 §§ 2, 3; ab actore an prosit reo, 1887 § 1; ab uno ex pluribus correis vel actoribus, 1888; a procuratore, 1664 § 2; in casu quo pars statum mutet, etc., 1885; actorum iudicialium transmissio, 1644, 1890; cumulatio novae causae petendi, 1891 § 1; cumulatio cum querela nullitatis, 1895; prosecutio, 1883, 1884; desertio, 1886, 1902 n. 2; quando excluditur, 228 § 2, 1569 § 2, 1601, 1610 § 2, 1880; vis, 1889, 1917 § 2, 2243 § 2.
— a censuris, 2243; a decretis Ordinariorum, 1601, cf. 2146; a pronunciatione circa expensas iudiciales, 1913; a decisione iudicis in casu exceptionis de incompetentia relativa, 1610 § 3; in causis matrimonialibus, 1986-1989.
« **Appellatione remota** »: quid clausula importet, 1880 n. 2.
Applicatio indulgentiarum, 930; poenarum, 2215-2219, 2223 §§ 1, 3, 2226 §§ 2, 3.
Applicatio Missae vide **Missa,** *celebratio.*
Approbatio cultus Servorum Dei, 2125-2135; alicuius operis, 1392.
Aqua: baptismus, 737 § 1; Missa, 814.
— *baptismalis:* 757, 2271 n. 2, 2272 § 3 n. 2.
— *benedicta:* reconciliatio ecclesiae, 1177.
Arbitratores: quinam, 1929.
Arbitri: quinam sint, 1929, quinam non possint esse, 1931.
Archetypum processus informativi, 2056.
Archiconfraternitates: quaenam, 720; erectio, 725; aggregatio confraternitatum, 721-723; translatio, 724.
Archiepiscopus vide **Metropolita.**
Archipresbyteratus vide **Dioecesis.**
Archisodalitia: quaenam, 720; erectio, 725.

Archiva dioecesana: cura et vigilantia Ordinariorum in ipsa, 376, 379, 383.
Archivum: *episcopale:* erectio, 375 § 1; custodia tempore sedis plenae, 377, 378, sedis vacantis, 435 § 3; documenta custodienda, 375 § 1, 376, 383, 1010, 1548; catalogus, 375 § 2, 376 § 1, 379 § 2, 383 § 1; in missionibus, 304 § 1.
— *paroeciale:* 383, 384, 470 § 4.
— *secretum:* erectio, custodia: sede plena, 379, sede vacante, 380-382.
Vide **Documenta, Libri** *Curiae,* **Libri** *paroeciales.*
Ars sacra vide **Ecclesiae, Imagines, Supellex.**
Artes indecorae prohibentur clericis, 138.
Asservatio ssmae Eucharistiae vide **Eucharistia.**
Assessores: assumptio, 1575; iusiurandum, 1621 § 1, 1622; secretum, 1623, 1625 §§ 2, 3.
Assistentes Episcopo quomodo a choro excusantur, 420 § 1 n. 11, 12 § 2.
Associatio cadaveris: cadaver fidelis defuncti comitari debet sacerdos, et quinam, ad locum sepulturae, 1231 § 2; sacerdos comitans transire potest etiam per alienum territorium, 1232 § 1; an parochus a comitatu excludere possit quos familia vel heredes ad eum advocent, et quid de clericis ecclesiae addictis, 1233 § 1; quaenam societates vel insignia non admittenda, 1233 § 2; quid de ductu funeris, 1233 § 3; de taxis pro associatione servandis, 1234-1235; vide **Cadavera, Funera, Sepultura ecclesiastica.**
Associationes piae: distinctio, 700, 707; erectio, approbatio, 685, 686 §§ 1-4; in domibus religiosis, 686 § 3, 712 § 3; statuta, 689, titulus, 688; adscriptio sodalium, 693-695, eorum dimissio, 696; personalitas iuridica, 687; bona temporalia, 691; comitia, 697; subiectio Ordinario, 690; communicatio privilegiorum, etc., 692; praecedentia, 701; officialium nominatio, revocatio, 698; modus standi in iudicio, 1649, 1653 §§ 3-5; suppressio, 699; vide **Aggregatio, Tertiarii.**
Assumptio B. M. V. (Festum): suspenditur interdictum, 2270 § 2.
Asyli ius: quid importet, 1179.
Attentantes vide **Matrimonium** *attentantes.*
Attentatum: quid, 1854; nullitas, 1855 § 1; effectus nullitatis, 1855 § 2, 1857 § 2; effectus institutae actionis, 1856; revocatio, 1857 § 1.
Attestationes authenticae vim habent documenti publici, 1813.
Auctores: quoad notationes et commentaria Sacr. Scripturarum, 2318 § 2.
Auditores: constitutio, 1580, 1581; munus, 1582; exceptio suspicionis, 1614 § 1; remotio, 1583; vide **Tribunal.**
— *S. R. Rotae:* electio, 1598 § 3; qualitates, 1598 § 2; exceptio suspicionis, 1603 § 1
[**Auditores**]:
n. 2, 1604 § 2; damnum illatum ex abusu officii, 1603 § 1 n. 1, 1604 § 1.
Authenticitas documentorum in causis Sanctorum, 2034; reliquiarum, 1283, 1285, 1286.
Autographa Servorum Dei, 2045.
Auxiliares Episcopi vide **Episcopi** *Auxiliares.*
Auxilium vide **Excommunicati** *vitandi.*

Baculum pastorale vide **Insignia.**
Baldachinus competit PP. Cardinalibus, 239 § 1 n. 15, 240 § 3; Episcopis, 337, 349 § 2 n. 3; Abbatibus vel Praelatis nullius, 325; non autem Patronis, 1455 n. 3, aut Vicario Capitulari, etsi Episcopo, 435 § 2.
Banna vide **Publicationes** *matrimoniales.*
Baptismus: necessitas, 737 § 1; validitas, 737 § 1, 758; sollemnis, privatus, 737 § 2; aqua ad sollemnem praescripta, 757; effectus, 87, 732, 762 § 2, 763 § 2, 768; minister sollemnis, 462 n. 1, 738-741, privati, 742; irregularitas, poenae, 985 n. 2, 2319 § 1 n. 3 § 2; subiectum: quinam, 745; foetus, 746, 747; monstra, 748; infantes expositi, 749; infantes infidelium, 750; duorum acatholicorum vel, etc., 751; adulti, 744, 752, 753; amentes, etc., 754; nomina imponenda, 761; ritus et caeremoniae, 755 § 2, 756, 759, 760; patrini in sollemni adhibendi, 762 § 1; an etiam in privato, 762 § 2; vel quando iteratur conditionate, 763 § 1; an plures admittantur, 764; qualitates ut quis sit patrinus, 765; ut sit licite, 766; quid in dubio, 767; obligationes, 769, 1335; cognatio spiritualis exsurgens, 768; tempus, 770, 771, 772; locus sollemnis, 773-776, privati, 771; adnotatio, probatio, 742 § 1, 777-779; vide **Ritus.**
— *dubius* in ordine ad matrimonium, 1070 § 2.
Beati: limitationes cultus, 1168 § 3, cf. 1201 § 4, 1277 § 2, 1278; reliquiae, 1287 § 3.
Beatificatio vide **Canonizatio, Causae** *beatificationis.*
Benedictio: benedictionum minister, 239 § 1 n. 5, 323 § 2, cf. 294 § 2, 462 n. 7, 1147 §§ 2-4; subiectum, 1149; modus, 1148; effectus, 1150.
— *abbatis:* 322 § 2, 625, 2402.
— *apostolica* in articulo mortis: 468 § 2.
— *aquae baptismalis:* 757, 2271 n. 2, 2272 § 3.
— *campanae:* 1169 § 5.
— *domorum:* 462 n. 6.
— *ecclesiae:* 239 § 1 n. 20, cf. 1157, 1165 §§ 1, 2, 4.
— *episcopalis:* 239 § 1 n. 12, 269 § 3, 274 n. 6, cf. 294 § 2.
— *Eucharistica:* 1274 § 2.
— *imaginum:* 1279 § 4.
— *loci:* 1156-1159.
— *nuptialis:* 462 n. 4, 1101, 1108 §§ 2, 3, 1143, 2271 n. 2, 2272 § 3 n. 2.
— *oratorii:* 1196 § 1.

[**Benedictio**]:
— *papalis:* 914, 915.
— *reservata:* 1147 § 2.
— *sacrae supellectilis:* 1304, 1305.
— *sacrorum oleorum:* 2271 n. 2, 2272 § 3.
Beneficia ecclesiastica: quid, 1409, 1412; quaenam dotem constituant, 1410; divisiones, 1411; sunt entia iuridica, 1409; aequiparantur minoribus, 100 § 3; erectio: consistorialium, 1414 § 1, aliorum, 1414 §§ 2-4, 1415 § 1, 1418; conditiones in limine fundationis, 1417 § 1; an immutari possint, 1417 § 2; gravari possunt cathedratico, 1504; pensionibus, 1429 §§ 1-2; tributo pro Seminario, 1356 § 1; tributis extraordinariis, 1506; vigilantia Ordinarii circa conservationem et administrationem bonorum, 1478; qua ratione stare possint in iudicio, 1653 §§ 2, 5, cf. 1526, 1649; forum causae beneficialis, 1560 n. 2; de beneficiorum unione vide **Unio beneficiorum**; translatione vide **Translatio**; divisione vide **Divisio** *beneficii;* dismembratione vide **Dismembratio** *beneficii;* conversione vide **Conversio**; suppressione vide **Suppressio** beneficiorum; quomodo vacent vide **Vacatio**; vacantia quibus et quomodo conferenda vide **Collatio beneficii**; collati beneficii possessio capienda vide **Possessio beneficii**; amittuntur: privatione (vide **Privatio**); amotione (vide **Amotio**); translatione (vide **Translatio**); reductione ad statum laicalem (vide **Reductio** *clericorum ad statum laicalem*); dimissione (vide **Dimissio** *beneficii*); permutatione (vide **Permutatio**).
— *amovibilia:* 1411 n. 4.
— *consistorialia:* quaenam, 1411 n. 1; erigit una S. Sedes, 1414 § 1; quomodo conferuntur, 260; reservantur R. P., 1435 § 1.
— *curata:* quaenam, 1411 n. 5; an erigi possint sine dote, 1415 § 3; an pensionibus gravari, 1429 § 2; an possint converti in non curata, 1430 § 1; an ea consecuti teneantur ad professionem fidei, 1406 § 1 nn. 3, 4, 7, et quid si negligant, 2403; vacant post annum ab emissa professione religiosa qualibet, 584.
— *duplicia:* 1411 n. 3.
— *exempta:* 1424.
— *inamovibilia:* quaenam, 1411 n. 4; contra obtinentem tale beneficium residentiale et non residentem quomodo procedi possit, 2174.
— *incompatibilia:* 1439, cf. 2396.
— *litigiosa:* 1486.
— *manualia:* quaenam, 1411 n. 4; non sunt reservata, 1435 § 2.
— *non consistorialia:* 261, 1414 §§ 2-4.
— *patronata:* praesentatione intra certum tempus omissa, fiunt liberae collationis, 1458; an cadant sub reservatione, 1435 § 2; intra duos menses a praesentatione canonica institutio danda est praesentato, 1467; quid si is interim renuntiaverit aut mortuus fuerit, 1468.
— *perpetua:* 1411 n. 4.
— *religiosa:* 1411 n. 2, 1430 § 1, 1442.
— *reservata* Apost. Sedi quaenam, 1435 § 1; haec ab inferioribus invalide conferuntur, 1434; nec permutari possunt, 1487 § 3.
— *residentialia:* quaenam, 1411 n. 3; an secumferant incardinationem beneficiati, 114.
— *romana:* suis legibus reguntur, 1435 § 3.
— *saecularia:* 1411 n. 2, 1430 § 1, 1438, 1442.
— *simplicia:* 1411 n. 3, 1430 § 2, 1355 n. 3.
— *temporaria:* 1411 n. 4.
Beneficiarii: qualitates, 118, 626, 642, 1442, 2265 § 1 n. 2, 2275 n. 3, 2283, 2294; iura beneficio annexa acquirunt a momento captae possessionis, 1472; libere utuntur fruuntur fructibus, quos suos faciunt cum modo, 1473; obligatione tenentur administrandi bona beneficialia, 1476 § 1; quod negligentes tenentur de damnis, 1476 § 2; quos ratione administrationis sumptus ferre ipsi teneantur, quos non, 1477; quid in locatione bonorum beneficialium ipsis permittatur, 1479; subsunt in his vigilantiae Ordinarii, 1478.
— obligationes: recitandi quotidie horas canonicas et adimplendi peculiaria onera beneficio annexa, 1475; residendi, si residentiale beneficium obtineant, 2381; tenentur solvere ab Episcopo impositum tributum pro Seminario, 1355; pensionem temporariam, 1429; tributa extraordinaria, 1505, 1506; cathedraticum, 1504; simoniace provisi an faciant fructus suos, 729 n. 2; funus ubi, 1220, cf. 1230; spolium cui applicandum, 1299, 1300; consequens obligatio, 1301.
Bestialitas: poenae, 2359 § 2.
Bigami: irregularitas, 984 n. 4; poenae in simultanee bigamos, 2356.
Binatio: an et quando permittenda, 806.
Biretum doctorale vide **Laurea doctoralis.**
Blasphemantes: poenae, 2323.
Bona fama: quod attinet ad remotionem parochorum, 2147 § 2 n. 3, 2157; poenae in alienam laedentes, 2355.
Bona fides: in possessore rei alienae cessat a momento litis contestatae: consectaria, 1731 n. 3; pro praescriptione requiritur tum initio tum toto tempore possessionis, 1512.
Bona: temporalia *ecclesiastica:* quaenam sint, 1497 § 1; quomodo dividantur, 1497 § 2; Ecclesiae et Sedis Apost. nativum ius circa ea, 1495 § 1; ius aliarum personarum moralium ecclesiasticarum, 1495 § 2; quae Ecclesia a fidelibus possit exigere, 1496; quibus modis possit Ecclesia ea acquirere, 1499 § 1; an aliquo privati prohibeantur, 1503; an etiam religiosi saltem quibusdam

[**Bona temporalia**]:
conditionibus non servatis, 621-624; an inter modos haec acquirendi praescriptio quoque recensenda sit et quibus qualitatibus praedita, 1508, 1511, 1512; an omnia praescriptioni sint obnoxia, 1509, et relate ad omnes, 1510; an possit quis libere bona sua ad causas pias relinquere, 1513 § 1; ad quem spectet horum bonorum dominium, 1499 § 2, 531; cuiusnam fiant haec bona diviso territorio personae moralis, 1500, aut ea exstincta, 1501, 493, 494 § 2; de bonis his acquirendis ab associationibus piis, 691; de horum bonorum administratione vide **Administratio**; de eorum alienatione vide **Alienatio**.
— *fiduciaria:* 1516.
Bonum: *privatum:* 1618.
— *publicum:* 1586, 1618, 1655 § 2.

Cadavera: fidelium sepelienda, 1203 § 1; post congruum tempus, 1213; in coemeterio benedicto, 1205 § 1; non in ecclesiis, nisi, etc., 1205 § 2, cf. 1231 § 1, nec subtus altare, super quo, si ab eo unius saltem metri spatio non distent, celebrare Missam non licet, 1202 § 2; ordinarie sacerdote comitante in ecclesiam ante tumulationem transferenda, 1215, et de ecclesia ad locum sepulturae, 1231 § 2; laicorum cuiusvis generis aut dignitatis deferre clerici vetantur, 1233 § 4; nunquam exhumanda nisi de licentia Ordinarii, 1214 § 1; an et quando is licentiam hanc denegare debeat, 1214 § 2; cadaver excommunicati vitandi per se est exhumandum et in loco profano sepeliendum, 1242; ad furtum vel alium malum finem violantes quomodo puniantur, 2328; vide **Associatio cadaveris, Crematio, Funera, Sepultura ecclesiastica.**
Caelibatus obligatione tenentur clerici maiores, 132 § 1, etiam ad laicalem statum redacti, 213 § 2, nisi quis ordinem sacrum ex metu susceperit et ordinationem remoto metu ratam non habuerit, 214.
Caeremoniae et ritus baptismi, confirmationis, Missae, sacrae ordinationis, extremae unctionis, vide singula *suis locis.*
Campanae: consecrandae vel benedicendae sunt, quas in qualibet ecclesia esse convenit, 1169 §§ 1, 2; eae subsunt uni auctoritati Ecclesiae, 1169 § 3, nec ad profanos usus pulsandae sunt, nisi, etc., 1169 § 4; campanarum pulsator a quo nominandus, etc., 1185; Ordinario ob causam publicam campanarum sonitum praescribenti religiosi quoque exempti obedire debent, 612.
Cancellarius in dioecesana Curia constituendus, qui sit sacerdos, 372 § 1, et qui eo ipso est notarius, 372 § 3; eius officium, 372 § 1; vide **Notarius.**
Cancellarius S. R. C.: dotes requisitae, 2017.
Canonicatus: sine annexis emolumentis non instituendi, 393 § 3; quibusnam conferendi, 404, et a quo, 403.
Canonici: iura, 358 § 1 n. 2, 397, 405 § 1, 408, 411 § 3; obligationes: assistendi Episcopo pontificalia exercenti, 412 § 1; divina officia in choro persolvendi, 413 § 1, 414; altaris servitium per turnum obeundi, 416; emittendi professionem fidei, 1406 § 1 n. 5 § 2, 2403; vestem choralem deferendi in choro, 409; residendi, salvis tribus tantum in anno mensibus vacationis, 418, § 1, non quovis tamen tempore assumendis, 418 § 2, et amissis omne genus distributionibus, 418 § 3; non residentium coercitio et poenae, 2168-2175; an in servitio chori ab alio substitui possint, 419; an ab eo aliquando excusentur ita ut percipiant tamen fructus praebendae et distributiones, 420, aut fructus praebendae tantum, 421; quoad spolium defuncti canonici vide **Beneficiarii, Capitulares, Capitulum.**
— *ad honorem:* qui, quot nominari possint, 406; quae iura aut privilegia obtineant, quae non, 407, 411 § 3.
— *iubilati:* 422, 420 § 1 n. 1 § 2.
— *ordinis presbyteralis:* 416.
— *regulares:* 491 § 1.
Canonicus: *poenitentiarius* instituendus, si fieri potest, in cathedralibus, 398 § 1; institui etiam potest in collegialibus, 398 § 2; qualitates, 399 §§ 1, 2; potestas, 401 § 1, 873 § 2, 899 § 2, quae tamen ab ipso delegari non potest, 401 § 1; officium, 401 § 2; prohibetur ab officio habente iurisdictionem in foro externo, 399 § 3, ut Vicarii Generalis, 367 § 3; a ministerio subdiaconi et diaconi eximitur, 416; quando confessiones audit excusatur a choro ita ut percipiat fructus et distributiones quotidianas, 420 § 1 n. 3 § 2; negligens in officio quomodo puniendus, 2384.
— *theologus:* instituendus in cathedralibus, 398 § 1, institui etiam potest in collegialibus, 398 § 2; qualitates, 399 §§ 1, 2; officium, 400; a ministerio subdiaconi et diaconi eximitur, 416; quando suo munere fungitur excusatur a choro ita ut percipiat fructus et distributiones quotidianas, 420 § 1 n. 2; negligens in officio quomodo puniendus, 2384.
Canonizatio: peti nequit nisi de eo, qui formaliter vel aequipollenter renuntiatus est beatus, 2136; et si agatur de formaliter beatificato duo miracula, 2138 § 1, si de aequipollenter, tria miracula requiruntur post beatificationem patrata, 2138 § 2, et praeterea in hoc ultimo casu constare debet vel authentico documento, 2137 § 1, vel legitimo processu concluso per sen-

[**Canonizatio**]:
tentiam Romani Pontificis, de facto positivae permissionis cultus, 2137 §§ 2, 3; quomodo ad canonizationem proceditur, 2139, 2140; quomodo fit, 2141; vide **Causae** *beatificationis.*
Cantores vide **Rectores** *ecclesiarum.*
Cantus: quinam ab ecclesiis arcendus, 1264 § 2.
Capitulares: obligationes, 405 § 2, 409, 413, 414, 416, 418, 419, 1346 § 2; iura, 405 § 1, 418; modus procedendi et poenae: in non residentes, 2168-2175, 2381, in subtrahentes, etc., documenta Curiae episcopalis, 2405.
Capitulum: ad quid institutum, 391 § 1; quibus constet, 393 §§ 1, 2; institutio, innovatio, suppressio reservatae S. Sedi, 392, quae hoc negotium pertractat per S. C. Consistorialem, 248 § 2, et Capitulum instituit litteris apostolicis expediendis per Cancellariam Apost., 260 § 1, de mandato S. C. Consist., 260 § 2; quot praebendati in Capitulis numeratis, quot in non numeratis, 394 § 1; debet habere statuta religiose servanda, 410 § 1; quomodo condenda et approbanda, 410 §§ 2, 3; debet habere etiam stato tempore conventus ordinarios, potest et extraordinarios, 411 §§ 1, 2; a quo et quando convocandos, dirigendos, 397 n. 4; quinam in his vocem habeant, 411 § 3; aliae obligationes, 413, 395 § 4, 416-418; praecedentia inter Capitula et in Capitulis, 408; quid si Capitulo unita sit cura animarum, 471 §§ 1, 2; quaenam in casu relationes eius iuridicae cum parocho seu vicario, 415; quomodo possit stare in iudicio, 1649, 1653 §§ 1, 3, 5.
— *abbatiae:* 324.
— *cathedrale:* prae fine cuiusvis Capituli, illud quoque habet ut sede plena consilio suo adiuvet Episcopum, sede vacante eum suppleat, 391 § 1; ad illud enim tunc ordinarie devolvitur dioecesis regimen, 431 § 1, seu transit ordinaria iurisdictio Episcopi in omnibus, quae expresse non sunt excepta, 435 § 1; debet autem iurisdictionem sic acceptam transmittere Vicario intra octo dies ab accepta notitia vacationis ab eo deputando, 432 § 1, et quidem totam, 437; praeter Vicarium Cap. intra idem tempus, si opus sit, designare debet oeconomum vel oeconomos, 432 § 1; invitandum est ad Conc. provinciale, ad quod intervenire debet per duos ex capitularibus collegialiter designatos, 286 § 3; audiendum est ab Episcopo in rebus gravioris momenti et aliquando expetendus illius consensus, ut in aliquibus alienationibus, 1532 § 3, aut locationibus bonorum ecclesiasticorum, 1541 § 2; rationem debet reddere novo Episcopo de gesta admini-
[**Capitulum**]:
stratione, sede vacante, 444; quod munus Capituli, sede impedita, 429 (vide **Vicarius** *Capitularis*); in hoc Capitulo deesse non debet canonicus theologus et, si fieri potest, poenitentiarius, 398 § 1.
— *collegiale:* 391.
Cappellae funerariae vide **Aediculae coemeteriales.**
Cappellani: *associationum piarum:* 698.
— *militum:* 451 § 3.
— *religiosorum:* 479 § 2, 529.
Cappellaniae laicales: 1412 n. 2.
Caput dum sacris ritibus assistunt viri apertum, opertum feminae habere debent, nisi, etc., 1262 § 2; reliquia insignis, 1281 § 2.
Cardinales S. R. E.: munus, 230; distributio in tres ordines, 231; electio, 232 § 1; qualitates eligendorum, 232; creatio et publicatio, 233; amittunt ipso facto promotionis dignitates, ecclesias, etc., 235; singuli singulos titulos aut diaconias aut sedem suburbicariam obtinent, 231; iura et privilegia: quoad Concilia Oecumenica, 223 § 1 n. 1; quoad Sacramenta, 239 § 1 nn. 1, 2, 22, 23, 782 § 3, 873 § 1; quoad Sacramentalia, 239 § 1 nn. 5, 6, 12, 20, 1155 § 1; quoad celebrationem Missae, 239 § 1 nn. 4, 7-10, 14, 811 § 2, 812; quoad praecedentiam super alios, 239 § 1 n. 21, inter se, 233, 236, 237, de quibus in dubio iudicat S. C. Caeremonialis, 254; quoad alia, 239 § 1 nn. 3, 11, 13, 15-19, 24, 240 § 3, 600 n. 3, cf. 604, 1189, 1298, 1401; in propriis dioecesibus, titulis vel diaconiis, 240, 1414 § 4, 1432 § 1; quod attinet ad iudicia, 120 § 2, cf. 2341, 1557 § 1 n. 2, 1770 § 2 n. 1; ad poenas, 2227; optio, 236; obligationes, 234, 238; poenae in eos offendentes, 2343 § 2, 2344; funus, 1205 § 2, 1219 § 1, 1230 § 6; spolium, 1298, 1299, 1301.
— *protectores:* 499 § 2.
— *religiosi:* 627, 629.
Cardinalis: *decanus:* 237, 239 § 2.
— *proto-diaconus:* 239 § 3.
Carnifices: irregulares ex defectu, 984 n. 7.
Casus: *conscientiae,* etc., vide **Conferentiae** seu **Collationes.**
— *exceptus:* in causis Sanctorum, 2000.
— *fortuitus:* 2203 § 2, 2218 § 2.
Catechesis gravissimum officium pastorum animarum, 1329, 1336, parentum, dominorum, patrinorum, 1335, Superiorum religiosorum pro familiaribus et conversis, 509 § 2 n. 2, praesertim novitiis conversis, 565 § 2; a parocho qua ratione habenda pro pueris, 467 § 1, 1330, 1331, et pro adultis, 1332; ad eam adhibere debet, aut saltem potest, operam piorum laicorum et clericorum, 1333 § 1, qui non impediti debent in hoc eum adiuvare,

[**Catechesis**]:
1333 § 2; rectores quoque ecclesiarum, 483 n. 1, et etiam exempti, salva disciplina regulari, 1334; modus procedendi et poenae in parochum hoc officium negligentem, 2182-2185, 2382; vide **Institutio** *puerorum*.
Catechumeni: possunt ipsis dari benedictiones, 1149; in eos fieri exorcismi, 1152; an etiam donari sepultura ecclesiastica, 1239 § 2.
Cathedraticum: quinam debeant, 1504; non est obnoxium praescriptioni, 1509 n. 8.
Causae: *aggravantes* imputabilitatem delicti quaenam, 2206-2208, 2234; extraordinariis adiunctis aggravantibus id exigentibus potest iudex determinatam poenam augere, 2223 § 1.
— *beatificationis* reservantur S. Sedi, 1999 § 1, etsi in his quaedam Ordinariis demandata sint, 1999 § 3; competens est Congr. SS. Rituum, 1999 § 2; duplici via procedunt, via scilicet non cultus et via casus excepti seu cultus, 2000 § 1; quando per hanc, quando per illam viam proceditur, 2000 § 2; causae martyrum, per quamcunque viam procedant, ordinarie non cumulandae, 2001; quinam habeat ius petendi instructionem harum causarum, 2003 § 1, quam petitionem si Ordinarius admiserit, 2003 § 3, ius est petenti usque ad exitum causam agendi, 2003 § 2, sive per se, nisi de muliere agatur, sive per procuratorem, 2004 § 1; qui de facto causam pertractat dicitur postulator, 2004 § 2 (vide **Postulator**); in his causis probationes debent esse omnino plenae, ex testibus vel ex documentis, 2019; omnes, confessario excepto, tenentur, licet non vocati, ea aperire quae contra causam militare ipsis videntur, 2023; ad obtinendam introductionem causae a Sede Apostolica quid requiratur, 2038 § 1; quae proinde ab Ordinario praestanda, 2038 § 2, et a quonam, 2039 § 1; de perquisitione scriptorum Servi Dei, 2042-2048; de processu informativo, 2049-2056; de processu super non cultu, 2057-2064; apud S. Congregationem facienda est: revisio scriptorum Servi Dei, 2065-2072; discussio processus informativi, 2073-2084; discussio processus super non cultu, 2085, 2086; instruitur processus apostolicus et quomodo, 2087-2097; eius validitas diiudicatur, 2098-2100; fit iudicium super heroicitate virtutum in specie (non inchoandum ante quinquaginta annos a morte Servi Dei, 2101) vel super martyrio eiusque causa, tribus in congregationibus, antepraeparatoria, praeparatoria et generali, 2102, et quomodo, 2103-2115; tandem discutiuntur miracula, quae praeterea requiruntur ad intercessionem Servi Dei patrata, 2116-2124; quid si in causis
[**Causae**]:
martyrum miracula deficiant, 2116 § 2; peculiaria de processu beatificationis Servorum Dei per viam cultus seu casus excepti, 2125-2135; quidquid ad has causas quoquo modo pertinet edi nequit sine licentia S. Congr., 1387.
— *beneficiales:* 1560 n. 2, 1927 § 1, 1930.
— *canonicae:* ad dispensandum a lege ecclesiastica, 84; ad clerici excardinationem, 116, 117 n. 1; ad separationem coniugum, 1129, 1131; ad dismembrationem vel divisionem paroeciae, 1427 § 1, 2, 1428 § 2; ad alienationem bonorum ecclesiasticorum, 1530 § 1 n. 2; ad removendos parochos processu summario, 2147; ad parochos transferendos, 2162; ad infligendam suspensionem ex informata conscientia, 2191.
— *criminales:* quaenam reservantur Romano Pontifici, 1557 § 1, 2227 § 1; non reservatae quomodo pertractandae, 1933-1959; quaenam diiudicandae a tribunali collegiali, 1576 § 1, cui convenientius praeest officialis vel vice-officialis, 1578; exigunt promotorem iustitiae, 1586, 1587; non admittunt iusiurandum suppletorium, 1830 § 2.
— *ecclesiasticae:* quaenam iure proprio et exclusivo cognoscuntur ab Ecclesia, 1553; quinam iudex, 1569-1571; quinam iudex competens vide **Competentia**; fiunt propriae, citatione peracta, iudicis aut tribunalis coram quo actio instituta est, 1725 n. 2; a quibus cognoscendis iudex abstinere debet, 1613; quaenam exigunt tribunal collegiale, 1576, vel promotorem iustitiae aut defensorem vinculi, 1586; omnes quamprimum, salva iustitia, terminandae, nec in prima instantia ultra biennium, in altera ultra annum protrahendae, 1620; cognoscendae vero sunt quo ordine fuerunt propositae, nisi, etc., 1627.
— *excusantes:* ab imputabilitate delicti, 2199, 2201-2206; a poena, 2218.
— *incidentes:* quaenam, 1837; quomodo proponendae, 1838; quibus in casibus et quomodo a iudice admittendae vel reiiciendae, 1839; utrum definiendae iudicii forma servata an decreto, et quid in alterutro casu, 1840; quo ordine cognoscendae, 1633; quando exsecutio sententiae exigit praeviam redditionem rationum, 1919.
— *maiores:* quaenam, 220; penitus excluduntur a competentia etiam S. R. Rotae, 1600; vide **Romanus Pontifex.**
— *matrimoniales* inter baptizatos iure proprio et exclusivo spectant ad iudicem ecclesiasticum, 1960, exceptis causis de effectibus mere civilibus, quas tamen quoque, si incidenter agantur, potest cognoscere iudex ecclesiasticus, 1961, quinam, 1964; si aga-

[**Causae**]:
tur de nullitate reservantur tribunali collegiali, 1576 § 1, 1966; quaenam reservantur S. Sedi, 252 § 5, 1962, 1963; non possunt introduci, nisi praecesserit regularis accusatio vel iure facta petitio, 1970; quid in casu accusationis ex defectu consensus, formae substantialis non servatae vel impedimenti dirimentis dispensabilis iudici ante omnia sit faciendum, 1965; quinam sint habiles ad accusandum vel denuntiandum, 1971, 1972; quaenam esse debeant probationes, 1974-1982; quomodo publicandus processus, concludendum in causa, ferenda sententia, 1983-1985; an, quomodo, a quo appellandum, 1986-1989; de casibus quibusdam exceptis a regulis generalibus, 1990-1992; vide **Defensor vinculi, Dispensatio** *a matrimonio rato*, **Impotentia.**
— *mixti fori:* 1553 § 2, 1554.
— *S. Officii:* 247, 1555 § 1, 501 § 2.
— *contra sacram ordinationem:* si iudiciario ordine tractantur, reservantur tribunali collegiali, 1576 § 1, n. 1; exigitur tunc praesentia defensoris vinculi, 1586; quomodo procedendum, 1993-1998.
— *possessoriae* sunt, in quibus agitur de rei possessione vel iuris quasi-possessione, 1668 § 2; actor potest una instantia cumulare actiones possessorias et petitorias, nisi opponatur exceptio spolii, 1670 § 1; imo potest a petitorio regredi ad possessorium adipiscendae vel recuperandae, 1671 §§ 1, 2; reus conventus in petitorio potest actorem reconvenire in possessorio et viceversa, nisi res sit de spolio, 1670 § 2; quomodo iudex causam definire debet, 1671 § 3.
— *reservatae* S. Sedi quaenam sint, 1557; in his incompetentia iudicum inferiorum est absoluta, 1558, 1600.
— *de statu personarum:* 1903.
Cautio in iudicio, 1626, 1631, 1909 § 2.
Cautiones in matrimoniis mixtis vel disparis cultus, 1061 § 1 n. 2, 3 § 2, 1064 n. 3, 1071.
Celebrantes vel celebrari facientes divina in locis interdictis, 2338 § 3.
Celebratio Missae vide **Missa,** *celebratio.*
Censores librorum in Curia, 1393.
Censura praevia librorum: ius Ecclesiae, 1384 § 1; quid hic veniat nomine librorum, 1384 § 2; quinam libri a nemine edi possunt sine praevia licentia, 1385 § 1, 1388-1391, a quo danda, 1385 §§ 2, 3, 1388-1391; strictior in hoc obligatio clericorum et religiosorum, 1386; licentia danda est post censuram, 1393, et quomodo, 1394; ad quid data se porrigat, 1392; poenae in violantes leges censuram hanc praescribentes, 2318; vide **Libri.**
Censurae: quid sint, 2241 § 1, cf. 2216 n. 1; divisio, 2245; quid censura puniatur, 2242
[**Censurae**]:
§ 1; quid contumacia, 2242 §§ 2, 3; non irrogandae nisi sobrie et magna cum circumspectione, 2241 § 2; quomodo ad eas irrogandas procedendum, 2233 § 2; ferri possunt etiam in ignotos, 2242 § 1; effectus inflictae censurae, 2243; etiam eiusdem speciei multiplicari possunt in eodem subiecto, 2244; an contra inflictas censuras detur recursus et qualis, 2243; tolluntur absolutione, 2248 § 1; an et quando ea danda sit et an absolvens a censura possit poenam vindicativam vel poenitentiam infligere, 2248 § 2; an absolutae aliquando reviviscant, 2248 § 3; an absolutio dari possit ab una censura, non absolutis aliis, 2249 § 1; an, firma censura, dari possit absolutio a peccatis, 2250; effectus absolutionis datae particulariter vel generaliter, in foro externo vel in interno, 2249 § 2, 2251, 2252; quinam absolvere possint extra mortis periculum, 2236 § 1, 2253, 2254; in periculo mortis, 882.
— *ab homine:* quomodo multiplicari possunt in eodem subiecto, 2244 § 3; cuinam sunt reservatae, 2245 § 2, et ubique locorum, 2247 § 2; quinam absolvere possit et an etiam reum qui alio domicilium vel quasi-domicilium transtulit, 2253 n. 2; si absolutio datur ab alio, est invalida, 2247 § 3; quid de absolutione data in periculo mortis, 882, 2252; poenae absolvere praesumentium sine facultate a quibusdam censuris, 2338 § 1.
— *a iure:* aliae reservantur Ordinario, aliae Sedi Apost., 2245 § 2; harum aliae reservantur simpliciter, aliae speciali modo, aliae specialissimo modo, 2245 § 3; quomodo multiplicari possunt in eodem subiecto, 2244 § 2.
— *reservatae:* censura ab homine semper reservata est, et cuinam, 2245 § 2; reservari etiam possunt censurae a iure, sed censura latae sententiae non est reservata, nisi expresse dictum fuerit, nec reservatio urget in dubio, 2245 § 4; censura non est reservanda nisi quibusdam attentis, 2246 § 1; reservatio stricte interpretanda, 2246 § 2; quid de reservatione censurae impedientis receptionem Sacramentorum, 2246 § 3; an Ordinarius possit ferre censuram sibi reservatam in delictum punitum censura reservata Sedi Apost., 2247 § 1; ubinam vigeat reservatio censurae, 2247 § 2; de confessario, qui ignorat reservationem, absolutionem impertiente, 2247 § 3; Ordinarius non potest censuras specialissimo vel speciali modo Sedi Apost. reservatas remittere, etiam in casibus occultis, 2237 §§ 1, 2; quid de eo, qui in periculo mortis recepit absolutionem a censura ab homine, vel a censura specia-

[Censurae]:
lissimo modo Sedi Apost. reservata, a sacerdote facultate carente, si convaluerit, 2252; de absolutione ab his censuris extra mortis periculum, 2253 nn. 2, 3, vel in casibus urgentioribus, 2254.
Cessatio: *dispensationis:* 86.
— *privilegii:* 73, 77.
Cessio bonorum eorumque administrationis a religiosis facienda, 569, 580 § 3, 583.
Chirurgi vide **Medici.**
Chrisma vide **Confirmatio.**
Christifideles homines constituuntur baptismate, qui eos facit in Ecclesia Christi personam cum omnibus iuribus et officiis, nisi, etc., 87; proinde ius habent, servatis servandis, ad bona spiritualia et potissimum ad adiumenta ad salutem necessaria, 682; inde a pueritia in catholica religione sunt instituendi, 1372 § 1; excitandi sunt a pastoribus animarum ad pietatem erga ssm̃am Eucharistiam, 1273; sanctos et praesertim B. V. Mariam invocare et venerari debent, 1276; fidem aperte profiteri tenentur, si secus haberetur implicita negatio fidei aut contemptus religionis aut iniuria Dei vel scandalum proximi, 1325 § 1; ab Ecclesia iussi tenentur praestare necessaria ad cultum Dei, sustentationem clericorum et alios fines Ecclesiae proprios, 1496.
Christus Dominus in ssm̃a Eucharistia continetur, offertur, sumitur, 801; adorandus cultu latriae etiam sub speciebus sacramentalibus, 1255 § 1; fidei depositum Ecclesiae concredidit, quae ipsum sancte custodiret et fideliter exponeret, 1322 § 1.
Citatio: quid sit, 1711 § 1; quae requirantur ut fiat in criminalibus, 1939 § 1; suppletur spontanea comparitione partium coram iudice, 1711 § 2; a quonam fit, 1712 § 1; cuinam denuntianda, 1712 §§ 2, 3, 1713; quaelibet est peremptoria et proinde non iteranda, 1714; exceptio, 1843 § 2, 1845 § 2; quomodo denuncianda, 1715 § 1; quomodo conficienda, 1715, 1716, et quid si secus facta fuerit, 1723, 1843 § 1 n. 1; cuinam tradenda, 1717, vel quomodo transmittenda, 1719; recusans recipere schedam habetur citatus, 1718; per edictum quomodo facienda, 1720, 1721 § 3; effectus, 1725; promotoris iustitiae vel defensoris vinculi quibusnam in causis et qua ratione necessaria, 1587; promotoris fidei, 2010 § 1; testium, 1765.
Clandestinitas vide **Matrimonium.**
Clausula derogatoria: 46.
Clausura: obligat in omnibus domibus regularium, 547 § 2, 598; obligat etiam in domibus Congregationum religiosarum, 604 §§ 1, 2; imo etiam in societatibus in communi viventium sine votis, 179 § 2.
— *monialium* importat ut nemo intra eam

[Clausura]:
ingrediatur et nulla monialis ex ea exeat, 600, 601; exceptis quibusdam personis, 600, et quibusdam casibus, 601; est sub vigilantia Ordinarii loci, etsi moniales regularibus subiiciantur, 603 § 1, cf. 604 § 3, quo in casu est etiam sub vigilantia Superioris regularis, 603 § 2; quomodo circumsepta esse debet, 602; poenae in eam violantes, 2342 nn. 1, 3.
— *virorum:* quid afficiat, 597 § 2; partes clausurae obnoxiae patenter indicandae et a quo, 597 § 3; quid si domus annexum habeat convictum vel alia opera, 599; excludit ab ingressu mulieres omnes, paucis exceptis, 598; poenae in eam violantes, 2342 n. 2.
Claves: *archivi:* 377 § 2, 379 § 3, 380, 381.
— *tabernaculi:* 1269 § 4.
Clerici: quinam, 108 § 1; sacramento ordinis a laicis distinguuntur, 948; quisque clericus debet esse adscriptus alicui dioecesi vel religioni, 111 § 1 (vide **Incardinatio, Professio** *religiosa*); clericorum iura et privilegia: quaenam soli obtinere possunt, 118; merentur reverentiam, et sacrilegium est eos reali iniuria afficere, 119; conveniri debent apud iudicem ecclesiasticum, 120 § 1, nisi de licentia legitimae auctoritatis ecclesiasticae aliud permittatur, 120 § 2; immunes sunt a servitio militari, a muneribus et publicis civilibus officiis, 121; quid si creditoribus satisfacere cogantur, 122; privilegiis his renuntiare nequeunt, sed ea possunt amittere et, etiam amissa, recuperare, 123; amittunt autem ipso facto per reductionem ad statum laicalem, 213 § 1, per privationem perpetuam habitus ecclesiastici, 2304, et per degradationem, 2305, non vero per depositionem, 2303 § 1.
— *obligationes:* tenentur laicis in exemplum excellere, 124; pietatem assidue colere, 125; exercitia spiritualia singulis tertiis annis peragere, 126; Ordinario suo reverentiam et obedientiam exhibere, 127; munus suscipere, Ecclesiae necessitate exigente, sibi ab Ordinario commissum, 128; studiis sacris vacare, 129; mulierum consuetudine abstinere, 133; habitum ecclesiasticum et coronam clericalem, nisi, etc., deferre, 136; a fideiubendo, etiam de bonis propriis, inconsulto loci Ordinario, 137, aut ab iis omnibus quae statum suum dedecent abstinere, 138; ea, quae, licet non indecora, a clericali statu aliena sunt, vitare, 139; spectaculis profanis, quae, etc., non interesse, 140; militiae nomen non dare, nisi, etc., 141; negotiationem aut mercaturam non exercere, 142; a dioecesi sine Ordinarii licentia ad tempus notabile non discedere, 143, vel ad eam revocati redire aut ab aliena dioecesi, ipsius Ordinario iubente, disce-

[Clerici]:
dere, 144; caelibem ducere vitam et castitatem servare, ex religione si sint maiorum ordinum, 132 § 1; item si sint maiorum ordinum horas canonicas quotidie recitare, 135; aliae obligationes *suis locis* quaerendae, 1227, 1233 § 4, 1294 § 2, 1333, 1386, 1503, 1516 § 1; eos, qui ecclesiasticis ministeriis sese devovere cupiunt, instituere ius est Ecclesiae proprium et exclusivum, 1352; coniugati, qui maiores ordines, bona etiam fide, receperunt, ab eorum exercitio prohibentur, 132 § 3; quid si superiores ordines recipere clerici recusent, 973 § 2; consuetudo vitae communis laudanda et retinenda si adsit, 134; praecedentia, 491 § 2 (vide **Status** *clericalis*); de peculiaribus clericorum poenis vindicativis, 2298; vide **Habitus, Suspensio,** etc.
— *maiores:* non sunt admittendi ad dimissionem beneficii nisi certo habeant necessaria ad sustentationem, 1484; imo dimissio beneficii ad cuius titulum quis est ordinatus, irrita est, nisi, etc., 1485; invalide matrimonium attentant, 1072; quae eos in casu maneant poenae, 2388 § 1; munus sibi commissum, Ordinario inscio aut nolente, deserere praesumentes suspendendi sunt a divinis, 2399; ritus in sacro ministerio graviter negligentes quomodo puniendi, 2378; nisi accedat expressa licentia Ordinarii licite non sunt patrini sive in baptismo, 766 n. 5, sive in confirmatione, 796 n. 3; si titulum amittunt, alium sibi providere debent, nisi, etc., 980 § 1; quid de recipiente ordinem sacrum ex metu, 214; quid de religioso cuius professio ob admissum ab ipso dolum declarata fuit nulla, 2387; poenae in delinquentes contra sextum, 2359 §§ 2, 3; vide **Clerici, Manus violentas inicientes, Reductio** *clericorum ad statum laicalem,* **Residentiae lex.**
— *minores* possunt nuptias inire, sed quid si ineant, 132 § 2; poenae in delinquentes contra sextum, 2358; vide **Clerici, Reductio** *clericorum ad statum laicalem.*
— *religiosi:* quoad studia, 587-591; quid si a religione legitime dimissi fuerint professi a votis temporariis, 648, aut a votis perpetuis, 669, 670, 671 nn. 1, 2, 3.
— *vagi* non admittuntur, 111 § 1.
Clerus indigena: 305.
Coactio ad statum clericalem aut religiosum amplectendum, 971, 2352, cf. 214; ad matrimonium, 1087 § 1.
Coadiutores in beneficiis, 1433.
— Episcoporum vide **Episcopi** *Coadiutores.*
Coadiutoriae, cum vel sine futura successione, non veniunt nomine beneficii, 1412 n. 3.
Codex iuris canonici per se respicit Ecclesiam latinam tantum, 1; quid statuat circa ritus et caeremonias liturgicas, 2; circa conven-

[Codex]:
tiones cum variis Nationibus exsistentes, 3; circa iura aliis quaesita, privilegia, indulta, etc., 4; circa consuetudines sibi contrarias, 5; plerumque retinet disciplinam vigentem, quandoque immutat, quid exinde, 6.
Coemeteria: ius Ecclesiae, 1206 § 1; coemeterii constitutio, 1208, 1210, benedictio, 1205 § 1; quid quoad epitaphia, laudationes, etc., 1211; an interdicta ecclesia sit interdictum coemeterium, aut coemeterio interdicto sit interdicta ecclesia, 2273, cf. 1172 § 2; quid de coemeterio interdicto, 2272 § 2; quod attinet ad violationem, interdictionem, reconciliationem, etc., aequiparantur ecclesiis, 1207; poenae in violantes, 2329.
Cognatio: *carnalis* vide **Consanguinitas.**
— *legalis:* impedimentum matrimonii, quando impediens, 1059, quando dirimens, 1080.
— *spiritualis:* ex baptismo contrahunt tantum cum baptizato baptizans et patrinus, 768, qui tamen eam non contrahit, si adhibeatur in supplendis caeremoniis, 762 § 2; aut in baptismo conditionato, ipse autem non fuerit patrinus in utroque baptismo, 763 § 2; ex confirmatione oritur inter confirmatum et patrinum, 797; constituit impedimentum dirimens matrimonium ea tantum quae ex baptismo est, 1079; cum ex documento certo et authentico, nulli contradictioni vel exceptioni obnoxio, de ea constat, potest Ordinarius summario modo devenire ad declarandam nullitatem matrimonii, 1990.
Cohabitatio: clericorum cum mulieribus vide **Clerici**; coniugum inducit praesumptionem de consummatione, 1015 § 2.
Collatio beneficii: collatores quinam: Romanus Pontifex in universa Ecclesia quoad omnia, 1431; Cardinalis in suo titulo vel diaconia, Ordinarius loci in suo territorio, qui de hoc habent intentionem in iure fundatam, 1432 § 1, 403, 152; non autem Vicarius Generalis aut Vicarius Capitularis, nisi, etc., 1432 § 2, 152; aut inferior beneficia reservata Sedi Apost., 1434; aut excommunicatus, 2265 § 1 n. 1; vel personaliter interdictus, 2275, n. 3; aut suspensus, 2283; quid si Ordinarius intra semestre beneficium vacans non contulerit, 1432 § 3; cuinam facienda: clerico, 118, magis habili, 153; non sibi, 1437; aut invito vel non expresse acceptanti, 1436; aut saeculari religiosa vel religioso saecularia, 1442, 626; aut excommunicato, 2265 § 1 n. 2; vel personaliter interdicto, 2275 n. 3; aut suspenso, 2283; aut infami, 2294; aut professo ad saeculum regresso, si de certis beneficiis agatur, 642 § 1 n. 1; quorumnam ratio in collatione haberi debeat, 130 § 2; facienda praeterea

[Collatio beneficii]:
illi tantum qui ordinem receperit cuius susceptio ad obtinendum beneficium requiritur, 1474, et si agatur de officio curato sacerdoti, 154; quomodo facienda: ad vitam beneficiarii, nisi, etc., 1438; sine deminutione, 1440; sine deductione ex fructibus, compensationibus aut solutionibus, etc., 1441, ita ut non conferatur beneficium cum prius possesso incompatibile, 1439; non simoniace, 729; intra quod tempus, 155; poenae illegitime conferentium aut collationem acceptantium, 2391-2395; vide **Officia ecclesiastica.**

Collationes vide **Conferentiae.**

Collectiones decretorum RR. Congregationum, 1389.

Collegia ecclesiatica: quomodo possint stare in iudicio, 1649, 1653 §§ 3, 5; vide **Communitas, Personae.**

Collocatio pecuniae ex alienatione bonorum ecclesiasticorum, 1531 § 3; piae fundationi assignatae, 1547; a religiosis facienda, 533; vide **Administratio.**

Collocutorium apud religiosos, 597 § 2, 605.

Comitia piarum associationum et confraternitatum, 697, 715.

Commemoratio sollemnis defunctorum: permittuntur tres Missae, 806, eaeque habendae sunt ut celebratae in altari privilegiato, 917 § 1.

Commenda temporaria: 1412 n. 5.

Commissio introductionis causae in iudiciis beatificationis, etc., 2082-2084, 2128.

Commoratio requisita ad domicilium vel quasi-domicilium, 92; praescriptio vel prohibitio commorationis in poenam clerico facta, 2298 nn. 7, 8, 2301, 2302; in Urbe ab anno quodnam ius confert in ordine ad iudicia, 1562 § 2.

Communicatio: *in divinis* cum acatholicis, 1258; cum excommunicatis, 2259 § 2, 2261 §§ 2, 3; poenae in delinquentes, 2316, 2338 § 2.

— *in profanis* cum excommunicato vitando prohibita, nisi, etc., 2267.

— *privilegiorum:* 63 § 1, 64, 65, 613 § 1.

Communio: *Eucharistica* frequens, etiam quotidiana, promovenda inter fideles, 863; multo magis inter religiosos, 595 § 2; praescriptio communionis certis diebus faciendae in regulis, etc., religiosorum quamnam vim habeat, 595 § 4; quandonam possit aliquem excludere a publica Eucharistiae participatione Ordinarius, 1956, 1958, vel Superior religiosus, 595 § 3; pro indulgentiis acquirendis praescripta quandonam facienda, 931; non plus quam semel in die permissa, 857; distribui potest omnibus diebus, 867 § 1, excepta Feria VI in Parasceve, 867 § 2, et Sabbato Sancto, nisi inter Missarum sollemnia vel continuo ac statim

[Communio]:
ab iis expletis, 867 § 3; distribui autem potest iis tantum horis, quibus permittitur celebratio Missae, nisi aliud suadeat causa rationabilis, 867 § 4, aut agatur de Viatico, quod quocumque die, 867 § 2, et quacumque hora deferri potest, 867 § 5; distribui autem potest ubicunque Missam celebrari licet, nisi, quod attinet ad oratoria privata, Ordinarius in casu particulari id iustis ex causis prohibuerit, 869; minister ordinarius est sacerdos, 845 § 1, qui eam potest distribuere tum intra tum extra Missam, 846, azymo pane vel fermentato secundum proprium ritum, 851 § 1; nisi necessitate urgente, 851 § 2, et sub sola specie panis, 852; extraordinarius est diaconus de licentia Ordinarii loci vel parochi in casu necessitatis praesumenda, 845 § 2; deferri potest ad infirmos, privatim a quolibet sacerdote, 849 § 1, publice a parocho, 462 n. 2, 848 § 1, et non ab aliis, nisi in casu necessitatis aut de licentia parochi, 848 § 2; nisi iusta et rationabilis causa aliud suadeat, deferenda est publice, 847; eam accipere potest quilibet baptizatus qui iure non prohibetur, 853; prohibentur autem pueri qui illius cognitionem et gustum non habent, 854 § 1; publice indigni, 855 § 1; in statu peccati mortalis constituti, 856; qui eadem die eam iam receperint, nisi, etc., 857; qui a media nocte non sunt ieiuni, 858; praeter obligationem eam sumendi in Paschate, omnes ad hoc tenentur in periculo mortis, 864 § 1; potest autem quivis, etiam pietatis tantum causa, eam recipere quovis ritu, 866 § 1; recipi debet ab iis qui promoti sunt ad maiores ordines in Missa ordinationis, 1005, et decet eam recipere occasione matrimonii, 1033.

— *paschalis:* Eucharistia ab omnibus qui ad annos discretionis pervenerint saltem in Paschate quotannis sumenda, 859 § 1; quo praecise tempore haec obligatio urgeat, 859 § 2, quo etiam transacto pergit urgere quousque eidem satis fiat, 859 § 4; nec obligationi fit satis per communionem sacrilegam, 861; quivis suo ritu praecepto satis faciat, 866 § 2; quid de impuberibus, 860.

Communitas vide **Consuetudo, Interdictum, Personae, Privilegia, Superiores** *religiosi,* **Suspensio.**

Commutatio: *poenae:* 2223 § 3 n. 3.

— *voti:* 1314.

Compensatio: iniuriarum, 2218 § 3.

— expensarum iudicialium, 1911.

Competentia singularum Ss. Congregationum, Tribunalium, Officiorum S. Sedis, 246-264, quid in casu controversiae inter ipsa, 245.

— quod attinet ad iudicia: varii ordinariae competentiae fontes, 1560-1568; quid si

[Competentia]:
inter plures iudices de ea controversia oriatur, 1612; in causis matrimonialibus, 1962-1964; in causis Sanctorum, 1999 § 2, 2039, 2126; de ea videre spectat ad iudicem, 1609 § 1; de exceptione contra iudicis competentiam vide **Exceptio** *incompetentiae.*

Complex in delictis, 2209; in peccato turpi, quod attinet ad absolutionem sacramentalem, 884, 2367; nomen complicis in confessione non exquirendum, 888 § 2.

Compromissarii in electionibus, 172, 173, 179 § 2.

Compromissum in arbitros, 1929-1932.

Conatus delicti quando habeatur, 2212; eius imputabilitas, 2213 §§ 1, 3; quomodo puniendus admisso delicto, si poena in ipsum quoque lata sit, 2224 § 3.

Concilium: *Oecumenicum:* a quo convocandum, 222 § 1; quinam praesit, 222 § 2; quinam vocandi, 223; quid si hi venire impediantur, 224; professio fidei a quibus emittenda, 1406 § 1 n. 1, cf. 2403; quaestiones tractandae, 226; an liceat discedere, 225; vis decretorum, 227, 1323; appellatio ad Concilium a sententia R. P., 228 § 2, 2332; suspensio, dissolutio, 222 § 2, 229.

— *plenarium:* quodnam et quis ei praesit, 281; quinam venire debeant, 282; quid si fuerint impediti, 287; professio fidei, 1406 § 1 n. 1, cf. 2403; quaestiones tractandae, 288, 290; an liceat discedere, 289; decretorum promulgatio et vis, 291; de Conciliis plenariis, etc., in regionibus S. Congregationi de Propaganda Fide subiectis, 304 § 2.

— *provinciale:* in singulis provinciis celebrandum vicesimo saltem quoque anno, 283; quinam convocat, praeest, locum determinat, 284; quinam venire debeant, 285, 286; quid si fuerint impediti, 287; professio fidei, 1406 § 1 n. 1, cf. 2403; quaestiones tractandae, 288, 290; an liceat discedere, 289; decretorum promulgatio et vis, 291; de Conciliis regionalibus et provincialibus in regionibus S. Congregationi de Propaganda Fide subiectis, 304 § 2.

Concionatores: ministerium praedicationis commissum praecipue est Rom. Pontifici pro universa Ecclesia, Episcopis pro suis dioecesibus, 1327 § 1; alii ipsum exercere non possunt sine missione canonica, et quomodo haec detur, 1328; quinam eam concedant, 1337, 1338, 529; quibusnam concedenda vel deneganda, 1340 § 1, 1339, 1342; S. R. E. Cardinales eam habent ex iure, 239 § 1 n. 3; an possit revocari, 1340 §§ 2, 3, 2317; professio fidei, 1406 § 1 n. 7, cf. 2403; quae in concionibus exponenda et quomodo, 1347; hortandi fideles ut sacris concionibus frequenter intersint, 1348; concionatores extradioecesani quomodo invitandi, 1341.

Conciones habere possunt Ordinarii locorum in qualibet ecclesia sui territorii etsi exempta, 1343 § 1; imo, exceptis magnis civitatibus, potest Ordinarius concionem habens alios a concionando prohibere, 1343 § 2; frequentius habendae tempore Adventus et Quadragesimae, 1346; quid tempore interdicti, 2271 n. 2, 2272 § 3 n. 2.

Conclusio in causa: quid, 1860; eius effectus, 1861; quid postea iudici faciendum, 1862.

Concordata manent in sua vi eaque Codex non abrogat nec iis aliquid obrogat, 3.

Concordatio dubiorum: 1728, 1729.

Concubinarii: quomodo puniendi, 2357 § 2; quid si fuerint clerici in minoribus, 2358, vel in maioribus, 2359 § 1; quando clerici praesumendi sunt concubinarii, 133 § 4; modus procedendi contra clericos concubinarios, 2176-2181.

Concubinatus publicus vel notorius gignit impedimentum publicae honestatis, 1078.

Concurrentes ad delictum, 2209, 2211, 2231.

Concursus in collatione paroeciae vacantis ubi viget, retinendus, 459 § 4; quid si agatur de paroecia patronata, 1462.

Conditiones in rescriptis, 39-41; in matrimonio, 1092, 2319 § 1 n. 2 § 2; in electionibus, 169 § 2, 172 § 3; in limine fundationis beneficii, 1417, aut pii instituti, 1492 § 2; in dimissione beneficii, 1486, aut parochiae, 2150 § 3.

Conferentiae seu collationes de re morali, etc., 131, 448 § 1, 591, 2377.

Conferentiae Episcoporum: quando habendae, 292.

Confessarii: sunt soli sacerdotes, 871; obtinentes iurisdictionem, 872 (vide **Iurisdictio** *ad confessiones*); personam sustinent iudicis et medici, 888 § 1; nomen complicis, curiosa et inutilia ne inquirant, 888 § 2; quandonam debeant absolutionem impertire, 886; satisfactiones salutares iniungere debent, 887; sacramentale sigillum inviolate servare, 889, 890, cf. 2369; an et quando possint dispensare ab irregularitatibus, 990 § 2, suspendere obligationem servandae poenae vindicativae latae sententiae, vel ab ea dispensare, 2290; diiudicare debent, quemadmodum parentes, de sufficienti dispositione puerorum ad primam communionem, 854 § 4; quando commutare possunt pia opera ad indulgentias, 935; admitti nequeunt uti testes in iudiciis, 1757 § 3 n. 2, non exclusis causis Sanctorum, 2027 § 2 n. 1; emittere debent professionem fidei, 1406 § 1 n. 7; omnes, urgente necessitate, tenentur audire confessiones fidelium, 892 § 2; ipsis, dummodo approbatis, cuiuscunque ritus sint, possunt fideles peccata sua confiteri, 905; vide **Iurisdictio** *ad confessiones,* **Reservatio** *peccatorum,* **Sigillum** *sacramentale,* etc.

[Confessarii]:
— *extraordinarii* pro religiosorum communitatibus, 521, 520 § 2, 522-525; pro novitiis, 566 § 2 nn. 3, 4; pro religionibus laicalibus virorum, 528, 529; pro Seminariis, 1361; concedendi, etsi hunc vel illum confessarium nominatim petant religiosae, 520 § 2, 521 §§ 2, 3, 522, 523, 2414.
— *religiosorum* designandi in singulis domibus religionis clericalis, 518 § 1; religiosorum laicorum, 528; religiosarum, 520 § 1; apud hos, si constitutiones id praecipiant, debent religiosi, statis temporibus, confessionem peragere, quam tamen valide et licite faciunt apud quemlibet confessarium ab Ordinario loci approbatum, qui eos absolvit a peccatis quoque et censuris in religione reservatis, 519; idem valet de religiosa, quae confessionem peragit apud confessarium pro mulieribus ab Ordinario approbatum in qualibet ecclesia vel oratorio, etiam semi-publico, 522, vel cum graviter aegrotat, 523; extra quos casus religiosarum confessarii indigent peculiari iurisdictione, 876 § 1, quam ipsis conferat Ordinarius loci domus religiosae, 876 § 2; quinam pro mulieribus religiosis deputandi, 524 § 1, et a quonam, 525, 529; quandiu possit confessarius ordinarius monialium suum munus exercere, 526; an loci Ordinarius possit confessarium ordinarium etiam prius amovere, 527; confessarii religiosarum ne se immisceant domus regimini, 524 § 3; an in religionibus clericalibus Superiores possint audire confessiones subditorum, 518 §§ 2, 3; poenae contra Antistitas violantes canonum 521 § 3, 512, 523 praescripta, 2414.

Confessio: *annua* praescribitur, 906; praecepto non satisfit confessione sacrilega vel voluntarie nulla, 907.
— *iudicialis:* quid, 1750; effectus, 1751; an confessus possit contra suam confessionem venire, 1752; quaenam aliquando confessioni aequiparantur, 1800 § 4, 1836 § 3.
— *sacramentalis* quorum peccatorum necessaria, 901, libera, 902; quando peragenda a fidelibus, 906, a religiosis, 595 § 1 n. 3, ab alumnis Seminarii, 1367, n. 2; ad indulgentias lucrandas, 931; ad s. Communionem suscipiendam, 856; ad Missam celebrandam, 807; ad matrimonium ineundum, 1033; apud quem a fidelibus generatim, 905, 882; in itinere maritimo, 883; a novitiis et alumnis Seminarii vel collegii, 891, 1383; a religiosis vide **Confessarii** *religiosorum;* an peragi possit per interpretem, 903, cf. 889 § 2; quonam in loco et quibus cautelis recipi debeat, 908-910; qua obligatione teneantur eam excipiendi parochi, 892 § 1, aliive sacerdotes, 892 § 2; in ordine ad iudicia, 1757 § 3 n. 2, 1795 § 2.

Confirmatio electionis, 177; actus vel instrumenti ex parte Rom. Pont., 1683.

Confirmatio (sacramentum): an de necessitate suscipiendum, 787; materia et forma, 780, 781; minister ordinarius, 782 § 1, extraordinarius, 782 §§ 2, 3, 4, 5; quosnam Episcopus licite confirmet in sua dioecesi, 783 § 1, in aliena, 782 § 2; quosnam presbyter, apostolico locali privilegio munitus, 784; de obligatione ministri ordinarii vel extraordinarii eam conferendi, 785; subiectum, 786; tempus, 788, 789, 790; locus, 791, 792; patrini, 793-796; cognatio spiritualis et obligatio exsurgens, 797, 1335; adnotatio, probatio, 798-800; poenae in illegitime ministrantes, 2365.

Confraternitates: quaenam, 707 § 2; erectio, modus, 708; locus, 712; titulus, 710, 711 § 1; habitus, 714, 713 § 2; gratiarum communicatio, 713 § 1; functiones cultus ad quas confratres praestare operam possunt et quomodo, 709 § 1, 716, 717 § 1, 718, 1291 § 1; quinam adscribi possunt vel non, 709 § 2; comitia, 697, 715; electio officialium, electionis confirmatio, eorum remotio, statutorum correctio et approbatio, 715 § 1; patrimonium, 717 § 2; translatio sedis, 719.
— *doctrinae christianae:* 711 § 2.
— *Ssmi Sacramenti:* 711 § 2, 701 § 2.

Congregationes: *in causis Sanctorum:* antepraeparatoria, 2105, 2106, 2120, 2121, 2122 § 2; generalis, 2112, 2113, 2123; ordinaria, 2082, 2085, 2100, 2131, 2137 § 3; praeparatoria, 2107-2109, 2120, 2122 §§ 1, 2.
— *iuris dioecesani:* 488 n. 3, 492 § 2, 512 § 1 n. 2, 622 § 2.
— *iuris pontificii:* 488 n. 3, 491 § 1, 510, 512 § 2 nn. 2, 3, 622 § 1.
— *monasticae:* 488 n. 2, 501 § 3, 510, 1557 § 2 n. 2.
— *mulierum:* 500 §§ 2, 3, 506 § 4.
— *primariae:* 720.
— *religiosae:* quaenam, 488 n. 2; an et qua ratione ab Episcopis condi possint, 492 § 1; quod attinet ad clausuram, 604.
— *tertiariorum:* 702-706, 492 § 1.
— *votorum perpetuorum:* 574 §§ 1, 2.
Vide **Moniales, Regulares, Religiosi.**

Congregationes Romanae: quaenam et quae earum competentia, 243-257; veniunt in Codice nomine Sedis Apost. vel S. Sedis, 7; exclusive cognoscunt de recursibus contra decreta Ordinariorum, 1601; poenae contra eas afficientes iniuria, etc., 2344.

Coniuges: quod attinet ad communionem vitae, 1128-1132 (vide **Vita** *coniugalis*); ad petendam dispensationem super matrimonio tantum rato, 1973; ad accusandum matrimonium, 1971 § 1 n. 1, 1990; ad novas nuptias ineundas, priore matrimonio soluto vel declarato nullo, 1987, cf. 1142; ad matrimonium conscientiae, 1105; ad religionem ingrediendam, 542 n. 1, cf. 2411; ad ordines suscipiendos, 987 n. 2, 132 § 3; ad agendum patrinum in baptismo et confirmatione alterius coniugis, 765 n. 3, 795 n. 3; ad testimonium ferendum in causa sui coniugis, 1757 § 3 n. 3; ad agendum munus periti in eadem causa, 1795 § 2.

Coniugicidium: impedimentum dirimens matrimonium, 1075 nn. 2, 3.

Consanguinei: alicuius S. R. E. Cardinalis relate ad dignitatem cardinalitiam, 232 § 2 n. 3; administratorum bonorum ecclesiasticorum, 1540; Ordinariorum relate ad consilium dioecesanum administrationis, 1520 § 2, ad munus Vicarii Generalis, 367 § 3; quod attinet ad accusandum matrimonium consanguineorum, 1971 § 2; ad testimonium ferendum in iisdem causis, 1974, vel in causis Sanctorum, 2027 § 1, vel in aliis causis, 1757 § 3 n. 3, 1755 § 2 n. 2, 1795 § 2; in causis inter se, 1911; iudicis an a iudice ipso possint iudicari, 1613 § 1; quid de promotore iustitiae et defensore vinculi, 1613 § 2; infamia non afficit consanguineum, 2293 § 4.

Consanguinitas: quomodo computatur, 96; quomodo multiplicatur, 1076 § 2; quod attinet ad impedimentum matrimoniale inde exsurgens, 1076, 1042 § 2 n. 1, 1990.

Consecratio: consecrationum minister, 1147 § 1; 239 § 1 n. 20, 323 § 2; cf. 294 § 2; quomodo faciendae, 1148; effectus, 1150, 1497 § 2; in casu venditionis vel permutationis rei, 1539 § 1.
— *altaris:* 1199, 1200; vide **Altare.**
— *campanae:* 1169 §§ 2, 5.
— *ecclesiae:* quaenam ecclesiae sint consecrandae, 1165 §§ 2-4; quandonam consecratio peragi possit, 1166 § 1; altare simul consecrandum, 1165 § 5; ieiunium praemittendum, 1166 § 2; indulgentiae a consecrante concedendae, 1166 § 3; anniversarium celebrandum, 1167; effectus, 1165 § 1, 1171; cessatio seu amissio, 1170; vide **Titulus.**
— *episcopalis:* reservatur Rom. Pont., 953, 2370; inter quod tempus recipienda, 333, 2398; quomodo facienda, 954; quando, 1006 § 1.
— *loci:* ad quem pertineat, 1155, 1156; effectus, 1154; quomodo probetur, 1158, 1159 § 1.
— *Romani Pontificis:* 239 § 2.

Consensus: quid importent canones exigentes requisitionem consensus, 105.
— *matrimonialis:* quid, quomodo et qualis ad matrimonium necessarius, 1081, 1082, 1086 § 2; quaenam ipsum vitiare possunt, 1083-1085, 1086 § 2, 1087, 1092; qualis praesumitur, 1086 § 1; quomodo exprimendus, 1088, 1091; quousque perseverare praesumitur, 1093; in ordine ad sanationem matrimonii in radice, 1138-1140; ad convalidationem matrimonii, 1133-1136.

Consiliarii: eos habeant Superiores religiosi, 516 § 1.

Consilium: quid importent canones exigentes requisitionem consilii, 105.
— *administrationis:* in dioecesi constituendum et quomodo, 1520 §§ 1, 2, 4; quando audiendum, 1520 § 3, 1532 §§ 2, 3, 1538, 1539 § 2, 1541 § 2, 1542 § 1.
— *fabricae:* quinam constituant, 1183 § 2; huius munus, 1184.
— *missionis:* 302, 303.

Conspirantes *contra auctoritatem Romani Pontificis:* 2331 § 2.

Constitutiones: *pontificiae* quoad matrimonium pro aliquibus locis datae ad universam Ecclesiam extensae, 1125.
— *religiosae* canonibus Codicis contrariae abrogantur, 489; aliae confirmantur et servari debent, 593; et legendae sunt publice semel in anno, 509 § 2 n. 1; immutari ab Ordinariis nequeunt si agatur de religionibus iuris pontificii, 618 § 2 n. 1.

Consuetudo secundum legem est optima legum interpres, 29; praeter vel contra legem unde vim legis possit obtinere, 25; a quonam introduci possit, 26; qualitates requisitae ut vim legis obtineat, 27, 28; quomodo revocetur, 30; quandonam est causa acquisitionis privilegii, 63 § 1, aut concessi praesumptionem inducit, 63 § 2; de consuetudinibus in praesens vigentibus contra statuta Codicis, 5; consuetudines in Codice reprobatae: 343 § 2, 346, 396 § 2, 403, 409 § 2, 418 § 1, 433 § 1, 455 § 1, 460 § 2, 774 § 1, 818, 978 § 3, 1006 § 5, 1041, 1056, 1181, 1356 § 1, 1408, 1492 § 1, 1525 § 1, 1576 § 1.

Consultores dioecesani: ubinam constituendi, 423; a quo, 424, 326; quot, 425 § 1; ad quod tempus, 426; iusiurandum, etc., 425 § 2, 1406 § 1 n. 6 § 2, cf. 2403; eorum munus, 427; remotio, 428; an interesse debeant Concilio provinciali, 286 § 3, Synodo dioecesanae, 358 § 1 n. 2.

Consummatio matrimonii vide **Cohabitatio.**

Contestatio litis: quid sit et quis eius finis, 1726; quomodo facienda, 1727-1729; quid ante eam in iudicio prohibeatur, 1730; effectus, 1731; quodnam eius obiectum in gradu appellationis, 1891 § 1.

Continentia causarum: titulus sortiendi forum, 1567.

Contractus: sollemnitates servandae, 1529, 1533; qui et quomodo ab administratoribus faciendi, 1527; a religiosis perfecti quosnam obligent, 536.

Contractus matrimonialis vide **Matrimonium.**
Contumacia: quod attinet ad censuras, 2242 §§ 2, 3, 2248 § 2; quod attinet ad iudicia: quandonam reus contumax declarari possit, 1729 § 1, 1842, 1843, 1848; num ex officio tantum an etiam ad instantiam, 1844, 1845; quid si reus a contumacia recedat, 1846, 1847; quandonam actor possit contumax declarari, 1729 § 1, 1849; huius declarationis effectus, 1850; ad quid reus vel actor contumax condemnari debent, 1851; an contumax possit appellare, 1880 n. 8.
Convalidatio matrimonii: alia simplex, alia in radice. Ad simplicem requiritur cessatio vel dispensatio impedimenti et renovatio consensus, 1133; quid haec sit, 1334, et quomodo facienda, 1335, 1336; de convalidatione in radice vide **Sanatio in radice.**
Conventiones vide **Concordata.**
Conversi peragere debent postulatum (vide **Postulatus**); in novitiatu locum separatum habeant, 564 § 2; novitii fungantur officiis propriis fratrum conversorum in domo novitiatus, non uti primarii officiales, nec ita ut ab exercitiis novitiatus praepediantur, 565 § 3; diligenter instruendi in christiana doctrina, 565 § 2.
Conversio beneficiorum, 1419-1430; coniugis acatholici, 1062; ecclesiae patronatae in electivam vel regularem, 1470 § 1 n. 5; institutorum piorum ad usus a fundatione alienos, 1494.
Convocatio electorum, 162; capituli, 397 n. 4, 411 § 2.
Cooperatio vide **Concurrentes** *ad delictum.*
Coronae vide **Indulgentiae.**
Corporalia ante lotionem nonnisi a clericis tangenda, 1306 § 1; a quibus abluenda, 1306 § 2.
Corporis Christi sollemnitas suspendit interdictum, 2270 § 2.
Correptio: remedium poenale, 2306 n. 2; potest esse secreta vel publica, 2309 § 1; quando adhibenda est, 2308; quomodo publice facienda, 2309 § 2; quomodo de ea constare debeat, 2309 § 5; quoties adhiberi possit, 2309 § 6; quid correptioni addi possit, 2313 § 2; quid si correptiones incassum factae sint, 2310.
— *iudicialis:* quaenam, 2309 § 3; quando ab Ordinario usurpanda, 1947; quando non admittitur, 1948; eius scopus, 2309 § 4; quoties adhiberi potest, 1949; an haberi possit etiam iudicio incepto, 1950, ac etiam interposita querela damni ex delicto, 1951; quid plerumque debeat habere coniunctum, 1952; quando censenda est inutiliter adhibita, et tunc quid, 1949 § 2, 1950, 1953.
Corruptores iudicum, poenae, 2407; minorum, poenae, 2357 § 1, 2358, 2359 § 2.
Crematio cadaverum reprobatur, 1203 § 1, et illicita est, etsi a defuncto iussa fuerit, imo quaecunque huiusmodi voluntatis adiectio [**Crematio**]: testamento, contractui, actui, etc., pro non adiecta habenda, 1203 § 2; eam vero iubens ecclesiastica sepultura privandus est, 1240 § 1 n. 5; poenae contra transgressores huius prohibitionis, 2339.
Crimen: *specifice:* in quantum constituit impedimentum dirimens matrimonii, 1075, 1042 § 2 n. 5.
— *falsi:* 2360-2363.
Criminosi prohibentur a munere patrini, 766 n. 2, 796 n. 3.
Crucifixi imago in aula tribunalis eminere debet, 1636.
Crux pectoralis vide **Insignia, Reliquiae, Spolium.**
Culpabilitas vide **Imputabilitas.**
Cultus: quibus praestandus, 1255; quinam publicus, quinam privatus, 1256; a quo publicus dependeat, 1260, 1257, 1259; tum publicus tum privatus a quo advigilandus, 1261 § 1; legibus ad hoc latis ab Ordinario loci quinam teneantur, 1261 § 2.
— *Servorum Dei:* bonus et utilis, 1276, erga quos tantum publicus permissus, 1277, 2135, 2115 § 2; si praestitus fuerit ex tolerantia Servo Dei post Alexandrum III et ante tempus a constitutione Urbaniana praefixum, potest peti eius positiva approbatio a Rom. Pont., 2125; processus in casu faciendus, 2125-2134; in causis Sanctorum per viam non cultus procedentibus fieri debet processus de non cultu, 2038 § 2 n. 3; quomodo faciendus ab Ordinario, 2057-2060. a sacra Congregatione, 2085, 2086; vide **Imagines, Reliquiae.**
Cumulatio: novae causae petendi in gradu appellationis prohibita, 1891; querelae nullitatis cum appellatione permissa, 1895, 1894; actionum vel exceptionum in iudiciis, 1669, 1670; in causis martyrum ordinarie prohibita, 2001.
Curatores: agere et respondere debent in iudicio pro iis quorum curatelam gerunt, 1648 § 1; quid si adsit conflictus inter horum iura et iura curatorum, 1648 § 2; an curator datus ab auctoritate civili admittatur in iudicio ecclesiastico, 1651; curatore a munere cessante quandiu interrupta maneat instantia litis, 1735.
Curia: *dioecesana:* quibus constet, 363; a quo officiales nominandi, 364 § 1; eorum munus, 364 § 2, 365; religiosi professi ad saeculum regressi ab his muneribus prohibentur, 642 § 1 n. 3 § 2.
— *Romana:* 242-264.
Cursores vide **Apparitores.**

Daemoniaci sunt irregulares ex defectu, 984 n. 3.
Debilitas mentis: quod attinet ad imputabilitatem delicti, 2201 § 4; ad poenas latae sententiae, 2229 § 3 n. 2, cf. 2218 § 2.

Debita: qui iis gravantur, illicite sed valide admittuntur ad novitiatum, 542 n. 2, cf. 2411; quando de religiosis agitur quinam de iis respondere debeant, 536; quid de iis diviso territorio personae moralis, 1500.
Decanatus vide **Dioecesis.**
Decanus: Cardinalis, 237, 239 § 2; Rotae, 1598 § 1.
Decimae: quod attinet ad earum solutionem, 1502.
Declaratio: *nullitatis* actorum vel contractuum, 1679-1683, cf. 1855 § 2; attentatorum, 1855 § 2; onerum ordinationi annexorum, 1994 § 2, 1998 § 1; matrimonii, 1990, 1987, 1988, cf. 1069 § 2.
— *poenae:* 2225, 2223 § 4, 2232 § 2.
Decreta: *Conciliorum* Oecumenicorum, 227; plenariorum vel provincialium, 291, quoad loca subiecta S. C. de Prop. Fide, 304 § 2; dioecesanorum, 362.
— *Congregationum Roman.:* 1389.
— *generalia S. Sedis:* 9, 509 § 1 § 2 n. 1.
— *iudicialia* sunt pronunciationes iudicis, quibus nec principalem causam nec incidentem iudicialiter definit, 1868 § 2, 1840; per apparitores sunt exsecutioni mandanda, 1591 § 1; appellationem non admittunt, 1880 n. 6.
— *Ordinariorum* in exsecutione rescriptorum, 56; in visitatione dioecesana, 345; in visitatione domorum religiosarum, 513 § 2; in remotione parochorum, 2152 § 2, 2153, 2161 § 1; in infligenda suspensione ex informata conscientia, 2187, 2188, 2194.
Dedicatio ecclesiae vide **Consecratio** *ecclesiae,* **Titulus.**
Defectus: *consensus* vide **Consensus.**
— *emendationis:* 649, 651, 656 n. 3, 662, 664 § 2.
— *sententiae:* 1892, 1894.
Defensiones: ad eas sive per se sive per advocatum exhibendas, facta conclusione in causa, a iudice partibus congruum tempus praestituendum, 1862; quomodo conficiendae et quibus distribuendae, 1863 §§ 1, 2, 1864; an typis imprimendae, 1863 §§ 3, 4; quid si partes eas intra utile tempus parare negligant, 1867.
Defensor vinculi constitui debet in dioecesi, 1586, et quomodo, 1588 § 2; quinam eligendus, 1589, 1588 § 1; quandonam a munere exercendo debet abstinere, 1613 § 2; quid si recusetur ut suspectus, 1614 § 3; an possit removeri, 1590; quibus in causis citandus, 1586, 1967, 1990, 1992, 1996; quid si nec fuerit citatus nec interfuerit, aut non fuerit citatus sed interfuerit, 1587 § 1, aut citatus quidem, non tamen interfuerit, 1587 § 2; quandonam audiri debeat a iudice, 1709 § 3, 1786, 1793 § 2, 1841, 1856 § 2; officia et iura: in causa discutienda, 1968, 1969, 1991, 1981, 1984, 1863 § 2, cf. 1672 [**Defensor vinculi**]: § 3, 1745 § 1, 1759 § 2, 1773 § 2, 1830 § 3; in appellatione interponenda, 1986, 1987, 1991, 1998 § 2, 1879; an possit suam facere instantiam actoris peremptam, 1850 § 2; an possit interponere querelam nullitatis contra sententiam, 1897 § 1; an debeat nominari in sententia, 1874 § 2.
Defuncti: de indulgentiis quae ipsis applicari possunt vel non, 911, 913 n. 2, 930; vide **Associatio cadaveris, Cadavera, Funera, Sepultura ecclesiastica,** etc.
Degradatio est poena vindicativa, 2298 n. 12; alia verbalis seu edictalis, alia realis, 2305 § 3; continet in se depositionem, privationem perpetuam habitus ecclesiastici et reductionem clerici ad statum laicalem, 2305 § 1; quando ferri possit, 2305 § 2, 2314 § 1 n. 3, 2343 § 1 n. 3, 2354 § 2, 2368 § 1, 2388 § 1; in delictis, quae eam secumferunt, excludit correptionem iudicialem, 1948 n. 1, et remissionem ab Ordinario, 2237 § 1 n. 3; quomodo sit infligenda, 1576 § 1 n. 2.
Delegati: eorum potestas mandato metitur, 203; quid si plures delegati simul fuerint in solidum vel collegialiter, 205, quid si successive, 206; an et quando possint subdelegare, 199 §§ 2-4; quid in ipsis importet delegata potestas, 200 § 1, quam delegatus probare debet, 200 § 2; quomodo eorum potestas exstinguitur, 207 §§ 1, 2; de iudicibus delegatis, 1606, 1607.
— *Apostolici* vide **Legati Rom. Pontificis.**
Delegatio ad assistendum matrimoniis, 1095 § 2, 1096, 1098.
Delictum: quid, 2195; divisiones, 2197; qualitas et quantitas, 2196; quaenam auctoritas ius habet illud persequendi, 2198; de eius imputabilitate vide **Imputabilitas;** quid ex delicto oriatur, 2210, 2211; forum competens ratione delicti, 1566; de delictis reservatis S. Officio 247 § 2; vide **Actio** *criminalis,* **Complex, Conatus delicti, Imputabilitas, Poenae,** etc.
— *frustratum:* 2212 § 2, 2213 § 2, 2235.
— *mixti fori:* 1933 § 3.
— *notorium:* 2197 nn. 2, 3, 2191 § 2, 2192.
— *occultum:* 2197 n. 4, 2147 § 2 n. 4, 2157, 2190-2192.
— *publicum:* 1933 § 1, 2197 n. 1, 2191 § 3, 2192.
Delinquentes subditos Ecclesia coercere potest, 2214 § 1; quomodo a Praelatis coercitio facienda, 2214 § 2; quibus modis puniantur, 2216; an et quibus in casibus excusari possint a poenis latae sententiae, 2229, 2230, vel ab observantia poenae, 2232 § 1.
— contra sextum: 2356-2359; vide **Luxuriantes.**
Denuntiatio: *actorum iudicialium:* 1724.
— *clericorum vel religiosorum:* nomen dantium sectae massonicae, etc., 2336 § 2.

[**Denuntiatio**]:
— *confessarii sollicitantis:* 904, 2368 § 2; de eo, qui falso denuntiaverit, 894, cf. 2363.
— *criminalis:* 1935-1938, 1942 § 2; vide **Epistolae** *anonymae.*
— *librorum:* 1397.
— *nullitatis matrimonii:* 1971 § 2.
Depositio est poena vindicativa, 2298 n. 10; quid secumferat, 2303 § 1, etiam privationem beneficii cuius titulo clericus fuit ordinatus, sed tunc Ordinarius vere indigenti pro caritate provideat, 2303 § 2; quando ferri possit, 2303 § 3, 2314 § 1 n. 2, 2320, 2322 n. 1, 2328, 2350 § 1, 2354 § 2, 2359 § 2, 2379, 2394 n. 2, 2401; in delictis, quae eam secumferunt, excludit correptionem iudicialem, 1948 n. 1, et remissionem ab Ordinario, 2237 § 1 n. 3; quomodo sit infligenda, 1576 § 1 n. 2.
Depositum vide **Cautio, Testes.**
Deputati: an liceat clericis munus deputati suscipere, 139 § 4.
— pro Seminario, 1359.
Detentio vide **Actio** *possessoria,* **Raptus.**
Detinentes bona aut iura Ecclesiae: poenae, 2345, 2346.
Diaconus: quaenam ad diaconatum requisita aetas, 975, scientia, 976 § 2; interstitia servanda inter subdiaconatum et diaconatum, diaconatum et presbyteratum, 978 § 2; ei tantum et sacerdoti regulariter facienda concionandi facultas, 1342 § 1; est minister extraordinarius baptismi sollemnis, 741, et s. communionis, 845 § 2; ordinarius expositionis et repositionis ssmi Sacramenti, non vero benedictionis Eucharisticae, 1274 § 2; eas tantum benedictiones impertire potest, quae ipsi a iure expresse permittuntur, 1147 § 4.
Diaria vide **Censura praevia librorum.**
Dies: quid importet in iure, 32 1.
— *abstinentiae:* quinam, 1252 § 1; quis eos constituat pro universa Ecclesia, 1244 § 1; quid circa eos possint locorum Ordinarii, 1244 § 2, cf. 1245; vide **Lex** *abstinentiae.*
— *dominici:* 1247 § 1; 1006 §§ 1, 3.
— *feriati:* 1639, cf. 1635.
— *festi:* quinam in universa Ecclesia, 1247 § 1; quid si aliquod festum ex his alicubi legitime sit abolitum vel translatum, 1247 § 3; quis eos constituat pro universa Ecclesia, 1244 § 1; quid circa eos possint locorum Ordinarii, 1244 § 2, cf. 1245; quinam veniant, quando de indulgentiis, sub verbis: pro festis Domini, B. M. V., 921 § 1, vel Apostolorum, 921 § 2; quas obligationes secumferunt, 1248; quibus interdictum saltem ex parte suspenditur, si in loco vigeat, 2270 § 2; vide **Translatio** *festorum.*
— *ieiunii:* quinam, 1252 §§ 3, 4; quis eos constituat pro universa Ecclesia, 1244 § 1;
[**Dies**]:
quid circa eos possint locorum Ordinarii, 1244 § 2, cf. 1245; vide **Lex** *ieiunii.*
Diffamatio vide **Bona fama, Iniuria.**
Dignitas: in ordine ad delictum, 2207.
Dignitates: erectio, 394 § 1; collatio, 396 § 1, 1435 § 1; an optio permissa, 396 § 2; an laurea doctoralis requisita, 396 § 3; earum iura et officia, 397, 405, 408; an sint de gremio Capituli, 393 § 2, et proinde an in eo vocem habeant, 411 § 3; a ministerio diaconi et subdiaconi eximuntur, 416; obligationes, 1406 § 1 n. 5 § 2, cf. 2403, 410 § 1; distributiones quotidianae ab ipsis amissae quibus cedant, 395 § 3; vide **Beneficia ecclesiastica, Beneficiarii.**
Dilationes vide **Termini.**
Diligentia: omissio debitae diligentiae in ordine ad imputabilitatem delicti, 2203 § 1, 2199; ad poenas, 2229 § 3 n. 2.
Dimissio: *alumnorum e Seminario,* 1371, 1363 § 3.
— *beneficii:* Ordinarius ne admittat a clerico maiorum ordinum dimissionem beneficii, nisi, etc., 1484; imo si agatur de beneficio ad cuius titulum ordinatus est, dimissio irrita est, nisi, etc., 1485; neque admittere potest dimissionem in commodum aliorum vel sub conditione, nisi, etc., 1486.
— *religiosorum:* ipso facto admissi delicti, 646; novitiorum, 571 §§ 1, 2; professorum a votis temporariis, 575 § 1, 647, 648; professorum a votis perpetuis in religione clericali non exempta vel in laicali, 649-653; professorum a votis perpetuis in religione clericali exempta, 654-668; de effectu dimissionis in professis a votis perpetuis, 669-672.
— *sodalium:* in communi viventium sine votis, 646-672, 681; associationum piarum, 996.
Dioecesis: quid hoc nomine veniat in iure, 215 § 2; eius constitutio, circumscriptio, divisio, unio, suppressio, 215 § 1, 248 § 2, 255, 260; eius territorium in parochias est dividendum, 216, et in regiones quoque ac districtus, qui vocantur vicariatus foranei, archipresbyteratus, etc., 217; eius regimen sede plena, 335, 366 § 1, 391 § 1, 427, sede vacante vel impedita, 391 § 1, 427, 429, 431; forum, 1557 § 2 n. 2; quomodo quis propriam dioecesim amittat vide **Excardinatio.**
Disceptatio iudicialis: 1640-1641.
Discussio causae: 1862-1867.
Dismembratio: *beneficii:* 1421, 1422, 1428 § 2.
— *paroeciae:* 1427, 1428.
Disparitas cultus relate ad matrimonium, 1070, 1071, 1120 § 2, 1990.
Dispensatio: *a lege:* quinam concedere possint, 15, 80-83, 247 § 5, 251 § 3, 1245; non est concedenda sine iusta et proportionata causa, 84 § 1; quid in dubio de cau-

[**Dispensatio**]:
sae sufficientia, 84 § 2; interpretatio dispensationis et facultatis dispensandi, 85; cessatio, 86.
— *ab impedimentis matrimonialibus iuris eccles.:* quinam concedere possint, 1040, 1048, 1050, 247 § 3; quomodo si ex indulto procedant, 1057; quid urgente mortis periculo, 1043, 1044, 1046, aut quando omnia iam sunt parata ad nuptias, 1045, 1046; quid importet indultum dispensandi, 1049; quid data dispensatio, 1051-1053; quid si petitio laboret subreptione vel obreptione, 1054; adnotatio concessae dispensationis, 1046, 1047; taxa an admittatur, 1056; exsecutio dispensationis, 1055.
— *ab irregularitatibus,* etc.: 990, 991.
— *a matrimonio rato et non consummato:* matrimonium non consummatum, cuius una saltem pars sit baptizata, dissolvi potest per dispensationem a Sede Apost. concessam rogante saltem alterutra parte, 1119, eaque tantum, 1973; causae huiusmodi dispensationis reservantur Congregationi de Sacramentis, 1962, nec iudex inferior potest processum super his instruere, nisi fuerit ab ea delegatus, 1963 § 1; unicus pro inquisitione in his causis facienda est iudex instructor, 1966; semper citari debet defensor vinculi, 1967, et admittenda inspectio corporalis, 1976 (vide **Inspectio** *corporalis*), item testimonium septimae manus, 1975 § 1; iudex instructor neque processum publicare, neque sententiam super inconsummatione et causis ad dispensandum ferre potest, sed acta omnia cum voto Episcopi et defensoris vinculi transmittere debet ad Sedem Apost., 1985.
— *a poenis:* 2236, 2289, 2290, 2254 § 3.
— *a votis:* 1308 § 3, 1313.
Disputatio: cum acatholicis, 1325 § 3; iudicialis, 1866.
Distributiones: *inter praesentes:* 425 § 2.
— *quotidianae:* constituendae in ecclesiis cathedralibus et collegialibus ex tertia parte fructuum, etc., 395 § 1; cedunt diligentibus, 395 § 3; quibusnam in casibus absentes quoque a choro eas lucrentur, 420; tempore vacationum amittuntur, 418 § 3.
Divisio: *beneficii:* 1421, 1422, 1427, 1428.
— *paroeciae:* 1427, 1428.
— *territorii ecclesiastici:* 215 § 1, 216, 217.
Doctores: iura, 1378; vide **Laurea doctoralis.**
Doctrina: *damnata:* poenae contra eam defendentes, 2317.
— *fidei:* 247, § 1, 1020 § 2, 1323, 2038, 2042-2048; vide **Catechesis, Concionatores, Conciones, Parochi.**
Documenta: exhibenda pro admissione in Seminarium, 1363 § 2, vel in religionem,
[**Documenta**]:
544, cf. 2411; pro excardinatione et incardinatione clerici, 112, 117 n. 2; pro sacra ordinatione, 993-995, cf. 2373 n. 2; conficienda de loci consecratione vel benedictione, 1158; de concessa matrimoniali dispensatione, 1046, 1047; de erectione beneficiorum, 1418; de peracta pia fundatione, 1548 § 1, aut recognitione iudiciali, 1811; asservanda et caute custodienda quae respiciunt res vel iura ad Ecclesiam pertinentia, 1301, 1523 n. 6; aut ad fundationes pias, 1548 § 2; peractam benedictionem vel consecrationem loci, 1158; dispensationes matrimoniales, 1046, 1047; sacram ordinationem, 993-995, cf. 2373 n. 2; peractam monitionem et correptionem delinquentis, 2309 § 5; non secreta archivorum an inspicienda vel exscribenda tradi possint, 384; Capitulum, etc., reddere debet rationem novo Episcopo de iis quae ad ipsum pervenerint et ad Ecclesiam pertinent, 444 § 2; obligatio beneficiariorum quoad ea, 1301.
— *Curiae:* 378, 379 § 1, 435 § 3, 1813 § 1 n. 4, 2405, 2406.
— *in iudicio:* semper admittitur probatio per documenta, 1812; quaenam publica, sive ecclesiastica, 1813 § 1, sive civilia, 1813 § 2; quaenam privata, 1813 § 3; publica praesumuntur genuina, 1814, nisi impugnentur, 1815, et impugnatio probetur; an etiam abrasa, etc., 1818; de quibus publica fidem faciunt, 1816; quomodo et adversus quem privata, 1817; quamnam vim habeant probandi, 1819; quomodo sint exhibenda et apud tribunal deponenda, 1820; quid in dubio de fideli exemplaris exscriptione, 1821; an possit quis postulare ut communia ab alia parte exhibeantur, 1822, et an semper, 1823; quid si quis recuset exhibere documentum de iure producendum, 1824; an nova exhiberi possint in gradu appellationis, 1891 § 2; an deposita restitui debeant, iudicio expleto, 1645 § 1, et quae manent quomodo custodienda, 1645 § 2; an notarii, etc., tradere possint exemplar eorum quae processui sunt acquisita, 1645 § 3; in *causis matrimonialibus* a defensore vinculi recognoscenda, 1968 n. 2; in *causis Sanctorum* integra a postulatore exhibenda tribunali, 2032 § 1, quod potest et alia postulare praeter exhibita, 2032 § 2; exhibentes declarare debent eorum originem et authenticitatem, 2034; quaenam vim probandi non habeant, 2033, 2035; historica quomodo recognoscenda, 2036; an his probari possit cultus immemorabilis, 2021, 2022, vel virtutes aut martyrium, 2020 § 3; vide **Periti.**
— *originalia:* 383 § 2.
Dolus: in renuntiando officio ecclesiastico,

[**Dolus**]:
185; in ingredienda religione, 542 n. 1, cf. 2411; in emittenda professione religiosa, 572 § 1 n. 4, 2387; quando dat locum actioni rescissoriae, 1684, 1685, aut exceptioni, 1686; quid in attentato lite pendente, 1857 § 2; quid sit delicta quod attinet, 2200 § 1; qua ratione aestimandus in ordine ad determinandam imputabilitatem, 2199; an et quando praesumitur, 2200 § 2.

Domicilium quomodo acquiritur, 92 § 1; paroeciale, dioecesanum, 92 § 3; uxoris, minorum, 93; effectus domicilii, 94 §§ 1, 3; quomodo amittitur, 95; quoad competentiam fori, 1561 § 1; in ordine ad constituendum Episcopum proprium pro ordinatione, 956; quorumnam in sententia exprimendum, 1874 § 2.

Domus: *beneficialis:* 1477.
— *episcopalis:* 1483 § 2.
— *paroecialis:* 2156.
— *pontificia:* 106 n. 7.
— *religiosa:* quid et quaenam formata vel non formata, 488 n. 5; erectio, 495-497; tributum pro Seminario, 1356 § 1; est capax acquirendi et possidendi, 521; visitatio Ordinarii, 511, 512; eius vigilantia in domum non formatam, 617 § 2; si qui abusus in domo etiam formata et exempta vel in ecclesia exempta quoque irrepserint et Superior monitus iis non prospexerit, Ordinarius rem deferat ad Sedem Apost., 617 § 1; suppressio, 498.

Donationes: ad causas pias, 1513 § 1, 2348; rectoribus ecclesiarum factae quibus factae praesumuntur, 1536 § 1; an rectores, etc., ecclesiarum facere possint de bonis ecclesiae, 1535; an factae ecclesiae repudiari possint a rectore, etc., 1536 §§ 2, 3; an a donante revocari possint ob ingratum rectoris animum, 1536 § 4; de largitionibus religiosorum, 537.

Dos: a quibus religionem ingredientibus afferenda, 547; quomodo et a quibus administranda, 550 § 1; quomodo collocanda et an ante obitum religiosae possit impendi, 549, cf. 2412 n. 1, 533 § 1 n. 2; quando religioni acquiritur, 548; an condonari possit ab Antistita, 547 § 4; an et quando religiosae restituenda, 551.
— *beneficii:* 1410, 1415 § 2.
— *fundationum:* 1545, 1547.

Dubium: an eo stante leges urgeant et Ordinarius dispensare possit, 15; an in dubio de sufficientia causae licite petatur et possit licite ac valide concedi dispensatio, 84 § 2; quid in dubio de possessione, 1697; de iustitia poenae, 2219 § 2; in ordine ad matrimonium, 1014.
— quod attinet *ad iudicia:* dubiorum concordantia, 1728, 1729; in causis Sancto-

[**Dubium**]:
rum, 2082, 2104, 2124, 2127 n. 2, 2128, 2131, 2140.

Duellum: poenae duellantium et patrinorum, 1240 § 1 n. 4, 1241, 2351.

Ebrietas: in ordine ad imputabilitatem delicti, 2201 § 3; ad poenas, 2229 § 3 n. 2, 2218 § 2.

Ecclesia: moralis personae rationem habet ex ipsa divina ordinatione, 100 § 1; independenter a qualibet civili auctoritate ius et officium habet evangelicam doctrinam docendi, 1322 § 2, et potestatem obtinet in suos iurisdictionis seu regiminis, 196, qua non solum leges ferre, sed et de quibusdam iure proprio et exclusivo cognoscere potest, 1553 § 1; poenis coercet delinquentes subditos, 2214 § 1; indulgentias concedit, 911, et suos ministros instituit, 1352; item ius habet exigendi a fidelibus quae ad suum finem sibi sunt necessaria, 1496; acquirendi, retinendi et administrandi bona temporalia, 1495; sua coemeteria habendi, 1206; scholas, medias quoque et superiores, condendi, 1375; libros suorum praeviae censurae subiicendi, 1384, et a quibusvis editos ex iusta causa prohibendi, 1395, 1396.

Ecclesiae: quid, 1161; aedificatio, 1162; primi lapidis impositio, 1163; leges in aedificatione servandae, 1164 § 1; loca subtus ecclesiam ad usus mere profanos non adhibenda, neque ullus in eas aditus vel fenestra ex laicorum domibus aperiendus, 1164 § 2; benedictio vel consecratio, 1165; in consecratis unum saltem altare debet esse immobile, in benedictis possunt omnia esse mobilia, 1197 § 2; proprius titulus, 1168; campanae quoque, 1169; violatio 1172, cf. 2329; reconciliatio, 1176, 1177; munditia in iis servanda et ab eis arcendum quidquid ab earum sanctitate absonum est, 1178, cf. 2182-2185, 2382; iure gaudent asyli, 1179; ingressus ad sacros ritus debet esse gratuitus, 1181; an possint habere loca privatis personis reservata, 1263; earum privilegia ex concessione apostolica vel ex immemorabili consuetudine colligenda, quarum ex alterutro tantum titulo basilicae nomine decorari possunt, 1180; administratio bonorum ecclesiae, 1182-1184, cf. 1518-1528; aequiparantur minoribus, 100 § 3; nominatio inservientium, 1185; refectio, 1186; reaedificatio, 924 § 1, cf. 75, 1469 § 1 n. 2 § 3; conversio ad usum profanum, 1187; an debeant solvere cathedraticum, 1504, vel alia tributa, 1506; de ecclesia paupertate laborante quod attinet ad expensas pro Missis, 1303 § 2; de tempore interdicti, 2271-2273; de earum rectoribus, 479-486

[**Ecclesia**]:
(vide **Rectores** *ecclesiarum*); quinam eas in iudicio repraesentent, 1649, 1653 §§ 1, 3, 5.
— *capitulares:* 393 § 1, 2272 § 3 n. 1.
— *cathedrales:* sollemniter sunt dedicandae, 1165 § 3; quod attinet ad causas de iuribus et bonis temporalibus, 1576 § 1 n. 1, 1653 §§ 1, 4; ad sacram supellectilem Episcopo subministrandam, 1303 § 1; aut ex spolio Episcopi habendam, 1299; ad altare ssmi Sacramenti, 1268 § 3; quid si corruant, 1186 n. 1; si interdicantur, 2271 n. 2, 2272 § 3 n. 1.
— *collegiales:* 1165 § 3, 1268 § 3.
— *conventuales:* 1165 § 3, 1268 § 3.
— *funeris:* 1216-1227.
— *paroeciales:* 609 § 3, 774, 1165 § 3, 1186 n. 2, 2272 § 3 n. 2.

Edentes leges, mandata, etc., contra libertatem aut iura Ecclesiae, 2334 n. 1, 2336 § 1.

Editiones: librorum liturgicorum, etc., 1390; ss. Scripturarum, 1399 nn. 1, 10; librorum iam approbatorum, 1392, cf. 1393, 1394.

Editores: poenae in edentes quosdam libros prohibitos, 2318.

Educatio prolis: officium parentum gravissimum, 1113, cf. 1013 § 1; si alter coniux prolem acatholice educat, haec est causa separationis coniugum, 1131; in hoc casu filii educandi sunt penes coniugem innocentem, nisi, etc., 1132; poenae contra parentes prolem educantes extra catholicam Ecclesiam, 2319 § 1 nn. 2, 4 § 2; vide **Parentes.**

Egressus: e religione, 637-645; ex associationibus piis, 681.

Electio: fieri nequit nisi ad officium vacans, 161, et in ea servandae sunt normae iuris communis et peculiaria legitima statuta, si qua habeantur, 160; intra quod tempus ad eam procedendum, 161; convocatio electorum facienda, 162; quinam ius habeant ferendi suffragium, 163, 165, 166, 167; quot quisque ferre potest suffragia, 164; quomodo suffragium dandum, 168, 169; sibimetipsi non dandum, 170; scrutatores constituendi, 171; electio per compromissum, 172, 173; quinam habendus electus, 174; electionis acceptatio, 175, 176; confirmatio, 177 §§ 1, 2, 3; eius effectus, 177 § 4; quid si intra praescriptum tempus facta non fuerit aut collegium privatum sit iure eligendi, 178; poenae male eligentium, 2390-2393.
— *antistitae* in mulierum religionibus, 506, §§ 2, 3, 4.
— *examinatorum synodalium:* 385, 386.
— *iudicum synodalium:* 1574.
— *oeconomi:* sede vacante, 432.
— *officialium confraternitatum:* 715 § 1.
— *parochorum consultorum:* 385, 386.

[**Electio**]:
— *Rom. Pontificis* speciali regitur constitutione, 160, 2330.
— *Superiorum maiorum* in religionibus, 506, 507.
— *Vicarii Capitularis:* 432.

Electiones populares ad officia ecclesiastica, 1452.

Eleemosynae: imponi possunt ad modum canonicae poenitentiae, 2313 § 1 n. 4; an et qua ratione colligi possint ab associationibus piis, 691 §§ 3, 5; a religiosis, 621-624; a privatis sive clericis sive laicis pro aliquo pio instituto, etc., 1503.

Elogia funebria vide **Necrologia.**

Emendatio: in ordine ad religiosos dimittendos vel dimissos, 656 n. 3, 662, 672; ad poenam infligendam, 2223 § 3 n. 2.

Emphyteusis bonorum ecclesiasticorum, 1542, cf. 1540.

Epileptici: irregulares ex defectu, 984 n. 3.

Episcopi: quinam, 329 § 1; nominatio, 329 §§ 2, 3; idoneitas ad hoc munus, 330, 331; necessitas institutionis canonicae, 332 § 1; electi Episcopi obligationes, 238 § 2, 333, 334 §§ 2, 3, cf. 2398, 1406 § 1, n. 3, cf. 2403; consecratio, 953, cf. 2370, 954, 1006 § 1; Episcoporum iura, officia, 334 § 1, 335, 336, 337, 349, 805, 1326, 1327; ius praecedentiae, 106, 347; obligationes: residendi, 338; applicandi Missam pro populo, 339; relationem Rom. Pont. faciendi de statu ecclesiae, 340; Romam veniendi, 341, 342; visitandi dioecesim, 343-346; privilegia, 349, 811 § 2, 812, 914, 1401, 1770 § 2 n. 1, 2343 § 3, 2227 § 2, 1557 § 1 n. 3 § 2 n. 1, 120 § 2, cf. 2227, 2341; quinam ipsis decumbentibus Sacramenta ministret, 397 n. 3; funus, 397 n. 3, 1230 § 5, 1205 § 2; spolium, 1288, 1299, 1301; vide **Canonicatus, Collatio beneficii, Dignitates, Ecclesiae** *cathedrales,* **Ministerium** *sacrum,* etc.
— *Auxiliares:* quinam, 350 § 3; constitutio, 350 § 1; iura et officia, 351; quomodo capienda possessio muneris, 353 §§ 1, 2; obligatio residendi, 354; cessatio muneris, 355 § 2; mitti possunt loco sui a coadiuto ad Concilium plenarium, 282 § 1, vel provinciale, 286 § 1, vel ad conferentias episcopales, 292.
— *Coadiutores:* alii dati personae Episcopi cum iure successionis, alii sedi, 350 § 2; constitutio, 350 § 1; iura et officia Coadiutoris dati personae, 351, sedi, 352; quomodo capienda possessio muneris, 353; obligatio residendi, 354; cessatio muneris, 355 §§ 1, 3; mitti possunt a coadiuto loco sui ad Concilium plenarium, 282 § 1, vel provinciale, 286 § 1, vel ad conferentias episcopales, 292.
— *religiosi:* 627-629.

[Episcopi]:
— *titulares:* 223 § 2, 348.
Episcopus proprius: 955-957.
Epistolae: *anonymae:* 1645 § 4.
— *calumniosae:* 1645 § 4.
Epitaphia vide **Coemeteria.**
Erectio: *associationum piarum:* 686.
— *beneficiorum* vide **Beneficia ecclesiastica.**
— *canonicatus:* 393 § 3.
— *Capitulorum:* 392, 248 § 2.
— *confraternitatum:* 708.
— *dignitatum in Capitulis:* 394 § 2.
— *dioecesium:* 248 § 2, 255, 260.
— *hospitalis, orphanotrophii,* etc.: 1489, 1490.
— *paroeciae* vide **Paroeciae.**
— *religionis:* 492 § 1, provinciae religiosae, 494, domus, 496, 497.
Error: circa legem aut poenam, etc., an et quando praesumi possit, 16 § 2; quod attinet: ad actus vel contractus, 104; ad renuntiationem officii vel beneficii, 185; ad rescripta, 47; ad matrimonium, 1083, 1084; ad dispensationem ab impedimentis consanguinitatis et affinitatis, 1052; ad sententiam iudicialem, 1878; ad delicta, 2202 § 3; ad poenas, 2218 § 2, 2229 § 3, n. 1.
Eucharistia: in quantum est sacrificium vide **Missa;** in quantum est Sacramentum vide **Communio** *Eucharistica;* quibus in ecclesiis custodiri debet, 1265 § 1 n. 1; vel custodiri potest de sola licentia Ordinarii, 1265 § 1 n. 2; aut nonnisi ex indulto apostolico, 1265 § 2; an retineri apud se vel in itinere deferri, 1265 § 3; conditiones ad eam asservandam, 1265 § 1, 1266; frequenter renovanda, 1272; an ubi asservari potest, asservare eam liceat pluribus in locis, 1267, 1268 § 1; custodienda in praecellentissimo ac nobilissimo ecclesiae, etc., loco, 1268 §§ 2, 4; et in tabernaculo inamovibili, 1269 § 1; quod certas habere debet qualitates, 1269 § 2; cuius clavis diligentissime custodienda est, 1269 § 4; ac in eo in pyxide et quali, 1270; coram tabernaculo lampas lucere debet, 1271; an nocturno tempore gravi de causa extra tabernaculum custodiri possit, 1269 § 3; quid durante interdicto locali, 2271 n. 2, 2272 § 3 n. 2; Christus in ea praesens adorandus cultu latriae, 801, 1255 § 1; peculiari ratione a clericis et religiosis colenda, 125 n. 2; fideles excitandi ad eius venerationem, etc., 1273; poenae contra abutentes, 2320; vide **Expositio,** etc.
Evangelium: eius explicatio in Missa, 1345, 483 n. 1; liber Evangelii retinendus in aula iudicii 1636; super eo iusiurandum praestandum a non sacerdotibus, 1622 § 1.
Exactiones extraordinariae vide **Tributa dioecesana.**
Examen: ad obtinendam facultatem concionandi, 1340 §§ 1, 2, confessiones excipiendi, 877; ad ordines recipiendos, 996, 997, cf. 389 § 2; ad obtinendam parochiam, 459 §§ 3, 4, vel aliud officium ecclesiasticum, 149; examen sacerdotum expleto studiorum curriculo, 130 § 1, cf. 2376, 590, scriptorum Servorum Dei, 2066-2069, testium, 1770-1781, 1759 § 4.
Examinatores synodales: nominatio, 385 § 1; numerus, 385 § 2; substitutio, 386; cessatio a munere, 387; remotio, 388, 2144 § 2; munus, 389, 2144 § 1, 2148 § 1, 2152 § 1, 2154 § 1, 2159, 2160, 2171-2175, 2178-2184; possunt etiam esse parochi consultores, non autem in eadem causa, 390.
Excardinatio: necessaria ad incardinationem in aliena dioecesi, 112; quinam eam concedere possit, vel non, 113; quandonam habetur ipso iure, 114-115; debet fieri iustis de causis et quandonam effectum sortitur, 116.
Exceptio: cuinam competat, 1667; an pluribus uti quis possit etiam contrariis, 1669 § 2; an iudex supplere possit negligentiam rei in eis proponendis, 1619; quandonam proponendae dilatoriae, 1628 § 1.
— *doli:* 1686.
— *excommunicationis:* 1628 § 3.
— *incompetentiae:* 1610, 1611, 1617, 1628 § 2.
— *litis finitae:* 1629.
— *metus:* 1686.
— *nullitatis sententiae:* 1604 § 3, 1893, 1895.
— *peremptoria:* 1629, 1737.
— *possessoria:* 1633 § 3, 1694, 1698.
— *suspicionis:* 1614-1617, 1603 § 1 n. 2, 1604 § 2, 1855 § 3.
Exclaustratio seu indultum exclaustrationis: quid et a quo dandum, 638; eius effectus, 639.
Excommunicati: alii vitandi, alii tolerati, 2258 § 1; quinam vitandi, 2258 § 2; excommunicatus quilibet privatur iure: assistendi divinis officiis, 2259 § 1; Sacramenta recipiendi, 2260 § 1, 855 § 1, conficiendi et ministrandi, nisi, etc., 2261; eligendi, praesentandi, nominandi, 2265 § 1 n. 1; consequendi dignitates, officia, beneficia, pensiones, munera in Ecclesia, 2265 § 1 n. 2; recipiendi ordines, 2265 § 1 n. 3; non est particeps indulgentiarum, suffragiorum, publicarum Ecclesiae precum, 2262 § 1; removetur ab actibus legitimis, 2263; nequit agere in causis ecclesiasticis, nisi, etc., 1654, 2263; prohibetur fungi ecclesiasticis officiis et concessis privilegiis frui, 2263; patrinum agere sive in baptismo, 766 n. 2, sive in confirmatione, 796 n. 3; actus praeterea iurisdictionis ponere, 2264; si notorius sit, repellendus est ab activa participatione divinis officiis, 2259 § 2; post sententiam condemnatoriam vel declaratoriam ne Sacramentalia quidem recipere potest, 2260 § 1; manet privatus fructibus beneficii, etc., 2266; *invalide:* arbitrum agit, 1931; eligit, praesentat, nominat aut beneficia, etc., consequitur, 2265; aut recipit gratiam pontificiam, nisi, etc., 2265 § 2; agit patrinum sive in baptismo, 765 n. 2, sive in confirmatione, 795 n. 2; incapax est acquirendi ius patronatus, 1453 § 1; excluditur ut suspectus a testimonio ferendo, 1757 § 2 n. 1; item a sepultura ecclesiastica, 1240 § 1 n. 2, 2260, et ex eius sepultura ecclesia violatur, 1172 § 1 n. 4, ad quam reconciliandam removendum est cadaver, si, etc., 1175; poenae illegitime sepelientium vel sepelire mandantium, 2339.
— *vitandi:* repellendi non solum ab activa participatione in divinis officiis, sed etiam a passiva, et expellendi sunt, 2239 § 2; communionem cum iis etiam in profanis fideles vitare debent, nisi, etc., 2267; eorum cadavera, si contra praescripta canonum in loco sacro sepulta fuerint, exhumanda sunt et in loco profano sepelienda, 1242; poenae illegitime sepelientium vel sepelire mandantium, 2339, vel eisdem auxilium vel favorem impendentium in delicto propter quod excommunicati sunt, itemque clericorum scienter et sponte in divinis cum iis communicantium vel ipsos in divinis officiis recipienti. m, 2338 § 2; quid de excommunicato ponente actus iurisdictionis, 2264; quid de fidelibus ab eo Sacramenta vel Sacramentalia petentibus, 2261 §§ 2, 3; quid de exorcismis, 1152.
Excommunicatio: quid, 2257 § 1; dicitur etiam anathema et proprie quando, 2257 § 2; afficere potest tantum personas physicas et quid si feratur in personam moralem, 2255 § 2; omnis censura, sed ea praecipue, non infligenda nisi sobrie, etc., 2241 § 2; infligi autem potest tum in iudicio tum extra iudicium ad modum praecepti, dummodo delictum sit certum, 1933 § 4; iudicium de ea declaranda vel irroganda reservatur tribunali collegiali, 1576 § 1 n. 1; in delictis quae excommunicationem secumferunt specialissimo vel speciali modo S. Sedi reservatam non est locus correptioni iudiciali, 1948 n. 1; excommunicationes latae sententiae, a iure quaenam: nemini reservatae, 2318 § 2, 2330, 2339, 2347 n. 3, 2352, 2368 § 2; Ordinario reservatae, 2319, 2326, 2343 § 4, 2350 § 1, 2385, 2388 § 2; Sedi Apost. reservatae: *simpliciter,* 2327, 2335, 2338 §§ 1, 2, 2341, 2342, 2346, 2351 § 1, 2388 § 1, 2392 n. 1, 2405; *speciali modo,* 2314, 2315, 2316, 2318 § 1, 2322 n. 1, 2332, 2333, 2334, 2340, 2341, 2343 § 2 n. 1 § 3, 2345, 2360 § 1, 2363; *specialissimo modo,* 2320, 2343 § 1, 2367, 2369 § 1.
Exemplar vide **Defensiones, Documenta** *in iudicio.* **Fundationes piae, Transumptum.**
Exemptio: a iurisdictione Ordinarii, 615, 618, 239 § 1 n. 18, 1491, 1492, 1261 § 2. 2269 § 2; a iurisdictione parochi, 464, 1368; ab expensis iudicialibus, 1914-1916.
Exercitia: *pietatis:* 125, 565, 595, 1259 § 1, 1367; vide **Preces,** etc.
— *spiritualia:* quando peragenda ab alumnis Seminarii, 1367 n. 4; ab ordinandis, 1001; a sacerdotibus saecularibus, 126; a postulantibus religionem, 541; a novitiis, 571 § 3; a religiosis, 595 § 1 n. 1; de parochis, 465 § 3, et beneficiariis choralibus ea peragentibus, 420 § 1 n. 7 § 2; ea possunt etiam imponi ad modum poenitentiae canonicae, 2313 § 1 n. 5.
Exercitium: *iuris:* 1672, 1674, 1693.
— *ordinis:* quibus prohibitum vel prohibendum, 968 § 2, 1997, 2372.
Exhortationes piae habendae ad conversos et religiosos in religionibus laicalibus, 509 § 2 n. 2; ad novitios, 565 § 1, et ad alumnos Seminarii, 1367 n. 5.
Exhumatio cadaveris vide **Cadavera.**
Existimatio bona vide **Bona fama.**
Exorcistae: exorcistatus ordo minor, 949; quid requiratur ad exorcismos legitime proferendos, 1151; in quos exorcismi fieri possunt, 1152, 1153.
Expensae iudiciales: hoc titulo partes ad aliquid solvendum adigi possunt, 1908, nisi obtineant exemptionem (vide **Patrocinium gratuitum**); cuiusnam est istud praefinire, 1909 § 1; potest iudex exigere ut pecunia ad hoc necessaria praevie deponatur apud tribunal, 1909 § 2, cf. 1631; victus victori regulariter in expensas condemnandus, 1910 § 1; de temere litigante, 1910 § 2; an aliquando iudex edicere possit ut expensae inter partes compensentur, 1911; quid de pluribus ad expensas condemnandis, 1912; de recursu a condemnatione, 1913; quid de expensis in casu peremptionis instantiae, 1739, vel renuntiationis actis processus, 1741; de expensis ad indemnitatem testium, 1787, vel peritorum, 1805; de expensis in casu contumaciae, 1851; de expensis in sententia statuendum, 1873 § 1 n. 4; de expensis in gradu appellationis, 1888, in casu transactionis, 1928 § 2; in causis Sanctorum expensae a quo faciendae, 2007 n. 2.
Exploratio voluntatis puellae ad novitiatum vel ad professionem admittendae, 552, cf. 2412 n. 2.
Expositi: eorum locus originis, 90 § 2; quod attinet ad baptismum, 749.
Expositio ssmae Eucharistiae: quibus in ecclesiis fieri possit, privata aut publica, 1274 § 1; quinam minister expositionis, repositionis et benedictionis Eucharisticae,

[Expositio ssmae Eucharistiae]: 1274 § 2; vide **Quadraginta horarum supplicatio.**
Exsecratio vide **Consecratio** *altaris, ecclesiae.*
Exsecutio sententiae: quando sententia exsecutioni mandanda, 1917 § 1; an iudex possit sententiae, quae nondum transiit in rem iudicatam, provisoriam exsecutionem iubere, 1917 § 2; ad eam faciendam requiritur decretum iudicis, 1918; quid si ea exigat praeviam redditionem rationum, 1919; quinam eam facere debeat, 1920; quid exsecutoris arbitrio in ea permissum, 1921; eius effectus, 1922; quid in ea peragenda ab exsecutore cavendum, 1923; an ad poenas devenire is possit, 1924; de suspensione exsecutionis sententiae poenam ordinariam infligentis, 2288.
Exsecutores: in delictis, 2209 § 3, 2211, 2230, 2231; piarum voluntatum, 1515; rescriptorum, 54-59.
Exsequiae vide **Funera, Sepultura ecclesiastica.**
Exstinctio: actionum, 1701-1705; familiae, etc., quod attinet ad ius patronatus, 1470 § 1 n. 4; personae moralis, 102 § 1, 1501; privilegii, 73-77.
Extrema unctio: sacramentum est quod non licet negligere, 944; materia et forma, 937; minister ad validitatem est omnis et solus sacerdos, 938 § 1, ordinarius parochus, 938 § 2, qui tenetur illud administrare ex iustitia, dum alii ex caritate, 939; subiectum est fidelis post usum rationis infirmus qui vita periclitatur, 940, et non moritur impoenitens, 942; an iterari possit et quando, 940 § 2; an et quando sub conditione ministrandum est vel non, 941, 942, 943; de oleo in eius ministratione adhibendo, 945; de eius custodia, 946; de unctionibus faciendis, 947.
Exuviae: 2096.

Fabricae ecclesiarum vide **Consilium** *fabricae.*
Facultates: accensendae privilegiis praeter ius, 66 § 1; quid de habitualibus concessis a Sede Apost., 66 §§ 2, 3.
— *catholicae* vide **Universitates.**
Falsarii: poenae, 2360, 2362, 2405, 2406.
Fama vide **Bona fama.**
— *in causis Sanctorum:* de fama martyrii, miraculorum, sanctitatis vel virtutum Servi Dei constare debet ut a Sede Apost. obtineri possit introductio eius causae beatificationis, 2038, cf. 2049-2056; qua ratione probari debeat, 2020 § 2, cf. 2050, 2030, 2127 n. 2.
Familiares Rom. Pontificis: 328.
Fatalia: *appellationis:* 1881, 1883, 1886.
— *legis:* 1634 § 1.
Fenestrae non aperiendae e laicorum domibus in ecclesias, 1164 § 2.
Feria: *V in Coena Domini:* 139 § 1 n. 4, 862.
— *VI in Parasceve:* 867 § 2.
Feriae in iudiciis, 1639, 1635.
Festa: *de praecepto* vide **Dies** *festi.*
— *patronorum:* 1247 § 2.
Festum: *consecrationis:* 1167.
— *tituli:* 1168 § 2.
— *SSmi Corporis Christi:* de processione agenda, 1291; de suspensione interdicti ea die, 2270 § 2.
Fideiussio: ab ea clerici prohibentur inconsulto Ordinario, 137.
Filii: locus originis, 90; educatio, 1113, 1132; legitimatio, 1117; qui parentibus opitulari debent, 542 n. 2.
— acatholicorum, 750, 751, 987 n. 1.
Foetus: quod attinet ad baptismum, 746, 747.
Folia: quod attinet ad prohibitionem, 1384 § 2, 1388 § 1, 1394 § 1.
— *periodica:* 1386.
— *processus* numerentur, 1643 § 1.
Fons baptismalis: 462 n. 7, 774, 775.
Forma matrimonii: 1094-1103; vide **Matrimonium.**
Formula: absolutionis a censuris, 2250 § 3, a peccatis, 885; pro benedictionibus, 1148 § 2.
Forum: *competens* vide **Competentia.**
— *internum:* 258 § 1.
— *mixtum:* 1553 § 2, 1933 § 3.
— *necessarium:* 1560.
— *privilegiatum* ratione personae, 120; vide **Privilegium** *fori.*
— *saeculare:* 2341.
Fructus beneficii, etc., beneficiariis obveniunt a legitime capta possessione, 1472, 405 § 1; qua ratione de iis disponere possunt, 1473; vacantis cuinam obveniunt, 1481; iis privari possunt clerici concubinarii, 2359 § 1; amittunt: excommunicati post sententiam, 2266; qui fidei professionem contra canones non emittunt, 2403; illegitime non residentes, 2381, cf. 2168 § 1, 2170, 2172; qui non persolvunt horas canonicas, 1475 § 2; a beneficio suspensi, 2280 § 2; simoniaci, 729 n. 2; quomodo inter successorem et antecessorem eiusve heredes distribui debent, 1480.
Fugitivi religiosi: quinam, 644 § 3; an solvantur a suis obligationibus, 645 § 1; poenae, 2386; obligatio Ordinariorum et Superiorum religiosorum eos requirendi et reducendi, 645 § 2.
Functiones: *paroeciales* seu parocho reservatae, quaenam, 462; rector alterius ecclesiae eas peragere in sua ecclesia non potest, 481.
— *sacrae* vide **Officia** *divina.*
Fundationes piae: quae, 1544; dos requisita, 1545; earum administratio, 1547, acceptatio, 1546; instrumentum fundationis et acceptationis, 1548; de oneribus adimplendis

[Fundationes Piae]: 1549, 1550; onerum reductio, 1551; vide **Conditiones, Onera, Voluntates ultimae.**
Fundationis tabulae accurate conficiendae duplici exemplari et asservandae, 1490.
Fundatores: beneficiorum, 1417, 1450; ecclesiarum, 1450; institutorum piorum, 1492 § 2.
Funera: quid, 1215; persolvi debent in ecclesia propriae defuncti paroeciae, nisi is aliam elegerit sepulturam aut maiorum sepulcrum habeat, 1216-1218, 1229; a quonam, 1230, 397 n. 3; quid hoc ius funerandi importet, 1231, 1232; taxae pro funeribus, 1234, 1235; portio paroecialis, 1236, 1237; deneganda iis quibus denegatur sepultura ecclesiastica, 1241; in specie: funus abbatis nullius, 1219 § 2, cf. 1230; beneficiariorum, 1220, cf. 1230; S. R. E. Cardinalium, 1219 § 1, 1230 § 5; Episcoporum residentialium, 1219, § 2; Praelati nullius, 1219, § 2, cf. 1230; religiosorum, 1221; eorum qui in domo religiosa degunt ratione hospitii, educationis, etc., 1222, cf. 514 § 4; quid de mortuorum exsequiis tempore interdicti, 2271 n. 2, 2272 § 3 n. 2; vide **Associatio cadaveris, Cadavera, Sepultura ecclesiastica.**
Fures: poenae, 2354.

Gradus academici habentes effectus canonicos in Ecclesia conferri nequeunt nisi ex facultate ab Apost. Sede concessa, 1377, quae eam confert Universitatibus vel Facultatibus catholicis per S. Congr. de Seminariis et Universitatibus Studiorum, 256 § 1; ad has Universitates, etc., Ordinarii mittere debent clericos pietate et ingenio praestantes ut eos consequantur, 1380; eos consequentes emittere debent professionem fidei, 1406 § 1 n. 8; incapacitas ad eos consequendos est poena vindicativa, 2291 n. 9.
Gratiae a Sede Apost. concessae etiam censura irretitis validae sunt, 36, quibusdam factis exceptionibus, 2265 § 2, 2275 n. 3, 2283; an gratia ab una Sacra Congregatione vel Officio Curiae Romanae denegata, possit ab aliis valide concedi, 43; an denegata ab uno Ordinario peti possit ab alio, 44 § 1, aut denegata a Vicario Generali vel ab Episcopo peti possit ab Episcopo vel a Vicario Generali, 44 § 2; de approbatione Pontificis pro gratiis concedendis a Congregationibus, etc., Romanis petenda vel non, 244 § 2; inhabilitas ad gratias ecclesiasticas est poena vindicativa, 2291 n. 9.
Gratiarum actio post Missam: 810.

Habitus: novitiorum, 557; postulantium, 540 § 2; sociorum seu membrorum confraternitatum, 713 § 2, 714.
[Habitus]:
— *clericalis:* qua lege a clericis deferri debet, 136 § 1, cf. 671 nn. 2, 3, 6; quid si eum sine legitima causa dimiserit clericus minorum ordinum, 136 § 3, aut ordinum maiorum, 2379, aut beneficiarius, 188 n. 7; a laicis an et quando deferri possit, 683; clericus prohiberi potest ab eo deferendo sive ad tempus, 2298 n. 9, et quando, 2300, sive in perpetuum, 2298 n. 11, et quando, 2304 § 1, 2305, cf. 213 § 1; effectus istius privationis, 2304 § 2; forum, 1576 § 1 n. 2; quinam eo ipso iure prohibetur, 670.
— *religionis:* 492 § 3, 596, 639, 640 § 1 n. 1.
Haeretici: quinam, 1325 § 2; admittuntur ut testes in causis Sanctorum, 2027 § 1; poenae et inhabilitates, 167 § 1 n. 4, 731 § 2, 765 n. 2, 795 n. 2, 985 n. 1, 1240, cf. 2339, 1453 § 1, 1470 § 1 n. 6, 2314 § 1 nn. 1, 2 § 2, 2315, 2316, 2372.
Hebdomada: quid in iure, 32 § 1.
Heredes: 1310 § 2, 1470 § 1 n. 4 § 2, 1480, 1513 § 2, 1687 § 1.
Hereditates: 1560 n. 4.
Heri curare debent catecheticam institutionem servorum, 1335.
Heroicitas virtutum: 2102, 2104, 2115.
Hierarchia: 108 §§ 2, 3, 109.
Historiae: quod attinet ad causas Sanctorum, 2035, 2036.
Homicidae (Homicidium) sunt irregulares ex delicto: 985 n. 4; homicidio violatur ecclesia, 1172 § 1 n. 1; poenae, 2354.
Homilia vide **Parochi.**
Honestas publica: impedimentum dirimens matrimonium, 1078, cf. 1042 § 2 n. 3.
Horae: 33 § 1; horarum designatio in tribunalibus, 1638; vide **Supputatio temporis.**
— *canonicae* recitandae quotidie a clericis maiorum ordinum, 135; quando a religiosis, 610 §§ 1, 3, an etiam saecularizatis, 640 § 1 n. 2; a beneficiariis, 1475.
Hospitalia vide **Instituta ecclesiastica.**
Hospites: quod attinet ad sepulturam, 1222.
Hostiae consecratae: 1272; vide **Species consecratae.**
Hypotheca in bonis ecclesiasticis, 1538.

Idoneitas: ad beneficium, 1463-1465; ad confessiones excipiendas, 877; ad episcopatum, 330-331; ad officium ecclesiasticum, 149, 153; ad ordines, 973, § 3; ad paroeciam, 459; ad munus periti in iudiciis agendum, 1795 § 1, 1803 § 2.
Ieiunium vide **Dies** *ieiunii,* **Lex** *ieiunii.*
— *naturale* servandum a sacerdote celebrante, 808, vel adultos baptizaturo et ab adultis baptizandis, 753 § 1, vel a recipientibus Eucharistiam, 858 § 1; quid de infirmis, 858 § 2; de dispensatione ab hac lege, 247 § 5; poenae in illud violantes, 2321.

Ignorantia: an et quando praesumitur, 16 § 2; relate ad poenas, 2229 §§ 1-3; affectata, 2229 § 1: culpabilis, 2199, 2229 § 3 n. 1; inculpabilis, 2202, 2218 § 2, 2229 § 3 n. 1; irregularitatum, 988; legis, 2229 §§ 1-3, cf. 16 § 1; naturae matrimonii, 1082.

Illegitimi, etiam legitimati, arcentur a dignitate Cardinalatus, 232 § 2 n. 1; episcopatus, 331 § 1 n. 1; abbatis vel praelati nullius, 320 § 2; nisi vero fuerint legitimati, a munere Superioris maioris in religionibus, 504, cf. 1117; ab admissione in Seminarium, 1363 § 1; ab ordinum receptione, 984 n. 1, cf. 991 § 3.

Imagines: *pretiosae:* 1280, 1281 § 1.

— *sacrae:* veneratio iis debita, 1255 § 2, 1276; novae et insolitae in loco sacro, etiam exempto, non exponendae sine approbatione Ordinarii loci, 1279 § 1; quando haec ab ipso concedenda vel non, 1279 §§ 2, 3; eorum benedictio Ordinario reservatur, a quo delegari potest, 1279 § 4; licentia eas edendi a quo danda, 1385 § 1 n. 3 §§ 2, 3; quae ipso iure prohibitae, 1399 n. 12.

Impedientes litteras vel acta, etc., Sedis Apostolicae, exercitium iurisdictionis ecclesiasticae, libertatem ecclesiasticae electionis: poenae, 2333, 2334 n. 2, 2336, 2337 § 1, 2390.

Impedimenta: *matrimonialia:* alia impedientia, alia dirimentia, et quid unaquaeque importent, 1036; alia publica, alia occulta et quid hoc significet, 1037; alia maioris, alia minoris gradus, 1042; quisnam possit ea, quae ex iure divino procedunt, authentice declarare aut alia pro fidelibus constituere, 1038, 1039 § 2, aut exsistentia abrogare vel illis derogare aut in illis dispensare, 1040; an aliquid in his possit consuetudo, 1041; an Ordinarii possint aliquod matrimonium prohibere, 1039 § 1; impedimenta impedientia, 1058, 1059, 1060; dirimentia, 1067 § 1, 1068, 1069 § 1, 1070, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1094; de iis debet parochus populum docere, 1018, et fideles debent parochum vel Ordinarium certiores facere de impedimentis, quae sciunt alicui matrimonio adversari, 1027; quid, stante impedimento, vel in dubio impedimenti quando agitur de periculo mortis, 1043, 1044, vel de casu quo iam omnia parata sunt ad nuptias, etc., 1045, quid extra hos casus, 1031 (vide **Consensus** *matrimonialis*); de dispensatione ab his impedimentis vide **Dispensatio** *ab impedimentis matrimonialibus.*

— *ad ordines* vide **Irregularitas.**

— *ad religionem:* ad novitiatum, 542; ad professionem religiosam, 586.

Imperatores vide **Principes.**

Impoenitentes: quod attinet ad extremam unctionem, 942.

Impotentia: impedimentum, 1068; processus in causis impotentiae, 1975-1981.

Impuberes: quinam, 88 §§ 2, 3; in quos recidat eorum obligatio sumendi Eucharistiam, 860; nequeunt suffragium ferre in electionibus canonicis, 167 § 1 n. 2; aut sepulturam sibi eligere, 1224 n. 1; aut testimonium ferre in iudicio, 1757 § 1, cf. 1758, 1795 § 2; excusantur a poenis latae sententiae et potius punitionibus educativis sunt corrigendi, 2230.

Imputabilitas: ex quibus pendeat, 2199; casus fortuitus eam tollit, 2203 § 2; quid relate ad poenas in casu, 2218 § 2; quid in delicto frustrato, 2213 § 2; quid in conatu delicti, 2213 §§ 1, 3; causae augentes, minuentes, tollentes dolum aut culpam idem praestant relate ad delicti imputabilitatem, 2199; quaenam hae causae sint, 2201-2208; attendenda est ad decernendam poenam ecclesiasticam, 2218 § 1, cf. 2229, 2230.

Inadvertentia: quod attinet ad imputabilitatem delicti, 2202 § 3; ad poenas, 2218, 2229 § 3 n. 1.

Incardinatio: est adscriptio alicui dioecesi, 111 § 1; quomodo fit, 111 § 2, 114; quid requiritur ut clericus alienae dioecesi incardinetur, 112; quinam concedere eam potest vel non, 113, et quid ad eam concedendam exigendum est, 117; de professo qui ad saeculum regreditur, 641 § 2.

Incendium: poenae, 2354.

Incestuosi: poenae, 2357 § 1, 2358, 2359 § 2.

Incola: quis, 91.

Inconsummatio matrimonii vide **Vinculum** *matrimoniale.*

Incompatibilitas officiorum vel beneficiorum, 156 § 2, 188 n. 3, 1439; poenae in clericum obtinentem beneficium cum altero incompatibile et istud retinentem, 2396.

Incompetentia: 1558, 1559 § 2, 1571; vide **Competentia, Exceptio** *incompetentiae.*

Indulgentiae: quid, 911; quinam possunt eas concedere, 912, 239 § 1 n. 24, 1166 § 3, 349 § 2 n. 2, 274 n. 2, et quos intra limites inferiores Rom. Pontifice, 913; earum pervulgatio, 919; obligatio pro iis qui a Rom. Pont. indulgentias obtinuerunt pro omnibus fidelibus, 920; de indulgentiis affixis alicui festo vel diei, 921-923, vel alicui ecclesiae, coronis aliisve rebus, 924, cf. 75, 239 § 1 n. 5; quis potest eas lucrari, 925 § 1, 927, vel non, 2262 § 1, et quid requiritur ut eas lucretur, 925 § 2; an eadem indulgentia possit pluries in die acquiri, 928; an applicari possint aliis, 930; de conditionibus ad eas lucrandas requisitis, 929, 931-936, 239 § 1 n. 11; publicatio librorum de indulgentiis, 1388, cf. 919 § 2; poenae facientium quaestum ex eis, 2327.

Indulta ab Apost. Sede concessa, adhuc in usu nec revocata, integra manent nisi Codicis canonibus expresse revocentur, 4.

Infamia: alia iuris, alia facti, 2293 § 1; illa incurritur tantum in casibus a iure expressis, 2293 § 2, haec quando quis amittit bonam existimationem apud fideles probos et graves, 2293 § 3; neutra ad alios transit, 2293 § 4; illa desinit sola dispensatione Sedis Apost., haec quando quis bonam existimationem recuperat, 2295, de quo sicut et de eius amissione iudicat Ordinarius, 2293 § 3, 2295; quinam sunt ipso facto infames, 2320, 2328, 2343 § 1 n. 2 § 2 n. 2, 2351 § 2, 2356, 2357 § 1; quinam infames declarandi, 2314 § 1 n. 2, 2359 § 2; infamis infamia iuris est irregularis ex defectu, inhabilis ad beneficia, etc., ad actus legitimos, ad exercitium iuris aut muneris ecclesiastici, arcendus a ministerio, 2294 § 1, et a munere patrini sive in baptismo, 766 n. 2, sive in confirmatione, 796 n. 3; infamis infamia facti est impeditus ad ordines, 987 n. 7, arcendus a beneficiis, etc., a sacro ministerio, ab actibus legitimis, 2294 § 2; praeterea infamis infamia iuris post sententiam nequit suffragium ferre in electionibus, 167 § 1 n. 3; patrinum agere sive in baptismo, 765, sive in confirmatione, 795; ius patronatus exercere vel eius privilegiis uti, 1470 § 4; manifesto infames arcendi sunt ab Eucharistia, 855 § 1; quilibet infamis post sententiam repellitur ut suspectus a testimonio ferendo, 1757 § 2 n. 1, vel a munere periti, 1795 § 2, aut arbitri, 1931; in delicto, cui adnectitur infamia, non est locus correptioni iudiciali, 1948 § 1; an timor incurrendae infamiae testem eximat a veritate dicenda, 1755 § 2 n. 2; quid si ex observatione poenae vindicativae latae sententiae reus se ipsum proderet cum infamia, 2290; quid in casu censurae latae sententiae, 2254.

Infantes: quinam, 88 § 3; quinam veniant cum agitur de baptismo, 745 § 2 n. 1 (vide **Baptismus**); de eorum sepulturis, 1209 § 3.

— *expositi* vide **Expositi.**

— *haereticorum* in ordine ad baptismum, 751.

— *infidelium* in ordine ad baptismum, 750.

Infideles: quod attinet ad sepulturam, 1239 § 1; si in ecclesia sepeliantur, ecclesia violatur, 1172 § 1 n. 4, item coemeterium, 1207, et eorum cadavera sunt exhumanda antequam ecclesia vel coemeterium reconcilientur, nisi, etc., 1175; poenae in sepelientes, 2329; quod attinet ad ius patronatus, 1453 § 1; in causis Sanctorum admittuntur uti testes, 2027 § 1.

Infirmi: quod attinet ad ssmam Eucharistiam, 847-850, 858 § 2; ad extremam unctionem, [**Infirmi**]: 937-947; ad poenitentiam, 900 n. 1; ad assistentiam ipsis a parocho praestandam, 468; ad iudicia, 1650, 1757 § 1, 1795 § 2.

Informationes orales in iudiciis, 1866 § 1, cf. 2081.

Inhabilitas: est poena vindicativa, 2291 n. 9, 2298 n. 5; infligitur et remittitur ab una Sede Apost., 2296 § 1, 2237, § 1 n. 3; eius effectus, 2296 § 2; quinam ipso facto incurrant inhabilitatem ad beneficia, etc., 2294 § 1, 2390 § 2, 2394 n. 1, 2395; vel inhabiles sunt declarandi aut efficiendi ad ea, 2345, 2346; vel ad confessiones excipiendas, 2368 § 1; vel in religiosis ad officia quae aliorum regimen secumferunt, 2413.

Inhibitio exercitii iuris: 1672.

Inimici: 1757 § 2 n. 3; 1795 § 2.

Iniuria in clericos sacrilegium, 119; poenae in eos iniuria afficientes, 2343, 2344; in afficientes alios, 2355; mutuae iniuriae compensantur, 2218 § 3; in causis iniuriarum an et quando requiritur ad actionem criminalem instituendam praevia denuntiatio aut querela partis laesae, 1938.

Inobedientes: poenae, 2331.

Inquisitio iudicialis: iudicio criminali praemittenda, 1939; quid ad eam praerequiratur, 1942; a quo facienda, 1940; de inquisitore eiusque munere, 1941, 1944, 1945; quomodo facienda est, 1943; quomodo concludenda pro diversis casibus, 1946.

Inscriptiones baptismi, etc., 1813 § 1 n. 4.

Inservientes ecclesiae vide **Rectores** *ecclesiarum.*

Insignia abbatis vel praelati nullius, 325; canonicorum, 409; confraternitatum, 713 § 2, 714; Episcoporum, 349; insignia in ecclesia non admittenda, 1233 § 2; insignium privatio est poena vindicativa, 2291 n. 11.

Insordescentes in censura: poenae, 2340.

Inspectio: *corporalis* requiritur in iudiciis matrimonialibus, quando agitur de impotentia vel inconsummatione vel de defectu consensus ob amentiam, 1976, 1982; quinam et quot periti eligendi, 1977-1979; quomodo inspectio facienda, 1979 § 3, 1980, 1981.

— sepulcri et cubiculi in causis Sanctorum, 2058.

Instantia litis: quando initium habet, 1732; interrumpitur vel non, 1733-1735; perimitur, 1736, 1737, cf. 1850; peremptionis effectus, 1738, 1739; eidem renuntiatur, 1740; renuntiationis effectus, 1741; finitur, 1732.

Instituta ecclesiastica non collegialia: erectio, erectionis effectus, 1489 § 1, 497 § 3; aequiparantur minoribus, 100 § 3; Ordinarii approbatio, 1489 § 2, visitatio, 1491, 1382; bonorum administratio, 1489 § 3; subduntur tributo pro Seminario, 1356 § 1; rationum redditio Ordinario facienda, 1492; suppressio, unio, etc., 1494; agere et re-

[Instituta ecclesiastica]:
spondere possunt in iudicio et quomodo, 1649, cf. 1653.
Institutio: *canonica:* quid, 147; cui danda, 1466 § 1, 149; quid si plures idonei fuerint praesentati, 1466 § 3; a quo danda, 1466 § 2, 332 § 1, 455 § 1; intra quod tempus, 1467; quid si praesentatus ante eam renuntiaverit vel mortuus fuerit, 1468.
— *catechetica* vide **Catechesis.**
— *clericorum* est proprii et exclusivi iuris Ecclesiae, 1352, cf. 1380; vide **Seminarium.**
— *novitiorum:* 559, 561, 562, 565.
— *puerorum* religiosa et moralis in scholis praecipue curanda, 1372 § 1, non solum a parentibus, sed ab omnibus qui eorum locum tenent, 1372 § 2, et tradenda in qualibet elementaria schola, 1373 § 1, imo et media vel superiore per sacerdotes zelo et doctrina praestantes, Ordinario curante, 1373 § 2; religionis magistri et libri ab Ordinario probandi et, si mali sint, removendi, 1381 § 3.
— *religiosorum studentium* vide **Studiorum domus.**
Instructio processus: criminalis, 1954, 1955; contentiosi, 1706-1710.
Instructores vide **Auditores.**
Instrumenta vide **Documenta.**
Instrumentum in unctione perficienda: in confirmatione, 781 § 2, in extrema unctione, 947 § 4.
Interdicti bonis: per quos stent in iudicio, 1650.
Interdictum: quid, 2268 § 1; quando est censura, quando poena vindicativa, 2255 § 2, 2291; aliud personale, aliud locale, 2268 § 2; quis ferre possit interdictum generale, tam locale quam personale, 2269 § 1; an etiam per modum praecepti possit infligi, 1933 § 4; ubinam urgeat utrumque interdictum, 2269 § 2; quid vetet vel non interdictum locale, 2270, 2273, quid interdictum personale, 2274, 2275; quinam interdictum speciali modo Sedi Apost. reservatum incurrunt, 2332; quinam interdictum personale ipso facto contrahunt, 2338 § 4; quinam personali interdicto plectendi sunt, 2328, 2356.
— *ab ingressu Ecclesiae:* quid, 2291 n. 2; quid importet, 2277; quinam reservatum Ordinario ipso iure incurrant, 2339; quinam Ordinario non reservatum, 2338 § 3; quinam eo plectendi sunt, 2329.
Internuntii apostolici vide **Legati Rom. Pont.**
Interpellationes vide **Privilegium** *Paulinum.*
« Inter praesentes » distributiones: quae hoc nomine veniunt, 420 § 2.
Interpres: in confessione, 903, 889 § 2, 2369 § 3; in matrimonio, 1090; in iudiciis, 1641, cf. 2037 §§ 3, 5.
Interpretatio: iurisiurandi, 1321; legis, 17-19,
[Interpretatio]:
29; poenae, 2219; privilegii, 68; rescripti, 50; reservationis censurae, 2246 § 2.
Interrogationes iudiciales: quando iudex debeat vel possit partes interrogare, 1742; an partes legitime a iudice interrogatae respondere teneantur et veritatem fateri, 1743.
— a quo testibus faciendae, 1773; quae, 1774; quomodo, 1795; cum ipsis non antea communicandae, 1776; quomodo testes respondere debeant, 1777; de responsionibus scripto consignandis et a teste, iudice et notario subscribendis, 1642 § 2, 1778-1780; an semper testes teneantur iudici, etiam legitime interroganti, respondere, 1755.
— in causis matrimonialibus a defensore vinculi iudici exhibendae et quomodo, 1968 n. 1, 1981; in causis Sanctorum a postulatore articuli conficiendi et promotori fidei exhibendi, 2007 n. 4, qui interrogatoria super his quoque ipse conficiet, 2012, 2090, 2091 § 2.
Interruptio: instantiae, 1732-1735; novitiatus, 556 §§ 1, 2, 4.
Interstitia servanda in ordinationibus, 974 § 1 n. 6, 978.
Interventus tertii in causa, 1852, 1853.
Intimatio actorum iudicialium, 1591, 1724, 1715-1722.
Introductio: *causae beatificationis* vide **Causae** *beatificationis.*
— *litis* vide **Instantia litis, Libellus.**
Inventarium: ab administratoribus bonorum ecclesiasticorum conficiendum et asservandum, 1522 nn. 2, 3; documentorum archivi Curiae, 375 § 2, 376 § 1, cf. 379 § 2; sacrae supellectilis, 1296 § 2, 1299 § 3, 1522 n. 2; utensilium et bonorum mobilium domui episcopali addictorum et in dominio mensae, 1483 § 3.
Investigationes: ad matrimonium, 1020, 1029; ad ordines, 998, 1000.
Irregularitas: quid et quando contrahitur, 983; quaenam irregularitates ex defectu, 984; quaenam ex delicto, 985, 986; an ab eis ignorantia excuset, 988; an multiplicari possint et quomodo, 989; de dispensatione ab irregularitatibus, 990, 991, cf. 2294 § 1.
Irritatio voti, 1312.
Irrogatio poenae, 2223-2225.
Iterantes Missam eodem die illegitime: poenae, 2321.
Iteratio: Sacramentorum, 732; benedictionis vel consecrationis loci, 1159 § 2.
Iubilatio: de indulto iubilationis pro capitularibus, 422, cf. 420 § 1 n. 1 § 2.
Iudex: nemo iudex in causa propria, quia iurisdictio iudicialis, sive ordinaria, sive delegata, in proprium commodum exerceri nequit, 201 § 2; iudex requirenti suum ministerium debet non recusare, 1608, dummodo sit competens, de quo ipse videre de-

[Iudex]:
bet, tum antequam aliquem ad suum trahat tribunal, 1609 § 1, tum si exceptio contra eius competentiam proponatur, 1610, et si cognoscat se esse absolute incompetentem, id ipsum in quovis iudicii stadio declarare debet, 1611; quid si inter ipsos iudices oriatur controversia de incompetentia, 1612; an iurisdictionem suam exercere possit extra territorium et quando, 1637; nec debet iudex suscipere causam quam in alio iudicii gradu iam vidit, 1571, aut in qua aliquid ipsius intersit, 1613 § 1; quid de exceptione suspicionis, 1614-1617; an iudex procedere semper possit ex officio, 1618; libellum causae introductivum debet quantocius admittere vel reiicere, 1709 § 1 quid si intra mensem id neglexerit, 1710; in iudicio criminali reo carenti debet semper dare advocatum, 1655 § 1, et etiam in iudicio contentioso, si agatur de minoribus aut in eo vertatur bonum publicum, imo potest etiam reo habenti alium adiungere si casus ferat, 1655 § 2; an supplere possit vel debeat negligentiam aut imperitiam actoris vel rei, 1619; intra quod tempus debeat causas, salva iustitia, terminare, 1620, et quo ordine cognoscere, 1627; de iureiurando praestando, 1621, 1622; de secreto servando, 1623; de muneribus non acceptandis, 1624; qua ratione punire possit iudicio adstantes, qui reverentiae et obedientiae debitae defuerint, 1640 § 2; debet sententiam exsecutioni mandare, 1920; potest iudex poenas tantum legitime statutas applicare, 2220 § 1; obligatio reficiendi damna et poenae si officio suo desit, 1625 §§ 1, 2; quinam iudex primae istantiae, 1572, 1573, 1576-1579, secundae instantiae, 1594, tertiae et ulterioris instantiae, 1598, 1599, 1603, 1604; vide **Partes in causa.**
— *delegatus:* 1606, 1607, 1614 § 1.
— *singularis:* 1872, 1615.
Iudices: *collegiales:* 1576, 1577, cf. 1571.
— *delegati* in causis Sanctorum: 2088, 2091 § 1, 2092, 2093, 2094-2096, 2129.
— *pro-synodales:* 1574 § 3.
— *synodales:* 1574 §§ 1, 2, 1940, 2040 § 1.
Iudicium: *criminale:* 1933, 1959, 1655 § 1, 1623 § 1, 2210 § 2.
— *ecclesiasticum:* quando habetur, 1552 § 1; quodnam contentiosum, quodnam criminale, 1552 § 2; quaenam sunt ea, de quibus Ecclesia iure proprio et exclusivo cognoscit, 1553.
Iura: *Ecclesiae* vide **Edentes, Usurpantes.**
— *quaesita* in ordine ad canones Codicis, 4; an amittantur ob supervenientem poenam inhabilitatis, 2296 § 2.
— *spiritualia* non sunt praescriptioni obnoxia, 1509 n. 3.
[Iura]:
— *temporalia:* causae de iuribus temporalibus Episcopi, mensae vel Curiae dioecesanae, a quo tribunali dirimendae, 1572 § 2.
Iurisdictio: in Ecclesia est ex divina institutione et alia est fori interni, alia fori externi, 196; alia ordinaria, alia delegata, 197 § 1; importat non solum potestatem legislativam seu facultatem leges ferendi aut praecepta imponendi et poenas legitime statutas applicandi, sed etiam legi vel praecepto poenas adnectendi, 2220 § 1; illa vero alia propria, alia vicaria, 197 § 2; quinam in iure veniant nomine Ordinarii locorum, 198 (vide *suis locis*); quinam possint iurisdictionem delegare vel etiam subdelegare, 199; potestas iurisdictionis quomodo interpretanda, 200; in quos possit exerceri, 201 § 1, et an in proprium commodum aut extra territorium, 201 §§ 2, 3; actus iurisdictionis pro quo foro valeat, 202; an potestas inferioris cesset, si quis superiorem adierit, 204; quomodo ordinaria cesset, 208, aut suppleatur ab Ecclesia, 209; sive ordinaria sive delegata a solis clericis obtinetur, 118; poenae impedientium eius exercitium, 2334, 2336 § 1; vide **Delegati.**
— *ad confessiones* praeter potestatem ordinis ad validam peccatorum absolutionem necessaria est, 872; quinam eam habeant ordinariam, 873 §§ 1, 2; quid ea importet, 881 § 2, 239 § 1 n. 2, et quomodo cesset, 873 § 3; delegata quibus concedenda, 877, 874 § 2; quomodo, 879; concedi etiam potest circumscripta limitibus, 878 § 1, sed ea sine rationabili causa ne nimis coarctetur, 878 § 2; a quonam confertur, 874 § 1, 875; pro vagis et peregrinis et catholicis ritus orientalis, 881 § 1; pro mulieribus religiosis et novitiis peculiaris requiritur, 876 § 1; a quonam collata, 876 § 2; an revocari possit vel suspendi, 880; quibusnam competat ipso iure in articulo mortis, 882; durante maritimo itinere, 883; poena in praesumentes audire confessiones sacramentales aut absolvere a peccatis reservatis sine iurisdictione, 2366.
— *Rom. Pontificis* in Ecclesiam, 218; eius Legati, 267, 268; Episcoporum, 329 § 1, 316 § 1; Administratoris Apostolici, 318 § 1; Capituli et postea Vicarii Capitularis, sede vacante, 435; Ordinarii loci domicilii vel quasi-domicilii, 1561 § 2; Vicarii et Praefecti Apostolici, 294, 296; Vicarii Generalis, 368, 371, cf. 316 § 1; Superioris in religione clericali exempta, 501 § 1; an exerceri possit a clericis suspensis, 2284, vel excommunicatis, 2264.
Ius: actione et exceptione munitur, 1667, 1668.
— *divinum,* 27, 1038 § 1, 1509 n. 1, cf. 727 § 1, 1060.

[Ius]:
— *eligendi* ordinarie habent omnes de collegio, 162 § 1; an etiam excommunicati, 2265 § 1 n. 1, vel suspensi, 2283, aut qui sollicitaverint immixtionem laici vel saecularis potestatis, 2390 § 2, qui postulationem factam intra praescriptum tempus ad legitimum Superiorem non miserint, 181 § 2; poenae male eligentium et libertatem electionis impedientium, 2390-2393.
— *funerandi* vide **Funera.**
— *nominandi:* quinam eo prohibentur, 2265, 1283; poenae contra abutentes, 2391-2393.
— *patronatus:* quid, 1448; diversum est a iure praesentandi ad ecclesiam vacantem vel ad beneficium vacans a Sede Apost. concesso, 1471; divisiones, 1449; nullum in posterum quocunque ex titulo constitui potest, sed eius loco ecclesiarum vel beneficiorum fundatoribus spiritualia suffragia sive ad tempus sive in perpetuum concedere potest Ordinarius, 1450; qui curare etiam debet ut hi quoque qui antiquo iure potiti sunt iurepatronatus eidem renuncient eiusque loco contenti sint spiritualibus suffragiis, 1451; iuspatronatus nullum admittendum nisi legitime evincatur, 1454; de iurispatronatus transmissione, 1453; de patronorum privilegiis, 1455; de iure praesentandi eiusque exercitio, 1456-1468 (vide **Praesentatio**); nullum vero ius habent in acceptatione, constitutione et administratione piarum fundationum, 1546 § 2; de patronorum oneribus seu officiis, 1469; de suspensione aut exstinctione iurispatronatus, 1469 §§ 2, 3, 1470, 2263, 2346, 2347 n. 2, 2375, 2345, 2391 § 3, 2392 n. 2, 2393.
— *vetus* seu leges veteres in relatione ad ius novum Codicis, 6 nn. 2-4.
Iusiurandum: quid, 1316 § 1; praescriptum a iure personaliter praestandum, 1316 § 2; de iureiurando promissorio, 1317-1320; de iurisiurandi interpretatione, 1321; de iureiurando praestando ab administratoribus bonorum ecclesiasticorum, 1522 n. 1; ab Antistita seu suprema Moderatrice in iudicio de perquisitione scriptorum alicuius Servae Dei, 2047 § 2; a Cardinalibus dum promoventur, 234, cf. 2397; a clericis in aliena dioecesi incardinandis, 117 § 3; a consultoribus dioecesanis, 425 § 2; a membris consilii administrationis, 1520 § 4; ab officialibus Curiae, 364 § 2 n. 1; a promotis ad episcopatum, 332, § 2; a iudicibus et tribunalis administris, 1621, 1941 § 2, 2037, 2144; ab ordinandis, 956, 994 § 2; a peritis, 1797 § 1; a postulatoribus vel vice-postulatoribus in causis Sanctorum, 2037 § 4, 2047 § 1; a punctatoribus in Capitulis, 395 § 4; a religiosis capitularibus in electionibus, 506, § 1.

[Iusiurandum]:
— *iudiciale:*
— *aestimatorium* litis: 1832, 1833.
— *decisorium* litis 1834-1836, 1662.
— *de secreto servando:* 1623 § 3, 1625 §§ 2, 3, 1769, 1944 § 1.
— *de veritate dicenda:* an a iudice partibus deferri possit, 1744, 1746, 1824 § 3; an periti emittere debeant, 2145; an testes, 1767, 1944, 2145, 1758, et an exigi etiam ab ipsis possit iusiurandum de veritate dictorum, 1768; vide **Testes.**
— *suppletorium:* 1829-1831.

Laici: distinguuntur a clericis, 948; quorum habitum deferre non possunt, nisi, etc., 683, nec munera, veluti concionari, usurpare, 1342 § 2; ius habent ab ipsis recipiendi bona spiritualia, 682, et obligationem ipsis pro diversis eorum gradibus et muneribus reverentiam exhibendi, 119; laude digni sunt si associationibus piis dent nomen, ab associationibus autem damnatis, secretis, etc., cavere debent, 684; ordinarie assumi debent ad officium apparitorum, 1592; partem etiam aliquando habere possunt in administratione bonorum ecclesiasticorum, 1521 § 2; an possint in ecclesiis distinctum locum habere, 1263; a quibusdam excluduntur, 166, 373 § 3, 1931, 2017; in eos, si de delictis mixti fori agitur, Ordinarius regulariter ne procedat, quando civilis magistratus satis in eos animadvertit, 1933 § 3, vide **Christifideles, Reductio** *clericorum ad statum laicalem.*
Lampas coram tabernaculo vide **Tabernaculum.**
Lapis primarius ecclesiae: benedictio et impositio, 1163.
Largitiones vide **Donationes.**
Laudatores delicti patrati: 2209 § 7.
Laurea doctoralis: quaenam iura et privilegia secumferat, 1378; requiritur in Auditoribus S. R. Rotae, 1598 § 2, in defensore vinculi et in promotore iustitiae, 1589 § 1, in cancellario, 2017, et in advocatis et procuratoribus in causis Sanctorum, 2018; qui ea potiuntur, praeferendi sunt pro munere canonici theologi vel poenitentiarii, 399 § 1, aut magistri in disciplinis philosophicis, theologicis et iuridicis in Seminariis, 1366 § 1; vide **Gradus academici.**
Lectores: lectoratus ordo minor, 949; quasnam benedictiones dare possunt, 1147 § 4.
Legata pia: causae, quae ea respiciunt, habent forum necessarium coram Ordinario loci testatoris, nisi agatur de mera exsecutione legati, 1560 n. 4; reditus legati pro clericis instituendis erogari possunt etiam in favorem alumnorum Seminarii, 1362; de poenis in negligentes adimpletionem legati, 2348.

Legati Rom. Pontificis: ius Pontificis ad eos mittendos, 265; quinam Legatus a latere et eius facultates, 266; facultates et munus Nuntii aut Internuntii, 267 § 1, aut Delegati Apostolici, 267 § 2; quando munus exspirat vel non, 268; de relatione Legati cum Ordinariis locorum, 269 §§ 1, 3; de eorum praecedentia, 269 § 2; de Episcopis qui titulum Legati Apostolici obtinent ratione sedis, 270; de Legato qui sit canonicus, quod attinet ad excusationem a choro, 420 § 1 n. 6; iudicantur exclusive ab ipso Pontifice, 1557 § 1 n. 3, nec conveniri possunt apud iudicem laicum sine venia Apost. Sedis, 120 § 2, cf. 2341; ipsorum peculiari titulo est pravos libros deferre ad Sedem Apost., 1397 § 1; poenae in iniicientes violentas manus in eos, 2343 § 2, vel afficientes eos iniuriis, etc., 2344.
Leges veteres in relatione ad novas leges Codicis, 6.
Legitimitas: quinam filii legitimi, 1114; quinam tales praesumuntur, 1115 § 2; quisnam praesumitur pater, 1115 § 1.
Legitimatio prolis: quando habetur, 1116, 1015; legitimati aequiparantur legitimis, nisi aliud expresse cautum fuerit, 117.
Lenocinium: poenae, 2357 § 1, 2358, 2359 § 2.
Lethargici: in ordine ad baptismum, 754 § 4.
Lex: quandonam instituitur, 8 § 1; an praesumatur personalis, 8 § 2; legis promulgatio, si agatur de legibus Sedis Apost., 9, vel Concilii Oecumenici, 227, aut plenarii vel provincialis, 291 § 1, vel episcopalibus in Synodo, 362, sive extra Synodum, 335, § 2; obiectum legis, 10, 11; quinam lege teneantur, 12-14; an urgeat in dubio iuris vel facti, 15, aut stante ignorantia vel errore, 16, aut lata ad praecavendum generale periculum quod in casu peculiari non adest, 21; legis interpretatio, 17-20, 29; legis abrogatio, 22, 23; an lex generalis revocet privilegia, 71; Ecclesia iure proprio et exclusivo cognoscit de violatione legum ecclesiasticarum, 1553 § 1 n. 2; de dispensatione a lege, 80-86; poenae contra edentes leges, etc., contra libertatem et iura Ecclesiae, 2334 n. 1, 2336 § 1.
— *abstinentiae:* quid vetet, 1250; quando servanda, 1252 § 1; quando simul servanda cum ieiunio, 1252 § 2; an servanda diebus festis de praecepto et Sabbato Sancto, 1252 § 4; quinam ea tenentur, 1254 § 1; quid de religiosis speciales constitutiones circa hoc habentibus, etc., 1253.
— *ieiunii:* quid importet vel non, 1251 §§ 1, 2; quando simul cum abstinentia servanda, 1252 § 2, quando sine ea, 1252 § 3; an servanda diebus festis de praecepto et Sabbato Sancto, 1252 § 4; quinam ea tenentur, 1254 § 2; quid de religiosis speciales

[Lex]:
constitutiones circa hoc habentibus, etc., 1253.
— *poenalis* est strictae interpretationis, 19; de eius applicatione, 2223 §§ 2, 3, 2226 §§ 2, 3; quid ab ea excuset vel non, 2229; quosnam non comprehendat, 2227.
Libellus: litis introductorius, 1706-1710; accusationis, 1955.
Libertas ecclesiastica: poenae in eam violantes per recursum ad laicalem potestatem, 2333, 2334, 2336 § 1.
Librarii: quod attinet ad venditionem librorum prohibitorum, 1404.
Libri: quod ad praeviam eorum censuram attinet, vide **Censura praevia librorum;** perniciosi denuntiari debent Ordinariis locorum vel Sedi Apost., et a quibus praesertim, 1397; pastores animarum monere fideles debent de periculo et damno lectionis pravorum librorum, 1405 § 2, qui si cui proximum praestent periculum, iure naturae eidem prohibentur, 1405 § 1, et ex iusta causa prohiberi etiam possunt, non solum a Rom. Pont., sed etiam ab aliis Ordinariis, 1395 §§ 1, 3; a quorum prohibitione datur recursus, non tamen in suspensivo, ad Sedem Apost., 1395 § 2; quinam libri ipso iure prohibentur, 1399; quos libros damnavit Sedes Apost., ii prohibiti sunt ubique et quocunque idiomate, 1396; quaecunque legitima prohibitio secumfert ut liber nec edi, nec legi, nec retineri, nec vendi, nec in aliam linguam verti, nec cum aliis communicari possit, 1398 § 1; prohibitionis decreto tenentur omnes subditi prohibentis, excipiuntur tamen Cardinales, Episcopi etiam titulares, aliique Ordinarii, 1401; relaxari autem ipsum potest pro aliquibus, 1400, 1402; quid haec relaxatio importet vel non, 1403; quid de librorum venditoribus, 1404; poenae quae huc referuntur, 2318; ius Ordinarii exigendi ut mali libri e scholis removeantur, 1381 § 3; vide **Scholae.**
— *Curiae:* praeter authenticum exemplar librorum paroecialium, quod in archivo Curiae servandum est, 470 § 3, haberi etiam debet peculiaris liber ordinationum in eo pariter accurate servandus, 1010, item liber matrimoniorum conscientiae, 1107; vide **Archivum** *episcopale.* **Documenta.**
— *ecclesiarum:* pro eleemosynis Missarum, 843; de oneribus perpetuis vel temporariis fundationum, 1549 § 2; de acceptis et expensis, 1523 n. 5.
— *paroeciales:* quinam sint, 470 § 1; quid, praeter baptismum, 777, in libro baptizatorum adnotandum sit, 470 § 2, 576 § 2, 798, 1011, 1103 § 2, cf. 1988; quid in libro defunctorum, 1238; quid in libro matrimoniorum, 1103 § 1, cf. 1988, in quo tamen matrimonia conscientiae non sunt referenda, quae

[**Libri**]:
adnotari debent in peculiari libro servando in secreto archivo Curiae, 1107; quanta cura hi libri conficiendi et asservandi sint, 470 § 1, cf. 2383, eorumque authenticum exemplar, excepto libro de statu animarum, quovis exeunte anno ad Curiam mittendum est, 470 § 3; horum librorum vis, 1813 § 1 n. 4, cf. 2406.
Licitatio praescripta in alienatione bonorum ecclesiasticorum, 1531 § 2, 1541.
Ligamen: impedimentum ad matrimonium, 1069; vide **Bigami.**
Limina Apostolorum: obligatio ad ea veniendi Episcoporum, 341, et Vicariorum Apostolicorum, 299; quando urgeat, 341, et an possint per alium satisfacere, 342, 299; de choralibus, qui cum Episcopo Romam accedunt, excusatis a choro, 420 § 1 n. 8.
Lingua liturgica adhibenda in Missa, 819.
Litaniae novae ab Ordinariis locorum non approbandae, 1259 § 2; de earum editione, si a Sede Apost. fuerint approbatae, 1390.
« **Lite pendente** »: quid significet et quando lis pendere incipiat, 1725 n. 5; de attentatis, 1854-1857; de appellatione in suspensivo, 1889 § 1.
Lites: introductio litis, 1706-1710 (vide **Instantia litis, Libellus**); contestatio, 1726-1731; instantia, 1732-1741 (vide **Instantia litis**); disceptatio, 1862-1867; definitio, 1868-1877 (vide **Sententia**); valde optandum ut inter fideles evitentur, 1925 § 1; prohibitio advocati et procuratoris litem emendi, 1665, administratoris bonorum ecclesiasticorum litem inchoandi vel contestandi nomine ecclesiae sine licentia Ordinarii scripto data, 1526.
Litterae: a religiosis libere ad quos mittendae, 611; in causis Sanctorum dandae ab eis, qui ut testes non sunt inducti et aliquid sciunt quod contra virtutem aut miracula aut martyrium Servi Dei faciunt, 2023, 2025.
— *aggregationis:* 723 n. 5; vide **Archiconfraternitates.**
— *Apostolicae* vide **Recurrentes.**
— *commendatitiae:* 804 §§ 1, 2; vide **Missa,** *celebratio.*
— *dimissoriae:* quomodo concedendae, 960, a quibus pro clericis saecularibus, 958, 959, pro religiosis, 964; ad quem mittendae pro clericis saecularibus, 961, pro religiosis, 965-967, cf. 2410; earum effectus, 962; earum necessitas, 955, 964 n. 2, 2373, nn. 1, 2, 2374; quid de Vicario Capitulari, 2409.
— *erectionis:* 686 § 5; vide **Associationes piae.**
— *remissoriales* in causis Sanctorum, 2087 § 1, 2091 § 1, 2129, 2133.
— *testimoniales* pro adspirantibus ad religionem, 544 §§ 2-6, 545, cf. 2411; ad ss. ordines, 993-995, cf. 2373 n. 2, 2374.
Liturgia: eam ordinare vel liturgicos libros approbare munus est Sedis Apost., 1257, cf. 2.
Loca sacra: quaenam, 1154; ad quos spectat eorum consecratio, 1155, vel benedictio, 1156, semper ad eas requiritur Ordinarii consensus, 1157; consecrationis vel benedictionis documentum redigendum et asservandum, 1158; de consecrationis vel benedictionis probatione, 1159; de loci sacri exemptione ab auctoritate civili, 1160.
Locatio: bonorum beneficialium, 1479; ecclesiasticorum, 1540, 1541.
Locus: pro conferendo baptismo, 773; pro distribuenda sacra communione, 869; pro confessionibus excipiendis, 908-910; pro conferenda confirmatione, 791, 792; pro celebrando matrimonio, 1109; pro Missa celebranda, 822, 823; pro ordinibus conferendis, 1008, 1009.
— *in ecclesia:* an possit esse distinctus pro magistratibus, 1263 § 1; pro patronis, 1455 n. 3; pro ceteris fidelibus, 1263 § 2; facta concessio semper ab Ordinario revocari potest, 1263 § 3.
— *iudicii:* 1636, 1770, 1874 § 5.
— *originis:* quinam, 90.
Locationes bonorum ecclesiasticorum: quomodo faciendae, 1541; quibus prohibitae, 1540; anticipatae solutiones non admittendae, 1479.
Luxuriantes: poenae clericorum 2358, 2359; laicorum, 2356.

Magister: *novitiorum:* quisnam eligendus, 559 § 1; potest ei dari socius seu adiutor et quinam, 559 § 2; uterque vacet ab officiis et muneribus quae ipsum a cura novitiorum impedire possunt, 559 § 3; quomodo eligendus, ad quod tempus, an removeri possit vel rursus eligi, 560; eius iura et obligationes, 561, 562; ab audiendis novitiorum confessionibus arcetur, nisi, etc., 891.
— *spiritus:* pro religiosis studentibus, 588 §§ 1, 2; pro alumnis Seminarii, 1358, 1360 § 1.
Magistri: in quolibet Seminario adsint, 1358; quinam eligendi, 1360 § 1, cf. 1366 §§ 1, 3; 642 § 1 n. 2, § 2, 2317; magistrorum obligatio de emittenda fidei professione, 1406 § 1 nn. 7, 8, cf. § 2; de magistris religionis in scholis quibuslibet, 1381 § 3.
Maiores: quinam, 88 § 1; habent plenum exercitium suorum iurium, 89; an et quando admittantur ad restitutionem in integrum, 1687 § 2, 1688 § 2, 1905.
Mandantes ad delictum, 2209 § 3, 2211.
Mandatum: pro advocato, 1661; pro delegato, 203; pro postulatoribus vel vice-postulatoribus in causis Sanctorum, 2006, cf. 2005, 2008; pro procuratore, 1659, 1660, 1662, 1892 n. 3, 1089; pro Vicario Generali, 2002.

[**Mandatum**]:
— *Apostolicum:* poenae consecrantis Episcopum vel Episcopi consecrati sine mandato Apostolico, 2370.
Manifestatio conscientiae: religiosos ad eam cogere stricte vetitum, 530 § 1; animum suum libere Superioribus pandere permissum et laudandum, sed dubia et anxietates conscientiae nonnisi sacerdotibus aperiri possunt, 530 § 2.
Manus violentas iniicientes: poenae, 2343, 2350 § 2.
Martyrium: relate ad causas Sanctorum, 2020 §§ 3, 6, 2102, 2104, 2115 § 1, cf. 2116, 2133, 2134, cf. 2127 n. 2.
Massonica secta vide **Societates** *ab Ecclesia damnatae.*
Materia: baptismi, 737 § 1; confirmationis, 780; ssmae Eucharistiae, 814, 815; extremae unctionis, 937, 945; ordinum, 1002; poenitentiae, 901, 902; pro sacra supellectili, 1296 § 3.
Matrimonia mixta: quae et quomodo prohibita, 1060; quo in casu et quibus sub conditionibus ea Ecclesia permittat, 1061; quae obligatio inde exsurgat in parte catholica, 1062; officium pastorum animarum in his, 1064; quibusnam caeremoniis et ritibus celebrari debeant vel non, 1102, 1109 § 3; an in his servanda forma substantialis, 1099 § 1 n. 2; an admittendae consuetae publicationes, 1026; poenae quae huc referuntur, 2319 § 1 n. 1, 2375; prohibitio adeundi quocunque modo ministrum acatholicum uti sacris addictum, 1063.
Matrimonium: ipse contractus matrimonialis elevatus a Christo ad dignitatem sacramenti inter baptizatos, 1012; eius finis primarius, secundarius, 1013 § 1, et essentiales proprietates, 1013 § 2; gaudet favore iuris, 1014; eius divisiones, 1015; quo iure regitur inter baptizatos, 1016; quid ad validam ac licitam celebrationem constare debeat, 1019, et quid proinde a parocho praestandum, 1020-1031 (vide **Publicationes**); de consensu requisito (vide **Consensus** *matrimonialis*); omnes matrimonium contrahere possunt qui iure non prohibentur, 1035; quinam prohibeantur seu de impedimentis (vide **Impedimenta** *matrimonialia*); conveniens est ut catholici ante eius celebrationem receperint confirmationem, 1021 § 2; item proxime ante poenitentiam et Eucharistiam, 1033; celebrari autem debet in ecclesia paroeciali vel, de licentia Ordinarii aut parochi, in alia ecclesia vel oratorio, 1109 § 1, non autem Seminarii vel religiosarum aut in aedibus privatis, nisi, etc., 1109 § 2, et celebrari debet ad validitatem coram parocho, vel Ordinario, vel sacerdote ab alterutro delegato et duobus saltem testibus, 1094; quaenam requirantur ut parochus vel Ordinarius assistant, valide, 1095 § 1,
[**Matrimonium**]:
aut licite, 1097; quaenam ut valide assistat ab alterutro delegatus, 1095 § 2, 1096; quibus in casibus et quanam ratione valide contrahi possit coram solis testibus, 1098; quinam a necessitate servandi hanc formam celebrationis excusentur vel non, 1099; celebrari etiam debet, extra casum necessitatis, servatis ritibus praescriptis, 1100, et a sponsis per se vel per procuratorem praesentibus, 1088 § 1; et recipere sponsi ne negligant benedictionem nuptialem, 1101 § 1, quam impertiri potest sacerdos valide et licite assistens, 1101 § 2, 462 n. 4; celebratum matrimonium praeterea adnotandum in libris paroecialibus, 1103, cf. 1988; quid de vagis, 1032, de publicis peccatoribus, 1065, 1066, de minoribus, 1034, 1067; ex matrimonio autem enascitur inter coniuges vinculum perpetuum et exclusivum, 1110; uxor circa canonicos effectus particeps fit status mariti, 1112; ex matrimonio oritur ius et officium ad actus coniugales, 1111, et si proles sequatur, gravissima obligatio eam educandi, 1113 (vide **Educatio prolis**); servare coniuges proinde debent vitae coniugalis communionem, nisi iusta causa eos excuset, 1128; de accusando matrimonio vide **Causae** *matrimoniales;* de dispensatione a matrimonio rato tantum vide **Dispensatio.**
— *attentantes:* clerici maiorum ordinum aut religiosi sollemniter professi itemque omnes, qui cum his matrimonium attentant vel civiliter contrahere praesumunt, incurrunt excommunicationem latae sententiae Sedi Apost. simpliciter reservatam, 2388 § 1; praeterea clerici ipso iure decidunt ab officiis ecclesiasticis, 188, n. 5, et si moniti non resipuerint degradandi sunt, 2388 § 1; si vero fuerint religiosi ipso facto habendi sunt tanquam legitime dimissi, 646 § 1 n. 3, et quomodo in casu Superior religiosus procedere debet, 646 § 2; laici vero, coniugali vinculo ligati, matrimonium attentantes sunt ipso facto infames et quomodo puniendi, 2356.
— *conscientiae:* quid, 1104; quid secumferat permissio celebrandi matrimonium hoc modo, 1105, 1106; ipsum non in consueto matrimoniorum libro, sed in alio peculiari adnotandum est, 1107; vide **Causae** *matrimoniales,* **Dispensatio, Impedimenta** *matrimonialia,* **Investigationes, Publicationes** *matrimoniales,* **Vinculum** *matrimoniale,* etc.
— *contrahentes:* clerici minorum ordinum ipso facto e statu clericali decidunt, 132 § 2, et officia ecclesiastica quaelibet amittunt, 188 n. 5; religiosi vero a votis simplicibus perpetuis, itemque omnes cum ipsis matrimonium, etiam civiliter tantum, contrahere praesumentes, quamnam poenam

[Matrimonium]:
incurrunt, 2388 § 2; omnes autem religiosi ipso facto habendi sunt tanquam legitime dimissi, 646 § 1 n. 3, et quomodo in casu Superior procedere debet, 646 § 2; laici, coniugali vinculo ligati, matrimonium civiliter contrahentes, sunt ipso facto infames et quomodo puniendi, 2356.
Matrona: in inspectione corporali adhibenda, 1979 § 2, 1981.
Media annata: quid circa eam retinendum, 1482.
Medici: quod attinet ad ingressum in clausuram monialium, 600 n. 4, vel aliarum religiosarum, 604 § 1; ad formam baptismi addiscendam, 743; ad respondendum in iudicio, 1755 § 2 n. 1; ad inspectionem corporalem, 1979-1981 (vide **Inspectio** *corporalis*); ad causas Sanctorum, 2028 § 1, 2118, 2119; vide **Periti.**
Mendicatio vide **Stips.**
Mensa episcopalis: obnoxia tributo pro Seminario, 1356 § 1; per quem stet in iudicio, 1653 § 1.
Mensis: quid in iure, 32 § 2.
Mercatura: clericis prohibita, 142; poena in violantes hanc prohibitionem, 2380; quod attinet ad stipendia Missarum, 827; poenae, 2324.
Metropolita: quis, 272; eius iura et obligationes, 273-275, 223 § 1 n. 2, 282 § 1, 284, 432 §§ 2, 3, 434 § 3; speciatim de pallio, 275-279; ius praecedentiae, 280; poenae in eos qui violentas manus in ipsum iniiciunt, 2343 § 3.
Metus: in ordine ad actus iuridicos, 103 § 2, 1684, 1685; ad delicta, 2205 §§ 2, 3, 2218; ad iusiurandum, 1317 § 2; ad matrimonium, 1087; ad ingressum in novitiatum, 542 n. 1, cf. 2352, 2411; ad ordines recipiendos, 214, cf. 2352; ad poenas latae sententiae, 2229 § 3 n. 3; ad professionem religiosam emittendam, 572 § 1 n. 4, cf. 2352; ad renuntiationem officii vel beneficii, 185; ad votum, 1307 § 3.
Militia: clerici ab ea sunt immunes, 121; imo ab ea capessenda voluntarii prohibentur, nisi, etc., 141 § 1, et si hoc faciant, amittunt ipso iure et sine ulla declaratione officia quaelibet, 188 n. 6; clerici adstricti civili lege ad militare servitium, impediti sunt ab ordinibus suscipiendis, 987 n. 5.
Minister: *acatholicus:* non adeundus in matrimoniis mixtis, 1063, cf. 1071, 2319 § 1 n. 1.
— *exorcismorum:* 1151, 1153.
— *in Missa:* 813.
— *Sacramentalium:* 1146.
Ministerium: *iudicis* vide **Iudex.**
— *sacrum* a religiosis praestandum in bonum populi, 608 § 1; quo libenter Ordinarii et parochi utantur, 608 § 2; ministerii sacri inhibitio clerico ab Ordinariis quando fieri possit, 1956, 1958, cf. 2222 § 2.
Ministri Sacramentorum: nihil ab eis pro administratione quovis modo exigendum vel petendum praeter legitimas oblationes, 736; poenae, 2364; de ministris singulorum Sacramentorum vide *suis locis.*
Minores: quinam, 88 § 1; quodnam habeant domicilium, 93; hortandi ne nuptias ineant insciis aut rationabiliter invitis parentibus, et quid si abnuerint, 1034; non habent plenum exercitium suorum iurium, sed in eo subduntur potestati parentum vel tutorum, 89, qui pro his exercent ius patronatus, 1456, et tenentur in iudicio agere et respondere, 1648 § 1, nisi agatur de causis spiritualibus, 1648 § 3; quid si ipsorum iura sint in conflictu cum iuribus parentum, etc., 1648 § 2; graviter laesi habent remedium extraordinarium restitutionis in integrum, 1687; peremptio instantiae litis adversus eos quoque obtinet, salvo, etc., 1737; quid de ipsis in ordine ad imputabilitatem delicti, 2204, et ad poenas, 2218 § 2, 2230; habere semper in iudicio debent defensorem, 1655 § 2; poenae in delicta contra minores, 2353, 2357 § 1, 2358, 2359 § 2.
Miracula: de processu informativo super fama miraculorum, 2050; de processu apostolico super Servi Dei miraculis in specie, 2116-2123; huic processui adsit peritus, saltem unus, qui per iudicem testibus interrogationes proponat ad maiorem assequendam verborum rerumque claritatem, 2088 § 3; miracula requiruntur, 2116 § 1; an pro martyre sufficiant signa, 2116 § 2; quot pro beatificatione requirantur, 2117, quot pro canonizatione, 2138; de miraculorum probatione, 2020 § 7, 2118, 2119, et discussione, 2120-2123.
Missa: *auditio:* tenentur fideles singulis diebus festis Missae sacrificio assistere, 1248; cui praecepto satisfaciunt Missam audiendo quocunque ritu ea celebratur et ubivis, exceptis oratoriis privatis, nisi ex privilegio, 1249; alumni Seminarii quotidie sacrificio Missae intersint, 1367 n. 1, idemque ut religiosi peragant Superiores curare debent, 595 § 1 n. 2.
— *celebratio:* eam celebrare soli sacerdotes possunt, 802, cf. 2322 n. 1; quibus non licet concelebrare, duobus casibus exceptis, 803, quique tenentur celebrare pluries in anno, 805, sed nonnisi semel in die, duobus diebus exceptis, 806 § 1, cf. 2321; celebrare autem non possunt, etsi contriti, si conscii sibi sint peccati mortalis, nisi deficiente copia confessarii et urgente necessitate, et si ita celebrent quamprimum debent confiteri, 807; item si ieiunium naturale a media nocte non servaverint, 808, cf. 2321; convenit ut piis precibus ad celebrandum sese disponant, 810; debent autem mini-

[Missa]:
strum adhibere, 813 § 1, qui non sit mulier, nisi, etc., 813 § 2, et deferre vestem convenientem et sacra ornamenta praescripta, 811 § 1, non autem pileolum et annulum, 811 § 2, nec uti sacerdote assistente, nisi, etc., 812; quid de sacerdote extraneo ecclesiae in qua postulat celebrare, 804; quid de Missae applicatione, 809, 2262 § 2 n. 2; offerri autem debet Missae sacrificium ex pane et vino cui modicissima aqua miscenda est, 814; qualis debeat esse panis, 815 § 1, 816, quale vinum, 815 § 2; nec una materia sine altera consecrari potest, 817; utendum sacerdoti lingua liturgica sui ritus, 819, et accurate ac devote servandae rubricae sine ullo additamento precum aut caeremoniarum, 818; celebrari autem potest Missa omnibus diebus a celebrantis ritu non exclusis, 820; qua hora inchoari vel finiri possit, 821; celebrari autem debet super altari consecrato et in ecclesia vel oratorio, 822 § 1, 1193, cf. 1249, 1194-1195, etiam alius ritus catholici, deficiente altari proprii ritus, 823 § 2, non vero in ecclesia violata, 1173 § 1; quid si violatio accidat tempore Missae, 1173 § 2; neque in templis haereticorum, etc., 823 § 1; de indulto altaris portatilis, 822 §§ 2-4; de altaribus papalibus, 823 § 3; de Missarum eleemosynis vide **Stipendia Missarum.**
— *conventualis* quotidie a quolibet Capitulo in choro celebranda est cum cantu, 413 §§ 1, 2; qui tamen omitti ab hebdomadario tunc potest, cum Episcopus vel alius eius loco pontificaliter celebrat in ecclesia, 413 § 3; applicanda autem est pro benefactoribus in genere, 417 § 1; quid de eleemosyna pro hac Missa, 417 §§ 2, 3; quid de eo, qui eodem die tenetur et Missam conventualem et Missam pro populo celebrare et applicare, 419 § 2; in nocte Nativitatis Domini inchoari potest media nocte, 821 § 2.
— *exsequialis* vide **Funera.**
— *in mari* celebrare non licet ei quoque, qui indulto gaudet altaris portatilis, 822 § 3, sed necessarium est speciale privilegium, quod obtinent a iure S. R. E. Cardinales, 239 § 1 n. 8.
— *ordinationis* vel consecrationis episcopalis semper debet celebrari ab ipso ministro ordinationis vel consecrationis, 1003, et in ea omnes ad maiores ordines promoti tenentur sacram communionem recipere, 1005.
— *pro populo:* an et quando applicari debeat ab Episcopis, 339, 315 § 2 n. 1; a Vicariis et Praefectis Apostolicis, 306; ab Episcopis titularibus, 348 § 2; a Vicario Capitulari, 440; a parochis et quasi-parochis, 466, cf. 306, 339; a vicariis adiutoribus, 475 § 2, vel cooperatoribus, 476 § 6; ab eo qui eodem die tenetur etiam applicare Missam conventualem, 419 § 2.
Missae: *fundatae:* 826 § 3, 1551 § 2.
— *ad instar manualium:* 826 § 2, 840 § 2, 841 § 2.
— *manuales:* 826 § 1, 831, 834 § 2, cf. 841 § 1, 840 § 1, cf. 2324, 843 § 1, 844.
Missiones apud acatholicos: universa earum cura Sedi Apost. reservatur, 1350 § 2; vide **Praefecti Apostolici, Vicarii** *Apostolici,* etc.
Mixta religio vide **Matrimonia mixta.**
Monachi: praecedentia, 491 § 1.
Monasteria: *monialium:* 497, cf. 496, 512 § 1 n. 1 § 2 n. 1.
— *sui iuris:* 494 § 1.
Moniales: quae, 488 n. 7; quibus subdantur, 499, 500, 615; ius Ordinarii loci in eas, etiam exemptas, quoad administrationem bonorum, 535 § 1; earum privilegia, 613 § 2, 1770 § 2 n. 2; an et qua ratione professae a votis simplicibus cedere possint administrationem suorum bonorum aut de eorum usu et usufructu disponere, 580 § 3; de ssma Eucharistia intra earum chorum vel septa non asservanda, 1267; an valeant in ecclesia canere et qua ratione, 1264 § 2; de clausura vide **Clausura;** de earum confessionibus vide **Confessarii** *religiosorum;* quinam morientibus Sacramenta debeat administrare, 514 § 2; quinam demortuis funus peragere, 514 § 4, 1230 § 5; de earum dimissione, 647, 651, 652 § 2, 653; poenae huc referendae, 2388.
Monitio: est remedium poenale, 2306 n. 1; quando adhibendum, 2307, 1946 § 2 n. 2; etiam poenitentiis addi potest, 2313 § 2; potest esse secreta vel publica, 2309 § 1; quomodo publice facienda, 2309 § 2, 2143 § 1; de ea constare debet et quomodo, 2309 § 5, 2143 § 2.
Monitiones: quod attinet ad censuras, 2233 § 2; ad dimissionem religiosorum, 649, 656 n. 2, 658-663; ad procedendum contra clericos non residentes, 2168, aut concubinarios, 2176, cf. 2143.
Monstra vide **Ostenta.**
Mors vide **Obitus.**
Mortis periculum: quod attinet ad baptismum, 752 §§ 2, 3, 759 § 1; ad s. communionem recipiendam, 864; ad confessiones, 882, 892 § 2, 2252; ad extremam unctionem, 940, 941; ad matrimonium, 1019 § 2, 1043, 1044, 1046, 1098; tempore interdicti, 227 § 1.
Motiva in sententia exprimenda, 1873 § 1 n. 3 § 2, 1894 n. 2, cf. 1605 § 1.
« Motu proprio »: quid haec clausula importet, 45-46.

Mulcta pecuniaria: poena vindicativa, 2291 n. 12; quae iure communi infligitur, quomodo eroganda, 2297.
Mulieres: optandum ut in ecclesia sint separatae a viris, 1262 § 1; debent esse capite cooperto et modeste vestitae, 1262 § 2; confraternitatibus adscribi non possunt, nisi ad lucrandas indulgentias et gratias spirituales, 709 § 2; earum confessiones ubinam et quomodo audiendae, 910 § 1; an possint Missae ministrare, 813 § 2; in causis Sanctorum agere debent per procuratorem, 2004 § 1; poenae in earum raptores, 2353.
Munera: a iudicibus non acceptanda, 1624, 1941 § 2, 2037 § 1.
— *ecclesiastica* vide **Beneficia, Clerici, Officia.**
Munia sacerdotalia usurpantes: 2322.
Musica: quaenam ab ecclesiis arcenda et leges liturgicae circa eam servandae, 1264 § 1.
Muti: quod attinet ad indulgentias, 936; ad matrimonium, 1088.
Mutilantes graviter: irregularitas, 985 n. 5; poenae, 2354.
Mutuae petitiones vide **Reconventio.**

Nativitas D. N. I. C. (Festum): permittuntur tres Missae, 806 § 1; qua hora inchoari potest Missa et quae, 821 §§ 2, 3; suspenditur interdictum, 2270 § 2.
Navigantes: quod attinet ad confessiones, 883.
Necessitas: quod attinet ad ingressum in religionem, 542 § 2; ad imputabilitatem delicti, 2205 §§ 2, 3; ad poenas, 2218 § 2.
Necrologia: quod attinet ad probationes in causis Sanctorum, 2033 § 2.
Negligentia: Episcopi circa visitationem dioecesis, 274 n. 5; parochi in officiis paroecialibus, 2182-2185, cf. 454 § 5, 2382; clerici circa ritus et caeremonias praescriptas, 2378, in adeundo officio ecclesiastico, 188 n. 2; Capituli circa confectionem statutorum, 410 § 3, in eligendo Vicario Capitulari, 432 § 2, cf. § 3, in adimplendis oneribus causae piae, 2348; de cooperatoribus ob negligentiam in suo officio relate ad delictum, 2209 § 6.
Negotiatio vide **Mercatura.**
Neophyti sunt impediti ad ordines, 987 n. 6.
Nominatio: Episcoporum, 329 § 2; indigni ad officia, etc., 2391 § 3, 2392, 2393; parochi, 455 § 1; vide **Electio, Institutio** *canonica.*
Notarius: assumptio, 373, cf. 372 § 3, 503, 139 § 2; obligationes, 1621 § 1, 1622, 1623, 1625 §§ 2, 3, 2144; officium, 1585 §§ 1, 2, 1645 § 3, 1755 § 2 n. 1, 1773 § 1, 1811, 1874 § 5, 2142; remotio, 373 § 5.
— *in causis Sanctorum,* 2013-2017, 2037 §§ 1, 3, 5, 2040 § 2, 2046, 2055, 2056 § 2, 2093 § 2, 2094.
Novae nuptiae: 1142-1143, 1121-1126, 1987.
Novitiatus: eius domus constitutio, 554, 564 § 1; ingressus in eum quibus permittendus vel denegandus et a quibus, 543, 542, 544, cf. 2352, 2411 (vide **Litterae** *testimoniales*); eius initium, 552 § 2, cf. 2412 n. 2, 553; quomodo peragendus ad validitatem, 555, 558, ad liceitatem, 556, 561 § 2, 564, 565; exacto novitiatu vel ad professionem admittendus novitius vel dimittendus, et quid in dubio idoneitatis, 571 § 2, cf. 2411; dimitti autem potest a Superioribus vel a Capitulo quavis iusta de causa, et ipse quoque libere potest religionem deserere, 571 § 1; an in casu debeat ipse religioni compensare expensas, 570 § 1, et religio debeat ipsi restituere ea quae attulit, 570 § 2; an novitii possint esse patrini, 766 n. 4, 796 n. 3; an possint ad ordines promoveri, 567 § 2; an suis bonis renuntiare valeant, 568; de eorum confessariis, 566, 891; de bonorum administratione durante novitiatu et de testamento ante professionem libere condendo in Congregationibus religiosis, 569; de eorum privilegiis, 567 § 1, sepultura et funere, 1221 §§ 1, 2; an rursus novitiatus peragendus a transeunte in aliud monasterium eiusdem ordinis, 633 § 3, aut in aliam religionem, 633 § 1, aut a religioso saecularizato, qui ex privilegio apostolico rursus recipiatur, 640 § 2; de novitiatus interruptione, 556 §§ 1, 4; vide **Institutio** *novitiorum.*
Nullitas: *actorum* vide **Actio.**
— *attentatorum:* 1855.
— *matrimonii* vide **Causae** *matrimoniales,* **Novae nuptiae.**
— *professionis religiosae:* quandonam habeatur, 572; an professio nulla convalescat, 586 §§ 1, 2; quid si dubitetur de valore professionis, 586 § 3; poena, quae huc refertur, 2387.
— *sententiae:* 1880 n. 3, cf. 1902 n. 3; 1892-1894, 1897.
Nunciatio novi operis: 1676 §§ 1, 3, 1677.
Nundinae prohibitae in ecclesiis, 1178, et diebus festis de praecepto, 1248.
Nuntii Apostolici vide **Legati Rom. Pont.**
Nuntius vide **Apparitores.**

Obiecta pietatis: indulgentiae iis annexae quando cessent, 924 § 2.
Obiectiones *in causis Sanctorum:* undenam eruendae, a quibus proponendae, discutiendae, diluendae, 2070, 2072, 2078-2080.
Obiectum iudicii vide **Contestatio litis.**
Obitus: de morte Rom. Pontificis durante Concilio Oecumenico, 229.
Oblationes: quod attinet ad associationes pias, 691 §§ 2, 5, ad administrationem Sacramentorum, 1507 § 1, 736; quae fiunt in commodum paroeciae, missionis, etc., 1182 §§ 2, 3.

Obligationes: beneficiariorum, 1472-1483 (vide **Beneficiarii**); clericorum, 124-144 (vide **Clerici**); Episcoporum, 338-346 (vide **Episcopi**); patrinorum, 769, 797; religiosi ad ecclesiasticam dignitatem promoti vel paroeciam regentis, 626-631; religiosorum, 592-612, cf. 626-631 (vide **Religiosi**); sodalium in communi viventium sine votis, 679; ex iureiurando, 1317, 1319 (vide **Iusiurandum**); ex acceptis stipendiis Missarum, 828-830, 833, 834, 839 (vide **Stipendia Missarum**); ex voto, 1310, 1311, 1315.
Obreptio: quod attinet ad rescripta, 42 § 2, cf. 1054, 2361; vide **Rescripta.**
Obsessi vide **Exorcistae.**
Obstacula: quod attinet ad introductionem causae beatificationis, 2038.
Obstetrices: quod attinet ad formam baptismi addiscendam, 743; ad respondendum in iudicio, 1755 § 2 n. 1; ad inspectionem corporalem, 1979 §§ 2, 3, 1980, 1981.
Occultantes: in ordine ad delictum, 2209 § 7.
Occupantes officium, etc., propria auctoritate, 2394.
Odium plebis in ordine ad remotionem parochi, 2147 2 n. 2, 2157.
Oeconomus: *religiosus:* variae species, nominatio, munus, 516 §§ 2-4; poenae in illegitime alienantem, 2347 nn. 2, 3.
— *sede episcopali vacante:* constitutio, 432 §§ 1, 2, 3, 433 §§ 2, 3; officium, 442; cessatio a munere, 443; ius ad retributionem, 441 n. 1; redditio rationum ab eo facienda novo Episcopo, 444.
— *Seminarii:* 1358, 1359 § 2.
Officia Curiae Romanae: 260-264.
Officia: *beneficialia:* 146; vide **Beneficia.**
— *consistorialia:* 260.
— *divina:* quae, 2256 n. 1; ubinam celebrari possint vel non, 716, 717 § 1, 1165 § 1, 1171, 1191, 1193-1195, 1173 § 1, 2270 § 1, 2271, 2272, et a quibus, 2259, 2275 n. 1; ius Ordinarii designandi horas ad ea perficienda, 1171; de eorum celebratione in ecclesiis religiosorum, 609, § 3; vide **Rectores** *ecclesiarum.*
— *ecclesiastica:* quid, 145; non obtinentur valide sine provisione canonica, 147 § 1; quid ea sit, 147 § 2; nec incompatibilia, 156 § 1; nec de iure non vacantia conferri possunt, 150; an de iure vacantia sed non de facto, 151; quaenam sint cum alio incompatibilia, 156 § 2; quaenam dicantur vacare, 183-195; collatores quinam, 152, cf. 2393; quibus conferenda vel non, 153, 149, 130 § 2, 157, 626, 154, 642, 2265 § 1 n. 2 § 2, 2266, 2275 n. 3, 2283, 2294; scripto conferenda, 159; nec simoniace, 729, cf. 2392; intra quod tempus, 155; poenae contra officia, etc., propria auctoritate occupantes aut officii, etc., non vacantis collationem acceptantes, 2394, 2395; an possit Ordinarius aliquando aliquem prohibere ab huiusmodi officiorum exercitio, 1956, 1958, cf. 2222 § 2; officiorum amissio habetur: privatione (vide **Privatio**), amotione (vide **Amotio**), translatione (vide **Translatio**), lapsu temporis ad quod officium commissum est, reductione ad statum laicalem (vide **Reductio** *clericorum ad statum laicalem*), tandem renuntiatione, 183 § 1; et qui clericum ad officium elegerunt, postulaverunt aut praesentaverunt, nequeunt eum officio privare aut ab eo revocare seu amovere aut ad aliud transferre, 195; non habetur resoluto iure collatoris, 183 § 2; quinam possit officio renuntiare, 184; quando renuntiatio sit ipso iure irrita, 185-187; tacitae renuntiationes a iure ipso admissae, 188; iusta causa ad renuntiationem requiritur, 189 § 1; intra quod tempus admittenda vel reiicienda, 189 § 2; renuntiatio quando inducat officii vacationem, 190 § 1; an renuntians debeat et quandiu in officio permanere, 190 § 2; an renuntiantem poenitere possit, 191 § 1; acceptatio renuntiationis quando et quibus nota fieri debet, 191 § 2; qui beneficiis, iidem officiis aut priventur ipso iure aut privandi sint aut privari possint, vide **Beneficia ecclesiastica.**
— *paroecialia* vide **Paroeciae.**
— *saecularia* clericis interdicuntur, 139 § 3, cf. 121; vide **Clerici.**
Officiales: *confraternitatum* vide **Confraternitates.**
— *SS. Romanarum Congregationum:* 120 § 2, 243 § 2, 2344.
— *Curiae:* poenae in eos subornantes, 2497.
Officialis Curiae: eius constitutio, 1573 § 1; unum constituit tribunal cum Praelato loci 1573 § 2; possunt ei dari adiutores (vide **Officiales**), 1573 § 3; qualitates officialis et vice-officialium, 1573 § 4; cessatio a munere, 1573 §§ 5, 6; quid si officialis ipse eligatur Vicarius Capitularis, 1573 § 7; officialis officium, 1577 § 2, 1578, cf. 1871 §§ 1, 3, 1954; de exceptione suspicionis contra ipsum, 1614 § 1; de excusatione a choro, 421 § 1 n. 3.
Officii (S.) Congregatio in causis ad eam spectantibus quomodo procedit, 1555 § 1; quaenam ei reservantur causae matrimoniales, 1962, contra s. ordinationem, 1963.
Officium divinum, seu Horae canonicae: obligatio clericorum maiorum ordinum, 135, choralium, 413, religiosorum, 610.
Olea sacra: quaenam in administratione quorumdam Sacramentorum adhibenda, 734; quomodo et ubi asservanda, 735, 946; de eorum benedictione tempore interdicti, 2271 n. 2, 2272 § 3.
Oleum infirmorum vide **Extrema unctio.**
Onera: de adimpletione onerum beneficiis, etc.,

[**Onera**]:
annexorum, 1475, 1549 § 1, 1187, 2345; de eorum reductione, 1551, 1517.
— *Missarum*: de eorum reductione inferioribus Ordinariis prohibita, 1517 § 2, et Sedi Apost. reservata, 1551 § 1; quomodo indultum ea reducendi sit intelligendum, 1551 §§ 2, 3; vide **Stipendia Missarum.**
Onus probandi: incumbit asserenti, 1748 § 1; quando ab eo asserens relevatur, 1747, 1751, 1827.
Opera: *pia* vide **Instituta ecclesiastica.**
— *pietatis:* quod attinet ad indulgentias lucrandas, 931, 935.
— *servilia* diebus festis prohibita, 1248.
Operarii: omnium, praesertim vero clericorum et religiosorum, obligationes erga ipsos, 1524.
Oppignoratio bonorum ecclesiasticorum, 1538.
Oppositio tertii: quid, 1898; quomodo fieri potest, 1899 § 1; quid requiratur, 1899 §§ 2-4; quomodo urgenda, 1900; effectus, 1901.
Optio: in collegio Cardinalium, 236; in Capitulis, 396 § 2; 422 § 3.
Oratio mentalis: convenienter adhibenda a clericis, 125 n. 2; religiosis, 595 § 1 n. 2; alumnis Seminarii, 1367 n. 1; non sufficiens ad indulgentias lucrandas, 934.
Orationes vocales, seu pietatis exercitia, requisitae ad indulgentias, 934; non permittendae in ecclesiis vel oratoriis sine expressa licentia Ordinarii loci, 1259 § 1; vide **Preces.**
Oratoria: quid, 1188 § 1; alia publica, et quaenam, 1188 § 2 n. 1; alia semi-publica, et quaenam, 1188 § 2 n. 2; alia privata, et quaenam, 1188 § 2 n. 3, 1190; publica reguntur iure ecclesiarum, 1191; vide **Ecclesiae.**
— *privata:* constitutio, 1196; de Missis in ipsis celebrandis vel non, 1194, 1195; oratoria Cardinalium et Episcoporum, licet privata, fruuntur tamen iuribus et privilegiis oratoriorum semi-publicorum, 1189; oratoria autem Cardinalium sunt quoque exempta a visitatione Ordinarii, 239 § 1 n. 18; de iure Ordinarii visitandi oratoria, 1382; vide **Reliquiae.**
— *semi-publica:* erectio, 1192; quaenam in eis divina officia celebrari valeant, 1193.
Ordinarii: quinam veniant in iure, 198 § 1, cf. 368 § 2; Ordinarius proprius quis, 94.
— *locorum:* quinam, 198 § 2; de iuribus et obligationibus Vicarii Generalis vide **Vicarii** *Generales;* aliorum praecipuum ius et officium est, et maxime generale, gubernare dioecesim tum in spiritualibus tum in temporalibus cum potestate legislativa, iudiciaria et coactiva ad normam sacrorum canonum exercenda, 335, 323 §§ 1, 2, 314, 315, 294; eorum iura et obligationes in particulari circa archiva dioecesana vide

[**Ordinarii**]:
Archivum; circa associationes pias vide **Associationes piae;** circa beneficia vide **Beneficia ecclesiastica;** circa bona temporalia vide **Administratio, Alienatio, Bona temporalia** *ecclesiastica*, etc.; circa clericos vide **Clerici,** etc.; circa ecclesias vide **Ecclesiae, Aedificatio ecclesiae, Consecratio,** etc.; circa fundationes pias vide **Fundationes piae;** circa funera vide **Funera:** circa iudicia ecclesiastica vide **Forum, Iudex,** etc.; circa legata pia vide **Legata pia,** etc.; circa librorum censuram vide **Censura praevia librorum;** circa librorum prohibitionem vide **Libri;** circa libros dioecesanos vide **Libri** *Curiae,* **Libri** *ecclesiarum,* **Libri** *paroeciales;* circa officia ecclesiastica vide **Officia** *ecclesiastica;* circa oratoria vide **Oratoria;** circa poenas vide **Causae** *criminales,* **Poenae,** etc.; circa praedicationem vide **Concionatores, Conciones;** circa processiones vide **Processiones;** circa religiosas mulieres vide **Clausura, Confessarii** *extraordinarii,* **Confessarii** *religiosorum,* **Dos, Moniales, Novitiatus, Professio** *religiosa,* etc.; circa reliquias vide **Reliquiae;** circa Sacramenta vide singula *suis locis;* circa scholas vide **Catechesis, Institutio** *puerorum,* **Scholae,** etc.; circa tributa vide **Tributa dioecesana.**
Ordinarius originis: 90, 641 § 1.
Ordinati: a Rom. Pontifice, 952; ab excommunicato, etc., 2372; ritu orientali, 1004; titulo missionis, 981 § 1; simoniace, 2371; debent recipere testimonium authenticum peractae ordinationis, 1010 § 2.
Ordinatio sacra: per eam ordo constituit Christifideles in gradibus potestatis ordinis, 109, eosque distinguit a laicis, 948; ordines maiores seu sacri et minores, 949; quid verbis ordinare, ordo, ordinatio veniat in iure, 950; quinam ordinarius minister, quinam extraordinarius, 951, 239 § 1 n. 22; an is extra proprium territorium valeat ordines conferre, 1008; a quo quis ordines recipere debet, 955-957, 962; a quo eos recipere nefas est, 2372; quid de religiosis, 587, § 2; 964-967, cf. 2410; quisnam valide, quisnam licite eos recipit, 968-970, 567 § 2, 587 § 2, 2265 § 1 n. 3, 2275 nn. 2, 3, 2283, 2294; ordines nonnisi ei conferendi de cuius canonica idoneitate moraliter certo constet, 973; in quibus ea consistat, 974; quae aetas praerequiratur, 975; quae scientia, 976; quomodo conferendi, idest non per saltum, 977, servatis interstitiis, 978, et si agatur de ordinibus maioribus non sine titulo canonico, 974 § 1 n. 7, 979-982, cf. 2373 n. 3; non conferendi irregularibus, 983-991 (vide **Irregularitas**); quomodo canonica idoneitas comprobanda, 992-1000 (vide **Examen, Litterae** *testimoniales,* **Publicationes** *pro sacra ordinatione*); de spiritualibus

[**Ordinatio sacra**]:
exercitiis praemittendis, 1001; de ritibus et caeremoniis in sacra ordinatione servandis, 1002-1005; ordinationes generales haberi debent publice, in ecclesia loci digniore, praesente clero, 1009 § 1; ordinationes particulares etiam in aliis ecclesiis, imo et in oratorio domus episcopalis aut Seminarii aut domus religiosae, 1009 § 2; ordinationes ad tonsuram et minores ordines etiam in oratoriis privatis, 1009 § 3; quaenam sint legitima ordinationum tempora, 1006; si quando ordinatio iteranda est vel ritus quidam supplendus, id secreto fieri potest et extra tempora, 1007; de adnotatione et testimonio peractae ordinationis (vide **Adnotatio, Documenta, Libri** *Curiae,* **Libri** *paroeciales*); de accusatione susceptae ordinationis, 1993-1998 (vide **Causae** *contra sacram ordinationem*); de clerico qui metu gravi coactus ordinationem recepit, 214; de delictis et poenis in administratione vel susceptione ordinum, 2364, 2370-2374 (vide **Consecratio** *episcopalis,* **Litterae** *dimissoriae,* etc.).
Ordo servandus in cognitione causarum, quae ad tribunal deductae sunt, 1627.
Ordo regularis: qui, 488 n. 2; de eius privilegiis, 613.
Organum: tempore interdicti, 2271 § 2.
Orientales seu catholicos ritus orientalis generatim Codex non respicit, etc., 1; an confirmationis sacramentum conferre ipsis possit sacerdos latinus qui indultum illud conferendi habet, 782 § 4; an presbyteri orientales possint illud conferre infantibus latini ritus, 782 § 5; quid de admittendo vel non sacerdote orientali extraneo ecclesiae in qua vult celebrare, 804; quid de orientalibus absolvendis a sacerdote ritus latini, 881 § 1; an Episcopus latinus possit ordines conferre iis qui ad ritum orientalem pertinent, 955 § 2; an clericus ritus orientalis possit ritu latino ad superiores ordines promoveri, 1004; de orientalibus catholicis cum catholicis latinis matrimonium contrahentibus quoad formam servandam, 1099 § 1 n. 3; de catholico orientali admittendo vel non ad novitiatum in religioso instituto latino, 542 n. 2, cf. 2411; an et quibus cautelis Ordinarii possint orientales admittere ad stipem colligendam in sua dioecesi, 622 § 4.
Orphanotrophia vide **Instituta ecclesiastica.**
Ostenta semper baptizanda, saltem sub conditione, et quid in dubio unusne an sint plures homines, 748.

Pactum inire de immodico emolumento vel rei litigiosae parte vindicata advocatis vel procuratoribus non licet, 1665; pactum vero matrimonium contrahentium, sive

[**Pactum**]:
explicitum sive implicitum, de educanda prole extra catholicam Ecclesiam iniquum est, et qua poena puniatur, 2319 § 1 n. 2 § 2; quid de pacto ab Episcopo inito cum ordinando in sacris titulo canonico carente de non petendis alimentis, 980 § 3.
Pallae: ante lotionem nonnisi a clericis tangendae, 1306 § 1; a quibus abluendae, 1306 § 2.
Pallium: quid significet, et intra quod tempus a Metropolita petendum, 275; quid de Metropolita qui pallium nondum recepit, 276; quis illud imponat, 239 § 3; quando Metropolita eo uti potest, 277; quid si illud amiserit vel ipse ad aliam Sedem transferatur, 278; an pallium commodari, donari aut testamento relinqui possit, et quid de eo in casu mortis, 279.
Panis: azymus an fermentatus adhibendus in celebratione Missae, 816; in communione fidelium, 851; in Viatico morientibus administrando, 866; sub sola specie panis communio ministranda, 852.
Paramenta sacra: in celebratione Missae deferenda et quae, 811; de eorum benedictione, 1304, 1305.
Parentes: gravissima obligatione tenentur curandi prolis educationem omnimodam et eius bono etiam temporali providendi, 1113; quare tenentur curare eius instructionem catecheticam, 1335, 1372 § 2, cf. 2319 § 1 nn. 2-4 § 2; prohibentur suos filios baptizare, nisi, etc., 742 § 3, aut patrini munere fungi, sive in eorum baptismo, 765 n. 3, sive in confirmatione, 795 n. 3; iudicare debent de filiorum sufficienti dispositione ad primam communionem, 854 § 4; eorum nomine, si minores sunt, agere et respondere debent in iudicio, 1648; illicite ad religionem admittuntur, si eorum opera ad filios alendos vel educandos necessaria sit, 542 n. 2, cf. 2411; pro defunctis filiis impuberibus possunt ecclesiam funeris et coemeterium eligere, 1224 § 1; vide **Educatio prolis.**
Parochi: qui, 451 § 1; quinam parochis in omnibus aequiparentur, 451 § 2; de cappellanis militum, 451 § 3; quisnam parochus proprius, 94; quando parochus est persona moralis haec retinet curam habitualem, actualis vero demandanda est vicario, 452 § 2; parochi qualitates, 453; de eius inamovibilitate vel amovibilitate, 454, nominatione et institutione, sede plena, 455 §§ 1, 3, sede vacante, 455 § 2; quid in parochiis concreditis religiosis, 456; de quasi-parochis, 457; intra quod tempus debet Ordinarius parochiae providere, 458; debet eam conferre magis idoneo ad eam regendam, 459 § 1; quomodo id debet iudicare, 459 §§ 2-4; unus parochus unam

[Parochi]:
habeat paroeciam, 460 § 1, et in una paroecia unus parochus constituatur, 460 § 2; a quo momento obtinet curam animarum 461; functiones parocho reservatae quae, 462, 738 § 1, 848 § 1, 850; eius ius ad praestationes legitimas vel consuetas, 463 § 1; quibus maiores exigere nequit, 463 § 2, et quae ipsi cedunt, etsi alter paroeciale officium expleverit, nisi, etc., 463 § 3; pauperibus vero gratuitum ministerium ne deneget, 463 § 4; quinam parocho subdantur, 464 § 1, et an Episcopus possit aliquos eximere, 464 § 2; a iure exemptum est Seminarium, in quo parochi munia, excepta re matrimoniali, obit rector vel eius delegatus, 1368.
— obligationes: emittendi professionem fidei et quando, 461; residendi in domo paroeciali, 465 § 1, exceptis duobus ad summum mensibus vacationis, nisi, etc., 465 § 2, et diebus quibus vacat spiritualibus exercitiis, 465 § 3; quid de parocho a paroecia abeunte, 465 §§ 4-6; applicandi Missam pro populo, 466 (vide **Missa** *pro populo*); celebrandi officia divina, oves suas cognoscendi, etc., 467 § 1, ac praesertim administrandi Sacramenta et curandi, quod attinet ad baptismum: ut infantes quamprimum baptizentur et de hac obligatione fideles monendi, 770; ut fideles, praesertim obstetrices, medici, etc., addiscant rectum baptizandi modum, 743; ut baptizandis christianum nomen imponatur, 761; ad confirmationem: ut fideles opportuno tempore ad eam accedant, 787; ad Eucharistiam: ut nec pueri indispositi ad eam accedant, nec dispositi ab ea abstineant, 854 § 5; ut fideles frequenter, etiam quotidie, ad eam accedant, 863; ad poenitentiam: ut fideles, qui velint peccata sua confiteri, eum praesto habeant, 892 § 1; ad extremam unctionem: ut fideles sine ea non decedant, 468 § 1, 939, 514 § 3; ad ordinem: ut praescriptae pro ordinatione publicationes rite fiant, 998, et litterae testimoniales de ordinandi moribus et vita ad Curiam transmittantur, 1000 § 1; ad matrimonium: ut praescriptae investigationes et publicationes peragantur, 1019-1031 (vide **Examen, Publicationes** *matrimoniales*); ut nupturientes afferant testimonium baptismatis et plerumque confirmationis, 1021; ut doceantur sponsi sanctitatem matrimonii, etc., 1033; ut de hoc ipso et de matrimonii impedimentis populus edoceatur, 1018; ut sponsi nuptialem benedictionem accipiant, 1101 § 1; infirmos visitandi et adiuvandi, 468 § 1; advigilandi ne quid contra fidem et mores in suos irrepat, praesertim in scholis, et fovendi opera caritatis, etc., 469; conficiendi et asser-

[Parochi]:
vandi libros paroeciales, 470 §§ 1-3, et curam habendi paroecialis archivi, 470 § 4; verbum Dei populo nuntiandi diebus dominicis ceterisque per annum festis de praecepto, 1344 § 1, et habitualiter per seipsum, 1344 § 2; statis temporibus institutiones catecheticas pueris praesertim et adultis habendi, 1330-1332, in quo aliorum opera uti potest et aliquando debet, 1333 § 1; clerici autem et religiosi debent eum in hoc adiuvare, nisi, etc., 1333 § 2, 1334; curandi ut decimo quoque anno sacrae missiones ad populum habeantur, 1349; fovendi puerorum ecclesiasticam vocationem, 1353; olea sacra ab Ordinario petendi et diligenter asservandi, 735, 946; monendi fideles de periculo et damno lectionis librorum pravorum, 1405 § 2; administrandi oblationes factas in commodum paroeciae, nisi, etc., 1182 §§ 2, 3; vigilandi ne sacrae reliquiae, occasione maxime hereditatum, vendantur, 1289 § 1; denuntiationes delictorum forte sibi a fidelibus factas scripto consignandi et Ordinario deferendi, 1936.
— an et quinam ad Synodum dioecesanam invitandi, 358 § 1 nn. 6, 7; possunt in casibus singularibus et iusta de causa suos etiam absentes et peregrinos praesentes a lege de observantia festorum, ieiunii vel abstinentiae dispensare, 1245 § 1; non autem ab aliis legibus, sive generalibus sive peculiaribus, 83; possunt ab ecclesiis quoque non paroecialibus Eucharistiam pro infirmis desumere, si, etc., 483 n. 2; obtinent ordinariam iurisdictionem ad confessiones audiendas fidelium, 873 § 1, quos toto tempore paschali absolvere etiam possunt a casibus quos quoquo modo Ordinarii sibi reservaverint, 899 § 3; secretum officii accurate servare debent nec tenentur quoad ea, quae sub ipso cadunt, iudici interroganti respondere et veritatem fateri, 1755 § 2 n. 1; de praecedentia inter parochos, 478 § 1; nequeunt parochi processiones novas inducere vel consuetas transferre aut abolere, 1294 § 1; nec sese ingerere in administrationem bonorum associationum piarum, earum quoque, quae in suo territorio erectae sunt, 691 § 1; nec fungi possunt munere Vicarii Generalis, 367 § 3; prohiberi ab Ordinario possunt ex gravi causa a confessionibus audiendis, sed habent contra hoc recursum in devolutivo ad Sedem Apost., 880 § 2; in sacro ministerio, praesertim in confessionibus audiendis, libenter utantur opera religiosorum, 608 § 2; et acatholicos quoque in sua paroecia degentes sibi habeant commendatos, 1350 § 1; si quando habeant vicarium adiutorem vel vicarios coopera-

[Parochi]:
tores, quaenam sint cum ipsis eorum relationes, 475 § 3, 476 § 7; vide **Baptismus, Infantes, Oblationes, Pueri.**
— poenae in parochos delinquentes, 2337 § 1, 2382, 2383, 2408; de modo procedendi: in amotione parochorum inamovibilium, 2147-2156, vel amovibilium, 2157-2161; aut in parochorum translatione, 2162-2167 (vide **Translatio**); aut contra parochum non residentem, 2168-2175 (vide **Residentiae lex**), vel concubinarium, 2176, 2177, 2180, vel negligentem in suis officiis paroecialibus, 2182, 2185.
— *consultores:* nominatio, 385 § 1; numerus, 385 § 2; substitutio, 386; cessatio a munere, 387; remotio, 388, 2144 § 2; munus, 389, 2144 § 1, 2153 § 1, 2154 § 1, 2165; possunt simul esse examinatores synodales, non autem in eadem causa, 390.
— *religiosi:* sunt semper amovibiles et quomodo, 454 § 5, 631 § 3, 2152 § 2; quinam eos praesentat, quinam instituit, 456; in quibus ab Ordinario loci, in quibus a superiore religioso dependeant, 630 § 2, 631 § 1; de eorum obligationibus, 630 §§ 1, 4, 631 § 3; cuinam bona acquirant, 630 § 3; a quo, si muneri suo deficiant, puniri possunt, 631 § 2.
Paroeciae: constitui debent in unaquaque dioecesi, 216 §§ 1, 3, non divisae pro diversitate sermonis aut nationis seu in familias aut personas, sed in diversas partes territorii, 216 § 4; debent autem suam dotem habere, 1415 §§ 1, 2, sed si praevideantur habiturae necessaria, etiam sine dote constitui possunt, 1415 § 3; non sunt erigendae in ecclesiis religiosarum quarumlibet, 609 § 2; erigendae sunt tanquam inamovibiles, nisi, etc., eaeque in amovibiles transformari non possunt, amovibiles vero possunt inamovibiles declarari et quomodo, 454 § 3; conferri debent sacerdotibus magis idoneis, 459 § 1 (vide **Parochi**); habere unaquaeque debet pro posse Confraternitates ssmi Sacramenti et doctrinae christianae, 711 § 2, et suum coemeterium, nisi, etc., 1208 § 1; paroeciae obnoxiae sunt tributo pro Seminario, 1356 § 1; quaenam, si ecclesia paroecialis sit simul cathedralis vel collegialis vel religiosa vel alicuius confraternitatis, sint relationes inter parochum et Capitulum vel religiosos aut sodales confraternitatis, 415, 609 §§ 1, 3, 716 §§ 2, 3; vacanti paroeciae Ordinarius provideat saltem intra sex menses, nisi, etc., 458; durante vero vacatione constituat in ea vicarium oeconomum, 472 n. 1; vacare autem possunt omnibus modis, quibus vacant cetera beneficia, et praeterea declaratione Ordinarii sive ex renuntiatione a parocho facta ad invitationem

[Paroeciae]:
Ordinarii, 2150 § 1; sive ex lato decreto amotionis, 2153 § 3, 2161 § 1; sive ob non servatam a parocho residentiam, 2169, 2175; sive ob recusatam a parocho translationem ab Ordinario ei impositam, 2167; sed si parochus ab his decretis recursum interposuit ad Sedem Apost., interim Ordinarius paroeciam alteri stabiliter conferre non potest, 2146 § 3; paroeciae titulus, si ecclesia paroecialis ob necessitatem reduci debuit ad usum profanum, in aliam ecclesiam transferendus est, 1187; quales censeri debeant paroeciae viciniores, Ordinarii in Synodo vel extra Synodum tempestive determinent, 472 n. 2; de divisione, suppressione, translatione, unione paroeciae, vide **Divisio, Suppressio, Translatio, Unio.**
Pars dispositiva sententiae, 1874 § 4, cf. 1894 n. 2.
Partes in causa: debent habere legitimam personam standi in iudicio, ut ad causam discutiendam admittantur, 1646, secus sententia inter eas lata nullitatis insanabilis vitio laborat, 1892 n. 2; debent personaliter comparere sive ad iusiurandum praestandum, sive ad respondendum interrogationibus, exceptis, etc., 1746, et iudici legitime interroganti respondere tenentur et fateri veritatem, nisi agatur de delicto ab ipsis commisso, 1743 § 1; possunt autem ordinarie assistere iuriiurando testium, 1767 § 2, quod ut ipsis remittatur, si de suo iure mere privato agatur, consentire possunt, 1767 § 3, non vero examini, nisi id iudex permittat, 1771, quo in casu petere etiam possunt a iudice ut ipse novas testibus interrogationes proponat, 1773 § 2; recognitioni quoque iudiciali assistere possunt, nisi id iudex prohibeat, 1809; an admitti possint ad moderatam disputationem coram iudice ut aliquid ad causam pertinens illustretur, 1866; possunt etiam renuntiare actis processus, actor autem etiam instantiae litis, 1740 § 1; vide **Actor, Iudex, Renuntiatio, Reus,** etc.
Participatio fructibus delicti an constituat delictum, 2209 § 7.
Particulae consecratae vide **Species consecratae.**
Passio: in ordine ad imputabilitatem delicti, 2206, ad poenas, 2229 § 3 n. 2.
Paternitas: quis praesumitur pater, 1115 § 1.
Patriarchae: hic titulus nullam secumfert specialem iurisdictionem, 271; vocandi sunt ad Concilium Oecumenicum, 223 § 1 n. 2; praecedentia, 280; de iniicientibus violentas manus in ipsos, 2343 § 3.
Patrini: vide **Baptismus, Confirmatio.**
— *duellantium* vide **Duellum.**

Patrocinium gratuitum: quibus concedendum et quomodo, 1914-1916, 1631.
Patroni: vide **Ius** *patronatus*.
— *nationum*, etc., quomodo constituantur, 1278; an eorum dies festi sint de praecepto, 1247 § 2.
Pauperes: ipsis debent parochi gratuitum ministerium praestare, 463 § 4; praesertim quod attinet ad eorum funus et sepulturam, 1235 § 2; vide **Patrocinium gratuitum.**
Peccata vide **Poenitentia, Reservatio.**
Peccatores publici: ab Eucharistia arcendi, 855; quid si petant ad matrimonium admitti, 1066; arcendi a sepultura ecclesiastica, 1240 § 1 n. 6, 1241; an valide recipiantur in associationes pias, 693 § 1.
Pensiones: personales non veniunt in iure nomine beneficii, 1412 n. 4; an et quas possint Ordinarii imponere beneficiis, 1429 §§ 1, 2; quomodo hae cessent et an pensionarii possint eas alienare, 1429 § 3; de pensione vel aequivalenti concedenda parocho renuntianti, 2154, 2161; eius privatio vel suspensio infligi potest in poenam, 2291 n. 7, 2298 n. 6; non tamen si clericus ad eius titulum ordinatus est, nisi, etc., 2299 § 3; quinam iis privati aut privandi, 2266, 2322, 2336 § 1, 2343 § 2 n. 3, 2345, 2360 § 2; quinam ad eas inhabiles, 2265 § 1 n. 2; promoti ad dignitatem cardinalitiam amittunt pensiones, 235.
Pentecostes: ea die suspenditur interdictum, 2270 § 2.
Peregrinatio recensetur inter praecipuas poenitentias, 2313 § 1 n. 2.
Peregrini: quinam, 91; quod attinet ad obligationem ex lege ecclesiastica, 14 § 1; ad baptismum, 738 § 2; ad absolutionem sacramentalem, 881 § 1; ad indulgentias, 927; ad forum, 1562 § 1.
Peremptio: rescripti, 61; instantiae litis, 1736-1739, 1741, 1850.
Periculum: animae vel corporis ex proprio coniuge, 1131 § 1; fidei vel religionis, 1935 § 2; infamiae, 1755 § 2 n. 2; perversionis coniugis vel prolis, 1060.
Periti: quando eorum opera utendum, 1792, 1808; a quonam designandi, 1793 §§ 1, 2; numerus, 1793 § 3; munus, 1794, cf. 1743 § 3; quinam designandi, 1795; recusatio, 1796; quomodo munus suscipere censeantur, 1797 § 1; quid si susceptum munus dimiserint aut non impleverint, 1798; quid ex peritis iudex requirat, 1799, 1800; quomodo periti munus suum exsequi debeant, 1801, 1802; quid si periti discrepent inter se, 1803 § 1, aut facti sint suspecti vel non idonei, 1803 § 2; de peritia a iudice simul cum causae adiunctis aestimanda et de iudicis decisione, 1804; de expensis et honorariis peritorum, 1805; de peritis in causis Sanctorum, 2031, 2036 § 1, 2037 § 3,
[**Periti**]:
2088 § 3, cf. 2093 § 2, 2118, 2119, 2122 §§ 2-4; de peritis in causis matrimonialibus, 1976-1982; vide **Inspectio** *corporalis*.
Periuri: in ordine ad testimonium in iudicio ferendum, 1757 § 2 n. 1, 1795 § 2; in ordine ad poenas, 2323.
Permutatio: beneficiorum, 1487, 1488; rerum sacrarum, 1539 § 1, 727-730; titulorum ad latorem, 1539 § 2.
Permixtio epularum, 1251 § 2.
Perquisitio scriptorum in causis Sanctorum, 2042-2048.
Personae: aliae physicae, aliae morales: in Ecclesia quomodo quis constituatur persona, 87; quomodo constituantur personae morales, 100 § 1; hae aliae collegiales, aliae non collegiales, 99; collegialis constitui non potest nisi ex tribus membris, 100 § 2, sed constituta manet, donec unum supersit, in quod recidit in casu ius omnium, 102 § 2, proinde natura sua perpetua est, at exstingui potest et quomodo, 102 § 1; quid de actibus personae moralis sive collegialis sive non, 101; ius habent acquirendi, retinendi et administrandi bona temporalia, 1495 § 2, 1498, 1499 § 1, et minoribus aequiparantur, 100 § 3; quid de ipsarum bonis diviso ipsarum territorio, 1500, aut ipsis exstinctis, 1501; de ipsis quod attinet ad iudicia, 1649, 1557 § 2 n. 2; de poenis eas afficientibus, 2255 § 2, 2274, 2285, 2291 n. 1.
Perterrefacientes: quoslibet ad impediendas litteras, etc., Sedis Apostolicae eiusque Legati, poenae, 2333.
Perturbationes publicae: iis opem ferre clerici vetantur, 141 § 1.
Petra sacra vide **Altare.**
Philosophia: quaenam sectanda in religionibus clericalibus, 589 § 1; in Seminariis, 1366 § 2; quanto tempore ipsi vacandum, 589 § 1, 1365 § 1.
Phrenetici: quod attinet ad baptismum, 754 § 4.
Pileolus: sacerdos in Missa abstineat a pileolo, et quinam ab hac regula eximantur, 811 § 2; praeter Episcopos uti possunt pileolo violaceo Abbates vel Praelati nullius, 325, non autem abbates de regimine, 625.
Pluralitas: beneficiorum vide **Beneficia;** delictorum, 2234.
Poenae: ius Ecclesiae eas infligendi, 2214 § 1; quomodo a praelatis ecclesiasticis hoc iure utendum, 2214 § 2; poena quid, 2215; poenarum genera in Ecclesia, 2216; divisiones, 2217; quid spectandum in decernenda poena, 2218 § 1; an quae excusant a *gravi* imputabilitate sed non ab omni, excusent a poena, etiam in foro externo, 2218 § 2; poenarum interpretatio, 2219 § 1; quid in dubio de iustitia poenae inflictae, 2219

[**Poenae**]:
§ 2; an poenae extendi possint, 2219 § 3; quinam possint poenas legi vel praecepto adnectere, quinam poenas statutas applicare, 2220; quibus legibus possunt hi poenas adnectere et an etiam poenam lege statutam aggravare, 2221; an possit puniri transgressor legis nullam poenam annexam habentis, 2222 § 1; quid in dubio de delicto aut de eius praescriptione, 2222 § 2; quando possit iudex poenam determinatam augere, 2223 § 1; an ab ea infligenda possit aliquando abstinere vel eius applicationem differre aut determinatam temperare, 2223 §§ 2, 4; quid in casu plurium delictorum, 2224; de modo infligendi poenam, 2225; quinam poena teneantur, 2226 §§ 1, 3, et qua poena, 2226 § 2; ubinam et an etiam resoluto iure Superioris, 2226 § 4; quinam lege poenali non comprehendantur, 2227, § 2, et in quosnam unus Rom. Pont. potest poenam infligere aut declarare, 2227 § 1; quid requiratur ex parte delicti ad incurrendam poenam lege statutam, 2228; de causis a poena excusantibus, 2229, 2230; de pluribus ad delictum concurrentibus, 2231; an ut quis poena obligetur requiratur sententia declaratoria, 2232; quid ad poenam infligendam requiratur, 2233 § 1; de reo plurium delictorum, 2234; de delicto frustrato et de conatu delicti quoad poenam, 2235; quinam possit poenam remittere, 2236; quid circa poenas latae sententiae iuris communis possint Ordinarii in casibus publicis, 2237 § 1, vel in occultis, 2237 § 2; quid inficiat poenae remissionem, 2238; quomodo ea remittenda, 2239; de praescriptione actionis criminalis, 1702-1704; poenae quaecunque antiqui iuris, quarum in Codice nulla mentio fit, sunt abrogatae, 6 n. 5.
— *medicinales* vide **Censurae.**
— *vindicativae:* quaenam, 2286; quaenam afficere possunt omnes fideles, 2291; quaenam solos clericos, 2298; ab iis inflictis datur recursus in suspensivo, 2287; an et quando iudex suspendere possit earum exsecutionem, si reus primo deliquerit, et quid si ipse intra proximum triennium iterum delinquat, 2288; finiuntur earum expiatione vel dispensatione, 2289, cf. 2236, 2237; an, quando et qua ratione confessarius potest in foro sacramentali obligationem servandae poenae suspendere, 2290 § 1, aut etiam a poena dispensare, 2290 § 2.
Poenitentia: hoc sacramento remittuntur fideli disposito peccata post baptismum admissa, 870; ipsius minister est solus sacerdos, 871, qui potestatem obtineat iurisdictionis sive ordinariam, sive delegatam, 872, cf. 2366; vide **Absolutio, Confessarii, Confessio, Iurisdictio, Parochi,** etc.
Poenitentiae: in Ecclesia delinquentes plectuntur non solum poenis et remediis poenalibus, sed etiam poenitentiis, 2216 n. 3; praecipuae poenitentiae quaenam, 2313; imponuntur, ut delinquens vel poenam effugiat, 2312 § 1, 1952, vel poenae contractae absolutionem aut dispensationem recipiat, 2312 § 1, 2248 § 2; imponi possunt etiam per modum praecepti extra iudicium, 1933 § 4, 2229 § 4.
Poenitentiarius maior: 258.
Ponens vide **Relator.**
Pontificalia: ea exercere quid importet in iure, 337 § 2; quinam possint ea exercere et intra quos limites: Cardinales S. R. E., 239 § 1 n. 15, 240 § 3; Legati Rom. Pontificis, 269 § 3; Metropolitae, 274 n. 6; Episcopi, 337 §§ 1, 3; Abbates vel Praelati nullius, 325.
Portio paroecialis: parocho debita, quoties fidelis non funeratur in ecclesia sua paroeciali, 1236; ex quibus detrahenda, 1237 §§ 1, 2, et qua quantitate, 1237 § 3; vide **Funera.**
Positiones: seu articuli vel quaesita, a quibus exhibendae, 1745 § 1; quae regulae servandae in positionibus exarandis, admittendis et parti proponendis, 1745 § 2.
— *in causis Sanctorum* praeparandae ad probandam validitatem processus apostolici, 2099, cf. 2131; parandae pro congregatione antepraeparatoria super heroicitate virtutum vel super martyrio, 2106; super miraculis, 2121; item pro congregatione praeparatoria, 2109, 2122 §§ 1, 2; item pro congregatione generali, 2113, 2123.
Possessio: quibus remediis seu actionibus fulciatur, 1693, 1696, 1698; an simplex detentio iisdem iuvari possit, 1694; possessor rei alienae, lite contestata, desinit esse bonae fidei, et quid exinde, 1731 n. 3; contra quemlibet possessorem qui res metu vel dolo extortas possidet, institui potest actio rescissoria, 1685 n. 2; quid si duo dicant se possidere, 1697.
— *beneficii, officii, dignitatis,* etc.: nemo eam propria auctoritate capere potest, aut, si requiratur, non emissa professione fidei, 1443 § 1; quinam eam concedant, 1443 § 2; quomodo a beneficiariis ordinarie capienda, 1444 § 1; ab Administratore Apostolico, 313; ab Episcopo residentiali, 334 § 3; ab Episcopo dioecesis Coadiutore, 353, et intra quod tempus, 1444 § 2; an etiam per procuratorem, 1445; de effectu possessionis, 1472; de eius effectu si pacifice continuata fuerit per integrum triennium, 1446; quid de postulante beneficium ab alio pacifice possessum, 1447; quid de eo qui beneficium, etc., propria auctoritate occupat, 2394, vel de eo qui illud acceptat et patitur se in eius possessionem immitti, 2395.

[**Possessio**]:
— *centenaria:* inducit praesumptionem concessi privilegii, 63 § 2; requiritur ad praescriptionem bonorum, etc., Sedis Apost., 1511 § 1.
Postulantes vide **Postulatus.**
Postulatio: in quantum dicit modum subsidiarium electionis quid sit et quando haberi possit, 179 § 1; an eam facere possint compromissarii, 179 § 2; quid ad eam requiratur, 180; intra quod tempus ad superiorem mittenda, 181 § 1, et quid si missa non fuerit, 181 § 1; postulationis effectus, 181 § 3; an revocari possit, 181 § 4; quid si a superiore fuerit reiecta, 182 § 1, vel admissa, 182 §§ 2, 3; an in electionibus capitularibus religiosorum permittatur, 507 § 3.
Postulator: in causis Sanctorum quis dicatur, 2004 § 2; quinam debeat esse, 2004 § 3; de mandato postulatoris alieno nomine agentis, 2006, 2008; an singuli pro singulis causis admittendi et an possint vice-postulatores sibi constituere, 2005; eorum munus, 2007; postulator non potest esse testis in ea causa, et quid si munus penitus dimiserit, 2027 § 2 n. 2; non debet certior fieri quinam sint designati in causa periti, 2031 n. 3; iusiurandum calumniae emittere debet, 2037 § 4; item iusiurandum de perquisitione scriptorum a se diligenter facienda et postea de ea diligenter peracta, 2047 § 1; cavere debet ne occasione introductionis causae quidquam fiat in honorem Servi Dei quod publicum cultum redoleat, 2084 § 2.
Postulatus: quinam eum ante novitiatum peragere debeant et ad quod tempus, 539 § 1; ad quod tempus eum prorogare possint Superiores maiores, 539 § 2; de modo et loco eum peragendi, 540; an aliquid pro expensis exigi possit a postulantibus, 570 § 1; omnia quae attulerint postulantibus reddenda, si religionem relinquant, 570 § 2.
Potestas: sive ordinis, 948, sive iurisdictionis in Ecclesia est, 196; eaque a solis clericis obtineri potest, 118.
— *coactiva:* nativo et proprio iure ad Ecclesiam in suos pertinet, 2214 § 1; quomodo a Superioribus ecclesiasticis exercenda, 2214 § 2.
— *delegata* vide **Delegati.**
— *episcopalis* vide **Episcopi, Ordinarii** *locorum.*
— *iudicialis* vide **Delegati, Iudex, Iurisdictio.**
— *ordinaria* vide **Iurisdictio.**
— *ordinis:* nequit aliis demandari, nisi id expresse sit concessum, 210.
Praecedentia: normae generales, 106; in specie: Cardinalium super alios quoslibet, 239 § 1 n. 21, et inter se, 233, 236, 237; Legati Rom. Pontificis, 269 § 2; Patriarchae,

[**Praecedentia**]:
Primatis, Archiepiscopi, 280; Episcopi, 347, Vicarii Generalis in dioecesi, 370 § 1; Capitulorum et dignitatum, canonicorum, etc., 408; vicarii foranei, 450 § 2; parochi et vicariorum, 478; cleri saecularis, 491 § 2; religiosorum, 491 § 1; associationum piarum, 701; patroni, 1455 n. 3; privatio iuris praecedentiae annumeratur poenis vindicativis communibus, 2291 n. 11.
Praeceptum: quando urget, 24; potest adhiberi ut remedium poenale, 2306 n. 3; quando ut tale dandum, 2310.
Praedicatio verbi Dei vide **Catechesis, Concionatores, Conciones, Episcopi, Evangelium, Parochi.**
Praefecti Apostolici: veniunt in iure nomine Ordinariorum locorum, 198; quibusnam territoriis praeficiantur et a quo nominentur, 293 § 1; quomodo sui territorii possessionem capiant, 293 § 2; facultates, 294-298, 782 § 3, 914, 916, 957, 958 § 1 n. 4; obligationes, 299-306, 1406 § 1 n. 3, cf. 2403; privilegia honorifica, 308; an possint missionariis a Sede Apost. missis concedere veniam in perpetuum deserendi praefecturam aut eos ab ea expellere 307 § 1; quid in casu publici scandali, 307 § 2; an et quando debeant nominare Pro-praefectum, 309 § 1; istius potestates, 309 § 2; et hic tenetur successorem sibi deputare, 309 § 3; quid si contingat neminem deputatum esse, 309 § 4; ad quid Pro-praefectus vel alii in praefectura succedentes teneantur, et quid possint, 310, 311.
Praefectura Apostolica: erectio, 215 § 1.
Praelati: quinam, 110, 812, 1535, 328.
— *nullius* aequiparantur in omnibus Abbatibus nullius, vide **Abbates.**
Praelatura *nullius:* 215.
Praescriptio: est modus acquirendi et se liberandi, 1508; quid ad eam requiritur, 1509-1512, et quando interrumpitur, 1725 n. 4; de praescriptione quod attinet ad actiones in contentiosis, 1701, 1705 § 1, in criminalibus, 1703, 1705 §§ 2, 3, 2240, et quinam eius effectus, 1704; ad beneficia, 1446; ad delictum, 2233 § 1; ad ius patronatus, 1470 § 1 n. 3; ad privilegia, 63 § 1.
Praesentatio: *patroni ad beneficium:* eius ius, 1455 n. 1; intra quod tempus facienda, 1457, et sub qua sanctione, 1458 § 1; quid in casu iuris controversi, 1458 § 2; an inter plures patronos conveniri possit de alternis praesentationibus, 1459 § 1, et quomodo, 1459 § 2; quinam haberi debet ut praesentatus, 1460 §§ 1, 2; quot suffragia quisque ex pluribus patronis habet, 1460 § 3; quisnam praesentari possit, 1461-1463; quomodo facienda, 1464 § 1; de iudicio idoneitatis praesentati ab Ordinario faciendo, 1464 §§ 2, 3; quid si fuerit con-

[**Praesentatio**]:
trarium, 1465 § 1; de praesentatione simoniaca, 1465 § 2; quid si admissa fuerit praesentatio, 1466 §§ 1, 3; poenae, quae huc referuntur, 2391 § 3, 2392, 2393.
— *rescripti:* 51, 52.
Praesentationes populares: quomodo tantum tolerandae, 1452.
Praeses: *tribunalis collegialis,* 1577 § 2, cf. 1871 §§ 1, 3, 1584.
— *universitatis:* 1406 § 1 n. 8, cf. 2403.
Praestationes paroeciales: 463, cf. 2349.
«**Praesumpserit**»: quid hoc verbum importet in poenis iure latis, 2229 § 2.
Praesumptio: natura, divisiones, 1825; an contra eam admittatur probatio, 1825; an liberet ab onere probandi, 1827, 1747 n. 2; ex quo praesumptiones a iudice deduci possunt, 1828; praesumptiones in Codice statutae iuris et de iure, 1904, 1972; iuris tantum 1015 § 2, 1086 § 1, 1814.
Praeventio: quando ei locus sit, 1553 § 2, 1568.
Preces: si quas Ordinarius loci ob causam publicam indicat, ad eas tenentur etiam religiosi, exempti quoque, 612; computantur intra praecipuas poenitentias, 2313 n. 1; vide **Orationes.**
Presbyter assistens in Missa quibus prohibitus, quibus permissus, 812.
Presbyteratus: est ordo sacer seu maior, 949; quaenam ad eum requiritur aetas, 975, scientia, 976 § 2; quaenam interstitia servanda inter ipsum et diaconatum, 978 § 2; requiritur in promovendo ad Cardinalatum, 232 § 1.
Prima: *instantia:* 1572-1579; vide **Iudex.**
— *sedes* a nemine iudicatur, 1556.
Primariae associationes: quaenam, 720.
Primas: hic titulus nullam secumfert specialem iurisdictionem, 271; Primates vocandi sunt ad Concilium Oecumenicum, 223 § 1 n. 2; praecedentia, 280; de iniicientibus violentas manus in ipsos, 2343 § 3.
Primitiae: quod attinet ad earum solutionem, 1502.
Principes: quod attinet ad ingressum in clausuram monialium, 600 n. 3; ad sepulturam in ecclesia, 1205 § 2; ad forum quod sortiuntur, 1557 § 1 n. 1; ad poenas, 2227 § 1.
Privatio: *beneficii, officii,* etc.: est poena vindicativa clericorum propria, 2298 n. 6; infligitur sive ipso iure sive a legitimo superiore, 192 § 1, non ab aliis, etsi hi clericum ad officium elegerint, postulaverint vel admiserint, 195; quomodo infligi potest, 192 §§ 2, 3; an semper admissa, 2299 §§ 1, 3; annexa delicto non dat locum correptioni iudiciali, 1948 n. 1, et in casibus publicis ab Ordinario remitti nequit, 2237 § 3; si agatur de beneficio inamovibili, privationis causa iudicialis a tribunali colle-

[**Privatio**]:
giali videnda, 1576 § 1 n. 1; de exsecutione sententiae privationis, 1923 § 2; beneficium ita vacans suis conferri nequit valide ab Ordinario qui sententiam tulit, 157; beneficiis, etc., *privati* sunt *ipso facto:* retinens prius incompatibile, 2396; promotus ad episcopatum non recipiens consecrationem intra semestre, 2398; excommunicatus vitandus, 2266; promotus ad dignitatem Cardinalitiam recusans emittere iusiurandum de adeundo Pontifice intra annum. 2397; *privandi* sunt: apostatae a fide, etc., 2314 § 1 n. 2; canonicus theologus aut poenitentiarius per annum cum dimidio graviter negligens in officio, 2384; concubinarius, si, etc., 2177 n. 3, 2180, 2181, cf. 2359 § 1; conspirantes contra auctoritatem, etc., Rom. Pont., eius Legati, Ordinarii proprii, 2331 § 2; homicidae, raptores impuberum, usurarii, fures, etc., 2354 § 2; perseverantes in suspensione ultra septem menses, 2340 § 2; violentas manus iniicientes in Cardinalem aut Legatum, 2343 § 1 n. 3 § 2 n. 3; delinquentes contra sextum gravioribus quibusdam modis, 2359 § 2-3; confessarii sollicitantes, 2368 § 1; usurpantes, etc., bona aut iura Ecclesiae Romanae, 2345; usurpantes sibi bona ecclesiastica, 2346; violentas manus in se iniicientes, si agatur de beneficiis cum cura animarum, 2350 § 2; non residentes, si agatur de residentialibus, 2381 n. 2; *privari possunt:* falsarii litterarum, etc., Sedis Ap., 2360 § 2; iniuriam verbis aut scriptis alteri irrogantes, 2355; quaestum facientes ex eleemosynis Missarum, 2324 subtrahentes, etc., documenta Curiae episcopalis, 2405; propria auctoritate occupantes beneficia, 2394 n. 2; negligentes professionem fidei si ad eam teneantur, 2403; edentes leges, etc., contra iura Ecclesiae, 2336; nomen dantes sectae massonicae, etc., 2336; delinquentes contra sextum, 2359 § 3; quid si privatus beneficium non dimittat aut moras illegitime nectat, 2401.
— *habitus ecclesiastici:* perpetua, 2304, 2305, vel ad tempus, 2300.
— *muneris Superioris in religionibus:* 2411-2414.
— *privilegii:* 78.
— *sepulturae ecclesiasticae* vide **Sepultura ecclesiastica.**
Privilegia et indulta ab Apost. Sede iam concessa personis sive physicis sive moralibus, quae in usu adhuc sunt nec revocata, integra manent, nisi Codicis canonibus expresse revocentur, 4.
— quae in Codice revocantur privilegia: quaedam laedentia iura Episcoporum, 343 § 2, 403, 1157, vel ius ecclesiae parochialis habendi fontem baptismalem, 774 § 1; pri-

[Privilegia]:
vilegium constituendi plures quam unum parochum in una parochia, 460 § 2; conservandi ssmam Eucharistiam apud moniales intra chorum aut septa monasterii, aut in religiosa vel pia domo in aliis locis praeter ecclesiam vel principale oratorium, 1267; admittendi ad religionem adspirantes sine praescriptis litteris testimonialibus, 544 § 2; dandi professis a votis temporariis dimissorias ad Ordines maiores a suis superioribus, 964 n. 4; audiendi confessiones religiosarum vel novitiarum sine peculiari iurisdictione Ordinarii, 876 § 1; contra validitatem aut liceitatem confessionis a religioso peracta apud confessarium approbatum ab Ordinario et non designatum a Superiore religioso, 519, 522; dimittendi professum a votis perpetuis, sine processu praescripto, exceptis casibus iure permissis, 654; non solvendi tributum pro Seminario, 1356 § 1; non submittendi tribunali collegiali causas in codice praescriptas, 1576 § 1; privilegium quo Abbas charactere episcopali carens possit tonsuram et ordines minores conferre non suis subditis aut si ipse non sit benedictus, 964 n. 1.
— Abbatis regularis de regimine, 625; Administratoris Apostolici, 314, 315 § 2 n. 2; canonicorum ac beneficiariorum, 405 § 1, 407; Cardinalium S. R. E., 239, Episcoporum, 349, cf. 337; patronorum, 1455, cf. 1450; religiosorum: quaelibet religio gaudet iis tantum quae ei directe concessa sunt, exclusa in posterum quavis communicatione, 613 § 1; privilegia quae competunt Ordini competunt etiam monialibus eiusdem Ordinis, 613 § 2; omnes religiosi, etiam laici ac novitii, fruuntur privilegiis clericalibus, 614, et regulares exempti sunt a iurisdictione Ordinarii loci, 615, nisi extra domum illegitime degant, 616 § 1; quid si extra domum delictum committant, 616 § 2, aut in domo exempta abusus irrepserint, 617 § 1; domus non formata manet sub peculiari vigilantia Ordinarii loci, 617 § 2; religiones votorum simplicium non sunt exemptae nisi speciale habeant privilegium, 618 § 1; religiosi exempti in iis, quae Ordinario loci subsunt, possunt etiam ab eo puniri, 619; exemptio non importat ut religiosi non fruantur indultis ab Ordinario loci concessis, dispensantibus ab obligatione legis communis, 620; privilegia religiosorum extenduntur etiam ad novitios, 567 § 1, et ad professos a votis temporariis, 578 n. 1; exclaustrati fruuntur adhuc privilegiis mere spiritualibus suae religionis, 639; omnia autem amittunt saecularizati, 640, et apostatae a religione, 2385; privilegia religiosorum

[Privilegia]:
non competunt sodalibus in communi viventibus absque votis, 680.
Privilegium: quomodo acquiratur, 63; quodnam per communicationem acquiri possit, 64, et quid importet communicatio in forma accessoria aut in forma aeque principali, 65; quomodo aestimari debeat et an liceat ea extendere aut restringere, 67; de eorum interpretatione, 68; an quis teneatur uti privilegio, 69; de se sunt perpetua, 70, sed multis modis cessare possunt, 71-77, 2291 n. 7; de abutente potestate ex privilegio habita, 78; de excommunicato amittente ius ad fruendum privilegiis sibi antea concessis, 2263; de probatione privilegii in foro externo, 79.
— *fori:* 120, 123, 2341; vide **Clerici.**
— *Paulinum:* legitimum inter non baptizatos matrimonium, non autem matrimonium initum a parte baptizata cum non baptizata ex dispensatione, 1120 § 2, ex hoc privilegio in favorem fidei solvitur, 1120 § 1, tunc, cum pars fidelis novas nuptias init, 1126; quid requiratur antequam coniux conversus et baptizatus novum matrimonium valide contrahat, 1121-1123; consummatio antiqui matrimonii post susceptum baptismum hoc iure non privat, si postea requisita extrema verificentur, 1124; in re dubia hoc privilegium gaudet favore iuris, 1127; extensio ad universam Ecclesiam trium constitutionum quae huc referuntur, 1125; de hoc privilegio cognoscit S. C. S. Officii, 247 § 3, 1962.
Probatio: quae probatione non egent, 1747; quae autem egent, probanda sunt ab asserente, 1748 § 1, et actore non probante reus absolvitur, 1748 § 2; excepto casu necessitatis, probationes, quae postulari videntur ad prorogandum iudicium, non sunt a iudice admittendae, 1749; probationes afferre actoris est, qui in libello non solum exprimere debet quid petat, 1708 n. 1, sed etiam indicare, generatim saltem, quo iure innitatur ad comprobanda ea quae allegantur et asseruntur, 1708 n. 2; nec potest iudex probationes, quas actor afferre potest et non affert, quemadmodum exceptiones rei, supplere, 1619; probationes iudex excipere non debet ante contestationem litis, 1730, nec post conclusionem in causa nisi quibusdam in casibus exceptis, 1861; ante causae discussionem omnes probationes sunt publicandae, 1858, et danda partibus facultas inspiciendi acta processualia et petendi eorum exemplar, in quo consistit publicatio processus, 1859; in gradu appellationis, non immutata causa petendi, 1891 § 1, novae probationes admitti possunt, servatis tamen iuris praescriptis, 1891 § 2; probationes allatas debet

[Probatio]:
iudex ex sua conscientia aestimare, nisi ius aliquid expresse statuat de efficacia alicuius probationis, 1869 § 3; probationum genera, quae admittuntur, sunt, praeter confessionem partis (vide **Confessio** *iudicialis*), probatio per testes (vide **Testes**), aut peritos (vide **Periti**), aut recognitionem iudicialem (vide **Recognitio**), aut instrumenta (vide **Documenta**), aut praesumptiones (vide **Praesumptio**), aut iusiurandum (vide **Iusiurandum**).
— *in causis matrimonialibus:* quaedam specialia quod attinet ad testes, 1974, 1975, et ad inspectionem corporalem ordinarie requisitam in causis impotentiae et inconsummationis, 1976-1982.
— *in causis Sanctorum:* in his causis probationes debent esse omnino plenae, quae ex testibus tantum aut ex documentis eruantur, 2019; quaenam in particulari pro diversis processibus admittantur et requirantur, 2020-2022, 2133.
— *ad suspensionem ex informata conscientia:* 2190, 2194.
Processiculus *diligentiarum:* quid, 2061.
Processiones sacrae: quid, 1290 § 1; divisiones, 1290 § 2; ordinariae et consuetae servandae sunt, 1294 § 1; quinam extraordinarias possint vel non processiones indicere, 1292, 1293; quinam ad processiones venire debeant, 1291 § 1, 1294 § 2, 718; quinam eas ducere, 462 n. 7; de processione in festo Corporis Christi, 1291 § 1, aut infra octavam, 1291 § 2; vigilantia Ordinarii in processiones, 1295.
Processus: *in causis Sanctorum* vide in *Indice systematico*, lib. IV, part. 2.
— *in dimissione religiosorum* vide in *Indice systematico* lib. II, part. 2, tit. 16.
— *summarii* in remotione parochorum inamovibilium vel amovibilium, in eorum translatione, contra clericos non residentes vel concubinarios, contra parochum suum officium negligentem, in infligenda suspensione ex informata conscientia, vide in *Indice systematico*, lib. IV, part. 3.
Procurantes *abortum* vide **Abortum** *procurantes.*
Procurator: mittendus ab iis qui vocati venire non possunt ad Concilium Oecumenicum, 224 § 1, aut ad plenarium vel provinciale, 287 § 1, non autem ad Synodum dioecesanam, 359 § 1; in Concilio Oecumenico assistere potest solummodo publicis sessionibus et sine suffragio, 224 § 2; in plenario vel provinciali semper assistit cum voto tantum consultivo, 287 § 2; si fuerit unus ex Patribus, non ideo gaudet duplici suffragio sive in Concilio Oecumenico sive in aliis, 224 § 2, 287 § 2; an admittatur in capienda possessione beneficii, 1445; in

[Procurator]:
contrahendo matrimonio, 1088, 1089; in emittenda professione fidei, 1407; in praestando iureiurando, 1316 § 2, 1746; ad respondendum interrogationibus iudicis, 1746.
— *ad lites:* quinam, 1657 §§ 1, 3, 1658 § 4; clerici, 139 § 3; constitutio ad quem pertineat, 1655 §§ 1, 4, 1649; mandatum, 1659, 1660; approbatio, 1658 § 1; improbatio seu non admissio, 1663; officium, 1662; quaedam prohibita, 1665, 1757 § 3 n. 1; necessitas, 1655 § 3; pluralitas, 1656 §§ 1, 2; nominatio in sententia, 1874 § 2; poenae, 1666, 2407; remotio, 1664; interruptio instantiae ex eius cessatione a munere, 1735.
— *in causis Sanctorum:* quinam, 2018; officium, 2076; an possit esse testis, 2027 § 2 n. 2.
Procurator generalis in religione, 517.
Productio documentorum: necessario facienda ut ea in iudicio vim probandi habeant, 1819; quomodo facienda, 1820; quid in dubio de fideli exscriptione exemplaris, 1821; de eorum exhibitione, 1822, 1824.
Professio: *fidei:* a quibus facienda, 1406; personaliter, 1407; reprobatur consuetudo contra hanc obligationem, 1408; poenae contra eam violantes, 2403.
— *religiosa:* quando facienda, 571 § 2; quid requiritur ad validitatem cuiusvis professionis religiosae, 572, 573; votis perpetuis in qualibet religione praemittenda professio votorum simplicium, saltem ad triennium, nisi constitutiones exigant annuales professiones, 574 § 1; ea prorogari potest sed non ultra aliud triennium, 574 § 2; post eam vel emittenda professio perpetua vel ad saeculum redeundum, 575 § 1; quonam in casu praetermitti potest, 634; suffragium Consilii seu Capituli requirendum et quale, 575 § 2; ritus, 576 § 1, et documentum servandum, 576 § 2; renovatio votorum quando facienda, 577 § 1, et an possit anticipari, 577 § 2; professorum a votis temporariis iura et obligationes, 578; professionis effectus, 579, 580, 582-584, 188 n. 1, 542 n. 1, cf. 2411, 1315; de bonorum renuntiatione, 581; professus a votis solemnibus cuinam acquirat, 582; professus a votis perpetuis amittit suam dioecesim, 115, 585; an professio religiosa nulla convalescat, 586 §§ 1, 2; quid in dubio validitatis, 586 § 3; de voluntario egressu vel de dimissione professi a votis temporariis, 637, 647, 648; quinam ius habeant ad eam admittendi, 543; quid ante admissionem praestare debeat Antistita 552, cf. 2412 n. 2; libere emittenda est et quas poenas incurrant qui eam libertatem laedunt, 2352; instauranda a saecularizato qui iterum in religionem recipiatur, 640

[**Professio**]:
§ 3, non vero ab eo qui transit ad aliud monasterium eiusdem Ordinis, 633 § 3; effectus professionis sollemnis quod attinet ad matrimonium, 1119; professio sollemnis an aliquando fiat simplex, 636; vide **Nullitas** *professionis religiosae.*
Prohibentes vide **Impedientes.**
Prohibitio: ineundi certum matrimonium vide **Vetitum Ecclesiae;** exercendi sacrum ministerium vel fungendi aliquo officio vel publice accedendi ad communionem, 1956, 1958, 2222 § 2.
— librorum vide **Libri.**
Proles: suscipienda est finis primarius matrimonii, 1013 § 1; eius educatio gravissimum officium parentum, 1113 (vide **Educatio prolis, Parentes,** etc.); qui prolem habent, etiam legitimam, arcentur a munere Cardinalatus, 232 § 2 n. 2; de ineuntibus matrimonium cum pacto educandi prolem extra religionem catholicam, 2319 § 1 n. 2, aut parentibus ita eam educantibus, 2319 § 1 n. 4; vide **Legitimitas, Legitimatio prolis.**
Promissio: *matrimonii* vide **Sponsalia.**
— *officii ecclesiastici* de iure non vacantis, 150 § 2.
Promotor: *fidei* extra S. Congregationem: in causis Sanctorum semper adesse debet, 2010; eius constitutio, 2011 § 1, 2040 § 2; eius officium, 2012, 2024, 2031 n. 2, 2046, 2051, 2055, 2059; quale iusiurandum praestare debeat, 2037 § 1.
— in S. Congregatione: semper etiam adesse debet, 2010 § 1; dicitur Promotor fidei generalis, 2010 § 2; eius constitutio, 2011 § 2; eius officium, 2066 § 1, 2070, 2072, 2078, 2079, 2080, 2086 §§ 2, 3, 2089, 2090, 2099 n. 2, 2103 § 3, 2110 § 2; quale iusiurandum praestare debeat, 2037 § 5.
— *iustitiae* constituendus in dioecesi et ad quid, 1586, et etiam in religione clericali exempta pro causa dimissionis professi a votis perpetuis, 655 § 2; quomodo, 1588 § 2; quinam eligendus, 1589, 1588 § 1; quandonam a munere exercendo abstinere debeat, 1613 § 2; quid si recusetur ut suspectus, 1614 § 3; an possit removeri, 1590; ipsi uni reservatur accusatio criminalis, 1934; quandonam audiri debeat a iudice, 1709 § 3, 1786, 1793 § 2, 1841, 1856 § 2; officia et iura: in causa contentiosa discutienda, 1672 § 3, 1688 § 2, 1696 § 2, 1745 § 1, 1759 § 2, 1773 § 2, 1830 § 3, 1863 § 2, 1971 § 1 n. 2; in causa criminali, 1937, 1945, 1955; in processu de dimissione professi, etc., 663-665; in appellatione interponenda, 1879; an possit suam facere instantiam actoris peremptam, 1850 § 2; an aliquando debeat instantiam ab alio inceptam prosequi, 1734; an possit interponere querelam nullitatis contra sententiam, 1897 § 1; an debeat nominari in sententia, 1874 § 2.
Promulgatio legis pontificiae, 9; episcopalis, 335 § 2.
Pro-praefecti Apostolici vide **Praefecti Apostolici.**
Protonotarius participans in causis Sanctorum, 2013 § 2, cf. 2073.
Pro-vicarii Apostolici vide **Vicarii** *Apostolici,* **Praefecti Apostolici.**
Provincia: *ecclesiastica:* quinam eam erigat, circumscribat, etc., 215 § 1, eidem praesit; 272.
— *religiosa:* quid, 488 n. 6; quinam eam constituat, circumscribat, supprimat, etc., 494; capax est possidendi, nisi, etc,. 531; quomodo eius bona administranda et per quos, 532-537.
Provisio canonica: officii, etc., ecclesiastici quid, 147 § 2; quomodo fit, 148; a superiore infra Rom. Pontificem non facienda nisi de idoneitate per testimonium Ordinarii constet, 149; officii de iure non vacantis, 150; officii de iure vacantis, 151; scripto consignanda, 159; de provisione simoniaca, 729, cf. 1413; vide **Collatio beneficii, Officia** *ecclesiastica.*
Provocantes: ad duellum, 2351; ad inobedientiam erga Superiores ecclesiasticos, 2331 § 2.
Provocatio: an excuset aut saltem minuat imputabilitatem delicti, 2205 § 4.
Puberes: quinam, 88 § 2; in eligenda sepultura sunt immunes a patria potestate, 1223 § 2; de puberibus inducentibus impuberes ad legem violandam vel cum eis ad delictum concurrentibus, 2230.
Publica honestas: 1078, cf. 1042 § 2 n. 3.
Publicatio: eorum quae referuntur ad *causas Sanctorum,* 1387.
— *indulgentiarum:* 919, cf. 1388.
— *librorum,* etc., vide **Censura praevia librorum.**
— *processus:* 1859.
— *sententiae:* 1876, 1877.
Publicationes: *matrimoniales,* seu publica denuntiatio matrimonii inter aliquos ineundi, facienda est, 1022, a proprio parocho, 462 n. 4, 1023 § 1, et etiam aliquando ab aliis parochis, 1023 §§ 2, 3; quando facienda et ubi, 1024; an earum loco fieri possit affixio nominum contrahentium ad valvas ecclesiae, 1025; an faciendae etiam in matrimoniis mixtis, 1026; obligatio quae fideles urget denuntiandi ea quae noscunt alicui matrimonio adversari, 1027; de dispensatione ab hac lege, 1028; de alieno parocho investigationes aut publicationes peragente, 1029; quid peractis publicationibus peragere debeat parochus in diversis casibus, 1030 § 1, 1031; an aliquando iterandae, 1030 § 2.

[**Publicationes**]:
— *pro sacra ordinatione:* quorum promovendorum fieri debeant, ubinam, an dispensari possint, an suppleri per affixionem nominum ad valvas ecclesiae, 998 § 1; quando faciendae, 998 § 2; a quo, 462 n. 4; an aliquando iterandae, 998 § 3; obligatio quae fideles urget revelandi impedimenta si qua norint, 999; de aliis investigationibus a parocho faciendis, 1000.
Pueri: quinam, 88 § 3; de eorum admissione ad sacram communionem, 854; de eorum religiosa institutione, 467 § 1, 1330, 1331, 1353, vide **Institutio** *puerorum.*
— *chorales* vide **Rectores** *ecclesiarum.*
Punctatores in capitulis: qui, 395 § 4.
Punitio delicti: 2198.
Purificatoria: ante lotionem nonnisi a clericis tangenda, 1306 § 1; a quibus abluenda, 1306 § 2.
Pyxis: eius confectio, ornatus, etc., 1270.

Quadragesima: de concionibus in ea habendis, 1346; de lege abstinentiae et ieiunii in ea servanda, 1252 §§ 2, 3; de matrimonii sollemni benedictione in ea prohibita, 1108 § 2.
Quadraginta horarum supplicatio: ea durante omnia altaria sunt privilegiata, 917 § 2; quando habenda et quibus in ecclesiis, 1275.
Quaestio praeiudicialis ante omnia a iudice cognoscenda, 1632.
Quaestum facientes: ex eleemosynis Missarum, 2324; ex indulgentiis, 2327.
Qualitas delicti undenam desumenda, 2196.
Quantitas delicti undenam desumenda, 2196.
Quarta funeraria vide **Portio paroecialis.**
Quasi-domicilium: acquisitio, 92 § 2; effectus, 94, 13 § 2, 1561 § 1; amissio, 95.
Quasi-parochi: ubinam constituendi, 216 §§ 2, 3; omnes sunt amovibiles, 454 § 4; nominatio, 457; aequiparantur parochis in iuribus et obligationibus, 451 § 2 n. 1; obligatio tamen applicandi Missam pro populo ipsis levior est et magis restricta, 466, 306; quasi-paroeciae obnoxiae sunt tributo pro Seminario, 1356 § 1.
Querela: *damni* ex delicto, 1935, 1951.
— *delicti* in causis iniuriarum et diffamationis necessaria ad instituendam accusationem criminalem, nisi, etc., 1938.
— *nullitatis* contra sententiam: intra quod tempus opponi potest quando agitur de sententia laborante vitio insanabilis nullitatis, 1893, vel vitio nullitatis sanabilis, 1895; coram quo iudice haec causa pertractanda, 1896, 1603 § 1 n. 3, cf. 1892-1897; quinam eam interponere possint, 1897.

Rapina: poenae, 2354.
Raptores: impuberum, 2354; mulierum, 2353.
Raptus: matrimonii impedimentum dirimens 1074.
Reaedificatio ecclesiae vide **Ecclesiae.**
Receptantes: poenae, 2209 § 7.
Receptio sodalium in associationibus piis, 694, 695.
Recidivi: qui, 2208 § 1; pluries delinquendo augent suam culpabilitatem, 2208 § 2; in eos ad augendam poenam praecipi potest vigilantia, 2311 § 2, vel fieri correptio iudicialis, 2309 § 4.
Recognitio: *Conciliorum,* etc., 250 § 4, 304 § 2.
— *exuviarum* Servorum Dei, 2096.
— *iudicialis:* potest a iudice decreto praescribi, 1806, eaque vel personaliter ab ipso peragi vel per delegatum, 1807; ad eam periti adhiberi possunt, 1808 § 1, et testes interrogari in ipso iudiciali accessu, 1810; de ea peracta instrumentum conficiendum, 1811; vide **Periti.**
— *scripturae:* 1815.
Reconciliatio: *coemeterii:* 1207.
— *ecclesiae:* 1174, 1177.
Reconventio: quid, 1690 § 1; quando proponenda, 1630 § 1; coram quo iudice, 1692; quando cognoscenda, 1690 § 2; quibus in causis locum habet vel non, 1691; reconventio reconventionis non admittitur, 1690 § 2.
Recreatoria vide **Instituta ecclesiastica.**
Rectores: *collegiorum:* nequeunt audire confessiones suorum alumnorum, nisi, etc., 891, 1383; ius et officium gravissimum curandi eorum christianam educationem, 1372 § 2; vide **Institutio** *puerorum.*
— *ecclesiarum:* quinam, 479 § 1, 480 § 3; nominatio, 480 §§ 1, 2; quid possint quod attinet ad functiones sacras non paroeciales, 482; ad administrationem bonorum quae ecclesiae donata sunt, 1182 §§ 2, 3, aut etiam ipsis, quae, nisi contrarium probetur, ecclesiae donata praesumuntur, 1536 § 1; quas donationes sine licentia Ordinarii repudiare ipsi nequeunt, 1536 § 2; secus tenentur de damnis, 1536 § 3; ad nominationem, moderationem et dimissionem inservientium, 1185; ad reconciliationem ipsarum ecclesiarum, 1176 § 1; debent autem in loco tuto conservare tabellam onerum ex piis fundationibus ecclesiae incumbentium, 1549 § 1, et librum de eleemosynis ipsis respondentibus et de eorum adimplemento, 1549 § 2; debent curam habere sacrae supellectilis, 485, 1302, et sacrarum reliquiarum, 1289 § 2; iussi tenentur exquirere stipem in ecclesia pro Seminario, 1355 n. 1; ad quaedam servanda in sacris functionibus celebrandis, quae in commodum populi ab Ordinario loci praecipiuntur, quibusdam datis in circumstantiis, 483; functiones autem paroeciales peragere nequeunt, 481, cf. 462; nemo autem in ecclesia, sine ipsorum licentia praesumpta, potest sacra obire, 484; eorum remotio, 485.

[**Rectores**]:
— *Seminariorum:* quinam eligendi, 1360 § 1; ipsi in Seminario parochum agunt, excepta re matrimoniali, 1368, et sunt rectores ecclesiae Seminarii si qua habeatur, 480 § 3; debent emittere professionem fidei, 1406 § 1 n. 7, curam habere educationis religiosae, ecclesiasticae, scientificae et civilis alumnorum, 1369; moderari omnes magistros et officiales Seminarii, 1360; qui praeter rectorem in eo haberi debent, 1358; invitari debent, saltem rectores Seminariorum maiorum, ad Synodum dioecesanam, 358 § 1 n. 3, at eligi nequeunt in deputatos pro ipso Seminario, 1359 § 2.
— *Universitatum:* 1406 § 1 n. 8, 1397 § 1.
Recurrentes ad laicam potestatem contra iura Ecclesiae, 2333, 2334 n. 2, 2336 § 1.
Recursus: in suspensivo, 647 § 2 n. 4, 2243 § 2, 2287; in devolutivo, 345, 513 § 2, 1340 § 3, 1395 § 2, 1428 § 3, 2243 § 1; quid de recursu interposito ad Sedem Apost. in causis iudicialibus, 1569 § 2; vide **Appellatio.**
Recusantes debitas praestationes, 2349.
Redemptio canonis in contractu emphyteutico, 1542 § 1.
Reditus: beneficii, 1472, 1473, 1480, 1481, 1469 § 1 n. 3 (vide **Beneficia ecclesiastica, Fructus**); bonorum ecclesiasticorum, 1523 nn. 3, 4; ecclesiae, 1187; legati, 1362; mensae episcopalis, 349 § 2 n. 1, 441.
Reductio: *clericorum ad statum laicalem:* clericorum ordinum maiorum, 211 § 1, cf. 2305 § 1; ordinum minorum, 136 § 3, 141 § 2, 211 § 2, 648, 2305 § 1, 2387, 2358; restitutio in statum clericalem, 212; effectus reductionis, 213, 214.
— *expensarum iudicialium:* 1914, 1915.
— *onerum* pias fundationes gravantium, 1517 § 1, 1551 § 1.
— *onerum Missarum:* 1517 § 2.
Refectio ecclesiae vide **Ecclesiae.**
Reges vide **Principes.**
Regulae vide **Constitutiones** *religiosae.*
Regulares: quinam, 488 n. 7; privilegio gaudent exemptionis ab Ordinario loci, 615, 617; titulus canonicus ordinationis est titulus paupertatis, si sint professi a votis sollemnibus, 982 § 1; obstringuntur lege clausurae, 597, 599, cf. 2342 (vide **Clausura**); praecedentia, 491 § 1; matrimonii attentatio, 2388 § 1; mendicantes quod attinet ad stipem quaeritandam, 621 § 1.
Relationes faciendae: ab Episcopis residentialibus de statu dioecesis, 340; a Magistro novitiorum de novitiis, 563; a peritis, 1801, 1802, 1980 §§ 2, 3, 2031 nn. 4-5 (vide **Periti**); a supremis moderatoribus de statu suae religionis, 510; a Vicariis vel Praefectis Apost. de statu Vicariatus vel Praefecturae, 300; a Vicario foraneo de statu sui vicariatus, 449.
Relator seu ponens in causis Sanctorum, 1584, 2009.
Relatores in tribunalibus, 1584.
Religio: iuris pontificii aut dioecesani, etc., quid, 488; nomen et habitum alterius religionis assumere non potest, 492 § 3; ius habet acquirendi et possidendi bona temporalia, nisi constitutiones eam coarctent aut excludant, 531; quo in casu bona, quae quovis modo obveniunt regulari, S. Sedi in proprietatem acquiruntur, 582 n. 2; nulla religio potest sibi adsciscere tertium ordinem, 703 § 1, vel religio virorum subditas habere aut sibi specialiter commendatas religiosas Congregationes mulierum, 500 § 3; an et quomodo possint suis domibus annexam habere ecclesiam vel oratorium publicum, 497 § 2, 1162 § 4; gaudet iis tantum privilegiis, quae vel in Codice continentur vel eidem *directe* concessa sunt, 613 § 1; suppressio, 493; poenae contra illegitime admittentes ad novitiatum vel ad professionem, 2411.
— *iuris dioecesani:* an et quomodo possit ab Episcopo erigi, 492 § 1; in omnibus subiecta est eius iurisdictioni, 492 § 2; an et quomodo possit in alia dioecesi domos constituere, 495 § 1; quid si ad alias dioeceses propagari eam accidat, 495 § 2; ius Episcopi quod attinet ad visitandas eius domos, 512 § 1 n. 2; ad administrationem bonorum, 512 § 3, 533 § 1 n. 1 § 2, 534, 535 § 3; de dimissione sodalium, 647 § 1; de eorum exclaustratione vel saecularizatione, 638.
— *iuris pontificii:* Ordinarius non potest eius constitutiones immutare, 618 § 2 n. 1, neque se ingerere in eius internum regimen aut disciplinam, 618 § 2 n. 2; divisio in provincias, 494; clericalis exempta potest notarios sibi constituere, 503.
— *laicalis:* etsi exempta, subest peculiari vigilantiae Ordinarii loci, 618 § 2 n. 2; vide **Religiosi.**
Religiosi: qui, 488 n. 7; quinam esse possint, 538; subduntur omnes Rom. Pontifici etiam vi voti obedientiae, 499 §§ 1; nequeunt simul pertinere ad aliquem tertium ordinem, etsi antea eidem adscripti, 704 § 1, et quid in casu quo ad saeculum redeant, 704 § 2; an nomen dare possint associationibus piis, 694 § 4; tenentur obligationibus clericorum communibus, 592; obligationibus praeterea provenientibus ex votis et ex propriis constitutionibus, 593; quibusnam peculiaribus pietatis exercitiis vacare debeant, 595; debent habitum religiosum deferre, si quem proprium habeant, 596; vitam communem servare, 594 § 1, cf. 2389; de ipsorum egressu e claustro, etc., 606; religiosae mulieres extra casum necessitatis non debent singulae domo egredi, 607; an possint a religiosa domo abesse, 606 § 2; prohibentur a titulis mere honorificis, nisi, etc., 515; debent uti paupere supellectili in suis domibus, 594 § 3; non possunt adigi ad manifestationem conscientiae a Superioribus, 530; subduntur Ordinario loci, nisi fuerint exempti, 500 § 1; omnes, exempti quoque, tenentur stare decretis Ordinarii loci vel consuetudini dioecesis quod attinet: ad eleemosynam manualem Missarum, 831 § 3; ad admissionem sacerdotum extraneorum ad Missas celebrandas in sua ecclesia, 804 § 3; ad recitandas preces vel sacra sollemnia peragenda vel campanas pulsandas, si quando haec Ordinarius loci praescribat ob causam publicam, 612; item ad explicandum Evangelium in Missis diebus festis, si Ordinarius loci decernat, 1345; an et qua ratione teneantur interesse conferentiis de re morali, etc., ab Ordinario loci indictis, 131 § 3, cf. 2377; ad quid teneantur si bona ad pias causas fiduciarie acceperint, 1516 §§ 1, 3; quis respondere debeat de debitis vel obligationibus ab ipsis forte contractis, 536 §§ 1-4, cf. 534 § 1; visitationi Episcopi subduntur in casibus iure expressis, 344 § 2; in omnibus, in quibus Ordinario loci subsunt, ab eo etiam puniri possunt, 619; imo puniri etiam possunt si extra domum illegitime degant, aut extra eam deliquerint, nec a proprio Superiore praemonito puniti fuerint, 616; professi a votis perpetuis amittunt propriam dioecesim ipso facto professionis, 585; fungi valide nequeunt munere notarii in causis Sanctorum, nisi, etc., 2014, vel arbitri sine venia Superiorum, 1931, vel patrini, 766 n. 4, 796 n. 3; an fungi possint munere procuratoris vel advocati, 1657 § 3, vel Vicarii Generalis, 367 § 2; an possint esse testes in causis Sanctorum suae religionis, 2030; quod attinet ad iudicia: forum, 1563; quinam iudex primae instantiae, 1579, secundae instantiae, 1594 § 4; an in iudicio agere possint, 1652; an Superiores possint stare in iudicio nomine communitatis, 1653 § 6; an e religione egressi aliquid a religione repetere possint, 643; a quibusnam muneribus hi prohibeantur, 642 (vide **Administratio, Apostatae, Concionatores, Confessio, Dimissio, Domus, Donationes, Dos, Fugitivi, Institutio, Iurisdictio, Novitiatus, Oeconomus, Ordinatio sacra, Postulatus, Processiones, Provincia, Vota religiosa, Votum,** etc.
Religiosus: ad dignitatem cardinalitiam vel episcopalem promotus, manet religiosus, suae professionis obligationibus adstrictus, exceptis iis, etc., 627 § 1; eximitur tamen a potestate suorum Superiorum et uni Rom. Pontifici manet obnoxius, 627 § 2; quid quoad bona temporalia, 628; quid dignitate dimissa, 629; ad dignitatem, etc., quomodo promovendus, 626.
Reliquiae: earum cultus bonus atque utilis, 1276; qualis esse debeat, 1255 § 2, 1282 § 2; reliquiae insignes aut magnae devotionis non possunt sive alienari sive transferri sine venia S. Sedis, 1281 § 1; neque asservari in aedibus vel oratoriis privatis sine expressa Ordinarii loci licentia, 1282, § 1; quaenam reliquiae insignes, 1281 § 2; ut cultu publico honorentur debet constare eas esse authenticas et quomodo, 1283; non authenticae a cultu prudenter removendae, 1284; quid si antiquae sunt et ab antiquo veneratae, sed desit documentum authenticitatis, 1285; quaestiones de antiquarum reliquiarum authenticitate sobrie et prudenter tractandae, 1286; de thecis eas continentibus, 1287; nefas est reliquias vendere, 1289 § 1; vigilantia circa hoc Ordinarii, rectorum ecclesiarum, etc., 1289 § 2; de reliquiis S. Crucis, quas in cruce pectorali Episcopi saepe deferunt, 1288; poenae falsas reliquias conficientium, scienter vendentium, distribuentium, publicae venerationi exponentium, 2326.
Remedia poenalia: quaenam, 2306; quando et quomodo adhibenda, 2307-2311; infligi possunt etiam per modum praecepti, 1933 § 4.
Remissio poenarum vide **Poenae.**
Remotio: de modo amovendi parochos amovibiles, 2157-2161 § 1; inamovibiles, 2147-2153, cf. 2401; parocho renuntianti aut amoto Ordinarius pro viribus consulere debet, 2154 § 1, 2161 § 2; renuntianti potius quam amoto in provisione favendum, 2154 § 2; negotium novae provisionis quomodo expediendum, 2155.
Renovatio: *consensus matrimonialis* vide **Consensus** *matrimonialis.*
— *votorum religiosorum:* 577; vide **Professio, Vota religiosa,** etc.
Renuntiatio: appellationi, 1880 n. 9, cf. 1902 n. 3; beneficiis, 1484, 1488, 189, 2400; dioecesi, 430 §§ 1, 2; electioni, 175, 176 § 1, cf. 182 § 2; expostulato examini testium, 1788; instantiae litis, 1740, 1741, 1662; iuripatronatus, 1470 § 1 n. 1, cf. 1451 § 1; bonorum, beneficii, etc., a novitiis, 568; officii ecclesiastici, 184-191, 157 (vide **Officia**); paroeciae, 2148-2150, 2158-2160; privilegiis, 72; bonis a religiosis facienda ante professionem sollemnem, 581.
Reprobatio attestationum, 1783-1785; personae testis, 1764 §§ 3-5.
Res sita: forum ratione rei sitae, 1564, cf. 1560.
Res iudicata: quando habetur, 1902; quae sunt, quae nunquam transeunt in rem

[Res iudicata]:
iudicatam, 1903, 1989; effectus rei iudicatae, 1904, 1880 n. 4.
Res: *sacrae:* reverenter tractandae, 1150; quod attinet ad praescriptionem, 1510; non commodandae ad usum ipsis repugnantem, 1537.
— *spirituales:* quae, 726, 727; de causis quae eas respiciunt iure proprio et exclusivo cognoscit Ecclesia, 1553 § 1 n. 1; de rebus spiritualibus, quando intervenit solutio rei temporalis, non valet transactio, 1927 § 1; neque admittitur compromissum in arbitros, 1930; vide **Simonia.**
Rescripta: impetratio, 36, 37; ex quo tempore effectum habeant, 38; de conditionibus rescripto appositis, 39, vel in eo subintellectis, 40; quando preces veritati niti debeant, 41; de obreptione et subreptione, 42, 1052, 1054; de concessione gratiae ab alio superiore denegatae, 43, 44; de clausula *motu proprio* eis apposita, 45, 46; de errore, qui in ea irrepserit, 47; de pluribus rescriptis contrariis, 48; de eorum interpretatione, 49, 50; de rescriptorum S. Sedis praesentatione Ordinario facienda vel non, et quando, 51, 52; de eorum exsecutione, 53-59, 368 § 2, 1507 § 1; de rescripti revocatione, 60, 61; de poenis contra eum, qui obreptione vel subreptione utitur in precibus ad rescriptum obtinendum, 2361.
Reservatio: *beneficii:* 1431, 1434, 1435 § 1, 1487 § 3.
— *Cardinalium* in pectore, 233 § 2.
— *censurae* vide **Censurae** *reservatae.*
— *peccatorum:* quid et ad quos spectet, 893, 896; quodnam peccatum ratione sui reservatum S. Sedi, 894, cf. 2363; quomodo hoc iure utendum, 895, 896; quot casus reservandi et quinam, 897, 898; reservatio in notitiam populi perducenda et de facultate a reservatis absolvendi, 899; quando reservatio cesset aut vi careat ipso iure, 900.
Residentiae lex: quod spectat ad Capitulares seu choro addictos, 418, 419 § 1, cf. 2168-2175; ad S. R. E. Cardinales, 238; ad clericos, 143; ad Consultores dioecesanos, 425 § 1; ad Episcopos residentiales, 338; ad parochos, 465; ad Superiores religiosos, 508; ad Vicarios et Praefectos Apostolicos, 301 § 1; ad Vicarium Capitularem, 440; ad vicarios paroeciales, 471 § 4, 473 § 1, 474, 475 §§ 2, 3, 476 § 5; ad vicarios foraneos, 448 § 2; poenae contra non implentes onus residentiae, 2381; modus contra eos procedendi, 2168-2175.
Resignatio vide **Renuntiatio.**
Restitutio: an et quando ad eam teneantur administratores bonorum ecclesiasticorum, 1528; beneficiarii quod attinet ad fructus beneficii perceptos, 2280 § 2; moniales seu religiosae quod attinet ad dotem religiosae
[Restitutio]:
ad saeculum redeuntis, 551, cf. 2412 n. 1; parochus potiores permissis exigens praestationes, 463 §§ 1, 2; quod attinet ad rem simoniace acceptam, 729; Superiores religiosi relate ad adspirantes e religione exeuntes, 570 § 2; exigentes taxas approbatis maiores, 2408; usurpantes bona ecclesiastica, 2346, 2347.
— *in integrum:* minoribus vel minorum iure fruentibus, et aliquando etiam maioribus, concessa ob gravem laesionem ex negotio seu actu valido rescindibili, 1687-1689; adversum sententiam, contra quam non suppetit remedium appellationis aut querelae nullitatis, 1905-1907, 1847, 1603 § 1 n. 4, 1604 § 3.
Retractatio: 2209 § 5.
Retrotractio: 1138 § 2, 2232 § 2.
Reus *delicti mixti fori* et laicus an puniendus ab Ordinario, 1933 § 3; delictum confessus puniri potest sola etiam correptione publica, 2309 § 3, iudiciali quoque, 1947, et quoties eidem possit submitti, 1949 (vide **Correptio** *iudicialis*); quid de reo plurium delictorum, 2234; an possit obtinere suspensionem exsecutionis poenae vindicativae, 2288; imputatus de delicto an possit ab Ordinario ministeriis sacris aut publica receptione Eucharistiae prohiberi, 1956, 1958, cf. 2222 § 2; vide **Poenae.**
— *in iudiciis:* conveniri debet apud iudicem competentem, 1559 § 1 (vide **Competentia**); legitime conventus respondere debet, 1646; actorem vero ad suum forum trahit, quia ab actore forum rei sequendum est, sed si ipse multiplex forum habet, actoris est electio, 1559 § 3; quando debeat personaliter comparere, 1647; in iudicio criminali debet semper habere advocatum aut a se electum aut a iudice datum, 1655 § 1; potest actorem reconvenire apud iudicem, 1690 § 1, etiam in possessorio si conventus fuerit in petitorio, nisi agatur de spolio, 1670 § 2; absolvendus est, actore non probante, 1748 § 2, 1869 § 4; nominandus in sententia, 1874 § 2; si appellationem interponat, ea prodest etiam actori, 1887 § 1; vide **Partes.**
Revisores (Revisio) *scriptorum Servorum Dei:* facienda post diligentem scriptorum requisitionem, 2065; ad eam deligendi quinam, 2066 § 2, a quo, 2066 § 1, et quot, 2067 § 1; eorum iudicium quodnam, 2068 § 1, et quomodo datum, 2068 § 2; eorum nomina secreto servanda, 2066 § 1, ita ut etiam alter alteri ignotus sit, 2067 § 1; quid si discrepent, 2069; dubia et obiectiones ex eis a Promotore fidei deprompta a Cardinalibus discutienda, 2070; quid si exitus discussionis non fuerit favorabilis, 2071; quid importet approbatio scriptorum, 2072.

Revocatio: donationis ecclesiae factae, 1536 § 4; iurispatronatus, 1470 § 1 n. 2; legis, 22, 23; privilegii, 71; rescripti, 60.
Ritus et caeremoniae: in conficiendis, administrandis, recipiendis sacramentis, 733; in sacramento baptismi, 755-760; confirmationis, 780 782 §§ 4, 5, 789; Eucharistiae, 814-820, 823 § 2, 851, 866; poenitentiae, 885; extremae unctionis, 945-947; ordinis, 1002-1005; matrimonii, 1100; in canonizatione Beatorum, 2141; poenae in clericos maiores ritus et caeremonias praescriptas graviter negligentes, 2378.
— quod attinet ad diversas Ecclesias quinam cuiusvis proprius, 98 § 1; de eius immutatione, 98 §§ 3, 4, 5; quoad matrimonium, 1097 § 2; quoad praecedentiam, 106 n. 4.
Romanus Pontifex: habet in Ecclesiam universam iurisdictionis potestatem plenam et supremam, 218; statim ab acceptata electione, ex iure ipso divino, 219; ipsi reservantur causae maiores, 220, et est iudex supremus, 1557, ad quem omnes fideles possunt suas causas immediate deferre, praetermissis iudicibus inferioribus, 1569 § 1; aut etiam postquam hi iudicare ceperunt, sed quid in casu, 1569 § 2; et qui causas omnes ad suum iudicium advocare potest, 1557 § 3; et quasdam ipso iure sibi reservat, cf. 1999 § 1; quemadmodum quasdam personas ipse solus iudicat, 1557, 1558, 2227 § 1; ex cathedra loquens est infallibilis, 1323 § 2; praeest Ss. Congregationibus S. Officii, Consistoriali et pro Ecclesia Orientali, 247, 248, 257; est supremus omnium bonorum ecclesiasticorum administrator et dispensator, 1518, et supremus collator omnium beneficiorum in Ecclesia universa, 1431, et quorundam collationem sibi reservat, 1435; quomodo eligendus, 160; quid si acceptatae electioni renuntiet, 221; poenae contra violantes sacram eius personam, 2343 § 1.
Rosaria vide **Indulgentiae.**
Rota S. Romana: est apostolicum collegiale tribunal appellationis, 1598 § 1; quomodo ius dicit, 1598 § 4; quaenam eius competentia, 1599 § 1, 1600, 1601; an etiam aliquando iudicet in prima instantia, 1599 § 2.
Rubricae: servandae accurate in Sacramentis conficiendis, administrandis ac suscipiendis, 733 § 1, praesertim in Missae celebratione, 818.

Sabbatum Sanctum: ea die nequit ministrari Eucharistia nisi inter Missarum sollemnia vel continuo ac statim ab eis expletis, 867 § 3; de lege abstinentiae et ieiunii ea die, 1252 § 4
Sacerdotes: tertio saltem quoque anno exercitiis spiritualibus vacent, 126; studia sacra
[Sacerdotes]:
ne intermittant, 129; intersint conferentiis de re morali ac liturgica ab Ordinario indictis, 131 § 3, cf. 2377; per triennium ab expleto studiorum curriculo tenentur ad examen circa sacram doctrinam, nisi, etc., 130 § 1, cf. 2376; eorum sepulcra, 1209 § 2; vide **Clerici, Exorcistae, Missa,** *celebratio,* **Sacramentalia,** etc.
Sacramenta: quid et quomodo tractanda, 731 § 1; quibus non ministranda, 731 § 2; quaenam et quando iterari nequeunt, 732; quinam ritus in iis servandi, 733; nihil pro eorum administratione, exceptis consuetis taxis occasione administrationis alicuius Sacramenti a fidelibus solvendis, exigendum aut petendum, 736; fideles ius habent ut a clericis sibi ministrentur, 682, nisi indigni sint, quo in casu si minister ea ipsis administraverit, puniendus est, 2364; parochi ea ipsis rationabiliter petentibus ministrare debent, 467, 468; de delictis in eorum administratione vel susceptione, 2364-2375; vide **Ministri Sacramentorum.**
Sacramentalia: quae, 1144; eorum constitutio, interpretatio, abolitio, mutatio, 1145; minister, 1146, 1147, 1151, 1153, 2261, 2275 n. 2; ritus servandi, 1148; quibus conferenda, 1149, 1152, 2291 n. 6, 2260 § 1, 2275 n. 2, 2375; de rebus sacris vel benedictis, 1150.
Sacrificium Missae vide **Missa.**
Sacrilegi: poenae, 2325.
Saecularizatio seu indultum saecularizationis, quid et a quo dandum, 638; eius effectus, 640 § 1, 641 § 1; quid si saecularizatus in religionem rursus recipiatur, 640 § 2; de Episcopo benevolo receptore, 641 § 2; a quibus saecularizatus prohibeatur, 642 § 1; nihil potest repetere a religione ob operam forte praestitam, 643 § 1; de providendo religiosae saecularizatae, 643 § 2.
Sanatio in radice: quid, 1138; quodnam matrimonium ita sanari potest, 1139, 1140; a quo concedi potest, 1141.
Sancta Sedes: quid hoc nomine veniat in Codice, 7, 9.
Sanguinis effusio iniuriosa et gravis in ecclesia, eam violat, 1172 § 1 n. 2.
Satisfactio: a confessario iniungenda, 887; in ordine ad indulgentias, 932.
Scandalum: in ordine ad dimissionem religiosorum, 653, 668; ad poenas, 2218 § 1, 2222 § 2.
Schismatici: quinam, 1325 § 2; poenae et inhabilitates, 731 § 2, 751, 765 n. 2, 795, 985 n. 1, 1453 § 1, 2314 § 1 nn. 1, 2 § 2, 2372, 1240 § 1 n. 1, cf. 1241, 2339.
Scholae: Ecclesiae ius est scholas condere quascunque, 1375; si in loco desint, curandum ab Ordinariis ut condantur, 1379

[Scholae]:
§ 1, ad quod fideles eos adiuvare debent, 1379 § 3; de scholis acatholicis, neutris, mixtis, 1374; ius Ordinarii scholas visitandi, 1382, 497 § 3, et iis vigilandi, 1381 § 2; item approbandi religionis magistros et libros, et ut mali removeantur exigendi, 1381 § 3; de scholis Seminarii, 1364-1365; vide **Catechesis, Institutio** *puerorum.*
Scripta: 1384 § 2; vide **Censura praevia librorum, Libri.**
— *Servorum Dei:* eorum perquisitio ab Ordinario accurate facienda et quomodo, 2042, 2048; eorum examen vide **Revisores.**
Scripturae sacrae libri: quod attinet ad censuram praeviam, 1385 § 1, 1391; ad prohibitionem, 1399 n. 1, 2318 § 2.
Secretum: servandum in causis Sanctorum, 2037, 2031 n. 3; in aliis iudiciis, 1623, 1625 §§ 2, 3, 1769, 1823, 1863 § 4, 2144; de informationibus circa adspirantes ad religionem, 546; in inquisitione iudiciali criminali, 1943; in matrimoniis conscientiae, 1105, 1106; a ministris Congregationum, Tribunalium, Officiorum Curiae Romanae, 243 § 2, vel Curiae dioecesanae, 364 § 2 n. 3, cf. 379, 382; a testibus aliquando, 1755 § 2 n. 1.
Sectarii vide **Societates** *ab Ecclesia damnatae.*
Secunda instantia vide **Iudex.**
Secundae nuptiae, imo et ulteriores, sunt validae, et etiam licitae, dummodo constet in foro externo de solutione primi matrimonii, 1142; sed mulieri, cui semel benedictio nuptialis data est, altera non datur, 1143.
Sede: *Apostolica vacante,* potestas Collegii Cardinalium definitur constit. *Vacante Sede Apostolica,* 241; quid si Pontifex moriatur durante Concilio Oecumenico, 229; munus Legatorum non exspirat, 268 § 1.
— *episcopali vacante,* ad quem devolvitur regimen dioecesis, 427, 431 (vide **Capitulum**); nihil tunc innovandum, 436; de emolumentis tunc obvenientibus, 441 n. 2.
Sedes: *Apostolica:* quid hoc nomine veniat in iure, 7; habet ex ipsa divina ordinatione rationem personae moralis, 100 § 1; a nemine iudicatur, 1556; vide **Romanus Pontifex.**
— *confessionalis:* pro confessionibus mulierum ubi constituenda, 909 § 1; quomodo conficienda, 909 § 2; extra eam confessiones mulierum non audiendae, nisi, etc., 910 § 1.
— *in ecclesia* vide **Locus** *in ecclesia.*
Seminarium: unaquaeque dioecesis habeat, 1354 § 1; maiores habeant duo, maius et minus, 1354 § 2; quid si reditus deficiant 1355 (vide **Taxa pro Seminario**); quid si constitui Seminarium non possit, 1354 § 3; est sub directione et vigilantia Epi-

[Seminarium]:
scopi, 1357 § 1; quomodo is eam exercere debeat, 1357 § 2; unumquodque pias leges habeat ab Episcopo approbatas, 1357 § 3; Seminarii officiales, 1358, 1360; inter eos duo saltem confessarii ordinarii et director spiritus, 1358; item alii confessarii ad quos libere alumni accedant, 1361 §§ 1, 2; confessariorum votum, quando agitur de admittendis ad ordines vel de expellendis nunquam exquirendum, 1361 § 3; bini coetus deputatorum pro disciplina et pro administratione bonorum, 1359; quinam in Seminarium admittendi, 1363; institutio alumnorum scientifica, 1364-1366, religiosa, 1367, 1368, civilis, 1369 § 2; vigilantia in alumnos, 1369 § 1, 1370; alumnorum dimissio, 1371; Seminarium eximitur a iurisdictione parochi, et quinam in eo illius vices gerat, 1368; aequiparatur minoribus, 100 § 3; quomodo in iudicio stare debeat, 1649, cf. 1653 (vide **Rectores** *Seminariorum*); de Seminario interdioecesano vel regionali, 1357 § 4.
Senatores: 139 § 4.
Sententia: quid, alia definitiva, alia interlocutoria, 1868 § 1; quid decreta, 1868 § 2; quomodo iudex procedere debeat ad ferendam sententiam, 1869 §§ 1, 2, 4, 1867, vel ad corrigendam aut revocandam interlocutoriam, 1841; quando, 1870, 1871; a quo exaranda, 1872, 1854 § 1; de requisitis intrinsecis sententiae, 1873; de requisitis extrinsecis, 1874, 1894 nn. 2-4; quam primum publicanda, 1876; quomodo publicatio facienda, 1877; quid si in sententia irrepserit error materialis, 1878; quomodo exsequenda, 1917-1924, 1591, 2288; quando sententia laboret vitio nullitatis insanabilis, 1892, quando sanabilis, 1894; sententia nulla potest ab ipso iudice, qui eam tulit, retractari et emendari et intra quod tempus, 1897 § 2; vide **Appellatio, Iudex, Oppositio tertii, Probatio, Querela** *nullitatis,* etc.
— *declaratoria:* 2223 § 4, 2232 § 2, 1948 n. 2.
— *interlocutoria:* quaenam, 1868 § 1; quaenam regulae sequendae in ea proferenda, 1875.
Separatio coniugum: coniuges servare debent vitam communem, nisi iusta causa eos excuset, 1128; iustae autem causae, praeter adulterium, 1129, 1130, quaenam sint, 1131 § 1; quibus cessantibus an vita coniugalis restauranda sit, 1131 § 2; de filiorum educatione, separatione instituta, 1132.
Septima manus vide **Testes, Testimonium septimae manus.**
Sepulcra: infantium: 1209 § 3; particularia, 1209 § 1, 1208 § 3; sacerdotum et clericorum, 1209 § 2; poenae contra violantes 2328.

Sepultura ecclesiastica: in quo consistit, 1204; cadavera fidelium sepelienda, 1203 § 1 (vide **Crematio**), sed non antequam certo constet de obitu, 1213, nec generatim in ecclesiis, sed in coemeterio benedicto, 1205 (vide **Coemeterium**), quod, si fuit violatum, fuerit reconciliatum, 1207, 1173 § 1; quibus concedenda, 1239 §§ 2, 3; quibus deneganda, 1240, 1239 § 1, 2260 § 2, 2275 n. 4, 2350 § 2; quid haec denegatio importet, 1241; cadaver excommunicati vitandi in loco sacro sepultum exhumandum, 1242; electio sepulturae omnibus permissa, qui expresse non prohibentur, 1223; quinam prohibentur, 1224; de qua ecclesia electio facienda, 1225; an possit fieri per alium, 1226; de non violanda omnimoda libertate electionis, 1227; de consensu eorum a quibus pendet ecclesia vel coemeterium electum, 1228; de sepulcro maiorum, 1229; quid tempore interdicti localis, 2271 n. 2, 2272 § 2; poenae contra eos, qui mandant sepulturae eccles. eos, qui ab ea excluduntur, 2339; vide **Associatio cadaveris, Cadavera, Portio paroecialis,** etc.
Sequester: 1675, 1697 § 3, 1699 § 3.
Sequestratio: 1673, 1675.
Servi: 987 n. 4, 1083 § 2 n. 2.
Servi Dei vide **Canonizatio, Causae** *beatificationis,* **Cultus.**
Servitium: *chorale:* 413 § 2, 414, 420-421.
— *militare:* 121.
Sigillum: Curiae, 381 § 2; paroeciae, 470 § 4; tribunalis, 1715 § 2, 1643 § 1; vicariatus foranei 450 § 1; quod attinet ad processus in causis Sanctorum, 2041 § 2, 2046, 2055, 2056, 2063 § 3, 2073.
— *sacramentale:* 889, 890, cf. 1757 § 3 n. 2, 2369.
Signatura Apostolica: est tribunal apostolicum, 259, constans Patribus Cardinalibus, 1602; eius competentia, 1603; quomodo procedat, 1604; eius sententiae, 1605; ab his non datur appellatio, 1880 n. 1, cf. 1902 n. 3.
Simonia: quid, 727, 728, 730, 1441; eius effectus, 729, 1446, 1465 § 2, 185; poenae in simoniacos, 2371, 2392.
Simulatio: 2322 n. 1, 2367.
Simultates: 1613, 2314.
Societates: 1233 § 2.
— *ab Ecclesia damnatae:* fideles absterrendi a nuptiis cum iis qui ad eas pertinent, 1065 § 1; imo parochus his nuptiis assistere nequit sine venia Ordinarii, 1065 § 2; hi privantur sepultura ecclesiastica, 1240 § 1 n. 1, 1241, cf. 2339; admitti nequeunt in novitiatum, 542 n. 1, aut in associationes pias, 693 § 1; ius patronatus personale ad ipsos transmitti nequit, 1453 § 1; reale, si res cui cohaeret ad eos perveniat, suspensum manet, 1453 § 3; poenae in eos, 2335, 2336.
— *in communi viventium sine votis:* non

[Societates]:
sunt religiones, 673 § 1, sunt clericales vel laicales, 673 § 2; erectio et suppressio, 674; regimen, 675; capaces sunt acquirendi et possidendi bona temporalia, 676, § 1; de horum administratione, 676 § 2; de admissione candidatorum, 677; de ratione studiorum sequenda et de ordinibus suscipiendis ab earum sodalibus, 678; sodalium obligationes, 679; privilegia, 680; de transitu sodalium ad religionem et de egressu e sodalitate, 681.
— *primariae:* 720.
— *religiosae:* 488.
Sodalitates piae vide **Associationes piae.**
Sodalitates tertiariorum vide **Tertiarii.**
Sodalitia: quaenam, 707 § 1; vide **Archiconfraternitates, Confraternitates.**
Sodomitae: poenae, 2357 § 1, 2358, 2359 § 2.
Sollemnitas: *nuptiarum:* quando prohibetur, 1108 § 2; an possint Ordinarii ab hac prohibitione dispensare, 1108 § 3.
— *votorum* vide **Vota religiosa.**
Sollicitantes *ad turpia:* de obligatione denuntiandi, 904; poenae in sollicitantes, 2368, et in falso denuntiantes, 2363, cf. 894.
Solutiones: in actu provisionis beneficii, 1441; in locatione bonorum beneficialium, 1479.
Sorores: quaenam, 488 n. 7.
Species consecratae: quo numero asservandae, 1270; frequenter renovandae, 1272; poenae in abutentes, 2320.
Spolium: actio et exceptio spolii, 1698, 1699; quaestio de spolio, 1633 § 3.
— seu sacra supellex defuncti Cardinalis, 1298, Episcopi, 1299, beneficiarii, 1300.
Sponsalia: quaenam forma substantialis, 1017 §§ 1, 2; ex eis non datur actio ad petendam celebrationem matrimonii, sed tantum ad reparationem damnorum, 1017 § 3.
Sponsi: pro ipsis confessionem peragentibus matrimonii ineundi causa cessat reservatio peccatorum, 900 n. 1; vide **Examen, Investigationes.**
Status: *clericalis:* libere suscipiendus, 971, cf. 2352; quomodo ab eo quis excidat, 211; an et quando ipso iure amittatur, 132 § 2, 136 § 3, 141 § 2, 648, cf. 2305 § 1; an et quando clericus minor ab eo abiici possit, 2358, 2387.
— *personae:* 1701, 1733, 1830 § 1, 1885, 1903.
— *religiosus:* in honore habendus, 487, et libere amplectendus, 2352; vide **Novitiatus, Religio,** etc.
Statuta: associationum piarum, 689, capitularia, 410, confraternitatum, 715 § 1.
Sterilitas matrimonium nec impedit nec dirimit, 1068 § 3.
Stipendia Missarum: non sunt obnoxia praescriptioni, 1509 n. 5; neque super his tributum ullum ab Ordinario imponi potest, 1506; eleemosynam recipere licet sacerdoti

[Stipendia Missarum]:
celebranti pro Missa, 824 § 1, sed pro una tantum, etsi pluries in die celebret, excepto die Nativitatis Domini et aliqua retributione ex titulo extrinseco, 824 § 2; alia quaedam circa hoc prohibita, 825; quae manualia, quae ad instar manualium, quae fundata dicantur, 826; ab his quaelibet species negotiationis vel mercaturae arcenda, 827; quot Missae celebrandae ex pluribus acceptis stipendiis, 828, 830; quid si stipendium acceptum perierit, 829; quis stipendia determinat, 831; an sacerdos possit maius minusve accipere, 832, saltem quia celebrat in altar privilegiato, 918 § 2; quid praesumitur stipendio exegisse oblator, 833; de tempore celebrationis, 836; de prohibito stipendiorum acervo, 835; de Missis per alios celebrandis, 837-841; de onere advigilandi adimpletioni onerum missarum, 842; de annotandis stipendiis receptis, Missis applicatis, etc., 843, 844; de reductione onerum Missarum vide **Onera** *Missarum;* poenae quae huc referuntur, 2324.

Stips: an ad eam petendam indigeant licentia Ordinarii loci regulares, 621, religiosi Congregationum iuris pontificii, 622 § 1, iuris dioecesani, 622 § 2; an et quando ab Ordinariis locorum concedenda licentia vel non, 621 § 2, 622 §§ 3, 4; quinam a Superioribus religiosis ad eam colligendam mittendi, 623; an eam cogere possint privati, etiam clerici, pro aliquo pio aut ecclesiastico instituto vel fine, 1503; de stipe solvenda a celebrantibus in ecclesia pauperi, 1303 §§ 2-4; de stipe pro Seminario, 1355 n. 1.

Studia sacra: a clericis, recepto etiam sacerdotio, non intermittenda et qua puritate sectanda, 129; examen super his a sacerdotibus, expleto studiorum curriculo, per triennium subeundum, 130; his studiis operam dantes quomodo excusari possint a choro, 421 § 1 n. 2.

Studiorum domus: quaelibet religio clericalis debet eam habere approbatam a Capitulo generali vel a Superioribus, 587 § 1; in ea debet vigere perfecta vita communis, 587 § 2, et perfecta observatio regularum, 588 § 3; quinam in ea collocandi, 554 § 3; quid si religio quaedam hanc domum habere nequeat, 587 § 3; quid de religiosis studiorum causa longe a propria domo mittendis, 587 § 4; de studentibus committendis peculiari curae Magistri spiritus, 588 § 1, istius qualitates, 588 § 2; de studentium institutione in philosophicis et theologicis disciplinis, 589 § 1; studiorum tempore studentes non occupandi in iis quae a studio eos avocent, imo etiam dispensandi aliquando a nonnullis regulae

[Studiorum domus]:
praescriptionibus ea impedientibus, 589 § 2; de examine per quinquennium a sacerdotio ab iis subeundum, 590; de conferentiis moralibus et liturgicis in his domibus habendis, 591; de studentibus in societatibus virorum in communi viventium sine votis, 678.

Stuprum: poenae, 2357 § 1, 2358, 2359 § 2.

Subdelegatio vide **Iurisdictio.**

Subdiaconatus: ordo maior seu sacer, 949; quaenam ad subdiaconatum requisita aetas, 975; scientia, 976 § 2; interstitia servanda inter acolythatum et subdiaconatum, inter hunc et diaconatum, 278 § 2; de professione fidei emittenda a promovendis ad subdiaconatum, 1406 § 1 n. 7.

Subornatio testium: 1957, 1958.

Sub-promotor fidei: in S. Congregatione assistit Promotori fidei generali et dicitur Sub-promotor fidei generalis, 2010 § 2; eius constitutio, 2011 § 2; quale iusiurandum praestare debeat, 2037 §§ 1, 5; extra Sacram Congregationem: si agatur de processu apostolico nominatur a Promotore fidei, 2011 § 2; imo nominandi sunt duo qui eius nomine processui adsint, 2089, quamvis ad validitatem sufficit ut adsit unus, 2094; si agatur de processibus ordinariis nominatur ab ipso Ordinario, 2011 § 2.

Subreptio vide **Rescripta.**

Substitutio in servitio chori, 419.

Successor: in beneficio, 1480; in iure appellandi, 1885; minoris, 1687 § 1.

Suffragium: in causis Sanctorum, 2103, 2107, 2110, 2114; in Concilio Oecumenico, 223, plenario, 282, provinciali, 286, cf. 292; in Consilio administrationis, 1520 § 3; in electionibus, 163-165, 167-170, 171; in electionibus religiosorum, 507 §§ 1, 2; in admissione ad professionem, 575 § 2; in Synodo dioecesana, 362; de suffragiis peritorum in causis matrimonialibus, 1980-1982, in causis Sanctorum, 2119, 2120, 2122 § 4.

Suicidae: irregulares ex delicto, 985 n. 5; arcendi a sepultura ecclesiastica, 1240 § 1 n. 3, cf. 1241, 2339; aliae poenae, 2350 § 2.

Supellex: domus religiosae, 594 § 3; domus episcopalis, 1483 § 3.

— *sacra:* eius provisio a quibus facienda, 1297; benedictio, 1304, 1305; confectio, 1296 § 3; custodia, 1296 §§ 1, 2, 1302; descriptio in inventario, 1296 § 2, cf. 1522; gratuita subministratio Episcopo a cathedrali, 1303 § 1, sacerdoti celebranti ab ecclesia in qua celebrat, 1303 §§ 2-4; calix, patena et ante lotionem pallae, corporalia, purificatoria tangi possunt tantum a clericis vel ab iis qui eorum custodiam habent, 1306 § 1; pallae autem, etc., primo lavandae sunt a clerico maiorum ordinum, non a laicis, etiam religiosis, 1306 § 2; de sacra supellectili beneficiarii defuncti vide **Spolium.**

Superflua a beneficiario in quae expendenda, 1473.

Superiores: *collegiorum*, etc., quod attinet ad confessiones alumnorum, 1383, cf. 890 § 2, 891; ad causas iudiciales, 1653 §§ 3, 4, 1757 § 3 n. 1.

— *maiores:* quinam dicantur, 488 n. 8; in iure veniunt nomine Ordinariorum, non tamen Ordinariorum loci, 198; debent esse temporarii nisi aliud ferant constitutiones, 505; quinam eligendi vel non, 504, 506 § 1, 991 § 3; qua potestate gaudeant, 502; ius habent admittendi ad novitiatum, 543, ad professionem, 543, 571 § 2, cf. 2411; quid possint vel debeant et quando circa benedictionem sacrorum locorum ad suam religionem spectantium, 1156, aut primarii lapidis ecclesiae, 1163, vel circa reconciliationem ecclesiae violatae, 1176 § 2; circa pias fundationes, 1550; circa libros a suis edendos approbandos, 1385 § 3, vel suis prohibendos, 1395 § 3; circa clausuram, 597 § 3; circa constitutionem notariorum, 503; circa prohibendum suis ascensum ad ordines, 970; circa informationes assumendas de admittendis, 544-546; debent temporibus definitis domos sibi subiectas visitare, 511; ad parochum baptismi transferre nomina suorum, qui suis habitis litteris dimissoriis ad ordines promoti sunt, 1011, vel ad sollemnem professionem, 576 § 2; quid requiratur ut ad iudicem laicum trahi possint, 120 § 2, cf. 2341; an et quando possint concedere suis licentiam celebrandi extra ecclesiam, 822 § 4; an invitandi sint et venire debeant ad Concilium provinciale, 286 § 4; supremi autem Superiores seu Moderatores potestatem obtinent in omnes provincias, domos, sodales religionis exercendam secundum constitutiones, 502; debent statis temporibus mittere ad S. Sedem relationem de statu suae religionis, 510; ius habent, si sint exempti, veniendi ad Concilium Oecumenicum, 223 § 1 n. 4.

— *regulares* in ordine ad moniales sibi subiectas: quod attinet ad electionem Antistitae, 506 § 2; ad administrationem bonorum, 534 § 1, 535 § 1, 580 § 3; ad clausuram, 600 n. 1, 603 § 2, cf. 604; ad confessarios monialium, 525, 527, 529; ad visitationem, 512 § 2 n. 1; ad curandum reditum monialis apostatae vel fugitivae, 645 § 2.

— *religiosi* minores seu locales: ad quod tempus constituendi, 505; quam habent potestatem in subditos, 501 §§ 1, 3; quid praestare debent circa administrationem bonorum, 531-537; circa causas iudiciales, 1653 § 6; circa causas S. Officii, 501 § 2; circa causas Sanctorum, 2026, 2043 § 2; circa concessionem facultatis concionandi suis subditis, 1338, 1339 § 2, 1340; circa di-

[Superiores]:
spensandos suos a lege abstinentiae et ieiunii, 1245 § 3; circa funera suorum, 1221; circa institutionem christianam suorum, 509 § 2 n. 2; circa institutionem scientificam, 587-591; circa officia pietatis a suis frequentanda, 595 §§ 1, 2, 4, 805; circa onera Missarum, 844 § 1; circa professionem fidei, 1406 § 1 n. 9; circa regimen suorum, 499-537; circa renovationem votorum a suis faciendam, 577 § 2, 637; circa requisitionem religiosi apostatae vel fugitivi, 645 § 2; circa residentiam servandam, 508; circa Sacramenta extrema suis ministranda, 514 § 1; circa stipem colligendam 623; circa visitationem Ordinarii, 513 § 1; circa dispensationem a votis, 1313 n. 2; circa observantiam votorum religiosorum, 593; an ius habeant ut invitentur ad Synodum dioecesanam, 358 § 1 n. 8; debent decreta S. Sedis ad notitiam suorum deducere, 509 § 1 § 2 n. 1; districte vetantur cogere aut inducere suos ad conscientiae manifestationem, 530; quid possint circa interdictionem s. communionis suis, 595 § 3; quid in religiosum parochum, 630 §§ 2, 4; poenae quae huc referuntur, 2347 nn. 2, 3, 2389, 2410, 2411, 2413 § 2; curare debent ut religiosi subditi a locorum Ordinariis vel parochis requisiti ministerium suum praestent in bonum populi etiam extra proprias ecclesias, 608 § 1; vide **Confessarii** *religiosorum*, **Dimissio, Iurisdictio, Litterae** *dimissoriae*, **Ordinatio sacra, Novitiatus**, etc.

Superstitio: poenae, 2325.

Suppressio: associationum piarum, 699; beneficiorum, 1421, 1422, cf. 394 § 3; capituli, 392; domus religiosae, 498; paroeciae, 2292; piorum institutorum, 1494; praebendarum in Capitulis, 394 § 3; religionis vel provinciae religiosae, 493, 494, 497 § 4, 498; sedis episcopalis, 2291 § 3, 2292; societatum sodalium in communi viventium absque votis, 674.

Supputatio temporis: normae generales, 31-35; quod attinet ad dies festos, abstinentiae vel ieiunii, 1246; ad indulgentias, 923; ad terminos iudiciales, 1635.

Suspecti de haeresi: quinam habendi, 2316, 2319 § 2, 2320, 2332, 2340 § 1, 2371; si moniti suspicionis causam non removerint quomodo puniuntur, 2315.

Suspensio: quid, 2278 § 1; quos possit afficere, 2255 § 2; quid comprehendatur in ea generaliter lata, 2278 § 2; de diversis speciebus suspensionis, 2279; de earum effectibus, 2280, 2281, 2284; an Ordinarius suspendere possit clericum a beneficio quod alibi obtinet, et quid de suspensione latae sententiae ex iure communi, 2282; de suspensione in personam moralem, 2285; infligi

[Suspensio]:
potest etiam ut poena per modum praecepti extra iudicium, 1933 § 4.
— *ex informata conscientia:* extraordinarium remedium est quod licet Ordinariis adhibere, et quando, 2186; quid ad eam ferendam requiritur, 2187, 2190; quomodo ferenda, 2188; quid si suspensio feratur ab officio, in quo necesse sit alium substituere, 2189; quodnam debeat esse delictum quod ei causam praebet, 2191, 2192; an causa suspensionis patefacienda, 2193; de recursu contra eam, 2194.
Suspensiones, quae in Codice habentur: *suspendi potest* ab officio et beneficio clericus, de quo in canone 2355; *suspendendi sunt* a beneficio canonicus theologus vel poenitentiarius si, etc., 2384; ab administrandis Sacramentis qui, etc., 2364; ab ordinibus receptis qui habitum ecclesiasticum, etc., 2379; ab exercitio ordinum qui, etc., 2346, 2372; a Missae celebratione sacerdos qui, etc., 2321; ab audiendis confessionibus religiosi confessarii qui, etc., 2377; a Missae celebratione et ab audiendis confessionibus confessarius, qui, etc., 2368 § 1; a divinis, 2315, 2359 § 1, cf. 2177 n. 1, 2399, 2401; generaliter seu ab officio et beneficio, 2324, 2342 n. 1, 2347 n. 2, 2250 § 2, 2359 § 2, 2365, 2378, 2392 n. 3, 2394 n. 2; *suspensi sunt ipso facto* a celebratione Missae per mensem Superiores religiosi, qui, etc., 2410; ab audiendis confessionibus sacerdotes, qui, etc., 2366; a divinis clerici, qui, etc., 2400, Vicarius capitularis, qui, etc., 2409; a recepto ordine qui, etc., 2374; a iurisdictione Praelatus nullius, qui, etc., 2402; item ipso facto suspensione generali proprio Superiori maiori reservata clerici religiosi maiorum ordinum, qui, etc., 2336; suspensione a iure eligendi, S. Sedi reservata, Capitula, conventus, etc., qui, etc., 2394 n. 3; item suspensione per annum ab ordinum collatione S. Sedi reservata, qui, etc., 2373; ab officio S. Sedi reservata, qui, etc., 2341; a divinis S. Sedi reservata, qui, etc., 2372; generali suspensione S. Sedi reservata, qui, etc., 2370, 2371, 2387.
Suspicio vide **Exceptio** *suspicionis.*
Sustentatio honesta: 122; vide **Clerici.**
Synodus dioecesana: quando celebranda, 356 § 1; quid si Episcopus praesit pluribus dioecesibus, 356 § 2; convocatio, 357 § 1; locus convocationis, 357 § 2; quinam convocandi, 358, cf. 420 § 1 n. 9; an hi possint mittere procuratorem, 359 § 1; an eos negligentes Episcopus punire possit, 359 § 2; praeviae commissiones, una vel plures, nominandae ab Episcopo, 360 § 1; emittenda professio fidei, 1406 § 1 n. 1; decretorum schema omnibus venientibus tra-

[Synodus dioecesana]:
dendum, 360 § 2; propositae quaestiones disceptandae, 361; approbandi examinatores synodales et parochi consultores, 385 § 1, item iudices synodales, 1574; quinam in Synodo legislator, 362.

Tabernaculum: ssma Eucharistia asservanda in tabernaculo inamovibili in medio altari, 1269 § 1; eius qualitates, 1269 § 2; an extra illud asservari aliquando possit, 1269 § 3; de eius clavi, 1269 § 4; coram eo lampas semper lucere debet, nutrienda cera apum vel oleo olivarum, et quid si hoc haberi nequeat, 1271.
Taxa pro Seminario: pro Seminario, si reditus deficiant, potest Episcopus praecipere ut in ecclesiis stips colligatur, item tributum in dioecesi imperare aut attribuere quoque Seminario aliqua beneficia simplicia, 1355; de iis, qui huic tributo sunt obnoxii, 1356 § 1; debet proportionari reditibus, 1356 § 2, et quibus, 1356 § 3.
Taxae: pro actibus et expensis iudicialibus, 1909; in administratione Sacramentorum, 736, cf. 1507; pro cathedratico, 1504; dioecesanae, 1507 § 1, cf. 2408; in dispensationibus matrimonialibus, 1056; pro exsecutione rescriptorum, 59 § 2, cf. 1507 § 1; pro funeribus, 1234, 1235; ad testes indemnes reddendos, 1787 § 2; extraordinariae beneficiariis an possint imponi, 1505; nullae imponendae super eleemosynis Missarum, 1506, aut pro concessione iurisdictionis ad audiendas confessiones, 879 § 2; poenae contra augentes taxas legitime praescriptas aut ultra eas aliquid exigentes, 2408.
Tempora sacra: 1243-1246; vide **Dies** *festi,* **Dies** *abstinentiae,* **Dies** *ieiunii.*
Tempus vide **Supputatio temporis.**
Termini conventionales et iudiciales ante lapsum possunt prorogari et quomodo, 1634 § 2; quid cavendum, 1634 § 3; quid si terminus incidat in diem feriatum, 1635.
Tertiarii saeculares: quinam, 702 § 1; quid sodalitas tertiariorum, 702 § 2; an in communi viventes constitui possint in religiosam Congregationem, 492 § 1; an religiones quaevis possint sibi aggregare tertium ordinem, 703 § 1; an possint superiores sodalitatibus concedere usum particularium vestium, 703, § 3; qui vota etiam ad tempus in religione nuncupavit, nequit ad tertium ordinem pertinere, etsi ante ingressum in religionem eidem fuerat adscriptus, 704 § 1, quid si ad saeculum redeat, 704 § 2; an tertiarius adscribi possit alii tertio ordini, 705; an tertiarii publicis processionibus interesse possint vel debeant, 706.

Testamentum: omnes qui de suis bonis disponere valent, possunt illud condere in favorem Ecclesiae, 1513 § 1; a novitiis in Congregationibus religiosis condendum ante professionem votorum temporariorum, 569 § 3; quod postea professus mutare non potest sine licentia, et cuius, 583 n. 2; Cardinales testamento disponere possunt libere etiam de bonis beneficiariis, 239 § 1 n. 19; quid testamento vel alio actu in forma iuris valido cavere debeant beneficiarii, 1301.
Testes: pro celebratione matrimonii, 1094, 1098, 1103 § 3; pro matrimonio conscientiae, 1105.
— *in causis matrimonialibus:* quaedam particularia, 1974-1975, 1969 n. 3, 1983; vide **Inspectio** *corporalis,* **Periti.**
— *in causis Sanctorum:* de obligatione omnium fidelium ea deducendi in notitiam Ecclesiae quae sciunt contra Servum Dei facere, 2023; quomodo huic obligationi satisfaciendum ab eo qui ut testis non est inductus, 2025; obligatio Superiorum religiosorum, 2026; quinam testes inducat aut vocet, 2007 n. 3, 2012 § 2, 2024, 2057; quaedam peculiaria quod attinet ad testes admittendos vel excludendos, 2027, 2028 § 1; quid si medici vocati venire renuant, 2028 § 2; testes praestare debent iusiurandum, 2037 § 3, et reddere testificationem de causa suae scientiae, secus nullius roboris attestatio est, 2029; quid de testibus in causis religiosorum, 2030; quot necessarii in variis processibus, 2020; interrogandi secundum interrogationes a Promotore fidei concinnatas, 2012 § 1, 2090; testimonia extraiudicialia quid valeant in his causis, 2033; vide **Periti.**
— *iudiciales:* probatio per testes semper admittitur et quomodo, 1754, non tamen ante contestationem litis, nisi, etc., 1730; testes iudici legitime interroganti tenentur respondere et fateri veritatem, 1755 § 1, 1944; quinam ab hac obligatione eximuntur, 1755 § 2; de teste falsum affirmante vel verum occultante et de testes subornantibus puniendis, 1755 § 3; omnes possunt esse testes, qui non repelluntur, 1756; quinam repelluntur: ut non idonei, 1757 § 1, ut suspecti, 1757 § 2, ut incapaces, 1757 § 3; an non idonei et suspecti audiri aliquando possint et quid valeat eorum testimonium, 1758; qui possunt testes inducere, 1759 §§ 1-3; an qui testem induxit possit eidem renunciare, et quid de adversario in casu, 1759 § 4; de teste ultroneo, 1760; petens probationem testimonialem debet indicare testes, etc., et exhibere articulos, 1761 § 1, intra quod tempus, et quid si non fecerit, 1761 § 2; nimia testium multitudo a iudice refrenanda, 1762; quando partes debeant sibi invicem nota

[Testes]:
facere testium nomina, 1763; de teste a iudice excludendo, 1764 § 1, aut a parte, seu de reprobatione personae testis, 1764 §§ 2-5; de citatione testis, 1765; de obligatione comparendi, 1766 § 1, et de teste inobediente, 1266 § 2; testes debent esse iurati, 1767 § 1; quinam iniurati audiendi et de deminuta vi horum attestationis, 1758; partes, etc., assistere possunt iuriiurando, 1767 § 2; an etiam possint testi illud remittere, 1767 § 3; monitio a iudice semper facienda, 1767 § 4; an testes adigi possint, expleto examine, ad iusiurandum de veritate dictorum, 1768, an etiam ad iusiurandum de secreto servando, 1769; testes examini subiiciendi et ubinam, 1770, an secreto, 1771, 1772 § 1; examen a quo faciendum, 1773 § 1; interrogationes a quo proponendae, 1773 § 2; quae, 1774; quales, 1775; an cum teste antea communicandae, 1776; quomodo testimonium dandum, 1777, 1642 § 2; de testimonio ab actuario in actis redigendo, 1778, 1779, et testi legendo cum facultate corrigendi, etc., 1780 § 1; de testimonio subscribendo, 1780 § 2; an excussi testes possint iterum subiici examini, 1781; de testimoniis evulgandis et quando, 1782; quinam evulgationis effectus, 1783; de reprobatione testimoniorum seu attestationum, 1784, 1785; an post evulgationem iidem testes iterum possint audiri, 1786; de teste indemni reddendo, 1787 § 1; quis indemnitatem aestimare et praestituere debet, 1787 § 2; de pecunia ab inducente deponenda, 1788; quomodo debeat iudex testimonia aestimare, 1789; quid in discrepantia testium, 1790; an possit iudex eos *confrontare,* 1772 §§ 2, 3; quaenam vis depositionis unius vel plurium, 1791; vide **Periti.**
Testimoniales vide **Litterae** *testimoniales.*
Testimonium: de oraculo pontificio, 239 § 1 n. 17; receptae ordinationis, 1010 § 2, 1011.
Testimonium septimae manus: est testimonium credibilitatis quod proinde non habet vim plenae probationis, 1975 § 2; quibus in causis requirendum, 1975 § 1.
Thronus cum baldachino: quod attinet ad S. R. E. Cardinales, 239 § 1 n. 15, 240 § 3; ad Legatos Rom. Pontificis, 269 § 3; ad Metropolitas, 274 n. 6; ad Episcopos, 349 § 2 n. 3, cf. 337; ad Abbates vel Praelatos nullius, 325; ad Vicarium Capitularem Episcopum, 435 § 2.
Tituli ad latorem: an et cuius licentia ad eos in alios commutandos administratores egeant, 1539 § 2.
Titulus: altaris, 1201; ecclesiae, 1168; paroeciae, 1187.
— *ordinationis:* quinam pro clericis saecularibus, 979 § 1; eius qualitates requisitae,

[**Titulus**]:
979 § 2; quinam tituli extraordinarii seu suppletorii, 981; quinam pro religiosis, 982; quid si ordinatus amittat titulum, 980 § 1; an beneficium, ad cuius titulum ordinatus est, dimittere possit, 1485; de Episcopo aliquem sine titulo ordinante, 980 §§ 2, 3; poenae, quae huc referuntur, 2373 n. 3.

Tonsura: a quibus conferri potest, praeter Episcopum proprium, 239 § 1 n. 22, 964 n. 1; quando potest conferri, 1006 § 4, 1009 § 3; ubinam, 1009 § 3; effectus, 108 § 1, 111 § 2; quando recipi potest, 976 § 1; tonsuram seu rasuram capillorum consuetam qua ratione deferre debeant clerici, 136 §§ 1, 3; cf. 188 n. 7; poenae in non deferentes, 2379.

Transactio: curanda a iudice ut lis per eam terminetur, 1925 § 1; quando et quomodo huic officio iudex satisfacere debet, 1925 §§ 2, 3; quid in ea servandum, 1926; quibus in casibus non admittitur aut peculiare quid requiritur, 1927; an per procuratorem fieri possit, 1662; de expensarum solutione, 1928 § 2.

Transitus: *religiosi* ad aliud monasterium vel religionem an permissus, 632; an transiens debeat novitiatum et professionem in nova religione iterare, 633, 634; effectus, 635, 636; sodalium in communi viventium absque votis ad religionem, 681.

— *ab uno ad alium ritum*, 98 §§ 2-4.

Translatio: archiconfraternitatis, etc., ad aliam sedem, 724; beneficii, 1421, 1422, 1426, 1428 §§ 2, 3; cadaveris, 1215-1238; confraternitatis vel piae unionis, 719; Episcopi, 430, 315 § 2 n. 2; festorum, 922, 1247 §§ 2, 3; novitii de una in aliam domum novitiatus, 556 § 4; clerici de uno in aliud officium ecclesiasticum, 193-195; parochorum, 2162-2167; sedis episcopalis, 2291 n. 3, 2292.

Transmissio processuum ordinariorum, 2061-2064.

Transumptum: quid et quomodo conficiendum, 2054; conferendum cum archetypo et a quibus, qui etiam illius authenticitatem attestentur et quomodo, 2055; quomodo facta collatione claudendum, 2056 § 2, ad Congregationem transmittendum, 2063 § 1, et in ea asservandum, etc., 2075.

Tribunal: in causis matrimonialibus: 1966-1969; in causis contra sacram ordinationem, 1993; in causis Sanctorum, 2031 n. 2, 2038-2064, 2093.

— *collegiale:* quaenam causae videndae sunt a tribunali collegiali, 1576 § 1; quaenam praeterea potest ei Ordinarius committere, 1576 § 2; quos eligere debet iudices ad illud constituendum, 1576 § 3; quomodo tribunal procedere debet, 1577 § 1; quisnam ei praeest, 1577 § 2, 1578; causa in prima instantia collegialiter pertractata

[**Tribunal**]:
quomodo videri debeat in ulterioribus gradibus, 1596; de exceptione suspicionis contra iudicem e collegio vel contra totum tribunal, 1614, 1615; quomodo sententia ab hoc tribunali ferenda, 1871.

— *delegatum:* quasnam regulas servare debeat, 1606 (vide **Delegati**); quibus ministris delegati uti debeant, 1607.

— *ordinarium primae instantiae:* 1572-1593, 1620.

— *ordinarium secundae instantiae:* 1594-1596, 1620.

— *ordinarium tertiae et ulterioris instantiae:* 1598, 1599, 1603, 1604.

Tribunalia: *ordinaria:* servare debent normas in Codice traditas, 1555 § 2, sed in causis quae spectant ad tribunal S. Officii sequi debent normas ab eo traditas, 1555 § 1; possunt alia tribunalia in subsidium rogare quod attinet ad citationem et examen partium, ad inspectionem documentorum, etc., 1570 § 2; debent curare ut quam primum, salva iustitia, causae terminentur, et intra quod tempus, 1620; Episcopus ius dicere potest in quovis loco dioecesis, sed constituat aulam in qua ordinarie hoc faciet et definiat dies et horas ad hoc praestitutas, 1636, 1638; vide **Causae, Iudex.**

— *S. Sedis*, 258, 259; vide **Rota S. Romana, Signatura Apostolica.**

Tribunalis ministri: quod attinet ad iusiurandum praestandum, 1621 § 1, 1622; ad secretum servandum, 1623, 1625 §§ 2, 3; ad munera non acceptanda, 1624, cf. 2407; quibus ministris utendum a iudice delegato, 1607; vide **Actuarius, Apparitores, Notarius, Periti.**

Tributa dioecesana sunt: cathedraticum, 1504, (vide **Cathedraticum**), et extraordinarium tributum ex necessitate aliquando imponendum, praeter tributum pro Seminario, 1505; potest insuper Ordinarius in actu fundationis vel consecrationis tributum quoddam imponere beneficiis, ecclesiis, etc., 1506.

Tutela contra iniustum aggressorem, 2205 § 4, cf. 2218 § 2.

Tutores: agunt et respondent in iudicio pro pupillis, 1648 § 1; quid in casu conflictus suorum iurium cum iuribus pupillorum, 1648 § 2; in causa pupilli repelluntur ut incapaces a testimonio ferendo, 1757 § 3 n. 1, et eodem iure a munere periti, 1795 § 2, multoque magis a munere iudicis, 1613; eligere possunt ecclesiam funeris aut sepulturam pro pupillo impubere, 1224 n. 1.

Unio beneficiorum: diversae eius species, 1419; varii effectus, 1420, 1470 § 1 n. 5; ad quem spectat, 1422-1424, 394 § 3, 452; quinam effectus unionis a Sede Apost. peractae paroeciae cum domo religiosa ad tempora-

[**Onera**]:
annexorum, 1475, 1549 § 1, 1187, 2345; de eorum reductione, 1551, 1517.

— *Missarum*: de eorum reductione inferioribus Ordinariis prohibita, 1517 § 2, et Sedi Apost. reservata, 1551 § 1; quomodo indultum ea reducendi sit intelligendum, 1551 §§ 2, 3; vide **Stipendia Missarum.**

Onus probandi: incumbit asserenti, 1748 § 1; quando ab eo asserens relevatur, 1747, 1751, 1827.

Opera: *pia* vide **Instituta ecclesiastica.**

— *pietatis:* quod attinet ad indulgentias lucrandas, 931, 935.

— *servilia* diebus festis prohibita, 1248.

Operarii: omnium, praesertim vero clericorum et religiosorum, obligationes erga ipsos, 1524.

Oppignoratio bonorum ecclesiasticorum, 1538.

Oppositio tertii: quid, 1898; quomodo fieri potest, 1899 § 1; quid requiratur, 1899 §§ 2-4; quomodo urgenda, 1900; effectus, 1901.

Optio: in collegio Cardinalium, 236; in Capitulis, 396 § 2; 422 § 3.

Oratio mentalis: convenienter adhibenda a clericis, 125 n. 2; religiosis, 595 § 1 n. 2; alumnis Seminarii, 1367 n. 1; non sufficiens ad indulgentias lucrandas, 934.

Orationes vocales, seu pietatis exercitia, requisitae ad indulgentias, 934; non permittendae in ecclesiis vel oratoriis sine expressa licentia Ordinarii loci, 1259 § 1; vide **Preces.**

Oratoria: quid, 1188 § 1; alia publica, et quaenam, 1188 § 2 n. 1; alia semi-publica, et quaenam, 1188 § 2 n. 2; alia privata, et quaenam, 1188 § 2 n. 3, 1190; publica reguntur iure ecclesiarum, 1191; vide **Ecclesiae.**

— *privata:* constitutio, 1196; de Missis in ipsis celebrandis vel non, 1194, 1195; oratoria Cardinalium et Episcoporum, licet privata, fruuntur tamen iuribus et privilegiis oratoriorum semi-publicorum, 1189; oratoria autem Cardinalium sunt quoque exempta a visitatione Ordinarii, 239 § 1 n. 18; de iure Ordinarii visitandi oratoria, 1382; vide **Reliquiae.**

— *semi-publica:* erectio, 1192; quaenam in eis divina officia celebrari valeant, 1193.

Ordinarii: quinam veniant in iure, 198 § 1, cf. 368 § 2; Ordinarius proprius quis, 94.

— *locorum:* quinam, 198 § 2; de iuribus et obligationibus Vicarii Generalis vide **Vicarii** *Generales;* aliorum praecipuum ius et officium est, et maxime generale, gubernare dioecesim tum in spiritualibus tum in temporalibus cum potestate legislativa, iudiciaria et coactiva ad normam sacrorum canonum exercenda, 335, 323 §§ 1, 2, 314, 315, 294; eorum iura et obligationes in particulari circa archiva dioecesana vide

[**Ordinarii**]:
Archivum; circa associationes pias vide **Associationes piae;** circa beneficia vide **Beneficia ecclesiastica;** circa bona temporalia vide **Administratio, Alienatio, Bona temporalia** *ecclesiastica*, etc.; circa clericos vide **Clerici,** etc.; circa ecclesias vide **Ecclesiae, Aedificatio ecclesiae, Consecratio,** etc.; circa fundationes pias vide **Fundationes piae;** circa funera vide **Funera:** circa iudicia ecclesiastica vide **Forum, Iudex,** etc.; circa legata pia vide **Legata pia,** etc.; circa librorum censuram vide **Censura praevia librorum;** circa librorum prohibitionem vide **Libri;** circa libros dioecesanos vide **Libri** *Curiae,* **Libri** *ecclesiarum,* **Libri** *paroeciales;* circa officia ecclesiastica vide **Officia** *ecclesiastica;* circa oratoria vide **Oratoria;** circa poenas vide **Causae** *criminales,* **Poenae,** etc.; circa praedicationem vide **Concionatores, Conciones;** circa processiones vide **Processiones;** circa religiosas mulieres vide **Clausura, Confessarii** *extraordinarii,* **Confessarii** *religiosorum,* **Dos, Moniales, Novitiatus, Professio** *religiosa,* etc.; circa reliquias vide **Reliquiae;** circa Sacramenta vide singula *suis locis;* circa scholas vide **Catechesis, Institutio** *puerorum,* **Scholae,** etc.; circa tributa vide **Tributa dioecesana.**

Ordinarius originis: 90, 641 § 1.

Ordinati: a Rom. Pontifice, 952; ab excommunicato, etc., 2372; ritu orientali, 1004; titulo missionis, 981 § 1; simoniace, 2371; debent recipere testimonium authenticum peractae ordinationis, 1010 § 2.

Ordinatio sacra: per eam ordo constituit Christifideles in gradibus potestatis ordinis, 109, eosque distinguit a laicis, 948; ordines maiores seu sacri et minores, 949; quid verbis ordinare, ordo, ordinatio veniat in iure, 950; quinam ordinarius minister, quinam extraordinarius, 951, 239 § 1 n. 22; an is extra proprium territorium valeat ordines conferre, 1008; a quo quis ordines recipere debet, 955-957, 962; a quo eos recipere nefas est, 2372; quid de religiosis, 587, § 2; 964-967, cf. 2410; quisnam valide, quisnam licite eos recipit, 968-970, 567 § 2, 587 § 2, 2265 § 1 n. 3, 2275 nn. 2, 3, 2283, 2294; ordines nonnisi ei conferendi de cuius canonica idoneitate moraliter certo constet, 973; in quibus ea consistat, 974; quae aetas praerequiratur, 975; quae scientia, 976; quomodo conferendi, idest non per saltum, 977, servatis interstitiis, 978, et si agatur de ordinibus maioribus non sine titulo canonico, 974 § 1 n. 7, 979-982, cf. 2373 n. 3; non conferendi irregularibus, 983-991 (vide **Irregularitas**); quomodo canonica idoneitas comprobanda, 992-1000 (vide **Examen, Litterae** *testimoniales,* **Publicationes** *pro sacra ordinatione*); de spiritualibus

[Vicarii]:
Capitulo deputandus, 433 § 3; quid si eligatur officialis, 1573 § 7; qualitates deputandi, 434 §§ 1, 2; quid si non idoneus deputetur, 434 § 3; deputatus emittere debet professionem fidei, 1406 § 1 n. 4, qua emissa statim obtinet iurisdictionem, 438; eius iura honorifica, 439, 370; qua ratione excusetur a choro, 421 § 1 n. 3; ius assistendi Concilio plenario, 282 § 1, et provinciali, 286 § 1; iura et facultates quod attinet: ad consultores dioecesanos, 426 § 5; ad vicarios paroeciales, 477 § 1; ad beneficia, 1432 § 2; ad incardinationem et excardinationem clericorum, 113; ad dandas litteras dimissorias, 958 § 1 n. 3 § 2, 959, cf. 2409; ad providendum paroeciis, 455 § 2; quid nequit, 357 § 1, 373 § 5, 406 § 1, 454 § 3, 492 § 1, 686 § 4, 893 § 1, 1303 § 3, 1423 § 1, 1487 § 1, 1590; obligationes, 440; ius ad congruam retributionem, 441 n. 1; quid de ceteris emolumentis, 441 n. 2; eius remotio et novi Vicarii constitutio, 443; de ratione novo Episcopo reddenda gesti muneris, 444 § 1, et scripturarum ad ecclesiam pertinentium, 444 § 2; poenae quae huc referuntur, 2405, 2406.
— *cooperatores:* quinam et quando Parocho assignandi, 476 § 1; quomodo constituantur, 476 § 2, et a quonam, 476 § 3; quid de religiosis, 476 § 4; iura et obligationes, 476 §§ 5, 6; subsunt parocho, 476 § 7; si paroecia fiat vacans, ante vicarii oeconomi constitutionem, vicarius cooperator, vel inter horum plures antiquior, debet assumere regimen paroeciae, 472 n. 2, et Episcopum de vacatione monere, 472 n. 3; de eorum praecedentia, 478 § 2.
— *foranei:* quinam, 445; quinam eligendi, 446 § 1; removeri possunt ad nutum Episcopi, 446 § 2; obligationes, 447 §§ 2, 3, 448, 449, 1289 § 1, 1936; iura et facultates, 358 § 1 n. 4, 899 § 2, 1526; praecedentia, 450 § 2; sigillum vicariatus, 450 § 1.
— *Generales:* Vicarius Generalis venit in iure nomine Ordinarii et Ordinarii loci, 198 § 1; non tamen in canonibus de causis Sanctorum, 2002; quando constituendus, 366 § 1; a quo et quomodo, 366 § 2, 323 § 3; est ad nutum Episcopi, 366 § 2; unus constituendus, non plures, nisi, etc., 366 § 3; potest etiam esse officialis, 1573 § 6; qualitates, 367 §§ 1, 2; quinam ab hoc munere prohibeantur, 367 § 3; debet emittere professionem fidei, 1406 § 1 n. 7; nequit eligi in deputatum pro Seminario, 1359 § 2; invitari debet et venire ad Synodum dioecesanam, 358 § 1 n. 1; an excusetur a choro, 421 § 1 n. 3; eius potestas vi muneris, 368, 369, 66 § 2, 44 § 2; nequit autem: excardinationem vel incardinationem concedere, 113; canonicos ad honorem nominare, 406 § 1; condere Congregationes religiosas, 492 § 1; qua ratione custodire debeat alteram e duabus clavibus archivi secreti dioecesani, 379 § 3, 381 § 2; nequit sine mandato speciali: officiis ecclesiasticis providere, 152; convocare Synodum dioecesanam, 357 § 1; nominare et instituere parochos, 455 §§ 1, 3; amovere vicarios paroeciales, 477 § 1; erigere associationes pias, 686 § 4; reservare peccata, 893 § 1; litteras dimissorias concedere, 958 § 1 n. 2, 959; permittere matrimonium conscientiae, 1104; consecrare loca, 1155 § 1; consensum praestare pro ecclesiae aedificatione, 1162 § 1; reliquias authenticas edicere, 1283 § 2, cf. 1285; definire stipem exigendam, etc., 1303 § 3; beneficia erigere, 1414 § 3, ea unire, 1423 § 1, conferre, 1432 § 2; concedere institutionem canonicam, 1466 § 2; permittere permutationem beneficiorum, 1487 § 1; infligere poenas ecclesiasticas, 2220 § 2; poenam a se tanquam iudice applicatam remittere, 2236 § 3; absolvere apostatas, etc., ab excommunicatione, 2314 § 2; ius praecedentiae et alia iura honorifica, 370; de cessatione a munere, 371, 316, 430 §§ 2, 3 n. 1.
— *oeconomi:* Vicarius oeconomus constituendus ab Ordinario in paroecia vacante, 472 n. 1; eius iura et obligationes, 473 § 1; de ratione reddenda parocho vel oeconomo successori, 473 § 2; quomodo eius praecedentia determinanda, 478 § 1.
— *substituti:* quinam, quae eorum iura et obligationes, 474, 478 § 2.
Vice-officiales vide **Officialis Curiae.**
Vice-postulatores vide **Postulator.**
Viduitas casta secundis nuptiis honorabilior, 1142.
Vigilantia in criminalibus, 1946 § 2 n. 2, 1957, 2234, 2311.
Vinculum: *matrimoniale:* inter coniuges enascitur ex valido matrimonio et est natura sua perpetuum et exclusivum, 1110; nulla humana potestate, nullaque causa praeter quam morte dissolvitur, 1118, sed matrimonii non consummati, quando saltem una pars sit baptizata, dissolvitur per sollemnem professionem religiosam et dissolvi potest per dispensationem Sedis Apost., 1119; matrimonii vero legitimi licet consummati inter non baptizatos solvi potest in favorem fidei (vide **Privilegium** *Paulinum*), 1120 § 1; impedit quominus novum matrimonium contrahatur, 1069 § 1; vide **Causae** *matrimoniales,* **Defensor vinculi.**
— *sacrae ordinationis* vide **Causae** *contra sacram ordinationem,* **Defensor vinculi.**

Violantes: cadavera, 2328; clausuram monialium aut virorum regularium, 2342; ecclesiam vel coemeterium, 2329; sigillum sacramentale, 2369.
Violatio: *coemeterii* aequiparatur violationi ecclesiae, 1207, cf. 2329, 1172.
— *ecclesiae:* quomodo habeatur, 1172 § 1; effectus violationis, 1173; quamprimum reconcilianda, 1174 § 1; quid in dubio, 1174 § 2; quid in casu quo cadaver excommunicati vel infidelis in ea fuerit inhumatum, 1175; quinam potest eam reconciliare, 1176; quomodo, 1177; poenae violatorum, 2329.
Violentia gravis: poenae, 2354.
Vis: in ordine ad actus iuridicos, 103 § 1; ad delicta, 2205 § 1, 2218 § 2; ad ingressum in novitiatum, 542 n. 1, 2352; ad ordines recipiendos, 2352; vide **Metus.**
Visitatio: *dioecesis* facienda ab Episcopis, 343, 346; ab Administratore Apostolico, 315; a Metropolita an et quando, 274 n. 5; territorii sui a Vicariis et Praefectis Apostolicis, 301 § 2; an et quomodo excuset a choro eos qui Episcopum comitantur aut ipsius nomine eam peragunt, 420 § 1 n. 12; eius obiectum, 344 § 1; quid de religiosis, 344 § 2, 512, 513; quoad scholas, oratoria, etc., 1382; an visitatores ingredi possint clausuram et quomodo, 600 n. 1; quomodo facienda, 345, 346; poenae contra Antistitas vel Superiores religiosos violantes praescripta circa s. visitationem, 2413.
— *institutorum ecclesiasticorum:* 1491; an contra ius visitationis procedat praescriptio, 1509 n. 7; de visitatione a Superioribus religiosis facienda suarum domorum, 511.
— *ss. liminum* vide **Limina Apostolorum.**
Vita: *communis* in clericis laudanda et suadenda, 134; a religiosis sancte servanda, 594 § 1; praesertim in studiorum domo, secus studentes ad ordines promoveri nequeunt, 587 § 2; poenae in religiosos eam graviter violantes, 2389.
— *coniugalis:* coniugibus ius et officium est ad actus coniugales, 1111; quare servare debent communionem vitae, 1128; vide **Separatio coniugum.**
Vitium corporis: de corpore vitiatis quod attinet ad irregularitatem, 984 n. 2.
Vocatio ecclesiastica in pueris, qui de ea dent indicia, a sacerdotibus, praesertim parochis, fovenda, 1353.
Voluntates ultimae: ut plene serventur ab Ordinariis invigilandum, 1493, 1515 § 2; diligentissime implendae etiam circa modum administrationis et erogationis bonorum, 1514; Ordinarii sunt omnium piarum voluntatum exsecutores, 1515 §§ 1, 3; in his constituendis serventur sollemnitates iuris civilis, et quid si omissae fuerint, 1513 § 2; de earum reductione, moderatione, commutatione, 1517.
Vota religiosa: fideliter et integre servare debent religiosi omnes, 593, etsi exclaustrati, 639, aut dimissi, si vota perpetua professi fuerint, 669 § 1, aut apostatae vel fugitivi, 645 § 1; non vero saecularizati, 640 § 1; an et qua ratione teneantur etiam religiosi parochi renuntiati, 630 § 1; aut promoti ad episcopatum aut cardinalatum, 627 § 1; quaenam sollemnia, quaenam simplicia, 1308 § 2.
Votum: quid, 1307 § 1; quinam voti capaces, 1307 § 2; an valeat emissum ex metu gravi et iniusto, 1307 § 3; divisiones, 1308; quaenam inter privata sunt reservata S. Sedi, 1300; quosnam votum obligat, 1310; quo modo cessat, 1311; de voti irritatione, 1312 § 1, aut suspensione, 1312 § 2; de eius dispensatione, 1313, aut commutatione, 1314; de suspensione voti per professionem religiosam, 1315; castitatis in ordine ad matrimonium: quando producit impedimentum dirimens, 1072, 1073, cf. 2388 § 1; votum autem simplex virginitatis, castitatis perfectae, non nubendi, suscipiendi ordines sacros aut amplectendi statum religiosum semper producit impediens, 1058.
Vox activa et passiva seu ius ad eam: in Capitulis, 405 § 1, 411 § 3; in religionibus, ea carent professi a votis temporariis, nisi, etc., 578 n. 3; quinam ea sint privandi, 2331 § 2, 2336 § 1, 2342 n. 2, 2360 § 2, 2368 § 1, 2389; quinam privantur ipso iure, 639, 640 § 1 n. 1, 2385; in casibus publicis Episcopus hanc poenam remittere nequit, 2237 § 1 n. 3.
Vulnerantes graviter: poenae, 2354.

INDEX

SADRŽAJ

INDEX

PAG.

Uvodna riječ prijevodu *Kodeksa kanonskog prava* Franje Hermana V
Praefatio VIII
Costitutio Apostolica Benedicti PP. XV *»Providentissima Mater Ecclesia«*, 27 Maii 1917 XLIV
Motu Proprio Benedicti PP. XV *»Cum iuris canonici Codicem«*, 15 Septembris 1917 LII
Professio catholicae fidei LVI

CODEX IURIS CANONICI

LIBER PRIMUS

CAN.

NORMAE GENERALES 1-86

Titulus I - De legibus ecclesiasticis 8-24
Titulus II - De consuetudine 25-30
Titulus III - De temporis supputatione 31-35
Titulus IV - De rescriptis 36-62
Titulus V - De privilegiis 63-79
Titulus VI - De dispensationibus 80-86

LIBER SECUNDUS

DE PERSONIS 87-725

PARS PRIMA

DE CLERICIS 108-486

Sectio I: De clericis in genere 108-214
Titulus I - De clericorum adscriptione alicui dioecesi 111-117
Titulus II - De iuribus et privilegiis clericorum 118-123

SADRŽAJ

STR.

Uvodna riječ prijevodu *Kodeksa kanonskog prava* Franje Hermana V
Predgovor IX
Apostolska konstitucija Benedikta PP. XV. *»Najbrižnija Majka Crkva«*, 27. svibnja 1917. XLV
Motuproprij Benedikta PP. XV. *»Pošto kanonskoga prava Kodeks«*, 15. rujna 1917. LIII
Ispovijed katoličke vjere LVII

KODEKS KANONSKOG PRAVA

KNJIGA PRVA

KAN.

OPĆENITE ODREDBE 1-86

Naslov I. - Crkveni zakoni 8-24
Naslov II. - Običaj 25-30
Naslov III. - Računanje vremena 31-35
Naslov IV. - Otpisi 36-62
Naslov V. - Povlastice 63-79
Naslov VI. - Oprosti 80-86

KNJIGA DRUGA

OSOBE 87-725

DIO PRVI

DUHOVNICI 108-486

Odsjek I.: Duhovnici uopće 108-214
Naslov I. - Pripadnost duhovnika nekoj biskupiji 111-117
Naslov II. - Prava i povlastice duhovnika 118-123

CAN.
Titulus III - De obligationibus clericorum 124-144
Titulus IV - De officiis ecclesiasticis 145-195
Caput I - De provisione officiorum ecclesiasticorum 147-182
Art. I - De libera collatione 152-159
Art. II - De electione 160-178
Art. III - De postulatione 179-182
Caput II - De amissione officiorum ecclesiasticorum 183-195
Titulus V - De potestate ordinaria et delegata 196-210
Titulus VI - De reductione clericorum ad statum laicalem 211-214

Sectio II: De clericis in specie 215-486

Titulus VII - De suprema potestate deque iis qui eiusdem sunt ecclesiastico iure participes 218-328
Caput I - De Romano Pontifice 218-221
Caput II - De Concilio Oecumenico 222-229
Caput III - De Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus .. 230-241
Caput IV - De Curia Romana 242-264
Art. I - De Sacris Congregationibus 246-257
Art. II - De Tribunalibus Curiae Romanae 258-259
Art. III - De Officiis Curiae Romanae 260-264
Caput V - De Legatis Romani Pontificis 265-270
Caput VI - De Patriarchis, Primatibus, Metropolitis 271-280
Caput VII - De Conciliis plenariis et provincialibus 281-292
Caput VIII - De Vicariis et Praefectis Apostolicis 293-311
Caput IX - De Administratoribus Apostolicis 312-318
Caput X - De Praelatis inferioribus 319-328

Titulus VIII - De potestate episcopali deque iis qui de eadem participant 329-486
Caput I - De Episcopis 329-349
Caput II - De Coadiutoribus et Auxiliaribus Episcoporum 350-355
Caput III - De Synodo dioecesana 356-362
Caput IV - De Curia dioecesana 363-390
Art. I - De Vicario Generali 366-371
Art. II - De cancellario aliisque notariis et archivo episcopali 372-384
Art. III - De examinatoribus synodalibus et parochis consultoribus 385-390

KAN.
Naslov III. - Dužnosti duhovnika 124-144
Naslov IV. - Crkvene službe 145-195
Glava I. - Podjelba crkvenih službi 147-182
Članak I. - Slobodna podjelba 152-159
Članak II. - Izbor 160-178
Članak III. - Molbeno biranje 179-182
Glava II. - Gubitak crkvenih službi 183-195
Naslov V. - Redovna i prenesena vlast 196-210
Naslov VI. - Povraćaj duhovnika u stališ svjetovnjački 211-214

Odsjek II.: Duhovnici posebice 215-486

Naslov VII. - Vrhovna vlast i oni, koji u njoj sudjeluju po crkvenom pravu 218-328
Glava I. - Rimski Prvosvećenik 218-221
Glava II. - Opći Sabor 222-229
Glava III. - Stožernici Svete Rimske Crkve 230-241
Glava IV. - Rimska Kurija 242-264
Članak I. - Sveti Zborovi 246-257
Članak II. - Sudišta Rimske Kurije 258-259
Članak III. - Uredi Rimske Kurije 260-264
Glava V. - Poslanici Rimskog Prvosvećenika 265-270
Glava VI. - Patrijarsi, Primasi, Metropoliti 271-280
Glava VII. - Skupni i pokrajinski Sabori 281-292
Glava VIII. - Apostolski Namjesnici i Predstojnici 293-311
Glava IX. - Apostolski Upravitelji 312-318
Glava X. - Niži Prelati 319-328

Naslov VIII. - Vlast biskupska i onih koji u njoj imaju udjela 329-486
Glava I. - Biskupi 329-349
Glava II. - Koadjutori i Pomoćni Biskupi 350-355
Glava III. - Biskupijska Sinoda 356-362
Glava IV. - Biskupijska Kurija 363-390
Članak I. - Glavni Namjesnik 366-371
Članak II. - Ravnatelj pisarne i drugi bilježnici, te biskupski arhiv 372-384
Članak III. - Sinodski ispitivači i župnici savjetnici 385-390

CAN.

Caput V - De Capitulis canonicorum 391-422
Caput VI - De consultoribus dioecesanis 423-428
Caput VII - De sede impedita aut vacante ac de Vicario Capitulari 429-444
Caput VIII - De vicariis foraneis 445-450
Caput IX - De parochis 451-470
Caput X - De vicariis paroecialibus 471-478
Caput XI - De ecclesiarum rectoribus 479-486

PARS SECUNDA

DE RELIGIOSIS 487-681

Titulus IX - De erectione et suppressione religionis, provinciae, domus 492-498
Titulus X - De religionum regimine 499-537
Caput I - De Superioribus et de Capitulis 499-517
Caput II - De confessariis et cappellanis 518-530
Caput III - De bonis temporalibus eorumque administratione 531-537
Titulus XI - De admissione in religionem 538-586
Caput I - De postulatu 539-541
Caput II - De novitiatu 542-571
Art. I - De requisitis ut quis in novitiatum admittatur ... 542-552
Art. II - De novitiorum institutione 553-571
Caput III - De professione religiosa 572-586
Titulus XII - De ratione studiorum in religionibus clericalibus .. 587-591
Titulus XIII - De obligationibus et privilegiis religiosorum 592-631
Caput I - De obligationibus 592-612
Caput II - De privilegiis 613-625
Caput III - De obligationibus et privilegiis religiosi ad ecclesiasticam dignitatem promoti vel paroeciam regentis . 626-631
Titulus XIV - De transitu ad aliam religionem 632-636
Titulus XV - De egressu e religione 637-645
Titulus XVI - De dimissione religiosorum 646-672
Caput I - De dimissione religiosorum qui vota temporaria nuncuparunt 647-648

KAN.

Glava V. - Kaptoli kanonika 391-422
Glava VI. - Biskupijski savjetnici 423-428
Glava VII. - Spriječenost ili upražnjenje stolice i Kaptolski Namjesnik 429-444
Glava VIII. - Izvanji namjesnici 445-450
Glava IX. - Župnici 451-470
Glava X. - Župski namjesnici 471-478
Glava XI. - Ravnatelji crkava 479-486

DIO DRUGI

REDOVNICI 487-681

Naslov IX. - Osnivanje i dokidanje redovničke družbe, pokrajine, kuće 492-498
Naslov X. - Uprava u redovničkim družbama 499-537
Glava I. - Poglavari i Kapituli 499-517
Glava II. - Ispovjednici i kapelani 518-530
Glava III. - Imovina i upravljanje njome 531-537

Naslov XI. - Primanje u redovničku družbu 538-586
Glava I. - Pripravništvo 539-541
Glava II. - Novaštvo 542-571
Članak I. - Uvjeti da netko bude primljen u novaštvo .. 542-552
Članak II. - Odgoj novaka 553-571
Glava III. - Redovničko zavjetovanje 572-586
Naslov XII. - Odgoj i obrazovanje u redovničkim družbama .. 587-591
Naslov XIII. - Dužnosti i povlastice redovnika 592-631
Glava I. - Dužnosti 592-612
Glava II. - Povlastice 613-625
Glava III. - Dužnosti i povlastice redovnika, koji je podignut na crkveno dostojanstvo ili upravlja župom ... 626-631
Naslov XIV. - Prijelaz u drugu redovničku družbu 632-636
Naslov XV. - Istup iz redovničke družbe 637-645
Naslov XVI. - Otpust iz redovničke družbe 646-672
Glava I. - Otpust redovnika, koji su položili privremene zavjete 647-648

CAN.

Caput II - De dimissione religiosorum qui vota perpetua nuncuparunt in religione clericali non exempta vel in religione laicali 649-653
Caput III - De processu iudiciali in dimissione religiosorum qui vota perpetua sive sollemnia sive simplicia nuncuparunt in religione clericali exempta 654-668
Caput IV - De religiosis dimissis qui vota perpetua nuncuparunt 669-672
Titulus XVII - De societatibus sive virorum sive mulierum in communi viventium sine votis 673-681

PARS TERTIA

DE LAICIS 682-725
Titulus XVIII - De fidelium associationibus in genere 684-699
Titulus XIX - De fidelium associationibus in specie 700-725
Caput I - De Tertiis Ordinibus saecularibus 702-706
Caput II - De confraternitatibus et piis unionibus 707-719
Caput III - De archiconfraternitatibus et primariis unionibus 720-725

LIBER TERTIUS

DE REBUS 726-1551

PARS PRIMA

DE SACRAMENTIS 731-1153
Titulus I - De baptismo 737-779
Caput I - De ministro baptismi 738-744
Caput II - De baptismi subiecto 745-754
Caput III - De ritibus et caeremoniis baptismi 755-761
Caput IV - De patrinis 762-769
Caput V - De tempore et loco baptismi conferendi 770-776
Caput VI - De collati baptismi adnotatione et probatione ... 777-779
Titulus II - De confirmatione 780-800
Caput I - De ministro confirmationis 782-785

KAN.

Glava II. - Otpust redovnika, koji su položili vječne zavjete u neizuzetoj redovničkoj duhovničkoj družbi ili u svjetovnjačkoj redovničkoj družbi 649-653
Glava III. - Sudski postupak pri otpustu redovnika, koji su položili vječne zavjete bilo svečane bilo obične u izuzetoj duhovničkoj družbi 654-668
Glava IV. - Otpušteni redovnici, koji su položili vječne zavjete 669-672
Naslov XVII. - Muška i ženska udruženja zajedničkoga življenja bez zavjeta 673-681

DIO TREĆI

SVJETOVNJACI 682-725
Naslov XVIII. - Vjernička društva uopće 684-699
Naslov XIX. - Društva vjernika napose 700-725
Glava I. - Treći Redovi svjetovnjački 702-706
Glava II. - Bratstva i pobožne udruge 707-719
Glava III. - Nadbratovštine i praudruge 720-725

KNJIGA TREĆA

STVARI 726-1551

DIO PRVI

OTAJSTVA 731-1153
Naslov I. - Krštenje 737-779
Glava I. - Djelitelj krštenja 738-744
Glava II. - Primalac krštenja 745-754
Glava III. - Obredi i svečanosni čini pri krštenju 755-761
Glava IV. - Kumovi 762-769
Glava V. - Vrijeme i mjesto podjeljivanja krštenja 770-776
Glava VI. - Zabilježba i dokazivanje primljenog krštenja .. 777-779
Naslov II. - Potvrda 780-800
Glava I. - Djelitelj potvrde 782-785

CAN.
Caput II - De subiecto confirmationis 786-789
Caput III - De tempore et loco confirmationis conferendae 790-792
Caput IV - De patrinis 793-797
Caput V - De collatae confirmationis adnotatione et probatione 798-800
Titulus III - De sanctissima Eucharistia 801-869
Caput I - De sacrosancto Missae sacrificio 802-844
Art. I - De sacerdote Missae sacrificium celebrante 802-813
Art. II - De Missae ritibus et caeremoniis 814-819
Art. III - De tempore et loco Missae celebrandae 820-823
Art. IV - De Missarum eleemosynis seu stipendiis 824-844
Caput II - De sanctissimo Eucharistiae sacramento 845-869
Art. I - De ministro sacrae communionis 845-852
Art. II - De subiecto sacrae communionis 853-866
Art. III - De tempore et loco quo sacra communio distribui potest 867-869
Titulus IV - De poenitentia 870-936
Caput I - De ministro sacramenti poenitentiae 871-892
Caput II - De reservatione peccatorum 893-900
Caput III - De subiecto sacramenti poenitentiae 901-907
Caput IV - De loco ad confessiones excipiendas 908-910
Caput V - De indulgentiis 911-936
Art. I - De indulgentiarum concessione 911-924
Art. II - De indulgentiis acquirendis 925-936
Titulus V - De extrema unctione 937-947
Caput I - De ministro extremae unctionis 938-939
Caput II - De subiecto extremae unctionis 940-944
Caput III - De ritibus et caeremoniis extremae unctionis 945-947
Titulus VI - De ordine 948-1011
Caput I - De ministro sacrae ordinationis 951-967
Caput II - De subiecto sacrae ordinationis 968-991
Art. I - De requisitis in subiecto sacrae ordinationis 973-982
Art. II - De irregularitatibus aliisque impedimentis 983-991
Caput III - De iis quae sacrae ordinationi praeire debent 992-1001

KAN.
Glava II. - Primalac potvrde 786-789
Glava III. - Vrijeme i mjesto podjeljivanja potvrde 790-792
Glava IV. - Kumovi 793-797
Glava V. - Zabilježba i dokazivanje potvrde 798-800
Naslov III. - Presveta Euharistija 801-869
Glava I. - Presveta Misna Žrtva 802-844
Članak I. - Misnik 802-813
Članak II. - Misni obredi i svečanosni čini 814-819
Članak III. - Mjesto i vrijeme za služenje Mise 820-823
Članak IV. - Milodari ili nagrade za Mise 824-844
Glava II. - Presveto Euharistijsko Otajstvo 845-869
Članak I. - Djelitelj svete pričesti 845-852
Članak II. - Primalac svete pričesti 853-866
Članak III. - Mjesto i vrijeme za dijeljenje svete pričesti 867-869
Naslov IV. - Pokora 870-936
Glava I. - Djelitelj otajstva pokore 871-892
Glava II. - Pridržani grijesi 893-900
Glava III. - Primalac otajstva pokore 901-907
Glava IV. - Mjesto za ispovijedanje 908-910
Glava V. - Oproštenja 911-936
Članak I. - Podjeljivanje oproštenja 911-924
Članak II. - Dobivanje oproštenja 925-936
Naslov V. - Posljednja pomast 937-947
Glava I. - Djelitelj posljednje pomasti 938-939
Glava II. - Primalac posljednje pomasti 940-944
Glava III. - Obredi i svečanosni čini kod posljednje pomasti . 945-947
Naslov VI. - Red 948-1011
Glava I. - Djelitelj svetog ređenja 951-967
Glava II. - Primalac svetog ređenja 968-991
Članak I. - Ređeniku potrebite vlastitosti 973-982
Članak II. - Nepravilnosti i druge smetnje 983-991
Glava III. - Što se mora izvršiti prije svetog ređenja 992-1001

CAN.
Caput IV - De ritibus et caeremoniis sacrae ordinationis .. 1002-1005
Caput V - De tempore et loco sacrae ordinationis 1006-1009
Caput VI - De adnotatione ac testimonio peractae ordinationis 1010-1011
Titulus VII - De Matrimonio 1012-1143
Caput I - De iis quae matrimonii celebrationi praemitti debent et praesertim de publicationibus matrimonialibus 1019-1034
Caput II - De impedimentis in genere 1035-1057
Caput III - De impedimentis impedientibus 1058-1066
Caput IV - De impedimentis dirimentibus 1067-1080
Caput V - De consensu matrimoniali 1081-1093
Caput VI - De forma celebrationis matrimonii 1094-1103
Caput VII - De matrimonio conscientiae 1104-1107
Caput VIII - De tempore et loco celebrationis matrimonii 1108-1109
Caput IX - De matrimonii effectibus 1110-1117
Caput X - De separatione coniugum 1118-1132
Art. I - De dissolutione vinculi 1118-1127
Art. II - De separatione tori, mensae et habitationis .. 1128-1132
Caput XI - De matrimonii convalidatione 1133-1141
Art. I - De convalidatione simplici 1133-1137
Art. II - De sanatione in radice 1138-1141
Caput XII - De secundis nuptiis 1142-1143
Titulus VIII - De Sacramentalibus 1144-1153

PARS SECUNDA

DE LOCIS ET TEMPORIBUS SACRIS 1154-1254

Sectio I: De locis sacris 1154-1242
Titulus IX - De ecclesiis 1161-1187
Titulus X - De oratoriis 1188-1196
Titulus XI - De altaribus 1197-1202
Titulus XII - De sepultura ecclesiastica 1203-1242
Caput I - De coemeteriis 1205-1214
Caput II - De cadaveris translatione ad ecclesiam, funere ac depositione 1215-1238

KAN.
Glava IV. - Obredi i svečanosni čini pri svetom ređenju .. 1002-1005
Glava V. - Vrijeme i mjesto svetog ređenja 1006-1009
Glava VI. - Upis i svjedočanstvo o izvršenom ređenju 1010-1011

Naslov VII. - Ženidba 1012-1143
Glava I. - Priprave koje se moraju izvršiti prije sklapanja ženidbe i napose ženidbeni navještaji 1019-1034

Glava II. - Smetnje općenito 1035-1057
Glava III. - Ženidbene zabrane 1058-1066
Glava IV. - Ženidbene zapreke 1067-1080
Glava V. - Pristanak na ženidbu 1081-1093
Glava VI. - Oblik sklapanja ženidbe 1094-1103
Glava VII. - Ženidba savjesti 1104-1107
Glava VIII. - Vrijeme i mjesto vjenčanja 1108-1109

Glava IX. - Učinci ženidbe 1110-1117
Glava X. - Rastava ženidbenih drugova 1118-1132
Članak I. - Razrješenje veze 1118-1127
Članak II. - Rastava od postelje, stola i stanovanja 1128-1132
Glava XI. - Ukrjepljenje ženidbe 1133-1141
Članak I. - Obično ukrjepljenje 1133-1137
Članak II. - Ukrjepljenje u korijenu 1138-1141
Glava XII. - Druga ženidba 1142-1143
Naslov VIII. - Blagoslovine 1144-1153

DIO DRUGI

SVETA MJESTA I VREMENA 1154-1254

Odsjek I.: Sveta mjesta 1154-1242
Naslov IX. - Crkve 1161-1187
Naslov X. - Bogomolje 1188-1196
Naslov XI. - Oltari 1197-1202
Naslov XII. - Crkveni pokop 1203-1242
Glava I. - Groblja 1205-1214
Glava II. - Prijenos mrtvaca u crkvu, zadušnica i ukop 1215-1238

CAN.

Caput III - De iis quibus sepultura ecclesiastica concedenda est aut neganda 1239-1242

Sectio II: De temporibus sacris 1243-1254
Titulus XIII - De diebus festis 1247-1249
Titulus XIV - De abstinentia et ieiunio 1250-1254

PARS TERTIA

DE CULTU DIVINO 1255-1321
Titulus XV - De custodia et cultu sanctissimae Eucharistiae 1265-1275
Titulus XVI - De cultu Sanctorum, sacrarum imaginum, et reliquiarum 1276-1289
Titulus XVII - De sacris processionibus 1290-1295
Titulus XVIII - De sacra supellectili 1296-1306
Titulus XIX - De voto et iureiurando 1307-1321
Caput I - De voto 1307-1315
Caput II - De iureiurando 1316-1321

PARS QUARTA

DE MAGISTERIO ECCLESIASTICO 1322-1408
Titulus XX - De divini verbi praedicatione 1327-1351
Caput I - De catechetica institutione 1329-1336
Caput II - De sacris concionibus 1337-1348
Caput III - De sacris missionibus 1349-1351
Titulus XXI - De Seminariis 1352-1371
Titulus XXII - De scholis 1372-1383
Titulus XXIII - De praevia censura librorum eorumque prohibitione 1384-1405
Caput I - De praevia librorum censura 1385-1394
Caput II - De prohibitione librorum 1395-1405
Titulus XXIV - De fidei professione 1406-1408

PARS QUINTA

DE BENEFICIIS ALIISQUE INSTITUTIS ECCLESLASTICIS NON COLLEGIALIBUS 1409-1494

KAN.

Glava III. - Komu se crkveni pokop ima dati, a komu uskratiti 1239-1242

Odsjek II.: Sveta vremena 1243-1254
Naslov XIII. - Blagdani 1247-1249
Naslov XIV. - Nemrs i post 1250-1254

DIO TREĆI

BOGOŠTOVLJE 1255-1321
Naslov XV. - Čuvanje i štovanje Presvete Euharistije 1265-1275
Naslov XVI. - Štovanje Svetaca, svetih likova i moći 1276-1289
Naslov XVII. - Sveti ophodi 1290-1295
Naslov XVIII. - Sveto posuđe 1296-1306
Naslov XIX. - Zavjet i prisega 1307-1321
Glava I. - Zavjet 1307-1315
Glava II. - Prisega 1316-1321

DIO ČETVRTI

CRKVENO UČITELJSTVO 1322-1408
Naslov XX. - Propovijedanje riječi Božje 1327-1351
Glava I. - Vjeroučiteljska poduka 1329-1336
Glava II. - Sveti govori 1337-1348
Glava III. - Sveta poslanstva 1349-1351
Naslov XXI. - Sjemeništa 1352-1371
Naslov XXII. - Škole 1372-1383
Naslov XXIII. - Predpregledba knjiga i njihovo zabranjivanje 1384-1405
Glava I. - Predpregledba knjiga 1385-1394
Glava II. - Zabrana knjiga 1395-1405
Naslov XXIV. - Ispovijest vjere 1406-1408

DIO PETI

NADARBINE I DRUGE NEZBORNE CRKVENE USTANOVE 1409-1494

CAN.

Titulus XXV - De beneficiis ecclesiasticis 1409-1488
Caput I - De constitutione seu erectione beneficiorum ... 1414-1418
Caput II - De unione, translatione, divisione, dismembratione, conversione et suppressione beneficiorum 1419-1430
Caput III - De beneficiorum collatione 1431-1447
Caput IV - De iure patronatus 1448-1471
Caput V - De iuribus et obligationibus beneficiariorum .. 1472-1483
Caput VI - De dimissione et permutatione beneficiorum 1484-1488
Titulus XXVI - De aliis institutis ecclesiasticis non collegialibus 1489-1494

PARS SEXTA

DE BONIS ECCLESIAE TEMPORALIBUS 1495-1551
Titulus XXVII - De bonis ecclesiasticis acquirendis 1499-1517
Titulus XXVIII - De bonis ecclesiasticis administrandis 1518-1528
Titulus XXIX - De contractibus 1529-1543
Titulus XXX - De piis fundationibus 1544-1551

LIBER QUARTUS

DE PROCESSIBUS 1552-2194

PARS PRIMA

DE IUDICIIS 1552-1998

Sectio I: De iudiciis in genere 1556-1924
Titulus I - De foro competenti 1556-1568
Titulus II - De variis tribunalium gradibus et speciebus 1569-1607
Caput I - De tribunali ordinario primae instantiae 1572-1593
Art. I - De Iudice 1572-1579
Art. II - De Auditoribus et Relatoribus 1580-1584
Art. III - De Notario, Promotore iustitiae, vinculi Defensore 1585-1590
Art. IV - De Cursoribus et Apparitoribus 1591-1593
Caput II - De tribunali ordinario secundae instantiae 1594-1596

KAN.

Naslov XXV. - Crkvene nadarbine 1409-1488
Glava I. - Osnivanje ili podignuće nadarbina 1414-1418
Glava II. - Sjedinjenje, prijenos, razdjeljenje, odvajanje, izmjena i dokidanje nadarbina 1419-1430
Glava III. - Podjelba nadarbina 1431-1447
Glava IV. - Zaštitničko pravo 1448-1471
Glava V. - Prava i dužnosti nadarbenika 1472-1483
Glava VI. - Zahvala na nadarbinama i njihovo zamjenjivanje 1484-1488
Naslov XXVI. - Druge nezborne crkvene ustanove 1489-1494

DIO ŠESTI

CRKVENA IMOVINA 1495-1551
Naslov XXVII. - Stjecanje crkvene imovine 1499-1517
Naslov XXVIII. - Upravljanje crkvenom imovinom 1518-1528
Naslov XXIX. - Ugovori 1529-1543
Naslov XXX. - Pobožne zaklade 1544-1551

KNJIGA ČETVRTA

POSTUPCI 1552-2194

DIO PRVI

SUDOVANJE 1552-1998

Odsjek I.: - Sudovi općenito 1556-1924
Naslov I. - Nadležni sud 1556-1568
Naslov II. - Razni stupnji i vrste sudišta 1569-1607
Glava I. - Redovito sudište prve molbe 1572-1593
Članak I. - Sudac 1572-1579
Članak II. - Izvidnici i Izvjestitelji 1580-1584
Članak III. - Bilježnik, Promicatelj pravde, Branitelj veze 1585-1590
Članak IV. - Dostavljači i izvršitelji 1591-1593
Glava II. - Redovno sudište druge molbe 1594-1596

CAN.
Caput III - De ordinariis Apostolicae Sedis tribunalibus .. 1597-1605
Art. I - De Sacra Romana Rota 1598-1601
Art. II - De Signatura Apostolica 1602-1605
Caput IV - De tribunali delegato 1606-1607
Titulus III - De disciplina in tribunalibus servanda 1608-1645
Caput I - De officio iudicum et tribunalis ministrorum ... 1608-1626
Caput II - De ordine cognitionum 1627-1633
Caput III - De dilationum terminis et fatalibus 1634-1635
Caput IV - De loco et tempore iudicii 1636-1639
Caput V - De personis ad disceptationem iudicialem admittendis et de modo confectionis et conservationis actorum 1640-1645
Titulus IV - De partibus in causa 1646-1666
Caput I - De actore et de reo convento 1646-1654
Caput II - De procuratoribus ad lites et advocatis 1655-1666
Titulus V - De actionibus et exceptionibus 1667-1705
Caput I - De rei sequestratione et inhibitione exercitii iuris 1672-1675
Caput II - De actionibus ex novi operis nuntiatione et damno infecto 1676-1678
Caput III - De actionibus ob nullitatem actorum 1679-1683
Caput IV - De actionibus rescissoriis et de restitutione in integrum 1684-1689
Caput V - De mutuis petitionibus seu de actionibus reconventionalibus 1690-1692
Caput VI - De actionibus seu remediis possessoriis 1693-1700
Caput VII - De extinctione actionum 1701-1705
Titulus VI - De causae introductione 1706-1725
Caput I - De libello litis introductorio 1706-1710
Caput II - De citatione et denuntiatione actorum iudicialium 1711-1725
Titulus VII - De litis contestatione 1726-1731
Titulus VIII - De litis instantia 1732-1741
Titulus IX - De interrogationibus partibus in iudicio faciendis 1742-1746
Titulus X - De probationibus 1747-1836
Caput I - De confessione partium 1750-1753

KAN.
Glava III. - Redovna sudišta Apostolske Stolice 1597-1605
Članak I. - Sveta Rimska Rota 1598-1601
Članak II. - Apostolska Signatura 1602-1605
Glava IV. - Opunomoćeno sudište 1606-1607
Naslov III. - Stega koju treba obdržavati u sudištima 1608-1645
Glava I. - Dužnosti sudaca i sudskih službenika 1608-1626
Glava II. - Red raspravljanja 1627-1633
Glava III. - Odgodivi i neodgodivi rokovi 1634-1635
Glava IV. - Mjesto i vrijeme sudovanja 1636-1639
Glava V. - Osobe koje se moraju sudovanju pripustiti, te način sastavljanja i čuvanja spisa 1640-1645
Naslov IV. - Parnične stranke 1646-1666
Glava I. - Tužitelj i tuženik 1646-1654
Glava II. - Parnični zastupnici i odvjetnici 1655-1666
Naslov V. - Tužbe i prigovori 1667-1705
Glava I. - Prinudna uprava stvari i obustava izvršivanja prava 1672-1675
Glava II. - Tužbe po prigovoru zbog novopoduzetog posla i štete, koja prijeti 1676-1678
Glava III. - Tužbe zbog ništavosti pravnih čina 1679-1683
Glava IV. - Tužbe pobitne i na povratu u prijašnje stanje 1684-1689
Glava V. - Međusobne tužbe ili protutužbe 1690-1692
Glava VI. - Tužbe i pravni lijekovi u posjednom postupku . 1693-1700
Glava VII. - Utrnuće tužbi 1701-1705
Naslov VI. - Pokretanje parnice 1706-1725
Glava I. - Tužba kojom se parnica pokreće 1706-1710
Glava II. - Pozivanje pred sud i oglašivanje sudskih čina 1711-1725
Naslov VII. - Utvrđivanje parničnog spora 1726-1731
Naslov VIII. - Trajanje parničnog spora 1732-1741
Naslov IX. - Pitanja za parnične stranke 1742-1746
Naslov X. - Dokazala 1747-1836
Glava I. - Priznanje stranaka 1750-1753

CAN.
Caput II - De testibus et attestationibus 1754-1791
Art. I - Qui testes esse possint 1756-1758
Art. II - A quibus, quomodo, et quot testes induci et qui excludi possint 1759-1766
Art. III - De iureiurando testium 1767-1769
Art. IV - De testium examine 1770-1781
Art. V - De testimoniorum evulgatione eorumque reprobatione 1782-1786
Art. VI - De indemnitate testium 1787-1788
Art. VII - De testimoniorum fide 1789-1791
Caput III - De peritis 1792-1805
Caput IV - De accessu et recognitione iudiciali 1806-1811
Caput V - De probatione per instrumenta 1812-1824
Art. I - De natura et fide instrumentorum 1812-1818
Art. II - De productione documentorum et actione ad exhibendum 1819-1824
Caput VI - De praesumptionibus 1825-1828
Caput VII - De iureiurando partium 1829-1836
Titulus XI - De causis incidentibus 1837-1857
Caput I - De contumacia 1842-1851
Caput II - De interventu tertii in causa 1852-1853
Caput III - De attentatis lite pendente 1854-1857
Titulus XII - De processus publicatione, de conclusione in causa et de causae discussione 1858-1867
Titulus XIII - De sententia 1868-1877
Titulus XIV - De iuris remediis contra sententiam 1878-1901
Caput I - De appellatione 1879-1891
Caput II - De querela nullitatis contra sententiam 1892-1897
Caput III - De oppositione tertii 1898-1901
Titulus XV - De re iudicata et de restitutione in integrum ... 1902-1907
Titulus XVI - De expensis iudicialibus et gratuito patrocinio 1908-1916
Caput I - De expensis iudicialibus 1908-1913
Caput II - De gratuito patrocinio, aut expensarum iudicialium diminutione 1914-1916
Titulus XVII - De exsecutione sententiae 1917-1924

KAN.
Glava II. - Svjedoci i svjedočanstva 1754-1791
Članak I. - Tko može biti svjedokom 1756-1758
Članak II. - Tko, kako, i koliko se svjedoka može predložiti, te koji se mogu otkloniti 1759-1766
Članak III. - Svjedočka prisega 1767-1769
Članak IV. - Preslušanje svjedoka 1770-1781
Članak V. - Proglašenje svjedočkih iskaza i podnašanje protivnih prigovora 1782-1786
Članak VI. - Svjedočke pristojbe 1787-1788
Članak VII. - Dokazna snaga svjedočkih iskaza 1789-1791
Glava III. - Vještaci 1792-1805
Glava IV. - Pristup i sudski očevid 1806-1811
Glava V. - Dokaz ispravama 1812-1824
Članak I. - Priroda i vjerodostojnost isprava 1812-1818
Članak II. - Predlaganje dokaznica i predočna tužba 1819-1824
Glava VI. - Pretpostavke 1825-1828
Glava VII. - Prisega parničnih stranaka 1829-1836
Naslov XI. - Uzgredni sporovi 1837-1857
Glava I. - Izostanak 1842-1851
Glava II. - Sudjelovanje trećega u parnici 1852-1853
Glava III. - Pravni nasrtaji za trajanja parnice 1854-1857
Naslov XII. - Objava parnice, zaključak postupka i parnični pretres 1858-1867
Naslov XIII. - Presuda 1868-1877
Naslov XIV. - Pravni lijekovi protiv presude 1878-1901
Glava I. - Priziv 1879-1891
Glava II. - Žalba protiv presudi zbog ništavosti 1892-1897
Glava III. - Protivljenje trećega 1898-1901
Naslov XV. - Pravomoćnost i povrata u prijašnje stanje 1902-1907
Naslov XVI. - Sudski troškovi i besplatna pravna zaštita 1908-1916
Glava I. - Sudski troškovi 1908-1913
Glava II. - Besplatna pravna zaštita i sniženje sudskih troškova 1914-1916
Naslov XVII. - Izvršenje presude 1917-1924

CAN.

Sectio II: De peculiaribus normis in certis quibusdam iudiciis servandis 1925-1998
Titulus XVIII - De modis evitandi iudicium contentiosum .. 1925-1932
Caput I - De transactione 1925-1928
Caput II - De compromisso in arbitros 1929-1932
Titulus XIX - De iudicio criminali 1933-1959
Caput I - De accusatoria actione et denuntiatione 1934-1938
Caput II - De inquisitione 1939-1946
Caput III - De correptione delinquentis 1947-1953
Caput IV - De instructione processus criminalis et de rei constitutione 1954-1959
Titulus XX - De causis matrimonialibus 1960-1992
Caput I - De foro competenti 1960-1965
Caput II - De tribunali constituendo 1966-1969
Caput III - De iure accusandi matrimonium et postulandi dispensationem super rato 1970-1973
Caput IV - De probationibus 1974-1982
Art. I - De testibus 1974-1975
Art. II - De inspectione corporali 1976-1982
Caput V - De publicatione processus, conclusione in causa et sententia 1983-1985
Caput VI - De appellationibus 1986-1989
Caput VII - De casibus exceptis a regulis hucusque traditis 1990-1992
Titulus XXI - De causis contra sacram ordinationem 1993-1998

PARS SECUNDA

DE CAUSIS BEATIFICATIONIS SERVORUM DEI ET CANONIZATIONIS BEATORUM 1999-2141
Titulus XXII - De nonnullis personis quae in his processibus partem habent 2003-2018
Caput I - De Actore et Postulatore 2003-2008
Caput II - De Cardinali Relatore, Promotoribus fidei et Subpromotoribus 2009-2012
Caput III - De notario, cancellario et advocatis 2013-2018
Titulus XXIII - De probationibus in his processibus adhibendis 2019-2036

KAN.

Odsjek II.: Posebne odredbe u stanovitim nekim sudskim postupcima 1925-1998
Naslov XVIII. - Načini uklanjanja parničnog spora 1925-1932
Glava I. - Nagodba 1925-1928
Glava II. - Sporazum o odabranim sucima 1929-1932
Naslov XIX. - Krivični sudski postupak 1933-1959
Glava I. - Optužba i prijava 1934-1938
Glava II. - Istraga 1939-1946
Glava III. - Karanje izvršioca krivičnog djela 1947-1953
Glava IV. - Pokretanje kaznenog postupka i stavljanje pod optužbu 1954-1959
Naslov XX. - Ženidbene parnice 1960-1992
Glava I. - Nadležno sudište 1960-1965
Glava II. - Sastav sudišta 1966-1969
Glava III. - Pravo pobijanja ženidbe i moljenja oprosta od tvrde ženidbe 1970-1973
Glava IV. - Dokazala 1974-1982
Članak I. - Svjedoci 1974-1975
Članak II. - Tjelesni pregled 1976-1982
Glava V. - Objava postupka, zaključak postupka i presuda 1983-1985
Glava VI. - Prizivi 1986-1989
Glava VII. - Slučajevi izuzeti od navedenih pravila 1990-1992
Naslov XXI. - Parnice protiv svetomu ređenju 1993-1998

DIO DRUGI

PARNICE O PROGLAŠENJU BOŽJIH SLUŽBENIKA BLAŽENICIMA I BLAŽENIKA SVETIMA 1999-2141
Naslov XXII. - Neke osobe koje u ovim parnicama sudjeluju 2003-2018
Glava I. - Pokretač i Voditelj 2003-2008
Glava II. - Stožernik, Izvjestitelj, Zaštitnici vjere i Dozaštitnici 2009-2012
Glava III. - Bilježnik, ravnatelj pisarne i odvjetnici 2013-2018
Naslov XXIII. - Dokazala koja se upotrebljavaju u ovim postupcima 2019-2036

CAN.

Caput I - De probationibus generatim 2019-2022
Caput II - De testibus et peritis 2023-2031
Caput III - De documentis processui inserendis 2032-2036
Titulus XXIV - De processu beatificationis Servorum Dei per viam non cultus 2037-2124
Caput I - De processibus a loci Ordinario iure proprio instruendis 2038-2064
Art. I - De perquisitione scriptorum Servi Dei 2042-2048
Art. II - De processu informativo 2049-2056
Art. III - De processu super non cultu 2057-2060
Art. IV - De transmissione processus scriptorum Servi Dei, processus informativi et de non cultu ad Sacram Congregationem 2061-2064
Caput II - De causae introductione apud Sacram Congregationem 2065-2086
Art. I - De revisione scriptorum 2065-2072
Art. II - De discussione processus informativi 2073-2084
Art. III - De discussione processus super non cultu 2085-2086

Caput III - De processibus apostolicis 2087-2124
Art. I - De processu apostolico instruendo 2087-2097
Art. II - De processus apostolici validitate diiudicanda 2098-2100
Art. III - De iudicio super heroicitate virtutum in specie vel super martyrio eiusque causa 2101-2115
Art. IV - De iudicio super Servi Dei miraculis in specie 2116-2124
Titulus XXV - De processu beatificationis Servorum Dei per viam cultus seu casus excepti 2125-2135
Titulus XXVI - De Beatorum canonizatione 2136-2141

PARS TERTIA

DE MODO PROCEDENDI IN NONNULLIS EXPEDIENDIS NEGOTIIS VEL SANCTIONIBUS POENALIBUS APPLICANDIS 2142-2194

Titulus XXVII - De modo procedendi in remotione parochorum inamovibilium 2147-2156
Titulus XXVIII- De modo procedendi in remotione parochorum amovibilium 2157-2161

KAN.

Glava I. - Dokazi općenito 2019-2022
Glava II. - Svjedoci i vještaci 2023-2031
Glava III. - Isprave koje se moraju u postupku priložiti 2032-2036
Naslov XXIV. - Postupak o proglašenju Blaženim Službenika Božjih na način kad nema štovanja 2037-2124
Glava I. - Postupci, koje pokreće mjesni Ordinarij o vlastitom pravu 2038-2064
Članak I. - Ispitivanja spisa Službenika Božjega 2042-2048
Članak II. - Izvidni postupak 2049-2056
Članak III. - Postupak o tom, da nema štovanja 2057-2060
Članak IV. - Dostavljanje postupka o spisima Božjeg Službenika, izvidnog postupka i postupka o tom da nema štovanja Svetomu Zboru 2061-2064
Glava II. - Pokretanje parnice kod Svetoga Zbora 2065-2086

Članak I. - Ispitivanje spisa 2065-2072
Članak II. - Rasprava o izvidnom postupku 2073-2084
Članak III. - Rasprava postupka o tom, da nema štovanja 2085-2086
Glava III. - Apostolski postupci 2087-2124
Članak I. - Provedba apostolskog postupka 2087-2097
Članak II. - Odlučivanje o valjanosti apostolskog postupka 2098-2100
Članak III. - Odlučivanje o junačkom stupnju kreposti posebice odnosno o mučeništvu i njegovom razlogu . 2101-2115
Članak IV. - Odlučivanje posebice o čudesima Božjeg Službenika 2116-2124
Naslov XXV. - Postupak o proglašenju Službenika Božjih blaženima na način štovanja ili iznimnog slučaja 2125-2135
Naslov XXVI. - Proglašenje blaženikâ svetima 2136-2141

DIO TREĆI

NAČIN POSTUPANJA PRI RJEŠAVANJU NEKIH PREDMETA ODNOSNO PRI PRIMJENJIVANJU KAZNENIH PRINUDA 2142-2194

Naslov XXVII. - Način postupanja pri smjenjivanju stalnosnih župnika 2147-2156
Naslov XXVIII. - Način postupanja pri smjenjivanju nestalnosnih župnika 2157-2161

CAN.

Titulus XXIX - De modo procedendi in translatione parochorum 2162-2167
Titulus XXX - De modo procedendi contra clericos non residentes 2168-2175
Titulus XXXI - De modo procedendi contra clericos concubinarios 2176-2181
Titulus XXXII - De modo procedendi contra parochum in adimplendis paroecialibus officiis negligentem 2182-2185
Titulus XXXIII- De modo procedendi in suspensione ex informata conscientia infligenda 2186-2194

LIBER QUINTUS

DE DELICTIS ET POENIS 2195-2414

PARS PRIMA

DE DELICTIS 2195-2213
Titulus I - De natura delicti eiusque divisione 2195-2198
Titulus II - De imputabilitate delicti, de causis illam aggravantibus vel minuentibus et de iuridicis delicti effectibus 2199-2211
Titulus III - De conatu delicti 2212-2213

PARS SECUNDA

DE POENIS 2214-2313

Sectio I: De poenis in genere 2214-2240
Titulus IV - De poenarum notione, speciebus, interpretatione atque applicatione 2215-2219
Titulus V - De Superiore potestatem coactivam habente 2220-2225
Titulus VI - De subiecto coactivae potestati obnoxio 2226-2235
Titulus VII - De poenarum remissione 2236-2240

Sectio II: De poenis in specie 2241-2313
Titulus VIII - De poenis medicinalibus seu de censuris 2241-2285
Caput I - De censuris in genere 2241-2254
Caput II - De censuris in specie 2255-2285

KAN.

Naslov XXIX. - Način postupanja pri premještaju župnika 2162-2167
Naslov XXX. - Način postupanja protiv duhovnika koji ne drže sjedišne obveze 2168-2175
Naslov XXXI. - Način postupanja protiv duhovnika priležnika 2176-2181
Naslov XXXII. - Način postupanja protiv župnika koji zanemaruje župničke dužnosti 2182-2185
Naslov XXXIII. - Način postupanja pri obustavi po znanju i savjesti 2186-2194

KNJIGA PETA

KRIVIČNA DJELA I KAZNE 2195-2414

DIO PRVI

KRIVIČNA DJELA 2195-2213
Naslov I. - Narav krivičnog djela i njegova razdioba 2195-2198
Naslov II. - Ubrojivost krivičnog djela, otežavni ili olahkotni razlozi i pravni učinci kažnjivog djela 2199-2211
Naslov III. - Pokušaj krivičnog djela 2212-2213

DIO DRUGI

KAZNE 2214-2313

Odsjek I.: Kazne uopće 2214-2240
Naslov IV. - Pojam, vrste, tumačenje i primjena kazni 2215-2219
Naslov V. - Poglavar koji ima kaznenu vlast 2220-2225
Naslov VI. - Podložnik kaznene vlasti 2226-2235
Naslov VII. - Opraštanje kazni 2236-2240

Odsjek II.: Kazne posebice 2241-2313
Naslov VIII. - Popravne kazne ili kaznene zabrane 2241-2285
Glava I. - Kaznene zabrane uopće 2241-2254
Glava II. - Kaznene zabrane posebice 2255-2285

CAN.
Art. I - De excommunicatione 2257-2267
Art. II - De interdicto 2268-2277
Art. III - De suspensione 2278-2285
Titulus IX - De poenis vindicativis 2286-2305
Caput I - De poenis vindicativis communibus 2291-2297
Caput II - De peculiaribus clericorum poenis vindicativis ... 2298-2305
Titulus X - De remediis poenalibus et poenitentiis 2306-2313
Caput I - De remediis poenalibus 2306-2311
Caput II - De poenitentiis 2312-2313

PARS TERTIA

DE POENIS IN SINGULA DELICTA 2314-2414
Titulus XI - De delictis contra fidem et unitatem Ecclesiae ... 2314-2319
Titulus XII - De delictis contra religionem 2320-2329
Titulus XIII - De delictis contra auctoritates, personas, res ecclesiasticas 2330-2349
Titulus XIV - De delictis contra vitam, libertatem, proprietatem bonam famam ac bonos mores 2350-2359
Titulus XV - De crimine falsi 2360-2363
Titulus XVI - De delictis in administratione vel susceptione ordine aliorumque Sacramentorum 2364-2375
Titulus XVII - De delictis contra obligationes proprias status clericalis vel religiosi 2376-2389
Titulus XVIII - De delictis in collatione, susceptione et dimissione dignitatum, officiorum et beneficiorum ecclesiasticorum 2390-2403
Titulus XIX - De abusu potestatis vel officii ecclesiastici 2404-2414

DOCUMENTA

PAG.
Docum. I - CONSTITUTIO APOSTOLICA PII PP. XII *«Vacantis Apostolicae Sedis»*, 8 Decembris 1945 1482
Titulus I. - De sede apostolica vacante 1486
Caput I. - De potestate S. Collegii Cardinalium, Sede Apostolica vacante 1486

KAN.
Članak I. - Izopćenje 2257-2267
Članak II. - Uskrata bogoslužja 2268-2277
Članak III. - Obustava 2278-2285
Naslov IX. - Odmazne kazne 2286-2305
Glava I. - Opće odmazne kazne 2291-2297
Glava II. - Posebne odmazne kazne za duhovnike 2298-2305
Naslov X. - Kaznene mjere i pokore 2306-2313
Glava I. - Kaznene mjere 2306-2311
Glava II. - Pokore 2312-2313

DIO TREĆI

KAZNE ZA POJEDINA KRIVIČNA DJELA 2314-2414
Naslov XI. - Krivična djela protiv vjere i jedinstva Crkve 2314-2319
Naslov XII. - Krivična djela protiv vjerozakona 2320-2329
Naslov XIII. - Krivična djela protiv crkvenih vlasti, osoba, stvari 2330-2349
Naslov XIV. - Krivična djela protiv života, slobode, vlasništva, dobrog glasa i ćudoređa 2350-2359
Naslov XV. - Zlodjelo krivotvorenja 2360-2363
Naslov XVI. - Krivična djela kod podjeljivanja i primanja redova i drugih Otajstava 2364-2375
Naslov XVII. - Krivična djela protiv obveza spojenih s duhovničkim ili redovničkim stališom 2376-2389
Naslov XVIII. - Krivična djela kod podjelbe primanja i napuštanja crkvenih dostojnosti, službi i nadarbina 2390-2403
Naslov XIX. - Zloupotreba crkvene vlasti ili službe 2404-2414

DOKAZNICE

STR.
Dokazn. I. - APOSTOLSKA UREDBA PIJA PP. XII. *»O upražnjenoj Apostolskoj Stolici«*, 8. prosinca 1945. 1483
Naslov I. - Upražnjenje Apostolske Stolice 1487
Glava I. - Vlast Sv. Stožerničkog Zbora kada je Apostolska Stolica upražnjena 1487

PAG.

Caput II. - De Cardinalium Congregationibus 1488
Caput III. - De nonnullis peculiaribus officiis, Sede Apostolica vacante 1494
Caput IV. - De Sacris Romanis Congregationibus et Tribunalibus eorumque facultatibus Sede Apostolica vacante 1500
Caput V. - De exsequiis Romani Pontificis 1502

Titulus II. - De electione Romani Pontificis 1506
Caput I. - De electoribus Romani Pontificis 1506
Caput II. - De Conclavistis ac de aliis in Conclavi partem habentibus 1512
Caput III. - De ingressu in Conclave 1518
Caput IV. - De clausura Conclavis, ac de secreto servando in iis omnibus quae in Conclavi aguntur 1524
Caput V. - De forma electionis 1528
Caput VI. - De iis, quae servanda vel vitanda sunt in electione Romani Pontificis 1546
Caput VII. - De acceptatione et proclamatione electionis nec non de consecratione et coronatione novi Pontificis 1552

Docum II. - CONSTITUTIO BENEDICTI PP. XIV *«Cum illud»*, 14 Decembris 1742 1558

Docum. III. - CONSTITUTIO BENEDICTI PP. XIV *«Sacramentum Poenitentiae»*, 1 Iunii 1741 1586

Docum. IV. - EX CONSTITUTIONE PAULI PP. III *«Altitudo»*, 1 Iunii 1537 1596

Docum. V. - CONSTITUTIO S. PII PP. *«Romani Pontificis»*, 2 Augusti 1571 1598

Docum. VI. - CONSTITUTIO GREGORII PP. XIII *«Populis»*, 25 Ianuarii 1585 1600

INDEX ANALYTICO-ALPHABETICUS 1605-1669

INDEX 1671-1700

STR.

Glava II. - Stožerničke sjednice 1489
Glava III. - Neke posebne službe za upražnjenja Apostolske Stolice 1495
Glava IV. - Sveti Rimski Zborovi i Sudišta i njihova ovlaštenja za vrijeme upražnjenja Apostolske Stolice 1501
Glava V. - Zadušnice za Rimskog Prvosvećenika 1503

Naslov II. - Izbor Rimskog Prvosvećenika 1507
Glava I. - Izbornici Rimskog Prvosvećenika 1507
Glava II. - Konklavisti i drugi učesnici u Konklavu 1513
Glava III. - Ulazak u Konklavu 1519
Glava IV. - Zatvorenje Konklava i čuvanje tajne u svemu onomu što se zbiva u Konklavu 1525
Glava V. - Oblik izbora 1529
Glava VI. - Što se ima obdržavati odnosno izbjegavati kod izbora Rimskog Prvosvećenika 1547
Glava VII. - Primanje i proglašenje izbora, te posvećenje i krunidba novoga Prvosvećenika 1553

Dokazn. II. - UREDBA BENEDIKTA PP. XIV. *»Kako je nad tim«*, 14. prosinca 1742. 1559

Dokazn. III. - UREDBA BENEDIKTA PP. XIV. *»Otajstvu Pokore«*, 1. lipnja 1741. 1587

Dokazn. IV. - IZ UREDBE PAVLA PP. III. *»Visina«*, 1. lipnja 1537. 1597

Dokazn. V. - UREDBA SV. PIJA PP. V. *»Rimski Prvosvećenik«*, 2. kolovoza 1571. 1599

Dokazn. VI. - UREDBA GRGURA PP. XIII. *»Pucima«*, 25. siječnja 1585. 1601

INDEX ANALYTICO-ALPHABETICUS 1605-1669

SADRŽAJ 1671-1701